

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

«ՄՈՒՐՃ»

ԱՄՍԱԳՐԻ

1889-1907

МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ АРМЯНСКОЙ ССР
ГОС. РЕСПУБЛИКАНСКАЯ БИБЛИОТЕКА АРМ. ССР им. АЛ. МЯСНИКЯНА
ИНФОРМАЦИОННО-БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ ОТДЕЛ

БИБЛИОГРАФИЯ ЖУРНАЛА «МУРЧ»

(1889—1907)

Составил КАРАПЕТ КАЦАХЯН.

Под редакцией Г. К. КОСТИКЯН

А. М. ДАВТЯН

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԿՈՒԼՏՈՒՐԱՅԻ ՄԻՆԻՍՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԱԼ. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԴՐԱԴԱՐԱՆ
ԻՆՖՈՐՄԱՅԻԱՅԻ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ
„ՄՈՒՐՃ“ ԱՄՍԱԳՐԻ

(1889—1907)

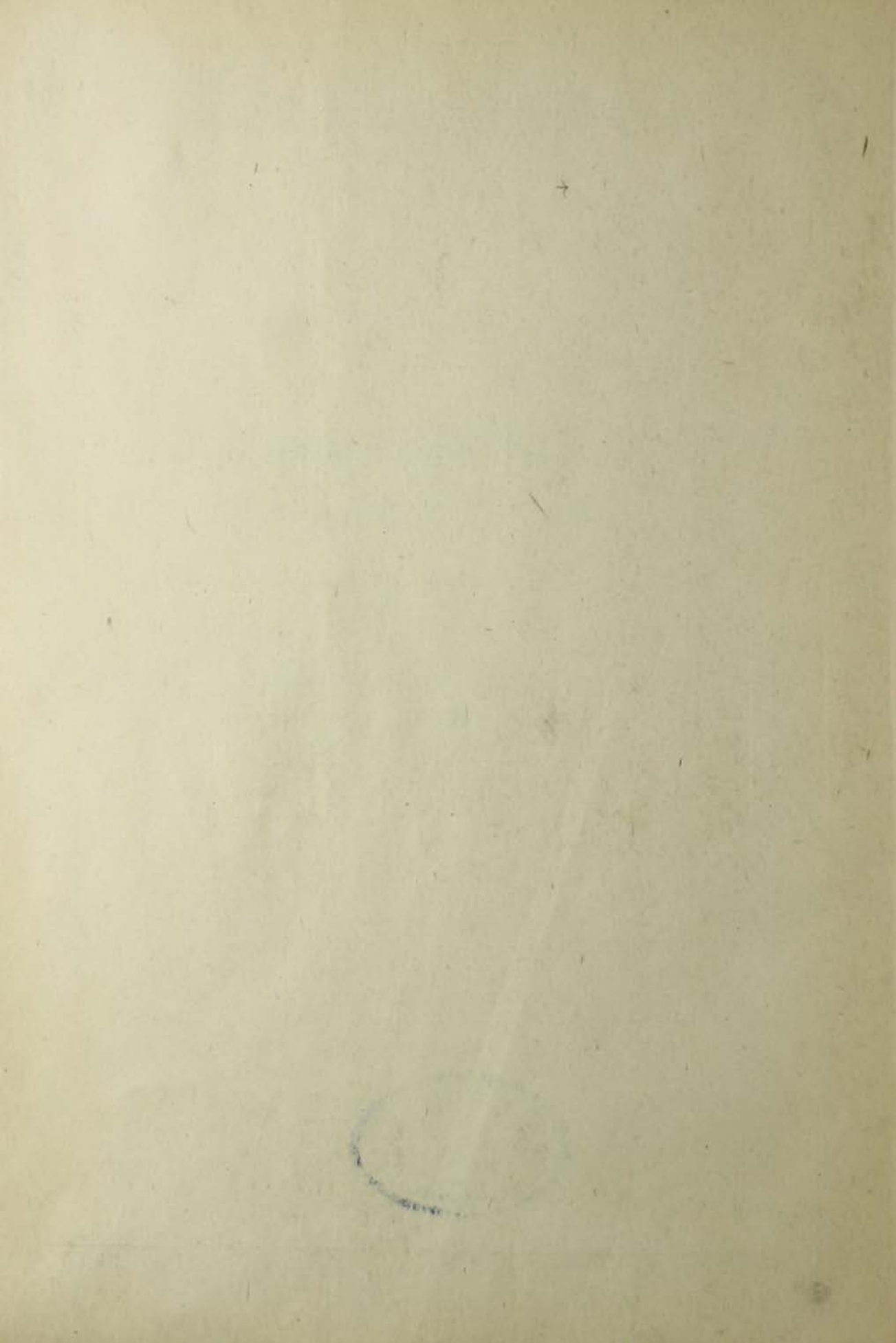
A
III
4577

Կազմեց՝ ԿԱՐԱՊԵՏ ՔԱՅԱՆՅԱՆ

Խմբագրեցին՝ Հր. Կ. ԿՈՍՏԻԿՅԱՆ

Հ. Մ. ԴԱՎԹՅԱՆ

Ա Ռ Ա Ջ Ա Բ Ա Ն

ա. «Մ Ո Ւ Բ Ճ» Ա Մ Ս Ա Կ Ի Ր Ը

«Մուրճ» միամսյա հանդեսը հրատարակվել է 1889 թ. հունվարի 1-ից մինչև 1907 թ. ապրիլը, 1900 թվականի երկրորդ կեսի վեցամսյա ընդմիջումով՝ մինչև 1900 թ. 5—6 միացյալ համարը, շուրջ 12 տարի, խմբագրել է նրա հիմնադիր Ավետիք Արասխանյանը, որը միաժամանակ նաև հրատարակիչն էր։ Հոգսերից թեթևանալու նպատակով 1892 թ. № 1-ից հրատարակչի իրավունքը նոտարական փաստաթղթերով հանձնվում է Փիլիպոս Վարդադարյանին։ Շուտով, սակայն, խմբագրի և հրատարակչի միջև անհամաձայնություն է առաջանում և 1893 թ. № 11-ից նորից շարունակում է ինքը հրատարակել։ 1900 թվականի հունիսից Արասխանյանը, պարտքերի տակ ընկնելով, իր ամսագրի հրատարակչական-խմբագրական իրավունքը վաճառում է Կոստանդին Կրասիլնիկյանին։ Անվանաթերթի վրա ավելանում է «նոր շրջան»։ «Քաղաքական, հասարակական, գրական ամսագիր» ենթավերնագիրը դարձվում է «Գրական, հասարակական և քաղաքական ամսագիր»։ Իրար ետևից փոխվում են մի քանի խմբագիրներ և հրատարակիչներ։ Այսպես.

1901—1902 թթ. խմբագիր-հրատարակիչն էր Կ. Կրասիլնիկյանը։

1903 թ. № 1-ից Կ. Կրասիլնիկյանը խմբագրությունը հանձնում է Հ. Սպենդիարյանին, ինքը մնալով միայն հրատարակիչ մինչև № 8-ը, որից հետո հրատարակչությունը ևս հանձնելով տիկին Վ. Քանանյանին, բոլորովին հեռանում է։ Հ. Սպենդիարյանը խմբագրում է մինչև 1905 թ. № 6-ը։

1905 թ. № 7-ից մինչև փակվելը խմբագրել է Լևոն Սարգսյանը, հրատարակչությունը շարունակել է Վ. Քանանյանը, ապա՝ Լ. Սարգսյանը։

«Մուրճ»-ը լույս է ընծայվել հետևյալ տպարաններում.

1889—1900 № 5-6—Մ. Դ. Ռոստինյանցի։

1 Առաջին համարի չապկի պարզ, ճաշակով ձևավորումը կատարել է անվանի նկարիչ Գևորգ Բաշինջազյանը։

1901-1902—Վրաց հրատարակչական ընկերության:

1903 № 1-10—Մնացական Մարտիրոսյանի:

1903 № 11-ից-1904—Ա. Քուլթաթեյանի:

1905-1907—«Հերմես»:

«Մուրճը» լիբերալ-բուրժուական օրգան էր: Նրա գաղափարախոսները հնարավոր էին համարում ցարիզմի տիրապետության պայմաններում արմատական փոփոխություններ մտցնել հասարակական-տնտեսական կյանքում, «նպաստել հառաջդիմությանը», պաշտպանել աշխատավորության շահերը: Ամսագրի հրատարակության թույլտվությունն ստանալու համար կառավարությանն ուղղած խնդրագրում Արասխանյանը գրել է. «Լինենք թարգման հայ ազգի կարիքների, աշխատենք մեր ազգը ուսումնասիրելով նորա շահերը պաշտպանելու հորդորներ նորան մտածել ուղիղ, զգալ աղնիվ զղացումներ, հարթել ցանանք նորա առաջանալու ճանապարհները, ներկայացնենք նորան այն բոլոր մեծ նպատակները, որոնց նա ընդունակ է. ձգտել թե՛ որպես անդամ ընտանիքի, համայնքի, աղքատության, և թե՛ որպես քաղաքացի տերություն և անդամ մարդկության»¹:

Հրապարակ իջնելով անցյալ դարի ինեստենական իվականների սկզբներին «Մուրճը», Գրիգոր Արծրունու մահից հետո, դարձավ նրա «Մշակ» լրագրի առաջդիմական գաղափարների կրողն ու շարունակողը: Զգտելով «հայ ազգի կարիքների թարգմանը լինել» հանդեսը թափանցում էր հայ իրակա-նության բոլոր անկյունները, ներկայացնում աշխատավորական զանգվածների իրավագործիկ լիճակը, տնտեսական ցածր մակարդակը, խավարից ելք որոնելու նրա լավագույն զավակների ջանքերն ու երազանքները: Սրանումն է «Մուրճի» ծառայությունը ժամանակակիցներին ու գալիք սերունդներին:

«Մուրճի» հրատարակությունն ունեցել է երկու շրջան: Առաջինը՝ արաս-խանյանական, երկրորդը՝ ետարախանյանական կամ նոր շրջան: Երկրորդ շրջանը ղեկուս հանգամանորեն ուսումնասիրված չէ: Հետազոտողները համարյա բացառապես կանգ են առել առաջին շրջանի, Արասխանյանի խմբագրած տարիների վրա: Մատենագիտական աղբյուրներում անգամ չեն նշվել որոշ խմբագիր-հրատարակիչների անուններ: Գ. Լևոնյանը ամբողջ նոր շրջանի (1901—1907) խմբագիր-հրատարակիչը Լևոն Սարգսյանին է համարում: Բստ Զ. Պետրոսյանի Արասխանյանից հետո խմբագրել է Կրասիլնիկյանը, ապա՝ Լ. Սարգսյանը, Զ. Պետրոսյանին կրկին է նաև Ա. Կիրակոսյանը: Հավանաբար այս նկարագրություններից է բաղված «Հայ նոր դրակա-նության պատմության» 4-րդ հատորի տեղեկությունները: Այստեղ ասվում է. «1900 թվականի կեսերին ընկած լինելով մեծագույն պարտքերի տակ, Արասխանյանը հարկադրված է լինում իր ամսագրի հրատարակության իրա-վունքը վաճառել Արսեն (պետք է լինի Կոստանդին—Զ. Գ.) Կրասիլնիկյանին, որից շատ կույն ժամանակ հետո (ընդգծումը մերն է —Զ. Դ.) այդ իրավուն-

1 «Մուրճ», 1889, № 1, էջ 15:

2 Լևոնյան Գ. Հայոց պարբերական մամուլը, Երևան, 1934, էջ 30 (№ 213):

3 Պետրոսյան Զ. Հայ պարբերական մամուլի քիթիոգրաֆիա, (1794—1900), Երևան, 1956, էջ 568—569:

4 Կիրակոսյան Ա. Հայ պարբերական մամուլի մատենագիտություն, (1794—1967), Երե-վան, 1970, էջ 393. (№ 2637):

քը անցնում է հրապարակախոս Լևոն Սարգսյանին¹։ Այնինչ Կ. Կրասիլնիկ-
յանից հետո «Մուրճի» իրավունքը նրկուս ու կես տարի պատկանել է Հ.
Սպենդիարյանին, որից հետո է անցել Լ. Սարգսյանին։ Ավելի քան երեք տա-
րի հրատարակչուհին եղել է Վ. Քանանյանը։ 1905-ին «Մուրճի» աշխատակից
Լևոն Սարգսյանը (1864—1927)² ստանձնելով խմբագրի պաշտոնը աշխա-
տում է պահպանել հանդեսի առաջադիմական ուղղությունը, Հետագա տարի-
ների ելույթներում զգացվում է 1905 թ. հեղափոխության ազդեցությունը
Լ. Սարգսյանի աշխարհայացքի վրա։ 1906-ին գրած հոդվածներից մեկում
նա իրեն անվանում է «արմատական պրոգրեսիստ, սոցիալիստական գունա-
վորմամբ»³։ Ոչ պակաս կարևոր է նաև «Մուրճի» փակման հանգամանքները։
Դրա պատճառը կառավարության կողմից «Հեմմես» տպարանը փակելը կամ
նյութական զոհարություններով բացատրելը, ինչպես վարվել է Լ. Սարգս-
յանը 1907-ի աշնանը ընթերցողներին ուղղած շրջաբերականում (տե՛ս ներ-
կա մատենագիտության էջ 699—700), խնդրի լուկ արտաքին կողմն է։ Ամսա-
պիւրը հոդվածներ է տպագրում Մարքսի և մարքսիզմի մասին։ 1907-ին լույս
տեսած համարների շապիկները 2. Դարվիսի և Կ. Մարքսի նկարներով են։
Նույն տարվա 2-րդ, 3-րդ և թերի տպված 4-րդ համարներում զետեղված է Ժ.
Գեդի և Պ. Լաֆարգի «Ի՞նչ են ուզում սոցիալ դեմոկրատները» հոդվածը, Ժո-
ղովրդականություն վայելող ամսագրի նման ընթացքը ստոլիպինյան ռեակ-
ցիայի շրջանը թևակոխած կառավարությունը հանդուրժել չէր կարող։ Չորրորդ
համարը բաժանորդներին է ուղարկվում վերջից նրկու մամուլ թերի տպագրե-
ված։

«Մուրճի» գործունեության համեմատաբար խաղաղ, բեղմնավոր շրջանը
առաջին տասնամյակն էր։ Մանրակշիռ, սկզբունքային ամսագրի անուն
վաստակեց Արասխանյանի ժամանակ և նրա շնորհիվ։

Ավետիք Ալեքսանյանի Արասխանյանը ծնվել է 1857 թ. փետրվարի 13-ին
(հին տոմարով), Նախիջևանի գավառի Վ. Ազուլիս ավանում, վաճառականի
ընտանիքում⁴։ Նախնական կրթությունն ստացել է տեղի եկեղեցուն կից դրպ-
րոցում, ապա 1867-ին հիմնադրված ծխական դպրոցում, ուր դասավանդում
էր նաև նշանավոր վիսյասան Պերճ Պողոսյանը։ 1870—1876 թթ. սովորում է

1 Հայ նոր գրականության պատմություն, հ. 1, Երևան, 1972, էջ 122։

2 Լ. Սարգսյանի մասին տե՛ս «Մարտակոչ» (Թիֆլիս), 1927, մայիսի 5 (Մահախոսական)։

3 Հմմտ. Բարսեղյան Ն. Մարքսիզմի տարածումը Հայաստանում, (1880-ական թթ.—
1904 թ.), Գիրք առաջին, Երևան, 1967, էջ 157, տողատակի ծանոթագրությունը։

4 Կենսագրական տեղեկությունները քաղել ենք հետևյալ աղբյուրներից։

ա) Ավետիք Արասխանյանց, Ինքնակենսագրություն (Գրած մեր խնդրանք և բնագիրը
Աղբյուր-Տարագի սեպհականություն), Թիֆլիս, տպ. «Հեմմես», 1912, 8 էջ (Հրատա-
րականություն Աղբյուր-Տարագի)։

բ) Ավետիք Արասխանյան, [Մահախոսական, ստորագր.՝ Պատրիկ],—«Պատանի», Ալ-
մանախ, (Թիֆլիս), 1912, Գիրք VI (VII), էջ 43—44։

գ) Ավետիք Արասխանյան, [Մահախոսական, ստորագր.՝ Ա. Աթ-], «Նոր գաղթ», (Թիֆ-
լիս), 1912, նոյեմբեր, № 33—36, էջ 1—6։

դ) Ավետիք Արասխանյան, [Մահախոսական],—«Գյուղատնտես», (Թիֆլիս), 1912, № 34,
էջ 537։

ե) Ավետիք Արասխանյան, [Մահախոսական, ստորագր.՝ Դ. Դ.],—«Հասկեր», (Թիֆլիս),
1912, դեկտեմբեր, № 12, էջ 366։

Թիֆլիսի ռեալական դպրոցում: Այս տարիներին պատանի Արասխանյանը Ստ. Պալասանյանի միջոցով ծանոթանում է նորահաստատ «Մշակի» խմբագիր Գր. Արծրունու, ապա նաև Բաֆու և գրական շրջանի այլ գործիչների հետ: 1875-ին «Մշակում» տպագրվում է նրա անդրանիկ հոդվածը՝ ծխական դպրոցներում արհեստագիտական ուսման անհրաժեշտության մասին, իսկ հաջորդ տարին նրա թարգմանությամբ լույս է տեսնում րժ. Բոկի «Գործնական խրատներ» գրքույկը: 1876—78 թթ. ունենդրում է Հայացիդի համալսարանի, ապա Փարիզի «Կոլեժ դը ֆրանս»-ի և «Էկոլ դե սինես պոլիտիք» բարձրագույն դպրոցների քաղաքատնտեսության, իրավագիտության, պատմության, փիլիսոփայության դասախոսությունները: 1879—82 թթ. սովորում է Ստրասբուրգի համալսարանում, ուր շարունակում է խորանալ տնտեսագիտական, սոցիալական ուսմունքների, իրավական գիտությունների մեջ: 1882 թ. ավարտում է համալսարանը: Քաղաքատնտեսության դասախոս Շմոլլերի ղեկավարությամբ գրած «Միջին դարերի Ֆրանսիայի հացահատիկի առևտուրը» աշխատության համար (գերմաներեն) ստանում է քաղաքատնտեսության դոկտորի աստիճան: Այդ ուսումնասիրության որոշ բաժիններ տպագրվում են համալսարանի գիտական հանդեսում և բարձր գնահատության արժանանում: Շմոլլերը Արասխանյանին առաջարկում է ստանձնել իր խմբագրած հանդեսի խմբագրի օգնականի պաշտոնը, միաժամանակ ծառայել Դերմանիայի կենտրոնական վիճակագրական վարչությունում և պատրաստվել «ակադեմիական կադիերի»: Սակայն Արասխանյանը հրաժարվում է այդ պաշտոններից հայրենիքում գործելու նպատակով: Վեց ամիս անցկացնելով Բեռլինում ու Մոսկվայում, 1882 թ. հոկտեմբերից հաստատվում է Թիֆլիսում: Տնտեսագիտական թեմաներով կարդում է մի շարք հրապարակային դասախոսություններ, որոնցից տպագրվում են երկուսը՝ «Աղյուսակությունը և աղյուսակական շարժումները» (1883) և «Հողի արդյունաբերությունը և հասարակությունը» (1884): 1883—85 ուսումնական տարիներին վարում է ընդհանուր պատմության ուսուցչի պաշտոնը Ներսիսյան և Դայանյան դպրոցներում: 1885—86 թթ. Արասխանյանը մասնակցում է պետական կալվածների մինիստրության Կովկասի լիազոր Ի. Ի. Տիխենի ղեկավարությամբ Անդրկովկասի պետական հողերի վրա հաստատված գյուղացիների տնտեսական դրությունն ուսումնասիրող հանձնաժողովի աշխատանքներին, Վեց ամիս նա շրջագայում է Նուխիի և Արեշի շուրջ 200 գյուղերում, իսկ հաջորդ վեց ամսում ամփոփում է իր ուսումնասիրության արդյունքները, որը հետագայում գետնիցվում է «Նյութեր Անդրկովկասյան երկրի գյուղացիների տնտեսական վիճակի ուսումնասիրության համար» ոտսերեն յոթնհատորյա ժողովածուի հատորներից մեկում: Հաջորդ 1886 և 1887 թթ. ոտսերեն լեզվով գրում է երկու հետազոտություն՝ մեկը Անդրկովկասի հացի առևտրի, մյուսը՝ մետաքսաթելի մանրաբանների մասին: Դրանք տպագրվում են Կովկասյան գյուղատնտեսական ընկերության «Աշխատություններ» մեջ, ապա՝ առանձին գրքույկներով:

1. Араксхяниц Ав. Н. Закавказская хлебная торговля в связи с развитием сельского хозяйства. д-ра. Ав. Н. Араксхяниц, Тифлис, Кавк. Об-во с. х., 1887, 65 с.

Араксхяниц Ав. Н. Закавказские шелкомотельные заводы. Иссл. Ав. Н. Араксхяниц, д-ра гос. наук Страсбургск. ун-та Тифлис, Кавк. Об-во с. х., 1888, 70 с.

1887—88 թթ. Արասխանյանը նորից է պաշտոնավարում Ներսիսյան դպրոցում: Աշխատասիրում է «Արևելյան ազգերի հին պատմությունը» լավ ընդունելության արժանացած դասագիրքը (Տպագրվում է 1891-ին): Այս տարիներին աշխատակցում է Նայերեն և ռուսերեն մի շարք պարբերականների («Մշակ», «Արձագանք», «Աղբյուր», «Кавказ», «Новое обозрение» և այլն): 1888-ին հիմնում է ռուսական առևտրա-արդյունաբերական մասնավոր կուրսեր: Հրատարակում է իր ձեռքով կազմած «Մրադիր արդյունաբերական-առևտրական կոթակների» (հայ. և ռուս. լեզուներով): Շուտով, սակայն, թողնում է եկամտաբեր ապագա խոստացող այս ձեռնարկը «Մուրճի» հրատարակության թույլտվությունն ստանալու կապակցությամբ:

Տասներկու տարի անընդմեջ Արասխանյանը խմբագրում է «Մուրճը» հանդես դալով հասարակական-քաղաքական, տնտեսական, գրականության, թատրոնի և այլ ընագնավառների վերաբերյալ բազմաթիվ հոդվածներով, ուսումնասիրություններով, որոնք մի քանի սովորածավալ հատորներ կարող են կազմել: «Մուրճը» թողնելուց հետո շարունակում է նյութեր հավաքել դեռևս ամսագրի հրատարակությունից առաջ ձեռնարկած «Հայկական-արևելյան հանրագիտարանի» համար, որը, ինչպես հեղինակն է բացատրել՝ լինելու է եվրոպական տիպի ազգային հանրագիտական բառարան: Հավաքել է հինգ հատոր ձեռագիր նյութեր: Դրանց ձեռագրագիրը ցարդ անհայտ է: Այդ տարիներին աշխատում է նաև Կ. Սարգսի «Կապիտալի» առաջին հատորի թարգմանության վրա: Բուլղերիկյան «Նոր խոսք» թերթում տպագրվել է «Հրավեր բաժանորդագրության», ուր մանրամասնությամբ հաղորդվում է առաջիկա հրատարակության, ծավալի, պրակների քանակի, դեռ, բաժանորդագրության հասցեները և այլն: Այս ձեռագիրը նույնպես չի հայտնաբերված: Ուսմուրճյան տարիներին Արասխանյանն աշխատակցել է մասնավորապես «Արշալույս» օրաթերթին, ուր տպագրել է մի շարք առաջնորդողներ, իսկ «Հայրենական խոհանարար» հոդվածաշարը ընդհատվել է թերթի արգելման պատճառով: 1900-ից հետո Արասխանյանը վարել է մի շարք հասարակական պաշտոններ՝ Թիֆլիսի Կենտրոնական նպաստամատույց հանձնաժողովի անդամ և միաժամանակ Մոզլու եկեղեցու երեսփոխ (1904—1906), Հայ-աղբերջանական սովյալների կոմիտեի անդամ (1907—1908), տարիներ շարունակ գործուն մասնակցություն է ունեցել Կովկասյան հայոց իրազդործական ընկերության աշխատանքներին իրեն նրա ժողովներին մասնակից, զրադարանը կարգավորող և այլն: 1909-ին Արասխանյանն հրավիրվում է էջմիածնի ճեմարան քաղաքատնտեսություն և ընդհանուր պատմություն դասավանդելու: Կաթողիկոսի հանձնարարությամբ միաժամանակ կատարում է նաև այլ պաշտոններ (Կենտրոնական ուսումնական հանձնաժողովի անդամ, Շիրակի 400 բնտանիքների խորհրդանշի կալվածքում բնակեցնելու երկու լիազորներից մեկը և այլն): Այստեղ պաշտոնավարում է հսկիվ երկու տարի էջմիածնական

1 «Բնօրհանագրություն» մեջ ասվում է, թե Ստրասբուրգում Արասխանյանը մասիկ ծանոթություն է հաստատում ռուսական ծառայության մեջ գտնվող զուգու Ինոքենտի Գեորգիևի Մեկնեբուրգ-Ստրելցկու հետ, որը մեր կողմից Պավել ցարի ժառ էր: «Մուրճի» թույլտվությունն ստանալիս Արասխանյանը օգտվում է այդ մեթոդությունից:

2 Հայ նոր գրականության պատմություն, հատ. 4: Երևան, 1972, էջ 114:

3 «Նոր խոսք» (Թիֆլիս), 1906, սեպտեմբերի 15, № 12:

մթնոլորտը ձնշող սպաժորություն է թողնում նրա վրա: Գտնելով, որ բուն ճեմարանը, այսինքն լսարանական բաժանմունքը, դրված է հակադիտական հիմքերի վրա, ավելի բացասական, քան դրական արդյունք է տալիս: Հրաժարվում է պաշտոնից և 1911-ին վերադառնում Թիֆլիս: «Մուրճը» նորից հրատարակելու փորձերը անհաջողության են մատնվում: Նույն թվականին նշանակվում է Ախալքալակի հայկական ծխական դպրոցի տեսուչ, տեղափոխվում է այնտեղ, ուր և վախճանվում է 1912 թ. դեկտեմբերի 3-ին:

* *

Արասխանյանի աշխարհայացքը ձևավորված էր արդեն, երբ սկսեց «Մուրճի» հրատարակությունը: Նա զարգացման կապիտալիստական ուղու ջատագովներից էր, մասնավոր սեփականության և այն սրբազործող օրինականության կողմնակից: Մրադրել էր ժամանակի ձեռնահաս գործիչներին իր շուրջը համախմբելով հեղաշրջում մտցնել ազգային կյանքի բոլոր բնագավառներում, պատասխանել տնտեսական և մտավոր կյանքի հրատապ հարցերին: Ամսագրի էջերում լուսարանվում էին հասարակական-քաղաքական իրադարձություններն ու միջազգային հարաբերությունները, քննարկվում կրթության ու լուսավորության, գրականության ու թատրոնի, մամուլի, դիտության այլևայլ բնագավառների հետ կապված խնդիրները: Ամսագրի մշտական տեսադաշտում էր բնաշխարհի և տարբեր վայրերում հաստատված հայկական համայնքների կյանքն ու առօրյան, հատկապես օսմանյան բռնապետության ճիրաններում տառապող հայության անմխիթար վիճակը: Սակայն ժամանակի ոչ մի պարբերական այնքան համակողմանի ու հանգամանորեն չի անդրադարձել սոցիալ-տնտեսական խնդիրներին, որքան Արասխանյանի «Մուրճը»: Այս առումով այն եզակի երևույթ է ժամանակի պարբերականների մեջ և հարուստ աղբյուր է այսօրվա պատմաբանների համար: Երկրի ու ազգային առաջադիմության երաշխիքը տնտեսագետ խմբագիրը տեսնում էր գյուղատնտեսության ու արդյունաբերության զարգացման մեջ: Իսկ զարգացումը, առաջընթացը, ըստ նրա, պայմանավորված էին աշխատող ուժի և արտադրության խելամիտ կալմակերպումից: Այստեղից էլ այն բացառիկ նշանակությունը, որ նա տալիս էր գյուղացիական և բանվորական հարցերին:

Գյ ու ղ ա ց ի ա կ ա ն հ ա ր ց ր — Գյուղատնտեսությունը ծայրահեղ հետամնաց դրությունից հանելու համար Արասխանյանը անհրաժեշտ էր համարում ուսումնասիրել այն պայմանները, որոնց զատապարտված է հողի աշխատավորը: Պատահական չէ, որ նա Ի. Ի. Տիխեևի հրատարակած «Նյութեր Անդրկովկասյան երկրի գյուղացիների տնտեսական վիճակի ուսումնասիրման համար» քաղմահատոր աշխատությունը որակել է իբրև դարի ամենանշանավոր երևույթներից մեկը: Հողի արդյունավետությունը բարձրացնելու համար գյուղացին պետք է տնտեսապես ապահովվի, իրեն ամուր զգալով հողի վրա: Այնինչ տարեց-տարի ավելի ու ավելի են դատարկվում գյուղերը: Ամսագրի առաջին տարվա համարներում երևում են տազնապալի հողավածներ պանդխտության ու գաղթականության մասին: Ազգային ի՞նչ առաջադիմության մասին կարող է խոսք լինել, երբ հայկական գյուղերը դատարկ-

1 «Մուրճ» 1889, № 2, էջ 227:

վում և լիբրարնակեցվում են այլազգիներով: Գյուղատնտեսությանն ու գյուղացիությանը նվիրված լատինական հոգվածներում ներկայացվում է հողագրկության, սակավահողության, ծանր հարկերի, սովի ու անբերրիության այն մթնոլորտը, որ հատուկ էր անցյալի իրականությանը: «Հողային խնդիրը Անդրկովկասում» հոգվածաշարում Արասխանյանը համարձակորեն հանդես է գալիս ցարիզմի հողային քաղաքականության քննադատությամբ, եղրակացնելով, որ այն բխում է ոչ թե գյուղացիության, այլ կառավարության շահերից: Առանձին սրությամբ մերկացվում է հայկական գյուղաշխարհում տիրող անխելքանությունն ու կաշառակերությունը, գյուղական ցեղերի անլուր վայրագությունները, ահավոր չափերի հասած վաշխառությունը, թալանն ու օրինազանցությունները: Այս տեսակետից էլ արժեքավորվում է գեղարվեստական դրականության, մասնավորապես գյուղագրության ծաղկմանը նպաստող «Մուրճի» ջանքերը, որի մասին կխոսվի ստորև: Սրանք են գյուղացիական հարցում «Մուրճի» բերած այն ամեն դրականը, ինչ այսօր անվանում ենք առաջադիմական: Թակայն գուգընթացաբար «Մուրճը» մատնացույց էր անում իր տեսարանների և կառավարության դրությունից դուրս գալու իբր մատական միջոցները նաև: Բաղմաթիվ խրախուսական հոգվածներն ու հաղորդագրություններն էլ տպագրել գյուղատնտեսական ղանազան ընկերությունների հիմնադրման, վարկային ու փոխատու բանկերի ստեղծման, գյուղական կոոպերատիվների ու հասարակական խանութների կազմակերպման մասին, որոնք այսօր արժեքավոր են լուրի հրրն պատմական տեղեկություններ:

Բ ա ն վ ո Ր ա կ ա ն հ ա ր ց ը — Տնտեսական առաջընթացի կարևորագույն լծակներից մեկն էլ, ըստ Արասխանյանի, արդյունաբերությունն է: Առանձնապես մեծ տեղ էր հատկացվում 19-րդ դարի վերջին քառորդում համաշխարհային ասուլարեզ ելնող Բաքվի նավթարդյունաբերությանը, որի մի զգալի մասը հայ բուրժուազիայի ձեռքին էր: Հատկանշական է, որ այս բռնույթի անդրանիկ նյութերից մեկը Գ. Կյուպենկյանի «Ապշերոնյան թերակղզին և Ռուսաստանի նավթը» հոգվածաշարն էր՝ թարգմանված փարիզյան մի ամսագրից: Համարյա բոլոր համարներում ամսագիրը նյութեր էր գետեղում նավթաշխարհի կյանքից: Տեսական վերլուծության էր ենթարկվում Անդրկովկասի և Ռուսաստանի արդյունաբերության մյուս ճյուղերի գործունեությունը, հաղորդումներ տպագրում երկրի տարբեր վայրերում սկսված երկաթուղաշինության, գործարանաշինության, մետաղամշակման, առևտրի, ֆինանսական դրության ու պետական բյուջեի, ակցիոններական ընկերությունների ու բանկերի մասին: Մեծ նշանակություն տալով աշխատուժին, «Մուրճի» օրակարգի մշտական կետերից մեկն էլ բանվորական հարցն էր: «Մուրճ» անունն արդեն խորհրդանշում էր խմբագրի վերաբերմունքը դեպի աշխատանքն ու աշխատավորը: «Մուրճը» այն օրգանն էր, որ պարբերաբար երևան էր հանում բանվորների կուպիտ շահագործման փաստերը, նրանց կենցաղային ցածր պայմանները, շնչին վարձատրությունը, դժբախտ դեպքերի ու խնդանդամության պատկերը: Այս թեմաներով ծավալուն հոգվածներով հանդես են եկել ինքը խմբագիրը («Բանվորական խնդիրը», 1897, № 10, 11—12),

1 «Մուրճ», 1889, № 9, էջ 1292; Հմմտ., Կ. Դանիելյան՝ Հայ գյուղագրությունը XIX դարում (1860—1890), Կրեան, 1973, էջ 370:

նրա համախոհ, նույնպես Ստրասբուրգի համալսարանի տնտեսագիտության դոկտոր Գր. Վարդանյանը (սեռոչոր ձեռնարկությունների բանվորությունը և բանվորները»—1894, № 4), սոցիալ-դեմոկրատական շարժման ներկայացուցիչ Գ. Ղարաջյանը (սեռնվորների ապահովագրման խնդիրը», 1894, №№ 1—4), բանաստեղծ Հ. Հակոբյանը (սեռնվորների հավաքական ապահովագրումը Ռուսաստանում դժբախտ դեպքերից», 1894, №№ 5, 6, 7—8, «Ապահովագրության գործը. Մի ակնարկ ապահովագրության պատմությունից մինչև մեր օրերը»—1896, №№ 7—8, 12) և ուրիշներ: «Մուրճը» իր ընթերցողներին ծանոթացնում էր նաև եվրոպական առանձին երկրների կապիտալիզմի զարգացման և բանվոր դասակարգի դրությանը: Այսպես, «Գործադուլների վիճակագրություն» անստորագիր հաղորդագրության մեջ տրվում է 1893—1895 թթ. գործադուլների շարժման ուրվագիծը Ֆրանսիայում: Այսօրինակ հոգվածները բավական մեծ թիվ են կազմում: Ինչպես գյուղացիական հարցում, այս դեպքում ևս, դիտելով իրրև արմատական միջոց, հանդեսը ուրախությամբ է արձագանքում բանվորների տնտեսական դրության բարելավման ուղղությամբ ամեն մի թեկուզ աննշան քայլը, բանվորական արհեստավորական փոխատու ընկերությունների, աշխատանքային տների (րորսա) բացումը: Խմբագրության և համախոհ-համակրողների ջանքերով կազմակերպվում է Թիֆլիսի այդ բանվորների «Մուրճ» անունով փոխադարձ օգնության կոոպերատիվ ընկերություն:

Ինչպես բանվորական շարժման գործնական խնդիրներում, այնպես էլ տեսական հարցերում «Մուրճը» հավատարիմ է եղել բուրժուական-ազատամտական իր սկզբունքներին: Հատկանշական է, սակայն, որ զեռես անցյալ դարում նրա զաղափարախոսները ճանաչել են դիտական կոմունիզմի հիմնադիրների հեղինակությունը, անդրադարձել են նրանց ուսմունքին ու դիտական ժառանգությանը: «Ա. Արասխանյանի «Մուրճը»—գրում է պրոֆ. Ն. Բարսեղյանը,—հանդուրժողական վերաբերմունք ուներ մարքսիզմի նկատմամբ, երբեմն նրա էջերում քաղվածքներ են բերվում Մարքսի և էնգելսի աշխատություններից»¹: 1895 թ. «Ֆրիդրիխ էնգելսի մահը» հաղորդման մեջ զրվատական խոսքերով է հարգվում նրա հիշատակը, անվանելով միջազգային բանվորական շարժման կազմակերպիչ, Մարքսի գործի շարունակող:

Առաջադիմական միտումների, աշխատավորության բարեկամն ու դժվարին կյանքի արձագանքը լինելու շնորհիվ «Մուրճը» դարձավ լայն հասարակայնության հարադատ ու ամենից շատ ընթերցվող ամսագիրը: Ժամանակի արեւելահայ ոչ մի հանդես նման համաժողովրդական ընդունելության չի արժանացել:

Գեղարվեստական գրականություն և գրականագիտություն — «Մուրճը» նշանավորվեց նաև որպես գրական հանդես: Իր գնահատականների մեջ այնքան զուսպ ու ծանրակշիռ Հովհաննես Թումանյանը, ամսագրի զաղարկուց տարիներ հետո, 1913 թ. գրած «Հայոց դրամբյանիդն ու ևս» նշանավոր հոգվածում այսպես է բնութագրել այդ հանդեսը. «...Սակայն «Մուրճի» օրերից սկսած մեր մեջ երևում են գրական հասկացողության ու ճաշակի տեր մարդիկ, որոնք քննադատության մեջ զենելով դրա-

¹ Ն. Բարսեղյան, Մարքսիզմի տարածումը Հայաստանում, Գիրք Ա.՝ Նրան, 1967, էջ 158:

կան-դեղարվեստական խիստ պահանջներ, միաժամանակ իրենց հետ բերում են լուրջ վերաբերմունք ու հարգանք ղեպի գրողն ու գրականությունը՝ Ավելի վաղ, 1910-ին, «Ամսագրի կարիքը» հոդվածում բանաստեղծը գրվատել է հանդեսի համախմբողի, կազմակերպողի ունակությունը. «Եկավ «Մուրճը»... Եղած գրական ու գիտական ուժերից շատերին հավաքեց իր շուրջը...»¹

«Մուրճի» հրատարակության առաջին տարիներին, 90-ական թվականների սկիզբներին եղավ մի պահ, երբ մամուլում բնագիտության ենթարկվեց Արասխանյանի գրական քաղաքականությունը, գեղարվեստական երկր ընկալելու և ղեկավարելու նրա ունակությունը։ Նյութական հողի վրա միմյանց միջև ծագած վեճի առթիվ Փիլիպոս Վարդապետյանը «Իմ պատասխանը «Մուրճի» խմբագրին» գրքույկում (Թիֆլիս, 1894) նրան անվանում է գրականությունից բոքիկ, մեղադրում է ժամանակին Թումանյանի «Շունն ու կատուն» մերժելու մեջ²։ Միանգամայն հնարավոր է, որ տնտեսագիտության դոկտորը գրականության ինչ-ինչ հարցերում վրիպումներ ունեցել է. սակայն «Շունն ու կատուն» ղեկավարելու Արասխանյանը առաջնորդվել է գրական լեզվի և գրականության հանդեպ իր ուրույն պահանջներով, որոնք արտահայտել է «Աշխարհարար լեզվի դարդացման մասին» (1890, № 4), «Լեզվական գրույցներ» (1897, №№ 2—3 և 7—8), «Խոսքի քննարկ», ինչպես գրում էր «(1898, №№ 4, 5, 6) և այլ հոդվածներում, նա ավելորդ բարբառայնությունից, օտարամոլությունից և զրարարամոլությունից զերծ գրական լեզվի կողմնակից էր։ Մասնավորապես բարբառների դեմ կռիվում իր տեսակետը հիմնավորում էր մի կուռ տրամաբանությամբ։ Նա գտնում էր, որ ազգային համախմբվածության համար հարկավոր է ստեղծել ընդհանուր, համազգային մի այնպիսի գրական լեզու, որով բոլորը խոսեն, որը հասկանալի, հարազատ, մայրենի լինի ամենքի համար։ Այս սկզբունքից ելնելով առաջ էր քաշվում նաև արևելահայ և արևմտահայ գրական լեզուների մերձեցման հարցը, իսկ համազգային, միասնական գրական լեզուն որպեսզի աճի, զարգանա, հարկավոր է, որ գործածվի, կենդանի մնա, հղկվի ժողովրդի բերանում։ Բարբառները խոչընդոտում են այդպիսի լեզվի ձևավորմանը, նրանք իրենց տեղը պետք է զիջեն ազգային միասնական լեզվին³։

«Շունն ու կատուն» ստեղծագործության լեզուն Արասխանյանի պահանջներին հակառակ էր։ Նրա առաջին հրատարակության, 1892 թ. բանաստեղծությունների մոսկովյան ժողովածուի մեջ Թումանյանն հետևյալ ծանոթություն է տվել. «Այս ավանդությունը լսել եմ չորի և զրել տեղական բարբառով, որքան կարելի էր մեղմացնելով բարբառի կոշտությունը»⁴։ Հետագա հրատարակություններում առաջին տպագրության ձևը մեղմամբ դարձրել է ձմեռնամրտին, ևստո՛ւ ևստո՛ւ, ավելորդ ա, ամոր ա՛ ավելորդ է, ամոր է, վեճձ՝ մեճձ, մեճ, էքեճ, էտեճ և այլն⁵։ Պետք է ենթադրել, որ Արասխան-

1 Հ. Թումանյան, Երկերի ժողովածու, հատ. 4, Երևան, 1951, էջ 269.

2 Նույն տեղում, էջ 145.

3 Տես նաև Ա. Ինժիրյան, Հովհաննես Թումանյան, Երևան, 1969, էջ 331—339.

4 Արասխանյանի լեզվական հայացքների քննությունը տե՛ս Տերտերյան Ա. Ռուսահայ հրապարակախոսությունը և ազգայնությունը, ա. Ավետիք Արասխանյան, — Գործը լեզու, 1917, հոգիս-օգոստոս, Բ մաս, էջ 15 և հետո.

5 Հ. Թումանյան, Երկերի ժողովածու, հատ. 1, Երևան, 1950, էջ 678.

6 Նույն տեղում, էջ 679.

յանին ներկայացրած տարրերակը շատ ավելի բարբառախառն է հղել: Հետագայում այս ստեղծագործության լեզվում կատարած փոփոխությունների գործում Արասխանյանի դիտողությունները ըստ էրևույթին, դրական դեր են խաղացել: 1891—93 թթ. «Մուրճում» Թումանյանից տպագրվել է երեսունչորս ստեղծագործություն: Դա լավագույն վկայությունն է, որ Արասխանյանը ղեկուս նոր-նոր դրական ասպարեզ իջած բանաստեղծի ստեղծագործությունները հասկացողներից ու գնահատողներից էր: Նա դրականությունը դիտում էր մի կողմից իբրև ժողովրդի կյանքը արտացոլելու, մյուս կողմից՝ նրան ծառայելու միջոց: Այստեղից էլ ընտիր, իրապատում, իսկական գրականության երևան գալը «Մուրճի» էջերում: Այստեղ 90-ական թվականներին տպագրվել է ինչպես սկսնակ, այնպես էլ ավագ սերնդի մի շարք ներկայացուցիչներ՝ Ղ. Աղայանի, Դ. Դեմիրճյանի, Հ. Թումանյանի, Ավ. Իսահակյանի, Ալ. Մատուրյանի, Հ. Հակոբյանի, Հ. Հովհաննիսյանի, Լ. Մանվելյանի, Լ. Շանթի, Ալ. Շիրվանզադեի, Պ. Պողոջյանի, Վ. Փափաղյանի և այլոց ստեղծագործությունները: Միայն Պողոջյանից տպագրվել է երեք վեպ և մի քանի պատմվածք: Առանձնապես խրախուսվում է գյուղական կյանքը պատկերող, գյուղացիության կենցաղային ու սոցիալական հարաբերությունները լուսարանող (կամ լուսանկարող) գրականությունը, հատկապես այն, որ այժմ անվանվում է գյուղագրություն: Առաջացան գրողներ, որոնք այդպես էլ կոչվում էին՝ «Մուրճի» գրողներ: Իրանց թվում էին այնպիսի ճանաչված դեմքեր, ինչպես Աղարիա Աղելյանը, Բաբկենցը, Սողոմոն Մելիք-Շահնազարյանը և ուրիշներ: Գրականագետ Կարլեն Դանիելյանը հանգամանորեն վերլուծելով գյուղագրական գրականության վերաբերյալ «Մուրճի» դիրքորոշումը, ցույց է տալիս նաև, թե որքան բարձր էր Արասխանյանի հեղինակությունը և ինչպիսի ազդեցություն ուներ գյուղագիրների վրա: Խոսելով Ա. Աղելյանի մասին նա գրում է. «Զինվորագրվելով «Մուրճին», Աղելյանը բավականաչափ ուշադիր հետևում էր Արասխանյանի ելույթներին և, պիտի ասենք, «Մուրճի» խմբագիրը նկատելիորեն ազդում էր մեր գյուղագրի հասարակական նոր համոզումների ձևավորման վրա: Աղելյանի հերոսը գրեթե բառացի կրկնում էր Արասխանյանի գյուղաշինական առաջադրությունները»¹:

«Մուրճը» չմնաց ազգային գրականության շրջանակներում միայն: Թերթելով այն, հանդիպում ենք ոռոսաց և աշխարհի մյուս ժողովուրդների գրականությունների ընտիր նմուշների: Ստաղեմ հեղինակների համար երևում է, ղժվար է եղել մուսքը: Ռուսական հսկա գրականությունից թարգմանվել են Լ. Անդրեն, Գարշին, Գոգոլ, Լերմոնտով, Կորոլենկո, Նեկրասով, Նեմիրովիչ-Պանչենկո, Նիկիտին, Զեխով, Պուշկին, Սալտիկով-Շչեդրին, Տոլստոյ, Տուրգենև, Ուսպենսկի և մի քանի այլ հեղինակներ: Հատկանշական է, որ հենց «Մուրճում» է տպագրվել Մ. Գորկուց հայերեն առաջին թարգմանությունը («Բազիկ երգը»): Վրաց և ադրբեջանական գրականություններից թարգմանվել են Շ. Ռուսթավելի, Ի. Ժավափաձև, Ալ. Ղազրեգի, Ծ. Գաբրիաշվիլի, Ն. Նարիմանով: Զարմացնում է մոտեցման այն հատկությունը, որ Արասխանյանի խմբագրած տարիներին ցուցաբերվել է աշխարհի մյուս ժողովուրդների գրականություններից լավագույնը ընտրելիս: Ամերիկյան գրականությունից,

¹ Կ. Դանիելյան, Հայ գյուղագրությունը XIX դարում, էջ 481—82 և հետո:

օրինակ, ներկայացվում են Բրեստ Հարտ, Լոնգֆելլո, էդգար Պո, Մարկ Տվեն, Ուիտմեն, գերմանականից՝ Գյոթե, Զուգերման, Հայնե, Շիլլեր, լեհականից՝ Ն. Սիմկևիչ, շեխականից՝ Սվյատոպոլկ Չեխ և այլն:

Ամսագրի խմբագրությանը պրաղեցրել է ժամանակի հայ դրականության ընթացքի, լեզվի ու ոճի, գրողի ստեղծագործությունը անաչառ գնահատելու և ժողովրդին հասցնելու, հայ ու համաշխարհային գրականության կարևոր իրադարձություններին արձագանքելու խնդիրները: Առաջին իսկ համարում ղեկավարվում է ն. Քարամյանի «Պերճ Պոռչյանց և նորա վնայերը» ուսումնասիրությունը» (շարունակվում է հաջորդ երկու համարներում), Կ. Չմշկյանի «Գարբրիկ Սունդուկյանց» կենսագրականը, Կ. Սունդուկյանի պրական գործունեության 25-ամյա հոբելյանի հարցը, 3-րդ համարում առաջ է քաշվում Պ. Պոռչյանի հոբելյանի անհրաժեշտությունը, 7-ում՝ Հ. Հովհաննիսյանի բանաստեղծությունների քննադատական վերլուծությունը, 10-ում՝ Մ. Արեղյանի «Աղզային վնայ» հետազոտությունը մեր էպոսի վերաբերյալ, և այսպես շարունակ: Աղայանի, Ծատուրյանի, Շանթի, Շիրվանզադեի, Պատկանյանի, Փափաղյանի և այլոց յուրաքանչյուրի մասին հոդվածների, հաղորդումների, լուրերի թիվը երկու տասնյակից ավելի է: Ըստ որում, «Մուրճը» Արևելահայ և Արևմտահայ հատվածների գրականությունը դիտում է միասնության մեջ: 1901-ին ամսագիրը դատապարտում է Թիֆլիսի հայ հոգևորականությանը, որը հրաժարվել էր Ալիշանի մահվան առթիվ եկեղեցիներում հոգեհանգիստ կատարելու՝ նրա կաթոլիկ լինելու պատճառով:

Մեծ է «Մուրճի» ծառայությունը անցյալի դրական-մտավոր կյանքի ասպարեզում: Ժամանակի վերաբերյալ ամեն մի ուսումնասիրություն թերի կարող է լինել, եթե նրա հեղինակը ծանոթ չէ նաև այս ամսագրում տպագրված նյութերի հարուստ ցանկին:

Բ. «ՄՈՒՐՃԻ» ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Անցյալի հայկական մամուլը դեռևս մնում է իբրև փակ դուռ նույնիսկ մասնագիտների համար: Հայտնի չէ անգամ նրանց ստույգ քանակը: Չափազանց քիչ րան է արված նրանցից թեկուզ կարևորագույնների բովանդակությունները բացելու ուղղությամբ: Հրապարակի վրա չկա մեր գրականության և մշակույթի ասպարեզում այնքան վճռական դեր խաղացած «Հյուսիսափայլ», «Մեղու», «Մշակ», «Արձագանք», «Բազմավնայ», «Աղբյուր», «Նոր դար», «Անահիտ» և այլ պարբերականների մատենագիտությունները: Նախահեղափոխական շրջանում և սփյուռքում մասնակի փորձեր են արվել ներկայացնելու մի քանի պարբերականների առանձին տարիների կամ որևէ ժամանակահատվածի բովանդակությունը: Դրանք կամ հնացել, կամ մնացել են մամուլի էջերում և հեռու են գիտական լայն օգտագործման համար պիտանի լինելուց¹: Մեզանում այդ կարգի ամենածավալուն աշխատությունը Հովհ. Պետրոսյանի «Հայ պարբերական մամուլի բիրլիոգրաֆիա» եռահատորն է, որոնցում պարբերականների շնչին մասի բովանդակություններն են բացված:

¹ Այդ մասին մանրամասն տես՝ Հ. Ս. Անասյան, Հայկական մատենագիտություն, հատ. Ա, Երևան, 1959, էջ XXV—XXVI:

այն էլ հեղինակի հայեցողությամբ, թերի և սխալաշատ նյութերի լիարժեքությամբ անթերի աշխատանք է և. Բարսեղյանի «Թուշեհիկյան հայ պարբերական մամուլի բիրյիոգրաֆիան» (Երևան, 1959), ուր տրվում է 1900—1920 թթ. լույս տեսած 47 պարբերականների ցանկն ու զբանցից յուրաքանչյուրում տպագրված հոդվածները՝ ժամանակագրական կարգով, վերջին տարիներին լույս ընծայվեցին նաև երկու ամսագրի ամբողջական, և մեկ լրացրի ոչ լրիվ, միայն սկզբի շորս տարիների մատենագիտությունները։ Սրանցից առաջինը «Արարատ» ամսագրի մատենագիտությունն է՝ Այն տպագրվել է 1968—70 թթ. «էջմիածին» ամսագրի համարներում և ապա, 300-օրինակ որպես առանձնատիպ լույս է ընծայվել հետևյալ խորագրով. «Արարատ», սյաշտոնական ամսագիր Հայրապետական Արոտոյ Ս. էջմիածնի, 1868—1919: Մատենագիտություն: Կազմեց Սեդա Կոժինյան, խմբագրեցին Սուրեն Փոլանջյան, Արթուր Հատիտյան: էջմիածին, 1970, 291 էջ: Երկրորդը Հայաստանի գիտությունների ակադեմիայի Ինֆորմացիայի սեկտորի 300 օրինակ ուսույրինտով բազմացրած հրատարակությունն է. «Արևելյան մամուլ» հանդեսի մատենագիտություն, (1871—1909): Երևան, 1976, 290 էջ: Կազմել, առաջարանը գրել և հրատարակության է պատրաստել բանասիրական գիտությունների թեկնածու Ա. Ս. Խառատյանը: 1976 թ. օգոստոսին հրապարակ իջեցվեց ՀՍՍՀ Պետական գրադարանի մատենագիտական մի նոր հրատարակություն. «Մշակ» լրագիր (Խիֆլիս): Բովանդակության ցանկ, 1872—1875: Կազմեցին Մ. Հ. և Ա. Ս. Բարայաններ, Փ. Հ. Խանգաղյան: Բնդհանուր խմբագրությամբ Արամ Բարայանի: Երևան, 1975, 352 էջ: Այս երեք մատենագիտություններն էլ զբաղատանքի արժանի և կարևոր ներդրում են մեր նորաստեղծ մատենագիտական գրականության բնագավառում: Երևան էլ կառուցված են ժամանակագրական սկզբունքով, այսինքն՝ մեկառմեկ բերվում է պարբերականի յուրաքանչյուր համարի բովանդակությունը, առաջին երկուսում՝ հոդվածների հեղինակների կամ վերնագրերի այբուբենի կարգով, իսկ երրորդում, ինչպես բացատրվում է առաջարանում՝ «...նյութի ժամանակագրական կարգը տրված է ըստ տարիների, և ապա յուրաքանչյուր տարվա ներսում՝ ըստ ամիսների, ընդ որում այստեղ նույնպես պահպանված է ժամանակագրությունը» (էջ 12): Վերջում ունեն աուարկայական ցանկ և անվանացանկեր:

Մատենագիտություն կազմելու այս եղանակը թեև համեմատաբար հեշտ է, բայց հնարավորություն չի տալիս հստակորեն բացելու մատենագրվող պարբերականի բովանդակությունը և զժվարացնում է նրանից օգտվողի զործր: Մասնագետ պատմաբանը, բժիշկը, գրականագետը, լեզվաբանը իրեն հետաքրքրող խնդրի վերաբերյալ նյութերը մեկ տեղ հավաքված չգտնելով, ստիպված է դիմել օժանդակ ցանկերին, մասնավորապես առարկայականին: Սակայն այս ցանկը չի կարող մասնագիտական հարցապնդումները լիովին բավարարել, որովհետև մի որևէ թեմայի կամ գիտության բնագավառի նյութերը տարբեր անուններով ցրված են լինում ամբողջ ցանկում և պահանջվում է երկարատև, լրացուցիչ աշխատանք փնտրելու, գտնելու, իմի բերելու համար: Բացի այդ, նյութերի ժամանակագրական դասավորության ղեկավարացում է բազմաթեմա հոդվածները հիշներով միմյանց հետ կապելը:

որ նշանակում է, թե մասնագետը իր ցանկացած հարցի սպառնիչ պատասխանը չի կարող ստանալ: Դժվար է, օրինակ, պատկերացնել, թե «Արևելյան մամուլը» իր քառասնամյա գոյությունն ընթացքում չի տպագրել եվրոպական լեզուների վերաբերյալ թեկուզ մեկ հոդված: Այնինչ ներկա մատենագիտությունը այս և նմանօրինակ «նեղ» հարցադրումների պատասխաններ չի տալիս: Կա մատենագիտություն կազմելու մի այլ եղանակ ևս, երբ նյութը դասավորվում են ըստ գիտություն ճյուղերի: Այսպես են կազմվել ռուս և այլ ժողովուրդների պարբերականների մատենագիտություններից լավագույնները: Այս դեպքում կազմողը տասնապատիկ ավելի ճիշդ ու ջանք պետք է թափի ըստ առանձին բնագավառների, և հնարավորին չափ լիակատար ու ստույգ ներկայացնելու նյութը: Անհամեմատ մեծ կլինի նաև թյուրիմացությունների և սխալների հնարավորությունը, եթե պակաս ուշադրություն ցուցաբերվի և կամ լավ շուտամենասիրվի մատենագրվող պարբերականի յուրաքանչյուր հոդվածը, լրբը, հայտարարությունը, ներկա մատենագիտության հեղինակը երկար տատանումներից հետո ընտրեց այս վերջին աշխատատար, բարդությունների հետ կապված, բայց օգտվելու համար ավելի հարմար եղանակը:

Մատենագիտությունը բաղկացած է հետևյալ հիմնական բաժիններից.

I. Գեղարվեստական գրականություն:

II. Գրականագիտություն:

III. Լեզու: Բառարանագրություն:

IV. Արվեստ:

V. Պատմություն: Հասարակական-քաղաքական կյանք:

VI. Փիլիսոփայություն: Իրավունք: Դատաստանական գործ:

VII. Սոցիալ-տնտեսական կյանք: Վիճակագրություն:

VIII. Հանապարհօրդություն: Ուղեգրություն: Ազգագրություն:

IX. Ժողովրդական լուսավորություն. (Մանկավարժություն, հոգեբանություն, կրթական գործ):

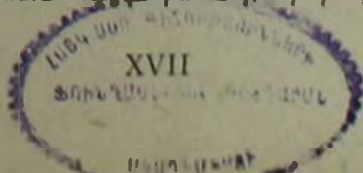
X. Մամուլ և հրապարակախոսություն:

XI. Թժշկություն: Առողջապահություն:

XII. Գիտության տարրեր բնագավառներ:

XIII. Կրոն: Եկեղեցի:

Բաժինների այս համակարգը պայմանավորված է «Մուրճում» տպագրված հոդվածների բնույթով: Դրանցից յուրաքանչյուրը ունեն մի շարք ենթաբաժիններ, որոնք օգտվողին հնարավորություն են տալիս տվյալ ծավալուն բաժնի մեջ հեշտությամբ գտնելու կոնկրետ հարցի պատասխանը: Այսպես, «Գեղարվեստական գրականություն» բաժնում առանձնացված են հայ, ռուս, վրաց, արտասահմանյան տարրեր երկրների գրականությունները և, ասենք, անգլիական գրականության մասին հետաքրքրվողը կդիմի հենց այդ ենթաբաժնին: Կամ՝ «Մամուլ և հրապարակախոսություն» բաժնի սկզբում ներկայացվում է ընդհանուր բնույթի հոդվածները, այնուհետև առանձին պարբերականների վերաբերյալ նյութերը՝ ըստ այդ պարբերականների այրուքների (գրանց շարքում է նաև «Մուրճի» վերաբերյալ «Մուրճում» տպագրված հարուստ նյութը): Այնուհետև հաջորդում են հրապարակախոսությունն է իր

ենթաբաժիններով՝ 'Իրան հետևում է ռուս մամուլն ու հրապարակախոսությունը, ապա՝ վրաց, ադրբեջանական և արտասահմանյան մամուլը ու հրապարակախոսությունը: Նույնպիսի դասավորություն ունեն մյուս բոլոր բաժիններն ու ենթաբաժինները: Նյութերի հաջորդականությունը պահպանելու նպատակով ենթաբաժինների ներսում հոդվածները դասավորված են ոչ թե հեղինակների կամ վերնագրերի այբբենական կարգով՝ այլ՝ ըստ «Մուրճի» ժամանակագրության:

Կլիենտ մատենագիտությունից այնպիսի օգտվողներ, որոնց կհետաքրքրի «Մուրճի» որոշ տարիների կամ որևէ առանձին համարի բովանդակությունը: Այսպիսի հարցասիրությունը բավարարելու համար, վերոհիշյալ բաժիններից հետո «Մուրճ» ամսագրի բովանդակությունը ըստ ժամանակագրության» խորագրի տակ, բերվում է յուրաքանչյուր համարի բովանդակությունը, այնպես, ինչպես ամսագրում է, սկսած 1889-ի № 1-ից մինչև 1907 թ. № 4-ը:

Գիրքը փակվում է նրա մեջ հիշատակվող անձնանունների և տեղանունների այբբենական ցանկերով:

Մատենագրվել են «Մուրճում» տպագրված բոլոր նյութերը՝ առանց բացառության: Նկարագրություններն արված են հնարավորին չափ հակիրճ, պարզ: Կարևորություն ներկայացնող նյութերը անոտագրվել են: Եթե անոտացիան ընդարձակ է, տրվում է նկարագրության վերջում, իսկ եթե կարճ է՝ հեղինակից ու վերնագրից հետո, քառակուսի փակագծերում [...]: «Մուրճը» տպագրել է չափազանց մեծ քանակությամբ կարճ լուրեր, հայտարարություններ, նամակներ և այլն, որոնցից շատերը անվերնագիր են: Եթե նկարագրելիս բերվիր դրանց առաջին տողը և հետո փակագծերում բացատրվի, թե ինչի մասին են, նկարագրությունները շատ կերկարեն: Ուստի կազմողը հարմար է համարել հակիրճության համար քառակուսի փակագծերում, իր բառերով, ներկայացնել, թե նյութն ինչի մասին է:

Մատենագիտությունը կազմելիս հաղթահարվել են մի շարք դժվարություններ, որոնցից ամենազգալին նյութերը ըստ բաժինների դասակարգելն էր: Եվ դա այն պատճառով, որ շատ հոդվածներում արժարժվում են մեկից ավելի բնագավառների վերաբերյալ խնդիրներ: Այդպիսիները զետեղվել են այն բաժնում, որին ամենից շատ են առնչվում: Մնացած բաժիններից ղեկի այդ նյութն է մատնանշվում հիշյալ միջոցով: Հազվադեպ պատահում է նաև, որ միևնույն նկարագրությունը կրկնվում է երկու տեղ, եթե հոդվածում հավասարապես խոսվում է ն' մեկ, ն' մյուս թեմայի մասին: Այսպիսի մոտեցումը կազմողից պահանջել է ծայրից-ծայր ընթերցել տառնուրի տարիների ամբողջ «Մուրճը», որոշ հոդվածներ նորից ու նորից վերընթերցել, ճիշտ բաժինը գտնելու և անոտացիան անսխալ շարադրելու համար: Անշուշտ, մատենագիտության մեջ բոլոր հարցերը իրենց վերջնական պատասխանը չեն ստացել: Կլիենտ և անճշտություններ: Թյուրիմացությունների մի մասը կարող է առաջ եկած լինել ծածկանունների պատճառով: Հայտնի է, որ հատկապես անցյալի պարբերականներում շատ հեղինակներ հաճախ ստորագրել են մեկ և ավելի ծածկանուններով, անուն-ազգանվան հապավումներով ու սկզբնատառերով: Ձեռքի տակ չունենալով այնպիսի մի բառարան, ինչպես, ասենք, Ի. Ֆ. Մասանովի «Словарь псевдонимов» քառահատորն է, հայերեն պարբերականը ուսումնասիրողը կամ մատենագիտություն կազմողը ստիպված է երկար ժամանակ տրամադրել հեղինակների ինքնությունը պարզելու վրա:

«Մուրճը» նույնպես առատ է ծածկանուններով, 'Իրանցից մի մասը բանասիրությունը հայտնի է, և մատենագիտության մեջ հանրահայտ անվան կողքին փակագծերում նշվել են, իսկ անվանացանկում դրանցից հղիչներ են տրվել ղեպի հանրածանոթ անունը: Հայտնի է, որինակ, որ Ավետիք Արասխանյանը շատ հողվածներ ստորագրել է Լուսինի ծածկանունով և Ա. Ա. սկզբնատառերով, Այ. Ստորյանը՝ Այ. Արծիվյան, Լևոն Սարգսյանը՝ Լևկախ կամ Լ. Ս., Ավ. Ահարոնյանը՝ Կուրբաթ-Հարուն, Վրթ. Փափազյանը՝ Պետո, Պ. Պողոսյանը՝ Հ. Գառնեցի, Արագին՝ Ֆերնանդո, Այ. Քալանթարյանը՝ Ա. Նամալյան, Վահան Արծրունի՝ Ֆելիքս կամ Վ. Ա., Արամ Վրույրը՝ Վ. Սևյան, Փ. Վարդապետյանը՝ Խսեմյան և այլն: Այսպիսի ղեպերում նկարագրություններն արվել են հեղինակի տարածված անունով, իսկ վերջում նշվել է, թե ինչ ստորագրությամբ է լույս տեսել: Սակայն որոշ սկզբնատառեր ու ծածկանուններ այնպես էլ չի հաջողվել վերծանել: Շատ նյութեր ստորագրված են հայերեն, ռուսերեն կամ լատիներեն որևէ տառով, հաճախ էլ մեկ, երկու և ավելի աստղանիշերով (*): Առանձին քննություն է պահանջում Ա. Արասխանյանի ստորագրությունների հարցը: ՄԱՀ պատմության թանգարանի գրադարանում մի քանի կազմի մեջ պահվում է, հավանաբար Արասխանյանի ձեռքով կազմված «Մուրճում» տպագրված հողվածների հավաքածուներ: Բացի Ա. Արասխանյան, Լուսինի, Ա. Ա., ստորագրություններով նյութերից, դրանցում հանդիպում են նաև բազմաթիվ անստորագիր, Ա., Ն., Հ սկզբնատառերով ստորագրված հողվածներ, գրախոսություններ, քաղաքական տեսություններ, լուրեր, «խմբագրության կողմից», «Մուրճի» նամակագրությունը և այլն: Ներկա մատենագիտության կազմողը այս հավաքածուների գոյության մասին տեղեկանալով աշխատանքը համարյա ավարտելուց հետո, հնարավորություն չի ունեցել դրանց Արասխանյանին պատկանելի հաստատող գրավոր կամ այլ վկայություններ գտնել և զգուշացել է այդ բոլորը անվերապահորեն նրանք համարել: Զի պարզվել նաև 1901-ից հետո «Մուրճում» հանդիպող Ա. Ա. ստորագրության պատկանելություն հարցը՝ Դա կարող է Ավետիս Ահարոնյանին կամ ուրիշին լինել: Հավանական է նաև, որ դարձյալ Ա. Արասխանյանին է, որը թեև հեռացել, բայց կարող էր շարունակել թղթակցությունը հանդեսին: Անստորագիր նյութեր հանդիպում են թեև Արասխանյանի, և թեև հետագա խմբագիրների ժամանակ: Ընթացողում է, որ դրանք պատկանում են նրանց, ովքեր խմբագրել են ամսագիրը: Բայց արդյո՞ր այս ենթադրությունը բոլոր ղեպերում պետք է ընդունել իրեն բացարձակ հավաստի իրողություն: Իրեման չի նշվել գեղարվեստական որոշ ստեղծագործությունների հեղինակը կամ ինչ լեզվից թարգմանված-փոխադրված լինելը: Դրանց մի մասը պարզաբանված են, այլ ղեպերում մնացել են առկախ:

Ահա այսպիսի անորոշությունների հետևանքով իր իսկական անունով և անստորագիր, անվան սկզբնատառերով կամ ծածկանունով ստորագրող մեկ հեղինակի գրվածքներ կարող են երկատվել, եռատվել, ընկնել տարբեր տեղեր, իսկ անվանացանկում արտոցովել երկու և ավելի տեղերում: «Մամուլ և հրապարակախոսություն» բաժնի «Հայ հրապարակախոսության այլ ներկայացուցիչներ» ենթաբաժնում ընթերցողը կգտնի բավական մեծ թվով Ա., Լ., Ա. Ա. ստորագրությամբ նյութեր: Հավանաբար դրանց տերերը գրել

են նաև իրենց իսկական անուն-ազգանունով և նկարագրություններում ընկել
հեն ալքրբենական կարգի համապատասխան տեղերում:

«Մուրճի» այս մատենագիտությունը կազմողի երկարամյա տքնության
արդասիք է: Այն կարգի աշխատություններից է, որոնք ստեղծվում են կամրի
լարումով. ձեռնարկած գործի նկատմամբ ունեցած անսահման սիրով և նվիր-
վածությամբ: Մատենագիտության ավարտը կարող էր շատ ավելի ձգձգվել,
հթն չլիներ Հայկ. ՍՍՀ Պետական գրադարանի դիրեկցիայի ամենօրյա աջակ-
ցությունը: Խրախուսանքներով, խորհուրդներով ու ցուցումներով գործին շատ
է նպաստել նաև հանգուցյալ դրականագետ, բանասեր, անցյալի մամուլի բաջ
դիտակ Արամ Ինճիկյանը:

Իր տեսակի մեջ իբրև առաջին փորձ այս մատենագիտությունը անկաս-
կած թերություններ կունենա: Իսկ թե ինչ շափով է հաջողվել, ամենից լավ
կարող են ասել նրանից օգտվողները:

ՀԱՅԿ ԴԱՎԹՅԱՆ

О ЖУРНАЛЕ «МУРЧ» И ЕГО БИБЛИОГРАФИИ

1

Журнал «Мурч» («Молот») издавался в Тифлисе с 1889 по 1907 гг. Большого успеха журнал достиг в первый период своего существования, когда он редактировался основателем журнала, выдающимся общественным деятелем, публицистом, доктором экономики и права Аветиком Арасханяном (1857—1912). Свое высшее экономическое образование Арасханян получил в европейских учебных заведениях. Кроме родного языка он владел русским, французским, немецким языками. Был хорошо осведомлен в политических и экономических учениях своего времени, а также научным наследием К. Маркса и Ф. Энгельса. Еще в начале нашего века он перевел первый том гениального труда К. Маркса «Капитал», который, к сожалению, не удалось издать. С первых лет последнего десятилетия прошлого века, после смерти редактора газеты «Мшак» Гр. Арируни, «Мурч» стал носителем и продолжателем передовых идей. В нем затрагивались почти все вопросы, волнующие общественное мнение. Но самым ценным вкладом «Мурча» является то, что он первый в армянской действительности, хотя и с позиций буржуазного либерализма, большое внимание уделял социально-экономическим проблемам, положению крестьянских масс и рабочего класса. Журнал отражал крайне отсталый жизненный уровень безземельных и малоземельных крестьян, беспощадно бичевал сельских кулаков, ростовщичество, достигшего небывалых размеров, бесправие, взяточничество. В одном из своих исследований Арасханян даже осмелился критиковать послереформенную земельную политику царизма, констатируя, что она отвечает интересам государства, а не народа. Постоянное внимание уделялось также положению рабочих крупных городов

Закавказья и в первую очередь, работающих в нефтяной промышленности города Баку. По этим темам выступили видные представители социал-демократического движения Гр. Караджян (Аркомед), Аш. Атанесян, основоположник армянской пролетарской поэзии Акоп Акопян и другие. На страницах «Мурча» нередко встречаются выдержки из экономических произведений Маркса и Энгельса. В 1895 г. по случаю кончины Ф. Энгельса, приводится его биография. Ф. Энгельс характеризуется как крупный деятель рабочего движения, соратник К. Маркса и продолжитель его идей.

Велика заслуга арасхяняновского «Мурча» также и в области армянской литературы. Сплачивая вокруг себя передовых представителей армянской классической литературы, журнал способствовал развитию высокохудожественной, реалистической прозы и поэзии. Благодаря «Мурча» выросли ряд народнических беллетристов, изображающих жизнь и быт армянской деревни. Большое место было отведено также мировой литературе. В 1899 г. обширной статьей отмечалось столетие со дня рождения великого Пушкина. Печатались произведения Лермонтова, Гоголя, Некрасова, Салтыков-Щедрин, Чехова, Тургенева, Короленко, Успенского, Шекспира, Гете, Шиллера, Гейне, Марка Твена, Сенкевича, Руставели, Казбеги и многих других. Характерно, что именно в «Мурче», еще в 1899 г. появляется первый перевод на армянский язык произведения М. Горького «Песня о соколе».

Второй период издания журнала (1901—1907 гг.) совпадает с событиями 1905 года. Меняются несколько редакторов и издателей, среди которых видную роль играет Левон Саркисян. Он стремится сохранить демократическое направление журнала. В нем чаще и чаще встречаются имена основоположников научного коммунизма. Последние номера 1907 года выходили с изображениями на титульном листе портретов Ч. Дарвина и К. Маркса. Во 2-ом, 3-ем и 4-ом (неполном) номерах того же года помещена статья Ж. Геда и П. Лафарга «Что хотят социал-демократы?». Подобное направление журнала шло в разрез с политикой правительства, вступившую в мрачный период столыпинской реакции.

«Мурча», борющийся против консерватизма, во многих вопросах удержавший прогрессивный курс, был самым популярным армянским журналом конца 19-го и начала 20-ого веков.

2.

В отличие от предыдущих немногочисленных библиографических указателей армянской периодики, составленных в хронологическом порядке, в настоящей библиографии материал расположен по отраслям знаний. Библиография состоит из следующих разделов:

1. Художественная литература
2. Литературоведение

3. Язык. Лексикография
4. Искусство
5. История. Общественно-политическая жизнь
6. Философия. Право. Судебное дело
7. Социально-экономическая жизнь. Статистика
8. Путешествия. Путевые заметки. Этнография
9. Народное образование. (Педагогика, психология, учебное дело)
10. Периодика и публицистика
11. Медицина. Здравоохранение
12. Различные отрасли знаний (математика, физика, биология и т. д.)
13. Религия. Церковь

Состав этих разделов обусловлен характером материала, напечатанного в журнале «Мурч». Каждый раздел в свою очередь раздроблен на несколько подразделов. Такое расположение материала поможет специалисту без затруднения отыскать ответ на конкретный вопрос. Например, в разделе «Художественная литература» под отдельными рубриками представлены армянская, русская, грузинская, азербайджанская и зарубежная литература отдельных стран. Интересующиеся, скажем, французской литературой, обратятся в этот самый подраздел. Или в разделе «Социально-экономическая жизнь. Статистика», прежде всего, приводятся статьи общего характера, затем материалы, касающиеся Кавказа и Закавказья, после чего о России и отдельных зарубежных странах. Внутри подразделов материал расположен в хронологическом порядке.

Во второй части библиографии под заглавием «Содержание журнала «Мурч» в хронологическом порядке», приводится содержание каждого отдельного номера журнала.

Библиография охватывает весь материал напечатанный в журнале. Наиболее важные статьи аннотированы. Если в одной статье говорится о нескольких отраслях знаний, то она помещена в том разделе, к которой более всего относится. В других же разделах даются ссылки к этому описанию. В очень редких случаях описания повторяются и в том, и в другом разделах.

К библиографии приложены именной указатель и указатель географических названий.

ЛИК ДАВТЯН

**I. ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ**

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՔԵԼՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԻՐ

1 ՄԱՐԿԱՆ Երանցի, Պիեռ Երանցի գործողութիւններ — 1903, № 12, էջ 18—69,

ԱՔԱՄՅԱՆ ՊԵՏՐՈՍ

2 ԲԱՐՅԱՆ Երանցի իմ ցնորքներ, Գրայն հետեւողութեամբ Մանսֆելդի (նվեր տիկ. Մարի Զաքի), [Գրամատիկական] — 1895, № 1, էջ 66—70,

Տողատակում տպագրված խմբագրական ծանոթութիւն մեջ ասված է, որ «այս կտորը տպում ենք իբր հազարված «Աղայանի նամակներ», որ տպվեցին «Մուրճ»-ի 1894 թ. համարներում»:

Տես նաև № 1910 նկարագրութիւնը:

ԱՔԵԼՅԱՆ ԱԶԱՐԻԱ (Ա. Դանիելյան)

3 ՆԵՐՇԱՆ Առաքել (նշանութիւն) — 1894, № 7—8, էջ 987—1016, № 9, էջ 1179—1207,

4 ՆՐԱ ՅԱՎՈՐ (Պատմվածք) — 1895, № 3—4, էջ 361—384,

5 ՍԱՆՐ խնդիր (նմանողութիւն) — 1895, № 9—10, էջ 1215—1224,

6 ՀԻՎԱՆԴՈՏ խիղճ (Պատկերներ) — 1896, № 3—4, էջ 317—366,

7 ՏԳԻՏՈՒԹՅԱՆ գոհեր, Վեյ գյուղական կյանքից — 1896, № 5, էջ 561—585, № 6, էջ 735—750, № 7—8, էջ 923—949, № 9, էջ 1095—1112, № 10—11, էջ 1277—1302, № 12, էջ 1445—1505, 1897, № 1, էջ 61—87, № 2—3, էջ 197—251,

8 ԻՐԱՆԻ կրակի մեջ (Գյուղական ցավերից) — 1898, № 1, էջ 67—82,

9 ՆՈՐ ՀՈԳՍԻ հետեւից (Պատկեր) — 1898, № 7—8, էջ 941—966, № 9, էջ 1187—1204,

10 ԴԱՆԻ խոստովանք (Ծանապահորդի հիշողութիւններից), նվեր «Մուրճ»-ի տասնամյա գործունեության — 1898, № 10—11, էջ 1422—1444,

11 ՍԿԵՍՈՒՐԸ (Գյուղական բարբերից) — 1899, № 1, էջ 5—23, № 2—3, էջ 173—199,

12 ՈՒՍԱՆՈՂԻ հիշատակարան. Ցուցակ — 1900, № 3, էջ 313—322,

Տես նաև № 4175 նկարագրութիւնը:

ԱՔԱՅԱՆ ԱՐՇԱԿ

13 (Ե. Ա. Ին): Թող մի հայացքդ հայացքներ խի... [Բանաստեղծութ.]. — 1896, № 6, էջ 776—777,

14 ՄԻ ԲԱՓԵՔ աչեր... — Խելագարի օրագրից [Բանաստեղծութ.]. — 1896, № 7—8, էջ 968—971,

15 ՏԱՆՋԵՑԵՔ, մտքեր, սիրտս մաշեցեք... [Բանաստեղծութ.]. — 1896, № 9, էջ 1155—1156:

16 ԱՄՐՈՅԻ Թագուհին, [Բանաստեղծութ.].—1896, № 10—11, էջ 1322—1323:

17 ՀՈՎԿԻ սերբ, [Բանաստեղծութ.].—1896, № 12, էջ 1551:

18 ԿԵՍ ԳԻՇԵՐԻՆ, [Բանաստեղծութ.].—1897, № 1, էջ 88:

19 ՊԱՐԱԴՈՔՍ, [Բանաստեղծութ.].—1897, № 7—8, էջ 1012:

20 ՆՈՐ ԿՅԱՆՔ, [Բանաստեղծութ.].—1897, № 9, էջ 1216:

21 ՏՐՏՈՒՆՋ, [Բանաստեղծութ.].—1897, № 10, էջ 1383:

22 ՆՎԵՐ ԸՆԿԵՐԻՍ, [Բանաստեղծութ.].—1898, № 2—3, էջ 263—265:

23 ԶԻՆՎՈՐԻ ԵՐԳՐ, [Բանաստեղծութ.].—1898, № 5, էջ 682—683:

24 ԵՂԲԱՅՐ, [Բանաստեղծութ.].—1898, № 6, էջ 829—830:

25 ՎԻՐԱՎՈՐ, [Բանաստեղծութ.].—1898, № 7—8, էջ 1002—1003:

26 ԿՈՉ, [Բանաստեղծութ.].—1898, № 9, էջ 1239—1240, (Բնաբանը նադսոնից):

27 ՀՈՒՅՍ, [Բանաստեղծութ.].—1898, № 10—11, էջ 1453:

28 ԶԻՆՎՈՐԻ ԵՐԳԵՐԻԿ: ՀՐԱԺԵՀԱՒ—ՈՐ ԿԱ...—1899, № 2—3, էջ 249—250:

29 ԳԻՇԵՐԻՆ անտառում, [Բանաստեղծութ.].—1899, № 9, էջ 1055:

30 ԻՄ ԸՆԿԵՐԻՆ, [Բանաստեղծութ.].—1899, № 10, էջ 1200—1201:

31 ԱՆՅՅԱԼԻՅ ԺԻ ԸՆԿԵՐ, [Պատմվածք].—1900, № 5—6, էջ 621—635:

32 ԱՅՈՒՐ Է ԲԱՄԻՆ... [Բանաստեղծութ.].—1900, № 5—6, էջ 642:

ԱԹԱՅԱՆ ՍՈՒՐԻՆ

33 ԱՅՅԱԼ ԳԻՇԵՐԻ ԽԱՎԱՐ ԺԻԳԱԿԱՄ... [Բանաստեղծութ.].—1891, № 1, էջ 72:

ԱԼԻՔՅԱՆ

34 ԴՈՎԸ, [Բանաստեղծութ.].—1889, № 1, էջ 19—20:

35 ԳԱՂԹԱԿԱՆԻ ԿԱՄԱԺԱԺԻԿ (ՆՎԵՐ ԱՄԵՐԻԿԱ ԳԱՂԹՈՂՆԵՐԻՆ), [Բանաստեղծութ.].—1889, № 6, էջ 897:

ԱԼԱՐՈՆՅԱՆ ԱՎԵՏԻՍ

36 ՈՒՇԱՅԱՍ սեր, [Պատմվածք].—1901, № 1, էջ 73—95:

37 ԱՆՀԱՎԱՏԸ, [Պատմվածք].—1901, № 3, էջ 5—50:

38 ՄԱՍԻՍ, (ԱՎԱՆԴՈՒՅՈՒՆ), Պատմվածք.—1901, № 7, էջ 5—30:

39 ՍԵՎ ՕՐԵՐ, [Պատմվածք].—1901, № 8, էջ 5—64, № 9, էջ 5—47:

40 ՄԱՎԱՐԵՍ, լուսին, [Պատմվածք].—1901, № 12, էջ 121—133:

41 ԱՐԱՋԸ, Պատմվածք (ՆՎԵՐ ԵՐԿԻՆ ՄԱՐ. ՀՈՎ.—ԽԱՆԴ...ՅԱՆԻՆ).—1902, № 4, էջ 5—36:

42 ԴԱՐԱՎՈՐ ԿԱՂԻՆ, Պատմվածք.—1902, № 6, էջ 5—20:

43 ՓԱԽԻ ՏԱՐԻՆ, 1. ԻԽՍՐ, [Պատմվածք].—1902, № 8, էջ 5—30:

44 ԿՈՒՅՐԵՐԸ, [Պատմվածք].—1902, № 9, էջ 5—26:

45 ԼԻՆԵՐՈՒԼ, [Պատկեր].—1902, № 10, էջ 5—12:

46 ԿՅԱՆՔԻ ԴԱՍՐ, [Պատկեր].—1902, № 11, էջ 5—21, (Բնաբանը ԱԼՖՐԵԴ ԴՐ ՎԻՆԻԿԻԿ):

47 ՄԱՅՐԵՐԸ, [Պատմվածք].—1902, № 12, էջ 5—28, (Բնաբանը ԵՂԻՇԻԿ):

48 ՄՐՐԻԿԻ ՍՈՐԵՐ, ՎԵՍ, —1903, № 1, էջ 5—32, № 2, էջ 5—42, № 3, էջ 5—24, № 4, էջ 5—26,

№ 5, էջ 101—121, № 6, էջ 5—28, № 7, էջ 5—27, № 8, էջ 5—19, № 9, էջ 5—21:

49 ՕԼԱՆԻ ՎԻՇՐ, [Պատմվածք].—1903, № 12, էջ 99—117:

50 ԼԻՈՒԹՅՈՒՆԸ, ՎԵՍ, —1904, № 1, էջ 5—29, № 2, էջ 5—26, № 3, էջ 5—18, № 4, էջ 5—23, № 5,

էջ 5—35, № 6, էջ 5—22, № 7, էջ 5—27:

51 ԶԵՆԻՏԱՆՔՆԵՐԸ, [Պատկեր].—1904, № 8, էջ 5—12:

52 ՓՈԹՐԻԿԸ, [Պատմվածք].—1904, № 9, էջ 77—90, № 10, էջ 5—18:

53 ԱՅՆ ԳԻՇԵՐԸ, [Պատմվածք].—1904, № 11, էջ 47—58:

54 ԻՐԻ ՃԱՆԱԿԱՐԸ, [Պատմվածք].—1905, № 1, էջ 31—47:

ՏԻՍ ՆԱԽ ՆԱ: 1319, 1349, 1725, 3635, 4768, 4859, 6736 ՆԿԱՐԱԳՐՈՒՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԱՂԱՅԱՆ ՂԱԶՄԱՐՈՒ

ԱՎԵՏՅԱՆ ՆԻԿ.

55 ՔՅՈՐՈՂԻՆ կալանավոր (Մի արկած Քյոր-
օղլու կյանքից)։—1893, № 2, էջ 255—266:

56 ԻՄ ԿՅԱՆՔԻ զխավոր դեպքերը։—1893,
№ 4, էջ 574—584, № 5, էջ 755—769, № 6, էջ 928
—942, № 7—8, էջ 1057—1083, № 9, էջ 1299—
1328, № 10, էջ 1471—1499, № 11, էջ 1640—1654,
№ 12, էջ 1866—1883, 1894, № 1, էջ 44—57:

Տես նաև 1893, № 12, էջ 1947—1948,
1894, № 1, էջ 153—154):

Տես նաև №№ 1037, 1110, 1787, 1791,
1792, 1798, 6242 նկարագրությունների

ԱՆՈՓՅԱՆ ԿՐԻՒՈՐ

57 ՀԵԳԷԼԻ։—1904, № 2, էջ 43—44:

ԱՆՈՓՅԱՆ ՈՆՈՓՐԻՈՒ

58 ԺԱՅԻԻ կատարից իրիկնամյան... [Բա-
նաստեղծութ.]։—1904, № 3, էջ 95:

59 ԱՄԲՈՂԶ զիշերներ ամպերը ծածկած...
[Բանաստեղծութ.]։—1904, № 10, էջ 76:

ԱԻՍԵՂԱՆ (Միսակ Գույումճյան)

60 ՆՈՐԱՎԵՊԻՆ նորավեպը (Կ. Պոլսի կյան-
քից)։—1901, № 8, էջ 104—110:

61 ԲՈՒՐԴԻ վաճառականություն (Թրքահա-
յոց տնտեսական կյանքեն)։—1902, № 1, էջ 31—
48:

62 ԿԱՆԱԿԱՆԵՆ... Ամուսնություն (Պատմը-
վածք)։—1902, № 3, էջ 106—112:

63 ՀՈՍՈՍՆ ու ինտելիգենտը (Ուսանողական
կյանքեն)։ Պատմվածք։—1902, № 5, էջ 160—173:

64 ՀՈԳՈՒՍ համար (Թուրքահայ հարուստ-
ներու կյանքեն)։—1903, № 2, էջ 125—149:

65 ՄՈՐՈՒԹԻ սանտրը (Ընկերոջս Հ. Աղասե-
րին)։ [Պատմվածք]։—1905, № 2—3, էջ 5—23:

66 ԵՐԿՈՒ պատկեր (Մարգար ժամհարյանի
հիշատակին)։—1906, № 1, էջ 5—13:

Տես նաև №№ 942, 3620 նկարագրություն-
ների

67 ԳԱՆԿԱՏ, (էտյուդ)։—1903, № 3, էջ 107—
111:

68 ՔՆԻՐ և Ղու (էտյուդ)։—1903, № 10, էջ
97—103:

ԱՏՐՊԵՏ (Սարգիս Մուրայայան)

69 ԽԵՎ ԿԱՐԱՊԵՏ, Վեպ։—1889, № 6, էջ
839—895, № 7, էջ 1019—1076, № 8, էջ 1154—
1220, № 9, էջ 1347—1408: Ստորագր.՝ Սարգիս
Ատրպետյան:

70 ՍՈՏԹԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ, (էտյուդ)։—1893, № 7
—8, էջ 1143—1159:

Տես նաև №№ 4037, 4490 նկարագրու-
թյուններ:

ԱՐԱՋԻ (Մովսես Հաբուրյունյան)

71 ԴՈՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ արշավանքը դեպի Կզե-
րաստան, [Պատմվածք]։ Ստորագր.՝ Ֆերնանդո
—1906, № 9, էջ 116—120:

ԱՐՂՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼ ԵՐԿԱՅՆԱՐԱՋՈՒԿ

72 ՀԱՎԱՏՆ ԻՆՃ կերկրի (նվեր օր. Շ. Բ.-ին)։—
1897, № 5, էջ 621—635, № 6, էջ 782—801:

ԲԱՐԿԵՆՑ Գ. (Դարբինի Մնացականյան)

73 ԳԵՂԸ ԿԱՆԳՆԻ—գերան կկոտրի [Պատմը-
վածք]։—1894, № 5, էջ 682—690: Ստորագր.՝
Գ. Մնացականյան:

74 ԶԱՐԱԲԵՐ խարազանը, [Պատմվածք]։—
1894, № 11—12, էջ 1529—1534: Ստորագր.՝
Գ. Մնացականյան:

75 ՆՈՐԵԿ, (Վեպ)։—1896, № 5, էջ 543—557,
№ 6, էջ 802—819, № 7—8, էջ 895—920, № 9, էջ
1114—1132, № 10—11, էջ 1251—1275, № 12,
էջ 1521—1550, 1897, № 1, էջ 37—58, № 2—3,
էջ 284—302, № 4, էջ 462—487, № 5, էջ 559—
575:

ԲԱԼՈՒՂՅԱՆ ԶԱՎԱԴ-ՐԵԿ

- 76 Նվեր «Նավակի» հեղինակ Լ. Մանվելյան-
նին, [Բանաստեղծութ.]—1889, № 9, էջ 1449,
77 Ընկերի Ս երգը, [Բանաստեղծութ.]—1889,
№ 11, էջ 1737,
78 Լեւոն Յոնի հայ աղջկա երգը (Բաֆֆիի «Սամ-
վել»-ից), [Բանաստեղծութ.]—1890, № 1, էջ
36—37,
79 ԱՇԸՂԻ «Նեյնիմ»-ներին, [Բանաստեղ-
ծութ.]—1890, № 11, էջ 1535,
80 Գեորգի Անիսի ղեցուհին, [Բանաստեղծութ.]—
1892, № 2, էջ 250,
81 Զոհի Յոնի (էքսպրոմտ)—1892, № 2, էջ 251,
82 ՍԱԽՆ հյուսիսում լեռն ապառաժին... [Բա-
նաստեղծութ.]—1893, № 4, էջ 573,

ԲԱՀԱԹՈՒՐ ԵՎԱՏԵՐԻՆԱ

- 83 ՄԱՆՅԻ օրեր, (Պատմվածք)—1905, № 4,
էջ 107—113,
84 Մեր դժբախտությունը, (Պատմվածք)—
1905, № 6, էջ 83—99,
85 ԿԱՆԻՔԻ անիվը (Քաղվածք մի հիշատա-
կարանից)—1905, № 8, էջ 66—71,
86 ՍՏՎԵՐՆԵՐ, (էսքիզ)—1906, № 11—12,
էջ 7—9,
87 ԵՐԲԵՔ, (էստյոգ)—1906, № 10, էջ 44—46,
88 ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ էսքիզ—1907, № 2, էջ
58—60,

ԲԱՇԱԼՅԱՆ ԼԵՎՈՆ

- 89 ՂԱԼԱԹԻՈՒ ռեպեր, (Պատմվածք)—1901,
№ 11, էջ 5—18,
90 ՏԵՐՏԵՐԻՆ ուխտը, Պատմվածք—1901
№ 12, էջ 5—12,
91 ԽԱՉԱԽՈՐԻՆ, (Պատմվածք)—1902, № 1,
էջ 50—57,
92 ԵՐԿՈՒ ԿԻՆԵՐ, (Պատմվածք)—1902, № 2,
էջ 5—8,
93 ՎԵՐՋԻՆ համբույրը, (Պատմվածք)—1902,
№ 3, էջ 60—68,
94 ՎՐԱՆԻՆ տակ, (Պատմվածք)—1902, № 5,
էջ 5—11,

95 ԱՂԱՎՆԻՆԵՐԸ, (Պատմվածք)—1902, № 6,
էջ 95—100,

ԲԱՇԻՆԶԱԳՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ

- 96 ՄԻ ՊԱՏԿԵՐ Իմ հիշողությունից—1893,
№ 1, էջ 61—76,
97 ՄՈՒՐԱՅԿԱՆՆԵՐ, [Պատմվածք]—1894,
№ 10, էջ 1353—1379,
98 ՎՐԱՅԻ Իվանի, (Պատմվածք)—1895, № 7,
էջ 931—943,
99 ՓՈՒՉ Վահան, (Պատմվածք)—1896, № 2,
էջ 245—277,
100 ԱՌԱՋԻՆ սեր, (Պատմվածք)—1898,
№ 10—11, էջ 1454—1475,
101 ՓՈՔՐԻԿ զաղթականներ, (Պատկեր)—
1901, № 6, էջ 107—123,
ՏԼս նաև №№ 2131, 2133, 2155 նկարա-
գրությունները,

ԲԱՐԵՈՒԴԱՐՅԱՆ ԳԵՎՈՐԳ

- 102 «ԲԱՐԵՊԱՇՏ ռարդիկ» պոեմայի ներածու-
թյունը—1889, № 1, էջ 60—66,
ՏԼս էջ 66-ի տողատակի ծանոթությունը

ԲՈՋԻՆՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ

- 103 ԲԱՆՏԻ զոհ, (Պատկեր Բալխանու կյան-
քից)—1901, № 9, էջ 97—103,

ԳԱԼԱՉՅԱՆ Ս.

- 104 ՆՈՐ ՕՐԻ (Արձակ Բանաստեղծութ.)—1906,
№ 11—12, էջ 6,
Հանդեսի 1906 թ. № 11—12-ի ցանկում հե-
ղինակի ազգանունը զրված է Գուլադյան,

ԿՐԻԴՈՐՅԱՆ ԽՈՒՐՆԵ

- 105 ԶՈՒՄԱ, (Պատմվածք)—1905, № 6, էջ
32—35,

- 106 ՄԱՆԿԱՆ, [Բանաստեղծութ.]—1894, № 7—8, էջ 1047—1048;
- 107 ԵՐԳ, [Բանաստեղծութ.]—1894, № 11—12, էջ 1567;
- 108 ԽՈՂ Համառ վիշալ... Ահա կաթիլը ցուրտ արցունքներիս...—Մ. Ա.-ին, Աստղերը, որպես մահվան կերոններ...—Սոնետ (Մ. Ա.-ին), [Բանաստեղծություններ],—1895, № 2, էջ 258—260;
- 109 ԲԱՐԻ գիշեր, [Բանաստեղծութ.]—1895, № 3—4, էջ 435;
- 110 ՓՈԹՈՐԻԿՆԵՐ, (նվեր իմ լնկերներին),—Հացող ուռեհի, [Բանաստեղծություններ],—1895, № 5, էջ 632—633;
- 111 ՀՐԱԺԵՇ, [Բանաստեղծութ.]—1895, № 6, էջ 801;
- 112 Մ.-ին, Քո սրտի մեջ երբեք ես չեմ որոնել... [Բանաստեղծութ.]—1895, № 7, էջ 947;
- 113 ՌՈՄԱՆՍԱՆ,—1895, № 9—10, էջ 1257—1258;
- 114 ԽՈՐՀՐԴԱԾՈՒԹՅՈՒՆ, [Բանաստեղծութ.],—1895, № 11, էջ 1450;
- 115 ԻԴԵԱԼԻՍՏ, [Պատմվածք],—1895, № 12, էջ 1612—1624;
- 116 ԿԱՐՍՈՒՄ ես որ ես երբեք... [Բանաստեղծութ.],—1896, № 5, էջ 586;
- 117 ՎԱՅՐԻ սեր, [Բանաստեղծութ.],—1896, № 9, էջ 1146;
- 118 ՆՐԱՆ, [Բանաստեղծութ.],—1896, № 12, էջ 1520;
- 119 ԿՅԱՆՔԻ խորթ որդիքը, [Բանաստեղծութ.],—1897, № 1, էջ 59—60;
- 120 ՔԱՆԻ ժամանակ քեզ չէի տեսել... [Բանաստեղծութ.],—1897, № 4, էջ 488;
- 121 ՔԵԶ ԻՆՆ յատահեց, յատանի հասակ... [Բանաստեղծութ.],—1897, № 5, էջ 620;
- 122 ՄԱՐԴԻԿ շրջում եմ անհոգ խմբերով... [Բանաստեղծութ.],—1897, № 7—8, էջ 988;
- 123 ՀԵՐԻՔ, սիրտ իմ, ԻՆՆ ես տարվել...—Գյուղական երեկու, [Բանաստեղծություններ],—1897, № 11—12, էջ 1536—1537;
- 124 ՕՏԱՐ զարուն,—նա էլ,—Անադիկ սրտերի

- մի պատմություն, [Բանաստեղծություններ],—1898, № 1, էջ 83—86;
- 125 ՓՈԹՈՐԻԿ.—Փոթորիկի ժամին, [Բանաստեղծություններ],—1898, № 2—3, էջ 251—254;
- 126 ԿՈՒՐԻ ափին, [Բանաստեղծութ.],—1898, № 4, էջ 434;
- 127 ՃԱՄԲԻՆ,—էն մարդիկ, [Բանաստեղծություններ],—1898, № 5, էջ 628—629;
- 128 ԱԽ, ՄԻՆՉԵՎ օրս էլ անբույն թռչի պես... [Բանաստեղծութ.],—1898, № 6, էջ 777;
- 129 ԹԵ ԹԱՐՄ կաղնին է մեղմիկ շշջում... [Բանաստեղծութ.],—1898, № 10—11, էջ 1368;
- 130 ԽՈԺՈՒ նայում է աշնան գիշերը...—Մի հավատա զու շատ նրանց... [Բանաստեղծություններ],—1898, № 12, էջ 1744;
- 131 ՍԱՌՆԱՄԱՆԻՔ, [Բանաստեղծութ.],—1899, № 1, էջ 57;
- 132 ԳԱՐՆԱՆ երգեր, I. Անուշ զարնան շաղ ու ցողով...—II. Գարունն եկավ շող ու շաղով... 1899, № 6, էջ 619;
- 133 ԳԱՐՆԱՆ երգեր, I Գարունն եկավ շողշողալեն...—II. Հազար սրտերն ինչ են երգում...—1900, № 1, էջ 33—34;
- 134 ԵՍ ՄԻ ՄԵՍ դարդ եմ քաշում... [Բանաստեղծութ.],—1900, № 1, էջ 34;
- 135 ԱՐԾԻՎԸ, [Բանաստեղծութ.],—1900, № 4, էջ 498;
- 136 ԱԽ, ԱՅՆ տարիքը ո՞ր կորան, անցան... [Բանաստեղծութ.],—1900, № 5—6, էջ 636;
- 137 Ո՞Վ ԵՍ, լուռ ոգի... [Բանաստեղծութ.],—1900, № 5—6, էջ 651;
- 138 ԱԽ, ԻՄ անուշ ծաղիկները, [Բանաստեղծութ.],—1903, № 3, էջ 26;
- 139 ԿՅԱՆՔԻ տեսիլը, Ժողովրդական ավանդություն (Պոեմ),—1904, № 1, էջ 73—96, № 2, էջ 59—83;
- 140 ԿԱՅՄ, [Բանաստեղծութ.],—1904, № 4, էջ 24;
- 141 ԳՈՒՆԱՏ ՕՐ, [Բանաստեղծութ.],—1904, № 5, էջ 35;
- 142 ԱԽ, ԵՍ հիվանդ եմ, հիվանդ՝ ձանձրությամբ... [Բանաստեղծութ.],—1904, № 7, էջ 27;
- 143 ԱՅՍ ԳԻՇԵՐ վշտից ծանրացած հոգով... [Բանաստեղծութ.],—1904, № 11, էջ 139;

ԴՈՒՐԻԱԿԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ

144 ՈՐԴԻԱԿԱՆ սեր [Պատմվածք]։—1894, № 4, էջ 507—524։

145 ՍԱՆՁԱՐՁԱԿ անասունների զրոսանքը [Պատկեր]։—1894, № 6, էջ 888—891։

ԵՍԱՑԱՆ ՄԵԼՔՈՆ

146 ԵՐԱՋ... (Պատկեր)։—1900, № 1, էջ 48—52։

ԹԱԴԵՈՍՅԱՆ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ

147 ՊՈԵՏԻՆ, [Բանաստեղծութ.]։—1889, № 3, էջ 421։

ԹԱՎԱՐԻԵԿՅԱՆ ՎԱՀԱՆ

148 ԴՈՒ ՀԱՐՅՆՈՒՄ ԵՍ, թե ինչ անես... [Բանաստեղծութ.]։—1899, № 11—12, էջ 1411։

149 ԱԶԵՐԻԿ ՄԵԶԻ— Ու, մի հիշիր ինձ... [Բանաստեղծություններ]։—1900, № 1, էջ 53—54։

150 ԱՇՆԱՆ լացը [Բանաստեղծութ.]։—1900, № 2, էջ 192։

ԹԼԿԱՏԻՆՑԻ (Հովհաննես Հաբուսյունյան)

151 ԶԱԼԸՄ տղան, (Թատերախաղ հինգ արարվածով)։—1904, № 1, էջ 32—52, № 2, էջ 28—43, № 3, էջ 19—30, № 4, էջ 78—103, № 5, էջ 72—96, Ստորագր.՝ Թլկաս։

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ

152 ԵՐԳՉԻՆ, [Բանաստեղծութ.]։—1891, № 2, էջ 198։

153 ԱԽ, ԵՍ Երանի կայծակ լինի... [Բանաստեղծութ.]։—1891, № 3, էջ 341։

154 ԳՈՒԹԱՆԻ ԵՐԳ, [Բանաստեղծութ.]։—1891, № 4, էջ 505։

155 ՀԱՄԵՐԳ, [Բանաստեղծութ.]։—1891, № 5, էջ 621։

156 ԿՈՒՐԾՔՍ Երբև՛ն ես է գալիս և հուզվում... [Բանաստեղծութ.]։—1891, № 6, էջ 746։

157 ԽՈՐՀՐԴԱՅՈՒԹՅՈՒՆ, [Բանաստեղծութ.]։—1891, № 7—8, էջ 877—878։

158 ԵՐԳՉԻ ՎՐԵԺ, [Բանաստեղծութ.]։—1891, № 10, էջ 1180։

159 ԷՅ, ասողեր, ասողեր, երկնքի աչքեր... [Բանաստեղծութ.]։—1891, № 11, էջ 1304։

160 ԱՆՀՆԱՀԱՆԻ արտասուքս, կամ հառաչանք մի թեթև... [Բանաստեղծութ.]։—1891, № 12, էջ 1500։

161 ԱԶԴ, (Պահպանողականներին) [Բանաստեղծութ.]։—1892, № 1, էջ 32։

162 ՄՈՒԹՆ ԷՐ ԵՐԿԻՆՔ... [Բանաստեղծութ.]։—1892, № 2, էջ 263։

163 ՔՐԻՍՏՈՍՆ անապատում, [Բանաստեղծութ.]։—1892, № 3, էջ 414։

164 ԱԽԹԱՄԱՐ, (Ազգային ավանդություն) [Բանաստեղծութ.]։—1892, № 4, էջ 593—596։

165 ՆՎԵՐ, Դու արտասվում ես... [Բանաստեղծութ.]։—1892, № 5, էջ 725։

166 ՆԿԱՐԻՉ Կ, Բաշինջաղյանի «Զորագետք գիշերով» նկարի տողև—Ռումանս Երկու աչքով լալիս էր նա... [Բանաստեղծություններ]։—1892, № 6, էջ 883—884։

167 ԻՄ ԵՐԱԿՐՆԵՐԸ օտարության մեջ... —Խո՛ւմ ես դու էլ... [Բանաստեղծություններ]։—1892, № 7—8, էջ 1045—1046։

168 ԱՄՌԱՆ գիշերվա երկինքն աստղալի... [Բանաստեղծութ.]։—1892, № 9, էջ 1273։

169 Օ, լուռ կաց, ընկեր. այդ ինչ ես երգում... —Ախ որքան վարթամ կյանքը ծաղկում է... [Բանաստեղծություններ]։—1892, № 10, էջ 1433—1434։

170 ԿԱՍԿԱՆ, [Բանաստեղծութ.]։—1892, № 11, էջ 1564։

171 ՏԵՆԶ, [Բանաստեղծութ.]։—1892, № 11, էջ 1583։

172 ՄՈՌԱՅԱՆ սեր [Բանաստեղծութ.]։—1892, № 12, էջ 1800։

173 ՕՐ. Ղ-ի չալումում, Ի՛նչ ես ուզում, որ թողնեի... [Բանաստեղծութ.]։—1892, № 12, էջ 1815։

«Մուրճ»-ի 1892 թ. № 12, 1815 էջում ըստ նյութերի ցանկի պետք է լինի Գյոթեի «Պարիսյի աղոթք» բանաստեղծությունը՝ Արշալույս Մխիթարյանի թարգմանությամբ, սակայն դրա փոխա-

«ԲՈՒՐՃ»-ի հիմնադիր, խմբագիր-
հրատարակիչ Ալեկսի Լևասխանյան

«ԲՈՒՐՃ»-ի խմբագիր-հրատարակիչ
Լևոն Սարգսյան

րեն զետեղված է Հովհաննես Թումանյանի «Օր. Շ-ի արժումում» բանաստեղծությունը, էջերի համարակալումը ասում է, որ թյուրիմացությունը գալիս է ցանկի սխալ տպագրությունից:

174 ԿԱԼԻ երգը (Լոռեցոցն), Կալ սրա, գնանք, ա հզր շան... [Բանաստեղծութ.]—1893, № 1, էջ 77:

175 ՕՐՕՐՈՅԱԿՈՂ, (Ժողովրդական առասպել), [Բանաստեղծութ.]—1893, № 2, էջ 267—268:

176 ՎԱՏ ՕՐԵՐ, [Բանաստեղծութ.]—1893, № 3, էջ 421:

177 «ՀԱՆՈՒՄԱՆՔ» պոեմայից, Սի քանի տարի սրանից առաջ...—1893, № 3, էջ 432—435:

178 Ն. ԲԱՐԱԲԱՆՇԱԿԻՆԻ ղամբանի վերա, [Բանաստեղծութ.]—1893, № 4, էջ 520:

Տես նաև նույն տեղը էջ 674:

179 ՍՈՎԻ Ժամանակից, [Պատմվածք]—1893, № 5, էջ 741—749:

180 ՕՐ. Մ. Վ.-ին, Երրորդ բացվելիս է հղել արիին... [Բանաստեղծութ.]—1893, № 7—8, էջ 1053—1054:

181 ՊՈՆՏԻՆ, [Բանաստեղծութ.]—1893, № 9, էջ 1329:

182 ԱՅՎԱԶՈՎՍԿՈՒ Ժովանկարի առաջ, [Բանաստեղծութ.]—1893, № 9, էջ 1348:

183 ԻՄ ԴԱՐԻՆ, [Բանաստեղծութ.]—1901, № 1, էջ 44:

184 ԱՆԻՍԱՆ հարսը Ժողովրդական լեզվեղով, [Բանաստեղծութ.]—1901, № 3, էջ 65—67:

185 ՀՈԳԵՀԱՆ, (Լեզվեղա), [Բանաստեղծութ.]—1902, № 12, էջ 35—37:

Հոգեհան սարը գտնվում է Ախալցխայի ու Ուրավելի մեջտեղը, որի հետև կապված է ներկա լեզվեղը:

186 ՓԱՐՎԱՆԱ, (Լեզվեղա)—1903, № 1, էջ 33—38:

187 ՍԱՍՈՒՆՅԻ Դավիթը (Դյուցազնական վեպ), [Զափածո]—1903, № 2, էջ 118—124, № 3, էջ 92—103, № 4, էջ 123—131, № 5, էջ 5—13: Գրված է ավերջ Ա մասիս:

188 ԴԵՊԻ անհունը (Պոեմ)—1903, № 11, էջ 27—40:

189 ՏՐՏՈՒՆՋ, [Բանաստեղծութ.]—1904, № 9, էջ 76:

190 ԹԱԿԱԲԵՐԻԻ առումը (Պոեմ)—1905, № 1, էջ 5—10, № 2—3, էջ 34—40:

ԻՍԱՀԱԿՅԱՆ ԱՎԵՏԻՓ

191 ՀՈԿՆԱՆ Ժողովրդական փոփոք բերնին... [Բանաստեղծութ.]—1898, № 4, էջ 454:

192 ՇԱՌԱԶԵԼՈՎ մի վառ աստղիկ... [Բանաստեղծութ.]—1898, № 5, էջ 658:

193 ԵՍ ԶԻՄ ուզում արև ցոլալ, [Բանաստեղծութ.]—1898, № 5, էջ 659:

194 ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ մոտիվ, Երազ տեսա...—Ձեր տան առաջ... [Բանաստեղծութ.]—1898, № 6, էջ 799:

195 ՈՒՐ ԵՔ կորեր, դարնան սրեր... [Բանաստեղծութ.]—1898, № 6, էջ 800:

196 ԱԼԱԳՅԱՆՆԻ, [Բանաստեղծութ.]—1898, № 7—8, էջ 1052—1053:

197 ԱՊՐՈՒՄ Էմ մենակ, մարդկանց մեջ օտար... [Բանաստեղծութ.]—1898, № 7—8, էջ 1053:

198 ՊԱՆԴԵՏԻ ԵՐԿ, Բիլ կմես սիրտս պատռի...—էյ վախ... սիրտս խառ բաղչի պես...—Լազվարթ երկինք խորն ու անծեր... [Բանաստեղծություններ]—1898, № 9, էջ 1226—1227:

199 ԹԵՆ ՄԱՐԴ, ԲԵ հավք բնկեր ունի...—Մանկուց գիտեմ, որ ամեն մարդ... [Բանաստեղծութ.]—1898, № 10—11, էջ 1476:

200 ССО—НОМОԵՎ այս մթին, խոլ աշխարհում...—Կռունկները շարան-շարան... [Բանաստեղծութ.]—1898, № 12, էջ 1701—1702:

201 ՅՆՈՐՔՆԵՐ և մորմոքներ Լիրիկական ինտերմեցցո. Նվեր բնկերիս, Դերենիկ Դեմիրճյանին—1899, № 1, էջ 44—48:

Աստենագիտության մեջ հաջորդաբար ներկայացված թվով 15 բանաստեղծություններ «անդետում տպագրվել են Յնորքներ և մորմոքներ» (լիրիկական ինտերմեցցո) բնդհանուր խորագրի տակ:

ԴԱԴՐԱՆ, անբուն խեղճ համփոքր Էմ... (Ինտերմեցցո-ի բնարան բառակերպ):

I ՀՈՒՐ ԳԻՇԵՐԻՆ հեռու տեղից...

II ՎԱՐԴԵՍՍՈՒՆ, ծիտը-հատին...

III ՄԻԱՅԼ բանդիս նեղ լուսանցքից...

IV Գիտեմ, խալը ծանր է, հսկա...

V ՎԱՌ ԱՐԵՎԻ շողբը խաղաց...
 VI ՄԵՐԻԿ, էդ ի՞նչ ալ-կրակ է...
 VII ՍՐՏԻՍ վրա մի վարդ-ամպ կա...
 VIII ՔԵԶ չտեսնել,—ուխտել էի...
 IX ՀԻԿ աստղերն հեզ հայացքով...
 X ԴՈՒՄԱՆ զառավ ծովը բոլոր...
 XI ՀՈՒՍԻՆՆ, ինչպես քնատ կարապ...
 XII ԱԽ, ԵՍ կուզեմ սիրտս թաղեմ...
 XIII ՈՒՏԱՆՂ կյանքին վաղուց մոռ-
 ցած...
 XIV ՀԱԶԱՐ ու մեկ ցավ էմ քաշեր...
 XV ԱԽ, ԸՆԿԵՆԻ իմ, ի՞նչ ես պտրում...

202 ԷՍ ՔԱՐՓԻ տակ խորունկ փորեմ... [Բա-
 նաստեղծութ.]—1899, № 2—3, էջ 214:

203 ՈՂԿՈՒՅԶ, Այգեպանը բահը տներ...—
 Դուռն, ալ խնձոր կանաչ թփով...—Ա՛խր քեզեն
 խոռվեր եմ... [Բանաստեղծութ.]—1899, № 4—
 5, էջ 417—418:

204 ԽԵ ԿԵՊԻ կյանքը, թե զեպի մարդիկ...—
 Հոգնած նայում եմ քեզ, մեկամաղձոտ...—Ախ,
 մերիկ ջան, մեկ աշև, տես... [Բանաստեղծու-
 թյուններ.]—1899, № 7—8, էջ 809—810:

205 ԲԱՐԵԿԱՄԻՍ ՀԻՇԱՍԿԻՆԻ 1. էս ինչ զարդ
 էր չոր քամու պես...—II. էն արծիվն է՞ր,—թռավ
 զնաց... [Բանաստեղծութ.]—1899, № 9, էջ 1002
 —1003:

206 ԿՅԱՆԲԼ, [Բանաստեղծութ.]—1899,
 № 10, էջ 1169:

207 ԸՆԿԵՐԻՍ հիշատակին Սև ամպերեն ամպ
 մ'էլ հասավ...—Տիեզերական զանդը [Բանաս-
 տեղծութ.]—1900, № 2, էջ 167—168:

208 ԹԱՓՎԻՅԻՆ տերևներն չորցած ծառերից...
 [Բանաստեղծութ.]—1900, № 2, էջ 185:

209 ԱԽ, ԵՐԵՆԿ թե կյանքին գնով...—Լուռ
 դիշերին մտքին դիմաց... [Բանաստեղծութ.]—
 1900, № 3, էջ 323—324:

210 ԵՐԱԶ, Այադյազի շուքն էր փռվեր... [Բա-
 նաստեղծութ.]—1900, № 3, էջ 333—334:

211 ՍԵՎ ամպերեն, ամպի սրտեն...—Կյան-
 քին ճամփին սար ու սար էր... [Բանաստեղ-
 ծութ.]—1900, № 4, էջ 486—487:

212 ԲԱՆԿԻՍ վրա, սրտին վրա... [Բանաստեղ-
 ծութ.]—1900, № 5—6, էջ 620:

213 ԶԱՅՆՍ հեշում է խավարի խորքից...
 [Բանաստեղծութ.]—1901, № 11, էջ 19:

214 ԱՄԵՆ գիշեր մեր պարտիզում... [Բանաս-
 տեղծութ.]—1902, № 1, էջ 49:

215 ԿՅԱՆՔԻ ժխորից մտա անապատ... [Բա-
 նաստեղծութ.]—1902, № 1, էջ 95:

216 ԷՅ, Կանանչ ախպեր, դուռն բարով եկար...
 [Բանաստեղծութ.]—1902, № 2, էջ 9—10:

217 ԺԵՆ, ՍԵՎ քարը սրտին վրա... եվ ճամ-
 քի մեջ, ամայի դաշտում... [Բանաստեղծութ.]—
 1902, № 3, էջ 58—59:

218 ՍԱՐԻ հովի պես ամպերի փեշով... [Բա-
 նաստեղծութ.]—1902, № 4, էջ 37:

219 ԺՈՂՈՎԻԿԱԿԱՆ ՄՈՏԻՎՆԵՐ 1. Զմեռն ան-
 ցավ, Լկավ պարուն... [Բանաստեղծութ.]—1902,
 № 4, էջ 38:

220 II. ՀԱԿԵՐ ևս կարմիր, կայներ ևս կալր...
 [Բանաստեղծութ.]—1902, № 5, էջ 12:

221 III. ՍԻՄՅՑԻ, յարքս տարան... [Բանաս-
 տեղծութ.]—1902, № 6, էջ 83:

222 ՕՐԻՈՐԻ...ինչ Դու ջինջ և հեզ մի թիթեռ
 ես... [Բանաստեղծութ.]—1902, № 6, էջ 82:

223 ԵՍ ՈՐ մեռնիմ, ինձի թաղեք...—Թե իմ
 քախտը աստղիկ լիներ...—Պաղ-պաղ փշեց աշ-
 նան քամին...—Այս ուռու տակ մենք երգեցինք...
 —Խրազիս տեսա, որ ծովի ափին...—Ախ, անհուն
 սեր ես ունեի... [Բանաստեղծություններ.]—
 1902, № 7, էջ 144—146:

224 ԷՍ ԶԻՆՋ աղբյուրն է՝ ուրախ քչքչուն...
 [Բանաստեղծութ.]—1902, № 8, էջ 121:

225 ԷՍ ի՞նչն է ամպում զիլ թևին կուտա...—
 Երկաթե ցուպ ձեռք առնիմ... [Բանաստեղծութ.]—
 1902, № 9, էջ 27—28:

226 ՕՐՍ տրտում, սև է անցնում... [Բանաս-
 տեղծութ.]—1902, № 10, էջ 35—36:

227 ԷՍ աշխարհը արունբորտ է... [Բանաս-
 տեղծութ.]—1902, № 11, էջ 34—35:

228 ԴԱՐԻԲ՝ սրտին, աղքատ ու խեղճ... [Բա-
 նաստեղծութ.]—1902, № 11, էջ 95:

229 ԱՐԱՋԻ ափին բոստանս լինի...—Մոթ
 անտառով լուռ ման կուգամ... [Բանաստեղ-
 ծութ.]—1902, № 12, էջ 29:

230 ՀՈԳՆԱԾ ԼՈՒ, անտառ, հոգնած, ուժաս-
 պառ... [Բանաստեղծութ.]—1902, № 12, էջ 79:

231 ՎԱՌ հրկինքը լուռ գիշերին... [Բանաստեղծութ.]—1903, № 1, էջ 56:

232 ԵՍ ԳԻՏԵՄ, գիտեմ, որ կյանքիս շեմքից... [Բանաստեղծութ.]—1903, № 1, էջ 100:

233 ԵՍ 269 ասում եմ,—կգա ոգու սով... [Բանաստեղծութ.]—1903, № 3, էջ 25:

234 ԵՎ ՎԱՂՈՒՅ ի վեր խոր քուն է մտած... [Բանաստեղծութ.]—1903, № 5, էջ 69:

235 Է՛լի եկան դարնան անուշ օրերը... [Բանաստեղծութ.]—1903, № 6, էջ 38—39:

236 ԷՍ ԶԻՆՁ գիշերին անուշ կիսշշան... [Բանաստեղծութ.]—1903, № 7, էջ 89:

237 Ահ, սիրտս անմեր ու սիրտս անտեր... [Բանաստեղծութ.]—1903, № 7, էջ 146—147:

238 Են ամպի խուլ որոտումով... [Բանաստեղծութ.]—1903, № 8, էջ 87—88:

239 ՕՏԱՐ, ամայի ճամբրի վերա... [Բանաստեղծութ.]—1903, № 9, էջ 133:

240 ԻՄ հայրենիքին կարոտ մնացի... [Բանաստեղծութ.]—1903, № 10, էջ 131:

241 ԵՍ ՀԱՆԿԱԿԵՄ, երգել տխուր ու թափառիլ սար ու քար... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 1, էջ 29—31:

242 ՍԻՐԵԼԻ Ս. ՄԵ-ԻՆ ՄԵԿՐ շեղավ, որ իմանար դարդերս... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 2, էջ 132:

243 ԱՍՈՒՊԻ ՆՎԵՐ ՕՐ. ՆՆ: [Բանաստեղծութ.]—1904, № 3, էջ 128—129:

244 ԵՎ ՍԵՐԻ սիրտս կարեկեր խոցեց... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 4, էջ 24:

245 ՅՈՒՐՏ Է ու գիշեր... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 5, էջ 71:

246 ՀԻՆ երգերից, ԱԽ, հեղից հետո թող ծունր իջած... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 6, էջ 38:

247 ԱՅՍՊԻՍԻ ԴԱՌԻՆ, ԴԱԺԱՆ օրերում... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 8, էջ 13:

248 ԸՆԿԵՐԻՍ հիշատակին ԱԽ, նորից եկավ լալաղար դարուն... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 10, էջ 66:

249 ԵՐԿԻՆՔՆ հիասքանչ, շքեղ, լուսեղեն... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 11, էջ 19: (Բնարանը Զորդանո Բրունդից):

250 ՆՐԱՆՔ իմ կյանքը երազ դարձուցին...—Վճիտ կցույն աստղերն այս գիշեր... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 11, էջ 46:

251 ՋՄՐՈՒԽՏՅԱՆ երգեր, երազներ, շքեղ... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 12, էջ 39:

252 ԱՂՔՅՈՒՐԻ մեջ մի մարալ... [Բանաստեղծութ.]—1904, № 12, էջ 106:

253 ԵՐԵՎԱՆԻ ծաղկոտ սարից... [Բանաստեղծութ.]—1905, № 2—3, էջ 33:

254 ՆՄԱՆ դայլերի խմբին ամենի... [Բանաստեղծութ.]—1905, № 2—3, էջ 65:

255 ՆՎԵՐ ՕՐ. ՆՆ: Դու անցորդի պես քեզ միայն զգա...—Անապատում, մի րամի մեջ մի բեղվին... [Բանաստեղծութ.]—1905, № 2—3, էջ 117—118:

256 ԵՍ ԿՈՒՋՆԻ արևափառ անապատը ամայի...—Հիմա հեղափոխ, վե՛հ Հիմալայան...—Բազմեր վայրի թռան շվարած... [Բանաստեղծութ.]—1905, № 4, էջ 45—46: (Բնարանը Նիցշեից):

257 ՔԱՂԱՆ վարդը թփին չի դառնա նորից... [Բանաստեղծութ.]—1905, № 5, էջ 105:

258 ՄԱՐԿԱՆՑ արցունքներն թափվում են անվերջ... (նմանություն) [Բանաստեղծութ.]—1905, № 5, էջ 111:

259 ԱՐՏՈՒՅՏԻՆ երգում է [Բանաստեղծութ.]—1905, № 9, էջ 13:

260 ՀԱՂՈՒՐ երկնքով ամպերն են անցնում... [Բանաստեղծութ.]—1905, № 10, էջ 23:

261 ԲԻՉՈՒՄ է ոգիս՝ ազատ ու անվախ... [Բանաստեղծութ.]—1905, № 10, էջ 75:

262 Է՛Յ, ԴՈՒ քաջիկ, հպարտ հասակ... [Բանաստեղծութ.]—1905, № 10, էջ 99:

263 ԵՂՐԱՅԻՐՈՒՅԱՆ կամ թե սիրո... [Բանաստեղծութ.]—1905, № 11—12, էջ 207:

264 ԵՎ ԱՐՄԻՎ մի սև իջավ սրարշավ... [Բանաստեղծութ.]—1905, № 11—12, էջ 219:

265 ՄԻՇՏ զգում ես, որ մի հեղափոխ... [Բանաստեղծութ.]—1906, № 1, էջ 130:

266 ՔԱՋԵՐԻՆ, [Բանաստեղծութ.]—1906, № 1, էջ 144—145:

267 ՄՈՒԹ պարտիզում սրտատրոփ, սիրտենչ...—Քնքուշ տատրակս, դու անծանոթի... [Բանաստեղծութ.]—1906, № 2, էջ 22:

268 ՈՒՋԵՑԱՆ կնոջն հավատալ նորից... [Բանաստեղծութ.]—1906, № 3, էջ 27:

269 ՔԱՄԻՆ է շաշում [Բանաստեղծութ.]—
1901, № 2, էջ 59:

Լիլի (Առա՛մի Բարախանյան)

270 ԿՈՐԱՆԻՆՈՐ ՎԵՊՈՒՆ—1889, № 9, էջ 1301—
1345, № 10, էջ 1517—1576:

271 ԳՅՈՒՂԻ մարդիկ: Լ. Այծարած Եղոն
(Պատմվածք)—1902, № 1, էջ 14—43:

272 ԻԼ ԶՈՂԻՑ Կարվածներ (Պատմվածք)—
1901, № 2, էջ 5—42, № 3, էջ 85—108, № 4, էջ
74—100, № 6, էջ 5—44, № 10, էջ 113—170: Գրք-
ված է շարունակելի: Բայց չի շարունակվել:

273 ԱՆՋՈՒԳԱԿԱՆԸ (Պատմվածք)—1902,
№ 7, էջ 5—83:

Տես նաև № 926, 931, 1024, 1196, 1198,
1207, 1225, 1342, 1343, 1442, 1568,
1737, 1841, 2249, 2257, 2264, 2290,
2291, 2556, 3030, 3033, 4733, 4788,
4802, 6214, 6223, 6879, 6880, 7119,
7276, 7277, 7353 նկարագրությունները:

ԼԵՒԵՆՑ (Ավետիք Նազարբեկյան)

274 ԵՍ ԱՆՈՒՄ էի. ինչու-չդիտեմ...—Ամպե-
րում վառվեց կայծակը սրնթաց...—Առավոտյան
Աստղը—Երկու տեսիլ [Բանաստեղծություններ]—
1891, № 9, էջ 1057—1060:

275 ՍԻՇԱՂԵՑԵՔ, իմ ընկերներ...—Մի ջա-
նար ղեկ սպեղանի վերքիս...—Այս փոռոց աշ-
խարհի արզանդից վիժված [Բանաստեղծություն-
ներ]—1891, № 10, էջ 1164—1166:

276 ԱՄՊԷ՛—Մ. ինչ քեզ մի կշամբիր...
[Բանաստեղծություններ]—1892, № 1, էջ 91—
92:

277 ԵՐԱՋ, [Բանաստեղծութ.]—1892, № 5,
էջ 687—688:

278 ԲՈՒԹԵՆ զգացումները ետում, փրփրում են
իմ ցաված սրտում... [Բանաստեղծութ.]—1892,
№ 11, էջ 1604:

279 ԹՈՂ Կատարարություն նույն իր ամօթով...
[Բանաստեղծութ.]—1893, № 5, էջ 729—740:

280 ԽՈՐՈՒՆԿ Երկնքից լուսինն է նայում...
[Բանաստեղծութ.]—1895, № 5, էջ 612:

281 ՀԵՂԻՆԵՆ ՎԵՊՈՒՆ—1890, № 6, էջ 797—824,
№ 7, էջ 949—1000, № 9, էջ 1197—1252, № 10,
էջ 1359—1393, № 11, էջ 1515—1534: 1891, № 1,
էջ 17—45, № 2, էջ 174—197, № 4, էջ 480—497,
№ 5, էջ 551—566, № 7—8, էջ 817—845, № 9,
էջ 961—1004, № 10, էջ 1129—1154, № 11, էջ
1316—1340, № 12, էջ 1501—1556: Ստորագր.
Մ. Մարիսյան:

Տես նաև № 913 նկարագրությունը:

ՍԱՏՈՒՐՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԻՐ

282 ԵՐԳՉԻ ուխտը [Բանաստեղծութ.]—
1889, № 1, էջ 99: Ստորագր.՝ Արծիվյան:

283 ԱՆՋՈՒՍՄԱՆ յամ, [Բանաստեղծութ.]—
1889, № 2, էջ 301: Ստորագր.՝ Արծիվյան:

284 ԱՌԱՎՈՍՏԱՆ Երգ [Բանաստեղծութ.]—
1889, № 3, էջ 458: Ստորագր.՝ Արծիվյան:

285 ԱՄԲՈՒՆ, [Բանաստեղծութ.]—1889,
№ 6, էջ 919—920: Ստորագր.՝ Արծիվյան:

286 ԵՐԳ և մետաղ, [Բանաստեղծութ.]—
1889, № 7, էջ 1077: Ստորագր.՝ Արծիվյան:

287 ՏԱՊԱՆԱԳԻՐ, [Բանաստեղծութ.]—1889,
№ 8, էջ 1221: Ստորագր.՝ Արծիվյան:

288 ԳԱՐՈՒՍ զավակը—Հասարակաց մշակին
[Բանաստեղծութ.]—1890, № 1, էջ 14—16:
Ստորագր.՝ Արծիվյան:

289 ՏԽՈՒՐ Երգեր: Գալունն անցավ...—1890,
№ 2, էջ 176: Ստորագր.՝ Արծիվյան:

290 ՍՈՆԵՏ, Թող քեզ ճոխ կյանքի հալածող զա-
վակներ...—1890, № 3, էջ 359: Ստորագր.՝ Ար-
ծիվյան:

291 ԱՅԵՔԱՆ դառն ցավ ու վշտեր [Բանաս-
տեղծութ.]—1890, № 5, էջ 648: Ստորագր.՝ Ար-
ծիվյան:

292 10 ԱՊՐԻԼԻ—Սաղիկներ և իղձեր [Բա-
նաստեղծութ.]—1890, № 5, էջ 718—719: Ստո-
րագր.՝ Արծիվյան:

293 ՄԱՅՐ, (Որրի հիշատակարանից): Լ. Մայր
ունիկ մայր նազելի...—II. Զղացել եք դուք ան-
գին կորուստի... [Բանաստեղծութ.]—1890, № 8,
էջ 1121—1122: Ստորագր.՝ Արծիվյան:

294 ՄԻ ՀԱՎԱՏԱՐ, Տխուր վեպ [Բանաս-
տեղծութ.]—1890, № 11, էջ 1515—1534:

տեղծութ.] — 1890, № 8, էջ 1123—1124, Ստորագր.՝ Արծիվյան:

295 ՄԱՆՈՒԿ—Հերիք է որքան բախտը խաբուսիկ... — Աղոթիր [Բանաստեղծութ.] — 1890, № 9, էջ 1253—1255, Ստորագր.՝ Արծիվյան:

296 էլ ՄԻ ԽՆԴՐԻՐ... — Վաստակ — երկու գիշեր [Բանաստեղծություններ.] — 1890, № 10, էջ 1394—1396, Ստորագր.՝ Արծիվյան:

297 ՈՐԲԵՐ — Նենգավորին [Բանաստեղծութ.] — 1890, № 10, էջ 1422—1423, Ստորագր.՝ Արծիվյան:

298 ԶԻՄ Կախանձում [Բանաստեղծութ.] — 1891, № 3, էջ 313—314:

299 ԱՆՀՈՒ մանկության շատ հիշատակներ... [Բանաստեղծութ.] — 1891, № 6, էջ 709:

300 ՄՏՆԵՐԻՈՒԹՅՈՒՆ [Բանաստեղծութ.] — 1893, № 1, էջ 60:

301 1893 Թ. Ես մեհակ էի, երբ կես գիշերին... [Բանաստեղծութ.] — 1893, № 3, էջ 406—407:

302 ԱՆՄՈՒԹԻՅ Երգ (ԳԼԽԼԻՔ-Փաթիպայի հիշատակին) — Բլրուլ [Բանաստեղծութ.] — 1893, № 6, էջ 943—946:

303 ԵՐԿՐԻ մշակներ [Բանաստեղծութ.] — 1893, № 7—8, էջ 1055—1056:

304 ՍԻՐ, (նվեր XXX-ին) [Բանաստեղծութ.] — 1893, № 7—8, էջ 1084—1086:

305 ՓԼՈՒՔԻ տենչը [Բանաստեղծութ.] — 1894, № 2, էջ 222—223:

306 ԽԼՎԱՐԻ բարեկամներին [Բանաստեղծութ.] — 1894, № 3, էջ 377:

307 ԶԱՏԻԿ [Բանաստեղծութ.] — 1894, № 3, էջ 404—405:

308 ՕՐԵՐ Են գալիս, և օրեր գնում... [Բանաստեղծութ.] — 1894, № 4, էջ 543:

309 ԻՄ օրագրից, I. Ասա ինձ մանուկ, չքնաղ արարած... — II. Գեղեցիկ աչեր, սևորակ աչեր... — III. Քո վարդ շրթունքից ջերմ համբույր քաղած... [Բանաստեղծութ.] — 1895, № 1, էջ 36—37:

310 ՃՇՄԱՐՏՈՒԹՅԱՆ զաղափար [Բանաստեղծութ.] — 1895, № 2, էջ 224:

311 ԱՆՏԵՐ զերեզման (Սերբիական երգերից) — 1895, № 3—4, էջ 385—386:

312 ԻՄ օրագրից, Քո վարդ շրթունքից ջերմ

համբույր քաղած [Բանաստեղծութ.] — 1895, № 5, էջ 602:

313 ԴԱՐՁՅԱԼ սիրո կյանք... (նվեր XXX-ին), — Կայծեր (Նմանողություն) — [Բանաստեղծութ.] — 1895, № 7, էջ 929—930:

314 XXX-ի ալրոմում, Անօթեան ճամփորդի պես վաստակած... [Բանաստեղծութ.] — 1895, № 8, էջ 1058:

315 Ինչ ասում եմ... [Բանաստեղծութ.] — 1895, № 9—10, էջ 1226:

316 ԵՐԿՐԻ ալիք (Նմանողություն) — [Բանաստեղծութ.] — 1895, № 11, էջ 1382:

317 ԻՄ ՕՐԱԳՐԻՅ, I. (նվեր XXX-ին) Զուենմ ոսկի, շունեմ արծաթ... — II. (նվեր XXX-ին) Երկուսս էլ ճնշված կյանքի խաչի տակ... — III. (նվեր XXX-ին) Մատաղ կրճրում սիրտ զղայուն... [Բանաստեղծութ.] — 1896, № 1, էջ 60—61:

318 ԵԹԵՄԻ սերը (Ժողովրդական մոտիվ) — Այս սև աչիկ, ջան հայ աղջիկ... [Բանաստեղծութ.] — 1896, № 3—4, էջ 399—400:

319 ԳՐԶԻ հանարներ, Զաղար թշվառի արյունը ծծել... — Գիտեր, որ մարդս պետք է յուր անձից — Ասում են թուրք ուժ է զորավոր... — Երբ հայոց թերթում ներքող են կարդում... — Յուզ են քսում կառքի անվիհ... [Բանաստեղծություններ.] — 1896, № 3—4, էջ 406—407:

320 ՄԵՂԱ Եկ գալով (Շատերից մեկի խոստովանանք) [Բանաստեղծութ.] — 1896, № 7—8, էջ 921—922:

321 ԳՐԶԻ հանարներ, Թե կյանքի խնջույք չյուր գնաս ոտով... — Թուրք Երբեք քեզ չի բերի մեծ վնաս... — Ի՞նչ ճամփով հեշտ է միշտ լցնել զրպան... — Ուզում ես անուն, որ հասնի երկինք... — Ամեն ազգումն էլ... — Մեղքից փրկվելու կա ճիշտ ճանապարհ... [Բանաստեղծություններ.] — 1896, № 10—11, էջ 1303—1304:

322 ՍԻՐԵԼԻ ընկեր, դու մի զարմանար... — Մեր դարը [Բանաստեղծութ.] — 1897, № 9, էջ 1178—1179:

323 ԵՐԳԵՐ, Այս, ինչ ասեմ ես իմ յարին... — Այս սև ամպեր, վայս սև ամպեր... — 1898, № 6, էջ 763—764:

324 ՂՐԻՄԻ ալրոմից, Արևոտ ծով — Գիշեր — Փոթորկից հետո — Երկար ժամեր նայում եմ

բեղ... [Բանաստեղծություններ]։—1898, № 7—8, էջ 967—969։

325 ՆԱԿԱԿԱԿԱՐ, [Բանաստեղծութ.]։—1898, № 10—11, էջ 1330—1331։

326 ԿՐԶԻ հանաքներու Հայ բաճանաւ—Բարեկործան—Մեծ վիշտու—Իդեալիստու—Հրաշալի զրութարկու [Բանաստեղծություններ]։—1898, № 9, էջ 1205—1208։

327 ՍԻՐԵՅԵՔ միմյանց։—Շատերից մեկրու—Տուր ձեռքդ, բեկեր...—Պոետինու—[Բանաստեղծություններ]։—1898, № 10—11, էջ 1328—1332։

328 ՀԱՏՎԱԾՆԵՐ իմ հիշատակարանից (Մոսկվայից)։—1899, № 4—5, էջ 530—538։ Ստորագր. Շիտակյան։

Հատվածներ իմ հիշատակարանից—ը ֆելիետոնների մի փունջ է, ուր ծագրված է Մոսկվայի հայ հասարակական կյանքի ամենատարբեր բնագավառներու, Հայ մեծահարուստների մյատությունը, նրանց ցուցաբերած անտարբերությունը դեպի ազգային լուսավորական, կրթական, գրական ու թատերական կյանքը, հայ մեծահարուստ բնտանիքներից ելած օրիորդների մտավոր ունեությունը, նրանց անտեղիակությունը ազգային կյանքի մանրամասներին, նրանց պճնամոլությունը և այլն։

Որքան հայ մեծահարուստը ժլատ է ու գծուծ հասարակական կյանքում, այնքան առատաձեռն է, երբ հարցը վերաբերում է անձնական հաճույքին ու եսական բավականությանը։ Թանձր զույներով է նկարագրված նաև տեղի հայ բուրժուազիայի կեղծ հայասիրությունը, վերջում հեղինակը դրել է. «եվ եթե սաղ մնացի, բեթեղդ, խոտանում եմ ռուսներին» էջերում շարունակելի ձեռքով իմ խոսք ու գրույցը այդ բուրժուազիային։

329 ԻՄ ՈՐԱՆՏԻՅ, Ես այն օրից երբ գրագիր... —Հայ բանաստեղծ, պոետի ճակտից... [Բանաստեղծութ.]։—1899, № 6, էջ 594։

330 ՂՐԻՄԻ ալբոմից Առաջին համբույր [Բանաստեղծութ.]։—1901, № 1, էջ 71—72։

331 ԺՈՂՈՎ (Գրչի հանաք)։ [Բանաստեղծութ.]։—1901, № 1, էջ 99։

332 ԱՅՈ, հենց նոր էր... [Բանաստեղծութ.]։—1901, № 3, էջ 193։

333 ՍԻՐՏ և ծով, [Բանաստեղծութ.]։—1901, № 4, էջ 32։

334 ՀՈԳ չէ, բեկերներ [Բանաստեղծութ.]։—1901, № 7, էջ 72։

335 ՆՈՔԱ լալիս եմ—Հերիք է [Բանաստեղծութ.]։—1901, № 8, էջ 65։

336 ՂՐԻՄԻ հիշողություններից Դեպի վեր—Աստղիկ [Բանաստեղծութ.]։—1901, № 9, էջ 48—49։

337 ԱԼԻՔՆԵՐ և խոկումներ [Բանաստեղծութ.]։—1901, № 10, էջ 173։

338 ԱՇՈՒՂԻ երգերից 1. Իմ սաղրու—2. Մոր դարդը—3. Էրված սիրտ—4. Ղարիբի երգը—1902, № 1, էջ 27—30։

339 Սեվ վիճակ (Աշուղի երգերից)։—1902, № 2, էջ 99։

340 ԱՇՈՒՂԻ երգերից Զան զյուլում—Հեղեղ կառնարից է...—Չմեռն եկավ, բուր բերավ...—Ինչ զոռում են հարս անում...—Ես անունով Անուշ եմ...—Աղջիկ զյուլից մի կախիր...—Անձրև կգա մաղեկես... [Քառյակներ]։—1902, № 4, էջ 116—117։

341 ԳԱՐԳ (Եվեր Ա. Ա. ին)։ [Բանաստեղծութ.]։—1902, № 11, էջ 22—23։

342 ԱՇՈՒՂԻ երգերից Զան զյուլում—Թուխ պր կալավ սարի ձեր...—Գուրսը բուր ու բորանա...—Էս ինչ զյուլում օրումն ենք...—Գարուն կգա լույս կտա...—Փունջ կապեցի—չորացավ [Քառյակներ]։—1902, № 11, էջ 104—105։

343 ԳԱՐՆԱՆ երգին ականջ դրած...—Ինչ ա. սում են...—երկ ենք ուղում... [Բանաստեղծութ.]։—1903, № 4, էջ 27—28։

344 ԴՈՒ ՎԱՂ հոգեկցի, ով սիրո բեկեր... [Բանաստեղծութ.]։—1903, № 6, էջ 29։

345 ԻԹԻՄԻ բախտը [Բանաստեղծութ.]։—1903, № 7, էջ 28—29։

346 ԱՔՍՈՐԱԿԱՆԻ երգը (Իրանական մեղեդի)։ Փոխադրություն։—1903, № 8, էջ 104—105։

347 ԴԻՊԼՈՄԱՎՈՐ զործիչներ (Գրչի հանաք)։ [Բանաստեղծութ.]։—1903, № 12, էջ 70։

348 ՎԱՅ և սրտին, որ սիր չունի... [Բանաստեղծութ.]։—1903, № 12, էջ 98։

349 ԵՍ հոգեկ եմ սրտիս ցավից... [Բանաստեղծութ.]։—1904, № 9, էջ 13։

350 ԿՅԱՆՔԻ ձայնը [Բանաստեղծութ.]։—1905, № 2—3, էջ 100—101։

- 351 ԲԱԽՏԻ խաղր. [Բանաստեղծութ.].—1905,
№ 4, էջ 524
352 ԴԱՇՏՈՒՄ, [Բանաստեղծութ.].—1905,
№ 4, էջ 64.
Տես նաև №№ 2130, 5228, 6239, 6243
նկարագրությունները

ԿՐԱՍԻՆԻԿԱՆ ԱՐՄԵՆ

- 353 ԻնջՈՒ փախչեմ. [Բանաստեղծութ.].—
1889, № 10, էջ 1609.

ԿՐԱՍԻՆԻԿԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴԻՆ

- 354 ՆԱԴՍՈՒՆԻՆ—ՆԵՂԵԼ... [Բանաստեղծութ.].
—1890, № 6, էջ 827—828.
355 ՍԻՐԸ, [Բանաստեղծութ.].—1890, № 8,
էջ 1127.
356 ՕՐՕՐՈՑԻ ԵՐԳՐ. (Նմանություն նեկրասո-
վի), [Բանաստեղծութ.].—1901, № 6, էջ 86—87.

ՀԱԽՈՒՄՅԱՆ ՍԻՄԵՈՆ

- 357 ՈՐԻՐ ԵՍ փախչում—ԵՐԲ Կուտակում ԵՆ
ամպեր... [Բանաստեղծութ.].—1889, № 12, էջ
1976—1977.

ՀԱԿՈՐՅԱՆ ՀԱԿՈՐ

- 358 ՈՒԽՏ Բարեկամության, [Բանաստեղ-
ծութ.].—1893, № 10, էջ 1500.
359 ՏԻԿԻՆ ՆՆ-ին, Ձեմ նվիրում ձեզ ոսկե-
ղծած թանկագին զարդեր... [Բանաստեղծութ.].
—1893, № 11, էջ 1655.
360 ԷԼԻ ՆՈՐԱՆ, Այո, դու էիր... [Բանաստեղ-
ծութ.].—1894, № 1, էջ 58.
361 ԻՄ Բարեկամին, Տես ինչպես համեստ
սահում է լուսին... [Բանաստեղծութ.].—1894,
№ 3, էջ 358.
362 ՐԱՖՖԻ ԶԻՐԻՄԻ մոտ. [Բանաստեղծութ.].
—1894, № 4, էջ 558—559.
363 ԵՍ պատահամար հրապուրվեցա...—ԻՆ-
չու, ասա, այնքան սիրով... [Բանաստեղծութ.].
—1894, № 6, էջ 886—887.
364 ԱՆՄՈՒԹԱՅ ԲՆԵՐԵԽՈՒ. Ի. Իմ պարտիզից այս
փնջիկը ԵՍ ծաղկաքաղ արեցի...—II. Այն մի

- զմայիլ առավոտ էր... [Բանաստեղծութ.].—1894,
№ 7—8, էջ 1023—1024.
365 ԵՐԲ ԽՈՐԱԳՆԵԻՆ հայացքս հառած... [Բա-
նաստեղծութ.].—1894, № 10, էջ 1395.
366 ՔՈՒՐԿԻ շուին, (Մանկական հիշողություն.
նից) — [Բանաստեղծութ.].—1895, № 1, էջ 80—
82.
367 ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ, Դոնապա՜ւ Լը պանդուխտ
Կարոն... [Բանաստեղծութ.].—1895, № 6, էջ
782—783.
368 ՆԱՄՈՒՍ ու ղեյրաթ, նվեր հայ արհեստա-
վորներին, [Բանաստեղծութ.].—1895, № 9—10,
էջ 1259.
369 ԱԶԵՐ, (նվեր օր. Մ...ին), [Բանաստեղ-
ծութ.].—1895, № 11, էջ 1421.
370 ՍԻՐՈ կայծու—Հայոց աղջկան, [Բանաս-
տեղծութ.].—1896, № 1, էջ 70—71.
371 ՀԻՆ ԵՐԿ, [Բանաստեղծութ.].—1897,
№ 1, էջ 36.
372 ԹՈՒԹԵՆԻԿԻՍ, [Բանաստեղծութ.].—1898,
№ 1, էջ 97—98.
373 ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ Բալլադա—1898, № 12, էջ
1751.
374 ԳԱՐՆԱՆ մոտիվներ. I. Նորից բուրեց
շունչը պարնան...—II. Նս տանջվում եմ քո քրո-
քիջով...—III. Ո, եթե կարող լինեի...—IV. Հո-
գեմաշ թախիծ, սպանի մտքեր... [Բանաստեղ-
ծություններ].—1899, № 2—3, էջ 260—262.
Տես նաև №№ 4164, 4531, 5219, 5942
նկարագրությունները
- ՀԶՈՐՅԱՆ Կ.
- 375 ՀԱՅԹՈՒԽ ՍԻՄՈՆԵ, [Պատմվածք], Բնա-
բանը Ավ. Իսահակյանից—1904, № 5, էջ 51—71.
376 ՎՐԵԾ... [Պատմվածք].—1904, № 7, էջ
49—63.
- ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ
- 377 ՎԱՀԱԳՆԻ ծնունդը, (Բալլադա)—1904,
№ 1, էջ 168.
378 ԳԱՐՆԱՆ ԽՈՇԻՐ, Ձարթնում է երկիր...
[Բանաստեղծութ.].—1904, № 2, էջ 27.

379 ԱՐԴԻՎՆ ու արտուտը [Բանաստեղծութ.],
—1904, № 3, էջ 129:

380 ՈՐԻՔ կաղ, սիրտ իմ... [Բանաստեղծութ.],
—1904, № 12, էջ 95:

381 ՀԱՏՎԱԾ... Ասում ես եղբայր, թե զուր
ենք սպասում... [Բանաստեղծութ.], —1905, № 5,
էջ 98:

ՄԱԼԱԼԱՅԻՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍ

382 Տենջ հայրենիքի—Բնկերոջ, Տուր ինձ քո
ձեռքդ, բնկեր թանկագին... [Բանաստեղծութ.], —
1889, № 11, էջ 1781—1782:

ՄԱՂԱՔՅԱՆ Մ.

383 ՄԱՆՈՒՆ (Պատկեր իրական կյանքից)։—
1902, № 6, էջ 104—109:

ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ ԼԵՎՈՆ

384 ՆԱՎԱԿ, [Բանաստեղծութ.], —1889, № 1,
էջ 17—18:

385 ՄԻՐԱԿ, [Բանաստեղծութ.], —1889, № 2,
էջ 231:

386 ԵՂԵՎԻՆ, [Եղենին], —Մանուշակ, [Բա-
նաստեղծութ.], —1889, № 3, էջ 419—420:

387 ԱՅՆՏԵՂ, դայրադած երկնքի վրա... [Բա-
նաստեղծութ.], —1889, № 5, էջ 695:

388 ՎԱՋԻՐ իմ ձիւ—Մասիս, [Բանաստեղ-
ծութ.], —1889, № 5, էջ 707—711:

389 ՕԱՋԻՍ, [Բանաստեղծութ.], —1889, № 6,
էջ 896:

390 ԻՄ գրիչը—իմ ծառան—Արտասուր, [Բա-
նաստեղծութ.], —1889, № 7, էջ 1016—1018:

391 ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ, [Բանաստեղծութ.], —
1889, № 8, էջ 1153:

392 ՄԻԱԿ ճանապարհ, [Բանաստեղծութ.], —
1889, № 9, էջ 1300:

393 ՎԱՅՐԻ ծաղիկ—Երբ ես տեսնում եմ, որ
մոլեգնաբար...—Պանդխտի երգը (Նմանողու-
թյուն ժողովրդականին)։—Անքախտի երգը, [Բա-
նաստեղծություններ], —1889, № 10, էջ 1509—
1516:

394 ԹԱԽԻՆ—Մանրուր, 1. Չափազանց շատ
իդծ ու հույսեր... 2. Դարձյալ իմ մոտան եկավ
այցելեց... [Բանաստեղծություններ], —1889,
№ 12, էջ 1890—1892:

395 ԿԱ ԱՆԳԻՆ մի բան...—Ներքի ինձ դու...
[Բանաստեղծութ.], —1890, № 1, էջ 11—13:

396 ԴԻՄԱԿԱՎՈՐԻՆ—Մանրուր, 1. Մենակ ես
նստած եմ տիրուր սենյակում...—2. Կա մի մայր
հեռավոր հարավում... [Բանաստեղծություններ],
—1890, № 2, էջ 174—175:

397 ՈՒՆԱՆ—Չեմաղիկ—Մանրուր, 1. Ո՛ւ
որի դու չես սիրում...—2. Դու ձիւծաղում ես, բայց
քո ձիւծաղից... [Բանաստեղծություններ], —1890,
№ 7, էջ 945—947:

398 Ո՛Վ զիտե արդյոք, զույն հենց այսօր...
—Մուսան և պոետը—Այսօր Հոուց պցելով...
[Բանաստեղծություններ], —1890, № 10, էջ 1356
—1358:

399 ՄԵՐ Նոր բանաստեղծներին, [Բանաստեղ-
ծութ.], —1891, № 1, էջ 16:

400 ԵՐԿՈՒ Երգիչ, [Բանաստեղծութ.], —1891,
№ 2, էջ 173:

401 ՏԵՍԻՔ—Կրտաշունչ, դաժան ձմեռ...—
Արևը պարնան այրեց թիթեռին... [Բանաստեղ-
ծութ.], —1891, № 3, էջ 305—307:

402 ԿՅԱՆՔԸ չէ տալիս ինձ հավատ և հույս...
[Բանաստեղծութ.], —1891, № 4, էջ 434:

403 ՓՈԹՈՐԿԻ ժամին—Իդեալ, [Բանաստեղ-
ծութ.], —1891, № 6, էջ 688—690:

404 ՉԱԼԱԲԻՆՆԵՐԻ արշավանբր (Պատկերներ
վերջին ուսու. թրքական պատերազմի ժամանա-
կից)։—1891, № 6, էջ 691—708, № 7—8, էջ
848—862:

405 ՉԵՉ, Հեղաղալի գովված երգիչներ... [Բա-
նաստեղծութ.], —1891, № 7—8, էջ 846—847:

406 ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ Երգ—Երեւոյթի, օ մոսա...
[Բանաստեղծութ.], —1891, № 9, էջ 1005—1007:

407 ԴԻԱԳՈՐՈՍ Միլոսացին, Դրամատիկական
պոեմա—1891, № 12, էջ 1451—1469:

408 ՀՈՐ անեծքը (Բալլադ)։—1892, № 1,
էջ 29—31:

409 ՏԻԳՐԱՆՈՒՀԻ, Պատմական դրամա հինդ
արարվածով, [Չափածո], —1892, № 1, էջ 33—55,
№ 2, էջ 187—217, № 3, էջ 347—368, № 4, էջ
515—551:

410 Անկար արուն, [Բանաստեղծութ.],—1892, № 3, էջ 389—390:

411 ԳԱՄԱՌ-Քաթիպայի հիշատակին, Կրգիւր լոնց: Հանկարծ նետահար սեզ արծվի նման... [Բանաստեղծութ.],—1892, № 10, էջ 1422—1423:

412 Էլեգիաներ, Երանի նրան, ով վշտի ժա. մին...—1892, № 11, էջ 1560—1563:

413 ՀՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ թշնամիներին:—Գար. նանամուտ, [Բանաստեղծութ.],—1893, № 3, էջ 353—354:

414 ՅԱՆՎԱՅԱՆ Երգ:—1893, № 6, էջ 927:

415 ՀՈՒՅՍ-զաղափար:—Գիշեր, [Բանաստեղծութ.],—1893, № 11, էջ 1622—1623:

416 ՄՈՎԻ ալիքներ, լեռներ Կովկասյան... [Բանաստեղծութ.],—1893, № 12, էջ 1865:

417 ԱՎԵՐԱՆԵՐԻ վրա, [Բանաստեղծութ.],—1894, № 2, էջ 212:

418 ԿԱՆՅՆՆԵՆ այս օրեր... [Բանաստեղծութ.],—1894, № 3, էջ 339:

419 ԱՍՈՒՄ ԵՆ. պոետ, ինչու քո քնար...—Հիասթափության լիզգիւ: Օ, սիրտ իմ, քեզ ինչ պատահեց... [Բանաստեղծութ.],—1894, № 11—12, էջ 1535—1536:

420 ՀԻՍՍԹԱՓՈԹՅՈՒՆ Լիզգիւ: Ետ տուր, Ետ տուր ինձ իմ այն փայլուն հույսերը...—1895, № 1, էջ 9:

421 ՍԱՍՈՒՆ, [Բանաստեղծութ.],—1895, № 5, էջ 579—580:

422 ԳԱԼԻԼԵ և ՄԻԼՈՆ, (Պոեմա): [Դրամատիկական],—1895, № 9—10, էջ 1187—1214:

Պոեմային վերաբերյալ մի քանի խոսք հեղինակի կողմից տես նույն տեղում, էջ 1187—1188:

423 ԿԱՆԱԶ անդաստանը ծփում է հանդարտ... [Բանաստեղծութ.],—1896, № 3—4, էջ 367:

424 ՄԱՅՐ սոսի, [Բանաստեղծութ.],—1896, № 6, էջ 751—753:

425 ԵՍ հանգչում էի... [Բանաստեղծութ.],—1896, № 9, էջ 1113:

426 ԽՈՐՀՐԴԱՎՈՐ դիշեր, [Բանաստեղծութ.],—1896, № 10—11, էջ 1276:

427 ԽՈՐՏԱԿԱՎՈՐ կյանք, Վիպ:—1897, № 1, էջ 17—35, № 2—3, էջ 257—282, № 4, էջ 419—444, № 5, էջ 589—619, № 7—8, էջ 936—962, № 9, էջ 1217—1237, № 10, էջ 1361—1382, № 11—12, էջ 1518—1535, 1898, № 2—3, էջ 201—

221, № 4, էջ 435—453, № 5, էջ 630—657, № 7—8, էջ 970—1001, № 12, էջ 1703—1743:

428 ԻՄ թշնամիներին, [Բանաստեղծութ.],—1899, № 7—8, էջ 772:

429 ԵՍ ձեզ ասում եմ... [Բանաստեղծութ.],—1900, № 3, էջ 311—312:

430 ՍՈՂՈՄՈՆԻ աղբյուր: Դրամատիկական պոեմա երեք պատկերով:—1900, № 4, էջ 419—448:

431 ՆԿԱՐԻԶ Թաշճյան, Դրամա չորս գործողությամբ (Բարեփոխված): Ներկայացված է առաջին անգամ Բաքվի Հասարակական ժողովարանի դահլիճում 1903 թ. մայիսի 8-ին և կրկնված նույն ամսի 11-ին «Հանրամատչելի ժողովրդական զվարճությունների թատրոնում»:—1903, № 9, էջ 43—99:

432 ՍԱՍՈՒՆԻ Դավիթ և Մարմելիք (Դրամատիկական պոեմա):—1905, № 4, էջ 5—34, № 5, էջ 5—34:

433 ՎԵՐԱՄՆԱՎԱՐՈՐ, [Դրամա երեք գործողությամբ]:—1906, № 7, էջ 5—51:

434 ՍԵՐՈՒՆԴՆԵՐ, [Բանաստեղծութ.],—1906, № 7, էջ 81:

435 ԵԹԵ հոգնեցիր կյանքի կովի մեջ... [Բանաստեղծութ.],—1906, № 7, էջ 88:

Տես նաև №№ 1063, 1092, 1108, 1159, 1169, 1176, 1179, 1202, 1252, 1335, 1382, 1399, 1448, 1468, 1534, 1578, 1921—1924, 1926, 1946, 1954, 4931, 5499, 5580, 5943 Եկարագրություններ

ՄԱՐԻ ՇԱՀՆՈՒՐ

436 ՀՐԱԺԵՇՏ, [Բանաստեղծութ.],—1900, № 3, էջ 340—341:

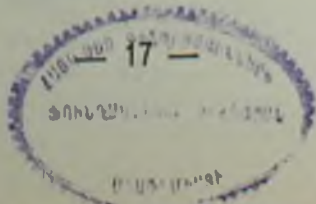
ՄԵԼԻԲ-ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ ՍՈՂՈՄՈՆ

437 ՀԱՅ գյուղացու սև օրը, [Պատմվածք]:—1890, № 3, էջ 337—358, № 4, էջ 497—522, № 5, էջ 649—698:

438 ՎԻԹԽԱՐԻ ընկուզենին, [Պատմվածք]:—1891, № 11, էջ 1341—1349:

439 ՇԵԿԱՄԸ, (Պատմվածք):—1902, № 4, էջ 109—115:

440 ԵՐԱԶՆԵՐԻ աշխարհում:—1903, № 5, էջ 85—94:

ՄԵՂՐՅԱՆ Ա.

441 ՕՐ. X-ին, Անգին քույրիկ, էլ մի կրկնիր...
[Բանաստեղծութ.]:—1904, № 9, էջ 45:

ՄԻՍԱՔՅԱՆ Մ.

442 ԺԱՅԹ և ալիքներ, [Բանաստեղծութ.]:—
1901, № 7, էջ 59:

ՄԻՐԱՔՅԱՆ Ի. Ս.

443 ՔՐԴԱԿԱՆ առած: [Զափածո]:—1906,
№ 10, էջ 111:

ՄԻՐԱՔՅԱՆ ՎԱՀԱՆ

444 ԱՎԱՐԻ որսը, (Պոեմ):—1901, № 10, էջ
5—30, № 11, էջ 133—151:

ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ

445 ՊՈԵՏ, [Բանաստեղծութ.]:—1889, № 9,
էջ 1346:

446 ՄԻ գարմանար, [Բանաստեղծութ.]:—
1889, № 9, էջ 1409:

447 ՌԻՍՈՒՑԻԶ, [Բանաստեղծութ.]:—1890,
№ 2, էջ 211—219:

448 ՆՎԵՐ վարժապետ Մ. Ա.-ին: Քեզ եմ նվի-
րում, անզույգ բարևար...—Ողջունք քեզ, ողջունք,
հայրենի լեռներ... [Բանաստեղծութ.]:—1890,
№ 3, էջ 377—380:

449 ԱՔԵՂԱ, [Բանաստեղծութ.]:—1890, № 4,
էջ 548—552:

450 ԽՂՃԻ խալթ, [Բանաստեղծութ.]:—1890,
№ 5, էջ 699—703:

451 ՀնՁՎՈՐ, —Անապատ, [Բանաստեղծութ.]:
—1890, № 6, էջ 858—860: Վերջին տան վրիպա-
կի ուղղումը՝ տես նույն թվ. № 7-ի էջ 1050:

452 ՈՂՋՈՒՅՆ քեզ սենյակ, իմ անդորր ան-
կյուն... [Բանաստեղծութ.]:—1890, № 7, էջ 948:

453 ԵՐԿՈՒ ճանապարհ, (Հատված N-ի հիշա-
տակարանից), [Բանաստեղծութ.]:—1890, № 8,
էջ 1078—1086:

454 ԱՐՏԱՍՎՈՂ ուռի, [Բանաստեղծութ.]:—
1890, № 11, էջ 1513—1514:

455 ԲԱՐԻ ճանապարհ, [Բանաստեղծութ.]:—
1890, № 12, էջ 1654:

456 ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԻ պատերի տաշ, (Երրայա-
կան մեղեդի), [Բանաստեղծութ.]:—1892, № 1,
էջ 78:

457 ՔԱՋ հովիվ, [Բանաստեղծութ.]:—1892,
№ 4, էջ 566:

458 ԳԱՄԱՌ-Քաթիպայի հիշատակին, Ահա
նրան էլ խից գերեզման... [Բանաստեղծութ.]:—
1892, № 9, էջ 1258—1259:

459 ՊԱՏԿՆԵՆԵՐ ներկայից և անցյալից 1.
Գիշերապահ, [Բանաստեղծութ.]:—1893, № 1, էջ
101—104:

460 2. ԳԱՐՆԱՆ առավոտ... [Բանաստեղ-
ծութ.]:—1893, № 2, էջ 253—254:

461 ՌԻՏԱՎՈՐԸ, (Մի հատված իմ հիշողու-
թյուններից):—1893, № 11, էջ 1625—1639: Ստո-
րագր.՝ Արգահատյան:

462 ՀՐԵՇԸ, [Արձակ]:—1894, № 2, էջ 231—
242: Ստորագր.՝ Ա. Արգահատյան:

463 ԵՐԱՅՐ էինք մենք... [Բանաստեղծութ.]:
—1901, № 1, էջ 130:

464 ՔՈՒՅՐ Հեղինե, (Պոեմ):—1904, № 4, էջ
47—58:

ՄԿՐՏՈՒՄՅԱՆ Գ.

465 ՄԻԱՅՆԱԿ տխուր անցնում են ժամերս...
[Բանաստեղծութ.]:—1891, № 7—8, էջ 889—890

ՅՈՒՋԱՇՅԱՆ Ս.

466 ԿԳԱ գարուն խառ շորերով... [Բանաս-
տեղծութ.]:—1905, № 6, էջ 35:

ՀԱՀԱԶԻՉՅԱՆ ՍՄԲԱՏ

467 ՊԱՆԻՈՒՆՏ հոգի, (նվեր Ս. Նազարյան-
ցի հիշատակին), [Բանաստեղծութ.]:—1891, № 5,
էջ 586—587:

ՀԱՀԱԶԱՐՅԱՆ ԱՐՇԱԿ

468 ՎԱՐՈՍԻ հաճախորդները, (Պատկեր իրա-
կան կյանքից):—1901, № 2, էջ 104—134:

469 ԿԱՐՄԻՐ ճիպոտը: (Պատկեր իրական կյանքից):—1901, № 8, էջ 117—132:

470 ՍԵՐՈՐԵՆՑ ածերը: (Պատմվածք):—1901, № 12, էջ 87—115:

471 ՄԱՐԱՆԻ դեղապետը: (Պատմվածք):—1902, № 12, էջ 47—66:

✓ ՇԱՀՐԻԱՐ (Համբարձում Առաքելյան)

472 ԶՆՈՒԴ Քուշան: (Հրեասպանություն): Վեպ Պարսկաստանի կյանքից:—1902, № 1, էջ 5—26, № 2, էջ 11—38, № 3, էջ 5—35, № 5, էջ 13—22, № 6, էջ 61—81, № 7, էջ 147—172, № 8, էջ 76—107, № 9, էջ 55—121:

473 ԵՂՈՒ քուրախտը: (Պատմվածք):—1902, № 10, էջ 37—52:

474 ԱՆՀԱՇՏԸ: (Պատմվածք ժողովրդական կյանքից):—1902, № 11, էջ 106—122, № 12, էջ 137—154:

Տես նաև №№ 2265, 2538, 7345 նկարազրույթյունները:

ՇԱՆԻ ԼԵՂՈՆ (Առն Սեդրոսյան)

475 ԵՍ պատրանքը սիրեցի: [Բանաստեղծութ.]:—1894, № 4, էջ 525—526:

476 ՄԱԿՈՒՅԿԸ: [Բանաստեղծութ.]:—1894, № 6, էջ 844:

477 ԵՐԳ, Հոս եկուր, նրստներ ծառին տակ...—1894, № 7—8, էջ 1035:

478 ՏԵՆՁԱՆՔ: [Բանաստեղծութ.]:—1894, № 9, էջ 1208—1210:

479 ՉԷ ԿՆԻՂԻՄ քեզ: [Բանաստեղծութ.]:—1894, № 10, էջ 1380—1381:

480 ԵՐԱՋ օրեր: (Գիշերօթիկի մը հուշատետր):—1894, № 11—12, էջ 1577—1600, 1895, № 1, էջ 38—65, № 2, էջ 225—248, № 3—4, էջ 387—419, [Տես նաև 1895, № 6, էջ 897]:

481 ԴՈՒՆ կաղոթեիր: [Բանաստեղծութ.]:—1895, № 2, էջ 249:

482 ԵՐՆԵԿ: [Բանաստեղծութ.]:—1895, № 3—4, էջ 420—421:

483 ԵՐԳ, Ահա ելավ լուսինն արծաթ...—Սիմֆոնի: (Աղջկան մը): [Բանաստեղծութ.]:—1895, № 5, էջ 620—621:

484 ԶԳՈՒՇ, [Բանաստեղծութ.]:—1895, № 6, էջ 770—771:

485 ԻՆՉՊԵՍ մեզը: որ առտուն...—Սեբրու մեջ: [Բանաստեղծութ.]:—1895, № 7, էջ 944—946:

486 ՊԱՏԿԵՐԸ:—Ասուպը: [Բանաստեղծութ.]:—1241—1242:

487 ԴՈՒՐՍԵՅԻՆԵՐԸ: (Վեպ):—1895, № 11, էջ 1351—1380, № 12, էջ 1556—1591, 1896, № 1, էջ 27—59, № 2, էջ 181—218:

488 ՄՈՎ: [Բանաստեղծութ.]:—1895, № 11, էջ 1406—1407:

489 ՍՏՎԵՐԴ: [Բանաստեղծութ.]:—1895, № 12, էջ 1611:

490 ԿԱՄՈՒՐՁԸ:—Բարձր: [Բանաստեղծութ.]:—1896, № 2, էջ 243—244:

491 ԴՐԱՅՈՒՆԻՍ:—Հողմաղացը: [Բանաստեղծութ.]:—1896, № 3—4, էջ 423—424:

492 ԹԱԹԻԿԵՐՈՒԴ մեջ:—Լուռ: [Բանաստեղծութ.]:—1896, № 7—8, էջ 950—951:

493 ԱՆՏԱՌԻՆ Երգը:—Մահիկը:—Վեճ: [Բանաստեղծութ.]:—1897, № 1, էջ 13—16:

494 ՓԻԼՍՈՓԱՆԵՐԸ:—Կյանք տուր ինձի աղմուկ որոտ...—Սերենազ մը:—Սրինգը: [Բանաստեղծություններ]:—1897, № 2—3, էջ 252—256:

495 ԳՐԻՉԸ:—Աստղիկը:—Անցավ:—Գիշերապահը:—Սեղմն ձեռքս, իմ անգին... [Բանաստեղծություններ]:—1897, № 5, էջ 576—578:

496 ՅԱՆԹԱՂԻ, Ես անթարթ կնալիմ աստղերուն...—Տուր նայվածքդ: [Բանաստեղծութ.]:—1897, № 6, էջ 802—803:

497 ՎԵՐԺԻՆ, Վեպ:—1897, № 9, էջ 1151—1177, № 10, էջ 1313—1350, № 11—12, էջ 1479—1514, 1898, № 1, էջ 9—50:

498 ՔԱՐՁ, (Վեպ):—1898, № 10—11, էջ 1369—1401, № 12, էջ 1641—1700:

499 ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՆԻՆ, [Վիպակ]:—1899, № 10, էջ 1137—1168, № 11—12, էջ 1301—1362:

500 ԳԱՐՆԱՆ փունջ մը: (Արձակ երգեր): I Քեզի, դեպի բեզի կթռի հոգիս:—

II ԿԱՐՄԵՍ մատներուս տակ կզգամ...:

III ԻՆՉՈՒՆ կնալիս այդպես երկար աչքերուս:

IV ԱՅԴ որչափ, որչափ բան կպահվի...:

V ԿՆԱՅԻՆ պատկերիդ. ակամա ծոցս ու պագի:

V1 ԵԿՈՒ փովիք նորեն խոտերուն մեջ...
VII ՍԻՍԱՂԴ ու արցունք—հարազատ քույրեր...

VIII ԱՅՆԶԱՓ խնդրեցի նազակին մեջ...—1899, № 2—3, էջ 234—237:

501 ՈՒՐԻՇԻ համար (Դրամա երեք արարով)։—1905, № 11—12, էջ 42—66, 1906, № 1, էջ 14—25:

ՇԻՐԱՆԶԱԿԵ (Ալ. Մովսիսյան)

502 ԱՐՍԵՆ Դիմաքսյան։—1893, № 1, էջ 5—59, № 2, էջ 197—252, № 3, էջ 355—405, № 4, էջ 521—572, № 5, էջ 683—738, № 6, էջ 859—926:

503 ԱՐՏԻՍՏԸ, Պատմվածք (նվեր տիկին Ե. Գ. Յուզբաշյանին)։—1901, № 5, էջ 5—70:
Տես նաև № 2122 նկարագրությունը:

ՇԽԱՆ Ա.

504 ՄԻ ՄԱՀ (Պատմվածք)։—1901, № 4, էջ 18—31:

505 ԱՆԱԴԱԿԸ (Պատկեր)։—1901, № 7, էջ 73—87:

506 ՓՈԹՈՐԿԻՑ ՆՆՈՒ (Հոգեբանական էսսե)։—1902, № 2, էջ 73—99:

507 ԳԵՏԱԿԸ (Պատմվածք)։—1904, № 3, էջ 53—62:

ՉԱՐԸԳԾՅԱՆ ԱՐԱՄ (Չարգ Արամ)

508 ՀԱՅ պոետին։—Անդրդիմյան իղձ (Տապանագիր)։ [Բանաստեղծութ.]։—1897, № 6, էջ 827—828:

509 ԱԶԱՏ լուսին, քեզ գողգոթա կընտրեի։—Ամպիկը։ [Բանաստեղծութ.]։—1897, № 7—8, էջ 963—964:

510 ԸՆԿԵՐԻՍ, Թող վերջին անգամ մեր սուրբ համբույր... [Բանաստեղծութ.]։—1897, № 10, էջ 1351—1352:

511 ԻՄ ԿԹԻՎԸ—Դեպի խրճիթներ։—Այստեղի [Բանաստեղծություններ]։—1897, № 11—12, էջ 1515—1517:

512 ՊԱՏԿԵՐԻ առաջ։ [Բանաստեղծութ.]։—1898, № 1, էջ 66:

513 ՍԻՐԵՆՔ իրար։—Ասացեք նորան։—Երկու օրօրոցներ։ [Բանաստեղծութ.]։—1898, № 6, էջ 813—815:

514 ԵՐԿՈՒ գարուն։ [Բանաստեղծութ.]։—1898, № 7—8, էջ 1019:

515 ԺԱՅՌԵՐԸ—Գարնանամուտին։ [Բանաստեղծութ.]։—1898, № 10—11, էջ 1481:

516 ԳԻՇԵՐ, [Բանաստեղծութ.]։—1899, № 4—5, էջ 435:

517 Օ ՄԱՅՐ Երկիր... [Բանաստեղծութ.]։—1899, № 9, էջ 1029:

518 ՎԵՐՋԱԿ(ՈՒՅՍԻՆ, [Բանաստեղծութ.]։—1899, № 10, էջ 1189:

519 ՍԵՎ գարունը։ [Բանաստեղծութ.]։—1899, № 11—12, էջ 1483:

ՉՄՇԿԱՆ ԳԵՎՈՐԳ

520 ԻՆ ԻՆՉՊԵՍ ևս խելագարվեցի (Պատկերներ կյանքից)։—1890, № 3, էջ 360—376:

Ակնարկում նկարագրվում է հայ դերասանի անպահով վիճակը. թե ինչպես է բնավ թողել և որպես երկրաչափ մեկնել Կախիթիա՝ Սղնաի գյուղը վրաց իշխանական հողերը ճորտությունից ազատված գյուղացիներին բաժանելու պաշտոնով. այդտեղ է Չմշկյանը թարգմանել Վ. Հյուգոյի «Անջելո» դրաման։ Իր քանի կցկտուր տեղեկություններ կան Սուևդուկյանի նոր զրած «Խաթարաւս»-ի և Գարասիմ Յակովլիչի դերակատար Ամերիկյանի մասին:

Գեորգ Չմշկյանի գրվածքից տեղեկանում ենք, որ Կախիթիայում գոյություն է ունեցել ստվար քանակի հայ համայնք, հայկական դպրոց և եկեղեցի:

Տես նաև № 1323 նկարագրությունը:

ՉՈՒՐԱՐ ԳԵՎՈՐԳ

521 ԶՈՒԹԱԿ (էսսե)։—1892, № 12, էջ 1743—1748:

ՊԱՆՈՒՅԱՆ ԵՐՎԱՆԻ

522 Փոխորհիկն անցավ... [Բանաստեղծութ.],
—1889, № 10, էջ 1610:

523 Հորհրդի, դու իմ սիրտ... [Բանաստեղծութ.],
—1889, № 11, էջ 1780:

ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ ՄԱՐԿԻ

524 Մի ԿՏՈՐ հայի համար (Պատմվածք),
1903, № 11, էջ 5—26:

525 Ուրիշ (Պատմվածք), —1904, № 2, էջ
116—124:

526 ՇՈՒՇԱՆԻԿ, [Պատմվածք], —1905, № 1,
էջ 48—56:

527 ՍԵՎ ՄՇԿԿ, [Պատմվածք], —1906, № 6,
էջ 65—71:

Տես նաև №№ 4316, 4785 նկարագրու-
թյուններ:

ՊԵՏՐՈՅԱՆ ՊԵՐՃ

528 ՅԵՅԵՐ, ՎԼԱՅԻ ՆՎԵՐ Գարրիել Սունդուկ-
յանին նրա 25-ամյա հորեղբայրի առթիվ,—1889,
№ 1, էջ 21—59, № 2, էջ 199—230, № 3, էջ 375—
418, № 4, էջ 610—649, № 5, էջ 742—779, № 6,
էջ 899—918:

529 ԲԱՐԻ պատու (Պատկեր), —1889, № 11,
էջ 1783—1813, Ստորագր.՝ Հ. Գառնեցի:

530 ԲՂԻՆ, ՎԼԱՅԻ (Նվեր մեծ բժշկապետ Հով-
հանեսին Գառնաբյանին), —1889, № 12, էջ 1944
—1975, 1890, № 1, էջ 50—83, № 2, էջ 177—210,
№ 3, էջ 381—412, № 4, էջ 553—586, № 6, էջ
829—857, № 8, էջ 1087—1120:

531 ՀՈՒՆՈՆ, ՎԼԱՅԻ,—1900, № 1, էջ 3—32,
№ 2, էջ 139—166, № 3, էջ 275—310, № 4, էջ
449—485, № 5—6, էջ 577—619, [Տպագրություն-
ներ կիսատ է մնացել]:

Տես նաև №№ 1148, 4732, 5275 նկարա-
գրություններ:

ՋԱՎԱԽԵՅԻ (Վազար Տեր-Գրիգորյան)

532 ԸՆԿԵՐՆԵՐՍԻ (Գյուղական կյանքից), —
1905, № 4, էջ 47—52:

ՍԻՄՈՆՅԱՆ ՎԱՀԱՐՇԱԿ

533 ԱՄՔԱԿՈՒՄԻՆ հարսնիքը (Պոյսո բար-
բեր), — [Գրամատիկական], —1903, № 10, էջ
104—112:

ՍԻՊԻԼ (Զապել Հ. Ասատուր)

534 ԱՄՊԸ,—Խունկը, [Բանաստեղծութ.], —
1905, № 1, էջ 79—80:

ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ Բ.

535 ՍՈՒՐԲ գերեզման (Իրական պատմու-
թյուն), —1894, № 9, էջ 1224—1242:

ՎԱՐԴԱՋԱՐՅԱՆ ՓԻԼԻՊՈՍ

536 ՍՐԵՑՐ (Եսեմյանի հիշատակարանից),
[Ֆիլիստոններ], —1891, № 10, էջ 1249—1257,
№ 11, էջ 1412—1417, № 12, էջ 1605—1613,
1892, № 4, էջ 651—656, № 11, էջ 1712—1721,
1893, № 1, էջ 176—180, № 3, էջ 491—495, № 4,
էջ 660—665, Ստորագր.՝ Եսեմյան:

Հեղինակի ծանուցումը: «Մուրճ»-ի խմբագիրը
հրավիրեց ինձ իր մոտ և առաջարկեց դառնալ
«Մուրճ»-ի մշտական աշխատակից: Ընդամենն
ինձ նվիրեց մի էլեկտրական լապտեր՝ հայ կյան-
քի թև հրապարակները, թև քունը ու պոռնիկները
լուսավորելու համար և մի հատ պողպատյա մուրճ՝
ինձ վերապահելով սորա գործածությունը... Սա-
կայն նոր պաշտոնս հանձն առնելով՝ ես խոստա-
նում եմ «Մուրճ»-ի խմբագրին և ընթերցողներին
լինելու անաչառ և անկողմնապաշտ...»:

ՏԵՐ-ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ ՍՏ.

537 ԳՅՈՒՂԱՅՈՒ Պահապան հրեշտակները (Պատկեր
իրական կյանքից), —1901, № 11, էջ
56—73:

538 ԻՄԱՍՏՈՒՆԸ, (Պատմվածք), —1902, № 8,
էջ 132—148:

ՏԵՐ-ԻՎԱՆԵԼՅԱՆ ՄԻՍԱԲ

539 ՍՎՏԿՆՈՒ մերին, [Բանաստեղծութ.], —
1904, № 9, էջ 36—37:

540 ՀՏՅՈՒԴԻ.—1893, № 10, էջ 1501—1515:

ՏԵՐ-ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿՅԱՆ Ա.

541 ԿՅԱՆՔԻ ԿԵՐԱՊԱՐԱՆԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
[Պատմվածք].—1902, № 4, էջ 79—101:

ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ

542 ԱՆՑԱԾ գնացած օրերից. 1. Հրաչյան-
դոկտոր.—1900, № 2, էջ 169—184:

1901 թվականի № 12-ում ներկայացված բո-
լոր 12 համարների բովանդակության մեջ ներկա
գործը՝ («Անցած գնացած օրերից») գետնի վրա է
«Բեռնադրուստիկա» բաժնում:

Տես նաև № 918, 963, 1079, 1383,
1414, 1417, 1485, 1486, 1669, 1729,
1776, 1815, 4807, 4808, 4857, 4868,
4875, 4879, 4881, 4890—4892, 4949,
4996, 5009, 5030, 5151, 5161, 5162,
5214, 5215, 5291, 5449, 5494, 5581,
6755, 6756, 6784, 6808—6810, 6812
նկարագրությունները.

ՏԵՐՅԱՆ ՎԱՀԱՆ (Վահան Տեր-Իրիզորյան)

543 ԷԼԿԻՐԱ ՄԵՆՈՒՄ է օրը... իշավ թափան-
ցիկ պատանքը մութի...—1906, № 7, էջ 52: Ստո-
րագր.՝ Վահ. Տ.-Գր.:

544 STANCES, Ինձ թաղեք, Էրբ կարմիր վեր-
ջալույսն է մարում... [Թանաստեղծութ.].—1906,
№ 9, էջ 96: Ստորագր.՝ Վահան Տ.-Գր.:

545 ԵՐԳԻ (էստոններենից), Էրբ կհոգնես, կզա-
գագես դու կյանքից...—1906, № 9, էջ 120: Ստո-
րագր.՝ Վահան Տ.-Գր.:

546 ԱՇՆԱՆ սոնետներից, Նվիրում եմ ն...ին,
Արդյոք նորից երազնե՞րն են թափառում...—
1906, № 10, էջ 77: Ստորագր.՝ Տեր-Գրիգորյան
Վահան:

547 ՅՐՏԱՀԱՐ, հոգմավար դողացին մեղմա-
րար... [Թանաստեղծութ.].—1906, № 11—12, էջ
53: Ստորագր.՝ Տեր-Գրիգորյան Վահան:

548 ԽԱԹ-ՍԱՐԱ, (Հայ բողաների կյանքից).—
1890, № 9, էջ 1256—1287, № 10, էջ 1397—1421:

549 ԲՈՍՑՈՐԻ ափերում (Կ. Պոլսո հայերի
կյանքից).—1891, № 3, էջ 319—340, № 5, էջ
567—585:

550 ՀՈՒՐ-ԴԱ-ՀՈՒՐ, (Քրդական պոեմա).—
1894, № 5, էջ 676—681:

551 ԱՆՆԱ, (Ուսանողի հիշատակարանից).—
1894, № 6, էջ 845—864: (Տես նաև 1894, № 9,
էջ 1344):

552 ՄԵՆ փականք, [Պատմվածք].—1894,
№ 10, էջ 1407—1410:

553 ԶԳԱՅՆԱԶԱՓ, (Տուրիստի հիշողություն-
ներից).—1894, № 11—12, էջ 1568—1571:

554 ԶԻՍՏԻ, (Տուրիստի հիշողություններից).—
1894, № 11—12, էջ 1572—1576:

555 ՔԱՐ, չարդողներ (Տուրիստի հիշողու-
թյուններից).—1895, № 2, էջ 250—257:

556 ԹԵԹԵՎ հաճույքներ (Մի թուրքահայ հ-
պիսկոպոսի նամակից).—1895, № 7, էջ 915—
922:

557 ԱՅԻՇԱ, (Պարսկական պոեմա) [Արձակ].—
1895, № 7, էջ 924—928:

558 ՆՈՐ տարի (Կաղանդի պատմություն).—
1895, № 12, էջ 1545—1553:

559 ԱՍՏՄՈ համար (Տուրիստի հիշողություն-
ներից).—1896, № 3—4, էջ 401—405:

560 ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ժամերգություն (Հիշողու-
թյուններից).—1896, № 12, էջ 1509—1519:

561 ԱՆՀԱԳԼ, (Փիլիսոփայական գրույց).—
1897, № 6, էջ 751—773, № 7—8, էջ 919—932:

562 ԱՐՏԸ, (Տուրիստի հիշողություններից).—
1897, № 4, էջ 450—453:

563 ՄԵՐԿ գերվիշը (Տուրիստի հիշողությու-
նից).—1897, № 5, էջ 579—582:

564 ԴԻՏԱԿ (Իմ անմեղ գրույցներից).—1898,
№ 10—11, էջ 1477—1480:

565 ԶՈՉՈՒՔԱՐ, (Պատկերներ գյուղից).—
1904, № 11, էջ 5—18:

566 ԿՈՒՅՐԸ, (Պատկերներ գյուղից).—1904,
№ 12, էջ 5—38:

567 ՔՅՈՒՎԱ, (Պատկերներ գյուղից).—1905,
№ 2—3, էջ 40—65:

568 ՍՏԱՐՇԻՆԱՆ (Պատկերներ գյուղից) — 1905, № 6, էջ 5—31:

569 ՁՈՐԱԳԼԻՆՆԵՐ (Պատկերներ գյուղից) — 1905, № 7, էջ 61—91:

570 ԱՆՏԱՌԻՐ շարժվում է... (Զբոսայգի) — 1905, № 9, էջ 5—13:

571 ԽԱՂԻ (Պատկերներ գյուղից) — 1905, № 10, էջ 5—19, № 11—12, էջ 5—24:

572 ՖԱՐՂԱԿ և ՇԻՐԻՆ (Պարսիկ պոեմա-դեր-վիշի պատմած) — 1906, № 3, էջ 9—14:

Տես նաև №№ 1364, 1375, 1557, 1567, 1611, 1716, 1736, 2455, 4018, 4081, 4708, 4709, 4817, 4829, 4853, 4980, 5627, 5684, 6140, 6154, 6527, 6840, 6854, 6855, 6874 նկարագրությունները:

ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ

573 ԷՎԱՐՈՒ ԷՖԻՆՊՈՒ զաղտնիքը Պատկեր (Իմ հիշողություններից) — 1889, № 1, էջ 67—98:

Վանում շուրջ քառասուն տարի ղեկավարում է ունեցել Պողոսյան և Ապողոսյան անհաշտ կուսակցությունների պայքարը ներկա գործը՝ դրված է հեղինակի վանում պաշտոնավարելու տարիների հիշողությունների հիման վրա:

Տես նաև №№ 1278, 1331, 1353, 1511—1520, 1522, 1531, 1533, 1536, 1537, 1540, 1544, 1552—1554, 1872—1874, 2053, 2115, 2116, 2269, 2272, 2274, 2279, 2285, 2644, 2645, 2654, 2658, 2899, 3036—3040, 4445, 4809, 4813, 5081, 5124, 5126, 5508, 5515, 5572, 6465, 6477, 6478, 6486—6490, 7125, 7269, 7270, 7312, 7314—7318, 7320, 7335, 7337 նկարագրությունները:

ՔԱՂԱՔԱՐ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ

574 ՊԱՏՐԻԿՅԱՆԻ նամակները — 1889, № 2, էջ 273—283, № 3, էջ 422—433, № 5, էջ 696—706, 1890, № 1, էջ 17—35, № 2, էջ 165—173, № 3, էջ 324—336, 1891, № 11, էջ 1289—1303, Ստորագր.՝ Ա. Նամայան:

575 ԶՐԱՂԱՅ, (Անցածից պատկերներ) —

1890, № 4, էջ 481—496, Ստորագր.՝ Ա. Նամայան:

576 ՀԱՐԵՎԱՆՆԵՐ, (Պատկերներ) — 1890, № 11, էջ 1501—1512, Ստորագր.՝ Ա. Նամայան:

577 ՄԻՆԱՍԻ և զրո [Պատմվածք] — 1891, № 1, էջ 48—56, Ստորագր.՝ Ա. Նամայան:

578 ԵՂԻՒ արշիկը [Պատմվածք] — 1891, № 1, էջ 157—172, Ստորագր.՝ Ա. Նամայան:

579 ՆՎԱԶԱՆ կյանքը [Պատմվածք] — 1891, № 3, էջ 295—304, Ստորագր.՝ Ա. Նամայան:

580 ՄԱՆՐ քարը [Պատմվածք] — 1891, № 4, էջ 472—479, Ստորագր.՝ Ա. Նամայան:

581 ՄԵՐ ԻՆՆԻ կպակսի (Կյանքի գծեր) — 1891, № 9, էջ 1008—1019, Ստորագր.՝ Ա. Նամայան:

Տես նաև №№ 1149, 1151, 1157, 1181, 1188, 1209, 1358, 1863, 4424, 6778 նկարագրությունները:

ՕՏՅԱՆ ՍԵՂՈՒՄ

582 ՓՈԼԻՍ, (Հիշողություն) — 1903, № 1, էջ 139—152:

ՖԱՅԱՆ ՀՐ.

583 ՎԱՍՏԱԿՅԱՆՆԵՐԻՆ, [Բանաստեղծութ.] — 1906, № 10, էջ 127—128:

584 ՈՂ ԿԳԱ ԻՆՃ հետ... [Բանաստեղծութ.] — 1906, № 11—12, էջ 5:

Տես 1907, № 2, էջ 27:

585 ԱՊՐԵԼ, [Բանաստեղծութ.] — 1906, № 11—12, էջ 10:

586 ՈՒ ՀՈԳԻՍ ԴԵՂ՝ անսահման, անծայր... [Բանաստեղծութ.] — 1907, № 1, էջ 64:

ՖՐԱՆԳՅԱՆ ԵՐՎԱՆԻ

587 ԱՆՃԱՐԱՅԱՆԸ, (Պատմվածք պարսկա-հայերի բարբերից) — 1902, № 5, էջ 38—44:

Զպարզված հեղինակներ

ԱԼԵՎՈՐ

588 ԻՆՔՆԱԳՈՂ աղբատը [Բանաստեղծութ.] — 1889, № 4, էջ 574—575:

589 ԻնքնԱՍՊԱՆ, [Բանաստեղծութ.],—1889,
№ 5, էջ 741:

ԿԱԼՈՒՍ

590 ՄԻ ՎԵՐՔ ԵԼ... (Պատմվածք),—1904, № 6,
էջ 84—107:

ԿԱՂԹԱԿԱՆ

591 ԴՐՍԻ ԶՈՇԵՐ, (Պատմվածք),—1907, № 2,
էջ 53—58:

Կ. Ր.

592 ՎԱՂՈՒՑ անցել են այն օրեր... [Բանաս-
տեղծութ.],—1889, № 11, էջ 1762—1763:

593 ԱՀԱ ծագեց գարնան արև... [Բանաստեղ-
ծութ.],—1889, № 12, էջ 1920:

Կ. Կ.

594 ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ պատմություն: Պատկեր,
(Կրթված բուրժուայի կյանքից),—1907, № 1, էջ
104—121:

Խ. ԱՐՍԵՆ

595 ՎԵՐՋԻՆ Խոսք, [Բանաստեղծութ.],—1895
№ 1, էջ 111:

596 ՊԱՏԱՍԽԱՆ չկա, [Բանաստեղծութ.],—
1895, № 2, էջ 277:

ԽՈՒԴԻ-ՅԵՐ

597 ԱՐՁԱԳԱՆՔ, (Հր. Ֆայյանի «Ո՞վ կգա ինձ
հետ Բանաստեղծության»), [Բանաստեղծութ.],—
1907, № 2, էջ 27:

(Տես նաև՝ 1906, № 11—12, էջ 5):

ԿԻՆ

598 ՀՐԱՇԱԼԻ գոտի, (Պատկեր),—1907, № 4,
էջ 45—47:

ՀԱՅԿՈՒՆԻ

599 ԴՈՒ ՄԻ վրդովվիր, [Բանաստեղծութ.],—
1905, № 7, էջ 60:

600 ԴՈՒ հոգնած ես, [Բանաստեղծութ.],—
1905, № 8, էջ 71:

ՄԱՐԱ

601 ՄԱՅՐԸ, (Պատմվածք), [Արևմտահայ
լեզվով],—1903, № 10, էջ 5—14:

602 ՀԱՎԱՏՔ, (Պատկեր), [Արևմտահայ լեզ-
վով],—1903, № 12, էջ 5—9:

ՆՈՒԻՆ

603 ՆԵՐՇԵՆՉԱՆՔ,—Երազ, [Բանաստեղծութ.],
—1889, № 2, էջ 271—272:

604 ԿԱՐՈՏ, [Բանաստեղծութ.],—1889, № 5,
էջ 740:

ՊԱՆԴՈՒԽՏ

605 ԳԻՄՆԱԶԻՍՏԻ օրատեսություն (նվեր իր հայ
ընկերներին),—1903, № 7, էջ 127—136, № 8 էջ
89—103, № 9, էջ 113—131:

ՍԱԼՄԱՆ

606 ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ, (Պատկեր),—1904, № 8, էջ
67—73:

ՍԱՄԱՍ

607 Ո՞Վ էՐ իսկական մեղավորը (Ուրվա-
գիր),—1906, № 4—5, էջ 9—13:

ՍԵԼԵՆ

608 ԿՅԱՆՔԻ դիտողությունները 1. Սարդը
[Արձակ],—1906, № 4—5, էջ 75—76:

609 2. ՍԻՇԵՆՆԱԿԸ, [Արձակ],—1906, № 4—
5, էջ 76—79:

610 3. ԽԱՄԼԵՆՈՆ, [Արձակ],—1906, № 6, էջ
9—10:

ՍՈՒՐՆՆ

611 ԲԺԻՇԿԸ (Անցած դնացած օրերից)։—
1903, № 11, էջ 88—118:

ՖԵԼԻՍՏՈՒՆԵՐ

612 ԽՈՒՍՖՈՎՉ փաստեր։—1905, № 1, էջ 161.
(162—170)։ Ստորագր.՝ փոխարեն ։

«Մուրճ»-ի խմբագրությունը ելնելով «Խուսափող փաստեր» ընդհանուր խորագրի տակ տպագրված հոդվածների ֆելիստոնային բնույթից (ոչ միշտ) այն պետեղել է ամսագրի «Բեկետրիստիկա» բաժնում, շնայած այն հանգամանքին, որ պրանք իրենց բնույթով մեծ մասամբ ավելի քան մոտենում են հրապարակախոսությանը՝ սուր քննադատության կրակի տակ առնելով հայ հասարակական կյանքի բոլոր ցավաս կողմերը։

Ելնելով ներկա մատենագիտության կազմման ընդհանուր սկզբունքներից, մենք նպատակահարմար դասեր «Խուսափող փաստեր»-ի բոլոր հոդվածները տեսակավորել բոլոր նրանցում արծարծված հարցերի բնույթի ու որպես առանձին միավոր տեղավորել պրանք համապատասխան բաժիններում։ «Խուսափող փաստեր» ընդհանուր խորագրի տակ ընթերցողին ներկայացվող առաջին հոդվածներին հանդիպում ենք 1905 թ. № 1-ում։ Տեղին ենք գտնում մեջ բերել իրեն հեղինակի տողերը, որ պարզ կերպով ցույց է տալիս հոդվածաչափի տպագրման նպատակը։ «Մեր իրականության մեջ, մեր միջավայրում ցույց տալ հասարակական ծածուկ, կամ աննկատելի մնացած ցավերը, մատնանիշ անել այն մանր փաստերը, որոնք փութով խուսափելու պերպանք հատկություն ունեն—ահա այն հոդվածների նպատակը։ Եթե պատկերը կլինի չափազանց մոռյալ ու ճնշող, եթե հասարակական օրգանիզմը հանգիստ կզաշարավալից ու զարշնի պայարներով, եթե երևույթների խաբուսիկ արտաքինի տակից զուրկ կհարձարանեն հրեշավոր այլանդակություններ, հանցանքը մերը չի լինի, այլ մեր ողբալի իրականությունը։ Մենք կասենք միայն ճշմարտությունը, ամբողջ ճշմարտությունը, ինչպես էլ դառն լինի նա։

Ի ին ֆելիստոն «Ամուլ դասակարգ» խորագրի տակ տես՝ «Անդրկովկասի հայ հասարակական կյանք» բաժնում։—1905, № 1, էջ 162—165:

2-րդ ֆելիստոն «Հայ Բայրեր» խորագրով տես՝ մատենագիտության «Հայ գրական քննադատություն» բաժնում հաշատուր Բաբայանի տակ։—1905, № 1, էջ 165—167:

3-րդ ֆելիստոն «Բարի խորհուրդներ» խորագրով տես՝ «Ամուլ» բաժնում «Մուրճ»-ի տակ։—1905, № 1, էջ 167—169:

4-րդ ֆելիստոն «Բերանից մինչև ականջ» խորագրով տես՝ «Իպրոցներ» բաժնում՝ Բավրիզի զարոցների փակման մասին։—1905, № 1, էջ 169—170:

ԹՈՒՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՆԻՐՆԵՎ Լ. Ն.

613 ԽՊԱՍՈՒՄ և մանամեր... [Բանաստեղծություն]։ Բարգմ. Ջավադ Բալուդյան։—1890, № 12, էջ 1700:

614 ԴԵՊԻ մութ հեռուն (Պատմվածք)։ Բարգմ. բժ. Հ. Տեր-Կավթյան։—1902, № 9, էջ 39—54:

615 ՕՏԱՐԱԶԳԻՆ (Պատմվածք)։ Բարգմ. Տ. Հ. —1903, № 5, էջ 14—30:

616 ՊԱՏԸ (Պատմվածք)։ Բարգմ. Ա. Աթայան։—1904, № 8, էջ 39—47:

ԱՊՈՒԽՏԻՆ Ա. Ն.

617 ՓՇԻՎԱՆ ձաղկանով [Բանաստեղծություն]։—1901, № 4, էջ 134:

ԲԱՐԱՆՑԵՎԻՉ Կ. Ո.

618 ԵՐԿՈՒ ոգի (Նորավալ)։ Բարգմ. Հ. Մուրադյան։—1898, № 2—3, էջ 241—250:

(Արտատպված է Գր. Ջանչիկի «Братская помощь армянам» ժողովածուից)։

ԳԱՐՇԻՆ Վ. Մ.

619 ՆԿԱՐԻՉՆԻՐ, Պատմություն (Բարգմ. Տիգրան Հովհաննիսյան)։—1890, № 8, էջ 1055—1077:

620 Attalea-Princeps: Թարգմ. Ա. Ղուկասն—
1891, № 11, էջ 1277—1286:

Տես նաև 1891, № 11, էջ 1287—1288:

ԳՈԳՈԼ Ն. Վ.

621 ՊԼՅՈՒՇԿԻՆԻ (Դոգուլի ռեկտաժ հոգիների
բից մի հատված): Թարգմ. Մկրտ. Ղազարյան—
1892, № 5, էջ 663—686:

ԳՈՐԿԻ Մ.

622 ԲԱՁԵԻ ԵՐԳՐԻ Թարգմ. Է. Թուխանյան—
1899, № 4—5, էջ 396—402:

623 ԲՈԼԻՍԻ (Պատմվածք): Թարգմ. Եվգենիա
Կր.յան—1901, № 6, էջ 64—69:

624 ԸՆԴԻՐՅՈՂԻ Պատմվածք: Թարգմ.՝ Խ. Ս.—
1902, № 4, էջ 61—78:

625 ԿՈՒՂԱՐԱՐԸ [Պատմվածք]: Թարգմ. Ա.
Աթախյան—1903, № 7, էջ 30—50:

626 ԴԱՆԿՈՒՄ ԵՐԽՐՈՒ Պատմվածք Իզմիրլիի գրույց-
ներից: Թարգմ. Ա. Աթախյան—1903, № 10, էջ
16—23:

627 ԻՄ ՈՒՂԵԿԻՅԸ [Պատմվածք]: Թարգմ. Ա.
Աթախյան—1904, № 3, էջ 63—95:

ԶԱՏՈՎՐԱՏՈՒԻ Ն. Ն.

628 ԳՅՈՒՂԻ ՎԱՐՈՒՆԻ (Սանթրիս պատմա-
ծր): Թարգմ. Հովհաննես Մեղեթիկյան—1895, № 5,
էջ 596—601:

ԼԵՄՈՆՏՈՎ Մ. ՅՈՒ.

629 ՍՈՒՐԲ տաճարի դռան առաջ... [Բանաստեղծություն]: Թարգմ.՝ Արծիվյան [Այ. Սատուր-
յան]:—1889, № 8, էջ 1224:

630 ԲԱՆԱՍՏԵԼՆԻԹՅՈՒՆՆԵՐԻ—I Հրեշտակ,
—II—Ոչ, այն քեզ չեմ այնպես սիրում...—III—
Մեղիդիա—IV—Կարոտ—V—Երբ մեղմ ծփում է
արտը ոսկեշող—VI—Պոկվից կաղնու տերև յուր
ոստիցը...—VII—Նվերն ռեկվո Պոնմային, Քեզ,
ով Կոզկաս, հզոր արքա այս երկրի... Թարգմ.՝
Այ. Սատուրյան—1891, № 7—8, էջ 863—869:

631 ԱՆՈՎ նայում եմ ես ապագային...—Քեզ

մի հավատարմ (Ազատ թարգմանություն)—Երբ
վերջին հրաժեշտ ես երկրին տալիս...—Ոչ, ես
չեմ ուզում... [Բանաստեղծություն]: Թարգմ. Այ.
Սատուրյան—1893, № 5, էջ 750—754:

632 ՆՎԵՐ «Դեկ» Պոնմային, [Բանաստեղ-
ծություն]: Թարգմ.՝ Այ. Սատուրյան—1894, № 1, էջ
43, Կրկնված է. առաջ 1891, № 7—8, էջ 869:

633 ՄԵԼԻՅԱԼԻ սերունդ [Բանաստեղծություն]:
Թարգմ. Այ. Սատուրյան—1894, № 11—12, էջ
1559—1560:

634 ՄՅԻՐԻ, Թարգմ. Հակոբ Տեր-Գևորգյան—
1895, № 5, էջ 581—595, № 6, էջ 747—757:

635 ՓԱԽՍՏԱԿԱՆԻ (Լեռնային լեզենդա): [Բա-
նաստեղծություն]:—Թարգմ. Հակ. Տեր-Գևորգյան—
1895, № 8, էջ 1060—1065:

636 ՀԱՋԻ ԱՐՐԵԼԻ (Պոնմա լեզգիների կյան-
քից): Թարգմ.՝ Հակ. Տեր-Գևորգյան—1895,
№ 11, էջ 1390—1405:

637 ԱՂՈՒՔԻ—Մարգարե: [Բանաստեղծություն]:
Թարգմ.՝ Այ. Սատուրյան—1899, № 2—3, էջ 200
—201:

638 ԿԱԼԱՆԱՎՈՐԸ—Ժայռ: [Բանաստեղ-
ծություն]: Թարգմ.՝ Այ. Սատուրյան—1899, № 4—5,
էջ 403—404:

639 ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ՈՍՏԸ, [Բանաստեղծություն]:
Թարգմ.՝ Այ. Սատուրյան—1901, № 7, էջ 88—89:

640 ԵՍ ՍԻՐՈՒՄ Էմ, Երբ սրտի հետ... [Բա-
նաստեղծություն]: Թարգմ.՝ Այ. Սատուրյան—1901,
№ 8, էջ 87:

641 ԹԱՍԱՐ, [Բանաստեղծություն]: Թարգմ.՝ Այ.
Սատուրյան—1901, № 10, էջ 171—172:

642 ԱՂՈՒՔԻ, [Բանաստեղծություն]: Թարգմ.՝ Այ.
Սատուրյան—1901, № 11, էջ 44:

ԿՈՐՈՆԵՆԿՈ ՎԼ. Գ.

643 ԿԱՐՄԻՐ պատկի գիշերը (Պատկեր):
(Նվեր Մուրճի ընթերցողներին): Ազատ թարգմ.
Գրիգոր Վանցյանի—1894, № 4, էջ 527—534:

644 ԹԱԽԱՆՄԱՆ գիշերը [Պատմվածք]:
Թարգմ.՝ Գ. Աստ.—1896, № 6, էջ 794—801:

645 ԱՆՀՐԱԾԵՏՈՒԹՅՈՒՆ (Արևելյան գրույց):
Թարգմ.՝ Ա. Աղեկյան—1899, № 9, էջ 965—984:

646 ՄԱԿԱՐԻ Երազը [Պատմվածք]: Թարգմ.՝
Ա. Աթախյան—1903, № 8, էջ 140—170:

ԿՐՈՏԿԻ Յ.

647 ՀԱՄՈՋՄՈՒՆՔԻ մարզ, (Իբր թե ճշմարիտ է), [Պատմվածք], Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան, —1895, № 8, էջ 1074—1078:

ՄԱՉՏՏՅ Ք. Ա.

648 ԱՆՅՅԱԼԻՅԻ, (Պատկեր), —1892, № 9, էջ 1260—1272:

ՄԵՐԵՒԿՈՎՍԿԻ Ք. Ա.

649 ԲՈՒԿԻՆԱ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Կ. Կրասիկինիկյան, —1901, № 3, էջ 143—144:

ՄԻՍԱՅԼՈՎ

650 ՍՊԻՏԱԿ զգեստ, [Բանաստեղծութ.], — Թարգմ.՝ Կ. Կրասիկինիկյան, —1902, № 3, էջ 129—131:

ՆԱԴՍՈՆ Ա. Յ.

651 ԵԹԵ ՍԻՐՈՒՄ Էս—պիտ՝ անվերջ տանջ—վես..., [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ջ. Բալուդյան, —1889, № 9, էջ 1451:

652 ՀԱՍՆԷԼ Է ժամրո, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1894, № 7—8, էջ 1018:

653 ՈՂՋ էյությամբ քեզ պատկանել..., [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Հակոբ Հակոբյան, —1894, № 9, էջ 1243:

654 ՔՐԻՍՏՈՆՆՈՒՆԻ (Պոեմա), Թարգմ.՝ Հակոբ Տեր-Գևորգյան, —1897, № 2—3, էջ 190—196:

ՆԵԿՐԱՍՈՎ Ն. ԱԼ.

655 ԵՐԱՋ, (Նեկրասովից), [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1891, № 6, էջ 710:

656 ԳՈՂ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1901, № 2, էջ 206:

657 Օ, ԵՐԳԵՐ, Երգեր..., [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Կ. Կրասիկինիկյան, —1901, № 4, էջ 194:

658 ԽՈՐՀՐԵՒՄՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Վանդիսամուտքի

առաջ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Կ. Կրասիկինիկյան, —1901, № 6, էջ 45—49:

659 ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ Ներքող, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1901, № 12, էջ 13—14:

660 ԲԱՆԱՍՏԵՂՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ 1. Երանի ան— շար այն բանաստեղծին...—2. Որհնհրդ—3. Էլի— գիա—4. Ականջ դրած: [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1903, № 1, էջ 114—118:

661 ԳԻՇԵՐ Է... Քնի ակոթմանք չկա... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1903, № 10, էջ 32:

ՆԵՄԻՐՈՎԻՉ—ԴԱՆՉԵՆԿՈ ՎԼ. Ի.

662 ԿՐԿՆԵՐՆՎՈՒՅԹՆԵՐ, Զակոդավերոի Եր— գիչները, Պատմվածք, Թարգմ.՝ Մ. Տեր-Մարտիրոսյան, —1895, № 5, էջ 613—619:

663 ՀԱՅՐԵՆԻ Երգը, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Կ. Կրասիկինիկյան, —1901, № 11, էջ 218—219:

ՆԻԿԻՏԻՆ Ի. Ա.

664 ԴԱՆԻԱՂ սահում Էս..., [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1901, № 5, էջ 185—186:

665 ՓՈՐՎԱՍ Է բաձով գերեզմանը խոր... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1901, № 6, էջ 124:

666 ԵՐԿ Վերջալույսի, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1901, № 7, էջ 51:

667 ԽԵՂՃՈՒԹՅՈՒՆ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1902, № 3, էջ 104:

668 ԲԱՄԲԱՍԱՆՔ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1902, № 3, էջ 105:

669 ԱՍՏՂԵՐ շողուն աստղեր պայծառ..., [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան, —1902, № 7, էջ 84—85:

Սխալմամբ բանաստեղծության հեղինակ է համարվել Նեկրասովը: Այդ մասին տես՝ 1902, № 8, էջ 234-ում՝ «Վրիպակներ»-ը:

670 ԺԱՌԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ.—Դժնաշունչ կյանքի խատույթյան սովոր... [Բանաստեղծութ.]: Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1902, № 9, էջ 37—38:

671 ԳԵԹՍԵՄԱՆԻ պարտիզոն... [Բանաստեղծութ.]: Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1903, № 4, էջ 150—155:

672 ԱԽ, ՀԱՆԳԻՍՏ ավեր... [Բանաստեղծութ.]: Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1903, № 9, էջ 22—23:

ՇՁԵԳԻՆ (Սալտիկով Մ. Կ.)

673 ՀԻՔԻՄԱԼԻ (Սատիրա), Թարգմ.՝ Հովհ. Մեղնիկյան—1896, № 1, էջ 62—69:

ՉԽԽՈՎ Ա. Պ.

674 ԿԻՆԻ (Վեպ), Թարգմ.՝ Խիբ. Տեր-Մարտիրոսյան—1897, № 7—8, էջ 965—987, № 9, էջ 1180—1215:

675 ՏԱՆԸ, [Պատմվածք], Թարգմ.՝ Լեոն Թումանյան—1898, № 4, էջ 455—466:

676 ՓՈՐՁԱԿՔ, [Պատմվածք], Թարգմ.՝ Այ. Պետրոսյան—1899, № 7—8, էջ 773—780:

677 ՍՏԱՐԻ Երկրում, (Պատմվածք), Թարգմ.՝ Մ. Նավասարդյան—1900, № 5—6, էջ 637—641:

678 ԹՇԵՆԻՄԵՆԵՐ, [Պատմվածք], Թարգմ.՝ Բժ. Ա. Մ.—1904, № 1, էջ 108—122:

679 ԿԵՂԵՑԿՈՒՀԻՆԵՐԻ, (Պատմվածք), Թարգմ.՝ Տ. Հովհաննիսյան—1904, № 6, էջ 117—125:

680 ԱՌՇՈՐԿԵՆԻ, (Պատմվածք), Թարգմ.՝ Արշակ Աթայան—1904, № 7, էջ 81—87:

ՊԼԵՉԵՆԻՎ ԱԼ. Ն.

681 ԹԻՉՆԻԿ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Կ. Կրասիլնիկյան—1891, № 4, էջ 470—471:

682 ԵՐԱՋ, (Իր հատված չափարած պոեմից), Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1894, № 1, էջ 75—77:

683 ՉԻՐԻ ԿԵՆԱՐԻ, [Բանաստեղծութ.], Աղաս Թարգմ.՝ Արսեն—1895, № 7, էջ 923:

684 ՀԱՌԱՋ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան, (եվեր հայ ուսանողներին)—1895, № 12, էջ 1554—1555:

685 ԼՐԱԳՐԵՐԻ ԲՆԵՐԵՐՈՒՄԻՑ ՀԵՄՈՒ [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1899, № 6, էջ 613:

686 ՊԱՊՆ ՈՒ ԹՈՐԻ [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1899, № 7—8, էջ 781—782:

687 ՈՋ, ՀԱՎ Է ԿՈՐԻՎ, չքանալ անհետ... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1903, № 9, էջ 132:

688 ՀԻՇԻՐԻ հողածին, որ պարտք կա վրադ... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1907, № 1, էջ 103:

ՊՈՏԱՊԵՆԿՈՒ Ի. Ն.

689 ՋՈՂ, (Պատմվածք), Թարգմ.՝ Մարտ. Հաթումյան—1899, № 4—5, էջ 379—394:

ՊՐՈՒՏԻՈՎ Կ.

690 ԵԹԵ ԴՈՒ ԵՆԵՆԵՆ... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Հակոբ Հակոբյան—1897, № 2—3, էջ 283:

ՊՈՒՇԿԻՆ ԱԼ. Ս.

691 ԲԵ ԲԱՓԱՌՈՒՄ ԵՄ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Կ. Կրասիլնիկյան—1890, № 6, էջ 825—826:

692 Օ՛, ՎԱՐԴ-ԱՂՋԻԿ, Լա գերի Լմ բո ձեռքում... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1893, № 10, էջ 1516:

693 ԲԱՂՁԱԿՔ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1893, № 11, էջ 1624:

694 ԲԱՆՏԱՐԿՅԱԼԻ—Փոթորիկ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1893, № 12, էջ 1884—1885:

695 ՀՐԵՇՏԱԿ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1894, № 7—8, էջ 1017:

696 ԱՇՆԱՆ առաքուտ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1894, № 9, էջ 122—123:

697 ԵՍ ԿԱՐՍՈՒՄ ԷՒ, սիրտս մոռացավ...—Բյուրլ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան—1895, № 9—10, էջ 1225:

698 ԺԱՏ ասպետ (Դրամատիկական պատկեր), Քարզմ.՝ Հակ. Տեր-Գևորգյան—1895, № 12, էջ 1592—1610:

699 ԱՎԱԶԱԿ հղբայրներ (Պոեմա), Քարզմ.՝ Հակոբ Տեր-Գևորգյան—1897, № 6, էջ 774—781:

700 ՊԱՆՏԱՎԱՆ Պոեմա Քարզմ.՝ Հակ. Տեր-Գևորգյան [Առաջաբանով ու հեղինակի առաջին հրգի մասին արած նկատողություններով]—1898, № 10—11, էջ 1402—1421, 1899, № 1, էջ 25—43, № 2—3, էջ 157—172:

701 ԴՈՒ ՀԵՒԱՎՈՐ հայրենիքիդ կարոտած... [Բանաստեղծութ.], Քարզմ.՝ Այ. Մատուրյան—1899, № 1, էջ 24:

702 ՀԱՎԵՐԺԱՀԱՐՍԸ (Պոեմա), Քարզմ.՝ Կ. Կրասիլնիկյան—1901, № 12, էջ 57—79:

Տողատակում նշված է, որ հեղինակի ներկա գործը անավարտ է:

703 ԱՄՊԻԿ [Բանաստեղծութ.], Քարզմ.՝ Հասու—1904, № 12, էջ 126:

704 ՄԱՐԳԱՐԵ, [Բանաստեղծութ.], Քարզմ.՝ Լևոն Մանվելյան—1907, № 1, էջ 5:

ՍԵՂՈՎԱ Ա.

705 ՎԵՆԵՏԻԿԱՆ հաշիա (Ասեղնագործ), Պատմվածք, Քարզմ.՝ Միքայել Տեր-Մարտիրոսյան—1894, № 11—12, էջ 1601—1608:

ՍԼԱՎՅԱՆՍԿԻ Վ. Ի.

706 ԱՔՍՈՐՎԱԾԻ զավակը [Բանաստեղծութ.], Քարզմ.՝ Կ. Կրասիլնիկյան—1889, № 12, էջ 1941—1943:

ՍԿԻՏԱԼԵՅ Ա. Կ.

707 ԱՅՆՏԵՂ, ուր ծովը ժայռերն էր կոծում... [Բանաստեղծութ.], Քարզմ.՝ Ս. Բաբյան—1904, № 11, էջ 169:

ՍՈՒՄՐԱՏՈՎ ԱԼ. Ի. (Յուժին)

708 ԴԱՎԱՃԱՆՈՒԹՅՈՒՆ Դրամա հինգ արարվածով, Ռուսերենից թարգմ. Այ. Մատուրյան—1904, № 3, էջ 1—16, № 4, էջ 17—22, № 5, էջ

23—38, № 7, էջ 39—54, № 10, էջ 55—62, № 11, էջ 63—70, 1905, № 1, էջ 71—94, (աշավելվածություն),

ՏՈՒՍՏՈՅ Լ. Ն.

709 ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ Վեպ, Քարզմ.՝ Տ. Հովհան-նիսյան—1901, № 1, էջ 1—32, № 2, էջ 33—48, № 3, էջ 49—80, № 4, էջ 81—112, № 5, էջ 113—128, № 6, էջ 129—160, № 7, էջ 161—208, № 8, էջ 209—256, № 9, էջ 257—288, № 10, էջ 289—336, № 11, էջ 337—381, № 12, էջ 385—472, (աշավելվածություն),

710 ԱՍՈՐԻՍՏԱՆԻ Աստարիադոն թողաճորը Քարզմ.՝ Ղ. Վարդապետյան, «Киевские Отклики» № 7-ից—1904, № 1, էջ 97—102:

ՏՈՒԲԵՆՆԻՎ Ի. Ս.

711 ԱՐՁԱԿ բանաստեղծություններ—I. Մուրացկան—II Պոռավր—III Խնդոյթ վերին Հակիմուտ—IV Ուրուկ—V Կապուտակ աշխարհ—VI Խոսակցություն Քարզմ.՝ Այ. Մատուրյան—1894, № 5, էջ 667—674:

712 ԱՆՏԱՆ և դաշտավայր («Золотая осень»-ի վերջաբանը) Քարզմ.՝ Զալալ Տեր-Գորյան—1897, № 7—8, էջ 1013—1020:

713 ՕՐԱՄՈՒՏԻՆ Վեպ—1902, № 1, էջ 1—32, № 2, էջ 33—48, № 3, էջ 49—64, № 4, էջ 65—80, № 5, էջ 81—96, № 6, էջ 97—112, № 7, էջ 113—128, № 8, էջ 129—144, № 10, էջ 145—160, (աշավելվածություն),

ՍԻՍՊԵՆՍԿԻ Կ. Ի.

714 ԶԱՐԺԱՅՐԵՑ աղաներին [Պատմվածք]—1892, № 11, էջ 1565—1582:

ՅԵՈՐՈՐՈՎ ԱԼ. Մ.

715 ՄԻ ԹՈՒՆԱՎՈՐԻՐ դառն ծիծաղով... (նվեր սիրելի ընկերոջս՝ Բ. Արդուբյան նրկայնաբազուկ) [Բանաստեղծութ.], Քարզմ.՝ Զ. Բալուդյան—1889, № 6, էջ 921:

Ձի հասկացվում բանաստեղծությունը Բալուդ-
յանն է նվիրել ընկերոջը, թե՛ Ֆեոդորովը Ցան-
կում Ձ. Բալուդյանը սխալմամբ համարվել է հե-
ղինակ:

Տես 1889 թ. № 7, էջ 1129-ում՝ «Վրի-
պակներ»-ը:

ՅԲՈՒԳ Ս. Կ.

716 ԱՐՇԻՎ և ճիճու [Բանաստեղծութ.],
Թարգմ.՝ Արծիվյան, [Այ. Մատուրյան],—1889,
№ 8, էջ 1222—1223:

717 ՏԻՐՈՋ սկիհը (Լեզենդա), [Բանաստեղ-
ծութ.], Թարգմ.՝ Հ. Հակոբյան,—1898, № 2—3,
էջ 272—273:

718 ՊՐՈՄԵԹԵՈՍԻՆ—Մի բեռը կաջին տնտա-
ռի միջով... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Հ. Հա-
կոբյան,—1898, № 10—11, էջ 1445—1446:

719 ՀԱՆՈՒՆ օրենքի [Բանաստեղծութ.],
Թարգմ.՝ Հ. Հակոբյան,—1902, № 6, էջ 101—103:

720 ԱՎԱԶ և ասողեր [Բանաստեղծութ.],
Թարգմ.՝ Հ. Հակոբյան,—1902, № 7, էջ 173:

721 ՈՍԻՏՆ ու բամբակ [Բանաստեղծութ.],
Թարգմ.՝ Հ. Հակոբյան,—1902, № 8, էջ 72—75:

ՎՐԱՅ ԿՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԱՐԱՇՎԻՎԻ Ե.

722 ԵՐԿԼԵՋՈՒՆ և բուլե [Պատմվածք],
Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան,—1894, № 6, էջ
831—843:

ՎԱՋԲԵԿԻ ԱԼ. (Մոչխուրաբիձե Այ.)

723 ԷԼԻՍՈ, Պատմություն չեչենների կյանքից
Վրաց. Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան,—1892, № 3,
էջ 369—388, № 4, էջ 552—565:

724 ՁՈՐԻ նահապետ Գուշա, Թարգմ. Մկր. Նա-
վասարդյան,—1894, № 1, էջ 9—42, № 2, էջ
181—211, № 3, էջ 340—357:

725 ԷԼԲԵԴԻ, [Պատմվածք], Թարգմ.՝ Մկր.
Նավասարդյան,—1894, № 5, էջ 691—710:

ՃԱՎՃԱՎԱԶԵ Ի.

726 ԿԱՅԻԱ-Աղամիանի (ՎԼԱյ), Թարգմ.՝ Տ.
Փիրումյան,—1891, № 4, էջ 439—469, № 5, էջ
588—620, № 6, էջ 711—745:

ՌՈՒՍԹԱՎԵԼԻ Շ.

727 ԸՆՁԻՆԱՎՈՐԸ, (Պոեմա), Համառոտ
պատմվածք Հարություն Միրիմանյանի—1896,
№ 5, էջ 609—633, № 6, էջ 778—793:

ԱԿՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ԿՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԱՐԻՄԱՆՈՎ Ն.

728 ԲԱՀԱԿԻՐ և Սոնա (Թուրքական պատմը-
վածք), Թարգմ.՝ Վ. Փափաղյան,—1896, № 6, էջ
758—775:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ՆՐԿՐՆԵՐԻ ԿՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ զբաղանդություն

ՐԲԵՏ ՀԱՐՏ ՅՐԵՆԱՍԻՍ

729 98 ՏԱՐԻ առաջ, Թարգմ.՝ Սու. Լիսիցյան
—1902, № 11, էջ 1—32, № 12, էջ 33—56, [Երկ-
րորդ «Հավելված»-ում]:

ԼՈՒԿՅԵԼԼՈ ՀԵՆՐԻ

730 ՍԼԱՔԸ և Երգը—Անձրեային օրը [Բա-
նաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Լ. Մանվելյան,—1889,
№ 4, էջ 572—573:

731 ԱՂԲՅՈՒՐ և ալիբի [Բանաստեղծութ.],
Թարգմ.՝ Արծիվյան [Այ. Մատուրյան],—1890,
№ 6, էջ 796:

732 ԽՐԼԽԻՒԹՅՈՒՆ [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝
Այ. Մատուրյան,—1896, № 9, էջ 1133—1134:

733 ՆԵՏ և Երգ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝
Այ. Մատուրյան,—1896, № 12, էջ 1506:

Նույնը տպագրվել է 1889 թ. «Մուրճ»-ի
№ 4-ում, Լ. Մանվելյանի թարգմանությամբ (Տես
№ 730 նկարագրությունը):

734 ՈՒՐՎԱԿԱՆՆԵՐ, [Բանաստեղծութ.],
Թարգմ.՝ Այ. Մատուրյան,—1896, № 12, էջ 1507—
1508:

735 ՍՏՐԿԻ Խրագր, [Բանաստեղծութ.],
Թարգմ.՝ Հակ. Տեր-Դեդուրյան,—1897, № 5, էջ
583—584:

736 ԿՅԱՆՔԻ սաղմոսը, [Բանաստեղծութ.],
Թարգմ.՝ Կ. Կրասիլնիկյան։—1901, № 1, էջ
12—13։

ՊՈ ԷԳԿԱՐ

737 ԺԱՆՏԱԽՏԻ դիմակը, [Պատմվածք. թարգմանիչը չի նշված]։—1891, № 2, էջ 207—212։

738 ԿՅՆԴԱՆԻ պատկեր, [Պատմվածք. թարգմանիչը չի նշված]։—1891, № 3, էջ 315—318։

ՏՎՆՆ ՄԱՐԿԻ

739 ՈՒԻԼՅԱՐՍ ամուսինների վրդովմունքը
բկացավի պատճառով, Թարգմ.՝ Այ. Քալանթար։—
1890, № 11, էջ 1558—1566։

Թարգմանչի մասին տես՝ 1891, № 10,
էջ 1269։

740 ՏԻԿԻՆ Ուիլյամսը և կայծակը, Թարգմ.՝
Այ. Քալանթար։—1890, № 12, էջ 1645—1653։

741 ԻՄ ԱԽԱԶԻՆ գրականական փորձը։—Իմ
ժամացույցի արկածները, Թարգմ. Այ. Քալան-
թար։—1891, № 1, էջ 63—71։

742 ՓՐԿԱՐԱՐ ձայնը, Թարգմ.՝ Այ. Քալան-
թար։—1891, № 2, էջ 199—206։

743 ՍԱՓՐԻՉՆԵՐԻ մասին, Թարգմ. Այ. Քալան-
թար։—1891, № 3, էջ 308—312։

744 ՆՈՐ քրեական մի բառ, Թարգմ.՝ Այ. Քա-
լանթար։—1891, № 4, էջ 498—504։

745 ՄԻՋՆԱԿԱՐՅԱՆ վեպ, Թարգմ.՝ Այ. Քա-
լանթար։—1891, № 6, էջ 757—766։

746 ԽՐԱՏԱԿԱՆ մի տեսակ առակների մասին,
Թարգմ.՝ Այ. Քալանթար։—1891, № 10, էջ 1155—
1163։

747 ՓՐԿԱՐԱՐ հրեշտակը, Պատմվածք,
Թարգմ.՝ Ֆ.—1903, № 12, էջ 131—139։

ՈՒԻՏՄԵՆ ՈՒԱՅՏ

748 ԻՄ ԵՐԳԸ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝
Կ. Կրասիլնիկյան։—1901, № 8, էջ 102—103։

ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԲԱՅՐՈՆ ԶՈՐԶ

749 ՈՐՊԵՍ Երբեմն անցորդի ուշքը... [Բա-
նաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Լիոնեյ։—1891, № 11,
էջ 1315։

750 ՄԵԱՎՈՒԹԻՅԵ, Ով հայրենիքը արիների
անմոռաց... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ անգլ.
Հովսեփ Միրզայան։—1899, № 1, էջ 70—71։

751 ՇՈՎԱՀՆՆՆԵՐԻ Երգը, («Քորսեր»-ից),
Թարգմ.՝ Հ. Զ. Միրզայան։—1899, № 4—5, էջ
431—434։

752 ԵՐԱՅՐԱԿԱՆ մեղրիկաներ, Մոսկ. և հո-
ղիս... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Հ. Մասեհյան։—
1901, № 7, էջ 31։

753 ԵՒՆԻԹԵՆ, («Զայիվ Հարություն» նախերգան-
քը), Փոփոքր. Հ. Մասեհյան։—1902, № 8, էջ
178—180։

754 ԵՐԱԶ, Երկու էլություն ունի մեր կյանքը...
[Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ անգլ. Հ. Մասեհյան։—
1903, № 2, էջ 156—165։

(Տես 156—158 էջերի տողատակի ծանո-
թադրությունը)։

755 ԱՅՈՐ վերջադեմ և՛ Երեսունվեց տա-
րիս, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Հ. Մասեհյան։—
1905, № 5, էջ 65—66։

(Տես 65 էջի տողատակի ծանոթադրու-
թյունը)։

ԲԵՆՈՐՆ Ե.

756 ԱՐՇԱԿՈՒՄԻՆ, Վեպ հունաց կյանքից,
Թարգմ. ռուս. «Исторический вестник»-ից
1898, Հ. Արաբաջյան։—1903, № 2, էջ 53—117,
№ 3, էջ 27—91, № 4, էջ 29—122։

ԴՈՂԴՍՄԻԹ ՕԼԻԼԻՐ

757 ՃԳՆԱՎՈՐԸ, Բալլադ, Թարգմ.՝ անգլ. Հ.
Զ. Միրզայան։—1899, № 9, էջ 1048—1054։

755 ՈՆԵՆԴԱՆԵ արածի երգերից: Գլուխ Ա — Մառիկի ուրվ-կաներ: Գլուխ Բ. — Երեք ոգիներից առաջինը: Գլուխ Գ. — Երեք ոգիներից երկրորդը: Գլուխ Դ. — Երեք ոգիներից զինյինը: Գլուխ Ե. — Վերջաբան: Բնագրից թարգմ.՝ Մխիթար Տեր-Անդրեասյան: — 1904, Մ 10, էջ 83—104, Մ 11, էջ 71—110, Մ 12, էջ 73—94:

ԷԼԻՌՏ ԷՐԵՆԻՋՆԵՐ

756 ՔԱՆԱՍՏՆԵՐԻ տաղանաչից: Այստեղ հանդիպում է երգչուհի Ժարգիտեց: [Բանաստեղծուհի: Քարզմ.՝ Արթիկյան: | Այ. Սասունյան: | — 1890, Մ 6, էջ 324:

ՀԱՐՈՒ ՔՈՄԻՍԻ

760 ՀԱՊԻՆ Երգի: [Բանաստեղծուհի: Քարզմ.՝ Բնագրից Արթուր Մ. — Զանյան: — 1903, Մ 6, էջ 83—86:

ՄԱՐԻՆԵՐ ԶԵՅՄԱ

761 ՀԱՂԻ ԲԱՐԱՐԻ արվածները Գարեգին տանում: Վեպ: Քարզմ.՝ անգլ. Մ. Կարապետյան: — 1904, Մ 1, էջ 1—32, Մ 2, էջ 33—64, Մ 3, էջ 65—80, Մ 4, էջ 81—96, Մ 5, էջ 97—112, Մ 6, էջ 113—144, Մ 7, էջ 145—160, Մ 8, էջ 161—192, Մ 9, էջ 193—240, Մ 10, էջ 241—280, Մ 11, էջ 281—320, Մ 12, էջ 327—404: 1905, Մ 4, էջ 1—16, Մ 5, էջ 17—32, Մ 6, էջ 33—64, Մ 7, էջ 65—96, Մ 8, էջ 97—112, Մ 9, էջ 113—128, Մ 10, էջ 129—142, Մ 11—12, էջ 143—158: 1906, Մ 1, էջ 159—173, Մ 2, էջ 174—206, Մ 3, էջ 207—232, Մ 4—5, էջ 233—238, Մ 6, էջ 239—254, Մ 7, էջ 255—266, Մ 8, էջ 267—316: (համակցված: անգլ.)

ՄԱՐԻ ՔՈՄԻՍԻ

762 ԵՐԲ ՓԵՋ ճեղքում է թախիծը խորի: — Այս խաղում, փայլում է... [Բանաստեղծուհի: Քարզմ.՝ Արթիկյան: | Այ. Սասունյան: | — 1890, Մ 6, էջ 323—326:

763 ՄԱՐՈՒ փխրափայլություն: [Բանաստեղծուհի: Քարզմ.՝ Գ. Անտոյան: — 1903, Մ 12, էջ 117:

ՇՐՈՑՆԵՐ ՕԼԻՒԱ

764 ՇՐՈՑՆԵՐԻ օձերի-թների: 1. Կարած ուրախությունը: Քարզմ.՝ Օր. Մ. Բ. — 1898, Մ 6, էջ 763—769:

Շրիներից երկույցված թարգմանությունները գրված են օձերի-թների բնականորեն խորագրի տակ: Առաջին շերտի-թի տաղանակին էջ 763 հակառակ տեղեկություններ կան շրիների ժամին:

765 2. ԵԿԱՐՑԻ զաղանից: Քարզմ.՝ Օր. Մ. Բ. — 1898, Մ 6, էջ 769—770:

766 3. ՀԵՈՐԻՆ անխաբուս: Քարզմ.՝ Օր. Մ. Բ. — 1898, Մ 6, էջ 770—771:

767 4. ՎԱՅՐԻՆԻ մեղրաճանճերը: Քարզմ.՝ Օր. Մ. Բ. — 1898, Մ 6, էջ 772—776:

768 օձի-վանդակի թագաթեղանակներ: (Գամմվածք): Քարզմ.՝ անգլ. Ա. Ն. — 1901, Մ 12, էջ 15—23:

769 ՅՆՈՐԹՆԵՐ և երազներ: Վայրենի մեղուներ: (Գամմվածք): Քարզմ.՝ անգլ. Ն. Ս. — 1902, Մ 7, էջ 188—192:

770 ՅՆՈՐԹՆԵՐ և երազներ: Կյանքի եզերներ: Դառնածան զարանների մեջ: (Գամմվածք): Քարզմ.՝ անգլ. Ն. Ս. — 1902, Մ 8, էջ 160—161:

771 ԿՐԻՏ ԵՐԱՋ անապատում: 1. Միմազան տակ: (Գամմվածք): Քարզմ.՝ անգլ. Ն. Ս. — 1902, Մ 9, էջ 29—36:

ԳՈԳ ԱԼԻՔՍԱՆԴՐ

772 ՄԵՌՆԱՆՆԻ քրիստոնյա: [Բանաստեղծուհի: Քարզմ.՝ Արթիկյան: | Այ. Սասունյան: | — 1890, Մ 4, էջ 323:

ՋԵՐՈՄ — ՋԵՐՈՄ ԿԼԱԳԻՒ

773 ՍՐՏԱՆՈՒԳ զամուսնություն: (Գամմվածք) զերբում Ջերոմ-Ջերոմի համանուն գրությունը: Քարզմ.՝ Մխիթար Տեր-Մարտիրոսյան: — 1895, Մ 3—4, էջ 436—443:

ՈՒՆՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

774 ՀԻՄՆԱԿ (Կոմիտաս), Գերմ. Քարգմ. Ք. Բյուրախան, 1901, Մ 11, էջ 32-43.

ԳԵՆԵՐԱԼ ԱՂԵՐԵՐ

775 ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՐԹԻ ԺԵՐԺ ԵՆԵ ԿՆԵՐԻՍ... (Երեւանի Ժեժ Ենե Կներիս) Քարգմ. Ենե. Ե. 1904, Մ 8, էջ 103.

ԱՎԱՐԻՄԻԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՐՏԱՄԱՆ ՄԱՐԻՆ

776 ՄԻՐԱՍՈՒՆ ԺԱԳԻԿ, [Բանաստեղծութ.], Քարգմ. Արթիկյան, [Ա. Սասունյան], 1889, Մ 11, էջ 1703.

ԲԵՂԻՄԻԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՄԵՆԵՐԱԿԱՆ ՄԱՐԻՆ

777 ՄՈՆԵԱ ՎԱՆԵՐ, Դրամ երեք զարձալ... Քարգմ. Ֆրանս. Տ. Հովհաննիսյան, 1902, Մ 9, էջ 166-189, Մ 10, էջ 95-120, Մ 11, էջ 36-74.

778 ՆԵՐՍԵՍ, (Դրամաթիկական պատկեր), Քարգմ. Ֆրանս. Ա. Ա., 1903, Մ 1, էջ 88-99.

ԴԵՐՄԱՆԻԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԿՆԱՐԵՆ ՅԱՆՆԻ ՎԱՆԵՐԱՆ

779 ԲՎՈՒՄ Է ԵՐԵՎԱՆ՝ ՔԱՆ ԳԻՐԻ ՎԵՐ... [Բանաստեղծութ.], Քարգմ. Արշալույս Միթրախան, 1892, Մ 12, էջ 1814.

780 ՀԵՐՄԱՆ Ե ԴՐԱՐԹԵՐ, Քարգմ. Բ. Անն Տիգրանյան, 1895, Մ 1, էջ 10-35, Մ 2, էջ 201-223, Մ 3-4, էջ 422-434.

781 ԷՊՈՒՆՏ, Աղբերգության հինգ զարձալ... Քարգմ. Գերմ. Քարգմ. Հիմալիկ Մաժիկյան, 1896, Մ 1, էջ 5-26, Մ 2, էջ 221-242, Մ 3-4, էջ 368-390, Մ 5, էջ 587-600.

782 ՅԱՆՈՒՍ, Աղբերգության Քարգմ. Բանարթ Բ. Անն Տիգրանյան, 1899, Մ 6, էջ 571-

593, Մ 7-8, էջ 739-771, Մ 9, էջ 904-1001, Մ 10, էջ 1170-1184, Մ 11-12, էջ 1263-1402.

Տե՛ս՝ Մ 6-ի էջ 571-572 «Քարգման լի» վերադարձվածք ստացարանը.

ՃԱՆԿԱՐԹԱՆ ՀԵՐՄԱՆ

783 ԲԱՐԵՆԿԱՆԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՆԱՐԿԱՆ, Գերմ. Քարգմ. Միքայիլ Երեւանյան, 1895, Մ 5, էջ 603-611.

ՀԱՆՆԻ ՀԱՆՆԱՐԻՆ

784 ԵՐԵՎԱՆ, I. Անն Երեւան, Են լիմ պատմում...-II. Մեր իգնն ու փափաք ժողովում են, փթթում...-III. Արդեն յար ծնունդ, աշխարհ աշխարհ... Քարգմ. Արթիկյան, [Ա. Սասունյան], 1889, Մ 9, էջ 1410-1411.

785 ԿԱՐԱՆ ԲԱՆԱ, Մախար երգում էր այգում...-Փառան աշխարհ, անձանց գու իշխան [Բանաստեղծութ.], Քարգմ. Է. Մանգիկյան, 1889, Մ 11, էջ 1643-1644.

786 ԵՐԵՎԱՆ Ի՞մ կյանքը հայ ու ժող աշխարհ... [Բանաստեղծութ.] Քարգմ. Արթիկյան, [Ա. Սասունյան], 1889, Մ 11, էջ 1704.

787 ԱՆԿԱՐԱՆ, Մի՞թե արգարն անկախ բնություն... [Բանաստեղծութ.], Քարգմ. Արթիկյան, [Ա. Սասունյան], 1889, Մ 12, էջ 1819.

788 ԵՐԵՎԱՆ, I. Գրեթե ցերեկ ժամից գու են...-II. Դու ժանով յիշադ, կո՞ւմ ժողովուրդ...-III. Արդեն երբեմն գրեթե ժամիկ...-IV. Մանուկ, ժի լինիր այգին անձանք...-V. Լառուս, Քարգմ. Արթիկյան, [Ա. Սասունյան], 1890, Մ 2, էջ 227-239.

789 ՄԻ ԱՍՏՂ յիգնից յար Եմբից...-Քանգանի փառքի ժողովուրդ... [Բանաստեղծութ.], Քարգմ. Զ. Բալուկյան, 1890, Մ 8, էջ 1125-1126.

790 ԵՐԵՎԱՆ, VI. Երբ կրեկկոմ են իմ Երեւան...-VII. Երեւանի անկախ փառքում են... VIII. Դու յու վարդ գուհա (աշխարհ... Քարգմ. Զ. Բալուկյան, 1890, Մ 9, էջ 1244-1250.

791 ԱՄ ԱՐԱՐԻՆԻՍ ԳԱՐԱ ԵԿԱՆ...-Եման Ֆարին Նեղաշունտ է լիմ աշխարհ յարություն... [Բանաստեղծութ.], Քարգմ. Զ. Բալուկյան, 1891, Մ 1, էջ 46-47.

792 ԱՅՍՕՐ, հոգիս, պիտի ասես... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Զ. Բալուդյան—1891, № 1, էջ 47:

793 ԴՈՒ ՄԻ ծաղիկ ես անբիծ...—Զգույշ (էկսպրոսիտ), Փառքը—դա մի բարձր սար է: Թարգմ.՝ Զ. Բալուդյան—1892, № 2, էջ 251:

794 ԵՐԳ: Մերուկ ակոր կար մի թագավոր... Թարգմ.՝ Ալ. Մատուրյան—1894, № 5, էջ 675:

795 ԵՐԳԵՐ, I. Կապույտ աշերն-ասես մի գույգ մանիշակ...—II. Շողշողում են անվերջ դարեր...—III. Օ, սիրտ իմ, մի լար... Թարգմ.՝ Ալ. Մատուրյան—1895, № 6, էջ 758—759:

796 ԵՐԳԵՐ, I. ՍիրՈՒՆ է աշխարհն. երկինքն անվրդով...—II. Պատկերիդ առջև գլուխս խոնարհած...—III. Հոգ չէ, դուրսը թող փոթորիկ մոնչե...—IV. Երեկ բախտը ինձ շոյում էր... Թարգմ.՝ Ալ. Մատուրյան—1896, № 2, էջ 219—220:

797 ԵՐԳԵՐ, I. ԿԱԽԱՐԴԻԿԱՆ վառ մայիսին...—II. Շատ ու շատ մարդիկ...—III. Երբ լուխս եմ—վարդ են սփռում...—IV. Նոքա իրար սիրում էին...—V. Աստեղագարդ վառ գիշերին... Թարգմ.՝ Ալ. Մատուրյան—1896, № 5, էջ 558—560:

Բանաստեղծություններ և քերթվածներ. ինտերմեցցու (Արձակ բանաստեղծություններ): Թարգմ.՝ Աստուծ Շահեն:

798 ՆԱԽԵՐԳԱՆԹ—Ա.—ԽԱ—1898, № 1, էջ 53—65:

799 ԽՐ—ՊԸ—Վերջաբան—1898, № 2—3, էջ 222—228:

800 ՆՈՐ ԳԱՐՈՒՆ, Ա—ԽԴ—1898, № 2—3, էջ 228—240:

801 ԴԱՐՁ, Երիտասարդության բանաստեղծություններ: Ա—ՀԵ—1898, № 4, էջ 409—433:

802 ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ծով (Ընտրանքով)—Պըսակում—Վերջալույսը—Խցիկին մեջ, գիշեր ատեն—Մովին խորը—Խաղաղություն, Հարցումներ:

ԳԻՇԵՐԵՐԳԵՐ, (Ընտրանքով)—Դժնդակ երազ—Մեծարանքներ—Հարսանիքը—Գերեզմանոցը—Ոգեկոչություն—Ողբերգու—Ուխտը—Երկու Գըռնադին—Հուրի պայեր—Նավակը:

ՐՈՄԱՆՍԵՐՈՒ—Պալատունի կոմսուհին—Ասրա մը:

ՂԱՋԱՐԻ գիրքը—Հանգստի ծաղավ—Մայիսի մեջ—Գերավաճառ նավը—Հիշատակ—Նախասահմանված նշանածներ—Մարդասիրտ—1898, № 5, էջ 601—627:

803 ՄԱՆԿԻԿ, գարնան դու ծաղկի պես... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Վահան Թավարեգյան—1899, № 11—12, էջ 1410:

804 ՆՈՐ երգերից: Զրի շուշանն ծովի ափին... Թարգմ.՝ Զ. Բալուդյան—1901, № 1, էջ 70:

805 ՈՐՏԵՂ պիտ գտնեմ, ով օտարական... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Սիմ. Պապիյան—1901, № 5, էջ 94:

806 ԿԱՄԱՐՈՒՄ անշարժ աստղերն են կանգնած... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Մ. Տ.—Դ.—1902, № 2, էջ 72:

807 ՆԱՎԱԲԵԿՎԱՍԸ, I. Սերը և հույսը—ամեն ինչ կորավ...—II. Բն բողբոջ ծաղկունքը բուրավետ... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Կ. Կրասիկ—1902, № 6, էջ 92—94:

ՀԱՌԻՊՏՄԱՆ ԳԻՐՀԱՐՏ

808 ՄԵՆԱԿ մարդիկ 'Իրամա: Թարգմ.՝ Ե.—Ա.—1901, № 3, էջ 51—64, № 4, էջ 33—46, № 5, էջ 71—93, № 6, էջ 88—106, № 7, էջ 32—50, № 8, էջ 88—101:

ԻՅՇԵ ՅՐԻԴՐԻՆ

809 ԱՅՍՊԵՍ կիսոսեր Զարագուստան: Թարգմ.՝ Տ. Էլմասյան—1907, № 1, էջ 5—12:

ՆՈՐԴԱՌԻ ՄԱՔՍ

810 ՀԱՅՐԵՆԱՍԵՐ Իտալացին [Պատմվածք], Գերմ. Թարգմ.՝ Լևոն Բարայան—1901, № 3, էջ 68—74:

ՇԻՎԵՐ ՅՐԻԴՐԻՆ

811 ԲԱԽՏԸ և իմաստունը [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Զ. Բալուդյան—1892, № 7—8, էջ 1038:

812 ԱՇԽԱՐՀԻ բաժանումը [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Զ. Բալուդյան—1892, № 7—8, էջ 1065—1066:

813 ԿՅԱՆՔԻ շափղում [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Լ. Մանվելյան—1899, № 4—5, էջ 395:

814 ԻԲԻԿՈՍԻ կոռնկները [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Լ. Մանվելյան—1906, № 2, էջ 87—93:

815 ԵՐԿՐԻ բաժանումը [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Լ. Մանվելյան—1907, № 1, էջ 13—14:

ՇՈՒՅ ԱԴՈՒՅ

816 ԹՈՉՆԻԿՆԵՐ [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Այ. Մասուրյան—1905, № 9, էջ 37:

ՌՅՈՒԿԵՐՏ ՕՏՏՈ

817 ԴԻՒՆ առաջ [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Վահան Թավարեկյան—1900, № 2, էջ 191:

ՎԵՐԱ

818 «ՄԵԿԸ շատերի համար» Մի աղջկա օրատետրից, Գերմ. Թարգմ.՝ Տիկին Հրանուշ—1906, № 2, էջ 6—21, № 3, էջ 15—27, № 4—5, էջ 11—25: (Տես էջ 6-ի տողատակի ծանոթագրությունը):

ՅԻԹԿԵՐ ԱՐԹՈՒՐ

819 ԴՈՅՈՒԹՅԱՆ կոիվ [Բանաստեղծութ.], Գերմ. Թարգմ.՝ Յան-Հուս—1906, № 1, էջ 87—88:

ՅՐԱՊԱՆ ԻԶՆ

820 ԻՆՉՈՒԻ [Արձակ], Թարգմ.՝ Աննա ՄԼԻ-րոնյանը հնդկական առանձին թույլտվությամբ—1907, № 3, էջ 5—16:

ԴԱՆԻԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒՅՈՒՆ

ԴՐԱՆՄԱՆ ՀՈՒԿԵՐ

821 ԱՂՋԻԿԸ մեռավ և նրան թաղեցին: (Դանիական գրականությունից), Թարգմ.՝ Մկրտ. Նավասարդյան—1894, № 9, էջ 1211—1221:

ԽՈՒՅԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒՅՈՒՆ

ԼՆՈՊԱՐԴԻ ՋԱԿՈՄՈ

822 ՆՆՋԻՐ Հավիտյան իմ հիվանդ կրթում... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Կ. Կրասիլնիկյան—1890, № 8, էջ 1128:

ՆԵԳՐԻ ԱԴԱ

823 ԱՇԽԱՏԵՆՆԻ ԵՍ ՂՈՒ... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Հ. Հակոբյան—1902, № 5, էջ 104—105:

824 ԱՂՈԹՔ, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Հ. Հակոբյան—1902, № 6, էջ 60:

825 ԴԺԲԱԽՏԸ—Թիթեղագործի մահը [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Հ. Հակոբյան—1902, № 10, էջ 13—14:

826 ՈՂՋՈՒՅՆ քեզ կարիք [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Հ. Հակոբյան—1902, № 12, էջ 77—78:

ԼԵՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒՅՈՒՆ

ՄԻՅԱԿԵՎԻՉ ԱԴԱՄ

827 ԽՐԻՄԻ հնչյուններ, Բախչեսարայր [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ոնոփրիոս Անոփյան—1901, № 7, էջ 109:

ՍԵՆԱԿԵՎԻՉ ՀՆԵՐԻ

828 ԱԻՒԱՆՑ դավանանքի, ժամանակակից վեպ, I—II մաս. Թարգմ.՝ Տ. Հովհաննիսյան, III մաս Ե. Թադիանոսյան—1892, № 1, էջ 56—77, № 2, էջ 218—249, № 3, էջ 391—413, № 4, էջ 567—592, № 5, էջ 689—724, № 6, էջ 855—882, № 7—8, էջ 1067—1104, № 10, էջ 1391—1421, № 11, էջ 1584—1603, № 12, էջ 1749—1799: 1893, № 1, էջ 78—100, № 2, էջ 269—288, № 7—8, էջ 1087—1142, № 9, էջ 1330—1347, № 11, էջ 1656—1685, № 12, էջ 1801—1864:

Տ. Հովհաննիսյանը «Առանց դավանանքի» վեպի I—II մասերը թարգմանել է ռուսերենից՝ լեհերեն բնագրի համեմատությամբ, իսկ լեհերենից ռուսերեն է թարգմանել «Русская мысль» ամսագրի խմբագիր Վ. Հավրովը, III մասը ռուսերենից թարգմանել է նրվանդ Թադիանոսյանը՝ Վերջինիս մասին տես՝ «Մուրճ» № 1893, № 7—8, էջ 1293:

829 ՈՐՇՆՅԱԼ ԼԻՆԵՍ (Հնդկական լեզուներ), Թարգմ.՝ Ա. Ադելյան—1894, № 7—8, էջ 1019—1022:

830 ՊՈՉՆԱՆԻ ուսուցչի հիշատակարանից [Պատմվածք], Լեհերենից թարգմ.՝ Ստ. Լիսիցյան—1901, № 1, էջ 111—129:

Պատմվածքից առաջ (էջ 100) զետեղված է թարգմանչի մի քանի խոսքը Հենրի Սենկեիչի մասին. գրված նրա գրական գործունեության 25-ամյակի առթիվ:

831 ԱՍՊԻՆՎԱԼԻ փարոսի պահապանը: [Արձակ]: Թարգմ.՝ Ատոմ:—1905, № 8, էջ 125—141:

Հոլանդական գրականություն

ԿԱՆԹԵՐ ԲԵՐՆԱՐԻ

832 ՀԱՋԱՐ Երկուերորդ գիշերը: [Արձակ]: Բնագիրը հոլանդերեն է. Գերմ. թարգմ.՝ Ատոմ Շահեն:—1906, № 4—5, էջ 31—36:

Հրեական գրականություն

ՊԻՆՍԿԻ ԴԱՎԻԹ

833 ԽԵԼԱԳԱՐՆԵՐԻ տանը: (Պատմվածք): Բնագիրը հրեյերեն. ռուսերեն թարգմանությունից փոխադրեց Վ. Վ.:—1906, № 10, էջ 5—14:

Հունգարական գրականություն

ԿԻՍՖԱԼՈՒԴՈՒ ԿԱՐՈԼՈՒ

834 ՄՈՀԱԶ: [Արձակ]: Ֆրանս. թարգմ.՝ Հր. Աճառյան:—1902, № 12, էջ 31—34:

ՊԵՏԵՖԻ ՇԱՆԴՈՐ

835 ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ դաշտավայրը: [Արձակ]: Ֆրանս. թարգմ.՝ Հ. Աճառյան:—1902, № 12, էջ 30—31:

836 ՀՈՒՆԶ:—Պոետ և գիտի [Բանաստեղծութ.]: Թարգմ.՝ Ալ. Մատուրյան:—1903, № 5, էջ 100:

837 ԻՄ ՍԵՐԸ: [Բանաստեղծութ.]: Թարգմ.՝ Ալ. Մատուրյան:—1905, № 10, էջ 20:

Նորվեգական գրականություն

ԲՅՈՐՆԱՐ, ԲՅՈՐՆԱՏԵՐԵՆ ՄԱՐՏԻՆԻՈՒՍ

838 ԿԱՆԱԶ տերևով ծառը ծածկվեց...:—Ահա և կամաց-կամաց բացվեցան...:—Ահա և մատաղ պտուղներին խակ... [Բանաստեղծութ.]: Թարգմ.՝ Հ. Հակոբյան:—1896, № 7—8, էջ 958—959:

839 ՀԱՅՐ, [Պատմվածք]: Թարգմ.՝ Օր. Հ. Նաթաթյան:—1896, № 12, էջ 1552—1555:

840 ԱՐԾՎԻ բույն (Զրույց): Թարգմ.՝ Օր. Հ. Նաթաթյան:—1897, № 2—3, էջ 303—306:

841 ՀԱՎԱՏԱՐՄՈՒԹՅՈՒՆ, Պատմվածք: Թարգմ.՝ Օր. Հ. Նաթաթյան:—1897, № 5, էջ 585—588:

ԻՐԱՆԸ ՀԵՆՐԻԿ

842 ԲՐԱՆԴ, Դրամատիկական պոեմա հինգ գործողությամբ: [Թարգմ. Սամաս]:—1907, № 2, էջ 5—26, № 3, էջ 17—30, № 4, էջ 5—7:

ՀԱՄՍՈՒՆ ԿՆՈՒՏ

843 ԳԱՂՏՆԻՔ: (Նորվեգական գրականությունից): Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան:—1895, № 6, էջ 760—769:

ՍԿՐԱՄ ԱՄԱԼԻՆ

844 Ln Asiam Profectus est. [Նա գնաց Ասիա]: (Նորվեգական գրականությունից): Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան:—1894, № 10, էջ 1396—1406:

Շվեդական գրականություն

ԱԼՈ ՅՈՒՀԱՆ

845 ԴՈՒ ԿՀԱՆԳՅՆԵՍ, իսկ ես կվառեմ: (Շվեդերենից): Թարգմ.՝ Տիկին Մ. Մ.—Բ.:—1905, № 10, էջ 21—23:

ՊԵՅԼԵՐԻՆԱՍ ՊԵՏԱՐԻ

846 ՈՒՍՈՒՄ առած մարդը: (Պատմվածք): Շվեդերենից թարգմ.՝ տիկին Մ.—Բ.—Օ.:—1901, № 2, էջ 52—58:

ՍՏՐԻԴԲԵՐԳ ԱՎԳՈՒՍՏ

847 ԽՂԾԻ խայթոցները: (Շվեդական գրականությունից): Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան:—1894, № 11—12, էջ 1537—1558:

ՉԼխական գրականություն

ՉԵԽ ՍՎՅԱՏՈՊՈԼԿ

848 ՄԻՍՏԵՐ ՊԼՈՒՄԻՆԻՅԱՆ ՊՐԱԳԱՅԻՄԻ (Ար-
ձակ, Թարգմ. ռուսերենից)։—1892, № 7—8, էջ
1031—1037,

849 ԿՈՄՍՈՒՅԻ ԲՈԺԵՆԱՐԻ [Արձակ]։—1892,
№ 7—8, էջ 1039—1044,

Պարսկական գրականություն

ՁԱԲՈՒՆԻ ԷՈՅՐԵՅԳԻ

850 ԿԱՏՈՒՆԵՐԻ և ՄԿԵՆԵՐԻ ԿՈՒՎՐԻ (Պարսկա-
կան։ Երգիծական պոեմա)։ Ազատ փոխադրություն
պարսկերենից Վ. Փափազյան։—1905, № 5, էջ
43—49,

43 էջի տողառանկի ծանոթությունում փո-
խադրող հեղինակը գրել է. «Այս հին, շատ հին
այլարանական երգիծարանությունը, որ գրված է
տառնմուկ ունեյա ուսանավորով, մեծ հույսով ունի
պարսկական գրականության մեջ Գրեյի թվակա-
նը անհայտ է, Հեղինակն է ումն էօյրեյի Զաքա-
նի»։

«Թարգմանության մեջ պոեման կորցնում է իր
երգիծական հատկությունից շատ բան, սակայն
չանցիկը հնար եղածին շատ բառացի թարգմա-
նել...

Այլարանությունը պարզ է. կատուն՝ ներկայա-
ցուցիչ կրոնավորության (Սուլաների) և մկեհոր՝
ժողովուրդը»։

ՍԱԱԿԻ

851 ԱՆՉՐԵՎԻ Կաթիր [Բանաստեղծութ.]։
Թարգմ.՝ Հովհ. Խան-Մասեհյան։—1901, № 2,
էջ 43,

Ֆիննական գրականություն

ԿԱՆՏ ՄԻՆՆԱ

852 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԻ Պատմվածք։ Թարգմ.՝ Մ. Օ.
—1901, № 4, էջ 8—17,

նույն տեղում էջ 5—7 մի քանի խոսք կա Մին-
նա Կանտի ու նրա պատմվածքի մասին

ՍԱՆՏԵՐ ԻՆԿՄԱՆ

853 ԱՆՊՈԶ ՀՈՐԹԵՐԻ Պատմվածք։ Թարգմ.
Ռուս. Հովհ. Ստեփանյան։—1902, № 8, էջ 113—
120,

Հեղինակի մասին տես 113 էջի տողառանկի
ծանոթագրությունը։

Ֆրանսիական գրականություն

ԲԱԶԵՆ ԲԷՆԵ

854 ՕԲԵՐԼԻՆԵՐԸ ՎԵՍԻ (Թարգմ. ֆրանս.)։
[Թարգմանիչը չի նշված]։—1905, № 2—3, էջ
118—141, № 4, էջ 165—173, № 5, էջ 142—150,
№ 6, էջ 114—122, № 7, էջ 92—112, № 8, էջ
101—113, № 9, էջ 118—126, № 10, էջ 112—150,
№ 11—12, էջ 115—165, 1906, № 1, էջ 89—130,

ԲՈՐԴՈ ՀԱՆՐԻ

855 ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԸ ՎԵՍԻ Թարգմ. Հ. Առաքել-
յան։—1902, № 1, էջ 78—94, № 2, էջ 48—71,
№ 3, էջ 36—57, № 4, էջ 39—53, № 5, էջ 23—37,
№ 6, էջ 155—168, № 7, էջ 86—143, № 8, էջ 31—
71,

ԳԻՆՈՏՈ

856 ԳՈՂԳՈԹԱՆ [Բանաստեղծութ.]։ Թարգմ.
Տ.—1903, № 5, էջ 31,

ԳՐԵԻՆ ԷԴՎԱՐԴ

857 ԳԱՂՏՆԻ ՃԱՅՆ [Բանաստեղծութ.]։
Թարգմ.՝ Հակոբ Տեր-Գևորգյան։—1896, № 12,
էջ 1571,

ԳԵԼՊ Ա.

858 ՆԻՍՍԱՆ (Պատմվածք)։ Ֆրանս. Թարգմ.
Ֆարրու։—1902, № 10, էջ 26—34,

ԴՈԴԵ ԱԼՖՈՆՍ

859 ՖՐՈՄՈՆ ԿՐՏՍԵՐ և ՌԻՍԵՐ ավագ։ Վեպ։
Թարգմ.՝ Տ. Հովհաննիսյան։—1901, № 1, էջ 45—
70, № 2, էջ 60—92, № 3, էջ 109—127, № 4, էջ
58—73, № 5, էջ 128—159, № 6, էջ 125—144,

№ 7, էջ 90—108, № 8, էջ 133—160, № 9, էջ 72—96, № 10, էջ 56—87, № 11, էջ 152—180, № 12, էջ 47—56;

860 ԱՐՎԵՍՏԱԳԵՏՆԵՐՈՒ ԿԻՆԵՐԸ: Ֆրանս. թարգմ.՝ Արշակ Ֆեթվաճյան:—1902, № 5, էջ 45—82, № 6, էջ 21—59;

ԼԵՅՈՐ Գ.

861 ԻՐՈՇԱԿ: Զրույց: Ռուս. թարգմ.՝ Միք. Տեր-Մարտիրոսյան:—1894, № 5, էջ 711—725;

ԼՐՎԵԼ ՄՈՐԻՍ

862 ՍԵՂՍԱՅՈՒՅԻԶ պարագաներ: Պատմ. վածք: Թարգմ.՝ Ատոմ Շահեն:—1906, № 7, էջ 62—67;

ԿՈՊՊԵ ՖՐԱՆՍՈՒԱ

863 ԻՐԵՆԱ—զարդարանք: (Enfant bibelot): Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան:—1894, № 3, էջ 359—367;

864 ՀԱՄԲՈՒՅԻ, [Պատմվածք]: Թարգմ.՝ Ալ. Պատուրյան:—1894, № 11—12, էջ 1561—1566;

865 ՀԱՅԸ թանգ է: (Զրույց): Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան:—1899, № 11—12, էջ 1404—1409;

866 ԱՄՊԵՐԻՅ ՎԵՐ, [Պատմվածք]: Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան:—1900, № 1, էջ 35—39;

867 ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ծնունդ: (1811), [Պատմ. վածք]: Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան:—1900, № 2, էջ 186—191;

868 ՄԵՌԱՄՆԵՐԻ մի զրույց: Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան:—1900, № 3, էջ 325—332;

ՀԵՐԵՒԱ ԺՈՅԻ ՄԱՐԻԱ

869 ԱՐՄԻՎԻՆ մահ: [Բանաստեղծութ.]: Թարգմ.՝ Զուպանյան:—1906, № 2, էջ 5;

ՀՅՈՒՅՈՎ ՎԻԿՏՈՐ

870 ԴԱՐԵՐԻ լիզենդան, ժողովրդ. [Բանաստեղծութ.]: Թարգմ.՝ Հ. Տեր-Գևորգյան:—1897, № 7—8, էջ 933—935;

871 ԳԵՏԻ ափին: [Բանաստեղծութ.]: Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան:—1898, № 1, էջ 51—52;

872 ՄԱՆՈՒԿ, (Ազատ թարգմանություն): [Բանաստեղծութ.]: Թարգմ.՝ Ալ. Սատուրյան:—1898, № 4, էջ 407—408;

ՄԻՐՈՒ ՕԿՏԱՎ

873 ՓՈՂԻ ՀԵՐՈՍԻ Կոմեդիա Լերս զործողություն: Թարգմ.՝ Ֆրանս. Ս. Շիյան:—1903, № 7, էջ 51—77, № 8, էջ 20—33, № 9, էջ 119—163, № 10, էջ 42—96;

874 ՇՈՒՆԻՆ մահ: [Արձակ]: Թարգմ.՝ Ատոմ Շահեն:—1906, № 8, էջ 25—30;

ՄՅՈՒՍՍԵ ԱԼԶԵՐԻ ՊԵՐ

875 ՄԱՅԻՍՅԱՆ գիշեր: (Պոեմա): Թարգմ.՝ Հակ. Տեր-Գևորգյան:—1897, № 4, էջ 454—461;

876 ԴԵԴՏԵՄԲԵՐԻ մի գիշեր: [Պոեմ]: Թարգմ.՝ Հակոբ Տեր-Գևորգյան:—1900, № 1, էջ 40—47;

ՄՈՊԱՍԱՆ ԳԻ ՊԵՐ

877 ԿՆՈՒՆՔ, (Պատմվածք): Թարգմ.՝ Բժ. Թադ. Զաքարյան:—1895, № 11, էջ 1383—1389;

878 ԱՆՅՅԱԼԸ, [Պատմվածք]: Թարգմ.՝ Հեղինե Շահազիզ:—1897, № 1, էջ 89—96;

879 ՄԻԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ, [Պատմվածք]: Թարգմ.՝ Դ. Դեմիրճյան:—1897, № 2—3, էջ 183—189;

880 ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՔ, (Պատմվածք): Թարգմ.՝ Վերգիլի Մ.:—1897, № 10, էջ 1353—1360;

881 ՄԻ ՆՆՈՂԱՍՊԱՆ, (Պատմվածք): Թարգմ.՝ Մկր. Նավասարդյան:—1900, № 5—6, էջ 643—650;

882 ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ղեկ: (Պատմվածք): [Թարգմ.՝ չի նշված]:—1901, № 1, էջ 96—99;

883 ԲԱՄԲԵՐԸ, [Պատմվածք]: Թարգմ.՝ Լևոն Մ.—Ա.—1901, № 9, էջ 112—116;

884 ՎԱՆՏԵՐ Շնաֆսի արկածներ: [Պատմ. վածք]:—1892, № 10, էջ 1424—1432;

885 ԼՈՒՍՆԿԱ գիշեր: [Պատմվածք]: Ֆրանս. թարգմ.՝ Թադևոս Զաքարյան:—1895, № 8, էջ 1051—1057;

886 ՇԱՏ ԵՍ փափագում, որ պատմեմ շուտով... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Մատուրյան, —1895, № 8, էջ 1059:

887 ԵՐԿՐԻ ՎՐԱՍ [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Մատուրյան, —1895, № 11, էջ 1381:

ՎՈՒՏԵՐ ՅՐԱՆՍՈՒՄ

888 ԿԱՆԻՒՏ Կամ օպտիմիզմ, Վեպ, Թարգմ.՝ Ա. Կ.—1906, № 9, էջ 5—96:

ՖԻԼՈՆ ՈՒՅՈՒՍՏԵՆ

889 ԶԻՄ և ԶԵԿ, Պատմվածք, Ռուս. Թարգմ.՝ Միքայել Տեր-Մարտիրոսյան, —1894, № 10, էջ 1382—1394:

ՖՈՒԲԻՆ ԼԵՈՆ

890 ԶՐԶԱՆԿԻՐԸ, [Արձակ], Ֆրանս. Թարգմ.՝ Ա. Շահեն, —1906, № 1, էջ 57—60:

ՖՐԱՆՍ ԱՆԱՏՈՂ

891 ԱՆԱՏՈՂ Ֆրանսի պատմվածքներից, I. Գեղեցկության զգացումը, II. Աստղիկ, Թարգմ.՝ Շ. Դ.—1903, № 6, էջ 40—47:

892 ԲԱՂԴԱՍԱՐ, [Պատմվածք], Ֆրանս. Թարգմ.՝ Տ. Զավեն, —1904, № 9, էջ 46—59:

ԶԱՐԳՎԱԾ ԵԼԻՈՒԿԱՆԵՐ

ԿԱՅՋԵՐ ԻԶԱՐԵԼԼ

893 ՄԱՀՎԱՆ առջև [Պատմվածք], Թարգմ.՝ Ատոմ Շահեն, —1898, № 10—11, էջ 1447—1452:

894 ՔԱՆԻ պայծառ, գեղատեսիլ ինձ ժպտում է... [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Արծիվյան, [Ալ. Մատուրյան], —1889, № 10, էջ 1591:

Կորձեր ուրեց ելիլնակները հայտնի չեն

895 ԷՍՏՈՆԱԿԱՆ առասպել, Երբ որ աստված ստեղծեց աշխարհ... [Բանաստեղծութ.], [Թարգմանություն] Զ. Բալուդյանցի, —1889, № 7, էջ 1094—1099:

Բյուրիմացաբար Թարգմանիչ Վ. Բալուդյանը համարվել է հեղինակ, Տես «Մուրճ»—1889, № 8, էջ 1277:

896 ՀԱՅՈՒՆԱ, (Դալմատական լեզենդա), Ընկալ Բաղոյցյան, Ընկալ հայդուկը [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Մ. Տեր-Դանիելյան, —1901, № 5, էջ 126—127:

897 ԶԿՆՈՐՄՆ ու ֆեյան (Ճապոնական լեզենդա), Թարգմ.՝ Սալումյան, —1905, № 1, էջ 28—30:

898 ՆՈՐՎԵԳԱԿԱՆ մոտիվներից, Փոթորկի ժամին, [Բանաստեղծութ.], Թարգմ.՝ Ալ. Մատուրյան, —1903, № 10, էջ 15:

899 ԶՈՒԹԱԿ, (Պատմվածք), Ռուս. Թարգմ.՝ Ա. Շ.—1895, № 8, էջ 1066—1073:

900 ՔՐԴԱԿԱՆ երգերից, Ամարե Կընդըր (Մարտական), Քարվան պատրաստվեց որ Ամիդ զնար... Թարգմ.՝ Ս. Հով.—1905, № 5, էջ 114—115:

II ԳՐԱԿԱՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԿՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՏՅՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՅԵՐ

901 ԱԼԹՈՒՆՅԱՆ Գ. Ոճի պատկերավորություններ բանաստեղծության մեջ.—1903, № 5, էջ 62—68:

Տեսական բնույթի հոդված է. Օրինակները բերված են ինչպես հայ (Պ. Դուրյան, Մ. Պեշիկթաշլյան, Այիշան, Նարեկացի), այնպես և օտար հեղինակներից (Գյոթե, Շիլլեր, Շոպենհաուեր):

902 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ / Մամուլի տեսություն, հոսովում է աճանքերը գրականության և արվեստի» 1903 թ. Ա. գրքում տեղ գտած այն հոդվածի մասին, որ վերաբերում է ղեկավարանական ու սիմվոլիստական գրական ուղղություններին /—1903, № 9, էջ 230—231:

903 ՀԱԿՈՐՅԱՆ Ս. Սիմվոլիզմը գրամայի մեջ.—1906, № 3, էջ 79—87, № 4—5, էջ 37—49:

Համառոտակի ներկայացված է սիմվոլիզմի ծագման ու զարգացման պատմությունը: Սիմվոլիզմի ներմուծությունը գրականության ու մասնավորապես գրամայի մեջ, հեղինակը նկատել է, որ այն մի օանխուստիկի ու արամարանական հետևանք այն հաղթանակի, որ ունեցել է վերածննդ իդեալիզմը անհաշտ ու կենսատեսականությանից զրկված պոզիտիվիզմի նկատմամբ:

Տես նաև № 1777 նկարագրությունը

ՀԱՅ ԿՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Բեղհաճուր հաբցեր

904 ՏԵՂԵԿԱԿԻՐ Իգմիրյանց կտակի Գործա-

դիր մնայուն հանձնաժողովի հանդիսի Սահակ-Մեսրոպյան մրցանակաբաշխության ի 29 հունիսի 1889—1889, № 8, էջ 1257—1269: (Ներքին տեսություն):

Տպագրված է մրցանակաբաշխության կոմիտեին ներկայացված գրավոր աշխատասիրությունների ցանկը, որոնց թվում Ավետիս Բաթթրյանի «Հին հայոց տաղաչափական արվեստը» գործի մասին Թ. Խերզյանի ու Խրիմյան հայրիկի հարծիրները:

905 ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ / Նամակագիրը շնորհակալություն է հայտնում խմբագրությանը հանդեսի պոեզիայի բաժնի համար: Գրում է, որ բաժնում տեղ գտած հեղինակների գործերը գրավել են ընթերցող հասարականության ուշադրությունը: Այնուհետև բերված է նաև խմբագրության պատասխանը, որ խոսովում է հանդեսի զաղափարական ուղղության և ծամանակակից հայ պոեզիայի բնույթի մակարդակը որոշելու ու գնահատելու մասին /—1890, № 12, էջ 1789—1790: Ստորագր.՝ Ընթերցող:

906 ՀԱՅ ԿՐԱԿԱՆՏՆԵՐԻՆ օգնելու ընկերություն—1892, № 5, էջ 844—845: Ստորագր.՝ Լուսինի:

Ներկայացված է ընկերություն կազմելու համար գումարված ժողովի մանրամասները: Մասնաժողովի անդամներ են ընտրվել Ա. Արասխանյանը, Է. Սարգսյանը, Փ. Վարդանյանը, Ա. Քալանթարը և Ա. Բարխուդարյանը: Ժողովի նախագահն հռոգիր է ուղարկել Մթառ Շահագիրին, շնորհավորել նրան գործի հաջող սկզբնավորու-

թյան համար, Մասնաժողովի անդամները հոտորն-կայս հորգել են Պետրոս Աղամյանի հիշատակը՝ մահվան տարելիցի առթիվ:

907 ՀԱՅՈՑ գրականական ֆոնդի կանոնադրության ծրագիրը քննելու ու վավերացնելու մասին]—1893, № 10, էջ 1605—1606: (Զանազան լուրեր):

908 ԿՐԱԿԻՏՆԵՐԻՆ սմանդակող բնկերության խնդիրը—1894, № 9, էջ 1337—1339: (Զանազան լուրեր):

909 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Անցյալի հիշատակը—1894, № 10, էջ 1471—1476, № 11—12, էջ 1654—1666: 1899, № 2—3, էջ 282—287:

Անցյալի հիշատակներից հեղինակը բնագծել է պատանեկության տարիներին գրականության իր վրա թողած ուղեկցության մասին: Այդ առթիվ հոգածագիրը խոսել է Գորոշյուրովի, Բելինսկու, Շելդունովի, Միքայել Նալբանդյանի, Արծրունու, Բաֆու ու վերջինիս քննադատներից մեկի՝ Հայկունու մասին:

910 ԿՐԱԿԻՏՆԵՐԻՆ օգնելու ֆոնդը—1894, № 10, էջ 1517—1519: (Զանազան լուրեր):

911 ՀԱՅՈՑ և վրաց գրականական ֆոնդերը—1895, № 3—4, էջ 559—560: (Զանազան լուրեր):

Լուրը խոսում է այն մասին, որ կառավարությանը հաստատման ներկայացվելիք հայ գրական ֆոնդի կանոնադրության խմբագրումը հանձնարարված է Ա. Արտախանյանին: Վերջինս բուհում է հասարակության, զեպի խնդիրը ցուցաբերած անսարկերությունից:

912 ՀԱՅՈՑ գրականական ֆոնդի օգտին—1895, № 5, էջ 728: (Զանազան լուրեր):

913 ԽԱՏԻՍՅԱՆ Մ. Հայ գրողը քննադատության առարկա—1895, № 11, էջ 1462—1472:

Հեղինակը պնդում է, որ քննադատությունը պետությունը չունի, որ նրանով գրագրում են պատահական մարդիկ՝ օով ժամանակ, ախորժակ, թուղթ-թանաք և մուտք ունի սպարաններում կամ խմբագրության մեջ: Իրջանիկ քացառություն է համարում «Մուրճ»-ում տպագրված Պոռճյանի և Պատկանյանի մասին քննադատականները: Հեղինակը հիմնականում կանգ է առել Աղբալի Թառայանի «Մուրճ»-ի 1893 թ. № 7—8-ում տպագրված գրախոսականի վրա, որ վերաբերում է իր՝ Մա-

րիամ Խալիսյանի «Հեղինակ» վեպին: Գրախոսականում Թառայանը խոտորեն քննադատել է վեպը, այն համարել «թույլ ու անհետաքրքիր» գործ:

914 ԿՐԱԿԻՏՆԵՐԻՆ գինեւորական շտաբի շենքում հայ գրականության մասին Վ. Ե. Լեոնովսկու կարգացած զեկույցման մասին]—1896, № 3—4, էջ 526: (Զանազան լուրեր):

915 ՀԱՅՈՑ ԿՐԱԿԻՏՆԵՐԻՆ ֆոնդի խնդիրը [Գրական ֆոնդի կանոնադրությունը մինչև այժմ կառավարության հաստատմանը չներկայացնելու պատճառների մասին]—1898, № 2—3, էջ 382—383: (Զանազան լուրեր):

916 Արտվյան-Նալբանդյան գրական ֆոնդը և Սմբատ Շապուղը]—1898, № 4, էջ 570: (Զանազան լուրեր):

Շահագրգիռ իր գրական գործունեության 30-ամյակի առթիվ հավաքված գումարը՝ շուրջ 8000 ոտրի տրամադրել է Հայոց բարեգործական բնկերությանը՝ Արտվյան-Նալբանդյան գրական ֆոնդ ստեղծելու համար: Դրա նպատակը պետք է լինի օգնել կորուստյալ գրագետներին:

917 ԱԶ ՈՒ ԶԱՆԱ [Ռուսահայերը վատ դիտել տրեմտահայ գրականությունը]—1898, № 6, էջ 888—889: Ստորագր.՝ Մուսա:

918 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հ. Դեռահասների ազատ բնթերցանությունը—1898, № 9, էջ 1209—1225, № 10—11, էջ 1488—1506:

Մանկական բնթերցանության հարցերին նվիրված մանկավարժական բնույթի հոդված է, որ մեծ տեղ է հատկացված նաև մանկական գրականության անցյալ ու ներկա վիճակին, գնահատականներ են տրված ինքնուրույն ու թարգմանական մանկական գրքերին:

919 ԲԵՐԲԵՐՅԱՆ Ս. Հայերեն նորագույն բանաստեղծները: Մասն առաջին. Բանաստեղծություններ (Կրիտիկական անալիզ): Ռուսով Դոնի վրա, 1898:

Գրախոսություն: Աղբալյան Ն.—1899, № 1, էջ 105—110:

Աշխատության հեղինակը փորձել է վերլուծել Հ. Հովհաննիսյանի, Լեոնցի, Հովհ. Թումանյանի, Ա. Սատուրյանի, Ավ. Իսահակյանի, Լ. Մանվիլ-

յանի, Գ. Դեմիրճյանի ու Շանթի գրական գործունեությունը Գրախոսի կարծիքը գրքի մասին միանգամայն բացասական է: Այդ մասին նա գրել է. «Պարոն Բերբերյանը բուրժուական անպատրաստ ու անձեռնհաս է մեր «Խորհրդային բանաստեղծների» քննադատելու, թե սրպես գրող և թե սրպես գրական ճաշակի ու պաշարի տեր մարդ»:

920 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. «Մուրճ»-ը և արևելյան հայոց արդի գրականությունը (Պատասխան Ա. Չոպանյանին): [Ընդդիմախոսություն Ա. Չոպանյանի «Անահիտ»-ում տպագրված «Մուրճ»-ը և ռուսահայ արդի գրականությունը» ուսումնասիրության]—1899, № 4—5, էջ 482—496:

921 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Հանրային և գրական քննադատությունը (Պատասխան պ. Աբամ Անտոնյանին)—1899, № 7—8, էջ 889—900:

Հեղինակը պատասխանել է Ա. Անտոնյանի «Մասին»-ի 1899 թ. № 12-ում լույս տեսած հոդվածին, որ վերաբերել է գրական քննադատությանն ընդհանրապես, նրա ունեցած հասարակական դերին, արևելահայ ու արևմտահայ գրականությունների մերձեցման խնդրին և այլն:

922 [ՀԱՆԴԻՍԱԿՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆ Ի պատիվ Յուրի Վեսելովսկու, նրա հայ գրականությանը մատուցած ծառայությունների 10-ամյակի առթիվ]—1900, № 1, էջ 119—120: (Զանազան լուրեր):

923 ՄԵՐ ՆՈՐ Բանաստեղծությունը և նորա մի քննադատը կամ թրախիտության պրոցեսի շարունակությունը—1900, № 2, էջ 264—265: (Զանազան լուրեր):

«Մուրճ»-ը դատապարտում է «Մշակ»-ի անսկզբունքային, երերուն գրական-քննադատական պրակտիկան:

924 [ՅՈՒՐԻ ՎԵՍԵԼՈՎՍԿԻ նամակը «Մուրճ»-ի խմբագրին]—1900, № 3, էջ 407—408:

Նամակագիրը հանդեսի միջոցով շնորհակալություն է հայտնում հայ հասարակությանը իր գրական գործունեության 10-ամյակը շնորհավորելու առիթով: «Հունվարի 22-ն ընդամիշտ թանկագին և հիշատակելի կմնա ինձ համար. այդպիսի օրը ոչ հաճախ չեն վիճակվում գրական մշակներին, գրչի մարդկանց... Դեպի նվաստացույց տված այդ սիրաշատ տրամադրությունը հայ հասարակության կողմից, որի վերաբերմամբ ես միշտ

ստորգրված եմ եղել անկեղծ և ջերմ համակրանքի զգացումներով, նոր ուժ և եռանդ է ներշնչում ինձ նաև սպազայում շարունակելու իմ գործունեությունը, կարողացածիս չափ ծանոթացնելու ռուս հասարակությանը հայ ժողովրդի ցավերին ու կարիքներին, նրա քաղաքակրթական հակումներին, նրա բուն ազգային բնույթին: Եվ հավատում եմ, որ վաղ թե ուշ, կլա մի օր, երբ իսպառ կիարատվին ռուս հասարակության կանխակալ և նախապաշար կտրծիքներն: հայերի մասին և այդ հասարակությունը միանգամայն արդար ու զրկասիրտ, անաչառ, համբերող և եղբայրասիրական ոգով կվերաբերվի դեպի հայ ժողովուրդը: Ցանկանք, որ շուտ հասնի այդ օրը...—դրել է հեղինակը:

925 [ԿՐԱՍՆԱ մրդանակաբաշխություն կազմակերպելու համար Ա. Պողոսյանի Թիֆլիսի հայկական հրատարակչական ընկերությանը արած նվիրատվության մասին]—1900, № 5—6, էջ 749—750: (Զանազան լուրեր):

926 ԱՅՈՒ Հայոց գրականությունը XVIII դարում: Մասն. I. Գլուխ I. Մխիթար և Մխիթարյաններ—1901, № 1, էջ 131—156, № 2, էջ 130—166: Գլուխ II. Կ. Պոլիս և Վենետիկ—1901, № 3, էջ 145—164, № 4, էջ 160—194: Գլուխ III. Պարսկական Հայաստան—1901, № 5, էջ 219—247, № 6, էջ 169—201, № 7, էջ 119—160: Գլուխ IV. Հնդկաստանի հայերը 1901, № 8, էջ 161—190, № 9, էջ 134—173, № 11, էջ 181—217: Մասն II—1903, № 11, էջ 143—163, № 12, էջ 140—157:

Ներկա ուսումնասիրության առաջին մասում հեղինակը ներկայացրել է այն խոշոր դերը, որ կատարել են Մխիթարյանները, հնդկահայ գաղթականությունն ու պարսկահայությունը XVIII դարի մեր գրական ու քաղաքական շարժման մեջ: Ուսումնասիրության երկրորդ մասի վեց զուգաներում ներկայացված է Հովսեփի էմինի կյանքի հանգամանալից պատմությունը, Աշխատասիրության առաջին մասի սողատակի ծանոթագրության մեջ հայտնում է, որ սույն «Հայոց գրականությունը XVIII դարում» գործը կազմում է հեղինակի «Հայկական տպագրության» երկրորդ հատորի բովանդակությունը:

927 ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ռուսահայերի մեջ
1900 թվին.—1901, № 1, էջ 197—201, Ստորագր.՝
Տ. Հ.:

Թոուցիկ ակնարկ է ռուսահայ գրականության
մասին ժամանակի հայ գրական անդամատունը
համարել է ամուլ. առաջ է բաշել բնագիտական
և թարգմանական գրականության զարգացման
հարցերը:

928 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսությունը վերաբերում է «Кавказский вест-
ник»-ի 1901 թ. հունվարյան համարում տեղ
գտած այն հոդվածին, որտեղ հեղինակը առաջ է
բաշել հայերին ու վրացիներին թարգմանություն-
ների միջոցով ռուս հասարակությանը լայնորեն
ձանթափելու հարցը]—1901, № 1, էջ 287—288:

929 Լեոն. Հայկական տպագրությունը Մեր
կյանքը, գրականությունը անցյալում, Հատոր
1-ին 16—17 դար. արտատպված «Մշակ» լրա-
դրից: Թիֆլիս, 1901:

Դրախտություն: Ստ. Մալխասյան—
1901, № 3, էջ 206—212:

930 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսությունը վերաբերում է Գ. Զարհանայանի
կենսագրականին ու նրա հայ գրականությանը
մատուցած ծառայությունների մասին գրված հոդ-
վածին, որ լույս է տեսել «Բազմավեպ»-ի 1901 թ.
մարտյան համարում]—1901, № 3, էջ 289:

931 ԳՐԱԿԱՆ կորուստներ (Մ. Մամուրյան, Ս.
Տյուսար, Կ. Գարեգին վարդապետ Զարհանա-
յան, Ստեփան Ոսկան)—1901, № 4, էջ 260—270,
Ստորագր.՝ Լ.:

932 ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ռուսահայերի մեջ
1900 թվին.—1901, № 5, էջ 187—198, Ստորագր.՝
Տ. Հ.:

Սեղմ ձևով ներկայացված է 1900 թվականին
առանձին գրքերով ու զանազան պարբերականնե-
րում լույս տեսած ինքնուրույն ու թարգմանական
գրականության պատկերը: Սկզբունքի հաշվե-
կշիռ.—Գրել է հեղինակը և փորձել է բացատրել
դրա պատճառները:

933 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Վերլուծված է Գ. Անդրեասյանի «Համառոտ և
բազմաթիվ ուսումնասիրություն մը պոլսահայ

գրականության վրա» հոդվածը՝ տպագրված «Արե-
վելք» ամսօրյա լրագրում (չի նշված թվականը և
համարը)]—1901, № 8, էջ 250—255:

934 [Լեոն. «Հայկական տպագրություն» գրքի
1-ին հատորի լույս տեսնելու մասին]—1901,
№ 8, էջ 264. նույնը՝ № 9, էջ 268, № 10, էջ 267:

935 Հովհաննիսյան Մ. Քննական պատմու-
թյուն ԺԹ դարու հայ գրություն փարիզ, 1901:
Դրախտություն: Ստ. Մալխասյան—
1901, № 10, էջ 187—192:

«Մեծահնչուն և մեծախոս վերնագիր ունի գիր-
քը. բայց բովանդակությունը վերին աստիճանի
դատարկ ու ողորմելի է. — գրել է գրախոսող հե-
ղինակը:

936 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսությունը հեղինակը խոսում է «Кавказский
вестник»-ի 1901 թ. նոյեմբերյան համարում տեղ
գտած Վիկտոր Լանգուայի «Վենետիկի Ս. Ղազար
կղզու վանքը և Հայաստանի ու նրա գրականու-
թյան համառոտ տեսությունը» ուսումնասիրու-
թյան մասին, որ թարգմանել է Սիպյազինը]—
1901, № 11, էջ 262—264:

937 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսությունը հեղինակը խոսում է զատապարտում
է «Հանգես ամսօրյա»-ի 1902 թ. մարտյան հա-
մարում տեղ գտած Պոլսից ստացված այն գրվա-
տալից թղթակցությունը, որ վերաբերում է փարի-
զում լույս տեսած Միհրան Հովհաննիսյանի «Քրե-
նական պատմության ԺԹ դարու հայ գրություն»
մեծագործը վերնագիրը կրող գործին]—1902,
№ 3, էջ 229—230:

938 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսությունը «Համալսարան» ամսագրի 1902 թ.
ապրիլ-մայիսյան համարում տպագրված «Հայ
կղերը և գիտությունը» հոդվածի Տեսության հե-
ղինակը և. Արզումանյան, Ստ. Նազարյանից, Գրի-
գոր Արծրունուց և ուրիշներից բերած օրինակնե-
րով հերքում է «Համալսարան»-ի հոդվածագրի
կարծիքը, հաստատում հայ կղերի գործունեու-
թյան հետադիմական բնույթը]—1902, № 5, էջ
210—212:

939 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հայտարարություններ
[Տեսությունը «Кавказский вестник»-ի 1901 թ.
հուլիսյան համարում ղեկավարած Յուրի Վասիլով-

սկու «Կոռնել և Տայեր» հոգվածի]—1902, № 6, էջ 237:

940 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը նվիրված է «Գեղունի» հանդեսի առաջին տարվա №№ 4, 5, 6-ում հրապարակված Հրակտի «Հայոց արդի գրականությունը» խորագրով հոգվածին]—1902, № 7, էջ 249:

941 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «С. Петербургские ведомости»-ի 1902 թ. օգոստոսի 1-ի համարում տեղ գտած «Оценка литературного труда в армянской литературе» հոգվածի]—1902, № 8, էջ 231—233:

942 ԱՆԻԿՆՁԱՐ, ԱՆԻ Կրականության շուրջը—1903, № 1, էջ 39—55:

Հոգվածում արծարծվող հարցի մասին հեղինակը գրել է. «Փոքրաթիվ ազգի մեր երկու մեծագույն հատվածները փոխադարձաբար անծանոթ կմնան իրարու գրականությանը Գիտեմ տեսակ մեր մարդիկ, որոնք արտաքին պայմաններով կրացատրեն ու կարգարացեն ամեն շարիք... Չեմ հերքեր բնավ քաղաքական բաժանումի մեծ ազդեցությունը այս շարիքին վրա, սակայն մյուս կողմն չեմ ալ ընդունիր թե՛ երեկվան սահմանները կրնան իրարմ այս աստիճան հեռացնել ընդհանուր ավանդություններով ու ընդհանուր հիշատակներով հինցած բազմադարյան ազգի մեր դրացի երկու մասերը, ես ավելի ներքին պայմաններու, մեր կամքն ու կարողությունն կախված ազդակներու կվերագրեմ այս երևույթը, հետևաբար հոգվածիս մեջ ալ այս կարգի պատճառներու վրա պիտի ծանրանամ, որպեսզի կարելի լլլա շարիքին հնարավոր դարման մեր ցուցանել»:

943 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության մեջ խոսվում է «Բազմավեպ»-ի 1903 թ. հունվարյան համարում գետեղված Նուրիխանի «Գերմանական ազդեցության վրա» հոգվածի մասին, Հեղինակի նպատակն է հղել պարսկի գերմանական ու ֆրանսիական գրականությունների ազդեցության հարցը հայ գրականության արևելահայ և արևմտահայ հատվածներին վրա]—1903, № 1, էջ 227—229:

944 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Հանդես ամսօրյա»-ի

1903 թ. մարտյան համարում տեղ գտած այն նյութին ուր խոսում է «Մուրճ»-ի բաժանորդագրության վիճակագրության մասին, «Ամսօրյա»-ի նյութից տեղեկանում ենք, որ Չեխիայում «Մուրճ»-ի միակ բաժանորդ Այ. Կոուտիկան (Ժածկանունը Օ. Տ. Vetti) իր հայրենակիցներին արդի հայ գրականությանը ծանոթացնելու նպատակով թարգմանություններ է կատարել Բաֆֆուց («Խենթը»։ Raffi, Chent, Historicky roman z rosko-turecke valky. Preloril z nov-oarmenstivy Օ. Տ. Vetti. V Prare 1902. Թարգմանել է «Ջալալեղլին»-ը և Բաֆֆու վիպակներից երկուսը, որ ղեկողել է «Hilus» (Ջայն) ամենօրյա բոհեմական թերթում. նույն այդ թերթում է տպագրվել նաև Ավ. Ահարոնյանի «Փշուր-ըմ խաչ» և «Պոտ ըմ կաթ» պատկերները, «Hilika» հանդեսի իմ տարվա՝ 1901 թ. №№ 2—5-ում տպագրվել է նրա Ախիթարյան միաբանության մասին գրած ակնարկը, Անվանի հայազետր ներկայումս աշխատում է Շիրվանզադեի «Նամուս»-ի թարգմանության վրա և մոտ ապագայում մտադիր է թարգմանելու Պողոսյանի «Հաղի խնդիր»-ը]—1903, № 1, էջ 245:

945 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Բազմավեպ»-ի 1903 թ. հուլիսյան համարում տեղ գտած Հեոի «Թուսահայ վիպագրություն» հոգվածի]—1903, № 7, էջ 241—242:

946 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը կանգ է առել «Բազմավեպ»-ի 1903 թ. նոյեմբերյան համարում տեղ գտած այն նկատողության վրա, որ վերաբերում է հայազգի մի քանի ստեղծագործողների, որոնք գրել են ոչ մայրենի լեզվով (Գրիգոր Զանչյան, Վիկտորիա Աղանուր, Տիգրան Երկաթ, Գրիգոր Աղաթոն)]—1903, № 12, էջ 213—214:

947 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Վերլուծված է «Մաղիկ» պարբերականի 1904 թ. (նոր շրջան) № 1—2-ում լույս տեսած Արամ Անտոնյանի «Հայ գրագետին նյութական և բարոյական վիճակը հոգվածը, Տեսաբանը այդ մասին արած իր խորհրդածությունները ավարտել է հետևյալ խոսքերով. «Ինչպես տեսնում է ընթերցողը թուրքահայ գրագետի դրությունը բավական

նման է իր ոռոսահայոց պաշտոնակիցների վիճակին»):—1904, № 11, էջ 198—199:

948 **ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ** հրատարակություններ [Տեսություն մեջ ներկայացված է «Ծաղիկ»-ի 1905 թ. № 12-ում տեղ գտած «Խորհրդածություններ օրվան դրական կյանքին վրա» հոդվածը, որտեղ հեղինակը օգտվելով «Բյուզանդիոն»-ի տարեկան տեսությունից իր հաշվեկշիռն է արել արևմտահայ գրականության մասին]:—1905, № 4, էջ 247—248:

Տես նաև №№ 5494, 5865, 5867, 5877, 5985, 5990, 5993, 5995, 6073, 6229, 6233 նկարագրությունները:

Ժողովրդական բանահյուսության մասին

949 Տ. ՆԱՎԱՍԿՐԻՅԱՆԻ «Հայ ժողովրդական հեքիաթներ»-ի IV և V գրքերի հրատարակության մասին]:—1889, № 2, էջ 376: (Հայտարարություններ):

950 ՆԱՎԱՍԿՐԻՅԱՆ Տիգրան «Հայ ժողովրդական հեքիաթներ» IV և V գրքերի Թիֆլիս, 1888:

Դրախոսություն:—1889, № 3, էջ 504—506: Ստորագր.՝ Ա.:

Ներկայացված է Տիգրան Նավասարդյանի կյանքի ու գրական-հասարակական գործունեության սեղմ պատկերը: Հանդամանորեն գնահատված է գրքերի արժանիքները. հեքիաթը որպես ժողովրդական գրական ժանր, նրա դերը երեխաների կրթության ու դաստիարակության խնդրում:

951 ԴԱՎԻԹ և ՄՏԵՐԻ Ժողովրդական դյուցազնական վեպ. գրի առավ Մ. Արեղյան: Շուշի, 1889:

Դրախոսություն:—1889, № 9, էջ 1459—1463: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Դրախոսը ողջունել է Արեղյանի գործը, համարել այն նշանակալից երևույթ մեր գրական կյանքում: Առաջ է քաշել հայ ժողովրդական ստեղծագործությունների հետազոտության միանգամայն լուրջ ու կազմակերպված ձեռք ուսումնասիրելու հարցը:

952 [Մ. ԱՐԵՂՅԱՆԻ մեր էպոսին նվիրված ուսումնասիրությունը «Մուրճ»-ի հաջորդ համարում տպագրելու մասին]:—1889, № 9, էջ 1486: («Մուրճ»-ի նամակագրություն):

953 [«ՄՈՒՐՃ»-ի խմբագրությունը սպասում է Լեոի մեր էպոսի մասին դրած ուսումնասիրությանը]:—1889, № 9, էջ 1486: («Մուրճ»-ի նամակագրություն):

954 ԱՐԵՂՅԱՆ Մ. Աղգային վեպ («Սասունցի Դավիթ» կամ ՄՏԵՐԻ դուռ») Կ. Պոլիս 1874 և «Դավիթ և ՄՏԵՐԻ» Շուշի, 1889. Ժողովրդական պատմներն իրեն կես պատմական և կես դյուցազնական հին վեպ):—1889, № 10, էջ 1592—1608, № 11, էջ 1738—1761: 1890, № 1, էջ 38—49:

955 ԼԵՈՒ Դավիթ և ՄՏԵՐԻ (Ժողովրդական վեպ) Քենեդատություն արտատպված «Գրականական և պատմական հանդես»-ից: Մոսկվա, 1891:

Դրախոսություն:—1891, № 3, էջ 388—389: Ստորագր.՝ Քլ.:

956 [ԼՈՆԴՈՆԻ աղգային բանաստեղծության ընկերությունը և Մինաս Չերազի նվիրը]:—1892, № 3, էջ 501: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

957 [ՄԻՆԱՍ Չերազի ելույթը Լոնդոնի Աշխարհագրական ընկերության նիստում]:—1892, № 4, էջ 650: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

1892 թ. ապրիլի 13-ին Չերազը Լոնդոնի Folklore ընկերության հավաքույթում խոսել է հանգուցյալ Մկրտիչ Հմիճի, Ս. Սարգսյանի և Գրեգին Սրվանձությանի մասին: Ընկերությանն է առաջարկել Սարգսյանի «Զորկերի բարբառ» աշխատությունը և երեքի լուսանկարները, որոնք ընդունվել են շնորհակալությամբ:

958 [ՊՐԱՅԻՍԻՍ Մինաս Չերազի և Գ. Հակոբյանի հաղորդումները հայերեն հեքիաթների մասին՝ Լոնդոնի Աղգային բանաստեղծության ընկերությանը]:—1892, № 6, էջ 980: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

959 ԼԱՎՅԱՆ Ե. Շափախի բուրմունք: Թիֆլիս, 1892:

Դրախոսություն: Վանքյան Դր.—1892, № 7—8, էջ 1164—1168:

Դրախոսված գրքույկը մի ժողովածու է, ուր տեղ են գտել մինչ այդ անուշադրության մատնված չափածո և արձակ աղոթքները, երգերը, ավանդույթները և այլն. (Ախալցխա, Ախալքալաք): Դրախոսող հեղինակը աշխատանքն համարել է միանգամայն օգտակար գործ, սակայն ոչ զուրկ նկատելի անճշտություններից:

960 ԱԼԼԱՅԱՆ Ե. «Ջավախքի բուրմունք»-ի առիթով (Պատասխան «Ջավախքի բուրմունք»-ի մասին «Մուրճ»-ի № 7—8-ում տպագրված գրախոսության)։—1892, № 10, էջ 1488—1494 (Տես նախորդ նկարագրությունը):

961 ԳԱՐԵԳԻՆ Սրվանձությանի մահը։—1892, № 11, էջ 1722 (Զանազան լուրեր):

962 ՄԻՆԱՍ Զիրազը հայկական դիցաբանության մասին]։—1893, № 12, էջ 1948 (Զանազան լուրեր):

963 ՀԱՅԿՈՒՆԻ Ս. Մաքսոս Ժողովրդական վեպ Զարսնճաղի բարբառով. պատմեց Մինաս Բապար. գրի առավ Ս. Հ. էջմիածին, 1896:

Դրախոսություն։—1897, № 6, էջ 869—870, Ստորագր.՝ Հ. Տ. Մ.:

964 [ԼԵՎՈՆ Եղիազարյանի հայոց ժողովրդական երգերը Փարիզում հրատարակելու ձեռնարկության մասին]։—1899, № 11—12, էջ 1504 (Զանազան լուրեր):

965 [ԼՈՒՅՍ է տեսել հրգիչ Լ. Էղիազարյանի կողմից հրատարակվող «Հայոց ժողովրդական երգեր 6 հատորյա հավաքածուի առաջին գիրքը: Այն ձայնագրված և թարգմանված է բացի հայերենից՝ ֆրանսերեն, գերմաներեն, անգլերեն, ռուսերեն և իտալերեն լեզուներով: Ներկայացված է բաժնեգրման և ձեռք բերման պայմանները]։—1900, № 1, էջ 134 (Հայտարարություններ):

966 [ԼԵՎՈՆ Եղիազարյանի «Հայոց ժողովրդական երգեր» ժողովածուի առաջին պրակի հրատարակման մասին]։—1900, № 4, էջ 556—558 (Զանազան լուրեր):

Ներկա ընդարձակ լուրն ունի գրախոսական բնույթ. ընդհանուր գծերով ներկայացված է առաջին գրքի բովանդակությունը: Ըստ էության արված դիտողություններից հետո գրախոսը եզրակացրել է, որ «Այս ամենով հանդերձ այ. Եղիազարյանի ձեռնարկությունը գտնում ենք օգտակար, զազափարը՝ հաջող: Այդ միջոց կտա որ հայկական երգերը մտնեն կրթապահների ուսումնասիրությանը շրջանակի մեջ և դորանից կօգտվի նաև հայկական հրաժշտական գրականությունը»:

967 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը նվիրված է «Արարատ»-1900 թ. դեկտեմբերյան համարում տեղ գտած Մանուկ Աբեղյանի հայ ժողովրդական առասպելների նվիրված հոդվածին]։—1901, № 1, էջ 284:

968 ԷՄԻՆՅԱՆ ազգագրական ժողովածու: Հատոր Ա. Փշրանք Շիրակի ամբարներից: Հավաքեց Ա. Մխիթարյան: Մոսկվա—Ալեքսանդրապոլ, 1901, Հատոր Բ. Ժողովրդական վեպ և հեքիաթ: Հավաքեց Ս. Հայկունի: Մոսկվա—Վաղարշապատ, 1901:

Դրախոսություն։—1902, № 3, էջ 142—143, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

969 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը նվիրված է «Ազգագրական հանդես»-ի 1901 թ. VII—VIII գրքերում հրապարակված «Խլատ Դավիթ» բանահյուսական հոդվածին]։—1902, № 5, էջ 208:

970 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Անահիտ»-ի 1903 թ. վերջին համարում լույս տեսած մի բանի նյութերին. հիմնականում Ա. Զոպանյանի հրատարակած «Հայ ժողովրդական երգեր»-ի ֆրանսերեն թարգմանությանը: Գրքի հրապարկման առիթով հեղինակը շնորհավորական երկտողեր է ստացել Ժորժ Կլեմանսոյից, Զեյմս Բրայսից, Պիեռ Լոտիից, Ֆրեդերիկ Պասիից և ուրիշներից]։—1903, № 10, էջ 230:

971 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը կանգ է առել «Արարատ»-ի 1904 թ., № 2-ում տեղ գտած Մ. Աբեղյանի «Ժողովրդական խաղեր» հոդվածի վրա]։—1904, № 3, էջ 206—207:

972 ՀԱՅ Ժողովրդական Երգերու Ֆրանսերին թարգմանություն Արշակ Չոպանյանի Պոլ Աղանի առաջաքանով, Փարիզ, 1903:

Գրախոսություն:—1904, № 4, էջ 152—155: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսողը համակրանքով է խոսել Ա. Չոպանյանի ներկա նախաձեռնության մասին: «Տասն-տասնհինգ տարի առաջ Եվրոպան հայերին, կարելի է ասել, բնավ չէր ճանաչում: Վերջին ժամանակների հայկական սարսափների շնորհիվ հայերը շատ մեծ ուշադրության առարկա դարձան, նրանց ճանաչեցին Եվրոպայում, բայց դա վերին աստիճանի միակողմանի և մի քանի արժանապատվությունը շոյելուց հետո մի ծանոթություն է: Հարգանք և համակրություն վաստակելու առաջ քարեմիտ օտարների մոտ բացական չէ, որ մի ազգ քրիստոնյա է և կոտորվում է... Անշուշտ է հրապարակ զալ հոգևոր և մարմնավոր կարողությունների մարողություններ, քաղաքակրթական այն փառավոր սկզբունքներով, որոնք մի ժողովրդի կենսունակության իսկական ապացույցներն են: Ահա այս տեսակետից պարոն Չոպանյանի ձեռնարկությունը արժանի է առանձին քաջալերության և ուշադրության»:

973 ԷՄԻՆՅԱՆ ազգագրական ժողովածու: Հատոր Ե. 1904 թ.:

Գրախոսություն.—1904, № 11, էջ 175: Ստորագր.՝ Նա:

Ժողովածուի ներկա հատորակը կազմված է Ս. Հայկունու հավաքած քրդական վեպերից («Մամ ու Զին», «Խոստամ», «Հուսնի և Զուլեյխա», «Ջանբերի» վեպերը զրի են առնված վասպուրականի հայ բարբառներով: Գրախոսի կարծիքով հատորում հում նյութի ահագին պաշար կա, որից կարող են օգտվել ազգագրագետներն ու բանաստեղծները: Խոսք կա Կոմիտասի ձայնադրած երգերի մասին:

Հայ գուսանների մասին

974 ԼԵՎՈՆՅԱՆ Գ. Ջ. Հայ աշուղներու [Ալեքսանդրապոլ], 1892:

Գրախոսություն:—1894, № 6, էջ 924—

926: Ստորագր.՝ Գ. Աստ.

«Աշուղի երգը դարերի ընթացքում մեր ժողովրդի մտավոր, գրական-երաժշտական սնունդի ամենազգլիավոր աղբյուրներից մեկն է եղել»—գրել է գրախոսող հեղինակը: Այդ տեսանկյունից դիտած նա ողջունում է գրքի հրատարակությունը, սակայն համարում է այն կիսատ գործ:

Գրախոսականում հարևանցիորեն խոսվում է նաև ռուս բանաստեղծ Յ. Պոլոնսկու Սայաթ-Նովայից կատարած թարգմանությունների մասին, որոնք լույս են տեսել, «Кавказ»-ում 50-ական թվականներին: Թուրքիկ ականակներ կան այն աշուղների մասին, որոնք դուրս են մնացել Լեոնյանի ուշադրությունից:

975 [ԳԵՎՈՐԳ ԱԽՎԵՐԴՅԱՆԻ «Հայ աշուղներ» ժողովածուն լույս տեսնելու մասին]—1903, № 3, էջ 229. նույնը՝ № 4, էջ 251 (Հայտարարություններ):

976 ԱԽՎԵՐԴՅԱՆ Գ. Հայ աշուղներու Հրատարակված խմբագրությամբ «Ազգագրական հանդես»-ի Լ-ԺԱ Թիֆլիս, 1903:

Գրախոսություն:—1904, № 1, էջ 188—189: Ստորագր.՝ Ա. Վ. Ղ.:

ԲՈՇԱԿ ՀԱՆԵՍ ՕՂՆԻ (Աշուղ Պողոս)

977 ՎԱՆՅՅԱՆ Գ. Հայի բոշաներից (Հարություն վարդապետ Ալամդարյան, Քերոբե Պատկանյան, Բոշա Հանես օղլի):—1897, № 10, էջ 1394—1403:

ՄԱՅԻՖ (Հարություն Հովհաննիսյան-Ալեքսանդրյան)

978 ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ Երգիչ Մայիֆի մասին:—1895, № 3—4, էջ 571: (Հանազան լուրեր):

Համառոտակի ներկայացված է մինչ այդ գրաքննադատության տեսադաշտից դուրս մնացած երգչի կենսագրությունը:

Ա. Թարվերդյանի կազմած «Հայ աշուղներ»-ում, Երևան, 1957 թ. էջ 283. աշուղ Մայիֆը ծնվել է 1825 թ. և մահացել է 1902-ին. իսկական անունը Հարություն է. ծնվել է Թահրանի Ղուրախան գյուղում, ապրել և ստեղծագործել է Շամախում և Բարվում: Ըստ «Մուրճ»-ի տվյալների

աշուղի անունը նույնպես Հարություն է. ծնվել է Համադանի գավառի Կարախանի խանության մեջ, 1835 թ. շատերի հետ գաղթել է Շամախի, Կուրացել է 1835-ին 10 տարեկան հասակում: «Մուրճ»-ը նրա մահվան լուրը հայտնում է 1895 թ. և ասում է, որ անվանի երգիչը մահացել է 75 տարեկան հասակում: Այսպիսով, ուրեմն նա ծնվել է 1820 թ. սակայն այն փաստը, որ նա կուրացել է 10 տարեկան հասակում, հաստատում է այն հանգամանքը, որ ծնվել է 1825-ին: Հակասությունները ակնհայտ է: Հավանական է մահվան լուրը սխալ է: Նմանօրինակ մի փաստ էլ կա գերասանուհի Սիրանուշի մահվան մասին, որ հետադադում «Մուրճ»-ը հերքել է:

ՇԵՐԱՄ (Գրիգոր Տալյան)

979 ՇԵՐԱՄ, Սիրո գոհեր, Պոնմա, Բաքու, 1904:

Գրախոսություն:—1904, № 12, էջ 136, Ստորագր.՝ Զ.:

Համառոտակի ներկայացված է պոեմի բովանդակությունը: Ըստ գրախոսի պոեման ումանտիկական է, րեզանուր գնահատականը բացասական է:

ԶԻՒԱՆԻ (Սերովր Առնյան)

980 ԶԻՒԱՆԻ քնարը, Հատոր 2-րդ, Վաղարշապատ, 1904:

Գրախոսություն:—1904, № 9, էջ 98—100, Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսող հեղինակը ողջունում է գրքի հրատարակությունը. բնորոշում աշուղ Զիւնու տեղը հայ դուսանական արվեստում:

ՍԱՅԱԽ-ՆՈՎԱ (Հաբություն Սայադյան)

981 ՄԻՆԱՍ Զերազի դասախոսությունը Սայաթ-Նովայի մասին անգլիական հանգեսում:—1893, № 7—8, էջ 1288: (Զանազան լուրեր):

982 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները [Տեսությունը վերաբերում է «Ազգագրական հանդես»-ի 10-րդ գրքում տեղ գտած աշուղական գրականությունն ու Սայաթ Նովային նվիրված հոդվածներին]:—1903, № 12, էջ 212:

Տես նաև № 2116 նկարագրությունը:

Գրական-բանասիրական ժողովածուներ

983 ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ Հօգուտ ուս սովյալների Մոսկվա, 1892:

Գրախոսություն:—1892, № 11, էջ 1678, Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Ժողովածուն հրատարակվել է Մոսկվայի ուսանող հայ երիտասարդների նախաձեռնությամբ: Ուս սովյալների օգտին: Ներկայացված է ժողովածուի բովանդակությունը: Գրախոսի կարծիքով ժողովածուում տեղ գտած նյութերից ուշադրության արժանի է նրանց Բաղիանոսյանի «Տպավորություններ Պարսկաստանից» հոդվածը: Ռուսաստանի ներքին 17 նահանգների սովյալ ազգաբնակչությանը օգնելու նպատակով երկրում ծայր է առել հայրենասիրական մի մեծ շարժում: Այդ նպատակով հրատարակվում է «Киевский сборник»-ը, որին իրենց մասնակցությունն են բերել նաև օտարները՝ Լոտին, Ջախեր Մազոխ, էրերս, Մաքս Նորդհոլմ, Հեյզել և շատ ուրիշներ: Նմանօրինակ ժողովածուներ են հրատարակել «Русская мысль», «Русская жизнь», «Русские ведомости» պարբերականները և այլն: (Այդ մասին տես «Մուրճ» 1892, № 5, էջ 835—838 հոդվածի տողատակի ծանոթագրությունը):

984 АРМЯНСКИЕ беллетристы. Сборник изданный под редакцией Ю. Виссоловского и Минаса Береберяна. Том 1-й. Москва, 1893:

Գրախոսություն:—1893, № 6, էջ 976—979, Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսը համակրանքով է խոսել հայ կուլտուրայի ու գրականության անխնշ պրոպագանդիստ Յուրի Վեսելովսկու նախաձեռնության մասին: Անվանի գրականագետը նպատակ է ունեցել ներկա հատորյակով ուս հասարակությանը ծանոթացնել հայ գրողների հետ: Արված են մի շարք լուրջ դիտողություններ հատորում տեղ գտած հեղինակների ընտրության վերաբերյալ: Հեղինակը գրվածներով է խոսում Վեսելովսկու գրած Արտյանի ու Բաֆոու կենսագրությունների՝ նրանց ստեղծագործական բնութագրերը ներկայացնող հոդվածների մասին: Նույն ժողովածուի 2-րդ հատորը կազմելիս, խորհուրդ է տալիս հետևել Ար-

գար Հովհաննիսյանի «Armenische Bibliothek»-ի բովանդակության «հաջող ընտրության» սկզբունքին:

985 ՀԱՅ ԲԱՆԱՍՏԵՂՄԵՆԲԸ անգլերենում.— 1896. № 3—4, էջ 523—524: (Զանազան լուրեր):

Հյուսիսային Ամերիկայում Օր. Ալիս Բուրվել-ի ջանքերով լույս է տեսել մի ժողովածու անգլերեն լեզվով, որտեղ տեղ են գտել Ռ. Պատկանյանի, Պ. Դուրյանի, Ղ. Ալիշանի, Նարպեի, Պեշիկ-թաշլյանի, Մ. Նալբանդյանի և ուրիշների շուրջ 60 բանաստեղծությունները:

986 Веселовский Ю. Стихотворные переводы. Выпуск 1-й. Москва, 1898.

Գրախոսություն: Ն. Աղրալյան:—1898, № 1, էջ 131—135:

Ժողովածույում տեղ գտած հայ հեղինակներից (Հ. Հովհաննիսյան, Ս. Շահապիր, Ալ. Սառուրյան, Լեոնեց, Դուրյան) կատարված թարգմանությունները գնահատելիս գրախոսը դիմել է բնագրի հետ համեմատելու մեթոդին: Ընդհանուր գնահատականը ժողովածուի մասին՝ դրական է:

987 [ՅՈՒ. ՎԵՍԵԼՈՎՍԿԻ «Литературные очерки» ժողովածուի ստացման մասին]—1900, № 2, էջ 260: (Զանազան լուրեր):

Ժողովածուն կազմված է եվրոպական, ռուսական և հայկական 23 գրողների մասին հոգվածներից: Հայկականին են վերաբերում՝ «Բայրոնը Ս. Ղազարի կղզում», «Գրիբայեցովը և հայերը», «Պուշկինի պոեզիան Ասիայի նախադրունքին», «Մկրտիչ Պեշիկթաշլյան», «Հայոց թատրոնի պատմության հնագույն շրջանը», «Կանանց վիճակը ըստ հայ հեղինակների նկարագրության»:

988 Туманов Г. Характеристики и воспоминания. Тифлис, 1901.

Գրախոսություն:—1901, № 1, էջ 218—219: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրախոսված գրքույկը հեղինակի 1892—1900 թվականները «Новое обозрение» (Թիֆլիս) թերթում «ցիրուցան» լույս տեսած կենսագրական ակնարկների ժողովածու է: (Գ. Արծրունի, Գ. Զանչյան, Գ. Տեր-Ստեփանով, Մերիթի, Էրիստով, Կազբեկի, Բարաթաշվիլի, Լեմոնտով, Գրիբոնով, Պուշկին):

989 [ՇՈՒՏՈՎ Վ. Փափաղյանի խմբագրությանը լույս կտեսնի «Վտակ» դրական-բանասիրական ժողովածուն: Ներկայացված է ժողովածուի բովանդակությունը]—1901, № 7, էջ 266: (Հայտարարություններ):

990 «ՎՏԱԿ» Գրական-բանասիրական ժողովածու: Գ. Զանչյանի հիշատակին: Թիֆլիս, 1901:

Գրախոսություն:—1901, № 10, էջ 183—186: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Մատենախոս հեղինակը համառոտակի կանգ է առել ժողովածույում տեղ գտած Հովհ. Թումանյանի, Մ. Նալբանդյանի, Պ. Պոռչյանի, Գ. Բաշինջաղյանի գործերի, ինչպես նաև Վրթ. Փափաղյանի, Գ. Արծրունու, Ռ. Պատկանյանի, Մինաս Բերբերյանի, գեղարվեստական ու տևական-քննադատական հոգվածների վրա:

991 ՀԱՅԿԱՎԱՆ Հին և ժամանակակից պոեմներ: Ֆրանս. լ. թարգմ.՝ Ա. Չոպանյանի և մի ուսումնասիրություն հայ բանաստեղծության և գեղարվեստի մասին՝ Գաբրիել Մուրիկի Փարիզ, 1902:

Գրախոսություն:—1902, № 8, էջ 181—185: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

1902 թվականի մայիսի 29-ին հոգուտ հայ որբերի Փարիզում տեղի է ունեցել գեղարվեստական մի երեկույթ, որտեղ Գաբրիել Մուրիկը դասախոսություն է կարդացել հայ բանաստեղծության ու արվեստի մասին: Հինց այդ դասախոսությունն է, որ Չոպանյանը հրատարակել է, նրան կցելով հատվածներ հայ բանաստեղծներից կատարած իր թարգմանությունները: Գրախոսականը վերաբերում է այդ գրքին:

Ուշագրավ է Գաբրիել Մուրիկի կարդացած բանախոսությունից թարգմանաբար ներկայացված հատվածները, որտեղ հիացմունքով է արտահայտվում հայ ժողովրդի գրականության, ճարտարապետության, երաժշտության մասին: Ավելորդ չենք համարում մի փոքրիկ հատված ներկայացնել այդ դասախոսությունից:

«Եթե ճշմարիտ է, որ մերայր դուր չունի այսօր միջազգային հարաբերությունների մեջ, եթե լոկ իդեալի համար անհաջողությունները անցել են հերոսական դարերի լեզենդաների շարքը, թող խոսի այն ժամանակ մեր էկոլոգիան, մեր գործնա-

կան խելքը: Մենք նյութական շահեր ունենք, որ հայ ժողովուրդին ապրի, մենք բարոյական շահեր ունենք, որ նա շինոնի: Արեւելքում նա միակ պահապանն է, մեր մտքի, իրան շրջապատող բարբարոսների աչքի տակ... Նա պաշտպանում է մի անընկճելի հերոսությամբ հմրոպական կուլտուրայի և արեւմտյան քաղաքակրթական դերիշխանությունը արեւելքի կուլտուրային և ֆանատիկոսության դեմ»:

992 «ՌՍՏԻԿ» Հայ կանանց ժողովածու: Ալեքսանդրապոլ, 1904:

Դրախոսություն:—1904, № 8, էջ 95—103: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Ժողովածուն բացվում է Մառի Պելլերյանի «Կինը և հանրային կարծիքը» հրապարակախոսական հոդվածով: Գրքի ղեղարվեստական բաժնում տեղ են գտել Սիւլիլի, տիկին Զ. Մեհարյանի, իշխան Ս. Վ. Արղոյան-Երկայնարազկի և ուրիշների պատմաժողովուրդի ու պատկերները: Գրախոսը ժողովածուի հաջողված գործերից է համարում օր. Մելիք-Հայկազյանի «Մանջուրական սահմանի վրա» պատկերը: Մանջուրական-չինական կյանքին քաջաժանոթ լինելու հանգամանքը հեղինակին հնարավորություն է տվել զեղարվեստորեն ներկայացնելու այդ ժողովուրդների կյանքի ամենաբնորոշ կողմերը: Համառոտակի վերլուծված են ժողովածուում տեղ գտած բոլոր գործերը:

993 Веселовский Ю. Очерки армянской литературы и жизни. 1906.

Դրախոսություն:—1906, № 11—12, էջ 170—171: Ստորագր.՝ Մ:

994 «Армянская муза». Сборник изданный под редакцией Ю. Веселовского и проф. Г. А. Халатянца, с вступит. стат. Москва. [1906].

Դրախոսություն:—1906, № 11—12, էջ 171—172: Ստորագր.՝ Ր:

Ժողովածուն կազմող հեղինակները թարգմանաբար ուսա ընթերցողներին են ներկայացրել Հ. Հովհաննիսյանին, Ս. Շահազիզին, Ռաֆայել Պատկանյանին, Ավ. Իսահակյանին, Հովհ. Թումանյանին և ուրիշների: Կառարված թարգմանությունների մասին զրախոսը զրական կարգիք է հայտնել:

Առաճին հեղինակներ

ԱՐԵՎՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ

995 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը: Բաքու: պ. Ալ. Արեւյանին:

[Հայտնում է, որ խմբագրությունը ստացել է նրա ուղարկած հոդվածը, իսկ երկրորդի մասին կպատասխանեն մեկ ամսից ոչ շուտ]:—1889, № 4, էջ 690:

Տես նաև № 1989 նկարագրությունը:

ԱՐԵՎՅԱՆ ՄԱՆՈՒԿ

996 ԱՐԵՎՅԱՆ Մ. Նմուշներ [Բանաստեղծութ.]: Շուշի, 1888:

Դրախոսություն:—1889, № 2, էջ 318—319: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրախոսված գրքույկը բանաստեղծությունների ժողովածու է, կազմված ինքնուրույն և թարգմանական բաժիններից:

ԱՐՈՎՅԱՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐ

997 ԱՐՉԱՆ Արուսյանին և «Նոր-Դար»-ի վերաբերմունքը:—1894, № 2, էջ 333: (Զանազան լուրեր):

998 [Խ. ԱՐՈՎՅԱՆԻ որդու՝ Վարդան Արուսյանի մահը]:—1896, № 12 էջ 1648—1649: (Զանազան լուրեր):

999 ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎՅԱՆԻ երկերը: [Իսահակ Ժամհարյանի իրատարակությամբ ու Ստեփան Տեր-Սարգսյանի խմբագրությամբ լույս տեսած «Խ. Արուսյանի երկերը» ժողովածուի մասին էլ լուրը ծանոթացնում է գրքի բովանդակության հետ]:—1897, № 1, էջ 167—168: (Զանազան լուրեր):

1000 [ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՐՈՎՅԱՆԻ երեք թոռների օգտին կատարված հանգանակության մասին]:—1897, № 2—3, էջ 403: (Զանազան լուրեր):

1001 ՇՕԳՈՒՏ ԽԱՉ. Արուսյանի թոռների... [Ներկայացված են այն միջոցառումները, որ արվել է մեծ լուսավորչի ընտանիքի օգնության համար կազմակերպված հանգանակության ընթացքում]:—1897, № 7—8, էջ 1144—1145: (Զանազան լուրեր):

1002 [ՀՈՒԿԵԶԱՆԿԻՍԻ Խաչատուր Արոճյանի մահվան 50-ամյակի առթիվ]—1898, № 4, էջ 583, (Զանազան լուրեր)։

1003 [Խ. ԱՅՈՎՅԱՆԻ մահվան 50-ամյակը հանդիսավոր ձևով նշելու համար Թիֆլիսի հայոց մամուլի և գրական շրջանի ներկայացուցիչների որոշման մասին]—1898, № 5, էջ 740, (Զանազան լուրեր)։

Տես նաև №№ 1175, 1923, 6221 նկարագրություններ։

ԱԿԱՊՅԱՆ ԱՐՇԱԿ

1004 ԱԿԱՊՅԱՆ Ա. Մուսինի դանգատը (Արտատպված «Նոր-դար» լրագրից)։ Թիֆլիս, 1890։

Գրախոսություն։—1890, № 2, էջ 281—283, Ստորագր.՝ Ե. Ղ.։

Գրախոսը երկն համարել է ուսանողական համառոտակի ներկայացված է նրա բովանդակությունը։ Արված դիտողությունները վերաբերում են հեղինակի լեզվին։ Այդ մասին գրել է. «Ափսոս, որ հեղինակի լեզուն մշակված, կանոնավոր չէ, այլ մի իսառնուրդ է համարյա գյուղական բարբառի և գրական ոճի...»։

Տես նաև №№ 4785—4787 նկարագրություններ։

ԱԿԱՄՅԱՆ ՊԵՏՐՈՍ

1005 ՀԱՅՈՒՆԻ, Քերթվածք հուշակավոր դերասան Պետրոս Աղամյանի Վենետիկ, 1896։

Գրախոսություն։ Վրույր Ա.—1896, № 6, էջ 839—841։

Տես նաև № 1894 նկարագրությունը։

ԱԿԵԼՅԱՆ ԱԶԱՐԻԱ

1006 [«ՆԵՐԶԱԿ ԱՌԻՔԵԼ» վեպի հաջողության մասին]—1894, № 10, էջ 1520, (Զանազան լուրեր)։

1007 [Ա. ԱԿԵԼՅԱՆԻ «ՆԵՐՏԱԿ ԱՌԱՔԵԼ» վեպը ռուսերեն թարգմանությամբ պարբերաբար լույս է տեսնում «Кавказская жизнь»-ում]—1896, № 2, էջ 334, (Զանազան լուրեր)։

1008 [Ա. ԱԿԵԼՅԱՆԻ «ՆՐԱ ԾԱՎՐ» առանձին

գրքով լույս տեսնելու մասին]—1896, № 3—4, էջ 522, (Զանազան լուրեր)։

1009 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼ, [Լուրը հայտնում է, որ «Кавказская жизнь» ժողովածույում տեղ է գտել Աղեյանի «Ներհակ Առաքել» վեպը՝ հեղինակի թարգմանությամբ]—1896, № 6, էջ 877, (Զանազան լուրեր)։

1010 ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՂ ՎԵՊԵՐ, [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի գալիք երկու կամ երեք համարներում հավանական է կավարտվի «Տգիտության զոհեր» վեպի տպագրությունը]—1897, № 1, էջ 156, (Զանազան լուրեր)։

1011 ԱԿԵԼՅԱՆԻ ՎԵՊԸ, [Մի քանի խոսք Աղեյանի ու նրա «Տգիտության զոհեր» վեպի մասին]—1897, № 2—3, էջ 393, (Զանազան լուրեր)։

1012 ԱՂԱՅԱՆ Ն. Ղուլադր իբրև տիպ հայ վիպագրության մեջ (Աղեյան Ա. «Տգիտության զոհեր» վեպը տպագրվել է «Մուրճ»-ի 1896 թ. №№ 5—12 և 1897 թ. №№ 1—3-ում)։—1897, № 7—8, էջ 1060—1069, № 9, էջ 1247—1263։

Հանգամանորեն վերլուծված է երկրի Գրախոսի կարծիքով «Տգիտության զոհեր»-ը նշանակալից երևույթ է ժամանակակից ժողովրդական կյանքն արտացոլող գրական գործերի մեջ։

1013 [ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՈՍՔ Աղեյանի ու նրա «Սկեսուր» պատմվածքը սուանձին գրքով հրատարակելու մասին]—1899, № 4—5, էջ 540, (Զանազան լուրեր)։

1014 [«ԲԱՋՄԱԿՎՈՂ»-ը Աղեյանի «Սկեսուր» պատմվածքի մասին]—1899, № 6, էջ 733, (Զանազան լուրեր)։

Ա.-ԴՈ. (Հովհաննես ՏԵ-Մարտիրոսյան)

1015 Ա.-ԴՈ. Հայրենիքի կարոտը (Պատկերաբանաբանական հարցազրույցների կյանքից)։ Ս. Պետերբուրգ, 1905։

Գրախոսություն։—1905, № 7, էջ 114—115, [Գրախոսը չի նշված]։

ԱԼԱՄԻԱՐՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

1016 ՎԱՆՅՅԱՆ Գ. Հայեր բողաներից (Հարություն վարդապետ Ալամդարյան, Քերթնե Պատ-

կանյան, Բոշա Հանես օղի)։—1897, № 10, էջ 1394—1403, •

Հոգվածը նվիրված է Բոշայական ծաղում ունեցող հայ գործիչներին, Պատմական տեղեկություններ կան Գնչուների ու հրեաների մասին։

ԱԼԻՇԱՆ ԳՆՉՈՒՆԻ

1017 ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ Հայր Ղևոնդ Ալիշանի հորեկյանը։—1890, № 4, էջ 628—629,

1018 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [«Մուրճ»-ի խմբագրությունը Գնեհտիկ ուղարկած հատուկ հեռագրով շնորհավորել է Ալիշանին՝ նրա պրական գործունեության 50-ամյա հորեկյանի առթիվ]։—1890, № 5, էջ 775,

1019 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [«Մուրճ»-ը հայտնում է, որ ստացվել է հայր Ղևոնդ Ալիշանի հորեկյանը շնորհավորելու առթիվ խմբագրության ուղարկած հեռագրի պատասխանը]։—1890, № 6, էջ 918—919,

1020 [Գնչուներ ԱԼԻՇԱՆԻ րնտրվել է ծնայի համալսարանի պատվավոր դոկտոր]։—1897, № 11—12, էջ 1679, (Ջանազան լուրեր)։

1021 Գնչուներ ԱԼԻՇԱՆԻ [Մահազղ]։—1901, № 11, էջ 252,

«Մուրճ»-ի խմբագրությունը ցավակցություն է հայտնել 80-ամյա նահապետի մահվան առթիվ, խոստացել է հանդեսի առաջիկա համարներից մեկում հանդամանորեն ներկայացնել մեծանուն բանաստեղծ-գիտնականի կյանքն ու գործունեությունը։

1022 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Թիֆլիսի հոգևոր դասը հրաժարվում է Ալիշանի մահվան առթիվ հոգեհանգիստ կատարել]։—1901, № 12, էջ 199—202, (Ներքին տեսություն)։

Հոգևորականությունը իր նմանօրինակ վերաբերմունքը բացատրել է հանգուցյալի կաթոլիկ լինելու հանգամանքով։

Տեսության հեղինակը խստիվ դատապարտում է նրանց վարմունքը։

1023 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները [Տեսությունը վերաբերում է «Բազմավեպ»-ի

1902 թ. փետրվարյան համարին. որտեղ խոսում է նաև «Գնչուների» պատկերազարդ հանդեսի վերջին համարներից մեկում լույս տեսած Ղ. Ալիշանին նվիրված հոգվածի մասին]։—1902, № 2, էջ 243—244,

1024 ԵՐԵՄՅԱՆ Ս. Կենսագրություն Ալիշանի Գնեհտիկ, 1902,

Գրախոսություն։—1902, № 6, էջ 170—171, Ստորագր.՝ Լ.։

Գրախոսականից պարզվում է, որ գրքի հեղինակը Ս. Երեմյանն է։ «...Եվ ճիշտ քննական վերաբերմունք, վերլուծություն մենք չենք տեսնում այդ գրքի մեջ, Այդպիսի վերաբերմունք հագիվ թե կարելի լինի սպասել հայր Ալիշանի պես մարդու հետ ապրած միաբանակիցներից... Ցանկալի կլիներ, որ հ. Ալիշանի գրական գործունեության ուսումնասիրությունն էլ տրվեր հասարակության»...—գրել է գրախոսը Գնչինս գրքի արժանիքներից է համարել գրքում տեղ գտած բազմավաստակ գիտնականի գործերի ցուցակը։

1025 ՀԱՅՐ Ղևոնդ Ալիշանի հիշատակին «Ջգացմունք» ժողովածու, Խմբագրեց Գրիգոր Բալասյանը, Գնեհտիկ, Ս. Ղազար, 1902,

Գրախոսություն։—1903, № 2, էջ 215—217, Ստորագր.՝ Տ. Լ.։

Ժողովածույում տեղ գտած նյութերի մասին գրախոսի կարծիքը բացասական է։

Տես նաև №№ 2244, 4729, 4735 նկարագրությունները։

ԱԼԳԻԱՐ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

1026 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները [Տեսությունը վերաբերում է Արևելյան մամուլ-ի 1904 թ. հունիսյան համարում տեղ գտած Ալփիարի գործերից մեկին, ուր գծագրված է ժամանակակից հայ «Վարժապետի» տիպը]։—1904, № 8, էջ 152,

ԱՀԱՐՈՆՅԱՆ ԱՎԵՏԻՍ

1027 ԱՀԱՐՈՆՅԱՆ Ա. Պատկերներ (Վերջին տաճկահայոց կյանքից)։ Մոսկվա, 1900,

Գրախոսություն:—1901, № 2, էջ 253—255, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

1028 [ԱՀԱՐՈՆՅԱՆԻ «ԽԵՂՃԵՐՈՒ» պատմվածքների ժողովածուն լույս տեսնելու մասին]—1902, № 9, էջ 258, նույնը՝ № 10, էջ 238, (Հայտարարություններ):

1029 [ԱՀԱՐՈՆՅԱՆԻ «ԿՅԱՆՔԻ ՂԱՍՐ» պատմվածքը լույս տեսնելու մասին]—1903, № 10, էջ 234, (Հայտարարություններ):

1030 ԳՐԱԿԱՆ ԷՔԻԿԱ և ԱՏԱՐՈՆՅԱՆ—1906, № 8, էջ 102—107, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Հեղինակը Ատարոնյանին մեղադրել է զրական էքիկայի խախտման մեջ, Հոգվածում ներկայացված է Լ. Սարգսյանի դեմ տարվող այն կոմպանիան, որ ղեկավարել է «Ալիք»-ը առաջինիս ունեցած հակադաշնակցական հայացքների ու նրանց մեքենայությունները բացահայտող զրական-հրապարակախոսական գործունեության համար:

1031 ԱՀԱՐՈՆՅԱՆ Ա. Ազատության ճանապարհին [Թիֆլիս, 1906]:

Գրախոսություն:—1907, № 2, էջ 98—109, [Գրախոսը չի նշված]:

Տես նաև № 944 նկարագրությունը:

ԱՂԱՅԱՆ ԱՂԱՅԱՐԱՆ

1032 [Ղ. ԱՂԱՅԱՆԻ աշխատությունների լիակատար ժողովածուն հրատարակելու համար կազմակերպված հատուկ մասնաժողովի մասին]—1892, № 12, էջ 1887, (Ձանազան լուրեր):

1033 [Ղ. ԱՂԱՅԱՆԻ աշխատությունները հրատարակելու առիթով Ալեքսանդրապոլից ստացված նամակի մասին]—1893, № 2, էջ 347, (Ձանազան լուրեր):

1034 [Ղ. ԱՂԱՅԱՆԻՆ Էջմիածնի տպարանի և ձուլարանի կառավարիչ նշանակելու մասին]—1893, № 7—8, էջ 1289, (Ձանազան լուրեր):

1035 Ղ. ԱՂԱՅԱՆԻ Էջմիածնի ճամբարանի ավագ դաստիարակ և ուսումնական հանձնաժողովի անդամ—1893, № 9, էջ 1456, (Ձանազան լուրեր):

1036 [«ԱՐԶԱԿԱՆՔ»-ը Ղ. Աղայանի «Իմ կյանքի գլխավոր դեպքերը» հիշողությունների մասին]—1893, № 12, էջ 1947—1948, (Ձանազան լուրեր):

Խոսքը վերաբերում է «Արձագանք»-ի ընթացիկ տարվա № 150-ի առաջնորդողին, որտեղ հոգվածադիրը հիշողություններում պործածված ինչ որ «մի խոսքի, բառի» հետևյալ ընկած փորձել է պախարակել «Մուրճ»-ի խմբագրությանն ու միծանուն գրող-մանկավարժին:

1037 ԱՂԱՅԱՆ Ղ. Իմ պատասխանը Պերճ Պողոսյանին—1894, № 1, էջ 148—149, (Նամակ խմբագրին):

1038 Ղ. ԱՂԱՅԱՆԻ հիշատակարանը [Լեզգծված է հիշատակարանի տպագրման անհրաժեշտությունը, նրա ճանաչողական մեծ արժեքը «Մուրճ»-ի խմբագրությունը պաշտպանում է իր դիրքը Աղայանի գործին հանդեսի էջերում տեղ տալու հարցում]: «...Մենք այնուամենայնիվ երբեք չենք փոշմանած լինի այդ հիշատակարանի տպագրության համար».—զրել է «Մուրճ»-ը]—1894, № 1, էջ 153—154, (Ձանազան լուրեր):

1039 [ԿԱՔՈՂԻԿՈՍԻ առաջարկությամբ Ղ. Աղայանին թողնակվորելու մասին]—1894, № 9, էջ 1336, (Ձանազան լուրեր):

1040 [Ղ. ԱՂԱՅԱՆԻ նյութական օգնություն ցույց տալու և այդ առիթով հատուկ հանձնաժողով կազմակերպելու մասին]—1895, № 6, էջ 896—897, (Ձանազան լուրեր):

1041 ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ գրադեպներին (Ղ. Աղայան, Շիրվանզադե, Հ. Քումանյան)—1897, № 2—3, էջ 407, (Ձանազան լուրեր):

1042 [Ղ. ԱՂԱՅԱՆԻ իր «Ժամանակակից տեսնախոսությունը» նվիրել է «Մուրճ»-ի ղեկավարության 10-ամյակին]—1898, № 6, էջ 900, (Ձանազան լուրեր):

Այդ առթիվ «Մուրճ»-ը գրում է «Մենք որդի չեցինք ժամանակակից ատենախոսություն»-ը տպագրել «Մուրճ»-ի ներկա տարվա հոկտեմբերի համարում, որը լինելու է մի արտակարգ հրատարակություն «Մուրճ»-ի 10-ամյակի լրանալու առթիվ:

1043 Ս. ՄԱՆԻՆՅԱՆ և Ղազ. Աղայան, [Խընդիրը վերաբերում է Սեդրակ Մանգինյանի 1897 թ. «Արձագանք»-ում տպագրած գրախոսականին նվիրված Ղ. Աղայանի «Գուլիվերի ճանապարհորդությունը» գրքի թարգմանությանը]—1898, № 7—8, էջ 1166—1168: (Զանազան լուրեր):

1044 ՂԱԶԱՐՈՍ Աղայանը Հին Ղրիմում, [Մեկնել էր կազդուրվելու ձմեռան տարած ծանր թոքերի բորբոքման պատճառով]—1899, № 6, էջ 732: (Զանազան լուրեր):

1045 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Ղ. Աղայանի գրական գործունեության 40-ամյակի շուրջը]—1902, № 4, էջ 194: (Ներքին տեսություն):

Տեսության ներկա բաժնից տեղեկանում ենք, որ մի խումբ համակրողներ մտադրվել են բնտանեկան նեղ շրջանակում նշելու Ղ. Աղայանի գրական գործունեության 40-ամյակը Հեղինակը բնագծելով անվանի գրող-մանկավարժի տեղը հայ գրականության մեջ, ողջունում է նման նախաձեռնությունը, հույս հայտնելով, որ այն լայն արձագանք կգտնի հասարակության ամենալայն շրջաններում:

1046 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսարանը խոսում է Ռազմավեպ-ի 1902 թ. հունիսյան համարում տեղ գտած Ղ. Աղայանի կենսագրությունը՝ հոդվածի մասին]—1902, № 6, էջ 234—235:

1047 ՂԱԶԱՐՈՍ Աղայան (Նրա գրական գործունեության 40-ամյակի առիթով)—1903, № 5, էջ 70—84, № 6, էջ 48—59: Ստորագր.՝ Մար. Հար.

Հոդվածը նվիրված է Աղայանի կյանքին ու գրական գործունեությանը Հեղինակը հանգամանորեն վերլուծության է ենթարկել անվանի գրողի վիպական գործերը, ռուսախոսներին ու հեքիաթները Ընթերցողին է ներկայացված նաև նրա մանկավարժական գործունեության սեղմ պատկերը ու թարգմանական արվեստը:

Տես նաև №№ 1088, 1781, 1783, 1788, 4888, 4903-ա, 5127 նկարագրություններ:

ԱՃԵՄՅԱՆ ՄԿՐՏԻՉ

1048 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը խոսում է Ռազմավեպ-ի

1901 թ. ապրիլյան համարում տեղ գտած արևմտահայ բանաստեղծ Աճեմյանին նվիրված հոդվածի մասին]—1901, № 4, էջ 274—276:

ԱՄԻՐՃԱՆՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆ

1049 ԱՄԻՐՃԱՆՅԱՆ Տ. Ուսյալ պանդուխտ (Վանեցոց կյանքից): [Դրամա]: Ամբիոփեց Խ. Տեր-Հովհաննիսյան, Թիֆլիս, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 2, էջ 219: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Դրախոսված գրքը մի ողբերգություն է հայ պանդուխտների կյանքից, որ Խ. Տեր-Հովհաննիսյանը ներկայացրել է հասվածաբար:

ԱՆԱՆՅԱՆ Կ.

1050 ԱՆԱՆՅԱՆ Դ. Կորածներ: Պիես 5 գործողությամբ: Թիֆլիս, 1904:

Դրախոսություն:—1904, № 7, էջ 100—102: Ստորագր.՝ Արշ. Աթա.:

Դրախոսը կասկածի տակ է առել գործի ժանրը. (դրամա, կատակերգություն, թե՛ ֆարս). այն համարել է «հիմարություն», հայ գրականության համար «կորած աշխատանք»:

ԱՌԱՆՉԱՐ (Միսակ Իսյումեյան)

1051 ԱՌԱՆՉԱՐ՝ Վշտի ծիծաղը: Թիֆլիս, 1905:

Դրախոսություն:—1906, № 1, էջ 146: Ստորագր.՝ Նա.:

Դրախոսված գրքույկը հեղինակի պատմվածքների ժողովածուն է: Դրախոսը համակրանքով է խոսում հեղինակի ու նրա ժողովածուի մասին:

1052 [ԱՌԱՆՉԱՐ՝ Վշտի ծիծաղը՝ ժողովածուի վաճառքի մասին]—1906, № 6, էջ 6. նույնը՝ № 7, էջ 128:

Տե՛ս նաև № 942 նկարագրությունը:

ԱՍՊԱՐ [ՎԱՀԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ]

1053 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Մամուլի տեսություն է. գրախոսված է «Մասիս» շաբաթաթերթի 1902 թ. № 1—4-ում լույս տեսած «Մերուկին խղճահարությունը» նովելը: Դրախոսը գործը համարել է թույլ: Տեսության

մէջ դատողութիւններ կան արեւմտահայ արձակի մասին ընդհանրապէս]։—1902, № 3, էջ 225—227։

1054 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակութիւնները [Տեսութիւնը վերաբերում է «Հանգես ամսօր-յա»-ի 1902 թ. մարտյան համարին, որտեղ գնա-նաւորել է «Մասիս»-ում լույս տեսած Ասպարի «Սնուկի» խղճաւարութիւնը եովելը]։—1902, № 3, էջ 229—230։

ԱՌԲԱՆԱԶ ՓԱՐԱԿԵՑԻ

1055 ԱՌԲԱՆԱԶ փամբակեցի Սիրո պոեզիա նմանողութիւն թիֆլիս, 1893։—Ով կարգա, նա մարդ ա։ Թիֆլիս, 1893։—Դադափարական օ-րիորդ։ Վեպ. մասն 1-ին։ Թիֆլիս, 1893։

Իրախոսութիւն։—1893, № 5, էջ 807—808։ Ստորագր.՝ Ս. Թ.։

Ա. ՄԱՐԿԱՐ | Մարգար Ալեոխայան |

1056 Ա. ՄԱՐԿԱՐ։ Երախտիք։ Պատմվածք։ Բարո, 1904։

Իրախոսութիւն։—1905, № 4, էջ 189—190։ Ստորագր.՝ Տ. Զաւեն։

Պատմվածքը եւ իրված է հայ ինտելիգեն-ցիայի պատմութեամբ պարծելու հարցին։ Դրախոսը խորհուրդ է տվել «Հավ կլինեն, որ գրական աս-պարեղ իշխող մեր սկսնակ ուժերը փոխանակ թե-յաներ պաշտպանելու, տենդենցիոզ գրականու-թիւն անելու, ջանային անկեղծորեն պատկե-րացնել մեզ՝ իրենց զգացած, ապրած, դիտած կյանքը»...

ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ ՍՏԵՓԱՆ ԲԱՆԱՆԵՑԻ

1057 ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ Ստեփան Բանանեցիի Վեկավարներ իրք Ա. 1. Կապ րոնդը 2. Մեր տերը Արտատպված «Լուսա» հանդեսից։ Թիֆ-լիս, 1897։—Սամիտարնի։ Թիֆլիս, 1897։

Իրախոսութիւն։ Աղբալյան Ն.—1898, № 5, էջ 698—704։

ԱՏՐՊԵՏ (Սարգիս Մուրալայեան)

1058 «ՄՈՒՐԸ»-ի նամակագրութիւնը «Մուրը»-ի վեպերը [Հանդեսի ներկա համարում սկսվել է Սարգիս Ատրպետյանի «Եւ Կարապետ»

վեպի տպագրութիւնը]։—1889, № 6, էջ 982—983։

1059 «ՄՈՒՐԸ»-ի նամակագրութիւնը [Եւր-րագրութիւնը հայտնում է, որ հանդեսի այս հա-մարում վերջանում է Սարգիս Ատրպետյան ծածկանունը կրող հեղինակի «Եւ Կարապետ» վե-պի տպագրութիւնը, որ այն լույս է տեսնելու նաև առանձին գրքով, Հեղինակը խոստացել է խմ-րագրութիւնը հանձնել իր նորավարտ «Ալմաստ» սովորածավալ վեպը]։—1889, № 9, էջ 1487։

1060 ԱՏՐՊԵՏՅԱՆ Ս. Շուշան։ Ողբերգութիւն երեք արարվածով (Թուրքիայի հայոց կյանքից)։ Պետերբուրգ, [1890]։

Իրախոսութիւն։—1893, № 4, էջ 622—629։ Ստորագր.՝ Ս. Թ.։

Ողբերգութիւն մասին գրախոսի կարծիքը բացա-սական է. «Շուշան»-ը համարել է զբաղաւոր թանարով պրածա գործ։

1061 ԱՏՐՊԵՏ։ Քոս եղիկ։ Վեպ։ Թիֆլիս, 1898։—Շինոց։ Պատկեր։ Ն. Նախիջևան։—1898 ժողովաներու Պատկեր։ Ն. Նախիջևան, 1899։

Բերսայի Առաքելը։ Վեպ։ Ն. Նախիջևան, 1899։—Թալուսմարցիներու Պատկեր։ Ն. Նախիջևան, 1899։

Իրախոսութիւն։—1900, № 1, էջ 83—90։ Ստորագր.՝ Մար. Հար.։

1062 ԱՏՐՊԵՏ։ Երկերի ժողովածու։ Հատոր 1-ին պատկերներ։ Թավրիզ, 1904։

Իրախոսութիւն։—1904, № 6, էջ 147—151։ Ստորագր.՝ Տ. Զ.։

Իրախոսված են հատորում տեղ գտած «Ե-րախտապահանք կամ տոժիկ», «Երկու վալի մի վիլայէթում, կամ Այլի խանում», «Խառախը-խա», «Մայտյալ սուլթան», «Կաղ Նազո», «Ղա-դի», «Վիշապի առագաստը», «Փաշան», «Թյուլ-հաների», «Օրինական ժողովագ, կամ խոփ» գործերը։

Տե՛ս նաև №№ 4490 նկարագրութիւնը։

ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ ԱՎԵՍԱՆԴԻ

1063 ԱՐԱՐԱՏՅԱՆ Ա. Երկու թումբ, կամ խեղճ սիրահաններ 2-րդ տպագրութիւն։ Թիֆլիս, 1895։

Դրախոսություն:—1896, № 1, էջ 124:
Ստորագր.՝ Լ. Մ.:

Դրախոսը բավարարվել է երկի բովանդակու-
թյունը պատմելով, Վիսպակի նյութը մի դժբախտ
սիրո պատմություն է գրված «Ժողովրդական ու-
ղով ու լեզվով»:

ԱՐԻՈՒ ՍԻՄՈՆ

1064 ԱՐԻՈՒ ՍԻՄՈՆ Նորավկայեցի, Ռուսուք,
1903:

Դրախոսություն:—1903, № 9, էջ 192—
195: Ստորագր.՝ Զավեն:

Համառոտակի վերլուծված է ժողովածություն
տեղ գտած «հնդրանք մր», «Ամուրիի պատմու-
թյուն», «Պատկեր», «Խորտակված արտի մը վրե-
ժը», «Ուշ մնացած», «Իժպոնածները», նորավ-
կայեցի «Արգոն Սիմոն՝ այն անհամար թրքա-
ցորդներից միին է, որոնք չլիսին իսկապես, թե
ինչու են գրում նախադասություններ, նախադա-
սություններ ու նախադասություններ... Սա գրա-
կանություն չէ, այլ ինքնապատմություն».— գրել
է քննադատը:

ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ ԳՐԻԳՈՐ

1065 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Սիրո պատրանք (սեփե-
լինա», հոգրանական էություն, Հեղինակություն
Գ. Արծրունու) [Արտատպված «Մշակ»-ից Թիֆ-
լիս, 1891]—1891, № 12, էջ 1580—1589:

Ներկայացված է երկի բովանդակությունն ու
հանգամանորեն վերլուծված է:

ԱՐՓԻԱՐՅԱՆ ԱՐՓԻԱՐ

1066 [«ՄՈՒՐՆԱ»-ի խմբագրությունը Պոլսի իր
հասուկ թղթակցի միջոցով ցավակցություն է
հայտնել «Հայրենիք» թերթի խմբագիր Արփիար
Արփիարյանին, նրա վրա կատարված մահափոր-
ձի առիթով]—1896, № 1, էջ 157: (Զանազան լու-
րեր):

1067 ԽԱԶ-ՊԱՊՅԱՆ [Արփիարյանի վրա կա-
տարած մահափորձի մասին]—1896, № 1, էջ
234—235: (Լուրեր Պոլսից):

1068 [Ա. ԱՐՓԻԱՐՅԱՆԻՆ սպանելու փորձի
մասին]—1903, № 2, էջ 258: (Արտաքին տեսու-
րություն):

Վենետիկից ստացված հեռագիրը հաղորդել է
այն մահափորձի մասին, որ կատարվել է հայ
հրապարակախոս ու գրող [Արփիար] Արփիարյա-
նի կյանքի դեմ: Ընդադրում են, որ սպանության
փորձի զրդապատճառները դուրս բաղաբական են:

1069 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսությունը վերաբերում է «Բաների գրականու-
թյան և արվեստի» հանդեսի 1903 թ. Ա. գրքում
տպագրված Ա. Արփիարյանի «Կարմիր ժամոց
պատմվածքին»]—1903, № 9, էջ 230—231:

1070 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսությունը հեղինակը կանգ է առել «Շիրակ»-ի
1905 թ. № 1-ում տեղ գտած այն հոդվածի վրա,
որ վերաբերում է Արփիար Արփիարյանին]—
1905, № 2—3, էջ 257—259:

ԲԱՔԱՅԱՆ ԽԱԶԱՏՈՒՐ

1071 ԲԱՔԱՅԱՆ Խ. Բանասանդղություններ
Հատոր 1-ին, Թիֆլիս, 1904:

Դրախոսություն:—1904, № 8, էջ 107—
109: Ստորագր.՝ Կ. Հ.:

«Զգիտեմ ուրիշներն ինչպես, բայց մենք
անկեղծորեն խորհուրդ կտայինք այ. Բարայանին
միանգամ ընդմիշտ վար դնել գրիչը և էլ երբեք
մի հատիկ տող ուսանավոր չգրել: Այս է գրա-
խոսի կարծիքը:

1072 ԲԱՔԱՅԱՆ Խ. Վաղածամ մահ. Ողբեր-
գություն ինդ արարվածով, Թիֆլիս, 1904:

Դրախոսություն:—1904, № 10, էջ 151—
154: Ստորագր.՝ Զավեն:

(«...Ահա ձեզի «Վաղածամ մահ»-ը: Խայտա-
ռակությունը կատարյալ դարձնելու համար կմնա
որ ան փորձեն ներկայացնել...—գրել է գրա-
խոսը:

1073 ԽՈՒՍԱՓՈՂ փաստեր—Հայ «Բայրներ»
—1905, № 1, էջ 165—167: Ստորագր.՝ տեղ՝:

Ֆիլիստինը վերաբերում է «մեծության մա-
նիպուլ բռնված» մանկավարժ-գրող Խ. Բարա-
յանին, որը մի հայհոյական գրությամբ խմբա-
գրությունը մեղադրել է կոդմանակալության մեջ:

ԲԱՔԻՅԱՆ ՍԻՄԵՈՆ

1074 ԲԱՔԻՅԱՆ ՍԻՄ. Բանաստեղծություններ
Ս. Պետերբուրգ, 1904:

Գրախոսություն:—1904, № 8, էջ 106—
107, Ստորագր.՝ Կ. Հ.:

«Բանաստեղծական խանդից ու հույզից զուրկ
գործերի հավաքածու է».— գրել է հեղինակը գր-
քույկի մասին:

ԲԱՔԻՆՅՑ (Կարլիկ Մնացականյան)

1075 ԵԱՐՈՒՆԱԿԻՍՆԱՅԻՆ վեպեր: [Հայտնում է,
որ «նորեկ» վեպի տպագրությունը վերջանալու
է հանդեսի երկու կամ երեք համարներում]—
1897, № 1, էջ 156: (Զանազան լուրեր):

1076 ԲԱՔԻՆՅՑԻ «նորեկ» վեպը: [Հայտնում
է, որ վեպի տպագրությունը վերջանում է ամսա-
գրի ներկա համարում: Մի քանի խոսք է ասված
վեպի արժաներնիկի մասին]—1897, № 5, էջ
730—731: (Զանազան լուրեր):

1077 ԲԱՔԻՆՅՑ Գ. նորեկ վեպ: Թիֆլիս, 1897:

Գրախոսություն: Վարդանյան Գ.—1897,
№ 6, էջ 862—866:

1078 ԱՂԱՋԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ Անդրկովկասում և
Բաբկենցի «նորեկ» վեպը:—1897, № 10, էջ 1458
—1459: (Զանազան լուրեր):

ԲԱՂԱՍՅԱՆ ԳԻՐԿՈՐ (Բալասանյան)

1079 ԲԱՂԱՍՅԱՆ Գ. Ռոստոմ և Սալման. Կեր-
անական ուժ ունեցող հսկաներ (Տաճկահայոց
ժողովրդական ավանդություն): Թիֆլիս, 1896:

Գրախոսություն:—1897, № 11—12, էջ
1643—1647, Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.:

Հովհաննես Տեր-Մկրիչյանը ներկա գրքույ-
կը գրախոսելու հանձնարարությունը ստացել է
«Մուրճ»-ի խմբագրությունից: Գրքույկի հեղինա-
կը հենվելով ժողովրդական ավանդության վրա
փոխադրելու նպատակով, գտել Սասունի վեպի
և Շահ-Նամեների միջև Գրախոսին գրադնջրել
է խնդրի հենց այդ կողմը: Այդ առթիվ արված
դատողություններում նա, բնահանուր առումով,

համակրանքով է խոսել երիտասարդ բանաս-
տեղծի մասին:

1080 ԻՌՍՏՈՄԻ Սալման. Կերանական ուժ ու-
նեցող հսկաներ (Տաճկահայոց ժողովրդական
ավանդություն): [Թիֆլիս, 1896]:

Գրախոսություն:—1898, № 1, էջ 135
—141, Ստորագր.՝ Սևակուն:

Գրախոսը հեղինակին մեղադրել է քանադո-
ղության մեջ: Ներկայացված մեղադրանքը հաս-
տատել է Ղ. Աղայանի, Հրմոնտովի, Գ. Աստվա-
ծատրյանի ստեղծագործություններից բերած օրի-
նակներով: Քննադատական խոսք է ասված նաև
«Մուրճ»-ի գրախոսի հասցեին (տևս նախորդ
նկարագրությունը), որ զրվատանքի խոսք է ասել
Բալասանի գործի մասին: «Այդ գրքի հրա-
պարակ զարթ մի մեծ ծաղր է հայ զրականության
համար, իսկ «Մուրճ»-ի մեջ թույլ արված սխալն
այդ գրքի մասին, անշուշտ պետք է ուղղել, որ և
սրանով կատարած ենք համարումս:

1081 ՄԻ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅԱՆ առթիվ: [Խոսքը
վերաբերում է Գ. Բալասանի «Ռոստոմ և Սալ-
ման»-ի մասին «Մուրճ»-ի 1897 թ. № 11—12-ում
լույս տեսած Հովհաննես Տեր-Մկրիչյանի գրա-
խոսականին]—1898, № 1, էջ 166: (Զանազան
լուրեր):

1082 ՄԻ ՀԱՅՈՑ Թերթ, որ զրական գողություն
է քարոզում:—1898, № 2—3, էջ 386—387: (Զա-
նազան լուրեր):

Խնդիրը վերաբերում է Գ. Բալասանի
«Ռոստոմ և Սալման» գրքի մասին «Մուրճ»-ում
տեղ գտած գրախոսականներին և այդ առթիվ
«Միակ»-ի ցուցադրած վերաբերմունքին:

1083 «ՄՈՒՐԴ»-ի փոստարկը Շուկվեր պ.
Գ. Բալասանի [խմբագրությունը պատասխա-
նել է Բալասանյանի եղբոր այն «հերքմանը», ո-
րով կամեցել են ցույց տալ այն «վկանիքին»,
որոնք տեսել ու կարդացել են «Ռոստոմ և Սալ-
ման» գրվածքը զեռես 1884 թ.՝ Գ. Աստվածատր-
յանի «Ներկու հսկա» պոեմը 1888 թվականին «Աղ-
բյուր»-ում լույս տեսնելուց առաջ: Խմբագրու-
թյունը վկաները բառը առել է շակերտների մեջ,
նրանց վախճանված լինելու պատճառով. (Բաֆ-
ֆի, Ստ. Պալասանյան, Բարսեղ Քամայան):

«...Դուք մի միստիֆիկատոր եք ոչ միայն զրականության մեջ, այլև ձեր այս հերքումի՞ն մեջ»...—գրել է «Մուրճ»-ը]։

1084 [Գ. ԲԱԼԱՍՅԱՆԸ և նրա ուսուցիչները]։—1899, № 11—12, էջ 1502։ (Զանազան լուրեր)։

«Մուրճ»-ի արտահայտությամբ Գ. Բալասյանին «իբրև զրական միստիֆիկատորի» իրենց պաշտպանության տակ են առել «նրա ուսուցիչները» «Մշակ»-ն ու «Բաղմավեպ»-ը (Տես «Մշակ» 1898, № 35, № 232)։

ԲԱՅԱՆՔԻՆ (Հակոբ Ղազարյան)

1085 ԲԱՅԱՆՔԻՆ Թատիր (Տաճկահայ պատանիների կյանքից)։—Թիֆլիս, 1889։

Դրախտություն։—1889, № 8, էջ 1225—1226։ Ստորագր.՝ Ա.։

Ինքնակենսագրական բնույթի գործ է. հեղինակը մի քանի զրվագներ է պատմում իր պատանեկան կյանքից, բնիկըսողին ներկայացնում այն հանգամանքները, որոնք ստիպել են նրան թողնել հայրենի Հին Բայազետը՝ ղիմել պանդըխտության։ Դրախտությունը զգալի արժանիքներ ու համարում այն մանկա-պատանեկան զրականության լավագույն գործերից մեկը։

1086 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Հ. Գյուլն (Մի արկած քրդերի կյանքից)։—Թիֆլիս, 1890։

Դրախտություն։—1890, № 12, էջ 1744—1745։ Ստորագր.՝ Ք.։

«Իբրև ժողովրդական պիք»՝ նա կարող է բնիկըսողներ գտնել, ուսկայն այն անկատար է և միայն մասամբ հաջողված»։

ԲԱՐԹԻՈՍ

1087 ԲԱՐԹԻՈՍ, Տանջված սրտեր։ Վեպ։ Մասն 1-ին։ Թիֆլիս, 1897։

Դրախտություն։ Մ. Եսայան «Մի նկատողություն»։—1899, № 4—5, էջ 504—505։

Դրախտությունը վեպը համարել է «նախ մտքի մի անմիտ արտահայտություն»։ Հեղինակին մեղադրել է բանագրողության մեջ.՝ Օրինակներով ապացուցում

է, որ այն կոն Մանվելյանի «հորտակված կյանք» վեպի մասնակի արտահայտությունն է։

ԲԱՐԵՈՒԿԱՐՅԱՆ ԴԵՂՈՐԿ

1088 [Գ. Բարեսուղարյանի «Բարեսուղար մարդիկ» պոեմայի մասին]։—1889, № 6, էջ 963—964։ Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Հողվածագիրը պաշտպանության տակ է առնում Գ. Բարեսուղարյանի պոեմը անհարկի հարձակումներից, որի ներածությունը տպագրվել էր «Մուրճ»-ի 1889 թ. № 1-ում, էջ 60—66 և Ղ. Աղայանը այն անվանել էր «պարկապուղի»։ Հողվածում պոեմի վերջաբանից տպագրված հատվածը ուղղված է Աղայանի դեմ։ Հեղինակը մեղադրում է նրան կողմնակալության ու մեծամտության մեջ։

ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ ԴԵՐԵՆԻԿ

1089 [ԴԵՐԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃՅԱՆԻ Բանաստեղծությունների ժողովածուն լույս տեսնելու մասին]։—1899, № 4—5, էջ 540։ (Զանազան լուրեր)։

1090 ԴԵՄԻՐՃՅԱՆ Դ. Ուխտավորներ։—Աշտարակ հերթաթերթ։ Թիֆլիս, 1905։

Դրախտություն։—1905, № 7, էջ 116։ [Դրախտություն չի նշված]։

ԴՈՒՐԵԱՆՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ

1091 ԴՈՒՐԵԱՆՅԱՆ Հ. Մանոթ պատկերներ։ Ս. Պետերբուրգ, 1903։

Դրախտություն։—1903, № 9, էջ 188—189, Ստորագր.՝ Ն.։

Տեղեկանում ենք, որ զրգուկի հեղինակը սկսնակ է։ «Մանոթ պատկերներ»-ի նյութը կենցաղային մանրութեք են և Դրախտության կաթիլը նշատավոր չէ։

ԴՈՒՐՅԱՆ ՊԵՏՐՈՍ

1092 ԶՈՒՄԱՆՅԱՆ Արշակ, Պետրոս Գուրյան։ Կենսագրական և բնագրատական ուսումնասիրություն։ Թիֆլիս, [1894]։

Դրախտություն։—1894, № 11—12, էջ 1667—1671։ Ստորագր.՝ Լ. Մ.։

Դրախտությունը գովաստում է խոսել Զուրյանյանի ներկա ուսումնասիրության մասին, իր տեսակի

միջ այն համարել է մեր նորագույն գրականության առաջնեկը, ուր այնքան բարեխղճորեն ու հանգամանորեն է վերադասարկված մեծանուն բանաստեղծի կյանքի ու գրական կարճատև գործունեության նկարագիրը:

1093 ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՌԻՒՐԵՆԻ, Հեծեծանքների երգիչը, Պետրոս Դուրյան: (Կրիտիկական էություն):—1903, № 3, էջ 112—136:

ԵՄԱՆՍՈՆ ԶԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

1094 ԵՄԱՅԻՆ Հար. Գրքացի ստրուկներ: Պատկեր: Թիֆլիս, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 2, էջ 219—220: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Գրախոսը պատկերի նյութը գտնել է հետաքրքրական, իսկ գրվածքն ամբողջությամբ որակել է որպես «վերին աստիճանի միամիտ» աշակերտական գրվածքի ապավորություն թողնող գործ:

1095 ԵՄԱՅԻՆ Հար. Լոխմանի հեքիմը: Պատկեր: Թիֆլիս, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 6, էջ 115—116: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Պարոն Խաչանի պատկերները ցույց են տալիս, որ նա ոգևորված է ժողովրդական նախապաշարմունքների հետ կովելու ցանկությամբ և ղեկավարվում է համակրելի գիտումներով, ուստի շատ տարօրինակ է, որ նա իրեն թույլ է տալիս առնանդման այնպիսի ցինիկ նկարադրություն, որ վալել է միայն պոստիկադրներինս.— գրել է գրախոսը:

1096 ԵՄԱՅԻՆ Հար. Կյանքի ու մահից: Վեպիկ: Թիֆլիս, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 7, էջ 178—183: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Դրախոսված գրքույկը կենցաղային վիպակ է, գրախոսի կարծիքը միանգամայն բացասական է:

1097 ԵՄԱՅԻՆ Հար. Կյանքի խորշերից: Պատկերներ: Ալեքսանդրապոլ, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 12, էջ 172—175: Ստորագր.՝ ԱԹԱ:

Դրախոսված գիրքը պատմվածքների ժողովածու է, որտեղ տեղ են գտել «Որալի հերոսներ», «Հոգեհացը», «Անմեղ դո՛հ», «Սիրո հարություն», «Քանադալկյաններ», «Քիչկեր», «Ծառախոսը» պատկերները: Համառոտակի վերլուծված են բոլոր պատմվածքները: Գրախոսի կարծիքով «Խոսքի» պատկերները խալ են, բայց երևում է, որ երիտասարդ հեղինակը գրելու շնորհը ունի, սակայն անփորձ լինելուց՝ նրա գրչի արտադրությունները զատ-զատ զեպքերի նկարադրություններ են զիջարվեստական ամբողջություն չեն կազմում: Հարցերը շոշափված են թուղթիկ կերպով, մակերեսյաբուն, տիպի ամենատարրական ուսումնասիրություն անգամ չկա: Լեզուն անմշակ է:

1098 ԵՄԱՅԻՆ Հար. Միևնույն զագաղում: Պատկեր: Թիֆլիս, 1905:

Դրախոսություն:—1905, № 10, էջ 155: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Պատկերի նյութը վերցրած է կովկասյան վերջին դրամատիկ ղեկավարից: Դրախոսը գովեստով է խոսել գործի մտահղացման մասին, ալն համարել է հաջողված գործ:

ԵՄԱՅԻՆ ՄԵԼԻՔՈՒ

1099 ԵՄԱՅԻՆ Մ. Երազ:—Մի ուրիշ... Պատկեր: Բալախանու կյանքից: Թիֆլիս, 1905:

Դրախոսություն:—1905, № 5, էջ 166—167: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Դրախոսը Բալախանու հավթագործ բանվորների կյանքից վերցրած պատկերը համարել է անկեղծ ներշնչանքի արդյունք:

ԵՄԱՅԻՆ ՄԵԼԻՔՈՒ

1100 ԵՄԱՅԻՆ Ս. Տուրկին: Ազգական (պատկերազարդ): Վենետիկ, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 3, էջ 176—177: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Համառոտակի ներկայացված է վեպի բովանդակությունը: Նյութը վերցրած է հայ ժողովրդի պատմության հնագույն շրջանից: Գրախոսի գիտողությունները հիմնականում վերաբերվում են գրքի զաղափարական կողմին:

ՉԱՐՔԱՆԱԼՅԱՆ ԿԱՐԵԳԻՆ

Տես № 6214 նկարագրությունը:

ՉԱՐԿԱՐՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ

1101 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսությունը նվիրված է «Արևելյան մամուլ»-ին ընդհանրապես. խոսվում է նաև Ռ. Չարդարյանի գործունեության մասին]—1903, № 9, էջ 229—230:

1102 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսությունը նվիրված է «Արևելյան մամուլ»-ի 1904 թ. հունիսյան № 16 համարին, որտեղ խոսք կա Ռ. Չարդարյանի մասին]—1904, № 7, էջ 169—171:

ԹԱՎԱՐՔԵՒՅԱՆ ՎԱՀԱՆ

1103 ԹԱՎԱՐՔԵՒՅԱՆ Վ. Բանաստեղծություններ: Թիֆլիս, 1903:

Գրախոսություն:—1904, № 5, էջ 155—157: Ստորագր.՝ Զավեն:

«Տպագրված խոսքի անհամ, անհոտ հեղեղ մըն է, որ կհորդի, կոլողե հրապարակը...» — գրել է գրախոսը:

ԹԵՔԵՅԱՆ ՎԱՀԱՆ

1104 ԹԵՔԵՅԱՆ Վ. Հոգևոր Փարիզ, 1901:

Գրախոսություն:—1901, № 11, էջ 221—223: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրքույկը չափաձու և արձակ գործերի ժողովածու է: Գրախոսը խոստովանում է հեղինակի անժխտելի բանաստեղծական տաղանդը, բայց մեղադրում է նրան սիրամոլության (էրոտոմանիա) մեջ. ընդգծում է ֆրանսիական ղեկաղենատական ուղղության բացասական ազդեցությունը Թեքեյանի ստեղծագործության վրա:

ԹԼԿԱՏԻՆՅԻ (Հովհաննես Հաբուրյանյան)

1105 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսությունը նվիրված է «Արևելյան մամուլ»-ի 1904 թ. № 16-ին, որտեղ խոսք կա Թլկատինցու մասին]—1904, № 7, էջ 169—171:

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

1106 ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ Հար. Մուսա, Պատմական պոեմ: Նվագ 1-ին.—նվագներ: Թիֆլիս, 1902:

Գրախոսություն:—1903, № 1, էջ 155: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

«Հարություն Թումանյանը այն հեղինակների թվին է պատկանում, որոնք «գրելացավով» են բռնված: Երկրորդ գործի մասին գրախոսի կարծիքը նույնպես բացասական է:

1107 ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ Հար. Հաղարան քյուլ: Ֆեերիա Երեք արարվածով և չորս պատկերով: Արտատպված «Հումա»-ից: Թիֆլիս, 1902:

Գրախոսություն:—1903, № 3, էջ 180—181: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Հ. Թումանյանի «Ֆեերայի» գործողությունը կատարվում է «Վանա ծովակի շրջակայքում, հեթանոսական դարերում: Նրա բովանդակությունը մի կատարյալ «հարիսա» է ժողովրդական հերիաթներից և հին բեկազրերի մեջ պատահող անուններից».—կարկաջնում է գրախոսը:

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ

1108 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Հովհաննես Թումանյանի «Բանաստեղծություններ»-ը:—1891, № 1, էջ 93—100:

Հոդվածագիրը դատապարտել է մասնական կից հայ մամուլի անբարյացակամ վերաբերմունքը ղեկի սկսնակ բանաստեղծներն ընդհանրապես վերլուծված է Հովհ. Թումանյանի բանաստեղծությունների առաջին ժողովածուն: Արված դիտողություններից հետո գրախոսը Թումանյանին համարել է ինքնատիպ ու խոստումնալից բանաստեղծ:

1109 [ՀՈՎՀ. Թումանյանի «Բանաստեղծություններ» 2-րդ գրքի լույս տեսնելու և վաճառքի մասին]—1893, № 2, էջ 352, նույնը. № 3, էջ 503, № 4, էջ 680, № 5, էջ 855, № 6, էջ 1040, № 9, էջ 1464, № 10, էջ 1612: (Հայտարարություններ):

1110 ԱՂԱՅԱՆ Ղ. Հովհաննես Թումանյանի «Անուշ»-ից մի ճաշակ:—1893, № 3, էջ 457—460: Հոդվածը գրված է Թումանյանի բանաստեղծությունների 2-րդ գիրքը լույս տեսնելու առիթով:

որի մեջ նեղինակի բազմաթիվ գործերի կողքին տեղ են գտել նաև «Անուշ», «Մերժած օրենք» և «Մարտ» պոեմները: Ներկայացված են «Անուշ»-ի արձանիքները:

1111 [Հովհ. Քումանյանի «Բանաստեղծություններ»-ի բաժանորդագրության մասին]:—1903, № 3, էջ 230, նույնը. № 4, էջ 249, № 6, էջ 168: (Հայտարարություններ):

1112 [Հովհ. Քումանյանի «Բանաստեղծություններ» ժողովածուն Քիֆիսում լույս տեսնելու մասին]:—1903, № 12, էջ 218: (Հայտարարություններ):

1113 ՔՈՒՄԱՆՅԱՆ Հովհ. Բանաստեղծություններ. Քիֆիս, 1903:

Դրախոսություն:—1904, № 1, էջ 169—187: Ստորագր.՝ Ա.:

Հանգամանորեն վերլուծված են ժողովածուում տեղ գտած բոլոր գործերը, մասնավորապես «Անուշ», «Կեպի անհունը» և «Սասունցի Դավիթ» գործերը:

Տես նաև № 1041 նկարագրությունը:

ԻՍԱՀԱԿՅԱՆ ԱՎԵՏԻՔ

1114 ԱԶԲԱԼՅԱՆ Նիկ. երգ ու վերք (Իսահակյան Ավ. «Երգեր ու վերքեր» [Ալեքսանդրապոլ, 1897]): —1898, № 6, էջ 839—855:

Հեղինակի ներկա ուսումնասիրությունը զբաղված է 1897 թ. Ալեքսանդրապոլում լույս տեսած Ավ. Իսահակյանի «Երգեր ու վերքեր» ժողովածուի հրատարակության առիթով:

1115 ԱԶԲԱԼՅԱՆ Նիկ. Մի նկատողություն:—1898, № 12, էջ 1780—1781:

Նկատողությունը վերաբերում է «Նոր-դար»-ի 1898 թ. № 222-ում տպագրված Հ. Շահնապարյանի հոդվածին, ուր որոշ դիտողություններ են արվել Աղբալյանի «Երգեր ու վերքեր»-ի հրատարակման առթիվ գրած գրախոսականի մասին:

1116 [Ավ. ԻՍԱՀԱԿՅԱՆ և Նիկոլ Աղբալյանի արտասահման մեկնելու մասին]:—1900, № 2, էջ 258: (Զանազան լուրեր):

1117 ԻՍԱՀԱԿՅԱՆ Ավ. Բանաստեղծություններ. Բաբու, 1903:

Դրախոսություն: Ալեքսանդր Ռուբենի:—1904, № 3, էջ 130—148:

Վերլուծված է Իսահակյանի պոեզիան: Դրախոսը բանաստեղծին համարել է սուրյնկոթիվ տեմպիրամենտներից, զուտ լիրիկ, լուի անհատական վշտերի ու ցավերի երգիչ, որին չեն կարող հետաքրքրել հասարակական կյանքի բազմազան հոգսերը:

ԼԵՈՒ (ԱՌԱՖԻԼ ԲԱՐԱԽԱՆՅԱՆ)

1118 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը [Լեոի «Կորածներ» և «Գործիչ» ստեղծագործությունները «Մուրճ»-ում տպագրելու մասին]:—1889, № 6, էջ 983:

1119 [Լեո-ի «Կորածներ» վեպը առանձին զբոսով լույս տեսնելու մասին]:—1889, № 10, էջ 1661: նույնը՝ № 11, էջ 1875: (Հայտարարություններ):

1120 Լեո. Կորածներ. Վեպ. արտատպված «Մուրճ» ամսույրից: Քիֆիս, 1889:

Դրախոսություն:—1889, № 11, էջ 1821—1823: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Ներկայացված է վեպի համառոտ բովանդակությունը: Դրախոսի կարծիքով նկատելի է Հուլյանի «Նանա» վեպի անժխտելի սովորությունը:

1121 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի № 10-ում ավարտվեց Լեոի «Կորածներ» վեպի տպագրությունը]:—1889, № 11, էջ 1859:

1122 Լեո. Սպանված հայրը: Ժողովրդական սովանդություններից: Շուշի, 1891:

Դրախոսություն:—1891, № 6, էջ 783—784: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Պատմվածքի նյութը վերցրած է Ղարաբաղի անցյալից: Դրախոսը թուղիկ ակնարկ է նետում Ղարաբաղի հայ մելիքությունների պատմության վրա: Ներկայացված է պատմվածքի համառոտ բովանդակությունը, այն զնահատված է իբրև հաջողված գործ:

1123 [ԹԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերության ընդհանուր ժողովը և Լեոն]:—1899, № 6, էջ 735—737: (Զանազան լուրեր):

1124 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ, [Տեսություն թագմավեպ]—1903 թ. հուլիսյան համարի, որից տեղեկանում ենք, որ այդ նույն համարում տպագրվել է Լեոի «Թուրան» վիպա-դրությունը հողվածի առաջին մասը:—1903, № 7, էջ 241—242:

1125 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է, որ Լեոի «Հայոց գրականություն» աշխատու-թյան տպագրությանը «Մուրճ»-ում խանգարել է հեղինակի երկարատև հիվանդությունը]:—1903, № 10, էջ 232—233:

Տես նաև №№ 6194, 6195 եկարագրու-թյունները:

ԼԵՈՒՆՅ (Ավետիք Նազարբեգյան)

1126 Լեւոնյան Բանաստեղծություններ: Ս. Պե-տերբուրգ, 1890:

Դրախոսություն:—1891, № 1, էջ 106—111: Ստորագր.՝ Քլ.:

Գրախոսը ողջունել է հեղինակի մուտքը գրա-կան ասպարեզ: Բանաստեղծությունների գրքույկի մասին նրա ընդհանուր գնահատականը դրական է: Արված դատողությունները վերաբերում են հե-ղինակի լեզվին ու ոճին՝ ժողովրդական բանաս-տեղծությանը խորթ լինելու հանդամանքին:

ԽԱՆՍԱՆԱՄՅԱՆ ԼԵՎՈՆ

1127 ԽԱՆՍԱՆԱՄՅԱՆ Լ. Զաքարիա Զագեցու օրերը: Պատմական վեպ. (849—889): [Ս. Պե-տերբուրգ, 1905]:

Դրախոսություն:—1905, № 8, էջ 141—143: [Գրախոսը չի նշված]:

Գրախոսի կարծիքով վեպը անհաջող է լեզվուն-բարդ ու խճողված: Տեղեկանում ենք, որ Խանսա-նամյանը հանդես է եկել հաճախ «խանգաղե» ծածկանվամբ:

ԽԱՏԻՍՅԱՆ ԿՈՍՏԱՆԻՆ

Տե՛ս № 2020 եկարագրությունը:

ԽԱՏԻՍՅԱՆ ՄԱՐԻԱՄ

1128 «Մուրճ»-ի նամակագրությունը: «Մուրճ»-ի վեպերը [Հայտնում է, որ խմբագրու-թյունը սպասում է Մ. Խատիսյանի արդեն պատ-րաստ «նինա» վեպի ձևագրին, այն հավանա-

կան է կսկսի տպագրվել ընթացիկ տարվա հոկ-տեմբեր, կամ նոյեմբեր ամսից]:—1889, № 6, էջ 983:

1129 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, «Մուրճ»-ի վեպերը [Հայտնում է, որ հանդեսի հաջորդ հա-մարում կսկսի տպագրվել Մ. Խատիսյանի «նինա» վեպը]:—1890, № 5, էջ 775:

1130 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, «Հեղինե» վե-պը [Հայտնում է, որ հանդեսի նախորդ համա-րում հիշատակված «նինա» վեպը այժմյանից տպագրվել է «Հեղինե» անունով]:—1890, № 6, էջ 922:

1131 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է, որ «Հեղինե» վեպի 2-րդ մասը կսկսի տպագրվել հանդեսի 1891 թ. № 1-ից]:—1890, № 12, էջ 1793:

1132 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է, որ հանդեսի այն բաժանորդները որոնք չեն ստա-ցել «Հեղինե» վեպի 1-ին մասը՝ դիմեն խմբա-դրությանը]:—1891, № 1, էջ 142:

1133 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի ներկա համարում ավարտվեց «Հե-ղինե» վեպի 2-րդ մասի տպագրությունը և այն նույնպես կհրատարակվի առանձին գրքով]:—1891, № 12, էջ 1616:

1134 ԽԱՏԻՍՅԱՆ Մ. Հեղինե: Վեպ: Թիֆլիս, 1891—92:

Դրախոսություն:—1893, № 7—8, էջ 1226—1236: Ստորագր.՝ Ս. Բ.:

Գրախոսված վեպը պարբերաբար լույս է տե-սել «Մուրճ»-ի անցյալ համարներում և հետագա-յում հրատարակվել է առանձին գրքով: Վեպը հանգամանորեն վերլուծելուց հետո գրախոսը գնահատել է այն որպես «թույլ ու անհետաքրքիր գործ»:

1135 ԽԱՏԻՍՅԱՆ Մ. Դժբախտ կին: Վեպ: Թիֆ-լիս, 1899:

Դրախոսություն:—1900, № 5, էջ 5—6, էջ 687—691: Ստորագր.՝ Մար. Զար:

Տե՛ս նաև № 913 եկարագրությունը:

ՄԱՏՈՒՐՅԱՆ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ

1136 «Մուրճ»-ի նամակագրությունը: Մոսկ-վա. պ. Արծիվյանին:

Թողվեց հետևյալ անգամին, ուշ հասավ մեզ:

[Հավանական է խոսքը վերաբերում է Մոսկվայից հանդեսի խմբագրությանը ուղարկված ինչ որ թղթակցության]։—1899, № 7, էջ 1129:

1137 [Ալ. ԾԱՏՈՒՐՅԱՆԻ «Բանաստեղծություններ»-ը լույս տեսնելու մասին]։—1891, № 3, էջ 419: (Հայտարարություններ):

1138 Ալ. ԾԱՏՈՒՐՅԱՆԻ Բանաստեղծությունները ուստերեն։—1896, № 1, էջ 167: (Ձանազան լուրեր):

1139 ՄԱՄՈՒԼԻ տակ է և շուտով լույս կտեսնի Ալ. Ծատուրյանի «Բանաստեղծություններ»-ի 2-րդ հատորը։—1898, № 10—11, էջ 1634: (Հայտարարություններ):

1140 [Ալ. Ծատուրյանի «Բանաստեղծություններ»-ի 2-րդ հատորի լույս տեսնելու մասին]։—1898, № 12, էջ 1819: Նույնը՝ 1899, № 1, էջ 147, № 2—3, էջ 373, № 4—5, էջ 568, № 6, էջ 736, № 7—8, էջ 956, № 9, էջ 1132, № 10, էջ 1290: (Հայտարարություններ):

1141 [ԸԱՆՇԿԵՐՈՒՅԹ Ալ. Ծատուրյանի պատվին]։—1899, № 2—3, էջ 352—353: (Ձանազան լուրեր):

1142 ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ Հայոց Բանաստեղծությունը [Պոլսի «Մասիս»-ը Ալ. Ծատուրյանի «Բանաստեղծություններ»-ի 2-րդ զրբի առթիվ]։—1899, № 4—5, էջ 563—564: (Ձանազան լուրեր):

1143 ՄԱՄՐԻԼԻ տակ են Ալ. Ծատուրյանի «Գրչի հանաքներ»-ը։—1901, № 4, էջ 280: (Հայտարարություններ):

1144 ՆՈՒՅՍ տեսավ Ալ. Ծատուրյանի «Գրչի հանաքներ»-ը։—1901, № 5, էջ 320, նույնը՝ № 6, էջ 291, № 7, էջ 267, № 8, էջ 264, № 9, էջ 268, № 10, էջ 267: (Հայտարարություններ):

1145 ԾԱՏՈՒՐՅԱՆ Ալ. Գրչի հանաքները Մոսկվա, 1901:

Դրախոսություն։—1901, № 6, էջ 208—209: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

1146 ՓՈՍՏԱՐԿՂ, [խմբագրության նամակը հասցեագրված է Մոսկվա Ալ. Ծատուրյանին՝ նրա կողմից Սուրբատովի «Դավաճանություն» պիեսի թարգմանության կապակցությամբ]։—1904, № 12, էջ 160:

Տես նաև № 5881 նկարագրությունը

ՄԵՐՆԵՑ (Հովսեփ Շիշմանյան)

1147 ՌՈՒՍԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻ [Կիևում հրատարակվող «Россия и азия» շաբաթաթերթի ուղղության մասին: Խմբագրությունը խոստացել է 10 զրբույկներից կազմված մի ամսանախ հրատարակել, որոնցից երեքի թովանդակությունն է կազմելու «Հայոց վիպասան Սերենցի երկերի ժողովածուն ուստերեն թարգմանությամբ և սլավոնական բացատրություններով»]։—1899, № 10, էջ 1279:

ԿԱՄՈՒՐԱԿԱՆ ՏԻՔՐԱՆ:

1148 ԿԱՄՈՒՐԱԿԱՆ Տ. Վարժապետին աղջիկը Պոլսական բարձրի Կ. Պոլիս, 1888:

Դրախոսություն։—1889, № 5, էջ 790—793: Ստորագր.՝ Պ. Պ.:

«Վստահ կարող ենք ասել, որ եթե պ. Կամարականը շարունակելու լինի յուր այս ձևով գրված աշխատությունները, նա մի օր փայլուն տեղ կունի մեր պրականության մեջ».—գրել է Պ. Պոռշյանը:

ԿՈՒՍԻԿՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆԵՍ Ս.

1149 ԿՈՒՍԻԿՅԱՆ Հ. Ս. Մեր ճանաչելը [Մի ճանաչելը]։ Կոմիդիա երեք արարվածով և երկու պատկերով [Ստանավորով գրված Թիֆլիսի կյանքից]։—Թիֆլիս, [1889]:

Դրախոսություն։—1890, № 8, էջ 1140—1143: Ստորագր.՝ Ա. Քլ.:

Դրախոսը սլավոնում է բովանդակությունը և հզրակացնում «Թույլ ու անհամ զրվածք է և կմնա այն իբրև օրինակ մեծ և ասպարդյուն աշխատանքի»:

ՀԱԽՎԵՐԴՅԱՆ ԱՐՇԱԿ

1150 ՀԱԽՎԵՐԴՅԱՆ Ա. Վշտահար սրտից [Բանաստեղծություններ]։ Թիֆլիս, 1902:

Դրախոսություն։—1903, № 4, էջ 189—191: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

«Պարոն Արշակ Հախվերդյանը բանաստեղծական ձիրք չունի».—գրել է գրախոսը: Բանաստեղծությունների զրբույկից բերած մի բանի օրինակներով հաստատում է իր միտքը:

«եկ հիշում եմ այն օրերը,

երբ բունդ էի խանգարում,

երբ բո կարով լի ծծեքը,

Բերեես չէի աճալում»:

ՀԱՆՈՒՄՅԱՆ ՍԻՄՆՈՒ

1151 ՀԱՆՈՒՄՅԱՆ Ս. Մանիկ, Ժամանակակից վեպ, Շուշի, 1889:

Գրախոսություն:—1889, № 11, էջ 1825—1827: Ստորագր.՝ Ա. Քլ:

Գլուխ առ գլուխ պատմված ու վերլուծված է վեպը: Գրախոսականում արված են մի շարք լուրջ դիտողություններ գործող անձանց անհայտ տիպականացման վերաբերյալ: Զեխտելով հեղինակի ձիրքը, գրախոսը խորհուրդ է տալիս հեղինակին գրել առայժմ ավելի փոքրածավալ պատկերներ:

ՀԱՎՈՐՅԱՆ ՀԱՆՈՐ

1152 [ԼՈՒՅՍ տեսավ Հակոբ Հակոբյանի «Բանաստեղծություններ» խորագրով ժողովածուն]:—1899, № 10, էջ 1290. նույնը՝ № 11—12, էջ 1522: (Հայտարարություններ):

1153 [ԼՈՒՅՍ տեսավ Հ. Հակոբյանի «Աշխատանքի հրգեր» խորագիրը կողմ Բանաստեղծությունների զբոսը]:—1906, № 6, էջ 6: (Հայտարարություններ):

1154 [«ԳՈՒՏՆՆԲՆՐԿ» գրախանութում վաճառվում է Հ. Հակոբյանի «Աշխատանքի հրգեր» Բանաստեղծությունների ժողովածուն]:—1906, № 7, էջ 128: (Հայտարարություններ):

ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ Հ.

1155 ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ Հ. Անհունի էջերում: Ս. Պետերբուրգ, 1904:

Գրախոսություն:—1904, № 5, էջ 157—161: Ստորագր.՝ Ա. Մ:

Գրախոսված զբոսը Բանաստեղծությունների ժողովածու է: Գրախոսը նկատի ունենալով նրանում տեղ գտած մի քանի Բանաստեղծություններ, գրել է. «Եթե խոսքս արժանավորներ մի քանի հատ կան «Անհունի էջերում», իսկ մյուսները պատանեկական-երիտասարդական պատանեցանքներ են, կեղծ, հում, անմաքս, տենդային, հիվանդոտ և որ ամենից ավելի վատն է, չափազանց ինքնապաշտ ու հավակնոտ»:

ՀԱՅԿՈՒՆԻ Ս. [սագիս]

1156 ՀԱՅԿՈՒՆԻ Քաղավոր Լուսիկ և Սետն Հովիկ. [Գիրք մի լեռներու մեջ հովվուհուն կյանքի ժողովրդական վեպ]: Վաղարշապատ, 1900:

Գրախոսություն:—1901, № 1, էջ 213—216: Ստորագր.՝ Լ. Ս:

ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍ

1157 ՔԱՂԱՅՔԱՐ Այ. Հովհաննես Հովհաննեսյանի Բանաստեղծություն: (Քննություն):—1889, № 7, էջ 1078—1093:

Հ. Հովհաննեսյանի 1877 թ. Մոսկվայում հրատարակված Բանաստեղծությունների զբոսի մասին:

Տես նաև՝ № 5237 նկարագրությունը:

ՂԱԶԱՐՅԱՆ Մ.

1158 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Մ. Այնտեղ էլ, այստեղ էլ: Ս. Պետերբուրգ, 1903:

Գրախոսություն:—1904, № 2, էջ 200: Ստորագր.՝ Զավեն:

Գրախոսված զբոսը կազմված է երկու պատկերներից. «Այստեղ»-ը Կովկասն է «Այնտեղ»-ը Թուրքիան: «Այնտեղ էլ, այստեղ էլ»-ը անողորմ պերճախոսությամբ մը ցույց կուտա, թե հեղինակը բացարձակապես անկարող է արտադրելու գեղարվեստի ամենահասարակ, ամենամիջակ էջն անգամ. — գրել է գրախոսը:

ՂՈՒՂՈՒՐՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

1159 ՂՈՒՂՈՒՐՅԱՆ Հ. սարկավազ: Մոռացված աշխարհ: Ա. գիրք: Թիֆլիս, [1895]:

Գրախոսություն:—1895, № 2, էջ 285—287: Ստորագր.՝ Լ. Մ:

«Գրքի նյութը Ղազախի գավառի այդ գյուղացիության կյանքն է: Հերոսը գյուղական ժողովուրդն է իր ցնցոտիների մեջ, քրտինքը ճակատին. մի հերոս, որ աշխատում է օրն ի բուն, որի ամենամեծ հոգսն է օրվա հացը, որ գիտն դիմաճալ շարքաշ կյանքի բոլոր դժվարություններին, որ գիտն սրտանց ծիծաղել և ուրախանալ. լալ, սպանալ ու անհիծել: «Մոռացված աշխարհ»-ը մեր կարծիքով հաստատուն տեղ պիտի բռնե մեր

գրականության մեջ և երկար ժամանակ նա չի մոռացվիր.— նկատել է գրախոսող հեղինակը:

1160 ԺՈՒՂՈՒՐՅԱՆ Հ. սարկավագ: Մոռացված աշխարհ: Գ. գիրք: Թիֆլիս, 1896:

Դրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1896, № 12, էջ 1597—1599:

1161 ԺՈՒՂՈՒՐՅԱՆ Հ. քահանա Աղա սուրբ Սարգիսը և Մալաբ տատի հավատը Գլուղական կյանքից: Թիֆլիս, 1899:

Դրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1899, № 2—3, էջ 288—291:

Գրախոսականի տողատակում եղած ծանոթագրությունից տեղեկանում ենք, որ գրքույկը նույնանուն պատմվածքի արտատպությունն է, որ լույս է տեսել «Նոր-դարի» 1896 թ. № 8, 10, 11, 12-ում:

ՄԱԼԽԱՍՅԱՆ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ

1162 ՄԱԼԽԱՍՅԱՆ Հ. Պատանեկան հուշեր: Թիֆլիս, 1896:

Դրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1896, № 12, էջ 1600—1601:

ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆ ԱՂ.

1163 ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆ Աղ. Հովվի հաբսնացուն (Հայի անցյալից): Մոսկվա, 1891:

Դրախոսություն:—1891, № 5, էջ 651—652: Ստորագր.՝ Մ.:

«Ես ճշմարիտ դժվարանում եմ գտնել այս պոեմայի մեջ ստեղծագործության մի նշույլ: Ոչ իրական կյանք, ոչ մի բնորոշ խոսակցություն, ոչ մի շերմ զգացմունք: Իսկական հայ գյուղի և ժողովրդի կյանքի նկարագրություն անգամ չկա: Պարզվում է, որ այն լույս է տեսել նաև 1890 թ. «Արձագանք»-ում:

ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆ Մ.

1164 ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆ Մ. Հաղարից մեկը: Վիպիկ: Թիֆլիս, 1895:

Դրախոսություն: Ղաղարյան հր.—1895, № 9—10, էջ 1295—1298:

Վիպակում պատկերված է ժողովրդի կյանքը. այն ընթերցողի առաջ բաց է անում դյուղա-

կան կյանքի խոր վերքերը: Վիպակի սյուժեն գյուղական մի ընտանիքի քայքայման պատկերն է: Գրախոսն ափսոսում է, որ գեղեցիկ այդ գործը դրված է զավառական օտոնդ ու անհասկանալի լեզվով:

ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆ ՎԱՀԱՆ

1165 ՄԱՄԻԿՈՆՅԱՆ Վ. Վերջին երգեր: Բաքու, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 9, էջ 189—191: Ստորագր.՝ Զավեն:

«Մի անօրինակ հերոսական քաջություն հարկ եղավ ծայրն ի ծայր կարգալու համար այս պոետի մտքի ու երևակայության ծաղիկները».— գրել է քննադատը: (Բերված են օրինակներ): Համապատասխան մեջբերումներից հետո գրախոսը իր միտքը վերջացնում է հետևյալ կերպ. «Այս բոլորը բավական չէ, որ պարուն Մամիկոնյանը հակառակ մեղ տված այն հույսին, թե իր երգերը վերջին երգեր են լինելու, գրքույկի կազմի վրա զետեղված մի հայտարարությամբ սպառնում է հրատարակել նոր բանաստեղծություններ»:

ՄԱՄՈՒՐՅԱՆ ՄԱՏԹԵՈՍ

Տես № 6213, 6214 նկարագրություններ:

ՄԱՆՎԵՅԱՆ ԼԵՎՈՆ

1166 «ՄՈՒՐՃ»-ի պատասխանները Մոսկվա պ. ի. Մանվելյանին: [Ֆրոգից կատարած նրա երկու թարգմանությունները շտպագրելու մասին]:—1889, № 1, էջ 196:

1167 ՄԱՆՎԵՅԱՆ Լ. Զալաբիների արշավանքը: Արտատպված «Մուրճ» ամսագրից: Թիֆլիս, [1891]:

Դրախոսություն:—1891, № 9, էջ 1086—1087: Ստորագր.՝ Եր. Ղազ:

Ներկա գործը պատկերում է զրավանքներ վերջին ուս-տաճկական պատերազմի ժամանակից. երգիծաբանական դրվածք է, որի զավեշտական կողմը պատմության մեջ դրամատիկական և նույնիսկ ողբերգական ձևով է արտահայտված: Գրախոսը «Զալաբիների արշավանքը» հաջողված ռեալիստական գործ է համարել, դրված օրինա-

կելի հայերենով, հարուստ հայկական ոճի դարձվածքներով:

1168 [Լեվոն Սանվելյանը վաղարշապատում իաղացել է Շիլլերի «Ավագակներ»-ում]—1894, № 2, էջ 333: (Զանազան լուրեր):

1169 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. «Գալիլեյ և Միլտոն» պոեմային վերաբերյալ մի քանի խոսք:—1895, № 9—10, էջ 1187—1188:

Հանդեսի նույն համարում տպագրված պոեմի առաջադրանքն է:

1170 [ՀԱՅՏՆՈՒԹ Է, որ Լ. Սանվելյանի «Խորտակված կյանք» վիպը կազմված է լինելու երեք մասից]—1897, № 1, էջ 156: (Զանազան լուրեր):

1171 [Լ. ՄԱՆՎԵԼՅԱՆԻ «Խորտակված կյանք» վիպի շարունակությունը «Մուրճ»-ի հաջորդ համարում տպագրելու մասին]—1898, № 1, էջ 165: (Զանազան լուրեր):

1172 [«ՄՈՒԴԱ»-ի ներկա համարում վերջացող վնասների ու նրա աշխատակիցներից մի քանիսի՝ Լ. Սանվելյանի ու Լ. Շանթի գործերի առանձին հրատարակությունների մասին]—1898, № 12, էջ 1793: (Զանազան լուրեր):

1173 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Բանաստեղծություններ և պոեմներ: 1-ին պիք: Բաքու, 1899:

Դրախոսություն:—1899, № 7—8, էջ 882—885: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

1174 [Մի ՔԱՆԻ խոսք Լ. Սանվելյանի «Սողոմոնի աղբյուրը» դրամատիկական պոեմայի մասին]—1900, № 4, էջ 552—553: (Զանազան լուրեր):

1175 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Դեպի վեր: Դրամատիկական պոեմ: Ս. Պետերբուրգ, 1902:

Դրախոսություն:—1902, № 9, էջ 206—208: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Պոեմայի բովանդակությունը պրոֆ. Պարրոտի և Խաչատուր Աբովյանի Մասիսի գազաթլը բարձրանալու պատմությունն է: Գրախոսը գործը համարել է ոչ դրամատիկական ու թույլ:

1176 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Մի դրական հարցի առիթով:—1902, № 12, էջ 80—86:

Հեղինակը ընդդիմախոսում է «Տ. Հ.»-ի «Դեպի վեր» պոեմի գրախոսականի առիթով: (Տես նախորդ նկարագրությունը):

1177 Լ. ՄԱՆ. Օտարություն մեջ: Թիֆլիս, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 4, էջ 188—189: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Գրախոսված գրքույկը ռուսական նարոդնիկական հայացքների լույսի տակ գովերգում ու իդեալականացնում է գյուղն ու նրա մարդկանց և պախարակում, քննադատում է քաղաքային կյանքն ու բարբերը: Գրախոսը «Օտարության մեջ»-ը համարել է չհաջողված գեղարվեստական գործ, իսկ գաղափարական տեսակետից՝ ուշացած արձագանք:

1178 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Նկարիչ Թաշճյան: Դրամա 4 գործողությամբ:

[Դրախոսություն].—1904, № 5, էջ 203—208: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Թատրոն):

Պիեսը խաղացվել է Մայիսի 13-ին «Վրաց ազնվականների» թատրոնում հայ սիրողական խմբի մասնակցությամբ:

Մանրամասնորեն վերլուծված է Կրաման, ոչ մի խոսք չի ասված դերակատարումների մասին:

1179 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Պատասխան իմ քննադատին:—1904, № 6, էջ 153—158:

Հեղինակը ընդդիմախոսում է «Տիգրան»-ին «Նկարիչ Թաշճյան» դրամայի քննադատության առթիվ: (Տես նախորդ նկարագրությունը):

Տես նաև՝ № 1918, 5881 նկարագրություններ:

ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Մ. [Միջայել]

1180 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Մ. Էսքիզներ: Բաքու, [1903]:

Դրախոսություն:—1903, № 12, էջ 170—172: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Գրախոսված գրքույկը պատմվածքների ժողովածու է, ուր տեղ են գտել հեղինակի «Ծրեք կույիկ», «Գարեջրատունը», «Սև քաղաքում», «Խրտվիլակ» գործերը: Գրախոսը համակրանքով է արտահայտվել հեղինակի մասին, համարելով նրան խոստումնալից սկսնակ:

ՄԱՐԱԼՅԱՆ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

1181 ՄԱՐԱԼՅԱՆ Հ. Քանդած օջախ: Անցյալի հիշողություն: Ախալցխա, 1889:

Գրախոսություն:—1889, № 11, էջ 1827—1828: Ստորագր.՝ Ա. Քլ.:

Ներկայացված է գրքույկի համառոտ բովանդակությունը: Վերլուծությունը մականնային է, Գրախոսը գործն համարել է «Թույլ»:

ՄԱՐԻԿՅԱՆ ՄԿՐՏԻՉ

1182 ՄԱՐԻԿՅԱՆ Մ. Մարոյի ալբոմը: Բանաստեղծություններ: Թիֆլիս, 1903:

Գրախոսություն:—1903, № 3, էջ 177—179: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Գրքույկի մասին գրախոսի կարծիքը բացասական է:

ՄԵԼԻՔ-ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ ԿՈՍՏԱՆԴՈՒՆ

1183 ՄԵԼԻՔ-ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ Կ. Փշրանք: Նվեր հայ երեխաներին: Շուշի, 1888:

Գրախոսություն:—1889, № 12, էջ 1981: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրքույկը մանկական է. գրախոսը նրանում տեղ գտած նյութերի քննությունը համարում է ճիշտ և օգտակար, լեզուն մատչելի, հարուստ ու կոկ:

ՄԵԼԻՔ-ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ ՍՈՂՈՄԱՆ

1184 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը: Բարու Մելիք. [Շահնազարյանին. հայտնում է, որ խմբագրությունը ստացել է նրա «Հայ գյուղացու սև օրը» գործի ձեռագիրը, որ ղեռ չեն կարդացել, վճիռը կհայտնեն առանձին նամակով]:—1889, № 2, էջ 369:

1185 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը: Բարու Մելիք. [Շահնազարյանին. գրում են, որ խմբագրությունը նրանից տեղեկություններ է սպասում]:—1889, № 7, էջ 1128:

1186 ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ, [խմբագրությունը ընթերցողների ուշադրությունն է հրավիրում հանդեսի ներկա համարից տպվող Ս. Մելիք-Շահնազարյանի «Հայ գյուղացու սև օրը» վիպակի վրա,

որ կապ ունի պանդխտության խնդրի հետ]:—1890, № 3, էջ 477:

1187 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Ս. Մելիք-Շահնազարյանի «Հայ գյուղացու սև օրը» վիպակը առանձին գրքով հրատարակելու մասին]:—1890, № 5, էջ 775:

1188 ՄԵԼԻՔ-ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ Ս. Հայ գյուղացու սև օրը: Արտատպված «Մուրճ» ամսագրից: Թիֆլիս, 1890:

Գրախոսություն:—1890, № 7, էջ 1012—1013: Ստորագր.՝ Ա. Քլ.:

Գրախոսը երկի բարեմասնություններից կարևորագույնը համարում է այն հանգամանքը, որ վիպերգության նյութ է դարձել հասարակական նշանակություն ունեցող մի այնպիսի երևույթ, ինչպիսին պանդխտությունն է: Վեպն ընդհանուր առմամբ համարել է հաջողված, արված են մի շարք լեզվական բնույթի գիտողություններ:

ՄԵՀԻՐԱՅԱՆ ԱՐՇԱԿ

1189 ՄԵՀԻՐԱՅԱՆ Ա. «Նրախայրիք»: Պատկերազարդ հատվածներ մանուկների համար: Հրատարակություն Կամուսար Սարգսյանի: Թիֆլիս, 1887—1888. չորս գիրք:

Գրախոսություն:—1889, № 2, էջ 320—321: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրախոսը «Սրինգս»-ի բոլոր չորս գրքերն էլ համարել է «խառն ու չրալի»։ Եւրջ գիտողություններ են արված գետեղված նյութերի քննության վերաբերյալ. լեզուն համարել է խրթին՝ մանուկներին միանգամայն անմատչելի:

ՄԵՍԼԵՅԱՆ ԽԱՉԱՏՈՒՐ

1190 ՊԱՐԻՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը ընթերցողի ուշադրությունն է սեռում «Անահիտ»-ի 1903 թ. հոկտեմբերյան համարում տեղ գտած այն ուսումնասիրության վրա, որ վերաբերում է 60-ական թվականների գրական գեմքերից մեկին՝ Խ. Մխաթանին]:—1903, № 12, էջ 213:

ՄԽԻԹԱՐ ԳՈՇ

1191 ՊԱՐԻՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը խոսել է «Ազգագրական

հանդես»-ի 10-րդ գրքում տեղ գտած Մխիթար Գո-
շին նվիրված հոդվածի մասին]—1903, № 12,
էջ 212:

ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ ԱՐՇԱԼՈՒՅՈՒ

1192 «ՄՈՒՐԱՆ»-ի նամակագրությունը Ալեք-
սանդրապոլ պ. Արշ. Մխիթարյանին [Հայտնում
է, որ ուղարկված թղթակցությունը կտպագրվի
«Մուրճ»-ի հետևյալ համարներում]—1889, № 8,
էջ 1278:

1193 Վրիդ Այ, «Մուրճ»-ի 1890 թ. № 6-ում
տպագրված Արշալույս Մխիթարյանի «Անապատ»
բանաստեղծության վերջին տունը պետք է կար-
գալ...—1890, № 7, էջ 1050:

ՄՈՆՈՒՅԱՆ ՊԵՏՐՈՍ

1194 ՄՈՆՈՒՅԱՆ Պ. Բանաստեղծություններ
Ալեքսանդրապոլ, 1892:

Դրախոսություն: Հով. Թումանյան—
1892, № 10, էջ 1485—1488:

Գրախոսը բացասաբար է արտահայտվել գրքի
մասին. խորհուրդ է տվել հեղինակին «Թողնել
բանաստեղծությունը և իր գործը ճանաչել»:

ՄՈՒՇԵՂ ՎԱՐՄԱՊԵՏ [Մուշեղ Սեբեդյան]

1195 «ԴՐՎԱԳՆԵՐ»-ու առիթով Հեղինակ Մու-
շեղ Վարդապետ [Կ. Պոլիս, 1904]:

Դրախոսություն:—1905, № 2—3, էջ 169
176: Ստորագր.՝ Տ. Զավեն:

Հեղինակի մտավոր ու բարոյական զիմայիծը
ներկայացնելուց հետո, գրախոսը վերլուծության
է ենթարկել «Դրվագներ»-ը անվանել այն «ծայրի
ի ծայր կրոնական քնարերգության երփներանգ ու
փարթամ մի փունջ»:

ՄՈՒՐԱՅԱՆ (Դրիգոր Տեր-Հովհաննիսյան)

1196 ՄՈՒՐԱՅԱՆ, Ռուսական կամ հայրենասեր
օրիորդ: Պատմական գրամա 5 արարվածով
(«Թատրոն», 1900, № 1):

Դրախոսություն:—1901, № 3, էջ 194—
201: Ստորագր.՝ Լ.:

Դրախոսի կարծիքը բացասական է. գրաման,—
գրել է նա—«իր ներկա դրության մեջ անհեթեթու»:

Թյուն է, թե պատմական ճշմարտության և թե մի
ղեղարվեստական երկից պահանջվող հատկու-
թյունների տեսակետից»:

1197 ՄՈՒՐԱՅԱՆ, Նամակ խմբագրության
«Ռուսական»-ի քննադատության առիթով—1901,
№ 7, էջ 255—260:

Խմբագրությանն ուղղված նամակում հեղինակը
պատասխանում է Լ-ի գրախոսականին (Տես նա-
խորդ նկարագրությունը): Նամակից պարզ երե-
վում է Մուրացանի գրական-տեսական հայացք-
ները ընդհանրապես պատմական ստեղծագործու-
թյունների մասին:

1198 ԵՐԿՈՒ ԽՈՍԷ:—1901, № 7, էջ 260—263:
Ստորագր.՝ Լ.:

Հեղինակը պատասխանել է Մուրացանի
«Մուրճ»-ի խմբագրությանը ուղարկած նամակին:
(Տես նախորդ նկարագրությունը):

Տես նաև՝ № 1978, 1891, 1892 նկա-
րագրությունները:

ՅԱՂՈՒՅԱՆ ԿԱՍՊԱՐ

1199 [ՊԵՏՐՈՍՈՒՐԻՔԻ Ֆինանսների մինիս-
տրության շխատակից Կասպար Յաղուբյանի
մասին]—1896, № 5, էջ 730: (Զանազան լուրեր):

Հանգուցյալը 80-ական թվականներին թղթակ-
ցել է «Մշակ»-ին. տպագրել է անավարտ «Սալո-
մե Նորատունկյան» վեպը:

ՆԱԶԱՐՅԱՆ, ԷՄԱՆՈՒԵԼ

1200 [ԷՄԱՆՈՒԵԼ քահանայի «Ոտանավոր-
ներ»-ը լույս տեսնելու մասին]—1902, № 12, էջ
260: (Հայտարարություններ):

1201 ՆԱԶԱՐՅԱՆ է. ք. Ոտանավորներ (Երե-
խաների համար): Մոսկվա, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 2, էջ 217—
218: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

«Ամեն մի երեխա կարող է գրել այնպիսի ոտա-
նավորներ, ինչպես էմանուել քահանա նազար-
յանցը».—գրել է գրախոսը:

ՆԱԼԻԱՆԻՅԱՆ ԱՌԱՔԵԼ

1202 ՆԱԼԻԱՆԻՅԱՆ Առ. Առական, Թիֆլիս,
1906:

Իրախոսություն: Մանվելյան Լ.—1907, № 1, էջ 155—158:

«Մեր նոր առակագրի արժանավորություններն են՝ սահուն և զոդտրիկ ոտանավորը, որ առակի բովանդակության համեմատ արագ փոփոխվում է՝ մերթ երկարելով, մերթ կարճանալով: Առակի հարմար լեզուն և ոճը՝ լիքը նուրբ դարձվածքներով, սրամտությամբ, անակնկալ համեմատություններով և վերջապես առակների հայացրած ընդհանուր ոգին»: Այս է գրախոսի կարծիքը:

ՆԱԼԻՍԱՆԴՅԱՆ ՄԻՔԱՅԵԼ

1203 ՇԱՀԱՋԻԶ Ե. Միքայել Ղազարյան Նալբանդյանց: Կենսագրություն արտատպված «Գրականական ու պատմական հանդես»-ից: Մոսկվա, 1897:

Իրախոսություն: Թառայան Ս. —1897, № 11—12, էջ 1630—1636:

1204 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսություն հեղինակը խոսել է «Բազմավնագ»-ի 1902 թ. փետրվարյան համարում տեղ գտած «Միքայել Նալբանդյանի կենսագրությունը» հոդվածի մասին]:—1902, № 2, էջ 243—244:

1205 ԿՈՒՍԻԿՅԱՆ Կ. Միքայել Նալբանդյան: (Մարտնչող հրապարակախոս):—1906, № 1, էջ 61—86:

Հանգամանորեն ներկայացված է մեծանուն քանաստեղծի կյանքն ու գրական-հրապարակախոսական գործունեությունը:

1206 [Մ. ՆԱԼԻՍԱՆԴՅԱՆԻ երկերի երկհատորյակը լույս տեսնելու մասին]:—1907, № 3, էջ 155: (Հայտարարություններ):

ՆԱՀԱՊԵՏ ՔՈՒՉԱԿ

1207 «ՆԱՀԱՊԵՏ Քուլակի դիվանը»: Քննական ուսումնասիրությամբ մը հրատարակեց Ա. Զոպանյան: Փարիզ, 1902:

Իրախոսություն:—1903, № 3, էջ 172—176: Ստորագր.՝ Լ.:

Գրախոսությունը հիմնականում վերաբերում է Քուլակի երգերին: Մի երկու խոսք է ասված Զոպանյանի քննական ուսումնասիրության մասին:

Գրախոսի կարծիքով Զոպանյանը Քուլակի պոեզիայի զնահատման խնդրում հասել է շափազանցությունների:

1208 «ՍԻՐՈ ԵՐԳԻԶ» Նահապետ Քուլակի երգերը: Մշակեց Գևորգ Ասատուր: Թիֆլիս, 1905:

Իրախոսություն:—1905, № 4, էջ 185—189: Ստորագր.՝ Տ. Զավեն:

«ԳԵՎՈՐԳ Ասատուրը ձևոնամուխ է եղել մի մեծ ու պատասխանատու զործի. մշակել Քուլակը ավելի հասարակ լեզվով՝ սրբազրել, գեղեցկացնել: Գրախոսի կարծիքով այդ բանը նրան չի հաջողվել: Բերված էն մի շարք տեքստաբանական օրինակներ:

ՆԱՐ-ԴՈՍ (ՄԻՖԱՅԵԼ ՏԵՐ-ՀՈՎԽԱՆՆԻՍՅԱՆ

1209 ՆԱՐ-ԴՈՍ: Աննա Սարոյան: Թիֆլիս, 1890:

Իրախոսություն:—1890, № 6, էջ 882—883: Ստորագր.՝ Ա. Քլ.:

«ԱՆՆԱ Սարոյան»-ը կրում է իր վրա լավ գրական օրինակների ուսումնասիրության հետքեր: Հեղինակի տվածը վիպական և դեղարվեստական երկերի համար լավ սկիզբ կարող է համարվել: Գրախոսի կարծիքով վիպակի վրա զգացվում է Դոստաևսկու ազդեցությունը: Արված են մի քանի դիտողություններ:

1210 ՆԱՐ-ԴՈՍ: Տանտիրոջ աղջիկը: Վիպակ: Թիֆլիս, [1902]:

Իրախոսություն:—1902, № 12, էջ 155—159: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Հանգամանորեն վերլուծված է վիպակը: Գրախոսի զնահատականը նպաստավոր չէ: Հեղինակը փորձել է օրինակներով ցույց տալ Նար-Դոսի դեղարվեստական վրիպումները:

1211 ՆԱՐ-ԴՈՍ: Նորածին մանուկը: Վաղարշապատ, 1904:

Իրախոսություն:—1905, № 4, էջ 190—191: Ստորագր.՝ Սուրեն:

Համառոտակի ներկայացված է զործի բովանդակությունը: Գրախոսի կարծիքով նրա մեջ դեղարվեստական ոչինչ չկա. «... շարունակաբար»:

գրութիւններ, խճողված օտար անհամար բառերով:

ՇԱՀԱՂԻՉ ՈՒՐԱՏ (Շահաղիզյան)

1212 ՄԱԴԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Ե. Սմբատ Շահաղիզյան բանաստեղծ-հրապարակախոս:—1891, № 3, էջ 367—374, № 5, էջ 632—645, № 7—8, էջ 906—912, № 12, էջ 1557—1567, 1892, № 1, էջ 119—131:

Շահաղիզի գրական-հրապարակախոսական գործունեության վերլուծությանն առնթեր, հոգվածում ներկայացված է նաև ժամանակի գրական կյանքն ընդհանրապես:

1213 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից, [Հայտնում է, որ Ե. Մաղաթյանի Ս. Շահաղիզիի նվիրված ուսումնասիրության վերջին մասը կտպագրվի հանդեսի 1892 թ. № 1-ում]:—1891, № 12, էջ 1616:

1214 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Երկու խոսք (Ս. Շահաղիզյանին քննադատելու առիթով):—1892, № 1, էջ 132—134:

Ընդգծելով ժամանակի հայ քննադատական մտքի ամլությունը հեղինակն իր համակրանքն է հայտնում Ե. Մաղաթյանին Ս. Շահաղիզի մասին գրած ուսումնասիրության համար, որով նա հրապարակ է հանել ընդհանուր լուծյան ու մոռացումի մատնված մի հեղինակի, որի զերբ մեծ է եղել հայ գրականության կայմավորման հարցում: Արասխանյանը պաշտպանում է Ե. Մաղաթյանին Տ. Հովհաննիսյանի հարձակումներից («Մշակ», 1892 թ. № 12—13):

1215 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից, [Հաղորդում է, որ Մոսկվայում պատրաստվում են տունելու Ս. Շահաղիզի 30-ամյա հոբելյանը]:—1892, № 1, էջ 176:

1216 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից, [Ս. Շահաղիզի գրական գործունեության 30-ամյա հոբելյանի նախապատրաստությունների մասին]:—1892, № 2, էջ 342:

1217 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից, [Բերված է Թիֆլիսի Հրատարակչական ընկերության ուղերձի տեքստը Ս. Շահաղիզին, նրա գրական գործունեության 30-ամյակի առթիվ]:—1892, № 3, էջ 506—507:

1218 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից, [Բերված են խմբագրության Ս. Շահաղիզի հոբելյանի առթիվ ուղարկված շնորհավորական ուղերձի և Մոսկվայից ստացված շնորհակալական հեռագրի տեքստերը]:—1892, № 4, էջ 657—658:

1219 ՇԱՀԱՂԻՉՅԱՆ Ս. Ամսոնային նամակներ, Մոսկվա, 1897:

Գրախոսություն:—1897, № 7—8, էջ 1070—1077: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

1220 [ՍՄՐԱՏ Շահաղիզի աշակերտների նամակը «Մուրճ»-ի խմբագրությանը]:—1898, № 1, էջ 179—180:

Նամակում ասվում է, որ Մոսկվայի հայ ուսանողները որոշել են ի հիշատակ իրենց ուսուցչի մի ժողովածու հրատարակել և գրադարան հիմնել բանաստեղծի ծննդավայրում (Ջանազան լուրեր):

1221 ԿՈՒՍԻԿՅԱՆ Կ. «Հյուսիսափայլ» և Ս. Շահաղիզյանի բանաստեղծությունը (Գրականական-քննական էություն):—1898, № 5, էջ 684—697, № 7—8, էջ 1094—1104, № 9, էջ 1241—1264:

Հոգվածաշարում հանգամանորեն վերլուծված է Շահաղիզի ողջ գրական-ստեղծագործական ուղին: Գրան առնթեր զննատված է նաև 50-ական թվականների հայ գրական շարժումը:

1222 «ՄՈՒՐՃ» Նվիրողներ, [Ամսագրի նվիրատուների մեջ կա նաև Ս. Շահաղիզի անունը]:—1898, № 6, էջ 900—901: (Ջանազան լուրեր):

1223 [ՀԱՅՏՆՈՒՄ է, որ «Մուրճ»-ի խմբագրությունը Կուսիկյանի «Հյուսիսափայլ» և Ս. Շահաղիզյանի բանաստեղծությունը հոգվածի առթիվ գիտողություն ունի անելու, որ վերապահում է հոգվածի վերջին]:—1898, № 7—8, էջ 1157: (Ջանազան լուրեր):

1224 ՊԱՐՈՒՆ Կ. Կուսիկյանի հոգվածի մասին, [«Մուրճ»-ը Ս. Շահաղիզին նվիրված հոգվածը գնահատում է բոլոր արժանավույն: Համակրանքի ու բարձր գնահատության խոսքեր կան նաև իր՝ Շահաղիզի հասցեին]:—1898, № 9, էջ 1292—1293: (Ջանազան լուրեր):

1225 Շահաղիզյան Ս. Հիշողություններ Վարդանանց տոնի առթիվ: Մոսկվա, 1901:

Գրախոսություն:—1901, № 1, էջ 219—222, Ստորագր.՝ Լ.:

1226 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԻ Մոսկվա. Ս. Շահազիզ-յան: [Հայտնում է, որ նրա ուղարկած միջոցներով «Մուրճ»-ի մի համալիր է ուղարկված Աշտարակի գյուղական դատարանին]—1901, № 5, էջ 319:

Տես նաև №№ 906, 6259 նկարագրություններ:

ՇԱՀՐԻԱՐ (Համբարձում Առաքելյան)

1227 [ՇԱՀՐԻԱՐԻ «Ջհուղ Քուշան» վեպի լույս տեսնելու մասին]—1902, № 10, էջ 237: (Հայտարարություններ):

ՇԱՆԹ ԼԵՎՈՆ (Սկրյոպյան)

1228 ՎԵՐՋԱՏՈՂ Հոգվածներ խոսում է հանդեսում տպագրության ավարտին մոտեցող նյութերի՝ դրանց թվում Շանթի «Երազ օրեր»-ի մասին]—1895, № 3—4, էջ 557—558: (Չանազան լուրեր):

1229 [ԹԻՖԼԻՍԻ Հրատարակչական քննիչությունը թույլտվություն է խնդրում Շանթից՝ հրատարակելու համար նրա «Երազ օրեր»-ը]—1895, № 6, էջ 897: (Չանազան լուրեր):

1230 ՀԱՅՏՆՈՒՄ Է, որ անցյալ տարվանից կիսատ մնացած է նոր տարում շարունակվող Շանթի «Դուրսեցիներ» վեպի առաջին մասը կվերահրատարակվի և կուղարկվի հանդեսի նոր բաժանողներին]—1896, № 1, էջ 153—154:

1231 [ՇԱՆԹԻ «Երազ օրեր» վեպը առանձին գրքով հրատարակելու մասին]—1896, № 1, էջ 154: (Չանազան լուրեր):

1232 [ԼՈՒՐԻ հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի ներկա համարում ավարտվում է Շանթի «Դուրսեցիներ» վեպի տպագրությունը, այդ առիթով մի երկու խոսք է ասված վեպի արժանիքների մասին]—1896, № 2, էջ 324: (Չանազան լուրեր):

1233 ՇԱՆԹ, Դուրսեցիները վեպը Թիֆլիս, 1896:

Իրախոսություն:—1896, № 7—8, էջ 1005—1012: Ստորագր.՝ Մար. Հար.

1234 ՇԱՆԹԻ ՎԵՊԵՐԻՆ [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ից արտատպված «Դուրսեցիներ» վեպի առանձին հրատարակությունից մնում է քննադա-

նը 125 օրինակ, իսկ «Երազ օրեր»-ը արդեն մամուլի տակ է և լույս կտեսնի սեպտեմբերի վերջը]—1896, № 7—8, էջ 1091: (Չանազան լուրեր):

1235 [ՇԱՆԹԻ «Երազ օրեր» վեպը առանձին գրքով լույս տեսնելու մասին]—1896, № 10—11, էջ 1453: (Չանազան լուրեր):

1236 ՇԱՆԹ, Երազ օրեր, Թիֆլիս, 1896:

Իրախոսություն: Աղբյուրան ն.—1896, № 12, էջ 1605—1616:

1237 [ՇԱՆԹԻ ուղևորությունը Հայացիկ՝ ուսումնառության]—1897, № 4, էջ 548: (Չանազան լուրեր):

1238 [ՀԱՅՏՆՈՒՄ Է, որ «Մուրճ»-ի ներկա համարից սկսվում է Շանթի «Վերժին» նոր վեպի տպագրությունը և այն վերջանալու է հանդեսի ղեկավարների համարում]—1897, № 9, էջ 1289: (Չանազան լուրեր):

1239 [«ՄՈՒՐՃ»-ում Շանթի «Վերժին» վեպի տպագրության ավարտի ու այն առանձին գրքով հրատարակելու մասին]—1898, № 1, էջ 165: (Չանազան լուրեր):

1240 ՇԱՆԹԻ «Վերժին» վեպը լույս է տեսնելու առանձին գրքով—1898, № 2—3, էջ 373: (Չանազան լուրեր):

1241 ՇԱՆԹ, Վերժին Վեպ (Մուրճ, 1897, №№ 9, 10, 11—12, 1898, № 1):

Իրախոսություն:—1898, № 4, էջ 518—526: Ստորագր.՝ Մար. Հար.

Տողատակի ծանոթագրությունից տեղեկանում ենք, որ վեպի մասին գրախոսական է գրելու Գր. Վարդանյանը, իսկ քննադատական հոգված՝ Ն. Աղբալյանը:

1242 ՇԱՆԹ, Վերժին Վեպ, Արտատպված «Մուրճ» ամսագրից, Թիֆլիս, 1898:

Իրախոսություն: Գ. Վարդանյան:—1898, № 10—11, էջ 1538—1540:

1243 [«ՄՈՒՐՃ»-ի ներկա համարում ավարտվող վեպերի ու հանդեսի աշխատակիցներից՝ Լ. Շանթի, Լ. Մանվելյանի գործերի առանձին հրատարակությունների մասին]—1898, № 12, էջ 1793: (Չանազան լուրեր):

1244 ՇԱՆԹ, Կարձ, Վեպ, Արտատպւած
«Մուրճ» ամսագրից, Թիֆլիս, [1898],

Կրախոսություն:—1899, № 2—3, էջ
291—296: Ստորագր.՝ Սար, Հար:

1245 [ՀԱՅՏՏՈՒՄ 1, որ Շանթը հրավիրվել է
որպես «Մուրճ»-ի խմբագրության խորհրդական և
հանդեսի գեղարվեստական զբաղանդության բաժ-
նի վարիչ, Այդ առիթով մի քանի կցկտոր տեղե-
կություններ է հաղորդում զրոյի կենսագրությու-
նից]—1899, № 10, էջ 1270: (Զանազան լուրեր):

1246 [ՏԵՂԵԿԱՆՈՒՄ ենք, որ հանդեսի ներկա
համարից սկսվում է Շանթի «Դերասանուհին» վե-
պի տպագրությունը, այն կատարվում է անմիջա-
պես հեղինակի ձեռագրից և տարբերվում է Կ.
Պոլսի «Մասիս» երկշարաթղթերից տպագրվա-
ծից]—1898, № 10, էջ 1270: (Զանազան լուրեր):

Տես նաև №№ 1821, 5407 նկարագրու-
թյանները:

ՇԻՐՎԱՆՋԱԿԵ (Ալեքսանդր Մովսիսյան)

1247 ՎԻՐՊԱԿՆԵՐ Շիրվանզագերի «Արսեն Կի-
մաքսյան» վեպում:—1893, № 2, էջ 348: (Զանա-
զան լուրեր):

1248 [«ՄՈՒՐՃ»-ում Շիրվանզագերի «Արսեն
Կիմաքսյան» վեպի տպագրության ավարտի ու այն
առանձին գրքով հրատարակելու մասին]—1893,
№ 6, էջ 1028: (Զանազան լուրեր):

1249 ԱՐՓԻԱՐ Արփարյանը Շիրվանզագերի
«Արսեն Կիմաքսյան» վեպի մասին:—1893, № 9,
էջ 1458—1459: (Զանազան լուրեր):

1250 [«ԱՐՄԵՆ Կիմաքսյան» վեպի մասին մի
բանասիրական հոդված Թիֆլիսի «НОВОЕ СЛО-
ВО» ամսագրի № 3418-ում]—1893, № 11, էջ
1783: (Զանազան լուրեր):

1251 ՇԻՐՎԱՆՋԱԿԵ, Կրակ, Թաքու, 1896:

Կրախոսություն: Աղբյուրն ն.—1896,
№ 9, էջ 1172—1174:

1252 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Ա. Մի քանի խոսք Շիրվան-
զագերի «Կրակ» պատկերի մասին:—1896, № 12,
էջ 1619—1621:

1253 [ԿԱՐԱՊԵՏ Կոստիկյանի «Արսեն Կիմաք-
սյան» վեպի մասին գրած ուսումնասիրությունը
«Մուրճ»-ում տպագրելու մասին]—1899, № 4—5,
էջ 540—541: (Զանազան լուրեր):

1254 ԿՈՒՍԿԱՅԱՆ Կար. Մեր իրականության
տիպերը «Արսեն Կիմաքսյան» վեպի մեջ:—1899,
№ 6, էջ 644—659, № 7—8, էջ 867—881, № 9, էջ
1056—1070:

Հանգամանորեն վերլուծված է Շիրվանզագերի
գործը, դեպքատված է վեպի գեղարվեստական ու
հասարակական արժեքը:

1255 ՇԻՐՎԱՆՋԱԿԵ, Քառու, Վեպ, Թաքու, 1899:

Կրախոսություն: Գր. Վարդանյան:—
1900, № 3, էջ 370—372:

Տես նաև №№ 944, 1041, 1898, 1966,
1983, 2025 նկարագրությունները:

ՇՎՈՏ Մ. Տ. (Հմայակ Արամյան)

1256 ՇՎՈՏ Մ. Տ.: Քյուրդ բեկի Կժեր հայ-քրդ-
զական կյանքեն: Ա. հատորիկ: Փարիզ, 1902:

Կրախոսություն:—1902, № 2, էջ 164—
—167: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Կրախոսականից պարզվում է, որ հատորյակի
հեղինակը արևմտահայ է: Փոքրիկ այդ գործում
նա շոշափել է թեև հին, բայց միշտ հետաքրքիր
մի հարց՝ թե ո՞ր պետք է փնտրել այն մեծ շարի-
րի ազդեցությունը, որ ծանրանում է արևմտահայերի
գլխին: Պատմված է երկի համառոտ բովանդա-
կությունը և վերլուծված է:

1257 ՇՎՈՏ Մ. Տ. Մերձկցում: Անուրջներ, փա-
րիզ, 1903:

Կրախոսություն:—1903, № 7, էջ 175—
178: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Կրախոսված զրբույթը մի ուսուպիական պատմը-
վածք է: Հեղինակի կարծիքով հասարակության
մեջ գոյություն ունեցող զասակարգային հակա-
մարտությունները կարելի է լուծել սիրո միջոցով:
«Բուրժուազիայի և ամբոխի մերձկցումը մի խըն-
դիր է, որի լուծումը մի հակա գրավական կլինի
համայնականների սկզբունքի հաղթանակին: Այդ
խնդրի լուծումով ազգային կյանքը առաջադիմա-
կան թուրքներ գործած կլինիս: Այդ բնարանն է
զրված Շվոտի ներկա գրքույկի երևան, Պատմված

է Երկի Բովանդակութիւնը. զրախոսի կարծիքը
նպաստավոր չէ:

ԶԱՐԸԳՃՅԱՆ ԱՐԱՄ (Զարգ Արամ)

1258 ԶԱՐԸԳ Արամ: Բանաստեղծութիւններ:
Վենետիկ, 1900:

Գրախոսութիւն:—1901, № 1, էջ 216—
218: Ստորագր.՝ Լ. Ա.:

ԶՈՒԲԱՐ ԳԻՎՈՐԳ

1259 ԶՈՒԲԱՐ Գեորգի: Վեպեր և պատկերներ:
Ռոստով, 1889:

Գրախոսութիւն:—1889, № 5, էջ 794—
798: Ստորագր.՝ Քլ.:

Վերլուծված են զրքում տեղ գտած ստեղծագոր-
ծութիւնները: Դրվատանքի խոսք է ասված «Բա-
րեգործները» և «Մատենի Սարգիսը» գործերի
մասին: Անհաջողների թվում նշված է «Նա սպա-
սում է զեռ» վիպակը և այնպիսի բնույթի մի քա-
նի այլ ստեղծագործութիւններ. («Մի վարդի
պատմութիւն», «Հիմար ոչխարներ»):

ՊԱՏԿԱՆՅԱՆ ՌԱՅԱՅԵԼ

1260 ՌԱՅԱՅԵԼ Պատկանյան Թիֆլիսում],
—1889, № 9, էջ 1427—1473: Ստորագր.՝ Լուսինի:
(Ներքին տեսութիւն):

1261 ՎԵՐՋԻՆ Ժամ: [Հանդեսը տպագրել է 15
հայ ուսանողների նամակը. որոնք Մոսկվայից բո-
ղոքել են Ռ. Պատկանյանի (Սյուլլուկ) հոգևորա-
կանության ներկայացուցիչներէից մեկին մերկա-
նող այն պատկերի զեմ, որ լույս է տեսել Մկրտիչ
Բարխուդարյանի «Հանդեսը պրականական և պատ-
մական»-ի 2-րդ դրքում՝ «Սասանայի օջիւ» վեր-
տառութեամբ: Նամակը ստորագրող ուսանողների
թվում կա Ալ. Սատուրյանի անունը]:—1890,
№ 1, էջ 155:

1262 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Տ. Նամակ խմբագրին:
—1890, № 5, էջ 772—774:

Նամակն ուղղված է «Արծազանք»-ի խմբագրու-
թյանը. որն իր 1890 թ. № 13-ի առաջնորդողում
տգետ է անվանել բոլոր այն ուսանողներին, ո-
րոնք հատուկ նամակով բողոքել են Պատկանյանի

«Սասանայի օջիւ» պատկերի զեմ. «Մուրճ»-ի
խմբագրութիւնը իր ձայնն է միացնում նամակը
ստորագրող ուսանողներին և գտնում է, որ պատկ-
երի տպագրութիւնը իրոք անպատվարեք երևոյթ
է: Նամակի վերջում պարզվում է, որ պատկերը
ուղղված է եղել բարձրաստիճանի հոգևորական
Կյուրեղ վարդապետ Սրապյանի զեմ. (Տես նա-
խորդ նկարագրութիւնը):

1263 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից: [Նոր-Նախի-
ջևանից ստացված հեռագիրը գումում է Ռաֆայել
Պատկանյանի մահը]:—1892, № 7—8, էջ 1241:

1264 Ռ. ՊԱՏԿԱՆՅԱՆԻ մահը և թաղումը:—
1892, № 9, էջ 1348—1350: Ստորագր.՝ Լուսինի:
(Ամսվա բրտնիկ):

1265 ՄԱԼԽԱՍՅԱՆ Ստ. Ռաֆայել Պատկան-
յան:—1892, № 9, էջ 1354—1359:

Հողվածը զրված է մեծանուն բանաստեղծի
մահվան առիթով: Համառոտակի ներկայացված է
Ռ. Պատկանյանի կյանքն ու զրական գործունեու-
թիւնը:

1266 ՄԱԴԱԹՅԱՆ Ե. Ազգի Լրգիչը:—1892,
№ 10, էջ 1469—1481, № 11, էջ 1660—1670: 1893,
№ 4, էջ 606—621:

Բնութագրված է Ռ. Պատկանյանի կյանքն ու
զրական-ստեղծագործական ուղին: (Գրված է
«Հարունակելի», սակայն չի շարունակվել. պատ-
ճառը տես «Մուրճ», 1897, № 6, էջ 889—890:

1267 [ԵՂԻՇՆ Մաղաթյանի «Ազգի Լրգիչը» ու-
սումնասիրութեան տպագրութիւնը «Մուրճ»-ում
շարունակելու մասին]:—1892, № 12, էջ 1888:
(Զանազան լուրեր):

1268 ՂՈՒԼՅԱՆ Առ. Գրականական մի տգեղ
երևոյթի առիթով:—1892, № 10, էջ 1516—1517:
(Ամսվա բրտնիկ):

Հեղինակը մեղադրում է «Արծազանք»-ի խմբ-
ագրութեանը «Աստառ» պամֆլետի տպագրու-
թյան համար: «Մուրճ»-ի խմբագրութիւնը հա-
մակիր է Հոլլանդի, գտնում է, որ «Աստառ»-ի
տպագրութիւնը «Արծազանք»-ում իրոք վերավո-
րանք է հանգուցյալ Ռ. Պատկանյանի հիշատակին:

1269 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից: [Ռ. Պատ-
կանյանի այրին հայտնել է, որ բանաստեղծի դա-

վականների ու կայքի խնամակալությունը ղրված է իր, Խ. Չալխուշյանի և Ի. Մ. Լկաճալյանի վրա՝ առանց վերջիններիս համաձայնության իրավունք չի տրվում օդտաղործել հանդուցյալի զրական ժառանգությունը]—1892, № 10, էջ 1542—1543:

1270 ԱՐՁԱԿՆ Թաֆայի Պատկանյանին—1893, № 12, էջ 1949: (Ջանադան լուրեր):

1271 ԿՈՒՍԻԿՅԱՆ Կ. Բանաստեղծ քաղաքացի (Թ. Պատկանյանի զրական գործունեության ընդհանուր բնագիծը)—1897, № 5, էջ 661—674, № 6, էջ 804—826:

1272 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ հայտնում է, որ Կ. Կուսիկյանի՝ Թ. Պատկանյանի զրական գործունեությանը նվիրված ուսումնասիրության տպագրությունը վերջանում է «Մուրճ»-ի ներկա համարում, իսկ եղիշև Մաղաթյանի «Ազգի երգիչը» հոգվածաշարը չարունակվեց տպագրվել՝ հեղինակի հոգեկան հիվանդության պատճառով—1897, № 6, էջ 889—890: (Ջանադան լուրեր):

1273 Թ. ՊԱՏԿԱՆՅԱՆԻՆ մահարձան կանգնեցնելու համար հանգանակված գումարի մասին]—1897, № 10, էջ 1465: (Ջանադան լուրեր):

1274 Թ. ՊԱՏԿԱՆՅԱՆԻ մահարձանի ու նոր նախիջևների Հայոց բարեգործական ընկերության որոշումների մասին]—1901, № 4, էջ 235—236: Ստորագր.՝ Լ. (Գավառական նամակներ):

1275 ԶԱԿՆՈՒՇՅԱՆ Գր. և Պոստոյան Մ. նամակ խմբագրության:

Հայտնում են, որ Նոր-Նախիջևանի Հայոց Բարեգործական ընկերությունը մտադիր է լույս բնծայել Թ. Պատկանյանի բոլոր անտիպ երկասիրությունները—1901, № 4, էջ 278:

1276 ՆՎԵՐՆԵՐ Գամառ-Քաթիպայի մահարձանի համար—1901, № 4, էջ 280: (Հայտարարություն):

Ներկայացված է նվիրատուների ցուցակը:

1277 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Նոր-Նախիջևանում Գամառ-Քաթիպայի մահարձանի բացման մասին]—1901, № 12, էջ 199: (Ներքին տեսություն):

Համառոտակի նկարագրված է մահարձանի բացման արարողությունը:

1278 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Թ. Պատկանյանի «Լեռնային կուղմ»-ը վրացերեն լեզվով]—1903, № 9, էջ 183: (Վրաց կյանքից և զրականությունից):

1279 ԳԱՄԱՐՔԱՅԻ Քաթիպայի երկասիրությունների 2-րդ հատորը ձեռք բերելու մասին]—1904, № 2, էջ 232. նույնը՝ № 3, էջ 212, № 6, էջ 183, № 8, էջ 156: (Հայտարարություններ):

1280 Թ. ՊԱՏԿԱՆՅԱՆԻ երկերի 3-րդ հատորը լույս տեսնելու մասին]—1904, № 11, էջ 204, նույնը՝ № 12, էջ 178: 1905, № 1, էջ 182, № 6, էջ 192: (Հայտարարություններ):

1281 ԳԱՄԱՐՔԱՅԻ Քաթիպայի երկասիրությունների նախորդ երկու հատորյակները ձեռք բերելու մասին]—1905, № 1, էջ 184, նույնը՝ № 6, էջ 192: (Հայտարարություններ):

1282 ՌԱՅԱՆԻ Պատկանյանի նամակները—1905, № 2—3, էջ 74—99, № 4, էջ 65—97, № 5, էջ 116—132, № 6, էջ 58—63, № 8, էջ 13—18, № 9, էջ 14—23, № 10, էջ 55—58:

«Թեր նոր զրականության և հասարակության ինքնագիտակցության պատմությունը զրկու համար դեռ պակասում են շատ և շատ նյութեր, որոնց մեջ գործիչների մասնավոր նամակները առաջնակարգ տեղ են բռնում... Այժմ տպում ենք Թ. Պատկանյանի նամակները իր մտերիմ բարեկամներին՝ Գևորգ Քանանյանին և Մ. Թիմուրյանին: Նամակներից մի բանիսի վրա չի նշված ժամկետը, սակայն զրանց բովանդակությունից դժվար չի որոշել, թե բանաստեղծի կյանքի որ շրջանից են ...»,—գրված է խմբագրության ծանոթություններում: Թվով շուրջ հարյուրի հասնող այդ նամակների մեջ ընթերցողը կգտնի անվանի բանաստեղծի կյանքի ու գործունեության հետ կապված բազմաթիվ հարցերի պատասխանները:

1283 «Певец гражданской скорби», Избранное стихов армянского поэта Рафаэла Патканяна: Издание Аракела Дервиша. Москва, 1904.

Գրախոսություն:—1905, № 2—3, էջ 176—177: Ստորագր.՝ Նա:

Գրախոսողը հրատարակիչի ներկա ձեռնարկությունը համարել է ուշադրության ու հրգիշտանքի արժանի գործ. որով հայ գրողը ուսումնականների և ներկայացվել տեղանի բանաստեղծների թարգմանություններով հարկադրված է հերքել և մոռալիս Գերվիչը. համառոտ աչք տեսնելով մեջ հա ներկայացրել է հայ նոր գրական լեզվի զարգացման ուղիները, Պատկանյանի կենսագրությունն ու նրա բանաստեղծական գործունեության պատկերը ժողովածուն նվիրված է բանաստեղծի ամենամոտ ժամանակահատվածին)։

1284 «**ԱՌԲԱՎՐՈՒԹՅԱՆ** կողմից» [Գրողություններն արված է «Бакы» թերթի թղթակցին, որ «Մուրճ»-ում տպագրված էյությունների մասին տեղեկություններ տալիս շիռիկ է Ա. Չոպանյանի և Ռ. Պատկանյանի հեղինակային ինքնությունները]։—1905, № 7, էջ 161—162։

ՊԱՐԹԵՎՅԱՆ ՍՈՒՐԵՆ

1285 ՊԱՐԹԵՎՅԱՆ Ս. հարազանի Ա. պրակ, հունվար, 1901։ Փարիզ, 1901։

Գրախոսություն։—1901, № 2, էջ 260, Ստորագր.՝ Լ. Ա.։

ՊԱՐՈՆՅԱՆ ՀԱԿՈՐ

1268 [ՀԱԿՈՐ ՊԱՐՈՆՅԱՆԻ մահը]։—1891, № 6, էջ 794—796։ Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Մահվան առիթով գրված հոգվածում համառոտակի ներկայացված է նրա կյանքի ու գրական-ստեղծագործական ուղին։ Հայոց Հրատարակչական ընկերությունը մտադիր է հրատարակել հանգուցյալ գրողի գործերը։

1287 ՊԱՐՈՆՅԱՆ Հ. Մեծապատիվ մուրացկաններ։ Թիֆլիս, 1891։

Գրախոսություն։—1891, № 9, էջ 1088, Ստորագր.՝ Հ. Ա.։

Հակիրճ ներկայացնելով երկի զաղափարական բովանդակությունը, զրախոսը բնորոշում է այն հանգամանքը, որ Պարոնյանի սատիրայի սրություն ուղղված է Պոլսի այն հասարակու-

թյան դեմ, որը գտնվում է բարոյապես այնչափ ստոր աստիճանի վրա, որ անընդունակ է ստեղծել այն պայմանները, որոնց մեջ հնարավոր լինի զարգացման նախադրյալներ փնտրել։ Ըստ արժանիության զնահատված է երկը, զրախոսը Պարոնյանին մեղադրում է չափազանցությունների մեջ։

1288 ՀԱԿՈՐ ՊԱՐՈՆՅԱՆ։—1905, № 4, էջ 113—114։ Ստորագր.՝ Վ. Բ.։

Հանդամանորեն ներկայացված է տեղանի երգիծարանի կյանքը, վերլուծված է նրա գրական-հասարակական գործունեությունը։

Տես նաև՝ №№ 1912, 1916, 1993, 2007, 2032 նկարագրությունները։

ՊԱՐՈՒՄՅԱՆ Մ. Ա.

1289 ՊԱՐՈՒՄՅԱՆ Մ. Ա. Անըջաներ։ Կ. Պոլս, 1904։

Գրախոսություն։—1905, № 5, էջ 159—166։ Ստորագր.՝ Տ. Ջավեն։

Գրողի հեղինակը Պոլսի գրական նորագույն սերնդի լավագույն ներկայացուցիչներից է։ Գրախոսող հեղինակը վերլուծության է ենթարկել ժողովածույում տեղ գտած գործերը՝ զնահատելով դրանք սկսնակ բանաստեղծի չափանիշով՝ խոստովանելով նրա անձխտելի ստեղծագործական կատանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում զրախոսության առաջին մասը, որտեղ ներկայացված է ժամանակակից պոլսահայ գրականության բնահանուր պատկերը։

ՊԵՇԿԵՎՅԱՆ ՄԿՐՏԻԶ

1290 ՄԿՐՏԻԿ Ի նոր մտերբը [Յու. Վսեյովսկու Մ. Պեշկեթաշյանին նվիրված ուսումնասիրության մասին]։—1899, № 4—5, էջ 559—561։ (Չանազան լուրեր)։

1291 ԱԹՈՒՆՅԱՆ Գ. Մ. Պեշկեթաշյանի (Քենդապատական փորձ)։—1902, № 11, էջ 123—141։

1292 ՊԵՇԿԵՎՅԱՆ Մ. Տաղերի Հեղինակի պատկերով և Լեոի առաջարանով։ Թիֆլիս, 1903։

Գրախոսություն:— 1903, № 5, էջ 165:
Ստորագր.՝ Նա:

Գրախոսը իր գոհունակությունն է հայտնում այն բանի համար, որ շուրջ երեք տասնամյակի դադարից հետո բանաստեղծի տաղերը արժանանում են երկրորդ տպագրության: Արված մասնակի նկատողությունները վերաբերում են հատուկ աշխատանքների հրատարակությանը:

1293 ՊԵՇԻԿԻՆՆԻՆԻ «Քերթվածներն ու ճառերը» հրատարակություն Ա. Չոպանյանի Փարիզ, 1904:

Գրախոսություն:— 1904, № 9, էջ 95:
Ստորագր.՝ Նա:

Գրախոսը սղջունում է հրատարակչի նախաձեռնությունը. ցանկություն է հայտնում հրատարակվելիք երկրորդ հատորում զետեղել մեծանուն բանաստեղծի կենսագրությունը:

1294 ՉՈՊԱՆՅԱՆ Ա. Մ. ՊԵՇԻԿԻՆՆԻՆԻ— 1905, № 5, էջ 77—88, № 6, էջ 36—46, № 7, էջ 5—13:

ՊԻՈՇՅԱՆ ՊԵՐՃ

1295 ՔԱՐԱՄՅԱՆ ՆԻԿ. ՊԵՐՃ Պոռչյանց և նորա վեպերը (Ուսումնասիրություն):— 1889, № 1, էջ 127—132, № 2, էջ 284—300, № 3, էջ 459—475:

Ուսումնասիրության առաջին հոդվածում ներկայացված է անվանի վիպասանի կյանքի ու դրական գործունեության սեղմ նկարագիրը: Երկրորդում՝ 1. Աշխարհագրական դրականության սկիզբը. 2. Պոռչյանի կարծիքը վիպասանության մասին. 3. «Սոս և Վարդիթեր» . 4. «Հացի խնդիր» գլուխներում տրվում է հեղինակի դրական նկարագիրն ու վերլուծված են նշված գործերը: Ուսումնասիրության երկրորդ մասը նվիրված է «Կովածաղիկ» ու «Շահեն» վեպերի վերլուծությանը:

1296 ՊԵՐՃ ՊԻՈՇՅԱՆԻ դրական գործունեության 30-ամյա հորեկյանը:— 1889, № 3, էջ 516—517: (Ներքին տեսություն):

Ընդգծում է մեծանուն արձակագրի մատուցած ծառայությունները իր ժողովրդի գրականությանը: Հայտնում է, որ գրողի հորեկյանը տեղի

կունենա զալիք ապրիլ ամսին և կոչ է անում ըստ արժանության նշել այն «Թող զգացվի տմենուրեր, որպես հայկական գրական մեծ տուն»:

1297 «ՄՈՒՐՃ»-ի համակագրությունը: [Հայտնում է այն մասին, որ խմբագրությունը ընդունելու է ամեն տեսակ նվերներ Պ. Պոռչյանի հորեկյանի առթիվ, և որ դրանք մամանակին կհանձնրվեն հորեկյանական հանձնաժողովին]:— 1889, № 3, էջ 547:

1298 «ՄՈՒՐՃ»-ի համակագրությունը: [Հանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում Բաթումի՝ Կ. Տյուրյանին ուղղված նամակը, որ վերաբերում է վերջինիս «Հանգես ամսուրյա»-ի համար Պոռչյանի մասին գրած հոդվածին]:— 1889, № 4, էջ 684—685:

1299 ՊԵՐՃ ՊԻՈՇՅԱՆԻ 30-ամյա հորեկյանի առթիվ:— 1889, № 6, էջ 974: (Ներքին տեսություն):

Հորեկյանը կազմակերպված անցկացնելու նպատակով ստեղծվել է հատուկ հանձնաժողով, որի կազմում ընտրվել են Գ. Սունդուկյանը, Գ. Չոպանյանը, Ա. Երեցյանը և ուրիշներ:

1300 «ՄՈՒՐՃ»-ի համակագրությունը: «Մուրճ»-ի վեպերը [Պոռչյանի «Ցեցեր»-ի տպագրության ավարտի ու այն առանձին գրքով լույս տեսնելու մասին]:— 1889, № 6, էջ 982:

1301 ՊԻՈՇՅԱՆ Պ. Ցեցերը Թիֆլիս, 1889:

Գրախոսություն:— 1889, № 7, էջ 1105—1109: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Համառոտակի վերլուծված է «Ցեցեր»-ը. հեղինակի մյուս գործերի («Սոս և Վարդիթեր», «Կովածաղիկ») համեմատությամբ «Ցեցեր»-ը համարել է ավելի բան հաջողված գործ:

1302 «ՄՈՒՐՃ»-ի համակագրությունը: [Հանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում համակագրության բաժնի «Մի պատասխան»-ը որտեղ հայտնում է, որ «Ցեցեր»-ի Տաճատ Գեթունու տիպի մեջ ոչ մի ականարկություն չկա Հայրիկի մասին: Ուշագրավ է պատասխանի վերջնամասը. «Մշակ»-ը ձեռք օգնական Բալասան աղա, Տաճատ Գեթունի և Պարոն Խուրո» այդ տողերը պարզ ասում են այն մասին, որ այդ կարծիքին

տոն տվողը եղել է «Մշակ»-ը—1889, № 7, էջ 1127—1129:

1303 ՊՈՒՇԵՅԱՆԻ «Յեցեր» վեպը առանձին գրքով լույս տեսնելու մասին—1889, № 10, էջ 1665, նույնը՝ № 11, էջ 1870: (Հայտարարություններ):

1304 ՊԵՐՃ ՊՈՒՇԵՅԱՆԻ հորեկյանը ըստ պատշաճին նշելու անհրաժեշտության մասին—1890, № 3, էջ 434: Ստորագր.՝ Լուսինի (ներքին տեսություն):

1305 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ Պոռչյանի վատառողջության պատճառով «Մուրճ»-ում ժամանակավորապես դադարեցվում է «Բղղե»-ի տպագրությունը]—1890, № 5, էջ 775:

1306 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ Պոռչյանի «Բղղե»-ն լույս է տեսել առանձին գրքով, որ այն «Մուրճ»-ից արտատպված՝ թվով 7-րդ գիրքն է]—1890, № 9, էջ 1325:

1307 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ «Բղղե»-ի հրատարակման ու հեղինակի պրական գործունեության 30-ամյակի առթիվ Կեդր-սանդրապոլից ստացվել է արծաթյա ոսկեգոծ թանաքաման]—1890, № 10, էջ 1479:

1308 ՊՈՒՇԵՅԱՆ Պ. Նա: Պատկեր: Թիֆլիս, 1896:

Դրախտություն: Աղբալյան Ն.—1897, № 1, էջ 131—133:

1309 ՊՈՒՇԵՅԱՆԻ ուսուցչական ասպարեզը թողնելու մասին—1898, № 7—8, էջ 1162: (Ձանազան լուրեր):

1310 ՊԵՐՃ ՊՈՒՇԵՅԱՆԻ հորեկյանը [Մանրամասնություններ հորեկյանական հանդիսություններից]—1899, № 4—5, էջ 543—545: (Ձանազան լուրեր):

1311 ՊՈՒՇԵՅԱՆԸ «Անահիտ»-ի մեջ [Բերված է մի հատված Ա. Չոպանյանի Պերճ Պոռչյանի վիպագրության մասին գրած ուսումնասիրությունից]—1899, № 6, էջ 734—735: (Ձանազան լուրեր):

1312 ՊԵՐՃ ՊՈՒՇԵՅԱՆԻ նոր վեպը [Խոսքը վերաբերում է «Հունոն կամ Խոտորնակին խոտոր-

նակ» ստեղծագործությանը: Հայտնում է այն մասին, որ այն կսկսի տպագրվել «Մուրճ»-ում, 1900 թ. հունվարից, խոսում է վեպի թեմայի, գործողությունների վայրի ու մի շարք այլ հարցերի մասին]—1899, № 10, էջ 1270: (Ձանազան լուրեր):

Տե՛ս նաև № 1037 նկարագրությունը:

ՋԱՆՅԱՆ Ա.

1313 ՋԱՆՅԱՆ Ա.: Երկու պատկեր: Բաբու, 1905:

Դրախտություն:—1905, № 7, էջ 115: [Դրախտոր չի նշված]:

ՋԱՎԱԽԵՅԻ (Վազարու Տեր-Կրիզուրյան)

1314 ՋԱՎԱԽԵՅԻ: Կրակը: (Արտատպված «Մշակ»-ից): Թիֆլիս, 1903:

Դրախտություն:—1903, № 6, էջ 113—115: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Դրախտոր համակրանքով է խոսում Ջավախեցու ստեղծագործության մասին: Ընդգծելով հեղինակի ինքնատիպությունը՝ գրել է. «Նա փոքր բաժակով է ջուր խմում, բայց իր բաժակովն է խմում և խմում է ժողովրդական կյանքի աղբյուրից: Համառոտակի ներկայացված է պատկերի բովանդակությունը:

ԹՈՒՍԻՆՅԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏ

1315 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն հեղինակը խոսել է «Հանդես ամսօրյա»-ի 1902 թ. մարտյան համարում հրապարակված բժշկ-գրող Նահապետ Թուսինյանի կենսագրության մասին]—1902, № 3, էջ 229—230, № 4, էջ 235—236:

ՍԻԱԼԱՆԹԻՈՒ (Ատոմ Խաբանյան)

1316 ՍԻԱՐՃԱՆՅԱՆ Ա. Դյուցազնորեն: Հայ երիտասարդության համար: Փարիզ, 1902:

Դրախտություն:—1902, № 1, էջ 142—143: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Մատենախոսը ժողովածույում տեղ գտած «ստեղծագործությունների վրա նկատում է ժամանակակից ֆրանսիական անկումային դրականության ազդեցությունը:

1317 ՍԻԱՄԱՆԹՈՒ Հայբեդիները (Առաջին շարք)։ Ժրնհ, 1905:

Դրախոսություն:—1905, № 6, էջ 137—141: Ստորագր.՝ Տ. Չավեն:

Դրախոսը Սիամանթոյին համարել է հայ պոեզիայի «ամենամեծ» խորհրդապաշտ Բանաստեղծը. այդ ատուով խոսել է սիմվոլիզմի ծագման ու զարգացման մասին:

ՍԻՊԻԼ (Չապել Ասատուր)

1318 ԱՀԱՐՈՆՅԱՆ Ա. Տիկին Սիպիլ (նրա «Յուրեր»-ի անթիվ)։ 1905, № 1, էջ 110—118:

Դրախոսը համակրանքով է խոսել ժողովածուի մասին. մասնավորապես ընդգծել է բանաստեղծու ռիթմիկական ու հարուստ լեզուն:

1319 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: /Տեսություն «Ծաղիկ», 1905 թ., № 8-ի Սիպիլի պրական գործերի մասին Մ. Բերրերյանի հայտնած կարծիքներին համամիտ չլինելով «Ծաղիկ»-ի իր էջերում պետեղել է հայհայտանքներով լեցուն մի հոդված: Տեսություն մեջ դատապարտվում է «Ծաղիկ»-ի բարբերը:—1905, № 2—3, էջ 256—257:

ՍՈՂՈՎՅԱՆ ՀՈՒԼԱԿԻՄ

1320 ՍՈՂՈՎՅԱՆ Հ. Հարազատ դծեր: Ս. Պետերբուրգ, 1903:

Դրախոսություն:—1904, № 2, էջ 196—198: Ստորագր.՝ Չավեն:

Դրբույկում տեղ են գտել «Զենք ուզում» և «Հին երգ» պատմվածքները: Դրանց մասին դրախոսը գրել է. «Պարոն Հ. Սոլովյանը եթե հրապարակախոսությունը իրեն տապաբեղ ընտրած բլլար զույգի հաջողոր միջակ հրապարակախոս մը դառնալ, Բայց գործախտարար գեղարվեստական գրականության մեջ է մտնի՝ վեպեր, պատմվածքներ արտադրելու ոչ մի շնորհ չունենալով»:

ՍՎԱՃՅԱՆ ՄԱՐԻ

1321 ՏԻԿԻՆ Սվաճյանի նորավեպերը: Հայերենից ֆրանսերեն թարգմանեց Ֆրեդերիկ Մարկերը: [Փարիզ, 1903]:

Դրախոսություն:—1903, № 12, էջ 182: (Արտատպված «Անահիտ»-ից):

Խոսքը վերաբերում է հեղինակի «Ապարանջան», «Կելին», «Գուշակ», «Հին հավատք», «Հովիտից», «Կտոր մը հացի համար», «Շիցա Շյուխի», «Մանուշակի թաղար», «Իրավք», «Բարեկենդանի կատակ մը», «Սիթար», «Մահու արձակից» ու «Խամսին» խորագրերը կրող նովելներին, որոնք լույս են տեսել Պոլսի «Հայրենիք»-ում «նոր կյանք» և «Անահիտ» պարբերականներում:

ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ Կ.

1322 ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ Կ. Սրտի խորքից: Բանաստեղծություններ: Թիֆլիս, 1902:

Դրախոսություն:—1903, № 1, էջ 156: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Դրբույկից քաղված մի օրինակով՝ «Մարդկությունը բուն է մտել, լուս է տիրում ամեն տեղ, թույլները բուն են մտել, էլ չի լավում դալալից»:

Դրախոսը խորհուրդ է տվել բանաստեղծությունների ներկա զրբույկը վերնագրել «Տգիտության խորքերից»:

ՍՈՒՆԴՈՒԿՅԱՆ ԿԼԵՐԻԵԼ

1323 ՉՄՇԿՅԱՆ Գ. Գաբրիել Սունդուկյանց (Կենսագրական ուսվածք)։—1889, № 1, էջ 133—140:

Կենսագրական տեղեկություններ է հաղորդում մեծանուն դրամատուրգի մասին: Համառոտակի խոսում է «Պեպո», «Քանդած օջախ», «Խաթալա», «Էլի մեկ գոհ» դրամատիկական գործերի մասին: Առանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում հոդվածի այն բաժինը, որ վերաբերում է «Պեպո»-ի վրացերեն թարգմանության մեջ տեղ գտած անճշտություններին:

1324 ՊԱՐՈՆ Գաբրիել Սունդուկյանցի թատերագրության 25-ամյա հոբելյանը:—1889, № 1, էջ 176—177: Ստորագր.՝ փոխարեն "" (Ներքին տեսություն):

1888 թ. հոկտեմբերի 25-ին լրացել է Գ. Սունդուկյանի գրական գործունեության 25-ամյակը (1863 թ. հոկտեմբերի 22-ին բեմի վրա խա-

ղացվել է «Գիշերվան սարրը խնր է» պիեսը) սակայն այդ օրը ոչ մի նախապատրաստություն չի եղել, Տեսության հեղինակը խստորեն պատապարտել է աններելի այդ մոռացությունը և փորձել է բացատրել դրա պատճառները:

1325 ԳԱՔՐԻԵԼ ՍՈՒՆՊՈԼՅԱՆԻ ԳՐԻԼՅԱՆԸ
1889, № 2, էջ 342—350:

ինչպես հայտնի է Գ. Սունդուկյանի գրական գործունեության 25-ամյակը պաշտոնական-հրապարակային բնույթ չի կրել հեղինակի խնդրանքով, սակայն հողվածագիրը այն համարի է տոնված. ելնելով այն խանդավառությունից, որ այդ առիթով ապրել են գրական հասարակայնության ամենալայն շրջանները: Հողվածագիրը ծանոթացնում է այն ցուցակին, որը մեջ ներկայացված են հորեկյարին անձամբ այցելած, հեռագրերով, նամակներով ու չափածո ստեղծագործություններով մեծարողների անունները: (Գ. Զմշկյան, Ռ. Պատկանյան, Շիրվանզադե, Պ. Պողոսյան, Լեզար Հովհաննիսյան, Տ. Նազարյան, Արասխանյան, Գ. Բաշինջաղյան, Ս. Մանգինյան, Մկ. Բարխուդարյան): Մասնավոր մարդկանց կողքին ներկայացված են նաև հայ, վրաց ու այլազգի ուսանողական միությունների ուղերձները, այլ և այլ կազմակերպությունների շնորհավորանքները երախտավոր հորեկյարին: Զափածո ուղերձներից հողվածում ներկայացված են Ռ. Պատկանյանի, Դերբենտից օրիորդ Զվարյանցի բանաստեղծությունները: Առանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում Պյատիգորսկում պատահած մի դեպք. կապված «Ամուսիններ» պիեսի երկրորդ գործողության երրորդ տեսիլի գրության հետ: «Պ. Սունդուկյանցը պատմում է, թե Պյատիգորսկ եղած ժամանակ, 1887 թ. ամառը, որտեղ նա թելադրում էր յուր «Ամուսինները» պ. Վահան Մամիկոնյանին, իսկ առաջ յուր ամուսին Սոֆիային և զստրեր նունեին և Կատարինեին, որպես նաև պ. Գ. Զմշկյանին, սոցա առժամանակյա բացակայության պատճառով, դժվարության մեջ ընկավ հեղինակը: Տիկին Վիտամանը առաջարկեց նորան յուր ծառայությունը:

— Ախար Դուք հայերեն չգիտեք:

— Լից վնաս չունի, դուք մտածեցեք հայերեն և այդ հայերեն մտածածը ինձ ուղարկեն բառ

առ բառ թարգմանությամբ Քհլադրեցեք, իսկ Հե-
տո...

— Բայց ախար եթև հայերեն մտածելով և բառացի թարգմանությունը թեևադրեմ, միտք չի դուրս գալ և դուր ոչինչ չի բնականալ, տիկին:

— Այդ ոչինչ, Գարբիկ Նիկիտիչ, 3A TO
դուր կհասկանաք, իսկ դա՝ գլխավորն էլ Այդպի-
սի սիրալիրության առջև հայ դրամատուրգը դի-
ջեց, թեպաղեղելով «Ամուսիններ»-ի երկրորդ գոր-
ծողության երրորդ տեսիլը՝ Մարգարտի և Հեղի-
ների խոսակցությունը, նոցա փոխադարձ պան-
գատը ոռոսերեն լեզվով, որից հետո Թիֆլիս պա-
լով, հայերենի վերածեց, ոռոսերեն բառերի տեղ
ուղղակի հայերեն բառերը դնելով չէ թե ոռոսերե-
նը մտածված էր հայերեն»:

1326 «ՄԻԻՐԾ»-ի նամակագրությունը [Զա-
նազան վայրերից «Մուրճ»-ի խմբադրությունն
հասցեագրված նամակների պատասխաններն են,
որոնց մեջ ուշագրավը «Իվերիա» վրաց լրագրին
ուղարկած նամակն է, կապված Դ. Չմշկյանի
«Պեպոս»-ի վրացերեն թարգմանությանը նվիր-
ված խորհրդածություններին (Տես «Մուրճ» 1889,
№ 1, էջ 133—140)]—1889, № 3, էջ 547—548:

1327 լԱ. ԾԱՏՈՒՅԻՆ և ՅՈՒ. ՎԵՆԵՐԻՍԿՈՒ
 ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅԱՄԲ «ՊԻԿԱՐ»-Ն ՈՐՈՍԵՐԻՆ ԼԵՂՈՂ
 ԼՈՒՅ ՄԵՆՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ]։— 1896, № 3—4, էջ 538:
 (Հայտարարու թղթին հր)։

1328 Եղեղիոս-ի Երեսնամյակը—1901, № 5,
էջ 280—283: Ստորագր.՝ Վօս:
(Գեղարվեստի աշխարհից):

Համառոտակի ներկայացված է հայ և վրաց հասարակայնության «Պեպոս»-ի ռեմադրության 30-ամյակի առթիվ կազմակերպած հանդիսությունները, որին ներկա է եղել 70-ամյա ժերունդարդ Սունդուկյանը։ Արտահայտվողները նշել են պիեսի թողած բարերար ազդեցությունը հայ և վրաց զրախանությունների դարգացման վրա։ Պ. Սունդուկյանի տաղանդը հանդիսացավ շաղկապ հայ-վրաց-ռուս ազգությունների մեջ-ասվել է մեծարման երկնքներից մեկում։

1329 խճուղի-ի 30-ամյակը զատկաներում] — 1901, № 5, էջ 303, Առողջագր.՝ Ա. (Գալառահան կյանք)

1330 ՍՈՒՆԴՈՒԿՅԱՆ Գ. Նամակ խմբագրության:—1901, № 5, էջ 314.

Հեղինակը հանդեսի միջոցով իր շնորհակալությունն է հայտնում բոլոր նրանց, ովքեր իրենց անկեղծ ու սրտաբուխ շնորհավորանքներն էին ուղարկել, աշխատել ու հոգածել «Պեսկոս»-ի 30-ամյա հորելյանի տոնախմբության առթիվ:

1331 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Գ. Սունդուկյանը և վրացիք]:—1903, № 11, էջ 195: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Բերված է մի հատված «Յնուրիս փութի»-ում տպագրված այն հոդվածից, որ վերաբերվել է «Նաթարալա»-ի վրացական բնագրությանը: Դրվատելով հեղինակին ու նրա գործը, թերթը գրել է... Թատրոնում տիրում էր կատարյալ համերաշխություն, կատարյալ ներդաշնակություն և ամենքը հափշտակված էին զեղարվեստով և նրա այն իղնալով, որ պահանջում է միություն, եղբայրություն և ճշմարտություն՝ ոչ միայն մարդկանց, այլև ամբողջ ազգերի մեջ:

Տե՛ս նաև №№ 1887, 1918, 1922, 1927, 2034 նկարագրությունները:

ՎԱՐԴԱՆ ԱՅԻՆԿՑԻ

1332 ԼՆԻԿՈՂԱՅՈՍ Մառի մագիստրական դիսերտացիայի պաշտպանության մասին (Собрание притч Бардана): Կցկուր կենսագրական տեղեկություններ է հաղորդում Ն. Մառի մասին]:—1899, № 6, էջ 726—727: (Զանազան լուրեր):

ՎԱՐՈՒՓԱՆ ԳԱՆԻՆԻ

1333 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսության հեղինակը խոսել է «Գեղունի» հանդեսի 1905 թ. համարի մասին ընդհանրապես. նրանում տեղ գտած նյութերի շարքում հիշատակում է Դանիել Վարուժանի «Սարսուռներ»-ին նվիրված հոդվածը]:—1906, № 1, էջ 189—190:

ՏԵՐԻՐԴՈՒՄՅԱՆ ԵՎԻԱ

1334 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսություն հայատառ թուրքերեն լեզվով հրապարակվող «Մանգումե էֆեիար» պարբերականի (շի նշված լիվականն ու համարը), որտեղ մի քանի

խոսք է ասված Նդիա Տեմիրճիպաշյանի մասին]:—1904, № 12, էջ 158:

ՏԵՐ-ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԷՄԻՆ

1335 ՏԵՐ-ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ Է. Բարեգործության դիմակի տակ: Դրամա հինգ գործողությամբ, Երևան, [1895]:

Դրախոսություն:—1895, № 2, էջ 287—291, Ստորագր.՝ Լ. Մ.:

Դրամայի նյութը հայ գավառական կյանքն է, գրախոսի կարծիքով՝ այդ կյանքի լուկ ստվերը: «Դործող անձինք բնական չեն, այլ շինծու, դրաման արժանի չէ լուրջ վերլուծության»:

Տե՛ս նաև №№ 1918, 1922 նկարագրությունները:

Տես նաև «Արվեստ» բաժնում, «Թատրոն»-ի տակ.

Ուանվելյան Լ. [Էմին Տեր-Գրիգորյանի «Բարեգործության դիմակի տակ» պիեսի բեմադրության մասին]:—1895, № 11, էջ 1518—1524, (Դրամա և բեմական զեղարվեստ):

ՏԵՐ-ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ Մ.

1336 ՏԵՐ-ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ Մ.: Բուդդա—Լավաշի գոհը: Պատկեր: Բաբու, 1904:

Դրախոսություն:—1905, № 4, էջ 191, Ստորագր.՝ Սուրեն:

«Վերոհիշյալ պատկերը ծնողական սխալ դաստիարակության դեմ կովելու նպատակ ունի: Պատկերի միակ արժանիքը դրանումն է. —գրել է գրախոսող հեղինակը:

ՏԵՐ-ՂԱԶԱՐՅԱՆ Բ.

1337 ՏԵՐ-ՂԱԶԱՐՅԱՆ Բ. Տարածամ պսակ: Պոեմա Ղազարի գյուղական կյանքից: Թիֆլիս, 1901:

Դրախոսություն:—1901, № 7, էջ 161—163, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Ներկայացված է պոեմի համառոտ բովանդակությունը: Գրախոսը իր միտքն ավարտել է հետևյալ կերպ ... Այդպիսով, այո, մեր գրակա-

նությունը հարստանում է, բայց... գրական բոր-
բոսով և ոչ երկերով»:

ՏԵՐ-ՎԵՎՈՆԴՅԱՆ Գ.

1338 ՏԵՐ-ՎԵՎՈՆԴՅԱՆ Գ. օրիորդ նաղիկ Կի-
լիկյան (Բոպենեք) և հավելված: Բանաստեղծու-
թյուններ: Թիֆլիս, 1890:

Գրախոսություն:—1890, № 5, էջ 748—
751: Ստորագր.՝ Վանկ:

Գրախոսը գրքույկում տեղ զտած բանաս-
տեղծությունները հեռու է համարում արվեստի
արտադրանք լինելուց: Խորհուրդ է տալիս հեղի-
նակին իր ուժերը փորձել գրականության այլ
ճյուղերում:

ՏԵՐ-ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՄԻՐՁԱ

1339 ՏԵՐ-ՍԱՐԳՍՅԱՆ Մ. Թուշան և Հյուրի-
զադ: Վեպ Ղարաբաղի անցյալից: Շուշի, 1889:

Գրախոսություն:—1889, № 9, էջ 1463—
1465: Ստորագր.՝ Մ. Աս:

Հեղինակը վեպը համարել է պատմական,
իսկ գրախոսը այն հեռու է համարել այդպիսին
լինելուց: գտնում է, որ այն չափազանց թույլ է
«թքով կայքրած և կիսագրագետ արտադրանք»:

1340 ՏԵՐ-ՍԱՐԳՍՅԱՆ Մ. Իմ արկածները
(Զվարճալի իրողություն): Արդյունքը հա-
կացված է նախնիների կոտորածներից վնաս-
վածներին: Երևան, 1905:

Գրախոսություն:—1905, № 10, էջ 153—
154: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Գրախոսը գործն համարել է «շնորհքով գր-
ված շատարկաբանություն»: Փոքր ինչ տարօրի-
նակ է համարել այն հանդամանքը, թե ինչպես
կարելի է զբաղվել նմանօրինակ դատարկաբանու-
թյուններով այդ արյունալի ժամանակներում և
«հիմար» ծիծաղից կոպեկներ ուղարկել սոսկալի
զազանությունների գոհների օգտին:

ՏՅՈՒՍԱՔ ՍՐԲՈՒՇԻ

1341 ԽՄԲԱԿԻՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է,
որ նյութերի առատության պատճառով «Մուրճ»-ի
ներկա համարը ստացվեց սովորականից ստվար.

այդ իսկ պատճառով խմբագրությունը չկարողա-
ցավ տեղ տալ Մ. Մամուրյանի և Ս. Տյուսարի
կենսագրականներին]—1901, № 2, էջ 320:

1342 ՏԻԿԻՆ ՍՐԲՈՒՇԻ Տյուսար (Գրական
կորուստներ):—1901, № 6, էջ 283—287: Ստո-
րագր.՝ Լ.:

Հոգվածագիրը փորձել է վեր հանել ժամա-
նակի լուսավորչայ կանանցից մեկի՝ Ս. Տյուսարի
կյանքն ու գրական-հասարակական գործունեու-
թյան պատկերը:

1343 ԱԼՊՈՅԱՆՅԱՆ Ա. Ուսումնասիրություն
Սրբուհի Տյուսարի վեներտիկ, 1901: Արտատպ-
ված «Բաղմամիկ»-ից:

Գրախոսություն:—1901, № 3, էջ 139—
200: Ստորագր.՝ Լ.:

Տես նաև № 6214 նկարագրությունը:

ԲԱՅՅԻ (Հակոբ Մելիք-Հակոբյան)

1344 ԽՄԲԱԿԻՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է,
որ Թիֆլիսում լույս է տեսել Բաֆֆու «Վեպիկներ
և պատկերներ» խորագրով ժողովածուի առաջին
հատորը, որտեղ տեղ են գտել հեղինակի տպա-
գրված և անտիպ գործերից մի քանիսը]—1892,
№ 3, էջ 507:

1345 ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆՅԻՔ և Բաֆֆին [1884 թ.
Բաֆֆու հորեկյանի առթիվ Վանի հայ երիտա-
սարդության ուղարկած նվերի մասին է:
«Մուրճ»-ը լուրը բաղել է այրի տիկին Բաֆֆու
նամակից, որ տպագրվել է տեղական հայ թեր-
թերում]—1895, № 1, էջ 185: (Ջանապան լուրեր):

1346 ԲԱՅՅԻԻ նամակները [Այ. Աբելյանը մի
նամակով դիմել է «Մուրճ»-ի խմբագրությանը,
որ վերջինս հանձն առնի Բաֆֆու մասնավոր ա-
նանց գրած նամակների տպագրությունը: Խմբա-
գրությունը սիրով է ընդունել արված առաջարկու-
թյունը]—1896, № 6, էջ 872—873: (Ջանապան
լուրեր):

1347 ԲԱՅՅԻԻ մահարձանի բացումը [Մա-
հարձանի բացումը տեղի է ունեցել ընթացիկ տար-
վա սեպտեմբերի 27-ին կիրակի օրը Թիֆլիսի հա-
յոց հողիվանք հանգստարանում: Պատմված է մի

քանի մանրամասնություններ]—1898, № 9, էջ 1299: (Զանազան լուրեր):

1348 ԲԱՅՅԻԻ մահարձանի առիթով: [Ներկայացված է մահարձանի կառուցման համար ընտրված հանձնաժողովի անդամ Գարրիկ Միրզոյանի հրապարակային հաշվետվությունը՝ ժողվրդած ու ծախսված գումարի վրաբերյալ: Մի քանի խոսք է ասված նաև գործի հետ առնչվող «Մշակ»-ի վերաբերմունքի մասին]—1898, № 9, էջ 1299—1300: (Զանազան լուրեր):

1349 ԲԱՅՅԻԻ մահարձանի առիթով—1898, № 10—11, էջ 1622—1623: (Զանազան լուրեր):

«Մշակ»-ի և մահարձանի կառուցման համար ընտրված հանձնաժողովի գործունեության մասին է: (Տես նախորդ նկարագրությունը):

1350 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսության մեջ խոսվում է «КАВКАЗСКИЕ ВЕСТИ»-ի 1901 թ. հունվարյան համարում տպագրված Բաֆու «Խենթ»-ի թարգմանության ու Ալ. Խատիսյանի Բաֆու կյանքին ու գրական գործունեությանը նվիրված հոդվածի մասին]—1901, № 1, էջ 287—288:

1351 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսության հեղինակը խոսել է «Բազմակուս»-ի 1902 թ. փետրվարյան համարում տպագրված «Բաֆու կենսագրությունը» հոդվածի մասին]—1902, № 2, էջ 243—244:

1352 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսության հեղինակը պատասխանել է Ա. Զուպանյանին Բաֆու «Խենթ»-ի արևելահայերենից արևմտահայերեն թարգմանելու համար, («Անահիտ», 1901 թ. դեկտեմբեր) գիտելով այն որպես ճշինական պարիսպ հարազատ ժողովրդի երկու հատվածների միջև]—1902, № 2, էջ 247:

1353 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Բաֆու «Խենթ»-ը վրացերեն լեզվով]—1903, № 9, էջ 181—183: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

«Խենթ»-ը վրացերեն լեզվով Բ. Նվանգույանի թարգմանությամբ պարբերաբար տպագրվել է «Մոսմբե» ամսագրում Հետպայում լույս է տեսել նաև առանձին գրքով: Այդ մասին մի գովառանական հոդված է տպագրել «Իվերիա»-ն (1903 թ. № 172): «Մեծ ամոթ է մեզ համար, որ

չենք ճանաչում այնպիսի մի մոտիկ հարևան ազգի, ինչպիսին են հայերը: չենք ճանաչում հատկապես նրանց գրականությունը, որն անկարելի է, որ մեզ համար հետաքրքիր չլինի: Կարող է մեզ ներվել, եթե մենք չճանաչենք և չհետաքրքրվենք նվրդայի սրեկցե մի փոքր ազգության գրականությամբ, բայց հայոց գրականության մենք ոչ թե միայն պետք է հետաքրքրվենք, այլ նրան պետք է արդեն ուսումնասիրած լինենք, ինչպես նաև իրանք հայերը-վրաց գրականությունը: Մեր և նրանց փոխադարձ հարաբերությունը անխուսափելի է. այդ երկույթը կարող են ուրանալ միայն մտքով կուրացածները: Հետևապես, մենք պետք է փոխադարձաբար մոտից ճանաչենք միմյանց: Այդ նպատակով պետք է թարգմանենք միմյանց ամենաբնական արտադրությունները, գրենք գրական տեսություններ, ուղղորդություն դարձնենք միմյանց կյանքի զարգացման վրա և այլն»: Հոդվածագիր Դ. Նախ.-ի կարծիքով Բաֆու թարգմանչին սպասում է վրաց հասարակության սերն ու հարգանքը:

Տես նաև № 944 նկարագրությունը:

ՓԱԽՆԱԿԵՍ (Մակար Տեր-Սարգսյան)

1354 ՓԱԽՆԱԿԵՍ, «Զուտողի մալը ուտողին հալալ աս», կամ «Ճարպիկ փաստաբան» «Վոդնիկ մեկ արարով: Նրևան, 1905:

Դրախոսություն:—1905, № 10, էջ 155—157: Ստորագր.՝ Տ. Ն.:

ՓԱՓԱՋՅԱՆ ՎԻՓԱՆՆՈ

1355 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. Հալու Թուրքահայերի կյանքից: Թիֆլիս, 1890:

Դրախոսություն:—1890, № 3, էջ 431: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Դրախոսի կարծիքով Փափաջյանի ներկա գործը ժողովրդական ընթերցանության լավագույնն ու ցանկալի գրքերից մեկն է:

1356 ԽՄՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ «Խաթ-Սարա»-ն լույս կտեսնի առանձին գրքով]—1890, № 10, էջ 1479:

1357 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. Թոփալ, Թիֆլիս, 1890:

Դրախոսություն:—1890, № 12, էջ 1742—1744: Ստորագր.՝ Բ.:

Ստեղծագործության մեջ ծավալվող դեպքերը կատարվում են Վանում: Համառոտակի ներկայացված է գործի բովանդակությունը: Արված են մի շարք դիտողություններ: Դրախոսի կարծիքը ընդհանուր առմամբ զրական է:

1358 ԲԱԼԱՆԹԱՐ ԱՂ. Վ. Փափազյանի պատկերները: (Քննություն):—1892, № 3, էջ 443—452:

Հողվածագիրը համառոտակի քննության է ենթարկել գրողի «Պատկերներ թուրքահայոց կյանքից» հատոր 1-ին. Մոսկվա, 1891. «Գինեգործի աղջիկը»: Թիֆլիս, 1891: «Խաթ-Սարա». Թիֆլիս, 1890: «Բոսֆորի ափերում». «Մուրճ», 1891 ստեղծագործությունները:

1359 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. Արդար դատաստան: Մի պատկեր «Պատկերներ թուրքահայոց կյանքից» զրվածքից. հատոր 1-ին, Մոսկվա, 1891:

Դրախոսություն:—1892, № 9, էջ 1329—1334: Ստորագր.՝ Ս. Մ.:

Դրախոսի կարծիքով ներկա պատկերը հեղինակի նույն շարքի ամենաանհաջող գործն է. «Այն հեռու է ռեալիստական գործ համարվելուց»:

1360 [ՊՈԼՍԻ «Հայրենիք» լրագիրը արտատպել է Վ. Փափազյանի «Անենա» պատմվածքը Վ. Փ. ստորագրությամբ, արևմտահայ լեզվով, առանց այդ մասին ունենալու հեղինակի համաձայնությունը: «Մուրճ»-ի խմբագրությունը սպասում է «Հայրենիք»-ի բացատրությունը]:—1894, № 9, էջ 1344: (Զանազան լուրեր):

1361 [Վ. ՓԱՓԱԶՅԱՆԸ խնդրել է տպագրել հետևյալ բացատրությունը, որ անակնկալ հանդամանքների բերումով իր արտասահման մեկնելը հետաձգվում է]:—1896, № 7—8, էջ 1082: (Զանազան լուրեր):

1362 [1897 թ. «Մուրճ»-ում սկսվել է «Ապրոտ»-ի «Հիշողություններ Պարսկաստանից» շարքի տպագրությունը: Հայտնում է, որ «Ապրոտ»-ն Վ. Փափազյանի ծածկանունն է]:—1896, № 12, էջ 1638: (Զանազան լուրեր):

1363 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. Տուրիստի հիշողություններ: Թիֆլիս, 1896:

Դրախոսություն: Աղբալյան Ն.—1897, № 2—3, էջ 332—337:

Վերլուծված են զրբույկում տեղ գտած «Անենա», «Քար ջարդողներ», «Զխտիս», «Թևիկ հաճույքներ» պատմվածքները: Հեղինակը կանգ է առել նաև Փափազյանի «Պատկերներ թուրքահայոց կյանքից» և «Խաթար» ստեղծագործությունների վրա:

1364 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. «Անհազր» զրույցի մի քննադատության առիթով [Հողվածն ուղղված է «Մշակ»-ի մատենախոսի դեմ]:—1897, № 7—8, էջ 1085—1086:

1365 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. Անհազր: Փիլիսոփայական զրույց. արտատպված «Մուրճ» ամսագրից: Թիֆլիս, 1897:

Դրախոսություն: Աղբալյան Ն.—1897, № 9, էջ 1264—1267:

1366 [ԱՅՏՆՈՒԻԼ է, որ «Մուրճ»-ի 10-ամյակի համար (հոկտեմբեր) խմբագրությունը Վ. Փափազյանից ստացել է «Դիտակ» զրույցը]:—1898, № 7—8, էջ 1157: (Զանազան լուրեր):

1367 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. Գծեր: (Կյանքից):—Թիֆլիս, 1899:

Դրախոսություն: Աղբալյան Ն.— 1899, № 6, էջ 679—683:

Վերլուծված են ժողովածույում տեղ գտած «Գանգեր», «Դիտակ», «Ինչու՞մ եր ուժը» գործերը:

1368 [ԱՅՏՆՈՒԻԼ է, որ մամուլի տակ է և շուտով լույս կտեսնի Վ. Փափազյանի «Անմա» վեպը]:—1901, № 7, էջ 265: (Հայտարարություններ):

1369 ՊԱՐՔԻՄԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը խոսում է «Գեղունի» հանդեսի 1903 թ. 2-րդ զրբում տեղ գտած Վրթանես Փափազյանի «Հաշիվ» պատմվածքի մասին]:—1903, № 7, էջ 243:

1370 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. Խենթը և ուրիշ պատմվածքները: Թիֆլիս, 1903:—«Վիշապ» Ջրույց: Բարու, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 11, էջ 196—199: Ստորագր.՝ Զավեն:

1371 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. Լուր-դա լուր: Քրդական պոեմա: Բաքու, 1903:

Դրախոսություն:—1904, № 2, էջ 195—196: Ստորագր.՝ Զավեն:

1372 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. Ասպետ: Պատմվածք: Թիֆլիս, 1903:

Դրախոսություն:—1904, № 2, էջ 198—199: Ստորագր.՝ Զավեն:

1373 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. Ասի վեպ պարսկական կյանքից: Թիֆլիս, 1903:

Դրախոսություն:—1904, № 6, էջ 151—153: Ստորագր.՝ Զավեն:

1374 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. «Խելոք արաղաղներ» և «Իրախուր»: Թիֆլիս, 1904:

Դրախոսություն:—1904, № 10, էջ 149—150: Ստորագր.՝ Զավեն:

Դրախոսողը Փափազյանի առաջին գործը համարել է «տենդենցիոզ»։ «Իրախուր»-ի տպագրությունը «Բյուրիմացություն» ընդհանրապես վերջին շրջանի գործերը «հեհեա» գրված ստեղծադրություններ:

1375 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. Մի րաջատություն:—1904, № 11, էջ 176—177:

Քացատրությունն ուղղված է դրախոս «Զավեն»-ին, որն իր դրախոսականներից մեկում (տես նախորդ նկարագրությունը) մեղադրել է Փափազյանին շտապուղականության «հեհեա» գրելու և նմանողության մեջ: Փափազյանը փաստերով քննդիմախոսում է «Զավեն»-ին:

Տես նաև №2036 նկարագրությունը:

ՓԻՂՅԱՆ Ս.

1376 ՓԻՂՅԱՆ Ս. Կորած մարգարիտ վեպ-նկարագիր Նոր-Քայազետի վարք ու բարքի Թիֆլիս, 1888:

Դրախոսություն:—1889, № 2, էջ 324—325: Ստորագր.՝ Շ. Լ.:

Դրախոսողը գրքույկը ընդհանուր առմամբ համարել է հաջողված գործ: Արված դիտողու-

թյունները վերաբերվում են վեպի լեզվին, «Ցավալի է միայն, որ լեզուն վերին աստիճանի անմշակ է և զուրկ բերականական տարրական կանոններից»:

ՓԻՐՎԱԼԵՄՅԱՆ ՂԵՎՈՆԻ

1377 ՂԵՎՈՆԻ վարդապետ Փիրղալեմյան: Կենսագրական ակնարկ:—1903, № 11, էջ 73—87: Ստորագր.՝ Մ.:

Ակնարկի նպատակն է ընթերցողին ծանոթացնել Ղևոնդ վարդապետի կյանքին ու գործին: Կենդանության ժամանակ Ղևոնդ Փիրղալեմյանը իր աշխատություններից միայն չորս անուն գիրք է կարողացել հրատարակել, որոնց մասին ակնարկի հեղինակը խոսել է հանգամանորեն: Վարդապետի բանաստեղծական գործերի վերլուծությունները ուղեկցված են հարուստ մեջբերումներով: Ակնարկում բերված է նաև հեղինակի տպագիր ու կորսված աշխատասիրությունների ցանկը:

ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ ՏԻԿՐԱՆ

1378 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Պատկերներ Վասպուրականի հայոց կյանքից: (Իմ հիշողություններից): Դիրք 1-ին: Թիֆլիս, 1888:

Դրախոսություն:—1889, № 1, էջ 161—163: Ստորագր.՝ Ա.:

Դրախոսված գրքույկը կազմված է երեք պատկերներից՝ «Հին սերունդ», «Աշխարհի կնոք», «Լիմ անապատի Գևորգ ճգնաժողովը»: Սնդակ վերլուծված են նշված բոլոր երեք շրջաններն էլ: արված դիտողություններն ունեն լեզվական բնույթ:

ՔԱԼԱՌԱՐ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ

1379 Ա. ՆԱԽԱԼՅԱՆ: Պատրիկյանի նամակներ: Տփլիս, 1893 թ.:

[Դրախոսություն]:—Մեղքումյան Պ.—1893, № 6, էջ 960—975:

Նամակներում տեղ են գտել 80-ական թվականների հայ երիտասարդության մի մասի մտորումներն ու ձգտումները: Դրախոսականում հանդամանորեն վերլուծված են բոլոր ինը նամակները: Ուշագրավ է գրախոսականի վերջում

տեղ գտած (էջ 974—975) խմբագրության ծանոթագրությունը, որտեղ ասված է, որ «Պատրիկյանի նամակների» հերոսները երիտասարդ ինտելիգենտներ են, իսկ հեղինակի «Կյանքի գծեր» ընդհանուր խորագրով պատկերների շարքը վերցրած է գյուղական կյանքից: Այդ երկուսը չպետք է շփոթել միմյանց հետ:

1380 ՔԱՄԱԼՅԱՆ-ը Ալեքսանդր Քալանթարի ծածկանունն է: Համառոտակի ներկայացված է կենսագրությունը:—1895, № 9, էջ 1456—1457: (Զանազան լուրեր):

ՔԱՄԱԼՅԱՆ ՍԱՐԿԻՍ

1381 ՔԱՄԱԼՅԱՆ Ս. Սոփիանոս, Հեթանոս, Թիֆլիս, 1888:

Դրախոսություն:—1889, № 1, էջ 164—166: Ստորագր.՝ Ա.:

Գրախոսականը վերաբերում է ուտիացոց բերանից լսած և մշակման ենթարկած ժողովրդական հեթանոսի կարծիքը նպաստավոր է: Հեթանոսների մշակման խնդրով հարևան ցիւրեռն հիշատակված են Ղ. Աղայանի և Տ. Նավասարդյանի անունները:

1382 ՔԱՄԱԼՅԱՆ Ս. Աստված աղբատի կերպում: Զրույց: Թիֆլիս, 1896:

Դրախոսություն:—1896, № 2, էջ 289—290: Ստորագր.՝ Լ. Մ.:

Քամայանի վկայությամբ դա մի գրույց է, որ լսել է մի ծերունուց: Նյութը ազնիվ աշխատանքի գովերգումն է: Գրախոսի կարծիքով գրքույկի պակասությունը բարոյախոսական խորհրդածությունների շարաշաղկումն է, որը նվազեցրել է գործի՝ բուն պատմության կենդանությունը:

1383 ՔԱՄԱԼՅԱՆ Ս. Երկասիրություններ: Ապրակ: Թիֆլիս, 1896:

Դրախոսություն:—1897, № 7—8, էջ 1077—1079: Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.:

1384 ՔԱՄԱԼՅԱՆ Ս. Ժամանակը ոսկի է.—Լուպին և թագավորը: Ազատ փոխադրություն Ֆ. Հոֆմանից: [Թիֆլիս, 1904]:

Դրախոսություն:—1904, № 10, էջ 155: Ստորագր.՝ Կ. Հ.:

Հեղինակը մեր գրականության հայտնի է իր ժողովրդական հրատարակություններով: Ներկա փոխադրությունը այդ մատենաշարի տասնմեկերորդ գիրքն է: Պատմված է բովանդակությունը: Հեղինակը՝ Քամայանը տեղեկացնում է, որ Հոֆմանի գործը սուղիս անգամ լույս է տեսել «Հյուսիսափայլ» ում՝ Սա. Նավասարդյանի թարգմանությամբ:

ՔԱՍԻՄ (Միսակ Դաշունյան)

1385 ՔԱՍԻՄ. Կյանքի տեսարաններ: Թիֆլիս, 1897:

Դրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1898, № 4, էջ 526—533:

«Ենթադրեցի ներ տալիս ամենքին ձեռք բերել Քասիմի գիրքը, ոչ ոք չի ափսոսա կորցրած ժամանակը. դեռ շնորհակալ կլինիս—գրել է մատենախոսը:

ՔՈՒԶԱՐՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ

1386 ՔՈՒԶԱՐՅԱՆ Գր. Մեղապարտ փարիսեցիներ: Դրամատիկական անցքեր: [Թիֆլիս, 1894]:

Դրախոսություն:—1894, № 7—8, էջ 1109—1113: Ստորագր.՝ Գ. Աստ.:

Պատմված է գործի բովանդակությունը, բնագծված են թույլ կողմերը: Ընդհանուր գնահատականը նպաստավոր չէ:

1387 ՔՈՒԶԱՐՅԱՆ Գր. Մխիթարոսը և հանգիստ: Զափառերական դրվածք: Թիֆլիս, 1894:

Դրախոսություն:—1894, № 7—8, էջ 1113—1117: Ստորագր.՝ Գ. Աստ.:

Գրախոսը հեղինակին խորհուրդ է տալիս պարզել բժշկությամբ, թուղնել պոեզիան, «հանգիստ տալ» մտածներին:

ՕՏՅԱՆ ՆՐԱՄԱՆ

1388 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսություն հեղինակը կանոց է առել «Շիրակ»-ի 1-ին համարում լույս տեսած այն հոդվածի վրա, որ վերաբերում է երվանդ Օռյանին]:—1905, № 2—3, էջ 257—259:

աշխատությունները և ահա սրանով ընթերցող հասարակության սեղանի վրա էմ դնում նրա «Քույրը»։ Համառոտակի ներկայացված է երկիրովանդակությունը։ Գրախոսի ընդհանուր գնահատականը բացասական է՝ «Թխված ֆելիտոնական վեպ է պարոն MARS-ի «Քույրը»։

1398 MARS Ինչպես ամուսնացաւ (Կաղանդի գրույցը)։ Բաբու, 1903։

Դրախոսությունը։—1903, № 9, էջ 195—196։ Ստորագր.՝ հաժակ։

Գրախոսված դրքույկի նյութը մի փոքրիկ մեկո-դրամիկ պատմվածք է։ Գրախոսի կարծիքով այն չափից ավելի ձգձգված է ու իր փիլիսոփայական խորհրդածություններով միանգամայն անմատչելի մանուկների համար։

ՇԻՐԱԿԵՑԻ

1399 ՇԻՐԱԿԵՑԻ։ Բաբու։ Պատկերներ իրական կյանքից։ Ալեքսանդրապոլ [1892]։

Դրախոսությունը։—1892, № 11, էջ 1675—1677։ Ստորագր.՝ Լ. Բ.։

«Գործը թույլ է ու ոչ ուսուցիչական».—գրել է մատենախոսը։

ԻՌԻՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ընդհանուր հարցեր

1400 ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՍՈՒՍԱԳ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ XVIII դարում և XIX-ի սկզբում։ (Այլ. Պուշկինի ծննդյան 100-ամյակի առթիվ)։—1899, № 4—5, էջ 458—481, № 6, էջ 660—678։

Ձեզինակը նյութի ուսումնասիրությունը կատարել է հետևյալ պլանով. 1. Իշխան Վյաչեսլավ կարծիքը։ 2. Պետրոս Բեժ և ռուսաց նոր դրակա-նությունը։ 3. Կեղծ դասականություն և խմբիստով։ 4. Պերժալին-նովիկովի շրջան։ 5. Սենտիմենտալիզմ և Կարամզին։ 6. Ռոմանտիզմ և Ժուկովսկի։ 7. Բատյուշկով-Պուշկինի անմիջական նախորդ։ 8. Շիշկովականներ և կարամզինականներ։ 9. Սլավոնասերներ և արմատականներ։ 10. Մուս-Տավ-ի կարծիքը։ 11. Գրականության կտրված լինելը ժողովրդից։ 12. Պուշկինի ասպարեզ գուրու

յալը։ 13. Եվրոպական դրականությունների ազդեցությունները Պուշկինի ուղղության վարձագ-ման վրա։ 14. Ֆրանսիական ազդեցություն։ 15. Բայրոն և Շեքսպիր։ 16. Պուշկինի ուղղության բնորոշ գծերը։ 17. Պուշկինի հասարակական և բաղադրական գաղափարները։ 18. Համեմատու-թյուն արևմտյան գրական շարժումների հետ։ 19. Պուշկինի հայացքը բանաստեղծության նպա-տակի վրա։ 20. Պուշկին և Գոգոլ։ 21. Եվրակացու-թյուն։

1401 ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ՈՒՍ ԳՐԱԿԱՆՆԵՐԻՆ և գիտ-նականներին։—1895, № 1, էջ 187։ (Զանազան լու-րեր)։

1402 ՔՈՋԱՐՅԱՆ Հ. [«The Literature» շա-րաթաթերը Ռուսաստանի արդի գրականության մասին (Վ. Կորոլենկո, Պ. Բորոբիկին, Լ. Տոլս-տոյ, Կ. Բ.)]։—1901, № 4, էջ 253—259։ (Նո-րություններ անգլիական գրականությունից)։

1403 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Ռուս անվանի վիպասան Բորոբիկինի գեկուցումը «Գրական պրոլետա-րիատի» մասին]։—1901, № 12, էջ 204։ (Ներքին տեսություն)։

Զեկուցումը կարդացվել է Պետերբուրգի տըն-տեսագետների ժողովում։ Զեկուցման նպատակն է եղել ցույց տալ զրդի մարդկանց անապահով վիճակը, նրանց կախումը հրատարակիչներից ու գրավաճառներից։ Արվել են գործնական առա-ջարկություններ։

1404 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Վելիչկոյի, Նիկոլայ էն-գելյարդի ու Սուվորինի հիմնած «Ռուսական ժո-ղովարան»-ի մասին]։ 1903, № 2, էջ 244—246, (Ներքին տեսություն)։

Նոսրը վերաբերում է Կովկասից անփառունակ ձևով հեռացած Վելիչկոյին, որն իրեն համարում անձանց հետ Պետերբուրգում հիմնադրում է «Ռուսական ժողովարան»-ը։ Այստեղ դարձյալ նա շարունակում է իր նախկին ուղղությունը, որը մի բառով ասած նշանակում է ռեալիստականության մեջ ապրող ոչ ուսումնականների մի-տքն ուտելը։

1405 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ «Գրական ֆոնդ» ըն-կերության գործունեության մասին]։—1903, № 12

էջ 203—204, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն),

Հնկերությունը կազմակերպվել է դեռևս 1859 թվականին: Ներկա հոգվածում ներկայացված է ընկերության ընթացիկ տարվա նոյեմբերի 23-ին տեղի ունեցած նիստի մանրամասները: (Քնակաբանային շինարարությունը գրական գործիչների համար):

1406 [ԽՈՒՍԱՅ գրական ֆոնդին մեծահարուստ Ն. Ա. Ֆիրսովի թողած 130.000 ռուբլու ժառանգության մասին]—1904, № 11, էջ 186: (Ներքին տեսություն):

1407 [ԽՈՒՍԱՅ գրական ֆոնդի և նրա 1904 թվականի ղեկավարների 22-ի տեղի ունեցած ընդհանուր ժողովի մասին: Համառոտակի ներկայացված է նրա ֆինանսական վիճակը]—1905, № 1, էջ 160: (Ներքին տեսություն):

Տե՛ս նաև № 909 նկարագրությունը:

Դրական-գեղարվեստական ժողովածուներ

1408 [ՍՈՍՎԱՅՈՒՄ լույս տեսավ «Братская помощь пострадавшим в Турции армянам» գրական ժողովածուն]—1897, № 10, էջ 1472, նույնը՝ № 11—12, էջ 1704: (Հայտարարություններ):

1409 [«КАВКАЗСКАЯ ЖИЗНЬ» գրական-գեղարվեստական ժողովածուի երկրորդ գիրքը լույս տեսնելու մասին]—1898, № 2—3, էջ 400: (Հայտարարություններ):

1410 ԽՈՒՍԱՅ Հեղինակները հայ թարգմանությանը [խոսքը Յուրի Վեսելովսկու Армяне и русская литература» ժողովածուի մասին է]—1898, № 10—11, էջ 1621: (Զանգան լուրեր):

1411 ԱՌԱՋԻԿԱ մայիս ամսին լույս կտեսնի «Ռուս քանաստեղծներ»-ի առաջին գրքույկը—1898, № 12, էջ 1819: (Հայտարարություններ):

Առանձին հեղինակներ

ԱՆԴՐԵՅԻՎ Լ. Ն.

1412 ԱՆԴՐԵՅԻՎ Լ. Красный смех.

Դրախոսություն:—1905, № 4, էջ 154—164, Ստորագր.՝ Տ:

Հոնիդ Նիկոլանիշ Անդրենի ներկա պատմվածքը լույս է տեսել «Знание» հրատարակչական ընկերության «Ժողովածու»-ի 3-րդ գրքում: Գրախոսը համառոտակի վերլուծել է այն, թարգմանարար հայ ընթերցողին ներկայացնելով պատմվածքի 6-րդ և 7-րդ հատվածները: (Ռուսաց գրական նորություններ):

1413 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն հեղինակը «Русская мысль»-ի 1904 թ. սեպտեմբերյան համարի նյութերից ամենաուշագրավն է համարել ուրիշ քննադատ Սկարիչսկու «Այլասերվածները մեր ժամանակակից գրականության մեջ» հոգվածը, որտեղ թույցիկ ձևով վերլուծված է նաև Լ. Անդրենի մի քանի մանրապատում գործերը: Հանդամանորեն կանդ է առել նրա «Жизнь Василия Фивенского» պատմվածքի վրա]—1904, № 10, էջ 171—173:

ԱՆԴՐԵՅԻՎ Լ. Մ.

1414 ԱՆԴՐԵՅԻՎ Լ. Աղբատի բախտը Թարգմ. ուսերենից: Թիֆլիս, [1896]:

Դրախոսություն:—1896, № 9, էջ 1176—1177: Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.:

ԱՆՆԵՆՍԿԱՅԱ Ա. Ն.

1415 ԱՆՆԵՆՍԿԱՅԱ Ա. Ն. Գոհարիկն ու Աստղիկը Թարգմ.՝ ուսերենից: Թիֆլիս, 1897:

Դրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1897, № 2—3, էջ 348—349:

1416 ԱՆՆԵՆՍԿԱՅԱ Ա. Դասընկերները Պատանիների ընթերցանության համար: Թարգմ. ուսերենից Կ. Գյուլնազարյան: Թիֆլիս, 1897:

Դրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1897, № 7—8, էջ 1082—1084:

ԱՇԽԱՐԻՄՈՎԱ

1417 ԱՇԽԱՐԻՄՈՎԱ Շառատ: Թարգմ. ուսերենից օր. Ն. Փ.: Մոսկվա, 1896:

Դրախոսություն:—1898, № 1, էջ 129—131, Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.:

ԲԱՐՍԻՆՏ Կ. Կ.

1418 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ:

[Լեթերցողի ուղադրությանն է ներկայացված «Журнал для всех» հանդեսի 1901 թ. հունվարյան համարին նվիրված տեսության այն մասը, որ վերաբերում է ոռոս անվանի բանաստեղծ Բալ-ժոնտին]։ — 1901, № 2, էջ 318—319։

ԲԵԼԻՆՍԿԻ Վ. Կ.

1419 ՄԱՍԿՈՎՍԿԻ արտահայտություններ Բե-լինսկու մահվան 50-ամյակի առթիվ]։ — 1898, № 5 էջ 740։ (Զանազան լուրեր)։

1420 ԱՂԲԱՅԱՆ Ն. Վ. Կ. Բելինսկի (Քննա-կան էություն)։ Մահվան 50-ամյակի առթիվ։ — 1898, № 6, էջ 801—812, № 7—8, էջ 1073—1093, № 9, էջ 1228—1238։

ԳԱՐՇԻՆ Վ. Ս.

1421 ՂԱԻՅԱՆ Ա. «Անտալեայի» առիթով (Նկատողություն)։ — 1891, № 11, էջ 1287—1288։

Համառոտ նկատողության մեջ հեղինակը բա-ցատրություն է տալիս այն պայմանների մասին, որ պատճառ են հանդիսացել թարգմանելու վսե-վոլոդ Գարշինի այդ ալլաբանական ստեղծագոր-ծությունը։ Հեղինակը մեղադրում է «Ազգայութ»-ի խմբագրությանը Գարշինի ներկա գործը կրճա-տումներով տպագրելու համար։

1422 ԳԱՐՇԻՆ Վ. Գոռոգ արմավենի Թարգմ. Հ. Ա. Թիֆլիս, 1895։ — ճանապարհորդ գործու Թարգմ. Հ. Ա. Թիֆլիս, 1895։

Դրախոսություն։ Ն. Աղրալյան։ — 1897, № 1, էջ 133—136։

1423 ԳԱՐՇԻՆ Վ. Ազգանշան Թարգմ. ոռուս-րենից։ Բաքու, 1902։

Դրախոսություն։ — 1903, № 1, էջ 158։ Ստորագր.՝ Տ. Հ.։

ԿԻՅ (ԿԵՐ-ԿԵ)

1424 ՏՐԻԼԻՍ Դրամա չորս արարվածով։ Թարգմ. Լ. Սելիք-Աղամյան։ Թիֆլիս, 1903։

Դրախոսություն։ — 1903, № 9, էջ 196—197։ Ստորագր.՝ Ակ.։

«Տրիլիս» վեպը պրեյ է ֆրանսիացի գրող Դր Սորեն Էստադայում 1867 թ. ոռուս ղերասան Գեյ

(Կեր-Կե) այդ նույն վեպի հիմքի վրա գրել է նույնանուն պիեսը։ Գրախոսությունը վերաբերում է պիեսի հայերեն թարգմանությանը։

Հեղինակը մեղադրել է թարգմանչին լեզվական անախրոնիզմի մեջ։

Տե՛ս նաև № 1969, 2003 նկարագրու-թյունները։

ԿՈԳՈՒ Ն. Վ.

1425 ԿՈԳՈՒ Տարաս Բուլբա (Համառոտ փո-խադրություն)։ Շուշի, 1891։

Դրախոսություն։ — 1891, № 10, էջ 1225—1227։ Ստորագր.՝ Բ.։

Ներկայացված է սեղմ բովանդակությունը։ Գրախոսը հույս է հայտնում մոտ ապագայում տեսնել Գոգոլի գործի լրիվ թարգմանությունը։

1426 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ Գոգոլը «Մուրճ»-ում։ ԽՄի քանի խոսք է ասված Գոգոլի կյանքի ու նրա «Մեռած հոգիներ»-ի մասին]։ — 1892, № 5, էջ 846—847։

1427 [ԿՈԳՈՒՆ Տարաս Բուլբա-ն և Պուշկի-նի «Կապիտանի աղջիկը» ֆրանսերեն]։ — 1892, № 7—8, էջ 1192։ Ստորագր.՝ Ֆ. Ն. (Խղթակցու-թյուններ Ռուսաստանից)։

1428 ԼԻՍԻՅՅԱՆ Ստ. Ն. Վ. Գոգոլ, նրա մահ-վան 50-ամյակի առիթով։ — 1902, № 2, էջ 173—187։

Համառոտակի ներկայացված է գրողի կյանքն ու գրական ստեղծագործական ուղին՝ ընդգծված է նրա կատարած խոշոր դերը ոռուս ազգային գրա-կանության ստեղծման հարցում։

1429 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Բազմավեպ»-ի 1902 թ. մայիսյան համարում տեղ գտած այն հոդվածին, որ ներկայացված է Գոգոլի և Լերմոն-տովի կյանքն ու գործը]։ — 1902, № 5, էջ 209—210։

1430 [Ն. Վ. ԿՈԳՈՒՆ հուշարձանի բացումը Թիֆլիսի Ալեքսանդրյան այգում]։ — 1903, № 3, էջ 202—203։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսու-թյուն)։

ԿՈՐՆԻ ՍԱԲՈՒՄ

1431 ՄԵՐՎԻՊԱԿԱՆ րամիներ [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի ներկա համարում տպագրվում է Մ. Գորկու «Քաղերի կրկն» արձակ բանաստեղծությու-

նը Լենն Թումանյանի թարգմանությունը] — 1899, № 4—5, էջ 540 (Չանազան լուրեր)։

1432 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն մեջ համառոտակի վերլուծված է «ЖУРНАЛ» հանդեսի 1900 թ. դեկտեմբերյան համարում տեղ գտած Գորկու «երերը» գործը] — 1901, № 1, էջ 286—287։

1433 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը նվիրված է «Журнал для всех» հանդեսի 1901 թ. հունվարյան համարում գետնդված Գորկուն վերաբերող հոդվածին] — 1901, № 2 էջ 318—319։

1434 ԳՈՐԿԻ. Мещанин

[Գրախոսություն]։ Ե. Թուրյան։ — 1902, № 12, էջ 91—97։

Ներկայացված է երկի բովանդակությունն ու վերլուծությունը։ Գրախոսը վեր է հանել գործի բնական արժանիքները։ Գրամայից բերված է թարգմանական մի կտոր (նորություններ ուսաց դրականությունից)։

1435 ԳՈՐԿԻ Մ. Ամայի դաշտում։ Թարգմ. Սարգիս Մ. Իսահակյան։ Ալեքսանդրապոլ, 1902։

Գրախոսություն։ — 1903, № 1, էջ 156—157։ Ստորագր.՝ Տ. Հ.։

Գրախոսը Գորկուն անվանել է խոր հոգեբան ու տաղանդավոր գրող։ Գործի հայերեն թարգմանությունը համարել է անհաջող։

1436 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Գնահատված է «Русское богатство» հանդեսի 1903 թ. ապրիլյան համարում գետնդված Ն. Միխայլովսկու հոդվածը՝ նվիրված Մ. Գորկու կյանքին ու ստեղծագործությանը] — 1903, № 5, էջ 218—220։

1437 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Русское богатство» հանդեսում չի նշված թվականը և համարը) տպագրված Մ. Գիլյուտի «նիցչե և Գորկի» հոդվածին] — 1903, № 7, էջ 241։

1438 ԳՈՐԿԻ Մ. Մակար Չուդրա։ Թարգմ. Ս. Բարիլյան։ Թիֆլիս, 1903։

Գրախոսություն։ — 1904, № 7, էջ 102—104։ Ստորագր.՝ Արշ. Աթա։

«Մակար Չուդրա»-ն այնպիսի զեղարվեստական գրվածքներից է, որոնց արժանիքը երևան հանելու համար անհրաժեշտ է շատ զեղեցիկ թարգմա-

նելը. — գրել է մատենադարձը Գրախոսությունը նվիրված է երկի թարգմանական կողմին։ Մեջբերումներ կան ուսուցիչ տերտիչ ու թարգմանության օրինակներից։

1439 ԳՈՐԿԻ Մ. Գանկոյի սիրտը։ Թարգմ. Գ. Անանյան։ Թիֆլիս, 1904։

Գրախոսություն։ — 1904, № 9, էջ 100—102։ Ստորագր.՝ Ա. Աթա։

«...Թարգմանության սկզբից մինչև վերջը խորին տգիտության հոտ է փչում» — գրել է գրախոսը։

1440 ԳՈՐԿԻ Մ. Дачники

[Գրախոսություն]։ — 1905, № 4, էջ 151—154։ Ստորագր.՝ Տ.։

Գորկու ներկա գործը հրատարակվել է «Знамя» հրատարակչական ընկերության «ժողովածու»-ի 3-րդ գրքում։ Համառոտակի վերլուծված է երկի զաղափարական բովանդակությունը (Թուսաց դրական նորություններ)։

Տե՛ս նաև №№ 2051, 2362 նկարագրություններ։

ԳՐԻԲՈՅՆԳՈՎ Ա. Ս.

1441 ԳՐԻԲՈՅՆԳՈՎԻ ձեռքյան 100-ամյակը — 1895, № 1, էջ 188 (Չանազան լուրեր)։

1442 Алавердян А. Кончина А. С. Грибедова по армянским источникам. С Петербурга. 1901.

Գրախոսություն։ — 1901, № 12, էջ 179—181։ Ստորագր.՝ Լ.։

Գրախոսված գրքույկը վերաբերում է մեծանուն գրողի սպանության պատճառների պարզաբանմանը։ Այդ մասին պատմող ներկա աղբյուրը Գալուստ Շերմադանյանի թողած գրառումներն են, որ թարգմանաբար ներկայացվել է ուսուցիչների և Ըստ այդ աղբյուրի գրողի սպանության պատճառը եղել է մահմեդականացված մի հայ ներքինի, որ դիմել է ուսուցիչ գնացանին՝ խնդրել նրա օգնությունը հայերի վերադառնալու համար։ Մի այլ պատում սպանության պատճառ է համարել մի վրացուհու, որ եղել է շահի հարձակում։ Դեսպանը փորձել է ազատել նրան։ Գրա-

խոսող հեղինակը բերված երկու կարծիքներն էլ համարում է օափանցություն։ Նա Գրիբոյեդովի սպանության պատճառները որոնում է երկու երկրների միջև ստեղծված քաղաքական-տնտեսական հարաբերությունների մեջ։ Գրիբոյեզովը այն պետության ղեսպան էր, որ խորտակել էր Պարսկաստանի հզորությունը, զուրա էր վոնդել նրան Անդրկովկասից ու մեծ ջանասիրությամբ ձեռնամուխ էր եղել Պարսկաստանում բնակվող քրիստոնյա տարրերի հայրենադարձման գործին։

1143 ի Ա. Ս. ԳՐԻԲՈՅԵՎՈՎԻ մահվան 75-ամյակը՝—1904, N 2, էջ 212: (Ներքին տեսություն)։

ԳՐԻԳՈՐՈՎԻՉ Գ. Վ.

1144 ԻՄԻՍ հայտնի գրող և հասարակական գործիչ Գ. Վ. Գրիգորովիչի 50-ամյա զրական զործունեության հոբելյանը։—1893, N 10, էջ 1606: (Զանազան լուրեր)։

1145 ԳՐԻԳՈՐՈՎԻՉ անվանի գրող Գ. Վ. Գրիգորովիչի մահը՝—1899, N 11—12, էջ 1507: (Զանազան լուրեր)։

ԳՐԻԳՈՐԱՅԻՄՈՎ Դ. Ա.

1146 ԳՐԻԳՈՐԱՅԻՄՈՎ Դ. Ա. Աղեքսանդր Գավազի ծախանան և իր թարգմները Քարգմ. Գ. Դախանա Մկրտումյան։ Սանկտ-Պետերբուրգ, 1902։

Դեախոսություն։—1902, N 10, էջ 159—162: Ստորագր.՝ Տ. Զ.։

Գրախոսված գրքույկը նվիրված է Խաչիայի աղատության ու միասնության գործի առաջամարտիկ հայր Գավազիին։ Դեախոսը գործի հայերեն թարգմանությունը համարել է անհաջող։

ԺԵՄՉՈՒԲՆԻԿՈՎ Դ. Մ.

1147 ԴԵՄՉՈՒԲՆԻԿՈՎ Դ. Մ. Ժեմչուովիկովի մահը՝—1896, N 5, էջ 730: (Զանազան լուրեր)։

ԼԵՄՄՈՆՏՈՎ Մ. ՅՈՒ.

1148 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Մխիթարի Յուրեիչ Լեմոնտովի (Նորա մահվան հիսնամյակի առիթով)։ 1891, N 6, էջ 767—776։

Համառոտակի ներկայացված է բանաստեղծի զրական բնութագիրը, ստեղծագործության հասարակական գնահատությունը, Հոգվածագիրը Լեմոնտովին Պուշկինից հետո համարել է որոս ամենամեծ բանաստեղծը։

1149 ԼԵՄՄՈՆՏՈՎ Մ. ՅՈՒ. Դեմոնտովի, Նոր գրքերի [Հայտնում է, որ ստացվել է Լեմոնտովի «Դեմոնտովի թարգմանությամբ»]։—1891, N 6, էջ 806։

1150 ԼԵՄՄՈՆՏՈՎ Մ. ՅՈՒ. Դեմոնտովի վիպասանություն։ Քարգմ. Մ. Սաղաթյան։ Քիֆիս, 1891։

Դեախոսություն։—1891, N 7—8, էջ 925—934: Ստորագր.՝ Զ. Տ.։

Գրախոսի կարծիքով «Դեմոնտովի» հայ թարգմանական զրականության լավագույն նմուշներից է։ Դրվատանքի խոսքերից բացի համապատասխան մեջբերումների միջոցով (ոուսերեն և հայերեն տեքստերից) ցույց է տվել թարգմանության առավել հաջողված և անհաջող մասերը։ Գրախոսի կարծիքով մեծ համարձակություն կլինի «Դեմոնտովի» թարգմանության ձեռնարկումը Քարգմանությունը վերծ կլինեն նշված թերություններից, եթե այն խմբագրեր մեր անվանի բանաստեղծներից որևէ մեկը։

1151 ԼԵՄՄՈՆՏՈՎ Մ. ՅՈՒ. Դեմոնտովի վիպասանություն։ Քարգմ. Մ. Սաղաթյան։ Քիֆիս, 1891։

Դեախոսություն։ Դեմոնտովի Հովհ.։—1894, N 3, էջ 433—436։

Թարգմանությունն համարել է «անզերպանցելի»։

1152 ԿԵՄՈՒՆԻՍՏ ԼՈՎԻ. Մ. Լեմոնտովի «Դեմոնտովի» վիպասանությունը (Կրիտիկական հոգված)։—1894, N 11—12, էջ 1676—1691։

Ըստ հեղինակի հոգվածը գրված է հետևյալ պլանով. 1. «Դեմոնտովի» վիպասանությունը. 2. Դեմոնտովի անվտանգությունը. 3. Թամարի սերը. 4. Նոր սիրտ առաջին աղբյուրները. 5. Նոր սերը Լեմոնտովի մյուս զրվածքներում. 6. Պոեմայի կենսագրական նշանակությունը. 7. Կրիպասանության ազդեցությունը բանաստեղծի բոլոր ուրիշ զրվածքների

վրա. 8. Պոեմայի ղեկավարական նշանակու-
թյունը:

1453 [ՀԱՅՏՆՈՒՄ է. որ սկզբագանք-ի վկա-
յությամբ Հովհաննես Գևորգյան քննադատական
հոդվածը (Տես նախորդ նկարագրությունը) (Էր-
մոնտովի «Դևս պոեմայի մասին գրված է Գ. Կոն-
դրի «Новая любовь» գրվածքի (Психический а-
нализ трагической поэмы М. Ю. Лермонтова
«Лемон») հետևողությամբ]—1895, № 1, էջ 163,
(Չանազան լուրեր):

1454 ԻՍԿՈՒԹՅՈՒՆԸ պարոն Գևորգյան հոգվածի
մասին / Խոսքը վերաբերում է «Դևս»-ի մասին
գրած Գևորգյան հոգվածին: սկզբագանք-ը մեղա-
դրում է հեղինակին բանագրության մեջ,
սՄուրճ-ը պաշտպանում է Գևորգյան սկզբա-
գանք-ի մեղադրանքներին: (Տես նախորդ երկու
նկարագրությունները):—1895, № 2, էջ 343—345.
(Չանազան լուրեր):

1455 Մ. ՅՈՒ. ԼԵՐՄՈՆՏՈՎԻ «Մցիրի»-ն (արև-
դա) նայերեն:—1895, № 5, էջ 726, (Չանազան
լուրեր):

1456 ԼԵՐՄՈՆՏՈՎ Մ. ՅՈՒ. Մցիրի. Քարգմ.
2. Տեր—Գևորգյան, «Մուրճ», 1895, № 5—6,—
Մցիրի. Քարգմ. Հովհ. Թումանյան. Թիֆլիս,
1896:

Իրախոսություն: Թումանյան Հարու-
թյուն:—1896, № 5, էջ 642—652:

Բնագրից բերված օրինակներով նամակատված
և ղեկահատված են գործի երկու թարգմանություն-
ները: Նախապատվությունը տրվում է Հովհաննես
Թումանյանի կատարած թարգմանությունը:

1457 ԼԵՐՄՈՆՏՈՎԸ նայերեն: [Հայտնում է,
որ ի հիշատակ «Մուրճ»-ի գոյության 10-ամյակի,
հանդեսի աշխատակից Հակոբ Տեր-Գևորգյանը
ձեռնարկում է (Էրմոնտովի երկերի) նայերեն հրա-
տարակությանը ժողովածությունում տեղ կգտնեն հե-
ղինակի, ինչպես «Մուրճ»-ում, այնպես և այլուր
հրապարակված գործերը: «Դևս»-ը Սաղաթյանի
թարգմանությամբ կտպագրվի ուղղված ու լրաց-
ված]—1898, № 9, էջ 1304, (Չանազան լուրեր):

1458 ԼԵՐՄՈՆՏՈՎ Մ. ՅՈՒ. Դևս. Լերմոնտովի վեպ:
Քարգմ. Մելքոն Այսերյան. Թիֆլիս, 1896:—Մաթ-
սիմ Մաթսիմիչ, Քարգմ. Ա. Բաբու, 1898:

Իրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1898,
№ 10—11, էջ 1547—1550:

«Այս երկու թարգմանությունները ոչինչ չեն
տվել մեր օտար ղափական երկերով աղքատ գրա-
կանությունները.—գրել է գրախոսը:

1459 ՊԼԻՐՆԻՍՏԻՆ Իրատարակություններ:
[Տեսության հեղինակը խոսում է «Թագավան»-ի
1902 թ. մայիսյան նամարում տեղ գտած (Էրմոն-
տովին ու Գևորգյան երկերով հոգվածի մասին]—
1902, № 5, էջ 209—210:

ԽՈՏՆԵՐՈՎԻ Բ.

1460 ԽՈՏՆԵՐՈՎԻ Բ. Բերեկա, Չրույց (Իրա-
կան կյանքի):—Քարգմ. Ա. Գ. Ս. Գևորգ-
յան, 1903:

Իրախոսություն:—1904, № 3, էջ 151.
Ստորագր.՝ Հովհան:

ԿԼԵՄԵՆՏԻՆ, Ն. Մ.

1461 ԿԼԵՄԵՆՏԻՆ Ն. Մ. Քշվառ Նոստրաթ-
վեպիկ Քարգմ. Դ. Տեր. Կաթյան. Թիֆլիս,
1891:—Քշվառ (իդա Քարգմ. Մ. Բեկարյան
Թիֆլիս, [1891]):

Իրախոսություն:—1891, № 5, էջ 647—
648: Ստորագր.՝ Բ.:

Գրախոսությունը վերաբերում է Կարամազինի
գործի երկու տարբեր թարգմանություններին:
Հակիրճ ներկայացված է հեղինակի գերը ուս
գրականության պատմության մեջ: Գրախոսը վի-
պակի գլխավոր արժանիքը գտել է նրա պատմու-
թյան մեջ, որ ժամանակին մեծ նշանակություն է
ունեցել, ակադրվելով մինչև այդ գոյություն ունե-
ցող, այսպես կոչված ինտեսական բնույթի գոր-
ծերին:

ԿՈՐՈՒՆԵԿՈՎ Վ. Գ.

1462 ԿՈՐՈՒՆԵԿՈՎ Վ. Գ. Գեոնափորի երկա-
ները, Թիֆլիս, 1896.—Ակամա մարդասպան
Թիֆլիս, 1896:

Իրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1896,
№ 10—11, էջ 1356—1359:

1463 [ՎԼԻԴԻՄԻՐ Գալիկտիոնովիչ Կորոնե-
կոյի ծննդյան 50-ամյակը]—1903, № 7, էջ 223
—224, Ստորագր.՝ Ա. Գ. (Ներքին տեսություն):

1903 թ. հուլիսի 15-ին Ռուսաստանի ամեն կողմերից հեռագրերով ու ուղերձներով շնորհավորել են մեծանուն զորոգին Պենդյան 50-ամյակի առթիվ տեսության հեղինակը բնիկացողին և ներկայացրել հորեկյարի կյանքի ու զրական գործունեության սեղմ նկարագիրը:

Տես նաև № 7362 նկարագրությունը:

ԿՈՒԼԻԿՈՎԻԿ

1464 ԿՈՒԼԻԿՈՎԻԿ: Շնիկ, Թարգմ. Սենա Սահլյան: Թիֆլիս, [1891]:

Դրախտություն:—1891, № 12, էջ 1593—1594. Ստորագր.՝ Բ.:

Պատմված է զրվածքի համառոտ բովանդակությունը: Դրախտը թարգմանությունը համարել է հաջողված:

ՄԱՅԿՈՎ Ա. Ն.

1465 ՄԱՅԿՈՎ Թաղանդավոր բանաստեղծ Ապոլոն Նիկոլայի Մայկովի մահը:—1897, № 2—3, էջ 410: (Զանազան լուրեր):

ՄԱՅԿՈՎ Լ. Ն.

1466 ՄԱՅԿՈՎԻԿՆ Կայսերական Ակադեմիայի փոխ-նախագահ, անվանի պուշկինագետ, զրականության պատմաբան Լեոնիդ Նիկոլայի Մայկովի մահը:—1900, № 4, էջ 564: (Զանազան լուրեր):

ՆԵՄԵՐՈՎԻՉ ԿԱՆՉԵՆՈՎ Վ. Ի.

1467 ՆԵՄԵՐՈՎԻՉ Դանշենկո Վ. Ի. Դրաշարուհի: Ս. Պետերբուրգ, 1903:

Դրախտություն:—1903, № 6, էջ 117—118: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Զեչելով թարգմանչի անունը, զրախտը թարգմանությունը համարել է անհաջող:

ՏԵՆ նաև № 1968, 1977, 1990, 2009 նկարագրությունները:

ՇԵՐՏ Ս. Ի.

1468 ՇԵՐՏ: Առաջին վիշտը: Թարգմ. ռուսերենից: Թիֆլիս, 1896:

Դրախտություն., 1896, № 2, էջ 290: Ստորագր.՝ Լ. Մ.:

Համառոտակի պատմված է զրբույկի բովանդակությունը: Դրախտի կարծիքով «Առաջին վիշտը»

մանկական զրադարանի ընտիր ստեղծագործություններից է:

ԶԵՆՈՎ Ա. Պ.

1469 ԶԵՆՈՎ Ա. Պ. Тихо сестры.

Դրախտություն:՝ Ե. Թոփչյան:—1902, № 12, էջ 87—90: Նորությունները ուստի զրականությունից:

Համառոտակի շարադրված է ստեղծագործության բովանդակությունը վերջում թարգմանաբար ներկայացված է մի փոքրիկ հատված «Երեք բույրեր»-ից:

1470 ԶԵՆՈՎ Անտոն Դիմակ: Թարգմ. Հ. Խոսյան: Թիֆլիս, 1902:

Դրախտություն:—1903, № 1, էջ 157: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Պատմված է զործի համառոտ բովանդակությունը: Դրախտը թարգմանությունը համարել է հաջողված:

1471 ԱԶԲԱՅԱՆ Ն. Ա. Պ. Չեխով:—1904, № 7, էջ 127—134:

Նյութը զրված է Չեխովի մահվան առթիվ Համառոտակի ներկայացված է մեծանուն զրողի ստեղծագործական բնութագիրը:

1472 ԱՆՏՈՆ Պավլովիչ Չեխովի մահվան առթիվ:—1904, № 7, էջ 142—144: Ստորագր.՝ Ա. Ա. (Ներքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է անվանի զրողի մուտքը զրական ասպարեզ և հետագա զրական գործունեության բնութագիրը: Ուշադրավ է զրողի կողմից իր հրատարակչական իրավունքը մի ճարպիկ հրատարակչի ծախսելու պատմությունը:

Տես նաև № 1923 նկարագրությունը:

ՊԻՊԻՆ Ա. Ն.

1473 ՄԱՅԿՈՎ Գիտնական ու զրող Ալեքսանդր Նիկոլայի Պիպինի մահը:—1904, № 12, էջ 154: (Ներքին տեսություն):

Ալեքսանդր Նիկոլայիչը հայտնի է ուստի զրականության, ազգագրության և հասարակական շարժումների մասին զրած ուսումնասիրություններով: «Իր հայացքներով պատկանում էր ուստի ազատամիտների լավագույն ներկայացուցիչների խմբին».—ասվում է հաջվածում:

ՊԼԵՉԵՆԻՎ Ա. Ն.

1474 ՄԱՅԿՈՎ հայտնի բանաստեղծ Պլեչենևի

մահը:— 1893, № 10, էջ 1607, (Զանազան լուրեր):

ՊՈԼՈՆՍԿԻ Յ. Պ.

1475 [ՌՈՒՍ անվանի բանաստեղծ Յակով Պետրովիչ Պոլոնսկու մահը]:—1898, № 9, էջ 1313, (Զանազան լուրեր):

ՊՈՏԱՊԵՆԿՈ Ի. Կ.

1476 ՊՈՏԱՊԵՆԿՈ Ի. Կ. Գաղափարական բանաս («Ila действительной службе»): Վեպ, Թարգմ. Տ. Ս.: Թիֆլիս, 1892:

Գրախոսություն:—1892, № 3, էջ 470—472, Ստորագր.՝ ֆ.:

Գրախոսականում մեջ է բերված ուսու նշանավոր հրապարակախոս-քննադատ Սկարիչևսկու կարծիքը Պոտապենկոյի մասին: Գրախոսականը վերաբերում է «Գաղափարական բանաս» ընդհանուր խորագիրը կրող ժողովածուին, որտեղ զետեղված են «Առողջ մտքեր», «Սուրբ զեղարվեստը», «Զվարճալի պոույց», «Շաղկապյալ տոն» դործերը: Գրախոսը ուսանելի է համարել հեղինակի նուրբ հումորը:

Տե՛ս նաև №№ 1970, 1974, 1988 նկարագրությունները:

ՊՈԻՇԿԻՆ Ա. Ս.

1477 ՊՈԻՇԿԻՆԻ «Կապիտանի աղջիկը», Գույի «Տարաս-Բուլբան» ֆրանսերեն:—1892, № 7—8, էջ 1192, Ստորագր.՝ ֆ. (Թղթակցություններ Ռուսաստանից):

1478 ՊՈԻՇԿԻՆԻ մահվան 60-ամյակը [Թիֆլիսում]:—1897, № 1, էջ 169, (Զանազան լուրեր):

Ընթացիկ տարվա հունվարի 29-ին Նիկոլանսկի դինվորական եկեղեցում հոգեհանգիստ է կատարվել, իսկ երեկոյան տեղի է ունեցել օպերային ներկայացում Պուշկինի սյուժեների վրա գրված օպերային կտորներին:

1479 ՊՈԻՇԿԻՆԻ ծննդյան 100-ամյակը [Նախապատրաստություններ ողջ Ռուսաստանում այդ օրը ամենափառավոր ձևով նշելու համար]:—1899, № 1, էջ 133, (Զանազան լուրեր):

1480 [ՊՈԻՇԿԻՆԻ ծննդյան 100-ամյակը մեծ հանդիսավորությամբ կատարելու մասին]:—1899, № 6, էջ 721, (Զանազան լուրեր):

ՌԱԴԻՇՉԵՎ Ա. Ն.

1481 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը «Журнал для всех» հանդեսի 1902 թ. հոկտեմբերյան համարում հրապարակված գործերից հիշատակում ու խոսում է ուսանվանի գրող-քննադատ Ա. Ն. Ռադիշևի կյանքին նվիրված հոդվածի մասին]:—1902, № 10, էջ 222—223:

ՌՈԿՈՎԱ Օ.

1482 ՌՈԿՈՎԱ Օ. Աշխենն ու Մարգարիտը: Թարգմ. ռուսերենից, Թիֆլիս, 1896:

Գրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1897, № 2—3, էջ 346—348:

ՍԱԼՏԻԿՈՎ-ՇՉԵԳԻՐԻՆ Մ. Ն.

1483 Ս.-ՇՉԵԳԻՐԻՆ: Գյուղական վարժուհի: Թարգմ. Ն. Մ. Թիֆլիս, 1891:

Գրախոսություն:—1891, № 6, էջ 784—785, Ստորագր.՝ Բ.:

1484 Ս.-ՇՉԵԳԻՐԻՆ: Մոռացկոտ ոչխար:—Ձատկի դիշեր: Ազատամիտ: Թարգմ. Մկրտիչ Դադարյան: Թիֆլիս, [1891]:

Գրախոսություն:—1891, № 12, էջ 1590—1592, Ստորագր.՝ Բ.:

Պատմված է ստեղծագործությունների համառոտ բովանդակությունը. թարգմանությունը գնահատված է բավարար. լեզուն մատչելի:

Տե՛ս նաև № 4011 նկարագրությունը:

ՍԼԻՎԵՑՆԻ

1485 ՍԼԻՎԵՑՆԻ, Նապաստակ: Թարգմ. օր. Նունև Դուլիջանյան: Թիֆլիս, 1896:

Գրախոսություն:—1898, № 1, էջ 129—131, Ստորագր.՝ Լ. Տ.-Մ.:

ՍՄԻՌՆՈՎԱ

1486 ՍՄԻՌՆՈՎԱ: Անտառապահ: Թարգմ. ռուսերենից, Թիֆլիս, 1896:

Գրախոսություն:—1898, № 1, էջ 129—131, Ստորագր.՝ Հ. Տ.-Մ.:

ՍՊԱՍՈՎԻԶ Վ. Գ.

1487 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն մեջ հեղինակը խոսում է «Вестник Европы» հանդեսի 1901 թ. հունվարյան համարում տեղ գտած գրող-իրավաբան Սպասովիչին նվիրված հոդվածի մասին]:—1901, № 2, էջ 317—318:

ՍՈՒՆՈՎՈ-ԿՈՐԵԼԻՆ Ա. Վ.

1488 [ՌՈՒՍ անվանի դրամատուրգ Սուխով-Կորելինի մահը]:—1903, № 3, էջ 203, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

ՍՈՒՄՐԱՏՈՎ Ա. Ի. (ՅՈՒԺԻՆ Ա. Ի.)

1489 [Ա. ՇԱՏՈՒՐՅԱՆԻ թարգմանությամբ Ա. Ի. Սումրատովի «Դավաճանություն» դրամատիկական լեգենդի լույս տեսնելու մասին]:—1905, № 1, էջ 178: Նույնը՝ № 4, էջ 255, № 5, էջ 247, № 6, էջ 189:

Տե՛ս նաև №№ 1976, 1977, 1990, 2009, 2033 նկարագրություններ:

ՎԵՍԵԼՈՎՍԿԻ ՅՈՒ. Ա.

1490 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը խոսում է «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. մայիսյան համարում տեղ գտած այն հոդվածի մասին, որ վերաբերում է Սիմյոն Շահնազարյանի Յուրի Ալեքսևսկի Վեսելովսկուն նվիրված բրուշյուրին]:—1901, № 5, էջ 311—312:

Տե՛ս նաև №№ 922, 924, 939, 986, 987, 993 նկարագրություններ:

ՏՈՒՍՏՈՅ Լ. Ն.

1491 ՏՈՒՍՏՈՅ Լ. Ն. Ռոբինզոն (Փոքրերի համար). «Ясная поляна»-ից Թարգմ. Փ. Վարդանյան, Թիֆլիս, 1891:

Գրախոսություն:—1891, № 4, էջ 522—524, Ստորագր.՝ Բար.:

Դանիել Դեֆոյի գրքի օրինակով շատերն են ստեղծել իրենց ռոբինզոնները, որոնց թվում և Տոլստոյը Գրախոսող հեղինակը գործը համարել է թույլ, հայերեն թարգմանության համար առաջարկել է Վիլհելմ Ռայնի Ռոբինզոն»-ը:

1492 ՏՈՒՍՏՈՅ Լ. Ն. Կոլումբ (Փոքրերի համար). «Ясная поляна»-ից Թարգմ. Փ. Վարդանյան, Թիֆլիս, 1891:

Գրախոսություն:—1891, № 4, էջ 525—526, Ստորագր.՝ Բ.:

Գրքույլեր նվիրված է անվանի ճանապարհորդ Կոլումբոսի կյանքին Գրախոսը աշխատության մեջ հավասարապես մեղադրել է նաև թարգմանչին՝ ջուցարեղած «անլրջության» մեջ:

1493 ՎԻՐԴԻՆՅԱՆ ՎԱՍԻԼ Երամագրության ստրուկ (Կոմս Լ. Տոլստոյ):—1897, № 11—12, էջ 1613—1629, 1898, № 1, էջ 107—123, № 2—3, էջ 290—302:

Հանգամանորեն վերլուծված է ուսման մտածողի դրական գործունեությունը Հեղինակը փորձել է բացատրել Լ. Տոլստոյի աշխարհայացքի հակասությունները Իյս նույն հոդվածը 1893—94 թ. տպվել է «Новое обозрение» թերթի 3340, 3351, 3377, 3632, 3657 և 3669 համարներում: «Մուրճ»-ում այն տպագրվել է զգալի փոփոխություններով:

1494 ԼԵՎ ՏՈՒՍՏՈՅԻ յոթանասունամյակը [Մեծանուն գրողի 70-ամյակը լրացել է սեպտեմբերի 9-ին Խմբագրությունը գտնում է, որ «Մուրճ»-ը ժամանակիս մեծ գրողին լիովին տվել է յուր տուրքը, նրան նվիրելով մի շարք ուսումնասիրություններ]:—1898, № 9, էջ 1302: (Զանազան լուրեր):

1495 ՏՈՒՍՏՈՅ Լ. Ն. Հարություն Վեսլ ուսենրեն, լեզվով Մոսկվա, 1900:

Գրախոսություն: Վարդանյան Գ.—1900, № 2, էջ 230—235:

1496 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Русское богатство» հանդեսի 1902 թ. օգոստոսյան համարում տեղ գտած Ն. Միխայլովսկու և Տոլստոյի գրական գործունեության 50-ամյակի առթիվ գրած հոդվածի]:—1902, № 9, էջ 250—253:

Տես նաև՝ №№ 1883, 1010, 4011, 4014, 4015, 4185, 4187, 7299 նկարագրությունները:

ՏՈՒՐ ԵՎԴ.

1497 **ԹՈՒՍ** Կին զրոգ կոմսուհի նշխարելի վաս. Սալիաս զր Տուրենմիրի (նվզենիա Տուր) մահը—1892, № 7—8, էջ 1191: Ստորագր.՝ ֆ. (Թղթակցություններ Թուսաստանից):

ՏՈՒՐԿԵՆՆԵՎ Ի. Ս.

1498 **ՏՈՒՐԿԵՆՆԵՎ Ի. Ս.** նախընթաց օրը՝ Թարգմ. Կր. Ղազարյան, «Տարագ», 1891, № № 23—27:

Դրախոսություն:—1891, № 9, էջ 1092—1096: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Պատմված է վեպի համառոտ բովանդակություն. Գրախոսը թարգմանված նյութի ընտրությունը դրել է «հիանալի», իսկ թարգմանությունը անխնամ ու ոչ հմուտ մարդու զործ:

1499 **Ի. ՏՈՒՐԿԵՆՆԵՎԻ** «Արձակ բանաստեղծություններ»-ը Ալ. Մատուրյանի թարգմանությամբ լույս տեսնելու մասին՝—1895, № 6, էջ 911, նույնը՝ № 7, էջ 1047: (Հայտարարություններ):

1500 **ՏՈՒՐԿԵՆՆԵՎ Ի. Ս.** Արձակ բանաստեղծություններ: Թարգմ. Ալ. Մատուրյան, Մոսկվա, 1895:

Դրախոսություն: Ն. Աղբալյան—1896, № 10—11, էջ 1349—1351:

1501 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ** հրատարակություններ [Տեսություն «Кавказский вестник» — 1902 թ. ապրիլյան համարում տեղ գտած այն հոդվածի,

որ վերաբերում է Տուրգենևի «Որամուտին» վեպի պարբերական հրատարակմանը «Մուրճ»-ում]—1902, № 4, էջ 236—237:

1502 **ՏՈՒՐԿԵՆՆԵՎ Ի. Ս.** Արձակ բանաստեղծություններ: Թարգմ. Ալ. Մատուրյան, Բաքու, 1902:

Դրախոսություն:—1902, № 11, 149: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

«Թարգմանությունը գեղեցիկ է, Պարոն Մատուրյանի նման ոճադեպից ուրիշ տեսակ թարգմանու-

թյուն չէր էլ կարելի սպասել».—նկատել է գրախոսը:

ՌԻՍՊԵԿՏԻՎ Գ. Ի.

1503 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ** հրատարակություններ [Տեսություն «Русская мысль» պարբերականի 1902 թ. փետրվարյան համարի Հեղինակը ուշադրավ գործ է համարել այդտեղ ղեկավար Ումանսկու ողբ անվանի զրոգ Գլեբ Ուսպենսկու գրական գործունեությանը նվիրված հոդվածը]—1902, № 3, էջ 231—232:

1504 **ՈՍԿԱՆՍԿԱՆ Լ. [Գլեբ Ուսպենսկու մահը]**, —1902, № 4, էջ 189—192: (Ներքին տեսություն):

Հաղորդում է անվանի զրոգի մահը, ներկայացնելով նրա կյանքի ու գրական-հասարակական գործունեության սեղմ պատկերը: Այդ կապակցությամբ խոսում է նաև գյուղացիների ճորտատիրությունից ազատագրվելու 41-րդ տարեդարձի մասին:

1505 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ** հրատարակություններ [Տեսություն «Русское богатство» հանդեսի 1902 թ. մարտյան համարում տեղ գտած Ն. Միխայլովսկու «Նյութեր Գ. Ի. Ուսպենսկու կենսագրության համար» հոդվածի]—1902, № 4, էջ 240:

Տե՛ս նաև № № 4152, 4157 նկարագրություններ:

ՈՍՏՐՈԳՈՐՍԿԻ Վ.

1506 **ՈՍՏՐՈԳՈՐՍԿԻ Վ.** Օրվանի կույսը (Հստ Շիլլերի), Թարգմ. Հ. Խ. Թիֆլիս, [1891]:

Դրախոսություն:—1891, № 12, էջ 1592—1593: Ստորագր.՝ Բ.:

«Գիրքը կարդացվում է մեծ հետաքրքրությամբ.—գրել է գրախոսը. հերոսուհուն գեղեցիկան՝ ոչ մարդկային բնավորության գծերով օժտվել, գրախոսը համարել է ստեղծագործության թերությունը:

ՅՐՈՒԳ Ս. Գ.

1507 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ** հրատարակություններ [Տեսություն «Русское богатство» ամսագրի 1902 թ. օգոստոսյան համարում տեղ գտած Ս. Գ. ի

«Սիոնի երգը» հողվածի, որ վերաբերում է ազգությամբ հրեա ռուս բանաստեղծ Ֆրուզին Այդ առիթով հանգամանորեն խոսվել է նաև հրեական հարցի մասին]—1902, № 9, էջ 250—253:

ՎՐԱՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ընդհանուր հարցեր

1508 ՎՐԱՑ գրականության համակիր անգլիացի Օլիվեր Վարդրոպը Թիֆլիսում—1891, № 10, էջ 1519: (Զանազան լուրեր):

1509 ՄԻՐՈՒՄԱՆՅԱՆ Հարություն Վրաց արդի գրականությունը և հրատարակչական գործը: (Մի համառոտ տեսություն)։—1897, № 11—12, էջ 1589—1594:

1510 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. հունվարյան համարում տպագրված մի հոդվածի, որտեղ առաջ է քաշվել գրական թարգմանությունների միջոցով հայերին ու վրացիներին ռուս հասարակայնությանը լայնորեն ծանոթացնելու հարցը]։—1901, № 1, էջ 287—288:

1511 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Ս. Վրաց գրականությունից։— 1901, № 3, էջ 283—288:

Հոգվածագիրը ողջունել է վրաց ժամանակակից գրական ասպարեզ իջած այն հեղինակներին, որոնք իրենց գործերում առաջ են քաշել հայ և վրաց ժողովուրդների համերաշխության ու եղբայրության գաղափարը՝ ի հակադրություն մի շարք այլ գրողների հակառակ ջանքերի:

1512 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Ս. Վրաց գրականության ապագան։—1901, № 6, էջ 237—240: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Վրաց անվանի լրագրող ու հասարակական գործիչ Կիտա Աբաշիձեն առանձին նամակներով դիմել է մի շարք անձանց և խնդրել կարծիք հայտնել այն մասին, թե ինչ արժեք կարելի է տալ անցած 19-րդ դարի վրաց գրականությանը, ի՞նչ է սպասում նրան և ինչպիսի ասպագա են կանխատեսում նրա համար: Նամակին արձագանքել են շատերը: Հիշատակության արժանի է մի վրացուհու պատասխանը, որ ներկայացված է հոդվածում:

1513 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Ս. [Մասնակի հետաքրքրություն ժողովրդական ստեղծագործությունը]։—1903, № 7, էջ 155—156: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Հոգվածում խոսվում է Թիֆլիսում կազմակերպված մի ընկերության մասին, որը իր առաջ խընդիր է դրել հավաքել վրաց ժողովրդական բանահյուսության նմուշները: (Երգեր, հեքիաթներ, առասպելներ, առակներ, առածներ և այլն):

1514 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Ս. [Գրողների տնտեսական ապահովության մասին]։—1903, № 9, էջ 185—186: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Վրաց սոցալիի գրողների տնտեսական ասպահությունյան մասին շատ է զրվել մամուլում: Երանցից շատերի անբեղմնավոր գործունեությունը բացատրվել է պետական ծառայության մեջ զբաղված լինելու հանգամանքով: «Իվերիա»-ի 1903 թ. № 178-ում տպագրված «Միթե մենք գրողներ ունենք» հոդվածի հեղինակը արել է խնդրին վերաբերող գործնական առաջարկություններ:

1515 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Ս. [Վրաց գրական ֆոնդ ստեղծելու հարցը]։—1903, № 10, էջ 158—159: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Դ. Մեյրելու առաջարկությունը՝ տաղանդավոր գրողներին ապահովեցնելու մասին, առիթ է տալիս է. Վաշակիձենի «Իվերիա»-ի № 210-ում տպագրելու «Գրագիտություն տարածելու հարցը մեկանում» ծավալուն հոդվածը, որտեղ հեղինակը մեծ համակրությամբ միանալով Մեյրելու առաջարկությանը առաջ է քաշում վրաց գրական ֆոնդ ստեղծելու հարցը:

1516 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Ս. Ամառայինը գեղարվեստական գրականության մեջ և ձմռանցած գրողները։—1903, № 11, էջ 191—193: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Հոգվածագիրը համառոտակի քննության է ենթարկել վրաց անվանի գրող Ակակի Մեներելու հրապարակախոսական հոդվածները, ինչպես նաև պարբերական մամուլում լույս տեսած Վաթա փշավեղայի, Կլդիաշվիլու, Արագվիսպիրելու և Դ. Մաշխանելու գործերը:

1517 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Ս. [Վրաց պարբերականներում լույս տեսած մի քանի գեղարվեստական

գործերի մասին]—1904, № 2, էջ 161—164; (Վրաց կյանքից և զրականությունից)։

Ընդհանուր գծերով ներկայացված է «Յնոքիս փուրցելի» և «Իվերիա» պարբերականներում վերջին երեք ամիսներին հրապարակված գործերի ընտրյալները։ (Վ. Փշավելա, Մ. Գորեչիա, Նինո Նակաշիձե, Մ. Աղամաշվիլի)։ Դրանց աուրներ տեսություն հեղինակը ծանոթացնում է Ն. Գաբաշվիլու, Նինո օրբելիանու, Գանդեգելու, հայազգի վրաց դրամատուրգ օր. Ագյանի և Անաստ. Մերեթելու (ծննդյամբ Թումանյան) գործունեությանը։

1518 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Զափածո գրվածքների ղերը վրաց մամուլում և վերջին ամսվա բանաստեղծությունների մասին]—1904, № 4, էջ 147—151; (Վրաց կյանքից և զրականությունից)։

Տեսության հեղինակը ջերմ խոսքեր է նվիրել վրաց ժողովրդի բանաստեղծական ձրքին, նշել չափածո գործերի առատության հանգամանքը վրաց մամուլում։ Հիացմունքով է խոսել «Իվերիա», «Յնոքիս փուրցելի» պարբերականներում հրատարակված Ախոսպիրելու, Ի. էվդոշվիլու, ինչպես նաև Թ. Ռափիկաշվիլու մի քանի չափածո ստեղծագործությունների մասին։ Համառոտակի վերլուծված են նրանց գործերը։

1519 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Գրողներին օգնելու համար մշտական ֆոնդ ստեղծելու հարցը]—1904, № 12, էջ 131—132; (Վրաց կյանքից և զրականությունից)։

Մշտական ֆոնդ ստեղծելու հարցը վաղուց է հուզել վրաց հասարակայնությանը, սակայն մինչ այդ կատարված փորձերը անցել են ապարդյուն։ Ակակի Մերեթելու հիվանդությունը պատճառ է դառնում վերսկսելու կիսատ մնացած գործը։ «Մեղ մնում է ցանկանալ, որ նրանց գոնե այս անգամ հաջողվի գլուխ բերելու այդ գեղեցիկ գործը».—գրել է տեսության հեղինակը։

Տե՛ս նաև №№ 911, 1331, 1353 նկարագրությունները։

Առանձին հեղինակներ

ԱՐԱԿԵԼԻՍՊԻՐԵԼԻ

1520 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Բանաստեղծ Վաթա Փշավելան և վիպագիր Արազվիսպիրելին—1901, № 7,

էջ 203—206; (Վրաց կյանքից և զրականությունից)։

Ներկայացված է ժամանակակից վրաց գրականության երկու խոշորագույն ներկայացուցիչների կյանքի ու զրական ստեղծագործության սեղմ նկարագիրը։

ՌԱՐԱԹԱՇՎԻԼԻ Ն.

1521 ՆԻԿՈՂԱՅԻՍ Բարաթաշվիլու աճյունի տեղագիտումը Գանձակից՝ Թիֆլիս—1893, № 4, էջ 647; (Զանազան լուրեր)։

Աճյունի տեղագիտմանը նվիրված հանդիսավորությունը տեղի է ունեցել ընթացիկ տարվա ապրիլի 25-ին։ Բարաթաշվիլու աճյունը ամփոփել են Դիդուբեի վրաց եկեղեցու բակում։ Հիսունից ավելի ծաղկապսակների մեջ էղել են նաև հայկական խմբագրությունների կողմից ուղարկված պսակներ։ Սգո հանդիսավորությանը ճառեր են արտասանել Ա. Ներեթելին, Ի. Ճավճավաձեն, Գ. Մերեթելին և ուրիշներ։ Այդտեղ է Հովհ. Թումանյանը կարդացել իր «Ն. Բարաթաշվիլու դամբանի վերա» հանրահայտ բանաստեղծությունը, որից հետո Ախնազարովը կարդացել է բանաստեղծության վրացերեն թարգմանությունը (Բանաստեղծությունը տպագրվել է «Մուրճ»-ի 1893 թ. № 4-ում, էջ 520)։

ՐԱՔՐԱՋԵ Ն.

1522 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաց բանաստեղծ-թարգմանիչ Նոսեր Բաքրաձեի մահը]—1904, № 5, էջ 146; (Վրաց կյանքից և զրականությունից)։

Համառոտակի ներկայացված է Բաքրաձեի գրական-ստեղծագործական կյանքը։

ԳՈԿԵՐԱՇՎԻԼԻ Ն.

1523 ԳՈԳԵՐԱՇՎԻԼԻ Ն. Ինչ արավ օրորոցի երգը։ Թիֆլիս, 1907։

Գրախոսություն։—1907, № 1, էջ 159—160; Ստորագր.՝ Ա.՝

«Պատմվածքը իր մարդասիրական տենդենցով, հետաքրքրական հյուսվածքով և ոճով այնքան գե-

ղեցիկ է. որ իբրև ընթերցանության պրոույկ հանձնարարելի է նկարներն էլ բավական հաջող են, ինչպես թարգմանությունը».— գրել է մատենախոսը:

ԳԱԳԻԱՆԻ

1524 ՎՐԱՅ հասարակական գործիչ, Շեքսպիրի գործերի լավագույն թարգմանիչ իշխան Դադիանու մահը.— 1896, № 10—11, էջ 1433: (Ձանազան լուրեր):

ԷՐԻՍԹԱՎԻ Ռ.

1525 ՎՐԱՅ գրող իշխան Ռաֆայել էրիստովի հորեյանը.— 1895, № 9—10, էջ 1335: (Ձանազան լուրեր):

1526 ՎՐԱՅ անվանի գրող Ռաֆայել էրիստովի հորեյանի նշումը.— 1895, № 11, էջ 1532: (Ձանազան լուրեր):

1527 ՍԵՎՅԱՆ Զ. Վրաց անվանի գրող Ռ. էրիսթավիի գրական գործունեության 50-ամյակը և հայ դերասանական ընկերության ուղերձը].— 1896, № 1, էջ 143: (Թատրոնի շուրջը):

Հոկտեմբերին մեծ շուքով տոնվել է գրողի հորեյանը: Հայ դերասանական ընկերությունը դափնեպսակով ու հատուկ ուղերձով պատվել է մեծանուն գրողին:

1528 ՊԱՐՔՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «КАВКАЗСКИЙ ВЕСТНИК» հանդեսի 1901 թ. ապրիլյան համարի հոսովում է նաև վրաց բանաստեղծ էրիսթավիի բանաստեղծությունների մասին].— 1901, № 4, էջ 276—277:

ՄԵՐՆԹԵԼԻ Ա.

1529 ՎՐԱՅ գրաքննադատ Նիկոլաձեին Ակուկի Մերեթելու մասին].— 1889, № 6, էջ 959—963: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Տեսությունը գրված է Նիկոլաձեի, Ա. Մերեթելու կյանքին ու ստեղծագործությանը նվիրված ուսումնասիրության առիթով: Մանրամասն վերլուծելով նրանում արտահայտված մտքերը՝ Մերեթելուն գերազանցատիկ խնդրում, հոգվածագիրը գալիս է այն եզրակացության, որ Նիկոլաձեի արտահայտած կարծիքները Մերեթելուն արժեքա-

վորելու խնդրում տեղ չէր գտնի նրա ուսումնասիրության մեջ, եթե հրամայաբար առաջ քաշվեր դարև շարունակ հաշտությանը իրար կողք-կողքի ապրող երկու ժողովուրդների՝ հայերի ու վրացիների ստեղծած գրական ժառանգության միմյանց ծանոթացնելու հարցը՝ թարգմանությունների միջոցով: Հոգվածագիրը առաջնահերթ խնդիր է համարում այդ կարևոր հարցի լուծումը:

1530 ԻՇԽԱՆ Ակակի Մերեթելուն թույլ են տվել հրատարակելու «Կրեթուլի»-ն].— 1897, № 9, էջ 1293: (Ձանազան լուրեր):

1531 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Վ. Մերեթելու ֆելիետոնները հայերի մասին].— 1903, № 12, էջ 166—169: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Խնդիրը վերաբերում է այն երկու ֆելիետոններին, որ տպագրվել է 1903 թ. «Իվերիա»-ի №№ 248 և 258-ում:

1532 ԼԱԿԱԿԻ Մերեթելու անվան գրական ֆոնդ ստեղծելու վերաբերյալ վրաց մամուլում բարձրացված հարցի մասին].— 1904, № 11, էջ 185: (Ներքին տեսություն):

1533 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Տեղեկացվում է վրաց անվանի բանաստեղծ Ա. Մերեթելու հիվանդության մասին: Այդ առիթով ներկայացված է նրա գրական-հասարակական գործունեության հակիրճ բնութագիրը].— 1904, № 12, էջ 127—128: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

ՄԵՐՆԹԵԼԻ Գ.

1534 ՄԵՐՆԹԵԼԻ Գ. Մարդ-Առյուծ: Առասպելական պոեմա: Պատկերազարդ. փոխադրեց Գ. Տեր-Պավլյանը: Թիֆլիս, 1895:

Դրախոսություն:— 1896, № 1, էջ 124—125: Ստորագր.՝ Լ. Մ.:

Գրախոսը ողջունել է գործի հայերեն հրատարակությունը, ավստոսնք է հայտնել, որ այն փոխադրություն է, ոչ թարգմանություն:

1535 ԼԽՐԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆԸ հայտնում է, որ «Մուրճ»-ում ներկայացված Գևորգի Մերեթելու «Մարդ-Առյուծ» պոեման Գ. Տեր-Պավլյանը վրացերենից թարգմանել է, ոչ թե փոխադրել].— 1896, № 2, էջ 333: (Ձանազան լուրեր):

ԿԼԻՒԱՇՎԻԼԻ Դ.

1536 փԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաց անվանի վիպագիր Կլդիաշվիլու պատմվածքների մասին]—1904, № 4, էջ 145—147: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Խոսքը վերաբերում է երիտասարդ արձակագրի «Միքելա» (Միքայել), «Սոլումոն Մորբելաձե», «Սամանաշվիլու խորթ մայրը» պատմվածքներին: «Միքելա»-ն լույս է տեսել «Մոսմեր»-ի 1904 թ. № 1-ում:

1537 փԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Կլդիաշվիլու «Դարիս-պանի նկզ զրույթունը» կատակերգության մասին]—1904, № 6, էջ 140—142: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Կատակերգությունը տպագրվել է «Մոսմեր» ամսագրում: Պիեսի նյութը վերցրած է Իմերի-թիայի ազրատ օղևականների կյանքից:

ԿԻՊԻԱՆԻ Լ.

1538 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Տրատարակություններ [Տեսության հեղինակը խոսում է «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. հունվարյան համարում տեղ գտած Լ. Կիպիանու «Հաշտություն» բանաստեղծության մասին]—1901, № 1, էջ 287—288:

ՃԱՎՃԱՎԱԶԵ Ի.

1539 ԽՐԱԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից: [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ը ընթացիկ տարվա № 4-ից հայ ընթերցողներին կենրոնացնի Իլիա Ճավճավաձեի «Կացիա-Աղամիանի» վեպի թարգմանությունը]—1891, № 3, էջ 411:

1540 փԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Ճավճավաձեի վեպի առթիվ (Ծանոթություն): [Հեղինակի գրական գործունեության և «Կացիա-Աղամիանի» վեպի հայերեն թարգմանության մասին]—1891, № 4, էջ 435—438:

1541 ԽՐԱԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից: [Հայտնում է, որ հայ ընթերցողները հաճությամբ են կարդացել Ճավճավաձեի «Կացիա-Աղամիանի» վեպը, իսկ հանդեսի հաջորդ համարում կավարտվի Կադրեղիի «էլիսոն»-ն]—1892, № 3, էջ 506:

1542 [ԻՇԽԱՆ Իլիա Ճավճավաձե Քիֆլիսի ազնվականաց կալվածական բանկի ընդհանուր ժողովում վերընտրվել է բանկի կառավարիչ]—1894, № 5, էջ 821: (Զանազան լուրեր):

1543 [ՎՐԱՑ Դատարակությունը պատ-րաստվում է նշելու Ի. Ճավճավաձեի գրական-հասարակական գործունեության 40-ամյակը]—1897, № 11—12, էջ 1679: (Զանազան լուրեր):

1544 փԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Իլիա Ճավճավաձե իրեն բանաստեղծ]—1904, № 8, էջ 63—65: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Հոգվածը դրված է Ճավճավաձեի վերջերս լույս տեսած բանաստեղծությունների ժողովածուի հրապարակման առիթով: Հոգվածագիրը գովեստով է խոսել ժողովածույում տեղ գտած գործերի բանաստեղծական վարպետության մասին: Մի քանի խոսք է ասված նաև նրա «Հայ գիտնական»-ները և աղաղակող քարերը» աշխատության վերաբերյալ:

ԽԵԴՐԵԼԻ ԴՈՒՏՈՒ (Դ. Խոշտաբիա)

1545 ՄԵԳՐԵԼԻ Դ. Անմեղ զոհ: Թարգմ. վրացերենից Ղ. Կ.: Քիֆլիս, [1904]:

Դրախոսություն:—1904, № 7, էջ 96—97: Ստորագր.՝ Կ. Հարս:

Դրախոսված գրքույկը պատմվածք է վրաց ժողովրդի կյանքից. «Այս պատմվածքը հետաքրքիր է դուռ հասարակական տեսակետից. նա մի փոքր ծանոթություն է տալիս մեզ մեր դարավոր հարե-վանների մասին, որոնց հետ ապրում ենք մի նրկների տակ... պատմվածքի լեզուն բավականին սահուն է և կարդացվում է հաճությամբ».—գրել է մատենախոսը:

ՂԱՂՔԵՒԻ ԱԼ. (Մոչխուբաբիձե Ալ.)

1546 ՄՈՉԽՈՒԲԱՐԻՉԵ ԱԼ. էլզուջա: Թարգմ. վրաց Տ. Փիրումյան: Քիֆլիս, [1893]:

Դրախոսություն: Նավասարդյան Մկ.—1893, № 9, էջ 1409—1413:

Դրախոս Մկրտիչ Նավասարդյանը դատապարտել է թարգմանչին այն բանի համար, որ նա կամայականորեն թարգմանությունից դուրս է գցել ամբողջ զույգներ, որը և խախտել է վեպի ամբողջական կառուցվածքը: Ուշագրավ են գրախոսի մտքերը նրկու դրացի ժողովուրդների նոր սկզբնավորված գրական-մշակութային փոխադարձ մերձեցումների մասին:

«Թրինակ տեսեք, հարգելի պ. Գ. Սերեբնևու խմբագրությանը հրատարակվող «Կվալի» շաբաթաթերթը բացել է իր սյունակները և ուրախությանը տպագրում է հայերին վերաբերյալ ինքնուրույն հոգովածներ, նկարագիրներ և մանրավայրեր: Հայերեն «Տարազ» շաբաթաթերթին էլ սկսել է վրացերենից թարգմանություններ զետեղել իր մեջ: Սակայն պետք է ճշմարիտը խոստովանել, որ այդ նոր և համակրելի շարժման սկիզբը դրեց պ. Ավ. Արասխանյանցը իր «Մուրճ» ամսագրով, որը շեշտելով մեր դրացի ազգերի ուսումնասիրության անհրաժեշտության վրա, դրա սկիզբը դրեց, տալով հայ ընթերցող հասարակությանը վրացերենից երկու գեղեցիկ վեպերի թարգմանությունը.— «Կապիա-Աղամիանի» Ի. Վավաձավաձեի և «Էլիսո» Ալ. Մոչխուբարիձեի, որոնք լավ ընդունելություն գտան... Հուսանք, որ բանը սրանով չի վերջանալ, այլ կհարատևի մեզանում նոր ծնունդ առած դրացիական համերաշխության գաղափարը»:

1547 խՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ հայտնում է, որ Ալ. Մոչխուբարիձեի «Էլզուլա» վեպը Մկրտիչ Նավասարդյանի թարգմանությամբ «Մուրճ»-ը կսկսի տպագրել Սենկևիչի «Առանց դավանանքի» վեպի տպագրությունը վերջացնելուց հետո».—1893, № 2, էջ 348: (Զանազան լուրեր):

1548 ՎՐԱՅ անվանի գրող Ալեքսանդր Մոչխուբարիձեի (Ղադրեգի) մահը.—1893, № 12, էջ 1954—1955: (Զանազան լուրեր):

Ներկայացված է հանգուցյալ գրողի կյանքի ու գրական գործունեության համառոտակի պատկերը:

1549 խՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ հայտնում է, որ Մկրտիչ Նավասարդյանը սկսել է թարգմանել Ալ. Ղադրեգի «Հայրասպանը».—1894, № 3, էջ 496: (Զանազան լուրեր):

ՆԻՆՈՇՎԻԼԻ ԷԿՆԱՏԵ

1550 ՎՐԱՅ անվանի գրող Իդնատի Ինգնորսկվա-նինովիլու մահը.—1894, № 4, էջ 663: (Զանազան լուրեր):

ԻՌԻՍԹԱՎԵԼԻ ՇՈԹԱ

1551 ՄԻՐՄԱՆՅԱՆ Զ. Շոթա Թուսթավելի և նրա պոեման.—1896, № 3—4, էջ 425—440:

Հեղինակին զրադեցրել է Թուսթավելու անձնավորության հարցը, ինչպես և այն, թե նրա անմահ պոեմը ինչ դեր է ունեցել վրաց ժողովրդի հոգևոր կյանքի կազմավորման խնդրում՝ յոթ դար շարունակ: Հողվածի վերջում ներկայացված է հեղինակի օգտագործած գրականության ցանկը (Հայ ընթերցողին վրաց գրականությանը ծանոթացնելու նպատակով՝ հեղինակը խոստանում է Թուսթավելու «Ընձնավորը» վերածել համառոտ պատմվածքի: Պոեման համառոտ պատմվածքի ձևով տպագրվել է «Մուրճ»-ի 1896 թ. № 5—6-ում):

1552 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Նոր ուսումնասիրություններ «Ընձնավորը, պոեմի մասին»]—1903, № 11, էջ 189—191: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Համառոտակի ներկայացված է մամուլում և առանձին գրքույկներով հրապարակված ուսումնասիրությունները «Վազրենավորի» մասին:

(Կարիճաշվիլի, Դավիթաշվիլի, Կլիա, Աբուլա-ձե, Քվարիանի):

1553 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաց մամուլը հարց է բարձրացրել արձան կամ մի կոթող կառուցել ի հիշատակ Շոթա Թուսթավելու]—1903, № 9, էջ 186: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

ՓՇԱՎԵԼԱՎԵԼԱ

1554 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Բանաստեղծ Վաթա Փշավելան և վիպագիր Արադվիսայիրիկին.—1901, № 7, էջ 203—206: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Ներկայացված է ժամանակակից վրաց գրականության երկու խոշորագույն ներկայացուցիչների կյանքի ու գրական ստեղծագործությունն սկզբնական րադիրը:

ՕՐՐԵԼԻԱՆԻ

1555 ՊԱՐՔԻՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը խոսել է «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. ապրիլյան համարում տեղ գտած Օրբելիանու բանաստեղծությունների մասին]—1901, № 4, էջ 276—277:

ԱԳՐՈՆՋԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՆՈՒՆԳՈՎ ՄԻՐՉԱ ՅԱԹԱԿԻ

1556 /ՄԻՐՉԱ Յաթալի Ախունդովի «Մոսիո ժուրնալ»-ը Երևանի բնօրինակ՝ աղբյուրներն ինքնով էլ—1896, № 12, էջ 1645: (Ջանադան լուրեր):

ՆԱԿՐԻՄԱՆՈՎ ՆԱԲԻՄԱՆ

1557 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. Կովկասյան թուրքերի գրականության մասին մի Լրկու խոսք (Նարիման Նարիմանովի վեպի [«Բաճաղը և Սոնա»] հայերեն թարգմանության առիթով)։—1896, № 6, էջ 754—757:

Թուրքիկ ակնարկ է այն գրական շարժման մասին, որ աշխուժացում է մտքերը աղբյուրների հասարակական կյանքում։ Հեղինակը խոսել է ժամանակակից թուրք (իմա՝ աղբյուրներ) մամուլի, մասնավորապես Բաքովում և Նարիմանովի ջանքերով րացված առաջին գրադարան-թերթարանի և այն հայրենանվեր գործունեության մասին, որ միանգամայն անբարենպաստ՝ ծաղրի ու հալածանքի պայմաններում, ծավալել է 28-ամյա հրապարակախոս գրագետը։ Նարիմանովը հեղինակ է մի քանի գեղարվեստական ու գրամատերական գործերի։ Նրա «Նազանլըղ» (տղիտություն) պիեսը առաջին անգամ բեմադրվել է Բաքվում 1893 թվականին։ Գրել է նաև «Հեղվի ցավը» պիեսը։ Հայ ընթերցողներին հեղինակի հետ ծանոթացնելու նպատակով Վ. Փափաջյանը «Մուրճ»-ում թարգմանաբար ներկայացնում է Նարիմանովի «Բաճաղը և Սոնա»-ն, որի հերոսուհին հայ է։ (Տե՛ս «Մուրճ» 1896, № 6, էջ 758—775):

ՈՒԿՐԱՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԿՐԻՄՍԿԻ Ա. Ե.

1558 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ /Տեսություն «Русская мѣсь» հանդեսի 1902 թ. հոկտեմբերյան համարում տեղ գտած «Говори украинскою» հոդվածի, որը նվիրված է Ազաֆանի եվտիմովիչ Կրիմսկուն և Լևոյա Ուկրաինկային]։—1902, № 10, էջ 222:

ՈՒԿՐԱՆԱԿ ԱՆՈՒՆ

Տես նախորդ նկարագրությունը:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ամերիկյան գրականություն

ԲԵՆԵ-ՍՏՈՒ ՀԱՐԻՍ

1559 /ԱՄԵՐԻԿԱՆ անվանի կին գրող Հարիետ Բենե-Ստուի մահը, Համառոտակի ներկայացված է կենսագրությունը]։—1896, № 6, էջ 887—888: (Ջանադան լուրեր):

ՏՎԵՆ ՄԱՐԿ

1560 ԽՐԱԿՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից, Մարկ Տվենը «Մուրճ»-ում [Հայտնում է, որ հանդեսի 1891 թ. № 10-ում ավարտվում է Մարկ Տվենի երգիծական ստեղծագործությունների տպագրությունը, որոնց թարգմանիչն է Ալ. Քալանթարը։ Գրանք լույս էն տեսնելու նաև առանձին գրքով]։—1891, № 10 էջ 1269:

Անգլիական գրականություն

ԸՆԴՈՒՆՈՒ ԽԱՐԵՐ

1561 /ԳՐԱԿԱՆ գործերի զննատության հարցը Ֆրանսիայում և Անգլիայում]։—1892, № 10, էջ 1522: Ստորագր.՝ Փ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

ՈՒՆԱՆԻՆ ԴԵԼԻՆԱԿՆԵՐ

ԲԱՅՐՈՆ ՋՈՐՋ ԴՈՐԻՆ

1562 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ /Տեսությունը նվիրված է «Вестник Европы» հանդեսի 1901 թ. ապրիլյան համարում տեղ գտած Ալ. Վենետիկսկու «Բայրոնը Վենետիկում» հոդվածին, որտեղ հեղինակը մանրամասնությամբ նկարագրել է մեծանուն բանաստեղծի բարեկամական կապերը Միքիթայան հայրերի հետ]։—1901, № 5, էջ 309—311:

ԴԻԿԵՆՈ ՉԱՐԼՁ

1563 /ՓՈՔՐԻԿ մի միջադեպ Զ. Դիկենսի հետ]։—1892, № 6, էջ 980: Ստորագր.՝ Փ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

Խնդիրը վերաբերում է Երիտասարդ Դիկենսին յուրօրինակ ձևով մեծարելու մի մջադեպի: Քրոնիկի հեղինակը ցավով է նշում այն հանգամանքը, որ Դիկենսինց հայերեն թարգմանություններ չունենք:

1564 Դիկենս Չ. Վերադարձած հանցավորը: Պատմվածք: [Թարգմ. Արշակ Եղիպարյան]: Թիֆլիս, 1896:

Իրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1897, № 1, էջ 136—138:

1565. Դիկենս Չ. Ժյատ Սկրոչը: Թարգմ.՝ ուսանելից Ն. Զիգինյան: Թիֆլիս, 1897:

ԴՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ Ն. Աղբալյան:—1897, № 5, էջ 679—680:

1566 Դիկենս Չ. Իավիթ Կուպլերֆիլդ: Պատանեկան հասակի համար: Թարգմ. Պ. Պ. Թիֆլիս, 1897:

Իրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1897, № 11,—12, էջ 1636—1643:

ԼԿԻՐՏՈՆ ԺՈՐԺ

1567 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. [Կանանց հարցը ժորժ Սանդի, Օ. Շրեյների, Մենինգտոն Կաֆֆինի, ժորժ Էգիրտոնի, Թոմաս Հարդիի գործերում]:—1896, № 7, էջ 1072—1077: (Արտասահմանյան բրոնիկ):

Ներկա «բրոնիկը» հիմնականում նվիրված է կանանց հարցին: Օրինակները մեծ մասամբ գեղարվեստական գրականությունից են: Այսպես օրինակ՝ գրախոսության բնույթ ունեն ժորժ Սանդի «Ժաք», Օ. Շրեյների «Լեֆրիկական մի ազարակի պատմություն», Մ. Կաֆֆինի «Jellyon Astor», ժորժ Էգիրտոնի «Անհամաձայնություն», Թոմաս Հարդիի «Dude lobsere» վեպերի վերլուծությունները:

ԿՈՐԵԼԼԻ ՄԱՐԻԱ

1568 ԿՈՐԵԼԼԻ Մ. Մի մանկան հոգու պատմություն: Վեպիկ ոչ մանուկների համար: [Բնագիրը անգլերեն], Թարգմ. ուսանելից Տ. Վ. Վաղարշապատ, 1902:

Իրախոսություն.—1902 թ. № 2, էջ 137—143: Ստորագր.՝ Լ.:

«Այդ գիրքը մի անօգուտ, վնասակար հրատարակություն է: Նա անպետք է իբրև գեղարվեստական գրվածք, անպետք է իբրև քարոզություն».— Եղրակացրել է գրախոսը:

ՀԱՐԴԻ ԹՈՐՈՒՍ

1569 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. [Կանանց հարցը ժորժ Սանդի, Օ. Շրեյների, Մենինգտոն Կաֆֆինի, ժորժ Էգիրտոնի, Թոմաս Հարդիի գործերում]:—1896, № 7, էջ 1072—1077:

Մանրամասն տես № 1567 նկարագրությունը:

ՄԵՆԻՆԳՏՈՆ ԿԱՖՖԻՆ

1570 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. [Կանանց հարցը ժորժ Սանդի, Օ. Շրեյների, Մենինգտոն Կաֆֆինի, ժորժ Էգիրտոնի, Թոմաս Հարդիի գործերում]:—1896, № 7, էջ 1072—1077:

Մանրամասն տես № 1567 նկարագրությունը:

ՄՈՐԻՆԵՐ ԶԵՅՄՍ

1571 [Չ. ՄՈՐԻՆԵՐԻ «Հաջի Բարայի արկածները Պարսկաստանում» Մ. Կարապետյանի թարգմանությամբ առանձին գրքով հրատարակելու մասին]:—1905, № 4, էջ 255, նույնը՝ № 5, էջ 247, № 6, էջ 189, № 7, էջ 164, № 8, էջ 176: 1906, № 10, էջ 158, № 11—12, էջ 196: (Հայտարարություններ):

1572 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Չ. Մորիերի «Հաջի Բարայի արկածները Պարսկաստանում» գիրքը ձևով բերելու մասին]:—1906, № 1, էջ 188. նույնը՝ № 2, էջ 188—189:

ՇԵԼԼԻ ՊԵՐՍԻ ԲԵՇԻ

1573 ԲԱՆԱՍՏԵՂՍ ՇԵԼԼԻ ծննդյան 100-ամյակը:—1892, № 10, էջ 1521: Ստորագր.՝ ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

ՇԵՔՍՊԻՐ ՎԵԼՅԱՄ

1574 ՇԵՔՍՊԻՐ Վ. «Զուր տեղը մեծ աղմուկ» Կատակերգություն հինգ գործողությամբ: Թարգմ. գերմ. Հ. Լալայան: Թիֆլիս, 1888:

Իրախոսություն:—1889, № 1, էջ 168—169: Ստորագր.՝ Ա.:

Գրախոսը թարգմանությունը համարել է հաջողված. արված գիտողությունները վերաբերում են լեզվի մեջ տեղ գտած գրաբարյան ձևերին ու

արտահայտություններին: (Շեքսպիրյան գործերի թարգմանության առիթով հիշատակված են Մալ-խասյանի և Ավետիք Եզեկյան-Պրոյանի անունները):

1575 ՇԻՊՊԻՐ Ի. (Դոկտոր պրոֆեսոր անպիտան կան զրականության Վիեննայի համալսարանում), Շեքսպիր—Բակոնյան խնդիրը:

Դրախոսություն:—1889, № 11, էջ 1824—1825: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գիրքը նվիրված է Շեքսպիր գրողի անձնավորության խոսքի պարզեմին: Քննարկված են հնդկական պնդումները բնորոշում Դոն Կիտի աշխարհը, թե Շեքսպիրը՝ մինչ այժմ մեզ հայտնի ողբերգությունների հեղինակը, նրա ժամանակակից հայտնի փրկագրա Բեկոն Վերույամցին է:

1576 ԳԵՐԲԵԼ Ադոլֆ, Շեքսպիրական պարզեմ-ները. պլանը և միությունը «Համեմատ»-ի մեջ, Գերմ. լ. 1890:

Դրախոսություն:—1890, № 12, էջ 1747—1749: Ստորագր.՝ Ն.:

1577 ՀԻՐ ԹԱԳԱՎՈՐ, Լսող Շեքսպիրի: Ժողովրդական ընթերցանության համար փոխադրեց օր. Շ. Տեր-Նիկողոսյանը: (Իրկու պատկերով): Թիֆլիս, 1891:

Դրախոսություն:—1891, № 3, էջ 387—388: Ստորագր.՝ Մ.:

Գրքույկը թարգմանված է ռուսերենից, իսկ վերջինս անգլիացի կամրից: Դրախոսը թարգմանության լեզուն համարել է «Թեթև ու հաճելի»: Անհրաժեշտություն է համարել գրքույկի վրա գրել կամրի անունը և ոչ թե «Լսող Շեքսպիրի» և «Փոխադրություն» բառերը:

1578 ՇԵՔՍՊԻՐ՝ Վ. Մակերթ, Թարգմ. Ստ. Մալխասյան, [Թիֆլիս, 1892]:

Դրախոսություն: Մանկկյան լ.—1893, № 1, էջ 130—139:

Թարգմանությունն համարել է բառացի, գտել է, որ չի պահպանված բնագրի ոգին: Գրախոսակա-նում մեծ տեղ է տրված թարգմանության տաղա-չափական կանոնների քննարկմանը:

1579. Delbruck Anton. Ueber Hamlets Vahn- sinn Sammlung gemeinverständlicher vissen- schaftlicher vortrage, herausgegeben von Rud. Virchow und willh. Wattenbach Hamburg. 1893.

Դրախոսություն:—1893, № 6, էջ 987—991: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Յուրիսի համալսարանի պրիվատ-դոցենտ և Բուրգհոլցի բուժարանի բժիշկ դոկտոր Անտոն Դելբրուկի աշխատությանն է նվիրված ներկա գրախոսականը: Դելբրուկը փորձել է քննության տունը համեմատի խեղադարձության և քննարկու-թյան մեջ մինչ այդ չբացահայտված դժերը:

1580 ՇԵՔՍՊԻՐ՝ Վ. Համեմատ Թարգմ.՝ Սենկեր-րիմ Արծրունի: Թիֆլիս, 1889:

Դրախոսություն:—1889, № 6, էջ 922—936: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Կրախոսը թարգմանությունը համարել է ան-հաջող. համեմատությունները կատարված են Ավետիք Եզեկյանի և Ֆրանսուա Վիկտոր Հյուգոյի անգլերենից կատարած թարգմանությունների հետ:

Տես նաև №№ 1916, 1918, 1926, 1951, 1952, 1966, 1972, 1973, 1980, 1996, 2016 նկարագրու-թյունները:

ՇԵՔՍՊԻՐ ՈՒՎԱ

1581 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. [Կանանց հարցը Ժորժ Սանդի, Օ. Շերյենի, Մանինգտոն Կաֆֆիեի, Ժորժ Էյրիտոնի, Թոմաս Հարդիի գործերում]:—1896, № 7, էջ 1072—1077:

Մանրամասն. տես № 1567 նկարագրությունը:

1582 [ՀԱՐԱՎ-ԱՖՐԻԿԱՆ ՆՇԱՆԱՎՈՐ ԿԻՆ ԳՐՈՂ ՍԼԻՎԱ ՇԵՔՍՊԻՐԻ ԲԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ]:—1901, № 11, էջ 250: Ստորագր.՝ Լ. Ա. (Արտա-րին տեսություն):

ՋԵՐՈՄ ՋԵՐՈՄ ԿԼԱՊԿ

1583 ՋԵՐՈՄ ՋԵՐՈՄ, Նոր ցնորք Պատմվածք: Ազատ թարգմ. ռուսերենից Գ. Մ.-Շահնապարյան: Շուշի, 1902:

Դրախոսություն:—1903, № 4, էջ 191—192: Ստորագր.՝ Տ. Շ.:

Գրախոսված պատմվածքը սոցիալիստների դեմ ուղղված մի երգիծաբանական զործ է: Համառոտակի ներկայացված է նրա բովանդակությունը: Գրախոսը չի կիսում ոչ հեղինակի, ոչ էլ նրա թարգմանչի հայացքները: Այդ մասին գրել է. «Մի բան միայն պարզ է, որ կամ Զերոմ Զերոմը, կամ Մ.—Շանազարյանը և կամ երկուսն էլ միասին ոչ մի պաշարի չունեն այժմյան առաջավոր կուսակցությունների իդեալների մասին»:

ՍԼԻՑՏ ԶՈՆԱԹԱՆ

1584 ՍԼԻՑՏ ԶՈՆԱԹԱՆ: Գուրկերի ճանապարհորդությունը: Ռուսերեն լիակատար թարգմանությունից թարգմ. Ղ. Աղայան: Թիֆլիս, 1897:

Դրախոսություն: Աղայան Նիկ.—1898, № 2—3, էջ 303—309:

Գրախոսականում մեծ տեղ է հատկացված անգլիացի հեղինակի ապրած պատմական ժամանակաշրջանի բացահայտմանը: Վեպը վերլուծված է, թարգմանությունը համարվել է հաջողված:

Տես նաև № 1043 նկարագրությունը:

ՌԻԱՅԼԻՆ ՕՍԿԱՐ

1585 ՎԻԼԴԵ Օ. Երջանիկ իշխանը [Հեքիաթ] — Թարգմ.՝ գերմաներենից՝ Լ. Բալայան: Թիֆլիս, 1904:

Դրախոսություն.—1904, № 10, էջ 150: Ստորագր.՝ Զալեև:

Ըստ գրախոսի Օսկար Վիլդեն նույն ինքը անգլիացի նշանավոր բանաստեղծ Օսկար Ուայլդն է, իսկ «Երջանիկ իշխանը»՝ նրա հեքիաթներից մեկը: Այստեղ պատմված է հեքիաթի համառոտ բովանդակությունը: «Թարգմանչի լեզուն պարզ է ու կուկիկ: Արժև կարդալ».— գրել է գրախոսը:

ՏՆՆՆԻՍՈՆ ԱԼՅԻՆԿ

1586 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է ժամանակակից Անգլիացի նշանավոր բանաստեղծ Տեննիսոնի մահը]—1892, № 9, էջ 1381:

ՌԻԱՏՍՈՐՆ ՌԻԼԼԻԱՍ

1587 ՌԻԱՏՍՈՐՆ ՌԻԼԼԻԱՍ: Միրանի Արևելքը: Թարգմ. անգլ. Խոսրով:

Դրախոսություն.—1902, № 10, էջ 164—165: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Գրախոսականը վերաբերում է անգլիացի բանաստեղծի այն ոտանավորներին, որ նվիրված են «արյունաներկ Թուրքահայաստանին» հեղինակը ողբում է հայկական կոտորածների զոհերին և դատապարտում պաշտոնական Անգլիայի բարանտարրերությունը: Թարգմանությունը որակված է «անհաջող»:

ՔԵԼԼԻԱԿԱՆ ՂՐԱԿԱՆՈՒՅՈՒՆ

ՄԵՏՆԵՐԼԻՆԿԻ ՄՈՐԻՍ

1588 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Вестник Европы» հանդեսում (չի նշված թվականն ու համարը) լույս տեսած Զ. Վ.—ի այն հոդվածի, որ վերաբերում է Մետերլինկի «Լոննա Վաննա» դրամային]—1902, № 11, էջ 220—221:

1589 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Научное обозрение» հանդեսի 1902 թ. սեպտեմբերյան համարում տեղ գտած Ֆիլիպովի Մորիս Մետերլինկի «Լոննա Վաննա» դրամատիկական զործի մասին գրած հոդվածի]—1902, № 11, էջ 221—222:

1590 ՄԵՏՆԵՐԼԻՆԿԻ Մ. Ժուպել, Պիեռ չորս գործողությունը:

[Դրախոսություն].—1903, № 6, էջ 67—70: Ստորագր.՝ Ա. Ա.: (Արտասահմանյան գրական նորություններ):

Ընդհանուր գծերով ընթերցողին ծանոթացնում է «Ժուպել» դրամատիկական զործի հետ. համառոտակի ներկայացված է Մետերլինկի գրական-ստեղծագործական ուղին:

Տես նաև № 1975 նկարագրությունը:

Բուլղարական գրականություն

ԿԱՐԱՎԵԼՈՎ ԼՅՈՒՐԵՆ

1591 [ԿԱՐԱՎԵԼՈՎ Լ.], Տաճիկ փաշա: Բուլղար միաձնուհու հիշատակարանը: Փոխադրեց Գ. Բահանա Մկրտումյան: Արտատպված «Իրական»-կան և պատմական հանդես»-ից: Մոսկվա, [1898]:

Գրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1899, № 1, էջ 111—112:

ՍՏՈՅԱՆՈՎ ՉԱՆԱՐԻ

1592 [ՍՏՈՅԱՆՈՎ Չ.], Սարկավադ: Ս. Պետերբուրգ, 1890:

Գրախոսություն:—1890, № 6, էջ 883—884: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրքույկում ներկայացված է Բուլղարիայի նորագույն շրջանի պատմության ազգային հերոսներից մեկի՝ Վասիլ Լևսկու կյանքն ու գործունեությունը:

1593 [ՍՏՈՅԱՆՈՎ Չ.], Հաջի Իմիտոր և Ստեփան Կարաջա: Ս. Պետերբուրգ, 1890:

Գրախոսություն:—1890, № 6, էջ 884: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրքույկում նկարագրված է բուլղար ժողովրդի Վուրջական բռնակալության դեմ մղած ազգային-ազատագրական պայքարի հերոսներ՝ Հաջի Իմիտորի և Ստեփան Կարաջա: Կյանքն ու գործունեությունը:

Մեր անցյալի հրատարակությունների դրացուցականերում, մամուլում և Կարավելովի և Չ. Ստյանովի մասին տպագրված գրախոսականներում ու հաղորդումներում նրանց հեղինակված գրքերը նշված են որպես «անհայտ» կամ «անծանոթ» հեղինակների գործեր (տես «Մուրճ», 1890, № 12, էջ 1642, 1890, № 5, էջ 778):

Թե ինչու՞ բուլղարական գրականության այդ երկու անվանի գրողների անունները տասնամյակների շարունակ անհայտ են մնացել մեր թարգմանական գրականության պատմագրությանը հար-

ցին պատասխանում է Կ. Հ. Ճինգոյանը իր «Հայ-բուլղարական գրական կապերի պատմությունից» (19-րդ դար) մենագրությունում (Հրատ. Հայկական ՍՍՀ Գիտ. Ազգագեմիայի Մանուկ Աբեղյանի անվան Գրականության ինստիտուտ, Երևան, 1966 թ.):

ՎԱՋՈՎ ԻՎԱՆ

1594 ՎԱՋՈՎ Ի. Լծի տակ: Վեպ բուլղարների կյանքից: Ազատության նախընթաց օրը: Թարգմ. ուսերենից Հովհ. Արարաջյան: Ս. Պետերբուրգ, 1903:

Գրախոսություն:—1903, № 10, էջ 192—195: Ստորագր.՝ Չավեն:

Գրախոսը հակիրճ ձևով բնութագրել է ծանոթացնում է Իվան Վազովի հեղափոխական գործունեությունը: Վեպի նյութը բուլղար ժողովրդի պայքարի պատմությունն է՝ բնղղեմ խորրական բռնակալության: Թարգմանված է վեպի միայն առաջին մասը:

ԴԵՄԱՆՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ԱԼԵՆԻՏ ՊԱՌՈՎ

1595 ԱԼԵՆԻՏ Պ. Մատանի—Թոչեկ—Չար մտքով չէ: Թարգմ. գերմաներենից Տիրուհի Կոստանյան: Թիֆլիս, 1898:

Գրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1898, № 12, էջ 1771—1779:

Գրախոսությունը վերաբերում է մի շարք մանկական գրքերի, որոնց թվում և Պաուլ Առնոլդի գործին:

ԱՎԻՐԲԱՆ

1596 ԱՎԻՐԲԱՆ: Գյուղական ջութակահար: Թարգմ. օր. Ն. Ս. Թիֆլիս, 1891:

Գրախոսություն:—1891, № 6, էջ 786—787: Ստորագր.՝ Բար:

Գրախոսող հեղինակը ողջունել է գրքույկի թարգմանությունը. լեզուն ու ոճը համարել օրինակելի: Խրախոսելի երևույթ է համարել այն հանգամանքը, որ թարգմանական գործին ձևոնա-

մութն են եղել և հայ օրիորդները: Ներկա պատմրվածքն ու Մոպսսանի «Գյուղական աղքատը» ժողովրդական բնիկացանության համար լույս են տեսել մի գրքում:

ԲՈՒԿԵՆՇՏԵՒՏ ՅՐԻԴԻԿՍԻ

1597 [ԿՐՈՂ, բանաստեղծ և լեզվագետ, Շերսպիրի, Լերմոնտովի, Պուշկինի, Հաֆրդի և Օմար հայամի զործերի թարգմանիչ Ֆրիդրիխ Բոդենշտեդտի մահը]—1892, № 7—8, էջ 1199—1200: Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

ԿՅՈՒԹՆ ՅՈՂԱՆ ՎՈՒՅԿԱՆԻ

1598 [«ԿՅՈՒԹՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒՄՅԱՆ» տոնախմբությանը և ֆիզիկոս-բնագետ Հելմհոլցի ճառերը]—1892, № 7—8, էջ 1198—1199: Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

1599 ԿՅՈՒԹՆԻ «ՄՈՐԸ»-ում [խմբագրությունը հայտնում է, որ գալիք 1895 թ. բնթացքում «ՄՈՐԸ»-ը ձրագրել է տպագրել Գյոթեի «Ֆաուստ»-ը՝ արձակ թարգմանությամբ բժիշկ Լեոն Տիգրանյանի, «Հերման և Դորոթեա»-ն նույնի թարգմանությամբ: Այժմ խմբագրության քննության տակ է Հմայակ Մաժինյանի թարգմանած Գյոթեի «Էգմոնտ»-ը]—1894, № 11—12, էջ 1746: (Չանազան լուրեր):

1600 Կ. ՊՈԼՍԻՅ... [Հայտնում են, որ գերմանավարտ բժիշկ Մախոխյանը թարգմանել է Գյոթեի «Ֆաուստ»-ը հավանական է տպագրել կտա «Պաղիկ հանդեսում»]—1895, № 2, էջ 347—348: (Չանազան լուրեր):

1601 [ՀԱՅՏՆՈՒԹՅՈՒՆ Լ. որ «ՄՈՐԸ»-ի ներկա համարում սկսվեց Գյոթեի «Էգմոնտ» գրամայի տպագրությունը: Ստեղծագործության նյութը նիդերլանդիայի պայքարն է ընդդեմ իսպանական բռնակալության: Երկը թարգմանել է Հմայակ Մաժինյանը: Թարգմանությունը համեմատված է բնագրի հետ]—1896, № 1, էջ 154: (Չանազան լուրեր):

1602 ԿՅՈՒԹՆԻ «ՄՈՐԸ»-ում [«ՄՈՐԸ»-ում Գյոթեի «Ֆաուստ»-ի տպագրությունը ուշանալու

մասին]—1899, № 4—5, էջ 539—540: (Չանազան լուրեր):

1603 ԹԱՐԳՄԱՆՔՆԵՐ—1899, № 6, էջ 571—572: Ստորագր.՝ Լ. Տ.:

«Ֆաուստ»-ի թարգմանիչ Լեոն Տիգրանյանը բացահայտում է երկի թարգմանության հանգամանքները:

1604 ԿՅՈՒԹՆԻ ձեռագրան 150-ամյակը—1899, № 7—8, էջ 933: (Չանազան լուրեր):

1605 [ԿՅՈՒԹՆԻ «Ֆաուստ»-ի արձակ թարգմանության մասին]—1899, № 11—12, էջ 1494: (Չանազան լուրեր):

1606 «ԿՅՈՒԹՆ» Համառոտ կենսագրություն: Պատկերներով: Կազմեց Ս. Թառայան: Թիֆլիս, 1900:

Գրախոսություն. Վ. Նալբանդյան:—1901, № 12, էջ 181—187:

Գրախոսված գրքույկը բաղկացած է ինը գլուխներից ու մի փոքրիկ վերջաբանից, որտեղ հեղինակը համառոտակի ներկայացնում է հուշակալոր գիտնական-բանաստեղծի կյանքը՝ խոսելով նրա զրական զործունեության ու մասամբ բնագիտական աշխատությունների մասին: Գրախոսը արժևորում է տեղեկություններ է տալիս մեծանուն գրողի կյանքով ու ստեղծագործության ուսումնասիրությամբ զբաղվող կենսագիրների ու դրաբանների մասին:

1607 ԿՅՈՒԹՆ Վ. Ֆաուստ: Ողբերգություն. 1-ին մաս: Թարգմ.՝ զերմաներենից Գ. Բարխուդարյան: Հեղինակի պատկերով և կարևոր ծանոթագրություններով: Թիֆլիս, 1902:

Գրախոսություն. —1902, № 4, էջ 172—174: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Թարգմանության մեջ տեղ գտած անճշտությունները թվարկելուց հետո, զրախոսը Գ. Բարխուդարյանի նախաձեռնությունը համարել է ողջունելի քայլ ու գրվատանքի արժանի գործ:

1608 ԿՅՈՒԹՆ Վ. Հերման և Դորոթեա: Թարգմ. զերմաներենից Հարություն Պետրոսյան: Վստգարչապատ, 1904:

Գրախոսություն.—1904, № 9, էջ 98,
Ստորագր.՝ Նա.:

Գրախոսված գրքույկը երկի հայերեն լեզվով
կատարված թվով երրորդ թարգմանությունն է.
նախորդներից տարբերվում է նրանով, որ չափա-
ծո է: Գրախոսը թարգմանությունը որակել է հա-
ջողված գործ, լեզուն հարուստ ու օրինակելի:

ԳՐԻՄՄ ԵՂՈՒՅՐԻՆՐ (Յակոբ և Վլիմելմ)

1609 ԳՐԻՄՄ. Աստղե պրամ.—Հարուստը և
աղքատը.—Սպիտակ օձ: Թարգմ. գերմաներենից
Տիբուհի Կոստանյան: Թիֆլիս, 1897:

Գրախոսություն. ն. Աղբալյան.—1898,
№ 12, էջ 1771—1779:

1610 ԳՐԻՄՄ. Օնիկը և Մարգարիտը.—Նա-
պաստակը և ողնին.—Գալլն ու մարդը: Թարգմ.
գերմաներենից Տիբուհի Կոստանյան: [Թիֆլիս],
1897:

Գրախոսություն. ն. Աղբալյան.— 1898,
№ 12, էջ 1771—1779:

Գրախոսությունը վերաբերում է մի շարք ման-
կական գրքերի, որոնց թվում և Գրիմի եղբայր-
ների վերը նշված ստեղծագործություններին:

ԶՈՒԴԵՐՄԱՆ ՀԵՐՄԱՆ

1611 [ԶՈՒԴԵՐՄԱՆԻ «Ֆրիցխեն»-ի մասին].
Գերմ. լ.:

[Գրախոսություն].—Վ. Փափաղյան.—
1896, № 6, էջ 864—865: (Արտասահմանյան
քրոնիկ):

1612 ԶՈՒԴԵՐՄԱՆԻ վերջին դրաման.— 1902,
№ 5, էջ 83—90: Ստորագր.՝ Ե. Թ.:

Եղիշե Թոփչյանի ներկա փոքրածավալ ուսում-
նասիրությունը նվիրված է Զուդերմանի «Կեցցե
կյանքը» դրամատիկական գործի վերլուծությանը:

Տես նաև № 1946, 1985, 2026 նկարա-
գրությունները:

ԶԱՆԵՐ ՄԱՋՈՒՆ ԼԵՈՊՈԼԴ

1613 ԴԵՐՄԱՆՈՒՅԻ գրող Լեոպոլդ ֆոն Զախեր-
Մազոսի մահը.—1895, № 2, էջ 352—353: (Զա-
նազան լուրեր):

Բաֆֆին թարգմանել է հանդուցյալ հեղինակի
«Կայենի կտակը»:

ԷՔԵՐՈ ԳԵՈՐԴ ՄՈՐԻՑ

1614 [ԴԵՐՄԱՆՈՒՅԻ անվանի գրող, Լեյպտա-
բան Դեորդ Էրեսի մահը].—1898, № 7—8, էջ
1179: (Զանազան լուրեր):

1615 ԷՔԵՐՈ Գ. Մարդ և մ. Վեպ. թարգմ.
գերմաներենից. Ստ. Մախաչյանց: Թիֆլիս, 1898:

Գրախոսություն. Վանցյան Գր.—1898,
№ 10—11, էջ 1540—1547:

Խմբագրությունը տողատակում ծանոթության
մեջ դրել է, որ Էրեսը հեղինակ է նաև «Եղիպտո-
սի արքայադուստրը» վեպի, որ թարգմանված է
«Փարավոնի աղջիկը» խորագրով: Գրախոսի կար-
ծիքը «Մարդ և մ» վեպի մասին բացասական է,
թարգմանությունը համարել է անհաջող:

ԼԵՆԱՌԻ (Նիկոլայ ֆոն Շտեյնեհաու)

1616 ՊԱՐՔԻՐԱԿԱՆ հրատարակությունների
[Տեսություն «Ալեք ՇՈՋՈՒՆ» ամսագրի 1902 թ.
նոյեմբերյան համարում տպագրված Պյոտր Վեյն-
բերգի հոդվածի՝ նվիրված հերմանական անվանի
բանաստեղծ Լենաուի ծննդյան 100-ամյակին].—
1902, № 11, էջ 218:

ԼԻՆԴԱՌԻ ԻՌԻԴՈԼԶ

1617 Լինդաու Ի. Դոբախտ ժողովուրդ: Վեպ:
գերմ լեզվով:

Գրախոսություն.—Թոփչյան Ե.—1903,
№ 10, էջ 181—186:

«Կար ժամանակ, երբ հայկական կյանքը, նրա
անցյալն ու ներկան մի անհայտություն է եղել ամ-
բողջ բաղաբաղկից աշխարհի համար, երբ միայն

սակավաթիվ անապարհորդներ, աշխարհագրագետներ ու գիտնականներ տեղեկություն ունենին, թե որտեղ է ապրում այն ժողովուրդը, թե ի՞նչ է ներկայացնում նրա հայրենիքը, նրա տնտեսական ու բաղադրական վիճակը» — ցրել է զբախուսը Այդ պակասը լրացնելու փորձ է կատարում գերմանացի վիպասան Ռուդոլֆ Հինդաուն իր երկհատուր աշխատությանը, որ կազմել է ներկա զբախուսականի նյութը Հեղինակը երկար տարիներ ապրել է Ռուսիայում, ակնհայտես է եղել հայկական կոտորածներին Այդ զբախուս ժողովուրդը հայերն են։ «Գերմանացի հեղինակի ներկա վեպը համակված է մարդասիրական բարձր ձգտումով, կարեկցության խոր զգացմունքով, Հինդաուն աշխատել է իր համոզմունքի համեմատ պատկերացնել «Իժբախտ ժողովրդի» ներկայի հետ կապված բաղադրականությունը մեծ պետությունների վերաբերմունքը, որից մեծ կախում ունի և նրա ապագան»։

ԿԱՐՄԵՆ, ՍԻՎԼԱ

1618 ԿԱՐՄԵՆ ՍԻՎԼԱ (եղիսարեթ թագուհի Ռումինի)։ Օմուլ, Մանկական վեպ, Թարգմ. Գրիգոր Շահբուղդյան [Բնագիրը գերմաներեն], Թիֆլիս, 1891։

Իրախոսություն.—1891, № 3, էջ 389—390։ Ստորագր.՝ Բ.։

Իրախոսը ողջունել է վեպի հայերեն հրատարակությունը, Հեղինակի մասին զրական արտահայտություններ կան ուս պրահնադատության մեջ (Տես «Что читать народу» том 2—ой, стр. 401)։

ՀԱԼԻՆ ՄԱՔՍ

1619 ՀԱԼԻՆ Մ. Սիստեմ [Պատմվածք], Թարգմ. գերմաներենից Լ. Բարայան. Թիֆլիս, 1904։

Իրախոսություն.—1904, № 10, էջ 150։ Ստորագր.՝ Ջավեն։

Երկու խոսքով ներկայացված է գերմանացի թատերգակի «Սիստեմ» պատմվածքի զաղափարական բովանդակությունը, «Թարգմանչի լեզուն

պարզ է ու կոկիկ. արժե կարդալ».—գրել է զբախուսը։

ՀԱՅՁԵ ՊԱՌԻԼ

1620 ՀԱՅՁԵ. Պ. Նոնցայի բերդը՝ Վեպիկ. թարգմ. գերմաներենից Փ. Վարդանյան, Թիֆլիս, 1891։

Իրախոսություն.—1891, № 5, էջ 648—651։ Ստորագր.՝ Բ.։

Վիպակը պատկերում է կորսիկացիների մզած պայքարը ֆրանսիական միապետության դեմ, ներկայացված է երկի բովանդակությունը Արված զիտողությունները վերաբերում են վիպակի ձրգծվածությունն ու ավելորդ մանրամասների նկարագրությունը։

1621 [ՊԱՌԻԼ ՀԱՅՁԵԻ «Մարիամ Մազդադինացին»]։ Գերմ. լ.։

[Իրախոսություն]։—1903, № 7, էջ 163—167։ Ստորագր.՝ Ա. Շահ. (Արտասահմանյան զրական նորություններ)։

ՀԱՅՆԵ ՀԱՅՆՐԻՍ

1622 ՀԱՅՆԵԻ բանաստեղծությունները—1898, № 1, էջ 165—166։ (Ջանապան լուրեր)։

Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի ներկա և հետագա համարներում ընթերցողներին ներկայացվող Հայների բանաստեղծությունները ֆրանսերենից թարգմանել է Ատոմ Շահենը, որը մինչ այդ հանդես է եկել հաշ-Պապյան ազգանունով։

1623 ՉՈՊԱՆՅԱՆ Ա. Հանրի Հայնի Քննական էսյու (1799—1856)։—1898, № 6, էջ 816—828, № 7—8, էջ 1054—1072։

Ուսումնասիրությունը պրված է Հայնի «Բանաստեղծությունների և քերթվածների» զրքի հայերեն թարգմանության առթիվ, որ կատարել է Ատոմ Շահենը «Մուրճ»-ի 1898 թ. № 1—5-ում և որ արտապությունը լույս է տեսել նաև առանձին զրքով Ուսումնասիրության մեջ հանգամանորեն ներկայացված է մեծ բանաստեղծի կյանքն ու զրական ստեղծագործության ուղին։

ՀԱՌՈՒՊՏՄԱՆ ԳԵՐՀԱՐԴ

1624 ԹՈՓՉՅԱՆ Ի. Նամակ Գերմանիայից, [Հաուպտմանի «Michael Kramer» նոր դրամայի մասին]—1901, № 3, էջ 271—273:

1625 ԹՈՓՉՅԱՆ Ի. Գերհարդ Հաուպտման և նրա զխավոր երկերը—1901, № 12, էջ 24—46:

Ներկա ուսումնասիրության մեջ հանգամանորեն ներկայացված է գերմանացի դրողի կյանքն ու գործունեությունը: Հեղինակը Հաուպտմանի ողջ գրական արտադրանքը բաժանելով վեց հիմնական խմբի, յուրաքանչյուրից ընտրելով մի բնորոշ օրինակ, ընթերցողին է ներկայացրել յանրամասն վերլուծմամբ: Դրանք են՝ «Երկաթուղու պահպանման Տիր» պատմվածքը, «Զուհակներ», «Մենակ մարդիկ», «Ֆյորիան Գեյներ», «Ջրասույզ դանդը» և «Հանելուկ» դրամաներն ու «Կոլեզա Կրամտոն» կատակերգությունը:

1626 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ. հրատարակություններ: [Տեսության հեղինակը խոսել է «Լուսմա» հանդեսի 1902 թ. № 1—2-ում Ս. Մ. ստորագրությամբ լույս տեսած այն դրախտականի մասին. ուր քննադատված է «Մուրճ»-ում տպագրված Հաուպտմանի «Մենակ մարդիկ»-ի թարգմանությունը]—1902, № 3, էջ 230—231:

1627 ՀԱՌՈՒՊՏՄԱՆ. Խեղճ Հայրիխը Դրամա [Դրախտություն]—1903, № 5, էջ 56—61: Ստորագր.՝ Ի. Բ.:

Գերմանացի նշանավոր դրամատուրգի նոր սործի հիմքում ընկած է ժողովրդական մի լեգենդ: Կղ Ֆանտաստիկ կանվայի վրա, դեռևս 12-րդ դարում բանաստեղծ Հարտման Ֆոն-Աուենը ստեղծել է գեղեցիկ մի պոեմա («Der arme Heinrich»):

Տե՛ս նաև № 1967 նկարագրությունը:

ՀԵՐՅԼ ԹԵՈԴՈՐ

1628 ՀԵՐՅԼ Թ. Հին-նոր երկիր: Վեպ գերմաներեն լեզվով: Հայացիք, 1902:

Դրախտություն. Բարայան Լ.—1903, № 6, էջ 118—124:

ՀՈՅՄԱՆ ՖՐԻԴՐԻԽ

1629 ՀՈՅՄԱՆ. Զինվոր Հակոբ: Թարգմ. գերմաներենից. Տիրուհի Կոստանյան: Թիֆլիս, 1897:

Դրախտություն. Լկրայան Նիկ.—1898, № 12, էջ 1771—1779:

Դրախտությունը վերաբերում է մի շարք մանկական դրքերի. որոնց թվում և Հոֆմանի վերջնչված գործերին:

1630 ՀՈՅՄԱՆ. Կյանքի դպրոց: Թարգմ. գերմաներենից. Տիրուհի Կոստանյան: Թիֆլիս, 1897:

Դրախտություն. Լկրայան Նիկ.—1898, № 12, էջ 1771—1779:

Տես նաև № 1384 նկարագրությունը:

ՇԱԿ ՖՈՆ

1631 ԳԵՐՄԱՆԱՅԻ հայտնի բանաստեղծ և արեւելագետ կոմս Ֆոն Շակի մահը—1894, № 4, էջ 662—663: (Ձանապան լուրեր):

ՇԻԼԼԵՐ ՖՐԻԴՐԻԽ

1632 ՇԻԼԼԵՐ Ֆ. Ավագակներ Ողբերգություն. Թարգմ. Փ. Վարդանյան: Թիֆլիս, 1890:

Դրախտություն.—1890, № 3, էջ 423—431: Ստորագր.՝ Լկ. Լկ.:

Դրախտականում վեր է հանված Փիլիպոս Վարդանյանի թարգմանական գործունեությունն ընդհանրապես և Շիլլերի «Ավագակներ»-ի թարգմանության հանգամանքները մասնավորապես: Դրախտությունը ընդհանուր առմամբ թարգմանությունը համարել է հաջողված, բայց «անհավատարիմ» ընդգրկել: Քերքն գրական վաստակ այն զնահատելի նպաստ է ընթացիկ գրականությանը, բայց դանձ չէ հայկական գրականության համար առհասարակ:

1633 ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից—1890, էջ 915—918:

Ընդդիմախտություն է «Արարատ»-ի № 6-ում լույս տեսած Սեդրակ Մանդինյանի այն հոդվածի, որտեղ մեղադրանքի խոսք է ասվել «Մուրճ»-ի հասցեին՝ նկատի ունենալով ամսագրի № 3-ում հրապարակված Լկվ. Արասխանյանի դրախտական Շիլլերի «Ավագակներ»-ի թարգմանության մասին:

1634 ԴԻԻՉ ՄԱՔՈՒ. Շիլլեր: (Շիլլերի մահվան 100-ամյակի առիթով) Թարգմ. գերմաներենից Մ. Ղարաբեկյան—1905, № 5, էջ 133—141:

Ընդհանուր գծերով ներկայացված է գերմանական մեծ բանաստեղծի գրական ստեղծագործության ուղին, նրա տեղը համաշխարհային գրականության պատմության մեջ:

Տես նաև Ա.Ն. 1506, 1915, 1924, 1994, 2029 նկարագրություններ:

ՇՄԻԴՏ ՖԵՐԴԻՆԱՆԴ

1635 ՇՄԻԴՏ Ֆ. Ռեյնեկե աղվեսու թարգմ. գերմաներենից. Փ. Վարդանյան:

Գրախոսություն.—1891, № 7—8, էջ 920—922: Ստորագր.՝ Բ.:

Գրախոսությունը վերաբերում է միջին դարերում կազմավորված հանրահայտ «Ռեյնեկե աղվես»-ին, որը մշակել են մի քանի հեղինակներ, դրանցից մեկն էլ Ֆ. Շմիդտն է: Ներկայացված է երկի բովանդակությունն ու համառոտակի վերլուծված է այն: Գրախոսի կարծիքով, շնայած հեղինակը նյութը պատմում է հետաքրքիր, բայց ակնառու են և թերությունները: «Գլխավորն այն է, որ այլաբանական այս գրվածքում երբեմն դժվար է լինում, կամ բոլորովին չի հասկացվում թե տվյալ կենդանուն նկարագրելիս, ինչ է ի՛նչ նկատի ունեցել հեղինակը: Շմիդտի «Ռեյնեկեի» մեջ բացակայում են միջնադարյան տիպերից շատերը, այստեղ խոսք չկա Հոռմի Պապի, հոգևորականության, ասպետության և այլնի մասին: Միակը որ պարզ է նկարագրված, դա միջնադարյան արդարագատությունն է, երբ հաղթողը ոչ թե արդարն է, այլ՝ ճարպիկը»:

ՎԱԼԴԵՆՐ Դ.

1636 ՎԱԼԴԵՆՐ Դ. Հավատարիմ Սավիտրին: Հնդկական վեպ. թարգմ. գերմաներենից. Փ. Վարդանյան, Թիֆլիս, 1891:

Գրախոսություն.—1891, № 9, էջ 1089—1091, Ստորագր. Բար.:

Հնդկական վեպը գերմաներենի է փոխադրել Վալդենրը, որից և թարգմանվել է հայերեն: Պատմված է բովանդակությունը և մասամբ վերլուծված է: Գրախոսի կարծիքով խոշոր է վեպի դաստիարակչական նշանակությունը, Դիտողություններ կան թարգմանության և լեզվի խրթնության մասին:

ՎԵՐԱ

1637 ՎԵՐԱ, Մեկը շատերի համար: Գերմ. 1.:

[Գրախոսություն]: Թուլյան Բ.—1903, № 7, էջ 168—174: (Խրտասահմանյան պրական հորություններ):

Գրախոսությունը նվիրված է ժամանակին մեծ հաջողություն ունեցած «Մեկը շատերի համար» (Eine sur viele) գրքույկին. այն իրենից ներկայացնում է մի հուժկու բողոք, համակված կնոջ սոցիալական ու բարոյական ազատագրության գաղափարով: Գրքույկը գրված է հիշատակարանի ձևով: Մանրամասն պատմված է բովանդակությունը և հանգամանորեն վերլուծված:

ՅՐԱՊԱՆ ԻԶԵ

1638 ՅՐԱՊԱՆ Ի. Անիծված վայրը՝ նովելա Կովկասի կյանքից: Թարգմ. գերմաներենից Ա. Տեր-Պողոսյան: Ս. Պետերբուրգ, 1903:

Գրախոսություն.—1904, № 7, էջ 97—100: Ստորագր.՝ Կ. Հար.:

Գրախոսված գրքույկի հեղինակը աղգությանը գերմանուհի է. նյութը վերցրած է հայ գյուղի կյանքից: Հեղինակի հայկական կյանքին լավատեղյալ լինելու պատճառը նրա հայ ամուսինն է: Գրախոսը մասնակի դիտողությունների կողքին նշել է նովելի արժանիքները: Համառոտակի պատմված է բովանդակությունը:

ՅՐԵՅԱԳ ԿՈՒՍԱՎ

1639 ԵՐԵՄԵՎՈՐ գերմանացի բանաստեղծ Գուստավ Յրեյտագի մահը.—1895, № 5, էջ 737—738: (Ջանազան լուրեր):

Համառոտակի պատմված է կենսագրությունը. հեղինակը թվարկում է նրա աշխատությունները, հորհուրդ է տալիս թարգմանել Գ. Յրեյտագի «Պարտք ու պահանջ» վեպը:

Գեղուական (Թուլյայտյուն) գրականություն

ԹԱՆԻՅՅԵՉ ԳԻՆԱ

1640 ՎԼԻՍԼՈՑԿԻ Հենրիխ, Գինա Ռանիչիչ—բոշա բանաստեղծուհի: Թարգմ. Գ. Վանցյան.—1893, № 3, էջ 408—420:

«Մուրճ»-ի ներկա համարում զետեղված հատվածը վերցրած է Հ. Վիսլոցկու «Aus dem Inneren leben der Zugeuner» ազգագրական աշխատությունից, որն իրենից ներկայացնում է բոշաների դիցարանության, հավատալիքների և նախապաշարումների մի հարուստ ժողովածու։ Ըստ հեղինակի վկայության Դինան փոքր հասակում կրթվել է հայկական դպրոցում, զրել է հայերեն, թուրքերեն և բոշայերեն լեզուներով։ Թարգմանիչը պարտավորեցնում է Պոլսի մտավորականությանը պրպտումներ կատարել՝ գտնելու բանաստեղծուհու ձևագրերը։

Դանիական գրականություն

ԱՆԿԵՐՈՒՆ ԶԱՆՈՒ ՔՐԻՍՏԻԱՆ

1641 ԱՆԿԵՐՍԵՆ. Վայրի կարապետ, Թիֆլիս, 1895:

Դրախոսություն. ն. Աղբալյան.—1897 № 2—3, էջ 344—346:

1642 ԱՆԿԵՐՍԵՆ. Հերթաթներ (Կաղանդի նվեր հայ երեսաներին). հեղինակի պատկերով և կենսագրությամբ։ Թարգմ. ֆրանս. Տ. Չավեն։ Թիֆլիս, 1904:

Դրախոսություն.—1904, № 3, էջ 151: Ստորագր.՝ Ա. Մ.:

Դրախոսված գրքույկը պատկանում է Հ. Առաքելյանի հրատարակությամբ լույս տեսնող «Հանրամատչելի գրադարան» շարքին, որտեղ տեղ են գտել դանիացի անվանի մանկագրի թվով ինը հեղինակներ։

ՐՐԱՆԿԵՆՈՒ ԿԵՐՈՒ

1643 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Տ. Գեորգ Բրանդես (նրա գրականական գործունեության 25-ամյակի առիթով).—1892, № 4, էջ 604—618:

Ներկայացված է եվրոպական գրաքննադատական մտքի խոշորագույն ներկայացուցիչներից մեկի՝ Գ. Բրանդեսի կյանքի ու գրական գործունեության համառոտ պատկերը։

1644 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ։ 1903, № 4, էջ 242—244: [Տեսություն։ Ընթերցողի ուշադրության է ներկայացված «Мир божий» հանդեսի 1903 թ. մատյան համարում լույս տեսած

սած «Գ. Բրանդեսի հերքման տողերն այն մասին, որ ինքը ամուսնության վերաբերյալ բնավ նման կարծիքներ չի ունեցել»]—1903, № 4, էջ 242—244:

Տես նաև № 2546 նկարագրությունը։

ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ ԻՆԿԱ (ԿՈՒԽՆ)

1645 ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ Ի. «Կոհակներգ» (Բանաստեղծություններ երազի և կյանքի վրա)։ Դանիերեն լեզվով։ Կոպենհագեն, 1905:

Դրախոսություն.—1906, № 2, էջ 133: Ստորագր.՝ փոխարեն՝ ՝:

Դրախոսված գրքույկի հեղինակը դանեմարքուհի է, որ իր ճակատագիրը կապել է հայ մանկավարժ, Հոգանի հայկական վարժարանի տնօրեն՝ «Գիտություն» ամսաթերթի խմբագիր Ղուկաս Մ. Նալբանդյանի հետ։ Առանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում հատուկապես տեղ գտած «Aftenens blyde» բաժինը, որտեղ զետեղված են բանաստեղծուհու կատարած թարգմանությունները հայ պոեզիայից։ Դրախոսող հեղինակը հաջողություն է ցանկացել նրան իր համակրելի ու օգտակար ձևակերպության մեջ։

Թուրքական գրականություն

1646 ԹՈՒՐԻՔ գրականություն.—1903, № 9, էջ 140—148: Ստորագր.՝ Տիգրան:

Հոգվածը հեղինակը բաժանել է մի քանի ենթավերնագրերի, որոնք արտահայտում են իր ժամանակին Թուրքիայի լուսավորության՝ ժողովրդական կրթության, մամուլի ու գրական-հասարակական կյանքի ամենատարբեր բնագավառները։

1. Թուրքիայի քաղաքակրթական անընդունակությունը։ 2. Եվրոպաձև դպրոցների բացում ու գրագիտության տարածումը։ 3. Թուրքական գրականության ծնունդը։ 4. Ֆրանսիական ազդեցությունը դպրոցների ու գրականության վրա։ 5. Գրական հետամնացության պատճառները։ 6. Հրագրությունը որպես գրականության սկիզբ։ 7. Թուրք գրագետի մեջ ազգային դրոշմի բացակայությունը։ 8. Գրականության մեջ մշակված սեռը։ 9. Գրական նոր շարժումը։ 10. Զիա բեյը և նրա «Կապույտ և սև» վեպը։

Իսպանական գրականություն

ԷՋԵԳՒՐԱ ԽՈՋԵ

1647 [ԻՍՊԱՆԱՑԻ գրող խոջե էջեգարայի «Մարիանա» դրամայի վաճառքի մասին]։—1901, № 5, էջ 320, № 6, էջ 291, № 8, էջ 263։ (Հայտարարություններ)։

Իտալական գրականություն

ԸՆԴՈՒՆՈՒՐ ԽԱՐԵՆԵՐ

1648 ԳԱՍՊԱՐԻ ԱՊՊՅ՝ Պատմություն Իտալական գրականության։ Հատոր 2-րդ. Բեռլին, 1888։ Գերմ. 1։

Գրախոսություն.—1889, № 10, էջ 1628—1629։ [Գրախոսը չի նշված]։

1649 ԿՈՐՐԱԴԴԻՆԻ ԱՆՐԻԿՈՒ Ժամանակակից Իտալիայի գրական ոգին։ Քարգմ. ***։—1904, № 7, էջ 69—80։

Հոգվածում համառոտակի ներկայացված է ժամանակակից Իտալիայի բանաստեղծության, արձակի ու թատերագրության ընդհանուր պատկերը։ Հանգամանորեն վերլուծված են Դ' Անունցոի «Եղջերուի մահը», «Կյանքի ներքոգը», ինչպես նաև Զիովաննի Պասկուլիի «Canti di caslelvecehio» և «Պատույ Ուլիլլո» պոեմները։ Ժամանակակից իտալական արձակագիրներից հիշատակված են Զիովաննի Վերդան, Լուիանո Ցուզզուին, Ֆուլգարոն և ուրիշներ։ Դրանց աղբյուրներ հեղինակը խոսում է նաև իտալական ժամանակակից դրամատուրգների մասին (Մարկո Պրադա, Անրիկո Պանցաչի, Ալֆրեդ Տեստոնի, Անտոն Տրավերս, Սարատինո Լորենցի, Ռոբերտո Բասկկո)։ Հանգամանորեն վերլուծված է վերջինիս «Մայրություն» դրաման։

ԱՌԱՆՁԻՆ ԴՆԵՊԻՆԱԿՆԵՐ

ԱՂԱՆՈՒՐ ՎԻԿՏՈՐԻԱ (Բոմբեյի)

1650 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսություն մեջ խոսվում է իտալական հայագի բանաստեղծուհի Վիկտորիա Ազանուրի մի բանաստեղծության հայերեն թարգմանության մասին, որ տպագրվել է «Բազմավեպ»-ի 1902 թ. մայիսյան համարում]։—1902, № 5, էջ 209—210։

1651 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ

[Տեսություն մեջ մեջբերում է արված իտալացի Ռ. Կալենկայի կարդացած բանախոսությունից, որի լրիվ տեքստը տպագրվել է «Բազմավեպ»-ի 1903 թ. հոկտեմբերյան համարում։ Իտալացի գրաքննադատի բանախոսությունը վերաբերել է Վիկտորիա Ազանուրի «Բանաստեղծություններ» գրքույկին]։—1903, № 10, էջ 231—232։

1652 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Բազմավեպ»-ի 1903 թ. նոյեմբերյան համարին, որտեղ խոսք կա հայագի մի քանի գրական-հասարակական գործիչների մասին, որոնք ստեղծագործել են ոչ մայրենի լեզվով (որոնց թվում Վիկտորիա Ազանուր)]]։—1903, № 12, էջ 213—214։

1653 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսություն «Անահիտ» հանդեսի 1904 թ. դեկտեմբերյան համարի, որտեղ տպագրվել է Վիկտորիա Ազանուրի կյանքին ու գրական գործունեությանը նվիրված հոդվածը]։—1905, № 1, էջ 176—177։

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ԼԵՄՈՆԴՈ ՂՐ

1654 [ԼԵՄՈՆ ՂՐ ԱՄԵՐԻԿԱՆ և Պատու Մանտեգացցա]։—1892, № 4, էջ 645—646։ Ստորագր. ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

Ընդհանուր գծերով ներկայացված են ժամանակի երկու իտալական գրողների ստեղծագործական բնութագրերը։ Մի քանի խոսք է ասված նաև իտալական համալսարաններում բարենորոգումներ մտցնելու անհրաժեշտության մասին։

ԲՈԿԱԶԻՆ ԶԻՈՎԱՆԻ

1655 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Թատրոն»-ի 1900 թ. № 1 (դեկտեմբեր)։—ում տեղ գտած Մ. Բերբերյանի «Լի էջ վերածնության շրջանից» (Դանթե, Բոկաչիո, Պետրարկա) հոդվածին]։—1901, № 2, էջ 314—315։

ԴԱՆԻՆ ԱՎԻԴԵՐԻ

1656 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Բազմավեպ»-ի 1901 թ. հոկտեմբեր-նոյեմբերյան համարներին, որտեղ խոսում է Դանթեի «Առավաճային կատա-

կերպարված թարգմանության մասին]— 1901, № 11, էջ 260—261:

Տես նաև նախորդ նկարագրությունը:

ԼԵՈՊԱՐԻԻ ԶԻԱԿՈՄՈ

1657 [ԻՏԱԼԱՅԻ անվանի բանաստեղծ Զիակոմո Լեոպարդիի ծննդյան 100-ամյակը]—1898, № 6, էջ 911—913: (Զանազան լուրեր):

ՄԱՆՏԵԿԱՑՑԱ ՊԱՌԼՈ

1658 [ԷՊՈՆ զը Ամիչիս և Պաոլո Մանտեկացա]—1892, № 4, էջ 645—646: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

ՊԵՏՐԱՐԿԱ ՖՐԱՆՉԵՍԿՈ

1659 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Թատրոն»-ի 1900 թ. № 1-ում (ղեկտեմբեր) տեղ գտած Մ. Բերբերյանի «Մի էջ վերածնության շրջանից (Դանթե, Բոկաչիո, Պետրարկա) հոգվածին]—1901, № 2, էջ 314—315:

ՍԵՐԱՈ ՄԱԹԻԼԻ

1660 ՍԵՐԱՈ Մ. Մանկան մոտո—վերջին խոսք: Հրատարակությունը տիկին Զաբելի Ս. Պետերբուրգ, 1905:

Գրախոսություն.—1905, № 6, էջ 142—143: Ստորագր.՝ Սուրեն:

Գրախոսը համակրանքով է արտահայտվել իտալացի ժամանակակից վիպասանուհու մասին: Ողջունել է նրա գործերի ներկա թարգմանությունները, որոնց նյութը վերցրած է աշխատավոր մարդկանց կյանքից:

ՎԵՐԳԻԱ ԶԻՈՎԱՆՆԻ

1661 [Զ. ՎԵՐԳԻԱՆ ղառ է բացել ընդդեմ երգահան Պիետրո Մասկանիի, որը առանց առաջինի համաձայնությունն առնելու նրա վիպական գործերից մեկը փոխադրել է օպերայի]—1892, № 10, էջ 1521—1522: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

ՏԱՍՍՈ ՏՈՐԿՎԱՏՈ

1662 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Բաղմավեպ»-ի 1906 թ. փետրվարյան համարին նվիրված տեսության մեջ խոսվում է այնտեղ տպագրված Տասսոյի «Երուսաղեմի առումը» երկի թարգմանության մասին]—1906, № 9, էջ 189:

ԼԵՏԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒՅԻՆ

ՄԻՑԿԵՎԻՉ ԱԳԱՄ

1663 [ԼԵՉ ՄԵՍ բանաստեղծ Ադամ Միցկևիչի արձանի բացումը Վարշավայում]—1898, № 12, էջ 1801: (Զանազան լուրեր):

ՍԵՆԿԵՎԻՉ ՀԵՆՐԻԿ

1664 ԽՐԱԿՐՈՒԹՅԱՆ կողմից [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի հաջորդ համարում կավարտվի Սենկևիչի «Առանց դավանանքի» վեպի 1-ին մասի տպագրությունը]—1892, № 5, էջ 847:

1665 [ՀԱՅՏՆՈՒՄ է, որ Սենկևիչի «Առանց դավանանքի» վեպի 3-րդ մասի թարգմանիչը Երվանդ Թադիանոսյանն է]—1893, № 7—8, էջ 1293: (Զանազան լուրեր):

1666 ԻՄԻՅՅԱՆ ՍՈՒ ՀԵՆՐԻԿ ՍԵՆԿԵՎԻՉ: (25-ամյակի առիթով)։—1901, № 1, էջ 100—110:

Համառոտակի ներկայացված է լեհ նշանավոր գրողի կյանքն ու գրական-ստեղծագործական բնութագիրը:

1667 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Բաղմավեպ»-ի 1906 թ. փետրվարյան համարին: Հեղինակը խոսում է Սենկևիչի «Սրով ու հրով» գործի թարգմանության ու այն հանդեսում տպագրելու մասին]—1906, № 2, էջ 189:

ՕԺԵՇԿՈ ԷԼԻՉԱ

1668 ԳՆՈՒՆԻ ՀՈՎՏ. Գոյություն կոիվը վեպի մեջ: (Էլիզա Օժեշկոյի «Серенькая идиотка» վեպը)։—1896, № 7—8, էջ 972—986:

Ներկայացված է վեպի բովանդակությունը: Հանգամանորեն վերլուծված է: Գրախոսի կարծիքով ճիշտ կլինեն, եթե վերնագիրը թարգմանված լիներ «Сельская идиотка»:

1669 ՕժեՇԿՈՒ է. Գյուղական փաստաբան: Թարգմ. ուսերենից Հովհ. Մեղնիկյան: Ս. Պետերբուրգ, 1896:

Գրախոսություն.—1896, № 12, էջ 1602—1603: Ստորագր.՝ Լ. Տ.—Մ.:

1670 ՕժեՇԿՈՒ է. Կախարդու Թարգմ. ուսերենից Հովհ. Մեղնիկյան: Ս. Պետերբուրգ, 1896:

Գրախոսություն: Ն. Աղբալյան.—1897, № 4, էջ 504—507:

Տես նաև՝ № 6537 նկարագրությունը:

Հունական գրականություն

1671 ՊԱՐՔԻՄԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսությունը վերաբերում է «Անահիտ»-ի 1903թ. հունիս-հուլիսյան համարին: Տեսությունը խոսում է և այն մասին, որ «La Revue» հանդեսը իր վերջին համարներից մեկում գրել է հանգուցյալ Տիգրան Երկաթի մի անտիպ աշխատության մասին, նվիրված հունական գրականությանը: Վերջինիս աշխատության մասին հիացմունքով է խոսել հույն գրող Ժան Մանզրը. «նույնիսկ հույներու մեջ ոչ ոք այդքան խորապես վերլուծած և ուսումնասիրած է հունական արդի կյանքն ու բանաստեղծությունը»: Տեսությունից տեղեկանում ենք, որ «Տիգրան Երկաթ» ծածկանունով հեղինակը հայտնի է նաև Թուրքիայի մասին գրած իր մի քանի արժեքավոր ուսումնասիրություններով: («La Turquie peut-elle vivre?» Թուրքիան կարո՞ղ է ապրիլ)]:—1903, № 9, էջ 232—234:

Հունգարական գրականություն

ԻՈՒԱ ԱՄԱՎՐ

1672 [ՀՈՒՆԳԱՐԱՑԻ գրող Մավր Իոկայի մահը]:—1904, № 5, էջ 200: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

Ճապոնական գրականություն

1673 ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ Բանաստեղծությունը: (Թարգմանությունը ֆրանսերենից):—1904, № 2, էջ 84—97:

Տողատակի ծանոթագրության մեջ ասվում է, որ ներկա հոդվածը թարգմանված է «La Revue» ֆրանսիական հանդեսի 1904թ. № 3-ում տպագրված (Ballet)-ի նույնանուն հոդվածից: Հեղինակը

փորձել է ընթերցողին ներկայացնել ճապոնական բանաստեղծական արվեստի նմուշները, ծանոթացնել նրա ընդունվող կողմերին, գրական ժանրերին ու բազմահարուստ տաղաչափության առանձնահատկություններին: (Յուրայուկի, Հիտումարո, Ակահիտո, Օհամոցի, Սուզանո, Կավադոցի, Շիո, Բոնկա Կորո Դայիշի, Մոտսրի, Սոսեի Բոնկա):

Նորվեգական գրականություն

ՌՅՈՐՆՍՈՆ ՌՅՈՐՆՍՏԵՆՆԵ ՄԱՐՏԻՆՈՒՍ

1674 ԹՈՓՉՅԱՆ Ն. Բյորնսոնի և Իրսենի վերջին զրամաները:—1901, № 6, էջ 159—168:

Վերլուծված են նորվեգական գրականության պարծանքը կազմող Բ. Բյորնսոնի «Մեր ուժից վեր է» և Հ. Իրսենի «Եթե մենք հարություն առնենք» զրամաները:

1675 ԹՈՓՉՅԱՆ Ն. Բյորնսոն իբրև գրական և հասարակական գործիչ:—1901, № 10, էջ 97—112:

Ներկայացված է անվանի գրողի կենսագրությունը. հանգամանորեն վերլուծված են նրա «Ճատարմարտում», «Սիննիոկ Սոլբակկենս վեսիբրը», «Արեն», «Արծվի բունը», «Հայրը», «Հավատարմությունը», «Կյանքի հանելուկը» պատմվածքները, ինչպես նաև մի քանի զրամատիկական գործեր: Հոդվածի վերջում Բյորնսոնից օրինակ բերված մի բանաստեղծության թարգմանիչը, ինչպես գրված է տողատակի ծանոթագրությունում՝ Ավ. Իսահակյանն է:

Տես նաև №№ 1897, 1927 նկարագրությունները:

ԻՐՍԵՆ ՀԵՆՐԻԿ

1676 ՉՈՊՄԱՆՅԱՆ Ա. Հենրիկ Իրսեն և իր «Ժան-Գաբրիել Բորբման»-ը:—1897, № 11—12, էջ 1562—1588:

Հեղինակի նշված գործի վերլուծությանն առնչվելով գրախոսը համառոտակի ներկայացրել է մեծանուն գրողի գրական ստեղծագործությունն ընդհանրապես:

1677. ԹՈՓՉՅԱՆ Ն. Բյորնսոնի և Իրսենի վերջին զրամանները:—1901, № 6, էջ 159—168:

Վերլուծված են Բյորնսոնի «Մեր ուժից վեր է» և Հ. Իրսենի «Եթե մենք հարություն առնենք» զրամանները:

1678 ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ Վ. Հենրիկ Իսսեն—1902, № 2, էջ 110—136, № 3, էջ 76—103, № 4, էջ 144—171, № 5, էջ 106—126, № 6, էջ 118—154, № 7, էջ 204—216, № 8, էջ 162—177, № 12, էջ 98—128:

Ներկա ծավալուն ուսումնասիրության մեջ ներկայացված է մեծանուն գրողի կյանքն ու ստեղծագործությունը: Հանգամանորեն վերլուծված են հետևյալ գրվածքները՝ «Կատալինա», «Դյուցազնական շիրիմը», «Տիկին Ինգեր», «Հոստոթոտի տիրուհին», «Օլաֆ Լիկերանդ», «Ուրվականներ», «Հեղգա Գարլեր», «Սոլհաուգի տոնին», «Հյուսիսային ղորարշավը», «Սիրո կատակերգությունը», «Գահաժառանգները», «Բրանդ», «Պեր Դյունտ», «Կայսրը և Գալիլիացին», «Հասարակության սյուները», «Նորա», «Դոկտոր Շտոկման», «Վայրի բաղը», «Ռոսմերսհոլմ», «Սովի տիկինը», «Հեղգա Գարլեր», «Ճարտարասկտ Սոլնես», «Փոքրիկ էյուլֆ», «Ջոն Գարրիկ Բորկման», «Երբ մենք մեռածներս սթափվենք»: Ուսումնասիրության վերջում հեղինակը խոսում է Իսսենի գրական ստեղծագործությունների նշանակության ու նրա աշխարհայացքի հիմնական տարրերի մասին:

ՏՆ՝ս նաև №№ 1921, 2000, 2031 նկարագրություններ:

Շոտլանդական գրականություն

ՕՍՍԻԱՆ

1679 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսությունը նվիրված է «Բազմավեպ»-ի 1901թ. հոկտեմբեր և նոյեմբերյան համարներին: Հեղինակը խոսում է շոտլանդացի հռչակավոր երգիչ Օասիանի «Փինգալի» թարգմանության մասին]—1901, № 11, էջ 260:

Պարսկական գրականություն

1680 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Համառոտ տեսություն «Ազգագրական հանդես»-ի 1901 թ. 7—8 զրբերի: Հեղինակը խոսում է «Ռոստամ Զալ» քանահյուսական հոգվածի մասին]—1902, № 5, էջ 208:

ՆԱՅԱՄ ՕՐԱՐ

1681 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսության հեղինակը «Кавказский вестник» հանդեսի 1901 թ. ապրիլյան համարում տեղ գտած

նյութերի շարքում խոսում է համարում տեղ գտած Ումանցի թարգմանությանը ընթերցողներին ներկայացված Օմար Խայամի բանաստեղծությունների մասին]—1901, № 4, էջ 276—277:

1682 ՆԱՅԱՄ Օ. Քառյակներ: Քննական ուսումնասիրությանը մը Պարսկերեն բնագրեն թարգմանեց Գ. Փառնակ: Փարիզ, 1904:

Դրախոսություն.—1904, № 5, էջ 161—169: Ստորագր.՝ Ա. Սափ:

Քառյակների թարգմանությանն ու մեծանուն բանաստեղծի ստեղծագործական կյանքին նվիրված ներկա քննական տեսության մեջ հեղինակը ընդհանուր գծերով ներկայացրել է նաև պարսկական պոեզիայի մյուս ներկայացուցիչներին (Ֆիրդուսի, Սաադի, Հաֆիզ): Դրախոսականում բավականաչափ տեղ է հատկացված նաև պարսկական պոեզիայի տաղաչափական արվեստի հարցերին:

ՖԻՐԴՈՒՍԻ

1683 ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ վիպաշխարհ: Պատկերագրող տետր: Ա. Ռոստոմ և Ջոհրար: Թարգմ. գերմ. Փ. Վարդանյան: Թիֆլիս, 1889:

Դրախոսություն.—1890, № 2, էջ 276—281: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Դրախոսականը վերաբերում է Ֆիրդուսու «Շահնամ»-ի, «Ռոստամ և Ջոհրար» հատվածի արձակ թարգմանությանը: Դրախոսը հանգամանորեն խոսել է նյութի մի քանի եվրոպական լեզուներով կատարված թարգմանությունների մասին: Օրինակներ են բերված Պիցիի ու Շակի թարգմանություններից: Դրախոսը ներկա հայերն թարգմանության լեզուն համարել է բանաստեղծական, բայց խրթին:

1684 «ՇԱՀՆԱՄԵ»-ի թարգմանիչ Ս. Գյուլզադյանցի նամակից մի քաղվածք:—1893, № 4, էջ 668—669: (Ջանազան լուրեր):

1685 ՖԻՐԴՈՒՍԻ: Ջոհակ Բյուրասպի Աժդահակ: Ամբողջ վեպ «Շահնամ»-ից: Գիրք Ա. Թարգմ. բնագիր պարսկերենից Սամվել Գյուլզադյան: Շուշի, 1894:—Ռոստամ և Ջոհրար: Ամբողջ վեպ և զանազան հատվածներ «Շահնամ»-ից թարգմ. բնագիր պարսկերենից Սամվել Գյուլզադյան: Շուշի, 1893:

Դրախոսություն.—1894, № 5, էջ 765—773: Գ. Աստ:

Համառոտակի ներկայացված է պարսկական գրականության ֆիրդուսյան շրջանը: Տեղեկություններ է հաղորդում Ֆիրդուսու (Իբն-Իսհակ-Իբի, Շերիֆ-Աբու-Կասիմ) կենսագրությունից, «Շահ-Նամեի» (Թագավորական գրքի) ստեղծագործական պատմությունից, Գրախոսականում արված ևն լեզվական ու տաղաչափական բնույթի մասնակի դիտողություններ:

1686 ՖԻՐԴՈՒՍԻ Ռոստամ և Զոհրաբ Ամբողջ վեպ և զանազան հատվածներ: «Շահ-Նամե»-ից Թարգմ. Ս. Գյուլզադյան: Շուշի, 1893:

Գրախոսություն. Բահաթրյան Լ.—1894, № 9, էջ 1301—1304:

Թարգմանությունն համարված է անհաջող:

Ֆինեական գրականություն

1687 ԳՅՈՒԴԱՅԻ գրողներ:—1901, № 2, էջ 48—51: Ստորագր.՝ Ք. Օ.:

Հոգվածը նվիրված է ֆինեական ժողովրդական գրականությանն ու նրա աչքի ընկնող ներկայացուցիչներին (Պելվերինտա Պիետարի, Ալկիո, Յուհո Րեյհոնեն, Հելյ, Տելվո, Պակալա, Տուոմի):

Տողատակի ծանոթագրությունից տեղեկանում ենք, որ Յուհո Րեյհոնենի «Մով տարին» պատմվածքը Թարգմանաբար լույս է տեսել «Մշակ»-ի 1900 թ. №№ 172—173-ում:

Տես նաև №№ 4864, 4865 նկարագրություններ:

ԱՀՈ ԻՈՀԱՆՆԻ

1688. ԱՀՈ ԻՈՀԱՆՆԻ, նրկու նովելլա: Թարգմ. գերմաներենից Լ. Բարայան: [Թիֆլիս, 1904]:

Գրախոսություն.—1904, № 10, էջ 150—151: Ստորագր.՝ Զավեն:

Գրքույկը կազմված է «Առաջին բնակություն» և «Երր հայր լամպա զնեց» նովելներից: Համառոտակի ներկայացված է զրանց բովանդակությունը: Թարգմանությունը գնահատված է բավարար՝ «Մաշուն է».—զրել է գրախոսը:

ԼՆՈՆՐՈՏ ԷԼԻԱՍ

1689 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսությունը նվիրված է «Русская мысль» հանդեսի 1902 թ. օգոստոսյան համարին, Այդտեղ

տպագրված նյութերից հեղինակը ուշադրության արժանի է համարել ֆինն պրոֆեսոր Սետելեի ճառը, որ արտասանել է ի պատիվ ֆինն լեզվի ու գրականության երախտավոր Կաստրենի ու «Կալվալա»-ի հավաքող ու հրատարակիչ՝ պրոֆեսոր Էլիաս Լեոնրոտի ծննդյան 100-ամյակի]—1902, № 9, էջ 253—254:

ԿԱՆՏ ՄԻՆՆԱ

1690 [Մի ՔԱՆԻ խոսք ֆինն կին գրող Սիննա Կանտի մասին]—1901, № 4, էջ 5—7: Ստորագր.՝ Մ. Օ.:

«Մուրճ»-ի նշված համարի 8—17 էջերում ընթերցողին է ներկայացված Միննա Կանտի «Կիրակի օրը» պատմվածքը Մ. Օ.-ի թարգմանությամբ:

ԿԱՍՏՐԵՆ

1691 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսությունը նվիրված է «Русская мысль» հանդեսի 1902 թ. օգոստոսյան համարին, Այդտեղ տպագրված նյութերից հեղինակը ուշադրության արժանի է համարել ֆինն պրոֆեսոր Սետելեի ճառը, որ արտասանել է ի պատիվ ֆինն լեզվի ու գրականության երախտավոր Կաստրենի ու «Կալվալա»-ի հավաքող ու հրատարակիչ՝ պրոֆեսոր Էլիաս Լեոնրոտի ծննդյան 100-ամյակի]—1902, № 9, էջ 253—254:

ՐՈՒՆԵՐԵՐԻ ԻՈՀԱՆՆ-ԼՅՈՒԴԻԼԻ

1692 [ՖինեԱԿԱՆ ազգային բանաստեղծ Իոհան-Լյուդվիգ Րուներերգի ծննդյան 100-ամյակը]—1904, № 2, էջ 212: (Ներքին տեսություն):

Րուներերգը ծագումով շվեդացի է, նա ֆինեական ազգային հիմնի հեղինակն է, Այդ հիմնի բառացի թարգմանությունը ընթերցողը կգտնի «Մուրճ»-ի 1901 թ., № 8-ում «Հապար լճերի և կրդդիների երկրում» հոգվածում: Րուներերգը շվեդ-ռուսական պատերազմի ականատեսներից է, նրա այդ զեպերին նվիրված գործերից հայտնի է «Գերեզմանը Պերրոտում» պատմվածքը:

Յրանսիական գրականություն

Ընդհանուր հարցեր

1693 [ԳՐԱԿԱՆ գործերի գնահատության հարցը Յրանսիայում և Անգլիայում]—1892, № 10,

էջ 1522: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրո-
նիկ):

Բազմաթիվ օրինակներով ներկայացված է գրա-
կան և լրագրական վաստակներն զրամական
զնահատության չափերը (հոնորարները): (է. Զո-
լա, Արման Սիլվեստր, է. Բերթերո, Հանրի Ֆուկիե,
Ժան Բիշպեն, Ալ. Դոդե, Տեկկերեյ, էլիոտ, Բա-
րոն, Միլտոն, Ակոստ):

1694 ԳՐՈՂՆԵՐԻ տարօրինակություններից.—
1902, № 3, էջ 219—220: Ստորագր.՝ Վ. Ա. (Գի-
տական աշխարհից):

Ֆրանսիական մի թերթից քաղված հետաքրքիր
դիպքեր են. մեծ մասամբ ֆրանսիացի գրողների
կյանքից. (Վերլեն, Զոլա, Մյուսսե, Բոդլեր, Գո-
տիե, Հյուգո, Կոպպե, Դյումա, Բալզակ և այլն):

Առանձին հեղինակներ

ԲԱԶՆԵՆ ԲԱԶՆԵ

1695. Les Oberlé, pièce en cinq actes, par.
M. Edmond Haraucourt. D'après le roman de
M. René Bazin, de l'Académie française.

Գրախոսություն:—1906, № 1, էջ 147:
Ստորագր. փոխարեն .:

Գրախոսված գրքույկը ֆրանսիացի ականավոր
գրող Ուրեն Բազենի «Օբերլեններ» վեպի բեմակա-
նացված տարբերակն է, որ զրամայի է վերածել
էդմոնդ Հարոկուրու «Եթե մեր իրականության
սլացմանները այնքան ցավալի շինեն կարելի էր
հանձնարարել մեր թատերասերների ուշադրու-
թյանը...»—գրել է գրախոսողը:

ԲԱԶՆԱԿ ՕՆՈՐԵ ՂՐ

Տե՛ս № 1711 նկարագրությունը:

ԲՈՐԴՈ ՀԱՆՐԻ

1696 [ՀԱՆՐԻ ԲՈՐԴՈՐԻ «Հայրենի հողը» վեպը
հայերեն լ. լույս տեսնելու մասին]:—1902, № 10,
էջ 237: (Հայտարարություններ):

ԲՈՒՐԲԵ ՊՈՒ

1697. Bourget Paul. La terre promise.
Édit Alphonse Lemerre. Փարիզ:

Գրախոսություն.—1893, № 3, էջ 452—
456: Ստորագր.՝ Գ. Վ.:

Գրախոսվում է Պոլ Բուրժեի «Խոստացված հող»
վեպը, որի մեջ բարոյականության սկզբունքը
հաղթանակ է տանում այն հայեցողության դեմ,
թե լուրջ իրական կյանքի սլացմաններն են վճա-
կանը բարոյական գործողությունների մեջ. հա-
մառոտակի ներկայացված է վեպի բովանդակու-
թյունը, կցատուր կարծիքներ կան նրա արժանիք-
ների մասին:

1698 ԲՈՒՐԺԵ ՊՈՒ. Մի տրագիկական իդիլ-
լիա: Ֆրանսերեն լ. Փարիզ, 1896:

Գրախոսություն: Վարդանյան Գ.—1896,
№ 7—8, էջ 1013—1017:

1699 ԲՈՒՐԺԵ ՊՈՒ. Մի խոստովանություն: Վե-
պիկ. թարգմ. ֆրանսերենից Ն. Հարո Թիֆլիս,
1903:

Գրախոսություն.—1903, № 12, էջ 179—
180: Ստորագր.՝ Զավեն:

«Վեպիկին նյութն արդեն հեռու է ընթերցո-
ղին մեջ գեղեցիկ տրամադրություններ արթնաց-
նելու: Թարգմանությանց պետքը՝ մեր մեջ, ավելի
քան երբեք ստիպողական է ու անհրաժեշտ, բայց
մողովորդը կերակրել այդ տեսակ սնունդներով
սլացապես անիմաստ է ու վնասակար...»—կերա-
կացնում է գրախոսը:

ԿՆՈՏՈՐ ԲՆԵԺԱՄԵՆ

1700 ԲՆԵԺԱՄԵՆ Գինոտու Պոլ Ալեն արքան:

[Գրախոսություն].—1903, № 5, էջ 32—
56: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Արտասահմանյան գրա-
կան նորություններ):

Բ. Գինոտոն անվանի Դասպարակախոս է. գրող
ու թեևադատ: Անցյալում եղել է կղերական, բայց
հետագայում մոտիկից ճանաչելով այդ «երկյու-
ղած դասակարգի» ներքինը, հեռացել է նրանից:
Ներկա դասախոսականի հեղինակը փորձել է հայ
ընթերցողին մոտիկից ծանոթացնել ֆրանսիացի
գրողին ու նրա «Պոլ Ալեն արքան» ստեղծագոր-
ծությունները:

ԿՈՆԿՈՒՐ ԷԳՄՈՆ ՂՐ

1701 ԷԳՄՈՆ ՂՐ Գոնկուրի մեծարումը:—1895,
№ 12, էջ 349—350: (Զանազան լուրեր):

1702 [ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ նշանավոր գրող էդմոնդ

Դոնկոյրի մահը]—1896, № 6, էջ 886—887, (Ձա-
նագան լուրեր)։

ՏԷ՛ս նաև № 1711 նկարագրությունը։

ԳՅՈՒՄԱ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ (Հայր)

1703 ՍԵՎՅԱՆ Հ. [Մի խանի խոսք «Քին»-ի
բեմադրության մասին]—1895, № 2, էջ 320—
322, (Թատրոնի շուրջը)։

Էդմոնդ Քինը (1787—1833) եղել է անգլիացի
նշանավոր ողբերգակ գերասան՝ Շեքսպիրի հերոս-
ների լավագույն մեկնարաններից մեկը։ Ժողո-
վրդականացնելու համար այդ մեծ ողբերգակին՝
Դյուման գրել է «Кин или Гамин и бесчестиво»
դրաման (1835). խոսքը վերաբերում է այդ դրա-
մայի բեմադրությանը։

1704 [Մ. ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԻ Թարգմանությամբ
Ալ. Դյումայի «Բաստիլի առումը» պատմավեպի
բաժանորդագրության մասին]—1906, № 10, էջ
158. նույնը՝ № 11—12 էջ 196, (Հայտարարություն-
ներ)։

ՏԷ՛ս նաև №№ 1916, 1918, 1954 նկարա-
գրությունները։

ԳՅՈՒՄԱ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ (Որդի)

1705 [ԲՈՒՐԺՈՒԱԿԱՆ կանանց կրթությունը
Ֆրանսիայում և նրա հետևանքները։ Ալ. Դյումա
որդու պատասխան նամակը]—1893, № 9, էջ
1444—1447, Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան
բրոնիկ)։

Փարիզի «Ֆիգարո» թերթը սույնպիսի է մի օ-
րիորդի նամակը, որտեղ աղջիկը խորհուրդ է
հարցնում ամուսնության մասին։ Նամակին պա-
տասխանել է Ալ. Դյումա որդին։ Թե նամակը և թե
պատասխանը ժամանակի ֆրանսիական բարքե-
րի հանաչման համար առանձնակի հետաքրքրու-
թյուն են ներկայացնում։

1706 ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ հայտնի գրող-դրամատուրգ
Ալեքսանդր Դյումա որդու մահը—1895, № 11, էջ
1536—1537, (Ձանագան լուրեր)։

ՏԷ՛ս նաև №№ 1895, 1976, 1998 նկարա-
գրությունները։

ԴՈՂԵ ԱԼՖՈՆՍ

1707 ԴՈՂԵ Ալ. Բեուլենի պաշարումը, Թարգ-
մանություն։ Ս. Պետերբուրգ, 1890։

Դրախոսություն.—1890, № 6, էջ 886—
887, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։

1708 ԴՈՂԵ Ալ. Փորթիկ ծովափը։ Վեպ ֆրանսի-
ական լ. 1895։

Դրախոսություն. Գր. Վարդանյան—1895,
№ 8, էջ 1116—1120։

Գրախոսը Դոդեի ներկա գործը համարել է ժա-
մանակակից ֆրանսիական գրականության լավա-
գույն բանաստեղծություններից մեկը։ Համառո-
տակի ներկայացված է վեպի բովանդակությունը։
Դրախոսի կարծիքով այն հոգեկան կյանքի պատ-
կեր է, որ անգնահատելի նյութ կարող է տալ հո-
գեբանի գիտողությանն ու մտածողությանը։

1709 ԱԼՖՈՆՍ Դոդեի մահը—1897, № 11—12,
էջ 1684։ (Ձանագան լուրեր)։

1710 ԴՈՂԵ Ալ. Ընտանիքի հենարան։ Վեպ
ֆրանսերեն լ. Փարիզ, 1898։

Դրախոսություն. Գր. Վարդանյան—
1898, № 6, էջ 856—860։

ՏԷ՛ս նաև № 1986 նկարագրությունը։

ԶՈՒԱ ԷՄԻԼ

1711 ՆԱՏՈՒՐԱԼԻԶՄԸ և Զուլան—1892, № 5,
էջ 743—757, № 6, էջ 916—933, № 11, էջ 1642—
1659, 1893, № 6, էջ 947—959, № 7—8, էջ 1211—
1225, № 11, էջ 1714—1737, № 12, էջ 1908—1915,
1894, № 1, էջ 111—117, Ստորագր.՝ Ֆելիքս։

Այս ընդարձակ ուսումնասիրությունը բաղկա-
ցած է հետևյալ գլուխներից և ենթագլուխներից։

Հոդված 1-ին. Վիկտոր Հյուգոն իբրև ողման-
տիկմի հայրը։ Նրա ուսմունքը, նրա ազդեցությու-
նը մեր դարի գրականության վրա։ Բալզակը, նրա
հայացքը ողմանտիկմի վրա։ Միջավայրի ուսում-
նասիրությունը։ Բալզակի գլխավոր գործերը։
«Կյանքի նկարագրեր»։ Բալզակ և Շեքսպիր։ «Ար-
քա լիր» և «Էդմոնդ Գրանդե»։ Ընդհանուր ակնարկ
Բալզակի գործունեության վրա։

Հոդված 2-րդ. Ֆլորենս ու Բալզակը։ Ռոման և
գիտություն։ Ֆլորենսի տիպերը։ Նրա աշխատա-
սիրությունը։ «Տիկին Բովարի»-ն, նրա նշանակու-
թյունը և պարունակությունը. էմման իբրև զգայ-

նական արարած. նրա հոգեբանությունը, նրա հիասթափումն ու հուսահատությունը, «Սալամ-բո»-ն իբրև պատմական վեպ, նրա համառոտ բովանդակությունը, Մուսթին և Սալամբոն: Ֆլորենցը Ռոմանտիկ գիտնական է: նրա ոչնչականությունը և հոռետեսությունը, Կեղարվեստի անդիմությունը, Համառոտություն Ֆլորենցի գործունեությանը:

Հոգված 3-րդ. էդմոն և Ժյուլ Դոնկուրները, Նատուրալիզմի էվոլյուցիան, Կրիտիկայի անբավարարությունը, Ռոման և գիտություն: էմիլ Զոլայի իղձը: Զոլան իբրև ռոմանտիկ, Զոլայի հեղինակությունները, նրա գլուխը:

Հոգված 4-րդ. Զոլայի ռոմանները, Զոլայի ռոմանները սերտ կապված են միմյանց հետ—Սկզբնամայր Աղվալիզա Ֆուրը, Սրա սերունդը—Զոլայի նկարագրած շրջանները, նրա հայացքը ռոմանի վրա: նրա ռոմանների անունները, Զոլան և ժամանակակից գիտությունը, Զոլայի գործը, Կատարյալ բացակայությունը զոգմայի և խրատության: Հին ռոմանի ֆորմուլան.—բարին հաղթում է, իսկ չարը կործանվում: Միստիցիզմ և դեստեմիսիզմ: Նատուրալիստ ռոմանի նպատակը.—նրա կրթողական նշանակությունը, Կատարյալ բողարկումն հեղինակի հանդեպ Օբյեկտիվ ռոմանը.—հեղինակը չի կարող անտարրեր մնալ. Զոլայի հայացքը այդ մասին: Միջավայրի ճիշտ նկարագրությունը, բնության և միջավայրի ազդեցությունը մարդու հոգեկան շարժումների վրա: նկարագրելու երկու ձևերը՝ անտարրեր և հոգեբանական նկարագրություններ: Մի օրինակ վերջին ձևի ձշգրիտ նկարագրություններ պատմական և ժամանակակից վեպերում, Զոլայի հակումն և թույլությունը գեպի նկարագրությունները: ճիշտ նկարագրություն հասարակական կյանքի, Բնավորությունների և բարբ ու վարքի նկարագրություններ (բոստ Պոլ Բուրժեի): Ի՞նչ է բնավորությունը և բարբ ու վարքը: Նատուրալիստի գաղափարը նկարագրության վրա: նրա ստոնասրտությունը և անտարրերությունը գեպի իր նկարագրածը: Ի՞նչ է հասարակությունը (նոր թևերի): Զոլայի պրոգրամը: նրա *Le ventre de Paris*, *Nana*, *Au Bonheur des dames*, *Germinal*, *La terre*, *L'Argent*, *La Debacle* ռոմանների համառոտ պարունակությունը:

Հոգված 5-րդ. ճիշտ ուսումնասիրություն հեղոսների ֆիզիոլոգիայի և հոգեբանության: Հոգե-

բանության բացակայությունը դասական գրականության մեջ և դրա պատճառը: Արդի հայացքները հոգեբանության վրա: Սիրո ծագումն «Ապրելու երջանկություն» ռոմանի մեջ: Սերը Զոլայի վեպերում: «Արբա Մուրեի մեղքը» և Սերժի հոգեբանությունը: Կրքերի բնագրություն: «Երազ» և «Մեծ լիկ Ստարոտի հոգեբանությունը և նրա մեկնությունը: Ֆլորի սերը «Դորժի» մեջ: Զոլայի հոգեբանության բնորոշումը:—նրա սոսկ հոգեբանական վեպերը: «Դորժ» և Կլոդի հիվանդական հոգեբանությունը: *La Bête Humaine* և Ժակի հիվանդական հոգեբանությունը («Բժիշկ Պասկալ») և Պասկալի բարդ հոգեբանությունը: Լավագրություն:

Հոգված 6-րդ. ճիշտ ուսումնասիրություն հերոսի ժառանգական հատկությունների: Զոլայի թևերիաները ժառանգականության մասին: Բուրժուա Մակկարների ճյուղագրական պատմությունը: Նույն այս ուսումնասիրության 1892 թ. № 11-ի էջ 1642-ի տողատակում նշվում է. տե՛ս «Մուրճ» № 7—8. այդ համարում Զոլայի վերաբերյալ հոգված չկա:

1712 *ԽՄԲԱԿՐՈՒԹՅԱՆ* կողմից, [Հայտնում է, որ «Նատուրալիզմ և էմիլ Զոլան» հոգվածը թարգմանություն չէ. նրա հեղինակ Ֆելիքս «Մուրճ»-ի աշխատակիցն է. (բժ. Վահան Արծրունի)]—1892, № 6, էջ 1020:

1713 *ԶՈՒԱ* է. Դոկտոր Պասկալ, Ֆրանսերեն լ. Փարիզ:

Գրախոսություն.—1893, № 7—8, էջ 1236—1240, Ստորագր.՝ Կ. Վ.:

1714. Zola. des trois villes. „*Lourdes*“ (Զոլա: «Երեք քաղաքներ—Լուրդ»): Փարիզ 1894:

Գրախոսություն.—1894, № 7—8, էջ 1117—1121, Ստորագր.՝ Կ. Վարդ.

Խոսվում է Զոլայի «Երեք քաղաքներ» Լուրդության առաջին գրքի «Լուրդ» վեպի մասին: Գրախոսի կարծիքով վեպի նյութը կազմող գաղափարի ու իրադարձությունների արտացոլման համար հարկավոր էր, իսկապես Զոլայի հոսկու տաղանդը ունեցող մարդ: Վեպը համարել է «եվրոպական գրականության նշանավոր հուշարձան»:

1715 *ԶՈՒԱ* է. Երեք քաղաքներ—Հոմո, Ֆրանսերեն լ. Փարիզ, 1896:

Գրախոսություն. Կ. Վարդանյան.—1896, № 6, էջ 832—839:

1716 [ԶՈՒԱՅԻ նոր «Հոռոմ» վկայի]
[Իրախոսություն]։ Փափաղցան Վ.—
1896, № 6, 862—864։ (Արտասահմանյան քրո-
նիկ)։

1717 ԱՐԱՍԻՆՅԱՆ Ա. Զոլայի դատի առի-
թով։—1898, № 1, էջ 148—152, № 2—3, էջ 310—
324։ (Ժամանակակից տեսություն)։

Խոսքը վերաբերում է ֆրանսիական բանակի
սպա Դրեյֆուսի դատին. վերջինիս մեղադրել են
պետական անվտանգության դեմ կատարած ոտըն-
կալությունների մեջ։ Տեսության մեջ հեղինակը
դատապարտել է «Մշակ»-ի «նոր-դար»-ի և ուս-
սական կենտրոնական մի քանի թերթերի պախա-
րակելի բնթացքը այդ հարցում։

1718 ԶՈՒԱՅԻ գործը Երզրայաների դատարա-
նում։—1898, № 2—3, էջ 326—361։

Տրվում է բնդարձակ կենսագրական տեղեկու-
թյուններ Զոլայի մասին, բերվում է բազմաձևեր
Զոլայի համակից ուղղված Ֆրանսիայի հանրա-
պետության նախագահ Ֆորին, ինչպես նաև մե-
ծանուն հեղինակի դատավարության մանրամաս-
նությունները)։

1719 ԶՈՒԱՅԻ դատը։—1898, № 2—3, էջ 372—
373։ (Զանազան լուրեր)։

1720 ԶՈՒԱ Է. Երեք բաղադրներ—Փարիզի
Ֆրանսերեն լ. 1898։

Իրախոսություն. — Գ. Վարդանյան. — 1898
№ 4, էջ 535—541։

Հանգամանորեն վերլուծված է «Երեք բաղադ-
րներ» եռագրության 3-րդ՝ «Փարիզ» գիրքը և նա-
խորդ «Լուր» և «Հոռոմ» վկայերը։

1721 ԶՈՒԱՅԻ դատը։—1898, № 4, էջ 587,
(Զանազան լուրեր)։

1722 [ԶՈՒԱՅԻ գործի մասին]։—1898, № 6,
էջ 923—924։ (Զանազան լուրեր)։

1723 ԶՈՒԱ Է. Զորս ավետարան—Թեղմնավո-
րություն Գրանսերեն լ. Փարիզ, 1899։

Իրախոսություն։ Գ. Վարդանյան։—1899,
№ 11—12, էջ 1471—1475։

1724 ԱՐԱՍԻՆՅԱՆ Վ. Էմիլ Զոլան և նրա երկե-
րը, («Թեղմնավորություն» վկայի առիթով համա-
ռոտ տեսություն նրա գրական գործունեության)։
—1901, № 2, էջ 167—191։

Հեղինակի նպատակն է եղել «Թնորոշել Էմիլ
Զոլայի գրական ուղղությունը և ցույց տալ այն

խոշոր դերը, որ նա ունեցել է հվրոպական գրա-
կանության մեջ»։

1725 ԱՀԱՐՈՆՅԱՆ Ա. Էմիլ Զոլան և նատու-
րալիզմը։—1902, № 9, էջ 234—243, № 10, էջ
203—213, № 11, էջ 194—202։

Հոգվածի բնդգրկման մասին հեղինակը գրել է.
«Որոշիկ նատուրալիզմի տեղը և նրան ծնունդ տվող
հանգամանքները. բնդհանուր գրականության
պատմության մեջ որոշել Զոլայի դերի նշանակու-
թյունը Դրեյֆուսի դատի և նրա հարակից, նրա-
նից տրամաբանորեն բխող հասարակական հո-
սանքների մեջ՝ կնշանակի պատմել Զոլայի ամ-
բողջ կյանքը։ Ահա այս է ներկա հոգվածի նպա-
տակը»։

1726 ԽՈՐԱԿՐԱՆԻՔՅԱՆ Կողմից [Հայտնում
է, որ իրենցից անկախ պատճառներով հնարավոր
չեղավ ընթերցողներին ներկայացնել Զոլայի «Ընդ-
մարտություն» վկայի հայերեն թարգմանությու-
նը]։—1903, № 10, էջ 232—233։

Տես նաև՝ №№ 3911, 4015, 4057, 5843
նկարագրությունները։

ԵՐԿՐԱՆ ԷՄԻԼ

1727 [ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ գրող Էմիլ Էրկմանի մա-
հը]։—1899, № 2—3, էջ 369։ (Զանազան լուրեր)։

Հայերեն լեզվով թարգմանվել է Էմիլ Էրկմանի
ֆրանսիական հեղափոխության կյանքից վերց-
րած «Մի գյուղացու պատմություն»-ը Շատրիանի
հեղինակցությամբ։

ԹԻՒԻ ԷՐԿՐԱՆ

1728 Թիւի Է. Վարժապետը (ժողովրդական
գրադարան)։ Թարգմ. ֆրանսերենից Լևոն Մ.—Աղ.
[Մելիք Աղամյան, Թիֆլիս, 1902]։

Իրախոսություն. — 1903, № 3, էջ 182։
Ստորագր.՝ Տ. Հ.։

Դրոյիկի նյութը վերցրած է ֆրանս-պրուսա-
կան պատերազմի ժամանակից. «Թարգմանու-
թյունը շատ հաջող է ք.—գրել է գրախոսը։

ԱՐԱՍԻՆ ԷՐԿՐԱՐԴ ՌԵՆԵ ԼԵՅՆԵՐ

1729 ԼԱՔՐԻԼԵ Է. Փաշան հովիվ։ Արևելյան
գրույց, Թարգմ. Գևորգ Դրիգորյան, Թիֆլիս, 1896։

Իրախոսություն. — 1896, № 121, էջ 1603
—1605։ Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.։

ԼԱՅՈՆՏԵՆ

1730 ԱՌԱԿՔ Լաֆոնտենի, Քարգմ. Ռ. Նուպարյան, Թիֆլիս, [1900].

Դրախոսություն.—1900, № 4, էջ 523—530, Ստորագր.՝ Ա. Ա.

ԼՈՏԻ ՊԻՆԻ (Լուի-Մարի-Բյուլեն Վիո).

1731 [ԴՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ակադեմիայի նորընտիր անդամ Պիեռ Լոտիի մասին]։—1892, № 4, էջ 644—645, Ստորագր.՝ Ֆ. (Լքրտասամանյան քրոնիկ).

Հեղինակի կարծիքը Լոտիի մասին միանգամայն բացասական է. նա չի բնութենել ոչ մի գրական ուղղություն՝ նույնիսկ էմիլ Զոլայի շկույան. մեծամիտ է եղել ու փառասեր, նրա մասին խոսել է Արշակ Չոպանյանը «Արշալույսի ձայներ»-ում, Լոտին հեղինակ է «Ապագի ոտմանը», «Իսլանդիայի ձկնորսները» ու մի շարք այլ գործերի։

ԿՈՊՊԵՆ ՀԱՆՆՍՈՒՆ

1732 Կոպպեն Ֆ. Հանրիետ, Քարգմ. Ֆրանսուրենից Ռ. Խ. Թիֆլիս, 1899.

Դրախոսություն. Ն. Աղբալյան։—1899, № 4—5, էջ 497—504.

Դրախոսությունը վերաբերում է գործի երկրորդ թարգմանությանը. առաջին անգամ այն լույս է տեսել «Նոր-գար»-ի 1890 թ. №Ն 176—186-ում «Սատանիկի» թարգմանությամբ։

1733 ՄԻ ԲԱՆԱԿԱՆՎԻ առիթով, [Ֆրանսուա Կոպպենից Հայր Արսեն Ղազիկյանի կատարած մի թարգմանության մասին]։—1900, № 5—6, էջ 749, (Ձանազան լուրեր)։

Տես նաև №Ն 1992, 2027 նկարագրություններ։

ԿՈՌՆԵՆՆ ԳԻՆՐ

1734 ՊԱՐՔԻՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Кавказский вестник» հանդեսի 1902 թ. հունիսյան համարին Զեդինակը խոսում է համարում տեղ գտած Յու. Վեսելովսկու «Կորենն և հայերը» հոդվածի մասին, 17-րդ դարի ֆրանսիական հաշակափոր դրամատուրգը, ինչպես հայտնի է, ունի հայոց կյանքից

վերցրած ողբերգություններ (Պոլիվկտոս, վկա հայկազն» թարգմանված և տպագրված Վեսետիկում, ռեկոմենդ, Սուրեն)։ Յու. Վեսելովսկին խորհուրդ է տալիս թարգմանել վերջին երկուսը իսկ։—1902, № 6, էջ 237.

ՀՅՈՒԿՈ ՎԻԿՏՈՐ

1735 ՀՅՈՒԿՈ Վ. Եղբայր Էդոր դեմ Քարգմ. Հ. Օ. Թիֆլիս, 1891.

Դրախոսություն։—1891, № 9, էջ 1091—1092, Ստորագր.՝ Դ. Ա.

Այդ պատմությունը վերցրած է Հյուգոյի հայտնի «Իննսուներեք» վեպից, թարգմանությունը համարված է հաջող, «Մի քանի կարևոր տեղեր լուսարանված շիկնկու առիթով այն ժողովրդին կմնա անհասկանալի»։—գրել է գրախոսը։

1736 [Վ. ՀՅՈՒԿՈՅԻ մի անտիպ բանաստեղծության մասին. (Չգուշացր թույլերից)]։

[ԴՐԱՆՍՈՒՄՅՈՒՆ]։—Փափագյան Վ.։—1896, № 7, էջ 1080—1081, (Լքրտասամանյան քրոնիկ)։

«Չգուշացր թույլերից» բանաստեղծության մի կտորը ներկայացված է արձակ թարգմանությամբ։ Քրոնիկի վերջում հեղինակը խոստաքել է հաջորդ անգամ խոսել Ադա Նեյրիի ու Լատուրնոյի կանանց կրթությանը վերաբերող դասախոսությունների մասին։

1737 ՎԻԿՏՈՐ Հյուգու [Ծննդյան 100-ամյակի առիթով]։—1902, № 2, էջ 212—229, Ստորագր.՝ Լ. [Լեո]։

Ընդհանուր գծերով ներկայացված է անվանի գրողի կյանքի ու գրական ստեղծագործության ուղին։

1738 ՊԱՐՔԻՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը խոսել է «Թարգմանակ»-ի 1902 թ. մարտյան համարում տեղ գտած Վիկտոր Հյուգոյին նվիրված հոդվածի մասին]։—1902, № 3 էջ 227—228.

Տես նաև №Ն 1711, 2014 նկարագրություններ։

1739. Les Oberlé, pièce en cinq actes, par. M. Edmond Haraucourt. D'après le roman de M. René Bazin, de l'Académie française.

Գրախոսություն.—1906, № 1, էջ 147: Ստորագր.՝ Գրիգորյան:

Գրախոսված գրքույկը ֆրանսիացի ականավոր գրող Լերեն Բազենի «Որերլեններ» վեպի բեմականացված տարբերակն է, որ դրամայի է վերածել էդմոնդ Հարուկուրի: «Եթե մեր իրականության պայմանները այնքան ցավալի չլինեին կարելի էր հանձնարարել մեր թատերասերների ուշադրությանը...».—նկատել է գրախոսը:

ՄԻՐՐՈՒ ՕԿՏԱՎ

1740 ՕԿՏԱՎ Միրբու Ֆրանսիական դրականությունից, ժամանակակից դեմքեր:—1901, № 9, էջ 174—181: Ստորագր.՝ Տիգրան:

Ներկայացված է Օ. Միրբույի գրական-ստեղծագործական կյանքի սեղմ բնութագիրը:

1741 [ՕԿՏԱՎ Միրբույի «Ջղագարի մը քսան և մեկ օրերը»] Փարիզ, Ֆրանս. լ.:

[Գրախոսություն:—1902, № 9, էջ 131—154, № 10, էջ 70—94: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Նորություններ արտասահմանյան գրականությունից):

Ֆրանսիացի անվանի գրողը ժամանակի ամենասիրված հեղինակներից է՝ հայտնի «Արբա ժյուլ», «Ջարչարանքների պարտիզ», «Գեղ հովիվներ», «Անկյակապանուհիի մը օրագիրը» գործերով: Ներկա ուսումնասիրությունը ընթերցողին ծանոթացնում է Միրբույի վերջերս լույս տեսած «Ջղագարի մը քսան և մեկ օրերը» գործի հետ: Գրախոսի վկայությամբ շիր այս նոր հատորի մեջ նա կմտրակն ժամանակակից ֆրանսիայի հասարակական բարքերը, կրնորոշի տիրապետող դասակարգերը: Հողվածում բննադատական խոսքը ուղեկցված է «Ջղագարի մը քսան և մեկ օրերը» գրքից արված ծավալուն թարգմանական հատվածներով:

1742 ՄԻՐՐՈՒ օկտավ, Գործերը՝ (աֆիերա) գործ են: Պիես երեք գործողությունով:

[Գրախոսություն:—1903, № 6, էջ 60—67: Ստորագր.՝ Ա. Ա.: (Արտասահմանյան գրական նորություններ):

Ներկա գրախոսության 61 էջում հեղինակը նկատել է որ Միրբույի «Les affaires sont les affaires» գործը, որ ինչպե՛ս բառացի թարգմանել է «Գործերը՝ գործ են» ամբողջովին չի արտահայտում հեղինակի նոր երկի իմաստը: Հետագայում նույն այդ գործը ունեցել է երկու հայերեն թարգմանություն՝ «Գործը գործ է պահանջում» թարգ. Կ. Հ. Զալալյանի, Թիֆլիս, 1903 թ. և «Փողի հերոսը» թարգմ. ֆրանս. Ս. Շիսյանի, տեղ. «Մուրճ», 1903, № 7—10-ում:

1743 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Անահիտ»-ի 1903 թ. հունիս-հուլիսյան համարին: Տեսարանը խոսում է այն փաստի մասին, որ մի խումբ հայ մտավորականներ հացկերությի են տվել ի պատիվ Օկտավ Միրբույի]—1903, № 9, էջ 232—234:

Տես նաև՝ № 2013 նկարագրությունը:

ՄՈՊԱՍԱՆ ԳԻ ՊԵ

1744 ՄՈՊԱՍԱՆ: Գյուղական աղբառ: Թարգմ. օր. Մ. Մալումյան: Թիֆլիս, 1891:

Գրախոսություն:—1891, № 6, էջ 786—787: Ստորագր.՝ Բար:

Գրախոսը ողջունել է գործի թարգմանությունը, լեզուն և ոճը համարել է օրինակելի: Խախտանքի արժանի է համարել այն հանգամանքը, որ թարգմանական գործին ձևափոխում են եղել և հայ օրիորդները: Մոպասանի ներկա պատմվածքն ու Ավերախի «Գյուղական չոթակահարը» լույս են տեսել մի գրքով:

1745 [ԱՄԲԵՐՈՋՄՆ Մոպասանի մասին՝ նրա հիվանդության առիթով]—1892, № 7—8, էջ 1197—1198: Ստորագր.՝ Օ.: (Արտասահմանյան բրոնիկ):

1746 [Գի ՊԵ ՄՈՊԱՍԱՆԻ մահը]—1893, № 6, էջ 1029: (Զանապան լուրեր):

1747 [ԱՐՁԱՆ ԳԻ ՊԵ Մոպասանին՝ Փարիզի Մոնսո գրոսավայրում, Բացմանը սրտառու ճառ է ասել է. Զոլան, Խմբագրությունը հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի ներկա համարում ընթերցողին է ներկայացվում Մոպասանի «Խոստովանանք»

պատմվածքը]—1897, № 10, էջ 1466, (Զանազան լուրեր)։

1748 ՊԱՐՔԻՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը խոսում է «Наукою обобщение» հանդեսի 1900 թ. դեկտեմբերյան համարում զետեղված «Դի դր Մոսկովսան և նրա հատարակությունը» հոդվածի մասին]—1901, № 1, էջ 287։

1749 ՄՈՊԱՍԱՆ, Հայր Միլոնը, Թարգմ. Ա. Տ.—Պ.։ Բաքու, 1902։

Դրախոսություն։—1903, № 1, էջ 158, Ստորագր.՝ Տ Հ.։

Համառոտակի ներկայացված է պատմվածքի բովանդակությունը. Թարգմանությունը համարված է հաջողված։

1750 ՄՈՊԱՍԱՆ, Կեղեցկուհու խոստովանությունը և հանգուցյալի գաղտնիքը, Թարգմ. Ռուսերենից Ե. Տեր-Հովհաննիսյան։ Բաքու, 1903։

Դրախոսություն։—1903, № 12, էջ 177—179։ Ստորագր.՝ Զավեն։

Համառոտակի ներկայացված է բովանդակությունը, Մի քանի խոսք է ասված Մոսկովսանի զրական արժանիքների մասին։

ՄՈՐԵ ՊՐ

Տես № 1424 նկարագրությունը։

ՇԵՐՔՈՒԼԻՆ

1751 [ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ Ակադեմիայի անդամ, վիպասան Շերբուլիեի մահը]—1899, № 6, էջ 742, (Զանազան լուրեր)։

ՊՐԵՎՈ ՄԱՐՍԵՆ

1752 ՍԻՎԵՍՏՐ Ա., Պրեվո Մ. Հանցավոր մոր խոստովանությունը։—Ընկերակից, Թիֆլիս, 1905։

Դրախոսություն։—1905, № 4, էջ 191, Ստորագր.՝ Սուրեն։

ՌՈՒՍՍՈ ՓԱՆ ՓԱԿ

1753 [ՎՈՒՏՏՐԻ ու Ռուսսոյի մասին]—1897, № 11—12, էջ 1682, (Զանազան լուրեր)։

ՍԱՆԴ ԺՈՐժ

1754 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. [Կանանց հարցը ժորժ Սանդի, Օ. Շրեյների, Մենինգտոն Կաֆֆինի, ժորժ էզիրտոնի, Թոմաս Հարդիի գործերում]—1896, № 7, էջ 1072—1077, (Արտասահմանյան բրոնիկ)։

Ներկա «բրոնիկ»-ը հիմնականում նվիրված է կանանց հարցին։ Օրինակները մեծ մասամբ զգարվեստական գրականությունից են։

Դրախոսության բնույթ ունեն ժորժ Սանդի «Ժորժ Օ. Շրեյների «Աֆրիկական մի ազարակի պատմություն», Մ. Կաֆֆինի «Jellou Aster» ժորժ էզիրտոնի «Անհամաձայնություն», Թոմաս Հարդիի «Dude lo'bscur» վեպերի վերլուծություններ։

ՍԻՎԵՍՏՐ ԱՐԽԱՆ

1755 ՍԻՎԵՍՏՐ Ա., Պրեվո Մ. Հանցավոր մոր խոստովանությունը։—Ընկերակից, Թիֆլիս, 1905։

Դրախոսություն։—1905, № 4, էջ 191, Ստորագր.՝ Սուրեն։

ՎԱԶԻՐ ՕՒՅՈՒՍ

1756 [ԱՆՎԱՆԻ զրամատուրգ Օզյուստ Վազիրի մահը]—1895, № 2, էջ 352, (Զանազան լուրեր)։

Տես նաև՝ № 1921 նկարագրությունը։

ՎԵՐԵՆ ՊՈՒ

1757 [ՆՇԱՆԱՎՈՐ Բանաստեղծ Պու Վերենի մահը]—1896, № 1, էջ 170, (Զանազան լուրեր)։

ՎԵՐԵՆ ԺՅՈՒԼ

1758 [ԺՅՈՒԼ ՎԵՐԵՆԻ մահը]—1905, № 4, էջ 242, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտարին տեսություն)։

ՎԻՆՅԻ ԱՆՅՐԵՆԻ ՊՐ

1759 ՎԻՆՅԻ Ա. Քերթվածներ, Թարգմ. Ա. Զոպանյան, Փարիզ, [1901]։

Դրախոսություն։—1901, № 11, էջ 220—221, Ստորագր.՝ Վ. Ն.։

Այֆրեդ դը Վինչին ֆրանսիական ռումանտիզ-
մի ամենահետաքրքիր դեմքերից է. որի գործերից
մի քանիսը առանձին թարգմանությամբ հայ ըն-
թերցողին է ներկայացրել Արշակ Չուպանյանը:

ՎՈՒՏԵՐ ՅՐԱՆՍՈՒՍ

1760 / ՎՈՒՏԵՐԻ ու Ռուսսոյի մասին /—1897,
N 11—12, էջ 1682: (Զանազան լուրեր):

Ֆրանսիայի լուսավորության միեմստը՝ Ռամ-
բոի ներկայությամբ Պանթևոնի ներքնահարկում
բայ են անում Վոլտերի և Ռուսսոյի դագաղները՝
ստուգելու դիակների պահպանման վիճակը:

ՈՒՒԿ: ԷՄԻԼ

1761 / ԶԱՅՏՆՈՒՄ Է դրամատուրգ-բանաս-
տեղծ էմիլ Օժիլի մահը: Թղթակցությունում ներ-
կայացված են էրենստ Ռոնանի, Սարա Բեռնարի,
Ալֆոնս Դոդլի, Թեոֆիլ Դոթիև որդու կարծիքները
նրա մասին: Հիշատակության է արժանի էմիլ
Չուլայի կարծիքը, որ շարադրված է ներկա թղ-
թակցությունում /—1889, N 11, էջ 1832—1833:
(Թղթակցություններ արտասահմանից):

ՈՒՆ ԺՈՐԺ

1762 Օնե Ժ. Դոկտոր Ռամու—Դոյություն
կոիվներ: Թարգմ. ֆրանսերենից Մ. հանդամի-
յան: Մոսկվա, 1891:

Դրախտություն.—1893, N 2, էջ 310—
314: Ստորագր.՝ Ս. Թ.:

Մանրամասնորեն պատմված է բովանդակու-
թյունը: Դրախտը ընդդիմախոսում է թարգման-
չին նրա առաջարկում հայտնած մտքերի հա-
մար:

Տես նաև՝ N 1982 նկարագրությունը:

ՅԵՅԼԵ ՕԿՏԱՎ

1763 ԱՆԱԿՑԱՆ Գր. Օկտավ Յեյլ, / Մահախո-
սական Համառոտակի ներկայացված է անվանի
վիպագրի կյանքն ու զրական գործունեությու-
նը /—1891, N 2, էջ 278—282:

ՅԱՐԻՐ ԳՈՒՍՏԱՎ

Տես N 1711 նկարագրությունը:

ՅՐԱՆՍ ՈՒՆԱՏՈՒ

1764 ՅՐԱՆՍ ՈՒ Էպիկուրի պարտեզը (Հատ-
վածներ): Մատենադարան «Անահիտ» Թարգմ.
Ա. Չ. Փարիզ, 1901:

Դրախտություն.—1901, N 9, էջ 187:
Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Դրախտված զրբույկը Արշակ Չուպան-
յանի խմբագրությամբ Փարիզում լույս տեսնող
«Անահիտ» հանդեսի հավելվածն է, որ խմբա-
գրությունը անվճար ուղարկել է հանդեսի 3-րդ
տարվա բաժանորդագիրն մոծած բաժանորդ-
ներին: Դրախտի կարծիքով ֆրանսիական հա-
րուստ գրականությունից պետք է թարգմանել ա-
վելի մնայուն գործերը:

1765 / ԱՆԱՏՈՒ Ֆրանսի նամակը անդլու. հայ-
կական ընկերության նախաձեռնությամբ Լոնդո-
նում կազմակերպված կոնգրեսի կազմկոմի-
տեին /—1904, N 7, էջ 163: Ստորագր.՝ Ա. Ա.՝
(Արտաքին տեսություն):

ԱՅԼ ՀԵՂԻՆԱՆԻՐ

1766 ԲՈՍՏՐՈՒՄ Ռուբենի դրադմունքը Մասն
առաջին: Թարգմանությունը սուսերենից, Ս. Պե-
տրբուրգ, 1904:

Դրախտություն.—1905, N 2—3, էջ 177:
Ստորագր.՝ Ն.:

Դրախտը դժբախտ է համարել հայ երեխա-
ներին՝ հրապարակի վրա հայերեն լեզվով ման-
կական զրբերի սակավության պատճառով: Այդ
մասին գրել է, որ «ներկա զրբույկը եկել է մա-
սամբ լրացնելու այդ պակասը:

1767 ԽԵՒԱՄ Ա. (Խիրամ): Կյանքի ղեկով Պատ-
մրվածք: Ազատ թարգմանություն Հ. Փ. և Մ.
Շ. ի Բաքու, 1902:

Դրախտություն.—1902, N 10, էջ 162—
164: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

«Քանի գոյություն ունի աշխարհումս հա-
րստության ու աշխատության հակապատկերը,
տրագիդիան չի պակասի երրեք մարդկային
կյանքից: Այդ հետաքրքրական հարցն է շոշա-
փում հեղինակը իր ներկա պատմվածքում.—
գրել է մատենախոսը: Համառոտակի ներկայաց-
ված է պատմվածքի բովանդակությունը, արված

են մի շարք դիտողություններ թարգմանության որակի վերաբերյալ:

1768 ՍենՏ-Իլեր Բ. Բուլ [Պատմվածք] Նվեր մանուկներին: Թարգմանությունը ուսերենից: Ս. Պետերբուրգ, 1903:

Իրախոսություն.—1904, № 2, էջ 193: Ստորագր.՝ Ու:

Իրախոսված զրբույկը իր բնույթով բնագիտական է. հեղինակը զեղարվեստական ձևով մանուկներին ծանոթացնում է բլի կյանքի հետ:

1769 ՍՊԻՐԻ Իսահանա Վարդ-Ռեսային [Պատմվածք] Թարգմ. զերմաներենից Ի. Հ. [Իսահակ Հարությունյան] Թիֆլիս, 1891:

Իրախոսություն.—1891, № 6, էջ 787—789: Ստորագր.՝ Բար:

Համառոտակի ներկայացված է պատմվածքի բովանդակությունն ու վերլուծությունը: Իրախոսը «Վարդ-Ռեսային» համարել է մանկական դրականության լավագույն նմուշներից մեկը: Շեշտված է թարգմանության լեզվի պարզությունն ու մատչելիությունը:

1770 ՎԻՏՏՈՅ Հևերհեմա Թմիլիկու Թարգմ. օր. Շ. Տ-ի Թիֆլիս, 1902:

Իրախոսություն.—1902, № 4, էջ 178: Ստորագր.՝ Լ. Ս:

Մի քանի խոսք է ասված մեզանում մանկական դրականության անմիջիցս վիճակի մասին: «Թմիլիկ» համարել է հետաքրքրական ձևով զրված, մանուկներին միանգամայն մատչելի գիրք: Արված դիտողությունները վերաբերում են զրբույկի պոլիգրաֆիական կատարմանը:

Հեղինակները շնչված զոռնե

1771 ԽՈՐԱԿՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից: Անանուն: [Հայտնում է, որ «վերջին ժամին ստացվել են հետևյալ անհեղինակ գրքերը. «Ազրայի», «Հաջի-Դիմիտր ու Մտեփան Կարաջա», «Սարկավազ» և «Շամիլի դատաստանը»]—1890, № 5, էջ 778:

1772 ԱՂՈՒՄԱՐՈՒՆ [Պատմվածք Զուլմաների ասորիների կյանքից] Ս. Պետերբուրգ, 1890:

Իրախոսություն:—1890, № 12, էջ 1745—1746: Ստորագր.՝ Քլ:

Դրբույկի նյութը վերցրած է ասորիների կյանքից. որոնք թուրքական բռնակալության պայմաններում անգամ կարողացել են պահպանել իրենց ազգային դեմքն ու լեզուն:

1773 ԱԶՐԱՅԻԼ [Ժողովրդական բնեցանության գիրք]—Ս. Պետերբուրգ, 1890:

Իրախոսություն.—1890, № 6, էջ 885: Ստորագր.՝ Լ. Ս:

Դիրքը պատմում է Ազրայիլի՝ հայտնի Ռիթմար ազգականուհու մասին, որ հետադաշում դարձել է Դավիթ բեկի համարակներից մեկը: Իրախոսը զրբի տպագրությունը համարել է ավելի լուրջ նրա կարծիքով նպատակահարմար կլինել, եթե էմանացին հրատարակությամբ լույս բնծայվեր Բաֆթու «Դավիթ բեկը»:

1774 ԹՈՎՈՒՄ Բոցարիու (Ճշգրիտ անցք): Թարգմանություն: Մոսկվա, 1891:

Իրախոսություն.—1891, № 7—8, էջ 922—923: Ստորագր.՝ Լ. Ս:

Դիրքը նկարագրում է հույն ժողովրդի ազատագրական պայքարը տաճկական բռնակալության դեմ: Իրախոսող հեղինակը գիրքը համարում է ուշադրության արժանի գործ: Արված են մի շարք լեզվական ու ոճական կարգի դիտողություններ:

1775 ՇԱՄԻԼԻ դատաստանը Ս. Պետերբուրգ, 1890:

Իրախոսություն.—1890, № 6, էջ 885—886: Ստորագր.՝ Լ. Ս:

Դրբում պատմված է ուսական ինքնակալության դեմ շեշենների մղած պայքարի մասին: Իրախոսը սյուժեի մեջ գտնում է մի շարք անհասկանալի տեղեր:

1776 ՓՈՔՐԻԿ Հեղինեի Երազը: Փոխադրեց ուսերենից Հովհաննես Արաբաջյան: Ալեքսանդրապոլ, 1896:

Իրախոսություն:—1896, № 9, էջ 1178—1179: Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ:

III ԼԵԶՈՒ. ԲԱՌԱՐԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՐՑԵՐ

1777 ԲՐՈՒԽՄԱՆ ԿՈՒՐՏԻ Հոգեբանական ուս-
վածքներ լեզվի պատմության համար: Հայացիք,
1888, Գերմաներեն լ.:

Իրախոսություն:—1889, № 10, էջ 1521,
Ստորագր.՝ Ա.:

Չնայած աշխատասիրության խորագրին,
գիրքը առնչվում է նաև հոգեբանության, պոե-
զիայի և ընդհանրապես դրականության պատմու-
թյան հարցերի հետ:

1778 ԻՇԽԱՆՅԱՆ Բ. Կարլ Մարքսը և մարք-
սիզմը Գլուխ 26. («Մարքսը որպես լեզվաբան
ուսուցիչ»):—1907, № 4, էջ 8—28:

Տես նաև՝ № 1880 նկարագրությունը:

Հայոց լեզվին վերաբերող նյութեր

1779 ՄՍԵՓԱՆՈՍ Պալասանյանի մահը:—
1889, № 3, էջ 531, (Ներքին տեսություն):

Մահացել է ընթացիկ տարվա փետրվարի
19-ին էջմիածնում: Ծննդատեղում վարել է հայոց
լեզվի ու գրականության, հայ ժողովրդի պատ-
մության ու ֆրանսերեն լեզվի ուսուցչի պաշտո-
ները: «Գրիչ» ծածկանունով հանդես է եկել
«Փորձ»-ում:

1780 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը. Ախալ-
ցըխ. պ. Չամոյանցին: [Ուղղագրության մա-
սին խմբագրությանն ուղղած նամակի պատաս-
խանը]:—1889, № 3, էջ 546:

1781 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Ս. Հյուն, թե՛ վեպ (և և վ).
Ղ. Աղայանցի «Մի թիթև հրահանգ մեր լեզվի ուղ-
ղագրության մասին» հոդվածի առիթով: «Աղ-
բյուր», 1888, № 12:—1889, № 5, էջ 780—789:

Հեղինակը համեմատական քերականության

ընձեռնած տվյալներով ժխտում է Ղ. Աղայանի
կոնցեպցիան հայերեն լեզվի ուղղագրության և և
վ-ի դործածության հարցում: (Տես հոդվածի տո-
ղատակի ծանոթագրությունը):

1782 ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹՅԱՆ խնդիրը:—1889, № 5,
էջ 815—819. (Ներքին տեսություն):

Տեսությունը վերաբերում է Ս. Սարգսյանի
«Հյուն, թե՛ վեպ» ուսումնասիրությանը: «Մուրճ»-ը
մանրամասնորեն շարադրել է իր կարծիքը այդ
առթիվ: (Տես՝ նախորդ նկարագրությունը):

1783 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը [նամա-
կը ուղղված է Ղ. Աղայանին: Հայտնում է, որ
«Մուրճ»-ը սպառված է համարում հայոց լեզվի
ուղղագրությանը նվիրված բանավեճը և այդ
հարցին այլևս չի անդրադառնալու]:—1889, № 6,
էջ 984—985:

1784 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, «Մուրճ»-ի
ուղղագրությունը դատապարտողներին:—1889,
№ 11, էջ 1895—1860:

1785 ԱՇԽԱՐՀԱՐԱՐ լեզվի զարգացման մա-
սին:—1890, № 4, էջ 620—624, Ստորագր.՝ Ա. Ա.
(Ներքին տեսություն):

Տեսությունը վերաբերում է «Բազմավեպ»-ի
ընթացիկ տարվա մարտյան համարում (հատոր
Խը) լույս տեսած Բարսեղ Սարգիսյանի «Աշխար-
հաբարը գրաբարի ձեռքով զարգացնելու և կանո-
նավորելու և գրաբար լեզուն աշխարհաբարի մեջ
կենդանացնելու խնդիրը» հոդվածին: Հոդվածա-
գիրը խստորեն դատապարտել է Բարսեղ Սար-
գիսյանի տեսակետները:

1786 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Խնդիրը վե-
րաբերում է Եղիշև Մաղաթյանի օ-ի և ո-ի ուղ-
ղագրության մասին արած առաջարկությանը:
Խմբագրությունը պաշտպանել է Մաղաթյանի-
կարծիքը]:—1890, № 10, էջ 1476—1479:

1787 ԱՂԱՅԱՆ Ղ. Սուրբ լեզու—1890, № 11, էջ 1581—1591, № 12, էջ 1713—1721:

Հոգվածը վերաբերում է հայոց լեզվի կրավորական բայերի ուղղագրությանը և Աբովյանից, Գ. Ախվերդյանից, Պ. Պոռոջյանից, Հ. Պարոնյանից բերած օրինակներով ցույց է տալիս խնդրի անկայունությունը, կրավորական բայերի գրության նկատմամբ մեր լեզվում առկա քմահաճ վերաբերմունքը: Հեղինակն արել է իր առաջարկությունները:

1788 ԽՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ Ղազարոս Աղայանի «Սուրբ լեզու» հոգվածում արտահայտված տեսակետները ոչ մի կապ չունեն խմբագրության կարծիքի հետ]—1890, № 11, էջ 1624:

1789 ՇՐՈՒՄՊՑ Գ. Ա. (Ֆրանսիայի համալսարանից): Հայկաբանությունը Եվրոպայում:—1891, № 2, էջ 241—249, № 3, էջ 356—366, № 7—8, էջ 879—888, № 9, էջ 1044—1056: 1892, № 7—8, էջ 1105—1126:

Ինչպես հեղինակն է ասում, ներկա հոգվածաշարում նպատակ ունի ներկայացնել այն առաջադիմությունը, որին հասել են օտար գիտնականները հայոց լեզվի ուսումնասիրության մեջ: Նյութը վերաբերում է ինչպես ժամանակակից, այնպես և նախորդ դարերի հայկաբանական ուսումնասիրություններին:

1790 ԲՈՒԳԳԵ ՍՈՅՈՒՍ, էտրուսկերենը և հայերենը: Առաջին շարքը Քրիստիանիա, 1890:

Գրախոսություն: Շրումպ Գ. Ա.—1891, № 2, էջ 250—252:

Գրքի հեղինակը, համեմատական քերականության մեթոդով առաջ է քաշել հայերեն լեզվի և էտրուսկերենի ազգակցության հարցը: Գրախոսողը Բուդգեի ուսումնասիրությունը գնահատել է, որպես լեզվաբանական բնույթի լավագույն աշխատասիրություն:

1791 ԵՐԿՐԱՐԱՔԱՌՆԵՐԸ մեր լեզվում: (Պր. Ստ. Մալխասյանի քերականության ձեռնարկի առթիվ)։—1891, № 4, էջ 514—516: Ստորագր.՝ Ղ. Ա.:

Ներկա փոքրածավալ նկատողության մեջ Աղայանը քննադատել է Ստ. Մալխասյանի, Պ. Պոռոջյանի և Խիթարյանների հայերենի երկրորդականների գրության ուղղագրությունը:

1792 ԱՂԱՅԱՆ Ղ. Մեր գրերի թիվը ինչու էր 36:—1891, № 12, էջ 1575—1579:

Հոգվածում շոշափված են բառերի և թվերի գրության մի քանի հարցեր: Հեղինակը իր միտքը պարզաբանելու համար համեմատություններ է կատարել վրաց լեզվի հետ: Գտել է, որ այբուրենի վերջնամուտ դրերը բառագրության մեջ չնչին տեղ են զբաղել, բայց և ուղղագրության մեջ առաջ են բերել մի տեսակ արվեստականություն: Հարցի լուծման համար հեղինակն առաջարկել է մի բարեխիղճ պատմական ուսումնասիրություն կատարել մեր հին լեզվի ուղղագրության խրնդում, սկսած 5-րդ դարից մինչև մեր օրերը:

1793 ՇՐՈՒՄՊՑ Գ. Ա. Լուրեր հայոց ուսմունքների մասին Եվրոպայում:—1892, № 1, էջ 173—174:

Հապավումներով ներկայացված է Շրումպի «Մուրճ»-ի խմբագրությանն ուղղած նամակի տեքստը: Այն ծանուցում է անվանի հայագետ Հազարդի մահը և թվում այն օտարազգի գիտնականների անունները, որոնք ներկայումս զբաղվում են հայագիտության ամենատարբեր հարցերով:

1794 ԽՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Պատասխան նամակում խմբագրությունը գրել է Առաքել Նալբանդյանին, որ նրա հոգվածը «Մուրճ»-ը չի սույադրելու, որովհետև նրանում առաջ քաշված հարցը՝ արևելյան և արևմտյան գրական լեզուներից մի ընդհանուր հայ գրական-գրությունական լեզու ստեղծելու խնդիրը համարում է ոչ գործնական]։—1892, № 2, էջ 342:

1795 ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍՅԱՆԸ, [Մահախոսական]։—1892, № 3, էջ 503—504: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Համառոտակի բնութագրված է լեզվաբան-գիտնականի հասարակական դործունեությունը:

1796 [Մ. ԶԵՐԱՋԻ ԵՂՅԵՅԸ ԼՈՆԴՈՆԻ ՍԵՂՍԱՐ-հազրական ընկերության նիստում]։—1892, № 4, էջ 650: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

1892 թ. ապրիլի 13-ի նիստում Զերադը խոսել է Ս. Սարգսյանի «Ջողերի բարբառը» աշխատության մասին:

1797 [ԼՈՆԴՈՆԻ «Լեզվագիտական ընկերության» ժողովում նշանավոր հայագետ Շրումպ-

Ֆի դասախոսությունը հայերեն լեզվի մասին]—1892, № 6, էջ 980—981, Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

1798 ԱՂԱՅԱՆ Ղ. Հայոց գրի մասին—1892, № 12, էջ 1841—1851։

Կրախոսականի բնույթի հոդվածը 1888 թ. Սահակ Մեսրոպյան մրցանակարաշխությանն արժանացած Խահակ Հարությունյանի «Հայոց գիրը» աշխատության մասին է։

1799 ԱՆՎԱՆԻ ԳԻՏՆԱԿԱՆ Գ. Ա. Շրումպֆի մահը—1892, № 12, էջ 1887, (Ջանազան լուրեր)։

1800 ԳՈՒՍՏԱՎ Ադոլֆ Շրումպֆ 16 դեկտեմբերի, 1892 թ. [Մահախոսական]—1893, № 1, էջ 160—161։

1801 ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍ Գ. Ա. Շրումպֆի համար—1893, № 1, էջ 185—186, (Ջանազան լուրեր)։

1802 ԱՆՄԵՂ ԴԱՍ ուղղագրությունից—1893, № 11, էջ 1784—1785, (Ջանազան լուրեր)։

«Հայրենիք»-ում դերասանապետ Մնակյանի տղազրած կարճաոտ գրության մասին է, որ վերաբերում է հայերենի վ, ու, ւ ուղղագրության հարցերին։

1803 ՀԱՅԱԳԵՏ Ֆելիքս Նևի մահը—1893, № 12, էջ 1954։

1803-ա ՀԱՅԵՐԵՆ Նոր տառերի հարկավորությունը—1894, № 4, էջ 661, (Ջանազան լուրեր)։

1804 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Ս. Մեր պարբերական թերթերի և դասագրքերի լեզուն և ուղղագրությունը—1894, № 2, էջ 256—266, № 3, էջ 406—412։

Ներկա հոդվածը լեզվագետի «Արդի գրականական լեզուն և նորա բերականությունը» անտիպ աշխատության մի գլուխն է, որ ընթերցողին է ներկայացված անիոփոխ՝ հեղինակի ուղղագրությամբ։

1805 ՄՅՈՒԼԼԵՐ Ֆրիդրիխ Հայերեն այբուբենի ձայնավորների ծագումը—1894, № 7—8, էջ 1089—1092։

Հոդվածը լույս է տեսել 1888 թ. Վիեննայի «Արևելագիտական թերթում»։ «Մուրճ»-ը այն հայ ընթերցողին է ներկայացնում օգտվելով «Հանդես ամսօրյա»-ի 1894 թ. օգոստոսյան համարում տպագրված թարգմանությունից։

1806 ԱՐՄԵՆ արքեպիսկոպոս Այտընյանի հոբելյանը—1895, № 3—4, էջ 565, (Ջանազան լուրեր)։

1807 «ԲԱԶՄԱՎԵՊ»-ը օտար բառերի մասին—1895, № 9—10, էջ 1340—1341, (Ջանազան լուրեր)։

Ամսագիրը իր սեպտեմբերյան համարում զբաղվել է կովկասյան հայ լրագրերի օտար բառերի զործածության սովորությունով։

1808 ՀԱՅՐ ԱՅՏԸՆՅԱՆԻ հոբելյանը—1895, № 11, էջ 1531—1532, (Ջանազան լուրեր)։

1809 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Վիեննայի Մխիթարյան միաբանությունը (Պատմական ակնարկ Արսեն արքեպիսկոպոս Այտընյանի 50-ամյա հոբելյանի առիթով)։—1895, № 12, էջ 1631—1660։

Հոդվածում ներկայացված է միաբանության կազմավորման ու հետագա զործունեության համառոտ պատմությունը։ Հանգամանորեն վեր է հանված արքահայր Արսեն արքեպիսկոպոս Այտընյանի գիտական զործունեությունը։

1810 «ԱՐԶԱԿԱՆՔ»-ը և հայերեն լեզուն—1896, № 7—8, էջ 1090—1091, (Ջանազան լուրեր)։

1811 [ՀԱՅՏՆՈՒՄ է, որ «Մուրճ»-ի հաջորդ համարում սկսվելու է «Լեզվական գրույցներ» հոդվածաշարի տպագրությունը]—1897, № 1, էջ 156, (Ջանազան լուրեր)։

1812 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Լեզվական գրույցներ—1897, № 2—3, էջ 326—331, № 7—8, էջ 1031—1059։

«Լեզվական գրույցներ» ընդհանուր խորագրի տակ հեղինակը արծարծել է հայոց լեզվի քերականությանը վերաբերող ամենատարբեր բնույթի հարցեր։ Հեղինակի նշամար երկրորդ գրույցը «շարունակելի» է, սակայն «Մուրճ»-ի հետագա համարներում այն բացակայում է։

1813 ՂԱՄԲԱՐՅԱՆ մրցանակը [400 ուրլի տրվել է Գևորգյան ճեմարանի նախկին աշակերտ Առաքիլ Մնացականյանին (Վարդաշենցի) «Ուտի և ուտիբեն» ձեռագիր աշխատության համար]։—1897, № 2—3, էջ 401, (Ջանազան լուրեր)։

1814 ՎԱՆԾՈՅ Ժածկախոսությունը («Ծընճրդկան», «Կրոններեն»)։—1897, № 2—3, էջ 409, (Ջանազան լուրեր)։

1815 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հ. [Նամակ խմբագրին «Լեզվական գրույցներ»-ի առթիվ]։—1897, № 5, էջ 719—720։

Նամակի հեղինակը լրացուցիչ դիտողություններ է արել աշխարհաբարի անցյալ կատարյալի տարատեսակ գործածությունների մասին, որ կազմում է Արասխանյանի 1-ին զրույցի նյութը: Տես № 1812 նկարագրությունը:

1816 ՎԱՆՅՅԱՆ Գր. Հայերենի նվագայնությունը (Կարգացված Բեռլինի հայ ուսանողների ժողովում, 1896 թ. և Հայդելբերգի հայ ուսանողական համագումարում, 1897 թ. ապրիլի 10-ին):—1897, № 6, էջ 829—847:

1817 ՀՈՎԱՆՅԱՆ Ղևոնդ: Հետազոտությունք նախնայաց ռամկորենի վրա Գրեց Հ. Ղևոնդ: Մասնակ. Վիեննա, 1897:

Իրախոսություն: Վանցյան Գր.—1897, № 6, էջ 870—872:

1818 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Լ. Խոսք այնպես, ինչպես գրում եք:—1898, № 4, էջ 403—406, № 5, էջ 595—600, № 6, էջ 759—762:

Հեղինակն առաջ է քաշել գավառաբարբառների դեմ անխնա պայքար մղելու հարցը: Միասնական կուռ գրական լեզվի ստեղծման մեջ է տեսնում հայ գրականության դարգացման ապագան ու արևելահայ-արևմտահայ լեզուների մերձեցման երաշխիքը:

1819 ԽՈՍԵԲ ԱՅՆՊԵՍ, ինչպես գրում եք, հոգվածի արձագանքները գավառներում:—1898, № 5, էջ 732: (Զանազան լուրեր):

1820 ԱՆՎԱՆԻ լեզվագետ պրոֆեսոր ֆրիդրիխ Մյուլլերի մահը:—1898, № 5, էջ 753: (Զանազան լուրեր):

1821 ԱՋ ՈՒ ԶԱԽ. [«Տարազ»-ը Շանթի «Վերժին» վեպի և գրաբար, արևելահայ ու արևմտահայ գրական լեզուների մասին]:—1898, № 6, էջ 889—891: Ստորագր.՝ Մոտա:

1822 ԱՋ ՈՒ ԶԱԽ. [Արևելահայ ու արևմտահայ լեզուների ոչ սերտ զործակցության մասին]:—1898, № 6, էջ 891: Ստորագր.՝ Մոտա:

«Երկվորյակ լեզուներ, որ կարծես իրարու քնն ըրած են, իրարմի չեն օգտվիր, իրենք իրենց առանձին կգարգանան...»—գրել է հեղինակը: Տողատակում ներկայացված խմբագրության ծանոթությունը հերքում է հեղինակի նմանօրինակ մտայնությունը:

1823 ԱՋ ՈՒ ԶԱԽ. [Հայոց լեզվի ճոխացման գրավականը արևելահայ ու արևմտահայ մամու-

լի ու գրականության սերտ համագործակցության մեջ է]:—1898, № 6, էջ 892—893: Ստորագր.՝ Մոտա:

1824 [«ՄՈՒԴՆ»-ում գետնիցված «խոսք այնպես, ինչպես գրում եք» հոգվածի տպագրության անհրաժեշտության մասին]:—1898, № 9, էջ 1303—1304: (Զանազան լուրեր):

1825 ՎԱՆՅՅԱՆ Գր. Հայերեն գերանունների սեռը (նվեր «ՄՈՒԴՆ»-ի տասնամյակին):—1898, № 10, էջ 1507—1514:

1826 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլը [Մի քանի հայ պարբերականների ուղղադրության մասին («Մասիս», «Անահիտ», «Բաղմավիպ», «Հանդես ամսօրյա», «Բյուրակն»)]:—1898, № 12, էջ 1794—1796: (Զանազան լուրեր):

1827 ՎԱՆՅՅԱՆ Գր. Հայերենը մշակելու նյութեր (Կարգացած Բեռլինի հայ ուսանողական ժողովում, 1897 թ.):—1899, № 2—3, էջ 278—281:

Նյութը նվիրված է հայերեն լեզվի այն բառամասնիկներին, որոնցով ղոչկաններ ու ածականներ են կազմվում (Համոզեցուցիչ-համոզիչ, խոռվեցուցիչ-խոռվիչ-խոռվարար, սխախեցուցիչ-սխախիչ և այլն):

1828 [«ՏԱՐԱԶ»-ում տպագրված Հարություն Թումանյանի «Նորամուծություն հայոց այբուրենի մեջ» հոգվածի մասին]:—1899, № 2—3, էջ 356—359: (Զանազան լուրեր):

Խնդիրը վերաբերում է հոգվածագրի «Մուրճ»-ի խմբագրությանը ուղղված նամակին, որտեղ հեղինակը ողջունում է նրանց հայերեն լեզվի տպագրական տառերի մեջ կատարած խելամիտ փոփոխությունների առթիվ:

1829 ՎԱՆՅՅԱՆ Գր. «Նա և այն» գերանունների կիրառությունը:—1899, № 4—5, էջ 436—438:

1830 ՎԱՆՅՅԱՆ Գր. Նյութեր հայերենի մշակության համար (Մի պատասխան պարոն Ս. Մ.-ին):—1899, № 6, էջ 614—618:

Հեղինակը պատասխանել է հայերեն լեզվի գերանունների մասին իր գրած ուսումնասիրության մասին 1899 թ. «Արարատ»-ի № 1-ում տպագրված զրախոսականի հեղինակ Ստ. Մալխասյանցին:

1831 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Ս. Ազուլեցոց բարրադր: (Զուկերի լեզուն): Լեզվաբանական հետազոտություն: Մոսկվա, 1883:

Գրախոսություն:—1899, № 9, էջ 1071—1078: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

1832 ՎԱՆՑՅԱՆ Գր. Իմ քննադատներին:—1899, № 9, էջ 1107—1111:

«—Այս սարի հունվարին.—գրել է հեղինակը.—ես մի անտիպ գործ էի ներկայացրել Պոլիս Իգմիրյան մրցանակին «Հայերեն ուսումնասիրություններ» վերնագրով: Իս հանձնված է եղել վերապատվիկի Մենեիշյանի քննությանը, որ իր եզրակացությունները նորիս տպագրել է «Սուրհանդակ»-ի մեջ: Այդ քննությունը, ահա հիմք առնելով «Մշակ»-ը ներկա տարվա № 168-ում մի հայհոյալից պարսավ կարգաց մեր հասցեին: Խտացնելով հայր Մենեիշյանի քննության ամենասուր և ամենակծու կետերը, այդ լրագիրը համեստության և շտիք ճանաչելու մի հիանալի դաս է տալիս մեզ... «Մշակ» լրագիրն է այդ դասը սովորող: Ներկա հոդվածը ուղղված է Մենեիշյանի քննությանն ու «Մշակ»-ին:

1833 ՎԱՆՑՅԱՆ Գր. Բաց նամակ «Մշակ»-ի խմբագրության:—1899, № 10, էջ 1253—1255:

Նամակը վերաբերում է հեղինակի «Հայերեն ուսումնասիրություններ» անտիպ աշխատությանը: Մանրամասնությունները տե՛ս նախորդ նկարագրության մեջ:

1834 ՎԱՆՑՅԱՆ Գր. Հնչմունք և գիր: (Նյութեր հայերենի մշակության համար):—1899, № 11—12, էջ 1424—1430:

1835 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Արարատ»-ի 1900 թ. դեկտեմբերյան համարում լույս տեսած Հ. Աճառյանի Ղարադղի բարբառին նվիրված հոդվածի]:—1901, № 1, էջ 284:

1836 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն Hayknoe obozreniye-ի 1900 թվականի դեկտեմբերյան համարում լույս տեսած «Մաքս Սյուլլեր» հոդվածի]:—1901, № 1, էջ 287:

1837 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Գնահատված է «Բազմավեպ»-ի 1901 թ. փե-

տրրվարյան համարում տեղ գտած հ. Ղ. Հովնանյանի «Հետազոտությունը նախնայաց ուսմանը ներկա» հոդվածը]:—1901, № 2, էջ 313—314:

1838 ՄՍԵՐՅԱՆ Լ. Этюды по армянской диалектологии. Часть 2-я, выпуск 1-й. I. Сравнительная морфология мушского диалекта в связи с морфологией габара и среднеармянского. Москва. 1901.

Գրախոսություն: Ստ. Մալխասյան:—1901, № 5, էջ 250—256:

1839 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Հանդես Ամսօրյա»-ի սեպտեմբերյան համարի Տեղեկանում ենք, որ վիճենայում հանդիսավորությամբ նշվել է Մխիթարյան միաբանության 200-ամյակը, այդ առթիվ հրատարակելու են հայր Սպինյանի «Ուսումնական հայ լեզվի» խորագրով աշխատությունը]:—1901, № 11, էջ 261:

1840 «ՄԵՍԻՍ» Մաշտոց: [Կենսագրություններ]: Հեղինակ Խ. Բ.: Ակթսանդրապոլ, 1901:

Գրախոսություն:—1902, № 1, էջ 138—140: Ստորագր.՝ Լ.:

1841 «Սահակ Պարթև»: [Կենսագրություններ]: Կազմեց Խ. Բ.: Պետերբուրգ, 1902:

Գրախոսություն:—1902, № 4, էջ 176—178: Ստորագր.՝ Լ.:

1842 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Հանդես հայագիտության» 2-րդ տետրում տեղ գտած ֆինկի «Հավաքական ձեռագիր» և Հ. Աճառյանի Վանի բարբառի Նշյունաբանությանը նվիրված ուսումնասիրությունների]:—1902, № 4, էջ 231:

1843 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Արարատ» ամսագրի 1902 թ. մարտ-ապրիլյան համարի լեզվագիտական ու պատմական բնույթի հոդվածների]:—1902, № 6, էջ 235—236:

1844 ԱՐՄԵՆ արքեպիսկոպոս Այստրեյան: [Մահախոսական]:—1902, № 7, էջ 246—247:

1845 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Անահիտ» հանդեսի 1902 թ. մայիսյան համարում զետեղված Արշակ Չոպանյանի

«Արդի հայերենը» հոգվածի]։—1902, № 7, էջ 249—251;

✓ 1846 ՎԱՃԱՐՅԱՆ ճեմարանի խորհուրդը Դանիել-Գաբրիել Քանանյանի մրցանակաբաշխություն է հայտարարել հետևյալ թեմայով գրվող գործերի համար. Ա. «Հայոց այրուրենքը և ս. Մաշտոցի վարքը»։ Բ. «Իրանական տարրը հայոց լեզվի մեջ»]։—1903, № 8, էջ 232 (Հայտարարություններ)։

1847 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ծանուցում Հովսեփ Իգմիրյանց զրական հանձնաժողովու։—1904, № 1, էջ 239;

«Առաջիկա 1905 թ. մրցանակի համար որոշված նյութն է. Արդի հայերենի բառարանի համար յախապատրաստական նյութերու հավաքածու կազմել, յուրաքանչյուր բառի հանդեպ բառարանական սովորության տեղեկություններով և մասնավանդ ծագման և կիրառության մասին բացատրություններով։ Հանձնաժողովը նկատի առնելով նյութի քննարկականությունը՝ որոշեց ևս իսկ ներքի բաժանել և յուրաքանչյուրի մասին համար մրցանակի բաժին հատկացնել, իրենք բաժիններն են.

Ա. Նոր շինված կամ ճշտված և նոր առում ստացած և հին հայերեն իտրապոտ բառեր և ոճեր.

Բ. Արեմսյան զավառարարառներու բառեր և ոճեր.

Գ. Արեւելյան զավառարարառներու բառեր և ոճեր. »։

Այս թեմաների շուրջը հեղինակված աշխատությունները պետք է ուղարկվեն Պոլսի Պատրիարքարան մինչև 1905 թ. փետրվարի վերջը։

1848 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1904 թ. մայիսյան համարում տպագրված հայերենագետ սյրոֆեսոր Պետերսենի «Հին հայերեն լեզվի շեշտը» գրվածքի, Հեղինակը առաջին օտարազգի հայագետն է, որ նյութը շարադրել է արևմտահայերենով]։—1904, № 6, էջ 181։

1849 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Առողջապահիկ թերթ»-ի 1905 թ. հոկտեմբերյան համարում յույս տեսած զպրոցական առողջապահության վերաբերյալ հոգվածի]։

Ուշագրության արժանի է տողատակում տպագրված խմբագրության ծանոթագրությունը, որ վերաբերում է հայոց լեզվի ուղղագրությանը]։—1905, № 10, էջ 182—183։

1850 ԱՔԵՂՅԱՆ Մ. Աշխարհարարի քերականություն։ Դասագիրք ստորին դասարանների համար։ Վաղարշապատ, 1906։

Դրախոսություն։—1906, № 8, էջ 108։
Ստորագր.՝ Նա։

«Վերջացնելով մեր նկատողությունները, հանձնարարում ենք մեր բոլոր զպրոցներում մտցնել այս դասագիրքը, որ ավելի համապատասխանում է ժամանակակից դիտական պահանջներին»։—Կրթականցում է դրախոսը։

1851 ՎԱՅՅՅԱՆ Գր. Պատմական քերականություն արևելյան հայոց լեզվի Թիֆլիս, 1906։

Դրախոսություն։—1906, № 9, էջ 156—157։
Ստորագր.՝ Նա։

«Մեր այն ուսուցիչները, որոնք ուղում են հայոց քերականություն ավանդելիս ունենալ պատմական-փիլիսոփայական որոշ նախապատրաստություն մեր նոր լեզվի մասին-մեծ օգուտ կստանան պարոն Գր. Վանցյանի այս աշխատությունից»։—գրել է զրախոսողը։

Տե՛ս նաև՝ №№ 1956, 2001, 2212, 2216, 2237, 2278, 2301, 5725 նկարագրությունները։

ՀԱՅ ԲԱՍՄԱԿԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1852 ՎԱՍԻՍԻ Է. ՏԵՍԵԼ Հ. Ավետիքյանի և Վ. Կոլլավյանի «Կերմաներեն-հայերեն լիակատար բառագիրք»-ը Մանոթացում է գրքի բովանդակությանն ու ձևը բերման պայմաններին]։—1889, № 2, էջ 379 (Հայտարարություններ)։

1853 ՄԱԼԽԱՍՅԱՆ Սա. Նամակ խմբագրին [Հեղինակը խնդրել է նամակը գիտեղել «Մուրճ»-ում, որպես պատասխան Ստեփան Լիսիցյանի այն հոգվածի, որ տպագրվել է «Տարազ» շարաթաթերի № 34—37-ում, հոսքը Կ. Յաղոբյանի «Հայրուսերեն» բառարանի կազմման աշխատանքում Ստեփան Մալխասյանի մասնակցության մասին է]։—1891, № 10, էջ 1258—1260։

1854 ՅԱՂՈՒԲՅԱՆ Կ. Հայերեն-ռուսերեն բառարան։ Թիֆլիս, 1891։

1. Գրախոսություն: Սարգսյան Սարգիս—1892, № 2, էջ 289—303, № 3, էջ 453—469, № 4, էջ 619—633:

Գրախոսականի տողատակում տպագրված բացատրությունը ինքնին բնութագրում է Կարապետ Յաղոբյանի կազմած հայ-ռուսերեն բառարանը: Այնտեղ ասված է. «Պարսն Յաղոբյանի հենց առաջաբանը կարգալու համար մի բանի անգամ իր բառարանը թողած պիտի դիմենք ուրիշ բառարանների և քերականություններին»:

2. Գրախոսություն: Զեյհնակի Ստ.—1898, № 7—8, էջ 1122—1130, № 9, էջ 1275—1282:

«...Մենք պատշաճ համարեցինք, հեղինակին օգնելու համար, բերել այստեղ սխալ թարգմանված բառերի մի ցուցակ, որքան մեզ հաջողվել է այդ նկատելի, և ուղղել ինչպես մենք ինքներս հասկանում ենք, շոշափելով այն ահագին քանակությամբ զգալի թերությունները, որոնք ցույց են տրված հանգուցյալ Սարգիս Սարգսյանի ընդարձակ քննադատության մեջ».—զրել է զրախոսողը [Վերջինիս մասին տես՝ 1122 էջի տողատակի ծանոթագրությունը]:

1855 ՀՈՒՍԻՆՅԱՆ Գ. Նոր բառագիրք պատկերազարդ ֆրանսահայ. Հատոր 1-ին Ա—Պ. Փարիզ, 1900:

Գրախոսություն: Մալխասյան Ստ.—1901, № 1, էջ 204—213:

1856 [ԲԱՑՎԱՆ է Հարություն Դադրաշյանի կազմած «Полный русско-армянский словарь»-ի բաժանորդագրությունը]—1901, № 11, էջ 267: (Հայտարարություններ):

1856 ԱՐԴԻ ՀԱՅԵՐԵՆԻ բառարանի հարցը (Պոլսի թերթերից)։—1902 թ. № 6, էջ 212—214: (Արտաքին տեսություն):

Նյութը վերաբերում է Իզմիրյան զրական հանձնաժողովի այն որոշմանը, որով ցանկացել են նույնատեղ արդի հայերենի բառարանի ստեղծմանը: Ներկայացված է հանձնաժողովի կազմը:

1858 ԴԱՂԲԱՇՅԱՆ Հ. «Полный русско-армянский словарь: Պրակ 1-ին և 2-րդ: Քիֆլիս, 1902:

Գրախոսություն: Մալխասյան Ստ.—1902, № 9, էջ 190—206:

Հանդամանորեն վեր են հանված բառարանի բարեմասնություններն ու բացասական կողմերը: Գրախոսողի կարծիքով Դադրաշյանի բառարանը ավելի կատարյալ է, քան մինչ այդ հրապարակված Նրիցփոխյանի և Աբիս. Հովհաննիսյանի բառարանները: Բառարանին վերաբերող նկատողությունները հեղինակը բաժանել է հետևյալ կետերի. Թերություններ առանձին բառերի մեջ (տառասխալներ): Անհարգատև և սխալ ձևեր: Օտարոտի և անհասկանալի բառեր: Դուրսհանություն, Օտարաբանություն: Անհաջող բառեր և բացատրություններ: Թարգմանական բառերի կուտակություն: Անճիշտ, անորոշ բացատրություն: լեզվաբանական տեսակետից: Շփոթություն հոմանիշ բառերի նշանակության: Թարգմանական խոշոր սխալներ:

1859 ԴԱՂԲԱՇՅԱՆ Հ. Նամակ խմբագրության: Պատասխան իմ քննադատին։—1902, № 10, էջ 224—234:

Հնդգիմախոսում է իր «Полный русско-армянский словарь»-ի քննադատ Ստ. Մալխասյանին: [Տես նախորդ նկարագրությունը]:

1860 ՄԱՀԱՍՅԱՆ Ստ. Պ. Դադրաշյանի պատասխանի առթիվ։—1903, № 1, էջ 159—175:

Պատասխանում է Հ. Դադրաշյանի այն առարկություններին, որ վերջինս արել էր «Ռուս-հայերեն բառարան»-ի կապակցությամբ «Մուրճ»-ի խմբագրությանն ուղղած նամակում: [Տես՝ նախորդ նկարագրությունը]:

1861 [ՀՈՒՅՍ ՏԵՍԱՎ Տիգրան Նավասարդյանի «Բառագիրք արարատյան բարբառի» աշխատությունը]։—1903, № 8, էջ 230: (Հայտարարություններ):

1862 [ԶԱՀԱԶԱՆ տեղեկություններ Հ. Դադրաշյանի «Ռուս-հայերեն և հայ-ռուսերեն բառարանի» լույս տեսնելու մասին]։—1904, № 1, էջ 238, № 10, էջ 176, № 11, էջ 204, 1905, № 9, էջ 191:

ԻՌԻՍԱՑ ԼԵՂՎԻ ՈՒ ԲԱՆԱԴԱՆԱԿՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

1863 ЗЕЛИНСКИЙ С. П. Объяснительный словарь татарских, грузинских и армянских слов вошедших в «Материалы для изу-

чения экономического быта госуд. крестьян Закавказского края», Тифлис, 1889.

Դրախոսություն.—1890, № 6, էջ 887—889; Ստորագր.՝ Ա. Քլ.:

Գրախոսողը բառարանի հրատարակությունը համարել է խրատասանների արժանի գործ, որտեղ նշված լեզուներին առնթեր տեղ են գտել հայկական թվով 300 բառեր միայն: Առաջարկում է դրա օրինակով հետադադրում կազմել լիարժեք մի բառարան:

1864 [«ВЕСТНИК ЕВРОПЫ» ամսագրի № 5-ում տպագրված Պրապինի հոդվածը Ա. Բուդիլովիչի «Общеславянский язык в ряду других общих языков древней и новой Европы, Варшава, 1892. զրքի մասին».—1892, № 7—8, էջ 1188—1189; Ստորագր.՝ Ֆ. (Բըղթակցություններ Թուսաստանից):

1865 [ՈՒՍՏԱՍՏԱՆԻ Գիտությունների Ակադեմիայի հրատարակած «Թուսաց լեզվի բառարան»-ի 1-ին մասի շուրջը].—1892, № 7—8, էջ 1190; Ստորագր.՝ Ֆ. (Բըղթակցություններ Թուսաստանից):

1866 ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ Ակադեմիայի փոխնախագահ Յակով Կարլովիչ Գրոտի մահը.—1893, № 5, էջ 849—850; (Զանազան լուրեր):

1867 ՈՒՍՏԱՍՏԱՆԻ լեզվագետ Յակով Գրոտի մահը.—1893, № 6, էջ 1003—1004; Ստորագր.՝ Ս. Թ. (Թուսաստանից):

1868 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ նորարաց «Թոսիս» թերթի և պետական լեզվի հարցի մասին].—1899, № 4—5, էջ 547—548; (Զանազան լուրեր):

1869 [Продолжается подписка на новое издание Толкового словаря живого великорусского языка Владимира Далья].—1904, № 5, էջ 210. Նույնը՝ № 6, էջ 184; 1905, № 5, էջ 248, № 6, էջ 191, № 7, էջ 165, № 8, էջ 175; (Հայտարարություններ):

1870 [Вышел 1-й том «Толкового словаря Владимира Далья»].—1904, № 7, էջ 176; (Հայտարարություններ):

1871 [Вышел 11-й 11-й выпуск 2-го тома «Толкового словаря» Владимира Далья].—1904, № 9, էջ 147. Նույնը՝ № 10, էջ 176; (Հայտարարություններ):

ՎՐԱՑ ԼԵՂՎԻ ՈՒ ԲԱՌԱՐԱՆԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

1872 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Գրական լեզվի հարցը.—1901, № 6, էջ 240—242; (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Հոդվածում առաջ է քաշված ժամանակակից վրացական մամուլին հետաքրքրող հարցերից մեկը՝ վրաց դրական լեզուն մաքրելու ու պարզանելու խնդիրը:

1873 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Մի նոր բառարան կազմելու նախապատրաստությունների շուրջը].—1904, № 2, էջ 167—169; (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Սանրամասնություններ է հաղորդում վրացոտական բառարան կազմելու համար տարվող աշխատանքների մասին:

1874 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրացերեն լեզվով մի ընդարձակ բառարան կազմելու մասին].—1904, № 8, էջ 66; (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

ՆՅՈՒԹԵՐ ՄԻՋԱՅԿԱՅԻՆ ՈՒ ԱՅԼ

ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԼԵՂՈՒՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

1875 ԲԻՐՏ Թ., Կրուպուս 0. և ուրիշների մասնակցությամբ Ընդարձակ բառարան հունական և հոմեական դիցաբանության (միֆոլոգիայի): Բազմաթիվ նկարներով: Տետր 1—3; [Գերմ. լ.]. Լայպցիգ, 1887—88:

Դրախոսություն.—1889, № 10, էջ 1626 1627; [Գրախոսը չի նշված]:

1876 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Պատասխանում է Գրիգոր Ածրունու այն հարցին, թե արդյո՞ք ուսուրեն, ֆրանսերեն, գերմաներեն լեզուներում կա քաղաքացիական պսակ՝ արտահայտությունը].—1891, № 9, էջ 1119—1120:

1877 ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ուղղադրությունը.—1894, № 9, էջ 1330—1332; Ստորագր.՝ Վ. Ա.:

Ֆրանսիական Ակադեմիայի կազմած հատուկ հանձնաժողովը իր տեղեկագրում՝ նախագահ Կրևարի ղեկավարությամբ բացատրում է այն բոլոր բարեփոխումները, որ ենթադրվել է ներմուծել ֆրանսերեն լեզվի ուղղադրության մեջ, նյութը քաղված է «Հայրենիք»-ից, Վ. Ա. ստորագրությամբ:

1878 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն հեղինակը կանգ է առել «Русская мысль» հանդեսի 1902 թ. փետրվարյան համա-

րում տեղ գտած «Միջազգային լեզու» հոդվածի վրա: Այդ առիթով տեսության մեջ համառոտակի ներկայացված է հարցի առաջացման ու նրա զարգացման ընթացքը, այն առաջարկությունները, որ արվել են աշխարհի ամենատարբեր գիտնականների կողմից]—1903, № 3, էջ 221—223:

1879 էԼՄԱՍՅԱՆ Տ. Միջազգային լեզու—1906, № 10, էջ 129—133:

Հեղինակը պաշտպանում է ընդհանուր, միջազգային լեզու ստեղծելու անհրաժեշտության հարցը, որ ժամանակին առաջ է քաշվել աշխարհի շատ լեզվաբանների կողմից: Լրած խորհրդածություններն է, որ կազմում է ներկա հոդվածի բովանդակությունը:

Տես նաև №№ 1597, 5729 նկարագրություններ:

IV. ԱՐՎԵՍՏ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՐՅԵՐ

Թ Ա Տ Ր Ո Ն

ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԿԱՐՋՈՒԹՅՈՒՆ-ՔԱՆԴԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԿԻՐԱՌԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏՆԵՐ

ԿՐԿԵՍԱՅԻՆ ԱՐՎԵՍՏ

Բնդհանուր հարցեր

1880 ՇԱՂԼԵՐ ԱՐԱՍՄԱՆ Մարդու ծագման պատմությունը, ընդհանուր մարդկայինը, նրա էությունը և հոգևորը զարգացումը, կամ «ծագումն» լեզվի, բարոյականության և արվեստի: Լայպցիգ, 1888, գերմ. լ.:

Գրախոսություն: 1889, № 10, էջ 1619—1620:

Գրախոսված աշխատասիրության մեջ շոշափված են իմացության, բարոյականության ու արվեստի հետ առնչվող հարցերը:

Գրախոսի կարծիքով նկատելի է Հեգելի փիլիսոփայության խոր ազդեցությունը, միանգամայն հաջողված է համարել զրբի զեղարվեստին վերաբերող հատվածը:

1881 ՀիդոլիՏ Տենի մահը. (մարտի 5-ին):—1893, № 2, էջ 343: (Ձանաղան լուրեր):

1882 «ՄՇԱԿԻ» գեղարվեստագետը:—1895, № 6, էջ 900: (Ձանաղան լուրեր):

Իրարամերժ, հակասական մտքեր պարունակող «Տենդենցիան գեղարվեստի մեջ» հոդվածի մասին է, որ տպագրվել է «Մշակում» (Հեղինակի անունը չի նշված):

1883 ԱՐԱՍՄԱՆՅԱՆ Ա. Ինչ է արվեստը ըստ Տոլստոյի /Сочинение графа Л. Н. Толстого, часть 15. «Что такое искусство». Москва, 1898:—1898, № 7—8, էջ 1105—1121:

Հոդվածում հեղինակը հանգամանորեն վերլուծել է ողու մեծ մտածողի զեղադիտական հայացքները, ցույց տվել նրանց հեղափոխական բնույթը, ընդգծելով, որ Տոլստոյը արվեստը սերտ կերպով կապել է մարդու և մարդկության բարոյության խնդիրների հետ:

1884 ՀԱՄԱԽԱՆՍ տեսություն գեղարվեստի զարգացման սկզբնական և նորագույն շրջանները:—1905, № 4, էջ 193—208, № 6, էջ 155—164, № 7, էջ 118—127, № 9, էջ 134—144, 1906, № 11—12, էջ 43—53: Ստորագր.՝ Լ. Ալեանաբ: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ընդհանուր գծերով ընթերցողին է ներկայացված ամենատարբեր երկրներում ծնունդ առած գեղարվեստական զարուց-ուղղությունների (նկարչություն, բանդակագործություն, ճարտարապետություն) համառոտ ուրվագիծը. նրանց առաջաման, փոխազդեցությունների ու զարգացման պատմությունը: Հեղինակի բերած օրինակները հիմնականում վերաբերում են ասորական, եգիպտական, հունական ու հռոմեական, ֆլամանդական, անգլիական ու ֆրանսիական, ինչպես նաև գերմանական, իսպանական և մասամբ մահմեդական աշխարհի արվեստներին:

ԹԱՏՐՈՆ

Հոդվածներ հայ րատերական կյանքի ու բեմական արվեստի գործիչների մասին. րատերախոսություններ

1885 [ՀԱՅ ԹԱՏԵՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ զարգացման մասին]:—1889, № 6, էջ 952—958: Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տեսություն):

Հոդվածագիրը ֆրանսիական ժամանակակից թատերագրության օրինակով հայ թատերագրության զարգացումը տեսնում է վիպագրության մեջ: Օրինակ է բերում Ժորժ Օնեի դրամաները, որոնք գրվել են համանուն վեպերի հենքի վրա: («Դարբնոցի պետը», «Սերժ Պանին»): Դրանցից առաջինը թարգմանաբար ներկայացվել է Թիֆլիսի սիրողների խմբի կողմից: Հեղինակը դրվա-

տում է գլխավոր դերակատարներ Վահան Մամիկոնյանին ու էլիզա Նազարբեգյանին: Արժեքավորում է սիրող դրամատիկական խմբի ներկայացումները՝ համարելով զրանք ապագա հայ մըշտական բեմի հուսալի դպրոց: Ռուսահայերի մեջ անվանի դերասանուհիների պակասը հեղինակը բացատրում է կնոջ կրթության նկատմամբ հասարակության ունեցած ոչ պատշաճ ուշադրությանը:

1886 ԱՄՍՎԱ քրոնիկ.—1889, № 10, էջ 1634—1639: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Տեսությունը նվիրված է ժամանակակից հայ թատերական կյանքի ամենատարբեր խնդիրներին: Հեղինակը առաջ է քաշել հայ մնայուն բեմի անհրաժեշտության խնդիրը, դրա հետ կապված պոլսահայ դերասանների բացասական վերաբերմունքի հարցերը: Հիշատակված են Գ. Զրմըշկյանի, Պ. Աղամյանի, Մնակյանի, Գարագաշյանների, Աստղիկի, Սիրանուշի ու Հրաչյայի անունները:

1887 [«ԱՄՈՒՍԻՆՆԵՐ» պիեսի բեմադրության մասին].—1890, № 2, էջ 285—294: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Տեսությունը նվիրված է Գ. Սունդուկյանի «Ամուսիններ» պիեսի բեմադրությանը: Դրամատիկական գործի բովանդակությանն առնթեր ներկայացված են հեղինակի խորհրդածությունները ամուսնության ու ամուսնալուծության խնդիրների մասին: Գնահատված են դրամայի դերակատարներ՝ օր. Նազարբեգյանի, Քալանթարյանի, տիկիներ՝ Ավթանդիլյանի ու Խոսրովյանի, Մամիկոնյանի, Մանդինյանի ու Տիգրանյանի խաղը:

1888 «ՎԱՐԺՈՒՂԻ» Կոմեդիա երեք արարվածով. Գևորգ Զմշկյանի.—1890, № 4, էջ 614—619: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Տեսության հեղինակը խոսել է «Վարժուհի» կատակերգության առաջին բեմադրության մասին: Արված են մի շարք լուրջ դիտողություններ. առաջարկել է այն վերանայել ու հնթարկել որոշակի փոփոխություններ:

1889 [ԹԻՖԼԻՍԻ սիրողների խմբի ներկայացումները].—1890, № 12, էջ 1755—1756: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Տեսությունը նվիրված է Թիֆլիսի թատերասերների խմբի տված ներկայացումներին. (տի-

կիններ Քալանթարյան, Ավթանդիլյան, պարոններ Մանդինյան, Ալավերդյան): Հեղինակը սիրողների ներկա խումբը համարում է ապագա հայ թատրոնի հիմքը:

1890 [ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԻ զարգացման հեռանկարները].—1891, № 1, էջ 121—123: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը հայ բեմի զարգացման կարևորագույն ազդակներից մեկը համարելով թատերասեր դերասանների (սիրողական) ներկայացումները, առաջ է քաշում «թատերական կոմիտե» ստեղծելու անհրաժեշտությունը:

1891 [ՍԱՐԴՈՒԻ «Փայլուն բզեզ» և «Ռուզան» պիեսների բեմադրության մասին].—1891, № 1, էջ 123—126: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Վերլուծելով Մուրացանի «Ռուզան»-ը, տեսության հեղինակը այն համարել է թույլ, «անճոռնի բարոյախոսության» օրինակ, նույնիսկ առաջարկել է այն հանել խաղացանկից: Մի բանի դրվատանքի արտահայտություններ կան դերասանուհի տիկին Շահ-Մելիքյանի ու դերասան Տեր-Պետրոսյանի (Օրդուբայյան) մասին:

1892 ԳԵՐԱՍԱՆ Պետրոսյան.—«Վարժուհի» —Աղամյանի օգտին ցույցեր.—Հետգրություն.—1891, № 2, էջ 266—269: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Տեսության առաջին մասը նվիրված է դերասան Պետրոսյանին: Հիացմունքով է խոսվում նրա Ուրիել Ակոստայի դերակատարման մասին: Տեղեկանում ենք, որ Պետրոսյանը հաջողություն է ունեցել նաև Շիլլերի «Ավագակներ»-ում (Կարլ Մոոր): Տեսության մեջ խոսում է նաև Գ. Զմրշկյանի «Վարժուհի» դործի մասին, համարելով այն թատերաշրջանի լավագույն բեմադրություններից մեկը: Պոլսում հիվանդ Պետրոս Աղամյանին դրամական օգնություն ցույց տալու համար անում է մի շարք առաջարկություններ:

Տեսության «Հետպայություն»-ում Լուսինին մեջ է բերում «Տարազ»-ի 1890 թ. № 12 և 1891 թ. № 3-ում տպագրված իրեն ուղղված պատասխանները Մուրացանի «Ռուզան»-ի բեմադրության առթիվ, աշխատելով ընդգծել այդ երկու հոդվածների իրարամերձ, հակասական մտքերը:

1893 [ՊԵՏՐՈՍ ԱԳԱՄԻՆԻ մասին].—1891,

№ 6, էջ 793—794, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Հայտնում է մեծանուն դերասան-ողբերգակ Պետրոս Աղամյանի մահը։ Հոգվածագիրը ընդհանուր դնահատական է տալիս նրա բեմական գործունեությանը և իր միտքը վերջացնում հետևյալ բառերով. «Մեր թատրոնական գործի պատմության մեջ Աղամյանի երևալը Թիֆլիսում 1879 թ. մի նոր շրջան կազմեց, Հայկական բեմը կապվեց բարձր զեղարվեստի հետ»։

1894 ՎՐՈՒՅՐ Ա. Մ. Պետրոս Հ. Աղամյան (Մի համառոտ հայացք նորա կյանքի և գործունեության վրա)։—1891, № 9, էջ 1020—1043, № 10, էջ 1167—1279։

Հեղինակը մեծանուն վարպետի կյանքն ու գործունեությունը ներկայացրել է հետևյալ ենթավերնագրերի տակ։ Ա. Աղամյանի բնավորության զլխավոր գծերը.— Նորա կյանքը ծանոթների ու բարեկամների շրջանում.— Իր ընկերների հետ.— Մի քանի խոսք մինչև այժմ տպված նորա կենսագրությունների մասին։ Բ. Պ. Աղամյան Կ. Պոլսում.— Նոր նախիջևանում.— Կովկասում և նորա [Կովկասի] ունեցած ներգործությունը Աղամյանի խաղի նկատմամբ.— Աղամյանը Ռուսաստանում.— Վերջին այցելությունի Պոլիս և Զմյուռնիա.— Հիվանդություն և վերջին օրեր։ Դ. Աղամյանի հայացքը դերասանական արվեստի մասին.— Յուր զլխավոր դերերը.— Ի՞նչ արեց Աղամյան հայ բեմի համար.— Աղամյան իրր բանաստեղծ և նկարիչ.— Ի՞նչ էր սիրում Աղամյան—Մեր մասնավոր կարծիքը նորա մասին ընդհանրապես։

1895 ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ։—1891, № 9, էջ 1100—1105, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Տեսությունը նվիրված է 1891 թ. մայիսի 31-ին Թիֆլիսում գումարված թատերասերների ժողովին։ Ընտրվել է հինգ հոգուց բաղկացած մի հանձնախումբ, որի գործունեության առաջին բայերը եղել են բավականին արդյունավետ։ Հոգվածում շոշափված է նաև հայ թատրոնի խաղացանկի խնդիրը։ Այնուհետև հեղինակը իր մասնավոր տպավորություններն է հաղորդում Սիրանույշի դերակատարման մասին Ալ. Դյումայի «Փանկիապարզ տիկինը» ստեղծագործության մեջ

(Մարգարիտ)։ Եզրակացնում է, որ անցյալի համեմատությամբ հայ թատրոնի ներկան, ավելի քան, հուսալի է։

1896 ՀԱՅԿԱԿԱՆ թատրոն։—1891, № 10, էջ 1245, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Հոգվածագիրը թվարկել է այն դրամատիկական գործերը, որ կազմել են հայ թատրոնի խաղացանկը (Նևվեծին՝ «Երկրորդ երիտասարդություն», Կամուլետի՝ «Քույր Թերեզա», [Պրիսպարուի և էռնես Սյուի] «Փարիզի աղբատներ» Շեքսպիրի «Մի կնոջ սանձահարում»)։ Վերլուծված է «Երկրորդ երիտասարդություն»-ը Դր. վատանքի խոսքեր ևն ասված Սիրանույշի և երիտասարդ դերասան Արևյանի դերակատարումների մասին։ Համառոտակի ներկայացված է նաև Շեքսպիրի «Մի կնոջ սանձահարում» կատակերգության բովանդակությունը։

1897 [ՀԱՅԿԱԿԱՆ թատրոն]։—1891, № 11, էջ 1409—1411, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Հեղինակին զբաղեցրել է հայկական թատրոնի ֆինանսական վիճակը։ Քննարկված են Սիրանույշի, օր. Վարդուհու, Թուրյանի, Արևյանի դերակատարումները։ Նպաստավոր կարծիք է հայտնում Բյուրնսոնի «Սնանկություն» դրամայի բեմադրության մասին։

1898 ՀԱՅԿԱԿԱՆ թատրոն։ «Իշխանուհի»։ դրամա չորս գործողությամբ։ Հեղինակություն Շիրվանզադեի։—1891, № 12, էջ 1596—1604, Ստորագր.՝ Լուսինի։

Քննարկված է Շիրվանզադեի «Իշխանուհի»-ն։ Հեղինակի կարծիքը նպաստավոր չէ, այն փորձել է ապացուցել գործի հանգամանալից վերլուծությամբ։ Հոգվածի հետգրության մեջ բերված է հեղինակի պատասխանը Շիրվանզադեին՝ նրա «Արձագանք»-ի № 52-ում տպագրած «Իմ կրիտիկոսներին» հոգվածի առթիվ։

1899 ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅՈՑ թատրոնական ժողովրդ։—1892, № 3, էջ 482—486, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Ներկայացված է հայոց դրամատիկական ընկերության ընդհանուր ժողովի մանրամասնությունները, որի օրակարգն է եղել 1891/92 թթ. թատերաշրջանի հաշվետվությունը և 1892/93 թթ. թատերաշրջանի նախահաշվի հաստատումը։ Վեր-

ջում ներկայացված է 1891/92 թթ. թատերաշրջանի ելումուտը՝ դրամական արտահայտությամբ։
1900 [ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆՈՐ ԿՈՄԻՏԵԻ ՄԱՍԻՆ]—1892, № 5, էջ 777—778։ Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Տեսությունը նվիրված է թատերական նոր կոմիտե կազմելու կապակցությամբ առաջացած տարաձայնություններին։

1901 ԹԻՖԼԻՍԻ Թատերական կոմիտեի անկումը։—1892, № 10, էջ 1509—1513։ Ստորագր.՝ Լուսինի (Ամսվա քրոնիկ)։

Հեղինակը ելնելով թատերական կոմիտեի ծավալած գործունեությունից, նրա անկումը բնավ պատահական հրեույթ չի համարել։ Իկյ մասին գրել է.—«Թատրոնի գործի մեջ սկսեցին երևան գալ անձնական հավակնություններ, որոնք թելադրեցին մի խումբ մարդկանց իրենց նպատակին հասնելու համար անկանոնություններ թույլ տալ և մոլորեցնել հասարակությանը»։ Քննադատված է իշխան Ամատունին, որն ըստ հեղինակի կարծիքի, փաստորեն ոչ թե ղեկավարել, այլ կազմալուծել է հայ թատերական գործը Թիֆլիսում։

1902 ԽՄԲԱԿՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Մկրտիչ Նավասարդյանը, որ «Մուրճ»-ում վարել է վրաց գրականության ընտիր երկերի թարգմանությունը, խնդրել է հայտնել, որ հայոց բեմի համար թարգմանել է «Հայրենիք» դրաման, որ փոխադրված լինելով ֆրանսիական «la patrie» պիեսից՝ մեծ հաջողություն է ունեցել վրաց բեմում]։—1892, № 10, էջ 1543։

1903 ՀԱՅՈՑ Թատրոնի 35-ամյակը։—1893, № 1, էջ 186—187։ (Զանազան լուրեր)։

Մանրամասնություններ է հաղորդում հայ թատրոնի 35-ամյակի առթիվ կազմակերպված հանդիսավորությունից։

1904 ՀԱՅՈՑ Թատրոն։ [Հոգվածը նվիրված է Թիֆլիսի հայկական թատրոնի կազմակերպչական հարցերին]։—1893, № 7—8, էջ 1241—1243, Ստորագր.՝ Լուսինի։

1905 ՇՈՒՇԻ քաղաքի թատրոնի 25-ամյակը։—1893, № 7—8, էջ 1288—1289։ (Զանազան լուրեր)։

1906 ՀԱՅՈՑ Թատրոնի նոր անտերպրիսյորները։—1893, № 9, էջ 1457—1458։ (Զանազան լուրեր)։

1907 ՀԱՅՈՑ Թատրոնը Բաքվում։—1893, № 11, էջ 1786—1787։ (Զանազան լուրեր)։

1908 «ԹԱՏՐՈՆ» գրականական և թատերական հանդես, № 1, Թիֆլիս, 1893։

Իրավասություն։—1894, № 2, էջ 281—283։ Ստորագր.՝ Լ. Լ.։

Հեղինակը ընդհանուր դատողություններ է անում հայ թատերական գործի մասին. խոսում է նորաստեղծ հանդեսի պակասավոր կողմերի մասին և ներկայացնում նրա բովանդակությունը (Մոլիերո՝ «Ակապիկի արարքները», Ժորժ Օնե՝ «Դարբնոցապետը», Դ՝ Լեկուր՝ «Մյուս անդամ», Փառնակես՝ «Բանաստեղծ»)։ Հանդեսում տպագրված նյութերից նշում է Պերճ Պողչյանի «Հայոց թատրոնի սկզբնավորությունը Թիֆլիսում», Ս. Հախումյանի «Թատրոն, բեմ, լեզու», 70-ական թվականներին վախճանված դերասան Դևորգ Սիրադյանի կենսագրությունը, ֆրեյնդից բեմական պատկերներ, Գյոթիի «Կանոններ դերասանների համար» և այլ մանրապատում թատերական քրոնիկներ։

1909 ՎՐՈՒՅՐ Լ. Մ. Աղամյանի իմամակները։ (Առաջաբան)։—1894, № 7—8, էջ 1025—1028։

«Մուրճ»-ի 1891 թ. № 9—10-ում տպագրված «Պետրոս Աղամյան» խորագիրը կրող հոդվածը մի համառոտ հայացք էր միայն մեծանուն դերասանի կյանքի ու գործունեության մասին։ Մեծ արվեստագետի «հույս բոլոր խորշերը» ընթերցող հասարակության առաջ բանալու համար վրույրը անհրաժեշտ է համարել ներկայացնել նրա Լ. Ստեփանյանցին ուղղված տարբեր ժամանակներում ու ամենատարբեր առիթներով գրած նամակները, «...որոնք ոչ թե իր կիրթ ճաշակին, զգայուն հոգուն, անհուն սիրո վառ երկվակայության ինքնախոս վկաններն են, այլև մի որոշ ժամանակաշրջանի կենսագրական հիշատակարանը...»։

1910 ԱԴԱՄՅԱՆ Պետրոս (Նամակներ առ պ. Ա. Ստեփանյանց)։—1894, № 7—8, էջ 1028—1034, № 9, էջ 1256—1264, № 10, էջ 1411—1420, № 11—12, էջ 1609—1624։

1911 ԼԵՍԿԱՆՅԱՆ Լ. [Հայկական թատրոն]։—1894, № 9, էջ 1308—1309։ (Ժամանակակից տեսություն)։

Ներկայացված է հայ թատրոնի անմխիթար

վիճակը: Գործի ղեկի կանգնած մի քանի ղրա-
մատերի կասկածի տակ են դնում հայ թատրո-
նի գոյության հարցը:

1912 ՍեվՅԱՆ Հ. [Գրիգոր Արրահամյանի մա-
հրո թատրոնական խումբի Պարոնյանի «Բաղդա-
սար աղբարը»]—1894, № 9, էջ 1327—1329,
(Թատրոնի շուրջը):

Համառոտակի ներկայացված է հանդուցյալ
ղերասանի կենսագրությունն ու կարճատև բեմա-
կան գործունեությունը: Խոսում է Թիֆլիսի թա-
տերական խմբի պառակտման ու Պարոնյանի
գործի առաջիկա բեմագրության նախապատրաս-
տությունների մասին:

1913 ԴԵՐԱՍԱՆ Գրիգոր Արրահամյանի մա-
հրո:—1894, № 9, էջ 1345: (Զանազան լուրեր):

1914 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մշտական բեմի հիմնադիր-
ներից մեկի՝ Գրիգոր Իզմիրյանի մահը:—1894,
№ 10, էջ 1521—1522: (Զանազան լուրեր):

1915 ՀԱՅՈՑ ԹԱՏՐՈՆ:—[«Բաղդասար աղ-
բար»-ը և «Ավազակներ»-ը բեմադրելու մասին]:
—1895, № 1, էջ 186: (Զանազան լուրեր):

1916 ՍԵՎՅԱՆ Հ. [Հայկական թատրոն]:—
1895, № 2, էջ 320—322:

Պարզվում է, որ 1894—95 թթ. թատերաշրջանի
ղեկավար խոստացել է ապահովել մի հարուստ
վաճառական (Խ. Արզումանյան): Հանուն հայ
թատրոնի դադափարի ղերասանները կես աշխա-
տավարձով համաձայնվում են վերսկսել ներկա-
յացումները: Թղթակցության մեջ հեղինակը խո-
սում է «Օթելլո», վրացիներից թարգմանած Ա.
Յապարեյու «Խանում», Պարոնյանի «Բաղդասար
աղբար», «Ահմադյատիվ մուրացկաններ» և Ա.
Դյումայի «Քին» ու Գուցկովի «Ուրիել Ակոստա»
դրամատիկական գործերի բեմագրությունների
մասին:

1917 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Եկող տարվա թատրոնի խըն-
դիրը:—նրկայացումներ և ղերասանական ճա-
նապարհորդություններ:—Թատերասերների ներ-
կայացումների առիթով:—«НОВОСТИ» լրագրի մի
լուրը:—1895, № 3—4, էջ 550—552: (Թատրոնի
շուրջը):

1918 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Դերասան Արտաշես Սու-
բիասյանի մահը:—Կրկին թատրոնի ապագայի
խնդիրը:—Պետրոսյանի ներկայացումները՝ («Է.

Տեր-Գրիգորյանի «Թարգմանության ղեմակի
տակ», Ա. Դյումայի «Քին», Շեքսպիրի «Օթելլո»,
Գուցկովի «Ուրիել Ակոստա», «Քաղաքական
մահ»):—Թատերասերների մի ներկայացման
առիթով. (Գ. Սունդուկյանի «Գիշերվան սարը
խնդ», Պ. Գուրիևի «Փակված դռան մոտ»,
«Աշնանային երեկո»):—Հեն Մանվելյանի նոր
պիեսը՝ («Գրականական քամելլոն»):—Արևելյանի
վերադարձը:—Դերասանական ընկերություն 1895
—96 թվականների համար:—1895, № 6, էջ 876—
879: (Թատրոնի շուրջը):

Խոսելով Բաբվում անհայտության մեջ, բոլո-
րից մոռացված ղերասան Արտաշես Սուբիասյանի
մահվան մասին, հեղինակը կարևոր է համարում
հանգուցյալի «Էլիշատակարան»-ի հրատարակումը,
որն առատ նյութ կտա ու նոր լույս կսփռի 60-ա-
կան թվականների հայ թատրոնի պատմության
վրա: Այնուհետև հեղինակը մեղադրում է ղերա-
սան Պետրոսյանին այն բանի համար, որ նա
միայնակ առանց համապատասխան ղերասանա-
կան խմբի՝ ներկայացումներ է տալիս Երևանում,
Ալեքսանդրապոլում ու այլուր: Այդ մասին գրում
է. «Մենք իրավունք ունենք պահանջելու արդեն
«ղերասան» կոչումը կրող պարոններից, որ իրենց
նյութական մասին խորհելիս, բոլորովին անտես
չառնեն և չհարստահարեն ղեկավարները»:

1919 [ԱՐԱՄ Վրույրը նյութեր է հավաքում հայ
թատրոնի պատմությունը գրելու համար]:—1895,
№ 6, էջ 897: (Զանազան լուրեր):

1920 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Հայ ղերասանների նոր ըն-
կերություն:—Մեր ճանապարհորդող ղերասան-
ները:—Մի քանի խոսք ինքնուրույն կամ թարգ-
մանական պիեսների լեզվի մասին:—Դերասանա-
կան շրջանում ընտրություններ:—Նախկին ու-
սուցիչ, ղերասան Գրիգոր Մամիկոնյանի մահը:—
1895, № 8, էջ 1161—1164: (Թատրոնի շուրջը):

Հայ թատրոնի մշտնջենավորության վերջնա-
կան ձևը հեղինակն համարել է «ղերասանական
ընկերության» կազմակերպումը, որի համար մեծ
ջանքեր են թափել Սարգսյանը, Արևելյանը և
Տեր-Դավթյանը: Գործի կազմակերպման ընթաց-
քում ցավալի բացառություն է կազմել ղերասան
Պետրոսյանը: Մի քանի խոսք է ասված ղերասա-

նական այն խմբերի մասին, որոնք ելույթներ են ունեցել երկրի ամենատարբեր վայրերում: (Պետ-րոսյանը իր խմբով, օրիորդներ Վարդիթերն ու Մարի-Հրանուշը՝ Շուշում, Արելյանը՝ Ախալցխա-յում, Վրույրը՝ Սղնախում, Լազոդեխում, Զաքա-թալայում, Նուխում, Շամախում: Տիկին Զաքի-լը և Սարգսյանը՝ Պետրովսկում, Դերբենդում ու Ղուբայում: Հեղինակը պրոդերի, թարգմանիչների ու դերասանների ուշադրությունն է հրավիրում այն կարևոր հարցի վրա, որ վերաբերում է բե-մական խոսքի կուլտուրայի ու նրա անաղարտու-թյանը: Այնուհետև խոսում է դերասանական խմբում կատարված ընտրությունների մասին: Ընդհանուր ժողովում զանազաններ են ընտրվել Ա. Սարգսյանն ու Տեր-Դավթյանը, վերահսկող և ռեժիսորի օգնական Հ. Արելյանը:

1921 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Հայկական թատրոնը— 1895, № 9—10, էջ 1321—1333: (Դրամա և բե-մական զեղարվեստ):

Հոգվածը նվիրված է Թիֆլիսի նորակազմ դե-րասանական ընկերության տված մի քանի ներ-կայացումներին, որ խաղացել են 1895/96 թթ. նոր թատերաշրջանի բացման օրերին: Հոգվածա-գիրը հանգամանորեն կանգ է առել Պ. Զուբովի «Ղարաբաղի աստղագետը», Հ. Իսսևի «Դոկտոր Շտոկման», Օ. Վալերի «Ժան Բոդրի», Մանսֆել-դի «Ճարահատյալ դերասան» և Ալեքսանդրովի «Վարձու կին» պիեսների բեմադրությունների վրա: Գնահատված են նաև դերակատարումները. (Ա. Վրույր, Հ. Արելյան, Ստեփանյան, Ավետ-յան, տիկին Փառանձև, Տեր-Դավթյան, օր. Ա-խաչյան):

1922 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Հայկական թատրոնը— 1895, № 11, էջ 1518—1524: (Դրամա և բեմա-կան զեղարվեստ):

Հոգվածագիրը հանգամանորեն կանգ է առել էմին Տեր-Գրիգորյանի «Բարիգործության դիմա-կի տակ», Հեթմյանի «Սամել», Մուխրի «Ակա-մա բժիշկ», Կ. Սունդուկյանի «Օսկար Պետրովիչը դժոխքում», Հալսի «Հրեուհի» պիեսների բեմա-դրությունների վրա: Գնահատված են դերասան-ներ՝ Ստեփանյանի, Վրույրի, Արելյանի, Տեր-Դավթյանի ու տիկին Մելիքյանի դերակատա-րումները:

1923 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Հայկական թատրոնը— 1895, № 12, էջ 1687—1694: (Դրամա և բեմական զեղարվեստ):

Հոգվածում գնահատականներ է տրվում Վրույրի թարգմանած Մուխրի «Աղահը», Արով-յանի «Վերք Հայաստանի» պատմավեպի հենքի վրա Սարգսյանի հեղինակած «Ասլան բայազիտ» ու Ավետյանի թարգմանած Ա. Զևարդի «Առաջա-կություն» ողբվիլի բեմադրությունների մասնա-կից արտիստների դերակատարումներին: (Ավետ-յան, Հ. Արելյան, Ստեփանյան, Ա. Վրույր):

1924 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Հայկական թատրոնը— 1896, № 1, էջ 136—141: (Դրամա և բեմական զեղարվեստ):

Նյութը վերաբերում է Ռայարի և Վանդեմուր-գի «Փարիզի շրջմուխ տղան» և Շիլլերի «Ավա-զակներ» պիեսներին, որ խաղացվել են Թիֆլի-սի բեմում: Հոգվածում հանգամանորեն ներկա-յացված է առաջին պիեսի բովանդակությունը և կատարված է նշված երկու բեմադրությունների մասնակից արտիստների դերակատարման վեր-լուծությունները: (Արելյան, տիկին Մելիքյան, Սաֆրադյաններ): Մի քանի խոսք է ասված նաև Գունիայի «Փաստաբանի մոտ» ողբիլի մասին: (Արելյան, տիկին Փառանձև):

1925 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Այն դժվարությունների ու արգելքների մասին, որոնց հանդիպել է Թիֆ-լիսի դերասանական խումբը 1895/96 թթ. թատե-րաշրջանում:—Նույն խմբի անհաջող հյուրախա-ղերը Բաքվում:—Տեղեկություններ Պետերբուր-գից Թիֆլիս վերադարձած դերասան Հակոբ Օ-հանյանի մասին:—Նախկին թատերական գոր-ծիչ Միքայել Պատկանյանի մահը:—Վրաց առ-վանի զրոգ էրիստովի 50-ամյակը:—Ֆուկատտի զործունեության 25-ամյակը:—1895/96 թթ. թա-տերաշրջանում ներկայացված բեմադրություննե-րի ցանկը:—1896, № 1, էջ 142—145: (Թատրո-նի շուրջը):

1926 ՄԱՆՎԵԼՅԱՆ Լ. Հայկական թատրոնը [Շեքսպիր «Օթելլո»]—Պատմական դրամա Սար-գսյանի «Երվանդ 2-րդ»:—1895/96 թթ. թատե-րաշրջանի վերջը:—1896, № 3—4, էջ 492—498: (Դրամա և բեմական զեղարվեստ):

վերլուծված են զերասանական ընկերության բնագրած գործերը Գնահատված են Հ. Արեւ-
յանի, օր. Ախաշյանի ու Վրույրի ղերակատարում-
ները նշված բնագրություններում:

1927 ՍԵՎՅԱՆ Հ. [Հայկական թատրոն].—
1896, № 3—4, էջ 499—501:

Հոգվածում առաջ են քաշված զերասանական
խումբը նոր ուժերով համալրելու և բնագրա-
ցանկը վերակադմելու խնդիրները: Դրանց առն-
թեր խոսվում է նաև Թիֆլիսի հայոց թատրոնի մի
քանի բնագրությունների մասին. (Կ. Գուրոնիի
«Դոն Գրիգորիոս», Բիրենսոնի «Սնանկություն»,
Սարգսյանի «Ասլան բալասի», Բայարի և Վան-
դենբուրգի «Փարիզի շրջմոլիկը», Գ. Սունդուկ-
յանի «Խաթարայա», Սպարիսկու «Գաղտնի
ուժ»): Հայտնում է նաև խմբի երկարամյա հու-
շարար Կ. Մատինյանի մահը:

1928 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Դերասանների ամառային
ճանապարհորդությունները.— Դատարկապուրտի
մի նոր տիպ:—Հուշարար հանգուցյալ Կ. Մա-
տինյանի օգտին ներկայացում:—1896/97 թթ.
թատերաշրջանը:—Ռեժիսյորի ընտրությունը:—
Դերասանական խմբի ճանապարհորդությունը:—
1896, № 9, էջ 1205—1208: (Թատրոնի շուրջը):

1929 ՆՇԱՆԱՎՈՐ Գերասանուհի Սիրանույշի
մահը:—1896, № 9, էջ 1242: (Ջանազան լուրեր):

1930 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Թիֆլիսի զերասանների նոր
ընկերությունը:—[Շնորհալի զերասանուհի] օր.
Խիթարյանը նոր շարիք [խալտուրիստ հայ զերա-
սաններ]:—Տիկին Ավետյանի խումբը:—[Տիկին
Հրաչյայի 25-ամյակի մասին]:—[Հանգուցյալ Կ.
Մատինյանի օգտին տրված բնագրություն մա-
սին]:—1896, № 10—11, էջ 1410—1414: (Թատ-
րոնի շուրջը):

1931 ԹԻՖԼԻՍԻ Նոր թատրոնը:—1896, № 10—
11, էջ 1421: (Ջանազան լուրեր):

1932 [Սարգսյանի «ՄՈՂԱ է քա» կամ
«Նոր մոզնի պիկնիկ» պիեսի բնագրության մա-
սին]:—1896, № 10—11, էջ 1433: (Ջանազան
լուրեր):

1933 [ԴԵՐԱՍԱՆՈՒՇԻ տիկին Սիրանույշի
մահվան լուրը հերքելու մասին]:—1896, № 10
—11, էջ 1433: (Ջանազան լուրեր):

1934 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Թիֆլիսի ներկայացումները,
Տիկին Ավետյանի խումբը:—Մի արտասովոր ի-
րարանցում:—Սարգսյանի «Մոզան» վրաց բեմի
վրա:—1896, № 12, էջ 1632—1636: (Թատրոնի
շուրջը):

Մի քանի խոսք է ասված Թիֆլիսում բեմա-
դրված բենեֆիսային ներկայացումների մասին:
Այնուհետև ներկայացված է տիկին Ավետյանի
խմբի գործունեությունը Եկատերինոդարում ու
նոր-Նախիջևանում: Խստիվ քննադատված է Սար-
գսյանի «Մոզա է քա» պիեսը. հոգվածագիրը
խորհուրդ է տալիս վրացի բարեկամներին չբեմա-
դրել այդ «խայտառակությունը»:

1935 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Թիֆլիսի զերասանները և
նրանց ներկայացումը:—Բաքվա զերասանական
խումբը:—Մի նոր տաղանդի առիթով:—Մի մի-
ջադեպ:—Պետրոսյանի մասնակցությունը Թիֆ-
լիսի հայ ներկայացումներին:—Թիֆլիսի, Բաքվի
խմբերի ներկայացումները և նրանց վախճանը:
—Ֆելեքյան քույրերի ներկայացումները:—Ապա-
գա խմբի վարիչներ և այդ առիթով երկու խոսք:
—Բեմական գործիչների համառուսական առաջին
ժողովը:—1897, № 2—3, էջ 381—384: (Թատրո-
նի շուրջը):

1936 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Ներկայացումներ:—Թատրո-
նական խմբի ապագա կազմակերպություն Բաք-
վում:—Բեմական գործիչների ընդհանուր ժողո-
վը:—1897, № 4, էջ 528—529: (Թատրոնի շուր-
ջը):

1937 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Թատերասերների ներկայա-
ցումներ:—Գուցկովի «Ուրիել Ակոստա»:—Ճա-
նապարհորդ խմբեր:—1897/98 թթ. թատերաշր-
ջանը:—Բեմական գործերի ընդհանուր ժողովի
պարապմունքները:—Բաքվի ապագա խումբը:
1897, № 5, էջ 714—718: (Թատրոնի շուրջը):

1938 ՀՈՒՆԻՍԻ 3-ի ներկայացումները:—1897,
№ 6, էջ 886—888: Ստորագր.՝ Ա. (Թատրոնի
շուրջը):

Հոգվածն ուղղված է «Մշակ»-ի և «Արձա-
գանք»-ի ղեմ, որոնք իրենց էջերում ոչ հավաստի
նյութեր են տպագրել հունիսի 3-ի ներկայացմա-
նը երգիչ Բեզլար Ամիրջանյանի մասնակցության
մասին: Հեղինակը խարազանում է ժամանակա-

կից հայ մամուլի բարձրը, պաշտպանում է Ա. Վրույրին նրանց հարձակումներից:

1939 թվականի հայ թատերասերները ներկայացրել են Մոլիերի պիեսներից մեկը:—1897, № 6, էջ 896—897: (Զանազան լուրեր):

1940 ՍեվՅԱՆ Հ. Ամառային ներկայացումներ—Թատրոն և բարեգործություն—Բաքվի թատրոնը:—1897, № 9, էջ 1281—1283: (Թատրոնի շուրջը):

1941 ԴԵՐԱՍԱՆ ՏԵՐ-ԴԱՎԵՅԱՆԻ ԲԻՄԱԿԱՆ գործունեության 25-ամյա հորելյանը:—1897, № 11—12, էջ 1679: (Զանազան լուրեր):

1942 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Բաքվի խմբի կազմակերպությունը:—Ներկայացումներ:—Ժողովրդական ներկայացումներ:—Ռեժիսորի խնդիրը:—Թիֆլիսի խումբը և ներկայացումները:—Գ. ՏԵՐ-ԴԱՎԵՅԱՆԻ 25-ամյա բիմական գործունեությունը:—Ռեժեճներ:—Լեզուների խառնակություն:—«Սիրտ» դրամա Հ. Սունդուկյանի:—1898, № 1, էջ 153—157: (Թատրոնի շուրջը):

1943 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Բաքվի խմբի ներկայացումները:—Ներկայացումներ Թիֆլիսում:—1897/98 թթ. թատերաշրջանի վախճանը:—Նոր թատերաշրջան:—Վարդուկյան Հակոբի կամ Գյուլու Ալի էֆենդու մահը:—1898, № 2—3, էջ 366—368: (Թատրոնի շուրջը):

1944 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Հայերեն ներկայացումներ Թիֆլիսում:—Ներկայացումներ օտար երկրներում:—Տիգրան Զուհաճյան:—Դերասանների ճանապարհորդությունը:—Դերասան Ամիրան Մանդինյանի 25-ամյակը:—Սեփական բիմ Բաքվում:—1898, № 4, էջ 551—553: (Թատրոնի շուրջը):

1945 ՄԵՐԱՍԱՆ ԴԱՎԻԹ Թուրքյանի մահը:—1898, № 7—8, էջ 1179: (Զանազան լուրեր):

1946 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Հայոց ներկայացումներ Բաքվում:—1898/99 թթ. ձմեռային սեզոնը:—Թադիկի թատրոնը:—1898, № 10—11, էջ 1558—1572: (Դրամա և բիմական զեղարվեստ):

Հոգվածում վերլուծված են Զուգերմանի «Հայերենական տուն», Օստրովսկու «Արդյունավոր պաշտոն», «Անմեղ մեղավորներ», Նեեմիեի «Երկրորդ երիտասարդություն», Ֆիլիպ Ֆելիքսի «Փշոտ ճանապարհ» կամ Դառնության բաժակը», Մարսի «Ապահարզանի ծաղիկներ» և Պ. Զուրո-

վի «Ղարաբաղի աստղազեկը» վեպի հիման վրա գրված նույնանուն պիեսը:

1947 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Ներկայացումներ Երևանյան նահանգում:—Ներկայացումներ Կարսում:—Ներկայացումներ Շուշում:—Դավիթ Թուրքյանի մահը:—Բաքվա խմբի կազմակերպությունները:—Ներկայացումներ:—Ռեժեճներ:—Մի նորագյուտ հանճար:—1898, № 10—11, էջ 1573—1580: (Թատրոնի շուրջը):

1948 ՄԵՐԱՍԱՆ ԴԵՐԱՍԱՆՈՒԶԻ ՍՈՒՆԻԿ ԶԵՄԵՂՅԱՆԻ ԲԻՄԱԿԱՆ գործունեության 35-ամյա հորելյանի մասին:—1898, № 12, էջ 1796—1797: (Զանազան լուրեր):

1949 ՄԵՐԱՍԱՆ ԴԵՐԱՍԱՆՈՒԶԻ ՍՈՒՆԻԿ ԶԵՄԵՂՅԱՆԻ ԿԱՐԱՎԵՍՏ ԳԱՐՖԱՅԱՆԻ մասին:—1898, № 12, էջ 1801: (Զանազան լուրեր):

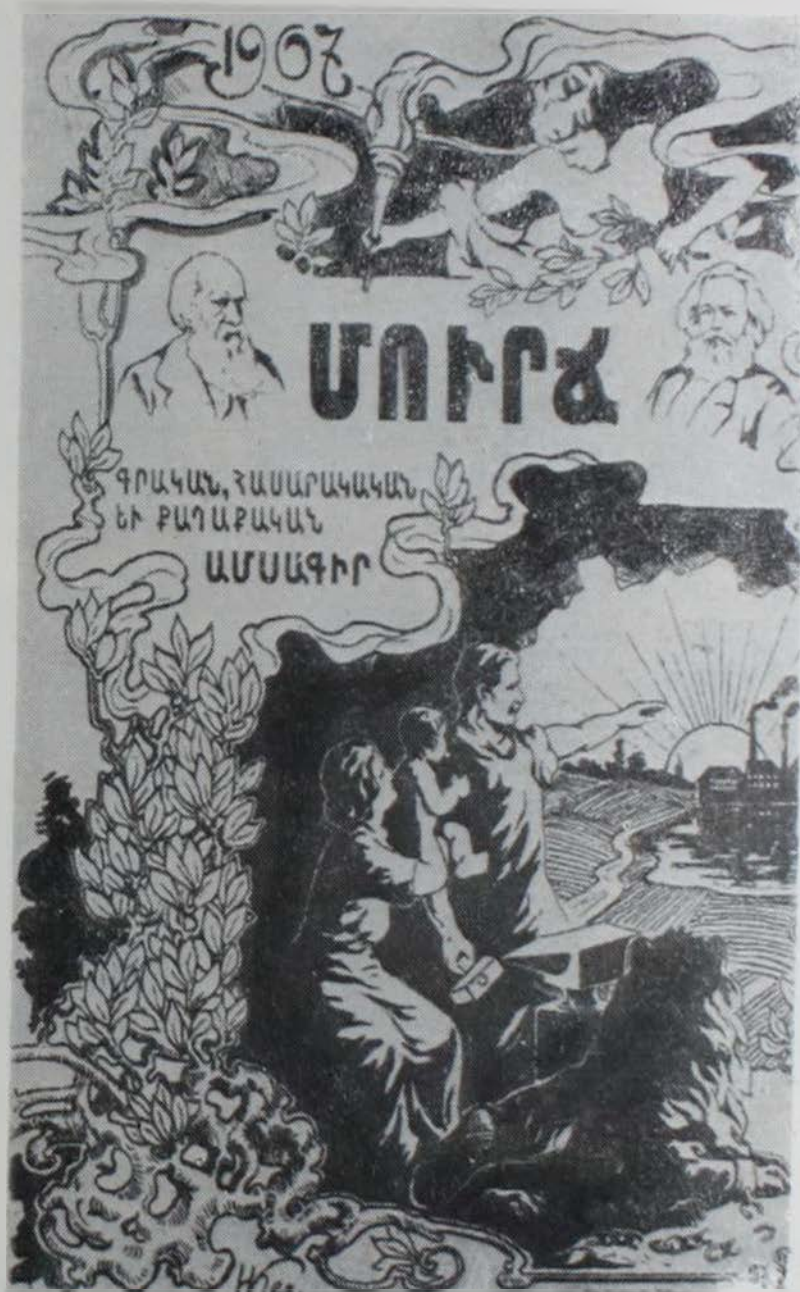
1950 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Բաքվի դերասանական խմբի ներկայացումները:—Խնչ խաղանը:—Ս. Զմբլյանի 35-ամյակը:—Նապոլեոն Ամատունի—Ճանապարհորդ դերասաններ:—1899, № 4, էջ 526—529: (Թատրոնի շուրջը):

1951 ՄԵՐԱՍԱՆ ԴԵՐԱՍԱՆՈՒԶԻ ՍՈՒՆԻԿ ԶԵՄԵՂՅԱՆԻ ԿԱՐՖԱՅԱՆԻ ՕՐԵՆՈՒՅԻ դերակատարման մասին:—1899, № 4—5, էջ 561—562: (Զանազան լուրեր):

1952 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Տիգրան Սիրանուշի ճանապարհորդությունը:—Ներկայացումներ Երևանում:—Շուշիի խումբը:—Ժողովրդական ներկայացումներ Բաքվում:—[Մի անգամ ևս Կ. Գարֆայանի Փարիզում ներկայացրած «Օրենք»-ի մասին]:—1899, № 6, էջ 696—699: (Թատրոնի շուրջը):

1953 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Ներկայացումներ Շուշում, Ախալքալաքում և Արդահանում:—Բաքվի խմբի կազմակերպումը:—Ժողովրդական ներկայացումներ Թիֆլիսում:—[Դարձյալ դերասան Գարֆայանի մասին]:—1899, № 9, էջ 1104—1106:

Հոգվածի վերջին մասը, որ վերաբերում է դերասան Գարֆայանին ակնարկ կա մեր անվանի բանաստեղծներից մեկի հասցեին, վերջինս պաշտպանել ու հովանավորել է երիտասարդ դերասան Կարապետ Գարֆայանին, ջանքեր չի խրնայել նրան արտասահման ուղարկել կատարելագործվելու համար:

«ՄՈՒՐՃ»-ի 1907 թվականի համարների կազմը

უმწიფე 1

უმწიფე 2

უმწიფე 3

უმწიფე 4

უმწიფე 5

უმწიფე 6

უმწიფე 7

უმწიფე 8

უმწიფე 9

«ՄՈՒՐՃ»-Ի ՄԻ ԽՈՒՄԲ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑ-ԹՂԹԱՆՑՆԵՐ

Ա. Շիրվանչաղի

Լ. Ն. ռ

Կ. Դեմիրյան

Կ. Բաշիշչանյան

Հ. Հախոբյան

Ե. Թափչյան

Տ. Հովհաննիսյան

Ատրպետ

ԲՈՒՆԻՔԻ
 ՄԱՐԺԱՐԵՐԻՆԵՆԶ ԶԵՐԱՆԱՅՐԱՅԻՆ
 ԲԱՐԱՅՆԵՆԶ ԵՐԱՆԱՅՐԱՅԻՆ
 ԵՐԱՆԱՅՐԱՅԻՆ

ՆՍՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

ՊՐ. ՓԻԼԻՊՊՈՍ ԼԼԱՄԻԼՋԱՐԻՆԵՆՑԻՆ.— Պարտք ենք համարում հրապարա-
 կաւ մեր խորին շնորհակալութիւնը լալանել պ. Փիլիպպոս
 Վարդապարեանցին մի խոշոր զոհարկութեան համար, որ նա
 արել է «Լուրճ» ամսագրին: Պր. Վարդապարեանցը լանձն է առել
 պաշ 1893 թ. ակնարկի իւր վերալ առնել ամսագրին ելմանական
 մասը և հետեանալէս իրանից ծածկել զոչանալիք որ և է զԷֆի-
 ցիաւ, որոշ տարեկանով ապահովելով ամսագրիս խմբագրին և
 նոյն իսկ հրաժարուելով զոչանալիք որ և է զուս արդիւնքի
 կէտից: Զուտ զոհարեալեան մի սուղալիսի քաղլի համար մենք
 կրկին և կրկին լայանում ենք մեր շնորհակալութիւնը պ. Փ.
 Վարդապարեանցին, որի ալի քաղլի մէջ մենք հակած ենք տես-
 սել աւելի քան լոկ անհատական համակրութիւն զէպի մեր
 գործունէութիւնը և զէպի «Լուրճ»-ը բնականապէս չի կէս պ.
 Վարդապարեանցի լանձն առած սրտատուրութիւնները կը մնան
 նոյնը, հաստատուի նա հրատարակչի կոչումով թէ ոչ, բաւց
 մենք արդէն դիմել ենք ուր հարկն է խոյլաւութեան խնդիր.
 քով՝ որ պ. Վարդապարեանցը հաստատուի «Լուրճ» ամսագրի հրա-
 տարակչի կոչումով:

1954 ՄԱՆՎԵՅԱՆ Լ. 1899/1900 թթ. թատերական սեզոնը—Հայոց ներկայացումները Բարվում—ն. Հովհաննիսյանի ղեկավարությամբ (Ա. Դյումա)—1899, № 11—12, էջ 1478—1482, (Դրամա և բեմական զեղարվեստ):

Հոգվածում հանդամանորեն վերլուծված է Լ. Բրտասարգի զերասան ն. Հովհաննիսյանի Քինի ղերակատարումը համանուն դրամայում:

1955 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Բարվի հայ դրամատիկ խմբի ներկայացումները—Խմբի կազմակերպությունը—նոր ուժեր—Արամարյանը ղեկի ներքո—Թատերական գործը Թիֆլիսում—1899, № 11—12, էջ 1483—1486, (Թատրոնի շուրջը):

1956 ՍԵՎՅԱՆ Հ. 1899/1900 թթ. թատերաշրջանի վախճանը—Հայ լեզվի ճակատագիրը հայ բեմի վրա—Թիֆլիսի համար կազմակերպվող խումբը—Տիկին Սիրանուշի ճանապարհորդությունը—Հայ ղերասանական խումբը Շուշում—1900, № 5—6, էջ 719—721, (Թատրոնի շուրջը):

1957 ԲԱՔՈՒ, [Թատրոնի և ղերասանական ճանապարհորդությունների մասին]—1901, № 1, էջ 265, Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

1958 ՀԱՅՈՑ Ներկայացումները Թիֆլիսում—1901, № 4, էջ 216—219, Ստորագր.՝ ՎՈՅ, (Գեղարվեստի աշխարհից):

Հոգվածագիրը քննադատում է Թիֆլիսի հայ բեմում ներկայացվող պիեսները, որոնց մեծ մասը կապ չունեն ժամանակակից հայ կյանքի հետ: Լեռաչ է քաշում հայ թատրոնի ժողովրդական բնավորություն ունենալու հարցը:

1959 ՊԵՏԿՈՎ-ի 30-ամյակը—1901, № 5, էջ 280—283, Ստորագր.՝ ՎՈՅ, (Գեղարվեստի աշխարհից):

Համառոտակի ներկայացված է Պեկոմ-ի բեմադրության 30-ամյակին նվիրված հանդիսությունները հայ և վրաց հասարակայնության կողմից, որին ներկա է եղել 70-ամյա ծերունագարդ Սունդուկյանը: Արտահայտվող անձինք նշել են պիեսի թողած բարերար, ազդեցությունը հայ և վրաց գրականությունների զարգացման վրա: Գ. Սունդուկյանի տաղանդը հանդիսացավ շաղ-

կապ հայ-վրաց-ուսա ազգությունների մեջ—ասվել է մեծարման երեկոներից մեկում:

1960 ՄԵՐԿՈՎ-ի 30-ամյակը գավառներում—1901, № 5, էջ 303, Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

1961 ՄԵՐԿՈՎ-ի 30-ամյակը ճանապարհորդությունների մասին—1901, № 7, էջ 230—231, Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

Տեղեկություններ է հաղորդում Բարվի հայ ղերասանական խմբի ղեկի հայաշատ գավառները կատարած յուրախաղերի ու կարա-Մուրզայի հայ Էրպր գավառներում ժողովրդականացնելու առիթով Շուշի ու Շամախի այցելելու մասին:

1962 ՀԱՅՈՑ թատրոնը 1901, № 10, էջ 220—223, Ստորագր.՝ Ա. Ս. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Հոգվածում խոսվում է հայ թատրոնի և ղերասանական ազգային հասարակական կյանքի ողորմելիության մասին: Չնայած հայ թատրոնի կեղծարար ղերության, ղերում է հոգվածագիրը, այն ղեր այսօր էլ հաստատ հողի վրա չի կանգնած. ես մի անարմատ տունն էլ, ինչպես առհասարակ և բոլոր ղերում հայկական հիմնարկությունները: Հեղինակը փորձել է որոնել ղերանց պատճառները, արել է մի քանի ղերմանական առաջարկներ:

1963 ՄԵՐԿՈՎ-ի հայոց դրամատիկական թատրոնի մասին—1902, № 4, էջ 185—188, Ստորագր.՝ Ա. Ս. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Համառոտակի ներկայացված է Թիֆլիսի հայոց դրամատիկական թատրոնի 1901—1902 թվականների ղերմունությունը Մեջ են բերված հայոց դրամատիկական բեմերության կանոնադրության մի քանի առավել կարևորագույն ներկայացնող կետերը:

1964 ՅՐԱՆԿՅԱՆ Եր. Թատրոնական ղերմունությունը Պարսկաստանում—1902, № 6, էջ 110—117:

Ներկա հոգվածում, հեղինակը ինչպես ինքն է ղերում օկտրպատականի թատրոնական ղերմունության պատմության մի թեթև և համառոտ տեղեկությունը պիտի տանք: Հիմնականում խոսվում է հայկական թատրոնի մասին, վերջին

4-րդ գլուխը նվիրված է պարսիկների թատերական կյանքին:

1965 [Տիկին Արուսյակ Պեղիրճյանի մասին] — 1902, № 9, էջ 232: (Պուխի թերթերից):

Համառոտակի խոսում է առաջին հայ գերասանուհու՝ Արուսյակ Պեղիրճյանի անցյալ բեմական գործունեության մասին ու հայտնում նրա խելագարության ցավալի լուրը:

1966 ՀԱՅՈՅ զրամատիկական ընկերության խմբի ներկայացումները Թիֆլիսում:—1902, № 10, էջ 166—184: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ընդհանուր գծերով ներկայացված է Թիֆլիսի հայոց զրամատիկական ընկերության գործունեությունը: Հեղինակը Հանգստանոթին կանգ է առել 1902 թ. թատերաշրջանում խաղացված չորս գործերի վրա: Նաչդենովի «Վանյուշինի զավակները», Շեքսպիրի «Լիր Արքա», Շիրվանզադեի «Ուներ իրավունք» և Օստրովսկու «Անմեղ մեղավորներ»: Հեղինակը առանձնակի հիացմունքով է խոսում Նաչդենովի և Օստրովսկու պիեսների ու նրանց դերակատարների մասին: Շեքսպիրի բեմադրությունը հայ բեմում գտնում է ղեռ անժամանակ: Նստորեն թնադատված է Շիրվանզադեի «Ուներ իրավունք»-ը. նա այդ մասին գրել է. «Դերասանները կատարեցին իրենց պարտքը բարեխղճությամբ, բայց նրանց բոլոր տաղանդն ու ջանքերը անկարող եղան կենդանություն տալ մի գիպկու Պարոն Շիրվանզադեի պիեսան մի մեռած ծնունդ էս»:

Ուշագրության արժանի են Նաչդենովի, Օստրովսկու ու Շիրվանզադեի պիեսների հանդամանալից վերլուծությունները:

1967 [ՀԱՌԻՊՏՈՒՆԻ «Խորատուված գանգր» Թիֆլիսի հայ բեմում] — 1902, № 11, էջ 164—174: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Համառոտակի ներկայացված է պիեսի բովանդակությունը: Ընդհանուր գծերով պնդատված են դերակատարումները: Պիեսը ենթարկված է հանգստանալից ու խոր վերլուծության:

1968 [ՆԵՄԻՐՈՎԻՉ-Դանշենկոյի «Տոնածառ»-ը և Մյասնիցկու «Մի բոպի հանգիստ շունեն»-ը

մատիկական գործերը հայ բեմում] — 1902, № 11, էջ 174: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Խաղացվել են 1902 թ. հոկտեմբերին. «Դա մի յուրիմացություն էր» — գրել է հոգվածագիրը:

1969 [ԳԵՅԻ «Տրիլի»-ն հայ բեմում] — 1902, № 11, էջ 174—176: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

«Տրիլի» վեպը գրել է ֆրանսիացի գրող Պոլ Լոբեն: 1867 թ. ռուս դերասան Գին (Գեր-Գե) այդ նույն վեպի հենքի վրա գրել է նույնանուն պիեսը: «Տրիլի»-ն Հ. Արելյանի թարգմանությամբ բեմադրվել է Թիֆլիսի հայ բեմում: Հոգվածում համառոտակի ներկայացված է պիեսի բովանդակությունը, պնդատված են դերակատարումները. (տիկին Մայսուրյան, Հ. Արելյան):

1970 [ՊՈՏԱՊՈՆԻՅԻ «Փոտարները» Թիֆլիսի հայ բեմում] — 1902, № 11, էջ 176—178: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Համառոտակի ներկայացված են պիեսի բովանդակությունն ու վերլուծությունը: Գնահատված են ղեկավոր մասնակիցները՝ տիկին Վարդուհու, Հ. Արելյանի, Պետրոսյանի դերակատարումները:

1971 [ԳՈՒՅԿՈՎԻ «Ուրիկ Ակոստա»-ն Թիֆլիսի հայ բեմում] — 1902, № 11, էջ 180—181: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Դերասան Պետրոսյանը իր բեմական համարները է «Ուրիկ Ակոստա»-ն: Ներկա տեսության մեջ հեղինակը ներկայացրել է դերակատարների այն խմբի խաղը, որն իրագործել է Գուցկովի պիեսի բեմադրությունը (Պետրոսյան, Հ. Արելյան, Տեր-Գաթվյան, Հարությունյան):

1972 [ՇԵՔՍՊԻՐԻ «Օթելլո» ներկայացման մասին] — 1902, № 11, էջ 181—182: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Բեմադրությունը տեղի է ունեցել 1902 թ. նոյեմբերի 18-ին: Օթելլոյի դերակատարմամբ հանդես է եկել Հ. Արելյանը, Դեզդեմոնայի դերում՝ տիկին Մայսուրյանը: Հեղինակի կարծիքով Շեքսպիրը հայ բեմում առայժմ հաջողություն չի կարող ունենալ:

1973 թ. ՇԵՔՍՊԻԻԻ «Անասնաբուծական և անասնաբուծական արտադրանքների արտադրության մասին» 1902, № 12, էջ 188—189: (Գեղարվեստի աշխարհից):

«Այդ պիեսը առանձին հետաքրքրություն չի ներկայացնում, և եթե շարունակում է մնալ թատերական խաղացանկի մեջ, այդ երեք այն պատճառով, որ Շեքսպիրի անունն է կրում վրան: Պիեսը ներկայացվել է 1902 թ. նոյեմբերի 25-ին, զրամատիկ խմբի կողմից:

1974 թ. ՊՈՍԱՊՈՆՆԻՅԻ «Դյուբական հեքիաթ»-ը Թիֆլիսի հայ բեմում է 1902, № 12, էջ 189—190: Ստորագր.՝ Ա.: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Հեղինակը խոսում է պիեսի զաղափարական արժանիքների ու խելությունների մասին: Գերակատարումները չեն զնախադամ:

1975 թ. ՍԵՏԵԼԻՆԿԻ «Մոսկովյան»-ի Թիֆլիսի հայ բեմում է 1902, № 12, էջ 190—201: Ստորագր.՝ Ա.: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Պիեսը ներկայացվել է 1902 թ. դեկտեմբերի 9-ին: Հոգվածագիրը մանրակրկիտ վերլուծության է ենթարկել այն: Տրված են նաև գերակատարումների ընդհանուր գնահատականները:

1976 թ. ՏԻԿԻՆ Սիրանույշը Թիֆլիսում: Աղամյանի հիշատակին ցերեկույթ: 1903, № 1, էջ 191—193: Ստորագր.՝ Տ.: (Գեղարվեստի աշխարհից):

1902 թ. հունվարի 9-ից Թիֆլիսի զրամատիկական ընկերության խմբի ներկայացումներին մասնակցել է անվանի գերասանուհի Սիրանույշը: Հեղինակն իր տպավորություններն է պատմում Ա. Դյուբակի «Քամիկազարդ տիկինը», «Կյանքի արժեքը» ու Ստոյանովի «Շղթաներ» պիեսներում նրա գերակատարումների մասին: Աղամյանի հիշատակին նվիրված ցերեկույթը տեղի է ունեցել 1902 թ. հունվարի 26-ին, Թիֆլիսի Արտիստական թատրոնում: Մեծարժան հանդեսին մասնակցել են հայ բեմի անվանի վարպետները:

1977 թ. ՍՈՒՄՐԱՏՈՎԻ «Բաղնիկ»-ը ու ազգային պիեսը Թիֆլիսի հայկական բեմում է 1903, № 2, էջ 237—238: Ստորագր.՝ Ա.: (Գեղարվեստի աշխարհից):

«Պիեսը որպես բենեֆիսային ներկայացում խաղացվել է 1903 թ. հունվարի 27-ին: Հոգվածի հեղինակը պիեսը գնահատել է որպես «ոչ աչքի բնական ու ինքնուրույնությունից զուրկ գործ»:

1978 թ. ՍՈՒՄՐԱՏՈՎԻ «Ռուսական»-ի բեմադրության մասին է 1903, № 2, էջ 238: (Գեղարվեստի աշխարհից):

«Ռուսական»-ը ներկայացվել է 1903 թ. փետրվարի 2-ին: Բեմադրությանը մասնակցել են հայ թատերական խմբի առաջնակարգ ուժերը: Հեղինակը հանդիսատեսների ծափահարությունների տակ մի քանի անգամ բեմ է կանչվել:

1979 թ. ՀՈՍԵՎԻՆԻ «Կնոջ պայքար» Թիֆլիսի հայ բեմում է 1903, № 2, էջ 238—239: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Գեղանկարի հեղինակի ներկա գործը բեմադրվել է 1903 թ. փետրվարի 6-ին տիկին Սիրանույշի բենեֆիսին իր իսկ գերասանուհու ընտրությամբ: Հոգվածի հեղինակը պիեսը համարել է ոչ թատերական, այլ հրապարակախոսական գործ, շարունակելով գրված հոգվածների մի անշնորհ ժողովածու:

1980 թ. ՇԵՔՍՊԻԻԻ «Համլետ»-ի մասին: Բեմական և իսկական Համլետը: Տիկին Սիրանույշը և Համլետը: 1903, № 2, էջ 239—240: Ստորագր.՝ Ա.: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Հեղինակը փորձել է ընդհանուր գծերով բնորոշել Համլետի գերակատարման բարդությունները: Այդ առիթով խոսում է 1903 թ. փետրվարի 10-ին Թիֆլիսում տիկին Սիրանույշի մասնակցությամբ տեղ ունեցած «Համլետ»-ի բեմադրության մասին:

1981 թ. ՀԱՅՈՑ զրամատիկական ընկերության ընդհանուր ժողովը: 1903, № 5, էջ 195—197: (Ներքին տեսություն):

Ժողովը տեղի է ունեցել Արտիստական ընկերության զահինում: քննարկվել են ընկերության տեսնական վիճակի ու խաղացանկի հարցերը: Նյութը արտատպված է «Մշակ»-ից:

1982 [ԺՈՐԺ Օնեի «Դարընոցապետը» Թիֆլիսի հայկական բեմում]—1903, № 10, էջ 199—201, Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Գովեստի խոսքեր են ասված պիեսի առաջատար ղերակատարումների մասին։

1983 [ՇԻՐՎԱՆՉԱԿԵՆԻ «Եվգենե»-ն Թիֆլիսի հայկական բեմում]—1903, № 10, էջ 201—204, Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

«...Չասենք, որ այն ինչ պարոն Շիրվանչաղեն ասում է իր դրամատերում, ասված է արդեն ավելի հեղինակավոր շրթունքներով, որ նրա քառոցած բարոյական-հասարակական գաղափարների ելրուպական երկերի թարգմանություններ մեզ հասել է շատ ավելի զորեղ, ցնցող գեղարվեստական ձևերով, քան այդ կկարողանար անել ինքը հայ հեղինակը»։—Գրել է ռեյցենզենար Դիեսը խաղացվել է հոկտեմբերի 6-ին։ Մանրամասնորեն վերլուծված է զործը և համապատասխանաբար գնահատված ղերակատարումները։

1984 [ՍԱՐԴՈՒՆԻ «Տոսկա»-ն Թիֆլիսի հայկական բեմում]—1903, № 10, էջ 204—206, Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Մի քանի խոսք է ասված ֆրանսիացի թատերադիր Սարգուի մասին «Տոսկա»-ի բեմադրությունը հայկական բեմում հեղինակն համարել է ոչ զովելի բնատվություն։ Այդ մասին նա գրել է. «Մի աշխարհի հասարակություն, որպիսին մերն է, որ այնքան կարող է գաղափարական և առհասարակ որևէ դաստիարակության, որի ներքին տակավին չլույսված հակումները հազիվ ծածկված են օտար, չհասկացված քաղաքակրթության արտաքին փայլով միայն, պետք է ավելի խնամատու ռազմարության արժանի լինի, քան նույնիսկ եվրոպական հասարակությունը, որ մի ամբողջ ապրած քաղաքակրթություն ունի իր հետևում և բաղժալիվ հարմարություններ իր գաղափարական հակումների մշակության համար։ Նա կարող է շատ անգամ թատրոն գնալ պարզապես գվարձանալու։ Այլ է մեր վիճակը...»։

Մի քանի խոսք է ասված տիկին Սիրանուշի ու Ավետյան ամուսինների ղերակատարումների մասին։

1985 [ԶՈՒԴԵՐՄԱՆԻ «Հայրենական տունը» Թիֆլիսի հայկական բեմում]—1903, № 10, էջ 206—209, Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Թատերադրու քննադատը ընդհանուր զծիրով ներկայացրել է գերմանացի դրողի լավագույն գործերից մեկը՝ «Հայրենական տունը» պիեսի արժանիքները, վերլուծել նրա գաղափարական էությունը, հոսովում է տիկին Սիրանուշի, Արևելյանի ու Ալիսանյանի ղերակատարումների մասին։

1986 [ԱԼՅՈՆՍ ԴՈՒԵՆԻ «Արևելահեն»-ի բեմադրություն մասին]—1903, № 11, էջ 205—207, Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Հիմնականում բացահայտված է պիեսի գաղափարական բովանդակությունը, բեմադրության մասին ասված է, «Ափսոս, որ այդ գեղեցիկ գործի հայերեն ներկայացումը հոկտեմբերի 26-ին անցավ ծայրեծայր տաղտուկ...»։

1987 [ԲՐԻՈՒՆ ԵԿԱՐՄԻՐ «Կատմունք»-ի բեմադրության մասին]—1903, № 11, էջ 207—211, Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Հանգամանորեն վերլուծված է ֆրանսիացի թատերադրի զործը, «Այս պիեսայից ստացված տպավորությունը չափազանց վատնացուցիչ է։ Մարդի մեջ մեռնում է հավատը ղեպի մարդն ու մարդկային արդարադատությունը»,—Լեյբակացրել է հեղինակը։ Կցկուտը գնահատականներ կան ղերակատարումների մասին։

1988 [ՊԻՏԱՊԵՆԿՈՅԻ և ՍԵՐԿԵՆԿՈՅԻ «Կյանք» ղրաման Արտիստական թատրոնի բեմում]—1903, № 11, էջ 211—213, Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Վերլուծված է պիեսի գաղափարական բովանդակությունը, գնահատականներ կան տիկիններ Սիրանուշի, Մայսուրյանի ու ղերասան Իսահակ Ալիսանյանի ղերակատարումների մասին։

1989 [Ա. ԱՐԵՆՅԱՆԻ «Մարդու ճրագներ»-ը հայկական բեմում]—1903, № 11, էջ 214—215, Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Տրված է պիեսի համառոտ բովանդակությունը, վերլուծությունը մակերեսային է։ Այն խաղացվել է 1903 թ. նոյեմբերի 10-ին Արտիստա-

կան թատրոնի բեմում: Գերակատարումների մասին ոչինչ չի ասված:

1990 [ՍՈՒՄԲԱՏՈՎԻ «Բազեններ և աղոսներ»-ի բեմադրության մասին]—1903, № 11, էջ 215: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

1991 ԱՐԱՔԱՅԱՆԻ ժողովրդական թատրոնի Հավաքարում—1903, № 11, էջ 215—217: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ընդհանուր տեղեկություններ է հաղորդում Թիֆլիսի հայաշատ թաղամասերից մեկում Հավաքարում կազմակերպված հայ ժողովրդական թատրոնի մասին:

1992 [ՖՐԱՆՍՈՒՆ Կոստյանի «Թագի համար» ողբերգության բեմադրությունը Արաքսյանի թատրոնում]—1903, № 11, էջ 217—218: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Թատերադերուր բացասաբար է արտահայտվել դերասանների խաղի մասին:

1993 [Է. ՊԱՐՈՆՅԱՆԻ «Բաղդասար աղբար»-ն ու «Մեծապատիվ մուրացկաններ»-ը Հավաքարի ժողովրդական թատրոնում]—1903, № 11, էջ 218—220: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ընդհանուր գծերով տրվում է դերակատարումների գնահատականները:

1994 [ԷՄԱՆՈՒԻԼ Եսայանի «Արշակ Բ» և Շիրի «Ավազակներ» պիեսաների դերակատարումների մասին]—1903, № 11, էջ 220: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

1995 [ՍԱՐԴԱՐՅԱՆԻ «Երվանդ Բ» պատմական ողբերգության և «Օրթաճալի բեֆը» ողբերգության դերակատարումների մասին]—1903, № 11, էջ 221: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Հեղինակը բացասաբար է արտահայտվել ողբերգության ու նրա դերակատարումների մասին: Նշված գործերը խաղացվել են նոյեմբերի 14-ին Արաքսյանի թատրոնում:

1996 [«ԵՍԹԵՐ» դրաման ու «Օթելլո» ողբերգությունը Հավաքարի ժողովրդական թատրո-

նում]—1903, № 11, էջ 221—223: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ներկայացված է առաջին պիեսի բովանդակությունը: Մի քանի խոսք է ասված դերակատարումների մասին:

1997 [ՀԵՔԻՄՅԱՆԻ «Սամել»-ը և Վասակ Մաղաթյանի «Կրթ-կրթ» ողբերգության Հավաքարի թատրոնում]—1903, № 11, էջ 223—224: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Թույլիկ ակնարկներ կան պիեսների գլխավոր դերակատարումների մասին: «Սամել» դրամայի մասին հայտնած կարծիքը միանգամայն բացասական է: «Վերջապես բավական է հասարակությանը կերակրել այդպիսի անհամ հանաքներով»—գրել է թատերախոսը:

1998 [Ա. ԳՅՈՒՄԻՍՈՒՆՈՎ «Օտարուհին» Թիֆլիսի Արտիստական թատրոնում]—1903, № 12, էջ 191—192: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Պիեսի բեմադրության մասին թատերադերուր գրել է. «Ստիպված ենք ասել, որ մեր ինչպես և հավանաբար բոլոր հանդիսատեսների անկեղծ ցանկությունն է այդպիսի ներակայացում այլևս երբևէ չտեսնել հայ բեմի վրա»:

1999 [Ս. ԹԱՆՈՅԱՆԻ «Թագնված կաթն»-ը Թիֆլիսի Արտիստական թատրոնի բեմում]—1903, № 12, էջ 192: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Թատերադերուր խիստ քննադատել է պիեսի զաղափարական բովանդակությունը, նրա բեմադրությունը համարելով, առնվազն թյուրիմացություն: Այդ մասին նա գրել է «Արթ [պիեսը] տեսնելու համար համբերության մեծագույն չափը տնհրածեշտ է դառնում»:

2000 [ԻՍԵՆԻ «Նորա»-ն Թիֆլիսի Արտիստական թատրոնի բեմում]—1903, № 12, էջ 193: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Գերասանուհի օր. Խիթարյանը իր բնեֆիսին բնորել է Իրսենի «Նորա»-ն, որտեղ զիսավոր դերում հանդես է եկել ինքը:

Թատերախոսը պիեսի մասին արած ընդհանուր դատողություններից հետո գրել է զիսավոր դերակատարումների մասին:

2001 /1903 թ. ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ ամսին Թիֆլիսի Արտիստական թատրոնի բեմում ներկայացված պիեսների ընտրության ու բեմական լեզվի մասին/—1903, № 12, էջ 193—195, Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Հոգվածագիրը ընդհանրապես 1903 թվականի ղեկտեմբերը համարել է բեմադրական անհաջող ամիս. խստորեն բնադատել է ներկայացված պիեսները (Ա. Դյումա որդու «Օտարուհին», Ս. Բառայանի «Թագնված կայծեր»)։ «Այդ երկու պիեսներն էլ կարող էին չխաղացվել, և հասարակությունը ոչինչ չէր կորցնի. իսկ բեմը կշահեր»։ Այնուհետև հոգվածագրին զբաղեցրել է խաղացված պիեսների բեմական լեզվի «ողորմելի» վիճակը։ Ըստ նրա, դրած «թոթովանքներ» են, լեզվական բարբարոսություն» օրինակներ։ «Հայկերու, քաջջված, տրորված, ազավաղված կամ արհամարմված դրսում, փողոցում, առևտրականի խանութում, տներում, թող զոնե նա մարտը, անխառն մեա բեմի վրա»։ Հեղինակը իր միտքը վերջացնում է գրելով՝ «Կարճությունը և ղերասանները հաստատ կարող են հավատացած լինել, որ առանց լավ հայերենի նրանց աշխատանքը ամուլ կմնա»։

2002 /ԶԻԿԱՈՄԻՏՏԻ «Ոճրագործի բնտանիք» և Դոնների «Մայրական սեր» մեկողրաման Հավարարի Արաքսյանի թատրոնում/—1903, № 12, էջ 195—196, Ստորագր.՝ Աթ. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Պիեսները խաղացվել են ընթացիկ տարվա նոյեմբերի 23-ին։ Համառոտակի պնդատված են զլխավոր ղերակատարումները։

2003 /ԳԵՅԻ «ՏՐԻԼԻԹ»-ն Արաքսյանի թատրոնում/—1903, № 12, էջ 196, (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Պիեսը խաղացվել է նոյեմբերի 26-ին, ի նպաստ տիկին Արաքսյանի, Մի երկու խոսք է ասված զլխավոր ղերակատարումների մասին։

2004 /ԱՆԻՔԵ Ռոսվելի և Դոնետտիի «Զավակ» մեկողրաման Հավարարի ժողովրդական թատրոնի բեմում/—1903, № 12, էջ 196—197, Ստորագր.՝ Աթ. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Պիեսը խաղացվել է ընթացիկ տարվա նոյեմբերի 29-ին։ Հոգվածագիրը պիեսան համարել է

«հնացած»։ Մի երկու խոսք է ասված տիկին Սիրանույշի ղերակատարման մասին։

2005 /ՍԱԻԴԱԲԱՆԻ «Զուբեյդա»-ն Հավարարի թատրոնում/—1903, № 12, էջ 197—198, Ստորագր.՝ Աթ. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Բեմադրվել է ընթացիկ տարվա նոյեմբերի 30-ին։ Հեղինակի կարծիքը պիեսի մասին միանգամայն բացասական է։ Այդ առթիվ գրել է. «Դրամատիկական երկ գրելու տեխնիկայի հետ թիչ թե շատ պետք է ծանոթ լինել, որպեսզի մարդ դրամատուրգ դառնալու իրավունք ունենա»։

2006 /ԳՈՒՅԿՈՎԻ «Ուրիկ Լկոստաս»-ն Արաքսյանի թատրոնում/—1903, № 12, էջ 198, Ստորագր.՝ Աթ. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Պիեսը խաղացվել է ղեկտեմբերի 6-ին։ Հեղինակն ընդգծել է Ամուսնաբալանի վատ խաղը և ընդհանրապես Արաքսյանի հաջող ղերակատարումը։

2007 /ՊԱՐՄԻՅԱՆԻ «Մեծապատիվ մուրացկաններ» և Սարգսյանի «Զուբեյդա»-ն Հավարարի թատրոնի բեմում/—1903, № 12, էջ 198, Ստորագր.՝ Աթ. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

2008 /ՆԱՅԴԵՆՈՎԻ «Վանյուշենի զավակներ» դրաման և «Օրսահասական ղրբիվ» պիեսը Հավարարի բեմում/—1903, № 12, էջ 198—199, Ստորագր.՝ Աթ. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Որպես բենեֆիսային ներկայացումներ խաղացվել են ընթացիկ տարվա ղեկտեմբերի 10-ին։ Ընդհանուր ղնահատականներ կան ղերակատարումների մասին։

2009 /ՍՈՒՄԱՏՍՈՎԻ և Նեմիրովիչ-Պանչենկոյի «Բաղներ և ագռավներ» դրամայի կրկնությունը Արաքսյանի թատրոնում/—1903, № 12, էջ 199—200, Ստորագր.՝ Աթ. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Պիեսը խաղացել է Հայոց դրամատիկական խումբը։

2010 /ՍՈՒԼՈՐԻՆԻ և Բուրենինի «Մեղեք»-ն Հավարարի բեմում/—1903, № 12, էջ 200, Ստորագր.՝ Աթ. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Դրաման խաղացվել է ղեկտեմբերի 14-ին, գլխավոր ղերում հանդես է եկել տիկին Սիրանույշը:

2011 /ԿԱՍՈՒՆՏՏԻՆ ԵՔՈՒՅՐ ԹԵՐԵԿԱՆ՝ ԴՐԱՄԱՆ ՀԱՎԼԱՐԱՐԻ ԱՐԱՐՋԱՆԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԱՄՐՈՒՆՈՒՄ/—1903, № 12, էջ 200—201: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Պիեսը խաղացվել է տիկին Զարևի բենեֆիսին, ընթացիկ տարվա ղեկտեմբերի 19-ին: Դերասան Արամ Վրույրը հանդես է եկել կանացի ղերում: Բեմադրության մասին հոգվածագիրը բացասական կարծիք է հայտնել:

2012 /ՌՈՍՏՈՒՎՍԿՈՒՆ ԵԼԿԱՈՒՇՆՈՐ ՀԱՅՐԵՑ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒՄՅԱՆ ԽՈՒՐԻ ԿԱՄԱՐՄԱՄԸ/—1904, № 1, էջ 192—195: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ընդհանուր գծերով ներկայացված է դրամայի զաղափարական բովանդակությունը: Դրվատանքի խոսքեր կան ղերասան-ղերասանուհիներ Իս. Ալիխանյանի (Միշկին), Պետրոսյանի (Ռազմի), տիկին Սիրանույշի (Բարաշկովա) ղերակատարումների մասին:

2013 /ՕԿՏԱՎ ՄԻՐՐՈՅԻ «ՓՈՂԻ ՆԵՐՈՍ» ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԵՄՈՒՄ/—1904, № 1, էջ 195—196: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ֆրանսիացի անվանի թատերադրի ներկա դրաման խաղացվել է 1904 թ. հունվարի 8-ին՝ Թիֆլիսում: Ընդհանուր գծերով ներկայացված է դրամայի արժանիքները: Իսկզոր լրջացի ղերում հանդես է եկել ղերասան Պետրոսյանը: Հեղինակը վերջինիս ղերակատարումը գտել է միանշանակ հաջողված:

2014 /Վ. ՀՅՈՒՑՈՅԻՆ ԵԼՆԱՆԻՍՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԵՄՈՒՄ/—1904, № 1, էջ 196—198: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Պատմված է դրամայի բովանդակությունը: Հոգվածագիրը պիեսի բեմադրությունը համարում է անհաջող: Գնահատված է ղերակատարների խաղը: (Արևյանի էռնանի, տիկին Սիրանույշ-Գոննա-Սիլվա, Հարությունյան-Գոմեց ղը Սիլվա, Պետրոսյան-Դոն Կարլոս):

2015 /ԲԵՐՏՈՆԻ Ե ՍԻՄՈՆԻ «ԶԱՂԱՆ»-Ն ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԵՄՈՒՄ/—1904, № 1, էջ 198—199: Ստորագր.՝ Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Թատերադետ հեղինակի գնահատմամբ պիեսը թույլ գործ է: Այդ մասին գրել է. «Թամիխաղարդ տիկինը» բոլորովին բավական է, որպեսզի ղանաղան Զաղաներ բնավ չերևան բեմի վրա: Գնահատված է տիկին Մայաուրյանի խաղը Զաղայի ղերում:

2016 /ԴԵՐԱՍՈՒՆ ԱՂԱՅԱՆԻ 25-ԱՄՅԱ ՀՈՐԵԼՅԱՆԸ/—(ՇԵՐՍԱԿԻ «ՀԱՄԼԵՍ») —1904, № 1, էջ 199—200: Ստորագր.՝ ՆՈՒՆ (Գեղարվեստի աշխարհից):

«Համլետ»-ը ներկայացվել է հայ բեմի համեստ մշակներից մեկի՝ ղերասան Աղայանի 25-ամյա հորելյանի օրը: Սրանց հորելյարը հանդես է եկել լաերաի ղերում:

2017 /ԴԵՐԱՍՈՒՆ ԱՂԱՅԱՆԻ «ՆԵՐԿՈՒ ԴԵՂԱՆԱՍՏ» ԱՐՏԻՍՏԱԿԱՆ ԹԱՄՐՈՒՆԻ ԲԵՄՈՒՄ/—1904, № 1, էջ 199: Ստորագր.՝ ՆՈՒՆ (Գեղարվեստի աշխարհից):

Պիեսան խաղացվել է ընթացիկ տարվա հունվարի 19-ին՝ տիկիններ ՄԼԻԹՅԱՆԻ ՈՒ ՎԱՐԴՈՒՆԻ ԲԵՆԵՖԻՍՆԵՐԻՆ: Թատերադետի գնահատմամբ պիեսան արկածային բնույթի մելոդրամա է:

2018 ԷԴՄՈՆ ՌՈՍՏՈՒՆ Ե ԻՐ «ԱՐԺՎԻԿ» ԹԱՄԼԵՐԱԽԱՂԸ—1904, № 1, էջ 200—212: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Հեղինակը համառոտակի ներկայացրել է էդմոն Ռոստանի ղրական ղիմագիրը: Համարելով նրան ֆրանսիական ոռմանտիզմի ամենաաչրի ընկնող ներկայացուցիչներից մեկը, Հոգվածագիրը կանգ է առել հեղինակի ղյուխորոծոց կազմող «Արժվիկ»-ի վրա, որի բեմադրությունը տեղի է ունեցել ընթացիկ տարվա հունվարի 12-ին, տիկին Սիրանույշի Բենեֆիսի օրը:

Պատմված է երկի բովանդակությունը, գնահատված են ղերակատարումները: (Տիկին Սիրանույշ-Արժվիկ, Հ. Արևյան-Ֆլամբո, Հարությունյան—Մետերնիխ):

2019 /ԹԻՖԼԻՍԻ Դրամատիկական ընկերության արտակարգ ընդհանուր ժողովի մասին/— 1904, № 4, էջ 180—181 (Ներքին տեսություն):

Ժողովում քննարկվել են ընկերության ղեկիցիտի ու առաջիկա թատերատարում հայոց թատրոն ունենալու հարցերը: Քննարկված խնդիրների շուրջը արվել են մի շարք զործնական առաջարկություններ:

2020 /Կ. ԽԱՏԻՍՅԱՆԻ «Ճահճի մեջ» պիեսի բեմադրության մասին/— 1904, № 5, էջ 187—191: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Պիեսը բեմադրվել է Քարվում և Թիֆլիսում: Հեղվածում վերլուծված է պիեսի զաղափարական բովանդակությունը: Այն նվիրված է հայ մտավորականության կյանքին, որոնց մեծագույն մասը կրթությունն ավարտելուց հետո վազում է Բարու և իր օրսանդական իդեալները թաղում անիժյալ ճահճում: և... Ավելի շուտ այդ պիեսը մեր իրականությունից թուրքիկ գծերով նկարված պատկերների մի շարք է, միացած հրապարակախոսական խորհրդածությունների հետ, քան զեղարվեստական ամբողջություն ունեցող մշակված մի երկ:— Դրել է տեսության հեղինակը:

2021 /ԻՍԽԱՅ ԵՎՈՐԱՎԻՉ Փիթոնի մահը/— 1904, № 5, էջ 192—193: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Սանուցում է մեծահարուստ Փիթոնի մահը, որն իր առատաձեռնությամբ նպաստել է Թիֆլիսի ողորմած թատրոնի և օպերայի բարգավաճմանը: Նրա ջանքերով ու նախաձեռնությամբ է կադմակերպվել 1887 թ. Թիֆլիսի ռեալիստական ընկերությունը:

2022 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ /Տեսության հեղինակը ընթերցողի ուշադրությանն է ներկայացրել «Անահիտ»-ի 1904 թ. ապրիլ-մայիսյան համարում տեղ գտած այն հոդվածը, որ վերաբերում է վաղամեռիկ զերասան Դրիգոր Կյուլպենկյանին/— 1904, № 7, էջ 171—172:

2023 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ /Տեսություն «Արևելյան մամուլ»-ի 1904 թ. օգոստոսյան համարի: Հեղինակը նշում է, որ «Թյուզանդիոն»-ի գրած նամակից տեղեկանում ենք,

որ Փարիզում հաջող ըննություն է բռնել զերասան Մաքսուտյանը ռիթմ ողբերգակ և միանգամայն իրր կատակերգակ և արժանացել է առաջին մրցանակի: «Արևելյան մամուլ»-ը այլ աղբյուրներից տեղեկանալով հայտնում է նաև ամերիկյան ու անգլիական բեմերում հաջողություն գտած հայազգի զերասանուհի Ֆյորա Չապելի (Չապել Մանկասարյան) մասին/— 1904, № 9, էջ 143—144:

2024 /ԹԻՖԼԻՍԻ հայոց թատրոնի մասին/— 1904, № 11, էջ 183: (Ներքին տեսություն):

Առաջ է քաշվել հայ թատերական կյանքի զարգացման համար կարեվորություն ներկայացնող մի շարք հարցեր: Ներկայացված է 1903—1904 թթ. թատերաշրջանի ֆինանսական վիճակը:

2025 ԹԻՖԼԻՍԻ Հայոց դրամատիկական ընկերության ներկայացումները («Պատվի համար» դրամա 4 զործողությամբ. հեղ. Շիրվանդադեհի) — 1905, № 1, էջ 136—140: Ստորագր.՝ Ա.:

Վերլուծված է դրաման: Հեղինակը Շիրվանդադեհի պիեսում ընդգծում է Օկտավ Միրբոյի ազդեցությունը («Փողի հերոսը»):

Դրաման բեմադրել է Թիֆլիսի Հայոց դրամատիկական ընկերության խումբը՝ ընթացիկ տարվա հունվարի 3-ին, որն անցել է մեծ հաջողությամբ:

2026 /ԶՈՒԿԵՐՄԱՆԻ «Թիթեոնների կսիվը» կոմեդիան Թիֆլիսի հայկական բեմում/— 1905, № 2—3, էջ 218: Ստորագր.՝ Տ. Չավեն: (Էնդարվեստի աշխարհից):

Կատակերգությունը ներկայացրել է Թիֆլիսի հայոց դրամատիկական խումբը՝ ընթացիկ տարվա հունվարի 7-ին:

2027 /ՅՐԱՆՍՈՒՆԻ ԿՈՊՊԻԻ «Թագի համար» դրաման Թիֆլիսի հայկական բեմում/— 1905, № 2—3, էջ 218—221: Ստորագր.՝ Տ. Չավեն: (Էնդարվեստի աշխարհից):

Ներկայացումը տեղի է ունեցել հունվարի 10-ին Արախտական թատրոնի բեմում: Ներկայացված է դրամայի բովանդակությունը. տրված

են մի քանի դերակատարումների սխեմատիկ զննատականները:

2028 [Ս. ՆԱՅԴԵՆՈՎԻ «Վանյուշինի զավակները» դրաման Թիֆլիսի հայկական բեմում]—1905, № 2—3, էջ 221: Ստորագր.՝ Տ. Զավեն: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Դրաման ներկայացվել է 1905 թ. հունվարի 13-ին, Թիֆլիսի Հայոց դրամատիկական խմբի մասնակցությամբ:

2029 [ՇԻՆԼԻՐԻ «Խարզավանքի սեր» դրաման Թիֆլիսի հայկական բեմում]—1905, № 2—3, էջ 221—223: Ստորագր.՝ Տ. Զավեն: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ընդհանուր գծերով վերլուծված է Շիլլերի դրաման, դերակատարումները զննատված են մակերևութաբար:

2030 [ՏԻՄԿՈՎՍԿՈՒ «Պաշտպան» դրաման Թիֆլիսի հայկական բեմում]—1905, № 2—3, էջ 223—225: Ստորագր.՝ Տ. Զավեն: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ներկայացված է պիեսի համառոտ բովանդակությունը: Դերակատարման զննատականները մակերեսային են: Պիեսը ներկայացվել է ընթացիկ տարվա հունվարի 17-ին:

2031 [ԻԲՍԵՆԻ «Դուկտոր Շտոկման, կամ ժողովրդի թշնամին» պիեսի մասին]—1905, № 2—3, էջ 225—231: Ստորագր.՝ Տ. Զավեն: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Վերլուծված է դրամայի պալափարական բովանդակությունը, զննատված են ղլխավոր դերակատարումները:

2032 [ՊՈԼ ԷՐՎԻՈՒ «Հանելուկ»-ը և Պարոնյանի «Մեծապատիվ մուրացկաններ»-ը Թիֆլիսի հայկական բեմում]—1905, № 2—3, էջ 231—233: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ներկայացումները տեղի են ունեցել հունվարի 27-ին: Ներկայացված է առաջին գործի համառոտ բովանդակությունը: Հեղինակը խոսել է ընդհանրապես ֆրանսիական ժամանակակից դրամատուրգիայի մասին: Դերակատարումների

մասին ոչ մի խոսք չկա: «Մեծապատիվ մուրացկաններ» մասին գրել է, որ բեմադրության լեզուն «...Արևելյան և արևմտյան բարբառների այլանդակ խառնուրդ մը կներկայացներ»:

2033 [ՍՈՒՄԲԱՏՈՎԻ «Դավաճանությունը» տիկին Սիրանուշի մասնակցությամբ]—1905, № 2—3, էջ 233—234: Ստորագր.՝ Տ. Զավեն: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Ներկայացումը տեղի է ունեցել ընթացիկ տարվա հունվարի 31-ին Թիֆլիսի Արտիստական թատրոնի շենքում, Բաքվից հրավիրված տիկին Սիրանուշի մասնակցությամբ: Ներկայացումն ունեցել է արտակարգ հաջողություն:

2034 [ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԿՈՒՆՈՒ ԲԵՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԽՈՒՅՅԱՆ 25-ամյակը]—1905, № 2—3, էջ 234—236: Ստորագր.՝ Տ. Զավեն: (Գեղարվեստի աշխարհից):

«Ախտոն» դերասանուհու բեմական գործունեության 25-ամյակը տոնվել է փետրվարի 3-ին: Համառոտակի ներկայացված է արտիստուհու կենսագրությունը և բեմական գործունեության հակիրճ նկարագիրը: Մեծարման հանդիսությունից առաջ արտիստուհին հանդես է եկել երեք տարբեր դերակատարումներով: (Սովիերի «Տարտյուֆ»-ում—Գորինա, Օստրովսկու «Արդյունավոր պաշտոն»-ում—Կուկուշինկա, Սունդուկյանի «Պեպո»-ում—Շուշան): Բազմաթիվ շնորհավորողների թվում է եղել Գարրինի Սունդուկյանը:

2035 [ԱԼ. ՔԻՇԻՆՇՅԱՆԻ «Նոր կյանքի շեմքում» պիեսի բեմադրության մասին]—1905, № 2—3, էջ 236—238: Ստորագր.՝ Տ. Զավեն: (Գեղարվեստի աշխարհից):

Չորս գործողությամբ այդ դրամատիկական էությունը ներկայացվել է ընթացիկ տարվա փետրվարի 7-ին: Հեղինակը պիեսի թերությունների կողքին ընդգծում է գերակատար խմբի անորակ խաղը: Ներկայացումը համարվել է տապալված:

2036 ՀԱՅՈՑ թատրոն: «Ժայռ» դրամա 4 գործողությամբ, հեղինակություն Վ. Փափաջյանի—1905, № 5, էջ 209—210: Ստորագր.՝ Տ. (Գեղարվեստի աշխարհից):

«Ժայռ»-ը առաջին անգամ բեմադրվել է ընթացիկ տարվա ապրիլի 7-ին Թիֆլիսում: Գրվածքի ամենագլխավոր արժանիքը հեղինակը համարել է հայ գյուղական կյանքի ունակ վերարտադրությունը: Համառոտակի վերլուծված է պիեսան: Կան դերակատարումների թուուցիկ գնահատականներ:

2037 [ՇՆՈՐՀԱԼԻ դերասան Գևորգ Պետրոսյանի մահը]:—1906, № 11—12, էջ 184—185: (Ներքին տեսություն):

Իբրև դերասան նա աչքի էր բնկնում իր արհեստակիցների մեջ ավելի բարձր դարգացմամբ և ճաշակով: Ճիշտ է նա նոր շկույա, նոր ուղղություն, նոր հոսանք չմտցրեց հայկական բեմի վրա: Բայց ձգտեց նրա մակերևույթը բարձրացնել: Թատրոնի կրթական նշանակությունը տարածել մեզանում:—գրել է հեղինակը հանգուցյալի մասին:

Տես նաև՝ №№ 2488, 5970, 6007 նկարագրություններ:

ՏԱՐԲԵՐ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐԻ ԹԱՏՐՈՆՆԵՐԻ ՈՒ ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԿՈՐՄԻՉՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

2038 ԹՈՍՄԻՆ Թիֆլիսում:—1890, № 6, էջ 890—898: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Նյութը վերաբերում է իտալական նշանավոր ողբերգակ էռեստո Ռոսսին, նրա Թիֆլիսում տված հյուրախաղային ներկայացումներին: Հանգամանորեն գնահատված է նրա բեմական տաղանդը: Համառոտակի ներկայացված է կենսագրությունը: Ներկա տեսությունից պարզվում է, որ նա բացի դրամաներից գրել է բազմաթիվ քրեանադատական հոգվածներ և առանձին բրոշյուրներ բեմական արվեստի մասին: Հեղինակը որպես նմուշ տեսության է կցել Ռոսսիի պատասխան նամակը ուղղված «Bibliothèque Universelle» ամսագրի 1876 թ. հոկտեմբերյան համարում տպագրված «Համետրո ժրնալում» հոգվածին, որտեղ մեղադրել են մեծ ողբերգակին Համետրի կատարման մեջ ավելորդ կործանություն մտցնելու համար:

2039 [ՎԻԼԴԵՆԲԵՐՈՒՆԻ նոր դրամայի՝ «Սըր-բազան ծիծաղ»-ի մասին:—Շեքսպիրի «Հանրի 7-րդ»-ը կրկին անգլիական բեմում]:—1892, № 3, էջ 498—500: Ստորագր.՝ Ֆ: (Արտասահմանյան բրոնիկ):

2040 [ՖՐԱՆՍԻՆԻ պատգամավորների ժողովի մերժումը թատերական ստեղծագործությունները դրամատիկյան շենթարկելու առաջարկի մասին]:—1892, № 4, էջ 643: Ստորագր.՝ Ֆ: (Արտասահմանյան բրոնիկ):

2041 ԹԻՖԼԻՍԻ Արքունական թատրոնի նոր դիրեկտորը:—1894, № 9, էջ 1341: (Զանազան լուրեր):

2042 ՍԵՎՅԱՆ Հ. [Ռուս դերասանական խմբերի անտրևորենյուր ֆորկատտիի գործունեության 25-ամյակը]:—1896, № 1, էջ 143: (Թատրոնի շուրջը):

Հոկտեմբերին տոնվել է ռուս դերասանական խմբերի անտրևորենյուր ֆորկատտիի գործունեության 25-ամյակը: Հայ դերասանների լեկերությունը հոբելյարին նվիրել է դափնեպսակ ու մի ուղերձ հայերեն լեզվով:

2043 ԻՏԱԿԱՏԻ նշանավոր ողբերգակ էրեստո Ռոսսիի մահը]:—1896, № 6, էջ 887: (Զանազան լուրեր):

2044 ՍԵՎՅԱՆ Հ. [Սարգսյանի «Մոդա է բա» պիեսը վրաց բեմում]:—1896, № 12, էջ 1633—1636: (Թատրոնի շուրջը):

2045 [ՄԻՐՁԱ Ֆաթ-Ալի Ախունդովի «Մոսիո ժողրան»-ը Երևանի բեմում աղբբեջաններն լեզվով]:—1896, № 12, էջ 1645: (Զանազան լուրեր):

2046 ՍԵՎՅԱՆ Հ. Բեմական գործիչների համառոտական առաջին ժողովը:—1897, № 2—3, էջ 384: (Թատրոնի շուրջը):

«Որբան մեզ հայտնի է՝ հայ բեմը յուր ներկայացուցիչը չունի այդ ժողովում».—գրել է հեղինակը:

2047 [ՀԱՄԵԴԻԱՆ դրամատիկյան խուսափելու համար Կ. Պոլսում Շեքսպիրի «Համետր»-ը

ներկայացվել է «Գերտրուդ» վերնագրով]։—1897, № 6, էջ 906—907, (Հանազան լուրեր)։

2048 [ԴԵՐՄԱՆԻԿԱՆ ողբերգակ-դերասանուհի Շարլոտ Վոլտերի մահը]։—1897, № 6, էջ 907—908, (Հանազան լուրեր)։

2049 ՎՐԱՅ ԹԱՏՐՈՆԻ 50-ամյակը։—1900, № 1, էջ 121, (Հանազան լուրեր)։

2050 [О конкурсе по составлению эскизного проекта народного дома им. Константина Яковлевича Зубалова в Тифлисе]։—1901, № 10, էջ 268, (Հայտարարություններ)։

Հայտարարությունը վերաբերում է Զուբալովի անվան ժողովրդական տան կառուցման նախագծի մրցանակարաշխությունը։ Մանրամասներեն ներկայացված են պայմանները։ Ի դեպ շենքը կառուցվել է պայմաններում նշված տեղում, այն հիմա էլ կանգուն է. ներկայումս շենքը դրադեցնում է Թիֆլիսի Կոտե Մարջանիշվիլու անվան դրամատիկական թատրոնը։

2051 [ԴՈՐԿՈՒՆՆԻ «Հատակում»-ը Մոսկվայում ղեկարավետական թատրոնի բեմում]։—1903, № 1, էջ 188—191, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Գեղարվեստի աշխարհ)։

Մանրամասներեն ներկայացված է պիեսի բովանդակությունը։ «Այդ երկը իսկապես դրամա չէ սովորական մաքուր, այլ հոյս վրձինի նկարած դրամանալի սեւաւրաններ, որոնք առիթ են տալիս հեղինակին հասարակության մեջ որոշ հայացքներ արձարծել»։—գրել է հոգվածագիրը։

2052 [ՎՐԱՅ դրամատիկական ընկերության մրցանակի մասին]։—1903, № 3, էջ 205, (Ներքին տեսություն)։

Մրցանակը նախատեսված է եղել ազգային դրամատիկական լավագույն ստեղծագործությունների համար։

2053 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Վրացիք և Գաբրիել Սունդուկյանը։—1903, № 11, էջ 195, (Վրաց կյանքից ու դրականությունից)։

Մի հատված է բերված «Ցնորիս Փուրցելի»-ում տպագրված այն հոդվածից, որ վերաբերում է

Սունդուկյանի «Խաթաբալա»-ի բեմադրությանը վրաց բեմում։

2054 [ԿԱԶԱՆՈՒՄ տեղի ունեցած մի թատերական ներկայացման մասին]։—1904, № 5, էջ 137, Ստորագր.՝ Տիգրան (Կովկասի թուրք մամուլ)։

«Շարքի Ռուս»-ի հաղորդման համաձայն Կապանում տեղի ունեցած թատերական ներկայացմանը մասնակցել է մի թրքոհի, Հանդիսատեսների մեջ եղել են մեծ թվով կանայք։ Թերթերը կատարված փաստն արձանագրել են առանձնակի համակրանքով։

2055 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն հեղինակը հիմնականում կանգ է առել «Անահիտ»-ի 1904 թ. № 9—10-ում տեղ գտած այն հոդվածի վրա, որ վերաբերում է «Revue Thiatrale» ֆրանսիական հանդեսում Ադոլֆ Թալասոի թուրքական թատրոնի մասին գրած ուսումնասիրության գնահատմանը։ Այդ մասին «Անահիտ»-ը գրել է. «Թալասոի ուսումնասիրությունը հեռու է ամբողջական և իր ամեն կետերուն մեջ ճիշտ ըլլալն. թուրք թատրոնի ստեղծման մեջ՝ հայոց դերը լիակատար կերպով չէ ցույց տրված...»]։—1904, № 12, էջ 157—158, (Կովկասի թուրք մամուլ)։

ԻՐԱԺԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽԱՐԵՐ

2056 ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՁԱՆՆԻ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅՈՒՆ։ Ուսվածք։—1889, № 1, էջ 181—185։

Հոգվածում խոսվում է այն մասին, որ երաժշտական ստեղծագործությունները չպետք է կատարել՝ երգել կամ նվագել առանց ձայնանիշների (նոտաների)։ Նկատողությունը վերաբերում է նաև երաժշտության դասատուներին։

2057 [ՎԻԴՆՆԱՅԻ ՄԻՋԱԳԳԱՅԻՆ թատերական և երաժշտական ցուցահանդեսի մասին]։—1892, № 7—8, էջ 1200—1201, Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան բրոնիկ)։

2058 [ԴՈՎՏՈՐ ՎԻԿՏՈՐՈՎԻ հասարակական դասախոսությունը երաժշտական հոգեբանության մասին]։—1893, № 5, էջ 832—833, Ստորագր.՝ Ս. Թ. (Ռուսաստանից)։

2059 ՍԱՍՈՒՆԻ մասին երգ (սլուկում հա զու-
լում քաջ սասունցիներ)։—1895, № 6, էջ 899 (Ջա-
նազան լուրեր)։

2060 [ՓԱՐԻԶԻ աշխարհանդեսում տրվելիք
հայկական համերգի մասին]։—1899, № 7—8, էջ
936 (Ջանազան լուրեր)։

2061 [ԵՐԳԻԶ և նոն Նդիազարյանի ձեռնար-
կության՝ «Հայ ժողովրդական երգեր»-ը Փարի-
զում տպագրելու մասին]։—1899, № 11—12, էջ
1504 (Ջանազան լուրեր)։

2062 [ԵՐԳԻԶ և նոն Նդիազարյանի ձեռնարկու-
թյամբ Փարիզում 6 զրքով լույս տեսնող «Հայոց
ժողովրդական երգեր» հավաքածուի մասին]։—
1900, № 1, էջ 134. նույնը՝ № 3, էջ 416, № 4, էջ
556—558 (Հայտարարություններ)։

2063 ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱ և. ևրենյան տարրի
եվրոպական երաժշտության մեջ։—1901, № 1, էջ
230—234 (Գեղարվեստի աշխարհից)։

2064 «ՀԱԶԱՐ ու մի խաղ» ժողովրդական
երգարան։ Խմբագրեցին Կոմիտաս վարդապետը
և Մանուկ Աբեղյանը։ Վաղարշապատ, 1903։

Դրախոսություն։—1903, № 11, էջ 200—
204, Ստորագր.՝ Ա. Վ. Ղ.

Դրախոսությունը հիմնականում զրական է,
Արված մասնակի նկատողությունները վերաբե-
րում են ժողովածույում տեղ զտած երգերի ան-
հարկի սրբագրություններին, որի հետևանքով
ըստ զրախոսի կարծիքի, նրանք այս կամ այն
չափով կորցրել են իրենց ազգագրական դեմքն
ու պատմականական արժեքը։

2065 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունների,
[Տեսություն թանասեր] 1904 թ. մայիս-հու-
նիսյան համարի Պրոֆ. Գալֆայանը Պոտինիե-
րի թատրոնում մի բանաստեղծություն է կարդացել
նվիրված հայ երաժշտության հարցերին։ Տեսու-
թյան մեջ համառոտակի ներկայացված է տեղի
երաժշտական «Revue musicale» ամսաթերթի
կարծիքը այդ զեկուցման մասին]։—1904, № 9,
էջ 144։

2066 ԹԻՖԼԻՍԻ երաժշտական ուսումնարանի
զահիճի բացումը։—1904, № 11, էջ 186 (Ներ-
քին տեսություն)։

2067 ՄԻ ՓՈԲՐԻԿ ակնարկ մեր երաժշտության
մասին։—1905, № 1, էջ 126—132, Ստորագր.՝
Կրեսչենզո (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Համառոտակի ներկայացված է ժամանակա-
կից հայ երաժշտական կյանքի պատկերը։ Տեղե-
կություններ կան Տիգրան Զուխաջյանի, Կարա-
Մուրզայի, Կոմիտասի, Մակար Եկմալյանի, Ա-
լեքսանդր Սպենդիարյանի ու այլ հայազգի երգա-
հանների ստեղծագործական կյանքի մասին։

Տես նաև՝ №№ 4968, 5007, 5086 նկա-
րագրությունները։

ՀԱՅ ԵՐԿԱՀԱՆՆԵՐ

ԵԿԱԿԱՅԱՆ ՄԱԿԱՐ

2068 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. [Մ. Եկմալյանի «Նուկ-
տյուն»-ը լույս տեսնելու մասին]։—1892, № 11,
էջ 1711 (Երաժշտական քրոնիկ)։

2069 [ԵԿԱԿԱՅԱՆԸ ձայնանիշերի է վերածել
ու. պատարագի բոլոր եղանակները և էջմիածնի
սինոդից խնդրում է թույլ տալ հրատարակել
այն]։—1893, № 1, էջ 188 (Ջանազան լուրեր)։

2070 ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԿԱՆ կոնգակով թույլա-
տրվում է Մակար Եկմալյանին հրատարակել իր
ներդաշնակած «Պատարագ»-ը 1895, № 6, էջ
897 (Ջանազան լուրեր)։

2071 ՎԱՆՅՅԱՆ Գր. Եկմալյանի ներդաշնա-
կած «Պատարագի երգեցողությանը» առթիվ։—
1898, № 4, էջ 533—535։

Հեղինակը մասնակի նկատողություններից հե-
տո նշել է կատարված զործի արժանիքները։ Միա-
ժամանակ հայտնում է, որ «Բեռլինում մի հմուտ
ու ձեռահաս անձի կողմից պատրաստվում է
քննադատության այդ զործի ներքին և արտաքին
առավելությունների և պակասությունների մա-
սին»։

2072 [ՄԱԿԱՐ Եկմալյանի մահը]։—1905,
№ 4, էջ 220, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսու-
թյուն)։

Համառոտակի ներկայացված է անվանի եր-
գահանի կյանքն ու երաժշտական զործունեությու-
նը։

ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՁԱ ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ

2073 ԶԼԻՅՅԱՆ ԱՎ. Կարա-Մուրզան և քառա-
ձայն երգեցողությունը մեր մեջ—1889, № 5,
էջ 821—826: (Ներքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է երգահան ու
խմբավար Կարա-Մուրզայի կյանքի ու գործու-
նեությունը: Հեղինակը նրան համարել է քառա-
ձայն խմբական երգեցողության հիմնադիրը մե-
կանում:

2074 «ՄՈՒՐՁ»-ի նամակագրությունը Վրի-
պակներ: [խմբագրությունը ճշտում է մասնում
հանդեսի 1889 թ. № 5-ում տպագրված ԱՎ. Զլից-
յանի «Կարա Մուրզան և քառաձայն երգեցողու-
թյունը մեր մեջ» հոդվածում. (տես նախորդ նկա-
րագրությունը): Խնդիրը վերաբերում է անվանի
երգահանի կենսագրության մեջ տեղ գտած մի
փաստի աղավաղմանը]—1889, № 6, էջ 985:

2075 [ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՁԱՅԻ մասին]—1891,
№ 1, էջ 126: Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տե-
սություն):

Հայտնում է այն մասին, որ Թիֆլիսում է
գտնվում անվանի երգահան-խմբավար ու ման-
կավարժ Կարա-Մուրզան: Հեղինակը նրան բնո-
րոշում է որպես քառաձայն երգի մեծ վարպետ.
առաջ է քաշում րազմաձայն երգեցողության զար-
կացման անհրաժեշտության հարցը: Հոդվածից
խմանում ենք, որ Կարա-Մուրզան հեղինակ է
«Շուշան» խորագիրը կրող օպերայի:

2076 ԷՋՄԻԱՄՆԻ ճեմարանի երգեցողության
ուսուցիչ Կարա-Մուրզան հրաժարեցրած իր պաշ-
տոնից: (Նշանակվել է Սողոմոն սարկավազ Սո-
ղոմոնյանը):—1893, № 10, էջ 1604: (Զանազան
լուրեր):

2077 ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՁԱՆ Թիֆլիսում—1894,
№ 4, էջ 657—660: (Զանազան լուրեր):

2078 ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՁԱՅԻ համերգները Շուշիում
և Գորիսում—1894, № 7—8, էջ 1175: (Զանազան
լուրեր):

2079 ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՁԱՅԻ հոբելյանը Բաքվում—
1895, № 3—4, էջ 565: (Զանազան լուրեր):

2080 [ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ Կարա-Մուրզայի մահը]—

1902, № 4, էջ 181—183: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Գե-
ղարվեստի աշխարհից):

Նկարագրված են թաղման արարողության
մանրամասները: Հակիրճ ձևով ներկայացված է
նրա կյանքի ու գործունեության պատկերը՝ ընդ-
գծելով նրա պատվավոր տեղը հայ հրաժշտության
պատմության մեջ: Հոգեհանգստի կապակցու-
թյամբ մի քանի խիստ նկատողություններ կան
էջմիածնի ու նրա օրգան «Արարատ»-ի հասցեին:

Տես նաև № 1961, 2114 նկարագրություն-
ները:

ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐՁԱ Մ.

2081 (Մ. ԿԱՐԱ ՄՈՒՐՁԱՅԻ համերգը ի հիշա-
տակ իր հանգուցյալ Լեդրո՝ Քրիստափոր Կարա
Մուրզայի):—1902, № 11, էջ 182: Ստորագր.՝ Ա.:
(Գեղարվեստի աշխարհից):

ԿՈՄԻՏԱՍ (Սողոմոն Սողոմոնյան)

2082 ՄԵՐ ԱԶԳԱՅԻՆ երաժշտությունը: Հ. Կո-
միտաս վարդապետի արվեստը—1905, № 5, էջ
197—209: Ստորագր.՝ Տ. Զավեն: (Գեղարվեստի
աշխարհից):

1905 թվականի ապրիլին էջմիածնի միաբան
Կոմիտաս վարդապետը իր 60 հոգուց կազմված
երգչախմբով հանդես է եկել Թիֆլիսի Արտիստա-
կան թատրոնում: Հոգվածում արժեքավոր տեղե-
կություններ է տրվում Կոմիտասի մասին, խոսվում
նրա երաժշտական գործունեության մասին, որո-
շելով նրա պատվավոր տեղը ազգային երաժշտու-
թյան անդաստանում: «Կոմիտաս վարդապետը
հոյակապորեն ապացուցեց, և իր մի շարք աշխա-
տություններով պատրաստվում է հռչակել, որ
մենք ունենք ազգային՝ հարուստ, երփներանգ,
խորունկ մի երաժշտություն, որ մեր դժբախտ,
բազմաշարժար ցեղը իր հավիտենական մարտի-
րոսության մեջ, ժամանակ ու արիություն է գտել
ստեղծելու մեծություն, գեղեցկություն ու հու-
ղում...»—գրել է հոգվածագիրը:

Տես նաև № 973, 2076, 2253 նկարագրու-
թյունները:

ՉՈՒԽԱԶՅԱՆ ՏԻՐԱՆ

2083 [ԱՆՎԱՆԻ հայ երգահան Տիգրան Զուխաջյանի մահը]—1898, № 4, էջ 589, (Զանազան լուրեր)։

2084 [ՏԻՐԱՆ Զուխաջյանի մահարձանի առիթով]։ (Պոլսի թերթերից)։—1902, № 6, էջ 214—215, (Արտաթիւ տեսություն)։

Լուրը վերաբերում է այն խնդրին, որ անվանի երգահանի աշակերտներից երկուսը մտադրվել են մահարձան կանգնեցնել իրենց ուսուցչի անմեղ հիշատակին։

Տես նաև № 1944 նկարագրությունը։

ՏԻՐԱՆՅԱՆ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ

2085 [ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ Տիգրանյանի համերգը]։—1896, № 9, էջ 1237, (Զանազան լուրեր)։

✓ 2086 ՄՈՃՈՒՅԱՆ Պ. Արևելյան երաժշտությունը։ Նիկողայոս Տիգրանյանցի հրատարակությունների առիթով։—1900, № 3, էջ 384—385։

Հոգվածը գրված է Ն. Տիգրանյանի «Շահնագ» (պարսկական ֆանտազիա) և «Հեյդարի» երաժշտական գործերի տպագրության առթիվ։ Դրանց առընթեր հեղինակը խոսում է պարսկական հրաժշտության մասին ընդհանրապես։ (Մուղամմաթներ, նովրուզ-Արաբի, Ռահար և այլն)։

Հայ երգիչներ և երաժիշտ կատարողներ

ԱԼԵՔՍԱՆՅԱՆ ՏԻՐԱՆ

2087 ՊԱՐԹՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը նվիրված է «Անահիտ»-ի 1903 թ. հունիս-հուլիսյան համարներում լույս տեսած այն հոդվածին, որ նվիրված է հայազգի անվանի ջութակահար Տիրան Ալեքսանյանին]։—1903, № 9, էջ 232—234, Ստորագր.՝ Տ.։

ՆԱԼԲԱՆԿՅԱՆ ՏԻՐԱՆ

2088 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. [Սագումով Ղրիմից՝ ջութակահար Նալբանդյանի համերգային ծրագրի ու նրա կատարողական արվեստի մասին]։—

1893, № 5, էջ 845—847, (Երաժշտական քրոնիկ)։

ՇԱՀԱՄՅԱՆ ՆԵՐՍԵՍ

2089 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. Երաժշտական նկատողություններ։—1892, № 6, էջ 982—984։

Նյութը վերաբերում է երգիչ (տենոր) Շահամյանի Թիֆլիսում տված համերգներին։ Հեղինակը բացասաբար է արտահայտվում երգչի կատարողական արվեստի մասին։

2090 ԻՐԳԻՉ ՆԵՐՍԵՍ Շահամյանը երգելու է Վահագնի Ծածան հանդեսին։—1893, № 7—8, էջ 1293, (Զանազան լուրեր)։

2091 [ԱՆՎԱՆԻ հայ երգիչ Ներսես Շահամյանի մահը]։—1904, № 5, էջ 193, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Տես նաև № 2093 նկարագրությունը։

ՊԱՊԱՅԱՆ ՆԱԻԻԲԻԱ

2092 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. [Ծրիորդ Նաղիժա Պապայանի մասին]։—1893, № 7—8, էջ 1276—1279, (Երաժշտական քրոնիկ)։

Գնահատված է օր. Պապայանի կատարողական արվեստն ու երգացանկը։

Խոսվում է նաև երգիչ Ամիրջանյանի ու նրանց նվագակցող դաշնակահար Կեսների մասին։

ՍԱՐԱԶԻՎ (ՍԱՐԱԶՅԱՆ)

2093 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. Երաժշտական նկատողություններ։—1892, № 5, էջ 841—843։

2094 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. [Թիֆլիսի սիմֆոնիկ նվագախմբի մասին]։—1892, № 12, էջ 1883—1885, (Երաժշտական քրոնիկ)։

ՍՎԱԿՅԱՆ ՎԱՀՐԱՄ

2095 [ԴԱՇՆԱԿԱՀԱՐՎ վահագնի համերգը]։—1899, № 2—3, էջ 365, (Զանազան լուրեր)։

Սվազգի երգահանների ու կատարողների մասին

2096 ԶԻՏՏԱՐԴ Հ. Ուսվածքներ և քննադատություններ։ Երեք հատոր։ Գերմ. լ.։

Գրախոսություն։—1889, № 10, էջ 1623—1624։

1-ին հատորում, որ կրում է սեառն թերթերս խորագիրը՝ զետեղված են հեղինակի այն հոդվածները, որոնք ունեն ընդհանուր երաժշտական պատմական բովանդակություն: Դրանց մեջ ռուսադրության արժանի է «Պարի պատմությունը Գերմանիայում» հոդվածը: 2-րդ հատորում, որ կրում է «Արվեստագետների բնորոշումներ կոնցերտի դահլիճից» խորագիրը՝ զետեղված են Վագներին, Լիստին, Բրամսին, Ռուբինշտեյնին ու այլ երգահաններին նվիրված հոդվածները: Վերջին 3-րդ հատորը, որ ունի «Հին և նոր օպերաները»՝ Երաժշտական հրաշալի օրերը.— «Ֆորդիմանը» վերնագիրը իր մեջ պարունակում է հեղինակի թնադատական վերլուծումները՝ նվիրված Վիլտոր Մասսեի «Կլեոպատրայի մի գիշերը», Ֆերդինանդ Լանգերի «Փշալի վարդիկ», Մասենի «Սիդ», Կարլ Գոյմարկի «Մարտին» և Վերդիի «Օթելլո» օպերաներին:

2097 [ԴԱՇՆԱԿԱՆԱՐ Կոչալսկու համերգների մասին]—1890, № 11, էջ 1598—1600: Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տեսություն):

Տեսություն մեջ նկարագրված է Թիֆլիս ճյուրախաղերի եկած վեցամյա դաշնակահար Ռաուլ Կոչալսկու համերգների հաջողությունը: Կենսագրական որոշ տեղեկություններ կան տաղանդավոր երեսայի մասին:

2098 [ՏԻԿԻՆ ԺՅՈՒԿԻԿԻ, սր. Նիկիտայի և Ռայզենաուերի մասին]—1891, № 3, էջ 392—394: Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տեսություն):

Հանգամանորեն վերլուծված է օպերետային երգչուհի տիկին Ժյուդիկի դերակատարումները: Հարևանցիորեն խոսում է նաև օրիորդ Նիկիտայի ու դերասանուհի Ռայզենաուերի մասին, սրտեք ճյուրախաղերով պտնվել են Թիֆլիսում:

2099 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. Երաժշտական նկատողություններ—1892, № 1, էջ 163—170:

Համառոտակի ներկայացված է Թիֆլիսի երաժշտական կյանքը: Խոսում է տարվա օպերային խաղացանկի մասին.) «Վերդիի «Աիդա», «Ռիգոլետտո», Գունոյի «Ֆաուստ», Ջայկովսկու «Ծվգենի Օնեգին»): Հոդվածում պնդատված է նաև մի շարք օպերային դերասան-դերասանուհիների կատարողական արվեստը:

2100 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. Երաժշտական նկատողություններ—1892, № 2, էջ 323—325:

Հեղինակը խոսում է Մասկանիի «Գյուղական ասպետություն» զուսանագրի (методрама), Լիբուսական թատրոնում տեղի ունեցած սիմֆոնիկ համերգի և Գունոյի «Ֆաուստ» օպերայի մասին, որի երկու զորոճողությունը ներկայացվել է հայերեն լեզվով:

2101 [ՎԱԳՆԵՐԻ ՎԵՆԵՐԻԱ-Ր և ՇԵՐՍԱԿԻՐԻ «ՄԱԿԼԵԹ»-Ր ՓԱՐԻԶՈՒՄ]—1892, № 3, էջ 497—498: Ստորագր. Ֆ. (Լիտաւսահմանյան քրոնիկ):

2102 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. Երաժշտական նկատողություններ—1892, № 5, էջ 841—843:

Հոդվածագիրը բնութագրել է Թիֆլիսում կայացած մի քանի համերգների մասնակիցներին: (Ունտիլովա, Սարաչև, Կոլչին, Պրեսման, Շահամյան):

2103 [ՆԻՅՇԵՆ ՎԱԳՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ]—1892, № 6, էջ 971—972: Ստորագր.՝ Ֆ. (Լիտաւսահմանյան քրոնիկ):

2104 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. [Ջուրակահարուհի Ալեքսանդրինա Ջանուլիի մասին]—1892, № 11, էջ 1709—1710: (Երաժշտական քրոնիկ):

Նյութը վերաբերում է Թիֆլիսցի երիտասարդ ջութակահարուհու կատարողական արվեստին: Հիշատակված են նաև ջութակահարներ Սոլնիչկինի, Կոլչինի անունները:

2105 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. [Թիֆլիսի երաժշտական դպրոցի ջութակահար ուսուցիչ Սոլնիչկինի և Կոլչինի մասին]—1892, № 11, էջ 1710—1711: (Երաժշտական քրոնիկ):

2106 ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ Գր. [Թիֆլիսի սիմֆոնիկ նվագախմբի մասին]—1892, № 12, էջ 1883—1885: (Երաժշտական քրոնիկ):

Տրված է 1892 թ. նոյեմբեր-դեկտեմբեր ամիսներին Թիֆլիսում Իպպոլիտով-Իվանովի ղեկավարությամբ հանդես եկող սիմֆոնիկ նվագախմբի համերգների զնահատականը: Համերգներին մասնակցել են ջութակահարուհի Ջանուլին, տենոր Գարդենինը, Կովալենսկին, թավջութակահար Սարաչևը և Ունտիլովան:

2107 ՅՐԱՆՍԻԱՑԻ անվանի երգահան Շարլ Գունոյի մահը—1893, № 10, էջ 1606: (Ջանազան լուրեր):

2108 ԹՈՒՍ հռչակավոր երգահան Պ. Ի. Չայ-կովսկու մահը:—1893, № 10, էջ 1606—1607: (Ձանազան լուրեր):

2109 ՇԱՐԼ ԳՈՒՆՈ, [Մահվան առթիվ]:—1893, № 11, էջ 1763—1767: Ստորագր. Մ. Դ-ցի:

2110 ՆՇԱՆԱՎՈՐ դաշնակահար էմիլ Զաուերի համերգները Թիֆլիսում:—1894, № 2, էջ 335: (Ձանազան լուրեր):

2111 ԵՐԳԱՀԱՆ, դաշնակահար Անտոն Ռու-բինշտեյնի մահը:—1894, № 10, էջ 1522: (Ձանազան լուրեր):

2112 ՆՇԱՆԱՎՈՐ երգահան և մանկավարժ Ամբրուազ Թոմայի մահը:—1896, № 1, էջ 169: (Ձանազան լուրեր):

Թ. Ամբրուազը հեղինակն է «Միեիոն» (1866) և «Համլետ» (1868) օպերաների:

2113 [ԱՆՎԱՆԻ երգահան Իոսիմ Բրամսի մահը]:—1897, № 4, էջ 553: (Ձանազան լուրեր):

2114 ԿԱՐԱ-ՄՈՒՐԶԱ, Զուղեպպե Վերդի (Կյանքն ու ստեղծագործությունը):—1901, № 2, էջ 274—282:

2115 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. (Մի անձնվեր երաժշտագետի մասին):—1901, № 7, էջ 208—209: (Վրաց կյանքից ու գրականությունից):

Խոսքը վերաբերում է Իտալիայում մասնագիտական կրթություն ստացած երաժշտագետ Քուրիձեին, որ հայրենիք վերադառնալով ձեռնարկում է օգտավետ աշխատանքի՝ շրջում է Վրաստանի ամենահեռավոր շրջանները, գրի առնում ժողովրդի երգն ու երաժշտությունը, անվճար երաժշտական դասեր տալիս ժողովրդի ամենատարեր խավերում:

2116 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. (Վրացերեն լեզվով նորերս գտնված մի ձեռագիր երգարանի մասին):—1904, № 7, էջ 94—95: (Վրաց կյանքից ու գրականությունից):

Խոսքը վերաբերում է այն նորահայտ երգարան ժողովածուին, որ գտել են Գորիում, մի ազնվականի ընտանիքում: 327 երգից բաղկացած ժողովածույում տեղ են գտել Ասլան խորդաղու, ու

Սայաթ-Նովայի, Ի. Աբիմյանի ու այլ հեղինակների երգերը:

ՆԿԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՔԱՆԴԱԿԱԿՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ, ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԽՈՐԵՐ

2117 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Թիֆլիսի Սալոն:—1890, № 2, էջ 258—275:

Հոգվածը վերաբերում է 1890 թ. Թիֆլիսի «Փառքի տաճար» կոչված շենքում բացված ցուցահանդեսին, որտեղ իրենց գործերով հանդես են եկել շուրջ 35 արվեստագետներ: Հոգվածագիրը կանգ է առել դրանցից միայն 15-ի վրա, որպես ուշադրության արժանի լուրջ արվեստագետների: Դրանց թվում են Լոնգոն, Սոլովյովը, Բաշինջաղյանը, Ստախովսկին, Կեպպեն, Նովակը, Զանկովսկին, Կուլինը, Արտազովը, Սարգերուսոն, Շամշինովը, Զախարովը, Գաբաևը, Բոգդանովը և Խոզորովիչը: Պատկերասրահում ներկայացված գործերը գերազանցապես վերաբերվել են յուշեներկ նկարչության բնանկարի ու դիմանկարի ժանրերին: Գևորգ Բաշինջաղյանից ցուցադրվել են «Արաքս գետը», «Սանահինի շրջականներից», «Ալագանի հովիտը», «Անձրեալին օրը Սևանա լճում», «Նեստան Դարեջանը բերված մի անհայտ լճի ափ», «Անտառը ձմեռ ժամանակ», «Աղյուսի գործարան Թիֆլիսում», «Մայիսյան առափոտ», «Արարատ», «Անձրեալուց առաջ», «Սոճիների անտառը Մանգլիսում», «Էլբրուս», «Դե-Բեդ գետը գիշեր ժամանակ», Լուսնյակ գիշեր Քոի վրա», «Գիշերը Սև ծովում», «Լուսնի ծալումը», «Լճի ափը» «Զմեռը հարավում» և «Կայծակ» կտավները:

2118 ԿԻՂԱՐՎԻՍՏԻ ցուցահանդես Թիֆլիսում:—1893, № 10, էջ 1605: (Ձանազան լուրեր):

Ցուցահանդեսին իրենց ստեղծագործություններով մասնակցել են Բաշինջաղյանը, Գաբաևը, Զախարովը, Զանկովսկին, Կեպպեն, Լուկինը, Խոզորովիչը, Պոգորելովան, Ստախովսկին, Սոկոլովսկին, Շամշինյանը, Փիրադյանը և ուրիշներ:

2119 ԹԻՖԼԻՍԻ երրորդ պատկերահանդեսի փակումը:—1894, № 1, էջ 165: (Ձանազան լուրեր):

2120 ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՆԻԿՍ Բաքվում—1894, № 1, էջ 165: (Զանազան լուրեր):

2121 ՍՏՈՎԶՈՒՄԻ ցուցահանդես—1897, № 6, էջ 904—905: (Զանազան լուրեր):
Ցուցահանդեսն ունեցել է տարրեր բաժիններ, որոնցից զեղարվեստների բաժինը եղել է միջազգային չափանիշի:

2122 ՇԻՐՎԱՆԶԱՆԻ Կովկասյան 5-րդ պատկերահանդես—1897, № 10, էջ 1439—1455:

Հոգվածում ներկայացված են հեղինակի անձնական սպասարկություններ Խիֆիսի հինգերորդ պատկերահանդեսից, Հայաստանի նկարիչներից ցուցահանդեսին իրենց մասնակցությունն են բերել Հովհ. Այվազովսկին, Գ. Բաշինջաղյանը, Հակոբյանը, Փիրադյանը, Շամշինյանն ու Նշանյանը:

2123 ԹԻՖԼԻՍԻ զեղարվեստահանդես—1899, № 2—3, էջ 352: (Զանազան լուրեր):

Ուշադրության արժանի գործեր են ներկայացրել Զանկովսկին, Բաշինջաղյանը, Գարսեր, Հուկորյանը, Շմերլինգը և քանդակագործ խոգորովիչը: Գ. Բաշինջաղյանից ցուցադրվել է «Սևանա լիճը լուսինը ծագելիս», «Այրի գետը Երևանյան նահանգում», «Անտառ Բորժոմում», «Սանահինի մոտ» ու այլ գործեր:

• 2124 ԽՈՒՅՄ Է ՍԵՆԵՐ Բ. Мутер-ի «История живописи» (от средних веков до новейших времен) գիրքը—1902, № 12, էջ 260: (Հայաստանագրություններ):

2125 ՎԱՃԱՌՔՈՒՄ Է Բ. Мутер-ի «История живописи в 19-ом веке» գիրքը—1902, № 12, էջ 260: (Հայաստանագրություններ):

2126 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ Նկարիչների Խիֆիսյան ցուցահանդեսի մասին—1904, № 2, էջ 201—204, Ստորագր. Է. Ա. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Կովկասյան նկարիչների ցուցահանդեսը բացվել է Խիֆիսի «Փառքի տաճարում», որին մասնակցել են նաև մի խումբ հայազգի արվեստագետներ: (Բաշինջաղյան, Թերլեմեզյան, Հակոբյան, Միքայելյան, Շամշինյան, Փիրադյան, Արտազյան, Բաղդասարյան): Հոգվածագիրը հիմնականում խոսել է նրանց ներկայացրած աշխատանքների մասին: Դրան առընթեր հոգվածում քննարկ-

ված է մեր հասարակության դեպի նկարչության արվեստը ցուցաբերած անտարբերության պատճառները:

2127 ՓԻՐԻՉՅԱՆ արձագանքներ—1904, № 8, էջ 82—90, Ստորագր. Ալիանաթ Է. (Գեղարվեստի աշխարհից):

Հեղինակը իր սպասարկություններն է պատմում Փարիզի «Societe des artistes Francais» և «Champs-de-Mars» սալոններում կազմակերպված կերպարվեստի ցուցահանդեսներից, որոնց մասնակցել են նաև մի խումբ հայ անվանի նկարիչներ: (Էդգար Դաֆին, օր. Պապյան, Պաբարյան, Գրիգորյան, Քյուրքչյան, Տիրանյան): Հոգվածագիրը ցուցադրված գործերի մասին տրված կարճատև բնութագրումներից հետո, ցուցահանդեսի բնորոշ կողմերից մեկը համարել է կրոնական թեմատիկայի բացակայությունը:

2128 ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԻ խրատուող ընկերության 14-րդ ցուցահանդես—1905, № 1, էջ 132—136, Ստորագր. Գեղասեր (Գեղարվեստի աշխարհից):

Համառոտակի ներկայացված են Խիֆիսի «Փառքի տաճարում» բացված զեղանկարչության ցուցահանդեսի մասնակիցները: Հեղինակը ընդհանուր տեղեկություններ է հաղորդում բոլոր այն գործերի մասին, որոնք արժանացել են հասարակության մասնակի ուշադրությանը:

Հայազգի նկարիչներից ցուցահանդեսին մասնակցել են Բաշինջաղյանը, Արտազյանը, Միքայելյանը, Թերլեմեզյանը, Հակոբյանը և Փիրադյանը:

ԱՅԻՆԱԿՐԻՉՆԵՐ

ԱՅԻՆԱԿՐԻՉՆԵՐ ԶՈՎԱՆԱՆՆԵՐ

2129 ԸՆԴՈՒՄԻՆԻ ծովանկարիչ Հովհաննես Այվազովսկու հոբելյանի մասին—1897, № 9, էջ 1298—1299: (Զանազան լուրեր):

2130 ՍԻՏՈՐՅԱՆ Այ. Սովի բանաստեղծը (Հովհ. Այվազովսկի. սպասարկություններ):—1898, № 4, էջ 546—549:

Ներկա հոգվածը, Մոսկվայում բարեգործական նպատակով բացված անվանի ծովանկարչի

պատկերահանդեսից ստացած տպավորութիւնն էրի գրառումն է:

2131 ԲԱՇԽԱՋԱՎՅԱՆ Գ. [Կեղարվեստական շրջանների մեջ կազմված կարծիքը Հովհաննիս Այվազովսկու մասին]—1898, № 4, էջ 549—550:

Հոգվածը գրվել է հանդեսի խմբագրութիւնի խնդրանքով:

Տպագրվել է Սատուրյանի Հ. Այվազովսկուն նվիրված հոդվածին կից (Տես նախորդ նկարագրութիւնը):

2132 [ԱՇԽԱՎԱԶՈՒԹՅԱՆ Ժողովարհի Հովհաննիս Կոստանդինովիչ Այվազովսկու մասին]—1900, № 4, էջ 562—563: (Ձանազան լուրեր):

Տես նաև №№ 2122, 6224 նկարագրութիւնները:

ԲԱՇԽԱՋԱՎՅԱՆ ԿԵՎՈՐԿ

2133 ԲԱՇԽԱՋԱՎՅԱՆ Գ. նկարչի նամակները—1889, № 11, էջ 1705—1709: 1890, № 11, էջ 1576—1580:

Նամակներն ուղղված են ընկերոջը՝ Ս.ին, որոնց մեջ խորհրդածութիւններ կան Կովկասի ժողովուրդների ղեպի արվեստն ունեցած անտառերի վերաբերմունքի և այդ հարցում նրանց եռմնալու պատճառների մասին: Հեղինակը խնդրի լուծման կարևորագոյն միջոցներից մեկն էլ համարել է նկարչութիւնն առարկայի պարսագիր ուսուցումը զարգացնելու:

2134 ԿԵՎՈՐԿ Բաշինջաղյանի աշխատանքների ցուցահանդեսը Բաքվում և Պետերբուրգում—1895, № 1, էջ 188—189: (Ձանազան լուրեր):

2135 ԿԵՎՈՐԿ Բաշինջաղյանը «Կեղարվեստի Մոսկովյան ընկերութիւն» ցուցահանդեսում [նկարչի գործերի ցանկը]—1896, № 1, էջ 167—168: (Ձանազան լուրեր):

2136 ԿԵՎՈՐԿ Բաշինջաղյանի պատկերահանդեսը (Ապրիլ 5—28, 1896 թ. Թիֆլիս, տուն Զուրաբովի): Նկարագիր կարևորագոյն նկարների №-ների թվանշաններով—1896, № 3—4, էջ 502—503: Ստորագր.՝ Ն.՝

Ներկայացված է պատկերահանդեսում տեղ գտած անվանի նկարչի թվով քսան կարևորագոյն կտավների նկարագիր-բացատրութիւնները:

2137 [ԿԵՎՈՐԿ Բաշինջաղյանի նոր ցուցահանդեսը Բաքվում]—1896, № 9, էջ 1236: (Ձանազան լուրեր):

2138 ԿԵՎՈՐԿ Բաշինջաղյանի նոր նկարը («Անտառ աշնան ժամանակ»)—1898, № 4, էջ 586: (Ձանազան լուրեր):

2139 [ԿԵՎՈՐԿ Բաշինջաղյանի պատկերահանդեսի մասին]—1902, № 4, էջ 183—185: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Կեղարվեստի աշխարհից):

Նոսքը վերաբերում է Թիֆլիսի «Փառքի տաճար»-ում րացված ցուցահանդեսին, որտեղ ներկայացվել են Գ. Բաշինջաղյանի ստեղծագործութիւնը ընդ որում լավագոյն կտավները:

Տես նաև № № 2123, 2126, 2128 նկարագրութիւնները:

ՋԱԲԱՐՅԱՆ

2140 ՓԼԻՒՋԻ սալոնները և Ջախարյանի ներկարները—1892, № 7—8, էջ 1207—1208: Ստորագր.՝ Օ.: (Արտասահմանյան քրոնիկ):

Տես նաև № 2127 նկարագրութիւնը:

ՇԱՀԻՆ ԼԻԿԱՐ

2141 ՊԼԻՒՋԻՍԿԱՆ Հրատարակութիւններ—[Տեսութիւն «Անահիտ»-ի 1904, թ. ապրիլ-մայիսյան համարում տեղ գտած այն հոդվածի, որ վերաբերում է ֆրանսաճայ անվանի նկարչի էդգար Շահինիին]—1904, № 7, էջ 171—172:

Տես նաև № 2127 նկարագրութիւնը:

ՅԵԹՈՒԱՃՅԱՆ

2142 ՆԿԱՐԻՉ Ֆեթվաճյանի պատկերահանդեսի մասին—1900, № 1, էջ 125—126: (Ձանազան լուրեր):

Տես նաև № 1894 նկարագրութիւնը:

Առանձին վերնագրերի տակ չդիտեղված հայագիր նկարիչ-արվեստագետների մասին տես «Նկարչութիւն-քանդակագործութիւն» վերնագրի տակ զետեղված մյուս նյութերը (Կրիգորյան, Տիրանյան, Վրուբլյան, Հակոբյան, Արտազան

Շամշինյան, Փիրադով, Նշանյան, Թերլեմեզյան, Խաղևոսյան, Միքայելյան, և ուրիշներ)։

Այլազգի նկարիչների ու ֆանդակագործների մասին

2143 ԼՐՆԵՍ ՄԼՍՈՆԻԻ—1891, № 2, էջ 270—277, Ստորագր.՝ Ա. Ա.։

Հողվածը գրված է ֆրանսիացի անվանի նկարիչ Է. Մեսոնիեի մահվան առթիվ։ Մեջքերման կարգով ներկայացված է ֆրանսիայի հանրային լուսավորության և գեղարվեստների մինիստր Բուրժուայի կարգացած դամբանականը, ուր տրվում է անվանի նկարչի կյանքի ու ստեղծագործության ընդհանուր բնութագիրը։

2144 ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ նկարիչների մասնակցության հարցը Բեռլինի գեղարվեստական հանդեսին—1891, № 3, էջ 498—550, Ստորագր.՝ Ղ. (Քաղաքական տեսություն)։

2145 ՄԱՂՐԱՆԿԱՐԻՉ Ալֆրեդ Գրվեի մահից—1892, № 7—8, էջ 1211, Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

2146 ՄՅՈՒՐԻՆՍՍԿԻ բանկի սնանկությունը և արվեստի գործերի աճուրդը (Անգլիական կյանքից)—1892, № 7—8, էջ 1207, Ստորագր.՝ Ս. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

2147 ԼՈՒԻՍ ծովանկարիչ Ա. Պ. Բոգոլյուրովի մահից—1896, № 10—11, էջ 1434, (Զանազան լուրեր)։

2148 ԼՈՒԻՍ անվանի բնանկարիչ Իվան Իվանովիչ Շիշկինի մահից—1898, № 2—3, էջ 391, (Զանազան լուրեր)։

2149 ԿԱՐՆ Պավլովիչ Բրյուզովի ծննդյան 100-ամյակը—1900, № 1, էջ 120, (Զանազան լուրեր)։

2150 ԼՈՒԻՍԿԱՐԱՅԻ անվանի նկարիչ Մուսկաչիի մահից—1900, № 4, էջ 562։

2151 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները [Տեսության հեղինակը խոսում է «Жизнь» պարբերականի 1900 թ. ղեկավարության համարում լույս տեսած Գենի ալեոնարդո Գա-Վինչիի կենսագրությունը հողվածի մասին]—1901, № 1, էջ 286—287։

2152 ԼՈՒՍԱԿԱՎՈՐ քանդակագործ Մարկ Անտոկուսկու մահից—1902, № 7, էջ 228—229, (Ներքին տեսություն)։

Համառոտակի ներկայացված է անվանի արվեստագետի կյանքն ու ստեղծագործական ուղին։

2153 ԱՆՎԱՆԻ նկարիչ Հենրիխ Իպպոլիտովիչ Սեմիրադսկու մահից—1902, № 8, էջ 201—202, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

2154 ԳԵՐՄԱՆԱՅԻ նկարիչ Ֆրանս Լենքախի մահից—1904, № 5, էջ 200, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Տես նաև № 3592 նկարագրությունը։

ՀԱՐՏԱՐԱԿԱՆՍՈՒԹՅՈՒՆ

2155 ԲԱՇԵՆՋԱՆՅԱՆ Գ. նկարչի նամակները—1889, № 11, էջ 1705—1709, 1890, № 11, էջ 1576—1580։

Անվանի նկարչի նամակները վերաբերում են Հաղպատի ու Սանահինի վանքերին կատարած այցելությանը, Հեղինակը ցավով է գրում հայկական նշանավոր հարտարապետական կոթողների մասին, (Նկատելով է նրանց ներկա անմխիթար վիճակը, առաջ է քաշում դրանց պահպանման անհրաժեշտության հարցը)։

2156 ՍՈՒՆՋԻ ջրանցքի մոտ Լեսսակսի արձանը կառուցելու մասին—1899, № 9 էջ 1129, (Զանազան լուրեր)։

2157 ՇԵՐԿՆՅԱՆ Գ. Սրբավայրեր, Տեղագրություն Վասպուրականի նահանգի գլխավոր եկեղեցյաց, վանքերից և ուսումնարանաց. Թիֆլիս, 1901։

Խախտություն—1902, № 7, էջ 221—223, Ստորագր.՝ Ն.։

Հեղինակը, որ հայտնի է իր «Վանա սագ» աշխատությամբ, բնիկ Վասպուրականցի է, ներկա գրքում նկարագրել է հայրենի երկրամասի տարածքում գտնվող վանքերն ու եկեղեցիները, Տեղեկություններ է հաղորդում մի երկու ուսումնարանների մասին։

2158 ՄՈՍԿՎԱՅԻ գեղարվեստական թատրոնի մասին—1903, № 1, էջ 186—188, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Գեղարվեստի աշխարհից)։

Մանրամասնություններ է հաղորդում Մոսկվայի գեղարվեստական թատրոնի ներքին կառուցման ու կառուցման հարտարապետական ոճի մասին։

2159 [Անի ՔԱՂԱՔԻ պատկերների ժողովածուն լույս է տեսնելու մասին]—1903, № 3, էջ 230: (Հայտարարություններ):

2160 ԳԵՂԱՐՎԵՍՏԱԿԱՆ «Շքեղ» այբուբենի պրակը ձևոր բերելու համար գիմել...—1903, № 12, էջ 222: (Հայտարարություններ):

2161 «ՇՔԻՂ» գեղարվեստական այբուբենի ձևոր բերելու համար գիմել...—1904, № 3, էջ 209: Նույնը՝ № 5, էջ 211: (Հայտարարություններ):

2162 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ / Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1904 թ. մարտյան համարում տեղ գտած այն քննական հոդվածի, որ վերաբերում է հայկական ճարտարապետությանը նվիրված պրոֆ. Սարիժյանի աշխատությանը]—1904, № 4, էջ 194—195:

2163 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ / Տեսություն հեղինակը ընթերցողի ուշադրությանն է ներկայացնում «Փանասեր»-ի 1904 թ. մարտ-ապրիլյան համարում տպագրված Կ. Բաումանյանի այն «Համարձակ ու ուշադրվա» եզրակացությունը, որ վերաբերում է պրոֆ. Նոր Սարիժյանի հայտնած կարծիքին, թե Ասխենի Մայր Եկեղեցին և Ֆրանսիայի Ժերմինյոյե-Պրե Եկեղեցին կառուցված են հայկական ճարտարապետության ոճով]—1904, № 7, էջ 168—169:

2164 «ՇՔԻՂ» Այբում գեղարվեստական, Գ. պրակ, Գնունի-Մարիամ, Թիֆլիս, 1904:

Կրախոսություն:—1904, № 8, էջ 110—111: Ստորագր.՝ Ա. Ա. Կրախոսի կարծիքը միանգամայն նպաստավոր է Այբումում տեղ էն գտել կանգուն ու կործանված հիշատակներով հարուստ մեր հայրենի երկրի թվով տաս շրեղ նկարները («Հայր Յոհանն վանքը», «Հաղպատ», «Սանահին» և տեսարաններ Անիի ավերակներին):

2165 ԳՆԵՑԻՔ «Շքեղ» այբուբենի և պրակ...—1905, № 1, էջ 178: (Հայտարարություններ):

2166 ՔԱՅՎԱԾ է բաժանորդագրություն «Памятники древне-армянской архитектуры» (в биографиях и чертёжах) под. ред. Гер. Л. Гримма.—1905, № 2—3, էջ 264: Նույնը՝ № 4, էջ 254: (Հայտարարություններ):

2167 ԽՈՐԱՄԱՆՅԱՆ Ժ. Խորոս. Հայ ճարտարապետությունը, Զվարթնոց Եկեղեցին—1905, № 5, էջ 186—197:

Հեղինակը գեոևս Կ. Պոլսի գեղարվեստների հեմարանում ուսանելու տարիներին հետաքրքրվել է հայ ճարտարապետության անցյալին վերաբերող հարցերով նախանձախնդիր լինելով ապացուցելու, որ գեոևս «Հին դարերու մեջ, մենք ալ ունեցեր ենք մեր ինքնուրույն քաղաքակրթությունը, արվեստները, և գիտցեր ենք ապրիլ ոչ թե իրրե գնչուներ, վրանարնակ թափառիկ ցեղեր, ինչպես կարծեցին քանի մը ցամաք պատմաբաններ, այլ իրրեմարդ. իրրե կուլտուրական ժողովուրդ, որ իր անթիվ տառապանքներուն և դժբախտություններուն մեջ չէ մոռցեր ստեղծել գեղեցիկն ու վսեմը... Ներկա հոգվածում հեղինակը մանրամասնորեն խոսում է կործանված Զվարթնոցի ճարտարապետական կառուցվածքին վերաբերող իր կատարած չափազրությունների մասին (Տեքստին աղբյուրներ ներկայացված են հեղինակի կատարած չորս ճարտարապետական զծագրերը):

Տես նաև № № 2248, 4768, 4853, 4857 նկարագրությունները:

ԿՐԻՍՏՈՍԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏՆԵՐ

2168 ԳԱՆԻՄԵՅԱՆ Լ. Գրիգորիս Մոմագործություն» արդի հառաջդիմություններ մեջ 21 սովերագիծ պատկերով, Վիեննա, 1889:

Կրախոսություն:—1889, № 12, էջ 1983: Ստորագր.՝ Լ. Ա.:

«Գրքույկը իր մեջ պարունակող ամփոփ ու հիշատակելիություններով տալիս է լիակատար գաղափար մոմագործության մասին»,—գրել է գրախոսը:

Այն «Արվեստագիտական մատենադարան» արքի առաջին գրքույկն է, որի հրատարակությանը ժամանակին ձեռնարկել են Վիեննայի Միթթայանները:

2169 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ / Տեսություն հեղինակը խոսել է «Arménie» հանդեսի № 12-ում (թվականը չի նշված) տեղ գտած Կեննա Մարշալի «Հայ կանանց ասեղնագործության մասին» խորագիրը կրող հոդվածի մասին]—1906, № 11—12, էջ 189—191:

ԿՐԻՍՏՈՍԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏ

2170 ՅԻՐԿԻ ՀԻՄՆԱԿԻՐ Էրենստ Ժակոր Թենցի մահը Բեռլինում—1892, № 6, էջ 972: Ստորագր.՝ Յ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

V. Պ Ա Տ Մ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Ընդհանուր պատմության հարցեր:
Արևելագիտություն:

Հայ ժողովրդի պատմություն:

Արևմտյան Հայաստանում, Թուրքիայի ու Պարսկաստանի սարած-
քում ապրող հայերի հասարակական-քաղաքական կյանքը:
Հայ գաղթականություն:
Տարբեր երկրների հայկական գաղթօջախների մասին:
Հայկական հարց:

Հատարակական-բաղական կյանքի կոլկասում և նրա
առանձին նահանգներում:

Ցարիզմի ազդային քաղաքականությունը:
Ջանազան հասարակական կազմակերպություններ:
Նվիրատվություններ ու կտակներ:

Վրաստանի պատմություն:

Ռուսաստանի և արուսահմանյան երկրների հասարակական
-բաղական կյանք և միջազգային հարաբերություններ:

Ռուսաստան

Միջազգային քաղաքականության հարցեր:
Արտասահմանյան երկրներ:

Բեղհանուր պատմության հաւելեր

2171 ՏՐՈՅԲԵՐ Օսկարի Լիկիացոյ պատմութիւնը, 2. Կիպերտի մի թարտեղով, Շտուդգարտ, 1887: Գերմ. լ.:

Գրախոսութիւն.—1889, № 10, էջ 1620:

2172 ԻՌՇԵՐ՝ Վիլհելմ, Կեսարականութեան բնութիւնը, Լայպցիգ, 1888: Գերմ. լ.:

Գրախոսութիւն.—1889, № 10, էջ 1625—1626: Ստորագր.՝ Լ.:

Գրքի հեղինակը քաղաքատնտեսութեան ոլորտ-
ֆետրի է և պատմարան: Գրախոսված աշխատե-
թեան մէջ բացահայտված են կեսարականութեան
առանձնահատկութիւններն ու հետագա դարերի
կեսարները՝ հելլենացիների գինձորական բռնա-
կալները, գինձորական բռնակալութեան փորձերը
Կարթագենում, կեսարականութիւնը հորադույն
Իտալիայում, Կրոմվել ու Նապոլեոն:

✓ 2173 ԼՈՒՅՍ տեսավ Ա. Արասխանյանի «Արեւել-
յան ազգերի հին պատմութիւն»-ը... — 1891,
№ 7—8, էջ 957: Նույնը՝ № 11, էջ 1421: 1892,
№ 1, էջ 179, № 3, էջ 509, № 10, էջ 1545: 1893,
№ 1, էջ 192, № 2, էջ 351, № 3, էջ 502, № 5, էջ
853, № 9, էջ 1463, № 11, 1795: 1895, № 6, էջ
911: (Հայտարարութիւններ):

✓ 2174 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Փարսեցիութիւնը
քննադատութեան մեջ:—1891, № 9, էջ 1106—
—1112:

Հոգովածը գրվել է Նիկ. Քարամյանի դեմ, Վեր-
ջինս ընթացիկ տարվա «Արձագանք»-ի № 24-ում

տպագրված գրախոսականում բացատրար է
արտահայտվել Արասխանյանի «Արեւելյան ազգե-
րի հին պատմութիւն» գրքի մասին, համարելով
այն «վնասակար գիրք մեր դպրոցների համար»:

2175 ՊԱՆՊԱՆՈՎԱՆՆԵՐԸ լեզվի խնդրում —
1891, № 9, էջ 1113—1118: Ստորագր.՝ Համբակ:

Հոգովածն ուղղված է դարձյալ «Արձագանք»-ի
№ 24-ում տպագրված Նիկ. Քարամյանի գրախո-
սականին: Հոգովածագիրը փորձում է ապացուցել,
որ Քարամյանը անդիտակ է լեզվի խնդիրներում:
Պաշտպանում է Արասխանյանի աշխատասիրու-
թեան լեզուն:

2176 ՂԱՐԱՋՅԱՆ Գ. Քաղաքակրթութեան դար-
դաշման ընթացքը:—1893, № 9, էջ 1349—1362,
№ 10, էջ 1532—1545:

Հեղինակի նպատակն է «ընթերցողին ներկա-
յացնել մարդկային սեռի զարդաշման զխավոր
չրջանները»: Նյութը վետեղված է հետևյալ գլուխ-
ներում: Քարի շրջան: Բրոնզի շրջան: Երկաթի
շրջան: ՎԱՅՐԵՆՈՒԹՅՈՒՆ:—ԲԱՐԲԱՐՈՍՈՒԹՅՈՒՆ,
—ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ եւ ըՆՏԱՆԻՔ:—Արեւա-
կան կապով ընտանիքը: Պունալուա տիպի ըն-
տանիքը: Զուգական ընտանիքը: Խիականութիւն:

2177 ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ է Ա. Արասխանյանի «Արե-
ւելյան ազգերի հին պատմութիւն»-ը... — 1896,
№ 1, էջ 176: Նույնը՝ 1898, № 5, էջ 756, № 7—8,
էջ 1182, № 10—11, էջ 1634, № 12, էջ 1819: 1899,
№ 1, էջ 147, № 2—3, էջ 273, № 4—5, էջ 563,
№ 6, էջ 736, № 7—8, էջ 956, № 9, էջ 1132: (Հայ-
տարարութիւններ):

2178 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն, «Научное обозрение» հանդեսի 1900 թ. դեկտեմբերյան համարում լույս տեսած «նախնական հասարակությունը» հոդվածի]։— 1901, № 1, էջ 287։

2179 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ (Տեսություն հեղինակը խոսել է «Review» հանդեսի 1904 թ. հունիսի 15-ի համարում գետնադրված այն հոդվածի մասին, որ վերաբերում է վերջերս գտնված մի հին մագաղաթի (9-րդ դար), ըստ որի իբր դեռ այն հեռավոր ժամանակներում հայություն է ունեցել «սաղաղության լիզա», սլավոնյան իմաստով՝ խաղաղասիրական շարժում)։— 1904, № 7, էջ 173։

2180 ԱՅՎԱԶՅԱՆ Է. Մի ակնարկ մարդկության նախապատմական անցյալի վրա։— 1906, № 11—12, էջ 105—113։

Թուուցիկ մի ակնարկ է մարդկային հասարակության զարգացման ընթացքի մասին։ Հնդկնակր ընդհանուր դժերով ներկայացրել է բարձ, բրոնզե և երկաթե դարաշրջանների սեղմ պատկերը, ամենատարբեր ցեղերի ու ժողովուրդների կատարած դերը մարդկային հասարակության զարգացման ճանապարհին։ Տողատակում հեղինակը դրել է, որ նյութը «կազմված է ֆրանսիական ազգայություններից»։

ԱՐԵՎԵԼԱԿԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

2181 ՄԱՐԻՍԵ և Շրումպֆեր լոնդոնում կայանալիք արևելագետների համաժողովի ներկայացուցիչներ)։— 1892, № 7—8, էջ 1210։ Ստորագր.՝ Օ.։ (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

2182 ԽԱՐԵԿՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, Պրոֆեսոր Շրումպֆի նամակը։— 1892, № 9, էջ 1381։

Անվանի հայագետը խմբագրությանը պրած նամակում հայտնում է լոնդոնի արևելագետների 9-րդ կոնգրեսում արած իր առաջարկության մասին՝ ստեղծել հայ ուսմունքի ուսումնասիրության ու զարգացման միջազգային ընկերություն, որը Մինաս Զերադի պաշտպանական ելույթից հետո միաձայն ընդունվում է կոնգրեսի կողմից։

2183 ԱՐԵՎԵԼԱԿԻՏՆԵՐԻ 9-րդ ժողովը լոնդո-

նում։— 1892, № 10, էջ 1518—1521։ Ստորագր.՝ Ֆ.։ (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

Համաժողովը տեղի է ունեցել լոնդոնում 1892 թ. սեպտեմբերի 4-ին, որին մասնակցել են 11 երկրների 27 գիտական ընկերություններ ու 13 համալսարաններից զործուղված ներկայացուցիչներ։ Համաժողովի հայազգի ներկայացուցիչներն են եղել Ս. Պարոնյանը, Մինաս Զերադը, Հակոբյանը և «Արևելք» լրագրի թղթակից Արսեն Գնունին։ Համաժողովի տարբեր բաժիններում կարգացվել են արևելագիտության մի շարք հարցերին նվիրված գեկուցումներ։ «Հայկական ուսումնասիրությունների առաջադիմության մասին» թեմայով հանդես է եկել պրոֆեսոր Շրումպֆեր, «Սանթրոպոլոգիան հայ դիցաբանությունից» թեմայով՝ Մինաս Զերադը, Մարքիի փոխանակությունից հետո ժողովը ընդունում է պրոֆեսոր Հայվարտի առաջարկությունը, որ վերաբերում է թուրքական կառավարությանը կոնգրեսի արած հայտարարությանը, «Ժողովը պահ է հայտնում, որ թուրքական կայսրության գաղափարներում հնությունները ոչնչացվում են և թե հույսով է, որ թուրք կառավարությունը միջոցներ ձեռք կառնի այդ ավերման առաջն առնելու համար»։

✓ 2184 ԲԱՐԵՆՈՒԿԱՐՅԱՆ Մ. Ժ. վարդապետ Աղվանից երկիր և դրացիք (Միջին Դաղստան)։ Թիֆլիս, 1893։

Դրախոսություն։— 1893, № 3, էջ 447—452։ Ստորագր.՝ Ս. Թ.։

Դրախոսողը մի շարք մասնակի նկատողություններից հետո աշխատասիրությանը տվել է դրական գնահատական. գտել է, որ այն սուսու նյութ կարող է տալ ապագա ուսումնասիրողներին։

✓ 2185 ԱՐԵՎԵԼԱԿԻՏՆԵՐԻ 10-րդ միջազգային ժողովը [ներկայացված են համաժողովում կարգացված գեկուցումների թեմաները]։— 1894, № 9, էջ 1343—1344։ (Ձանազան լուրեր)։

2186 ԴԱՆԻԱՅԻ Օղև Բենեդիկտսենը ուսումնասիրում է հայերեն լիզուն]։— 1897, № 7—8, էջ 1141։ (Ձանազան լուրեր)։

✓ 2187 [ԴԱՆԻԱՅԻ արևելագետ Օղե Բենեդիկտ-սենը էջմիածնում, Պարսկաստանում և Թուրքիայում]—1897, № 9, էջ 1297: (Զանազան լուրեր):

2188 [ԷՆՈՒՐՈՒՄ տեղի ունեցած արևելագետների ժողովի մասին]—1899, № 10, էջ 1276: (Զանազան լուրեր):

2189 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Մոսկվայի Ռուսաց Կայսերական Հնագիտական ընկերության Կովկասյան ճյուղի բացման մասին]—1901, № 12, էջ 203—204: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը ողջունում է ընկերության մասնաճյուղի ստեղծումը, գտնում է, որ այն հնարավորություն կունենա զիտական հիմքի վրա ղեկավարելու հայերի, վրացիների ու Կովկասում բնակվող մյուս ժողովուրդների պատմության ուսումնասիրությունը:

2190 Օ. ԿԱՐՐԻՆՐ, [Մահախոսական]—1902, № 2, էջ 237:

Համառոտակի ներկայացված է մեծանուն հայագետի կյանքն ու գիտական կազմակերպչական գործունեությունը:

Տես նաև № № 1789, 1790, 1793, 1797, 1799, 1801 նկարագրություններ:

Հայ ժողովրդի պատմություն

2191 «ԲԱԶՄԱՎԵՊ» ՎԵՆԵՏԻԿ, 1889. հունվար-փետրվար, մարտ, ապրիլ, Հատոր ԽԷ:

Դրախոսություն:—1889, № 6, էջ 936—943: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Հեղինակը հանգամանորեն խոսել է հանդեսի նշված համարներում հրապարակված հ. Բ. Սարգիսյանի «Ապաթանգեղոս և իր բազմամյա գաղտնիքը» և Հ. Թորոսյանի «Նդիկ և իր երկասիրությունը» գործերի մասին:

2192 ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԻՂՄԻՐՅԱՆԵ ԿՏԱԿԻ գործադիր մնայուն հանձնաժողովոյի հանդեսի Մահախոսական մրցանակաբաշխության ի 29 հունիսի 1889—1889, № 8, էջ 1257—1269: (Ներքին տեսություն):

Տպագրված է մրցանակաբաշխության կոմիտեին ներկայացված աշխատասիրությունների

ցանկը: Մարկոս Աղաբեկյանի և Մաղաքիա Եպիսկոպոս Օրմանյանի գրախոսականները ծղիղար Մուրադյանի հեղինակած «Քննական պատմություն Արշակ Բ-ի և Պապա» աշխատության մասին: Ներկայացված են նաև Թ. Թերզյանի և Խրիմյան Հայրիկի կարծիքները Ավետիս Բահադրյանցի «Հին հայոց տաղաչափական արվեստը» գործի մասին, ինչպես նաև Գալուստ Շիրմազանյանի «Նյութեր ազգային պատմության համար» խորագրով երկասիրության առթիվ Գրեգին Սրվանձտյանի գրախոսականը: Խմբագրությունը հայտնում է, որ մրցանակը շնորհվել է Գալուստ Շիրմազանյանին:

2193 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հայտարարություն Գործադիր մնայուն հանձնաժողովոյ Հ. Իլմիրյանց կտակին:—1889, № 8, էջ 1282: Նույնը՝ № 10, էջ 1666, № 11, էջ 1875: 1890, № 8, էջ 1179, № 9, էջ 1330: Ստորագր.՝ Պատրիարքարան հայոց, Կ. Պոլիս: (Հայտարարություններ):

Հանձնաժողովը հրավերք է հղում բոլոր այն հեղինակներին ու բանասերներին, որոնք ազգային դպրությանն ու պատմությանը վերաբերող աշխատություններով կցանկանան մասնակցել 1890 թ. Սահակ-Մեսրոպյան գրական մրցանակաբաշխությանը:

2194 ՄՈՎՍԵՍ ԽՈՐԵՆԱԳԻ, Հայկական պատմություն: Աշխարհաբառ թարգմանեց և լուսարանեց ԽՈՐԵՆ Ժ. Վ. Ստեփանե: Ս. Պետերբուրգ 1889:

Դրախոսություն:—1890, № 1, էջ 102—106: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գործի թարգմանությունը համարել է դրականների արժանի երևույթ: Մասնակի արված դիտողությունները վերաբերում են թարգմանության լեզվին ու ոճին: Գրքի արժանիքներից է համարում թարգմանչի ծանոթագրությունների առատությունը:

2195 ՄԱԴԱԹՅԱՆ Ե. Փալստոս Բուզանդ: Վիեննա, 1890:

Դրախոսություն:—1890, № 1, էջ 106—108: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրքի հեղինակը փորձել է պատասխանել Ո՞վ է Փալստոս Բուզանդը (հայ թե հույն), ինչ լեզ-

վով է պատմագրել նա, ինչ աստիճանի ահա ղարտությամբ է հասել մեզ նրա բնագիրը, և նրաման այլ հարցերի: Գրախոսը աշխատությունը համարել է արժեքավոր, լեզուն օրինակելի ու սուհուն:

2196 ՄԱԴԱԹՅԱՆ Ե. Քննադատներին:—1890, № 4, էջ 597—604:

Հեղինակի գրավոր խոսքն է ուղղված բոլոր այն քննադատներին, որոնք հանդես են եկել պարբերական մամուլում իր «Փավստոս Բուզանդս աշխատասիրության լույս տեսնելու տոթիվ:

2197 ՄԱԴԱԹՅԱՆ Ե. Գրականական աչքակապություն: (Իմ վերջին խոսքը պարոն Ն. Ք-ին):—1890, № 6, էջ 910—914:

Հնթացիկ տարվա «Արձագանք»-ի № 14-ում Ն. Քարամյանը ընդդիմախոսել է Մաղաթյանի «Մուրճ»-ում տպագրված հոդվածին (տես նախորդ նակագրությունը), որի դեմ և բողոքում է հեղինակը, համարելով այն «Գրականական աչքակապություն»:

2198 ՄԱԴԱԹՅԱՆ Ե. Թե ինչպես է պարզում «Արձագանք»-ը ճշմարտությունը: (Իմ վերջին հաշիվը պատկերազարդ շաբաթաթերթի հետ):—1890, № 8, էջ 1176—1177:

Հեղինակը իր «Փավստոս Բյուզանդ» գրքի մասին «Արևելք»-ի № 1931-ում հայր Սուքիաս Պարոնյանի գրած նպաստավոր գրախոսականից տրված մեջբերումներով փորձել է պատասխանել «Արձագանք»-ի № 21-ում լույս տեսած գրախոսականի հեղինակին:

2199 ՊԱԼԱՍԱՆՅԱՆ Ստ. Պատմություն հայոց: Սկզբից մինչև մեր օրերը: Թիֆլիս, 1890:

Գրախոսություն.—1890, № 9, էջ 1316—1318: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսը Պալասանյանի դասագիրքը համարել է «միանգամայն պիտանի ու գերազանց գործ. չնայած, որ այն ոչ մի նոր բան չի պարունակում և ոչնչով չի հարստացնում մեր պատմագրությունը»:

2200 ԴԱՐԳԵԼ Հով. Ժամանակագրություն հայոց: Գրաբառ թարգմանությամբ հորեն արքե-

պիսկոսոս նար-Բեյի և Նորայր Բյուզանդացու, առաջաբանով Կարապետ Էդյանի: Ս. Պետերբուրգ:

Գրախոսություն: Սարգսյան Ս.—1891, № 1, էջ 101—105:

Գարգելը եղել է Հեոն 5-րդի խոստովանահայրն ու արքունիքին մոտ կանգնած մարդկանցից մեկը. գրել է Կիլիկիայի վերջին թագավորի պատմությունը: Ներկա հրատարակությանը կից Կ. Նոյանի առաջաբանը հանգամանալից տեսություն է Կիլիկիայի պատմության ու նրա եկեղեցական գործերի ու վեճերի մասին: Գրախոսը աշխատությունն համարել է օգտակար ու անհրաժեշտ: Տարակուսում է միայն, թե ինչու գիրքը թարգմանվել է դարբար և ոչ աշխարհաբար:

2201 ՄԵՆԵՎԻՇՅԱՆ Գաբրիել: Ազգաբանության ազնվական դարմին Տյուգյանցի «Ազգային մատենադարան»: Վիեննա, 1890:

Գրախոսություն.—1891, № 1, էջ 112: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Աշխատասիրությունը վերաբերում է հայկական տոհմերից մեկի նկարագրությանը: Գրախոսը բացասաբար է արտահայտվել գրքի մասին, գտնելով որ ինչպես ներկա, այնպես և այլ տոհմերի կյանքի պատմության ուսումնասիրությունները ոչ մի առնչություն չունեն ազգային մատենադարանի՝ հայ պատմության ու գրականության հետ:

2202 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից: [Ազգաբանում է հուլիանոս հայագետ Մկրտիչ Էմինի մահու Ռերված է Գր. հալաթյանի Մոսկվայից ուղարկած մահագուժ հեռագիրը]:—1891, № 1, էջ 139:

2203 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից: [Արարատս մասագրի վերջին համարներում հորենացու մասին եղած կարծիքի մասին է, որ իր վերջին հիվանդով ժխտել է Միաբանը (հորենացի Էսայրց պատմությունը գիրք Գ. սխալմամբ տպագրվել է գիրք Դ.)]:—1891, № 2, էջ 290—291:

2204 ՆԴԻՇԵՆ Վարդապետ: Պատմություն Վարդանի և հայոց պատերազմի համար: Թարգմ. Զ. Ղուկասյան, Թիֆլիս, 1891:

Գրախոսություն: Ղազարյան Մ.—1891, № 11, էջ 1390—1397:

Եղիշեի պատմության թարգմանությունը գրա-
րարից աշխարհարար, գրախոսը համարել է գր-
վատանքի արժանի երևույթ: Արված նկատողու-
թյունները հիմնականում ունեն լեզվաոճական
ընույթ:

Գրախոսություն. Մալխասյան Ստ.—
1892, № 1, էջ 135—143:

Գրախոսը խոսել է թարգմանության թերու-
թյունների մասին: Աշխատանքը համարել է գր-
վատանքի արժանի դուրծ:

2205 [Զեյպի ելույթը Հոնդոնի «Աշխարհա-
գրական ընկերության» նիստում]—1892, № 4,
էջ 650: Ստորագր.՝ Զ.՝ (Արտասահմանյան քրո-
նիկ):

Բանախոսի ելույթը նվիրված է եղել Մկրտիչ
էմինի և Գարեգին Սրվանձտյանի աշխատություն-
ներին:

2206 Եղիշեի պատմություն վարդանանց.
Ըստ Անձեացյանց օրինակի: Մանոթություննե-
րով և հայ-ուսերեն բառադրով ի լույս բնծայեց
ուսուցիչ Ղազարյան ճեմարանի արևելյան լեզվաց
հ. Հովհաննիսյան: Մոսկվա, 1892:

Գրախոսություն. Մալխասյան Ստ.—
1892, № 5, էջ 758—769:

Գրքի առաջաբանում հեղինակը գրել է. որ
դա առաջին փորձն է Եղիշեի պատմությունը համա-
պատասխան ժանրագրություններով ներկայաց-
նելու տեսակետից: Գրախոսը մանրամասն քն-
նարկել և ողջունել է նրա հրատարակությունը:

Գրախոսություն. հալաթյան Գր.—1892,
№ 6, էջ 934—948:

Հանգամանորեն բնության ևն ենթարկված
գրքի «Բնագիր», «Մանոթությունների և առաջու-
րան» ու «Բառագիրք» բաժինները:

2207 ԱՐԱՐԱՍՅԱՆ Հարություն: Վաղարշա-
պատեցի Հարություն Արարատյանի կյանքը: Ռու-
սերենից թարգմանեց Պ. Պ. Թիֆլիս, 1892:

Գրախոսություն:—1892, № 7—8, էջ
1156—1168: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսը գիրքը համարել է իր տեսակի մեջ
եղակի օրինակ. «Այն լույս է սփռում մեզանից
շուրջ 100 տարի առաջ ապրած գյուղի տնտեսա-
կան, քաղաքական ու հոգևոր կյանքի մանրամաս-
ների վրա» գլխավորապես Երևանի խանության
մեջ, ցույց է տալիս Անդրկովկասի վիճակը մինչ
ռուսական տիրապետությունը:

2208 ՄԱԼԽԱՍՅԱՆ Ստ. Մի մատենագիտական
նկատողություն:—1892, № 9, էջ 1379—1380:

Նկատողությունը վերաբերում է «Արարատի»
օգոստոսյան համարում տպագրված Արշակ Տեր-
Միքելյանի «Աստղկա պատմության» կորած «գը-
լուխները» խորագիրը կրող հոդվածին:

2209 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: Պրոֆեսոր
Գր. հալաթյանի գրվածքի առիթով:—1892, № 9,
էջ 1381—1382:

«Արձագանք»-ի 1892 թ. № 102, 103-ում
լույս է տեսել Խ. Հովհաննիսյանի մի հոդվածը.
որտեղ հեղինակը փորձել է ապացուցել, որ իբր
Եղիշեի «Պատմություն Վարդանանց ըստ Անձեան-
ցյանց օրինակի» չէի մասին «Մուրճ»-ի ընթա-
ցիկ տարվա № 5 և 6-ում լույս տեսած Գ. հա-
լաթյանի և Ստ. Մալխասյանի գրախոսականները
նախօրոք համաձայնեցված են եղել: Հանդեսի
խմբագրությունը փորձում է հերքել «Արձագանք»-ի
մեղադրանքը:

2210 ՄԱԹ Նիկողայոս, պրոֆեսոր հայերենի՝
ի համալսարանին Պետերբուրգի: Ամառնային
ուղևորությունից դեպի Հայաստան: Նկատողություն-
ներ և քաղվածներ հայկական ձեռագրերից:
Թարգմ. Ոստիփրոս Անոփյան: Վիեննա, 1892:

Գրախոսություն:—1892, № 11, էջ 1671
—1675: Ստորագր.՝ Վանկ:

Ուսումնասիրությունն արժանացել է դրական
գնահատականի: Գրախոսը բողոքում է Մաթի դեմ
այն բանի համար, որ նա լրջորեն չի վարվել հո-
րենացու ձեռագրերի հետ՝ ուղղագրության մեջ
կատարել է կամայական փոփոխություններ:

2211 ՄԱԼԽԱՍՅԱՆ Ստ. Մ. Խորենացու նոր
աղբյուրը:—1892, № 12, էջ 1852—1863:

Գրված է «Հանդես ամսօրյա»-ի օգոստոսյան
համարում Ա. Կարրիերի տպագրած «Մ. Խորենա-

ցու մեկ նոր աղբյուրը» հոգվածի կապակցությամբ

2212 ՆՈՐԱՅՐ Բյուզանդացի «Հայոց բնագիր-ների մի քննադատական հրատարակության անհրաժեշտության մասին» (Արտատպված «Reale Accademia dei lincei» (Ակադեմիայի նիստերի հաշվից. նիստ առ 18 դեկտեմբերի, 1892 թ.): Ֆրանս. լ.:

Գրախոսություն:—1893, № 2, էջ 315—316, Ստորագր.՝ Ա.:

Գրքույկում հեղինակը առաջ է քաշել հայ մատենագիրների ձեռագրերի համեմատության հարցը: Նրա կարծիքով դրանից հետո միայն կաշի է կազմել գրաբարի քերականությունն ու բառարանը: Գրախոսը միանգամայն համաձայն է հեղինակի կարծիքին:

2213 [ՀԱՅՏՆՈՒՄ է, որ սրբազան Արիստակես Սեդրակյանը մի ընդարձակ քննադատություն է գրում «Հարություն Արարատյանի կենսագրությունը» գրքի մասին]—1893, № 4, էջ 668, (Զանազան լուրեր):

2214 ՄԻ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ խնդրի առթիվ (Խորենացին Ուխտանեսի մոտ):—1893, № 5, էջ 808—809, Ստորագր.՝ Վանկ:

Հոգվածը գրված է Ստեփան Մալխասյանի «Մ. Խորենացու նոր աղբյուրը» նյութի կապակցությամբ (Տես նախորդ նկարագրությունը):

2215 ВЫШЛА и продается «История Арменин» Моисея Хоренского. Перевод Н. О. Эмина.—1893, № 9, էջ 1464: նույնը՝ № 10, էջ 1612, № 11, էջ 1791: 1894, № 1, էջ 171, № 3, էջ 503: 1895, № 5, էջ 743, № 12, էջ 1723:

2216 ՄԻԱԲԱՆ (Գալուստ Տեր-Մկրտչյան)—Ուրարտյան Բեռնագրերի լեզուն: Վաղարշապատ, 1893, Արտատպված «Արարատ» ամսագրից:

Գրախոսություն.—1893, № 12, էջ 1925—1927, Ստորագր.՝ Ն.Ն.:

2217 ԱԲԻՍՏԱԿԵՍ Լաստիվերտցի վարդապետի հայոց պատմությունը: Թարգմ. Մինաս Զահնա Տեր-Պետրոսյան: Ալեքսանդրապոլ, 1893:

Գրախոսություն:—1894, № 3, էջ 438—439, Ստորագր.՝ Գ. Վնց.

Գրախոսը թարգմանությունն ընդհանուր առմամբ համարել է հաջող, լեզուն կոկ, ընթերցողներին դուրամատչելի: Գրախոսին օտարոտի է թվում այն հանգամանքը, որ հրապարակի վրա չունենալով Կորյունի, Բուզանդի, Փարսիցու ու Սեբեոսի աշխարհիկ թարգմանությունները ձեռնառու են հղել երկրորդական կարգի պատմիչի գործի թարգմանությանը:

2218 ՆԱՎԱՍԱՐԴԱՆ Մ. Մովսես Խորենացին և «Թվելյաց երգք»-ը—1894, № 3, էջ 440—444:

«Չնայած դիտնականների բազմահմուտ փորձերին՝ լույս սփռելու համար մեր ազգային պատմության վրա, Մովսես Խորենացու պատմության մեջ շատ կետեր, խոսքեր և նախադասություններ տակավին մոլոր են մնացել: Դրանց թվին է պատկանում պատմության և. զվխում հիշատակված Թվելյաց բառը, որ հանգույլալ դիտնական է մինը իր ուսերեն թարգմանությունի մեջ «ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ» բառով է փոխարինել» ներկա հոգվածը նվիրված է այդ խնդրի պարզաբանմանը:

2219 ԷՋՄԻԱՍՆԻ միաբան Գալուստ Տեր-Մկրտչյանը [Միաբան] ընտրվել է Մոսկվայի Կայսերական հնագիտական ընկերության թղթակից անդամ:—1894, № 3, էջ 493:

2220 Ա. Ե. Ս. [Արիստակես Լալ. Սեդրակյան]: Հարություն Արարատյանի կեղծիքը: Բաբու, 1894:

Գրախոսություն:—1894, № 9, էջ 1296—1301, Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

2221 ՍԱՐԳԻՍՅԱՆ Բ. Ազաթանգեղոս և իր բազմամյա գաղտնիքը: Վենետիկ, 1890:

Գրախոսություն.—Դաղրաշյան Զ.—1894, № 10, էջ 1477—1485:

Գրախոսի դիտողությունները վերաբերում են աշխատասիրության լեզվին: Ընդհանուր առմամբ դիրքն համարել է յուրաքանչյուր բանասերի ուշադրության արժանի գործ:

2222 ՏԵՐ-ՄԿՐՏՉՅԱՆ Գ. Հայկականք: Ա.ԺԲ. (արտատպված «Արարատ» ամսագրից 1894, Վաղարշապատ):

Գրախոսություն.—1895, № 3—4, էջ 474—475, Ստորագր.՝ Գ. Աստ.:

Գրախոսը գովեստով է խոսում «Հայկականք»-ի

մասին, որտեղ Գալուստ Տեր-Մկրտչյանը կատարել է հորինացու ձեռագրերի համեմատական հետազոտություն:

2223 [ԳԱՐԱԳԱՇՅԱՆԻ նոր լույս տեսած «Քննական պատմություն հայոց» աշխատության առաջին երկու հատորների մասին Գալուստ Տեր-Մկրտչյանը հանձն է առել զրիկ Վուրճ-ում],—1895, № 5, էջ 727: (Զանազան լուրեր):

2224 ԳԱՐԱԳԱՇՅԱՆ Ա. Մ. Քննական պատմություն հայոց. ըստ հորագույն պատմական, լեզվաբանական և բանասիրական տեղեկությանց: Մասն առաջին՝ նախնական ժամանակ: Թիֆլիս, 1895:

✓ Գրախոսություն.—Տեր-Մկրտչյան Գալուստ: Գարագաշյանի քննական հայոց պատմությունը:—1895, № 6, էջ 809—821, № 7, էջ 962—978:

Գարագաշյանի ներկա աշխատասիրության առաջին մասը լույս է տեսել 1880 թ. Պոլսում: Թիֆլիսի Հրատարակչական ընկերությունը վերըստին ձեռնամուխ է եղել նրա տպագրությանը: Ըստ ընկերության ազդի՝ տեղեկանում ենք, որ Քննական պատմությունը բաղկացած է չորս մասից: Գրախոսը նկատի ունենալով գործի կարեւորությունը և աշխատասիրության արժանիքները, հարմար է գտել մասերից յուրաքանչյուրի մասին խոսել առանձին, վերջում տալով իր ընդհանուր եզրակայությունը: Գործի առաջին տպագրությունից (Կ. Պոլիս 1880) անցել է շուրջ 15 տարի: այդ ժամանակամիջոցում հայագիտությունը, արևելագիտությունը և մասնավորապես բեռագրերի ուսումնասիրությունը խոշոր առաջընթաց է ապրել, ուստի գրախոսի նպատակն է եղել անդրադառնալ Գարագաշյանի աշխատասիրության այն կետերին միայն, որոնք մեծ մասամբ հնացած են:

2225 [ԳԱՆՈՒՍ Տեր-Մկրտչյանը պատրաստում է Գարագաշյանի «Քննական պատմություն հայոց» աշխատասիրության երկրորդ մասի քննությունը]:—1895, № 6, էջ 887: (Զանազան լուրեր):

2226 ԳԱՆՈՒՍ Տեր-Մկրտչյանի քննությունը՝ նվիրված Գարագաշյանի «Քննական հայոց պատ-

մության»-ը կունենա շարունակություն:—1895, № 9—10, էջ 1334: (Զանազան լուրեր):

2227 ԴԱՆԻԵԼ Գարրիբյան Քանթանյանի բարձրագույն հաստատված մրցանակի նյութը պիտի լինի «Հայերը Բյուզանդիայում մինչև հալկրաց արշավանքը»:—1895, № 11, էջ 1539: (Հայտարարություններ):

2228. CARRJERE A.—La legende, d' Abgar dans J'histoire d Armente de Maise de Khoren. Paris, Impr. nationale. (Կարրիեր Ա. Արգարի ավանդությունը Մովսես Խորենացու Հայոց պատմության մեջ):

Գրախոսություն:—1896, № 1, էջ 116—122: Ստորագր.՝ Ա. Ա.

Ներկայացված է Ա. Կարրիերի կատարած քննության բովանդակությունը: Գրախոսի նպատակն է եղել բանասերների ուշադրությունը հրավիրել ուսումնասիրված նյութի կարևորության վրա:

2229 [ԳԱՆՈՒՍ Տեր-Մկրտչյանի գտած նոր ձեռագրերը]:—1896, № 6, էջ 878: (Զանազան լուրեր):

2230 ԳԱՆՈՒՍ Տեր-Մկրտչյանց և Ագաթանգեղոս:—1896, № 9, էջ 1234—1235: (Զանազան լուրեր):

2231 [ԳԱՆՈՒՍ Տեր-Մկրտչյանը խոստացել է գրել ավելի մատչելի նյութերի շուրջը]:—1896, № 12, էջ 1638: (Զանազան լուրեր):

2232 [ՄԱՐ-Իրա Կատինայի ձեռագիր օրինակի մասին]:—1896, № 12, էջ 1641: (Զանազան լուրեր):

2233 [ԱՌԱՔԵԼ Դավրիժեցու դամբարանը]:—1896, № 12, էջ 1643: (Զանազան լուրեր):

2234 ՄԱՌ ՆԻԿՈՒՅԷ Հայ-վրացական հարսերությունները անցյալում: (Պրոֆեսոր Ն. Մառի լուսարանությամբ):—1898, № 4, էջ 489—517:

Ժամանակի հայ-վրացական հարաբերությունների մասին գրական բանավեճի նորագույն շրջանի պատմության մեջ, հեղինակի կարծիքով պիտի նկատվի վրաց անվանի բանաստեղծ Ակակի Մերեթելու հոգվածը, որ նա հրատարակել է իր խմբագրած «Ակակիս կրեբուլի» («Ակակիի ժողովածու») հանդեսում «Արմենիա, Հայաստան-Սոմ-

խեթի» վերտառությունը, Հատ Մառի Սերեթելին հոգվածում հանդես է բերել իր անտեղիակությունը հայագիտության մի շարք հարցերում:

«Մուրճ»-ի ներկա համարում ներկայացված է Մառի երկու ընդդիմախոսությունները՝ առաջինը քաղվածաբար, իսկ երկրորդը՝ ամբողջությամբ:

2235 ՊՐԱՅԵՍՈՐ Մառի հոգվածը, [խմբագրությունը հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի ներկա համարում Մառի հոգվածը ներկայացված է լիակատար թարգմանությամբ, որ այն մի պատասխան է Ակակի Սերեթելու հայերի հասցեին արված հարձակումների առիթով: Լիակատարության համար հոգվածին առընթիր ներկայացված է նաև Մառի երկու ամիս առաջ տպագրած առաջին ընդդիմախոսության համառոտ բովանդակությունը]—1898, № 4, էջ 559: (Ջանազան լուրեր): (Տես նախորդ նկարագրությունը):

2236 ՊՐԱՅԵՍՈՐ Մառի հոգվածները, [խմբագրությունը հայտնում է, որ «Մուրճ»-ում տպագրված Մառի հոգվածները լույս է տեսել առանձին գրքով Ս. Հ.-ի թարգմանությամբ «Ակակի Սերեթելին հայերի մասին» խորագրով: Թարգմանության մասին խմբագրության կարծիքը աննկատ է. բերված են օրինակներ]—1898, № 5, էջ 740—741: (Ջանազան լուրեր): (Տես նախորդ երկու նկարագրությունները):

2237 ՀԻՏՏԻՏՆԵՐԸ իբր նախահայեր, [խմբագրությունը հայտնում է, որ Ստրասբուրգում 1898 թ. գերմաներեն լեզվով լույս է տեսել պրոֆեսոր Պ. Նեսենի «Հետիտները իբր նախահայեր» աշխատությունը:

Հեղինակը հետախույզական արձանագրությունների հիման վրա փորձել է ասպացուցել, որ հետիտները այժմյան հայերի նախնիքն են, որոնք Կիլիկիային տիրելուց հետո, տարժվել են մինչև Փոլուզիա, Լյուկաոնիա, որոնց լեզուները նույնպես նման են հայերենին, և որ Քրիստոսից մոտ 7 դար առաջ մտել են այժմյան Հայաստան ու տիրել տեղացի ուրարտացիներին]—1898, № 5, էջ 741—742: (Ջանազան լուրեր):

2238 ԻՋՅԱՆ Կ. Ա. Պետրոս Մեծի հարաբերությունները հայոց ազգի հետ: Պետերբուրգ, 1898:

Գրախոսություն.—1898, № 9, էջ 1265—1274: Ստորագր.: Ա. Ա.:

Գրախոսված աշխատությունը փաստաթղթերի մի հավաքածու է, որ հեղինակը քաղել է Սոսկվայի ու Պետերբուրգի արտաքին գործերի մինիստրության, Լվստրիայի արքունական ու պետական, ինչպիսի նաև բավարական գաղտնի պետական արխիվներից ու այլ հիմնարկություններից:

2239 [ՆԻԿՈԼԱՅ Մառի մագիստրոսական դիսերտացիայի պաշտպանության մասին]—1899, № 6, էջ 726—727: (Ջանազան լուրեր):

Լուրը մանրամասնություններ է հաղորդում դիսերտացիայի թեմայի, նրա համամարդկային նշանակության, օպոնենտների հայտնած կարծիքների մասին: Կցկտուր կենսագրական տեղեկություններ կան դիսերտանտի մասին:

2240 ԻՋՄԻՐՅԱՆՆԻ մրցանակաբաշխությունը [Հայտնում է, որ մրցանակաբաշխության 13-րդ տարում արժանի գործեր են ճանաչվել Մակար Լպիսկոպոս Բարխուդարյանի «Ազգանից երկիր և դրացիք» ու «Արցախ» գործերը, Մխիթարյան հայր Քոսյանի «Հայք ի Զմյուռնիա և ի շրջակայս» գիրքը և Հարություն Մամրյանի «Հին օրի» և այն օրերուն մարդը, պրոսպեկտ Տերոյենց Հովհաննես Պատվելի» ձևագիրը աշխատությունը]—1899, № 9, էջ 1123—1124: (Ջանազան լուրեր):

2241 [ԳԱՐԱԳԱՇՅԱՆԻ «Քննական պատմություն հայոց» երկասիրության բարեփոխված օրինակը էջմիածնի գրադարանին ուղարկելու մասին]—1899, № 11—12, էջ 1504: (Ջանազան լուրեր):

2242 ՄԱԼԽԱՍՅԱՆ Ստ. Հայագիտությունը 20-րդ դարի սկզբում—1901, № 1, էջ 157—169, № 2 էջ 192—205, № 3, 128—142, № 4, էջ 101—119, № 5, էջ 160—171:

2243 ՊԱՐՐԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Բազմավեկ»-ի 1901 թ. հունվարյան համարում տեղ գտած «Մեր ազգը և բարքը 1800—1900 թվերին» խմբագրականին, Ալիշանի «Արշալույս» և Արևելք լուսավորության հայոց», Էֆրեկյանի «Բնաշխարհիկ բառարան»-ին ու Հ. Նուրյանի «Ժամանակակից պատմություններ» գրքից բերված մի հատվածին]—1901, № 1, էջ 280—281:

2244 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Բազմավեպ»-ի 1901 թվականի
հունվարյան համարում տեղ գտած Հովսեփ Սան-
տալճյանի էջմիածնում գտնված սեպագծի արձա-
նագրության ու նրա վերծանմանը նվիրված հոդ-
վածին]։—1901, № 1, էջ 281:

2245 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ.
հունվարյան համարում տեղ գտած Մ. Թամամշ-
յանի՝ «Բյուզանդիայի Կոստանդին Միրանածին
կայսրի հեղինակությունները «Թեմերի և ժողո-
վուրդների մասին» հոդվածի, որտեղ հարուստ տե-
ղեկություններ կան հայերի և Հայաստանի մա-
սին]։—1901, № 1, էջ 287—288:

2246 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն Փարիզում հրատարակվող «Բանա-
սեր» հանդեսի (թվականը և համարը չի նշված)
երկրորդ տարվա երրորդ պրակում տեղ գտած
պրոֆեսոր Արշիրալդ Սեյսի «Քննադատ կամ մո-
ռացված կայսրության պատմություն» ուսումնա-
սիրության (Ըստ հեղինակի խոսքը նախահայե-
րի մասին է)]:—1901, № 3, էջ 290—291:

2247 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսության հեղինակը «Հանդես ամսօրյա»-ի
1901 թ. փետրվարյան համարում հրապարակված
նյութերից ուղադրության է արժանացրել Նաիրի-
Ուրարտուի պատմությունն ըստ ասորեստանյան
և պարսիկ սեպագիր արձանագրությամբ խորա-
գիրը կրող հոդվածը]:—1901, № 4, էջ 274:

2248 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Հեղինակը կանգ է առել «Исторический вест-
ник» հանդեսի 1901 թ. հունվարյան համարում
տպագրված Տկաչովի Զվարթնոցի պեղումներին
նվիրված հոդվածի վրա Այդ գործով առաջին ան-
գամ գրադվել է հաշիկ վարդապետ Գաղյանը]:—
1901, № 7, էջ 252—253:

2249 ԹԵՐՔԻՄԱՆՅԱՆ Զ. Պատմություն հայոց
7-րդ տպագրություն՝ Վենետիկ, 1901:

Գրախոսություն.—1901, № 8, էջ 200—
—203, Ստորագր.՝ Լ.:

Հենվելով նորագույն հայտնագործությունների
վրա, գրախոսը պիրթը համարել է հնացած և նոր
հրատարակությունը միանգամայն ավելորդ:

2250 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսության հեղինակը համառոտակի նեոկալաց-
րել է «Standard»-ի հուլիս 29-ում տեղ գտած
«Նոր հնագիտական գյուտեր Հայաստանում» վեր-
տառությամբ հոդվածը Այդ վերաբերում է Բեռ-
լին-Բադդադ երկաթուղու շինարարության համար
Հայաստան ուղարկված արշավախմբի Վանի շրջ-
անում արած հնագիտական հայտնագործություն-
ներին]:—1901, № 8, էջ 246—247:

2251 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսությունը վերաբերում է «Բազմավեպ»-ի
1901 թ. հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամսահամարում
լույս տեսած Մկրտիչ էմինի կենսագրությանը]:—
1901, № 11, էջ 260—261:

2252 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսության մեջ խոսվում է «Հանդես ամսօրյա»-ի
1901 թ. հոկտեմբեր-նոյեմբեր միացյալ համարում
հրապարակված գերմանացի գիտնական Ռորբա-
խի «Սոս վանքը» աշխատության այն հատվածի
մասին, որ վերաբերում է Ռուբինյան թագավո-
րության շրջանին, Հիշատակվում է նաև ղոկտոր
Ս. Վեբերի «Արարատը սուրբ գրոց մեջ» Հայաս-
տանի պատմության ուրարտական շրջանին վե-
րաբերող հոդվածը]:—1901, № 11, էջ 261:

2253 ՀԱՆԴԵՍ հայագիտության 1-ին հատոր,
ա տետր, Մարբուրգ, 1901, գերմ. լ.:

Գրախոսություն. Վ. Նալբանդյան, 1901,
№ 12, էջ 187—190:

Նյութը վերաբերում է հայագիտական այն
հանդեսին, որ ղոկտոր Ֆ. Ն. Ֆինկը Արգար Հով-
հաննիսյանի, Հակոբ Մանանդյանի ու Եգիկ վար-
դապետ Գյանջեցյանի օգնությամբ սկսել է հրա-
տարակել Գերմանիայում Գրախոսականում ներ-
կայացված են այն հոդվածների ու ուսումնասի-
րությունների համառոտ նկարագրությունները, որ
կազմում են հանդեսի առաջին տետրի բովանդա-
կությունը:

Ստ. Մալխասյան. «Մի նկարագրություն Փավ-
ստոսի պատմության մասին» (հայերեն լեզվով),
Ֆ. Ն. Ֆինկի հոդվածը էջմիածնի մատենադարա-
նում գտնվող մի հավաքական ձեռագրի մասին է,
որ ընդգրկում է Ա. Սամուել Անեցու ժամանակա-
գրությունը Բ. Հեթում պատմիչի ժամանակագր-

բությունը (Քրիստոսի ծննդից մինչև 1294 թ.) Գ. Պատմություն ազգին Ռուբինյանց, թե որպես տիրեցին Կիլիկիոյ Գ. Ազգաբանություն թագավորացն Երուսաղեմի և թագավորացն Կիպրոսի։ Ն. Ազգաբանություն բրնձոյն (պրինց, իշխան) Անտիոքաւ։ Զ. Բազմաժողովրդային Ասորեացւոյ ժամանակագրությունից։ Համարում տեղ գտած Եզնիկ Վ. Գլանցեցյանի հոգվածը կրում է զուտ լեզվագիտական բնավորություն, Աճառյանի հոգվածը եվրոպած է Վանի բարբառին, իսկ Կոմիտաս վարդապետինը՝ հայկական պարներին։

2254 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները /Տեսություն, «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. փետրվարյան համարում լույս տեսած Յուրի Վեսելովսկու Եղիշեին նվիրված «Հերոսական շրջանի գրական գործիչը» հոդվածի]։—1902, № 2, էջ 315—317։

2255 ՎԵՐԵՐ Ս. Արարատը սուրբ զրոց մեջ։ Թարգմ. Հ. Բ. Պիլեզիկճյան։ Վիեննա, 1901։ (արտատպված «Հանդես ամսօրյայից»)։

Իրախոսություն. Ստ. Մախասյան։—1902, № 3, էջ 144—146։

Հայագետ ու աստվածաբան ղովտոր Վերերր իր գրքում մեջ բերելով նախկին մեկնիչների ու գիտնականների կարծիքները, դիմելով Հայաստանի պատմությանն ու աշխարհագրությանը վերաբերող նորագույն աղբյուրներին մի նոր փորձ է արել քննելու «Արարատ» բառը նրա կարծիքով ճիշտ է Արարատի ավանդական նույնացումը Հայաստանի հետ։

2256 ՏԵՐ-ՊՈՂՈՍԱՆ Գ. Նկատողություններ Փավստոսի պատմության վերաբերյալ։ Վիեննա, 1901։

Իրախոսություն. Մախասյան Ստ.—1902, № 3, էջ 153—157։

Իրախոսված գրքույկը կազմում է Վիեննայի Մխիթարյանների «Ազգային մատենադարան»-ի (Ը հատորը) Խնչպես հեղինակն է գրել գրքույկի առաջաբանում՝ նպատակ ունի պարզելու մի հանգամանք, թե որչափ հարազատ է այն բնագիտությանը, թե որչափ հարազատ է այն բնագիտությանը, որ հասել է մեզ Փավստոսի անունով։ Գրախոսը Գ. Տեր-Պողոսյանի գործը համարել է օտարմաբանորեն մոթ ու թույլ։

2257 ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ Երեցյան։ [Մահախոսական]։—1902, № 3, էջ 185—190։ Ստորագր.՝ Լ.։

2258 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները /Տեսություն «Հանդես հայագիտության» 2-րդ տետրում տեղ գտած Հ. Գեյցերի «Եզնիկ և պարսկական կրոնի սխտեմի զարգացումը» ուսումնասիրության]։—1902, № 4, էջ 231։

2259 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները /Տեսություն «Zeitschrift für armenische philologie» (Հանդես հայագիտության) գերմաներեն լեզվով Մարտուրգում լույս տեսնող հանդեսի 2-րդ տետրում զետեղված Ֆինկի «Հավաքական ձեռագիր» աշխատության]։—1902, № 4, էջ 231։

2260 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները /Տեսություն «Արարատ»-ի 1902 թ. հունվար-փետրվարյան համարում զետեղված Հ. Մանանդյանի հայոց ներքին կյանքի ուսումնասիրությանը նվիրված հոդվածի]։—1902, № 4, էջ 231—235։

2261 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները /Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1902 թ. ապրիլյան համարում տեղ գտած Ն. Մառի «Մեացորդաց գրքի» մի նոր օրինակը խորագիրը կրող հոդվածի]։—1902, № 4, էջ 236—237։

2262 ԲԱՐԱՅԱՆ Լ. Մորզանի և Շևյի հնագիտական գյուտերը։—1902, № 8, էջ 149—159։

Հոգվածը վերաբերում է ֆրանսիացի նշանավոր հնեաբան գիտնականների այն պրպտումներին, որոնք լուսաբանում են ոչ միայն էլամի պատմությունը, այլ ամբողջ Արևելքին բնորոշ բազմազան և հայերի նախնական պատմությունը մասնավորապես խոսքը վերաբերում է Սուգանի շրջակայքում կատարած պեղումներին, այնտեղ հայտնաբերված սեպագիր արձանագրությունների վերծանմանը։

2263—2264 ՓՈԼԻՌԻԿԱԼ Միքայել փաշա։ Եզնիկ վարդապետի վասն Վարդանանց և հայոց պատերազմի քննադատությանը։ Վիեննայի, 1902։

Իրախոսություն. —1902, № 8, էջ 185—191։ Ստորագր.՝ Լ.։

Գրախոսված գրքի հեղինակը կրթությունն ստացել է Վիեննայում՝ Մխիթարյանների մոտ, եղել է Ալիշանի աշակերտը. հետագայում գրա-

ղեցրել է թուրքական սուլթանի անձնական զան-
ձի մինիստրի պաշտոնը, ինչպես երևում է պետու-
կան պաշտոնավարությանը առընթեր գրադվել է
նաև զրականությանը, նրա գրչին պատկանող
ներկա ուսումնասիրության մասին գրախոսը գր-
րել է «նա վերցրել է եղիշևի պատմությունը, բա-
ցատրել, քննել է, եվ ստացվել է մի աշխատու-
թյուն, որը ամենայն իրավունքով կարող ենք մի
դանձ համարել մեր պատմագրական զրականու-
թյան համար»:

2265 ԱԽԱՔԻՆԻՆ Զ. Հայերի հարաբերու-
թյունները արևմուտքի հետ միջին դարերում և
հետո—1902, № 10, էջ 15—25:

Տոգատակի ծանոթագրությունից տեղեկանում
ենք, որ ներկա հոգվածը այն զեկուցագրի թարգ-
մանությունն է, որ հեղինակը ներկայացրել է
1902 թ. սեպտեմբերի 4—10-ը Համբուրգում գո-
մարված արևելագետների 13-րդ միջազգային
կոնգրեսին:

2266 ՊԱՐՔԻՆԻՆԻ Հրատարակություններ
[Արևելագետների միջազգային համաժողովում
բավական հարուստ է եղել հայերին նվիրված
բաժինը Տեսության հեղինակը բնիքով ուշա-
դրությունն է ներկայացրել «Հանդես ամսօրյա»-ի
(նոյեմբեր ԺԳ) համարում տեղ գտած այն «դ-
վածը, որ վերաբերում է հայերին. դա պարզապես
Համանի դասախոսության հակիրճ բովանդակու-
թյունն է]—1902, № 11, էջ 218—219:

2267 ՊԱՐՔԻՆԻՆԻ Հրատարակություններ
[Տեսություն «Մշակ»-ի 1902 թ. № 240, 241,
242, 249-ում տպագրված հայկական տառերի
դյուրի մոտավորապես 1500 ամյակին նվիրված հո-
վածներին Ստ. Մալխասյանը առաջարկել է Մե-
րուպ Մաշտոցի գործունեությունը հավերժացնելու
համար տպագրել 50 հատորից բաղկացած մի
մատենաշար «Պատմագիրք հայոց» բեղմանոր
խորագրով, Ըստ էության դեմ չլինելով նման
համակերպի առաջարկության՝ «Մշակ»-ի № 249-
ում Ավ. Ահարոնյանը գրում է, որ նման ձեռնար-
կությունը ժամանակակից պահանջներին անհա-
մապատասխան է, Վերջինիս կարծիքով ձեռնարկ-
վելիք հրատարակությունը պետք է ծառայի հայ
ժողովրդի մեծամասնությանը, հասարակության
միջոցները պետք է ձախսել ժողովրդին մատչելի

հրատարակությունների ստեղծման համար
«Մուրճ»-ի խմբագրությունը համաձայն է վերջին
կարծիքին՝ հավաքական ուժերով ձեռնարկել մի
այնպիսի հրատարակության, որ մասշնի լիզվով
ժողովրդին ներկայացվի հայոց զրականության
ու անցյալի պատմությունը]—1902, № 11, էջ
223—224:

2268 [ՀԱՅ-Վրացական արևանագրություննե-
րի հրատարակության մասնաժողովի գործունեու-
թյան մասին]—1903, № 6, էջ 144—145 (նե-
րին տեսություն):

1903 թ. հունիսի 10-ին Խիֆիսում տեղի է ու-
նեցել մասնաժողովի առաջին նիստը. Տեսության
մեջ ներկայացված է մասնաժողովի նախագի-
պրոֆեսոր Մառի զեկուցման շարադրանքը, զի-
տաժողովի եզրակացությունն ու աշխատքների մ-
րագիրը նյութը թաղված է «Մշակ»-ից:

2269 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաց «Մոզգապրի»
ամսագրի 1903 թ. № 1—4-ում տպագրված նու-
խու գավառի Վարդանի ուտիարեակ հայերի մ-
սին]—1903, № 7, էջ 148—151: [Վրաց կյանքից
և զրականությունից]:

2270 [ԻՋՄԻՐՅԱՆ մրցանակաբաշխության զր-
րական հանձնաժողովի որոշման մասին]—1903,
№ 7, էջ 237:

Ս. Թարգմանչաց տոնին Պոլսում տեղի է ու-
նեցել Իգմիրյանց զրական հանձնաժողովի նիստը,
որտեղ Մկրյան թահանան կարդացել է այն հեղի-
նակների անունները, որոնց աշխատությունները
հանձնաժողովի որոշմամբ արժանացել են մր-
ցանակներին: Երկրորդ մրցանակի են արժանացել
Սմբատ Վ. Սափեթյանը «Ներսէս Համբուրցի» և
Խաչիկ Առնյանը «Աղթամարա կաթողիկոսու-
թյուն» գործերի համար. երրորդ մրցանակը տը-
րվել է «Պոլսանք», կամ Հարթ գավառ՝ ազգագրա-
կան երկասիրության հեղինակ Ս. Ս. ին:

2271 ՊԱՐՔԻՆԻՆԻ Հրատարակություններ
[Տեսության հեղինակը խոսել է «Գեղունի» հո-
ղեսի 1903 թ. 2-րդ տետրում տեղ գտած Ղազիկ-
յանի «Պատկեր վեհապետության Միթթարյան հայկա-
րանության հոգվածի մասին]—1903, № 7, էջ
243:

2272 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Երկու գիտական հոգ-

ված հայերի մասին]—1903, № 8, էջ 113—116; («Վրաց կյանքից և գրականությունից»):

Առաջին հոդվածը լույս է տեսել «Մոսմբև» ամսագրի 1903 թ. № 6-ում, որի հեղինակն է Մ. Զանաշվիլին: Վերջինիս կարծիքով հայոց պետականությունը հիմնվել է Տիգրան 1-ի ժամանակ: Խոսել է նաև հայոց լեզվի կազմության, վանի սեպանի արձանագրությունների վրացերեն լինելու մասին և այլն: Երկրորդ հոդվածը որ լույս է տեսել նույն թվականի «Իվերիա»-ի № 146-ում գրել է Կլդիան: Տեսություն հեղինակը բավականապես է կիրառել հայերի ու վրացիների ծագման, նրանց փոխադարձ հարաբերությունների ու հին քաղաքակրթության մասին արած քննադատական և քաջքշումների» և անհամոզեցուցիչ ենթադրությունների վրա հիմնված աշխատության կարծառոտ ամփոփմամբ:

2273 ՀԱԿՈՐ Կարենցի: Տեղեկագիր վերին հայոց, Կ. Կոստանյան: Վաղարշապատ, 1903.

Գրախոսություն.—1903, № 12, էջ 176—177: Ստորագր.՝ Ա. Վ. Ղ.

Գրախոսված գրքույկը 17-րդ դարի մի հիշատակարան է, որտեղ հեղինակը տեղագրել է էրզրումի կուսակալության իր ժամանակի 23 դավառները: Գիրքն ունի ծանոթագրություններ ու անվանացանկ:

2274 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. «Վրացի պրոֆեսորի առանձնատեսակություն».—1904, № 1, էջ 165—166: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

«Վրացի պրոֆեսորի առանձնատեսակություն» խորագրով հոդվածը լույս է տեսել 1904 թ. «Իվերիա»-ի № 3-ում, «Գաղթական» ստորագրությամբ, որտեղ ծագրված է պրոֆ. Մատի հայաստանությունը:

2275 ՊԱՐՄԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն հեղինակը ընթերցողի ուշադրություն է հրավիրում «Հանդես ամսօրյա»-ի 1904 թ. հունվար-փետրվար համարներում լույս տեսած «Արարացի մատենագրեր Հայաստանի մասին» հոդվածի վրա]—1904, № 3, էջ 206:

2276 ՊԱՐՄԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1904 թ. հունվար-փետրվարյան համարի Ուշադրության ար-

ժանի է համարում պրոֆեսոր Ենսենի փորձը՝ Բաբելոնում գտնված հայտնի մի արձանագրության հայերեն ընթերցումը, որով անվանի դիտնականը պաշտպանում է իր հատ-հայկական թեորիան]—1904, № 3, էջ 206:

2277 ՊԱՐՄԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է Ֆրանց Նիկոլաուս Ֆինկի ջանքերով Մարբուրգում հրատարակված «Հանդես Հայագիտության» պարբերականի 1903 թ. №№ 1, 2, 3-ում տեղ գտած Մկրտիչ Ղազարյանի հոդվածին՝ նվիրված Հայաստանի պատմության» արաբական իշխանության շրջանում]—1904, № 3, էջ 206:

2278 ՄԱՆԱՆԻՅԱՆ Հ. և Աճառյան Հր. Հայոց նոր վեպերը. (1155—1743): Վաղարշապատ, 1903:

Գրախոսություն.—1904, № 5, էջ 147: Ստորագր.՝

Գրախոսականում բացահայտված է մատենաչարի գիտական հրատարակության նշանակությունը: Գրախոսվող աշխատության մասին ասվում է. «Մասնագիտական լուրջ պատրաստություն ունեցող մարդկանց մի աշխատություն է այդ, որից կարող են օգտվել մեր լեզվագետները և պատմաբանները միանգամայն ապահով լինելով որ վերաստուգված և ճշգրիտ աղբյուրներ ունեն իրենց ձեռքի տակ»:

2279 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Մի նոր արշավանք հայկապետ պրոֆեսորների դեմ]—1904, № 6, էջ 142—146:

Տեսություն հեղինակը նկատի ունի «Իվերիա»-ի 1904 թ. № № 128, 129, 130-ում հրապարակված Ակակի Սերկեյու «Վրացատյացներ» և քահանա Կարելաշվիլու «Իվերիա»-ի № 135-ում տպագրած «Միթե սրան կասեն գիտնական մարդ» հոդվածները, որոնք ուղղված են Նիկոլայ Մատի և երիտասարդ պատմաբան Ի. Զավախիշվիլու դեմ: Նրանք կլինելով պատմական փաստերի լուրջ ուսումնասիրությունից փորձել են ճշտումներ մտցնել վրաց պատմագրության որոշ հարցերում: Գիտնական պատմաբանների կատարած ճշտումներին չեն համաձայնվել մի քանի վրաց մտավորականներ, որոնք իրենց հերթին փորձել են մամուլի էջերում հերքել զրանք, հասնելով երբեմն

գիտական ընդլայնվող թանակովին խորթ անձնական
վերափոխանքների

✓ 2280 ՀՅՈՒՐՇՄԱԿՆ, Հին հայկական տեղերի
անունները, Գերմ. 1-1

Գրախոսություն.— Գարրինյան, — 1904,
№ 8, էջ 90—94:

Մեծանուն գիտնականի ներկա ուսումնասի-
րությունը տպագրվել է ժնգկագերմանական հե-
տադոտությունները թիթի 16 Bd համարներում:
Գրախոսականում համառոտակի ներկայացված է
այդ ուսումնասիրության բոլոր վեց հատվածների
բովանդակությունը:

2281. ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսությունը վերաբերում է ժազմալեպ-ի
1904 թ. օգոստոսյան համարում գետեղված Բ.
Խալաթյանի «Արարացի պատմագիրը Հայաստանի
մասին» աշխատասիրության քննադատությանը:
Հեղինակը մեղադրել է Խալաթյանին բանագողու-
թյան մեջ]—1904, № 8, էջ 150:

2282 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսության հեղինակը քննադատությանը ուշադրու-
թյունն է բերել «Հանդես ամսօրյա»-ի 1904 թ.
օգոստոս-սեպտեմբերյան համարում տեղ գտած
այն հերքման վրա, որ վերաբերում է «Թագմա-
վեպ»-ի 1904 թ. օգոստոսյան համարում տպա-
գրված Բ. Խալաթյանի «Արարացի պատմագիրը
Հայաստանի մասին» երկասիրությանը]—1904,
№ 10, էջ 169—170: (Տես նախորդ նկարագրու-
թյունը):

2283 ՀԱՅՈՒՅ նոտիական պատմությունը բոս
Մոմգենի Կազմեց Գ. Աթուրյանը Վաղարշա-
պատ, 1904:

Գրախոսություն.— 1904, № 11, էջ 174:
Ստորագր.՝ Նա:

Գրախոսված գիրքը Մոմգենի «Հոմոսական
պատմություն»-ից հանված այն կտորների թարգ-
մանությունն է, որ վերաբերել է հայ ժողովրդի
պատմությանը՝ հիմնականում Տիգրան Մեծի դա-
րաշրջանին: Արժե կարգալ Օտարի յուսարանու-
թյամբ մեր անցյալի «փառավոր էջերից» մեկը՝
համոզվելու համար, որ դեռ Քրիստոսից առաջ
էլ հայը գուրկ է եղել քաղաքական հեռատեսու-

թյունից, պետություն կազմակերպելու ընդունա-
կությունից...»-գրել է գրախոսողը:

2284 [ԿԱՐԱՊԵՏ եղյանի 50-ամյա հոբելյա-
նը]—1904, № 11, էջ 184: (Ներքին տեսություն):

✓ 2285 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Հայերի մասին «Իվե-
րիա»-ում տպագրված մի բանի հոդվածների մա-
սին]—1904, № 12, էջ 128—130: (Վրաց կյան-
քի և գրականությունից):

Տեսություն հեղինակը քննադատողի ուշադրու-
թյանն է ներկայացրել «Իվերիա»-ում տպագրված
մի բանի հոդվածները (№ № 216, 190, 231):
Առաջին հոդվածի վերնագիրն է «Երալել օրին և
հայկական շովինիզմի հետություն» երկրորդ
հոդվածը վերաբերում է Տեր-Մովսիսյան Մեսրոպ
վարդապետի «Раскопки церкви св. Григорья
близ Эчмиадзина» հանրահայտ աշխատասիրու-
թյանը, երրորդը Գ. Վերմիշյանի Ի. Ճավճավաձևի
դեմ գրած գրքին ու Մ. Տ. Լոռու-Մելիքյանի ինք-
նության հարցին: «Իվերիա»-ն իր համարն էր
մեկում ավելորդ չի համարել գատողություններ
անել «Մշակ»-ի ու «Արարատ»-ի միջև ծագած այն
վիճարանության շուրջը, որ սկսվել է ավետարանը
աշխարհաբառ թարգմանելու անհրաժեշտության
հարցի առթիվ:

2286 ՀԱՎՍԵՓՅԱՆ Ղ. Բահանա Ակնարկներ
Ուտիացի և մամեղական հայերի մասին, Թիֆ-
լիս, 1904:

Գրախոսություն.— 1905, № 2—3, էջ
178: Ստորագր.՝ Նա:

Հեղինակի կարծիքով ուտիացիները ազգակից
են հայերին: Գրախոսը փորձում է ժխտել այդ
Վերջինի կարծիքով ուտիացիների կենցաղային
սովորությունների նմանությունները հայկականի
հետ՝ լուկ նրանց կողմից հայ կրոնի ընդունման ու
նրա կուլտուրայի թողած մասնակի ազդեցության
հետևանք է: Իհրքն արժեքավորված է այնքանով,
որքանով այն Բավականին ծանոթացնում է մեզ
նույնվազ ցավսուի հայադավան ուտիացիների ու
մամեղականացած հայերի հետ.— գրել է գր-
ախոսը:

2287 ԳԵՎՈՐԿՅԱՆ Բարթոլոմեոս և պոսկոպոս:
Վաղարշապատ և Ս. էջմիածին իրանց ձկզբնու-
կան տեղումն են [Զի նշված հրատարակության
տեղն ու թվականը]:

Գրախոսություն.—1905, № 5, էջ 167—
—168: Ստորագր.՝ .:

Գրվածքի ռուսերեն թարգմանությունը տպագրված է հայերեն բնագրի հետ միասին: Հեղինակը մի շարք ապացույցներ է բերել հերքելու համար Խաչիկ վարդապետ Գաղյանի հալսեմայն կարծիքը, թե սկզբնական էջմիածինը Զվարթնոց կոչվող եկեղեցու տեղումն էր, իսկ Վաղարշապատը հետո կոչվել է Արտաշատ:

2288 ՄԱՆՎԱՆԻ պատմության հայագետ Կարապետ Եղյանի մատյ.—1905, № 6, էջ 180—181:

2289 ՄԱՆՎԱՆԻ ձեռնարանի պետական խորհուրդը հայտարարել է մրցանակաբաշխություն հետևյալ բնույթի աշխատասիրությունների համար. Ա Հայ դադթականության պատմությունը հանդերձ յուրաքանչյուր դադթի պատմական տեսությամբ՝ սկսած Արշակունիների անկումից մինչև մեր օրերը: Բ. Հայերի և վրացիների բաղադրական կուլտուրական փոխադարձ հարաբերությունները՝ սկսած սկզբից մինչև Վրաստանի միանալու Ռուսաստանին: Ներկայացված է մրցանակաբաշխության պայմանները: Հայտարարությունը ստորագրել են ձեռնարանի վերատեսուչ Վ. Միլլերը և խորհրդի քարտուղար Ա. ԽախաՆովը.—1905, № 6, էջ 186: Նույնը՝ № 7, էջ 165: (Հայտարարություններ):

2290 Լեռն, Անցյալի հարցերից: Շիրակի առնչականագրություններ:—1905, № 10, էջ 83—90:

Հեղինակն առաջ է քաշել հայ ժողովրդի դիտական պատմությունն ունենալու անհրաժեշտության հարցը: Նրա կարծիքով միայն մատենագրական-բանասիրական ուսումնասիրությունները չեն ստեղծում պատմություն. դրան օգնության պետք է հասնի նաև պեղումներից գտնված նյութական կուլտուրայի նմուշներն ու պահպանված, թերևս և կիսակործան ու ավերակ վանքերի ու այլ ճարտարապետական կառույցների հետազոտությունները: Հեղինակը իր ներկա ուսումնասիրության նյութ է դարձրել հատկապես Շիրակի արձանագրությունները: Գրանց ուսումնասիրությունների հիման վրա փորձել է պատասխանել այն հարցերին, թե եղև լ է արդյոք Հայաստանում ճորտատիրական հասարակարդ:

2291. МАРР Н. Аркаун, монгольское название христиан, в связи с вопросом об армянах халкедонидах. С. Петербург, 1905.

Գրախոսություն. Լեռն.—1905, № 11—12, էջ 220—243:

Պրոֆեսոր Մառի ներկա գրախոսված աշխատասիրությունը գրված է «Արքաուն» բառի ստիժով, եվ որովհետև խնդիրը կապված է քաղկեդոնական եկեղեցու հետ, գրախոսը հանգամանորեն կանգ է առել քաղկեդոնիկ և հալաքաղկեդոնիկ բրիտոնեությունն և լուսյան բացահայտման խնդրի վրա: Գրախոսը Մառի դիտական աշխատության բովանդակությունը ներկայացնելուց հետո, խոստով է նրա արժանիքների մասին և անում իր սեփական խորհրդածությունները: Մառը բանացել է ապացուցել, որ «արքաուն» քաղկեդոնիկ հայերի անունն է: Գրախոսը մի շարք հարցերում համաձայն լինելով պրոֆեսոր Մառի հայտնած կարծիքներին, իր կողմից քերած փաստերի հիմքի վրա գրել է. «Այսպես ահա, հուլկական հիշատակարանները, պատմության փաստերը չեն բնորոշում այն բացատրությունը, որ տալիս է պրոֆեսոր Մառը «արքաուն» անվանը»:

2292 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսություն «Գեղունի» հանդեսի 1905 թվականի համարում տպագրված Սեյանի «Հովհան Վարդապետի, կամ Թահմազ շահի արշավանքն ի Վասպուրական», Տեր Սահակյանի «Հայ կայսերաց դրամները» ու «Հայ կայսրահները» հոդվածների]—1906, № 1, էջ 189—190:

2293 ՍՐԱՊՅԱՆ Պ. Մի կարևոր բաղադրություն:—1906, № 7, էջ 123—126: (Նամակ խմբագրության):

Մառի . Аркаун, монгольское название христиан, в связи с вопросом об армянах халкедонидах՝ աշխատասիրության մասին Լեռնի գրած գրախոսական առթիվ: Նամակի հեղինակն արել է մի շարք դիտողություններ ու լրացումներ:

Տես նաև № № 926, 929, 4027, 4041, 4066, 6069—6071, 6969, 7127 նկարագրությունները:

Արևմտյան Հայաստանում, Թուրքիայի ու Պարսկաստանի տարածքում ապրող հայերի հասարակական-քաղաքական կյանքը

2294 «ԱՐԱՔՍ» Պատկերազարդ հանդես վեցամսյա, 1890, 3-րդ տարի, դիրք Ա. հունիս, Ս. Պետերբուրգ:

Գրախոսություն.—1890, № 10, էջ 1459—1466, Ստորագր.՝ Ն.:

Գրախոսը ընթերցողներին ուշադրություն է հրավիրում «Արաքս»-ում տպագրված «Բուշ» և «Արծազանք» մի Մշո աշխարհին հղված հերթի վրա:

2295 ԽՐԱԿՐՈՒԹՅԱՆ կողմից [Պոլսից ստացված հեռագրից պարզվում է, որ հայ բանտարկյալներից 76 մարդու ազատ են արձակել],—1891, № 1, էջ 142:

2296 [ԱՆԿՈՐԱՅՈՒՄ (Թուրքիա) մահվան երեք տարեկան հինգ հայ քաղաքական գործիչներ],—1893, № 7—8, էջ 1288: (Ձանազան լուրեր):

2297 ՏԱԾԿԱԼԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ, Հայ դատապարտյալների ազատումը.—1894, № 3, էջ 490: (Ձանազան լուրեր):

2298 ՆՇԱՆԱՎՈՐ ազգային Սիմոն բեյ Մարսուտի սպանությունը.—1894, № 5, էջ 821: (Ձանազան լուրեր):

2299 ՅՈՂՈՒՏԻ ապստամբության համար բանտարկվածները.—1894, № 9, էջ 1340: (Ձանազան լուրեր):

2300 ԱՐԱՍԵԱՆՅԱՆ Ա. Սասունի ապստամբությունը.—1894, № 9, էջ 1307—1308: (Ժամանակակից տեսություն):

2301 ՍԱՍՈՒՆ, (Իմ հիշատակարանից): Նյութեր հայոց նոր պատմության համար.—1894, № 10, էջ 1465—1470, № 11—12, էջ 1636—1653, 1895, № 1, էջ 112—121, № 2, էջ 261—276, № 3—4, էջ 455—473, № 5, էջ 634—662, Ստորագր.՝ Սևյան:

Հողվածաշարի հեղինակը 1887—1888 թթ. որպես ուսուցիչ պաշտոնավարել է Սասունի Սեֆալ դյուղում, առիթ է ունեցել շրջելու և գրառելու իր տեսածն ու լսածը: Նյութը ընթերցողին է ներկայացված հետևյալ պլանով:

Ներածություն, Տեսարան Սասնու, Մասուն և նրա դիրքը, Ժողովուրդը, Տարազ, Ղնտանեկան կյանքը, Ավանդություններ, Գրքերից կամ Ալեքրեցիք, Գորգե-Ամիրա, Միր-Հեյու:

Պողիկենքի Միր-Սրգու, Միր-Սատու, Դավիթիկ, Բերմացիք, Հուրու, Կուս պետ, Տ. Սիմոն վարդապետ կամ «Քաջարու» Հիշատակարանն ունի «Հավելված», որտեղ ներկայացված են հողվածաշարում գործածված սասնո բարբառի բառերի բացատրությունները: Տողատակում բերված ծանոթագրությունից պարզվում է, որ մի ծանրակշիռ պատճառով հիշատակարանը կիսատ մնաց:

2302 ՍԱՍՈՒՂ հեղբուրը.—1894, № 10, էջ 1496—1504, Ստորագր.՝ Բ.—Գ.:

Մանրամասնորեն նկարագրված է Սասունում տեղի ունեցած կոռիվները, Դեպքերին լավատեղյակ հեղինակը փորձել է պարզաբանել դրանց պատճառները:

2303 [ՍԱՍՈՒՆԻ հեղբուրի մասին],—1891, № 10, էջ 1514: (Ձանազան լուրեր):

2304 ՍԱՍՈՒՆԻ կոտորածը [Բվական տվյալներ զոհերի չափի մասին],—1894, № 10, էջ 1514: (Ձանազան լուրեր):

2305 [ՍԵՅԼԱՆԻ «Սասուն» հողվածաշարի տրպակությունը համար խմբագրությունը չնորհակալություն է հայտնում Ստ. Լիսիցյանին, որի մոտ է գտնվել ձեռագիրը],—1895, № 1, էջ 183: (Ձանազան լուրեր):

2306 ՆՈՐ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Պոլսում.—1895, № 2, էջ 347: (Ձանազան լուրեր):

2307 ՍԱՍՈՒՆԻ քարտեզը [Խմբագրությունը հայտնում է, որ «Սասուն» հողվածաշարի հեղինակ Սևյանից ստացել է Սասունի բանդված ու այրված մասերի մի քարտեզ, և մտադիր է այն հրատարակել հատուկ բաժանորդագրությամբ հայթհայթելիք միջոցներով],—1895, № 3—4, էջ 558: (Ձանազան լուրեր):

2308 [Ներկա համարում վերջանում է պ. Սնյ-
լանի «Սասուն» հոդվածը]—1895, № 5, էջ 726:
(Զանազան լուրեր):

2309 [ՍԱՍՈՒՆԻ քարտեզի ձեռք բերման պայ-
մանները]—1895, № 5, էջ 726—727: (Զանազան
լուրեր):

2310 [Կ. ՊՈՒՍՈՒՄ արդարացվել է Սմբատ-
Դավթյանը. անպարտ ճանաչվածին ազատ են ար-
ձակել]—1895, № 5, էջ 737: (Զանազան լուրեր):

2311 ՏԱՆԿԱ-հայոց սահմանադրության 35-րդ
տարեդարձը—1895, № 6, էջ 896: (Զանազան
լուրեր):

2312 ՕԿՆՈՒԹՅՈՒՆ ոստոնցիներին—1895,
№ 7, էջ 1036—1037: (Զանազան լուրեր):

2313 [Կ. ՊՈՒՍՈՒՄ սպանված է նախկին վար-
դապետ մատենի Մամբրեն. (Արևսան Պեյլյան)]—
1895, № 7, էջ 1039: (Զանազան լուրեր):

2314 ՀՈԿԵԼԻՆԳԻՍՏՆԻՐ Սասունի կոտորածի
տարեդարձի առթիվ—1895, № 8, էջ 1175: (Զա-
նազան լուրեր):

2315 ԽԱԶ. ՊԱՊՅԱՆ Ստ. Հայկական մեծ դույց
և կոտորածներ Պոլսում—1895, № 9—10, էջ
1306—1314: (Ժամանակակից տեսություն):

1309—1314 էջերում արտատպված են Պոլսի
ժամույի պաշտոնական հաղորդագրությունները:

2316 ՀԱՅԵՐԻ կոտորածները Տաճկաստանում:
1895, № 11, էջ 1493—1502: Ստորագր. Ա. Ա.
(Հայկական խնդիր):

2317 ԽԱԶ. ՊԱՊՅԱՆ Ստ. Նամակներ Պոլսից—
1895, № 11, էջ 1509—1517: (Հայկական խնդիր):

2318 ԶԵՅՔՈՒՆԻ ապստամբության մասին—
1895, № 11, էջ 1526: (Զանազան լուրեր):

2319 ԽԱՐԲԵՐԴԻ նահանգապետ նշանակվեց
Բեուֆ Բեյը—1895, № 11, էջ 1528: (Զանազան
լուրեր):

2320 ԱՅԴԸՆԻ նահանգապետ նշանակվեց
Քեամիլ փաշան—1895, № 11, էջ 1528: (Զանա-
զան լուրեր):

2321 ԿԱՐԻՆԻ նահանգապետ նշանակվեց
Բեուֆ փաշան—1895, № 11, էջ 1528: (Զանա-
զան լուրեր):

2322 [ՍԱՍՈՒՆԻ քարտեզի հրատարակության
համար ստացված կանխավճարները ըստ պատ-
կանելույն վերադարձնելու մասին]—1895, № 12,
էջ 1703: (Զանազան լուրեր):

2323 ԽԱԶ. ՊԱՊՅԱՆ. Լուրեր Կ. Պոլսից—1896,
№ 1, էջ 234—235:

Բղթակցության առաջին լուրը վերաբերում է
Արփիար Արփիարյանի դեմ կատարված «սահա-
փորձին» Գրաքննությունից պաշտնի այդ լուրը
տպագրելու համար ղեկավարների 29-ից դադա-
րեցվել է «Հայրենիք»-ի հրատարակությունը
Տեղորոշոր ձևերակալված չէ, Արփիարյանը ան-
վնաս է մնացել: Երկրորդ լուրը հայտնում է, որ
անհայտ շարագործի ձեռքով դանակահարվել ու
մահացել է մեծահարուստ Տիգրան Կարազյոզ-
յանը (պատճառը շարագործի կողմից պահանջ-
վող զոմարի մերժումն է): Այդ առթիվ Պոլսում
կատարվել են կասկածելի մարդկանց բանտար-
կություններ: Երրորդ լուրը վերաբերում է թուրք
կառավարության այն ջանքերին, որ աշխատել է
համոզել հայոց պատրիարքին հրաժարվելու հով-
վապետության պաշտոնից: Այդ ղեկավարի կապակ-
ցությամբ մեծ թվով հայ զավառացիներ Պոլսից
ևս են ուղարկվում իրենց ծննդավայրերը:

✓ 2324 ՀԱՅՈՒՑ Բարեկյրծական ընկերություն
Պարսկաստանում—1896, № 2, էջ 330—331:
(Զանազան լուրեր):

2325 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Ընդհանուր դրու-
թյունը նյութական նպաստի գործը—1896,
№ 3—4, էջ 470—481: (Ժամանակակից տեսու-
թյուն):

Տեսություն մեջ հանդամանորեն ներկայացված
է թուրք կառավարության վարած ներքին ու ար-
տաքին քաղաքականությունը, նրա ցուցաբերած
վերաբերմունքը ղեկի հայկական հարցի: Տեղե-
կություններ է հաղորդվում Ուրֆայի, Քիլիսի,
Տարսուսի, Անտիոքի արյունալի զեպքերի, ինչպես
ևս հայերին բռնի իսլամացնելու փաստերի մա-
սին: Խոսում է այդ հարցում կաթոլիկոսի դիրք-
որոշման մասին: Տեղեկություններ է հաղորդվում
նաև Փոքր Ասիայում կոտորածների ժամանակ
խսպառ թալանված հայ ազգաբնակչության տրն-
տեսական կացության մասին: Այդ բոլորին առնե-

թեր ներկայացված է նաև արևմտյան տերությունների միջամտության և այն գործողությունների պատկերը, որ նրանք փորձել են ծավալել հայկական խնդրում։ Վերջում հեղինակը խոսում է հայերին նյութապես օգնելու առթիվ կազմակերպված հանդանակությունների ու նպաստների մասին (Տես հաջորդ նկարագրությունը)։

2326 ՀԱՇՎԵՑՈՒՅՑ հանձնակության ի նրա պատ Սասունի և ընդհանուր արկածելոց 1895 թ. ապրիլ 11—1896 թ. հունվար 31-ը—1896, № 3—4, էջ 481—482։

Հաշվեցույցը ներկայացրել է Կ. Պոլսի Պատրիարք Իզմիրլյանը։

2327 [ՊԱՐՈՒՅՑ կառավարությունը և օտարահպատակ հայերը]—1896, № 3—4, էջ 528։

2328 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Զեյթունի դրությունը և կառավարչի խնդիրը։ Դրությունը վանում և կոտորածներ, նպաստների գործը։ Զերբակալումները Անգլիական արտահայտությունները—1896, № 5, էջ 653—660։ (Ժամանակակից տեսություն)։

2329 ԽԱԶ-ՊԱՊՅԱՆ, Նամակներ Կ. Պոլսից—Մատնիչ Սեդրակի մահը և կոմիսար Մարգարի վերադարձելը։ Զերբակալությունները Սահմանդրության տարեգարձը։ Վախ և խիստ հսկողություն։ Շահրապ էֆենդին Ենի խանի ոճիրը։ Սուլթանի վիշտը։ Դեղին մարդերու ձերբակալությունը։ Զորս երիտասարդների դատն ու դատապարտությունը։ Այլ դատապարտությունները։ Զերբակալությունները։ Պանդուխտների դարձը հայրենիք։ Թերձիման։ Լուսարար Օնիկի վերադարձելը։ Ռոզոստոցին և ռոզոստոցիները։ Տիրող «կատարյալ ապահովությունը և Նալովնայի ավազակները»։—1896, № 5, էջ 718—723։

2330 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Ընդհանուր դրությունը։ Արտահայտությունները Դեսպանների միջամտությունը։ Անգլիայի դիրքը։ Իսլամացանների խնդիրը։ Անգլիացիք և Ռուսիան։ Կիլիկիայում։ Բանտարկյալները։ Կախաղան։ Վանում։ Բ. Դոսն գործողությունները։ Զեյթուն։ Ապստամբների գնդ։ Նոր կոտորածները։ Նպաստների գործը և թշվառությունը։ Ֆրանսիա և Ռուսիա—1896, № 6, էջ 842—859։ (Ժամանակակից տեսություն)։

2331 Օգոստոսի 14-ի մեծ խռովությունը Կ. Պոլսում—1896, № 7—8, էջ 1033—1043։

Ամենայն մանրամասնությամբ նկարագրված է Կ. Պոլսի Օտոմանյան բանկի գրավման պատմությունը։ Ուրուհ-ը նյութը քաղել է Ռեյտեր գործակալության հաղորդագրումներից։ Հողվածում ներկայացված են նաև դեպքի արձագանքները ռուսական թուրքական, ֆրանսիական ու այլ երկրների մամուլում։

2332 [ՀԱՅ պատգամավորական խմբի այցելությունը Պարսկաստանի Շահին]—1896, № 7—8, էջ 1087—1088։ (Զանազան լուրեր)։

2333 Օգոստոսի 14-ին կոտորածի առթիվ։ Գաղթող հայեր, Աքսովաձևներ, Նոր կոտորածներ, Բ. Դոսն գործողությունները։ Պետությունների գործողությունները։ Անգլիայի դիրքը։ Դեմանիա։ Շվեյցարիա։ Դադստոն և Ռուսների հրաժարականը։ Նպաստների գործը։ Պատրիարքարանի գործողությունները։ Պատրիարքի ընտրության խնդիրը։ Արտահայտությունները—1896, № 9, էջ 1180—1193։ Ստորագր.՝ Ա. Ա. (Ժամանակակից տեսություն)։

2334 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Հայ գաղթականները Ռուդարիայում, Ֆրանսիայում, Ամերիկայում, Ռուսաստանում։ Կոտորածներ, Դրությունը։ Վանում։ Թուրքական գործողությունները։ Անգլիայի արտահայտությունները։ Ֆրանսիա։ Հանդուդի ճառը։ Ռուսաստան։ Դերմանական արտահայտություն։ Գալիցիայի հայերը։ Մաղաքիա կալսկոյու Օրմանյանը Կ. Պոլսի հայոց պատրիարք—1896, № 10—11, էջ 1360—1381։ (Ժամանակակից տեսություն)։

2335 [ԲԱՆՏԱՐԿԱՆՅԱՆՆԵՐ Ռուրքիայում]—1896, № 10—11, էջ 1423։ (Զանազան լուրեր)։

2336 [ԽԱԼԻԴ ԲԵՅ ԵՂՆԱՆԿՎԵԼ Է Դիարբեքի վալի]—1896, № 10—11, էջ 1424։ (Զանազան լուրեր)։

2337 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Նպաստների գործը։ Կոտորածներ, Երկրի դրությունը։ Բ. Դոսն գործողությունները։ Ընդհանուր ներման խնդիրը։ Ֆրանսիական արտահայտությունները։ Ռուսաստանի քաղաքականությունը։ Ավստրիական կաթիլները։ Հայկական խնդիրը։ Անգլիայում—1896, № 12, էջ 1622—1631։ (Ժամանակակից տեսություն)։

2338 ԲԵՑՈՐՄԵՆՐԸ Դրությունը։ Գաղառնություն։ Օգնություններ։ Հայաստանում։ Հայ փախս-

տականները, Բանտարկյալները և ընդհանուր
ներումը:—1897, № 2—3, էջ 350—367: Ստորա-
գրը:՝ Ա. Ա. (Ժամանակակից տեսություն):

2339 [նՈՐ կոտորածներ Բոկատում]:—1897,
№ 2—3, էջ 397: (Ձանազան լուրեր):

2340 ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆ, [Ընդ անկարգություն-
ներ Բալթիկում ընդդեմ հայերի]:—1897, № 4, էջ
549—550: (Ձանազան լուրեր):

2341 ՏԱՃԱԿԱԶԱՅԱՍՏԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, [Թուրք պաշտոն-
յաների «փոխադրություն» պահանջած 10.000
ղուրուշ գումարը մերժելուց հետո Հովսեփի Հունան-
յանին սպանված են գտել]:—1897, № 5, էջ 731:
(Ձանազան լուրեր):

2342 ՏԱՃԱԿԱԶԱՅԱՍՏԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, [Լոնդոնի «Հայե-
րի բարեկամների միջազգային ընկերություն» օգ-
նությունը]:—1897, № 5, էջ 731: (Ձանազան
լուրեր):

2343 ՆԵՐՈՒՄԸ՝ հայ փախստականներին:—
1897, № 5, էջ 733: (Ձանազան լուրեր):

2344 ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆ, Բալթիկի խառնակու-
թյունները [Խոզվությունը հայերի դեմ]:—1897,
№ 5, էջ 733—734: (Ձանազան լուրեր):

2345 ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ Տաճկաստանում:—1897,
№ 6, էջ 892—894: (Ձանազան լուրեր):

Տեղեկություններ է հաղորդում Արևմտյան Հա-
յաստանի ամենատարբեր գաղառներում ապրող
հայ ազգաբնակչության անտանելի վիճակի մա-
սին: Ստացված լուրերից պարզվում է, որ հայ-
կական վանքերից կողոպտվել են բազմաթիվ ձե-
ռագրեր:

2346 [ԲԱՎՐԻՋԻ Թուրքական հյուպատոսը և
տեղացի հայերի անհանգստությունը]:—1897,
№ 6, էջ 896: (Ձանազան լուրեր):

2347 [ՊԱՐՍԻՑ կառավարության դեպի հա-
յերը ցուցաբերած վերաբերմունքի մասին]:—
1897, № 7—8, էջ 1087—1091: Ստորագր.: Ա. Ա.
(Ժամանակակից տեսություն):

Տեսություն մեջ հանգամանորեն բացահայտ-
ված են պարսկական կառավարության դեպի հա-
յերն ունեցած անբարյացակամ վերաբերմունքի
պատճառները:

2348 ԱՋ ՈՒ ՉԱԽ, Հայ որդիքը և բարերար

ձեռք մը: Այրի և լքված կիները: Պոլսի հայոց
միադյալ ընկերությունը, Երկու հյուրերը: Բուլ-
ղարիո իշխանը և իր քաղաքականությունը: Մու-
րադ բեյը և երիտասարդ Թուրքիան:—1897, № 7—
—8, էջ 1122—1125: Ստորագր.: Մոտու:

2349 ՎԱՐԱԳԱՆՆԵՐ ԵՐԵՎԱՆԻ մասին:—1897,
№ 7—8, էջ 1145: (Ձանազան լուրեր):

2350 [ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆ կառավարության հրա-
մանը հայերին զինաթափ անելու վերաբերյալ]:—
1897, № 9, էջ 1291: (Ձանազան լուրեր):

2351 ՀԱՅ փախստականները Պարսկաստա-
նում:—1897, № 9, էջ 1291: (Ձանազան լուրեր):

2352 [ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆՈՒԹՅՈՒՆ վաճառական Թու-
մանյան եղբայրները տասը գյուղ են զենի ու
ազատել հայ ազգաբնակչությանը կեղեքիչ խա-
ներից]:—1897, № 11—12, էջ 1683: (Ձանազան
լուրեր):

2353 ՈԳՆՈՒԹՅՈՒՆԸ Տաճկաստանում:—1897,
№ 11—12, էջ 1670: (Ձանազան լուրեր):

2354 ՈԳՆՈՒԹՅՈՒՆԸ հայերին Տաճկաստա-
նում:—1898, № 1, էջ 171—173: (Ձանազան լու-
րեր):

2355 ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆԻՑ, [Վանում երեք հայե-
րի կախելու մասին]:—1898, № 1, էջ 181: (Ձա-
նազան լուրեր):

2356 ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆԻՑ, [Բռնություններ հայ
ազգաբնակիչների նկատմամբ Մալմաստի Հավթվան
և Մահլամ գյուղերում]:—1898, № 2—3, էջ 375:
(Ձանազան լուրեր):

2357 ՈԳՆՈՒԹՅՈՒՆԸ հայերին Տաճկաստա-
նում:—1898, № 2—3, էջ 376: (Ձանազան լուրեր):

2358 ՈԳՆՈՒԹՅՈՒՆԸ Տաճկահայաստանում:—
1898, № 4, էջ 563: (Ձանազան լուրեր):

2359 [ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ Հայոց Բարեգործական
ընկերության գործունեության մասին]:—1898,
№ 4, էջ 577: (Ձանազան լուրեր):

2360 ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆԻՑ, [Խուլարկովություններ
ու ձերբակալություններ հայաբնակ գյուղերում]:—
1898, № 4, էջ 584—585: (Ձանազան լուրեր):

2361 ՈԳՆՈՒԹՅՈՒՆԸ Տաճկաստանում Որբա-
նոցները (Վան, Խուլե-վանք, Արարիկեր): «Օգնու-
թյան գործը հայերին» ընկերության Գործունեու-

Յյունից, Պարսկաստան, Բուլղարիա—1898, № 5, էջ 734—736: (Զանազան լուրեր):

2362 [ՌԻՍԿԱՆՈՒՄ-ի նվերը Պոլսի ազգային հիվանդանոցին]—1898, № 5 էջ 750: (Զանազան լուրեր):

2363 ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆԸ Տաճկաստանում, Որբանոցներ—1898, № 6, էջ 901—902: (Զանազան լուրեր):

2364 [ԶՄՅՈՒԹՆԻՒՅԻ, Կիպրոսի, Երուսաղեմի ղերմանական որբանոցների մասին]—1898, № 7—8, էջ 1158—1160: (Զանազան լուրեր):

2365 [ՎԱՆԻ ՎԻՐԱՅԻՅՈՒՄ հայկական պինված խմբի ու թուրքական պորթի միջև պատահած միջադեպի մասին]—1898, № 9, էջ 1312: (Զանազան լուրեր):

2366 ՔՐԻՍՏՈՆՅԱՆՆԵՐԻ Կտակները Թուրքիայում—1898, № 10—11, էջ 1618: (Զանազան լուրեր):

2367 ՏԱՃԿԱԶԱՅՆՐԻ որբանոցները [ՔՀայ-ուսական որբանոց» Դիարբեքիում» հիմնված ժող-բայրական օգնություն Թուրքիայում վնասված հայերին» ժողովածուի խմբագրությանը նվիրված միջոցներով—Անգլիական կանանց ընկերության միջոցներով պահվող որբանոցներ (Թուրքիայում)]—1898, № 10—11, էջ 1618—1619: (Զանազան լուրեր):

2368 [ԱՐՄԱՎԻՐՅԻ Թորոսյան եղբայրները (Տարասով) վճռել են իրենց հաշվին մի որբանոց պահել Տաճկաստանում 30 որբի համար]—1898, № 10—11, էջ 1619:

2369 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ [Թեհրանաբնակ հայի-րի ընդհանուր ժողովի ու Մաշխամ գյուղում քրդ-ղերի ձեռքով սպանված ինը հայերի մասին]—1898, № 10—11, էջ 1619—1620: (Զանազան լուրեր):

2370 ՀԱՐՄԱՐՅԱՆ Ս. Թավրիզի հայերի մի քանի հասարակական հիմնարկությունների մասին—1899, № 1, էջ 123—132: (Պարսկաստանից):

Հողվածում համառոտակի ներկայացված է Թավրիզի հայկական գաղութի հասարակական կյանքի պատկերը, Հեղինակը նկարագրել է Կանանց Բարեգործական ընկերությունների, Հայ-

կաղյան և Հայկանուշյան դպրոցների, Լսարան-կան ընկերության ծավալած, գործունեությունը, Խոսք կա նաև մանկապարտեզի ու գործող երկու գրադարանների մասին:

2371 [ԱՐԻՎՄՏԱԶԱՅՆՐԻ ղեկավարական տուր-բի մասին]—1899, № 1, էջ 138: (Զանազան լուրեր):

2372 ՈՐԲԱՆՈՅՆԻՐ տաճկահայերի համար. [Բաբվի հայերի հանգանակության մասին՝ Բուլ-քիայում 6 նոր որբանոցներ բացելու համար]—1899, № 1, էջ 138: (Զանազան լուրեր):

2373 ՏԱՃԿԱԶԱՅՆՐԻ [Սուլթանը անգլիացի-ների միջամտությամբ թուլյատրում է բացել հայ-կական որբանոցները, Ռուսաստանը բանակցու-թյուններ է վարում Բ. Դուան հետ հայ փախստա-կաններին իրենց նախկին բնակավայրերում ապ-րելու համար]—1899, № 2—3, էջ 348: (Զանազան լուրեր):

2374 [ԱՐԻՎՄՏԱԶԱՅՆՐԻ ազգային ժողովի ատենապետ Հարություն Մերեթ-Դուլիի մահը]—1899, № 2—3, էջ 369: (Զանազան լուրեր):

2375 [ԹԱՎՐԻԶԻ Հայոց բարեգործական ըն-կերության 1898—99 տարեշրջանի գործունեության մասին]—1899, № 7—8, էջ 934—936: (Զանազան լուրեր):

2376 [ԴՈՎՏՈՐ Լեպսիուսը, պատուր Բերգ-մանը և Բաղդասարյանը]—1899, № 7—8, էջ 942—944: (Զանազան լուրեր):

Հաղորդվում է Լեպսիուսի ջանքերով Պարսկաս-տանում բացված հայ որբանոցներից մեկի տնո-րեն Միհրան Բաղդասարյանի լարած ինտրիգնի-րի մասին ընդդեմ նոր տնօրեն Ֆոն Բերգմանի. «Մշակ»-ը պաշտպանության տակ է առել Բաղ-դասարյանին, Ուշագրավ է Լեպսիուսի նամակը, որտեղ նա հայտնել է այն միտքը, որ մի անագ-նիվ չի կարող ներկայացնել տառապյալ հայ ժո-ղովուրդը:

2377 [ՍՈՒԼԹԱՆԸ հաստատել է հայերի գան-գատները քննարկող հանձնաժողովի գործունեու-թյան նախագիծը]—1899, № 9, էջ 1112—1113: (Զանազան լուրեր):

2378 ՏԱՃԿԱԶԱՅՆՐԻ [Արտասահմանյան օգ-նությունը հայ որբերին]—1899, № 310, էջ 1277: (Զանազան լուրեր):

2379 ՄԵԼԻՔ-ԿԱՐԱԳՅՈՋՅԱՆ Գ. Գերմանական օգնության ընկերությունները Տաճկա-Հայաստանի համար.—1899, № 11—12, էջ 1447—1460, 1900, № 1, էջ 63—81, № 2, էջ 219—229, № 3, էջ 355—363, № 4, էջ 509—522:

1894—1896 թվականների հայկական կոտորածներից հետո ամբողջ եվրոպայում կազմակերպվում են զանազան ընկերություններ, որոնք որոշակի նպատակներից հլենելով, հնարավոր միջոցներով աշխատում են միգրել կոտորածների հետևանքով երկրում առաջացած տնտեսական բարդ իրավիճակը նման ընկերություններ են ստեղծվում 1896 թ. նաև Գերմանիայում: Ներկա հոգվածում լուսաբանված է գերմանական ընկերությունների գործունեությունը (Որբանոցներ): Կյանքն ու ուսումը որբանոցներում: Ապաազգայնացումի մասին: Կրոնի հարցը):

2380 ՏԱՃԿԱՀԱՅԵՐ, [Մուշում տիրող սովի մասին].—1900, № 2, էջ 266: (Զանազան լուրեր):

2381 ՏԱՃԿԱՀԱՅԵՐ, [Մուշում հիմնադրվող նոր որբանոցի մասին].—1900, № 2, էջ 266: (Զանազան լուրեր):

2382 ԹՈՒՐԲԻԱ, [Հայկական կոտորածների ժամանակ ամերիկյան միսիոներներին հասցված վնասները հատուցելու ամերիկյան պահանջի մասին].—1900, № 4, էջ 560: (Զանազան լուրեր):

2383 ՏԱՃԿԱՀԱՅԵՐ, [Թուրքիայի տարածքում ապրող հայերի զինվորական տուրքի վճարման վերաբերյալ Սուլթանի իրադեի քննարկման մասին].—1900, № 5—6, էջ 750: (Զանազան լուրեր):

2384 [ՀԱՅԵՐԻ կատարելիք դերը Պարսկաստանի վերածնության գործում].—1901, № 4, էջ 242: Ստորագր.՝ Ա. Ս. (Արտաքին տեսություն):

2385 ԶԵՅԹՈՒՆԻ ներկայից.—1901, № 2, էջ 44—47, № 3, էջ 75—84: Ստորագր.՝ Հ.:

Համառոտակի ներկայացված է ժամանակակից Զեյթունի ներքին հասարակական կյանքը իրենց ավանդական սովորություններով ու կենցաղով: Մանրամասն տեղեկություններ կան Զեյթունի գավառների հայաբնակ ու թուրքաբնակ գյուղերի մասին: Հոգվածի վերջում ներկայացված վիճակագրական աղյուսակը պարզորեն ցույց է

տալիս Զեյթունի ազգաբնակչության ընդհանուր պատկերը:

2386 ԶԵՅԹՈՒՆԻ անցյալից: Զեյթունի յադու-մր.—1901, № 4, էջ 47—57, № 5, էջ 116—125: Ստորագր.՝ Հրաչյա:

Պատմական բազմահարուստ փաստեր պարունակող հոգված է: Հեղինակը մանրամասնորեն խոսում է երկրամասի գավառների ու գյուղերի մասին, ներկայացված է Զեյթունի ծագման պատմությունը:

2387 ԶԵՅԹՈՒՆՅԻ, Զեյթունի անցյալին և ներկային: Մասն Ա. Վիեննա, 1900:

Գրախոսություն.—1901, № 4, էջ 200—204: Ստորագր.՝ Հ.:

Գրախոսը Զեյթունցու աշխատասիրությունը լուրջ գործ չի համարում, այլ ավանդությունների ու աշուղական երգերի մի հավաքածու, որի հիմքի վրա հեղինակը կազմել է իր պատմությունը:

2388 ԴԱՐՔԻՆՅԱՆ Ա. Սալմաստի հայերի ներկա վիճակը.—1901, № 5, էջ 95—115, № 6, էջ 50—63:

Ուսումնասիրության նյութ են դարձել գավառի դիրքն ու տարածությունը, կլիման, գյուղերն ու նրանցում ապրող բնակչությունը, կառավարման ձևերը, հողատիրական սիստեմը, հողային հարկը, բնակիչների զբաղմունքը և ազգաբնակչության ընդհանուր տնտեսական վիճակի պատկերումը: Հեղինակը մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդում գավառի երկրագործության, վաճառականության, արհեստների վաշխառության ձևերի, երկրում ծայր առած պանդխտության, բրդական ասպատակությունների մասին: Հոգվածում բավականին տեղ է հատկացված նաև Սալմաստի հայերի հոգևոր վարչության, հասարակական հիմնարկների, դպրոցների, գրադարան-ընթերցարանների ու թատրոնի գործունեության նկարագրմանը:

2389 ՄԵԼԻՔ-ԿԱՐԱԳՅՈՋՅԱՆ Գ. Գերմանական օգնության ընկերությունները Տաճկա-Հայաստանի համար (Հետապոտություն). արտատպված ռուսերենով: Թիֆլիս, 1901:

Դրախոսություն:—1901, № 6, էջ 207—208, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Նման ընկերությունների ստեղծումը հիմնականում հետապնդել է մի նպատակ. թշվառացած հայությանը հետադնել աղղային եկեղեցուց, դավանափոխել ու զերմանացնել նրանց: Հեղինակը փորձել է պարզարանել այդ ընկերությունների գործունեության բուն նպատակները:

2390 ՆԱՄԱԿԻ խմբագրություն:—1901, № 6 էջ 288, Ստորագր.՝ Հ.:

Նամակը վերաբերում է 1901 թ. «Մշակ»-ի № 88-ում Տ. Հովհաննիսյանի տպագրած այն նրկատողությանը, որ գրել է Հ-ի գրախոսականի առիթով՝ նվիրված Զեյթունցու «Զեյթունի ներկային ու անցյալին» խորագիրը կրող գրքույկի հրատարակմանը: (Տես № 2387 նկարագրությունը):

2391 Զեյթունի անցյալից:—1901, № 7, էջ 65—71. Ստորագր.՝ Հ.:

15-րդ դարի ընթացքում Կիլիկիայում անհետանում են հայոց քաղաքական ու զինվորական ուժի վերջին հետքերը: Դաշտային զավառները ավերված էին, քաղաքները հրդեհված և երկիրը ներկայացնում էր մի ընդարձակ ավերակ, բացի լեռնոտ Զեյթունի Հեղինակը փորձել է ներկայացնել այդ հերոսական երկրի ու նրա ժողովրդի մղած անհավասար պայքարը ընդդեմ օտարերկրյա զավթիչների: Հանգամանորեն խոսվում է երկրի վանքերի, եկեղեցիների ու մատուռների մասին, որոնցում պահպանված գրավոր աղբյուրներն ու նյութական կուլտուրայի նմուշները շատ բան կարող են պատմել հերոսական Զեյթունի ու նրա ժողովրդի անցյալի մասին:

2392 ԿՈՐԱՍԻ մատնված հայեր Պարսկաստանում:—1901, № 8, էջ 111—116: Ստորագր.՝ Ռուստամ:

Հոդվածը նվիրված է Պարսկաստանի Սուլդուզ գավառին, որտեղ պարսիկ, քուրդ, ու հրեա ազգաբնակչության կողքին ապրում են և թվով սակավ հայեր, ինչպես վերնագիրն է ասում, հեղինակը նրանց համարել է «կորստի մատնված հայեր»: Եվ իրոք, ըստ նկարագրության նրանք մոռացել են մայրենի լեզուն, կրթական ու մշակութային հիմնարկներ համարյա թե չկան, հարկային ծանր

բեռի տակ կբաժ ժողովուրդը խարխափում է տրգիտության մեջ: Տեղեկություններ կան ազգաբնակչության զրաղմունքի մասին: Ամբողջ նյութը ուղեկցված է հարուստ վիճակագրական տվյալներով:

2393 ԴԱՐԻԻՆՅԱՆ Լ. Նամակ խմբագրության:—1901, № 10, էջ 262—264:

Ընթացիկ տարվա «Մուրճ»-ի № 5, 6-ում տրպագրվել է Լ. Դարբինյանի «Սալմաստի հայերի ներկա վիճակը» վերտառությամբ հոդվածը, որ արժանացել է «Տարագ»-ի խիստ քննադատությանը: Վերջինս իր 1901 թ. № 26-ում տպագրել է մի բացասական բնույթի գրախոսություն «Ատ» ստորագրությամբ: Հեղինակի ներկա նամակը հոդվածագրի պատասխան խոսքն է «Տարագ»-ին: Նամակի տողատակում տպագրված խմբագրության ծանոթագրությունից տեղեկանում ենք, որ նույնաբնույթ մի նամակ էլ խմբագրությունը ըստացել է ոմն սալմաստեցի Մհ. Ղազարյանից, որ հասուստում է Լ. Դարբինյանի հոդվածում արտահայտված մտքերն ու կարծիքները:

2394 Զեյթունի 19-րդ դարում:—1901, № 11 էջ 80—90: Ստորագր.՝ Հ.:

19-րդ դարը Զեյթունի համար դառնում է պարբերաբար կրկնվող արյունալից պատերազմների մի շրջան: Նրա պատմությունն սկսվում է ներքին երկարատև կռիվներով ու թշնամություններով: 1860 թվականին թուրքական կառավարությունը «գլուխով այդ երկպառակություններից, հարմար է դրնում Զեյթունը գրավել: Մայր է առնում լեռնաբնակ հերոսական ժողովրդին ամեն կերպ հրպատակեցնելու մի պատերազմաբար:

Հեղինակը նկարագրում է Օսմանյան պետության Զեյթունը գրավելու բազմակի փորձերն ու դրան ընդդիմադիր լեռնաբնակ բաշարի հայերի մղած անհավասար պայքարը բռնակալական Թուրքիայի դեմ:

2395 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ԹԵՄԻ հայերը:—1901, № 11, էջ 20—31: Ստորագր.՝ Իրանցի:

Վիճակագրական տվյալներով հարուստ նյութ է ուր ներկայացված է Պարսկաստանի հայերի ընդհանուր բանակը ըստ քաղաքների ու գավառների: Հոդվածում մանրամասնորեն նկարագրված

է երկրի քաղաքային ու գավառային հայ ազգա-
բնակչության զբաղմունքը, աշխատավոր գյուղա-
ցիության տնտեսական վատթար իրավիճակը, որ
տնրում է տեղի հարկային սխտեմի ու հողային
կապալառության ծանր լծի տակ:

2396 ԶԵՅՔՈՒՆԸ 19-րդ դարի երկրորդ կիսում,
—1902, № 2, էջ 101—109, Ստորագր.՝ Զ.:

Հողվածում ընդհանուր գծերով ներկայացված
է 1860—1870 թթ. օսմանյան կառավարության
մղած պատերազմների նկարագիրը Զեյթունի լը-
րավելու ու ժողովրդին հպատակեցնելու համար:
Հողվածում կան պատերազմական գործողու-
թյունների թուուցիկ նկարագրություններ:

2397 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ե. Ատրպատականի կյան-
քից:—1902, № 3, էջ 69—75:

Նկարագրվում է Ատրպատականի թուրքական
սահմանին մոտ գտնվող գավառներում բնակվող
քրիստոնյա ու մահմեդական աշխատավոր ազ-
գաբնակչության տնտեսական անապահով, ծանր
վիճակը, որոնք ամեն րոպե ենթակա են քուրդ և
թուրք հրոսակախմբերի հարձակումներին: Այնու-
հետև հեղինակը խոսում է երկրում ծայր առած
պանդխտության և հարբեցողության աճի մասին:
Վերջին հանգամանքի հետ կապված հողվածում
ներկայացված է Թավրիզի «Հակաալկոհոլային
ընկերության» գործունեությունը:

2398 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Բազմազգ»-ի 1902 թ. մարտյան
համարում լույս տեսած հայ որբերին նվիրված
հոդվածի մասին]:—1902, № 3, էջ 227—228:

2399 ԱՔԿԱՐՅԱՆ Տ. Նոր Զուղայի հայերը—
1902, № 4, էջ 54—60:

Նոր Զուղան Պարսկաստանի հայաշատ շու-
վառներից մեկն է: Ընդհանուր տեղեկություններ է
տրվում տեղի հայ բնակչության թվի, զբաղմուն-
քի, բնակարանների, տարագի, կրթական գործի
մասին: Հեղինակը, երբեմնի այդ ծաղկուն, վա-
ճառաշահ շրջանի չարիքներից մեծագույնն է հա-
մարում այն արտագաղթը, որ կատարվում է դե-
պի Հնդկաստան ու Զավա:

2400 ՊՈԼՍԻ ԹԵՐԹԵՐԻԿ: Գերմանական երկսև
որբանոց Վանում:—1902, № 6, էջ 211—212,
(Արտաքին տեսություն):

2401 ՊՈԼՍԻ ԹԵՐԹԵՐԻԿ: [Դանիացի հայասեր-
ների մասին]:—1902, № 6, էջ 215, (Արտաքին
տեսություն):

Պոլսից հաղորդել են, որ հայերին բարեկամ մի
խումբ դանիացիներ Փարիզում հրատարակվող
«Pro Armenia» հանդեսի խմբագրությանն են
ուղարկել մի ծանուցում, որտեղ ասված է. «Մենք
կուզենայինք կազմակերպել դաշնակցություն տա-
րաբախտ հայերին գործնական օգնություն ցույց
տալ ցանկացող զանազան ազգերի ներկայադու-
ցիներին»:

2402 ԱՔԿԱՐՅԱՆ Տ. Սպահանի Փերիա գա-
վառը (Հայ ազգաբնակչության ընդհանուր նկա-
րագիր):—1902, № 10, էջ 62—69:

Հողվածագիրը արժեքավոր տեղեկություններ
է հաղորդում գավառի կազմի մեջ մտնող հայա-
բնակ ու պարսկաբնակ դյուղերում խառն ապրող
հայ ազգաբնակչության զբաղմունքի, կրթական
գործի, կենցաղի ու օովորությունների մասին:

2403 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
(Ընթերցողի ուղադրությանն է ներկայացված
«Revue des deux mondes» ֆրանսիական հանդեսի 1902 թ. № 15-ում լույս
տեսած տիկին Կոլիեի հուշերը: Ֆրանսիական
կառավարությունը պատվո լեգեոնի շքանշան է
ընտրել տիկնոջը, որն իր հյուպատոս ամուսնու
հետ միասին, իրենց կյանքը վտանգի ենթարկե-
լով, բազմաթիվ հայերի են փրկել թուրքական
զազանություններից: Թարգմանաբար բերված են
պատասխաններ այդ հուշերից):—1903, № 1, էջ 220
—227, № 2, էջ 259—264:

2404 ԶԵՅՔՈՒՆԻ Զեյթունի անցյալն և ներ-
կայն: Մասն Բ. Փարիզ, 1903:

Իրախոսություն.—1903, № 5, էջ 162—
—164, Ստորագր.՝ Ե. Բ.:

Գրախոսված գրքի առաջին մասը լույս է տե-
սել 1900 թ.: Ներկա Բ հատորը բաղկացած է եր-
կու մասից: Լուսինում բավականին կենդանի
գույներով պատկերված են Զեյթունի 1895 թ.
պատերազմի սպանուները, հետևանքներն ու
հաշտության պայմանները: Գրքի երկրորդ մասը՝
հավելվածը իր մեջ պարունակում է մի շարք հա-
մառու հողվածներ, որոնց մի մասը պատկերում

է Զեյթունի ընթացիկ կյանքի պատկերը՝ բար-
բերը, սովորությունները, մի քանի նշանավոր
տեղացիների կենսագրականները ու այլ միջան-
կյալ պատմություններ Զեյթունի կյանքից:

2405 [ԼՈՒՅՍ է տեսել Զեյթունցու «Զեյթունի
անցյալն և ներկայն» գրքի Բ. մասը]։—1903,
№ 5, էջ 225: Նույնը՝ № 6, էջ 170, № 8, էջ 231,
№ 10, էջ 236: (Հայտարարություններ):

2406 [ԿՈՏՈՐԱՍՆԵՐԻ նոր նախապատրաստու-
թյունները նրկաշարժը Արևմտյան Հայաստա-
նում]։—1903, № 6, էջ 159: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:
(Արտաքին տեսություն):

Տեղեկացնում է, որ թուրք կառավարությունը
նոր ջարդեր է նախապատրաստում Սասունում ու
այլ տեղեր: Հեղինակը խոսում է նաև Արևմտյան
Հայաստանի որոշ վայրերում արձանագրված երկ-
րաշարժի մասին:

2407 [ԼՈՒՐԵՐ արևմտահայերի կյանքից]։—
1903, № 7, էջ 238: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին
տեսություն):

Ռուսական թերթերում տպագրված հեռագրերը
հայտնում են, որ Բ. Դուրը պատասխանել է Ռու-
սաստանի արած հարցումին էրզերումի ու Բիթլի-
սի վիլայեթներում հայերի դեմ քրդերի կողմից
սպառնացող վտանգի մասին: Թուրքերը հերթել
են այն: Արտասահմանյան հյուպատոսների զե-
կուցագրերից երևում է, որ Սասունում և նրա
չրջակայքում խլրտումներն ուժեղանում են,
որովհետև տեղի մահմեդական ազգաբնակչու-
թյունը վատ է տրամադրված հայերի նկատմամբ:

2408 [1903 թ. օգոստոսի 24-ին և 25-ին Բեյ-
րութի քրիստոնյաներին կոտորելու մասին]։—
1903, № 9, էջ 227: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին
տեսություն):

Մակեդոնական ղեպքերից կատաղած մահմե-
դական ֆանատիկոսները ատելությամբ են լցվում
ղեպի թուրքահպատակ քրիստոնյաները: Ընթա-
ցիկ տարվա օգոստոսին եվրոպական հյուպա-
տոսների աչքի առաջ կազմակերպում են քրիս-
տոնյա տարրերի մի ահռելի կոտորած: Կոտոր-
ված ղեպքերը մի անգամ ևս զայրս են ասելու
«...որ մասնակի ռեֆորմներով չի վճռվի արևելյան
հարցը, որովհետև վատ ռեժիմը անտանելի է,
լինի դա թուրքիայում, թե նրա ասիական վիլա-
յեթներում»—գրել է տեսության հեղինակը:

✓ 2409 ՏՐԱՆԳՅԱՆ Ե. Խոյ գավառի ներկա վի-
ճակը։—1903, № 11, էջ 54—72:

Խոյը համարելով Ատրպատականի մոռացված
գավառներից մեկը հեղինակը մանրամասն տե-
ղեկություններ է հաղորդում հետևյալ ենթավեր-
նագրերով. Խոյ գավառի դիրքը և սահմանները:
Կլիման, ոռոգումը, ջրեր և աղբյուրներ: Բերք և
պտղաբերություն: Աղի հանք: Տաք ջրեր: Խոյի ազ-
գաբնակչությունը, Խոյ քաղաքը, Խոյի կառավարու-
թյունը, Հեթիմ, սարփարաստ, գյուղատերեր,
հարկեր, սեիդներ, պատիժներ: Ժողովրդի պա-
րապմունքը, ճանապարհները, փոստ, հեռագիր:
Հայեր: Գաղթականություններ: Հնություն մնա-
ցորդներ: Հայաբնակ գյուղերը: Հողերը կառավա-
րությունը՝ քահանաներ, առաջնորդը: Հայերի
տնտեսական վիճակը: Գերմանա-հայկական որ-
բանացը, կրթական գործը, գրադարան-ընթերցա-
րան: Հայերի բարքերից: Պարսիկների ազդեցու-
թյունը: Թուրքական անուններ: Հավատափոխու-
թյան մասին: Նմուշներ թուրքերի բարքերից: Դո-
թուր գավառամասի մասին. նրա դիրքը, անցյալը:
Սով և գաղթականություն: 1896 թ. կոտորածը:
Քրդացած հայեր, ժողովրդի պարապմունքը: Հար-
կեր: Այժմյան վիճակը:

2410 [ՍԱՍՈՒՆԻ ղեպքերի մասին]։—1904,
№ 5, էջ 199: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տե-
սություն):

Տեսություն ներկա բաժնից տեղեկանում ենք,
որ Մերձավոր Արևելքում Թուրքիան պատրաստու-
թյուններ է տեսնում կրկնելու 1894—1895 թվա-
կանների արհավիրքները: «Մշակ»-ի ինչպես նաև
ռուսական մի շարք թերթերի հաղորդագրությու-
նների համաձայն Սասունում հայերը Անդրանիկի
առաջնորդությամբ ապստամբվել են: Նկարագր-
ված է ընթացիկ տարվա ապրիլի 12-ին տեղի ու-
նեցած ընդհարման մանրամասնությունները:

2411 [ՀԱՅԿԱԿԱՆ նոր կոտորածներ Սասու-
նում]։—1904, № 6, էջ 178—179: Ստորագր.՝ Լ.
Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Եվրոպական մի խումբ հյուպատոսներ հաս-
տատել են այն փաստը, որ իրոք թուրքական
զորքը քորդ խուժանի հետ միատեղ սոսկալի
զազանություններ են կատարել անպաշտպան հա-
յերի նկատմամբ: Ստացված հեռագրերը հաղոր-

դում են ֆրանսիական ու անգլիական պարլամենտներում այդ հարցին վերաբերող վիճարանությունների մասին: Տեսության ներկա բաժնում բերված է «Русские ведомости» հանդեսի 1904 թ. հունիսի 11-ի առաջնորդող հոդվածի այն հատվածը, որ վերաբերում է Մակեդոնիայում և Հայաստանում կատարված դեպքերին:

2412 ԹՈՒՐԿՈՒԿԱՆ գործեր: Նոր ջարդեր Արևմտյան Հայաստանի նահանգներում: Թեֆորմեն-րի խնդիրը:—1904, № 7, էջ 159—166: Ստորագր.՝ Ա. Ա.: (Արտաքին տեսություն):

Անգլիական, ֆրանսիական ու ռուսական մի քանի պարբերականների հաղորդագրությունների հիման վրա տեսության մեջ ներկայացված է թուրք կառավարության կազմակերպված հայկական ջարդերի պատկերը Սասունում և Մուշում: Տեսությունում մեծ տեղ է հատկացված եվրոպական մի քանի երկրներում կազմակերպված հայասեր ընկերությունների գործունեությանը, որոնց նպատակն է եղել միահամուռ ուժերով ներգործել Բ. դռան վարած հայակեր քաղաքականության վրա: Մասնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում Անատոլ Ֆրանսի ուղերձը լոնդոնում զուգարված հայապաշտպան կոնգրեսին, որի տեքստը ամբողջությամբ ներկայացված է տեսությունում:

2413 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Մշակ»-ի 1904 թ. № 96-ում լույս տեսած ալն նյութերի, որ զրվել են «Մասիս»-ի խմբագիր Կարապետ Յուխյանի, Տիգրան փաշա Ապրիսի մահվան առիթներով, ինչպես նաև ղոկտոր Տաղավարյանի ազգային գործունեության 25-ամյակին: Համառոտակի ներկայացված է վերջինիս կյանքն ու զրական-հասարակական գործունեության պատկերը]—1904, № 9, էջ 141—143:

2414 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ե. Կանանց բարեգործական ընկերությունները Ատրպատականում:—1905, № 2—3, էջ 142—154:

Ընդհանուր գծերով ներկայացված է «Թագրի-գի կանանց բարեգործական միացյալ» և «Աղբյուր-պատականի կանանց բարեգործական» ընկերությունների՝ 16 և 10-ամյա գործունեությանն պատկերը (Կրթական գործ՝ դպրոցների ու մանկապարտեզների, ձրի արհեստանոցների կազմա-

կնրպում, Արևմտյան Հայաստանից ու Թուրքիայից գաղթած փախստականներին օգնության դործ և այլն):

2415 [ԲԺԻՇԿ Զավրինի ձեռնարկումները Արևմտյան Հայաստանում]:—1905, № 4, էջ 239—240: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Սուլթանը կարողանում է արյան մեջ խեղդել Արևմտյան Հայաստանի անգին ազգաբնակչության բողոքի թույլ փորձերը: Սասունի և Մշո գաշտի հայերին բժշկական օգնություն հասցնելու նպատակով բժիշկ Զավրին մեկնում է Արևմտյան Հայաստան: Թերթերի հաղորդագրությունների համաձայն այդ մասին Ռուսաստանի ու Թուրքիան եկել են որոշակի համաձայնության:

2416 ՆԱՄԱԿԱՆԵՐ՝ Թուրքիայից: (30 մայիս, 1905 թ.):—1905, № 8, էջ 72—101: Ստորագր.՝ Շաբև:

Հեղինակը Սասունի կոտորածների ականատեսներից է: Սեփական զրառումներից բացի նա մեծ տեղ է հատկացրել Մորիս Լրվիյրի Սասունի 1894—1895 թթ. կոտորածներին նվիրված դրբից արված մեջբերումներին:

2417 [ԽՈՐՍ զյուզի դեպքի մասին]:—1905, № 8, էջ 170—172: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Օթևանելու նպատակով թվով 21 հայ ֆիդայիներ գիշերը մտնում են հայաբնակ Խորս զյուզը: Գյուզի ուսը նրանց մատնում է տեղական իշխանությունների ձեռքը: Նրանց կալանավորելու պատրվակով գյուղ մտած թուրքական զորախումբը բուրդ խուժանի ուղեկցությամբ ավերում է գյուղը, սպանում բնակիչներին, առևանգում ու բռնաբարում կանանց՝ մատնելով գյուղը հրի ու հիմնահատակ ավերման: Լուրբ Պոլսից հայտնել է ոմն Յակովենկո: Տեսության հեղինակը վերջում եզրակացնում է. «Սա մի շնչին կտոր է այն իրականությունից, որի պաշտպանը՝ Վիկտոր 2-րդը և նրա հետ նաև մյուս եվրոպական պետությունները, որոնք խլցին Ռուսաստանի ձեռքից թշվառ Թուրքաց Հայաստանը, որ մեռցնեն նրան երկառն տարիների անյուր տանջանքների մեջ...»:

2418 [ԱՎՐԻԱՆԱՊՈՒՆ հրկիզման մասին]:—1905, № 9, էջ 184: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

„Frank Zeitung“-ի կարծիքով քաղաքի սյր-
րելու հրամանը տեղի թուրք վարչությունը ստա-
ցել է Սուլթանից: Հրկիզումը սկսվել է օգոստոսի
19-ին՝ հայկական թաղամասից: Երեք օրվա մեջ
այրվել է 3000 տուն, 18.000 մարդ մնացել է ան-
օթևան: Տեսության հեղինակը խստորեն դատա-
պարտում է մեծ տիրությունների անմարդկա-
նատարբերությունը: Թուրքիան շարունակում է իր
ավերումները Հայաստանում և Մակեդոնիայում:

2419 ՉՊԱՏՄՎԱՆԻ Իրականություններ, 1894 թ.
անցքերեն:—1905, № 10, էջ 76—82: Ստորագր.
Ֆահրատ:

Հեղինակը ընթերցողին է ներկայացրել Սա-
սունը կոտորելու համար Սուլթան Համիդի հրա-
մանով Ջեթի փաշային տրված հեռագրի համըր-
տակման և դրա հետ կապված արքունի քարտու-
ղար փաշայի, նրա որդու, փեսայի ու երկու ան-
վանի հայ բժիշկների թունավորման պատմու-
թյունը:

✓ 2420 ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ Ս. Գիւանի հայերը:—1905,
№ 11—12, էջ 73—84:

Հեղինակը ընթերցողին համառոտակի ծանո-
թացնում է Պարսկաստանի ամենահարուստ դա-
վառներից մեկին, ներկայացնելով նրա աշխար-
նագրությունը, բնակիչների զբաղմունքը, իմնա-
կանում հայերի ներքին հասարակալու կյանքը.
(դպրոցներ, թատերասիրաց ու բարեշրթնակա-
նակերություններ, զրադարան-ընթերցարան) և
այլն:

✓ 2421 ԹՈՒՐԲՈՒ-բրդական արշավանքի 25-ամ-
յակը. 1880—1905: (Նյութի հայոց նորագույն
պատմությունից): Ա. մաս.—1906, № 2, էջ 53—
—59, № 3, էջ 28—37, № 4—5, էջ 24—31, № 6,
էջ 11—16: Բ. մաս. 1906, № 8, էջ 4—24: Ստո-
րագր.՝ Ականատես:

«Ատրպատականի թուրք-պարսկական սահմա-
նազխի վրա այս օրերս տեղի ունեցող զեպքերը
սկսել են ուշագրավ լինել և քաղաքական հան-
դամանք ստանալ: Թուրքորդական այդ խլրտում-
ները ներկա աղետալի օրերում մեզ հայերիս հա-
մար էլ մեծ կարևորություն ունենալով՝ արժե
պատմական մի հայացքի առարկա դարձնել այդ
կրիին անգամ բռնկված լուրջ խնդիրը — շրիլ է

հայկաժադիրը: Նա առևտրական գործերով եղել է
այդ կողմերում. ապահովության համար Բուր-
դիստան է մեկնել անգլիական հյուպատոսի քա-
րտուղի հետ: Հեղինակը մանրամասնորեն նկա-
րագրում ու մերկացնում է համիդյան հայահալած
քաղաքականությունը՝ ավագակարար քրդերի
ձեռքով կոտորել տալ անգլեն քրիստոնյա ժողովրդ-
դին, առաջին հերթին հայերին ու ասորիներին:
Հեղինակը ուսումնասիրության Բ մասը վերնա-
գրել է «Շեյխ Իրզուլահի արշավանքը զեպի
Ատրպատական»: Հոդվածը ներկայացնում է նաև
աշխարհագրական-տեղագրական որոշակի աղ-
ժեք:

2422 ԱՌԻՍՏԻ Կոնֆերենցիայի մասին ի նը-
պաստ Թուրքիայի տիրապետության տակ ապրող
ճնշված ժողովուրդների:—1906, № 2, էջ 185:
(«Արտասահմանի հայ կյանքի քրոնիկ»):

2423 [ՀԱՅԵՐԸ Թուրքիայում]:—1906, № 4—
—5, էջ 139—142: (Արտաքին տեսություն):

«Թուրքիայի հայկական վիլայեթներում շա-
րունակվում է եվրոպական դիպլոմատիայի լուռ
համաձայնությամբ երկիրը հայերից մաքրելու
քաղաքականությունը: Ամենաշնչին առիթից դի-
վային անխղճությամբ օգտվում է թուրք կառա-
վարությունը՝ բնաջնջման քաղաքականությունը
սխստեմատիկաբար առաջ տանելու համար: Բե-
րենք մի քանի նոր փաստեր: Եվ բերվում է «Դը-
րոշակ», «Pro Armenie» «Ալիք» պարբերա-
կանների էջերում զետեղված հաղորդագրու-
թյուններ:

2424 ԹՈՒՐԲԱՀԱՅԵՐԻ վիճակը.—Հին նախա-
պաշարումներ և նոր ճանապարհը:—1906, № 7, էջ
118—123: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսու-
թյուն):

Մոռյլ գույներով է նկարագրված մեր ժողո-
վրդի արևմտյան հատվածի շարունակվող տառա-
պանքներն ու հալածանքները թուրք բռնակալու-
թյան ճիրաններում: (Բերված են բազմաթիվ
փաստեր ու օրինակներ): Ուշագրավը տեսության
երկրորդ բաժինն է. որտեղ հեղինակը առաջ է քա-
շել արևմտահայ ազգաբնակչության ազատագրու-
ման իր ուրույն ծրագիրը: Ինչ անել...

«...Մենք առաջարկում ենք շարունակել նվաճողական դիպլոմատիայի երեսին նրա արյունաշաղկ, իսկ 61-րդ հոդվածը և մերձեցնել թուրք ժողովուրդին և նրա առաջադեմ ինտելիգենցիային, հասկացնելով մեր ձգտումները, որ նույնն են, ինչ պետք է լինի տաճիկ աշխատավոր մասի և նրա շահերն պաշտպանող ինտելիգենցիայի նպատակը: Մենք պետք է վերջ դնենք մեր ժողովուրդների կյանքը պղտորող զոհիական տիպի «գործիչների» գոյության, և թե Կովկասում, թե Թուրքիայում և թե Եվրոպայում, միանանք համաթուրքական վերանորոգության մի ծրագրով և գործենք համերաշխ և Ռուսական մեծ հեղափոխությունը պետք է հավատ ներշնչել այդ ճանապարհով գործողների մեջ: Այդ մերձեցման գաղափարը պետք է քարոզվի, այդ գաղափարի շուրջ միացնեն իրենց ուժերը թուրք ռեժիմի դեմ բոլոր թուրքահայտակ կոմիտեները: Ոչ մի աշխարհայեցողություն այնքան զորեղ չի բուժում մարդկանց հոգուց քրոնիկական ցուրդ դառած նացիոնալիզմը, որքան սոցիալիստականը: Թուրքիայի կյանքի մեջ այդ նոր ուղղության իրագործումը պետք է սկսեն թուրք և հայ սոցիալիստները: Կորիզը պետք է առողջ լինի, որ նրանից ծլած ծառն էլ կենսունակություն ունենա: Նոր ճանապարհը բնութագրող թուրքահայերի Հանգամանքները ժամանակի հետ փոխվել են, պետք է փոխվի և գործելու եղանակը: Անցյալը շատ բան պարզեց մեզ, շատ փորձանքների անցան մեր գլխով...»:

2425 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսություն հեղինակը կանգ է առել «A. Reminiscence vol 11, 1906 թ. № 5-ում տեղ գտած այն հոդվածի վրա, որտեղ Հայաստանում ուսուցչությամբ զբաղվող ստարերկրացի վերիտաս ազգանունով մեկը հաստատում է «Boston Armenia»-ում Սվազիի Արևմտյան Հայաստանի մասին գրած հոդվածներում (Տես № 2559 նկարագրությունը) բերված փաստերի իսկությունը]: 1906, № 8, էջ 126—127:

2426 ՀԱՅԵՐԻ Թիվը Թուրքիայում—1906, № 10, էջ 78—80: Ստորագր.՝ Տ:

Հեղինակի բերած վիճակագրական տվյալները ներկայացված են ըստ վիլայեթների: Օգտագործված են Տիգրան Դերվիշի, Լինչի և Վիտալ Քինտեի այդ մասին հայտնած տեղեկությունները:

2427 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսություն «Armenie» № 12-ում (Բվականը չի նշված) տեղ գտած «Բարեկամք Հայաստանի» ընկերության գործադիր ժողովի անդամ տիկին Հիքսընի Արևմտյան Հայաստանի մասին կազմած տեղեկագրի]: — 1906, № 11—12, էջ 189—191:

2428 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսություն «Անահիտ» հանդեսի 1906 թ. № 8—9-ում տեղ գտած այն հոդվածի, որ վերաբերում է «Մուրճ»-ի 1906 թ. № 7-ի «Արտաքին տեսություններ» (Թուրքահայերի վիճակը.—Հին նախապաշարունակ և նոր ճանապարհ): Տեսարանի կարծիքով Ա. Չոպանյանը սխալ է մեկնաբանում նրանում արտահայտված մտքերը]: — 1906, № 11—12, էջ 190—191:

Զանազան լուրեր

2429 ՆՇԱՆԱՎՈՐ ազգային Հովհաննես Կյուրենկյանի մահը:—1894, № 1, էջ 167: (Զանազան լուրեր):

2430 ՍՈՎՐ Ծաճկահայաստանում:—1894, № 3, էջ 499: (Զանազան լուրեր):

2431 Խասգյուղի (Ծաճկահայաստան) հրդեհը:—1894, № 9, էջ 1340: (Զանազան լուրեր):

2432 ՄԱԳՍՈՒՏ Սիմոն-Բեյի մահը:—1895, № 1, էջ 191: (Զանազան լուրեր):

2433 ԽՈՒՐԱՐ փառալի մահը:—1898, № 12, էջ 1805—1806: (Զանազան լուրեր):

2434 ՄԱՆԱԹԻԱՅԻ 45 օր շարունակվող երկրաշարժի մասին]:—1906, № 2, էջ 182: (Արտասահմանի հայ կյանքի քրոնիկ):

✓ 2435 ԽԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Երկրաշարժի պատճառած վնասների և քնակության վիճակի մասին]:—1906, № 2, էջ 184—185: (Արտասահմանի հայ կյանքի քրոնիկ):

ՏԵՍ ՆԱԿՎ «Մուրճ»-ի մատենագիտության մանաւարդի բաժիններում տեղ գտած բոլոր այն նկարագրությունները, որոնք վերաբերում են Արևմտյան Հայաստանում, Թուրքիայի ու Պարսկաստանի տարածքներում ապրող հայերին:

Հայ գաղթականություն

2436 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Բանվորների դրուժյունը Կարսում, [Արևմտյան Հայաստանի տարբեր վայրերից փախած հայ գաղթականների ծանր վիճակի մասին]—1890, № 1, էջ 122—130, (ներքին տեսություն):

2437 ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ Հ. Ան ծովի ավերից—1893, № 5, էջ 815—819, № 9, էջ 1425—1433, 1894, № 6, էջ 945—948, 1895, № 12, էջ 1680—1686, (Գաղափարական նամակներ):

«Գաղթիկ և պանդխտիկ հայրենիքից» ահա այն միակ ճանապարհը, որին դիմել է հայաժողովուրդը, երբ նեղություններն ու տուրքերը պաշարել են նրանք: Հեղինակը ասելով է՝ Ան ծովի ավերին բնակություն հաստատած հայ գաղթականների շրջանում, փորձել է վերլուծել բոլոր այն սոցիալ-քաղաքական պատճառները, որոնք արևմտահայությունը հեռացնում են իր հայրենիքից: Խոսվում է Սուխումի մոտերքից մինչև Անապա, Մայկոպ և Նկատերինոգար բնկած տարածություններում ապրող հայ տարագիրների մասին, որոնք գաղթել են հիմնականում Տրապիզոնի նահանգի հայկական գյուղերից ու Սինոպոլի գոգմերից: Նոր բնակավայրերում նրանք դիտարկում են իրենց պայմանները և ծխախոտագործությամբ, կարգի և տնտեսական ծանր ու անմխիթար կյանքով:

Տես նաև № 2465 նկարագրությունը.

2438 ՕԿՆՈՒԹՅՈՒՆ հայ սովյալներին—1893, № 7—8, էջ 1288, (Ձանազան լուրեր):

2439 ՀԱՅՆԻՎՆԻ Խարրերգից մեկնում են Ամերիկա—1895, № 9—10, էջ 1336—1337, (Ձանազան լուրեր):

2440 ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ փախած 300 հայ բնտանիքներ Բաթումում—1895, № 11, էջ 1526, (Ձանազան լուրեր):

2441 ՀԱՆԿԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ հայաստանցիների օգտին—1896, № 1, էջ 156—157, (Ձանազան լուրեր):

2442 ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻՆԵՐԻՆ օգնելու համար—1896, № 2, էջ 324—326, (Ձանազան լուրեր):

2443 ՀԱՅ Կարոտյալների թիվը ըստ անդլիական դեսպանի տվյալների—1896, № 2, էջ 326 (Ձանազան լուրեր):

2444 ՀԱՆԿԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ հայ գաղթականների համար—1896, № 12, էջ 1640, (Ձանազան լուրեր):

2445 [Հայ գաղթականությունը և նրանց պայմանումը զավառներում]—1897, № 1, էջ 157—158, (Ձանազան լուրեր):

2446 [ՆՊԱՍՏՆԵՐ Շվեդիայից օգոստ հայ գաղթականների]—1897, № 1, էջ 162, (Ձանազան լուրեր):

2447 ՏԱՃԿԱՀԱՅ փախստականներ—1897, № 2—3, էջ 394—397, (Ձանազան լուրեր):

Ներկայացված է Կովկասի կառավարչապետի շրջափարականը հայ գաղթականներին օգնելու վերաբերյալ: Խորքական արյունալի յաթաղանից մաղապուրծ փախած հայ շինականների հոծ խմբերը ապաստան են գտնում Ռուսաստանի ու Կովկասի ամենատարբեր վայրերում: Տեղական իշխանությունները միջոցներ են ձեռնարկում նրանց օգնելու համար: Ուշագրավ է Սուխումի ՂԱՎԵՐ իշխանուհի Ե. Կ. Սերեթյանի նախաձեռնությամբ բեմադրված ներկայացումը, որի մուտքը տրվել է հայ փախստականների օգտին:

2448 ՀԱՅՆԻՐ Բարեկամների միջազգային բնկերություն—1897, № 2—3, էջ 397—398, (Ձանազան լուրեր):

2449 ԽՈՒՍ հայկական մի բնկերություն Պետերբուրգում—1897, № 2—3, էջ 398, (Ձանազան լուրեր):

2450 ՀՕԿՈՒՏ Թուրքահայ փախստականների—1897, № 4, էջ 550—551, (Ձանազան լուրեր):

2451 [ՆՊԱՍՏՆԵՐ հայ գաղթականներին՝ Ռուսաստանից, Նիդերլանդներից, Կալիֆորնիայից, Գերմանիայից ու Դանիայից]—1897, № 5, էջ 731—732:

2452 [ՕԿՆՈՒԹՅՈՒՆ արևմտահայությանը—տեղացիներին և փախստականներին]—1897, № 6, էջ 894—896, (Ձանազան լուրեր):

2453 ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ տաճկահայ փախստականներին.—1897, № 7—8, էջ 1136—1137: (Ջանազան լուրեր):

2454 ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ նպաստ հայերին.—1897, № 7—8, էջ 1137: (Ջանազան լուրեր):

2455 ԱՂՐԱՅԻՆ Ն., Փափազյան Վ., Զուրաբյան Ս., Հայ գաղթականները Թիֆլիսում.—1897, № 9, էջ 1277—1280:

«Այս մի քանի էջով նպատակ ունենք ծանոթացնել «Մուրճ»-ի ընթերցողներին համառոտակի մեր տեսածի ու զգացածի մասին—գրել ևն հեղինակները: Խոսքը այն այցելության մասին է, որ նրանք կատարել են Թիֆլիսի Հավաքար, քաղաքում գտնվող երկու մեծ տների ներքնահարկում տեղավորված հայ գաղթականներին և հուզիչ տպավորություններ գրել:

2456 ԻՎԱՆԻՍԿԱՆՆԵՐԻՆ օգնելու գործը Թուրքիայում և Ռուսաստանում.—1897, № 10, էջ 1459—1460: (Ջանազան լուրեր):

2457 ՀԱՅ փախստականները.—1897, № 10, էջ 1460—1461: (Ջանազան լուրեր):

2458 ԱՋ ՈՒ ԶԱՆ, [Թուրքական բռնակալության ճիրաններից ազատված հայ գաղթականների ծանր վիճակի մասին].—1897, № 11—12, էջ 1663—1667: Ստորագր.: Մոտա:

2459 ՀՕԳՈՒՏ տաճկահայ փախստականներին.—1897, № 11—12, էջ 1669—1670: (Ջանազան լուրեր):

2460 ՎԵՐԱԿԱՆՍԻՆ փախստականները.—1897, № 11—12, էջ 1670: (Ջանազան լուրեր):

2461 ԱՋ ՈՒ ԶԱՆ, Գաղթականության ցավը: Օտար նպաստները Գաղթականությունը Կովկասի մեջ: Տաճկահայի հիասթափումը և կորուստները: Ին ինչի կարելի էր ընել: Փառքի ուղևորները: Կարողությունները: Բացառությունները: Վերջին ընկիթը: Օտարներ ենք.—1898, № 1, էջ 158—163: Ստորագր.: Մոտա:

2462 ՀՕԳՈՒՏ տաճկահայ փախստականներին.—1898, № 1, էջ 174: (Ջանազան լուրեր):

2463 ԼԱՐԵՎՄԱՆԱՅ փախստականների մասին].—1898, № 2—3, էջ 376: (Ջանազան լուրեր):

2464 ԿԱՌԱՎԱՐՁԱԿԱՆ կարգադրություն [Թուրքահայատակ հայ գաղթականների ըստ ցանկության հայրենիք վերադառնալու մասին].—1898, № 4, էջ 401:

2465 ՄՈՒՐԱԿԱՆ Հ. Սև ծովի ափերին (Հիշողություններ ու տեղեկություններ Թուրքահայ գաղթականների կյանքից ու աշխարհից).—1898, № 4, էջ 467—476, № 6, էջ 831—838, № 7—8, էջ 1004—1018:

Հոգվածում ներկայացված է Սև ծովի հայրենական ափերի նկարագրությունը: Արժեքավոր տեղագրական-տնտեսական բնույթի ակնարկներ կան այն հայկական գյուղերի ու բնակավայրերի մասին, որոնցից փախել է հայ շինականը: Հեղինակի նպատակն է հղել ընթերցողին ներկայացնել բոլոր այն թշվառ պայմանները, որոնց մեջ ապրել ու հետագայում ստիպված թողել է ու գաղթել հայ տարրը: Հոգվածում շեշտը դրված է համշխման վրա, նկարագրությունները մասամբ վերաբերում են նաև կաղիստանի մահմեդականացած հայերին:

Տես նաև № 2478 նկարագրությունը:

2466 ՏԱՆԿԱՀԱՅ փախստականները.—1898, № 4, էջ 560—563: (Ջանազան լուրեր):

2467 [ՀԱՅ գաղթականները վերադառնում են իրենց բնակավայրերը].—1898, № 5, էջ 736—737: (Ջանազան լուրեր):

2468 ԻՌԱՆՍԿԱՆ կայսեր 1898 թ. մարտի 26-ի բարձրագույն հրամանը հայ գաղթականների վերադարձի մասին].—1898, № 5, էջ 755:

2469 [ՀԱՅ գաղթականները նկատերինողություն].—1898, № 7—8, էջ 1160: (Ջանազան լուրեր):

2470 ՏԱՆԿԱՀԱՅ գաղթականները և Թուրքահայերը.—1899, № 4—5, էջ 545—546:

2471 [ՀԱՅ փախստականների հայրենիք վերադառնալու մասին].—1899, № 6, էջ 720—721:

2472 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Բազմազան»-ի 1901 թ. փետրվարյան համարում տեղ դրած «Ուր գաղթել» հոդվածի]—1901, № 2, էջ 313—314:

2473 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ կնարկագրություն հայ փախստականների վերաբերմամբ—1902, № 3, էջ 183—184:

Բարձրագույն հրամանը վերաբերել է բոլոր այն հայ փախստականներին որոնք եկել են Արևմտյան Հայաստանից ու Խուրթիայից, Հրամանն առաջարկել է երկու շարավիճակ ընթացքում ուսումնասիրություն ընդունել և կամ մեկնել երկրից:

2474 [ՀԱՅ գաղթականների վերադարձը հայրենիք]—1902, № 8, էջ 192—196: Ստորագր.՝ Ա. Ա.: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը մտալ գուցե որով է նկարագրում այն հայ գաղթականների վիճակը, որոնք հայրենի հողի, տուն ու տեղի կարոտից զրկված նորից են փորձում բախել իրենց անհյուրընկալ հայրենիքի դռները: Հեղինակը կոչ է անում ամենուր, ամեն ինչով օգնել մեր թշվառ հայրենակիցներին:

2475 [ՀԱՅՐԵՆԻՔ վերադարձող հայ գաղթականների մասին]—1902, № 8, էջ 196—199: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Տեսության ներկա բաժինը ընթերցողին է ներկայացնում այն թշվառ կացության պատկերը, որի մեջ են գտնվում ուսումնասիրություն չընդունած հայրենի երկիր չերազարձող հայ գաղթականները: Չնայած եվրոպական երկրների Սուլթանին ներկայացրած մեմորանդումի մեջ նշված էր հայերին որպես երկրի իրավահավասար քաղաքացի ճանաչելու հանդամանքը, սակայն թուրքական կառավարությունը ոչնչով չի փոխել իր նախկին հայահալած ավազակաբարո քաղաքականությունը: Տեսության հեղինակը, պարզապես ափսոսում է նրանց վերադարձը:

2476 [ՀԱՅ գաղթականները Կարսում]—1902, № 8, էջ 202—203: (Ներքին տեսություն):

Կարսից «Մշակ»-ին զրած թղթակցությունից պարզ երևում է Ռուսաստանից հայրենի վայրերը շտապող գաղթականության թշվառ վիճակը:

2477 [Բեռլինում կաղմակերպվող հայկական

ցուցահանդեսի մասին]—1903, № 3, էջ 217—218: (Արտաքին տեսություն):

«Մուրճ»-ի խմբագրությունը հրապարակել է Բեռլինից ստացված այն հեռագրի տեքստը որ ասված է, որ մոտ ապագայում ի նպաստ հայերի բացվելու է «հայկական ցուցահանդես» ներկայացված է հեռագրի տակ ստորագրող կազմկոմիտեի անդամների ազգանունները:

2478 [Սեփ ծովի ուսումնական ափերին ապրող հայ գաղթականների մասին]—1903, № 4, էջ 221—222: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Դեռևս անցյալ դարի 60-ական թվականներից հայ գաղթականների մի մասը հաստատվել էր Սև ծովի ուսումնական եզրերներում, զործին գիտակցի՞նականները զարկ էին տվել ծխախոտի մշակության եկամտաբեր զործին: Համաձայն 1898 թ. մայիսի 28-ի բարձրագույն հրամանի, նրանք պիտի թողնեին այդ վայրերը: Կովկասյան գյուղատնտեսական ընկերությունը ելնելով երկրի էկոնոմիկայի շահերից միջնորդություն է հարուցում իշխանությունների առջև՝ նրանց իրենց տեղերում թողնելու համար: Կառավարությունը խոստանում է հարցը վերանայել հոգուտ գաղթականների:

Տես նաև № № 2334, 2647, 4160, 4337, 4631 նկարագրությունները:

Տարբեր երկրների Հայկական գաղթաբաժների մասին

2479 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Բազմազան»-ի 1904 թ. հուլիսյան համարի առաջնորդողին՝ որ տեղ խորհրդածություններ կան արտասահմանի հայկական գաղութների «Ղարիպ երջանիկների» բարոյական նկարագրին վերաբերող հարցերի մասին]—1904, № 7, էջ 172—173:

ԱՄԵՐԻԿԱ

2480 ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ հայերը—1897, № 10, էջ 1462—1463: (Չանազան լուրեր):

ԱՆԿԻՍ

2481 [Անգլիայի և Փարիզի հայ գաղութի մասին]—1906, № 3, էջ 123: (Արտասահմանի հայ կյանքի քրոնիկ):

Տեղեկությունները կցկտուր են: Հստակ հեղինակի փարիզահայ գաղութն ապրում է ազնվի կուլտուրազգային կյանքով: Փարիզի սրահներից մեկում կազմակերպված բարեգործական երեկույթում առաջին անգամ հեղի է ձևավորվել:

Տես նաև N 5486 նկարապրությունը:

ԱՎԱՏՐԱ

2482 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ / Տեսություն հեղինակը խոսում է «Մշակ»-ի 1902 թ. N 230, 236-ում լույս տեսած Էջո-ի (Աշոտ Չիլինգարյան) ուղեորության թուղթիկ նկարապրությունների մասին, որ վերաբերում է Ավստրիայում կորած հայ գաղութների ժամանակակից դրությունը:—1902, N 10, էջ 223:

ԱՅՂԱՆՈՏԱՆ

2483 ԱՅՂԱՆՈՏԱՆԻ էմիրի հրավերը Հեղկաստանի հայերին:—1896, N 6, էջ 881—882: (Զանազան լուրեր):

Ներկա լուրը հայտնում է, որ ղեռնադր-Շահի ժամանակներում Աֆղանստանում ապրել են շուրջ 500 հայեր, որոնցից հիմա մնացել է մի ընտանիք: Ամուսնանալու նպատակով Կալկաթա մեկնող հայագի Սերվիտին խանին էմիրը մի հրովարտակ է տալիս, որով առաջարկում է տեղի հայերին գալ բնակվել Աֆղանստանում՝ խուսափելով աշխատանքի ու ապրուստի բացառությունից:

ԲԻՐՄԱ

2484 ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Համբ. Հայր Բրմատանում:—1904, N 9, էջ 14—18: 1905, N 1, էջ 75—79:

Հոգվածը կազմված է երկու մասից: Առաջինի վերնագիրն է «Հայերի Բրմատան գաղթելը», իսկ երկրորդին «Բիրմանիայի հայերի անցյալից ու ներկայից»: Առաջինում համառոտակի ներկայացված է Բիրմայի հայկական գաղթի կազմավորման պատմությունը: Հեղինակի կարծիքով Ռանգունում գտնված երկու հայատառ տապանաբարերը խոսում են հայերի Բիրմայում գտնվելու ժամանակի մասին (1721): Տեղի հայերը կառուցել են իրենց եկեղեցին, որ ավերվել է անգլիացիների Բիրմային տիրելու պատերազմական փու-

լիքի ժամանակ: Երկրորդ հոգվածի տողատակում գրած ծանոթագրությունից պարզվում է, որ Բիրմահայերի մասին հայտնած տեղեկությունները հեղինակը բաղել է մի անգլիացու օրագրությունից: Տեղեկությունները վերաբերում են առանձին հայերի ու նրանց գործունեությանը: Հոգվածի երկրորդ մասում հեղինակը մանրամասնություններ է ազդորդում տեղաբնակ հայերի շրջանների ու երկրում ունեցած նրանց հասարակական դիրքի մասին, ինչպես նաև երկու հայկական եկեղեցիների գոյության ու ընդհանրապես հայկական շարժումի ազդարանակության տեղաբաշխման մասին, ըստ երկրի բնակավայրերի:

ԲՈՒՂԱՐԱ

2485 ԽԱԶ-ՊԱՊՅԱՆ, Հայ փախստականները Բուլղարիայում:—1897, N 4, էջ 536—541:

Կ. Պոլսի վերջին կոստրածներից հետո մեծ քանակությամբ հայեր բռնում են գաղթի ճանապարհը: Գնում են թարբեր տեղեր, որոնց թվում է Բուլղարիա: Հեղինակը նկարագրում է ժամանակակից Բուլղարիայի կառավարության անբարյացակամ վերաբերմունքը գաղթական հայերին ապաստան ու աշխատանք տալու խնդրում:

2486 ԲՈՒՂԱՐԱԻՆՅԱՆ Բնակչության և այնտեղ ապրող հայերի թվի մասին:—1906, N 2, էջ 183: (Արտասահմանի հայ կյանքի ջրոնիկ):

Տվյալները վերցրած են 1905 թ. դեկտեմբերի 31-ի մարդահամարից: (4.200.000 բնակչություն, 15.000 հայեր):

Տես նաև N 5496 նկարապրությունը:

ԲՈՒՆՈՎԻՆԱ

2487 ՏԱՆ ԳԵՄԵՏՐԻՍ, Արևելյան հայր և Բուլղոնա: Բարգմ. Գ. Գրիգորիս վ. Գալեմբյալյանի: Վիեննա, 1891:

Գրախոսություն:—1891, N 10, էջ 1228—1232: Ստորագր.՝ Ն.:

Գիրքը նվիրված է Բուլղովինայի հայ գաղթականությանը: Հեղինակը պատմական տեղեկություններ է հաղորդում Բուլղովինահայերի կյանքի, կենցաղի ու զբաղմունքի մասին: Գիրքը կարող է լավագույն ձևով հանդիսանալ հայ գաղթաշխուկների հարցով զբաղվողների համար:

2488 ԻՆԻՊՏՈՍ ԻՆԶԻՔՐ.—1904, № 6, էջ 39—56, № 7, էջ 37—48, Ստորագր.՝ Լկու:

Պատմական հարուստ տեղեկություններ է տալիս ինքնուրույն հայտնաբերված և նրա ներքին կյանքի առանձնահատկությունները մասին: Խոսում է երկրի հասարակական կյանքի զարգացման մեջ հայերի ունեցած դերի, ինչպես նաև պետական բարձրաստիճան հայազգի պաշտոնյաների մասին: Հարուստ բովանդակություն ունի նաև երկրորդ հոդվածը, որ կազմված է հետևյալ ենթավերնագրերից. Կրոնական և եկեղեցական վիճակ, Ընտանեկան վիճակ, Առևտրական վիճակ, Կրթություն և մամուլ, Ընթերցարան, Քաղաք, Բնակչություններ, Հողմեղացիական հայեր, Բողոքական հայեր, Շաբաթապահներ, Եղիպտոսից զաղթականության ասպարհ:

2489 ՇԻՂՈՅԱՆ Լ. Եղիպտոսյան (Տեղագրական).—1904, № 9, էջ 91—94:

Հոդվածի տողատակի ծանոթագրությունից սլարգվում է, որ հեղինակի նույն գրվածքը տպագրվել է Եղիպտոսի թերթերից մեկում: «Մուրճ»-ը այն ընթերցողներին է ներկայացնում որոշ հայափումներով: Հոդվածում ընդհանուր գծերով ներկայացված է եղիպտոսյան զաղթի ներկա վիճակը: Հեղինակը տալիս է խոսում եղիպտոսյանության ունեցման վտանգի մասին, փորձում է բացատրել դրա պատճառները:

2490 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է Կահիրեում լույս տեսնող «Հորիզոն» շաբաթաթերթի 1905 թ. № 44-ում տպագրված եղիպտոսի ազգային կազմակերպության մասին հոդվածին].—1906, № 1, էջ 190—191:

2491 ԵԳԻՊՏՈՍԻՅԱՆ.—1907, № 1, էջ 58—64, Ստորագր.՝ Լ. Շ.:

Հոդվածը ընդհանուր տեղեկություններ է հաղորդում եղիպտոսի գյուղատնտեսության մասին: Խոսում է տեղի հայ հողատերերի ու նրանց կազմակերպության, ինչպես նաև եվրոպական միսիոնարության ու վերջերս տեղերում կատարված պեղումների արդյունքների մասին:

2492 ԻՆԻՊՏՈՍ ԻՆԶԻՔՐ.—1904, № 4, էջ 187—189, Իրատարին տեսություն):

Տեսություն մեջ բերված լուրերն ու տեղեկությունները տեղի հայ զաղթականության մասին քաղված են Նոր Զուգայի լրագրից: Ինչ ու Լեդիս-Լեբերայից «Մշակ»-ին ուղարկված թղթակցություններից: Ներկայացված է Եղիպտոսյան ապրող հայերի բանակը, զբաղմունքը և տեղաբնակչությանը բաժանակալները:

2493 ԱՐԱՐԱՅԱՆ Գ. Արիստիդի հայ զաղթականություն.—1904, № 7, էջ 64—68:

Հոդվածը համառոտակի պատմում է հայերի եղիպտոսյան զաղթի մասին: Հանդամանքների մասին: Նրանք Հայաստանից բաժանված հետո գտնվող այդ երկրում իրենց աշխատասիրությանը ու արհեստների մեջ ցուցաբերած մատուցված օրինակ և զանազան բնիկներին, նպաստում բացառապես իրենց ճանապարհին նոր ուղի դրած երկրի զարգացմանն ու առաջադիմությանը: Բերված է Լեդիս-Լեբերայի ուսումնական ղեկավարությանը և Երևանի կարծիքը հայերի մասին:

ԻՆԶԻՔՐ

2494 Dr. Antonius, «Վարդապետ» Լեհաստանի հայերի պատմության վերջին երեսը: Թարգմ. Լ. Բարխուդարյան: Քարո, 1903:

Իրախոսություն.—1903, № 3, էջ 183—184, Ստորագր.՝ Տ. Շ.:

Հայաստանում շարունակ տեղի ունեցող սարսափներից փախած հայերի մի մասը զաղթել է Լեհաստան և 17-րդ դարում կաթոլիկություն ընդունելով ձուլվել լեհերի հետ: Այդ կրոնափոխությունը մեր պատմության ամենատխուր լեզրից մեկն է համարել գրախոսը: Դոկտոր Անտոնիուսի «Wymowa Opowiadania Historyczna» գրքում մի հատված կա «Վարդապետ» խորագրով, որի մեջ պատմված է մի միջադեպ այդ կրոնափոխության պատմությունից: Այդ հատվածի ուսմանը թարգմանությունը լույս է տեսել «Научное обозрение» ամսագրի 1901 թ. № 6, 7-ում: Ռուս թարգմանիչը՝ Ս. Պատրուսովսկին զործին կցել է և

մի առաջարան: Մկրտիչ Բարխուդարյանը ուսեբնից թարգմանիչ է «Վարդապետ» հատվածն ու այդ առաջարանը:

2495 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Հանդես մասորյա»-ի 1903 թ. հոկտեմբերյան համարում տեղ գտած «Ակնարկ մը լեհահայոց վրա խորագրով» հոդվածի]—1903, № 10, էջ 230—231:

ԿԻՊՐՈՍ

2496 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Մշակ»-ի 1902 թ. № 199—200-ում լույս տեսած Կիպրոսի հայ գաղթականությանը վերաբերող հոդվածի]—1902, № 9, էջ 255—256:

2497 ԲԱԿՈՒՐԱՆ, Կիպրոս կղզին: Աշխարհագրական պատմական տեսություն հայ գաղթականության: Երկրորդ, 1903:

Գրախոսություն:—1904, № 1, էջ 187—188, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրախոսված գրքույկը ամփոփ գաղափար է տալիս կղզու ինչպես անցյալի, այնպես և ներկայի մասին: Նշանակալից տեղ է գրքում հատկադրված նաև հայ գաղթականությանը:

Տես նաև № 2500 նկարագրությունը:

ՀԻՆԴԱՍՏԱՆ

2498 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Սուրհանդակ»-ին Կալկաթայից գրում են...]—1903, № 4, էջ 242:

Հայադղի մեկը տպագրություններն է գրել Կալկաթայի հայերի մասին: Ըստ նամակագրի հայերը Հնդկաստանում ձուլվում են: «Հոս գրությունը հայերը շատ հեռու չեն բոլորովին ձուլվել, եթե չեն ձուլված դեռ: Թղթակցությունից տեղեկանում ենք, որ հայերը այնտեղ Ս. Նազարեթ անունով մի եկեղեցի ունեն:

ՀՈՒՆԱՍՏԱՆ

2499 [Մի ԽՈՒՄՐ հայերի Հունաստանից արտաքսելու մասին]—1906, № 2, էջ 182: (Արտասահմանի հայ կյանքի քրոնիկ):

Հունաստանի ներքին գործերի մինիստրի կարգադրության համաձայն երկրից պետք է արտաքսվեն այն հայերը, որոնք թուրք կառավարության թելադրությամբ բանտարկված են եղել իրեն անիշխանականներ, սակայն դատվելու դեռ տեղ չեն ճանաչվել ու այժմ գտնվում են ազատության մեջ:

ՀՈՒՆԿԱՐԻԱ, ՏՐԱՆՍԻԿԱՆԻԱ

2500 ՀԱՅ հատվածներ: Հունգարիայի և Տրանսիլվանիայի հայերը: Սուդանի հայերը: Կիպրոսի հայերը—1905, № 2—3, էջ 101—103: Ստորագր.՝ Տ.:

Հեղինակը հայ պարբերականներից («Հանդես մասորյա» 1905 թ. № 1, «Մուրճ» 1904, № 1) բաղած նյութերի հիման վրա տեղեկություններ է հաղորդում նշված գաղթախների մասին:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

✓ Պարսկահայ գաղթախների մասին տես հախորդ գլխի բոլոր այն նկարագրությունները, որ վերաբերում են Պարսկաստանի տարածքում աղբյուր հայերին: Նմանօրինակ հոդվածներ ու նյութներ կան նաև մատենագիտության այլ բաժիններում:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

2501 ԵԿԱՏԵՐԻՆՈՎԱՐԻՅ... [Ներկայացված է բաղադրի հայ համայնքի ներքին կյանքի պատկերը]—1894, № 4, էջ 645—646: Ստորագր.՝ Բ. (Թղթակցություններ):

2502 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը նվիրված է «Ազգագրական հանդես»-ի 1901 թ. № 7—8 գրքերում լույս տեսած երկրից Շահադիյանի «Նոր-Նախիջևան» և Նոր Նախիջևանի» ուսումնասիրությանը]—1902, № 5, էջ 208:

2503 ՍՈՒՐԽԱԹՅԱՆ, Ղրիմի հայոց վանքը—1904, № 6, էջ 68—76:

Համառոտակի ներկայացված է Անեցի հայերի գաղթի պատմությունը (Ղրիմ, Լեհաստան, Մոլդավիա): Հոդվածագիրը հիմնականում կանգ է առել 14-րդ դարում Ղրիմում հայերի հիմնադրված

ս. Խաչ վանքի կառուցման հանգամանքների: ու նրա հետագա զործունեության վրա: Մասնակի հետաքրքրություն են ներկայացնում վանքի ու նրա բակում գտնված շիրմաքարերի վրա եղած արձանադրությունները, որոնք մամուլապես բերված են տեքստում: Հողվածագիրը առանձին տեղ է հատկացրել Խորեն-Ստեփանե Լալիսկոպոսի առաջնորդական զործունեությանը:

Ռուսահայ գաղթօջախների մասին տես մատենագիտության մյուս բաժիններում տեղ գտած բոլոր այն նյութերը, որոնք վերաբերում են Ռուսական կայսրության տարածքում ապրող հայերին:

ՌՈՒՄԻՆԻԱ

2504 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. ապրիլյան համարում հրապարակված Ավդեևի «Հայերը Ռումինիայում» հոդվածի, որ իրենից ներկայացնում է մի համառոտ ակնարկ հայ գաղթականության պատմության]—1901, № 4, էջ 276—277:

2505 [ՌՈՒՄԻՆԱԶԱՅ գաղութի մասին]—1906, № 3, էջ 122—123: (Արտասահմանի հայ կյանքի քրոնիկ):

Բրայիլյան 1866 թ. հաստատվել են գաղթական հայեր 250 տնից կազմված այդ գաղութի մասին, հեղինակի հայտնած տեղեկությունները կցկտուր են:

ՍՈՒԿԱՆ

Տես № 2500 նկարադրությունը:

ՏՐԻՊՈԼԻ

2506 [ՏՐԻՊՈԼԻ հայերի հանրագրի մասին]—1902, № 9, էջ 233: (Պոլսի թերթերից):

Տրիպոլիի (Աֆրիկա) հայերը հանրագրով դիմել են Ալեքսանդրիայի հունաց պատրիարքին, որպեսզի վերջինս արտոնեն տեղի հույն կղերիկ ժամանակավորապես հոգալու նաև իրենց հոգևոր կարիքները:

ՅՐԱՆԱՍԻԱ

2507 [ՓԱՐԻՋԻ «Հայուհյաց Բարեգործական ընկերության 1897—98 թթ. տեղեկագրի մասին]—1898, № 12, էջ 1801: (Զանազան լուրեր):

Տես նաև № 2481 նկարադրությունը:

Հայկական հարց

2508 ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ զործերը քննող կոնֆերանս հրավիրելու մտադրությունը—1893, № 4, էջ 673: (Զանազան լուրեր):

2509 ԱՐԱՍԻԱՆՅԱՆ Ա. Տաճկահայկական խնդիրը—1893, № 11, էջ 1617—1621:

Պատմական թուղթի ակնարկ է 1878 թ. ամռանը Բեռլինի վիճաժողովում ստորագրված դաշնադրության 61-րդ հոդվածի մասին: Հոդվածում անխնա կերպով մերկացված է Լվորուպական մեծ տերությունների անտարբեր զիրքը ղեկի տառապյալ հայ ժողովրդի ողբերգությունը: Հոդվածագիրը այդ հարցին առնթեր խոսել է նաև Խուրբիայում ներկայումս տիրող սոփի մասին: Այդ առթիվ գրել է. «Տաճկահայաստանը մի երկիր է, ուր տասնյակ միլիոններ լավ ապրելու տեղ պիտի գտնեն: Հայկական խնդրի բավարար լուծումը կհնչտացնի նաև այդ խնդրի լուծումը»:

2510 ԻԻՅԼԻՍՈՒՐ Ոսմանյան ընդհանուր հյուպատոս էսսադ Բեյի նամակները ուսաց «Kavkaz» լրագրում—1894, № 1, էջ 146—147:

Իվով երկու նամակներում հեղինակը փորձել է արդարացնել Տաճկական կառավարության հայաշաղած բաղադրականությունը:

2511 ԱՐԱՍԻԱՆՅԱՆ Ա. Հայկական խնդրի նորագույն զարգացումը—1894, № 11—12, էջ 1692—1721: 1895, № 1, էջ 125—180, № 2, էջ 292—304, № 3—4, էջ 476—549, № 5, էջ 681—709, № 6, էջ 822—847, № 7, էջ 979—1027, № 8, էջ 1121—1155, № 9—10, էջ 1299—1305, № 11, էջ 1476—1482: (Ժամանակակից տեսություն):

Տեսություններից մի բանիսն ունեն փոքր ինչ փոփոխված խորագրեր «նյութեր հայկական խնդրի նորագույն զարգացման պատմության համար»: Նյութը ներկայացվում է հետևյալ հաջորդականությամբ:

Տեսություն 1-ին. Շարագրված է Ոստունի ղեկավարի առթիվ Լվորուպական և ռուսական մամուլի արձագանքները («Դեյլի Նիուս», «Դեյլի տելեգրաֆ», «Times», «Մորենից պոստ», «Новости», «Гражданин», «Биржевые ведомости», «Санкт Петербургские ведомости», «Новое время») և թուրքական կառավարող շրջ-

բանեկերի ու մամուլի ջանքերը՝ խեղաթյուրելու
դեպքերի իրական պատկերը:

ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ 2-րդ. Գլադստոնը և Հա-
յաստան: Մանրամասնություններ Հոնգոնում, նոր
տոմարով ղեկավարների 17-ին, կայացած անգլո-
հայկական մեծ միտինգի: Ամերիկան և ընդի-
մանաձեռնողի խնդիրը (Մի արտասահմանյան
թերթից):

ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ 3-րդ. Նոր միտինգներ Անգլիա-
յում: Նոր հայտնություններ: Բանակոծիկ ռեժի-
սիոնիստների սպանություն: Բանտարկյալները:
ՀԱՅԿԱԿԱՆ խնդիրը:—Հայաստանի համար առա-
ջարկվելիք ռեֆորմները: Հայաստանում մտցվե-
լիք ռեֆորմները (Նամակ ռեժիսիոնիստի հրա-
տարակչին [Ստորագրություն] Չարլզ Շուենն):
Ունեա Ջեյմս Հայի մեծ միտինգը: [Ներ-
կայացված են միտինգին անձամբ մասնակցած ու
նամակներով դիմած անձանց ցուցակը]: Գլադս-
տոնի նամակի ընթերցումը: Միտինգի նախագահ
Արգայի դքսի մեծ ճառը:

ա). Գլադստոնի նամակի առիթով:

բ). Ղրիմի պատերազմի նպատակը:

գ). 1876 թ. ռուս-տաճկական պատերազմը:

դ). Թուրքիայի տված խոստումները:

ե). Կարող էր Անգլիան այլ կերպ գործել:

զ). Անձնական հիշատակներ:

ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ 4-րդ. Նոր հայտնություններ
Մաստուրի կոտորածի մասին:

ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ 5-րդ. ԲԱՆՏԱՐԿ-
յալները:—Բանտարկյալները իբր միջոց հա-
մարի ջարդ ապրու է. դուռն մերժումը ռեֆորմ-
ների ծրագիրը ընդունելու: Բանտերի վերաբերյալ
կետը: Ներման հրամանը՝ 13-ն հուլիսի Բանտար-
կումները 1890 թվականից սկսած: Գում-Գափուի
ղեկարգի համար բանտարկվածները: Կեսարիայի մեծ
ղեկարգը և ձերբակալվածները: սոցիալ կրք) տան-
ջանքները: դատավարությունը և դատապարտված-
ները: Տանջանքներ Բաղնիշի բանտում: Բաղնիշում
բանտարկվածների համադրմարը: Միլիան Գա-
մատյան: Համարածում Պոլսեան-Մուրադ: Բան-
տարկվածները Վանի բանտում: Բողազքեսանի
կովի համար բանտարկյալները: Բանտարկ-
վածները Երզնկայի բանտում: Արմատանցիք:—Հաճի
Գալուստ-օղլի և ընկերները: Դոկտոր Փաշայան:
Բանտարկվածները Երզնկայի բանտում: Նար-

մանցիք. Օբոնյան. Արարու: Բանտարկվածները
Ալաշկերտի գավառից: Այլ բանտարկյալները: Դեպ-
քերը: Բանտարկվածները Շապին-Դարահիսարում:
Արատտիայի բանտարկյալները: Բանտարկված-
ների հոգևորականներից՝ ներսես վարդապետ հա-
րախանյան, Սիմոն վարդապետ Հովհաննիսյան,
նիկողայոս վարդապետ: Բանտարկված հոգևորա-
կանների մի խումբ էրզնկայի նահանգում: Բան-
տերից արձակված հոգևորականները: Ցուցակ հայ
աբստրակտների Արիայում:

ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ 6-րդ. ՀԱՅԿԱԿԱՆ խնդրի գրու-
թյունը:—Գլադստոնը Չեստերի միտինգում: Գր-
լադստոնի ճառը: Խնդիրը կուսակցական չէ. խըն-
դիրը կուսակցական չէ և ոչ էլ կրոնական որո-
շումն: Զափազանցելը մեր ուժից վեր է. կողո-
պուտ, սպանություն, բռնաբարություն և տան-
ջանք: Սուլթանի զինվորները: Քուրդի ցույցումն է:
Թուրքիայի զինվածազորական խաղերը: Ներք
առաջարկություն: Թուրք կառավարության կողմ-
նապահությունը: ՀԱՅԿԱԿԱՆ խնդիրը լուրերի
պալատում:—Թուրքերի և Սուլթանի Թեֆորմների
վերահսկող մասնաժողովի խնդիրը և մարկիզ
Սուլթանի Թուրքիայի վերաբերմունքը: Ֆրան-
սիական մամուլը և հայկական խնդիրը. (ս)aily
Telegraph» օգոստոս 18):

Թեֆորմների ծրագիրը, տաճիկ կառավարու-
թյունը: Եռապետական զինակցությունը և Ան-
գլիան: Մուշի ընդիմանաձեռնումը:—Եվրոպա-
կան զինվածների զեկուցումը. (ս)aily
News» 21 օգոստոս): Կամախի կոտորածները:
Ցուցակ Մաստուրի ավերված գյուղերի 1894 թ. (և)
(Արժանահավատ աղբյուրից):

ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ 7-րդ. Խնդրի գրությունը Կ. Պոլ-
սի մեծ ցույցից առաջ: Հայկական ռեֆորմների
հաստատումն: Մեծ հպարտություն: Քյամիլ փաշա:
[Արատիստները խնդրի պարզաբանման համար
ներկայացրել է «Մուրճ»-ի Կ. Պոլսի հատուկ թրդ-
թակից Ստ. հալ-Պապյանի նամակները]:

ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ 8-րդ. ԿՈՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՎ առա-
ջացրած ընդհանուր գրությունը:—[Խնդրի պար-
զաբանման համար նյութին կից ներկայացված է
հայկական ռեֆորմների վերաբերյալ Սուլթանի
իրադեն թարգմանված «Բայան» լրագրից. այն
կազմված է հետևյալ կետերից: Վիլայիթներ և
մուխասարիֆայներ: Գալմազաններ: Քյուստու-

յանների և մահճակալանների թիվը պետական ծառայության մեջ, հորհուրդներ սանջակներում և կազաններում, նահիաներ, Գյուղերը նահիաներում, Լեզաբաղառություն, Ոստիկանություն, Ժանդարմերիան, Գյուղական ոստիկանություն, Բանտեր և նախնական քննության կոմիտեներ, Քրդերի վրա վերահսկողություն, Համիդիե հեծելազորքը, Կալվածագրեր, Հարկերի հավաքում, Տասնորդական տուրք, Մնայուն վերահսկող հանձնաժողով Կ. Պոլսում, Կարգադրություններ, որոնք կմտցնեն ռեֆորմների ներմուծումը հայտարարող հրովարտակի մեջ]։

ՊԼՇՏՈՆԻԿԻՆ գեկուցում.— ԲԱՐՆՈՐՈՓՈՒՄ. ՆՈՐՈՒ կայսերական իրադեն [Լյուսիստե-Արաս-խանյանը առանձին գլխում խոսում է հայերի կուսության մասին Տաճկաստանում, ներկայացնելով զրանց մանրամասները Տրապիզոնում, Լեզ-Սարում, Բաղնու (Բիթլիս), Դերջանում, Բասենում, Դիարբեքիրում, Բայրուրդում, հարբերդում, Դերսիմի ու Լիաշկերաի դավառներում, Սրվաթի նահանգում, հարդունում, Երզնայում, Սիրիայում, Էրզրումում ու այլուր, Լեզ Նյուվի-րին առնիթեր ներկայացված են նաև Լեզվիալի պրիմիր-միխիտը Սուրբիթի արտասանած հատեր և Կ. Պոլսում ռեֆորմի հատուկ թղթակից հաշվապահի նամակները]։

2512 ՔԻՂԻՔԻԿԻՆ գրությունը հայկական խնդրի առիթով.— 1894, № 11—12, էջ 1744—1745, Ստորագր.՝ Ն. (Քաղաքական տեսություն)։

2513 ՎԻՆՆՆԻՅԻ ռճանդես ամսօրյանս և հայկական խնդիրը.— 1895, № 1, էջ 188, (Ջանազան լուրեր)։

2514 ՀԻՅԿԻԿԻՆ խնդիրը.— 1895, № 3—4, էջ 555, Ստորագր.՝ Ն. (Քաղաքական տեսություն)։

2515 ՀԻՅԿԻԿԻՆ ռեֆորմների ծրագիրը, որ ներկայացրած են Սուլթանին Կ. Պոլսում մայիսի 11-ին, Մեծ Բրիտանիայի, Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի լիազոր դեսպանները (Լիախատար թարգմանություն)։ Մեմորանդում.— 1895, № 6, էջ 848—855։

Մեմորանդումը կազմված է հետևյալ կետերից։

Վիլայեթների թվի պակասեցնելը, Վալիների

ռեֆորմից ներառվողությունը, Ընդհանուր ենթություն (ամսիստի)։ Հայ տարագնացների և աքսորականների վերադարձը, Գատերի վերջնական լուծումը, Բանտերի վիճակի բարվոքումը, Ռեֆորմների գործադրության վրա հսկող բարձր հանձնակատարը, Վերահսկող մնայուն կոմիտե, Վնասվածների վարձատրությունը, Կրթական հավատափոխություն, Հայերի առանձնաշնորհումների պահպանումը, Հայերի վիճակը Փոքր Ասիայի մյուս նահանգներում։

2516 ՈՐԱԳԻՐ վարչական ռեֆորմների. հոսեք պետք է մտցվեն Փոքր Ասիայի արևելյան նահանգներում, այժմյան էրզերումի, Բիթլիսի, Վանի, Սրվաթի, Մումարեթ-իլ-Լեզիկի և Դիարբեքիրի վիլայեթներում.— 1895, № 6, էջ 856—867։

Վարչական բարենորոգումների ծրագիրը շոշափել է հետևյալ հարցերը, Վալիներ, Մյուսասարիֆներ, Գայմազմաներ, նահիաներ, Ժանդարմերի, Բանտեր, Սկզբնական քննության կոմիտեներ, Վերահսկողություն, քրդերի վրա Համիդիե հեծելազորքը, Կալվածագրերի վերաբերյալ հարցը, Տասնորդական տուրքերի ժողովելը, Լեզաբաղառություն։

2517 ՏԻՆԿԻՆ-Հայաստանի ռեֆորմների ծրագրի ամփոփումը.— 1895, № 6, էջ 868—871, Ստորագր.՝ Լ. Լ.։

2518 ՀԻՅԿԻԿԻՆ ռեֆորմների ծրագրի հայերեն և ռուսերեն թարգմանությունները կատարված են անգլերենից.— 1895, № 6, էջ 886—887, (Ջանազան լուրեր)։

2519 [ՀԻՅԿԻԿԻՆ խնդիրը երկ կենդանություն է ստանում]։— 1895, № 7, էջ 1028, (Ջանազան լուրեր)։

2520 [ԲԼԻՏՏԻՐ և Բուխարայի հոգվածը (տես նախորդ նկարագրությունը) կոնկրետ հրապարակում]։— 1895, № 7, էջ 1028, (Ջանազան լուրեր)։

2521 ՏԻՆԿԻՆ-ՀԻՅԿԻԿԻՆ ռեֆորմները, Հայկական ռեֆորմի տաճկական իրադեն.— 1895, № 11, էջ 1483—1493, (Հայկական խնդիր)։

2522 ՍՈՍՈՐԻՆ ճառերը.— 1895, № 11, էջ 1503—1509, (Հայկական խնդիր)։

2523 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Հայկական խնդրի ներկա դրությունը.—1895, № 12, էջ 1667—1669: (Ժամանակակից տեսություն):

2524 ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐԻ Հանձնաժողովը շրջում է Թուրքիայում.—1895, № 12, էջ 1596 (Զանազան լուրեր):

2525 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Թուրք-ռուսական բանկամությունը: Անգլիական արտահայտությունները հայկական խնդրի մասին: Սասունի կոտորածի մասին միջազգային մասնաժողովի ղեկուցումը: Զեյթունի ապստամբությունը և հաշտության պայմանները.—1896, № 1, էջ 126—133: (Ժամանակակից տեսություն):

2526 ԻՌԻՍԵՐՆԵՆ գիրք հայկական խնդրի մասին.—1896, № 1, էջ 169: (Զանազան լուրեր):

Խոսքը «Հայերի դրությունը Թուրքիայում մինչև պետությունների միջամտությունը 1895 թ.՝ գրքի մասին է, որտեղ տեղ են գտել Գլադստոնի ճառերը, Ռոյնի ժեմենի, Մակ-Քոլլիի, Գրինի, Դիլյոնի և ուրիշների հոդվածները Գրքի առաջաբանը գրել է Կամարովսկին:

2527 [ԶԵՅԹՈՒՆԻ ապստամբության հաշտության պայմանների ու հայկական խնդրին վերաբերող այլ նյութերի մասին].—1896, № 2, էջ 292—298: Ստորագր.՝ Ա. Ա. (Ժամանակակից տեսություն):

2528 [ՈՆԴՈՆԻՑ հաղորդում են, որ ղեպի հայերն ունեցած համակրական ցույցերի համար ԱՄՆ-ից ետ է կանչվել թուրքաց ղեսպանը.—1896, № 2, էջ 327: (Զանազան լուրեր):

2529 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Հայկական գործերի դրությունը: Բշվառությունը և նպաստների գործը: Բ. դռան գործողությունները: Նոր արտահայտություններ [Անգլիայում]: Անգլիա: Ռուսիայի վերաբերմունքը.—1896, № 7—8, էջ 1018—1025: (Ժամանակակից տեսություն):

2530 [ՄԻ ՆՈՐ լուր հայկական խնդրի մասին].—1897, № 1, էջ 156—157: (Զանազան լուրեր):

Ըստ Վիեննական թերթերից մեկի՝ հաղորդագրության Բ. դռան պիտի հանձնվի օստրիկայաց ղեսպանների մշակած ծրագիրը հայկական քաղաքականության հարցումների մասին:

2531 ՄԱԿ-ՔՈՒՆ Մալքում: Սուլթանը և պետությունները.—1897, № 7—8, էջ 1109—1116:

Այս վերտառությամբ լույս է տեսել մի ժողովածու, որտեղ տեղ են գտել հեղինակի անգլիական մամուլում հրապարակված հոդվածները: Այն թարգմանվել է նաև ռուսերեն: Ներկա հոդվածը այդ նույն ժողովածուի գլուխներից մեկի թարգմանությունն է: Ժամանակին ժողովածուից ընդարձակ գլուխներ է թարգմանել ու տպագրել «Նոր-դար»-ը: Ներկա նյութը վերցված է Նոր-դար-ից: Այն հիմնականում նվիրված է հայկական հարցին: Բացահայտված են թուրք կառավարության դիրքորոշումն ու մի շարք տերությունների՝ Ռուսաստանի, Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Իտալիայի ու Ավստրիայի վարած արտաքին քաղաքականության հարցերը:

2532 [ԽՊՄԻՈՒՍԻ հրատարակությունների մասին].—1898, № 1, էջ 171: (Զանազան լուրեր):

Խոսքը վերաբերում է գերմանացի նշանավոր գիտնականի Տաճկաստանին և առավելապես հայկական խնդրի հետ կապված «Քրիստոնեական Արևելք» խորագիրը կրող աշխատությանը:

2533 ՄԱԴԴԼ Նեյմանի գիրքը հայերի մասին.—1899, № 2—3, էջ 354—355: (Զանազան լուրեր):

2534 [ՄԻ ՇԱՐՔ եվրոպական երկրների կրցորդներ շրջում են Մակեդոնիայում, Ալբանիայում ու Հայաստանում, օգնելու համար Թուրքիային այդ երկրներում բարենորոգումներ մտցնել].—1900, № 5—6, էջ 750: (Զանազան լուրեր):

2535 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունը [Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. օգոստոսյան համարում տպագրված Մ. Թամաշյանի հոդվածի, որ նվիրված է Հյուդվիկ դր Կոնտանտինի «Քրիստոնեական և մուսուլմաններ» աշխատությանը].—1901, № 8, էջ 255—258, № 9, էջ 252—255, № 10, էջ 256—258:

2536 Креницын Н. В. Восточный вопрос на почве его истории и политики. С. Петербург, 1900.

Իրախոսություն.—1901 թ. № 9, էջ 187—193: Ստորագր.՝ Ե. Բ.:

Իբրեւմ հեղինակը մանրամասնորեն նկարագրել է Ռուսաստանի կատարած դերը արևելյան հարցում, նրա քաղաքական հարաբերությունները Թուրքիայի հետ, նրանց իրար դեմ մղած պատերա-

րազմաներն ու դրանց հետևանքները: Գրախոսի կարծիքով գրքում առաջ քաշված հարցերը մեկնաբանված են միանգամայն միակողմանի, որի հետևանքով ընթերցողն ստանում է այն տպավորությունը, թե արեւելյան հարցը վերաբերում է միայն Թուրքիային ու Ռուսաստանին—որ մյուս պետությունները չեն դուրս եկել կամ նրկորդական դեր են ունեցել և որ ապագայում էլ միայն Ռուսաստանը պիտի լուծեն այդ հարցը: Հեղինակի նման հայացակետը, զրախոսն համարել է սխալ: Վերջինիս կարծիքով արեւելյան հարցի հիմքը ոչ թե կրոնական կամ ազգային տարբերություններն են այլ տնտեսական-սոցիալական գործոնները:

2537 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Мир божи» հանդեսի 1901 թ. սեպտեմբերյան համարի հավելվածում տեղ գրտած էդվարդ Դրիոյի «Եվրոպայի պատմությունը 19-րդ դարի վերջում» աշխատության այն մասի, որն անմիջապես առնչվում է հայկական հարցին: Հեղինակը դատապարտել է եվրոպական պետություններին, որոնք շատ բան խոստացան, սակայն իրականում ոչինչ չարին մի բուռ հայությանը բարբարոս Օսմանյան պետության ճակերից ազատելու խնդրում]—1901, № 10, էջ 260—261:

2538 ԱՌԱՔԵՆՅԱՆ Հ. Խաղաղության համաշխարհային 10-րդ կոնգրեսը—1901, № 11, էջ 91—109, № 12, էջ 134—145:

Հեղինակը որպես պատգամավոր մասնակցել է խաղաղության կոնգրեսի աշխատանքներին, որ տեղի է ունեցել 1901 թվականի սեպտեմբերին Անգլիայի Գլազգո քաղաքում: Հոգովածում մանրամասնորեն ներկայացված է կոնգրեսի գործունեության օրագիրը, որի կետերից մեկն էլ եղել է հայկական հարցը: Օրագրին առնթր ներկայացված է նաև կոնգրեսի առանձին մասնախմբերի գործունեությունը:

2539 [ՖՐԱՆՍԻԱՆ զոհ է Թուրքիայից]—1901, № 11, էջ 248: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

Տեսություն մեջ բացահայտված է Թուրքիայի ներքին ու արտաքին քաղաքականության հարցերը: Թուրքիան բացառությամբ հայկական նահանգներում վերանորոգումներ մտցնելու խոստումից զո-

հացնում է բոլոր եվրոպական պետությունների, մասնավորապես Ֆրանսիայի պահանջները: Սուլթանը համոզվում է, որ «հայկական հարցը» լուծ սպառնական մի կոչ է եվրոպական պետությունների համար: Նա գիտե, որ պարտավոր է գոհացնել միայն այն պահանջները, որոնք բխում են այդ պետությունների քաղաքական-տնտեսական շահերից:

2540 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Asien» ամսագրի № 1, 2, 6 (տարեթիվը չի նշված) տպագրված պրոֆեսոր Յիմ. մերի «Armenien» հոդվածի: Վերջինս պատմական, կուլտուրական մի համառոտ տեսություն է, ուր պատկերված է հայ ժողովրդի ողջ անցյալը՝ նրա քաղաքական, կրոնական ու մտավոր կյանքի զարգացումը: Գրքում մեծ տեղ է հատկացված նաև հայկական հարցին]—1902, № 3, էջ 223—225: Ստորագր.՝ Բ. Թ.:

2541 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Русская мысль»-ի 1902 թ. փետրվարյան համարում գետնդրված պրոֆեսոր Կամարովսկու՝ բելգիացի գիտնական, միջազգային իրավունքի խոշոր մասնագետ Ռոյեն Ժեկմենին նվիրված հոդվածի: Վերջինիս թողած գիտական ժառանգության մեջ իր ուրույն տեղն ունի հայկական հարցին նվիրված անավարտ գիրքը, որ կոչվում է «Հայաստան, հայեր և դաշնագրեր» (Գրքի թարգմանությունը տպագրվել է 1896 թ. Մոսկվայում լույս տեսած «Положение армян в Турции» ժողովածուում)]—1902, № 3, էջ 231—232:

2542 [ԲՐՅՈՒՍԵ(ՈՒՄ կայացած հայասերների կոնգրեսի մասին]—1902, № 7, էջ 236—244: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

Կոնգրեսը տեղի է ունեցել 1902 թ. հուլիսի 4—7-ը, որի աշխատանքներին ամեն կերպ աշխատել է խանգարել Թուրքական կառավարությունը: Ներկա տեսության մեջ մանրամասն տեղեկություններ կան կոնգրեսի օրակարգի, հործունեության, նրա մասնակիցների, արված առաջարկությունների ու ընդունված որոշումների մասին: Կոնգրեսին մասնակցել են ժամանակի նշանավոր քաղաքական դեմքեր, գրողներ ու գիտնականներ:

2543 [ՌՌԻԶՎԵՏԻ Ռուսինիայի կառավարությանը ուղղած հայտագրի ու Թուրքիայում ապրող հայերի վիճակի մասին]։—1902, № 9, էջ 226—227: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

ԱՄՆ-ի ռուսական պետությունը ուղղած հայտը գիրք վերաբերում է հրեական հարցին: Տեսություն հեղինակը մեղադրում է Ռուսական տիրությանը հայերի դեմ պատերազմի միջամտությանը նույնը չի պահանջում թուրքական կառավարությունից՝ երկրում ապրող հայերի դեմ սկսված սահմանափակումների ու հալածանքների վերաբերյալ: «Ինչու՞ Միացյալ Նահանգները չեն վերցնում իրենց վրա արդարության պաշտպանների դերը.— որովհետև իրենց շահերը չեն վտանգված...» — եզրակացրել է տեսաբանը:

2544 ԲԵՐՆՇՏԱՅՆ էԴ. Հայ ժողովրդի տառապանքները և եվրոպայի պարտականությունը: Ֆրանս. լ.:

Գրախոսություն.—1902, № 12, էջ 159—164: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսությունը վերաբերում է գերմանական ռախիստագի անդամ, անվանի սոցիոլոգ Բերնշտայնի այն հրապարակային դասախոսությանը, որ հետազայում տպագրվել է ֆրանսերեն: Դասախոսությունը նվիրված է արևմտահայության դատին: Այն հայկական հարցի էությունը պարզաբանող մի պերճախոս տեսություն է, զորեղ մի մեղադրական՝ ուղղված թուրք կառավարությանն ու 61-րդ հոդվածի իրադրոժմանը խանգարող պատասխանատուներին:

2545 [ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ճառեր Արևելյան հարցի մասին, Անգլիայի այժմյան դիրքը]։—1903, № 2, էջ 250—251: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Անկեղծական հարցի առիթով եվրոպայում նոր աշխուժություն է նկատվել նաև հայկական հարցում: Խնդրին վերաբերող մի շարք գեկուցումներ են կարդացվել Բեռլինում ու Փարիզում: Տեսություն հեղինակը ընթերցողի ուշադրությանն է ներկայացրել աշխարհահռչակ բննադատ ու հասարակական գործիչ Գեորգ Բրանդեսի Բեռլինում կարդացած մի դասախոսությունը արևմտա-

հայերի տառապանքների մասին: «Առանց Գերմանիայի բարեկամության Թուրքիան հնարավորություն չէր ունենա կառարել այն բոլոր հրեշավոր ոճիրները, որ նա գործեց Թուրքահայաստանում: Այդ հայտնությունը կարող է դուր չգալ գերման շովինիստներին, սակայն ասածս ճշմարտություն է: 1896 թվականի օգոստոսին, երբ թուրքական մոլեռանդության զոհ էին լինում Պոլսում հազարավոր հայեր, Գերմանիան Թուրքիայի հետ ընծաների փոխանակություն էր առնում... Ի նշան բարեկամության: Այդ բանը հիշելիս յուրաքանչյուր գերմանացի, որ թանգ է համարում իր հայրենիքի պատիվը, պետք է ամոթից այրվի» — ասել է բանախոսը: Նման կույթներ են ունեցել Փարիզում կազմակերպված հակաթուրքական միտինգում Պրեսանսեն, Ժորեսը, Դեմոկրատները և ուրիշներ: Ժողովը միայն վճիռ է կայացրել դիմել ֆրանսիական կառավարությանը, որ նա եռանդով պաշտպանե ու գործադրել տա Բեռլինի դաշնագրի 23-րդ և 61-րդ հոդվածները՝ համաձայն 1895 թ. մեմորանդումի:

2546 ԲՐԱՆԴԵՍ ԳԵՈՐԳ. Հայաստանը և եվրոպան: Գերմ. լ. Ժնև, 1903:

Գրախոսություն.—1903, № 4, էջ 196—197: Ստորագր.՝ Ե. Թ.:

Փոքրիկ այս դրույն իր մեջ պարունակում է այն ճառը, որ անվանի քննադատն արտասանել է Բեռլինում, 1903 թ. փետրվարի 2-ին եվրոպայի Հայ ուսանողական միության հրավերով: Այն ցասումնալից մի բողոք է առ եվրոպա՝ «Հայաստանը Փոքր Ասիայի Շվեյցարիան է: Հայերը արժանի են մեր կարեկցությանն ու օգնությանը նույնիսկ այն դեպքում, եթե բացի իրենց թշվառությունից ուրիշ ոչինչ չունենային: Բայց հայերը մի կուլտուրական ժողովուրդ են, աշխարհիս ամենահին ազգերից մեկը, որը մոտ շուրջ հազարամյա մի պատմություն ունի, որ քաղաքակրթությանը մեծ ծառայություն է մատուցել, ինչ որ բուն հայրենիքում և ինչ մանավանդ այդ հայրենիքից դուրս» — գրել է հեղինակը:

2547 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն Անահիտ հանդեսի 1903 թվականի վերջին համարում տեղ գտած Հոռմի մեծ միտինգում կոմս Անգելո դը Գուրերնատիսի ի

նպաստ հայերի արտասանած ճառի թարգմանության]։—1903, № 10, էջ 230:

2548 [ԹՈՒՐԹԻԱՅՈՒՄ ու Արևմտյան Հայաստանում տեղի ունեցած հայկական կոտորածների ու այդ առթիվ հայոց կաթողիկոսի կողմից Եվրոպա մեկնած պատվիրակության մասին]։—1904, № 8, էջ 148—149: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Հեռագիրն հաղորդել է, որ Բիթլիսում ու Մուշում շարունակվում են հայկական կոտորածները: Այդ առիթով հայոց կաթողիկոսի կողմից ուղարկված պատվիրակությունը մեկնել է Ֆրանսիա, հետագայում Լոնդոնի, Վիեննայի, Բեռլինի, Հոռմի ու Վաշինգտոնի կառավարություններին դիմելու մտադրությամբ:

2549 ԹՈՒՐԹԻԱԿԱՆ լուրեր:—1904, № 10, էջ 168—169: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Անգլիական թերթերի հաղորդագրության համաձայն Սսի հայոց կաթողիկոսը ժամանել է Պոլիս և Օրմանյան պատերազմի հետ միասին ընդունվել Սուլթանից: Այնուհետև խոսվում է այն մասին, որ Թուրքիան ոչ թե զբաղված է Բեռլինի դաշնագրի հոգովաներով, այլ երկրի նոր սպառազինության հարցերով:

2550 [ԱՐԱՅԱԿԱՆ շարժման մասին]։—1905, № 4, էջ 237: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Դժգոհ թուրքական լծից շարունակվում է արարների ազատագրական շարժումը: Եվրոպա փախած Հեջիբ Ազուրիբեյը Փարիզում հրատարակած «Արաբական ազգի զարթոնքը» գրքում առաջ է քաշել արարների, բրդերի, հույների և հայերի ազգային ինքնորոշման հարցերը: Հեղինակը համակրանքով է խոսել հայերի մասին, գտնելով, որ հայ ժողովրդի ազգային ազատագրական շարժումը իր որոշակի ազդեցությունն է թողել արար ժողովրդի ազգային ինքնագիտակցության վրա:

2551 ԳԱՐՐԻԻՆՅԱՆ Ս. Մ.: Հայկական ճգնաժամն և վերածնություն: Բոստոն, 1905:

Գրախոսություն.—1905, № 7, էջ 114:

2552 Чалхушян Гр. Армянский вопрос и армянские погромы в России. (Панисла-

низм). Посвещается незабвенной памяти Г. А. Джанининева [Զի նշված հրատարակության տեղն ու թվականը]:

Գրախոսություն:—1905, № 8, էջ 143:

Գրախոսված գրքույկը գաղափար է տալիս հայկական հարցի վերաբերյալ Ռուսաստանի բռնած դիրքի ու դերի մասին. հեղինակը աշխատել է բացատրել Անգլոկլկասում կատարված հայկական ջարդերի պատճառները:

2553 ՕՍԻՊՈՎ Ա. Մի ամիս Կ. Պոլսում: Թարգմ. Ի. Նալբանդյան: Ալեքսանդրապոլ, 1905:

Գրախոսություն.—1905, № 8, էջ 143—146:

Լրագրող հեղինակը 1896 թ. հայկական սարսափների ժամանակ Փադիշահի մայրաքաղաքում անցկացրած միամսյա հիշողություններն է պատմել այդ գրքում: Նա փորձել է բացատրել հայկական հարցը, Կոտորածների երկրում շրջափառված արյան փոթորկի շարժառիթները:

2554 ՆԱԽԱԳԱՀ Ռուզվելտ և հայկական խրեդիրը:—1906, № 1, էջ 185—188: (Արտաքին տեսություն):

1906 թ. հունվարի 18-ին ԱՄՆ-ի պառլամենտի նախագահ Ռուզվելտին է հանձնվել մի խնդրագիր, որտեղ Եվրոպայի մի շարք անվանի գիտնականներ, գրողներ, քաղաքական գործիչներ ու հրապարակախոսներ կոչ են արել պրեզիդենտին, գործի դնել իր ունեցած քաղաքական ու բարոյական ազդեցությունը, համաձայնության բերելու Եվրոպական տերություններին ընդհանուր ջանքերով օսմանյան պետության մեջ խաղաղություն հաստատելու համար. «...մասնավորապես հայերուն համար երաշխավորելու կյանքի, ինչքի ու պատվի ապահովություն...» գրված է խնդրագրում: Ներկա տեսության մեջ թարգմանաբար բերված է խնդրագրի պատճենը, որ ժամանակին լույս է տեսել Բոստոնի «Հայրենիք»-ում: Այնտեղ ասված է: «Զենք տարակուսիր, որ դուք ալ մեզի պես խորապես զգացված եք եղբրական վիճակովը հայ ժողովրդին, որուն ծագումը նույնն է, ինչ որ մերը, և որ խաղացած է կարևոր դեր մը քաղաքակրթության զարգացման համար հին ժամանակներե ի վեր... Եվրոպայի համար ամոթ մըն է կրնայինք ավելացնել Ամերիկայի համար ալ, թույլ տալու որ շարունակվի ոճիրի և անիշխանության այսպիսի վիճակ մը...»:

2555 [ԱՄՆ-ի պրեզիդենտի պատասխանը Եվրոպայի մի խումբ հայասերների դիմումին]—1906, № 3, էջ 123—124: (Արտասահմանի հայ կյանքի քրոնիկ):

Հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորման հարցով ԱՄՆ-ի պրեզիդենտին ուղղված խնդրագրի պատասխանը՝ (Տես նախորդ նկարագիրը) բացասական է: Ուշագրավ է ներկա քրոնիկը կազմող հեղինակի եզրակացությունը. «...Այլ բան սպասել նշանակում էր լինել մեր կապիտալիստական դարում ոռմանտիկ, Երազուն իդեալիստ...»:

2556 ԼեՈւ Հայոց հարցը—1906, № 6-ի «Հավելված»-ում, էջ 1—32, № 7-ի «Հավելված»-ում, էջ 33—64:

Հեղինակը փորձել է փաստական հարուստ նյութերի հիմքի վրա բնթերցողին ներկայացնել հայկական հարցի առաջացման ու հետագա զարգացման փուլերի պատմությունը:

2557 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Կյանք» հանդեսի մի քանի համարներում լույս տեսած «Տաճկահայ խնդիրը և միջազգային դիպլոմատիան», ինչպես նաև դաշնակցության դեմ մղած բանակոծիչներին վերաբերող հոդվածները]—1906, № 7, էջ 116:

2558 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Boston Armenia» հանդեսի 1906 թ. № 6-ի առաջնորդող հոդվածի, որ կրում է «Հայոց հարցը և հասարակաց կարծիքը» խորագիրը: Հոդվածի հեղինակն է խմբագիրներից մեկը՝ էդվին Մեադը: Վերջինս պաշտպանել է հայկական դատը: Հոդվածում բազմաթիվ օրինակներ են բերված Բուլղարիայի, Հունաստանի, Մակեդոնիայի ազատագրման պատմությունից]—1906, № 7, էջ 116—118:

2559 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը քաղվածքներ է ներկայացրել «Boston Armenia» հանդեսի 1906 թ. № 7-ում տպագրված «Ի՞նչ կարող են անել Միացյալ Նահանգները հայերի համար» հոդվածից: Այնուհետև բնթերցողի ուշադրությանն է ներկայացված Սվազիի մի հոդվածը նվիրված անվանի բելգիացի փաստաբան Ժակմինի հայապաշտպան գործունեությանը, որի «Հայաստանը ընդ

դաշնագրությամբ Փարիզի 1856 թվին» ուսումնասիրությունը նույնպես զետեղված է հանդեսի նշված համարում: Տեսություն մեջ խոսվում է նաև Շահենի «Համիդ և համիդիյեներ» հոդվածի մասին]—1906, № 8, էջ 124—126:

2560 ՄԻՆԱՍ ՅՈՒՂԱԿ, Ռեյմոն Բրայս—1907, № 3, էջ 52—68: (Նամակներ Անգլիայից):

Ներկայացված է անգլիացի անվանի գործիչ, հայասեր Ջեյմս Բրայսի կյանքն ու քաղաքական-հասարակական գործունեությունը: Հոդվածագիրը վերլուծության է ենթարկել անվանի գիտնականի «Արարատ և Անդրկովկաս» ընդհանուր խորագիրը կրող հոդվածաշարը, որտեղ հեղինակը առաջ է բաշել հայերին թուրքական լծից ազատագրելու իր ուրույն ծրագիրը: Ուշագրավ է ներկա հոդվածի տողատակերում տպագրված խմբագրության ծանոթագրությունները, որտեղ խիստ քննադատության է ենթարկված դաշնակցության գործելակերպը:

Տես նաև №№ 2301, 2316, 2317, 2325, 2328, 2330, 2331, 2333, 2334, 2337, 2411, 2412, 2416—2418, 2423, 2424, 3330, 3338, 3683, 3692, 3989, 4203, 4746, 5668, 5953, 6233 նկարագրությունները:

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ-ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔԸ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ ԵՎ ՆՐԱ ԱՌԱՆՋԻՆ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՄ

Ցարիզմի ազգային փառափառությունը

2561 ԽՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ. Պաշտոնական, [Ներքին գործերի մինիստրությունում կազմակերպված երկու հանձնաժողովների մասին, որոնք զբաղվելու են Անդրկովկասի թուրքերի հոգևոր կառավարության ու Կովկասի հայերի դրության հարցերով]—1891, № 3, էջ 411:

2562 ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԿԱՆ Նիստերի արձանագրությունները մեզանում—1892, № 3, էջ 473—475: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

2563 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Մի պրոնկտ քաղաքային ընտրությունների համար (Ազգությունների խնդիրը)—1893, № 3, էջ 461—473: (Ժամանակակից տեսություն):

2564 ՀԱՐՑԵՐ քաղաքային ընտրությունների առիթով: Ընտրողական սկզբունքներ: Ազգությունների խնդիրը և հասարակաց կարծիքը: Կու-

սակցութիւններու—1893, № 4, էջ 631—640, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ժամանակակից տեսութիւն)։

2565 ԿՈՎԿԱՍԻ նախկին կառավարչապետ իշխան Ալեքսանդր Միխայլովիչ Դոնդուկով-Կորսակովի մահու—1893, № 4, էջ 673, (Զանազան լուրեր)։

2566 ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ գյուղացիական գործերի ատյանի նախկին պետ Կուչանի մահու—1893, № 6, էջ 1028—1029, (Զանազան լուրեր)։

2567 ՆԵՐՔԻՆ գաղթականութիւն, [Ալաշկերտի գանազան գյուղերից ղեպի Կարս ու Կովկաս]—1893, № 7—8, էջ 1291, (Զանազան լուրեր)։

2568 ԳՅՈՒՂԸ մեզանում և Ռուսաստանում, Զեմստովոյի պակասութիւնը մեկանում—1893, № 11, էջ 1749—1750, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ժամանակակից տեսութիւն)։

2569 ՌՈՒՍ ՄԱՄՈՒԼԻ Հայացքները ռուսական շահերի մասին Կովկասում—1894, № 1, էջ 124—126, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ժամանակակից տեսութիւն)։

Պետերբուրգի «Новое время» լրագրում լույս տեսած հոդվածների մի ամբողջ շարք նվիրված է Լեզի Կարսի ու Բաթումի շրջանների հողային վիճակին, դրանց արձագանքել են նաև Թիֆլիսի «Новое обозрение» և Կարսի «Карс» պարբերականները։ Վերջինիս հայտնած տեղեկութիւններից հրեում է, որ նշված շրջանների լավագույն հողերը բաժանվել են ռուս գաղթականներին ու Թուրքիայից գաղթած հույներին։ Հայերին բաժին են հասել փոքր քանակությամբ հողատարածութիւններ։

2570 ԿԱՅՍՐԱՆԶՈՒ և կայսեր ժամանումը Բաթումի և մեկնումը Արասթումանի—1894, № 5, էջ 820, (Զանազան լուրեր)։

2571 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Մի նոր հարձակումն հայերի վրա ռուսաց մամուլի մեջ—1894, № 7—8, էջ 1129—1133, (Ժամանակակից տեսութիւն)։

Խոսքը վերաբերում է «Московские ведомости»-ում տպագրված Մակինսկի-Զուբկոյի բուլղարներին նվիրված հոդվածին, որտեղ հեղինակը դատապարտում է ինչպես բուլղարներին, այնպես և ռուսահայերին։ Վերջինները մեղադրվում են այն բանում, որ իրր ռուսահայ գեներալների խնամատարութիւն տակ նրանք իկել են

Անդրկովկաս ու իրենց խորամանկությամբ տիրել Թիֆլիսին ու ողջ Անդրկովկասի հարստութիւններին, որ հայերը ի դեմս էջմիածնի ներկայացնում են ամենաանհարգատ տարրը ռուսական կայսրութիւն համար, որ նրանք եկվորներ են, որ հայ հարուստները իրենց ունեցվածքի մի մասը կտակում են միայն ազգային հիմնարկութիւններին և այլն։ Տեսութիւն հեղինակը պատմական հիմնավորված փաստերով հերքում է ռուս մամուլի հերյուրանքները հայերի դեմ։

2572 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. [Երմոլովի Կովկասայցեկելու մասին]—1894, № 9, էջ 1307—1308, (Ժամանակակից տեսութիւն)։

2573 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարութիւն ներմուծումը Կովկասի փոքր քաղաքներում—1895, № 7, էջ 1037—1038, (Զանազան լուրեր)։

2574 ԳԱՂԹ ԴԵՊԻ Թուրքիա Կուրանի նահանգից—1895, № 7, էջ 1038, (Զանազան լուրեր)։

2575 ԶԵՐՔԵԶՆԵՐԻ գաղթ Ռուսիայից Թուրքիա—1895, № 9—10, էջ 1335, (Զանազան լուրեր)։

2576 ԶԵՐՔԵԶ լեռնաբնակների գաղթը ղեպի Թուրքիա—1895, № 12, էջ 1696, (Զանազան լուրեր)։

2577 ԿՈՎԿԱՍԵՅԻՔ Երկրիս վարչութիւն մեջ—1895, № 12, էջ 1696—1697, (Զանազան լուրեր)։

2578 ԻՇԽԱՆ Կիպիանին իր հոգերը կտակել է գյուղացիներին—1895, № 12, էջ 1599, (Զանազան լուրեր)։

2579 ՀԱՐՁԱԿՄՈՒՆՔՆԵՐ Հայերի վրա ռուսաց մամուլի մեջ—1896, № 1, էջ 162—164, (Զանազան լուրեր)։

«Новое время» -ն մեղադրել է հայերին սեպարատիստական ձգտումների մեջ՝ իբր հայերը հանդես են բերում ռուսական կայսրութիւնից անջատվելու միտումներ։ Ոչ միայն հայերի, այլև կայսրութիւն կազմի մեջ մտնող այլազգիների մասին հայտնած կարծիքներով ետ չի մնում «Московские ведомости» -ն իր անգուսպ լեզվով։ Վերջինս կովկասյան հայերի մասին արտահայտվել է դեռևս 1894—95 թվականներին՝ հայկական խնդրի առիթով։ Այդ լրագիրը

1896 թ. № 6-ում «Գրուզին» ստորագրությամբ իր մի այլ հոդվածում շարունակում է ուսեներին ու վրացիներին զրգուել հայերի դեմ, պնդելով, թե իբր հայերը աշխատում են վրաց եկեղեցիները, գերեզմանատները և հնություններն ընդհանրապես յուրացրել, քնքել վրացական արձանագրությունները, հետագայում հաստատելու համար նրանց հայկական լինելը։ Այդ առիթով թղթակիցը հայերին անվանել է «վանդալներ»։ Ուշագրավ է նույն այդ լրագրի № 34-ում «Բաթումցի» ստորագրությունը կրող հոդվածը, որտեղ վրացիներին տրված է «ուղղամիտներ», իսկ հայերին՝ քաղաքական անուղղամիտ ժողովուրդ» պիտակը։ Այդ առիթով «Մուրճ»-ի խմբագրությունը գրել է. «Միակ խորհուրդը, որ մենք կարող ենք տալ, այդ այն է, որ այդպիսի «վանդալական» հարձակումները լսելով՝ հայերը երբեք չվհատվեն և միշտ իմանան, որ շիտակ ու ազնիվ աշխատանքը և ուղղամիտ վերաբերմունքը ղեկի պատմական կյանքի առաջացած խնդիրները միշտ հաղթանակ կտանեն չարամիտների խարդանքների վրա, ինչ կարգի էլ պատկանեն նորք»։

2580 ՄՈՒՂԱՆԻ զաշտը և գաղթականները։— 1896, № 1, էջ 168—169, (Չանազան լուրեր)։

Խոսքը Ռուսաստանից գաղթողների մասին է, որոնք հողեր են խնդրել կառավարությունից, հնդկերը հարգվել է, սակայն գաղթականության պայմանները ծանր են. (տիֆի համաճարակ ու այլ տարափոխիկ հիվանդություններ)։

2581 ԶԵՄՍՏՎՈՅԻ (նահանգական և գաղառական իշխանության) խնդիրը Կովկասում։— 1896, № 2, էջ 331—332, (Չանազան լուրեր)։

2582 ԱՎԱԶԱԿԱՊԻՏ Նաբի։— 1896, № 3—4, էջ 529, (Չանազան լուրեր)։

Հայտնում է Նաբու սպանության մասին, Սպանությունը վերագրում է մի այլ ավազակի, որի կնոջը Նաբին փորձել է հափշտակել։

2583 ԱՅԼ ԱՎԱԶԱԿԱՆԻՐ։— 1896, № 3—4, էջ 529—530, (Չանազան լուրեր)։

Տեղեկություններ է հաղորդում Անդրկովկասում զործող մի քանի ավազակախմբերի մասին։

2584 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ կառավարություն։— 1896, № 5, էջ 725, (Չանազան լուրեր)։

Կովկասյան երկրի կառավարչապետ Ա. Ա. Շերեմետևը մեկնել է արտասահման փոխանորդ թողնելով կոմս Ի. Գ. Տատիշչին։

2585 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ կառավարություն։— 1896, № 6, էջ 873, (Չանազան լուրեր)։

Կոմս Ի. Գ. Տատիշչևը արձակուրդ է մեկնում, երկրի ժամանակավոր կառավարությունը թողնելով գործերի հրամանատար իշխան Ի. Գ. Ամիրխանովը։

2586 ԶԻՆՎՈՐԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ 1896 թ. Կովկասում։— 1896, № 6, էջ 878, (Չանազան լուրեր)։ Ներկայացված է գինվորագրության տվյալները թվերով։

2587 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ կառավարություն։— 1896, № 7—8, էջ 1085, (Չանազան լուրեր)։

Կոմս Տատիշչևը նորից կառավարչապետի պաշտոնը հանձնում է Կովկասյան զորաբանակի հրամանատար իշխան Ամիրխանովին։

2588 ԼՈՒԶՈՒՆ-ԱՎԱ Նավահանգստի վերացման մասին։ Կասպից ծովի ափում Ուլուն-Աղա-յի տեղ, որպես նավահանգիստ ծառայելու է Կրասնովոդսկի։— 1896, № 7—8, էջ 1090, (Չանազան լուրեր)։

2589 ԼԱ. Ն. ՍԱԶՈՆՈՎԻ հոդվածը հայերի մասին։— 1896, № 9, էջ 1233—1234, (Չանազան լուրեր)։

Հեղինակի «Մի քանի թվանշաններ հայերի մասին Կովկասում» աշխատությունից մի հատված լույս է տեսել «Русская мысль»-ի 1896 թ. սեպտեմբերյան համարում։ Սաղոնովը հերքել է այն բոլոր անմիտ կարծիքները, որ «Ловое время»-ն և այլ թերթեր վերապրել են Ռուսաստանի հայ տարրին։

2590 ԵՐԵՎԱՆԻ կանոնադրության վերաբեր. նության մասին։— 1896, № 10—11, էջ 1417, (Չանազան լուրեր)։

2591 ԼՅԱՆՈՎՍԿԻՆ արգելել է ժողովրդական դասախոսությունները տեղական լեզուներով։— 1896, № 10—11, էջ 1419, (Չանազան լուրեր)։

2592 ԱՎԱԶԱԿԱՆԻՐՅՈՒՆԸ Անդրկովկասում։— 1896, № 10—11, էջ 1421, (Չանազան լուրեր)։

Թվական-փիճակագրական տեղեկություններ է հաղորդում Անդրկովկասում կատարված սպանությունների մասին։

2593 ԱՆԸՆԴՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆ, թե շարատու-
վյուն [Չանազան նիստերի արձանագրություն-
ների կազմման մասին]—1896, № 10—11, էջ
1430—1431: (Չանազան լուրեր):

2594 ԿՈՎԿԱՍԻ նոր կառավարչապետ է նշա-
նակվել իշխան Գ. Ս. Գոլիցինը—1896, № 12,
էջ 1639—1640: (Չանազան լուրեր):

2595 ԿՈՎԿԱՍԻ նախկին կառավարչապետ
Սերգեյ Ալեքսանդրովիչ Շերեմետևի մահը—
1896, № 12, էջ 1651: (Չանազան լուրեր):

2596 ԳՆԵՆԲԱԼ-ԼԵՅՏԵՆԱՆՍԻ Ալեքսանդր Ա.
լեքսանդրովիչ Ֆրեդեն նշանակվել է Կովկասի
կառավարչապետի օգնական—1897, № 1, էջ
157: (Չանազան լուրեր):

2597 ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ պահպանումը քու-
ղաքներում—1897, № 1, էջ 164—165: (Չանա-
զան լուրեր):

Պետական խորհրդում քննարկման է դրվել մի
քանի քաղաքների (Սզնախ, Բելավ, Ախալքալար,
Գորի, Ախալցխա և այլն) ոստիկանության պահ-
պանման ծախսերին մասնակցելու խնդիրը:

2598 ՀԱՅ պաշտոնյաները Կովկասում—
1897, № 1, էջ 170—172: (Չանազան լուրեր):

«Московские ведомости»-ն ավստիակության
չափերի ընդարձակումը մեղրկովկասում վերա-
դրել է նրան, որ վարչական պաշտոնները իբր թե
զլխավորապես հայերի ձեռքումն են: Գր.
Ջանշյանը ընդդիմ այդ կարծիքի «Русские
ведомости»-ում տպագրում է մի տեղեկագիր
բաղված պաշտոնական «Կովկասյան օրա-
ցույց»-ից: Մանրամասն ներկայացված է «Мо-
сковские ведомости» լրագրի կարծիքը հերքող
տեղեկագիրը:

2599 ԿՈՎԿԱՍԻ կառավարչապետի լիազո-
րությունները—1897, № 2—3, էջ 368—370,
370—373:

Ներկա համարի 368—370 էջերում շարադր-
ված է նիկոլայ ցարի բարձրագույն հրամանը
կառավարիչ սենատին, որով կառավարչապետին
տրվում է ամենալայն լիազորություններ երկրի
կառավարման հարցերում: 370—373 էջերում
խմբագրությունը բացատրություններ է տալիս
հրամանի բոլոր յոթ կետերի մասին:

2600 ԱՐԱՍԻԱՆՅԱՆ Ա. Գավառական ինքնա-
վարության խնդիրը Կովկասում—1897, № 5, էջ
681—682, № 6, էջ 873—885: (Ժամանակակից
տեսություն):

Գավառական ինքնավարության օրգանների
զեմստվոների ստեղծման հարցը լուծում չի ստա-
ցել: Տեսության հեղինակը ողջունում է այդ կա-
պակցությամբ Թիֆլիսի ազնվականաց զործա-
դրած ջանքերը: (Չեմստվոների կարևորության
մասին, տես նաև «Մուրճ»-ի 1891 թ. № 1-ում
տպագրված Արասիանյանի «Առաջադիմության
պայմանները» հոդվածը: Այստեղ ներկայացված
է նաև Զյուխսային Կովկասի Ստավրոպոլի նա-
հանգի մասին միևնույնության հաղորդագրու-
թյունը, Թիֆլիսի նահանգի ազնվականաց ժողո-
վի վիճարանությունները տեղում պեմստվային
հաստատություններ ունենալու մասին ու վրաց
մամուլի վերաբերմունքը այդ խնդրի նկատմամբ:

2601 ԿՈՎԿԱՍԻ կորբերի հրամանատար
է նշանակվել էդվարդ էդվարդովիչ Չկեմանը—
1897, № 6, էջ 891: (Չանազան լուրեր):

2602 ԿՈՒԲԱՆՅԱՆ նահանգի Արմավիր գյու-
ղը բաղար դարձնելու որոշման մասին—1897,
№ 6, էջ 898: (Չանազան լուրեր):

2603 ԱՎԱԶԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԸ մեղրկովկասում—
1897, № 7—8, էջ 1138—1139: (Չանազան լու-
րեր):

Համառոտակի խոսում է մեղրկովկասում
լայն չափերի հասնող ավազակային ելույթների
մասին:

2604 ՆՈՐ ԲԵՐԱՆ ընդդիմ հայերի [Պե-
տերբուրգի «Мирное отголоски»-ն չա-
րախոսում է հայերին, էջմիածնի հասցեին ար-
տահայտվել է վերին աստիճանի սանձարձակ
լեզվով, նույնիսկ ակնարկված է թե իբր էջմիա-
ծինը կեղծ թղթադրամ կտրելու մի որջ էլ]—
1897, № 7—8, էջ 1140: (Չանազան լուրեր):

2605 ԿՈՎԿԱՍԻ կառավարչապետ իշխան
Գոլիցինը Կարսում: Սարիզամիշում և էջմիած-
նում—1897, № 9, էջ 1290: (Չանազան լուրեր):

2606 ՖՐԵՆԿԵԼ Ա. Ս. Ավագակությունը Ան-
դրկովկասում—1897, № 10, էջ 1415—1420,
№ 11—12, էջ 1607—1612:

Հողվածը իրավաբանական ընկերության քարտուղար և ներդրյալ հավատարմատար Ա. Ս. Ֆրենկելի կարդացած զեկուցման սղագրության մի մասն է։ Ի դեպ վիճաբանությունների մամանակ խոսվել է Քարկենցի «Նորհե» վեպի մասին։ Հողվածում ներկայացված է ոուսաց կառավարության ձևակերպած միջոցները ավազակության դեմ կռվելու համար։ (Հողվածի վերջում զրված է «շարունակելի», սակայն հաջորդ համարներում շարունակությունը չկա)։

2607 ԿԻԻՎ ավագանների դեմ։ (Պրիստավ Մոնաստիրսկու սպանվելը)։—1897, № 10, էջ 1456—1457։ Ստորագր.՝ Մար-Հարի։

Ջալալի-բրդերի մի ավազակային հարձակման մասին է, որ անցնելով ոուսական սահմանը մեծ քանակությամբ անասուններ են փախցրել։

2608 «ՆՈՎՈՅԱՆ ՎՐԵՄՅԱ»-ի կեղծավոր ողբը։—1897, № 10, էջ 1461—1462։ (Ջանազան լուրեր)։

Թերթը հայտնի է իր տպագրած բազմաթիվ հակահայկական բնույթի հողվածներով։ Խոսքը «Ծրկու մոխրակույտ» խորագիրը կրող առաջնորդողի մասին է, որ վերաբերում է Թեսալիայի հույներին ու Արևմտյան Հայաստանի հայ ազգաբնակչությանը ողորմությամբ օգնելու հարցին։ Լուրերի հեղինակն այն համարել է օկեղծավոր ողբ։

2609 [ԿԱՐՍԻ, Արթվինի և Բաթումի ազատ հողատարածությունները ոուս գաղթականներին տալու մասին]։—1897, № 10, էջ 1464։ (Ջանազան լուրեր)։

2610 ԿՐԹՎԱՍ տանուտերներ։—1897, № 11—12, էջ 1674—1676։ (Ջանազան լուրեր)։

Իշխան Շերվաշիձեի նահանգապետության ժամանակ հարց է դրվել, թե նպատակահարմար կլինի գյուղական տանուտերներ ընտրել ինտելիգենտ մարդկանցից։ «Մշակը» աղավաղել է այդ միտքը։ «Մուրհ»-ը պախարակում է «Մշակին», խորհուրդ տալով ընթերցողներին «չշփոթվեք երբ մամուլի այս կամ այն օրգանը ձեզ հակառակ խորհուրդներ է տալիս»։

2611 [ԻՇԽԱՆ Գուլիցիների ուղևորությունը Պետերբուրգ]։—1898, № 1, էջ 170։ (Ջանազան լուրեր)։

2612 ԲՈՒՍ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ Կռվասում։—1898, № 1, էջ 182։ (Ջանազան լուրեր)։

Թիֆլիսում հիմնվել է ոուս գաղթականներին օգնող ընկերություն, որ հաստատել է ներքին գործերի մինիստրությունը։

2613 ՆՈՐ ՔԱՂԱՔ, [Սև ծովյան նահանգում վճռել ևն հիմնել «Կրասնայա Պոլեանան»]։—1898, № 2—3, էջ 379։ (Ջանազան լուրեր)։

2614 [ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ հաղորդակցության ճանապարհների նախկին պետ Բուխսլավ Իզնատիևի Ստատկովսկու մահը]։—1898, № 2—3, էջ 391։ (Ջանազան լուրեր)։

2615 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Կավառական քաղաքների ինքնավարության միամյա գործունեության առթիվ։—1898, № 4, էջ 542—545։ (Ժամանակակից տեսություն)։

Հողվածի նպատակն է առաջարկված գործնական միջոցներով ու խորհուրդներով զավառական քաղաքների ինքնավարության գործունեությունը ղեկ առաջադիմական շավղի վրա։

2616 ԳԱՎԼԻՄԻԿԱՆ ապահովության ոստիկանություն։—1898, № 4, էջ 563—565։ (Ջանազան լուրեր)։

Ներկայացված է Անդրկովկասում լայն չափեր ստացած ավազակության դեմ պայքարելու համար կառավարության մշակած երկու պրոյեկտների մանրամասնությունները։

2617 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ կառավարչապետի նոր լիազորությունները (Բարձրագույն հրաման)։—1898, № 5, էջ 711—713։

Բարձրագույն հրամանով մինիստրների կոմիտեներ Կովկասի կառավարչապետին տվել է որոշակի ժամանակավոր լիազորություններ, որ կենտ առ կենտ բերված է տեքստում։

2618 ԿՈՎԿԱՍԻ կառավարչապետ Իշխան Գ. Ս. Գուլիցիների վերադարձը Թիֆլիս։—1898, № 5, էջ 733։ (Ջանազան լուրեր)։

2619 [ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարության հարցեր (Բաքու, Մոզդոկ, Նրևան, Բաթում, Նոր-Նախիջևան)]։—1898, № 9, էջ 1301։ (Ջանազան լուրեր)։

2620 ԲՈՒՍԱԿԱՆ նոր գաղութներ [գաղթօջախներ] Անդրկովկասում։ [Գանձակի նահանգում]։—1898, № 10, էջ 1620։ (Ջանազան լուրեր)։

2621 ԿՈՎԿԱՍՑԱՆ երկրորդ բանակային կորպուսի կազմում մտնող զինվորական ստորաբաժանումների մասին]—1899, № 2—3, էջ 340: (Ջանազան լուրեր):

2622 ԸՆՈՐ ՆՇԱՆԱԿՈՒՄՆԵՐ կովկասյան կառավարության մեջ: (Հ. Վ. Միցկևիչ, Ի. Ե. Սանդրգալո)]—1899, № 4—5, էջ 548: (Ջանազան լուրեր):

2623 ԹՈՒՍ գաղթականությունը Անդրկովկասում: [Գանձակի նահանգում]—1899, № 4—5, էջ 551: (Ջանազան լուրեր):

Նահանգապետի առաջարկով մի շարք հայաբնակ գյուղերի բնակիչներ կապալով վերցրած հողերի այդ տարվա բերքը կիսելու են ռուս-գաղթականների հետ:

2624 ԿՈՎԿԱՍԻ կառավարչապետի նոր իրավունքները:—1899, № 6, էջ 719—720: (Ջանազան լուրեր):

Ներկայացված է ցարի տված լիազորությունները կետ առ կետ:

2625 ԿՈՎԿԱՍՑԱՆ կառավարություն: [Գնդապետ Վ. Օ. Տրոֆիմովը նշանակվել է Կովկասի կառավարչապետի գիմնատան վիցե գերեկտոր]—1899, № 6, էջ 720: (Ջանազան լուրեր):

2626 ԹՈՒՍԱՑ գաղթականությունը Անդրկովկասում:—1899, № 6, էջ 724—725: (Ջանազան լուրեր):

Կովկասի զինավոր վարչությունը թույլ է տվել ղուխորոնների գաղթից ազատ հողերում բնակություն հաստատել Մանցիխի ու Նրան կից երկու գյուղերի ռուս հասարակություններին: Ընդհանուր գաղթականությունը օժանդակելու նպատակով կառավարությունը բաց է արել 80.000 ռուբլու վարկ, վճռել է Արթվիսի և Բաթումի շրջաններում կազմել առանձին գյուղեր Եվրոպական Ռուսաստանից գաղթած գյուղացիներից:

2627 ԿՈՎԿԱՍՑԱՆ կառավարություն: [Գավառական ոստիկանության ուժեղացման մասին]—1899, № 7—8, էջ 928: (Ջանազան լուրեր):

2628 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն: (Թիֆլիս, Շամախի, Սուխում, Գորի, Գանձակ):—1899, № 7—8, էջ 933—934: (Ջանազան լուրեր):

2629 ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ տուրիստները Կովկասում:—1899, № 7—8, էջ 940: (Ջանազան լուրեր):

Կովկաս եկած թվով 112 տուրիստների մեջ են եղել Լիլի համալսարանի սլավոնական լեզուների պրոֆեսոր Օման, Revue generale des sciences բնակրության նախագահ էրեստ Ամֆուե և Փարիզի էյֆելյան աշտարակի կառուցող Ալբերտ էյֆելը:

2630 ՊԵՏԱԿԱՆ գործիչ Կովկասի փոխարքա Բարոն Նիկոլայի, Ալեքսանդր Պավլովիչի մահը]—1899, № 7—8, էջ 950—951: (Ջանազան լուրեր):

2631 ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ պետական հաստատությունները Կովկասում:—1899, № 9, էջ 1082—1087: Ստորագր.: Ա. Ա.

Հողվածում ներկայացված են Կովկասում գործող բոլոր այն գյուղատնտեսական պետական հաստատությունները, որոնք ամրոգչությամբ և կամ մասամբ ենթարկվում են ներկադրծության և ոլետական կալվածների միևնույնությանը:

2632 ԹՈՒՍ ԳԱՂՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ [Հյուսիսային] Կովկասում:—1899, № 9, էջ 1112: (Ջանազան լուրեր):

2633 ԿՈՎԿԱՍՑԱՆ կառավարություն: [Անդրկովկասյան վիճակագրական կոմիտեի գերեկտոր Ն. Ջեյդիցի փոխարեն նշանակվել է Կոնդրատենկոն]—1899, № 9, էջ 1113: (Ջանազան լուրեր):

2634 ԹՈՒՍԱԿԱՆ կայսրության միևնույնությունը Կովկասում (Մ. Ի. Խիլկով, Ա. Ս. Երմոլով):—1899, № 9, էջ 1113: (Ջանազան լուրեր):

2635 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն: (Թիֆլիս, Բաթու, Գանձակ, Ախալցխա, Դուշեթ):—1899, № 9, էջ 1114: (Ջանազան լուրեր):

2636 ԹՈՒՍԱԿԱՆ գաղթականությունը Անդրկովկասում: (Թիֆլիսի նահանգ, Արևմտյան Շիրակ):—1899, № 10, էջ 1271—1272: (Ջանազան լուրեր):

2637 ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ: [Լիազորություններ պետական կալվածների կառավարությունների մեջ]—1899, № 10, էջ 1272: (Ջանազան լուրեր):

2638 ԹՈՒՍԱՑ ՄԱՄՈՒԼ [«Россия и Азия» Կիևյան շաբաթաթերթը հայերի մասին]—1899, № 10, էջ 1279—1280: (Ջանազան լուրեր):

«В каждом номере будет помещена передавая статья... и целый ряд статей... между которыми видное место займёт ряд статей о самоуправлении городов на Кавказе, о поддержке армянами кавказских разбоях и пр.» կարգում են շարաթաթերթի հայտարարությունում: Այդ կապակցությամբ «Մուրճ»-ը գրել է. — «...Այդ արգեն ցույց է տալիս, թե ինչ հոգ է պատրաստված Սուլտանների և Վելիչկոների կողմից հայերով դրազվելու համար Ռուսիայում»:

2639 ՄԻՐՈՎ ԿՐ. Ա. Պ. Վելիչկոն և հայտարարությունը.—1900, № 1, էջ 95—102:

Հոգվածը տպագրվել է «С. Петербургские ведомости».—1900 թ. № 17-ում, որտեղ խիստ քննադատության է ենթարկված իր հայտարարության մեջ ծայրահեղության հասած «Кавказ» թերթի խմբագիր տխրահռչակ Վելիչկոն:

2640 ԽՈՒՍԱՅ գաղթականության գործի մասին:—1900, № 1, էջ 118: (Զանազան լուրեր):

Ռուսական գաղթական գյուղեր կազմելու նպատակով Կովկասում գործելու են հատուկ հանձնախմբեր, նրանց հոգաբարձիներ հատկացնելու համար:

2641 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն: [Կովկասի բաղադրական մասի կառավարչապետի իրավունքների մասին]—1900, № 3, էջ 403: (Զանազան լուրեր):

2642 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ կառավարություն: [Կովկասյան ջրերի տեսուչ և նշանակվել Ն. Ա. Պետրով]—1900, № 3, էջ 403: (Զանազան լուրեր):

2643 ԽՈՒՍԱՅ գաղթական գործը Կովկասում:—1900, № 4, էջ 559: (Զանազան լուրեր):

Ընթացիկ տարվա ապրիլի 23-ին տեղի է ունեցել գաղթականներին օգնող ընկերության ժողովը: Ընկերության պատվավոր անդամ է ընտրվում է Վելիչկոն: Լուրը խոսում է ընկերության նպատակների մասին: Մինևույն ժամանակ հայտնում է, որ Կուրանյան երկրամասից եկած 93 ռուս գաղթականներ առայժմ տեղավորված են Թիֆլիսի գաղթականներին օգնող ընկերության ապաստարանում:

2644 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Նոր արշավանք հայերի դեմ:—1901, № 6, էջ 242—246: (Վրաց կյանքից և զրականությունից):

Հեղինակը կանգ է առել «Յնորիս Փուրցելի» վրաց պարբերականում տպագրված Արշիլ Զորջաձեի ու Կվիրայայի այն հոդվածների վրա, որտեղ հեղինակները շինծու հերյուրանքներով փորձել են սեպ խրել հայ և վրաց ժողովուրդների հարաբերություններում՝ բաղաբային ինքնավարության և մի շարք այլ հարցերի առիթով:

2645 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Արշիլ Զորջաձեի հայերի մասին գրած հոդվածները «Յնորիս Փուրցելի» ու «Մոսմբես» պարբերականներում]—1901, № 7, էջ 209—210: (Վրաց կյանքից և զրականությունից):

Արշիլ Զորջաձեն նշված պարբերականներում հանդես է եկել մի քանի հոդվածներով, որտեղ այն միտքն է հայտնել, թե հայ գաղթականների հոսքն է, որ «կտրել է վրացի բանվորների հացը»: Այդ և նման կարծիքները «անհեթեթություն» է համարել վրաց «Կվալի» շարաթաթերթը, որի աշխատակիցներից Ի. Գոմարթելին առանձին հոդվածով հանդես է եկել «Новое обозрение»-ի № 5747-ում:

2646 [ՍԱՆԱՀԻՆ գյուղի շրջակայքում երևացած մի ավազակային խմբի մասին]—1901, № 7, էջ 231—233: Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

Հեղինակը մեջ է բերել «Новое обозрение» լրագրի թղթակցի պատմածը հիշյալ ավազակախմբի մասին:

2647 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ կառավարչապետի շրջաբերականը Կովկասի նահանգապետներին: [Հայ փախուստականների մասին]—1901, № 11, էջ 246—247: (Ներքին տեսություն):

2648 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսության հեղինակը «Русская мысль» ամսագրի 1902 թ. մայիսյան համարի ուշագրավ հոդվածն է համարել Սվեդենցովի (Իվանովիչ կեղծանվամբ) «Կովկասի դժբախտությունը» հոդվածը, որտեղ հեղինակը նկարագրել է Կովկասի աղյուրանալիության անմխիթար կյանքը: Հոգվածում մեծ տեղ է հատկացված Կովկասի կրթական գործի հարցերին]—1902, № 5, էջ 212:

2649 ТУМАНОВ Г. М. Заметки и городск. самоуправления на Кавказе. Тифлис, 1902.

Գրախոսություն:—1902, № 6, էջ 169—170: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

2650 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «С. Петербургские ведомости» (համարը չի նշված) լրագրում լույս տեսած այն հոդվածի, որով հեղինակը պատասխանել է «Московские ведомости»-ում հրատարակված հայերին վերաբերող հոդվածին: Վերջինս մեղադրվել է հայերին պաշտոնների գրավելու հավակնություն ունենալու մեջ: «Петербургские ведомости»-ն փաստերով հերքել է այդ անհեթեթ կարծիքը:—1902, № 8, էջ 231:

2651 ՀԱՅ-ՎՐԱՅԱԿԱՆ հարաբերությունների մասին:—1902, № 11, էջ 75—94, № 12, էջ 232—249: Ստորագր.՝ Կալամիր Թարգմ.՝ Գ. Գալստյան:

«Ցնորիս փուրցելի»-ի մեջ տպված են մի շարք հոդվածներ, որոնք պատմականորեն շատ լավ պարզում են հայ-վրացական հարաբերությունները: «Կարևոր համարելով երկու ազգերի համերաշխությունը, մենք ուզում ենք որ մեր բնթերթողները իմանան վրացիների դժգոհության բուն պատճառները հայերից. այդ նպատակին կարելի է հասնել ծանոթացնելով պարոն Կալամիրի հոդվածների հետ»—գրել է «Մուրճ»-ի խմբագրությունը: Նյութի հեղինակը ժամանակի վրաց, մասամբ և հայ մամուլից քաղած նյութերի հիման վրա աշխատել է ներկայացնել դարեր շարունակ եղբայրաբար ապրած ու բախտակից երկու ժողովուրդների միջև ստեղծված հարաբերությունների պատկերը տվյալ ժամանակամիջոցում: Հեղինակը հիմնականում վերլուծել է «Դյոնեթա»-ի կարծիքները:

2652 ԼԱ. ՍԱՀԱԿՅԱՆԻ զեկուցումը Գյուղատնտեսության ընկերության նիստում:—1903, № 3, էջ 198—200: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Ներկայացված է Անդրկովկասյան երկրամասի դյուղական կյանքի պատկերը և Ա. Սահակյանի գյուղատնտեսական ընկերության նիստերից մեկում կարդացած զեկուցումը՝ Անդրկովկասում գեմատվոյին հիմնարկություններ ստեղծելու անհրաժեշտության մասին:

2653 [«Кавказ» լրագրի պաշտոնական հաղորդագրությունները Բաքվի, Թիֆլիսի ու Բաթումի բանվորների հակակառավարական ցույցերի

մասին]:—1903, № 3, էջ 204—207, (Ներքին տեսություն):

2654 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաց հասարակության կարծիքը Վ. Լ. Վելիչկոյի մասին]:—1903, № 7, էջ 153—155: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

«Մուրճ»-ի ամենատարբեր համարներում բազմիցս է գրվել «Кавказ»-ի նախկին խմբագիր Վ. Վելիչկոյի գործունեության մասին: Երկու հարևան ժողովուրդների՝ հայերի ու վրացիների միջև առկայություն ու թշնամություն սերմանելու միտումով, նա հաճախ է իր հոդվածները լցրել հայերի դեմ ուղղված ամեն երանգի ստերով, որ վրաց հետադեմ մամուլի կողմից ընդունվել է ամենայն բարյացակամությամբ: Հետևելով նրա գործունեության հետագա շրջանին, հենց վրաց մամուլը դիմակայերձ է արել վրաց ժողովրդի կարծեցյալ բարեկամին: Ներկա հոդվածում այդ մասին մեջբերումներ կան «Ցնորիս փուրցելի» լրագրից:

2655 [Զինվորական ծառայությունից վերադարձող տեղացիների մասին]:—1903, № 7, էջ 217: Ստորագր.՝ Ա. Պ. (Ներքին տեսություն):

Բարձրագույն զինվորական իշխանությունները լրացուցիչ տեղեկություններ են պահանջում բանակից տուն վերադարձող կովկասցիների մասին: Նրանց հետքերը է. թե ինչ տրամադրությամբ են վերադառնում նրանք, ի՞նչ տպավորություն են ստացել իրենց ծառայությունից հիմնական Ռուսաստանի նահանգներում, ինչպես է ազդել կյանքը նրանց վրա հայրենիքից դուրս, որքան են նրանք յուրացրել ռուսական կյանքի առանձնատկությունները, լեզուն և այլն:

2656 [ԿՈՎԿԱՍԻ կառավարչապետի դեմ կատարված մահափորձի մասին]:—1903, № 10, էջ 210—212: (Ներքին տեսություն):

Տեսության ներկա բաժնում տպագրված է իշխան Գուլիցինի դեմ կատարված մահափորձի մանրամասնությունները: Տեղեկատվությունը եղել են հայեր: Նյութը հաղորդել է «Кавказ» լրագիրը: Վերջում բերված է այդ առիթով ցարի ուղարկած ցավակցական հեռագրի տեքստը:

2657 [ԳԱՎԱՌԱԿԱՆ զեմստվոների գործունեության մասին]:—1903, № 11, էջ 225—228: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Հոդվածում ներկայացված են ռուսական տե-

դային ինքնավարությանը զրադեցնող մի շարք հարցեր, գյուղացիական օրենքների փոփոխության նախագիծը, Անդրկովկասի գյուղացիության դրույթունը և այլն:

2658 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վերլիչկոյի մասը և հայերի «անարդարությունը»]—1904, № 1, էջ 166—167: (Վրաց կյանքից և զրականությունից):

Վրաց «Իվերիա»-ն «КАВКАЗ»-ի նախկին խմբագիր Վ. Լ. Վերլիչկոյի մասին առիթով գրած առաջնորդող հոդվածում զովբերում է նրա վրացասիրությունը: Առաջնորդող հոդվածում անհարկի հարձակումներ կան հայերի դեմ:

2659 [ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ ռուս գաղթականներին հատկացվելիք հողերի չափի մասին]—1904, № 1, էջ 224: (Ներքին տեսություն):

2660 [ԿՈՎԿԱՍ և կող ռուս գաղթականության գործերը վարելու համար Ռուսաստանի ներքին գործերի մինիստրության արած դրամական հատկացումների մասին]—1904, № 3, էջ 195: (Ներքին տեսություն):

2661 [ՊՐԻՍՏԱՎԿԱՆ նոր պաշտոնների մասին՝ Իզդիրում և Վաղարշապատում]—1904, № 3, էջ 195: (Ներքին տեսություն):

2662 Вермишев Х. А. Материалы для истории грузино-армянских отношений. С. Петербург, 1904.

Դեախոսություն.—1904, № 8, էջ 111—115: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Վերմիշյանի գիրքը նվիրված է հայ-վրացական հարաբերությունների հարցին: Հեղինակը հիմնականում փորձել է պատասխանել այն հրապարակախոսական հոդվածներին ու աշխատություններին, որոնցով վրաց մտավորականության մի մասը հանդես է եկել ընդդեմ հայերի ու հայ ժողովրդի պատմական ամենատարբեր հարցերի: Դրախոսի կարծիքով Վերմիշյանը բարեխղճորեն բրբրել է անհրաժեշտ օտար ու հայ աղբյուրները, համբերությամբ կատարել է ամենաբազմազան համեմատություններ, առաջ բերել ճշգրիտ բնագրեր, պարզել ու լուսաբանել է բոլոր վիճելի հարցերն ու տեսակետները:

2663 [ՌՈՒՍԱԿԱՆ կայսրության մեջ մտնող մի շարք բնակավայրեր ուժեղացրած պահպանության տակ առնելու մասին]—1904, № 9, էջ 130—131: (Ներքին տեսություն):

Մինիստրների կոմիտեի հատուկ որոշմամբ մինչև 1905 թ. սեպտեմբերի 4-ը մի շարք նահանգներ, բաղաժեշտ ու գյուղեր առնվել են ուժեղացված հատուկ պահպանության տակ: Նրշված են վայրերի անունները:

2664 [ԳՆԵՐԱԿԱՆ լեռնային Մալաթային Կովկասի կառավարչապետի օգնական նշանակելու մասին]—1904, № 11, էջ 186:

2665 [ՓՈԽ-ԳՆԱՊԵՏ Անդրեևի սպանության գործի մասին]—1904, № 12, էջ 152: (Ներքին տեսություն):

«КАВКАЗ»-ը հաղորդել է, որ Անդրեևի սպանության գործում մեղադրվող անձանց դատել է ղինվորական տրիբունալը և պատժել համապատասխան վճռով:

2666 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ընկերպատ Կովկասի կառավարչապետ և Կովկասյան պինվորական շրջանի գործերի հրամանատար ղեկերալ-աղյուտանտ իշխան Գ. Ս. Գուրիցինի անունով:—1905, № 1, էջ 148—149: (Ներքին տեսություն):

Ներկա շնորհաթղթով ցարը Գուրիցինին ազատել է Կովկասյան երկրամասի կառավարչապետի ու մնացյալ զբաղեցրած պաշտոններից՝ ընդգծելով նրա մատուցած ծառայությունները կայսրությանը:

2667 [ԿՈՎԿԱՍԻ կառավարչապետի ժամանակավոր պաշտոնակատարի կարգադրությունը մի քանի բաղաժեշտների Կովկասի սահմաններում ապրելը թույլատրելու մասին]—1905, № 1, էջ 158: (Ներքին տեսություն):

Խոսքը վերաբերում է Ալեքսանդրապոլի բնակիչ Ստեփան Գևորգյան Տեր-Սահակյանին ու Բաքվեցի առաջին կարգի վաճառական Համբարձում Մելիքյանին:

2668 [ՌՈՒՍՆԵՐԻՆ Անդրկովկաս գաղթեցնելու հարցի շուրջը]—1905, № 2—3, էջ 198: (Ներքին տեսություն):

«ՆՈՐԻՍ փուլցելի»-ի հաղորդագրության համաձայն այդ նպատակի համար զանազանը Թիֆլիսի նահանգում նախատեսել է ծախսել 33.700 ռուբլի:

2669 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություն Թիֆլիսի, Բաթումի և Կովկասի այլ տեղերի բանվորական խառնակությունների մասին:—1905, № 2—3, էջ 198—204: (Ներքին տեսություն):

Որոշ մանրամասնություններ է հաղորդվում Անդրկովկասի ամենատարբեր վայրերում ծայր առած գործադուլային շարժման ու ժողովրդական հուզումների մասին (Թիֆլիս, Բաքու, Բաթում, Քութայիս, Սամտրեդի, Տղվիրուի, Գանձակ, Զիատուրա և այլն)։

2670 ՎՈՐՈՆՅՈՎ-ԴԱՇԿՈՎ Ի. Ի. Կովկասյան երկրի ազգաբնակչություն—1905, № 4, էջ 222—223։

Դիմումն արված է հեռացրով երկրամասի ողջ ազգաբնակչությանը՝ իրեն Կովկասի փոխարքա նշանակելու կապակցությամբ (Պաշտոնական հաղորդագրությունը քաղված է «Кавказ» թերթի 1905 թ. ապրիլի 1-ի համարից)։

2671 [ԿՈՎԿԱՍԻ քաղաքացիական մասի կառավարչապետի պաշտոնակատար և Կովկասյան զինվորական շրջանի ժամանակավոր հրամանատար գեներալ Մալամայի ժողովրդին ուղղված կոչի մասին]—1905, № 4, էջ 224։

Կոչով հավաստիացնում է Վորոնցով-Դաշկովից ստացած հեռագրում նախանշված անելիքների մասին (Տես նախորդ նկարագրությունը)։

2672 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ բնակրիպտ դեներալ-ադյուտանտ կոմս Վորոնցով-Դաշկովի անունով [Նրան Կովկասի փոխարքա նշանակելու մասին]—1905, № 4, էջ 224—225։

2673 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ անվանական ուկադ Կառավարիչ Սենատին։—1905, № 4, էջ 225—226։

Ցարի ուկադը վերաբերում է Կովկասի քաղաքացիական ու զինվորական կառավարման հարցերին։

2674 [ԿՈՎԿԱՍՑԻՆՆԵՐԻ (հայեր, վրացիներ, թուրքեր) հանրագրերի մասին]—1905, № 5, էջ 217—224։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Տեսություն հեղինակը փորձել է բացահայտել կովկասյան երեք ժողովուրդների ներկայացրած հանրագրերի էությունը, նրանցում արտահայտված հասարակական-քաղաքական ծրագրերը, իրիվ ներկայացված է 21 կետից կազմված հայկական հանրագրի բնագիրը, որը համեմատելով մյուս երկու հանրագրերի հետ հեղինակի բնորոշմամբ «նացիոնալ-դեմոկրատական» է, այն

սահմանափակված չէ ոչ տերիտորիալ պահանջներով, ոչ էլ կրոնական շաղախով։ Վրաց և ադրբեջանական հանրագրերում առկա այդ հանգամանքը, հեղինակի կարծիքով այն անջրպետներն են, որ իրենց մեջ պարունակում են «ապագայի կովի սերմերը»։

2675 [ԿՈՄՍ ՎՈՐՈՆՅՈՎ-ԴԱՇԿՈՎ Ե. թ. մայիսի 5-ին փոխարքա նշանակվելու և Թիֆլիս ժամանելու մասին]—1905, № 5, էջ 224։ (Ներքին տեսություն)։

2676 [«ԻԶԹԻՂԱՏ»-ը Ռուսաստանի մահմեդականների մասին]—1905, № 6, էջ 146—154։ Ստորագր.՝ Տ. Ջավեն (Թուրք մամուլը)։

Հեղինակը ձեռքի տակ ունենալով արտասահմանում տպագրվող «Իջթիհատ»-ի ընթացիկ տարվա № 4-ը, նույնությամբ ընթերցողին է ներկայացրել նրանում տեղ գտած Ռուսաստանի մահմեդականների կազմած տեղեկագիրը, որ խոսված է այն հարստահարությունների մասին, որ կրում են ռուսական կառավարության կողմից։ Այդ տեղեկագիրը նրանք ներկայացրել են ոչ միայն ռուսական կառավարությանը, այլև ուղարկել են բոլոր մնացած պետություններին՝ Թուրքիային, Գերմանիային, ԱՄՆ-ին, Ավստրիային, Անգլիային, Իտալիային, Ֆրանսիային, Ճապոնիային, Տեսության մեջ մահմեդական տեղեկագրի էական մասերին աղբյուր տպագրված է «Իջթիհատ»-ի մի շարք խորհրդածությունները, որոնք այնքան էլ փաղաքական չեն գանգատվոր մահմեդականների համար։ Տեսության հեղինակը շատ բաներում համաձայն լինելով «Իջթիհատ»-ի խորհրդածություններին, իր կողմից ավելացրել է մահմեդականները անդադար կրկնել են, որ թուրքահայերը աններելի հանցանք են գործել սուլթանի կառավարության կողմից իրենց կրած անլուր հարստահարությունների և տանջանքների դեմ բողոքելով Եվրոպային։ Նրանք այդ դիմումներով իրեն թե կամեցել են Եվրոպայի միջոցով պատառ-պատառ անել տալ Թուրքիան։ Այժմ նույն քայլն են անում և իրենք, այդ «ամենահավատարիմ հպատակները» դիմում են օտար պետություններին։ Մեկնություններն աւվելորդ են...» գրել է հեղինակը։

2677 [ԶԵՄՍՏՎՈՆԵՐԸ Հարավային Կովկասի գավառներում]:—1905, № 8, էջ 154—156: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Փոխարքայի որոշմամբ Հարավային Կովկասի բոլոր նահանգներում պետք է մտցվեն 1864 թ. զեմստվոները, այն փոփոխություններով, որ թելադրում են տեղական առանձնահատուկ պայմանները: «...Զեմստվոն, մանավանդ այն սեղմումներով, որ մտցրել են նրա մեջ բյուրոկրատիան, այնքան էլ մեծ հրճվանք չի հարուցանում ժողովրդի մեջ, որովհետև նրա հիմքերը հաստատված են նեղ դասակարգային շահերի վրա և խոշոր կալվածատերերին տրված է գերիշխող դրություն»—գրել է տեսության հեղինակը:

2678 ՆՈՐԻՆ Կայսերական մեծության Կովկասի փոխարքա գեներալ-ադյուտանտ կոմս Վորոնցով-Դաշկովի հայտարարությունը: (Շրջաբերական ուղարկված նահանգապետներին, գավառապետներին, ոստիկանապետներին, պրիստավներին՝ գյուղական ժողովրդի մեջ տարածելու համար):—1905, № 8, էջ 159—161:

Տեղական իշխանություններին ուղղված շրջաբերականը հաստատում է մասնավոր սեփականության սրբազորումը Ռուսաստանում: Նրկրում ծայր առած գյուղացիական շարժումների հետևանքով կալվածատերերից բոնի իրված հողերը չվերադարձնողներին սպառնում է օրենքի ուժով ու խստությամբ՝ իրավունք վերապահելով տեղական իշխանություններին դիմել ամենածայրահեղ միջոցների: Ի վերջո հրավիրում է գյուղացիներին դադարել իրենց տնտեսական զործերով, «չհավատալ շարամիտ մարդկանց շշուկներին», փորձում է համոզել, որ իրր ցայր հոգսերից զրլխավորը համարում է գյուղական դասակարգի բարօրությունը:

2679 ՈՒ ԿԱՐՆՎԱՐ րացատրություն:—1905, № 8, էջ 161—162: (Ներքին տեսություն):

Մարաքաղաքի մի քանի թերթերում լույս են տեսել հոգվածներ, որոնք նվիրված են եղել Կովկասում ոստիկանության զլխավորի նոր պաշտոն հաստատելու մասին եղած կարգադրությանը: Նրանց կարծիքով այդ հանդամանքը գալիս է ցույց տալու, որ երկրի ներքին քաղաքականությունը հակվում է դեպի ուակցիան, որ դա ուակ-

րեսիական այն սիստեմի շարունակությունն է, որ տանում էր ժամանակին իշխան Գոլիցինը: «KAB-KAZ»-ը այդ հանգամանքը քացատրել է վերջին արլունահեղ դեպրերի պատճառարանությամբ, որ փոխարքան այդ քայլին է դիմել միայն վերականգնելու համար երկրում խախտված խաղաղությունը:

2680 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ: [Սուղանի հայ դաղթականների հանգանականությունը հօգուտ Կովկասի տուժած հայ ազգաբնակչության]:—1906, № 1, էջ 188:

2681 [ՀԱՅԿԱԿԱՆ «ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՍ» մասին]:—1906, № 8, էջ 113—120: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Ժողովի համար պատվիրակության ընտրությունները հեղինակը համարել է քացարձակ «կոմեդիա»—որտեղ հապճեպ կատարված գործողություններն ու ներկյուտակցական զգվտությունները խանգարել են ժողովրդական ընտրությունների նորմալ ընթացքը: Ընտրությունների ներկա վիճակի ոտեղծման համար հեղինակը խիստ դատապարտել է դաշնակցությանը: Այդ առթիվ բերված են «Կայծ»-ի ու «Աշխատանք»-ի արած մեկնաբանությունները հայկական ընտրությունների մասին: Այդ ընտրություններում դաշնակցության ունեցած քստմեկի դերը ցույց տալու նպատակով, հեղինակը մեջ է բերել Դաշուտուն գյուղի բնակիչ Մարգար Առաքելյանի Կաթողիկոսին ուղարկած նամակը: (Տես հաջորդ նկարագրությունը):

2682 [ԿԱՇՐՈՒՌՈՒՆ գյուղի բնակիչ Մարգար Առաքելյանի նամակը Ամենայն հայոց կաթողիկոսին]:—1906, № 8, էջ 120—121:

2683 «ԱԶԳԱՅԻՆ կառավարություն» (Փաստաթղթեր և խորհրդածություններ):—1906, № 9, էջ 133—138, № 10, էջ 80—111, № 11—12, էջ 78—104:

«Մեր դառն հայկական իրականության վրա ծանրացել է մի նոր ցավ՝ ազգային բյուրոկրատիա, որի լուծը հիշեցնել է սուլիս հային անդամ թուրք-պարսկական տիրապետության ժամանակներում կրած տանջանքները».—պրել է հեղինակը: Վերջինս անկասկած ի նկատի ունի «ազգային կառավարություն» ստեղծելու տենչով բռնված հայ դաշնակցությանը: «Սխրագործություններ

նախնական դավաճում, «Մի պահապանի արձակման պատճառով ահաբեկում», «Ով մեզ հետ չէ, նա մեր թշնամին է և պետք է ոչնչացվի» ու շատ այլ ևնթավերնազրերի տակ հեղինակը ընթերցողներին է ներկայացրել ծածկանուններով ստորագրված մի քանի փաստաթղթեր, որոնք անխնա մերկացնում են դաշնակցական կուսակցությանն ու նրա գործակերպը (բոնություն, հափշտակություն, բռնաբարություն, ահաբեկում, մարդասպանություն և այլն)։ Այդ փաստերին աղբյուրներ ներկայացված են նաև «Մշակ», «Հովիվ», «Նոր խոսք», «Աշխատանք» թերթերում ու հանդեսներում դաշնակցությանը մերկացնող նյութեր։ «Մուրճ»-ի 1906 թ. №№ 9, 10, 11—12-ում ներկայացված նյութերը «ազգային կառավարության» ֆիզիոնոմիան այնքան են պարզում, որ այլևս «Սուտ է, զրպարտություն է, փաստեր բերեք», որ լսվում են «հեղափոխական» ազանների կողմից, պետք է դադարեն։ Անշուշտ մեկ շահողվեց երևան հանել սոսկալի բոնությունների և ոճիրների մեկ հարյուրերորդական մասն անգամ. սակայն երկրի զանազան կողմերից, ազգաբնակչության զանազան խավերից և քաղաքական տարբեր կուսակցությունների կողմից միաձայն բողոքները ապացուցում են, որ դաշնակցությունը մեր կյանքում շարիք է դառնում. —վերջացրել է իր միտքը հոգիածի հեղինակը։

2684 [ԷԶՄԻԱՄՆՈՒՄ կայացած «Կենտրոնական ժողովի» մասին]։—1906, № 9, էջ 164—165։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Նշանակված ժամանակին էջմածնում տեղի է ունեցել «Կենտրոնական ժողովը», որ դաշնակցականները «Սահմանադիր» անունն են տվել։ Ահա ինչպես է բնորոշել տեսության հեղինակը այդ բնորոշությունները. «Երկու ամիս շարունակ կազ ու կոխ, տուր ու դմիոց, բնորոշական պայքար զուլուսական միջոցներով, ճոճոան ֆրորացներ, սպառնալիքներ, դավաճան կոչեր, բուտաֆորական նիզակների և սրերի թափահարում և հետևանք... ոչինչ»։ Եվ այդ բոլորի համար հեղինակը դարձյալ մեղադրում է «ազգային կառավարություն» ստեղծելու մարմաջով բռնված հայ դաշնակցությանը։

2685 [ԴԻՍԿՐԵՑԻՈՆ՝ իշխանություն]։—1906, № 10, էջ 148—150։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

«1905 թ. հոկտեմբերի 17-ի մանիֆեստից անցել է մեկ տարի, բայց հայտարարված սկզբունքների ռեալ իրագործումը զեռ շատ հեռու է մեր ալեկոծված կյանքից...».—գրել է հեղինակը, Ռուսաստանում ստեղծված ներկա իշխանությունը հեղինակը գնահատել է դիսկրեցիոն բառով, որի երկվորյակն է համարել նաև կովկասյան հայ կյանքի ժամանակակից ազգային իշխանությանը, այն տարբերությամբ միայն, որ «Ռուս բյուրոկրատիան իր դիսկրեցիոն իրավունքը այնուամենայնիվ որոշ ձևական կանոններով աշխատում է օրինականացնել», իսկ հայ բյուրոկրատները ոչ մի սահմանափակում չեն ճանաչում...»։

2686 [ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ և շնչական «կուսակցությունների» գործակերպի մասին]։—1906, № 11—12, էջ 179—184։ (Ներքին տեսություն)։

Տեսության ներկա բաժնում հեղինակը ընթերցողին է ներկայացրել հայ ազգային կուսակցությունների բնեւորները մեր ժողովրդի հասարակական կյանքում։ Բերված փաստերը անխնա մերկացնում են դաշնակցության հակաժողովրդական գործելակերպը, որ ձգտել է բռնցքի ուժով իր ձեռքում կենտրոնացնել մի ամբողջ ժողովրդի կյանքի ղեկավարությունը՝ հայտարարելով իրեն նրա խնամակալն ու նրա իղձերի արտահայտիչը։ Տեսության մեջ խստորեն քննադատված է նաև հայ եկեղեցին ու կղերականությունը։

2687 ՀԶՈՐՆԵՐԻ գործերից ու խոստովանություններից։—1907, № 1, էջ 130—142։ Ստորագր.՝ Մ. Ղ.։

«Հզորներ» անվան տակ հեղինակը ակնարկել է հայ դաշնակցությանը, Հողվածում իրական փաստերի հիման վրա մերկացված է դաշնակցության հանցավոր գործելակերպը Շուշի քաղաքի բնորոշություններում։

2688 ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ժողովրդի մեջ։—1907, № 1, էջ 162—163։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

• Իր կամքը թելադրող

«...Գյուղը, խավարի և բռնության մատնված գյուղը մինչև օրս մեղանում միայն տեսել է մրտաբակ, բանտ, կեղեքում, հարկահանություն ուս և ազգային բյուրոկրատիայի ձեռքից, իկս վերջին, ալսինքն, «ազգային» բյուրակրատիան հանձին դաշնակցության ներկայացուցիչների վերջին տարիների ընթացքում այնքան բարբարոս է եղել, անխիղճ և ենդերիական, որ գյուղացու աչքում ուս բյուրոկրատիան նրա համեմատությամբ դառել է մի բախտավորություն...»։ Հեղինակը անխորնա քննադատության է ենթարկում դաշնակցության պարագլուխներին, որոնք ամենաանմարդկային միջոցներով աշխատում են լոնցնել ահաբեկված ժողովրդի միջից ելած այն խիզախներին, որոնք մի շարք մերկացումներով փորձել են ջրի երես հանել քստմենդի իրողություններ։

2689 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Մ. [Դաշնակցական գործիչների մերկացնող մի փաստաթուղթ ևս]։—1907, № 1, էջ 164—168։

Ներկա փաստաթուղթը Կաղզվանում պաշտոնավարող մի ուսուցչի նամակ է, որ տույաղրվել է «Մշակ»-ի 1907 թ. № 18-ում։ Նամակը նույնությամբ ներկայացնելով ընթերցողներին «Մուրճ»-ը գրել է «Շատ ճշգրիտ կերպով է պատկերացնում մեր գավառներում հայ հեղափոխական դաշնակցության ստեղծած կարգերը մի անկեղծ գործիչ, որի նամակը առաջ ենք բերում այստեղ։ Թող թայֆայական կուրությամբ շայանդակված մարդիկ տեսնեն, թե ինչ «ԵՐԱՅԱՅ»-ի հալածանքների է ընդունակ մի կաղմակերպություն, որի օրգանները անհապաղ թաղատությունից» և «հեղափոխությունից» են բարբառում»։

2690 [«ԱՐՄԵՆԻԱ»-ի խոստովանքը]։—1907, № 1, էջ 171—172։ (Արտաքին տեսություն)։

Հեղինակը ընթերցողին է ներկայացրել «Արմենիա»-ի 1907 թ. № 17-ում տեղ գտած Մ. Փորթուգալյանի այն հոդվածը, որտեղ քննադատական խոսք է ասված «Ռազմիկ» և «Հայրենիք» դաշնակցական մամուլի ծավալած գործունեության հասցեին։

2691 ՖԻԴԱՅԱԿԱՆ զրականություն, իհարոնյան Ա.—իղատության ճանապարհին, Հովհաննիսյան Մ.—Դաշնակցությունը և նրա հակառա-

կորդները։—Գորդյան հանգույց։—Արյան ձայներ, հրատարակություն Ս. Մեդիք-Սողոմոնյանի «Դրոշակ»-ի շարականները նվիրված դաշնակցության սուրբ վկաներին, մարտիրոսներին և առաքյալներին։

ԿԵԱԽՈՍՈՒՐՈՒՆ։—1907, № 2, էջ 98—109։

Գրախոսված զրքույկը հեղինակը դասել է այսպես կոչված, «ֆիդայական զրականության» օրինականների շարքին։ Ըստ նրա, ժամանակի ծրնունդ ֆիդայական զրականությունը, արձակ թե չափածո», մի մոտիվ ունի, աստվածացնել ֆիդային, հայդուկին և հավատացնել սմբոխին, թե արյան վրեժխորությունը, բուրդ և տաքիկ սպանելը միակ ճանապարհն է «Հայաստանը աղատելու»։ Այդ «արյան ոռմանտիզմը» անհատական բաղասրտության կուլտը հասցրած է վառանցանքի, ֆանատիկոսության։ Հեղինակը դրանք որակել է «Դոներիշոտային հոխորտանքներ» դիպուկ արտահայտությամբ, որոնց հիմքը այն խայտառակ շովինիստական ոգին է, որի ներշնչողները «բարոյական խելագարություն տարածող Հեշակյան-Դաշնակցական բնկերություններն են»։

2692 ՀԱՅ Հեղափոխական դաշնակցությունը հայոց դպրոցներում։—1907, № 2, էջ 112—119։

Հոդվածում մերկացված է դաշնակցական գործիչների հայկական դպրոցներում վարած քայլի զործունեությունը։ Բերված փաստերը («Հոսանք» №№ 62, 68) վերաբերում են Գեորգյան ճնմարանին ու Ներսիսյան դպրոցին, իսկ «Հայոց տարրական դպրոցների ներկա վիճակը» վերտառությամբ դավադից ստացված նամակը, որ ժամանակին տույաղրվել է նույնպես «Հոսանք»-ում, ցույց է տալիս գավառական դպրոցների վիճակը։ «...Բերված փաստերը բավական են ցույց տալու համար, թե ինչ սարսափելի դրություն են ստեղծել մեր դպրոցներում «թեթևամտության, բիամտության և անմտության եռակի դաշնակցությունը»։

2693 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Մ. իղպային հեղափոխությունը։—1907, № 3, էջ 31—37։ (Դավադից)։

«Որ մեր հայ հեղափոխությունը ընդհանրապես դավադներում, մասնավորապես Կաղզվանում վերջին վեց տարիների ընթացքում մեծ

հարված տվեց ժողովրդի առաջադիմության գործին՝ այդ նկատմամբ է հասարակական բոլոր գործերումս.— դրել է հեղինակելու Հոգվածում բազմապիսի փաստեր կան, որոնք անաշուտ կերպով մերկացնում են դաշնակցության գործունեությունը՝ դավաճանելով։ Հոգվածի առթիվ խմբագրության պրած ծանոթագրության մեջ ասվում է «Տպում ենք այս հոգվածը իբրև դավաճանի մի անաշուտ գործչի մտածողություն։ Չարիքը ամենուրեք հարուցանում է բողոք, բոլորը ձգտում են անպատվել նրանից, խուլ են ու խուսափող միայն նրանք որոնց ձևնտու է ստեղծված խայտառակ կացությունը։ Ըշմարտությունը, ամբողջ ճշմարտությունը առանց մազաչափ սքողելու պետք է երևան հանել, ազատել ժողովուրդը կեղծապատիր ցնորքներից և ղեմագողիական պոռոտախոսությունների ազդեցություններից, սրիկայական կոշմարից»։

2694 [«ՀՈՎԻՎ»-ը դաշնակցության գործելակերպի մասին]։—1907, № 3, էջ 102—104, («Հայրենիքի փրկիչների» գործերից)։

«Հայրենիքի փրկիչներ» չակերտավոր անվան տակ նկատի է առնված դաշնակցությունը, խմբագրության եզրակացության մեջ ասված է. «Հայրենիքի փրկիչների» այս գործերին կցեք «Ազգային կառավարություն» վերնագրի տակ անցյալներում «Մուրճ»-ում տպած բոլոր փաստերը և հետո մի պարհուրեք այն խայտառակ կարգերից որ ստեղծվել են շնորհիվ հայության մտավոր ու բարոյական սնանկության, Ողբալի ժողովուրդ, դու մեռնում ես, քայքայված քո միջից դուրս եկած «Տեղափոխական» ցեցերի շնորհիվ, Հեղափոխության վեհ դադափարը դու այլանդակ տհասությամբ ըմբռնեցիր, իմաստակ-մարդասպաններին և անպատասխանատու չարագործներին շփոթելով ազատության նվիրված դադափարական, մարուր գործիչների հետ, որոնք երբեք թույլ չեն տալ իրենց ձեռները թաթախել դրամաշորթական և ենիչերիական շահատակությունների մեջ»։ «Հայրենիքի փրկիչների» գործերից բնդհանուր խորագրի տակ ներկայացված ներկա առաջին նյութը վերաբերում է «Հովիվ»-ի էջերում տպագրված «ընտրական գիտակցություն» հոգվածագրի բերած այն նոր փաստերին

ուր անխնա կերպով մերկացված է դաշնակցության ամոթալի գործելակերպը։

2695 ՕԶԱՆՋԱՆՅԱՆ Ա. Կողբի դպրոցի ողբալի վիճակը։—1907, № 3, էջ 104—108, («Հայրենիքի փրկիչների գործերից»)։

Նյութը արտատպված է «նոր աշխատանք»-ից՝ Հեղինակը Կողբի դպրոցում ստեղծված աննպաստ իրավիճակը բացատրում է հայ դաշնակցության անհարկի միջամտություններով։

2696 ՎԵՐԱԿԱՋՄՅԱԼՆԵՐԻ Կեղծումները։—1907, № 3, էջ 108—109, («Հայրենիքի փրկիչների» գործերից)։

Նյութը արտատպված է «Լուսաբեր»-ից՝ այն վերաբերում է վերակադմյալ հնչականների ներքին գործերին։ (Տե՛ս որ, դրամական շահատակություններ և այլն)։

2697 ԳՅՈՒՐՋՅԱՆ Ա. [Հայ դաշնակցության ստեղծած խղճությունները Ազգայինում]։—1907, № 3, էջ 109—111, («Հայրենիքի փրկիչների» գործերից)։

2698 [ՀԱՅ դաշնակցության խայտառակ դրամաշորթության մի օրինակ ես]։—1907, № 3, էջ 111—113, Ստորագր.՝ Միհրան։ («Հայրենիքի փրկիչների» գործերից)։

Նամակում մերկացված է հայ դաշնակցության կողմից Արմավիրում մեծահարուստ Հունանյաններից բռնի միջոցներով դրամ կորզելու խայտառակ փաստը։

2699 ՄԹԱՎՅԱՆ, Դաշնակցության կրիգիսը, Հրատարակություն «երիտասարդ դաշնակցության», 1907։

Դրախոսություն.—1907, № 3, էջ 133—137, Ստորագր.՝ Անկախ։

Գրքույկի հեղինակը զարգացրել է այն միտքը, որ դաշնակցության ճգնաժամի հիմնական պատճառը կայանում է նրանում, որ հայ «բուրժուական ղեմոկրատիան» չկարողանալով կանգնել դասակարգային հողի վրա բնականորեն զրնում է բուրժուական շովինիզմի ճանապարհով։ Դրախոսը որոշակի վերապահումներով կիսում է Մոավյանի կարծիքը։

2700 ԲԻՆԱՐԴԻ ԻՆՆՈՒ ԵՆՔ անջատվում դաշ-
նակցությունից: 1907:

Իրախոսություն.—1907, № 3, էջ 138,
Ստորագր.՝ Անկախ:

Գրախոսի կարծիքով, ներկա գրքույկում ար-
տահայտված մտքերից երևում է, որ անօգուտ
չեն անցել սոցիալ-դեմոկրատներին.—«Մուրճ»-ի
և ուրիշների խիստ քննադատությունները «դաշ-
նակցական մտածողության մեջ»: Գրքույկում բեր-
ված փաստերը գրախոսող հեղինակի կարծիքով
ավետում են դաշնակցության այլասերման ու
կազմալուծման սկիզբը:

2701 ՄԵՐ ԿԱԴԵՏՆԵՐԸ, Սոցիալ-դեմոկրա-
տիան և դաշնակցությունը.—1907, № 3, էջ 144—
148: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Տեսություն ներկա բաժնում անխնա կերպով
մերկացված է դաշնակցության գործունեությունը:
Դեմոկրատական կարգերի ստեղծման գործում
հեղինակի համակրանքը Սոցիալ-դեմոկրատների
գործունեության կողմն է: Այդ առթիվ նա գրել է.
«...Սոցիալ-դեմոկրատիան օրեցօր մեծանում է
իրեն մի հսկա մանուկ, որին պատմությունը վի-
ճակել է մեծ ապագա, իսկ դաշնակցության տի-
պարի կազմակերպությունների իրեն ոուս բյուրո-
կրատիայի, թրքական ռեժիմի և ազգային խավա-
րամտության մի վիժմուք, պետք է բայթայվի,
չթանա իրեն նոր պայմաններին անհամապատաս-
խան մի զանգված, մի անախրոնիզմ և մի շարիք:
Քանի շուտ հասկանա հասարակությունը այդ
ճշմարտությունը այնքան լավ է իրա համար»:

Տես նաև №№ 2552, 3250, 3251, 4344, 4462,
4478, 6184, նկարագրությունները:

Առանձին եափանցների հասարակական-
ֆաղափական կյանք:

ԲԱՔՎԻ ՆԱՀԱՆԻ

2702 ԲԱՔՎԻ քաղաքապետի խնդիրը և քաղաքա-
պետի ընտրությունը.—1894, № 1, էջ 159—160,
(Զանազան լուրեր):

2703 ԲԱԼԿԱՆՈՒՄ քանվորների ու նավթա-
հանքերի կառավարիչների հարաբերությունները
լարված են.—1895, № 6, էջ 900: (Զանազան լու-
րեր):

2704 ՇԱՄԱԽՈՒ քաղաքային ինքնավարու-
թյունը.—1897, № 1, էջ 163: (Զանազան լուրեր):

2705 ՄԻՆԱԿՅԻԼ Դանիլովիչ Բալլենկոն
նշանակվել է Ղուբայի քաղաքապետի.—1897,
№ 11—12, էջ 1673: (Զանազան լուրեր):

2706 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ կառավարություն: [Բաք-
վի նահանգապետ է նշանակված դեներալ-մայոր
Օդինցովը].—1899, էջ 928: (Զանազան լուրեր):

2707 ՄԵՄԱՀԱՐՈՒՍ Գրիգոր Ասլանյանի
մահը.—1899, № 9, էջ 1129—1131: (Զանազան
լուրեր):

Մահազդին առնթեր տպագրված է Բաքվից
ուղարկված Հակոբ Տեր-Գևորգյանի գրած մահա-
խոսականը:

2708 ՂԱՅՆՏՎՈՒԹՅԱՆ Լղանակը նավթա-
գործների ժողովներում.—1901, № 1, էջ 241—
242: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

2709 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ
[Բաքվում տեղի ունեցած ցույցի մասին].—1902,
№ 4, էջ 197:

Հաղորդագրությունը բաղված է «Кавказ»-ից:
Ցույցը տեղի է ունեցել հայոց Եկեղեցուն մոտ:
գտնվող հրապարակում:

2710 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Բաքվի քաղաքապետի
և դուման].—1902, № 11, էջ 189—190: (Ներքին
տեսություն):

Ներկայացված է Բաքվի «հաշիներից ու ան-
կիրթներից» կազմված քաղաքային դումայի գոր-
ծունեությունը: Հեղինակը հույս է հայտնում, որ
նորընտիր քաղաքապետը ջանքեր չի խնայի գոր-
ծելու օգուտ աշխատավոր աղգարնակության
շահերի:

2711 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ
Անկարգություններ Բաքվում.—1903, № 5, էջ 203:

Ընթացիկ տարվա մայիսի 2-ին Բաքվում տե-
ղի են ունեցել ժողովրդական հուլումներ: Հաղոր-
դագրությունը ներկայացրել է այդ առթիվ նա-
հանգապետի կայացրած վճիռը:

2712 [ԲՈՒՍԱՅ Գործակալության հաղորդա-
գրությունը Բաքվի նավթարդյունագործ բանվոր-
ների գործադուլի մասին].—1903, № 7, էջ 220—
221: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

1903 թ. հուլիսի 1-ին սկսված գործադուլի մասին է, որը ճնշելու համար կարիք է զգացվել զինվորական ուժերի միջամտությունը:

2713 [ԲԱՔՎԻ նավթարդյունաբերողների գործադուլավոր բանվորներին ուղղված սպառնալիքի մասին].—1903, № 7, էջ 221: Ստորագր.՝ Ա. Պ. (Ներքին տեսություն):

Բաքվի լրագրերը հաղորդում են, որ յուրաքանչյուր ընկերության նավթահորերի վրա փակցված են գործադուլավոր բանվորներին աշխատանքից հեռացնելու սպառնալիքներ, եթե նրանք նշանակված ժամկետին չներկայանան աշխատատեղի:

2714 [«Бакы» լրագիրը տրամվայի աշխատող-ծառայողների գործադուլի մասին].—1903, № 7, էջ 221: Ստորագր.՝ Ա. Պ. (Ներքին տեսություն):

1903 թ. հունիսի 10-ին Բաքվում վերականգնվել է տրամվայի երթևեկությունը, սակայն բազմաթիվ բանվոր-ծառայողներ դարձյալ չեն ներկայացել աշխատանքի:

2715 [ԲԱՔՎԻ ղեկաքի մասին].—1904, № 2, էջ 209—210: (Ներքին տեսություն):

Բաքվից ստացած հեռագրի հիման վրա «КАВКАЗ»-ը գրել է, որ ռուսական զենքին հաղթության մաղթանքների ծիսակատարությունից հետո փողոց դուրս եկած թափորի մեջ ռումբ է նետվել: Դրա հետևանքով կան սպանվածներ ու վիրավորներ: Դործը քննվում է:

2716 [«КАВКАЗ» լրագիրը Բաքվի գործադուլի մասին].—1905, № 1, էջ 152—153:

Գործադուլը սկսվել է 1904 թ. դեկտեմբերի 13-ին Բաքվի նավթաշրջանում: Հետագայում այն ընդգրկել է նաև քաղաքի մի շարք ձեռնարկություններ: Հաղորդագրության մեջ ներկայացված են գործադուլային շարժման մանրամասնությունները:

2717 [ԲԱՔՎԻ փետրվարյան արյունահեղ ղեկաքերի մասին].—1905, № 2—3, էջ 181—193: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

«Անդրկովկասի պատմության մեջ արյունահեղ տառապանքներով և զազանային անգթություն-

ներով դրոշմված փետրվար...»—այսպես է բնորոշել հեղինակը Բաքվի ղեկաքերը: Տեսություն ներկա բաժինը վերաբերում է այդ սարսափներով առկեսված փետրվարյան օրերի մանրամասներին: Նշելով ղեկաքերի զարգացման ընթացքից, հեղինակը չի փորձել թաքցնել այն ճշմարտությունը, որ ներկա ղեկաքերը հրահրող ազգայնամուլ թուրք թե հայ մութ տարրերի կողքին գտնվել են նաև երկու հարևան ժողովուրդների խաղաղության համագործակցության շահերով ապրող առաջավոր մարդիկ: Քառերախտաբար թուրք (ադրբեջանցի) ժողովուրդը ցույց տվեց, որ նա ընդհանուր առմամբ արդեն այնքան է հասունացել ու քաղաքակրթվել, որ դատապարտելով դատապարտում է իր կրոնակիցների այդ տեսակ վայրենի և տմարդի «քաջագործությունները»: Կոտորածի ժամանակ շատ թուրքեր պահպանել են ու ազատել իրենց տներում հայերին...—գրել է հեղինակը: Ազգամիջյան արյունոտ ղեկաքերի պատճառները հեղինակը քննել չի որոնել երկու ժողովուրդների շահերի հակասությունների մեջ, այլ բացատրել է ինչ որ մութ ուժերի «խավարի ու շարունակյալ ուղղոց» միջամտությամբ: «Պետք է անաչառ և ազատ քննությունը լույս աշխարհ հանի այդ եղբայրասպան երկպառակության իսկական հեղինակներին, որոնք կարող են և ապագայում առաջ բերել նման սարսափներ»—շարունակել է իր միտքը հեղինակը: Նշանակալից է հայ ու ադրբեջանցի առաջավոր ինտելիգենցիայի երկկողմ այն ջանքերը, որ կանխել է սկսված սարսափի ընդարձակումը: Այդ կապակցությամբ տեղին է հիշել Թիֆլիսի քաղաքագլուխ Ք. Վերմիշյանի ուղարկած զեկուցագիրը Կովկասի կառավարչապետի պաշտոնակատարին. այդտեղ նա կասկածի տակ է առել կոտորվող ժողովուրդների ռուսական օրենքների տակ պատասպարվելու կարծեցյալ երազանքները: Դատապարտել է Բաքվի ոստիկանության անտարբերությունն ու տեղական իշխանությունների անվճռականությունը: Ծավալվող ղեկաքերի ընթացքը կանխելու համար միջամտում են էջմիածինը, մահմեդական հոգեվորականությունը, Թիֆլիսի ու Բաքվի առաջավոր մտավորականության ներկայացուցիչները:

2718 [ԲԱՔՎՈՒՄ արտակարգ դրություն հայտարարելու մասին]—1905, № 2—3, էջ 193—194 (Ներքին տեսություն):

«КОНУН» լրագրի պաշտոնական հաղորդագրության համաձայն Բաքվի արյունալի զեպքերի կապակցությամբ նազիմ հանքերից ուս բանվորների հոծ խմբեր՝ թողնելով աշխատանքը, մեկնում են իրենց բնակավայրերը: Ցարի հրամանով Բաքվում և ողջ նահանգում հայտարարվել է պատերազմական դրություն: արտակարգ լիազորություններ է տրվել Կովկասի կառավարչապետին, իսկ վերջինիս բնտրությամբ իշխան Ամիրխանյանի նշանակվել է Բաքվի նահանգապետ:

2719 ՌԱՇՄԱՃՅԱՆ Տ. Նամակ Բաքվից—1905, № 2—3, էջ 210—217:

Հեղինակը Բաքվի փետրվարյան արյունալի զեպքերի ականատեսներից է: Մանրակրկիտ տեղեկություններ է հաղորդում կատարված անց ու դարձից:

2720 [ՀԱՅ-ադրբեջանական հարաբերությունների մասին Բաքվի արյունահեղ զեպքերից հետո]—1905, № 4, էջ 226—227: (Ներքին տեսություն):

2721 [ԹՈՒՐԲԵՐԻ (ադրբեջանցիների) խընդրագրի մասին]—1905, № 7, էջ 150—152: (Ներքին տեսություն):

1905 թ. հունիսի 10-ին մուսուլմանների պատգամավորությունը ներկայացել է Կովկասի փոխարքային ու նրան հանձնել մի խնդրագիր, որի լրիվ տեքստը ներկայացված է տեսությունում: «Թե որչափ հեռու են ճշմարտությունից այն բոլոր ականարկները, որ արված են և հեղաշրջված փաստերը այս դրության մեջ, հայերի վրա զցկու համար վերջին դժբախտ զեպքերի ամբողջ պատասխանատվությունը, այդ իհարկե դիտել յուրաքանչյուր ոք, որ հետևել է ջարդերի սկզբնավորության: Ինչ վերաբերում է թուրք ժողովրդի տնտեսական ճնշված դրության՝ համենայն զեպս ոչ Բաքվում, ոչ նախիջևանի գավառում հայի դրամական և կալվածական հարստությունը չի կարող համեմատվել թուրքերի ունեցածների հետ...» — գրել է տեսության հեղինակը:

2722 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ԷՐԿԵՐ Բնակիչներին—1905, № 8, էջ 158—159:

Երկրամասի ազգաբնակչությանն ուղղված Կովկասի փոխարքա Կոմս Լորոնցով-Պաշկովի կողմից է՝ կապված վերջին աղետալի զեպքերի հետ:

2723 [ՀԱՄԻՍԼԱՄԱԿԱՆՆԵՐԻ տաևտիկայի և Անդրկովկասում քաղաքացիական կռիվները դադարեցնելու միջոցների մասին]—1905, № 9, էջ 168—177: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Հեղինակի կարծիքով անցյալ օգոստոսին տեղի ունեցած անցքերը (հայոց եկեղեցապատկան կալվածքների ու ուսումնարանների վերադարձումը, պետական դոմայի հաստատումը, խաղաղության կնքումը ճապոնիայի հետ և տեղական ինքնավարության ստեղծման համար տարվող նախապատրաստական աշխատանքները (առանձին ոգևորություն չեն առաջացրել Անդրկովկասի հասարակայնության լայն շրջաններում՝ շնորհիվ փետրվարին սկսած ու դեռ շարունակվող հայ-թուրքական ընդհարումների: Հայ պատմագիր Լաստիվերտցուց բերած օրինակներով, հեղինակը ցույց է տալիս, որ դեռևս 11-րդ դարից սկսած, կոտորածն է եղել հայ ժողովրդի ազգային ճակատագիրը:

«Թուրք-թաթարների այժմյան և անցյալի դրածողությունների մեջ տարբերությունը միայն այն է, որ նետի փոխարեն այժմ հրազեն են զործածում».— գրել է հեղինակը: Այնուհետև տեսության հեղինակը փորձել է ցույց տալ թուրքերի հակահայկական այդ վերջին շարժման բուն պատճառները: Հեղինակը այն որոնել է թուրք տարրի երազած պանթուրքիզմի գաղափարի մեջ՝ ոչնչացնել իրենց ճանապարհին ընկած այն բոլոր բրիտանիայ ազգություններին, որոնք խանգարում են Չինաստանի արևմտյան սահմաններից մինչև Միջերկրական խալափական միատարր ու կուռ պետության ստեղծմանը: Թուրքերի երազած մեծապետական այդ ծրագրի իրագործման համար նպաստավոր պայմաններ է ստեղծում սկսված Ռուս-ճապոնական պատերազմը, Գալիցիայի վարած հայահալած քաղաքականությունն ու Լորանով-Ռոստովսկու զինանաղիտական զործունեությունը:

Սյունը, Հայերը անհուսալի տարր են նկատվում, խլվում են եկեղեցապատկան կալվածները, փակվում զսրոցները և այլն: Թուրք հետադիմական ինտելիգենցիան ու ազդեցիկ բուրժուազիան իրենց թշնամությունը դեպի հայերը պատճառաբանում են հայ կոմիտեների գործունեությամբ՝ մասնավորապես Թուրքիայում, նրանց կարծիքով օսմանների տիրապետության դեմ գործող այդ կոմիտեները իրենց նյութական ու բարոյական ուժը գտնում են Կովկասում. ուրեմն ջախջախելով տեղի հայերին նյութապես՝ ու ֆիզիկապես՝ նպաստում են և համիսլամական երազանքների իրագործմանը: Ուշադրավ է ժեթ-թիհատ» (Միություն) մուսուլմանական ընկերության հրատարակած՝ հայերին ուղղված պատասխանը, որ թարգմանաբար ներկայացված է տեսությունում: Հեղինակը ստեղծված իրադրության համար խստորեն դատապարտում է նաև տեղական իշխանությունների անգործությունը: «Դ՛նչ անել այդ հղեղնագործություններին վերջ դնելու համար...»-գրել է հեղինակը: Տեսությունը ավարտվում է շորս կետից կազմված առաջարկությամբ:

2724 [ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ հայ թուրքական ընդհարումների մասին]—1905, № 10, էջ 159—170: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Տեսություն հեղինակը փորձել է ցույց տալ վրացիների վերաբերմունքը դեպի թուրք-հայկական ընդհարումները: Նրա ազգային, թե դասակարգային բնույթը, ազգասիրական ու նացիոնալիստական աստիճանը, պանիսլամիզմի ու պանթուրքիզմի դադափարախոսության դերը այդ ընդհարումներում: Հեղինակը փորձել է ապացույցել, որ այդ արյունալի դեպքերի հիմքում չկա և ոչ մի դասակարգային մոմենտ, այլ միայն ու միայն ազգային. «...Զգիտենք ինչ կապ կա դասակարգային կոիվների և այն ողորդական կացության մեջ, երբ հայը սպանվում է միայն այն պատճառով, որ նա հայ է, երբ ոչ մի տարբերություն չի դրվում հայ քահանայի, հայ բուրժուազի, ինտելիգենտի և բանվորի մեջ».—գրել է հեղինակը: Ըստ նրա, ընդհարումներում պակաս դեր չի ունեցել թուրք մտավորականության մի մասի կույր ազգայնամոլությունը, որոնք հենց սկզբից

նկարտություն ու թշնամանք են ցույց տվել դեպի հայը, վերջինիս համարելով արգելք իրենց համաթուրքական քաղաքական հեռավոր նպատակների իրագործման ճանապարհին: Ինչպես անցյալ տեսություններում, այնպես և այստեղ, հեղինակը անարգանքի սյունին է գամել տեղական բյուրոկրատիան ու պոլիցիան, որոնց անգործության հետևանքը եղավ արյունահեղությունը, թալանն ու ավերը: Ստեղծված դրությունը նորմալացնելու և ապագայում նմանօրինակ պայմանների առջև չկանգնելու համար, հեղինակըն առաջ է քաշել տեղական ազգաբնակչություններից ընտրվող առանձին ներկայացուցչական ժողով հրավիրելու առաջարկը, այն հաշվով միայն, որ այնտեղ իրենց արտահայտությունը գտնեն դեմոկրատական տարրերի ցանկությունները, այն չվերածվի բուրժուազիայի, ազնվականության և կամ արդյունաբերող մագնատների սկյամի: Եվ այդ բոլորը հնարավոր կլինի միայն այն ժամանակ, գրել է հեղինակը, երբ «...Ռուս իշխանությունը վերջապես կհասկանար որ ոչ վրացիք և ոչ էլ հայերը այնքան տհա՜ս չեն քաղաքականապես, որ ձգտեն սեպարատիզմի թուրք-թաթարական բիրտ գերիշխման վտանգի դիմաց»: Պարզաբանելու համար իր միտքը հեղինակը շարունակել է. «Մանր-մունր ռեֆորմներով և բյուրոկրատական-պոլիցիական կարգադրություններով չի կարելի բուժել Կովկասի վերքերը, որոնցից ամենածանրը նրա ազգերի երկպառակությունն է»:

2725 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն հեղինակը կանգ է առել «Շիրակ»-ի 1905 թ. օգոստոսյան համարում հրատարակված այն հոդվածի վրա, որ խոսվել է Կովկասի վերջին դեպքերի՝ հայ-թուրքական ընդհարումների մասին]—1905, № 10, էջ 180—181:

2726 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Նոր-դար»-ում (չի նշված № և թվականը) տեղ գտած «Հայությունը վտանգված է», «Մեր կացությունը» խորագրերը կրող հոդվածների, որ վերաբերում են թուրք-հայկական ընդհարումներին Կովկասում]—1905, № 10, էջ 184:

2727 ՌՈՒԲԵՆԻ ԼԼ. «Հայ-թուրքական ջարդեր» տնտեսական-քաղաքական պատճառները:— 1905, № 11—12, էջ 189—206:

Վերլուծված են Անդրկովկասում 1905 թ. փետրվարին ծայր առած հայ-թուրքական ընդհարումների տնտեսական ու քաղաքական պատճառները: Հեղինակի համոզմամբ խորտակվող ռուսական ինքնակալությունը տեսնելով իր մոտալուտ վախճանը, դիմել է ամեն միջոցի ջլատելու համար հակառակորդ ուժերը, հեշտությամբ տիրելու համար, աշխատել է յուրաքանչյուր ազդու-թյան մեջ զարգացնել նացիոնալիզմի թույնը: Հեղափոխության հետզհետե զորացող ալիքը ցույց է տվել, որ այդ կազմակերպված ջարդերը ինքնակալության հիվանդոտ ջղաձգություններն են: Կովկասում հայերին իբրև հեղափոխական տարրերի ջարդելու համար եղած պայմանները ստեղծվել են Անդրկովկասի տնտեսական կյանքի այն հարաբերությունից, որոնցից այնքան դուր-րությամբ օգտվել է մեռնող ռեժիմը: Ըստ հեղի-նակի հայ, թուրքական «կոիվը» կրել է իր մեջ երեք գրություն: Նախ՝ հայ կապիտալի զերազան-ցությունը թուրք կապիտալի թուլության և սևան-կացող կալվածատիրության հանդեպ, երկրորդ՝ ինքնակալության տապալման շրջանը, երբ թուրք մազնատները զգացել են ինքնակալության հետ միանալու և կովելու անհրաժեշտությունը՝ ներկա կարգերից ղեկո՝ տարրերի, այսինքն այդ պա-րագայում հայ ժողովրդի դեմ և երրորդ՝ երբ նույն հեղափոխությունը թուրք մազնատների մեջ վարպացնելով քաղաքական գիտակցությունը, սթափեցնում է նրանց մեջ քաղաքական ամբող-ջության ու ազգայնության գաղափարը: «Կովկա-սի միջազգային կազմակերպված և դաստիարակ-ված պրոլետարիատը միայն կարող է կազմել այն շահախը, որ կլինի խոշոր պատվարը ամեն տեսակ ազգայնական պայքարների... Այնքան, որքան գոյություն ունի ներկա ռեժիմը, պիտի շա-րունակվի քաղաքացիական կոիվը՝ երկու ժողո-վուրդների մեջ, որովհետև այդ կոիվներով ու դիակներով է նա մասածում ապահովել իր գոյու-թյունը: Նա ով անկեղծորեն ցանկանում է հա-րստահարվող ժողովուրդների հղայությունը,

խաղաղությունը ու նորմալ կյանքը, նա պիտի կովել հանուն հայ և առանձնապես թուրք պրո-լետարիատի և հարստահարվող գյուղացիության քաղաքական-դասակարգային գիտակցության, հանուն ներկա քաղաքական կարգերի իսպառ-կործանման»: Քաղաքական դասակարգային գի-տակցությունը այն հողն է, որի վրա միայն կա-րող է աճել ապագա բարձր օրերի պատուհնիրը».— գրել է հոգվածագիրը:

2728 [ՀԱՅ-Թուրքական հարաբերությունների մասին Անդրկովկասում]—1906, № 2, էջ 135—172: Ստորագր.՝ Ե. Ս.: (Ներքին տեսություն):

1906 թվականի փետրվարի 20-ին փոխաբա-յի պալատում բացված Անդրկովկասի հայ և թուրք ազգաբնակչության կողմից ընտրված պատգա-մավորների խորհրդակցության մասին տեսույու-նը կազմված է հետևյալ հնթավերնագրերով: Հայ-թուրքական համաժողով: Կոտորածների զլխավոր պատճառը հայերի կարծիքով, նույնը թուրքերի կարծիքով: Քուշի հարցը թուրքերի ըմբռնողու-թյամբ: Նույնը հայերի տեսակետով: Բալանը վե-րադարձնելու հարցը հայերի առաջարկությամբ: Նույնը թուրքերի առաջարկությամբ, փոխաբայի եղրակացությունը:

2729 [ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ կյանքի հարցեր]—1906, № 6, էջ 150: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսու-թյուն):

Խոսվում է հայ թուրքական ընդհարումների, կառավարության դիրքի, տերիտորյալ ավտոնո-միայի, ֆեդերացիայի ու ազգային ինքնորոշման հարցերի մասին: Հեղինակի եղրակացությունն հետևյալն է.— «Մեր Կովկասի ներքին կյանքում քիչ բան է փոխվել դեպի լավը, և դա հասկանա-լի է, քանի դեռ շարունակվում է հին բյուրոկրա-տական ռեժիմը, որ նպաստավոր հող է օտնում զուգրելի արարքների համար...»:

Տես նաև՝ №№ 2838, 2841, 4147, 4489 նկարագրությունները:

ԳԱՆՁԱԿԻ ՆԱՀԱՆԳ

2730 ԳԱՆՁԱԿԻ քաղաքային ղեկուտատները:—1894, № 10, էջ 1519: (Չանապան յուրեր):

2731 ՇՈՒՇԻԻ քաղաքային ընտրությունները:—1894, № 11—12, էջ 1749: (Ձանազան լուրեր):

2732 ԳԱՆՁԱԿՈՒՄ րեդյանվում է ձիաբարձի գիծը:—1895, № 6, էջ 1180: (Ձանազան լուրեր):

2733 ՔՐԻՍՏՈՆՅԱՆՆԵՐՆ ու մահմեդականները Գանձակի քաղաքային ընտրություններում:—1895, № 11, էջ 1531: (Ձանազան լուրեր):

2734 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ընտրություններ Գանձակում:—1896, № 1, էջ 157—158: (Ձանազան լուրեր):

2735 ԿԱՎԱՍՏԱՆԻՄԱԿԱՆ վեճեր Ղազախում:—1896, № 1, էջ 167: (Ձանազան լուրեր):

2736 ՇՈՒՇԻԻ քաղաքային ընտրությունները:—1896, № 2, էջ 331: (Ձանազան լուրեր):

2737 ԳԱՆՁԱԿԻ քաղաքային վարչությունը:—1896, № 3—4, էջ 523: (Ձանազան լուրեր):

2738 ԴԱՆՁԱԿԻ նահանգապետ է նշանակվել Գեներալ-մայոր Կիրենը:—1897, № 6, էջ 891: (Ձանազան լուրեր):

2739 ԴԱՁԱԿԻ զավառապետ է Կոնչելին:—1897, № 7—8, էջ 1137—1138: (Ձանազան լուրեր):

2740 ՇՈՒՇՎԱ զավառապետ իշխան Աբխազին արձակվեց իր պաշտոնից:—1897, № 9, էջ 1290: (Ձանազան լուրեր):

2741 ԶԻՎԱՆՇԻՐԻ զավառապետ Միրզաբեկ Ռաֆիաբեկովը արձակվեց իր պաշտոնից:—1897, № 9, էջ 1290: (Ձանազան լուրեր):

2742 ԴԱՆՁԱԿԻ ԿԱՆԱԿԱՆՆԵՐԻ զաղթ Գանձակի նահանգից:—1898, № 2—3, էջ 378: (Ձանազան լուրեր):

2743 ԴԵՐԱՍԻՄ ՄԵԼԻՔ-Շահնազարյանը Շուշիի քաղաքապետի:—1898, № 4, էջ 584: (Ձանազան լուրեր):

2744 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն (Գանձակ, Շուշի, Նուխի):—1900, № 1, էջ 119: (Ձանազան լուրեր):

2745 ԴԱՄԱՆԻՔԻ Շուշու ներքին հասարակական կյանքում:—1901, № 1, էջ 262: Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

2746 ԴԱՂԱՔԱՅԻՆ ընտրությունների մասին մեր գաղառներում՝ Շուշի:—1901, № 2, էջ 293—296: Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

2747 ՇՈՒՇԻԻ քաղաքապետի ընտրության մասին:—1901, № 5, էջ 301—303: Ստորագր.՝ Ա. Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

2748 ՇՈՒՇԻԻ քաղաքային ինքնավարության մասին:—1902, № 3, էջ 196—197: Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

Հեղինակի կարծիքով քաղաքային ինքնավարությունը բարիք չի ելու փոխարեն Շուշու համար դարձել է չարիք, որովհետև ինքնավարության կազմը բաղկացած է ոչինչ չանող անգործության մարդկանցից:

2749 ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ զասակարգի դրությունը մեղանում: Տեղական մամուլի դերը բարենորոգումների հարցում: Մի իրողություն որի վրա ուշադրություն է դարձնում «ԵՅԿ» թերթը:—1903, № 3, էջ 200—202: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Գյուղական կյանքում սպասվող բարենորոգումների առիթով ներկայացված է Ձանգեղուրի զավառի գյուղացիության ծանր վիճակը, օրինակ է բերված Ցավ գյուղի ղեկավար, որին ժամանակին անդրադարձել է «ԵՅԿ» թերթը:

2750 ԴՈՒՐԻՍ ավանը զավառական քաղաք դարձնելու պայմանների մասին:—1904, № 4, էջ 182—183: (Ներքին տեսություն):

Մինիստրների խորհրդի ընթացիկ տարվա մարտի 4-ին բարձրագույն հաստատված վճռով Գորիսը, որ եղել է Ձանգեղուրի զավառի վարչական կենտրոնը, որոշ պայմաններով վերափոխվել է զավառական քաղաքի: Հոգվածում մանրամասն շարադրված են այդ պայմանները:

2751 ԴԱՆՁԱԿԻ նահանգի փոխ-նահանգապետ Անդրեևի սպանության մասին:—1904, № 7, էջ 145: (Ներքին տեսություն):

2752 ՇՈՒՇԻ քաղաքի վրա նշանակված է կղեկուցիայի մասին:—1905, № 1, էջ 156: (Ներքին տեսություն):

Պատմում է այն մասին, որ Շուշուց Թիֆլիս եկած պատվիրակությունը Կովկասի կառավարչապետի պաշտոնակատարին խնդրելու է քաղաքի վրա նշանակված է կղեկուցիան վերացնել, այն

դրվել էր Լրկու ոստիկանապետների սպանության առիթով:

2753 ՎԱՆՁԱԿԻ փոխ-նահանգապետ Անդրե-
կի սպանության առթիվ—1905, № 1, էջ 159,
(ներքին տեսություն):

Կովկասի կառավարչապետի պաշտոնակատար
Մալաման փոփոխություններ է մտցրել Քանձակի
ժամանակավոր զինվորական դատարանի հանած
վճռի մեջ:

2754 ՆԻՐՍԵՍ վարդապետ: Ընդհարումների
վայրերից: [«Մուրճ»-ի խմբագրության պահան-
ջով, հեղինակը մի բանի մանրամասնություններ
է պատմում Զանգեզուրի Վայ-թուրքական ընդհա-
րումների մասին]—1905, № 10, էջ 104—106:

2755 Алибегов И. Елисаветопольские кро-
вавые дни перед судом общества, Заврававши-
ся «Публицист», и его общественные спо-
визники. Тифлис, 1906.

Դրախոսություն:—1906, № 3, էջ 95—96,
Ստորագր.՝ *:

Գրախոսված գրքույկը վերաբերում է Վայ-
թուրքական հարաբերությունների հարցին Անդր-
կովկասում: (1905 թ. արյունահեղ դեպքեր): «Ցա-
վալին այն է, որ կտրուկ հրաժարում հին քաղա-
րականությունից չի ցույց տալիս կովկասյան
բյուրոկրատիան և զանազան Հուսեյնբեգովներին
ձևոնատու պաշտոններով դեռ խրախուսում է, դա-
տաստանի ենթարկելու փոխարեն...»,—դրել է
գրախոսը:

Տես նաև՝ № 2773, 2842, 2849 նկա-
րագրությունները:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԱԶԱՆԻ

2756 ՆՇԱՆԱՎՈՐ ազգային-բարերար Ղահ-
րաման Մելիք-Աղամալյանի մահը Երևանում:—
1893, № 12, էջ 1953: (Զանազան լուրեր):

Հանգուցյալի բույրը Լզիկ է վրաց թագավորա-
զեն Իրակլիի որդու՝ Ալեքսանդրի կինը:

2757 ԵՐԵՎԱՆԻ քաղաքապետ է ընտրված
Լևոն Տիգրանյանը:—1894, № 3, էջ 491: (Զանա-
զան լուրեր):

2758 ԵՐԵՎԱՆԻ քաղաքապետ ընտրվեց Մ.
Բունիաթյանը:—1895, № 11, էջ 1530—1531:
(Զանազան լուրեր):

2759 ԵՐԵՎԱՆԻ քաղաքապետ ընտրության առ-
թիվ:—1895, № 12, էջ 1670—1675: Ստորագր.՝
Արկումեդ Տ.:

Մանրամասնություններ է հաղորդում Երևանի
քաղաքային վարչության ընտրությունների մա-
սին: Հեղինակը խիստ դատապարտում է նրա անց-
յալ զործունեությունը:

2760 ԻԿԴԻՐՇ մնում է գյուղ:—1895, № 12,
էջ 1700: (Զանազան լուրեր):

2761 ԳՆԵՆՐԱԼ Ֆրեզերի փոխարեն Երևանի նա-
հանգապետ է նշանակված կոմս Վ. Տիգլանյանը:—1896, № 2, էջ 327—328: (Զանազան լու-
րեր):

2762 ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԵՏԻ քաղաքային ընտրու-
թյուններ:—1896, № 10—11, էջ 1419: (Զանա-
զան լուրեր):

2763 ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ քաղաքային ընտ-
րությունները:—1896, № 12, էջ 1642: (Զանա-
զան լուրեր):

2764 ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ ավազ է ընտրվել
Զաֆար-Կուլի խանը:—1897, № 1, էջ 163—164:
(Զանազան լուրեր):

2765 ՕՐԻՈՒԲԱԹԻ քաղաքային ընտրություն-
ներ:—1897, № 1, էջ 164: (Զանազան լուրեր):

2766 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն (Ալեք-
սանդրապոլ, Սիմֆերոպոլ, Նոր-Բայազետ):—
1897, № 2—3, էջ 339: (Զանազան լուրեր):

2767 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն (Երե-
վանի քաղաքապետ է ընտրվել Տեր-Սարգսյա-
նը):—1897, № 4, էջ 550: (Զանազան լուրեր):

2768 ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ խորհրդարանի պաշ-
տոնական բացումը:—1897, № 7—8, էջ 1146:
(Զանազան լուրեր):

2769 ԵՐԵՎԱՆԻ քաղաքային ընտրությունների
առթիվ:—1898, № 2—3, էջ 362—365: Ստորա-
գրը՝ Մար. Հար.:

2770 ԵՐԵՎԱՆԻ քաղաքային ընտրությունների հետևանքները:—1898, № 6, էջ 885—887: Ստորագր.՝ Մար. Հար.:

2771 ԴԱՎԹՅԱՆ Ա. Պանդխտությունը Գողթանից:—1898, № 10—11, էջ 1598—1603:

Հողվածագիրը մոռալ գոյնհերով է նկարագրում սոցիալական շարիք դարձած, դավաճում ծայր առած պանդխտությունը, փորձում է բացատրել դրա պատճառները:

2772 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն: [Իս. Սելիք-Աղամալյանին Երևանի քաղաքապետի ընտրելու մասին]:—1898, № 10—11, էջ 1622: (Ջանապան լուրեր):

2773 [ՍԵՐՄԻ քանի զավառական քաղաքների մասին]:—1901, № 7, էջ 229: Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

Հողվածը տեղեկացնում է, որ Ալեքսանդրապոլի ստացել է միջնակարգ առևտրական դպրոց բանալու իրավունք, Ախալցխան հիվանդանոց է կառուցում, Երևանը ջանքեր չի խնայում քաղաքը խմելու լավորակ ջրով ապահովելու համար, իսկ Շուշում աչքերը փակել են այն փաստի առաջ, որ դորանոցի կոյուղու աղտեղությունը հոսում է քաղաքի գլխավոր փողոցով:

2774 ՄՈՌԱՅՎԱՍ զավառամասերը Երևանյան նահանգում:—1901, № 8, էջ 232—234: Ստորագր.՝ Ա. Դ. (Գավառական կյանք):

Երևանյան նահանգի մոռացված զավառամասերի միում հիշատակված են Աղարանը, Գարաչիչակը, Նոր-Բայազետը, Նկարագրվում է ազգաբնակչության տնտեսական անապահով վիճակը, այն անտարբերությունը, որ տեղական իշխանությունները ցուցաբերում են դեպի վաշխառուներից անողորմարար կեղեքվող աշխատավոր հողագործր: Ստեղծված վիճակից դուրս գալու համար արված են մի շարք առաջարկություններ:

2775 ԵՐԵՎԱՆԻ քաղաքային ինքնավարության բառամյա գործունեությունը:—1902, № 6, էջ 195—198: Ստորագր.՝ Ա. Դ. (Գավառական կյանք):

2776 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ:—1902, № 9, էջ 222:

Հաղորդվում է, որ Կովկասի գլխավոր իշխանության կարգադրությամբ մի քանի քաղաքացիների արգելել են բնակվել Ալեքսանդրապոլում՝ նրանց ունեցած վնասակար գործունեության պատճառով:

2777 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ընտրությունները Երևանում:—1902, № 10, էջ 185—188: Ստորագր.՝ Ա. Դ. (Գավառական կյանք):

Ներկայացված է Երևանի քաղաքային ընտրությունների մանրամասնությունները՝ ազգաբնակչության թիվը, ազգային կազմը, ընտրողների բաժանումը, ցենզը և այլ հարցեր:

2778 ՊԱՐՏԱԴԻՐ որոշում Ալեքսանդրապոլ քաղաքի համար՝ պետական կարգը և հասարակական անդորրությունը պահպանելու միջոցների մասին...:—1903, № 11, էջ 229—230: (Ներքին տեսություն):

2779 ՊԱՐՏԱԴԻՐ որոշում Ալեքսանդրապոլ քաղաքի համար՝ պետական կարգը և հասարակական անդորրությունը պահպանելու միջոցների մասին: [Ապրիլի հրադեմ ու սառը զնեք կրելը արգելելու մասին]:—1903, № 11, էջ 230—231: (Ներքին տեսություն):

2780 ԵՐԵՎԱՆԻ քաղաքապետի ընտրությունը:—1903, № 12, էջ 187—190: Ստորագր.՝ Ա. Դ. (Գավառական կյանք):

2781 [ԵՐԵՎԱՆԻ նոր քաղաքապետի ընտրության մասին]:—1904, № 3, էջ 195: (Ներքին տեսություն):

2782 [ՍՈՒՐՄԱԼՈՒԻ զավառապետ Բոգոսլավսկու սպանության մասին]:—1904, № 7, էջ 146: (Ներքին տեսություն):

Դեպքը կատարվել է 1904 թվականի հուլիսի 10-ին Իզմիրում: Հաղորդագրությունը բաղված է «Кавказ» լրագրից:

2783 [ԿՈՎԿԱՍԻ կառավարչապետի ժամանակավոր պաշտոնակատարը արգելել է Սուրմալուի զավառի մի խումբ բնակիչների բնակվել Կովկասի քաղաքում:

սի սահմաններում]—1905, № 1, էջ 157—158; (Ներքին տեսություն)։

Տեսություն մեջ ներկայացված է այդ անձանց ազգանունները և արգելման նկատառումները։

2784 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ տեղեկություն Քոմսայի-սի և Երևանի ղեկավարի մասին—1905, № 2—3, էջ 195; (Ներքին տեսություն)։

Ընթացիկ տարվա փետրվարի 19-ին, Երեկո-յան Երևանում սպանել են Նաճանգական բոլշևիկ Ուրազովին։ Նախնական տեղեկությունների հի-ման վրա սպանության պատճառը քաղաքական է, փետրվարի 20-ին սպանության ղեկավար են կրկնվել Երևանի Փայտի Իրապարակում [Ցախի մեղացի]։

2785 ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԱՃԱՆԳԻ անցքերը Համ-խալմական ծրագիր և Նրա իրազորման նպաս-տավոր հանգամանքները։ Հայ գյուղացիների կրած վնասների մոտավոր չափերը։ Դիմումներ կոճկասյան փոխարքային։ Տրեպովին տված լիա-զորությունները—1905, № 6, էջ 165—180; Ստո-րագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Նկարագրված է Շարուր-Դարալագյազում, Նախիջևանում ու Երևանյան Նաճանգի այլ վայ-րերում ծայր առած արյունալի զեպերը։

2786 ԵՐԵՎԱՆԻ ու Շարուր-Դարալագյազի գավառների հայ-թուրքական ընդհարման հետև-վանքների և «Հայրաթ» թերթի տարածած հեյու-րանքների մասին]—1905, № 7, էջ 144—148; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

2787 ԵՐԵՎԱՆԻ միջադեպերից սուլմած գյու-ղացիներին օգնելու մասին]—1905, № 7, էջ 155; (Ներքին տեսություն)։

2788 Երեկոյան տեղեկություններ գավառներում տիրող անհանգստությունների, Երևանյան Նաճանգի հայկական գյուղերի վրա գինված հարձակումնե-րի մասին]—1905, № 8, էջ 152—154; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

2789 ԵՐԵՎԱՆԻ ժամանակավոր զենեքալ-նա-հանգապետ պրինց Լուի Նապոլեոնի կողմ Երևան-յան Նաճանգի ազգաբնակչության—1905, № 8, էջ 162—163։

Ընթացիկ տարվա հունիսի 16-ից բարձրագույն ուկազով Երևանյան Նաճանգը հայտարարվել է

զինվորական զրույթյան մեջ։ Դենեքալ-Նաճան-գապետը իր կողմ հայտարարել է, որ կարգը վերականգնելու համար օգտվելու է իրեն օրեն-քով տրված բոլոր լիազորություններից և հույս է հայտնել, որ ժողովրդի մեջ կգտնվեն խոհմ և խելացի մարդիկ, որոնք ամեն կերպ կօգնեն իրեն՝ Նաճանգում խախտված կարգը վերականգնելու գործում։

2790 ԸՆԴՀԱՆՈՒՄՆԵՐԻ վայրերից, Թուրքերի հարձակումը Դարալագյազի հայերի վրա—1905, № 10, էջ 100—104; Ստորագր.՝ Մ. Տ—Ա.։

2791 ԸՆԴՀԱՆՈՒՄՆԵՐԻ վայրերից, Նախի-ջևանի և Շարուր-Դարալագյազի ավերված և կո-ղոպտված գյուղերի մասին]—1905, № 10, էջ 106—107։

Ինչպես պարզվում է տեքստից, տեղեկություն-ները հայտնել է Ա-Դո-ն։

Տես նաև՝ № 3118, 4456 նկարագրու-թյուններ։

ԹԻՖԼԻՍԻ ՆԱՀԱՆԿ

2792 ԵՐԵՎԱՆԻ ղեկավարի մասին]—1889, № 7, էջ 1118; Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տե-սություն)։

Թիֆլիսի միջնակարգ դպրոցների դասընթա-ցը ավարտող Երեք թրքուհի ուսանողուհիներից մեկին, որ եղել է ծնողների միամորիկը, վեր-ջինների համաձայնությամբ տրվել է հարձակ շե-ղինակը դատապարտել է այդ արտաոռոց երևույթը և զոհունակությամբ նշել տեղի թուրք հասարա-կայնության դայույթը ղեկավարի առթիվ։

2793 ԵՐԵՎԱՆԻ «ԴԵՅԻՆԻ ՆԻՈՍ» թերթի թղ-թակից Ֆից-Ջեքալը Թիֆլիսում]—1889, № 9, էջ 1472—1473; Ստորագր.՝ Լուսինի։

2794 ԵՐԵՎԱՆԻ տնտեսների]—1890, № 11, էջ 1594—1598; Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տե-սություն)։

Ընթացիկ տարվա նոյեմբերին Թիֆլիսի քա-ղաքային խորհրդի ընտրությունների առիթով ներ-կայացված է քաղաքի տնտեսների ցուցակը։

2795 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային ինքնավարության ընտրությունների մասին]—1890, № 12, էջ 1750—1757: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

2796 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Թիֆլիսի աստիկանապետ Մաստիցկու ջանքերով ձեռնարկվել է աղքատախնամ ապաստարան հիմնել: Խմբագրությունը ողջունել է այդ ծայր և ցանկացել, որ այն խնամատար հաստատություն լինելուց բացի դառնա նաև կրթող հաստատություն]:—1891, № 2, էջ 289:

2797 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքագլխի ընտրությունը—1891, № 4, էջ 528—531: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

2798 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Սովյալ գյուղացիներին նյութական օգնություն ցույց տալու վերաբերյալ Թիֆլիսի նահանգապետի կարգադրության մասին]:—1891, № 11, էջ 1418:

2799 ՇՈՒՏՈՎ Թիֆլիսում Մեղվեղեի նախագահությամբ իր աշխատանքներն է սկսելու պետական գյուղացիների հողային սահմանադրության նախագիծը կազմող հանձնաժողովը:—1892, № 12, էջ 1886: (Չանազան լուրեր):

2800 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային խորհրդարանի ընտրությունների մասին:—1893, № 2, էջ 343—344: (Չանազան լուրեր):

2801 ԲՈՒՆԱՐԱՅԻ էմիրի մեկնումը Թիֆլիսից Պետերբուրգ:—1893, № 2, էջ 347—348: (Չանազան լուրեր):

2802 ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդարանի 1893—1897 թթ. շրջանի համար:—1893, № 5, էջ 820—823: Ստորագր.՝ Լուսինի:

2803 1893—1897 թթ. համար Պողոս Իզմայրյանը ընտրվեց Թիֆլիսի քաղաքագլխի:—1893, № 11, էջ 1781: (Չանազան լուրեր):

2804 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքագլուխ Իզմայրյանը:—1894, № 1, էջ 159: (Չանազան լուրեր):

2805 ԿՐՃԱՏՎԱԾ քաղաքային ինքնավարություն (Կոչոր, Գորի, Ախալցխա...)—1894, № 3, էջ 491—492: (Չանազան լուրեր):

2806 ԹԻՖԼԻՍԻ նահանգի ազնվականների անալիզը և ընտրվել վրացի իշխան Կոնստանդին Բագրատիոն-Մուխրանսկին:—1894, № 5, էջ 821: (Չանազան լուրեր):

2807 ԿՈՐԾԱՐԱՆԱՏԵՐ Բագրաթյանցի ընգրկումը բանվորների հետ:—1894, № 7—8, էջ 1175: (Չանազան լուրեր):

2808 ԱՆԱՅՆԱՅԻ քաղաքային խորհուրդը:—1894, № 10, էջ 1519: (Չանազան լուրեր):

2809 ԻՇԽԱՆ Նիկոլայ Կոնստանտինովիչ Իմերետինսկու մահը:—1894, № 10, էջ 1521: (Չանազան լուրեր):

Չանգուցյալը Իմերեթիայի թագավոր Իսվթի թոն է, թագաժառանգ Կոնստանտինի որդին: 1886 թ. նա հեռացել է պետական պաշտոնավարությունից ու ամբողջապես նվիրվել պատմության ու գրականության ուսումնասիրությանը:

2810 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքագլուխ Պողոս Իզմայրյանի մահը:—1895, № 2, էջ 351—352: (Չանազան լուրեր):

2811 ԻՇԽԱՆ, Չախարի Ալեքսանդրովիչ Ջորջոսի մահը:—1895, № 3—4, էջ 570—571: (Չանազան լուրեր):

Առաջին անգամ Ջորջոսին է Կովկասում ստեղծել գիտական հիմունքների վրա հիմնված գիտագործություն:

2812 ԵԴԵՅԻՆ տեղեկության թղթակից էմիլ Դիլլոնը Թիֆլիսում:—1895, № 5, էջ 728: (Չանազան լուրեր):

2813 ԹԻՖԼԻՍԻ երրեստի քաղաքագլուխ Նիկոլայոս Արզուման Երկայնաբազուկն է:—1895, № 5, էջ 735—736: (Չանազան լուրեր):

2814 ՄԵԼԻՔ Դարագյուղյանի (Բալարեզ, Ելույն և Պողոս) մահը:—1895, № 5, էջ 738: (Չանազան լուրեր):

Համառոտակի ներկայացված է Չանգուցյալի հասարակական գործունեությունը:

2815 ՏԱՃԱՆԱՅԱՆՈՒՄ ԵԴԵՅԻՆ Նիսիսի թղթակից ֆրանցիսկ Սկուլաճյանը Թիֆլիսում:—1895, № 9—10, էջ 1335: (Չանազան լուրեր):

2816 [ՍՂՆԱԽԻ քաղաքային ընտրությունների շուրջը]։—1896, № 3—4, էջ 523։ (Ձանազան լուրեր)։

2817 [ԹԻՖԼԻՍԻ նոր փոխ-նահանգապետը (Կոնստանդին Կոնստանդինովիչ Ստեֆանովիչ)]։—1896, № 5, էջ 725։ (Ձանազան լուրեր)։

2818 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքապետի (նիկ. Արդու-թյան-Երկայնաբաղուկ) հրաժարականը։—1896, № 6, էջ 878։ (Ձանազան լուրեր)։

2819 [ԲՈՒՆԱՐԱՅԻ էմիրը Թիֆլիսում]։—1896, № 6, էջ 882—883։ (Ձանազան լուրեր)։

2820 [ԱԽԱԼՔԱԼՔԻ ավազ է ընտրվել Արշակ Գրիգորյանը]։—1896, № 7—8, էջ 1090։ (Ձանազան լուրեր)։

2821 [ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ Թիֆլիսի քաղաքային վարչությունում]։—1896, № 10—11, էջ 1419։ (Ձանազան լուրեր)։

2822 [ԹԵԼԼՎ գյուղի նոր ավազը (Միխակ Թադևոսյան)]։—1896, № 12, էջ 1642։ (Ձանազան լուրեր)։

2823 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Քաղաքային ընտրությունների առիթով։—1897, № 1, էջ 139—148։ (Ժամանակակից տեսություն)։

2824 [ԱՊՈԼԻՆ Աֆանասիի իվանենկոն Թիֆլիսի քաղաքապետի փոխանորդ]։—1897, № 1, էջ 163։ (Ձանազան լուրեր)։

2825 [ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային ընտրությունների մասին]։—1897, № 1, էջ 163։ (Ձանազան լուրեր)։

2826 ԹԵԼԼՎԻ ավազ է ընտրվել Միխակ Թադևոսյանը, հորհրդարանը բացվել է դեկտեմբերի 1-ին]։—1897, № 1, էջ 164։ (Ձանազան լուրեր)։

2827 ԵՎԼԻԿԱՂԱ լրագրի քիս-քիսը։—1897, № 2—3, էջ 398—399։ (Ձանազան լուրեր)։

Խոսքը վերաբերում է Թիֆլիսի քաղաքային վարչության ընտրություններին ու նրա ազգային կազմին։

2828 ԴԱՍԱԿԱՐԳԱՅԻՆ միությունները Թիֆլիսում [Արհեստավորական-համաքարական ու վաճառականական միությունների մասին]։—1897, № 2—3, էջ 402։ (Ձանազան լուրեր)։

2829 ԹԻՖԼԻՍԻ վաճառականաց ընդհանուր ժողովը։—1897, № 2—3, էջ 402—403։ (Ձանազան լուրեր)։

2830 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն Թիֆլիսի ընտրողական ցուցակը։—1897, № 4, էջ 550։ (Ձանազան լուրեր)։

2831 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային ընտրությունները 1. Քվեարկվածները և ընտրվածները 2. Ընտրության մանրամասնությունները 3. Կուսակցական պայքարը և քաղաքի ընտրությունները։—1897, № 5, էջ 683—704։ Ստորագր.՝ Լուսինի

2832 [ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային լրացուցիչ ընտրությունների մասին]։—1897, № 6, էջ 897—898։ (Ձանազան լուրեր)։

2833 [ԹԻՖԼԻՍԻ նոր նահանգապետ Ֆ. Բիկովը]։—1897, № 7—8, էջ 1137։ (Ձանազան լուրեր)։

2834 ԱՐԱՔԵՍԿԱ («Գուլուխադա» թե՛ «Մշակապատ»)։—1897, № 9, էջ 1284—1288։ Ստորագր.՝ Լուսինի

Ներկայացված է «Մշակ» և «Тифлисский вестник» թերթերի մեկնաբանությունները Թիֆլիսի քաղաքապետի ընտրության առթիվ։

2835 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքապետի ընտրությունը (Կևորդ Եվանգոլյան)։—1897, № 9, էջ 1293—1295։ (Ձանազան լուրեր)։

2836 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարությունը և «Մշակ»-ը։—1897, № 11—12, էջ 1673—1674։ (Ձանազան լուրեր)։

2837 [ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային ինքնավարության մասին]։—1898, № 1, էջ 178—179։ (Ձանազան լուրեր)։

2838 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն (Թիֆլիս, Բաքու)։—1898, № 2—3, էջ 380։ (Ձանազան լուրեր)։

2839 [ԲՈՐՉԱԼՈՒԻ գավառի Շուլավեր հայա-րենակ գյուղի տանուտեր Վախթանգ Մեհարյանի մասին]։—1898, № 2—3, էջ 383—384։ (Ձանազան լուրեր)։

2840 ԹԻՖԼԻՍԻ վաճառականաց ժողովը։—1898, № 2—3, էջ 388։ (Ձանազան լուրեր)։

2841 ՄԵՐ ԵՐԿՐԻ քաղաքային ինքնավարության մասին:—1898, № 5, էջ 708—710, Ստորագրեր: Արկոմեդ Տ.:

Հոգվածում շոշափված են քաղաքային ինքնավարության հարցերը. (Թիֆլիս, Բարու): Քննադատական խոսք է ասված հայ մամուլի հասցեին (Նոր-Դար), որոնք առիթից-առիթ են դրադում այդ հույժ կարևոր հարցով և կամ հրեման նույնիսկ ժխտում են նրա դերը, առավելությունը տալով ոստիկանական վարչությանը:

2842 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն: (Թիֆլիս, Շուշի):—1898, № 5, էջ 743: (Չանազան լուրեր):

2843 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարության հարցեր: (Թիֆլիս):—1898, № 6, էջ 907: (Չանազան լուրեր):

2844 [ԹԻՖԼԻՍԻ բանտային կյանքից] հիշողությունների տպագրությունը «Ճարադ»-ում:—1898, № 6, էջ 913: (Չանազան լուրեր):

2845 [ՄԵՆ ԻՇԽԱՆ ՄԻՍԱՅԻՆ ՆԻԿՈՒԼԻՅԻ ժամանումը Թիֆլիս]:—1898, № 7—8, էջ 1158: (Չանազան լուրեր):

2846 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն: Թիֆլիսի ձիաբարձի խնդիրը: [Քաղաքային դումայի չորս նիստերի մասին, ուր բնաբարկվել է Բելգիական ընկերություններից ձիաբարձ հրկաթուղու կոնցեսիան ետ գնելու հարցը]:—1898, № 9, էջ 1283—1291, 1899, № 2—3, էջ 328—333: Ստորագրեր: Արկոմեդ Տ.:

2847 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Քաղաքային ինքնավարության խնդիրները:—1899, № 1, էջ 113—117: (Ժամանակակից տեսություն):

Տեսությունը դրված է «Кавказ»-ում տպագրված Ն. Նիկոլաձեի «Քաղաքային ինքնավարության օրգանական արատները»-ը հոգվածի առթիվ, որտեղ առաջ է քաշված Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարության ազդային կազմի հարցը:

2848 [ԿՆԴԱՊԵՏ Իվան Նիկոլաևիչ Ավելինը նշանակվել է Թիֆլիսի նահանգապետ]:—1899, № 2—3, էջ 340: (Չանազան լուրեր):

2849 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն: [Թիֆլիսի քաղաքապետը դատարանի առաջ, Վերջով:

կինը Շուշիի քաղաքային խորհրդարանի քարտուղար]:—1899, № 2—3, էջ 341: (Չանազան լուրեր):

2850 ԹԻՖԼԻՍԻ ազնվականաց նահանգական ժողովի մասին:—1899, № 2—3, էջ 352: (Չանազան լուրեր):

2851 [ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարության մասին: (Թիֆլիս, Նոր-Նախիջևան)]:—1899, № 6, էջ 725—726: (Չանազան լուրեր):

2852 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ինքնավարություն: Թիֆլիսի [Քաղաքում կանգնող սայլերից գանձվող սուրբերի մասին]:—Սուխում: [Առևտրի ցանցի դորժակատարների բողոքը աշխատանքային ժամերի մասին]:—1899, № 10, էջ 1273—1274: (Չանազան լուրեր):

2853 [ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ կազմած ցուցակը Ախալքալաքի աղետայինների մասին՝ ըստ գյուղերի]:—1900, № 3, էջ 405—406: (Չանազան լուրեր):

2854 ՍԻՐԿՈՅԻՆ Լ. [Անհուստես ազգայնական պայքար Թիֆլիսի քաղաքային ընտրություններում]:—1901, № 4, էջ 221—227: (Ներքին տեսություն):

2855 [ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ Նուրումներ Թիֆլիսում]:—1901, № 5, էջ 292—293: (Ներքին տեսություն):

Ներկայացված է «Кавказ» լրագրում տպագրված այն հաղորդագրությունը, որ վերաբերում է բանվորական-աշխատավորական Նուրումների մանրամասներին:

2856 [ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքապետի Գեորգ Եվանյանի մահը]:—1901, № 9, էջ 251:

2857 ՀՐԱՔԱՆՑՆԵՐ ղռնապանների ընդհանուր պարտականությունների մասին:—1902, № 1, էջ 175—178: (Ներքին տեսություն):

2858 ՍԻՐԿՈՅԻՆ Լ. [Նախապատրաստություններ Թիֆլիսի քաղաքային ընտրությունների առթիվ]:—1902, № 5, էջ 187—188: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը գտնում է, որ քաղաքային ընտրողական իրավունքը չպետք է սահմանափակվի

միայն տնատերերի և խոշոր բուրժուազիայի ձեռքում. նրան պետք է լայն մասնակցություն բերեն նաև չքավոր. սեփականագուրկ դասակարգերը:

2859 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդարանի նոր կազմը՝ բոտ ազգություններ]։—1902, № 11, էջ 189: (Ներքին տեսություն):

2860 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ Հաղորդագրություններ Անկարգությունները Թիֆլիսում: [Ընթացիկ տարվա ապրիլի 27-ին տեղի ունեցած բանվորների կազմակերպած հակակառավարական ցույցերի մասին]։—1903, № 5, էջ 202—203:

2861 [ԲՈՐՁԱՆՈՒԻ գավառի գյուղացիության խնդիրների մասին]։—1903, № 7, էջ 216—217: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

Բորչալուի գավառի մի խումբ աղքատ գյուղացիներ դիմել են կառավարությանը Ջաբաթալայի շրջանի, կամ Թիֆլիսի նահանգի արքունական ազատ հողերից բաժին ստանալու խնդրանքով:

2862 [ՄԱՀԱՓՈՐՁ Աղիլխանյանի գործարանում]։—1903, № 7, էջ 217: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

Գործարանի բանվորներից մեկը կառավարչին սպանելու փորձ է կատարում վերջինիս կուպիտ վարվեցողության համար:

2863 [ԹԻՖԼԻՍԻ տրամվայի բանվոր-ծառայողների հուլիսի 12-ի գործադուլի մասին]։—1903, № 7, էջ 217—218: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

2864 [ԹԻՖԼԻՍԻ մսագործների հուլիսի 11—16-ի գործադուլի մասին]։—1903, № 7, էջ 218: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

2865 [ԹԱԼԻՍԵՆԻԻ քարվանսարայի վաճառականների համաձայնությունը խանութների բացման ու փակման ժամերի մասին]։—1903, № 7, էջ 218: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

2866 [ԹԻՖԼԻՍԻ նահանգապետի որոշումների մասին]։—1903, № 7, էջ 218—220: (Ներքին տեսություն):

Թիֆլիսի նահանգապետի 1903 թ. հուլիսի 13-ի, 16-ի և 18-ի որոշումների համաձայն տարբեր ժամկետներով բանտարգելման են ենթարկվել շուրջ 100 մարդ, այն պատրվակով, որ նրանք խախտել են ոստիկանության՝ փողոցներում չհամախմբվելու պահանջը: Բերված են դատապարտված անձանց անուն աղղանունները:

2867 [ԹԻՖԼԻՍԻ նահանգապետի որոշումը]։ 1903, № 8, էջ 218: (Ներքին տեսություն):

Երեքամսյա բանտարկության են ենթարկվել յոթ քաղաքացիներ, որոնք չեն ենթարկվել նահանգապետի Թիֆլիս քաղաքի համար հրապարակված պարտադիր կանոններին: (Ներկայացված է մեղադրյալների անուն-աղղանունները):

2868 [ԽՍԱՑԱՎԱԾ պահպանության վիճակներին գործերի մինիստրության կարգադրությամբ՝ Ախալցխայի, Ախալքալաքի և Բորչալուի դավառներում]։—1904, № 2, էջ 210—211: (Ներքին տեսություն):

2869 [ԹԻՖԼԻՍԻ նահանգապետի վճռի մասին]։—1904, № 4, էջ 181—182: (Ներքին տեսություն):

Համաձայն ներկա վճռի՝ կայարանում ժողովելու, հասարակական կարգը խանգարելու և ոստիկանության պահանջներին ընդդիմանալու համար կալանքի են առնվել մի խումբ մարդիկ, ներկայացված է բանտարկյալների անուն-աղղանունները, վճիռը արտատպված է «Кав-каз» լրագրից:

2870 [ԹԻՖԼԻՍԻ ոստիկանական 4-րդ բաղաբաժնի սլոխատվի օգնական Տեր-Սահակովի սպանության գործի մասին]։—1905, № 1, էջ 158: (Ներքին տեսություն):

2871 [ԹԵԼԱՎԻ գավառի գյուղական հուլումների մասին]։—1905, № 2—3, էջ 196—197: (Ներքին տեսություն):

«Յնոբիս փուրցելիս»-ն հաղորդել է, որ Կախիթայի Թելավի գավառի մի քանի գյուղերից 200—300 մարդ մտել են տեղական իշխանի անտառ և սկսել ծառերը կտրատել: Գյուղացիներին հանգրստացնելու համար Կախիթիա է մեկնել իշխան Զանդիերին:

2872 [ՄԵՍԱՀԱՐԱՌՈՍ Ն. Ի. Բողարճյանի մահը]—1905, № 2—3, էջ 210: (Զանազան լուրեր):

Բերված է այն նվիրատվությունների ցանկը, որ կատարել են հանգուցյալի ժառանգները հոր մահվան առթիվ:

2873 [ԹԻՖԼԻՍԻ դործակատարների գործադուլի, նրանց ու դործատերերի միջև կայացած համաձայնության մասին]—1905, № 4, էջ 227: (Ներքին տեսություն):

Տեսությունում ներկայացված է 9 կետից կազմված պահանջադրը, որը ընդունվել է «խուզիկներին» կողմից:

2874 [ՌՈՒՄԲԵՐԻ պայթյուն Թիֆլիսում]—1905, № 7, էջ 153—155: (Ներքին տեսություն):

Ընթացիկ տարվա հունիսի 23, 24 և 25-ին Թիֆլիսի տարբեր մասերում նետվել է հինգ ումբ: Բերված է տուժող կապալների ու բնակիչների ապականունները: Այդ կապալացությանը ցարի հրամանով Թիֆլիսում հայտարարվել է արտակարգ վիճակ, տարածելով նրա վրա պատերազմական դրության մեջ գտնվող վայրերին հատուկ կանոններն ու օրենքների ուժը:

2875 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություն—1905, № 8, էջ 163—165:

«КАВКАЗ»-ի հաղորդագրության համաձայն Կովկասի փոխարքայի պալատի շրջակայքում նկատվել են կասկածելի մարդիկ: Հետապնդումը ցույց է տվել, որ խումբը բնակվելիս է եղել պալատին մոտ գտնվող «Գրանդ օթել» հյուրանոցում: Նրանց զբաղեցրած սենյակի խուզարկության ժամանակ գտնվել են ումբեր: Կալանքի են առնվել չորս մարդ, որոնց անուն-ազգանունները բերված են հաղորդագրության մեջ:

Ախալցխայի մասին տես № 2773 նկարագրությունը:

ԿԱՐՍԻ ՆԱՀԱՆԻ

2876 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ կառավարություն [Գեներալ-մայոր Սամոյլովը Կարսի շրջանի զինվորական նահանգապետ]—1900, № 2, էջ 258: (Զանազան լուրեր):

2877 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ—1902, № 11, էջ 190—191:

Կարսի առման 25-ամյակի առթիվ Հաղորդագրության մեջ բերվում են Կովկասի կառավարչապետ Գուլիցինի նիկոլայ ցարին ուղղած շնորհավորական հեռագիրն ու ցարի պատասխանը:

2878 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություն—1903, № 9, էջ 217—218:

1903 թ. օգոստոսի 29-ին Կարսում՝ Տոնոկի բնակարանում տեղի է ունեցել ումբերի պայթյուն: Խուզարկության ժամանակ իշխանությունները հայտնաբերել են պայթուցիկ նյութեր ու այլ պարագաներ: Հաղորդագրությունն արել է «Кавказ»-ը:

2879 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություն—1903, № 9, էջ 219:

Երևանի նահանգական և Կարսի շրջանային վիճակագրական կոմիտեների տվյալներով Թուրքիայից եկած հայ փախստականները բնակություն են հաստատել Երևանում, Կարսում, Ալեքսանդրապոլում, Կաղզվանում ու Նախիջևանում: (Բերված են թվական-վիճակագրական տվյալներ):

2880 ՊԱՐՏԱԴԻՐ որոշում Կարս քաղաքի համար՝ սաստկացրած պաշտպանության օրենսդրության հիման վրա հրատարակված հանցանքներից նախազույգացնելու և առաջն առնելու մասին [Հրապեհ կրելու և վաճառքի արգելումը]—1903, № 11, էջ 231—233: (Ներքին տեսություն):

Տես նաև №№ 4267, 4270 նկարագրությունները:

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆ

2881 [ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԸ որոշված է միացնել Ռոստովին]—1896, № 6, էջ 878—879: (Զանազան լուրեր):

2882 [ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԸ Ռոստովին միացնելու մասին]—1897, № 2—3, էջ 400: (Զանազան լուրեր):

2883 [ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ քաղաքային ինքնավարության մասին]—1897, № 10, էջ 1463: (Զանազան լուրեր):

2884 ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ գործերը:—1897, № 11—12, էջ 1678: (Զանազան լուրեր):

2884 ա ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ աղքատացած հոգաբարձության հաշվետվության մասին:—1898, № 9, էջ 1308—1309: (Զանազան լուրեր):

2885 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ:—[Դոնի-Ռոստովի երկաթգծայինների գործադուլի և բանվորների ու զորքերի միջև տեղի ունեցած ընդհարման մասին]:—1902, № 11, էջ 191—193:

Տես նաև՝ № 2851 նկարագրությունը:

ՈՍԵՎՈՎՅԱՆ ՆԱՀԱՆԻ

2886 ՆՈՐ Զերնոմորյան նահանգ կազմելու մասին:—1895, № 9—10, էջ 1339: (Զանազան լուրեր):

2887 [ԳԵՆԵՐԱԼ ՏԻԽՈՆՈՎԸ նշանակվել է Սև-ծովյան նահանգի նահանգապետ]:—1896, № 10—11, էջ 1417: (Զանազան լուրեր):

2888 ՆՈՐ քաղաք Սևծովյան նահանգում (Կրասնայա Պոլյանա):—1898, № 2—3, էջ 379: (Զանազան լուրեր):

2889 [ՍՈՉԻՈՒՄ պատահած դեպքի մասին]:—1903, № 4, էջ 228—229: (Ներքին տեսություն):

«Кавказ» լրագիրը հաղորդում է, որ Սոչիի բանտում մահացել է քաղաքացի Սվինոստրիգինը: Նրա մահվան պատճառը եղել է ոչ թե արքեպեղությունը, այլ բանտային իշխանությունների հասցրած վայրագ ծեծը: Այդ առիթով հաջորդ օրը մի մեծ բազմություն որպես բողոքի արտահայտություն հարձակվել է բանտի վրա: Տեղի է ունեցել մեծ իրարանցում:

Տես նաև՝ № 2852 նկարագրությունը:

ՔՈՒԹԱՅԻՍԻ ՆԱՀԱՆԻ

2890 ԲԱԹՈՒՄԻ քաղաքային նոր ընտրությունները:—1894, № 9, էջ 1341: (Զանազան լուրեր):

2891 ՓՈԹԻԻ նոր քաղաքապետի [Ընտրվել է վրաց անվանի հրապարակախոս Ն. Նիկոլաձեն]:—1894, № 10, էջ 1519:

2892 ԱՆԿԱՐԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Քութայիում հրեաների ու իմերեղների մեջ:—1895, № 11, էջ 1534: (Զանազան լուրեր):

2893 ԱԶՆՎԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ Քութայիսի նահանգում:—1896, № 2, էջ 335—336: (Զանազան լուրեր):

2894 ԲՈՒԹԱՅԻՍԻ հակա-հրեական շարժումը և դատարանը:—1897, № 6, էջ 900—901: (Զանազան լուրեր):

2895 [ԳԵՆԵՐԱԼ-մայոր Գերշելմանը նշանակվել է Քութայիսի նահանգապետ]:—1898, № 7—8, էջ 1162: (Զանազան լուրեր):

2896 [ԲԱԹՈՒՄԻ առանձին շրջան կազմելու մասին]:—1903, № 6, էջ 142: (Ներքին տեսություն):

2897 [ԲԱԹՈՒՄԻՈՒ Ռոստիլդի գործարանի բանվորների գործադուլի մասին]:—1902, № 3, էջ 178—179: (Պաշտոնական հաղորդագրություններ):

Գործադուլի օրը ընդհարում է տեղի ունեցել աշխատավոր ցուցարարների ու ոստիկանության միջև:

2898 [ՔՈՒԹԱՅԻՍԻ նահանգի ազնվականությանը վերադարձված զուգարի մասին]:—1903, № 7, էջ 216: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

«Кавказ»-ի խմբագրությանը Պետերբուրգից հեռագրել են, որ նոր կարգադրության համաձայն թույլատրվել է Քութայիսի նահանգի ազնվականությանը վերադարձնել նրանց պատկանող այն զուգարները, որ մուծել էին Միքայելյան կալվածատիրական բանկին որպես բաժնետիրական դրամադուլս:

2899 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Գյուղացիների տնտեսական անկման և նրանց հասարակական կյանքի մասին]:—1903, № 9, էջ 187: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

«Իվերիա»-ի 1903 թ. № 165-ի հոդվածներից մեկում նկարագրվել է Քութայիսի նահանգի, Իմերեթիայի ու Գուրիայի վրաց գյուղացիության տնտեսական ծանր դրությունը և գյուղացիների թավաղների լարված հարաբերությունները:

2900 լիւ(կԱՍի կառավարչապետի պաշտոնակատարի պարտադիր որոշումը Բաթումի համար]—1903, № 12, էջ 207: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

2901 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ տեղեկություն Քուբայիսի և Երևանի դեպքերի մասին—1905, № 2—3, էջ 194—195: (Ներքին տեսություն):

Քուբայիսում պատահած զեպրը վերաբերում է տեղի արական գիմնադիայի ու ռեալական դրայրոցի աշակերտների կազմակերպած ցույցին. նրանք բողոքի և պարապմունքների դադարեցման դեմ: Դեպքը լայն ծավալ է ընդունել. տեղական իշխանությունների հետ ունեցած ընդհարման ժամանակ ևզիլ ևն սպանության ու վիրավորվելու դեպքեր:

2902 ԳՈՒՐԻԱՅՈՒՄ ու Օգուրգեթի գավառում տեղի ունեցած ժողովրդական հուլումների և այդ վայրերը զորաբանակներ ուղարկելու մասին]—1905, № 2—3, էջ 195—196: (Ներքին տեսություն):

2903 ԶՈՒԳԴԻԴԻԻ ժողովրդական հուլումների և 200-ի շափ կազակական զորախումբ այնտեղ մտնելու մասին]—1905, № 2—3, էջ 196: (Ներքին տեսություն):

2904 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ տեղեկություն Գուրիայի դեպքերի մասին—1905, № 2—3, էջ 197: (Ներքին տեսություն):

Պաշտոնական տեղեկությունները հաղորդում են, որ Գուրիայում սկսված հուլումների պատճառը պլուզացիների դժգոհությունն է հողատերերից: Նկարագրվում է այն արտակարգ միջոցները, որ ձեռնարկվել է այդ կապակցությամբ Կովկասի գլխավոր կառավարչությունը:

2905 ԳՈՒՐԻԱՅԻ գյուղացիական ապստամբության մասին]—1905, № 4, էջ 214—217: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Կյանքի այն ընդհանուր պայմանները, որոնցից դժգոհել է առաջադեմ ռուս հասարակությունը, գոյություն է ունեցել և Կովկասում:

Դրա ցայտուն արտահայտություններից մեկը Գուրիայում ծագած գյուղացիական ապստամբությունն է: Տեսության հեղինակը ծավալված զեպրերի ընդհանուր բնորոշումից հետո, ընթերցողին

և ներկայացրել 11 կետից կազմված պետությանն ուղղած նրանց պահանջագիրը:

Տես նաև՝ № 2852 նկարագրությունը:

Այլ լուրեր

2906 ԶՐՕՐՀՆԵՔԻ օրվա աղետը Թիֆլիսում—1892, № 1, էջ 150—152: Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տեսություն):

Կուր դետի վրա ջրօրհների ծխակատարությունը անցկացնելու համար կառուցված կամրջի խորտակման պատճառով խեղդվել է 43 մարդ:

2907 ՔՈՒՐ դետի վարարումը—1893, № 5, էջ 849: (Ձանազան լուրեր):

2908 ՂԱԼԱԳԵ գյուղը—1893, № 10, էջ 1597—1599: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Ներկայացված է Գյոզլայի գավառի Ղալագե գյուղի հրդեհից կործանվելու մանրամասնությունները:

2909 ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ղալազեի աղետից տուժածների օգտին—1893, № 10, էջ 1606: (Ձանազան լուրեր):

2910 ՂԱԼԱԳԵԻ հրկիդյալների օգտին—1893, № 11, էջ 1785: (Ձանազան լուրեր):

2911 ՀՐԴԵՀ Բաթումի մեջ—1893, № 11, էջ 1782: (Ձանազան լուրեր):

2912 ՀՐԱԲԽԱՅԻՆ ժայթքում Անդրկովկասում (Բող-գաղ)։—1893, № 12, էջ 1952: (Ձանազան լուրեր):

2913 ՀՐԴԵՀ Բաքվում—1895, № 1, էջ 189: (Ձանազան լուրեր):

2914 ԵՐԿՐԱՇԱՐԸԻՅ կործանված գյուղեր]—1895, № 6, էջ 898: (Ձանազան լուրեր):

2915 ՀՐԴԵՀ Բաքվում—1895, № 9—10, էջ 1341: (Ձանազան լուրեր):

2916 ՀԵՂԵՂՆԵՐԸ Կովկասում—1895, № 11, էջ 1529: (Ձանազան լուրեր):

2917 ԳՈՐԻ քաղաքի հեղեղումը]—1895, № 11, էջ 1529 (Ձանազան լուրեր):

2918 [Փոթի բաղաբի հեղեղումը].—1895, № 11, էջ 1529: (Ձանազան լուրեր):

2919 ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԱԼԵՔՍԱՆՊՐԱՊՈՒՄ:—1895, № 12, էջ 1710: (Ձանազան լուրեր):

2920 ՁՄԵՌՎԱ աղետը Քուսայիսի նահանգում:—1896 № 2, էջ 332: (Ձանազան լուրեր):

2921 ՀՐԿԵԶ Բաբլում:—1896, № 3—4, էջ 530: (Ձանազան լուրեր):

2922 ՀԵՆՂԵՆԵՐ Անդրկովկասում:—1896, № 5, էջ 726: (Ձանազան լուրեր):

2923 ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԹԻՖԼԻՍում:—1896, № 7—8, էջ 1085—1086: (Ձանազան լուրեր):

2924 ԻՂԱՆԱԿԸ ԹԻՖԼԻՍում:—1896, № 7—8, էջ 1091: (Ձանազան լուրեր):

2925 ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ Շամախում:—1897, № 1, էջ 168: (Ձանազան լուրեր):

2926 ՅՐՏԵՐԸ Երևանում:—1897, № 1, էջ 169: (Ձանազան լուրեր):

2927 ՅՐՏԵՐԸ Երևանյան նահանգում:—1897, № 2—3, էջ 403: (Ձանազան լուրեր):

2928 [ՄԵՍ Հրդեհ Բերի Հեյրաթում]:—1897, № 5, էջ 742: (Ձանազան լուրեր):

2929 ՁՅՈՒՆԸ ԹԻՖԼԻՍում:—1898, № 2—3, էջ 388: (Ձանազան լուրեր):

2930 ՇՈՔԵՐԸ ԹԻՖԼԻՍում:—1898, № 6, էջ 924: (Ձանազան լուրեր):

2931 ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԹԻՖԼԻՍում:—1898, № 7—8, էջ 1172: (Ձանազան լուրեր):

2932 ԿԱՐԿՈՒՑ Գանձակում:—1898, № 7—8, էջ 1172: (Ձանազան լուրեր):

2933 [ԹԵՐԵՔ գետի վարարումն ու Ղզլարին հասած աղետը]:—1898, № 7—8, էջ 1172: (Ձանազան լուրեր):

2934 ՇՈՔԸ ԹԻՖԼԻՍում:—1899, № 6, էջ 733: (Ձանազան լուրեր):

2935 ՇՈՔԵՐԸ ԹԻՖԼԻՍում:—1899, № 7—8, էջ 940: (Ձանազան լուրեր):

2936 [ԹԻՖԼԻՍ-ԿԱՐՍ Երկաթուղում պատահած աղետի մասին]:—1899, № 9, էջ 1121: (Ձանազան լուրեր):

2937 ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ գավառի Երկրաշարժը և օգնությունը արկածյալներին:—1899, № 11—12, էջ 1487—1489:

Մանրամասնություններ են հաղորդված գավառի Երկրաշարժի մասին: Հոգվածում բերված են բոլոր այն կազմակերպությունների, ընկերությունների ու մասնավոր անձանց ցուցակները, որոնք նյութական օգնություն են ցույց տվել Երկրաշարժից տուժածներին:

2938 [ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ գավառում Երկրաշարժից տուժածներին հաղուստեղենով օգնելու մասին]:—1899, № 11—12, էջ 1495: (Ձանազան լուրեր):

2939 ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ գավառի Երկրաշարժը և օգնությունը արկածյալներին:—1900, № 1, էջ 103—105: Ստորագր. Ա.

2940 [ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ աղետյալներին հաղուստեղենով օգնելու մասին]:—1900, № 1, էջ 117—118: (Ձանազան լուրեր):

2941 [ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ աղետյալների օգտին ԹԻՖԼԻՍի Կոմիտեում հավաքված գումարի մասին]:—1900, № 2, էջ 258: (Ձանազան լուրեր):

2942 ՀՕԳՈՒՏ Ախալքալաքի գավառի արկածյալներին:—1900, № 2, էջ 258: (Ձանազան լուրեր):

2943 [ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ գավառի աղետյալներին օգտին]:—1900, № 3, էջ 406: (Ձանազան լուրեր):

2944 [ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻ գավառի աղետյալներին օգնող զխավոր Կոմիտեի հաշվետվության մասին]:—1900, № 5—6, էջ 746: (Ձանազան լուրեր):

2945 [ԲԱՔՎԻ Սպիտակ բաղաբի հրդեհի մասին]:—1901, № 2, էջ 291—293: (Ձանազան լուրեր):

2946 [ՆՈՐԻՅ Ախալքալաքի գավառի աղետյալներին մասին]:—Օգնություն տուժածներին: Հասարակական նվիրատվություններ: Պետական նպաստ:—1901, № 5, էջ 298—299: Ստորագր. Ա. (Գավառական կյանք):

Տես նաև № 5855 նկարագրությունը:

2947 [ՇԱՄԱՆՈՒ ԻՐԿՐԱՂԱՐԺԻ և աղետյայնե-
րին օգնելու հարցի մասին]—1902, № 2, էջ 197
—208: Ստորագր.՝ Ա. (Գաղափարական կյանք):

Մանրամասնություններ է հաղորդում Շամա-
խում տեղի ունեցած Երկրաշարժի մասին. (ավե-
րակների վերածված գյուղեր, փլատակների տակ
մնացած մարդիկ ու զոյք): Առաջիկայում նման-
օրինակ աղետներից մեծապես շտուժելու նպա-
տակով արված են մի շարք գործնական առաջար-
կություններ:

Ջանազան հասարակական կազմակերպություններ
(Բարեգործական և մարդասիրական ընկերու-
թյուններ):

2948 ԿՈՎԿԱՍԻ Հայոց Բարեգործական ընկե-
րության ընդհանուր ժողովը—1889, № 2, էջ 333
338: (Ներքին տեսություն):

Ժողովը տեղի է ունեցել ընթացիկ տարվա
հունվարի 15-ին Ս. Արծրունու նախագահությամբ:
Օրակարգում հղել են Կովկասի Հայոց Բարեգոր-
ծական ընկերության կենտրոնի և գաղափարական
բաժինների 1889 թ. նախահաշիվների հաստատու-
ման, ղեկավար մարմինների վերընտրության և
ընկերության հետագա գործունեության հարցերը:

2949 [ԲԱՔՎԻ Մարդասիրական ընկերության
25-ամյակի մասին]—1889, № 6, էջ 958: Ստո-
րագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տեսություն):

2950 ԶԼԻՅՅԱՆ Ա. Բաքվի Մարդասիրական
ընկերության 25-ամյա հոբելյանը—1889, № 6,
էջ 964—972: (Ներքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է ընկերության
հիմնադիր՝ հանգուցյալ բժիշկ Դավիթ Ռոստոմ-
յանի կենսագրությունն ու նրա ծավալած գործու-
նեության պատկերը: Այնուհետև թվական տվյալ-
ներով ցույց է տրված ընկերության տրամադրու-
թյան տակ գտնվող միջոցներն ու նրանց ծախս-
ման նպատակները: Տպագրված է հոբելյանի ա-

ռիթմով պանագան վայրերից ստացված շնորհա-
վորական հեռագրերի ու ուղերձների ցուցակը
(«Մուրճ», «Մշակ», «Նոր-դար», «Արձագանք»):

Հոբելյանը շնորհավորողների մեջ հանդիպում
ենք Պ. Պոռշյանի, Մուրացանի, Շիրվանզադեի
անուններին: Պոռշյանը իր երկերից 100 օրինակ
նվիրաբերել է ընկերության ֆոնդին:

2951 ԶԼԻՅՅԱՆ Ա. Մարդասիրական ընկերու-
թյան տարեկան ընդհանուր ժողովը—[1889 թ.
գործունեության մասին]—1890, № 2, էջ 306—
313: (Ներքին տեսություն):

2952 [ՀԱՅՈՒՆՅԱՆ Բարեգործական ընկերու-
թյան վերջին ժողովի մասին]—1890, № 3, էջ 439:
Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տեսություն):

2953 ՀԱՅՈՒՆ Բարեգործական ընկերության
ընդհանուր ժողովները—1891, № 2, էջ 262—264:
Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տեսություն):

Տեսության մեջ բերված մուտքի հաշվեցուցակ-
ների աղբատությունը ցույց է տալիս, որ ընկե-
րությունը հնարավորություն չի ունեցել լայնորեն
ծավալելու նախատեսած գործունեությունը. (ու-
սումնարանների բացում, արհեստների զարգա-
ցում, աշակերտ-ուսանողների թոշակավորում,
գրադարան-ընթերցարանների բացում, հիվանդա-
նոցների պահպանում և այլն): Հեղինակը բողո-
քում է ունեկոր խափի անտարբերության դեմ:

2954 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: Հայոց Բարե-
գործական ընկերության ընտրությունները—1891,
№ 2, էջ 290:

2955 25-ԱՄՅԱ գործունեություն (1864—1889)
Բաքվի Մարդասիրական ընկերության հանուն Ս.
Կրիգոր (Լուսավորչին Հայաստանի)։—1892, № 1,
էջ 159—162: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

2956 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Ներկայաց-
ված է Հայոց Բարեգործական ընկերության ժո-
ղովի մանրամասները]—1892, № 1, էջ 176—
177:

2957 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Խմբագրու-
թյունը հատուկ ուղերձով շնորհավորել է Հայու-
հյաց Բարեգործական ընկերության 10-ամյակը]—
1892, № 5, էջ 848:

2958 ՀԱՅՈՒՆ Բարեգործական ընկերություննե-
րը ընդհանրապես և Թիֆլիսի Հայուհյաց Բարե-
գործական ընկերությունը մասնավորապես—

Մանրություն.—«Բարեգործական» ու «Մարդասիրական» ըն-
կերություններից զատ գործել են նաև մի շարք այլ հա-
սարակական կազմակերպություններ ու ընկերություն-
ներ, որոնց գործունեությանը վերաբերող նյութերը ղե-
սեղված են «Մատենագիտության» համապատասխան
բաժիններում: Օրինակ «Բատերական ընկերություննե-
րը»՝ «Արվեստ», «Հրատարակչական ընկերությունները»՝
«Հրատարակչական-տպագրական գործ» բաժիններում և
այլն:

1892, № 6, էջ 951—958: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

2959 ԱԿՆԱՐԿ ընկերությունների պարզացման պատմության վրա: Հին համաքարությունները և նոր ընկերությունները: Թիֆլիսում կազմվող գործակատարների և գրագետների ընկերությունները:—1892, № 11, էջ 1680—1684: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

2960 ԲԱՔՎԻ Մարդասիրական ընկերության 1892 թ. տարեկան հաշիվը:—1893, № 2, էջ 345: (Ձանազան լուրեր):

2961 ՆՎԻՐԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Բաքվի Մարդասիրական ընկերությանը:—1893, № 11, էջ 1783: (Ձանազան լուրեր):

2962 ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերությունը: 1893, № 12, էջ 1949—1950: (Ձանազան լուրեր):

2963 ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերության կենտրոնի ընդհանուր ժողովը:—1894, № 2, էջ 330—331: (Ձանազան լուրեր):

2964 ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերության Շուշի քաղաքի ճյուղը:—1894, № 3, էջ 494:

2965 ԹԻՖԼԻՍԻ Հայուհյաց Բարեգործական ընկերության 1893 թ. հաշիվը:—1894, № 4, էջ 656—657: (Ձանազան լուրեր):

2966 ԳՐԱԳԵՏՆԵՐԻՆ օժանդակող ընկերության խնդիրը:—1894, № 9, էջ 1337—1339: (Ձանազան լուրեր):

2967 ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերության ընդհանուր ժողովը:—1894, № 11—12, էջ 1751: (Ձանազան լուրեր):

2968 ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերության ժողովը և նրա նախագահ Բժիշկ Նավասարդյանի զրպարտախոսության գրավոր փաստաթուղթը:—1895, № 1, էջ 189—190: (Ձանազան լուրեր):

2969 ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերության

տարեկան ընդհանուր ժողովը:—1895, № 2, էջ 348—349: (Ձանազան լուրեր):

2970 ԲԱՔՎԻ Մարդասիրական ընկերությունը:—1895, № 3—4, էջ 560—562: (Ձանազան լուրեր):

2971 ԴԵՊՔ Հայոց Բարեգործական ընկերության կյանքում:—1896, № 2, էջ 299—303: Ստորագր.՝ Լուսինի:

Հոգվածում ներկայացված է գեղապետ Իսահակ Մելիք-Հայկազյանին ընկերության պատվովոր անդամ ընտրելու հարցը և այդ նույն հարցի հետ կապված Բարեգործական ընկերության Ախալցխայի մասնաճյուղում տեղ գտած թիրույթյունների ու սխալների քննադատությունը:

2972 ԿՈՎԿԱՍԻ Հայոց Բարեգործական ընկերության տարեկան ընդհանուր ժողովը:—1896, № 2, էջ 328—329: (Ձանազան լուրեր):

2973 ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերության Ախալցխայի ճյուղի վարչությանը:—1896, № 3—4, էջ 485—491: Ստորագր.՝ Լուսինի:

Հոգվածը պատասխան է ընկերության Ախալցխայի մասնաճյուղի վարչությանը, վերջիններիս բողոքել էին այն բանի համար, որ իրենց հրապարակայնորեն մեղադրել էին ընկերության «կանոնադրությանը չհարմարվելու», «հաշիվները ուշացնելու» և այլ թերությունների մեջ:

2974 ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ Բարեգործական ընկերության ժողովը:—1896, № 3—4, էջ 527: (Ձանազան լուրեր):

2975 [ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ընկերության Ախալցխայի ճյուղի մասին]:—1896, № 5, էջ 727—728: (Ձանազան լուրեր):

2976 ԲԱՔՎԻ Մարդասիրական ընկերության երեկույթը:—1897, № 2—3, էջ 403: (Ձանազան լուրեր):

2977 ԳՐԱԳԵՏՆԵՐԻՆ օգնելու մի խնդիր [Բաքվի Մարդասիրական ընկերության որոշման արձանագրությունը՝ չբավոր գրագետներին օգնելու վերաբերյալ]:—1897, № 2—3, էջ 404—407:

2978 ԹԻՖԼԻՍԻ Հայոց Բարեգործական ընկերության տարեկան ընդհանուր ժողովը:—1897, № 2—3, էջ 407—408, (Ձանազան լուրեր):

2979 ՄԻ ՀԵՐՔՈՒՄ Երևանից, [Երևանի Հայոց Բարեգործական ընկերության մասին]:—1897, № 2—3, էջ 408—409, (Ձանազան լուրեր):

2980 [ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերության կենտրոնի երկրորդ ընդհանուր ժողովը]:—1897, № 5, էջ 738, (Ձանազան լուրեր):

2981 ԿՈՎԿԱՍԻ Հայոց Բարեգործական ընկերության ընդհանուր ժողովը:—1898, № 4, էջ 570—573, (Ձանազան լուրեր):

2982 [ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերության Ախալքալաքի մասնաճյուղի 1897 թ. հաշվեցույցը]:—1898, № 4, էջ 575, (Ձանազան լուրեր):

2983 ԹԻՖԼԻՍԻ Հայուհյաց Բարեգործական ընկերության ընդհանուր ժողովը:—1898, № 4, էջ 575—576, (Ձանազան լուրեր):

2984 ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ Հայոց Բարեգործական ընկերության 1897 թ. հաշիվը:—1898, № 4, էջ 576—577, (Ձանազան լուրեր):

2985 [ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ընկերության մասնաժողովը խորագրյանի կտակի գործադրության մասին]:—1898, № 12, էջ 1797, (Ձանազան լուրեր):

2986 ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերությունների նոր կանոնադրության մասին:—1899, № 2—3, էջ 341—343, (Ձանազան լուրեր):

2987 [ԿՈՎԿԱՍԻ Հայոց Բարեգործական ընկերության ընդհանուր ժողովի մասին]:—1899, № 6, էջ 721—723, (Ձանազան լուրեր):

2988 [ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերությունների մասին]:—1899, № 9, էջ 1118, (Ձանազան լուրեր):

2989 [ԹԻՖԼԻՍԻ Հայուհյաց Բարեգործական ընկերության առաջին ընդհանուր ժողովը]:—1899, № 9, էջ 1118—1120, (Ձանազան լուրեր):

2990 [ԲԱՔՎԻ Բարեգործական ընկերության ընդհանուր ժողովը]:—1899, № 10, էջ 1272—1273, (Ձանազան լուրեր):

2991 [ՇՈՒՇԻ քաղաքի Հայոց Բարեգործական ընկերության ժողովը]:—1899, № 10, էջ 1273, (Ձանազան լուրեր):

2992 [ԲԱՔՎԻ Մարդասիրական ընկերության մասին]:—1901, № 4, էջ 238, Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

2993 [ԲԱՔՎԻ Հայոց Մարդասիրական ընկերության 1901 թվականի «Տեղեկագիր»-ը]:—1902, № 4, էջ 205—206, Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

Ընկերության գործունեության հաշվետվությունը քաղված է նրա հրատարակած «Տեղեկագիր»-ից: Բերված թվական տվյալները ցույց են տալիս ընկերության տնօրինության տակ եղած ակտիվ և պասսիվ գույքի պատկերը: Հոգվածում լուսաբանված են շքավորներին օգնելու գործի ընթացքը, «Աշխատանքի տան» վրա կատարված ծախսերի չափը, ինչպես նաև գրադարանի սպասարկման վիճակագրությունը ըստ լեզուների ու գրականության տեսակ-բաժինների:

2994 ԲԱՔՎԻ Հայոց Մարդասիրական ընկերության գործունեությունը 1902 թվականին:—1903, № 4, էջ 183—186, Ստորագր.՝ Ե.:

Տողատակում խմբագրությունը հիշեցնում է, որ բերված տեղեկությունները քաղված են նորբոս լույս տեսած «1902 թ. տեղեկագիր»-ից: («Աշխատանքի տուն» գրադարան, ճաշարան, նպաստներ և այլն): Թիսկապես պատկանելի գործունեություն է դա առանձին վերցրած, բայց եթե համեմատական չափ դնենք, այսինքն եթե բարեգործության այդ քանակը համեմատենք տեղական պայմանների ու պահանջի հետ, այն ժամանակ կտեսնենք, որ դա միայն մի կաթիլ է կարիքի ընդարձակ օվկիանոսում, մի ողորմելի փշրանք է հարստության ճոխ սեղանից ընկած».—գրել է հոգվածագիրը:

2995 [ԲԱՔՎԻ Մարդասիրական ընկերության վարչության գործունեությունը 1903 թվականին]:—1904, № 4, էջ 175—178, (Ներքին տեսություն):

Ներկայացված է Բաքվի ընկերության անցյալ՝ 1903 թ. գործունեության պատկերը (գրադարան-ընթերցարան, «Աշխատանքի տուն»:

իր մի քանի արհեստանոցներով, ճաշարան, անկերանոց, որրանոց)։

2996 ԹԻՖԼԻՍԻ Հայուհայաց Բարեգործական ընկերության ընդհանուր ժողովի մասին]։—1904, № 4, էջ 178—179։ (Ներքին տեսություն)։

Ժողովը տեղի է ունեցել ընթացիկ տարվա մարտի 14-ին։ Օրակարգում դրված են եղել՝ ընկերության 1903 թ. կատարած աշխատանքների հաշվետվությունը, 1904 թ. նախահաշվի քննարկումն ու ընկերության պաշտոնատար անձանց ընտրությունը։ (Տեղեկությունը քաղված է ռեզյակ-ից)։

2997 ԹԻՖԼԻՍԻ Բարեգործական ընկերության տեղեկագրի մասին]։—1904, № 4, էջ 179—180։ (Ներքին տեսություն)։

Տեղեկագիրը ներկայացնում է ընկերության անցյալ՝ 1903 թ. ունեցած անդամների քանակը, խոսում է նրա ունեցած դուրքի, տոկոսարեր թրդմների, կանխիկ դրամական միջոցների, մեծահարուստ Հ. Խուդադյանի կտակի հետ կապված հարցերի, ինչպես նաև ընկերության ծախքերի ու եկամուտների մասին։

Նախատվություններ ու կտակներ

2998 ՆՎԻՐԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ—1894, № 2, էջ 332—333, № 4, էջ 657, № 6, էջ 976, № 9, էջ 1342, № 10, էջ 1519—1520, № 11—12, էջ 1747—1748։ (Չանազան լուրեր)։

2999 ՆՎԻՐԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ—1895, № 1, էջ 186—187, № 2, էջ 349, № 3—4, էջ 563—564, № 5, էջ 731—735, (նվիրատուների մեջ է հայ անվանի բանաստեղծ Սմբատ Շահապիր) № 6, էջ 897, № 11, էջ 1533, № 12, էջ 1699։ (Չանազան լուրեր)։

Սահմանադրություն. Այստեղ գետեղված էլուրների մեծ մասը փոքր նվիրատվություններ են. զրբոր լծանբարեհոնկու միտումով դրանք առանձին-առանձին չեն նկարագրված։ Նվիրատվությունների ու կտակների այն նմուշները, որոնք վերաբերում են նշանակալից երևույթների՝ Թատրոն, Քիվանդանոց, Եկեղեցի, որրանոց կառուցելու, կամ դրանց շրջափակի միջոցներով օգնելու հարցերին, նկարագրված են առանձին։

3000 ՆՎԻՐԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ—1896, № 1, էջ 166—167, № 2, էջ 332—333, № 3—4, էջ 527, № 6, էջ 876, 881, № 7—8, էջ 1087, № 10—11, էջ 1419—1421, № 12, էջ 1643—1644։ (Չանազան լուրեր)։

3001 ՆՎԻՐԱՔԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ—1897, № 1, էջ 165—166, № 2—3, էջ 400—401, № 4, էջ 551, № 5, էջ 736—737, № 6, էջ 897, № 7—8, էջ 1139—1140, № 9, էջ 1295—1296, № 11—12, էջ 1670—1672։ (Չանազան լուրեր)։

3002 ՆՈՐԱՆՇԱՆ կտակ և օգնությունը դուրերին։ [Ներսարեթ Կրասիլնիկյանի Շուշիի քաղաքային վարչությանը թողած 24.000 ուրուկ կտակը՝ հողալու համար շրջակա հինգ դուրերի կարիքները]։—1897, № 11—12, էջ 1672—1673։ (Չանազան լուրեր)։

3003 ՆՎԵՐՆԵՐ և կտակներ։—1898, № 1, էջ 174—175, № 2—3, էջ 381, № 4, էջ 567, № 6, էջ 921, № 7—8, էջ 1169, № 10—11, էջ 1617—1618, № 12, էջ 1796։ (Չանազան լուրեր)։

3004 ՍԱՆԱՍԱՐՅԱՆ կտակի գործադրություն։—1898, № 4, էջ 567—570։ (Չանազան լուրեր)։

3005 ԼԵՈՒԿԱԴՅԱՆԻ կտակը տնօրինող հանձնաժողովի մասին]։—1898, № 5, էջ 742։ (Չանազան լուրեր)։

3006 ԹԻՖԼԻՍԻՄ որրանոց բանալու համար Հովհաննես Խուդադյանի կտակած դումարի գործադրման վերաբերյալ]։—1898, № 5, էջ 742։ (Չանազան լուրեր)։

3007 ՄՐՑԱՆԱԿ ԹԵ՝ խոդույություն։ [Ավետիք Պողոսյանի կտակը և ռեզյակ-ը]։—1898, № 5, էջ 745։ (Չանազան լուրեր)։

3008 ՀԱՍԱՆ-ՉԱԼԱԿՅԱՆ կտակի հաշիվը։—1898, № 2—3, էջ 382։ (Չանազան լուրեր)։

3009 ՆՎԵՐՆԵՐ և կտակներ։—1899, № 1, էջ 136, № 2, էջ 360—361, № 4—5, էջ 545, № 6, էջ 724, № 7—8, էջ 934, № 9, էջ 1117—1118, № 10, էջ 1280—1281, № 11—12, էջ 1498—1499։ (Չանազան լուրեր)։

3010 ԱՆԻՄՅԱՆ կտակի դործը.—1899, № 2—3, էջ 361—364; (Ջանազան լուրեր)։

3011 ՆՎԵՐՆԵՐ և կտակները.—1900, № 1, էջ 119, № 2, էջ 258—259, № 3, էջ 406—407, № 4, էջ 553—556; (Ջանազան լուրեր)։

3012 ԲԱՔՎՈՒՄ արված բարեգործությունների մասին.—1901, № 1, էջ 265—266; Ստորագր. Ա. (Գավառական կյանք)։

3013 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. Զուրաբովի ժառանգների նվերը Քիֆլիսի ժողովրդական տանը.—1901, № 4, էջ 227; (Ներքին տեսություն)։

3014 ԱՋԱՐՅԱՆ ճեմարանից արևելյան լեզվաց, Սարգիս արքեպիսկոպոս Հասան-Ջալալյանցի գրամաղխի հաշիվը 1900 ամի.—1901, № 7, էջ 265; (Հայտարարություններ)։

3015 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. Բաքվեցի մեծաճարտուտ Հաջի-Ջեյհալ Արզին Քաղիկի բարեգործությունների մասին.—1901, № 12, էջ 202—203; (Ներքին տեսություն)։

3016 ՄՈՍԿՎԱՅԻ արևելյան լեզվաց Հաղարյան ճեմարանի կողմից, Սարգիս արքեպիսկոպոս Հասան-Ջալալյանցի գրամաղխի հաշիվը 1901 ամի.—1902, № 4, էջ 243; (Հայտարարություններ)։

Տողատակում ծանուցվում է, որ ամբողջ գրամաղխի գտնվում է Մոսկվայի Նաճանգական դանձարանում և սկսած 1883 թվից, 125 տարվա ընթացքում պետք է անի մինչև 12 միլիոն ուսուցիչի պոմարի. հետո պետք է գործադրվի կտակողի անունով ուսումնարաններ և թոշակներ հիմնելու համար։

3017 ԼՈՎԶԱՆՆԵՍ հուղարդյանի կտակած գումարով բացվող ապաստանի մասին.—1903, № 3, էջ 207; (Ներքին տեսություն)։

Խնդիրը վերաբերում է Կովկասյան կառավարչությունից ստացած այն թույլտվությանը, որով Հայոց Բարեգործական ընկերությունը բանալու է որբանոց փոքրահասակ որբ աղջիկների համար։

3018 ԼՆԱՅ մեծաճարտուտ Միքայել Արամյանի գրամական նվիրատվությունը քաղաքային հիվանդանոց կառուցելու համար.—1903, № 4, էջ 229—230; (Ներքին տեսություն)։

Հիվանդանոցը գործում է մինչև օրս, այն գտնվում է Քրիլիսի 26 կոմիտասերների անվան շրջանում։

3019 ԱՋԱՐՅԱՆ ճեմարանից արևելյան լեզվաց, Սարգիս արքեպիսկոպոս Հասան-Ջալալյանցի գրամաղխի 1902 թվի հաշիվը.—1903, № 4, էջ 248; (Հայտարարություններ)։

3020 ԼՈՎԶԱՆՆԵՍ հուղարդյանի որբանոցի մասին.—1903, № 10, էջ 213—214; (Ներքին տեսություն)։

Քիֆլիսում վախճանված մեծաճարտուտ հուղարդյանի թողած ժառանգությամբ բացվում է քաղաքային «Լեզվանց որբանոց»։

3021 ԱՋԱՐՅԱՆ ճեմարանից արևելյան լեզվաց, Արքեպիսկոպոս Սարգիս Հասան-Ջալալյանցի գրամաղխի 1903 թվի հաշիվը.—1904, № 3, էջ 209; (Հայտարարություններ)։

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏԻՄՈՒԹՅՈՒՆ

3022 ԽՄԲԱԿՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, Լայտնում է, որ «Մուրճ»-ի խմբագրությունը հատուկ հեռագրով շնորհավորել է անվանի վրաց արևելագետ պատմաբան պրոֆեսոր Զուրիկովի 50-ամյակը։ Թերված է հեռագրի տեքստը.—1890, № 5, էջ 775—776։

3023 ԽՄԲԱԿՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, Լայտնում է, որ խմբագրությունը ստացել է Զուրիկովի 50-ամյակին ուղարկած շնորհավորական հեռագրի պատասխանը.—1890, № 11, էջ 1624։

3024 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Կովկասը հարյուր տարի առաջ, Շահ Աղա-Մահմուդ խանի Քիֆլիսում, (Կրճանիսի հակատի 100-ամյակի առիթով)։—1895, № 9—10, էջ 1260—1291։

1795 թվականի սեպտեմբերի 10-ին Պարսկաստանի շահը 70.000 գործով մերձենում է Քիֆլիսին։ Նրա նպատակն է եղել ստիպել վրաստանի թագավոր Հերակ 2-ին հնազանդվելու պարսկական արքունիքին։ Մինչ այդ Հերակը արդեն բանակցություններ էր վարում Ռուսաստանի հետ և նրա հովանավորության տակ էր 1783 թ. զաչ-նաղրությամբ Բրիտանյա Ռուսաստանի հովա-

նախորդությունը Վրաստանին ձեռնադրու չէր ոչ Թուրքիային և ոչ էլ Պարսկաստանին: Մինչ այդ Վրաստանին Ռուսաստանի բարեկամությունից և տկանդնեցնելու համար Շահ Աղա-Մահուդ խանի բոլոր փորձերը անցել էին ապարդյուն: Հերակուրը հաստատակամորեն բռնել էր Ռուսաց կայսրությանը հավատարիմ մնալու ուղիս: Կովի վճռական հանդիպումը տեղի է ունենում սեպտեմբերի 11-ին Թիֆլիսի արվարձանում՝ Կրծանիսի դաշտում: Այդ կովում վրաց զորքը պարտություն է կրում, Թիֆլիսը մատնվում է աննկարագրելի կոտորածի ու ավերման:

3025 ԱՐԱՍՏԱՆԻ Ա. Վրաստանի անցյալը (Վրաստանի պատմության համառոտություն) — 1895, № 11, էջ 1422—1449:

Ուշագրավ է հոգվածի առաջին մասը, որտեղ հեղինակը ավելորդ չի համարել հիշեցնել, որ «Հայ ընթերցող հասարակությունը անտեղյակ է մի ազգի պատմությանը, որը ոչ միայն հնուց դրացի է հայերին ու հայոց աշխարհին, այլև մի ազգի, որի հետ անցյալում այնքան ու այնքան քաղաքական ու տնտեսական շփումներ է ունեցել և ներկայումս էլ ունի հայր...»։ Նյութը կազմված է հետևյալ գլուխներից: Վրաստանը մինչև քրիստոնեություն ընդունելը՝ Քրիստոնեության մուտքը Վրաստան և վրաց կաթողիկոսությունը: Վրաց կաթողիկոսության իշխանությունը: Վրաստանի մայրաքաղաքները: Հին Վրաստանի սահմանները: Վրացական զրելը (հուցուրի, Դեղրուրի): Վրաց թագավորական տոհմերը: Վրաստանի իրեն կոմախենձոր Բյուզանդիայի և կրակասլաշտ Պարսկաստանի Արարների իշխանություն: Աբխազյան Բարթալիայան թագավորություն: Քամարա թագուհին: Վրաստանը սկսում է միանալ, ուժեղանալ: Բնակիչների թիվը և թագավորության ստորաբաժանումները: Լրիսթավությունները: Բյուզանդական լուսավորությունը Վրաստանում: Թամարի շառուրդները, բարձրի անկումն: Բուսուղանա: Մոնղոլների իշխանություն: Վրաստանը երկուսի բաժանած՝ երկու թագավորներով՝ մոնղոլների իշխանության տակ: Անկախություն ձեռք բերած հինգ ձերթավաններ մոնղոլների գերիշխանության ժամանակ: Դեղրուրի Փայլունը և Վրաստանի աղատվելը մոնղոլներից: Թամերլանի մա-

մանակները: Վրաստանը բաժանվում է երեք թագավորությունների: Տաճիկների, պարսիկների իշխանություն և լեզգիների Գերեվաճառության զարգացումը: Տաճիկները խլում են Սաուտարեզոն: Շահ-Արասը Վրաստանում: Մահմեդականությունը վրաց թագավորական տոհմի մեջ: Պարսկական բարք ու վարք: Լեզգիները և Կախ-թիս: Վրաստանը Ռուսաստանի ղերիշխանության ներքո—Աղա-Մահմուդ խան: Վրաստանի թագավորությունների վերջը: Ամփոփումն: Ազգաբնակչության նվազումը իր վերջին պատճառ քաղաքական Վրաստանի թուլության և վերջնական կորուստի:

3026 ՀԵՐԱԿԱՆ 2-րդի մահվան 100-ամյակը — 1898, № 1, էջ 180: (Զանազան լուրեր):

3027 [ՀԵՐԱԿԱՆ 2-րդի մահվան 100-ամյակին նվիրված հոգեհանդիստ Մցխեթի մայր եկեղեցում] — 1898, № 2—3, էջ 379: (Զանազան լուրեր):

3028 [ԹՈՒՍԱՑ զորքի Վրաստան մտնելու 100-ամյակի մասին] — 1899, № 11—12, էջ 1497: (Զանազան լուրեր):

3029 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները [Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1904 թ. հունվարյան համարում տեղ գտած Ա. Մդիվանու «Վրաստանի և Ռուսաստանի դիպլոմատիական հարաբերությունները 16—17 դարերում» հոդվածի] — 1901, № 1, էջ 287—288:

3030 ԿԵՆ Վրաստանի միացումը Ռուսաստանին (100-ամյակի առիթով) — 1901, № 2, էջ 234—252:

Հոգվածում մանրամասնորեն վերլուծված են Վրաստանի Ռուսաստանին միանալու քաղաքական-տնտեսական հանգամանքները և երևույթի բացահայտ առաջադրական: Էշանակությունը ինչպես վրաց, այնպես և Անդրկովկասում ապրող մյուս ժողովուրդների հետագա պատմական ճակատագրում:

3031 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները [Տեսություն «Вестник Европы» հանդեսի 1901 թ. հունվարյան համարում ղեկավարած Ա. Խախանովի «Վրաստանի միացման [Ռուսաստանին]

100-ամյա տարեդարձը՝ հոգվածի]։—1901, № 2, էջ 317—318։

3032 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Վրաստանի Ռուսաստանին միանալու նշանակությունը ամբողջ կովկասի համար]։—1901, № 9, էջ 218—223։ (ներքին տեսություն)։

Տեսության ներկա բաժնում հեղինակը ցույց է տվել մահմեդական բռնության թմովի մեջ խեղդվող կովկասյան ժողովուրդների վերածնությունը, որ նրանք ապրեցին Վրաստանի Ռուսաստանին միանալու հետևանքով։ Այդ պատմական ակտը հեղինակը որակել է փրկարար բառով։ Որպես օրինակ բերված են բազմաթիվ փաստեր։

3033. Авалов З. Присоединение Грузии к России. С. Петербург, 1901.

Դրախոսություն։—1901, № 10, էջ 195—197։ Ստորագր.՝ Լ.։

Աշխատության մեջ ներկայացված է ժամանակակից Վրաստանի պետական կազմակերպության պատկերը։ Հեղինակը ցույց է տալիս, թի որքան անհնոտան ու միամիտ բաղադրագույններ էին նրա կառավարիչները, թե որքան մեծ դեր ունեին Թուրքիան ու Պարսկաստանը վրաց թագավորության պատմական ճակատագրում։ Մատենախոսը ներկա գիրքը համարել է վրաց պատմությունը ներկայացնող լավագույն գործերից մեկը։

3034 ՄԵՄ ԻՇԽԱՆ ՄԻԽԱՅԻԼ ՆԻԿՈԼԱՅԻՇԻ անունով տրված բարձրագույն լեկտիոյար [Վրաստանի Ռուսաստանին միանալու 100-ամյակի առթիվ]։—1901, № 10, էջ 243—245։ (ներքին տեսություն)։

Հրամանը բովանդակում է 6 կետից կազմված արտոնություններ, որ ցարը տվել է վրաց ազնվականությանը։

3035 ԳՈԳԻՏՇԱՅԻՇՎԻԼԻ Յ. Արհեստը Վրաստանում։ Տյուրիքեն, 1901, Գերմ. Լ.։

Դրախոսություն։ Իշխանյան Բ.—1902, № 3, էջ 146—153։

Դրախոսվում է Գոգիտշայիշվիլու ղեկավարական գիտնական, որ հեղինակը ներկայացրել է

կայացիղի համալսարանի պրոֆեսոր Բյուխներին։ Նույն պրոֆեսորն է նաև Ս. Թառայանի դիսերտացիան՝ նվիրված հայերի արհեստին։ Գրախոսողը համեմատելով այդ երկու աշխատանքները, եկել է այն եզրակացության, որ Թառայանի գործը թիւյլ է ու շամբողջացած, իսկ վրաց հեղինակը իր գործում մեղանչել է պատմական փաստերի առաջ ու խեղաթյուրել զրանը։

3036 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաց հասարակության դեպի իրենց պատմությունն ունեցած անտարբերության մասին]։—1903, № 10, էջ 157—158։ (Վրաց կյանքից և զրականությունից)։

«Յնորիս փուրցելի»-ի № 2283-ում տպագրված մի հոդվածում հեղինակը անշնորհալի խոսք է ասել վրաց պատմաբանների հասցեին, մեղադրելով նրանց այն բանում, որ նրանք հիմնավորապես չեն ուսումնասիրել իրենց առարկան։ Նույն պարբերականի № 2290-ում պատմաբաններից մեկը պատասխանել է հոդվածագրին, բացատրելով երևույթը վրաց հասարակության անտարբերությամբ, որ նա ոչնչով չի օժանդակում իրենց՝ ղեկավարներին վերահանելու վրաց ժողովրդի բազմադարյան պատմությունը։

3037 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Ի. Զավախիշվիլու «Հայրենասիրություն ու գիտություն» ծավալուն հոդվածի մասին]։—1904, № 5, էջ 143—146։ (Վրաց կյանքից և զրականությունից)։

Վրաց «Իվերիական» հին կուսակցության զրոյները իրենց գործունեության մեջ սովորաբար ղեկավարվել են այն միակողմանի գաղափարով, թե ժողովրդի մեջ հայրենասիրական ոգին վառ պահելու համար անհրաժեշտ է նախնիների կյանքը ներկայացնել մեծացրած ձևով, մեղանչելով թեկուզ պատմական որոշակի փաստերի դեմ։ Նրանց այդ մտայնությունը դեմ են եղել Նիկողոս Մառը, Քերովրե Պատկանյանը, Ի. Զավախիշվիլին և ուրիշները։ Ընթերցողի ուշադրությանը ներկայացված ներկա հոդվածը Զավախիշվիլու այն հայտնի հոդվածի վերլուծությունն է, որ հեղինակը գրել է ի պաշտպանություն Մառի և որը տպագրվել է «Յնորիս փուրցելի»-ի 1904 թ. ապրիլյան համարներում։

3038 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Մի նոր արշավանք հայագետ պրոֆեսորների դեմ]։—1904, № 6, էջ 142—146։ (Վրաց կյանքից և զրականությունից)։

Տեսություն «Իվերիա»-ի 1904 թ. № 128—130-ում հրապարակված Ա. Սերեբևիչու «Վրացատյաց-նէր» և քահանա Կարբէլաշվիլու «Իվերա»-ի № 135-ում հրապարակված «Միթե սրան կասեն զիտնական մարդ» հոդվածների, որոնք ուղղված են նիկողայոս Մադի և Երիտասարդ պատմաբան Ի. Զավախիշվիլու դեմ, Վերջիններս ելնելով պատմական փաստերի ուսումնասիրությունից փորձել են ճշտումներ մտցնել վրաց պատմագրության որոշ հարցերում, Գիտնական պատմաբանների կատարած ճշտումների հետ չեն համաձայնվել մի քանի վրաց մտավորականներ, որոնք փորձել են իրենց հերթին մամուլի էջերում հերքել զրանք, հասնելով Երբեմն անձնական վիրավորանքների:

3039 ֆԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Զաք. Ճիճինաձեի զրական զործունելության մասին]—1904, № 7, էջ 87—93, № 8, էջ 60—63: (Վրաց կյանքից և պրականությունից):

Վրաց մտավորականներից մեկի Վ. Գունիա-լի վկայությամբ («Վրաստանի օրացույց»): Զաք. Ճիճինաձեն սխառմատիկ կրթություն չի ստացել, սակայն ձեռնարկելով շատ ու շատ զործն-րի, վերջերս սկսել է ասպարեզը հեղեղել այլ-կայլ տեսություններով, իր մի քանի տասնյակի հասնող պատմական բնույթի գրքույկներով («Պավլի Շահգույան», «Իվան Գվարամաձե», «Վրացի Գրիգորյաններ», «Վրացի հրեաներ», «Վրացի փաշաները Տաճկաստանում»), փորձել է անհիմն փաստերով ապացուցել այս կամ այն պատմական անձնավորությունների վրացի լի-նելու հանգամանքը, ներկա տեսության մեջ հե-ղինակը հանգամանորեն բնարկել է Ճիճինա-ձեի վերջերս հրապարակված «Պավլի Շահգույ-յան» խորագիրը կրող գրքույկը:

3040 ֆԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Մի օտարերկրյա գիտ-նականի կարծիքը վրաց պատմության մասին]—1904, № 7, էջ 94: (Վրաց կյանքից և զրական-ությունից):

Քեռլինի համալսարանի ռեկտոր Հարնակի մի մասնավոր նամակից «Իվերիա»-ն (1904, № 112) քաղել է այն միտքը, որ «վրաց ձեռագիր աղբյուրներին վերջերս տրվում է մեծ նշանակու-թյուն...»:

Տես նաև՝ № 2234—2236 նկարագրու-թյունները:

Ռուսաստանի և արուսահմանյան երկրների հասարակական-հաղափական կյանք և միջազգային հարաբերություններ

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

3041 ԿՈՄՍ ԼՈՌՈՒՄԵՆԻ—1889, № 2, էջ 351—356: (Ներքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է Լոռու-Մե-լիբյանի պաշտոնավարության ողջ ընթացքը՝ նրա վարչական ու ռազմագիտական ասպարեզնե-րում ցուցաբերած ծառայությունները ուսական արբունիքին, Հոգվածագիրը կոչ է անում հայ մտավորականությանը պրազվել նրա կյանքի ու զործունելության հանգամանալի ուսումնասիրու-թյամբ:

3042 ԽՄԲԱԿԻՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻԿ, [Սանուցում է մեծ իշխանուհի Օլգա Ֆեոդորովնայի մահը]—1891, № 4, էջ 550:

3043 [ՄՈՍԿՎԱՅԻ և Նիժնեգորոդի զեմստո-նների հրատարակություններ]—1892, № 7—8, էջ 1182—1186: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Թղթակցություն-ներ Ռուսաստանից):

1891 թվականի սոզի մասին լույս տեսած, վիճակագրական տվյալներով հարուստ մի շարք հրատարակությունների մասին:

«Продовольственное дело», «Урожай 1891 г. в Нижегородской губернии», «Гранулы»-ի «Юридический вестник»-ում լույս տեսած հոդ-վածներ և այլն), որոնց մեջ հեղինակ-ները փորձել են ներկայացնել նշված նահանգներում տիրող սոզի պատճառները: Հոգվածագիրը մասնավորապես կանգ է առել «Անրերրություն և ժողովրդական աղետ» գրք-րում առաջ քաշված հարցերի վրա, որոնց իրա-դրծումը գտել է հույժ անհետաձգելի:

3044 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐՈՒՅԱՆ օրենքի մեջ կատարված փոփոխությունները—1892, № 9, էջ 1375—1376: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Թղթակ-ցություններ Ռուսաստանից):

կազմակերպումը Ռուսաստանում:—1893, № 1.
3045 ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ միջխտրության
էջ 147—149: Ստորագր.՝ Լուսինի (ժամանակա-
կից տեսություն):

3046 ՕՐԻՆԱԳԾԵՐԻ պաշտոնական հայտարա-
րությունը [նշվում է, որ ռուսական մամուլը իր
էջերում սկսել է լուսարանի կառավարական դա-
նազան օրինագծերի էությունը]:—1893, № 4, էջ
641—642: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

3047 ՀԱՄԱԺՈՂՈՎՆԵՐԸ Ռուսաստանում:—
1893, № 4, էջ 642—643: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռու-
սաստանից):

3048 ԴՈՒՄԱՆԵՐԻ նոր ընտրությունները:—
1893, № 4, էջ 648—649: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: [Ռու-
սաստանից]:

3049 ՄՈՍԿՎԱՅԻ քաղաքացուիս Ալեքսեևի մա-
հը:—1893, № 4, էջ 653—654: Ստորագր.՝ Ս. Թ.:
[Ռուսաստանից]:

3050 ԴՍԱՆՏ-Պետերբուրգի տեղեկություն-
ները հաղորդում է, որ Սինիստրենների ժողովը
հաստատել է Կասպից ծովի ափերին արտա-
վայրեր ստեղծելու առաջարկությունը]:—1893,
№ 4, էջ 654: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

3051 ՊԵՏԱԿԱՆ կալվածների միջխտրույու-
նը մտադիր է կայացնել մի շարք գյուղատնտեսա-
կան համաժողովներ:—1893, № 5, էջ 833: Ստո-
րագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

3052 ԸՆԱՊԱՊԱՐՀՆԵՐԻ հաղորդակցության մի-
նիստրի ճառը նորավարու ինժեներ-մասնագետ-
ների հավաքում:—1893, № 6, էջ 1004—1005:
Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

3053 ԽԱՆՈՎԻ անգույն վերաբերմունքը տա-
ժանակիր-արքայալեւերի հետ]:—1893, № 6, էջ
1007: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

3054 ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ և Ֆրանսիայի առևտրա-
կան պայմանագիրը:—1893, № 7—8, էջ 1249—
1250: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

3055 1889 թ. ՀԵՄԻՆԳՐՈՒՄ կազմված
հանձնաժողովի ծավալած գործունեությունը բան-
վորների դրության բարելավման համար:—1893,

№ 9, էջ 1434—1435: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաս-
տանից):

3056 ՊԵՏԻՐՈՒՐԳԻ բարեգործները օգնում են
չրավոր զուրոցականներին ձիաքարշով ձրի հրթի-
վեկելու համար:—1893, № 9, էջ 1437: Ստորագր.՝
Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

3057 ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ և Պարսկաստանի միջև
տերիտորիաների փոխանակում:—1893, № 11, էջ
1781—1782: (Ձանազան լուրեր):

3058 ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ 3-րդի Իվանդությունը:—
1894, № 9, էջ 1336: (Ձանազան լուրեր):

3059 ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ 3-րդի մահը և կայսր Նիկո-
լայ 2-րդի զահակությունը:—1894, № 10, էջ
1349:

3060 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Կայսր Ալեքսանդր
3-րդ:—1894, № 10, էջ 1491—1495: (Ժամանա-
կակից տեսություն):

3061 ՆԻԿՈՂԱՅ 2-րդի ամուսնության առթիվ
բարձրագույն մանիֆեստ:—1894, № 11—12, էջ
1747: (Ձանազան լուրեր):

3062 ԻՇԽԱՆ Մ. Ի. հիվանդը հաղորդակցության
ճանապարհների միջխտրություն:—1895, № 1, էջ 188:
(Ձանազան լուրեր):

3063 ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ արտաքին գործերի միջխ-
տրը Նիկոլայ Կարլովիչ Գրիսի մահը:—1895, № 1,
էջ 191: (Ձանազան լուրեր):

3064 ԻՇԽԱՆ Ալեքսեյ Բորիսովիչ Լոբանով-
Ռոստովսկին ռուսաց արտաքին գործերի միջխ-
տրը:—1895, № 2, էջ 349: (Ձանազան լուրեր):

3065 ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ Սինիստրենների Կոմիտեի նախա-
գահ Նիկոլայ Խրիստիանովիչ Բունզելի մահը:—
1895, № 6, էջ 901—902: (Ձանազան լուրեր):

3066 Ի. Լ. ԳՐԵՄՅԱԿԻՆԸ ռուսաց Ներքին գոր-
ծերի միջխտրության կառավարիչ:—1895, № 11,
էջ 1528: (Ձանազան լուրեր):

3067 ԸՆԴԱՆՈՒՐ զինվորադրության արևելի
25-ամյակը:—1895, № 11, էջ 1531: (Ձանազան
լուրեր):

3068 ԻՇԽԱՆ Լոբանով-Ռոստովսկին և գեներա-
լալ Դրագոմիրովը Ֆրանսիայում:—1895, № 11,
էջ 1535: (Ձանազան լուրեր):

3069 ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՅԻՉՆԵՐ Թագադրության հանդեսին—1895, № 12, էջ 1698: (Ձանազան լուրեր):

3070 ԹՈՒՍԱՍՏԱՆԻ կայսեր Թագադրության հանդեսին հրավիրվածների մեջ են կաթողիկոս Խրիմյանը և Արիստակես արքեպիսկոպոս Սեդրակյանը: Շահի ներկայացուցիչն է լինելու նրա նորայրը՝ Աբբաս-Միրզա-Մուկարանը—1896, № 1, էջ 155: (Ձանազան լուրեր):

3071 ԹՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ներքին գործերի մինիստրության մեջ կատարված փոփոխությունների մասին—1896, № 1, էջ 155: (Ձանազան լուրեր):

3072 Ն. Ն. Կ. Կ. Մ. Մ. Թագադրության հանդեսը: Կայսր Նիկոլայ 2-րդի և կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆեոդորովնայի Ս. Թագադրության հանդեսները Մոսկվայում:—1896, № 5, էջ 661—689: Ստորագր.՝ Ս—Մ.:

3073 ԹԱՐԿԱՆՈՒԹՅԱՆ հանդեսի Կովկասի պատգամավորները:—1896, № 5, էջ 725: (Ձանազան լուրեր):

3074 ԳԵՆԵՐԱԼ Ֆրեդեն ժանդարմների շեֆի օղակակն:—1896, № 5, էջ 729: (Ձանազան լուրեր):

3075 ՈՒ ԷՋ Ռուսիայի նորագույն Պատմությունից: Լոռիս-Մելիքով և Պորեղանոսյան:—1896, № 6, էջ 860—861:

3076 ԹՈՒՍԱՍՏԱՆԻ կայսեր Թագադրության առթիվ բարձրագույն մանիֆեստ:—1896, № 6, էջ 875: (Ձանազան լուրեր):

3077 ՆԵՐԿԱՅՈՒՅԻ 1-ին կայսեր ծննդյան 100-ամյակը:—1896, № 6, էջ 875: (Ձանազան լուրեր):

3078 ՄԵԾ գործադու Պետերբուրգում:—1896, № 6, էջ 884: (Ձանազան լուրեր):

3079 ԿԱՅՍՐ Նիկոլայ 2-ի և կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆեոդորովնայի ուղևորությունը Եվրոպայում:—1896, № 7—8, էջ 1083—1084: (Ձանազան լուրեր):

3080 ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ գործադու Պետերբուրգում:—1896, № 7—8, էջ 1088—1090: (Ձանազան լուրեր):

3081 ԹՈՒՍԱՍՏԱՆԻ արտաքին գործերի մինիստր Իշխան Լորանով-Ռոստովսկու մահը:—1896, № 7—8, էջ 1091: (Ձանազան լուրեր):

3082 Ն. Ն. Կ. Կ. Մեծությունների ուղևորությունը Եվրոպայում:—1896, № 9, էջ 1221—1231: (Ձանազան լուրեր):

3083 ԳԵՆԵՐԱԼ Տորոշիլի մահը:—1896, № 9, էջ 1242—1243: (Ձանազան լուրեր):

3084 ՆԵՐԿԱՅՈՒՅԻ ցարի վերադարձը հայրենիք:—1896, № 10—11, էջ 1416: (Ձանազան լուրեր):

3085 ԲԻՍՄԱԿԱՅԱՆ մերկացումներ:—1896, № 10—11, էջ 1423: (Ձանազան լուրեր):

Բիսմարկի կանցլերության օրոք Ռուսաստանի և Գերմանիայի զաղտնի զաշնակցության մասին է. որ պարզվելուց հետո մեծ իրարանցում ու առհասարակություն է պատճառել բաղադրական աշխարհին:

3086 ԹՈՒՍԱՍՏԱՆԻ և Ֆրանսիան: Կայսր Նիկոլայի նամակը Ֆրանսիայի:—1896, № 10—11, էջ 1425—1426: (Ձանազան լուրեր):

3087 ԿԱՏՏՐԻՆԵ 2-րդի (Նկատելին) մահվան 100-ամյակը:—1896, № 10—11, էջ 1428:

3088 ԹՈՒՍԱՍՏԱՆԻ բանակի գեներալ Ն. Կ. Ալեքսանդրի մահը:—1896, № 10—11, էջ 1433: (Ձանազան լուրեր):

3089 ԿԱՍՍ Միխայիլ Նիկոլաևիչ Մուրավյովը Ռուսաստանի արտաքին գործերի կառավարիչ:—1897, № 1, էջ 157: (Ձանազան լուրեր):

3090 ԳԵՆԵՐԱԼ Օրոկեսկին ներքին գործերի մինիստրի օղակակն:—1897, № 5, էջ 731: (Ձանազան լուրեր):

3091 ԳԵՆԵՐԱԼ-ԼԵՅՏԵՆԱՆՏ Գիմիստի Տերևսատուրյանի մահը:—1897, № 6, էջ 907: (Ձանազան լուրեր):

3092 ԹՈՒՍԱՍՏԱՆԻ կայսերական զույգը Վարշավայում:—1897, № 7—8, էջ 1140: (Ձանազան լուրեր):

3093 ԳԵՆԵՐԱԼ-ԼԵՅՏԵՆԱՆՏ զինվորական պատմաբան Ստեփան Զովսեփյան Բիշմիշյանի

մահը]—1897, № 7—8, էջ 1146, (Ձանաղան լուրեր)։

3094 [ՍՏԱՎՐՈՊՈՂԻ նահանգի մահմեդական-ների արքունական հողերի բռնագրավումը հօգուտ ռուս զաղթականների]—1897, № 9, էջ 1296—1297, (Ձանաղան լուրեր)։

3095 ՌՈՒՍ-պարսկական նահմանի վեճ—1897, № 10, էջ 1463, (Ձանաղան լուրեր)։

3096 Սեմեյն արքայաց հողաբարձություն-ներ—1897, № 11—12, էջ 1677—1678, (Ձանաղան լուրեր)։

3097 ԿՈՒՅՐԻՐԻ խնամքը Ռուսիայում—1897, № 11—12, էջ 1680—1681, (Ձանաղան լուրեր)։

3098 [ՌԱԶՄԱԿԱՆ նոր մինիստր Կուրոպատ-կինի մասին]—1898, № 1, էջ 170, (Ձանաղան լուրեր)։

3099 ՍԻՐԻՐԻ և ՄԻՐԻՆ Ասիայի նահանգների նոր բաժանումը—1898, № 2—3, էջ 377—378, (Ձանաղան լուրեր)։

3100 [ԳԵՆԵՐԱԼ-լիյտենանտ Դուրովսկոյը Քուրբաստանի ընդհանուր նահանգապետ]—1898, № 4, էջ 584, (Ձանաղան լուրեր)։

3101 [ՎԱՍԻԼԻ Գավրիլովիչ Բուտիրկինի սպա-յական և ծառայական գործունեության 50-ամ-յա հոբելյանը]—1894, № 4, էջ 584, (Ձանաղան լուրեր)։

3102 ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԸ Չինաստանում—1898, № 4, էջ 588, (Ձանաղան լուրեր)։

3103 ԱՊՍԱՄԲԱԿԱՆ անցքը Անդիժանում—1898, № 5, էջ 738—739, (Ձանաղան լուրեր)։

3104 ԱՊՍԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ Ֆերգանյան երկ-րում—1898, № 6, էջ 905—907, (Ձանաղան լուրեր)։

3105 Չինական ՍՈՒՄԱՆ սահմանափակման առա-ջարկը [Նիկոլայ 2-րդի եվրոպական պետություն-ներին արած առաջարկությունը]—1898, № 7—8, էջ 1140—1142։

3106 ԱՐՁԱՆ կայսր Ալեքսանդր 2-ին—1898, № 7—8, էջ 1157—1158, (Ձանաղան լուրեր)։

3107 ԱՊՍԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ Անդիժանում—1898, № 7—8, էջ 1170—1171, (Ձանաղան լուրեր)։

3108 [ԳԵՆԵՐԱԼ Միխայիլ Չերնյանի մահը]—1898, № 7—8, էջ 1179, (Ձանաղան լուրեր)։

3109 [ԳԵՆԵՐԱԼ-լիյտենանտ Բոգոլյուբովը Անդրկովկասյան երկրի կառավարիչ]—1898, № 9, էջ 1296, (Ձանաղան լուրեր)։

3110 [ԱՆԴԻԺԱՆԻ ապստամբության մասին]—1898, № 9, էջ 1313, (Ձանաղան լուրեր)։

3111 [Ռուս տաճկական պատերազմի ժամա-նակ ընկած ռուս ղեկավարների հիշատակին Կ. Պոլ-սի մոտերքում՝ Սան-Ստեֆանոյում կառուցված տաճար-արձանի բացման մասին]—1898, № 12, էջ 1801, (Ձանաղան լուրեր)։

3112 ՆՈՐ հրաման Ֆինլանդիայի համար—1899, № 1, էջ 133, (Ձանաղան լուրեր)։

3113 [ԳԵՆԵՐԱԼ-այդյուտանտ Դիմիտրի Իվա-նովիչ Սվյատոպոլկ-Միրսկոյ մահը]—1899, № 1, էջ 144, (Ձանաղան լուրեր)։

3114 [ԳԵՆԵՐԱԼ Ստանիսլավ Մեյեր-Հայկադյա-նի մահը]—1899, № 1, էջ 144—145, (Ձանաղան լուրեր)։

3115 [ԿԱՅՄԵՐԱԿԱՆ հրաման Ֆինլանդիայի մասին]—1899, № 2—3, էջ 340—341, (Ձանաղան լուրեր)։

3116 ԲԱՐՁՐԱԿՈՒՅՆ մանիֆեստ [Թագաժա-ռանգ Գեորգի Ալեքսանդրովիչի մահի և Ռուսաս-տանի զահր թագաժառանգ Միխայիլ Ալեքսան-դրովիչին անցնելու իրավունքի մասին]—1899, № 6, էջ 569։

3117 ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ, [Մեծ իշխան Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչը Հելսինգֆորսում դիտում է զոր-քըն ու ամրությունները]—1899, № 6, էջ 720, (Ձանաղան լուրեր)։

3118 ՏԱՆԿԱՍՏԱՆ և Ռուսիա [1878 թ. Քուր-բիայի պատերազմական պարտքի ու երևանում թուրքական հյուպատոսություն ստեղծելու մա-սին]—1899, № 6, էջ 740, (Ձանաղան լուրեր)։

3119 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ արտաքին դործերի մի-նիստր Կոմս Մուրավյովի ժամանումը Փարիզ]—1899, № 9, էջ 1128, (Ձանաղան լուրեր)։

3120 ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ներքին գործերի մինիստրությունում—1899, № 10, էջ 1170, (Ձա-նաղան լուրեր)։

3121 **ԱՌԻՍԱՍՏԱՆ** և **Թուրքիա**։ [**Ռուս-տաճկական սահմանի վրա կատարված միջադեպի մասին**]։—1899, № 10, էջ 1281։ (Զանազան լուրեր)։

3122 **ՆՈՐԻՆ** կայսերական մեծությունները **Գերմանիայում**։—1899, № 10, էջ 1281։ (Զանազան լուրեր)։

3123 [**ՌՈՒՍԱՅ** զորքերի շտաբի պետ՝ **գեներալ Էպանչին**ը **Բուլղարիայում**]։—1899, № 10, էջ 1283։ (Զանազան լուրեր)։

3124 [**Ա. Ս. Ստրիշինսկին** **Ռուսաստանի ներքին գործերի մինիստրի** **ընկերակից**]։—1899, № 11—12, էջ 1495—1496։ (Զանազան լուրեր)։

3125 [**ՌՈՒՍ** **բարեգործ Տերեշչենկոյի** 50-ամյա **հոբելյանի մասին**]։—1899, № 11—12, էջ 1503։ (Զանազան լուրեր)։

3126 [**ԹԻՖԼԻՍԻՑ** աֆղանական սահմանը զորք հասցնելու մասին]։—1899, № 11—12, էջ 1505։ (Զանազան լուրեր)։

3127 **ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ** կառավարությունը [**երկրագործական և պետական հողերի մինիստրի** օգնական է նշանակվել **Ա. Խ. Ստեվեն**]։—1900, № 1, էջ 118։ (Զանազան լուրեր)։

3128 **ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ** կառավարությունը [**Պավել Լվովիչ** **Լոբկոին** պետական վերահսկիչ նշանակելու մասին]։—1900, № 1, էջ 118։ (Զանազան լուրեր)։

3129 **ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ**։ [**Գեդապետ Ջեյկը** **զինվորական ռեֆորմի մասին**]։—1900, № 1, էջ 126։ (Զանազան լուրեր)։

3130 **ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ**։ [**Երկրի ընդհանուր նահանգապետ** **գեներալ Բորրիկովը** **Կրասնոյ-Սկոլում**]։—1900, № 1, էջ 126։ (Զանազան լուրեր)։

3131 **ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ**։ [**Գեներալ** **Նահանգապետ Բորիկովի** **ոստիկանական օրենքները վերանայելու առաջարկի մասին**]։—1900, № 1, էջ 127։ (Զանազան լուրեր)։

3132 **ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ** կառավարությունը [**Պ. Ն. Դուրոզովն** **Ներքին գործերի մինիստրի** **Էրրորդ օգնական**]։—1900, № 2, էջ 258։ (Զանազան լուրեր)։

3133 **ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ**։ [**Կանանց վերաբերող նոր օրենքի մասին**]։—1900, № 2, էջ 261։ (Զանազան լուրեր)։

3134 **ՀԱՐՄԱՐՅԱՆ Ս.** **Ռուսական ազդեցությունը** **Ատրպատականում**։—1900, № 3, էջ 373—379։ (Նամակներ **Պարսկաստանից**)։

Նամակը նվիրված է **Ջուլամերկի** **դավառի** **ատրիներին** **ու ռուս բարոյիչների գործունեությանը**։ **վերջիններս** **կարողացել են իրենց ազդեցությունը տարածել տեղացի հայերի ու ասորիների վրա՝ ընդունել տալով նրանց ռուսահայատապնություն**։ **Տեղեկություններ** **կան նաև ռուսական ազդեցության մասին, մասնավորապես տնտեսական ու կուլտուրական կյանքի ոլորտներում**։

3135 [**ՆՈՐԻՆ** կայսերական զույգի **ժամանումը Մոսկվա**]։—1900, № 3, էջ 403։ (Զանազան լուրեր)։

3136 [**ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ** **Վասիլևիչ** **Սուվորովի** **մահվան 100-ամյակը**]։—1900, № 4, էջ 559։ (Զանազան լուրեր)։

3137 [**ԳՈՐՍԱՐԱՆԱՏՆՐ** (**Լոժ**) **Իսրայել Պոդեանսկու** **մահը**]։—1900, № 4, էջ 564։ (Զանազան լուրեր)։

3138 **ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ**։ [**Ֆինլանդիայում ժողովներ ղումարելու ազատության վերացման մասին**]։—1900, № 5—6, էջ 743։ (Զանազան լուրեր)։

3139 **ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ**։ [**Ռուսաց լեզուն տեղական ղխավոր վարչություններում տնտեսական գործավարության մեջ մտցնելու մասին**]։—1900, № 5—6, էջ 743։ (Զանազան լուրեր)։

3140 **ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ** կառավարությունը [**Կոմս** **Համզգորֆը** **արտաքին գործերի ժամանակավոր կառավարիչ**]։—1900, № 5—6, էջ 743։ (Զանազան լուրեր)։

3141 **ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ** կառավարությունը [**Վ. Ի. Կովալեսկին** **Ֆինլանդիայի մինիստրի** **զապետի խորհրդական**]։—1900, № 5—6, էջ 743։ (Զանազան լուրեր)։

3142 **ԳՐՈՒՋԻՆՅԱՆ** **գրանադերյան զնդի** 200-ամյակը։—1900, № 5—6, էջ 747—748։ (Զանազան լուրեր)։

3143 [ՌՈՒՍԱԿ արտաքին գործերի մինիստր կոմս Միխայիլ Նիկոլանիշ Մուրավյովի մահը]։— 1900, № 5—6, էջ 752 (Զանադան լուրեր)։

3144 [ԱՐՏԱՔԻՆ քաղաքական անցքերի աղ-ղեցությունը հրկրի ներքին կյանքի վրա]։— 1901, № 1, էջ 235—236 (Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Զինաստանում ծայր առած քաղաքական բար-դությունների հետևանքով փոփոխություններ են մտնում մաքսային քաղաքականության և Ռուսաս-տանի ներքին կյանքում նախատեսված վերանո-րոգությունների ծրագրերի մեջ (Բնակարանային հարկեր, երգվյալների դատարանի ներմուծումը Սիրիի և այլն)։

3145 [ՌՈՒՍԱԿՍԱԿՆԻ կենտրոնական նահանգ-ներում ու ծայրամասերում ապրող աղգարնակ-չության մասին]։— 1901, № 1, էջ 238—240 (Ստո-րագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

3146 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Жизнь» ամսագրի 1900 թ. դեկտեմ-բերյան համարում տպագրված Եվգենի Զիրիկովի «Գաղափարական պատկերներ»-ի]։— 1901, № 1, էջ 286—287։

3147 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը բարձր է դնահատել «Жиз-нал для всех» հանդեսի 1901 թ. հունվարյան հա-մարում տպագրված պրոֆեսոր Կյուչևսկու «Պետ-րոս Մեծը և նրա աշխատակիցները» հոդվածը]։— 1901, № 2, էջ 318—319։

3148 [ՌՈՒՍԱԿՍԱԿՆԻ ներքին կյանքի հարցեր]։— 1901, № 3, էջ 222—227 (Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Աշխատանքի, գյուղացիների սովակահողու-թյան, տեղական ինքնավարության, ինչպես նաև հորտատիրության վերացման 40-ամյակի կա-պակցությամբ կայացած որոշումների ու մարմ-նական պատիժների մասին։

3149 ԿԱՌԱՎԱՐՁԱԿԱՆ հաղորդագրություն։— 1901, № 3, էջ 227—241 (Ներքին տեսություն)։

Տեսության մեջ թարգմանարար ներկայացված «Правительственный вестник»-ում հրապա-

րակված կառավարական այն հաղորդագրությու-նը, որ վերաբերում է Ս. Պետերբուրգի, Օդեսա-յի, Կիևի ու Մոսկվայի ուսումնական հաստատու-թյունների ուսանողական հուզումներին։

3150 [ՌՈՒՍ-չինական հարաբերություններ]։— 1901, № 4, էջ 240—241 (Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3151 ՔՈԶԱՐՅԱՆ Զ. Նորություններ անգլիա-կան դրականությունից։— 1901, № 4, էջ 259։

Հեղինակը ընթերցողին ծանոթացնում է «The literature» շաբաթաթերթում տպագրված այն հոդվածին, որ վերաբերում է զորավար Սուվորո-վին։

3152 [ՕՐՈՒՆՈՎԻ պողպատածուլական գոր-ծարանի գործադուլի և բանվորների ու ոստիկա-նական-դինվորական ստորաբաժանումների միջև տեղի ունեցած ընդհարումների մասին]։— 1901, № 5, էջ 293—295 (Ներքին տեսություն)։

3153 ԲԱՐՁՐԱԿՈՒՅՆ հրովարտակ Պետական խորհրդին։— 1901, № 5, էջ 295—296 (Ներքին տեսություն)։

3154 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Вестник всемирной истории» հանդեսի 1901 թ. ապրիլյան համարում լույս տե-սած ակադեմիկոս Միկեշինի արխիվում գտնված այն թղթերի, որոնք վերաբերում են անվանի գիտ-նականի կոմս Լոու-Մելիքյանի հետ ունեցած տեսակցության մանրամասներին]։— 1901, № 5, էջ 312—313։

3155 ՍԱՐԿՍՅԱՆ Լ. [Մասնավոր անձանց Սի-բիրում արքունական հոգևր տալու նոր օրենքի մասին]։— 1901, № 9, էջ 223—224 (Ներքին տե-սություն)։

3156 ՍԱՐԿՍՅԱՆ Լ. [Ռուսաստանի Մինիս-տրների Կոմիտեի որոշումը երկրի մի շարք վայ-րերում զորեղացրած պաշտպանության կանոնա-դրությունը ևս մի տարի ժամանակով երկա-րածգելու մասին]։— 1901, № 9, էջ 224 (Ներքին տեսություն)։

3157 [ՌՈՒՍԱԿԱՆ մի շարք քաղաքներում սաստկացած պահպանության դրություն հայտա-

բարելու մասին]։—1901, № 12, էջ 207։ (Ներքին տեսություն)։

3158 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ։ Յուլյան Զինվանդիայում։ [Նոր հաստատված զինվորագրության կանոնադրության պատճառով։ խորը բաղված է «Финляндская газета»-ից]։ 1902, № 3, էջ 174—178։

3159 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ։ Փետրվարի 9-ին Մոսկվայում եղած անկարգությունները։—1902, № 3, էջ 181—183։

Ուսանողական հուզումների մանրամասնություններն է, որ հաղորդել է «Правительственный вестник»-ը։ Կատարված դեպքերը ցույց են տալիս, որ սկսված հուզումները ունեն լուրջ հակառակարարական բնույթ ու քաղաքական շարժառիթներ։

3160 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Զինաստանից ստացվելիք տուգանքի վերաժամը դրամի, կամ նոր 4% փոխառություն, որ տրվելու է Գերմանիային]։—1902, № 4, էջ 193—194։ (Ներքին տեսություն)։

3161 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ։ [Փետրվարի 9-ին և 17-ին Մոսկվայում տեղի ունեցած հուզումների հետևանքների մասին]։—1902, № 4, էջ 195։

«Правительственный вестник»-ը հաղորդել է, որ «անկարգությունների» նախապատրաստողներն ու մասնակիցներն մի մեծ խումբ բանտարկված են. որոշել են նրանց ուղարկել Արխանգելսկի բանտը, բայց հետագայում որոշումը փոխել, իրենց պատժապիւր կրելու համար նրանց ուղարկել են կայսրության տարրեր վայրերը։

3162 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ։ [Ռուսաստանի ներքին գործերի մինիստր Սիպյազինի սպանությունը]։—1902, № 4, էջ 195—196։

Հաղորդում է Սիպյազինի սպանության մանրամասնությունները։ Նրա մահից հետո ներքին գործերի մինիստր է նշանակվել Ֆոն-Պլեկան։ Վերջինիս անհրաժեշտ է համարել նախկին մինիստրի սպանության գործը հանձնել զինվորական դատարանի տնօրինությանը։

3163 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ։ [Գյուղացիական խռչող հուզումներ Պալատական ու Խարկովի նահանգներում։ Կառավարության զինված միջամտությունը]։—1902, № 4, էջ 198—202։

3164 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ։ [Վիլնո քաղաքում նահանգապետ Ֆոն-Վալի վրա կատարած մահափորձի մասին]։—1902, № 5, էջ 190։

3165 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ։ [«Правительственный вестник»-ը Բարձրագույն հաստատված գյուղատնտեսական խորհրդակցության նիստերում քննված խնդիրների մասին]։—1902, № 6, էջ 193—194։

3166 [ԶեմՄՍՎՈՆՆՐԻ կողմից անշարժ կալքի վիճակագրության աշխատանքները զաղարեցնելու մասին ներքին գործերի մինիստրության հրամանը]։—1902, № 7, էջ 230։ (Ներքին տեսություն)։

3167 [ՀԱՅ աղնվական Գրիգոր-Մանուկ Բեյի մահը]։—1902, № 8, էջ 199—200։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Ներքին տեսություն)։

Հանդուցյալը անվանի կապարյանների տոհմից է։ Հեղինակը ընդգծում է, որ այդ հարուստ անդավակ մարդը իր կարողությունը կազմող 10 միլիոնից ոչինչ չի կտակել ժողովրդին։

3168 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ։ [«Որոշումների ժողովածու»-ում հրապարակված այն բարձրագույն հրամանի մասին է, որով փոփոխություններ է մտցվում Զինվանդայի քաղաքացիական մասի աստիճանավորների ծառայության քնազավառում և Հելսինգֆորսի համալսարանի ու այլ բարձրագույն դպրոցների ներքին կյանքում]։—1902, № 9, էջ 221—222։

3169 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ։ [1902 թ. նոյեմբերի 7-ին կառավարչական սենատին տրված հրովարտակով ֆինանսների մինիստրության կից առևտրական նավազնացության խորհուրդը դուրս է գալիս մինիստրության կազմից և դառնում է առանձին ինքնուրույն պետական հաստատություն. «Առևտրական նավազնացության և նավահանգիստների ղլխավոր վարչություն» անվան տակ]։—1902, № 12, էջ 176։

3170 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրությունները [Ռուսաստանի ներքին գործերի մինիստրին ուղղված Բարձրագույն հեռագիրը ուսանողական հուզումների պատճառով արստրվածներին Սիրիից վերադարձնելու մասին, որոնք սակայն չպետք է ապրեն բարձրագույն դպրոցներ ունեցող քաղաքներում]։—1902, № 12, էջ 176—177:

✓ 3171 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ Պարսկաստանում ունեցած ազդեցության ուժեղացման մասին]։—1903, № 2, էջ 251—252: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Ելնելով ժամանակի բաղադրական իրադրությունից, տեսության հեղինակը գտնում է, որ Արևելյան հարցի լուծման առաջնակարգ գերը պատկանում է Ռուսաստանին, որի ազդեցության ուժեղացումը ակնհայտ է ամենուր՝ հիմնականում Պարսկաստանում. (հյուպատոսությունների ու բանկերի ստեղծում Պետերբուրգում, Երևանում, Թիֆլիսում, Բաքում, Քհրանում, Թավրիզում և այլն): Խոսք կա նաև Թուրքմենշայի դաշնագրի 3-րդ հոդվածի վերացման մասին:

✓ 3172 ՖՐԱՆԿՅԱՆ Կ. Ռուսաց ազդեցությունը Պարսկաստանում։— 1903, № 3, էջ 164—171:

Հոդվածում շարադրված են այն ձևերակումներն ու միջոցառումները, որ իրագործել է Ռուսաստանը իր ազդեցությունը Պարսկաստանում ուժեղացնելու նպատակով. [առևտրական ու դիպլոմատիական կապերի ուժեղացում, վերափոխումներ մարսային քաղաքականության մեջ, բանկերի բացում, մի բանի դպրոցներում ռուսաց լեզվի պարտադիր ուսուցում և այլն]:

3173 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ հրովարտակ [Պետական կրեդիտային հիմնարկությունների գործունեության, հոգատեր ազնվականության ու գյուղական օրենսդրության վերաբերության մասին]։—1903, № 3, էջ 193—196. Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

3174 [ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ հրովարտակ գյուղատնտեսության կարիքների ու գյուղական դասակարգի մասին]։—1903, № 3, էջ 197—198: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

3175 ԿԱՌԱՎԱՐՁԱԿԱՆ Սենատին տրված Բարձրագույն հրամանը Գյուղական բնակիչների

կողմից հողաբաժինների գնման պարտքի հատուցման և այլ միջոցառումների մասին]։—1903, № 3, էջ 197—198: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

3176 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության մեջ վերլուծված է «Мир божий» ամսագրի 1902 թ. փետրվարյան համարում տեղ գտած պրոֆ. Լևկովի «Очерки из истории русской культуры» հոդվածը]։—1903, № 3, էջ 223—226: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

3177 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԱՆ ու Մոսկովյան մատուցի վարած հակահրեական պրոպագանդայի մասին]։—1903, № 4, էջ 218—219: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Խոսքը վերաբերում է «Новое время», «Свет», «Московские ведомости», «Московский листок» և «Русский вестник» պարբերականներին, որոնք իրենց էջերում տարիներ շարունակ զրդով են ժողովրդին «այդ բնդունակ ու հալածված ցեղի դեմ»:

3178 [ՔԻՇԻՆՎԻ հրեական ջարդի մասին]։—1903, № 4, էջ 219—220: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Մի բանի մանրամասնություններ է հաղորդում Քիշինևի հրեական ջարդերի մասին, որի մեջ իր բաժինն ունի «Бессарабее»-ը հանձին նրա խմբագիր Կրուչկանի վերջինս հետևելով մոսկովյան ու պետերբուրգյան մի բանի պարբերականներին, իր թերթի էջերը լցրել է հակասեմիտական հոդվածներով:

3179 [«Правительственный вестник»-ը Քիշինևի հակահրեական անկարգությունների մասին]։—1903, № 4, էջ 230: (Ներքին տեսություն):

3180 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ հրաման Ֆինլանդիայի գեներալ նահանգապետի անունով։—1903, № 4, էջ 232—233: (Ներքին տեսություն):

Հրամանը ստորագրել է Նիկոլայ կայսրը. այն վերաբերում է ֆիննական իշխանություններին, որի նպատակն է եղել երկրում տիրող կարգի վերականգնումը ժողովրդական հուզումների պատճառ է հանդիսացել Ֆինլանդիան ռուսական կայսրությանը միացնելու հանգամանքը:

3181 [ՎԻՏԵՔՍԿԻ քաղաքագլուխ Վոլկովիչի պաշտոնազրկման մասին]։—1903, № 4, էջ 233: (Ներքին տեսություն):

3182 [ԿԱՇԱՌԱԿՆԵՐՈՒԹՅԱՆ համար նախկին ոստիկանապետ Շաֆրոնովին պաշտոնազրկելու և դատի տալու մասին]։—1903, № 4, էջ 233—244: (Ներքին տեսություն):

3183 [ՓՈՍՏՈՎ դրամ փոխադրելու մասին համաձայնություն Ռուսաստանի ու Բուլղարիայի միջև]։—1903, № 4, էջ 238—239: (Արտաքին տեսություն):

3184 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ: [«Правительственный вестник»—Ջլատոուստի երկաթագործական և ուսումնական գործարանների բանվորների գործադուլի մասին]։—1903, № 5, էջ 197:

3185 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ: [Ուֆայի] նահանգապետ Բոգդանովիչի սպանությունը։—1903, № 5, էջ 198:

3186 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ: [«Русские ведомости»-ն հաղորդում է, որ ֆինլանդական լիցեն նախկին ռեկտոր Մաունու Քոզենզայր պաշտոնազուրկ է արված հակակառավարական ելույթների համար]։—1903, № 5, էջ 199—200:

3187 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ: [Ներքին գործերի մինիստրի շրջաբերականը Քիշինեկի հակահրեական ղեպերի առթիվ]։—1903, № 5 էջ 200—202:

3188 [«ՕՐԵՆՍՊԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ժողովածու»-ն արևմտյան ինը նահանգներում (Վիլնոյի, Վիտեբսկի, Վոլինսկի, Գրոդնոյի, Կիևի, Կովնոյի, Մինսկի, Մոգիլևսկի և Պոդոլսկի) մտցվելիք զենամատյան տնտեսության կառավարության կանոնադրության մասին]։—1903, № 5, էջ 204—205: (Ներքին տեսություն):

3189 [ՄԱՅԻՍԻ 16-ին անցկացված Պետերբուրգի հիմնադրության 200-ամյակի տոնակատարության մասին]։—1903, № 5, էջ 205: (Ներքին տեսություն):

3190 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ քաղաքային ինքնավարության նոր կանոնադրության մասին]։—1903,

№ 7, էջ 214: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

3191 [ԳՈՐԾԱՐԱՆԱՅԻՆ տեսուչների կախյալ վիճակը ներքին գործերի մինիստրությունից]։—1903, № 7, էջ 214: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

Ըստ 1903 թ. հունիսի 4-ի բարձրագույն հրամանի գործարանական տեսուչների նշանակումը, տեղափոխությունը, պարգևատրությունը և այլ հարցեր կատարվելու են նահանգապետների պատվամբար:

3192 [ԿԱԳԱՎՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ քանվորական ավագների մասին]։—1903, № 7, էջ 214—215: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

Գոյություն ունեցող օրենքների մեջ լրացումներ են կատարվել գործարանական ավագների մասին: Գործարանային վարչություններին թույլ է տրվել ավագներ ընտրել իրենց իսկ բանվորներից, որոնք միջնորդի ղեկի պիտի կատարեն, իրենց ընտրող բանվորների և գործարանային վարչության միջև:

3193 [«КАВКАЗ»-ը հաղորդում է, որ կառավարությունը դրամական օգնություն է ցույց տվել 72 ռուս գաղթական բնտանիքների]։—1903, № 7, էջ 216: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

3194 [«КАВКАЗ» լրագրից բաղված տեղեկությունները Միխայիլով կայսրանի ղեկավար արհեստավորների գործադուլի մասին]։—1903, № 7, էջ 221—222: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

3195 [«ВЕСТНИК ЮГА» լրագրից բաղված լուրի համաձայն ներքին գործերի մինիստրությունը եկատերինոսլավում արգելել է ամեն տեսակ հավաքներն ու նվիրատվությունները ի նպաստ սիոնիզմի]։—1903, № 7, էջ 222: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

3196 [ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ Ռուսաստանի 46 նահանգներում զավառական պոլիցիայի պահանջական խմբեր կազմակերպելու մասին]։—1903, № 7, էջ 222: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

3197 [ՆՈՐ փոխարքայություն կազմելու մասին]։—1903, № 8, էջ 216—217: (Ներքին տեսություն):

Բարձրագույն հրամանով 1903 թվականի հուլիսի 26-ը Արևելքում կազմվել է փոխարքայություն, որի կազմի մեջ մտել են Մերձամուրյան զինեղակազմայինությունը և Կվանտոյան երկիրը: Այդ կարգադրության համար հիմք են ծառայել այն բաղադրական նպատակները, որ ունեցել է Ռուսաստանը Հեռավոր Արևելքում:

3198 [«ПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫЙ вестник»-ը Կիևի Երկաթուղային արհեստանոցների բանվորական խոռվության մասին]։—1905, № 8, էջ 218—219: (Ներքին տեսություն):

3199 [ԽՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ֆինանսների մինիստր Յու. Վիտտենի ազատվել է իր պարտականություններից]։—1903, № 8, էջ 219: (Ներքին տեսություն):

3200 [ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ հաղորդումներ Բիտուխում ուս հյուպատոս՝ Ռոստովսկու սպանության առթիվ]։—1903, № 8, էջ 224—227: (Արտաքին տեսություն):

Տեսության այս բաժնում ներկայացված է «Правительственный вестник»-ում տպագրված արտաքին գործերի մինիստրի հեռագրերը ուղղված Կ. Պոլսի կայսերական զեսպանին, Բուլղարիայում կայսերական դիպլոմատիական գործակալին ու սուլանված զեսպանի այրուն:

3201 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություն: («Правительственный вестник»-ը Գումելի հակահեղափոխական զեպերի մասին]։—1903, № 9, էջ 218—219:

✓ 3202 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություն: [Նոր կարգադրություն պարսկահայատականների մասին]։—1903, № 9, էջ 219—220:

Մեծ բանակային պարսկահայատականներ առանց ազգային անձնագրերի ասլոն են Կովկասում: Ռուսական կառավարությունը այդ հարցը կարգավորելու նկատառումով մշակվել է որոշակի օրենքներ, որոնք ներկայացված են «Вак» լրագրից բաղած ներկա հաղորդագրության մեջ:

3203 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություն: [Նոր

օրենք Թուրքեստանում վերաբերվող զաղթականների մասին]։—1903, № 9, էջ 220:

Այս հաղորդագրության, 1903 թվականի հուլիսի 10-ի օրենքի համաձայն մեծ բանակային հոգեր են հատկացվելու Եվրոպական Ռուսաստանից զաղթող ուղղափառ ռուս զուգահեռներին: Գաղթողներին տրվելու են նաև մի շարք այլ արտոնություններ:

3204 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություն: [Զինվորական երգման տեղի մասին]։—1903, № 9, էջ 220—221:

Սենատի որոշման համաձայն այսուհետև զինվորական ծառայությանը հավատարիմ մնալու երդման պետք է տալ ոչ թե ատյաններում, այլ բրիտանյաններ՝ եկեղեցիներում, իսկ հրեաները՝ սինագոգներում:

3205 [«ФИНЛЯНДСКАЯ газета»-ի հաղորդագրություններ]։—1903, № 10, էջ 214—215: (Ներքին տեսություն):

Հաղորդագրությունները վերաբերում են Ֆինլանդիայի ազգային ժողովի հետաձգման, սենատում գործերը ռուսերեն լեզվով գեկուցելու ու վազայեան նահանգի բաղաբներում ու զյուդերում բաղամարդ ժողովրդական հավաքույթներն արգելելու հարցերին:

3206 [ԵՆՈՒՎՈՐ Արևելքում «Առանձին Կոմիտե» ստեղծելու մասին]։—1903, № 10, էջ 215: (Ներքին տեսություն):

Կառավարական ամենակարևոր գործերի նախաբանության համար Հեռավոր Արևելքում կազմակերպվում է «Առանձին Կոմիտե», որի կանոնադրությունը հաստատվել է ցարի կողմից:

3207 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԻ բաղաբային ընտրությունների մասին]։—1903, № 12, էջ 206: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

3208 [ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ հրաման Տվերյան և Նովոստորգյան զեմստովներին նոր լիազորու-

Յյուններ տալու մասին, (հաղորդւթյունները տրր-
վել են այդ ղեմատվոներում տեղի ունեցած օրի-
նազանցությունների առաջն առնելու համար)։—
1904, № 1, էջ 217—221: (ներքին տեսություն)։

3209 [ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ Անդրկասսյան
ոռւս գաղթականներին 10 տարով հարկերից ա-
զատելու և եկվոր պարսկահայատականներին երկրից
վտարելու մասին՝ նրանց օպիումի գործածու-
թյունը տարածելու և բնիկների վրա թողած բա-
րոյական կործանիչ ազդեցության համար]։—
1904, № 1, էջ 227: (ներքին տեսություն)։

3210 [ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ֆինլանդիայի
վերաբերյալ՝ քաղաքականապես անբարենայս
անձանց հետապնդելու և սինատական թղթերը
ոռւսներն լեզվով գրելու մասին]։—1904, № 1, էջ
227—228: (ներքին տեսություն)։

3211 [Կենտրոն-աղյուստատ Պյոտր Սեմյո-
նովիչ Վանեկովսկու մահը]։—1904, № 2, էջ 211—
212: (ներքին տեսություն)։

3212 [ՌՈՒՍ միլիոնատեր Սոլոգոմեյիկովի
բարեգործական նպատակներով թողած 20 միլի-
ոն կտակի մասին]։—1904, № 3, էջ 198: (ներքին
տեսություն)։

3213 [Ֆինլանդիայի բնդհանուր նահանգա-
պետ Բորրիկովի սպանության մասին]։—1904,
№ 6, էջ 171—172: (ներքին տեսություն)։

3214 [ՌՈՒՍԱՍԱՆԻ ներքին գործերի մինիս-
տրը Վ. Կ. Պլեվկի սպանության մանրամասնու-
թյունները]։—1904, № 7, էջ 146—148: (ներքին
տեսություն)։

3215 [ԹԱԳԱԺԱՌԱՆԿ Ալեքսեյ Յեսարևիչի
ծննդյան մասին]։—1904, № 8, էջ 129: (ներքին
տեսություն)։

3216 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ մանիֆեստներ [Յարը իր
որդու՝ Ալեքսեյ ծննդյան առթիվ օրինականացրել
է նրա թագաժառանգության կոչումն՝ ու տիտղոս-
ը]։—1904, № 8, էջ 129—130: (ներքին տեսու-
թյուն)։

3217 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ մանիֆեստ [Թագաժա-
ռանգ Ալեքսեյ Նիկոլաևիչի ծննդյան առթիվ տըր-
ված երկրորդ մանիֆեստը՝ նրա անշափահասու-

թյան մասին]։—1904, № 8, էջ 130: (ներքին տե-
սություն)։

3218 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ հրաման ղինվորական
վարչությանը [Ֆինլանդական ղինվորական շրր-
ջանը՝ (օկրուգ) վերացնելու և այն Պետերբուրգի
ղինվորական շրջանի մեջ մտցնելու մասին]։—
1904, № 8, էջ 138—139: (ներքին տեսություն)։

3219 [ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ բարձրագույն ուկադ Կայ-
սերական պալատի և ուղեւորի մինիստրին
ղինձառայողների երեսանների կրթության ու
դաստիարակության մասին]։— 1904, № 8, էջ
139—140: (ներքին տեսություն)։

3220 [ԹԱԳԱԺԱՌԱՆԿ Ալեքսեյ Նիկոլաևիչին
կողակ զորքերի առամանի կոչում տալու մասին]։—
1904, № 8, էջ 140: (ներքին տեսություն)։

3221 [ՌՈՒՍԱՍԱՆԻ Մինիստրների Կոմիտեի
որոշումը օտարերկրացիներին բնակության նոր
վայրեր առաջարկելու մասին]։—1904, № 9, էջ
131—132: (ներքին տեսություն)։

3222 [ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ հրամանով Իվան Մի-
խայլովիչ Օրոլենսկուն Ֆինլանդիայում ղեներայ-
նահանգապետ նշանակելու մասին]։—1904, № 9,
էջ 132: (ներքին տեսություն)։

3223 [ՆԵՐՔԻՆ գործերի նոր մինիստրի հա-
յացքների և այդ առթիվ մամուլի ու հասարակու-
թյան վերաբերմունքի մասին]։—1904, № 10, էջ
159—161: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (ներքին տեսու-
թյուն)։

Երկրում օր ալուր աճող հեղափոխական հու-
ղումներից վախեցած Ռուսաստանի ներքին գոր-
ծերի նոր մինիստրը պաշտոնի անցնելու կապակ-
ցությամբ արտասանած ճառում հանդես է գալիս
որոշակի ղիջումներով՝ հանգամանք, որ թեև խա-
րուսիկ, արձաղանք է գտնում ողջ տերության
մամուլում ու այլ հասարակական կաղմակերպու-
թյուններում։ Տեսության ներկա բաժինը նվիր-
ված է նշված հարցի մանրամասներին։

3224 [ՌԻԿԱԶ Ռուսաստանի ներքին գործերի
մինիստրի օգնականի վրա ղրվելիք լրացուցիչ
պարտականությունների մասին]։—1904, № 10,
էջ 164: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (ներքին տեսություն)։

3225 [ՆԵՐՔԻՆ գործերի միևիսորի ովստահություն ղեպի հասարակությունը սկզբունքի գործադրության արդյունքների մասին]—1904, № 11, էջ 180—182: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Ինչպես արդեն ասվել էր միևիսորի արտասանած ճառը ոգևորություն էր առաջացրել, ինչպես մամուլում, այնպես և հասարակության ամենալայն խավերում: Միևիսորի արած նոր կարգադրությունների համաձայն արտոբից վերադարձվել են մի շարք մարդիկ, հրապարակային հսկողությունից ազատվել ու հասարակական լայն գործունեության իրավունք են վերստացել շատերը, գործունեության ասպարեզ է տրվել գեմտվուներին, ընդարձակվել է այն անձանց շրջանը, որոնց վստահել են գրադարան-ընթերցարանների վերահսկողությունը: Այդ ուղղությամբ որոշակի փոփոխություններ են կատարվել նաև լուսավորության միևիսորության հրամաններում՝ հրեա ուսանողների թիվը ավելացնելու կապակցությամբ և այլն:

3226 [ԹԻՆՆԻՅԱՆ պահպանողական կուսակցության կազմակերպած ցույցի մասին]—1904, № 11, էջ 182: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Ցույցը կազմակերպել են Պետերբուրգի համալսարանի ուսանողները: Երկու խմբի բաժանված դուրս են եկել փողոց միմյանց նկատմամբ ունեցած հակամարտությունը արտահայտել սուլոցներով ու աղմուկով: Ոստիկանության միջամրտության շնորհիվ ցույցը ավարտվել է առանց լուրջ հետևանքների:

3227 [ՖԻՆԼԱՆԴԱԿԱՆ սեյմի հերթական նիստը]—1904, № 12, էջ 151: (Ներքին տեսություն):

Նիստը բացվել է ընթացիկ տարվա նոյեմբերի 26-ին: Համապատասխան մարմինները թույլատրել են, որ այդ օրերին կարող են երկրում գրտնրվել բոլոր այն անձինք, որոնք մինչ այդ հեռացված էին տեղական վարչության կարգադրությամբ:

3228 [ՆԵՐՔԻՆ գործերի միևիսոր Պլեվեի սպանության գործով մեղադրվածների մասին

դատաստանական պալատի որոշումը]—1904, № 12, էջ 151—152: (Ներքին տեսություն):

3229 ԲԱՐՁՐԱԿՈՒՅՆ ուկազ կառավարչական սենատին՝ պետական կարգի կատարելագործման նախագծումների մասին—1905, № 1, էջ 145—148: (Ներքին տեսություն):

Ուկազում ներկայացված են ութ կետից կազմված առաջարկություններ, որ վերաբերում են Ռուսաստանի ներքին կյանքի ամենատարբեր հարցերին: Ուկազը անձամբ ստորագրել է թագավոր կայսրը:

3230 [ՆԵՐՔԻՆ գործերի նախկին միևիսոր Պլեվեի պոլիցիական կամայականության վրա հիմնված կառավարման սխտեմի արյունալի հետևանքների մասին]—1905, № 1, էջ 149—150: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Ռուսաստանի ներքին գործերի նախկին միևիսոր Ֆոն-Պլեվեի վարած քաղաքականությունը ցույց է տվել, թե որ աստիճան անզոր է օրենքը ապահովելու Ռուսաստանում մարդկանց և քաղաքացիական իրավունքները: Միևիսորի փոփոխությունն ու 1904 թ. դեկտեմբերի 12-ին հայտարարված բարձրագույն ուկազը հեղինակի կարծիքով պալիս է դատապարտելու երկիրը կառավարելու պլեվյան սխտեմը: Հողվածագիրը մեջ է բերել կամայականության մի քանի փաստեր: (Քիչինեի ու Գոմելի հրեական ջարդերը, բժիշկ Զարուսովի հետ պատահած դեպքը և այլն):

3231 [ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ հուզումներ Մոսկվայում]—1905, № 1, էջ 151: (Ներքին տեսություն):

Պաշտոնական հաղորդագրության համաձայն պետերբուրգյան դեպքերից հետո Մոսկվայում սկսվում է ուսանող երիտասարդության կազմակերպած հակակառավարական ցույցը, դրանից օգտվում է Վոցիալ-ոկոլյուցիոնների Մոսկվայի հանձնաժողովը ու ղեկպիտան ալեկի ծավալուն բնույթի Հաղորդագրությունը պատմում է այդ ժողովրդական հուզման մանրամասները:

3232 [ՊԵՏԵՐԲՈՒԴՈՒՄ ծայր առած գործադուլների և հունվարի 8-ից 10-ը թերթերի հրատարակությունը դադարելու մասին]—1905, № 1, էջ 153:

3233 ԱՆԿԱՐԳՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ՝ Պետերբուրգում.
(պաշտոնական).—1905, № 1, էջ 153—156: (ներ-
քին տեսություն):

Պաշտոնական հաղորդագրության մեջ ներկա-
յացված է մայրաքաղաքի Պոտիլովյան գործա-
րանից ծայր առած գործադուլային շարժման
մանրամասները, ինչպես նաև Գալստի քահանա-
յի հետ կապված հունվարի 9-ի դեպքերը:

3234 [ԶԵՆԻԿՈՎՅԱՆ ԶԵՄՍՏՎՈՅԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻ
հեռագիրը ցարին՝ պետական նշանակություն ու-
նեցող մի շարք հարցերի մասին].—1905, № 1, էջ
156—157: (ներքին տեսություն):

Հեռագրի տեքստը վերաբերել է զեմստվոյա-
կան ժողովի միջնորդությանը բնական-պետա-
կան բնավորություն ունեցող մի շարք հարցերում:
Ցարը հեռագրի վրա իր ձեռքով գրել է, որ նախա-
գահի վերաբերմունքը գտնում է համոզույն ու
անսակտա:

3235 [ՄԵՍ ԻՇԵԱՆ ՍԵՐԳԵՅ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎԻՉԻ
մահը].—1905, № 2—3, էջ 205:

Մահազդը հայտնում է, որ բնթացիկ տարվա
փետրվարի 4-ին ռումբի պայթյունից սպանվել է
Ալեքսանդր 2-րդ կայսեր շորրորդ որդին, որ վա-
րել է Մոսկվայի գեներալ-նահանգապետի և Մոսկ-
վայի պինվորական շրջանի հրամանատարի պաշ-
տոնները:

3236 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ հրովարտակ [Թագաժա-
ռանգ Սերգեյ Ալեքսանդրովիչի սպանության ա-
ռիթով].—1905, № 2—3, էջ 205—207:

3237 [ԹԵՈԴՈՍԻԱՅՈՒՄ կատարված հրեական
ջարդերի մասին].—1905, № 2—3, էջ 205: (ներ-
քին տեսություն):

3238 ՆԵՐՔԻՆ գործերի միևնույն անունով
տրված բևեռիպատրու.—1905, № 2—3, էջ 207—
208:

Թագավոր-կայսեր ձեռքով ստորագրված ներ-
կա հրովարտակով կայսերական բնտանիքը շնոր-
հակություն է հայտնում թագաժառանգի աշ-
խարհ գալու կապակցությամբ ստացած շնորհա-
վորանքների, ռուս-ճապոնական պատերազմի

ծանր օրերին հպատակ ժողովրդի ցուցաբերած
արիության ու բարոյական օգնության համար:
Փոխարենը խոստանում է խոշոր բարենորոգում-
ներ մտցնել երկրի ներքին կյանքում: Այդ նպա-
տակի համար հանձնարարում է ներքին գործերի
մինիստրին առանձին մի խորհուրդ ստեղծել, որը
կօժանդակի իրագործելու իր կայսերական կամ-
քը:

3239 [ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ արքնացած պետակ-
ցության ու փետրվարի 18-ի հրովարտակի մա-
սին].—1905, № 4, էջ 209—211: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:
(ներքին տեսություն):

Տեսության հեղինակը ժամանակակից Լեո-
նաստանի ներքին կյանքը բնորոշել է «հույսոված»
ու «եռացող» արտահայտություններով:

Փետրվարի 18-ին հրապարակված կայսեր
բարձրագույն հրովարտակն ու ուկազը ձերա-
վունք են տալու օրենսդրական նախնական մշակ-
մանն ու բնությունը մասնակից դարձնել ժողո-
վրդի վստահությանը արժանացած մարզկանց:
Թե հրովարտակը և թե ուկազը հնարավորություն
են տալու երկրի բոլոր կենսունակ ուժերին սպա-
ստորեն արտահայտելու իրենց անկեղծ հայացք-
ներն ու իդեները: Հեղինակը այդ առիթով խոսում
է դրա արտահայտման մի քանի փաստերի մա-
սին. (Բուլիգինյան խորհրդակցություն, Պիրոգով-
յան համաժողով, Պետերբուրգում դրամաված ին-
ժեներների, փաստաբանների, ուսուցիչների միու-
թյուն և այլն):

3240 [1905 թ. փետրվարի 18-ի հրովարտակի
ու ուկազի արտահայտությունները հասարակու-
թյան տարրեր խավերում].—1905, № 4, էջ 212—
214: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (ներքին տեսություն):

Ուկազով ու հրովարտակով հասարակությանը
տրված «արտոնությունները» արձագանք են
գտնում նաև ինժեներների, փաստաբանների, ու-
սուցիչների, գործակատարների միություններում,
հոգևորականության, ինչպես նաև շինուխիկության
ամենալայն շրջաններում, որոնք հանդես են գա-
լիս նոր առաջարկություններով ու պահանջներով:
Այդ բոլորի մանրամասն նկարագրությունից
հետո տեսության հեղինակը գրել է. «Բինչ շա-
րունակվում են այդ նախապատրաստական աշ-

խատույթունները, երկրի խառնակ զրոյթյունը օրեցօր բարդանում է. բանվորական, ուստեղական, աշակերտական հույզումներին ավելացան գործակատարների գործադուլներ և գյուղացիական շարժումներ կայսրության զանազան մասերում, ինչպես և Կովկասում:

3241 [ՌՈՒՍԿԱՍՏԱՆԻ արեւմտյան ինքնահանդեսներում լեհերին տրված արտոնությունների (հոգային սեփականություն ունենալու թույլտվություն, ազնվական ժողովի կազմման իրավունք, մայրենի լեզվով դասավանդելու արտոնություն և այլն) մասին]։—1905, № 5, էջ 225: (Ներքին տեսություն):

✓ 3242 ՆԱՍՏԱՆԿ Պարսկաստանից, [Նստակը վերաբերում է Իրանում ունեցած ուսուանողական շահերի բացահայտման հարցերին, երկու երկրների ծավալած այն մրցակցությունը, որով աշխատել են գերիշխող գեր ստանձնել երկրի բաղաբական և տնտեսական կյանքում]։—1905, № 5, էջ 232—238: Ստորագր.՝ Կ. Ն.:

3243 [1892 թվականին ստեղծված ներկադործության միեխստությունը երկրաշինության ու երկրագործության զլխավոր վարչություն վերանվանելու մասին]։—1905, № 6, էջ 180: (Ներքին տեսություն):

3244 [ՈՍՏԻԿԱՆՈՒԹՅԱՆ բնդհանուր կառավարիչ Տրեյդովին երկրում տեղի ունեցող ժողովները, համագումարները և զանազան բնկերությունների պոյությունը արգելելու վերաբերյալ տրված լիազորությունների մասին]։—1905, № 6, էջ 180: (Ներքին տեսություն):

3245 [ՌՈՒՍԿԱՍՏԱՆԻ ներքին կյանքի տալիսպայից վիճակի մասին]։—1905, № 7, էջ 148—149: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Հայկական ջարդերը Կովկասում, հրեական երկրի ներքին նահանգներում, բանվորական գործադուլները, խռովությունները, սպանությունները, ազրաբային շարժումները և բացարձակ ապստամբությունները երկիրը զրել են տազնապալից վիճակի մեջ: Տեսության հեղինակը նշում է «ГОТОВИ» պրահանավի անձնակազմի ապստամբության փաստը: «Ոչ որ չի ուզում լսել հին ու-

ժիմի մասին—անկասկած մասնակի, մամանակովոր կարգադրություններով անկարելի է բուժել տազնապը և մնում է հիմնական միջոցների դիմելս—զրել է տեսարանը:

3246 [ՊԵՏԿԱՆԻ Գումայի իրավասության մասին]։—1905, № 9, էջ 180—181: (Ներքին տեսություն):

1905 թվականի օգոստոսի 6-ի բարձրագույն հրովարտակով հաստատվել է Պետական Գումայի գոյությունը: Ներկայացված է նրա ինք կետերից կազմված իրավասության սահմանները:

3247 [ՌՈՒՍԿԱՆ հեղափոխության ապրիլյան մասին նվրոպայում]։—1905, № 11—12, էջ 264—265: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Լերտաքին տեսություն):

Ռուսական առաջին հեղափոխությունը իր ապրիլյանությունն է թողել նվրոպական մի շարք երկրներում: Ավստրո-Հունգարիայի մի շարք բաղաբներում տեղի են ունեցել ցույցեր, բնդհանուր բնտրոդական սկզբունքի համար ոտքի են կանգնել իտալական սոցիալիստները, աշխատազուրկ բանվորների հոծ խմբեր իրենց պահանջներն են ներկայացրել անգլիական իշխանություններին, Ֆրանսիայում կարևոր պաշտոնների են առաջ բաշվել սոցիալ-դեմոկրատները և այլն:

3248 [1905 ԹՎԱԿԱՆԻ հոկտեմբերի 17-ի մանիֆեստի տեքստը]։—1905, № 11—12, էջ 246—247: (Ներքին տեսություն):

3249 ԻՆՔՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ և հեղափոխության պայքարի վրա հետադարձ հայացք: Հասարակության տնտեսական կազմի դերը հեղափոխական շարժման մեջ—Հոկտեմբերի 17-ի մանիֆեստից հետո—Սահմանադիր ժողովի անհրաժեշտությունը—Թուրքական արշավանք Թիֆլիսի վրա—Հին ռեժիմ և հասարակական խղճի դատաստան—Համակովկասյան ժողովի Գայլերի պլխին ավետարան և զինված խաղաղություն:—1905, № 11—12 էջ 247—263: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Ներկա տեսությունը սերտ կերպով կապված է 1905 թվականի հոկտեմբերի 17-ի մանիֆեստի հետ: Խնդրի բուն էությունը շաղճատելու միտու-

մոէ, նպատակահարմար գտանք ողջ տեսություններ բնթերջողին ներկայացնել իրեն՝ հեղինակի կազմած ենթավերնագրերով, որի նպատակն է պատմական մոտավոր անցյալի մի քանի զբոսայգիների հիշեցմամբ պարզարանել ներկա մանիֆեստի բուն էությունն ու նրա թողած ազդեցությունը երկրի հետագա կյանքի վրա (Սրբստօրն աճող հեղափոխական շարժում, հայ-թուրք-վրացական հարաբերությունների վատթարացում, սահմանադիր ու համակովկասյան ժողովներ և այլն):

3250 ԵՄԻՆՍՈՒՍԱՆԻ ներքին գրությունը հոկտեմբերի 17-ի ռեֆորմից հետոյ, Վաշքուլի բաղարականություն և զինված ապստամբություն: Պլեխանովը սոցիալ-դեմոկրատների սուկտիկայի մասին Ապստամբությունը Խոսկվալում—1906, № 1, էջ 165—174: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

1905 թվականի հոկտեմբերի 17-ի ռեֆորմը հեղինակը ղեա՛հատել է որպես չակերտավոր «Սահմանադրական ազատություններ» շնորհող բարենորոգում, երկրում ստեղծված իրադրության պատճառները փնտրելով կառավարության դարեր շարունակ ի շար գործ դրած անսահման կամայական քաղաքականության մեջ: Տեսությունում ներկայացված է օրավուր աճող հեղափոխական շարժման և այդ շարժումը ճնշելու նպատակով ցարական ինքնակալության զործ դրած դժման ու ռմբազործ միջոցների պատկերը: Տեսության մեջ ներկայացված է նաև երկրում գործող ամենատարբեր քաղաքական կուսակցությունների դիրքորոշման նկարագիրը՝ սոցիալ-դեմոկրատների առաջ քաշած զինված ապստամբության հարցը և Պլեխանովի կարծիքն այդ մասին: Հեղինակը որոշ մանրամասնություններ է հայտնել նաև Խոսկվայի ընդհանուր քաղաքական գործադուլի ու զինված ապստամբության մասին: Երկրի ներքին կյանքի նկարագիրն առնելիս, հեղինակը ընդգծել է այն հանգամանքը, որ թուրքերի հարձակումը հայերի վրա զեռ չի զսպված և պատճառը միայն կառավարության չափերի անպատշաճ միտումնավոր թուլությունը:

3251 ՊԵՏԼԿԱՆ գումայի ընտրությունների կանոնադրության գործադրությունը կովկասում—1906, № 1, էջ 174—180: (Ներքին տեսություն):

Համաձայն 1905 թվականի օգոստոսի 6-ի կանոնադրության կովկասյան նահանգներում Պետական գումայի անդամների ընտրությունները պետք է կատարվեն ընդհանուր հիմունքներով, սակայն ղեկտեմբերի 11-ի ուկազը կանոնադրության մեջ փոփոխություններ է մտցրել, Այստեղ ներկայացված է 25 կետից կազմված այդ փոփոխությունների պատկերը:

3252 ԱՀՌԵԼԻ դրամա—Արձագանքներ Բուսական առաջին հեղափոխության լուրերի և օսմանյան «Սահմանադրություններ»—Դեմոկրատիա և արևելյան հարցը—Դեմոկրատական հոսանքի հաղթանակը Անգլիայում—Համառաջի գործունեություն սոցալական ուղղության տարբեր կուսակցությունների մեջ—Ֆրանսիական կառավարության տակտիկական կենդեցական կայքերը ցուցակագրելիս—Հանրապետության նոր նախագահի ընտրությունը—1906, № 1, էջ 181—185: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Եթե մեկ տարի առաջ համաշխարհային հասարակայնության ուշադրությունը բևեռված էր ռուս-ճապոնական պատերազմին, ապա այժմ ռուսական հեղափոխության իրադրություններն են դարձել բոլորի հետաքրքրության առարկան: Տեսության հեղինակը ցույց է տվել ռուսական հեղափոխության թողած բարեբար ազդեցությունը մի շարք երկրների աշխատավոր մասսաների տրամադրության վրա (Պարսկաստան, Թուրքիա, Ֆրանսիա, Անգլիա, Ավստրո-Հունգարիա, Պակիստան, Ինդոնեզիա, Բալկաններ) և այլն: Տեսությունում բացահայտված է տվյալ երկրների ներքին կյանքում կատարվող այն առաջադիմական տեղաշարժերի նկարագիրը, որ հեղինակի կարծիքով, ռուսական հեղափոխության թողած արձագանքների անվիճելի արտահայտություններն են:

3253 ՆՈՐ առևտրական զաշնագիր Գերմանիայի հետ—1906, № 2, էջ 172—176: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Ղաշնագրությունը, որի մասին խոսել է հեղինակը, կնքվել է Ղեռես 1904 թ. հունիսի 15-ին:

սակայն զործադրության մեջ է մտել ընթացիկ տարվա մարտի 1-ից: Ռուս-ճապոնական պատերազմում պարտված Ռուսաստանը Գերմանիայից փոխառություններ ստանալու նպատակով կնքում է իրեն ոչ ձեռնառու ներկա առևտրական պայմանագիրը՝ մինչև 1918 թ. ուժի մեջ լինելու պայմանով: Ներկա հոգվածում հեղինակը փորձել է պատասխանել հետևյալ հարցերին: Ի՞նչ փոփոխություններ է մտցրել նոր զաշնագիրը Ռուսաստանի ներքին կյանքում, և ի՞նչպես պետք է ազդի նա երկրի գյուղատնտեսության վրա:

3254 ՊԵՏԼԿԱՆ Ղումայի ընտրությունների շուրջը—1906, № 3, էջ 113—117: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է «ծայրահեղ» ներքին և Սոցիալ-դեմոկրատների ղեկավար Պետական Ղումայի ընտրություններն ունեցած դիրքորոշման ու ներկուսակցական պայքարի պատկերը:

3255 «ՆԱՍԿԱՆ» արդարացնում է միջոցները—1906, № 4—5, էջ 129—132: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Տեսությունը նվիրված է Ռուսաստանի ներքին կյանքի հարցերին: Մասսաների օրավուր աճող հեղափոխական տրամադրություններին կառավարությունը պատասխանում է ռեպրեսիաներով ու ժողովրդին հանգստացնող օրորներով, արդարացնելով իրեն «նպատակը արդարացնում է միջոցները» սկզբունքով (Պետական Ղումա):

3256 ՊԵՏԼԿԱՆ Ղումայի բացումը ընթացիկ տարվա ապրիլի 27-ին—1906, № 6, էջ 138—149: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Քննված են մի շարք պատգամավորների արտասանած ճառերը, որոնց շարքում ուշագրավ են բանվոր պատգամավորության Ղումային ուղղած մանիֆեստի սերտն ու Պլեխանովի կարծիքը, որ ժամանակին տպագրվել է «Курьер» լրագրում: Տեսության մեջ ներկայացված է նաև Պետական Ղումայի առաջին իսկ նիստում ժողովրդի ներկայացուցչության ու կառավարության միջև ծագած առաջադեմությունների ու ստեղծված հակասությունների պատկերը:

3257 ՊԵՏԼԿԱՆ Ղումայի հունիսի 12-ի և

19-ի նիստերի մասին—1906, № 7, էջ 110—115: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Ինչպես երևում է հեղինակը սին հայտեր է կապել Պետական Ղումայի զործունեության հետ: «...Պուլայի օրեցօր աճող հեղինակությունը ժողովրդի մեջ ստեղծում է այնպիսի բարոյական ուժ, որի առջև ստիպված են արդարանալ, նվաճված ոճով խոսել երեկվա բռնապետները».— գրել է հեղինակը: Վերջինս խոսում է հունիսի 12-ի ու 19-ի նիստի մասին: (Մասնական պատմաչափ վերացում, Բելոստոկի ջարդերի պատճառների ուսումնասիրություն ու հրակայություններ: Դումայում լսվել է նաև Կովկասից եկած պատգամավորների ճառերը, որոնց մեջ խստորեն քննադատվել է խայտառակ բյուրոկրատական ռեժիմի արարքները: Տեսության մեջ հեղինակը առաջ է քաշել նաև Ղումայում հատուկ հանձնաժողով ստեղծելու հարցը, որ քննի հայ-թուրքական վերջին սրբությունի բնագրությունների հետևանքով առաջացած վնասները: Այդ առթիվ գրել է. «Մեր կարծիքները այնքան սոսկալի չափեր են ստացել, որ նպաստամատույցների շնչին օգնելու վրա հույս դնելով գյուղացիներին կերակրել խոստումներով՝ անխղճություն է: Պետական միջոցներով պետք է բուժվեն այն ցավերը, որոնք առաջ են եկել բացառապես այդ պետության ապիկար, հանցագործ պաշտոնյաների շնորհիվ»:

3258 ՊԵՏԼԿԱՆ Շրատարակություններ Տեսության «կյանք» հանգեւի մի բանի համար: Ներում պարբերաբար լույս տեսած «Սոցիալ-դեմոկրատիայի կազմակերպչական սխեման» լուրագրով հոգվածի—1906, № 7, էջ 116:

3259 ՊԵՏԼԿԱՆ Ղումայի փակման մասին—1906, № 8, էջ 109—110: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Կառավարության հրամանով, հուլիսի 9-ին փակվում է Պետական Ղուման: Նոր ընտրությունները նախատեսվել են առաջիկա փետրվարին: Հեղինակը փորձել է ամփոփել Ղումայի կարճատև զործունեությունը:

3260 ՂԱՍԽԱՆԱԿԱՆ անվանի գործիչ ու գիտնական տնտեսագետ Մ. Յ. Գերցենշտեյնի

սպանություն մասին]։—1906, № 8, էջ 110—112; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Կերցենշտեյնը եղել է հին ռեժիմի թշնամի։ Լենվանի հասարակական գործիչն ու գիտնական-տնտեսագետը Պետական դումայում եռանդով պաշտպանել է ժողովրդի դատը՝ նոր ագրարային ռեֆորմը Ռուսաստանում։ Սպանվել է շարագործների ձեռքով։ Ներկա տեսության մեջ ներկայացված է հանգուցյալի հասարակական ու գիտական գործունեության հակիրճ պատկերը։

3261 [ՌՈՒՍ Բյուրոկրատիայի ղեկի նոր ընտրությունները ունեցած վերաբերմունքի մասին]։—1906, № 8, էջ 112—113; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Հեղինակը՝ ազատ ժողովրդական ներկայացուցչությունն է համարել Ռուսաստանի միակ փրկությունը։ Ռուսական բյուրոկրատիան բանառու աբսորբով, մտրակով ու սպանությամբ՝ ազատ կարծիքի ամեն ձևի ճնշումներով է առաջնորդվել միշտ։ ...Սակայն պետք է խոստովանել, որ ուսաց բյուրոկրատիան ընտրության գործում իրեն համարյա չեզոք պահեց և թույլ չտվեց ղինված ուժերին խառնվելու ընտրողական պայքարի մեջ։ Դա համենայն զեպս մի հատկություն է, որ անաչառորեն պետք է արձանագրել...» նշել է հեղինակը։

3262 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ներքին գրության մասին]։—1906, № 9, էջ 160—164; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Սի տարվա հեղափոխական դառնալիքները։—Արյան բաղնիք։—Հասարակական կարծիքի որսում։—Ռուս բյուրոկրատիայի ամոթխածությունը։—Ս. ղեմոկրատները բռնի միջոցներով փող կորզելու մասին։—Գիտակից մասսայի ղերը, Լենվանի անհրաժեշտության տակ հեղինակը ներկայացրել է Ռուսաստանում տիրող ներքին իրադրության պատկերը, այն մանեղանները որով Ռուս բյուրոկրատիան ուղեկցել է խեղդել ամեն մի ազատ միտք ու խոյանք։ (Նրա կան ջարդեր, ազգամիջյան ընդհարումներ և այլն)։ Սակայն մեծ է հեղինակի հավատը, այդ մասին գրել է «Եվադր կիտիսվի այդ հարաբերությունը և հրամաններ, օրենքներ թելադրող կլինի ոչ բյուրոկրատիան, այլ զիտակից

մասսան, որ սակայն խաղալիք չի դառնա ղեմագործների և բյուրոկրատների ձեռքում և երբեք չի դավաճանի ազատության սկզբունքներին»։

3263 [Հեղափոխական Ռուսաստանի և Ռուսաստանում գործող քաղաքական կուսակցությունների ղիրբորոշման մասին Պետական դումայի նախընտրական ժողովներում]։—1906, № 11—12, էջ 176—179; (Ներքին տեսություն)։

Տեսության հեղինակը Մոսկվայում ղեկսեմբերյան ապստամբությունից հետո երկրում ստեղծված իրադրությունն ու աշխատավոր ժողովրդի հեղափոխական տրամադրությունը համարել է, այսպես կոչված, հեղափոխական ուսմանտիգմի շրջան։ Դատապարտել է սոցիալ-դեմոկրատներին՝ ղտնելով, որ նրանց տակտիկան ոչ մի ընդհանուր բան չունի Մարքսի-էնգելսի ուսմունքի հետ։ Ցույց է տվել երկրում գործող զանազան քաղաքական կուսակցությունների գործելակերպն ու ղերը առաջիկա Պետական դումայի ընտրություններում (Կաղետներ, սոցիալ ղեմոկրատներ, այլ և այլ ազգային կուսակցություններ)։ Այդ հարցերին առնթիւր հեղինակը խոսել է նաև նորաստեղծ հայ-ղեմոկրատական կուսակցության անկիւքների մասին։

3264 ՌՈՒՍԱԿԱՆ հեղափոխության և մերձավոր գործելակերպի մասին Խժրոպական սոցիալիստների կարծիքները։—1907, № 1, էջ 121—130; Ստորագր.՝ Տ.։

Մոսկվայում հրատարակվող «Современная жизнь» ամսագրի խմբագրությունը ղիմել է Արեմոտյան Խժրոպայի ականավոր սոցիալիստներին, խնդրելով կարծիք հայտնել ուսական հեղափոխության բնույթի և սոցիալ-ղեմոկրատների բուռնիք գործելակերպի մասին։ Ամսագրի առաջագրած հարցերին պատասխանել են իտալական, ֆրանսիական, բելգիական, շվեյցարական ու անգլիական մի շարք սոցիալիստներ։

3265 ՊԱՅՔԱՐ դումայի ընտրությունների շուրջը։—1907, № 1, էջ 161—162; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Ներկայացված է դումայի ընտրությունների շուրջը ծավալված տարրեր կուսակցությունների մղած պայքարի պատկերը։ («Բողնիկներ», «մեն-

շնչակներ», սոցիալ-դեմոկրատներին հայկական կադմակերպություն),

3266 ԵՐԿՐՈՐԴ Պետական դումայի բացումը— 1907, № 2, էջ 119—122: (Ներքին տեսություն),

Ընթացիկ տարվա փետրվարի 20-ին բացվել է երկրորդ Պետական դուման. այն իր կազմով և ղեկ է խիստ օպոզիցիոն ժողովրդական ներկայացուցչություն: (Կադետներ, սոցիալ-դեմոկրատներ, սոցիալիստ-հեղափոխականներ, համառուսական պոլո. միություն և այլն):—Տեսություն մեջ ներկայացված է Պետական դումայի նախագահության ու բարսուղարության կազմերը՝ նըշված են նրանց կուսակցական պատկանելիությունը: Բերված է նաև դումայի նախագահ Ֆ. Ա. Գոլովինի արտասանած ճառի տեքստը:

3267 ԵՐԿՐՈՐԴ Պետական դումայի դիմագիծը— Ռուս ժողովրդի դաշնակցությունը—«Աշխատավոր մասսա» և պրոլետարիատը—1907, № 3, էջ 140—144: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն),

Տեսություն ներկա բաժնում հեղինակը փորձել է պարզաբանել Պետական երկրորդ դումայում ընդդիմադիր կուսակցությունների («СЮЗНИКИ», սոցիալ. կոնստիտուցիոն դեմոկրատներ) պայքարի զրդապատճառները:

Նյութեր ռուս-հայպոնական պատերազմի մասին

3268 [ՀԵՌԱՎՈՐ Արևելքի դրոմյան մասին], —1903, № 10, էջ 228—229: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն),

Հեռավոր Արևելքում ծագած բարդությունների բնավորությունը հեղինակը բացատրում է ճապոնիայի պատրաստակամությամբ, որ գեներալ-մոլ խիզախում է արվելք ղեկ Ռուսաստանի զավթողական քաղաքականությանը Հեռավոր Արևելքում. (Մանջուրիա, Կորեա):

3269 [ՌՈՒՍ-ճապոնական հարաբերությունների սրման մասին], —1903, № 12, էջ 208—210: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն),

3270 ՀԵՌԱՎՈՐ և Մերձավոր Արևելքի գործերը—1904, № 1, էջ 230—233: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն),

Տեսության առաջին բաժնում ներկայացված է ռուսական կառավարության ճապոնիային ուղղած վերջնագրի պատասխան տեքստը, որը պարզ խոսում է երկու երկրների միջև դիվանագիտական կապերի խզման մասին: Նկարագրված են այն տենդանդներ, պատերազմական նախապատրաստություններ, որ կատարում են Ռուսաստանն ու ճապոնիան: Տեսության երկրորդ բաժինը նվիրված է Մերձավոր Արևելքի խնդիրներին՝ Թուրքիային ու մակեդոնական ռեֆորմների հարցին:

3271 [ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ մանիֆեստ՝ ռուսական նավատորմի վրա ճապոնիայի հանկարծակի հարձակման մասին և Ռուսական զինված ուժերի պատասխան գործողությունները ճապոնիայի մարտակոչին], —1904, № 2, էջ 205—206: (Ներքին տեսություն),

3272 ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ հաղորդագրություն [1904 թ. փետրվարի 5-ից Ռուսաստանի ու ճապոնիայի դիվանագիտական հարաբերություններին խզման և երկու երկրների միջև ծագած պատերազմական գործողությունների մասին], —1904, № 2, էջ 206—209:

3273 [ՌՈՒՍ-ճապոնական պատերազմի մասին], —1904, № 2, էջ 214—224: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն),

Տեսություն մեջ շոշոփվում են ռուս-ճապոնական պատերազմին վերաբերող հետևյալ հարցերը: 1. Մինչև պատերազմական գործողությունների սկսվելը ճապոնական զինուորի հայաչիի կարծիքը: 2. Դեսպան Կուրինոի հայտագրերը: 3. Պատերազմական գործողությունների սկիզբը Պորտ-Արտուրում և Չեմուլպոում: 4. Միկադոի մանիֆեստը: 5. Պատերազմական գործողությունների հանկարծականության մասին ճապոնական բացատրությունը: 6. Եվրոպական պետությունների շնորհությունը և ճապոնական կառավարության հայտագիրը չինական շնորհության մասին: 7. Կոմս Լամզերգերֆի փետրվարի 9-ի շրջաբերականը արտասահմանյան ռուսաց զինականներին՝ ճապոնիայի

կողմից Կորեայի չեղարկման խախտման մասին: 8. Ճապոնա-կորեական պայմանագիրը: 9. Ամերիկական առաջարկը Չինաստանի չեղարկման մասին: 10. Սլավոնական երկրների համակրանքը:

3274 [ՌՌԻՍ-ճապոնական պատերազմի առիթով Ռուսաստանում հանգանակված զուլմարների մասին]:—1904, № 3, էջ 199: (Ներքին տեսություն):

3275 [«ПРИАМУРСКИЕ ВЕДОМОСТИ»-ից բերված բարձրագույն հրովարտակը Հեռավոր Արևելքի փոխարքային ռուս-ճապոնական պատերազմի պատճառով այնտեղ ստեղծված տաղ-նապալի իրադրության կապակցությամբ]:—1904, № 3, էջ 199:

3276 [ՌՌԻՍ-ճապոնական պատերազմի ընթացքի մասին]:—1904, № 3, էջ 201—202: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3277 [ՌՌԻՍ-ճապոնական պատերազմի մասին]:—1904, № 4, էջ 184—187: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տեսություն մեջ ներկայացված է պատկական տոներից հետո պատերազմաբեմում տեղի ունեցած անցքերի մանրամասն նկարագիրը, ինչպես նաև եվրոպական մի շարք շահագրգռված պետությունների այն դիտավորությունները, որոնք իրենց միջնորդություններով ցանկանում են վերջ դնել պատերազմին:

3278 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Русское богатство» հանդեսի 1904 թ. № 3-ում տպագրված այն նյութի, որ քննադատված է «Новое время»-ում հրապարակված «Օտարակեր» հոդվածը: Մերկացված է հեղինակի այն «հրեշավոր» մտայնությունը, թե ներկա ռուս-ճապոնական պատերազմը արդյունք է լրեական ագիտացիայի]:—1904, № 4, էջ 189—190:

3279 [ՌՌԻՍ-ճապոնական պատերազմի մասին]:—1904, № 5, էջ 195—198: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տեսության մեջ ներկայացված է Տյուրինչինյան ճակատամարտից հետո ընկած ժամանակա-

միջոցում տեղի ունեցած պատերազմական գործողությունների պատկերը: Նկարագրված են Յզենչ-ժոուի մոտ տեղի ունեցած ահեղ կռիվների ու ճապոնացիների կողմից Պորտ-Արտուրը ցամաքից պաշարելու մանրամասնությունները:

3280 [ՌՌԻՍ-ճապոնական պատերազմի մասին]:—1904, № 6, էջ 174—178: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Ներկայացված է Յիինչժոուի ճակատամարտից հետո ստեղծված պատերազմական իրադրության պատկերը ծովում և ցամաքում:

3281 [ՌՌԻՍ-ճապոնական պատերազմի մասին]:—1904, № 7, էջ 149—153: Ստորագր.՝ Ա. Ա.: (Արտաքին տեսություն):

Ներկայացված է հուլիս-օգոստոս ամիսներին ռուս-ճապոնական պատերազմի ռազմաբեմում տեղի ունեցած ճակատամարտերի մանրամասնությունները: Ուշադրության արժանի են «Русские ведомости» ու «Вестник финансов» պարբերականների՝ ճապոնիայի ռազմական պոտենցիայի մասին հայտնած կարծիքները:

3282 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Русское богатство» հանդեսի 1904 թ. հունիսյան համարում տպագրված «Իշխան Մեղչերսկու հուպացողությունը ժամանակակից և ապագա սերունդների մասին» հոդվածի, որտեղ խորհրդածություններ կան նաև ռուս-ճապոնական պատերազմի մասին]:—1904, № 7, էջ 173—174:

3283 [ՌՌԻՍ-ճապոնական պատերազմի մասին]:—1904, № 8, էջ 142—148: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Պետերբուրգից ստացված հեռագրերը համառոտակի ներկայացնում են պատերազմաբեմում տեղի ունեցած անցքերը՝ ցամաքում և ծովում:

3284 [ՌՌԻՍ-ճապոնական պատերազմի մասին]:—1904, № 9, էջ 134—136: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է սեպտեմբեր ամսին ռուս-ճապոնական ռազմաբեմում տեղի ունեցած իրադարձությունները:

Գինեւրալ Կուրուպատիկնի զորքերի նահանջը ղեկի Մուկղեն, Լեառեանի գրավումը ճապոնացիների կողմից և Պորտ-Արտուրի հերոսական դիմադրությունը Տեսուբյան մեջ ուշադրավ է դնեւրալ-աղյուտանտ Գրիպպենբերգին ուղղված բարձրագույն հրամանի տեքստը: Պատերազմի իւր հետաքրքրել է համարյա բոլոր պետություններին, այդ իսկ առումով հաշտության համար միջնորդության փորձեր են արել նրանցից շատերը: Տեսուբյան հեղինակը մեջ է բերել ֆրանսիական քաղաքական գործիչ ու հրապարակախոս Կլեմանսոյի այն կարծիքը, որով նա դատաւարտել է իմպերիալիստական եվրոպայի վարած երկդիմի շահագիտական քաղաքականությունը:

3285 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Русское богатство» հանդեսի 1904 թ. օգոստոսյան համարում տպագրված «Времени и Воин» (Ռուս-ճապոնական պատերազմ) հոդվածի]—1904, № 9, էջ 144—145:

3286 [Ռուս-ճապոնական պատերազմի մասին]—1904, № 10, էջ 163—166: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Ընդհանուր գծերով ներկայացված է պատերազմի դաշտերում տեղի ունեցած իրադարձությունների պատկերը:

3287 [ՌՈՒՍ-ճապոնական պատերազմի մասին]—1904, № 11, էջ 187—189: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Արտաքին տեսության ներկա բաժինը նվիրված է Քալիյան նավատորմի ռուս-ճապոնական պատերազմի ռազմաբն շտապելու պատմությանը: Մանրամասն նկարագրված է նավատորմի շուրջերկրյա ընթացքը և Գերմանական ծովում պատահած միջադեպը, որ կարող էր պատճառ դառնալ մի նոր պատերազմի ծագման՝ Անգլիայի ու Ռուսաստանի միջև: Այնուհետև համառոտակի ներկայացված է պատերազմական գործողությունների հետևանքով ռազմադաշտերում կատարված փոփոխությունների պատկերը:

3288 ՊՈՐՏ-ԱՐՏՈՒՐԻ վիճակը—1904, № 12, էջ 155—156: (Արտաքին տեսություն):

Ճապոնիան սմեն ջանք թափել է տիրելու համար ստրատեգիական խոշոր նշանակություն ներկայացնող Պորտ-Արտուրին: Համառոտակի

ներկայացված է տեղում գործող ռուսական նավատորմի ոչնչացման նկարագիրը:

3289 [«НОВОЕ время»-ի մի մերկացման մասին]—1905, № 1, էջ 160: (Ներքին տեսություն):

«НОВОЕ время»-ն հայտնել է, որ չի ապահովված Մուկղեն ուղարկվող բոլոր տեսակի ապրանքների, նամակների ու թանկարժեք ծանրոցների անձեռնմխելիությունը:

3290 [ՊՈՐՏ-ԱՐՏՈՒՐԻ անկումը 1904 թ. դեկտեմբերի 20-ին]—1905, № 1, էջ 171—172: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3291 [ՄՈՒԿԴԵՆԻ անկման մանրամասնությունները և ռուս-ճապոնական պատերազմարժում տեղի ունեցած վերջին իրադարձությունները]—1905, № 2—3, էջ 239—240: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3292 [ՌՈՒՍ-ճապոնական պատերազմի մասին]—1905, № 4, էջ 236—237: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է Մուկղենի անկման մանրամասնությունները:

3293 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը կանգ է առել «События» հանդեսի 1905 թ. մարտի 10-ի համարում տեղ գտած այն հոդվածի վրա, որտեղ Ա. Շերադամը խորհուրդ է տալիս ռուս-ճապոնական բնդհարման իսկական նկարագիրը ճանաչելու համար ուսումնասիրել Գերմանիայի Հեռավոր Արևելյան քաղաքականությունը]—1905, № 4, էջ 249:

3294 [ՌՈՒՍ-ճապոնական պատերազմում Ֆրանսիայի չեզոքության խախտման մասին]—1905, № 5, էջ 226—227: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տեսության ներկա բաժինը նվիրված է Ֆրանսիայի արտաքին քաղաքականության հարցերին: Հեղինակը փորձել է վերլուծել Գեղաստեղի կառավարության նմանօրինակ դիրքորոշման պատճառները չեզոքության հարցում:

3295 ՌՈՒՍԱՅ նավատորմի ջախջախումը [Ցուսիմա կղզու մոտ]—1905, № 6, էջ 182—183: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3296 [ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՍ Ռուսաստանի ու Ճապոնիայի միջև սկսվող խաղաղության բանակցությունների և Սախալինի գրավման մասին]—1905, № 7, էջ 156—157: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3297 [ԱՄՆ-ի Պորտսմութ քաղաքում շարունակվող ռուս-ճապոնական բանակցությունների և ճապոնացիների պատերազմական հաջողությունների մասին Սախալինում և Կորեայում]—1905, № 8, էջ 168—169: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3298 [ՕԿՈՍՏՈՍԻ 23-ին կնքված խաղաղության դաշինքը Ռուսաստանի և Ճապոնիայի միջև]—1905, № 9, էջ 182—183: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Երկար բանակցություններից հետո ճապոնիան ընդունում է խաղաղության պայմանները: Այն ստորագրվել է 1905 թ. օգոստոսի 23-ին: Տևություն մեջ ներկայացված է պայմանագրի կարևորագույն կետերը: Հեղինակը նշել է Ճապոնիայի, որպես հաղթող պետության, ներկայացրած պահանջների չափավորությունը, նրա ցուցաբերած փափկանկատությունը զենքի պարտված թրջնամին: Այդ առթիվ հեղինակը գրել է. «Մենք հավատացած ենք, որ ոչ մի բրիտանացի պետություն, ոչ մի Վիեննա նման պայմաններում այդպիսի մարդասիրական զիջումներ չէր անել, այլ կըռքեր պարտվածի կրծքին և իր շնչոկյան հաշիվները կներկայացնեին...»:

Այլ լուրեր

3299 [ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ միջոցառումների մասին]—1893, № 6, էջ 1001—1002: Ստորագր.՝ Ս. Բ.: (Ռուսաստանից):

3300 ՄԵՆ ՀՐԴԵՆՆԵՐ Բրեստ-Լիտովսկ, Ռուսական և Կորբին քաղաքներում—1895, № 5, էջ 736: (Ձանաղան լուրեր):

3301 ՄԵՆ ՀՐԴԵՆ Ռուսական և հաստանի Լոմբիայան նահանգի Ձամբրով քաղաքում—1895, № 6, էջ 900: (Ձանաղան լուրեր):

3302—3303 ԵՐԿՐԱՇԱՐԺՆԵՐ Անդրկասպիում—1895, № 7, էջ 1041—1042: (Ձանաղան լուրեր):

3304 ԵՐԿԱՔՈՒՂԱՅԻՆ զորախառնություններ Ռուսիայում—1896, № 10—11, էջ 1427—1428: (Ձանաղան լուրեր):

3305 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ [Անդրկասպյան երկրի երկրաշարժի և Անդիժան քաղաքի կործանման մասին]—1902, № 12, էջ 177:

3306 [ԱՆԴԻԺԱՆԻ երկրաշարժի պատճառած վնասների մասին]—1903, № 2, էջ 246—247: (Ներքին տեսություն):

3307 [ԿԱԶԱՆԻ Մայր Տաճարում կատարված զոդության մասին]—1904, № 7, էջ 145—146: (Ներքին տեսություն):

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ հասարակական-քաղաքական կյանքին ու միջազգային հարաբերություններին վերաբերող նյութեր կան նաև մատենագիտության այլ բաժիններում:

Տես նաև՝ № 3222, 3308—3311, 3314, 3317, 3321, 3328, 3330, 3331, 3346, 3395, 3402, 3437, 3454, 3462, 3474, 3511, 3512, 3521, 3522, 3530, 3553, 3597, 3650, 3658, 3729, 3739, 3754, 3795, 3841, 3842, 3848, 3886, 3907, 3909, 3954, 3967, 3968, 3970, 3972 նկարագրությունները:

Միջազգային փառափառականության հարցեր

3308 [ԵՐԿԱՔՈՒՅՈՒՆԻ հաղորդում է, որ «Քաղաքական տեսություն» բաժնում, ամեն ամիս պարբերաբար «Մուրճ»-ը լուսաբանելու է նախընթաց ամիսներին պատահած քաղաքական անցքերի լույսով: Ներկա տեսության մեջ բացահայտված են Գերմանիայի, Ֆրանսիայի, ինչպես նաև Ռուսաստանի վարած արտաքին քաղաքականության հարցերը]—1889, № 1, էջ 186—193: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

3309 [Ընդհանուր զժերով ներկայացված է 1888 թ. ուշադրության արժանի քաղաքական անցքերը, կապված Ռուսաստանի, Գերմանիայի ու Ֆրանսիայի միջազգային հարաբերությունների հետ: Բացահայտված են այդ երկրների ներքին կյանքի հրատապ այն հարցերը, որոնցով պայմանավորվել է նրանց վարած արտաքին քաղաքականությունը]—1889, № 2, էջ 363—367: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

3310 [Փարիզի համաշխարհային ցուցահանդեսի և Ռուսաստանի, Գերմանիայի ու Ավստրիայի վարած արտաքին բաղաժառանգության մասին]—1889, № 6, էջ 975—981: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3311 [Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Ռուսաստանի, Ավստրիայի ու մի շարք այլ երկրների վարած արտաքին բաղաժառանգության նկարագիրը՝ ստեղծված միջազգային իրադրության պայմաններում]—1889, № 8, էջ 1270—1276: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3312 [Գերմանիայի, Իտալիայի, Ավստրո-Հունգարիայի հողային միության մասին հանգամանորեն խոսելուց հետո, հեղինակը կանգ է առել Ֆրանսիայում նոր տեղի ունեցած ընտրությունների խնդիրների վրա]—1889, № 9, էջ 1474—1484: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3313 [Վերմանիայի և Լվրուպական տերությունների արտաքին բաղաժառանգությունը]—1889, № 11, էջ 1846—1854: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3314 Եվրոպայի 1890 թվականի շեմում—1890, № 1, էջ 139—153: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է աշխարհի 1889 թ. բաղաժառանգության անցքերը: Ավելի հանգամանորեն է խոսվել Ռուսաստանի, Անգլիայի և ԱՄՆ-ի, Ավստրո-Հունգարիայի, Սերբիայի, Թուրքիայի, Ֆրանսիայի արտաքին բաղաժառանգության մասին:

3315 [Մեկնաբանություններ է ժամանակակից միջազգային մամուլի Բիսմարկի մասին հայտնած կարծիքները: Այնուհետև հեղինակը կանգ է առել Ֆրանսիայում կատարված ընտրությունների ու Ռուսաստանի կուսակցության գործունեության մեկնարանման, ֆրանսիական մամուլի ազատության օրինագծի, Սենատում ու պատգամավորների ժողովում եղած տարաձայնությունների և այլ հարցերի վրա]—1890, № 5, էջ 767—771: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3316 Եվրոպայի բաղաժառանգության զրույթներ և Աֆրիկայի բաժանումը—1890, № 7, էջ 1037—1049: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3317 [Արևելահայկան տերությունների ջանքերը աֆրիկյան մայր ցամաքը մասնատելու և ԱՄՆ-ին ու ասիական մայր ցամաքում մեծ ազդեցություն ունեցող Ռուսաստանին այդ հարցից հեռու պահելու միտումները]—1890, № 9, էջ 1320—1324: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3318 [Եվրոպայի մի շարք պետությունների մարտային բաղաժառանգության և զանազան առևտրական դաշնագրությունների մասին]—1890, № 11, էջ 1614—1621: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3319 Պարլամենտական ընտրությունները Իտալիայում և Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում: Կարգինալ Լավիժի, կղերականությունը և Ֆրանսիական հանրապետությունը—Պարենյի և Գլադստոնի խոսքերը—1890, № 12, էջ 1774—1788: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3320 Գերմանիայի կանցլեր Բիսմարկի, հունգարական մինիստր-նախագահ Տիսսայի, Իտալիայի մինիստր-նախագահ Կրիսպի հրաժարականների մասին—1891, № 2, էջ 283—286: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3321 Եվրոպայի խառնաձայնությունները: Իտալիան և Անգլիան, Ֆրանսիան և Ռուսիան—1891, № 7—8, էջ 947—951: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

Տեսություններ վերաբերում է եվրոպական պետությունների դաշնագրության հարցերին, այն առատ լույս է սփռում ժամանակի բաղաժառանգության անցքերի բացատրության վրա:

3322 Եվրոպայի պետությունների համախմբումները—1891, № 10, էջ 1261—1268: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

Հոգվածում բացահայտված է եվրոպական պետությունների համախմբումների լույթներ, այն պատճառները, որոնք խանգարել են Ռուսաստանին բաղաժառանգական դաշինք հաստատել Ֆրանսիայի հետ:

3323 ՄԵՐԿԱՅԱՅՎԱԾ է աշխարհի ժամանակակից քաղաքական իրադրության պատկերը, Ֆրանսիական նոր մինիստրության գործելակերպը ու ֆրանսիական կարգինալների հայտարարությունը, միջին եվրոպական պետությունների (Գերմանիա, Ավստրո-Հունգարիա, Իտալիա) առևտրական դաշնը, Ֆրանսիայի մաքսային բարենորոգումները և ուսումնական պրոսպեկտը և Երևանի մասին՝ 1892, № 2, էջ 332—341, Ստորագր.՝ Ն. (Քաղաքական տեսություն)։

3324 ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ քաղաքականության դրությունը։ Քաղաքական այցելություններ։ Գերմանիայի դիրքը եռապետության մեջ։ Կոմս Կապրիվին և իշխան Բիսմարկը։ Լուբեի մինիստրությունը Ֆրանսիայում։ Անիշխանականները։ Մայիսի 1-ի բանվորական տոներ։ Պապը և կղերականները Ֆրանսիայում։ Դի Ռուդինիի անկումը և Զիդելտտի մինիստրությունն Իտալիայում։ Սահմանադրական ճգնաժամը Բելգիայում։ Ընտրողական պայքարը Անգլիայում։ Գլադստոնի ընտրողական հորդորը։ 1892, № 6, էջ 985—996, Ստորագր.՝ Ն. (Քաղաքական տեսություն)։

3325 ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ դաշնակցության ճյուղերը Շվեյցարիայում, Ավստրիայում, Ֆրիլանդիայում, Պորտուգալիայում, Իսպանիայում, Իտալիայում, այլ երկրներում ու քաղաքներում ՝ 1892, № 7—8, էջ 1209, Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան թրոնիկ)։

3326 ՊԱՌԱՄԵՆՏԱԿԱՆ ընտրությունները Անգլիայում և Գլադստոնի մինիստրության կազմը։ Սահմանադրության վերափոխումը Բելգիայում։ Թագավորական ունեցողությունը։ Բրյուսելի հակազենվածառական և հակաստրկական ղյուսպորակտը։ Բիսմարկի ճառը Ենայում։ Պապ Լեո 13-րդ և եվրոպական դաշնակցությունները։ Բուլղարիայի առաջին մինիստր Ստամբուլովը Պոլսում։ 1892, № 7—8, էջ 1215—1240, Ստորագր.՝ Ն. (Քաղաքական տեսություն)։

3327 ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ դաշնակցության ժողովները Բեռն քաղաքում։ 1892, № 10, էջ 1524—1526, Ստորագր.՝ Յ. (Արտասահմանյան թրոնիկ)։

3328 ՊԱՌԱՄԵՆՏԱԿԱՆ ընտրությունները Ֆրանսիայում և ֆրանսիական կուսակցությունները։

Ռուս-գերմանական մաքսային կոդիք։ Ռուսիան և Գերմանիան Միջերկրական ծովում։ Իտալական ինքնավարության օրինագիծը համայնքների ու լորդերի ժողովներում։ 1893, № 7—8, էջ 1280—1286, Ստորագր.՝ Ն. (Քաղաքական տեսություն)։

3329 ՎԱՄՍՍՈՆԻ հրաժարականը։ Իտալիա։ Ապստամբությունը Սիցիլիայում։ Սիցիլիայի սոցիալ-տնտեսական վիճակը։ Կրիսպիի մինիստրությունը, ֆինանսական և վարչական ունեցողների ծրագիրը։ Լիազորությունների խնդիրը։ 1894, № 3, էջ 472—487, Ստորագր.՝ Ն. (Քաղաքական տեսություն)։

3330 ՌՈՒՍ-Ֆրանսիական դաշնակցությունը։ Մինիստր Հանոտի ճառը։ Մինիստրական փոփոխություն Անգլիայում։ Պարլամենտական ընտրությունների պատրաստությունները։ Կուսակցությունների հույսերը Հայկական խնդիրը, Անգլիան և Իտալիան։ Պարլամենտական ընտրություններ Իտալիայում։ Մինիստրական փոփոխություններ Ավստրիայում։ 1895, № 6, էջ 880—885, Ստորագր.՝ Ն. (Քաղաքական տեսություն)։

3331 ՌՈՒՍԱՍՍԱՆԻ, Գերմանիայի, Անգլիայի, Ֆրանսիայի ու Ճապոնիայի ակնկալությունները Զինաստանից։ 1898, № 2—3, էջ 388—389, (Զանազան լուրեր)։

3332 ՈՈՎԱՅԻՆ ուժի ուժեղացումը եվրոպայում։ 1898, № 2, էջ 391, (Զանազան լուրեր)։

3333 ՂԱԳԱՅԻ Խաղաղության կոնֆերենցիայի մասին։ 1899, № 2—3, էջ 349—350, (Զանազան լուրեր)։

3334 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Զինաթափման խնդիրը [ժամանակի քաղաքական իրադրության և Հաագայի խաղաղության կոնֆերանսի գործունեության վերաբերյալ եվրոպական մի շարք պետությունների ունեցած սկիզբիկ հայացքների մասին]։ 1899, № 4—5, էջ 507—518, (ժամանակակից տեսություն)։

3335 ՂԱԳԱՅԻ Խաղաղության կոնֆերենցիայի մասին։ 1899, № 6, էջ 737—738, (Զանազան լուրեր)։

3336 [ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ—Հունգարիայի, չեխերի ու գերմանացիների հակասովորենների մասին]։—1901, № 3, էջ 254—256։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3337 [ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ բաղաբաղկանների ընդդիմադրությունը Սան-Ստեֆանոյի դաշնագրությանը և դրա տխուր հետևանքները]։—1901, № 3, էջ 259—261։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3338 [ԵՎՐՈՊԱՅՈՒՄ և Ասիայում պետությունների միջև ստեղծված դաշնակցությունների մասին]։—1902, № 7, էջ 234—236։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Տեսությունը պարզաբանում է միջազգային հարաբերություններին վերաբերող հետևյալ հարցերը։—Եվրոպական դաշնակցության վերանորոգումը։—Փոխադարձ ապահովագրության սխտեմը եվրոպայում։—Դաշնակցություններ և բարեկամական համաձայնություններ։—Անգլիայի դաշնակիցները։—Անգլիայի գսպված գերակատարությունը Երևելյան հարցում։—Եվրոպական հասարակական կարծիքի մեջ առաջ եկած փոփոխությունը։ Մակեդոնական հարցը։

3339 [ԵՎՐՈՊԱՅԻ Թուրքասիրության մասին]։—1903, № 5, էջ 215։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3340 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունների [Տեսություն «Review» հանդեսի 1904 թ. հունիսի 15-ի համարում պետեղված այն հոդվածի, որ վերաբերում է վերջերս գտնված մի հին մագաղաթի, րսո ուրի իրը դեռ 9-րդ դարում գոյություն է ունեցել խաղաղության լիզա՝ մեր օրերի նման խաղաղասիրական շարժում]։—1904, № 7, էջ 173։

3341 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունների [Տեսություն «Review» հանդեսի 1904 թ. օգոստոսի 15-ի համարում հրապարակված «Դեպի համաշխարհային համաձայնություն» խորագիրը կրող հոդվածի որ վերաբերում է մի շարք պետությունների վարած արտաքին բաղաբաղկանությանը]։—1904, № 8, էջ 152—154։

3342 [ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ընդհանուր դրության մասին]։—1905, № 1, էջ 172—173։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Մինչև Ռուսաստանն ու ճապոնիան դադարեցնեն պատերազմով, աշխարհի մյուս պետությունները (Ֆրանսիա, Ավստրո-Հունգարիա, Գերմանիա, Իտալիա, Թուրքիա) աշխատել են լուծել իրենց ներքին ու արտաքին բաղաբաղկանությանը վերաբերող մի շարք հարցեր։

3343 [ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ իմպերիալիզմը Աֆրիկայում]։—1906, № 11—12, էջ 186—188։ (Արտաքին տեսություն)։

Եվրոպական իմպերիալիզմը գինված ռազմական ու արդյունաբերական տեխնիկայի վերջին նվաճումներով, անխղճաբար թալանում է հարուստ Աֆրիկան։ Խոսքը վերաբերում է մասնավորապես բելգիական ու գերմանական կապիտալի շահատակություններին Կոնգոյում։

Տես նաև՝ №2538 նկարագրությունը։

Արտասահմանյան երկրների ճաստակական-
ֆաղափական կյանք

Ամերիկայի միացյալ ռազմազեն
(ԱՄՆ)

3344 ՆՅՈՒՅՈՒՔ [Համա-ամերիկյան կոնգրես ԱՄՆ-ի, Արգենտինայի, Բոլիվիայի, Բրազիլիայի, Գվատեմալայի, Կոլումբիայի, Էկվադորի, Կոստա-Ռիկայի, Մեքսիկայի և ամերիկյան մայրցամաքի այլ երկրների մասնակցությամբ]։—1889, № 11, էջ 1834—1835։ (Թղթակցություններ արտասահմանից)։

3345 ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ [ԱՄՆ-ի պետական բարտուղար Բլենի ճառը համաամերիկյան կոնգրեսի բացման առթիվ]։—1889, № 12, էջ 1997—1999։ (Թղթակցություններ արտասահմանից)։

3346 ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ Ամերիկյան և Ռուսաստանը [ԱՄՆ-ի օգնությունը Ռուսաստանի սովալներին]։—1892, № 6, էջ 970—971։ Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

3347 [ՏՈՆԱՍՍՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ի Նշանավորումը Ամերիկայի գյուտի 400-ամյակի]։—1892, № 10, էջ 1527։ Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

Տոնախմբությունների օրերին Նյու-Յորքի կին-տրոնական պարկում տեղի է ունեցել Կոլումբոսի արձանի բացման հանդիսավոր արարողությունը:

3348 [ԱՄՆ-ի ղլխավոր կուսակցությունները].—1892, № 10, էջ 1528: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Արտասահմանյան քրոնիկ):

3349 [ԱՄՆ-ի հանրապետականների և ուսկապետական ժողովները Միննեապոլսում և Զիկագոյում].—1892, № 10, էջ 1529—1535: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Արտասահմանյան քրոնիկ):

Ամերիկյան վարչապետի ընտրության առիթով երկրի ազդեցիկ այդ երկու կուսակցությունների պայքարն է ներկայացված ներկա թղթակցությունում:

3350 ԿՈՒՍԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ նախապատրաստությունները նախագահական ընտրության համար Միացյալ Նահանգներում.—1893, № 3, էջ 484—490: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Արտասահմանյան քրոնիկ):

3351 [ԱՄՆ-ի պրեզիդենտական ընտրությունները].—1896, № 6, էջ 885—886: (Զանազան լուրեր):

3352 [ՄԱԿ.ԿԻՆԼԻՆ ԱՄՆ-ի պրեզիդենտ].—1896, № 10—11, էջ 1424: (Զանազան լուրեր):

3353 [ՍԱՆԴՎԻԶՅԱՆ կղզիները ԱՄՆ-ի տիրապետության տակ].—1897, № 6, էջ 904: (Զանազան լուրեր):

3354 [ՀԱՎԱՅԻ կղզին անցավ ԱՄՆ-ի ձեռքը].—1898, № 6, էջ 923: (Զանազան լուրեր):

3355 ՄԱԿ.ԿԻՆԼԻՆ մահը.—1901, № 9, էջ 249—250: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Բուֆալոյում բացված համաամերիկյան ցուցահանդեսում մի անարխիստի ձեռքով սպանվում է ԱՄՆ-ի պրեզիդենտը, Համառոտակի ներկայացված է նրա կյանքն ու գործունեությունը, նրա մահից հետո երկրի ղեկավարման լիազորությունները անցնում է փոխ-պրեզիդենտ Բեռդոր Ռուզվելտին:

3356 [ԱՄՆ-ի հայտագիրը Ռումինիայի հրեաների մասին].—1902, № 9, էջ 223—226: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

1878 թ. Բեռլինի դաշնագրի կետերից մեկն էլ պարտավորեցրել է Ռումինիային վերացնել նրա բնակիչների որոշ մասի (հրեաների) ղեմ ուղղված

բացառիկ օրենքները: ԱՄՆ-ի կառավարությունը իր հայտագրով պահանջել է ռումինական կառավարությունից իրագործել այն: Տեսություն հեղինակի կարծիքով (ԱՄՆ-ը Բեռլինի վեհաժողովին չի մասնակցել) ԱՄՆ-ի պահանջը շահագիտական է, այդ մասին հեղինակը գրել է. «Մեր ժամանակներում պետությունները մարդասիրական նկատառումներով միջազգային դիմումներ անելու անընդունակ են»:

3357 [ԱՄՆ-ի կառավարության որոշումը թուրքահայատալիությունից դուրս եկած հայերի մասին].—1903, № 5, էջ 215: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Արտասահմանյան թերթերից քաղված հաղորդագրության մեջ ասված է, որ ԱՄՆ-ի կառավարությունը որոշում է հանել տաճկական հայատալիությունից դուրս եկած ու ամերիկյան քաղաքացիություն ընդունած հայերի մասին, որ նրանց թույլատրվում է հանապարհորդել Թուրքիայում: Բացի այդ ամերիկյան կառավարությունը իրավունք է ստացել նաև հյուպատոսական գործակալներ նշանակել ու հնախոսական պեղումներ կատարել Եփրատ գետի շրջակայքում:

3358 [ՆԵԴԵՐԻՆԻ ղեմ ԱՄՆ-ում սկսված հալածանքի մասին].—1903, № 7, էջ 233—234: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Սրտաքին տեսություն):

3359 [ՀեՌԱՎՈՐ-Արենկերում տիրող դրության և ԱՄՆ-ի Մանչուրիային արած պահանջների մասին].—1903, № 11, էջ 241—242: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տեսություն ներկա բաժնում ցույց է տրված Ռուսաստանի, Ճապոնիայի ու ԱՄՆ-ի վարած քաղաքականությունը հեռավոր արևելյան հարցերում: «Այդպես ահա խաղաղ օվկիանոսի ասիական փերի մոտ շարագուշակ ամպեր են կուտակվում, որոնք քաղաքական փոփոխիկներ կարող են առաջացնել».—գրել է հեղինակը:

3360 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունները [Տեսություն «Русская мысль» հանդեսի 1903 թվականի հոկտեմբերյան համարում հրապարակված «Ինչու Ամերիկան այդպես արագ առաջ է գնում» հոդվածի].—1903, № 12, էջ 215—216:

3361 [ՊԱՆԱՄԱՅԻ քրանցքի կառուցումը և ԱՄՆ-ի Հեռավոր արևելյան քաղաքականությունը]

ներ]—1904, № 3, էջ 202—203, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3362 [Թեոփիլ Ռուզվելտին ԱՄՆ-ի պրեզիդենտ ընտրելու մասին]—1904, № 11, էջ 189—190, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3363 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Տրատարակություններ [Տեսություն «Nouvelle Revue» հանդեսի 1905 թ. մարտի 15-ի համարում տեղ գտած Ժողեֆ Ռիբիի «Արժվի թոխը» հոդվածի, որտեղ հեղինակը ցույց է տալիս ԱՄՆ-ի զարգացումը Մոնրոեից մինչև Ռուզվելտ]—1905, № 4, էջ 249։

3364 ԹԻԻՋՎԵՆՏ Թևոդոր Ընդարձակություն և խաղաղություն [Հատված հեղինակի «Ընդուն-յա կյանք» գրքից]։ Թարգմ. Ն. Ս. Սարգիս—1906, № 8, էջ 31—39։

3365 ԹԻԻՋՎԵՆՏ Թևոդոր Գործունյա կյանքը Թարգմ. Ն. Ս. Սարգիս—1907, № 1, էջ 90—103։

Խմբագրության տողատակի ծանոթագրության մեջ ասված է. «Նույն վերնագիրը կրող գրքից հա-նած այս կտորը բնորոշ է աշխարհիս ամենամեծ հանրապետության անվանի նախագահի հայացք-ները, որոնք տիպիկ են իմպերալիզմի հովերով բռնված բուրժուական ղեմկրատիայի ոգին ևս հասկանալու տեսակետից...»։ Խմբագրության ծա-նոթագրության մեջ հիշատակվում է նաև հայկա-կան խնդրի շուրջը ԱՄՆ-ին արված խնդրագրի ռուզվելտյան պատասխանը. «Ինչպիսի պերճախո-սություն» իմպերիալիզմի դադափարը ժողովրդա-կանացնելու համար նույն Ռուզվելտի կողմից, որ այնքան սառն ու զգույշ պատասխան տվավ... «Հայկական դատի» առթիվով ևլ ղեռ գտնվում են մեզանում «արտաքին միջամտության» առասպել-ներով թշվառ ժողովրդին մոլորեցնողներ»։

Տես նաև №№ 2554, 3314, 3317, 3319, 3705—3709, 3762, 3763, 3861, 3862, 3871, 3872, 5847, 5848 նկարագրությունները։

ԱՆԳԼԻԱ

3366 ԱՆԳԼԻԱ Պառլամենտական հանձնաժո-ղովը Տրատարակել է Ռուսաստանից հրեաների ներդաղըր հետազոտելու աշխատանքի արդյունք-ները—1889, № 10, էջ 1631 (Թղթակցություն-ներ)։

3367 ԱՆԳԼՈՒ [Նկարագրված է Լոնդոնի «Գիդ Ջալ» զահիճում կայացած խնջույքը, որ կազմա-կերպել է նոր բաղադրություն իր պաշտոնի անց-նելու առթիվ, Հանդեսում շնորհավորական ճա-ռով հանդես է եկել լորդ Սոլսբերին, շոշափելով համահվրոպական նշանակություն ունեցող մի շարք հարցեր]—1889, № 12, էջ 1999—2002, (Թղթակցություններ արտասահմանից)։

3368 ՎԻՅԱՆ Էվարտ Գլադստոն [Մենդյան 80-ամյակի առթիվ]—1890, № 1, էջ 131—133, (Թղթակցություններ արտասահմանից)։

3369 ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԸ Անգլիայում [Տրեդյու-նիոնների և Գերմանիայում գործող նամաթիկական կազմակերպության մասին]—1890, № 5, էջ 757—760, Ստորագր.՝ Ն. (Թղթակցություններ արտա-սահմանից)։

3370 ՍՏՆԵՆԵՅ և էմին փաշա—1890, № 8, էջ 1144—1163, Ստորագր.՝ Ն. (Թղթակցություններ արտասահմանից)։

Ներկա նյութը կազմված է երկու մասից. 1. Ստենլեյ էմինի մասին. 2. Ստենլեյ և էմինի խոռ-վությունը էմին փաշան (ծագումով գերմանա-ցի (եղև է այրեցյալ զոտու նահանգներից մեկի կուսակալը, որ երկար ժամանակ մնացել է պա-շարման մեջ, Դժվար կացությունից նրան աղա-տելու է զնում Ստենլեյը (խմբագրությունն առա-ջարկել է այդ մասին կարգալ «Մորե»-ի 1890 թ. № 7-ի «Փառաքական տեսությունը» էջ 1037—1049)։

3371 [ԱՆԳԼԻԱՅԻ Թագաժառանգ դուքս ղը կլարենսի մահը և այդ առթիվ Սինաս Չերազի ցավակցական հեռագրի մասին]—1892, № 3, էջ 499, Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

3372 ԱՄԻԱՆՏ Բանվորների գործադուր Անգ-լիայում—1892, № 4, էջ 649—650, Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

3373 [ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ զաղութների ղեկավարման ձևերը]—1892, № 6, էջ 977—979, Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

3374 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Գաղափարի մի հաղ-թանակ Անգլիայում (Գլադստոնի հաղթության առթիվ)։—1892, № 7—8, էջ 1145—1155։

3375 ՎԻԿՏՈՐԻԱ Թագուհու ծննդյան տարե-
դարձը՝—1892, № 7—8, էջ 1210: Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

3376 Անգլիկական պառլամենտի կազմը—1892,
№ 7—8, էջ 1211—1212: Ստորագր.՝ Օ. (Արտա-
սահմանյան բրոնիկ):

3377 ՎԱԴՍՏՈՆԻ իռլանդական ինքնավարու-
թյան օրինագիծը—1893, № 4, էջ 666: Ստորա-
գրը Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3378 ՀԱՅՏՆԻ՝ անգլիական քաղաքաշէտ (ЭКО-
НОМАТ) սբր Հենրի Լեյարդի մահը—1894, № 6,
էջ 976: (Չանապան լուրեր):

3379 Անգլիական նշանավոր քաղաքական
գործիչ լորդ Սանդոֆ Զորյիլի մահը—1895, № 1,
էջ 191: (Չանապան լուրեր):

3380 Անգլիկան արտաքին ղեկավարությունների
մեջ—1896, № 1, էջ 146—150: Ստորագր.՝ Ղ. (Քաղաքական տեսություն):

Հեղինակը «ղեկավարություններ» ասելով ի նկա-
տի ունի Անգլիայի կրած պարտությունը Թուրքիա-
յում՝ հայկական խնդրի ու վնենսունկյան ու
Տրանսվալի սահմանագծային խնդրում: (Հողվա-
ծի տողատակում հակիրճ ներկայացված է Տրանս-
վալի հանրապետության հիմնադրման պատ-
մությունը): Տեսության մեջ հեղինակը ներկա-
յացրել է նաև Անգլիայի և ԱՄՆ-ի ծովային ուժե-
րի հզորության պատկերը:

3381 Անգլիկա—Դոնդոլայի արշավանքը—Ան-
գլիայի սպառազինումը—1896, № 2, էջ 313—
315: Ստորագր.՝ Ղ. (Քաղաքական տեսություն):

3382 [ԼՈՐԻ ՍՈՒՍՐԵՐԻԻ ճառը Լոնդոնի քա-
ղաքագլխի տված հանդիսավոր ճաշկերություն]—
1896, № 10—11, էջ 1422—1423: (Չանապան
լուրեր):

3383 [ՏՐԱՆՍՎԱԼԻ նախագահի այցելություն-
ներ Օրանժյան հանրապետություն]—1897, № 2—
3, էջ 410: (Չանապան լուրեր):

3384 ՎԻԿՏՈՐԻԱ Թագուհու հորեյանը—1897,
№ 5, էջ 742: (Չանապան լուրեր):

3385 ԱՐԱՍԻԱՆՅԱՆ Ա. Անգլիան Վիկտորիա
Թագուհու զահակալության 60-ամյակին: [Վիկ-
տորիա Թագուհու հասարակական-քաղաքական
գործունեության և ժամանակակից անգլիայի ներ-
կուսակցական պայքարի, երկրի արտաքին ու ներ-
քին քաղաքականության մասին]—1897, № 6, էջ
848—861:

3386 ՎԻԿՏՈՐԻԱ Թագուհու աղամանդյա հո-
բելյանի մասին]—1897, № 6, էջ 902—903: (Չա-
նապան լուրեր):

3387 Անգլո-չինական դաշնագիր—1897, № 8,
էջ 903—904: (Չանապան լուրեր):

3388 Անգլո-ֆրանսիական բարեկամություն—
1897, № 6, էջ 905: (Չանապան լուրեր):

3389 Անգլիկոն արշավանքը Աֆրիգինների դեմ
(Հյուսիսային Հնդկաստան)—1898, № 1, էջ 182:
(Չանապան լուրեր):

3390 Անգլիկան Չինաստանում—1898, № 4,
էջ 588—589: (Չանապան լուրեր):

3391 ԱՐԱՍԻԱՆՅԱՆ Ա. Ուիլյամ-էվարտ Գլադ-
ստոն: [Մահվան առթիվ]—1898, № 5, էջ 705
—707: (Ժամանակակից տեսություն):

3392 Անգլիկա—Չեմբերլենի ճառը—Անգլո-
ամերիկյան նիդակցության զաղափարը—1898,
№ 5, էջ 727—731: Ստորագր.՝ Ղ. (Քաղաքական
տեսություն):

3393 [Անգլիկական քաղաքական գործիչ
Գլադստոնի մահը]—1898, № 5, էջ 753: (Չանա-
պան լուրեր):

3394 Անգլիկոն Սուդանում—1898, № 7—8,
էջ 1174—1175: (Չանապան լուրեր):

3395 [ԶԱՐԶ ՍԿՈՏԻ Անգլիայի ղեկավար Պե-
տերբուրգում]—1898, № 7—8, էջ 1175:

3396 [Անգլիկոն պահանջը Չինաստանին Լի-
Հունգ-Չանգի հեռացման վերաբերյալ]—1898,
№ 7—8, էջ 1175—1176: (Չանապան լուրեր):

3397 [Անգլիկոն և Եգիպտոսի միջև կայացած
համաձայնությունը Սուդանի սահմանների մա-

սին]—1898, № 12, էջ 1804—1805 (Ջանազան լուրեր)։

3398 ԱնԳԼԻԱ և Ֆրանսիա խորհուրդների հարաբերությունների մեջ ծագած մի նոր անսխորժություն մասին]—1899, № 1, էջ 143—144 (Ջանազան լուրեր)։

3399 ԱնԳԼԻԱՅի ու Ֆրանսիայի հարաբերություններում առկա մնացած քաղաքական խնդիրների մասին]—1899, № 2—3, էջ 366 (Ջանազան լուրեր)։

3400 [ԱՄԷ Ռոզերիի Քուրթա կատարած այցելության մասին]—1899, № 2—3, էջ 367 (Ջանազան լուրեր)։

3401 ԱնԳԼԻԱՅի ֆինանսագետ ու քաղաքական գործիչ Սեսիլ Ռոզսի Գերմանիայի կայսեր հետ ունեցած բանակցությունների մասին]—1899, № 2—3, էջ 368 (Ջանազան լուրեր)։

3402 ԱնԳԼՈՒՍՏԱԿԱՆ համաձայնություն՝ Ջինստանում ունենալիք ազդեցության շրջանակների վերաբերյալ]—1899, № 4—5, էջ 554 (Ջանազան լուրեր)։

3403 ԱնԳԼԻԱ և Տրանսվալի Անգլիայի և Տրանսվալի հարաբերությունների լարված վիճակը]—1899, № 6, էջ 740—741 (Ջանազան լուրեր)։

3404 ԱնԳԼՈՒ-Տրանսվալական հարաբերությունների սրման մասին]—1899, № 7—8, էջ 949 (Ջանազան լուրեր)։

3405 ՊԱՏԵՐԱԶՄ Անգլիայի և Տրանսվալի միջև]—1899, № 9, էջ 1124—1125 (Ջանազան լուրեր)։

3406 ԱնԳԼԻԱԿԱՆ-Տրանսվալական պատերազմը]—1899, № 10, էջ 1256—1269, № 11—12, էջ 1490—1493, 1900, № 1, էջ 106—116, № 2, էջ 240—257, № 3, էջ 390—402, № 4, էջ 541—551, № 5—6, էջ 722—731, Ստորագր.՝ Շ.։

Ներկայացված է սկսված պատերազմի ծագման պատճառները, սկիզբը և պատերազմական գործողությունների զարգացման ընթացքը նյու-

թը ներկայացված է հետևյալ ենթավերնագրերով։ Կարծիքների արտահայտություններ.—Պատերազմական գործողություններ.—Անցքերը նոյնմերթիվ սկզբներից մինչև ղեկավարների վերջը.—Պատերազմի խնդիրը անգլիական պառլամենտում.—Պատերազմական գործողությունների շարունակությունը.—Կրոնյեի անձնատուր լինելը։

3407 ԱնԳԼԻԱ, [Ֆիցմորիսը դժգոհ է Հարավ-Աֆրիկյան պատերազմից]—1900, № 1, էջ 129 (Ջանազան լուրեր)։

3408 ԱնԳԼԻԱՅի հեռագրական գծերի մասին]—1900, № 2, էջ 267—268 (Ջանազան լուրեր)։

3409 ԱնԳԼԻԱՅի պատերազմական ծախսերի մասին]—1900, № 2, էջ 268 (Ջանազան լուրեր)։

3410 ԱնԳԼԻԱ, [Մահափորձ Ուելսի իշխանի դեմ]—1900, № 3, էջ 409 (Ջանազան լուրեր)։

3411 ՈՍԿԱ Ժողովուրդը [Արևմտյան Աֆրիկայի անգլիական գաղութներում ծագած ապստամբության մասին]—1900, № 4, էջ 561 (Ջանազան լուրեր)։

3412 ԱնԳԼԻԱ, [Համայնքների պալատը ընդունեց կառավարության օրինագիծը կամավորների մասին]—1900, № 5—6, էջ 751 (Ջանազան լուրեր)։

3413 ՏԻԿԻՆ Գլադստոնի մահը]—1900, № 5—6, էջ 752 (Ջանազան լուրեր)։

3414 ԱնԳԼՈՒ-տրանսվալական պատերազմի պատճառների ու հետևանքների մասին]—1901, № 1, էջ 267—272, Ստորագր.՝ Ա. Մ. (Արտաքին տեսություն)։

Տեսությունում հանգամանորեն վերլուծված են Անգլիայի բոնրական ժողովրդի դեմ մղած զավթողական պատերազմի պատճառներն ու հետևանքները, որոնց նպատակն է եղել տիրել երկրի ոսկու առատ պաշարներին, Հնդկական անգլիացիների վարմունքը համարել է ռոճիրներով լի 19-րդ դարի ամենավերջին ռոճիրը։

3415 ՎԻԿՏՈՐԻԱ թագուհու մահը]—1901, № 2, էջ 308 (Արտաքին տեսություն)։

3416 [ԷՎԻԱՐԻ 7-րդը և նրա վերաբերմունքը ղեկի Տրանսվալի պատերազմը]։—1901, № 2, էջ 308—309։ (Արտաքին տեսություն)։

3417 [ԱնԳլի-դերմանական հարաբերությունների լավացման մասին]։—1901, № 2, էջ 310—311։ (Արտաքին տեսություն)։

3418 [ՔԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ անգլիացիների և բոսնիների միջև]։—1901, № 3, էջ 258։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3419 ՎԻՏՏՈՐԻԱ Բագուհին։ [Մահվան առթիվ։ Հեղինակը օգտվել է «РУССКИЕ ВЕДОМОСТИ»-ի 1901 թ. № 11-ում տպագրված հոդվածից]։—1901, № 3, էջ 262—270։ Ստորագր.՝ Ա.Մ.։

3420 ՔՈՉԱՐՅԱՆ Հ. Նորությունների անգլիական զրականությունից։—1901, № 3, էջ 276—282։

Հեղինակը խոսում է հայտնի բաղաբական զործիչներ Ջոն Մորլեի, լորդ Բոլդերիի զրական-պատմական մի քանի զործերի մասին՝ նվիրված Գլադստոնի, Օլիվեր Կրոմվելի ու Նապոլեոն 1-ի կյանքին ու զործունեությանը։ Լուսարանված են նաև մի քանի անուն աշխատություններ նվիրված Աֆղանստանին, Հնդկաստանին ու Չինաստանին։

3421 ՔՈՉԱՐՅԱՆ Հ. Նորությունների անգլիական զրականությունից։—1901, № 4, էջ 252—254։

Հեղինակը խոսել է անգլիական «Daily News» թերթի խմբագրական կազմի փոփոխության ու դրա հետ կապված թերթի արտահայտած նոր ու թարմ առաջադիմական գաղափարների մասին, որ ցույց է տալիս անգլիական հասարակության մեջ զարգացող հակաշարժումը իմպերիալիզմի դեմ։

3422 [ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ և Հարավ-Աֆրիկյան պատերազմը]։—1901, № 5, էջ 304—306։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3423 [ՐՈՏԱՅԻ Կոչը ուղղված անգլիացիների դեմ կոմոդ բոլորների]։—1901, № 6, էջ 264—265։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Բոտան կոմոդ բոլորներին ուղղված իր կոչում մերկացրել է անգլիական միլիտարիզմի նկրտումները Հարավային Աֆրիկայում ու կոչ է արել իր ազատասեր ժողովրդին ավելի մեծ բաջությամբ պաշտպանել երկիրն ու նրա իրավունքները։

3424 [ԱՆԳԼԻԱՅԻ տնտեսական ու բաղաբական անկման մասին]։—1901, № 7, էջ 244—248։ Ստորագր.՝ Ն.։ (Նամակ Անգլիայից)։

Հեղինակը հենվելով 1901 թվականի «Contemporary Review»-ի մայիս և հունիս ամսահամարներում լույս տեսած հոդվածների վրա, փորձել է ներկայացնել ժամանակակից Անգլիայի պատկերը։ Հոդվածն հարուստ է վիճակագրական տվյալներով։

3425 [ԱՆԳԼԻ-հարավ աֆրիկյան պատերազմը և անգլիական կառավարության վարած բխմարկյան բաղաբականությունը]։—1901, № 8, էջ 241—243։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Տեսության մեջ խստորեն դատապարտված է անգլիական կառավարության Աֆրիկայում վարած պատերազմի ձևերն ու միջոցները։ Հեղինակն այն համեմատել է բխմարկյան դաժանությունների հետ։ Մերկացվում է նիցշեական փիլիսոփայության բուն էությունը, որ այնքան հատուկ է ժամանակակից եվրոպական մի շարք երկրների արևելքում վարած բաղաբականությանը։

3426 [ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ զրահակիրները Պարսից լճոցում]։—1901, № 11, էջ 248—249։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3427 [ԿԻՏՉՆՆԵՐԻ խստությունները Հարավային Աֆրիկայում]։—1901, № 11, էջ 250—251։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3428 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ։ [Տեսություն «Журнал для всех» հանդեսի 1901 թ. նոյեմբերյան համարում տեղ գտած այն հոդվածի, որ նվիրված է Անգլո-տրանսվալյան պատերազմին։ Հեղինակը համակրանքով է խոսել մի բուռ երկրագործ բոլորների տոկունության ու հայրենասիրության մասին]։—1901, № 11, էջ 264—265։

3429 ՇՐԻՅՆԵՐ Օ. «Հոգևորականության բաղաբականությունը...»։ Անգլերենից թարգմ. Ա. Ն.։—1901, № 12, էջ 15—23։

Օլիվ Շրիյները Հարավ-Աֆրիկյան կին զրոգ Լ. որին անգլիացիները բանտարկել են բոլորների դեմ մղած անարդարացի պատերազմը մերկացնելու

համար (Հեղինակի մասին տես՝ № 1582 նկարագրությունը)

3430 [ԶԵՄԵԼՆԻԻ և Բոլբերիի արտասանած ճառերը Հարավ-Աֆրիկյան հարցի մասին]—1901, № 12, էջ 212—213, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)

3431 [ԱՆԿԻԼՆԵ և Հարավ-Աֆրիկյան պատերազմը]—1902, № 2, էջ 230—232, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)

Բոլբերների դեմ մղած պատերազմի ընթացքում Հոլանդիան փորձել է հաշտարար միջնորդի դեր ստանձնել, ներկա տեսության մեջ ներկայացված է անգլիական կուսակցությունների վերաբերմունքը պատերազմի զաղարկեցման ու հաշտության վերաբերյալ

3432 [ԱՆԿԻԼ-ճապոնական համաձայնություններ Զինաստանի ու Կորեայի հարցում՝ ընդդեմ Ռուսական նկրտումների]—1902, № 2, էջ 232—233, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)

3433 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1902 թ. փետրվարյան համարում հրապարակված «Գրական թղթակցություն» հոդվածաշարի, ուր անաչառությամբ քննադատվել է անգլիացիների վարած անարդար պատերազմը Բոերների դեմ]—1902, № 2, էջ 244—245

3434 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Մ. Անգլո-Գերմանական մրցակցությունը [Երկու երկրների քաղաքական տնտեսական շահերի բախման և զաղութային բազմազանության տույարկում]—1902, № 3, էջ 209—218

3435 ԱՆԿԻԼ- բոերական հաշտության հարցը—1902, № 3, էջ 199—200, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)

3436 [ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ դաշն անգլիացիների ու բոերների միջև]—1902, № 5, էջ 194—196, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)

✓ 3437 [ԱՆԿԻԼՅԱՆ և Ռուսաստանի Մերձավոր Արևելքում ունեցած մրցման մասին]—1902, № 5, էջ 196, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)

Մինչ Անգլիան զբաղված էր Հարավ-Աֆրիկյան պատերազմով, Ռուսաստանը չզոհանալով Հյուսիսային Պարսկաստանում ունեցած իր ադրեսային, փորձեր է կատարում երևալ նաև երկրի հարավում՝ Պարսից ծոցում, Այդ առիթով անգլիական ու ռուսական շահերի բախման մասին է պատմում ներկա տեսությունը

3438 [ԷՎԼԻՎ 7-րդի թագադրության հանդեսի հետաձգման մասին]—1902, № 6, էջ 203, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)

3439 ՍՈՒՍԲԻԼԻ հրաժարականը և անգլիական ինքնավարության միջնորդ Բալֆուրը—Բոեր պենեռալները Անգլիայում—Հանգանակություն բոերների օգտին—1902, № 8, էջ 208—209, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)

3440 [ՊԱՌԼՍՍԵՆՏԱԿԱՆ նիստերի վերաբերյալ Անգլիայում]—1902, № 10, էջ 195—197, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)

Ամառային արձակուրդներից հետո վերադաշվում է անգլիական պառլամենտի զործունեությունը։ Առանձնապես աղմկալի է եղել առաջին նիստը, որտեղ երկրի զործնող զբաղվելու իսլանդական պատգամավորի առաջարկությունը մերժվում է, հակասական կարծիքների տեղիք են տալիս նաև նիստում քննարկվող զարգացական օրինագծի, լոնդոնը չորով ապահովելու Տրանսվալիս որոշ ֆինանսական զիջումներ անելու և Ուղանդյան երկաթգծի կառուցման անհետաձգելի հարցերի քննարկումը

3441 [ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ կուսակցության հաղթանակը անգլիական պառլամենտական ընտրություններում]—1903, № 3, էջ 210, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)

Ընտրություններում աշխատանքային կուսակցության պարագլուխներից Կրուկսը ձայների մեծամասնությամբ ընտրվում է պառլամենտի անդամ։ Պահպանողականները ստանում են նվազ քանակի ձայներ

3442 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Ամս ԾՈՅՈՒՆ» հանդեսի 1902 թ. փետրվարյան համարում հրապարակված Գ.

Բամսդենի «Անգլիացիների բարբերը» հոդվածի]։
—1903, № 3, էջ 223—226, Ստորագր.՝ Ե. Բ.։

3443 [Զեմբերլենի իմպերիալիստական պա-
ղովային ծրագրի մասին]։—1903, № 6, էջ 150—
151 Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Տեսություններ կա ըստ իր արտաբերության և շա-
րավ-Աֆրիկայի պատերազմից հետո Չեմբերլենի
վարած դիվանագիտական այն խաղերի մասին,
որով նա ձգտել է հարատև դարձնել բրիտանա-
կան գաղութների և մայր երկրի միջև եղած ա-
ռնշությունները։

3444 [Անգլիայի թագավոր էդվարդ 7-րդի
այցը Իռլանդիա]։—1903, № 7, էջ 230—231, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Ներկայացված է էդվարդ 7-րդի Սուրբ Պատ-
րիկի զանգվածում արտասանած ճառը։

3445 [ԱՌԴ ՍՈՒՐԵՆԻԻ մահը]։—1903, № 8,
էջ 222—223, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տե-
սություն)։

Հեղինակը ծանուցում է անվանի քաղաքական
գործչի մահը. այդ առիթով համառոտակի ներ-
կայացված է Անգլիայի պահպանողական կու-
սակցության լույս տեսնող Գլադստոնի և Բալֆուրի
վարած արևելյան քաղաքականության լույս տեսնող

3446 [ՄԻՆԻՍՏՐԱԿԱՆ փոփոխություններ Անգ-
լիայում]։—Հոնգոնում Ուորդենստերի եպիսկոպոսի
նախադասությամբ տեղի ունեցած միտինգը նվիր-
ված Մակեդոնական հարցին]։—1903, № 9, էջ
222—225, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսու-
թյուն)։

Չեմբերլենը տեսնելով անգլիական հասարա-
կության բազասական վերաբերմունքը զեպի իր
կողմից առաջարկված նոր ֆինանսական ծրագրե-
րը՝ տեղին է համարում հրաժարական տալ ուի-
նիստրական պոստից։ Տեսություններ երկրորդ հարցը
վերաբերում է սկսված երկրի 17-ի Հոնգոնում տե-
ղի ունեցած այն բազամարդ միտինգին, որ
նվիրված է եղել մակեդոնական հարցին։ Տպա-
գրված է միտինգում բնորոշված որոշման տեքստ-
տը։ Տեսություններ մեջ ներկայացված է նաև
Ֆրանց-Իոսիֆի և Նիկոլայ կայսեր տեսակցություն-

ների հետո «Правительственный вестник»-ում
տպագրված հաղորդագրությունը Համագործ ու
Գլուխովների կոմսերի այն հեռագրերի մասին, որ
ուղղվել են Կ. Պոլսի ռուսաց և ավստրո-հունգարա-
կան դեսպաններին։ Խոսքը մակեդոնական հարցի
խաղաղ լուծման նրանց հայանած պատրաստու-
կամության մասին է։

3447 [ՅՐԻՏՐԻՆՆԵՐԻ և պրոտեկցիոնիստե-
րի պայքարը Անգլիայում]։—1903, № 10, էջ 217
—223, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Տեսություններ նվիրված է Անգլիայի արտաքին
առևտրի և մաքսային քաղաքականության հար-
ցերին։ Խնդրի լրիվ պարզաբանման համար հե-
ղինակը բնորոշում է մեքսիկոններ է կատարել
Չեմբերլենի արտասանած ճառերից, որ մասնա-
կի հապավումներով տպագրվել է «Русские
ведомости»-ում։

3448 [Անգլո-ֆրանսիական և ֆրանս-իտալա-
կան մերձեցումների մասին]։—1903, № 10, էջ
223—224, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսու-
թյուն)։

3449 [Անգլո-իտալական համաձայնության
միջնորդ դատարանների պայմանագրի մասին]։
—1903, № 11, էջ 235, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտա-
քին տեսություն)։

3450 [Անգլիայի պառլամենտական խմբի
փոխադարձ այցելությունը ֆրանսիական պառլա-
մենտին]։—1903, № 11, էջ 236, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։
(Արտաքին տեսություն)։

3451 [Անգլիայի Արևելքում (Ադեն, Պարսից
ծոց, Տիրեթ)]։—1903, № 11, էջ 240—241, Ստո-
րագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3452 [Անգլիայի նշանավոր պատմաբան Ուիլ-
յամ Լեկկերի մահը]։—1903, № 11, էջ 243, Ստո-
րագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3453 [Անգլիայի Տիրեթում]։—1904, № 3, էջ
203—204, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսու-
թյուն)։

Հեռավոր Արևելքի գործերում շահագրգռված
Անգլիան, ամեն կերպ աշխատել է Եվրոպայում

ամբաստանողի իր բարեկամությունը Ֆրանսիայի, Իտալիայի ու Իսպանիայի հետ Տիրեթի արշավանքի առիթով լորդերի պալատում արված հարցապնդումներին Հնդկաստանի գործերի մինիստրության ղրխավոր քարտուղարը հայտարարել է, որ իրենք ամեն ջանք գործադրել են խաղաղ բանակցությունների միջոցով կարգավորել Տիրեթի և բրիտանական հողերի մեջ սահմանագծային հարցը, սակայն չեն հասել որոշակի արդյունքի։ Դրա հետևանքով Տիրեթյան արշավախմբին հրամայել են մուտք գործել մինչև Յան-ցե և զենքի դիմեն, եթե տեղացիները փորձեն կանգնեցնել արշավախմբի առաջխաղացումը։

3454 /ԱՆԳԼԻԱՅԻ և Ռուսաստանի միջև ծագած ռազմական միջադեպը Կարմիր ծովում]—1904, № 7, էջ 153—154: Ա. Ա. (Արտաքին տեսություն):

Ռուսական նավերը ծովում բռնել են անգլիական «Մալակկա» շոգենավը, որը բռնված է եղել ռազմամթերքով ու զենքով։

3455 /ՏՐԱՆՍՎԱՆԻ հանրապետության նախագահ և անգլիական գաղութարարների դեմ ուղղված պայքարի ղեկավար՝ Պոլ Կրյուզերի մահը]—1904, № 7, էջ 166—168: Ստորագր.՝ Ա. Ա. (Արտաքին տեսություն):

3456 /Անգլի-գերմանական համաձայնության մասին]—1904, № 7, էջ 154—155: Ստորագր.՝ Ա. Ա. (Արտաքին տեսություն):

Էդվարդ 7-ի գերմանական կայսեր հետ ունեցած հանդիպումը Կիլում Ֆրեյ է դեմոնստրացիոն երկրների բաղադրական մերձեցմանը։ Տեսության հեղինակը հույս է հայտնում, որ Գերմանիան, որ մինչ այդ շարունակ բախալերի է թուրք կառավարության խզոնությունները իր հպատակ բրիտանականների դեմ, այդ համաձայնությունից հետո չի խանգարի մյուս պետություններին, զսպելու տաճկական զաղանությունները։

3457 /Անգլիան իր գործերն է շտկում Արևելքում]—1904, № 9, էջ 136—137: Ստորագր.՝ Լ. Ա. (Արտաքին տեսություն):

Մինչև Ռուսաստանը զբաղված է ճապոնական պատերազմով, անգլիական զորքերը զննարկում են Տիրեթի և կնքում երկրի համար ստորագրելու մի զանազան։ Ենեղ Ալբիոնը ամրացնում է իր դիրքերը, ստեղծելով Տիրեթի համար քաղաքական ու տնտեսական բնույթի ծայրահեղ սահմանափակումներ։ Արևելքում իր գործերը շտկելու համար Անգլիան ջանքեր չի խնայում ազդեցությունն ուժեղացնելու նաև Հարավային Պարսկաստանում։ Բարեկամական ցույցեր են տեղի ունենում նաև Թուրքիայում (Բրիտանական նավատորմի այցելությունը Կ. Պոլիս)։

3458 /ԱՆԳԼԻԱՅԻ վարած քաղաքականության և իռլանդական ինքնավարության հարցի շուրջը]—1904, № 10, էջ 166—168: Ստորագր.՝ Լ. Ա. (Արտաքին տեսություն):

Չեմբերլենի առաջարկած, այսպես կոչված, մաքսային հարցը խիստ քննադատվել է ազատական ու պահպանողական կուսակցությունների կողմից, որպես ոչ բրիտանական կայսրության միասնության շահերից ելնող միջոցառում։ Անգլիայի ներքին կյանքում նորից օրակարգի նյութ է դառնում իռլանդական ինքնավարության հարցը։

3459 /ԱՆԳԼԻԱՅԻ Մերձավոր Արևելքում վարած քաղաքականության մասին]—1905, № 2—3, էջ 240—242: Ստորագր.՝ Լ. Ա. (Արտաքին տեսություն):

Մինչ Մուկդեսի տակ որոշվում էր սկսված մեծ արյունահեղության՝ Ռուս-ճապոնական պատերազմի ելքը, Անգլիան իր վարած արտաքին բաղադրականությամբ նորանոր դիրքեր է զբաղում Մերձավոր Արևելքում (Քուվեյթ, Պարսից ծոց, Մակեդոնական հարց և այլն)։

3460 /ՄԻՆԻՍՏՐԱԿԱՆ փոփոխության հավակնությունը Անգլիայում]—1905, № 5, էջ 231—232: Ստորագր.՝ Լ. Ա. (Արտաքին տեսություն):

Ներկայացնելով երկրի ներքին կյանքի ընդհանուր պատկերը տեսության հեղինակը հավանական է համարում ղեկավար կուսակցության հերթափոխը, հարց, որ հեղինակը հիմնականում

կապում է երկրի ներքին բարենորոգումների խընդրի հետ:

3461 ԱնԳլՈ-ճապոնական նոր դաշնագրի մասին) — 1905, № 9, էջ 183, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

Ռուսաստանի զեմ տարած հաղթությունը ապահովելու համար ճապոնիան հեռատեսություն է ունենում նորոգելու իր դաշնակցությունը Անգլիայի հետ: Այդ նոր պայմանագրով Անգլիան երաշխավորելով ճապոնիայի գերիշխանությունը, միաժամանակ ապահովում է ՏԱՆՈՍ ԶՅՈՒՆ Միջին Ասիայում, Գարսկաստանում և Աֆղանստանում մի կրորդ պետության ռազմագոյություններից: Այդ պայմանագրի ուժով պահպանվում են Հրեղկաստանի սահմանները ռուսական ձեռնմխումներից:

3462 [ԱնԳլՈ-ճապոնական նոր դաշնագրի և Ռուսաստանի Թուրքիայի ու Կերմանիայի վարած արտաքին բաղադրականության մասին] — 1905, № 10, էջ 176—179, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

Տեսարանը վերանորոգված Անգլո-ճապոնական դաշնագրի մեջ տեսնում է Ռուսաստանի Հեռավոր Արևելքում վարած բաղադրականության անհեռանկարայնությունը: Տեսության ներկա բաժնում բնդհանուր դժերով ներկայացված է նաև մի շարք այլ պետությունների բաղադրական նպատակների պատկերը (Գերմանիա, Թուրքիա, Մակեդոնիա): Ստեղծված բնդհանուր բաղադրական միջնորդար հեղինակն համարել է խճճված ու վտանգավոր «Սուտի հայից պահանջվում է այս հանգամանքներում բաղադրականի ուսումնասիրված, հեռատես ու շրջանկատ տակտիկա» — գրել է հեղինակը:

3463 [ՆՈՐ ՔԻԼ Անգլիայում պրոլետարիատի օգտին] — 1906, № 3, էջ 119—120, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

Տեսությունից տեղեկանում ենք, որ երկրի բանվորների կյանքն ու առողջությունը ապահովող օրինազանգված սկսել իր գործունեությունը անգլիական նոր կառավարությունը: լրերալ միջնորդության լիլից հանվել է բանվորների շա-

հիրին հակասող կիտը և մտցվել նոր, այսպես կոչված, Հիդսոնի լիլլը, որ պառլամենտում ընդունվել է ձայների մեծամասնությամբ:

3464 [ԱնԳլՈ-Նիդերլանդական Անգլո-թուրքական լարված հարաբերությունների մասին] — 1906, № 4—5, էջ 137—139, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

3465 ՄԻԶՊԱԽԱՄԵՆՏԱԿԱՆ կոնգրեսը Լոնդոնում: [Տեղի է ունեցել 1906 թ. հուլիսին, որին առաջին անգամ մասնակցել են նաև ռուս պառլամենտական ներկայացուցիչները] — 1906, № 8, էջ 122—123, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

3466 ՄԻՆԻՍ Տոլակո Բանվորական դարմնում ու առաջխաղացումը — Կոմսուհի տիկին Վորրերը և իր գործունեությունը — 1907, № 1, էջ 15—32, (Նամակներ Անգլիայից):

Տես նաև № 3311, 3313, 3319, 3321, 3324, 3326, 3328, 3329—3331, 3342, 3610, 3612, 3700, 3729, 3861—3863, 3922, 3923, 3982—3984, 4356, 4363, 4853 նկարագրությունները:

ԱՎՍՏՐԱԼԻԱ

3467 [ԱՎՍՏՐԱԼԻԱԿԱՆ պառլամենտի ծնունդը] — 1901, № 5, էջ 306, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

3468 [ՅԻԿՈՆ Ավստրալիայում] — 1896, № 12, էջ 1648, (Զանազան լուրեր):

ԱՎՍՏՐՈ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

3469 ՆՈՐ միջնորդությունը Ավստրիայում — 1893, № 11, էջ 1773—1775, Ստորագր.՝ Ն. (Քաղաքական տեսություն):

3460 ՀՈՒՆԳԱՐԻԱԿԱՆ ստեղծող՝ քաղաքական գործիչ Լյուդվիգ Կոշուտի մահը — 1894, № 2, էջ 334—335, (Զանազան լուրեր):

3471 ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ Ավստրիական միջնորդությունում — 1895, № 9—10, էջ 1342, (Զանազան լուրեր):

3472 ՎԻՆՆԱՅԻ քաղաքացիի նոր բնորո-
թյունները.—1896, № 2, էջ 338: (Ջանադան լու-
րեր):

3473 ՎԻՆՆԱՅԻ նոր քաղաքացիները.—1896,
№ 5, էջ 730: (Ջանադան լուրեր):

3474 ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ կայսր Պետերուրզում.—
1897, № 4, էջ 549: (Ջանադան լուրեր):

3475 ՆՈՐ միեկստրոթյուն Ավստրիայում.—
1897, № 11—12, էջ 1683: (Ջանադան լուրեր):

3476 ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ նոր միեկստրոթյունը.—
1898, № 2—3, էջ 389: (Ջանադան լուրեր):

3477 ԱՆԱՐԽԻՍՏՆԵՐԻ դեմ պայքարելու հա-
մար (Իտալիայում) կոնգրես հրավիրելու մասին].
—1898, № 7—8, էջ 1177: (Ջանադան լուրեր):

Կոնգրես հրավիրելու միտքը ծագել է ավ-
ստրիական կայսրուհու՝ Նդիսարեթի դեմ կատար-
ված մահափորձի առիթով, որ կատարել է իտա-
լացի անարխիստ Լուկկինին:

3478 ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ Ֆրանց-Իոսիֆ 2-րդի թագաւո-
րոթյան 50-ամյա հոբելյանը հետազոտելու մա-
սին].—1898, № 7—8, էջ 1177: (Ջանադան լու-
րեր):

3479 ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ Նդիսարեթ կայսրուհու մա-
հը].—1898, № 7—8, էջ 1179: (Ջանադան լուրեր):

3480 ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ Ֆրանց-Իոսիֆ 2-րդի թագաւո-
րոթյան 50-ամյակը].—1898, № 12, էջ 1802—
1803: (Ջանադան լուրեր):

3481 ԱՎՍՏՐԻԱ-Հունգարիայի [Բանֆիի արձա-
կումը Հունգարիայի միեկստրոթյան պաշտո-
նից և կոմս Սելլի նշանակումը].—1898, № 12, էջ
1803: (Ջանադան լուրեր):

3482 ԱՎՍՏՐԻԱ-Հունգարիան և կոմս Սելլի մի-
եկստրոթյունը].—1899, № 2—3, էջ 369: (Ջա-
նադան լուրեր):

3483 ԱՎՍՏՐԻԱ-Հունգարիայի [Կոմս Կլարիի նոր
միեկստրոթյան կազմումը].—1899, № 9, էջ 1128:
(Ջանադան լուրեր):

3484 ԱՎՍՏՐԻԱ և Գերմանիայի [Ֆրանց-Իո-
սիֆ կայսեր այցելությունը Վիեննա 2-րդին].—
1900, № 3, էջ 409: (Ջանադան լուրեր):

3485 ԱՎՍՏՐԻԱ [Երկրորդ լեզուական շրջան-
ների բաժանելու մասին].—1900, № 4, էջ 561:
(Ջանադան լուրեր):

3486 ԱՎՍՏՐԻԱԿԱՆ ուղիստացի Նիստր-
(պայքար գերմաներին պետական լեզու բնա-
նելու համար].—1901, № 2, էջ 309—310: (Ար-
տաքին տեսություն):

3487 [Ֆրանց-Իոսիֆ կայսրը Պրագայում].—
1901, № 6, էջ 266—267: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ար-
տաքին տեսություն):

3488 ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ սոցիալ-դեմոկրատների
համաժողովը].—1901, № 11, էջ 251: Ստորագր.՝
Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3489 ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ և Հունգարիայի հարաբե-
րությունների մասին].—1902, № 11, էջ 208—
209: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

1867 թվականի համաձայնությամբ դաշնակ-
ցած երկու պետությունների հարաբերությունները՝
ըստ մեկնաբանի անհաստատ են ու երևում: Հե-
ղինակը փորձել է պարզաբանել դրանց սոցիալ-
քաղաքական ու տնտեսական պատճառները:

3490 ԱՎՍՏՐԻԱ-Հունգարական համաձայնու-
թյան մասին].—1903, № 3, էջ 210—211: Ստո-
րագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Համաձայնությունը վերաբերում է երկու եր-
կրանների տնտեսական կյանքի ոլորտին, որից
զոհ են մնացել ինչպես հունգարական կալվածա-
տերերը, այնպես և ավստրիական գործարանա-
տերերը: Ինչպես միշտ դժգոհ է մնացել աշխա-
տավոր ժողովուրդը:

3491 [ՀԱՎԱՎԱՍՏՐԻԱԿԱՆ ցույցեր Բալիս-
յում].—1903, № 6, էջ 152: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ար-
տաքին տեսություն):

Ժողովրդական հուլիսները տեղի են ունե-
ցել Ավստրիայի այն շրջաններում, ուր տիրապե-
տողը եղել է իտալական տարրը: Սահմանի այն
կողմում իտալացիները տեսնելով իրենց հայ-
րենակիցների ծանր վիճակը «Կորչի Ավստրիան»
բացակա նշաններով այլևս են դաշնակից պե-
տությունների դրոշակները:

3492 [ՀԱԿԱԿԱՆՔԱԿԱՆ ցույցեր հորվաթիայում]—1903, № 6, էջ 152; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Հակահունգարական ցույցեր հորվաթիայում պայմանավորված են եղել առաջինների վարչական կամայականություններով՝ որ ոչինչ է համարել սահմանադրությամբ երաշխավորված խորվաթական ազգի իրավունքները։

3493 [ԱՎՍՏՐՈ-Հունգարական հարաբերությունների մասին]—1903, № 9, էջ 225; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Տեսության ներկա բաժինը նվիրված է Ավստրիայի ու Հունգարիայի օրըստօրի լարվող հարաբերությունների խնդրին։ Դրա պատճառներից մեկը հանդիսացել է այն հանգամանքը, որ հունգարները պահանջել են զորքի մեջ հրամանատարությունը տարվի մաջարական լեզվով։ Հանգամանք, որ Ֆրանց-Իոսիֆ կայսրը դիտել է որպես Ավստրո-Հունգարական դինված ուժերի միասնության կործանում։ Ըստ հեղինակի այդ երկու երկրների կապը արվեստական է։ «...նվ կարծես հասել է իրար հետ կովող այդ երկու լծակիցների ապահարդանի ժամը» — գրել է տեսաբանը։

3494 [ԱՄԻՋՊԱԿԱԿԱՆ զաշնակցության ժողովը Վիեննայում]—1903, № 9, էջ 226; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Համաժողովը բացվել է Վիեննայում ընթացիկ տարվա օգոստոսի 25-ին։

3495 [ԻՆՍՏԻԹՈՒԿԻ ուսանողական խոսվությունների մասին]—1904, № 11, էջ 191—192; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Տեսության ներկա բաժինը մանրամասնություններ է հաղորդում այն խոսվության մասին, որ ծագել է Ինստիտուտ Գերմանական նացիոնալիստական անհանգուրժողության ղոհներ են եղել իտալացի ուսանողները Վերջիններս ցանկացել են իտալական համալսարան ունենալ, որը չի հարգվել Ավստրիական կառավարության կողմից։

3496 [ԱՎՍՏՐՈ-Հունգարիայի մասին]—Ինիստրական տեղը կրիդիսը Հունգարիայում—Անջատման կուսակցության պահանջները—1905, № 5, էջ 229—231; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Տեսությունում ներկայացված է «արհեստական կապիտոլ իրար միացած այդ երկրների ազգային հակասությունների պատկերը, Հունգարիայի Ավստրիայից անջատվելու՝ կատարյալ անկախ պետություն դառնալու համար նրա թափած այն ջանքերը, որ ղեկավարել է երկրի անջատման կուսակցությունը։ Տեսաբանի կարծիքով երկրում ծայր առած այդ պրոցեսի մեջ փոքր դեր չի ունեցել նաև Թուրքիայի թուլացման հանգամանքը Բալկաններում, եթե առաջներում վախենալով օսմանյան պետության կողմից սպառնացող վտանգին, ինքնապաշտպանության ընդդիմելու լարված միջոցները միացել էին հաբսբուրգյան զահի ներքո, ապա այժմ քայքայվում էր Թուրքիան և վերանում սլավոնական վտանգը։ (անջատված Ռումինիա, Բուլղարիա, Սերբիա, Չերնոգորիա, Հունաստան և այլն)։ աղյուսի կապը Ավստրո-Հունգարիայում կորցնում է իր պատմական անհրաժեշտությունը։

3497 [ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ պառլամենտի խափանման մասին]—1906, № 2, էջ 179—180; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Հունգարիայի ազնվականությունն ու բուրժուազիան երկար կռիվ են մղել Ավստրիական կառավարության դեմ՝ որոշակի սահմանադրական փոփոխությունների հասնելու համար։ Ստեղծված դրությունը այնքան սուր կերպարանք է ստանում, որ կայսրը բռնի ուժով արձակում է հունգարական պառլամենտը։

3498 [ԸՆՏՐՈՂԱԿԱՆ ռեֆորմի մասին Ավստրիայում]—1906, № 6, էջ 152—154; Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Հեղինակը դիվերգել է անդլիական պառլամենտարիզմը։ Նրա կարծիքով այն էվոլյուցիայի լայն ճանապարհ է բացել և մյուս եվրոպական պետությունների համար։ Ներկա տեսության մեջ ներկայացված է Հունգարիայի և Ավստրիայի ապագային հակասությունների պատկերը, որ ավարտվել է պառլամենտի ցրումով։ Ֆրանց Իոսիֆ կայսրը անձամբ մեկնել է Բուլղարիա ու զահական ճառով բացել նոր պառլամենտը՝ զգալի զիջումներ անելով Հունգարիային մաքսային սահմանների ինքնության հարցում։

Տես նաև №№ 3310—3313, 3320, 3323, 3330, 3336, 3342, 3527, 3543, 3547, 3553, 3594, 3598, 3606, 3716 նկարադրությունները:

ԱՅՂԱՆՍՏԱՆ

3499 ԱՅՂԱՆՍՏԱՆԻ նոր էմիրը:—1901, № 11, էջ 249, Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տես նաև №№ 316, 3420 նկարադրությունները:

Աֆրիկա և մայր ցամաքի տարբեր երկրներ (Ալժիր, Դոմագուա, Եգիպտոս, Եթովպիա, Ղանգիբար, Մառոկկո, Սուդան, Օրանժյան հանրապետություն):

3500 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Вестник Европы» հանդեսի 1901 թ. հունվարյան համարում տեղ գտած պրոֆ. Գերիեի այն հոդվածի, որ վերաբերում է Հյուսիսային Աֆրիկայի ծովափին հաստատված հոմեոկան կոլոտուրային]:—1901, էջ 317—318:

Տես նաև №№ 3316, 3317, 3343, 3370, 3411, 3636 նկարադրությունները:

ԱԼԻԻՐ

Տես № 3946 նկարադրությունը:

ԳՈՆԳՈՂԱ

3501 ԴՈՆԳՈՂԱՅԻ առումը [անգլո-եգիպտական զորքերի կողմից]:—1896, № 12, էջ 1648: (Ձանազան լուրեր):

Տես նաև № 3381 նկարադրությունը:

ԵԻԻՊՏՈՍ

3502 ՔՈՉԱՐՅԱՆ Հ. Նորություններ անգլիական զբաղակալությունից:—1901, № 4, էջ 256—257:

Հեղինակը ընթերցողին ծանոթացնում է Գրեֆֆիի և Դելիսի «Եգիպտոսի հնագիտական տեսություն» աշխատության հետ:

Տես նաև № 3464 նկարադրությունը:

ԵԹՈՎՊԻԱ

3503 [ԵԹՈՎՊԻԱՅԻ Թեոդորոս թագավորը խնդրել է Վիկտորիա թագուհու ձեռքը]:—1892, № 6, էջ 979, Ստորագր.՝ Յ.: (Արտասահմանյան բրոնիկ):

Գեպը պատերազմի հայտարարման առիթ է տվել:

3504 [ԱՊՍՏԱՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆ Եթովպիայի Մե. ներք կայսեր դեմ]:—1898, № 12, էջ 1805, (Ձանազան լուրեր):

3505 ԱՔԻՍԵՆԻԱ [Մեկնիք թագավորը Երկրի նահանգներից մեկը կառավարելու իրավունքը հանձնել է Լեոնտիևին]:—1899, № 10, էջ 1283—1284: (Ձանազան լուրեր):

Տես նաև №№ 3717, 3722—3724 նկարադրությունները:

ՉԱՆՉԻՐԱ

3506 ԳԵՐԱՎԱՃԱՆԻՈՒԹՅՈՒՆԸ շարունակվում է Ձանդիրարում՝ Պեմբա կղզում:—1895, № 11, էջ 1536: (Ձանազան լուրեր):

ՄԱՐՈՒՆՈ

Տես №№ 3959, 3991, 3994, 3995 նկարադրությունները:

ՍՈՒԻԱՆ

3507 [ՍՈՒԻԱՆԻ խալիֆի փախուստի մասին]:—1899, № 10, էջ 1283: (Ձանազան լուրեր):

3508 [ՍՈՒԴԱՆԻ խալիֆի սպանությունը]:—1899, № 11—12, էջ 1507: (Ձանազան լուրեր):

Տես նաև №№ 3394, 3397, 3922, 3923, 3925, 3943 նկարադրությունները:

Օրանժյան հանրապետություն և Տրանսվալ

Տես №№ 3403—3407, 3414, 3416, 3418, 3422, 3423, 3425, 3427—3431, 3433, 3435, 3436, 3455, 3595 նկարադրությունները:

Բուլկանեան երկրներ

(Ալբանիա, Բուլղարիա, Հունաստան, Մակեդոնիա, Չեռնոգորիա, Ռումինիա, Սերբիա)

3509 ԲԱԿԱՆՅԱՆ քաղաքականությունը—1897, № 4, էջ 549: (Ջանադան լուրեր):

3510 ԲԱԿԱՆՅԱՆ դաշնակցություն—1897, № 4, էջ 553: (Ջանադան լուրեր):

3511 «ПРАВИТЕЛСТВОНИЙ ВЕСТНИК»-ը Բալկանյան թերակղզում տիրող դրության և Ռուսական ցարի կողմից Բ. դուանը արված միջամտության ծախսի:—1902, № 12, էջ 185—187: (Արտաքին տեսություն):

3512 ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆ հաղորդագրություն: [Բալկանյան թերակղզում գոյություն ունեցող իրավիճակի ու Ռուսաստանի միջամտության մասին]:—1903, № 2, էջ 253—257:

Ընդհանուր դժերով ներկայացված է Ռուսաստանի Բալկանյան պետությունների գործերին միջամտելու պատմությունը: Շարադրված է ռուսական կայսեր Սերբիայի թագավորին ու Բուլղարիայի իշխանին առաջարկած այն պայմանները, որոնց կատարումից է կախված եղել Ռուսաստանի գործին միջամտության երաշխիքը հոգուտ Բալկանյան պետությունների:

ԱՐՄԱՆԻԱ

3513 ՊԱՐՔՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Журнал дня всех» հանդեսի 1902 թ. մայիսյան համարում տպագրված գիտնական ու գրող Միլյուկովի «Միջնադարյան մի անկյուն ժամանակակից եվրոպայում» խորագիրը կրող հոդվածի, որ նվիրված է Ալբանիային]:—1902, № 5, էջ 213—215:

3514 ԳՈՒԼԻՍՏՈՐԻ Ալբանիայում: Քարգմ. Ա. Ա.—1903, № 3, էջ 147—163:

Ներկա հոդվածը ճանապարհորդական թուղթիկ մի նկարագիր է Ալբանիայի մասին, որը մասնակի կրճատումներով թարգմանվել է «Revue de Paris» -ից: Ճանապարհորդական այս

նկատողությունը բավարար լույս է տալիս ալբանացիների բարբերի վրա, որոնցից բավական տուժել են եվրոպական Քուրբիայի քրիստոնյաները: Մակեդոնական հարցի հոռու շրջանում համաշխարհային մամուլում շատ է խոսվել Ալբանիայի ու առհասարակ ալբանացիների մասին, որոնք ոչ միայն դեմ են եղել Մակեդոնիայում նախատեսված բարենորոգումներին, այլև վեց ամիս շարունակ դիմադրել են Միտրովիցում ռուսաց հյուպատոսի հաստատվելուն, որին նույնիսկ փորձել են սպանել:

Տես նաև №№ 3534, 3545, 3970 նկարագրություններ:

ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ

3515 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՅԻ սահմանադրության վերաբերության դործը:—1893, № 1, էջ 184: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

3516 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՅԻ իշխան Ալեքսանդր Բատուներեզի մահը:—1893, № 11, էջ 1787: (Ջանադան լուրեր):

3517 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՅԻ նախկին առաջին մինիստր Ստամբուլովի մահը:—1895, № 7, էջ 1042—1043: (Ջանադան լուրեր):

3518 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Ալատված Բուլղարիան:—1895, № 9—10, էջ 1243—1256:

Հեղինակը կարճաճոտ խոսում է Բուլղարիայի պատմության ոչ հեռու անցյալի մասին, երբ մեծ զոհաբերությունների գնով վերջապես նրանց հաջողվում է թոթափել թուրք բռնակալության ծանր լուծը: Ալատագրված Բուլղարիան մտել է եվրոպական պետությունների շարքը. նրա ներկայիս քաղաքական-հասարակական կյանքը դարձել է համընդհանուր հետաքրքրության առարկա: Ներկա հոդվածը անդիմացի նշանավոր գիտնական էդվարդ Դալսիի դրքի համառոտ շարադրանքն է, որտեղ ներկայացված են նրա տպավորությունները Բուլղարիա կատարած այցելությունից:

3519 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱ. [Կաթոլիկ իշխան Ֆերդինանդի, զահաժառանգ Բուրխի ուղղափառ եկեղեցու ծեսով մկրտվելու և ժամանակակից քաղաքական կարևորություն ունեցող այլ հարցերի մա-

սին]—1896, № 1, էջ 150—152: Ստորագր.՝ Հ. (Քաղաքական տեսություն):

3520 ՍՏԱՄԱՐՈՒՈՎԻՆ սպանողների դատը—1896, № 12, էջ 1648: (Զանազան լուրեր):

3521 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՅԻ իշխան Ֆերդինանդի այցը ուսաց կայսրին և Չերնոգորիայի իշխանին]—1898, № 7—8, էջ 1178: (Զանազան լուրեր):

3522 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՅԻ իշխանի այցելությունը ուսաց թագավորին]—1902, № 6, էջ 203: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3523 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՅԻ թուրքական լծից ազատագրվելու 25-ամյակի առիթով Շիպկայում կայացած հանդիսությունների մասին]—1902, № 9, էջ 227: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3524 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՅՈՒՄ տիրող միևնույն կան ճգնաժամը]—1903, № 3, էջ 215—217: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Կառավարական ճգնաժամի պատճառը Բուլղարիայի ռազմական միևնույնի հրաժարականն է՝ կապված մակեդոնական հարցի հետ: Հոգովածում բերվում է նաև Մակեդոնական Կոմիտեի պարագլուխ Բորիս Սարաֆովի պատասխանը, որ տվել է Վիեննայի «...Zeit...» լրագրի խմբագրության այն հարցին, թե «Արդյոք պարտավոր չեն մակեդոնացիները այժմ հրաժարվել իրենց հեղափոխական գործողությունից, ի նկատի ունենալով, որ նվրդյան պաշտպան է դուրս եկել ներանց գործին»: Այդ դիմումին նա պատասխանել է «Մենք պետք է մեզ մատնենք համարենք, եթե զենքը ավելի առաջ վայր դնենք, քան տեսնենք, թե ինչ օգուտ կրենք մեզ նվրդական միջամտությունը: Մենք շատ փաստեր ունենք թերահավատության վերաբերվելու համար զեպի նվրդական միջամտությունը, յուրաքանչյուր անգամ, երբ նվրդական աշխատել է դիպլոմատիկական ճանապարհով բարվոքել Թուրքիայում բռնատնայանքի վիճակը, այդ միջամտության հետևանքները եղել են միայն բռնատնայանքի նորանոր կոտորածներ և ոչ ռեֆորմներ: Հայերի հետ պատահած օրինակը զեպ թարմ է մեր հիշողության մեջ»:

3525 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՅԻ և Թուրքիայի հարաբերությունների մասին]—1903, № 6, էջ 152—153: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Խնդիրը վերաբերում է մակեդոնական հարցին: Սուլթանը սիրալիք խոստովանելով է ճանապարհել բուլղարական կառավարության ներկայացուցիչին, չհասպաղելով միաժամանակ ուժեղացնել իր բանակը Թուրքիայի նվրդական վիլայիթներում:

3526 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՅԻ, Չերնոգորիայի և Սերբիայի մերձեցման մասին]—1904, № 6, էջ 179: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3527 ԲՈՒԼՂԱՐԻԱՅԻ իշխանի այցելությունը Ֆրանց-Իոսիֆ կայսրին]—1904, № 9, էջ 138: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Այն օրից, երբ բուլղարական իշխանը Ռուսաստանի հետ հաշտվելու համար թագաժառանգ Բորիսին ուղղափառ է դարձնում, Վիեննայի արքունիքը սառնություն է ցուցաբերում Բուլղարիայի նկատմամբ: Ավստրո-Հունգարիան իր վարկը Բալկանյան թերակղզում բարձրացնելու նպատակով համաձայնում է ունենալ Ֆերդինանդ իշխանին: «Այդպես ահա ամեն մեկը իր մասին է մտածում, և վայ նրանց, որոնք դիպլոմատիայի սենտիմենտալ զգացմունքների վրա օգային ամբողջներ են կառուցում...» — գրել է տեսաբանը:

Տես նաև №№ 2486, 2558, 3123, 3326, 3543, 3563, 3565, 3670, 3689, 3690 նկարագրությունները:

ՀՈՒՆԱՍՏԱՆ

3528 ԶՈՒՅՆ քաղաքական գործիչ Տրիկուպի մահը]—1896, № 3—4, էջ 535: (Զանազան լուրեր):

3529 ԶՈՒՅՆ-տաճկական պատերազմ—1897, № 5, էջ 721—729: Ստորագր.՝ Հ.:

3530 ԶՈՒՅՆ 2-րդ ցարի հեղափոխության հույն-տաճկական պատերազմը դադարեցնելու վերաբերյալ]—1897, № 6, էջ 901—902: (Զանազան լուրեր):

3531 ԶՈՒՅՆ-տաճկական խաղաղությունը—1897, № 7—8, էջ 1146: (Զանազան լուրեր):

3532 [ՀՈՒՅՆ-տաճկական հաշտության դաշ-
նագրի մասին]։—1897, № 10, էջ 1466։ (Զանա-
զան լուրեր)։

3533 [ՄԱՀԱՓՈՐՁ Հունաստանի թագավորի
դեմ]։—1898, № 2—3, էջ 399։ (Զանազան լու-
րեր)։

3534 [ՀՈՒՅՆ-տաճկական պատերազմը և խա-
ղաղության դաշնը]։—1898, № 4, էջ 589։ (Զա-
նազան լուրեր)։

3535 [ԹԵՍԱԼՒՒԱՆ տաճկական զորքերից ա-
զատելու մասին]։—1898, № 5, էջ 752։ (Զանա-
զան լուրեր)։

3536 [ՀՈՒՆԱՅ թագավորազնը Կրետեյում]։—
1898, № 12, էջ 1803։ (Զանազան լուրեր)։

Տես նաև №№ 2558, 3551, 3690, 3748—3761,
3830, 4857, 5847 նկարագրությունները։

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱ

3537 [ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅԻ պահանջների մասին]։—
1901, № 3, էջ 259։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտա-
քին տեսություն)։

3538 [ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ միսսիոներուհի Միսս
Ստոնի առևանգման մասին]։—1901, № 10, էջ
254—255։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսու-
թյուն)։

Հեղինակի կարծիքով առևանգման կազմակեր-
պողները մակեդոնացի հեղափոխականներն են,
որոնք պահանջած փրկագնով միջոցներ են ու-
զել ձեռք բերել թուրքական լծի դեմ կռվելու հա-
մար։

3539 [ԹՈՒՐԿԱԿԱՆ լծից ազատագրվելու
նպատակով Սոֆիայում տեղի ունեցած Մակեդո-
նիայի հեղափոխական երկու կուսակցություննե-
րի համատեղ կոնգրեսի մասին]։—1902, № 8, էջ
210—211։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսու-
թյուն)։

3540 [ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ հարցը և այդ առթիվ
Անատոլ լրրուա Բուլիեի հոգվածը]։—1902, № 10,
էջ 197—200։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տե-
սություն)։

Թուրքիան ամեն կերպ ձգտում է չկատարել
Բեռլինի վեհաժողովի 23-րդ հոգվածը։ Ի պաշտ-
պանություն մակեդոնական հարցի հանդես է
եկել Անատոլ լրրուա Բուլիեի ռեվրուպական կոն-
ֆերենցիայի անհրաժեշտությունը Արևելքի զոր-
ձերի համար՝ հոգվածով Այն թարգմանաբար
ներկայացված է տեսության մեջ։

3541 [ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ հարցի մասին]։—
1902, № 12, էջ 183—184։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Ար-
տաքին տեսություն)։

Հեղինակը անարգանքի սյունին է դամել եվ-
րոպական պետությունների արտաքին քաղաքա-
կանությունը, որոնք ամեն դատարկ բանի համար
անհապաղ օտար ջրեր են ուղարկում մեծ թվով
ռազմականներ ու պատերազմական տեխնիկա,
սակայն միանգամայն անտարբեր են մնում դե-
պի թուրքական բռնակալ լծի տակ կբած քրիս-
տոնյա ժողովուրդների վիճակը։

3542 [ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՆ և եվրոպական դիվանա-
պետությունը]։—1903, № 1, էջ 214—215։ Ստո-
րագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Համառոտակի ներկայացված է եվրոպական
դիպլոմատիայի այն խաղերը, որ հնարավորու-
թյուն է տվել Թուրքիային չիրագործելու խոստա-
ցած բարենորոգումները, սպառազինվելու և Մա-
կեդոնիայում էլ կրկնելու Հունաստանում ու 1895—
1896 թթ. Հայաստանում տեղի ունեցած արհա-
վիրքները։

3543 ՌՈՒՍ-ավստրո-հունգարական ծրագիրը
Մակեդոնիայի ռեֆորմների մասին։—Բուլղարիա-
յի բռնած դիրքը։—Մյուս մեծ պետությունների
վերաբերմունքը։—Բուլղար ժողովրդի և մակեդո-
նացի հեղափոխականների տրամադրությունը։—
Թուրքիայի սպառազինումը։—Եվրոպական հա-
սարակության համեմատական անտարբերությու-
նը։—1903, № 2, էջ 248—250։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։
(Արտաքին տեսություն)։

3544 ԿԱՌԱՎԱՐՁԱԿԱՆ հաղորդագրություն
մակեդոնական հարցի մասին։—1903, № 2, էջ
253—257։ (Արտաքին տեսություն)։

3545 [ՌՈՒՍԱԿԱՆ հյուպատոսությունների
զեկուցագրերից ու հայտարարություններից բաղ-

ված «Правительственный вестник»-ի հաղորդագրությունները Մակեդոնիայի և Ալբանիայի ղեկավարի մասին]—1903, № 3, էջ 211—214: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3546 [ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅԻ Հողերուականությունը և մակեդոնական հարցը]—1903, № 3, էջ 214—215: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Մակեդոնիայի բուլղարները բաժանվել են հունական եկեղեցուց և կազմել ինքնուրույն, անկախ եկեղեցի: Մակեդոնական շարժման աշխույժացման շրջանում նրանցից շատերը թուրքական կառավարության կողմից, հեղափոխական շարժմանը մասնակցելու պատրվակով ենթարկվել են սկսկիսիաների:

3547 [ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅԻ Հարցը և Ավստրո-հունգարիայի ու այլ եվրոպական պետությունների վերաբերմունքը ղեկի այն]—1903, № 4, էջ 235—238: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3548 Ա.—ԴՈ. Մակեդոնիա: Ս. Պետերբուրգ, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 5, էջ 164—165: Ստորագր.՝ Ե. Թ.:

Դրախոսված գրքույկը հակիրճ տեղեկություններ է տալիս մակեդոնացիների և մակեդոնական հարցի մասին: Առանձնապես ուշագրավ է այն հանգամանքը, որ հեղինակը ցույց է տալիս մակեդոնացիների և հայերի միջև տեղի ունեցած մերձեցումը և համերաշխ ջանքերով ընդհանուր թշնամու՝ Թուրքիայի դեմ կռիվելու փորձերը:

3549 ՃԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ Մակեդոնիան:—1903, № 5, էջ 206—211:

Արտատպված է «Русские ведомости»-ից: Հեղինակի բնորոշումով հողվածը նպատակ ունի «Մի թուղիկ նկարագրությամբ ծանոթացնել ընթերցողներին այդ անհանգիստ երկրի ազգաբնակչության հետ»: Մանրամասնորեն ներկայացված է նաև երկրի վարչական կազմը ըստ սանջակների և եվրոպական մի շարք երկրների քաղաքական դիրքը մակեդոնական խնդրում:

3550 [ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅԻ շարժման մասին]—1903, № 7, էջ 234—237: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

«Արևիկական անցքերն ու պապականության խնդիրը, ինչպես նաև բուլղարա-թուրքական հարաբերությունների նորմալացումը կարծես թե հետին պլան է մղել մակեդոնական խնդիրը. սակայն եվրոպական խոշոր պետությունների դիվանագիտական խաղերը, ինչպես միշտ, այդ անգամ էլ հնարավորություն են ընձեռում Թուրքիային չիրագործելու խոստացած բարենորոգումները: Եթե ուրիշները փորձով այդ շղիտեն, թուրքահպատակները լավ են ուսումնասիրել թուրքական լծի բոլոր հրապույրները, ուստի հավատալ նրա բերրար ազդեցությանը անկարող են».—գրել է տեսության հեղինակը: Այդ է պատճառը, որ մակեդոնական շարժումը ոչ միայն չի դադարել այլ նորից բռնկվել է նոր ուժգին թափով: Հողվածին կից ներկայացված է ամենատարբեր տեղերից ստացված հեռագրեր, որոնք խոսում են երկրում տիրող հուզումների, ապստամբների վարած պարտիզանական կռիվների մասին:

3551 ՀՈՒՅՆԵՐԸ և Մակեդոնիան:—1903, № 8, էջ 171—180: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Հողվածում հանգամանորեն վերլուծված է հույն-մակեդոնական հարաբերությունների հարցը: Հեղինակը պատմական փաստերի առատ մեջբերումներով դատապարտում է ժամանակակից Հունաստանի կառավարող շրջանների բռնած դիրքը իր ազատության ու անկախության համար թուրքերի դեմ անհավասար կռվի ելած մակեդոնացիների նկատմամբ: Հեղինակը գրել է. «Բուլղարները (Մակեդոնացի) կռվում են տիրող սարսափելի ռեժիմի դեմ, իսկ հույները (թե մակեդոնացի և թե դրսի) գործում են նրանց դեմ ամենացած, ամենաանարգ եղանակով: Դավ, բեն, նենգություն, մատնություն—հին զենքեր, որ մեզ հայերիս էլ լավ ծանոթ են, այժմ ուղղված են բուլղար-մակեդոնացիների դեմ հոգուտ թուրքի, ի հաճոյս Արդուլ Համիդի»: Եվ այս բոլորը այն դեպքում, երբ անցյալ դարեսկզբին Հունաստանը ավերվում էր թուրք բարբարոսների ձեռքով, երբ երկիրը իր անկախության արյունոտ արշալույսին փորձում էր թոթափել օսմանյան Թուրքիայի

ծանր ու անարգ լուծր: Ուշագրավ են հեղինակի հետևյալ տողերը. «Ի՞նչ են ուզում մակեդոնացիք, ո՞րն է մակեդոնական իդեան, որին չեն ուզում հավատալ հույները և որի դեմ կռվում են աշխատելով նրա տեղը ղեկի մեծ Հունաստանի, հելլենիզմի երազները: Մակեդոնացիք շատ անգամ են ի յուր աշխարհի հայտարարել, որ իրենց վերջին նպատակն է «Մակեդոնիան մակեդոնացիներին համար» Գեղեցիկ իդեա, որ եթե իրագործվեր Բալկանների սրտում իրար քաջբռնող, բզկտող այդ մանր ազգությունների մեջ կլինե՞ր մի սիրուն նմուշ տարրեր ցեղերի համաքաղաքացիական եղբայրություն միևնույն մայր հայրենիքի մեջ: Բալկանյան մանր պետություններից և ոչ մեկի գերիշխանությունը մյուսների վրա այնքան բարենրար, այնպես մեղմացուցիչ ազդեցություն չի կարող թողնել, որքան մակեդոնական հեռավոր իդեայի իրականացումը՝ հիմենլ մի փոքրիկ դաշնակցական պետություն, որ կարողանար կործինել բալկանյան ավելի մեծ դաշնակցության»: Հեղինակը ողջունում է այդ քաղաքական դադափարը: «Մակեդոնիա չկա, մակեդոնական հարցն ույնպես ձայնով մեկ գոռում են հույները: «Բարեբախտաբար այդ հարցը կա, և նրա լուծումը հեռու չէ: Գոնե աշուպես են մտածում արդարության գործի բոլոր բարեկամները».—վերջացրել է իր միտքը հեղինակը:

3552 ԱԿԱՆԻՍԵՍԸ մակեդոնական շարժման մասին [Թարգմանություն «Русские ведомости» հանդեսի 1903 թ. № 260-ից]։—1903, № 10, էջ 24—31, Ստորագր.՝ Կ. Կ. Թարգմ. Ա. ԱԲ.:

3553 [ԱՎՍՏՐՈ-Հունգարիայի և Ռուսաստանի արած նոր առաջարկությունները Մակեդոնիայի վերաբերյալ]։—1903, № 10, էջ 224—228, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Պետերբուրգի և Վիեննայի կառավարությունները հավատալով Թուրքիային, հուսացին, որ նա ընդունակ կլինի հոժար կամքով բարենորոգումներ մտցնել Մակեդոնիայում, Արլունալի անցքերը հակառակն ապացուցեցին, ինչով ստեղծված իրադրությունից, երկու կառավարությունները իրենց Պուսի դեսպանների միջոցով նոր առաջարկություններ են անում Բ Դուանը: Տեսության ներկա բաժնում տպագրված է ինը կետից կազմը-

ված այդ առաջարկությունների տեքստը, որ ներկայացվել է Արդույ Համիդին:

3554 [ՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ մակեդոնական հարցում]։—1903, № 11, էջ 239—240, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3555 [ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ բարենորոգումների առաջին քայլերը]։—1903, № 12, էջ 210, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Թուրքիան կարծես թե սկսում է համակերպվել մեծ տերությունների լիազուրկյամբ դործող Ավստրո-ռուսական դիվանագիտության ցուցումներին: Նկատվում են որոշ փոփոխություններ, հոգուտ մակեդոնական բարենորոգումների:

3556 [ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ բարենորոգությունների ձգձգման մասին]։—1904, № 3, էջ 205, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Սուլթանը շարունակում է ձգձգել մակեդոնական բարենորոգությունների ինդիքը: «Մի՞թե անգլո-ֆրանս-իտալական մերձեցումն անգամ անգոր է վախեցնել Թուրքիային և ստիպել նրան, որ նորանոր լքսպերիմենտներ չսարքի թշվառ ոռայայի զլխին».—գրել է տեսաբանը:

3557 [ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ նոր հույումներ խաբված Մակեդոնիայում]։—1904, № 7, էջ 166, Ստորագր.՝ Ա. Ա. (Արտաքին տեսություն)։

Սրագրված բարենորոգումներից հիասթափված, Մակեդոնիայում ծայր են առնում ժողովրդական նոր հույումներ ու ապստամբություններ ընդդեմ թուրքական բռնապետության:

Տես նաև № 2411, 2418, 2534, 2558, 3270, 3338, 3446, 3459, 3659, 3670, 3671, 3678, 3681, 3683, 3690, 3970, 3989 նկարագրություններ:

ՉԵՐՆՈԳՈՐԻՍ

3558 [Չերնոգորիայի դահաժառանգի ամուսնության մասին]։—1899, № 7—8, էջ 950 (Չանազան լուրեր)։

3559 [ՉԵՐՆՈԳՈՐԻՍԻ իշխանի ու իշխանուհու այցը թուրքական սուլթանին]։—1899, № 7—8, էջ 950 (Չանազան լուրեր)։

սպանալիթի տակ ետ է վերցնում իր ընտրողական օրինագիծը]։—1899, № 6, էջ 741։ (Զանազան լուրեր)։

3572 [Բելիի ԱՅԻ կղերական մինիստրության պատրաստած ընտրական օրինագծի մասին]։—1899, № 7—8, էջ 950։ (Զանազան լուրեր)։

3573 [ԸնդՀԱՆՈՒՐ և հավասար ընտրողական իրավունքի հարցը Բելգիայում]։—1902, № 4, էջ 220—221, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Ընդհանուր և հավասար ընտրողական իրավունքի ընդունման հարցը Բելգիայում ունեցել է շուրջ շորս տասնամյակի պատմություն։ Տեսության մեջ ներկայացված է երկրի իշխող կղերական կուսակցության պայքարը ազատականների արգարացի պահանջների դեմ, որոնք ամեն կերպ ջանացել են պահպանել իրենց նախկին դիրքերը։

Տես նաև №№ 3324, 3326, 3343, 3804 նկարագրություններ։

ԲԵԼՂԻԱ

3574 [ԻԻՈ Կե ԺԱՆՅՈՒՆԻ հեղափոխության մասին]։—1889, № 11, էջ 1854—1858։ Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն)։

3575 [ԲԵԼՂԻԱՅԻ, Արգենտինայի և Զիլի որոշումները իրար մեջ ծագած թյուրիմացությունները վերացնելու վերաբերյալ]։—1899, № 7—8, էջ 950։ (Զանազան լուրեր)։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

3576 ՎԻԼՀԵԼԼ կամար Կ. Պոլսում։—1889, № 11, էջ 1840—1845։ (Քղկցություններ արտասահմանից)։

Նկարագրված է Վիլհելմ 2-րդի Կ. Պոլիս կատարած պաշտոնական այցելության մանրամասները։ Հեղինակը գտնում է, որ այցը ունեցել է քաղաքական նկատառումներ։ Հետաքրքրական է այն փաստը, որ թուրքական Բարձրագույն Դռան կողմից մերժվել է հայոց պատրիարքի այցը Վիլհելմ 2-րդին։

3577 ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ կայսեր հրամանները բանվորական խնդրի մասին։—1890, № 2, էջ 314—316։ Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն)։

3578 ԻՇԽԱՆ ԲԻՍՄԱԿԻ հրաժարականը։—1890, № 3, էջ 462—475։ Ստորագր.՝ Շ.։

Հանդամանորեն ներկայացված է Բիսմարկի քաղաքական գործունեության ողջ պատկերը, նրա դերը միացյալ և ուժեղ Գերմանիա ստեղծելու խնդրում։ Իր կարծիքներից բացի, հեղինակը մեջ է բերել անգլիական, ֆրանսիական և այլ եվրոպական երկրների մամուլի կարծիքները Բիսմարկի և նրա հրաժարականի պատճառների մասին (Հեղինակը խորհուրդ է տալիս այդ մասին հայել «Մուրճ»-ի 1889 թ. № 9-ի 1476 էջը)։

3579 [ՄԱԼՏԱԿԻ 90-ամյակի շուրջ]։—1890, № 11, էջ 1622։ Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն)։

3580 ԽԻՐԱԿԻՍԻՅԱՆ կողմից, Մանուցում է գերմանացի նշանավոր հնետառն Հենրիխ Շլիմանի մահը։ Համառոտակի ներկայացված է գիտական գործունեությունը]։—1891, № 1, էջ 141։

3581 ԻՇԽԱՆ ԲԻՍՄԱԿԻ և կայսեր Վիլհելմ 2-րդի մեջ ծագած հակառակությունը։—1891, № 3, էջ 395—418։ Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն)։

3582 ՀԱՆՆԻՎԻՎ ՎԻՆԴՀՈՐԱՍՏ։—1891, № 4, էջ 541—545։ Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն)։

Մանուցում է ընթացիկ տարվա մարտի 14-ին վախճանված Գերմանիայի կաթոլիկ կղերական կուսակցության պարագլուխ Վինդհորստի մահը։ Ընդհանուր գծերով ներկայացված է նրա քաղաքական-հասարակական գործունեությունը։

3583 ԽԻՐԱԿԻՍԻՅԱՆ կողմից, Մանուցում է գերմանական զինված ուժերի շտաբի նախկին պետ՝ գեներալ-ֆելդմարշալ Հելմուտ Մոլտկեի մահը]։—1891, № 5, էջ 672։

3584 [ՄԱԼՏԱԿԻ հիշողությունները իր վարած պատերազմների մասին]։—1892, № 6, էջ 972—974։ Ստորագր.՝ Շ. (Արտասահմանյան բրոնիկ)։

Հիշողությունների զրբում տեղ են գտել նաև հանդուցյալ ֆելդմարշալի փիլիսոփայական հայացքները:

3585 ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ զինվորական նոր օրինագիծը:—1892, № 10, էջ 1538—1541, Ստորագր.՝ Զ. (Քաղաքական տեսություն):

Զինվորական նոր օրինագծի շարժառիթները զուտ քաղաքական են, ըստ որի պահանջվում է զինված ուժերի բոլոր ստորաբաժանումների Ծվի ավելացում. դա Գերմանիայից կպահանջի 60 միլիոն մարկի լրացուցիչ հավելում՝ յուրաքանչյուր տարի: Բիսմարկի կուսակցությունը դեմ է նոր օրինագծին: Հեղինակի կարծիքով Ռեյխստագը կսերժի նրա ընդունումը:

3586 [ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ զինվորական նոր օրինագծի մասին]:—1893, № 3, էջ 496, Ստորագր.՝ Զ. (Քաղաքական տեսություն):

3587 ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ զինվորական օրինագծի մասին:—1893, № 4, էջ 667, Ստորագր.՝ Զ. (Քաղաքական տեսություն):

3588 ՊԱՌՆԱԿԱՆ ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ընտրություններ Գերմանիայում: Պրոգրեսիստ և սոցիալ-դեմոկրատ կուսակցություններ:—1893, № 6, էջ 1019—1026, Ստորագր.՝ Զ. (Քաղաքական տեսություն):

3589 ԳԵՐՄԱՆԱՅԻՔ Փոքր Ասիայում: [Մի զրբույթի մասին, որ կրում է Եփեսոսի և արդյոք զերմանական զաղթականությանը մղել ղեպի Փոքր Ասիա խորագիրը]:—1894, № 1, էջ 166—167, (Զանազան լուրեր):

3590 ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ԳՐ. Գերմանացիների զաղթականությունը Փոքր Ասիայում:—1894, № 6, էջ 949—951:

3591 ԲԻՍՄԱՐԿԻ հորեկյանը:—1895, № 3—4, էջ 555—556: Ստորագր.՝ Զ. (Քաղաքական տեսություն):

3592 ՎԻՆԵՆԱ 2-րդի նկարը:—1895, № 12, էջ 1701—1702, (Զանազան լուրեր): Գերմանական կայսրը զրազվել է ղեղանկարչությանը: Կասսելում իր անավարտ թողած նկարներից մե-

կի ամբողջացումը հանձնարարել է ղեղարվեստագետ պրոֆեսոր Կնակֆուսին: Այդ նույն կտավը Էտազայում նվիրել է ուսաց ցարին: Բացատրված է ալեգորիկ այդ նկարի իմաստը:

3593 [ՊՐՈՅԵՍՈՐ Ռուդոլֆ Վերխովի հորեկյանը]:—1896, № 10—11, էջ 1428, (Զանազան լուրեր):

3594 [ՎԻՆԵՆԱ 2-րդը Վեննայում]:—1897, № 4, էջ 553, (Զանազան լուրեր):

3595 [ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ զաշն Գերմանիայի և Օրանժյան հանրապետության միջև]:—1897, № 5, էջ 742, (Զանազան լուրեր):

3596 [ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ նոր կուրս Գերմանիայում]:—1897, № 6, էջ 902, (Զանազան լուրեր):

3597 ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ կայսրը Պետերբուրգում:—1897, № 7—8, էջ 1140, (Զանազան լուրեր):

3598 ՎԻՆԵՆԱ 2-րդը Հունգարիայում:—1897, № 7—8, էջ 1143, (Զանազան լուրեր):

3599 [ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ արևելյան-ասիական նավատորմը Չինաստանում]:—1897, № 11—12, էջ 1683—1684, (Զանազան լուրեր):

3600 ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ Գերմանիայում:—1898, № 5, էջ 751, (Զանազան լուրեր):

3601 [ՎԻՆԵՆԱ 2-րդը պատրաստվում է մեկնել Պաղեստին]:—1898, № 6, էջ 922, (Զանազան լուրեր):

3602 ԻՇԽԱՆ Օտտո ֆոն Բիսմարկի մահը:—1898, № 6, էջ 924—925, (Զանազան լուրեր):

3603 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Իշխան Օտտո Բիսմարկ [Հասարակական, քաղաքական գործունեության մասին՝ մահվան առթիվ]:—1898, № 7—8, էջ 1131—1139:

3604 [ՎԻՆԵՆԱ 2-րդի ճառախոսությունը Վեստֆալիայում]:—1898, № 7—8, էջ 1176, (Զանազան լուրեր):

3605 ՎԻՆԵՆԱ 2-րդը ղեպի Կ. Պոլիս և Երուսաղեմ:—1898, № 9, էջ 1309, (Զանազան լուրեր):

3606 [ԴԱՆԻԱՅԻ ու ավստրիացի հպատակների վտարումը Շվեյցիդից (Գերմանիա)]։—1898, № 12, էջ 1802: (Զանազան լուրեր)։

3607 ԳԵՐՄԱՆԻԱ և Ֆրանսիա։ [Վիլհելմ 2-րդի այցը ֆրանսիական նավը]։—1899, № 6, էջ 739—740: (Զանազան լուրեր)։

3608 ԳԵՐՄԱՆԻԱ։ [Օրինագիծ բանվորների իրավունքների մասին]։—1899, № 6, էջ 740: (Զանազան լուրեր)։

3609 [ՌԵՅԽՍՏԱԿԸ մերժում է միջին-գերմանական ջրանցքի կառուցումը]։—1899, № 7—8, էջ 949: (Զանազան լուրեր)։

3610 ԳԵՐՄԱՆԻԱ և Անգլիա։ [Վիլհելմ 2-րդի և կայսրուհու Անգլիա ուղևորվելու մասին]։—1899, № 10, էջ 1282: (Զանազան լուրեր)։

3611 ԳԵՐՄԱՆԻԱ։ [Ռազմական նավատորմի կառավարական ծրագրի մասին]։—1899, № 10, էջ 1282—1283: (Զանազան լուրեր)։

3612 ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ կայսրը Անգլիայում։—1899, № 11—12, էջ 1507: (Զանազան լուրեր)։

3613 ԳԵՐՄԱՆԻԱ։ [Վիլհելմ կայսեր արտասանած ճառը Բեռլինի Գիտությունների Ակադեմիայի 200-ամյակին]։—1900, № 3, էջ 409: (Զանազան լուրեր)։

3614 ԳԵՐՄԱՆԻԱ։ [Թագաժառանգի չափահաս դառնալու առթիվ կատարված տոնախմբության մասին]։—1900, № 4, էջ 561: (Զանազան լուրեր)։

3615 [ԶԱՅԻ մաքուր Գերմանիայում]։—1901, № 2, էջ 311: (Արտաքին տեսություն)։

3616 S. Schneider: Die Deutsche Baghdad—Bahn und die projectirte Überbruchung des Bosporus, Wien—Leipzig.

Դրախտություն։—Ե. Թուրքյան։—1901, № 4, էջ 205—207:

Դրախտված դիրքը նվիրված է Բեռլին-Բաղդադ երկաթգծին ու նրա հաղթանակներին։

3617 [ԲԻՍՄԱՐԿԻ կյանքն ու գործը]։—1901, № 7, էջ 240—243: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն)։

3618 ՍԱՐԿՍԱՆ (ԵՎՈՆ), [Ֆրիդրիխ-Վիկտորիա կայսրուհու մահը]։—1901, № 8, էջ 243: (Արտաքին տեսություն)։

3619 [ՌՈՒԿՈՋ Վիրիտի ծննդյան 80-ամյակի տոնախմբությունը Բեռլինում]։—1901, № 10, էջ 252—254: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն)։

Բացահայտված է անվանի դիտնականի, քաղաքական գործչի հասարակական-գիտական գործունեությունը, նա ներկայացված է այնպիսի մի անհատականություն ռուսի մեջ դարձանալի ներդաշնակությամբ դուգակցված են խոր միտքը, վեհ մարդասիրությունը, ազատության համար սնվելու մարտնչողի համարձակությունն ու հուանդրս։

3620 ԱՌԱՆՁԱՐ, Գերմանացիները Արևելքի մեջ։—1901, № 12, էջ 80—86:

Ներկայացված է Գերմանիայի արևելյան քաղաքականությունը։ Բացահայտելու համար այդ քաղաքականության էությունը, հեղինակը քաղվածաբար ընթերցողին է ներկայացնում դոկտոր Հուգո Գրոբերի մի դասախոսության (որին ինքը ներկա է եղել) սղագրությունը՝ նվիրված Թուրքիայի ու ընդհանրապես Գերմանիայի Փոքր Ասիայում ունեցած քաղաքական-տնտեսական հաղթանակներին։ Դասախոսության մեջ ցիկլիկ արտահայտություններով են որակված հայերն ու հույները և ընդհակառակը թուրք տարրը դիտված է որպես շինարար, աշխատասեր ու խաղաղ հրապոյթ մի ժողովուրդ։ Քուրքերը Արևելքի դերմանացիներն են, այս է դասախոսի եզրակացությունը։ Ահա և հոգվածադրի եզրակացությունը, «...ու երբ գերմանացիները իրենք գերմանական անվան այդչափ մեծ պատիվ կհամարեն Արևելքի գերմանացիները» կոչելու թուրքերը, ալ մեզի ուրիշ խոսք չպիտի մնար, բայց միայն փոխադարձ տրամաբանությամբ մը «Եվրոպայի թուրքերը» տիտղոսը տալ իրենց, կթև սակայն դյոթեներու և շիլլերներու ազնվական ոգիները շխոտվեն այս քաղաքատիկենքն։

3621 [ԷՆԶԱԿԱՆ դպրոցներում կրոնը գերմաներեն լեզվով դասավանդելու, այդ կապակցությամբ լեհ երեխաների ցուցարարած բժրոստության, Վրաշենի ղեպրի առիթով ծագած համալեհական շարժման մասին]՝ ընդգիծ պրոտական

[շխանությունների]—1901, № 12, էջ 213—215, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3622 ՐՈՐԹԱՆ ՊԱՌԻԼ, Բաղդադի երկաթուղին, Բեռլին, 1902, (գերմ. լ.)։

Գրախոսություն։—1902, № 2, էջ 143—147, Ստորագր.՝ Ն. Ք.։

Գրքի հեղինակի նպատակն է եղել ցույց տալ կառուցվող երկաթգծի տնտեսական-քաղաքական նշանակությունը Գերմանիայի համար։

3623 [ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ Մերձավոր Արևելքում—Բաղդադի երկաթուղին]—1902, № 2, էջ 233—234, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Ներկայացված են Գերմանիայի քաղաքական ու տնտեսական այն ծրագրերը, որ իրադրծվելու է Բաղդադի երկաթգծի կառուցումից։ Տեսության մեջ մանրամասնորեն քննարկված են բոլոր այն վայրերի անունները, որոնցով պետք է անցնի երկաթգիծը։ Հեղինակը գտնում է, որ կառուցման իրականացումից շատ բան կշահեն, ինչպես Գերմանիան, այնպես և մնացյալ եվրոպական խոշոր պետությունները, բայց ի՞նչ կշահի թուրքիան՝ «Այդ պայմաններում բնիկները վաղ ուշ կդառնան միայն աշխատող պարիսներ, կամ լավագույն դեպքում իրավագույն իրոտներ»... զրեւ է տեսության հեղինակը։

3624 [ՔԱՅԱՌԻԿ օրենքների վերացումը Էլզաս լոթարինգիայում]—1902, № 5, էջ 193, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Երբեմնի ֆրանսիական տիրապետության սահմանների մեջ մտնող Էլզաս-Լոթարինգիան անցնում է գերմանացիների ձեռքը։ Վիլհելմ 2-րդը երկրի հանգստությունն ու ապահովությունը նկատի առնելով սահմանում է արտակարգ օրենքներ, որ և հետագայում վերացնում է։

3625 [ՊՐՈՒՍՍԻԱՅԻ քաղաքականությունը լեհական զավառներում։ Էնհական կալվածքները գերմանացիներու նպատակին հատկացրել են շուրջ 450 միլիոն մարկ գումար]—1902, № 5, էջ 193—194, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3626 [ՎԻԼՀԵԼՄ կայսրը Պոդլանում]—1902, № 8, էջ 209—210, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Կայսրը Պոդլան է մեկնել իր դորժերի գինախաղերը դիտելու։ Լեհացիների հասցեին ավելորդ չի համարել ասել, որ ինքը «ոգ կտանե, որ զավառը անբաժան կապված լինի Պրուսիայի հետ»։

3627 ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ հասարակական քաղաքական կյանքից 1 կղերականությունը Գերմանիայի մեջ—1902, № 8, էջ 220—228, № 9, էջ 244—249, № 10, էջ 213—221, Ստորագր.՝ Quidam. (Նամակ արտասահմանից)։

Ինչպես երևում է ներկա նյութից, հեղինակը նպատակ ունի պարբերաբար ուղարկված թղթակցությունների մեջ վեր հանել ժամանակակից Գերմանիայի ողջ հասարակական-քաղաքական կյանքի պատկերը։ Ներկա հոդվածաշարը նվիրված է կղերականությանը, խոսում է երկրի բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում պրոֆեսորա-դասախոսական կազմի ազատ ընտրության մասին, որին խիստ զեմ է եղել կաթոլիկ եկեղեցին։ Հոդվածաշարում լուսարանված է կառավարական շրջանների ու կաթոլիկ կղերականության բռնած դիրքը երկրի կրթական ասպարեզում, ինչպես նաև ազատ ու անկախ դիտության անհրաժեշտության գիտակցության աճի հարցը գերմանական հասարակության առաջավոր խավերում։

3628 [ՄԱՔՍԱՅԻՆ սակագների քննության հարցը գերմանական ռեյխստագում]—1902, № 12, էջ 178, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3629 ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ պետական ներկա կազմը—1903, № 1, էջ 101—113, Ստորագր.՝ Quidam.։

3630 ՊՐՈՒՍՍԱԿԱՆ անհամբերողություն։ [Լեհ-գերմանական հարաբերությունների մասին]—1903, № 4, էջ 173—182, Ստորագր.՝ Quidam.։

3631 ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ քաղաքական կյանքից—1903, № 5, էջ 152—161, Ստորագր.՝ Quidam.։

Հանգամանորեն վերլուծված է ժամանակակից Գերմանիայի քաղաքական կյանքը։ Հեղինակը որակել է այն «անաբխական դրություն» արտահայտությամբ։ Հոդվածում բերված փաստերը ցույց են տալիս Գերմանիայի սահմանադրական կարգերի արատավոր կողմերը, կայսեր անպա-

տասնամյա տու գործունեությունը, նրա անհատական անկախ ու գերիշխող դերը երկրի ողջ բաղաքական կյանքում

3632 ՄԱԴՐԱՄԵՆՏԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՅՈՒՄՆԵՐԻ ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻՄ Մ.—1903, № 6, էջ 151—152: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3633 ԲԱՂԴԱԿԻ ԵՐԿԱՅԻՈՂՈՒ ՄԱՍԻՆ.—1903, № 7, էջ 114—117: Ստորագր.՝ Ա.:

Հոգվածը նվիրված է ֆրանսիացի գիտնական-ճանապարհորդ Անդրե Շերադամի զբոսի վերաբերյալ: Գրքի առաջին և մեծագույն մասը նվիրված է Գերմանիայի արևելյան բաղաքականությանը. մանրամասնություններ է հաղորդում կառուցվող Բեռլին-Բաղդադ երկաթուղու մասին, նկարագրում է այն վայրերն ու տեղանքը, որով պիտի անցնի ապագա երկաթուղին: Հեղինակը դառնություններ նկատում է, որ Ռուսաստանը, Անգլիան և Ֆրանսիան կործակի կերպով շաշխատեցին արգելք լինելու գերմանական առաջնությունը Արևելքում: «Բաղդադի երկաթուղին մահացու հարված կհասցնե Անգլիայի, Ֆրանսիայի ու Ռուսաստանի տնտեսական շահերին և բաղաքական ազդեցությանը Թուրքիայում»:

3634 ՄԱԴՐԱՄԵՆՏԱԿԱՆ ՆՂԱՆԱՎՈՐ ԱՄԱՏԱԲԱՆ ԹԼՈՂՈՐ ՄՈՏՎԵՆԻ ՄԱՏՐ.—1903, № 11, էջ 244: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3635 ԱՀԱՐՈՆՅԱՆ Ա. Թ. ՄՈՏՎԵՆԻ ՄԱՏՎԱՆ ԱՌԻՍՏՈՒՄ.—Պրոսական ողին Գերմանիայում.—Գերմանական Միությունը պատրաստող պատմագիրներ.—Ցեղաբաշխող պաշտամունքը.—1904, № 1, էջ 123—139, № 2, էջ 133—144, № 4, էջ 108—126:

Հոգվածում բնության առարկա են դարձել 19-րդ դարի գերմանական պատմագրության նշանավոր ներկայացուցիչներ Ներտրի «Հռոմեական պատմությունը», Լեոպոլդ Բանկեի «Եսոթ-հրդածություններ ֆրանսիական հեղափոխության վրա», Հանրի Զիրլի «Եվրոպայի պատմությունը ֆրանսիական հեղափոխության ժամանակ», Տրեյչեի «Գերմանիայի պատմությունը 19-րդ դարում» ուսումնասիրությունները: Առանձնակի ուշադրությամբ է բնարկված Թեոդոր Մոտվենի «Հռոմեական պատմությունը»: Հոգվածագիր հե-

ղինակը կեսարիզմի պաշտամունքը Գերմանիայում, հիմնականում կապում է Մոմզենի անվան հետ, որն իր վերը նշած գործով իր հայրենիքում հրաշակում է նրա պաշտամունքը՝ բիրտ ուժի գերազանցությունը արդարության ու իրավունքի նկատմամբ: Մեկ առ մեկ խոսելով գերմանական աշխարհի պատմագրության ամենակարևոր ներկայացուցիչների մասին, հոգվածագիրը պատմապատում է նրանց պատմական բոլոր երկրի փիլիսոփայական մտայնությունը, երկիր, որոնց մեջ կարմիր թելի պես անցնում է պատերազմների զոհերգության ու միլիտարիստական հայացքների ջերմ պաշտպանության դադափարը:

3636 ՄԱԴՐԱՄԵՆՏԱԿԱՆ ԶԱՐԱՎ-ԱՐԵՄՏՅԱՆ ԱՖՐԻԿԱՅԻՄ Մ.—1904, № 3, էջ 204: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տեսության մեջ ներկայացված է գերմանացիների ստմարդի, կամայական ու վայրագ վերաբերմունքը զենքի տեղացի սևամորթները:

3637 ՅՈՒԼԱՐ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ, ՎԻՆՇԵՄ ԿԱՅՐՐ ԿԱՅՐՐՈՒՅԱՆ ՀԱՄԻԱՅԱՄՈՒՅԱՆ.—1905, № 7, էջ 36—59:

Հոգվածի հեղինակը արևելքի և առհասարակ ասիական գործերում ֆրանսիական «La Revue» հանդեսի ձեռնահաս ու հեղինակավոր աշխատակիցներից է: Հանդեսի ընթացիկ տարվա հունիսի 1-ի № 11-ում լույս է տեսել նրա «Գերմանական համաշխարհային բաղաքականությունը և մահմեդական աշխարհը խորագիրը կրող հոգվածը, որ «Մուրճ»-ի խմբագրությունը թարգմանաբար, մասնակի կրճատումներով՝ «Վինշեմ Կայրր Կայրր Կայրր համաշխարհային» վերտառությամբ ներկայացրել է հայ ընթերցողի ուշադրությանը: Նրանում բնարկման նյութ է դարձել Գերմանիայի, Անգլիայի, Ֆրանսիայի ու Ռուսաստանի Արևելքում վարած արտաքին բաղաքականության ամենահիմնական հարցերը:

3638 ՄԱԴՐԱՄԵՆՏԱԿԱՆ ԱԿՆԿԱՅՈՒՄՆԵՐԻ ԹՈՐՔԻԱՅԻՄ Մ.—1905, № 8, էջ 169—170: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Ներկայացված է Գերմանիայի այն դիվանագիտական խաղերի պատկերը, որ պարզ կերպով ցույց է տալիս նրա ռուսաց արտաքին բաղաքա-

կանոնային մեջ թելադրողի ղեր ստանձնելու մի-
տումները, Թուրքիայում, Հեռավոր և Մերձավոր
Արևելքում ղեկավար ղեր կատարելու հավանու-
թյունները:

3639 [ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ քաղաքական գործիչ, ա-
զատամիտ կուսակցության պարագլուխ և Բիս-
մարկի ու Վիլհելմ 2-րդի հակառակորդ Եվգենի
Լեխտերի մահը]—1906, № 2, էջ 180—181:
Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսութուն):

3640 [ԻՆՅԵՍՏԵԳԻ վերջին ընտրությունների
և սոցիալ-դեմոկրատների պարտության մասին]—
1907, № 1, էջ 170—171: (Արտաքին տեսու-
թյուն):

3641 ՆԱՎԱՅԻՆ մեծ գծարխություն—1900,
№ 5—6, էջ 751: (Չանազան լուրեր):

Դեպքը կատարվել է նյու-Յորքում: Սկսված
հրդեհի դո՛ւն ևս գնացել շուրջ 200 մարդ, այրվել
են մի քանի զերմանական հավեր:

Տես նաև № 3085, 3122, 3308—3310, 3312,
3315, 3320, 3323, 3324, 3326, 3328, 3331, 3336,
3342, 3343, 3401, 3417, 3434, 3456, 3462, 3726,
3747, 3790, 3861—3864, 3991, 3994 նկարա-
դրությունները:

Գ Ա Ն Ի Ա

3642 [ԴԱՆԵՄԱՐՔ թագավորական զույգի
պսակադրության ոսկե հիսնամյակը]—1892,
№ 7—8, էջ 1194—1195: Ստորագր.՝ Օ. (Արտա-
սահմանյան քրոնիկ):

3643 [ԴԱՆԵՄԱՐՔԱՅԻ միևնույնների խորհրդ-
դի նախագահ էստրուպը և արտաքին գործերի
մինիստր Լեհեր]—1892, № 7—8, էջ 1195: Ստո-
րագր.՝ Օ.: (Արտասահմանյան քրոնիկ):

3644 [ԴԱՆԵՄԱՐՔԻ աջակողմյանները և ձա-
խակողմյանները]—1892, № 7—8, էջ 1195:
Ստորագր.՝ Օ.: (Արտասահմանյան քրոնիկ):

3645 [ԴԱՆԻԱՅԻ պրինց Վալդեմարին ռազմա-
նավի հրամանատար նշանակելու մասին]—1899,
№ 2—3, էջ 368: (Չանազան լուրեր):

Տես նաև № 3606, 3702 նկարադրություն-
ները:

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

3646 ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ նոր ղեսպան Կ. Պոլսում
(Ֆիլիպ Կերրի)։—1893, № 12, էջ 1948: (Չանա-
զան լուրեր):

3647 ՄԵՆ Եպարքոս Քյամիլ փաշա—1895,
№ 9—10, էջ 1314—1315: Ստորագր.՝ Ա. Ա.: (Չա-
նազան կից տեսություն):

3648 ՀԱՆՊԻ Նահանգապետ է նշանակված
Ջիհի փաշան։—1895, № 12, էջ 1696: (Չանա-
զան լուրեր):

3649 ԷՆԿՅՈՒՐԻԻ Նահանգապետ է նշանակ-
ված Թևֆիկ փաշան։—1895, № 12, էջ 1696:
(Չանազան լուրեր):

3650 ՍՈՒԼԹԱՆԻ Բարձրաստիճան պարզները
Ռուսաստանի աբտաքին գործերի մինիստր Լորա-
նով-Ռոստովսկուն և Պոլսի ղեսպան Նևիդովին
—1896, № 2, էջ 327: (Չանազան լուրեր):

3651 ՕՍՄԱՆՅԱՆ Նահրայի պարտքերի կամի-
տար Մուրատ Բեյր փախել է Պոլսից և հրապարա-
կավ հակասուլթանական պրոպագանդա է մղում
—1896, № 2, էջ 327: (Չանազան լուրեր):

3652 [ՊՈԼԻԻ Խալական ղեսպանի ղիմումը
Սուլթանին]։—1896, № 10—11, էջ 1424: (Չանա-
զան լուրեր):

3653 ԲՈՍՆԱՐԻ ամրացումը—1896, № 10—
11, էջ 1425: (Չանազան լուրեր):

3654 ԻԵՐՏԱՍԱՐԻ Թուրքերի պարագլուխ
Մուրատ Բեյր Պոլսում]։—1897, № 7—8, էջ 1141
—1142:

3655 ՍՈՒԼԹԱՆԻ անձնական պանդի մինիստր
Միքայել Փորթուզալ փաշայի մահը]։—1897,
№ 11—12, էջ 1684: (Չանազան լուրեր):

3656 ԷԴՆԵՄ փաշայի վերադարձը Կ. Պո-
լս]։—1898, № 5, էջ 752: (Չանազան լուրեր):

3657 ԹՈՒՐԲԱԿԱՆ Սուլթանի ղիմումը Հոռ-
մի պապին]։—1898, № 6, էջ 922: (Չանազան
լուրեր):

3658 ԹՈՒՐԲԱԿԱՆ 1877/78 թթ. պատերազ-
մական տուգանքի մասին]։—1898, № 7—8, էջ
1178: (Չանազան լուրեր):

3659 ԹՈՒՐԺԻԱ-Մակեդոնիա: [«ПРАВНЕСТВЕННИЙ ВЕСТНИК»-ը Մակեդոնիայում նախապատրաստվող հեղափոխության մասին]—1899, № 1, էջ 142—143: (Զանազան լուրեր):

3660 [ԹՈՒՐԺԱՆԻ մանկվրները բրդական հարցում]—1899, № 4—5, էջ 554: (Զանազան լուրեր):

3661 ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ: [Ջավադ բեյի սպանության մասին]—1899, № 10, էջ 1284: (Զանազան լուրեր):

3662 ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ: [Շաքիր փաշայի մահը]—1899, № 10, էջ 1284: (Զանազան լուրեր):

3663 ԹՈՒՐԺԻԱ: [Գոնիան Բասսորի հետ երկաթուղով միացնելու մասին Սուլթանի իրադեհ]—1899, № 11—12, էջ 1505—1506: (Զանազան լուրեր):

3664 ԹՈՒՐԺԻԱ: [Սուլթանի փեսա՝ Մահմուդ փաշայի փախուստը]—1900, № 1, էջ 128: (Զանազան լուրեր):

3665 ԹՈՒՐԺԻԱ: [Սուլթանին դահնեկ անելու փորձին մասնակցած անձանց ձերբակալություններ]—1900, № 1, էջ 128—129: (Զանազան լուրեր):

3666 [ԴԱԶԻՍՍՄԱՆ փաշայի մահը]—1900, № 3, էջ 409: (Զանազան լուրեր):

3667 ԹՈՒՐԺԻԱ: [Փոխ ծովափուլ Համդի փաշայի Հալեպից փախչելու մասին: Իզմայիլ-Քյումիլ փաշայի փախուստը եվրոպայ]—1900, № 4, էջ 560: (Զանազան լուրեր):

3668 ԹՈՒՐԺԻԱ: [Կ. Պոլսի ոստիկանապետ Մուստաֆայի որդու փախուստը եվրոպայ]—1900, № 4, էջ 560: (Զանազան լուրեր):

3669 ՏՈՏՈՒՅԱՆՅ Վ. և Թուփչյան Ե. Տաճկաստանը հասարակական և տնտեսական տեսակետից: Բեռլին, 1901. (գերմ. լ.):

Դրախոսություն:—1901, № 3, էջ 213—215: Ստորագ.՝ Մ.:

Դրախոսի կարծիքով, չնայած զրբի ծավալի փոքրությանը այն իր մեջ պարունակում է շատ հետաքրքիր տեղեկություններ Թուրքիայի առհասարակ

սարակ ներքին կյանքի մասին, առաջ է քաշում աշխատությունը հայերեն լեզվով թարգմանելու անհրաժեշտության հարցը (Գրքույկի շապկի վրա գրված է էնգելսի մտքերից մեկը Թուրքիայի մասին):

3670 [ԹՈՒՐԺԻԱՅԻ տնտեսական համառությունը իր տիրապետության տակ գտնվող երկրներում բարենորոգումներ մտցնելու վերաբերյալ]—1901, № 4, էջ 241—242: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3671 [ԹՈՒՐԺԻԱՅԻ ոտնձգությունների մասին]—1901, № 6, էջ 265—266: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Եվրոպական տերությունների զբաղվածությունը Զինատանի ու Տրանսվալի հարցերով Թուրքիային հնարավորություն է տալիս վերսկսելու հալածանքները Սոկեդոնիայում: Արդույ Համիդը նոր իրադեհով արգելում է ոռոս և ամերիկահայատակ հայերի մուտքը՝ օսմանյան երկրներ:

3672 ՔՈԶԱՐՅԱՆ Հ. Թուրքիայի մասին նոր զրվածքներ:—1901, № 7, էջ 60—64:

Հոգվածագիրը խոսում է Թուրքիայի մասին հրապարակված երեք անուն աշխատությունների մասին: Առաջինը՝ Odusseus ծածկանունով հեղինակի «Turkes in Europe» գործն է, որի մասին տեղեկությունները տրվում է «Literature» շաբաթաթերթի ընթացիկ տարվա մարտի № 16-ում տպագրված զբախոսականի հիման վրա: Այդ աշխատության հեղինակը Թուրքիայում ապրած և երկրին քաջածանոթ անձ է, նա իր գրքում փորձել է պարզաբանել Թուրքիայի անցյալ պատմության ու ներկայի մի շարք հարցեր: Առանձին գլուխներ է նվիրված նրանում բնակվող մյուս ժողովուրդներին, նրանց պատմությանն ու դավանանքի հարցերին. հատկապես կանգ է առել մահմեդական ու քրիստոնեական կրոնների համեմատական առավելությունների վրա, բացատրել է հայկական կոտորածների պատճառները: Դրախոսի վկայությամբ, թեև հեղինակը քիչ է հավատում Թուրքիայի վերածնության հնարավորությանը, բայց այնուամենայնիվ համակրանքը Թուրքերի կողմն է:

հրկրորդ դիրքը լորդ Պերսիի «Ասիական Թուրքիայի լեռնային մասերը» աշխատությունն է։ Հեղինակը ճանապարհորդել է Հայաստանում ու փոքր Ասիայի լեռնային երկրներում։ Գիրքն իրենից ներկայացնում է քաղվածքների մի ժողովածու՝ ճանապարհորդական նոթների ծաղկաբաղ։ Գրախոսի կարծիքով Պերսիի գրքի գլխավոր արժանիքը նրանում արժարժված քաղաքական խորհրդերի մեկնաբանություններն են։

Երրորդ դիրքը «Միջնադարյան քաղաքներ» մատենաշարի վերջին հատորն է՝ «Կ. Պոլիս կայսրության հին մայրաքաղաքի պատմությունը» խորագրով։

3673 ՊԱՐՔԻՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Русское богатство» հանդեսի 1901 թ. հուլիսյան համարում տեղ գտած Ս. Կանդուրաշկինի հոդվածի, որը նվիրված է Աբդուլ Համիդի հրամանով Գամասկոսից մինչև Մեքքա կառուցվող երկաթգծին։ Կառուցվող հատվածի նկարագրություններից բացի, հեղինակը մեծ տեղ է հատկացրել Թուրքիայի ներքին կյանքի հարցերին, փորձել է բացահայտել Սուլթանի համիսլամական նկրտումների էությունը]—1901, № 8, էջ 247—250։

3674 ԹՐԲԱԿԱՆ համիսլամություն—1901, № 9, էջ 117—133, № 10, էջ 31—40։ Ստորագր.՝ Խաժակ։

Հեղինակը համիսլամությունը համարում է խոշոր մի երևույթ՝ «Թուրքական աղբատ հասարակական ու մտավոր կյանքի ճահճում»։ Այն ծնունդ է առել Թուրքական պետության տնտեսական, պատմական ու քաղաքական պայմաններից։ Ներկա հոդվածով հեղինակը նպատակ ունի ծանոթացնել ընթերցողին համիսլամության էությանն ու նպատակներին։ Առաջին գլխում բացահայտված են համիսլամության մոտավոր ու հեռավոր նպատակները, որ է՝ Թուրքիան դարձնել զորեղ ու հուժկու պետություն։ Միացնել ու ձուլել նրանում բնակվող բոլոր քաղաքացիները ու քաղաքացիներն ժողովուրդներին, ջարդել, ոչնչացնել ու դուրս քշել երկրից բոլոր դիմադիր տարրերը։ Իսկ երբ Թուրքիան կդառնա մի միացյալ ամբողջություն կազմող տարր, մի զորեղ ու անընկճելի զուտ իսլամական պետություն, այն ժամանակ

կսկսվի նրա հեռավոր նպատակի իրականացումը։ Նրանք դուրս կգան իրենց պետության սահմաններից, ջարդ ու փշուր կանեն անհավատների պարսպները և կվերականգենն ոմարների, Հարուն-Ալ-Ռաշիդների փառահեղ խալիֆայությունը։ Հոգվածի հաջորդ գլուխներում ընթերցողին է ներկայացված համիսլամական այդ խելահեղ նպատակների հասնելու նրանց մեթոդներն ու ձևերը։

3675 ՊԱՐՔԻՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Журнал дня всех» հանդեսի 1902 թ. մայիսյան համարի «Արտաքին տեսություն» բաժնում գետնից Թուրքիային վերաբերող հոդվածի, որը ենթարկել է հանգամանալից վերլուծության]—1902, № 5, էջ 213—215։

3675 ՔԻՅՆԵ Վ. Ասիական Թուրքիան։ Ֆրանս. լ.

Գրախոսություն. Ե. Թոփչյան—1902, № 11, էջ 144—147։

Քառահատոր աշխատության մեջ հեղինակը հանգամանորեն ներկայացրել է Թուրքիայի բոլոր վիլայեթները (վարչական բաժանում տարածություն, սահմաններ, ազգաբնակչություն, ռուս դավանանքի ու ազգության, ժողովրդական բարքեր ու սովորություններ, դպրոց՝ կրթական գործ, արդյունաբերություն, վաճառականություն, ճանապարհներ ու հաղորդակցության միջոցներ, զետեղ, լեռներ, հանքեր ու անտառներ, հարկահանության սխեմա, պետական ելուստ)։ Մասնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում հայ ազգաբնակչությանը վերաբերող թվերն ու տեղեկությունները։ Գրախոսի կարծիքով Քիյնեի աշխատասիրությունը իր տեսակի մեջ լավագույններից է։

3677 ՊՐԵՍՍԵՆ Վ. Ֆոն։ Ասիական Թուրքիայի երկաթուղիները։ Յյուրիխ, 1902 (Գերմ. լ.)։

Գրախոսություն. Ե. Թոփչյան—1903, № 2, էջ 221—226։

Ներկայացված է մամանակակից Թուրքիայի երկաթուղային ցանցի պատկերը։ Նվրույական մի շարք պետություններ ձգտել են իրենց ձեռքը գցել լայնածավալ իմպերիայի տերիտորիայում երկաթուղիներ կառուցելու շահութաբեր կոնցեսիոն իրավունքները։ Այդ իսկ նպատակի համար դրքի հեղինակը առաջարկել է իր մշակած ծրար-

զվրբ. որը պրախոսի կարծիքով անիրագործելի է.
3678 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ:
[Տեսություն «Вестник Европы» հանգանի
1903 թ. ապրիլյան համարում տպագրված Ինսա-
րովի «Թուրքիա և Մակեդոնիա» հոդվածի]—
1903, № 5, էջ 216—218, № 6, էջ 160—164:

Թուրքիայի բաղաբական, տնտեսական ու հա-
տարակական կյանքի հանգամանակից վերլուծու-
թյունը տեսության հեղինակին բերել է հետևյալ
եզրակացության. «Հիվանդ է Թուրքիան, անբու-
ժելի հիվանդ: Բարենորոգումներն անպոր են նրան
բուժելու համար: Եվրոպայի հովանավորությունն
անկարող է նրան երկարատև կյանք ներշնչել»:

3679 ՇՏԵՐՆ ԲԵՐՆՀԱՐԻ. երիտասարդ թուր-
քերը և դավադիրները: Թուրքիայի ներքին դրու-
թյունը Ռեդուլ Համիդ 2-րդի իշխանության տակ
(Կերմ. 1.):

Իրախոսություն. Ի. Թուրքյան—1903,
№ 7, էջ 183—187:

Իրքի հեղինակը, որպես գերմանական մի
շարք պաշտոնական թերթերի թղթակից երկար
տարիներ ապրել է Պոլսում ականատես է եղել
կատարված դպրերին, շփվել է պետական գոր-
ծիչների ու երիտասարդ թուրքերի պարագլուխ-
ների հետ: Ներկա աշխատության մեջ հեղինա-
կը ամփոփ ձևով պատկերել է երիտասարդ թուր-
քերի ծագման ու զարգացման պատմությունը,
նրանց ներկա վիճակը:

3680 [«ՇԱՐՔԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ»-ի աշխատակիցներից
մեկի ունեցած տեսակցությունը երիտ. թուրքերի
նախկին պարագլուխ Մուրատ բեյի հետ]—1904,
№ 5, էջ 142: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի
թուրք մամուլը):

Թերթի աշխատակից Իրբահիմ անունով մեկը
Պոլսում տեսակցություն է ունեցել երիտասարդ
թուրքերի նախկին պարագլուխ Մուրատ բեյի
հետ, որը Ռեդուլ Համիդի ինքնամին լինելով հան-
դերձ, ներկայումս մի կողմ դրած իր հեղափոխա-
կան համոզումները բարեկեցիկ կյանքով ապրում
է Պոլսում, վայելելով արյունախում Սուլթանի
շնորհները: Տեսության ներկա բաժնում համառո-
տակի ներկայացված է այդ տեսակցության ման-
րամասները:

3681 [ԹՈՒՐԻՔԻԱՆ շարունակում է իր նախկին
քաղաքականությունը Մակեդոնիայում]—1904,
№ 9, էջ 137—138: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին
տեսություն):

Սուլթան Համիդը բաջ լուրենելով Եվրոպական
դիվանագիտության երկդիմությունը, շարունա-
կում է իր ճարպիկ խաղը Մակեդոնիայում, օգ-
տագործելով լարանացիներին՝ «Սուլթանից սիր-
ված այդ ապստամբներին» (վայրագություններ,
սպանություններ և այլն):

3682 [«ՇԱՐՔԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ»-ի խորհրդածություն-
ները Սուլթան Մուրադի մահվան առթիվ]—1904,
№ 10, էջ 146—148: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կով-
կասի թուրք մամուլը):

Համառոտակի ներկայացված է օսմանյան
պետության զահիս հաջորդաբար տիրացած մի
բանի սուլթանների պահակաության պատմությու-
նը (Ռեդուլ-Մեհիդ, Սուլթան Ալիյ, Մուրադ, Ռե-
դուլ Համիդ):

3683 ԲՐԱՅՈՒՆ-ՋԵՄՈՒ Թուրքիան և Եվրոպան—
1905, № 6, էջ 64—74:

Ներկա հոդվածը հեղինակի ճառերից մեկն է,
որ արտասանել է Լոնդոնի հասարակական ա-
կումբներից մեկում՝ ընթացիկ տարվա մարտին:

Այն լույս է տեսել «Revue de Paris»-ի
մայիսի 15-ի համարում: Ընթերցողի ուշադրու-
թյանը ներկայացված այս հոդվածը Փարիզյան
հանդեսում տպագրվածի թարգմանությունն է
անշնչան հապավումներով: Պատմական անհեր-
քելի փաստերի հիմքի վրա հեղինակը ընդհանուր
զեկնելով ներկայացրել է արևելյան հարցի առա-
ջացման ու նրա հետագա զարգացման պատմու-
թյունը՝ հանգեցնելով այն ելրակացության, որ «Թուր-
քիայի տերերը ապստամբությունների շնորհիվ
զահեկեց կամ հարևանների արշավանքներով հա-
լածական՝ վաղուց հետև անհայտացած կլինեին,
թե մեծ պետությունները այնքան եռանդով նրանց
չպաշտպանեին...» Հեղինակը Թուրքիան համա-
րել է այլ և այլ պետությունների փոխադարձ նա-
խանձի հաշվին զոյատևող պետություն:

3684 [ԱՐԱՅՆԵՐԻ հակաթուրքական շարժման
մասին]—1905, № 7, էջ 158: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:
(Արտաքին տեսություն):

«Այժմ իսլամ պետությունները ամենաուժեղը Քուրբիան է, որի սպանիչ լուծից ազատված ազգերը հսկայական առաջադիմություն արին, մինչդեռ նույն լուծի տակ հեծող երկրների բնակիչները բնաջինջ են լինում օրեցօր ավերվում են ու քանդվում ներքին անիշխանությունից կամ ավերի հիշտն ասած իշխանության անսահման կամայականությունից... Ի՞նչ արարները հասկացել են այդ...».— դրել է Հեղինակը:

3685 ՀՅՈՒՍԵՅՆ ԶԱԿԻՆ Ո՞վ է թուրքը և ով՝ բերից է բաղկացած Քարգմ. Տ. Զավենի.—1905, № 8, էջ 113—125, № 10, էջ 40—54:

Քուրբերի ծագման ու որպես ազգություն կազմավորելու հարցերը պարզաբանելիս, հեղինակը բացի պատմական ու անթրոպոլոգիական տվյալների ուսումնասիրությունից դիմել է նաև լեզվաբանական-բարբառագիտական համեմատություններին: Հոգվածի տողատակում գրված ծանոթագրությունում կարգում ենք. «Առաջ բերելով թարգմանորեն «Հայասի»-ի այս հոգվածը, մենք հաջորդ համարներից մեկում մի քանի լրացուցիչ տեղեկություններ կտանք այս հարցի մասին, մանավանդ որ թուրք լրագրի գրվածքի մեջ միակողմանիություն է երևում»:

3686 ՄԱՀԱՔՈՐԶ Սուլթան Համիդի ղեմի.—1905, № 8, էջ 173: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

1905 թվականի հուլիսի 22-ին սահայտ մի մարդու ձեռքով նետված ռումբից սպանվել են ու վիրավորվել շուրջ հարյուր մարդ. կասկածը ընկել է հայերի ու մակեդոնացիների վրա: Սուլթանը ողջ է մնացել:

3687 ՇՏՆՐՆ Բ. Հիվանդ մարդը (Կուլտուրական պատկերներ Քուրբիայից) Քարգմ. Լ. Բաբայան.—1905, № 9, էջ 86—116, № 10, էջ 59—75, № 11—12, էջ 66—72:

Հոգվածը հիմնականում վերաբերում է թուրքական պետության Արդու-Համիդյան ռեժիմի ներքին կազմակերպության հարցերին: Հեղինակի այդ մասին արած խորհրդածություններն ու ներկայացրած մանրամասնությունները կատարված են նյութին բաջատեղյակ ականատեսի լրջությամբ: Հեղինակը մեծ տեղ է հատկացրել երկ-

րում ամենուր տիրող լրտեսության պարզացմանը (դրանց թիվը հասել է շուրջ 43.000 մարդու)՝ հրկիր, որի ներքին ողջ կյանքը հենվել է միայն կաշառակերության, կամայականությունների ու կրոնական մոլեռասուխության վրա:

Պետությունը որակված է «հրկյուղից ձուլված բռնակալություն» արտահայտությամբ: Նյութը շարադրված է հետևյալ չորս ենթավերնագրերի տակ:—Ստիկանությունը և լրտեսությունը Արդու-Համիդ 2-րդի տերության մեջ: Կ. Պոսի բանտերը:—Ռումելիական անատոլիական ավազակային ռոմանտիկա: Քուրբական ցենդորան:

3688 ԵՐԵՄԱՅԱՐԻ Թուրքերը կոչը.—1905, № 9, էջ 185: Ստորագր.՝ Տ. Զավենի:

Արդու Համիդի ղեմ կատարված մահափորձը առիթ է ծառայել երիտասարդ թուրքերին հրապարակով դուրս գալ «Երկացնելու Մեծ մարդասպանին» ու նրա ռեժիմի բյուրավոր շարացործությունները: «Իջնիստ» թերթի խմբագիր Արդույաշ Զեվգեթ բեյը և «Հուրիյե» կուսակցության պարագլուխ Մուխիս Սելամին եվրոպական մամուլի բոլոր օրգաններին են ուղարկել սուլթանի ղեմ ուղղված մի կոչ՝ «Մուրճ»-ը հայ ընթերցողին է ներկայացնում այդ կոչը, որ խմբագրությունը բաղել է Rie Armenia-ից:

3689 ԵՎԼՈՊԱՆ և Քուրբիան.—1905, № 11—12, էջ 266—267: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տեսության ներկա բաժնում մեք կացված է եվրոպական մի շարք պետությունների ու Քուրբիայի զիվանագիտական խաղերը՝ ի վնաս բուլղար ժողովրդի ազգային ազատագրական շարժման:

3690 ՄԻ ԲԱՆԻ Ղիտոլություններ Քուրբիայի շարժումների մասին.—1906, № 3, էջ 120—121: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Հեղինակը Քուրբիան դասել է այն բռնակալական երկրների շարքը, ուր բոլոր հարցերը լուծվում են մաշդկային ամենատարրական իրավունքների անապահովության պայմաններում: Որովհետև երկրի ազգաբնակչության 90 քառորդում է մտավոր-տնտեսական զարգացման ցածր մակարդակի վրա: Նա ի վիճակի չէ հակակառավարական ընդդիմադիր ուժեր ծնել և ներքին հե-

դափոխությունը արտահայտվում է սոսկ ղանա-
ղան դավադրական փորձերի ձևով: Այդ առիթով
հեղինակը մի քանի դատողություններ է արել
Ռումինիայի, Սերբիայի, Հունաստանի ու Բուլղա-
րիայի մասին՝ հակադրելով դրանց մակեդոնա-
կան ու հայկական շարժումները:

3691 ԱՏՐՊԵՏ, հյուլաֆաթ: Պատմական հե-
տազոտություն: 3-րդ տպագրություն: Ալեքսան-
դրապոլ, 1906:

Իրախոսություն:—1906, № 6, էջ 124:

«...Գիրքը հետաքրքրական է իբրև իսլամու-
թյան առանձնահատկությունները բնորոշող ու-
սումնասիրություն»:

3692 ՎԱՄՔԵՐԻ ԱՐՄԵՆԻՈՒՍ, երբ պիտի
Թուրքիան դադարի գոյություն ունենալուց:
Քարգմ. անգլ. Արք. Մ.—Ջհանյան:—1906, № 11
—12, էջ 113—118:

Հեղինակի վկայությամբ ինքը շուրջ հիսուն
տարի զբաղվել է Արևելքի տեսական ու գործնա-
կան ուսումնասիրությամբ: Ընդհանրապես Արևել-
քին և մասնավորապես Թուրքիայի պատմությանն
ու ներկային լավատեղյակ գիտնականը առաջա-
դրված հարցին պատասխանել է «Իհակ բավա-
կան ստույգ եզրակացություն այն է՝ թե Օսման-
յան պետությունը եվրոպայում, բայց միայն եվ-
րոպայում մոտ է իր վախճանին և այժմյան միա-
պետի մահովը պիտի վրա հասնի դրա պատմու-
թյան կրիտիկական րոպեներից մեկը: Սակայն
եվրոպական Թուրքիայի անկումը ղեռ չի նշանա-
կում ամբողջ պետության վախճանը, այլ միայն
մի վերադարձ իր հին օրրանին: Եթե նույնիսկ
եվրոպան ղեն չսրտն իրենից այդ ավերակ ու
անօգուտ բեռը, դարձյալ Թուրքիան կարող է ղև
մնալ իբրև մի ուժեղ պետություն Փոքր Ասիա-
յում»:

Ուշագրավ է հոգվածի տողատակում տպագր-
ված խմբագրության ծանոթագրությունը. այնտեղ
ասված է. «...Այս վերջին պարբերության վրա
թող առանձին ուշք դարձնեն մեր «պանարմե-
նիստները» (հոսքն ուղղված է հայ դաշնակցու-
թյանը): «...Այդ բախտախնդիրների կամ մոլոր-
վածների ղեմ պիտի է մարտնչի անղույ կերպով
և իսպառ բոժել ղզատացուցիչ ղեղերով մեր ժո-
ղովրդի խեղաթյուրված միտքը: «Հեղափոխությու-

նըս իմաստականների էքսպերիմենտների, մանա-
վանդ փող շորթողների, մարդասպանների և ին-
քունների գործ ղէ. թող ձեռք վերցնեն այդպիսի-
ները հայ ժողովրդի վրայից իրենց անկույ ղխնա-
մախալությունով»:

3693 ՍԵՅԵՐ ԲԵՅ, Արդուլ Համիդի ղաղտնի
ղավերը: Լրղատումներով թարգմանված «La
Revue»-ի 1906 թ. № 23-ից:—Քարգմ. Արք.
Մ.—Ջհան:—1907, № 1, էջ 48—57:

Այլ յուրեր

3694 ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ Կ. Պոլսում:—1894, № 7—
8, էջ 1163—1167: Ստորագր.՝ Ա.Մ.ն. (Արտու-
սահմանյան քրոնիկ):

Մանրամասնություններ է հաղորդում 1894 թ.
հունիսի 28-ի երկրաշարժի ու նրա հետևանքների
մասին: Այդ առիթով թուրքական մամուլը հիշեց-
նում է 1712, 1766, 1826, 1838, 1841 թվականնե-
րին Պոլսում տեղի ունեցած ստորկանյա ցնցում-
ների մասին:

3695 Կ. Պոլսի երկրաշարժից տուժածների օգ-
տին:—1894, № 10, էջ 1519: (Հանադան յուրեր):

3696 ՀՐԻՆՆ Կ. Պոլսում:—1895, № 5, էջ 736:
(Հանադան յուրեր):

Տես նաև №№ 2531, 2539, 3111, 3118, 3121,
3270, 3314, 3326, 3400, 3462, 3464, 3511, 3523,
3525, 3529,—3532, 3534, 3535, 3537, 3539—
3543, 3546, 3547, 3550—3553, 3555—3557,
3559, 3566, 3576, 3605, 3616, 3620, 3622, 3623,
3633, 3637, 3638, 3734, 3748—3761, 3830, 3854,
3927, 3968, 3970, 3984, 3989, 3991, 4130, 5457,
ինչպես նաև «Արևմտյան Հայաստանում, Թուր-
քիայի ու Պարսկաստանի տարածքում ապրող հա-
յերի հասարակական-քաղաքական կյանքը» են-
թավերնագրի տակ տեղ ղտած համապատասխան
եկարագրությունները:

Ի Բ. Ա. Ն. Գ. Ի. Ա.

3697 ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից: ԼՍանուցում
է Իսլանդիայի քաղաքական կուսակցության գոր-
ծիչ Պարենլիի մահը:—1891, № 9, էջ 1120:

3698 ԻԲԼԱՆԴԻԱԿԱՆ ինքնավարության օրինա-
դիրը:—1893, № 1, էջ 184: Ստորագր.՝ Հ. (Քա-
ղաքական տեսություն):

3699 ԻՌԼԱՆԴԻԱ [Զոն Ռեզմասդին սրբոր հրկու ազդեցիկ կուսակցությունների պարագլուխ ընտրելու մասին]։—1900, № 1, էջ 129։ (Զանազան լուրեր)։

3700 ԻՌԼԱՆԴԱԿԱՆ պատվամենտում։—Իռլանդական լեզուն անգլիական պատգամավորների ժողովում։ Հողային հարցը Իռլանդիայում։—1901, № 3, էջ 256—258։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3701 [ԱՅՐԱՐԱՐԱՅԻՆ բարենորոգումներ Իռլանդիայում]։—1903, № 3, էջ 208—210։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Հողատիրական նշանավոր բարենորոգումների օրինագիծը հիմնված է եղել Իռլանդիայի ֆերմերների ու լենդլորդների ներկայացուցիչների ժողովում մշակված համաձայնության վրա։ Այդ օրինագիծով իռլանդացի ֆերմերները կառավարության օմանդակությամբ կալվածատերերից հտնվեն զենկու իրենց հողաբաժինները և դառնալու են կատարյալ սեփականատերեր։

Տես նաև №№ 3328, 3377, 3444, 3458 նկարագրություններ։

Ի Ո Ւ Ա Ն Դ Ի Ա

3702 [ԻՍՏԱՆԲՈՒՅԻ մասին]։—1902, № 2, էջ 234—235։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Պատմական համառոտ տեղեկություններ է հաղորդում իստանդական ժողովրդի մասին։ Հեղինակը գրել է, որ Դանիան համաձայնվել է իրագործելու նրանց իրավական-քաղաքական բնույթի մի բանի պահանջները։

Ի Պ Ա Ն Ի Ա

3703 [ԻՍՊԱՆԻԱՅԻ ՄԻՆԻ տրների նախագահ Կանովան Դել Կաստիլիոյի մահը]։—1897, № 7—8, էջ 1146—1147։ (Զանազան լուրեր)։

3704 [ԿԱՆՈՎԱՍԻ սպանությունից հետո Իսպանիայի կառավարության գլուխ է անցնում Սպաստան]։—1897, № 9, էջ 1299։ (Զանազան լուրեր)։

3705 ԻՍՊԱՆՈՒԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ պատերազմ։—1898, № 4, էջ 554—556։ Ստորագր.՝ Շ.։ (Քաղաքական տեսություն)։

Տեսության առաջին հարցը վերաբերում է Կուբա կղզու պատճառով ծագած պատերազմին։ Հեղինակը մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդում կղզու աշխարհագրական դիրքի, քաղաքական ու տնտեսական նշանակության մասին։

3706 ԻՍՊԱՆԱԿԱՆ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ պատերազմ։ [Կուբայի համար ԱՄՆ-ի և Իսպանիայի վարած պատերազմի ծովային գործողությունները]։—1898, № 5, էջ 723—726։ Ստորագր.՝ Շ.։

3707 ԻՍՊԱՆԱԿԱՆ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ պատերազմ։—1898, № 6, էջ 894—899։ Ստորագր.՝ Շ.։

3708 [ԻՍՊԱՆՈՒ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ պատերազմի մասին]։—1898, № 7—8, էջ 1178։ (Զանազան լուրեր)։

3709 [ԻՍՊԱՆՈՒ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ հաշտության շուրջը]։—1898, № 10—11, էջ 1613—1614։ Ստորագր.՝ Շ.։ (Քաղաքական տեսություն)։

3710 [ԻՍՊԱՆԻԱՅԻ ՆԱԽԻՄ ծայր առած կարևոր շարժումների մասին]։—1899, № 2—3, էջ 367։ (Զանազան լուրեր)։

3711 [ԻՍՊԱՆԱԿԱՆ հանրապետական կուսակցության պարագլուխ Էմիլիո Կաստելարի մահը]։—1899, № 4—5, էջ 566։ (Զանազան լուրեր)։

3712 ԻՍՊԱՆԻԱ [Խառնակություններ ընդդեմ կառավարության ու եզդիտների]։—1899, № 6, էջ 741։ (Զանազան լուրեր)։

3713 [ԱՂՄԿԱԼԻ ցույցեր Իսպանիայում]։—1899, № 10, էջ 1283։ (Զանազան լուրեր)։

3714 ԻՍՊԱՆԻԱ [Երկրում տեղի ունեցած ժողովրդական հուլիմների մասին]։—1900, № 4, էջ 561։ (Զանազան լուրեր)։

3715 [ՀԱԿԱԳՆԻՐԱԿԱՆ ԵՐԼՈՒՄՆԵՐ Իսպանիայում]։—1901, № 2, էջ 305—307։ (Արտաքին տեսություն)։

Տես նաև №№ 3762, 3764 նկարագրություններ։

Ի Տ Ա Լ Ի Ա

3716 [ԻՏԱԼԻԱՅԻ վարչապետ Կրիսպի քաղաքական ճառը, որի մեջ առաջ է քաշվել Տրիեստի և Տրիեսենտի իտալաբնակ երկրամասերը Ավստրիայից ետ վերցնելու հարցը]—1890, № 11, էջ 1621—1622: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

3717 [ԻՏԱԼԻԱՅԻ գաղութային քաղաքականությունը և Ֆերդինանդո Մարտինիի գիրքը]—1892, № 3, էջ 501—502: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Արտասահմանյան քրոնիկ):

Խոսքը նթովպիա ուղարկված մասնաժողովի անդամ Ֆերդինանդո Մարտինիի տպավորությունների գրքի մասին է, որ լույս է տեսել Միլանում 1892 թվականին «Nell Afruca itallana»

խորագրով: Գրքում հեղինակը մերկացրել է իտալական կառավարող շրջանների զավթողական քաղաքականությունը, բնիկների ծանր կացությունը, նրանց բարձր ու վարքը:

3718 ՏՈՆԱԿԱՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆ Իտալիայի թագավորական զույգի ամուսնության 25-ամյակի առթիվ:—1893, № 4, էջ 667: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

3719 [ԽՈՐ միևնույնություններ Իտալիայում]—1893, № 11, էջ 1778—1779: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

3720 [ԻՏԱԼԻԱՅԻ նոր միևնույնությունների մասին]—1893, № 12, էջ 1942: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

3721 ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ Իտալիայի ստեղծողներից մեկի՝ Ջիովաննի Նիկոտերայի մահը:—1894, № 5, էջ 826: (Ձանազան լուրեր):

3722 ԻՏԱԼԻԱՅԻ պարտությունը Աբիսինիայում:—Իտալական նոր միևնույնությունը:—1896, № 2, էջ 309—313: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

3723 ԻՏԱԼԱՅԻ գերիները Աբիսինիայում:—1896, № 9, էջ 1242: (Ձանազան լուրեր):

3724 [ԵԹՈՎՊԵՒԱՅԻ և Իտալիայի հաշտության զաշնը]—1896, № 10—11, էջ 1426: (Ձանազան լուրեր):

3725 [ՄԱՀԱՓՈՐՁ Իտալիայի թագավորի ղեմ]—1897, № 4, էջ 553: (Ձանազան լուրեր):

3726 [ԻՏԱԼԱԿԱՆ թագավորական զույգը Համբուրգում]—1897, № 7—8, էջ 1143: (Ձանազան լուրեր):

3727 [ԻՏԱԼԱԿԱՆ արմատական կուսակցության պարագլուխ Ֆելիչե Կավալոտտիի մահը]—1898, № 2—3, էջ 391: (Ձանազան լուրեր):

3728 [ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ շարժումներ Իտալիայում]—1898, № 4, էջ 589: (Ձանազան լուրեր):

3729 [ՇՈՒՄԻ և Պետերբուրգի անդլիական նոր դեսպանների մասին]—1898, № 5, էջ 751: (Ձանազան լուրեր):

3730 ԱՊՍԱՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆ Իտալիայում:—1898, № 5, էջ 752: (Ձանազան լուրեր):

3731 [ԻՏԱԼԻԱՅԻ Թուրքիայի միևնույնության հրաժարականը]—1898, № 6, էջ 922—923: (Ձանազան լուրեր):

3732 [ԻՏԱԼԻԱՅԻ ներկայացրած պահանջը Չինաստանին Սանմանյան ծովախորշի ու նավահանգստի վերաբերյալ]—1899, № 2—3, էջ 367—368: (Ձանազան լուրեր):

3733 ԻՏԱԼԻԱ, [Պառլամենտում տեղի ունեցած անկարգությունների մասին]—1899, № 6, էջ 741: (Ձանազան լուրեր):

3734 ԻՏԱԼԻԱ և Թուրքիա [Իտալական իշխանությունները պահանջում են Թուրքական կառավարությունից Սիլվիա Ջենեյլիին հանել հարեմից ու հանձնել ծնողներին]—1900, № 2, էջ 267: (Ձանազան լուրեր):

3735 ԻՏԱԼԻԱ, [Պառլամենտական ընտրությունների մասին]—1900, № 5—6, էջ 752: (Ձանազան լուրեր):

3736 ՍԱՐԳՈՅԱՆ Լ. Կրիսպի հեղափոխական ու պետական անձ:—1901, № 8, էջ 243—244: (Արտաքին տեսություն):

Հոգվածը գրված է Կրիսպի մահվան առիթով. համառոտակի ներկայացված է նրա հասարակական-քաղաքական գործունեությունը. հեղինակը մեծ տեղ է տվել նրա Թունիսի հարցում ցուցաբերած քաղաքական սայթաքումների վերլուծմանը:

3737 [ՄԻՆԻՍՏՐԱԿԱՆ ճգնաժամ Խալիա-
յում]։—1902, № 2, էջ 307—308։ (Արտաքին
տեսություն)։

3738 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ.
փետրվարյան համարում զետեղված Վ. Կ.-ի
«Взгляд и нечто» հոդվածի՝ նվիրված Խալիա-
յին]։—1902, № 2, էջ 315—317։

3739 [ԻՏԱԼԻԱՅԻ թագավորի այցելությունը
ռուսաց ցարին]։—1902, № 6, էջ 203։ Ստորագր.
Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3740 ԴՈՐՐՈՅՈՒԹՈՒՅՈՒՆ Ն. Ա. Աղեքսանդր Գա-
վաթի բահանան և իր բարոզները Թարգմ. Գ.
բահանա Մկրտումյան։ Ս. Պետերբուրգ, 1902։

Դրաստություն.—1902, № 10, էջ 159—
162։ Ստորագր.՝ Տ. Հ.։

Գավաթիցին Խալիական ժողովրդի մղած ազ-
գային ազատագրական պայքարի ամենաակա-
նավոր զեմքերից էլ նա իր բարոզներով ու պենքը
ձեռքին Գարիբալդիի հետ կողք-կողքի կովել է
Խալիայի միավորման համար։ Ներկա դրախո-
սությունը վերաբերում է ռուս անվանի քննադատ
ու հրապարակախոս Դորբոլյուբովի հոգվածի հա-
յերեն թարգմանությանը։ Գրախուրը ողջունել է
հոգվածի հայերեն հրապարակումը, նրա նկատո-
ղությունները վերաբերում են թարգմանության
որակին ու լեզվին։

3741 [ՄԻՆԻՍՏՐԱԿԱՆ փոփոխությունն Խա-
լիայում]։—1906, № 2, էջ 177—178։ Ստորագր.
Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Ֆորտիսի մինիստրության անկումից հետո
կառավարության գլուխ է անցնում Սոնինսի կազ-
մած մինիստրական կաբինետը, որն իր առաջ
խնդիր է դնում լուծել գրաքննության, հոգային,
ժողովրդական լուսավորության, բանվորների ա-
պահովագրության մի շարք այլ կարևորություն
ներկայացնող կենսական հարցեր։

3742 ԵՐԿՐԱՇԱՐԺՆԵՐ Խալիայում։—1895,
№ 5, էջ 736։ (Չանազան լուրեր)։

Տես նաև №№ 3312, 3319—3321, 3323, 3324,
3329, 3330, 3342, 3448, 3449, 3491, 3495, 3500,
3562, 3652, 3813, 3840, 3930, 3960, 3983, 3984,
4855 նկարագրություններ։

Ի Ր Ա Ք

3743 ՔՈԶԱՐՅԱՆ, Հ. նորություններ անգլիա-
կան դրականությունից։—1901, № 4, էջ 255—
256։

Հեղինակը խոսել է Լը Ստրանժի «Բաղդադը
Արասյանների խալիֆայության ժամանակ» գոր-
ծի մասին։

Լ Ե Հ Ա Ս Տ Ա Ն

Ինչպես հայտնի է «Մուրճ»-ի հրատարակման
պատմական ժամանակահատվածում Լեհաստանի
մի մասը մտել է ցարական Ռուսաստանի, մյուսը
կայզերական Գերմանիայի պետական կազմում,
ուստի Լեհաստանին վերաբերող այս բաժնի նյու-
թերը պետք է նայել «Ռուսաստան», «Գերմանիա»
ենթավերնագրերի տակ։ Ստորև ներկայացված են
այդ նյութերի հերթական համարները։

Տես նաև №№ 3092, 3241, 3301, 3621, 3625,
3626, 3630 նկարագրություններ։

Կ Ո Ր Ե Ա

3744 ԴԱՎԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ Կորեայի թագուհու
դիմ։—1895, № 9—10, էջ 1341—1342։ (Չանա-
զան լուրեր)։

3745 ԾԱՅՐԱԳՈՒՅՆ Արևելք [Կորեա, Չինաս-
տան և այլ երկրներ]։—1898, № 4, էջ 556—558։
Ստորագր.՝ Հ.։ (Քաղաքական տեսություն)։

3746 [ԿՈՐԵԱՅԻ ներքին բարենորոգումների
հարցի մասին]։—1904, № 3, էջ 201—202։ Ստո-
րագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Ճապոնա-կորեական դաշնագրությունից հետո
Կորեան ընդունում է ազմինիստրատիվ վերանո-
րոգությունների վերաբերյալ ճապոնական կառա-
վարության ցուցմունքներն ու խորհուրդները։

Տես նաև №№ 3918, 4856 նկարագրություն-
ներ։

ԿԱՐՈՒԽՆԱՆ ԿՂԶԻՆԵՐ

3747 [ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ Կարոլինյան կղզիներում]։
—1899, № 6, էջ 741։ (Չանազան լուրեր)։

Կ Ի Ե Տ Ե

3748 ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆԸ Կրետեյում։—1896, № 5, էջ 729։ (Զանազան լուրեր)։

3749 ԿՐԵՏԵ։ [Կղզու պատմությունը սկսած թուրքական տիրապետության օրից մինչև այժմ]։—1896, № 7—8, էջ 1044—1050։ Ստորագր.՝ Ա.Ա.։

3750 [ԿՐԵՏԵԻ ապստամբության վնասները]։—1896, № 10—11, էջ 1425։ (Զանազան լուրեր)։

3751 [ԿՐԵՏԵԻ թուրք ազգաբնակչությունը դեմ է ռեֆորմներին]։—1897, № 1, էջ 157։ (Զանազան լուրեր)։

3752 ԳՈՐԾԵՐԻ ընթացքը Կրետեի խնդրում։—1897, № 2—3, էջ 385—392, № 4, էջ 542—547։ Ստորագր.՝ Ա.Ա.։

Ներկայացված է Կրետեում տիրող քաղաքական ու ռազմական իրադրության պատկերը, ինչպես նաև եվրոպական պետությունների վարած քաղաքականությունը Հունաստանի և Թուրքիայի նկատմամբ։

3753 ՄԵԾ պետությունները և Կրետեի ինքնավարության խնդիրը]։—1897, № 10, էջ 1466։ (Զանազան լուրեր)։

3754 [ԹՈՒՍԱՅ կառավարության առաջարկը Թուրքիային՝ Կրետեի նահանգապետի խնդրի շուրջը]։—1898, № 1, էջ 185։ (Զանազան լուրեր)։

3755 [ԿՐԵՏԵ կղզու նահանգապետի խնդրի շուրջը]։—1898, № 2—3, էջ 389։ (Զանազան լուրեր)։

3756 [ԿՐԵՏԵԻ ժամանակավոր կառավարության մասին]։—1898, № 6, էջ 921—922։ (Զանազան լուրեր)։

3757 [Ք. ԴՌԱՆ բողոքը Կրետեի ժամանակավոր կառավարության մասին]։—1898, № 7—8, էջ 1176—1177։ (Զանազան լուրեր)։

3758 [ԹՈՒՐԲԱԿԱՆ ղորքերը Կրետեից դուրս բերելու մասին եվրոպական տերությունների վերջնագիրը]։—1898, № 9, էջ 1312—1313։ (Զանազան լուրեր)։

3759 [ԿՐԵՏԵԻ աղատագրումը թուրքական լծից]։—1898, № 10—11, էջ 1626։ (Զանազան լուրեր)։

3760 [ԿՐԵՏԵՆ և եվրոպական պետությունները]։—1899, № 2—3, էջ 368։ (Զանազան լուրեր)։

3761 [ԿՐԵՏԱԿԱՆ ապստամբության մասին]։—1905, № 4, էջ 238—239։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Ազատելով կղզին թուրքական ռեժիմից, եվրոպական տերությունները շթողին կրետացիներին տնօրինելու իրենց երկրի ապագան։ Նոր խնամակալության ռեժիմից դժգոհ երկիրն ապստամբվում է Հունաստանին միանալու ակնկալություններով։

Տես նաև №№ 3536, 3970 նկարագրությունները։

Կ ՈՒՐ Ա

3762 [ԿՈՒՐԱՅԻ ապստամբությունը, Իսպանիան ու ԱՄՆ-ը]։—1898, № 2—3, էջ 389—390։ (Զանազան լուրեր)։

3763 [ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Միացյալ Նահանգները գրավում են Կուբան]։—1898, № 9, էջ 1313։ (Զանազան լուրեր)։

3764 [ԿՈՒՐԱՅԻ անկախության մասին]։—1902, № 5, էջ 191։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Տեսությունը պատմում է այն մասին, թե ինչպես ԱՄՆ-ի միջամտությամբ Կուբայի հերոսական ժողովուրդը թոթափում է իսպանական լուծը։

Տես նաև №№ 3705—3709 նկարագրությունները։

Հ Ա Վ Ա Յ Ո Ն (Սանդվիչյան) Կ Ղ Ղ Ի Ն Ե Ր

Տես նաև 3353, 3354 նկարագրությունները։

Հ Ն Դ Կ Ա Ս Տ Ա Ն

3765 ԱԶԳԱՅԻՆ կոնգրես շնդկաստանում։—1890, № 1, էջ 136—138։ (Թղթակցություններ արտասահմանից)։

Մյուսխենում լույս տեսնող «Ալեմայնե ցայտունգ»-ի 1890 թ. № 9-ում տպագրված «Անգլիական կառավարությունը և ազգային կոնգրեսը» հոդվածի համառոտագրությունն է, որ խոսում է Բոմբեյում կայացած ազգային վեցերորդ, այսպես կոչված, «Հնդկական ընդհանուր կոնգրես»-ի մասին։

3766 ՍՈՎ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՈՒՄ.—1896, № 10—11, էջ 1424—1425: (Զանազան լուրեր):

3767 ՍՈՎ ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՈՒՄ.—1897, № 6, էջ 906: (Զանազան լուրեր):

3768 ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹՅՈՒՆ Հնդկաստանում.—1897, № 7—8, էջ 1143: (Զանազան լուրեր):

3769 [ՀՆԴԿԱՍՏԱՆՈՒՄ տիրող սովի մասին].—1900, № 1, էջ 126: (Զանազան լուրեր):

3770 [ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ սովի մասին].—1900, № 4, էջ 561: (Զանազան լուրեր):

3771 [ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ինքնավարության մասին].—1904, № 10, էջ 168: Ստորադր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տեսության ներկա բաժինը խոսում է այն մասին, որ Հնդկաստանը ըմբռնել է «ապրել առանց կրոնի խտրության» սկզբունքը և ազգային ինքնուրույնության դադափարը: Զարթած հասարակական ինքնագիտակցությունը կենդանացրել է հնդիկ ժողովրդին: Նրանք մամուլում բողոքի ձայն են բարձրացնում ընդդեմ կառավարության անարդար կարգադրությունների, արժարժում ազգային ոգին բարձրացնող հարցեր, գերակշռող ձայն պահանջում երկրի կառավարման գործում:

Տես նաև №№ 3389, 3420 նկարագրություններ:

Հ Ո Ւ Ա Ն Դ Ի Ա

3772 [ՄԻ ՔԱՆԻ մանրամասնություններ Հապա քաղաքի անվանման մասին].—1899, № 4—5, էջ 557—558: (Զանազան լուրեր):

Ճ Ա Պ Ո Ն Ի Ա

3773 [ՃԱՊՈՆԻԱՅԻ նոր մինիստրության մասին].—1898, № 6, էջ 923: (Զանազան լուրեր):

3774 [ՃԱՊՈՆԻԱՆ ներկայացնող մի ընդարձակ աշխատության մասին].—1904, № 4, էջ 144: (Գիտական քրոնիկ):

Քրոնիկը հայտնում է, որ Լոնդոնում լույս է տեսնելու Ճապոնիային նվիրված մի ընդարձակ աշխատասիրություն, որին իրենց մասնակցություն են բերելու Ճապոնացի բարձրաստիճան

անձինք: Դիրքը լուսաբանելու է երկրի սահմանագրությանը, կայսերական տոհմին, նախատորմին, ֆինանսներին և ժողովրդական կրթությանը վերաբերող հարցեր:

3775 ՌԸՎՈՆ ՄԻՇԵԼԻ ներկա ճապոնու թարգմ. Մ. Մատենյան.—1905, № 6, էջ 123—126, № 7, էջ 21—35:

Ուսումնասիրության հեղինակը Փարիզի համալսարանի Հեռավոր Արևելքի ժողովուրդների քաղաքակրթությունը ուսումնասիրող բաժանմունքի ղեկավարներից է, որ երկար տարիներ ուսումնասիրել է ճապոներեն լեզուն ու պատմությունը, նրանց հին ու նոր քաղաքակրթությունը: Հեղինակը երկրի պատմությունը բաժանել է երեք զլխավոր շրջանների՝ նախնական քաղաքակրթություն, հին Ճապոնիան՝ չինական ու ինքնուրույն քաղաքակրթության խառնուրդով և նոր ճապոնիան: Ընթերցողին է ներկայացված Ճապոնիայի պատմության նորագույն շրջանը, նրա հասարակական-տնտեսական ու մշակութային կյանքի ամենաբազմազան ընդգրկումներով:

3776 ԷՄԵՐՍՈՆ Է. Ասպետական ոգին Ճապոնիայում: [Թարգմանություն «La Revue» հանդեսից].—1905, № 9, էջ 145—163: (Թարգմանիչը չի նշված):

Գնդապետ հեղինակը որպես ռազմական թրդ-թակից հետևել է ռուս-ճապոնական պատերազմի ընթացքին և ապրելով Ճապոնիայում մոտիկից ճանաչել է երկիրն ու նրա ժողովրդի բարբերը: Հեղինակը փորձել է բացատրել ռուս-ճապոնական պատերազմում ճապոնացիների տարած հաղթանակի և Ռուսաստանի կրած պարտության պատճառները: Նրա կարծիքով, ոչ զենքի գերազանցությունը, ոչ թվական առավելությունը և ոչ էլ զորավարների հանճարն է հաղթանակել տալիս պատերազմում, այլ թնդանոթների հետևանքով զինվորների ոգին, նրանց ռազմական դաստիարակությունը: Դիմելով Ճապոնիայի հեռավոր ժամանակների պատմությանը, առաջ է քաշել, այսպես կոչված ՐՈՒՇԻԴՈՆ՝ կովոդների ասպետական ոգու անընկճելի նկարագրի հարցը: Բազմաթիվ օրինակներ է բերել անցյալում սամուրայների զինվորական դաստիարակությունից: ՐՈՒՇԻԻ համար պարտադիր են եղել տիրապետել սրախաղին, աղեղաձգությանը, ժիու-ժիցու՝ ազգային

րմբչամարտի կանոններին, **ԵԱՎԱՐԱՅ-ԻՆ** (անձնապաշտպանություն), ձիավարությունն ու զինվորական տակտիկային, բանաստեղծություններ, պատմությունն ու բարոյագիտությունը, ճապոնացիք հաղթեցին շնորհիվ իրենց ցեղի մեջ դաբեր շարունակ արմատացած ասպետական ոգու:

3777 [ՃԱՊՈՆԻԱՅԻ գերիշխանությունը հաղաղ օվկիանոսում]—1906, № 11—12, էջ 188: (Արտաքին տեսություն):

Թուսների դեմ վարած պատերազմի բարեհաջող էլթից հետո Ճապոնիան ամեն ջանք գործադրել է գերիշխող դիրք զբաղել հաղաղ օվկիանոսում: Տեսություններ կա բաժնում ցույց է տրված այդ նպատակի համար Ճապոնիայի, ԱՄՆ-ի և Լուսաստանի նկատմամբ վարած քաղաքականության պատկերը:

3778 ՄԵՄ ԱՂԵՏ Ճապոնիայում—1896, № 6, էջ 883: (Ջանազան լուրեր):

Տես նաև №№ 3268—3298, 3432, 3461, 3462, 3791—3794, 3801, 3804, 4858 նկարագրություններ:

Մ Ա Դ Ա Գ Ա Ս Կ Ա Ր

3779 ՄԱԴԱԳԱՍԿԱՐԸ և ստրկությունը—1896, № 6, էջ 884—885: (Ջանազան լուրեր):

3780 [ՄԱԴԱԳԱՍԿԱՐԻ թագուհու աքսորը Բուրբոն կղզին]—1897, № 2—3, էջ 409: (Ջանազան լուրեր):

Տես նաև №№ 3359, 3894, 3899 նկարագրություններ:

Մ Ա Ն Զ Ո Ւ Ր Ի Ա

Տես № 3359 և անյութեր ուսումնասիրական պատերազմի մասին և նթավերնագրի տակ զետեղված նկարագրություններ:

Մ Ա Ր Տ Ի Ն Ի Կ Ա

3781 [ՄԱՐՏԻՆԻԿԱՅԻ աղետի մասին]—1902, № 5, էջ 191: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

1902 թ. ապրիլի 26-ին Մարտինիկա կղզում ճաղատ լեռան հրաբխային ժայթքումից կործանվում է Սեն-Պիեռ քաղաքը:

Ն Ի Կ Ա Ր Ա Գ Ո Ւ Ա

3782 [ՆԻԿԱՐԱԳՈՒԱՅԻ ջրանցքի մասին]—1901, № 12, էջ 211: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է ջրանցքի կառուցման հարցի շուրջը ԱՄՆ-ի ու անգլիական կառավարությունների միջև տեղի ունեցած բանակցությունները:

ՆՈՐՎԵԳԻԱ, ՇՎԵԴԻԱ

3783 [ՇՎԵԴ-նորվեգական ընդհարման մասին]—1905, № 6, էջ 183—184: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Սկանդինավյան երկրների մասին պատմական համառոտակի տեղեկություններ հաղորդելուց բացի հեղինակը նշել է այն «հեղափոխություն փաստը, որ կատարվել է ռիսդալ ճանապարհով»՝ նորվեգիան խզել է իր քաղաքական միությունը Շվեդիայի հետ:

3784 [ՇՎԵԴ-նորվեգական հարաբերությունների խզման մասին]—1905, № 11—12, էջ 266: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Շվեդ-նորվեգական տարաձայնությունները ստանում են խաղաղ լուծում: Դեռևս 1815 թ. քաղաքական դաշնակցության մեջ մտած Շվեդիան ու նորվեգիան դառնում են անկախ պետություններ:

Տես նաև № 4863 նկարագրություն:

Շ Վ Ի Յ Ց Ա Ր Ի Ա

3785 ՄԱՆՈՒԶԱՐՅԱՆ Մ. Զվիցերիական պետությունը (Զվիցերիայի 600-ամյա տոնի առիթով)։—1891, № 9, էջ 1073—1085, № 10, էջ 1212—1224, № 11, էջ 1377—1389:

Բացահայտվում է երկրի պետական կառուցվածքը, Այն ներկայացված է հետևյալ գլուխներում:

Վաշնակցությունը—Օրենսդրական իշխանությունը—Գործադիր իշխանությունը—Վատառական իշխանությունը և կանտոնների սահմանադրությունը: Վերջում բերված է այն գրու-

կանության ցանկը, որից օգտվել է հողվածաշարի հեղինակը:

3786 ՇեՅԱՆ Ս. Դաշնակցական տոն Գրյուտ-ի բնկերություն (Fete federale de Cruttl): —1893, № 11, էջ 1768—1772:

Գրյուտի կազմակերպությունը Շվեյցարիայի ամենահին բանվորական ընկերություններից մեկն է. նրա նպատակն է նշել միավորել երկրի աշխատավորությանը, բարձրացնել նրանց աշխատանքային ու տնտեսական պայմանները: Տոնակատարությունը նշել են երկու տարին մեկ անգամ: Ներկա թղթակցության մեջ ներկայացված է տոնական հանդիսավորության մանրամասները:

3787 [ԲԱՋԵԼՈՒՄ կայացած Շվեյցարիայի արհեստակցական բանվորական կազմակերպությունների ներկայացուցիչների համագումարը]: —1906, № 4—5, էջ 135—136: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Բերված է համագումարի ընդունած որոշման տեքստը: (Հրաժարում ամեն տեսակի հեղափոխական ակտերից, բավարարվել ձեռք բերածով 8-ժամյա աշխատանքային օրվա իրավունքով):

Տես նաև №№ 4859, 4860 նկարագրությունները:

Չ Ե Ն Ի Ա

3788 [ԲՈՂԵՄԻԱՅՈՒՄ չեխերենը գերմաներենին հավասար լեզու ճանաչելու մասին]: —1897, № 10, էջ 1466: (Զանազան լուրեր):

3789 [ԶԵՆ ԱՆՎԱՆԻ պատմաբան Ֆրանտիշեկ Պալացկու ծննդյան 100-ամյակը]: —1898, № 5, էջ 752: (Զանազան լուրեր):

3790 ԶԵՆԵՐԻ ու գերմանացիների անտազոնիզմը: —1902, № 11, էջ 207—208: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Զեխերը պահանջել են, որ Բոհեմիայում և Մորավիայում չեխերներ լինի ոչ միայն դպրոցական ու տեղային գործավարական, այլ պետական լեզու:

Տես նաև №№ 3336, 3487 նկարագրությունները:

Չ Ի Ն Ա Ս Ա Ն

3791 ԶԻՆ-ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ պատերազմը: —1891, № 7—8, էջ 1168—1171: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

Տեսության մեջ բացահայտված են պատերազմի բաղադրական-տնտեսական պատճառները և ընդհանրապես Հեռավոր Արևելքում տիրող իրավիճակի պատկերը:

3792 ԶԻՆ-ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ պատերազմը: —1894, № 9, էջ 1333—1334: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

3793 ԶԻՆ-ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ պատերազմի վերջը: Սիմոնոսեկի հաշտության դաշնը: —1895, № 3—4, էջ 553—555: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Քաղաքական տեսություն):

3794 ԶԻՆ-ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ գործերը: —1895, № 5, էջ 737: (Զանազան լուրեր):

3795 [ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ պետական գործիչ Լի-Հուն-Չանգի այցելությունը Ռուսաստան և Եվրոպայի այլ երկրներ]: —1896, № 6, էջ 885: (Զանազան լուրեր):

3796 ԶԻՆԱԿԱՆ գործերը: —1898, № 1, էջ 182: (Զանազան լուրեր):

3797 [ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ ապստամբության մասին]: —1898, № 6, էջ 923: (Զանազան լուրեր):

3798 [ԶԻՆԱՍՏԱՆԻ կայսրուհու դեմ դավադիր յոթ անձանց գլխատումը]: —1898, № 9, էջ 1311—1312: (Զանազան լուրեր):

3799 [ԶԻՆԱԿԱՆ հարցի մասին]: —1898, № 10—11, էջ 1614: Ստորագր.՝ Շ.: (Քաղաքական տեսություն):

3800 [ԶԻՆԱՍՏԱՆՈՒՄ հավատարմագրված Եվրոպական դեսպանատների ու Լի-Հուն-Չանգի՝ կայսրուհու հետ ունեցած հանդիպման մասին]: —1899, № 2—3, էջ 368: (Զանազան լուրեր):

3801 [ԶԻՆ-ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ հարաբերությունների լավացման մասին]: —1899, № 7—8, էջ 950: (Զանազան լուրեր):

3802 ԶԻՆԱՍՏԱՆ [Այրի կայսրուհու պայքարը վերանորոգությունների դեմ]: —1900, № 1, էջ 129: (Զանազան լուրեր):

3803 ԶԻՆԱԿԱՆ և Ֆրանսիա, Շանհայում
ֆրանսիական տերիտորիայի կրկնապատկման
մասին] — 1900, № 2, էջ 268: (Ջանազան լու-
րեր):

3804 ԶԻՆԱԿԱՆ ապստամբությունը:—1900,
№ 5—6, էջ 732—742: Ստորագր.՝ Զ.՝

«Մեծ բռունցք» (բոսյորներ) կոչված ապս-
տամբական շարժումների մասին է՝ ընդդեմ եվ-
րոպական կապիտալիզմի: Ապստամբության
պատճառ է դարձել բնիզիական մի ընկերության
այն արարքը, որ երկաթգիծ կառուցելիս շինա-
րարները դիպել են շինական գերեզմանատան
սահմաններին: Շարադրված են շարժման ման-
րամասնությունները: Նույն խորագրի տակ են
ներկայացված նաև Չին-ճապոնական պատերազ-
մի պատճառներն ու հետևանքները, ինչպես նաև
եվրոպական մի շարք տերությունների, մասնավո-
րապես Ռուսաստանի, վարած քաղաքականու-
թյունը Հեռավոր Արևելքում իր տնտեսական ու
քաղաքական դիրքի կայունացման համար:

3805 [ԶԻՆԱԿԱՆ հարցի մասին] — 1901, № 1,
էջ 273—278: Ստորագր.՝ Ա. Մ.:

Հեղինակը շինական հարցը համարել է քա-
ղաքական այն կնճռոտ հարցերից մեկը, որ 19-րդ
դարը հարթելու ժառանգեց 20-րդին: Խնդիրը ըս-
կիզբ է առել շատ ավելի վաղ, որն առանձին
սրություն է ստանում 1900 թվականներին, մաս-
նավորապես Չին-ճապոնական պատերազմից հե-
տո: Եվրոպական պետությունները օգտվելով այդ
հսկա ժողովրդի ռազմական անզորությունից,
չրավականանալով առևտրական կապերից ստա-
ցած տնտեսական օգուտներից, սկսում են դավ-
թողական ախորժակներից կուրացած դրավել
երկրի զանազան մասերը: Օրեցօր սրվում է ժողո-
վրդի պայքարը: Ի թիվս այլ կազմակերպություն-
ների Չինաստանում ծնունդ է առնում «Մեծ բը-
ռունցք»-ը, որի նպատակն է երկրից դուրս շարք-
տել օտարերկրյա դավթիչներին: Տեսություն հե-
ղինակը գրում է. «...Այսպես այն հին օրերից, երբ
եվրոպայի միսիոնարը առաջին անգամ ոտք կո-
խեց շինական հողի վրա իր հետ ավետարանական
արտաքին ծիսապաշտության հետ միասին տա-
նելով նաև եվրոպայի անկուշտ վաճառականին,
շինական հարցը ծնունդ առավ և մտավ խանձա-

րուր: Որքան ավելի ռազմացան միսիոնարները՝
Քրիստոսի այդ սուտ աշակերտները Չինաստա-
նում, որքան ավելի կրկնապատկվեց նրանց հան-
դույնությունը շինական կյանքի և ժողովրդական
շահերի դեմ, որքան ավելի եվրոպացի վաճառա-
կանը պարզեց իր հողին շինական ժողովրդի ու
կառավարության առաջ շրջելով շինական բաց
նավահանգիստներում օպիումի, կասկածելի ու-
րակության ապրանքների և դիպլոմատիկական
սպառնալիքների անհուն բանակությամբ զին-
ված, այնքան ավելի շինական հարցը աճեց ու
վարզացավ՝ շինական ժողովրդի զվականքի ու ան-
սահման ատելության հողի վրա դեպի օտարերկ-
րացիները: Իր դարավոր հարարություններից
եվրոպական քաղաքակրթության այդ կարապետ-
ների հետ՝ շինական խաղաղ, աշխատասուր, թեև
հետամնաց, բայց ոչ անխելք ժողովուրդը այն
համոզմունքը դուրս բերեց, որ օտարները բացի
վնասից ոչինչ օգուտ չեն տալիս: Չինաստանին,
որ նրանք ոչ թե իսկական բարիք, այլ նույնիսկ
բարյացակամության զգացմունքի նշույլ անգամ
չեն ցույց տալիս դեպի շինական ժողովուրդը»:

3806 ՊԱՐՖՆՐԱԿԱՆ հրատարակություններ:
[Տեսություն «ЖИЗНЬ» հանդեսի 1900 թ. դեկ-
տեմբերյան համարում տեղ դրած Հենրիխ Կու-
նովի «Չինաստանի տնտեսական զարգացումը»
հոդվածի] — 1901, № 1, էջ 286—287:

3807 ՔՈՉԱՐՅԱՆ Հ. Նորություններ անգլիա-
կան գրականությունից:—1901, № 4, էջ 254—
255:

Կրական նորությունների բաժնում հեղինակը
խոսում է Պարկերի «Չինաստանը, նրա պատմու-
թյունը, զիվանագիտությունը և առևտուրը հիա-
լույն ժամանակներից մինչև մեր օրերը» և «Չի-
նաստանի միակ հույսը. հրավեր մեծ փոխադրա-
նակ-Չի-Տունցի, կայսր Կվանգ Սուի հավանու-
թյամբ» խորագիրը կրող գործերի մասին:

3808 ԶԻՆԱԿԱՆ պատերազմի վախճանը:—
1901, № 6, էջ 264: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին
տեսություն):

Հեղինակը կապիտալիզմի պեկինյան այդ ար-
շավանքը դասել է առհասարակ միլիտարիզմի
անփառունակ գործերի շարքը:

3809 [Զին քաղաքադեստ ի-հունդ-Չանդի մահր-]-1901, № 11, էջ 249—250, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

3810 Մեն ԱՂԵՏ Զինաստանում—1896, № 6, էջ 883: (Զանազան լուրեր):

ՏԵՍ ԵԱՆ № 3102, 3150, 3331, 3387, 3390, 3396, 3402, 3420, 3599, 3722, 3745, 3939, 3953 նկարագրություններ:

Պ Ա Ն Ա Մ Ա

3811 ՊԱՆԱՄԱՅԻ Ընկերության գործը—1892, № 12, էջ 1866—1882, 1893, № 1, էջ 162—175: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

Համառոտակի ներկայացված է Սուեյի ջրանց-րի հեղինակ Ֆերդինանդ Լեսելսի կյանքը, որի ձևակերպած գործը առասպելական եկամուտներ է բերել ֆրանսիական կառավարությանը: Հետա-դաշում անվանի հիդրոշինարար ինժեներին դա-տի են տվել Պանամայի ջրանցքի կառուցման ան-հաջողության պատճառով: Բերված համապա-տասխան աղյուսակներում ցույց է տրված Սուեյի ջրանցքի բերած շահույթներն ու ընդհանրակեր: Պանամայի ջրանցքի կառուցման ընթացքում է. դած վնասների քանակը: Քրոնիկում մեծ տեղ է տրված ջրանցքի հորատման աշխատանքների կապակցությամբ եվրոպական պետությունների մեկը մյուսի դեմ լարած դավերի նկարագրմանը:

3812 ՊԱՆԱՄԱՅԻ ՀԱՐՑԸ—1893, № 1, էջ 181—184: Ստորագր.՝ Զ. (Քաղաքական տեսու-թյուն):

3813 ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ Պանամա—ԲԻՐՈՒԻ ճառը.—Խառնական Պանամա—1893, № 3, էջ 477—484: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

3814 [ՊԱՆԱՄԱՅԻ ջրանցք և նորածին հան-րապետություն]-1903, № 11, էջ 242—243: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

Կոլումբիայի հանրապետությանն է պատկանել Պանամայի պարանոցի այն մասը ուր նախա-տեսվել է ջրանցքի կառուցումը: Այդ նպատակով համապատասխան պայմանագիր կնքելու վերա-բերյալ, ԱՄՆ-ի արած առաջարկություններին Կո-լումբիայի կառավարությունը պատասխանել է

ձգձգումներով: Այդ մասնակ Կոլումբիայից Պա-նաման անջատվում է ու իրեն հռչակում անկախ հանրապետություն:

ՏԵՍ ԵԱՆ № 3884 նկարագրություն:

Պ Ա Ր Ս Կ Ա Ս Ա Ն

3815 [ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ նասր-էդդին շահ Թիֆլիսում]-1889, № 9, էջ 1472—1473: Ստո-րագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

3816 ԱԴԻԲԵՋԱՆԻ մուշտեի Հաջի-Միրզա-Ջավադ աղայի մահը Թավրիզում—1896, № 2, էջ 340: (Զանազան լուրեր):

Ընդգծված է հանդուցյալի հայասիրական գոր-ծունեությունը:

3817 ՆԱՍՐԻ-ԷՊԻՆ շահի մահը (սպանու-թյունը)—1896, № 3—4, էջ 520—521: (Զանա-զան լուրեր):

Համառոտակի ներկայացված է շահի 48 տա-րիների գահակալության պատմությունը. բնդգրծ-ված է նրա բարյացակամությունը պարսկահայերի նկատմամբ:

3818 [ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ նոր գահակալն է Մու-զաֆֆուր-էդդին շահը]-1896, № 3—4, էջ 521: (Զանազան լուրեր):

3819 [ՊԱՐՍԿԱԿԱՆ կառավարության նոր նշանակումները]-1896, № 6, էջ 873—875: (Զանազան լուրեր):

3820 [ՊԱՐՍԿԱՆՊԱՏԱԿ քրիստոնյաներին բա-նակ դորակողի մասին]-1896, № 7—8, էջ 1088: (Զանազան լուրեր):

3821 [ՆԱԽՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ՝ Պարսկաստա-նում]-1896, № 9, էջ 1235—1236: (Զանազան լուրեր):

3822 ՄԻՆԻՍՏՐԱԿԱՆ փոփոխություն Պարս-կաստանում—1896, № 10—11, էջ 1416—1417: (Զանազան լուրեր):

3823 [ՋՄՇՈՒԴ Խանը նշանակվել է Ուրմիա-յի կառավարի]-1897, № 2—3, էջ 400: (Զա-նազան լուրեր):

3824 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ [Ամին-Դովլեն ներքին գործերի մինիստր]։—1897, № 4, էջ 549։ (Չանազան լուրեր)։

3825 [ՌԻՐՄԻԱՅԻ կառավարիչ է նշանակվել Աբրար-Միրզան]։—1897, № 5, էջ 734։ (Չանազան լուրեր)։

3826 [ԽՈՅԻ և Սալմաստի կառավարիչ է նշանակվել Ջաշուգ խանը]։—1897, № 5, էջ 734։ (Չանազան լուրեր)։

3827 [ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ կառավարության կողմից Շիկակ քրդերի 37 գյուղերի կործանման մասին]։—1897, № 5, էջ 734։ (Չանազան լուրեր)։

3828 [ՀԱԿԱՀՐԵԱԿԱՆ շարժումներ Սուրմա-յում և Թևհրանում]։—1897, № 5, էջ 735։ (Չանազան լուրեր)։

3829 [ՄՈՒԶԱՅՑԱՐ էղդին շահի ուղևորու-թյունը Եվրոպա հետաձգվելու մասին]։—1897, № 5, էջ 735։ (Չանազան լուրեր)։

3830 [ՊԱՐՍԻՑ շահի օգնությունը հույն-տաճկական պատերազմում տուժածներին]։—1897, № 11—12, էջ 1683։ (Չանազան լուրեր)։

3831 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ, [Շահի կարգադրու-թյունը պարսկական սահմանի վրա երևացած ա-վազակների վերաբերյալ]։—1898, № 1, էջ 181։ (Չանազան լուրեր)։

3832 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ, [Ատրպատականի ընդհանուր մուշտեիդ Միրզա-Ահմադ աղայի մահը]։—1898, № 4, էջ 586։ (Չանազան լուրեր)։

3833 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ, [Աղա Ռադրին նշանակ-վել է Ռաշտի նահանգապետ]։—1898, № 4, էջ 586։ (Չանազան լուրեր)։

3834 [ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ նոր մինիստր-նա-խագահ է նշանակվել Մուշիր Դովլեն]։—1898, № 5, էջ 738։ (Չանազան լուրեր)։

3835 [ՍՈՒԼԹԱՆ էմիրը Պարսկաստանի Սադ-րաղամ. (մինիստրության նախագահ)]։—1898, № 7—8, էջ 1173։ (Չանազան լուրեր)։

3836 [ՀԱՅԻ թանկության պատճառով Թազ-րիկում կատարված ցույցերը]։—1898, № 7—8, էջ 1173—1174։ (Չանազան լուրեր)։

3837 [ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ պատերազմական մի-նիստր է նշանակվել Զիլի Սուլթան Մահսուդ Միրզան]։—1898, № 7—8, էջ 1174։ (Չանազան լուրեր)։

3838 ՀԱՐՄԱՐՅԱՆ Ս. Պարսկաստանից լեռն-րի տնտեսական հետամնացության, ժողովրդի խավարամտության և մի խումբ փախստական արևմտահայերի մորթադերձվելու մասին]։—1898, № 10—11, էջ 1604—1609։

3839 [ՄԻՐԶԱ-ՐԻՉԱ-խանը Կասպից ծովից մինչև Պարսից ծոց երկաթգիծ կառուցելու ծրագ-րի մասին]։—1899, № 4—5, էջ 555—556։ (Չա-նազան լուրեր)։

3840 [ՊԱՐՍԿԱՀԱՅ քաղաքացետ Մելքոն խա-նը ղեկավար է նշանակվել Հոռմում]։ 1899, № 4—5, էջ 556։ (Չանազան լուրեր)։

3841 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ [Ռուսական հյուպատո-սությունները Պարսկաստանում]։—1899, № 7—8, էջ 942։ (Չանազան լուրեր)։

3842 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ և Ռուսիա [Պարսից կա-ռավարության Ռուսաստանից արած 22,5 միլիոն փոխառության մասին]։—1900, № 1, էջ 127։ (Չանազան լուրեր)։

3843 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ [Մուգաֆֆար էղդին շահի երկարատև ճանապարհորդությունը]։—1900, № 2, էջ 267։ (Չանազան լուրեր)։

3844 [ՊԱՐՍԻՑ շահի Եվրոպա ուղևորվելու մասին]։—1900, № 4, էջ 553։ (Չանազան լու-րեր)։

3845 [ՊԱՐՍԻՑ շահի նոր ճանապարհորդու-թյունը և երկրի բարենորոգման հարցը]։—1902, № 5, էջ 196—197։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Եվրոպայի հասարակական կյանքին մոտիկից ծանոթանալու և երկրում որոշակի բարենորո-գումներ մտցնելու նպատակով շահը երկարա-ժամկետ ճանապարհորդության է ձևոնարկում։ Պարսկաստանի վարթոնքը ինքնուրույն ուժերով, հեղինակը գտնում է անիրագործելի։

3846 [ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ մասին]։—1902, № 9, էջ 217—219։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսու-թյուն)։

Տնտեսությունը նվիրված է երկրի ներքին կյանքի արցունքներին: Պարսից շահի վերադարձը եվրոպական ճանապարհորդությունից, Պարսկահայ գյուղացիների դրությունը և նրանց օգնելու միջոցները:

3847 ՅԲԱՆԳՅԱՆ Ի. Խառնակություններ Պարսկաստանում—1903, № 6, էջ 87—90:

Ընթացիկ տարվա ապրիլի 25-ին Պարսիկ ամբողջ մոլլաների առաջնորդությամբ հարձակվել է մաքսատան վրա, նեղել ու թալանել է քրիստոնյա ազգաբնակչությանը: Հեղինակի կարծիքով ժողովրդական հուլիան պատճառը միայն կրոնական մոլեռանդության արդյունք չէ, այլ կրում է ավելի լուրջ բնույթ: Դժգոհ պարսիկների պահանջները ամփոփված են հետևյալ կետերում: 1. Փակել գինետները, արգելել ոգելից խմիչքների առ ու ծախսը: 2. Պարսկաստանից հեռացնել կտրուկատակների մաքսատների ու փոստերի վերադարձի կառավարչին: 3. Փակել եվրոպական տիպի գայրոցները: 4. Փոխել նոր սահմանված սակագները: 5. Մաքսատներում ու փոստերում պաշտոնյաները լինեն պարսիկներ: Հետո ցնել եվրոպացիներին, ընդհանրապես քրիստոնյաներին, հրահանգները:

3848 ԲՇԱՀԻ նվիրած հոդակտորը ռուսաց կայսրության—1903, № 8, էջ 227: (Արտաքին տեսություն):

«Правительственный вестник»-ը հաղորդել է, որ պարսից շահը 2,892 քառակուսի սաժեն հողակտորը նվիրել է տեղական ռուս ուղղափառ հոգևորականության միսսիայի կարիքների համար:

3849 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ներկա դրությունը /Ֆեոդալական-ազատական կարգերի, հետաճեցության ու կրոնական մոլեռանդության մասին/—1903, № 12, էջ 118—130: Ստորագր.՝ Տիգրան:

Հոգվածագիրը փորձել է պարզաբանել երկրի տնտեսական կյանքի անկման պատճառները, ցույց տալ պարսիկ ժողովրդի մտավոր ու բարոյական պատկերը: Երկրի ծայրահեղ հետամնացության պատճառը համարել է ֆեոդալական-ազատական կարգերի սրբազորված գոյությունը, մոլեռանդության հասած կրոնական զգացմունքը:

«Պարսկաստանի իսկական փրկությունը կախում ունի ժողովրդի պետակցությունից, իսկ այդ պետակցությունը զարթնեցնելու դեմ է ինքը տիրող սեփմբո—եկրակացրել է հեղինակը:

✓3850 [ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ դորձերից]—1905, № 4, էջ 240—242: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Կառավարության ձեռք առած միջոցների շնորհիվ Բաքվի ջարդերը Պարսկաստանում չեն կրկնվում: Բերվում է Ամենայն հայոց կաթողիկոսի հեռագիրը Պարսից շահին և վերջինիս պատասխանը: Առաջինը հույս է հայտնում, որ շահը, ինչպես միշտ, իր բարձյալ հովանավորության տակ կառնի պատակ հայերին, իսկ վերջինս հավաստիացնում է նրան այդ հարցում: Տնտեսական մեջ տեղ են դնել նաև այն յուրերի մեկնաբանությունը, որ վերաբերում են Իրանի արտաքին քաղաքականության մեջ կատարված փոփոխություններին՝ հօգուտ Անգլիայի շահերի, ի վնաս Ռուսաստանի (Հեղկա-պարսկական առևտրական ընկերությունների կազմակերպում և աշխատանք):

3851 ԶՈՒՂԱՅՆՑԻ Խաչատուր արեղալ Պատմություն Պարսից (Ժր դար) աշխատությամբ Բարկեն վարդապետի Աղավնյան, Վաղարշապատ, 1905:

Դրամխոսություն:—1905, № 8, էջ 148—150:

Գիրքն ունի առաջաբան, որտեղ տեղեկություններ կան հեղինակի անձնավորության, հեղինակության շարժառիթի և գրքի պատմական արժեքի մասին:

3852 ԳՐԻՆՑԻԼԻ Խաչատուր շահի ուժերը ներ մացնելու փորձը և իր հաջորդի օրով տեղի ունեցած անցքերը: (Հոգված հեղինակի)

«Die verfassung des Persischen states» (Գրքից): Բարգմ.՝ Ա. Շահին—1905, № 9, էջ 38—50:

Ներկայացված է Նասրը Հոգին ու նրա հաջորդ Մուզաֆֆեր Հոգին շահերի օրոք կատարված այն փորձերի պատմությունը, որով նպատակ են ունեցել բարենորոգումներ մտցնել երկրի ներքին տնտեսական-հասարակական կյանքում:

3853 ԳՐԻՆՑԻԼԻ (Գրինսկի): Պարսկաստանի պետական կազմը: Բեռլին, 1904, (գերմ. լ.):

Իրախոսություն.—1906, № 2, էջ 110—
116: Ստորագր.՝ Ա. Շահ.

ներկայացված է զրբի համառոտ բովանդակությամբ, զխափորապես երկրի կրթական և տնտեսական վիճակի մասին եղած տեղեկությունները: Կիրքը բաղկացած է չորս գլուխներից: 1. Պետության կազմը և կարգավորումը: 2. Քաղաքավորությունը: 3. Կառավարչական օրգանները: 4. Հավելված: Վերջին գլուխը իր մեջ պարունակում է տեղեկություններ երկրի ընդհանուր վիճակի մասին. (յուսավորություն, առողջապահական գործ, առևտուր, հաղորդակցություն, ֆինանսներ և այլն): Գրքի հայերեն թարգմանությունը գրախոսող հեղինակը համարել է ցանկալի անհրաժեշտություն:

385A ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆԻ և Թուրքիայի վերածնությունը:—1906, № 9, էջ 166—168: Ստորագր.՝ Ն.Ս. (Արտաքին տեսություն):

Պարսկաստանի նոր սահմանադրությունը հեղինակը համարել է ուսական հեղափոխության թողած արտաքին արձագանքի արտահայտություններից մեկը: Հոգվածում համառոտակի ներկայացված է երկրում իրագործվող բարենորոգումների էությունը, ընթացող դարձյալ ելնում են կղերականության ու ֆեոդալ-խոշոր հողատերերի շահերից, այնուամենայնիվ «...Ինչքան և պակասավոր լինեն Պարսկաստանում ստեղծվող այդ լիբերալ» նոր կարգերը, այնուամենայնիվ նրանք մի էտապ են այդ երկրի դարձնած գիտակցության մեջ և առաջադիմական մի քայլ նրա էվոլյուցիայի մեջ...»: Ինչ վերաբերում է Թուրքիային, նրա առաջադիմությանն ու լիբերալությանը, հեղինակը առաջ է բաշում իր ուրույն դոկտրինան, որի հետ ընթացողը կծանոթանա ներկա տեսության մեջ:

3855 ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆԻ նոր սահմանադրության մասին:—1907, № 1, էջ 168—170: (Արտաքին տեսություն):

Հեղինակի կարծիքով սահմանադրական կարգերը Պարսկաստան են մուտք գործել առանց աբսոլյուտիզմի դիմված ընդդիմադրության, առանց արյունահեղության, լոկ ֆեոդալ-կղերական-բուրժուական ազատամիտների ջանքերով: Այդ բոլորի մեջ հեղինակը տեսնում է ուսական հեղափոխության բարերար ազդեցությունը:

Այլ լուրեր

3856 ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ Պարսկաստանի հորատանի հանքի կուլան (Ղուան) բաղաբում:—1893, № 11, էջ 1782: (Հանազան լուրեր):

3857 ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ Պարսկաստանում:—1895, № 12, էջ 1703: (Հանազան լուրեր):

3858 ՊԱՐՍՎԱՍՏԱՆԻ [Ինչու՞ում պատահած մեծ հրդեհի մասին]:—1899, № 11—12, էջ 1505: (Հանազան լուրեր):

3859 ԲԱՅՎԱՍ է Ե. Ֆրանգյանի «Ատրպատական» պատկերազարդ ժողովածուի բաժանորդագրությունը:—1905, № 4, էջ 256: (Հայտարարություններ):

3860 [ՈՒՅՍ տեսավ և բաժանորդներին է ուղարկվում է Ե. Ֆրանգյանի «Ատրպատական» պատկերազարդ ժողովածուն]:—1905, № 9, էջ 191: (Հայտարարություններ):

Տես նաև №№ 3057, 3095, 3134, 3171, 3172, 3242, 3426, 3437, 3451, 3457, 3459, 4793, 4817, 4821, 4822, 4824, 4826, 4827, 4831, 4832, 4834, 4836 նկարագրությունները:

Ս Ա Մ Ո Ա Կ Ղ Ջ Ի Ն Ե Ր

3861 [ԱՄՆ-ի Անգլիայի ու Գերմանիայի քաղաքական մրցությունը Սամոա կղզիների խնդրում]:—1899, № 2—3, էջ 368: (Հանազան լուրեր):

3862 [ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ հուլումներ Սամոա կղզիներում]:—1899, № 6, էջ 741: (Հանազան լուրեր):

3863 [ՍԱՄՈԱ կղզիների հարցի շուրջը Գերմանիայի ու Անգլիայի միջև կայացած համաձայնության մասին]:—1899, № 10, էջ 1283: (Հանազան լուրեր):

Ս Ի Ա Մ

3864 [ՍԻԱՄԻ թագավորը եվրոպական մայրաքաղաքներում]:—1897, № 7—8, էջ 1145: (Հանազան լուրեր):

Վ Ա Տ Ի Կ Ա Ն

3865 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ կառավարության այն որոշման մասին, որով վերացվում է Հոմի պապին (Վատիկանին) կից դեսպանությունը]:—1899, № 9, էջ 1227: (Հանազան լուրեր):

Տես նաև №№ 3324, 3326, 3657, 3986, 3988 նկարագրությունները:

Վ Ե Ն Ե Ս Ո Ւ Ե Լ Ա

3866 [ԴԵՄՈԿՐԱՏԱԿԱՆ ու պահպանողական ուժերի պայքարը Վենետիկայում և անգլիական ու գերմանական կապիտալիստների հակադեմոկրատական քաղաքականությունն այդ երկրում]։—1902, № 12, էջ 179—182, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Խնդիրը վերաբերում է երկրի ներքին կոիվեն-րին, որ մղում են դեմոկրատական ու պահպանողական ուժերը կառավարության դեկր իրենց ձեռքը ձգելու բուռն ձգտումով։ Դեմոկրատիայի հաղթանակը ձեռնատու չէ երկրում հաստատված անգլիացի ու գերմանացի կապիտալիստներին, նրանք իրենց շահերը վտանգված են տեսնում։ Այդ իսկ առիթով երկրում ծայր է առնում եղբայրասպան կոիվեններն ու դժգոհությունները։ Այդ և նման հարցերի պարզաբանման է նվիրված ներկա տեսությունը։

Տ Ի Բ Ե Ք

3867 [ԱՆԳԼԻԱՆ ՏԻՐԵԽՈՒՄ]։—1903, № 11, էջ 240—241, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

3868 [ԱՆԳԼԻԱՆ ՏԻՐԵԽՈՒՄ]։—1904, № 3, էջ 203—204, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

Տես նաև № 5457 նկարագրությունը։

Ք Ո Ւ Վ Ե Յ Ք

3869 [ԱՆԳԼԻԱՅԻ ՄՆԵՐԱՎՈՐ ԱՐԵՆԵՐՈՒՄ ՎԱՐՈՑ ԲԱՊԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ]։—1905, № 2—3, էջ 240—242, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն)։

ՖԻԼԻՊԻՆՅԱՆ ԿԸՋՆԵՐ

3870 ՖԻԼԻՊԻՆՅԱՆ ԿԸՋՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐԸ։—1898, № 12, էջ 1804, (Ձանազան լուրեր)։

3871 [ՖԻԼԻՊԻՆՅԱՆ ԿԸՋՆԵՐՈՒՄ ԱՄՆ-Ի ՂԵՄ ԺԱՊԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ]։—1899, № 1, էջ 144, (Ձանազան լուրեր)։

3872 [ՖԻԼԻՊԻՆՅԱՆ ԿԸՋՆԵՐՈՒՄ ԱՄՆ-Ի ՎԱՐՈՑ ԱՎԱՏԵՐԱԳՄԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ]։—1899, № 2—3, էջ 369, (Ձանազան լուրեր)։

Ֆ Ի Ն Լ Ա Ն Դ Ի Ա

Տես №№ 3055, 3112, 3115, 3117, 3129—3131, 3133, 3138, 3139, 3158, 3168, 3180, 3186, 3205, 3210, 3213, 3218, 3222, 3227, 4864, 4865, 5516 նկարագրությունները։

Ֆ Ի Ա Ն Ո Ւ Ա

3873 ԳՆԵՆԻՍԻՆԻ Բուլանժև [Նրա գործունեության և ժամանակակից Ֆրանսիայի արտաքին ու ներքին քաղաքականության մասին]։—1889, № 3, էջ 532—545, Ստորագր.՝ Լ. (Քաղաքական տեսություն)։

3874 1789 ԹՎԱԿԱՆԸ և համաշխարհային հանդեսը Փարիզում [Ֆրանսիական սահմանադրությամբ 100-ամյակի առթիվ բացված ցուցահանդեսի և Ֆրանսիայի ժամանակակից քաղաքական դրության մասին]։—1889, № 5, էջ 827—833, Ստորագր.՝ Լ. (Քաղաքական տեսություն)։

Սկզբնական շարադրված է ժամանակակից Ֆրանսիայի քաղաքական իրադրությունը, 1789 թ. Ազգային ժողովում ընդունված սահմանադրության էությունը, և որպես ազգային առաջադիմության օրինակ Ֆրանսիան նշում է նրա 100-ամյակը՝ համաշխարհային ցուցահանդեսի բացմամբ, ցուցադրելով այնտեղ բոլոր այն նվաճումները, որոնք կվկայեն 1789 թ. հեղափոխական գաղափարների բեղմնավորությունը, ինչպես իրենց, այնպես և ողջ մարդկության համար։ Ցուցահանդեսի պաշտոնական բացումը կատարվում է մայիսի 5-ին՝ 100 տարի առաջ՝ սահմանադրության հաստատման օրը։

3875 ՄՈՆԻՏ Գ. Գրախոսություն Ֆրանսիայի պատմության և ժամանակագրական ցուցակ աղբյուրների և աշխատությունների վերաբերյալ՝ Ֆրանսիայի պատմության սկզբնավորությունից մինչև 1789 թ. Փարիզ։

Գրախոսություն.—1889, № 10, էջ 1624—1625։

Դրախոսը մոռնի դիրքը համեմատել է Դալմասի Աղբյուրներ գերմանական պատմության համար՝ աշխատասիրության հետ:

3876 ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ երրորդ հանրապետության գործունեությունը:—1889, № 10, էջ 1640—1654: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

Երկրում կատարված ընտրությունների հետևանքները հաղորդելուց հետո տեսաբանը ընթերցողների ուշադրության է ներկայացրել մի հաշվետվություն այն մասին, թե ինչ է արել Ֆրանսիական երրորդ հանրապետությունը իր կազմավորման սկզբից՝ Ֆրանսիական ժողովրդի համար: Խմբագրությունը խոստանում է հանդեսի առաջիկա համարներում տալ տեսության շարունակությունը՝ ընդգրկելով երրորդ հանրապետության ծառայությունների լուսարանությունը երկրի առևտրի, լուսավորության ու ուղմական ասպարեզներում:

3877 ՓԱՐԻԶ: ՏԵԳԵԼՈՒՄԻՆՆԵՐ Ֆրանսիական մամուլի տարածած այն ամբաստանությունների մասին, որոնցով պատվազրկվել են մի քանի պետական մինիստրներ: Թղթակիցը այդ լուրերը համարել է զրպարտություն:—1889, № 11, էջ 1835—1837: (Թղթակցություններ արտասահմանից):

3878 ԺԵՐՈՄ ՆԱԿՈՒԵՆ ԵՐԻՆԵՐ: [Հայտնում ու քաղաքական գործունեությունը՝ մահվան առթիվ]:—1891, № 4, էջ 535—540: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3879 ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻԿ, Հայտնում է, որ ժամանակի սղություն պատճառով հանդեսի համարում չի տպագրվել քաղաքական տեսությունը: Պանուցում է գեներալ Բուլանժեի մահը:—1891, № 9, էջ 1120:

3880 ՅՐԱՆՍԻԱԿԻՔ 1870 թ. դես:—1892, № 3, էջ 496: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

Ինչ է կատարվում Եվրոպայում՝ առաջադիմող ազգերի գրականության, ղեղարվեստի, գիտության, մի խոսքով մարդկային խելքի արտահայտության դանադան ճյուղերի մեջ: Ահա այս հարցերին պատասխան կտա կարելույն չափ պարբերաբար «Մուրճ»-ի նույն այս բաժինը» — գրել է հեղինակը: Ֆրանսիացիք 1870 թ. դես» քրոնի-

կում խոսում է այն փոփոխությունների մասին, որ նկատվել է Ֆրանսիայի մտավոր կյանքում, 1870 թ. հետո:

3881 ԱՆԻՇԽԱՆԱԿԱՆՆԵՐԸ և նրանց կատարած գործողությունները (պայթեցումներ) Փարիզում:—1892, № 4, էջ 643—644: Ստորագր.՝ (Արտասահմանյան քրոնիկ):

3882 ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ Ժյուլիեն դը Լա Դրավիե-րի մահը: Նորընտիր ակադեմիկոս էրնեստ Լավիսը:—1892, № 7—8, էջ 1206: Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

Ֆրանսիացի անվանի պատմաբան ու հրապարակախոս էրնեստ Լավիսը (ծն. 1842 թ.), Բամբուի հետ հրատարակել են «Համաշխարհային պատմությունը» 12 հատորով:

3883 ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ, [Հայտնում է Ֆրանսիացի անվանի գրող-պատմաբան էրնեստ Բրենանի մահը]:—1892, № 9, էջ 1381:

3884 [ՊԱՆԱՄԱՅԻ ԽՆԴԻՐԸ և խմիչքների մասին հարցը Ֆրանսիական պարլամենտում]:—1893, № 3, էջ 497: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3885 ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ Պատգամավորների ժողովը և պատգամավորական ընտրությունների բնավորությունը և Լեդանկները:—1893, № 9, էջ 1447—1452: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

3886 ԴՈՒՍ-ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ քարեկամությունը:—1893, № 9, էջ 1453—1454: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3887 ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ զորքի զխավոր շտաբի պետ՝ Մարի Ֆրանսուա-Ժոզեֆ դը Միլիերի մահը:—1893, № 9, էջ 1459—1460: (Ձանազան լուրեր):

3888 ՅՐԱՆՍԻԱԿԻՅ մարշալ Մակ-Մահոնի մահը:—1893, № 9, էջ 1460: (Ձանազան լուրեր):

3889 ՆՈՐ մինիստրություններ Ֆրանսիայում:—1893, № 11, էջ 1775—1778: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3890 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ նոր մինիստրությունների մասին]:—1893, № 12, էջ 1941—1942: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական տեսություն):

3891 **ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** Հանրապետության հա-
խազահ Կարնոյի սպանությունը—Ֆրանսիական
Հանրապետության նոր նախագահ Կադիմիը Պե-
րինն—Մինիստրական փոփոխություններ—1894,
№ 5, էջ 814—816: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքական
տեսություն):

3892 **ԿԱՐՆՈՅԻ** սպանումը (Կարնոն Լիոնում:
—Ոճիրը—Հոգևարքը—Մեծ թատրոնում—Նի-
րազնություն արձանագրությունը—Ցույցեր ի-
տալացիների դեմ—Ոճրագործը Հեռագիրներ—
Օտար պետություններ—Պատգամավորների
ժողովում—Հուլարկավորությունը Լիոնում Կար-
նոյի մարմինը Փարիզում—Թաղման պատրաս-
տություններ—1894, № 6, էջ 952—973: Ստո-
րագր.՝ Ա.Մ.Ն.:

3893 **ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** այժմյան արքայականների
պարագլուխ Փարիզի Կոմսի մահը—1894, № 7—
8, էջ 1175: (Ձանազան լուրեր):

3894 **ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** և Մադագասկարը—1894,
№ 9, էջ 1334—1335: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղաքա-
կան տեսություն):

3895 **ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** Պատգամավորների ժողո-
վի նախագահ Բյուրդոյի մահը—1894, № 11—12,
էջ 1752: (Ձանազան լուրեր):

3896 **ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** Հանրապետության նոր
նախագահ ընտրվեց Ֆելիքս Ֆորը—1895, № 1,
էջ 190: (Ձանազան լուրեր):

3897 **ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** մինիստրների կաբինետի
նոր կազմը—1895, № 1, էջ 190—191: (Ձանա-
զան լուրեր):

3898 **ԻՇԽԱՆ** Աշիլ Մյուրատի մահը—1895,
№ 2, էջ 352: (Ձանազան լուրեր):

3899 **ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** Մադագասկարում—1895,
№ 9—10, էջ 1341: (Ձանազան լուրեր):

3900 **ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** նոր մինիստրություն
(Լեոն Բուրժուա)—1895, № 11, էջ 1535—1536:
(Ձանազան լուրեր):

3901 **ՆՈՐ ՕՐԵՆՔ** կանանց մասին Ֆրանսիա-
յում [իրավունք է տրվում առանց ամուսինների
միջամտության տնօրինելու իրենց սեփական աշ-
խատանքի արդյունքը]—1896, № 2, էջ 338: (Ձա-
նազան լուրեր):

3902 **ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** նոր մինիստրություն—
1896, № 3—4, էջ 536: (Ձանազան լուրեր):

3903 **ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա.** Կուսակցական կոիվ-
ները Ֆրանսիայում—1896, 7—8, էջ 987—1002:
Համառոտակի ներկայացված է ֆրանսիական
երրորդ Հանրապետության ստեղծման պատմու-
թյունը Ըստ նշման հոգվածը շարունակելի է. սա-
կայն «Մուրճ»-ի հաջորդ համարներում այն չի
սպազորվել:

3904 [**ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** մինիստր նախագահ Մե-
լիեի մի պարտության մասին]—1896, № 10—11,
էջ 1426: (Ձանազան լուրեր):

3905 [**ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** Լեկադեմիայի անդամ,
անվանի քաղաքական դործիչ Շալմեյ-Լակուրի
մահը]—1896, № 10—11, էջ 1434: (Ձանազան
լուրեր):

3906 [**ՍԵՆԱՏԱԿԱՆ** ընտրություններ Ֆրան-
սիայում]—1896, № 12, էջ 1648: (Ձանազան լու-
րեր):

3907 [**ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** Հանրապետության նա-
խագահ Ֆելիքս Ֆորի Ռուսաստան այցելելու մա-
սին]—1897, № 5, էջ 731: (Ձանազան լուրեր):

3908 **ԴՈՒՔՍ** դ՝ Օմալի մահը—1897, № 5, էջ
742—743: (Ձանազան լուրեր):

Դր Օմալը Ֆրանսիայի վաղեմի թագավոր Լուի
Ֆիլիպի շրջորդող որդին է և Համառոտակի ներկա-
յացված է նրա կյանքն ու գործունեությունը:

3909 **ՅՐԱՆՍ-ՌՈՍԱԿԱՆ** դաշնակցություն
[Ֆրանսիական Հանրապետության նախագահ Ֆե-
լիքս Ֆորի այցելությունը Ռուսաստան]—1897,
№ 7—8, էջ 1126—1135: Ստորագր.՝ Շ. (Քաղա-
քական տեսություն):

3910 [**ԴՐԵՅՑՈՒՍ** և էստերնադի դատի մա-
սին]—1897, № 11—12, էջ 1682—1683: (Ձանա-
զան լուրեր):

3911 **ԴՐԵՅՑՈՒՍ**—էստերնադի և Ջուլա—1898
№ 1, էջ 183—185: (Ձանազան լուրեր):

3912 **ՎԱՆՅԱՆ ԳՐ.** Նամակ իմրագրին
[Դրեյֆուսի գործի վերաբերյալ 1898 թ. «Մշակ»-ի
№ 24-ում տպագրված հ. Մալումյանի հոդվածի
առթիվ]—1898, № 2—3, էջ 369—371:

3913 [**ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ** պառլամենտական ընտ-
րություններ]—1898, № 4, էջ 589: (Ձանազան
լուրեր):

3914 ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆՈՐ պարլամենտը—1898, № 5, էջ 750: (Զանազան լուրեր):

3915 ՄԵԼԻՆԻ հրաժարականը և Բրիտոնի մի-
նիստրությունը—1898, № 5, էջ 750—751: (Զա-
նազան լուրեր):

3916 ԴՐԵՅՅՈՒՄԻ գործը 1. Գործի համառոտ
պատմությունը: 2. Մինիստր Կավենյակի հայտա-
րարությունը—1898, № 6, էջ 861—875: Ստո-
րագր.՝ Ա.Ա.:

3917 [ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ Բրիտոնի մինիստրության
առաջին հայտարարությունը]:—1898, № 6, էջ
922: (Զանազան լուրեր):

3918 [ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ խորհրդատու Կորեայի
փոստային վարչությունում]:—1898, № 7—8, էջ
1177: (Զանազան լուրեր):

3919 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Դրեյֆուսի գործի նոր
շրջանը—1898, № 7—8, էջ 1143—1146:

3920 [ԴԵԴԱՊԵՏ Անրիի խոստովանությունը և
Ֆրանսիական բանակի ղլխավոր շտաբի պետ
Բուանդերֆի հրաժարականը՝ կապված Դրեյֆուսի
դատավարության գործի հետ]:—1898, № 7—8,
էջ 1177—1178: (Զանազան լուրեր):

3921 ԴՐԵՅՅՈՒՄԻ գործը և Բրիտոնի մինիս-
տրության անկումը—1898, № 9, էջ 1309—1311:
(Զանազան լուրեր):

3922 [ՅԱՇՈՂ—բաղադրի համար Ֆրանսիայի
ու Անգլիայի միջև ծագած կոնֆլիկտի մասին]:—
1898, № 9, էջ 1312: (Զանազան լուրեր):

3923 [ՅՐԱՆՍԻԱՆ Ֆաշոգը գիշում է Անգլիա-
յին]:—1898, № 10—11, էջ 1626: (Զանազան
լուրեր):

3924 ԴՐԵՅՅՈՒՄԻ գործի մի մեկնությունը—
1898, № 10—11, էջ 1627—1628: (Զանազան լու-
րեր):

3925 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ գործի Ֆաշոգից հե-
ռանալու մասին]:—1898, № 12, էջ 1803: (Զանա-
զան լուրեր):

3926 ԴՐԵՅՅՈՒՄԻ գործը—1898, № 12, էջ
1803—1804: (Զանազան լուրեր):

3927 [ԿՈՆՍՏԱՆ Ֆրանսիայի դեսպան Կ. Պոլ-
սում]:—1898, № 12, էջ 1804: (Զանազան լու-
րեր):

3928 [ԷՄԻԼ ԼՈՒԲԵՆ Ֆրանսիական Հանրապե-
տության նախագահ]:—1899, № 1, էջ 138—141:
(Զանազան լուրեր):

3929 ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ նոր քաղաքացիները—1899,
№ 1, էջ 141: (Զանազան լուրեր):

3930 [ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ դաշն Ֆրանսիայի և Ի-
տալիայի միջև]:—1899, № 1, էջ 141: (Զանազան
լուրեր):

3931 ԴՐԵՅՅՈՒՄԻ գործը—1899, № 1, էջ 141—
142: (Զանազան լուրեր):

3932 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ Հանրապետության նա-
խագահ Ֆելիքս Ֆորի մահը]:—1899, № 1, էջ
144: (Զանազան լուրեր):

3933 ԴՐԵՅՅՈՒՄԻ գործը—1899, № 2—3, էջ
366—367: (Զանազան լուրեր):

3934 ԴՐԵՅՅՈՒՄԻ գործը. վերաքննությունը—
1899, № 4—5, էջ 554—555: (Զանազան լուրեր):

3935 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Դրեյֆուսի գործը—
1899, № 6, էջ 684—690:

3936 ՅՐԱՆՍԻԱՆ Արքայականների ցույցը Լու-
րեի դեմ—Գյուպուայի մինիստրության անկումը:
Վալդեկ Ռուսոի մինիստրությունը—1899, № 6,
էջ 738—739: (Զանազան լուրեր):

3937 ԴՐԵՅՅՈՒՄԻ գործի վերաքննությունը և
վճիռը—1899, № 7—8, էջ 945—948: (Զանազան
լուրեր):

3938 [ԴԱՎԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ընդդեմ Ֆրանսիա-
կան Հանրապետության]:—1899, № 7—8, էջ 948
—949: (Զանազան լուրեր):

3939 [ՅՐԱՆՍԻԱՆ զրավում է Սան-Չոու կղզ-
ին]:—1899, № 7—8, էջ 950: (Զանազան լու-
րեր):

3940 ՅՐԱՆՍԻԱՆ [Դրեյֆուսի գործը. նե-
րումն]:—1899, № 9, էջ 1125—1127: (Զանազան
լուրեր):

3941 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Յրանսիական կառավարության այն որոշման մասին, որով վերացվում է Հոռմի պապին (Վատիկանին) կից գեսպանությունը]։—1899, № 9, էջ 1127, (Ձանազան լուրեր)։

3942 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Խաղմական միեկստրի իրավունքների մասին]։—1899, № 9, էջ 1127, (Ձանազան լուրեր)։

3943 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Ապստամբություն Սուդան ուղարկված արշավախմբի կազմում]։—1899, № 9, էջ 1127, (Ձանազան լուրեր)։

3944 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ սենատի նախկին փոխ-նախագահ Շեռեր-Քեստների մահը]։—1899, № 9, էջ 1129, (Ձանազան լուրեր)։

3945 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Փոփոխություններ գինվորական դաւորանքի կազմում]։—1899, № 10, էջ 1282, (Ձանազան լուրեր)։

3946 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Գններալ Գրիգորի 19-րդ կորպուսի հրամանատար՝ Ալժիրում]։—1899, № 10, էջ 1282, (Ձանազան լուրեր)։

3947 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Գններալներ էրվեի, Զիովանեի Նելլիի և Լանդլուայի մասին]։—1899, № 10, էջ 1282, (Ձանազան լուրեր)։

3948 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Գններալ Դյուշեն 7-րդ կորպուսի հրամանատար]։—1899, № 10, էջ 1282, (Ձանազան լուրեր)։

3949 ՅՐԱՆՍԻԱ, Դավադիրների գործը։—1899, № 10, էջ 1282, (Ձանազան լուրեր)։

3950 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Փարիզի Ազգային հրապարակում 1789 թ. հեղափոխությանը նվիրված կոթողի բացման մասին]։—1899, № 11—12, էջ 1506, (Ձանազան լուրեր)։

3951 ՅՐԱՆՍԻԱ, [«Աշխատանքի միեկստրություն» կազմելու մասին]։—1899, № 11—12, էջ 1506, (Ձանազան լուրեր)։

3952 ՅՐԱՆՍԻԱ, Դավադրության գործի մասին։—1899, № 11—12, էջ 1506, (Ձանազան լուրեր)։

3953 ՅՐԱՆՍԻԱ և Զինաստան, [Քսաներկու ֆրանսիացի սպաների սպանության մասին]։—1899, № 11—12, էջ 1507, (Ձանազան լուրեր)։

3954 ՅՐԱՆՍԻԱ և Թուսիա, [Յրանսիական «Կոսմա» զրահանավոր Սևաստոպոլում]։—1900, № 1, էջ 127, (Ձանազան լուրեր)։

3955 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Գաղութների պաշտպանության համար կատարվելիք ծախսերի մասին]։—1900, № 1, էջ 127, (Ձանազան լուրեր)։

3956 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Դեշանելին պատգամավորների նախագահ ընտրելու մասին]։—1900, № 1, էջ 128, (Ձանազան լուրեր)։

3957 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Գններալ Մերսիեի մասին]։—1900, № 1, էջ 128, (Ձանազան լուրեր)։

3958 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ռազմական գործարաններում արտադրվող նոր զենքեր]։—1900, № 2, էջ 267, (Ձանազան լուրեր)։

3959 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Ինչար Օագիսի գրավման մասին]։—1900, № 3, էջ 409, (Ձանազան լուրեր)։

3960 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Իարիբարդիի արձանի բացումը Դիժոնում]։—1900, № 3, էջ 409, (Ձանազան լուրեր)։

3961 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Քաղաքային ընտրությունների արդյունքները]։—1900, № 4, էջ 560, (Ձանազան լուրեր)։

3962 Յրանսիա, [Գններալիսիմուս զեն. ժամոնի հրաժարականը]։—1900, № 5—6, էջ 751, (Ձանազան լուրեր)։

3963 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Գններալ Գալիֆեի հրաժարականը]։—1900, № 5—6, էջ 751, (Ձանազան լուրեր)։

3964 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Գլխավոր շտաբի պետ Դրլոնը հրաժարականից հետո մնաց իր պաշտոնում]։—1900, № 5—6, էջ 751, (Ձանազան լուրեր)։

3965 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Պատգամավորների ժողովը ընդունեց ռազմածովային օրինագիծը]։—1900, № 5—6, էջ 751, (Ձանազան լուրեր)։

3966 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «ЖИЗНЬ» հանդեսի 1900 թ. գեկտեմբերյան համարում հրապարակված պրոֆեսոր Ղամբարյանի «Փարիզյան նամակներ»-ի]։—1901, № 1, էջ 286—287։

3967 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի բաղադրական մերձեցման շուրջը]։—1901, № 8, էջ 244—245։ (Արտաքին տեսություն)։

Կրիսպիի կառավարության տապալումից հետո Իտալիան որքան էլ ջանում է մոտենալ Ֆրանսիային, այնուամենայնիվ չի կարողանում կապերը խզել Գերմանիայի հետ ստեղծած հռապետությունից։ Բիսմարկյան վտանդի առաջ միայնակ շինալու համար Ֆրանսիան ձեռք է մեկնում միապետական Ռուսաստանին։

3968 ՖՐԱՆՍ-ՌՈՍԱԿԱՆ դաշնակցություն։—նրա դերը թե Հեռավոր և թե Մերձավոր Արևելքում։—Թուրքիայի և Ֆրանսիայի մեջ ծագած տարածայնությունները։—1901, № 9, էջ 246—249։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3969 ՏՈՒՐԻ համաժողովի որոշումները [Ֆրանսիական ժողովրդի երկու սեռերի համար ընդհանուր և ուղղակի ձայնի իրավունք, եկեղեցու բաժանումը պետությունից, ութամյա բանվորական օր, հանգիստ տոն օրերին և անչափահասների աշխատանքի արգելում]։—1902, № 3, էջ 201—202։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3970 [ՖՐԱՆՍ-ՌՈՍԱԿԱՆ համաձայնությունը Հեռավոր Արևելքում և Մերձավոր Արևելքի վիճակը վերջին քսանհինգ տարում]։—1902, № 4, էջ 217։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Իբրև հակակշռություն անգլո-ճապոնական մերձեցման, հայտարարվում է ֆրանս-ռուսական համաձայնությունը, որի նպատակները նույնն են Հեռավոր Արևելքում, ինչ և անգլո-ճապոնականը։ Տեսություն մեջ ներկայացված է նաև Թուրքիայի «ամբողջության» հարցը (Արևելյան Ռումելիա, Կրետե, Կիպրոս, Ալբանիա, Մակեդոնիա)։

3971 [ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ընտրողական պայքարը Ֆրանսիայում. Ժորժ Կլեմանսոն ծերակույտի անդամ]։—1902, № 4, էջ 218—220։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Ներկայացված է Ֆրանսիական Հանրապետության պատգամավորական ժողովի ընտրությունների մանրամասնությունները, ինչպես նաև Ժորժ

Կլեմանսոյի բաղադրական ասպարեզ վերադառնալու խնդիրը։

3972 [ՖՐԱՆՍ-ՌՈՍԱԿԱՆ դինակցության նոր ցույց. Ֆրանսիական Հանրապետության նախագահ Լուիսի Պետերբուրգ կատարած այցելությունը]։—1902, № 5, էջ 192։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3973 ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ պառլամենտի նոր կազմի ու կառավարության մասին]։—1902, № 5, էջ 192—193։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Մի բանի խոսքով ներկայացված է Ֆրանսիական Հանրապետության պատգամավորների ընտրության վերջնական արտահայտությունը, այդ կապակցությամբ սկսված ներկուսակցական պայքարի հետևանքներն ու նոր կառավարության կազմը։

3974 ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ նոր մինիստրության ծրագիրը։—Ֆալլուի օրենքը։—Բարձր բուրժուական շրջանների բարձրից։—Ժորեսը խաղաղության մասին։—1902, № 6, էջ 199—202։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3975 ԿԴՆՐԱԿԱՆ դպրոցների փակումը Ֆրանսիայում։—Կղերականների զլխավոր դաշնակիցը ժողովրդի տգիտությունն է։—Կղերական ողու թուլացումը Ֆրանսիայում։—1902, № 8, էջ 204—208։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

3976 ՊԱՌԼԱՄԵՆՏԱԿԱՆ նիստերի վերաբացումը Ֆրանսիայում։—1902, № 10, էջ 197։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Ամառային արձակուրդներից հետո ֆրանսիական պառլամենտը իր վերաբացված նիստերում քննարկել է միաբանություններին կից դպրոցների փակման, ինչպես նաև հանքերում աշխատող բանվորների ընդհանուր զործադուլի հարցերը։

3977 [ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ պառլամենտի վերջին նիստը և էմբրենների հարցը]։—1902, № 12, էջ 178—179։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Էմբրենները Ֆրանսիայում հայտնի են ռխարդախների ընտանիք՝ անուշով, զրադվել են ամեն կարգի մութ գործերով, և այդ բոլորը բարեպաշ-

տության ու կեղծ հայրենասիրության քողի տակ՝ Ֆրանսիական հանրապետականները օգտվելով նրանց ծավալած մութ դործունեությունից ամեն կերպ աշխատել են ժողովրդի աչքում վարկա-
ղուրկ անել այժմյան կառավարությանը: Տեսու-
թյան ներկա բաժինը մանրամասնություններ է
պատմում այդ մասին:

3978 ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ մեկ քանի հասարակական
գործիչներ:—1903, № 1, էջ 119—130: Ստորագր.՝
Տիգրան:

Հողվածը նվիրված է ֆրանսիական հանրա-
հայտ «Յոսոս» թերթի աշխատակից Յուրբեն Գո-
հիի հրապարակախոսական գործունեությանը:
Ժամանակին թերթի էջերում նա իր բոցավառ ու
ոչնչացնող հողվածներով մերկացրել է Դրեյֆուսի
դատավարության կասկածնությունամբ Ֆրանսիայում
ծայր առած հակասեմիտական շարժման բուն
էությունը: Գոհիին նշավակել է Ֆրանսիայի կա-
ռավարող շրջանների գործունեության հակաժո-
ղովրդական բնույթը՝ (նշված է, որ հողվածա-
շարը շարունակելի է, սակայն այն մնացել է կի-
սատ. այդ մասին տես «Մուրճ» 1903, № 4, էջ
246):

3979 [ԿՂԵՐԱԿԱՆՆԵՐԻ իրավունքների սահ-
մանափակման, կրոնը պետությունից անջատելու
հարցերը ֆրանսիական պառլամենտում]:—1903,
№ 1, էջ 211—213: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին
տեսություն):

3980 [ԺՈՐԵՆՍԻ ճառը ֆրանսիական պառլա-
մենտում՝ հրկրի արտաքին քաղաքականության և
նվրոսական խաղաղության մասին]:—1903, № 1,
էջ 213—214: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսու-
թյուն):

3981 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Мир божий» հանդեսի 1902 թ.
փետրվարյան համարում լույս տեսած Ե. Դեզենի
«Ինտերիկանցիան և դեմոկրատիան Ֆրանսիա-
յում» հողվածի]:—1903, № 3, էջ 223—226:
Ստորագր.՝ Ե. Դ.:

3982 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ Հանրապետության նա-
խագահ Լուրեի անգլիական թագավորին կատա-
րած այցելության, երկու երկրների պառլամեն-
տական խմբերի հանդիպման և Ֆրանսիայի ու

Անգլիայի մերձեցման մասին]:—1903, № 7, էջ
229—230: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսու-
թյուն):

3983 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ և Ֆրանս-անգլիա-
կան մերձեցումների մասին]:—1903, № 9, էջ
226—227: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսու-
թյուն):

Հեղինակը գտնում է, որ Ֆրանս-իտալական
փոխադարձ համակրանքի ցույցերը ավելի ուժ-
գին ծավալ կստանան Սիմպլոնյան թունելի բա-
ցումով, երբ Ալպյան անջրպետը այլևս չի հնոց-
նի երկու ժողովուրդներին: Անգլո-ֆրանսիական
մերձեցումները նույնպես ունեցել են իրենց ար-
տահայտությունները: Հասարակական կարծիքը
Ֆրանսիայում պահանջել է դաշնագրություն եր-
կու տերությունների միջև: Այդ բարեկամական
տրամադրության արտահայտություններից մեկն
էլ եղել է այն, որ Անգլիան ոչ մի արգելք չի հա-
րուցել Մարոկկոյում ֆրանսիական ազդեցության
ամրանալուն: «Երևի նույն ձևով Ֆրանսիան կվար-
վի Անգլիայի ձգտումներին՝ Եգիպտոսում».—գրել
է հեղինակը:

3984 [ԺԱՆ ԺՈՒԵՍԻ ճառը Եվրոպայի գինա-
թափման, խաղաղության և Ֆրանս-անգլո-իտա-
լական համաձայնության մասին]:—1903, № 11,
էջ 236—239: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տե-
սություն):

Ընթացիկ տարվա հոկտեմբերի 25-ին Թուր-
քիայի գործերին նվիրված մի միտինգում Էլույթ
է ունեցել Ժան Ժոռեսը: Ծառը նվիրված է Եվրո-
պայի գինաթափման ու խաղաղության հարցերին:

3985 [ԿԼԵՄԱՆՍՈՆ և Պրեսսանսեն գինաթափ-
ման մասին]:—1903, № 11, էջ 239: Ստորագր.
Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Ֆրանսիական քաղաքական գործիչ Կլեման-
սոն մամուլում քննադատել է Պրեսսանսեն այն
բանի համար, որ նա բացարձակ համակրանք է
ցուցաբերել դեպի ընդհանուր գինաթափման հար-
ցը: Տեքստում բերված է նաև Պրեսսանսի այդ
հարցի մասին ունեցած վերաբերմունքը:

3986 [ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ և Վատիկանի հարաբերու-
թյունների մասին]:—1904, № 5, էջ 198—199:
Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տեսութայան ներկա բաժինը նվիրված է եկեղեցու և պետության միջև ծագած այն մեծ պայքարին, որ մղել է ժամանակակից Ֆրանսիան Վատիկանի դեմ:

3987 ՊԱՐԲՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Русское богатство» հանդեսում (տարին ու համարը չի նշված) տպագրված Ֆրանսիայի միևնույնների նախագահ էմիլ Կոմբի կենսագրության]:—1904, № 6, էջ 180—181:

3988 ԽԱՂԱՂԱՍԻՐԱԿԱՆ շարժումը Ֆրանսիայում:—Կրոնական միաբանությունների դեմ հրատարակված նոր օրենքը:—Երկամյա պինվորական ծառայություն:—Ֆրանսիա և Վատիկան:—Եպիսկոպոսների միջադեպը:—Ֆրանսիական կառավարության վերջին որոշումը:—1904, № 7, էջ 155—159: Ստորագր.՝ Ա. Ա.: (Արտաքին տեսություն):

3989 [ԿՈՄԲԻ ճառը Օսկերում]:—1904, № 9, էջ 139: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Ֆրանսիան մոռանալով մի բանի ամիս առաջ արտասանած ճառերն ու խոստովանելը Մակեդոնիայի ու Թուրքիայի ասիական նահանգների վերաբերյալ, զբաղված է իր ներքին գործերով: Վաղեկ Ռուսսոյի մահից հետո Կոմբը շարունակում է իր նախորդի գործունեությունը. (պայքար կղերականության դեմ՝ եկեղեցու անջատումը պետությունից): Ուշագրավ է օգոստոսի 22-ի Օսկերում Կոմբի արտասանած ճառը, որ տեսության հեղինակը գնահատել է հետևյալ բառերով. «Գեղեցիկ, բայց իրականում ոչ ճիշտ խոսքեր. հիշեցնեք մի բանի վաշխառուների շահերի պաշտպանության առիթով Ֆրանսիական նավատորմի առաքումը Թուրքական ջրերը և մյուս կողմից հայկական կոտորածների ժամանակ Ֆրանսիայի բռնած դիրքը...»:

3990 [ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ պառլամենտի հերթական նիստում (1904 թ. դեկտեմբեր) ձայների մեծամասնությամբ վճռվել է եկեղեցին պետությունից անջատելու խնդիրը. կղերականության և պառլամենտում նացիոնալիստական կուսակցությունը ներկայացնող պարագլուխները այդ առթիվ ձեռնկրողք են սարքել]:—1904, № 11, էջ 190—191 Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3991 [ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ և Գերմանիան Մարոկկոյում]:—1905, № 4, էջ 237—238: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Ռուս-ճապոնական պատերազմի հետևանքով Ռուսաստանի ժամանակավոր թուլացումը խոշոր ազդեցություն է թողել մյուս պետությունների արտաքին քաղաքականության վրա: Տեսության ներկա բաժնում հեղինակը բացահայտում է Գերմանիայի ու Ֆրանսիայի Մարոկկոյում և Թուրքիայում իրենց գերիշխանությունը հաստատելու համար թափած ջանքերի էությունը:

3992 ՊԱՐԲՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Revue des deux mondes» հանդեսի 1905 թ. մարտի 15-ի համարում ղեկավարած Ժ. Բուրդոյի քաղաքական գործադուլներին նվիրված հոդվածի]:—1905, № 4, էջ 249—250:

3993 [ԵԿԵՂԵՑՈՒ Բաժանումը պետությունից:—Բանվորների ապահովագրության խնդիրը Ֆրանսիայում]:—1905, № 5, էջ 227—229: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3994 [ՖՐԱՆՍ-վերմանական հարաբերությունները Մարոկկոյի խնդրում]:—1905, № 7, էջ 157—158: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

3995 [ՄԻՆԻՍՏՐԱԿԱՆ փոփոխություն Ֆրանսիայում]:—1906, № 2, էջ 181: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Ռուվիեի միևնույնության փոփոխության հիմնական պատճառը հեղինակը համարել է Մարոկկոյի հարցը, ինչպես նաև եկեղեցական գույքերի ցուցակագրման ընթացքում նրա կառավարության ցուցաբերած դանդաղակոտությունը:

3996 [ԲԱՆՎՈՐԱԿԱՆ գործադուլների մասին Ֆրանսիայում]:—1906, № 3, էջ 118—119: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Աշխատանքի և կապիտալի հարաբերությունների ժամանակակից վիճակի լավագույն արտահայտություններից է հյուսիս-արևելյան Ֆրանսիայում տեղի ունեցած ղեկավարը Զեղինակը նկատի է ունեցել Կուրբիերի ածխահորերում պայքարներից դոճ պնացած շուրջ հազար բանվորների դեպքը, որի պատճառով նույն այդ շրջանում ծայր

է առնում հուժկու մի գործադու 100.000 ածխա-
հատների մասնակցութեամբ:

3997 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ բանվոր դասակարգի
պայքարը 8-ժամյա աշխատանքային օրվա հա-
մար]—1906, № 4—5, էջ 134—135: Ստորագր.՝
Լ. Ս.: (Արտաքին տեսութիւն):

«Աշխատավոր մասնաճիւղի տրամադրութիւնը
ամենուրեք բարձրացել է սոսակաւ հեղափոխու-
թեան ակտիւութեան տակ».— գրել է տեսութեան
հեղինակը: Իրա արտահայտութիւններէց մեկն
է համարել ֆրանսիական պրոլետարիատի իր ի-
րավունքների համար մղած պայքարը, ետզոր ի-
րադարձութիւններ են սկսուել մոտալուտ մա-
յիսի 1-ին, սակայն 8-ժամյա աշխատանքային
օրվա պահանջից բացի նրանք այլ հաջողութեան
չեն հասել, շնորհիվ Կլեմանսոյ կառավարութեան
վարած զոյգ քաղաքականութեան:

3998 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ պառլամենտի նոր կազ-
մը 1906 թ. մայիսի 6-ի ընտրութիւններում]—
1906, № 6, էջ 154—155: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ար-
տաքին տեսութիւն):

3999 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ դեմոկրատիզմի հաղթա-
նակը զինվորական դատարանների և եկեղեցին
պետութեանից անջատելու խնդիրներում]—1907,
№ 1, էջ 170:

Ա Յ Է Լ ՈՒՐ Ն Ր

4000 [ՄԵՆԱՀԱՐՈՒՍ հրեա բարոն Հիբշի
մահը]—1896, № 3—4, էջ 535: (Ձանազան լու-
րեր):

4001 ՀԻՐՇԻ թողած (շուրջ 200 միլիոն ֆր-
րանկ) ժառանգութիւնը—1896, № 6, էջ 884:
(Ձանազան լուրեր):

4002 ՄԵՆ ՀՐԴԵԶ Փարիզում—1897, № 5, էջ
741—742: (Ձանազան լուրեր):

4003 ՅԻԿԼՈՆ Փարիզի մոտ—1897, № 6, էջ
906: (Ձանազան լուրեր):

4004 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ «Բուրգոն» նավի խոր-
տակումը]—1898, № 6, էջ 924: (Ձանազան լու-
րեր):

4005 ՅՐԱՆՍԻԱ [Մարսիան դաշտում պատա-
հած աղետը]—1900, № 4, էջ 560: (Ձանազան
լուրեր):

Տես նաև №№ 1717—1719, 1721, 1722, 2539,
3054, 3068, 3086, 3119, 3222, 3294, 3308—3313,
3315, 3319, 3321, 3323, 3324, 3328, 3330, 3331,
3342, 3388, 3398, 3399, 3420, 3448, 3607, 3803,
3811 նկարագրութիւններ:

**VI. ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՈՒԹՅՈՒՆ:
ԻՐԱՎՈՒՆՔ ԵՎ ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ
ԳՈՐԾ**

Փ Ի Լ Ի Ո Փ Ա Յ Ո Ւ Թ Յ Ո Ւ Ն

4006 ՌԻՏՏԵՐ ԿՈՆՍՏ. Հետազոտություններ Պլատոնի մասին (Պլատոնի զրվածքների իսկությունը և ժամանակագրությունը և մի հավելված Պլատոնի մտքերի ընթացքի և հիմնական հայացքների մասին): Շտուտգարտ, 1888: Գերմ. լ.:

Գրախոսություն:—1889, № 10, էջ 1618—1619: Ստորագր.՝ Ա.:

Գրախոսը, հեղինակի այսպես կոչված «լեզվական» մեթոդը, որով նա փորձել է որոշել Պլատոնի գործերի ժամանակագրությունն ու իսկությունը, համարել է սխալ և հակազիտական:

4007 ՆՅՈՒՄԱՆ Վ. Լ. Արիստոտելի քաղաքականությունը: Մի ներածությունով, երկու առաջաբանով և նկատողություններով: Հատոր 1-ին և 2-րդ: Օքսֆորդ, 1887: Անգլ. լ.:

Գրախոսություն:—1889, № 10, էջ 1619: Ստորագր.՝ Բ.:

Արիստոտելի գիտական-փիլիսոփայական ժառանգության ուսումնասիրմանը նվիրված գրականության մեջ ներկա աշխատանքը գրախոսը համարել է նշանակալից երևույթ: Գրախոսականում հարևանցիորեն խոսված է նաև պրոֆեսոր Կոնիքերի մասին, որի կարծիքով Դավիթ Անհադի թարգմանությունը հնարավորություն պիտի տա պարզելու Արիստոտելի հեղինակությունների մի քանի մոթ կողմերը:

4008 ԱՆԳԻՈՒԼԻ ԱՆԴՐԵԱՍ. Փիլիսոփայությունը և դպրոցը (Իտալ. լ.):

Գրախոսություն:—1889, № 10, էջ 1622: Ստորագր.՝ Բ.:

Նեոպլոսի համալսարանի պրոֆեսորի ներկա աշխատանքը բացի առաջաբանից ունի հետևյալ չորս բաժինները. փիլիսոփայության խնդիրները, Փորձառության քննադատությունը ու գիտակցության ուսմունքը: Ուսմունք տիեզերքի զարգացման մասին: Ուսմունք բարոյագիտության մասին:

4009 ԲԱՐԵԼՅԱՆ Ա. Հոսանքներ այժմեա բնագիտական փիլիսոփայության մեջ:—1890, № 10, էջ 1450—1458:

Հեղինակի խոստովանությամբ հոգվածը զորված է Կեսնիգի նույնանման հոգվածի հիման վրա, որ ժամանակին հրապարակվել է գերմաներեն լեզվով:

4010 ՍԱՂԱԹԻՅԱՆ Հ. Կոմս և Տոլստոյի սկզբունքները («Աստված զիտե արդարն ու մեղավորը» զրբույցի հայերեն թարգմանության առիթով):—1891, № 6, էջ 772—782:

4011 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ի. Մոռացված խոսքեր (Կոմս և Տոլստոյի մտքերը):—1891, № 12, էջ 1568—1574:

Շարադրված է Լ. Տոլստոյի «Для чего люди одурманиваются?» փիլիսոփայական բնույթի հոգվածում առաջ քաշված մտքերը: Տոլստոյի ուսումնասիրության առարկան մարդկային խիղճն է իր բոլոր հնարավոր արտահայտություններով: Հոգվածում քննարկված է նաև Շչեգրինի խորհրդածություններն այդ մասին:

4012 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Միտք և զգացմունք:—1892, № 1, էջ 171—172:

Հեղինակը պաշտպանում է «Մուրճ»-ի 1891 թ. № 12-ում ղետեղված իր հոգվածը, (տես նախորդ

նկարագրությունը) որի մեջ նպատակադրվել էր հայ բնակեցող հասարակությանը ծանոթացնել և Տոլստոյի և Շչեգրինի «Ժամանակիս տիրապետող հոգու» հայացքներին ներկա հոգվածը գրեված է Տ. Հովհաննիսյանի հարձակումների դեմ: («Տես ՈՒՄՅակ», 1892 թ. № 13):

4013 ԿՈՆՏԻՆՏԻՆ Զ. Կ. Մի բազմաթիվ լրատվական թերթերի խմբագրությանը և Մեկնությանը, Հաղագս աշխարհի, Հաղագս աստվածությանը և մոլությանը և Պորֆյուրի ներածության հունարեն բնագիրների հին հայերեն թարգմանությունների հետ:

Գրախոսություն: Շրուստի Գ. Ա.—1892, № 12, էջ 1833—1840:

4014 Լ. ՏՈՒՍՏՈՅԻ «Աստծո թագավորությունը մարդու մեջ»-ը անգլերեն:—1893, № 9, էջ 1437: Ստորագր.: Ս. Թ.: (Մանր լուրեր Ռուսաստանից):

4015 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Գայլի գլխին ավետարան:—1893, № 12, էջ 1916—1924:

Հոգվածում ներկայացված են և Տոլստոյի և էմիլ Զոլայի արտահայտած մտքերը աշխատանքի մասին: Բացահայտում է ուսու հանճարեղ մտածողի գործն զեր ուս սովյալներին օգնելու խնդրում: Վերլուծության է ենթարկել Տոլստոյի «Не делайте» հոգվածը, որ այնքան ազմուկ է հանել իր ժամանակին: Տոլստոյին նրա քննադատները հանդիմանել են այն բանի համար, որ նա իր հոգվածների մեջ սխալ մտքեր է քարոզել, չի բնորոշել դիտության ու լուսավորության առաջավոր դերը մարդկային հասարակության զարգացման մեջ, հերքել է այժմյան հասարակության ստեղծած կոլտուրան, քարոզել է տգիտություն, հետադիմություն, վերադարձ դեպի նախնական մարդկային հասարակության հովվական պարզությունը և այլն: Ֆրանսիացի փիլոսոփան էմիլ Զոլան երիտասարդությանը ուղղած իր ճառի մեջ նույնպես դատապարտել է Տոլստոյի «Բարոյագիտական ուղղությունը»: Զոլայի այդ ճառն է, որ տեղիք է տվել Տոլստոյին գրելու իր «Не делайте» հոգվածը: Զոլան իր ճառի մեջ մարդկանց թշվառության պատճառը որոնել է անգործության մեջ: Այդ մասին գրել է «Աշխատանքը բոլոր առաքինությունների մայրն է. նա հեռու է պահում մարդուն վերացական մտածմունքներից, ցորեններից, իդեալական անվերջ մոլորություններից»: Այս մտքերի գեմ է խոսել Տոլստոյը իր հոգվածում:

Ժամ: Նա գրել է «Աշխատանքը առաքինություն չէ, այլ մի պահանջ է, ինչպես սնունդը, այն մեր արդի հասարակական անարդար կարգերի շնորհիվ մեծ մասամբ մի քարոյապես թմբեցնող միջոց է, ինչպես ծխելը, դինին, որպեսզի մարդը չպատի իր կյանքի անկանոնությունները, զեղծումները, մեղքերը: Հասարակական կյանքի հակասությունները յուժեղությամբ բանալին Զոլան պոնում է աշխատանքի, իսկ Տոլստոյը սիրտ, հղբայրության ու քարեկամության մեջ: Այս և նման հարցերի մեկնաբանությանն է նվիրված Ե. Ղազարյանի հոգվածը:

4016 ՖՐԻԴՐԻԽ ԷՆԳԵԼՍԻ ՄԱՀԸ.—1895, № 8, էջ 1181—1182: (Ձանազան լուրեր):

Համառոտ տեղեկություններ և հաղորդում էնգելսի բազմաթիվ գործունեության մասին: Էնգելսը ներկայացված է, որպես միջազգային բանվորական շարժման կազմակերպիչ, «Ինտերնացիոնալ»-ի հիմնադիր, Մարքսի գործի շարունակող: Մի քանի խոսք է ասված նաև նրա հեղինակած գործերի մասին:

4017 ՓԻԼԻՍՈՓԱ-գիտնական Բարթելմե Սենտ-Իլերի մահը:—1895, № 11, էջ 1537: (Ձանազան լուրեր):

4018 ՓԼՓԱԶՅԱՆ Վ. Ֆրիդրիկ Նիցշե: (Համառոտ տեսություն նրա փիլիսոփայության մասին):—1896, № 10—11, էջ 1339—1348:

1345—1348 էջերում թարգմանաբար ներկայացված են Նիցշեի մտքերը:

4019 ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ փիլիսոփա-քննադատ Ֆրեդրիկ Նիցշեի հոբելյանը:—1897, № 4, էջ 553:

4020 ՀՈՒՆԱՅ ռուսաց Սոկրատեսը [Թիֆլիս], 1898 թ., ուս. թարգմ. Տիրուհի Կոստանյանը:

Գրախոսություն: Ն. Աղբալյան:—1898, № 12, էջ 1771—1779:

4021 ԳԵՐՄԱՆԱՑԻ նշանավոր փիլիսոփա Լյուդվիգ Բյուխների մահը:—1899, № 4—5, էջ 564—565: (Ձանազան լուրեր):

4022 ՀՈՒՆԱՅՆԻՍՏԱՆ Մ. Լյուդվիգ Բյուխներ (Մահվան առթիվ կյանքի ու գործունեության համառոտ տեսություն):—1899, № 6, էջ 714—717:

4023 ԴՈՒՍ ԳԵՏՆԱԿԱՆ-փիլիսոփա Նիկոլայ Ֆակովկիչ Գրոտի մահը:—1899, № 6, էջ 742: (Ձանազան լուրեր):

4024 **ԻՌՈՒՍ ԱՆՎԱՆԻ ԳԻՐԽՈՒՓԱ Պ. Լ. ԼԱՎ-
ՐՈՎԻ մահը**—1900, № 2, էջ 268: (Զանազան
լուրեր):

4025 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Նրատարակություններ
[Տեսություն «Мир божий» հանդեսի 1900 թ.
գեկտեմբերյան համարում լույս տեսած էրեստ
Հեկկելի «Տրանսֆորմիզմ և զարվիսականություն»
հոդվածի**—1901, № 1, էջ 285—286:

4026 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Նրատարակություններ
[Տեսություն «Вестник Европы» հանդեսի
1901 թ. հունվարյան համարում լույս տեսած այն
հոդվածի, որ վերաբերում է ռուս անվանի փիլի-
սոփա Վլադիմիր Սոլովյովին**—1901, № 2, էջ
317—318:

4027 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Նրատարակություններ
[Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1901 թ.
մարտ-ապրիլյան համարում Նրապարակված այն
հոդվածի, որ վերաբերում է Եզեիկ Կոզլազու
«Ողջ ապակոց» գրքի գերմաներեն թարգմանու-
թյանը կից ներածությանը**—1901, № 5, էջ
308—309:

4028 **ՄԱՆՏԻԳԱՅԱՆ Կեղծավոր դար: Թարգմ.
Մ. Վ. Մ. Ալեքսանդրապով, 1901:**

Դեախոսություն:—1902, № 2, էջ 147—
148: Ստորագր.: Վ. Ն.:

Գրախոսված գրքույկը պատկանում է իտա-
լացի բնագետ ու զրոզ Մանտեգացայի հանրա-
մատչելի աշխատությունների շարքին: Հեղինակը
փորձել է առաջ «կեղծավորության» վերլուծությու-
նը: Երևույթի արմատները հեղինակը որոնել է
գեոսոս կենդանական աշխարհում: Նրա կարծիքով
կեղծավորության ուժը կայանում է նրանում, որ
այն ընդունակ է ճշդափել մարդկային բնության
բոլոր բեկումները: 19-րդ դարը նա անվանում է
ստատյուֆների դար—, որովհետև մարդիկ ա-
մենուր շրջապատված են ստատյան ու կեղծիքի
միջոցառումով: Հեղինակի ցանկությունն է ժողո-
վրդի կրթության ու հոգևոր զարգացման գործը
դնել առողջ հիմքերի վրա, որի հետևանքով հա-
յուր տարի հետո «ստատյուֆների դարին» կհա-
ջորդեն «ճշմարտության, շիտակության դարը»:

4029 **ԻՌՈՒՍ ՓԻԼԻՍՈՓԱ Նրապարակախոս
Զիլերի մահը**—1902, № 2, էջ 211, (Ներքին
տեսություն):

4030 **ՎԱՀԱՆ ՆԱԼԲԱՆԳԱՆ, [Մահախոսու-
կան]**—1902, № 12, էջ 250—251:

4031 **ՍՊԵՆՏԻԱՐՅԱՆ Հ. Վահան Նալբանդյա-
նի հիշատակին [Կյանքն ու գործունեությունը]**
—1902, № 12, էջ 252—253:

4032 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Նրատարակություններ
[Տեսություն «Научное обозрение» հանդեսի
1903 թ. № 5-ում տպագրված Ֆիլիպովի «Փիլի-
սոփայական համակեր» ընդհանուր խորագիրը
կրող աշխատասիրության առաջին համակեր: Տե-
ստարանը ցավում է, որ սեմանտիկ մահը հա-
մակերի հեղինակին հնարավորություն չտվեց
ամբողջացնելու սկսած գործը: Ֆիլիպովը վարել է
«Научное обозрение» հանդեսի խմբագրի պաշ-
տոնը**—1903, № 7, էջ 240—241:

4033 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Նրատարակություններ
[Տեսություն «Русское богатство» հանդեսում
(Բովաներ և Նշի նշված) տպագրված Մ. Գե-
րոտի «Նիցչի և Գոթի» հոդվածի**—1903, № 7,
էջ 241:

4034 **ԱՆԿԻՆՈՅԻ Նշանավոր բնագետ-փիլի-
սոփա, պոփտիվիզմի նշանավոր ներկայացուցիչ:
Հերերտ Սպենսերի կյանքն ու գործը. մահվան
առթիվ**—1903, № 11, էջ 244: Ստորագր.: Լ. Ս.:

4035 **ՀԱՄԻՆՍԿԻ Իմաստասեր էպիկտետի
կյանքն ու վարդապետությունը: Թարգմ. Զավեն
վարդապետ: Վաղարշապատ, 1903:**

Դեախոսություն:—1903, № 12, էջ 175—
176: Ստորագր.: Ա. Վ. Դ.:

4036 **ՄԱԳԻՍՏՐԱՆ Գրադաշյանի մահը**—
1903, № 12, էջ 211: Ստորագր.: Լ. Ս. (Արտա-
րին տեսություն):

4037 **ՄԱՐԳԱՆՅԱՆ Ա. Հ. Մատաթիա Գա-
րգաշյան (Կյանքը և գործերը)**—1904, № 1,
էջ 57—72:

Համառոտակի ներկայացված է հայ մշակույ-
թի երախտավորներից մեկի կյանքն ու գիտա-
մանկավարժական գործունեությունը: Հոդվածա-
գիրը արժեքավոր տեղեկություններ է հաղորդում
մեծանուն գիտնականի կյանքի, աշխատույն-
ների, նրա աշխարհայացքի, լեզվական ու փիլի-
սոփայական հայացքների մասին:

4038 **ԷՄԱՆՈՒԵԼ Կանտի 100-ամյակը**—
1904, № 2, էջ 224—225: (Արտաքին տեսություն):

Գերմանիայի զանազան գիտական կենտրոն-
ներում նշվել է հոգևավոր փիլիսոփայի մահ-
վան 100-ամյակը: Այդ առթիվ տեսության հեղի-
նակը համառոտակի ներկայացրել է Կանտի գի-

տական-դրական գործունեության ուրվագիծը: Հանդեսի խմբագրությունը խոստացել է առաջիկայում հանդես գալ մեծ մտածողի կյանքի ու գործունեության ավելի ընդարձակ լուսարանմամբ:

4039 ՎԱՅՆԻԿԻՐ ՀԱՆՈՒ Նիցշեն իբրև փիլիսոփա Կերմ. թարգմ. օր. Ս. Իվր.—1904, № 3, էջ 96—118, № 5, էջ 125—136, № 6, էջ 126—139:

Ոսմայուն ուսումնասիրության մեջ հեղինակը փորձել է վերլուծել Նիցշեի փիլիսոփայության էությունը: Դրան առնթվելով խոսվում է նաև մի շարք այլ փիլիսոփայական դպրոցների (Շոպենհաուեր, Սպենսեր, Սպինոզա և այլն) մասին:

4040 ՓԻԼՍՈՓԱՅԻՆ ԿԱՆՈՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԷՎՈՒՅԻՆԻՅԵՐԻ ՈՐՈՎԱԳԻԺՐ.—1904, № 9, էջ 60—75: Ստորագր.՝ Միք. Հովհ.

Փիլիսոփայության մեջ դոյություն ունեցող բազմատեսակ հոսանքները հեղինակը բաժանել է երկու հակադիր ուղղությունների: Նրանք երկուսն էլ ունեցել են փայլուն բարգավաճման իրենց շրջանները: Դրանցից մեկը իդեալիզմն է, մյուսը մատերիալիզմը: Ներկա հոդվածում հեղինակը փորձել է ցույց տալ դրանց աստիճանական զարգացման համառոտ պատմությունը:

4041 ՄԱՆԱՆԴՅԱՆ Հ. Դավիթ Անհաղթի խնդիրը նոր լուսաբանությամբ: Մատենադրական հետազոտություն: Վաղարշապատ, 1904:

Դեպքում:—1904, № 9, էջ 97—98: Ստորագր.՝ Նա:

4042 ԽԱՆՈՒՄԻՆԻՅԱՆ Ի. Իդեալիզմի մատերիալիզմ: Ուսումնասիրություն: Թավրիզ, 1904:

Դեպքում:—1904, № 12, էջ 133—136: Ստորագր.՝ Զ:

Գրքույկը կոչափել այն բավական բարդ հարցը, թե ի՞նչ դեր կատարած են ու կատարեն իդեալիստ և մատերիալիստ վարդապետությունները մարդկային կյանքի պատմության մեջ...—գրել է զրախոսը: Վերջինիս կարծիքով գրքույկի հեղինակը օրթոդոքս մարքսիստ է:

4043 ՆԻՑՇԵ Գ. Այսպես կիսուս Զարդոստրան: [Հատված] Թարգմ.՝ Տ. էլմասյան:—1907, № 1, էջ 6—12:

4044 ԻՍԿԵՎ Ա. Ա. Անհատն ու միջավայրը:—1907, № 4, էջ 50—52:

Նյութը ներկայացված է հետևյալ էնթալերնայրերի տակ: Անհատի առաջ խոնարհվելու—

Միջավայրի արած ազդեցությունը անհատի վրա—
—Միջավայրի արած ազդեցությունը քրիստոնեության սկզբնավորության ու տարածման վրա—
Միջավայրի ազդեցությունը Դարվինի վարդապետության վրա—
Միջավայրի ազդեցությունը Մարքսի վարդապետության վրա—
Միջավայրի ազդեցությունը օրենսդրության արմատական փոփոխությունների վրա—
Անհատն ու միջավայրի հարաբերության փոփոխությունները—
Հասարակական կալվածքի արմատական բարեփոխությունը զեպի սոցիալիզմ չի կարող կատարվել բացարձակ միասնության ձեռքով:—Ապագայի հեռանկարը:
Տես նաև: № 1493, 1880, 2103, 2191, 4162, 4163, 4166, 4169, 4174, 4181, 4189, 4196—4199, 4202, 4203, 4208, 4209, 4212, 4214, 4215, 4617, 4740, 4879, 5059, 5166, 6674, 6735, 6736, 6757, 6758, 6770, 6799, 6819, 6876, 7364, և կադրությունները:

ԻՐԱՎԱՆԻՔ ԵՎ ԴԱՏԱՍԱՆԿԱՆ ԿՈՐՈՒՄ

4045 ՅԱՂՈՒԹՅԱՆ Կ. Արքայադո 2-րդ կայսեր վերանորոգությունները (Ուսվածք). Առաջին հոդված. Դատաստանական վերանորոգություն:—1889, № 1, էջ 141—159, № 3, էջ 476—499:

Ներկա հոդվածի համար սկզբնաղբյուր է ծառայել 1867 թ. հրատարակված «Судебные уставы 20-го ноября 1864 г. с изложением рас-суждений на конх они основаны» գրքի 2-րդ հրատարակությունը: Բացահայտված են հետևյալ հարցերը.

1. Պատմության նպատակը: Անհատական և հասարակական պահանջներ պատմության սկզբում: Աշխատանքի բաժանման ծագումը հին դարերում: Նրա ընդհատումը և վերականգնումը նոր դարերում: Պետական աշխատանքի բաժանումն անպիտան: Անպիտան հիմնարկությունների ուսումնասիրությունը 18-րդ դարում: Մոնտեսքյու-յի և նրա հետևողների մշակած սկզբունքները: Վարչական գործերի բաժանումն Սվրոպայում: Դատաստանի պաշտոնը և անհրաժեշտ պայմանները: Մոնտեսքյույի մտքերի տարածումը Լիուսաստանում:

II. Կատարին 2-րդի ձգտումներն ու դատաստանական վերանորոգման փորձը: Արքայադո 1-րդ: Նախարարությունների հիմնարկությունը և նրանց ազդեցությունը հանձնակալի և գավառա-

կան վարչությունների վրա: Բյուրոկրատիայի ազդեցությունը: Հին դատաստանի գլխավոր կետերը: Սկզբնական քննություն: Գավառական դատաստանի վճիռը և նրա վերաքննությունը նահանգական դատարանում: Սենատը, պետական խորհուրդը և կայսրը իրեն դատաստանական աստիճանները: Հին դատաստանի պակասությունները և նիկողայոս կայսեր բարենորոգության փորձը:

III. Արմատական բարենորոգությունների պահանջը Ռուսաստանում: Ճորտությունը և նրանից ծագած չարքները: Ճորտերի աղատությունը: Բարձրագույն հրամանը պետական խորհրդին: Վերջինի մշակած ռեզոլուցիոն կանոնները: Գատաստանական մասնախմբերի գործունեությունը: Նրանց մշակած կանոնադրքի վավերացումը: 1864 թ. նոյեմբերի 20-ի հրովարտակը: Նոր դատաստանի սկզբունքները: Անհատի իրավունքների պաշտպանումը: Քաղաքացու իրավունքները: Հունաստանում և Հռոմում: Ճորտություն: Քրիստոնեական եկեղեցու գլխավոր սկզբունքն անհատի մասին: Անհատական հավասարության իրավական պաշտպանումը: Անգլիայում Habeas corpus act: Նույն իրավունքների պաշտպանումն այժմյան եվրոպական տերություններում: Այնքանոր 2-րդ կայսեր հրովարտակի (1864 թ. 20 նոյեմբեր) մտքերը նոր դատաստանի մասին:

IV. Նոր դատաստանի հիմնական սկզբունքները: Իրավունքների և պարտավորությունների հավասարության օրենքի առջև: Արդի քաղաքացու իրավունքներ և պարտավորություններ: Գատաստանի գլխավոր պաշտոնը և նրա հատկությունները: Ներքին և արտաքին անկախություն և ինքնուրույնություն: Վերահսկումը:

V. Գատաստան կայացնելու քննականություն: Սկզբնական քննությունը և նրա նշանակությունը: Քննիչ դատավորի պաշտոնը: Անգլիական և ֆրանսիական սիստեմ: Գրականության կարծիքը սկզբնական քննության մասին: Գատաստանական քննություն: Վիճելի կողմերի հավասարությունը և մեղադրյալի մի առավելությունը: Պետական և երդվյալ դատավորների պաշտոնը: Երդվյալ դատարանի կարևորությունը և նշանակությունը: Անգլիական երդվյալ դատարանի գլխավոր կետերը և առանձնահատկությունները:

VI. Ֆրանսիական երդվյալ դատարանի գլխավոր կետերը: Սկզբնական քննության ձևը: Պետա-

կան մեղադրող հիմնարկությունը: Գատարանի երկու մասերը: Պետական և երդվյալ դատավորների պաշտոնը: Երդվյալ դատարանի ռեզոլուցիոն նշանակությունը: Գատարանական արարողությունների ձևերը և նրանց նշանակությունը: Վրճադիչ դատարան: Նրա երկու գլխավոր պաշտոնները և նրա իրավասությունը: Վճառիչ դատարանը: Ֆրանսիայում և Ռուսաստանում: Վերջինի կազմակերպությունը: Հաշտարար դատավոր: Հաշտարար դատավորների ժողով և սենատ իրեն հաշտարար դատարանի աստիճաններ: Կովկասի դատարանների առանձնահատկությունը: Համեմատելով բուն Ռուսաստանի հետ: Վերջարան:

Ներկա հոգվածի առաջին երեք գլուխները գտնված են հանդեսի 1883 թ. N 1-ում, իսկ 4-6-րդ գլուխները 1889 թ. N 3-ում:

4046 [ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԺԱՆՈՒՅՈՒՆ] — 1889, N 2, էջ 356:

Ասված է, որ Կարապետ Յաղուրյանի «Գատաստանական վերանորոգություն հոգվածը (տես նախորդ նկարագրությունը) հեղինակը գրել է խմբագրության հանձնարարությամբ, որ այն ունենալու է շարունակություններ, սակայն իրաբեցանկախ ու բոլորովին ամփոփ, թե ձևով և թե բովանդակությամբ:

4047 ՄԵՐԿՆԵ (ՀՈՎՀ. Ուսվածքներ հոմեական իրավունքից: Տեսը 3-րդ, Հոմեական ծառայողների ուժիկների ծագման և հոմեական դատարանական վճարումների մասին: Հալլե Չալի վրա, 1888: Գերմ. 1:)

Դրախոսություն: — 1889, N 10, էջ 1621: Ստորագր.՝ Ա.:

4048 ՄԵՐԿՆԵ (ՀՈՎՀ. Պ. Ուժիկների մասին առհասարակ և նրանի նահանգում մասնավորապես: (Հրապարակային դասախոսություն կարգացված նրանի քաղաքային ակումբի դահլիճում 1889 թ. ապրիլ ամսում): — 1889, N 11, էջ 1685 — 1702, N 12, էջ 1893 — 1918:

4049 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍԱԿԱՆ Տ. Նամակներ Ռուսաստանից: — 1890, N 11, էջ 1601 — 1609, N 12, էջ 1758 — 1767, 1891, N 1, էջ 127 — 135:

Առաջին նամակում հանգամանորեն բացահայտված է Ռուսաստանի դատարանական և տեղային ինքնավարության՝ դեմստվոնների բարենորոգումների էությունը: Երկրորդ նամակում տրված է ռուս հասարակայնության վերաբերմունքը

դեպի այդ բարենորոգումները: Երրորդ նամակում համառոտակի հիշատակված են վերջին տասնամյակի օրենսդրությունները: Տողատակում հեղինակը նշել է, որ փաստերը բաղված են М.К.-ի «Хроника русского законодательства» հոդվածից, որ ղեկավարված է «Юридический вестник»-ի 1889 թվականի հոկտեմբերյան համարում:

4050 ՍԵՐԳԱՅԱՆ Ա. Ամուսնական խնդիրներ, Մոսկվա:

Գրախոսություն:—1891, № 1, էջ 117—119: Ստորագր.՝ Ա.Ա.:

Գրախոսող հեղինակը Անդրակյանի աշխատությունը համարել է թերի, որը ոչ մի նոր բան չի ավելացրել խնդրի պարզաբանմանը, լեզուն համարել է անմշակ, արված դիտողությունները վերաբերում են զրաբարից արված երկարաշունչ մեջբերումներին:

4051 ԿՈՒՆԵՐ, Իրավունք հայոց: [Սիդիվմունդ թագավորին ներկայացրած լեհահայոց օրենսգիրքի] Թարգմ.՝ հ. Գրիգորիս վ. Գալմբյարյան, Մխիթարյան ուխտեն: Վիեննա, 1890:—ԲԵՇՈՅ. Լեհահայոց հին իրավունքը: Թարգմ. հ. Գրիգորիս վ. Գալմբյարյան: Մխիթարյան ուխտեն: Վիեննա, 1890:

Գրախոսություն:—1891, № 2, էջ 256—258: Ստորագր.՝ Բ.:

4052 [ԵՐԴՄԱՆ հարցը զատարաններում]—1891, № 7—8, էջ 938—946: Ստորագր.՝ Լուսինի (ներքին տեսություն):

Թիֆլիսում պատահած մի ղեկավարի կապակցությամբ հեղինակը առաջ է բաշել զատարաններում երգումը մայրենի լեզվով և իր իսկ երգվալի զավանանքին համապատասխան կատարելու հարցը: Այստեղ շոշափված են դեռևս Մոնտեսքիոյի կողմից առաջ բաշված պետության մեջ երեք՝ կառավարչական, ոստիկանական և զատարանական իշխանությունների հարցը:

4053 ՅՈՒՆ ՎԵՆԴԵՐԻՆ և զատաստանական պահանջները Կովկասում:—1891, № 9, էջ 1098—1100: Ստորագր.՝ Լուսինի (ներքին տեսություն):

Գոնչարովի փոխարեն Թիֆլիսում զատարանական պալատի ազգ նախագահ է նշանակվում Ֆոն Վենդերիսը: Այդ կապակցությամբ տեսության մեջ քննարկված են իրավունքին ու ժամանակա-

կից զատարանին վերաբերող մի շարք հարցեր:

4054 [ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ նոր կարգադրությունը հայ լուսավորչականների երգման մասին]:—1891, № 10, էջ 1247: Ստորագր.՝ Լուսինի (ներքին տեսություն):

4055 [ԿՈՍՍՈՒՆԻ Ռուսների ապահարգանքի գործը ամուսնու դեմ]:—1892, № 3, էջ 500: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

4056 [ԱՆՀԱՏԻ իրավունքների պաշտպանությունը և զատաստանական գործերը Ռուսաստանում 1861—1870]:—1892, № 5, էջ 839—840: Ստորագր.՝ Ֆ. (Ռուսական բրոնիկ):

4057 [ՉԵՂԱՐԵ Լոմբրոսոյի նոր դիրքը. «Կիրարկություն ոճրագործական մարդաբանություն»]:—1892, № 7—8, էջ 1196: Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

4058 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ. [Հայտնում է նշանավոր ղեկմանացի իրավագետ Ռուդոլֆ Ֆոն Իներինգի մահը]:—1892, № 9, էջ 1381:

4059 [ՄԻ ՔՐԵԱԿԱՆ գործի մասին]:—1892, № 10, էջ 1526—1527: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

Դատական գործը վերաբերում է մի հրեայի (Բուշոֆ), որ իր բրիստոնյա երեխա է մորթագերծել նրա արյունը ձեռք բերելու համար: Մեղադրյալը արդարացվել է:

4060 ՄԻ ՔԱՆԻ ԽՈՍԲ նոր զատարանի մասին՝ նրա կազմակերպման 25-ամյակի կապակցությամբ:—1893, № 2, էջ 322—325: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ժամանակակից տեսություն):

4061 ԲԱՐԻՍՈՒԿԱՐՅԱՆ Ա. Թարգմանելու իրավունքը:—1893, № 2, էջ 326—329:

Իրավաբանական բնույթի հոդված է, որտեղ շոշափված է թարգմանական իրավունքի հարցը ժամանակի ուսական օրենսդրության մեջ:

4062 ԱՊԱՀԱՐՉԱՆԻ (ամուսնալուծությունների) խնդիրը:—1893, № 2, էջ 340—341: Ստորագր.՝ Ֆ. (Ռուսաստանից):

4063 ՍԿՐՏՉԱՆ Լ. Ամուսնական խնդիրներ: Մասնա. Մեղք և զավակունքն: Կ. Պոլիս:

Գրախոսություն:—1893, № 4, էջ 629—630: Ստորագր.՝ Ս.Բ.:

Գրքում հեղինակը շուշափել է այն խնդիրը, ինչպիսիք են արդյոք ծնողները, որ հաճախ միջամտում են իրենց զավակների ամուսնական ընտրությունը: Գրախոսը գրքույկի հրատարակությունը համարել է ուրախալի երևույթ, «Գովելի ձգտումների և թարմ դատողության պտուղ»:

4064 ՕՐԵՆՔ՝ վաշխառության դեմ:—1893, № 7—8, էջ 1248—1249: Ստորագր.՝ Ս.Թ. (Ռուսաստանից):

4065 ՆՈՐ ՕՐԵՆՔ՝ Կովկասի համար:—[Անկախության, մարդաստանության ու այլ բրևական հանցագործությունների պատժալիքների խրատացման մասին]:—1893, № 10, էջ 1562—1564: Ստորագր.՝ Լուսինի:

4066 ԲԱՀԱԹՐՅԱՆ Ս. Հողային և անձնական իրավունքը հին Հայաստանում:—1894, № 1, էջ 84—100, № 2, էջ 267—280, № 3, էջ 413—432, № 4, էջ 544—557, № 5, էջ 738—748: 1895, № 8, էջ 1093—1115:

Հողվածաշարը ընթերցողին է ներկայացված հետևյալ ենթավերնագրերով. Առաջաբան, Հայկազանց շրջանից մեր առարկային վերաբերյալ մեզ հասած տեղեկությունների մասին, Յեղական կաղմակերպության գոյությունը հայկազանց մեջ, Նախագիտելիք, Եվրոպական գիտնականների կարծիքը ցեղական կաղմակերպության մասին առհասարակ, Ընտանիք, ծնունդ կամ տուն և ցեղ, Ինչպես էին ընտանեկան հիմունքները, սեփականության և այլ տեսակ իրավունքները ցեղերի մեջ, Բարեկամության տեսակները, Ինչպես էր փոխվում ընտանեկան հիմքը, Կլան, Ազնվականների առաջ գալը, Նվաճած ցեղեր, Հայկազուններից ծագած ազգերը և ծնունդները, Ազգերի իրավունքները, Ծնունդների տարածվելը, տեղ բռնելը, սահմանը, Ժառանգությունը, Ազնվականների առաջ գալը, Շենք, Շենք սկզբում կլանն էր, Ի՞նչ էր նշանակում շենք Արշակունյաց ժամանակ, Քաղաք, գյուղ, դաստակերտ, Ավան, շեն և շենախոտ ավան, Շեն պարզեցվել, Շենականների դասակարգը, Շենք ցեղական եղանակով ապրող ժողովուրդն էր, Ամփոփումն, Հայկազանց ժամանակ ծագած իրավունքները, Հաղթության մեջ, ուժով առած երկրները, Երկրի և կալվածքի իրավունքը, Հարկի ծառայությունը, Իրավունք գերի-

ների վրա, Լուծ, Հայկազանց ցեղերի ներքին հարաբերությունները, Պառայությունը՝ հպատակությունն է, Այդ իրավունքների բացատրությունը Արշակունյաց ժամանակ, Պառայության տեսակները, նույն ժամանակամիջոցում, սեփականություն, ստրուկ, սպասավոր, զեղչուկ, Հայկազանց ժամանակ ծագած երեք տեսակ տերության, Իշխանության և սեփականության իրավունքները, Տերության և իշխանության իրավունքը ցեղերի մեջ երբ դուրս հայկազանց ժամանակ անկախ էին և կամ օտարների հպատակության տակ էին, Նախարարությունը՝ դուրս ծագումը, սկիզբը, Լույությունը, Լի թուլցիկ հայացք, Ին ի՞նչ էր նախարարությունը Արշակունյաց ժամանակ, Ինչպես էին հետզհետե բայլ առ բայլ փոփոխվում դրանց իրավունքները, Ավագ և կրտսեր նախարարները, Իրանց ունեցած իրավունքները երկրի և զավառների վրա և այլն, Վերջավորություն, Հրեաների իրավունքը:

4067 ԼՐՈՍՎԱԿՅԱՆ ԴԱՄԱՅԱՐԱՆԻ քաղաքացիական, հոռմական և առևտրական իրավունքների դասախոս-պրոֆեսոր Ներսես Ներսեսյանի մահը:—1894, № 3, էջ 499: (Չանազան լուրեր):

4068 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Պատվավոր հաշտարար դատավորների հաստատությունը Կովկասում:—1894, № 7—8, էջ 1123—1125: (Ժամանակակից տեսություն):

4069 ՍԱՀՄԱՆԱԶՈՒԲԱԿԻՆ ԿԱՆԱՆԱԺՈՂՈՎ:—1894, № 9, էջ 1341: (Չանազան լուրեր):

Ստեղծված Կանանաժողովը ղեկավարել է արդարադատության միսիստի օգնական Ի. Լ. Գորնայակին, որ Թիֆլիսում բնակ է գոյություն ունեցող սահմանադրական կանոնադրությունը փոփոխելու համար սահմանադրության կարգը և համաձայնեցրել այն քաղաքացիական դատավարության կանոնադրության հետ:

4070 ՍԵՆԱՏՈՐ Ա. Յ. Կոնին Կովկասում:—1895, № 3—4, էջ 559: (Չանազան լուրեր):

4071 ԲԱՀԱԹՐՅԱՆ Ս. Հողային և անձնական իրավունքը հին Հայաստանում (Հայկազանց շրջան). (արտատպված «Մուրճ» ամսագրից), Թիֆլիս, 1895: (Տես № 4066 նկարագրությունը):

Գրախոսություն: Գ. Վարդանյան:—1895, № 5, էջ 663—666:

4072 ՆՇԱՆԱՎՈՐ [անգլիացի] իրավագետ
Թուդոլֆ Գնայստի մահը:—1895, № 7, էջ 1044:
(Զանազան լուրեր):

4073 ՀԻՆԳ ԽԴՐԲԵԶԱՆՑԻՆԵՐ մահվան դա-
տապարտվեցին Կարաղալը էֆենդի-օղլու տան
վրա հարձակվելու և սպանելու համար:—1895,
№ 9—10, էջ 1339—1340: (Զանազան լուրեր):

4074 ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ դատարանը Երևանում
մահվան դատապարտեց Ալիբեկ Հայրապետյանին
և հաշատուր Սարգսյանին:—1895, № 11, էջ 1534:
(Զանազան լուրեր):

4075 ՏԱՂԱՆԴԱՎՈՐ փաստաբան, Ֆրանսիա-
կան երրորդ Հանրապետության ստեղծողներից
մեկի Շարլ Զլոբեի մահը:—1896, № 1, էջ 169—
170: (Զանազան լուրեր):

4076 ՄԱՀՎԱՆ պատիժ Ղուբայի դավաճ
կրրզ գյուղի բնակիչ հաս-Մահմեդ Իզմայիլ օղ-
լուն:—1896, № 2, էջ 339: (Զանազան լուրեր):

Ավագակային խմբի անդամ, կատարել է բաղ-
մաթիվ սպանություններ ու կոդուպուտներ:

4077 ԴՈՒՂՂԻԶ տներ և զաղութներ Կոչորում
և Օբրոխանայում:—1896, № 3—4, էջ 526—527:
(Զանազան լուրեր):

4078 ԲԱՆՏԱՐԱՎԱՆՆԵՐ Թիֆլիսում:—1896,
№ 5, էջ 727: (Զանազան լուրեր):

4079 ԱՄՈՒՍՆԱԿԱՆ օրենք Անգլիայում:—
1896, № 6, էջ 883: (Զանազան լուրեր):

4080 ԼՍՏԵՓԱՆ Կալմախսկի ժահվան դա-
տապարտվեց վարդապետ Սիմոնովին սպանելու
համար:—1896, № 6, էջ 886: (Զանազան լու-
րեր):

4081 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. [Սամուել Ֆուշիուսի և
Զեդարե Նոբրոգոյի ոճրագործական մարդաբա-
նության մասին]:—1896, № 7, էջ 1077—1080:
(Արտասահմանյան քրոնիկ):

4082 ՄԻՐՁԱՐԻԿԱ Քերմանի դատապարտ-
վեց կախաղանի:—1896, № 7—8, էջ 1088: (Զա-
նազան լուրեր):

4083 ԵՐԴՈՒՄԸ դատարանում:—1896, № 9,
էջ 1237—1238: (Զանազան լուրեր):

4084 ԶԱՅԵՐԻ երգումը դատարաններում:—

1896, № 10—11, էջ 1393—1397: Ստորագր.՝ Լու-
սինի:

«Երգման գործում արդարադատության մասին
չէ խնդիր, այլ կրոնական ծիսակատարության,
որ սահմանել է օրենքը և ճանաչվել եկեղեցու
կողմից: Դատապարտյունը կարող է կատարվել
նաև առանց երգումի, հետևապես եթե երգումը
ընդունվում է, պետք է հարգել նաև եկեղեցու և
հոգևոր բարձրագույն իշխանության պատվերը
երգման վերաբերմամբ».—գրել է իմբադրություն-
ներ տողատակի ծանոթությունում:

4085 ՍՏԱՄԲՈՒՆՎԱՆ սպանողների դատը:—
1896, № 12, էջ 1648: (Զանազան լուրեր):

4086 ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ միջնորդ դատարան:—
1897, № 1, էջ 172: (Զանազան լուրեր):

4087 ԿԱՆԱՆՑ իրավունքը Անգլիայում:—1897,
№ 2—3, էջ 409: (Զանազան լուրեր):

4088 ԼՍՊԱՆՈՒԹՅԱՆ մեջ մեղադրվող Հով-
հաննես հալբարյանը արդարացվեց:—1897,
№ 11—12, էջ 1682: (Զանազան լուրեր):

4089 ԴԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ անփոխելիությունը Ան-
դրկովկասում:—1898, № 2—3, էջ 378: (Զանա-
զան լուրեր):

4090 ԿՈՎԿԱՍԻ իրավաբանական ընկերու-
թյան 25-ամյակը:—1898, № 4, էջ 578: (Զանա-
զան լուրեր):

4091 ԼԱԶԱՐՅԱՆ ճեմարանի սահմանած Քա-
նսյան մրցանակի մասին:—1898, № 4, էջ
583—584: (Զանազան լուրեր):

Սահմանվել է երկու մրցանակ. երկրորդը վե-
րաբերում է ռեյտինգի ժամանակակից հայերի սո-
վորության իրավունքի կամ ազգային իրավաբա-
նական սովորությունների թեմաներով գրված աշ-
խատասիրությունների համար:

4092 ՄՇԱԿԱՆ-ը և դատարանը:—1898, № 5,
էջ 747—749: (Զանազան լուրեր):

Բացահայտված է «Մշակ»-ի դիրքը Առաքել
Սահրատյանի և Լեւոնույ Ղազարյանի միջև ծա-
ղած դատական գործի նկատմամբ, խնդիրը վե-
րաբերում է Կաղզվանի հայ փախստականներին

✓ 4112 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ե. Պատիժները Պարսկաստանում:—1901, № 12, էջ 116—120:

Հողվածում նկարագրված է Պարսկաստանում տիրող իրավական կարգերի կամայական բնույթը. կարգեր, որոնք իրավասու են դատելու ու պատժելու մեղավորին ու անմեղին հիմք ընդունելով ստացված կաշառքի շահին ու քանակը: Նկարագրված են պատժի, մարդու մեջ սոսկում առաջացնող տեսակները:

4113 [ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ՄՈՐՀԱԿՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ]:—1902, № 7, էջ 230—231: (Ներքին տեսություն):

Ռուսաստանի օրենսդրության մեջ մուրհակների մասին գոյություն ունեցող կանոնադրությունը համարվել է հնացած: Մշակվելու են նոր կանոններ, որոնք գործադրվելու են ամբողջ պետության մեջ, բացի Ֆինլանդիայից ու Հնաստանից:

4114 [ԱՄՈՒՍՆՈՒԹՅՈՒՆԻՅ ԴՈՐԱ ծնված գավակների իրավունքների մասին]:—1902, № 7, էջ 231: (Ներքին տեսություն):

Նոր օրենքի համաձայն «Օրինավոր ամուսնությունից դուրս» ծնված երեխաներին իրավունք է վերապահվում անուն և ապրուստ պահանջել իր ծնողներից. այն նաև դյուրացնում է սալօրինիս գավակների որդեգրության հարցը:

4115 [ՎՐԱՅ ԱԶՆՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ու թուրք բեգերի դեմք կրելու իրավունքի վերացման մասին]:—1902, № 8, էջ 199: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

4116 [ՈՃՐԱԳԵՏՆԵՐԻ (կրիմինալիստների) միջազգային համաժողովը Պետերբուրգում]:—1902, № 10, էջ 189—193: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Ներկա միջազգային համաժողովը 400 պատվիրակների մասնակցությամբ գումարվել է Պետերբուրգում, որտեղ ռուրը համակիր են եղել ոճրագիտության մեջ տիրապետող նոր ուղղությանը, այն է՝ ավելի մարդասեր վերաբերմունք ունենալ դեպի հանցագործի անձնավորությունը և չարիքի արմատները որոնել հասարակական կարգերի մեջ: Քիչ մեծ զիտենք, որ ոճրագործությունները սակաւ չեն և խոշոր սևիականատերերի և բուրժուա զսակարգերի մեջ—զրել է տեսության հեղինակը:

Ոճրագործության օրինակները բերված են Բաքվի նավթարդյունաբերողների շրջանից:

4117 ԵՆԳԻՐԱՐՅԱՆ Գ. Նամակ խմբագրության:—1903, № 1, էջ 230:

«Մուրճ»-ի 1902 թ. № 10-ում տպագրված «Ներքին տեսություն» բաժնում, որ նվիրված էր ոճրագետների միջազգային համաժողովին (տես նախորդ նկարագրությունը), կոնկրետ օրինակներ էին բերված Բաքվում տեղի ունեցած մի դատական պրոցեսից: Ներկա նամակով հեղինակը պարզաբանում է իր ու ում Շահգիզանյանի գործունեությունը:

4118 ՄԻՋՆՈՐԴ դատարանի վճիռը:—1903, № 2, էջ 265—270:

Վճիռ տողատակում խմբագրությունը գրել է. «Խմբագրությունս ի պատասխան պարոն Գ. Ենգիբարյանի կողմից «Մուրճ»-ի անցյալ համարում ղեկավարված նամակին տպում է այս վճիռը»: Հարցը վերաբերում է ինկիտա Շահգիզանյանի և Գարեգին Ենգիբարյանի փոխադարձ բազաբացիական պահանջներին, որոնք ծագել են Ենգիբարյանի՝ Շահգիզանյանի գործերի կառավարիչ լինելուց, և նրանց մեջ տեղի ունեցած տարաձայնությունների հետևանքով (Տես նախորդ նկարագրությունը):

4119 ՄԱԹԵՈՍ ՊԱԼԵՈԶՅԱՆԻ սպանության գործը: [Զմյուռնացի մեծահարուստ վաճառականի սպանությունը 1903 թվականի հունվարի 20-ին]:—1903, № 2, էջ 257: (Արտաքին տեսություն):

4120 [ՆԻԿՈՒԱՅ 1-ի հրամանը երկրի քրեական կանոնադրության մասին]:—1903, № 4, էջ 230—231: (Ներքին տեսություն):

4121 ՆՈՐԴԱՈՒ ՄԱՔՍ. Ոճրագործության մի նոր վարդապետություն:—1903, № 5, էջ 122—140:

Հեղինակը հիմնականում պաշտպանում է կոմերցիոն տեսակետը ոճրագործության մասին, անելով մի ուղղում: Ըստ նորդատի, ոճիրը մարդկային մակարածությունն է, ուստի հրաժարում է ոճրագործական ամեն կարգի սովորության հույսից: Ուստի սովորությունը մակարածությունն է:

Մակարումությունն է նրա սահմանը և բնությունըս.— գրել է հեղինակը Զետաքրթոր են հողվածի վերջում շարադրված Նորդատի եզրակացությունները:

4122 ՅԵՐՐԻ էՆՐԻԿՈՒ Ոճրագիտական դրական դպրոցը Խալիայում: Թարգվ. [Խալերենից] Ռիոդերը: Ֆրանկֆուրտ Մայնի վրա, 1902, Գերմ. Լ:

Դրախոսություն: Լ. Բարայան:—1903, № 5, էջ 168—175:

1902 թվականի սեպտեմբերին Պետերբուրգում դումարվել է ոճրագետների միջազգային կոնգրեսը, որին մասնակցել են մի շարք երկրների հեղինակավոր մասնագետներ: Կոնգրեսի հիմնական թեմաներից մեկն էլ եղել է այն նոր ուղղությունը, որ վերաբերել է ոճրագործությանը: Թե առհասարակ որևէ այդ նոր ուղղության էությունը և ինչով է նա տարբերվում իրեն նախորդող հին ուղղություններից: Այս հարցերի մասին է, որ պարզ ու որոշակի տեղեկություններ է տալիս ներկա դրախոսված գիրքը:

4123 [ԶՈՎՐՈՎԻ սպանության մասին]:—1903, № 5, էջ 190: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Խոսքը վերաբերում է մի անմեղ մարդու՝ հողեկան հիվանդ պատանի Զովրովի սպանությանը: Վերջինս միամտաբար, խուռն բաղժության մեջ հրել է զինված եղևնագործին:

4124 [ԿԱՂԶՎԱՆՈՒՄ կատարված ոճրի մասին]:—1903, № 6, էջ 142—143: (Ներքին տեսություն):

Ոճրի էությունը հետևյալն է. Կաղզվանի աղահանքի բանվորներից մեկին կասկածում են գողության մեջ: Ինքնազուլի կերպով նրան բանտարկում են աղահանքի խորշերից մեկում ու սովամահ անում: Երևանի ու Կարսի նահանգակալի գատարանները համապատասխան պատժաչափեր են սահմանում մեղավորներին:

4125 [ՄԱՐՄԱՆԿԱՆ պատիժների՝ մտրակով ծեծելու, շղթայակապ անելու և այլ ամենաժանր տեսակների վերացման մասին]:—1903, № 6, էջ 142: (Ներքին տեսություն):

4126 [«ПРАВО» թերթը 1903 թ. սեպտեմբերի 6-ին Եկատերինոգրում կայացած դատի մասին՝ Արմավիրում տեղական հայոց եկեղեցու սրբազան անոթների գողության գործով]:—1903, № 10, էջ 212—213: (Ներքին տեսություն):

4127 [ՆԻԿՈՒԱՅ 1-ԻՆԻ հրամանը գյուղացիական օրենսդրության վերաբնեության մասին]:—1904, № 1, էջ 221—222: (Ներքին տեսություն):

4128 [ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ վճիռներ Երևանում ու Շուշիում]:—1904, № 1, էջ 224—225: (Ներքին տեսություն):

Ներկայացված է Երևանի նահանգի Աշտարակ և Ղամարու գյուղերի մի խումբ բնակիչների գործը, ինչպես նաև Շուշիում տեղի ունեցած մի դատական պրոցեսի սեղմ նկարագրությունը:

4129 [ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ վճիռներ Կարսում]:—1904, № 2, էջ 210: (Ներքին տեսություն):

Դատական պրոցեսները վերաբերել են 31 կարսեցիների և Ուրաթ գյուղի մի խումբ բնակիչների, որոնք դատապարտվել են տարբեր պատժաչափերի (Հանցանքները ներկայացված են օրենսգրքի հոդվածներով):

4130 ՖԱՐՇԿ: Պատվանշաններու առուտուր:—1904, № 4, էջ 59—77:

Ներկա հոդվածը ներկայացնում է ժամանակին մեծ ազմուկ հանած դատական այն պրոցեսի մանրամասնությունները, որտեղ թուրք բարձրաստիճան ծառայողների մի մեծ խումբ կնդծելով Սուլթանի ստորագրությունը, պետական պատվանշաններ է վաճառել այլևայլ անձանց:

Պաշտպանական կողմում հանդես են եկել մի քանի անվանի հայազգի փաստաբաններ (Գրիգոր Զոհրապ, Վոսմշապուհ Մանուկյան, Հակոբ Ստամբուլյան), Հողվածը գրված է Ֆիլիպյան (Բուլղարիա), սակայն հեղինակը այդ օրերին գտնվել է Պոլսում: Հողվածը հետաքրքիր է այն տեսակետից, որ նրանում ոչ միայն արտացոլված է Թուրքական արդարադատության ու հասարակական կյանքի որոշ բնագավառներ, այլև նրանցում այս կամ այն առիթով մեջ բերված ազգանունները ցույց են տալիս հայերի մասնակցությունը ժամանակակից Թուրքիայի պետական-քաղաքական-հասարակական կյանքում:

4131 [ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼՈՒՄ տեղի ունեցած մի խումբ մարդկանց դատաստանական վճռի մասին]—1904, № 4, էջ 182: (Ներքին տեսություն):

4132 [ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ գյուղի բնակիչ Սարգիս Փոթոյանի սպանության գործը]:—1904, № 7, էջ 144—145: (Ներքին տեսություն):

4133 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՄԱՆԻՖԵՍՏ:—1904, № 8, էջ 131—135: (Ներքին տեսություն):

Թագաժառանգի ծննդյան կապակցությամբ տրված թվով երրորդ մանիֆեստը հիմնականում վերաբերում է մարմնական պատիժների վերացմանը, տուգանքների ղեղջին, անուղղակի հարկերից զոյացած ապառիկներին, զինվորականությանը, մաքսանենգներին, Ֆինլանդիայի բնակչությանը տրվող առանձնաշնորհումներին և այլն: Մանիֆեստը կազմված է 21 կետից:

4134 ՀՐԱՄԱՆ զինվորական վարչությանը:—1904, № 8, էջ 135—138, № 9, էջ 127—130: (Ներքին տեսություն):

Նիկոլայ 1-ինը թագաժառանգի ծնունդը հանդիսավոր ձևով նշելու համար «բարեհաճել է» թեթևացնել ոճրագործների վիճակը: Ներկա մանիֆեստը կազմված է 31 կետից: Համանման հրաման է տրվել նաև ծովային վարչությանը:

4135 [ՄԻ ԴԱՏԱԿԱՆ պրոցեսի մասին]:—1904, № 9, էջ 131: (Ներքին տեսություն):

Ալեքսանդրապոլցի երկու քաղաքացիներ մեղադրվել են գորողովոյ Դարդիմանովի սպանության մեջ: Թիֆլիսի դատաստանական պալատը անմեղ է ճանաչել դատապարտյալներին:

4136 [ՄԻ ԴԱՏԱԿԱՆ գործի մասին]:—1904, № 10, էջ 161: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Դատական պրոցեսը տեղի է ունեցել Թիֆլիսում: Ըսվել է երկու քահանաների ու Կարսի 28 բնակիչների գործը, որոնք մեղավոր են ճանաչվել օրենսգրքի № 268-րդ հոդվածով: Վերջում ներկայացված է դատարանի վճիռը:

4137 [ՄԻ ԴԱՏԱԿԱՆ գործի մասին]:—1904, № 10, էջ 162: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Հնթացիկ տարվա սեպտեմբերի 28-ին Թիֆլիսում բռնվել է Աշտարակ գյուղի մի խումբ բնակիչների գործը, որոնք մեղավոր են ճանաչվել օրենսգրքի № 263-րդ հոդվածով: Վերջում ներկայացված է դատավճիռը:

4138 [ՄԻ ԴԱՏԱԿԱՆ գործի մասին]:—1904, № 11, էջ 185: (Ներքին տեսություն):

Նիստը տեղի է ունեցել Թիֆլիսում ընթացիկ տարվա հոկտեմբերի 14-ին. բռնվել է Գանձակցի քառասուն բնակիչների գործը, որոնք մեղադրվել են ոստիկանական իշխանություններին չհնթարկվելու, դիմադրություն ցույց տալու մեջ:

4139 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆի դատաստանական կանոնադրությունների 40-ամյակի մասին]:—1904, № 12, էջ 149—150: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Մայրաքաղաքի մամուլը օգտվելով իրեն տրված համեմատական աղատությունից, շարունակել է խիստ բնադատության ենթարկել երկրի ներքին կյանքի արատավոր կողմերը: Դատաստանական կանոնադրությունների 40-ամյակը (1864—1904) առիթ է հանդիսացել խոսելու այն բարենորոգումների մասին, որոնք ցանկալի են երկրի բարօրության տեսակետից: «Ռուս ժողովրդի լավագույն ներկայացուցիչների կարծիքով, պետք է խնդրել, որ առանց հետաձգման կատարվեն լուրջ աշխատանքներ, որպեսզի ռուսական հողում խոր արմատներ դնեն քաղաքակիրթ մարդկության մշակած հասարակադիտական անժխտելի սկզբունքները»...—այսպես է վերջացրել իր միտքը տեսության հեղինակը:

4140 [ՄԻ ԴԱՏԱԿԱՆ գործի մասին]:—1904, № 12, էջ 152: (Ներքին տեսություն):

Դատական նիստը տեղի է ունեցել Թիֆլիսում: Ըսվել է մի խումբ մարդկանց գործը, որոնք մեղադրվել են օրենսգրքի № 264 և 266-րդ հոդվածներով:

4141 [ԷՋՄԻԱՆԻ դավադի երկու հանցագործ բնակիչների գործի մասին]:—1905, № 1, էջ 158: (Ներքին տեսություն):

Մեղավոր են ճանաչվել համադյուղացի Ալեքսանովների սպանության մեջ: Կոլկասյան երկ-

րամասի կառավարչապետի պաշտոնակատարը հաստատել է զինվորական դատարանի վճիռը:

4142 [ՈՐՈՂԻՈՒԿԻ ավազ քահանա խոսքովյանի սուլանության հանդամանքների մասին]:—1905, № 1, էջ 159: (Ներքին տեսություն):

4143 [ԹԻՖԼԻՍԻ երգվյալ-հավատարմատարների արտակարգ ընդհանուր ժողովի մասին]:—1905, № 2—3, էջ 204: (Ներքին տեսություն):

Ժողովները տեղի են ունեցել հունվարի 30-ին և փետրվարի 2-ին: Ժողովը վճռել է իրավաբանական օգնություն հասցնել Թիֆլիսում հունվարի 23-ին ցույցի ժամանակ վնասվածներին ու տուժածներին:

4144 ԱԼԹՈՒՆՅԱՆ Գ. Ընտրողական իրավունքն Անգլիայում:—1905, № 11—12, էջ 84—103:

4145 [ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ իրավաբան Անտոն Մենզերի մահը]:—1906, № 2, էջ 180: Ստորագր.՝ Լ.Ս. (Արտաքին տեսություն):

4146 ԴԻՈՆԵՈՒ Անձնոնմխելիություն անձի և բնակարանի [Թարգմ.՝ Կ. Աստվածատրյան]:—1907, № 3, էջ 37—52:

Հոդվածը հիմնականում կառուցված է Ռուսաստանի ոստիկանական դեպարտամենտի վերատեսչի պաշտոնական զրառումների հիմքի

վրա: Գոյություն ունեցող մարդկային օրենքներից՝ անձի ու բնակարանի անձնոնմխելիության մասին բերված բազմաթիվ օրինակներով հեղինակը խստորեն դատապարտել է ռուսական ինքնակալության տարածքում գոյություն ունեցող այն հոռի օրենքները, որոնք սրբազործվել են ոստիկանական կամայականություններով՝ ծեծով, խոշտանկումներով ու աքսորով:

4147 ԱԴՄԻՆԻՍՏՐԱՅԻԱ և դատարան:—1906, № 3, էջ 87—93: Ստորագր.՝ Տ.:

Ուշագրավ է հոդվածի տողատակի ծանոթագրությունը. այնտեղ իմիջիայլոց ասված է. «Հարկ ենք համարում ասել մեր ընթերցողներին, որ այս ամբողջ հոդվածը առաջ բերելու շարժառիթը այն է, որ թուրք-հայկական համագումարում աղմինխտրացիայի և դատաստանի մասին եղած վիճաբանության ժամանակ և ոչ մի կողմի հետ համակարծիք չլինելով, մենք մեր կարծիքը չէինք արժարժել, որովհետև ոչ մեր աղմինխտրացիան, ոչ էլ դատաստանն է կանգնած պահանջված բարձրության վրա»:

ՏԵՍ ՆԱԿ ՆՆ 1717, 1718, 1721, 1722, 3910—3912, 3916, 3919—3921, 3924, 3926, 3931, 3933—3935, 3937, 3938, 3940, 4195, 4617, 4628, 6139, 6894, 6920, 7134, 7140, 7148, 7165, 7166, 7173—7175, 7183, 7184, 7189 նկարագրություններ:

**VII ՍՈՑԻԱԼ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔ
ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ**

Ընդհանուր հաղցեր

4148 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը Շուշի պ. Լեոին Լիմբադրությունը դիտողություն է անում Լեոին նրա տնտեսագիտական հայացքների համար: Խնդիրը վերաբերում է հացի արտահանությանն ու թանկանալու պատճառներին/— 1889, № 2, էջ 370:

4149 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Պանդխտության խնդիրը.— 1889, № 11, էջ 1673—1682, 1890, № 6, էջ 783—795:

Հողվածագիրը կոնկրետ փաստարկումներով շարադրել է պանդխտության և դաղթականության, որպես սոցիալական երևույթների, տարբերությունը: Առաջինը դիտել է որպես սոցիալական աղատության հետևանք և անհրաժեշտություն. այդպիսիք հետևում են իրենց ծնող համայնքից, վերադարձի հաստատ համոզմամբ: Բերված փաստերը հիմնականում վերցված են հայ իրականությունից: Երկրորդ հողվածը վերաբերում է գյուղական պանդխտության խնդիրներին. հողվածագիրը նշում է այն ուղիները որոնցով պիտի պայքարել սոցիալական մեծ շարիք ներկայացնող այդ երևույթի դեմ:

4150 ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Գ. Աղքատների խնամատարությունը.— 1890, № 5, էջ 720—734, № 10, էջ 1335—1355:

Համառոտակի ներկայացված է աղքատության (մուրացկանության) արտահայտման ձևերն ու սոցիալական պատճառները: Հեղինակը առաջ է

քաշել հասարակական նմանօրինակ շարիքի դեմ կազմակերպված պայքար մղելու անհրաժեշտությունը: Երկրորդ հողվածում մանրամասնորեն շարադրված են այն միջոցները, որոնցով Ֆրանսիայում, Գերմանիայում, Անգլիայում ու Իտալիայում պայքարում են աղքատության դեմ և կազմակերպում նրանց խնամատարության գործը:

4151 ՔԱՂԱՆԻԱՐ ԱՆ. Պանդխտությունը մեղանում 1890, № 11, էջ 1536—1548, № 11—12, էջ 1701—1712:

Հեղինակը պանդխտության երևույթը հիմնականում կապում է հողազրկության ու սակավահողության հետ: Արժեքավոր վիճակագրական տեղեկություններ է հաղորդում հայաբնակ զավատների մասին:

4152 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Հողի իշխանությունը. (ըստ Գլխի Ուսպենսկու):— [Ինչ հոգեբանական փոփոխություն է մտցնում հողի իշխանությունը գյուղացու բարոյական աշխարհում/— 1891, № 3, էջ 375—386:

4153 ԼԵՈՒԻՆ ԲԻՆՏՆԻ «Ապագայի րնկերավարական պատկերներ»-ը. Բերելը և Լիբնիցիտը/— 1892, № 4, էջ 647—649, Ստորագր.՝ Յ.: (Արտասահմանյան բրոնիկ):

4154 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Աղքատություն և խուլերա.— 1892, № 6, էջ 959—964:

Ինչպես խուլերայի, այնպես և մնացած տարափոխիկ հիվանդություններին զոհ են դառնում հիմնականում աղքատները: Հեղինակը հասարակությունից պահանջում է օգնել նրանց՝ դուրս գալու համար այդ ծանր վիճակից: Հեղինակի կարծիքով այդ մասին մամուլում գրելն ու ժողովրդին հիվանդության պրոֆիլակտիկ միջոցնե-

րին ծանոթացնելը թերևս հարցի միայն մի կողմն է պետք է հնարավորություն ստեղծել այդ միջոցառումները գործադրելու համար:

4155 ՎԱՐՎԱՐՈՅՈՒ Հեղափոխական ամբիսր և պառլամենտարիզմը՝ չողվածի մասին՝—1892, № 6, էջ 967—970: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

4156 ՎԱՐՎԱՐՈՅՈՒ առատությունը և նրա պնդանկումը՝—1892, № 7—8, էջ 1202—1204: Ստորագր.՝ Ս. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

4157 ԳԻՐ ՈՒՍՊԱՆՍԿԻՆ և նրա կարծիքը ռուս մոմիկի և ռուս ինտելիգենցիայի պարտավորությունների մասին—1892, № 11, էջ 1694—1696: Ստորագր.՝ Ֆ. (Թղթակցություն Ռուսաստանից): Տես նաև № 4152 նկարագրությունը:

4158 ՂԱՐԱՋՅԱՆ Գ. Բանվորների ապահովացման խնդիրը—1894, № 1, էջ 101—110, № 2, էջ 243—255, № 3, էջ 388—403, № 4, էջ 560—575:

Ոոցիոլոգիական դիտությունը պրաղենոզ այս խնդիրը բնարկվում է ներկա հողվածաչարի հետևյալ դրույթներում: Բանվորական խնդիր և բարեփոխության փորձեր: Պարտադիր ապահովության օրենքի հաստատությունը Գերմանիայում: Ապահովության օրենք հիվանդության դեմ. (1883 թ. 15 հունիս): Ապահովության օրենք դժբախտ դեպքերի դեմ (1884 թ. 6 հունիս): Նախընթաց երկու հաստատություններով հարուցած դժգոհությունը և ստորկությունները նրանց դեմ: Ապահովության օրենքը ձերության անկարության դեմ. (1889 թ. մայիս): Հավելված. (Խառն տեղեկություններ Գերմանիայի ապահովագրական բնակչությունների վերաբերյալ): Բանվորների պետական ապահովացման խնդիրը եվրոպական մյուս երկրներում:

4159 ՎԱՐԿԱՆՅԱՆ Գ. Խոշոր ձեռնարկությունների բնավորությունը և բանվորները—1894, № 4, էջ 576—586:

4160 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Ուժը և զաղթականությունը [Գաղափարներում]—1894, № 4, էջ 610—615:

4161 ՎԱՐԿԱՆՅԱՆ Գ. Արծաթի և ոսկու խընդիրը—1894, № 5, էջ 749—755:

Արծաթի դների անկման մասին է. վնասները այնքան մեծ են, որ ստեղծված իրավիճակից

դուրս գալու միակ միջոցը հեղինակը համարել է հանրերի ազգայնացումը:

4162 ՂԱՆՆԻՍՅԱՆ Ս. Կապիտալիզմի զարգացումը—1894, № 10, էջ 1450—1464:

Սեղմ ձևով ներկայացված է բուրժուական հարաբերությունների զարգացման հետևանքով առաջացած գյուղի բայրայման պատկերը. (Գերմանիա, Իտալիա, Անգլիա, ԱՄՆ): Նկարագրված է արդյունաբերական խոշոր կենտրոններում ծայր առած դործադրությունը, այն ծանր ճգնաժամը, որ տիրում է քաղաքակիրթ ժողովուրդների տնտեսական կյանքում:

4163 ՂԱՆՆԻՍՅԱՆ Ս. Խոշոր ինդուստրիալիզացումը—1895, № 1, էջ 97—110, № 6, էջ 802—808, № 11, էջ 1451—1461:

Հողվածաչարում թվական տվյալներով ցույց է տրված մի շարք կապիտալիստական երկրների առաջընթացը արտադրության ամենատարբեր բնագավառներում, ինչպես նաև աշխատավոր մարդկանց, կանանց ու երեխաների վայրագ շահագործման պատկերը:

4164 ՂԱՆՆԻՍՅԱՆ Ն. Ապահովագրության պորձը. (մի ակնարկ ապահովագրության պատմությունից մինչև մեր օրերը)—1896, № 7—8, էջ 952—957, № 12, էջ 1556—1562:

Համառոտակի ներկայացված է ապահովագրության գործի պատմությունը սկսած նրա կազմավորման օրից (XIII դար) և նրա զարգացման ընթացքը աշխարհի մի շարք երկրներում: Մերկացված է տարբեր ապահովագրական բնկերությունների սպեկուլյատիվ բնույթը:

4165 ՄԱՐԿԱՆՅԱՆ Ֆ. Առևտրական դիտությունների անհրաժեշտությունը—1897, № 5, էջ 636—645:

Արդյունաբերության և առևտրի բուռն զարգացման պայմաններում հեղինակը առաջ է քաշել այդ բնագավառները ղեկավարող բանիմաց կադրերի պատրաստման հարցը: ԱՄՆ-ի և եվրոպական մի շարք պետությունների օրինակով անհրաժեշտ է համարել նմանօրինակ ուսումնական հաստատություններ ունենալ և մեղ մոտ:

4166 ԱՐԱՍԻԱՆՅԱՆ Ա. Բանվորական խնդիրը (Քննություն ներկայիս տնտեսական կարգի՝ տնտեսական և սոցիալական տեսակետից՝ հետևողությունում Հայերի շերտերի)—1897, № 10, էջ 1404—1414, № 11—12, էջ 1595—1606:

Հստ նշման հողվածք պետք է ունենար իր շարունակությունը, սակայն կիսատ է մնացել:

4167 ՈՍԿՈՒԻ ԻՎ ԱՐՊԱԹԻ արտադրությունը—1897, № 10, էջ 1466—1467, (Չանապան լուրեր):

4168 ՄԱՐԻԱՆՅԱՆ Յ. Հաշվապահական գիտությունների նշանակությունը և կարևորությունը | Թիֆլիսում առևտրական ուսումնարան բացելու խնդրի առթիվ |—1898, № 10—11, էջ 1482—1487:

4169 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Մ. Սոցիալական էվոլյուցիան—1898, № 10—11, էջ 1515—1528; 1899, № 1, էջ 89—95, № 2—3, էջ 251—259, № 4—5, էջ 405—416, № 6, էջ 636—643 (Մատերիալիզմի էվոլյուցիան), № 7—8, էջ 783—808:

Ներկա ուսումնասիրությունը ըստ էության «Մուրճ»-ի նախորդ տարիներին տպագրված «Էվոլյուցիայի զաղափարը» խորագիրը կրող հողվածաշարի շարունակությունն է:

Հողվածաշարը ներկայացված է հետևյալ վերնագրերով ու ենթավերնագրերով:

Հետադարձ հայացք—Սոցիոլոգիան—Միջնադարյան հասկացողություն—Թոմաս Ակվինացին—Հուգո Գրոցիուս—Ջոն Լոկ—Մոնտանսկիու—Հերդեր—Տյուրգու—Կոնդորսե—Օգյուստ Կոստ—Սպենսեր—Դրեպեր—Շեֆլե և այլք—Հեղիլ—Ֆոյերբախ—Մարքս—Պատմության մատերիալիստական ըմբռնումը | Ընտանիք—Կրոնը. (անիմիզմ բաղժանատվածություն. միաստվածություն):

4170 ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Գ. Ազգաբնակչական խնդիրը—1898, № 10—11, էջ 1529—1537:

Հեղինակը ազգաբնակչության խնդիրը դիտել է որպես ազգերի գոյության հիմնական նախապայման. նրա թվով է որոշել ազգի քաղաքակրթական և տնտեսական ուժը | խիստ քննադատության է ենթարկել Մալխուսի հետադիմական տեսությունը:

4171 ՄԱՐԴԱՆՅԱՆ Յ. Ի՞նչ է հաշվապահությունը—1898, № 12, էջ 1745—1750:

4172 ԽԱԺԱԿՆՅԱՆ Գ. Հարկերի ծագումը—1898, № 12, էջ 1752—1757:

Հողվածում ուսումնասիրության առարկան են դարձել կառավարության սաղմային ձևերը՝ տոհմի, ցեղի, ցեղերի դաշնակցության, մասնավոր սեփականության ծագման ու սկզբնական կազմի

քայքայման, պետության ծագման, հարկերի նպատակի ու նրանց տեսակների հարցերը:

4173 (ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ ՆԱՎԵՐԻ ԹԻՎԸ ըստ Էրկրեների՝ Լյուդի կազմած նավագնացության ցուցակագրով)—1899, № 9, էջ 1128—1129, (Չանապան լուրեր):

4174 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Մ. Սոցիալական հարաբերությունները—1899, № 11—12, էջ 1431—1446; 1900, № 2, էջ 194—206, № 3, էջ 364—369:

Թե ինչպես են պատմականորեն ծնունդ առել ու անհետացել հասարակական այլ և այլ դասակարգերը իրենց տնտեսական-իրավական հարաբերություններով, թե ինչպես է առաջացել ու բուրժուական դարավոր պայքարը հարուստի ու աղքատի, արտոնյալի ու իրավազուրկի, իշխողի ու հպատակի միջև | Ի՞նչով բանիվ սոցիալական հարաբերությունների էվոլյուցիայի ուսումնասիրությունն է, որ կազմում է ներկա հողվածի բուն էությունը | Սրանով ավարտվում է ընդհանրապես էվոլյուցիայի հարցերին նվիրված ծավալուն այն հողվածաշարը, որ սեղ էլ պակ հանդեսի ամենատարբեր համարներում:

4175 ԱՊԵՆՅԱՆ Ա. Հասարակական խանութներ—1900, № 3, էջ 335—339, № 4, էջ 652—661:

Հեղինակը բողոքում է տիրող այն մտայնության դեմ, որ գյուղացու հետամնացության, տղիտության պատճառները որոնում են իրենց՝ գյուղացիների մեջ | Այդ մասին գրում է «Որոշեցք, պարոններ այն պատճառները, որոնք գյուղացուց դուրս են և որոնք տանում են գյուղացուն այնպես, որպես հեղձըր մի տերերու Գյուղացին իր ցավերում մեղավոր չէ. զոցա հիմքը որոնեցք պատմական-տնտեսական այն հանգամանքների մեջ, որոնց բարդ կապի շնորհիվ նորա այդ թշվառ գոյությանն են մասնավոր | Հողվածի նպատակն է գյուղական բնակեցողներին ծանոթացնել հասարակական խանութների էության, նրա պատմության ու նշանակության հետ, ցույց տալ, թե ինչպես պիտի հիմնել դրանք:

4176 ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Գ. Աշխատանքի տներ—1900, № 5—6, էջ 680—686:

Հեղինակը մարդկային հասարակության տնտեսական զործունեության մեջ աղքատությունը համարում է շատ մեծ չարիք, որ առաջանում է

անգործությունից: Հոգվածում հեղինակը առաջ է քաշել աշխատանքային տների կազմակերպման հարցը, որի լուծումը, նրա կարծիքով, վերջ կգնի գործազրկությանն ու նրանից բխող աղքատությանը:

4177 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Мир божий» հանդեսի 1900 թ. ղեկավարության համարում տեղ գտած Յիզերի «19-րդ դարի մտավոր և հասարակական հոսանքները» հոդվածի]:—1901, № 1, էջ 285—286:

4178 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Жизнь» հանդեսի 1900 թ. ղեկավարության համարում տեղ գտած Սուրկովի «Ֆերդինանդ լաստալ» հոդվածի]:—1901, № 1, էջ 286—287:

4179 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Научное обозрение»-ի 1900 թ. ղեկավարության համարում տեղ գտած «Միկրոբիոլոգիայի նշանակությունը արդյունաբերության մեջ» հոդվածի]:—1901, № 1, էջ 287:

4180 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Журнал для всех» հանդեսի 1901 թ. հունվարյան համարում լույս տեսած պրոֆեսոր Կաբլուկովի «Աշխատանքի բաժանումը իբրև միության հիմք» հոդվածի]:—1901, № 2, էջ 318—319:

4181 ԹՈՓՉՅԱՆ Ե. Պրոֆեսոր Զոմբարտը ներկա տնտեսական կյանքի և տնտեսական աղատության մասին:—1901, № 4, էջ 249—251: (նամակ Գերմանիայից):

4182 Тотоянц В. Е. Потребительная общность на западе. С. Петербург, 1901.

Իրախոսություն:—1901, № 6, էջ 205—207, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Իրախոսված աշխատությունը սպառողական ընկերությունների մասին է. հեղինակը ծանոթացնում է Արևմտյան եվրոպայում գործող նմանօրինակ կազմակերպությունների գործունեությունը:

4183 ՍԱՐԿՍՅԱՆ Լ. Առևտուրը և արդյունագործությունը իբրև հասարակական կազմակերպության արդյունք: Կոոպերատիվ և ակցիոնական ընկերություններ: Քնակարանների ու մսի կրիկիի հարցը: Տնատեր ձայնավորների կատա-

րիկը գերը:—1901, № 6, էջ 247—255: (ներքին տեսություն):

4184 ԳՈՒՄՊԼՈՎԻՉ Լ. Ազգությունը և միջազգայնությունը 19-րդ դարում: Բեռլին, 1902. գերմ. լ.:

Իրախոսություն:—1902, № 2, էջ 148—150, Ստորագր.՝ Ե. Բ.:

Անվանի սոցիոլոգ հեղինակին զրադեցրել է ազգայնությանն ու միջազգայնության հարցերը: Լստ էության գրքույկը ազգային մրցման ու ընդհարումների համառոտ պատմությունն է: Շոշափելով թված հարցերը, հեղինակը խոսում է ընդհանրապես եվրոպական բոլոր ազգերի մասին, շեշտը դնելով Ռուսաստանի, Ավստրո-Հունգարիայի, Շվեյցարիայի ու մի շարք այլ բազմազգ երկրների վրա: Համառոտակի վերլուծության մեջ զրախոսը նշում է աշխատության արժանիքները:

4185 ՏՈՒՍՏՈՅ Լ. Ն. Աստծուն, թե՛ մամոնային: Թարգ. Հովհաննես Ստեփանյան: Բաքու, 1903:

Իրախոսություն:—1903, № 3, էջ 182—183: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Իրախոսված գրքույկը «մի ոգևորված քարոզ է դինու, օղիի և առհասարակ ողելից խմիչքների գործածության դեմ»: Իրախոսը թարգմանության ոճը համարել է «Գրադետ», արված են լեզվական բնույթի դիտողություններ:

4186 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Мир божий» հանդեսի 1903 թ. մարտյան համարում տպագրված «Գեորգ Բրանդեսը ամուսնության մասին» հոդվածի]:—1903, № 4, էջ 242—244:

4187 ՏՈՒՍՏՈՅ Լ. Ն. Աստծուն, թե՛ մամոնային: Թարգմ. Մամբրե վարդապետ: Վաղարշապատ, 1903:

Իրախոսություն:—1903, № 6, էջ 118: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Համեմատված է Հովհ. Ստեփանյանի թարգմանության հետ (Տես նախորդ նկարագրությունը): Նախապատվությունը տրված է ներկա թարգմանությանը:

4188 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսությունը վերաբերում է «Мир божий» հանդեսի 1903 թ. մայիսյան համարում տպագրված Ա. Բ.-ի հոդվածին, նվիրված Ամիրյանների «Են-

տելիգենցիան ու ժողովուրդը» զրբին]։—1903, № 6, էջ 164—165։

4189 ՄԻ ՄԻԼԻԱՐԴԱՏԵՐԻ փիլիսոփայությունը։—1903, № 7, էջ 137—145։ Ստորագր.՝ Ա.Ա.։

Այն փիլիսոփայությունը, որին հոգվածագիրը նպատակադրվել է ծանոթացնել, վերաբերում է ամերիկացի միլիարդատեր Անդրեյ Կարնեշինին։ Հնդկնակը կենսագրական համառոտ ակնարկում ներկայացնում է նրա կյանքը ու ապա անցնում նրա սոցիալական հայացքների պարզաբանմանը։ Հնդկնակը շեշտը դնում է այն հանգամանքի վրա, թե նա ինչպես է զործադրել իր հարստությունը, ինչ բարոյական հասկացողություններ են մղում տվել նրա հասարակական գործունեությանը, «ինչով է թեթևացնում իր անհատականության, իր խղճի վրա ծանրացող հասարակական բեռը, որպիսին է նրա հրեշավոր հարստությունը»։ Նա նպատակ է դրել միմիայն հասարակական գրադարաններ հիմնել, որոնց թիվը հասել է 730-ի. միայն նյու-Յորքի զանազան թաղամասերում գործող գրադարաններին տվել է շուրջ 26 միլիոն դոլլար։ Նրա փիլիսոփայությունը երկու մասից է բաղկացած. մեկը, որ սովորեցնում է, թե ինչպես պետք է հարստություն կուտակել, և մյուսը, թե ինչպես կուտակած հարստությունը գործադրել հասարակական շահերի համար։ «Փող ծախսելու համար նույնքան տաղանդ է հարկավոր, որքան վաստակելու համար»։ Ահա նրա կարծիքն այդ մասին։ Նա հարստությունը գործադրելու երեք ձև է բնորոշում։ Հոգվածագիր հնդկնակը հանգամանորեն խոսում է այդ եղանակների մասին։ Բազմաթիվ անգամներ են նրա մտքերն ու բարեգործական ձեռնարկությունները վեճերի առարկա դարձել։ Հոգվածում ներկայացված են երեք՝ Գլադստոնի, կարդինալ Մանինգի ու բողոքական պատսյոր Հյուգի հետ ունեցած վեճերը։ Մի վեճում է հարուստ, նա մեռնում է անպատիվ։ Կարնեշիի այս խոսքերը կրակն տառերով պիտի փայլեն բոլոր այն հարուստների դոների ու զերեգամանների վրա, որոնք մեռնելով կամ ամբողջ կարողությունը թողնում են ծուլ, անբնորոշակ, այլասերված սերունդներին, կամ իրենց ամոթալի հիշատակը փրկելու համար ողորմելի փորձով փշրանքներ են ձգում պորսուրոյծ տերտերներին մի հիմար ու կեղծ դամբանական հա-

մար» վերջացնում է իր միաբեր հոգվածագիրը։

4190 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ։ [Review Ֆրանսիական հանդեսը դիմել է եվրոպայի բոլոր ականավոր գրագետներին, փիլիսոփաներին, գրողներին ու գիտնականներին՝ իմանալու համար նրանց կարծիքը հայրենիքի և համամարդկային սիրո մասին։ Այդ կարծիքները հանդեսը տպւմ է իր 1904 թվականի № 1—3-ում։ «Մուրճ»-ը շունենալով հնարավորություն մանրամասնորեն խոսելու այդ մասին, ներկա տեսության մեջ բնդհանուր գծերով բնկերցողներին է ներկայացնում իր եզրակացությունները հայտնած կարծիքների մասին]։—1904, № 2, էջ 227—230։

4191 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ։ [Տեսություն «Русская мысль» հանդեսի 1904 թ. հունվարյան համարում լույս տեսած Սերգեյ Տոլստոյի «Գյուղական դասակարգի կազմը» հոգվածի]։—1904, № 2, էջ 230—231։

4192 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ։ [Տեսություն «Экономическая газета»-ի 1904 թ. № 5-ում տպագրված Վ. Տոտովյանի հոգվածի, որ վերաբերում է կյանքի համեմատական արժեքի հարցերին]։—1904, № 2, էջ 231։

4193 ՎԻԾԱԿԱԳՐԱԿԱՆ բնկերության նոր ձեռնարկման մասին]։—1904, № 9, էջ 122։ Ստորագր.՝ Ե. (Գիտության աշխարհից)։

Հնկերությունը ձեռնարկել է ճշտելու երկրագնդի վրա ապրող բոլոր հրեաների թիվը։ Արդյունքը ներկայացված է ըստ երկրների։

4194 ԽՎԻՐՈՊԱԿԱՆ երկրների մշակված հրատարածությունները որոշելու շուրջը կատարված նոր հետազոտության արդյունքների մասին]։—1904, № 9, էջ 122—123։ Ստորագր.՝ Ե. (Գիտության աշխարհից)։

4195 ՌԱՇՄԱՆՅԱՆ Տ. Ամբոխային հոգեբանությունից։—1904, № 10, էջ 111—131, № 11, էջ 111—138։

«Ամբոխային կյանքի համար երբեմն լավ է երբեմն վատ այնքան կարծիքներ են լսվում, որ արժե ավելի մոտիկից ճանաչել ամբոխին և մի հաստատու գաղափար կազմել նրա շարժումների ու հոգեբանության մասին».—գրել է հնդկնակը։ Տողատակի ծանոթագրությունից պարզվում է, որ հնդկնակը հոգվածը շարադրելիս ձեռքի տակ է

ունեցիլ իտալացի Սիգեկի «Преступная толпа» գրքի երկրորդ հրատարակությունը, որ թարգմանարար լույս է տեսել 1896 թվականին Պետերբուրգում: Հոգվածում շոշափվում է ինչպես սոցիոլոգիական, այնպես էլ իրավաբանական ու հոգեբանական հարցեր:

4196 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Մ. Փիլիսոփա սոցիոլոգ:—1905, № 1, էջ 69—75, № 5, էջ 67—76, № 8, էջ 24—32, № 11—12, էջ 166—174:

Հոգվածաչարք նվիրված է Հերբերտ Սպենսերի փիլիսոփայական-սոցիոլոգիական հայացքներին: Վերջին հոգվածը հեղինակը ներկայացրել է հետևյալ ենթավերնագրերով: Ինչպես են առաջացել դասակարգերը:—Սպենսերի թեորիան:—«Հոմոգենի անկայունությունը»—նախնական վիճակ:—Մարդակերություն և գերություն:—Սպենսեր և Մարքս: Տնտեսական զոբժոնի գերակշռող դերը:—Գերությունը իբրև պրոպրիետի մի հաստատություն:—Պատմական հաջորդական ֆազիսներ: Ստրկություն և ճորտություն:—Ինչպե՞ս է ծնունդ առել միահեծան բռնապետությունը:—«Աստվածային ծագման» թեորիան:—Բռնապետության անխուսափելի անկումը:

4197 ԴԱՍԱԿԱՐԳԵՐԸ ժամանակակից եվրոպական հասարակության մեջ:—1905, № 5, էջ 50—64, № 6, էջ 100—113: Ստորագր.՝ Ս. Շ.:

Հեղինակը ներկա ուսումնասիրության առաջին զիլումը գրել է «... Կոորդինեթ բնորոշել մի բանի ընդհանուր գծերով, ժամանակակից դասակարգերի պատմական ծագումը և նրանց ներկա վիճակը: Հոգվածում մեծ տեղ է հատկացված ժամանակակից պրոլետարիատի վիճակի ուսումնասիրման հարցերին, նրա գոյության նյութական պայմաններին հասարակության մեջ: Հոգվածը հարուստ է թվական-վիճակագրական տեղեկություններով:

4198 ԻՇԽԱՆՅԱՆ Բ. Տնտեսական դարգացման ֆազերը:—1905, № 9, էջ 24—37, № 10, էջ 24—39, № 11—12, էջ 25—41:

«ԻՆՆԻ նյութի ծավալն է՝ նախ համառոտ և քննական դիտողություններով հիշատակել տնտեսական դարգացման հայտնի Թեորիաները,

ապա փորը ինչ ընդարձակ շոշափելի տնտեսական դարգացման տարբեր ՖԱՋԵՐԸ, սկսած պատմական հին անցյալից մինչև նորագույն կապիտալիստական տնտեսության ձևը: Վերջին խնդրում մեր ուղեցույցը լինելու է բացատրական պրոֆեսոր Կարլ Բյուխենրի թեորիան... Մենք պիտի ցույց տանք մայն ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՄԱՐԴՈՒ տնտեսության դանադան ձևերը, նրանց աստիճանական բարդացումը հաղարավոր տարիների օրգանական դարգացումը այն որոշիչ կրիտիցիզմները, որոնցով սուր տարբերվում են տնտեսական ֆազերը, և վերջապես այն տնտեսական ֆենոմեններն ու հասարակական երևույթները, որոնք արդյունք են աշխատանքի բաժանման աստիճանական կատարելագործության, տնտեսական ֆունկցիաների հասունության—ահա այս պիտի լինի մեզ լրացնող խնդիրները»,—գրել է հեղինակը: Ամբողջ նյութը պետեղված է հետևյալ ենթավերնագրերի տակ: [Խեղածություն] Տնտեսական դարգացման թեորիաները Տնային փակ տնտեսություն: Քաղաքային տնտեսություն: Ժողովրդական տնտեսություն:

4199 ԻՇԽԱՆՅԱՆ Բ. Ֆրիդրիխ էնգելս. (մահվան տասնամյակի առիթով):—1905, № 9, էջ 57—67:

Համառոտակի ներկայացված է էնգելսի կյանքի ու գիտարազարական գործունեության ուղին: Ընդհանուր գծերով վերլուծված են «Քաղաքատնտեսության կրիտիկայի ուրվագիծը» հոգվածը, ինչպես նաև «Թանվոր դասակարգի դրությունը Անգլիայում», «Անտի Դյուրինգ» և «Ընտանիքի, մասնավոր սեփականության և պետության ծագումը» աշխատությունները:

4200 ԶՈՐԱԿՍ ՎԵՐՆԵՐ, Թե ինչու մեր օրերում ամենքին հետաքրքրում են տնտեսական և սոցիալ-քաղաքական հարցերը: Գերմ. թարգմ. Արտաշես Արեղյանը Թիֆլիս, 1905:

Գրախոսություն:—1905, № 10, էջ 154—155: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

4201 ԻՇԽԱՆՅԱՆ Բ. Քաղաքական կենտրոնացման և ֆեդերացիայի խնդիրը:—1905, № 11—12, էջ 174—188:

Ռուսական արտոլյուտիզմի թուլացումը տեղի է տվել ամենատարբեր կուսակցությունների դործունեության աշխուժացմանը, որոնք հանդես են եկել իրենց որոշակի քաղաքական ծրագրերով։ Այդ տեսակետից միմյանց զիմադիր ու հակասող դավանանքները քաղաքական կյանքում հրատապ խնդիրների բնույթ են ստացել Դրանց մեջ որոշակի տեղ է բռնել քաղաքական կենտրոնացման և ֆեդերացիայի հարցը։ Ժամանակին հայ մամուլն էլ է զբաղվել այդ խնդրով։ «Մշակ»-ի 1905 թ. №№ 228—230 լույս է տեսել հաժախի «Կենտրոնացում և ֆեդերացիա» երկարաշունչ հոդվածը, որտեղ նա փորձել է ցույց տալ քաղաքական կենտրոնացման վնասակարությունը և ֆեդերատիվ կազմի օգտակարությունն ու անհրաժեշտությունը։ Հեղինակը, հոդվածագրի վկայությամբ, որպես Հայ Հեղափոխական դաշնակցության ուղղության կողմնակից պաշտպանել է նրա և նմանօրինակ կուսակցությունների քաղաքական մտայնությունը, ընդդեմ համայն Ռուսաստանի Սոցիալ-դեմոկրատական կազմակերպությունների քաղաքական դեվիլի։ Ներկա հոդվածում հեղինակը զբաղվել է «Բացառապես պարոն հաժախի հոդվածով», քննադատության կրակի տակ առնելով նրա հոդվածում արտահայտված մտքերը։

4202 ԻՇԽԱՆՅԱՆ Բ. Կարլ Մարքսը և մարքսիզմը—1906, № 1, էջ 25—42, № 2, էջ 60—86, № 3, էջ 56—78, № 4—5, էջ 91—109, № 6, էջ 92—107, № 7, էջ 95—107, № 8, էջ 91—101, № 10, էջ 112—126, № 11—12, էջ 128—151, 1907, № 1, էջ 143—154, № 2, էջ 86—95, № 4, էջ 8—28։

Խմբագրությունը տողատակի ծանոթագրության մեջ հայտնում է. «Մի շարք հոդվածներով պետք է մեր ընթերցողներին ծանոթացնենք գիտական սոցիալիզմի էության հետ։ Այս հոդվածներից հետո տպելու ենք Բերնշտայնի «Բնագաղափարներ»-ը, ինչպես հայտնի է «Մուրճ»-ը իր գոյությունը պահպանել է մինչև 1907 թ. ապրիլը։ հավանական է հանդեսի փակման պատճառով էլ իմրագրությունը չի կարողացել իրականացնել Բերնշտայնի «Բնագաղափարների» տպագրության մասին տված իր խոստումը։

Ներկա հոդվածաշարը սկսվում է Դանթեից

ընկած հետևյալ բնագրերով. «Հետևիք հանապարհիդ, և թող մարդիկ խոսեն, ինչ ուզում են»։

4203 ԲԵՐՆՇՏԱՅՆ Էդվարդ Ընդհանուր քաղաքական և հեղափոխական ուժանտիզմ—1906, № 1, էջ 131—143։

Բերնշտայնը 1898 թ. սկսել է խիստ քննադատական հոդվածներ գրել մարքսիզմի և սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության տակտիկայի մասին։ Պագած բանակովում Գերմանիայի սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունը բաժանվել է երկու մասի՝ Բերնշտայնականների կամ ուղիղ-նիստների և օրթոդոքսների։ Բերնշտայնը դասասխոսություն է արել նաև հայկական հարցի մասին, որ լույս է տեսել առանձին բրոշյուրով («Տես հոդվածի տողատակի ծանոթագրությունը»)։

4204 ԶՈՄԲԱԿՍ Վ. Բանվորական հարց։ Թարգմ. Ա. Արեղյանի։ Թիֆլիս, 1906։

Դեպիսություն։—1906, № 3, էջ 95։
Ստորագր.՝

«...Մեր աղքատիկ տնտեսական-սոցիալական զրախանության մեջ դա ցանկալի մուտք է.— գրել է զրախոսը Գրքում շոշափված են բանվորական հարցի ծագման և այն լուծելու փորձերը. (պրոֆեսիոնալ-բանվորական միություններ, սպառողական կազմակերպություններ, աշխատանքի պաշտպանություն, բանվորական ապահովագրություն, բնակարանային ռեֆորմ ու այլ միջոցներ)»։

4205 ՊԱՐԲԻՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ /Տեսություն «Поларная звезда» պարբերականի 1906 թ. №№ 12—14-ում տեղ գտած Տուգան-Բաբանովսկու «Խնչ է սոցիալիզմը և Իզգոնի «Պրոլետարիատի դիկտատուրան» հոդվածների/—1906, № 3, էջ 125—128, № 4—5, էջ 143։

4206 ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ-սոցիալիստական բրոշյուրների երեք կուսակցական հրատարակություններ

Դեպիսություն։—1906, № 7, էջ 107—108։ Ստորագր.՝ Մ.։

Դեպիսությամբ է 1. «Ռուս դեմստվո և կովկասի պահանջները», 2. «Թե ինչով են կոչվում գյուղացիները իրենց կարիքների համար», 3. Լիբեռնիստի

«Մաքդեր և ճանճեր», 4. Բախի «Հարուստները և աղքատները», 5. Պեշիսոնովի «Հաց, լույս և աղատություն», Բ. Իշխանյանի «Տեստեսական դարդացման ֆազերը», Վոդովոզովի «Ընդհանուր բնութագրական իրավունքը Արևմուտքում», Շտերնի «Մարքսի հավելյալ արժեքը», Կաուցկու «Հայրենասիրությունը» և Բրակերի «Կորչեն սոցիալ ղեմոկրատները» գրքույկներն ու «Կյանք»-ի ու «Կայծ»-ի տպագրած հոդվածները:

4207 ԱՌԻՄՊԵՆՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԸ և հեղափոխությունը: Թարգմ. ռուս. Ա. Ա.: Հրատարակությունը «Կյանք» գրադարանի Թիֆլիս, 1906:

Դրախոսություն:—1906, № 6, էջ 158: Ստորագր.՝ R.:

4208 ԱՐԴՅՈՒՆԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԷՐԵՐ յայմանները. (բնություն, աշխատանք և դրամադուրի):—1906, № 11—12, էջ 54—77: Ստորագր.՝ D.:

Աստմանասիրությունը կազմված է Էրեր հիմնական մասից, այն բնկերոցդիս ճշտորեն ներկայացնելու համար, նպատակահարմար գտանք օգտվել իրեն հեղինակի կազմած ծրագրից:

1. Բնութագրություն. Բնության բարիքներից օգտվելու եղանակը:

2. ԱՇԽԱՏԱՆԵՐ, Աշխատանքի նշանակությունը մարդկանց արդյունագործության մեջ: Տեսնական աշխատանք. ա) ծրագրաշարություն. բ) նյութական պահանջների գոհացում. գ) նյութականություն: Տեսնական աշխատանքի որոշումը: Աշխատանքի գումարը և արդյունավորությունը: Աշխատանքի գումարի փոփոխության պայմանները հասարակության մեջ. ա) աղյուսակության դասավորումը ըստ հասակի. բ) ըստ սեռի. գ) օրգանիզմի միջին պիտանիությունը աշխատելու մեջ. դ) հիվանդություն. ե) արդյունավոր մշակների բանակը: Տոներ Աշխատանքի արդյունավորությունը, նրա պայմանները, ա) աշխատանքի բաժանում. պարզ և բարդ համադրություն. բ) աշխատանքի աղատություն. գ) աշխատանքի գործիքների պատկանելություն. դ) գիտելիքների զարգացումը:

3. ԿԱՊԻՏԱԼ, Կապիտալի կամ դրամագլխի հասկացությունը: Կապիտալի դոյացումը, նրա

գործադրությունը, նրա բաղադրիչ մասերը, Հիմնական և շրջանառական կապիտալ:

4209 ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԸ և ինտելիգենցիան: [ըստ Կաուցկու]:—1906, № 11—12, էջ 119—127: Ստորագր.՝ E.:

4210 ԱՊՐԱՔՆԵՐԻ փոխանակությունը:—1907, № 1, էջ 39—48: Ստորագր.՝ D.:

Հեղինակը տողատակում նշել է, որ «Այս հոդվածի մեջ քննվում է փոխանակման (обмен) երևույթը: Գրվածքը բաղված է Կարլի «ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ВЕЩЕДЫ» գրքից:

4211 ԲՐԱԿԵ Վ. Կորչեն սոցիալ-դեմոկրատները: Հրատարակություն Հ. Դավթյանի Թիֆլիս, 1906.:

Դրախոսություն:—1907, № 1, էջ 158, Ստորագր.՝ Na.:

Դրախոսը գրքույկի թարգմանությունը համարել է անհաջող, մտքերը խեղաթյուրված. հեղինակից արված մեջբերումները կատարված են զերմաներեն լեզվով:

4212 ԳԵՐ. ԱՖԱՐԳ. ԻՆՆ ևն ուղում սոցիալ-դեմոկրատները: Թարգմ.՝ Է-ի:—1907, № 2, էջ 77—85, № 3, էջ 68—74, № 4, էջ 47—50:

Հակիրճ ձևով շարադրված է մասնավոր սեփականության առաջացման ու նրա պատմական աստիճանական զարգացման ընթացքը, աշխատավոր դասակարգի կապիտալիստական ճնշումից ազատագրվելու սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության ծրագիրը: «Առանձնաշնորհված դասակարգերը միշտ անընդունակ են հանդիսացել զոհելու իրենց լուսկական և առերևութական շահերը իրենց համանգամների իսկական և հաստատուն շահերի հանդեպ: Այդ պատճառով ստիպված նրանց պետք է ապատել ուժով՝ հեղափոխության ճանապարհով»,—գրել են հեղինակները:

4213 ՊԻՆԿՆՈՎ Գ. Ուժ և բնություն: Հրատարակություն «Կյանք»-ի:

Դրախոսություն:—1907, № 2, էջ 96—98: [Դրախոսը չի նշված]:

Դրբույկի հեղինակը նշագծել է պրոլետարիատի կապիտալիստական ճնշման դեմ պայքարելու ճանապարհը, նրա բռնելիք դիրքը աղատության համար մղվող պայքարում: Հեղինակը վարգացրել է այն միտքը, որ «ապստամբությունը» և «բռնի գործողությունները» միշտ հանդիսանում են իրրև հակահեղափոխական ակտեր: Գրախոսը նկատի ունենալով հայ դաշնակցության ծրագիրն ու նրանց վերջին շրջանի գործունեությունը, գրել է. «Ի նկատի ունենալով այն խուժանամիտ վարդապետությունը հեղափոխության մասին, որ պատվաստել են մեր ժողովրդի մեջ ֆիդայական-ղոչիական տիպի քարոզիչները, ցանկալի է անշուշտ իրրև հակաթույն մեր ժողովրդի բայն խավերում տարածված տեսնել հիշատակած բրոշյուրի նման գրքեր»:

4214 ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ զարգացման ստեղծած հեղաշրջման գործոնները:—1907, № 2, էջ 124—127: (Արտաքին տեսություն):

«Կապիտալիզմը կատարում է իր պատմական դերը, իր աճման հետ առաջ բերելով և իրան հաջորդող սոցիալիզմի գործոնները: Կապիտալիզմի զարգացման հետ միասին ավելանում է բանվորությունը ոչ միայն թվով, այլև զիտակցությամբ, իր կազմակերպությունով, իր ազդեցությամբ հասարակական-քաղաքական կյանքի վրա...»—գրել է հեղինակը: Տնտեսական գործոնի մեջ է տեսնում հեղինակը երկրի ու ժողովրդի բարգավաճման զրավականը: Այդ առիթով տեսության մեջ խիստ քննադատության են ենթարկված բոլոր այն կուսակցությունները, առաջին հերթին դաշնակցությունը, որոնք իրենց գործունեությամբ արգելակում են երկրի խաղաղ տնտեսական զարգացումը:

4215 ԱՂԱԶԱՆՅԱՆ Կ. Անհատականություն և հասարակական հոսանքներ:—1907, № 3, էջ 114—132:

Ընթերցողին ներկայացված զեկուցումը, մասնագիտությամբ բժիշկ հեղինակը, կարդացել է Կայսերական զինվորական բժշկական ճեմարանի հոգեկան և նյարդային հիվանդությունների կլինիկայի հանդիսավոր նիստում: Զանազան փիլիսոփայական ուսմունքներից բերած օրինակներ

յով, հեղինակը փորձել է պարզաբանել անհատի ու հասարակության միջև գոյություն ունեցող կապն ու հակասությունները:

Տես նաև՝ № 4015, 4016, 4028, 6547, 6567, 6590, 6617, 6640, 6663, 6675, 6688, 6691 նկարագրություններ:

ԿՈՎԿԱՍ—ԱՆԴԻՆՈՎԿԱՍ

4216 ՏԻԽՈՆՎ Ի. Ի. Նյութեր Անդրկովկասյան երկրի արքունական գյուղացիների տնտեսական դրությունը ուսումնասիրելու համար: Հրատարակություն Ի. Ի. Տիխոնի:

Դրախոսություն:—1889, № 1, էջ 170—171: Ստորագր.՝ Ա.:

Տպագրելով գրախոսությունը, խմբագրությունը միաժամանակ հայտնում է, որ Տիխոնի «Նյութեր» վաճառքում չլինելու հետևանքով առաջիկայում այն լայնորեն կուսաբանի: (Տես № 4219 նկարագրությունը):

4217 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ արդյունահանդես Թիֆլիսում 1889 թ.:—1889, № 1, էջ 177—178: Ստորագր.՝ ... (ներքին տեսություն):

Հաղորդում է, որ 1889 թ. Թիֆլիսում բացվող արդյունահանդեսին իրենց մասնակցություն են բերելու երկրամասում ապրող բոլոր ժողովուրդները: «Մուրճ»-ի խմբագրությունը պարտավորվում է հանդեսի էջերում լայնորեն լուսաբանել արդյունահանդեսի հետ կապված բոլոր հարցերը:

4218 ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Գ. Գյուղական վարկը Ռուսիայում և Անդրկովկասում:—1889, № 2, էջ 302—317, № 8, էջ 1135—1152:

Հոդվածի 2-րդ մասը (№ 8) կրում է «Հողային պայմաններ և գյուղական վարկը Անդրկովկասում» խորագիրը: Այդ երկու հոդվածներում հեղինակը փորձել է ներկայացնել Ռուսաստանի գյուղական վարկի զարգացման պատմության ընդհանուր տեսությունը, և նկատի ունենալով անդրկովկասյան գյուղացիության նորագույն տնտեսական կյանքի պահանջները բացահայտել այդ նույն վարկի կարևորությունը մեզ մոտ:

4219 ՆՅՈՒԹԻՄ՝ Անդրկովկասյան երկրի գյուղացիների տնտեսական վիճակի ուսումնասիրու-

թյան համար, Հրատարակություն պետական կալվածների միևնույնի հավատարմատար Կովկասում Ի. Ի. Տիխենկո, Թիֆլիս, Յոթ մեծագիր հատորներ, Ռուսերեն:

Գրախոսություն:—1889, № 2, էջ 327—332: Ստորագր.՝ Ա.:

Գրախոսը այս աշխատությունը համարելով Անդրկովկասի մասին դարի ամենանշանավոր երևույթներից մեկը, գրել է «նոքա զուրկ չեն թերություններից, բայց քննադատել նոցա ամբողջությունը դեռևս անհնարին է: Մեր առաջին պարտականությունն է ծանոթացնել նոցա բովանդակության հետ, որը չափազանց հարուստ է: Այդքան հարուստ նյութի հետ ծանոթացնելու ամենահարմար միջոցն ենք համարում՝ ուղղակի դնել ընթերցողի առջև գրքի բովանդակությունը, հառաքանք, հրահանգը և ծրագիրը, որով հավաքված են նյութերը: Այնուհետև բերված է գրքի առաջաբանի և բովանդակության թարգմանությունները: Հրահանգի և ծրագրի ծանոթացման խնդրին, հանդեսը խոստանում է անդրադառնալ առաջիկայում:

4220 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ գյուղատնտեսական և արդյունագործական արդյունահանղես: 10 սեպտ.—20 հոկտ. 1889 թ.:—1889, № 2, էջ 339—342: (Ներքին տնտեսություն):

Տնտեսության հեղինակը մանրամասնություններ է հաղորդում բացվող ցուցահանղեսի մասին, ներկայացնելով նրա բաժինները:

4221 ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ծանոթություն [Ծանուցում է այն մասին, որ Ստրասբուրգի համալսարանի դոկտոր Գրիգոր Վարդանյանի «Գյուղական վարկի մասին» հոդվածը գրված է խմբագրության հանձնարարությամբ, որ այն ունենալու է շարունակություններ: Խմբագրությունը միևնույն ժամանակ հայտնում է, որ նույն ձևով է գրված նաև հանղեսի ընթացիկ տարվա № 3-ում տպագրված Կարապետ Յաղոբյանի «Դատաստանական վերանորոգություն» հոդվածը: Խմբագրությունը տեղին է գտել ասելու, որ Գրիգոր Վարդանյանը նույն այն հեղինակն է, որ Գերմանիային առաջին անգամ տվեց մի հիմնավոր ուսումնասիրություն նվիրված երկրի կալվածատիրական և գյուղական

վարկի հարցին, գրելով Պրուսիայի Սիլեզիա նահանգի վարկային հաստատությունների պատմությունը՝ նրա սկզբնավորությունից՝ 18-րդ դարի կեսից մինչև այժմ:—1889, № 2, էջ 356:

4222 ԳԱՆՁԱԿԻ նահանգ, Համագումար վիճակագրական նյութերի՝ քաղած Կովկասի աղգարանակության ընտանիքների ցուցակից, Հրատարակություն Կովկասի վիճակագրական մասնաժողովի, Թիֆլիս, 1888:

Գրախոսություն:—1889, № 3, էջ 508—513: Ստորագր.՝ Ա.:

4223 Кучаев М. К вопросу ипотечной системы. Արտատպված «Труды Кавказского общества сельского хозяйства» ամսագրից 1888 թ. № 9—12-ից:

Գրախոսություն:—1889, № 3, էջ 514: Ստորագր.՝ Ք.:

Կուլանի գրքույկի նպատակն է ցույց տալ, որ կալվածագրական կարգի ընդունումը անհրաժեշտ է երկրի տնտեսական առաջադիմության համար, որ նա մեծապես կարող է նպաստել մեղ մոտ նախատեսվող հողային վարկի հաջողությանը: Այդ հարցը հանդամանորեն բացահայտված է «Մուրճ»-ի 1889 թ. № 2-ում «Գյուղական վարկի մասին» հոդվածում: (Տես № 4218 նկարագրությունը):

4224 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ արդյունահանղես [Արդյունաբերական և գյուղատնտեսական ցուցահանղեսի ծրագիրը]:—1889, № 3, էջ 522—531:

I. ԻՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ արդյունքների, Հացարույսեր, Կերակրարույսեր, յուղարույսեր, թելարույսեր, ծխախոտ, ներկարույսեր, հողի նմուշներ, իրերի քիմիական լուծումներ:

II. ԱՅԳԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ և բանջարանոց, Մրդային այգեգործություն, դարդաձուր բանջարանոց և բոստան:

III. ԳԻՆԵԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆ:

IV. ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ և մեղվապահություն:

V. ԿԱԹՆԱՏՆՏԻՍՈՒԹՅՈՒՆ և տավարապահության արդյունքներ:

VI. ԱՆՏԱՌԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ,

VII. ԶԿՆԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ,

VIII. ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ զործիքներ և մեքե-
նաներ:

IX. ԳԵՂՋԿԱՐԸՆՍ, արհեստ և զործարանա-
կան արդյունագործություն:

X. ԼԵՒՆԱՅԻՆ (հանքային):

XI. ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ-արհեստագիտական:

4225 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ արդյունահանողն է [Յու-
ցահանողների կարգադրիչ հանձնաժողովի հրատա-
րակած հավելված-կետերը՝ նվիրված արդյունա-
հանողների բոլոր բաժիններին]—1889, № 4, էջ
678—683: (ներքին տեսություն):

4226 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Հողային խնդիրը Ան-
դրկովկասում—1889, № 9, էջ 1285—1299;
1890, № 7, էջ 935—944, № 9, էջ 1183—1196;
1893, № 4, էջ 501—519:

Անդրկովկասյան երկրամասի ագրարային
խնդրի հետ կապված կարևոր հարցերը բնարկ-
ված են Ռուսաստանի հողային ունիվերսիտետի լույ-
սի տակ:

4227 [ԹԻՖԼԻՍԻ արդյունաբերական-գյուղա-
տնտեսական ցուցահանդեսի մասին]—1889,
№ 9, էջ 1467—1468: Ստորագր.՝ Լուսինի (ներ-
քին տեսություն):

4228 [ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՅԱՆ երկաթուղու մա-
սին]—1889, № 9, էջ 1468—1470: Ստորագր.՝
Լուսինի (ներքին տեսություն):

Մինչև բնագիտական տարվա օգոստոսի 1-ր ան-
դրկովկասյան երկաթուղին գտնվել է ինչ-որ ըն-
կերության տնօրինության տակ, որ հետագայում
անցել է պետության ձեռքը: Տեսությունը ման-
րամասնություններ է հաղորդում այդ մասին:

4229 [ԹԻՖԼԻՍԻ «Գույքի ապահովագրման
ընկերության» կազմակերպման և հետագա գոր-
ծունեության մասին]—1889, № 9, էջ 1470—
1472: Ստորագր.՝ Լուսինի (ներքին տեսություն):

4230 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Արդյունահանողն—
1889, № 10, էջ 1495—1508:

Տրվում է Թիֆլիսում բացված արդյունահան-
ողների զործող բաժինների մանրակրկիտ նկարա-
գրությունը: Հեղինակը լուրջ ու օգտակար դիտո-

ղություններ է անում Կովկասյան երկրամասի
ժողովրդական տնտեսության զարգացման ամե-
նատարբեր բնագավառների վերաբերյալ:

4231 ՍՈՂՈՄՈՆՅԱՆ Հ. Արդյունահանողների
(Զոր մրգեր)։—1889, № 11, էջ 1814—1820:

Կովկասյան արդյունահանողների հետաքրքրա-
կան բաժիններից մեկն է եղել մրգեր և բանջարե-
ղեններ չորացնելու ստանդարտը: Հեղինակը մանրա-
մասնորեն շարադրում է մրգերի չորացման եկա-
մտաբերությունը: Անհրաժեշտ է գտնում արտա-
դրության այդ ճյուղի զարգացումը Կովկասում:
Առաջարկում է մրգերի չորացման ու պահածո-
ների պատրաստման պրիմիտիվ եղանակներից
անցնել ավելի առաջավոր եղանակների ու մեթոդ-
ների ներդրմանը արտադրության մեջ:

4232 ՍԱՀԱԹԵԼՅԱՆ Հ. Համայնական հողա-
տիրությունը Երևանի նահանգում—1890, № 5,
էջ 704—717, էջ 1001—1011, № 10, էջ 1440—
1449:

Ելույթը կապված է հետևյալ ենթավերնագրե-
րից:

1. Հեղհանուր տեղեկություններ հողատիրու-
թյան ուսումնասիրության մասին Եվրոպայում և
մեղանում: 2. Երևանյան նահանգի հողատիրա-
կան կարգերի նշանակությունը բն. հայկական
հողատիրության վերաբերմամբ: 3. Պատմական
պատճառներ համայնական հողատիրության եր-
կարակեցության հայերի մեջ: 4. Համայնքի կաղ-
մակերպությունը Երևանի նահանգում:

4233 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից [Հայտնում է,
որ Սաղաթելյանի «Համայնական հողատիրու-
թյունը Երևանյան նահանգում» հոդվածը սկսում է
տպագրվել «Մուրճ»-ի № 5-ից և ունենալու է իր
շարունակությունը]—1890, № 5, էջ 775:

4234 ՏԱՐԱՏԻՆՈՎ Վ. Բամբակի մշակության
դրությունը Անդրկովկասի և մասնավորապես
Երևանի նահանգում: (Թարգմանություն
«Труды императорского Кавказского общест-
ва сельского хозяйства» հանդեսից)։ (1890 թ.
X. № 3—5-ից)։—1890, № 6, էջ 903—909:

4235 **ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ** կողմից: Հայտնում է, որ, Կազանի համալսարանի պրոֆեսոր Սողոմոն Եղիազարյանը «Մշակ»-ի № 95-ում հայտարարել է, որ Նյութեր է ժողովում մեր համբարական միությունների ներքին կազմակերպության մասին, նպատակ ունենալով մի աշխատության մեջ ներքել եվրոպական գիտնականների այն կարծիքը, թե իբր այդ կազմակերպությունները արդյունք են եղել միայն եվրոպական քաղաքակրթության: «Մուրճ»-ի խմբագրությունը փաստերով հերքում է Սողոմոն Եղիազարյանի կարծիքը. եվրոպական և ոչ մի գիտնական նման կարծիք չի հայտնել, որ հեղինակի գրելիքը լավագույն դեպքում կհարուստացնի այդ ուղղությամբ գրված աշխատությունների ցանկը:—1890, № 9, էջ 1326—1327:

4236 Описание Кавказской выставки предметов сельского хозяйства и промышленности в городе Тифлис в 1889 г. выпуск 1-й, Тифлис, 1890.

Իրախոսություն:—1890, № 10, էջ 1467—1470: Ստորագր.: Քլ.:

4237 ԱՆՏԱՌՆԵՐԸ Կովկասում մասնավոր անձերին մասնավորապես և անտառապաշտպան օրենքները:—1890, № 11, էջ 1549—1557: Ստորագր.: Ա. Ա.:

Հոգվածում բացահայտված են այն պատճառները, թե ինչպես Կովկասը անտառներով հարուստ լինելով հանդերձ, անտառանյութը ներմուծում է Ռուսաստանից, Շվեդիայից և Նույնիսկ Հյուսիսային Ամերիկայից:

4238 **ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ** կողմից: [Հայտնում է, որ կառավարությունը մտադիր է Կովկասի մեծ գյուղերում փոխատու զանձարաններ հիմնել: Խմբագրությունը գտնում է, որ այդ հարցում հայ հասարակայնությունն էլ ունի իր որոշակի դերն ու պարտականությունները]:—1890, № 11, էջ 1623:

4239 ՍԱՀԱԹԵԼՅԱՆ Հ. Անասնապահությունը Կովկասում: (Հստ Լիբրսանդր Քալանթարի):—1891, № 1, էջ 57—62:

Հոգվածը գրված է Լի. Քալանթարի «Состояние скотоводства на Кавказе»-рога-

тый скот. Из 2-го тома «Материалов для устр. казенн. пастбищ и для изуч. скотоводства на Кавказе» ժողովածուի հիման վրա:

4240 ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Գ. Արդյունագործությունը Անդրկովկասում:—1891, № 4, էջ 421—433: 1892, № 5, էջ 726—738:

Անդրկովկասը որպես Ռուսաստանի կազմի մեջ մտնող ագրարային երկրամաս իր հետամնաց արդյունաբերությամբ փոքր դեր է կատարել ռուսական իմպերիայի ողջ արդյունաբերության հաշվեկշռում: Իկյ հանգամանքից ելնելով հոգվածագիրը շեշտը դրել է երկրամասի բամբակի ու մետաքսի արդյունաբերության վրա: Հարևանցիորեն խոսվել է նաև նավթի, պղնձի, ծխախոտի, գինու ու բրդի արտադրության մասին: Ցավով է նշել այն հանգամանքը, որ հույներն ու անդիա-ցիք խոշոր եկամուտներ են ստանում մեր երկրից տարած պատատուկի արմատից, իսկ մենք չենք կարողանում օգտվել մեր երկրի հարստություններից: Նյութը հարուստ է թվական-վիճակագրական տվյալներով:

4241 **ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ** կողմից: Հայտնում է, որ Փարիզից ստացվել է Գալուստ Կյուլպինկյանի «Ռուսական նավթը և Ապշերոնյան թերակղզին» հոգվածը և մոտ ապագայում թարգմանաբար կներկայացվի «Մուրճ»-ի ընթերցողներին:—1891, № 6, էջ 806:

4242 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Կախթ և Շիրակ:—1891, № 7—8, էջ 870—876:

Հեղինակը նկարագրել և համեմատության մեջ է դրել Անդրկովկասի նշանավոր երկու դավառները, որոնք իրենց տնտեսական ու բնական պայմանների բերումով կատարյալ հակապատկերներ են: Մի տեղ գյուղացին սակավ աշխատանքով վայելում է բնության տված բարիքները, իսկ մյուսում անընդմեջ կռվի ու պայքարի մեջ է բնության հետ: Նյութը հարուստ է գյուղական կյանքի հակադիր պատկերների նկարագրություններով:

4243 ԿՑՈՒԴՊԵՆԿՑԱՆ Գ. Ապշերոնյան թերակղզին և ռուսաց նավթը:—1891, № 7—8, էջ 897—905, № 9, էջ 1061—1072, № 10, էջ 1201—1211, № 11, էջ 1364—1371:

Հողվածը հարուստ է պատմական արժեք ներկայացնող ու բաղմահարուստ վիճակագրական տվյալներով: Առաջին անգամ տպագրվել է Փարիզի «Revue des deux Modes» ամսագրի 1891 թվականի մայիս ամսվա երկրորդ տետրում:

4244 [ԱՆԻՐԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ԵՐԿԱԹՈՂՈՒ ՄԱՍԻՆ]—1891, № 10, էջ 1234—1240: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Ներկայացված է անդրկովկասյան երկաթուղու գործունեությունը: Հեղինակը վիճակագրական տվյալներով փորձել է ապացուցել երկաթուղու ազդեցության օգտակարությունը: Առաջ է քաշել փոխադրման տարիքների նվազեցման անհրաժեշտությունը:

4245 ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆՆԱԿԻՆ ՆԱՎԹԱՅԻՆ ԳՈՐԾԻ ՄԱՍԻՆ—1891, № 11, էջ 1372—1376: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Ներկա տեղեկություններից պարզվում է, որ Գալուստ Կյուպենկյանի «Ապշերոնյան թերակղզի»-ին և ուսաց նավթը՝ հողվածաշարը ընթերցողին է ներկայացված որոշակի կրճատումներով: Հեղինակը համաձայն չէ Կյուպենկյանի այն մտայնությանը, որով փորձում է նա գերադնա՝ հատկապես Ռաբլի նավթի հեռանկարները ամերիկականի նկատմամբ:

4246 ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ—1891, № 11, էջ 1401—1402: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը երկրում տիրող սովի, թանկության և առհասարակ հունձքի թե ընդհանուր և թե մասնավոր կորուստների հետևանքների դեմն առնելու համար առաջ է քաշել հացի հասարակական շտեմարանների, գյուղական բանկերի ու գյուղատնտեսական արտադրության հասարակական պահեստների կազմակերպման հարցերը:

4247 ԱՋՆՎԱԿԱՆՆԵՐԻՆՆԱԿԻՆ ՍՏՈՐԱԳՐ.՝ ԼՈՒՍԻՆԻ (ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ):

Հեղինակը գտնում է, որ 1890 թվականին Թիֆլիսում բացված ազնվականների պետական բանկի մասնաճյուղը ծառայում է ազնվականության շահերին. նրա ծառայություններից շեն կարողանում օգտվել աշխատավոր հողագործ մեծամասնությունը: Վերջիններս ստիպված են լինում

դիմել գյուղական հարուստներին՝ պարտքով փող խնդրելու ու ընկնում են ծանր պայմանների՝ վճարման մեծ տոկոսների տակ:

4248 ԽՈՒՆԻՐԱՆ ԱՆԳՐԿՈՎԿԱՍՅԱՆ [Հետևանքների մասին, վիճակագրական տվյալներն ըստ հանգների ու բաղաձայնների]—1892, № 7—8, էջ 1169—1172: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

4249 ԽԱԺԱԿՆՅԱՆ Գ. ՆԱՎԹԱՇՐՋԱՆԻ ԲԱՆՎՈՐՆԵՐԻ—1892, № 10, էջ 1435—1448, № 11, էջ 1605—1623, № 12, էջ 1801—1813, 1893, № 3, էջ 422—431, № 4, էջ 585—593, № 10, էջ 1517—1531, № 11, էջ 1703—1713, № 12, էջ 1898—1907:

Բնութագրված է Բաբլի նավթաշխարհի բանվորների ազգային կազմը: Նրանք բաժանված են երկու հիմնական խմբի՝ վարձկան բանվորների՝ արհեստավորներ և իսկական բանվորներ: Հեղինակի կարծիքով աշխատատար պրոցեսների մեքենայացման պատճառով ժամանակին իսպառ կվերանա սրանց միջև եղած տարբերությունը: Նավթային արդյունաբերությունը հեղինակը բաժանել է երկու հիմնական մասի՝ արտադրող և մշակող արդյունագործություն: Հողվածաշարում ներկայացված է հանքերի հորատման և նրա հետ կապված աշխատանքների մանրամասները:

Նյութը ներկայացված է հետևյալ պոլխներում.

I. [Ներածություն]:

II. Ա. Բանվորները նավթահորերի շրջանում:

1. Բանվորները փորելու գործում:

2. Բանվորները նավթ քաշելու գործում:

3. Օրավարձ բանվորներ:

4. Բանվորները շոգի պատրաստելու և նավթ մղելու գործում:

Բ. Բանվորները արդյունագործարաններում:

III Օժանդակ արհեստներ:

IV Կանանց և երեխաների աշխատանքը:

V. Աշխատանքի տեղությունը: Վարձագին: Մրցումն բանվորների մեջ: Ավելորդ մարդիկ:

VI [VI] Բանվորների բնակարանները, հագուստը և ապրուստը:

VII [VII] Առողջապահական, մտավոր և բարոյական դրությունը: Աղայի և ինտելիգենտ

աշխատավորների դիրքը զեպի բանվորները և փոխադարձը:

IX [VII] Դրամատերերի հասցրած օգնությունը—նվորպայում բանվորական շարժումները վաղուց են սկսվել:

X [IX] Ընդհանուր ակնարկ:

4250 ԱՆԱԳԶՅԱՆ Հ. Առևտրական և գործարանական գործերը մեզանում—1893, № 1, էջ 105—117, № 7—8, էջ 1160—1172:

Անդրկովկասը բնությունից օժտված է ամեն տեսակ բնական հարստություներով, որ միանգամայն ի վիճակի է բավարարելու ազգաբնակչության կենսական պահանջները՝ իր գործարաններում մշակելու արտադրած բամբակն ու բուրդը, մետաքսն ու այլ բարիքներ, սակայն կատարվում է հակառակը՝ դրանք կիսազնով արտահանվում են ու պատրաստին թանկ գնելով ներմուծվում:

4251 ՓՈՆԱՏՈՒ Ընկերություն Շուշիում—1893, № 2, էջ 346: (Զանազան լուրեր):

4252 ԲԱՔՎԻ ՆԱՎԹԱՏԵՐԵՐԻ սինդիկատի խընդիրը—1893, № 4, էջ 668: (Զանազան լուրեր):

4253 ԲԱՂԱՔԱՅԻՆ վարկի ընկերությունը Թիֆլիսում—1893, № 4, էջ 669—671: (Զանազան լուրեր):

4254 ԹԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆ Ալեքսանդրապոլի նահանգում—1893, № 4, էջ 675: (Զանազան լուրեր):

4255 ՏԵՐ-ՂԱՔԱՐՅԱՆ Ս. Կյուրական հողային հանդամանքներ [Զանգեզուրի հայ, ադրեջանցի, գերմանացի ու մալական ազգաբնակչության մասին]—1893, № 5, էջ 784—790:

Սակավահողությունը ստիպել է երիտասարդությանը թողնել հայրենի երկիրը, մեկնել հեռավոր վայրեր աշխատանքի: Սայրահեղ թշվառության պատճառը միայն սակավահողությունը չէ, այլև ներքին կազմակերպվածությունը, որ այնքան ցայտուն է նկատվել տեղի գերմանացի ու մալական վերաբնակիչների համեմատությամբ: Տեղի հայ բնակչությունը, որ կարողանում է ղրպրոցի գոյությունը պահել, ի վիճակի չի եղել ընդհանուր ուժերով հողատարածություններ ղեկ

հարուստ հողատերերից: Հողվածից պարզվում է, որ տեղի հայերը այնքան են կապված ու մտահողված դպրոցի գոյությամբ, որ յուրաքանչյուր մանր գանցանքի համար սուգանք են սահմանել «հօգուտ ուսումնարանի»: Ուշագրավ է այդ առթիվ հեղինակի բերած մի զվարճախոսությունը: Զրույցի հավաքված գյուղացիներից մեկը պատմում է փոշոցը, համագյուղացիների այն հարցին, թե ինչու ազատ շիոշաց, պատասխանել է «շտրափ կանեն հօգուտ ուսումնարանի»: Հողվածագիրը գալիս է այն եզրակացության, որ աշխատավոր գյուղացու ներկա վիճակը պետք է բացատրել խոշոր կալվածատերերի գոյությամբ, որոնց ձեռքին են կենտրոնացված հսկայական հողատարածություններ: «Հողը պետք է ընկնի հողագործի ձեռքը».—գրել է հեղինակը:

4256 ՏԵՐ-ՂԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ Մ. Երկրագործ փամբակեցու գոյությունը—1893, № 5, էջ 810—815: (Գավառական նամակներ):

Ներկայացված է շրջանի, գլխավորապես Մեծ Ղարաբիլիսա գյուղի ու նրա շրջակայքի ազգաբնակչության տխուր վիճակը, որի հիմնական պատճառը հեղինակի կարծիքով սակավահողությունն է: Շրջանում անասնապահությունը մղված է երկրորդական պլան, շնայած, որ այն կարող է մեծ հեռանկարներ ունենալ՝ եկամտաբեր լինելով, քան երկրագործությունը: Հեղինակը խստորեն դատապարտել է տեղական իշխանությունների թուլությունը, որի հետևանքով վերջ չունեն շրջանում հաճախակի կրկնվող գողություններն ու սպանությունները:

4257 ԱՐՇԵՍԱՎՈՐՆԵՐԻ ընկերություն—1893, № 7—8, էջ 1293: (Զանազան լուրեր):

4258 ՄԱՐԴԱՆՅԱՆ Ֆ. Նավթարդյունաբերական գործի ներկա վիճակը [Ամերիկայում և Ռուսաստանում]—1893, № 10, էջ 1565—1578, № 11, էջ 1753—1762, № 12, էջ 1928—1940, 1894, № 2, էջ 308—315, № 3, էջ 460—471:

4259 ՆԱՎԹԻ ՆՈՐ շրջան Գրոդնիում—1893, № 10, էջ 1606: (Զանազան լուրեր):

4260 ՀԱՅԻ ԹԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆԸ Երևանյան նահանգում և Կարսի շրջանում—1893, № 11, էջ

1746—1749: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ժամանակակից տեսություն),

4261 ՔԵՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՍԱԿԱՆ կապիտալ թիֆլիսի նահանգում և նրա ծրագիրն ու նպատակները:—1893, № 11, էջ 1751—1752: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ժամանակակից տեսություն),

Այդ ծրագիրը ստացել է Քյուղատնտեսական դրամագլուխ անունը, որ գոյացել է վերջին երեք տարիների ընթացքում՝ առանձին զանձվող տուրքերի հաշվին: Ըստ ծրագրի ժողովված գումարը պիտք է դործադրվեր անտառապատման, ոռոգման, ճանապարհաշինության, անասունների հիվանդությունների դեմ պայքարելու, գյուղատնտեսական մեքենաներ ձեռք բերելու և այլ նման նպատակների վրա:

4262 ԼԵՐԵՎԱՆԻ նահանգում և Կարսի շրջանում տիրող հացի պակասության և թանկության հետևանքների դեմ առնելու համար Կայսերական Կովկասյան գյուղատնտեսական ընկերության ժողովի վճռի մասին:—1893, № 12, էջ 1945: (Ջանազան լուրեր):

4263 ՄԻ ԲԱՆԻ խոսք Գարեգին Խաժակյանի ռնավաշրջանի բանվորները՝ հողվածաշարի մասին:—1893, № 12, էջ 1951—1952: (Ջանազան լուրեր):

4264 ՆՈՐ ԲԱՆԿ Երևանում:—1894, № 1, էջ 159: (Ջանազան լուրեր):

4265 ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱՋ-Պետրովսկ երկաթուղին պատրաստ է...—1894, № 1, էջ 160: (Ջանազան լուրեր):

4266 ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ Կովկասյան լեռնաշղթայի վրայով:—1894, № 1, էջ 160: (Ջանազան լուրեր):

4267 ՕԳԵՈՒԹՅՈՒՆ Երևանի և Կարսի նահանգների կարոտյալներին:—1894, № 2, էջ 333: (Ջանազան լուրեր):

4268 ԹԻՖԼԻՍԻ փոխադարձ վարկի ընկերություն:—1894, № 3, էջ 494—495: (Ջանազան լուրեր):

4269 ԱՂԱՎԱՐՈՎԻ հողերի վաճառումը:—1894, № 3, էջ 495—496: (Ջանազան լուրեր):

4270 ՀՕԴՈՒՏ Տաճկաստանի սովյալների և Երևանի ու Կարսի նահանգների կարոտյալների հղել ևն Կետայալ հանգանակությունները:—1894, № 4, էջ 649—651: (Ջանազան լուրեր):

4271 ԵՎԼԱՍ-մյուլքը դատարանի վճռով մնաց Առաքել Պատուրյանին և Հաջի Ջեյալ Արդին Թաղիին:—1894, № 4, էջ 663: (Ջանազան լուրեր):

4272 ՍՈՎՅԱԼՆԵՐԻՆ օգնող անձանց ցուցակ:—1894, № 5, էջ 817—820: (Ջանազան լուրեր):

4273 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային փոխադարձ ապահովագրական ընկերությունը:—1894, № 5, էջ 822—823: (Ջանազան լուրեր):

4274 ԿԱՎԱՄՆԵՐԸ Անդրկովկասում:—1894, № 5, էջ 823: (Ջանազան լուրեր):

4275 ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ղեկի Ալեքսանդրապոլ, Երևան, Կարս:—1894, № 6, էջ 975—976: (Ջանազան լուրեր):

4276 ՀՈՂԱԶԱՓՈՒԹՅՈՒՆԸ Անդրկովկասում:—1894, № 10, էջ 1520: (Ջանազան լուրեր):

4277 ԵԱՎԹԱՅՈՐՄՆԵՐԻ 9-րդ ժողովը բացվեց Բաքվում:—1894, № 10, էջ 1521: (Ջանազան լուրեր):

4278 ԱՐՀԵՍՏԱՎՈՐԱՅ «Մուրճ» ընկերություն. (պայմանաթուղթ):—1894, № 11—12, էջ 1730—1734:

Պայմանաթղթի սկզբում տպագրված խմբագրական ծանոթության մեջ, որի հեղինակը հավանաբար Ավետիք Արամյանն է, ասված է. «Թիֆլիսի մի խումբ կրթված արհեստավորներ մտածելով իրենց դասակարգի նյութական և բարոյական շահերի վրա հղացել են մի օգտակար և գեղեցիկ միտք՝ իրենց սեփական խնայողությունների հաշվին մի դրամագլուխ կազմել և դրանով արհեստանոցներ բաց անել...»:

4279 ՍՈՎՅԱԼՆԵՐԻ օգտին:—1894, № 11—12, էջ 1748—1749: (Ջանազան լուրեր):

4280 ԿԱՆԵԹԻՒՅԻ երկաթուղին:—1894, № 11—12, էջ 1749—1750: (Ջանազան լուրեր):

4281 ՂԱՎԱՐԻ Իզմիրյանների գինեվաճառական ֆիրման սնանկ հայտարարվեց:—1894, № 11—12, էջ 1750—1751: (Ջանազան լուրեր):

4282 ԱՐՀԵՍՏԱՎՈՐԱՅ «Մուրճ» ընկերություն-
ներ—1895, № 1, էջ 187, (Զանազան լուրեր)։

4283 ՄՈՒՂԱՆԻ անապատի ոռոգման գործը։
1895, № 1, էջ 188, (Զանազան լուրեր)։

4284 ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՅԱՆ Երկաթուղու Եկամու-
տը—1895, № 1, էջ 188, (Զանազան լուրեր)։

4285 ՊԵՏԱԿԱՆ Հատկացումներ Կովկասում
Ֆիլիստերայի դեմ պայքարելու համար—1895,
№ 3—4, էջ 569, (Զանազան լուրեր)։

4286 ՆԱՎԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ Սևանա լճի վրա։—
1895, № 5, էջ 736, (Զանազան լուրեր)։

4287 ԲԱՆԿ ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ—1895, № 5, էջ 737,
(Զանազան լուրեր)։

4288 ՕՐԴՈՒԲԱԹԻ Կ. Բաբայանի մետաքսաթել-
ի գործարանի 25-ամյակը—1895, № 6, էջ 898—
899, (Զանազան լուրեր)։

4289 ԹԻՖԼԻՍ-ԿԱՐՍ Երկաթուղու շինարարու-
թյան մասին—1895, № 6, էջ 899, (Զանազան
լուրեր)։

4290 ԳՈՐԾԱՐԱՆԱԿԱՆ հորելյան Բաբայանի,
1895, № 7, էջ 1040—1041, (Զանազան լուրեր)։

4291 ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆ «Կախեթիա»,—1895,
№ 8, էջ 1177, (Զանազան լուրեր)։

Նորաստեղծ ընկերության նպատակն է Լեզլ
օգնել իրենց անդամներին ամենաշահավետ կեր-
պով վաճառելու խաղողի այգիների արտադրան-
քը, հաղորդել նրանց անհրաժեշտ տեխնիկական
ու գյուղատնտեսական դիտելիքներ, տարածել
բարձրորակ տեսակի վազեր, դարկ տալ դինի-
զործությունը և այլն։

4292 ՇԵՐԱՄԱՊԱՀՆԵՐԻ ընկերություն Քութա-
իսում—1895, № 8, էջ 1177—1178, (Զանազան
լուրեր)։

4293 ՄՈՒՂԱՆԻ դաշտի հետազոտությունը—
1895, № 8, էջ 1179—1180, (Զանազան լուրեր)։

4294 ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ գործիքների պահեստ
Գանձակում—1895, № 8, էջ 1180, (Զանազան
լուրեր)։

4295 ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻՑ հաղորդում են...
[Զորքի թվի ավելացման, տարվա սպասվող բեր-
քի առատության մասին և այլն]—1895, № 9—
10, էջ 1338, (Զանազան լուրեր)։

4296 ԳՐՈՋՆՈՒ Նավթը—1895, № 9—10, էջ
1338—1339, (Զանազան լուրեր)։

4297 ՄՈՒՂԱՆԻ դաշտի հետազոտությունը—
1895, № 9—10, էջ 1339, (Զանազան լուրեր)։

4298 ՊՂՆՁԻ և Երկաթի հանքեր Գանձակի նա-
հանգում—1895, № 11, էջ 1529—1530, (Զանա-
զան լուրեր)։

4299 ԽԱՂՈՂԻ անբերրիություն Կախեթիայում—
1895, № 11, էջ 1530, (Զանազան լուրեր)։

4300 ՏՆԵՐ ԳՆԵԼԻԻ բամբակոլոր ընկերություն
Սուխումում—1895, № 11, էջ 1533—1534, (Զա-
նազան լուրեր)։

4301 ԲԱԽՈՒՄԻ «Ծովյան • և ընկերություն»
նավթային գործարանի բանվորները հիմնել են
«Բանվորական փոխադարձ օգնության ընկերու-
թյուն»—1895, № 12, էջ 1701, (Զանազան լու-
րեր)։

4302 ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ Թիֆլիս-Կարս—1896,
№ 1, էջ 166, (Զանազան լուրեր)։

4303 ՉՅՈՒՆԸ Անդրկովկասում և Երկաթուղին,
[Զյան պատճառով խանգարվել է Երկաթուղային
Երթևեկությունը Բաթումի և Թիֆլիսի միջև]—
1896, № 1, էջ 169, (Զանազան լուրեր)։

4304 ՏԵՐ-ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ Հ. Բամբակի առե-
տուրը Երևանի նահանգում—1896, № 3—4, էջ
441—451։

Բերված վիճակագրական տվյալները ցույց են
տալիս տեղացի հայ առևտրականների գործելա-
կերպի պրիմիտիվությունը, Հողվածագիրը խո-
սում է նաև բամբակի տարատեսակ սերմերի,
բամբակադաշի մեքենաների, բամբակի հակա-
վորման ու տեղափոխման հարցերի մասին։

4305 ՇԱՆ-ԳԻՐԵԻ հողային կապալը—1896,
№ 3—4, էջ 528—529, (Զանազան լուրեր)։

4306 ԹԵՅԻ ՍԱՌԵՐԸ Կովկասում—1896, № 3,
—4, էջ 530, (Զանազան լուրեր)։

4307 ՖԻԼՈՍՈՖԻԱՅԻ ղեմ...—1896, № 3—4, էջ 530, (Ձանաղան լուրեր)։

✓4308 ԹԻՖԼԻՍԻ ազգաբնակչությունը [վիճակագրական տեղեկությունները ըստ ազգությունների, դավանությունների, դասային պատկանելության ու սեռի]—1896, № 3—4, էջ 532—534, (Ձանաղան լուրեր)։

4309 ԹԻՖԼԻՍԻ այգիները—1896, № 3—4, էջ 534, (Ձանաղան լուրեր)։

4310 ՄՐՈՒՆԻՆԻ ղեմ կովելու համար...—1896, № 5, էջ 726, (Ձանաղան լուրեր)։

4311 ՎՐԱՅ աղնվականաց կալված. բանկը—1896, № 5, էջ 727, (Ձանաղան լուրեր)։

4312 ՏԵՐ-ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ Հ. Բամբակի մշակությունը Երևանյան նահանգում—1896, № 6, էջ 820—831։

Բամբակարույսի ընդհանուր նկարագրից ու ագրոտեխնիկական խորհուրդներից բացի, հեղինակը խոսում է այն մեծ տնտեսական օգտավետության մասին, որ կարող է բերել բամբակի մշակությունը Արարատյան դաշտում։

4313 ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐՆԵՐԻ ընկերության ինդիկորը—1896, № 6, էջ 876, (Ձանաղան լուրեր)։

4314 ԿԼԵՆԹՅԱՆ Էրկաթուղի—1896, № 6, էջ 876—877, (Ձանաղան լուրեր)։

4315 ԿԱԹՈՍՏԵՍՆԱԿԱՆ ցուցահանդես Թիֆլիսում—1896, № 6, էջ 878, (Ձանաղան լուրեր)։

4316 ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ Մ. Ղազարի գավառի գյուղացիների ներկա գրությունը Կոթի գյուղը—1896, № 7—8, էջ 1051—1056, № 9, էջ 1196—1204, 1897, № 5, էջ 705—713, 1898, № 7—8, էջ 1147—1156։

Հողվածաշարում ներկայացված է գյուղի աշխարհագրական-տեղագրական նկարագիրը, Բաղմակողմանի տեղեկությունների կան գավառի գյուղացիության դրադմունքի, կենցաղի ու տնտեսական վատթար պայմանների մասին։ Մեծ տեղ է հատկացված վաշխառության մերկացմանը ու ռուս չինովնիկների ապօրինի գործողությունների նկարագրմանը, ժողովրդի հետամնացությունը Մոսկ

գյույներով է ներկայացված կնոջ անաղատ վիճակը. (վաղաժամ ամուսնություններ) և ժամանակակից գյուղում ծայր առած մի շարք այլ տխուր երևույթներ։

4317 ԳԱՎԱՌԱԿԱՆ նամակները [«Մուրճ»-ի ղեկավարականը Մ. Պետրոսյանի «Կոթի գյուղ» ուսումնասիրության վերաբերյալ]—1898, № 7—8, էջ 1157, (Ձանաղան լուրեր)։

4318 ՄԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ «Նոր դար» լրագրում, [1900 թվականին «Նոր դար»-ի № 17-ում տպագրված Ա. Ազապյանի հոդվածի մասին է, որ վերաբերում է Մ. Պետրոսյանի «Կոթի գյուղ» ուսումնասիրությանը]—1900, № 1, էջ 121—123, (Ձանաղան լուրեր)։

4319 ՆՈՐ ՆԱՎԹԱՏԵՂԵՐ—1896, № 7—8, էջ 1090, (Ձանաղան լուրեր)։

4320 ՇՈՒՇԻ քաղաքի չրանցքի մասին—1896, № 7—8, էջ 1090, (Ձանաղան լուրեր)։

4321 ԲԱՔՎԱ շրջանի նավթային գործը—1896, № 9, էջ 1135—1137։ Ստորագր.՝ Ա. Ա.։ Նկարագրված է հում նավթի արտադրության մանրամասնությունները, Հողվածը բաղված է «նավթագործարանատերերի ժողովի խորհուրդ» կոչված հաստատության 1896 թ. Բաքվի մի քաղաքականությունից։

4322 ԹԻՖԼԻՍԻ կաթնատնտեսական ցուցահանդեսը—1896, № 9, էջ 1236—1237, (Ձանաղան լուրեր)։

4323 ԲԱՔՎԱ նավթային շրջանը—1896, № 10—11, էջ 1305—1321, Ստորագր.՝ Ա. Ա.։

Վիճակագրական տվյալներով հարուստ հոդված է, ներկայացված է Բաքվի նավթային շրջանից ստացված սև նավթի մշակման արդյունքները. (կերոսին, բենզին, յուղեր, գուղրոն և այլն)։ Առանձին աղյուսակներ ցույց են տալիս նավթային նյութերի արտահանման պատկերը։ Հեղինակը դժգոհ է «նավթագործների ժողովի» տվյալներից, որոնցում ոչ մի խոսք չկա արհեստավոր և բանվոր աշխատավորների մասին։

4324 ԱԲԱՆԱՍՅԱՆ Ա. Կաթնատնտեսական ցուցահանդես Թիֆլիսում—1896, № 10—11, էջ 1404—1409։

Յուցահանգեսը բացվել է Կովկասյան Կայսերական Գյուղատնտեսական ընկերության նախաձեռնությամբ 1896 թ. հոկտեմբերի 6-ին՝ Մանրամենոթեն նկարագրված են ջուցահանգեսի բոլորները։

4325 ԿՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ընկերություն երկվանում։—1896, № 10—11, էջ 1421։ (Ջանազան լուրեր)։

4326 ՂԱԼԱՐԻ ալգիները։—1896, № 10—11, էջ 1421։ (Ջանազան լուրեր)։

4327 ԲԵԿՈՅՏ խաղողի հիվանդությունը Կախկիսիում։—1896, № 10—11, էջ 1422։ (Ջանազան լուրեր)։

4328 ՆՈՐ ՆԱՎԹԱՏՆՂԵՐ։—1896, № 10—11, էջ 1422։ (Ջանազան լուրեր)։

4329 ԳՐԱՋՆՈՒ ՆԱՎԵՐ։—1896, № 10—11, էջ 1422։ (Ջանազան լուրեր)։

4330 ԲԵՐՔԸ փյացել է Շուշավերում ու Աղղամում։—1896, № 10—11, էջ 1422։ (Ջանազան լուրեր)։

4331 ՅՈՒՅԱԿԱՇՏ Ախալքալաքում։—1896, № 12, էջ 1644։ (Ջանազան լուրեր)։

4332 ՍԲՇԱԿԱՆ ԻՐՐ հերբող։—1896, № 12, էջ 1646—1647։ (Ջանազան լուրեր)։

Այլ Քալանթարը հերբի է Աթանասյանի «Մուրճ»-ում ապագրված «Կաթնատնտեսական ջուցահանգես» հոդվածում արտահայտած մտքերը։ (Տես № 4324 նկարագրությունը)։

4333 ԳԻՐԲ ԿԱԿԵԹԻԱՅԻ խաղողագործության ու գինեգործության մասին։—1896, № 12, էջ 1648։ (Ջանազան լուրեր)։

4334 ԵՐԵՎԱՆԻ աշխատանքի մասին։—1897, № 1, էջ 169։ (Ջանազան լուրեր)։

4335 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ Գյուղատնտեսական ընկերության 1897 թ. գործունեության նախահաշիվը։—1897, № 2—3, էջ 381։ (Ջանազան լուրեր)։

4336 ԲԱԿԱՆԱՆՈՒ գործարանական տեսչությունը։—1897, № 2—3, էջ 402։ (Ջանազան լուրեր)։

4337 ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ Հ. Մարդահամար (Կյուլի բաներից)։—1897, № 4, էջ 530—535։

Հեղինակը 1897 թ. հունվարին անցկացվող մարդահամարի կապակցությամբ առիթ է ունեցել լինելու Մուխոմի շրջանի գյուղերում, որտեղ մեծ քանակությամբ արեմտաձայն փախստականներ են բնակվել։ Հոգվածում նկարագրված է նրանց տնտեսական անմխիթար կացությունը, մասնավորապես կանանց անազատ վիճակը։

4338 ՆԱՎԹԱԿՈՐՄՆՆԵՐԻ 9-րդ ժողովը։—1897, № 5, էջ 739—140։ (Ջանազան լուրեր)։

Համառոտակի ներկայացված է համաժողովի ութ նիստերում քննարկված հարցերը։

4339 ԴԱՋԱԿԻ ցավառի գյուղերի բնակիչներին փոխառություն տալու մասին։—1897, № 6, էջ 898—899։ (Ջանազան լուրեր)։

4340 ԴԱՋԱՐԻ ալգիների մասին։—1897, № 6, էջ 899։ (Ջանազան լուրեր)։

4341 ԵՐԵՎԱՆԻ շտամարաններ Թիֆլիսի նահանգում։—1897, № 6, էջ 899։ (Ջանազան լուրեր)։

4342 ԱՐԶԵՍԱՆՈՏ Ախալքալաքում։—1897, № 6, էջ 899—900։ (Ջանազան լուրեր)։

4343 ԹԻՖԼԻՍԻ Էժանագին ճաշարանները։—1897, № 6, էջ 900։ (Ջանազան լուրեր)։

4344 ԽՈՋԱԷՅՆԱԹՅԱՆ Հ. Կյուղական ցավեր և Սակավահողության, սակավաջրության ու վաշխատության դեմ կովելու մասին։—1897, № 7—3, էջ 1021—1030, № 10, էջ 1384—1393, № 11—12, էջ 1552—1564, 1898, № 1, էջ 99—106, № 2—3, էջ 255—262։

4345 ՄԱՐԴԱՆՅԱՆ Ֆ. Նավթարդյունաբերողների 11-րդ ժողովը (21 ապրիլի մինչև 2 մայիսի 1897 թ.)։ 1897, № 7—8, էջ 1092—1098։

4346 ԹԻՖԼԻՍԻ խորհրդարանը և բնակարանային հարկը։—1897, № 9, էջ 1293։ (Ջանազան լուրեր)։

4347 ԱՆԿԿՈՎԿԱՍՅԱՆ Երկաթուղու հաշիվը։—1897, № 10, էջ 1464—1465։ (Ջանազան լուրեր)։

4348 ԿՈՒՆԻԱՅԱՆ սպաների տնտեսական ընկերություն.—1897, № 11—12, էջ 1679, (Ջանազան լուրեր):

4349 [ՄԵԱԽՈՏԱԳՈՐԾՆԵՐԻ ժողովի մասին].—1898, № 1, էջ 181—182, (Ջանազան լուրեր):

4350 [ԿԱՅՍԻՐԱԿԱՆ, կովկասյան գյուղատնտեսական ընկերության մասնաճյուղ Երևանում].—1898, № 2—3, էջ 381, (Ջանազան լուրեր):

4351 [ԿՅՈՒՂԱԿԱՆ նորաբաց բանկ Երևանի նահանգի նախիջևանի գավառում].—1898, № 2—3, էջ 381, (Ջանազան լուրեր):

4352 ԲԱՔՎԻ նավթագործությունը և անգլիացիք.—1898, № 2—3, էջ 382, (Ջանազան լուրեր):

4353 ԹԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆԸ կովկասում —1898, № 4, էջ 560, (Ջանազան լուրեր):

4354 [ԹԻՖԼԻՍԻ աշխատասիրական տան ընկերության առաջին ընդհանուր ժողովը].—1898, № 4, էջ 578, (Ջանազան լուրեր):

4355 [ՈՒՍՈՎ գաղթականներին սզնող ընկերության անդրկովկասյան մասնաճյուղի կանոնադրություն].—1898, № 4, էջ 578—580, (Ջանազան լուրեր):

4356 ԱՆԳԼԻԱՅԻՔ Բարձում.—1898, № 5, էջ 739, (Ջանազան լուրեր):

Խուսական կառավարությունը միջոցներ է ձեռնարկել կանգնեցնելու համար անգլիական կապիտալի հոսքը դեպի Քարու, ապօրինի է ճանաչել ուսու հպատակների անուկով ձեռք բերված նավթարևր հողերը:

4357 [ՇԵՐԱՄԱՊԱՀԱԿԱՆ ցուցահանդես Օրդուրադում].—1898, № 5, էջ 749, (Ջանազան լուրեր):

4358 ԴԱՎԹՅԱՆ Ա. Սերմագործությունը և շերամապահությունը Գողթան գավառում.—1898, № 6, էջ 876—884, (Նամակ Վերին Ազուխից):

4359 ԲԱՆՈՒԿՈՐՄԻ հարկ.—1898, № 6, էջ 902, (Ջանազան լուրեր):

4360 [ԲՆԱԿԱՐԱՆԱՅԻՆ հարկի մասին].—1898, № 6, էջ 902, (Ջանազան լուրեր):

4361 [ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ կյանքը Շուշու և Զեբրայիի գավառներում].—1898, № 6, էջ 908—909, (Ջանազան լուրեր):

4362 ՇԵՐԱՄԱՊԱՀԱԿԱՆ ցուցահանդես Ազուխում.—1898, № 6, էջ 909—910, (Ջանազան լուրեր):

4363 ԱՆԳԼԻԱՅԻՔ և բանվորները Բարձում.—1898, № 7—8, էջ 1171, (Ջանազան լուրեր):

Նյութը վերաբերում է նավթահանքերում առաջացած հրդեհին, դրա հետևանքով առժամ բանվորներին ու նրանց ընտանիքներին տեղիական ընկերության հասցրած օգնությունը:

4364 ԱՆԳԼԻԱՅԻՔ Բարձում.—1898, № 7—8, էջ 1171—1172, (Ջանազան լուրեր):

Երեք ակցիոներական ընկերությունների մասին, որոնց ուսական կառավարությունը Թայլատրել է շահագործել Բարձի նավթը:

4365 [ԿՈՒՍԻ ԿԱՎԱՅԻ Կալվածատերերի նորաստեղծ սինդիկատի մասին].—1898, № 7—8, էջ 1172, (Ջանազան լուրեր):

4366 [ԲԱՎԱՆԱՆՈՒ ՎԵՐԱՄԱՐՆԵՐԻ մասին].—1898, № 7—8, էջ 1172—1173, (Ջանազան լուրեր):

4367 [ՎԱԴԻԿԱՎԱԶԻ գյուղատնտեսական ցուցահանդեսի մասին].—1898, № 9, էջ 1296—1297, (Ջանազան լուրեր):

4368 ՆԱՎԹԸ Դադստանում.—1898, № 9, էջ 1304, (Ջանազան լուրեր):

4369 ԳԱՆՉԱԿԻ նահանգի [Երկաթի] հանքեր.—1898, № 9, էջ 1304, (Ջանազան լուրեր):

4370 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Օտար կապիտալիստների մուտքը Անդրկովկասում.—1898, № 10—11, էջ 1551—1557, № 12, էջ 1782—1791:

Հողվածագիրը գրազվել է Անդրկովկաս և մասնավորապես Բարու ներթափանցած օտար մեծ կապիտալների մեր երկրին տված օգուտների ու հասցրած վնասների հարցերով:

4371 ԵՐԵՎԱՆԻ աղբյուրները [Քաղաքը ջրով ապահովելու մասին].—1898, № 10—11, էջ 1622, (Ջանազան լուրեր):

4372 ԱՓՅԻՋԸ Անդրկովկասում [Տնային օգագործության մասին].—1898, № 10—11, էջ 1624, (Ջանազան լուրեր):

4373 ԲԵՐԲԵՐԻ հունձը Երևանյան նահանգում: 1898, № 10—11, էջ 1624: (Չանազան լուրեր):

4374 ԲԵԿԻՆՍԻ խաղողի հիվանդության առկայությունը Անդրկովկասում՝ հերքվեց:—1898, № 10—11, էջ 1624: (Չանազան լուրեր):

4375 ԹՂԹԻ զործարան Թիֆլիսում:—1898, № 10—11, էջ 1624: (Չանազան լուրեր):

4376 ԿԵՐՈՍԻՆԸ Բաքվից-Բաթումի տեղափոխելու փոխադրվածառի թանկացման մասին:—1898, № 12, էջ 1802: (Չանազան լուրեր):

4377 ՄԱՐԴԱՆՅԱՆ Ֆ. Բիրի-էյրաթի պետական նավթային հողերի աճուրդի առթիվ:—1899, № 1, էջ 118—122, № 2—3, էջ 304—315: (Նամակ Բաքվից):

Ներկայացված է պետական նավթային հողերը մասնավոր մարդկանց ձեռքով արդյունագործելու գլխավոր պայմանները, Բիրի-էյրաթի հողերի համար ներկա աճուրդին մասնակցած մեծահարուստների ցուցակը և նրանց առաջարկած գները:

4378 ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ Ալեքսանդրապոլում:—1899, № 1, էջ 133: (Չանազան լուրեր):

4379 ԲԵԿԻՆՍԻ հիվանդությունը Անդրկովկասում:—1899, № 1, էջ 136: (Չանազան լուրեր):

4380 ՍԱԼԼՈՒՄՅԱՆ, Վաշխատությունը Ախալքալաքի գավառում:—1899, № 2—3, էջ 324—327:

Բերված իրական փաստերը ցույց են տալիս հրեշավոր շափերի հասած վաշխատության ուղյուղական աշխատավորության կյանքի անմխիթար պատկերը:

4381 ՋՈՒԼՅԱՆԻ Երկաթուղու խնդիրը:—1899, № 2—3, էջ 350—351: (Չանազան լուրեր):

4382 ԿԱՆԵԹԻԱՅԻ Երկաթուղին:—1899, № 2—3, էջ 351: (Չանազան լուրեր):

4383 ԲԱՔՎԱ կապիտալները Թիֆլիսում:—1899, № 2—3, էջ 356: (Չանազան լուրեր):

4384 ԼՎԵՆԻՍԻՆԻՅԱՆԻ Ախալքալաքի գավառում՝ կամ մի «Մուրճ»-ական հողված «Մշակ»-ում:—1899, № 2—3, էջ 359—360: (Չանազան լուրեր):

4385 ՕՏԱՐ կապիտալները Բաքվում:—1899, № 2—3, էջ 364—365: (Չանազան լուրեր):

4386 ԶԱՎԱՐՅԱՆ Ս. Վաշխատությունը Երևանյան նահանգում և Կարսի շրջանում:—1899, № 4—5, էջ 519—525:

Բարգմանված է նույն թվականին Թիֆլիսում լույս տեսած «Опыт исследования сельского хозяйства хлебобродного района Ереванской губернии и Карской области» գրքից:

4387 ԼԱՆԴՐԱՆՎԱՍՅԱՆ մանուֆակտուրային ընկերության մասին:—1899, № 4—5, էջ 548: (Չանազան լուրեր):

4388 ԶԱԶԻ-ՋԵՅՆԱԼ Թաղիկի բամբակյա գործվածքների գործարանի մասին:—1899, № 4—5, էջ 548—550: (Չանազան լուրեր):

4389 ԲՈՒԹԱՅԻՆԻ շերամապահական ընկերության տարեկան ընդհանուր ժողովը:—1899, № 4—5, էջ 553—554: (Չանազան լուրեր):

4390 ԱՆԴՐԱՆՎԱՍԻ հողագիտության և պրոֆեսոր Դոկուչանի մասին:—1899, № 6, էջ 725: (Չանազան լուրեր):

4391 ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ մինչև Ջուլֆա:—1899, № 6, էջ 733: (Չանազան լուրեր):

4392 ՆՈՐԱՆԻ ընկերության Բաքվի նավթահորերից ստացած եկամուտի մասին:—1899, № 6, էջ 734: (Չանազան լուրեր):

4393 ԲԱՔՎԱ շրջանից. (սխստմատիկ տեղեկություններ):—1899, № 7—8, էջ 901—909, № 9, էջ 1088—1100, Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Բաքվում սկսվել է հրատարակվել «Нефтяное дело» երկշաբաթաթիվը, որտեղ պարբերաբար լույս են տեսել նավթային գործի ամենաբազմազան խնդիրներին վերաբերող ընդհանուր ու տեխնիկական բնույթի հողվածներ, Հեղինակը աչքի անցնելով թերթի վեցամսյա համարները կազմել է ներկա ընդարձակ տեղեկացույցը, Հողվածն ունի հետևյալ ենթավերնագրերը՝ Գործող հորեր:—Նոր փորված հորեր:—Նավթի արդյունահանությունը վերջին հրեք տարում:—Հորերի խորությունը Բալախանում:

—Նավթահանքերի տարածությունը—Նավթային ֆոնտաններ—Նավթային արդյունքներ և արտածություն—Նավթը իրր վառելիք—Գները—Անդրկովկասյան երկաթուղին—Կերոսինանցք մինչև Սև ծով—Նավթային ֆրախտի գները—Բանվորները—Բանվորների դժբախտության ղեկը—Դժբախտացած բանվորներին ապահովագրելու խնդիրը—Բանվորների բնակարանների խնդիրը—Բանվորական օրը, ժողովրդական կրթություն—Նավթագործների համաժողովը—Նավթագործ ակցիոներական ընկերություններ—Օտար կապիտալները Բաքվում:

4394 ԱՆԲԵՐՐԻՈՒԹՅՈՒՆԸ Անդրկովկասում—1899, № 7—8, էջ 928: (Ձանաղան լուրեր)

4395 ՆԱՎԱԳՆԱՅՈՒԹՅՈՒՆԸ Սևանի լճի վրա—1899, № 7—8, էջ 937—938: (Ձանաղան լուրեր):

4396 ԱՆԱՍՆԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆԸ Երևանյան նահանգում—1899, № 7—8, էջ 938: (Ձանաղան լուրեր):

4397 ԱՌԱՋԻՆ գնացքը Պետրովսկ—Բաքու երկաթգծում—1899, № 7—8, էջ 938: (Ձանաղան լուրեր):

4398 ԱՌԱՋԻՆ գնացքը Թիֆլիս—Կարս երկաթգծում—1899, № 7—8, էջ 938: (Ձանաղան լուրեր):

4399 ԿԱՎԱՍՏԱՆԻ Բանկ Բաքվում—1899, № 7—8, էջ 938: (Ձանաղան լուրեր):

4400 ԳԱՆՁԱԿԻ նահանգում կառուցվող ցեմենտի գործարանի մասին—1899, № 7—8, էջ 938: (Ձանաղան լուրեր):

4401 ԴՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ շերամապահական-այգի գործական արդյունահանողների մասին—1899, № 7—8, էջ 939: (Ձանաղան լուրեր):

4402 ՄԱՐԴԱՆՅԱՆ Ֆ. Դրամական ճգնաժամ Բաքվում—1899, № 9, էջ 1101—1103:

Հեղինակը Բաքվի դրամական ճգնաժամը բացատրել է օտարերկրյա կապիտալի հախուռն վարդապետությամբ. նրա մոտքը Բաքու խախտել է տեղական արդյունաբերողների ֆինանսական հավասարակշռությունը:

4403 ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Անդրկովկասյան վիճակագրական կոմիտեում—1899, № 9, էջ 1113: (Ձանաղան լուրեր):

4404 ՄԻՆԻՍԻ Երմոլովը Կովկասի հանք-գործության զարգացման մասին—1899, № 9, էջ 1120: (Ձանաղան լուրեր):

4405 ԶԱԼԿԱ-օղիում տեղի ունեցած մեղաբուծական ցուցավարժության մասին—1899, № 9, էջ 1120: (Ձանաղան լուրեր):

4406 ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ գյուղատնտեսական կրթության համար միևիստրության ներդրած ծախսերի մասին—1899, № 9, էջ 1120: (Ձանաղան լուրեր):

4407 ՍՈՒՆՈՒՄԻ այդեղործական ցուցահանդեսի մասին—1899, № 9, էջ 1120: (Ձանաղան լուրեր):

4408 ԹԱՂԻԿՎԻ մանարան գործարանի մասին—1899, № 9, էջ 1121: (Ձանաղան լուրեր):

4409 ԱՆԲԵՐՐԻՈՒԹՅՈՒՆԸ Անդրկովկասում—1899, № 10, էջ 1171: (Ձանաղան լուրեր):

4410 ԹԻՖԼԻՍԻ գյուղատնտեսական-զարգացման ցուցահանդեսի բացման մասին—1899, № 10, էջ 1274: (Ձանաղան լուրեր):

4411 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ տնտեսություն: Քուլթայիսի. [ԵՆԵՐԱՄԱՐՈՒԹՅԱՆ և ջուլհակության ընկերության] մասին—1899, № 10, էջ 1275: (Ձանաղան լուրեր):

4412 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ տնտեսություն: Մրգերի ցուցահանդեսի բացումը Բաքվում—1899, № 10, էջ 1275: (Ձանաղան լուրեր):

4413 ԿԱՆԻՔԻԱՅԻ երկաթուղու մասին—1899, № 10, էջ 1275: (Ձանաղան լուրեր):

4414 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ տնտեսություն: [Խոնիի փոխադարձ վարկի ընկերության կանոնադրության մասին—1899, № 10, էջ 1275: (Ձանաղան լուրեր):

4415 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ տնտեսություն: [Այգեգործների կասպյան հանրաժողովի մասին—1899, № 10, էջ 1275: (Ձանաղան լուրեր):

4416 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ տնտեսություն: [Կախ-թիայի շերամաբուծության մասին—1899, № 10, էջ 1275: (Ձանաղան լուրեր):

4417 ՇԵՐԱՄԻ բոժոժի առևտրի մասին—1899, № 10, էջ 1275—1276: (Ձանաղան լուրեր):

4418 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ կառավարություն [Հարկերի վերափոխման մասին]։—1899, № 11—12, էջ 1496: (Զանազան լուրեր)։

4419 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ տնտեսություն [Մետաքսի մանրաբույսերի և մետաքսի ոլորանների բաժնեվոր ընկերության մասին]։—1899, № 11—12, էջ 1498: (Զանազան լուրեր)։

4420 ԲԱՔՎԻ ազգաբնակչությունը։—1899, № 11—12, էջ 1504: (Զանազան լուրեր)։

4421 [ԱՆԲԵՐՐԻՈՒԹՅԱՆ պատճառով նոր-Բայազետի զավառին պետական օգնություն ցույց տալու մասին]։—1900, № 1, էջ 118:

4422 [ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ձգնաժամից դուրս գալու մի միջոցի մասին]։—1900, № 1, էջ 118—119: (Զանազան լուրեր)։

4423 [ԲԱՔՎԻ նավթագործների տարեկան նիստի մասին]։—1900, № 5—6, էջ 746: (Զանազան լուրեր)։

4424 ՔԱԼԱՆԹԱՐ ԱԼ. Մեր երկրի քնած ուժերը (Տնտեսական հարցեր)։—1901, № 1, էջ 223—229:

Հեղինակը Կովկասի ամենամեծ գծրախտությունը համարել է երկրում տիրող աղքատությունը։ Համապատասխան աղյուսակներում ներկայացված է երկրամասի բնական հարստությունների պատկերը։ Սակայն երկրի այդ բարիքները «քնած» են, դրանք չեն օգտագործվում ու մշակվում։ Հեղինակը առաջ է բաշել բնական ռեսուրսների խելացի ու նպատակային շահագործման հարցը։

4425 [ԳԼԽԱՀԱՐԿԻ վերացման մասին Անդրկովկասում]։—1901, № 1, էջ 238: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

4426 [ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ տեսություն անցյալ տարվա տնտեսական զինակի]։—1901, № 1, էջ 253—260: Ստորագր.՝ Ա. (Գալառական կյանք)։

1900 թվականը եղել է անբարեհաջող տարի։ Նախորդ տարվա երկարատև երաշտը, լայն տարածում ստացած անասունների ժանտախտը, երկարատև անձրևներն ու կարկուտը իրենց կնիքն են դրել երկրի ողջ էկոնոմիկայի վրա։ Օրինակները բերված են Ախալքալաքի ու Կարսի զավառներից։ (Երկրաշարժ, հացի րզեղ)։

4427 [ԿԱՐՍԻ երկաթուղու մասին]։—1901, № 1, էջ 260—261, Ստորագր.՝ Ա. (Գալառական կյանք)։

4428 ԲԱՔՈՒ [Բանվորների ապահովագրության հարցի մասին]։—1901, № 1, էջ 264—265: Ստորագր.՝ Ա. (Գալառական կյանք)։

4429 [ԶՐԻ ԾԱՇԱՐԱՆ Բաքվում հայ աղքատների համար]։—1901, № 1, էջ 265: Ստորագր.՝ Ա. (Գալառական նամակներ)։

4430 ԲԱՔՎԻ նավթարդյունադրծների 15-րդ արտակարգ ժողովը։—1901, № 2, էջ 261—273: Ստորագր.՝ Ի. (Տնտեսական հարցեր)։

Մանրամասնությամբ ներկայացված է ժողովի բոլոր նիստերի օրակարգն ու ընթացքը։ Քրննարկվել են հիվանդանոցի գանձարանի կանոնադրության ընդունման, բանվորների բուժման, հրդեհների կանխման, հողային աճուրդների, նավթային աղբյուրների արտահանման ու այլ հարցեր։

4431 ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ և Իրևանը (նամակ Երվանդի)։—1901, № 2, էջ 296—298: Ստորագր.՝ Ա.—Դու (Գալառական կյանք)։

4432 [ԵՐԵՎԱՆԻ քաղաքային հողերի ու ջրի հարցի մասին]։—1901, № 2, էջ 298: Ստորագր.՝ Ա.—Դու (Գալառական կյանք)։

4433 [ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ ձիաքարշ կառուցելու համար կազմակերպվող ընկերության մասին]։—1901, № 2, էջ 300: Ստորագր.՝ Ա.—Դու (Գալառական կյանք)։

4434 ՍԱԼԼՈՒՄՅԱՆ, Անբերրիությունը Ախալքալաքի զավառում և նրա հետևանքները։—1901, № 3, էջ 242—249: (Գալառական կյանք)։

Մանրամասնություններ է հաղորդում 1899 և 1900 թվականներին Ախալքալաքի անբերրիության, հացի բզեզի ու հոտենստոյան մլակի պատճառած վնասների ու դրանց պատճառով ողջ զավառում ստեղծված սովի ու տնտեսական դժվարին պայմանների մասին։

4435 ԱՂՔԱՏՆԵՐԻ խնամատարությունը Բաքվում։—1901, № 3, էջ 250—253: Ստորագր.՝ Ա. (Գալառական կյանք)։

4436 ТУМАНОВ Г. М. Земельные вопросы и преступность на Кавказе. С. Петербург, 1901.

Դրախոսություն:—1901, № 4, էջ 196—197: Ստորագր.: Լ. Ս.:

Դրախոսված զրթույկը հնդինակի «Вестник Европы», «Русская мысль» և «Новое обозрение» պարբերականներում սփռված այն հոդվածների ծաղկաքաղն է, որ նվիրված են Կովկասի իողային, զաղթականության, տեղային ավազակությունների, ինչպես նաև վարչական մի քանի անկանոնությունների բացահայտման հարցերին:

4437 ՄԱՆԳԱՆԵՋԻ արդյունաբերությունը մեր երկրում: [Մանգանդի արդյունաբերության աճը Կովկասում և նրա հետագա զարգացման հեռանկարները]:—1901, № 4, էջ 213—215: Ստորագր.: Հովհ. Կար.: (Տնտեսական հարցեր):

4438 ԶԱՎԱՐՅԱՆ Ս. «Հողային տուրքը» և հարկերը Կովկասում:—1901, № 5, էջ 267—279, № 6, էջ 217—231, № 8, էջ 204—218, № 9, էջ 195—217, № 10, էջ 200—219: (Տնտեսական հարցեր):

I-ին հոդվածը վերաբերում է 1901 թ. հունվարից Կովկասում կատարված հարկային սիստեմի փոփոխություններին: (Գլուխ I):

II հոդվածում հնդինակը հանդամանորեն վեր է հանել հարկատվության ողջ սիստեմի էությունը իր տարատեսակություններով: Հարկային ծանր բեռի տակ հեծող աշխատավոր գյուղացու իրավիճակը պարզ ներկայացված է հոդվածում առատորեն մեջ բերված վիճակագրական տվյալներում: Դրանով է բացատրել հնդինակը այն հանգամանքը, որ «...Ջարմանալի չէ, որ այդչափ հարկերով ծանրաբեռնված երկրում չէր առաջ դնում լուսավորությունը և չէր աճում նույնիսկ ազգաբնակչությունը»: (Գլուխ II):

III հոդվածը (գլուխ III—IV) հնդինակը ներկայացրել է հետևյալ ենթավերնագրերով: Հարկային դրույթները ոռոսաց տիրապետության ժամանակ:—Հարկերի իջեցնելը:—1837 թվականի ռեֆորմը:—Սիստեմայի և դրամական տուրքի սկզբունքը:—Տուրքերի քանակությունը 80-ական թվականներին:—Տուրքերի թիվն աճման դրական հետևանքը:—«Սիստեմայի» սկզբունքի բացասական կողմերը:—Ջանադան նահանգների, գավառների, գյուղերի անհավասար ծանրաբեռ-

նումը տուրքերով:—Այդ սկզբունքի ազդեցությունը գյուղերի արդարացի սովորությունների քայքայման նկատմամբ:—Հարկերի անհավասար ծանրանալը ունեորների և շունեորների վրա:—Դրամական տուրքի թույլ կողմերը:—«Կողմնակի» տուրքերի ուժեղանալը:

IV հոդվածը (գլուխ V—VI).

«Սիստեմայի» սկզբունքի ազդեցությունը գյուղերի հարկի բաժանման արդարացի սովորությունների քայքայման նկատմամբ:—Հարկերի անհավասար ծանրանալը ունեորների և շունեորների վրա:—Օրինակներ Կովկասի գանաղան շրջաններից:—Դրամական տուրքի թույլ կողմերը:—«Կողմնակի» տուրքերի ուժեղանալը:—Նոր հարկային սիստեմի բացասական կողմերը:—Քաղաքների ուժեղանալը ի վնաս գյուղերի:—Գյուղական պրոլետարների առաջ դալը և շատանալը:—Ախտա, հաշուր, ճալա, Սաղան ու Քանաբեռ գյուղերի օրինակները:—Տնտեսական անհավասարության հետևանքները:

V հոդվածը (գլուխ VII—VIII).

Տնտեսական անհավասարության պատճառները:—Անհավասարությանը վերջ դնելու դժվարությունները:—Հարկային սիստեմի բարեփոխությունը իրրև սոցիալական հարցի լուծման միջոցներից մեկը:—Պրոգրեսիվ և ժառանգության տուրքերի սկզբունքը:—Այդ տուրքերի չափն ու նշանակությունը անգլիական երկրների, Գերմանիայի, Ֆրանսիայի համար:—Դրանց զարգանալը Ռուսաստանում:—«Ժառանգության», «Բնակարանների», «Արդյունաբերության» և «Պայմանագրերի» պրոգրեսիվ բնավորություն ունեցող տուրքերը:—«Հողային տուրքի» դերը հարկերի ավելի արդարացի բաժանման վերաբերմամբ:—Ախտա, Գեչլուր, Աշտարակ, Սաղան, Շուլավեր գյուղերի օրինակները:—Հողային տուրքը սկիզբն է կարողության և պրոգրեսիվ ավելի արդարացի տուրքերի:—Վերջի ձևի տուրքերը անհրաժեշտ են նաև մի քանի արդարացի «աղաթների» վերանալու պատճառով:—Այդ սովորությունների բացակայությունը կարելի է միայն լրացնել համապատասխան օրենքներ հրատարակելով:—Մինչև այդ,

կարել է օգտակար համայնքների լայն իրավունքներին, բաժանել հարկերը համայնքի հայեցողությամբ:—Մեր ինտելիգենցիայի դերը հարկային խնդրի բարեկարգման գործում:

4439 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Բարձի նավթագործական ճգնաժամի մասին]—1901, № 5, էջ 290—291: (Ներքին տեսություն):

4440 ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՊԱՍՏ տնտեսական տարվա մասին]—1901, № 5, էջ 297—298: Ստորագր.՝ Ա. (Գաղափարական կյանք):

Ներկայացված են այն տաղանավալի լուրերը, որ ստացվել են Անդրկովկասի տարրեր զավառներից: Հեղինակը ընթացիկ տարին համարել է անբարենպաստ, շնորհիվ ցանքսերը ոչնչացնող մորեխի, անասունների ժանտախտի ու այլ բնական աղետների:

4441 ՈՒՌՄԱՆ հարցը Արարատյան դաշտում:—1901, № 6, էջ 256—260: Ստորագր.՝ Ա. Դու (Գաղափարական կյանք):

Գյուղատնտեսական ցանքսերի ոռոգման հարցը Հայաստանի և մասնավորապես Արարատյան դաշտի համար, միշտ էլ եղել է ամենակենսական հարցերից մեկը: Ներկա հոդվածում հեղինակը համառոտակի ներկայացրել է Արարատյան դաշտի գյուղերում գոյություն ունեցող սակավաջուր ոռոգման սիստեմի պատկերը՝ նշելով քրանցքների, առուների ու նրանցով ոռոգվող գյուղերի ու շենների անունները: Մի երկու խոսք է ասված այդ կապակցությամբ ստեղծված կառավարական այն մասնաժողովների գործունեության մասին, որ զբաղվել են խնդրի լուծման հարցերով:

4442 ՍԱԼԻՈՒՄՅԱՆ Գյուղատնտեսությունը Ախալքալաքի գաղառում:—1901, № 7, էջ 166—187: (Տնտեսական հարցեր):

Ներկա ծավալուն հոդվածում ներկայացված է Ախալքալաքի գաղառի գյուղատնտեսության պատկերը (Հող, կլիմայական պայմաններ, դաշտավարություն, անասնապահություն, կաթնատնտեսություն), խոսք կա նաև գաղառում մեծ տարածում ստացած վաշխառության ու արքեցողության մասին: Հոդվածը վերջանում է հեղինակի արած մի շարք գործնական առաջարկություններով:

4443 [ՏԱՐԵՐԱՅԻՆ աղետներից ու դյուղատնտեսական վնասատուներից տուժած մի քանի գավառների մասին]—1901, № 7, էջ 227—229: Ստորագր.՝ Ա. (Գաղափարական կյանք):

Ներկայացված են այն կորստաբեր վնասները, որ առաջ են եկել տարերային աղետների (երաշտ, կարկուտ) և դյուղատնտեսական վնասատուների պատճառով:

4444 ԲԱՄԲԱԿԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԸ հրեանյան նահանգում:—1901, № 7, էջ 234—239: Ստորագր.՝ Ա. Դու (Գաղափարական կյանք):

Բամրակագործության հետ կապված հարցերին առնթևեր հեղինակը խոսել է նաև կուլտուրական այլ բույսերի մշակության ու նրանցից ստացված օգուտների մասին:

4445 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Կոոպերատիվ շարժումը վրացական կյանքում:—1901, № 8, էջ 224—225: («Վրաց կյանքից ու գրականությունից»):

Ներկայացվել է այն գյուղերի ու վայրերի անունները որոնցում գործում են «ոչխարություն», «ծխախոտագործության» և այլ արդյունաբերող ու սպառող կոոպերատիվ ընկերություններ:

4446 СОВЕТ СЪЕЗДА нефтепромышленников. Обзор Бакинской—нефтяной промышленности за 1900 год. Очерк нефтяной промышленности Северной Америки и статистические сведения о нефтяной промышленности в Грозном. С приложением 13-ти диаграмм и 2-х карт Баку. 1901.

Դրախոսություն:—1901, № 8, էջ 194—195: Ստորագր.՝ Լ. Ս.

Գրախոսված գրքույկը վիճակադարական տեղեկություններով հարուստ մի ժողովածու է, նվիրված երկրի նավթարդյունաբերության տարրերի հարցերին:

4447 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ Գյուղատնտեսական և արդյունաբերական ցուցահանդեսը:—1901, № 9, էջ 226—234: Ստորագր.՝ Ս. Զ.

Ցուցահանդեսը բացվել է 1901 թ. սեպտեմբերի 2-ին Վրաստանի Ռուսաստանին միանալու 100-ամյակի տոնակատարության առթիվ: Այն

նույստակ է ունեցել ցույց տալ թուրքական ու պարսկական ծանր լծից ազատագրված կովկաս-
քան ժողովուրդների տնտեսական ու հողեր կյան-
քի առաջընթացը 100 տարվա ընթացքում: Հողվա-
ծում հեղինակը հանգամանորեն խոսել է ցուցա-
հանղեսի կազմակերպության ու նրա տարբեր
բաժինների մասին:

4448 [ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ցուցահանղեսի մասին]—
1901, № 9, էջ 235—239: Ստորագր.՝ Ա.: (Գա-
վառական կյանք):

Հեղինակը, պլուդատնտեսական-արդյունա-
դրական ցուցահանղեսի բացումը համարել է
նշանակալից երևույթ, ցույց է տվել այն առաջա-
դիմությունը, որ ապրել են տեղաբնակ ժողո-
վուրդները անցած 100-ամյակի ընթացքում: Ար-
ված են մի շարք գործնական առաջարկությու-
ններ:

4449 [ԱՐԴՅԱՆՈՒՄԱՐՆԱԿԱՆ տաղնապ Բար-
վում]—1901, № 9, էջ 239—241: Ստորագր.՝ Ա.:
(Գալուսական կյանք):

Հողվածում ներկայացված է արդյունաբերա-
կան ճղնաժամի հետևանքով առաջացած Բարվի
աշխատավոր բանվորության անելանելի վիճակը:
Հեղինակը պաշտպանության տակ է առել անդործ
ու ամեն լուսն փողոց շարտվելու ենթակա՝ մշակ-
ներին ու միջակ գործավոր-ծառայողներին:

4450 ՏՆԱՅՆԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆԸ կովկասյան
ցուցահանղեսում:—1901, № 10, էջ 224—237:
Ստորագր.՝ Ե. Թ.:

Արդյունաբերական խոշոր կենտրոնների բա-
ցակայության, սակավահողության ու հարկերի
ծանրության պատճառով երկրամասի ազգաբնակ-
չության մեծ մասը զբաղվել է տնայնագործու-
թյամբ: Ներկա հողվածում հեղինակը ցույց է
տվել արդյունահանղեսի տնայնագործության
բաժնի մանրակրկիտ պատկերը, արտադրության
այդօրինակ ձևի ամենատարբեր բնագավառները.
(գորգագործություն-կապերտագործություն, շալա-
գործություն, ընչագործություն, դինագործություն,
պղնձագործություն, կավեղեն արտադրանք, ոս-
կերչություն-արծաթագործություն այլն):

4451 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Կովկասյան ցուցահա-
ղեսի առթիվ կայացած ժողովների մասին]—

1901, № 10, էջ 238—239: (Ներքին տեսություն):

4452 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Հաղորդակցության մի-
ջոցների պակասության ու հեղուկ վառելիքի տե-
ղափոխման դժվարությունների մասին]—1901,
№ 10, էջ 241—243: (Ներքին տեսություն):

4453 ԶԱՎԱՐՅԱՆ Ս. Անասնապահությունը և
կաթնատնտեսությունը մեր և ուրիշ երկրներում:
—1901, № 11, էջ 231—245: 1902, № 1, էջ 149—
164, № 2, էջ 151—172:

ՀՈՒՎԱԾԻ 1-ին դիտում ներկայացված նյութը
ընդգրկված է հետևյալ ենթամասերում:

Կովկասի աշխարհագրական դիրքը—Հողի
բաժանումները Կովկասի շրջաններում—Անա-
սունների բանակությունը և նրանց տեսակները—
Համեմատություն Ռուսաստանի և նվրուպյի
հետ—Նկատված տարբերությունների պատճառ-
ները—Ինչ փոփոխություններ է կրում անասնա-
պահությունը ժամանակի ընթացքում:

II դիտում բննարկման են ենթարկված հետև-
յալ հարցերը:

Արհեստական խոտացանքի մշակության բա-
ցակայությունը մեղանում—Անասնապահության
և կաթնատնտեսության տեխնիկայի ընկած դրու-
թյունը—Յուղագործությունն ու պանրագործու-
թյունը—Անասնապահությունից և կաթնատնտե-
սությունից ստացած մթերքների գների ցածույու-
նը և այդ ճյուղերի եկամուտը—Համեմատություն
մեր և ուրիշ երկրների:

III դիտում բննարկման նյութեր են դարձել:

Անասնապահությունից և կաթնատնտեսությու-
նից ստացված եկամուտը բարձրացնելու միջոց-
ները—Կրթական հիմնարկություններ—Կաթի
արտահանությունը դեպի քաղաքները—Յուղա-
գործության և պանրագործության կատարե-
լագործած ձևեր—Կապիտալիստական ձևի բացա-
սական կողմերը—Հնկերությունների և համայ-
նական ձեռնարկությունների դերը տեխնիկայի և
առևտրի զարգացման վերաբերմամբ—Սիրիի,
Ամերիկայի և Դանիայի օրինակները:

4454 МАТЕРИАЛЫ по вопросу о фалси-
фикации пищевых продуктов с приложе-
нием законопроекта. Одесса, 1901.

Դրախոսություն:—1901, № 12, էջ 177—179: Ստորագր.՝ Լ. Ծ.:

Գրախոսը ողջունել է «Вестник виноделия» ամսագրի խմբագիր Հայագրի Վասիլի Թախիրովին, որ ձեռնամուխ է եղել մամուլում բազմակողմանի բնության ենթարկել սննդամթերքների կեղծման հարցն ու դրա դեմ ձեռք առնելիք միջոցները:

4455 ԳԱՆՁԱՐԱՆԻ նավթաբեր հողերի պուղավճարի առիթով:—1901, № 12, էջ 193—196: Ստորագր.՝ Ի. (Տնտեսական հարցեր):

Հողվածք վերաբերում է արքունի նավթաբեր հողերը գնդերի շրջանում առաջացած անհանգրստությանը, որի պատճառ է հանդիսացել նավթի գների անկումը: Մինիստրությունը խնդրի լուծումը թողել է նավթագործների առաջիկա համաժողովին, որ բացվելու է 1901 թ. դեկտեմբերին:

4456 ՆԻԿՈՂՈՍՅԱՆ Ն. Տպավորություններ Շիրակի գյուղերից:—1902, № 1, էջ 106—121:

Ժամանակակից Շիրակի հայաբնակ գյուղերի տնտեսական կյանքի բացահայտմանն է նվիրված ներկա հոդվածը: Ներկայացված է հայ աշխատավոր գյուղացու՝ սակավահողությունից բխող տնտեսական անմխիթար վիճակը, նրա տգիտությունն ու հետամնացությունը: Հոդվածում մեծ տեղ է տրված նաև վաշխառության, գյուղաբնակ ազգաբնակչության խարխուղ բարոյականության և նման այլ հարցերին:

4457 ԲԱՔՎԻ նավթագործների 16-րդ հերթական ժողովը:—1902, № 1, էջ 171—175: Ստորագր.՝ Ի. (Ներքին տնտեսություն):

Համաժողովում քննարկվել են նավթաբեր հողերի աճուրդի, կապալի, կերոսինի արտահանության, գույքի պահպանության ծրագրի մշակման, տեղական ոստիկանության ուժեղացման ու մի շարք այլ հարցեր:

4458 ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ փոխառությունների հարցի առիթով:—1902, № 2, էջ 208—211: Ստորագր.՝ Ա.Դու (Գավառական կյանք):

Հեղինակը ներկայացրել է վերջին երկու տասնամյակում լայն շափեր ստացած գյուղի քայքայման պատկերը: Գյուղացին թողած էր

տունն ու տեղը դիմել է քաղաք: Հասարակական նմանօրինակ շարիքի պատճառը հեղինակը փնտրել է սակավահողության մեջ, նշելով միաժամանակ, որ դեռևս շատ կան ջրապակաս, անմշակ ու խուպան հողեր, որոնց ռացիոնալ մշակումը, անկասկած կարգելակեր գյուղացիների հող ու ցանքսից կտրվելու շարաքաստիկ պրոցեսը: Դրա համար անհրաժեշտ են ջուր ու ջրանցքներ: Գյուղացին միայնակ չի կարող այն ստեղծել, անհրաժեշտ է բանալ գյուղական փոխառու դանձարաններ: Այդ հարցն է, որ դրադեցրել է հողվածագիր հեղինակին: Այդ հարցերին առընթեր հեղինակը խոսել է նաև սակավահողությունից ոչ պակաս շարիք ներկայացնող մի այլ երևույթի՝ վաշխառության մասին, որ անխնա ձևով ոչնչացրել է գյուղի կենսական ուժերը:

4459 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տնտեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. փետրվարյան համարում տպագրված Ի. Դ.-ի խիղան (հողագործ) գյուղացիներին ու Ս. Բ.-ի Կովկասի տնտեսական դարգացմանը նվիրված հոդվածների]:—1902, № 2, էջ 315—317:

4460 ԱԹԱՆԱՍՅԱՆ Ա. Գութանի շուրջը (Գյուղատնտեսի հիշատակարանից):—1902, № 3, էջ 113—128, № 5, էջ 91—103:

Մասնագիտությամբ գյուղատնտես հեղինակը մի մեծահարուստ հողատիրոջ կալվածքը կառավարելու նստակալ մեկնում է անդրկովկասի գյուղերից մեկը: Ներկա հիշատակարանը հեղինակի գյուղից ստացած տպավորությունների գրառումն է, որ հեռու է լուկ մասնագիտական նկատողություններ լինելուց: Այն ընդգրկում է հասարակական կյանքի ուսումնասիրման ավելի լայն շրջանակներ (Գյուղացու վիճակը, հողի ոչ ռացիոնալ ու պրիմիտիվ օգտագործման եղանակներ, կաշառակիրություն, անձնահաս մարդկանց ղեկավարություն և այլն):

4461 ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ տուն Բաքվում [Հայոց Մարդասիրական ընկերության ջանքերով բացված աշխատանքի ուսն մասին]:—1902, № 3, էջ 197—198:

4462 ՍԱՐԴՍՅԱՆ Լ. Հայերի թիվը Ռուսաստանում:—1902, № 4, էջ 141—143:

Ռուսաստանում առաջին գիտականորեն կա-
նոնավոր միօրյա ժողովրդագրությունը կատարվել
է 1897 թ. հունվարի 28-ին. այդ ժողովրդագրու-
թյամբ չի որոշվել ազգաբնակչության բաժանումն
ըստ ազգության ու դավանության: Հեղինակը
ներկա հոդվածով փորձել է մասամբ լրացնել այդ
բացը, տողատակում խնդրում է հայ բողոքական-
ներին ու կաթոլիկներին լրացուցիչ տեղեկություն-
ներ հայտնել իրենց համայնքների մասին:

4463 ԱՆԻԼԻԱՅԻ և ասիացի նավթագործը:—
1902, № 5, էջ 181—183: Ստորագր.՝ Ի. (Տնտե-
սական հարցեր):

Նավթ արդյունաբերող «Շել» անգլիական
ընկերության գործունեությունը համեմատված է
ռուսականի հետ. ցույց է տրված վերջինիս ան-
կադմակերսովածությունն ու արտադրության եղա-
նակների պրիմիտիվությունը: Տեղական արդյու-
նաբերության հետամնացությունը հեղինակը
բացատրել է հաղորդակցության միջոցների ան-
բավարարությամբ:

4464 ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ Հ. Մանգանիկ և նրա ար-
դյունաբերությունը Կովկասում:—1903, № 1, էջ
176—180: (Տնտեսական հարցեր):

Հոդվածագիրը ընդհանուր տեղեկություններ
է հաղորդել մարդանեց հանքանյութի մասին, ընդ-
գծելով նրա կարևորությունը երկաթահանքի մը-
շակման ու պողպատածուխան գործում: Հեղինա-
կը հիմնականում կանգ է առել վրաստանի Զի-
տուրա ավանի մոտակայքում գտնվող հանքա-
վայրերի մշակման հարցերի վրա: Նա համառո-
տակի նկարագրել է մարգանցի մշակման պրի-
միտիվ եղանակները, բանվոր-հանքագործների
ծանր աշխատանքը, այն հեռանկարները, որ ունի
աշխարհում իր պաշարներով հարուստ այդ հան-
քավայրը:

4465 ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ Հ. Մանգանիկ արդյունա-
բերողների և արտահանողների 5-րդ համաժողո-
վը:—1903, № 2, էջ 227—236: (Տնտեսական հար-
ցեր):

Համաժողովը բացվել է 1903 թ. հունվարի
3-ին Քութայիսում, որտեղ քննության են առնը-
վել մարգանցի արտադրությանն ու արտահան-
մանը վերաբերող մի շարք հարցեր (Զիտուրան
քաղաքատիպ ավան դարձնելու, հաշտարար դա-

տարան հիմնելու, հանքանյութը լվացող զործա-
րանի կառուցման, ծխական դպրոցների հիմնա-
դրման ու այլ հարցեր):

4466 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. Գյուղատնտեսության կա-
րիքների հարցը:—Առանձին խորհրդակցություն
այդ հարցի մասին և նահանգական ու գավառա-
կան կոմիտեներ:—Գյուղատնտեսության հետա-
մնացության հիմնական պատճառները:—Գյուղա-
տնտեսական արդյունաբերության կարիքները Ան-
դրկովկասում:—Տարատիպի և Գոգիլայիշվիլու
վեկուցումները Անդրկովկասի գյուղատնտեսու-
թյան անմիջիցս վիճակի մասին:—1903, № 2,
էջ 241—244: (Ներքին տնտեսություն):

4467 ПАМЯТНАЯ книжка Эриванской гу-
бернии на 1902 год.

Հրատարակություն Երևանի նահանգական
ստատիստիկական կոմիտեի.

Դրախոսություն:—1903, № 3, էջ 184—
187: Ստորագր.՝ Ա.—Դո:

Ներկա հրատարակություն ամփոփ գաղա-
փար է տալիս Երևանի դավառի տնտեսական
կյանքի մասին: (Նահանգի գավառները, նրանց
կազմի մեջ մտնող գավառամասերը, գյուղերն ու
ազգաբնակչությունը, ոռոգման վիճակը, հողերի
բանակը, հարկատվությունը և այլ տնտեսական-
հասարակական կարևորություն ներկայացնող
հարցեր):

4468 ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ Հ. Նավթարդյունագործնե-
րի 17-րդ համաժողովը Բաքվում:—1903, № 3, էջ
189—192: (Տնտեսական հարցեր):

Ընթերցողին է ներկայացված 1902 թ. հոկ-
տեմբերին Բաքվում բացված համաժողովի քըն-
նարկած հարցերը: Պատմական արժեքավոր տե-
ղեկություններ է հաղորդում Ապշերոնյան թերա-
կղզու, մասնավորապես Բաքվի մասին:

4469 ВЕС КАЗКАЗ. Иллюстрированный
справочно-литературный сборник. Тифлис.
1903.

Դրախոսություն:—1903, № 4, էջ 192—
194: Ստորագր.՝ Ե. Բ.:

Ժողովածուի նպատակն է եղել, ինչպես գրել
են հրատարակիչները «Մանրակրկիտ ու բազմա-
կողմանի ուսումնասիրության ենթարկել Կովկա-

սըր, Ելնելով նպատակադրման ձևակերպումից գրախոսը վերլուծության է ենթարկել գիրքը, արել մի շարք լուրջ դիտողություններ: Այդ մասին նա գրել է «Մենում է ցանկալ, որ խմբագրությունը գոնե հետևյալ տարիներում ավելի լուրջ վերաբերվի դեպի իր սկսած գործը, հեռու մնա թթու միակողմանիությունից ու ազդայնական նեղ ձրդատումներից և ամեն կերպ աշխատի «Ամբողջ Կովկասը» դարձնել մի օգտակար ձեռնարկ մեր երկրի ուսումնասիրության համար»:

4470 ՄԻ ԲԱՆԻ ԸՆԿԵՐԱԿԵՄԱԿԱՆ ձեռնարկություններ Երևանի նահանգում:—1903, № 4, էջ 214—217: Ստորագր.՝ Ա.—Դո: (Գավառական կյանք):

Ընկերակցական ձեռնարկություններ անվան տակ պետք է հասկանալ Երևանյան նահանգի մի քանի վայրերում բացված հասարակական բանկերը, սպառողական ընկերությունները, գյուղատնտեսության զարգացմանը նպաստող հասարակական այլ կազմակերպությունները: Հեղինակը նմանօրինակ երևույթը համարել է առաջընթաց բայլ նահանգի հասարակական կյանքում:

4471 ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ Հ. Կովկասի պղնձի արդյունաբերությունը:—1903, № 5, էջ 176—183: (Տնտեսական հարցեր):

Պատմական աղբյուրներում եղած հիշատակությունների հիման վրա հողվածում ներկայացված է Կովկասի պղնձահանքերի տեղաբաշխման պատկերը, ինչպես նաև պղնձարդյունաբերության ներկայիս վիճակը Անդրկովկասում:

4472 [ԶԱՆԳԵԶՈՒՐԻ հանքագործների առաջին ժողովը]:—1903, № 7, էջ 223: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տնտեսություն):

Համաժողովը բացվել է 1903 թ. հուլիսի 1-ին, որտեղ քննարկվել են հանքագործների ծրագրի հողվածները:

4473 [ԿԱՆՈՆՆԵՐ արքունական հողերի վրա ապրող գյուղացիների և գաղթականների հողատիրության մասին]:—1903, № 8, էջ 220: (Արտաքին տնտեսություն):

Կանոնները վերաբերում են Անդրկովկասին, բացառությամբ Կարսի ու Զաքաթալայի շրջանների: Խմբագրությունը խոստացել է առաջիկայում ծանոթացնել խնդրի մանրամասնություններին:

4474 ԲԱՄԲԱԿԻ արդյունաբերությունը Երևանի նահանգում:—1903, № 10, էջ 174—177: Ստորագր.՝ Ա.—Դո:

Հողվածում բերված իվական տվյալները դալիս են ասելու, որ բամբակի մշակությունը նահանգի եկամուտի ամենամեծ աղբյուրն է: Վիճակագրական տեղեկությունները ցույց են տալիս Բաքվի, Երևանի ու Գանձակի նահանգներում բամբակի մշակության տարածման ու զարգացման չափերը, ինչպես նաև տեղացի ու օտար ընկերությունների դործունեությունը:

4475 ԳԻՆՈՒ Հասարակական շտեմարանների անհրաժեշտությունը Երևանի նահանգում:—1903, № 10, էջ 177—180: Ստորագր.՝ Ա.—Դո:

Խաղողը պահելու և մշակելու համար տեղ չունենալու հետևանքով տուժում է առաջին հերթին գյուղացին. նա ստիպված խաղողը էժան գնելով վաճառում է «պավոդիկներին»: Ելնելով նահանգի աշխատավոր գյուղացիության շահերից, հեղինակը առաջ է քաշում հասարակական շտեմարաններ հիմնելու գաղափարը: Հողվածը հարուստ է նահանգի ալգեդործությանն ու խաղողագործությանը վերաբերող վիճակագրական տրվյալներով:

4476 ԵԱՐՅԱՆ Բ. Նամակ խմբագրության:—1903, № 11, էջ 245:

Նամակում տեղեկացվում է, որ «Վաստակ» ընկերության նավթահանքի ծառայողները իրենց հավաքած գումարը ուղարկում են «Մուրճին» արտահայտելով իրենց ջերմ պաշտոնը ընկերության կառավարիչ Դավթյանի մահվան առթիվ:

4477 ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ Հ. Սխախտող արդյունաբերությունը Անդրկովկասում:—1903, № 12, էջ 183—186: (Տնտեսական հարցեր):

Հեղհանուր դներով ներկայացված է ծխախտող մշակության ու արտադրության պատկերը: Հողվածը հարուստ է իվական-վիճակագրական տվյալներով՝ ըստ մշակության վայրերի ու շրջանների:

4478 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. Ռուսաստանի հայերի վիճակագրության առիթով:—1904, № 1, էջ 53—54:

«Մուրճ»-ի 1902 թվականի № 4-ում քննարկվել էր Ռուսաստանում ապրող հայերի քանակի հարցը՝ ինչորի պարզաբանման համար, հողվածագիրք արել է որոշակի լրացումներ ու ճշտումներ (Վիճակագրական տվյալները ներկայացված են ըստ նահանգների)։

4479 ПАМЯТНАЯ книжка Эриванской губернии. խմբագրությամբ Երևանի նահանգապետի դիվանի կառավարիչ Մարչենկոյի։

Դրախոսություն։—1904, № 2, էջ 189—192։ Ստորագր.՝ Ա.—Դո։

Գրախոսված գրքույկը բազմակողմանի, հարուստ տեղեկություններ է հաղորդում Երևանյան նահանգի ազգաբնակչության ազգային կազմի դավանանքի, դատաստանական ու այլ հասարակական-տնտեսական նշանակություն ունեցող հարցերի մասին։

4480 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Ե. Մանր գյուղատնտեսությունը և նրա կարիքները։—1904, № 3, էջ 179—190։ (Տնտեսական հարցեր)։

Հեղինակը խոսում է մանր գյուղատնտեսության առավելությունների ու պակասավոր կողմերի, նրա ապագայի ու կարիքների մասին։ Հոդվածում քննարկված են նաև Կովկասի գյուղատնտեսության դարգացմանը նպաստող մի շարք հարցեր։

4481 ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ Հ. Կովկասի ոսկու մասին։—1904, № 5, էջ 174—179։ (Տնտեսական հարցեր)։

Ներկայացված է Կովկասում կատարված ոսկու հետազոտությունների համառոտ պատմությունը, Հեղինակի կարծիքով, առհասարակ լեռնային հարստությունների նախկին մշակման մեծամեծ հետքերը ցույց են տալիս, որ Կովկասի ոչ միայն ոսկու, այլև շատ այլ հանքատեսակների արդյունաբերությունը պատկանում է անցյալին, և դարևո առաջ Կովկասում ծաղկած է եղել մետաղագործությունը, սակայն աննպաստ պատմական հանգամանքների պատճառով այն չբացել է։ Հեղինակի վկայությամբ չբացած արտադրության այդ տեսակը ապրում է իր վերածնունդը, ունենալու է իր աննախընթաց զարգացումը։

4482 [ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐ պարտավորված գյուղացիների մասին]։—1904, № 6, էջ 158։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Ներքին տնտեսություն)։

Ժամանակավորապես պարտավորված գյուղացիների դրությունը բարելավելու նպատակով Թիֆլիսում հրավիրվել է խորհրդակցություն, որը զբաղվել է բերքերով վճարվող տուրքերը դրամով հատուցելու և կալվածատերերի ձեռքից հողաբաժինները ետ գնելու հարցերի քննարկմամբ։

4483 ՈՌՈԳՄԱՆ խնդիրը Երևանի նահանգում։—1904, № 9, էջ 112—118։ Ստորագր.՝ Ա.—Դո։ (Գավառական կյանք)։

Հոդվածում ներկայացված է նահանգի անջըրդի հողերի պատկերը, դրանք, ոռոգման ղեկավարման պիտանի դարձնելու միջոցներն ու հեռանկարները։ Վիճակագրական տվյալները տրված են ըստ դավառների։

4484 [ԵՎԼԱՆ-ՆՈՒԽԻ և ԵՎԼԱՆ-ՇՈՒԼԻ կառուցվելիք ևրկաթգծի մասին]։—1904, № 10, էջ 162։ (Ներքին տնտեսություն)։

«Кавказ» պաշտոնական լրագրի հաղորդագրության համաձայն ևրկաթգծի կառուցման տեխնիկական ու տնտեսական հետազոտությունները ավարտված են։

4485 [ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍԻ գյուղացիության կյանքը ուսումնասիրող Տիխոնյան հանձնաժողովի անդամ, հրատարակական ու բարեգործական ընկերությունների մասնակից՝ Ստեփանոս Զելինսկու մահը]։—1904, № 11, էջ 182—183։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Ներքին տնտեսություն)։

4486 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Ե. Մի քանի խոսք բամբակագործների համաժողովների առիթով։ [Աղդաշի և Երևանի համաժողովների կարևոր որոշումների մասին]։—1905, № 1, էջ 140—144։

4487 ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ Կովկասի վիճակագրությունը։—1905, № 5, էջ 112—113։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։

1897 թվականի ժողովրդագրության տվյալներին հիման վրա ներկայացված է Հարավային Կովկասի երեք գլխավոր ազգությունների՝ հայերի, վրացիների ու ադրբեջանցիների համեմատական թիվը (Հայերի թիվը ներկայացված է ըստ առանձին գավառների)։

4488 [ԲԱՔՎԻ արդյունագործների պետերությունը համաժողովի մասին]։—1905, № 10, էջ 172—175։ (Ներքին տնտեսություն)։

Տևությունն ներկա բաժնում ընթերցողին է ներկայացված համաժողովի սեպտեմբերի 28-ի և 30-ի նիստերում տեղի ունեցած վիճարանությունները բանվորական գյուղեր կամ գաղութներ հիմնելու շուրջը: Վերջին նիստին մասնակցել են նաև բանվոր պատգամավորներ: Ընթերցողի ուշադրությանն է հանձնված նաև նրանց երկրի ֆինանսների միևնույն ներկայացրած տնտեսական և իրավական բնույթ կրող գեկուցագիրը: Նրանում արտահայտված պահանջները հեղինակը համարել է «միանգամայն արդար պահանջներ, որոնց իրագործումը բանվորական շարժումները կմտցնեն արտահայտության օրինական հունի մեջ, ինչպես այդ կատարվել է Արևմտյան Եվրոպայում»:

4489 ՆԱՎԹԱՐԴՅՈՒՆԱՐԵՐՈՒԹՅԱՆ աշխարհից: [Վերջին հայ-թուրքական ընդհարումների հետևանքով Բաքվի նավթարդյունաբերության կրած վնասների շափը]:—1905, № 11—12, էջ 103—105: Ստորագր.: Տ:

4490 ԱՏՐՊԵՏ: Հոդատիրությունը կովկասում: Հետազոտություն: Արևմտահայաստան, 1906:

Իրախոսություն:—1906, № 7, էջ 108: Ստորագր.: Մ.:

«Այս գրքույկում հեղինակը նպատակ է դրել ամփոփել թե՛ ի՞նչ վիճակում էր հոդատիրությունը կովկասում իսլամի տիրապետության ժամանակ և ի՞նչ վիճակի ենթարկվեց ռուսական տիրապետությունից հետո...»:

4491 ԶԱՎԱՐՅԱՆ Ս. Նախագիծ և ծրագիր գյուղացի ազգաբնակչության տնտեսական վիճակի ուսումնասիրության: Թիֆլիս, 1906:

Տես նաև №№ 2606, 4733, 4736, 4738, 4764, 4775, 4777, 4778, 4781, 4783—4785, 4789, 4790, 4794, 4796, 4797, 6442 նկարագրությունները:

Ռ Ո Ւ Ս Ա Ս Ս Ա Ն

4492 ՍՈՎԷՐ Ռուսաստանում:—1891, № 10, էջ 1240—1241: Ստորագր.: [Լուսինի (Ներքին տեսություն)]:

4493 ՍՈՎԷՐ Ռուսաստանում:—1891, № 11, էջ 1400—1401: Ստորագր.: [Լուսինի (Ներքին տեսություն)]:

Խոսված է Ռուսաստանում տիրող սովի ու դրա պատճառով առաջացած թանկության մասին: Վերլուծության է ենթարկված «Вольно экономическое общество»-ի առաջարկությունները և Միտուպոլսկու «Русская мысль»-ի խմբագրությանն ուղարկած նամակը՝ ժողովրդին հացով ապահովելու մասին:

4494 ՀԱՅԻ ԱՌԻՎՏՈՒՐԸ և արտասահմանյան արգելքը [Ռուսաստանում տիրող սովի կապակցությամբ կառավարության հացահատիկների արտահանումը արգելող որոշման մասին]:—1891, № 11, էջ 1403—1409: Ստորագր.: Լուսինի (Ներքին տեսություն):

4495 ՌՈՒՍԻԱՅԻ պետական երմտացույցը 1892 թ. [Հստ «Приложение к вестнику финансов и промышленности»]:—1892, № 5, էջ 826—829: Ստորագր.: Ֆ.:

4496 ՊԵՏԱԿԱՆ երմտացույցը 1892 թ.:—1892, № 5, էջ 830—833: Ստորագր.: Ֆ. (Ռուսական բրոնիկ):

Խմբագրությունը սկզբում հայտնում է, որ «Ռուսական բրոնիկ» վերնագրի տակ այսուհետև պարբերաբար ընթերցողներին է ներկայացնելու ռուսական կյանքին վերաբերող կարևորագույն փաստեր պետական, տնտեսական, սոցիալական, զրական կյանքից:

4497 ՊԵՏԱԿԱՆ առևտրական հաշվեկշիռը 1891 թ.:—1892, № 5, էջ 833—835: Ստորագր.: Ֆ. (Ռուսական բրոնիկ):

4498 ՍՈՎԷՐ ԵՐԿՐԻ 17 հա հանդերում: Օժանդակություններ և նպաստներ: Սով թե՛ կարոտություն: Շտեմարան և վեմստվու խարդախություններ հացի առևտրի մեջ: Հասարակական աշխատություններ:—1892, № 5, էջ 835—838: Ստորագր.: Ֆ. (Ռուսական բրոնիկ):

Սովյալներին օգնելու առիթով բրոնիկում նշված է և Տոլստոյի և մի խումբ հայ ուսանողների անունները:

4499 ՄՈՒՐԱՅԿԱՆՆԵՐԸ Ռուսաստանում:—1892, № 5, էջ 840: Ստորագր.: Ֆ. (Ռուսական բրոնիկ):

4500 ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Գ. Տնտեսական գրություններ Ռուսիայում 1891 թ.: [Արևելքի տեսության պատ-

նախով երկրում առաջացած տնտեսական ծանր
դրության մասին]—1892, № 7—8, էջ 1139—
1144:

4501 [ԼՈՒԿՈՅԱՆՈՎ ղափառի ղեկը] Սով-
յալներին օգնելու համար պետության տված օ-
ժանդակության մեջ կատարված զեղծումների մա-
սին—1892, № 7—8, էջ 1179—1181: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Թղթակցություններ Ռուսաստանից):

4502 [ԿԱՐՈՏՅԱՆՆԻՆ ԲԱՐԵՂՈՐԺԱԿԱՆ ՄԻ-
ջոցներից օգնելու կոմիտեի տր.]—1892, № 7—8,
էջ 1186: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Թղթակցություններ Ռու-
սաստանից):

4503 ՇՏԵՍԱՐԱՆԱԿԱՆ զործի ԲԱՐԵՓՈԽՈՒՄ-
ները—1892, № 7—8, էջ 1186: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Թղթակցություններ Ռուսաստանից):

4504 [ԸՈՂԱՅԻՆ ԲԱՆԿԻ ՀԱՇԻՎՆԵՐՐ]—1892,
№ 7—8, էջ 1186—1188: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Թղթակ-
ցություններ Ռուսաստանից):

4505 ՀԱՄԱՌՈՒՍԱԿԱՆ հրդեհական ցուցա-
հանդեսը Պետերբուրգում—1892, № 9, էջ 1370:
Ստորագր.՝ Ֆ.: (Թղթակցություններ Ռուսաստա-
նից):

4506 ՈՒՒՍԱՅ ԵՐԿԱԹՈՂԻՆԵՐԻ նոր տարիքը
Միջազգային երկաթուղային համաժողովը Պե-
տերբուրգում—1892, № 9, էջ 1370—1373: Ստո-
րագր.՝ Ֆ.: (Թղթակցություններ Ռուսաստանից):

Խնդիրը վերաբերել է Ռուսաստանում և մաս-
նավորապես Անդրկովկասում երկաթուղային եր-
թեկությունների համար նախատեսված գնների
իջեցմանը: Համապատասխան համեմատություն-
ներ են կատարված Եվրոպական մի շարք երկր-
ներում երթեկության գնների միջև Այս և նման
հարցերին է նվիրված եղել Պետերբուրգի միջազ-
գային համաժողովը:

4507 ՓՈԽԱՏՈՒ-ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒՄՆԵՐ-
ները և գյուղական բանկերը Ռուսաստանում—
Ջեմաուտոների տված փոխառությունները: Բար-
վորման համայնական ու քաղաքային վարկի տե-
սակները Եվրոպայում: Ռուս քաղաքների հա-
մայքների և գեմաուտների դրամական վիճակնե-
րը—1892, № 11, էջ 1688—1693: Ստորագր.՝ Ֆ.:
(Թղթակցություններ Ռուսաստանից):

4508 ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԲԱՐՎՈՐՄԱՆ
վարկի (мелиорационный кредит) մասին—
1892, № 11, էջ 1685—1688: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Թղ-
թակցություններ Ռուսաստանից):

4509 [ԳՅՈՒՂԱՏՆՍՍԱԿԱՆ արտադրության
համար պահեստ-էլեկտրոնների ստեղծման հեռա-
նկարները Ռուսաստանում]—1893, № 1, էջ
149—152: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ժամանակակից
տեսություն):

4510 ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԵՐՈՒՄՈՒՅՐ 1866—1890
թթ.:—Ռուսաստանի պետական պարտքը—1893,
№ 2, էջ 332—333: Ստորագր.՝ Ֆ. (Ռուսաստա-
նից):

4511 ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԵՐԿԱԹՈՂԻՆԵՐԸ, զխա-
վոր արդյունաբերությունները, արտահանումն ու
ներմուծումը—1893, № 2, էջ 333: Ստորագր.՝ Ֆ.
(Ռուսաստանից):

4512 ՊԵՏԱԿԱՆ ԵՐ ու մուտքի նախահաշիվը
առ 1893 թ.:—1893, № 2, էջ 334—337: Ստորա-
գր.՝ Ֆ. (Ռուսաստանից):

4513 ՓՈԽԱՏՈՒ-ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒՄՆԵՐԻ
25 տարվա զործունեությունը Ռուսաստա-
նում—1893, № 2, էջ 337—339: Ստորագր.՝ Ֆ.
(Ռուսաստանից):

4514 ՀԱՅԱՅԻՆ հանձնաժողովը—1893, № 4,
էջ 643—644: Ստորագր.՝ Ս. Թ. (Ռուսաստանից):

Հանձնաժողովի նպատակն է եղել կանոնա-
վորել հացի առևտրի հետ կապված բոլոր խն-
դիրները:

4515 ՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ կանոնադրությունը—
1893, № 4, էջ 644—646: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռու-
սաստանից):

4516 ՄԻՔԻՐԻ ԵՐԿԱԹՈՂԻՆԻ—1893, № 4, էջ
647: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

4517 ԳԻՆԵԿԵՂՄՈՒԹՅՈՒՆԸ Ռուսաստանում—
1893, № 4, էջ 647—648: Ստորագր.՝ Ս. Թ. (Ռու-
սաստանից):

4518 ԱՆՎԱՆԻ վիճակագրագետ, Պետերբուրգի
համալսարանի պրոֆեսոր Յանսոնի մահը—1893,
№ 4, էջ 653: Ստորագր.՝ Ս. Թ. (Ռուսաստանից):

4519 ՓԱԿՎԵԼ է սովյալներին օգնելու կոմի-
տեի տնտ. հրատարակված է նրա զործունեության

հաշվետվությունը:—1893, № 4, էջ 654: Ստորագրը՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

4520 ՂՈՒՀՅԱՆ Ա. Անտառները Ռուսաստանում
Отчет по местному управлению министерства гос. имущества за 1891 г. Составлен 5-м отделением Лесного департамента. С. Петербург, 1893 г.—1893, № 4, էջ 656—659:

4521 ԽՄԻԶՔՆԵՐԻ հարկի նոր ծրագիրը:—1893, № 5, էջ 829—830: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

4522 ՊՐՈՅԻՍՈՐ Դ. Ի. Մենդելիևի գեկուցումը Ռուսաստանի առևտրական ծովագնացության և նավաշինության զարգացման մասին:—1893, № 5, էջ 830: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

4523 ՄՈՌԱՅՎԱՆ զումարը: [Խոսքը այն զումարի մասին է, որ 1861 թ. փետրվարի 19-ին հրապարակված ճորտերին վերաբերող կանոնների 33-րդ հոդվածի հիման վրա կայսրության բոլոր ճորտերից տուրք են վերցրել, իրր ռեկուզացած, պառամյալ, հողեկան և մարմնական անկատարություններ ունեցողների և բոլոր որբերի հոգատարության համար: Պարզվում է, որ Ռուսաստանի լայն հասարակայնությունը հետաքրքրվում է մի քանի տասնյակ միլիոն զումարի բախտով:—1893, № 5, էջ 831: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

4524 [ՈՄՆ ՏԻՐԻՇԶԵՆԿՈՒ 1000 ոտուրի է տրվել ի նպաստ հայրենի գյուղի կարոտյալների:—1893, № 5, էջ 834: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

4525 ՆԻՆԱՆՄԵՆԻԻ միևնույնությունը աշխատում է կանոնավորել հացի առևտուրը:—1893, № 5, էջ 834: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Խառն լուրեր Ռուսաստանից):

4526 ՍԱՄԱՐԱՆԴԻ Տաշքենդին երկաթուղով միացնելու խնդիրը:—1893, № 5, էջ 834: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Խառն լուրեր Ռուսաստանից):

4527 ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ժուժկալության բնկերության նոր նախաձեռնությունը:—1893, № 6, էջ 1006—1007: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Խառն լուրեր Ռուսաստանից):

Տոնական օրերին ազգաբնակչությանը արհեստողությունից ետ պահելու նպատակով բնկերությունը Յարիցինյան մարզագետնում կազմակերպել է կուլտ-մասսայական միջոցառումներ. (Ֆիդկուլտուրայի մրցումներ, հանդես է եկել Լիֆերտի ժողովրդական թատրոնը և այլն):

4528 ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ազգատու հիվանդ երեխաներին խնամող բնկերության նախաձեռնությունը:—1893, № 6, էջ 1007: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Խառն լուրեր Ռուսաստանից):

4529 ՆԵՐՔԻՆ գաղթականության խնդիրը Ռուսաստանում և «Кавказ» լրագրի:—1893, № 12, էջ 1950—1951: (Ձանազան լուրեր):

4530 Գ. ՂԱՐԱՋՅԱՆԻ «Բանվորների ապահովացման խնդիրը» առանձին բրոշյուրով՝ արդյունքը սովյալների օգտին:—1894, № 4, էջ 661: (Ձանազան լուրեր):

4531 ՀԱԿՈՒՅԱՆ Հ. Բանվորների հավաքական ապահովացումն Ռուսաստանում դժբախտ դեպքերից:—1894, № 5, էջ 756—764, № 6, էջ 913—923, № 7—8, էջ 1093—1101:

Հեղինակը ամփոփ բացատրություն է տալիս Ռուսաստանում զործող բնկերությունների դործունեության մասին, որոնք հանձն են առել ապահովեցնել բանվորների կյանքը դժբախտ դեպքերից: Ներկայացված է «Помощь и Россия» բնկերությունների դործունեությունը: Հեղինակը կոչ է անում, որ այդ համակրելի դործը իրականանա ու դործադրվի նաև հայ արդյունաբերողների շրջանում:

4532 ՏԻՐԱԺ կալվածատիրական բանկի:—1894, № 10, էջ 1523: (Ձանազան լուրեր):

4533 ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ նոր սինդիկատի կազմակերպումը:—1895, № 1, էջ 187—188: (Ձանազան լուրեր):

4534 ՆԵՐՔԻՆ փոխառության խաղարկումը:—1895, № 1, էջ 191—192: (Ձանազան լուրեր):

4535 ԱՆԴՐԿԱՍՊՅԱՆ երկաթուղու շարունակությունը:—1895, № 8, էջ 1181: (Ձանազան լուրեր):

4536 ԱՇԽԱՏՈՒԹՅԱՆ տներ Ռուսաստանում:—1895, № 9—10, էջ 1335: (Ձանազան լուրեր):

4537 ՏՆԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ և կահավորման ցուցահանդես Օդեսայում:—1895, № 11, էջ 1534—1535: (Ձանապան լուրեր):

4538 ԴՐՎԱԳԱՎՈՐ նամականիշների նոր զործադրություն (Ֆինանսների մինիստրի կարգադրություն):—1896, № 1, էջ 158: (Ձանապան լուրեր):

4539 ՌՈՒՍԻԱՅԻ ազգաբնակչություն:—1896, № 3—4, էջ 531: (Ձանապան լուրեր):

4540 ՎՍՐԴԱՆՅԱՆ Գ. Ռուս գյուղացիների պարտքերը և վարկը: (Ծորտերի ազատության 35-ամյակի առիթով):—1896, № 3—4, էջ 452—462:

Խնդիրը վերաբերում է Ռուսաստանում 1861 թ. գյուղացիներին շնորհված «ազատությանը»: Հեղինակի հոդվածում ներկայացրած թվականփառակագրական տվյալները ցույց են տալիս, որ շնորհված ազատությունը բացասական հետևանքներ է ունեցել: Բարենորոգումից հետո ավելի է վատթարացել աշխատավոր գյուղացիության փառակը:

4541 ՀԱՄԱՌՈՒՄԱԿԱՆ ցուցահանդես Նիժնի-նովնորոգում:—1896, № 5, էջ 726: (Ձանապան լուրեր):

4542 [ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԳԻ ֆինանսների մինիստրության աշխատակից Գասպար Յաղուրյանի մահը]:—1896, № 5, էջ 730: (Ձանապան լուրեր):

Հանդուցյալը 80-ական թվականներին թղթակցել է «Մշակ»-ին. տպագրել է անավարտ մի վեպ «Ալյոմե Նորատունկյան» խորագրով:

4543 ԱՆԴՐԿԱՍՊՅԱՆ Երկրի ազգաբնակչություն:—1896, № 7—8, էջ 1090: (Ձանապան լուրեր):

4544 ԿՐԱՍՆՈՎՊՈԼԻ Երկաթուղին:—1896, № 10—11, էջ 1422: (Ձանապան լուրեր):

4545 [ՊԵՏԱԿԱՆ դանձարանները նահանգներում և նրանց նոր իրավունքները]:—1896, № 10—11, էջ 1422: (Ձանապան լուրեր):

4546 ՌՈՒՍԻԱՅԻ միօրյա ժողովրդագրություն:—1896, № 12, էջ 1640: (Ձանապան լուրեր):

4547 ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Գ. Արդյունաբերության առաջադիմությունը և զրամական ուժորմը Ռու-

սիայում:—1897, № 1, էջ 121—130, № 2—3, էջ 319—325:

Խնդրի ուսումնասիրությունը վերաբերում է 1861 թվականի ուսական ագրարային բարենորոգումից մինչև 1896 թվականին ընկած ժամանակամիջոցին: Հարցի պարզաբանման նպատակով հեղինակը անդրադարձել է նաև Ղրիմի ու 1877—1878 թվականների ուսատաճական պատերազմներին: Հոդվածը հարուստ է թվականփառակական տվյալներով:

4548 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ միօրյա մարդահամարի մասին]:—1897, № 1, էջ 169: (Ձանապան լուրեր):

4549 ՌՈՒՍԻԱՅԻ մարդահամար: [Ըստ հանդեսների]:—1897, № 5, էջ 733: (Ձանապան լուրեր):

4550 ՄԵՇՉԱՆՆԻՐԻ պիստակը:—1897, № 6, էջ 900: (Ձանապան լուրեր):

4551 ՌՈՒՍԻԱՅԻ գործարաններ:—1897, № 9, էջ 1299: (Ձանապան լուրեր):

4552 ՀՈՒՆՁՐ Ռուսիայում:—1897, № 10, էջ 1463: (Ձանապան լուրեր):

4553 [1897 թ. ՀՈՒՆՎԱՐԻՆ Ռուսիայում անցկացված միօրյա մարդահամարի տվյալներ]:—1898, № 2—3, էջ 376—377: (Ձանապան լուրեր):

4554 ԹԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ռուսիայում:—1898, № 4, էջ 560: (Ձանապան լուրեր):

4555 [ՄՈՄԻ ձուլարան Աստրախանի թևում]:—1898, № 5, էջ 749—750: (Ձանապան լուրեր):

4556 [ՂԻՆՎՈՐԱԿԱՆ ծառայության համար ոչ պիտանի մարդկանց թիվը Ռուսաստանում 1890—1896 թթ.]:—1898, № 9, էջ 1313: (Ձանապան լուրեր):

4557 ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ Դերբենդում:—1898, № 10—11, էջ 1624: (Ձանապան լուրեր):

4558 ԱՐՏՈՆՅԱԼ հողատերերը իրեն հարկ վճարողներ:—1899, № 1, էջ 136: (Ձանապան լուրեր):

4559 [ԱՆԴՐԿԱՍՊՅԱՆ Երկաթուղին կառուցող Միխայիլ Նիկոլայևիչ Անենկովի մահը]:—1899, № 1, էջ 144: (Ձանապան լուրեր):

4560 ՄԵՏԵՐՔՈՒԳԻ կաթնատնտեսական
ցուցահանդեսի մասին]—1899, № 9, էջ 1121:
(Զանազան լուրեր):

4561 ՄԻՐԱՄԱԿԱՆ տաղանայր Ռուսաստանում]—1899, № 10, էջ 1276: (Զանազան լուրեր):

4562 ԲԵԼԳԻԱՅԻՔ Ռուսաստանում [Զիարաբշ
էլեկտրաբարձր դժեր կառուցող բելգիական ընկե-
րությունների մասին]—1899, № 10, էջ 1276:
(Զանազան լուրեր):

4563 ՌՈՒՍԱՅ զաղթականությունը Անդրկով-
կասում [Ռուս զաղթականներին օգնող անդր-
կովկասյան ընկերության մասին]—1899, № 11
—12, էջ 1497—1498: (Զանազան լուրեր):

4564 ՄԵՏՈՒԹՅԱՆ մաքսային բաղաբաղա-
նության, արդյունաբերողների սպեկուլյատիվ
ներդրումների ու նրանց դաշային ախորժակի դեմ
պայքարելու մասին]—1901, № 1, էջ 240—241:
Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

4565 ՄՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ֆինանսների մինիստրի
1901 թ. համար կազմած նախաճաշի մասին]—
1901, № 2, էջ 286—290: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

4566 ՄՊԱԽԱՋԻՄԱՆ ծախսերը խանդարում
և Լրկրի տնտեսական աճին]—1901, № 2, էջ
290: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

4567 ՕՏԱՐ՝ դրամադուխները Ռուսաստանում]—1901, № 3, էջ 216—221: (Տնտեսական հարցեր):

Հոգվածը թարգմանված է «Россия в конце
19-го века» գրքից: Հեղինակը տեղեկություններ
է հաղորդում ռուսական կայսրության ամենա-
տարբեր վայրերում օտարերկրյա կապիտալներով
կառուցված մետալուրգիական, նավթային ու մա-
նիֆակտուրային գործարանների կազմակերպման
մասին: Նա գտնում է, որ օտարերկրյա կապի-
տալների մուտքը բարձրար արդեցություն է ունե-
ցել Լրկրի արդյունաբերության զարգացման վրա:

4568 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Տնտեսական ճգնաժամե-
րը Ռուսաստանում և նրանց բնորոշ կողմերը]—
1901, № 5, էջ 286—289: (Ներքին տեսություն):

4569 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Մոսկվա-Կրշտմ Լը-
կաթգծի մասին]—1901, № 5, էջ 289—290:
(Ներքին տեսություն):

4570 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Մատակարարման գոր-

ծը և անրերրիությունը Ռուսաստանում]—1901,
№ 9, էջ 224—225: (Ներքին տեսություն):

4571 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Տնտեսական ճգնաժա-
մերի, առևտրի ու արդյունաբերության ներկա
կազմակերպության թույլ կողմերի մասին]—
1902, № 1, էջ 165—170: (Ներքին տեսություն):

Ռուսաստանում պարբերաբար կրկնվող տն-
տեսական ճգնաժամերի պատճառները հեղինա-
կը որոնել է Լրկրի ներքին թույլ հասարակական
կազմակերպության, աշխատավոր ժողովրդի ցածր
կրթական մակարդակի, գյուղական վայրերում
օղնության զանազան կազմակերպությունների
բացակայության ու Լրկաթուղային ցանցի անբա-
վարար զարգացման մեջ: Նկատի առնելով Լրկրի
տնտեսական առանձնահատկությունները, հեղի-
նակը շարադրել է ներկա վիճակից դուրս դալու
իր առաջարկությունները. բվական տվյալներով
ներկայացված է ֆինանսների ու լուսավորության
մինիստրությունների վերջին տարվա նախահա-
շիվները:

4572 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Օրեցօր աղքատացող ու
բայթայվող գյուղատնտեսական արդյունաբերու-
թյան կարիքները հոգալու մասին հրավիրված
խորհրդակցության մասին]—1902, № 4, էջ 192
—193: (Ներքին տեսություն):

4573 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Տնայնագործների 1-ին
համաժողովի մասին]—1902, № 4, էջ 193:
(Ներքին տեսություն):

Համաժողովը տեղի է ունեցել Պետերբուրգում.
նրան կից բացված ցուցահանդեսում աչքի է ընկել
Ֆինլանդիան: Հեղինակը գտնում է, որ ցուցա-
դրված տնայնագործական նմուշներից պարզ
երևում է, որ արտադրության այդ ճյուղի զարգա-
ցումն ու արդասավորությունը պայմանավորված
է ժողովրդի լուսավորության մակարդակով:

4574 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Արքայական հողաբա-
ժիններ ձեռք բերելու նոր կանոնների մասին]—
1902, № 5, էջ 188: (Ներքին տեսություն):

Հողաբաժիններ գտնելու ներկա կանոնադրու-
թյունը հնարավորություն է տվել առանց հարուստ
դրամատերերի օժանդակությանը դիմելու սկսել
որևէ նոր գործ: Հեղինակը հայ երիտասարդ ին-
տելիգենցիային կոչ է արել լայնօրհն օգտվել
ստեղծված հնարավորությունից:

4575 [ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ կարիքների բարվոքման համար հրավիրված խորհրդակցության որոշումները]։—1902, № 7, էջ 231—233 (Ներքին տեսություն)։

4576 [ԱԶՆՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ՓՈԽԱԴԱՐՉ օգնության դրամարկղների բացման վերաբերյալ նոր օրենքի և տոհմային ազնվականության կալվածքների պահպանության մասին]։—1902, № 10, էջ 193։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Ներքին տեսություն)։

4577 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ֆինանսների մինիստրի գեկուցումը 1903 թվականի պետական հասույթների ու ծախսերի հաշվեկշռի մասին]։—1903, № 1, էջ 199—201։ (Ներքին տեսություն)։

4578 [ՍԵՎ-ՇՈՎՅԱՆ ԵՐԿԱՅԻՈՂՈՒ մասին]։—1903, № 3, էջ 204։ (Ներքին տեսություն)։

Լրացրելից բաղած տեղեկությունների հիման վրա ներկայացված է Սե.Սովյան երկաթգծի շինարարության ուղեգիծը, բոստ որի այն միանալու է անդրկովկասյան երկաթուղուն։

4579 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ [Տեսության մեջ վերլուծված է «Мир божий» ամսագրի 1902 թ. փետրվարյան համարում տեղ գտած պրոֆ. Բոժկովիչի «Обзор русской истории с социологической точки зрения» հոդվածը]։—1903, № 3, էջ 223—226։ Ստորագր.՝ Ե.Թ.։

4580 ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ֆինանսական բաղադրականությունը Ռուսաստանի մարտային նոր սակազինը։—1903, № 4, էջ 206—213։ (Տեստեսական հարցեր)։

Հոգվածի առաջին մասի պարզաբանման համար հեղինակը մեջ է բերել 1903 թ. «Русская мысль» պարբերականի № 2-ում տպագրված Ռուսաստանի ֆինանսների մինիստր Վիտտեի ցարին ներկայացրած գեկուցադիրը։ Հոգվածի երկրորդ մասը վերաբերում է մարտային նոր սակազիններին, որի նպատակն է եղել սահմանափակել արտասահմանյան մրցումը, պահպանել հայրենի արդյունաբերության շահերը։

4581 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ [Տեսություն «Вестник Европы» հանդեսի 1903 թ. մարտյան համարում տեղ գտած Յ. Տեր-

նեի «Ազնվականությունը և հողատիրությունը» հոդվածի]։—1903, № 4, էջ 244—245։

4582 [ՀՐԽԱԿԱՆ հողատիրությունը սահմանափակող նոր օրենքի մասին]։—1903, № 6, էջ 148։ (Ներքին տեսություն)։

Հրապարակված նոր օրենքը ֆեոդալներին արգելել է կայք ձեռք բերել բաղադրներից դուրս բույր այն նահանգներում, որոնք ընդհանուր ֆեոդալան բնակչության շրջանի մեջ չեն մտել։

4583 [ՀՈՂԱՅԻՆ վարկի հատուկ կոմիտեի ստեղծման մասին՝ բաղված «[правительствен- ный вестник]-ից]։—1903, № 7, էջ 215—216։ Ստորագր.՝ Ա. Պ.։ (Ներքին տեսություն)։

4584 [ՆՈՐ ԿԱՆՈՆՆԵՐ՝ ղժրախտ ղեկավարից վնասված բանվորներին վարձատրելու մասին]։—1903, № 8, էջ 218։ (Ներքին տեսություն)։

4585 [ԷԺԱՆ ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ կառուցող մի նոր ընկերություն Պետերբուրգում]։—1904, № 1, էջ 216։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Ներքին տեսություն)։

4586 ՊԵՏԱԿԱՆ հասույթների և ծախսերի ընդհանուր հաշվեկշիռը 1904 թվականի համար։—1904, № 1, էջ 222—224։ (Ներքին տեսություն)։

Քերված թվական-վիճակագրական տվյալները ներկայացված են հետևյալ ձևով։

1. ՊԵՏԱԿԱՆ հասույթներ։ ա) սովորական հասույթներ. բ) արտակարգ աղբյուրներ։
2. ՊԵՏԱԿԱՆ ծախսեր. ա) սովորական ծախսեր. բ) արտակարգ ծախսեր։

4587 [ԱՆԴՐԿԱՍՊՅԱՆ ԵՐԿՐԻ նավթի մասին]։—1904, № 1, էջ 227։ (Ներքին տեսություն)։

4588 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ֆինանսների ու գեկուրական մինիստրություններում կատարված փոփոխությունների մասին]։—1904, № 3, էջ 198—199։ (Ներքին տեսություն)։

4589 [ՅԱՐԻ ՀՐԱՌԱՆԸ ֆինանսների մինիստրին (սպաստերադմական ղեկավարի պատճառով և պետական գանձարանի միջոցները բազմացնելու համար...) պետական նոր փոխառության վերաբերյալ]։—1904, № 5, էջ 191—192։ (Ներքին տեսություն)։

4590 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ Էժան ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

կառուցողը ընկերության միջոցների ու նպատակի մասին]։—1904, № 5, էջ 192։ (Ներքին տեսություն)։

4591 [ՌՈՒՍԱԿԱՆ կայսրության և Ֆինլանդիայի դրամական սխեմաները միացնելու մասին]։—1904, № 8, էջ 141։ (Ներքին տեսություն)։

Քարծրագույն որոշման համաձայն ոսկու, արծաթի և թղթյա դրամները պետք է Ֆինլանդիայում ընդունվեն տեղական դրամների հետ հավասարապես։

4592 [ԽԵՐՍՈՆԻՑ մինչև Նիկոլաև կառուցվելիք երկաթգծի մասին]։—1904, № 8, էջ 141։ (Ներքին տեսություն)։

4593 [НОВОСТИ լրագիրը Պետերբուրգի Տեսակազդատական ընկերության մասին]։—1905, № 1, էջ 157։ (Ներքին տեսություն)։

Ներքին գործերի մինիստրը թույլատրել է ընկերությանը գիտական զեկուցումներ կարգալ տնտեսագիտական հարցերի շուրջը։

4594 Мелник-Саркисян С. А. Хлопковое дело в ферганской области и меры к его упорядочению. Москва, 1904 г.

Դրախոսություն։—1905, № 9, էջ 165—166։ Ստորագր.՝ Եր. Սար։

Հեղինակի նպատակն է եղել ծանոթացնել ընթերցողին բամբակագործության այժմյան վիճակի հետ ֆերգանում և ցույց տալ այն միջոցները, որոնց գործադրության շնորհիվ գյուղատնտեսության այդ ճյուղը կհասնի պարզացման որոշակի աստիճանի։ Գիրքը կազմված է գործիչի և պայմաններին լավատեղյակ մարդու ձեռքով։—զրել է գրախոսողը։

4595 ՍԱՐԿԻՅԱՆ Ե. Ազրաբային հարցը և նրա լուծումը Ռուսաստանում։—1906, № 2, էջ 94—104, № 3, էջ 38—55, № 4—5, էջ 110—116, № 6, էջ 108—121, № 8, էջ 73—84, № 9, էջ 121—132։

Հեղինակի կարծիքով, այն բոլոր հերթական հարցերը որոնց լուծումով պետք է զբաղվի ապագա պետական ղուման, ամենակարևորը և ամենահետաձգելին՝ ազրաբային հարցն է։ Բերված վիճակագրական տվյալները ցույց են տալիս, որ 1861 թվականի մանիֆեստը ոչինչ չի տվել ճորտ գյուղացիությանը։ Հեղինակը այն համարել է, ոչ

իև արմատական նորամուծություն ու բարենորոգում, այլ ոչինչ չտվող՝ «դիջոդությունների» ճարպիկ քաղաքականություն։ Հողվածի հաջորդ գյուղնեկում հեղինակը կանգ է առել ազրաբային հարցի լուծման գործում կառավարության վարած քաղաքականության ու երկրում գործող քաղաքական կացությունների նույն հարցի մասին ունեցած վերաբերմունքի վրա։ Ի վերջո հեղինակը եկել է այն եզրակացության, որ կառավարության առաջարկած միջոցները բնավ չեն լուծի Ռուսաստանի առջև ծառացած այն խնդիրը, որ կոչվում է հողային հարց։

4596 ՍԱԼԿՈՒՄՅԱՆ Պերճախոս թվեր և ուշադրաբար տեղեկություններ [Հողային հարցի մասին]։—1906, № 7, էջ 82—87։

Նյութը ներկայացված է հետևյալ ենթավերնագրերով։

Մի բանի տեղեկություններ հողի քանակության և բաշխման մասին ընդհանրապես։—Մասնավոր հողատիրությունը հետևյալ կերպով է դասավորված։—Հողատերերը պատկանում են հետևյալ դասակարգերին։—Կայսերական տոհմի կալվածքները և միջոցները։—Առանձնապես ազնվականների համար ձեռնառու ի՞նչ օրենքներ կան։—Ո՞ր պետության մեջ է ժողովուրդը ալևի կուլտ։—Ո՞ր տերության մեջ ժողովուրդը ալևի ուժեղ և առողջ է։—Ռուսաստանի բյուջեն։—Բանտային վարչության հաշիվները։—Բանտերի պալատությունը։—Անգրագիտների տոկոսը։ Կողմնակի կամ անուղղակի հարկերի մասին։

Տես նաև №4218 նկարագրությունը։

ԱՐՏԱՍԱՀԱՄԱՆՅԱՆ ԵՐԿՐՆԵՐ

ԱՄՆ

4597 ՀԱՄԱ-ամերիկյան միության գործը [Միջազգային վճռող դատարանի և միջազգային ամերիկյան երկաթուղու կառուցման մասին]։—1890, № 4, էջ 625—627։ Ստորագր.՝ Չ. (Քաղաքական տեսություն)։

4598 ՉԻԿԱԿՈՅԻ համաշխարհային ցուցահանդեսը [Ամերիկայի գյուտի 400-ամյակի առթիվ]։—1892, № 10, էջ 1527—1528։ Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

4599 ԼՐԱՄՆԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆ Զիկազոյի աշխարհանդեսում—1893, № 4, էջ 646—647: Ստորագր.՝ Ս. Բ. (Ռուսաստանում):

4600 ՀՅՈՒՄԻՍԱԿՅՈՒՆ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները և ժամանակակից ամերիկացիք—1893, № 5, էջ 836—844, № 6, էջ 1009—1018, № 7,—8, էջ 1254—1268, № 9, էջ 1439—1444: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

Նյութը ներկայացված է հետևյալ ենթավերնագրերով.

Ինչպես են առաջ եկել ու կազմվել ամերիկական նոր քաղաքները: Յանկիները և գաղթականները: Հացի քաղաք՝ Միննեսապոլիս: Հանքի քաղաք՝ Դենվեր: Մսի քաղաք՝ Չիկագո: «Ամերիկանալու» նպաստող հանգամանքները: Ամերիկացիների առանձնահատկությունները: Ամերիկական նախաձեռնող ոգին: Դասակարգների բացակայությունը: Ամերիկացու անկախությունը: Ամերիկացու «Հոմեր»: Ամերիկացու վաղահասությունը: Ամերիկացու կարծիքը իմպրովի և եվրոպացու մասին: Ամերիկական մեծամտության առիթով: Անգլիացի Համիլտոն Աիդեն և ամերիկացիք: Բանվորական խնդրի առիթով: Գաղթականական խնդիրը: Ոռոգման զործը Ամերիկայում: Ամերիկական մամուլի բարբերից: «Էլլոուստոն» ազգային պարկը: Կանանց կրթության զործը Ամերիկայում: «Կուպերի» բարձրագույն ուսումնարանը: «Դրեկսելի ճեմարանը»: Կորնելի և Չիկագոյի համալսարանները: «Մոռը կոլլեժը»: Տ. Մակ-Կահանի կարծիքը ուսում առած ամերիկուհիների մասին:

4601 ԽՄԲԱԿՐԱԿԱՆ Ժանոթություն] «Մուրճ»-ի №№ 5, 6, 7—8 այն տեմությունները, որոնք կրում էին «Հյուսիսային (Ամերիկայի) Միացյալ Նահանգները և ամերիկացիք» վերնագիրը,—մենք կշարունակենք մաս-մաս, ներկայի ձևով, ամեն մի «Արտասահմանյան բրոնիկում»-գրված է տողատակում—1893, № 9, էջ 1439:

4602 ԲԱՄԲԱԿԸ Հյուսիսային Ամերիկայում—1896, № 10—11, էջ 1426—1427: (Զանազան լուրեր):

4603 ԲՈՐՆԱՎԱԿԱՆ Լեյթեր, նրա խորամանկությունն ու սնանկացումը—1898, № 6, էջ 924: (Զանազան լուրեր):

4604 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսություն «Мир божий» հանդեսի 1902 թ. փետրվարյան համարում հրապարակված «Ամերիկական սինդիկատորները» հոդվածի]—1903, № 3, էջ 223—226: Ստորագր.՝ Ե. Բ.:

4605 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսություն «Русская мысль»-ի 1903 թ. հոկտեմբերյան համարում տպագրված «Ինչու Ամերիկան այդպես արագ առաջ է գնում հոդվածի]—1904, № 2, էջ 230—231:

4606 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Հեթերոգոյ ուշադրությանն է ներկայացված «Nouvelle Revue» հանդեսի 1905 թ. մարտի 15-ի համարում տեղ գտած Ժողեֆ Ռիբերի «Արժիթոններ» հոդվածը, որտեղ հեղինակը ցույց է տվել ԱՄՆ-ի զարգացումը Մոնրոնից մինչև Ռուզվելտ]—1905, № 4, էջ 249:

4607 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսություն «Everobodus Macazine» հանդեսի 1905 թ. մարտյան համարում լույս տեսած այն հոդվածի մասին, որ վերաբերում է ԱՄՆ-ի մսի տրեստներին]—1905, № 4, էջ 250—251:

Տես նաև №№ 4446, 4453 նկարադրությունները:

ԱՆԳԼԻԱ

4608 ԼԱՆԳԼԻԱՅԻ 1891—92 թթ. պետական ելմտացույցը և 1892—93 թթ. նախահաշիվը—1892, № 6, էջ 979: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

4609 ԱՆԳԼԻԱՅԻ 1896 (մարտ)—1897 (մարտ) ուղղմական բյուջեն—1896, № 2, էջ 339: (Զանազան լուրեր):

4610 ԱՆԳԼԻԱՅԻ արտաքին առևտրի մասին—1900, № 2, էջ 268: (Զանազան լուրեր):

Տես նաև №№ 3424, 4352, 4463 նկարադրությունները:

ԱՎՍՏՐՈ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

4611 ԴՐԱՄԻ Խնդիրը Ավստրո-Հունգարիայում—1892, № 7—8, էջ 1201—1202: Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան բրոնիկ):

4612 [ՏՈՒՅԱԼԱՆԴԵՍ Լուսնարական պետութ-
յան կազմավորման 1000-ամյակի առթիվ]։—
1896, № 5, էջ 729: (Զանազան լուրեր)։

4613 [ԱՎՍՏՐՈ-Լուսնարական խորհրդակցու-
թյուն տնտեսական, մաքսային հարաբերություն-
ների շուրջը]։—1898, № 7—8, էջ 1178: (Զանա-
զան լուրեր)։

4614 [ԿԵՈՐԲԵՐԻ տնտեսական-հասարակա-
կան ծրագրերի մասին]։—1901, № 6, էջ 267: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն)։

Կեորերի առաջարկած ծրագրերը վերաբերում
են Ավստրո-Լուսնարիան ջրանցքների ու երկա-
թուղիների լայն ցանցով պատելու, ածխահան-
քերում 10 ժամյա աշխատանքային օր սահմա-
նելու հարցերին։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

4615 ԿԵԱՊ ՊԵՆՈՐԳ Ֆրիդրիխ Գյուլագինների
ազատումը և գյուլական բանվորների ծագումը
Պրուսիայի հնագույն մասերում։ Երկու մաս,
Հայպիցի, 1887: Գերմ. Լ.։

Դեախոսություն։—1889, № 10, էջ 1622—
1623: Ստորագր.՝ Ա.։

Դրոյում բնարկվում են Գերմանիայի գյուլա-
կան «հանգամանքները» և օրենսդրության խն-
դիրները։ Աշխատությունն հիմնականում բաղա-
բատնական-պատմական բնույթ ունի։

4616 ԽՐԲԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է,
որ «Մուրճ»-ի խմբագրությունը պերմանենտն լեզ-
վով շնորհավորական հեռագիր է ուղարկել նշա-
նավոր բաղաբատնական պրոֆեսոր-գոկտոր Լո-
րենց Ֆոն-Շտայնին, նրա գիտական զործունեու-
թյան 50-ամյակի առթիվ։ Թարգմանաբար ներ-
կայացված է հեռագրի տեքստը]։—1890, № 5, էջ
776—777։

4617 ԼՈՐԵՆՑ Ֆոն Շտայն, [Կյանքը և գիտա-
կան-հասարակական զործունեությունը]։—1890,
№ 6, էջ 861—872: Ստորագր.՝ Ա. Ա.։

4618 ԽՐԲԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում
է, որ 75-ամյա հասակում վախճանվեց Լորենց
Ֆոն Շտայնը]։—1890, № 10, էջ 1479։

4619 [ԲԵՌԼԻՆԻ համաշխարհային ցուցահան-
դեսի վիճակը]։—1892, № 10, էջ 1526: Ստորագր.՝
Ֆ.։ (Արտասահմանյան թրոնիկ)։

4620 ՆՇԱՆԱՎՈՐ քաղաքատնտես պրոֆեսոր
Վիլհելմ Ռոշերի մահը։—1894, № 5, էջ 826: (Հա-
նազան լուրեր)։

4621 ԿԻԼ ջրանցքի հանդիսավոր բացումը։—
1895, № 2, էջ 350: (Հանազան լուրեր)։

4622 [ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ արտաքին առևտրի մա-
սին]։—1900, № 1, էջ 129: (Հանազան լուրեր)։

4623 [ԼԱՅՊՊԻԳԻ համալսարանի քաղաքա-
տնտեսության պրոֆեսոր Ավգուստ Մյասկովսկու
մահը]։—1900, № 1, էջ 129: (Հանազան լուրեր)։

4624 ԹՈՓՉՅԱՆ Ե. [Բնակարանների սղության
հարցը]։—1901, № 3, էջ 273—274: (Նամակ Գեր-
մանիայից)։

4625 ԹՈՓՉՅԱՆ Ե. Ագրարների պահանջը
մաքսի վերաբերմամբ։—1901, № 4, էջ 246—249: (Նամակ Գերմանիայից)։

4626 [ՖՐԻԴՐԻԽ-ԱԼԲՐԵԽՏ Կրուպկի մահը]։
—1902, № 11, էջ 209: Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտա-
քին տեսություն)։

Մի բանի տեղեկություններ և հաղորդում մե-
ծահարուստ ոռոգմական արդյունաբերող Կրուպ-
կի մասին։ Վերջում հեղինակը ավելացրել է
«Կրուպկի տարեկան շահույթը հասնում էր 15 մի-
լիոնի։ Այդ միլիոնները իհարկե կազմվում էին մի-
լիտարիկ մի բնույթի տակ տեքստիլ ապրանքի արյուն
քրտինքով աշխատած կույակներից»։

Տես նաև № 4636 նկարագրությունը։

ԳԱՆԻԱ

4627 ՋԱՎԱՐՅԱՆ Ս. Անասնապահությունը և
կաթնատնտեսությունը մեր և ուրիշ երկրներում։
—1901, № 11, էջ 231—245: 1902, № 1, էջ 149—
164, № 2, էջ 151—172: Մանրամասնությունները
տես՝ № 4453 նկարագրությունում)։

ԻՏԱԼԻԱ

4628 [ՎԻՃԱԿԱԳԻՐ Բողիոն Իտալիայի մասին]։
—1892, № 6, էջ 974—977: Ստորագր.՝ Ֆ.։ (Ար-
տասահմանյան թրոնիկ)։

վիճակադրական տեղեկություններ և հազար-
դում Իտալիայի ուսումնական գործի, արդյունա-
բերության, հանցագործությունների, սպիրտա-
յին խմիչքների գործածության չափերի ու այլ
հարցերի մասին:

4629 ԻՏԱԼԻԱՅԻ աղդարնակությունը: [1894
թվականի մարդահամարի տվյալներով]—1896,
№ 1, էջ 170—171: (Չանազան լուրեր):

ԹՈՒՐԲԻԱ

4630 ԱՐԱՔՍ: Պատկերազարդ հանդես
վեցամսյա: 1890 թ. 3-րդ տարի, գիրք ա. հունիս,
II. Պետերբուրգ:

Իրախոսություն:—1890, № 10, էջ 1459
—1466: Ստորագր.՝ Ն.:

Գրախոսը հանդեսի նշված համարի լավագույն
գործերն է համարել «Մուշ», «Տաճկահայաստանի
արդի տնտեսական վիճակը» և «Արձագանք մի
Մշո աշխարհին» նյութերը: Նշված հոդվածները
վերլուծված են հանգամանորեն:

4631 ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Գ. Հողատիրությունը Թուր-
քիայում: [Հողատիրության ձևերի դարգացման
պատմությունը Թուրքիայում]—1893, № 5, էջ
770—783:

4632 ՊԵՏՐՈՒ (керосин) մենաշնորհ Թուր-
քիայում:—1895, № 12, էջ 1700: (Չանազան լու-
րեր):

4633 ՍԻԳԱՐԻ ԹՂԹԻ մենաշնորհ Թուրքիայում:
—1895, № 12, էջ 1701: (Չանազան լուրեր):

4634 ԹՈՒՐԲԻԱՅԻ 1897 թ. ելմտացույցը:—
1897, № 2—3, էջ 409: (Չանազան լուրեր):

4635 ԽԱԺԱԿՆՅԱՆ Գ. Հարկերը Տաճկաստանում:
—1899, № 1, էջ 72—88, № 2—3, էջ 238—248,
№ 4—5, էջ 439—457, № 6, էջ 620—635:

Հոդվածի նպատակն է ընթերցողներին ծանո-
թացնել գլխավորապես երկրի պետական ուղղա-
կի և անուղղակի, ինչպես նաև ապօրինի հարկե-
րի, նրանց զանձման սխտման ու դրանցից առա-
ջացած տնտեսական վիճակի հետ:

4636 ԹՈՒՐԲԻԱ և գերմանացիք: [Գերմանիա-
յի տնտեսական-քաղաքական նվաճումները Թուր-

քիայում. (Անատոլիական երկաթուղի)]—1899,
№ 4—5, էջ 556—557: (Չանազան լուրեր):

4637 [ԳԱՐԵԳԻՆ Խաժակյանի «Հարկերը
Տաճկաստանում» հետազոտության արժանիքների
մասին]—1899, № 6, էջ 718: (Չանազան լուրեր):

4638 ՃԱՆԻԿՅԱՆ Հ. Տաճկաստանի հարկերի
աղիթով: [Նամակ «Մուրճ»-ի խմբագրին]—
1899, № 7—8, էջ 921—926:

Հեղինակը փորձել է ուղղումներ մտցնել հան-
դեսի անցյալ համարներում տպագրված Գ. Խա-
ժակյանի «Հարկերը Տաճկաստանում» հոդվա-
ծում:

4639 ԼՐՈՒՐԱԳՅԱՆ Հ. Հողատիրությունը Թուր-
քիայում: (Հիշողություններ թուրքահայ գաղթա-
կանների կյանքից ու աշխարհից):—1899, № 10,
էջ 1207—1217:

Հոդվածը հանգամանորեն բացահայտում է
Թուրքիայում տիրող ողջ հողատիրական սխտման
իր տնտեսականներով: Հանդեսի խմբագրությունը
օգտակար է համարում ներկա հոդվածի համեմա-
տությունը Գ. Վարդանյանի նույնանուն ուսում-
նասիրության հետ: (Տես № 4631 նկարագրու-
թյունը):

4640 ԹՈՒՐԲԱԿԱՆ պետական խորհրդի ան-
դամ. Երկրագործական բանկի նախագահ՝ Հով-
հաննես Նուրյանի մահը:—1900, № 2, էջ 269:
(Չանազան լուրեր):

4641 ԹՈՒՐԲԻԱ, [Արտասահմանից ներմուծ-
վող ապրանքների մաքսի բարձրացման մասին]:
—1900, № 4, էջ 559—560: (Չանազան լուրեր):

4642 ԿԱՆՆԵՆԲԵՐԳ Կարլ: Փոքր Ասիայի բնա-
կան հարստությունները: Գերմ. լ.: 31 պատկերով
և 2 հատակագծով:

Իրախոսություն:—1901, № 8, էջ 191—
193: Ստորագր.՝ Ե. Թ.:

Գրախոսված գիրքը հիմնականում վերաբերում
է Փոքր Ասիայի թուրքական տիրապետություն-
ներին, որտեղ գերմանական կապիտալը իր նո-
րանոր նախաձեռնություններով «հզորացնում» է
երկրի տնտեսությունը և իր ստրատեգիական
գիրքերը: (Բևոլին—Բաղդատ երկաթուղի):

4643 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ:
[Տեսություն «Русское богатство»-ի 1901 թ. հու-

իսյան համարում տպագրված Ս. Կանդուրաշկի-
նի «Դամասկոսից մինչև Մեքքա անցկացվող եր-
կաթուղու մասին» հոդվածի]։—1901, № 8, էջ
247—250։

4644 ՅՐԻԴՐԻԿ Էրեսնու Փոքր Ասիայի առև-
տրական և արդյունաբերական բարտեղը։ Հալ-
լե։ Գերմ. լ.։

Գրախոսություն։—1901, № 9, էջ 193—
—194։ Ստորագր.՝ Ե. Թ.։

Ներկա աշխատությունը բաղկացած է 16 մե-
ծադիր երևաններից ու մի բարտեղից։ Քարտեզում
որոշված են յուրաքանչյուր սանջակի սահման-
ները, նշված թև յուրաքանչյուր գավառ ու երկրա-
մաս ինչ բնական հարստություններ ունի, որն է
նրանց արտադրության հիմնական ճյուղն ու
բնակչության ղեգղմունքը։

4645 ՀԵՐՄԱՆ ՌԻՆԱՐԴ, Անատոլիայի գյուղա-
տնտեսությունը։ Հայացիք, 1900 թ.։ Գերմ. լ.։

Գրախոսություն։ Թուիշյան Է.—1903,
№ 2, էջ 220—221։

Գրքի հեղինակը երկար տարիներ վերատեսչի
պաշտոն է վարել Թուրքական գյուղատնտեսու-
թյան, հանքերի և անտառների նախարարության
մեջ, ճանապարհորդել է երկրի խորքերում։ Դրե-
լով ներկա աշխատասիրությունը, հեղինակի նպա-
տակն է եղել ներկայացնել Անատոլիայի գյուղա-
տնտեսության արդի վիճակը։

4646 ՅՈՒՅԻԱՆՆԻՍ Սերաստիո մեջ։—1903,
№ 10, էջ 132—133։ Ստորագր.՝ Տ.։

Յուցահանգեսը բացվել է Սերաստիայում Ար-
դուի Համիդի զահապալության տարեդարձի առ-
թիվ։ Յուցահանգեսի նստատակն է եղել որոշել
երկրի զավառների առաջադիմության աստիճանը
Յուցահանգեսին մասնակցել են մեծ թվով հայ
արհեստավորներ ու նկարիչներ։

4647 ԲԵՐԲԵՐՅԱՆ Ռ. Թուրքիայի ֆինանսները
1905, № 2—3, էջ 103—117, № 4, էջ 98—106, էջ
№ 5, էջ 89—98, № 6, էջ 75—83, № 8, էջ 32—47։

1893 թվականին հեղինակին հաջողվել է լի-
նել Թուրքիայի մի քանի բաղաբներում, ծանոթա-
նալ երկրի տնտեսական ու մասնավորապես ֆի-
նանսական դրությունը։ Հոգվածում նկարագրում
է ներքին կազմակերպություններից դուրկ, կա-
մայականություններով ղեկավարվող այդ երկիրը,

որ բացարձակ խաղալիք է դարձել եվրոպական
զարգացած երկրների (Անգլիա, Ֆրանսիա, Ռու-
սաստան) ձեռքում։ Հեղինակի կարծիքով Թուր-
քիայի հենց այդ վիճակն է, որ ամենից շատ է
համապատասխանել եվրոպայի տնտեսական-ֆի-
նանսական շահերին։

Իր ուսումնասիրությունը հեղինակը բաժանել
է երեք շրջանների։

Ա) Մինչև Թուրքիայի պաշտոնական սնան-
կությունը, Բ) Թուրքիայի ֆինանսները եվրոպա-
յի հսկողության տակ, Գ) Տնտեսական կյանք և
ոեֆորմների անկարելիությունը, Բացահայտելով
երկրում տիրող աննկարագրելի հարկային սիս-
տեմն ու օրենքով սրբազործված աշխատավորա-
կան մասսաների շահագործումն ու կեղեքումը,
հեղինակը եկել է այն եզրակացության, որ Թուր-
հպատակ ազգությունների դժգոհության պատ-
ճառը չպետք է սրոնել Թուրքիայից պատվելու
նրանց թափած ջանքերի մեջ, ոչ թե աշխարհա-
գրական բարտեղների փոփոխություններն են հա-
յին կամ մակեդոնացուն զբաղեցրել, այլ գոյու-
թյուն ունեցող հարստությունները, կյանքն ու
կյանքի անապահովությունը, անվերջ սնանկու-
թյուններն ու տնտեսական քայքայումը։ Այդ իրա-
վիճակն է Մակեդոնիայում ու Արևմտյան Հայաս-
տանում ծնել աննորմալ հասարակական հետե-
վանքներ՝ կողոպուտ, կեղեքում, ապստամբու-
թյուններ ու զաղթ, իսկ եվրոպայում՝ Արևելյան
հարց ու պատերազմական նախապատրաստու-
թյուններ։

Տես նաև №№ 4731, 4803—4806, 4809—
4813, 4816 նկարագրությունները։

ՀԱՊԱՆԻՍ

4648 ՃԱՊՈՆԻԱՅԻ ազգաբնակչությունը։—1897,
№ 1, էջ 172։ (Զանազան լուրեր)։

4649 ԵՐԿՐԱԳՈՐՄՈՒԹՅՈՒՆԸ և նավթարդյու-
նարարությունը Ճապոնիայում։—1904, № 11, էջ
140—143։

Տողատակում ծանոթացրության մեջ ասվում
է, որ ներկա հոդվածը որոշակի հապավումներով
թարգմանված է «Материалы к изучению
современных условий, сбыта и потребления
нефтяных продуктов» գրքի 4-րդ պրակից։

ՇՎԵՑՅԱՆՈՒՆ

4650 ՇՎԵՑՅԱՆՈՒՆ գյուղը—1902, № 8, էջ 122—131, № 9, էջ 155—167, № 10, էջ 53—61, № 11, էջ 96—103, № 12, էջ 129—136, 1903, № 1, էջ 131—138, № 2, էջ 166—173, № 3, էջ 137—146, № 6, էջ 91—97, № 8, էջ 67—86, № 9, էջ 100—112, № 10, էջ 144—156, № 11, էջ 164—179, № 12, էջ 158—165, 1904, № 1, էջ 152—160, № 2, էջ 152—160, № 6, էջ 107—117, № 11, էջ 59—70, Ստորագր.՝ Կոտրաթի Հարուն: (Մանրամասնությունները տես՝ № 4859 նկարագրությունում):

ՉԻՆԱՍՏԱՆ

4651 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Жизнь» հանդեսի 1900 թ. ղեկավարության համարում տեղ գտած Հենրիխ Կունովի «Զինաստանի տնտեսական զարգացումը» հոդվածի]:—1901, № 1, էջ 286—287:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

4652 ԽՈՒՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Թավրիզում հացի խանութի տնտեսական—1895, № 7, էջ 1041: (Զանազան լուրեր):

4653 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ Հավիվան հայաբնակ գյուղը գնեց Ղաթրիի սեփական հողերը—1895, № 7, էջ 1042: (Զանազան լուրեր):

4654 ՓԱՅԼԱՋՈՒԿ և Սավրա գյուղերը գնել է Մաշադի-Բադրը—1895, № 12, էջ 1700: (Զանազան լուրեր):

4655 ՀԵՒՄԱՆՈՒՄ Ռաշտում—1896, № 3—4, էջ 528: (Զանազան լուրեր):

4656 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ: Երկաթուղային ծրագրեր... [Կասպից ծովը Պարսից ծոցի հետ միացնելու մասին]:—1898, № 4, էջ 585—586: (Զանազան լուրեր):

4657 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՑ: Հայ արհեստավորների հարցը: [Մալիաթ կոչվող հարկի մասին]:—1898, № 4, էջ 587: (Զանազան լուրեր):

4658 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ: [Պարսկաստանի երկաթուղու մասին Անգլիացի Ռեյտերի ու Ռուս գեներալ Ֆալկենհայդենի կոնցեսիաների անհաջող

դրությունները]:—1899, № 7—8, էջ 941: (Զանազան լուրեր):

4659 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ: [Պարսկաստանի խճուղային՝ Գաուդանից-Կուշան, Ռեշտից-Ղազվին հղած ճանապարհների մասին]:—1899, № 7—8, էջ 942: (Զանազան լուրեր):

4660 ՀԱՐՍԱՐՅԱՆ Ս. Հակավկուական շարժումը Թավրիզում—1900, № 2, էջ 236—239:

Թղթակցությունը պատմում է դոկտոր Կ. Հ. Փաշայանի ջանքերով Թավրիզում կազմակերպված «Հակաավկուհոյային ընկերության» նպատակների ու նրա ծավալած գործունեության մասին:

4661 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ե. Պարսկաստանի տնտեսական կյանքից—1902, № 8, էջ 108—112:

Տնտեսագիտական բնույթի այս ոչ ծավալուն ակնարկում հեղինակը փորձել է ներկայացնել ժամանակակից Պարսկաստանի արդյունաբերության պատկերը, երկրում իշխող ճղնաժամի բնորոշ կողմերն ու պատճառները, ճղնաժամի հիմնական պատճառը հեղինակը որոնում է ծայր առած այն մրցության մեջ, որ տեղի ունի օտարերկրյա հզոր կապիտալի ու տեղական արդյունաբերողների ու վաճառականների միջև: Ակնարկում խոսք կա նաև երկրում գործող մի քանի ընկերությունների գործունեության մասին, որոնց գոյությունը հեղինակը խրախուսում է:

4662 ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ Բ. Նամակ խմբագրության: [«Մուրճ»-ի 1902 թվականի № 8-ում տպագրված նրվանդ Ֆրանդյանի «Պարսկաստանի տնտեսական դրությունը հոգվածում կարգում ենք, «Արամյան ընկերության» սնանկացման մասին, Նամակի հեղինակը հայտնում է, որ «Արամյան ընկերությունը» շարունակում է իր գործունեությունը և խնդրում հոգվածագրին հերքել իր գրածն այդ մասին]:

4663 ԿԱՐԱԽԱՆՅԱՆ Հ. Արհեստագիտությունը Պարսկաստանում—1902, № 11, էջ 151—158: (Տնտեսական հարցեր):

Ներկայացված է երկրի արդյունաբերության պատկերը, որ արտահայտվել է պրիմիտիվ տնայնագործության ձևով: Հեղինակը խոսում է երկրում լայն տարածում ստացած գորգագործության, կարպետագործության, ոսկերչության ու մի շարք այլ արհեստների մասին: Այդ առիթով հեղինակը

համառոտակի ներկայացրել է նաև արհեստավորների ներքին կազմակերպության պատկերը:

4664 ԱՎԹԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ Պարսկաստանում:—1902, № 11, էջ 158—159: (Տնտեսական հարցեր):

Եվրոպացիների կատարած հետազոտություններից պարզվել է, որ Պարսկաստանի որոշ նահանգներ հարուստ են նավթաբեր հողերով: Դրանք շահագործելու նպատակով անգլիական մի ընկերություն արդեն ստացել է պարսկական կառավարության թույլտվությունը:

Տես նաև №3793, 3822, 3826, 3838, 3845, 3849, 3852, 3853, 4817, 4824, 4827, 4829—4833, 4836 նկարագրությունները:

ՅՐԱՆՍԻԱ

4665 ԼԵՍՍԵՊՍ Ֆերդինանդ: 40 տարի: Հիշողություններ: Հատոր 1 և 2: Բեռլին, 1888:

Կրախոսություն:—1889, № 10, էջ 1627—1628:

Հանգամանորեն շարադրված է հեղինակի դիվանագիտական և Սուեզի ջրանցքի հետ կապված ողջ գործունեությունը: 2-րդ զրքում նյութեր կան նաև իսպանական զրոյ Ջեմս Բալմեսի մասին:

4666 ՓԱՐԻԶ, [Հոկտեմբերի 26-ին տեղի է ունեցել կոնգրես նվիրված կիրականօրյա հանգստի հարցին: Բացման նիստում կարդացվել են ԱՄՆ-ի նախագահ Հերիսոնի և Անգլիայի վարչապետ Գլադստոնի նամակները: Խնդրի մասին եղել են թերևս և կողմ կարծիքներ]:—1889, № 11, էջ 1829—1830: (Թղթակցություններ արտասահմանից):

4667 ՓԱՐԻԶ, [Մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդում Փարիզի համաշխարհային ցուցահանդեսի փակման մասին]:—1889, № 11, էջ 1837—1840: (Թղթակցություններ արտասահմանից):

4668 ԳԻՆՈՒ ԲԵՐԺԸ Ֆրանսիայում 1889 թ.:—1890, № 1, էջ 134: (Թղթակցություններ արտասահմանից):

Ներկայացված է Ֆրանսիայի ֆինանսների մինիստրության 1889 թ. հաղորդած թվական-վիճակագրական տվյալները:

4669 ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ պետական ծախքերը 1870-ից ղեկ:—1890, № 11, էջ 1610—1613: Ստորագր.՝ Թղթակից: (Թղթակցություններ արտասահմանից):

4670 [ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ ազգաբնակչության նվազումը]:—1892, № 7, էջ 1204—1206: Ստորագր.՝ Օ.: (Արտասահմանյան քրոնիկ):

4671 ՍՈՒԵՋԻ և Պանամայի ջրանցքների փորման գլխավոր կազմակերպիչ Ֆերդինանդ Լիսեպի մահը:—1894, № 11—12, էջ 1751—1752: (Չանազան լուրեր):

4672 ԳՈՐԾԱԴՈՒՆՆԵՐԻ վիճակագրություն:—1896, № 2, էջ 338—339: (Չանազան լուրեր):

Ներկայացված է Ֆրանսիայում 1893, 1894, 1895, թվականներին տեղի ունեցած զործադուների պատկերը:

4673 [ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ նշանավոր ֆինանսագետ Լեոն Սեի մահը]:—1896, № 3—4, էջ 535—536: (Չանազան լուրեր):

4674 ԵԿԱՄՏԱՅԻՆ հարկը Ֆրանսիայում:—1897, № 7—8, էջ 1143: (Չանազան լուրեր):

4675 ՅՐԱՆՍԻԱ: [Բյուջետային հանձնաժողովի կատարած երկ փոփոխությունների մասին]:—1899, № 10, էջ 1282: (Չանազան լուրեր):

4676 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Արտաքին առևտրի մասին]:—1900, № 1, էջ 127—128: (Չանազան լուրեր):

4677 ՅՐԱՆՍԻԱ, [Փարիզի աշխարհահանդեսի բացման մասին (ապրիլի 14-ին)]:—1900, № 3, էջ 409: (Չանազան լուրեր):

4678 [ՓԱՐԻԶԻ 1900 թվականի համաշխարհային ցուցահանդեսի անհաջողության մասին]:—1901, № 1, էջ 274—275: Ստորագր.՝ Ա. Մ.: (Արտաքին տեսություն):

1900 թվականին Ֆրանսիայում կազմակերպված ցուցահանդեսի նպատակն է հղել ցուցադրել համաշխարհային կոնոմիկայի, գիտության ու մշակույթի ասպարեկում մարդկության ձեռք բերած նվաճումները: Ըստ հեղինակի այն անհաջողության է մատնվել վերջին բաղաբական ամսթյալի անցքերի պատճառով: (Անգլո-բուլղարական պատերազմ, չինական հարց և այլն):

4679 [ՎԱԼԴԵԿ-Րուսոյի բանվորական կեն-
սաթոշակի օրինադրի մասին]։—1901, № 6, էջ
267։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

4680 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Մ. Ազգաբնակչական
կրիդիսը Ֆրանսիայում։—1902, № 6, էջ 84—91։

Հոգվածում րուցահայտված է մաթեմատիկականու-
թյան ուսակցիոն էությունը։ Հեղինակը վիճակա-
յրական փաստերով ներկայացրել է ազգաբնակ-
չության աճի պատկերը մի շարք եվրոպական
պետություններում։ Դրանց թվում, ըստ տվյալնե-
րի, Ֆրանսիան զրավում է վերջին տեղը։ Հեղի-
նակը դրա պատճառը փորձել է փնտրել երկրի
ծանր հարկային սիստեմի, միլիտարիզմի աճման,
ընտանեկան կապերի թուլացման, սանձարձակ
պրոստիտուցիայի, որդեսպանության, ավոհո-
լիզմի, ֆիզիկական ու հոգեկան ալյասերման մեջ։

4681 [ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ սոցիոլոգ Գարրիել Տարդի
մասին]։—1904, № 5, էջ 200—201։ Ստորագր.
Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Տես նաև №№ 3874, 3884, 3901, 3930,
3969, 3992, 3996, 3997 նկարագրություններ։

Ձանազան հայտարարություններ

4682 [ԲԱՂՎԻԱՍԱՐ և Նիկողայ Քալանթարյան-
ների դարբնոցային գործարանի կողմից պատ-
վերներ ընդունելու մասին]։—1889, № 2, էջ 372։
(Հայտարարություններ)։

4683 ՆԻՅԴԼԻՆԳԻՐ Գ. Իսկական կարի մեքե-
նաներ. «ընկերություն Ձինգերի»... [Զեռք բեր-
ման պայմանների մասին]։—1889, № 2, էջ 378։
Նույնը՝ № 4, էջ 692, № 5, էջ 836, № 6, էջ 988,
№ 7, էջ 1132, № 8, էջ 1284, № 10, էջ 1667,
№ 11, էջ 1876։ 1890, № 1, էջ 160, № 3, էջ
480, № 6, էջ VII, № 10, էջ 1484, № 11, էջ 1628,
1892, № 1, էջ 186, № 6, էջ 1028, № 12, էջ 1900,
1893, № 3, էջ 504, № 11, էջ 1796, № 12, էջ 1972,
1894, № 1, էջ 176, № 9, էջ 1348։ (Հայտարարու-
թյուններ)։

4684 ԹՂԹԵՐԻ պահեստ [Սանուցում է, որ
Թիֆլիսի Դվորցովայա փողոցում տեղավորված
Դիտյակովսկու թղթի գործարանների ընկերության
պահեստում վաճառվում են ամեն տեսա-

կի ու որակի թղթեր]։—1890, № 1, էջ 159,
Նույնը՝ № 6, էջ IX, № 9, էջ 1331, № 10, էջ 1483,
№ 11, էջ 1627։ (Հայտարարություններ)։

4685 Ресторан «Пурь—Гвино» (Հաց-դինի),
[Հայտնում է, որ Թիֆլիսի Դուլվինյան պողոտա-
յում գտնվող «Пурь—Гвино» ճաշարանը պատ-
րաստում է եվրոպական և ասիական խոհանոցի
որակյալ ճաշեր, որոնք տրվում են նաև տան հա-
մար]։—1890, № 1, էջ 159։ Նույնը՝ № 6, էջ VIII,
№ 8, էջ 1179, № 9, էջ 1330։ (Հայտարարու-
թյուններ)։

4686 Михайлов Н. Гостиница Петербург
[Հայտնում է, որ հյուրանոցը գտնվում է Թիֆլի-
սի՝ Ալեքսանդրյան այգու մոտ. ունիլամում է հյու-
րանոցի հարմարությունները]։—1890, № 5, էջ
780։ Նույնը՝ № 6, էջ VIII։ (Հայտարարու-
թյուններ)։

4687 [Գ. Մուլերսկու պահեստում ամենա-
աժանացած զներով «Ձինգեր» տիպի կարի մեքե-
նաների պահեստամասեր վաճառելու մասին]։—
1893, № 2, էջ 352։ Նույնը՝ № 3, էջ 503, № 4, էջ
680, № 5, էջ 855, № 6, էջ 1040։ (Հայտարարու-
թյուններ)։

4688 ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ անդրկովկասյան երկաթու-
ղու (Զվացուցակ)։ [Ներկայացված է Թիֆլիսից
մեկնող և Թիֆլիս ժամանող զնացքների ժամա-
նակը]։—1894, № 9, էջ 1347։ 1895, № 1, էջ 193,
№ 2, էջ 354, № 3—4, էջ 574, № 5, էջ 740, № 7,
էջ 1046, 1896, № 2, էջ 344, № 9, էջ 1245, № 10—
11, էջ 1436, № 12, էջ 1660։ 1897, № 1, էջ 175,
№ 2—3, էջ 412, № 4, էջ 555։ 1900, № 2, էջ 270,
№ 3, էջ 413, № 4, էջ 565։ (Հայտարարու-
թյուններ)։

4689 ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ընկերություն «Ռու-
սիա»։ Հաստատված 1881 թ. Ս. Պետերբուրգում։
Կյանքի ապահովագրություն։ Ապահովագրություն
ղժբախտ զնաքերից։ Ապահովագրություն հրդե-
հից։ Տրանսպորտների ապահովագրություն։ [Խո-
սում է ապահովագրության կարգի ու պայման-
ների մասին]։—1895, № 1, էջ 197։ Նույնը՝ № 2,
էջ 356, № 3—4, էջ 576, № 5, էջ 744, № 6, էջ 912,
№ 7, էջ 1048, № 11, էջ 1540։ (Հայտարարու-
թյուններ)։

4690 ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ռազմավիրական խճուղով
Թիֆլիսից-Վլադիկավկազ մեկնող [ու ժամանող]
կառքերի.—1896, № 2, էջ 344, № 9, էջ 1245—
1246, № 10—11, էջ 1436—1437, № 12, էջ 1660
—1661, 1897, № 1, էջ 175—176, № 2—3, էջ 412—
413, № 4, էջ 555—556, № 5, էջ 745—746: (Հայ-
տարարություններ):

4691 ԲԱՅՎԱԾ է Հովհաննես Բաշինջաղյանի
լուսանկարչատունը.—1896, № 3—4, էջ 538:
նույնը՝ № 9, էջ 1246, № 10—11, էջ 1440, № 12,
էջ 1664, 1897, № 1, էջ 180, № 2—3, էջ 416:
(Հայտարարությունները ուսերեն և հայերեն լե-
զուներով):

4692 ՄԻՀՐԱՆՅԱՆ Մ. Հիմնված է նոր և օրի-
նակելի գործարան արվեստական հանքային ա-
մեն տեսակ ջրեր պատրաստելու համար.—1897,
№ 5, էջ 746, նույնը՝ № 6, էջ 916: (Հայտարա-
րություններ):

4693 Открыт операции в Баку Генераль-
ного общества страхования жизни и пожиз-
ненных доходов.—1902, № 9, стр. 259. То же:
№ 10, стр. 239. (Հայտարարություններ):

4694 ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՅԱՆ Կրկաթգծի պետք իր
ընդունելության օրերի ու ժամերի մասին: 1903,
№ 4, էջ 249: (Հայտարարություններ):

4695 Последняя новость. Приобретайте
гуалетные часы с зеркалом.—1906, № 1, стр.
198: (Հայտարարություններ):

4696 Последняя новость. Приобретайте
часы «Полифон».—1906, № 1, стр. 198.
(Հայտարարություններ):

4697 Последняя новость. Пользуйтесь ред-
ким случаем, приобретайте мужские часы из
настоящего африканского золота.—1906, № 1,
стр. 198—199. (Հայտարարություններ):

4698 Долой бриллианты. Գնեցեք «Bengal»
բարով զարդարված ծանր ոսկյա մատանիներ և ա-
կանջօղեր.—1906, № 1, էջ 199: (Հայտարարու-
թյուններ):

4699 Приобретайте кабинетные часы «Мол-
ния».—1906, № 1, стр. 199: (Հայտարարու-
թյուններ):

**VIII. ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ
ՏԵՂԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ
ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ**

Ընդհանուր բնույթի նյութեր

4700 ԶՎԻՑԱՐԻԱՆ (Գրականական կեղծիք)։
[Կարլ Ֆոն Դեն Շտայնի պնդումով ղուկաուր է-
միլ Հասլերի ճանապարհորդությունը կեղծ է։
Սկզբում կարծիքը մնում է կասկածի տակ, սա-
կայն հետագայում պարզվում է, որ այն իրոք
աշխարհագրական գրականության մեջ դեռևս
չլսված կեղծիք է]։—1889, № 11, էջ 1834։ (Թրդ-
թակցություններ արտասահմանից)։

4701 ՔԻՇՄԻՇՅԱՆ ԱԼ. Բույսերի մեծարանքը։—
1891, № 2, էջ 233—240, № 3, էջ 342—355։

Հողվածում համառոտակի շարադրված է ծա-
ղիկների, ծառերի և առհասարակ անտառի խոր-
հրդավոր ազդեցությունը մարդկային տարբեր
ցեղերի վրա, նրանց դարդացման որոշ աստի-
ճանում։

4702 ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Մանուցում
է Կովկասյան աշխարհագրական ընկերու-
թյան Լրկարամյա քարտուղար, Կովկասյան լեռ-
նային ցեղերի մասին իր դրած հետազոտություն-
ներով հայտնի Լեոնարդ Զապորսկու մասը]։—
1891, № 5, էջ 672։

4703 ՀՈՒՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Տ. Մարդաբանության
միջազգային համաժողովը Մոսկվայում։—1892,
№ 9, էջ 1360—1369։

Ընթացիկ տարվա օգոստոսի 1-ին Մոսկվայի
համալսարանում բացվիլ է նախապատմական
հնագիտության ու մարդաբանության 11-րդ հա-
մաժողովը, որին մասնակցել են մի շարք անվա-
նի մասնագետներ (Ռուդոլֆ Վիրխով, էրենստ
Շանտր, պրոֆ. Բոգդանով)։ Ներկա հողվածում
տրված է համաժողովի կատարած աշխատանքի
սեղմ բնութագիրը։ Հետաքրքրական տեղեկու-
թյուններ կան հայերի ու մյուս Կովկասաբնակ

ժողովուրդների մասին։

4704 Տ.—ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. Աշխարհի շուրջը
64 օրում 3,125 ֆրանկով։—1893, № 7—8, էջ
1275։ (Գիտական քրոնիկ)։

4705 ՊԻՒՄ Ֆ. Երկրագունդը, ծովերը և ցա-
մաքները։ Փարիզ, 1892, ֆրանս լ.։

՝Խախտություն։—1894, № 6, էջ 328—
329։ Ստորագր.՝ Ե. Մին.։

Այս հատորը «Բնության հրաշալիք» ընդհա-
նուր խորագիրը կրող եռհատորյակի վերջին գիր-
քն է։ Խոսելով գրքի արժանիքների մասին, գրա-
խույժ այ թարգմանիչների ուղադրությանն է ներ-
կայացնում այն, ցանկանալով մոտ ապագայում
տեսնել նրա հայերեն թարգմանությունը։

4706 [ԹԺՇԿ, գիտնական-ճանապարհորդ Ա.
Վ. Ելիսեևի մասը]։—1895, № 6, էջ 901։ (Զանա-
զան լուրեր)։

Գիտնականը ճանապարհորդել է Եգիպտոսում,
Սահարայի անապատում, Ասորիքում, Արևմտյան
Հայաստանում, Տրիպոլիում, Թունիսում, Ալժի-
րում։ Ուսումնասիրել է Էգիի քրդական ցեղի
կյանքը։

4707 [ՖԻՒԻՒԻՆ Նանսենի հեղափոխությունի-
սից վերադառնալու մասին]։—1896, № 2, էջ 336
—337։ (Զանազան լուրեր)։

Համառոտակի ներկայացված է անվանի գիտ-
նականի կենսագրությունն ու գիտական-ճանա-
պարհորդական գործունեությունը։

4708 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. [Նանսենի վերադարձը
Հյուսիսային Բևեռից։ Անդրեի օդապարիկով բևեռ
թռչելու անհաջողության մասին]։—1896, № 9, էջ
1214։ (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

4709 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. [Ոտքով և սեփական աշ-
խատանքով աշխարհի շուրջը]։—1896, № 9, էջ
1216—1218։ (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

Արկածասեր ճանապարհորդի անունը Ռենդալ է։ Այդ ճանապարհորդության ժամանակ նա եղել է Հայաստանում։ Հիվանդացել ու ապաքինվել է մի հայ բնտանիքում ու ապա շարունակել իր ճանապարհորդությունը։ Ականատես է եղել էրզրումի (Կարին) կոտորածներին։

4710 [ԴեՊի Հյուսիսային Բեկո օդապարհկով]։—1896, № 12, էջ 1648։ (Ջանապան լուրեր)։

4711 [ԱնԴրնի ուղևորությունը զեպի Հյուսիսային բեկո]։—1897, № 7—8, էջ 1143։ (Ջանապան լուրեր)։

4712 ԱԶԳԱԳՐԱԿԵՏ Հակոբ Մեղավորյանի նոր աշխատությունների մասին]։—1898, № 12, էջ 1799—1800։ (Ջանապան լուրեր)։

Բաթումում բնակվող Մեղավորյանը ֆրանսերեն լեզվով լույս տեսած հայ բնտանիքին վերաբերող աշխատության հեղինակն է։ Հայտնում է, որ նա ներկայումս աշխատում է երկու դործերի վրա։ Պրանցից առաջինը ներկայացնելու է 1900 թվականին Փարիզում կայանալիք ազգազրական համաժողովին, իսկ երկրորդը ուսաստանյան ինտելիգենցիայի մասին է և կրում է «Ֆրական շտեմեր» խորագիրը։ Ազգազրակետի առաջին գործի համար նյութ է ծառայում Սև ծովի հարավարևելյան ափերին բնակվող հայ, հույն և վրացի ծագում ունեցող համայնքների ուսումնասիրությունը։ Հեղինակը ցույց է տվել թե՛ այդ համայնքներից յուրաքանչյուրը, իսլամացած լինելով հանդերձ, ինչ է պահպանել իր նախկին ազգությունից, որոնցով և տարբերվում է բուն թուրքական ժողովրդից։

4713 [«ԼԻԲԵՅԱՆ» ազգազրական ժողովածու»-ի մասին]։—1899, № 1, էջ 134—135։ (Ջանապան լուրեր)։

Մոսկվայի Հաղարյան ճեմարանի պրոֆեսոր Մկրտիչ էմինը 10.000 ռուբլի է կտակել, որ պետք է զվարճարանի գործադրվեր հայազգազրության ու ժողովրդական գրականության մասին արժանի ժողովածուներ, նյութեր ու հետազոտություններ հրատարակելու համար։ Այստեղ ներկայացված է մինչև այժմ հրապարակված նյութերի ցանկը։ Կտակը տնօրինող հանձնաժողովի որոշմամբ այստեղ, համաձայն կանոնադրության, հրապարակվելու է ազգազրական ժողովածու «Էմինի

ազգազրական ժողովածու» անունով, որ խմբագրելու է պրոֆ. Գ. Խալաթյանը։

4714 [ՕԴԱՊԱՐԿԱՎ Հյուսիսային Բեկո ուղևորված Անդրեի մասին]։—1899, № 2—3, էջ 366։ (Ջանապան լուրեր)։

4715 [ՀԵՉԱԿԱՎՈՐ աշխարհագիր ու քարտեզագիր Հենրիխ Կիպլերտի մասին]։—1899, № 4—5, էջ 565։ (Ջանապան լուրեր)։

4716 ՀԻՐՇՖԵԼԴ Գուստավ Արևելքից, Գերմ. և Գրախոսություն։—1901, № 8, էջ 194։ Ստորագր.՝ Ե. Բ.։

Գրքի հեղինակը պատմական աշխարհագրության անվանի մասնագետներից է. խոսում է Փոքր Ասիա կատարած իր ճանապարհորդական տպավորությունների մասին։ Գրքում խոսք կանա Հայաստանի հայերի մասին։

4717 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Մամուլի տեսություն. «Искусное обозрение» հանդեսի 1902 թ. օգոստոսյան համարում լույս տեսած բարոն Ֆոնդեր Խովենի «Արևելքում» խորագիրը կրող ճանապարհորդական նոթերի, որտեղ խոսք կանա Հայաստանի ու հայերի մասին։ Տեսության հեղինակը դատապարտել է Խովենի հայտնած հեացած ու կանխակալ կարծիքները, մեղադրել է ամսագրի խմբագրությանը նմանօրինակ նյութերին տեղ տալու համար]։—1902, № 9, էջ 254—255։

4718 «ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ հանդես»։ 1—10 դրբեր. (1895—1903)։

Գրախոսություն։ Արսեն Վ. Ղաթնյան։—1904, № 2, էջ 170—185, № 3, էջ 152—161, № 4, էջ 155—162։

Վերլուծված են Հայաստանի խմբագրած հանդեսի 1896—1903 թվականների բնագրերում լույս տեսած հոդվածներն ու ուսումնասիրությունները։

4719 ԱԿԱՅԱՆ Ե. «Ազգազրական հանդես»-ի 1—10 դրբերի մասին «Մուրճ»-ի ներկա տարվա № 2, 3 և 4-ում տպագրված գրախոսության տպիթով։—1904, № 4, էջ 162—170։

Հոդվածը Արսեն Վ. Ղաթնյանի «Ազգազրական հանդես»-ի մասին գրած ընդարձակ գրախոսականի պատասխանն է։ (Տես նախորդ նկարագրությունը)։ Հայաստանը փորձել է փաստերով բնորոշմանը Արսեն վարդապետին։ Այդ տպիթով նա գրել է. «Ա. Վ. Ղաթնյանի վերահիշյալ մատե-

նախնորությունը ոչ միայն դուրկ է անաշտություն-
ներից, այլև լի է խեղճություններով և եթե ես
պատասխանում եմ մի այսպիսի գրության, այդ
միայն այն պատճառով, որ այդ տպված է ինձ
համար համակրելի մի ամսագրում: Փաստերով
ցույց կտամ ասածներս:

4720 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսությունը վերաբերում է «La Revue» հան-
դեսի 1904 թ. մարտի 15-ի համարում լույս տե-
սած այն բանակովին ուր խոսվել է ցեղերի գերա-
դանցության հարցի մասին]։—1904, № 4, էջ 190
—194:

4721 ՂԱՏՃԱՆ Ա. Վ. Պատասխան պարոն Ե.
Լալայանին։—1904, № 5, էջ 170—172:

Տես № 4719 նկարագրությունը:

4722 ԼԱՆԿԻՍԿԻ անվանի ճանապարհորդ
Հենրի Սանկլիի մահը]։—1904, № 5, էջ 201—203:
(Արտաքին տեսություն)։

Ներկայացված է անվանի ճանապարհորդի
կյանքն ու գիտական գործունեությունը: Նյութը
թաղված է «Русские ведомости»-ից:

4723 ԺԱԿ ԷԼԻՋԵ ԲԵԿՅՈՒԻ մահը]։—1905,
№ 7, էջ 158—159: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին
տեսություն)։

Մանուցելով անվանի աշխարհագրագետի մա-
հը, համառոտակի ծանոթացնում է նրա գիտական
գործունեության հետ:

4724 ԼԻՈՒՅՈՒ տեսավ Շ. Առաքելյանի ուղե-
րական ակնարկները «Մի ամիս Արևելքում»]։—
1906, № 1, էջ 199: (Հայտարարություններ)։

Տես նաև №№ 6663, 6664 նկարագրու-
թյունները:

Նյութեր Կովկասի և Անդերկովկասի, Արևմտյան
Հայաստանի, Պարսկաստանի ու Թուրքիայի
տարածքում գտնվող եկեղանների ու երանցում
ապրող ժողովուրդների մասին:

ԿՈՎԿԱՍ

4725 [«Кавказский календарь» — ի մասին]։
—1894, № 1, էջ 165—166: (Ջանազան լուրեր)։

Պարբերաբար հրատարակվել է տարին մեկ
անգամ, որտեղ բազմակողմանի տեղեկություն-
ներ է տպագրվել Կովկասում ապրող բազմազգ
ժողովուրդների մասին:

4726 [«Кавказская жизнь» ժողովածուի
երկրորդ գիրքը լույս տեսնելու մասին]։—1897,
№ 11—12, էջ 1703: (Հայտարարություններ)։

4727 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսություն «Вестник всемирной истории»
հանդեսի 1902 թ. մարտյան համարում գետեղված
ոռու գիտնական Մ. Կովալսկու «Նախնիների
երկրպագելը կովկասյան ազգերի մեջ» հոդվա-
ծի]։—1902, № 4, էջ 237—239:

4728 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսություն «Вестник Европы» հանդեսի 1903 թ.
հունիսյան համարում տեղ գտած Ի. Բելոկոնսկու
«Կովկասի բարձունքների վրա» խորագիրը կրող
ճանապարհորդական տպավորությունների]։—
1903, № 7, էջ 240:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

4729 ԼԻՆԻՔԱՐՅԱՆ տպարանի վարչությունը
հայտնում է, որ տպագրության է պատրաստում
Ղեոնդ Ալիշանի «Այրարատ աշխարհ» երկաթ-
րությունը. ծանոթացնում է նրա բովանդակու-
թյանն ու ձևը բերման պայմաններին]։—1889,
№ 2, էջ 375: (Հայտարարություններ)։

4730 Ковалевский Е. П. и Марков Е. Е.
На горах Араратских. (Из поездки студен.
экспедиции по Закавказью), с рисунками
С. В. Иванова. Москва, 1889.

Դրախոսություն:—1889, № 3, էջ 507—
508:

Գրքի հեղինակները ոռու ուսանողներից կազ-
մված արշավախմբի մասնակիցներից են, որոնք
1888 թ. սեպտեմբերի 12-ին բարձրանալով փոքր և
մեծ Մասիսները, իրենց տպավորություններն են
գրառել Հայաստանի մասին Դրախոսականը հիմ-
նականում բացառական է:

4731 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. Այց Թուրքաց Հայաստա-
նին (Հայ տուրիստի հիշողություններից)։—1889,
№ 4, էջ 576—609, № 5, էջ 712—739, № 7, էջ
991—1015, № 9, էջ 1428—1448, № 11, էջ 1710—
1736, № 12, էջ 1921—1940: 1890, № 1, էջ 84—
101, № 2, էջ 240—257:

Մանրամասն տեղեկություններ կան Կարսի,
Սարիզամիշի, Կաղզվանի, Կարինի ու մի շարք
այլ բաղարների ու բնակավայրերի մասին Հոդ-

վածաշարում ներկայացված հարուստ վիճակագրական աղյուսակները ցույց են տալիս ազգաբնակչության կազմը, դավանանքն ու նրանց զբաղմունքը: Առանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում շարադրանքի այն բաժինը, որ նկարագրված է թուրքական հարկային ծանր լծի տակ տառապող հայ ու այլազգի հպատակների տնտեսական ծանր վիճակը: Ճանապարհորդության ընթացքում հեղինակը այցելել է Կարինի Սահա-սարյան և Տրապիզոնի արական ու իգական վարժարանները: Մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդում այդ դպրոցների ներքին կյանքի մասին:

4732 ՏԵՐ-ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ Ն. Տեղագրական նամակներ: «Աղբյուր»-ի հրատարակություն: 1889:

Գրախոսություն:—1889, № 12, էջ 1982—1983: Ստորագր.՝ Պ. Պ.:

Կեղեցիկ նկարագրություններ կան Արարատյան աշխարհի մասին: Չնայած արված դիտողություններին, գրախոսը դիմքն համարել է օգտակար:

4733 ԼԵՈՒ ՄԻՐ կյանքից:—1890, № 1, էջ 113—121, № 3, էջ 441—447, № 7, էջ 1026—1036: (Գավառական քրոնիկ):

Հոգվածաշարն իր բնույթով հրապարակախոսական է՝ նվիրված հայ կյանքի ցավոտ կողմերին: Հեղինակը խստորեն բողոքում է եվրոպական այն նորամուծությունների դեմ, որոնք խեղաթյուրում են հայ բնասանքի անադարտությունը: Լեռն ամենայն կրքոտությամբ պաշտպանում է հայ կնոջ ազատությունը, դիտելով վերջինս որպես բնականորեն օրհնական սուրբ: Հոգվածաշարը ուսումնասիրության անսպասելի կարող է տալ ազգագրության հարցերով զբաղվող բնօրհայտներին:

4734 ԲՈՒՆԵՆՇՏԵՒՏ ՅՐ. Հիշողություններ իմ կյանքից. հատոր 1—2. Բեդլին, 1890: Գերմ. լ.:

Գրախոսություն:—1890, № 4, էջ 607—612: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսականը վերաբերում է «Ճանապարհորդություն դեպի Հայաստան», «Կովկասի ազգեր» աշխատությունների հեղինակ Յր. Բոդենշտեդտի նոր երկհատոր աշխատությանը: Գրախոսը հիացմունքով է խոսել հեղինակի նոր գործի մասին՝ բնագծելով նրա հանաչողական խոշոր

արժեքը՝ գիտա-պատմական մի շարք հարցերի լուսարանման տեսանկյունից:

4735 ԱԼԻՇԱՆ Ղ. Այրարատ. քնաշխարհ Հայաստանյայց. (պատկերազարդ քարտեզով): Վենետիկ, ո. Ղապար, 1890:

Գրախոսություն:—1890, № 9, էջ 1313—1315: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսվող աշխատության մեջ խոսվում է Արարատյան երկրի բուսական ու կենդանական աշխարհի, հին ու նոր պատմական հուշարձանների, կիսակործան ավերակների, երկրի ազգաբնակչության վարք ու բարքի, դավանանքի ու պատմական անցքերի մասին: Գրախոսողը աշխատությունը համարել է հայ ժողովրդին ու նրա մշակույթին օպատիվ բերող գործ:

4736 ԹԵԿԼՅԱՆ ԷՋԻՂԻ: Թուսական Հայաստան կամ Արաքսի ավազանը. Ուրմիա լիճ և Առաջավոր Ասիա: Թարգմ. Միսրահ: Վաղարշապատ, 1891:

Գրախոսություն:—1891, № 4, էջ 517—521: Ստորագր.՝ Քլ.:

Գրախոսված աշխատասիրությունը աշխարհագրական լավագույն գործերից է, որտեղ արժեքավոր տեղեկություններ կան մեր երկրի տեղագրության, նրա պատմական անցյալի, ժողովրդի կենցաղյան, կրոնի, զբաղմունքի ու տնտեսական վիճակի մասին: Գրախոսը ողջունել է գործի հայերեն հրատարակությունը: Արված նկատողությունները վերաբերում են թարգմանության լեզվին:

4737 ԼԵԿԻՆԻՔ ԺՅՈՒ: Ճանապարհորդություն Արարատի վրա՝ Փարիզ, 1892: Ֆրանս. լ.:

Գրախոսություն:—1894, № 6, էջ 927—928: Ստորագր.՝ Ե. Մին.:

Ժ. Լեկերքը վերելքը դեպի Արարատի զազաթը սկսել է 1890 թ. օգոստոսին: Գրախոսված գիրքը պատմում է այդ ուղևորության մանրամասները: Գրքում Հարևանցիորեն հիշատակված է նաև Ե. Մարկովի անունը, որ Արարատի զազաթն է բարձրացել 1888 թ.-ին: Գիրքն արժեքավորված է այն բարեմասնությունների համար, որ կազմում է աշխատության հիմնական բովանդակությունը: Հեղինակը չի սահմանափակվել միայն զանազան պատահարների նկարագրությամբ, այլ մանրամասնորեն ներկայացրել է Մասիսի բնությունն ու

կենդանական աշխարհը: Արժեքավոր տեղեկությունների է տալիս բրդական ցեղերի մասին, որոնց նա հանդիպել է սկսած Արագածից մինչև Բաղդադի ու Հալեպի շրջակայքը: Դրքի վերջաբանում հեղինակը որոշակիորեն հայտնել է Հայաստանի ու հայկական հարցի մասին ունեցած իր կարծիքները: Աշխատությունը կից ներկայացված են Կովկասի, Վրաստանի ու Պարսկաստանի աշխարհագրական քարտեզները:

4738 ՏԻՃԿԱ-Հայաստանի ազգաբնակչությունները.—1895, № 7, էջ 948—961: Ստորագր.: Սեյ-լան:

Հեղինակը լրագրության մեջ տեսնելով օսմանյան կառավարության կեղծ տեղեկագրերը Հայաստանի ազգաբնակչության միջև ու կողմի մասին՝ թե իբր վեց վիլայեթներում հազիվ մեկ միլիոն հայեր են բնակվում, տեսնելով մի շարք համանման հարցերի խեղաթյուրումը, որոնք խանդարել են հայկական հարցի լուծմանը, հեղինակը, որ քաջատեղյակ է Արևմտյան Հայաստանի ազգաբնակչության տեղակայման խնդիրներին, նրա անցյալ ու ներկա պատմությանը, ներկայացրել է Արևմտյան Հայաստանի տարածքում բնակվող ազգաբնակչության իրական պատկերը:

4739 ՎԱՆՑՅԱՆ Գ. Հում նյութեր հայ համայնքի ուսումնասիրության.—1896, № 1, էջ 88—106:

Հոդվածի նպատակն է «առկավին շմշակված հում նյութերի հիման վրա» վեր հանել հայ գյուղացու համայնական սովորությունները, որոնք առատ նյութ կարող են մտատկարարել մասամբ նաև մասնագետ բանասերներին: Օրինակները բերված են Ղարաբաղի, Մեղրիի, Աշտարակի, Ախալքալաքի, Կարինի, Իզմիրի գյուղացիության կյանքից:

4740 ՏԵՐ-ՊՈՂՈՍՅԱՆ Ա. Հոգևաշտությունը և նորա մնացորդները մեղանում:—1900, № 1, էջ 55—62, № 2, էջ 207—218:

Ներկա հոդվածը որոշակի փոփոխություններով կարդացվել է Քեդիխի հայ ուսանողական ժողովում:

4741 ՊԱՐՔՆՐԱԿԱՆ հրատարակություններ /Տեսությունը նվիրված է Քաղաքական-ի 1901 թ. հունվարյան համարի «Մեր ազգը և բարբր 1800

1900 թվերին» խորագրով խմբագրականին և էփ. րիկյանի «Բնաշխարհիկ բառարան»-ի մասին հոդվածին/.—1901, № 1, էջ 284—285:

4742 Гукасов Абр. Основные черты строения Армянского Нагорья, с картой. Тифлис, 1901:

Դրախոսություն:—1901, № 5, էջ 248—249: Ստորագր.: Լ. Ս.:

4743 ՊԱՐՔՆՐԱԿԱՆ հրատարակություններ /Տեսություն «Вестник Европы» հանդեսի 1901 թ. մայիս-հունիսյան համարներում շարունակաբար տպագրվող, բայց դեռ չավարտված և. Մարկովի «Ռուսաց Հայաստան» ճանապարհորդական նոթերի/.—1901, № 7, էջ 251—252, № 9, էջ 255—257:

Մարկովը շրջել է Արևելյան Հայաստանում. տեսություն հեղինակի կարծիքով արժեքավոր տեղեկություններ է հաղորդում նրանի, էջմիածնի, Սևանի ու Զիրուխի գյուղի մասին: Առանձնակի հետաքրքրությամբ են կարդացվում Անիի ավերակների ու Կարսի բերդի նկարագրությունները:

4744—4745 ԼԻՆՉ Հ. Ֆ. Բ. Հայաստանի ճանապարհորդություններ և ուսումնասիրություններ նրկհատոր, 197 լուսանկար և փորագիր պատկերներով. քաղմաթիվ հատակագծեր և քարտեզներ: Մեծ քարտեզներ Հայաստանի և սահմանակից երկրներ: Լոնդոն [1901], անգլ. լ.:

Դրախոսություն:—1901, № 8, էջ 195—198: Ստորագր.: Ա. Ն.:

Աշխատասիրությունը անվանի անգլիացի դիանակալի երկու անգամ Հայաստան կատարած ճանապարհորդության զրառումներն են: Հայաստանը և հայերին ճանաչելու համար դիրքն առատ նյութ է պարունակում:

Խոսվում է նաև հարևան երկրների ու ժողովուրդների մասին:

4746 ՊԱՐՔՆՐԱԿԱՆ հրատարակություններ /Տեսություն «Кавказский вестник» 1901 թ. օգոստոսյան համարում հրապարակված Թամաշյանի հոդվածի՝ նվիրված Լյուդվիկ դը Կոնտանտենի «Քրիստոնյաներ և մուսուլմաններ» ֆրանս. լ. հրապարակված գրքին/.—1901, № 8, էջ 255—258, № 9, էջ 252—255, № 10, էջ 256—258:

Ֆրանսիացի հեղինակը ճանապարհորդել է Արևմտյան Հայաստանում ու գրի է առել իր տպա-

վորությունները Տեսութան հեղինակը ավելորդ չի համարել որոշակի հապավումներով ընթերցողին ներկայացնել Թամամշյանի հոգվածը: Կոնտանտինի գրքում արժեքավոր տեղեկություններ կան հայերի ու քրդերի մասին: Օտարերկրացի ճանապարհորդ հեղինակը, որ ականատես է եղել Չեյթունի պաշարմանն ու նղեսիայի, Բիրեջիկի, Մարաշի հայ անպաշտպան ազգաբնակչության կոտորածներին, սոսկալի մռայլ գույներով է նկարագրել այդ բոլորը: Գրքում դատողություններ կան հօգուտ հայկական հարցի լուծման:

4747 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ / Տեսություն 1901 թ. «Բազմավեպ»-ի հոկտեմբեր և նոյեմբեր ամիսների համարներում ինչի «Armenia» գրքից տպագրված հատվածներին / — 1901, № 11, էջ 260—261:

4748 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ / Տեսությունը նվիրված է «Բազմավեպ»-ի 1902 թ. ապրիլյան համարում տեղ գտած «Հայկական հին սովորություն» հոդվածին / — 1902, № 4, էջ 235:

4749 ԲՈՐԲԱՆ Պ. Տուրանում և Հայաստանում. — ուսաց համաշխարհային քաղաքականության հետքով / [Բեռլին, 1898] Գերմ. լ.:

Վրախոսություն: — 1902, № 4, էջ 179—180: Ստորագր.՝ Ե. Թ.:

Գրքի հեղինակը գերմանացի աստվածաբան է, ճանապարհորդել է Կովկասում ու Անդրկասպյան երկրում, եղել է Սամարղանդում ու Բուխարայում: Հակիրճ ձևով պատկերել է յուրաքանչյուր երկրի բուն բնակչության առանձնահատկությունները՝ շեշտը դնելով երբևէ քաղաքական-սոցիալական հանգամանքների վրա: Նկարագրության մեջ մեծ տեղ է հատկացված հայերին ու Հայաստանին: Հեղինակը համառոտակի պատկերել է հայերի վիճակը Կովկասում, նրանց կատարած դերը երկրի տնտեսական ու կուլտուրական առաջադիմության խնդրում: Ներկան պարզաբանելու համար հաճախ դիմել է պատմությանը, որ հայերը զարևոտ շարունակ տոկացել են բազում հայաձանձվների, ունեցել են «մարտիրոսական» կյանք, բայց իրեն «մի կզգի բունության մեծ օվկիանոսում մնացել են» կենսունակ, քաղաքակիրթ և քրիստոնյա ազգ: Գրքի վերջում տրված

է Անիի ավերակների նկարագրությունը: Գրախոսը համակրանքով է խոսել գրքի արժանիքների մասին:

4750 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ / Տեսությունը նվիրված է «Ազգագրական հանդես»-ի 1901 թ. VIII—VIII գրքերում լույս տեսած հոդվածներին, հեղինակը կանգ է առել Քաջբերունու «Հայկական սովորություններ» հոդվածի վրա / — 1902, № 5, էջ 208:

4751 [Ս. ԷՓՐԻՎՅԱՆԻ «Բնաշխարհիկ բառարան»-ի առաջին հատորը լույս տեսնելու մասին] / — 1904, № 3, էջ 203: (Հայտարարություններ):

4752 ԷՓՐԻՎՅԱՆ Ս. Պատկերազարդ բնաշխարհիկ բառարան: Հատոր 1, գիրք Ա, երկրորդ տպագրություն: Վենետիկ, 1903:

Վրախոսություն: — 1904, № 9, էջ 95—96: Ստորագր.՝ Նա.:

Պատկերներով զարդարված գեղեցիկ գիրք է այս գիրքը, որ անհրաժեշտ է իբրև Հայաստանի աշխարհագրության մի էնցիկլոպեդիական բառարան. — գրել է գրախոսը:

4753 ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ Արշ. Դեպի Արարատ ուղևորությունը: Հանրամատչելի գրադարան Հ. Առաքելյանի № 7: Թիֆլիս, 1904:

Վրախոսություն: — 1904, № 11, էջ 175—176: Ստորագր.՝ Նա.:

Գրախոսելու պատեհ առիթից օգտվելով, հեղինակը դատապարտել է հայ մտավորականությանը, որ մոռացած իր հայրենի բնաշխարհն ու նրա ժողովրդին, տարվում են նվրդալավում: Ներկա գրքույկը նրանց սխալեցնող մի ձայն է համարել գրախոսը:

4754 ԷՓՐԻՎՅԱՆ Ս. Պատկերազարդ բնաշխարհիկ բառարան: Հատոր 1, երկրորդ տպագրություն: Վենետիկ 1903—1905:

Վրախոսություն: — 1905, № 8, էջ 143: [Գրախոսի անունը չի նշված]:

«Եփրիկյանի այս ծանր աշխատությունը պետք է համարել վենետիկյան Մխիթարյանների տված ամենաօգտակար և ամենակարևոր հրատարակություններից մեկը», — ասվում է գրախոսականում:

4755 ՎԱՆՅՅԱՆ Գ. Հայ բոշաներու—1892, № 7, —8, էջ 1047—1064, № 9, էջ 1310—1321:

Հեղինակը բնթերցողին ծանոթացնում է նրանց կենցաղավարությանն ու կյանքի այլ առանձնահատկություններին:

4756 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Գ. Վանցյանը գրում է խմբագրությանը, որ «Խուրճ»-ում տպագրված «Հայ բոշաները» իր նույնանուն աշխատասիրության մի մասն է միայն]—1892, № 9, էջ 1382:

4757 ՎԱՆՅՅԱՆ Գ. Պատմական ակնարկ «Բուշաների անցյալից» անտիպ աշխատությունից:—1894, № 7—8, էջ 1066—1088:

Նյութը բաղկացած է հետևյալ գլուխներից. 1. Բոշաների անունը: 2. Բոշաների ծագումը: 3. Բոշաների Հայաստան մտնելը և բնակության այժմյան տեղերն ու թիվը: 4. Բոշաների բրիտանականությունը և ընդունելը:

4758 [ՎԱՆՅՅԱՆԻ «Պատմական ակնարկ բուշաների անցյալից» հոդվածը արտատպել է Պոլսի «Հայրենիք»-ը]—1894, № 10, էջ 1520—1521: (Զանազան լուրեր):

4759 ՎԱՆՅՅԱՆ Գ. Հայեր բոշաներից: (Հարություն վարդապետ Ալամդարյան, Քերուվրե Պատկանյան, Բոշա Հանես օղի):—1897, № 10, էջ 1394—1403:

Հոդվածը նվիրված է Բոշայական ծագում ունեցող անվանի զրազետներին: Պատմական տեղեկություններ է տրվում նաև գնչուների ու հրեաների մասին:

4760 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. Հայ բոշաներ (Ազգագրական ուսումնասիրություն). արտատպված «Ազգագրական հանդես»-ից: Թիֆլիս, 1899:

Գրախոսություն. Վանցյան Գ.—1899, № 9, էջ 1079—1081:

4761 ԶԻԼԻՆԿԱՐՅԱՆ Ա. Մեր կանանց դրությունը—1901, № 6, էջ 70—85:

Հոդվածն իր բնույթով հրապարակախոսական է. նրանում բերված օրինակների մեջ, որպես կնոջ բողոքի արտահայտություն ներկայացված են ժողովրդական երգերի օրինակներ: Այդ իսկ

առումով հոգվածը որոշակի արժեք կարող է ներկայացնել նաև ազգագրության հարցերով հետաքրքրվող բնթերցողների համար:

4762 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսություն «Բաղմավեպ»-ի 1902 թ. ապրիլյան համարում տպագրված Վ. Փափազյանի «Հայ բոշաներ» ու «Հայկական հին սովորություն» փորձավալ հոդվածները]—1902, № 4, էջ 235:

Տես նաև № 4709 նկարագրությունը:

Հայերի ու այլ ժողովուրդների մասին քսոբնակավայրերի

(Երկրներ, Երկրամասեր, նահանգներ, զավառներ, բաղաճներ ու գյուղեր):

ԱՆԴՐԻՈՒԿԱՆ

ԱՌՈՒԼՈՒ

4763 ԶԻՅԱՆ Ա. Նամակ Աղուլիսից:—1895, № 2, էջ 332—334:

Նամակում ներկայացված է Վերին Աղուլիսի ներքին հասարակական կյանքի պատկերը:

ԱՆԱԼՅԱՆ

4764 ՄՈՒՐԱԳԱՆ Հ. Գավառական նամակներ Ախալցխայի գավառի մի բանի հայ գյուղերու:—1895, № 2, էջ 323—331:

Հեղինակը ուսուցչություն է արել Ախալցխայում կամենայով մոտիկից ծանոթանալ գավառի հայաբնակ գյուղերին ու նրա բնակիչներին, հաճախ է ալգելի նրանց ու զրել իր ներկա տպավորությունները Արժեքավոր տեղեկություններ է հաղորդում գավառի Սյուխիս, Մեծ Պամաջ, Պրդտի Պամաջ, Ղուլուլիս, Օրալ, Խեկ, Սազել, Ճալա գյուղերի մասին:

Տես նաև № 4807 նկարագրությունը:

ԱՆԱԼՔԱՆԱԼ

4765 ՀԱԼԱՅԱՆ Ե. «Ջավախքի բուրմունք» Թիֆլիս, 1892:

Գրախոսություն: Վանցյան Գ.—1892, № 7—8, էջ 1164—1168:

Գրախոսված գիրքը ժողովածու է, ուր տեղ են գտել մինչ այդ անուշադրության մատնված Ախալ-ցխայի և Ախալքալաքի շրջանների ժողովրդական լափածո և արձակ աղոթքները, երգերը, ավան-գությունները և այլն: Գրախոսը աշխատանքն հա-մարել է օգտակար, բայց ոչ զուրկ նկատելի ան-ճշտություններից:

4766 ԱԱԱՅԱՆ Ե. «Ջավախքի բուրմունք»-ի առիթով: (Պատասխան ժողովածուի մասին «Մուրճ»-ի № 7—8-ում տպագրված գրախոսու-թյան)։—1892, № 10, էջ 1488—1494: (Տես նա-խորդ նկարագրությունը):

4767 ՍԱՀՈՒՄՅԱՆ. Քաջանայական ժողով-ներ Ախալքալաքում և «Գլխադինը» վերացնելու հարցը։—1902, № 11, էջ 160—165: (Գավառա-կան կյանք):

«Հա-դիմասի», «Բաշլըղ» կամ «Գլխադին» այս անուններով է հայտնի այն տղիդ ու անպատվա-րեր սովորությունը, որի շնորհիվ աղջկան կամ այրի կնոջը անշունչ առարկայի նման, փողով ծախել կամ առել են ամենաղվելի առարկու-թյամբ: Ինչու և քաջանայական ժողովների նպատակն է եղել վերացնել այդ վնասակար սովո-րությունը:

Տես նաև № 4807 նկարագրությունը:

ԱՆԻ

4768 ԱՀԱՐՈՆՅԱՆ Ա. Դեպի Անի, 1905, № 1, էջ 10—27, № 2—3, էջ 24—33, № 4, էջ 35—44, № 5, էջ 35—42, № 8, էջ 19—23:

Հեղինակը Անի է մեկնում այդ վայրերին յա-վատիդյակ մեր մեծ բանաստեղծ Ավ. Իսահակ-յանի ուղեկցությամբ: Հանապարհորդական նո-թերը գրված են զեղարվեստական բարձր վարպե-տությամբ: Ներկայացված է Ալեքսանդրապոլից —Անի ընկած տեղանքի ու շինական բնակչության նկարագրությունը: Անին հեղինակի բնորոշմամբ հայկական արվեստի, ճարտարապետության ու անցյալի փայլուն քաղաքակրթության մի հսկա-յական դամբարան է: Հեղինակը հմտությամբ է նկարագրել Ղոջավանքը, Հովվի եկեղեցին, Աղ-ջրկարերը, Սաղկաձորը, Անիի Մայր եկեղեցին, և միշտ ավստոսանով ու զայրույթով զեպի օտար-

երկրյա բարբարոսներն ու հայկական անտարե-րությունը:

ԱՊԱՐԱՆ

4769 ՄԱՀՏԵՍԻ-Իսահակյան Ս. Ապարանի ներկա վիճակը։—1901, № 10, էջ 41—55:

Հեղինակը մոռյլ գույներով է նկարագրել Ա-պարանի վիճակը, համարել այն մեր մոռացված գավառներից մեկը՝ գյուղատնտեսության զարգաց-ման համար իր խիստ անբարենպաստ կլիմայով, ներքին անձուկ հասարակական կյանքով ու հե-տամնացությամբ: Հողվածում մեծ տեղ է տրված շրջանի աղգարնակչության դրադմունքի, կենցա-ղավարության, նիստ ու կացի, տեղանքի նկարա-գրությանը: Խոսք կա նաև տեղի ժողովրդական երգերի, բառ ու բանի մասին:

ԱՐՑԱՆ

4770 ՄԻ ՔԱՆԻ օր Արցախում և Սյունիքում։—1904, № 9, էջ 5—12, № 10, էջ 67—75, № 11, էջ 154—168, № 12, էջ 107—125: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Հողվածաշարը Սյունյաց աշխարհում ու Ար-ցախում կատարած ճանապարհորդական տպա-վորությունների գրառումներն են: Հեղինակը զե-ղարվեստական հարուստ պատկերներով ու զե-ղեցիկ լեզվով է նկարագրել հայկական լիոնաշ-խարհի բնությունը, պատմական ու աշխարհա-դրական հարուստ տեղեկություններ է հաղորդում երկրամասի տեղագրության, ազգարնակչության կազմի ու դրադմունքի մասին: Ուշագրավ է նշա-նավոր Տաթևի վանքի նկարագրությունը:

4771 Լևոն Սարգսյանի օՄԻ բանի օր Արցա-խում և Սյունիքում՝ դրքի լույս տեսնելու ու նրա վաճառքի մասին։—1905, № 4, էջ 255. Նույնը՝ № 5, էջ 247, № 6, էջ 187, № 7, էջ 166, 1906, № 1, էջ 198, № 4—5, էջ 7, № 6, էջ 6: (Հայտա-բարություններ):

ԲԱԹՈՒՄԻ

Տես № 4807 նկարագրությունը:

ԲՈՐՉԱԼՈՒԻ ԿԱՎԱՌ

4772 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Ազգագրական հանդես»-ի 1901 թ.

7—8-րդ գրքերում գետեղված «Թորչալուի գավառ» հոդվածի]։—1902, № 5, էջ 208։

4773 ՊԱՐՔԻՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Աղագրական հանդես»-ի 1903 թ. 10-րդ գրքում գետեղված «Թորչալուի գավառ» հոդվածի]։—1903, № 12, էջ 212։

ՊԱՆՉԱԿԻ ՆԱՀԱՆԻ

4774 ՏԵՐՅԱՆ ՍՏ. Անցորդի տպավորություններ Գանձակ քաղաքից։—1894, № 2, էջ 316—323։

4775 ՄԻՐԻՄԱՆՅԱՆ Հ. Գետաշեն դուղը (Գյուղական ուսուցչի հիշատակարանից)։—1894, № 7—8, էջ 1154—1162, № 9, էջ 1322—1326, (Գավառական նամակներ)։

Հոդվածը վերաբերում է գանձակից փոքր ինչ հիտու զտնվող հայաբնակ գյուղին։ Հեղինակը տեղեկություններ է հայտնում Գետաշենի աշխարհագրական դիրքի, կլիմայի, բնակչության գրադմունքի, սովորությունների, եկեղեցու ու տեղի կրթական գործի վիճակի մասին։

4776 ՊԱՐՔԻՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Кавказский вестник» հանդեսի 1902 թ. № 4-ում տեղ գտած Ի. Սեզալի Գանձակի նահանգում կատարած ճանապարհորդության գրառումների]։—1902, № 4, էջ 236—237։

4777 ԱՐԵՇԻ գավառ։—1906, № 4—5, էջ 79—85։ Ստորագր.՝ Տ.։

Աշխարհագրական, տեղագրական ու տնտեսական բնույթի տեղեկություններ է հաղորդում Գանձակի նահանգի Արեշ գավառի մասին։

ՊԱՐԱՎԱԳՅԱՆ

4778 ՊԱՐԱՎԱԳՅԱՆ կամ Վալոց Զուր։—1904, № 9, էջ 38—45, № 10, էջ 105—111, № 11, էջ 144—153, № 12, էջ 96—106, 1905, № 2—3, էջ 66—73, № 4, էջ 53—63, Ստորագր.՝ Մ. Տ.—Ա.։

«Դարալագյազի անթիվ Շոյակապ վանքերի, բերդերի և կամուրջների ավերակները վկայում են, որ հայի արյան հեղեղներով ողողված նախկին այդ Վալոց Զորը ունեցել է մի փառավոր

անցյալ. Թողելով Վալոց Զորի անցյալը՝ այժմ ես կցանկանայի ընթերցողին մի համառոտ տեղեկություն տալ նրա ներկա դրության մասին։—գրել է հեղինակը, ապա հոդվածաշարում տեղեկություններ տվել Թառաթում, Փարազուի, էրտագին, Հասանքեանդ, Գեիշիկ, Աղավնաձոր, Ելփին, Ռինդ ու Արփա հայկական, ինչպես նաև Վալոց Զորի թուրքական, քրդական առանձին առանձին գյուղախմբերի մասին։

ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԱՀԱՆԻ

4779 ԱԴԱՄՅԱՆ, Ա. Տեղեկագրություն (հայրենագիտություն) Երևանի, Երևան, 1889։

Գրախոսություն։ 1889, № 12, էջ 1972—1981, Ստորագր.՝ Ա. Ա.։

Մանկավարժական-աշխարհագրական բնույթի գործ է։ Գրախոսը այն համարել է նորություն, որովատների արժանի աշխատություն։ Արված են լուրջ դիտողություններ նյութի մատուցման ու լիզվի անմատչելիության վերաբերյալ։

4780 ՊԱՐՔԻՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Кавказ» թերթի 1902 թ. № 303-ում տպագրված ավագ քահանա Վաստրգովի այն հոդվածի մասին, որ վերաբերել է Վրաստանի էկզարխ Ալեքսի արքեպիսկոպոսի ղեպի Երևանի ու Կարսի շրջանները կատարած ճանապարհորդությունների]։—1902, № 11, էջ 219—220։

ՉԱՆԳԵՉՈՒՐԻ ՊԱՎՈՐ

4781 ԱՂԲԱՆՅԱՆ Ն. Նամակներ Զանգեզուրի գավառից։—1900, № 3, էջ 342—353, № 4, էջ 488—497։

Հեղինակի տպավորությունները 1896 թ. գարնանը Զանգեզուրի գավառում շրջագայելիս։ Առաջին նամակում տեղեկություններ է հաղորդում Շվանիձոր, Կեմանց գյուղերի տնտեսական կյանքից, կենցաղից ու առօրյայից։ Երկրորդ նամակում ուշադրության կենտրոնում են գավառի Շիկահոդ, Որկեսեն, Կյուսկյում գյուղերը, Տեսեսական կյանք, դպրոց, կենցաղ և այլն)։

4782 ՏԵՐ-Ջաքարյան Ս. Գյուղական հոգային հանգամանքներ։—1893, № 5, էջ 754—790։

Հեղինակի Զանգեզուր կատարած այցելու-

թյունից ստացած տպավորութիւններն են: Հող-
վածս իր բնույթով տնտեսագիտական է, սակայն
խոսում է նաև երկրամասի ազգաբնակչության
կյանքի. նրա զբաղմունքի ու մի շարք այլ հար-
ցերի մասին:

Տես նաև № 4770 նկարագրութիւնը:

ԿԼԽԻԹ

4783 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ի. Կախել և Շիրակ—1891,
№ 7—8, էջ 870—876:

Հեղինակը մանրամասնորեն նկարագրել ու հա-
մեմատութեան մեջ է դրել Անդրկովկասի այդ նը-
շանավոր երկու զավառները, որոնք իրենց բնա-
կիմայական ու տնտեսական պայմաններով
միանգամայն հակապատկերներ են: Չնայած
Հողվածի տնտեսագիտական բնույթին, այն ունի
նաև որոշակի ազգագրական արժեք:

ԿԱՐՍԻ ՇՐՋԱՆ

Տես № 4780 նկարագրութիւնը:

ՀԻՆ ՆԱԽԻՋԵՎԱՆ

4784 ԳեՈՒԻԻ Հովհ. Հին Նախիջևանի զավա-
ռում: (Ճանապարհորդական հիշատակարանից):
Կիև—1895, № 11, էջ 1408—1420:

Հայ գյուղացու կենցաղից բերված օրինակնե-
րով ներկայացված է կնոջ ստրկական վիճակը:

ՂԱԶԱՆԻ ԴԱՎԱՌ

4785 ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ Մ. Ղազանի գավառի գյու-
ղացիների ներկա դրութիւնը: Կոթի գյուղը—
1896, № 7—8, էջ 1051—1056, № 9, էջ 1196—
1204, 1897, № 5, էջ 705—713, 1898, № 7—8, էջ
1147—1156:

Հողվածաշարում ներկայացված է գյուղի աշխար-
հագրական-տեղագրական նկարագիրը: Բացմա-
կողմանի տեղեկութիւններ կան զավառի գյու-
ղացիության զբաղմունքի, կենցաղի ու տնտեսա-
կան վատթար պայմանների մասին: Մեծ տեղ է
հատկացված վաշխառության մերկացմանը ու
ոռւս չինովնիկների պօրիների գործողութիւնների
նկարագրմանը, ժողովրդի հետամնացութեանը:
Մոայլ գույներով է ներկայացված կնոջ անաղատ

վիճակը. (վաղամամ ամուսնութիւններ) և ժա-
մանակակից գյուղում ծայր առած մի շարք այլ
տիուր երևույթները:

4786 [Մ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆԻ «Կոթի գյուղը» մե-
նագրութեան մասին]—1898, № 7—8, էջ 1157:
(Զանազան լուրեր):

«Ահա գյուղի և գյուղական ժողովրդի մի
խակական ուսումնասիրութիւն, ուր զգացմունքը
և միտքը դրված են ոչ ֆրաչների, այլ ֆակտերի
մեջ»—սա է հանդեսի խմբագրութեան կարծիքը
Մ. Պետրոսյանի գործի մասին:

4787 ՄԻ ՀԱՅԱՔ «Նոր-գար» լրագրում: [Ա.
Ազապյանի հողվածը Մադաթ Պետրոսյանի «Կո-
թի գյուղի» մենագրութեան մասին]—1900, № 1,
էջ 121—123: (Զանազան լուրեր):

ՂԱՐԱՐԱՂ

4788 ԼԵՈՒ Հինգ օր: Ճանապարհի մտքեր ու
տպավորութիւններ—1889, № 1, էջ 100—126,
№ 2, էջ 232—270:

Արժեքավոր տեղեկութիւններ է հաղորդում
լեռնաշխարհի Վարադաբուն, Ասկարան, Գանձա-
սար, Կճողուտ գյուղերի ու այդ տարածքում դրտ-
նրվող մի քանի հայկական վանքերի ու եկեղեցի-
ների մասին:

ՂԱՐԱՔԻՒԼԻՍԱ

4789 ՍՐՀԵՂՅԱՆ Ա. Մեծ Ղարաքիլիսայի ներ-
կա դրութիւնը—1893, № 10, էջ 1579—1596:

Ներկայացված է գյուղի տեղագրական բնու-
թյանը. (անճշտութիւններ է նշում Ալիշանի
կազմած քարտեզում): Հողվածում մեծ տեղ է
հատկացված գյուղի տնտեսական վիճակի նկա-
րագրմանը: Շրջանում հեռանկարային է համա-
րում անասնապահության ու մեղվաբուծության
զարգացումը: Նշանակալից տեղ է հատկացված
գյուղի ազգաբնակչության կենցաղի, բնտանեկան
մոայլ ու աննախանձիկ հարաբերութիւնների
հարցերին: Աննպաստ է արտահայտվում կանանց
մասին՝ նկատի ունենալով նրանց անմաքրասի-
րութիւնը: Առանձին գլուխ է նվիրված տեղի կըր-
թական գործի դրվածքին ու եկեղեցուն:

Տես նաև № 4256 նկարագրութիւնը:

ՄԵԼՐԻ

4793 ՄԵԼՔՈՒՄՅԱՆ Մ. Մեղրի գյուղի դրու-
թյունը:—1894, № 6, էջ 938—944: (Գավառական
նամակներ):

Պատմական թուղթի տեղեկություններին ա-
ռելիք հեղինակը խոստում է նաև գյուղի տըն-
տեսական ու հասարակական կյանքի մանրամաս-
ների մասին (դպրոց, եկեղեցի, ազգաբնակչու-
թյան զբաղմունք, կենցաղ և այլն):

ՆՈՐ ԲԱՅԱԶԵՏ

4791 ՍՄԲԱՏՅԱՆ Մեսրոփ արքեպիսկոպոս
Նախիջևանցի, միաբան Սուրբ Էջմիածնի Տեղա-
պետ Գեղարքունի ծովազարդ գավառի, որ այժմ
Նոր-Բայազիտ գավառ: (Ի 1862 թ.—1895 թ.):
Վաղարշապատ, 1895—96, ԺԼ+843:

Դրախոսություն:—1896, № 12, էջ 1587
—1596: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Ամենայն մանրամասնությամբ ներկայացված
է գրախոսված աշխատասիրության բովանդակու-
թյունը՝ զբեռն կից երեք մեծածավալ հավելված-
ների մանրակրկիտ վերլուծությամբ:

ՇԻՐԱԿԻ ԳԱՎԱՌ

4792 ԱԼԻՍՆՅԱՆ ազգագրական ժողովածու:
Հատոր Ա. Ռաշտի Շիրակի ամբարներից: Հա-
վաքից Ա. Մխիթարյան: Մոսկվա-Ալեքսանդրա-
պոլ, 1901:

Դրախոսություն:—1902, № 3, էջ 142—
143, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Դրախոսողը համակրանքով է խոսել ժողովա-
ծուի մասին: Մեր ազգագրության ու ժողովրդա-
կան քանահայտության թանկագին նմուշները
կորստից ու մոռացումից փրկելու համար կոչ է
անում զործոն մասնակցություն ցուցաբերել է-
միայն ժողովածուին ու Ծ. Լալայանի ձեռագրա-
կան հանդեսին:

Տես նաև №№ 4807, 4768, 4783 նկա-
րագրությունները:

ՇՈՒՇԻ

4793 ՕՂԱՆՅԱՆ Ք. Շուշուց Թավրիզ (Ճանա-
պարհորդական նկատողություններ):—1903, № 1,
էջ 57—68, № 2, էջ 43—52:

Հեղինակը մանրամասն տեղեկություններ է
հաղորդում բոլոր այն գյուղերի ու բնակավայրե-
րի մասին, որոնցով անցել է ինքը: Կցկտուր
տեղեկություններ է հաղորդում ազգաբնակչու-
թյան զբաղմունքի ու սովորությունների մասին,
խոսվում է նաև Պարսկաստանում մեծ շահեր
ընդունած բորոտություն Դիվանդոյան մասին:

ՍԵՎ ՄՈՎԻ ԱՓԻՆ ԳՏԵՎՈՂ ՀԱՅԱՐԱՆԻ ՎԱՅՐԵՐ

4794 ՄՈՒՐԱԿՅԱՆ Հ. Գավառական նամակ-
ներ: Սև ծովի ափերից:—1893, № 5, էջ 815—
819, № 9, էջ 1425—1433, 1894, № 6, էջ 945—
948, 1895, № 12, էջ 1680—1686:

Հեղինակն ապրել է Սև ծովի ոռոսական ե-
լիքում տեղակայված հայ զաղթականների շր-
ջանում: Մոտիկից դիտելով նրանց կյանքն ու
կենցաղը նա իր նամակներում տեղեկություններ
է հաղորդում զաղթական նոր շարժումների, նրանց
տնտեսական տխուր կացության ու այն պատ-
ճառների մասին, որ հային հեռացնում են իր
հայրենիքից: Նամակներում հեղինակը խոսում է
Սուխումի մոտերից մինչև Անապա, Մայկոպ ու
Նկատեռինազար (Կրասնոդար) ընկած տարած-
քում ապրող հայ զաղթականների մասին, որոնք
զաղթել են հիմնականում Տրապիզոնի նահանգի
հայկական գյուղերից ու Սինոպի կղզեմերից:

1795 ՏՅՈՒՐՅԱՆ Կ. Սև ծովու ոռոսական ե-
ղերքը: (Արտատպված «Հանդես ամսօրյա»-ից
Վիեննա, 1895:

Դրախոսություն:—1896, № 2, էջ 291:
Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Դրախոսը աշխատությունը համարել է «Հիմ-
նավոր և տեղեկություններով հարուստ ուսումնա-
սիրություն: Դրված է պարզ ու սառուն ոճով,
կարդացվում է մեծ հետաքրքրությամբ»:

4796 ՄՈՒՐԱԿՅԱՆ Հ. Սև ծովի ափերին: (Հի-
շողություններ ու տեղեկություններ թուրքահայ
զաղթականների կյանքից ու աշխարհից):—1898,
№ 4, էջ 467—476, № 6, էջ 831—838, № 7—8,
էջ 1004—1018:

Հոգվածում ներկայացված է ծովափնյա հա-
յարենակ վայրերի նկարագրությունը: Արժեքավոր

տեղագրական ու տնտեսական բնույթի ակնարկ-
ներ կան այն գյուղերի ու բնակավայրերի մասին,
որտեղից փախել է հայ շինականը: Հեղինակի
նպատակն է եղել ընթերցողին ներկայացնել այն
թշվառ կյանքի նկարագիրը, որոնց մեջ ապրել ու
հետագայում ստիպված թողել զաղթել է հայ
գյուղացին: Խոսքը վերաբերում է հիմնականում
համշեցիներին: Տեղեկություններ կան նաև Լա-
զիստանի մահմեդականացած հայերի մասին:

ՓՈԹԻ, ՔՈՒՔԱՅԻՍԻ

4797 ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ Հ. Փոթիից-Քութայիս
(Ճանապարհորդական տպավորություններ)։—
1895, № 8, էջ 1079—1092, № 9—10, էջ 1227—
1240:

Բազմակողմանի տեղեկություններ է հաղոր-
դում Փոթիից-Քութայիս ընկած տարածքում զրտ-
նըվող բնակավայրերի տեղագրության, կլիմա-
յի, ժողովրդի լեզվաբանության մասին: Հանգամանո-
րեն կանգ է առել Քութայիսի հասարակական
կյանքի մանրամասների վրա: Հարևանցիորեն
ներկայացված է նաև քութայիսաբնակ հայության
ներքին հասարակական կյանքի պատկերը:

ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ, ԿՈՎԿԱՍ

ԿՈՎԿԱՍԻՍԻ

4798 ՄԻ ԲՈՒԹԸ Հայ լուսավորչականներ։—
1901, № 9, էջ 104—111, Ստորագր.՝ Ա. Բ.:

Հեղինակի ամառային արձակուրդներին Կիս-
լավոդսկ կատարած այցելության զրառումն է: Լա-
րևանցիորեն խոսում է Ս. Շահադիդի ու Պ.
Պոռչյանի հետ ունեցած իր հանդիպման մասին:
Հիմնականում ներկայացնում է Կիսլովոդսկի մո-
տակայքում գտնվող Բուդուրուստան առումում ապ-
րող մի բուռ հայ լուսավորչականների ծագման
պատմությունը, նրանց կյանքն ու առօրյան, կեն-
ցաղային մանրամասնություններն ու սովորու-
թյունները:

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆ

4799 ՊԱՐԲԻՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ:
[Տեսություն «Ազգագրական հանդես»-ի 1901 թ.
7—8-րդ գրքերում տեղ գտած Ե. Շահադիդի տեղ

նախիջևներ և նոր նախիջևանցիք» հոդվածի]։—
1902, № 5, էջ 208:

Արևմտյան Հայաստանում և Թուրքիայի
տարածքում գտնվող բնակավայրեր

ԱԴԱՆԱ

4800 ՇԱՖՖԵՐ Ֆրանց, Կիլիկիա: Դերմ. և:
Դրախտություն: Բաբայան Լ.—1904,
№ 8, էջ 103—106:

Դոկտոր Շաֆֆերի դրախտաված աշխատասի-
րությունը մի ձևով է բոլոր նրանց համար,
ովքեր ցանկանում են ծանոթանալ Ադանայի վի-
լայի մի աշխարհագրության ու նրա ժամանա-
կակից կյանքի հետ: Շաֆֆերը մի քանի անգամ
ճանապարհորդել է Կիլիկիայում: Նրա աշխա-
տասիրությունը իր ժամանակին լավ ընդունելու-
թյուն է գտել մասնագետ ընթերցողների շրջա-
նում: Այն հարուստ է ազգագրական և հնախոսա-
կան արժեքավոր տեղեկություններով (Հայեր,
հույներ, թուրքեր):

ԱՐԴԻՆ

4801 ՇՎՈՏ Մ. Տ. Տպավորություններ Արդվի-
նից։—1903, № 4, էջ 156—163:

Առաջարանում հեղինակը գրել է. «Այցելելով
Արդվինին և ի մոտո ծանոթանալով արդվինցուն՝
ավելորդ չհամարեցի գրի առնել նրանց կյանքից
բնորոշ, առանձնահատուկ գծեր, որոնց և ներ-
կայացնում եմ «Սուրճ»-ի ընթերցողներին»: Հե-
ղինակն իր տպավորությունները սկսում է Արդվի-
նի աշխարհագրական դիրքի, նրա տեղագրության
նկարագրությամբ: Հակիրճ տեղեկություններ է
հաղորդում նաև զավառի մի քանի հայաբնակ
գյուղերի ազգաբնակչության զբաղմունքի, զավա-
նանքի, սովորությունների, կենդանու ու դպրոց-
ների մասին:

ԴԵՐՍԻՍ

4802 ԱՆԴՐԱՆԻԿ, Դերսիմ: Ճանապարհորդու-
թյուն և տեղագրություն: Թիֆլիս, 1901:

Դրախտություն։—1901, № 6, էջ 210—
213, Ստորագր.՝ Լ.:

Դրախոսված գրքի հեղինակը շրջել է այդ թիշ ուսումնասիրված, խորհրդավոր լեռնաշխարհում՝ Դերսիմում, Բազմակողմանի տեղեկություններ է հաղորդում լեռնաբնակ հայերի, քրդերի կյանքի, կենցաղի, նրանց նախապաշարմունքների ու սովորությունների մասին: Գրախոսը գիրքը իր որոշակի պակասություններով հանդերձ, համարել է օգտակար:

ԶԵՅԹՈՒՆ

4803 Զեյթունի ներկայից:—1901, № 2, էջ 44—47: Ստորագր.՝ Հ.:

Համառոտակի ներկայացված է ժամանակակից Զեյթունի ներքին հասարակական կյանքը իր ավանդական սովորություններով ու կենցաղով:

4804 Զեյթունի ներկայից:—1901, № 3, էջ 75—84: Ստորագր.՝ Հ.:

Մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդում Զեյթունի հայաբնակ ու թուրքաբնակ դյուղերի ազգաբնակչության կյանքի մասին:

4805 Զեյթունի անցյալից (Զեյթունի ծաղումը):—1901, № 4, էջ 47—57, № 5, էջ 116—125: Ստորագր.՝ Հրաչյա:

4806 Զեյթունի անցյալից:—1901, № 7, էջ 65—71: Ստորագր.՝ Հ.:

ԶԱՅՈՒՆԻՆԻ

4807 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հ. Զմյուռնիայից Ալեքսանդրապոլ: (Փշրանք ուղևորի տպավորություններից):—1890, № 12, էջ 1655—1681:

Ճանապարհորդական գրառումներ են. հեղինակը հետաքրքրական տեղեկություններ է հաղորդում իր անցած վայրերի՝ Զմյուռնիայի, Տրապիզոնի, Կ. Պոլսի, Բաթումի, Թիֆլիսի, Ախալցխայի, Ախալքալաքի հայ համայնքների հասարակական կյանքի ամենատարբեր բնագավառների մասին: (Խատրոն, դպրոցական-կրթական գործ, հիվանդանոցներ) և այլն:

4808 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հ. Մի պտույտ նախկին քաղաքակրթության վայրերում. (Զմյուռնիայի և նրա ծովային ու ցամաքային շրջակայքի անցյալից ու ներկայից):—1892, № 1, էջ 79—90, № 2, էջ 252—262, № 3, էջ 415—433:

Ճանապարհորդական տպավորությունների համառոտ գրառումներ են՝ բաժանված երեք մասի. Ա. Զմյուռնիայի անցյալից ու ներկայից, Բ. Զմյուռնիայից Քիոս կղզի, Գ. Քիոսից Չեզմե, Հլըզա և էրիթրե:

ԽԻՉԱՆ (Կոռդվաց աշխարհ).

4809 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Մի քանի օր հիպանում: (Իմ հիշողություններից):—1891, № 2, էջ 213—232:

Ճանապարհորդական նոթերում նկարագրված է Կոռդվաց լեռնաշխարհի՝ Մոկսի Շատախի, հիպանի ազգաբնակչության կյանքը, սովորություններն ու կենցաղը:

ԿՈՂՐ

4810 ԶԱՔԱՐՅԱՆ ԻԿ. Կողբա աղահանքում: Կրկնույն տարի աղահանքում: (Գյուղական ուսուցչի հիշատակարանից):—1896, № 1, էջ 72—87, № 2, էջ 278—288, № 3—4, էջ 408—422:

Հեղինակը ուսուցչություն է արել Սուրմալուի գավառում: Մոտիկից դիտելով ու չփվելով տեղի մարդկանց հետ, գրի է առել իր տպավորությունները: Այդ մասին գրել է. «Պրագրիս համաձայն ևս վճռեցի այցելել նախ Կողբ գյուղը, ուր երկու ամիս մնալով ճանապարհորդների նրա շրջակայքը, ծանոթացա ժողովրդի, նրա կյանքի հետ շխնայների ոչ մի քանք և աշխատություն և ինչ որ տեսա անձամբ, նույնը գրեցի և այն փոքրիկ աշխատությունը, որը Կողբացու պատկերն է, մասնավորապես գյուղացու կյանքի հայելին է կադմում, ահա ներկայացնում եմ «Մուրճ»-ի ընթերցողներին:

(Վերջին հոդվածի տողատակում գրված է «շարունակելի». սակայն «Մուրճ»-ի հետագա համարներում այն չի տպագրվել):

ՄՈԿՍ

4811 ՄՈԿՍԻՅԱՆ կյանքից:—1903, № 12, էջ 71—97: Ստորագր.՝ Ծամիորդ:

Մոկսն ու շատախ Վանից հարավ գտնվող հայաշատ գավառներ են: Հոդվածագիրը Շատախով անցել է Մոկս: Ներկա ճանապարհորդական նոթերը հարուստ են Մոկսի մասին պատմական.

աշխարհագրական ու տեղագրական հարուստ տեղեկություններով: Հոգվածում մեծ տեղ է հատկացված հայ-քրդական հարաբերություններին, հայ և քուրդ ազգաբնակչության կենցաղային սովորություններին՝ հայերի բարեկենդան, հարսնասեյրան, քրդերի քյաֆիրկոր տոների մանրակրկիտ նկարագրություններին: Բերված են նաև Մոկաց մի քանի ժողովրդական երգերի նմուշներ: Տես նաև № 4809 նկարագրությունը:

ՇԱՏԱԽ

Տես № 4809 նկարագրությունը:

ՍԱՍՈՒՆ

4812 ՍԱՍՈՒՆ, (Իմ հիշատակարանից)։—1894, № 10, էջ 1465—1470, № 11—12, էջ 1636—1653; 1895, № 1, էջ 112—121, № 2, էջ 261—276, № 3—4, էջ 455—473, № 5, էջ 634—659: Ստորագր.՝ Սեյլան:

Հոգվածաշարում արժեքավոր տեղեկություններ կան Սասնո լեռնաշխարհի դիրքի կլիմայի, նրա ազատատենչ հերոսական ժողովրդի բնտանկան կյանքի, ավանդությունների, տարազի ու կենցաղային առօրյայի մանրամասների մասին:

ՎԱՆ-ՏՈՍՊ

4813 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Վանա ծովակրտ։—1890, № 4, էջ 527—547:

Հեղինակի ղեպի վան ու նրա շրջակայքը կատարած ճանապարհորդության թուղթիկ տպավորությունների նկարագրությունն է: Հարեանցիորեն խոսելով Սեանա և Ուրմիո լճերի մասին, նա համեմատաբար հանգամանորեն կանգ է առել Վանա լճի ու նրա շրջակայքի նկարագրման վրա: Որոշ պատմական տեղեկություններ է հաղորդում լճի շրջակայքում գտնվող հուշարձանների մասին: Տեղեկություններ կան տեղի ազգաբնակչության կենցաղի ու սովորությունների մասին: Տպավորությունների վերջում հեղինակը խոստանում է մի այլ առիթով պատմել Ախթամար, Կտուց, Լիմ և Առտեր կղզիների մասին:

4814 ԱՂԹԱԼՄԱՐ, (նկարագրություն)։—1902, № 7, էջ 181—187: Ստորագր.՝ Բյուզանդ:

Աշխարհագրական-տեղագրական բնույթի հոգված է: Համառոտակի ներկայացված է Ախթամար կղզու ու շրջակայքի կլիման, բուսական ու կենդանական աշխարհը:

4815 ՎԱՆ-ՏՈՍՊ։—1903, № 6, էջ 30—37, № 7, էջ 78—88, № 8, էջ 34—47, № 9, էջ 24—42: Ստորագր.՝ Կարսեցի:

Հոգվածի առաջին երկու գլուխները նվիրված են Վասպուրական աշխարհի կենտրոնական գավառներից մեկի՝ Վան-Տոսպի տեղագրությանը, կլիմային, նրա կազմի մեջ մտնող գավառներին ու գյուղերին: Աշխարհագրական ու պատմական արժեք ներկայացնող փաստեր կան գավառի էկոնոմիկայի, գյուղատնտեսության մասին: Մանրամասնորեն է նկարագրված Վանը իր հայտնի բերդաքաղաքով ու մնացյալ թաղամասերով: Տեղեկություններ է հաղորդում քաղաքից ոչ հեռու գրտնրվող գյուղերի մասին: Նրբորդ գլուխը նվիրված է գավառում գտնվող հայոց վանքերին ու եկեղեցիներին, նրանց հիմնադրման ժամանակի ու գործունեության նկարագրմանը: Նրբորդ պլսում ներկայացվում է Վանի նշանավոր արձանագրությունները, որոնք լույս են սփռում Արժրույաց մայրաքաղաքի պատմական անցյալի, նրա հիմնադրման ու հետագա զարգացման պատմության վրա: Հինգերորդ գլուխը նվիրված է գավառի ազգաբնակչության բանակի, նրա սոցիալական կազմի ու զբաղմունքի վերաբերյալ հարցերին: Ներկայացված է Վանի դժգույն հասարակական կյանքի պատկերը: Այնուհետև հեղինակը ազգաբնական բնույթի տեղեկություններ է հաղորդում վանեցու բնակարանի, նրա կահավորման, տարազի, կնոջ անաղատ փճակի ու այլ կենցաղային մանրուքների մասին: Բերվում են նմուշներ ժողովրդական երգերից: Վեցերորդ գլուխը նվիրված է Վանի եկեղեցիների գործունեությանն ու ժողովրդական կրթության գործին: Պատկանելի տեղ է հատկացված Վարդա վանքին, հեղինակը երախտագիտությամբ է խոսում երիմյան Հայրիկի, Գարեգին Սրվանձտյանի, բանաստեղծ Տիգրան Լևոնյանյանի, Ղևոնդ վարդապետ Փերդալիմյանի և ուրիշների գործունեության մասին: Հեղինակին առանձնապես շատ է զբաղեցրել գավառի կրթական գործի ցածր մակարդակը: Այդ առթիվ

նա խոսում է Վանում գործող Սանասարյան աղ-
ջրկանց, Արարբ եկեղեցու երկսեռ, Բերդաբաղա-
րի Շուշանյան իգական վարժարանների ու մի
շարք այլ տղայոց դպրոցների մասին: Վիճակա-
դրական տեղեկություններ է հաղորդում հայ լու-
սավորչական, ամերիկյան, ֆրանսիական պերերի
և կաթոլիկ հայոց վարժարանների, ինչպես նաև
ազգային երկսեռ որբանոցների և պաշտական ու-
սումնարանների մասին:

4816 ՎԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԸ ՆԵՐԿԱՅՈՒՄՍ.—1904,
№ 3, էջ 31—52, № 4, էջ 25—46, № 5, էջ 36—50,
№ 6, էջ 23—38, № 7, էջ 28—37, № 8, էջ 14—38,
№ 9, էջ 19—35, № 10, էջ 19—65, № 11, էջ 20—
46, № 12, էջ 40—72: Ստորագր.՝ Սևուկ:

Հոգվածաշարք կազմված է հետևյալ քսանվեց
գլուխներից.

Դիուխ 1. Վան վիլայեթի Տեղ. սահմանները.
տարածությունը: Վանի և մյուս նահանգների
վիճակացույց աղյուսակը: Դիրքը. մակերևույթի
կազմությունը. նշանավոր լեռները, լեռնազա-
տերը, դաշտավայրերը և ձորերը. ջրերը. նշանա-
վոր գետերը. լճակները. Դոզը. կլիման. ջերմու-
թյան և ցրտության չափը նահանգի զանազան
մասերում:

Դիուխ 2. Բերքերը.—Բուսականությունը...
Կենդանիները... Հանքային խոլերը.—Հանքերի
վիճակը. աղ նավթ:

Դիուխ 3. Նահանգական վարչական կազմը.—
վարչական բաժանումները:

Դիուխ 4. Բնակչությունը.—Կանոնավոր վիճա-
կապրություն և բացակայության պատճառները:
Բնակիչների թիվը 1883-ի մարդահամարի համա-
ձայն. համեմատություն ներկայի հետ: Բնակչու-
թյան զբաղմունքը. երկրագործության ձևը և հար-
մար տեղերը. անասնապահության վիճակը և հար-
մար տեղերը: Երկրորդական զբաղմունքները.—
այգեգործությունը, պարտիզպանությունը, մեղ-
վարությունը, շերամապահությունը, ձկնոր-
սությունը, որսորդությունը, արհեստները, շալա-
գործությունը:

Դիուխ 5. Ազգաբնակչությունները.—հայերը.
թիվը. վիճակագրական տեղեկություններ. հայերի
թվի նվազելու պատճառները. զաղթականություն.
զավառացիների զբաղումն և տնտեսական վիճա-
կը. կենցաղավարության պայմանները. բողոքա-

կան միսիոնարությունը պաշտոնում. կրոնական
վիճակը եկեղեցիների և վանքերի գրությունը:

Դիուխ 6. Ասորիները.—թիվը. բնակավայրը.
ազգային մտավոր վիճակը. բողոքական և կաթո-
լիկ միսիոնարությունները. ներկա Մար-Շիմոնը.
ասորիների տնտեսական վիճակը:

Դիուխ 7. Քրդերը.—թիվը և բնակավայրը. բնա-
կարան և կենցաղը. քրդական նկարագիրն և կազ-
մվածքը. զբաղումը. ավազակությունը. Համիդիե
հեծելազունը. քրդական բարքերի մեղմացումը
տնտեսական վիճակը. բուրդ կրեստներ. հարըս-
տանալու նոր տեղ և ձգտումը. կրոնական նոր
վիճակը. նշանավոր ցեղեր և ցեղային ստորաբա-
ժանումները, նրանց բնակավայրերը:

Դիուխ 8. Մյուս փոքր ցեղերը: Եզդիները. թի-
վը. բնակավայրը: Հրեաները. թիվը. բնակավայ-
րը: Չերքեսները. թիվը. բնակավայրը և սրանց
նկարագիրը: Գնչուները:

Դիուխ 9—11. Վան քաղաքը. դիրքը, կլիման,
բուսական և կենդանական աշխարհը, քաղաքի
նկարագրությունը:

Դիուխ 12. Այգեկատանը.

Դիուխ 13. Վան քաղաքը. վարչական կազմը.—
նահանգապետը. Վանի նահանգապետները (1877
-ից մինչև այժմ). նահանգական վարչական ժո-
ղովրդ. դատաստանական կազմը. քաղաքային
վարչությունը, ոստիկանությունը և ոստիկանա-
կան շրջանակները: Զինվորական կազմը. զորքե-
րն ու զորանոցները: Օտար չլուսատուություն-
ները:

Դիուխ 14. Հայկային սիստեմ.

Դիուխ 15. Վանեցիների զբաղումը. վաճա-
ռականությունը. Վանի տեղը աղետրական տնտե-
սականության հանգամանքներ. հաղորդակ-
ցության ձևն ու ծանալարները. արտահանու-
թյունն ու ներածությունը. նյութերը. ներքին քա-
ղաքներն ու արտասահման. ներածության վի-
ճակացույցը. առևտրի ներքին վիճակը. կասեցնող
պատճառները. 1876 և 1896 թվերի ազդեցությու-
նը առևտրի վրա. նշանավոր վաճառատները. աս-
նաֆական կյանքը. խանութների վարձը.—Վա-
նի լճակը: Պոստ-հեռագրատուներ. հարաբերու-
թյունը. պայմանները:

Դիուխ 16. Արհեստները... Մյուս զբաղմունե-
րը.—Այգեկագործությունը, մշակության ձևը. արդ-

յունքը. պտուղների բանակութիւնը: Պարտիզպանութիւնը. արտադրած նյութերը: Երկրագործութեան արտադրութիւնը: Անասնապահութիւնը: Պանդիտութիւնը: Նյութական ոլորտները: Պանդիտների ներածած գումարները. պանդիտական վայրը:

Իլուխ 17. Վանի բնակիչները.—Թուրքերը. Թուրքերի հարաբերութիւնները հայերի հետ: Քրդները: Գնչուները. բնակավայրը, թիվը, նկարագիրն ու զբաղումները:

Իլուխ 18. Հայերը.—Թիվը գաղթական հոսանքը, ղեպի ներս ու դուրս. գաղթականների վիճակը Վանում. վանեցիների զբաղումը. տոկունութիւն և սեր արհեստների և վաճառականութեան մէջ. տնտեսական վիճակը: Համեմատութիւն ուրիշ քաղաքացիների հետ. աննպաստ պայմաններ և աղետներ (1876-ի հրդեհը. 1878—79 թվականների սովը. 1896-ի աղետը. 1897—99 թթ. սովը). բերդարդիւթիւն հայրենիքում. պիւնտրական տուրք. ապրուստ 80-ական թվականներին և ներկայումս. ապրուստի միջին գինը ներկայումս. մի քանի կենսական պիւնտրութեան ապացույց: Ելիմուտը. անհավասարակշռութիւն. զբամական տաղանայ՝ ընդհանուր կրիդիս. վաշխառութիւն. տնտեսականի համեմատ դասակարգերը. տարեկան ելք յուրաքանչյուր դասակարգի. վանեցու տնտեսագիտութիւն. գործող շատ՝ գործը քիչ՝

Իլուխ 19. Վանեցու նկարագիրը:

Իլուխ 20. Ընտանեկան կյանքը.

Իլուխ 21. Կրթական վիճակը: Վանեցու վերաբերումը դեպի կրթական գործը. վանեցու և Բիթլիսցու հայացքը կրթութեան մասին. կրթական գործի սկիզբը Վանում. վանեցի պանդիտների կրթասիրական ջանքերը Կ. Պոլսում. ծխական վարժարանների բացումը և փութկու վանքը. Վարագի դպրոցը. ուսուցչութիւն կրթական գործի մէջ. դպրոցները 70-ական թվականի վերջերում և 80-ականի սկզբներում. ծխական դպրոցների և անհատական ու օտար վարժարանների նյութական, կրթական-բարոյական վիճակը կիսադարյան շրջանում. ներկա վիճակը. դպրոցների 1902—1903 ուսումնական տարվա տեղեկագիրը. Կենտրոնական վարժարանի գաղափարը. բացումը. Գ. Սերերենիկովի կտակը. շէնքը դպրոցի բարոյա-

կան վիճակը. ծրագիրը. 1902—1903 ուսումնական տարվա տեղեկագիրը և տեղեկութիւններ ներկայի մասին. Երեմյան վարժարանը, անցյալը. դերը անցյալում. ներկա վիճակը. 25-ամյա հոբելյանը. 1902—1903 ուսումնական տարվա տեղեկագիրը. 2. Երեմյան:

Իլուխ 22. Օտար վարժարաններ:

Իլուխ 23. Կրօնական վիճակը:

Իլուխ 24. Եկեղեցիները:

Իլուխ 25. Բողոքական միսիոնարութիւն:

Իլուխ 26. Կաթոլիկ միսիոնարութիւն:

ՊԱՐԱՍԱՍՏԱՆ ✓

4817 ՀԻՇՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ՝ Պարսկաստանից—1897, № 1, էջ 97—109: Ստորագր.՝ Ապրու:

Հեղինակի Պարսկաստան կատարած ճանապարհորդութեան զրահումներն են: (Նշված է, որ Նոթերը պետք է շարունակութիւն ունենան, սակայն «Մուրճ»-ի հետագա համարներում շարունակութիւնը չի տպագրվել: «Մուրճ»-ի 1896 թ. № 12, էջ 1638-ում ծանուցվում է, որ Ապրուն՝ Վրթանես Փափաղյանն է:

4818 [ԵՐՎԱՆԻ Ֆրանկյանի «Ատրպատական» ժողովածուին բաժանորդագրվելու, նրա հրատարակման ու այն բաժանորդներին ուղարկելու պայմանների մասին]—1905, № 4, էջ 256. Նույնը՝ № 9, էջ 191: (Հայտարարութիւններ):

ԲԱՐԱՆԴՈՒՋԻ ԳԱՎԱՌ

1819 ՕՏՅԱՆ ՏԻԳՐԱՆԻ Կապուտանի արեւմտյան ասիերից. (Ուրմի և Բարանդուզ գետաբերանների վիճակը)—1902, № 1, էջ 96—105:

ԳԻՎԱՆԻ ԳԱՎԱՌ

4820 ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ Ս. Գիւլանի հայերը—1905, № 11—12, էջ 73—84:

ԹԱՎՐԻՉ

4821 ՀԱՐՄԱՐՅԱՆ Ս. Նամակներ Պարսկաստանից: Թավրիզի բարբերից—1899, № 7—8, էջ 310—320:

Խոսվում է Նասր-է-Էդդին շահի երկրում բարեկարգութիւններ մտցնելու, ինչպես նաև թաւ-

րիզարնակ հայերի սովորություններն, նրանց կյանքի ու կենցաղային մանրամասների մասին՝ հոսք կա նաև տեղի ուսումնական հաստատությունների ու Հայուհյայց բարեգործական ընկերության գործունեության մասին:

4822 ՌԱՆԱՊԱՐԶՈՐՆԻԹՅՈՒՆ Պարսկաստանում: (Թավրիզից ղեկի Ուրմիա):—1906, № 11—12, էջ 11—42: Ստորագր.՝ Գալուստ:

Հեղինակը Թավրիզից Սալմաստի վրայով անցել է Ուրմիա: Աշխարհագրական ու ազգագրական արժեք ներկայացնող տվյալներ է հաղորդում պարսկաբնակ ու հայաբնակ գյուղերի մասին: Հարուստ տեղեկություններ կան ժողովրդի զբաղմունքի, նրա տնտեսական անապահով վիճակի մասին: Մանրամասն տեղեկություններ է տրվում Ուրմիայի հայերի մասին: (Զբաղմունք, կրթական հաստատություններ, ներքին հասարակական կյանք, եկեղեցի):

Տես նաև № 4793 նկարագրությունը:

ԹԵՀՐԱՆ

276-279

4823 ՆԱՄԱԿ Պարսկաստանից: (Թեհրանից):—1901, № 1, էջ 280—283: Ստորագրություն.՝ Դ:

Բաբլից Թեհրան կատարած ճանապարհորդության թուղթիկ նկարագրություն է:

ԽՈՅԻ ԿԱՎԱՌ

4824 ՅՐԱՆԿՅԱՆ Ե. Խոյ գավառի ներկա վիճակը:—1903, № 11, էջ 54—72:

Հեղինակը Խոյը համարել է Ատրպատականի մոռացված գավառներից մեկը: Ուշ անկյունում ապրում է մի բուռ հայ ժողովուրդ, հայության այլանդակված մի բնկոր: Բայց ի՞նչ գիտն ընթերցող հայ հասարակությունը այդ կերպարանափոխված հայերի մասին: Համարյա ոչինչ: Շատ հետաքրքիր է այդ անկյունը. նա ունի շոշափնյու շատ հարցեր և խնդիրներ, իրական կյանքը տալիս է ուսումնասիրողին մի շարք նյութեր: Մենք կաշխատենք մեր ընթերցողներին ծանոթացնել Ատրպատականի այդ մոռացված անկյունի հետքերն է հեղինակը: Ահա հողվածի ենթավերնագրերը, ուր լիովին արտացոլված է նրա բովանդակությունը. Խոյ գավառի դիրքը և սահմանները: Կլիման. Ոռոգումը. ջրեր և աղբյուրներ. բերք և

պտղաբերություն. աղի հանք. տաք ջրեր: Խոյի ազգաբնակչությունը. Խոյ քաղաքը. Խոյի կառավարությունը: Ժողովրդի պարապմունքը. ճանապարհները, փոստ, հեռագիր: Հայեր. պաղթակալություններ. հնության մնացորդներ. հայաբնակ գյուղերը. հողերը կառավարությունը՝ քահանաներ, տուաշնորդը: Հայերի տնտեսական վիճակը: Գերմանա-հայկական որքանոցը. կրթական գործը, զբաղարան-ընթերցարան: Հայերի բարքերից: Պարսիկների ազդեցությունը. թուրքական անուններ. հավատափոխության մասին: Նմուշներ թուրքերի բարքերից: Ղոթուր գավառամասի մասին՝ նրա դիրքը, անցյալը. սով և գաղթականություն. 1896 թ. կոտորածը. քրդացած հայեր. ժողովրդի պարապմունքը. հարկեր. այժմյան վիճակը:

4825 ՈՒՐՄԻԱՅԻՅ Խոյ:—1905, № 5, էջ 106—111, № 6, էջ 46—51: Ստորագր.՝ Գալուստ:

Ճանապարհորդական տպավորություններ են: Անցած ճանապարհին պատահած վայրերի մասին հեղինակի հայտնած տեղեկությունները կցկտուր են: Հանգամանորեն է խոսել Խոյ և Սալմաստ գավառների ազգաբնակչության մասին:

Տես նաև № 4831 նկարագրությունը:

ՄԱԿՈՒ

4826 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Մակու (ճանապարհորդական նկարագրություն):—1902, № 12, էջ 38—46:

Մակու գավառը իր համանուն քաղաքով Պարսկաստանի անկախ խանություններից է: Հեղինակը ներկայացնում է նրա սահմանները, դիրքը, քրիստոնյա ու այլադավան ազգաբնակչությանը. կանգ է առնում գավառի հայկական հիշատակներով՝ փյառակ եկեղեցիներով, գերեզմանաքարերով ու խաչքարերով հարուստ վայրերի նկարագրության վրա: Մակուից Թավրիզ ճանապարհորդությունը տևել է ութ օր. հեղինակը եղել է Օվաջըկում, Խոյում ու Սալմաստում:

4827 ՄԱԿՈՒ (ճանապարհորդական նկարագրություն):—1903, № 4, էջ 132—149: Ստորագր.՝ Նժդեհ:

Մակուն Պարսկաստանի գավառներից է, որ գտնվում է Երկրի հյուսիս-արևմտյան ծայրում,

Փոքր քանակի հարավային ստորոտում, Արաքսից արևմուտք, Հեղինակը հարուստ պատմական տեղեկություններ է հաղորդում գավառի տեղագրության, երա կազմի մեջ մտնող գավառների հայաբնակ, քրդաբնակ գյուղերի, աղգարնակության զբաղմունքի ու պատմական հուշարձանների մասին: Առանձնապես մասյլ գյուղերով է նկարագրված քրիստոնյա հպատակների, մասնավորապես հայերի տեսեսական ծանր կյանքի պատկերը:

ՆՈՐ ԶՈՒՂԱ

4828 ԱՐԳԱՐՅԱՆ Տ. Նոր Զուղայի հայերը:—1902, № 4, էջ 54—60:

ՍԱՐԿԱՍՏԻ ԳԱՎԱՌ

4829 ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ Հիշողություններ Պարսկաստանից:—1891, № 11, էջ 1305—1314, 1892, № 6, էջ 885—898, Ստորագր.՝ ՊԼՏՈՒ:

Հիշողությունները վերաբերում են Պարսկաստանի Սալմաստ գավառին: Բազմակողմանի տեղեկություններ կան տեղի աղգարնակության զբաղմունքի, սովորությունների, նիստ ու կացի մասին:

4830 ԴԱՐՔԻՆՅԱՆ Ա. Սալմաստի հայերի ներկա վիճակը:—1901, № 5, էջ 94—115, № 6, էջ 50—63:

Նկարագրված է Պարսկաստանի ամենահայաշատ գավառներից մեկի՝ Սալմաստի դիրքն ու տարածությունը, կլիման, գյուղերն ու բնակչությունը, կառավարման ձևը, հողատիրության սիստեմը, հողային հարկը, բնակիչների զբաղմունքը, աղգարնակչության տնտեսական բնդհանուր վիճակը: Մանրամասն տեղեկություններ կան երկրագործության, վաճառականության, արհեստների, վաշխատության, պանդխտություն ու քրդական ասպատակությունների մասին: Խոսվում է նաև Սալմաստի հայերի հոգեոր վարելության, հասարակական ու կրթական հիմնարկների, զրադարան-ընթերցարանների ու դավառում նոր սկզբնավորվող թատերական գործի մասին:

4831 ԱԹԱՅԱՆ Ա. Սալմաստ, Ն. Զուղա, 1906, 'Երախոսություն':—1907, № 2, էջ 111, (Գրախոսը չի նշված):

Գրախոսված գրությունը տեղագրական, աղգարական ու վիճակագրական տեղեկություններով հարուստ ուսումնասիրություն է: Այն առատ նյութ է տալիս Պարսկաստանի Սալմաստ գավառի բնակիչներ ու խոյի ութ գյուղերի մասին: Գրքին կցված է քարտեզ:

Տես նաև № 4834 նկարագրությունը:

ՈՒՐՈՒԱ

4832 ՕՏՅԱՆ Տ. Կապուտանի արևմտյան ափերից: (Ուրմի և Բարանդուղ գավառների ներկա վիճակը):—1902, № 1, էջ 96—105:

Հանգամանորեն խոսվում է հիշյալ գավառների տեղագրության, զետեղի, լեռների, հայաբնակ գյուղերի ու Ուրմի քաղաքի աղգարնակչության զբաղմունքի, պանդխտության, տեղի հողեվոր ու քաղաքացիական կառավարչության, հայ և օտար եկեղեցիների, կրթական-գյուղացական գործի, հասարակական բնակչությունների, ինչպես նաև տեղի թուրք, հրեա ու ասորի աղգարնակչության մասին:

4833 ԽԱՐԻԿՆԵՐ Ուրմիայից:—1905, № 1, էջ 81—85, Ստորագր.՝ Գալուստ:

Թուրքիկ տեղեկություններ է հաղորդվում Պարսկաստանի այդ բերքառատ գավառի տեղագրության, աղգարնակչության կազմի, նրանց զբաղմունքի ու կրոնական աղանդների մասին:

4834 ՈՒՐՄԻԱՅԻՑ Խոյ:—1905, № 5, էջ 106—111, № 6, էջ 46—51, Ստորագր.՝ Գալուստ:

Հանապարհորդական տղավորությունների գրառումներ են: Անցած ճանապարհին պատահած վայրերի մասին հեղինակի հայտնած տեղեկությունները կցկտուր են: Մանրամասն է խոսում միայն խոյ և Սալմաստ գավառների աղգարնակչության մասին:

4835 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ե.Նամակ խմբագրություն: Պարզաբանում է մի իրողություն, որ խեղաթուրվել է Գալուստի Ուրմիայից Խոյ ճանապարհորդական նկարագրության մեջ:—1905, № 7, էջ 160, (Տես նախորդ նկարագրությունը):

Տես նաև № 4822 նկարագրությունը:

ՓԵՐԻՈՒ ԿԱՎԱՌ

4836 ԱՔԻԱՐՅԱՆ Տ. Սպահանի Փերիա դավառը (Հայ ազգարնակչության ընդհանուր նկարագիրը)։—1902, № 10, էջ 62—69:

Մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդվում դավառի կաղմի մեջ մտնող հայաբնակ ու պարսիկների հետ խառը բնակվող հայ ազգաբնակչության, նրանց պրագմաթի, կենցաղի ու սովորությունների մասին: Խոսվում է նաև գավառում կրթական գործի զրկածի մասին:

Այս ենթարածնում ներկայացված նյութերով բնավ չի սպառվում տարբեր ժողովուրդների մասին «Մուրճ»-ում տպագրված հոդվածների ու նյութերի ցանկը: Նպատակահարմարությունից ելնելով այստեղ գետեղեցիները դրանց այն մասը միայն, որոնց խոստովանում էր նրանց պարզորոշ ցույց են տալիս, որ խոսքը վերաբերում է կոնկրետ այս կամ այն ժողովրդին: «Մուրճ»-ը ճանապարհորդական, տեղագրական և ազգագրական բնույթի իր բոլոր հոդվածներում հիմնական շեշտը դրել է Հայաստանի ու հայերի վրա, սակայն կասկածից դուրս է, որ չէր կարող չխոսել նաև նրա հետ հարեականաբար ապրող մյուս ժողովուրդների՝ ադրեջանցիների, վրացիների, թուրքերի, պարսիկների և շատ ուրիշների մասին: Այսպիսով բնութագրող այդ ժողովուրդներին վերաբերող տեղեկություններ կարող է փնտրել նաև մատենագիտության այլ բաժիններում ու «Ազգագրության» մյուս ենթաբաժիններում: Կիրքը շտանարհոնելու միտումով, խուսափելով հավանական կրկնություններից մի քանի հիշներով ցույց են տվել պրանցից մի քանի օրինակներ միայն:

ԱԳՐԻԵՋԱՆՑԻՆԵՐ

4837 ՎԱՄԲԻՐ Հ. Իրանյան թուրքեր, կամ ալբերկյաններ:—1905, № 11—12, էջ 105—114: 1906, № 1, էջ 43—57:

Հոդվածն ունի բովանդակությունը բացահայտող հետևյալ ենթավերնագրերը. 1. «Սրտեղից են հկած Անդրկովկասի թուրքերը: 2. Թուրքերի Իրան զալլու: 3. Նրանց բնակության պիտավոր կենտրոն-

ները: 4. Իրանի զխափար թուրք ցեղերը: 5. Իրանյան թուրքի տիպը: 6. Իրանյան թուրքի կենցաղը: 7. Արիական կուլտուրայի ազդեցությունը: 8. Հնդուն և գրականությունը: 9. Իրանյան թուրքերի հավանական թիվը:

Տես նաև № 4778, 4793 նկարագրություններ:

ԱՍՈՐԻՆԵՐ

4838 [ՈՒՐՄԻԱՅԻ ախորիներին ուղղափառ եկեղեցու հետ միացնելու մասին]։—1898, № 6, էջ 910: (Զանազան լուրեր):

4839 ՅՐԱՆԿՅԱՆ Ն. Պարսկաստանի ախորիները:—1903, № 1, էջ 69—76:

Պատմական համառոտ տեղեկություններ է հաղորդում ախորիների Պարսկաստան գաղթելու ժամանակի ու հանգամանքների մասին: Հանգամանորին կանգ է առնում երկրում ապրող զառաբնակ ու լեռնաբնակ ախորիների զբաղմունքի, սովորությունների վրա: Ներկայացնում է նրանց մեջ կրոնական երկպառակտությունների ու վեճերի հետևանքով առաջացած անմիասնական կյանքի պատկերը, որի մեջ իրենց պառակտելի գերե են ունեցել օտարերկրյա միսիոնարները:

4840 ԱՍՈՐԻՆԵՐԻ կաթողիկոսի մատ:—1903, № 4, էջ 164—172: Ստորագր.՝ Դամիադզ:

Հեղինակը վանի կուսակալի առաջադրանքով Աղբակի կառավարչական կենտրոնից՝ Բաշկալից գնում է Հեքաթի կուսակալության Զուլամերկ քաղաքը: Օճանապարհորդության մի քանի օրերի ընթացքում առիթ է ունենում գիշերելու քղաբնակ ու ասորաբնակ գյուղերում: Ընձեռնված առիթը հնարավորություն է տվել հեղինակին գրելու իր ներկա ճանապարհորդական նոթբուք, որտեղ թուցիկ տեղեկություններ է հաղորդում տեղի քղերի վարք ու բարքի, ասորիների կենցաղային սովորությունների ու նրանց կաթողիկոսի՝ Մար-Շիմոնի հետ ունեցած կարճատև զրույցի մասին: Առանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում անցած ճանապարհի ու իր հետ պատահած դեպքերի նկարագրությունը: Տեղին է հիշատակել ս. Բարդուղիմեոս վանքի վանահայր

Հովհաննես Բաղդոնու անունը, որն իր քաջայրի խառնվածքով առանձնակի կշիռ է ունեցել տեղաբնակ քրդերի շրջանում:

1841 ՄԵՍՐՈՎԻՔ-իան Քարամ: Մար. Շիմոնը և միսիոնարները:—1903, № 8, էջ 106—112:

Տողատակում ծանուցում է. «Ուրախությամբ տպում ենք այս ասորի հեղինակի հոդվածը և ցանկանում, որ նա շարունակե ծանոթացնել մեզ իր ազգի ներկայի հետ»: Հոդվածագիրը հիմնականում կանգ է առել ասորական կյանքի կրոնադավանաբանական կողմի վրա: Դարեր շարունակ իր պետականությունը կորցրած ասորի ժողովուրդը բնակություն է հաստատել Թուրքիայի, Քուրդիստանի ու Պարսկաստանի ամենատարբեր գավառներում. ենթարկվել է ամենաբազմազան դավանաբանական ազդեցությունների (Կաթոլիկական, ուղղափառ, օրդոդոքս): Հոդվածում ներկայացված է ֆրանսիական, ամերիկյան, ռուսական, միսիոնարների կատարած դերը ժամանակակից ասորիների կյանքում:

1842 ՄԵՍՐՈՎԻՔ-իան Քարամ: Ասորիների մասին:—1904, № 2, էջ 107—115:

Եթե ասորիներին նվրված նախորդ հոդվածում ներկայացված է Մար-Շիմոնի և դանազան միսիոնարությունների գործողությունները հին և արևելյան եկեղեցու կյանքում, ապա ներկա հոդվածը ներկայացնում է ասորիներին ընդհանրապես, խոսելով նրա քառակուսյան, լեզվի, տերիտորիայի տեղաբաշխման, ինչպես նաև նրա բարոյական կրթական ու նյութական վիճակի մասին:

Տես նաև № 4816 նկարագրության տակ գտնվող հոդվածի 6-րդ դրուխը:

ԲՈՇԱՆՔ

1843 ԽՄԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Խմբագրությունը խոստացել է. Վ. Փափազյանի հայ բողաների կյանքից վերցրած «Խաթ-Սաբա» պատկերի տպագրության առիթով մի ամփոփ հոդված նվիրել բողանների ծագման հարցին]:—1890, № 9, էջ 1325—1326:

1844 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Բողաները: Ըստ Ադրիանո Կոլոչիսի:—1890, № 10, էջ 1424—1439:

Հոդվածը դրված է Ա. Կոլոչիսի «Բողանները, մի թափառող ազգի պատմություն» աշխատասիրության հիման վրա: Բաղկացած է հետևյալ գլուխներից:

Ներածություն: Բողաների ծագումը: Բողանների ծագումը ըստ նոցա անթրոպոլոգիական-էթնոգրաֆիական նշանների: Բողանների տարածվելը նվրդայությամբ: Բողանների հալածանքը և ազատումը: Բարոյական բնավորությունը, հոգեկան ընդունակությունը, բանաստեղծությունը, պարը: Լեզուն: Բողանների լեզվահամարը: Վերջին գլխում ներկայացված լեզվական-վիճակագրական տվյալները ցույց են տալիս բողանների տարածումը ըստ աշխարհի տարբեր երկրների ու պետությունների (Տես նախորդ նկարագրությունը):

Տես նաև №№ 4755, 4757, 4759, 4760, 4849 և 4816 նկարագրության տակ գտնվող հոդվածի 8 և 17-րդ գլուխները:

ԹՈՒՐԳՆԵՐ

Տես №№ 4803, 4816, 4824 նկարագրությունները:

ՀՐԵԱՆՔԸ

Տես №№ 4759, 4816 նկարագրությունները:

ՉՆՐՔԵՅՆՆԵՐ

Տես № 4816 նկարագրությունը:

ՊԱՐՍՍԻԿՆԵՐ

1845 ՊԱՐՍՍԻԿԱՍՏԱՆԻ գեարրերը (Զրադաշտական պարսիկները):—1906, № 9, էջ 139—156: Ստորագր.՝ Մար.—Հով.:

Գեարրերը՝ ժամանակակից պարսիկների նախնիները, չնայած մահմեդականության տարածմանը, հազար ու մի զրկանքներով կարողացել են պահպանել իրենց նախկին կրոնը՝ զրադաշտությունը: Ներկա հոդվածում հեղինակը մի քանի պատմական տեղեկություններ է հաղորդում մինչև այժմ գոյություն ունեցող այդ փոքրամասն ժողովրդի մասին, ներկայացնում նրա կյանքի մանրամասները. (կրոնական-գաղափարաբանական տ-

առանձնահատկություններ, զրադմուներ, դպրոց, նիստ ու կաց, ազգային սովորություններ և այլն)։

Տես նաև բոլոր այն նյութերը, որ տեղ են գտել նույն այս բաժնի «Պարսկաստան» ենթավերնագրի տակ։

ՔՐԿԵՐ ԵՎ ՆՁԻՆՆԵՐ

4846 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ե. Պարսկաստանի բուրդեր—1904, № 5, էջ 104—112, № 6, էջ 76—84, № 10, էջ 77—84։

Հողվածը պատմական ու ազգագրական առատ նյութ է պարունակում Պարսկաստանում ավրոզքիների կյանքի, նրանց տեղաբաշխման, կենցաղի, սովորությունների ու զրադմուների մասին։ Հողվածի տողատակի ծանոթագրությունից պարզվում է, որ հեղինակը ձևերի տակ է ունեցել էյրդև Բեկկյուի «Հագենստան, Հայաստան և Քուրդիստան» աշխատությունը, ինչպես նաև Ժ. Լեկլերի «Հանապարհորդություն գեպի Արարատ» գրքի «Քուրդեր և եգիպտացիներ» գլուխը։

4847 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Մամուլի տեսություն «Кавказ» լրագրի № 267-ում տպագրված մի դասախոսության մասին։

Դասախոսությունը կարգացել է մի ոմն շտաբս կապիտան Ռուսաց Կայսերական Աշխարհագրական ընկերության Կովկասյան ճյուղի նիստերից մեկում։ Թեման վերաբերել է հյուսիսային Քուրդիստանին։ Տեսության հեղինակը բացարձակ անգիտություն է համարել դասախոսի հայտնած արտաուղց մտքերը՝ որ իբր հյուսիսային Քուրդիստանը այն երկիրն է, որ գտնվում են Վանի, Սասունի, Բայազետի, Կարինի բարձունքները վանա լիճը, Սիփան սարը և այլն... Հանապարհորդ կապիտանի անբարեխղճությունը հակադրված է անգլիացի ճանապարհորդ Լինչը իր «Armenia» երկհատոր աշխատությանը [—1904, № 10, էջ 173—174։

4848 ՔԷՄԻՆՅԱՆ ազգագրական ժողովածու, Հատոր Ե., 1904։

Գրախոսություն։—1904, № 11, էջ 175։ Ստորագր.՝ Նա.։

Գրախոսողը համառոտակի ծանոթացնում է ժողովածուի բովանդակությանը։ Այն կազմված է հիմնականում բանահավաք Ս. Հայկունու քրդական ժողովրդական վեպերից։ Գրքում տեղ են

գտնվում Կոմիտաս վարդապետի ձայնագրած մի քանի երգերը։

4849 ՀԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ Քուրդիստանում—1905, № 5, էջ 99—105, № 6, էջ 52—57, № 7, էջ 14—20, № 8, էջ 5—12, Ստորագր.՝ Կարսեցի։

Մեծ է ներկա ճանապարհորդական նոթերի տեղագրական արժեքը. այն զբաղվում է գեղեցիկ, մատչելի ու հարուստ հայերենով։ Պատմական, աշխարհագրական հարուստ տեղեկություններ է հաղորդում Քուրդիստանի մասին։ Առանձնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում Շեմզեդինյան զավառի տեղայնքին ու ազգաբնակչությանը նվիրված էջերը՝ վերջիններս հարուստ են ազգագրական բնույթի արժեքավոր տեղեկություններով։ Հեղինակը առանձնակի համակրանքով է խոսում զավառի կենտրոն Նեհրիում բնակվող կրոնապետ—Շեյխի մասին, որի կրոնական իշխանության սահմանները շատ ընդարձակ են։ Հեղինակը ընդգծում է նրա ժողովրդասիրությունը։ 1894—1895 թթ. հայկական կոտորածների օրերին Շեյխի տիրապետության սահմաններում ոչ մի հայ չի սպանվել. ընդհակառակը պատրաստվել են ու զոյատեսել, ներկա նոթերում մասնակի տեղեկություններ կան նաև Հարկի կոչված մահմեդական գնչուների մասին։

Տես նաև № 4737, 4746, 4778, 4802, 4811, 4816, 4830, 4840 նկարագրությունները։

ՕՍԽԻ

4850 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ մանր ազգերի կյանքից։ Օսեր—1905, № 9, էջ 116—117, Ստորագր.՝ Տ.։

Հողվածադիրը պատմական տեղեկություններ է հաղորդում Օսերի մասին (բնակավայր, լեզու, դավանանք). ապա բերում է 1905 թ. «Кавказ» թերթի № 204-ում տպագրված այն կրոնական ժողովի վեժիոր, որ ներկայացրել են ուղղափառ բարձրագույն հոգևոր վարչությանը ինքնուրույն ազգային եկեղեցի կազմելու նպատակով։ Այդ մասին հեղինակը գրել է «...Մենք չենք կարող համակրանքով չվերաբերվել դեպի օս ժողովրդի մեջ զարթած ազգային ինքնաճանաչությունը»։

ԱՐՏԱՍԱՀՈՐԴԱՆՅԱՆ ԵՐԿՐԵՆԻ ՈՒ ԺՈՂՈՎՈՐԴՆԵՐ ԱՐԽԵՐԻԱԿ

4851 ՔՐԻՍՏՈՅ Կոլումբոսի նշխարները [Կու-

բան Իսպանիայից անջատվելու պատճառով Հանձնախմբից Իսպանիա են տեղափոխում Կոլումբոսի հագազը և տեղավորում Սեվիլայի մայր վանքում, մինչև արձանի կառուցումը:

Արարողությանը ներկա է եղել մեծանուն ճանապարհորդի միակ հետնորդը՝ Գուստավ Կերպուանյոսը:—1899, № 1, էջ 142 (Զանապան լուրեր):

4852 ԲԱՐՆԱՅԱՆ Ա. Քրիստոֆ Կոլումբոս (Վերջին հետազոտությունների հիման վրա Ամերիկայի գյուտի 400-ամյակի առիթով):—1892, № 9, էջ 1274—1295:

Ներկայացված է մեծանուն ճանապարհորդ-դիտնականի կյանքը և կատարած խիզախ ու հանդուգն ճանապարհորդությունների պատմությունը:

Տես նաև № 4600 նկարագրությունը:

ԱՆԻՒՐԱՆ

4853 ՓԼՓԼԱՅԱՆ Վ. Նամակներ Անգլիայից:—1894, № 11—12, էջ 1735—1743: 1895, № 2, էջ 335—342, № 5, էջ 715—725, № 8, էջ 1165—1173: 1896, № 3—4, էջ 504—512, № 7—8, էջ 1061—1071:

Ներկա նամակ-հոդվածներում հեղինակը ներկայացրել է իր Անգլիա կատարած այցելության տպավորությունները: Առաջին երկու նամակներում նկարագրվում է Լոնդոնի (Ս. Պոդոսի և Ուեստմինստերի եկեղեցիները), վերջինիս կից պառլամենտական տան ճարտարապետական կառույցները, կիսանդրիներն ու արձանները: Երրորդ նամակում մանրամասնություններ կան Լոնդոնի Ուայթչեյնների և Եկոուպերատիվ կոչված հանրախանութների մասին: Զուրուդը նամակը նվիրված է ղեկուս Ջ. Դարում (1078 թ.)՝ Վիկտոր Աշխարհակալի օրոք հիմնադրված Լոնդոնի նշանավոր աշտարակի և կենդանարանական այգու նկարագրությանը: Հեղինակը շրջել է նաև Լոնդոնի Բոմբարդներ թաղում: Տպավորությունը ցնցող է: Կապիտալիստական խոշոր քաղաքի հակասությունները մերկացված են ըստ ամենայնի: Հինգերորդ նամակում հեղինակը պատմում է Լոնդոնի նկարչական թանգարանից ստացած իր տպավորությունները: Վեյքեմոսը նամակը ներկայացնում

է աշխարհահռչակ Բրիտանական թանգարանը: (Խոսք կա հայկական բնույթների ու ուրարտական թագավորություններից մեկ հասած թանգարանային նմուշների մասին):

ԲԻՐՄԱ

4854 ՔԵՋԵԿՅԱՆ Հ. Բիրմանական ժողովրդի ոգին (Հեղինակություն Ֆիլդինգի, համառոտագրություն Հ. Քեշեկյանի):—1903, № 11, էջ 119—142:

«Մի ժողովրդի ոգին», այսպես է կոչվում Ֆիլդինգի գիրքը, որի մասին հեղինակը հանգամանորեն խոսում է ներկա հոդվածում: Գրքի հեղինակը վից տարի շարունակ ապրելով Բիրմայում, մասնակից է եղել ժողովրդի ուրախություններին ու տրտմություններին, ծանոթներ ու բարեկամներ է ունեցել ժողովրդի բոլոր խավերում. առիթ է ունեցել ուսումնասիրելու բիրմայական ժողովրդի կյանքը: Ֆիլդինգի գրքում որպես ժողովրդի ոգու արտահայտություններից մեկը, շոշափված է նաև բուրգայական կրոնի խնդիրները:

ԻՏԱԼԻԱ

4855 ՍԻՐՈՒՆԻ Մ. Ճանապարհորդական հիշատակարանից:—1890, № 8, էջ 1164—1175:

Տպավորություններ է պատմում Վենետիկից՝ Սուրբ Ղազարից: Մանրամասնորեն նկարագրում է իր տեսակցությունը Ղևոնդ Ալիշանի հետ:

ԿՈՐԵԱ

4856 ԳՅՈՒԿՐՈՒԹ Ժորժ, եղև ու անուշ Կորեայի Թարգմ.՝ Ֆրանսիերենից (Հատված):—1904, № 5, էջ 112—125:

Հեղինակը այդ խորագրով փաթեթում հրատարակել է մի աշխատություն: Ընթերցողների ուշադրությանը ներկայացված ներկա թարգմանական կտորը մի հատված է այդ գրքից: Ընդհանուր գծերով բացահայտված է կորեական ժողովրդի ազգային նկարագիրը, նրա կյանքի ու կենցաղային սովորությունների հետ կապված որոշ մանրամասներ: Շարադրանքն ուղեկցված է կորեական ժողովրդական բանաստեղծության գոգարիկ նմուշներով ու առածներով:

4857 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՅԻԱՆ Հ. Հին ու նոր Աթենք կամ ավերակներից ոգի առած մի նոր կյանք:— 1892, № 9, էջ 1296—1309, № 10, էջ 1449—1468:

Հեղինակի Աթենքը կատարած ճանապարհորդության տպավորություններն են: Հանգամանորեն ներկայացված է Աթենքը որպես մարդկային բաղադրությունների կենտրոն: Պատմական նկարագրին առնթին հեղինակը ներկայացրել է նաև ժամանակակից Աթենքը, խոսելով նրա ճարտարապետության, արվեստի, դպրոցների, թանգարանների ու թատրոնի մասին: Աթենքի պատմական նկարագիրը ամփոփված է հետևյալ ենթավերնագրերում:

1. Աթենքը իր ծագումից մինչև Պիդիստրատիդները: 2. Աթենքը Պիդիստրատիդներից մինչև մեղական պատերազմները: 3. Աթենքը մեղական պատերազմներից մինչև Ալեքսանդրը: 4. Աթենքը Ալեքսանդրից մինչև Պավլանիուսի ճանապարհորդությունը: 5. Աթենքը Պավլանիուսի ճանապարհորդությունից մինչև նորագույն ժամանակները:

ՀԱՊՈՒՄ

4858 ՄԵԼԻՔ-ՀԱՅԿԱՎԿԻԱՆ Հ. Մի պտույտ ճապոնում: Թիֆլիս, 1905:

Գրախոսություն:—1905, № 6, էջ 141—142: Ստորագր.՝ Զ.:

Գրախոսված գրքույկը հեղինակի ճապոնիա կատարած ճանապարհորդության գրառումներն է. նրա կարծիքով ճապոնացիք իրենց մեջ թաքցնում են մեծ ազգերին հասուկ բոլոր ուժեղ հատկությունները: Ուշագրավ է նոթելու, որ տեղ գտած այն հատվածը, որ ճապոնացի տանտերը քաջածանոթ է եղել հայերին ու վերջինիս Թուրքիայի դեմ մղած ազգային ազատագրական շարժման մանրամասներին: Գրախոսը համակրանքով է արտահայտվել Մելիք-Հայկավկանի գրքույկի մասին:

ՇՎԵՑԱՐԻԱ

4859 ՇՎԵՑԱՐԻԱՆԻ ԳԵՐՈՂՈՒՄ—1902, № 8, էջ 122—131, № 9, էջ 155—167, № 10, էջ 53—61,

№ 11, էջ 96—103, № 12, էջ 122—135, 1903, № 1, էջ 131—138, № 2, էջ 156—173, № 3, էջ 137—146, № 6, էջ 91—97, № 8, էջ 67—86, № 9, էջ 156—112, № 10, էջ 144—156, № 11, էջ 164—179, № 12, էջ 158—165, 1904, № 1, էջ 152—160, № 2, էջ 152—160, № 6, էջ 107—117, № 11, էջ 59—70: Ստորագր.՝ Կուրբաթ Հարուն:

Հոգվածաշարն ունի նամակների ձև: Ընկերությամբ գրած նամակներում հեղինակը մտնում է շվեյցարիայի բնության քննությունն ու մեղմությունը. նրա դիրքը, կլիման, բուսական աշխարհն ու նրա լեռնային լճերի անկրկնելի գեղեցկությունը: Շվեյցարական գյուղի հանգամանակից նկարագրերն է. որ կազմում է ներկա հոգվածաշարի բուն էությունը: Նկարագրում է գյուղացու տունը, պարտեզը, այգին ու նրա առտերին հոգսերը: Հոգվածաշարում նշանակալից տեղ է հատկացված երկրի ժողովրդական կրթության ու երեխաների դաստիարակության հարցերին: Կենցաղային սովորությունների նկարագրերն անգամ խոսում է ազգաբնակչության բարձր կուլտուրայի մասին. (տոներ, թաղման արարողություն): Դրանք լույս են սփռում ժողովրդի ոգու, մասամբ և նրա ոչ շատ հնուվոր անցյալի, ճաշակի ու ձգտումների վրա: «Ժամանակը կարճ է, պետք է աշխատել»: Դժվար բնությունը բերում է աշխատանքը իր բոլոր արտահայտությունների մեջ այդ աստիճան սրբազանված լինի, որքան Շվեյցարիայում. (աշխատում են բոլորը. տղամարդիկ՝ ծեր թե՛ չափ, կանայք, երեխաներ): Այնուհետև ասվում է. «Գուցե աշխարհի ոչ մի անկյունում այնպես լավ ծանոթ չլինեն արևելյան և մասնավորապես հայկական հարցին, որքան Շվեյցարիայում: Երանի թե՛ յուրաքանչյուր հայ մարդ այնքան բան հասկանալի իր սեփական ճակատագրից, որքան հասկանում է օտար շվեյցարացին»: Մեծահարուստ կալվածատերերին պատկանող ղյալները ազգայնացված են. դրանցում են տեղավորված երկրի դպրոցներն ու բանտը. հեղինակը ընդգծում է, որ վերջինս միշտ դատարկ է: «Բանտարկյալներին երկինք են հանում, որ աստծուն մոտ լինեն, և եթե ներթափանցիվ չլինեն, գոնե աստծուց վախենան»: այսպես են պատճառաբանել շվեյցարիացիները՝ բանտը բարձրագույն վարժ-

րում տեղավորելու հանգամանքու հանկի պայմաններ՝ օդ, մաքրություն, օգտակար գրքեր-ահա շվեցարական բանտի պատկերը ժեյստեղ դեպի հանցագործը իր ունեցած վերաբերմունքի մեջ բնավ չի առաջնորդում վրեժխնդրության զգացումով. նա առանձնացնում է վնասակար անհատին, բայց չի անարգում, զսպում է նրան բայց չի տանջում, չի շարշարում, հավատացած լինելով, որ յուրաքանչյուր մարդ, ինչքան և մեծ լինի նրա գործած հանցանքը, կարող է իր հոգու խորքում մի թագնված բարոյական կայծ ունենալ, որը երբեմն լավ պայմանների, լավ վերաբերմունքի շնորհիվ հնարավոր կդարձնի մի ամբողջ վերածնություն: «...Այստեղ չկա մի բոլորեց, որ համարձակվի բարձրանալ, ինչպես և չկա մի հատիկ մեջք, որ կռանալ հանձն առնի այն բնություն համար»,— գրել է հեղինակը: Մտածված և դյուրին է երկրի դինվորական ծառայության սխտեմը, որի նկարագրությանը հեղինակը ծավալուն տեղ է հատկացրել: Նամակում նկատելի ականածանքով է հեղինակը խոսել գյուղական հասարակության կազմի, վարչական մարմինների գործունեության ու համայնական կազմակերպությունների մասին: Պակաս հետաքրքիր չէ նաև երկրում գործող հարկահանության սխտեմը՝ նույնպես խելացի, մտածված ու օգտակար: Նամակներից մեկում արված է այդ ղեկավարի երկրի ծննդի (1292 թ.) պատմությունը: Շվեյցարական դյուղի, նրա հասարակական կյանքի, բոլոր այն բնագավառների նկարագրությունը, որ կազմում է ներկա հողվածաշարի էությունը, զուգակցված է մեր ժողովրդի գյուղական կյանքից բերված հակադիր օրինակներով: Այդ մասին հեղինակը սրտի խոր ափսոսանքով գրել է. «Մեր ժողովուրդը դեռ շատ պիտի բարձրանա, որպեսզի կարողանա շվեցարացու պես բարձրել արարածների մեծ եղբայրությունը, որպեսզի մայր բնության մեծ զաղտնիքը թափանցի և հողին զգայուն դառնա զեպի ամեն մի ցավ, ամեն մի տառապանք, ուր և լինի նա: Իրական բաղադրակրթությունը՝ արդարության գերագույն հաղթանակն է, իսկ այդ նվիրական հաղթանակը անկարելի է այնտեղ, ուր մարդը տակավին դիտն տոկալ ամենավրդովեցուցիչ, ամենաարտավելի փաստերը առօրյա կյանքում, ուր նա այնքան հա-

տունացած չէ բարոյապես, որ կարողանա անկարելի դարձնել իր շուրջը թափվող անօգուտ արցունքները, իր ականջի տակ հնչող անդու հառաչանքները...»:

«Մուրճ»-ի բոլոր այն համարներում, որտեղ շարունակաբար տպագրվել է ներկա հողվածաշարը, հեղինակը հանդես է եկել Կուրաթ Հարուն ծածկանունով: Հանդեսի 1903 թ. № 8-ի բովանդակությունում Կուրաթ Հարունի փոխարեն ստորագրված է Ա. Ա. Կուրթաթ Հարունը՝ Ավ. Ահարոնյանն է:

4860 ՇԽՅԱՆ Ս. Նամակներ Շվեյցարիայից [Շվեցարական տպավորությունների հակիրճ գրառումներ]։—1893, № 10, էջ 1600—1602:

ՉԵՐՆՈՒԳՈՐԻԱ

4861 ՂԱՐԱԳՅՈՋՅԱՆ Հ. Սև լեռնցիք (Մի տոհմագրական պատկեր)։—1890, № 12, էջ 1682—1699:

Պատմական, ազգագրական բնույթի հողված է նվիրված Չերնոգորիային ու նրա հերոսական ժողովրդին, որ դարևը շարունակ հերոսաբար պայքարել է թուրքական բռնակալության դեմ: Ներկայացված են ժողովրդի բարբերը, սովորություններն ու կենցաղը:

4862 ԽՄԱՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։—[Հայտնում է, որ Հարություն Ղարազյուղյանը իր «Սև լեռնցիք» տոհմագրական պատկերը գրելիս օգտագործել է, ղյուվորապես Պոպովի ու Շուտցերի աշխատասիրությունները, ինչպես նաև Էլիվի Բեկուրի հոշակավոր «Աշխարհագրություն»-ը]։—1891, № 1, էջ 142:

ՆՈՐԱՆԳԻԱ

4863 ՀՈՒԲԵՐ Լ. Դեպի հյուսիսային գլուխ: Թարգմ.՝ Հ. Մեսրոպ Վ. Մաղիկյան: Վիեննա, 1891:

Դրախոսություն։—1891, № 2, էջ 258: Ստորագր.՝ Ն.:

Դրախոսականը վերաբերում է մի գրքի, որի մեջ նկարագրված է Նորվեգիայի Դրոնթայմ քաղաքից մինչև երկրի հյուսիսային ծայրը կատա-

րած ճանապարհորդությունը Գրախոսողը նշելով
ղրքի արժանիքները, այն համարել է արժեքավոր
ճանապարհորդական ուղեցույց:

ՖԻՆԱՆՍԻԱ

4864 ՕՂԱՆՅԱՆ Բ. Հազար լճերի և կղզիների
երկրում (ճանապարհորդական նկատողություն-
ներ) — 1901, № 8, էջ 66—86, № 9, էջ 50—71:

Հանգամանորեն ներկայացված է Ֆինլանդիա-
յի, այդ խստաշունչ երկրի գյուղատնտեսությունը,
աղբարնակչության զբաղմունքը, կենցաղային ու
հասարակական սովորությունները, ուսումնական
ու մշակույթային կյանքը՝ մամուլ, թատրոն, թան-
գարաններ: Մասնակի հետաքրքրություն է ներ-

կայացնում ֆիննական զբոսայգիները նվիրված
համառոտ տեսությունը ու վարչական կառավար-
մանը նվիրված տողերը:

4865 ՖԻՆԱՆՍԻԱ — 1906, № 2, էջ 23—52,
№ 6, էջ 72—80, № 7, էջ 68—80: Ստորագր.՝ Ն.:

Հոդվածն ունի հետևյալ ենթավերնագրերը:
1. Աշխարհագրական-տեղագրական ու պատմա-
կան տեղեկություններ երկրի ու նրա ժողովրդի
մասին. 2. Պարապմունք. 3. Կրոնը և ժողովրդա-
կան սկզբնական ուսումը. 4. Ուղեկարգ դպրոց-
ներ. 5. Համալսարաններ և համալսարանական
կյանք. 6. Գրականություն և մամուլ. 7. Գեղար-
վեստ. 8. Գրական և բարեգործական ընկերու-
թյուններ. 9. Աղգային և բանվորական շարժում:

Ընդհանուր հարցեր

4866 ՍՄԱՅԼՍ Սամուել, Բնավորություն՝ Կերմ.
Սարգս. Փ. Վարդանյան, Թիֆլիս, 1888:

Գրախոսություն:—1889, № 1, էջ 169—
170: Ստորագր.՝ Ա.:

Անվանի հոգեբան-մանկավարժի ներկա աշ-
խատասիրությունը թարգմանված է ոչ անգլերեն
բնագրից, այլ դերմաներենից: Գրախոսողը զբո-
հայրեն հրատարակությունը համարել է զրվա-
տանքի արժանի գործ և թարգմանությունը միան-
դամաճ հաջողված: Արված են մասնակի լեզվա-
կան դիտողություններ:

4867 ԸՆՏԻՐ հատվածներ, Քրիստոմատիա հայ
դպրոցների համար: Ա. մասն: Արձակ: Երկրորդ
տպագրություն (հարյուր նոր հատվածով): Հորի-
նեց Հովհ. Նաղարյանց: Թիֆլիս, 1889:

Գրախոսություն:—1889, № 2, էջ 325—
327: Ստորագր.՝ Ք.:

Գրախոսված ժողովածուն, ազգային և օտար
հեղինակների գրվածքներից կատարված մի ծաղ-
կաբաղ է: Գրախոսը մի շարք լուրջ դիտողությու-
ններից հետո պետք է համարել հանձնարարել այդ
գիրքը մեր հայրենի ուսուցիչներին: «Այն իր ա-
ռատ նյութով շատ օգտակար կարող է լինել իբրև
մատենագրական ճաշակ զարգացնող և շարա-
դրություններին ուղղություն տվող ձևոնարկ»:

4868 ՏԵՐ-ՄԻՐԱԲՅԱՆ Հովհ. Հոգեբանական-
մանկավարժական խորհրդածություններ:—1889,
№ 3, էջ 434—457:

Ներկա հոդվածի նյութը այն զեկուցումն է, որ
հեղինակը կարդացել է Ալեքսանդրապոլի երկսեռ
դպրոցների մանկավարժական հավաքում: Հոդ-
վածն ունի հետևյալ կառուցվածքը: Ա. Ներածու-

թյուն: Բ. Մանկավարժության կարևորությունն
ընդհանրապես: Գ. Ուսումնական գիտելիքներ:
1. Ներածություն: 2. Ուսումնարանական գիտել-
յաց ճյուղավորություն: 3. Հավաքական ակնարկ-
ներ: ա) Կրոնագիտության մասին: բ) Պատմու-
թյան մասին: գ) Մայրենի լեզվի մասին: դ) Օ-
տար լեզվի մասին: ե) Մաթեմատիկայի մասին
զ) Բնական գիտությունների մասին: է) Նկար-
չության մասին: թ) Երգեցողության մասին:

4869 [ՊԵՏՐՈՍ Շանշյանի մահը]:—1889,
№ 3, էջ 531: (Ներքին տեսություն):

Հայտնում է, որ ընթացիկ տարվա մարտի
10-ին Թիֆլիսում վախճանվել է անվանի մանկա-
վարժ Պ. Շանշյանը և թաղվել Վանքի մայր եկե-
ղեցու գավթում:

4870 ԲԱՐՆՈՒԴԱՐՅԱՆ Հովհ. Տեմպերամենտ
և նրա նշանակությունը: (Մի հոգեբանական և
մանկավարժական հետազոտություն): Նվեր հայ
ուսուցիչներին:—1889, № 4, էջ 650—667:

Դասախոսության մեջ քննարկված խնդրի ընդ-
հանուր տեսությունը բաղաձայնելուց հետո, հե-
ղինակը մարդու տեմպերամենտը բաժանել է չորս
հիմնական խմբերի. Արյունային կամ սանգվինա-
կան, բարկացկոտ կամ խոլերական, մեղմադ-
ձոտ՝ մեղմոյալիս և մաղսային կամ ֆլեգմային:

4871 ԿԱՆՈՆԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ուսուցչական փո-
խառու-խնայողական գանձարանի:—1889, № 5,
էջ 809—815: (Ներքին տեսություն):

4872 ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ ուսուցիչների մասին:
1889, № 5, էջ 819—820: (Ներքին տեսություն):

Վեհափառ կաթողիկոսի կոնդակն է՝ ուղղված
թեմերի առաջնորդներին՝ հայ եկեղեցական-ծխա-
կան դպրոցների ուսուցչական կազմերի մասին:

որոնց ընտրութիւնը պետք է կատարվի խստորեն, նկատի ունենալով նրանց պատրաստակա-նութիւնը, թե ինչքանով նրանք կարող են ապահովել հայ մանուկների կրթութեան ու դաստիարակութեան գործի հաջողութիւնը:

4873 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ Կառավարչապետի շրջա-րերականը:—1889, № 6, էջ 972—973: (Ներքին տեսութիւն):

Խնդիրը վերաբերում է Մակար կաթողիկոսի հարուցած միջնորդութեանը, որով Կովկասի կառավարչապետը թույլ է տվել հայ պետական ուսումնարաններում դասավանդել հայ լուսավորչական կրոնն ու ռուսաց լեզուն: Շրջադրական-նում շոշափված են նաև ուսուցչական կազմի նշանակման ու ազատման հարցերը:

4874 ԱՐՁԱՆ Պետրոս Շանշալացի:—1889, № 6, էջ 974: (Ներքին տեսութիւն):

Հայտնում է, որ հանգուցյալ մանկավարժի հիշատակը հավերժացնելու նպատակով հանգա-նակութիւն է կատարվել մահարձան կառուցելու համար: Ներկայացված է այդ կապակցությամբ ընտրված հատուկ հանձնաժողովի կազմը:

4875 ՍԱՀԱԿՅԱՆ Ս. քահանա: Դասագիրք կրո-նի: Ուղեցույց հայ կրոնուսույցների համար: Հին ուխտի մշակութիւնը: Հատոր Ա. Թիֆլիս, 1888:—Մի քանի խոսք հայ կրոնուսույցներին: Թիֆ-լիս, 1888:—Սրբազան պատմութիւն նոր ուխտի: Հատոր Բ. Թիֆլիս:—Սրբազան պատմութիւն հին ուխտի: Աշակերտաց և աշակերտուհիաց համար: Հատոր Ա.: Թիֆլիս, 1888:

Դրախտութիւն:—1889, № 7, էջ 1109, —1115: Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.:

4876 ԽՈՍՔ ՈՒՂՂՎԱՆ քոլոր դպրոցական-ների]:—1889, № 7, էջ 1116—1117: Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տեսութիւն):

Հորդորանքի խոսք է լավ սովորելու ու նվիր-ված աշխատելու մասին: Հավանաբար այն աս-ված է ուսումնական տարին փակելու կապակ-ցությամբ:

4877 ԿԱՅԻՆԻ Անդրեաս: Բնավորութեան կրթ-թութիւնը: Թարգմ. Գր. Շահրուղայան: Թիֆլիս, 1889:

Դրախտութիւն:—1889, № 8, էջ 1226—1231: Ստորագր.՝ Ա.:

Գիրքը գրված է ռուս լեզուով և պահանջվում իտա-լացիների մեջ բնավորութիւն կրթելու համար...

որոնք են ղեկավարող սկզբունքները և այդ նպա-տակին հասնելու գործնական միջոցները» բնա-րանի հիմքի վրա: Այդ թեման առաջադրող Ravizza di Milano-ի մրցանակաբաշխ հանձնաժո-ղովը Գաբրիելի ներկա աշխատասիրութիւնը արժանացրել է միայն պատվավոր հիշատակու-թեան: Գիրքը բաժանված է երկու մասի. առաջի-նում հեղինակը խոսում է բնավորութեան մասին առհասարակ, իսկ երկրորդում բնավորութեան կազմավորման մասին տեսնելով՝ ընտանիքում, ու-սումնարանում, հասարակական ու պետական կյանքի մեջ: Առաջին մասը տեսական է, երկրոր-դը՝ գործնական: Գրախոսը հանդամանորեն խո-սելով դրքի բովանդակութեան մասին, գրել է, որ ներկա աշխատութիւնը, թերութիւններով հանդերձ, միանգամայն ուսանելի է ու դաստիա-րակական:

4878 ԿԱՆՈՆՆԵՐ հայոց եկեղեցական-ծխա-կան ուսումնարանների:—1889, № 8, էջ 1236—1245: (Ներքին տեսութիւն):

Ներկա կանոնները Մակար կաթողիկոսի հրա-մանով տպագրվել է Վաղարշապատում 1889 թ. «Մուրճ»-ի խմբագրութիւնը թարգմանաբար (գրաբարից) այն ներկայացրել է հայ ընթերցող-ների ուշադրութեանը: Կանոնները կազմված են հետևյալ մասերից. ա) Ընդհանուր կանոններ. բ) Առաջնորդների մասին. գ) Հոգաբարձուների մասին. դ) Ուսուցիչների մասին. ե) Մանկավար-ժական խորհրդի մասին. զ) Աշակերտների և ա-շակերտուհիների մասին. է) Ուսման մասին:

4879 ԲԱՐԵՈՒԴԱՐՅԱՆ Հովհ. Ինչ չափով Հայ-րենիցը հոգեբանութեան մեջ Հերբարտի նախորդն է: Մի նպատակ հոգեբանութեան պատմութեան: Ինչ, 1889, գերման. լ.:

Դրախտութիւն:—1889, № 8, էջ 1231—1235: Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.:

Հեղինակի գոկտորական դիսերտացիան է, որ պաշտպանել է 1889 թ. Ինչպիսի համալսարանում: Այն բաղկացած է ներածութիւնից և հետևյալ գլուխներից. Բնագանցական (մետաֆիզիկական) և երկրորդ հոգեբանական հիմունքներից:

4880 ԱՐԴՅՈՒՆԱՅԵՐԱԿԱՆ — առեւտրական կուրսեր:—1889, № 8, էջ 1281: Նույնը՝ № 9, էջ 1488 (Հայտարարութիւններ):

Մանուցում է Ա. Արասխանյանի ու ուրիշների մասնակցությամբ բացվող կուրսերի մասին:

4881 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հովհ. Ուսումնարանական գիտելիքների բարոյական հեղափոխիչ դրույթունքը.—1889, № 9, էջ 1412—1427, № 10, էջ 1577—1590:

Հեղինակին դրադեցրել է այն հարցը, թե ուսումնական գիտելիքներն ինչպես են բարոյական ազդեցություն թողնում և որն է յուրաքանչյուր գիտելիքների համար ամեննշդյուրին և բնական ճանապարհը այդ նպատակին հասնելու համար: Ուսումնասիրությունը կազմված է հետևյալ զույգներից. ներածություն: Ուսումնարանում գործող երեք զխալոր կրթական տարրերի փոխադարձ հարաբերությունների ընդհանուր տեսությունը: Բնավորության պարզացման ուղղություններն ու աստիճանները: Գիտելիքների բարոյական ազդեցության մասին ընդհանրապես նյութի ուսումնասիրման նման դասակարգումն անելիս հեղինակը նկատի է ունեցել 4—8 և 8—11 տարեկա երեխաների ուսումնառության շրջանները:

4882 ՄԱՐԻՆՍԻՍՏՆՆՐԻ կոնգրեսի մասին]—1889, № 10, էջ 1632: (Թղթակցություններ Փարիզից):

4883 ԲԱՐԻՍՏԱՆ Հովհ. Դպրոցական զրոսանք:—1889, № 11, էջ 1764—1779:

Հոգվածում բացահայտված են տարբեր առարկաների զծով դպրոցական էքսկուրսիաների ու զրոսանքների դերն ու նշանակությունը աշակերտների կրթության ու դաստիարակության գործում:

4884 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Մանկական ընթերցանություն:—1890, № 3, էջ 413—422:

Մանկավարժական-գրականագիտական բնույթի հոգված է: Հեղինակը մանուկների դաստիարակության կարևորագույն միջոցներից մեկն էլ համարել է ընթերցանությունը: Առաջ է քաշել ինքնուրույն, ազգային մանկական գրականություն ունենալու հարցը, զովարանել «Աղբյուր»-ի դերն այդ հարցում: Հեղինակը դիտողություններ է արել «Աղբյուր»-ում ապագրված Ղ. Աղայանի «Ջանգի-Ջրանգի» ու «Նղնզնուհի» հեքիաթների վերաբերյալ:

4885 ՊԵՏՐՈՍ Շանշյանի մահաբանի կառուցման շուրջը]—1890, № 3, էջ 433—434: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Անվանի մանկավարժի մահվան առիթով ընտրված հանձնաժողովի մասին է, որ նպատակ է

ունեցել հանգուցյալի շիրիմին կիսանդրի կանգնեցնել:

4886 ՈՒՍՈՒՅՉԱԿԱՆ ռոճիկներ: Կոնդակ հայոց եկեղեցական-ժխական ուսումնարանների վերաբերյալ, ուղղած թեմերի գերապատիվ առաջնորդներին:—1890, № 6, էջ 898—902: (Ներքին տեսություն):

Կոնդակը թարգմանված է գրաբարից, վերաբերում է ուսուցիչների վարձատրության հարցերին:

4887 ՈՒՍՈՒՅՉԱԿԱՆ ռոճիկներ:—1890, № 7, էջ 1017—1021: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Ներկա հոգվածը «Մուրճ»-ի նախորդ համարում զետեղված կաթողիկոսի կոնդակի բնույթն ու էությունը պարզաբանող տեսություն է: Հեղինակը փորձել է պարզաբանել այդ նոր հրահանգի բնույթն ու նրա հավանական հետեվանքները: Տեսությանը կից 1021—1025 էջերում ներկայացված է Երևանի, Թիֆլիսի, Արցախի, Շամախու, Աստրախանի թեմերում գործող եկեղեցական-ժխական ուսումնարանների 1877/78 ուսումնական տարվա եկամուտների պատկերը:

4888 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ե. Դաստիարակական մոլորություններ:—1890, № 9, էջ 1291—1302:

Հեղինակն իր նախորդ «Մանկական ընթերցանություն» հոգվածում դիտողություններ էր արել Ղ. Աղայանի հեքիաթների վերաբերյալ: Ներկա հոգվածը հեղինակը գրել է ի պատասխան ընթացիկ տարվա «Աղբյուր»-ի № 4-ում տպագրված Ղ. Աղայանի «Կիսապատասխան»-ի, որտեղ մեծանուն մանկավարժ-գրողը հերքում է Ե. Ղազարյանին:

4889 ՈՒՍՈՒՅԻՉՆԵՐԻ վարձատրությանը վերաբերող կաթողիկոսական կոնդակի մասին]—1890, № 10, էջ 1474—1475: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Քննադատական խոսք է ասված կաթողիկոսի դպրոցների մասին արած կոնդակի մասին: Դրան առնթվել հեղինակն առաջ է քաշել նոր դպրոցների բացման անհրաժեշտության հարցը:

4890 ՍԱՀԱԿՅԱՆ Ս. քահանա: Սրբազան պատմություն նոր ուխտի Փոխադրված: Կ. Պոլիս, 1890:

Գրախոսություն:—1891, № 1, էջ 113—115: Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.:

4891 ՊԱՆԿԱՆ Կ. Մանկական պարտեզ. ժողովրդական բանաստեղծությունք և ալբերենարան: Կ. Պոլիս, 1890:

Գրախոսություն:—1891, № 1, էջ 115—116: Ստորագր.՝ Զ. Տ.—Մ.:

Ներկայացված է դասագրքի բովանդակություններ, արված են մի շարք դիտողություններ: Ընդհանուր գնահատականը բավարար է:

4892 ՊՈՅԱՆՅԱՆ Ա. Բանավոր և գրավոր լիպագրություն: Մանկավարժական դրույթամբ: Ա. տարի: Կ. Պոլիս, 1889:

Գրախոսություն:—1891, № 1, էջ 116: Ստորագր.՝ Զ. Տ.—Մ.:

Արված դիտողությունները հիմնականում վերաբերում են դասագրքի կազմման մեթոդին: Գրախոսողը այն համարել է հնացած՝ «խառնուրդ հին և նոր մեթոդների»:

4893 ՍՄԱՅԼՍ Սամուիլ: Ինքնօգնություն: Գերմ. թարգմ. Փիլիպոս Վարդանյան: Թիֆլիս, 1890:

Գրախոսություն:—1891, № 2, էջ 253—256: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրքի հայերեն հրատարակությունը գնահատվում է իբրև զրգարանի արժանի գործ, լավագույն նվերներից մեկը հայ ընթերցողին, որտեղ նա կարող է ծանոթանալ լուսավորված ազգերի գործիչների կյանքին ու գործունեությանը:

4894 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: Հայտնում է, որ ըստ «Кавказ» պաշտոնական թերթի տվյալների Պետերբուրգի ներքին գործերի մինիստրությունում կազմված հանձնաժողովը զրադվելու է Կովկասի հայ լուսավորչական եկեղեցական դպրոցների խնդրով:—1891, № 3, էջ 411:

4895 ԲԱՐՍԻՒԿԱՐՅԱՆ Հովհ. Հովհաննես: Հայերի Պետալոցին հայ գրականության մեջ: (Նորա «Լինհարդ և Գերարուզ» գրքի հայերեն թարգմանության առիթով):—1891, № 7—8, էջ 913—919:

Համառոտակի ներկայացված է մեծանուն մանկավարժի կյանքն ու գիտական-մանկավարժական գործունեությունը: Հողվածագիրը ողջունել է «Լինհարդ և Գերարուզ» գործի հայերեն թարգմանությունը, որն «անկասկած հարստացնում է մեր աղթատիկ մանկավարժական գրականության ցանկը», սակայն զրել է, որ այն կատարված է միանգամայն ցածր որակով: Հողվածի

վերջում ներկայացված է մանկավարժական գրականության մի ցանկ, որ հեղինակի կարծիքով արժանի է թարգմանության:

4896 ԲԱՐՍԻՒԿԱՐՅԱՆ զրադարան: Ժողովածու լույս ընծայելու մասին՝ Մոսկվայում, 1892 թ. հունվարից:—1891, № 7—8, էջ 957: (Հայտարարություններ):

4897 ԱՐՄԻՆԻՆԻ Վ. Հիպոնոտիզմ:—1891, № 12, էջ 1482—1499: 1892, № 1, էջ 94—118, № 2, էջ 264—288: 1894, № 5, էջ 726—737, № 6, էջ 901—912, № 7—8, էջ 1049—1059, № 10, էջ 1428—1438: 1895, № 1, էջ 71—79:

Հողվածաշարում շարադրվում է հիպնոտիզմի պատմությունը, մանրամասն բացահայտվում է ինչ է հիպնոտիզմը, երբևեթ է սկիզբ առել, տրվում է հիպնոտիստ-մասնագետների կյանքն ու գործունեությունը: Նաև հիպնոզացնելու միջոցները, հիպնոզական քնի, ներքնշման, թուլության ձևերը: Մավալում տեղ է հատկացվում հիպնոտիզմի արտահայտություններին՝ կապված կրոնական ըմբռնումների, կախարդության, դիվանահարության, կեղծ մարգարեների, սրբերի ու բարոյիչների գործունեության հետ: Հետաքրքիր փաստեր է բերվում ինկվիզացիայի հնացած տանջանքների մասին, վերլուծվում է անհատի ու ամբողջի հոգեբանության հարցերը, սնոտիապաշտությունը և այլն:

4898 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից:—1891, № 12, էջ 1614:

Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի ներկա համարում տպագրված բժշկապետ Վահան Արծրունու «Հիպնոտիզմ» հոդվածը սկիզբն է առնում նմանօրինակ հողվածաշարի, որի տպագրությամբ խմբագրությունը նպատակ ունի լայն պայքար ծավալել ժողովրդի մեջ բուն գրած սնոտիապաշտությունների դեմ:

4899 ԲԱՐՍԻՒԿԱՐՅԱՆ Հովհ. Հովհաննես Ամուսկոմենիոս: (Նորա ծննդյան 300-ամյակի առիթով):—1892, № 3, էջ 434—442:

Համառոտակի ներկայացված է նշանավոր մանկավարժի կյանքն ու գիտական-մանկավարժական գործունեությունը:

4900 ԳԱՅՏԱՆ Պավղոս: Նոր տարրարանություն ի պետո ազգային վարժարանաց: Երկու հատոր՝ անգործարանավոր և գործարանավոր: Վենետիկ, 1891:

Իրախոսություն:—1892, № 4, էջ 634—637: Ստորագր.՝ Մ. Տ.—Ա.:

Գրախոսականը վերաբերում է ազգային զբաղողների համար նախատեսված երկհատոր քիմիայի դասագրքին: Գրախոսողն այն համարել է ծայրահեղ անհաջող գործ:

4901 ՄԱՍԿԱՍ ԶՆՆԻՐԻ Քիմիա, 36 նկարներով: (Տարրական ձևերով ներկայացված սերիա): Թարգմ. Ա. Մելիք-Ալավերդյան: Թիֆլիս, 1892:

Իրախոսություն: Տեր-Անդրեասյան Մ.—1892, № 5, էջ 769—771:

Տեղեկություններ է տրվում դասագրքի հեղինակի մասին, որը անդյիացի քիմիկոս է, ծնված 1833 թ. Լոնդոնում, 1858 թվականից Մանչեստրի համալսարանի պրոֆեսոր: Ողջունում է գրքի հակերեն հրատարակությունը:

4902 [ԸՈԳԵՎՈՐ ուսումնարանները Ռուսաստանում]:—1892, № 5, էջ 839: Ստորագր.՝ Ֆ. (Ռուսական քրոնիկ):

4903 [ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Պետերբուրգի բարձրագույն բժշկական կուրսերի 1890/91 ուսումնական տարվա հաշիվներից]:—1892, № 7—8, էջ 1188: Ստորագր.՝ Ֆ. (Թղթակցություններ Ռուսաստանից):

4903—ա ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, Ղ. Աղայանի դասագիրքը [Վրաստանի և Իմերեթիայի հայոց հեղինակական-ծխական դպրոցների թեմական տեսուչ Նղիշ քահանա Գեղամյանի շրջափակումը Աղայանի «Ռուսումն մայրենի լիզվի» դասագրքի կիրառությունը թույլատրելու մասին]:—1892, № 7—8, էջ 1241—1242:

4904 ՍՊԵՆՍԵՐ Զերբերտ: Դաստիարակություն մտավոր, բարոյական, ֆիզիկական: Թարգմ. Մկրտիչ Ղադարյան: Թիֆլիս, 1892:

Իրախոսություն:—1892, № 9, էջ 1322—1328: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Թարգմանությունը կատարված է ռուսերենից, որը և գրախոսողը համարել է գրքի ներկա հրատարակության ամենամեծ անհաջողությունը: Գրքում զետեղված է Սպենսերի տարբեր ժամանակներում հրատարակված չորս հոդվածները:

4905 «ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ գրադարան». հրատարակիչ Նովիկովսկի Բարիստրայան: Գիրք առաջին: Մոսկվա, 1892:

Իրախոսություն:—1892, № 10, էջ 1482—1483: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Ողջունում է նորաստեղծ պարերականի մուտքը գրական անդամության, ընդգծում նրա կարևորությունը. «Մանկավարժական գրադարանը» գալիս է լրացնելու մեր պարերական գրականության մեջ եղած մի պակասը: Ինչպես առաջին դիրքը մեզ հիմքեր է տալիս հուսալու, որ այդ հրատարակությունը կոչված է դեր կատարելու մանկավարժական գործում հայերիս մեջ: Իրան առնթեր խորհրդածություններ կան Զերբարտ-Յիլբերյան մանկավարժական ուղղության մասին:

4906 ՍԱՀԱԿՅԱՆ Ս. քահանա: Դասագիրք կրոնի. ա, բ տարիներ: Թիֆլիս, 1890—[1892]:

Իրախոսություն:—1892, № 10, էջ 1484—1485: Ստորագր.՝ Բար.

4907 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Դպրոցական վարչական ռեֆորմ:—1892, № 10, էջ 1495—1508:

Հոգվածը վերաբերում է դպրոցական բարենորոգությունների տարբեր հարցերին (ներքին տեսություն):

4908 [«ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ գրադարան» ժողովածուի առաջին գրքի ստացման մասին ներկայացված է ժողովողությունը]:—1892, № 10, էջ 1546: Նույնը՝ № 11, էջ 1724, № 12, էջ 1899: 1893, № 1, էջ 190: (Հայտարարություններ):

4909 ԲԺՇԿԱԿԱՆ նոր կուրսեր:—1893, № 4, էջ 650: Ստորագր.՝ Ս. Բ.: (Ռուսաստանից):

4910 ԲՎԱՆՇԱՆՆԵՐԸ դպրոցում:—1893, № 4, էջ 650—651: Ստորագր.՝ Ս. Բ.: (Ռուսաստանից):

4911 ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ դպրոց և գյուղատնտեսություն:—1893, № 4, էջ 651—652: Ստորագր.՝ Ս. Բ.: (Ռուսաստանից):

4912 [ԶԻԺՈՎԻ կտակը Կոստրոմյան նահանգում դպրոցներ հիմնելու մասին]:—1893, № 4, էջ 652: Ստորագր.՝ Ս. Բ.: (Ռուսաստանից):

4913 [«ՊԵՏԱԿԱՆ համբավաբեր» ռուսական համալսարանների 1892 թ. շրջանավարտների մասին]:—1893, № 4, էջ 654: Ստորագր.՝ Ս. Բ.: (Ռուսաստանից):

4914 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ քաղաքային դպրոցներ]:—1893, № 5, էջ 829: Ստորագր.՝ Ս. Բ.: (Ռուսաստանից):

4915 [ԿԱՆԱՆՑ բժշկական ինստիտուտ հիմնելու հարցը]:—1893, № 5, էջ 834: Ստորագր.՝ Ս. Բ.: (Ռուսաստանից):

1916 ԹՎԱԲԱՆԱԿԱՆ խնդիրներ և օրինակներ։ Տարրական դասընթացը։ Ա և Բ տարի։ 1892, Թիֆլիս։ Փոխադրեց Գրիգորիս Երզնկյանց։

Իրախոսություն։—1893, № 6, էջ 979—986։ Ստորագր.՝ Պ. Մելք։

Գրախոսված դասագիրքը Գուղենբերգի նույնանուն գրքի թարգմանությունն է. «Ջարմանալի է թե ինչու նրա տիտղոսաթերթին դրած է փոխադրություն։ Գրախոսի կարծիքով դասագրքի առաջին մասը ուսուցման առաջին տարվա համար աննպատակահամար է, իսկ երկրորդ մասը միանգամայն օգտակար է և արժանի հանձնարարման։

1917 [ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ Բարձրագույն նոր դպրոց։ Ընդունելության կարգը, պայմաններն ու ծրագիրը]։—1893, № 6, էջ 1005—1006։

1918 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ժողովարության ընկերության նպատակների մասին]։—1893, № 6, էջ 1007։ Ստորագր.՝ Ս. Թ.։ (Ռուսաստանից)։

Ժողովրդին սովորական սոնային արբեցողությունից հեռու պահելու նպատակով ընկերությունը իրավունք է ստացել ցուցնել Յարիցինյան մարզաբիտներին՝ մտադրվել է զբոսանքներ կազմակերպել (սպորտային, թատերական ներկայացումներ, երաժշտական խմբերի ելույթներ) և այլ միջոցառումներ։ «Ահա ժողովրդին բարեփոխելու լավ միջոցներից մեկը, որի օգտակարությունը անհերքելի է».—գրել է հեղինակը։

1919 [ԷՆՈՐ ՍԵՆՆԴԻ ֆիզիկական դարգացման ընկերություն]։—1893, № 6, էջ 1008։ Ստորագր.՝ Ս. Թ.։ (Ռուսաստանից)։

Հեղինակը հայտնում է, որ ընկերության ծրագիրը ներկայացված է հաստատման։

1920 ԱՐՂՈՒԹՅԱՆ Ս. Երկայնարացուկ։ Ընտանիքը և դպրոցը։—1893, № 7—8, էջ 1196—1210, № 9, էջ 1379—1392։

Մանկավարժական բնույթի դասախոսություն է, որ հեղինակը կարդացել է 1893 թ. մայիսի 20-ին, վարժուհիների և դաստիարակչուհիների ընկերության հավաքույթում։

1921 ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ մասնաժողովի վերակազմություն։—1893, № 11, էջ 1780—1781։ (Չանազան լուրեր)։

1922 ՎՐԱՑ հոգևոր սեմինարիայում դասերը դադարեցված են։—1893, № 11, էջ 1785։ (Չանազան լուրեր)։

1923 ՎԱՆՅՅԱՆ Գր. Երկու խոսք մեր ուսումնարանների և ուսուցիչների ապահովության մասին։—1894, № 1, էջ 133—141։ (Իպրոցական խնդիրներ)։

Ամեն մի անհատի, հասարակության և թե հիմնարկության բարեկեցությունը պայմանավորված է նրա տնտեսական ապահովության չափով. ուր չկա տնտեսական ապահովություն, այնտեղ չի կարող լինել և հարատև, կանոնավոր և օգտակար գործունեություն—գրել է հեղինակը։ Հոգվածում ուսուցիչների ապահովության հարցը դիտված է որպես առաջնահերթ խնդիր. այդ առիթով հեղինակը առաջ է քաշել մի շարք լուրջ ու ծանրակշիռ հարցեր։

1924 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Խմբադրական նկատողություն։ [Գր. Վանցյանի «Երկու խոսք մեր ուսումնարանների և ուսուցիչների ապահովության մասին» հոգվածի շուրջը]։—1894, № 1, էջ 141—143։ (Իպրոցական խնդիրներ)։

Տես նախորդ նկարագրությունը։

1925 ՀԱՅՈՑ ուսումնարանների ուսումնական վարչական ռեֆորմի խնդիրը։—1894, № 1, էջ 155—156։ (Չանազան լուրեր)։

1926 ՀԱՅՆԵՐԵՆԻ մասնավոր դասեր... 1891, № 1, էջ 164։ (Չանազան լուրեր)։

1927 ՆՎԻՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ հայկական դրուցներին ու հայ ուսանողներին։—1894, № 1, էջ 164—165։ (Չանազան լուրեր)։

1928 ՍԱԴԻՍԱՆ Ս. Մեր պարբերական թերթերի և դասագրքերի լեզուն և ուղղագրություն։—1894, № 2, էջ 256—266, № 3, էջ 406—412։

Տողատակի ծանոթագրությունից տեղեկանում ենք, որ ներկա հոգվածը հեղինակի «Արդի գրականական լեզուն և նորա քերականությունը» անտիպ աշխատասիրության մի դրույն է։ Հիշված աշխատության ծրագիրը տպագրվել է 1893 թ. «Տարազ»-ում։

1929 ՅԼՄՄԱՐԻՈՆ Կամիլլ։ Հանրամատչելի նկարագրական աստղաբանություն։ Ֆրանսերեն

4-րդ հրատարակությունից թարգմանեց Տ. Հովհաննիսյանը՝ Թիֆլիս, 1893:

Դրախոսություն:— 1894, № 2, էջ 283—284: Ստորագր.՝ Ա. Բ.:

Ներկա թարգմանությունը կատարված է Շ. Կելտի փոխադրությունից, ուր Յլամմարիոնի դործը հարմարեցված է դպրոցական ծրագրին: Գրախոսողը ողջունում է զրբի հայերեն հրատարակությունը: Թարգմանությունը համարում է հաջող:

4930 ՈՒՍՈՒՅՉԱԿԱՆ ցենզի մասին:—1894, № 2, էջ 331: (Ջանազան լուրեր):

4931 ՄԱՆՎԵՅԱՆ Լ. Դպրոցական նամակներ:—1894, № 3, էջ 378—387, № 4, էջ 535—542, № 6, էջ 892—900, № 11—12, էջ 1625—1635: 1895, № 1, էջ 92—96, № 6, էջ 772—781:

Նամականու ձևով ներկայացված հոգվածաշարում հեղինակը քննում է ժամանակի ժողովրդական կրթության, դպրոցի ուսումնական ու դաստիարակության այլևայլ հարցեր:

4932 ԿԱԶՄԱԿԱՆՈՒՄՈՒԹՅԱՆ խորհուրդներ «Մշակ»-ի № 65-ում տպագրված Ս. Ջավադյանի «Դպրոցական խնդիրներ» հոդվածում:—1894, № 5, էջ 824—825: (Ջանազան լուրեր):

4933 ԿԵԼԵՐ ԶԵԼԵՆ ՄԻ ԿՈՅՐ, համը և խուլ աղջկա կրթությունը: Ֆրանս. թարգմ. Ա. — 1894, № 6, էջ 865—885:

Հոդվածը վերցված է ֆրանսիական «Bibliothèque Universelle» տասագրի 1894 թ. համալրից: Հեղինակի նպատակն է եղև ցույց տալ, որ մարդը կարող է իր բնական պայմաններից դուրս, այլ պայմաններում էլ զարգանալ: Կենդանի օրինակով ցույց է տվել մի դժբախտ աղջկա կյանք, որը միայն շնչափակի միջոցով կարողացել է ամենազարգացած մանուկների չափ առաջադիմել:

4934 «ՄԱՍԻՍ», հանդես նախնական և երկրորդական կրթության: Կ. Պոլիս, 1894:

Դրախոսություն:—1894, № 7—8, էջ 1102—1108: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Վերլուծված է հանդեսի մայիս, հունիսյան համարները: Ձեռնարկներ, որ այդ նոր հիմնված թերթը կարողանա թարգման հանդիսանալ սա-

կահայերի առաջադիմական մտքերի կրթական դործում:—գրել է զրախոսը:

4935 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ի. Ուսուցչական խնդիր [Ուսուցիչների, հոգաբարձությունների ու հասարակության փոխհարաբերությունների մասին]:—1894, № 7—8, էջ 1142—1146:

4936 ՏԵՐ-ՄԿՐՏՉՅԱՆ Մ. Ավագ ուսուցիչը մեր դպրոցներում:—1894, № 7—8, էջ 1147—1150:

Հոգվածը գրված է ուսումնական տարին սկսելու առթիվ: Շարադրված են բոլոր այն հարցերը, որ հեղինակի կարծիքով պետք է չափանիշ լինեն ավագ ուսուցիչների բնտրության ժամանակ:

4937 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՆԱԿԱՆՈՒ շրջաբերականը հայոց դպրոցների մասին:—1894, № 7—8, էջ 1172—1173: (Ջանազան լուրեր):

4938 ԼԻՅԱԿՈՒՄՈՒՄ հանքարանական և գյուղատնտեսական թերություններով պոլիտիկանում բացելու մտադրության մասին:—1894, № 7—8, էջ 1174: (Ջանազան լուրեր):

4939 ՈՒՂՂԱՓԱՌ՝ դպրանոց (սեմինարիա) Քութայիսում:—1894, № 7—8, էջ 1174—1175: (Ջանազան լուրեր):

4940 ՀԱՅՈՑ դպրոցները կոմպլեկտավորված չեն ուսուցիչներով:—1894, № 7—8, էջ 1175: (Ջանազան լուրեր):

4941 ՇՏԵՎԵՆ Ա. Գյուղական վարժուհու հիշատակարանից: Թարգմ. Հովհ. Մեղնիկյան:—1894, № 9, էջ 1244—1255, № 10, էջ 1439—1449:

Հեղինակը երկար տարիներ արտասահմանում ապրելուց հետո, հանգամանքների բերումով տեղափոխվել է Արգամասի գավառի Յարլոնսկ գյուղը: Նրա դրառումները, որ «Վարժուհու հիշատակարանից» բնագրանուր խորագրով ներկայացված է բնթերցողին, վերաբերում է տեղի բնակչության, մասնավորապես երեխաների անմիջիցար վիճակի նկարագրմանը: Հեղինակը բուկոտն ու կիսաբաղց ոուս երեխաների մեջ տեսնում է ուսման բուռն ցանկություն: Սկսում է մասնավոր ձևով նրանց հետ զրաղվել, նախանձախնդիր է դառնում նրանց ուսման ու դաստիարակության դժվարին դործին: Ոգևորության բուրկերումներով սկսած դործը տալիս է իր պուուղ-

ներր. գյուղում դպրոց է բացվում: Ներկա հիշատակարանում խորհրդածություններ կան ույզ դպրոցի մանկավարժական կազմի, հետագա անելիքների ու ծրագրերի մասին:

1942 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային դպրոցները և «Կավկաս» լրագիրը:—1894, № 9, էջ 1310—1314:

1943 ՀԱՅՈՒՅ թեմական դպրոցների կազմը:—1894—95 թթ. —1894, № 9, էջ 1315—1321:

Ներկայացված է Թիֆլիսի Ներսիսյան, Շուշու, Նոր-Նախիջևանի ու Բեսարաբիայի թեմական դպրոցների ուսուցչական կազմերը, ինչպես հիմնական, այնպես և նախապատրաստական դասարաններում: Տրված է նաև նշված դպրոցների աշակերտության թիվը:

1944 ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ դպրոցների խնդիրը:—1894, № 9, էջ 1340—1341: (Զանազան լուրեր):

1945 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ դպրոցական շրջանի հոգաբարձու Յանովսկու 50-ամյա հոբելյանը:—1894, № 10, էջ 1521: (Զանազան լուրեր):

1946 Из дневника Амиеля. Перевод с франц. М. Л. Толстой, под редакцией и с предисловием Л. Н. Толстого. С. Петербург, 1894.

Գրախոսություն: Գեուերի Հովհ. —1894, № 11—12, էջ 1671—1675:

Գրախոսողը ողջունել է գրքի ռուսերեն հրատարակությունը. այն համարել է օգտակար աշխատասիրություն՝ ուր փոքրից մինչև մեծը, կրթված ինտելիգենտից մինչև հասարակ ժողովուրդը կարող է առատ կերակուր գտնել իրենց մտավոր ու բարոյական դարգացման համար:

1947 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային սկզբնական դպրոցների խնդիրը:—1894, № 11—12, էջ 1747: (Զանազան լուրեր):

1948 ՆՎԵՐՆԵՐԻ հօգուտ ուսուցչական ցենզի գործի:—1894, № 11—12, էջ 1748: (Զանազան լուրեր):

1949 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔԱՆ Հովհ. Քաղաքակրթության պատմական աստիճանները ուսուցման գործում:—1895, № 1, էջ 83—91, № 2, էջ 278—284, № 3—4, էջ 444—454:

«Զնայած մոտենում է հայկական կրթական գործի վերածնության կիս դարը, մենք տակավին

չենք հրատարակել մի այնպիսի երկասիրություն, որ ժամանակակից դիտական պահանջներին համապատասխան ներկայացրած լինեի մեր ժողովրդի կրթական պետքերն ու նրանց հասնելու միջոցները».—գրել է հեղինակը: Հոգվածի ընթերցումից հետոմ է, որ Տեր-Միրաքյանի նպատակն է եղել ձևակերպել մի «Տեսնողական ու գործնական մանկավարժություն», որն իրադրվելու համար քիչ կլինեի բավարարվել ընդհանուր տեսություններով, այլ անհրաժեշտ է որդենլ մի ժողովրդի անցյալ ու ներկա քաղաքակրթության աստիճանները:

Հեղինակը առաջ է քաշել հայկական քաղաքակրթության աստիճանները որոշելու հարցը: Այդ խնդրով մեկանում զբաղվել են Մանդինյանը, Բահաթրյանը, Աղայանը, և ուրիշներ: Այստեղ նույնպես հեղինակն առաջարկել է իր ստորաբաժանումները: Հեղինակի կարծիքով դա մի լուրջ փորձ կլինի մատնանիչ անելու հայոց պատմության այն շրջանների վրա, որոնք ցույց են տալիս հայոց ազգի քաղաքակրթության շրջանները և որոնց հաջորդականությունը պիտի համապատասխանի նաև մանկան կրթությանը, այնպես, որ մանուկը դպրոցական կյանքում անցնի նման շրջանների միջով, ինչպես որ անցել է մարդկությունը:

1950 ԱՄԻՐԱՆ Մանդինյանի մանկավարժական գործունեության 25-ամյա հոբելյանը:—1895, № 2, էջ 348: (Զանազան լուրեր):

1951 ՍԵՂՈՒԿ Մանդինյանը թողից մանկավարժական ասպարեզը:—1895, № 3—4, էջ 564: (Զանազան լուրեր):

1952 [«ՄՈՒՐԱՆ»-ի վերաբերմունքը «Արարատ»-ում տպագրված մի հոգվածի առթիվ]:—1895, № 3—4, էջ 568—569: (Զանազան լուրեր):

«Արարատ»-ի ընթացիկ տարվա № 2-ում տպագրվել է «Վանականի», «Խուսափող եկեղեցին Ալեքսանդր 3-րդ կայսեր ժամանակ» հոգվածը, որ «Մուրճ»-ի կարծիքով քաղվածորեն կազմված է «Եկեղեցական համալսարան» ռուսական թերթում տպագրված Անդրեևսկու մի հոգվածից: «Մուրճ»-ը խստորեն քննադատում է «Վանականի» հոգվածում արտահայտած մանկավարժական հայացքները. «Զլինի» թե զորանով ծրա-

դրվում է «Արարատ»-ի խմբագրության մեջ Սաղ-մոս-ժամապրքի բնթերթականության վրա հիմնված մի տեր-Թողիկյան մանկավարժական սխտեմ մեր հայոց եկեղեցական ծխական ուսումնարան-ների համար»:

4953 ԿԱՆԱՆՑ բժշկական դպրոց Ռուսաս-տանում—1895, № 6, էջ 896: (Չանապան լու-րեր):

4954 ՀԱՅՈՅ լեզուն և պետական դպրոցների աշակերտները—1895, № 7, էջ 1039: (Չանապան լուրեր):

4955 ԳՐՈՂ ուսուցիչ Հարություն Տոտուխյա-նի մահը—1895, № 7, էջ 1044—1045: (Չանա-պան լուրեր):

4956 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային դպրոցների խըն-դիրը—1895, № 8, էջ 1156—1160: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Խոսքը վերաբերում է Թիֆլիսի քաղաքային ինքնավարության և Կովկասի ուսումնական շրջանի հոգաբարձուի միջև ծագած այն վեճին, թե քաղաքի հաշվին պահպանվող և մինչ այժմ քաղաքի ձեռքով կառավարվող յոթ քաղաքային սկզբնական դպրոցները այսուհետև ում անմիջա-կան կառավարությանը պիտի ենթարկվեն՝ քա-ղաքի, թե՛ ժողովրդական լուսավորության օր-դաներին:

4957 ՈՒՍՈՒՅՉԱԿԱՆ փոխադարձ օգնության դրամարկղ կազմակերպելու մտադրության մա-սին—1895, № 8, էջ 1175—1176: (Չանապան լու-րեր):

4958 ԻՎԻ ԻՎԱՆՈՎԻՉ ԲԵՅԿՈՒԻ մահվան 100-ամյակը—1895, № 8, էջ 1180—1181: (Չանապան լուրեր):

Բեյկին եկատերինա կայսրուհու ժամանակա-կից անվանի մանկավարժ բարենորոգիչ է, բնդ-հանուր և իգական կրթության հիմնադիրը Ռու-սաստանում:

4959 ՌՈՒՍԱՆՑ աշխարհագրության դասա-գրքից—1895, № 8, էջ 1181: (Չանապան լու-րեր):

Հավանաբար «Մուրճ»-ի խմբագրությունը այդ տեղեկությունը տպագրել է որպես բողոքի ար-տահայտություն այն արտառոց կարծիքի, որ հայտնել են աշխարհագրության գրքի հեղինակ-ները՝ (Ա. Բարանով, Ն. Գորելով). «Կովկասի ար-դյունադրությունը դեռ թիչ է պարզացած... Գո-

րա գլխավոր պատճառը Կովկասի բնիկ ժողո-վորդների անսովորությունն է դեպի աշխատան-քը»...

4960 ՄՍԱՑՎԱՍ է և վաճառվում է բժիշկ Վ. Արծրունու «Հիպոտիզմ» գրքի 1-ին և 2-րդ մասերը—1895, № 8, էջ 1184: (Հայտարարու-թյուններ):

4961 ԿԱՆԱՆՑ բարձրագույն դպրոց Պետեր-բուրգում—1895, № 9—10, էջ 1335—1336: (Չա-նապան լուրեր):

4962 «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»-ի հանգանակությունը՝ հայ օրիորդներին նանսի կրթության ուղարկելու հա-մար—1895, № 9—10, էջ 1336: (Չանապան լու-րեր):

4963 ՄՈՒԽՈՒՄՈՒՄ գյուղատնտեսական դրպ-րոց ու փորձնական կայաններ կառուցելու մա-սին—1895, № 9—10, էջ 1339: (Չանապան լու-րեր):

4964 ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ լուսավորության անվանի գործիչ Նադեժդա Վասիլենա Ստասովայի մահը—1895, № 9—10, էջ 1343—1344: (Չանապան լու-րեր):

Համառոտակի ներկայացված է նրա գործու-նեությունը:

4965 ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՎԱՀԱՆ՝ Դպրոցական առող-ջապահություն: Հրատարակություն Թիֆլիսի հայ հրատարակչական ընկերության:

Դրախոսություն: Ղազարյան Ե.—1895, № 11, էջ 1473—1475:

4966 ԹԻՖԼԻՍԻ Կայդանովայի կիրակնօրյա դպրոցի 10-ամյակը—1895, № 11, էջ 1531: (Չա-նապան լուրեր):

4967 ԵՐՉԵԿՅԱՆ Գր. Պատմություն մանկա-վարժության՝ (Հայկական կրթական բաժնով): Թիֆլիս, 1895:

Դրախոսություն:—1895, № 12, էջ 1661—1666: Ստորագր.՝ Բար.:

Երգեկանի ներկա աշխատասիրությունը մի ամփոփ պատմական տեսություն է դասական մանկավարժների կյանքի ու գործունեության մա-սին: Գործը հանգամանորեն վերլուծված է, նըշ-ված են նրա թափանցանքները, հեղինակը ողջունել է աշխատության տպագրությունը:

4968 ՄՏՖԱՆՅԱՆ Գ. Չափազորության և եր-դեցողության դասերը մեր ծխական դպրոցնե-րում—1895, № 12, էջ 1676—1679:

— 428 —

4991 ԹԻՒՍ մամուլը հայոց եկեղեցական ծիսական դպրոցների մասին—1897, № 5, էջ 735: (Զանազան լուրեր):

«Об армянских церковно-приходских школах на Кавказе» հոդվածի մասին է, որ տպագրվել է «С. Петербургские ведомости» ...օրաթերթի № 89-ում:

Թերթը անարգար է գտնում հայ դպրոցների փակումը:

4992 ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿՈՒՄ կիևում—1897, № 5, էջ 739: (Զանազան լուրեր):

4993 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հովհ. Այբբենարան առանց ուսուցչի կարգալ սովորելու համար ն. նախիջևան, 1897:

Դրախոսություն:—1897, № 6, էջ 866—868: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

4994 ՆՈՐ օրենքը հայոց դպրոցների մասին—1897, № 6, էջ 890—891: (Զանազան լուրեր):

4995 [ՀԱՅԿԱԿԱՆ դպրոցների ծրագրերի հաստատման մասին]:—1897, № 6, էջ 892: (Զանազան լուրեր):

4996 ԴԱԼԹՅԱՆ Ս. Մանկական ուսանավորներ: Տարրական դասընթացքի ա և ր շրջաններուն համար: Կ. Պոլիս, 1897:

Դրախոսություն:—1897, № 7—8, էջ 1080—1082: Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.:

4997 ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ իգական բժշկական կուրսերը—1897, № 7—8, էջ 1136: (Զանազան լուրեր):

4998 [ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ վարչության բաց դպրոցների մասին]:—1897, № 7—8, էջ 1136: (Զանազան լուրեր):

4999 [ՔՈՒԹԱՅԻՍԻ նորաբաց ուսական դպրոցի մասին]:—1897, № 7—8, էջ 1136: (Զանազան լուրեր):

5000 ՀԱՅՈՑ Եկեղեցական ծիսական դպրոցներ:—1897, № 9, էջ 1289—1290: (Զանազան լուրեր):

Ներկայացված է կաթողիկոսական կոնդակի տեսությամբ ուղղված թիմական առաջնորդներին:

5001 [ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿՈՒՄԻ խնդիրը Կովկասում]:—1897, № 10, էջ 1463: (Զանազան լուրեր):

5002 ԿԱՆԱՆՑ Բժշկական կուրսերը Պետերբուրգում:—1897, № 10, էջ 1464: (Զանազան լուրեր):

5003 ԱԶԱՏ կուրսեր համալսարաններում:—1897, № 10, էջ 1464: (Զանազան լուրեր):

5004 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Կովկասյան խնդիրներ: Պոլիտեխնիկումի խնդրի առիթով:—1897, № 11—12, էջ 1648—1662: (Ժամանակակից տեսություն):

Պոլիտեխնիկական կրթության օջախ ստեղծելու առիթով գրված ներկա տեսության մեջ լայնորեն ներկայացված են «Кавказ» և Եփեսոսի պարբերականների (Վելիչկո, Ի. Ըավճավաձև) անբարյացակամ վերաբերմունքը զեպի հայերի Տեսության հեղինակը անհերքելի փաստերով պաշտպանվում է անհարկի հարձակումներից:

5005 [ԿՈՎԿԱՍԻ զիմնադիպաներն ու ուսական դպրոցներն ավարտած աշակերտների մասին]:—1897, № 11—12, էջ 1676: (Զանազան լուրեր):

5006 ՎՐԱՅԻ ուսանողներ:—1897, № 11—12, էջ 1676—1677: (Զանազան լուրեր):

Տեղեկություններ է տալիս Ռուսաստանի տարբեր քաղաքներում սովորող վրացագլխի ուսանողների մասին:

5007 [ԹԻՖԼԻՍԻ երաժշտական դպրոցի մասին]:—1897, № 11—12, էջ 1677: (Զանազան լուրեր):

5008 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ լուսավորության միևնույն կոմս Դեյանովի մահը]:—1897, № 11—12, էջ 1684: (Զանազան լուրեր):

5009 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հովհ. Այբբենարանիս բննադատներին:—1898, № 1, էջ 141—147:

Հեղինակը ընդդիմախոսում է իր «Այբբենարան առանց ուսուցչի կարգալ սովորելու համար» գրքի լույս տեսնելու առիթով մամուլում հանդես եկած դրախոսողներին: («Արձագանք», 1897, № 57, «Արարատ», 1897, № 5, «Մուրճ», 1897, № 6, էջ 866—868):

5010 [ԿՐԹԱԿԱՆ գործի նոր միևնույն Անիկովի մասին]:—1898, № 1, էջ 170: (Զանազան լուրեր):

5011 [ԹԻՖԼԻՍԻ պոլիտեխնիկումի մասին]:—1898, № 1, էջ 175—176: (Զանազան լուրեր):

5012 ԹՈՒՐԲ [աղբրեւանցի] ուսանողներ արտասահմանում։— 1898, № 1, էջ 178։ (Զանազան լուրեր)։

5013 ԿՐԹԱԿԱՆ ՆՈՐ ՄԻՆԻՍՏՐ ՆԻԿՈԼԱՅ ՊԱՎԼՈՎԻՉ ԲՈԳՈԼԵԱՊՈՎ։— 1898, № 2—3, էջ 375։ (Զանազան լուրեր)։

5014 ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿՈՒՄ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ։— 1898, № 2—3, էջ 379։ (Զանազան լուրեր)։

5015 ՆՈՐ ԱՊՈԽՈՒՄԻՆԻԿՈՒՄՆԵՐ ՌԵՍԻՍԿՈՒՄ։— 1898, № 2—3, էջ 380։ (Զանազան լուրեր)։

5016 ԴԵՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՐԱՊՐՈԳ ԴԵՅՈՒՄԻ ԳԱՎԱՌԻ ՕՃԻՍԻ ԳՅՈՂՈՒՄ։— 1898, № 2—3, էջ 381։ (Զանազան լուրեր)։

5017 ԾԽԱԿԱՆ ԴԱՊՐՈԳԻ ՆԱԽԿԻՆ ՈՍՏՈՅԻՉ ՀՈՎՆԱՆԵՍ ՍՈՒՖԻԱՆՅԱՆԻ ՄԱՀՐ։— 1898, № 2—3, էջ 391։ (Զանազան լուրեր)։

5018 ԻՐ ԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՎ ՀՈՅ ԿՐԻՍՏԻԱՆ ԳՈՐԺԻՆ ՄԵԾԱՊԵՍ ՆԱԿԱՍՏԱԾ ՀԱՄԲԱՐԾՈՒՄ ՀԱԽՈՒՄՅԱՆԻ ՄԱՀՐ։— 1898, № 2—3, էջ 391—392։ (Զանազան լուրեր)։

5019 ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՊՐՈԳՆԵՐ և ՀԱՅՈԿ ԵԿԵՐՄԱՆԻ ԲԱՆԱԿՐ։— 1898, № 4, էջ 559։ (Զանազան լուրեր)։

5020 ՊՈԼԻՏԵԽՆԻԿՈՒՄ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ։— 1898, № 4, էջ 582։ (Զանազան լուրեր)։

5021 ԴԵՅՈՒՄ ԱՆՎԱՆԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԾ ԻՍԽԻՖ ԻՎԱՆՈՎԻՉ ՊԱՈՒՍՏՈՒՆԻ ՄԱՀՐ։— 1898, № 4, էջ 589։ (Զանազան լուրեր)։

5022 ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ԳՈՐԺԻՉ Վ. Ա. ՄԱՐԽՆՈՎՍԿԻ ՄԱՀՐ։— 1898, № 4, էջ 589—590։ (Զանազան լուրեր)։

5023 ՄԱԿԱՆՅԱՆ Ֆ. ՊՈԽՈՒՄԻՆԻԿՈՒՄ ԲԱՐՎՈՒՄ (ՆԱՄԱԿ ԲԱՐՎՈՅ)։— 1898, № 5, էջ 719—722։

Հեղինակը համեմատելով Բարվի ու Թիֆլիսի պայմանները, նպատակահարմար է գտնում պոլիտեխնիկումը բանալ Թիֆլիսում. կոչ է անում հարուստ բաբվեցիներին՝ օգնել թիֆլիսեցիներին իրենց օգտակար նախաձեռնության մեջ։

5024 ՀԱՅԿԱՆ ԵԿԵՐՄԱՆԻ ԴԱՊՐՈԳՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ։— 1898, № 5, էջ 733։ (Զանազան լուրեր)։

5025 ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՂՇԻԿՆԵՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՄԱՍԻՆ։— 1898, № 5, էջ 749։ (Զանազան լուրեր)։

5026 ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՊՐՈԳՆԵՐԻ ԿԱՎԱԾՔՆԵՐԸ։— 1898, № 6, էջ 901։ (Զանազան լուրեր)։

5027 «ՖԱՐՇ ԱՐԱՄ» ՄԻ ԴԵՐՈՒՄ։— 1898, № 6, էջ 916—919։ (Զանազան լուրեր)։

Հարցը վերաբերում է Վալ. Լուսկինի «Քննդհանուր կրթության մասին» հոդվածին, որ լույս է տեսել «Նովոյե օբոբրենիե»-ում և քննադատվել է Ի. Տխորժևսկու կողմից։

5028 «ԳԱՂՏՆԻ» ՀԱՅՈԿ ՈՍՏՈՒՄԱՐԱՆԸ [Հայոց ծխական դպրոցների փակման պատճառով ներսիսյանավարտ Արսեն Սիմոնյանը 30-ի չափ աշակերտների մասնավոր դասեր է տալիս հայոց լեզվից, թվաբանությունից ու այլ առարկաներից։ Տեղական իշխանությունները այդ պանդանի համար ուսուցչին դատի են տալիս]։— 1898, № 7—8, էջ 1169—1170։ (Զանազան լուրեր)։

5029 ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՊՐՈԳՆԵՐ և, որ Կիևի պոլիտեխնիկում են ընդունվել տասը հայեր]։— 1898, № 7—8, էջ 1170։ (Զանազան լուրեր)։

5030 ՏԵՐ-ՄԵՐԱՔՅԱՆ ՀՈՎՏ. ԴԵՄՈՆՏԱՆԵՐԻ ԱՊԱՏՐ ՐԵՍԵՐՎԱՆՈՒՄՆԵՐ։— 1898, № 9, էջ 1209—1225, № 10—11, էջ 1488—1506, 1899, № 2—3, էջ 215—233, № 4—5, էջ 419—430, № 6, էջ 595—612, № 7—8, էջ 811—825, № 9, էջ 1004—1028, № 10, էջ 1202—1206։

Ինչպիսի գրքեր տալ դեմոստրանների ձեռքը հարցին պատասխանելու համար, հեղինակը համոռոակի կանգ է առել նրանց ազատ ընթերցանության ծագման ու զարգացման խնդրի վրա։ Ֆրանսիական, դերմանական, անգլիական ու ուսական մանկական գրականությունից բերած օրինակներով ուսումնասիրության նույթ է դարձրել դեմոստրանների ու հասակավորների, հետևաբար և նրանց պահանջների տարբերության հարցերը, այդ առանձնահատկությունից առաջացած տարբեր շրջանների ընթերցանության նյութերի տեսակները, ազատ ընթերցանության հետևանքների հետազոտությունը, գրքերի ընտրությունը, տարածումը և արժարժված խնդիրների աղբյուրների վերաբերյալ մատենագիտական տեղեկությունների ուսումնասիրությունը։ Մանրագնին կերպով

ցույց է տրվում, «Քն հայերս ինչ ունենք ինքնուրույն ու թարգմանական գրականությունից և ինչ պետք է, որ ունենանք»։ Հոգվածին կից «Մուրճ»-ի «Գրախոսություն» բաժիններում (1899, № 10, էջ 1233—1240, № 11—12, էջ 1461—1470) ներկայացված է հեղինակի կազմած «Հանձնարարելի ու մերժելի գրքերի ցուցակը»՝ 8—14 տարեկան և ավելի հասուն երեխաների համար։

5031 [ՀԱՅՈՑ Լեկդեցական-ծխական դպրոց-ների շինությունների ու կայքերի գրավման մասին]—1898, № 9, էջ 1297 (Ձանազան լուրեր)։

5032 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ պոլիտեխնիկումի խնդիրը՝ —1898, № 9, էջ 1297—1298 (Ձանազան լուրեր)։

5033 [ԴՊՐՈՑԿԱԿԱՆ օդերթյան ընկերության մասին]—1898, № 9, էջ 1298 (Ձանազան լուրեր)։

5034 [ՊԵՏԵՐՔՈՒՐԻ կանանց բարձր կուրսերի 20-ամյակը]—1898, № 9, էջ 1298—1299 (Ձանազան լուրեր)։

5035 ԶԻՆԿԱՐՅԱՆ Լ. Ձևերի և պարտիզայնական աշխատանքը դաստիարակության գործում—1899, № 1, էջ 58—69, № 2—3, էջ 263—277։

«...Հոգվածովս ցանկանում եմ ցույց տալ թե դպրոցական ձևերի աշխատանքը կամ արհեստները որչափ մեծ նշանակություն ունին ոչ թե միայն գործնական կյանքի, այլ և բուն դաստիարակչական գործողության համար»։—Գրել է հեղինակը։

5036 [ՄԱՆԿԱՎԱՐԺ ու «Մուրճ»-ի թղթակից երվանդ Ղազարյանի մահվան մասին]—1899, № 1, էջ 144։

5037 ՌՈՒՍԱՅ համալսարանները—1899, № 2—3, էջ 347—348 (Ձանազան լուրեր)։

Տեղեկություններ է հաղորդում Ռուսաստանի տարբեր քաղաքների ուսանողական հուղումների մասին։

5038 [ԹԻՖԼԻՍԻ հասարակաց հանրակրթական կուրսերի բացման մասին]—1899, № 2—3, էջ 353 (Ձանազան լուրեր)։

5039 ՌՈՒՍԱՅ համալսարանները [Ռուսանդական հուղումների մասին]—1899, № 4—5, էջ 547 (Ձանազան լուրեր)։

5040 [ՕԴԵՍՍԱՅԻ էլեկտրոտեխնիկական դպրոցի մասին]—1899, № 4—5, էջ 547 (Ձանազան լուրեր)։

5041 [ԹԻՖԼԻՍԻ առևտրական ուսումնարանի բացման մասին]—1899, № 4—5, էջ 548 (Ձանազան լուրեր)։

5042 [ԲԱՐՁՐԱԿՈՒՅՆ դպրոցների իշխանություններից ցարի դժգոհության մասին]—1899, № 6, էջ 727—728 (Ձանազան լուրեր)։

5043 [ԹԻՖԼԻՍԻ առևտրական դպրոցի մասին]—1899, № 6, էջ 728 (Ձանազան լուրեր)։

5044 [ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ դպրոցները ավարտողների մասին]—1899, № 6, էջ 728—732 (Ձանազան լուրեր)։

Ներկայացված է Դեռոզյան ճեմարանի, Թիֆլիսի արական ու իգական գիմնադիաների, Լևոն-սանդրյան ուսուցչական ինստիտուտի, անդրկովկասյան աղջկանց ինստիտուտի, Թիֆլիսի ռեալական դպրոցի, քաղաքային Միքայելյան արհեստավորաց դպրոցի շրջանավարտների ցուցակը։

5045 ՄՈՒՐԱՏՅԱՆ ՄԵԼԻՍԵԴԻԿ Լսյիսկոպոս։ Պետրոս Շանշյանց (Կենսագրություն)։ Թիֆլիս, 1898։

Գրախոսություն։—1899, № 7—8, էջ 885—888։ Ստորագր.՝ Ն.։

5046 [«ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՎԱՐՔՆԵՐ»-ը ոռոսաց միջնակարգ կրթության մասին]—1899, № 7—8, էջ 928—929 (Ձանազան լուրեր)։

5047 [ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ կրթության միևնույն շրջաբերականը համալսարաններ ընդունվելու մասին]—1899, № 7—8, էջ 929 (Ձանազան լուրեր)։

5048 ԱԶՆՎԱԿԱՆԱՅ կրթության մասին—1899, № 7—8, էջ 929—930 (Ձանազան լուրեր)։

5049 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ բարձր տեխնիկական ուսանողության մասին]—1899, № 7—8, էջ 930 (Ձանազան լուրեր)։

5050 [ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ կանանց բարձրագույն կուրսեր բանալու մասին]—1899, № 7—8, էջ 930 (Ձանազան լուրեր)։

5051 [ՈՒՆԱՄԱՐԱՐԻԱՆՏ-ԿԱՐԻ գյուղատնտեսական զարոցի մասին]։—1899, № 7—8, էջ 930—931։ (Ձանազան լուրեր)։

5052 [ԲԱՄԲԱԿԻ մշակութային ուսումնարանի առաջին շրջանավարտների մասին]։—1899, № 7—8, էջ 938։ (Ձանազան լուրեր)։

5053 ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ զարոց Բարձում։—1899, № 9, էջ 1116։ (Ձանազան լուրեր)։

5054 [ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԿԱՆ կազմերի փոփոխություններ ուսական համալսարաններում]։—1899, № 9, էջ 1116։ (Ձանազան լուրեր)։

5055 [ԵՐԵՎԱՆԻ, էջմիածնի, Շուշու հայոց զարոցների մասին]։—1899, № 9, էջ 1116։ (Ձանազան լուրեր)։

5056 [ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ որոշումը լեհական գիմնադիաներում լեհերին լեզուն դասավանդելու մասին]։—1899, № 9, էջ 1116—1117։ (Ձանազան լուրեր)։

5057 [ԿԱՆԱՆՅ՝ «մանկավարժություն» առարկան դասավանդելու թույլտվության մասին]։—1899, № 9, էջ 1120։ (Ձանազան լուրեր)։

5058 [ՕԶԵՍԻԻ կալվածքի և այնտեղ բացվող գյուղատնտեսական զարոցի մասին]։—1899, № 9, էջ 1120։ (Ձանազան լուրեր)։

5059 ԵՐԱՋ ԵՎ ԻՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, Թարգմ. ֆրանս. Գր. Վանցյան։—1899, № 10, էջ 1190—1199, № 11—12, էջ 1412—1423։ Ստորագր.՝ Ա. Բ.։

Հոգեբանական-փիլիսոփայական բնույթի հոգված է. ներկայացված են գիտության հայտնի բոլոր այն տեսակետները, որ վերաբերում են երազի և իրականության փոխհարաբերության հարցերին։

5060 ՀԱՆՐԱԿԱՐԹԱԿԱՆ դասեր Թիֆլիսում։—1899, № 10, էջ 1276։ (Ձանազան լուրեր)։

5061 [ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ Տեր-Միրաքյանի «Դեռահասների ընթերցանությունը աշխատասիրության մասին»]։—1899, № 11—12, էջ 1494։ (Ձանազան լուրեր)։

5062 [ՍԵՂԻՍԻ Մանդինյանի մանկավարժական գործունեության 25-ամյա հոբելյանի մասին]։—1900, № 2, էջ 260—261։ (Ձանազան լուրեր)։

5063 [ՆՈՐ ԿՈՒՐՍԵՐ կանանց համար գյուղատնտեսական բարձրագույն զարոցում]։—1900, № 2, էջ 261։ (Ձանազան լուրեր)։

5064 [ԲԱՔՎԻ ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ընկերության Կովկասի զարոցական իշխանության դեմ հարուցած դատի մասին]։—1900, № 2, էջ 261—262։ (Ձանազան լուրեր)։

5065 ՎԻՆՈԳՐԱԴՈՎ, Դասագիրք ընդհանուր պատմության։ Մասն 3-րդ. նոր դար, Թարգմանեց և հայոց պատմության հավելվածով հոսացրեց Ն. Քարամյանը։ Բաբու, 1900։

Պրախտություն։—1901, № 3, էջ 201—206։ Ստորագր.՝ Ստ. Լիս.։

Գրախոսի կարծիքը զրբի մասին աննպաստ է. «...Քարամյանի թարգմանությունը այնքան թերի է և դժվարամարս, որ անկարող է լրացնել պատմության դասագրքի այն մեծ պակասը, որ զգացվում էր մեր մեջ»։

5066 [ՔՆՆԱԿԱՆ կանոնների փոփոխման մասին ուսաց արական և իգական գիմնադիաներում]։—1900, № 3, էջ 403։ (Ձանազան լուրեր)։

5067 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ զարոցների թիվը]։—1900, № 3, էջ 403—404։ (Ձանազան լուրեր)։

5068 [ԿՐԱԿՈՎԻ համալսարանի 500-ամյակը]։—1900, № 5—6, էջ 747։ (Ձանազան լուրեր)։

5069 ԱՐՄՐՈՒՆԻ ՎԱՀԱՆ, Ամուսնություն։—1901, № 1, էջ 170—193, № 2, էջ 212—233, № 3, էջ 165—192, № 4, էջ 135—159, № 5, էջ 199—218։

5070 [ԳՊՐՈՅԱԿԱՆ գործում նախատեսված մի քանի բարեփոխությունների մասին]։—1901, № 1, էջ 236։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

5071 [ՆՈՐ ԲԱՅՎՈՂ բարձրագույն զարոցների մասին]։—1901, № 1, էջ 236—237։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

5072 [ԶԻՆՎՈՐԱԿԱՆ միլիտարի կարգադրու-

Սյունը՝ նորակոչիկներին զրապիտոթյուն սովորեցնելու մասին]—1901, № 1, էջ 237: Ստորագրը՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

5073 [ԻԵՒԿԼԻՍՏԵՆՐԻՆ համալսարաններն ընդունելու հարցի մասին]—1901, № 1, էջ 237: Ստորագրը՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

5074 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. փետրվարյան համարում լույս տեսած Հաշիմ-բեկ Վելիբոլի «Իմ հիշողությունները մեքսեպի մասին» հոդվածի: Լեքսիկոն այն նահապետական դպրոցն է որտեղ մահմեդական երեխաները մուլաների մոտ զրաճանաչություն են սովորել]—1901, № 2, էջ 315—317:

5075 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ հրովարտակ գեներալ-ադյուտանտ Վաննովսկուն—1901, № 4, էջ 227—228:

Հրովարտակը տրվել է լուսավորության միևիսորին՝ երկրի բարձրագույն դպրոցներում ուսումնական կյանքի կանոնավոր ընթացքը վերականգնելու համար: (Տես հաջորդ նկարագրությունը):

5076 [ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ լուսավորության միևիսոր Վաննովսկու հրամանը բարձրագույն դպրոցների մասին]—1901, № 4, էջ 228—229: (Ներքին տեսություն): Տես նախորդ նկարագրությունը:

5077 ԿԱՌԱՎԱՐՁԱԿԱՆ հաղորդագրություն բարձրագույն դպրոցների վերաբերյալ—1901, № 4, էջ 230—231: (Ներքին տեսություն):

5078 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Նոր տիպի դպրոցների ու նոր ծրագրերի անհրաժեշտության մասին]—1901, № 5, էջ 284—286: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը տեսության մեջ քննադատել է զրպրոցական ծրագրերի միակողմանիությունը, հայ դպրոցների տված սահմանափակ զիտելիքները, որոնք ոչնչով չեն համապատասխանում ժամանակակից կյանքի պահանջներին ու կարիքներին:

5079 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Դպրոցական գործի մասին]—1901, № 7, էջ 211—222: (Ներքին տեսություն):

Տեսությունը անվերնագիր է: Հոդվածի բովանդակությունը արտացոլված է հեղինակի հե-

տեյալ ենթավերնագրերում. Կրթության հարցը՝ Հավագույն կրթություն, Դժգոհություն միջին կրթությունից նվրույայում և Ռուսաստանում: Լիչնակարգ դպրոցների վերակազմությունը: Վաննովսկու կալմած մասնաժողովի հիմնական որոշումները միջնակարգ դպրոցների վերաբերմամբ: Դասատուների նախապատրաստության հարցը: Սկզբնական, քաղաքային և միջին դպրոցները բաժանող անջրպետների վերացումը: Տեղական լեզուների նշանակությունը ծայրերում: Ժողովրդի կրթության այլ զործոններ: Ժողովրդական ընթերցանությունների մասին նոր կարգադրություն: Ռուսահայերիս մտավոր առաջադիմության մի շահիր:

5080 [«Правительственный вестник»-հաղորդագրությունը միջնակարգ դպրոցների բարեփոխության մասին]—1901, № 7, էջ 223—226: (Ներքին տեսություն):

5081 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Վրաստանի ծխական ուսումնարանների նոր ծրագիրը—1901, № 8, էջ 219—223: (Վրաց կյանքից և զրականությունից):

Նախատեսված նոր ծրագիրը վերաբերում է Քարթլ-Կախեթիայի եկեղեցական ուսումնարանների վերադիտող քահանա Վոստորգովի մշակած նախագծին, որի բուն էությունը կայանում է նրանում, որ ուսումնարանները բաժանվում են երկու տեսակի. քաղաքային և գյուղական: Առաջինում բոլոր ուսումնական առարկաները դասալանդելու են ռուսերեն լեզվով: Առարկաների ավանդումը հեշտացնելու համար դիմելու են, այսպես կոչված, համը մեթոդին: Վրաստանի հոգևոր խորհրդի այդ նոր նախագիծը հանդիպում է «Իվերիա»-ի ոչնչացնող քննադատությանը, որն իր խմբագրականներից մեկում անում է բոլորովին այլ առաջարկություն, որ մանրամասն շարադրված է ներկա հոդվածում:

5082 [Կ. ԿՈՒՍԻԿՅԱՆԻ և Լ. Սարգսյանի «Մայրենի խոսք» ընթերցանության ձևերարկը լույս տեսնելու մասին]—1901, № 8, էջ 263: Նույնը № 9, էջ 267, № 10, էջ 266: (Հայտարարություններ):

5083 ՏԵՐ. ՂԵՎՈՆԴՅԱՆ ՆԻԿ. Մայրենի լեզու: Ա. տարի, Թիֆլիս, 1900:

Գրախոսություն:—1901, № 10, էջ 192—194: Ստորագր.՝ Հաթ.:

Գրախոսը կանգ է առել դասագրքի պակասությունների վրա. հիմնական արատը համարել է նրա ծայրահեղ անմատչելիությունը 7—8 տարեկան երեխաների համար՝ թե լեզվի և թե բովանդակության տեսակետից:

5084 ԱՐԱՐԱՔՅԱՆ Հ. Մայրենի լեզու և տարի: Ալեքսանդրապոլ, 1901:

Գրախոսություն:—1901, № 10, էջ 194: Ստորագր.՝ Հաթ.:

Գրախոսողը դասագիրքը գնահատել է որպես ոչ լիարժեք գործ. գրել է, որ «այն զուրկ է այնպիսի բովանդակությունից, որ պիտի նպաստեր աշակերտների ինքնուրույն աշխատանքին»:

5085 ԲՈՒԴՈՒՂՅԱՆ Ա. Կարիք և բարեգործություն:—Մանկավարժական համառոտ զրույցներ:—Ժառանգականություն և դաստիարակություն:—Մարմնամարզություն: 1901, [Թիֆլիս]:

Գրախոսություն:—1901, № 10, էջ 197—198: Ստորագր.՝ Վ. Ա.:

Գրախոսը, ներկայացված չորս գրքույկներից, համառոտակի կանգ է առել «Մարմնամարզության» վրա: Գրքույկն իր տեսակի մեջ համարել է օգտակար, բնդդնելով ֆիզիկական դաստիարակության դերը ժամանակակից մանկավարժության մեջ:

5086 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Թիֆլիսի նորաբաց գեղարվեստական դպրոցի մասին]:—1901, № 10, էջ 240: (Ներքին տեսություն):

5087 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Թաքվի առևտրական դպրոցի և առևտրական աշխարհում տիրող բարքերի մասին]:—1901, № 10, էջ 240—241: (Ներքին տեսություն):

5088 ՊԱՐԱՆՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. նոյեմբերյան համարում ավարտված Ռոմանովսկու «Կովկասի ուսումնարանական դործի դարգադումը 19-րդ դարում» հոդվածի, ուր ներկայացված է նաև հայոց դպրոցների պատմությունը]:—1901, № 11, էջ 262—264:

5089 [Կ. ԿՈՒՍՏԱՆՆԻ և Լ. Սարգսյանի կազմած «Մայրենի խոսք» բնթերցանության ձեռնարկը ձեռք բերելու մասին]:—1901, № 11, էջ 268: Նույնը՝ 1902, № 1, էջ 207, № 2, էջ 249, № 3, էջ 235, № 5, էջ 218, № 6, էջ 239, № 7, էջ 256, № 8, էջ 236: 1903, № 12, էջ 222: 1904, № 5, էջ 209, № 6, էջ 184: (Հայտարարություններ):

5090 ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ միևիստրի հրամանը: [Խարկովի կայսերական համալսարանի բժշկական ֆակուլտետի ուսանողների շրջանում կատարված հուզումների վերաբերյալ]:—1901, № 12, էջ 207—210: (Ներքին տեսություն):

5091 ԱՐԾՐՈՒՆԻ ՎԱՀԱՆ, Աղշիկ: (Առողջապահական և բարոյագիտական էություն)՝ նվեր օր. Հայկանուշ Տիգրանյանին (իմ քրոջ աղջկան):—1902, № 1, էջ 122—137, № 3, էջ 132—141, № 4, էջ 118—140, № 5, էջ 147—159, № 10, էջ 126—158:

5092 ՌԵԱԼԻՍՏՆԵՐԻ Մուտքը բժշկական ակադեմիա:—1902, № 2, էջ 194: (Ներքին տեսություն):

Ցարի թույլտվությամբ ուսական դպրոցի լոթերորդ դասարանն ավարտած երիտասարդներին որոշակի սլայմաններով հնարավորություն է տրվում ուսանելու բժշկական ակադեմիայում:

5093 ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ միևիստրի հրամանը Մոսկվայի համալսարանի ուսանողական անկարգությունների առթիվ:—1902, № 2, էջ 194—196: (Ներքին տեսություն):

1902 թ. փետրվարի 9-ին Մոսկվայի համալսարանում տեղի ունեցած ուսանողական հուզումների հետևանքով լուսավորության միևիստրի արձակած հրամանի մանրամասնություններն են, որի համաձայն հետագվել ու զանազան ալլ տուժերի են ենթարկվել մի ստվար խումբ երկսեռ ուսանողների:

5094 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Դպրոցական գործի մասին]:—1902, № 3, էջ 161—169: (Ներքին տեսություն):

Հոգվածը ունի հետևյալ ենթավերնագրերը. Խիչնակարգ դպրոցների ուսումնական փոխդրական բնությունների վերացումը և ուսուցիչների վարձատրության հարցը՝—Հասարակության

և դպրոցի միջև եղած կապը—Լ՛նչպես վճույն
ֆինանսների մինիստրությունը այդ հարցը—
կոնտրական դպրոցների կազմակերպության խե-
լացի հիմքը—Հոգաբարձական խորհուրդը—Մեր
«ազգային մանկավարժ-վարիչների» մի տարօրի-
նակ ընդունակությունը—Ինչ ճանապարհով
պետք է փոփոխություններ մտցնել մեր թեմական
դպրոցներում գոյություն ունեցող կանոնադրու-
թյունների մեջ:

5095 ԿԻԵՎԻ պոլիտեխնիկումի փակումը—
1902, № 3, էջ 179—181 (Պաշտոնական հաղոր-
դագրություններ):

Պաշտոնական հաղորդագրությունը տպագր-
վել է «Правительственным вестником»-ում, Պրո-
ֆեսորա-դասախոսական կազմի հորդորները ու-
սանողներին՝ դասերը վերսկսելու մասին, անցել
են ապարդյուն: Ֆինանսների մինիստրը փակում
է ինստիտուտը: Ուսանողության դասալքության
պատճառները, հավանական է, բաղաբական շար-
ժառիթներն են:

5096 ԴՈՒԻՍԱՍՏԱՆԻ ժողովրդական լուսավո-
րության մինիստրության մեջ կատարված փոփո-
խությունների մասին]—1902, № 4, էջ 196:
(Պաշտոնական հաղորդագրություններ):

Ինքնակամ պաշտոնից հեռացել են Ռուսաս-
տանի ժողովրդական լուսավորության մինիստր
Վաննովսկին ու նրա օգնական Մեշչանինովը:
Մինիստրության նոր կառավարիչ է նշանակվել
Զենգերը:

5097 ԼՆԻԿՈՒԱՅ ցարի նամակը ուղղված լու-
սավորության նոր մինիստրին]—1902, № 4, էջ
196—197: (Պաշտոնական հաղորդագրություն-
ներ):

Նյութը քաղված է «Правительственным
вестником»-ից:

5098 ԴՈՒԻՍԱՍՏԱՆԻ լուսավորության նոր մի-
նիստր Զենգերի ճառը]—1902, № 4, էջ 197—
198: (Պաշտոնական հաղորդագրություններ):

Մինիստրության պաշտոնյաների հետ ունե-
ցած հանդիպման ժամանակ Զենգերը արտասա-
նել է մի երկարաշունչ ճառ միջնակարգ դպրոց-
ների վերակազմման մասին:

5099 ԹԻՖԼԻՍԻ կենտրոնական և «Գուտտեն-

բերգ» պրավաճառանոցներում Կ. Կուսիկյանի և
Լ. Սարգսյանի «Մայրենի խոսք» ընթերցանության
ձեռնարկը վաճառելու մասին]—1902, № 4, էջ
244: (Հայտարարություններ):

5100 ՊԱՐՔԵՐԻԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Русская мысль»-ի 1902 թ. մա-
յիսյան համարում ղեկավար Սվեդենսովի «Կով-
կասի դժբախտությունը» հոդվածի, որտեղ հեղի-
նակը նկարագրել է Կովկասի ազգաբնակչության
կյանքը: Հոդվածում մեծ տեղ է հատկացված երկ-
րամասի կրթական գործին]—1902, № 5, էջ 212:

5101 ՄԵՐ ԴՊՐՈՅԻԿԱՆ և ծխական հաստա-
տությունների խախուտ հիմքեր]—1902, № 6,
էջ 172—175: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսու-
թյուն):

«Վայ այն հաստատություններին, որոնք թեև
ունեն կանոնադրություններ, բայց չունեն այդ կա-
նոնադրությունների անշեղ գործադրության վրա
հսկող իշխանություն: Այդպիսի խախուտ հաստա-
տությունների շարքին են պատկանում մեր զբո-
լոցները և ծխական համայնքները»-գրել է հեղի-
նակը: Խախուտ է համարել դրանց հիմքերը, ո-
րովհետև նրանց գործունեության համար նախա-
տեսված կանոնադրությունները չեն կիրառվել,
մնացել են առանց հաջողության: Այդ առիթով
հեղինակը բերել է բազմաթիվ օրինակներ:

5102 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ հրովարտակ ժողովրդա-
կան լուսավորության մինիստրության կառավա-
րիչ Դրիգորի էզվարդովիչ Զենգերի անունով]—
1902, № 6, էջ 191—193: (Պաշտոնական հաղոր-
դագրություններ):

Նիկոլայ ցարի կողմից ստորագրված ներկա
հրովարտակը ուղղված է լուսավորության մինիս-
տր Զենգերին, որտեղ պահանջվում է մշակել և
հաստատության ներկայացնել միջնակարգ և
բարձրագույն դպրոցների վերակազմության ծրա-
գրերը, արագացնել մայրաքաղաքներում և զավա-
ռական կենտրոններում դաստիարակչական պան-
սիոնատների կառուցումը, ապահովել ուսումնա-
կան և դաստիարակչական պաշտոնի կոչված
անձանց նյութականը և այլ հարցեր: Հաղորդա-
գրությունը քաղված է «Правительственным
вестником»-ից:

5103 [ԿՈՎԿԱՍԻ դպրոցների տեսուչ Կիրիլ Պետրովիչ Յանովսկու մահը]—1902, № 7, էջ 229—230: (Ներքին տեսություն):

Ներկայացված է նրա կյանքի ու պաշտոնավարության սեղմ նկարագիրը:

5104 [ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ նոր միեկամուրը և աշակերտների ֆիզիկական դաստիարակության հարցեր]—1902, № 8, էջ 200—201: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

* Լուսավորության միեկամուրը հատուկ շրջարկերակնով նոր միջոցառումներ է առաջարկել երևսանների ֆիզիկական դաստիարակությունը պատշաճ բարձրության հասցնելու համար:

5105 [ՆՈՐ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ռուսաստանի բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում]—1902, № 9, էջ 220—221: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Համալսարանական կանոնների համաձայն բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում զործելու են պրոֆեսորներից ընտրված դատարաններ, որոնք որպես հեղինակավոր առարկա կգրադվեն զանցառու ուսանողների հարցերով:

5106 ԲԱՐԱՅԱՆ Լ. Ժողովրդական համալսարանների մասին—1902, № 11, էջ 43—55:

Համառոտակի շարադրված է ժողովրդական համալսարանների ծագման ու զարգացման պատմությունը, նվրդական մի շարք երկրների օրինակով հեղինակը առաջ է քաշել մեզ մոտ նմանօրինակ համալսարանների ստեղծման հարցը:

5107 ԱՐԱԲԱՋՅԱՆ Հովհ. Մայրենի լեզու և տարի (երկրորդ փոփոխած և լրացրած տպագրություն)։ Նույնը՝ Բ. Տարի:

Գրախոսություն:— 1902, № 11, էջ 142—144: Ստորագր.՝ Հաթ:

Գրախոսողն առանձին-առանձին խոսել է դասագրքի և և Բ տարիների մասին. կանգ է առել նրանցում տեղ գտած ինքնուրույն ու թարգմանական նյութերի վրա: Դասագրքերում ոչինչ «մայրենի» չկա. զրկ է գրախոսը:

5108 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Մայրենի լեզվի նշանա-

կությունը ժողովրդական դպրոցներում]—1903, № 1, էջ 197—199: (Ներքին տեսություն):

1902 թ. հունվարի 14-ին Կովկասյան գյուղատնտեսական ընկերության նիստում կարդացվել են երկու զեկուցում, որտեղ առաջ են քաշել այն հարցը, որ ժողովրդական դպրոցներից լավելի մեծ արդյունքներ ստանալու համար անհրաժեշտ է դասավանդումը կատարել մայրենի լեզվով:

5109 [ԱՆՎԱՆԻ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺ, հրապարակախոս ու զրող եվզների Մարկովի մահը]—1903, № 3, էջ 203: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

5110 ԲՈՒԴՈՒՂՅԱՆ Ա. Քուն և երազ, Պետերբուրգ, 1903:

Գրախոսություն:—1903, № 4, էջ 195—196: Ստորագր.՝ Ե. Թ.:

Հեղինակը ներկա հանրամատչելի գրքույկը գնահատել է որպես «անգնահատելի» զեկը՝ ժողովրդի մեջ բուն զրած սնոտիապաշտությունների ու հետամնացության դեմ պայքարելու զործում:

5111 [ՆՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄ միջնակարգ դպրոցների մասին]—1903, № 4, էջ 223—224: (Ներքին տեսություն):

Ընթերցողին է ներկայացված «Правительственна́я вестник»-ում հրապարակված լուսավորության միեկամուրին տրված այն բարձրագույն հրահանգները, որոնք պետք է հիմք ծառայեն միջնակարգ դպրոցի վերակազմության վերաբերյալ օրենսդրական աշխատանքներում:

5112 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ բժշկական իստիտուտի ու համալսարանի ուսանողական զժողությունների մասին]—1903, № 4, էջ 224—227: (Ներքին տեսություն):

Ներկայացված է «Правительственна́я вестник»-ի ընթացիկ տարվա № 72-ում տպագրված հաղորդագրությունները մայրաքաղաքի երկու բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում տեղի ունեցած ուսանողական հուլումների վերաբերյալ:

5113 [ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ միեկամուրության կարգադրությունները եվրոպական լեզուների գործնական սլարապմունքները միջնակարգ ու-

սումնարաններում ուժեղացնելու մասին]—1903, № 4, էջ 227—228 (Ներքին տեսություն)։

5114 [ՎՐԱՅ ԱԶՆՎԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ժողովների մասին]—1903, № 5, էջ 188—189, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Օղտվելով կառավարության՝ աղնավանդությանը տված արտոնություններից Թիֆլիսի ու Քութայի վրաց ազնվականությունը իր դամարած երկու ժողովներում առաջ է քաշում գյուղատնտեսական նոր միջնակարգ դպրոցի ու պոլիտեխնիկոմի հիմնադրման հարցերը։

5115 [ՔԱՐԶՐԱԳՈՒՅՆ հրաման Լեհաստանի նահանգների միջնակարգ դպրոցների մասին]—1903, № 5, էջ 203—204 (Պաշտոնական հաղորդագրություններ)։

Պետերբուրգից ստացված հեռագիրը խոսում է այն մասին, որ ըստ բարձրագույն հրամանի Լեհաստանի բոլոր միջնակարգ դպրոցներում, կաթոլիկ դավանությանը պատկանող աշակերտաշակերտության համար կրոնը պիտի դասավանդվի մայրենի լեզվով։

5116 [ՄԵՐ ԹԵՄԱԿԱՆ դպրոցների տնտեսական վիճակի մասին]—1903, № 6, էջ 139—140, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Անցյալ 10—15 տարիների համեմատությամբ, ներկայիս թեմական դպրոցների տնտեսական վիճակը, հեղինակը գտնում է աավելի բան փայլուն»։ Ուսուցիչների վարձատրման լավագույն ու իսկապի օրինակ է համարում Նոր-Նախիջևանի հոգաբարձության սահմանած այն կանոնը, որով ամեն ուսուցիչ իր հնգամյա աշխատանքային գործունեության համար ստանում է համապատասխան հավելում իր աշխատավարձի 10, 20 և 30 տոկոսի չափով։ Հեղինակը առաջարկում է նույն այդ ձևը կիրառել նաև Ներսիսյան դպրոցում։ Այդ հարցում խիստ մեղադրում է էջմիածինն ու նրա «քմահաճությունները»։

5117 [ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ ուսումնարանն ավարտած ուսանողների մասին]—1903, № 6, էջ 142 (Ներքին տեսություն)։

Ժողովրդական լուսավորության գիտական կոմիտեի կարծիքով առևտրական դպրոցների շըր-

ջանավարտները կարող են նաև տարրական ուսումնարանի ուսուցչի վկայական ստանալ։

5118 [ՄԱՍՆԱՎՈՐ ուսումնարանների ծրագրի հարցի մասին]—1903, № 6, էջ 144 (Ներքին տեսություն)։

Ժողովրդական լուսավորության մինիստրության գիտական կոմիտեն պահվել է նաև մասնավոր դպրոցների ծրագրի հարցերով, Կոմիտեի կարծիքով նրանց պետք է տրվի որոշակի լիազորություններ ուսուցման ծրագրերը իրենց հայեցողությամբ կազմելու խնդրում։

5119 [ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ուսումնարանների ուսուցիչների համաժողովի մասին]—1903, № 6, էջ 144 (Ներքին տեսություն)։

Համաժողովի բացումը տեղի է ունեցել Թիֆլիսում, 1903 թ. հունիսի 2-ին, նրան կից գործել է ուսումնական պիտույքների ցուցահանդեսը։

5120 [ԱԶՆՎԱԿԱՆ կադետական նոր ուսումնարանների մասին]—1903, № 6, էջ 149 (Ներքին տեսություն)։

Ազնվականների ինդրանքի համաձայն ազնվական հասարակության միջոցներով ու պետական զանձարանի օժանդակությամբ հիմնվում են կադետական ուսումնարաններ։

5121 ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ լուսավորության մինիստրի շրջաբերականը ուսումնարանական շրջանների պարոններ հոգաբարձուներին—1903, № 7, էջ 205—213, Ստորագր.՝ Ա. Պ. (Ներքին տեսություն)։

Մինիստրի շրջաբերականը վերաբերում է դպրոցներում նկատվող կարգապահության անկմանն ու բարձր դասարանների աշակերտների կողմից թույլ տրված «սանձարկության» փաստերին։

5122 [ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ ուսումնարաններում կատարված փոփոխության մասին]—1903, № 7, էջ 213, Ստորագր.՝ Ա. Պ. (Ներքին տեսություն)։

Լուսավորության մինիստրության ուսումնարանական մասի կարգադրությամբ վերականգնվում է աշակերտներին առաջադիմության համար թվանշաններ ղեկելու սխեմներ։

5123 [ՖԻՆԱՆՍԻԱՅԻ ռուսաց դպրոցների մասին]—1903, № 7, էջ 215, Ստորագր.՝ Ա. Պ. (Ներքին տեսություն)։

Ֆինլանդիայի գեներալ-նահանգապետի խընդ-
րանքով լուսավորության մինիստրությունը հա-
մապատասխան գումար է հատկացրել էրկրում
ուսուական նոր դպրոցներ բանալու համար:

5124 ԳԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրացի ուսանողության
մասին]—1903, № 8, էջ 119—120: (Վրաց կյան-
քից և գրականությունից):

Վրաց մամուլը տաճնապով է խոսել օտարու-
թյան մեջ ուսանող վրաց երիտասարդության մա-
սին: Որ նրանք բարոյալքվել են, քիչ են զբաղվում
իրենց համալսարանական դասերով, օտարացել
են հայրենիքին և այլն: Որպես բացառություն հի-
շատակված է անվանի երգահան Զախարի Փա-
րիաշվիլու անունը:

5125 [Կ. ԿՈՒՍԻՎՅԱՆԻ և Լ. Սարգսյանի «Մայ-
րենի խոսք»-ը երկրորդ բարեփոխված տպագրու-
թյամբ լույս տեսնելու մասին]—1903, № 8, էջ
229: Նույնը՝ № 9, էջ 235: (Հայտարարություններ):

5126 ԳԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [«Յնորիս փորցելի»-ն
Թիֆլիսի ուղղափառ հոգևոր սեմինարիայի 85-ամ-
յակի առթիվ]—1903, № 10, էջ 159—161: (Վրաց
կյանքից և գրականությունից):

5127 ԱՂԱՅԱՆ Ղ. Պատկերավոր այբբենարան:
Թիֆլիս, 1903.:

Գրախոսություն:—1903, № 10, էջ 186—
192: Ստորագր.՝ ՍՏ. ԼԻՍ.:

«Պատկերավոր այբբենարան»-ի լույս տեսնե-
լը մենք ողջունում ենք ամենայն սիրով, որով-
հետև այս ձևնարկը համեմատած մեր՝ մինչև
այժմ ունեցած նույն տեսակ աշխատությունների
հետ, մեծամեծ առավելություններ է ներկայաց-
նում շատ տեսակետներով:—զրել է զրախոս
Ստեփան Լիսիցյանը:

5128 [ՆԱԽԿԻՆ ուսուցիչ, «Մշակ»-ի թղթակից
ներսեւ Դավթյանի մահը]—1903, № 11, էջ 228:
Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է դավառական
և ռանգուն զործիչ Ն. Դավթյանի հասարակական
զործունեությունը:

5129 [ԿԱՆԱՆՑ բարձրագույն կրթությունը
Ռուսաստանում]—1903, № 12, էջ 202—203:
Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

60. ալան թվականների բարենորոգումները
նպաստում են բարձրագույն ուսումնական հաս-
տատությունների հիմնադրմանը: Հողվածագիրը
հիմնականում բնագծել է կանանց համար նախա-
տեսված նմանօրինակ հաստատությունների առ-
կայությունը: Տոնվել է Պետերբուրգի կանանց
բարձրագույն կուրսերի 25-ամյակը:

5130 [ՏՎԵՐՅԱՆ Նահանգի գեմատվային դրու-
րոցների մասին]—1903, № 12, էջ 204—206:
(Ներքին տեսություն):

Խնդիրը վերաբերում է Տվերյան գավառային
գեմատվային այն տարօրինակ որոշմանը, ըստ որի
գեմատվային դպրոցները նպատակ ունեն դարձնել
եկեղեցական-ծխական, հանձնելով դրանք հուգ-
վորական տեսչության տնօրինությանը:

5131 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ:
[Տեսություն «La Revue» հանդեսի 1903 թ. № 1-
ում առկա գտած նվթապատմ կանանց բարձրագույն
կրթություն ստանալու հարցին վերաբերող հոդ-
վածի]—1903, № 12, էջ 214—215:

5132 [ՏԵՆԵՆԿԱԿԱՆ և արվեստագիտական
կրթությանը նվիրված ուսու զործիչների 3-րդ հա-
մաժողովի մասին]—1904, № 1, էջ 213—214:
Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Համաժողովը բացվել է Պետերբուրգում՝ 1903 թ.
դեկտեմբերի 26-ին, փակվել հունվարի 4-ին:
Տեսություն ներկա բաժինը մանրամասնություններ
է հաղորդում համաժողովի նիստերում բննարկ-
ված հարցերի մասին:

5133 ԴԱՍԻԿԻՐԲ Ընդհանուր աշխարհագրու-
թյան: Մասն 1-ին. առաջին տարի Կապուց 2.
Հովհաննիսյանը: [Թիֆլիս, 1903]:

Գրախոսություն:—1904, № 2, էջ 193—
195: Ստորագր.՝ Հակ. Հովհ.:

Գրախոսողը դասադրքից բերած օրինակներով
բնագծում է նրա անմատչելիությունը երեխաների
համար:

5134 [ԼՈՒԿԻՍՆՈՎԸ ժողովրդական լուսավո-
րության մինիստրության ժամանակավոր կառու-
վարի]—1904, № 2, էջ 212: (Ներքին տեսու-
թյուն):

5135 ՄԱՆՏԵԿԱՅԱՆ Սիրո մեղքերը և նոցա
ծագումը՝ Հոգեբանական հասարակություն:

Թարգմ. Երվանդ քահանա Նալբանդյան: Ալեք-
սանդրուպոյ, 1903:

Պատմություն:—1904, № 3, էջ 150,
Ստորագր.՝ Ա. Մ.:

«Հայ րեթերցողը ոչ մի կորուստ չէր ունենա,
իսկ երկուդ քահանա Նալբանդյանը նեղություն
չբաշխի թարգմանելու այս գրքույկը».—գրել է
դրախոսը:

5136 [ԿԱՆԱՆՅ ԲԺՂԿԱԿԱՆ ԿՈՐԱՍԵՐԻ ՎԵՐԱԿԱԳ-
ՄՈՒՅՅԱՆ ՀԱՐՑԻ ՄԱՍԻՆ]:—1904, № 3, էջ 198,
(Ներքին տեսություն):

5137 [ՎԼԻԴԻՄԻՐ ԳԱՎՐԻԼՈՎԻՉ ԳԼԱՂՈՎԻՆ ԺՈ-
ՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԼՈՍԱՎՈՐՈՒՅՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐ ՆՇԱՆԱԿԵ-
ԼՈՒ ՄԱՍԻՆ]:—1904, № 4, էջ 183: (Ներքին տե-
սություն):

5138 [ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴԱՐՈՑՆԵՐՈՒՄ ԿԱՏԱՐՈՎԵ-
ԼԻՐ ՄԻ ԲԱՐԵՓՈՍՏՈՅՅԱՆ ՄԱՍԻՆ]:—1904, № 6, էջ
170—171: (Ներքին տեսություն):

Լոսավորության մինիստրը շրջանների հոգա-
բարձուներին ուղարկած շրջաբերականում առա-
ջարկել է 1904—1905 ուսումնական տարվա ըն-
թացքում հունարեն լեզվի դասավանդումը դարձ-
նել ոչ պարտադիր:

5139 [ՖԻՆԼԱՆԴԻԱՅԻ ՌՈՍԱԳ ԴԱՐՈՑՏԱԿԱՆ
ՀԱՍՏԱՏՈՒՅՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ ԱՌԱՆՃԻՆ ՎԵՐԱՏԵՆՉԻ
ԱՅԱՂՈՒՆ ՍԱՀՄԱՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ]:—1904, № 6, էջ
171: (Ներքին տեսություն):

5140 [ԱՆՎԱՆԱԿԱՆ ԲԱՐՃՐԱԳՈՒՅՆ ՈՒԿԱՎ ԿԱՅ-
ԱԽՐԱԿԱՆ ԱՎԱԼԱՏԻ և ՈՒՂԵՆԻՐԻ ՄԻՆԻՍՏՐԻՆ]:—
1904, № 8, էջ 139—140: (Ներքին տեսություն):

Ուկադը վերաբերվել է գինձառայողների երե-
խանների կրթության ու դաստիարակության խըն-
դիրներին: (Նյութը քաղված է «Մշակ»-ից):

5141 [ԳՆԵՆՏՐԱԼ-ԼԵՅՏԻՆԱՆՍՏ ԳԼԱՂՈՎԻՆ ԺՈՂՈ-
ՎՐՈՂԱԿԱՆ ԼՈՍԱՎՈՐՈՒՅՅԱՆ ՄԻՆԻՍՏՐ ՆՇԱՆԱԿԵ-
ԼՈՒ ՄԱՍԻՆ]:—1904, № 8, էջ 140: (Ներքին տեսու-
թյուն):

5142 [ԱՌԱՆՁԻՆ ՎԻՃԱԿԱՐԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱԳ-
ՆԵՐ ԿԱՄ ԿՈՐԱՍԵՐ ՀԻՄՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ]:—1904, № 8,
էջ 140—141: (Ներքին տեսություն):

5143 [ՊԵՏԵՐՐՈՒՐԳԻ ԿԱՆԱՆԳ ԲԺՂԿԱԿԱՆ ԻՆՍ-

տիտուտի բարեփոխության մասին]:—1904, № 8,
էջ 141: (Ներքին տեսություն):

5144 [Կ. ԿՈՒՍՏԱՆՆԻ և Լ. ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ «ՄԱՅ-
ՐԵՆԻ ԽՈՍՔՐ» 3-րդ և 4-րդ տարիների համար ձեռք
բերել...]:—1904, № 8, էջ 156: (Հայտարարու-
թյուններ):

5145 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԼՈՍԱՎՈՐՈՒՅՅԱՆ ՄԻՆԻՍ-
ՏՐԻ ՆՍՐ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆԻ ՄԱՍԻՆ]:—1904, № 9,
էջ 133: (Ներքին տեսություն):

Ութ կետից կազմված շրջաբերականը արտո-
նություններ է նախատեսել ռուս-ճապոնական
պատերազմում զոհված սպանների զավակների
համար: (Ուսման վճարի գիշողություն, թոշակ-
ների նախատեսում, ձրի գրենական պիտույքների
բաժանում և այլն):

5146 [ՄԱՇՄԵԴԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՀՈԳՆՈՐ ՍԵ-
ՄԻՆԱՐԻԱ ԲԱԳԵԼՈՒ ԽՆԴՐԻ ՇՈՐՇՐ]:—1904, № 10,
էջ 161—162: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսու-
թյուն):

Այդ հարցով Կովկասի գլխավոր վարչությանն
են դիմել Անդրկովկասի շեխուլ-խայմը և մուֆ-
տին: Նորաբաց դպրոցի նպատակն էր լինելու
կրթված մուլաներ պատրաստել:

5147 [ԿՈՎԿԱՍԻ ՌՈՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՀՈԳԱ-
ԲԱՐՃԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴԸ ԴԱՐՈՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ԱԻ-
ՏԱՆԻ և ՀԱՄԱՐԵԼ Կ. ԿՈՍՏԱՆՆԱՆԻ և Լ. ՍԱՐԳՍՅԱ-
ՆԻ «ՄԱՅՐԵՆԻ ԽՈՍՔ» ԸՆԹԵՐԳՆԱՆՈՒՅՅԱՆ ձեռնար-
կը]:—1904, № 11, էջ 204: (Հայտարարություն-
ներ):

5148 [ՏԵՆԻՍԿԱԿԱՆ և արհեստագիտական
կրթության համաժողովի գործի մասին]:—1905,
№ 1, էջ 157: (Ներքին տեսություն):

Համաժողովը փակվել է Պետերբուրգի քաղա-
քապետի հրամանով: Նրանց ձեռքից վերցրել են
նիստերի բոլոր արձանագրությունները, վճիռնե-
րն ու անդամների ցուցակները: Նույն ձևով են
վարվել նաև Պիրոգովյան ու Մոսկվայում տեղի
ունեցած ուսուցիչների համաժողովների հետ:
«Речь»-ի ասելով քննությունը ավարտվել է և
ոչ մի մեղադրանք չի հարուցվել նրանց դեմ:

5149 [Կ. ԿՈՒՍՏԱՆՆԻ և Լ. ՍԱՐԳՍՅԱՆԻ «ՄԱՅ-
ՐԵՆԻ ԽՈՍՔ» ձեռնարկը Կովկասի ռուսումնական
շրջանի կողմից հաստատելու մասին]:—1905,

№ 1, էջ 183; նույնը՝ № 4, էջ 252, № 5, էջ 245, № 6, էջ 189, № 7, էջ 154, № 8, էջ 176; 1906, № 1, էջ 200, № 4—5, էջ 8, № 6, էջ 8; (Հայտարարություններ):

5150 ԹԻՖԼԻՍԻ քաղաքային խորհրդի նոր որոշումը ուսումնարանների մասին]—1905, № 2—3, էջ 198; (Ներքին տեսություն):

Որոշման մեջ ասված է, որ քաղաքային խորհրդի միջոցներով պահպանվող բոլոր ուսումնարանները այսուհետև անցնում են քաղաքային վարչության լիակատար տնօրինության տակ ոչ միայն տնտեսական նկատառումներով, այլև կրթական:

5151 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հովհ. Դր. Վանցյանի «Հայ հեղինակներ» գրքի առիթով—1905, № 4, էջ 174—185:

Միջնակարգ դպրոցների համար հորինված այս դասագիրքը զալիս է մեր քառորդ դար առաջ նորարդորոջ, իսկ այժմ վաղաթառամ մանկավարժական գրականության մեջ՝ իբրև մի նոր երևույթ՝ երկու զգալի պահանջ լեցնելու համար. ավելի բարձր նյութեր տալու հասունացած աշակերտների ընթերցանության համար և կենսագրական տեղեկություններ՝ այդ իսկ նյութերն արտադրող հեղինակների մասին».—գրել է գրախոսը:

5152 «ԸՆԴԻԱՐՁԱԿ դպրոցական առողջապահություն» գրքի բաժանորդներին...—1905, № 7, էջ 163. (Հայտարարություններ):

5153 [ԿՈՎԿԱՍԻ փոխարքայի նամակը երկրամասի ուսումնական շրջանի հոգաբարձուին]—1905, № 8, էջ 154; Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Փոխարքան առաջարկել է ամեն տեսակ դյուրություններ տալ մուսուլմանների կրթության գործին, ժողովագրի այդ տարրը կարողանա շուտով հաղորդակից լինել համամարդկային կուլտուրային:

5154 ԼԵՎՈՆՅԱՆ Գ. Գծադրության ու նկարչության տարրական դասընթաց: Առաջին մաս: Թիֆլիս, 1905:

Դրախոսություն—1905, № 9, էջ 164; Ստորագր.՝ Եր. Սար:

«Դասագիրքը կարող է համարվել աչոյ ձեռնարկ գծադրության և նկարչության».—ասված է գրախոսականում:

5155 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Ընդարձակ դպրոցական առողջապահություն: Ալեքսանդրիա, 1905:

Դրախոսություն—1905, № 9, էջ 164—165; Ստորագր.՝ Եր. Սար:

5156 1874 ԹՎԻ հունվարի 19-ին բարձրագույն հաստատված կանոններ, որոնք նախապես հավանություն են գտել Մեծ իշխան կովկասյան փոխարքայի կողմից: [Հայ հոգևոր և ժողովրդական դպրոցների ստեղծման մասին]—1905, № 9, էջ 177—178; (Ներքին տեսություն):

5157 [ՀԱՄԱԿԱՄԱՐԱՆՆԵՐԻՆ շնորհված ինքնավարության մասին]—1905, № 9, էջ 181; (Ներքին տեսություն):

Կառավարական սեկտորին տված ուկազով (օգոստոս 27) սահմանվել են ժամանակավոր կանոններ ժողովրդական լուսավորության միջնատրոյության բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում:

5158 ՍԵՐԳԵՅ ՆԻԿՈԼԱՅՎԻՉ Տրուբեցկոյի մահը]—1905, № 10, էջ 171—172:

Համառոտակի ներկայացված է դիանականի կյանքն ու հասարակական գործունեությունը: Հանգուցյալը Ռուսաստանի ամենահին ու ամենապատկառելի համալսարանի առաջին ընտրած ռեկտորն է եղել:

5159 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Առողջապահիկ թերթ»-ի 1905 թ. հոկտեմբերյան համարում տպագրված դպրոցական առողջապահությանը վերաբերող հոդվածի]—1905, № 10, էջ 182—183:

5160 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Մարի հոգնությունը չափելու մեթոդներ—1905, № 11—12, էջ 208—219; (Գիտության աշխարհից):

Ինչպես հեղինակն է գրել, ներկայացրել է մտքի հոգնածությունը չափելու ու նրա աստիճանը որոշելու վեց տարբեր մեթոդներ. Ուղղադրական, Հաշվական Բվանշանների հիշելու, անկատար բառեր լրացնելու, շոշափելու-զգայնության և էրոգորաֆիկ Բուրդ ալդ մեթոդները, ըստ հեղինակի, հայտնի են մասնավորապես դիստրիպ-

նրոյ Վիեննայի պարտավոր ենք այդ փորձերի արդյունքը նկատի ունենալով և իբրև վճիռ մանկավարժության մեջ նրան հետևելու:

5161 ՏԵՐ.ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հովհ. 'Ինտահասներն ինչ կարգան—1906, № 1, էջ 149—164, № 2, էջ 117—132, № 3, էջ 97—112, № 4—5, էջ 118—128, № 6, էջ 124—137:

Հեղինակի «Ինտահասների սպասու ընթերցանությունը», զրվածքը հրատարակվել է 1898 թ. հայկական դպրոցների փակման տոհմով. նույն այդ հարցին հեղինակն անդրադարձել է, այս անգամ արդեն դպրոցների վերադարձնան կապակցությամբ: Հոգվածն իրենից ներկայացնում է դրականության ընթերցման հանձնարարական ցուցակներ՝ կազմված մանուկների տարիքային առանձնահատկությունների սկզբունքով: Այդ մասին խմբագրության ծանոթագրության մեջ ասված է «Ավելորդ չենք համարում տալ մեր գրականության մեջ հղած գրքերի վերադնահատումը, որպեսզի դաստիարակներն ու ծնողները ունենալով մի ուղեցույց, դիտակցորեն կատարեն ընթերցանության գրքերի ընտրությունը»:

5162 ԱՐՂՈՒԹՅԱՆ—Երկայնաբազուկ Ս. Վ. Մանկական պարտեզ: Զեռնարկ մայրերի և դաստիարակչուհիների համար. նոտաներով և նկարներով: Թիֆլիս, 1905:

'Իրախոսություն: ՏԵՐ.ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հովհ. —1906, № 2, էջ 105—110:

«Տիկին Արդույանի «Մանկապարտեզ»-ը հիմա, մեր կրթական գործի վերածնության խորհրդավոր օրերում՝ դարձել է մեր ժողովրդի կրթության մի կարևոր նպաստ մատուցանելու: —գրել է գրախոսը:

5163 ԲՈՒԴՈՒՂՅԱՆ Ա. Նվեր հայ վարժապետին: Ս. Պետերբուրգ, 1906:

'Իրախոսություն: —1906, № 4—5, էջ 117: Ստորագր.՝ .:

'Իրախոսված գրքույկը վերաբերում է դպրոցական առողջապահության հարցերին:

5164 Совет съезда бакинских нефтепромышленников ищет опытное лицо для заве-

дения всеми начальными школами съезда и вечерними курсами. — 1906, № 6 էջ 7: (Հայտարարություններ):

5165 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Ընդարձակ դպրոցական առողջապահություն: Ալեքսանդրիա, 1906:

'Իրախոսություն: —1906, № 6, էջ 123:

5166 ՅԵՐՎՈՒՆ ՄԱՔՍ. Հոգու մեխանիկան, Գերմ. բնագրից թարգմ. Լ. Բարխուդարյան: — 1906, № 8, էջ 1906, № 8, էջ 55—73:

Հոգվածը վերաբերում է մարդու հոգեկան ներաշխարհի ուսումնասիրման քննազանդում կատարված (հոգեբանական և կենսաբանական առումով) փորձերին ու հարցի ուսումնասիրման ընթացքում ժամանակակից գիտության հասած արդյունքներին:

5167 ՆԱԽԱԳԻԾ կանոնադրության և ծրագիր վիճակը: —1902, № 1, է. 96—105: (Ներքին տեսություն):

'Իրախոսություն: —1906, № 9, էջ 157: Ստորագր.՝ Փ.:

1905 թ. հուլիսի 20-ին կաթողիկոսի կոնգրևոլ կազմակերպված հատուկ հանձնաժողովը մշակում է եկեղեցական տարրական դպրոցների ծրագիրն ու կանոնադրությունը, որի աշխատանքներին, հեղինակի վկայությամբ, խանգարել են հայ դաշնակցականները: «Արդ, գոնե իբրև մի ժամանակավոր ուղեցույց մեր ողբալի «կուլտուրական» սումբուրի մեջ, թող ծառայի այս նախագիծը, որի պակասավոր կողմերը մատնանիչ կանի մի տարվա փորձը».—գրել է հեղինակը:

5168 ԷԿԻՅԱՆ Կ. Մանկավարժական խնդիրներ: —1906, № 10, էջ 15—43:

Հոգվածը կազմված է հետևյալ զուխներից. ներածություն: Մանկավարժության նպատակը: Մանկավարժության կարողության սահմանները: Ֆիզիկական կրթություն: Կրոնական կրթություն: Հսկիտիկական կրթություն:

5169 ԲԱՔԱՅԱՆ Լ. Դասագիրք ընդհանուր աշխարհագրության, Քաղաքական մաս. հրատարակություն Կ. Կալստյանի: Տիֆլիս, 1907:

Գրախոսություն: Այվազյան Հ.—1906,
№ 10, էջ 142—147:

«Մեր միջնակարգ դպրոցների համար այդ դասագիրքը անգարգացուցիչ ձեռնարկ է. ցանկալի է, որ նա արդևիք շահանդիսանար մի ավելի գիտական և մշակված դասագրքի հրատարակության: Սա է դրախոսողի եզրակացությունը:

5170 ԱՅՎԱԶՅԱՆ Հ. Հրացուցիչ կարծիք:—1906, № 11—12, էջ 172—175:

Կարծիքը վերաբերում է Հ. Բարայանի կազմած «ընդհանուր աշխարհագրություն» դասագրքին, որը զրախոսել էր Հ. Այվազյանը (Տես նախորդ նկարագրությունը):

5171 ԶԱԱԼՅԱՆ Կ. Բարձրագույն ուսումնարանը Թիֆլիսում (Իշխան Գ. Մ. Թումանովի օրագրությունները).—1907, № 1, էջ 65—89:

1906 թ. սեպտեմբեր և հոկտեմբեր ամիսներին Պետերբուրգում տեղի են ունեցել մասնավոր խորհրդակցություններ Թիֆլիսում բարձրագույն ուսումնարան բանալու առթիվ: Խորհրդակցությանը մասնակցել են Պետերբուրգի բարձրագույն դպրոցների մի քանի պրոֆեսորներ և Պետերբուրգում բնակվող մի քանի կովկասցիներ: «Մուրճ»-ը ներկա համարում ընթերցողին է ներկայացրել հավաքությունները նախաձեռնող Գ. Մ. Թումանյանի կազմած խորհրդակցությունների ընթացքը պարզաբանող օրագրությունները:

5172 Начальная русская хрестоматия для армян. Составил Седрак Мандинян. 1-ая книжка. Тифлис, 1906.

Գրախոսություն:—1907, № 2, էջ 109—110: Ստորագր.՝ Օջ:

Հեղինակը համակրանքով է խոսել Մանդինյանի կազմած բրեստումադայի մասին, ընդգրծելով նրա օգտակարությունը հայ մանուկներին ուսուցանել լեզուն սովորեցնելու գործում: Գրախոսության մեջ արված են մի շարք մանկավարժական բնույթի դիտողություններ:

ՀԱՅՈՒԱԿԱՆ ԳՊՐՈՑՆԵՐՆ ՈՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐՍԸ
ԸՈՍ ԲՆԱԿԱՎԱՅՐԵՐԻ

(Անդրկովկասում, Ռուսաստանում, Թուրքիայի ու Պարսկաստանի տարածքում և այլ երկրներում):

ԱԳՈՒԼԻՍ

5173 ՄԱՍՆԱՎՈՐ դպրոց Ազուխում].—1897, № 1, էջ 165: (Զանազան լուրեր):

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ

5174 ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ՏԵՐ. Միրաբյանը Ալեքսանդրապոլի հայոց եկեղեցական-միսական դպրոցների տեսուչ:—1895, № 8, էջ 1175: (Զանազան լուրեր):

5175 ՄԱՍՆԱՎՈՐ դպրոց Ալեքսանդրապոլում].—1896, № 7—8, էջ 1088: (Զանազան լուրեր):

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

5176 ԵԳԻՊՏԱԶԱՅԹ:—1904, № 7, էջ 42—44: Ստորագր.՝ Ավու:

Հոգվածի նշված էջերը նվիրված են եգիպտական հայերի կրթական գործին:

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔ

5177 ԿԱԹՆԱՏՆՏԻՆՍԱԿԱՆ դպրոց Ախալքալաքում:—1895, № 8, էջ 1180: (Զանազան լուրեր):

ԱՅՆԹԱՊ

5178 ԱՅՆԹԱՊԻ մամերիկյան կուլեջի այրվելու մասին].—1906, № 2, էջ 183: (Արտասահմանի հայ կյանքի բրունիկ):

ԱՆԻՍԿԱՍՊՅԱՆ ԵՐԿՐԱՄԱՍ ԵՎ ԹՈՒՐՔԵՆՍՍԱՆ

5179 ՀԱՅՈՑ դպրոցները Անդրկասպյան և Թուրքեստան երկրներում:—1893, № 2, էջ 344—345: (Զանազան լուրեր):

5180 ՀԱՅՈՑ դպրոցների մասին Անդրկասպյան երկրում և Թուրքեստանում պետական խորհրդի որոշումը:—1894, № 10, էջ 1517: (Զանազան լուրեր):

ԱՍՏՐԱԽԱՆ

5181 ԹԵՄԱԿԱՆ դպրանոց Աստրախանի թևում:—1894, № 2, էջ 333: (Զանազան լուրեր):

5182 ԱՍՏՐԱԽԱՆԻ թևի դպրանոցի մասին:—1895, № 6, էջ 895: (Զանազան լուրեր):

ԱՏՐՈՂԱՏԱԿԱՆ ԵՐԿՐԱՄԱՆ

5183 ՅՐԱՆԿՅԱՆ ԵՐ. Կրթական գործը Ատեր-
պատականում—1902, № 4, էջ 102—108:

Ատրպատականի հայերի կրթական-դպրոցա-
կան գործի վիճակը ներկայացված է ըստ զավառ-
ների՝ տյրբենական կարգով (Արդարիլ, Թավրիզ,
Խոյ, Ղարաբաղ, Սարաղան, Սալմաստ, Ուրմի):
«Որքան Ատրպատականի հայերի տնտեսականը,
նույնքան էլ նրանց կրթական գործը, լուսավո-
րության խնդիրը անմխիթար դրության մեջ է զբա-
ղվում».—գրել է հեղինակը:

Տես նաև № 2414, 7154 նկարագրու-
թյունները:

ԱՐԳԱՐԻԼ

Տես № 5183 նկարագրությունը:

ԱՐԳՎԻՆ

5184 ՇՎՈՏ Մ. Տ. Տպավորություններ Արգվի-
նից—1903, № 4, էջ 156—163:

ԲԱՐԱՆԳՈՒՋԻ ԳԱՎԱՌ

5185 ՕՏՅԱՆ Տ. Կապուտանի արևմտյան ա-
փերից (Ուրմի և Բարսնդուզ զավառների ներկա
վիճակը)—1902, № 1, էջ 96—105:
(Ներքին տեսություն):

ԲԱՔՈՒ

5186 [ԱՐԱԿԱՆ նոր զիննադիա Բաքում]—
1896, № 9, էջ 1236: (Ղանազան լուրեր):

5187 [ԲԱՔՎԻ թևական նորարաց դպրոցի
հարցը]—1897, № 1, էջ 166: (Ղանազան լուրեր):

ԲԵՍԱՐԱՐՈՒՄ

5188 [ՀԱՅՈՑ ձխական-հեղեղական դպրոց-
ների մասին. (Բետարարիայի թև)]—1898, № 9,
էջ 1297: (Ղանազան լուրեր):

Տես նաև № 4943 նկարագրությունը:

ԳԱՆՁԱԿ

5189 ՍԽԱԿԱՆ դպրոցների հոգաբարձություն-
ների մի նկարագիր—1893, № 3, էջ 498—499:
(Ղանազան լուրեր):

Հեղինակը նկատի ունի Գանձակ քաղաքի Ս.
Հովհաննես Մայր եկեղեցու արական և իգական
դպրոցների հոգաբարձության թույլ տված սան-
ձարձակությունները ուսումնարանների պաշտո-
նատար անձանց նկատմամբ: Այդ մասին խոսվել
է էջմիածնի «Արարատ» ամսագրի ընթացիկ տար-
վա փետրվարյան համարում:

5190 ՏԵՐՅԱՆ Սա. Անցորդի սպավորություն-
ներ Գանձակ քաղաքից—1894, № 2, էջ 316—
323:

Հեղինակի Գանձակ կատարած ճանապարհոր-
դության սեղմ նկարագիրն է. մանրամասն տեղե-
կություններ է հաղորդում տեղի հայկական դպ-
րոցների մասին:

5191 ՄԵՐԻՄԱՆՅԱՆ Հ. Գետաշեն գյուղը (Գյու-
ղական ուսուցչի հիշատակարանից)—1894, № 7
—8, էջ 1154—1162, № 9, էջ 1322—1326:

5192 [ՄԱՍՆԱՎՈՐ դպրոց Գանձակում]—
1896, № 7—8, էջ 1088: (Ղանազան լուրեր):

ԴՎԱՆ

5193 ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ Ս. Գիլանի հայրը—1905,
№ 11—12, էջ 73—74:

ԴԻԱՐՔԵՐԻ

5194 ԿՐԹԱԿԱՆ գործը Դիարքերի թեմերուն
մեջ—1902, № 9, էջ 227—231: (Պոլսի թերթե-
րից):

Համառոտակի ներկայացված է Դիարքերի
թեմի կազմում մտնող մի քանի գյուղերի ու գյու-
ղաքաղաքների կրթական-դպրոցական գործի վի-
ճակը:

ԵՐԵՎԱՆ

5195 1837—1887. Հիսնամյակ հայոց հոգևոր
թեմական դպրանոցի նրանում: Թիֆլիս, 1888:

Դրախոսություն:—1889, № 3, էջ 500—
504: Ստորագր.՝ Ա.:

Դրախոսը համակրանքով է խոսել գրքույկի
մասին, որտեղ ամենայն մանրամասնություննե-
րով շարադրված է դպրոցի պատմությունն ու
գործունեությունը:

5196 [ԵՐԵՎԱՆԻ ԲԵՄԱԿԱՆ ԴԱՐՈՑԻ 50-ամ-
յակը]։—1889, № 6, էջ 959, Ստորագր.՝ Լուսինի
(Ներքին տեսություն)։

5197 [ԵՐԵՎԱՆԻ ԲԵՄԻ ՆԱԽԿԻՆ ՎԵՐԱՏԵՍՈՂ
ՄԼՆՐՈՍ ԲԱՆԱՆԱ ՄԵՂՅԱՆՆԵՐ ՆՇԱՆԱԿՎԷԼ Է ԹԻՖԼԻ-
ՍԻ ԺԽԱԿԱՆ ՈՍՏՈՄՆԱՐԱՆՆԵՐԻ ԲԵՄԱԿԱՆ ՎԵՐԱ-
ՏԵՍՈՒՄ]։—1893, № 10, էջ 1604, (Զանազան լու-
րեր)։

5198 ԵՐԵՎԱՆԻ ԲԵՄԱԿԱՆ ԴԱՐՈՑՆԵՐԻ ՀՈՂԱ-
ԲԱՐՃԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ։—1894, № 3, էջ
494, (Զանազան լուրեր)։

5199 ՊԵՏԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴԱՐՈՑՆԵՐ ԵՐԵԱՆԻ Ե ԹԻՖ-
ԼԻՍԻ ՆԱՀԱՆՁՆԵՐՈՒՄ։—1895, № 6, էջ 896, (Զա-
նազան լուրեր)։

5200 ԻՐԱՎԱԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՆԴԻՏԱՄ ՏԻՂՐԱՆ
ՀՈՎՏԱՆՆԻՍՅԱՆՆԵՐ ԵՐԵԱՆԻ ԲԵՄԱԿԱՆ ԴԱՐՈՑՆԵՐԻ
ՏԵՍՈՒՄ։—1895, № 8, էջ 1175, (Զանազան լուրեր)։

5201 ՀՈԳԱՐԱՐՉԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՐԵ-
ՎԱՆՈՒՄ։—1897, № 6, էջ 898, (Զանազան լու-
րեր)։

5202 ՂԱՐԱՋՅԱՆ Գ. ԵՐԵԱՆԻ ԲԵՄԱԿԱՆ ԴԵՍ-
ՐԱՆՈՑԻ ՀՈՂԱԲԱՐՃԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌ-
ԹԻՎ։—1897, № 7—8, էջ 1099—1108, (Զա-
նազան լուրեր)։

5203 [ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՔԱՐԱՄՅԱՆԵՐ ԵՐԵԱՆԻ ԲԵՄԱ-
ԿԱՆ ԴԱՐՈՑԻ ՏԵՍՈՒՄ]։—1897, № 9, էջ 1292,
(Զանազան լուրեր)։

5204 [ԲԺ. ՍԻՄՅՈՆ ՇԱՀՆԱԿԱՐՅԱՆԵՐ ԵՐԵԱ-
ՆԻ ԲԵՄԱԿԱՆ ԴԱՐՈՑԻ ՏԵՍՈՒՄ]։—1898, № 10—11,
էջ 1616—1617, (Զանազան լուրեր)։

5205 [ԵՐԵՎԱՆԻ ՀՈՒՓԱԽԻՄՅԱՆ ՎԵՐԱԲԱՐՃԱԿԱՆ
ԴԱՐՈՑԻ ՄԱՍԻՆ]։—1898, № 10—11, էջ 1617, (Զա-
նազան լուրեր)։

5206 [ԵՐԵՎԱՆԻ ՈՍՏՈՑՆԱԿԱՆ ՍԵՄԻՆԱՐԻԱՅԻ
ՀԱՅՈՑ ԻՅՎԻ ԴԱՍԱՏՈՒՆՆԵՐԻ ՎԱՐՃԱՏՐՈՒԹՅԱՆ ՄԱ-
ՍԻՆ]։—1899, № 4—5, էջ 547, (Զանազան լուրեր)։

5207 'ԴՊՐՈՑՆԵՐ' ԵՐԵԱՆՅԱՆ ՆԱՀԱՆՁՈՒՄ։—
1899, № 7—8, էջ 930, (Զանազան լուրեր)։

5208 [ԵՐԵՎԱՆԻ ՀՈՂԱԲԱՐՃԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ]։—1901, № 1, էջ 261, Ստորա-
գր.՝ Ա. (Գաղափարական կյանք)։

5209 [ԵՐԵՎԱՆԻ ԲԵՄԱԿԱՆ ԴԱՐՈՑԻ ՄԱՍԻՆ]։
—1901, № 9, էջ 241—244, Ստորագր.՝ Ա. (Գա-
ղափարական կյանք)։

Համառոտակի ներկայացված է Երեանի Բե-
մական Դարոցում տեղի ունեցած անախորժ դեպ-
քերը, որոնց հիմնական պատճառը հեղինակը հա-
մարել է էջմիածնի անտարբերությունն ու տեղի
հայ հոգևոր զասի ինտրիզները։

5210 ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՐՈՑՆԵՐԻ ԿԱՐԻՔԸ
ԵՐԵԱՆՅԱՆ ՆԱՀԱՆՁՈՒՄ։—1902, № 1, էջ 179—
181, Ստորագր.՝ Ա.—ԴՕ. (Գաղափարական կյանք)։

Հեղինակը Երեանի Երկաթուղու բացման հետ
է կապում նահանգի գյուղատնտեսական արդյու-
նագործության զարգացումը, որի հաջողության
համար առաջ է քաշում գյուղատնտեսական մաս-
նագիտական Դարոցների բացման հարցը։

5211 ՀՈԳԱՐԱՐՉԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՐԵ-
ՎԱՆՈՒՄ։—1902, № 3, էջ 195—196, Ստորագր.՝
Ա. (Գաղափարական կյանք)։

Ընդհանուր գծերով ներկայացվում է Երեա-
նի հոգաբարձական ընտրությունների ժամանակ
կատարված ապօրինությունները, որի հրահրողն
ու կազմակերպողը եղել է հոգևոր իշխանությունը։

Տես նաև № 7019 նկարագրությունը։

ԵՐՈՒՍԱԿԱՆ

Երուսաղեմի ս. Հակոբ բանքի ժառանգավո-
րաց Դարոցի մասին տես՝ № 7232 նկարագրու-
թյունը։

ԶԱՆԿԵԶՈՒՐ

5212 [ԱՌԱՔԵԼ ՄԱՏՈՐՅԱՆԻ ԶԱՆԳԵԶՈՒՐՈՒՄ
ԳՅՈՒԳԱՏՆՈՒՍԱԿԱՆ ՈՍՏՈՄՆԱՐԱՆ ՀԻՄՆԵԼՈՒ ՄՈՒՄ

դրության մասին]—1893, № 2, էջ 343, (Զանազան լուրեր)։

5213 ԱՂԲԱԼՅԱՆ Ն. Նամակներ Զանգեզուրի դավառից—1900, № 3, էջ 342—353, № 4, էջ 488—497։

ԶԼՅՈՒՄՆԻՍ

5214 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հ. Զմյուռնիայից Ալեքսանդրապոլ (Փշրանք ուղևորի տպավորություններից)։—1890, № 12, էջ 1655—1681։

5215 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հովհ. Նամակ խմբագրին—1893, № 6, էջ 996—1000։

«Մուրճ»-ի խմբագրությանն ուղղած նամակում հեղինակը պաշտպանվում է «Արևելյան մամուլի»-ի հարձակումներից, որի խմբագիր՝ Մ. Մամուրյանը անցյալում լինելով Զմյուռնիայի երկսեռ դպրոցի տեսուչը, իրեն վերավորված է համարել նոր տեսչի Հ. Տեր-Միրաքյանի քննադատությունից, որ ուղղված է եղել Մամուրյանի ղեկավարած դպրոցին և նրա մանկավարժական հայացքներին։

5216 [«ԾԱՂԻԿ» շաբաթաթերթում հայր և որդի Մամուրյանները նորից են փորձել վարկաբեկել Զմյուռնիայի հայոց դպրոցները բարենորոգող Հովհ. Տեր-Միրաքյանին]։—1893, № 6, էջ 1028, (Զանազան լուրեր)։

ԷՆԶԵԼԻ

5217 ՀԱՅԿԱԿԱՆ նոր դպրոց էնզելիում—1895, № 11, էջ 1528, (Զանազան լուրեր)։

ԷԶՄԻԱՄԻՆ

5218 [ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ճեմարանին ու ներսիսյան դպրոցին արված կարգադրությունների մասին]։—1891, № 6, էջ 796—804։ Ստորագր.՝ Լուսինի (ներքին տեսություն)։

Տեսություն այս բաժինը ծանոթացնում է Մակար կաթողիկոսի տեղակալ Իրեմիա եպիսկոպոսի այն կարգադրություններին, որ վերաբերում են Գևորգյան ճեմարանին, ներսիսյան դպրոցին ու սինոդին ընդհանրապես։ Արված կարգադրությունները հանդիպել են բողոքարկումների ու հակաճառությունների։ Տեսության հեղինակը փորձել է պարզություն մտցնել տեղակա-

լության խնդրի ու նրա ունեցած իրավունքների սահմանի մեջ։

5219 ՀԱԿՈԲՅԱՆ Հ. Հայրիկը և գյուղատնտեսական ինտելիգենցիան։ I. (Հայրիկի բարոգր)։—1893, № 10, էջ 1555—1558։ (ներքին տեսություն)։

Հեղինակը ներկա է եղել բարոյին և թարմ տպավորության տակ վերարտադրել է այն։ Բարոյի իմաստն այն է, որ կաթողիկոսը ճեմարանի ուսանողներին առաջարկել է դրավել ոչ միայն ուսուցչությանը մեծ քաղաքներում, այլ մեկնել գյուղ և գյուղատնտեսական դիտելիքներով դիմված՝ օգնել հայ շինականին բնության դեմ մղած նրա պայքարում։

5220 ԱԹԱՆԱՍՅԱՆ Ա. Հայրիկը և գյուղատնտեսական ինտելիգենցիան։

II. Վեհափառ Հայրիկը և գյուղատնտեսական ուսումը 1893, № 10, էջ 1558—1561։ (ներքին տեսություն)։

Աթանասյանի ներկա հոդվածը նախապես լույս է տեսել «Տարազ» շաբաթաթերթի ընթացիկ տարվա № 46-ում։ «Տաճկահայաստանում», գրել է հեղինակը,—գոյություն ունեցող քաղաքական և տնտեսական անտանելի պայմանների պատճառով, կամաց-կամաց հողը դատարկվում է. դրանց մշակողները թողնում են հայրենի օջախը և օտար աշխարհ են գաղթում։ Այդ երեվույթի առաջն առնելու համար Խրիմյանը իր գործունեության բոլոր շրջաններում ձգտել է հայկական հողում ստեղծել կատարելագործված երկրագործություն, որին պետք է մասնակցի նաև գյուղական ինտելիգենցիան։

5221 [ԷԶՄԻԱՄՆԻ ճեմարանի տեսուչ Արիստակես եպիսկոպոս Սեդրակյանի հրաժարականի ու Սարգիս եպիսկոպոս Տեր-Գասպարյանին տեսուչ նշանակելու մասին]։—1893, № 10, էջ 1604։ (Զանազան լուրեր)։

5222 [ԷԶՄԻԱՄՆԻ ճեմարանի երգեցողության ուսուցիչ Կարա-Մուրզային իր պաշտոնից հրաժարեցնելու և Սողոմոն սարկավազին այդ պաշտոնում նշանակելու մասին]։—1893, № 10, էջ 1604։ (Զանազան լուրեր)։

5223 [ԿԱՐԱՊԵՏ Կոստանյանին ճամարանի տեսուչ նշանակելու մասին]։—1894, № 7—8, էջ 1174։ (Զանազան լուրեր)։

5224 ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆԸ ճամարանում։—1894, № 9, էջ 1336։ (Զանազան լուրեր)։

5225 ԷԶՐԻԼԱՄԻՆԻ ուսումնական հանձնաժողովի նոր կազմը։—1894, № 10, էջ 1515։ (Զանազան լուրեր)։

5226 ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ճամարանից արձակված ևն 90 աշակերտ և մանկավարժության դասատու Տեր-Միրաքյանը։—1894, № 11—12, էջ 1747։ (Զանազան լուրեր)։

5227 ԼԻՎՈՆ վարդապետ Խոջոյանի մահը։—1895, № 2, էջ 350—351։ (Զանազան լուրեր)։

Խոջոյանի մասին տես հաջորդ նկարագրության ծանոթագրությունը։

5228 ՄԱՏՈՒՐՅԱՆ Ա. Լևոն վարդապետ Խոջոյանի հիշատակին։ (Հիշողություն)։—1895, № 6, էջ 872—875։

Խոջոյանը ԼՂԷԼ է էջմիածնի ճամարանի մաթեմատիկայի դասատուն։ Այ. Մատուրյանը պատմում է իր հիշողությունները ալդ կրակոտ, գիտության ու ժողովրդի շահերով ասպրոզ վաղամեռիկ մտավորականի մասին։

5229 ԷԶՄԻԼԱՄԻՆԻ ուսումնական վարչության հանձնաժողովի վերակազմումը։—1895, № 11, էջ 1528։ (Զանազան լուրեր)։

5230 [ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ճամարանի մասին]։—1897, № 10, էջ 1462։ (Զանազան լուրեր)։

5231 [«КАВКАЗ»-ի Գևորգյան ճամարանի և հայոց թեմական ղարոցների մասին]։—1898, № 5, էջ 738։ (Զանազան լուրեր)։

5232 [«ՄՈՒՐԱ»-ի ծանոթացնում է «Кавказ»-ում լույս տեսած հայոց թեմական ղարոցների և Գևորգյան ճամարանի մասին հոդվածին]։—1898, № 6, էջ 902—905։ (Զանազան լուրեր)։

5233 [ԿԱՐԱՊԵՏ վարդապետ Տեր-Մկրտչյանին Գևորգյան ճամարանի նոր տեսուչ նշանակելու մասին]։—1899, № 7—8, էջ 929։ (Զանազան լուրեր)։

5234 [ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ճամարանի 25-ամյակի մասին]։—1899, № 7—8, էջ 929։ (Զանազան լուրեր)։

5235 ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ճամարանի 25-ամյակը։—1899, № 9, էջ 1115—1116։ (Զանազան լուրեր)։

5236 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. էջմիածնի Գևորգյան ճամարանը։—1899, № 10, էջ 1241—1246։ (Ժամանակակից տեսություն)։

Հոգվածը դրված է Գևորգյան ճամարանի 25-ամյակի առթիվ։ Հեղինակը ճամարանի հիմնադրումը համարում է կարևոր իրադարձություն հայ ժողովրդի կյանքում։ Համառոտակի ներկայացված է ճամարանի ծառայությունները հայ ժողովրդին։ Խոսվում է նաև ղարոցի ապագա անկիւնների մասին։

5237 ԱՅԼԱՐԱՅԻՆԻ Հիշողություններից։ (1896—1902)։—1906, № 4—5, էջ 50—74։ № 6, էջ 17—32, № 7, էջ 53—61։ Ստորագր.՝ Արզուման։

Հեղինակի հիշողությունները վերաբերում են իր ուսումնառության շուրջ վեցամյա շրջանին։ Հոգվածաշարը մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդում ճամարանի ուսանողական առօրյայից։

5238 [ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ ճամարանի աշակերտական հուլումների մասին]։—1907, № 2, էջ 122—123։ (Ներքին տեսություն)։

Հեղինակը կրկին անդրադարձել է մեր ղարոցներում տիրող անկարգություններին։ Բերված փաստերը վերաբերում են էջմիածնի Գևորգյան ճամարանի ներքին կյանքին, որտեղ տիրող աննորմալ երևույթների միակ մեղավորը, հեղինակի կարծիքով, վեհաբանական-դաշնակցական միացյալ գործակցությունն է։

Տես նաև № 2692 նկարագրությունը։

ԹԱՎՐԶ

5239 ԱՄՖԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից [Թավրիզի Լիավա թաղի հայոց երկսեռ ղարոցը գրականություն է խնդրում իրենց աղբատիկ ղարաբանը համալրելու համար]։—1892, № 2, էջ 342։

5240 [Կ. ՓԱՇԱՅԱՆԻ Լիավայի տղայոց ղարոցում կարգացած դասախոսության մասին]։—1898, № 1, էջ 181։ (Զանազան լուրեր)։

5241 [ԼԻԼԱՎԼՅԻ Թամարյան օրիորդաց զրպրոցի սրահում տեղի ունեցած մանկական երեկույթի մասին]։—1898, № 1, էջ 181 (Ջանազան լուրեր)։

5242 ՀԱՐՄԱՆՅԱՆ Ս. նամակներ Պարսկաստանից։ Թավրիզի բարբերից։—1899, № 7—8, էջ 910—920։

5243 ՀԱՐՄԱՆՅԱՆ Ս. Մի շվեդարացու կարծիքը Լիւվալյի հայոց դպրոցների մասին։ 1900, № 4, էջ 531—540։

Խոսքը վերաբերում է նաև հայոց դպրոցներին ընդհանրապես։ Հողվածում ակնարկ կա պարսից ու միսիոնարական վարժարանների մասին։ (Պարսկաստանից)։

5244 [ԹԱՎՐԻԶԻ Լիւվալյի դպրոցը և հայ մամուլը]։—1900, № 4, էջ 559 (Ջանազան լուրեր)։

5245 ՇՈՂԵՐԻ խավարի մեջ։—1905, № 1, էջ 91—94։ Ստորագր.՝ Տ.։

Հողվածը այն «մխիթարական» տեղեկությունների հավաքածուն է, որ քաղված է Թավրիզի Հայուհյաց բարեգործական միացյալ ընկերության 1903—1904 ուսումնական տարեշրջանի «Տեղեկագրից»։ Տեղեկությունները վերաբերում են պարսկահայերի ժողովրդական կրթության հարցերին (Դպրոց, մանկապարտեզ, գրադարան)։

5246 ԽՈՒՍԽՈՒՄՈՂ փաստեր։ 4. Բերանից մինչև ականջ։—1905, № 1, էջ 169—170։ Ստորագր.՝ Մ.։

Ֆիլիստոնային բնույթ կրող հողվածը նվիրված է Թավրիզի հայկական դպրոցի փակման հարցին։

5247 ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ ԵՂԻՇԵՆՆԻ Ո՞վ փակեց Թավրիզի Լիւվալ թաղի դպրոցները 1903—1904 ուսումնական տարվա ընթացքում։ (նամակ խմբագրության)։—1905, № 2—3, էջ 242—255։

«Մուրճ»-ի էջերում մեկ ու կես տարի է հստատափնտրվում համարում ևս տեսնում եմ, որ հակառակ Թավրիզից ստացված ու ստացված հերքումների, հակառակ անցյալ տարվա ծխական ժողովի վճռի՝ նախկին ուսուցչական խմբերին չհրավիրելու մասին, դարձյալ ցանկանում են ինձ համարել Լիւվալյի դպրոցների փակման

պատճառը։ Թույլ տվե՛ք պատմել բուն իրողությունները—գրել է Հեղինակը։ Խմբագրությանն ուղղված ներկա նամակը ինչ որ շահով լույս է սփռում կնճռոտ հարցի հետ կապված հանգամանքների բացահայտման վրա։

5248 ՂՈՐՂԱՆՅԱՆ Ա. նամակ խմբագրության։—1905, № 4, էջ 245—246։

Թավրիզի Լիւվալ թաղի դպրոցի փակման մասին էլ Հեղինակը պաշտպանվում է եղիշեն Ժ. Վ. Մուրադյանի կողմից իր դեմ հարուցած մեղադրանքներից։

(Տես նախորդ նկարագրությունը)։

5249 ՓԱՇԼԱՅԱՆ Կ. նամակ խմբագրության։—1905, № 5, էջ 238—240։

Թավրիզի Լիւվալ թաղի դպրոցի փակման մասին էլ Հեղինակը նույնպես պաշտպանվում է իր դեմ հարուցված մեղադրանքներից։ (Տես № 5247 նկարագրությունը)։

5250 ՍԱՀԱԿՅԱՆ Մ. նամակ խմբագրության։—1905, № 5, էջ 240—242։

նամակը Թավրիզի Լիւվալ թաղամասի դպրոցի փակման մասին էլ Հեղինակը պաշտպանվում է եղիշեն Ժ. Վ. Մուրադյանի՝ իր դեմ հարուցված մեղադրանքներից։ (Տես № 5247 նկարագրությունը)։

5251 ԽԱՇՄԱՆՅԱՆ Տ. նամակ խմբագրության։—1905, № 5, էջ 242—243։

նամակի նյութը Լիւվալյի դպրոցի փակման խնդիրն էլ Հեղինակը պաշտպանվում է իր դեմ հարուցված մեղադրանքներից։

(Տես № 5247 նկարագրությունը)։

5252 ԴԱՆԱԳԱՐՀՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ Պարսկաստանում։ (Թավրիզից դեպի Ուրմիա)։—1906, № 11—12, էջ 11—42։ Ստորագր.՝ Գալուստ։

Տես նաև №№ 2370, 5183 նկարագրությունները։

Թ Ե Հ Ր Ա Ն

5253 [ՆՈՐԱՐԱՏ հայկական դպրոցների մասին]։—1898, № 9, էջ 1299 (Ջանազան լուրեր)։

5254 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Միջնակարգ դպրոցի խնդիրը Պարսկաստանում։—1900, № 1, էջ 91—94։ (Ժամանակակից տեսություն)։

5255 ՀԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ Մ. ԳՊԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ՝—1900, № 3, էջ 381—383: (Նամակ Պարսկաստանից):

Կրթական գործի մանրամասները կետ առ կետ ներկայացված են նամակում: Գործի նախաձեռնության համար կազմված է հատուկ հանձնաժողով: Վերջում ներկայացված է կենտրոնական հանձնաժողովի կազմը:

5256 ԳՊԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ԿԱՐԵՆՈՐԱՅԻՆ ՄԱՍԻՆ՝—1901, № 4, էջ 242—243: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

5257 ՆԱԿԱՆ ՊԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ՝—1902, № 1, էջ 203—205: Ստորագր.՝ Տիգրան:

Նամակը վերաբերում է Սահակ արքեպիսկոպոս Ալվատյանի Թեհրան ժամանելու խնդրին: Նրա նպատակն է Լոկո կարգավորել մի քանի ազգային ներքին գործեր. (Դպրոց, ժող. համալսարան, զրադարան-ընթերցարան): Այդ բոլորին առնթրել հեղինակը ներկայացնում է նաև Թեհրանի կրթական գործի ընդհանուր վիճակը:

5258 ՆԱԿԱՆ ՊԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ՝—1902, № 5, էջ 200—201: Ստորագր.՝ Տիգրան:

Նամակը վերաբերում է Թեհրանի երկսեռ Հայկազյան դպրոցին: Ընդհանուր տեղեկություններ է հաղորդում կրթական գործի մասին, առաջ է քաշում հայկական նոր դպրոցներ բացելու հարցը:

5259 ՆԱԿԱՆ ՊԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ: Կրթական գործը Թեհրանի մեջ:—1902, № 6, էջ 216—220: Ստորագր.՝ Տիգրան:

Նամակում համառոտակի ներկայացված է Թեհրանի հայկական իգական ու արական դպրոցների ընդհանուր վիճակը: Խոսում է եպիսկոպոս Ալվատյանի այն ջանքերի մասին, որի շնորհիվ մոտ ապագայում բացվելու են երկրորդ երկսեռ ու Հասանապատի դպրոցները:

ԹԻՖԼԻՍ

5260 ԱՐԶԵՍՏԱՎՈՐԱՑ ՈՍՏՈՄՆԱՐԱՆԻ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝—1891, № 2, էջ 264—265: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Դպրոցը կազմակերպվել է 1880 թ.: Հոգվածը գրված է դպրոցի հիմնադրման 10-ամյակի առ-

թիվ: Համառոտակի ներկայացված է դպրոցի գործունեությունը, ուսումնական առարկաների դասավանդման կարգն ու ընթացքը և այլ հարցեր:

5261 ԵՐԵՎԱՆԻ ՍԵՄԻ ՆԱԽԻՆ ՎԵՐԱՄԵՆՈՒՄ ԱՆՈՐԱԿ ԲԱՏՆԱ ՄԵԼՅԱՆԻՆ ԹԻՖԼԻՍԻ ԺԽԱԿԱՆ ՈՍՏՈՄՆԱՐԱՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱՄԵՆՈՒՄ ՆՇԱՆԱԿԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ՝—1893, № 10, էջ 1604:

5262 ՄԵԼԿԱՆ ՀՈԳԱՐԱՐԺՈՒՆԵՐ ԹԻՖԼԻՍԻ ՍԵՄԻՆ՝—1894, № 4, էջ 652—653: (Ձանապան լուրեր):

5263 ԹԻՖԼԻՍԻ ՍԵՄԻ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՄԵՆՈՒՄ ԱՆՈՐԱԿ ԲԱՏՆԱ ՄԵԼՅԱՆԻ ՈՒՂԱՐԿԱԾ ՏԵԼԵԿԱԳՐԸ ՎԵՐԱՓԱՈՒ ԿԱՅՈՂԻԿՈՒՄԻՆ՝—1895, № 1, էջ 184—185: (Ձանապան լուրեր):

5264 ՊԵՏԼԱԿԱՆ ՆՈՐ ԴՊՐՈՑՆԵՐ ԵՐԵՎԱՆԻ և ԹԻՖԼԻՍԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՄ՝—1895, № 6, էջ 896: (Ձանապան լուրեր):

5265 ԹԻՖԼԻՍԻ ՍԵՄԻ ՀԱՂԱՎՈՐՈՒՄ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՄԵՆՈՒՄ՝—1896, № 7—8, էջ 1086: (Ձանապան լուրեր):

5266 ՀԱՅՈՑ ԵԼԵՂԵՂԱԿԱՆ ԺԽԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ԳՅԱՆՅԱՆ ԴՊՐՈՑԻ ՎԻՃԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆ՝—1898, № 12, էջ 1797: (Ձանապան լուրեր):

ՀՈՎՈՏՆԱՆ—ՄԱՐԻԱՄՅԱՆ ՈՐԽՈՐԴԱԿ ԴՊՐՈՑ

5267 ԹԻՖԼԻՍԻ ՀՈՎՈՏՆԱՆ—ՄԱՐԻԱՄՅԱՆ ՈՐԽՈՐԴԱԿ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱՐԱՐԺԱԿԱՆ ԸՆԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ՝—1889, № 6, էջ 951: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

5268 ՆԱԿԱՆ ԽՈՐԱԳՐԻՆ՝ ՀՈՎՈՏՆԱՆԻ ԴՐՈՑԻ ԱՌԻՍՈՒՄ՝—1894, № 1, էջ 150—151: Ստորագր.՝ Դիտոգ:

Խնդիրը վերաբերում է դպրոցին պատկանող բարձրագույն անհարկի վաճառմանը: Նամակի հեղինակը տվել ու պախարակելի երևույթ է համարել դպրոցի հոգաբարձության այն արարքը, որ դպրոցին պատկանող բարձրագույն կապալով են տվել:

5269 ՆԱՐԵՔՆԵՐ ԽՈՐԱՐԱՄԻՏԻՆԻ ԲԱՐՈՎՆԵՐԻՍ ԴՊՐՈՑԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄՈՒՆԸ ՀՈՎՈՏՆԱՆԻ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱՐԱՐԺԱԿԱՆ ԸՆԴՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՆՂԵԿ՝—1894, № 1, էջ 156—157: (Ձանապան լուրեր):

5270 Սեպտեմբերի պատգամավորների ընտրության ժամանակ—Նոյեմբերյան օրիորդաց դպրոցի համար—1894, № 1, էջ 157—158: (Ձանազան լուրեր):

5271 Նոյեմբերյան—Մարիամյան օրիորդաց դպրոցի հոգաբարձության ընտրություններ—1894, № 3, էջ 457—459: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

5272 ՄԱՐԻԱՄ 3ԱՆ —Նոյեմբերյան օրիորդաց դպրոցի մասին—1894, № 4, էջ 660: (Ձանազան լուրեր):

5273 ՀԱՅՈՅ դպրոցներ [Թիֆլիսի Նոյեմբերյան—Մարիամյան օրիորդաց դպրոցի մասին]—1900, № 1, էջ 118: (Ձանազան լուրեր):

5274 ՄԱՐԻԱՄ 3ԱՆ—Նոյեմբերյան օրիորդաց ուսումնարանի Թիֆլիսում—1906, № 8, էջ 40—45, № 9, էջ 97—115, № 10, էջ 47—77:

Հավանաբար հոգվածի հեղինակը Լևոն Սարգսյանն է, որին հրավիրել են տնօրինելու Մարիամյան—Նոյեմբերյան դպրոցի ղեկավարությունը, չհոգվածում նախ շարադրված է դպրոցի ղեկավարությունը, չհոգվածում նախ շարադրված է դպրոցի հիմնադրման պատմությունը:

Թիֆլիսյան Լևոն Սարգսյանի Նոյեմբերյան 1876 թ. հուլիսին գրած դիմումով խնդրել է Կեդրոց կաթողիկոսին իր միջոցներով մի օրիորդաց դպրոց բացել: Թագավորի համաձայնությամբ ու կաթողիկոսի հատուկ կոնգրավով դպրոցը բացվում է 1877 թ.: Հետագայում ուսումնարանի տնօրինությունը անցնում է կառավարության ձեռքը: 1905 թ. նոյեմբերին այն կրկին վերադարձվում է հայոց հոգևոր իշխանությանը: Այնուհետև նկարագրվում է դպրոցը կառավարության տնօրինությունից դուրս գտնվելու ժամանակամիջոցում ուսումնարաններում սկսված ինտերիզներն ու քառասյին դրությունը: Հեղինակը բերված փաստերով փորձել է պարզել այդ իրավիճակի գլխավոր պատճառները: Ուշագրավ է հոգվածում տեղ գտած Լ. Սարգսյանի պատասխանը «Այիբ»-ի «մանյովրներին», որտեղ հեղինակը անխնայ մերկացրել է դաշնակցությանը՝ իր կարծիքով ուսումնարաններում ստեղծված քառասյին իրավիճակի գլխավոր մեղավորին: Այդ

մասին նա գրել է. «...նա շատ լավ դիտեմ, պարոններ, որ դուք ուզում եք ձեր ընկերակցության ձեռքը դրել «ազգային-եկեղեցական» բոլոր դրժերը և բոնել նախկին կղերական բյուրոկրատիայի տեղը, միայն ծածկվելով մի քանի մեծ մեծ խոսքերով... Տարբերությունը այն է, որ նրանք իրենց քմահաճությամբ և ֆավորիտիզմը հիմնում էին անպետք և հնացած օրենքների վրա, իսկ դուք՝ կոպիտ բռնի ուժի վրա, որ անցել է ձեր ձեռքը շնորհիվ ոռոս ապիկար վարչության ստեղծած աննորմալ կարգերի մեր երկրում: Ինքնապաշտպանությունն էլ ձեր ձեռքում դառավ հայի ինքնաստրկացում: Այդ էլ մանյովր էր ժողովրդի ազատության դեմ ձեր արածների ապացույցները՝ եք ուզում—կարգացրեք այն անթիվ փաստերը, որ արձանագրված են ձախակողմյան բոլոր թերթերում: Ձեր ինչ փուլի. զավթեք, շահագործեք ամեն ինչ ի փառս սուրբ դաշնակցության ղեկառնությանը... Վերջում գետնից ձեր Սարգսյանի մեղադրանքները հաստատող «Մշակ»-ից արտատպված մի շարք նամակներ: (Հ. Առաքելյան, Ս. Հարությունյան, Կ. Տեր-Սարգսյան և այլն):

Ներսիսյան դպրոց

5275 ՊԵՏՅՈՅԱՆ Պ. Ներսիսյան դպրոցի պատմության խնդիր—1889, № 3, էջ 517—522: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակի նամակն է «Մուրճ»-ի խմբագրին, որտեղ մեծանուն վիպասանը իր բարեկամներից մեկի՝ բժիշկ Միսակ Արամյանի դրդումով հարց է բարձրացնում՝ ամսագրի էջերում ներկայացնել Ներսիսյան դպրոցի պատմությունը: Նամակից հետո տպագրված է խմբագրության պատասխանը, որ հրաժարվում է այդ առաջարկից, պատճառաբանելով, որ դա ավելի շուտ հենց իր Ներսիսյան դպրոցի գործն է, և ոչ «Մուրճ»-ի խմբագրության:

5276 ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ.—1889, № 4, էջ 675—676: (Ներքին տեսություն):

Նյութը վերաբերում է Թիֆլիսի Ներսիսյան դպրոցի տեսչի և հոգաբարձության ընտրության հարցերին:

5277 [ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ՊԱՐՈՆԻՍԻԱՆ ԴԱՐՈՆՈՑԻ ՄԱՍԻՆ]—1890, № 3, էջ 438, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Մանրամասնորեն ներկայացված են Ներսիսյան դարոնցի դրամական ելքի ու մուտքի ակտերը: Հեղինակը մեղադրել է դարոնցի հոգաբարձությանը, որը պարտավորվել էր կորած 4000 ուրլու մասին, համապատասխան ստուգումից հետո ղեկուցել էջմիածնի սինոդին: Հեղինակը պահանջում է, որ այդ մասին, մամուլի միջոցով, իրազեկ պահեն նաև ժողովրդին:

5278 ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ՎԱԿԱՆԱՆՆԵՐԻ ՀՈԳԱԲԱՐԺԱԿԱՆ ԴԱՐՈՆՈՑԻ ՊԱՐՈՆԻՍԻԱՆ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԴՐՈՒՅԻՆՆԵՐԸ—1890, № 3, էջ 448—451, (Ներքին տեսություն):

5279 ԽՄԲԱԿՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅԻ— [Ներսիսյան դարոնցի հոգաբարձական նոր ընտրությունների մասին]—1891, № 1, էջ 141:

5280 ԽՄԲԱԿՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅԻ—Ներսիսյան դարոնցի տարեկան ակտը—1891, № 2, էջ 291—292:

Նորությունը ակտում՝ Ներսիսյան դարոնցի համար նոր մասնաշենք կառուցելու խնդիրն է:

5281 [ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ԴԱՐՈՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐԺԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒՅԻՆՆԵՐԸ]—1891, № 4, էջ 531—534, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

5282 [ԿԱՐԳԱՆԻՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ԴԱՐՈՆՈՑԻ ՎԵՐԱԲԵՐՈՒՄԸ]—1891, № 6, էջ 796—804, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Տեսության այս բաժինը ներկայացնում է Մակար կաթողիկոսի տեղակալ Երեմիա Եպիսկոպոսի արած այն կարգադրությունները, որ վերաբերել է նաև Ներսիսյան դարոնցին:

5283 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Թեմական դարոնցների վարչական ուղեգր—1892, № 9, էջ 1336—1347, (Ներքին տեսություն):

Հոգվածում մանրամասնորեն բնութագրված են դարոնցական վարչական այն բարենորոգումների հարցերը, որոնք վերաբերում են Ներսիսյան դարոնցին:

5284 ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ԴԱՐՈՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐԺԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒՅԻՆՆԵՐԸ—1893, № 5, էջ 823—827, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ընտրություններ):

Ներկայացված է նաև ընտրվողների ցուցակը:

5285 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Ընտրողական գործերի վտանգումը—1894, № 2, էջ 285—290, (Ժամանակակից տեսություն):

Հեղինակը գտնում է, որ ընտրելու իրավունքը հասարակական գործերի համար օգտակար և նպատակահարմար միջոց է: Այն առանձին կարևորություն է ստանում շնորհիվ ժողովրդի ավելի բուռն ցանկության ու մասնակցության ընտրողական գործերին: Ժողովուրդը ավելի ուշադիր է դարձել ղեկի մամուլի մեջ արձարված խնդիրները և զոյություն ունեցող կուսակցական բանակներին չի ուզում պահալ իր վստահությունը կամ անվստահությունը հրապարակյալներին հայտնել և նա այդ անում է իրեն մատչելի ձևով ընտրողական քվեով: Հոգվածը նվիրված է Ներսիսյան դարոնցի հոգաբարձական և ծխական ընտրություններին:

5286 ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ԴԱՐՈՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐԺԱԿԱՆ ԾԽԱԿԱՆ ՎԱՄՈՎԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒՅԻՆՆԵՐԸ—1894, № 5, էջ 823—824:

5287 ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ԴԱՐՈՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐԺԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒՅԻՆՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒՅԻՆՆԵՐԸ—1894, № 6, էջ 974—975, (Չանապան լուրեր):

5288 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Ներսիսյան դարոնցի ին հոգաբարձության վերջին սխրագործությունը—1894, № 7—8, էջ 1126—1127, (Ժամանակակից տեսություն):

Խոսքը վերաբերում է դարոնցի նախկին հոգաբարձության կատարած օրինականացությանը՝ Սեդրակ Մանգինյանին տեսուչ նշանակելու կապակցությամբ:

5289 ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ԴԱՐՈՆՈՑԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒՅԻՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ—1894, № 9, էջ 1337, (Չանապան լուրեր):

5290 ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ ԴԱՐՈՆՈՑԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ԸՆՏՐՈՒՅԻՆՆԵՐԸ—1894, № 10, էջ 1516—1517, (Չանապան լուրեր):

5291 ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ ԻՍ. Ներսիսյան հոգևոր դպրոցի սաների առաջին դպրոցական ճանապարհորդությունը: Հավելվածով: Տիփլիս, 1894:

Իրախոսություն:—1895, № 1, էջ 122—124: Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Միրաբ.

5292 ՄՐՑԱՆԱԿՆԵՐ Նունե Ղամբարյանի: Ներսիսյան դպրոցի հոգաբարձությունը հայտարարել է, որ հանգուցյալի առաջին մրցանակաբաշխությունը լինելու է տարվա վերջին ամիսներին (գրական, պատմական ու այլ բնույթի աշխատությունների համար) հետևյալ կերպ: Ներկայացված են 6 կետից կազմված պայմանները:—1895, № 5, էջ 735: (Ձանազան լուրեր):

5293 ԲՆԵՐԱՍԻՍՅԱՆ դպրոցի հոգաբարձությունը տեսչի պաշտոնում է ընտրում Լ. Սարգսյանին:—1895, № 6, էջ 894: (Ձանազան լուրեր):

Կաթողիկոսը չի հաստատում Լ. Սարգսյանի ընտրությունը:

5294 ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ Կոնյակը Ներսիսյան դպրոցի տեսչի ընտրության առթիվ:—1895, № 7, էջ 1035—1036: (Ձանազան լուրեր):

5295 ԲՆԵՐԱՍԻՍՅԱՆ դպրոցի տարեկան հաշվետվությունը:—1897, № 2—3, էջ 401: (Ձանազան լուրեր):

5296 ԲՆԵՐԱԿԱ ռուսմանական տարում Ներսիսյան դպրոցի դիմողների ու ընդունվողների մասին:—1897, № 7—8, էջ 1136: (Ձանազան լուրեր):

5297 ԲՆԵՐԱԿԱ ռուսմանական փարում Ներսիսյան դպրոցի դիմողների ու ընդունվողների մասին:—1897, № 9, էջ 1292: (Ձանազան լուրեր):

Խմբագրությունը ուղղում է մտքնում նախորդ լուրում հայտնած տեղեկություններում:

5298 ԲՆԵՐԱՍԻՍՅԱՆ դպրոցի հոգաբարձության մասին:—1897, № 9, էջ 1295: (Ձանազան լուրեր):

5299 ԿԵՆՍԱԿՈՆՏԱՆԻ գանձարան Ներսիսյան դպրոցում:—1898, № 2—3, էջ 380—381: (Ձանազան լուրեր):

5300 ԵՐԷՅՅԱՆ Ա. Պատմություն 75-ամյա զոյության Ներսիսյան հայոց հոգևոր դպրոցի որ թիֆլիս (1824—1899), Հատոր Ա. (1824—1850): Թիֆլիս, 1898:

Իրախոսություն:—1898, № 12, էջ 1758—1771: Ստորագր.՝ Ա. Ա.

5301 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Ներսիսյան դպրոցի 75-ամյակի առթիվ:—1900, № 5—6, էջ 692—698: (Ժամանակակից տեսություն):

Ներկա տեսության մեջ հեղինակը համառոտակի պատմում է Ներսիսյան դպրոցի հիմնադրման պատմությունը, նրա ունեցած դերը հայ ժողովրդի լուսավորության խնդրում: Հեղինակը խոսում է նաև կրթական-դաստիարակչական բնույթի ընդհանուր հարցերի մասին:

5302 ԹԵՆԻՍԿԱՆ դպրոցներում զոյություն ունեցող կամայականությունների և Ներսիսյան դպրոցի տեսչական հարցի մասին:—1903, № 6, էջ 140—141: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը դատապարտել է յոյնոր իշխանությունների բոլոր կամայականությունները, որ արտահայտվում են ուսուցիչներին առանց ծանրակշիռ պատճառի ու լուրջ հիմքերի, աշխատանքից հանելուն: Որպես օրինակ ներկայացված է Ներսիսյան դպրոցի տեսչության հարցի հետ կապված դայրացուցիչ փաստը:

5303 ԻՆՏԵՎՅԱԼ հավատարմատար Հակոբ-Տեր-Հովհաննիսյանի մահը:—1904, № 11, էջ 182: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Հանգուցյալը ժամանակին վարել է ծխական դպրոցների տեսչի պաշտոնը, եղել է Ներսիսյան դպրոցի հոգաբարձու և ռեակալարժական թերթի ամսագրի խմբագիր հրատարակիչը:

Տես նաև № 2692, 4943 նկարագրություններ:

ԼՈՁԱՆ

5304 ԼՈՁԱՆՈՒՄ բացված հայկական գիշերօթիկ վարժարանի ու ընդունելության կանոնների մասին:—1903, № 8, էջ 230: Նույնը 1904, № 2, էջ

232, № 3, էջ 212, № 5, էջ 211, № 6, էջ 183, № 7, էջ 175, 1906, № 7, էջ 128: (Հայտարարություններ):

ԽԱՐԲԵՐՈՒ

✓ 5305 [ԽԱՐԲԵՐՈՒ «Արմենիա» կոլեջի հիմնադիր ղեկավար Հյուլլի մահը]:—1896, № 12, էջ 1649—1650: (Զանազան լուրեր):

ԽՈՅ

✓ 5306 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ե. Կրթական գործը Ասոր-պատականում:—1902, № 4, էջ 102—108:

5307 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ե. Խոյի գավառի ներկա վիճակը:—1903, № 11, էջ 54—72:

ԿԱՀԻՐԵ

5308 ԵԳԻՊՏԱԿԱՆՔ:—1904, № 7, էջ 42—44: Ստորագր.՝ Ավու:

Հողվածի նշված էջերը նվիրված են եգիպտա-րենակ հայերի կրթական գործին:

5309 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսություն Կահիրեի «Հորիզոն» թերթի 1905 թ. № 44-ի: Հեղինակը խոսում է տեղի հայ կրթական հիմնարկների անախանձելի վիճակի մասին: Այդ մասին գրել է. «... որտեղ թուլամորթ ուսուցիչները գործիք եղած բուք դանակներով կխողոզեն ազգային մատաղ սերունդը»]:—1906, № 1, էջ 190—191:

5310 [ՊՈՂՈՍ ՆՈՒՅԱՆ փաշայի նվիրատու-թյամբ Կահիրեյում կառուցվող նոր վարժարանի հիմնադրության մասին]:—1906, № 3, էջ 121—122: (Արտասահմանի հայ կյանքի քրոնիկ):

Դպրոցի հիմնադրումը կատարվել է ընթացիկ տարվա մարտի 4-ին, մեծ հանդիսավորությամբ: Ներկա է եղել եգիպտոսի հանրային կրթության նախարարը: Տեստում բերված է հանդիսությանն արտասանված ճառերից մեկը:

Կ Ա Ր Ի Ն

5311 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. Այց Թուրքաց Հայաստա-նի: (Հայ տուրիստի հիշողություններից):—

1889, № 4, էջ 576—609, № 5, էջ 712—739, № 7, էջ 991—1015, № 9, էջ 1428—1448, № 11, էջ 1710—1736, № 12, էջ 1921—1940, 1890, № 1, էջ 84—101, № 2, էջ 240—257:

Ճանապարհորդության ընթացքում հեղինակը այցելել է Կարինի Սանասարյան և Տրապիզոնի արական ու իգական վարժարանները: Մանրա-մասն տեղեկություններ է հաղորդում այդ զբոս-րոցների ներքին կյանքի մասին:

5312 ԱՍՔԱՆԱԶՅԱՆ Վ. Դպրոցական գործեր: 1890, № 3, էջ 455—461: (Թղթակցություն Կա-րինից):

Մանրամասնություններ է հաղորդում Կարի-նում ազգային իշխանության իրավասության տակ գտնվող շորս դպրոցների մասին:

5313 ԱՍՔԱՆԱԶՅԱՆ Վ. Դպրոցական գործեր: —1890, № 5, էջ 762—766: (Թղթակցություն Կա-րինից):

Թղթակիցը արժեքավոր տեղեկություններ է հաղորդում Կարինի Սանասարյան վարժարանի և այլ ազգային դպրոցներում տիրող բարբերի, ու-սուցման մեթոդների ու աշակերտների հետ տար-վող այլ դաստիարակչական աշխատանքների մա-սին:

5314 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է Կարինի Սանասարյան վարժարանի հիմնադիր Մկրտիչ Սանասարյանի մահը]:—1890, № 5, էջ 776:

5315 [ՍԱՆԱՍԱՐՅԱՆ վարժարանի համար]: —1899, № 9, էջ 1117: (Զանազան լուրեր):

Մկրտիչ Սանասարյանի կտակած գումարով նրա կտակակատար Կ. Եղյանցը մի բարվանսա-րա է գնելու Կ. Պոլսում, իբր դպրոցի կալվածք:

5316 [ՍԱՆԱՍԱՐՅԱՆ վարժարանի մասին]:—1899, № 11—12, էջ 1503: (Զանազան լուրեր):

Պոլսում գնել են Իսմայիլ փաշա բարվանսա-րան: Հայտնում է նաև որ դպրոցի դասընթացն

ալարտած և Գերմանիա ուսման ուղարկված երկու սաներ վերադարձել են զսասվանդելու նույն դպրոցում:

5317 ԳԵՎՈՐԳ ԱՍԼԱՆՅԱՆԸ կարգվում է Սանսուարյան վարժարանի խնամակալ տնղամբ:—1900, № 3, էջ 408: (Զանազան լուրեր):

5318 ՍԱՆԱՍԱՐՅԱՆ վարժարանը Կարինից խարբերող տեղափոխելու մտադրության մասին:—1902, № 2, էջ 235—236: (Արտաքին տեսություն):

Նյութը քաղված է «Բյուզանդիոն»-ի 1902 թ. № 1626-ից:

5319 ՍԱՆԱՍԱՐՅԱՆ վարժարան:—1902, № 3, էջ 202—208: (Արտաքին տեսություն):

Նյութը արտատպված է «Սաղիկ»-ի № 289, 290-ից: Խոսում է դպրոցի ելիմտից հաշվեկշռի մասին:

5320 ՍԱՆԱՍԱՐՅԱՆ վարժարանի մասին:—1902, № 5, էջ 197—198: (Արտաքին տեսություն):

Կարինում կայացված զավառական ընդհանուր ժողովի (1902 թ. ապրիլ 24) օրակարգի հարցերից մեկն էլ եղել է Սանասարյան վարժարանի տեղափոխման հարցը: Տեսությունը մանրամասնություններ է հաղորդում այդ մասին: Նյութը քաղված է «Բյուզանդիոն»-ից:

5321 ՍԱՆԱՍԱՐՅԱՆ վարժարան և Եփրատ Դուլեճ:—1902, № 6, էջ 203—210: (Արտաքին տեսություն):

Խնդիրը վերաբերում է Սանասարյան վարժարանը խարբերող՝ Սորսուրի վանքը տեղափոխելուն և այդ մասին մամուլի արտահայտած կարծիքներին: Մանրամասնություններ է հաղորդում նաև դպրոցի խնամակալության մասնակցությամբ Վալաթիայի խորհրդարանում գումարված ժողովի մասին: Խոսք կա նաև Եփրատ կոլեջի մասին: Նյութերը քաղված են Պոլսի մամուլից: («Բյուզանդիոն», «Սաղիկ», «Էփքեար», «Սուրհանդակ»):

Կ Ա Ր Ս

5322 ԿԱԼՍԻ արդյունագործական դպրոցի մասին:—1896, № 5, էջ 726: (Զանազան լուրեր):

5323 ՀԱՅՈՑ դպրոց Կարսում:—1896, № 10—11, էջ 1417: (Զանազան լուրեր):

ԿԵՍԱՐԻԱ

5324 ԿԵՍԱՐԻՈՒ ս. Կարապետ վանքի ժառանգավորաց դպրոցը:—1902, № 6, էջ 210—211: (Արտաքին տեսություն):

Լուրը քաղված է Պոլսի Բերթերից. վերաբերում է Կեսարիայի ս. Կարապետ վանքին կից դպրոցի վերաշինության և այդ առթիվ բացված հանգանակության ու բարերարության հարցերին:

Կ. ՊՈԼԻՍ

5325 ԳԵՎՈՐԳ ՏԵՐ-Բարթողիմեոսյանը ընտրված է Պոլսի ազգային վարժարանների կրթական տեսուչ:—1895, № 12, էջ 1698: (Զանազան լուրեր):

5326 ԿՐԹԱԿԱՆ գործը Պոլսում: Տեղի մի քանի դպրոցների շրջանավարտների մասին:—1899, № 10, էջ 1276—1277: (Զանազան լուրեր):

5327 ԿՐԹԱԿԱՆ գործը Պոլսում:—1899, № 11—12, էջ 1505: (Զանազան լուրեր):

Տես նախորդ նկարագրությունը:

5328 ՊՈԼԻՍ ԵՍԱՅԱՆ վարժարանի աղջկանց կրթության բաժնի մասին:—1900, № 2, էջ 267: (Զանազան լուրեր):

5329 ՊՈԼԻՍ ազգային կենտրոնական վարժարանում «մանկավարժական դասախոսություններ» անցկացնելու մասին:—1900, № 3, էջ 408: (Զանազան լուրեր):

5330 ԹՈՒՐԹԻԱՅԻ հայոց վարժարանների թիվը առ 1 հունվարի 1903 թ.:—1903, № 6, էջ 98—99: Ստորագր.՝ Տ

Պոլսի հայոց Պատրիարքարանը ամեն տարի լույս է ընծայել մի «Վիճակացույց», որի մեջ

մանրամասն տեղեկություններ են ղեկավարել
Թուրքիայի հայկական զորոցների մասին: «Ա-
վելորդ չենք համարում մեր բնթերցողներին ծա-
նոթացնել այդ «Վիճակացույցի բնդհանուր թվերի
հետ»—գրել է հեղինակը:

5331 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Արևելյան մամուլ»-ի 1904 թ. մա-
լիսյան համարում տեղ գտած Վաղինակի՝ Պուլի
թաղային վարժարաններին նվիրված հոդվածի]—
1904, № 6, էջ 181:

5332 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Արևելյան մամուլ»-ի 1904 թ. հու-
նիսի 16-ի համարում տեղ գտած Ի. Ջարդարյա-
նի ս. Կարապետ վանքին կից գիշերօթիկ զբոս-
րոցին նվիրված հոդվածի]—1904, № 7, էջ 169
—171:

ՎԱՐԱԳԱՎ

5333 ՅՐԱՆԳՅԱՆ ԵՐ. Կրթական գործը Ատրը-
պատականում—1902, № 4, էջ 102—108:

ՎՐԻՄ (ՏԱՎՐԻՎՅԱՆ ՆԱՀԱՆԻ)

5334 ԲԱԲԻՅԱՆ Վ. Տավրիկյան նահանգի հա-
յոց ուսումնարանները—1903, № 6, էջ 107—
112:

Հոգվածում վիճակագրական հարուստ տվյալ-
ներով ներկայացված է Տավրիկյան նահանգում
(Ղրիմում) գործող թվով տասը հայկական զբոս-
րոցների վիճակը:

Ղ Ո Ւ Ր Ա

5335 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Ղուբայի
Եկեղեցական-ծխական երկսեռ զորոցների հոգա-
րարձական հեղամյա հաշիվը]—1891, № 5, էջ
671—672:

5336 ՏԵՂԵԿԱԿԻՐ հայոց եկեղեցական երկ-
սեռ զորոցների 5-ամյա հաշիվները. (1884) 85—
1888/89 ուսումնական տարիները)։—1891, № 5,
էջ 674—695: Ստորագր.՝ Հոգաբարձուք Ղուբայի
Եկեղեցական-ծխական երկսեռ զորոցների:

Մ Ա Ն Գ Լ Ի Ս

5337 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Տեղի վերա-
խոս հայ բնակչության համար բացվող հայկա-
կան ուսումնարանի մասին]—1890, № 9, էջ 1327:

5338 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Մանգլիսի
ուսումնարանի օգտին արված օժանդակության
մասին]—1890, № 10, էջ 1476:

5339 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Մանգլիսի
ուսումնարանի օգտին հանգանակված գումարի
մասին]—1891, № 1, էջ 141:

Մ Ա Ր Ա Ղ Ա

5340 ՅՐԱՆԳՅԱՆ ԵՐ. Կրթական գործը Ատրը-
պատականում—1902, № 4, էջ 102—108:

ՄԵՆ ՎԱՐԱՔԻՎԻՍԱ

5341 ՄԲԷՆՉՅԱՆ Ա. Մեծ Ղարաբիլիսայի ներ-
կա զրույթները—1898, № 10, էջ 1579—1596:

Մ Ե Վ Ր Ի

5342 ՄԵՔՈՒՍՅԱՆ Մ. Մեղրի գյուղի զրու-
յթները—1894, № 6, էջ 938—944: (Գաղափարական
նամակները):

Մ Ո Ս Կ Վ Ա

5343 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Հայտնում
է, որ բնթաքիկ տարվա հոկտեմբերի 24-ին Մոսկ-
վայում մեծ հանգիստավորությանը տոնվել է Լա-
յարյան հեղափոխության 75-ամյա հոբելյանը]—1890,
№ 11, էջ 1624:

5344 ՄՈՍԿՎԱՅԻ հայ երիտասարդության երե-
կայթը—1895, № 2, էջ 348: (Չանապան լուրերը):

5345 ՍԱՐԿՍՅԱՆ Գ. Մոսկվայի հայ ուսանո-
ցությունը—1895, № 5, էջ 710—714:

Հեղինակը փորձել է հակիրճ ձևով ներկայաց-
նել Մոսկվայի հայ ուսանողության բնդհանուր
պատկերը, նրանց խոհերը, ապրումներն ու ա-
կրեկալությունները: Հեղինակը նրանց բաժանել է
երկու հիմնական խմբի. ուսանողներ, որ ապրել

ապրում են ու պետք է շարունակեն ապրել իրենք իրենց համար ներիակ կյանքով և ուսանողների մի այլ խումբ, որ գործում ու ապրում է հասարակության ու ազգի շահերով:

5346 /ԱԶԱՐՅԱՆ ճեմարանի վերատեսուչ Գևորգ Քանանյանի մանկավարժական գործունեության 35-ամյակը/—1896, № 3—4, էջ 523: (Զանապան յուրեր):

5347 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Գ. Հայ ուսանողությունը Մոսկվայում (Վիճակագրական տեղեկությունների Մոսկվայի Համալսարանը և տեխնիկական ուսումնարանը ավարտած հայերի մասին)/—1896, № 7—8, էջ 1057—1060:

Հոգիւածում քերված աղյուսակը ներկայացված է ըստ մասնագիտությունների և վերաբերում է 1862—1895 թթ. ընկած ժամանակամիջոցին: Մոսկվայի տեխնիկական ուսումնարանի մասին տեղեկությունները ուղարկել է Աղ. Աղամյանը:

5348 /ԱԶԱՐՅԱՆ ճեմարանի վերատեսուչ Գևորգ Քանանյանի մահը/—1897, № 6, էջ 907: (Զանապան յուրեր):

5349 /ՊՐՈՖ. ՄԻԼԵՐԻՆ Հաղարյան ճեմարանի վերատեսուչ նշանակելու մասին/—1897, № 9, էջ 1292: (Զանապան յուրեր):

5350 /ԱԶԱՐՅԱՆ ճեմարանի սահմանած Քանանյան մրցանակի մասին/—1898, № 4, էջ 583—584: (Զանապան յուրեր):

Ճեմարանի խորհուրդը նշանակել է երկու մրցանակ. 1. Հավաքումն և դասավորումն արաբացի մատենագիրների հաղորդած տեղեկությունների Հայաստանի և հայերի մասին՝ մինչև ԺԴ դարու վերջը՝ ներկայացված նյութերի քննական բացատրությամբ հանդերձ: 2. Նյութեր ժամանակակից հայերի սովորության իրավունքի կամ ազգային իրավարանական սովորությունների թմաանհրով գրված աշխատասիրությունների համար:

5351 ОТ СОВЕТА специальных классов Лазаревского института восточных языков...—1901, № 3, էջ 295: (Հայտարարություններ):

Դիմում է Ճեմարանի դասընթացն ավարտած ուսանողներին, գրելու իրենց մասին՝ անուն, ազգանունը, ճեմարանն ավարտելու տարեթիվը և ներկայումս դրադեցրած պաշտոնը, նյութերն հավաքել են ճեմարանի պատմությունը գրելու նպատակով: Հայտարարությունը գրելու նպատակով: В. Муллер-р:

5352 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Հոգնանեն Հաղարյանի մահվան 100-ամյակի առթիվ կայացած որոշմաների մասին]/—1901, № 12, էջ 197—199: (Ներքին տեսություն):

Մոսկվայի հայկական ճեմարանի հիմնադիր Հոգնանեն Հաղարյանի մահվան 100-ամյակը հավերժացնելու նպատակով, մայրաքաղաքի հայ գաղութը որոշել է ծխական մի գաղթը Բացել ազգիկների համար և քսան թոշակավոր աշակերտներ պահել ճեմարանում հոգևորականների երեսաներից: Տեսության հեղինակը բողոքում է վերջին որոշման դեմ, առաջարկում է արտոնությունը տալ չքավոր դասակարգի երեսաններին:

5353 /ԱԶԱՐՅԱՆ ճեմարանի մասնագիտական դասարանների կամ լիցեոնի գոյության 30-ամյակի մասին/—1902, № 10, էջ 193—194: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Լիցեոնի կազմակերպման 30-ամյակը տոնվել է 1902 թ. հոկտեմբերի 24-ին: Տեսության հեղինակը մի քանի մանրամասնություններ է հաղորդում լիցեոնին վերապահված արտոնությունների, ինչպես նաև այնտեղ ավանդվող առարկաների մասին:

5354 /ԱԶԱՐՅԱՆ ճեմարանի խորհուրդը Դանիել-Գարրիել-Քանանյանի մրցանակաբաշխություն է հայտարարել հետևյալ թեմայով գրվող գործերի համար. Ա «Հայոց այբուբենը և Ս. Մալտոցի վարքը (1904 թ. լրանալիք հայոց տառերի գյուտի 1500-ամյակի առթիվ)՝ Բ. Քերանական

տարրեր հայոց լեզվի մեջ» (մինչև այսօր լույս տեսած հետազոտություններից դատ)՝—1903, № 8, էջ 232 (Հայտարարություններ)։

Ներկայացված են մրցանակաբաշխության պալմանները։

5355 ՄՈՍԿՎԱՅԻ համալսարանում հայոց լեզվի և հայ բանահյուսության պատմության ամբիոնի ստեղծելու մասին՝—1904, № 11, էջ 186 (Ներքին տեսություն)։

Ամբիոնի վարչի պաշտոնն ստանձնելու համար հրավիրվել է պրոֆ. Գր. Խալաթյանը, որ մինչ այդ հրաժարվել էր Հաղարյան ճեմարանի տեսչի պաշտոնից։

Տես նաև № 3149, 3159, 3161, 3168, 3226, 3231 նկարագրությունները։

ՆՈՐ ՐԱՅԱԶԵՏ

5356 ՀԱՅԿԱԿԱՆ նոր դպրոց նոր-Քայազկում՝—1897, № 1, էջ 165 (Ձանազան լուրեր)։

ՆՈՐ ՆԱԽԻՋԵՎԱՆ

5357 ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ քաղաքային խորհրդի վճիռը նոր գիմնադրա բացելու և այնտեղ հալ լեզուն ու կրոնը որպես պարտադիր առարկաներ զաստվանդելու մասին՝—1893, № 10, էջ 1605 (Ձանազան լուրեր)։

5358 ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՎԱՆԻ թեմական դպրոցի ուսուցիչ Գևորգ Հարությունյան Խաչատրյանի մանկավարժական գործունեության 25-ամյակը՝—1895, № 3—4, էջ 564—565 (Ձանազան լուրեր)։

5359 ՀԱՅՈՑ ծխական եկեղեցական զբոսայգիների մասին (նոր-Նախիջևանի թեմ)՝—1898, № 9, էջ 1297 (Ձանազան լուրեր)։

Տես նաև № 4943 նկարագրությունը։

ՆՈՐ ԶՈՒՎԱ

5360 ՆԱՄԱԿ Պարսկաստանից՝—1901, № 1, էջ 279, Ստորագր.՝

Հեղինակը նամակում մի շարք հարցերին առնթրելով խոսում է նաև Պարսկաստանում շատ տարածված կաշառակերության մասին, օրինակ է բերում նոր-Ջուղայի Ամենափրկիչ վանքի զբոս-

այգիների կալվածական մի դատ պաշտպանելու համար Խորեն վարդապետի այցը արտաքին գործերի մինիստրին։ Նամակում ասված է, որ իբրև մինիստրը պատասխանել է՝ «ախր չէ՞ որ մեր մեջ դա (կաշառքը) սովորություն է»։

Տես հաջորդ երկու նկարագրությունները։

5361 ՏԵՐ-ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ Խորեն վարդապետ։ Նամակ խմբագրության։—1901, № 3, էջ 293։

Նամակը վերաբերում է նոր Ջուղայի դպրոցական կալվածքին։

Տես նախորդ նկարագրությունը։

5362 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [նոր Ջուղայի դպրոցական կալվածքի մասին]՝—1901, № 5, էջ 318։

Խմբագրությունը ներկայություն է խնդրում Պարսկաստանից ստացած այն նամակի տպագրության համար, որ ղեկավար է ամսագրի 1901 թ. № 1-ում։ Խոսքը վերաբերում է դպրոցական կալվածքի հարցին։

Տես № 5360 նկարագրությունը։

5363 ԱՐԳԱՐՅԱՆ Տ. Նոր-Ջուղայի դպրոցները (Սկզբից մինչև մեր օրերը)։—1902, № 7, էջ 174—180։

Համառոտակի ներկայացված է նոր Ջուղայի դպրոցների պատմությունը։ Հեղինակը արժեքավոր անդեկություններ է հաղորդում ուսումնական ծրագրի, զաստվանդվող առարկաների ու բնագահնապես ուսումնական խնդրի հետ կապված տարբեր հարցերի մասին։

Ն ՈՒ Խ Ի

5364 ՄԱՄԱՆԿԱՆ զբոսայգի նուխում՝—1896, № 7—8, էջ 1088, 1897, № 1, էջ 165 (Ձանազան լուրեր)։

Շ Ա. Մ Ա. Խ Ի

5365 ՇԱՄԱԽՈՒ ԹԵՄԻ զբոսայգի մասին... [Խմբագրությունը բավականությամբ է նշում «Տարապետ»-ի № 46-ում Շիրվանյազլի տպագրած Շամախու զբոսայգի մասին հոդվածը, որտեղ արված դիտողությունների հետ «Մուրճ»-ը միանգամայն համաձայն է]։—1896, № 10—11, էջ 1417 (Ձանազան լուրեր)։

5366 ՂԱՐԱՔԱՂԻ Թեմական դպրանոցը (Շուշի քաղաքում)։—1894, № 1, էջ 143—145։ Ստորագր.՝ Ա.։ (Կարոցական խնդիրներ)։

Շուշի քաղաքի հայկական դպրոցի տեսուչ Լևոն Սարգսյանի կազմած 1892—93 ուսումնական տարվա տեղեկագրի սղագրությունն է, որ խմբագրությունը ստացել է համակով։ Այն լույս է տեսել «Արարատ» ամսագրի 1893 թ. № 10-ում։

Բազմապիսի տեղեկություններ կան դպրոցում գործող դասարանների բանակի, աշակերտների սոցիալական կազմի, դպրոցական զրադարանից օգտվողների, ֆիզիկայի կարիևետի, դպրոցին ու ուսումնասիրության հետ առնչվող այլ հարցերի մասին։

5367 ՇՈՒՇԻ քաղաքի Թեմական դպրանոցի հոգաբարձական քննությունները։—1894, № 1, էջ 156։ (Ջանազան լուրեր)։

5368 [ԱՆՀԱՄԱՉԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ] Թեմական առաջնորդի, հոգաբարձության և Շուշիի Թեմական դպրոցի տեսչի միջև]։—1894, № 7—8, էջ 1174։ (Ջանազան լուրեր)։

5369 ՇՈՒՇԻ դպրոցի դրությունը։—1894, № 10, էջ 1515—1516։ (Ջանազան լուրեր)։

5370 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. Տարեկան հաշիվ Ղարաբաղի հայոց հոգևոր Թեմական դպրանոցի տեսչի 1893—1894 ուսումնական տարվա համար. (կարգացված 1894 թ. հունիսի 12-ին տարեկան հաշվառության հանդեսում)։—1894, № 11—12, էջ 1722—1729։

5371 ՇՈՒՇԻ քաղաքի դպրոցի նոր տեսուչ է նշանակված Եղիշե Մաղաթյանը։—1895, № 1, էջ 185։ (Ջանազան լուրեր)։

5372 ՇՈՒՇԻ Թեմական դպրոցը նորից պիտի ղեկավարվի հոգաբարձության ձևորով։—1895, № 12, էջ 1700։ (Ջանազան լուրեր)։

5373 [ՍԻՍՐՈՊ վարդապետ Փարսադանյանը Շուշի քաղաքի դպրոցի տեսուչ]։—1896, № 10—11, էջ 1417։ (Ջանազան լուրեր)։

5374 [ՇՈՒՇՈՒ Թեմական դպրոցի խոռվությունների մասին]։—1901, № 7, էջ 230։ Ստորագր.՝ Ա.։ (Գաղափարական կյանք)։

Հեղինակը չի խոսել խոռվության պատճառներ մասին։ Բավականացել է հորդորներ կարգալով վերջ տալու համար սկսած կործանի տարածայնություններին։

5375 [ԱՇԱԿԻՐՏԻՆ ծննդու համար պատմված հայ ուսուցչի մասին]։—1903, № 6, էջ 141։ (Ներքին տեսություն)։

«Бакинские известия»-ին Շուշուց հաղորդել են, որ Թեմական դպրոցի ուսուցիչ Արովյանին դատապարտել են միամսյա բանտարկության՝ իր նախկին աշակերտներից մեկին ծննդու համար։

5376 [ՇՈՒՇՈՒ հայ լուսավորչական հոգևոր դպրոցի փակման մասին]։—1903, № 12, էջ 207։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Ներքին տեսություն)։

Լուրը բաղված է «Кавказ» լրագրի ընթացիկ տարվա ղեկամերի 21-ի համարից։

5377 ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ սուրբուր և անիրավություններ։—1907, № 3, էջ 75—97։

«Տպում ենք Շուշվա Թեմական դպրոցում պատահած խոռվությունների մասին մեր ստացած ընդարձակ գրություններից միայն փաստական կողմերը։ Մեր դպրոցները խառնակ վիճակի մեջ էին և առաջ, բայց մեր ռազգային սուրբուրիստ նախարարներին շնորհիվ ավելի ևս խայտառակ ու անիրավ գրություն ստեղծվեց։ Մենք ղեռ փաստերն ենք արձանագրում»—գրել է խմբագրությունը։

Տես նաև № 4943 նկարագրությունը։

Ո Ա Լ Մ Ա Ս

5378 ԴՐՈՑԻՆՅԱՆ Ա Սալմաստի հայերի ներկա վիճակը։—1901, № 5, էջ 95—115, № 6, էջ 50—63։

5379 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ի. Կրթական գործը Ատրպատականում։—1902, № 4, էջ 102—108։

5380 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ի. Սալմաստի դպրոցական կյանքից։—1904, № 1, էջ 55—56։

Համառոտակի ներկայացված է Ատրպատականի հայաշատ գավառներից մեկի՝ Սալմաստի հայ ազգային դպրոցների ընդհանուր պատկերը։

Ո Ւ Ս

5381 [ՍԻՍԻ ժառանգավորաց դպրոցի մասին]։—1902, № 7, էջ 244—245։ («Պոլսի թերթերից»)։

Թղթակցության մեջ Սիսի ժառանգավորաց երբեմնի փայլուն դպրոցը զնահատված է հետևյալ արտահայտությամբ. «Ժառանգավորացը այսօր պարզ որբանոցի պես բան մը դարձած է. կրթական ողորմելի ու զերպանցապես սահմանափակ ծրագրով մը, որ կրկին պետք եղածին պես չի զործադրվի ուսուցչական կարող խումբի մը չզոյության պատճառով»:

5382 [ՍԻՍԻ և այլ ազգային վարժարանների վիճակի մասին]—1903, № 5, էջ 213—214: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

5383 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Արևելք» և «Բյուզանդիոն» պարթևականների (չեն նշված թվականներն ու համարները): Երկուսն էլ կտրականապես դեմ են արտահայտվել Սիսում Արմաշի նման դպրեվանք կամ ժառանգավորաց վարժարան բանալու գաղափարին: «Արևելք»-ը այդ մասին գրել է, որ «Կիլիկյան ժառանգավորացը վերածվի մի օգտակար հաստատության, օրինակի համար՝ Երկրագործական վարժարանի կամ Արհեստանոցի, որոնց այնքան պետք ունին սակեցիք»:]—1904, № 12, էջ 156—157:

Ո Պ Ա Ն Ա Ն

5384 ԱՐԳԱՐՅԱՆ Տ. Սպահանի Փերիա դավադր.—1902, № 10, էջ 62—69:

ՈՌԻՐԻ ԿԱՐԱՊԵՏ ՎԱՆՔԻՆ ԿԻՑ ԳԻՇԵՐՈԹԻԿ ԳՊՐՈՑ

5385 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Արևելյան մամուլ»-ի 1904 թ. (հունիս): Հեղինակը խոսում է Ռ. Զարդարյանի հոգվածի մասին, որ գրել է Ս. Կարապետի վանքին կից Կիշերոթիկ դպրոց կատարած այցելության առթիվ: Տեղեկություններ կան դասավանդվող առարկաների ու ուսուցիչների մասին: (Դպրոցի ստույգ տեղը չպարզելու հետևանքով նյութը ներկայացնում ենք «Սուրբ Կարապետ վանքին կից Կիշերոթիկ դպրոց» վերնագրի տակ)]:—1904, № 7, էջ 169—171:

ՎԱՆ-ՏՈՍՊ

5386 ԿԱՐՍԵՅԻ, Վան-Տոսպ—1903, № 6, գլուխ 6, էջ 30—37:

5387 ԾԵՐՈՒԿԻ, Վանի նահանգը ներկայումս—1904, № 10, գլուխ 21, էջ 19—26, № 11, գլուխ 22, էջ 20—23:

Ստորև ներկայացնում ենք 21-րդ գլխի բովանդակությունը, որ ամբողջապես վերաբերում է Վանի կրթական գործի հարցերին:

Կրթական վիճակը Վանեցու վերաբերումը դեպի կրթական գործը: Վանեցու և բիթլիկցու հայացքը կրթության մասին: Կրթական գործի սկիզբը Վանում: Վանեցի պանդուխտների կրթասիրական ջանքեր Կ. Պոլսում: Սխական վարժարանների բացումը և Փութկու վանքը: Վարագի դպրոցը: Ոգևորություն կրթական գործի մեջ: Դպրոցները 70-ական թվականի վերջում և 80-ականի սկզբներում: Սխական դպրոցների և անհատական ու օտար վարժարանների նյութական, կրթական-բարոյական վիճակը կիսադարյան շրջանում: Ներկա վարժարանի գաղափարը, բացումը. Գ. Սերերեհենիկովի կտակը. շենքը. դպրոցի բարոյական վիճակը. ծրագիրը. վիճակը 1902—1903 ուս. տարվա տեղեկագիրը և տեղեկություններ ներկայի մասին: Իրեմյան վարժարանը. անցյալը. դերը անցյալում. ներկա վիճակը. 25-ամյա հորեկյանը 1902—1903 ուս տարվա տեղեկագիրը. Հ. Երեմյան:

Տես նաև № 2157 նկարագրությունը:

ՎԱՌՆԱ-ՌՈՒՍՉՈՒԿ

5388 ՀԱՅ ԴՊՐՈՑ Վառնայում—1896, № 10—11, էջ 1419: (Ձանազան լուրեր):

5389 ԽԱՉ-ՊԱՊԱՅԱՆ: Նամակ Բուլղարիայցի Վառնայի ազգային վարժարանը: Արժույթյան վարժարանը ու իր պաշտոնեությունը: Նոր շենքը և Ռուսուկի վարժարանը: Որերը և Ամիրխանյանցի հաստատությունները: Բողոքական միսիոնարները ջանքն ու ձգտումը: Վառնայի հայ թերթերը—1897, № 7—8, էջ 1117—1121:

Տես նաև № 7230 նկարագրությունը:

Վ Ե Ն Ե Տ Ի Կ

5390 **ԼՄՈՒՐԱԴ-ՌԱՅԱՅԵԼՅԱՆ** վարժարանին տրված արտոնությունների մասին]—1897, № 6, էջ 892: (Ձանազան լուրեր):

ՎԵՐԻՆ ԱՂՊԱՆ

5391 **ԼՆՐ ԿՊՐՈՑ** վերին Աղզանում (Ղաղա-
խի գավառ)]—1897, № 1, էջ 165: (Ձանազան
լուրեր):

Տ Ա Ր Ս Ո Ն

5392 **ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ** կույից Տարսոնում]—
1903, № 3, էջ 219—220: Քաղվածքներ Պոլսի
թերթերից):

Խոսքը ամերիկացի միսիոնար Քրիսթի ջան-
քերով Տարսոնում բացված ո. Պողոս (Սեն Պոլ)
կույիցի մասին է: Պոլսի մամուլից բաղած լուրը
կցկատուր աեղեկություններ է հաղորդում դպրոցի
հիմնադրման, դասավանդվող առարկաների ու
նրա ներքին կազմակերպության մասին:

Տ Ր Ա Պ Ի Ձ Ո Ն

5393 **ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ.** Այց Թուրքաց Հայաստա-
նին (Հայ տուրիստի հիշողություններից)—1889,
№ 4, էջ 576—609, № 5, էջ 712—739, № 7, էջ
991—1015, № 9, էջ 1428—1448, № 11, էջ 1710—
1736, № 12, էջ 1921—1940: 1890, № 1, էջ 84—
101, № 2, էջ 240—257:

5394 **ՏՐԱՊԻՁՈՆԻ** դպրոցները—1896, № 6,
էջ 884: (Ձանազան լուրեր):

5395 **ԴՈՐՆՈՒՄ** են Տրապիզոնի դպրոցնե-
րը]—1897, № 11—12, էջ 1670: (Ձանազան լու-
րեր):

ՈՒ Ր Մ Ի

5396 **ԼԱՐԵՐԻԿԱՅԻ** բողոքականները փակել
են իրենց դպրոցները Ուրմի քաղաքում և Սոուդ-
րուպղում]—1897, № 6, էջ 897: (Ձանազան լու-
րեր):

5397 **ՕՏՅԱՆ Տ.** Կապուտանի արևմտյան ափե-
րից: (Ուրմի և Բարանդուզ գավառների ներկա
վիճակը)—1902, № 1, էջ 96—105:

5398 **ՅՐԱՆԿՅԱՆ Ե.** Կրթական գործը Ատեր-
պատականում:—1902, № 4, էջ 102—108:

5399 **ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԿՈՒԹՅՈՒՆ** Պարսկաստա-
նում (Թավրիզից դեպի Ուրմիա)—1906, № 11—
12, էջ 11—42: Ստորագր. Գալուստ:

ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ

5400 **ՆԱՐԱԿ** Արտասահմանից. ենա, 5 ղեկ-
տնմբերի: [Ենայի համալսարանի օտարական
ուսանողների ակադեմիական միջազգային ըն-
կերության մասին]—1889, № 1, էջ 179—180:

Ներկա անստորագիր նամակով հայտնվում
է ընկերության հանձնաժողովի ունեցած առաջին
նիստերի արդյունքները: Վարչության նախագահ
է ընտրվել փիլիսոփայական դիտությունների
թեկնածու Հ. Բարխուդարյանը:

5401 **ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ** նպաստամատույց
ընկերություն Պոլսում:—1895, № 9—10, էջ 1337
—1338: (Ձանազան լուրեր):

Ընկերությունը կազմակերպվել է չքավորնե-
րին Լվրուպական համալսարաններում ուսանելուն
օգնելու համար:

5402 **ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ** Ժընևում:—1896,
№ 3—4, էջ 527: (Ձանազան լուրեր): (Նյութը բաղ-
ված է «Տարազ»-ից):

5403 **ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐ** Բեռլինում:—1896,
№ 12, էջ 1645—1646: (Ձանազան լուրեր):

Հայ ուսանողների թիվը ներկայացված է ըստ
երկրների: Տվյալները բաղված են «Մշակ»-ից:

5404 **ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՆԻ** հայ ուսանողների կոնգ-
րես:—1897, № 5, էջ 737: (Ձանազան լուրեր):

Կոնգրեսը բացվել է Գերմանիայի Հայդելբերգ
քաղաքում 1897 թ. ապրիլի 12-ին և տևել է մեկ
շաբաթ:

5405 ԺԸՆԵՎԻ հայ ուսանողների ընկերություն:
—1897, № 5, էջ 737—738: (Ձանազան լուրեր):

Ընկերության անգամ են Լոնդ 25 հայ ուսա-
նողներ:

5406 **ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ** հայ ուսանողների
մասին:—1898, № 1, էջ 177—178: (Ձանազան
լուրեր):

խմբագրությունը հայ ուսանողների մասին
«Մուրճ»-ում լիարժեք սեղեկություններ տպագրե-
լու համար արել է մի շարք առաջարկություններ,
որ մանրամասնորեն ներկայացված է ներկա
լուրում:

5407 ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ
1898, № 1, էջ 178: (Ձանազան լուրեր):

Խոսքը վերաբերում է Մյունխենի տարբեր
բարձրագույն ուսումնական հաստատություննե-
րում սովորող 7 հայ ուսանողների, դրանց թվում
(Կոն Շանթի մասին) (Բերված են մնացյալների
ազգանունները):

5408 ՀԱՅ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՈՒՄ
1898, № 4, էջ 583: (Ձանազան լուրեր):

Արձագանքելով խմբագրության հրավերին
Դրիգոր Վանցյանը ցուցակներ է ուղարկել Բեռ-
լինի, Հալլեի, Սարաբուրգի ու Մարբուրգի հա-
մալսարաններում և Դարմշտատի պոլիտեխնիկո-
ւում սովորող հայ ուսանողների մասին:

5409 /ՏՆՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ/ արտասահմանում
սովորող հայ ուսանողների մասին:—1898, № 5,
էջ 743—745: (Ձանազան լուրեր):

Ներկա լուրը տվյալներ է տալիս Հայացիցի,
Հալլեի, Ստրասբուրգի, Մարբուրգի, Դարմշտատի
բարձրագույն ուսումնական հաստատություննե-
րում սովորող հայազգի ուսանողների մասին:
Ցուցակը ներկայացված է անուն-ազգանունով,
բայց մասնագիտություններին:

5410 /«ՓԱՐԻԶԻ»-Ի ՀԱՅ ՈՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒ-
ՍՅԱՆ» և «ԱԿՈՒՐ» ՀԱՅ ՈՍԱՆՈՂԱԾ ՓԱՐԻԶԻՍ
ընկերությունների մասին:—1898, № 9, էջ 1308:
(Ձանազան լուրեր):

Լուրը հայտնում է, Փարիզից ստացած նամակ-
ներն ասում են, որ առաջին ընկերության մեջ ա-
ռաջացած պառակտման հետևանքով կազմվում
է «Ակուր» հայ ուսանողացու, «Հայ զաղթակա-
նության» պատասխանատու անդամոց մտքին մեջ
շփոթություն մցնելու դիտավորությամբ:

5411 ԹԱՆՏԱՆՅԱՆ Ա. ՆԱՄԱԿ ԽԱՐԱԳՐՈՒՅԱՆ
«ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅ ՈՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒՍՅԱՆ»-1898,
№ 10—11, էջ 1610—1612:

Խամակագիրը՝ Փարիզի պեղարվեստից վար-
ժարանի նարտարապետական բաժնի ուսանող է
մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդում
«Փարիզի հայ ուսանողական միության» կազմի
ու գործունեության մասին:

5412 /ԼՈՆԴՈՆԻ ՆՈՐԱԿԱԿՈՒՄՔՆԵՐԻ
նրին և ուսանողների միության և նրա նպատակ-
ների մասին:—1898, № 12, էջ 1800—1801: (Ձա-
նազան լուրեր):

5413 ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՅ ՈՍԱՆՈՂՆԵՐԻ ԺՈՂՈՒ-
ՎՐԻ /Հայդելբերգում, նոր տոմարով մարտի 26—
31-ը:—1899, № 2—3, էջ 345—346: (Ձանազան
լուրեր):

5414 ԵՎՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ ՈՍԱՆՈՂՈՒՅԱՆ ՎԻՃԱ-
ԿԱԳԻՐՐԻ-1899, № 2—3, էջ 346: (Ձանազան լու-
րեր):

Ներկայացված է բոլոր քաղաքների (Փարիզ,
Բեռլին, Ժրնև, Հայացից, Մոնպելիե, Նանսի,
Մյունխեն, Ցյուրիխ, Լոզան, Դարմշտատ, Ֆրայ-
բերգ, Հալլե, Դրեզդեն, Բրեսլավ, Էնա):

5415 /ԵՎՐՈՊԱՅԻ «ՀԱՅ ՈՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՄԻՈՒ-
ՍՅԱՆ» ԱՌԱՋԻՆ «ՏՆՂԵԿԱԳԻՐՐ»-1900, № 3, էջ
404—405: (Ձանազան լուրեր):

Ներկայացված է «Տնղեկագրի» տված տեղե-
կությունները Արևմտյան Եվրոպայի տարբեր քա-
ղաքներում գործող հայ ուսանողական միություն-
ների գործունեության մասին:

5416 /ՀԱՅՊՅԻԿԻ «ՀԱՅ ՈՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԸՆԿԵ-
ՐՈՒՅԱՆ» մասին:—1900, № 5—6, էջ 748: (Ձա-
նազան լուրեր):

Ընկերությունը ստեղծ է իր գոյության 15-ամ-
յակը, բնտրել է պատվավոր անդամներ:

5417 /ԺԸՆԵՎԻ ՈՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒՅԱՆ
մի նախաձեռնության մասին:—1900, № 5—6,
էջ 748: (Ձանազան լուրեր):

Չքաղի ուսանողներին օգնելու համար դի-
մում է կողմնակի օգնության:

5418 ԽԵԼԻԹ ԿԱՐԱԿՅՈՋՅԱՆ Գ. ԳԵՐՄԱՆԻԱ-
յի հայ ուսանողությունը (Արտատպված «Տա-
րազ»-ից): Թիֆլիս, 1901:

Դրախտություն: Նախադրյալն է—1902,
№ 1, էջ 143—147:

ներկայացված է Գերմանիայի հայ ուսանողության կյանքը երկրի տարբեր բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում:

5419 ԵՎՐՈՊԱՅԻ հայ ուսանողների համառոտ վիճակագրությունը.—1902, № 7, էջ 202—203, Ստորագր.՝ Դ.:

Հոգվածում ներկայացված վիճակագրական տվյալները քաղված են «Եվրոպայի հայ ուսանողության միության» տեղեկագրից: Ցույց է տրվում 1900 թվականին Եվրոպական դանադան պետություններում սովորող հայ ուսանողների թիվն ու նրանց ուսումնառության ընդգրկվածությունը:

5420 ԿՈՉ ՓԱՐԻԶԻ «Հայ ուսանողական միության» ուղղված հայ հեղինակներին, ուսումնասեր անձնավորություններին՝ միության զրադարանին օժանդակելու նպատակով:—1905, № 6, էջ 185: (Հայտարարություններ):

Կերական զուգոր այլ երկրներում

5421 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ, [Տեսություն «La Revue» հանդեսի 1903 թ. դեկտեմբերյան առաջին համարում լույս տեսած այն հոդվածի որտեղ խոսվում է Եվրոպայում կանանց բարձրագույն կրթության մասին]:—1903, № 12, էջ 214—215:

Ա Մ Ն

5422 ՀՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները և ժամանակակից ամերիկացիք:—1893, № 5, էջ 836—844, № 6, էջ 1009—1018, № 7—8, էջ 1254—1268, № 9, էջ 1439—1444, Ստորագր.՝ Ֆ.: (Արտասահմանյան թրոնիկ):

Ա Ն Գ Լ Ի Ա

5423 ԱՆԳԼԻԱՅԻ Ժողովրդական ուսումնարանները:—1890, № 3, էջ 452—455: (Թղթակցություններ արտասահմանից):

Թղթակցությունում խոսվում է Անգլիայի Ժողովրդական ուսումնարաններում կրթությունը անվճար դարձնելու և այդ կապակցությամբ պատմվածքներում եղած տարածայնությունների մասին:

5424 ԽՐԻՍՏԻԱՆՔԱՆ ԿՈՂՈՒՅ, [Հայտնում է, որ Միլաս Զերադը նշանակվել է (ոնդոնի Kings College-ի պրոֆեսոր]:—1891, № 1, էջ 141:

5425 ԸՄՍՑՈՐԴԻ և Կեմբրիջի համալսարանականների մարմնամարզական մրցումների մասին:—1892, № 6, էջ 979—980, Ստորագր.՝ Ֆ.: (Արտասահմանյան թրոնիկ):

5426 ՍՊՈՐՏԸ Անգլիայում. (ձիարշավ, ոնգրի):—1892, № 7—8, էջ 1210—1211, Ստորագր.՝ Օ.: (Արտասահմանյան թրոնիկ):

5427 ՊՈՐՐԻՏ ԷՆԿԼԱՆԴ, Ժողովրդային սկզբնական ուսուցումը Անգլիայում. Փարզմ.՝ Տ.:—1905, № 9, էջ 51—56, № 10, էջ 107—111:

Գեորգ 3-ից մինչև Վիկտորիայի թագավորության հիշգրտող (1891—1842) տարին տարրական կրթության սխեմա Անգլիայում չափազանց դանդաղ է զարգացել, այն գտնվել է բացառապես ընկերությունների ձեռքում: Անգլիական կրթության հարցը պետական զործ է դառնում անգլիական պառլամենտում ընդունված Ֆրոստերի օրենքից հետո: Ներկա հոդվածը ընթերցողին է ներկայացնում ժողովրդական կրթության զործի զարգացման, նշված շրջանի համառոտ պատմությունը:

5428 ՄԻՆԱՍ ՅՈՒՆԻ, Դաստիարակության հարցը և լորդերու ժողովը:—1907, № 4, էջ 29—45: (Նամակներ Անգլիայից):

Ա Վ Ս Ր Ի Ա

5429 ՈՒՍԱՆՈՂՈՒՆԻՏԻՆԸ Ավստրիայում:—1897, № 9, էջ 1298: (Զանազան լուրեր):

5430 ԼԱԶԳԱՅԻՆ համալսարանների հարցը Ավստրիայում:—1901, № 12, էջ 215, Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տես նաև № 3495 նկարագրությունը:

Ր ՈՒ Լ Ղ Ա Ր Ի Ա

5431 ԻՒՅՆԱ Գեորգիեվայի ինքնակենսագրությունը. (Կրճատությամբ թարգմանված): Մոսկվա, 1891:

Դրախոսություն:—1891, № 3, էջ 390—391, Ստորագր.՝ Քլ.:

Բուլղար ուսուցչուհու կյանքի նկարագրությունն է: Գրախոսը գրքույկի թարգմանությունը համարել է հաջողված և լեզվական կառուցվածքով միանգամայն մատչելի ընթերցողին:

Գ Ե Ր ՈՒ Ն Ի Ա

5432 [«Բեռլինի ուսուցիչների ընկերության» նիստում կարդացված մի դասախոսության մասին]—1889, № 10, էջ 1632—1633: (Թղթակցություններ):

Դասախոսության թեման եղել է «Պրոսական ժողովրդական ուսումնարանների դարգացումը»:

5433 Տեհնիկոմ Միոլայև Սաքսոնիայում: 1890, № 2, էջ 320: Նույնը. № 3, էջ 479, № 4, էջ 632, № 7, էջ 1052, № 8, էջ 1180, № 9, էջ 1329, № 10, էջ 1482, № 11, էջ 1626: 1892, № 3, էջ 510, № 9, էջ 1387: (Հայտարարություններ):

Տրված է ընդունելության պայմանները, տիկնիկումը պատրաստել է մեխանիկ վարպետներ:

5434 Տեր-Միքելյան Ա. Գերմանական դպրոցների դրությունը, զարգացումն և նպատակները:—1890, № 4, էջ 587—596, № 5, էջ 735—745, № 6, էջ 873—881, № 8, էջ 1129—1139:

5435 ԲԱՐԵՈՒԴԱՐՅԱՆ Հովհ. Բուժական-մանկավարժական դպրոցը Ենայում. (Heile-paedagogische Anstalt Jena):—1890, № 5, էջ 761—762: (Թղթակցություններ արտասահմանից):

Թղթակցությունն ուղարկված է Բեռլինից: Մանուցում է Ենայի բուժական-մանկավարժական դպրոցի բացումը, որի նպատակն է պայքարել մանկան հոգեկան կյանքի նորմալ ընթացքը խանգարող տարրերի դեմ և հիվանդ երիտասարդներին ընդունակ դարձնել դպրոցական նորմալ ուսումնառության և կյանքի համար:

5436 ԲԱՐԵՈՒԴԱՐՅԱՆ Հովհ. Գերմանական համալսարանների ոլու ինքնուրույնությունը (Համառոտություն Ենայի համալսարանի տեսչի ճառի):—1890, № 9, էջ 1303—1312:

Պատմական անցյալից բերված օրինակներով (Հունաստան, Հռոմ) պարզաբանում է ժամանակակից գերմանական համալսարանների ինքնու-

րույնության էությունը: Իրկրորդական տեղ է հատկացնում համալսարանների բաղադրական ինքնուրույնությանը, զիսավորը համարում է դիտականը:

5437 ԿԱՅՈՒՐ ՎԻՀՆԼՄ 2-րդի ճառը միջնակարգ դպրոցների մասին:—1891, № 1, էջ 83—90: Ստորագր.՝ Թղթակից:

Ճառը արտասանել է դպրոցական բարենորոգումները բնեկու համար հատուկ հրավիրված ուսուցչական կոնֆերանսում:

5438 ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ռեֆորմը Պրուսիայում:—1891, № 1, էջ 91—92: Ստորագր.՝ Թղթակից:

Ներկայացված է դպրոցական բարենորոգումների հարցը բննարկելու համար հատուկ հրավիրված ուսուցչական կոնֆերանսի օրակարգի տասնչորս հարցերը:

5439 [ՊՐՈՒՍԻԱՅԻ դպրոցական բարենորոգումների մասին]—1892, № 2, էջ 341: Ստորագր.՝ Հ.: (Քաղաքական տեսություն):

5440 [ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ դպրոցական օրենքների մասին]—1892, № 3, էջ 498: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Արտասահմանյան բրոնիկ):

5441 [ՅՈՒՐԻՍԻՆԻ համալսարանը, որ գեղ 1864 թ. էր իր դոները բացել կանանց ուսումնառության համար, դասախոսների շարքում պրիվատ դոցենտ է ընդունել տիկին Կեմպերին]—1892, № 4, էջ 650: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Արտասահմանյան բրոնիկ):

5442 ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ համալսարանները բաց են կանանց համար:—1895, № 7, էջ 1041: (Ձանաղան լուրեր):

5443 [ՌԵՆԼԱԿԱՆ ու կլասիկական ուսումնարանների իրավունքների հավասարեցման մասին Գերմանիայում]—1901, № 2, էջ 311: (Արտաքին տեսություն):

Տես նաև № 3323, 3613 նկարագրություններ:

Գ Ա Ն Ի Ա

5444 ՅՐԻՐԵՐԿ ՄԱՅԻԿԻ. Գյուդակուն համալսարանները Հյուսիսային Նվրոպայում:—1896, № 7—8, էջ 960—967, № 9, էջ 1147—1154:

Հեղինակը ֆիննուհի է. ընթերցողին ներկայացված ներկա ամփոփ ճառը քաղված է Բեռլինի «Կանանց միություն» գործերից, որի նպատակըն է ընթերցող հասարակությանը ծանոթացնել այն գեղեցիկ նախաձեռնություններ, որ ղեկնս 50 տարի առաջ կազմակերպվել ու վարգացել է Դանիայում: Խոսքը գյուղական համալսարանների մասին է: Այդ հաստատությունն ստեղծման նպատակն է եղել ուսման ծարավի, բայց համալսարանի նյութական միջոցներից զուրկ գյուղական երիտասարդությանը տալ ժամանակակից մակարդակի բարձրագույն կրթություն:

Հոգվածը մանրամասնորեն պատմում է ժողովրդական համալսարանում դասավանդվող առարկաների, դրանց մատուցման ձևերի ու մեթոդների մասին:

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

5445 ԿԻԹԱԿԱՆ գործը Թուրքիայում:—1893, № 4, էջ 672—673: (Ձանազան լուրեր):

5446 ԹՈՒՐԲԱԿԱՆ ընկերություն գրադիտություն: տարածելու համար:—1893, № 4, էջ 674: (Ձանազան լուրեր):

5447 ՄԻՐՈՒԿ՝ Վանի նահանգը ներկայումս: [Օտար վարժարաններ]:—1904, № 11, գլուխ 22, էջ 20—23:

Ի Տ Ա Լ Ի Ա

5448 [ՎԻՃԱԿԱԳԻՐ Բողին Իտալիայի մասին]:—1892, № 6, էջ 974—977: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

Հ Ո Ւ Ն Ա Ս Տ Ա Ն

5449 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՑԱՆ Հ. Հին ու նոր Աթենք կամ ավերակներից ոգի առած մի նոր կյանք:—1892, № 10, էջ 1449—1468:

Ճ Ա Պ Ո Ն Ի Ա

5450 ԻԱՇՄԱՃՅԱՆ Տ. Ժողովրդի կրթական գործը Ճապոնիայում:—1904, № 6, էջ 50—68:

Հոգվածում ամենաբազմակողմանի տեղեկություններ է հաղորդում մանկապարտեզների,

երկրասյան ու միջնակարգ, տեխնիկական մասնագիտացված, կույր ու խուլների դպրոցների և բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների մասին: Հոգվածը մանրամասնորեն պատմում է նշված ուսումնական հիմնարկություններում դասավանդվող առարկաների ծրագրերի, դրադարանային ու հրատարակչական գործի ղրվածքի մասին: Առանձնակի տեղ է հատկացված ճապոնացի կանանց կրթության հարցերին: Մասնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում երկրում գոյություն ունեցող ուսուցիչների թոշակավորման սխեման: Նշված հարցերին առնթևեր բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների մասին խոսելիս, հեղինակը մասնակի համակրանքով է նշել հիվանդանոցներում տիրող իդեալական մարքությունը, կարգն ու կանոնը:

Ներկա հոգվածի փաստերը քաղված են Լ. Բ. Խավկինի «Народное образование в Японии», 1904 թ. Մոսկվայում հրատարակված գրքույկից:

5451 ՄԻՎԱ Կ. Գիտությունը և համալսարանները Ճապոնիայում:—1904, № 10, էջ 132—142:

Հոգվածը թարգմանություն է ֆրանսիական «L'evne» հանդեսի՝ սեպտեմբերյան համարից: Հեղինակը նպատակ է ունեցել ճշտել իմքոպայում Ճապոնիայի կրթական գործի մասին տարածված սխալ կամ չափադանցված կարծիքը: «Մուրճ»-ի խմբագրությունը ներկա հոգվածով ընթերցողներին ծանոթացնում է Ճապոնիայի բարձրագույն կրթության արդի վիճակին:

Շ Վ Ե Յ Ց Ա Ր Ի Ա

Տես № 4859 նկարագրություն:

Չ Ի Ն Ա Ս Տ Ա Ն

5452 [ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ կայսեր հրամանը Պեկինում համալսարան հիմնելու մասին]:—1898, № 5, էջ 752: (Ձանազան լուրեր):

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

5453 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Իր. Պարսից դպրոցները:—1903, № 5, էջ 95—99:

Հոգվածը մոտավոր ծանոթություն է տալիս Պարսկաստանի ժամանակակից և անցյալի դպրոցների ու երկրի կրթական սխեմայի մասին:

5454 ՅՐԱՆԳՅԱՆ ԻՐ. Թալաբաներու—1903, № 7, էջ 157—162:

Հեղինակի նախորդ հոդվածը վերաբերում էր Պարսկաստանի այն կրթական հաստատություններին, որ կոչվում էին մադրասաներ ու մուալիմ-խանաներ: Ներկա հոդվածում ընթերցողին է ներկայացված մի այլ կրթական հաստատություն՝ Թալաբան՝ պարսիկների կրոնական հոգևոր համալսարանը:

5455 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ղեկավար (Զրադաշտական պարսիկներ)։—1906, № 9, էջ 139—156: Ստորագր.՝ Սար-Հով:

Ֆ Ի Ն Լ Ա Ն Գ Ի Ա

5456 ՕՀԱՆՅԱՆ Ք. Հաղար լճերի և կղզիների երկրում: (Ճանապարհորդական նկարագրություններ)։—1901, № 8, էջ 66—86, № 9, էջ 50—71:

5457 ՖԻՆԼԱՆԴԻԱ.—1906, № 2, էջ 23—52, № 6, էջ 72—80, № 7, էջ 68—80: Ստորագր.՝ Ն.:

Ֆ Բ Ա Ն Ո Ւ Ա

5458 ՓԱՐԻԶԻ քաղաքային ուսումնարանները։—1890, № 1, էջ 134—135: (Թղթակցություններ արտասահմանից):

Համայնքի խորհրդական Լավիի հրատարակած ղեկուցման համառոտակի շարադրանքն է փարիզի ուսումնարանների մասին: Թվական տվյալներով ներկայացված է քաղաքային դպրոցների, նրանց սպասարկող տեսչական ու ուսուցչական կազմերի վրա ծախսվող պետական միջոցների բաշխման պատկերը:

5459 ԺՈՂՈՎՐԻՒՆՆԵՐ ԿՐԹՈՒՅԱՆ զաշնակցությունը Ֆրանսիայում։—1891, № 10, էջ 1181—1200: Ստորագր.՝ Լ. Դ., Թարգմ. Կ. Հայրապետյան:

Ներկա հոդվածը տպագրվել է «Русская школа»-ում: Ներկայացված է Ժան Մասենի գործունեությունը, որի զխավորությամբ տեղի է ունեցել «Ժողովրդական կրթության գործի մասնավոր նախաձեռնողներին» կոնգրեսը: Հոդվածում ցույց է տրված Ֆրանսիայում ժողովրդական կրթության ընդլայնումը ձևորեն բերված նվաճումները: Հոդվածի տպագրությամբ «Մուրճ»-ի խմբ-

րագրությունը հետամուտ է եղել այդ միջոցառումները հնարավորին չափ իրագործել նաև մեզ մոտ՝ հայ կյանքում: Հեղինակի, թարգմանչի և տպագրման մասին տես հաջորդ նկարագրությունը:

5460 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ. [«Մուրճ»-ի խմբագրությունը հայտնում է, որ «Ժողովրդական կրթության զաշնակցությունը Ֆրանսիայում» վերնագրով հոդվածը ամսագրին է ուղարկել Կ. Հալրապետյանը, թարգմանել է «Русская школа» ամսագրից]։—1891, № 10, էջ 1269:

5461 ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ 100-ամյակը: 1895, № 11, էջ 1532—1533: (Զանազան լուրեր):

Ինստիտուտը հիմնվել է 1795 թ., փոխարինելու կամ ամբողջացնելու համար ֆրանսիական ակադեմիա կոչված հիմնարկությունը, որ հիմնադրվել էր 1635 թ. Ֆրանսիայի ինստիտուտը ունեցել է հինգ բաժանմունք՝ (Ֆրանսիական, Արձանագրությունների և գեղեցիկ դպրության, Գիտությունների, Դեղարվեստների և Բարոյական և քաղաքական դիտությունների ակադեմիաներ):

Ինստիտուտի 100-ամյակի հոբելյանական հանդեսին մասնակցել է Հանրապետության նախագահ Ֆելիքս Զորը:

5462 ՀԱՄԱԼՍԱԿԱՆԱԿԱՆ ռեֆորմը Ֆրանսիայում։—1896, № 2, էջ 337—338: (Զանազան լուրեր):

5463 ՕՏԱՐ ԲԺԺԿ ուսանողներ Ֆրանսիայում։—1896, № 6, էջ 883—884: (Զանազան լուրեր):

Ներկայացված է ըստ հրկրների (Ռուսաստանից, Ռումինիայից, Թուրքիայից, Բուլղարիայից, Հունաստանից, Եգիպտոսից, Կանադայից, Բրազիլիայից, ԱՄՆ-ից և այլն):

5464 ԿՈՄՄՈՒՆԻՍՏԻԱՆԵՐԸ ՄԻԱԲԱՆՈՒՅՈՒՆՆԵՐԻ անդամներին դասավանդելն արգելելու մասին]։—1904, № 3, էջ 204—205: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Սրտաբին տեսություն):

Ըստ Կոմբի օրինագծի Ֆրանսիական պառլամենտը արգելել է կրոնական միաբանության անդամներին Ֆրանսիայում զբաղվել մանկավարժությամբ, օրինագիծը չի վերաբերվել Ֆրանսիայի զաղութներին:

ԳՐԱԴԱՐԱՆ-ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆՆԵՐ, ՀՐԱՏԱՐԱՆՁԱԿԱՆ
-ՏՊԱԴՐԱԿԱՆ ԴՌՈՒ, ԴՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿՆԵՐ,
ՉԵՌԱԴՐԱՑՈՒՑԱԿԱՆՆԵՐ, ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
ՆՈՐ ԼՈՒՅՍ ՏԵՍԱՆ, ՎԱՃԱՌՎՈՂ ՈՒ
ՍՊԱՌՎԱՆ ԴՐՔԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Դրադարան-ընթերցարաններ

5465 [ՓԱՐԻՋԻ «Ազգային գրադարան»-ի կա-
ռավարչի զեկուցագիրը]։—1889, № 11, էջ 1833
1834: (Թղթակցություններ արտասահմանից):

Տեղեկություններ է հաղորդում «Ազգային»
գրքային ֆոնդերի մասին, համեմատելով այն այլ
երկրների գրադարանների ու նրանց գրքային հա-
րստությունների հետ:

5466 ԷժԱՆԱԿԻՆ ԿՐԱԳԱՐԱՆԻ [Մանուցում է
այն մասին, որ Թիֆլիսի Միքայելյան փողոցում
բացվել է նոր գրադարան, որ ընթերցողներին
տրվում են հայերեն գրքեր՝ մեծահասակներին 20,
խակ աշակերտ-աշակերտուհիներին 10 կոպեկ
անդամավարձի պայմաններով]։—1890, № 1, էջ
159. Նույնը՝ № 6, էջ IX, № 9, էջ 1331, № 10, էջ
1483, № 11, էջ 1627: (Հայտարարություններ):

5467 ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐԳՆԱԽՈՒՅՅԱՆ ԳՈՐԾԻ:
—1890, № 5, էջ 753—756: Ստորագր.՝ Լուսինի:
(Ներքին տեսություն):

Հեղինակը առաջ է քաշում «Կիրակնօրյա» ժո-
ղովրդական ընթերցանության անհրաժեշտու-
թյան հարցը, որպես ժողովրդի լուսավորության
գործին նպաստող խելացի մտահղացում: Օրինակ
է բերում Ախալցխայի երիտասարդության ժողո-
վրդական դասախոսությունների կազմակերպելու
նախաձեռնությունը: Առաջարկում է Ռուսաստա-
նի մի քանի քաղաքներում լայն տարածում ստա-
ցած «Ստվերային» ընթերցումների ձևը կիրառել
նաև մեկ մոտ՝ Կովկասում:

5468 ԽՐԱԿՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ: [Ախալքա-
լաքի ս. Մեսրոպյան ուսումնարանին կից բացված
գրադարան-ընթերցարանի վարչությանը դրամով
ու գրքերով օգնելու մասին]։—1890, № 6, էջ 915:

5469 ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐԳՆԱԽՈՒՅՅԱՆ ԳՅՈՒ-
ղում մոզական լապտերով: Նկատողություն—
1891, № 4, էջ 506—507: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Նկատողությունում առաջ է քաշված ստվերա-
յին ընթերցումներին զարկ տալու հարցը, որպես
ժողովրդական ընթերցանության լավագույն մի-
ջոցներից մեկը՝ Տես՝ հաջորդ նկարագրությունը:

5470 [«НЕДЕЛЯ»-ն ստվերային ընթերցում-
ների մասին]։—1891, № 4, էջ 507—513: Թարգմ.
B.:)

Ներկայացված նյութը «Неделя»-ի 1891 թ.
№ 7-ում ղեկավարած «Публичное народное
чтение с туманными картинами» հոդվածի
թարգմանությունն է: Նկարագրված է այն մեծ
հաջողությունը, որ ունեցել է ստվերային ընթեր-
ցումների փորձը Ռուսաստանի դյուրական վայրե-
րում: «Մենք համոզված ենք, որ մոզական լապ-
տերի համար փոխադրվող պատկերները փայլուն
ապագա ունեն. հեռու չէ այն ժամանակը, երբ
նրանք պատվավոր տեղ պիտի բռնեն ուսումնա-
կան պարագաների շարքում. նրանց ընտրությու-
նը կլինի ավելի մեծ և ավելի մանկավարժական»
—գրել է հեղինակը:

5471 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. ԷժԱՆԱԳԻՆ ԳՐԱԳԱՐԱՆԻ
փորձը մեզանում։—1890, № 12, էջ 1636—1644:

Էժանագին գրադարանների գործունեության
ծավալումը, հեղինակը դիտում է որպես ժողո-
վրդի լուսավորության լավագույն միջոցներից
մեկը: Ներկա հոդվածում մանրամասնորեն վեր
է հանված Թիֆլիսի երկու գրադարանների աշ-
խատանքային գործունեությունը: Հոդվածը բացի
գրադարանային գործի մասնագետներից օգտա-
կար կարող է լինել մանկավարժության ասպարե-
զի աշխատողների համար:

5472 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. ԷժԱՆԱԳԻՆ ԳՐԱԳԱՐԱՆ և
մանկական ժողովրդական ընթերցանություն—
1892, № 2, էջ 315—322:

Ներկայացված է Թիֆլիսի «Հայոց էժանագին
գրադարան»-ի անցյալ տարվա գործունեության
հաշվետվությունը: Մանրամասնություններ է հա-
ղորդում ընթերցողների զբաղմունքի, սեռի, կրթ-
ության և ընթերցված գրականության մասին:
(Ներկայացված է ընթերցվող գրքերի ցանկը):

5473 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ: [Թավրիզի
կիլավա թաղամասի հայոց երկսեռ դպրոցի հո-
գաբարձությունը խնդրում է ռուսահայ բարեմիտ
պարոններից՝ օգնել համարելու դպրոցի աղքատ
գրադարանը]—1892, № 2, էջ 343:

5474 [ԱՄՆ-ի ժողովրդական գրադարաննե-
րը]—1892, № 7—8, էջ 1213—1214: Ստորագր.՝
Օ.: (Արտասահմանյան քրոնիկ):

5475 ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐԳՈՒՄՆԵՐԸ ԹԻՖ-
լիսում:—1892, № 10, էջ 1513—1515, Ստորագր.՝
Հուսիկ: (Ներքին տեսություն):

Ժողովրդական ընթերցումներ ասելով պետք է
հասկանալ ժողովրդական մատչելի դասախոս-
ություններ, որ կարդացվել են ամենատարբեր
թեմաների շուրջը (1812 թ. հայրենական պատե-
րազմը: Քրիստոսի անպատվումը: Թեյը և նրա
օգտակարությունը և այլն): Ներկա հոդվածը
նվիրված է Թիֆլիսում ռուսերեն լեզվով կատար-
վող ժողովրդական ընթերցանության հանձնա-
ժողովի հաշվետվությանը՝ 1891 թվականի սեպ-
տեմբերից մինչև 1892 թվականի սեպտեմբերն
ընկած ժամանակամիջոցում:

5476 «ՄՈՒՐՃ»-ի նվիրատուներ [Բժիշկ Ջալ-
յանը «Մուրճ»-ի 1892 թ. կոմպլիկտ է նվիրել Ղու-
բայի հայոց ընթերցարանին, իսկ Այ. Մելիք-Ա-
զարյանը՝ Ռաշտի հայոց ընթերցարանին]—
1892, № 11, էջ 1722: (Ձանազան լուրեր):

5477 ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ զրականության խնդի-
րը—1893, № 2, էջ 341—342: Ստորագր.՝ Ֆ.
(Ռուսաստանից):

5478 ԹԵՂՐԱՆԻ «ՐԱՖՖՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒՅՈՒՄՆ» տա-
րեկան հաշիվը [հոսք կա նաև տեղի գրադարան
-ընթերցարանի մասին]—1893, № 3, էջ 499:
(Ձանազան լուրեր):

5479 ՅԱՐՈՍԼԱՎԻ դասախոսարանը—1893,
№ 5, էջ 832: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

Ներկայացված է ժողովրդական դասախոսա-
րանի 10-ամյա գործունեության հաշվետվությու-
նը:

5480 1893 ԹՎԼԿԱՆԻ ամսանը Թիֆլիսում
բացվելու է Հայոց բարեգործական ընկերության
մատենադարանը (գրադարանը)—1893, № 6, էջ
1029: (Ձանազան լուրեր):

5481 ԽԼԻԿՈՎԻ ժողովրդական ընթերցարա-
նը—1893, № 7—8, էջ 1250—1251: Ստորագր.՝
Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

5482 ԲԼԼԿԻՆՍԻԻ էժանագին ճաշարանների
վարչությունը մեկ օրինակ «Մուրճ» է խնդրում իր
ընթերցարանների համար—1893, № 11, էջ
1782: (Ձանազան լուրեր):

5483 ՂՄՅՈՒՄԵՆԻՍԻ հայ ընթերցարանի 25-
ամյակը—1894, № 1, էջ 160—161: (Ձանազան
լուրեր):

5484 ՐԼՅՅԻ ԸՆԿԵՐՈՒՅՈՒՄՆ Հայ ընթերցարա-
նի 1893 թ. մուտք ու ելքի հաշիվը—1894, № 1, էջ
161: (Ձանազան լուրեր):

5485 ԷՇԽԵՆԻՆ գրադարան-ընթերցարան
Հավաքարում—1894, № 1, էջ 167: (Ձանազան
լուրեր):

5486 ՀԱՅՈՑ ԸՆԹԵՐԳՈՒՄՆ Լոնդոնում—1894,
№ 12, էջ 976: (Ձանազան լուրեր):

5487 ԸՆԹԵՐԳԱՍԻՐԱՅ գրադարանական ըն-
կերություն Թավրիզում—1895, № 1, էջ 191:
(Ձանազան լուրեր):

5488 ԿՐԱԿԱՐԱՆ-ընթերցարան Կարսում—
1895, № 2, էջ 349: (Ձանազան լուրեր):

5489 ԹԱՎՐԻԶԻ ՐԱՖՖԻ ԸՆԿԵՐՈՒՅՈՒՄՆ 1894 թ.
հաշիվը—1895, № 3—4, էջ 563: (Ձանազան լու-
րեր):

5490 ԿԱՍՈՒՄՈՎԻ ԸՆԹԵՐԳՈՒՄՆ Զուրաբում—
1896, № 1, էջ 168: (Ձանազան լուրեր):

5491 ԹԵՖԼԻՍԻ գրադարան-ընթերցարանը—
1896, № 3—4, էջ 528: (Ձանազան լուրեր):

5492 ԴՐԱԴԱՐԱՆ-ընթերցարան Ագուլիսում—
1896, № 3—4, էջ 528:

5493 [Հովհաննես Տեր-Միրաքյանը ժողովրդական ընթերցանության մասին]—1896, № 5, էջ 729: (Ձանազան լուրեր):

5494 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հովհ. ժողովրդի ընթերցանությունը:—1896, № 9, էջ 1157—1171, № 10—11, էջ 1324—1338, № 12, էջ 1563—1570:

Հողվածի հիմնական փնդիրն է «Թե ինչպիսի ընթերցանության նյութերի պահանջ է զգացվում ժողովրդի մեջ ու ի՞նչ միջոցներով պետք է սրանք տարածվեն նրա բոլոր խավերում».—գրել է հեղինակը: Ամբողջ նյութը շարադրված է հետևյալ հինգ մեծագրերի տակ. ներածություն: Ա. Մատենագրական տեղեկություններ: Բ. Ընթերցող հասարակության ուսումնասիրությունը: Գ. Ռուս ժողովրդի ընթերցանության գործը: 1. Ի՞նչ պահանջներ ունի նա և ո՞րքան հարուստ է գրքերով: 2. Ի՞նչու լավ գրքերը չեն ընկնում նրա ձեռքը: 3. Ո՞րքան հարուստ են ուսուները գրքերով: 4. Լրագրերն ու հանդեսները ժողովրդական շրջանում: 5. Ո՞ր գրքերը, հանդեսներն ու լրագիրները լույս է տրվում ժողովրդին կարգալ: 6. Ռուս ընթերցող հասարակության սիրելի հեղինակները: 7. Գոհհիկ (սուրբաբան) գրականությունն ու նրա հեղինակները: 8. Գոհհիկ հրատարակիչներն ու ցրիչները: 9. Ռուս ինտելիգենցիայի ձգտումներն այս ասպարեկում: Դ. Գրքեր հայ ընթերցող հասարակության համար:

5495 [ՆՈՐԱԲԱՅ գրադարան—ընթերցարաններ Թիֆլիսում, Ագուլիսում, Բարալեթում (Ախալքալաք)]—1896, № 12, էջ 1641—1642: (Ձանազան լուրեր):

5496 [ՀԱՅ ՆՈՐ ընթերցարաններ Բուլղարիայում (Ռուշուկ, Վառնա, Ֆիլիպե, Սիլիստրե)]—1896, № 12, էջ 1642: (Ձանազան լուրեր):

5497 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հովհ. ժողովրդի ընթերցանությունը: Արտատպված Մուրճս ամսագրից՝ Թիֆլիս, 1897:

Դրախոսություն: Աղբալյան Ն.—1898, № 1, էջ 124—128:

Գրախոսը նշելով գրքի արժանիքները, խորհուրդ է տալիս «Այս խնդրով հետաքրքրվողներին

ձեռք բերել Տեր-Միրաքյանի աշխատասիրությունը. ոչ ոք ժամանակը զուր չի կորցնի կարգալով այս գրքույկը»:

5498 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻՅ, [«Սարանական ընկերության» ժողովում ուսուցիչ Ս. Մելիք-Սալադյանի դասախոսությունը «մոզոյան» մասին]—1898, № 1, էջ 181: (Ձանազան լուրեր):

5499 ՄԱՆՎԵՅԱՆ Լ. Բաբվա Մարդասիրական ընկերության գրադարան-ընթերցարանի վիճակագրական տեղեկություններ վասն 1898 թ. (հաշիվ գրադարանապետի):—1898, № 2—3, էջ 316—323:

Մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդում ընկերության գրադարան-ընթերցարանի գործունեության մասին. խոսում է ստացվող պարբերականների գրականության տեսակների, ընթերցողների՝ նրանց ազգային կազմի, գրադուների, կրթության և այլ հարցերի մասին:

5500 [ԹԱՎՐԻԶԻ «Սարանական ընկերության» կանոնագրի մասին]—1898, № 4, էջ 577—578: (Ձանազան լուրեր):

5501 ԿԱՐԵՆՎ Ն. Ի. Ինքնակրթությունը և գրքերի ընթերցումը: Թարգմ. Ա. Արասխանյան:—1898, № 7—8, էջ 1020—1030:

Հեղինակը ընթերցանությունը համարում է ինքնակրթության ամենալավագույն միջոցը. ընթերցողներին է ներկայացնում այդ ուղղությամբ որոշակի հաջողությունների հասած երկրների փորձը (Ֆինլանդիա, Շվեյցարիա, Դանիա, Սկանդինավիա): Շեշտը դնում է ժողովրդական համալսարանների, ժողովրդական գրադարանների ու հանրամատչելի գրականության ստեղծման անհրաժեշտության վրա:

5502 [ՄԱՐԱՆԱՅԻ (Պարսկաստան) ընթերցարանի վարչության նամակը հայոց ազգային ընթերցարանի բարեկարգման մասին]—1898, № 10—11, էջ 1623: (Ձանազան լուրեր):

5503 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկղը: Ուստը, Ամբրիկա: Հայոց գրադարանի ընկերության [խմբագրությունը պատասխանում է, որ «Մուրճ» ձեռք բերելու համար ուղարկված գումարը չեն ստացել]:—1900, № 5—6, էջ 753:

5504 ՅՐԱՆԳՅԱՆ ԵՐ. Նամակ Պարսկաստան-
նից:—1901, № 11, էջ 253—259:

Նամակագիր հեղինակը ներկայացրել է Թավ-
րիզի «Լսարանական ընկերության» երեքամյա
գործունեության պատկերը:

5505 ԲԱԹՈՒՄ. [Ժողովրդական ձրի գրադա-
րան-ընթերցարան բանալու հարցի շուրջը]:—
1901, № 1, էջ 263—264: Ստորագր.՝ Ա.: (Գավա-
ռական կյանք):

5506 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ. Հաղրուի [հմրագրու-
թյունը հայտնում է, որ «Մուրճ»-ը ուղարկվում է
ողջ գյուղական հասարակության համար. անհրա-
ժեշտ է տեղում գործը կանոնավորել այնպես, որ
բոլորն այն ընթերցեն]:—1901, № 7, էջ 264:

5507 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ. Սախալին. Թաղևոս
Մարգարյան: [Հայտնում է, որ խմբագրությանը
տրամադրված նրա գումարով «Մուրճ» է ուղարկ-
վում Սախալինի հայոց գրադարանին]:—1901,
№ 7, էջ 264:

5508 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաստանի գրադիտու-
թյուն տարածող ընկերության գործունեության
մասին]:—1901, № 8, էջ 223—224: (Վրաց կյան-
քից և գրականությունից):

Հեղինակը համակրանքով է խոսում ընկերու-
թյան 22-ամյա հայրենանվեր գործունեության
մասին: Տեղեկություններ է հաղորդում երկրում
էժանագին գրադարան-ընթերցարանների բաց-
ման, սեփական միջոցներով զբոսը հրատարակե-
լու ու ընկերության ջանքերով կազմակերպված
այլ խելացի նախաձեռնությունների մասին:

5509 ՄՏԱՎՈՐ առաջադիմության գործը մեր
գավառներում:—1902, № 3, էջ 191—194: Ստո-
րագր.՝ Ա.: (Գավառական կյանք):

5510 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ. Լինն. հայոց գրադա-
րանի վարչության: [խմրագրությունը պարզում է
դրամական փոխադրության ընթացքում կատար-
ված սխալը]:—1902, № 9, էջ 257:

5511 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ. Շումլա (Բուլղարիա).
հայոց գրադարանի վարչության: [խմրագրու-
թյունը պարզում է «Մուրճ»-ի համարները դրա-
դարանին շուղարկելու պատճառը]:—1902, № 9,
էջ 257:

5512 ՅՐԱՆԳՅԱՆ ԵՐ. Ընթերցանության գործը
Ատրպատականում—1902, № 11, էջ 36—42:

Թվական-վիճակագրական սվյալներով հա-
րուստ հոգվածում ներկայացված է Թավրիզում
գործող երեք գրադարան-ընթերցարանների գոր-
ծունեությունը: Հեղինակը խոսում է դրանց զբա-
ղին ֆոնդերի, ընթերցողների բանակի ու սպա-
սարկման հարցերի մասին: Գավառներում գործող
գրադարանների մասին խոստանում է դրել ա-
ռաջիկայում: (Տես հաջորդ նկարագրությունը):

5513 ՅՐԱՆԳՅԱՆ ԵՐ. Ընթերցանության գոր-
ծը Ատրպատականի գավառներում:—1903, № 2,
էջ 150—155:

Հոգվածում ներկայացված է երկրի հայաշատ
գավառներում գործող աղքատիկ գրադարանների
պատկերը: Սալմաստի գավառի Ղալասար, Հավ-
թրվան, Հին-քաղաք, Մահլամ գյուղերում՝ չորս
գրադարաններ. Ուրմիի գավառում մեկ, Մարա-
ղայում Այ. երիցյանի անվան՝ մեկ, Խոյում «Ս.
Նաղարյան» գրադարան-ընթերցարանը, Արդա-
բիլ քաղաքում մեկ, Մուծումբար գյուղում մեկ
(«Հայկապյան») և այլն, իսկ Պարսկական Քուր-
դիստանում, Սուլդուզ, Առուչ Բուլաղ գավառամա-
սերում գրադարաններ ընդհանրապես չկա: Տխուր
է ընթերցանության գործը հայաշատ Ատրպատա-
կանում: Այդ մասին հեղինակը գրել է. «Հոգվա-
ծըս վերջացնելով, ես դիմում եմ մեր նվիրատու-
ներին, խմբագրություններին, հայ հեղինակնե-
րին և թարգմանիչներին, խնդրում, որ չլլանան
օգնության հասնել այս կորած, մոլորված ժողո-
վրդին. թող շտապեն ուղարկել իրենց թերթերից,
հեղինակություններից և թարգմանություններից,
որով ահագին ծառայություն կատարած կլինեն
մեր ժողովրդի մտավոր առաջադիմության գոր-
ծում: Ինքը՝ հայ գավառական ժողովուրդը աղքատ
է. թշվառ է, հարստահարված և անկարող է իր
ուժերով հոգալ մի կարիք, որի կարևորությունը
ղեռ չէ հասկանում»:

5514 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ժողովրդական լուսավո-
րության միևնույնությունը թույլատրել է երկրում
հիմնել ժողովրդական ձրի շրջիկ գրադարաններ]:
—1903, № 6, էջ 141—142: (Ներքին տեսություն):

5515 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաստանի գրագիտության տարածող ընկերության հայրենանվեր գործունեությունը]։—1903, № 7, էջ 153: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Համառոտակի տեղեկություններ է հաղորդում ընկերության անցյալ ու ներկայիս աշխուժություն ասլուղ գործունեության մասին: Բերված են թվական սվյաչներ:

5516 [Ֆինլանդիայի գրադարան-ընթերցարանները]։—1903, № 11, էջ 233: (Ներքին տեսություն):

«Финляндская газета»-ի հաղորդագրության համաձայն երկրի կառավարչապետի կարգադրությունը վերաբերում է հաճանգապետներին, որոնց հանձնարարված է վերաստուգում անցկացնել երկրի բոլոր գրադարաններում ու ժողովրդական ընթերցարաններում: Ռուսաց կառավարության նպատակն է եղել ստուգել թե արդյոք չեն տարածվում դրանք ընթերցարաններից արգելված, հակակառավարական հրատարակություններ:

5517 ՖԻՆԼԱՆԴՅԱՆ ՆՐ. Նամակ խմբագրության։—1903, № 11, էջ 245:

Նամակը վերաբերում է իր՝ հեղինակի «ընթերցանության գործը Ատրպատականում» հոդվածում արած այն կոչին, (տես № 5513 նկարագրությունը) որով խնդրվում է հայ հասարակայնությանը, խմբագրություններին ու առանձին հեղինակներին՝ օգնել Ատրպատականի հայաշատ գավառներում գործող գրադարաններին: Նամակում հեղինակը հայտնում է, որ կոչը անարձագանք չի մնացել: Ավելորդ չի համարել էլի տողատակում նշելու, որ Մոսկվայից բժիշկ Ս. Շահ-նուպարյանի ուղարկած գրականությունը գյուղացի ընթերցողին միանգամայն պիտանի չէ (ծրագրեր, կանոնագրքեր) և ավելացրել է на тебе, боже, что нам не роже!... հայտնի ողորդական սուսցվածքը:

5518 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԻ Բալասանի. պ. Եսայանց [խմբագրությունը հայտնում է, որ ուղարկված 37 ուրբուղի դիմաց «Մուրճ»-ի համարներ են ուղարկել մի շարք հայաբնակ գյուղեր, որոնց թվում Սարիգամիշ՝ հայ գինվորներին]։—1904, № 1, էջ 234:

5519 [ԲԱՔՎԻ Մարդասիրական ընկերության գրադարանի մասին]։—1904, № 6, էջ 168—169: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Տեղական իշխանությունների կարգադրությամբ 1903 թ. մարտից փակվում է ընկերության գրադարան-ընթերցարանը: Վարչությունը որոշում է գրադարանի վերաբացման խնդրով դիմել մինիստրին:

5520 [ՎԻՍՅԱՆ գրադարանների վերաբերյալ արված կարգադրության մասին]։—1904, № 6, էջ 170: (Ներքին տեսություն):

Հստակոր կարգադրության Թիֆլիսի բոլոր այն գրադարանները, որ գտնվում են վրացիների մեջ գրագիտություն տարածող ընկերության հսկողության տակ, այսուհետև պետք է ենթարկվեն ժողովրդական գրադարանների մասին գոյություն ունեցող կանոններին: Այդ կանոնների համաձայն՝ իշխյալ գրադարաններում չեն կարող թողնվել վրացերեն զրբեր ու պարսերական հրատարակություններ:

5521 ՇՈՒՇՎԱՆ գրադարան-ընթերցարանը։—1904, № 9, էջ 109—112: Ստորագր.՝ Կ. (Գավառական կյանքից):

Գրադարան-ընթերցարանը Հայոց բարեգործական ընկերության տնօրինությունից անցնում է քաղաքային ինքնավարության ձեռքը: Այդ պատճառով նկատելի կերպով վատթարանում է գրադարանի վիճակը: Հեղինակը կոնկրետ օրինակներով նշված թերությունների վրա է հրավիրում քաղաքային ինքնավարության ուշադրությունը:

5522 [ԲԱՔՎԻ Մարդասիրական ընկերության գրադարանի վերաբացման մասին]։—1905, № 1, էջ 157: (Ներքին տեսություն):

5523 [ՓԱՐՍԻՋԻ Հայ ուսանողական միությունը հրավեր է կարդում հայ հեղինակներին՝ իրենց երկասիրություններով օժանդակելու միության նորահաստատ գրադարանին]։—1905, № 6, էջ 185:

Տես նաև № 2388, 2414, 2420, 2953, 2993—2995, 4824, 4830, 5030, 5161, 5581 նկարագրություններ:

Հրատարակչական-ուպագրական գործ,
հրատարակչական բեկեռություններ,
հաշվետվություններ, հայտարարություններ

5524 ԹԻՖԼԻՍԻ բեկերություն հայերեն զրբերի
հրատարակության: [Տարեկան ընդհանուր ժողո-
վի մանրամասները]:—1889, № 4, էջ 676—677:
(Ներքին տեսություն):

5525 ԹԻՖԼԻՍԻ բեկերություն հայերեն զրբերի
հրատարակության: [Ընկերության անպատուղ զոր-
ծունեության և հետագա անելիքների մասին]:—
1889, № 5, էջ 799—809: (Ներքին տեսություն):

5526 «ՄՈՒՐՈՒ»-ի նամակագրությունը: [Հա-
յերեն զրբերի հրատարակչական բեկերության
վարչության և խմբագրական մասնաժողովի ըն-
տրության մասին: Ներկայացված է նորրոտիր զի-
կավար կազմի ցուցակը]:—1889, № 5, էջ 834—
835:

5527 ԹԻՖԼԻՍԻ Հայ հրատարակչական բե-
կերության նիստերում տիրող բարբերի և դատա-
պարտելի գործունեության մասին]:—1889, № 6,
էջ 949—950: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տե-
սություն):

5528 ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆ բեկերություն:—1889
№ 12, էջ 1988—1990: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներ-
քին տեսություն):

«ՄՈՐԱՏ»-ի բեկացիկ տարվա № 4-ում ըն-
կերության մասին տպագրված հոդվածում, հեղի-
նակը նրա գործունեությունը որակել էր «ան-
պատուղ» արտահայտությամբ: Չնայած այն հան-
գամանքներին, որ բեկերության վարչության
կազմը նորրոտիր է, սակայն նրա գործունեու-
թյունը ոչնչով չի փոխվել, այն հեռու է բավարար
համարվելուց: Բերված են համույիլ փաստեր:

5529 [ՀԱՅԵՐԵՆ զրբերի հրատարակության
բեկերության ժողովի մասին]:—1890, № 3, էջ
440: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

5530 ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Հայտնում
է, որ Փոթիում վախճանվել է զնդապետ Ալեքսան-
դրը Սելիթ-Հայկազյանը. նրա զրամական օժան-
դակությամբ են լույս տեսել Բաֆֆու «Կայծեր»-ը,
Ա. Արասխանյանի «Ազգաբնակչությունը և նրա
շարժումները» ու մի շարք այլ զրբեր]:—1890,
№ 5, էջ 776:

5531 ՏՊԱԿՐՈՒԹՅԱՆ առաջին հնարողը՝ Հ.
Գուտտենբերգը: Թարգմ. տիկին Մարգարիտ
Մոսկվա, 1890:

Գրախոսություն:—1890, № 7, էջ 1016:
Ստորագր.՝ Ն.:

Գրախոսը բողոքում է վերջերս զրականության
մեջ տեղ գտած այն արտառոց կրակոյթի դեմ, որ
թարգմանիչները շատ զեպքերում ծածկում են հե-
ղինակի անունը (ինչպես այս զեպքում): Գրքույկը
համարել է արժեքավոր, արված են մի շարք լուրջ
դիտողություններ:

5532 ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Հայտնում
է, որ կովկասյան զրաքնական կոմիտեի կազ-
մում փոփոխություն է կատարվել՝ Կ. Վ. Յակի-
մովի փոխարեն նախագահ է ընտրվել Մ. Պ. Գա-
կիլը]:—1891, № 3, էջ 411—412:

5533 ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ: [Թիֆլիսի
Հրատարակչական բեկերության վարչության բնդ-
հանուր ժողովի այն սրբշման մասին է, որով չբա-
վոր հայ զպրոցիներին հրատարակված զրբերը
ձեռք բերելու համար՝ զիջումներ են արվելու]:—
1891, № 3, էջ 413:

5534 ՀԱՅԻՑ Հրատարակչական բեկերության
ընդհանուր ժողովը:—1891, № 5, էջ 659—669:
Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

5535 ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Հայտնում է
Թիֆլիսի Հրատարակչական բեկերության նորըն-
տիր վարչության կազմը (Ա. Քալանթար, Մու-
րացան, Մանուկ Աբեղյան)]:—1891, № 5, էջ 672
—673:

5536 ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Հայտնում
է, որ կովկասյան կոմիտեի կազմը լրացվեց Ա-
լեքսանդր Քիշմիշյանի թեկնածությամբ՝ տեղա-
կան և արևելյան լեզուների ավագ զրաքնիչի
պաշտոնում]:—1891, № 6, էջ 806:

5537 ԹԻՖԼԻՍԻ Հրատարակչական բեկերու-
թյան խմբագրական մասնաժողովը հայտարա-
րում է, որ տպագրության համար ընդունում են
ինքնուրույն ու թարգմանական զրվածքներ՝ հետե-
լալ բովանդակությամբ. զեղարվեստական, դիտա-
կան, դասազրբեր, մանկական ընթերցանության
համար, նյութեր մեր ժողովրդի կյանքի ուսում-
նասիրության վերաբերյալ: Մանոթության մեջ
խոսում է ինքնուրույն ու թարգմանական զործերի
հեղինակային հոնորարների չափի մասին]:—
1891, № 7—8, էջ 958: Նույնը № 9, էջ 1123, № 10,

էջ 1273, № 12, էջ 1632, 1892, № 3, էջ 511, № 5, էջ 851 (Հայտարարություններ)։

5538 Ս. ԲԱՐՆՈՒԿԱՐՅԱՆԻ տպարանի ընդարձակման ու հասցեն փոխելու մասին]։— 1891, № 11, էջ [1421]։ Նույնը 1892, № 1, էջ 179, (Հայտարարություններ)։

5539 ՔԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերությունը հայտարարում է, որ իրենց հետ գործունեությունները դիմեն զրասենյակ, որ գտնվում է Բարոնսկայա փողոցում Սահակյանի տանը]։— 1892, № 1, էջ 183, (Հայտարարություններ)։

5540 ՔԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերության խմբագրական մասնամոդուլը հայտարարում է, որ տպագրության համար ընդունում են պատվերներ]։— 1892, № 1, էջ 184, (Հայտարարություններ)։

5541 ՔԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերությունը ցանկացողներին հրավիրում է ծանոթանալու ընկերության ծրագրին ու հայտնելու իրենց կարծիքները]։— 1892, № 3, էջ 509, (Հայտարարություններ)։

5542 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅԱ ՔԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերության 1892 թ. մայիսի 16-ի ընդհանուր որոշումները։— 1892, № 5, էջ 848։

5543 ԶԱՔԱՐՅԱՆ Պ. Հայերեն գրքերի հրատարակության գործը ուսասանյիթի մեջ 1891 թ. (Պաշտոնական տեղեկությունների վրա հիմնված)։— 1892, № 7—8, էջ 1173—1178։

Տեղեկությունները քաղված են Список изданий вышедших в России в 1891 г. (перепечатан из «Правительственного вестника»-а)։

5544 ՔԻՖԼԻՍԻ Հրատարակչական ընկերության տարեկան նիստը։— 1893, № 3, էջ 498, (Զանազան լուրեր)։

5545 ՀԱՅՈՑ Բարեգործական ընկերության Շուշու մասնաճյուղը և հայերեն գրքերի հրատարակությունը։— 1893, № 4, էջ 675—676, (Զանազան լուրեր)։

5546 ՔԻՖԼԻՍԻ Հայերեն գրքերի հրատարակչական ընկերությունը առաջարկում է գրել հանրամատչելի գրքույկներ հին ու նոր գործիչ-

ների մասին. (տրված են անուններն ու թեմաները)։ (Հայտարարություններ)։

5547 ԳՐՔԵՐԻ հրատարակությունը Ռուսաստանում 1892 թ.։— 1893, № 7—8, էջ 1251, Ստորագր. Ա. Թ.։ (Ռուսաստանից)։

5548 ՔԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերության ընդհանուր ժողովը։— 1894, № 3, էջ 493—494, (Զանազան լուրեր)։

5549 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Հրատարակչական ընկերությունը և մամուլը։— 1894, № 7—8, էջ 1127—1129, (Ժամանակակից տեսություն)։

«Новое обозрение» լրագրի ընթացիկ տարվա № 3644-ում հրատարակչական ընկերության մասին Բ. Մ.-ի տպագրած հոդվածի շուրջն արված դատողություններ են։ Բ.Մ.-ն խստիվ դատապարտել է ժամանակակից հայ մամուլի անտարբերությունը դեպի ընկերության գործունեությունը։

5550 ԲԱՔՎԻ «Լեռնո» և էջմիածնի Մայր Աթոռի տպարանների մասնակցությունը Պետերբուրգի տպագրական գործի ցուցահանդեսին։— 1895, № 3—4, էջ 565—566, (Զանազան լուրեր)։

5551 ՀԱՅՈՑ հրատարակչական ընկերության տարեկան ընդհանուր ժողովը։— 1895, № 5, էջ 728—731, (Զանազան լուրեր)։

5552 ՔԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերության տարեկան ընդհանուր ժողովը։— 1896, № 2, էջ 329—330, (Զանազան լուրեր)։

5553 ՂՐԱՏԱՐԱԿԻԶՆԵՐԸ և նրանց տպագրած անորակ գրքերը]։— 1896, № 2, էջ 339—340, (Զանազան լուրեր)։

5554 ԷՋՄԻԱՄՆԻ տպարանի ուղադրությանը [էջմիածնի տպարանում լույս տեսնող գրքերի վրա մերթ տպվում է «Տպարան Մայր-Աթոռոյ Ս. էջմիածնի», և մերթ «Տպարան Ս. կաթողիկե էջմիածնի»։ Պահանջում է միօրինակություն]։— 1896, № 3—4, էջ 535, (Զանազան լուրեր)։

5555 ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԶԱԿԱՆ ընկերություն Ռուստովում։— 1896, № 5, էջ էջ 727, (Զանազան լուրեր)։

5556 ՄԱՅՐ ԱԹՈՐ տպարանում տպագրվող բոլոր գրքերը պետք է ստանան կովկասյան գրա-

բնության հաժանությունը]—1896, № 7—8, էջ 1085, (Զանազան լուրեր)։

5557 [ԷՋՄԻԱՇՆԻ տպարանի մասին]—1896, № 9, էջ 1233, (Զանազան լուրեր)։

«Մուրճ»-ի նկատողությունից հետո տպարանը կոչել են «Տպարան Մայր Աթոռոյ» (տես նկարագրություն № 5554)։ Լուրը հայտնում է միաժամանակ, որ զրաշարանոցը, որ փակվել էր օգոստոսին, վերաբացվել է սեպտեմբերի 23-ին, իսկ տպագրական մասի պատասխանատու անձ է նշանակվել Վ. Աբովյանը։

5558 ԳՐՔԵՐԻ հրատարակությունը Ռուսիայում—1896, № 10—11, էջ 1427, (Զանազան լուրեր)։

5559 ԹԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերությունը (Ռթմյա գործունեության համառոտ նկարագիրը)։—1897, № 4, էջ 508—517, Ստորագր.՝ Լուսինի։

5560 [ՀԱՅՈՅ հրատարակչական ընկերության տարեկան ընդհանուր ժողովը]։—1898, № 4, էջ 573—575, (Զանազան լուրեր)։

5561 [ԹԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերությունը ծառայում է մասնակի շահերի]։—1899, № 2—3, էջ 355—356, Զանազան լուրեր)։

5562 [ԹԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերության տարեկան ընդհանուր ժողովը]։—1899, № 4—5, էջ 552—553, Զանազան լուրեր)։

5563 [ՄՈՍԿՎԱՅԻՄ զրաքննական տեսուչ Զարմայր Մսերյանի մահը]։—1899, № 4—5, էջ 566, (Զանազան լուրեր)։

5564 «ՄՇԱԿ»-ի մի նոր դիմակը [Թիֆլիսի Հայոց հրատարակչական ընկերության ընդհանուր ժողովը և Լեոն]։—1899, № 6, էջ 739—737, (Զանազան լուրեր)։

5565 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Հայոց հրատարակչական ընկերությունը։—1900, № 5—6, էջ 699—704, (Ժամանակակից տեսություն)։

Ներկայացված է ընկերության մայիսի 13-ին տեղի ունեցած ընդհանուր ժողովի արդյունքները։ Խիստ քննադատական խոսք է ասված ընկերության գործունեության մասին։

5566 ԳՈՒՏՏԵՆՐԵՐԳԻ 500-ամյակը։—1900, № 5—6, էջ 746, (Զանազան լուրեր)։

5567 [Ա. ՊԱՂՈՍԱՆԻ նվերը Թիֆլիսի Հայկական հրատարակչական ընկերությանը, զրական մրցանակաբաշխություն կազմակերպելու համար]։—1900, № 5—6, էջ 749—750, (Զանազան լուրեր)։

5568 ՍԱՐԴՍՅԱՆ Լ. [Զեմստովոների հրատարակչական իրավունքի սահմանափակման մասին]։—1901, № 9, էջ 224, (Ներքին տեսություն)։

5569 1901 ԹՎԱԿԱՆԻ ընթացքում Ռուսաստանում լույս տեսած հայոց զրքերի համառոտ վիճակագրությունը։—1901, № 12, էջ 191, Ստորագր.՝ Խ. Խ.։

5570 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն հեղինակը կանգ է առել «Русская Миссия» պարբերականի մարտյան համարում տեղ գտած Ն. Ռուբակինի «Դրքերի հոսանք» խորագիրը կրող հոգվածի վրա, որտեղ ցույց է տրված վերջին 25 տարիների ուղիս գրականության պարզացման պատկերը բոլոր լուսանկարների ու գրականության բնագավառների]։—1903, № 4, էջ 240—242։

5571 [ԼԻՏՎԵՆՆԵ տպագրվող զրքերը լատինական տառերով տպագրելու թույլտվության մասին]։—1904, № 6, էջ 171, (Ներքին տեսություն)։

5572 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաց հրատարակչական գործի ու ընկերությունների մասին]։—1904, № 12, էջ 130—131, (Վրաց կյանքից ու գրականությունից)։

Հեղինակը հիացմունքով է խոսում Վրաստանում հրատարակչական գործի ծաղկման մասին։ «Վրաց մեզ զրագիտություն տարածող» և Թիֆլիսի ու Քութայիսի Վրաց հրատարակչական ընկերությունների կողքին ծնվում են նորերը՝ «Սիսիլի» (ճառագայթ) և «Յիսկարի» (Լեռնալույս)։ Առանձին հաջողություն է ունեցել «Յնորիս Փուրցելի»-ն իր տպագրական ու սպրիմիաների» հավելումով։ Սկսել է վերահրատարակվել հայագրի տիկին Ան. Թումանյան-Սերեթիլու «Ջեջիլի» (արտ) և «Նակագուլի» (վտակ) նոր պարբերականները մասնակների համար։

5573 ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ տպագրական գործով զբաղվողների փոխադարձ օգնության ընկերության մասին]—1905, № 2—3, էջ 198: (Ներքին տնտեսություն):

Ներքին գործերի մինիստրը հաստատել է նորաստեղծ ընկերության կանոնադրությունը:

Տես նաև № 5576 նկարագրությունը:

Գրականության ցանկեր, ձեռագրացուցակ

Ստորև բերված ցուցակներով չի սահմանվում «Մուրճ»-ում ներկայացված գրքերի հրատարակությանն ու վաճառքին վերաբերող նմանօրինակ նյութերը. դրանց մի մասը, ելնելով իրենց բնույթից, գետնադրված են մատենագիտության համապատասխան բաժիններում: Այսպես օրինակ. Ալ. Սատուրյանի «Գրչի հանաքներ», Հովհ. Թումանյանի «Բանաստեղծություններ»-ի լույս տեսնելու մասին յուրերն ու հայտարարությունները, նկարագրված են «Գրականագրություն» բաժնում՝ այդ հեղինակներին վերաբերող մյուս նյութերի շարքում, տնտեսագիտության, բժշկության, պատմության ու լեզվի վերաբերող հրատարակությունների մասին, նյութերը՝ համապատասխանաբար իրենց բաժիններում: Ընդհանրապես, նմանօրինակ ու այլ բնույթի հայտարարությունները լիարժեք ձևով ընթերցողին ներկայացնելը մեզ կանգնեցրեց որոշակի զովարությունների առաջ: Բանն այն է, որ դրանք մեծ մասամբ տպագրվել են հանդիսի վերջին՝ չհամարակալված էջերում, որոնք հավանաբար, հետագայում մասնավոր անձանց ձեռքով կազմվելիս, չեն արժանացել պատշաճ ուշադրության՝ դուրս են մնացել: Իրանում մեկը համոզվեցինք, միևնույն տարեթվերի, նույն համարների, տարբեր կոմպիլկատների համեմատությունից: Այս կամ այն հայտարարությունը, ձեռքի տակ եղած, մի կոմպիլկատում կա, մյուսում՝ ոչ: Այդօրինակ նյութերը ընթերցողին հնարավորին չափ լիարժեք ներկայացնելու համար օգտվել ենք մեր ձեռքի տակ եղած բոլոր հնարավորություններից:

5574 ԽՐԱԿՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Հայտնում է, որ խմբագրությունը պակասավոր է համարում «Հանդես ամսօրյա»-ի № 6-ում տպագրված

1889 թ. լույս տեսած հայերեն հրատարակությունների ցանկը]—1890, № 5, էջ 777:

5575 ԽՐԱԿՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Ներկայացված է հանգուցյալ գեղապետ Ալեքսանդր Մելիք-Հայկազյանի հրատարակած գրքերի լրացուցիչ ցանկը]—1890, № 6, էջ 921—922: (Տես նաև № 5, էջ 776):

5576 ՈՒՐԿՈՅԱՆ Լ. Թիֆլիսի «Հրատարակական ընկերությունը» 1891/92 թվականներին («Հրատարակական ընկերության» 1891 թ. հրատարակությունների առթիվ) —1892, № 3, էջ 489—495:

1892 թ. մարտի 20-ին տեղի ունեցած ընդհանուր ժողովի հաշվետվությունն է՝ ընկերության 6 ամսյա գործունեության մասին: Ներկայացված է տպագրված և մամուլի տակ դանդաղ գրքերի ցուցակը:

5577 ԿԱԼԵՄՔՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐԻՍ Յուզակ հայերեն ձեռագրաց արքունի մատենադարանին ի վրանիսին, Վիեննա, 1892:

Գրախոսություն:—1893, № 11, էջ 1738—1741: Ստորագր.՝ Ն.:

Տես հաջորդ նկարագրությունը:

5578 ՏԱՇՅԱՆ Հակոբոս Յուզակ հայերեն ձեռագրաց կայսերական մատենադարանին ի վիեննա, 1891:

Գրախոսություն: —1893, № 11, էջ 1739—1741: Ստորագր.՝ Ն.:

1891 թ. Վիեննայի Մխիթարյան միաբանությունը սկիզբ է դնում մի կարևոր գործի՝ հրատարակության՝ «Յուզակ ձեռագրաց հրատարակյալ ի Մխիթարյան միաբանությունում» Այդ նպատակով նրանք դիմել են բոլոր այն երկրների գրապահոցներին որտեղ պահպանվում են հայկական ձեռագրի օրինակներ: Այսպիսով հայկական ձեռագիր ցուցակները ի մի ժողովված պետք է կազմեին հատորներ: Առաջինում տեղ էին գտնելու Ավստրիայում գտնված ձեռագրերը, երկրորդում՝ Գերմանիային, ապա Ռուսաստանին, Ֆրանսիային ու Անգլիային: Նախատեսված հրատարակության առաջին նմուշը, ներկա գրախոսված ցուցակն է, որ վերաբերում է Վիեննայի կայսերական մատենադարանի հայկական ձեռագրերի

ժողովածուին: 1892 թ. լույս է տեսնում երկրորդ մասը՝ Մյունխենի արքունի մատենադարանի հայոց ձեռագրերի ցուցակը՝ գործ հայր Գրիգորիս վարդապետ Գալեմբյարյանի: Սրանց պետք է հաջորդեն Պետերբուրգի հայերեն լեզվի պրոֆեսոր Մատի աշխատությունը, իսկ Անդրիայում պահվող բոլոր հայ ձեռագրերի ցանկը կազմելու գործը հանձնարարված է եղել Ս. Վ. Պարոնյանին, Հոռմիշե՝ Հովհաննես վարդապետ Մխսթիճյանին:

5579 ԿԱՆԱՅԱՆ Ստեփան: Ցուցակ հայերեն ձեռագրերի Թիֆլիսի ներսիսյան հոգեվոր զբաղմունքի: Թիֆլիս, 1893:

Դրախոսություն:—1893, № 11, էջ 1741—1746: Ստորագր.՝ Ա. Տ.:

Վիեննայի Մխիթարյանների ձեռնարկությունը՝ կազմելու համար աշխարհով մեկ սփռված հայ ձեռագրերի ցուցակներ, իր արձագանքն է գտել նաև Թիֆլիսում: Ստեփան Կանայանի ներկա ցուցակը գալիս է լրացնելու Մխիթարյանների հայագիտական ձեռնարկությունը (Տես նախորդ նկարագրությունը):

5580 ԼԵՐՈՎ ԶՈՆ, Հարյուր ամենալավ զբոսեր: Թարգմ. ուսուցիչ թարգմանությունից Արշակ Եղիզարյան:—Թիֆլիս, 1895:

Դրախոսություն:—1896, № 1, էջ 123: Ստորագր.՝ Լ. Մ.:

Դրախոսվածը մի փոքրիկ զբոսայգի է, որի նպատակն է ընթերցասեր հասարակությանը ներկայացնել զբոսի հանձնարարական մի ցուցակ: Դրախոսը ցուցակը գտնում է ոչ լիարժեք ու գոհացուցիչ, սակայն մտադրացումը, միանգամայն համակրելի:

5581 ՏԵՐ-ՄԻՐԱՔՅԱՆ Հովհ. Հանձնարարելի և մերժելի զբոսերի ցուցակը:—1899, № 10, էջ 1233—1240, № 11—12, էջ 1461—1470:

Հեղինակը «Դեռահասների ազատ ընթերցանությունը» խորագրով ծավալուն հոդվածին կից (տես № 5030 և 5161 նկարագրությունները) ներկայացրել է թվով 189 զբոսերի «հանձնարարելի և մերժելի» մի զբոսացուցակ, որ զետեղել է «Մուրճ»-ի ներկա և հաջորդ համարի «Գրախոսություն» բաժնում:

Ցուցակը կազմված է նկատի ունենալով մանուկ ընթերցողների տարիքային առանձնահատկությունները: Ներկայացնում ենք այն ըստ հեղինակի կազմած ենթավերնագրերի. ա) Մոտավորապես մինչև 8 տարեկան հասակի մանուկների համար:

բ). 8—10 տարեկան մանուկների համար: գ). 10—12 տարեկան մանուկների համար: դ). 12—14 տարեկան հասակի համար. ե). Ավելի հասունացածների համար: Հավելված բնական գիտություններից. մատենագիտական տեղեկություններ:

5582 ԱՃԱՌՅԱՆ Հր. Ցուցակ հայերեն ձեռագրաց Սանասարյան վարժարանի ի Կարին: Վիեննա, 1900:

Դրախոսություն: Մալխասյան Ստ.—1901, № 2, էջ 255—260:

5583 ՄԻՋԱԳԱՅԻՆ գիտական գրականության ցուցակների մասին:—1904, № 3, էջ 172, (Դիտություն աշխարհից):

Խոսքը ընթացիկ տարվա սկզբներին Հոնգոնում լույս տեսած գիտական գրականության ցուցակների առաջին որակի հրատարակության մասին է, որի նախաձեռնողներն են եղել Ֆրանսիան, Գերմանիան, Իտալիան և ԱՄՆ-ը:

Տես նաև № 4884, 5030, 5161 նկարագրությունները:

5584 ՆՈՐ լույս տեսած և նոր ստացված զբոսների ցանկեր (1889—1907):

1889

- № 1, էջ 171 (11 անուն):
- № 3, էջ 515 (3 անուն. ուսուցիչն է.):
- № 4, էջ 674 (4 անուն):
- № 5, էջ 798 (5 անուն, 1-ը ուսուցիչն է.):
- № 6, էջ 948 (5 անուն) էջ 986 (2 անուն ուսուցիչն է.):
- № 7, էջ 1115 (11 անուն, 1-ը օտար է.):
- № 8, էջ 1279 (3 անուն):
- № 9, էջ 1465 (5 անուն, 1-ը ուսուցիչն է.):

* Զետեղված են հանդեսի «Դրախոսություն» և «Զանազան լուրեր» բաժիններում:

- № 10, էջ 1630, (5 անուն, 1-ր օտար լ.);
 № 11, էջ 1828, (3 անուն), էջ 1863 (2 անուն),
 № 12, էջ 1984, (6 անուն, 1-ը ռուսերեն լ.):

1890

- № 2, էջ 284, (5 անուն, 1-ր օտար լ.);
 № 3, էջ 477, (2 անուն),
 № 4, էջ 613, (3 անուն),
 № 5, էջ 751, (4 անուն, 3-ը ռուսերեն լ.), էջ 778,
 (7 անուն, 2-ը ռուսերեն),
 № 6, էջ 889, (6 անուն, 1-ը օտար լ.);
 № 8 էջ 1143, (2 անուն),
 № 9, էջ 1319, (6 անուն, 1-ը ռուսերեն լ. 2-ը օ-
 տար լ.);
 № 10, էջ 1470, (5 անուն, 1-ը ռուսերեն, 1-ը օ-
 տար լ.);
 № 11, էջ 1593, (7 անուն),
 № 12, էջ 1749, (11 անուն), էջ 1794, (2 անուն
 ռուսերեն լ.):

1891

- № 1, էջ 119, (6 անուն),
 № 2, էջ 259 (12 անուն, 1-ը ռուսերեն),
 № 3, էջ 391, (5 անուն), էջ 414, (4 անուն),
 № 4, էջ 527, (10 անուն),
 № 5, էջ 653, (10 անուն, 1-ը ռուսերեն),
 № 6, էջ 792, (14 անուն, 1-ը օտար լ.), էջ 806
 (1 անուն),
 № 7—8, էջ 935, (10 անուն, 2-ը ռուսերեն և 1-ը
 վրաց լ.);
 № 9, էջ 1097, (12 անուն, 2-ը օտար լ.);
 № 10, էջ 1233, (4 անուն, 1-ը ռուսերեն լ. 2-ը օ-
 տար լ.);
 № 11, էջ 1399, (9 անուն, 1-ը ռուսերեն, 1-ը վրա-
 ցերեն),
 № 12, էջ 1595, (14 անուն),

1892

- № 1, էջ 149, (8 անուն, 1-ը ռուսերեն լ.);
 № 2, էջ 304, (5 անուն, 1-ը ռուսերեն լ.);
 № 3, էջ 472, (10 անուն, 1-ը օտար լ.), էջ 507,
 (1 անուն),
 № 4, էջ 637 (3 անուն),
 № 5, էջ 772, (7 անուն), էջ 849, (3 անուն),
 № 6, էջ 950, (3 անուն), էջ 1020, (1 անուն),
 № 7—8, էջ 1168, (10 անուն),

- № 9, էջ 1334—1335 (18 անուն, 1-ը օտար լ.);
 № 10, էջ 1494, (8 անուն, 1-ը ռուսերեն լ.), էջ
 1543, (5 անուն, 1-ը ռուսերեն լ.);
 № 11, էջ 1679, (6 անուն),
 № 12, էջ 1863, (7 անուն),

1893

- № 1, էջ 188, (4 անուն),
 № 2, էջ 349 (3 անուն, 1-ը օտար լ.);
 № 3, էջ 500, (8 անուն, 2-ը օտար լ.);
 № 4, էջ 676—677, (13 անուն, 2-ը օտար լ.);
 № 5, էջ 850—851, (11 անուն, 1-ը ռուսերեն լ.);
 № 6, էջ 1030, (8 անուն, 1-ը ռուսերեն լ. 1-ը օ-
 տար լ.);
 № 7—8, էջ 1293—1294, (14 անուն, 2-ը ռուսերեն
 լ. 1-ը օտար լ.);
 № 9, էջ 1460 (3 անուն),
 № 10, էջ 1608, (8 անուն, 1-ը օտար լ.);
 № 11, էջ 1787—1788, (3 անուն),
 № 12, էջ 1955, (7 անուն),

1894

- № 1, էջ 167—168, (7 անուն),
 № 2, էջ 336, (5 անուն),
 № 3, էջ 500 (5 անուն, 1-ը ռուսերեն լ.);
 № 4, էջ 663—664, (13 անուն, 1-ը ռուսերեն, 2-ը
 օտար լ.);
 № 5, էջ 827, (5 անուն),
 № 6, էջ 977, (3 անուն),
 № 7—8, էջ 1176, (7 անուն, 1-ը օտար լ.);
 № 9, էջ 1345, (8 անուն, 1-ը ռուսերեն լ.);
 № 10, էջ 1524 (6 անուն),
 № 11—12, էջ 1753, (9 անուն),

1895

- № 1, էջ 192, (6 անուն),
 № 2, էջ 353, (4 անուն),
 № 3—4, էջ 573, (3 անուն),
 № 5, էջ 738—739, (12 անուն, 1-ը ռուսերեն լ.
 1-ը օտար լ.);
 № 6, էջ 903—904, (14 անուն, 1-ը ռուսերեն լ.
 1-ը օտար լ.);
 № 7, էջ 1045, (8 անուն, 1-ը օտար լ.);
 № 8, էջ 1183, (6 անուն, 3-ը ռուսերեն լ.);
 № 9—10, էջ 1344, (5 անուն),

№ 11, էջ 1538, (9 անուն, 1-ը ղոսւերեն և 2-ը օտար և.)
№ 12, էջ 1703—1704, (13 անուն, 1-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)

1896

№ 1, էջ 171—172, (10 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)
№ 2, էջ 341—342, (10 անուն)
№ 3—4, էջ 536—537, (15 անուն)
№ 5, էջ 731—732, (16 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)
№ 6, էջ 888, (4 անուն)
№ 7—8, էջ 1091—1092, (12 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)
№ 9, էջ 1243, (8 անուն)
№ 10—11, էջ 1434—1435, (6 անուն)
№ 12, էջ 1651, (2 անուն)

1897

№ 1, էջ 173—174, (15 անուն)
№ 2—3, էջ 410—411, (7 անուն)
№ 4, էջ 553—554, (5 անուն, 1-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)
№ 5, էջ 743—744, (6 անուն)
№ 6, էջ 908—909, (10 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)
№ 7—8, էջ 1147—1148, (14 անուն)
№ 9, էջ 1299—1300, (6 անուն, 2-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)
№ 10, էջ 1469—1471, (23 անուն, 2-ը ղոսւերեն և 2-ը օտար և.)
№ 11—12, էջ 1684, (6 անուն)

1898

№ 1, էջ 185—186, (12 անուն, 3-ը ղոսւերեն և.)
№ 2—3, էջ 392, (6 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)
№ 4, էջ 591—592, (19 անուն, 2-ը ղոսւերեն և.)
№ 5, էջ 753—754, (12 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)
№ 6, էջ 925, (9 անուն, 1-ը օտար և.)
№ 7—8, էջ 1180, (4 անուն)
№ 9, էջ 1314, (5 անուն, 1-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)
№ 10—11, էջ 1628—1629, (12 անուն, 1-ը օտար և.)
№ 12, էջ 1806, (10 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)

1899

№ 1, էջ 145, (13 անուն)
№ 2—3, էջ 370—371, (21 անուն, 2-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)
№ 4—5, էջ 566—567, (15 անուն, 2-ը ղոսւերեն և.)
№ 6, էջ 742—743, (13 անուն, 2-ը ղոսւերեն և.)
№ 7—8, էջ 952—953, (6 անուն)
№ 9, էջ 1131, (5 անուն)
№ 10, էջ 1285—1286, (11 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)
№ 11—12, էջ 1508—1509, (17 անուն, 1-ը օտար և.)

1900

№ 1, էջ 130—131, (18 անուն, 2-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)
№ 2, էջ 269, (5 անուն, 1-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)
№ 3, էջ 410, (2 անուն)
№ 4, էջ 564, (5 անուն)
№ 5—6, էջ 752—753, (12 անուն)

1901

№ 1, էջ 222, (2 անուն)
№ 3, էջ 215, (6 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)
№ 4, էջ 212, (4 անուն, 2-ը ղոսւերեն և.)
№ 6, էջ 215, (14 անուն, 2-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)
№ 9, էջ 194, (10 անուն, 1-ը ղոսւերեն և 2-ը օտար և.)
№ 10, էջ 199, (4 անուն)
№ 11, էջ 229—230, (5 անուն, 2-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)
№ 12, էջ 192, (10 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)

1902

№ 1, էջ 148, (6 անուն, 1-ը ղոսւերեն և.)
№ 3, էջ 160, (10 անուն, 2-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)
№ 5, էջ 180, (10 անուն, 2-ը ղոսւերեն և.)
№ 6, էջ 171, (8 անուն)
№ 7, էջ 223, (2 անուն, 1-ը ղոսւերեն և 1-ը օտար և.)

№ 8, էջ 191: (6 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 9, էջ 215—216: (4 անուն):

№ 10, էջ 165: (5 անուն):

№ 11, էջ 150: (5 անուն):

№ 12, էջ 167: (14 անուն):

1903

№ 1, էջ 175: (8 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 3, էջ 188: (13 անուն, 1-րդ հոսանքներն է., 3-րդ հոսանք է.):

№ 4, էջ 200: (11 անուն, 4-րդ հոսանք է.):

№ 7, էջ 187: (8 անուն, 1-րդ հոսանք է.):

№ 8, էջ 215: (14 անուն):

№ 9, էջ 197: (9 անուն, 2-րդ հոսանք է.):

№ 10, էջ 197—198: (16 անուն):

№ 11, էջ 204: (12 անուն, 2-րդ հոսանքներն է.):

1904

№ 1, էջ 189—191: (21 անուն, 3-րդ հոսանքներն է.):

№ 2, էջ 200: (11 անուն):

№ 3, էջ 161—162: (20 անուն, 3-րդ հոսանքներն է.):

№ 4, էջ 170—171: (22 անուն, 3-րդ հոսանքներն է.):

№ 5, էջ 172—173: (27 անուն, 3-րդ հոսանք է.):

№ 6, էջ 158—159: (19 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 7, էջ 116: (18 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 8, էջ 115: (9 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 9, էջ 108: (16 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.): (1-րդ հոսանք է.):

№ 10, էջ 156: (13 անուն):

№ 11, էջ 177: (12 անուն): (Տես տողատակի ծանոթությունը):

№ 12, էջ 138—139: (18 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

1905

№ 1, էջ 125: (8 անուն):

№ 2—3, էջ 179—180: (17 անուն, 2-րդ հոսանքներն, 1-րդ հոսանք է.):

№ 4, էջ 192:

№ 5, էջ 168: (9 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 6, էջ 143—144: (25 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 7, էջ 117: (14 անուն, 2-րդ հոսանքներն է.):

№ 8, էջ 150—151: (10 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 9, էջ 166—167: (23 անուն, 3-րդ հոսանքներն, 1-րդ հոսանք է.):

№ 10, էջ 157—158: (25 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 11—12, էջ 243—245: (39 անուն, 22-րդ հոսանքներն է.):

1906

№ 1, էջ 148: (9 անուն, 1-րդ հոսանք է.):

№ 2, էջ 134: (14 անուն, 1-րդ հոսանք է.):

№ 3, էջ 94: (7 անուն, 1-րդ հոսանքներն է., 1-րդ հոսանք է.):

№ 4—5, էջ 117: (6 անուն):

№ 6, էջ 121—122: (22 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 7, էջ 109: (11 անուն):

№ 8, էջ 107: (11 անուն, 1-րդ հոսանք է.):

№ 9, էջ 158—159: (26 անուն, 2-րդ հոսանքներն է.):

№ 10, էջ 141: (12 անուն):

№ 11—12, էջ 175: (8 անուն, 2-րդ հոսանքներն է.):

1907

№ 1, էջ 154: (11 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 2, էջ 111: (12 անուն, 1-րդ հոսանքներն է.):

№ 3, էջ 139: (16 անուն):

5585 [ԵՈՐ ԳՐԲԵՐ հոսանքներն լեզվով]—1892, № 9, էջ 1377, № 11, էջ 1696—1697: 1893, № 2, էջ 342: Ստորագր.՝ Ֆ. (Թղթակցություն Ռուսաստանից):

5586 ԵՈՐ ԱՌԻՅԱ տեսած զրբեր հոսանքներն լեզվով—1893, № 4, էջ 654—655, № 5, էջ 834—835, № 7—8, էջ 1252—1253, № 9, էջ 1437—1438: Ստորագր.՝ Ս. Բ.: (Ռուսաստանից):

5587 ՅԱՆԿ ՕՏԱՐ լեզուներով լույս տեսած զրբերի—1892, № 10, էջ 1536—1537: Ստորագր.՝ Ֆ.: (Արտասահմանյան բրոնիկ):

5588 [ԼԵՈՒ «Հայկական տպագրություն» աշխատության 1-ին հատորի (XVI—XVII դար) լույս տեսնելու մասին]—1901, № 3, էջ 295: Նույնը՝ № 6, էջ 290: (Հայտարարություններ):

5589 [ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ Առաքելյանի «Հանրագիտական բառարանի» հրատարակության մասին]—1904, № 1, էջ 236—237, № 2, էջ 234—235, № 3, էջ 211: (Հայտարարություններ):

5590 [ԼՈՒՅՍ ԵՆ տեսել... Չեռք բերելու համար դիմել...]—1904, № 10, էջ 175: (Հայտարարություններ):

5591 ՀՈՒՀԻՆՆԵՐ Պալիսյանի հրատարակու-
թյամբ լույս են տեսել...—1906, № 9, էջ 4 և
տիտղոսաթերթի ներքին հրատարակում, № 10, էջ 159,
№ 11—12, էջ 195:

5592 «ՄՈՒՐԸ»-ից արտատպված գրքերի ցան-
կեր (1891—1900)*

1891

№ 2, էջ 295: (15 անուն):
№ 3, էջ 417: (15 անուն):
№ 7—8, էջ 956: (18 անուն):
№ 9, էջ 1122: (19 անուն):
№ 10, էջ 1271: (19 անուն):
№ 11, էջ 1420: (19 անուն):
№ 12, էջ 1626: (23 անուն):

1892

№ 1, էջ 178: (23 անուն):
№ 2, էջ 344: (23 անուն):
№ 3, էջ 508: (23 անուն):
№ 4, էջ 659: (23 անուն):
№ 5, էջ 850: (23 անուն):
№ 6, էջ 1026: (16 անուն):
№ 9, էջ 1383—1384: (26 անուն):
№ 10, էջ 1544: (26 անուն):

1893

№ 1, էջ 191—192: (26 անուն):
№ 2, էջ 350—351: (26 անուն):

1893

№ 11, էջ 1790—1791: (26 անուն):
№ 12, էջ 1970—1971: (26 անուն):

1894

№ 1, էջ 170—171: (27 անուն):
№ 3, էջ 502—503: (27 անուն):

* Ցանկերում տեղ են գտել բոլոր այն առանձին
գրքերով հրատարակված գործերը, որոնք առա-
ջին անգամ պարբերաբար լույս են տեսել հանդե-
սի համարներում: Հաճախ մասնակի փոփոխու-
թյուններով ցանկերում գրքերի անունները կըր-
կընվում են:

1895

№ 5, էջ 742—743: (27 անուն):
№ 12, էջ 1722—1723: (32 անուն):

1896

№ 3—4, էջ 539—540: (33 անուն):
№ 9, էջ 1247—1248: (33 անուն):

1897

№ 1, էջ 179—180: (35 անուն):
№ 2—3, էջ 415—416: (35 անուն):
№ 5, էջ 747—748: (37 անուն):
№ 9, էջ 1301—1302: (38 անուն):

1898

№ 2—3, էջ 393—394: (40 անուն):
№ 10—11, էջ 1632—1633: (43 անուն):
№ 12, էջ 1822—1823: (45 անուն):

1899

№ 1, էջ 150—151: (45 անուն):
№ 2—3, էջ 374—375: (45 անուն):
№ 6, էջ 734—735: (45 անուն):
№ 7—8, էջ 954—955: (45 անուն):
№ 10, էջ 1288—1289: (49 անուն):
№ 11—12, էջ 1520—1521: (49 անուն):

1900

№ 1, էջ 132—134: (51 անուն):
№ 3, էջ 414—416: (52 անուն):
№ 4, էջ 566—568: (52 անուն):
№ 5—6, էջ 759—760: (53 անուն):

«ՄՈՒՐԸ»-ից արտատպված հրատարակություննե-
րի մասին

5593 «ՄՈՒՐԸ»-ի հրատարակությունները—
1898, № 12, էջ 1794: (Հանազան լուրեր):

Խոսում է հանդեսի գոյության տաս տարիների
ընթացքում «ՄՈՒՐԸ»-ից արտատպված գրքերի ու
առանձին հրատարակությունների մասին:

5594 «ՄՈՒՐՃ»-ից արտատպած հրատարակությունների թիվը—1900, № 1, էջ 117: (Ձանաղան լուրեր):

նյութեր վաճառվող և սպառված գրքերի մասին

5595 [ԳՐԱՎԻԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ Մեկ մոտ]—1896, № 12, էջ 1644—1645: (Ձանաղան լուրեր):

5596 «ՄՈՒՐՃ»-ի խմբագրատան մեջ վաճառվում են հետևյալ գրքերը...—1889, № 7, էջ 1130, № 8, էջ 1280, № 9, էջ 1489, № 10, էջ 1660, № 11, էջ 1865, № 12, էջ 2006: 1890, № 1, էջ 158, № 2, էջ 317, № 3, էջ 478, № 4, էջ 631, № 5, էջ 779, № 6, էջ V I, № 7, էջ 1051, № 8, էջ 1178, № 9, էջ 1328, № 10, էջ 1481, № 11, էջ 1625: (Հայտարարություններ):

[ներկայացված ցանկերը մասնակի փոփոխություններով կրկնվում են]:

5597 ԹԻՖԼԻՍԻ հայերեն գրքերի հրատարակության պահեստում վաճառվում են հետևյալ գրքերը... [Բերվում են ցուցակները]—1889, № 11, էջ 1866—1867, № 12, էջ 2007—2008: 1892, № 1, էջ 183, № 10, էջ 1547: (Հայտարարություններ):

5598 ԹԻՖԼԻՍԻ Հայոց հրատարակչական ընկերությունը հայտնում է, որ ընկերության 1891 թ. անդամները կենտրոնական գրավաճառանոցից կարող են ստանալ ընկերության հետևյալ հրատարակությունները... [Բերվում է ցուցակը]—1891, № 9, էջ 1124: նույնը՝ № 10, էջ 1274, № 12, էջ 1633: (Հայտարարություններ):

5599 ՄՈՍԿՎԱՅԻ Արևելյան լեզվաց լազարյան ճեմարանը վաճառում է Մկրտիչ էմինի հեղինակությունները—1893, № 3, էջ 501—502: նույնը՝ № 4, էջ 678, № 5, էջ 852—853, № 9, էջ 1462—1463, № 11, էջ 1794—1795: (Հայտարարություններ):

5600 «ՄՈՒՐՃ» ամսագրի խմբագրատանը և Թիֆլիսի կենտրոնական գրավաճառանոցում ծախվում են Լեոն Սարգսյանի և Կուսիկյանի հեղինակած գրքերը [նշված են անունները]—1901, № 2, էջ 327: նույնը № 3, էջ 300, № 9, էջ 268: (Հայտարարություններ):

5601 ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ Խ. Սպասված գրքեր—1901, № 4, էջ 207—212:

ներկայացնում է հրատարակչական ու գրավաճառության գործի անմխիթար, «ողորմելի» վիճակը:

5602 ԹԻՖԼԻՍԻ «Կենտրոնական» գրավաճառանոցում վաճառվում են հետևյալ հայերեն գրքերը—1901, № 6, էջ 293—296, № 7, էջ 269—272, № 8, էջ 265—268, № 9, էջ 269—272: (Հայտարարություններ):

5603 ՆՈՐ ԲԱՅՎԻՍ «Գուտտենբերգ» գրավաճառանոցում վաճառվում են... [Բերված է վաճառվող գրքերի ցուցակը]—1901, № 5, էջ 320, № 6, էջ 291, № 7, էջ 267, № 8, էջ 264, № 9, էջ 268, № 10, էջ 267: 1903, № 6, էջ 167, № 7, էջ 244, № 12, էջ 220—222: (Հայտարարություններ):

5604 «ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ» և «Կենտրոնական» գրավաճառանոցներում ծախվում են «Մուրճ»-ի հետևյալ հրատարակությունները...—1902, № 3, էջ 234, № 5, էջ 220, № 6, էջ 239, № 7, էջ 256: (Հայտարարություններ):

5605 «ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ» գրավաճառանոցում վաճառվում են Լ. Պողոսյանի զուգարով հրատարակված հետևյալ գրքերը...—1902, № 4, էջ 234, № 5, էջ 218, № 6, էջ 239, № 7, էջ 256, № 8, էջ 236: (Հայտարարություններ):

5606 «ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ» գրավաճառանոցում և «Մշակ»-ի խմբագրատանը վաճառվում է Լեոնի «Հայկական տպագրություն» աշխատության 2-րդ հատորի 1-ին մասը—1902, № 4, էջ 244: (Հայտարարություններ):

5607 «ՄՇԼԿ»-ի խմբագրատանը վաճառվում է Լեոնի «Հայկական տպագրություն» աշխատության 2-րդ հատորը—1902, № 5, էջ 219: նույնը № 6, էջ 240, № 8, էջ 235: (Հայտարարություններ):

5608 «ԳՈՒՏՏԵՆԲԵՐԳ» գրավաճառանոցում վաճառվում են Լեոն Սարգսյանի հետևյալ գրքերը...—1906, № 7, էջ 128, № 10, էջ 159, № 11—12, էջ 195: 1907, № 2, էջ 128: (Հայտարարություններ):

Տես նաև № 5161 նկարագրությունը:

**X. ՄԱՄՈՒԼ ԵՎ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ**

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՐՑԵՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ԵՎ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆՈՍՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

5609 [ԱՌԱՋԻՆ Հաբաթաթերթը]։—1892, № 6, էջ 974, Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

Ըստ «Geschichte der Wiener Journalistik bis 1848» գրքի տվյալների առաջին հաբաթաթերթը հրատարակվել է Վիեննայում 1615—1616 թթ., Ֆուլդայում 1619 թ., էրֆուրտում 1620 թ., Անտվերպենում 1626 թ. և այլն։

5610 ՄԱՄՈՒԼԻ Հորրորդ կոնգրեսը։—1897, № 7, —8, էջ 1144 (Ջանազան յուրեր)։

5611 [Վիեննական ժուռնալիստների միջազգային 9-րդ համաժողովի մասին]։—1904, № 9, էջ 139—140, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաբին տեսություն)։

Տեսություն հեղինակը մի քանի մանրամասնություններ է պատմում ընթացիկ տարվա օգոստոսի 18-ին գումարված համաժողովի բացման արարողության մասին, առանձին համակրանքով է խոսում Վիլհելմ Ջենգերի ու անգլիացի հրապարակախոս Բերլինգի համաժողովին արած առաջարկությունների մասին (ստեղծել «միջազգային պատվի դատարան» և կոպիտ, զրպարտչական ցույցերը բոլոր հրկրների և ազգերի նկատմամբ դիտվեն հանցանք ու պատժվեն պատվի միջազգային դաշնակցության կողմից)։ Այդ առթիվ տեսարանը գրել է, «Ծրկու առատ հունձ կունենան այդ դատարանները, երբ սկսեն մաքրել մամուլի ավվյան ախոռները...»։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ ԵՎ
ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

Ընդհանուր բնույթի նյութեր։

5612 [ՄԻ ՔԱՆԻ հայ պարբերականների մասին]։—1890, № 3, էջ 435—437, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Հեղինակը խոսել է «Աղբյուր», «Արաքս», «Տարազ» և «Արձագանք» պարբերականների մասին, բնութագրել նրանց գործունեությունը և կատարած առաջադիմական դերը հայ իրականության մեջ, մասնավորապես կանգ է առել նշված պարբերականների առաջիկա ծրագրերի բացահայտման վրա։

5612-ա հՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Լոնդոնում հրատարակվող ֆրանսերեն «L'Armenie» կիսամսյա թերթի խմբագիր Մինաս Չերազը, մասնավոր նամակով հայտնել է, որ սեպտեմբեր ամսից սկսած անգլիական «Տեսություն ամսագրերի» հանդեսում սկսել է հրապարակվել հայկական ամսագրերի պարունակությունը» (նյութերի ցանկը)]։—1890, № 12, էջ 1793։

5613 [ՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼԻՆ բաժանորդագրվելու անհրաժեշտության մասին]։—1891, № 1, էջ 120—121, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

5614 [ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ Stead-ը իր «Ցանկ աշխարհիս բոլոր պարբերական թերթերի» ցուցակում հիշատակել է «Մուրճ», «Արաքս», «Բազմավեպ», «Ծաղիկ» և «Արևելյան մամուլ» հանդեսների անունները]։—1892, № 7—8, էջ 1210, Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

5615 ՏԵՐ-ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. [Հայ պարբերականներում, «Գիտական խրոնիկա» առանձին բաժին ունենալու անհրաժեշտության մասին]։— 1892, № 11, էջ 1698—1699: (Գիտական բրոնիկ)։

5616 100-ԱՄՏԱ հոբելյան (1794—1894) «Հանդես ամսօրյա»։ [Հանդեսի խմբագրությունը հայ լրագրության 100-ամյակի առթիվ մտադիր է հրատարակել մի լուսանկար պատկեր]։— 1893, № 10, էջ 1606: (Զանազան լուրեր)։

5617 ՀԱՅ լրագրության 100-ամյակը։ [Հանդես ամսօրյա-ի խմբագրությունը հայ լրագրության 100-ամյակի առթիվ հրատարակվող լուսանկարի բաժնեգրման համար ուղարկել է առանձին հրավեր]։— 1894, № 2, էջ 331—332: (Զանազան լուրեր)։ (Տես նախորդ նկարագրությունը)։

5618 ՇԱՅԼ ԼՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ 100-ամյակը [«Մուրճ»-ը ներկայացրել է 100-ամյակի առթիվ հրատարակված լուսապատկերը ձեռք բերել ցանկացողների ցուցակը]։— 1894, № 4, էջ 662: (Զանազան լուրեր)։ Տես նախորդ նկարագրությունը։

5619 ՆՈՐ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ հանդեսներ։ [Ըստ Թիֆլիսի օրաթերթերի հայտարարությունների ու լուրերի, պարզվում է, որ Թիֆլիսում լույս է տեսել «Հորիզոն» գրական հանդեսի առաջին գիրքը, իսկ ներկա 1895 թ. Մոսկվայում լույս է տեսնելու «Խոսք» վեցամսյա հանդեսը։ Այդ առիթով «Մշակ»-ի ընթացիկ տարվա № 7-ում լույս է տեսնում «Մեր ուժերը չլատում ենք» խորագրով հոդվածը, որտեղ հեղինակը խորհուրդ է տալիս այդ հանդեսները միացնել «Մուրճ»-ի հետ։ «Այդ ժամանակ մենք կունենանք ընտիր հրատարակություններ՝ խմբված ուժերով, լավ մշակված»]։— 1895, № 1, էջ 185—186: (Զանազան լուրեր)։ Տես հաջորդ նկարագրությունը։

5620 ԱՐԱՍՆԱՆՅԱՆ Ա. Վեցամսյա գրական ժողովածուների առիթով։— 1895, № 2, էջ 315—319:

Խոսքը վերաբերում է ուսաստանի մի քանի վեցամսյա գրական հանդեսների՝ «Արարք», «Հանդես գրականական և պատմական», «Թատրոն», «Հորիզոն», «Խոսք» «Մուրճ»-ին միացնելու հարցին։ Արասխանյանը դեմ է արտահայտվել այդ առաջարկությանը։ Հոդվածում հանդամանորեն

պարզաբանված է Հովհաննես Թումանյանի և Շիրվանզադեի «Մուրճ»-ից հոտանալու պատճառները։ Քննադատական խոսք է ասված հայ մամուլում տիրող ժամանակակից բարքերի մասին։ Հեղինակը այդ մասին իր միտքն ավարտել է հետևյալ արտահայտությամբ. «Միմիայն գրական ուժերի համերաշխ գործակցությունով կարելի է խելացի և կենսունակ բան ստեղծել, բայց ոչ երբեք ոգուց գուրկ անկապ մարմին կազմելով, ինչպես կլիներ այժմյան վեցամսյա հանդեսների ղեկավարների ձեռնարկի խումբը»։

5621 [«ՄՇԱԿ»-ը «Մուրճ»-ում տպագրված «Վեցամսյա գրական ժողովածուների առիթով» հոդվածի մասին]։— 1895, № 3—4, էջ 566—567: (Զանազան լուրեր)։ Տես նախորդ նկարագրությունը։

5622 ԳԱԼԵՄՔԱՐՅԱՆ Հ. Դրիզդորիս վարդապետ։ Պատմություն հայ լրագրության ի սկզբանի մինչև մեր ժամանակը։ Հատոր Ա. շրջան 1794—1840 և 1840—1860: Վիեննա, 1893:

Դրախոսություն։— 1895, № 5, էջ 667—673: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Դրախոսը Գալեմբյարյանի աշխատասիրությունը համարել է շնորհակալության ու խրախուսանքի արժանի գործ, սակայն առարկել է գործի խորագրի վերաբերյալ։ Նրա կարծիքով անհաջող է աշխատության անվանումը։ Այդ մասին գրել է. «Լրագրության պատմությունը մի պատմություն պիտի լինի, թե ինչպես լրագրական գործը ծնեց, զարգացավ, թե ինչպես մեկը շաղկապվեց մյուսի հետ բովանդակությունով, ուղղությունով, թե ինչ զարգացում ստացավ լրագրության կապը դիտության հետ, ժամանակակից կյանքի հետ, հասարակության հետ, ժողովրդի հետ և այլն, և որոնք հղան կենսորոնական ուժերը այդ զարգացման գործի... Իսկ այն, ինչ ներկա աշխատությունն է տալիս մեզ-այդ հատ-հատ լրագիրների մասին, տեղեկություններ են վերաբերյալ նոցա արտաքին և ներքին, երբեմն շատ կարճ, երբեմն ավելի ընդարձակ...»։

5623 ԼԻՎՈՆՅԱՆ Գարեգին Զիվանի։ Հայոց պարբերական մամուլը։ Պատմական տեսություն սկզբից մինչև մեր օրերը. (1794—1894). Ընդարձակ ծանոթագրություններով. արժանացած Սա-

հակ-Մեսրոպյան առաջին մրցանակին: Ալեքսան-
դրրապոլ, 1895:

Գրախոսություն:—1895, № 5, էջ 673—
680: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսը Լևոնյանի աշխատությունը որակել է
այսպես. «Մենք ծանրացանք այ. Լևոնյանի գրքի
խոշոր պակասությունների վրա, պակասություն-
ների, որոնք զրկում են նրան լուրջ հեղինակության
պատվից»: Վերջում գրախոսը գրել է, որ ինքը
պատիվ է ունեցել ծանոթանալու 21-ամյա հեղի-
նակի հետ և պարզվել է, որ Լևոնյանը այդ աշխա-
տանքը սկսել է դեռևս 16 տարեկան հասակում:
Գրախոսը երիտասարդ հեղինակին լուրջ խոր-
հուրդներ է տվել:

5624 ՏԱՆԿԱԿԱՆ բնություններ լրագրության
վրա:—1895, № 11, էջ 1526—1528: (Զանազան
լուրեր):

5625 ԲԺՇԿԱԿԱՆ բնության նոր թերթեր հայե-
րեն, ռուսերեն, վրացերեն լեզուներով:—1896,
№ 1, էջ 158: (Զանազան լուրեր):

Հայերեն լեզվով հրատարակելու համար ըն-
տրվել են բժիշկներ՝ Վահան Արծրունին և Ավե-
տիք Բաբայանը:

5626 ՀԻՇԱՏԱԿԻ համար: (Դուրսմենտներ և
կոմենտարիաներ):—1896, № 5, էջ 690—717:
Ստորագր.՝ Լուսինի:

Հեղինակը ժամանակի հայ մամուլից բերած
օրինակներով («Մշակ», «Տարագ», «Արձագանք»,
«Նոր-դար» դատապարտում է նրանցում տիրող
վատառողջ բարքերը հատկապես կուսակցական
պայքարի խնդիրներում («Մշակ» և «Նոր-դար»
և. Մալումյան, Ս. Սպանդարյան):

5627 ՓԱՓԱՂՅԱՆ Վ. [Ֆրանսիական «Հանդես-
ների տեսություն»-ը հայկական «Մշակ», «Մուրճ»,
«Արձագանք», «Նոր-դար», «Շավիղ» պարբերա-
կանների մասին]:—1896, № 6, էջ 865—866:
(Արտասահմանյան քրոնիկ):

5628 ՄԱՄՈՒԼ, [Երվանդ Շահադիդը մտադիր
է նոր նախիջեանում հրատարակել «Գործ» վեց-
ամսյա գրական-պատմական հանդեսը]:—1896,
№ 12, էջ 1642—1643: (Զանազան լուրեր):

Բանասերի մտադրությունը խափանվել է. Ե.
Շահադիդը այս անունով վեցամսյա հանդես չի
հրատարակել:

5629 ԽԱՉ-ՊԱՊՅԱՆ, Նամակ Բուլղարիայից,
[Վառնայի ու Ռուշուկի հայ թերթերը]:—1897,
№ 7—8, էջ 1120—1121:

Հեղինակը համառոտակի խոսում է «Երա-
վունք», «Հայելի», «Կատակ» և Ռուշուկում լույս
տեսնող «Խուզակ» պարբերականների մասին:
«Այս շորս թերթերն ու մեկը կրնա գոհացնել հե-
տաքրքիր և ուսումնասիր գաղթական հայր. լավ
խմբագրված քաղաքական և գրական թերթի մը
պակասը շատ զգալի է Բուլղարիո հայերուն մեջ».
—գրել է հեղինակը:

5630 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ: [Տեղեկություններ է
հաղորդում Կ. Պոլսի «Բյուրակն», Թիֆլիսի «Ար-
ձագանք», «Մշակ» և Պետերբուրգի «Արաբս»
պարբերականների մասին]:—1898, № 1, էջ 170
—171: (Զանազան լուրեր):

5631 [ՊՈԼՍԻ թերթերում «Հայկական կոտո-
րածներ» արտահայտության փոխարեն թույլ է
տրված գործածել «վերջին տնտեսական տագ-
նապ» խոսքը]:—1898, № 5, էջ 753: (Զանազան
լուրեր):

5632 ՂԱԶԱՐՅԱՆ Ա. Գրական բարոյականու-
թյունը մեր մեջ: (Նամակ խմբագրության):—
1900, № 5—6, էջ 712—718:

Նամակում համոզիչ փաստերով մերկացված
են այն բոլոր անհարկի վիճաբանությունները, որ
տարիներ շարունակ, ամենատարբեր հարցերի
շուրջը մղել են «Մուրճ»-ն ու «Մշակ»-ը:

5633 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ:
[Ընդդիմախոսություն «Кавказский вестник»-ի
1901 թ. մարտյան համարում լույս տեսած Ա.
Խատիսյանի այն հոդվածի, որտեղ նա փորձել է
հայ ընթերցողների հայերեն չկարդալու հանգա-
մանքը բացատրել մի շարք հայ պարբերականնե-
րում լույս տեսնող նյութերի «անհամ ու անբո-
վանդակ» լինելով]:—1901, № 3, էջ 291—292:

5634 ՄԱՄՈՒԼԸ Կովկասում:—1901, № 10, էջ
174—182: Ստորագր.՝ Ե. Թ.:

Ներկայացված է կովկասյան մամուլի համա-
ռոտ տեսությունը: Նյութը ուղեկցված է թվական

վիճակագրական տվյալներով, համեմատություններ են կատարված եվրոպական մի շարք երկրներում լույս տեսնող պարբերական հրատարակությունների հետ:

Հեղինակը եզրակացրել է, որ կովկասյան մամուլի պատկերը «ցավալի է»: Տեսություն մեջ խոսք կա «Մուրճ», «Մշակ», «Աղբյուր» — «Տարազ», «Թատրոն», «Նոր-դար», «Արարատ», ինչպես նաև «Кавказ» «Тифлисские ведомости», «Закавказский вестник», «Новое обозрение», «Кавказское сельское хозяйство», «Тифлисский листок», «Тифлисские объявления» «Յնորիս փուրցելի» (Տեղեկատու թերթ), «Մոամբև» (լրատու, լրաբեր), «Իվերիա» (Վրաստան), «Ջեչիլի» (արտ) թերթերի ու հանդեսների մասին:

5635 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Հայ մամուլի մասին]։— 1901, № 12, էջ 205—207: (Ներքին տեսություն):

«Հանցանք է մեր մտածողության մեծագույն մասը նվիրել եկեղեցական շնչին հարցերին և ոչինչ չանել ժողովրդի մտավոր-բարոյական կուլտուրական ազգերի հասած աստիճաններին հասցրել: Եթե ուզում ենք, որ գրականությունը և մամուլը մեզանում լուրջ գործոնների դեր կատարեն, պետք է փոխենք մեր անտարբեր վերաբերմունքը և մտածենք նրա բարվոքելու հիմնավոր միջոցների մասին»։— գրել է տեսության հեղինակը:

5636 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1902 թ. փետրվարյան համարի Հեղինակը ողջունել է ամսագրի խմբագրությանը հանդեսի էջերում «Գրական թղթակցություն» հոդվածաշարի տպագրության համար, որտեղ հեղինակը անաչառությամբ բննադատել է պոլսահայ մամուլը և անգլիացիների վարած անարդար պատերազմը բոլորների դեմ]։— 1902, № 2, էջ 244—245:

5637 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Հեղինակին հետաքրքրել է «Հանդես ամսօրյա»-ի 1902 թ. ապրիլյան համարում գետնի վրա թափվող վանանդեցու «Գրական թղթակցություն»-ը, որտեղ անխնա մերկացված է Պոլսի հայոց մամուլի մեջ տեղ գտած դրական կեղծիքները]։— 1902, № 4, էջ 235—236:

5638 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Մշակ»-ը ժամանակին գրել է, (չի նշված թվա-

կանն ու համարը) որ մամուլի միջադպարին 8-րդ կոնգրեսում մասնակիցներին է բաժանվել մի շրջաբերական հայոց մամուլի մասին՝ մի համառոտ ուրվագիծ հայկական լրագրության: Այնուհետև ներկայացված է այդ շրջաբերականի բովանդակության մանրամասնությունները]։— 1902, № 8, էջ 233:

5639 [ԵՎՐՈՊԱՅՈՒՄ, Ամերիկայում և Եգիպտոսում լույս տեսնող հայ պարբերականների մասին]։— 1903, № 5, էջ 184—188: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է «Զիթենի», «Ազատ խոսք», «Բանասեր», «Գութան», «Փյունիկ», «Ազատ բեմ» ու մի շարք այլ պարբերականների վիճակը: Նշվածների մեծ մասը, ըստ տեսության հեղինակի զնահատման, քուհաճ և ոչ կյանքի թիպադրանքով ստեղծված հրատարակություններ են:

5640 [ՈՌԻՍՏԱՆՈՍ մամուլի դրություն]։— 1903, № 6, էջ 136—139: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Քննարկված են ողսահայ մամուլին վերաբերող տարբեր բնույթի հարցեր: Հեղինակի կարծիքով, անցյալ քառասուն տարիների համեմատությամբ, ողսահայ մամուլի վիճակը անտարակույս միխթարական է, սակայն նա դեռ հեռու է բավարարելու ժամանակի առաջադրած հարցերը: Հեղինակը առաջ է քաշել մամուլի հատուկ աշխատակիցներ ունենալու, նրանց կայուն վարձատրության, հրատարակվող պարբերականները հետաքրքիր ու բովանդակալից դարձնելու խրհիդրները:

5641 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1903 թ. հունիսյան համարում լույս տեսած այն հոդվածի, որով հեղինակը իր վերաբերմունքն է ցույց տվել «Մուրճ»-ի նույն տարվա № 5-ում տպագրված Լ. Ս.-ի ներքին տեսությունը՝ (Եվրոպայում, Ամերիկայում և Եգիպտոսում լույս տեսնող հայ պարբերականների մասին)]։— 1903, № 7, էջ 242:

5642 [ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵԿԱՆԵԻ Հ. Բուդղանյանը թույլտվություն է խնդրել հրատարակելու նույն քաղաքում «Զրույց» խորագրով հայերեն լրագիր:

ինդիքը մերժվել է]—1903, № 8, էջ 220, (Կար-
դադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

5643 ՄԵՐ ՄԱՍԻՆԻՆՈՒՄ ու գրականության պար-
պաններ խանգարող պատճառների մասին]—
1904, № 8, էջ 126—129, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներ-
քին տեսություն):

Հեղինակը մամուլի ու գրականության պար-
պաններ խոչընդոտող բազմաթիվ պատճառները
նշելուց հետո շեշտը դնում է քնակալայրերից
շատ-շատերում փոստային կապի բացակայու-
թյան վրա: Այդ առթիվ արել է մի շարք գործնա-
կան առաջարկություններ:

5644 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Մի քանի հայ պարբերականների «անորակու-
թյան», նրանց առատության ու ընթերցողների
սակավության պատճառների մասին]—1906,
№ 1, էջ 189:

Մասնակի բացառություններով ներկայացված
է աշխարհի ամենատարբեր երկրներում լույս
տեսնող հայ օրաթերթերի ու հանդեսների պատ-
կանքի ցանկը: «Մամուլի տակից թափվող թղթի
այդ կույտի մեջ է ամբարված հայի ամբողջ մտա-
վոր ստեղծագործությունը, որ եթե քննելու լի-
նենք որակի կողմից հաղիվ թե այդ համապա-
տասխանելիս լինի քանակին»—գրել է հեղինակը:
Վերջինս փորձել է բացատրել այդ անհամաչա-
փության՝ «քանակի և որակի» միջև եղած տար-
բերությունը:

Տես նաև №№ 1804, 1826, 2488 նկարա-
գրությունները:

Առանձին պարբերականների մասին

«ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԵՍ»

5645 [ԼՈՒՅՍ է տեսնելու մի նոր ժողովածու
«Ազգագրական հանդես» (Ե. Հալայան)]—1895,
№ 6, էջ 896, (Զանազան լուրեր):

5646 ՀԱՆԴԵՍ Ե. (Հրատարակիչ), Ազգագրա-
կան Հանդես: Գիրք Ա. Շուշի, 1896:

Դրախոսություն, Մեղավորյան Հ.—1896,
№ 3—4, էջ 463—469:

Հանգամանորեն վերլուծված են հանդեսի ա-
ռաջին զրքում տեղ գտած բոլոր ինքնուրույն ու

թարգմանական հոդվածները: Դրախոսի ընդհա-
նուր կարծիքը նպաստավոր է:

5647 «ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ Հանդես»-ի մասին Բեռ-
լինից ստացված Գր. Վանցյանի ընդարձակ քննա-
դատությունը «Մուրճ»-ի հաջորդ համարներում
տպագրվելու մասին]—1896, № 3—4, էջ 519,
(Զանազան լուրեր):

5648 ՀԱՆԴԵՍ Ե. (Հրատարակիչ), Ազգագրա-
կան Հանդես: Գիրք Ա. Շուշի, 1896:

Դրախոսություն: Վանցյան Գ.—1896,
№ 5, էջ 634—641:

5649 «ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ Հանդես»-ի 2-րդ զրքի
բովանդակությունը]—1897, № 5, էջ 738, (Զա-
նազան լուրեր):

5650 «ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ Հանդես»-ի բաժնե-
գրման ու ձեռք բերման պայմանները]—1898,
№ 7—8, էջ 1184: Նույնը № 9, էջ 1316, № 10—11,
էջ 1636, № 12, էջ 1825: 1899, № 1, էջ 152, № 2
—3, էջ 376, № 11—12, էջ 1522: 1900, № 1, էջ
135, № 2, էջ 271: (Հայտարարություններ):

5651 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկը. Թիֆլիս պ. Ե.
Հալայանին: [«Մուրճ»-ի խմբագրությունը հայտ-
նում է, որ «Ազգագրական Հանդես»-ի բաժանոր-
դագրման համար խմբագրությունը քաղաքացի-
ներից ստացել է որոշ գումար]—1900, № 12, էջ
269, (Զանազան լուրեր):

Տես նաև №№ 4718, 4719, 4721 նկարագրու-
թյունները:

«Ա Լ Ի Ք»

5652 [«ԱԼԻՔ» հասարակական քաղաքական
և գրական օրաթերթի բաժանորդագրության
մասին]—1906, № 6, էջ 158: (Հայտարարու-
թյուններ):

«Ա Խ Ո Ւ Ր Յ Ա Ն»

5653 ԲԱՅՎԱՍ է «Ախուրյան» գրական և հա-
սարակական օրաթերթի 1907 թ. բաժանորդա-
գրությունը]—1907, № 2, էջ 129: (Հայտարարու-
թյուններ):

5654 ԱՍԻԼՅԱՆ Մ. Տիկին Թամար Ներսիսյան (Սենդյամբ Աղամյան)։—1889, № 2, էջ 357—362:

Հեղինակը խորին ակնածանքով է խոսում տիկին Ներսիսյանի մասին, որ բարոյական ու դաշտաբարական խոշոր ազդեցություն է ունեցել Պետերբուրգի և Մոսկվայի հայ և օտարախոս ուսանողության վրա: Հոգվածագիրը համառոտ կենսագրական տեղեկություններ է հայտնում նրա մասին: Վախճանվել է 1889 թ. հունվարի 1-ին թորախտից, 26 տարեկան հասակում: Աշխատակցել է «Աղբյուր»-ին՝ Գարշինից ու Բոգդանովից կատարած շնորհալի թարգմանություններով:

5655 «ԱՂՔՅՈՒՐ» Միամսյա պատկերազարդ հրատարակություն մանուկների և դաստիարակների համար: 6-րդ տարի, խմբագիր-հրատարակիչ Տիգրան Նազարյան: Թիֆլիս, 1889, № 1, 2, 3:

Իրախոսություն:—1889, № 4, էջ 668—674: Ստորագր.՝ Լ.Ս:

Հանգամանորեն վերածված են «Աղբյուր»-ի նշված համարներում զետեղված նյութերը: Գրախոսը լուրջ դիտողություններ է արել հանդեսի թիվներին և թե թարգմանական բաժինների մասին. նյութերից շատերը համարել է ոչ մանկական:

5656 «ԱՂՔՅՈՒՐ» պատկերազարդ հանդեսի բաժանորդագրման պայմանների ու բովանդակության մասին:—1889, № 10, էջ 1664: Նույնը՝ № 11, էջ 1871, № 12, էջ 2009: 1890, № 12, էջ 1803, 1892, № 11, էջ 1723, № 12, էջ 1898: 1893, № 1, էջ 189: (Հայտարարություններ):

5657 «ՏԱՐԱԶ» ղեկավարվածական-գրական-երգիծաբանական հանդեսի բաժանորդագրման պայմանների ու բովանդակության մասին:—1889, № 10, էջ 1663: Նույնը՝ № 11, էջ 1871: 1892, № 11, էջ 1724, № 12, էջ 1899: 1893, № 1, էջ 189: (Հայտարարություններ):

5658 «ԱՂՔՅՈՒՐ» և «Տարազ» հանդեսների բաժանորդագրման պայմանների մասին:—1889, № 12, էջ 1820—1821: Նույնը՝ 1890, № 1,

էջ 157, № 12, էջ 1803: 1891, № 1, էջ 151, № 2, էջ 296, № 3, էջ 418: 1892, № 1, էջ 180: 1894, № 1, էջ 172: 1895, № 12, էջ 1781—1719: 1896, № 1, էջ 174—175, № 10—11, էջ 1438, № 12, էջ 1662: 1897, № 1, էջ 177, № 2—3, էջ 414, № 11—12, էջ 1697—1698: 1898, № 1, էջ 188—189, № 2—3, էջ 395—396, № 10—11, էջ 1630—1631: 1899, № 1, էջ 148—149, № 11—12, էջ 1522: 1901, № 1, էջ 291, № 2, էջ 323, № 3, էջ 297: (Հայտարարություններ):

5659 «ԱՂՔՅՈՒՐ» և «Տարազ» ձեռք բերելու համար դիմել...—1900, № 1, էջ 135, № 2, էջ 271: (Հայտարարություններ):

5660 «ԱՂՔՅՈՒՐ»—«Տարազ»-ի 1896 թ. պրեմիաները:—1895, № 12, էջ 1719: 1896, № 1, էջ 175: (Հայտարարություններ):

5661 ՄԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ [խմբագրություն] բերված փաստերով հերքում է «Աղբյուր»-ում «Մուրճ»-ի հասցեյին արված, այն հերյուրանքը, թե իբր վերջինս չի նշում, որ հանդեսում տպագրված այս կամ այն նյութը արտատպված է «Աղբյուր»-ից:—1890, № 3, էջ 476—477:

5662 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: «Տարազ»-ի մասնիկները [«Մուրճ»-ը պաշտպանվում է «Տարազ»-ի հարձակումներից: «Մուրճ»-ի հոգվածները, ստում է «Տարազը» կարծեք թե պարբերաբար կրկնվում են նույնությամբ առանց մի զգալի փոփոխության ենթարկվելու: Մի տեսակ միաձուլությունով կաշկանդվել է («Մուրճ»-ը), որից թևե ինչպես երևում է, աշխատում է ազատվել, բայց չի հաջողվում» (Տես «Տարազ» 1891, № 12), Բնդ-դիմախոսը «Տարազ»-ի կարծիքները հերքելու համար բերել է բազմաթիվ օրինակներ:—1891, № 4, էջ 546—550:

5663 ՄԻՆՁԻՎ ԱՅԺՄ «Աղբյուր» և «Տարազ» հանդեսների խմբագիր-հրատարակիչ Տիգրան Նազարյանը վերոհիշյալ պարբերականները, ինչպես նաև ուսերեն լեզվով հրատարակվող «АНОНС»-ը հրատարակում է Գաբրիել Միրզոյանի և Ստեփան Լիսիցյանի աշխատակցությամբ: «Աղբյուր» և «Տարազ»-ի ժամանակավոր խմբագիր է հաստատված Թիշկ Դանիել Լիսիցյանը:—1892, № 11, էջ 1722: (Զանազան լուրեր):

5664 [ՀԱՆԴԵՍԻ արժանիքների մասին: «Աղ-
բյուր»-ը իսկապես մանկական ամսագիր է]—
1893, № 2, էջ 344: (Զանազան լուրեր):

5665 ԲԺԻՇԿ Դանիել Լիսիցյանի մահը: [Տե-
ղեկացնում է նաև, որ հանգուցյալը լինելով «Աղ-
բյուր-Տարազ»-ի փոխ խմբագրի պաշտոնում,
հանդեսներին չի աշխատակցել]—1893, № 7—8,
էջ 1289—1290: (Զանազան լուրեր):

5666 «ԱՂԲՅՈՒՐ-Տարազ» թերթերը, որ անց-
յալ 1892 թ. նոյեմբերից համաձայն արտոնատեր
պ. Տիգրան Նազարյանի հետ կապված մի պայ-
մանի, վարում էին Գ. Միրզոյանն և Ստ. Լիսից-
յանը, այժմ նորից անցնում են պ. Նազարյանի
կարգադրության ներքո:—1893, № 11, էջ 1782—
1783: (Զանազան լուրեր):

5667 [«ՏԱՐԱԶ»-ը ամիս ու կես զաղարից
հետո նորից սկսեց հրատարակվել]—1894, № 1,
էջ 162—163: (Զանազան լուրեր):

5668 ՀԱՅԿԱԿԱՆ խնդիրը «Տարազ»-ում:—
1895, № 2, էջ 350: (Զանազան լուրեր):

5669 [«ՏԱՐԱԶ»- «Աղբյուր»-ի ժամանակա-
վոր խմբագրությունը ստանձնել է Ավ. Արաս-
խանյանը]—1896, № 3—4, էջ 522: (Զանազան
լուրեր):

5670 «ԱՂԲՅՈՒՐ»-«Տարազ»-ի պրեմիաները
—1897, № 1, էջ 167: (Զանազան լուրեր):

5671 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսությունների և ակտիվությունների վերաբերում են
«Աղբյուր»-ի 1900 թվականի համարներում տեղ
դրած նյութերին: Հոգնածագիրը խմբագրությանը
անձեռնահաս է համարում նյութերի բնորոշության
խնդրում]—1901, № 4, էջ 271—274: Ստորագր.
Հաթ:

5672 [«KABKA3»-պաշտոնական լրագրի հա-
ղորդագրության համաձայն «վնասակար ուղղու-
թյան պատճառով՝ չորս ամսով զաղարկվում է
«Աղբյուր»-«Տարազ» պարբերականների հրա-
տարակությունը]—1904, № 6, էջ 172: (Մամուլի
վերաբերյալ կարգադրություններ):

Տես նաև № 4947, 6258 նկարագրու-
թյուններ:

«Ա. Ն. Ա. Հ. Ի. Ց.»

5673 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ: [Մանուցում է
այն մասին, որ բնթացիկ տարվա նոյեմբերից
Փարիզում Արշակ Զուպանյանի խմբագրությամբ
սկսելու է հրատարակվել «Անահիտ» ազգային,
գրական, գեղարվեստական ամսագիրը: Լուրը
ձանդաղացնում է նորաստեղծ հանդեսի ծրագրին]
1898, № 6, էջ 912: (Զանազան լուրեր):

5674 [«ԱՆԱՀԻՏ» ազգային, գրական, գեղար-
վեստական հանդեսի բաժանորդագրության պայ-
մանների մասին]—1898, № 7—8, էջ 1183—
1184: Նույնը՝ № 9, էջ 1315—1316, № 10—11, էջ
1635—1636, № 12, էջ 1824—1825, 1902, № 3, էջ
234, № 5, էջ 220, № 6, էջ 169: (Հայտարարու-
թյուններ):

5675 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսությունների վերաբերում է «Անահիտ»-ի 1901 թ.
գեղարվեստական համարին: Հեղինակը գրել է, որ
հանդեսը հեռու է գրական-գեղարվեստական ու
ազգային հանդես համարվելուց]—1902, № 2,
էջ 247:

5676 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսությունների բնթացողին է ներկայացրել «Ա-
նահիտ»-ի 1906 թ. № 8—9-ում տպագրված այն
հոդվածը, որտեղ Արշակ Զուպանյանը սխալ է
մեկնաբանել 1906 թ. «Մուրճ»-ի № 7-ում տպա-
գրված Լ. Ս.-ի [Լևոն Սարգսյան] «Հին նախապա-
շարունակներ և նոր ճանապարհ» հոդվածի մտքերն
ու էությունը: Տեսությունների հեղինակը խորհուրդ է
տվել բնարևրդու բանաստեղծին թողնել «պոլի-
տիկան» բանի «Քնարերգական պոյականու-
թյան և սառն դատողության մեթոդները տարբեր
են...»]—1906, № 11—12, էջ 190—191:

«Ա. Ն. Ա. Տ. Ա. Ն. Բ.»

5677 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսությունների հեղինակը ձեռքի տակ ունենալով
«Աշխատանք» ժողովրդական, տնտեսական և
դյուղացիական շաբաթաթերթի 1906 թ. առաջին
յոթ համարները փորձել է ներկայացնել նրա ող-
ջությունն ու նպատակները]—1906, № 2, էջ
187:

5678 **«ԱՇԽԱՏԱՆՔ»** ժողովրդական, տնտեսական և գյուղացիական շաբաթաթերթի բաժանորդագրության մասին]—1906, № 10, էջ 160: (Հայտարարություններ):

«ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒՄԻ ԹԵՐԹ»

5679 **«ԱՆՅԵՐԵՆ ՆՈՐ ԹԵՐԹԻ** մասին]—1903, № 1, էջ 201, Ստորագր. Վ. Ներքին տեսություն):

Տեղեկացվում է, որ բժշկապետ Վահան Արծուբեյան մամուլի գիտավոր վարությունից թույլտվություն է ստացել Թիֆլիսում հրատարակելու «Առողջապահիկ թերթ» երկշաբաթաթերթ: Ներկայացված է նորաստեղծ պարբերականի ծրագիրը:

5680 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ** հրատարակություններ: [Տեսություններ վերաբերում է «Առողջապահիկ թերթ»-ի 1903 թ. հոկտեմբերյան համարին:

Հեղինակը ողջունել է հանդեսի ծնունդը: «Ձենք կարող շաբաթայտել մեր համակրանքը նրա նոր ձեռնարկության առիթով, որին կատարյալ աջողություն ենք ցանկանում»]—1903, № 10, էջ 230:

5681 **«ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒՄԻ ԹԵՐԹ»** երկշաբաթյա պատկերազարդ հանդեսի բաժանորդագրության մասին]—1903, № 3, էջ 227, նույնը՝ № 4, էջ 252, № 5, էջ 227, № 6, էջ 170, № 8, էջ 231, № 10, էջ 236, 1904, № 9, էջ 148, 1905, № 1, էջ 179, № 12, էջ 177, 1906, № 1, էջ 179: (Հայտարարություններ):

«ԱՍՏՂ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ»

5682 **«ԱՍՏՂ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ»** թերթ Թեհրանում—1895, № 12, էջ 1698—1699, (Ջանադան լուրեր):

5683 **ԹԵՀՐԱՆԻ «ԱՍՏՂ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ»** թերթի մասին—1896, № 1, էջ 159—161, (Ջանադան լուրեր):

Վերլուծված են թերթի առաջին համարում զետեղված նյութերը: Տեսարանի կարծիքը բացասական է:

5684 **ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. [Մի քանի խոսք «Աստղ արևելյան» և «Շափիղ» պարբերականների մասին]**—1896, № 9, էջ 1219—1220, (Արտասահմանյան քրոնիկ):

«Ա Վ Ե Տ Ա Ր Ե Ր»

5685 **ՊԱՍՏՈՒՄ** հրատարակվող «Ավետարան» շաբաթաթերթը դադարեցված է—1894, № 5, էջ 821, (Ջանադան լուրեր):

«Ա Ր Ա Ր Ա Տ»

5686 **«ԱՐԱՐԱՏ»** կրոնական, բարոյական, պատմա-բանասիրական, ազգային ամսագրի բաժանորդագրության մասին]—1889, № 11, էջ 1873, նույնը 1890, № 1, էջ 158, 1892, № 1, էջ 185, № 11, էջ 1723, № 12, էջ 1898, 1893, № 1, էջ 189:

5687 **«ԱՐԱՐԱՏ»** ամսագրի 1893 թ. № 1-ում տպագրված մի նյութից պարզվում է, որ նրանք ծանոթ չեն Թիֆլիսի հրատարակչական ընկերության այն որոշմանը, որով վերջիններս պարտավոր են իրենց հրատարակություններից 2-ական օրինակ ուղարկել էջմիածնի մայր դրագարանին և Գևորգյան ճեմարանի մատենադարանին]—1893, № 2, էջ 348, (Ջանադան լուրեր):

5688 **«ԱՐԱՐԱՏ»**-ը կոչ է անում օգնել սովյալներին—1893, № 5, էջ 848—849, (Ջանադան լուրեր):

5689 **«ԱՐԱՐԱՏ»** ամսագրի նոր խմբագրական կազմը—1893, № 12, էջ 1944, (Ջանադան լուրեր):

Կիսավոր խմբագիր է նշանակվել Խորեն Ժ. Վ. Ստեփանեն, անդամներ, Մեսրոպ Վ. Տեր-Մովսեսյանը, Ղևոնդ սարկավադ Գանգեցյանը, Արշակ Տեր-Մկիթյանը, Իրկ. Տեր-Ավետիքյանը, Նզիշ Մուրադյանը և Խորեն Խրիմյանը:

5690 **«ԱՐԱՐԱՏ»**-ի խմբագրության նոր կազմը]—1897, № 1, էջ 167, (Ջանադան լուրեր):

Խմբագիր է նշանակվել Սուքիաս տրքեպիսկոպոս Պարզյանը:

5691 **«ԱՍ ԷՋՄԻԱՆՈՒՄ»** ստացված կարգադրության «Արարատ» ամսագիրը ենթարկվելու է ընդհանուր դրաքննության]—1897, № 7—8, էջ 1140—1141, (Ջանադան լուրեր):

5692 **«ԷՋՄԻԱՆԻ «ԱՐԱՐԱՏ»** ամսագիրը օգոստոսից լույս է տեսնում կառավարչական գրա-

րնություն թույլտվությամբ]—1897, № 9, էջ 1292—1293, (Զանազան լուրեր)։

5693 [Էջմիածնի «Արարատ» ամսագիրը լույս է տեսնում ներքին գործերի մինիստրության հաստատած ծրագրով]—1898, № 2—3, էջ 384, (Զանազան լուրեր)։

5694 [Էջմիածնի «Արարատ» ամսագրի լեզվի մասին]—1899, № 9, էջ 1123, (Զանազան լուրեր)։

5695 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ [էջմիածնի «Արարատ» ամսագիրը հունվարից լույս է տեսնելու Գարեգին վարդապետ Հովսեփյանի խմբագրությամբ]—1900, № 2, էջ 259, (Զանազան լուրեր)։

5696 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսարանը նկատի է ունեցել «Արարատ»-ի 1901 թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբերյան համարները։ Խոսքի վրա աստիճանաբար և ամսագրի խմբագրությանը, որը մի կողմ թողած ժողովրդին հույզող հարցերը հանդես էր ցուցնում և աստիճանաբար կան թարգմանելով Հեղինակը նկատի ունի Ֆարսի «Քարոզներ»-ի տպագրությունը և «Մուրճ»-ում այդ մասին եղած գրախոսականի գնահատման հարցը «Արարատ»-ում]—1902, № 3, էջ 228։

5697 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը փորձել է բացատրել «Արարատ» հանդեսի նոր խմբագրական կազմի կարճատև շորսամսյա գործունեության պատճառները։ Քննադատական խոսք է ասված Մայր-Աթոռի տպարանի մասին]—1902, № 6, էջ 235—236։

5698 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Բազմափուլ»-ի 1904 թ. սեպտեմբեր-նոյեմբերյան համարում տեղ գտած այն խորհրդածությունների, որ վերաբերում է էջմիածնի «Արարատ» ամսագրին ու նրա նոր խմբագիր Մուրադյան վարդապետին]—1904, № 10, էջ 170։

5699 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Արարատ»-ի 1905 թ. սեպտեմբերյան համարի Հեղինակը «Արարատ»-ի խմբագրության ուղղորդություն է հրավիրել հանդեսի թե տարածքին և թե ներքին ուղղորմանության

վրա, նկատի ունենալով «Իմ-հանձն երա ինք» «Պաշտոնական», «Հայոց հեղեղի» և «Հայազն-տություն» բաժինները]—1905, № 10, էջ 180։
Տես նաև № 5705 նկարագրություններ։

Ա Ր Ա Ք Ա

5700 «ԱՐԱՔԱ» հատկերագրող հանգե լեզամսյա, 1890 թ. 3-րդ տարի, գիրք Ա հատի, Ս. Գետերուրգ։

Դրախոսություն։—1890, № 10, էջ 1459—1466, Ստորագր. և.։

Վերլուծության է ենթարկված հանգեի Ա գրքում տեղ գտած նյութերի մի մասը (Թուրք, «Տաճկա-Հայաստանի արդի տեսական վիճակ», «Արձագանք մի Մշտ աշխարհին»)։ Գրախոսը թույլ է համարել հանգեի հրատարակություններ, իսկ գեղարվեստականը «անգույն»։

5701 [«ԱՐԱՔԱ» գրական-գեղարվեստական պատկերագրող վեցամսյա հանգեի բաժանողագրության մասին]—1892, № 11, էջ 1723, նույնը՝ № 12, էջ 1898, 1893, № 1, էջ 189 (Հայտարարություններ)։

5702 ԱՐԱՍԵԱՆՅԱՆ Ա., Ս. Գուլամբյանցի «Արաքս»-ը։—1899, № 10, էջ 1246—1252 (Ժամանակակից տեսություն)։

Նյութը գրված է «Արաքս»-ի խմբագիր-հրատարակիչ Սիմոն Գուլամբյանի մահվան առթիվ։ Հակիրճ ձևով բնութագրվում է ներկայացված հանգեի մատուցած ծառայությունները հայերի ու հայոց երկրի ուսումնասիրության առարկայում։ Հեղինակի գնահատմամբ «Արաքս»-ում տեղ գտած տեղագրական հետազոտությունները, առաջ և արևմտահայկական գրականություններից հատարված թարգմանությունները մեծ մասով հանգեի ծրագրի լավագույն օրինակները։ Նշելով «Արաքս»-ի մյուս բարձրագույնությունները, հեղինակը այն համարել է ուսանալու պարբերական մամուլի լավագույն անուններից մեկը։

Տես նաև № 5854, 5855 նկարագրություններ։

Ա Ր Ա Վ Ա Ն Ք

5703 [ՀԱՅՏՆՈՒՄ է այն մասին, որ կառավարության թույլտվությամբ 1889 թ. գեղարվեստի

«Արձագանք» զրական-քաղաքական շաբաթա-
թերթը լույս է տեսնելու պատկերազարդ: Ծանո-
թացնում է նրա ծրագրին ու բաժանորդագրության
պայմաններին:—1889, № 11, էջ 1868—1869: (Հայտարարություններ):

5704 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: «Մուրճ»-ը
ընդդիմախոսում է «Արձագանք»-ի ու «Նոր-
դար»-ի տպագրված այն նյութերին, որոնցում
ներառեց զատապարտել են «Մուրճ»-ի լեզուն:
Վերջինս փորձել է փաստերով հերքել ներկայաց-
ված մեղադրանքները, համարելով դրանք «հեր-
յուրանք ու զրպարտություն»:—1889, № 12, էջ
2003—2004:

5705 [«ԱՐՁԱԳԱՆՔ»-ի բաժանորդագրության
պայմանների մասին]:—1891, № 1, էջ 152: (Հայ-
տարարություններ):

5706 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [«Արձա-
գանք»-ի հրատարակման հարցի մասին]:—1891,
№ 2, էջ 289:

Այն լույս է տեսնելու «Արձագանք» պատկերա-
զարդ շաբաթաթերթի հրատարակիչ բաժանոր-
դագրական ընկերություն» անունով:

5707 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: Արձագանքի
մտքերը [Խոսքը վերաբերում է «Արձագանք»-ի
1891 թ. № 1-ի առաջնորդողին, որտեղ խմբա-
գրությունը համապատասխան քանակի բաժա-
նորդներ ունենալու համար դիմել է անագնիվ մի-
ջոցի: Գրել է՝ «Հայեր. մի ստացեք և հարկ չկա
կարդալ մեր օրաթերթերը և ամսագրերը, դոքա
միայն զրգոում են ձեր ներվերը և կամ ինչ կար-
դում եք՝ բոլորն էլ անմիջապես մոռանում եք:
Ստացեք միայն «Արձագանք»-ը: Միմիայն այդ
կերպ դուք կարող եք Արձագանքին տալ 1500 բա-
ժանորդ, որ նրան հարկավոր է»: «Բարի վայելու-
մըն, bon appetit» ավելացրել է «Մուրճ»-ը]:—
1891, № 3, էջ 412—413:

5708 [ԱՐՁԱԳԱՆՔ»-ը հանդուցյալների մա-
սին]: [Հակասական կարծիքներ Թիֆլիսի քաղա-
քազուխ Պողոս Իզմայլյանի ու Կյուրեղ եպիսկո-
պոս Սրապյանի մասին]:—1895, № 3—4, էջ 567
—568: (Հանազան լուրեր):

5709 «ԱՐՁԱԳԱՆՔ»-ի գեղարվեստական ճա-
շակը:—1895, № 6, էջ 899: (Հանազան լուրեր):

«Արձագանք»-ի խմբագիրը հանդեսի աշխա-
տակից Արշակ Թումանյանին որակել է «Մեր
տաղանդավոր աշխատակիցը» արտահայտու-
թյամբ և ընդհակառակը «Մուրճ»-ի վիպագիրնե-
րի մասին գրել է «Հանազան տնասուն անհայտ
վիպասաններ»: «Մուրճ»-ը ծաղրում է կրգար
Հովհաննիսյանի ճաշակը:

5710 «ԱՐՁԱԳԱՆՔ»-ը և հայերեն լեզուն:—
1896, № 7—8, էջ 1090—1091: (Հանազան լու-
րեր):

«Մուրճ»-ի աշխատակիցը ծաղրում է «հայոց
լեզվի մաքրության համար պայքարող», «Արձա-
գանք»-ի լեզվական «անգրագիտությունը»: Բեր-
ված են մի շարք օրինակներ:

5711 «ԱՐՁԱԳԱՆՔ»-ի խմբագրությանը
[«Մուրճ»-ը բողոքում և կարգի է հրավիրում
«Արձագանք»-ի խմբագրությանը, այն հողվածի
համար, որտեղ բացահայտ արհամարհանքով է
արտահայտվել անվանի մանկավարժ ու դրա-
մանագետ Ողիշի Մաղաթյանի հասցեին. Մի մար-
դու, որն իր գործունեությամբ քաջ հայտնի է ըն-
թերցող հասարակայնությանը և մի տարի է ինչ
հիվանդ է հոգեկան խանգարումով:—1896, № 9,
էջ 1238: (Հանազան լուրեր):

5712 [«ԱՐՁԱԳԱՆՔ» լրագրի փակման մա-
սին]:—1898, № 5, էջ 733: (Հանազան լուրեր):

5713 [ԱԲԳԱՐ Հովհաննիսյանի մահը]:—
1904, № 4, էջ 172—174: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներ-
քին տեսություն):

Հնդհանուր գծերով ներկայացված է Ա. Հով-
հաննիսյանի կյանքն ու զրական-հասարակա-
կան գործունեությունը, նրա թողած վաստակը լրա-
գրության ասպարեկում. («Փորձ», «Արձագանք»):

Տես նաև № 5873 նկարագրությունը:

«Ա Ր Շ Ա Լ ՈՒ Յ Ա»

5714 [Գ. Մելիք-ՂԱՐԱԳՅԱՆԻ թույլա-
տրել են Թիֆլիսում հրատարակել «Բանբեր Կով-
կասի» լրագիրը, իր խմբագրությամբ՝ նախնական
գրաբնության իրավունքով]:—1905, № 4, էջ

228: (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ):

«Բաների Կովկասի» անունով հայերեն լրագիր լույս չի տեսել: 1905—1906 թթ. Գևորգ Մելիք-Ղարազյոզյանի խմբագրությամբ հրատարակվել է «Արշալույս» պատկերազարդ օրաթերթը, որը ունեցել է նաև նույնանուն կիսամսյա հավելվածը:

5715 [ԱՌՇԱԼՈՒՅԻՍ] գրական, հասարակական, քաղաքական, տնտեսագիտական պատկերազարդ օրաթերթի բաժանորդագրության մասին:—1905, № 9, էջ 189—190: նույնը՝ 1906, № 1, էջ 193, № 2, էջ 192, № 3, էջ 8: (Հայտարարություններ):

5716 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Ելնելով նոր հրատարակվող «Արշալույս» օրաթերթի առաջին համարների ուսումնասիրությունից, հեղինակը ընդգծել է նրա առաջադիմական ուղղությունը]:—1905, № 10, էջ 182—183:

«Ա Ր Տ Ե Մ Ի Ս»

5717 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [«Արտեմիս» ամսահանդես ընտանեկան և գրական. 1902 թ. № 1 և 2: Տեսության հեղինակը ողջունել է հանդեսի ծնունդը, նրա ծրագիրն ու ուղղությունը՝ «Արտեմիս»-ի նպատակը պիտի ըլլա պատրաստել օրիորդներ, ամուսիններ, մայրեր... Տեսաբանը ուշադրության արժանի գործ է համարել հանդեսի վերը նշած համարում տպագրված Բաբվից ստացած «եղելություն, իր իսկական գույնով» խորագիրը կրող թղթակցությունը]:—1902, № 5, էջ 208—209:

5718 [«ԱՐՏԵՄԻՍ»] ընտանեկան և գրական ամսահանդեսի բաժանորդագրության մասին:—1902, № 1, էջ 207: նույնը՝ № 2, էջ 249, № 3, էջ 235, № 5, էջ 219, № 6, էջ 240, № 7, էջ 255, 1903, № 3, էջ 229, № 4, էջ 251: (Հայտարարություններ):

5719 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսության մեջ քննադատված են «Արտեմիս»-ի №№ 1—15-ում տպագրված հոդվածները: Այդ մասին գրել է «...Ամեն կողմ նշմարվում է լավ ձգտում, բարի զգացմունք, բայց խակություն,

զարգացման պակասություն»]:—1903, № 9, էջ 231—232:

«ԱՐԵՎԵՅԱՆ ՄԱՐՈՒԼ»

5720 ՀՐԱՆՏ Մամուրյանը և «Մուրճ»-ը—1893, № 4, էջ 671—672: (Զանազան լուրեր):

5721 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: «Արևելյան մամուլ», Զմյուռնիա: [Տեսությունը գրված է հանդեսի 33-րդ տարելիցի առթիվ: Հեղինակը խոսել է պարբերականի արժանիքների ու պակասությունների մասին՝ վերջինս համարելով Թուրքիայում տիրող բռնակալական կարգերի արդյունք: Տեսաբանը հանդեսին աշխատակցող հեղինակներից հիշատակել է Ռուբեն Զարդարյանի, Գնեկի, Սիպիլի, Մուշեղ և Բաբկեն վարդապետների անունները]:—1903, № 9, էջ 229—230:

Ա Ր Ե Վ Ե Ն Դ»

5722 [«ԱՐԵՎԵՅԻ»-ը զաղարեց լույս տեսնել]:—1896, № 9, էջ 1234: (Զանազան լուրեր):

5723 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ: [1895 թվականի կոտորածների պատճառով զաղարած «Արևելք»-ը սկսեց հրատարակվել]:—1898, № 6, էջ 912: (Զանազան լուրեր):

5724 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ: «Արևելք» և «Մասիս»: [«Արևելք» լրագրի հրատարակությունը խափանվելուց հետո «Մասիս» նախկին շաբաթաթերթը մտադրվել են հրատարակել իբր օրաթերթ: Այժմ երբ թույլատրվել է «Արևելք»-ի հրատարակումը, որոշել են «Մասիս»-ը նորից վերածել շաբաթաթերթի: «Արևելք»-ը վերսկսում է հրատարակվել օգոստոսի 1-ից, նախկին «Մասիս»-ի աշխատակիցներով՝ Հր. Ասատուր, Գր. Զոհրապ, տիկին Սիպիլ, Տիգրան Արփիարյան, Արենտ, Զ. Յուսուֆյան և ուրիշներ]:—1898, № 7—8, էջ 1162:

5725 ԼԵՋԱԿԱՆ խնդիրները «Արևելք»-ում—1898, № 10—11, էջ 1624—1626: (Զանազան լուրեր):

«Բ Ա Ջ Մ Ա Վ Ե Պ»

5726 «ԲԱՋՄԱՎԵՊ» հանդիսարան, ամսաթերթ. 47-րդ տարի, հատոր երկու Վենետիկ, 1889, հունվար, փետրվար, մարտ և ապրիլ:

Դրախոսություն:—1889, № 6, էջ 936—943, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Նշված համարներում գետնադրված նյութերից, զբախոսը ուղադրության արժանի է համարել Հ. Բ. Սարգիսյանի հոգվածը «Ազգաթնագեղոս» և իր բազմադարյան զաղտնիքը՝ խորագրով. «Գիտությունները վերաբերում են հոգվածի տաղտուկ լցվելիս ու ոճին: Անհաջող գործ է համարել Հ. Թորոսյանի «Ազնիկ և իր երկասիրությունը» հոգվածը: Հանդեսի էջերում գետնադրված առակներն անվանել է «անհամ», քաղաքական տեսությունները մակերսային: Լուրջ գիտողություններ կան նաև հանդեսում տեղ գտած մի շարք այլ հոգվածների մասին]:

5727 [«ԲԱԶՄԱՎԵՊ» հանդիսարան ազգային, բանասիրական, գրական գիտական ամսաթերթի բաժանորդագրության ու ձեռք բերման պայմանների մասին]:—1889, № 11, էջ 1874, նույնը՝ 1890, № 1, էջ 158; 1891, № 1, էջ 152, № 2, էջ 297; 1892, № 1, էջ 185, № 11, էջ 1723, № 12, էջ 1898; 1893, № 1, էջ 189; 1898, № 12, էջ 1828; 1899, № 1, էջ 152, № 2—3, էջ 376; 1901, № 4, էջ 280, № 12, էջ 231; 1902, № 1, էջ 209, № 2, էջ 251; 1903, № 1, էջ 233—234, № 2, էջ 273, № 5, էջ 225, № 6, էջ 169, № 12, էջ 218; 1904, № 1, էջ 234; 1906, № 1, էջ 194, № 2, էջ 190, № 4—5, էջ 7, № 6, էջ 159, № 11—12, էջ 2; 1907, № 2, էջ 6: (Հայտարարություններ):

5728 ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ Վենետիկում հրատարակվող «Բազմավեպ»-ը թևակոխում է իր գոյության 50-ամյակը: «Մուրճ»-ը պարտավորվում է իր էջերում գետնադրել ընդարձակ մի հոգված՝ լուսարանելու համար նրա 50-ամյա հայրենանվեր գործունեությունը]:—1892, № 1, էջ 176:

5729 «ԲԱԶՄԱՎԵՊ»-ը օտար բառերի մասին:—1895, № 9—10, էջ 1340—1341: (Ձանաղան լուրեր):

5730 [«ԲԱԶՄԱՎԵՊ»-ի մի օգտակար նորամուծության մասին: Ընթացիկ տարվա առաջին համարում վերջին երեսը նվիրել են կիսամսյա, ամսյա և վեցամսյա հայկական թերթիկներում եղած հոգվածների պարզ հիշատակությանը]:—1897, № 1, էջ 168: (Ձանաղան լուրեր):

5731 [«ԲԱԶՄԱՎԵՊ»-ը իր էջերը տրամադրում է ուսաստանյալ գրչականներին]:—1898, № 6, էջ 914—916: (Ձանաղան լուրեր):

5732 [«ԲԱԶՄԱՎԵՊ»-ը մոլորեցնում է մեր ընթերցողներին հայ հանդեսների պարունակության հարցում]:—1898, № 7—8, էջ 1168—1169: (Ձանաղան լուրեր):

5733 [ՀՐԱՏԱՐԱՆՎՈՒՄ է «Բազմավեպ»-ի բացառիկ համարը ի նպաստ հայ որբուկներուն: «Հայ պատկերապարզ թերթ»]:—1899, № 10, էջ 1291: (Հայտարարություններ):

5734 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. «Բազմավեպ»-ը և եղբայրության քարոզը:—1900, № 5—6, էջ 705—711: (Ժամանակակից տեսություն):

Տեսությունը մերկացնում է «Բազմավեպ»-ի այն ուղացած քարոզը, որ նոր միայն հավասարության նշան է դնում ու եղբայրներն անվանում լուսավորչական ու կաթոլիկ հայերին: Հեղինակը գտնում է, որ անցյալում նրանց ունեցած սխալ մտայնությունը վտանգավոր է եղել լուսավորչական, կաթոլիկ ու բողոքական հայերի հետագա հարաբերություններում:

5735 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսաբանը հիմնական ուղադրությունը բեկել է «Բազմավեպ»-ի 1901 թ. մայիսյան համարի «Մեր կյանքը» խորագիրը կրող առաջնորդողի վրա, որտեղ շոշափված են մի քանի փաստեր մեր ազգային և գրական կյանքից: Քննադատված է հանդեսի հրապարակախոսության բաժինը]:—1901, № 5, էջ 307—308:

5736 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ «Բազմավեպ», 1902 թ. մայիս: [Հանդեսը ներկա մայիսյան համարով թևակոխում է իր գոյության 60-ամյակը: Այդ առիթով տեսաբանը համոտակի նշել է նրա անցած երկարամյա արդասավոր ուղին, խոսել նրա հիմնադիր Գաբրիել վարդապետ Այվազովսկու, հանդեսի մշտական աշխատակիցներ Ղևոնդ Ալիշանի, Գաբրիել Զարբհանյանի և ուրիշների մասին: Մայիսյան համարում գետնադրված նյութերից ուղադրության արժանի է համարել «Հանրապատում» բաժնում տեղ գտած այն հոգվածները, որոնք ընթերցողներին համառոտակի ծանոթացնում են ուսուանի պարզները Լեմոնտովի ու Դոյդլի կյանքի,

ինչպես նաև հայազգի իտալական բանաստեղծուհի Վիկտորիա Աղանուրի մի բանաստեղծության հայերեն թարգմանությունը]—1902, № 5, էջ 209—210:

«Բ Ա Ն Ա Ս Ե Ր»

5737 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ [Մանուցում է այն մասին, որ ընթացիկ տարվա մարտի վերջերից Կ. Բասմաջյանի տնօրինությամբ սկսվելու է «Բանասեր» հեփտսական, պատմական, լեզվաբանական և քննական հանդեսի հրատարակությունը: Ներկայացված է խմբագրության ծանուցումը նրա բովանդակության մասին]—1899, № 2—3, էջ 346—347: (Զանազան լուրեր):

5738 [«ԲԱՆԱՍԵՐ» հեփտսական պատմական, լեզվաբանական, քննական հանդեսի հրատարակման պարբերականության մասին]—1901, № 4, էջ 280: Նույնը՝ № 7, էջ 268: (Հայտարարություններ):

5739 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Բանասեր» 1902 թ. հունվարի Տեսության հեղինակը ողջունել է ևռամսյա հանդեսի ամսագիր դառնալու հանգամանքը և ձեռնարկին, գրական, գիտական և բաժին ստեղծելու կարևորության գիտակցումը]—1902, № 2, էջ 245—246:

5740 [«ԲԱՆԱՍԵՐ»-ի բաժանորդագրության պայմանների մասին]—1902, № 3, էջ 234: Նույնը՝ № 5, էջ 220: 1903, № 4, էջ 248: (Հայտարարություններ):

5741 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Ներկայացված է «Բանասեր»-ի 1904 թ. № 11—12 ուշացած համարի բովանդակությունը: «Ահա ամբողջ բովանդակությունը այդ թերական-գիտական ամսաթերթի»—ծաղրանքով նկատել է տեսության հեղինակը]—1905, № 4, էջ 251:

5742 [«ԲԱՆԱՍԵՐ»-ի 1905 թվականի նոր շրջանի բաժանորդագրության մասին]—1905, № 4, էջ 255: (Հայտարարություններ):

«Բ Ա Ն Վ Ո Ր»

5743 [«ԲԱՆՎՈՐ» թերթի 1907 թ. բաժանորդագրության բացման մասին]—1907, № 2, էջ 3: (Հայտարարություններ):

«ԲՅՈՒՉԱՆԴՈՆ»

5744 ՏԱՃԿԱՀԱՅՈՑ մամուլ [Կառավարության հրամանով դադարեցված «Արևելք» լրագրի զլսավոր աշխատակից Բյուզանդ Քեչյանը հրատարակում է «Բյուզանդիոն» անունով մի օրաթերթ]—1896, № 10—11, էջ 1418: (Զանազան լուրեր):

«Բ Յ ՈՒ Ր Ա Կ Ն»

5745 [«ԲՅՈՒՐԱԿԱՆ»-ը նորից սկսեց հրատարակվել]—1898, № 5, էջ 743: (Զանազան լուրեր):

5746 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը ձեռքի տակ ունենալով «Բյուրական»-ի 1901, № 1—20 համարները մի ընդհանուր ակնարկ է ձգել դրանց բովանդակության վրա, խստորեն քննադատել նրա էջերում տեղ գտած «անմիտ ու ոչինչ չասող հոդվածները»: Գտել է, որ այդ նույն ցավով են տառապում արևմտահայ մամուլի բազմաթիվ լրագրեր ու հանդեսներ]—1901, № 7, էջ 249—251:

«Գ Ե Ղ ՈՒ Ն Ի»

5747 [ՈՒՅՍ ՏԵՍԱՎ ԹԵԼՈՒՆԻ հայաթերթի նպաստ կովկասահայ արկածյալներու ներկայացված է բովանդակությունը]—1906, № 10, էջ 157: (Հայտարարություններ):

5748 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Գեղունի» պատկերադարձ հայաթերթի և տարի № 4, 5, 6 հունիս: «Բազմավազ»-ի հավելվածն է, որի հասույթի կեսը նախատեսել են հատկացնել ազգի որբերին: Տեսաբանը ուշադրության արժանի գործ է համարել հանդեսի նշված տեսությունում լույս տեսած Հրպետի «Հայոց արդի գրականությունը» հոդվածը: Առաջարկել է հանդեսում զետեղել նաև գրական, քաղաքական ու հասարակական կյանքին վերաբերող տեսություններ]—1902, № 7, էջ 249:

5749 [«ԳԵՂՈՒՆԻ» պարբերականի բաժանորդագրության մասին]—1903, № 1, էջ 234: Նույնը՝ № 2, էջ 273: 1906, № 6, էջ 159: (Հայտարարություններ):

5750 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Գեղունի» 1903 թ. 2-րդ տարի, Տեսության հեղինակը հիացմունքով է խոսել պատկերազարդ հայաթերթի տպագրության անթերի արվեստի մասին, ծանոթացել է համարում տեղ գտած կարերը նյութերի հետ (Ղազիկյան, «Պատկեր վեներտիկյան Միթարյան հայկաբանության».— Ատրիկյան, «Գրական գեմեր».— Լեո, «Ռուսահայոց գրականություն».— Վ. Փափազյան «Հաշիվ» (պատմվածք).— Ատրպետ. «Կալվադաթությունը և կալվածական հարկերը Ատրպետականում»)]:—1903, № 7, էջ 243:

5751 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Գեղունի» 1904, № 1—10: «Հայաթերթ» իր աչքի ընկնող շքեղությամբ կարող է մրցել նույնաման եվրոպական ամենաբարձր հրատարակությունների հետ».— զրել է տեսաբանը, Հակառակ կարծիքի է բովանդակության վերաբերյալ. այն գտնում է «չափազանց աղքատ ու միակողմանի»]:—1904, № 12, էջ 156—157:

«Ի Ե Տ Ո Ի Թ Յ Ո Ի Ն»

5752 [«ԻԵՏՈԻԹՅՈԻՆ» պատկերազարդ ամսաթերթ հրատարակվելու մասին]:—1904, № 7, էջ 175: (Հայտարարություններ):

5753 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսաբանը նշում է, որ «Գիտություն» ամսաթերթը հիմնել է Լույանի Հայկազյան վարժարանի տնօրեն Մ. Նալբանդյանը, Հեղինակի դիտողությունները վերաբերում են հանդեսի սկզբնական համարներում լուս տեսած հոդվածների անմատչելիությանը (սկսելով հեռագիրը, Կյանքը անգործարանավոր աշխարհի մեջ» և այլն):—1904, № 11, էջ 199:

5754 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [ներկայացված է «Գիտություն» հանդեսի 1905 թ. № 4, հունվարյան համարի բովանդակությունը, Տեսության հեղինակը զրել է ընթերցողների խմբագրությանը արած այն առաջարկությունների շուրջը, որոնց մասին «Մուրճ»-ը ժամանակին նշել է]:—1905, № 4, էջ 246: (Տես նախորդ նկարագրությունը):

5755 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսաբանը ընդհանուր գծերով ներկայացրել է

«Գիտություն» հանդեսի 1905 թ. № 7 հունիսյան համարի բովանդակությունը]:—1905, № 10, էջ 181:

«Գ Ո Ի Թ Ա Ն»

5756 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Գուրան» հունվար, 1901 թ.: Տեսաբանը հայտնում է, որ Փարիզում հրատարակվել է հոգադորձական, գիտական բնույթի մի հանդես «Գուրան» վերնագրով, Հանդեսի մասին հանգամանորեն զրել խոստանում է նրա մի քանի համարները լույս տեսնելուց հետո]:—1901, № 3, էջ 289—290:

5757 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Գուրան» Բ տարի, թիվ 9. Ներկայացված է համարի համառոտ բովանդակությունը, Տեսության հեղինակը խորհուրդ է տալիս հանդեսում ավելացնել զյուդատնտեսական բրոնիկ բաժին, որի միջոցով խմբագրությունը հնարավորություն կունենար պաշտասխանելու բաժանորդների կողմից արված մասնագիտական բնույթի հարցերին]:—1902, № 7, էջ 248—249:

«ԵՐԿՐԻ ԶԱՅՆԸ»

5758 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը ձեռքի տակ ունենալով «Երկրի ձայն»-ի առաջին համարները փորձել է պահաստել նրա դործունեությունը, նշանակալիցը պարբերականում համարել է այն հանգամանքը, որ հանդեսը Արևմտյան Հայաստանին նվիրած իր հոդվածներում վարդապետում է հայ և թուրք ժողովուրդների միացյալ պայքարի զաղափարը ընդդեմ սուլթանական ուժի]:—1906, № 10, էջ 154:

5759 [«ԵՐԿՐԻ ԶԱՅՆԸ» շաբաթաթերթի 1907 թ. բաժանորդագրության մասին]:—1906, № 11—12, էջ 4: (Հայտարարություններ):

Տես նաև № 6136 նկարագրությունը:

«Թ Ա Տ Ր Ո Ն»

5760 «ԹԱՏՐՈՆ» գրականական և թատերական հանդես, № 1, Թիֆլիս, 1893 թ.:

Գրախոսություն:—1894, № 2, էջ 281—283: Ստորագր. Ա. Ա.:

ներկայացված է հանդեսի առաջին համարի
ընդհանուր տեսությունը:

5761 «ԹԱՏՐՈՆ» հանդեսը ձևոր բերելու հա-
մար դիմել...—1900, № 1, էջ 135: նույնը՝ № 2, էջ
271: (Հայտարարություններ):

5762 «ԹԱՏՐՈՆ» հանդեսի խմբագիր-հրա-
տարակիչ Ալ. Թարխանյանի սպանության մա-
սին]—1903, № 8, էջ 220: (ներքին տեսություն):

5763 «ԹԱՏՐՈՆ» հանդեսի խմբագիր-հրա-
տարակիչ Ալ. Թարխանյանի սպանությունից հե-
տո նրա այրին մտադիր է շարունակել հանդեսի
հրատարակության գործը]—1903, № 8, էջ 220:
(Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«Ժ Ա Մ Ա Ն Ա Կ»

5764 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսությունը վերաբերում է «Ժամանակ»-ի
№ 1-ում տպագրված նյութերին, դրանց համառո-
տակի վերլուծությունից հետո հեղինակը գրել է
«Տգիտ, սահմանափակ մարդ է հանձն առել խմբա-
գրի պաշտոնը... «Ժամանակը» կլինի կեղտոտու-
թյան և ամոթի մի հանդես հայ մամուլի հա-
մար»]—1901, № 8, էջ 258:

«Լ Ո Ւ Մ Ա»

5765 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Լուսն» գրական հանդեսի 1901 թ.
սեպտեմբեր ամսվա 2-րդ գրքի Հեղինակը դատա-
պարտել է հանդեսի կրոնական ուղղությունը,
գտել է, որ այն չպետք է կոչվի գրական հանդես
այլ «կղերական»]—1901, № 11, էջ 261—262:

5766 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Լուսն»-ի 1902 թ. № 1-2-ում լույս
տեսած նյութերի Հեղինակը ընդգծել է հանդեսի
«կղերական-տերտերական» ուղղությունը, Մեղա-
դրել է խմբագրությանը պասկվիլների տպագրու-
թյան համար. կանգ է առել Ս. Մ. ստորագրու-
թյամբ «Լուսն»-ում լույս տեսած այն գրախոսա-
կանի վրա, որտեղ քննադատված է «Մուրճ»-ում
հրապարակված Գ. Հաուպտմանի «Մենակ մար-
դիկ»-ի թարգմանությունը]—1902, № 3, էջ 230
—231:

5767 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
«Լուսն» 1902 թ. մայիս-հունիս [Դարձյալ քնն-
նադատված է հանդեսի «կղերական» ուղղու-
թյունը]—1902, № 6, էջ 236—237:

5768 [«ԼՈՒՄԱ»-ի խմբագրին թույլատրել են
հանդեսը հրատարակել ամիսը մեկ, լրացնելով,
ծրագրում «ներքին տեսություն» բաժինը]—1905,
№ 2—3, էջ 208: (Մամուլի մասին կարգադրու-
թյուններ):

«Լ Ո Ւ Յ Ա»

5769 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[ներկայացված է բոստոնահայ հանդեսի 1905 թ.
սեպտեմբերի 11-ի համարում տեղ գտած նյութե-
րի համառոտ բովանդակությունը]—1905, № 10,
էջ 181—182:

«Խ Ա Թ Ա Ր Ա Լ Ա»

5770 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[խմբագրությունը ողջունել է «Խաթաբալա» զա-
վեշտական շաբաթաթերթի ծնունդը, ներկայաց-
րել նրա առաջին մի քանի համարներում տեղ
գտած նյութերի բովանդակությունը]—1906,
№ 7, էջ 115—116:

5771 [«ԽԱԹԱԲԱԼԱ»-ի 1907 թ. բաժանորդա-
գրության բացման ու ձեռք բերման պայմաննե-
րի մասին]—1907, № 2, էջ 3: (Հայտարարու-
թյուններ):

«Ն Ա Ղ Ի Կ»

5772 ԽՐԱԿԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից. [«Մուրճ»-ի
խմբագրությունը շնորհակալություն է հայտնել
«Մադիկ»-ի ստացման համար: Պատճառաբանել
է. թե ինչու շաբաթաթերթը նպաստավոր տպա-
վորություն չի թողել, նկատի ունենալով, հիմա-
կանում, նրա քաղաքական բաժինը]—1890,
№ 10, էջ 1479—1480:

5773 [ՊՈԼՍՈՒՄ Ա. Զոպանյանի խմբագրու-
թյամբ լույս տեսնող «Մադիկ» ազգային, գրա-
կան և քաղաքական կիսամյա հանդեսի առաջին
համարի ստացման մասին]—1895, № 3—4, էջ
566: (Զանազան լուրեր):

5774 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ: [Ներկայացված է «Ծաղիկ» (ազգային, քաղաքական, քանասիրական և զվարճալիք շաբաթաթերթի Ժ Ա տարվա № 17-ի բովանդակությունը):—1898, № 10—11, էջ 1617: (Ձանազան լուրեր):

5775 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ: [Կ. Պոլսում լույս տեսնող «Ծաղիկ» շաբաթաթերթը փոխվել է մեծ օրաթերթի: Մի քանի խոսք է ասված խմբագրության կազմի ու աշխատակիցների մասին]:—1899, № 9, էջ 1122—1123: (Ձանազան լուրեր):

5776 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: «Ծաղիկ» թիվ 8. (չի նշված տարին): [Մ. Բերբերյանի Սիպիլի գրական գործերի մասին հայտնած կարծիքներին համափոխ չլինելով «Ծաղիկ»-ը իր էջերում գետնդել է հայհոյանքներով լեցուն մի հոդված, ուր գրական էթիկային խորթ լատերով ծաղրված է ոչ միայն քննադատ-հոգվածագիրը, այլև «Լուսն»-ն ու «Մեղու»-ն: Տեսություն հեղինակը դատապարտել է հանդեսի բարբերը]:—1905, № 2—3, էջ 256—257:

«Կ Ա Յ Ո»

5777 [«ԿԱՅՈ» քաղաքական, հասարակական, տնտեսական օրաթերթի բաժանորդագրության բացման մասին]:—1906, № 4—5, էջ 6, № 6, էջ 5: (Հայտարարություններ):

5778 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: «Կայծ» տնտեսական, քաղաքական, հասարակական օրաթերթ: [Տեսության հեղինակը «Կայծ»-ի ծրագրին հակադրել է «Կայծ»-ի նպատակները. խորհուրդ է տվել շտարվել «Ելլուդիաներով» շմոռանալ մեր իրականության առանձնահատուկ պայմանները և ավելի շատ հետևել Պլեխանովյան հայացքներին, քան «հնացած բուն-տարական բակունիքմին»]:—1906, № 6, էջ 156:

«Կ Յ Ա Ն Ք»

5779 [«ԿՅԱՆՔ» քաղաքական, հասարակական և տնտեսական օրաթերթի բաժանորդագրության բացման մասին, որ քաղաքական պայմանների շնորհիվ հրատարակվելու է իրրև շաբաթաթերթ]:—1906, № 2, էջ 189, նույնը՝ № 3, էջ 6, № 4—5, էջ 6, № 6, էջ 158: (Հայտարարություններ):

5780 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Վերլուծության է ենթարկված «Կյանք» քաղաքական, հասարակական և տնտեսական օրգանի 1906 թ. № 1-ի առաջնորդողը, ուր շարադրված է թերթի ծրագրին ու նպատակները: Տեսարանը իր խորհուրդներն է տվել նորաստեղծ հանդեսին, բարի երթ ցանկանալով նրան առաջիկա գործունեության մեջ]:—1906, № 4—5, էջ 144:

5781 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսությունը վերաբերում է «Կյանք»-ի մի շարք համարներում լույս տեսած «Տաճկահայ խնդիրը և միջազգային դիպլոմատիան», «Սոցիալ-դեմոկրատիայի կադմակերպչական սիստեմը» հոդվածներին, ինչպես նաև դաշնակցության դեմ մղած բանակոծիկներին, որոնց մասին հեղինակը գովեստով է խոսել, ընդհակառակը պախարակել և սխալ է համարել թերթի № 11-ում լույս տեսած այն նյութը, որտեղ խմբագրությունը իր անհաշտ դիրքն է զրսևորել Պետական գումայի նկատմամբ]:—1906, № 7, էջ 116:

«Կ Ռ Ո Ւ Ն Կ»

5782 [«ԿՐՈՒՆԿ» գեղարվեստական (երաժըտություն, ճարտարապետություն և այլն) եռամսյա պատկերադարձ հանդեսի առաջին համարը լույս տեսնելու մասին]:—1905, № 6, էջ 187: նույնը՝ № 7, էջ 166: (Հայտարարություններ):

5783 [«ԿՐՈՒՆԿ» հանդեսի բաժանորդագրության պայմանների մասին]:—1906, № 6, էջ 5: (Հայտարարություններ):

«ԿՐՈՒՆԿ ՀԱՅՈՑ ԱՇԽԱՐՀԻՆ»

5784 «ԿՐՈՒՆԿ Հայոց աշխարհին» ամսագրի հրատարակիչ, «Մեղու Հայաստանի» լրագրի հիմնադիր, տպարանատեր Համարձում էնֆիաճյանցի մահը:—1896, № 2, էջ 340: (Ձանազան լուրեր): Տես նաև № 5858 նկարագրությունը:

«Հ Ա Մ Ա Լ Ա Ր Ա Ն»

5785 «ՄՈՒՐԺ»-ի փոստարկղի Փարիզի «Համալսարան» թերթի խմբագրության: [«Մուրճ»-ը մեղծում է «Համալսարան» թերթի խմբագրության ծանուցագիրը հանդեսում տպագրելու խնդրանքը. բացատրված է մեղծման պատճառը]:—1899, № 6, էջ 743—744: (Ձանազան լուրեր):

5786 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Հեղինակը կանգ է առել «Համալսարան»-ի 1902 թ. հունվարյան համարում տպագրված «Հայ կղերը և գիտությունը» հոդվածի վրա, որտեղ հայ կղերականությունը ներկայացված է, որպես գիտության ու առաջադիմության պաշտպան: Տեսարանը բողոքում է նմանօրինակ զնահատման դեմ]։—1902, № 2, էջ 246—247:

5787 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Համալսարանի» 1902 թ. ապրիլ-մայիսյան համարներում տպագրված այն հոդվածի, որտեղ հանդեսի խմբագրությունը փորձել է ընդդիմախոսել «Մուրճ»-ի «Հայ կղերը և գիտությունը» հոդվածի մասին հայտնած կարծիքին: Տեսաբանը ի հաստատումն իր հայտնած կարծիքի բազմաթիվ օրինակներ է բերել (Աբովյան, Նազարյան, Արծրունի) ցույց տալու հայ կղերականության ունեցած բացասական դերը գիտության զարգացման մեջ]։—1902, № 5, էջ 210—212: (Տես նախորդ նկարագրությունը):

5788 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Մուրճ»-ը «Համալսարան»-ի նախորդ համարների մասին արտահայտած անբարենպաստ կարծիքների համար նրա 1902 թ. հունիսյան համարում արժանանում է անվայել հայհոյանքների: Այդ առթիվ տեսության հեղինակը գրել է. «...որ մենք անզգուշություն էինք ունեցել ուղադրություն դարձնելու այս ամսագրի վրա, այժմ ահա պարզ տեսնում ենք, որ դա այն ապականված մամուլի վիժմունքներից մեկն է, որ ի դժբախտություն հայ ազգի պատվաստվել է արտասահմանյան հողի վրա»]։—1902, № 9, էջ 256—257: (Տես նախորդ նրկու նկարագրությունները):

«Հ Ա Յ Ե Լ Ի»

5789 [«ՀԱՅԵԼԻ» զեղարվեստական, երգիծաբանական պատկերազարդ շաբաթաթերթի բաժանորդագրության պայմանների մասին]։—1907, № 2, էջ 131: (Հայտարարություններ):

«Հ Ա Յ Բ Ե Ն Ի Ք»

5790 ԽՐԱԳԻՐՈՒԹՅԱՆ կողմից [Հայտնում է, որ թուրքական կառավարության կողմից արգելված Կ. Պոլսի «Հայրենիք» լրագիրը նորից

սկսել է հրատարակվել Արփաք Արփաքյանի խմբագրությամբ]։—1892, № 7—8, էջ 1242:

5791 [«ՀԱՅՐԵՆԻԺ» օրագրի բաժանորդագրության պայմանների մասին]։—1892, № 11, էջ 1723: Նույնը՝ № 12, էջ 1893: 1893, № 1, էջ 190: (Հայտարարություններ):

5792 ՎԵՐՍՏԻՆ դադարեցվեց Պոլսի «Հայրենիք» լրագրի հրատարակությունը։—1893, № 5, էջ 1028: (Զանազան լուրեր):

5793 «ՄՈՒՐՃ»-ի հոդվածները «Հայրենիք»-ում։—1895, № 9—10, էջ 1340: (Զանազան լուրեր):

5794 [ՊՈԼՍԻ «Հայրենիք»-ը նորից սկսեց հրատարակվել]։—1896, № 6, էջ 877: (Զանազան լուրեր):

5795 [ՊՈԼՍԻ «Հայրենիք» օրաթերթը առիշտ դադարեց]։—1896, № 7—8, էջ 1087: (Զանազան լուրեր):

«ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՈՐՅԱ»

5796 [«ՀԱՆԴԵՍ ամսօրյա» բաբոյական, ուսումնական, արվեստագիտական հանգիսի բաժանորդագրության պայմանների մասին]։—1889, № 11, էջ 1873: Նույնը՝ № 12, էջ 2010: 1890, № 1, էջ 157: 1891, № 1, էջ 152, № 2, էջ 297: 1892, № 1, էջ 185, № 11, էջ 1724, № 12, էջ 1899: 1893, № 1, էջ 190: 1901, № 12, էջ 232: 1902, № 1, էջ 210, № 2, էջ 252: 1903, № 4, էջ 249, № 6, էջ 168, № 8, էջ 229, № 9, էջ 235, № 12, էջ 224: 1904, № 1, էջ 236, № 2, էջ 234, № 3, էջ 211: 1906, № 4—5, էջ 7, № 6, էջ 159: 1907, № 2, էջ 5, № 3, էջ 156: (Հայտարարություններ):

5797 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1900 թ. գեկտեմբերյան համարում տեղ գտած նյութերի: Տեսաբանը գրել է, որ նյութերի մեծ մասը ունեն գիտական լուրջ բնույթ, խրթին են, անմատչելի ընթերցող լայն հասարակության համար]։—1901, № 1, էջ 284:

5798 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսաբանը խոսել է «Հանդես ամսօրյա»-ի 1903 թ. դեկտեմբերյան համարի բովանդակության մասին: Ողջունել է խմբագրության այն որոշումը, որով պարբերականը հրաժարվելով իր

մի քանի բաժիններից դառնում է հայագիտական
ընկյթի]։—1903, № 12, էջ 212—213։

«Հ Ա Յ Ր Ե Ն Ի Ք»

5799 [ԴԱՇՆԱԿՅՈՒԹՅԱՆ Ամերիկայի մասնա-
ճյուղի օրգան «Հայրենիք» շաբաթաթերթի ընթա-
ցիկ տարվա № 1-ում տպագրված «Panarmeniene»
(Համահայություն) առաջնորդողի մասին]։—
1906, № 2, էջ 185—187։ (Արտասահմանի հայ
կյանքի քրոնիկ)։

Հեղինակը փորձել է ներկայացնել «Համահա-
յություն» հնչումով նման, բայց նպատակներով
հակոտնյա համխառնություն, համագերմանու-
թյուն, համասլավոնություն կոչվող «վտանգա-
վոր» շարժումների էությունը։

«ՀԱՆԴԵՍ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՎ ՊԱՏՄԱԿԱՆ»

5800 ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ հանդես։ Հրատարակու-
թյուն Մ. Բարխուդարյանի՝ Մոսկվա, 1888։

Գրախոսություն։—1889, № 1, էջ 160—
161։ Ստորագր.՝ Ա.։

Ներկայացված է հանդեսի արժանիքներն ու
թերությունները։ Գրախոսի կարծիքով հանդեսը
հայ պարբերականների շարքում իր պատվավոր
տեղը կզրավի միայն այն դեպքում, եթե հայրենի
գրական ստեղծագործություններին առնթեր ըն-
թերցող հասարակայնությանը ներկայացնի նաև
թարգմանական նմուշներ համաշխարհային գրա-
կանությունից։ Նույն այդ պակասությունը, գրա-
խոսը վերագրել է նաև «Մուրճ»-ին։

5801 [«ՀԱՆԴԵՍ գրականական և պատմա-
կան»-ի տարբեր գրքերի հրատարակման, ձևոր
բերման պայմանների ու բաժանորդագրության
մասին]։—1889, № 11, էջ 1, 1870, նույնը՝ № 12,
էջ 2009, 1890, № 2, էջ 317, 1894, № 1, էջ 173,
1895, № 7, էջ 1047, № 12, էջ 1720, (Հայտարա-
րություններ)։

«Հ Ա Ն Ր Ա Կ Ի Տ Ա Կ»

5802 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ, [«Մուրճ»-ի նպաս-
տավոր կարծիքը Կ. Պոլսում լույս տեսնող «Հան-
րագիտակ» շաբաթաթերթի մասին]։—1899, № 1,
էջ 135—136։ (Զանազան լուրեր)։

«Հ Ա Ռ Ա Ջ»

5803 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ,
[Տեսություն հեղինակը խոսելով լրագրի ուղղու-
թյան մասին, ընթերցողին է ներկայացրել թերթի
դիտվոր գրական-հրապարակախոսական ուժե-
րին։ (Թոփչյան, Դավթյան, Հաղարյան, Օհանջան-
յան, Խաժակ. Ա. Ահարոնյան)]։—1906, № 1, էջ
190։

5804 [«ՀԱՌԱՋ» հասարակական, քաղաք-
ական և դրական օրաթերթի բաժանորդագրու-
թյան պայմանների մասին]։—1906, № 3, էջ 61
(Հայտարարություններ)։

«Հ Ա Ս Կ Ե Ր»

5805 [ՏԻԿԻՆ Լիսիցյանին «Հասկեր» մանկա-
կան ամսագիրը հրատարակելու համար տրված
թույլտվության մասին]։—1905, № 4, էջ 228։
(Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

5806 [«ՀԱՍԿԵՐ» մանկական պատկերազարդ
ամսագրի բաժանորդագրության պայմանների
մասին]։—1905, № 6, էջ 188, նույնը՝ № 7, էջ 167,
№ 9, էջ 192, 1907, № 2, էջ 5, № 3, էջ 156, (Հայ-
տարարություններ)։

5807 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Հեղինակը ձևորի տակ ունենալով «Հասկեր»-ի
1905 թ. սեպտեմբերյան համարը, խոսել է նո-
րաստեղծ ամսագրի բաժինների մասին։ Առաջա-
կել է նյութերը դասավորել մանկական տարբեր
հասակներին համապատասխանեցնելու սկզբուն-
քով։ Ինչ վերաբերում է ամսագրի մանկավար-
ժական բաժնին՝ խորհուրդ է տալիս տեսական
հոգվածներին զուգընթաց լուսաբանել նաև ու-
սուցման գործնական խնդիրները]։—1905, № 10,
էջ 183—184։

5808 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Հեղինակը «Հասկեր»-ի 1906 թ. հունվարյան
համարը ներկայացնելուց հետո գրել է. «Ցանկա-
լի էր, որ շմոռացվեին մանկապարտեզական հա-
սակի երեխաներն ևս...»]։—1906, № 2, էջ 188։

«ՀՅՈՒՍԻՍԱՓԱՅԼ»

5809 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Русская мысль» ամսագրի 1903 թ.
հունիսյան համարում տեղ գտած Յուրի Վեսն-

լովսկու «Վաթնունական լվականները և հայոց առաջավոր ամսագիրը» խորագիրը կրող հոգվածի]—1903, № 7, էջ 239—240:

Տես նաև № 5858 նկարագրությունը:

«Հ Ո Ս Ա Ն Ք»

5810 [«ՀՈՍԱՆՔ» տնտեսական, բաղաբաղական, հասարակական օրաթերթի բաժանորդագրության պայմանների մասին]—1906, № 11—12, էջ 2, նույնը՝ 1907, № 2, էջ 128: (Հայտարարություններ):

«Հ Ո Վ Ի Վ»

5811 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Հովիվ» հոգևոր-բարոյական, պատմական, հասարակական և մանկավարժական շաբաթաթերթի մասին (չի նշված լվականը և համարը) հեղինակը գրել է. «Վատ չէ ունենալ մի այնպիսի օրգան, որի մեջ կենտրոնական մեր իրականության մեջ բավական զգալի դեր խաղացող մի դասակարգի պահանջները...»]—1906, № 2, էջ 187—188:

5812 [«ՀՈՎԻՎ» շաբաթաթերթի 1907 թ. բաժանորդագրության պայմանների մասին]—1906, № 11—12, էջ 3: (Հայտարարություններ):

«Հ Ո Ր Ի Զ Ո Ն»

5813 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն Կահրեբի «Հորիզոն» շաբաթաթերթի 1905 թ. առաջին երկու համարի հայտնում է, որ «Հորիզոն»-ը նգիպտոսի նորածին պարբերականներից է, հեղինակը կասկած է հայտնել նրա հարստությունից վերաբերյալ]—1905, № 4, էջ 248:

«Հ Ա Յ Ն»

5814 [«ՀԱՅՆ» քաղաքական-հասարակական և տնտեսական շաբաթաթերթի բաժանորդագրության պայմանների մասին]—1907, № 1, էջ 174: նույնը՝ № 3, էջ 155: (Հայտարարություններ):

«ԽԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԳՐԱԳԱՐԱՆ»

5815 ԽՐԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից [Հ. Բարխուդարյանի նամակը «Մուրճ»-ի խմբագրին]—1891, № 7—8, էջ 952—953:

Նամակագիր հեղինակը հայտնել է, որ մտադիր է հրատարակելու երկհատոր մի ժողովածու, որի մեջ տեղ գտնեն մանկավարժական բնույթի հոգվածներ ու աշխատություններ՝ վերջում ծանոթացնում է բաժանորդագրության կարգին ու պայմաններին:

5816 ԽԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ զրադարանը Հրատարակիչ Հովհաննես Բարխուդարյանը (ույս է տեսնելու տարին երկու զրքով՝ Գիրք 1-ին, Մոսկվա, 1892):

Գրախոսություն:—1892, № 10, էջ 1482—1483: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

«Մանկավարժական զրադարան»-ը հրատարակելու Հովհաննես Բարխուդարյանի ներկա ձեռնարկությունը գալիս է լրացնելու մեր պարբերական գրականության մեջ եղած մի պակասը՝ այդպես է արտահայտվել գրախոսը Ջեռքի տակ ունենալով առաջին գիրքը, գրականագետ է արտահայտվել նրանում տեղ գտած նյութերի մասին, հույս հայտնելով, որ բովանդակության բազմազանության ղեպքում, հավանական է ավելի պատկառելի տեղ կհատկացվեր հայկական բաժնին:

5817 ԽՐԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից [Հ. Բարխուդարյանը հայտնել է, որ «Մանկավարժական զրադարան»-ում տպագրված Ս. Սահակյանի «Բարոյական փիլիսոփայություն» հոգվածում պակասում է առաջաբանը, այն թյուրիմացաբար չի տպագրվել. խոստանում է պակասը լրացնել]—1892, № 10, էջ 1543:

«Խ Ա Ս Ի Ս»

5818 [«ՄԱՍԻՍ» ազգային, գրական և քաղաքական շաբաթաթերթի բաժանորդագրության պայմանների մասին]—1889, № 10, էջ 1666: նույնը՝ № 11, էջ 1874: 1892, № 11, էջ 1724, № 12, էջ 1899: 1893, № 1, էջ 190: (Հայտարարություններ):

5819 [ՊՈԼՍԻ «Մասիս»-ը երեք շաբաթը մեկ լույս տեսնելու փոխաբեն, լույս է տեսնելու շաբաթը մեկ]—1893, № 2, էջ 343: (Ջանազան լուրեր):

5820 ՄԱՄՈՒԼ, «Մասիս» շաբաթաթերթը Պոլ-

սի ուսումնական խորհրդի օրգանի է փոխարկվել՝
—1894, № 3, էջ 499: (Զանազան լուրեր):

5821 «ԱՄԱՍԻԱ» Հանդես նախնական և երկ-
րորդական կրթության: Կ. Պոլիս, 1894:

Իրախոսություն:—1894, № 7—8, էջ 1102
—1108: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսականը վերաբերում է դեռևս 1852 թ.
հիմնված «Ամասիա» օրագրին, որ վերջերս վերա-
փոխվել է մանկավարժական թերթի՝ իբր օրգան
Տաճկահայոց ուսումնական խորհրդի: «Ամ-
սիա»-ի ծրագիրն է. «Դաստիարակության վերա-
բերյալ տեսական և գործնական խնդրոց մշակու-
մը, նախնական (տարրական) և երկրորդական
(միջնակարգ) կրթության վերաբերյալ դասեր,
դասընթացքներ, հրահանգներ և ուղղություններ,
ներքին և արտաքին կրթական շարժումը, ազգա-
յին վարչության և ուսումնական խորհրդի ղեկ-
րոցական տնօրինություններ, քննություններ դա-
սագրոց ու դպրոցաց վրա և զանազան գրական ու
գիտական շահեկան գրվածքներ»: Թե ինչպես՝ է
իրագործվում ծրագիրը՝ այդ հարցին է նվիրված
գրախոսականը, որ հեղինակը գրել է ձեռքի տակ
ունենալով «Ամասիա»-ի վերջին մի քանի համար-
ները:

5822 [«ԱՄԱՍԻԱ» շաբաթաթերթը այժմ դարձել
է Արմաշի դպրավանքի հրատարակություն]:—
1896, № 6, էջ 877: (Զանազան լուրեր):

5823 ԱՄԱՍԻԱ. [Պոլսի «Ամասիա»-ը երեք ա-
միս է ինչ դարձել է օրաթերթ խմբագրությանը
Դալուստ Անդրեասյանի]:—1896, № 12, էջ 1643:
[Զանազան լուրեր]:

5824 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ. [Կ. Պոլսի «Ամ-
սիա»-ը նորից սկսեց հրատարակվել իբր մեծ օ-
րաթերթ Գր. Զոհրապի և Հրանտ Ասատուրի աշ-
խատակցությամբ]:—1898, № 2—3, էջ 384:
(Զանազան լուրեր):

5825 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ. «Արևելք» և «Ամ-
սիա»: [«Արևելք» լրագրի հրատարակությունը
խափանվելուց հետո «Ամսիա» նախկին շաբա-
թաթերթը մտադրվել են հրատարակել իբր օրա-
թերթ: Այժմ երբ թույլատրվել է «Արևելք»-ի
հրատարակումը, որոշել են «Ամսիա»-ը նորից

վերածել շաբաթաթերթի:—1898, № 7—8, էջ
1162:

5826 ԱՄԱՍԻԱ. [«Ամասիա»-ը շաբաթաթերթ
դառնալու մասին]:—1898, № 9, էջ 1304: (Զա-
նազան լուրեր):

5827 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ. [Կ. Պոլսի «Ամասիա»
կիսամյա թերթը փոխարկվել է շաբաթաթերթի]:
—1899, № 11—12, էջ 1500: (Զանազան լուրեր):

5828 ՀԱՅԿԱԿԱՆ մամուլ. [Կ. Պոլսի «Ամասիա»
շաբաթաթերթը խմբագրում է Տիգրան Արփիար-
յանը: «Մուրճ»-ի կարծիքը ներկայիս «Ամասիա»-ի
մասին միանգամայն բացասական է]:—1900,
№ 2, էջ 269: (Զանազան լուրեր):

5829 ՊԱՐՖԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսությունը նվիրված է «Ամսիա»-ի 1901 թ.
հունվար, փետրվարյան համարներին: Հեղինա-
կը դրանք անվանել է վտիտ ու զոգույն, պատճա-
ռը որոնել է ժամանակի թուրքական դրաքնու-
թյան հետադիմության մեջ: Գրաքննություն, որ
արգելել է երկրի ներքին կյանքին վերաբերող
բազմաթիվ հարցեր մամուլում լուսաբանելու
փորձերը]:—1901, № 3, էջ 290:

5830 ՊԱՐՖԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Համառոտակի ներկայացված է «Ամսիա»-ի
1905 թ. № 1, 2, տեղ գտած Ռ. Հ. Պերպերյանի
այն հոդվածը, որտեղ հեղինակը նշանակվել է
արևմտահայ մամուլում լույս տեսնող նյութերի
անորակությունը, պատճառը համարելով տիրող
կարգերի դաժանությունը]:—1905, № 4, էջ 248:

Տես նաև № 5857 նկարագրությունը:

«Մ Շ Ա. Կ»

5831 [«Մ Շ Ա. Կ» գրական և քաղաքական լրա-
գրի տարբեր տարիների բաժանորդագրության
պայմանների մասին]:—1889, № 11, էջ 1872:
1891, № 2, էջ 297, № 3, էջ 419: 1892, № 11, էջ
1724, № 12, էջ 1899: 1895, № 12, էջ 1721: 1896,
№ 1, էջ 173: 1901, № 1, էջ 290, № 2, էջ 322, № 3,
էջ 296, № 12, էջ 230: 1902, № 1, էջ 208, № 2, էջ
250, № 3, էջ 236: 1903, № 1, էջ 233, № 2, էջ 272,
№ 3, էջ 228, № 4, էջ 250, № 5, էջ 226, № 6, էջ
172, № 10, էջ 235, № 11, էջ 248, № 12, էջ 217:
1904, № 1, էջ 235, № 2, էջ 233, № 3, էջ 210, № 5.

էջ 212, № 11, էջ 203, 1905, № 1, էջ 181, № 2—3 էջ 263, № 4, էջ 253, № 5, էջ 246, № 6, էջ 190, 1906, № 1, էջ 192, № 2, էջ 191, № 3, էջ 7, № 6, էջ 157, № 11—12, էջ 194, 1907, № 1, էջ 175, № 2, էջ 4, № 3, էջ 157 (Հայտարարություններ)։

5832 Տիպին Մարիամ Մելիք-Աղամալյանը հաստատված է Գրիգոր Արծրունու ժառանգության իրավունքների մեջ։—1893, № 1, էջ 185 (Հանազան լուրեր)։

5833 «ՄՇԱԿ» լրագրի նոր խմբագիրը։—1893, № 9, էջ 1456—1457 (Հանազան լուրեր)։

Գրիգոր Արծրունու մահից հետո, կտակի համաձայն «Մշակ»-ը անցնում է Մարիամ Մելիք-Աղամալյանի ձեռքը, որի հրատարակությամբ «Մշակ»-ի մի քանի համարներ լույս են տեսել 1892 թվականի դեկտեմբերի վերջերին՝ ժամանակավոր խմբագրությամբ Հովհաննիս Տեր-Մարկոսյանի։ 1893 թ. սկզբից լրագրի հրատարակությունը դադարել է, հաստատված պաշտոնական խմբագրի բացակայության պատճառով։ 1893 թ. հոկտեմբեր ամսից «Մշակ»-ի խմբագիր է հաստատվում Ալեքսանդր Քալանթարը, Համառոտակի ներկայացված է նոր խմբագրի կյանքը ու գործունեությունը, ներկա լուրը պարզում է, որ «Մուրճ»-ի էջերում հանդես եկող Ա. Նամալյանը՝ նույն ինքը Ալեքսանդր Քալանթարն է։

5834 «ՄՇԱԿ»-ը վերսկսվեց հրատարակվել հոկտեմբերի 14-ին, խմբագրությամբ Ալ. Քալանթարի, հրատարակությամբ Մարիամ-Աղամալյանի։—1893, № 10, էջ 1605 (Հանազան լուրեր)։

5835 «ՄՇԱԿ» լրագրի հրատարակությունը [«Մշակ»-ի հրատարակիչ Մարիամ Մելիք-Աղամալյանի մահից հետո թիրթի հրատարակության իրավունքը անցնում է Գրիգոր Արծրունու եղորդը՝ Անդրեաս Արծրունուն]։—1895, № 7, էջ 1038—1039 (Հանազան լուրեր)։ Տես հաջորդ նկարագրությունը։

5836 ՄԱՐԻԱՄ Մելիք-Աղամալյանի մահը։ 1895, № 7, էջ 1044 (Հանազան լուրեր)։

Ժամանակի կրթված կանանցից է. նվիրել է իրեն մանկավարժական գործունեությանը 70-ական թվականների վերջերից դարձել է Գրիգոր Արծրունու կինը և անրաժան մասնակցություն է

ունեցել լրագրի հրատարակման գործում։ Արծրունու մահից հետո թերթի ուղղության հարցում ունեցել է որոշակի դեր։

5837 «ՄՇԱԿ»-ի խմբագրության կարգերը։—1895, № 8, էջ 1176—1177 (Հանազան լուրեր)։

«Մուրճ»-ի խմբագրությունը սովորեցնում է «Մշակ»-ին բաժանորդների հասցեների կարգավորման ձևը։

5838 Մելիք-Թանգյան Ն. «Մշակ» և «Նոր-դար» կուսակցություններ ու մի քանի խնդիրներ։ Մոսկվա, 1894։

Գրախոսություն։ Թառայան Ս.—1895, № 9—10, էջ 1292—1295։

Գրքույկի հեղինակը փորձել է վերլուծել ժամանակակից հայ հասարակական կյանքում գործող երկու ուղղությունների՝ մշակականների ու նոր-դարականների (առաջադիմականներ և հետադիմականներ) գործունեությունը։ Գրախոսը որոշակի վերապահումներով համամիտ է հեղինակի հայտնած մտքերին, սակայն նրան անձեռնահաս է համարել որևէ նոր ու թարմ ուղղություն նշելու խնդրում. «ուղղություն, որն իսկապես ներկայումս առաջադիմական համարվեր».—գրել է գրախոսը։

5839 ԹԻՖԼԻՍԻ մամուլ։ [Փոփոխություններ «Մշակ»-ի ծավալի ու հրատարակության պարբերականության մեջ]։—1896, № 1, էջ 158 (Հանազան լուրեր)։

5840 «ՄՇԱԿ»-ի խմբագրության։—1896, № 9, էջ 1238—1241 (Հանազան լուրեր)։

«Պարագիտներ, աշքակապներ, ղոկումենտներ կեղծող»։ այս բառերով է որակել «Մշակ»-ը «Մուրճ»-ին, վերջինս պաշտպանվում է իրեն ներկայացված մեղադրանքներից և այդ ամենը վերագրում է «Մշակ»-ին։

5841 «ՄՇԱԿ»-ի պատասխանները։—1896, № 10—11, էջ 1431—1433 (Հանազան լուրեր)։

Խմբագրության պատասխաններն են իրեն քննադատող բոլոր այն հայ պարբերականներին, որոնք մեղադրել են լուրերը ու «պաշտոնական ղոկումենտները» թերթում աղավաղված տպագրելու կապակցությամբ (Տես նախորդ նկարագրությունը)։

5842 Մի «շնորհավորություն» «Մշակ»-ին: [Բեռլինի հայ ուսանողների մի խումբ «շնորհավորել» է թերթի 25-ամյակը լրանալու և «ամենօրյա» դառնալու առիթով, սակայն չի մոռացել ավելացնելու, որ թերթը զբաղվի ավելի լուրջ խնդիրներով: Նրանք ցանկություն են հայտնել, որ «Մշակ»-ը «Տնտեսական կյանքի առաջ բերած նոր պորբլեմները ավելի որոշակի հրապարակախոսության առարկա դարձնի և առանց տատանվելու դառնա գյուղացու, մշակ-հալածի ցավերի օրգան»]:—1898, № 2—3, էջ 384—385: (Զանազան լուրեր):

5843 «ՄՇԱԿ»-ի նորագույն սխրագործությունը:—1898, № 2—3, էջ 385—386: (Զանազան լուրեր):

Փաստերով մերկացված է Զուլայի գործի առթիվ «Մուրճ»-ի հայտնած այն կարծիքները, որ աղավաղել է «Մշակ»-ը: (Տես նաև «Մուրճ» 1898, № 1, էջ 151—152):

5844 Մի ՀԱՅՈՑ թերթ, որ գրական զոդություն է բարոյում:—1898, № 2—3, էջ 386—387: (Զանազան լուրեր):

Հարցը վերաբերում է Գր. Բալասյանի «Ռոստոմ և Սալաման» գրքի մասին «Մուրճ»-ում տպագրված գրախոսականներին և այդ առթիվ «Մշակ»-ի վերաբերմունքին: (Տես նաև, 1897, № 11—12, էջ 1643—1647; 1898, № 1, էջ 166, № 1, էջ 135—141):

5845 Մի «շնորհավորություն» ևս «Մշակ»-ին: 1898, № 4, էջ 565—566: (Զանազան լուրեր):

«Մուրճ»-ի խմբագրությունը Բալասյանուց մի նամակ է ստացել՝ հանդեսի էջերում հրապարակելու խնդրանքով: Հեղինակը խնդրում է պարզելովքեր են «Մշակ»-ում իր և երեք ընկերների անունով տպագրված շնորհավորանքի իսկական հեղինակները: Նամակում գրված է «... Մենք ամենևին գիտավորություն չենք ունեցել շնորհավորելու «Մշակ»-ի ամենօրյա դառնալը, և որ երբեք մեր «միակ բաղձանքը» «Մշակ»-ի ամենօրյա դառնալը չէ, ինչպես գրել է երեք մի մանկամիտ երիտասարդ «Մշակ»-ի № 41-ի «ներքին լուրեր»-ում:

5846 «ՄՈՒՐՃ» և «Մշակ», կամ «մի պատասխան»:—1898, № 4, էջ 566—567: (Զանազան լուրեր):

Բացահայտված է «Մշակում» տիրող գրական վատասող ըրարքերի էությունը. այդ առիթով մեջբերում է արված Աղելյանի «Մուրճ»-ի խմբագրությունն ուղղած նամակից, ուր մերկացնում է «Մշակ»-ի բարբերը:

5847 «ՄՇԱԿ»-ի քաղաքայինները:—1898, № 6, էջ 914: (Զանազան լուրեր):

Խոսքը վերաբերում է «Մշակ»-ի այն առաջնորդողին ու հոգվածին ուր խոսվել է իսպանո-ամերիկյան և հույն-տաճկական պատերազմների մասին:

5848 «ՄՇԱԿ»-ին մի դաս լոգիկայից:—1898, № 7—8, էջ 1164—1165: (Զանազան լուրեր):

«Մշակ»-ի «Մուրճ»-ի հասցեին արած այն ամբաստանությունների մասին է, որ վերաբերում է իսպանո-ամերիկյան պատերազմի մեկնարանության հարցին:

5849 ԿՌԻՆՈՎԻ առականերից: [«Մշակ»-ի մի բանի խեղաթյուրումների մասին է: Հայտնի է, որ ուսական զորքը Բաթում է մտել 1878 թ. օգոստոսի 25-ին: «Մշակ»-ը № 153-ում գրել է, որ բազաբը տոնեց ուսական տիրապետության տակ անցնելու 25-ամյակը, № 154-ում Զոն Ստյուարտ Միլլին համարել է քաղաքատնտեսական գիտության հիմնադիրը և այլն]:—1898, № 7—8, էջ 1165—1166: (Զանազան լուրեր):

5850 [«ՄՇԱԿ»-ի էջերում «Մուրճ»-ի աշխատակիցների հասցեին ոչ հաճախ ասված զրվատանքի խոսքերը «Մուրճ»-ը գիտում է, որպես կեղծ անաչառություն ու առաքինություն]:—1899, № 1, էջ 136—137: (Զանազան լուրեր):

5851 «ՄՇԱԿ»-ը մի «ընթերցողի» առաջ: [Խոսքը վերաբերում է «НОВОЕ СРЕМЯ»-ի 1898 թ. դեկտեմբերի 5-ի № 8181-ում տպագրված «Աղամ Միցկիչ» հոդվածից արված «Մշակ»-ի բանագործությանը]:—1899, № 1, էջ 137—138: (Զանազան լուրեր):

5852 «ՄՇԱԿ»-ի նոր մտքերը:—1899, № 4—5, էջ 558—559: (Զանազան լուրեր):

«Մուրճ»-ը ընթերցողի ուշադրության է ներկայացրել «Մշակ»-ի 1899 թ. № 85-ում լույս տեսած «Հին ուրվականը» հոդվածը, որտեղ հայ հո-

ղեկորականության պատմական դերի մասին հայտնած կարծիքները համարել է, ավելի բան արտաոռոց:

5853 «ՄՇԱԿ»-ի նոր մտքերը—1899, № 4—5, էջ 559—561: (Զանազան լուրեր):

«Մուրճ»-ի խմբագրությունը դատապարտում է «Մշակ»-ի այն ելույթը, որ ուղղված է Պեշիկթաշյանի մասին Յուրի Վեսելովսկու ոտուերեն լեզվով լույս տեսած ուսումնասիրության դեմ: Այս և նման օրինակներով «Մուրճ»-ը մեղադրել է «Մշակ»-ին այն բանի համար, որ նա իր գոյության առաջին իսկ օրից բնավ չի ճանաչել ոչ մի անցյալ՝ դատապարտել է բոլոր նրանց, ովքեր փորձել են վեր հանել անցյալի գործիչների կյանքն ու գործը:

5854 ՀԱՅԿԱԿԱՆ «Գնա մեռի, արի սիրեմ», կամ «Մշակ»-ի սկզբունքները—1899, № 11—12, էջ 1500—1502: (Զանազան լուրեր):

«Մշակ»-ի 1899 թ. № 129-ում Սիմոն Գուլամիրյանի մահվան առթիվ գրված հոդվածի մասին է:

5855 «ՄՇԱԿ»-ը և հակասությունների զոնթը—1900, № 1, էջ 123—125: (Զանազան լուրեր):

Ախալքալաքի աղետի և Սիմոն Գուլամիրյանի մահվան առթիվ «Մշակ»-ի գրած հոդվածների մասին է:

5856 [ԿՈՎԿԱՍԻ քաղաքացիական մասի կառավարչապետի պաշտոնակատարի կարգադրությամբ իր վնասակար ուղղության պատճառով դադարեցվել է «Մշակ»-ի հրատարակությունը]—1903, № 11, էջ 233: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

5857 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսության հեղինակը բնթերցողին ծանոթացրել է «Մշակ»-ի 1904, № 96-ում տեղ գտած «Մասիս»-ի խմբագիր-արտոնատեր Կարապետ Յուրուճյանի ու Տիգրան փաշա Ապրուի մահվան առթիվ գրված հոդվածներին, որտեղ համառոտակի ներկայացված են նշանավոր հայ գործիչների կյանքն ու գործունեությունը: Այդ նույն համարում տպագրված մի այլ հոդվածից տեղեկանում ենք, որ Պոլսում մի խումբ հայ մտավորականներ նպատակադրվել են նշելու զուտոր Տա-

ղավարյանի հասարակական-ազգային գործունեության 25-ամյակը: Համառոտակի ներկայացված է վերջինիս կյանքն ու զրական-հասարակական գործունեությունը]—1904, № 9, էջ 141—143:

Տես նաև № 4092, 5626, 5858, 5975, 5996, 6194, 6195, 6258, 6500 նկարագրություններ:

«Մ Ո Ւ Ր Ը»

5858 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. «Մուրճ» ամսագիրը, որպես հասարակական օրգան—1889, № 1, էջ 1—16, № 4, էջ 551—571:

Նորաստեղծ «Մուրճ» ամսագրի հրատարակչ-խմբագիր Արասխանյանը ներկա խմբագրական հոգվածներում հանդամանորեն խոսում է հայ հասարակական մտքի դարգացման ասպարեզում մի շարք հայ պարբերականների («Հյուսիսփայլ», «Մշակ», «Կոունկ հայոց աշխարհին», «Մեղու», «Նոր-դար», «Արարատ») ունեցած դերի մասին:

Այնուհետև շարադրում է այն ծրագիրն ու նպատակները, որին նետադնդելու է «Մուրճ»-ը «Սպասում էինք մի թերթի,—գրել է հեղինակը, որը կարողանար հավատ ներշնչել պապանձման մատնված հայ մտածող երիտասարդության և նորան կրկին ասպարեզ հրավիրել՝ բաժանել ազգի հետ իրենց մտածությունները, իրենց աշխատությունները և, փոխադարձաբար, որ այդ թերթը նոցա մեջ եռանդ ծնեցներ և նյութ տար նպատակահարմար գործունեության: Հոգվածագիրը ժամանակի հայ հրապարակախոսությունը բնորոշել է որպես դադափարների և նկ ու անձուկ շրջանակներում ներփակված հրապարակախոսություն: «Մուրճ»-ը վրիպած կլինի.—գրել է նա,—եթև չհաջողի նորեն բնդարձակել հայ հասարակության մտավոր հորիզոնը, ներկայացնելով նորան դարուս ոգին... Այդ բոլորը կաշխատենք անել հիմնավորապես, որպես վայել մի ամսագրի, որ նշանակված է մի լուրջ ազգի համար, ոչ ցույցի համար, այլ իրեն անհրաժեշտ պարտականություն... Ուղղամտությունը կլինի մեր գործառնությունների հատկանիշը, թե մեր վերաբերմունքի մեջ զուպի «Մուրճ»-ի մեջ հարուցած բրն-

նադատված խնդիրները և թե ղեկի ամսագրի աշխատակիցները և հասարակաց գործիչները»։ Հոգվածագիրը նորաստեղծ հանդեսի հասարակական գործոն դերն ամփոփել է հետևյալ նախադասությամբ. [անել ամեն ինչ] «...որ «Մուրճ»-ը հայկական կյանքը բովանդակող օրգան ճանաչվի»։

5859 [«ՄՈՒՐԺ»-ի խմբագրության կողմից]։ Հայտնում է, որ ամսագրի 1889 թ. № 1-ի առաջնորդողին («Մուրճ» ամսագիրը որպես հասարակական օրգան) կհաջորդեն «Մուրճ»-ը որպես գրական օրգան» խորագիրը կրող հոգվածը, որ կգետեղվի հանդեսի մարտյան համարում։ Հայտնում է նաև, որ «Մուրճ»-ի շապկի գեղարվեստական նկարազարդումն ու ձևավորումը կատարել է նկարիչ Գևորգ Բաշինջաղյանը, իսկ պղնձի վրա փորագրել Իլիա Մատրոսովիչը։—1889, № 1, էջ 172։ Ստորագր.՝ *** (ներքին տեսություն)։

5860 ՓՈԽԱՏՈՒ-խնայողական գանձարան «Մուրճ» ամսագրի։—1889, № 1, էջ 172—174։ Ստորագր.՝ *** (ներքին տեսություն)։

Հայտնում է, որ կազմակերպվել է փոխատու-խնայողական գանձարան։ Բացահայտված է նրա գործունեության ծրագիրը, անելիքներն ու նպատակները։

5861 «ՄՈՒՐԺ» ամսագրի ուղղագրությունը։—1889, № 1, էջ 174—176։ Ստորագր.՝ *** (ներքին տեսություն)։

Հայտնում է խմբագրության աշխատակիցներին և բոլոր ընթերցողներին, թե ինչ դիրք է ընդունելու «Մուրճ»-ը հայ լեզվի ուղղագրության վիճակի խնդիրներից մի քանիսի նկատմամբ։

5862 «ՄՈՒՐԺ»-ի պատասխանները [խմբագրությունը շնորհակալություն է հայտնել բոլոր այն անձանց, որոնք շնորհավորել են նորաստեղծ «Մուրճ»ին. գրավոր պատասխանել է Թեալժից, Բաթումից, Բաքվից, Վարշավայից, Աստրախանից ու այլ վայրերից ստացված շնորհավորական նամակներին]։—1889, № 1, էջ 194—196։

5863 «ՄՈՒՐԺ»-ի նամակագրությունը [խմբագրությունը պատասխանել է Ալեքսանդրապոլից, Բաքվից, Փարիզից, Մոսկվեից ու այլ տեղերից ստացված նամակներին։ Ուշագրավ նյութերից է Շուշի՝ Լիոնի հասցեագրված նամակը խմբա-

գրության գրական ճաշակի, ամսագրում ղեկող-վող նյութերի ընտրության խստապահանջության լավագույն օրինակներն են, այն պատասխանները, որ հասցեագրվել են զրոյի կամ բանաստեղծի հավակնություններ ունեցող մի քանի թղթակիցներին։

Այսպես օրինակ։ Ալեքսանդրապոլ. հեղինակին. «Դարբնի մուրճը» ստացանք. կպահանջ միայն իբր հիշատակ»։ Բաքու. Ուսանողին. հայտնում է, որ խմբագրությանն ուղարկած նրա նյութը չի տպագրվի։ Թիֆլիս. Պ. Բ. Թ-ին. «Պատանուն» ոտանավորը հանդեսում չի տպագրվի նրա պեսսիմիստական ոգու համար, որ անհարիր է «Մուրճ»-ի սկզբունքներին» և այլն)։—1889, № 2, էջ 368—370։

«Մուրճ»-ի նամակագրությունը ընդհանուր խորագրի տակ նույնանման, այսօր մեղ համար անորոշ պատասխաններ կան հանդեսի համարյա բոլոր համարներում։ 1889 թ. № 3-ում. Օդեսա. պ. X-ին. «Ուղարկված ոտանավորի ժանրը «Աղբյուրին» է. Բարձր լիրիզմ չկա մեջը»։ № 6-ում Ղզլար՝ Ղզլարցուն հայտնում է, որ նրա ուղարկած «Անձնագոհ վարժապետ» ոտանավորը հանդեսում չի տպագրվի։ Բաքու. պ. Ա-ին. «Ձեր վիպակը հանձնեցինք պ. Շիրվանզադեին»։ № 7-ում Շուշի. Պերսեյ. «Ձեր ոտանավորը խմբագրության կողմից ուղղորդության առնվեց»։ Նոր-Նախիջևան «Նվեր Սանդուխտին» և «Նրապ» ոտանավորների հեղինակին՝ «Մուրճ»-ում տպագրելու բաներ չեն»։ № 9-ում. Շուլավեր պ. Բ-ին. մերժում է հեղինակի ուղարկած հոգվածը՝ միջին դարերի ուսման ու կրթության մասին, պատճառաբանելով, որ խմբագրությունը հիմա մեծապես կարիք ունի նորագույն կրթության ու ուսման սկզբունքները բացահայտող հոգվածների։ «Մուրճ»-ի ներկա մատենագիտությունը չժանրաբեղունակ միտումով հանդեսի նամակագրություն բաժնում ըստ հնարավորին կատարել ենք խիստ ընտրություն։ Առանձին նկարագրել ենք խմբագրության բոլոր այն պատասխանները, որոնք հասցեագրվել են որոշակի մարդկանց՝ Շիրվանզադեին, Աղայանին, Պոռշյանին, Գր. Վանցյանին, Լևոն Մանվելյանին, Լեոնին և կամ մարդկանց, որոնց ուղղված նամակների բովանդակությունից պարզորոշ հասկացվում է հասցեատերը։

5864 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը Մեր բոլոր բաժանորդներին [խմբագրությունը հայտնում է, որ «Մուրճ»-ը որպես հասարակական օրգան խորագրով հոգվածը լույս կտեսնի հանդեսի հաջորդ համարում, որ խոսակու է «Կոունկս»-ի և մասամբ «Նոր-դարի» մասին, իսկ մի առանձին հոգված նվիրված կլինի «Արձագանք»-ին և ընդհանրապես Արդար Հովհաննիսյանի գործունեությանը. այն լույս կտեսնի հետագայում «Մուրճ»-ը որպես գրական օրգան» վերտառությունով]—1889, № 3, էջ 546:

5865 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը «Մուրճ»-ի ընթերցողներին [խմբագրությունը պատասխանում է բոլոր նրանց, ովքեր հանդեսի «Գրախոսություն» բաժնի համար արել են որոշ նկատողություններ: Ընդարձակ պատասխանում բացահայտված է խմբագրության կարծիքը գրախոսությունների վերաբերյալ: Քերված են լազմաթիվ օրինակներ]—1889, № 4, էջ 685—690:

5866 «ՄՈՒՐՃ» ԱՄՍԱԿՐԻ բաժանորդագրական հեշտացրած պայմանները ուսուցիչների, վարժուհիների և բարձրագույն դպրոցների ուսանողների համար:—1889, № 4, էջ 691: Նույնը՝ № 6, էջ 987, № 7, էջ 1131, № 8, էջ 1283, № 9, էջ 1490, № 10, էջ 1659, № 11, էջ 1864, № 12, էջ 2005: (Հայտարարություններ):

5867 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը [խմբագրությունը ընթերցողներին է ներկայացնում հանդեսի առաջիկա անելիքները վնասի տպագրության հարցում]—1889, № 6, էջ 982—983:

5868 «ՄՈՒՐՃ»-ի նամակագրությունը [Մասնակի հատաբլբերություն է ներկայացնում «Մեր բաժանորդներին» և ծնա ղոկտոր Բարխուդարյանին հասցեագրված պատասխան նամակները: Առաջինում շոշափված է «Մուրճ»-ի թարգմանական գրականության նկատմամբ ունեցած վերաբերմունքի հարցը: Երկրորդում՝ խմբագրությունը շնորհակալություն է հայտնել հեղինակին ուղարկած արժեքավոր թղթակցությունների համար:—1889, № 8, էջ 1277—1278:

5869 «ՄՈՒՐՃ»-ի բաժանորդագրությունը [խմբագրությունը խնդրել է հանդեսի բաժանորդներին պրոպագանդել «Մուրճ»-ի բարեմասնությունները: Դիմել է հայ համալսարանավարտ

բարեկամներին հանդեսի «Գրախոսություն» բաժնի հարստացման համար հաճախ ներկայացնել նյութեր օտար լեզուներով լույս տեսնող ներկայությունների շուրջը: Համառոտակի խոսում է նաև «Մուրճ»-ի 1890 թ. անելիքների մասին]—1889, № 10, էջ 1655—1657:

5870 [«ՄՈՒՐՃ»-ի տարբեր տարիների բաժանորդագրության հարցերի մասին]—1889, № 1, էջ 1671, № 12, էջ 1877: 1890, № 1, էջ 3, № 2, էջ 163, № 11, էջ 1487—1488, № 12, էջ 1631—1632: 1891, № 2, էջ 293—294, № 3, էջ 415—416, № 6, էջ 812—813, № 7—8, էջ 954—955, № 9, էջ 1, № 12, էջ 1, 1892, № 10, էջ 1542, № 11, էջ 1547—1548, № 12, էջ 1727—1728: 1893, № 1, էջ 3—4, № 2, էջ 195—196, № 10, էջ 1465—1466, № 11, էջ 1615—1616, № 12, էջ 1799—1800: 1894, № 1, էջ 3—4, № 2, էջ 179—180, № 11—12, էջ 1527: 1895, № 1, էջ 3—4, № 2, էջ 199, № 12, էջ 1543—1544: 1896, № 1, էջ 1, № 10—11, էջ 1249—1250, № 12, էջ 1443—1444, № 1, էջ 3—4, № 10, էջ 1311—1312: 1898, № 12, էջ 1639—1640: 1899, № 1, էջ 3—4, № 2—3, էջ 155—156: 1903, № 1, էջ 232, № 12, էջ XVI, 1904, № 10, էջ 157, № 11, էջ 202, № 12, էջ 176: 1905, № 11—12, էջ 2: 1906, № 6, էջ 160, № 8, էջ 128, № 10, էջ 156, № 11—12, էջ 3, 1907, № 2, էջ 8: (Հայտարարություններ):

5871 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից «Մուրճ»-ի բաժնեների ընդարձակումը:—1889, № 11, էջ 1860—1863:

Խոսում է ամսագրի «Արտասահմանյան գրախոսություն», «Գալաուական թղթակցություններ» և նվարածիների ստեղծման ու այլ բաժնեների ընդարձակման մասին:

5872 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. «Մուրճ»-ը 1889 թ.—1889, № 12, էջ 1879—1889:

Խմբագրի ընթերցող հասարակայնությանն արած հաշվետվությունն է՝ հանդեսի 1889 թվականի գործունեության մասին: Մանրամասնորեն շարադրված է նաև «Մուրճ»-ի հետագա ծրագիրն ու անելիքները:

5873 ՄԻ ՆՈՐ կուսակցություն:—1889, № 12, էջ 1985—1988: Ստորագր.:՝ Լուսինի (Ներքին տնտեսություն):

Հողվածը գրված է «Արձագանք»-ի դեմ, որը փորձել է ժխտել մամուլի ներգործոն զերը ժողովրդի առաջադիմության գործում, որ իբր մամուլը ի դեմս «Մուրճ»-ի գտնվում է անձնական մարդկանց ձեռքին:

5874 [«ԱՐԶԱԳԱՆՔ»-ը «Մուրճ»-ի մասին]—1889, № 12, էջ 2003—2004:

«Մուրճ»-ի խմբագրությունը փաստերով հերքում է իր հասցեին արված հերյուրանքները:

5875 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Պատասխանել է տարբեր վայրերից ստացված նամակներին]—1890, № 1, էջ 154:

5876 ՄԻ ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ, [խմբագրությունը բերված փաստերով հերքում է «Ազրյուր»-ում «Մուրճ»-ի հասցեին արված այն հերյուրանքը, թե իբր վերջինս չի նշում, որ հանգեսում տպագրված այս կամ այն նյութը արտատպված է «Ազրյուր»-ից]—1890, № 3, էջ 476, 477:

5877 ԲԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, «Մուրճ»-ի ոտանավորները:—խմբագրությունը պարզաբանում է հանդեսի դրական ուղղությունը: Այդ մասին գրում է, «Մի պարբերական հրատարակություն, որը ունի ոտանավորների բաժին, և որը պարտավոր է հաշիվ տալ նորագույն սերնդի գրական արտագրություններից, նա չի կարող և պարտավոր էլ չի տալ միայն գլուխգործոց գրվածքներ... Խնդիրը նրանումն է, թե «Մուրճ»-ում տպված վեպերը, «Մուրճ»-ում տպված ոտանավորները որքանով են կապվում մեր կյանքի և գրականության պահանջների հետ և իրենց գեղարվեստական համեմատական գերազանցությունով, ուղղությունով և բովանդակությունով որքան ընդունակ են բեղմնավորել և լավ ոգով ներշնչել զրոգներին: Խնդիրը ուրեմն այստեղ ժամանակակից սերունդների վրա արած բարոյական ազդեցության մասին էլ]—1890, № 4, էջ 629—630:

5878 ԲՈՎԱՆԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ «Մուրճ» ամսագրի. 1890 թ. առաջին կիսամյակ. № 1—6, 1890, № 6, էջ 1—V:

5879 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ ընդառաջելով ընթերցողների ցանկությանը, այսուհետև «Մուրճ»-ը լույս է տեսնելու ամեն ամսվա սկզբին, որ 1890 թ. № 5-ից հանդես

տպագրվում է որակյալ թղթի վրա]—1890, № 6, էջ 915:

5880 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Ծանուցում է Հմայակ Սողոմոնյանի մահը. վերջինս ընթերցողներին ծանոթ է «Մուրճ»-ում տպագրած մրցելի շրջանակում մասին հոգվածով (1889, № 11, էջ 1814—1820). միևնույն ժամանակ խմբագրությունը խնդրում է բաժանորդներին ժամանակին վճարել բաժանորդագինը]—1890, № 6, էջ 919:

5881 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: Տալմուդական քննադատություն «Մուրճ»-ի մասին:—1890, № 6, էջ 919—921:

Խնդիրը վերաբերում է «Նոր-դար»-ի ընթացիկ տարվա № 75, 76, 77, 78-ում լույս տեսած այն քննադատություններին, որոնց մեջ խոսվել է «Մուրճ»-ի սկզբից մինչև 1890 թ. ապրիլ ամիսը լույս տեսած Արծիվյանի [Ալ. Մատուրյան] և Լևոն Մանվելյանի չափածո գործերի ու գրախոսականների մասին:

5882 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հաշվի առնելով բաժանորդներից ստացված զանգատները, խմբագրությունը փոխել է հանդեսի առաքման կարգը]—1890, № 7, էջ 1050:

5883 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ հանդեսի խմբագրատունը, որ գտնվում էր Թիֆլիսի Գանովսկայա փողոցի վրա, տեղափոխվում է Վելյամինովսկայա փողոցի № 8 շենքը, որ ընթացիկ տարվա սեպտեմբերից «Մուրճ»-ը լույս է տեսնելու ամեն ամսի սկզբին]—1890, № 9, էջ 1325:

5884 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Մի քանի մանրամասնություններ է հաղորդում հանդեսի բաժանորդներին, ամսագրի բաժանորդագրության, հրատարակության պարբերականության ու համարների առաքման հարցերի վերաբերյալ]—1890, № 11, էջ 1623:

5885 ՆԵՐԿԱ 1890 թվականին «Մուրճ» ամսագիրը տվեց հետևյալ հոգվածները և գրվածքները (ներկայացված է տպագրված նյութերի ցանկը):—1890, № 12, էջ 1633—1635: Նույնը՝ 1891, № 1, էջ 3—5:

5886 ՆԱՍԱԿ խմբագրին: [Բանաստեղծու-

Սյունը և «Մուրճ»-ը]—1890, № 12, էջ 1789—1790, Ստորագր.՝ Ընթերցող:

Հեղինակը գովեստով է խոսում հանդեսի պոեզիայի բաժնի մասին: «Մի քանի բանաստեղծներ, որոնք ամիսներ շարունակ ղեկավարել են իրենց բանաստեղծությունները այդ ամսագրում գրավել են իրենց համար հաստատ խորհրդեր ընթերցողների սրտերում, ծնեցրել են նոցա մեջ մաքուր, ազնիվ և վեհ զգացմունքներ».—գրել է նամակագիրը: Նամակում իր դժգոհությունն է հայտնել ժամանակակից գրաքննադատությունից, որ շատ հաճախ անառողջ է ու անազնիվ: Բերված են մի շարք օրինակներ:

5887 ՆԿԱՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆ խմբագրություն [Պատասխանում է իրեն հասցեագրված Շամակին: Այդ առթիվ համառոտակի ներկայացված է ժամանակակից հայ պոեզիայի վիճակը]—1890, № 12, էջ 1790—1792: (Տես նախորդ նկարագրությունը):

5888 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ հանդեսի № 12-ի համար նախատեսված հոդվածներից մի քանիսը լույս չտեսան Կոխի գյուտի հետ կապված նյութերի գետնախնայի պատճառով, Խմբագրությունը պատասխանել է «Մուրճ»-ին ձրի բաժանորդագրվել ցանկացող անձանց ու կադմակերպություններին: Հայտնում է նաև, որ հանդեսի ընթերցողներին Ռուսաստանի հասարակական-քաղաքական կյանքին ավելի մոտ հաղորդակից դարձնելու նպատակով՝ 1891 թ. ամսագիրը կունենա «Ռուսաց բրոնիկ» բաժին]—1890, № 12, էջ 1793—1794:

5889 ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ 1890 թ. № 1—12 «Մուրճ»-ի—1890, № 12, էջ 1795—1802, նույնը 1891, № 1, էջ 143—150:

5890 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Դիմում է «Մուրճ»-ի ընթերցողներին, նորոգելու համար իրենց բաժանորդագրական իրավունքը]—1891, № 1, էջ 139:

5891 «ՄՈՒՐԺ» նվիրողներ: [Մասնավոր անձինք, որպես նվիրատվություն իրենց սեփական միջոցներով «Մուրճ»-ի տարբեր տարիների բաժանորդագրությամբ հարստացրել են դպրոցների, ուսումնական բարձրագույն հաստատությունների

ու հասարակական կադմակերպությունների գրադարանները: Ներկա նյութերում ներկայացված են նվիրատու անձանց անուն-ազգանուններն ու հանդեսն ստացող կադմակերպությունների հասցեները]—1891, № 1, էջ 140, № 2, էջ 287, № 12, էջ 1614: 1892, № 11, էջ 1722: 1893, № 12, էջ 1943: 1894, № 1, էջ 152—153, № 2, էջ 329—330, № 3, էջ 488, № 11—12, էջ 1746: 1895, № 1, էջ 182, № 12, էջ 1695: 1896, № 1, էջ 154, № 2, էջ 324, № 3—4, էջ 520, № 5, էջ 724—725, № 12, էջ 1639: 1897, № 1, էջ 156, № 2—3, էջ 393—394, № 4, էջ 548—549, № 5, էջ 731, № 11—12, էջ 1669: 1898, № 1, էջ 166, № 4, էջ 559, № 5, էջ 733, № 12, էջ 1792—1793: 1899, № 11—12, էջ 1494: 1904, № 4, էջ 195—196: (Խմբագրության կողմից և Ձանապառ լուրերում):

5892 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Շնորհակալություն է հայտնում բոլոր նրանց, ովքեր չնորհավորել էին «Մուրճ»-ի 3-րդ տարեշրջանի առթիվ: Հայտնում է, որ տեղի սղության պատճառով հանդեսի ներկա համարը լույս տեսավ առանց քաղաքական տեսության]—1891, № 1, էջ 142:

5893 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հանդեսը բաժանորդներին ժամանակին հասցնելու միջոցառումների մասին]—1891, № 2, էջ 287:

5894 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [«Ներկառակության ոգին զավառներում» խորագրով մի նամակում, լեռն մասամբ մեղադրելով և մամուլին, գրել է, որ զանազան կուսակցությունների առկայությունն է, որ երկպառակություն է սերմանում հայ կյանքի ամենատարբեր բնագավառներում: «Մուրճ»-ի խմբագրությունը պատասխանում է լեռին]—1891, № 2, էջ 287—289:

5895 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ օբյեկտիվ պատճառներով հնարավոր չհղավ հանդեսի № 3-ում գետեղել Տ. Հովհաննիսյանի «Նամակ Ռուսաստանից» թղթակցությունը: Ստացել են փխրապես վարդանյանի երեք թարգմանությունները: Ներկայացված է ցանկը]—1891, № 3, էջ 414:

5896 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: «Տարազ»-ի մաներները: [«Մուրճ»-ը պաշտպանվում է «Տարազ»-ի հարձակումներից: «Մուրճ»-ի հոդվածները, ասում է «Տարազ»-ը, կարծես թե պարբերա-

բար կրկնվում են նույնությամբ առանց մի զգալի փոփոխության ենթարկվելու Մի տեսակ միաձևությունով կաշկանդվել է («Մուրճ»-ը, որից թեև ինչպես երևում է, աշխատում է ազատվել, բայց չէ հաջողվում» (Տես, «Տարազ» 1891, № 12)։ Ընդդիմախոսը «Տարազ»-ի կարծիքները հերքելու համար բերել է բազմաթիվ օրինակներ]։— 1891, № 4, էջ 546—550։

5897 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Դիմում է հանդեսի բաժանորդներին՝ խմբագրությանն ունեցած պարտքերի մարման խնդրանքով։ Հայտնում է Ղզլարից ստացված բաժանորդագրական նվերի մասին՝ «Մուրճ»-ի մեկ կոմպլեկտ տեղի հայոց արական երկդասյան ուսումնարանին ուղարկելու համար]։— 1891, № 4, էջ 546։

5898 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Դիմում է հանդեսի բաժանորդներին «Մուրճ»-ի չստացված համարների մասին ժամանակին հայտնելու խնդրանքով]։— 1891, № 5, էջ 671։

5899 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Դիմում է այն բաժանորդներին, որոնց վրա ապահով պարտքեր են մնացել]։— 1891, № 5, էջ 672։

5900 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ Օտարների ուսումնասիրությունը «Մուրճ»-ում։— 1891, № 6, էջ 805—806։

Խմբագրությունը գտնում է, որ հանդեսը մեր կյանքին վերաբերող բաժիններից բացի պետք է ունենա նաև այլ ժողովուրդների կյանքն արտացոլող բաժիններ, որոնց հասարակական, քաղաքական, պատմական ու կուլտուրական կյանքի ուսումնասիրությունը մեծ նշանակություն ու բարերար ազդեցություն կունենա մեր ազգային առաջընթացի համար։ Վերջացնելով իր միտքը՝ խմբագրությունը հայտնում է, որ այդ բոլորը իրագործելու համար ինքը զուրկ է համապատասխան միջոցներից։

5901 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Բաժանորդավճարները ժամանակին մուծելու մասին]։— 1891, № 6, էջ 806։

5902 «ՄՈՒՐՃ» ամսագրի 1891 թ. № 1—6-ի բովանդակությունը։— 1891, № 6, էջ 807—811։

5903 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Հայտնում է, որ դիմել են ուր հարկն է Փիլիպոս Վարդա-

դարյանին «Մուրճ» ամսագրի հրատարակիչ հաստատելու համար]։— 1891, № 9, էջ 1119։

Տեղին է նկատել, որ աշխատանքի ընթացքում հանդիպել ենք նման մի փաստի։ «Մուրճ»-ի 1891 թ. № 9-ի մի այլ օրինակում՝ նույն 1119 էջում Փիլիպոս Վարդադարյանին ամսագրի հրատարակիչ հաստատելու մասին հաղորդագրությունը շարադրված է վերը նկարագրածից շատ ավելի ընդարձակ, այն ընթերցողին ենթադրեցնում նույնությամբ։

«Պր. Փիլիպոս Վարդադարյանցին։— Պարտք ենք համարում հրապարակված մեր խորին շնորհակալությունը հայտնել և փիլիպոս Վարդադարյանցին մի խոշոր ղոհարերության համար, որ նա արել է «Մուրճ» ամսագրին։ Պր. Վարդադարյանցը հանձն է առել դալ 1892 թվականից յուր վերա առնել ամսագրիս կմտական մասը և հետևյալս իրանից ծածկել ղոյանալիք որևէ ղեֆիցիտ, որոշ տարեկանով ապահովելով ամսագրիս խմբագրին և նույնիսկ հրաժարվելով ղոյանալիք որևէ ղոյանալիք կեսից։ Զուտս ղոհաբերական մի այդպիսի քսյլի համար մենք կրկին և կրկին հայտնում ենք մեր շնորհակալությունը, պ. փ. Վարդադարյանցին, որի այդ քսյլի մեջ մենք հակված ենք տեսնել ավելի բան լուկ անհատական համակրություն ղեպի մեր ղործունեությունը և ղեպի «Մուրճ»-ը ընդհանրապես Թեև պ. Վարդադարյանցի հանձն առած սլարտավորությունները կմնան նույնը, հաստատվի նա հրատարակի կոշումով թե ոչ, բայց մենք արդեն դիմել ենք ուր հարկն է թույլտվության խնդիրքով՝ որ պ. Վարդադարյանցը հաստատվի «Մուրճ» ամսագրի հրատարակիչ կոշումով։

Կարևոր է այն հանգամանքը, որ «Մուրճ»-ի նոր համալիրի 1119 էջի աջ անկյունում խմբագրի ձեռքով սև թանաքով գրված է. «Փոփոխած և Այս թերթիկը շհրատարակվեց և փոխարենը հրատարակվեց մյուսը, պահպանում և ուրպես հիշատակ»։ Թե ինչ նկատառումներով է կրասխանյան Փիլիպոս Վարդադարյանի հրատարակչի պաշտոնի հետ առնչվող արդեն տպագրված ընդարձակ լուրը փոխել կարճառոտով, մեզ հայտնի չէ։

5904 ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, «Մուրճ»-ի բաժանորդներին.—1891, № 10, էջ 1269:

Խնդրել է իրենց շրջապատում տարածել 1892 թվականի «Մուրճ»-ին բաժանորդագրվելու համար իրենց ուղարկված պրոսպեկտ-թերթիկները:

5905 ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է Իրվանդ Ղազարյանին, որ ստացել են նրա ուղարկած նամակը, բայց նպատակահարմար չեն գտել այն տպագրելու նամակագիրը բողոքել է խմբագրության այն սովորության դեմ, որ անհարկի, նախօրոք հայտնում են թարգմանաբար տպագրվելիք նյութերի մասին]:—1891, № 11, էջ 1418:

5906 ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է, որ «Ֆրանսիական ժամանակակից երիտասարդությունը» հոդվածը ուղարկել է Մկրտիչ Ղազարյանը «Русская мысль»-ից]:—1891, № 11, էջ 1419:

5907 ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ը 1891 թ. № 12-ում կներկայացնի 1892 թ. նախատեսված, տպագրության պատրաստ նյութերի ու նրանց հեղինակների ցանկը]:—1891, № 11, էջ 1419:

5908 «ՄՈՒՐԸ» ամսագրի 1889—1891 եռամյա շրջանի նյութերի ցանկը ըստ բաժինների.—1891, № 12, էջ 1429—1445: Նույնը՝ 1892, № 1, էջ 3—19, № 6, էջ 3—19:

«Մուրճ»-ը իր երեքամյա գոյության ընթացքում տպագրած բոլոր նյութերը ղեկավարել է հանդեսի հետևյալ բաժիններում. ընդհանուր (առաջնորդող) և հասարակական խնդիրներ, Հետազոտություններ, Եկեղեցական-իրավաբանական, Տնտեսական, Գրական-քննադատական, Գրախոսություն, Ժողովրդական-կրթական, Ժողովրդագրական, Գիտական, Հայոց լեզու և գրականություն, Կենսագրական, Քաղաքական, Ամսվա քրոնիկ, Հաստատությունների մասին, Վեպեր, Բանաստեղծություններ, Ֆելյետոն, Գեղարվեստ, Երաժշտություն, Թատրոն, Ռուսաստանի կյանքից, Արտասահմանի կյանքից, Նկատողություններ-պատասխաններ:

5909 ՆԻՐԿԱ 1891 թ. «Մուրճ»-ը սվեց հետևյալ գրվածքները.—1891, № 12, էջ 1446—1450: Նույնը 1892, № 1, էջ 20—24:

Նյութերը ներկայացված են ըստ հանդեսի բաժինների:

5910 «ՄՈՒՐԸ» ամսագրի 1891 թ. № 1-12-ի բովանդակությունը.—1891, № 12, էջ 1617—1625:

5911 ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Շնորհակալություն է հայտնում բոլոր նրանց, ովքեր շնորհավորել են խմբագրությանը՝ «Մուրճ»-ի 4-րդ տարեշրջանը մտնելու առթիվ, Հայտնում է, որ հանդեսը սկսել է տպագրվել նոր ձևով տառերով, որ այդ փոփոխությունն է եղել ներկա համարի ուղացման պատճառը]:—1892, № 1, էջ 175:

5912 ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ը առաջիկայում նույնպես նախապատվությունը կտա ինքնուրույն վիպական ու այլ ժանրի ստեղծագործություններին, քան թարգմանականին]:—1892, № 1, էջ 175—176:

5913 ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է, որ «Աղբյուր»-«Տարաղի» խմբագրությունից ստացել են երեք մեծադիր նկարներ՝ («Գրիգոր Լուսավորիչը մկրտում է Տիգրան թագավորին», «Խրիմյան Հայրիկ», «Պետրոս Աղամյան»), և որ դրանցից ամենահաջողը Պետրոս Աղամյանի դիմապատկերն է]:—1892, № 1, էջ 176:

5914 «ՄՈՒՐԸ» ամսագրի 1892 թ. № 1—6-ի բովանդակությունը.—1892, № 6, էջ 1021—1025:

5915 ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է, որ ֆրանսիական «Revue d'orient» շաբաթաթերթում «Հակոբ Զիլիկիրյան» ստորագրությամբ լույս է տեսել մի բանասիրական հոդված, որտեղ հեղինակը համակրանքով է գրել «Մուրճ»-ի մասին, անվանելով նրան «առաջին ամսագիրը հայերի մեջ»]:—1892, № 10, էջ 1542:

5916 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. «Մուրճ»-ի անցյալ գործունեությունը.—1892, № 12, էջ 1729—1742:

Հանդեսի գոյության շորս տարին լրանալու առիթով գրված ներկա տեսությունը, խմբագրության հրապարակային հաշվետվությունն է՝ կատարած ու առաջիկայում կատարելիք աշխատանքների մասին:

5917 [ԽՈՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ շնորհակալությունը «Մուրճ»-ի գործունեության հնգամյակը թևակո-

խելու կառավարությունը ստացված շնորհավորանքներին]—1892, № 12, էջ 1886 (Ձանազան լուրեր)։

5918 «ՄՈՒՐՃ» ամսագրի 1892 թ. № 1—12-ի բովանդակությունը։—1892, № 12, էջ 1890—1897։

5919 «ՄՈՒՐՃ»-ը օտար թերթերում։—1893, № 1, էջ 152—153։ Ստորագր.՝ Լուսինի (Ժամանակակից տեսություն)։

Ֆրանսիական «Revue d'orient» շաբաթաթերթը համակրանքով էր խոսել «Մուրճ»-ի մասին (Տես № 5915 նկարագրությունը)։ «Հայրենիք»-ի խմբագրությունը բարեկամական վեճի բռնկելով «Մասիս» երկշաբաթաթերթի հետ, խորհուրդ է տվել աշխատել նմանվել «Մուրճ»-ին։ «Մասիս»-ը պատասխանել է. թե ուսանալերին հետևելու ցանկություն չունի։ «Երանի թե միայն ցանկությունը պակաս լինեք».—գրել է «Մուրճ»-ը։

5920 «ՄՈՒՐՃ»-ին նվիրված տեսությունը «Նովոյն օրոգրենիկ» լրագրում]—1893, № 1, էջ 154—159։ Ստորագր.՝ Լուսինի (Ժամանակակից տեսություն)։

«Մուրճ»-ին նվիրված ընդարձակ հոդվածում «Новое обозрение» լրագիրը համակրանքով է խոսել հանդեսի արժանիքների մասին։ Ներկա հոդվածի հեղինակը այդ արժեքավորումը համարել է ոչ լիարժեք, այն իմաստով, որ «Մուրճ»-ը գնահատված է միայն վիպական դորժերին ու չափածո ստեղծագործություններին իր էջերում տեղ տալու տեսանկյունով։ «Մի ամսագրի մեջ կարևորագույնը, նրա հրապարակախոսությունն է».—գրել է տեսաբանը։

5921 «ՄՈՒՐՃ»-ը Ձմյուռնիայում։—1893, № 1, էջ 185 (Ձանազան լուրեր)։

Գտնում է, որ «Մուրճ»-ը Ձմյուռնիայում հաջողություն չի ունենա Մամուրյանի և նրա կողմնակիցների պատճառով։

5922 [ԵՆԿԱՅԱՅՎԱՄ Է Գ. Վանցյանի Ախալքալաքից ուղարկած նամակի այն հատվածը, որտեղ զրվատված է «Մուրճ»-ի դորժունությունը]—1893, № 2, էջ 346 (Ձանազան լուրեր)։

5923 «ՄՈՒՐՃ»-ի խմբագրությունը Կ. Պոլսի իր թղթակցին Գիսակին հայտնում է, որ պանա-

զան պատճառներով չի կարողացել տպագրել նրա ուղարկած նամակը. խոստանում է այն «Բաթուրակ» առաջիկայում։ «Շարունակեցեք սակայն» —խորհուրդ է տալիս խմբագրությունը։—1893, № 6, էջ 1028 (Ձանազան լուրեր)։

5924 ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹՅՈՒՆ «Մուրճ» ամսագրի 1893 թ. № 1—6։—1893, № 6, էջ 1031—1036։

5925 [ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ «Մուրճ» ամսագրի անցյալ տարիների համարների վաճառքի մասին]—1893, № 6, էջ 1037, № 9, էջ 1461, № 10, էջ 1609, № 11, էջ 1789, № 12, էջ 1967, 1894, № 1, էջ 169, № 3, էջ 501, № 5, էջ 828, № 6, էջ 984, № 9, էջ 1346, № 11—12, էջ 1764, 1895, № 1, էջ 196, № 12, էջ 1720, 1896, № 1, էջ 173, № 3—4, էջ 540, № 9, էջ 1248, № 10—11, էջ 1440, № 12, էջ 1664, 1897, № 6, էջ 916, № 11—12, էջ 1700, 1898, № 1, էջ 191, № 5, էջ 756, № 7—8, էջ 1182 (Հայտարարություններ)։

5926 ԿԱՐՄԻՔՆԵՐ «Մուրճ»-ի մասին։—1893, № 9, էջ 1456 (Ձանազան լուրեր)։

Բաբվում հրատարակվող «Каспий» լրագիրը ընթացիկ տարվա № 170-ում տպագրել է «Հայկական նամակներ» «Արավյան» ստորագրությամբ, որտեղ խոսելով «Մուրճ»-ի մասին շեշտել է նրա բարեմասնությունները՝ 1. համակրություններ դնողի ամեն ինչ, որ լուսավոր է և լավ. 2. ձգտումն ծառայել ժողովրդի շահերին. 3. խումբ աշխատակիցների, որոնք շիտակությամբ են վերաբերում դեպի գրականությունը։ Գտնել է, որ «Մուրճ»-ը բանակուլելիս անդամ «Գաղափարի սահմանից դուրս չի գալիս»։

5927 «ՄՈՒՐՃ»-ի հրատարակչության իրավունքը 1894 թ. հունվարին Փիլիպոս Վարդապարյանից վերստին անցնելու է Ավետիք Արասխանյանին]—1893, № 10, էջ 1603 (Ձանազան լուրեր)։

5928 «ՄՇԱԿ»-ի մի լուրը [«Մշակ»-ը սխալ է մեկնաբանում «Մուրճ»-ի հրատարակչական իրավունքի փոփոխումը]—1893, № 10, էջ 1603—1604 (Ձանազան լուրեր)։

5929 ԱՆՀԱՅՏ գումարը [«Մուրճ»-ը ստացել է 50 ռուբլի չփոխ թիվ է ուղարկողը]—1893, № 11, էջ 1783 (Ձանազան լուրեր)։

Հանդեսի ամենատարրեր համարները ի հանդերձ անմանօրինակ լուրերով և Այսինչ տեղից ստացել են 5 ուրիշ, խնդրում են հանձնել ինչ որ մեկին, 3 ուրիշ են ստացել՝ տեղի դպրոցին «Մուրճ»-ի համարներ ուղարկելու համար և այլն: Մատենագիտությունը շնորհաբար հանձնում է միտումով, առանձնակի կարևորություն չենրկայացնող նման նյութերը չեն նկարագրվել:

5930 [ԽՍԲԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ խնդրում է բաժանորդներին «Մուրճ»-ի № 1, 3, 9, ունեցած ավելորդ օրինակները ետ ուղարկել շտապողներին բավարարելու համար]—1893, № 11, էջ 1786: (Զանազան լուրեր):

5931 «ՄՈՒՐԺ»-ի 1889—1893 թթ. բոլոր հոդվածների ու նյութերի ցանկը առանձին բրոշյուրով:—1893, № 12, էջ 1951: (Զանազան լուրեր):

5932 «ՄՈՒՐԺ» ամսագրի 1893 թ. № 1—12-ի բովանդակությունը:—1893, № 12, էջ 1956—1966:

5933 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. «Մուրճ»-ը նոր տարեշրջանի շնորհում:—1894, № 1, էջ 5—8:

Հեղինակը խոսել է ընդհանրապես ռուսահայ լրագրություն անապահով վիճակի մասին: Նույն նյութական սուղ պայմանների մեջ է դրվել նաև «Մուրճ»-ը, սակայն խմբագրությունը հույս է հայտնել, որ հանգեսը կգտնի համապատասխան հինարան հայ ընթերցող հասարակայնության շրջաններում, շարունակելու համար իր գործունեությունը, հանուն հայ կյանքի առաջադիմության:

5934 [«ՄՈՒՐԺ»-ի խմբագրությունը շնորհակալություն է հայտնում բոլոր նրանց, ովքեր շնորհավորել են ամսագրի գործունեության վեցերորդ տարեմուտը]:—1894, № 1, էջ 152: (Զանազան լուրեր):

5935 [ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՆ առաջարկում են ավելացնել «Մուրճ»-ի վիսպական մասը]:—1894, № 1, էջ 152—153: (Զանազան լուրեր):

5936 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Մի ընկերության սկիզբն ու վախճանը:—1894, № 2, էջ 291—307:

«ՄՈՒՐԺ»-ի խմբագրականներում, առաջնորդող հոդվածներում, լուրերի բաժնում հաճախ կարելի է հանդիպել որոշակի արտահայտություն-

ների, նույնիսկ ամբողջական հոդվածների, որոնք խոսում են այն մասին, որ ամսագրի հրատարակությունը կատարվել է ֆինանսական դժվարին պայմաններում, որ նրա լույս ընծայումը, պարզապես եղել է տնտեսապես անկայուն վիճակի տեր մի խումբ հայրենանվեր, ժամանակի առաջագնաց գաղափարներով ապրող մտավորականների ջանքերի արդյունքը: Ամսագրի հիմնադիր՝ խմբագիր-հրատարակիչ Ավետիս Արասխանյանը շտապակալու համար սկսած գործը, տեղի է տալիս զրամատեր Փիլիպոս Վարդապարյանի առաջարկությամբ, որ իրեն հանդեսի հրատարակիչ նշանակելու դեպքում, կպարտավորվի ծածկել այն բոլոր զրամական պարտքերն ու ծախսերը, որ ունի ամսագիրը: Ներկար մտորումներից հետո՝ Արասխանյանը ընդունում է նրա առաջարկությունը. այդ մասին կազմվում է երկկողմյա պայմանագիր՝ նշելով այնտեղ նրանցից յուրաքանչյուրի պարտավորություններն ու գործունեության շրջանակները: Ժամանակ անց նոր հրատարակիչը մոռանալով իր պարտավորությունները, փորձել է կատարում միջամտել խմբագրի գործերին: Արասխանյանի նման լուրջ ու սկզբունքային մտավորականը տեսնելով ստեղծված իրավիճակը բազմիցս զգուշացնում է, հիշեցնելով կնքված պայմանագրի կետերն ու նրա՝ հրատարակչի պարտավորությունները: Ի դեպ տեղին է հիշել, որ Վարդապարյանը ստիպել է խմբագրին իր գրած նյութերն էլ գետեղել Հանդեսի էջերում: մի բան, որ շատ հաճախ մերժվել է խմբագրի կողմից: («Մուրճ»-ի մի քանի համարներում «Եսեմյան» ստորագրությամբ «օրեց օր» խորագիրը կրող ֆելյետոնների հեղինակը նույն ինքը Փիլիպոս Վարդապարյանն է): Ստեղծված իրավիճակը պատճառ է դառնում սկսված ընկերության վախճանին: խմբագրին վրեժխնդիր լինելու համար, Վարդապարյանը «Մշակ»-ի էջերում աղավաղելով փաստերը, փորձում է հասարակության աչքում վարկաբեկել Արասխանյանին: Ներկա հոդվածը այդ ամբողջ պատմության մանրամասն շարադրանքն է:

5937 [«ՄՈՒՐԺ»-ի ներկա համարի ուշացման պատճառը]:—1894, № 2, էջ 328—329: (Զանազան լուրեր):

«Մուրճ»-ի ներկա համարի լույս ընծայելը մենք ուշացրինք. նորա համար, որ գետնինք «Մի ընկերության սկիզբն ու վախճանը» խորագրով հոգովածը, որը սկզբում չեր մտնում սույն համարի ծրագրի մեջ. իսկ այդ հոգովածի հրատարակությունը բարոյական պարտավորություն էր մեզ համար...», — գրել է հեղինակը: (Տես նախորդ նկարագրությունը):

5938 ԱՐԱՆՍԱՎՈՐՆԵՐԻ մի խումբ շնորհակալություն է հայտնել «Մուրճ»-ի խմբագրությանը. իրենց՝ բանվորների խնդրով դրադվելու համար:—1894, № 3, էջ 488: (Ձանազան լուրեր):

5939 ԹՈՒՐԻՔԻԱՅԻ մեր բաժանորդներին:—1894, № 3, էջ 496—497: (Ձանազան լուրեր):

Խմբագրությունը խնդրում է բաժանորդագրվելու ուղարկել ոչ թե պատվիրած, այլ դրամական ծրարների մեջ:

5940 ՏԱՃԿԱՍՏԱՆԻ բաժանորդներին:—1894, № 4, էջ 661: (Ձանազան լուրեր): (Տես նախորդ նկարագրությունը):

5941 «ՄՈՒՐՃ»-ը ձրի (ոչ բաժանորդ) կարգացրին:—1894, № 4, էջ 662: (Ձանազան լուրեր):

Հորդորում է բաժանորդագրվել «Մուրճ»-ին:

5942 ՄԻ ԲՐՈՇՅՈՒՐԻ առթիվ երկու խոսք:—1894, № 5, էջ 801—803: Ստորագրությունների Գրիգոր Վարդանյան, Երվանդ Ղազարյան, Գեվորգ Ասավաժատուրյան, Մկրտիչ Նավասարդյան, Հակոբ Հակոբյան, Գևորգ Ղարաչյան:

Խնդիրը վերաբերում է «Մուրճ»-ի հրատարակիչ Փիլիպոս Վարդապարյանի և խմբագիր Ավետիք Արասխանյանի միջև ծագած անհամաձայնություններ: «Երկու խոսք»-ի հեղինակները իրենց ղայրույթն են հայտնում Փ. Վարդապարյանի «Մշակ»-ի № 60-ի հավելվածով հրապարակված «Իմ պատասխանը «Մուրճ»-ի խմբագրին» բրոշյուրի դեմ, որտեղ հեղինակը նոր դրպարտություններով ջանացել է պախարակել «Մուրճ»-ն ու նրա խմբագիր Ավետիք Արասխանյանին: (Տես հաջորդ երկու նկարագրությունները):

5943 ՄԱՆՎԻԼՅԱՆ Լ. Մի բրոշյուրի առթիվ: Նամակ խմբագրին:—1894, № 5, էջ 803:

Խնդիրը դարձյալ վերաբերում է Ավ. Արասխանյանի և Փ. Վարդապարյանի միջև ծագած վե-

ճին: Նամակի հեղինակը «Մշակ»-ի տպագրած բրոշյուրը որակել է որպես «անվանարկություն անոնց միջոցների խտրության» (Տես նախորդ նկարագրությունը):

5944 ԱՐԱՄԻԱՆՅԱՆ Ա. Մի բրոշյուրի առթիվ: Պատասխան բրոշյուրի:—1894, № 5, էջ 804—813:

Հանդեսի խմբագիրը ծավալուն պատասխանում նոր փաստերով հերքել է Փիլիպոս Վարդապարյանին, պաշտպանվել իր դեմ ուղղված մեղադրանքներից: (Տես նախորդ երկու նկարագրությունները):

5945 ՈՒՂԵՐԶ «Մուրճ»-ին:—1894, № 6, էջ 974: (Ձանազան լուրեր):

Բայախանի արհեստավորներից ութ հոգի շնորհակալական նամակ են ուղարկել «Մուրճ»-ին, այն ուշադրության համար, որ նվիրում է հանդեսը իրենց դասակարգի «մոռացված շահերին»:

5946 «ՄՈՒՐՃ» ամսագրի 1894 թ. № 1—6-ի բովանդակությունը:—1894, № 6, էջ 978—983:

5947 ԱՐԱՄԻԱՆՅԱՆ Ա. Մի նոր հարձակումն «Մուրճ»-ի վրա հայոց մամուլի մեջ:—1894, № 7—8, էջ 1133—1142: (Ժամանակակից տեսություն):

Խոսքը վերաբերում է «Տարադ»-ի այն հոգվածներին, որոնցում պարբերաբար քննադատվել է «Մուրճ»-ն ու նրա գործունեությունը: Ամսագրի խմբագիր հրատարակիչ Ա. Արասխանյանը հերքում է «Մուրճ»-ի հասցեին արված ամբաստանությունները, մեղադրում է «Տարադ»-ի հեղինակներին անբարեխղճության, սուր ու «անպայման քննադատելու հիվանդության» մեջ:

5948 [«ՄՈՒՐՃ»-ի 1895 թվականի աշխատակիցների ցուցակը]:—1894, № 11—12, էջ 1529: 1895, № 2, էջ 200:

5949 [«ՄՈՒՐՃ»-ի ծավալի բնագրական մասին]:—1894, № 11—12, էջ 1746: (Ձանազան լուրեր):

Խոստանում է հանդեսի ծավալը մեծացնել, եթե ունենա համապատասխան բանակի բաժանորդներ:

5950 «ՄՈՒՐՃ» ամսագրի 1894 թ. № 1—12-ի բովանդակությունը:—1894, № 11—12, էջ 1754—1763:

5951 ԱՐԱՍԻԱՆԱՅԱՆ Ա. Ուղիղ ճանապարհ: [Ամսագրի 7-րդ տարեշրջանը թևակոխելու կապակցությամբ]—1895, № 1, էջ 5—8:

5952 «ՄՈՒՐՃ»-ի խմբագրությունը շնորհակալություն է հայտնում բոլոր նրանց, ովքեր շնորհավորել են «Մուրճ»-ին, գործունեության 7-րդ տարեշրջանը մտնելու առթիվ]—1895, № 1, էջ 181: (Ձանազան լուրեր):

5953 «ՄՈՒՐՃ»-ի ներկա համարը լույս է տեսնում իր սովորական ժամանակից տաս օր առաջի ուշ [Պատճառը ներկա համարի մեջ տպվող «Հայոց խնդրի նորագույն զարգացումը» հոդվածի արտասովոր ընդարձակությունն է]—1895, № 1, էջ 181: (Ձանազան լուրեր):

5954 «ՄՈՒՐՃ»-ի 1895 թ. բաժանորդագրության ընթացքի մասին]—1895, № 1, էջ 181—182: (Ձանազան լուրեր):

Նախորդ տարիների համեմատությամբ խմբագրությունը գոհ է հանդեսի բաժանորդագրություններից:

5955 «ՄՈՒՐՃ»-ի նոր բաժանորդներին—1895, № 1, էջ 182: (Ձանազան լուրեր):

Խորհուրդ է տալիս անցյալում տպագրված և 1895 թ. շարունակվող նյութերի սկիզբը վերցնել «Մուրճ»-ի հին բաժանորդներին:

5956 «ՄՈՒՐՃ»-ի ծավալի մասին]—1895, № 1, էջ 182—183: (Ձանազան լուրեր):

Ներկայացված է «Մուրճ»-ի տպագրական մատույների աճը ըստ տարիների:

5957 «ՄՈՒՐՃ» նվիրողներ [նվիրատվությունը նախատեսվել է Սախալինի հայազգի կալանավորների համար]—1895, № 2, էջ 345: (Ձանազան լուրեր):

5958 [ԽՐԲԱԿԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ պարզաբանում է հանդեսի 1895 թ. № 3—4-ի միացյալ լինելու պատճառը]—1895, № 3—4, էջ 557: (Ձանազան լուրեր):

5959 ՎԵՐՋԱՅՈՂ հոդվածներ [Մի բանի խոսք է ասված «Մուրճ»-ի ներկա համարում ավարտվող նյութերի մասին (Գյոթե- «Հերման և Դորոթեա», Շանթ-«Ուրազ օրեր», Տեր-Միրաբյան-«Քաղաքակրթության պատմությունը ուսուցման գործում»)]—1895, № 3—4, էջ 557—558: (Ձանազան լուրեր):

5960 «ՄՈՒՐՃ»-ը մերժում է Արշակ Թումանյանի ցածրորակ թղթակցությունների տպագրությունը հանդեսում]—1895, № 6, էջ 900: (Ձանազան լուրեր):

5961 «ՄՈՒՐՃ» ամսագրի 1895 թ. № 1—6-ի բովանդակությունը—1895, № 6, էջ 905—910:

5962 ՆՈՐ բաժանորդագրության բացումը [Միջոցառումներ «Մուրճ»-ի 1896 թ. բաժանորդագրությունը հաջող անցկացնելու համար]—1895, № 11, էջ 1525: (Ձանազան լուրեր):

5963 «ՄՈՒՐՃ»-ի բաժանորդների թիվը [Բաժանորդների թվի աճի մասին]—1895, № 12, էջ 1695: (Ձանազան լուրեր):

ԱՊՐԷԻԼԻ բաժանորդագրությունը [«Մուրճ»-ին ապառիկ գրված բաժանորդների անկանոն վճարումների մասին]—1895, № 12, էջ 1695—1696: (Ձանազան լուրեր):

5964 «ՄՈՒՐՃ» ամսագրի 1895 թ. № 1—12-ի բովանդակությունը—1895, № 12, էջ 1706—1716:

5965 «ՄՈՒՐՃ» քաղաքական, հասարակական-գրական ամսագրի բաժանորդագրությունը 1896 թ. համար—1896, № 1, էջ 3—4. Նույնը՝ № 2, էջ 179—180:

Խմբագրությունը հայտնում է, որ ընթացիկ տարում հանդեսը կհրապարակվի նույն ծրագրով ու դիրքով, որ նա կբովանդակի I. Հոդվածներ մեր կյանքի հիմնական պայմանների մասին. II. Վեպեր և պատմվածքներ՝ ինքնուրույն և թարգմանական. III. Ուսանավոր-բանաստեղծություններ, պոեմներ՝ ինքնուրույն և թարգմանական. IV. Նկարագրական-ճամբորդական. V. Պատմական. VI. Գիտական հանրամատչելի հոդվածներ. VII. Հոդվածներ տնտեսական և սոցիալական խնդիրների մասին. VIII. Գրական քննադատություն. IX. Գրախոսություններ նոր լույս տեսած գրքերի մասին. X. Ժամանակակից տեսություն. Հոդվածներ հայկական կյանքի ընթացիկ խնդիրների մասին. XI. Գավառական նամակներ. XII. Թատերական քննություններ և թրուհի. XIII. Թղթակցություններ Ռուսաստանից և

արտասահմանից. XIV. Կարևորագույն լուրեր
ամսվա եղելություններից. XV. Տեղեկություններ
և հայտարարություններ: Խմբագրությունը գրել է,
որ 1896 թվականին հայկական խնդիրը «Մուրճ»-
ում առանձին ուշադրության կառնվի, որ հանդե-
սի վիպական բաժինը ներկայումս ավելի բան
երբևէ ապահովված է հատուկ աշխատակիցնե-
րով, որ «Մուրճ»-ի ուղղությունը կմնա նույնը՝
առաջադիմական-քննադատական, որ աշխատա-
կիցների կազմը լրացվում է նոր կարող ուժերով,
որոնց նպաստները երբեք չեն պակասել «Մուրճ»-
ին: Տեղեկանում ենք, որ հանդեսի գործունեու-
թյան յոթ տարվա նյութերը տպագրվելու է ա-
ռանձին բրոշյուրով: Այս հարցերին առընթեր
ներկայացված է «Մուրճ»-ի տարեկան բաժանոր-
դագրության պայմանները. բաժանորդագիրն է
10 ռուբլի, ուսուցիչների և ուսանողների համար
8 ռուբլի, արհեստավորների ու բանվորների հա-
մար տարեկան բաժանորդագիրն է 7 ռուբլի:

5966 «Մոմիճ»-ի խմբագրությունը շնորհա-
կալություն է հայտնում բոլոր նրանց, ովքեր
շնորհավորել են հանդեսի ութամյա տարեշրջա-
նը:—1896, № 1, էջ 153:

5967 «Մոմիճ» ամսագրի նյութերի ցանկը.
1889—1895 (ըստ բաժինների):—1896, № 2, էջ
316—322, № 3—4, էջ 513—517:

5968 «Մոմիճ»-ի փոստարկը: [Խմբագրու-
թյունը պատասխանել է ամենատարբեր վայրե-
րից մասնավոր մարդկանցից, կազմակերպու-
թյուններից ու խմբագրություններից ստացած
ղրամական փոխադրություններին, գրություննե-
րին ու նամակներին]:—1896, № 2, էջ 341, № 5,
էջ 731, 1897, № 6, էջ 909, 1898, № 1, էջ 186,
№ 5, էջ 754, № 12, էջ 1806—1807, 1899, № 6, էջ
743—744, 1900, № 1, էջ 131, № 2, էջ 269, № 5
—6, էջ 753:

Խմբագրության ներկա փոստից առանձնացվել
և նկարագրվել են բոլոր այն նյութերը, որոնք
հասցեագրվել են «Մուրճ»-ին թղթակցող առան-
ձին հեղինակների, վերաբերել են զրականությա-
նը, մամուլին, տնտեսական ու հասարակական
կյանքի ամենատարբեր հարցերին:

5969 «Մոմիճ»-ի 1889—1895 թթ. նյութերի
ցանկը:—1896, № 3—4, էջ 519: (Չանաղան լու-
րեր):

5970 ԹԱՏՐՈՆԱԿԱՆ քննադատությունը
«Մուրճ»-ում: [«Մուրճ»-ի այդ բաժինը ստանձնել
է վարելու Լ. Մանվելյանը]:—1896, № 3—4, էջ
519—520: (Չանաղան լուրեր):

5971 ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ քրոնիկը «Մուրճ»-
ում: [Աշխատակցությամբ Վրթանես Փափաղյա-
նի]:—1896, № 5, էջ 724: (Չանաղան լուրեր):

5972 «Մոմիճ»-ի ներկա համարի ուշացման
պատճառը:—1896, № 5, էջ 724: (Չանաղան
լուրեր):

5973 «Մոմիճ»-ի № 7-ը և 8-ը լույս կտեսնի
օգոստոսին՝ միացյալ համարով:—1896, № 6, էջ
871: (Չանաղան լուրեր):

5974 «Մոմիճ»-ի ապառիկների մասին:—
1896, № 6, էջ 871—872, № 12, էջ 1639, 1897,
№ 6, էջ 890: (Չանաղան լուրեր):

5975 [ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵՐ «Մշակ»-ի հետ ունե-
ցած բանակովի առթիվ]:—1896, № 6, էջ 872:
(Չանաղան լուրեր):

Հեղինակը նկատի ունի Լուսինի ստորագրու-
թյամբ «Մուրճ»-ի 1896 թ. № 5-ում տպագրված
«Հիշատակի համար» նյութը:

5976 «Մոմիճ»-ի աշխատակիցներ Վ. Փա-
փաղյանի, Ա. Աղբյուրի, Հ. Գևորգյանի արտա-
սահման մեկնելու մասին:—1896, № 6, էջ 872:
(Չանաղան լուրեր):

5977 «Մոմիճ»-ի փոստարկը Տամբով Տեր-
Միրաբյան: [Հայտնում է, որ չեն ստացել ինչպես
Տամբովից, այնպես և Ալեքսանդրապոլից ու-
ղարկած նրա հոդվածները]:—1896, № 6, էջ 888:

5978 «Մոմիճ»-ի 1896, № 1—6-ի բովան-
դակությունը:—1896, № 6, էջ 889—892:

5979 «Մոմիճ»-ի փոստարկը Իզդիր Պր.
Հովհ. Խոջա-էյնաթյան: [Հայտնում է, որ ուղարկ-
ված աշխատությունը գլուղական խնդիրների մա-
սին պարունակում է ուշադրության արժանի է-
ջեր և նրա լավագույն մասերը կտպագրվեն]:—
1896, № 9, էջ 1244:

5980 «Մոմիճ»-ի բաժանորդագրությունը
1897 թ.:—1896, № 10—11, էջ 1415—1416, № 12,
էջ 1637—1638, 1897, № 1, էջ 155—156: (Չանա-
ղան լուրեր):

5981 «ՄՈՒՐԸ»-ը գյուղերում: [Գյուղի դերը, որպես գրքի ու պարբերական հրատարակությունների սպառող]:—1896, № 12, էջ 1638—1639: (Զանազան լուրեր):

5982 ԵՐԻՏԱՍՍՐԴՈՒԹՅՈՒՆԸ և «Մուրճ»-ը—1896, № 12, էջ 1645: (Զանազան լուրեր):

Խմբագրությանը հասցեագրված նամակում Գալուստ Տեր-Մկրտչյանը ընդդեմ է «Մուրճ»-ի ծանր պայմանները և ցավում, որ երիտասարդությունը այդ դեպքում հանդես է բերում սառն անտարբերություն:

5983 ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼԻ հոգվածները [հնդիրը վերաբերում է Արասխանյանի «Կուսակցական կոիվները Ֆրանսիայում, Մ. Պետրոսյանի «Ղազախի զավառի գյուղացոց դրությունը» և Մ. Զաքարյանի «Կողպա աղահանքում» հոգվածներին]:—1896, № 12, էջ 1651: (Զանազան լուրեր):

5984 «ՄՈՒՐԸ»-ի 1896 թ. № 1—12-ի բովանդակությունը:—1896, № 12, էջ 1653—1659:

5985 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Ինչ էինք ժառանգել:—1897, № 1, էջ 5—12:

Տրվում է հայ մամուլի ու զրականության ընդհանուր պատկերը 80-ական թվականներին և «Մուրճ»-ի դերը նրանց զարգացման ու առաջադիմության խնդրում, իր գոյության ինը տարիներում: (Տես նաև Լուսինի Գրական արաբեսկը:—1897, № 2—3, էջ 374—380 և Լուսինի Լեոյ պատասխանի աոթթով:—1897, № 4, էջ 518—527, № 5990, 5993 նկարագրությունները):

5986 [ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ շնորհակալություն է հայտնում բոլոր նրանց, ովքեր շնորհավորել են «Մուրճ»-ի գոյության 9-րդ տարեշրջանը]:—1897, № 1, էջ 156: (Զանազան լուրեր):

5987 [«ՄՈՒՐԸ»-ի հին ու նոր բաժանորդներին: Հրավիր է «Մուրճ»-ին բաժանորդագրվելու համար]:—1897, № 1, էջ 156: (Զանազան լուրեր):

5988 ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ «Մուրճ»-ի մասին:—1897, № 1, էջ 168: (Զանազան լուրեր):

«Revue des revues» հանրաժանոթ ֆրանսիական կիսամյա հանդեսի արեւելյան բաժնի խմբագիր «Աշոտ նրկաթ»-ը դիմել է «Մուրճ»-ի

խմբագրությանը՝ առաջարկելով հրատարակությունների փոխանակություն: Նամակում բարձր է դնահատված «Մուրճ»-ի գործունեությունը:

5989 «ՄՈՒՐԸ»-ի փոստարկը [խմբագրության նամակները «Մուրճ»-ի ակտիվ աշխատակիցներ Խաչ-Պապյանին, Հ. Սեյսին (Արամ Վրույր), Միքայել Հովհաննիսյանին և բժիշկ Գարեգին Սարգսյանին: Հավաստում է նրանց ուղարկած թղթակցությունների ստացումը]:—1897, № 1, էջ 174: (Զանազան լուրեր):

5990 ԳՐԱԿԱՆ արաբեսկ (80-ական թվականների մամուլի ու զրականության աոթթով:—Մի դեմք մամուլի մեջ՝ Լեո-Քաբախանյան):—1897, № 2—3, էջ 374—380: Ստորագր.՝ Լուսինի:

Հեղինակը հերքել է Լեոյ կարծիքները: Վերջինս «Մշակ»-ում հանդես է եկել մի հոգվածով, որտեղ ընդդիմախոսել է Արասխանյանի այն մտքերին, որ նա հայտնել էր 1897 թ. «Մուրճ»-ի № 1-ում տպագրված «Ինչ էինք ժառանգել» խորագիրը կրող առաջնորդողում: Խոսքը վերաբերում է 80-ական թվականների հայ զրականության ու մամուլի զնահատման հարցերին: (Տես նաև Լուսինի, «Ինչ էինք ժառանգել», 1897, № 1, էջ 5—12: Լուսինի, «Լեոյ պատասխանի աոթթով», 1897, № 4, էջ 518—527):

5991 «ՄՈՒՐԸ»-ի բաժանորդներին: [Բացատրում է ներկա համարի միացյալ լինելու պատճառը]:—1897, № 2—3, էջ 393: (Զանազան լուրեր):

5992 «ՄՈՒՐԸ»-ի փոստարկը ժրնակ և ակոր Տեր-Գևորգյանին [Հայտնում է, որ խմբագրությունը սպասում է Պուշկինի «Պալտավա» պոեմային, իսկ Ալֆրեդ դը Մյուսեի «Մայիսյան գիշեր»-ը ստացել են]:—1897, № 2—3, էջ 411: (Զանազան լուրեր):

5993 Լեոյ պատասխանի աոթթով:—1897, № 4, էջ 518—527: Ստորագր.՝ Լուսինի:

Լեոն «Մշակ»-ում հանդես է եկել երկու ընդարձակ հոգվածներով՝ ընդդեմ Արասխանյանի «Գրական արաբեսկ»-ի: Ներկա հոգվածով հեղինակը պատասխանում է Լեոյին: Խոսքը վերաբերում է ընդհանրապես 80-ական թվականների

հայ գրականությանն ու մամուլին, մասնավորապես լեոի այդ շրջանի գրական գործունեության գնահատման հարցերին (Տես նաև Լուսինի—Ինչ Լինք ժառանգել—1897, № 1, էջ 5—12: Լուսինի: Գրական արարեսկի—1897, № 2, էջ 374—380:

5994 [«ՄՈՒՐՃ»-ի 1897 թ. բովանդակության մասին]—1897, № 4, էջ 548: (Զանազան լուրեր):

5995 [ԱՎ. ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆԻ «Գրական արարեսկ»-ի և Լեոի պատասխանի մասին]—1897, № 4, էջ 552—553: (Զանազան լուրեր):

5996 «ՄՈՒՐՃ»-ի դատը «Մշակ»-ի դեմ—1897, № 5, էջ 730: (Զանազան լուրեր):

Խնդիրը վերաբերում է, Արասխանյանի արած փոխառության մի գործին, որն օգտագործելով «Մշակ»-ը ցանկացել է վարկաբեկել հանդեսի խմբագրին:

5997 [«ՄՈՒՐՃ»-ի հաջորդ № 7—8, միացյալ համարում զետեղվող նյութերի մասին]—1897, № 6, էջ 889: (Զանազան լուրեր):

5998 [«ՄՈՒՐՃ»-ի աշխատակիցներին ու թղթակիցներին՝ ձեռագրերի պարզության ու բնթեղնելիության մասին]—1897, № 6, էջ 890: (Զանազան լուրեր):

5999 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկը Թյուրինգեն: Արամ Զարրգճյանին [Հայտնում է, որ խմբագրությանն ուղարկած ուտանավորներից տպագրում են երկուսը]—1897, № 6, էջ 909: (Զանազան լուրեր):

6000 «ՄՈՒՐՃ» ամսագրի 1897 թ. №№ 1—6-ի բովանդակությունը:—1897, № 6, էջ 910—915:

6001 [ՀԱՅՏՆՈՒԹ է, որ «Մուրճ»-ի խմբագրությունը տեղափոխվել է Թիֆլիսի Սերգենսկայա փողոցի № 6 շենքը]—1897, № 7—8, էջ 1136: (Զանազան լուրեր):

6002 [ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի ներկա համարը ամենաընդարձակն է իր ծավալով]—1897, № 7—8, էջ 1136: (Զանազան լուրեր):

6003 «ՄՇԱԿ» և «ՄՈՒՐՃ» [Առիթ ունենալով Գոլմստերմի մի փոքրիկ հոդվածը, որ տպագրվել է «Братская помощь» գրքի մեջ «Մշակ»-ում մի «պարոն» փորձել է հավատացնել, թե «Մուրճ»-ը «Մշակ»-ի մտրակողական ուղղության հետևող է: «Մուրճ»-ի խմբագրությունը հերքում է այդ՝ զրե-

լով. «Խոստովանում ենք՝ «Մուրճ»-ը մի շատ անշնորհ հետևող կլինի «Մշակ»-ի «մտրակողական ուղղության, եթե միայն նա, «Մուրճ»-ը անվանարկությունը, զրպարտությունները և այլ դոցա նման «ուղղությունները» յուր ծրագրի հիմքում դրած լինեին...»]—1897, № 10, էջ 1465: (Զանազան լուրեր):

6004 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկը Բեռլինի Դ. Բոհան Լեպսիուսին [Հայտնում է, որ խմբագրությունը ստացել է նրա հայերի վիճակին և նրանց նպաստելու գործին վերաբերող բոլոր հրատարակությունների ցուցակը, բայց գրքերը չի ստացել: Հանդեսի № 10-ի փոստում, դարձյալ հասցեագրված Բեռլին՝ ղոկտոր Լեպսիուսին, հավաստում է, որ ստացվել են նաև գրքերը]—1897, № 7—8, էջ 1148, № 10, էջ 1471: (Զանազան լուրեր):

6005 [ՀԱՆԴԵՍԻ խմբագրությունը հայտնում է, որ իր աշխատակիցներից բժիշկ Թադևոս Զաբարյանը ղոկտորական քննություն տալուց հետո թողնելու է դինվորական բժշկի ծառայությունը: Բժիշկ Կարեգին Սարգսյանը ուղևորվել է Փարիզ տեղի հիվանդանոցներում ժամանակավորապես աշխատելու համար: Արսեն վարդապետ Ղլրտճյանը մեկնեց Սոսկվա ուսումնառության]—1897, № 9, էջ 1289: (Զանազան լուրեր):

6006 [«ՄՈՒՐՃ»-ի 1898 թ. նոր բաժանորդագրության մասին]—1897, № 10, էջ 1458: (Զանազան լուրեր):

6007 [Հ. ՍԵՎՅԱՆԻ «Թատրոնական քրոնիկ»-ը ուշ ստանալու պատճառով խմբագրությունը հետաձգել է նրա տպագրությունը]—1897, № 10, էջ 1459: (Զանազան լուրեր):

6008 «ՄՈՒՐՃ»-ի 1898 թ. նոր բաժանորդագրության առթիվ—1897, № 11—12, էջ 1668: (Զանազան լուրեր):

6009 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկը Թավրիզ. Շավարշ [խմբագրությունը մերժել է ուղարկված թղթակցության տպագրությունը, որ վերաբերել է «Մշակ»-ին, մասնավորապես Համբարձում Առաքելյանի գործունեությանը]—1897, № 11—12, էջ 1685: (Զանազան լուրեր):

6010 «ՄՈՒՐՃ»-ի 1897 թ. №№ 1—12-ի բովանդակությունը:—1897, № 11—12, էջ 1687—1696:

6011 [ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ հայտնում է, որ «Մուրճ»-ը թևակոխում է իր գործունեության

10-րդ տարեշրջանը. ներկայացրել է աշխատակիցների ցուցակը և հավաստել, որ հանդեսը առաջիկայում էլ հրապարակվելու է նույն ծրագրով—1897, № 11—12, էջ 1705—1706; 1898, № 1, էջ 3—4, № 2—3, էջ 199—200 (Հայտարարություններ):

6012 [«ՄՈՒՐՃ»-ի խմբագրությունը շնորհակալություն է հայտնում բոլոր նրանց, ովքեր շնորհավորել են հանդեսի հրատարակության նոր տարեմուտը]—1898, № 1, էջ 164 (Ջանազան լուրեր):

6013 «ՄՈՒՐՃ»-ի նոր բաժանորդագրության առթիվ—1898, № 1, էջ 164 (Ջանազան լուրեր):

6014 «ՄՈՒՐՃ»-ին ոչ բաժանորդ ընթերցողներին—1898, № 1, էջ 165 (Ջանազան լուրեր):

6015 ՆՎԵՐՆԵՐ «Մուրճ»-ի պարաբերը մարելու համար—1898, № 1, էջ 165, № 2—3, էջ 372, № 4, էջ 559, № 5, էջ 732, № 10—11, էջ 1615—1616, № 12, էջ 1792; 1899, № 1, էջ 133, № 4—5, էջ 539, № 7—8, էջ 927; 1900, № 1, էջ 117 (Ջանազան լուրեր):

6016 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկղ: Մոսկվա Ռուսաստանում—«Անբարոյացած թերթի ինսինուացիաները, զրպարտությունները, սուտերը, անվանարկությունները իրենց ամեն ձևերով, որոնք տարին տասներկու ամիս տեղացել են «Մուրճ»-ի հասցեին, Ձեզ, ինչպես երեւում է, չէ վրդովել և Ձեզնից զայրույթի խոսք չի խլել: Բայց այժմ հարկ էր համարել տրամաբանորեն ցույց տալ թե որքան վնասակար է, երբ մի օրաթերթ մի այլ օրաթերթի թուրքին թուրքով է պատասխանում: «Մուրճ»-ի համար տույլու նյութ չէ Ձեր գրությունը»,—պատասխանել է խմբագրությունը—1898, № 1, էջ 187 (Ջանազան լուրեր):

6017 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկղ: Բեռլին: Պարոն վանցյան: [Հավաստում է նրա «Եկմայանի ներդաշնակ երդնցողությանց առթիվ» հոդվածի ստացումը. հայտնում է, որ այն կտպագրվի հանդեսի հաջորդ համարում]—1898, № 1, էջ 187 (Ջանազան լուրեր):

6018 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկղ: Փարիզ: Բժ. Գ. Սարգսյան: [Հավաստում է նրա ուղարկած հոդվածի ստացումը. հոստանում է զալ համարից սկսել հոդվածաշարի տպագրությունը]—1898, № 1, էջ 187 (Ջանազան լուրեր):

6019 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկղ: Ցերեղա: Հ. Մուրադյանց: [Հայտնում է, որ նրա «Սև Մովի ալիերից»-ը կտպագրվի հանդեսի հաջորդ համարում, իսկ «Երկու ողի»-ն հետագայում]—1898, № 1, էջ 187 (Ջանազան լուրեր):

6020 [«ՄԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆԸ» հայտնում է, որ իր աշխատակից Ատոմ Շահնը (Խաչ-Պապյան) ուղևորվեց Գևորգյան ուսումնառության]—1898, № 4, էջ 559 (Ջանազան լուրեր):

6021 «ՄՈՒՐՃ» և «Մշակ», կամ «մի պատասխան»—1898, № 4, էջ 566—567 (Ջանազան լուրեր):

Բացահայտված է «Մշակ»-ում տիրող գրական վատառողջ բարբերի էությունը. այդ առիթով մեջբերում է արված Աղևյանի «Մուրճ»-ի խմբագրությանն ուղղած նամակից, որ մերկացնում է «Մշակ»-ի բարբերը:

6022 [«ՄՈՒՐՃ»-ի աշխատակիցներ Լևոն Մանվելյանի, Բժիշկ Թ. Ջաբարյանի, Բժիշկ Գարեգին Սարգսյանի մասին]—1898, № 5, էջ 732—733 (Ջանազան լուրեր):

Լևոն Մանվելյանը Մարգարիտական Ընկերության կողմից հրավիրվել է Բաբու՝ ընկերության գրադարանապետի պաշտոնով: Բժիշկ Թադեոս Ջաբարյանը հրավիրվել է Զինվորական-Բժշկական Ակադեմիա կատարելագործվելու համար, իսկ Գարեգին Սարգսյանը, Փարիզից վերադառնալով, ստանձնել է բժշկի պաշտոն Բալախանում:

6023 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկղ: Մոտա: [Հայտնում է, որ «Աչ և ձախ»-ը ստացել են վերջին ժամին. կտպագրվի «Մուրճ»-ի № 6-ում]—1898, № 5, էջ 754 (Ջանազան լուրեր):

6024 [«ՄՈՒՐՃ»-ի 1898 թ. № 7—8 միացյալ համարը լույս կտեսնի մինչև սեպտեմբերի 5-ը]—1898, № 6, էջ 901 (Ջանազան լուրեր):

6025 [«ՄԱԿՐՈՒԹՅՈՒՆԸ» հայտնում է, որ հանդեսի ընթացիկ տարվա կիսամյա համարների էջերի թիվը կազմել է 932]—1898, № 6, էջ 901 (Ջանազան լուրեր):

6026 [«ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՈՐՅԱՆ»-ի «հոգս» «Մուրճ»-ի հանդես]—1898, № 6, էջ 913—914 (Ջանազան լուրեր):

6027 «ՄՈՒՐՃ» ամսագրի 1898 թ. № 1—6-ի
բովանդակությունը:—1898, № 6, էջ 926—932:

6028 [«ՄՈՒՐՃ»-ի ներկա համարի ծավալի
մասին]:—1898, № 7—8, էջ 1157: (Ջանազան
լուրեր):

6029 Մեր Ընթերցողներին դատաստանին:—
1898, № 7—8, էջ 1162—1164: (Ջանազան
լուրեր):

Ընթերցողների դատաստանին հանձնվողը ոմն
Վասիլ Վարդանյանն է, որն իր մի արարքով թյու-
րիմացության մեջ է ձգել «Մուրճ»-ի խմբագրու-
թյանը, հայտարարելով իրեն, հանդեսի մշտական
աշխատակից Լուսկինի ընկերը:

6030 [Գրիգոր Վարդանյանի նամակը
«Մուրճ»-ի խմբագրությանը]:—1898, № 7—8, էջ
1164: (Ջանազան, լուրեր):

Նամակագիրը խնդրել է հայտնել հանդեսի
ընթերցողներին, որ «Մշակ»-ում իրեն «Մուրճ»-ի
աշխատակից անվանող Վարդանյանը այլ մարդ
է: (Տես նախորդ նկարագրությունը):

6031 [«ՄՈՒՐՃ»-ի տասնամյակին նվիրված
համարի համար ստացած նյութերի մասին]:—
1898, № 9, էջ 1292: (Ջանազան լուրեր):

6032 [«ՄՈՒՐՃ»-ի տասնամյակի առիթով
տարբեր տեղերից ստացած շնորհավորանքների
մասին]:—1898, № 9, էջ 1292: (Ջանազան լու-
րեր):

6033 [«ՄՈՒՐՃ»-ը Գր. Ջանչյանի «Եղբայրա-
կան օգնություն վնասված հայերին Թուրքիայում»
ժողովածույում]:—1898, № 9, էջ 1301—1302:
(Ջանազան լուրեր):

6034 [«ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՈՐՅԱ»-ն «Մուրճ»-ի մա-
սին]:—1898, № 9, էջ 1304—1306: (Ջանազան
լուրեր):

6035 [Վիեննական Մխիթարյան միաբանու-
թյունը բնադատում է «Մուրճ»-ի ուղղությունը]:
—1898, № 9, էջ 1306—1308: (Ջանազան լուրեր):

6036 [ԽՍԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ հայտնում է, որ
«Մուրճ»-ը 1899 թվականին թևակոխելու է իր
գոյության 11-րդ տարին: Տեղեկություններ է
տալիս հանդեսի ծրագրի, նրա աշխատակիցների,
բաժանորդագրության պայմանների և այլ հար-

ցերի մասին]:—1898, № 10—11, էջ 1319—1320:

6037 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Տասնամյակից:
[«Մուրճ»-ի 10-ամյա զործունեության և հետագա
անելիքների մասին]:—1898, № 10—11, էջ 1321
—1327:

6038 «ՄՈՒՐՃ»-ի տասնամյակին: (Նամակ-
ներ և հեռագրեր):—1898, № 10—11, էջ 1581—
1597:

6039 [ԽՍԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ շնորհակալություն
է հայտնում «Մուրճ»-ի 10-ամյակը շնորհավո-
րողներին]:—1898, № 10—11, էջ 1615: (Ջանա-
զան լուրեր):

6040 [«ՄՈՒՐՃ»-ի ներկա համարի ծավալի
մասին]:—1898, № 10—11, էջ 1615: (Ջանազան
լուրեր):

6041 [«ՄՈՒՐՃ»-ի նոր տարվա բաժանորդա-
գրության մասին]:—1898, № 10—11, էջ 1615:
(Ջանազան լուրեր):

6042 ԼՈՒՐԵՐԻ նոր բաժինը «Մուրճ»-ում:—
1898, № 10—11, էջ 1620—1621: (Ջանազան լու-
րեր):

6043 [«ՄՈՒՐՃ»-ի ներկա համարի ուշացման
մասին]:—1898, № 12, էջ 1792: (Ջանազան լու-
րեր):

6044 «ՄՈՒՐՃ»-ի տասն տարվա երեսների թի-
վը:—1898, № 12, էջ 1794: (Ջանազան լուրեր):
Ներկայացված է հանդեսի 1889—1898 թթ.
տարեգրքերի ծավալը էջերով:

6045 [«ՄՈՒՐՃ»-ի 1899 թ. № 1-ում տեղ
գտնող նյութերի մասին]:—1898, № 12, էջ 1794:
(Ջանազան լուրեր):

6046 [«ՄՈՒՐՃ»-ի աշխատակիցները «Մշակ»-ի
գնահատմամբ]:—1898, № 12, էջ 1801—1802:
(Ջանազան լուրեր):

6047 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկը, Խանքենդի Պր.
Կար. Տեր-Հովհաննիսյան [Հայտնում է, որ խմբ-
ագրությունը ստացել է հանդուցյալ Սուրեն Ա-
թոյանի ոտանավորների երեք տետրը, և ոտնու-

նում է քննել այն]—1898, № 12, էջ 1806, (Ձանազան լուրեր)։

6048 «ՄՈՒՐԸ»-ի 1898 թ. №№ 1—12-ի քրովանդակությունը—1898, № 12, էջ 1808—1818,։

6049 [ՀԱՆԴԵՍԻ հաջորդ համարի հրատարակման մասին]—1899, № 1, էջ 133, (Ձանազան լուրեր)։

6050 [«ՄՈՒՐԸ»-ի հաջորդ համարում սեղ զտնող նյութերի մասին]—1899, № 1, էջ 133, (Ձանազան լուրեր)։

6051 [«ՄՇԱԿ»-ի էջերում «Մուրճ»-ի աշխատակիցների հասցեին ոչ հաճախ ասված դրվատանքի խոսքերը «Մուրճ»-ը դիտում է, որպես կեղծ անաչառության ու կեղծ առաքինության օրինակ]—1899, № 1, էջ 136—137, (Ձանազան լուրեր)։

6052 «ՄՈՒՐԸ»-ի փոստարկդ։ Թավրիզի Դոկտոր Կ. Փաշայան։ [Խորհուրդ է տալիս հանդեսի համար հանրամատչելի դիտական հոդվածները գրել արեւելյան հայերենով]—1899, № 1, էջ 146, (Ձանազան լուրեր)։

6053 «ՄՈՒՐԸ»-ի փոստարկդ։ Պր. Զուպանյանին։ [Հայտնում է, որ ուղարկել են «Անահիտ» բաժնեդիրներ]—1899, № 2—3, էջ 371, (Ձանազան լուրեր)։

6054 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. «Մուրճ»-ը և արեւելյան հայոց արդի գրականությունը (Պատասխան պր. Ա. Զուպանյանին)։—1899, № 4—5, էջ 482—496,։

6055 [«ՄՈՒՐԸ»-ի ներկա համարի միացյալ լինելու մասին]—1899, № 4—5, էջ 539, (Ձանազան լուրեր)։

6056 «ՄՈՒՐԸ» ամսագրի խմբագրական կանոնները—1899, № 6, էջ տիտղոսաթերթի հաջորդ երեսին, 1900, № 4, կազմի ներքին երեսին, նույնը՝ № 5—6 կազմի ներքին երեսին, 1903, № 5, էջ 224, 1904, № 2, էջ 236, 1905, № 4, էջ 251, 1906, № 3, էջ 4, № 4—5, էջ 4, № 6, էջ 4,։

6057 «ՄՈՒՐԸ»-ի փոստարկդ։ Եկատերինոգար։ Պր. Շվոտ-Մ. Տերոյան։ [Հայտնում է, որ խմբագրությունը ստացել է նրա «Բալուցոց լեզվի ազգավազմ, խրթին և օտար բառերի հավա-

քածու աշխատության 1-ին մասը, Պատճառաւնում է, թե ինչու չեն կարող այն տպագրել «Մուրճ»-ի էջերում]—1899, № 6, էջ 744, (Ձանազան լուրեր)։

6058 «ՄՈՒՐԸ» ամսագրի 1899 թ. №№ 1—6-ի քովանդակությունը—1899, № 6, էջ 745—749,։

6059 «ՄՈՒՐԸ»-ի փոստարկդ։ Փարիզ.—Պր. Զուպանյանին։ [Հայտնում է, որ ուղարկել են Ֆր. Մարդանյանի «Անահիտ»-ի համար հատկացված գումարը]—1899, № 9, էջ 1131, (Ձանազան լուրեր)։

6060 [ՀԱՆԴԵՍԻ 1900 թվականի բաժանորդագրության մասին]—1899, № 10, էջ 1170, (Ձանազան լուրեր)։

6061 «ՄՈՒՐԸ»-ի փոստարկդ։ Բաքու։ Լևոն Մանվելյան։ [Հավաստում է, որ խմբագրությունը ստացել է «Դրամա և բեմական ղեկավարներ (Հայոց ներկայացումները Բաքում)» հոդվածը «Մուրճ»-ի ներկա համարը լույս ընծայելու օրը. նրա տպագրությունը կմնա զալ անգամին]—1899, № 10, էջ 1286, (Ձանազան լուրեր)։

6062 «ՄՈՒՐԸ»-ի փոստարկդ։ Հայպիզի Ա. Տեր-Պողոսյան։ [Հայտնում է, որ խմբագրությունը ստացել է «Հոգեպաշտությունը և նորա մնացորդները մեզանում» խորագրով հոդվածը և այն կտպագրվի]—1899, № 10, էջ 1286, (Ձանազան լուրեր)։

6063 «ՄՈՒՐԸ»-ի փոստարկդ։ Փարիզ։ Գևորգ Մելիք-Կարազյոզյանին։ [Հայտնում է, որ խմբագրությունը «Գերմանական օժանդակիչ ընկերությունները Հայաստանում» հոդվածի առաջին մասը ստանալուն պես կգրի. սպասում են երկրորդ մասին]—1899, № 10, էջ 1286, (Ձանազան լուրեր)։

6064 [1889—1898 թ. «Մուրճ»-ի նյութերի ցանկի մասին]—1899, № 11—12, էջ 1494, (Ձանազան լուրեր)։

6065 «ՄՈՒՐԸ»-ը և հայոց ինտելիգենցիան—1899, № 11—12, էջ 1500, (Ձանազան լուրեր)։

6066 «ՄՈՒՐԸ»-ի փոստարկդ։ Փարիզ.—Պր. Զուպանյանին։ [Հայտնում է, որ ուղարկել են Մ. Տեր-Օհանյանի «Անահիտ»-ի համար հատկաց-

ված գումարը]։—1899, № 11—12, էջ 1509, (Զանազան լուրեր)։

6067 «ՄՈՒՐՃ»-ի 1899 թ. № 1—12-ի բովանդակությունը։—1899, № 11—12, էջ 1510—1519։

6068 [Գ. ՄԵԼԻՔ ԿԱՐԱԳՅՈՋՅԱՆԻ «Գերմանական օգնությունը Տաճկահայաստանին» հոդվածը «Մուրճ»-ի նոր բաժանորդներին ուղարկելու մասին]։—1900, № 1, էջ 117։ (Զանազան լուրեր)։

6069 ՏԳԵՂ գրական երևույթ։ [Լուրերի հեղինակը մեղադրում է Մ. Շովրյանին, որ նա պրոֆեսոր Դ. Ն. Անուշինի «Հայերը մարդաբանական և աշխարհագրական տեսակետից» աշխատությունը ներկայացրել է, որպես ինքնուրույն գործ, այնինչ միայն նրա թարգմանիչն է]։—1900, № 1, էջ 125։ (Զանազան լուրեր)։

6070 ՊՐ. ՇՈՒՐՅԱՆ և մի նամակի սկիզբն ու պուր։ [Խնդիրը դարձյալ վերաբերում է Մ. Շովրյանին, նրա խմբագրությանը դրած նամակին]։—1900, № 2, էջ 262—264։ (Տես նախորդ նկարագրությունը)։

6071 «ՄՈՒՐՃ»-ի փոստարկղ. [նամակները ուղղված են Մ. Շովրյանին և բժիշկ Սիմոն Շահնազարյանին։ Առաջինը՝ «Հայերը մարդաբանական և աշխարհագրական տեսակետից» գրքի առիթով (Տես նախորդ նկարագրությունը), երկրորդը «Մուրճ»-ում տպագրված «Կոմեդիա թե» գրական հանդես» նկատողության առթիվ]։—1900, № 3, էջ 410—412։

6072 [«ՄՈՒՐՃ»-ում տպագրված՝ ամբողջացած հոդվածների մասին]։—1900, № 4, էջ 552։ (Զանազան լուրեր)։

6073 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. «Մուրճ»-ը իբր հասարակական օրգան։ Գրական հառաջադիմությունը 90-ական թվականներին։—1900, № 5—6, էջ 571—576։

Առաջնորդող հոդվածում րացահայտված է հանդեսի կատարած դերը ժամանակի գրական առաջադիմության մեջ, նրա երախտիքները գրական շարժման զարգացման և կազմավորման գործում։ Հեղինակը խորհուրդ է տալիս ներկա

հոդվածը համեմատել «Մուրճ»-ի 1889 թ. № 1—4-ում, 1897 թ. № 1-ում, № 11—12-ում լույս տեսած նույնանունով հոդվածների հետ։

6074 «ՄՈՒՐՃ»-ի 1900 թ. № 1—6-ի բովանդակությունը։—1900, № 5—6, էջ 754—758։

6075 ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՅՈՂՆԵՐԻՆ։—1901, № 1, էջ 5—11։

1900 թվականին «Մուրճ»-ը լույս է տեսել միայն վեց համար։ Դադարը տեղի է ունեցել հիմադրի 1901 թ. հունվարին վերստին սկսվել է նրա հրատարակությունը, որով և սկզբնավորվում է հանդեսի նոր շրջանը (Ժամանակավոր հրատարակիչ-խմբագիր Կ. Կրասիկյան)։

Ներկա առաջնորդող հոդվածում խմբագրությունը հավաստիացնում է ընթերցողներին, որ «Մուրճ»-ը առաջիկայում նույնպես անշահախնդրորեն կծառայի ժողովրդի շահերին, կօժանդակի նրա լուսավորության ու առաջադիմության գործին։

6076 [ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ խնդրել է բոլոր հեղինակներին ու թարգմանիչներին ուղարկել իրենց աշխատանքները, որոնց մասին խոստացել է մատենախոսական նկատողություններ տպագրել]։—1901, № 1, էջ 222։

6077 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ։ [Տեսությունը վերաբերում է «Հանդես ամսօրյա»-ի 1900 թ. դեկտեմբերյան համարում տեղ գտած նյութերի ընդհանուր գնահատմանը։ Նույն տեղում «Մուրճ»-ի խմբագրությունը ի դիտություն բոլոր ընթերցողների հայտնում է, որ հանդեսը 1901 թ. № 1-ից «Պարբերական հրատարակություններ» ընդհանուր խորագրի տակ ներկայացնելու է ամենատարբեր հանդեսների ու լրագրերի էջերում լույս տեսած նյութերի մասին իր վերաբերմունքը (Մամուլի տեսություններ)]]։—1901, № 1, էջ 284։

6078 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Տեղեկություններ է հաղորդում ամսագրի տարբեր համարներում լույս տեսած և տեսնող մի շարք ինքնուրույն ու թարգմանական նյութերի մասին]։—1901, № 1, էջ 289։

6079 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԻ [խմբագրությունը պատասխանել է ամենատարբեր վայրերից ստացած նամակներին ու գրություններին։—1901], № 2։

էջ 320, № 3, էջ 294, № 4, էջ 279, № 6, էջ 289, № 7, էջ 264, № 10, էջ 265, № 11, էջ 266, № 12, էջ 218, 1902, № 1, էջ 206, № 2, էջ 248, № 3, էջ 233, № 4, էջ 242, № 5, էջ 217, № 6, էջ 238, № 8, էջ 234, № 9, էջ 257, 1903, № 1, էջ 231, № 2, էջ 271, № 4, էջ 246, № 5, էջ 225, № 6, էջ 166, № 11, էջ 244, 1904, № 1, էջ 234, № 3, էջ 207, № 4, էջ 196, № 5, էջ 208, № 6, էջ 182, 1905, № 7, էջ 162:

Ընթերցողը այս պատասխաններում կգտնի բազմաթիվ հակիրճ գրված նամակներ՝ ուղարկված աշխարհի ամենատարբեր վայրերը, (Սուդան, Նոր-Ջուլա, Հայդելբերգ, Կալկաթա, Ալեքսանդրիա, Պասադենա, Դարմշտատ, Մոսկվա և այլն) հավաստիացնելով հասցեատերերին, որ «Մուրճ»-ի խմբագրությունը ստացել է նրանց ուղարկած նամակը, դրամական փոխադրությունը, թղթակցությունը, ի վիճակի է կատարելու նրանց այս կամ այն խնդրանքը և այլն: Պատասխաններից առանձին նկարագրության են արժանացել միայն այնպիսիները, որոնք իրենց բովանդակությամբ արժանի են առավել ուշադրության:

6080 ԽՍԲԱԿՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ հանդեսը իր զեղարվեստական գրականության բաժնում տեղ կտա այն գործերին, որոնք իրենց մեջ չեն պարունակի ամսագրի ուղղությանն ու աշխարհայեցողությանը դեմ տենդենցներ]:—1901, № 5, էջ 318:

6081 ԽՍԲԱԿՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է բաժանորդներին, որ ամսագրի ընթացիկ տարվա երկու ամիսների համարները սպառված են. ցանկացողները պետք է սպասեն այնքան ժամանակ, մինչև դրանց պահանջը հասնի տնվապան հարյուրի]:—1901, № 5, էջ 318:

6082 [«Մուրճ»-ի անցյալ համարները ձեռք բերելու պայմանների մասին]:—1901, № 6, էջ 290, № 11, էջ 268, 1902, № 3, էջ 235: (Հայտարարություններ):

6083 ԲԱՅՎԱՍ է «Մուրճ»-ի 1902 թ. բաժանորդագրությունը:—1901, № 11, էջ 1:

Տեղեկացնում է, որ խմբագրության անդամներ են դարձել Լեոն և Լեոն Սարգսյանը: Տեղին է հիշել, որ 1901 թ. № 1—8-ում Կ. Կրասիկիկյանը հանդես է եկել որպես հանդեսի հրատարա-

կիչ և ժամանակավոր խմբագիր՝ իսկ նույն թվականի № 9-ից ստորագրել է որպես հրատարակչի խմբագիր:

6084 «Մուրճ»-ի խմբագրությունից: [Խոսքն ուղղված է ընթերցողներին: Այն կարճաոտ մի աշխատություն է հանդեսի անցյալ տարվա գործունեության մասին: Խմբագրությունը խրնդրում է բաժանորդագրման միջոցով հնարավորություն ստեղծել շարունակելու հանդեսի հետագա գործունեությունը]:—1901, № 11, էջ 2—4:

6085 1901 ՏԱՐՎԱ ընթացքում «Մուրճ»-ի վճարող բաժանորդների վիճակագրությունը:—1901, № 12, էջ 219—220:

Տվյալները ներկայացված է ըստ երկրամասերի, քաղաքների ու գյուղերի: Արտասահմանը՝ ըստ երկրների (Ամերիկա, Անգլիա, Թուրքիա և այլն):

6086 «Մուրճ» ամսագրի 1901 թ. բովանդակությունը (ըստ բաժինների):—1901, № 12, էջ 221—229:

6087 [ՏԵՂԵԿԱՅՎՈՒՄ է, որ հանդեսի ժամանակավոր խմբագիրն է Հ. Սպենդիարյանը, իսկ հրատարակչուհին Վ. Քանանյանը]:—1902, № 2, էջ 236, 1903, № 11, էջ 248:

6088 ԽՍԲԱԿՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի հրատարակության իրավունքը Կ. Կրասիկիկյանը հուլիսի 5-ին վաճառել է Լեոն Սարգսյանին և Լվ. Պողոսյանին]:—1902, № 7, էջ 254:

6089 ԽՍԲԱԿՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հանդեսի նոր շրջանի երրորդ տարվա բաժանորդագրության բացման առիթով հիշեցնում է, որ մեկնասանների հույսով լուրջ գրական ձեռնարկություն պահպանելու անկարելի է: Խնդրում է ընթերցող հասարակությանը օգնել «Մուրճ»-ի հետագա հրատարակությունը հաստատուն հիմքերի վրա դնելու համար]:—1902, № 11, էջ 224:

6090 «Մուրճ»-ի բաժանորդներին վիճակագրությունը վերջին երեք տարիների ընթացքում:—1902, № 12, էջ 254—259: Ստորագր.՝ Տ.:

Համապատասխան աղյուսակներում ներկայացված է ամսագրի բաժանորդագրության պատկերը ըստ երկրների, դավառների ու քաղաքների:

6091 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [«Բանալով «Մուրճ»-ի նոր շրջանի երրորդ տարվա բաժանորդագրությունը մենք դարձյալ հիշեցնում ենք ընթերցող հասարակությանը, որ մեկնասանների հույսով լուրջ ձեռնարկություն պահպանել մեզանում անկարելի է, ինքր՝ ընթերցող հասարակությունը պետք է աջակցե՝ նյութական հնարավորություն տալով հաստատ հոդի վրա ղեկու մեր միակ ամսագրի հրատարակությունը»—գրել է խմբագրությունը]—1903, № 1, էջ 231:

6092 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ, Բաբու. պր. Ա. Ռուբենի, [Հայտնում է, որ ուղարկված հոդվածը լույս կտեսնի «Մուրճ»-ի հաջորդ համարում]—1903, № 2, էջ 271:

6093 [«ՄՈՒՐՃ»-ի 1902 թ. № 1—2-ի արժեքի ու ձեռք բերման պայմանների մասին]—1903, № 3, էջ 227, նույնը № 4, էջ 252, № 5, էջ 227, № 6, էջ 167, № 7, էջ 244: (Հայտարարություններ):

6094 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ, Թևհրան. Պր. Տիգրան, [Հայտնում է, որ խմբագրությունը անկարող գտնվեց տպագրելու նրա «Ֆրանսիացի մեկ բանի հասարակական գործիչներ» հոդվածի շարունակությունը]—1903, № 4, էջ 246:

6095 [«ՄՈՒՐՃ»-ի ընթացիկ տարվա բաժանորդագրելի մասին]—1903, № 4, էջ 248, № 7, էջ 244: (Հայտարարություններ):

6096 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Տեղեկացնում է, որ մամուլի գործերի գլխավոր վարչությունը իր ծանուցումներից մեկում հայտնել է, որ տիկին Վառվառն Հովհաննիսյան-Փանանյանին հաստատել է «Մուրճ»-ի հրատարակչի իրավունքի մեջ, խմբագրությունը մնացել է անփոփոխ]—1903, № 8, էջ 228:

6097 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Ի գիտություն ընթերցողների հայտնում է, որ ընթացիկ տարին նույնպես չապահովեց հանդեսի միևնույն ժամանակահատվածների թիվը, որ խմբագրությունից անկախ պատճառներով հնարավոր չեղավ ներկայացնել Չոլսի «Ճշմարտություն» վեպի թարգմանությունը, իսկ լեռի երկարատև հիվանդությունը արգելք է եղել տպագրելու նրա «Հայոց գրականությունը» աշխատությունը]—1903, № 10, էջ 232—233:

6098 «ՄՈՒՐՃ»-ի այս համարի հետ ուղարկում ենք առանձին թերթի վրա տպված «ПОВОД-НИК» ընկերության հայտարարությունը—1903, № 11, էջ 247: (Հայտարարություններ):

6099 1903 ԹՎԱԿԱՆԻՆ «Մուրճ»-ի մեջ տրված գրվածքների ցանկը [բառ բաժինների]—1903, № 12, էջ 1—XV:

6100 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ, Ալեքսանդրապոլ. Ա. Տ.—Ա. [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ը թարգմանություններից արված թարգմանություններ սովորաբար չի տպագրում, պետք է ընագրից թարգմանել]—1904, № 3, էջ 207:

6101 Ի ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ հեղինակների [խմբագրությունը հայտնում է, որ մինչև 1903 թ. ղեկ տեմբերը լույս չտեսած ձեռագրերը ոչնչացված են: Ցանկալի է, որ մեր ինքնուրույն գրողները հետևյալն peu de mots, beaucoup d' idées (Փիչ բառեր, շատ միտք) սկզբունքին]—1904, № 3, էջ 207:

6102 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ, Յյուրիխ. Պր. Առանձարին, [խմբագրությունը գրում է, որ Բաթվից ոչ մի պատասխան չկա. № 1-ը կրկին ուղարկեցինք]—1904, № 3, էջ 207:

6103 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Խնդիրը վերաբերում է այն բաժանորդներին, որոնք չեն լրացրել մաս-մաս վճարվող բաժանորդագիրը]—1904, № 5, էջ 208:

6104 [ԻՌՈՒՄԻՆԻԱՑՈՒՄ և Բուլղարիայում «Մուրճ»-ին բաժանորդագրվելու պայմանների մասին]—1904, № 5, էջ 209: նույնը՝ № 6, էջ 184: (Հայտարարություններ):

6105 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Ծանուցումն ուղղված է բաժանորդներին. հիշեցնում է հանդեսին 6 ամսով բաժանորդագրվելու, նախօրոք հայտարարված, պայմանը]—1904, № 8, էջ 155:

6106 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Բաթվից ինձններ լեռն Շ. Ղուլյանի նվիրատվությամբ 1904 թ. ընթացքում «Մուրճ»-ի մի-մի օրինակներ է ուղարկվելու Մեզենի և Կազախսկի հայ բանտարկյալներին և Թուրքիայի մի քանի վայրեր]—1904, № 9, էջ 146:

6107 [1905 ՔՎԱԿԱՆԻ «Մուրճ»-ի բաժանորդագրության առիթով]։—1904, № 10, էջ 158—159, (ներքին տեսություն)։

1905 թ. «Մուրճ»-ը թեկնածու է իր գոյության նոր շրջանի հիմնադրող տարին։ Այդ առթիվ տեսարանը խոսքն ուղղելով ընթերցողներին՝ խոստանում է առաջիկայում ես հարազատ մնալ բնորոշ ուղղությանը, անվարան ընթանալ ժողովրդականացման ուղով։

6108 [«ՄՈՒՐԺ»-ի ուղղության մասին]։—1904, № 11, էջ 176—179։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (ներքին տեսություն)։

Հանդեսի նոր շրջանի շարժման գործունեությունից հետո խմբագրությունը տեղին է գտել խոսել ամսագրի ուղղության շուրջը այդ մասին գրել է. «Մենք աշխատել ենք յուրաքանչյուր հարցում փնտրել ճշմարտությունը, անկախ որևէ կողմնակի միտումներից ու շահերից։ Անհատների և ազգերի հարաբերությունների խնդրում մենք ղեկավարվել ենք լիակատար արդարության պահանջներով։ Անձի, պատվի և աշխատանքի համահավասար և խիստ օրինական ապահովությունը համարել ենք հասարակական խաղաղ զարգացման վիճարար...»։

6109 ՓՈՍՏԱԼԻԿՂ. [խմբագրությունը զանազան հարցերի պարզաբանման առիթով գրություններ ու նամակներ է ուղղել մի շարք խմբագրությունների «Բազմավեպ» «Գեղունի» ու մասնավոր անձանց։ Ուշադրության արժանի է ոմն Օ. Յ. ին որած նամակը, որի բովանդակությունը խոսում է «Մուրճ»-ի զաղափարական ուղղության ու աշխարհայացքի մասին]։—1904, № 11, էջ 200։

6110 [ԽՈՍԹ ամսագրի ուղղության ու առաջիկա անելիքների շուրջը]։—1904, № 11, էջ 201, (Հայտարարություններ)։

6111 ԽՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից [Ընթերցողներին է ներկայացրել ամսագրի նյութական անբարենպաստ վիճակը, խմբագրությունը հույս է հայտնել, որ առաջիկայում կաճի բաժանորդների թիվը]։—1904, № 12, էջ 159—160։

6112 ՓՈՍՏԱԼԻԿՂ. Մոսկվա պր. Ալ. Մատուրյան [խմբագրությունը ցավակցում է, որ բանաստեղծը տկարության պատճառով անկարող

եղավ հասցնել «Դավաճանություն» պիեսի թարգմանությունը։ Այդ իսկ պատճառով երա շարունակությունը կգետնեղվի «Մուրճ»-ի 1905 թ. առաջին համարում]։—1904, № 12, էջ 160։

6113 ԱՂԴ. [խմբագրությունը ընդհանուր ձևով բնորոշում է «նոր Մուրճ»-ի շարժման գործունեությունը։ Այդ մասին գրել է. «Մենք աշխատել ենք մեր հանդեսի միջոցով ընթերցողին գիտակցարձնել նայ մոզովրդի և նրա գիտության հատվածների նկատմամբ, տեղյակ պահել նրան պետական-հասարակական կյանքում տեղի ունեցող երևույթների մասին և նրա մտքի առաջ պատահան րանալ՝ համամարդկային կյանքի, զրահունության, զիտության և զեղարվեստի զույլուցիան դիտելու համար։ Երբունակելով իր խոսքը, խմբագրությունը ընթերցողներին է ներկայացնում հանդեսի հետագա անելիքների ծրագիրը, որ առաջիկայում նույնպես անհրժեշտ կշարունակի իր գործունեությունը՝ հանուն մոզովրդի առաջադիմության]։—1904, № 12, էջ 161։

6114 «ՄՈՒՐԺ» ամսագրի բովանդակությունը 1901—1904 թ. [առանց մշտական ընթացիկ բաժինների]։—1904, № 12, էջ 111—XV, նույնը՝ 1905, № 1, էջ 111—XIV։

Ներկայացված է հետևյալ կերպ։ 1. Բեկտրիտիկա. 1). վեպեր, դրամաներ, պոեմներ ինքնուրույն, թարգմանական։ 2). Ոտանավորներ ինքնուրույն, թարգմանական։ 11. Ճանապարհորդություններ։ 111. Հոգվածներ. 1) Ռուսահայաց կյանքից. 2). հայ հատվածներ 3). Վրաց կյանքից և գրականությունից. 4). Կովկասի թուրքերի կյանքից. 5). Արտասահմանի կյանքից և գրականությունից. 6) Ռուսաց գրականությունից 7). Հայ գրական, պատմական. 8). Թուրքիայի մասին 9). Պարսկաստանի մասին. 10). Տեսնական հարցեր. 11). Գիտության և փիլիսոփայության։

IV. ԸՆԹԱՑԻԿ ԲԱԺԻՆՆԵՐ. 1.) Թեոլոգատություն և մատենախոսություն. 2). Ներքին տեսություն. 3). Արտաքին տեսություն. 4). Գաղափարական կյանք. 5). Գեղարվեստի աշխարհից՝ թատրոն, երաժշտություն, նկարչություն. 6). Գիտական թրոնիկ. 7). Պարբերական հրատարակություններ. 8). Նոր ստացված գրքեր։

6115 ԽՈՒՍԽՓՈՂ ՓԱՍՏԵՐ: Բարի խորհուրդներ:—1905, № 1, էջ 167—169: Ստորագր.՝ «Մուրճ»-ի խմբագրությունը հաճախ է գանգատվել հայ ընթերցող հասարակության դեպի մամուլն ունեցած անտարբերությունից, բաժանորդների սակավությունից: «Մուրճ»-ի ֆինանսական վիճակը բարվոքելու նպատակով, ինչպես երևում է ներկա ֆելյետոնային բնույթի հոդվածից, արվել են բազմաթիվ ոչ գործնական առաջարկություններ, որոնք և ծաղրված են «Բարի խորհուրդներում»: Հեղինակն իր միտքն ավարտել է «Որին խրատ տվող շատ կլինի, բայց հաց տվող բնավ»—ծողովորդական դիպուկ արտահայտությամբ:

6116 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Արտասահման առաքվող «Մուրճ»-ի բաժանորդագրության մասին]:—1905, № 1, էջ 177:

6117 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [1905 թվականի համար խմբագրության ստացած նվեր-բաժանորդագրությունների մասին]:—1905, № 1, էջ 177—178:

Նշված են նվիրատուների ազգանուններն ու «Մուրճ»-ի համարները ուղարկելու վայրերը:

6118 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [1905 թ. «Մուրճ»-ի փետրվար-մարտյան համարները գրաշար բանվորների գործադուլի պատճառով միացյալ հրատարակելու մասին]:—1905, № 2—3, էջ 260:

6119 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Տեղեկություններ է հաղորդում հանդեսի խմբագրության ներքին կյանքի վերաբերյալ]:—1905, № 5, էջ 244:

6120 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Դիմումն ուղղված է ամսագրի տարեկան այն բաժանորդներին, որոնք բաժանորդագիրն վճարել են մասմաս: Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի № 7-ի ուղարկման պատճառով տպարանային բանվորների գործադուլն է եղել]:—1905, № 7, էջ 161:

6121 ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ: Ժընե, Պր. Ա. Ա. [Ավ. Ահարոնյան]:—[Հայտնում է, որ խմբագրությունը ստացել է «Դեպի Անի» գրվածքի շարունակությունը]:—1905, № 7, էջ 162:

6122 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հանդեսի

1906 թ. բաժանորդագրության բացման և որոշակի պայմաններով բաժանորդներին տրվող պրիմիաների մասին]:—1905, № 10, էջ 134:

6123 PRO DOMO SUA:—1905, № 11—12, էջ 267—274: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Հոդվածի լատիներեն վերնագիրը նշանակում է «Իր տան համար»: Հոդվածագիրը հիշեցնելով հանդեսի գոյության ողջ ընթացքում ուսական դրաքնության ճնշող պայմանների սովորականներ, հանդեսում տեղ գտած մի շարք նյութերի թվարկումով հաստատում է «Մուրճ»-ի ուղղությունը՝ նրա սկզբնավորման օրից մինչև այժմ: Այդ մասին գրել է. «Որքան մեղ աջողվել է նախկին ցենզուրական ճնշող պայմաններում արտահայտվել, մենք հասարակական-քաղաքական խնդիրներում ղեկավարվել ենք արմատական պրոգրեսիվ ուղղությունով: Բավական է աչքի անցկացնել կապիտալի, աշխատանքի, հողատիրության, քաղաքային տնտեսության, քաղաքային ինքնավարության, ազգայնական հարցի, տիրիտորիալ ավտոնոմիայի, բնտրողական սկրյուռների, կրթական հարցի, դատաստանի, բժշկական օգնության, հեղեղեցի պետությունից և զրպրուցը եկեղեցուց անջատելու մասին մեր պաշտպանած գաղափարները՝ համոզվելու համար մեր ուղղության նկատմամբ... Այժմ երբ մամուլի պատությունը (հավանական է հեղինակը նկատի ունի 1905 թ. հոկտեմբերի 17-ի մանիֆեստը) իրողություն է դառնում իսկ սահմանադրական ազատությունը մոտիկ ապագայում իրագործվելու հարց, մեր արմատական-պրոգրեսիվ ուղղությունը պետք է առաջ ընթանա ավելի ևս դեպի ձախ-դեմոկրատիայի կատարյալ հաղթանակին մեր թույլ ուժերով նպաստելու համար: Պարզ է, թե որն է այն կուսակցությունը, որ համակրելի է մեզ իր ուղղությամբ...»:

6124 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Տեղեկացնում է, որ «Մուրճ»-ի անցյալ № 10-ը ժամանակին լույս չտեսնելու պատճառը բնական պատճառներ է եղել, որ ընդգրկել է նաև տպագրական գործի աշխատավորներին: Այնուհետև խմբագրությունը ներկայացրել է հանդեսի նյութական անմխիթար վիճակը]:—1905, № 11—12, էջ 274—276:

6125 ՓՈՍՏԱՐԿՂ, «Մուրճ»-ի 1905 թ. բաժանորդներին: [Հայտնում է, որ քաղաքական խառնակությունների և փոստի զործադուլի պատճառով հանդեսի մի քանի համարները չստացողները, նամակով դիմեն խմբագրությանը]:—1906, № 1, էջ 191:

6126 ՓՈՍՏԱՐԿՂ, Փարիզ, Հայ Աշխ. Միության վարչության: [Պախարակում է Փարիզի հայ գաղութին, որ նրանք անհամեմատ նյութական բարենպաստ պայմաններում անգամ ակնկալում են «Մուրճ»-ը ձրի ստանալ]:—1906, № 1, էջ 191:

6127 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Հայտնում է, որ բանվորների խնդրանքով «Մուրճ»-ի բաժանորդագիրը նրանց համար ևս լինելու է 8 ուրլի, վճարելով ամեն ամիս մեկական ուրլի]:—1906, № 2, էջ 189:

6128 ՍԱՆՈՒՅՈՒՄՆԵՐ, [Տեղեկացնում է, որ հաջորդ համարից սկսվելու է լեռի «Սասունից այսօր» ուսումնասիրության սուլագրությունը: Զեյմս Մորիերի «Հաջի Բաբայի արկածները» վեպի առաջին մասը «Մուրճ»-ի բաժանորդների համար արժե մեկ ուրլի իսկ Առանձարի «Վշտին ծիծաղը» 70-կուպկի]:—1906, № 3, էջ 5, նույնը՝ № 4—5, էջ 5, № 6, էջ 4:

6129 ՓՈՍՏԱՐԿՂ, Կալկաթա, հայ հասարակության պարոն ներկայացուցիչներին: [Հայտնում է, որ խմբագրությանն ուղարկած Միրզա Մամուդ խանին հասցեագրված նամակը հսնձնել են պատկանելույն, որ նա սրտագին շնորհակալություններ է հայտնել այդ դիմումի առիթով]:—1906, № 7, էջ 127:

6130 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. PRO DOMO SUA:—(Իր տան համար):—1906, № 8, էջ 84—90:

Ներկա հոգվածում հեղինակը քացահայտորեն պարզաբանել է իր քաղաքական համոզմունքները, կուսակցական պատկանելության հարցը, հակադրվելով դաշնակցությանը, ինչպես ինքն է գրել, «ազգային կառավարության շեֆերին»:

6131 ՓՈՍՏԱՐԿՂ, [խմբագրությունը դիմել է Ֆրանսիա, ոմն Տ-ին, դաշնակցության կողմից «Մուրճ»-ը բոյկոտի ենթարկելու առիթով: Երկրորդ նամակը հասցեագրված է Սարգիսյանի Կ. Պ-ին, նրա «Մուրճ»-ի խմբագրությանը ուղարկած

թղթակցությունները չստացրելու կասկածություններով:—1906, № 8, էջ 127:

6132 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [«Մուրճ»-ի ներկա համարի ուղացումը պատճառաբանել է գրաշար Բանվորների աշխատանքի նոր պայմաններով. (օգտվել են երկարաթյա արձակուրդի իրավունքից):—Այնուհետև խմբագրությունը հայտնել է, որ շնայած ընթացիկ տարին ամսագրի հրատարակության համար չափազանց աննպաստ է եղել, բայց նա տոկոսություններ շարունակելու է հանդեսի հրատարակությունը: Այդ մասին գրել է Մենք ուզում ենք, որ հայի հին նախապաշարմունքների և ազգային-հեղափոխական ուժանտիզմի ավերակների վրա նոր կյանք, նոր դաստիարակություն փթթի ու աճի գիտության և արդարության մթնոլորտում]:—1906, № 10, էջ 155:

6133 «ՄՈՒՐԺ» ամսագրի 1905—1906 թթ. բովանդակությունը:—1906, № 11—12, էջ 111—X:

Նյութերը ներկայացված են ըստ բաժինների 1. ԲՆԼԵՏՐԻՍՏԻԿԱՆ վեպեր, դրամաներ, պոեմներ, երգիծական՝ ինքնուրույն և թարգմանական. ոտանավորներ՝ ինքնուրույն թարգմանական: 2. ԾԱՆԱԳԱՐՉՈՐՈՒԹՅՈՒՆ և տեղագրություն: 3. ՀՈՂՎԱՄՆԵՐ: Ռուսահայ կյանքից, հայ հատվածներ, հայ գրական-պատմական, կովկասյան ցեղերի կյանքից, Ռուսաստանի թուրքերի կյանքից, Թուրքիայի մասին, Ռուսաց գրականությունից, Պարսկաստանի մասին, արտասահմանի կյանքից և գրականությունից, քաղաքական-տնտեսական և սոցիալական հարցեր, գիտություն և փիլիսոփայություն, զեղարվեստ, դպրոցական-մանկավարժական: 4. ԸՆԹԱՅԻՆ ԲԱԺԻՆՆԵՐ: Քննադատություն և մատենախոսություն, ներքին տնտեսություն, արտաքին տնտեսություն, պարբերական հրատարակություններ, նոր ստացված գրքերի ցանկ, հայտարարություններ:

6134 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից: [Ներկա համարի միացյալ լինելու պատճառը բացատրում է նրանով, որ «Հերմես» տպարանը չի կարողացել գործը կազմակերպել բանվորական աշխատանքի նոր պայմանների համեմատ (8-ժամյա աշխատանքային օր): Այնուհետև խոսելով «Մուրճ»-ի գալիք՝ 1907 թ. գործունեության մասին, խմբագրությունը հայտնում է, որ առաջիկայում նույնպես առաջնորդվելու է ընթերցողներին վաղուց

հայտնի ծրագրով]։—1906, № 11—12, էջ 192—193։

6135 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [1907 թ. «Մուրճ»-ի առաջին համարը լույս է տեսել նկարազարդ շապկով։ Փորձել է բացատրել նկարում արտահայտված ալլեգորիան։ Այնուհետև խոսք կա հանդեսի 1907 թ. նպատակների բաժնեգրման ու մի շարք այլ հարցերի մասին]։—1907, № 1, էջ 173—174։

6136 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Պատճառաբանված է «Մուրճ»-ի ներկա համարի ուշացումը։ Խոսում է նաև «Մուրճ»-ը «ազգային կառավարության» կողմից բոյկոտի ենթարկվելու փաստերի ու արևմտահայոց հարցի մասին, որ «Երկրի ձայնը» անտեսելով «Մուրճ»-ին, փորձել է նրանում տպագրված հոդվածները իրեն վերադրել]։—1907, № 3, էջ 153—154։

Տես նաև № 5626 նկարագրությունը։

«Ն Ո Ր - Դ Ա Ր»

6137 [«ՆՈՐ-ԴԱՐ» քաղաքական-գրական թերթի բաժանորդագրության մասին]։—1889, № 11, էջ 1872, № 12, էջ 2011, 1892, № 11, էջ 1724, 1901, № 1, էջ 292, № 2, էջ 324, № 3, էջ 298, 1906, № 2, էջ 190։ (Հայտարարություններ)։

6138 «ՆՈՐ-ԴԱՐ»-ը և «Զարիքների վերջը»։—1895, № 9—10, էջ 1316—1320, Ստորագր.՝ Լուսինի։

Մերկացված է «Նոր-դար»-ի հրապարակախոսական պրակտիկան։ Հեղինակը ընդդիմախոսում է «Նոր-դար»-ի 1895 թ. № 169-ում տպագրված «Զարիքը վերջ ունի» հոդվածին, համարելով այն «լպիրշության եզակի օրինակ մեր մամուլի տարեգրությունների մեջ»։ Այդ հոդվածում ամենակեղտոտ ածականներով են պիտակավորվել մարդիկ, որոնց հասցեին նույն այդ «Նոր-դար»-ը ժամանակին Օվսանաններ է կարդացել։

6139 [ՍՊԱՆԴԱՐՅԱՆ-Մալումյան դատաստանական դորժը]։—1896, № 6, էջ 879—881, (Զանազան լուրեր)։

6140 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. [Խուս և օտար մամուլը

«Նոր-դար»-ի մասին]։—1896, № 9, էջ 1218—1219, (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

« Мир божий » « Биржевые ведомости »

հանդեսները «Մուրճ»-ի կարծիքով «Նոր-դար»-ի մասին զովեւստով են խոսում կուրորեն կրկենլով «Revue des revues»-ի մտքերը։ Վերջինում «Տիրքան Երկաթ» ծածկանունով մեկը հոդվածներ է տպագրել ռուսահայ գրականության մասին, ցուցադրելով իր բացարձակ անգիտությունը։ «Բայց ինչպես երևում է «Revue des revues» հանդեսը խաղալիք է դարձել հայ գրականության հետ անծանոթ հոսոսների ձեռքը, որոնք շարաշար դործադրելով հանդեսի սիրալիր պատրաստակամությունը, հաղորդում են կեղծ ու սխալ տեղեկություններ «երբեմն մինչև իսկ ծիծաղ շարժող անմտություններ»-ըրել է «Մուրճ»-ը։

6141 [«ՄՈՒՐՃ»-ում տպագրված «Գյուղատնտեսական ինտելիգենցիան» հոդվածն ու «Նոր-դար»-ի առաջնորդողը]։—1899, № 11—12, էջ 1500, (Զանազան լուրեր)։

6142 [«ՆՈՐ-ԴԱՐ»-ի հրատարակության մասին]։—1905, № 2—3, էջ 208—209, (Ներքին տնտեսություն)։

Խմբագրության հանձնարարությամբ «Телефон»-ը տպագրել է մի հայտարարության մասին՝ որ շուտով «Նոր-դար»-ը կհրատարակվի իր նախկին ծրագրով ու ուղղությամբ։

Տես նաև №№ 5626, 5838, 5856, 5881 նկարագրությունները։

«Ն Ո Ր Կ Յ Ա Ն Ք»

6143 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ։ «Նոր կյանք» գրական, հասարակական և քաղաքական շաբաթաթերթ։ [Տեսություն նորատեղծ շաբաթաթերթի նպատակի ու ծրագրի մասին։ «Լույս տեսած համարներից կարելի է եզրակացնել, որ շաբաթաթերթը տանվում է բարեխղճորեն ազգային լիբերալ ոգով, պակասում է նրա հրապարակախոսությանը մի քիչ աշխույժ ու կենդանի ջիղ».—ըրել է հեղինակը]։—1906, № 10, էջ 154։

«ՆՈՐ ԶՈՒՂԱՅԻ ԼՐԱԲԵՐ»

6144 [«ՆՈՐ ԶՈՒՂԱՅԻ» լրարեր» թերթի մասին]։—1904, № 2, էջ 226։ (Արտարին տեսություն)։

Թերթի առաջին համարը լույս է տեսել 1904 թ. հունվարին։ Ներկայացված է լրագրի «Ազդ»-ից մի հատված, որ խոսում է թերթի ուղղության ու նպատակների մասին։

«Ն Ո Ր Փ Ո Ր Ձ»

6145 «ՆՈՐ ՓՈՐՁ»։ Գրականական և հասարակական հանգես։ Տեսարակ № 1. խմբագրեց Հովհաննես Շահնազարյան, հրատարակեց բժիշկ Սիմյոն Շահնազարյան։ Մոսկվա, 1897։

Գրախոսություն։—1897, № 10, էջ 1421—1429։ Ստորագր.՝ Ա. Ա.։

6146 [ՈՒՅՍ ՏԵՍԱՎ և վաճառվում է «նոր փորձ» գրականական և հասարակական հանգեսի 1-ին դիրքը]։—1898, № 1, էջ 192։ Նույնը՝ № 2—3, էջ 399, № 12, էջ 1826։ (Հայտարարություններ)։

Ներկայացված է հատորյակի բովանդակությունը։

6147 ԿՈՍԵՊԻԱ ԹԵ՝ գրական հանգես։ [«նոր փորձ»-ի մասին]։—1900, № 2, էջ 266։ (Զանազան լուրեր)։

6148 «ՍՈՒՐՃ»-ի փոստարկը [նամակն ուղղված է բժիշկ Սիմյոն Շահնազարյանին «Մուրճ»-ում տպագրված «Կոմեդիա ԹԵ՝ գրական հանգես» նկատողության առթիվ]։—1900, № 3, էջ 411—412։ (Զանազան լուրեր)։ Տես նախորդ նկարագրությունը։

«Շ Ա Վ Ի Ղ»

6149 [ՀԱՅԿԱԿԱՆ «ՇԱՎԻՂ» շաբաթաթերթի Պարսկաստանում]։—1893, № 12, էջ 1944—1945։ (Զանազան լուրեր)։

Լույս է տեսնելու 1894 թ. Ա. Բեկ-Նազարյանի հրատարակությամբ։ Ներկայացված է ծրագրերը՝ «Մուրճ»-ի խմբագրությունը հաջողություն է մաղթում անդրանիկ պարսկահայ օրգանին։

6150 [ԹԵՀՐԱՆԻ «ՇԱՎԻՂ»-ը սկսեց հրատարակվել]։—1894, № 1, էջ 163—164։ (Զանազան լուրեր)։

Ներկայացված է անդրանիկ համարի բաժինները։ Խոսում է հանգեսի ծավալի, լեզվի ու թղթած բարենպաստ տպավորության մասին։

6151 [ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ «ՇԱՎԻՂ» լրագիրը]։—1895, № 3—4, էջ 566։ (Զանազան լուրեր)։

Մի քանի խոսք է ասված հանգեսի առաջադիմական ուղղության ու այն դերի մասին, որ վիճակված է նրան կատարելու պարսկահայերի անձուկ կյանքում։

6152 ԲԱՅՎԱՊ է «ՇԱՎԻՂ» շաբաթաթերթի 1896 թ. բաժանորդագրությունը։—1895, № 12, էջ 1724։ Նույնը՝ 1896, № 1, էջ 176։ (Հայտարարություններ)։

6153 [ԹԵՀՐԱՆԻ «ՇԱՎԻՂ» շաբաթաթերթի վրթ. Փափազյանը այլևս չի խմբագրում]։—1896, № 2, էջ 333—334։ (Զանազան լուրեր)։

Փափազյանը շաբաթաթերթի խմբագրությունը վարել է սկսած 1894 թ. նոյեմբերից մինչև 1895 թ. հունվար ամիսը։ Պարբերականի արտոնատիրոջ ու խմբագրի միջև եղած ընդհարումից հետո Փափազյանը թողել է հանգեսի խմբագրությունը, Գործին միջամտել է Հովհ. Խան-Մասեհյանը և նույնիսկ տեղի ուսաց դեսպանատունը՝ ի պաշտպանություն խմբագրի։ «Մուրճ»-ի խմբագրությունը ցավով է նկատում, որ ընդամենը երկու տարում թերթի ղեկավարությունը արդեն երկու անգամ փոփոխության է ենթարկվել։

6154 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. [Մի քանի խոսք «Շավիղ»-ի մասին]։—1896, № 9, էջ 1219—1220։ (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

Հեղինակը ցավով է նկատում «Շավիղ»-ի գործունեության անկումը։ Թերթի տարբեր համարներից բերած օրինակներով ցույց է տալիս հանգեսում տիրող վատառողջ գրական բարբեր, համառոտակի վերլուծում նբանցում տեղ գտած ոչինչ շատող մի քանի թղթակցություններ։

«Շ Ի Ր Ա Կ»

6155 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ։ [Ամսաթերթը սկսել է հրատարակվել 1905 թ.

հունվարից՝ Ալեքսանդրիաում: Տեսության հեղինակը ձեռքի տակ ունենալով «Շիրակ»-ի առաջին համարը, կանգ է առել նորաստեղծ ամսաթերթի ուղղության, նրա նպատակների և առաջին համարում տեղ գտած մի քանի նյութերի վրա: (Երվանդ Օտյան, Ա. Արփիարյան և այլն)՝—1905, № 2—3, էջ 257—259:

«Պ Ա Ր Տ Ե Ա»

6156 [«ՊԱՐՏԵԱ» գրական-գիտական և մանկավարժական շաբաթական հանդեսի բաժանորդագրության պայմանների մասին]՝—1904, № 5, էջ 210: (Հայտարարություններ):

«Ս Ի Ս Ո Ի Ա Ն»

6157 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [«Սիսուան»-ը ծնունդ է առել Ալեքսանդրիայում՝ ներկա տարվա սկզբին: Տեսության հեղինակը եգիպտահայ մտավորականությանը հորդորում է միացյալ ուժերով ստեղծել թվով քիչ, բայց բովանդակությամբ հարուստ ու զաղափարներով առաջադեմ մի պարբերական]՝—1905, № 2—3, էջ 259:

«Վ Ա Ր Ժ Ա Ր Ա Ն»

6158 [«ՎԱՐԺԱՐԱՆ» մանկավարժական ամսագրի խմբագիր Նիկողայոս Խոսրովյանի մահը]՝—1897, № 4, էջ 553: (Զանազան լուրեր):

«Փ Ա Ր Ո Ս»

6159 [Հ. Ալֆիևի խմբագրությամբ Կահիրեյում սկսեց լույս տեսնել «Փարոս» եռօրյա լրագիրը]՝—1897, № 6, էջ 898: (Զանազան լուրեր):

ՍՏԱՐ ԼԵՁՈՒՆԵՐՈՎ ՀԱՅ ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆՆԵՐ

«Armenia»

6160 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ Կողմից: [Հայտնում է, որ «Armenia» հունդարերեն պատկերազարդ ամսաթերթի խմբագրությունից ստացվել է բաժանորդագրական հրավեր: Ամսաթերթի խմբագիրն է Խաչիկ Աստվածատրյանը]՝—1891, № 11, էջ 1418:

«Zettschrift für armenische philologie»

6161 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Տեսությունը վերաբերում է «Հանդես հայագիտության» 1903 թ. №№ 1, 2, 3-ում լույս տեսած մի շարք հոդվածներին]:

Տեղեկացնում է, որ հանդեսը լույս է տեսել Մարբուրգում, դերմաներեն լեզվով: Ժամանակին նրան աշխատակցել են այնպիսի մասնագետներ, ինչպիսիք են Ֆրանց Նիկոլաուս Ֆինկը, Անտուան Մեյլեն և ուրիշ անվանի գիտնականներ]՝—1904, № 3, էջ 206:

«Pro Armenia»

6162 [«Pro Armenia»-ի մասին]՝—1906, № 2, էջ 183—184: (Արտասահմանի հայ կյանքի բրոնիկ):

Հայտնում է, որ Ա. Սթևտի ու այլ անվանի անձանց աշխատակցությամբ անգլերեն լեզվով սկսեց լույս տեսնել «Pro Armenia» հանդեսը:

ՕՐԱՅՈՒՅՑՆԵՐ

6163 ՆԱԶԱՐՅԱՆ Հ. Օրացույց 1889 թ. Քրիստոսի. ազգային ՌՅԼԸ-1338 թ. [Երրորդ տարի]՝ Թիֆլիս:

Գրախոսություն:—1889, № 1, էջ 166—167: Ստորագր.՝ Ա.:

Ընդհանուր առմամբ օրացույցը արժեքավորված է. արված գիտողությունները վերաբերում են «ավելորդաբանություններին»՝ օրացույցում տեղ գտած ռեփրեմվերդու գուշակությունները 1889 թ. քաժնին:

6164 ՆԱԶԱՐՅԱՆ Հ. Օրացույց 1890 թ. Քր. և Հայկա ՏՅՁԲ-4382 թ. [Երրորդ տարի]՝—Թիֆլիս:

Գրախոսություն:—1890, № 1, էջ 108—110: Ստորագր.՝ Ա.:

Գրախոսը հիմնական ուշադրությունը դարձրել է 200 էջից կազմված հավելվածի վրա, որն ունի հետևյալ բաժինները: Տոն օրերը հայոց ուսումնարանների համար: Սխալան-եկեղեցական ուսումնարանների պաշտոնական ծրագիրը: Աշխարհագրական տեղեկություններ Կովկասի

մասին: նվիրական բառերի և ոճերի բառարան: Տեղեկություններ կերակրի և բմպելիթի մասին: Բժշկական: Դիմագուշակ: Բարոյական մտքեր: Աղոթք: Գրախոսի կարծիքով ավելորդ է «Իմա-
զուշակ» բաժինը, ուրախ է, որ օրացույցից հան-
վել է «Ծրագրահանը»: Վերջում տրված են մի շարք
օգտակար խորհուրդներ:

6165 ԱՂԱՆՅԱՆ ԳՅՈՒՏ: Հատվածական օրա-
ցույց 1890 թ. համար: [Թիֆլիս]:

Դրախոսություն:—1890, № 1, էջ 110—
111: Ստորագր.: Ա.:

Ներկա օրացույցը հրատարակվել է հրրորդ
անգամ: Դրախոսը պատի օրացույցի ձևը համա-
րել է միանգամայն նպատակահարմար, զոհու-
նակություն է հայտնել այն բանի համար, որ
ներանում տեղ գտած նյութերը վերաբերում են
հայ կյանքին: Արված են մի շարք դիտողություն-
ներ:

6166 ՉՄՇԿՅԱՆ Մ. Մոցի օրացույց: 1890, եր-
րորդ տարի: Թիֆլիս:

Դրախոսություն:—1890, № 1, էջ 111—
112: Ստորագր.: Ա.:

Օրացույցի հավելվածը պարունակում է այն
օրերի շարքը, երբ պսակի խորհուրդը չի կատար-
վում, երբ դպրոցներում արձակուրդ է, նշանա-
վոր անցքերի ժամանակագրություն, ռուսաց
կայսերական տունը, Կովկասի նահանգների կա-
ռավարչները, երազահան և այլ նման նյութեր:
Դրախոսի կարծիքը օրացույցի վերաբերյալ
նպաստավոր չէ:

6167 ԱՂԱՆՅԱՆ ԳՅՈՒՏ Օրացույց 1890 թ. Քր.
և Հայկա ՏՅԶԲ (4382) և տոմարական թվակ.
ազդիս ՌՅԼԹ. Թիֆլիս, հրատարակություն «Աղ-
բյուր» պատկերազարդ ամսագրի:

Դրախոսություն:—1890, № 1, էջ 112:
[Հեղինակը չի նշված]:

Չնայած նյութը զետեղված է «Մուրճ»-ի
«Գրախոսություն» բաժնում սակայն այն ունի
լուի ինֆորմացիոն-տեղեկատու բնույթ: Ներկա-
յացված է «Հավելված»-ի բովանդակությունը՝
Համառոտ ժամանակագրություն հայոց պատ-
մությունից: Կենտրոնական գրավաճառանոցի
հայերեն դրքերի ցուցակը:

6168 АРМЯНСКИЙ календарь. (сокра-
щенный) на 1890 г с (предсказаниями 4-ий
год. Тифлис.

Դրախոսություն:—1890, № 1, էջ 112:
Ստորագր.: Ա. Ա.:

Օրացույցը, որ հայկական է, ուսերեն թարգ-
մանելու միակ հիմքը այն հետաքրքրությունն է,
որ Թիֆլիսի ռուս հասարակությունը ցուցարներել
է ղեպի հայկական «էֆեմերիդներ»: Այդտեղ է գե-
տեղված նաև մոբայաքի (բնիկ Թիֆլիսացիների)
ճաշատեսակների ցուցակը: «Այս մասը կազմված
է փորձառու մարդու ձեռքով և մեծ հմտությամբ»
—գրել է հեղինակը:

6169 ՆԱԶԱՐՅԱՆ Հ. Օրացույց 1892 նահանգ
թվականին Քրիստոսի և Հայկա ՏՅԶԲ-438 թ.
հինգերորդ տարի: Թիֆլիս:

Դրախոսություն:—1891, № 11, էջ 1398:
Ստորագր.: Ն.:

«Մինչ այդ լույս տեսած և հրապարակի վրա
եղած օրացույցներից լավագույնն է, բովանդա-
կալից է ու ճոխ»—գրել է գրախոսը:

6170 [1894 թ. ՀԱՄԱՐ պատկերազարդ օրա-
ցույցի լույս տեսնելու մասին]:—1893, № 10, էջ
1611, նույնը՝ № 11, էջ 1793, № 12, էջ 1968:
(Հայտարարություններ):

6171 ՕՐԱՑՈՒՅՑՆԵՐ 1896 թ. համար:—1895,
№ 12, էջ 1702—1703: (Չանազան լուրեր):

6172 [«ԱՐՕՐ»-ի 1897 թ. պատկերազարդ օ-
րացույցի լույս տեսնելու մասին]:—1896, № 10
—11, էջ 1437: նույնը՝ № 12, էջ 1661, 1897, № 1,
էջ 176, № 2—3, էջ 413: (Հայտարարություններ):

6173 «ԱՐՕՐ»-ի օրացույցը:—1897, № 1, էջ
169—170: (Չանազան լուրեր):

Հեղինակը գովեստով է խոսում օրացույցի
մասին: Ներկայացված է նրան կից տպագրված
հավելվածի բովանդակությունը: (Հայերի դրու-
թյունը Պարսկաստանում, Պոլոժենիների ծագումը
և սինոդի բացումը 1836—37 թթ., կայսերական
զույգի թագադրությունը 1896 թ., Ռաֆայելի,
Գլադստոնի, Միք. Նալբանդյանի կենսագրություն-
ները (լուսանկարներով): Հեղինակը առարկում է
Նալբանդյանի մասին գրված կարծիքի դեմ:

6174 «ԱՆՈՒՐՅԱՆ» Հայ կանանց օրացույց-

հանդես 1903 թ. Առաջին տարիի հմբադրեց տի-
կին նվարդ Ափինյան: Ալեքսանդրապոլ:

Գրախոսություն:—1903, № 3, էջ 181—
182: [Հեղինակը չի նշված]:

Համառոտ օրացույց է, որին իբր Կավելված
կցված է մի փոքրիկ ֆեմինիստական ժողովա-
ծու: Ներկայացված է բովանդակությունը: Գրա-
խոսի կարծիքով ժողովածուն հաջող է կաղմված.
միակ «անգրագետ» հոգվածը՝ առաջարանն է:

6175 [ԵՂԻՇԵ Թոփչյանի խմբագրությամբ
1904 թ. համար «Լույս» սեղանի և պատի օրա-
ցույցների տպագրության ու վաճառքի մասին]—
1903, № 5, էջ 228: Նույնը՝ № 6, էջ 171, № 11,
էջ 246, № 12, էջ 219:

6176 ԹՈՓՉՅԱՆ Ե. «Լույս» օրացույցների 1903 թ.
համար կազմած. (գրպանի, պատի, սեղանի):

Գրախոսություն:—1903, № 12, էջ 180—
182: Ստորագր.՝ Զավեն:

Ներկայացված է օրացույցների բովանդա-
կությունը: Գրախոսը զրվատանքով է խոսել
դրանց մասին: Արված է մասնակի դիտողություն-
ներ: (Օրացույցում լույս է տեսել տիկին Սիրա-
նույշի կենսագրությունը, ինչպես նաև «Սարեն
կուզու ձիավոր» և «Օյ նազանըմ» ժող. երգերի նո-
տագրությունը):

6177 [Կ. ՊՈԼՍԻ Ս. Փրկիչ ազգային հիվան-
դանոցի հրատարակած «Հնդարձակ օրացույց»-ի
լույս տեսնելու, վաճառքի ու այն ձեռք բերելու
պայմանների մասին]—1905, № 1, էջ 183:
Նույնը՝ № 2—3, էջ 265, № 5, էջ 247, № 6, էջ
192: (Հայտարարություններ):

6178 ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է. Ե. Թոփչյանի 1905 թ.
համար գրպանի և պատի օրացույցները—1904,
№ 12, էջ 180: (Հայտարարություններ):

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Այս բաժնի սկզբում, հեղինակների անուննե-
րի այբուբենի կարգով, ներկայացված են հայ
անվանի հրապարակախոսների «Մուրճ»-ում
տպագրված դուռ հրապարակախոսական հոդ-
վածներն ու նրանց մասին եղած նյութերը:

Պարզ է, ուրեմն, որ այսբանով չի սպառվում
նրանց հրապարակախոսական ողջ ժառանգությու-
նը: Օրինակ Ալ. Արասխանյան անվան տալի դե-
տեղված գործերով չի ամբողջանում նրա «Մուրճ»-
յան հրապարակախոսական գիմանկարը: 1889
—1900 թվականի առաջին կիսամյակը, լինելով
հանդեսի խմբագիր-հրատարակիչը, նա բազմա-
թիվ հոդվածներ, ներքին ու արտաքին տեսու-
թյուններ է դրել ժամանակի հասարակական երե-
վույթների՝ տնտեսական ու քաղաքական կյանքի,
պատմական, դպրոցական-կրթական, կրոնական
հարցերի, գրականությանը, լեզվին, դիտությանն
ու արվեստին վերաբերող խնդիրների մասին,
որոնց մեջ ևս որոշակիորեն երևում է հեղինակի
հրապարակախոսական շունչը: Սակայն ելնելով
ներկա մատենագիտության կազմման սկզբուն-
քից, դրանք տեղ են գտել զբոսի տարբեր բաժին-
ներում՝ հաշվի առնելով նրանցում շոշափված
հարցերի բնույթն ու բովանդակությունը: Նույնը
վերաբերում է նաև Լևոն Սարգսյանին և այլ հրա-
պարակախոսների գործերին: Երկրորդ ենթաբաժ-
նում արդեն զետեղված են մեր մշակույթի ամե-
նատարբեր բնագավառների՝ գրողների, բժիշկնե-
րի, մանկավարժների, լրագրողների հրապարա-
կախոսական բնույթի հոդվածները՝ ըստ
«Մուրճ»-ի ժամանակագրության:

ԶԱՅ ԱՆՎԱՆԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԽՈՍՆԵՐ

ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ ԱՎԵՏԻՔ

6179 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Գործերի գրությունը
—1890, № 1, էջ 5—10:

1890 թվականի տարեմուտի առիթով բննարկ-
ված են հայ ներքին կյանքի մի շարք հարցեր
(Ուսումնական-դպրոցական գործ, գյուղացիների
դրությունը, երկրի գյուղատնտեսական արուա-
դրությունը, հողային հարց և առևտուր):

6180 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Թիվ և ույժ—1890,
№ 5, էջ 635—647:

Ժողովրդի թիվը, որպես մի կուլտուրական
առաջնակարգ ուժ, բավականաչափ ուշադրության
չէ առնված մեր գրականության մեջ: Հաստատ
կարելի է ասել, որ մի հասարակություն կամ մի
ազգ կազմող անդամների թիվը մի որոշ չափով

որոշում է այդ ազդի դիրքը մարդկային մեծ ցեղի մեջ,— գրել է հեղինակը Այդ առթիվ առաջարկել է ստեղծել բոլոր պայմանները ազգաբնակչության աճի նորմալ զարգացման համար (Պատվաստումներ պանազան հիվանդությունների դեմ, բժշկական յուրջ օգնություն, վաղահաս ամուսնությունների արգելում, բնակարանային ու տրնտեսական պայմանների բարելավում ու այլ միջոցառումներ)։

6181 [ՀԱՅ ԿՅԱՆՔԻ մի քանի խնդիրների շուրջը].—1890, № 10, էջ 1471—1473, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Ներկայացված է հայ հասարակական կյանքի խղճուկ պատկերը։ Հեղինակը դրա պատճառները բացատրել է աշխատանքային (արդյունաբերական) կենտրոնների բացակայությամբ։ «Աշխատանքային կենտրոններ-դա նշանակում է կյանքի կենտրոններ» — գրել է հեղինակը։ Բարուն և Թիֆլիսը դասում է դրանց շարքին, իսկ Սրեանի, Ալեքսանդրապոլը, Գանձակը, Շուշին, Նախիկը Կարսը «մի տեսակ մեռած քաղաքներ»։

6182 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Ժողովուրդը որպես քաղաքակրթական ույժ.—1890, № 11, էջ 1489—1500,

Ներկա առաջնորդողում հեղինակը արևմտավրոպական ժողովուրդների, ուստի, հայ և թուրք հասարակական ժամանակակից կյանքի ամենատարբեր բնագավառների բացահայտման միջոցով առաջ է բաշել մտավորականության՝ ժողովրդին անկաշառ ծառայելու անհրաժեշտության հարցը։

6183 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Առաջադիմության պայմանները.—1891, № 1, էջ 6—15։

Վերլուծության են ենթարկված բոլոր այն միջոցառումները, որ կարողացել են ձեռնարկել կովկասահայերը մտավոր կյանքի ու քաղաքակրթության ասպարեզում։ Հեղինակը այդ բոլորը համարել է միանգամայն անբավարար։ Քննադատել է ժամանակակից մամուլը, թատրոնը, գրականությունն ու դպրոցը, վաճառականությանն ու հայ մտավորականությանը ընդհանրապես։ «Անշուշտ գործ կատարված է,— գրել է հեղինակը,— բայց ակնհիշ է, որ մեր չիշած գործերից

և ոչ մեկը չի հասնում իր բարձր պաշտացման, Բարձրագույն ուսումը զլխավորապես կարիերիստներ և եկամուտների ագահ մարդիկ պատրաստեց, բայց շատ և շատ քիչ մարդիկ ընծայեց հասարակության։ Ապացույցների կարոտ չէ այդ, դա արդեն փաստ է։ Զափազանց քիչ մարդիկ գտնվեցան նոցա միջից, որոնք իրենց մասնագիտությունների հետ կապեին ժողովրդին և կամ գիտությանն ծառայելու ձգտումը։ Այդ պատճառով այդ գործնական մասնագիտությունների տեր մարդկանց դասակարգը չկարողացավ նվաճել ընդհանուրի ժողովրդական համակրությունը և բարձր հեղինակություն ձեռք բերել ժողովրդի վրա։ Ժողովրդական շահերին ծառայող հասարակական այլ և այլ հիմնարկություններ ևս շահունեցան այդ դասակարգի նույնիսկ նյութական համեմատապես առատ միջոցներից. ներկայումս այդ դիպվածավոր դասակարգն է, որ ամենից գծուծն է հանդիսանում ամեն տեղ ուր հասարակական որևէ գործին նվիրաբերություն է հարկավորվում։ Այն ուսումը, որ ստացել են կովկասյան հայերը այն տեսակից չէ, որ բարոյապես ազդեր ողու վրա, նրան նաև ոգեկան լավ ուղղություն տար. այդ ուսումը նաև այն տեսակետից չէ, ոգի ներշնչելու անհոգի դրամին։ Առայժմ ուրեմն հաստատ է, որ դիպված բարերարություն չբերավ ժողովրդին...»։

6184 [ՀԱՅՆՐՆ՝ ռուսաց թերթերում].—1891, № 2, էջ 260—262, Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Հեղինակը 1887 թ. տպագրված «Свод материалов по изучению экономического быта государственных крестьян Закавказского края» պաշտոնական հրատարակության 2-րդ հատորից բերված փաստերով բողոքում է մի քանի ռուսական պարբերականների դեմ «Московские ведомости»), որոնք հերյուրանքներ են տպագրել հայերի հասցեին, որակելով նրանց «անհարազատ տարրեր» անունով։ Հեղինակը համոզիչ փաստերով հերքում է բոլոր այդ մեղադրանքները։

6185 ԽՄԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից՝ Հրապարակախոսական մոլորությունները.—1891, № 10, էջ 1269—1270։

Մերկացնում է Գր. Արծրունու հարձակումները Արասխանյանի դեմ: Խնդիրը վերաբերում է հայ գյուղացուն, երկրի հացահատիկային կուլտուրաների արտադրությանն ու արտահանման հարցերին:

6186 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Խուլերան և հասարակությունը.—1892, № 6, էջ 997—999:

Երկրում մոլեգնող էպիդեմիայի առաջն առնելու լավագույն միջոցներից մեկն էլ, հեղինակը համարել է, մտավորականության շփումն ու սերտ կապը ժողովրդի ամենալայն խավերի հետ: Անհրաժեշտ է համարել սանիտարալուսավորական աշխատանքների կազմակերպումը և այլ միջոցառումներ:

6187 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Աղգարնակչական շարժումների կարևորությունը.—1892, № 9, էջ 1247—1257:

Հեղինակը աղգարնակչության թվական ուժի չափը համարում է ամեն մի ազգի ստաջադիմության, բաղաբական դիրքի և նրա գոյության կարևորագույն պայմաններից մեկը: Բերված են բազմաթիվ թվական-վիճակագրական տվյալներ:

6188 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Գյուղատնտեսական ինտելիգենցիա.—1892, № 11, էջ 1549—1559:

Հողվածում առաջ է քաշված հայ իրականության մեջ գյուղատնտեսական ինտելիգենցիա ունենալու անհրաժեշտության խնդիրը, որը ամենից հաջող կկարողանա գիտությունը կապել հողի՝ գյուղատնտեսական արտադրության և գյուղացիությանը ինտելիգենցիայի հետ:

6189 ԿՈՒՍԱԿՅԱՆ Ա. պայքարի մասին].—1893, № 2, էջ 317—321: Ստորագր.՝ Լուսինի (ժամանակակից տեսություն):

Ներկայացված է «Մշակականների» և «Մեղվականների» կուսակցական պայքարի բնույթը:

6190 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Խրիմյան Հայրիկի գալստյան առթիվ.—1893, № 6, էջ 992—995: (ժամանակակից տեսություն):

Հողվածագիրը ողջունել է Խրիմյանի կաթողիկոսությունը. մեծ հույսեր է կապել նրա գործունեության հետ, որ միայն նրա նման ազադափառական մարդը կկարողանա խոշոր բարենորո-

դումներ մտցնել՝ կմիաձուլի եկեղեցու և ժողովրդի շահերը, հայ հոգևոր դասը կմաքրի անարժանեքից, կպաշտպանի ժողովրդին անձնոնահաս հովիվներից ու եկեղեցին իր անարժան սպասավորներից: Խոշոր բարեփոխության հույսեր է կապել նաև եկեղեցական դատաստանական կարգերի մեջ:

6191 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Կրթված գյուղացին (նպաստ գյուղատնտես ինտելիգենցիայի խրեդրին).—1893, № 10, էջ 1467—1470:

«Մեզ դուռ գյուղատնտեսներ չեն հարկավոր, այլ գյուղատնտեսներ ընդհանուր վարձացումով: Այդ է ժամանակակից պահանջը».—գրել է հեղինակը: Այդ իսկ առումով հողվածագիրը ողջունել է Խրիմյանի Գևորգյան ճամբարների ուսուցման մեջ կատարած բարեփոխությունները:

6192 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Հայ քաղաքացին հայ գյուղացու առջև.—1897, № 9, էջ 1147—1150:

Հողվածն ուղղված է ռուսական մամուլի հարձակումների դեմ, որտեղ հայերը դիմված են որպես հարստահարող տարր: Անդրկովկասում:

6193 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Քաղաքացության զգացմունքը՝ 1898, № 1, էջ 5—8:

Առաջնորդողը նվիրված է արդեն մի բանի հարյուրամյակ իր պետականությունը կորցրած հայ ժողովրդի քաղաքացիության զգացմունքի հարցին, որ մահմեդականության տիրապետող բիրտ լծի տակ ազավաղվել, և նույնիսկ, իսպառնչանալով էլ Դրան և հակադրել հեղինակը ռուսական տիրապետության օրոք ստեղծված աշխարհային պայմանները, որոնք որոշակի պարարտ հող են ներկայացնում «կերպարանափոխելու հույսի» ներքին ու արտաքին կյանքը՝ նրա քաղաքացիական զգացմունքի պատվաստման համար:

6194 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Կրոնալաճառությունը իրեն քաղաքական խոհեմություն կամ մի պատասխան «Մշակ»-ին.—1899, № 6, էջ 700—713:

Նյութը վերաբերում է հայ ժողովրդի պատմությանն ու նրա կրոնական դավանանքի հարցերին, որը տարբեր առիթներով զբաղեցրել է թե «Մշակ»-ին և թե «Մուրճ»-ին: Այդ առթիվ վերջինս գրել է «...նվ որովհետև մեր եսերից ընկած

«Մշակ» լրագրի «մտքերը» անօգուտ չէ մի-մի անգամ «Մուրճ»-ի մեջ ի նկատի առնել, ուստի մենք անցյալ անգամ իրար մոտ դրինք «Մշակ»-ի ուրվականներից միևի մատմական-կրոնական քաղաքական մտքերը, շատ կարճ բացատրություններով մեր կողմից, որովհետև մեր կատարած մոտեցումները ինքնին շատ պերճախոս էին։ Բայց մեր այդ ամփոփումը, որը, հարկավ, դրչի անմեղ կատակ չէր, այդպես էլ հասկացվել է «Մշակ»-ի խմբագրության մեջ։ Մեզ տվին պատասխան խիստ հայտնաբերողով («Մշակ» 1899 թ. № 109)։ Անցնենք ու տեսնենք ինչ պատասխան է այդ և թե ինչ նոր հայացքներ է պարունակում նա»։

6195 Լեռնի կամ «Մշակ»-ի նոր ուրացումները — 1899, № 7—8, էջ 944—945 (Ջանազան լուրեր)։

Խնդիրը վերաբերում է «կրոնավաճառություններ իբրև քաղաքական խոհանություն» հոդվածին. (տես նախորդ նկարագրությունը)։—Վերջինիս դեմ հանդես է եկել Լեռն 1899 թ. «Մշակ»-ի № 142-ում։

6196 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Գյուղատնտեսական ինտելիգենցիա։—1899, № 9, էջ 959—964։

Հեղինակը սուռչ է բաշել գյուղական զարգացած ինտելիգենցիա ունենալու անհրաժեշտության հարցը։ Այդ նույն հարցի մասին իր անցյալ երկու հոդվածներում (տես №№ 6188, 6191 նկարագրությունները) գյուղական ինտելիգենցիայի դերը սահմանափակում է լոկ հասարակական կամուրջ լինելու հանգամանքով, որ պետք է միացնի հանրային մտքերը գյուղական խավար ժողովրդի հետ, ապա ներկա հոգվածում վկայակոչում է գյուղական ինտելիգենցիային մի այլ պատճառով՝ պայքարելու վաշխառության ու սպիկուլյացիայի դեմ, որ դարձել է աղգային շարիք ու նախատինք։

Տես նաև №№ 4449, 5858, 5872, 5916, 5933, 5936, 5994, 5951, 5985, 6073 նկարագրություններ և «Մուրճ»-ի 1889—1900 թթ. համարյա բոլոր համարներում Ա. Արասխանյան, Լուսինի, Ա. Ա., Ա. մտորագրություններ կրող ներքին ու արտաքին տեսություններ, պատմությանը, գրականությանը, լիզվին, արվեստին ու այլ բնագա-

վառների վերաբերող նյութերը, որոնք նույնպես Արասխանյանի հրապարակախոսության լավագույն նմուշներից են։

ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ ԳՐԻԳՈՐ

6197 [ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ զրական-հրապարակախոսական գործունեության և «Մշակ»-ի տպագրման 25-ամյակների շուրջը]։—1890, № 3, էջ 434—435, Ստորագր.՝ Լուսինի։

6198 ԱՅԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԳՐ. Արծրունու հորեյանի աոթթով... 1890, № 4, էջ 630։

Խմբագրությունը խոստանում է հանդեսի հաջորդ համարում լայն ինֆորմացիա տալ հորեյանական հանդիսությունների մասին։

6199 ԵՐԻՅՅԱՆ Ա. Նյութեր հայոց պատմության համար։ Ա. Գրիգոր Արծրունու և նորա 25 տարվա զրական գործունեության աոթթով (1865—1890)։ Թիֆլիս, 1890։

Գրախոսություն։—1890, № 5, էջ 746—747, Ստորագր. Ա. Ա.։

Գրախոսը աշխատության մասին խոսել է դժբախտանքով. մասնակի նկատողությունները վերաբերվում են շարադրանքի լեզվին։ Գրքույր կազմված է երկու մասից։ Առաջինում ներկայացված է Գրիգոր Արծրունու տոհմագրական պատմությունը, իսկ երկրորդում նրա կյանքի մինչև «Մշակ»-յան շրջանը՝ նկատի ունենալով հիմնականում երեմիա և Գրիգոր Արծրունիներին Աշխատությունը կազմված է հետևյալ գլուխներից. Թիֆլիսը դարուս առաջին կիսում։ Վանքի Հին Արծրունիների տոհմը։ Տալարանական գործի սկզբնավորությունը Թիֆլիսում։ Ներսես Աշտարակեցին։ Ներսիսյան դպրոցը։ Թատրոնական գործը Թիֆլիսում։ Պետրոս Սիմոնյանցը։ Ռուսահայերի կրթության գործը համալսարաններում ներկա դարում։ Արովյանցը, Նազարյանցը և ուրիշները և Դորպատի համալսարանը։ Հայկական նոր բանաստեղծության սկզբնավորությունը։ Հայկական առաջին պարբերական հրատարակությունները։ Մոսկվայի ուսանողական ժողովի սկիզբը։ Հայկական թատրոնի սկիզբը։ Պետերբուրգի համալսարանը 60-ական թվականներին։ Եզյանցը։ «Հյուսիսփայլ»-ը և «Կոունկ»-ը։ «Մեղու» լրա-

գիրքը: Գրիգոր Արծրունու աշխատակցությունը
«Մեղու» և «Հայկական աշխարհ» թերթերում:

6200 ՄԱԼԻՈՒՄԱՆ Կ. Մարի մշակը: Գրիգոր
Արծրունու գրական գործունեության 25-ամյակի
առիթով: Թիֆլիս, 1890:

Կրթնոսություն:—1890, № 5, էջ 747—
748, Ստորագր. Ա. Ա.:

Գրքույր բաղկացած է հետևյալ գլուխներից՝
ներածություն: Կենսագրական տեղեկություններ:
Գ. Արծրունու գրական գործունեության սկզբնա-
վորությունը: Հայոց մամուլի անցյալի մասին:
«Մշակ»-ի սկզբնավորության հանգամանքները:
Նոր մեթոդ և ուղղություն... Գրքույրի մասին զրա-
խոսի կարծիքը հիմնականում նպաստավոր չէ:

6201 ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԺՐՈՒՆՈՒ ՀՈՐԵԼՅԱՆԸ:—1890,
№ 5, էջ 752—753: Ստորագր. Լուսինի (Ներքին
տեսություն):

Մի երկու խոսքով գնահատված է Արծրունու
հրապարակախոսական-գրական գործունեություն-
ներ, ներկայացված է «Մուրճ»-ի խմբագրության
հորելյարին ուղղված շնորհավորական ուղերձի
տեքստը:

6202 ԱՐԱՍԻԱՆՅԱՆ Ա. Գրիգոր Արծրունի
(19/31 դեկտեմբեր, 1892):—1892, № 12, էջ 1864
—1865: (Ներքին տեսություն):

Արծրունու մահվան առիթով գրված հակիրճ
հոդվածում վեր է հանված հանգուցյալի գրական-
հրապարակախոսական գործունեության ընդհա-
նուր պատկերը:

6203 ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԺՐՈՒՆՈՒ Մահն ու թաղումը:—
1892, № 12, էջ 1887—1888: (Զանապան լուրեր):

6204 ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԺՐՈՒՆՈՒ Հիշատակին:—1893,
№ 1, էջ 146—147: Ստորագր. Լուսինի (Ժամա-
նակակից տեսություն):

6205 ԱՐԶԱՆ Գրիգոր Արծրունու:—1893, № 11,
էջ 1783: (Զանազան լուրեր):

6206 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Գրիգոր Արծրունու հրա-
պարակախոսական հոդվածները առանձին զրքով
հրատարակելու անհրաժեշտության մասին]:—
1901, № 6, էջ 253: (Ներքին տեսություն):

6207 ՊԱՐԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություն:
[Տեսություն նվիրված «Բազմազգաց»-ի 1902 թ.
մարտյան համարում տեղ գտած Գ. Արծրունու
կենսագրությունը]:—1902, № 3, էջ 227—228:

6208 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Տ. Գրիգոր Արծրունու
հիշատակին: (Մահվան տասնամյակի առիթով):—
1902, № 12, էջ 169—178:

Համառոտակի ներկայացված է անվանի հրա-
պարակախոսի հառաքակական գործունեությունը:

6209 ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԺՐՈՒՆՈՒ Աշխատությունները:
Հատոր առաջին 1865—1871: Հրատարակության
«Մշակ»-ի խմբագրության, Թիֆլիս, 1904:

Կրթնոսություն:—Հովհաննիսյան Տ.—
1904, № 5, էջ 148—153:

Գրախոսված զրքի առաջին հատորում հիմ-
նականում տեղ են գտել անվանի հրապարակա-
խոսի նախամշակյան շրջանի հոդվածները: Գրա-
խոսի կարծիքով դրանում արդեն պարզորոշ
երևում է Արծրունու հրապարակախոսական հա-
կումները, նրա ազատամիտ-լիբերալ աշխարհա-
այացի սաղմերը, ինչպես նաև ռեալ աշխարհա-
այացի միակողմանիությունն ու երբեմն պարա-
դոքսի շափեր ընդունող ծայրահեղությունը, որ
այնքան հակառակությունների ու թշուրմարու-
թյունների առիթն ունի: Եւ տար ապագայում:
Մտադիր լինելով այլ մի առիթով հանգամանորեն
խոսելու «Մշակ»-ի հիմնադիր աշխարհայացքի
մասին, գրախոսը բավականացել է քանի մի
թուղթիկ նկատողություններով այն հոդվածների
մասին, որ զետեղված են զրքի առաջին հատո-
րում:

6210 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Տ. Իմ պատասխանը պ.
Լ.-ին:—1904, № 7, էջ 104—115:

«Մուրճ»-ի ընթացիկ տարվա մայիսյան հա-
մարում հեղինակը հանդես էր եկել Արծրունու
«Երկեր»-ի առաջին հատորի գրախոսությամբ.
(տես նախորդ նկարագրությունը): Այդ առիթով
Լեոն մի ընդարձակ բանասիրական է տույազրել
«Մշակ»-ի 1904 թ. № 116, 117, 119-ում: Ներ-
կա հոդվածով Տ. Հովհաննիսյանը ընդգիմախո-
սում է «Մշակ»-ի գրախոսին:

6211 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Տ. Նամակ խմբագրու-
թյան:—1904, № 11, էջ 200:

Նյութը վերաբերում է նամակագրի Գրիգոր
Արծրունու նախամշակյան շրջանի մասին գրած
գրախոսականին, որ քննադատվել էր «Մշակ»-
ում: (Տես նախորդ երկու նկարագրությունները):

6212 ԼԻՈՒ Գրիգոր Արծրունի: Հատոր 3-րդ:
Կրթնոսություն:—1905, № 7, էջ 113—
114: (Հեղինակը չի հիշված):

Գրախոսված **ԳԻՐԲԸ** Արծրունու գրական-հրապարակախոսական գործունեությունն ու կյանքին նվիրված ուսումնասիրության վերջին երրորդ հատորն է, Համառոտակի նշված են աշխատության արժանիքներն ու թերությունները:

Տես նաև **№ 1065, 6185** նկարագրությունները:

ՄԱՍԻՍԻՍԻՍ ԱՐԱՏԹԵՈՍ

6213 [ՄԱՏԹԵՈՍ Սամուրյանի հոբելյանի մասին] — 1899, № 7—8, էջ 931—932: (Զանապան լուրեր):

6214 ԳՐԱԿԱՆ կորուստներ: 1. Մատթեոս Մամուրյան: 2. Սրբուհի Տյուսար: 3. Հ. Գարեգին վարդապետ Զարհանալյան: 4. Ստեփան Ռսկան: — 1901, № 4, էջ 260—270: Ստորագր.՝ Լ.:

Հեղինակը ընդգծելով հայ գրականության երախտավորների քառյակի կորուստը, խոստանում է տոռանձին-տոռանձին ծանոթացնել նրանց կյանքին՝ ու գործունեությանը՝ ներկա առաջին հոդվածը նվիրված է արևմտահայ հրապարակախոսության անվանի ներկայացուցիչ Մատթեոս Մամուրյանին, որն իր եռանդուն գործունեությամբ ու բեղուն գրչով անկեղծ ոգևորության մի շրջան է բացել ժամանակի հայ գրականության ու կյանքի մեջ: Հանգամանորեն ներկայացված է նրա կյանքի ու գործունեության պատկերը:

ՆԱԶԱՐԱՅԱՆ ՍՏԵՓԱՆՈՍ

6215 ԿՈՒՍԻԿՅԱՆ Կ. Ռուսահայ հրապարակախոսության նահապետը (Սա. Նաղարյանցի գործունեության ուրվագիծը): — 1902, № 1, էջ 58—77:

Հանգամանորեն վերլուծված է անվանի հրապարակախոսի ու հասարակական գործչի գրական-ստեղծագործական ուղին:

6216 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Բազմավեպ»-ի 1902 թ. փետրվարյան համարի Հեղինակը խոսում է նշված համարում տպագրված Միքայել Նալբանդյանի և նախկին համարներում լույս տեսած Ստեփանոս Նաղարյանի ու Բաֆֆու կենսագրությունների մասին]: — 1902, № 2, էջ 244:

6217 ՍՏ. ՆԱԶԱՐԱՅԱՆՑԻ նամակները Արևի արքեպիսկոպոս Մխիթարյանին: — 1902, № 5, էջ 127—146:

Նամակները հրապարակող Մխիթար վարդապետը տողատակում հետևյալ ծանուցումն է արել. «Հայտնի է, թե ինչ մեծ նշանակություն ունին նշանավոր հասարակական գործիչների մասնավոր նամակները, նրանց գործունեության կառուցման համար. հրապարակապես մարդ շատ անգամ պանդան պատճառով անկարող է լինում իր մտքերն արտահայտել այնպես, ինչպես մասնավոր նամակում: Մեր հայտնի հրապարակախոս Ստեփան Նաղարյանցը ուներ ընդարձակ նամակագրություն բազմաթիվ անձանց հետ, որոնցից շատերը նրա ժամանակակից հայտնի հասարակական գործիչներ էին: Այդ նամակներից մինչև այժմ հրատարակված են 40—50 հատ թվումս՝ հանդեսում (Թիֆլիս, 1896—1901), «Իրականության և պատմական հանդես»-ում (Մոսկվա, 1888—1896), պարոն երվանդ Շահապիյի «Նալբանդյանի կենսագրության» (Մոսկվա, 1897) և Արիստակես արքեպիսկոպոս Սեդրակյանի «Շուվհաննես Շահաբունյանի կենսագրության» մեջ (Ս. Պետերբուրգ, 1898): Այժմ մենք, լեզուն և գրագրությունն անփոփոխ պահելով, հրատարակում ենք Ս. Նաղարյանցի նամակներից ութը հատ, որոնք մինչև այժմ, որչափ մեզ հայտնի է, ոչ մի տեղ հրատարակված չեն: Սրանք գրված են էջմիածնի միաբան ուսումնասիր Արևի վարդապետ և ապա արքեպիսկոպոս Մխիթարյանին, որ Նաղարյանցի մտերիմ բարեկամներից մինն էր: Ուրեք նամակների բնագրերը գտնվում են մի տեսակով, որի երեսն ունի հետևյալ մակագրությունը — «Նամականիք դանապանանց, ուղղելով առ Արևի արքեպիսկոպոս Մխիթարյանց»: Այս տեսակով պատկանում է Սահակ վարդապետ Ամատունուն, որ բարեկամարար թույլ տվեց մեզ օգտվել նրանցից:»

6218 ՍՏ. ՆԱԶԱՐԱՅԱՆՑԻ նամակները Գևորգ Քանանյանին: — 1902, № 7, էջ 193—201:

Նամակները չորսն են, որոնցից առաջինը գրված է Մոսկվայից, իսկ մնացյալ երեքը՝ Թիֆլիսից:

6219 (ԵՈ, Ստեփանոս Նազարյանց: Հատոր 1-ին, Թիֆլիս:

Իրախոսություն:—1902, № 7, էջ 219—220 Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Հեղինակը մեծ համակրանքով է խոսում աշխատասիրության արժանիքների մասին:

6220 [Լեւոն Ստեփանոս Նազարյանց: Կրկ-հատոր աշխատության վաճառքի մասին]:—1902, № 8, էջ 235: (Հայտարարություններ):

6221 Ս. ՆԱԶԱՐՅԱՆԿԻ Նամակները Խ. Աբովյանին:—1904, № 1, էջ 103—107, № 2, էջ 98—103, № 3, էջ 119—128:

Նամակները թվով տասն են՝ գրված 1831—1845 թթ. ժամանակահատվածում: Պահպանված նամակները «Մուրճ»-ի խմբագրությանն է տրամադրել Աբովյանի թոռը՝ Կ. Աբովյանը:

ՈՍԿԱՆ ՍՏԵՓԱՆ

6222 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ: [Հեղինակը խոսել է «Թագմավեպ»-ի 1901 թ. ապրիլյան համարում Ստեփան Ոսկանի մահվան առիթով գրված հոդվածի մասին, որտեղ հանգուցյալը բնորոշված է որպես «Գրական սրիկա»: Տեսության հեղինակը նշում է, որ Մխիթարյանները անպատեհորեն վրեժ են լուծում հայ հոգեվորականությանը քննադատող գործիք]:—1901, № 4, էջ 274—276:

6223 (ԵՈ, Ստեփան Ոսկան: (Գրական կուրսուսներ):—1901, № 11, էջ 110—132, № 12, էջ 146—176:

Տալով անվանի հրապարակախոսի կյանքի ու գործունեության ուրվագիծը (Լեւոն ալսպիսի գնահատական է տվել նրա գործունեությանը. «Դա հայկական առաջին ազատ ու անկախ միտքն էր, մի միտք, որ սնվելով եվրոպայում, պողպատի ամրություն ստանալով, գալիս էր մեզ մոտ դարերի մտավոր ստրկության թանձր ու սև վարագույրը պատռելու ճնշված, տափակացած, զերի էր հայ միտքը. նրա վրա զեռ ծանրացած էին հին-հին դարերը: Ստեփան Ոսկանները նոր օրե-

րի, նոր հայացքների արշալույսն էին մեղա-նումս...

Տես նաև № 6214 նկարագրությունը:

ՍԱՐԳՍՅԱՆ ԼԵՎՈՆ

6224 ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ տարրեր ցեղերը կապող զգացմունքներ:—1901, № 1, էջ 242: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Տեսության ներկա բաժինը հաղորդում է այն մասին, թե ինչպես ուսական կայսրության սահմաններում ապրող ամենատարբեր ժողովուրդները անկեղծորեն արտահայտում են իրենց զգացմունքները այս կամ այն բնական ու հասարակական երևույթներին (աղետներ, մահեր, հոբելյաններ): Հայտնում է Հենրիկ Սենկևիչի, Միխայիլովսկու հորեկյանների համընդհանուր նշումը՝ զիտելով այն, որպես ժողովուրդների մերձեցման ու կուլտուրական կապերի ամրապնդման լավագույն միջոց: Հայտնում է ծովանկարիչ Հովհաննես Ալվադովսկու, Գրիգոր Զանյանի ու Խորեն Ստեփանի մահվան լուրը, ցույց տալով նրանց տեղը համաշխարհային արվեստի ու հայ մշակույթի մեջ:

6225 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Մեր մտավորականության հասարակական գործերում ցուցաբերած անտարբերության մասին]:—1901, № 8, էջ 226—231: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը դատապարտել է հայ մտավորականությանը՝ հասարակական կյանքում նրա ցուցաբերած անտարբերության համար, համեմատելով նրան ուս, եվրոպական ինտելիգենցիայի հետ: (Գրադարան-ընթերցարանների, դպրոցների բացում, հասարակական ընտրություններ ու այլ նախաձեռնություններ): Խոսքը հիմնականում վերաբերում է «տգես» հոգևորականությանը:

6226 [Լեւոն Սարգսյանի «Հին ցավ» (հրապարակախոսական խոհեր)՝ ի լույս տեսնելու և վաճառքի մասին]:—1901, № 8, էջ 263: Նույնը՝ № 9, էջ 267, № 10, էջ 266: 1901, № 11, էջ 268: 1902, № 4, էջ 244, № 5, էջ 219, № 6, էջ 240, № 7, էջ 255, № 8, էջ 236, № 12, էջ 260: (Հայտարարություններ):

6227 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Շամախու երկրաշարժի, ժողովրդի սնոտապաշտության ու նրա ամենալայն շրջաններում բնախոտական գիտելիքներ տարածելու հարցի շուրջը]—1902, № 2, էջ 188—192: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը կանգ է առել 1902 թ. հունվարի 31-ի մեծ երկրաշարժի հետևանքով Շամախում և նրա շրջակայքում տեղի ունեցած ավերվածությունների, տուժած ազգաբնակչության թշվառ վիճակի նկարագրման վրա (երևույթ, որ բացատրվել է նախախնամության ու չար ուժերի միջնորդությամբ): Այդ կապակցությամբ հեղինակը առաջ է քաշել ժողովրդի ամենալայն շրջաններում բնախոտական տարրական գիտելիքների պրոպագանդայի ու սկսմիկ տեղայնքին համապատասխան թեթև բնակարանների ու այլ գաղտնյաների շինարարության հարցերը:

6228 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Սիսիթարական երևույթ մեր հասարակական կյանքում]—1902, № 5, էջ 189: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը օրինակներ բերելով հայ հասարակական կյանքի ոչ վաղ անցյալից, նկատելի տեղաշարժ է տեսնում նախկին անտարբերությունը, դեպի հասարակական կյանքի այս կամ այն երևույթ, փոխարինելու է եկել զործոն միջամտությունը. (հայ գործիչներին նվիրված մեծարման երևոյթներ, հորեկաններ, ստեղծագործական բնեկֆիսներ, կենսաթոշակների նշանակում) և այլն:

6229 [ՄԱՅՐՈՆԻ գրականության ու գրողների վիճակի հարցը]—1902, № 7, էջ 224—228: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Խոսքը վերաբերում է հայ գրականության ու գրողների անմխիթար վիճակին, հասարակության հանցավոր վերաբերմունքին, որ հեղինակը որակել է «Հայկական անտարբերություն» բառերով: Բերված են բազմաթիվ փաստեր:

6230 [ՆԵՐՔԻՆ կյանքի մի քանի հարցերի շուրջը]—1902, № 9, էջ 219—220: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Տեսությունը նվիրված է հետևյալ հարցերին: Ինչո՞ւ հասարակական ձեռնարկությունները մեր մեջ չեն պարզանում: Ժողովրդի թվի և նրա մտա-

վոր-բարոյական զարգացման հասարակական նշանակությունը: Մեր հասարակության անտարբերության արմատական պատճառը՝ նոր իդեալներով համակված ինտելիգենցիա: Ընդհանուր առմամբ տեսության մեջ շոշափված են դպրոցին, թատրոնին ու մամուլին վերաբերող հարցեր:

6231 [ՀԱՅ մեծահարուստներ և բարեգործության հարցը]—1902, № 12, էջ 174—176: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Քննադատական խոսք է ասված բոլոր այն ազգային մեծահարուստների հասցեին, որոնք իրենց կարողության մի մասը բարեգործության, կամ կտակի անվան տակ նվիրաբերում են եկեղեցիներին ու վանքերին: Հեղինակի կարծիքով անցել են այդ ժամանակները: Այժմ դպրոցը, գրականությունն ու թատրոնն են մեր ժողովրդի անհրաժեշտ պահանջները:

6232 [ՀԱՅ հասարակական կյանքի մի քանի երևույթների մասին]—1904, № 9, էջ 124—127: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը դատապարտել է ազգային հասարակական կյանքի արատավոր կողմերը, փորձել է բացատրել դրանց պատճառները. (կրթական հիմնարկների պակաս, ընթերցասիրության բացակայություն, մտավորականության անտարբերությունը դեպի հասարակական խնդիրները և փոխարենը ցոփ ու շոայ կյանք և այլն):

6233 ՄՈՏԻԿ անցյալից:—1906, № 4—5, էջ 86—90, № 6, էջ 81—91, № 7, էջ 89—94, № 10, էջ 134—141, № 11—12, էջ 151—169: 1907, № 2, էջ 60—76: Ստորագր.՝ Անկախ:

Հեղինակը ելնելով Օգյուստ Կոնտի պոպուլիստական փիլիսոփայության մտահայեցողությունից, անցյալ դարի 60-ական թվականները համարել է հայ ժողովրդի մտավոր զարգացման աստվածաբանական՝ թեոլոգիական շրջան, որից հետո նա ապրել է բնազանցական, և նոր միայն թեոլոգի իր դրական մտածողության շրջանը: Առաջին երկու շրջաններում թույլ են տվել հայ ժողովրդի համար ճակատագրական սխալներ:

Հեղինակը դրա մեղավորը առաջին հերթին համարել է եվրոպական նացիոնալիզմի հովերով տարված հայ մտավորականությանը, որ եկել է

փոխարինելու հին աղբյուրին եկեղեցական պահպանողական սերնդին, վերջինիս հակադրելով իրենց ազգային ժողովրդական նացիոնալիզմը իր աղատասեր, ագրեսիվ տակտիկայով, որն իր արտահայտությունն էր գտել Գամառ Քաթիպայի հայրենասիրական երգերում, Բաֆֆու վեպերում, Կրիզոս Արծրունու և արևմտահայ մի քանի հրապարակախոսների զործունեության մեջ: Հեղինակը սուր բնադատության է ենթարկել դաշնակցությանը՝ հնչակյանների հետ միասին անվանել նրանց ոչ թե կուսակցություններ, այլ **ԸնկերութՅո՞ններ**:

«Միշտ ճշմարտության կողմը լինելով ես անբարոյականություն եմ համարում լուր և շասել այն, ինչ, խոր, անկախ համոզմունքս է կազմում... Իմ հոգվածների մեջ ինձ հետաքրքրում է այն, թե ինչպես ո՞հալ ուժերի հարաբերությունների անհասկացումը և սևիական չնչին ուժերի բարձր ցնահատումը առաջ է բերում խալ առաջնորդների շնորհիվ մի ամբողջ ժողովրդի կործանում: Թե որ աստիճանի տղայամիտ ինքնասպանության և քաղաքական խակության էին հասնում մեր ազգային՝ հեղափոխական կուսակցությունները-այդ երևում է նրանից, որ նրանք միաժամանակ կոխվ էին հայտարարում և թուրք ուժի-մին և ոռու ուժի-մին, և թուրք և քուրդ և ոռու և վրացի նացիոնալիստներին»:

Իր վերջին հոգվածում հեղինակը ընթերցողներին ծանոթացնում է «Մանգումն էֆթիար» լրագրի խմբագիր Կարապետ Փանոսյանի ու մի շարք այլ արևմտահայ մտավորականների հայկական հարցի մասին ունեցած հայացքներին ու նրանց ծավալած գործունեությանը: Հոգվածում տեղեկություններ կան Թեոփիլի վեհաժողովի, Խիրիմյան Հայրիկի Բիսմարկի հետ ունեցած հանդիպման, վերադարձին Պոլսի Մայր եկեղեցում արտասանած քարոզի մասին և այլն: Հոգվածաշարի հեղինակը Կարապետ Փանոսյանի բերանով դատապարտում է «տաքդուխս ազգային զոռչերին», որոնց քաղաքական տհասությունը հայ ժողովրդին կանգնեցրին ֆիզիկական ոչնչացման վտանգի առջև: Անդրադառնալով ներկայի, միաժամանակ Գեղմանիա և Ռուսաստան ուղարկվող հայկական պատվիրակությունների հարցին հրապարակախոսը գրել է. «Սրբազան հայրեր, ի

սեր աստծո, ի սեր աղգի ապագայի, լավ մտածեք, լավ կշռեցեք ձեր անելի քայլը: Եթե անդառնալի է ձեր որոշումը Բեռլին պատվիրակություն ուղարկելու վերաբերմամբ, դո՛ւն Պետեր-բուրգ միջ զրկիլ դրանով ավելի ևս կզրպոնե Թուրքիային և կշեղոքացնեք Թեոփիլի պատվիրակության կասկածելի արդյունքը»:

Հոգվածաշարին կցված են մի քանի պատմական փաստեր:

6234 **[ՄԱՐԴԿՈՒԹՅՈՒՆԸ** դնում է ձախ]— 1906, № 10, էջ 151—153: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տեսություն մեջ ներկայացված է ժամանակակից եվրոպական մի շարք կառավարությունների այն նոր ձեռնարկումները, որոնք հեղինակըն համարել է «թեքում դեպի ձախ»՝ «Դարվի-նից և Սարքսից հետո ամոթ է ումանսիլվըր դեկավար ճանաչել»—գրել է տեսարանը:

Տես նաև №№ 2424, 6108, 6123, 6130 նկարագրությունները և «Մուրճ»-ի 1901—1904 թթ. համարյա բոլոր համարներում Լեոն Սարգսյան, Լ. Ս., Անկախ ստորագրությունները կրող ներքին ու արտաքին տեսությունները, պատմությանը, զրականությանը, լեզվին, արվեստին ու այլ բնագավառների վերաբերող նյութերը, որոնք նույնպես Լեոն Սարգսյանի թողած հրապարակախոսական ժառանգության լավագույն նմուշներից են:

ՍԱԼԱՃՅԱՆ, ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

6235 **ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ** հրատարակություններ [Տեսություն «Անահիտ» հանդեսի 1903 թ. հունիս-հուլիսյան և վերջին համարներում տեղ գտած Հարություն Սվաճյանի կյանքին ու հրապարակախոսական գործունեությանը նվիրված հոգվածի]։ — 1903, № 9, էջ 232—234, № 10, էջ 230: Ստորագր.՝ տ.:

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿՈՐՄԻՉՆԵՐԻ

ՀԻՄՊԱՐԱԿԱՆՈՍԱԿԱՆ ԸՆԴՈՒՅԹԻ ՀՈՒՎԱՆՆԵՐ, ՆԱԽԱԿՆԵՐ, ԼՈՒՐԵՐ, ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՈՒ ԱՅԼ ՆՅՈՒԹԵՐ

6236 **ԱԹԱՆԱՍՅԱՆ Ա.** Գյուղատնտեսության ուսումն և հայ գյուղատնտեսար (Նպաստ գյուղա-

տնտեսական ինտելիգենցիայի (սեդրին)։—1893, № 9, էջ 1393—1405:

Հոգվածագիրը փորձել է բացատրել այն ցավալի երևույթի պատճառը, թե ինչու գիտական-գյուղատնտեսական կրթություն ունեցող հայ երիտասարդները գործնական կյանքում, գրեթե միշտ անհաջողությունների են հանդիպել, նրանց՝ հասարակությանը ծառայելու պատրաստակամությունը ապարդյուն է անցել: Խմբագրությունը խորհուրդ է տալիս ներկա հոգվածը համեմատել Արասխանյանի «Գյուղատնտեսական ինտելիգենցիա» հոգվածի հետ, որ լույս է տեսել հանդեսի 1892 թվականի № 11-ում, էջ 1549—1559:

6237 ԼեՈ, Ախտահանություն: Բաբու, 1893:

Գրախոսություն:—1893, № 9, էջ 1406—1408: Ստորագր.՝ Ս. Թ.:

Գրախոսը բավականացել է գրքույկի բովանդակության շարադրանքով. մի քանի խոսք է ասված էտյուդի գաղափարական նպատակի մասին: ԼեՈ-ի գրքում վարկացված է այն միտքը, թե անհատը չի կարող երջանիկ լինել, եթե նրան չըջապատող հասարակությունը ապրում է տխուր ու անապահով կյանքով, խավարի ու տգիտության մեջ:

6238 ԱԲԱՆԱՍՅԱՆ Ա. Գութանի շուրջը (Գյուղատնտեսական գրույցներ)։—1894, № 7—8, էջ 1060—1065, № 9, էջ 1278—1284:

Հեղինակը թուցիկի մի հայացք է նետել կուլտուրական հին ժողովուրդների պատմության վրա, վկայակոչել գութանի (գյուղատնտեսության) դերը ժողովուրդների հետագա զարգացման ու առաջադիմության գործում: Նրա կարծիքով բոլոր դարերի կուլտուրական ժողովուրդների պատմության մեջ ոչ մի գործիք այնքան բարերար դեր չի ունեցած, որքան գութանը: Քուլթանը մի ժողովրդի առողջ և հաստատուն կյանքի գրավականն է, քաղաքակրթության ամենահին իշխանքանը և խաղաղության ավետարանը—գրիկ և հեղինակը, Հոգվածում առաջ է քաշված գյուղատնտեսության վարդապետ հարցը:

6239 ՄԱՏՈՒՐՅԱՆ Ա. Մի համակրելի երևույթ: 1894, № 10, էջ 1505—1513:

Հեղինակը ուրախալի երևույթ է համարել օտարազգի մտավորականների ցուցաբերած հետաքրքրությունը դեպի ոչ միայն հայ ժողովրդի անցյալը, այլև ներկան: Բերված են մի շարք փաստեր: Հեղինակը նմանօրինակ վերաբերմունքը գնահատել է որպես ժողովուրդների մերձեցման լավագույն միջոց:

6240 [ԿԻՆ Հասարակական գործիչ Կատարինե Եվանգույանի մահը]։—1895, № 8, էջ 1182: (Զանազան լուրեր):

6241 [ԿԻՆ Հասարակական գործիչ Լիդիա Պետրովնա Քամամշյանի մահը]։—1897, № 1, էջ 172—173: (Զանազան լուրեր):

6242 ԱՂԱՅԱՆ Ղ. Ժամանակակից ատենախոսություն: (Նվեր «Մուրճ»-ի տասնամյա անրիժ և անխոնջ գործունեությանը)։—1898, № 10—11, էջ 1333—1367: (Տես նաև № 6, էջ 900-ի՝ խնդրին վերաբերող լուրը):

6243 ՄԱՏՈՒՐՅԱՆ Ա. Հայերիս սերը։—1899, № 6, էջ 691—695:

Պուշկինի ծննդյան 100-ամյակի տոնակատարության առիթով Ռուսաստանում տիրող ոգևորությանը, հեղինակը հակադրել է հայ իրականության մեջ տիրող այն դատապարտելի քարանտարբերությունը, որ հասարակությունը ցուցաբերում է դեպի ազգային գրական մշակները:

6244 [ԳՐԻԳՈՐ Զանչյանի հրապարակախոսական-հասարակական գործունեության 25-ամյակը]։—1899, № 9, էջ 1123: (Զանազան լուրեր):

6245 [ԳՐԻԳՈՐ Զանչյանի հոբելյանի մասին]։—1899, № 11—12, էջ 1502—1503: (Զանազան լուրեր):

6246 ՀԱՐՄԱՐՅԱՆ Ս. [Հասարակական գործիչ տիկին Մարիամ Մելիք-Սարգսյանի մահը]։—1900, № 3, էջ 379—380: (Նամակներ Պարսկաստանից):

Մանրամասնորեն ներկայացված է հանգուցյալի հասարակական գործունեության պատկերը, հիմնականում տեղի կրթական ու հայուհյաց բերեցործական ընկերություններում:

6247 ՄՈՌԱՅՎԱԾ աշխարհ կամ ամենող երկիր։—1901, № 1, էջ 253—254: Ստորագր.՝ Ա. (Գավառական կյանք):

Հեղինակը «մոռացված աշխարհ» է համարել մեր գավառները, որտեղից աշխատավոր մարդկանց հոծ խմբեր շվեյ կն դեպի արդյունաբերական կենտրոնները: Նմանօրինակ սոցիալական շարիքի մեղքը, մասամբ Հեղինակը դրում է հայ ինտելիգենցիայի վրա, որը սառն անտարբերությամբ է ցուցաբերել, չի հետաքրքրվել ժողովրդի կյանքով, նրա ցավ ու դարդով: «Մեղանում էլ վաղ թե ուշ պիտի հասկացվի, որ մեռցնել երկիրը, նշանակում է մեռցնել կյանքը: Հողն է ժողովուրդների բարեկեցության, առաջադիմության միակ հիմնաքարը» — գրել է Հեղինակը: Վերջինիս կարծիքով այդ հարցում իր գործոն դերը պետք է ունենա հայ մամուլը: Խմբագրությունը խոստացել է ամեն ամիս առանձին տեսություններ նվիրել հայ գավառական կյանքին:

6248 [ՀԱՅ մտավորականությունը և մեր գավառները] — 1901, № 4, էջ 238—239: Ստորագր.՝ Ա.: (Գավառական կյանք):

Հողվածում աղաջ է բաշված, ընդհանրապես, հայ ինտելիգենցիայի, մասնավորապես, բժիշկների գավառներից խուսափելու հարցը: Հեղինակը պախարակել է բոլոր նրանց, ովքեր, իրենց գիտելիքները իսպառ չեն դնում մթության ու խավարի մեջ տառապող ժողովրդի շահերին:

6249 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Գ. Նամակ խմբագրության: [Բժիշկ Հեղինակը առարկում է նախորդ հոդվածում հայտնած կարծիքներին: Փորձել է պարզաբանել բժիշկների գավառները շմեկնելու պատճառները] — 1901, № 5, էջ 315—317:

6250 ՎԱՏԱՍԻՐՍԻԱՆ հարցի առթիվ — 1901, № 6, էջ 156—158: Ստորագր.՝ Բ. Ա.:

Ընդհանուր գծերով բացահայտված է հայ ազդարնակչության մեջ նկատվող սերնդի վատասերման պատճառներն ու նրանց վերացման ուղիները: Խորհուրդ է տալիս այդ մասին կարգալ բնթացիկ տարվա «Մշակ»-ի № 32-ում տպագրված Ս. Դանիելբեկյանի հոդվածը:

6251 ՏԵՐ-Գրիգորյան Վ. Նամակ խմբագրության: [Բժիշկ Հեղինակը խմբագրությանն ուղղած նամակում առարկել է 1901 թ. № 4-ում տպագրված այն հոդվածին, որտեղ մեղադրվել է հայ ինտելիգենցիան, մասնավորապես բժիշկները՝ գավառ շմեկնելու կապակցությամբ: Հեղինակը փորձել է պարզաբանել երևույթի պատճառները:

6252 ՄՏԱԿՈՐ տառադիմության դործը մեր գավառներում — 1902, № 3, էջ 191—194: Ստորագր.՝ Ա.:

Հեղինակը ժողովրդի մտավոր առաջադիմության լավագույն միջոց է համարել պրադստանդնթերցարանների կազմակերպումն ու նրան մամուլի հետ սերտորեն կապելու հանդամանքը: Այդ հարցում խիստ դատապարտվել է հայ ինտելիգենցիան: Հայ մտավորականության նմանօրինակ անտարբեր ընթացքը փորձել է բացատրել Բաբիկ նալթարդյունագործության դարգացումով, որի հետևանքով հայ մտավորականների մի մասը՝ հարստանալու մոլուցքով բռնված թողնում է գավառը: Հիմա երբ նրանց մի մասի երազանքները չեն իրականացել ստիպված վերադառնում են գյուղ: Հեղինակը ողջունում է նրանց վերադարձը:

6253 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսաբանը խոսել է «Հանդես ամսօրյա»-ի 1902 թ. մարտյան համարում տեղ գտած հունգարահայ հրապարակախոս ու քաղաքական գործիչ Անտոն Մոնարյանին նվիրված հոդվածի մասին] — 1902, № 3, էջ 229—230:

6254 [ՀԱՄԱՏԱՐԱՐՈՒ աղետի մասին] — 1902, № 4, էջ 203—205: Ստորագր.՝ Ա.: (Գավառական կյանք):

Աղետը վերաբերում է Անգրիովկասի արևելյան մասում դարնաներ եղած ուժեղ ցրտերին, որի հետևանքով ոչնչացել են երկրամասի համարյա ամբողջ աչիները: Հեղինակը տարերրի դեմ պայքարելու լավագույն միջոց է համարել գյուղական կազմակերպված ինքնօգնությունը: Օրինակ է բերված Հոլանդիան, որտեղ գյուղատնտեսական առաջավոր մեթոդների ներգործմամբ կարողանում են կովել երկրի անբարենպաստ կլիմայի ու տարերային աղետների դեմ: Խոսքն ուղղվում գավառային ինտելիգենցիային, հեղինակը առաջ է բաշում գավառամասերի տնտեսական կյանքի ամենամանրակրկիտ ուսումնասիրության հարցը:

6255 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսության մեջ ներկայացված է «С петербургские ведомости» 1902 թ. օգոստոսի 1-ի համարում հրապարակված «Оценка литературного труда в армянской литературе» հոդվածը:

Հեղինակը մտրակել է հայ հասարակական կյանքի ամենացավոտ կողմերից մեկը՝ հայ գրողի վարձատրության խնդիրը]—1902, № 8, էջ 231—233,

6256 ԻնՉՈ՞Ւ մեր երիտասարդները դավառ չեն դնում:—1902, № 11, էջ 24—33, Ստորագր. Ա. Մ.:

Հեղինակը վաստակալատ դավառային բժիշկ է. փորձել է պարզարանել համալսարանավարտ երիտասարդ բժիշկներին գավառները աշխատանքի շնկնելու, նրանցից խուսափելու պատճառները:

6257 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Գարրիել Միրզոյանի մահվան առթիվ]—1902, № 11, էջ 183—189, (ներքին տեսություն):

Անվանի հասարակական գործչի կյանքի ու հասարակական գործունեության նկարագրմանն առնթեր խիստ քննադատված է ժամանակակից հայ մտավորականությունը:

6258 ԼԻՍԻՅՅԱՆ Ստ. Գարրիել Միրզոյանի (Հիշողություններ)։—1902, № 12, էջ 67—76:

6259 ՇԱՀԱԶԻՉՅԱՆ Ս. Մի քանի խոսք իմ ընթերցողներին: Մոսկվա, 1903:

Գրախոսություն:—1903, № 4, էջ 187—188, Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

Գրախոսը ընդգծել է գրքույկում առաջ քաշված, հայ ժողովրդի ձուլման վտանգի հարցը: Գրքույկի մասին արված են մի շարք լեզվա-ոճական բնույթի դիտողություններ:

6260 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ. [Տեսությունը նվիրված է «Բազմավեպ»-ի 1903 թ. նոյեմբերյան համարում տեղ գտած այն հոդվածին, որտեղ խոսվում է հայազգի մի քանի գրական-հասարակական գործիչների մասին, որոնք ստեղծագործել են ոչ մայրենի լեզվով: (Գրիգոր Աղաթոն, Տիգրան Երկաթ, Գրիգոր Զան-շյան)]:—1903, № 12, էջ 213—214:

6261 ՄԵՐ ԿՅԱՆՔԸ և գրականությունը:—կյանքի արտաքինը և ներքինը—Աշխարհի գոհությունը:—Հասարակական խոշոր շարիք:—Տրագիկ հակասությունները կյանքի մեջ:—1904,

№ 7, էջ 134—141, Ստորագր.՝ Ա. Ա. (ներքին տեսություն):

Հեղինակը ցավով է ընդգծել կյանքի ու գրականության միջև եղած կապի խզումը, գոյություն ունեցող սոցիալական անարդարության ցավալի հետևանքներն ու դրանք հարուստ դասակարգի կողմից արտաքնապես կոծկելու ջանքերը: Անարկանքի սյունին է դաժն հայ մեծահարուստի կեղծ բարեպաշտությունն ու նրա դեպի ազգային-հասարակական կյանքը ցուցաբերած քար անտարբերությունը: Եվ բնավ չի ափսոսում այն մարդկանց, որոնք երևկ մեծահարուստ էին, իսկ այսօր անանկացած աղքատներ: Այդ մասին հեղինակը դրել է. «Յուրաքանչյուր գյուղացի, յուրաքանչյուր բանվոր, որ թողնում է հայրենի հողն ու ջուրը և ոտք է ներս դնում գործարանի շեմքից, նա իր հետ բերում է կազմվելիք խոշոր դրամազխի մի մասը և քանի այդպիսիները: Պեսք է ետ տալ գավառին, գյուղին այն, ինչ խլված է նրանցից իբրև էներգիա: Սա արդարության միևնույնն է: Չկա այդ արդարության ամենասովորական դիտակցությունը, ավելորդ է մադի չափ անգամ ցավել, որ փլուում են այն գոռոզ մոլոխները, որոնց երեկվա անունն էր կապիտալիստ, այսօրվանը՝ սնանկ»:

6262 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսաբանը հիշատակել է «Մշակ»-ի № 254-ում հրապարակված Նորայր Բյուզանդացու այն նամակը, որտեղ հեղինակը բողոքել է հայ մեծատուների դեպի ազգային գրական հասարակական կյանքը ցուցաբերած անտարբերության դեմ]:—1904, № 12, էջ 158—159:

6263 ԳՈՒՆՈՅԱՆ ԱՎ. Մեր «խոզենները» և Թանընթերցասիրության հարցը:—1905, № 1, էջ 85—91:

«Ընթերցասիրությունը չի զարգանում հայ հասարակության մեջ և հայ գրքի ու պարբերական մամուլի նվաճումները ընթերցող շրջաններում չափազանց դանդաղ են առաջ գնում...» «Խնչպե՞ս և ի՞նչով կարելի է բացատրել հասարակական այս հիվանդոտ երևույթը.—այս հարցին է փորձել պատասխանել հոդվածագիրը:

6264 [ՄԻՄԵՈՆ Հախումյանի մահը]:—1905, № 2—3, էջ 209—210:

Վախճանվել է Փարիզում՝ ծանր հոգեկան հիվանդությունից: Համառոտակի ներկայացված է հանգուցյալի գրական-հասարակական գործունեության սեղմ պատկերը «Մշակ», «Արձագանք», «Տարագ», «Նոր-դար» պարբերականներում:

6265 [ԲՐԻՍՏԱՖՈՐ Միբայկյանի մահը]։— 1905, № 4, էջ 219: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Տես նաև №№ 4154, 4733, 5857, 6674, 6711, 6736, 7132 նկարագրությունները:

ԻՌԻՍԱԿԱՆ ՄԱՍԻՆԻ ԵՎ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆ ՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ընդհանուր հարցեր

6266 ՀԱՐՁԱԿՄՈՒՆՔՆԵՐ հայերի վրա ուսաց մամուլի մեջ: [Խնդիրը վերաբերում է «Новое время», «Московские ведомости» պարբերականների հայերի մասին հայտնած անբարենպաստ կարծիքներին: Առաջինը մեղադրել է կովկասահայերին սեպարատիստական ձգտումների մեջ (1896 թ. № 6-ում), իսկ երկրորդը իր № 34-ում հազար ու մի հերյուրանքներով աշխատել է սեպ խրել երկու հարևան ժողովուրդների՝ հայերի ու վրացիների բարի դրացիական հարաբերությունների մեջ: Հեղինակը ծանրակշիռ փաստերով հերքում է նմանօրինակ զրպարտությունները, մերկացնում ուսական ինքնակալության ազգային քաղաքականությունը]։— 1896, № 1, էջ 162—164: Զանազան լուրեր: Տես հաջորդ նկարագրությունը:

6267 ԻՌԻՍԱՑ մամուլը հայերի և վրացոց մասին։— 1896, № 2, էջ 304—308: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Հատվածներ են տպված Քութայիսում իշխան Սերեթյան արտասանած ճառից, որի հիմքի վրա իր հարձակումներն է գործել «Московские ведомости»-ն:

6268 ԻՌԻՍԱՑ առաջնորդող մամուլը։— 1897, № 9, էջ 1291—1292: (Զանազան լուրեր):

Խոսքը «Петербургские ведомости» թերթի այն առաջնորդողի մասին է, որտեղ քննադատված է «Новое время»-ի ուղղությունը:

6269 ՄԱՄՈՒԼԻ գործիչների առաստաղան: [Օղեսայի քաղաքային խորհրդի որոշմամբ Ա. Ս. Պուշկինի 100-ամյակի օրը հիմնադրվելու է հարմարավետ մի ապաստարան անկար (клуб)] գործիչների՝ զրաշարների, տպագրիչ րանվորների, սրբագրիչների, թղթակիցների համար]։— 1899, № 2—3, էջ 364: (Զանազան լուրեր):

6270 ՖԻՆԱՆՍԻՍՏ, [Ռուսերեն լեզվով նոր լեռք Հելսինգֆորսում]։— 1900, № 1, էջ 127: (Զանազան լուրեր):

6271 [ԲԱՐՁՐԱԴՈՒՅՆ հրաման՝ նախնական դրաքննությունից ազատ պարբերական հրատարակություններին տրվող նախապաշտությունների ու վերջնական ժամանակամիջոցը հաստատելու վերաբերյալ]։— 1901, № 7, էջ 222—223: (Ներքին տեսություն):

6272 ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ կառավարություն: [Իշխան Շախավսոյը նշանակվել է մամուլի գործերի ղեկավոր կառավարության պետի պաշտոնակատար]։— 1900, № 5—6, էջ 743: (Զանազան լուրեր):

6273 ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ հաղորդագրություններ: [Ն. Ա. Զվերևը նշանակվել է մամուլի գործերի ղեկավոր վարչության պետ]։— 1902, № 5, էջ 190:

6274 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Պարբերական մամուլի 200-ամյակը Ռուսաստանում]։— 1903, № 1, էջ 199: (Ներքին տեսություն):

1902 թ. հունվարի 26-ին լրացել է ուսական պարբերական մամուլի 200-ամյակը, որի հիմքը դրել է Պետրոս Մեծը: Հեղինակը մի քանի խոսքով բնորոշել է ժամանակակից ուսական մամուլի էությունը, նրա դերը հասարակական կյանքում:

6275 [ՊԵՏԱԿԱՆ խորհրդի որոշմամբ Ռուսաստանի տարբեր քաղաքներում հիմնել են առանձին դրաքննիչների պաշտոններ]։— 1903, № 8, էջ 220—221: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6276 [ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ մամուլի ժամանակավոր հրատարակիչների և խմբագիրների հաստատման նոր կարգի մասին]։— 1904, № 2, էջ 213: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6277 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻՅ արտասահման և արտասահմանից ստացվող հեռագրերը ստուգող նոր բյուրոյի կազմակերպման մասին]—1904, № 2, էջ 213: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6278 [ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունների վերաբերյալ նահանգապետներին տրվող արտոնությունների մասին]—1904, № 5, էջ 194: (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ):

6279 [ԳԵՆԵՐԱԼ Ֆուլդի հեռագիրը դինվորական գրաքննության մասին]—1904, № 6, էջ 173: (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ):

Բերված է Մուկղենից ուղարկված հեռագրի լրիվ տեքստը, որ վերաբերում է բոլոր այն պարերականներին, որոնք սեփական թղթակիցներ ունեն ուսումնական ուղղմամբ:

6280 [ԳՐԱՔՆՆՉԱԿԱՆ նոր օրենքներ Ֆինլանդիայում]—1904, № 9, էջ 132: (Ներքին տեսություն):

Մանրամասնորեն ներկայացված են նոր օրենքի կետերը:

6281 [ՌՈՒՍԱԿԱՆ և Պետերբուրգի գործակալությունների հեռագրերը թուրքերեն լեզվով]—1905, № 4, էջ 228: (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ):

Բարձրագույն իշխանությունները թույլատրել են Միրզա-Ջալալ-Մահմեդ Կուլիբեկին Թիֆլիսում հրատարակել այդ գործակալությունների հեռագրերը թուրքերեն լեզվով:

Տես նաև № 5634 նկարադրությունը:

ԱՌԱՆՁԻՆ ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

«АРГОНАВТ»

6282 [«АРГОНАВТ» քաղաքական և գրական օրաթերթի բաժանորդագրության մասին]—1901, № 12, էջ 237, նույնը՝ 1902, № 1, էջ 215, № 2, էջ 256, 1903, № 1, էջ 236: (Հայտարարություններ):

6283 [«АРГОНАВТ»-ի հրատարակությունը դադարեցնելու մասին]—1903, № 3, էջ 207: (Ներքին տեսություն):

Պարբերականը ժամանակավորապես դադարել է լույս տեսնել՝ Լ. Ա. Հովհաննիսյանին խմբագրի պաշտոնում չհաստատելու կապակցությամբ:

6284 [ԺԱՄԱՆԱԿԻ գրաքննչական օրենքների № 121 հոդվածի հիման վրա դադարեցվել է «Аргонавт»-ի հրատարակությունը]—1904, № 6, էջ 172—173: (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ):

«АРТИСТ»

6285 ՌՈՒՍԱՅ «АРТИСТ» ամսաթերթը դադարից լույս տեսնելուց.—1895, № 2, էջ 349: (Չանապան լուրեր):

6286 ՌՈՒՍԱՅ «АРТИСТ» ամսաթերթի հրատարակության իրավունքը ձեռք բերեց Ն. Մ. Նիկոլսկին.—1895, № 6, էջ 896: (Չանապան լուրեր):

«БАКИНСКАЯ ПРОМЫШЛЕННАЯ ГАЗЕТА»

6287 ՄԱՍՈՒԼԸ Բաքվում [Ռուսերեն լեզվով հրատարակվող «Բաքվի առևտրա-արդյունաբերական թերթ» լույս է տեսնում օրը 15—20 օրինակ]—1896, № 1, էջ 159: (Չանապան լուրեր):

«БАКИНСКИЕ ГУБЕРНСКИЕ ВЕДОМОСТИ»

6288 ԲԱԶՎՈՒՄ հրատարակվեց «Бакинские губернские ведомости» լրագիրը]—1894, № 2, էջ 332: (Չանապան լուրեր):

6289 ՄԱՍՈՒԼԸ Բաքվում [«Губернские ведомости»-ն լույս է տեսնում շաբաթական մեկ անգամ]—1896, № 1, էջ 159: (Չանապան լուրեր):

«БАКИНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ»

6290 [«БАКИНСКИЕ ИЗВЕСТИЯ» թերթի բաժանորդագրության մասին]—1903, № 1, էջ 235, նույնը՝ № 2, էջ 274, № 3, էջ 231, № 11, էջ 247, № 12, էջ 223, 1904, № 1, էջ 240, 1905, № 1, էջ 182: (Հայտարարություններ):

«БАКИНСКИЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ»

6291 [ԲԱԶՎՈՒՄ շուտով հրատարակվելու է

«Бакинские объявления» պարբերականը]։— 1894, № 2, էջ 332։ (Զանազան լուրեր)։

6292 ՄԱՍՈՒԼԸ Բարձրում [«Бакинские объявления»-ն լույս է տեսնում օրական 100 օրինակ]։—1896, № 1, էջ 159։ (Զանազան լուրեր)։

«БАКИНСКИЕ ОТГОЛОСКИ»

6293 [«БАКИНСКИЕ ОТГОЛОСКИ» մեծադիր հասարակական-քաղաքական ամենօրյա թերթի 1906 թ. բաժանորդագրության բացման մասին]։—1906, № 1, էջ 197։ (Հայտարարություններ)։

«БАКИНСКИЙ ЛИСТОК»

6294 ՆՈՐ լրագիր Բարձրում [նոսրը «Бакинские листок»-ի հրատարակման մասին է]։— 1897, № 2—3, էջ 433։ (Զանազան լուրեր)։

«Б А К У»

6295 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [«Баку» լրագրի մասին]։—1902, № 11, էջ 190։ (Ներքին տեսություն)։

Հեղինակը շնորհավորել է բարձրացիներին, որ ի դեմս «Баку» լրագրի նրանք ունեն շիտակ ու անկախ մի օրգան, որը հավատարիմ մնալով ռուսաց լավագույն մամուլի առաջադեմ ավանդներին, պաշտպան է կանգնել լույսին ու ժողովրդին՝ խտրություն չդնելով ազգությունների մեջ։ Հեղինակը իր կարծիքն հայտնել է հենվելով լրագրի անցյալ բանահինգ համարների բովանդակության վրա։

6296 [«БАКУ» լրագրի 1903 թ. բաժանորդագրության բացման մասին]։—1903, № 1, էջ 235։ Նույնը՝ № 2, էջ 274։ (Հայտարարություններ)։

6297 [«БАКУ» լրագրի մի հաղորդագրության մասին]։—1903, № 4, էջ 233։ (Ներքին տեսություն)։

Թերթի խմբագրությունը գրել է, որ նրա աշխատակիցներից երկուսը ուղևորվում են երկրի սահմաններից դուրս, սակայն նրանց աշխատակցությունը թերթին կշարունակվի։

6298 [«БАКУ» լրագրի հրատարակությունը անորոշ ժամանակով դադարեցնելու մասին]։—1904, № 1, էջ 229։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

6299 [«БАКУ» թերթի խմբագիր-հրատարակիչ Ն. Լավրովի խնդրի համաձայն թույլատրել են Կարապետ Առաք. Յաղությանին վեց ամսով ստանձնելու թերթի խմբագրի պաշտոնը]։—1905, № 1, էջ 159։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

6300 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից [«Մուրճ»-ի խմբագրությունը մեղադրել է «Баку» թերթի թղթակցին նրա տուգարած հոդվածներից մեկի աղբյուրը չնշելու համար]։—1905, № 8, էջ 174։

6301 [«БАКУ» թերթի 1907 թ. բաժանորդագրության մասին]։—1907, № 1, էջ 175։ Նույնը՝ № 2, էջ 7։ (Հայտարարություններ)։

«БЕССАРАБЕЦ»

6302 [«БЕССАРАБЕЦ» թերթի հրատարակության իրավունքի մասին]։—1903, № 5, էջ 204։ (Մամուլի մասին կարգադրություններ)։

Շրջանային դաստարանը թերթի հրատարակական իրավունքը վճռել է Մալսկու օգտին։

6303 [Ներքին գործերի մինիստրի որոշման համաձայն երեք ամսով դադարեցրել են «Бессарабец»-ի հրատարակությունը]։—1905, № 1, էջ 160։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«БЫЛОЕ»

6304 [«БЫЛОЕ» պատմական հանդեսի 1907 թ. բաժանորդագրության բացման մասին]։—1907, № 2, էջ 130։ Նույնը՝ № 3, էջ 159։ (Հայտարարություններ)։

«БЕК»

6305 [«БЕК» քաղաքական, հասարակական և գրական թերթի բաժանորդագրության մասին]։—1906, № 1, էջ 197։ Նույնը՝ № 11—12, էջ 3։ (Հայտարարություններ)։

«ВЕЧНА»

6306 [«ВЕЧНА» երկշաբաթյա հանդեսը թույլատրել են հրատարակել Սևաստոպոլում]։—1904, № 5, էջ 194։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ВЕСТНИК ВИНODEЛИЯ»

7307 [«ВЕСТНИК ВИНODEЛИЯ»-ի 1892 թ. բաժանորդագրության մասին]։—1892, № 1, էջ 181։ (Հայտարարություններ)։

«ВЕСТНИК ЕВРОПЫ»

6308 [«ВЕСТНИК ЕВРОПЫ» ամսագրի հմբադիր Մ. Մ. Ստասյուկիչի 50-ամյա գրական և հասարակական գործունեության հոբելյանը]։—1897, № 10, էջ 1466։ (Զանազան լուրեր)։

«ВЕСТНИК КAVKAZСКОГО ГОРНОГО ОБЩЕСТВА»

6309 [ИИРИИИԱՆԻՆ ԵՆՐԲԻՆ գործերի մինիստրը թույլատրել է Կովկասյան լեռնային ընկերությանը հրատարակել «Вестник Кавказского горного общества» ամսագիրը]։—1903, № 9, էջ 221։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ВЕСТНИК НОВГОРОДСКОГО ЗЕМСТВА»

6310 ՌՈՒՍԱՅ մամուլ։ [«Вестник Новгородского земства» պարբերականը լույս է տեսնում այս տարվա հուլիսի 1-ից]։—1899, № 7—8, էջ 931։ (Զանազան լուրեր)։

«ВЕСТНИК ПРАКТИЧЕСКОГО САДОВОДСТВА НА КAVKAZE»

6311 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ մամուլ։ [«Вестник практического садоводства на Кавказе» պարբերականը]։—1899, № 7—8, էջ 931։ (Զանազան լուրեր)։

«ВЕСТНИК ПСИХОЛОГИИ, КРИМИНАЛЬНОЙ АНТРОПОЛОГИИ И ГИПНОТИЗМА»

6312 [ՔՈՒՅԼԱՏՐՎԵԼ է հրատարակել «Вестник психологии, криминальной антропологии и гипнотизма» պարբերականը]։—1903,

№ 8, էջ 220։ (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«ВЕСТНИК ЮГА»

6313 [«ВЕСТНИК ЮГА» լրագրի հրատարակությունը վեց ամսով դադարեցնելու մասին]։—1904, № 2, էջ 213։ (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«ВЛАДИМИРСКАЯ ГАЗЕТА»

6314 [«ВЛАДИМИРСКАЯ ГАЗЕТА»-ն ութ ամսով դադարեցնելու մասին]։—1903, № 7, էջ 223։ (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«ВОЛЫНСКИЙ ВЕСТНИК»

6315 [«ВОЛЫНСКИЙ ВЕСТНИК»-ը որպես ամսօրյա թերթ փոփոխում հրատարակելու թույլտվության մասին]։—1904, № 5, էջ 194։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ВОЛЫНЬ»

6316 [«ВОЛЫНЬ» լրագիրը երեք ամսով դադարեցնելու մասին]։—1904, № 1, էջ 229։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ВОСХОД»

6317 [«ВОСХОД» լրագրին արված նախազգուշացման մասին]։—1903, № 5, էջ 204։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

6317ա [«ВОСХОД» լրագրին արված երկրորդ նախազգուշացման մասին]։—1903, № 7, էջ 223։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

6318 [ՆԿԱՏԻ ունենալով լրագրի «վնասակար ուղղությունը» նախազգուշացում է արվել ու վեց ամսյա ժամկետով դադարեցվել «Восход»-ի հրատարակությունը]։—1904, № 5, էջ 194։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ГЛАСНОСТЬ»

6319 [«ГЛАСНОСТЬ» Թերթի հրատարակման իրավունքը անցել է Ա. Սուվորինին, որին թույլատրվել է «Гласность» անվանումը փոխարինել «Русь»-ով]։—1903, № 5, էջ 204։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ГРАЖДАНИН»

6320 [ներքին գործերի մինիստրության «Гражданин» ամսագրին արված առաջին նախազգուշացման մասին]։—1903, № 8, էջ 220։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ДЕЛО»

6321 [ԱՌԱՆՑ նախնական գրաքննության իրավունքի Շարապովին թույլատրել են հրատարակել «Дело» պարբերականը]։—1905, № 1, էջ 159։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ДЕЛО И ПОТЕХА»

6322 [«ДЕЛО И ПОТЕХА» ամսագիրը Մոսկվայում հրատարակելու թույլտվության մասին]։—1904, № 8, էջ 141։ (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«ДРУЖЕСКИЕ РЕЧИ»

6323 [«ГРАЖДАНИН»-ի հրատարակիչ-խմբագիր Մեսչերսկուն թույլատրվել է շաբաթը մեկ հրատարակել «Дружеские речи» թերթը]։—1903, № 5, էջ 204։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ЕНИСЕЙ»

6324 [«ЕНИСЕЙ» լրագրի հրատարակությունը երեք ամսով դադարեցնելու մասին]։—1904, № 2, էջ 213։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ЖИЗНЬ»

6325 ՌՈՒՍԻԱՅԻ մամուլ [«Жизнь» հանդեսը, որ մինչև այդ հրատարակվում էր ամիսը երեք անգամ, այժմ հրատարակվելու է ամիսը մեկ

անգամ, ծավալուն ամսագրերի ծրագրով]։—1899, № 9, էջ 1122։ (Զանազան լուրեր)։

6326 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ «Жизнь» ամսագրի հրատարակությունը արգելելու մասին]։—1901, № 7, էջ 223։ (Ներքին տեսություն)։

«ЖУРНАЛ ДЛЯ ВСЕХ»

6327 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Журнал для всех» հունվար, 1901 թ.։ Տեսության հեղինակը զրվատանքի խոսք է ասել հանդեսի հասցին, ըստ արժանվույն ղեկավարելով նրա գործունեությունը]։—1901, № 2, էջ 318—319։

«ЗАКАВКАЗЬЕ»

6328 [«ЗАКАВКАЗЬЕ» Թերթի 1907 թ. բաժանորդագրության մասին]։—1907, № 2, էջ 132։ Նույնը՝ № 3, էջ 160։ (Հայտարարություններ)։

«ЗАКАСПИЙСКОЕ ОБОЗРЕНИЕ»

6329 [«ЗАКАСПИЙСКОЕ обозрение» լրագրի խմբագիր հրատարակիչ Ֆեոդորովին թույլատրել են մի լրագիր հրատարակել Աշխաբադում]։—1903, № 5, էջ 204։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ЗНАМЯ»

6330 [«ЗНАМЯ»-ի հաստատվածությունը արգելելու մասին]։—1903, № 5, էջ 204։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«КАВКАЗ»

6331 ԹԻՖԼԻՍԻ մամուլ [«Կավկազ» օրաթերթի 50-ամյակը]։—1896, № 1, էջ 158։ (Զանազան լուրեր)։

6332 [ԻՎԱ Խոնկին (Բախտաձե) «Кавказ» պաշտոնական թերթի թղթակից]։—1896, № 3—4, էջ 524—526։ (Զանազան լուրեր)։

Հայտնում է, որ Իվա Խոնկին, «Московские ведомости»-ի էջերում «Գրուզին» ստորագրությամբ հայերի դեմ զրված դայրացուցիչ զրպարտություններով լեցուն թղթակցությունների հե-

դինական և Ուշագրավ և այն հանգամանքը, որ
Խոնկին, «Սուրճ»-ի վկայությամբ, նմանօրինակ
գործունեության համար չի սիրվել Քիֆիսի վրաց
առաջադեմ մտավորականության կողմից:

6333 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ մամուլ [«Кавказ» լրա-
դրի հրատարակությունը 1897 թ. անցնում է վ.
լ. Վելիչկոյի ձեռքը]—1896, № 10—11, էջ 1418,
(Չանազան լուրեր):

6334 «ԿՈՎԿԱՋ»-ը և իր աշխատակիցները
[վ. Գուլյեր և Գ. Ջանշինը հրաժարվել են աշխա-
տակցել «Кавказ»-ին]—1897, № 11—12, էջ
1678—1679, (Չանազան լուրեր):

6335 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ մամուլ [«Кавказ»-ի հրա-
տարակությունը նորին պայծառափայլության դի-
վանին հանձնելու մասին]—1899, № 11—12,
էջ 1500, (Չանազան լուրեր):

6336 ՎԵԼԻՉԿՈՅԻՆ «Кавказ» լրագրի խմբա-
դրությունից հեռացնելու մասին]—1900, № 1, էջ
121, (Չանազան լուրեր):

6337 [«Кавказ» թերթի տարբեր տարիների
բաժանորդագրության մասին]—1901, № 2, էջ
327, № 3, էջ 300, 1906, № 1, էջ 196, (Հայտա-
րարություններ):

6338 [«РУССКИЕ ведомости» մահախոսա-
կանը վ. Լ. Վելիչկոյի մահվան առթիվ]—1904,
№ 1, էջ 224, (Ներքին տեսություն):

Բերված է վ. Լ. Վելիչկոյի մահվան առթիվով
«Русские ведомости»-ի տպագրած մահախոսա-
կանի տեքստը: Տեսության հեղինակը այն համա-
րել է անաչառ, բանի որ ցույց է տալիս նաև վե-
լիչկոյի լրագրական-հասարակական գործունեու-
թյան սովորույթ կողմերը:

Տես նաև № 2639 նկարագրությունը:

«КАВКАЗСКАЯ ЖИЗНЬ»

6339 [«КАВКАЗСКАЯ жизнь» ամենօրյա
լրագրի մասին]—1905, № 2—3, էջ 208, (Ներքին
տեսություն):

«Каспий» լրագրի հաղորդագրության համա-
ձայն Քիֆիսում լույս է տեսնելու «Кавказская
жизнь» ամենօրյա լրագիրը:

«КАВКАЗ И СРЕДНЯЯ АЗИЯ»

6340 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ՈՒՍՄՈՒԼ [«Кавказ и средняя
Азия» ամսագիրը լույս է տեսնելու նույններից՝
Ա. Մ. Միշոնի հրատարակությամբ]—1899, № 9,
էջ 1121—1122, (Չանազան լուրեր):

«КАВКАЗСКИЙ ВЕСТНИК»

6341 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ մամուլ [Քիֆիսում
«Кавказский вестник» ամսագիրը հրատարակե-
լու արտոնություն է ստացել վ. Գ. Կորզանովը.
(Ղորղանյան)]—1899, № 7—8, էջ 931, (Չանա-
զան լուրեր):

6342 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ մամուլ [Քյուրիմացու-
թյուն «Кавказский вестник»-ի աշխատակից-
ների ցուցակում]—1899, № 10, էջ 1280, (Չանա-
զան լուրեր):

6343 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսության հեղինակը խոսել է «Кавказский
вестник»-ի 1901 թ. հունվարյան համարում տեղ
դրած «Ընթերցող» ստորագրությունը կրող այն
հոգվածի մասին, որտեղ հեղինակը առաջ է քա-
շել հայերին ու վրացիներին ողու հասարակա-
յունությունը լայնորեն ծանոթացնելու հարցը]—
1901, № 1, էջ 287—288:

6344 [«КАВКАЗСКИЙ вестник» հանդեսի
1901 թ. բաժանորդագրության բացման մասին]
—1901, № 1, էջ 292, նույնը՝ № 2, էջ 324, № 3, էջ
298, (Հայտարարություններ):

6345 [«КАВКАЗСКИЙ вестник» գիտական
զրական միամսյա հանդեսի 1902 թ. բաժանորդա-
գրության մասին]—1902, № 1, էջ 211, նույնը՝
№ 2, էջ 253, № 12, էջ 233, (Հայտարարություն-
ներ):

6346 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Հեղինակը խոսելով «Кавказский вестник»-ի
1902 թ. հուլիսյան համարի մասին, նշել է այն
հանգամանքը, որ ամսագիրը վերջերս ենթարկ-
վել է տարօրինակ ճակատագրի՝ հուլիսյան հա-
մարում բացակայում են ներքին և արտաքին տե-
սությունների ու մատենախոսության բաժիննե-
րը]—1902, № 6, էջ 237:

«КАВКАЗСКИЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ»

6347 / «КАВКАЗСКИЕ ОБЪЯВЛЕНИЯ»
ամենօրյա լրագրի 1890 թ. բաժանորդագրության
մասին]—1890, № 1, էջ 156: (Հայտարարություն-
ներ):

«КАВКАЗСКИЙ ЛИСТОК»

6348 / «КАВКАЗСКИЙ ЛИСТОК»-ին տրված
և որ արտոնությունների մասին]—1904, № 3, էջ
200: (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ):

վերադաս մարմինները թույլատրել են հանդե-
սում տպագրել գեղարվեստական պատկերներ
(ոչ ծաղրանկարներ), պատմվածքներ, թարգմա-
նական գործեր և այլն:

6349 / «КАВКАЗСКИЙ ЛИСТОК»-ի խմբագրին
թույլատրել են լրագիրը հրատարակել ընդարձակ
ծրագրով]—1905, № 4, էջ 228: (Մամուլի վերա-
բերյալ կարգադրություններ):

«КАВКАЗСКОЕ СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО»

6350 / ՈՐՈՇՎԵԼ Է «Труды Кавказского
сельского хозяйства»-ի ամսական հրատարա-
կության փոխարեն՝ շաբաթվարիկ հրատա-
րակել «Кавказское сельское хозяйство» խո-
րագրով]—1893, № 10, էջ 1604—1605: (Զանա-
գան լուրեր):

6351 С НОЯБРЯ сего года Императорское
«Кавказское общество сельского хозяйства»
будет издавать взамен «Трудов» еженеде-
льную газету «Кавказское сельское хозяйство»
по следующей программе... (ներկայացված է
ծրագիրը)։—1893, № 10, էջ 1610: (Հայտարա-
րություններ):

6352 «ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ ՂՅՈՒԴԱՏՆՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ»
սկսեց հրատարակվել [Ռուսերեն լեզվով հրա-
տարակվող «Кавказское сельское хозяйство»
շաբաթվարի մասին]—1893, № 11, էջ 1786:
(Զանազան լուրեր):

6353 / Բ. ՎԵՐՄԻՇՅԱՆԻ հրաժարականը
«Кавказское сельское хозяйство» շաբաթ-
վարի խմբագրի պաշտոնից]—1894, № 5, էջ 821
—822: (Զանազան լուրեր):

6354 / Ա. ԲԱԼԱՆԹԱՐԸ հեռացվել է «Кав-

казское сельское хозяйство»-ի խմբագրի պաշ-
տոնից]—1896, № 12, էջ 1643: (Զանազան լու-
րեր):

6355 ՄԱՄՈՒԼԻ [Թիֆլիսում հրատարակվող
«Кавказское сельское хозяйство» թերթի խմ-
բագրությունը վճռված է թույնել նույն անձին,
միայն ղգալի կրճատված բյուջեով]—1897, № 5,
էջ 738—739: (Զանազան լուրեր):

6356 / «КАВКАЗСКОЕ СЕЛЬСКОЕ ХОЗЯЙСТВО»
շաբաթվարի 1902 թ. բաժանորդագրության մա-
սին]—1901, № 12, էջ 235: նույնը՝ 1902, № 1,
էջ 213, № 2, էջ 254:

«КАЗБЕК»

6357 / ՎԱԴԻԿԱՎԱԶԻ նոր «Казбек» օրա-
թերթը]—1895, № 12, էջ 1698: (Զանազան լու-
րեր):

«КАСПИЙ»

6358 / «КАСПИЙ» հասարակական, բաղա-
րական և գրական թերթի 1891 թ. բաժանորդա-
գրության մասին]—1891, № 2, էջ 298: նույնը՝
№ 3, էջ 420: (Հայտարարություններ):

6359 ՄԱՄՈՒԼԸ Բաբվում [«Каспий» լրագրի
բաժանորդների թվի մասին]—1896, № 1, էջ
159: (Զանազան լուրեր):

6360 / «КАСПИЙ»-ի հրատարակչական իրա-
վունքը անցել է Հաջի-Ջեյնալ-Արդին Թաղինի
ձեռքը]—1896, № 10—11, էջ 1418: (Զանազան
լուրեր):

6361 / ԲԱԲՎԻ «Каспий» օրաթերթը շարու-
նակելու է հրատարակվել Սոկոլոնիսկու խմբա-
գրությամբ]—1896, № 12, էջ 1643: (Զանազան
լուրեր):

Տես նաև «Թուրք» մամուլում «Շարիֆ
ոռու»-ի տակ:

Տիգրան: Կովկասի «Թուրք» մամուլը [«Շարիֆ
ոռու», «Каспий» լրագրերի մասին]—1904, № 2,
էջ 125:

«КОЛХИДА»

6362 / «ԿՈԼԽԻԴԱ» թերթի հրատարակման

իրավունքը մերժված է]—1897, № 9, էջ 1293.
(Զանազան լուրեր):

«КУРЬЕР»

6363 [«КУРЬЕР» լրագրի հատավաճառի արդելման մասին]—1904, № 1, էջ 228: (Մամուլի վերաբերյալ տեղեկություններ):

«МАЛЕНЬКАЯ ГАЗЕТА»

6364 [Ա. ՍՈՒՎՈՐԻՆԻՆ թույլատրել և հրատարակել «Маленькая газета»— ամենօրյա լրագիրը]—1903, № 12, էջ 206: (Մամուլի մասին կարգադրություններ):

«МАЯК»

6365 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ Ա. Ա. Տիխոնովին թույլատրել և հրատարակել «Маяк» երկշաբաթեբերը]—1904, № 4, էջ 183: (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ):

«МИР БОЖИЙ»

6366 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Ռուս հասարակայնության մեջ ամենատարածված պարբերականներից է «Мир божий»-ն, հրատարակչուհին է Ալեքսանդրա Դավիդովան: Տեսության հեղինակը նրա մահվան առիթով ընթերցողներին ծանոթացնում է հանդեսի 1902 թ. ապրիլյան համարում տեղ գտած այն հոդվածներին որոնք պատմում են Դավիդովայի կյանքն ու գործունեությունը]—1902, № 4, էջ 239—240:

6367 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Мир божий» ամսագրի 1902 թ. № 2-ը նվիրված է հանդեսի հանգուցյալ խմբագիր Վիկտոր Օստրոգորսկուն: Տեսության հեղինակը համառոտակի շարադրել է նրա կյանքի ու գրական-խրմրագրական գործունեության պատկերը]—1902, № 5, էջ 212—213:

«МОСКВА»

6368 [ն. Ի. ԿԵՐԱՍԻՄՈՎԻՆ թույլատրել և հրատարակել «Москв» թերթը]—1903, № 12, էջ 206: (Մամուլի մասին կարգադրություններ):

«НАУЧНОЕ ОБОЗРЕНИЕ»

6369 / «НАУЧНОЕ ОБОЗРЕНИЕ»

ամսագրի խմբագիր Մ. Մ. Ֆիլիպովի մահը]—1903, № 7, էջ 225: Ստորագր. Ա. Պ. (Ներքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է հանգուցյալ խմբագրի ղրական-հասարակական գործունեության պատկերը: Զոհվել է գիտական փորձի ծամանակ: Տեսարանը Ֆիլիպովի աշխարհայացքը համարել է մարքսիստական:

«НАЧАЛО»

6370 ԻՈՒՍԱՅ մամուլ [Կառավարության կարգադրությամբ «Начало» ամսագրի հրատարակությունը դադարեցվեց]—1899, № 6, էջ 733: (Զանազան լուրեր):

«НАША ЖИЗНЬ»

6371 [«НАША ЖИЗНЬ»-ը ներքին գործերի մինիստրության կողմից նախազգուշացվել է]—1904, № 12, էջ 154: (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ):

6372 [«НАША ЖИЗНЬ»-ը ներքին գործերի մինիստրի կարգադրությամբ երեք ամսով դադարեցվել է]—1905, № 2—3, էջ 208: (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ):

«НАШИ ДНИ»

6373 [«НАШИ ДНИ» պարբերականին հայտնել և առաջին նախազգուշացումը արգելվել է նրա հատավաճառը]—1905, № 1, էջ 159: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6374 [ՆԵՐՔԻՆ գործերի մինիստրի կարգադրությամբ երեք ամսով դադարեցվել է «НАШИ ДНИ» թերթի հրատարակությունը]—1905, № 2, էջ 208: (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ):

«НЕДЕЛЯ»

6375 [«НЕДЕЛЯ» շաբաթաթերթի փակման մասին]—1901, № 10, էջ 243: (Ներքին տեսություն):

«НЕФТЯНОЕ ДЕЛО»

6376 [«НЕФТЯНОЕ ДЕЛО» թերթի տարրեր տարիների բաժանորդագրության մասին]—1898, № 12, էջ 1827—1828, 1899, № 11—12, էջ 1524, 1901, № 12, էջ 236, 1902, № 1, էջ 214, № 2, էջ 255, 1903, № 1, էջ 234, № 12, էջ 224, 1905, № 2—3, էջ 264, № 4, էջ 254:

«НИВА»

6377 [«НИВА» շաբաթաթերթի հրատարակիչ Ա. Ֆ. Մարքսի մահը]—1904, № 11, էջ 186, (ներքին տեսություն):

Հանգուցյալը թողել է 6.000.000 ռուբլու կարողություն: «Ահա թե որքան ձևոնտու է լավ հիմքերի վրա դրված հրատարակչական գործունեությունը Ռուսաստանում»—գրել է տեսաբանը:

«НОВОЕ ВРЕМЯ»

6378 [«НОВОЕ ВРЕМЯ»-ի մասին]—1903, № 4, էջ 220—221, Ստորագր. Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Տեսության հեղինակը դատապարտել է «НОВОЕ ВРЕМЯ»-ի հակասեմիտական ուղղությունը, մեղադրել է խմբագրությանը կաշառակերության մեջ:

6379 [«НОВОЕ ВРЕМЯ» թերթի հատուկ աճառը արգելելու մասին]—1903, № 4, էջ 233, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6380 [«НОВОЕ ВРЕМЯ»-ի հատուկ աճառը թուլլատրելու մասին]—1903, № 5, էջ 204, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«НОВОЕ ОБОЗРЕНИЕ»

6381 [«НОВОЕ ОБОЗРЕНИЕ» թերթի տարրեր տարիների բաժանորդագրության մասին]—1892, № 11, էջ 1724, 1893, № 11, էջ 1792, № 12, էջ 1969, 1894, № 1, էջ 174, 1896, № 12, էջ 1663, 1897, № 1, էջ 178, № 11—12, էջ 1699, 1898, № 1, էջ 190, № 2—3, էջ 397, 1901, № 2, էջ 325, № 3, էջ 299, № 11, էջ 267, № 12, էջ 238, 1902, № 1, էջ 216, 1904, № 1, էջ 238, № 2, էջ 236, № 12, էջ 178, 1905, № 1, էջ 180, № 2—3, էջ 266:

6382 ԹԻՖԼԻՍԻՄ հրատարակող լրագրերի ծավալի ու պարբերականության մասին փոփոխություններ: («Новое обозрение») — 1896, № 1, էջ 158, (Հանազան լուրեր):

6383 [«НОВОЕ обозрение» թերթի 1897 թ. բաժանորդագրության բացման մասին]—1896, № 10—11, էջ 1439 (Հանազան լուրեր):

6384 [«НОВОЕ обозрение» լրագրի թղթակից Ն. Ս. Մանսուրովի մահը]—1897, № 2—3, էջ 410, (Հանազան լուրեր):

6385 [ՀՈՒԿԵՀԱՆԳԻՍՏ «Новое обозрение» թերթի հիմնադիր Ա. Վ. Ստեպանովի մահվան 10-ամյակի առիթով]—1897, № 7—8, էջ 1138, (Հանազան լուրեր):

6386 ԹԱԲՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ «Մուրճ»-ից [«Новое обозрение»-ն «Մուրճ»-ում տպագրված նյութերից կատարած թարգմանությունների մասին է]—1898, № 2—3, էջ 384, (Հանազան լուրեր):

6387 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ մամուլ [«Новое обозрение»-ի հրատարակությունը ութ ամսով դադարեցնելու մասին]—1899, № 10, էջ 1280, (Հանազան լուրեր):

6388 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ մամուլ [«Новое обозрение»-ի հրատարակությունը վերսկսելու մասին]—1900, № 5—6, էջ 744, (Հանազան լուրեր):

6389 [ԿՈՎԿԱՍԻ բաղաքացիական մասի կառավարչապետի պաշտոնակատարի կարգադրության մասին «վնասակար ուղղության» պատճառով երկու ամսով դադարեցվել է «Новое обозрение»-ի հրատարակությունը]—1903, № 11, էջ 233, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6390 [ԻՇԽԱՆ Թումանովները և «Новое обозрение»-ն]—1904, № 12, էջ 150—151, Ստորագր. Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

Դատաստանական կանոնադրությունների 40-ամյակի առիթով ռուս առաջավոր մտավորականության առաջադրած մտքերին է արձագանքել

նաև Կովկասի բազմազգ ինտելիգենցիան (հայ, ռուս, վրացի, ադրբեջանցի)։ Առիթը եղել է իշխաններ Քումանովների հասարակական-գրական գործունեության 14-ամյակի առիթով գումարված երեկույթի։ Խոսքը այն Քումանովների մասին է, որ ղեկավարել են «Новое обозрение»-ն՝ իր ժամանակի առաջավոր պարբերականներից մեկը և ներկայից անհայտ։

«НОВОЕ СЛОВО»

6391 **ՌՈՒՍԱՅ** մամուլ։ [«НОВОЕ СЛОВО» ամսագրի հրատարակության զադարեցման մասին]։—1899, № 6, էջ 733։ (Զանազան լուրեր)։

6392 **ՌՈՒՍԱՅ** մամուլ։ [«НОВОЕ СЛОВО» զադարեցված ամսագրի խմբագիր Միխ. Սևմյոնովի գանդատը կառավարչական - աշխատին]։—1899, № 11—12, էջ 1499—1500։ (Զանազան լուրեր)։

«НОВОСТИ»

6393 [ԹՈՒՅԱՏՐՆԷ և «НОВОСТИ» պարբերականի հատավաճառը]։—1903, № 5, էջ 204։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

6393ա [«НОВОСТИ» լրագրի հատավաճառի արգելման մասին]։—1904, № 1, էջ 228։ (Մամուլի վերաբերյալ կարգադրություններ)։

«ОРЛОВСКИЙ ВЕСТНИК»

6394 [ՆԵՐՔԻՆ գործերի միևիստրի կարգադրությամբ շորսամսյա ժամկետով զադարեցվել է «Орловский вестник» լրագրի հրատարակությունը]։—1904, № 4, էջ 183։

«ОХРАНА ЗДОРОВЬЯ В СЕМЬЕ И ОБЩЕСТВЕ»

6395 [ԹՈՒՅԱՏՐՎԵԼ է հրատարակել «Охрана здоровья в семье и обществе» հանդեսը]։—1903, № 8, էջ 220։ (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«П Р А В О»

6396 [«ПРАВО» լրագրի նախադրուշացման մասին]։—1903, № 5, էջ 204։ (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

6397 [ՆԵՐՔԻՆ գործերի միևիստրի կարգադրությամբ «Право»-ն կրկին նախադրուշացվել է]։—1904, № 12, էջ 154։ (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«ПРИАЗОВСКИЙ КРАЙ»

6398 [«ПРИАЗОВСКИЙ край» քերթի 1901 թ. բաժանորդագրության մասին]։—1901, № 2, էջ 326։ (Հայտարարություններ)։

«РАЗВЛЕЧЕНИЕ»

6399 [«РАЗВЛЕЧЕНИЕ» ամսագրի հրատարակչուր վեց ամսով զադարեցնելու մասին]։—1903, № 8, էջ 220։ (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«РАССВЕТ»

6400 [«РАССВЕТ»-ը առանց նախնական զրարենության հրատարակելու թույլտվության մասին]։—1905, № 1, էջ 159։ (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«РОССИЯ»

6401 **ՌՈՒՍԻԱՅԻ** մամուլ։ [Պետերբուրգում հրատարակվող «Россия»-ի օրաթերթի ուղղության ու նրա աշխատակիցների մասին]։—1899, № 9, էջ 1122։ (Զանազան լուրեր)։

Տես նաև № 1868 նկարագրությունը։

«РОССИЯ И АЗИЯ»

6402 **ՌՈՒՍԱՅ ՄԱՍՈՒԼԷ** [Կիևում հրատարակվող «Россия и Азия» շաբաթաթերթի ուղղության մասին]։—1899, № 10, էջ 1279։

Խմբագրությունը խոստացել է 10 զրթույկներից կազմված մի ավանախ հրատարակել, որտեղ տեղ են գտնելու ծերենցի երկերի թարգմանությունները, հոգվածները նվիրված են լինելու կովկասյան լեզուների ուսումնասիրությանը, ազգադրությանն ու այլ նյութերի։

«РУССКАЯ ЗЕМЛЯ»

6403 [«РУССКАЯ земля» լրագրի հրատարակուր թյունը բոլորովին զադարեցնելու մասին]։—

1904, № 1, էջ 229, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«РУССКАЯ МЫСЛЬ»

6404 [«РУССКАЯ МЫСЛЬ» ամսագրի վաճառման հարցի շուրջը]։—1903, № 4, էջ 221—222, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Վիկտոր Գուցեր երկար տարիներ վարել է հանդեսի խմբագրի պաշտոնը։ «Պարբերականը թե իր նյութական և թե բարոյական հաջողությամբ պարտական է նրան»—գրել է տեսաբանը, սակայն ստացված լուրերի համաձայն, վճռել են հրատարակման իրավունքը վաճառել, Պետերբուրգյան թերթերից մեկը, նկատել է, որ այդ հանգամանքը կարող է սպառնալու զանազան խմբագրի հանդեսից հեռանալուն։

6405 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Русская мысль». 1904 թ. դեկտեմբեր, Տեսությունը նվիրված է հանդեսի նշված համարում տեղ գտած այն նյութերին, որ վերաբերում է ժամանակակից ռուս հասարակության ազատամիտ մասի ցանկություններին]։—1905, № 1, էջ 175—176։

6406 [«РУССКАЯ МЫСЛЬ» հանդեսի 1907 թ. № 1-ի լույս տեսնելու և նույն թվականի բաժանորդագրության մասին]։—1907, № 2, էջ 131, (Հայտարարություններ)։

Տես նաև № 5809 նկարագրությունը։

«РУССКАЯ ПРАВДА»

6407 [1904 թ. դեկտեմբերի 21-ին լրագրին հայտնվել է երկրորդ նախագրուշացումը]։—1905, № 1, էջ 159, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«РУССКАЯ СТАРИНА»

6408 «РУССКАЯ старина» պատմագրական ամսագրի խմբագիր-հրատարակիչ Մ. Ի. Սեմենկու մահը։—1892, № 7—8, էջ 1190—1191, Ստորագր.՝ Ֆ. (Թղթակցություններ Ռուսաստանից)։

«РУССКИЕ ВЕДОМОСТИ»

6409 [«РУССКИЕ ведомости» լրագրի հրատարակությունը երկու ամսով արգելելու մասին]։—1898, № 4, էջ 584, (Զանազան լուրեր)։

6410 [«РУССКИЕ ведомости» լրագրի հատավաճառը արգելելու մասին]։—1903, № 4, էջ 233, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

6411 [«РУССКИЕ ведомости» լրագրի հատավաճառը թույլատրելու մասին]։—1903, № 10, էջ 215։

Տես նաև № 6638 նկարագրությունը։

«РУССКИЙ ТУРКЕСТАН»

6412 [«РУССКИЙ Туркестан» լրագրի խմբագիր Ա. Սմոլդունսկիի սպանությունը]։—1899, № 9, էջ 1122, (Զանազան լուրեր)։

«РУССКОЕ БОГАТСТВО»

6413 [ՆԻՎՈՂԱՅ Կոնստանտինովիչ Միխայլովսկու մահը]։—1904, № 2, էջ 211, (Ներքին տեսություն)։

Սանուցում է ռուս անվանի սոցիոլոգ, քննադատ ու հրապարակախոս՝ «Русское богатство» ամսագրի խմբագիր-հրատարակչի մահը։

6414 [Վ. Գ. Կորոլենկոյին «Русское богатство» ամսագրի պատասխանատու խմբագիր-հրատարակչի պաշտոնում հաստատելու մասին]։—1904, № 3, էջ 199—200, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«РУССКОЕ СЛОВО»

6415 [«РУССКОЕ слово»-ի հատավաճառը արգելելու մասին]։—1903, № 10, էջ 215, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«РУСЬ»

6416 [«РУСЬ» լրագրի հատավաճառը արգելելու մասին]։—1905, № 1, էջ 199, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«САМАРСКИЙ КУРЬЕР»

6417 [«САМАРСКИЙ курьер»-ի հրատարակման թույլտվության մասին]։—1904, № 5, էջ 194, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

«С. ПЕТЕРБУРГСКИЕ ВЕДОМОСТИ»

6416 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ, [Տեսություն հեղինակը ընթերցողի ուշադրությանն է ներկայացրել «С. Петербургские ведомости»-ում (չի նշված թվականն ու համարը) լույս տեսված այն հոդվածը, որ հանդիսանում է հայերի հասցիին «Московские ведомости»-ում հրատարակված նյութի պատասխանը՝ Վերջինս մեղադրել է հայերին պաշտոնները զրավելու մեծ հավակնություններ ունենալու մեջ: «С. Петербургские ведомости»-ն փաստերով հերքել է նմանորինակ անհեթեթ կարծիքը]—1902, № 8 էջ 231:

6419 [«С. Петербургские ведомости» լրագրի հատավաճառը արգելելու մասին]—1903, № 4, էջ 233: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6420 [«С. Петербургские ведомости» թերթին 1903 թ. № 263-ի առաջնորդողի համար արված նախազգուշացման մասին]—1903, № 10, էջ 216: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6421 [«С. Петербургские ведомости» լրագրի ստացած երկրորդ նախազգուշացման մասին]—1904, № 6, էջ 172: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«САРАТОВСКИЙ ВЕСТНИК»

6422 [Ներքին գործերի մինիստրի որոշման համաձայն արգելվել է «Саратовский вестник»-ում մասնավոր հայտարարությունների տպագրությունը]—1905, № 2—3, էջ 208: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«СЕВЕРНЫЙ КРАЙ»

6423 [«СЕВЕРНЫЙ край» լրագրի հրատարակությունը ութ ամսով դադարեցնելու մասին]—1904, № 6, էջ 173: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«СЕВЕРНЫЙ КУРЬЕР»

6424 ՌՈՒՍԱՅ մամուլ, [Պետերբուրգում սկսեց լույս տեսնել «Северный курьер» օրաթերթը]—1899, № 10, էջ 1279:

«СЕМЬЯ И ШКОЛА»

6425 [«СЕМЬЯ и школа» պատկերազարդ ամսագիրը Մոսկվայում հրատարակելու թույլտվության մասին]—1904, № 8, էջ 141: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«СИБИРСКОЕ ОБОЗРЕНИЕ»

6426 [«РУССКИЕ ведомости»-ն հաղորդել է, որ իմնադրվում է «Сибирское обозрение» նոր շաբաթաթերթը]—1903, № 11, էջ 234: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«СОВРЕМЕННАЯ ЖИЗНЬ»

6427 [«СОВРЕМЕННАЯ жизнь» հանդեսի 1907 թ. բաժանորդագրության բացման մասին]—1907, № 1, էջ 176: Նույնը՝ № 2, էջ 7: (Հայտարարություններ):

«СОВРЕМЕННОК»

6428 [«СОВРЕМЕННОК» գրական-քաղաքական լրագրի 1906 թ. բաժանորդագրության մասին]—1906, № 4—5, էջ 8: Նույնը՝ № 6, էջ 8: (Հայտարարություններ):

«СЫН ОТЕЧЕСТВА»

6429 [Ներքին գործերի մինիստրի կարգադրությամբ իր «վնասակար ուղղության» համար դադարեցվել է «Сын отчества» պարբերականի հրատարակությունը]—1904, № 12, էջ 154: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«ТЕЛЕГРАММЫ И СООБЩЕНИЯ ИЗ ТЕАТРА ВОЕННЫХ ДЕЙСТВИЙ»

6430 ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ օրգանների թույլատրելի են Մոսկվայում հրատարակել «Телеграммы и сообщения из театра военных действий» ամենօրյա թերթը Ռուս ճապոնական պատերազմից]—1904, № 8, էջ 141: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«ТЕЛЕФОН»

6431 [«ТЕЛЕФОН»-ի խմբագրին թույլատրել են լրագիրը հրատարակել ընդարձակ ծրագրով]:

—1905, № 4, էջ 228, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«ТЕЛЕФОН НОВОГО ВРЕМЕНИ»

6432 [ՓՈՒՅԼԱՏՐԵԼ ԵՆ ԽԱՐԱԳՐԻՆ «Телефон Нового времени» լրագիրը հրատարակել առանց նախադրանքային իրավունքի]։—1904, № 5, էջ 193—194, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«ТИФЛИССКИЙ ЛИСТОК»

6433 [«ТИФЛИССКИЙ листок»-ի տարբեր տարիների բաժանորդագրության մասին]։—1891, № 1, էջ 152, № 2, էջ 297, № 3, էջ 419, № 11, էջ 1422, 1892, № 1, էջ 182, 1897, № 11—12, էջ 1700, 1898, № 1, էջ 191, № 2—3, էջ 398, 1899, № 11—12, էջ 1523, 1900, № 1, էջ 136, № 2, էջ 272, 1901, № 2, էջ 325, № 3, էջ 299, № 12, էջ 234, 1902, № 1, էջ 212, 1904, № 12, էջ 179, 1905, № 1, էջ 184, 1906, № 1, էջ 195, 1907, № 2, էջ 132, № 3, էջ 160:

6434 ՔԻՖԼԻՍԻՍ հրատարակվող լրագրերի ծավալի ու պարբերականության մասին փոփոխություններ: («Тифлисский листок»):—1896, № 1, էջ 158, (Ձանազան լուրեր):

6435 [ԿՈՎԿԱՍԻ քաղաքացիական մասի կառավարչապետի պաշտոնակատարի կարգադրությամբ «Тифлисский листок»-ին արգելված է որոշ բնույթի հոդվածների տպագրությունը]։—1903, № 11, էջ 233, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«ТРУДЫ» ИМПЕРАТОРСКОГО РУССКОГО ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЩЕСТВА» (БАКУ).

6436 ՄԱՄՈՒԼԸ ԲԱՔՎՈՒՄ, [«Труды» императорского русского технического общества» հանդեսը տպագրվում է ամիսը 350 օրինակ]։—1896, № 1, էջ 159, (Ձանազան լուրեր):

«УРАЛ»

6437 [«УРАЛ» լրագրի հրատարակությունը չորս ամսով դադարեցնելու մասին]։—1903, № 8, էջ 220, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«ХОЗЯИН»

6438 [ՆԵՐՔԻՆ գործերի միևնույնությունը երկրորդ նախադրուշացումն է արել «Хозяин» ամսագրին]։—1903, № 8, էջ 220, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«ЧЕРНОМОРСКИЙ ВЕСТНИК»

6439 ԻՐԱՎՈՒՆԻՔ և տրված Պալմին (Արևելին) Բաթումում հրատարակել «Черноморский вестник»-ը — 1795, № 3—4, էջ 569, (Ձանազան լուրեր):

«ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА»

6440 [ՓՈՒՅԼԱՏՐԵԼ Է Լ. Կ. Բուխին Պետերբուրգում հրատարակել «Экономическая газета» պարբերականը]։—1903, № 11, էջ 233, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

«ЮГО-ЗАПАДНАЯ НЕДЕЛЯ»

6441 [«ЮГО-ЗАПАДНАЯ неделя» հանդեսի հրատարակությունը ութ ամսով դադարեցնելու մասին]։—1905, № 2, էջ 213, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

О Р У С С К И Е

6442 КАВКАЗСКИЙ КАЛЕНДАРЬ на 1893 г. Издан по распоряжению главноначальствующего гражданскою частью на Кавказе, при Закавказском статическом комитете, под редакц. члена того же комитета статического советника Е. Кондратенко. Тифлис. 1892 г.

Կովկասյան օրացույց 1893 թ. համար. հրատարակված է կարգադրությամբ Կովկասի քաղաքացիական մասի կառավարչապետի Անդրկովկասի վիճակագրական կոմիտեի ձեռքով, խմբագրությամբ նույն կոմիտեի անդամ Վ. Կոնդրատենկոյի թիֆլիս, 1892 թ.:

Դրամստություն:—1893, № 1, էջ 140—145, Ստորագր. Ա.:

Ներկա օրացույցը ընթերցողին է ներկայացնում Կովկասի տնտեսական նկարագիրը Տղա-

դրված թվային աղյուսակները ցույց են տալիս Կովկասյան երկրամասի ողջ տնտեսական կյանքը:

ՖԻՆԱՆՍԱՆ ԿԱՄՈՒՂ

Ընդհանուր հարցեր

6443 ՖԻՆԱՆՏԻԱ, Խ. Գրականություն և մամուլ.—1906, № 7, էջ 68—73, Ստորագր.՝ Ն.:

Հակիրճ ձևով ներկայացված է ֆիննական մամուլի պատմությունը: Առաջին թերթը լույս է տեսել շվեդերեն լեզվով: Հեղինակը հանդամանորեն խոսում է ֆիններեն լեզվով առաջին անգամ լույս տեսած «Suomenkieliset Tietosanomat», «Mnemosiana», «Abo Horgenbladet», «Turun Wiikkosanomat» (Արուլի շաբաթական լրագրեր) ու մի շարք թերթերի ու հանդեսների հրատարակության մասին, որոնց թիվը, բայց հեղինակի տվյալների, 1898 թվականին հասել է 186-ի:

Ներկայացված այս նյութը մեր «Մատենագիտության» «Ճանապարհորդություններ, ազգագրություն» բաժնի № 4864 նկարագրության այն մասն է, որ վերաբերում է միայն ֆիննական մամուլի հարցերին:

Առանձին պարբերականների մասին

6444 («Kotkanuheter» ֆիննական լրագրի հրատարակությունը երկու շաբաթով դադարեցնելու մասին)։—1903, № 4, էջ 199: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6445 [Հելսինգսորսոնի լույս տեսնող «Pälvälehti» լրագրի հրատարակությունը մեկ ամսով դադարեցնելու մասին]։—1903, № 4, էջ 199: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6446 [Ֆիննական մի շարք պարբերական հրատարակություններին արված նախազգուշացման մասին]։—1903, № 4, էջ 233: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6447 («Helsingfors posten» լրագրին արված նախազգուշացման մասին)։—1903, № 5, էջ 204: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6448 [ՖԻՆԱՆՏԻԱՅՈՒՄ լույս տեսնող «laatokka» և «Aamulehti» թերթերի հրատարակությունը մեկ շաբաթով դադարեցնելու մասին]։—1903, № 7, էջ 223: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6449 [«ԳԱՆԳԵ» թերթին նախազգուշացում է արվել է 1903 թվականի № 76-ում զետեղված «Արջը և մրջնանոցը» պատմվածքի համար]։—1903, № 7, էջ 223: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6450 («Hufvud-Stadsladet» լրագրին արված նախազգուշացման մասին]։—1903, № 10, էջ 216: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6451 [ՖԻՆԱՆՏԻԱՅՈՒՄ մամուլի զլխավոր վարչությունը նախազգուշացրել է «Kaiku» և «Wiborgs Nuheter» լրագրին, իսկ «Kotkan Sonoma» թերթը փակել է երկու շաբաթով]։—1903, № 11, էջ 233—234:

6452 [ՖԻՆԱՆՏԻԱՅՈՒՄ լույս տեսնող «Vasaposten» շվեդական թերթի հրատարակությունը դադարեցնելու մասին]։—1904, № 1, էջ 228: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6453 [Ֆիննական «Լուխի» լրագրի հրատարակությունը մեկ ամսով դադարեցնելու մասին]։—1904, № 2, էջ 213: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

6454 [ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ մասին անստույգ լուրեր տարածելու համար «Keskusavo» թերթին արված նախազգուշացման մասին]։—1904, № 4, էջ 183:

6455 [«ՈՒՅՁԻ Սյունետար» թերթին արված նախազգուշացման մասին]։—1904, № 5, էջ 194: (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ):

ԼԱՏՎԻԱՆ ԿԱՄՈՒՂ

6456 [ՌԻԳԱՅՈՒՄ լույս տեսնող «Deenes Lapas» թերթի հրատարակությունը ութ ամսով դադարեցնելու մասին]։—1904, № 1, էջ 228: (Մամուլի վերաբերյալ տեղեկություններ):

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

6457 [ՌՈՒՍ անվանի հրապարակախոս, 60-ական թվականների ամենանշանավոր ղեմավարից

մեկի՝ նիկոլայ Շելդոնովի մահը]։—1891, № 5, էջ 669—670։ Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

6458 [ՎԵՐԱ Պետրովնա Ժելիսովսկայայի մահը]։—1896, № 5, էջ 730։ (Զանազան լուրեր)։

Ժամանակի ուս հասարակական գործիչ Լայտնի է Թեոսոֆիայի մասին շարադրած հոդվածներով։ Գրել է ընդդեմ հայկական հարցի լուծման։

6459 [ՌՈՒՍ հասարակական-գրական գործիչ Վ. Օ. Պորտոգալովի մահը]։—1896, № 12, էջ 1650։ (Զանազան լուրեր)։

6460 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Ռուս հրապարակախոս-գրող Լ. Ի. Սվեդենցովի հրապարակախոսական գործունեության մասին]։—1901, № 4, էջ 220—221։ (Ներքին տեսություն)։

6461 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Գ. Վյաչեսլավ Ավսենտևիչ Մանուսսեին [Մահվան առթիվ]։—1901, № 6, էջ 232—236։

Համառոտակի ներկայացված է ժամանակի առաջավոր մտածողի, ռեգենտական մարդու, հանձարեղ ուսուցչի, օրինակելի բժշկի ու հոգվագյուտ խմբագրի՝ կյանքն ու հասարակական գործունեությունը։

Տես նաև №№ 4185, 4187, 6224 նկարագրություններ։

ՕՏԱՐ ԼԵՉՎՈՎ ԻՐԱՄՈՒԼԸ

ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

6462 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ մամուլ («Caucase Illustree»-ի հրատարակիչ Մուսին Թիֆլիս է եկել Փարիզի ցուցահանդեսի Կովկասյան բաժնի համար մի քանի համարներ հրատարակելու խնդրով]։—1899, № 7—8, էջ 931։ (Զանազան լուրեր)։

6463 [ՅենՋոնիՐԱԿԱՆ կանոնադրության № 121 հոդվածի հիման վրա փակվել է Թիֆլիսում ֆրանսերեն լեզվով հրատարակվող «Le Caucase Illustree» շաբաթաթերթը]։—1904, № 6, էջ 173։ (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

ՎՐԱՅԱԿԱՆ ԻՐԱՄՈՒԼ ԵՎ ՀՐԱԳԱՐԱԿԱՆՈՍԻԹՅՈՒՆ ԻՐԱՄՈՒԼ

Ընդհանուր հարցեր

6464 ՎՐԱՅ ԻՐԱՄՈՒԼԸ։—1901, № 4, էջ 120—133, № 5, էջ 172—184։ Ստորագր.՝ Գ. Մ.։

Վրացական մամուլին նվիրված ներկա տեսության մեջ հեղինակը խոսել է «Կվալի», «Թվերիա», «Մոամբա» և «Դրոբա» պարբերականների վերաբերմունքի մասին ղեկի ժամանակի հասարակական խնդիրները։ Հոդվածում առատ նյութ կա վրաց մամուլի առաջադիմական ու պահպանողական ուղղությունների ինչպես նաև պատմական տեղեկություններ հայ-վրացական, վրաց-ռուսական հարաբերությունների մասին։

6465 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաց մամուլի բաժանորդագրման նոր ձևերի մասին]։—1904, № 1, էջ 161—163։ (Վրաց կյանքից և զրականությունից)։

Ինչպես հայ, այնպես և վրաց մամուլը հաճախ է անդրադարձել բաժանորդների սակավավելության խնդրին։ Վրաց մի շարք պարբերականներ ապահովելու համար իրենց գոյությունը դիմել են «պրեմիաների» միջոցին, այսինքն այս կամ այն պարբերականին բաժանորդագրվող անձանց որպես հավելում տվել են Տոլստոյի, Սումբատովի ու մի շարք այլ գրողների երկերի ժողովածուները։ Փորձը կատարել է «Յնոբիս Փուրցելի»-ն։ Նրան են հետևել «Մոզգաուրի»-ն, «Թվերիա»-ն, «Մժդեմսի»-ն, «Ջեչիլի»-ն և այլն։

Տես նաև № 5634 նկարագրությունը։

«ԻՎԵՐԻԱ» (Վրաստան)

6466 [«ԻՎԵՐԻԱ»-ի հրատարակությունը ութ ամսով դադարեցնելու մասին]։—1896, № 5, էջ 726։ (Զանազան լուրեր)։

6467 ՊԱՐՐԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ «Թվերիա», «Կվալի», «Յնոբիս փուրցելի»։—1902, № 9, էջ 256։

Համառոտակի ներկայացված է վրաց մամուլում սկսված այն բանակուլի էությունը, որ «Թվերիա»-ի գլխավորությամբ տարվել է Վրաստանը հայերից ազատելու խնդրի շուրջը։

6468 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություննր «Իվերիա»-1902, № 10, էջ 223:

Խոսքը «Իվերիա»-ի այն պնդումների մասին է, որ փորձել է Վրաստանում ապրող Գրիգորյանականներին վրացի համարել և այդ առիթով հարց է առաջ բաշել ներգիսյան դպրոցում վրացերեն լեզու գասավանդելու և հկեղեցիներում ծիսակատարությունները վրացերեն կատարելու մասին:

6469 [ՎՐԱՑ «Իվերիա» լրագրի խմբագիր Սարաջևի խնդրի համաձայն թույլատրել են Գ. Յ. Կիսլշիձեին [Ղիպշիձե] 6 ամիս ևս շարունակելու այդ լրագրի խմբագրի պաշտոնը]:-1905, № 1, էջ 159: (Ներքին տեսություն):

«ԿՎԱԿԻ» (Ակոս)

6470 [ՎՐԱՑ «ԿՎԱԿԻ» շաբաթաթերթի ծրագրի ընդարձակման մասին]:-1896, № 7-8, էջ 1087: (Ձանազան լուրեր):

6471 [«ԿՎԱԿԻ» հանդեսի («Ջեջիլի» հավելվածով) հրատարակությունը դադարեցնելու մասին]:-1904, № 2, էջ 213:

«ՄԵՈՒՐՆԵ» (Տեսեսվար)

6472 [«ՄԵՈՒՐՆԵ» գյուղատնտեսական լրագրին արգելել են ծրագրի ընդարձակումը]:-1896, № 10-11, էջ 1417: (Ձանազան լուրեր):

«ՄՈԱՄՐԵ» (Սուրհանդակ, համբավաբեր)

6473 ՎՐԱՑ նոր ամսագիր «Մոամբե» (Սուրհանդակ):-1893, № 12, էջ 1945: (Ձանազան լուրեր):

6474 «ՄՈԱՄՐԵ» (Համբավաբեր) վրաց նոր ամսագիր, 1894 թ. հունվար, № 1, խմբագիր Ալ. Ճղոնիա. հրատարակիչ Նիկ. Ղոզորերիձե:

Դեպիստություն:-1894, № 1, էջ 118-120: Ստորագր.՝ Մ. Ն.:

Հեղինակը ողջունել է նորաստեղծ ամսագրի հրատարակությունը. զրվատանքով է խոսել նրա նպատակների ու ծրագրի մասին: Համառոտակի վերլուծված են հանդեսի № 1-ում զետեղված հոդվածները:

6475 [«ՄՈՒՐՃ»-ի խմբագրությունը ողջունել է վրացական «Մոամբե»-ին 1000 բաժանորդ ունենալու համար]:-1894, № 2, էջ 331: (Ձանազան լուրեր):

6476 [ՎՐԱՑ «Մոամբե» ամսագրի 1901 թ. բաժանորդագրության բացման մասին]:-1901, № 1, էջ 292: Նույնը՝ № 2, էջ 328: (Հայտարարությունները վրացերեն լեզվով):

6477 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [«Մոամբե»-ի մասին]:-1903, № 6, էջ 125-127: (Վրաց կյանքից և զրականությունից):

Ներկա տեսությունը վերաբերում է վրաց «Մոամբե» հասարակական-զրական, քաղաքական ամսագրի վերջին համարներին: Բացահայտելով նրանց բովանդակությունը, տեսաբանը ցավով է նշել այն հանգամանքը, որ երբեմնի այնքան բաղժարովանդակ, հայրենի աշխարհի կյանքին սերտ կապված հանդեսը դարձել է թարգմանական զրվածքների մի վտիտ ժողովածու: Տեսության հեղինակը փոքր ինչ հանգամանորեն կանգ է առել ամսագրի վերջին համարում լույս տեսած միակ ինքնուրույն հոդվածի վրա, որտեղ խոսք կա նաև հայերի մասին:

«ՄՈՒԶԱՈՒՐԻ» (Ճանապարհորդ)

6478 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. «Մոզգատուրի» (ճանապարհորդ) ամսագիրը:-1901, № 7, էջ 198-200: (Վրաց կյանքից և զրականությունից):

1901 թվականին վրաց մամուլը հարստանում է մի նոր պարբերականով («Մոզգատուրի»): Նրա նպատակն է եղել վրաց ընթերցողներին ներկայացնել նյութեր ու հոդվածներ Վրաստանի պատմությունից, հնագիտությունից, ազգագրությունից ու տեղեկություններ երկրի աշխարհագրության մասին:

«ՆՈՐԱՏԻ» (Նվեր)

6479 [Ա. Ս. ԳՈՒԼԱՋԵՆԻ թույլատրել են Թիֆլիսում վրացերեն լեզվով հրատարակել «Նորատի» ամենօրյա լրագիրը]:-1905, № 4, էջ 228:

«ՑՆՈՐԻՍ ՓՈՒՐՅՆԻ» (Տեղեկատու քերթ)

6480 [Վ. Լ. ԳՈՒՆԻԱՅԻՆ թույլատրել են Թիֆ-

իսում հրատարակել «Յնորիս փութրցելիս»-ի վրացերեն լեզվով ամենօրյա թերթը]։—1896, № 10—11, էջ 1417։ (Զանազան լուրեր)։

6481 [«Յնորիս փութրցելիս» ամենօրյա լրագրի 1901 թ. բաժանորդագրության բացման մասին]։—1901, № 1, էջ 202։ Նույնը՝ № 2, էջ 328։ (Հայտարարությունները վրացերեն լեզվով)։

Օ Ր Ա Ց Ո Ւ Յ Ց

6482 [ՔՈՒԹԱՅԻՍԻ նահանգում արգելել են 1904 թվականի համար վրացերեն լեզվով լույս տեսած օրացույցի վաճառքը]։—1904, № 8, էջ 141։ (Ներքին տեսություն)։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

6483 ՎՐԱՑ ժուռնալիստիկայի վետերան Ի. վան Կերեսելիձեի մահը։—1892, № 12, էջ 1888։ (Զանազան լուրեր)։

6484 [ԱՆՎԱՆԻ վրաց հրապարակախոս ու հասարակական գործիչ Դիմիտրի Իվանովիչ Կիպիանու մահաբանի բացման մասին]։—1899, № 10, էջ 1278—1279։ (Զանազան լուրեր)։

6485 [ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆՈՍ ու հասարակական գործիչ Կերեսի Եփրեմովիչ Մերեթևու մահը]։—1900, № 1, էջ 129—130։ (Զանազան լուրեր)։

6486 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Հրապարակախոս Ի. Խոստոմաշվիլու մի անվայել վարմունքի մասին]։—1903, № 8, էջ 120—121։ (Վրաց կյանքից ու գրականությունից)։

1903 թվականի հունվարին Թիֆլիսի ղյուղատնտեսական ընկերության դահլիճում «Սուլթան-Կրիմ-Գիրելու մի ղեկուցում է կարդացել մայրենի լեզվի նշանակության մասին»։ Դրան ղեմ է արտահայտվել Ի. Խոստոմաշվիլին։ Վերջինիս հայտնած արտառոց մտքերին առարկել է անվանի մանկավարժ Գոգեբաշվիլին։ Խնդիրն արձագանքել է նաև «Իվերիա»-ն № 150-ում տպագրված «Առասպելական ուրացում» հոդվածով։ Նման մի ղեպք էլ տեղի է ունեցել Քուլայիսում, որտեղ մի խումբ ազնվականներ հանդես են եկել իրենց երեսնաներին վրաց լեզվի դասերից ազատելու պահանջով։

6487 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաց մամուլում ժողովրդի անցյալի և «հասարակական գործիչ» դարձվածքի առիթով ստեղծված բանավեճի մա-

սին]։—1904, № 1, էջ 163—165։ (Վրաց կյանքից և գրականությունից)։

Վրաց մամուլում ծագած բանավեճը վերաբերվել է «Իվալի» շաբաթաթերթի աշխատակից Ղվիրելիի հայտնած այն կարծիքին, որով առաջարկել է վրաց բնում ներկայացնել որոշակի իդեալներ, պարունակող պիեսներ՝ օգտվելով ժամանակակից եվրոպական հարուստ խաղացանկից։ Բանավեճի նյութ է ծառայել նորավարտ քաղաքատնտեսության ղոկտոր Գոգիշաշվիլու «ժողովրդի քանակական աճի մասին հայտնած կարծիքները»։ Բանավեճին մասնակցել են «Յնորիս փութրցելիս»-ն, «Իվալի»-ն և «Իվերիա»-ն։

6488 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Գոգեբաշվիլու «Աղյուս»-ի մասին]։—1904, № 2, էջ 164—165։ (Վրաց կյանքից ու գրականությունից)։

Յակոբ Գոգեբաշվիլին վրաց մանկավարժական մտքի ամենակարկառուն ղեմերից է՝ բազմաթիվ աշխատությունների ու դասադրերի հեղինակ։ Ներկա տեսության մեջ ներկայացված է նրա վերջերս հրապարակած «Աղյուս»-ի հիմքը՝ խորագիրը կրող գրքույկի վերլուծությունը, որը մի հանրամատչելի ու վառվռուն քարոզ է մայրենի լեզվի նշանակության մասին։ Գրքույկում հեղինակը շոշափել է նաև կանանց կրթության ու դաստիարակությանը վերաբերող մի շարք հարցեր։

6489 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Պետրե Ումիկաշվիլու մահը]։—1904, № 6, էջ 146—147։ (Վրաց կյանքից և գրականությունից)։

Հանդուցյալը վրաց մշակույթի երախտավորներից է, հեղինակ բազմաթիվ հրապարակախոսական հոդվածների ու թարգմանական գործերի։ Հրատարակել է «Գյուղական լրագիրը» վրացերեն լեզվով, «Իվերիա»-ի 1904 թ. № 123-ում տպագրված նրա ինքնակենսագրությունից պարզվում է, որ նա ծագումով հղել է հայ կաթոլիկ, նպաստել է հայ գրականությունը թարգմանաբար վրաց հասարակայնությանը ծանոթացնելու ողջունելի գործին։ Այդ մասին ինքնակենսագրական ու գրել է. «Ես պրոպեդագոգիկա եմ կամ թարգմանում հայերենից հոդվածներ հայոց գրողների և կյանքի մասին։ Առաջ վրաց մամուլում հայերի մասին համարյա թե ոչինչ չէր հիշվում. ես կամենում էի, վրացիք ճիշտ գաղափար կազմենին հայերի մա-

սին՝ նույնիսկ իրենց հայերի արտահայտած հայացքների հետ ծանոթանալովր»:

6490 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վերանորոգված «Իվերիա»-ն ու նրա նոր խմբագրի դիրքը հայերի վերաբերյալ]—1905, № 5, էջ 169—174: (Վրաց կյանքից և դրականությունից):

Ինչպես դրել է հեղինակը, վերջին երեք ամսվա ընթացքում, վրաց կյանքի ու մամուլի մեջ տիրել է մի անասլիկ ոգևորություն. պատճառը Ռուսաստանում ծայր առած ազատասիրական-հեղափոխական շարժման արձագանքներն են, որի ներդաշնակ պարզացմանը Վրաստանում նպաստել է նաև «Իվերիա»-ն իր նոր խմբագիր, երիտասարդ ղեկավար Փ. Գոգիչաշվիլիու գլխավորությամբ: Իր բազմաթիվ հոգվածներում նա պարզացրել է այն միտքը, որ հայ և վրաց մտավորականությունը, պետք է, որ միմյանց ճիշտ հասկանան, անկեղծորեն լուսաբանեն բոլոր չպարզված հարցերն ու խնդիրները: Տեսության հեղինակը ընթերցողին նոր խմբագրին մոտիկից ծանոթացնելու նպատակով վերլուծության է ենթարկել «Իվերիա»-ում տպագրված այն հոգվածները, որոնք մեծ մասամբ վերաբերել են հայերին, «Իվերիա»-ի 1905 թ. № 1-ում Գոգիչաշվիլիին պաշտպան է հանդիսանում վրաց մեջ ազգայնության գաղափարը դարգացնելու մտքին՝ կապված այն երեք անձից կազմված պատվիրականության ընտրության խնդրին, որ պիտի մեկնեի Պետերբուրգ Սուխումի շրջանում ապրող շուրջ 30.000 արևմտահայ գաղթականներին տեղում թողնելու հարցը լուծելու համար: (Պատվիրակության անդամներից և ոչ մեկը վրացի չի եղել): Այնուհետև տեսարանը կանգ է առել «Իվերիա»-ի № 17, 18-ում տպագրված «Ողբարություն հրատարակելուց հետո» առաջնորդողի վրա, որտեղ դարձյալ խոսելով նույն խնդրի շուրջը դեմ է արտահայտվել գաղթականներին տեղում թողնելու հարցին: Ընթերցողների ուշադրության է ներկայացված «Իվերիա»-ի № 38-ում հրապարակված «Կովկասի ազգերի քաղաքական կյանքի խնդիրը», № 60, 61 և 64-ում տեղ գտած այն նյութերը, որոնք վերաբերում են անդրկովկասաբնակ հայերից ընտրված ներկայացուցչության կազմած այն պետիցիային, որ պետք է ներկայացվեր Կովկասի

փոխարքային: Այստեղ մեջ է բերված նաև «Յնորիս փուրցելի»-ի (№ 2802) դիրքորոշումը այդ հարցում: Տեսության մեջ ներկայացված բոլոր նյութերը «պարզ կերպով ցույց են տալիս երկու թերթերի շուրջը համախմբված վրաց մտավորականության մեծ մասի ազգային դավանանքը».— գրել է տեսարանը:

ՆՅՈՒԹԵՐ ԱԳՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ (ԹՈՒՐԲ) ՄԱՄՈՒԼԻ ՈՒ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

6491 ՂՐԻՄՈՒՄ ԼՈՅՍ տեսնող թուրքական «Թերքիման» լրագրի 10-ամյակը.—1893, № 4, էջ 675: (Չանազան լուրեր):

6492 [ԹՈՒՐԲԵՐԵՆ ԼԵՂՎՈՎ ԼՈՅՍ տեսնող «Շարգի ռուս» (ռուսական արևելք) թերթի ամսին]—1903, № 4, էջ 222—223: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

1903 թվականի մարտից Թիֆլիսում սկսում է լույս տեսնել «Շարգի ռուս»-ը: Տեսության հեղինակը ողջունում է նրա ծնունդը և նշում այն մեծ դերը, որ նա ունենալու է Կովկասում ապրող մահմեդական ազգաբնակչության հասարակական կյանքում:

6493 [«ՔԵՇԿՅՈՒՆ», «էքիշելիք» (երկրագործություն), «Թերքիման» (թարգման), «Շարգի ռուս» (Ռուսական արևելք), «Միրաթ» (Հայելի) պարբերականների մասին]—1903, № 10, էջ 134—143: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլ):

Հոգվածից մոտավոր գաղափարը կարելի է կազմել նշված պարբերականների ուղղության ու նրանցում շոշափված հարցերի մասին:

6494 [ԹՈՒՐԲ պահանջողական մամուլը «Շարգի ռուս»-ի դեմ]—1903, № 11, էջ 180—188: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլ):

Տեսության մեջ ներկայացված է ժամանակակից պահանջողական թուրք մամուլի հարձակումները «Շարգի ռուս»-ի խմբագիր Շահաթ-թինսկու առաջարկած բարենորոգումների ու հասարակական ազգային կյանքի մի շարք առաջադեմ երևույթների դեմ:

6495 [«ՇԱՐԳԻ ՌՈՒՍ» և «Касиин» լրագրերի հոդվածների մասին]—1904, № 2, էջ 125: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

«Կովկասի թուրք մամուլը» ընդհանուր խորագրի տակ հեղինակը վերլուծության է ենթարկել նշված պարբերականների ընթացիկ տարվա մի քանի համարներում լույս տեսած հոդվածները, որոնք վերաբերում են հասարակական կյանքի ամենատարբեր հարցերին: (Դավանաբանական, կրթական, մամուլի հարցեր և այլն):

6496 [«ՇԱՐԳԻ ՌՈՒՍ»-ի 1904 թ. № 4, 14, 16-ում լույս տեսած մի քանի հոդվածների մասին]—1904, № 3, էջ 174—178: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Տեսությունը ամբողջապես նվիրված է «Շարգի ուս» թերթին: Այն լուսաբանում է Շահթաթինսկու «Թուրք և թաթար ժողովրդյան դիմում», հայազգի մի թղթակցի «Անգործ և թշվառ մարդիկ» հոդվածները: Թերթի № 14-ից տեղեկանում ենք, որ Գանձակում Միրզա Ֆեթհ Ալի Ախունդովի մահվան 50-ամյակի առիթով բնակադրվել է ադրբեջանական թատրոնի հիմնադրի «Հաջի Ղարա» կատակերգությունը՝ ի նպաստ տեղի այգեգործական ուսումնարանի: Նույն թերթի № 16-ը նկարագրել է այն հանդիսավոր մաղթանքների մանրամասնությունները, որ շիա դավանանքի մահմեդականները կատարել են ուսական զենքի հաղթանակի համար: Նույն այդ համարում կարդում ենք այն մասին, որ ոմն Քերիմ աղա ձեռնամուխ է եղել ղուրանի մեկնության գործին:

6497 [ՌՈՒՍ-ճապոնական պատերազմի առիթով «Շարգի ուս»-ի կարդացած հորդորները երկրի մահմեդական ազգաբնակչությանը]—1904, № 5, էջ 136—137: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Թերթը կոչ է արել նյութական-դրամական միջոցների հանգանակությամբ օգնել ուսական բանակին ճապոնացիների դեմ մղած պատերազմում:

6498 [ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ թուրք հասարակական կյանքի մի քանի կողմերի մասին]—1904, № 5, էջ 137—141: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Օրենքնորդից «Գրիչ» ծածկանունով մեկը պատասխանելով Կազանից ուղարկված կղերամու

րնույթի մի նամակի, մերկացրել է թուրք հոգևորականության փողապաշտությունն ու տղիտությունը, անվանելով, նրանց «միկրոբներ» և «մակարոյծներ»։ Ժաղրել է դպրոց հաճախող մահմեդական աշակերտներին իրենց կրոնի ու ազգայնության սկզբունքները դասավանդելու վկայակոչված հետամնաց մուլաներին, բողոքել է իսլամական ուխտատեղիներում տիրող անմաքրության ու հասարակական կյանքում տեղ գտած միշտ արյունալի երևույթների դեմ:

6499 [«ՇԱՐԳԻ ՌՈՒՍ»-ը ժողովրդի լուսավորության ու առաջադիմության մասին]—1904, № 5, էջ 141—142: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Տեսության մեջ ներկայացված է թերթի ընթացիկ տարվա № 24-ի ժողովրդի լուսավորության ու առաջադիմության մասին արտահայտած հետևյալ տողերը, որ «նախապաշարված, տգետ հասարակությունների միակ ճամփան, հառաջդիմության ու իսկական մարդկայնության մեջ մտնելու միակ ձիղջոցը լուսավորությունը, երթությունն է»։ Այդ առթիվ հոդվածագիրը արել է մի քանի կոնկրետ առաջարկություններ, որոնք ընդհանուր գծերով ներկայացված են ներկա տեսության մեջ:

6500 [«ՇԱՐԳԻ ՌՈՒՍ»-ի և «Մշակ»-ի միջև ծագած մի վեճի մասին]—1904, № 7, էջ 141—142: Ստորագր.՝ Ա. Ա.: (Ներքին տեսություն):

Վիճաբանության նյութ է դարձել Պարսկաստանի Սարգվար քաղաքում տեղի ունեցած հակաքրիստոնեական հուզումները:

6501 [«ՇԱՐԳԻ ՌՈՒՍ»-ում տպագրված մի քանի հոդվածների մասին]—1904, № 8, էջ 74—81: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Տեսությունը նվիրված է թերթի 1904 թ. № 52, 60, 65-ում տպագրված մի շարք թղթականությունների, որոնցում արծարծվել են հասարակական հետաքրքրություն ներկայացնող մի շարք խնդիրներ. (Ժողովրդի հետամնացություն, վերաբերմունք դեպի ուս-ճապոնական պատերազմը, դպրոցական-կրթական, կրոնական խնդիրներ և այլն):

6502 [«ՇԱՐԳԻ ՌՈՒՍ»-ի «Ինչ վիճակի մեջ ենք և ինչ ընելու ենք» հոդվածի մասին]—1904, № 10, էջ 143—146: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Թղթակցությունն ուղարկվել է Օրենբուրգից, որի մեջ շոշափված են հիմնականում իսլամ ազգաբնակչության ժողովրդական կրթության հարցերը: Հեղինակն արել է մի շարք գործնական առաջարկություններ:

6503 [«ՇԱՐԳԻ ՌՈՒՍ»-ը հոգևորական-դատավորների մասին]—1904, № 10, էջ 146: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Տեսության հեղինակը «Շարգի ռուս»-ի հետևողական ուսումնասիրությունից հետո մեղադրել է նրա խմբագրին հոգևորական դատավորների մասին հայտնած իրարամբ լարձիքների համար:

6504 [Կովկասի մահմեդական հասարակության առաջադիմական ձգտումների մասին]—1904, № 11, էջ 170—171: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Կովկասաբնակ մահմեդական ազգաբնակչության մեջ օրրոսուր են կատարել է դարձել ձգտումը ղեկի լուսավորությունն ու գիտակից հասարակական գործունեությունը: (Հոգևոր սեմինարիայի բացում, կրթասիրաց ընկերության ստեղծում և այլն): Լեյդ մասին տեսաբանը՝ գրել է. «Մենք ուրախությամբ մատնանիշ կենք այս երևույթը, որովհետև հավատացած ենք, որ դրացիներուն առաջադիմությունը մեզի բացի օգուտն ոչ մեկ վնաս չի կրնար հասցնել»...

6505 [ՆՈՄԱՆ ԶԱԴԵԻ «Մենք ալ ժամանակի պահանջմանց համեմատ աշխատենք» հոդվածի մասին]—1904, № 11, էջ 171—174: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Պոլսում կրթություն ստացած նոման Զադեի ներկա հոդվածը շարունակարար լույս է տեսել «Շարգի ռուս»-ի № 147, 148 և 152-ում: Հեղինակը ցույց տալով կովկասաբնակ իսլամ ազգաբնակչության ցավոտ կողմերը, առաջ է քաշել ժողովրդական կրթության ու հասարակական լիարժեք կյանքով ապրելու անհրաժեշտության հարցերը: Ներկայացված են հեղինակի արած գործնական առաջարկությունները:

6506 [ՄԱՀՄԵԴԻՎԱՆ հասարակությունը մոտիկից ճանաչելու անհրաժեշտության մասին]—1905, № 2—3, էջ 155: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Հոդվածը զրված է Բաքվում տեղի ունեցած հայ-թուրքական արյունալի ընդհարումների առթիվ: Հեղինակը հանդես է եկել միևնույն շահերով ու ակնկալություններով ապրող երկու դրացի ժողովուրդների բարեկամության ջատագով: «Մերձեցումը երկու տարրերուն մեջ կարելի պիտի ըլլա հաստատել իրար ավելի լավ ճանաչելով, դիրար ավելի մոտեն ուսումնասիրելով: Մենք հավատարիմ մեր ուղղության, պիտի ջանանք առանց փաստերը խեղաթյուրելու, ինչպես և առանց նկատումի զոհելու ճշմարտությունը՝ որքան որ այն դառն ըլլա-անվերապահությամբ ու անկեղծորեն շարունակել մեր գործը».—գրել է հեղինակը:

6507 [«ԹԵՂԻՍՏԱՆ» և «Շարգի ռուս»-ի բանակովը համիսլամության մասին տպագրված հոդվածի շուրջը]—1905, № 2—3, էջ 156: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Համիսլամության մասին հոդվածը լույս է տեսել «Շարգի ռուս»-ում, որի դեմ բողոքել է Ղրիմում հրատարակվող «Թերգիմանը»: Վերջինս գրել է, որ այդ հարցը բնավ չպետք է արժարձվեր մամուլում, քանզի նա դրանով առաջացրել է ռուսական կառավարության կասկածները Ռուսիայում ապրող մահմեդականության նկատմամբ: «Շարգի ռուս»-ը ներկա հոդվածում պաշտպանում է այդ մասին ունեցած իր հայացքները: Տեղին է հիշել այդ կապակցությամբ նրա հիշատակած այն կարծիքները, որ հայտնել են երիտասարդ թուրքերը եզիպտական «Թյուրք» լրագրի էջերում:

6508 [«ՇԱՐԳԻ ՌՈՒՍ»-ի խմբագրական կազմի և ուղղության մեջ կատարված փոփոխությունների մասին]—1905, № 2—3, էջ 161—168: Ստորագր.՝ Տիգրան: (Կովկասի թուրք մամուլը):

Մանրամասնություններ է հաղորդում լրագրի խմբագրական կազմում ու նրա ուղղության մեջ կատարված փոփոխությունների մասին: Վերլուծված է թերթի 1904 թ. № 256-ում լույս տեսած «Ինչ ճամփով գործ պիտի տեսնենք» հոդվածը, որին տեսության հեղինակը անվանել է «Աղանի հավատո-հանգանակ»: Այդ հոդվածում շոշափ-

վրա: Այնուհետև վերլուծության է ենթարկել լրագրի տարբեր համարներում (№№ 219, 241) տեղ գտած «Իսլամական խորհրդածություններ», «Մահմեդականների վարժապետանոցը» և «Մահմեդական լրագրերը» խորագրերը կրող հոդվածներ:

6511 [α 263ԱԹ» նոր լրագրի մասին]։—1905,
N 7, էջ 128—143։ Ստորագր.՝ Տ. Զավենի (Կով-
կասի թուրք մամուլը)։

1905 թվականի հունիսի 7-ին Բաքվում լույս է տեսնում «Շեյաթ» (Կյանք) լրագիրը: Մինչ նրա էջերում հրապարակված նյութերի վերլուծության անցնելը, հեղինակը պարզաբանում է նորընծա լրագրի խմբադրության կազմավորման ու հրատարակման հանգամանքները: «Շեյաթ»-ի գաղափարական ուղղությունն ու հասարակական ծրագիրը ներկայացնելու համար հեղինակը վերլուծության է ենթարկել նրա առաջին և երրորդ համարներում տեղ գտած ամենատարբեր բնույթի հոդվածները, նյութերն ու հեռագրերը. (արաբական հակաթուրքական շարժում, հայ-թուրքական հարաբերություններ Բաքվի և Երևանի ղեպեր, համիսյամության գաղափար և այլն):

ՆՅՈՒԹԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼԻ
ՈՒ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՆՈՍՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

6512 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ մամուլի ու նրանում տիրող բարբերի մասին]։—1889, № 11, էջ 1831—1832։ (Բյթակղոթյուններ արտասահմանից)։

6513 ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ժամանակակից երիտա-
սարդությունը:—1891, № 11, էջ 1350—1363,
№ 12, էջ 1470—1481: Ստորագր.՝ Ի. Դոպ:

Ներկայացված է ժամանակակից ինտելիգենտ երիտասարդության բարոյական նույնատեղիները, նրանց հույզող հասարակական հարցերն ու իրավայինները:

6514 [ԲԱՐՈՏԱԿԱՆ զարթում և Պոլ Դեմարզե-
նի բրոշյուրը «Եկրկա սլարտականությունը»] —
1892, № 3, էջ 496—497, Ստորագր.՝ Յ. (Արտա-
սահմանյան քրոնիկ)։

Դիժարդենը ճարտասանության պրոֆեսոր է.
նրա կարծիքով կլանելու՛ էղած չարիքների պատ-

6510 ՇԱՀԹԱԽԹԻՆՍԿԻ և Աղան դատի մեջ, Աղան բեդի ողբերը, Հնդկաստանի մահմեդականների մեջ կրոնական վերանորոգչական մի շարժում, Կովկասի իսլամների վերաբերմունքը դեպի այդ շարժումը, Մահմեդական մամուլի օրդանները այլ և այլ երկրներում,—1905, № 5, էջ 175—185, Ստորագր. Տիգրան, (Կովկասի թուրք մամուլ),

Հեղինակը կանգ է առել թերթի նոր խմբագիր Աղակի և Շաթախթինսկու միջև ծագած անհամաձայնությունների բացահայտման խնդիրների

ճառը ժամանակի նշանավոր մարդկանց՝ Իենանի, Դարվինի, Տենի, Զոլայի, և շատ ուրիշների բարոյական իդեալների գահավիժումն է. ու դրանց փոխարեն ոչնչով այն շրջացվելու հանգամանքը։ Բրոշյուրում հայտնած մտքերով հեղինակը մոտենում է Տոլստոյի բարոյախոսական հայացքներին։

6515 ՅՄԱՆՍԻԱԿԱՆ ամսագրերի վարրերից։— 1892, № 7—8, էջ 1208—1209, Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

6516 [Հայտնի հրապարակախոս, սենատոր ակադեմիկոս Զոն Լեմուայի մահը]։— 1892, № 12, էջ 1887, (Զանազան լուրեր)։

6517 «Դեկլի նիուս» լրագրի 50-ամյակը։— 1896, № 1, էջ 161—162, (Զանազան լուրեր)։

6518 [Անվանի հրապարակախոս-պատմաբան Հենրիխ Տրայչկեի մահը]։— 1896, № 3—4, էջ 535, (Զանազան լուրեր)։

6519 [Անվանի անգլիացի լրագրող Արչիբալդ Ֆորբսի մահը]։— 1900, № 4, էջ 563—564, (Զանազան լուրեր)։

6520 ՅՐԱՆԳՅԱՆ Ե. Պարսկաստանի մամուլը։— 1901, № 7, էջ 52—58, (

ներկա թուղթի տեսության մեջ ներկայացված է Պարսկաստանի մամուլի խղճուկ վիճակը (Ձարհանգ, «Իրան», «Իթթիլահ», «Նասրիև», «Հատիպ», «Էդար»)։ Մամուլի վիճակը հեղինակը բացատրել է հոգևորականության անհարկի միջամտությամբ։

6521 [ՌՈՒՍԱՍԱՆԻ ղեմ գրած թշնամական թղթակցությունների համար երկրից հեռացվել է անգլիական «Times» լրագրի պետերրորդյան թղթակից Բրահամը]։— 1903, № 7, էջ 223, (Կարգադրություններ մամուլի վերաբերյալ)։

Տես նաև № 3978 նկարագրությունը։

6522 [«La Revue» հանդեսի բաժանորդագրման պայմանների ու այն ձևով բերելու մասին]։— 1904, № 3, էջ 212, № 5, էջ 211, № 8, էջ 156, № 12, էջ 179, 1905, № 4, էջ 252, № 5, էջ 245, № 6, էջ 186, № 7, էջ 168, 1906, № 1, էջ 200, № 4—5, էջ 8, № 6, էջ 8, № 10, էջ 159, № 11—12, էջ 195, 1907, № 2, էջ 128, (

6523 ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ գործը Անգլիայում։— 1904, № 4, էջ 103—108, № 5, էջ 97—103, Ստորագր.՝ Տ. (

Տողատակի ծանոթագրությունը տեղեկացնում է, որ ներկա նյութը որոշակի հապավումներով փոխադրված է. «Периодическая печать на западе» գրքում գետեղված մի հոդվածից, որի հեղինակը է Աստուրիներ Վերդինս հայտնի է Անգլիայի մասին գրած իր մի շարք գրվածքներով։ Հոդվածը հարուստ նյութ է տալիս հասկանալու համար Անգլիայում լույս տեսնող հիմնականում ամենօրյա լրագրերի մասին, նրանց դերը երկրի քաղաքական-հասարակական կյանքում (Քաղաքական ուղղություն, տպագրական գործ, թղթակիցներ, տպաքանակ, տարածման ձևեր և այլն)։

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՐՑ

6524 ԱՐԱՍԻԱՆՅԱՆ Ա. Կինը հասարակության մեջ։— 1891, № 6, էջ 677—687, (

խոսում է կանանց էմանսիպացիայի հարցի շուրջը։ Պատմական անցյալից ու ներկայից բազմաթիվ օրինակներով առաջ է քաշում բնավող հարցի ակտուալությունը։ Հեղինակը հանդես է եկել կնոջը հասարակական գործունեության ակտիվ անդամ դարձնելու ջատագով։ (Տողատակում խմբագրությունը խորհուրդ է տալիս ներկա հոդվածը համեմատել «Մուրճ»-ի 1893 թ. № 9 և 10-ում տպագրված Գևորգ Ղարաջյանի «Քաղաքակրթության զարգացման ընթացքը» ուսումնասիրության հետ. էջ 1349—1362, 1532—1545)։

6525 [ՊԱՈՒՈ Մանտեգացայի «Թե ինչպես պետք է կին առնել» գրքի մասին]։— 1892, № 6, էջ 977, Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

6526 [ՅՐԱՆՍԻԱՑԻ անվանի քաղաքական-հասարակական գործիչ, կանանց դատի ջերմ պաշտպան Ժյուլ Սիմոնի մահը]։ Համառոտակի ներկայացված է նրա կենսագրությունն ու հասարակական գործունեությունը։— 1896, № 5, էջ 730—731, (Զանազան լուրեր)։

6527 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. [Մի քանի խոսք սոցիալիստների, կանանց ու խաղաղության կոնգրեսների մասին]։— 1896, № 9, էջ 1213—1215, (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

Սոցիալիստների կոնգրեսը անարդյունք է վերջացել՝ անարխիստների ու սոցիալիստների ծածկոտուքի պատճառով: Կանանց կոնգրեսի մասին տեղեկությունները մանրամասն տպագրել է «Արձագանք»-ը: Խաղաղության կոնգրեսում ճառով հանդես է եկել տիկին Բերթա Ֆոն-Սուտները՝ Եւրոպայի ղեկավարը: Փափաղյանը ավարտում է, որ չկա այդ գործի հայերին թարգմանությունը:

6528 ԿԱՆԱՆՑ նոր իրավունքները Ռուսաստանում:—1898, № 5, էջ 733: (Զանազան լուրեր):

6529 ԿԱՆԱՆՑ իրավունքի խնդիրներ (Անգլիա, Ֆրանսիա):—1899, № 6, էջ 733—734: (Զանազան լուրեր):

6530 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Мир дожили» հանդեսի 1900 թ. ղեկավարության համարում հրապարակված բժշկուհի Պոկրովսկայայի «Պետերբուրգի բանվորուհին» հոդվածի]:—1901, № 1, էջ 285—286:

6531 ԹՈՓԳՅԱՆ Ե. [Կանանց շարժումը Գերմանիայում]:—1901, № 3, էջ 274—275: (Նամակ Գերմանիայից):

6532 ԶԻԼԻՆԿԱՐՅԱՆ Ա. Մեր կանանց դրությունը:—1901, № 6, էջ 70—85:

Ներկայացված է գավառացի հայ կնոջ ստորկական վիճակի պատկերը: Ամենախիստ ձևով դատապարտված են անշափահաս ամուսնությունները, բնական կանաչավարձությունը, մի խոսքով հայ գեղջկական կենցաղի մեջ մուտք գործած հոգի բարբերը: Հեղինակի եզրակացությունները արդյունք են հայկական մի շարք գավառներում նրա կատարած դիտողությունների: (Էջմիածին, Կարս, Շիրակ): Հոդվածում խստորեն դատապարտված երևույթների պատճառները հեղինակը փնտրել է կնոջ ստրկական վիճակի, կյանքի տնտեսական ցածր մակարդակի ու տգիտության մեջ: Քաղաքային կյանքում առկա նմանօրինակ երևույթների պատճառը որոնել է կնոջ գործարանային ու այլ անհամապատասխան աշխատանքներում: Հոդվածում բերված օրինակների մեջ, որպես կնոջ բողոքի արտահայտություն՝ ներկայացված են մի քանի ժողովրդական երգերի օրինակներ: Ներկա հոդվածը առատ նյութ կարող

է տալ նաև աղագրության հարցերով հետաքրքրվող ընթերցողներին:

6533 ԳԵՂՋԿՈՒԶԻՆ Արարատյան դաշտում: 1901, № 10, էջ 246—251: Ստորագր.՝ Ա-Դու (Դավառական կյանք):

Նկարագրված է կնոջ անաղատ վիճակի պատկերը, որն իր բնական հոգսերից բացի վարդապետը շահագործվում է նաև դաշտային գյուղատնտեսական ամենաժանր աշխատանքներում: Ոչ մի տեղ մարդը (տղամարդը) այնքան անարգար չէ գեղի իր ամուսինը՝ կինը, որքան Արարատյան դաշտում—գրել է հեղինակը:

6534 ԲՐԱՌՈՒՆ ԼԻԼԻ Կանանց հարցը. նրա պատմական զարգացումը և տնտեսական կողմերը: Կերմ. 1. Լայպցիգ:

Կրթությունը և Իշխանյան:—1902, № 9, էջ 208—215:

Մինչև անցյալ դարի 70-ական թվականի վերջերը բնավ գոյություն չեն ունեցել այնպիսի ուսումնասիրություններ, որոնք կառուցանային պատմական դիտողություններով, իրական փաստերով և զուտ գիտական հիմունքներով աղացուցել կանանց էմանսիպացիայի բնական անհրաժեշտությունը, պարզաբանել այդ խնդրի գոյության առաջադեմ ընթացքի նշանակությունը: Վերոհիշյալ հարցի մասին ամենալուրջ գիտական աշխատությունը հանդիսացավ Ավգուստ Բեքելի նշանավոր «Կինը և սոցիալիզմը: Կինը անցյալում, ներկայում և ապագայում» գիրքը: Նույն հարցին նվիրված լավագույն աշխատասիրություններից մեկն էլ Լիլի Բրաունի ներկա գրախոսված գիրքն է, որի մասին զովևստեղ են խոսել ժամանակի շատ սուսազդեմ գործիչներ: Կրախոսը ընթերցողին է ներկայացրել Բրաունի զբոսը բովանդակությունը, փորձել է վերլուծել նրանում տառադրված հարցերն ու զաղափարները:

6535 ՀԱՅ ԿՆՈՋ ձայնը:—1903, № 1, էջ 77—87, № 2, էջ 174—196: Ստորագր.՝ Տիկին Հրանուշ:

Հոդվածը նվիրված է կանանց էմանսիպացիայի հարցին: Հեղինակը հարցի էությունը պարզաբանելու համար դիմել է պատմական անցյալին ու հոդվածում մեջ բերված վիճակագրական տվյալ-

յալնհրով փորձել է ներկայացնել կանանց ազատագրման հարցի պատմական նորոգացումը, Հոգվածի տողատակում նշված է օգտված աղբյուրների ցանկը:

6536 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը ընթերցողի ուշադրությունը հրահան է ներկայացրել «Мир божий» հանդեսի 1903 թ. մարտյան համարում յույս տեսած «Գևորգ Բրանդերս ամուսնության մասին» հոդվածը: Ներկայացված է նաև Բրանդերսի հերքման տողերն այն մասին, որ ինքը ամուսնության մասին բնավ նման կարծիքներ չի ունեցել]:—1903, № 4, էջ 242—244:

6537 ՕՓԵՇԿԱՆ էլիզա Բաց նամակ գերմանահիներին և ֆրանսիացիներին լեհուհու մասին: Թարգմ.՝ Տ. Հ.:—1903, № 12, էջ 10—17:

Հրապարակախոսական բնույթի հոդված է հեղինակը առաջ է բաշել կնոջ սոցիալական ազատության ու հավասարության հարցերը: Հոգվածը բոլոր կանանց ուղղված մի կող է՝ տիրանալու գիտության բաժրունքներին, ծառայեցնելու այն մարդկության բարօրության մեծ գործին. դառնալ հասարակական կյանքի լիարժեք անդամը, նրա շարժման ուժերից մեկը:

6538 «ՀԱՅ ԿՆՈՋ ԺԱՅՆ»-ի բննադատին (նամակ խմբագրության)։—1903, № 5, էջ 221—224: Ստորագր.՝ Տիկին Հրանուշ:

Ներկա նամակով հեղինակը պատասխանել է «Արարատ»-ի 1903 թ. № 5-ում տպագրված Կ. Վ.-ի այն բննադատությանը, որ վերաբերում է «Մուրճ»-ի 1903 թ. № 1, 2-ում տպագրված «Հայ կնոջ ժայնը» խորագիրը կրող հոդվածին:

6539 ՄԵՏԵՐԼԻՆԿ, Կանանց մասին, Թարգմ.՝ XXX:—1904, № 8, էջ 53—59:

Հեղինակի խորհրդածություններն են կանանց ու սիրո մասին: Գովերգում ու փառաբանում է սերն ու կանանց:

6540 ԽՈՒՍԱՓՈՂ փաստեր 1. Ամուլ դասակարգը:—1905, № 1, էջ 161—165: Ստորագր.՝ :

Հոգվածաշարի առաջին գործի խորագիրն է «Ամուլ դասակարգը»: Հեղինակը ամուլ է համարել համալսարանական հայ կանանց ու օրիորդների, որոնց անվանել է հասարակական բնազդներից

դուրկ մի բաղմություն: Բարձրագույն կրթությունը, հեղինակի կարծիքով, դարձել է այն սովորական զարդերից մեկը, որոնց կարիքը կինը միշտ ունի, իր պլրանքի ու կոկետության համար: Հեղինակը կյանքից բերված օրինակներով քննադատում է համալսարանավարտ հայ կանանց ու աղջիկների հանցավոր անտարբերությունը զեպի ազդային-հասարակական կյանքի խնդիրները:

6541 ՄԻ ՀԱՅ աղջկա խոսքը (Հայուհիների պատասխանները):—1905, № 4, էջ 147—149: Ստորագր.՝ Օր. Մ. Հ.:

«Մուրճ»-ը ուրախությամբ բանում է իր էջերը և հնարավորություն տալիս մեր հարգելի հայուհիներին հայտնել իրենց կարծիքները հարուցված հարցի մասին. ասված է հոգվածի տողատակում: Ներկա պատասխանը վերաբերում է ընթացիկ տարվա «Մուրճ»-ի հունվարյան համարում տեղ գտած «Խոստափող փաստեր» ընդհանուր խորագրի տակ «Ամուլ դասակարգը» ենթավերնագրով հոգվածին, որտեղ հեղինակը, մասնավորապես կրթված հայ կանանց, բնորոշել էր «մի ոչնչություն», «մոտավորապես ամուլ», «հասարակական բնազդներից զուրկ» արտահայտություններով: Ներկա հոգվածը պաշտպանական խոսք է՝ ասված հայ կանանց հասցեին:

6542 ՏԵՐ-ԳՐԻԳՐՅԱՆ Մար. Մի հայ կնոջ կարծիքը (Հայուհիների պատասխանները):—1905, № 4, էջ 149—151:

«Մուրճ»-ի 1905 թ. հունվարյան համարում տեղ գտած «Ամուլ դասակարգը» հոգվածի հեղինակը դատապարտել էր կրթված հայ կանանց անգործությունը՝ նրանց զեպի ազգային-հասարակական կյանքի խնդիրները ցուցաբերած անտարբերությունը: Մար. Տեր-Գրիգորյանը պաշտպանական խոսքն է ասել հայ կանանց դատին՝ մեղադրելով հոգվածագրին հոռետեսության մեջ: Это крик заболевшей души, Это вопль от мучительной боли...—գրել է նա

6543 ԱԳՔԵՆՈՎ Ն. Ա. Կանանց հարցը ճապոնիայում: Թարգմ. Նունե Թայրյան: Թիֆլիս, 1905:

Դրախոսություն:—1905, № 8, էջ 146—148, [Գրախոսը չի նշված]:

Գրախոսված գիրքը վերաբերում է կանանց հարցի զարգացման պատմությանը:

6544 ՅԵՏԿԻՆ Կ(ԱՐԱ, Կիսը և նրա տնտեսական գրությունը: Թարգմ. ռուս. Հարություն Ստան: Թիֆլիս, 1905:

Գրախոսություն:—1905, № 10, էջ 152—153: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

«Կարա Յևակինի գրությունը կանանց հարցի վերաբերյալ լավագույն հեղինակություններից մեկն է: Հարգելի հեղինակուհին լուսարանում է կանանց հարցը տնտեսական մասերիալիզմի տեսակետից. բայց այնպիսի եզրակացությունների է գալիս, որոնց համաձայն կլինեն նաև անձինք, որոնք սխալ են համարում այդ փրիսոփայական տեսությունը...» — գրել է գրախոսը: Վերջինիս գործի հայերեն թարգմանությունը համարել է անհաջող, գտել է, որ նման գործը արժանի է ավելի քան հաջող թարգմանության:

6545 ԴԱՆԻԵԼԹԵՅԱՆ Սոֆիա: Կանանց հարցը և նրա ծագելու պատճառները:—1906, № 6, էջ 33—64:

Հոդվածում քննարկված են կնոջ էմանսիպացիայի, նրա ծագման ու պատմական զարգացման ընթացքի հարցերը՝ աշխարհի ամենատարբեր եր-

կրրներում: Վիճակադրական տվյալները պատկերացում են տալիս խնդրի արդի վիճակի մասին՝ ԱՄՆ-ում, Անգլիայում, Ֆրանսիայում, Ռուսաստանում և այլ երկրներում:

Մասնավորապես հայ կնոջ ստրկական ու դրժվարին կյանքի մասին ցնցող պատկերներ կան ներկա «Մատենագիտության» այլ բաժիններում այսպես օրինակ՝ Լեոի «Լիւր կյանքից», Գ. Վանդյանի «Հում նյութեր հայ համայնքի ուսումնասիրության», Սալլուսյանի «Քահանայական ժողովներ Ախալքալաքում», Ս. Մահտեսի-Իսահակյանի «Ապարանի ներկա վիճակը», Հովհ. Գնունու «Հին նախնիների զավառում», Մ. Պետրոսյանի «Ղաղախի զավառի գյուղացիների ներկա դրությունը», Հ. Ի Զեյթունի ներկային ու անցյալին նվիրված հոդվածաշարում, Սեյլանի «Վան-Տոսպ», Մերուկի «Վանի նահանգը ներկայումս» Ա. Սրհեղյանի «Լեժ Ղարաբաղիսայի ներկա դրությունը, Ֆրանսյանի Պարսկաստանի հայաշատ գավառներին նվիրված հոդվածներում և այլն:

Տես № 72, 1581, 3901, 4733, 4739, 4767, 4769, 4784, 4785, 4789, 4803—4806, 4812, 4815, 4816. 4824 նկարագրությունները:

XI. ԲԺՇԿՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ
ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ

6546 ԲԱՐԱԿԱՅԱՆՎ-ԹՈՔԱՆՏԸ: [Դասախոսություն բժշկապետ և. Բաբայանի. կարդացված «Կայսերական Կովկասյան բժշկական ընկերության» 25-ամյա հոբելյանի հանդիսավոր նիստում 1889 թ. ապրիլի 12-ին, որ թարգմանել ու հայերեն լեզվով տպագրել է (և ունի Մելիք-Աղամյանը)]:

Իրախոսություն:—Տեր-Գրիգորյան Գր. (Ղզլարցի):—1889, № 6, էջ 944—948:

6547 ՏԵՐ-ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԳՐ. (Ղզլարցի): Բալատկայի ծագման պատճառները:—1889, № 7, էջ 1100—1104:

Մատչելի ձևով ներկայացված է թորախտի առաջացման պատճառները և նրա դեմ պայքարելու միջոցները:

6548 ԱՄԱՆԱՅԻՆ ԶՐՈՒՅՑՆԵՐ:—1889, № 8, էջ 1245—1257: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը խոսել է համաշխարհային հոշակ վայելող Բուրժուա և Արասթուման կուրսորային վայելքի մասին: Հիացմունքով է նշել տեղի բուժական հանքային ջրերի արժանիքները: Հոգվածագիրը մեղադրել է մասնագետ բժիշկներին, որոնք քիչ են դրադրում մարդու առողջության համար կարևորություն ներկայացնող կուրորտոլոգիայի հարցերով: Զրույցի ներկորդ մասը նվիրված է Բորժոմին ու Արասթումանին մոտ գտնվող հայաբնակ Ախալցխային. պատմական ու ազգագրական որոշ տեղեկություններ է հաղորդում քաղաքի ազգաբնակչության մասին:

6549 ՏԵՐ-ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԳՐ. ԳԱՍ. (Ղզլարցի): Մանուկների մարսողության պործարանների մի

ջանի հիվանդությունները:—1889, № 9, էջ 1452—1458, № 10, էջ 1611—1617:

Մնողներին խորհուրդ է տրվում, թե ինչպես խնամեն ու կերակրեն հիվանդ երեխային: Հոգվածը կազմված է հետևյալ գլուխներից. Հանկարծահաս զիսպիպսի, Երկարատև (խրոնիկական) զիսպիպսի, Բարակ աղիքների հանկարծահաս կատար (հարինք): Բարակ աղիքների երկարատև կատար, Հաստ աղիքների հանկարծահաս և երկարատև բորբոքումն: Իրգենտերի երեխաների խոլերա:

6550 [ԲԱԶԵԼՈՒՄ ԸՆԹԱԳԻԿԱՏԱՐՎԱ ՍԵԱՍԵՄԲԵՐԻ 13-ին տեղի ունեցած ֆիզիոլոգների միջազգային կոնգրեսի մասին]:—1889, № 10, էջ 1631: (Թղթակցություններ):

6551 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, [Հայտնում է, որ առանձին զրքով տպագրվել է Գրիգոր Տեր-Գրիգորյանի «Մանուկների մարսողության զործարանների մի քանի հիվանդությունները» զրքույկը]:—1889, № 11, էջ 1859:

6552 ԺՈՂՈՎՐԻԿԱՆ ԻՇԿՅՈՒԹՅՈՒՆԸ:—1889, № 12, էջ 1993—1996: (Ներքին տեսություն):

Հոգվածագիրը ժամանակի ցավոտ հաբցերից մեկն է համարել ժողովրդին բժշկական օգնություն ցույց տալու խնդիրը: «Բազմաթիվ շունջվոր հայ ընտանիքներ զուրկ են մնում բուժ. օգնությունից»: Նման ներածականից հետո հոգվածում ներկայացված է Բաքվի 100 ունեոր ընտանիքների կնքած պայմանագիրը տեղի բժիշկներ՝ Միրայել Տեր-Հովհաննիսյանի ու Տեր-Օհանյանի

հետ, որոնք պարտավորվում են կազմակերպել Բաքվի շունեոր ընտանիքների բուժ. օգնության ու սանիտարական լուսավորության գործը: Բժիշկների վարձատրության պարտավորությունը նրանք վերցրել են իրենց վրա:

6553 ՏՅՐ-ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ (Թիֆլիսցի),
հուլերա և նրա առաջն առնելու միջոցներու Հան-
րամատչելի գրույց: Թիֆլիս, 1890:

Դրախոսություն:—1890, № 4, էջ 605—
607, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրախոսը գրքույկն համարել է օգտակար ու
ժամանակին հրատարակված: Ցանկալի է համա-
րել նրա լայն տարածումը ժողովրդի մեջ:

6554 ՌԵՅԻՆ Զինվորների ամենասովորական
աչքացալն ու նրանից հեռու մնալու միջոցները:
Թիֆլիս, 1888:

Դրախոսություն:—1890, № 7, էջ 1014—
1015, Ստորագր.՝ Ն.:

Գրքույկի հեղինակը եղել է Կովկասյան զին-
վորական շրջանի զխավոր ակնարուժը: Նրանում
քննարկված են երկու տեսակի՝ տրախոմա և սու-
սանակի (гонопоя) ժահրից առաջացած աչքա-
ցավերը: «Գրքույկն իր տեսակի մեջ լինելով ա-
ռաջին փորձերից մեկը, գրված է զինվորների մեջ
օգտակար խորհուրդներ տարածելու համար».—
նշել է գրախոսը:

6555 ՏՅՐ-ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ (Ղզլարցի),
Պրոֆեսոր Ռոբերտ Կոխի գյուտը թոքախտը բժըշ-
կելու համար:—1890, № 12, էջ 1722—1730:

Հոգվածում ներկայացված են գերմանացի
գիտնական-բժիշկ Ռոբերտ Կոխի թոքախտի բուժ-
ման կապակցությամբ կատարած փորձերի ու ու-
սումնասիրությունների մանրամասները:

6556 ԲԱՐԵԼՅԱՆ Ա. Կոխի հրատարակությու-
նը:—1890, № 12 էջ 1731—1738:

Համառոտակի ներկայացված է Ռոբերտ Կոխի
աշխատությունը՝ «Տուբերկուլյոզի դեմ մի առող-
ջարար միջոցի մասին ևս մի հաղորդագրություն»
-ը:

6557 ԲԱՐԵԼՅԱՆ Ա. Ռոբերտ Կոխ:—1890,
№ 12, էջ 1739—1741:

Ընդհանուր գծերով ներկայացված է անվանի

գիտնականի ողջ գիտական-բժշկական գործու-
նեությունը: Հոգվածում Կոխի կենսագրական տե-
ղեկություններին առնվել է նաև թո-
րախտ և խոլերա հիվանդությունների մասին:

6558 ԿՈՆԻ ԳՅՈՒՏԻ ԱՌԱՋԻՆ ԱՐՁԱԳԱՆՔՆԵ-
ՐԸ, Հեռագիրներ: Պրոֆեսոր-դոկտոր Յիմսենի՝
դոկտոր Կոխի բժշկական եղանակի մասին:—
1890, № 12, էջ 1758—1773: Ստորագր.՝ Թղթա-
կից: (Թղթակցություններ արտասահմանից):

6559 ԲԱՐԵԼՅԱՆ Ա. Ռոբերտ Կոխի գյուտի մա-
սին (Պրուսական մինիստր Գոսլերի ճառը):—
1891, № 1, էջ 73—82:

6560 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅԱ [«Մուրճ»-ի
խմբագրությունը ընթերցողների հատուկ ուշա-
դրությունն է հրավիրում Կոխի գյուտի մասին
Ֆոն-Գոսլերի արտասանած ճառին]:—1891, № 1,
էջ 140:

6561 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅԱ [խմբագրու-
թյունը ուղղում է մտքն ու Կոխի գյուտի ժամկե-
տի վերաբերյալ]:—1891, № 1, էջ 140:

6562 ԲԱԼԱՂՅԱՆ Ս. Միկրոբներ:—1891, № 5,
էջ 622—631, № 6, էջ 747—756:

Հոգվածում մանրամասներ են խոսվում է միկ-
րոբների առաջացման, արտաքին տեսքի նկարա-
գրման, նրանց պատճառած սարափոխիկ հի-
վանդությունների միկրոբների ուսումնասիրու-
թյամբ զբաղվող բժիշկների և խնդրին առնչվող
այլ հարցերի մասին:

6563 ՏՅՐ-ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԳՐԻԳՈՐ (Թիֆլիսցի),
Հանրամատչելի բժշկարան: Առողջապահության
և բժշկականության հանրամատչելի գրույցներ
Հատոր 1-ին, տետր 1: Թիֆլիս, 1891:

Դրախոսություն:—1891, № 6, էջ 789—
791, Ստորագր.՝ Ն.:

«Գիրքն իր մեջ ամփոփում է բժշկական և ա-
ռողջապահական գիտությունների սկզբունքները,
այն կարող է ուղեցույց լինել յուրաքանչյուր զար-
գացած մարդու համար»—գրել է գրախոսողը:

6564 ԴԱՆԳԼԻՍԻ ՆՇԱՆԱՎՈՐ Բժիշկ Մորելլ
Մեկենզիի մահը:—1892, № 3, էջ 500: Ստորա-
գրը.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

6565 [ԲԺԻՇԿԵՆԵՐԻ ԹԻՎԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ], 1892, № 5, էջ 838—839: Ստորագր.՝ Ֆ. (Ռուսական քրոնիկ):

Հեղինակի տարրեր երկրների վիճակագրական տվյալների հետ կատարած համեմատությունից պարզ երևում է, որ այդ հարցում Ռուսաստանը զբաղեցրել է վերջին տեղերից մեկը: Նշված է այն հանգամանքը, որ բժիշկները Ռուսաստանում կենտրոնացված են բաղաձևերում, զանց են առնելով գյուղական բնակավայրերն ու ավանները:

6566 ՌԻՄԻԿՅԱՆ Ն. Սննդառություն և կերակուր.—1892, № 6, էջ 899—915, № 7—8, էջ 1127—1138:

Հոգվածագիրը եղել է հարկովի համալսարանի առողջապահության ամբիոնի վարիչ պրոֆեսոր Տ. Հ. Դանիլևսկու ասիստենտը: Ներկա հոգվածում նա ընթերցողին ծանոթացնում է սննդառության հիմնական կանոնների հետ, որ մշակել է ժամանակի նորագույն գիտությունը:

6567. ЕРЛИЦКИЙ А. Ф. О причинах душевных болезней. Публичная лекция.

(Հոգեկան հիվանդությունների պատճառների մասին. հրապարակական դասախոսություն Ա. Ֆ. Երլիցկու):

Գրախոսություն: Ումիկյան Ն.—1892, № 6, էջ 949—950:

Դասախոսությունը կարդացվել է Պետերբուրգում հոգուտ սովյալների նույն այդ նպատակով այն լույս է տեսել առանձին գրքույկով, որի հետ գրախոսը ավելորդ չի համարել ծանոթացնել նաև հայ ընթերցողին:

6568 ՌԻՄԻԿՅԱՆ Ն. Խոլերա.—1892, № 6, էջ 1000—1012:

Հանրամատչելի բժշկական բնույթի հոգված է, ամփոփված հետևյալ գլուխներում. Խոլերայի սարսափը, Խոլերայի պատմությունը, Խոլերայով հիվանդանալու պատճառները և դրա տարածման պայմանները, Խոլերայի նշույլները (սիմպտոմները), Խոլերան ճանաչելու Դիտերկական և առողջապահական պայմաններ խոլերայի դեմ: Խոլերայի բժշկությունը, Դեղինֆեկցիան (ախտահանումը):

6569 ԱՐՄԵՐՈՒՆԻ Վ. Խրատներ խոլերայի մասին.—1892, № 6, էջ 1013—1018:

Ներկա խրատները հեղինակը կազմել է Թիֆլիսի բաղաձաղլիսի հանձնարարությամբ և ժամանակին տպագրվել է ռուսերեն, հայերեն, վրացերեն ու ադրբեջաներեն լեզուներով՝ 25.000 օրինակ տպարանակով:

6570 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ. [Ստացել են Ананов С. «Абастуман и его целебное значение» գիրքը, որ լույս է տեսել Թիֆլիսում, 1892 թ.]-—1892, № 6, էջ 1020:

6571 [Ս. Պ. ԲՈՏԿԻՆԻ Բուղարիայից գրած նամակները: «Вестник Европы» ամսագրի էջերում]-—1892, № 7—8, էջ 1189—1190: Ստորագր.՝ Ֆ. (Թղթակցություններ Ռուսաստանից):

6572 ԳԱԶԿՈՎՍԿԻՆ ԽԱՐԴԱՆ ԲՈՂԻ ԳԵՐՈՒՄ.—1892, № 7—8, էջ 1192—1193: Ստորագր.՝ Ֆ. (Թղթակցություններ Ռուսաստանից):

6573 [ԽՈՒՆԵՐԱՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ].—1892, № 7—8, էջ 1193: Ստորագր.՝ Ֆ. (Թղթակցություններ Ռուսաստանից):

6574 ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱԽՈՒՄԲԸ.—1892, № 9, էջ 1350—1353: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ամսվա քրոնիկ):

Խոսքը այն բժշկական մասնախմբի մասին է, որ Թիֆլիսի «Հայոց բարեգործական ընկերության» խորհուրդը օգոստոսի 26-ի իր նիստում վճռել է գործուղել Երևանյան նահանգ, օգնության հասնելու համար խոլերայով տառապող անօգնական ժողովրդին:

6575 [ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆԸ].—1892, № 10, էջ 1518: Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

«Բրիտանական բժշկական ընկերության» 60-րդ ժողովի մասին է ընթերցողին է ներկայացված համաժողովում քննարկված օրենքներ արհեստողության դեմ, ուսումնարանները բժշկական քննության ենթարկելու մասին որոշումը և այլ հարցեր:

6576 ՏԵՐ-ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ ՄԽ. [Խոլերան և դոկտոր Պետերի հետազոտությունները].—1892, № 11, էջ 1700—1702: (Գիտական քրոնիկ):

6577 ՏԵՐ-ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ ՄԽ. [Պրոֆեսոր Պետտենկոֆերի հոգվածը և նրա էմբերիխի ու

Բուշարի փորձերը խուլերայի վերաբերյալ:—1892, № 11, էջ 1702—1706: (Գիտական քրոնիկ):

6578 [ԽՈՒԵՐԱՅԻՅ ՎԱԽՃԱՆՎԱՊՆԵՐԻ ԹԻՎԸ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ]—1892, № 11, էջ 1722: (Զանազան լուրեր):

6579 ՄԱՐԱԳԵՏ-ԲԺԺԵԿ ԼՈՒԻ Պաստեռի ծննդյան 70-ամյակը:—1892, № 12, էջ 1888: (Զանազան լուրեր):

6580 ԲԱՆԱՂՅԱՆ Ս. Լուի Պաստեռու (նրա ծննդյան 70-ամյակի առթիվ): Ընդհանուր տեսություն նրա արած գյուտերի:—1893, № 1, էջ 118—129, № 2, էջ 289—296:

6581 ԲԺԺԵԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ, [Խուլերայի դեմ պայքարելու միջոցառումների մշակման հարցերով զբաղվող համաժողովի մասին]:—1893, № 1, էջ 187: (Զանազան լուրեր):

6582 ԲԺԺԵԿՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ (խուլերայ):—1893, № 2, էջ 345—346: (Զանազան լուրեր):

6583 ՌԻՍԱՆՈՂՆԵՐԸ ԵՎ ԽՈՒԵՐԱՆ:—1893, № 4, էջ 649—650: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

6584 ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԸՆԾԱՐԱՆՆԵՐ:—1893, № 5, էջ 828—829: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

6585 ԱԿՆԱՐՈՒՅԺՆԵՐԻ ԹԻՉՈՂ ԽՄԲԵՐ:—1893, № 5, էջ 830: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

Ռուսական կայսրության մեջ ակնաբույժների սակավության պատճառով կուրությունը հասել է ահռելի չափերի: Համապատասխան բուժ. օգնություն ցույց տալու համար ստեղծել են բժշկական խմբեր, որոնք մեկնել են հրկրի ամենատարբեր կողմերը օգնելու համար աչքացավով տառապող ազգաբնակչությանը:

6586 ԴՈԿՏՈՐ ՏԻԿԻՆ ԲՈԳՈՂՅՈՒՐՍԿԱՅԱՆ ստացել է բժշկական ազատ գործունեության իրավունք:—1893, № 5, էջ 833: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

6587 ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԱՄԱՌՈՒՍԱԿԱՆ առողջապահական ցուցահանդեսի բացումը:—1893,

№ 6, էջ 1002—1003: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

6588 [ՀԱԿԱՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻ պատճառով Պետերբուրգում փակվել է Զակսուատամնարուժարանը]:—1893, № 6, էջ 1007: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

6589 ՔՆՈՐ ՍԵՐՆԴԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ զարգացման ընկերություն:—1893, № 6, էջ 1008, Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

6590 ԶԱՔԱՐՅԱՆ ԹԱԴ. Մարդկության սերահատությունը:—1893, № 7—8, էջ 1173—1195:

Կենսաբանական, բժշկական, սոցիոլոգիական բնույթի զրույց է, նվիրված որդեծնության ընդունակության նվազման ու ոչնչացման հարցերին: Տողեր կան հայ գաղթականների մասին:

6591 Տ.—ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ ՄԽ. Դիֆաերիտի բժշկության նոր միջոց:—1893, № 7—8, էջ 1271—1272: (Գիտական քրոնիկ):

Ֆրանսիացի բժիշկ Դյումոնը հաստատում է բժիշկ Ֆլադոի 1891 թ. դրած զեղամիջոցի էֆեկտիվությունը:

6592 ՆՈՐԻՅ ԽՈՒԵՐԱՆ:—1893, № 7—8, էջ 1289: (Զանազան լուրեր):

6593 ԲԺԺԵԿ ԴԱՆԻԵԼ ԼԻՍԻՅՅԱՆԻ ՄԱՀԸ:—1893, № 7—8, էջ 1289—1290: (Զանազան լուրեր):

6594 ԲԺԺԵԿԱՆ ԴԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ղոկտոր—պրոֆեսոր Շարկոյի մահը:—1893, № 7—8, էջ 1293: (Զանազան լուրեր):

6595 [ՌՅԱԶԱՆԻ ԲԺԺԵԿՆԵՐԸ ՌԻՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒՄ ԵՆ ժողովրդական հեքիմների ղործածած զեղամիջոցները]:—1893, № 9, էջ 1437: Ստորագր.՝ Ս. Թ.: (Ռուսաստանից):

6596 ԶԱՔԱՐՅԱՆ ԹԱԴ. Բժշկականությունը և հոգևրանությունը:—1894, № 1, էջ 78—83, № 2, էջ 224—230, № 3, էջ 368—376:

Հոգվածը գրված է պրոֆեսոր Սիկարսկու «Об успехах медицины в изучении явлении психического мира», Крафт-Эбинг. «Психиатрия» т. 1-й և Ziegen-Zeltfaden der phisiologischen Psychologie. աշխատությունների հիմքի

վրա: Պարզաբանված են Հերբերտ Սպենսերի, Դոն-դերսի, Հելմհոլցի, Վունդի, Սելենի, պրոֆեսոր Թարխանովի և հայազգի նշանավոր կենսաբան Ղազարոս Թումասի փորձերը ֆիզիոլոգիական գիտության բնագավառում: «Ղազարոս Թումասը առաջինն է, որ ճիշտ որոշել է փսխողության կենտրոնի տեղը երկայնաձև ուղեղի մեջ».— գրել է հեղինակը:

16597 ՏԵՐ-ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ ՆԻԿ. Կովկասյան հանրային ջրեր:—1893:

Դրախտություն:—1894, № 4, էջ 122—123: Ստորագր.՝ Ս. Բ.:

Դրախտված դիրքը մենագրություն չէ. կազմված է այն տեղեկություններից որ կան Վեյդենբաումի «Ուղեցույց»-ում, բժշկներ Հովհաննիսյանի, Անանյանի և Բոգոսլավսկու նկարագրություններում: Տեղեկությունները վերաբերում են Բորժոմի, Կիսլովոդսկի, Ժելեզնովոդսկի, էսենտուկի, Պյատիգորսկի ու Թիֆլիսի ջրերին: Դրախտի գիտությունները վերաբերում են շաղարանքի լեզվին ու ոճին:

6598 ԴՊՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅՈՒՆ, [Բժշկապետ Վ. Արծրունի առողջապահական վերահսկողություն է սահմանել 5 դպրոցներում]:—1894, № 1, էջ 161—162: (Ձանազան լուրեր):

6599 ԱՆՎԱՆԻ ՎԻՐԱՔՈՒՅԺ ԲԻՐՈՏԻ ՄԱՀԸ, 1894, № 1, էջ 167: (Ձանազան լուրեր):

6600 ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ ՆՇԱՆԱՎՈՐ Բժշկ-ֆիզիոլոգ Բրոուն-Սեկարի մահը:—1894, № 3, էջ 499: (Ձանազան լուրեր):

6601 ԶԵՐՆՈՎ Մ. էսենտուկի հանքային ջրեր:—1894, № 4, էջ 646—648: (Թղթակցություններ):

6602 [ԽՈՒՆԲՐԱՆ ԵՐԼԱԳԵԼ Է ԹՈՐՔԻԱՅՈՒՄ՝ ՍԻՎԱՍԻ ՈՒ ԷՐՂՐՈՒՄԻ ՆԱՀԱՆՁՆԵՐՈՒՄ, ԱՎՍՏԻԻԱԿԱՆ ԳԱԼԻՑԻԱՅՈՒՄ ԵՐԼԻՔԻԱՅՈՒՄ]:—1894, № 5, էջ 826: (Ձանազան լուրեր):

6603 ԴԻՅՏԵՐԻՏԻ ԴԵՄ:—1894, № 9, էջ 1343: (Ձանազան լուրեր):

6604 ԲԺԵՇԿՆԵՐ ՌՈՒԻ ԵՎ ԲԵՐԻՆԳԻ հակադիֆտերիային սիճուկներ ստացվել են Թիֆլիսում:—1895, № 1, էջ 189: (Ձանազան լուրեր):

6605 ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ԲՈՒԺԱՐԱՆ:

[Հավարարի ու Խարբուխի բաժանմունքներում հիվանդների ընդունելության կարգի մասին]:—1895, № 1, էջ 194: Նույնը. № 2, էջ 355, № 3—4, էջ 575, № 5, էջ 741, № 12, էջ 1717: (Հայտարարություններ):

6606 ԶԱՔԱՐՅԱՆ ԹԱԴ. Ժառանգականություն. (Наследственность. 1. Heredite).—1895, № 5, էջ 622—631, № 6, էջ 748—800:

Հոգվածում արծարծվում են հետևյալ հարցերը: Օրենք ուղղակի ժառանգականության: Օրենք անուղղակի կամ հետադարձ ժառանգականության: Օրենք համաճարակ ժառանգականության:

Հոգվածի երկրորդ մասը նվիրված է ներվային ու հոգեկան հիվանդությունների ժառանգականության հարցերին:

6607 ԼՈՒԻ ՊԱՍՏԵՐԻ ՄԱՀԸ:—1895, № 9—10, էջ 1342—1343: (Ձանազան լուրեր):

Ներկայացված է անվանի բժիշկ-գիտնականի գործունեությունը: Տրվում է հակիրճ կենսագրական տեղեկություններ:

6608 ԱՐՄՐՈՒՆԻ Վ. Դպրոցական առողջապահություն: Թիֆլիս, [1895]:

Դրախտություն: Ղազարյան Եր.:—1895, № 11, էջ 1473—1475:

«Դպրոցական առողջապահությունը՝ հեղինակի կարծիքով այնքան լայն հասկացողություն է պարունակում, որ նրանում շոշափվում են համարյա մանկավարժական-դաստիարակչական բոլոր հիմնական խնդիրները».—գրել է գրախոսը: Դրքի արժանիքներից է համարվում այն, որ շաղարկված է ինքնուրույն հետազոտությունների հիման վրա (Արծրունու խնամքին են հանձնված եղել տասից ավելի դպրոցներ): Հեղինակը գրությունում առաջ է քաշել երեխաների ֆիզիկական ու մտավոր կրթության միահյուսման հանգամանքը:

6609 [ՊԱՍՏԵՐԻ ՄԱՀԻՑ Հետո Փարիզի Պատկերային մանրեաբանության ինստիտուտի դիրեկտոր է նշանակվել դոկտոր Դյուկլոն]:—1895, № 11, էջ 1529: (Ձանազան լուրեր):

6610 [ՕՐ. ՄԱՐԳԱՐԻՏ ԲԵԳՆԱՐՅԱՆԸ Բժշկական գիտությունների դոկտոր]:—1895, № 11, էջ 1533: (Ձանազան լուրեր):

6611 ԲԺԻՇԿ ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ՎԵՐՄԻՇՅԱՆԻ ՄԱՆԸ.—1895, № 11, էջ 1537: (Զանազան լուրեր):

6612 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Գ. Շիճարութիւն:—1895, № 12, էջ 1625—1630:

Հոգվածագիրը խոսել է մի քանի վարակիչ հիւանդութիւնների (ծաղիկ, բութել, կարմրուկ, դիֆտերիա, տետանուս (փայտացումն) շիճարութեան ձևերի ու միթոզների մասին:

6613 ԹԵՆՏԳԵՆԻ ԳՅՈՒՏԻ ՄԱՍԻՆ:—1896, № 1, էջ 155—156: (Զանազան լուրեր):

6614 [ԲԺԻՇԿ ԹԱԴ. ԶԱՔԱՐՅԱՆԸ «ՄՈՐԾ»-Ի համար գրում է «Ամուսնութիւնը բժշկութեան տեսակետից» հոգվածը]:—1896, № 3—4, էջ 519: (Զանազան լուրեր):

6615 ԽՈՒՆԵՐԱՆ ԵԳԻՊՏՈՍՈՒՄ:—1896, № 9, էջ 1242: (Զանազան լուրեր):

6616 ԺԱՆՏԱԽՏԸ ԲՈՄԲԵՅՈՒՄ:—1896, № 10—11, էջ 1425: (Զանազան լուրեր):

6616 ա [ՆՈՐ ԿԻՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐ]:—1896, № 10—11, էջ 1428: (Զանազան լուրեր):

6617 ԶԱՔԱՐՅԱՆ ԹԱԴ. Ամուսնական առողջապահութիւն:—1896, № 12, էջ 1572—1586: 1897, № 1, էջ 110—120, № 2—3, էջ 307—318:

Հեղինակին զբաղեցրել են ամուսնութեան խնդրում առողջապահական պայմանների, վաղածամ և տարածամ ամուսնութիւնների, նրանց հասակների համաշարժութեան, ինչպես նաև ամուսնական կյանքում թոքախտի, վնասական ու հոգեկան մի շարք հիւանդութիւնների վնասակար ազդեցութեան հարցերը:

6618 [ԲԺԻՇԿ Թ. ԶԱՔԱՐՅԱՆԻ «Ամուսնական առողջապահութիւն» հոգվածը հանդեսի նոր բաժանորդներին ուղարկելու մասին]:—1896, № 12, էջ 1638: (Զանազան լուրեր):

6619 ՆԱԳԱԿԱՆՏՈՒԹՅԱՆ 100-ամյակը:—1896, № 12, էջ 1547: (Զանազան լուրեր):

6620 ԺԱՆՏԱԽՏԸ ԲՈՄԲԵՅՈՒՄ:—1896, № 12, էջ 1648: (Զանազան լուրեր):

6621 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Գ. Բժշկական գրույցներ: Շի-

ճարութիւն-ժանտախտ, թոքախտ-բարակացավ: Հոգեբութիւն:—1897, № 1, էջ 149—154:

6622 [ԺԱՆՏԱԽՏԻ ՏԱՐԱՆՈՒՄԸ և նրա դեմ պայքարելու միջոցառումների մասին]:—1897, № 1, էջ 162—163: (Զանազան լուրեր):

6623 ԺԱՆՏԱԽՏԸ ԹՈՒՍԻԱՅՈՒՄ:—1897, № 2—3, էջ 397: (Զանազան լուրեր):

6624 ՆԱԳԱԿԱՆՏՈՒԹՅԱՆ ՇՈՒՆՈՒՄ:—1897, № 2—3, էջ 399—400: (Զանազան լուրեր):

6625 [ԲԺ. Թ. ԶԱՔԱՐՅԱՆԻ «Ամուսնական առողջապահութիւնը» առանձին գրքույկով]:—1897, № 4, էջ 549: (Զանազան լուրեր):

6626 [ԲԺ. Թ. ԶԱՔԱՐՅԱՆԻ «Ամուսնական առողջապահութիւնը» հոգվածի շուրջը խմբագրութեան ստացած մի նամակի մասին]:—1897, № 5, էջ 741: (Զանազան լուրեր):

6627 [ԹԵՆՏԳԵՆՅԱՆ ճառագայթների նոր դործադրութիւնը]:—1897, № 6, էջ 906: (Զանազան լուրեր):

6628 [ԿԵՐԱՆՏԻ ՊԱՍՏՈՐ՝ իր ջրբուժական մեթոդով հայտնի Սեբաստիան Կնայպի մահը]:—1897, № 6, էջ 908: (Զանազան լուրեր):

6629 ԲԺՇԿԱԿԱՆ 12-րդ միջազգային համաժողովը Մոսկվայում:—1897, № 7—8, էջ 1143: (Զանազան լուրեր):

6630 ՄԱԼԱՐԻԱ ՀԻՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆԸ Թիֆլիսի նահանգում:—1897, № 9, էջ 1296: (Զանազան լուրեր):

6631 ԲՈՐՈՏՆԵՐԸ Թուսիայում:—1897, № 11—12, էջ 1681: (Զանազան լուրեր):

6632 ԲՈՐՈՏՆԵՐԸ Կովկասում:—1897, № 11—12, էջ 1681—1682: (Զանազան լուրեր):

6633 ՅԻԼԻՊՈՍ ԳՈՒՍԱՎ, Օգտակար և վնասակար միկրոօրգանիզմներ (Լուի Պաստերի գործերը): Թարգմ.՝ ֆրանս. Բ. Սարգսյան:—1898, № 2—3, էջ 274—289, № 6, էջ 778—798:

Հոգվածի առաջին մասը, որ ընդգրկված է Լուկու գլուխներում նվիրված է խմորիչներին և

խմորման երևույթի ուսումնասիրությանը, այլ կերպ ասած օգտակար միկրոօրգանիզմի զննման հարցերին, իսկ երկրորդ մասը՝ այն մանրէներին, որոնք հանդիսանում են տարատեսակ հիվանդությունների հարուցիչներ և համարվում են մարդկության մեծագույն թշնամիները:

6634 [«ՄՍՈՒՐ» ընկերության 1897 թ. դործունեությունը]։—1898, № 2—3, էջ 387—388: (Ձանազան լուրեր):

6635 ՍԻՖԻԼԻՍԸ Դադստանում:—1898, № 2—3, էջ 388: (Ձանազան լուրեր):

6636 [ԹԻՖԼԻՍԻ նորաստեղծ երեսայանում ընկերության մասին]։—1898, № 4, էջ 582: (Ձանազան լուրեր):

6637 [ԲԺ. ՓԱՇԱՅԱՆԻ դասախոսությունը Ղալայի թատերասրահում «Օղբ առողջապահական տեսակետից» թեմայով]։—1898, № 4, էջ 585: (Ձանազան լուրեր):

6638 [ՇԵՆԿԻ ԴՅՈՒՏԸ արու և աղբիկ զավակներ ունենալու վերաբերյալ]։—1898, № 4, էջ 587: (Ձանազան լուրեր):

6639 [ԺԱՆՏԱԽՏԸ Բոմբեյում շարունակվում է]։—1898, № 4, էջ 588: (Ձանազան լուրեր):

6640 ԴԱՎԹԱՆ ԱՎ. Ամուսնական առողջապահությունը Գավառում: (Նամակ վերին Ազուրիսից)։—1898, № 5, էջ 714—718:

Նամակի հեղինակը մուսլ գույներով է նկարագրել գյուղական աղղաբնակության բացարձակ անգիտությունը ամուսնական առողջապահության հարցերում: Հեղինակը առաջ է քաշել ամենալայն պրոպագանդայի խնդիրը՝ հանրամատչելի բոլորներին, գրույցների ու մամուլի միջոցով:

6641 [ԵԱՂԿԻ ՊԱՏՎԱՍՏՄԱՆ մասին Անդրկովկասում]։—1898, № 5, էջ 745: (Ձանազան լուրեր):

6642 ԺԱՆՏԱԽՏԸ Հարավային Հնդկաստանում:—1898, № 7—8, էջ 1174: (Ձանազան լուրեր):

6643 [ԺԱՆՏԱԽՏԸ Սամարղանդի շրջանում]։—1898, № 9, էջ 1311: (Ձանազան լուրեր):

6644 ԺԱՆՏԱԽՏ ՎԻՆՆԱՅԻՆ—1898, № 9, էջ 1311: (Ձանազան լուրեր):

6645 [ԺԱՆՏԱԽՏԸ Անդրկասպյան երկրում և Բոմբեյում]։—1898, № 10—11, էջ 1622: (Ձանազան լուրեր):

6646 [ԲԺՇԿՈՒԹՅԱՆ ԴՈՎՏՈՐ Ռոսինյան Մարկիանոս Դավթյանի մահը]։—1898, № 12, էջ 1805: (Ձանազան լուրեր):

6647 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Հ. Օղ և կլիմատ:—1899, № 1, էջ 49—56, № 2—3, էջ 202—213:

Մանոթացնում է օդի, ջրի, արևի, կլիմայի, աշխարհադրական պայմանների մարդկային օրգանիզմի վրա ունեցած ազդեցությունների, նրանց թողած դրական ու բացասական հետևանքների հետ:

6648 ԳՅՈՒՂԱՎԱՆ-Բժշկական դործը Անդրկովկասում: 1899, № 2—3, էջ 350: (Ձանազան լուրեր):

6648 [«ՄՈՒՐՃ»-ում կտպագրվի դոկտոր Փաշայանի «Արկղականության վտանգը» հոդվածը]։—1899, № 4—5, էջ 540—541: (Ձանազան լուրեր):

6650 [ԵԱՂԿԻ ՊԱՏՎԱՍՏՄԱՆ ընթացքի մասին Գանձակ քաղաքում]։—1899, № 4—5, էջ 550—551: (Ձանազան լուրեր):

6651 [ԱԽԱՋԻՆ ԿԻՆ ԲԺՂԿ-ուսանողուհի Վարվառա Ալեքսանդրովնա Կաշկարովա-Ռուդնայի մահը]։—1899, № 4—5, էջ 565: (Ձանազան լուրեր):

6652 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Հ. Արկղականության վտանգը:—1899, № 7—8, էջ 826—846, № 9, էջ 1030—1047:

Հոդվածը նվիրված է արկոնի մարդկային հասարակությանը հասցրած աղետաբեր վնասներին: Վիճակագրական մանրակրկիտ տեղեկությունների և արկոնային խմիչքների արտադրության ու նրա գործածության չափերի մասին՝ ըստ երկրների:

6653 ՌԱՇՄԱՏՅԱՆ Տ. Տեղի ու կլիմայի ազդեցությունը կյանքի և կուտորայի վրա:—1899, № 7—8, էջ 847—866:

«Որովհետև մեր կյանքը, մեր ամբողջ քաղաքակրթությունը բնական պայմանների հետևանք ու արդյունք են, դրա համար էլ եթե չենք ճանաչում բնությունն ու բնական պայմանները, չենք կարող ճանաչել և մեզ. եթե չենք ճանաչում մեզ, հետևաբար չենք կարող ըմբռնել առաջադիմության ու քաղաքակրթության իսկական և ուղիղ բայերը».—գրել է հեղինակը:

6654 [ՀԱԿԱՎԱՅԱՆՍԱԽԱՅԻՆ հանձնաժողովի հայտնած տեղեկությունների մասին]—1899, № 7—8, էջ 939—940: (Զանազան լուրեր):

6655 ՊԵՆՎՄՈՆԻԱՆ Ռուսաստանում—1899, № 7—8, էջ 940: (Զանազան լուրեր):

6656 ԿՈՎԿԱՍՅԱՆ հանքային ջրերում—1899, № 9, էջ 1121: (Զանազան լուրեր):

6657 ԱՐՄՐՈՒՆԻ Վ. Խնամատարություն առողջ երեխաների. (ծննդյան րոպեից սկսած մինչև երեք տարեկան հասակը): Թիֆլիս, 1899:

Գրախոսություն:—1899, № 11—12, էջ 1475—1477: Ստորագր.՝ Ա. Բ.:

6658 [ՖԵՆՈՍԵՆՈՎԸ Կովկասի քաղաքացիական կառավարության բժշկական մասի կառավարիչ]—1899, № 11—12, էջ 1497: (Զանազան լուրեր):

6659 ԺԱՆՏԱԽՏԸ Աստրախանի նահանգում—1900, № 1, էջ 119: (Զանազան լուրեր):

6660 [ԺԱՆՏԱԽՏԸ Սիդնեյում և Պարսկաստանում]—1900, № 3, էջ 409: (Զանազան լուրեր):

6661 [ԺՈՂՈՎՐԴԻ սանիտարական լուսավորության համար բժշկական թերթիկներ հրատարակելու գործը]—1900, № 4, էջ 558: (Զանազան լուրեր):

6662 ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ լուսավորություն [Կովկասյան թժշկական ընկերության տպագրած թերթիկների մասին]—1900, № 5—6, էջ 744: (Զանազան լուրեր):

6663 ԱՐՄՐՈՒՆԻ Վ. Ամուսնություն (Առողջապահական էտյուդ)։—1901, № 1, էջ 170—193, № 2, էջ 212—233, № 3, էջ 165—192, № 4, էջ 135—159, № 5, էջ 199—218:

Բժշկապես Արծրունու ներկա ուսումնասիրությունը իր բնութիւնով առողջապահական-բարոյախոսական է, Հեղինակը նյութը ներկայացրել է հե-

տեյալ ղլուխներում: Ընտանիքի զարգացման պատմությունը Ամուսնական կյանքի առավելությունները, Ամուսնացողների հասակը, Չհաս ամուսնություն, Ամուսնություն օտար ազգության պատկանող անհատների մեջ, Ժառանգականություն, Սիֆիլիս և ամուսնություն, Տուբերկուլոզ (բարակացավ) և ամուսնություն, Ներվախի հիվանդությունները ամուսնության տեսակետից, Սիրտ դերը ամուսնության մեջ, Վերջին խոսք:

Ներկա ուսումնասիրության մեջ առատ նյութ կարելի է գտնել նաև տարբեր ժողովուրդների կենցաղային սովորությունների ու կյանքի մասին:

6664 ՓԱՐԻԶԻ ԿԱՆԱԼԻԶԱՅԻԱՆ—1901, № 1, էջ 194—196: Ստորագր.՝ Գ. Ս.:

Բժիշկների 13-րդ միջազգային համաժողովը տեղի է ունեցել Փարիզում, որի 6170 մասնակիցներից 805 եղել են Ռուսաստանից: Բաղմատեսակ հարցերի քննարկմանն առնթյուն էքսկուրսիաներ են կազմակերպել քաղաքի առողջապահական հիմնարկները, ինչպես նաև Փարիզի նշանավոր կոյուղին ու ոռոգման ղաշտերը: Հողվածագիր հեղինակը ընթերցողին մանրամասնորեն ծանոթացնում է քաղաքի կոյուղու հետ որի ունեցած դերը շափազանց մեծ է բաղմամիլիոն մայրաքաղաքի մարդության, նույնիսկ քաղաքամերձ հողերի ոռոգման խնդրում:

6665 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն հեղինակը կանգ է առել «Научное общество» հանդեսի 1900 թ. դեկտեմբերյան համարում հրապարակված «Բակտերիաները իբրև հիվանդությունների պատճառներ» հոդվածի վրա]—1901, № 1, էջ 287:

6666 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն մեջ գնահատված է «Բազմավեպ»-ի 1901 թ. փետրվարյան համարում լույս տեսած «Հայ բժշկարան» հոդվածը]—1901, № 2, էջ 313—314:

6667 ԱՐՄՐՈՒՆԻ Վ. Բժշկի զրույցներ: Մի խմբի: Թիֆլիս, 1901:

Գրախոսություն:—1901, № 4, էջ 195—196: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

6668 ԲԺ. Ա. ԲՈՒԴՈՒՂՅԱՆԻ Առողջապահական զրույցները:

Գրախոսություն: Վ. Արծրունի.—1901, № 4, էջ 197—200:

Վ. Արծրունին համակրանքով է խոսում բժիշկ Բժշկության շուրջ 13 անուն գիտահանրամատչելի բժշկական գրքույկների մասին, որոնք տարածվելով ժողովրդի մեջ, նշանակալից դեր են կատարել նրա սանիտարական գիտելիքների հարստացման գործում:

6669 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսության հեղինակը խոսել է «Հանդես ամսօրյա»-ի 1901 թ. մարտ-ապրիլյան համարում հրատարակված Վահրամ Թորգոմյանի 19-րդ դարի բժիշկ Լևոնի (Տեր-Պետրոսյան) կենսագրությունը ներկայացնող հոդվածի մասին]—1901, № 5, էջ 308—309:

6670 ԱՐՄՐՈՒՆԻ Վ. Մալարիան և մոծակները.—1901, № 6, էջ 145—155:

Առողջապահական բնույթի հոդված է Հեղինակը ընթերցողին մատչելի ձևով պատմում է մալարիայի առաջացման պատճառների ու նրա տարածման եղանակների մասին: Վերջում ցույց է տրվում այդ հիվանդության դեմ պայքարելու միջոցները:

6671 ԱՐՄՐՈՒՆԻ Վ. Վատ ցավ: (Պատկերապարզ): Թիֆլիս, 1901:

Գրախոսություն:—1901, № 6, էջ 209—210: Ստորագր.՝ Գ. Ս.:

Գրախոսված գրքույկը բժշկական հանրամատչելի մի զրույց է վեներական հիվանդությունների մասին, որտեղ խոսում է վարակի աղբյուրների, տարածման ու նրանցից զգուշանալու միջոցների մասին:

6672 ԼՆԱՆԱԶԳՈՒՇՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ժանտախտի դեմ]—1901, № 7, էջ 233—234: Ստորագր.՝ Ա. (Կավառական կյանք):

Կ. Պոլսում երևացած ժանտախտի առիթով նախազգուշական միջոցառումներ են ձեռնարկվել Թիֆլիսում:

6673 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Գ. Օդի փոշին.—1901, № 7, էջ 110—118:

Օդում, բացի զանազան զազային բաղադրություններից, գտնվում են նաև անթիվ մանր մար-

միներ, որոնք իրենց անչափ փոքրության և թև-թևիկայի շնորհիվ միշտ լողում են օդի մեջ, Հեղինակի նպատակն է ընթերցողին ծանոթացնել սովորական աչքին անտեսանելի այդ մարմինների հետ:

6674 ԱՐՄՐՈՒՆԻ Վ. Աղջիկ (Առողջապահական և բարոյագիտական էություն):—1902, № 1, էջ 122—137, № 3, էջ 132—141, № 4, էջ 118—140, № 5, էջ 147—159, № 10, էջ 121—158, № 12, էջ 202—231:

Հոդվածի բովանդակությունը բացահայտում է հեղինակի հետևյալ խոսքերը. «Ես պիտի վերցնեմ աղջկան երևալությունից մինչև օրիորդական հասակը, պիտի ցույց տամ, թե ինչպես պետք է կրթել նրան ֆիզիկապես, բարոյապես ու մտավորապես մինչև որ հասունանա: Էությունում մեծ տեղ է հատկացված խնդրի պատմական կողմին: Հեղինակը ամենայն մանրամասնությամբ բացահայտում է կնոջ վիճակի հարցը՝ սկսած մարդկային հասարակության զարգացման վաղնջական ժամանակներից: Էություն իր մեջ պարունակում է հարուստ ազգագրական արժեք ներկայացնող տեղեկություններ, ինչպես հայ, այնպես և աշխարհի շատ ժողովուրդների մասին: Ուսումնասիրության մեջ օգտակար խորհուրդներ է տրվում նաև մանկավարժներին ու դպրոցական առողջապահության հարցերով զբաղվողներին:

Նյութը ներկայացվել է հետևյալ զուխներով. Աղջիկ (ընդհանուր ակնարկ): Հենքի հայացքը աղջկա վրա: Աղջկա դրությունը քրիստոնեական դարերում: Հայ աղջիկը: Ակնարկ հենքի կրթության և դաստիարակության դրության վրա: Աղջկա կրթությունն ու դաստիարակությունը նոր դարերում: Խնչպես պաշտպանել աղջկան ծնունդներից: Մարզություններ: Նստարան-սեղանները: Աղջկա հագուստը: Դաշտանը: Դաշտանը և նրա ազդեցությունը աղջկա կազմվածքի վրա: Դաշտանի առողջապահությունը:

6675 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Հ. Թորախտ և ալկոլականություն:—1902, № 1, էջ 139—194: (Գիտության աշխարհից):

Հեղինակը փորձել է ցույց տալ ժամանակին հասարակական խոշոր շարժք ներկայացնող թորախտ հիվանդությանը ծնունդ տվող պատճառ-

ներից մեկը՝ արկոհովականությունը և նրա ավերիւնքը հիվանդության առաջացման ու խորացման մեջ նյութը հարուստ է վիճակագրական տվյալներով:

6676 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Բժշկների Պրապոզիան 8-րդ համաժողովի մասին]—1902, № 2, էջ 192—193: (Ներքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է համաժողովում կարգացված զեկուցումների բովանդակությունը, որից պարզ երևում է Ռուսաստանում ժողովրդի առողջապահական գործի ցածր մակարդակը: Հեղինակը շեշտը դրել է գյուղական ազգաբնակչության վիճակի վրա:

6677 ՕԶԻ ԹՈՒՅՆԸ ԻՎ հակաթույնական շինություն—1902, № 2, էջ 238—240: Ստորագր.՝ Վ. Ա.: (Գիտության աշխարհից):

Օձի խայթոցի դեմ պայքարելու համար հակաթույն ստանալու եղանակի մասին. հեղինակն է ֆրանսիացի բժիշկ Կալմիտին:

6678 ՄԻ ՀԱԶՎԱԳՅՈՒՏ Օպերացիա—1902, № 2, էջ 240: Ստորագր.՝ Վ. Ա.: (Գիտության աշխարհից):

Հարցը վերաբերում է Ռոդիկա և Դոդիկա երկվորյակ բույրերին, որ ծնվել են իրար կապած, և այն վիրահատությանը, որ նրանց իրարից բաժանելու համար կատարել է ֆրանսիացի նշանավոր վիրաբույժ Դուայեն: Հայտնում է, որ այդ հեղիկ բույրերին ի ցույց են հանել Թիֆլիսում մի քանի տարի առաջ:

6679 ԹՈՒՆԱՎՈՐՈՒՄՆ, ՄԱԶԵՐԻ ՆԵՐԿՈՎ—1902, № 2, էջ 241: Ստորագր.՝ Վ. Ա.: (Գիտության աշխարհից):

Ֆրանսիացի երկու բժիշկներ հետամուտ լինելով իրենց մոտ բուժվող կնոջ առողջական վիճակին, պարզում են, որ նրա հիվանդությունը՝ մազերը ներկելու հետևանք է: Այնուհետև փորձեր են կատարում շների վրա, որոնք հաճախակի ու երկարատև փսխումներից նիհարում են ու սատկում:

6680 ՎԱՐԱԿՈՒՄՆ ԱՓՍՆՆՐԻ, բաժանների, դանակի, զղալի ու պատառաքաղի միջոցով—1902, № 2, էջ 241—242: Ստորագր.՝ Վ. Ա.: (Գիտության աշխարհից):

Գիտափորձը վերաբերում է պրոֆ. էսմարխայն էքսպերիմենտին, որով սպացուցում է, որ թորախտով հիվանդի զործածության իրերից կարող է վարակվել միանգամայն առողջ մարդը:

6681 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Հ. Մարդկային ամենամեծ թշնամին: Իզմիր, 1901:

Գրախոսություն:—1902, № 3, էջ 157—159: Ստորագր.՝ Վ. Ն.:

Դոկտոր Փաշայանի ներկա զբոյլը վերաբերում է արկոհովականությանը: Գրքույկն հարուստ է օգտակար տեղեկություններով ու խորհուրդներով:

6682 ԻՆԶԻՆ և սպիտակում մեր մաշերը—1902, № 3, էջ 220—221: Ստորագր.՝ Վ. Ա.: (Գիտական աշխարհից):

Հեղինակը խոսել է խնդրի Մեշնիկովյան սլաքաբանման մասին:

6683 ԿԱՐՄԻՐ ՏԵՆԴ հարուցող մոծակները—1902, № 3, էջ 221: Ստորագր.՝ Վ. Ա.: (Գիտական աշխարհից):

6684 ՏԻՖԻ ՇԻՃՈՒԿԱՅԻՆ բժշկություն—1902, № 3, էջ 221—222: Ստորագր.՝ Վ. Ա.: (Գիտական աշխարհից):

6685 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը խոսել է «Հանդես ամսօրյա»-ի 1902 թ. մարտյան համարում հրապարակված բժիշկ Նահապետ Ռուսինյանի կենսագրության մասին]—1902, № 3, էջ 229—230, № 4: էջ 235—236:

6686 ԱՐՄՐՈՒՆԻ Վ. վարակիչ հիվանդությունները և նրանց բույնը (Պատկերապարզ. «Բժշկի դրույցներ» № 3): Թիֆլիս, 1902:

Գրախոսություն:—1902, № 4, էջ 175: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

«Ցանկալի է, որ մանավանդ մեր գյուղերում, ամենալայն տարածում ստանա այս զբոյլը: Ժողովրդական խավերին մոտ կունգնած ամեն մի հասկացող մարդ պետք է հանձնարարի այս զբոյլի ընթերցումը»: Գրել է զրախոսը:

6687 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Հ. Ծխախոտ. նրա վնասները և օգուտները—1902, № 4, էջ 222—230: (Գիտական աշխարհից):

Ծխախոտի մասին արված մի պատմական հակիրճ ակնարկից հետո հեղինակը մեկ առ մեկ նշել է նրա հարուցած վնասները մարդկային օրգանիզմին: Խոսվում է նաև ծխախոտի գործածության դանդաղան ձևերի մասին: Ի դեպ հեղինակը հայտնել է այն միտքը, թե ծխախոտի չափավոր գործածությունը ունի իր բարերար ազդեցությունը մարդու նյարդային համակարգության վրա:

6688 ԱՐՄՐՈՒՆԻ Վ. Թրախտ կամ բարակացավ: Թիֆլիս, 1902:

Դրախոսություն:—1902, № 5, էջ 179—180: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրախոսված գրքույկը հեղինակի «Թժշկի պրոպոզիցիան» շարքից է, որտեղ մատչելի ձևով ներկայացված է հիվանդության առաջացման պատճառներն ու բուժման եղանակները:

6689 ԱՐՄՐՈՒՆԻ Վ. Նամակ խմբագրություն:—1902, № 5, էջ 216:

«Աղջիկը» էսույդը գրելիս (տես № 6674 նկարագրությունը), ինչպես ասվել է առաջաբանում հեղինակը նկատի է ունեցել ինքնասպանության իրական մի ցավալի դեպք: Ներկա նամակով հեղինակը հրապարակայնորեն իր ցավն է հայտնում Մարիամի նախատիպի ազգականներին ու մտերիմներին, որ «հակառակ իր կամքի, անպիտանությամբ իր գրվածքով նորոգվել է նրանց սրտում դեռևս թարմ խոցը»:

6690 ԲՈՒԻՆՈՒՂՅԱՆ Ա. Երիտասարդություն և ծերություն: Պետերբուրգ, 1902:

Դրախոսություն:—1902, № 7, էջ 220—221: Ստորագր.՝ Բն.:

Գրախոսողը համակրանքով է խոսում բժ. Բուդուլյանի այն ջանքերի մասին, որ հրապարակ է իջեցրել շուրջ քսաներկու անուն բժշկական մատչելի գրքույկներ: Գրախոսված ներկա գրքույկի թերությունն է համարում գիտական-փաստական նյութի սակավությունը և հորդորների ու խրատների առատությունը:

6691 ХАТИСОВ А. И. Общественная борьба с туберкулезом в Западной Европе.—Как осуществить идею постройки санатории для туберкулезных больных на Кавказе.

Դրախոսություն:—1903, № 4, էջ 197—199: Ստորագր.՝ Գ. Սարգ.:

Գրախոսվող գեկուցումներում նշված են թրախտի դեմ պայքարելու միջոցները: Եվրոպական մի շարք պետությունների օրինակով հեղինակը հույս է քաշել Կովկասում բուժ. պրոֆիլակտիկ հիմնարկությունների ու սանատորիաների կառուցման անհրաժեշտությունը:

6692 ՍՏԱՍՈՔՍԻ ԿԱՏԱՐԸ (Ստամբուլի մի քանի հիվանդություններ): Կաղմեց բժշկապետ Վ. Օրլովսկին: Պետերբուրգ, 1903:

Դրախոսություն:—1903, № 4, էջ 199: Ստորագր.՝ Գ. Սարգ.:

Ներկա գրքույկը ներկայացնում է բժիշկ Բուդուլյանի հանրամատչելի հրատարակությունների № 25-ը: Գրախոսի կարծիքով այն կազմված է հմուտ ձևերով և ընթերցողին ամփոփ գաղափար է տալիս ստամբուլի ֆիզիոլոգիական գործունեության և կատարող հիվանդության մասին:

6693 ՏՐԱՆՍԿԱ (Վարակիչ աչքացավ): Փոխադրեց բժ. Ն. Տեր-Իսահայան: Ալեքսանդրապոլ, 1902:

Դրախոսություն:—1903, № 4, էջ 199—200: Ստորագր.՝ Գ. Սարգ.:

Գրքույկը ընթերցողին ամենապարզ լեզվով ծանոթացնում է տրախոմա կոչվող աչքացավին, նշում նրանից խուսափելու ու բուժվելու միջոցները:

6694 [ԾԱՂԻԿ ՀԻՎԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆԸ Զեյթունում]:—1903, № 5, էջ 214: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

Պոլսում լույս տեսնող «Փունջ» թերթը իր թղթալցություններից մեկում նկարագրել է ծաղիկ հիվանդության հասցրած վնասները Զեյթունում: Ըստ հեղինակի հիվանդության ավերումների հիմնական պատճառը «տգիսությունն ու անտեությունն» է:

6695 ԴԻՖՏԵՐԻՏԸ գավառում:—1903, № 6, էջ 128—135: Ստորագր.՝ Ա. Մ. (Գավառական կյանք):

Հոգվածում ներկայացված է հայ գյուղի ու պրոպագու անմխիթար վիճակը: Բնակարանային

տարրական հարմարությունների բացակայությունը, անկանոն սնունդը, կեղտի ու տգիտության հետևանքով ստեղծված հակասանիտարական վիճակը հաճախ են դարձել պատճառ տարափոխիկ հիվանդությունների տարածման (դիֆտերիա, կարմրուկ, խոլերա)։ Հողվածագիր բժիշկը սեփական փորձից ելնելով՝ առաջ է քաշում այդ հիվանդությունների համաճարակը կանխելու միջոցները. միջոցներ, որոնց իրականացմանը նախում է բավականին հոռետեսորեն. «...բայց երբ, բանի տարի սրանից հետո այդ բանը կարելի կլինի գործադրել գավառներում, այդ շատ զովար է գուշակել».—գրել է նա։

6696 [ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ներքին հիվանդությունների քաղաքային հիվանդանոց բացելու հարցի մասին]—1903, № 6, էջ 143—144: (ներքին տեսություն)։

Սանիտարական-բժշկական խորհրդի կարծիքով Արամյանի նվիրարեւած դոմարով նպատակահարմար է Թիֆլիսում բացել ոչ թե հոգևորական, այլ հիվանդանոց վիրարուժական ու ներքին հիվանդությունների համար։ Խորհուրդը իր կարծիքը հիմնավորելու համար քաղաքային վարչությանն է ներկայացրել վիճակագրական տրվյալներով հարուստ մի զեկուցագիր։

6697 ԲԺԻՇԿ ԳԵՎՈՐԳ Տատեյան—1903, № 7, էջ 226—228: Ստորագր.՝ Ա. Պ. (ներքին տեսություն)։

Տատեյանի մահվան առիթով գրված ներկա հողվածում հեղինակը հանդամանորեն ծանոթացնում է հանդուցյայի կյանքին ու հասարակական գործունեությանը։

6698 ՆԱԼԲԱՆԳՅԱՆ Մ. Ալկոհոլը սնունդ է թեթույն—1903, № 9, էջ 169—180։

Ալկոհոլի տված օգուտն ու պատճառած վնասը շատ է դրադեցրել աշխարհի գիտնականներին։ Այդ կապակցությամբ կատարված փորձերը առիթ են տվել իրարամերժ կարծիքների. ներկա հողվածում հեղինակը հակիրճ ձևով բնութագրել է ներկայացրել խնդրին վերաբերող բազմաթիվ հարցեր։ Հեղինակի ելրակացությունը հետևյալն է, որ ալկոհոլային խմիչքները սննդաբար են, և չափավոր օգտագործման դեպքում միանգամայն անվնաս։

6699 [ՊԻՐԱԳՈՎՅԱՆ Զ-րդ համաժողովի մասին]—1904, № 1, էջ 214—215: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (ներքին տեսություն)։

Տեսության ներկա բաժինը բնդհանուր ծանոթություն է տալիս Պետերբուրգում 1904 թվականի հունվարի 4-ին բացված համաժողովի նիստերում բննարկված հարցերի մասին։ (Գիտական զեկուցումներ և ճառաղալթների, մալարիայի մոծակային թիրախի, ռադիոակտիվ ճառաղալթումների նշանակության մասին բիոլոգիայի ու բժշկության մեջ և այլն)։ Նիստում բննարկվել են նաև հասարակական առողջապահությանը վերաբերող մի շարք խնդիրներ։

6700 [ԲԱԼԶՐԱԳՈՒՅՆ հրաման Բաթումում առողջապահության վերաբերյալ որոշումներ հրատարակելու համար Կովկասի կառավարչապետին լիազորություններ տալու մասին]—1904, № 1, էջ 225—226: (ներքին տեսություն)։

6701 ՊՐՈՅԵՍՈՐ ՄԵՉՆԻՍՎԻ փորձերը Սիֆիլիսի դեմ հակաթույն ստանալու ուղղությամբ—1904, № 3, էջ 173: (Գիտության աշխարհից)։

Սուս անվանի գիտնականը փորձեց է կատարել սիֆիլիսի թույնը մարդանման կապիկների պատվաստելու ուղղությամբ, որի նպատակն է եղել հակասիֆիլիսային շիճուկ ստանալ, ապառնել մարդկությանը այդ սարսափելի հիվանդությունից։

6702 [ԲԺԻՇԿ ԲՆՈՒՄԵՆՏԱԿԻ դասախոսությունները թուրքախոսի մասին]—1904, № 3, էջ 191—195: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (ներքին տեսություն)։

Տեսության ներկա բաժինը նվիրված է Մոսկվայից Թիֆլիս եկած բժիշկ Բյուսմենտայի կալմակերպած դասախոսություններին ու ցուցահանդեսին, որի նպատակն է եղել մոլորվողի ամենալայն խավերում պրոպագանդել թուրքախոսի դեմ պայքարելու միջոցները։ Տեսության հեղինակը լրավարարվելով փաստի արձանագրմամբ, իր բողոքի ձայնն է բարձրացրել հասարակական կյանքի այն անարդարությունների դեմ, որոնք ծնում են այդ չարարատիկ հիվանդությունը։

Նա գրել է. «Մեզ ասում են թուրքախոսը բուժելի է, միայն թե հիվանդին տվեք մաքուր օդ, լավ սնունդ և ֆիզիկական և հոգեկան հանգստություն։ Մոսկվայի հակակոմունիստ եր, թե այդ պահանջների

տակ ի՞նչ հասարակական անարդարություններ կան թագնված։ Անշուշտ հասարակությամբ ունենոր դասակարգերի համար այդ բոլոր պահանջները սովորական բաներ են, և այդ է պատճառը, որ Կոխի բացիկները երեսպաշտություն են անում և խնայում հարուստներին, իսկ և՛իկ այնուամենայնիվ մի որևէ դժբախտություն է պատահում հարուստին, նրա առաջ բաց են ամենատերևիկ սահտորիաները... իհարկե, այն միլիոնավոր զոհերը, որ ամեն տարի տանում է թողախտը հարուստներից չեն, այլ չբավոր, աշխատող դասակարգերից, ահա դրանց համար է, որ սօղը, սնունդը, հանգիստը շոայություն է դարձրել ժամանակակից բաղաբաղրությունը։

6703 [ՊՐՈՅԵՍՈՐ Պալատուֆի շիճուկի մասին]։—1904, № 4, էջ 142—143։ (Գիտական քրոնիկ)։

Պրոֆեսորի պատրաստած շիճուկը վերաբերում է ծննդաբերության ջերմախտի (родильная горячка) բուժման հարցին։

6704 [ԲԱԴԻՈԻՄԻ միջոցով օծի թունավորումից բուժելու մասին]։—1904, № 4, էջ 143։

Համառոտակի ներկայացված է այդ ուղղությամբ գիտնականների կատարած փորձերի մանրամասնությունները։

6705 [ԿԱՐԼՍՐԱԿԻ հանքային ջրերի բաղադրության մասին]։—1904, № 4, էջ 143։ (Գիտական քրոնիկ)։

Գիտնականների մի խումբ ապացուցել է, որ Կարլսբադի հանքային ջրերից գոյացող գազերը ունեն բաղիումի բուժիչ հատկություններ։

6706 [ԹԺԵԿ ՇՏՐԿԵԼԻ գյուտի մասին]։—1904, № 5, էջ 185։ (Գիտական քրոնիկ)։

Գերմանացի բժշկի գյուտը վերաբերում է Կատոդի ճառագայթների բուժիչ հատկություններին։ (Այդ մասին տես նաև 1903, № 4, էջ 203)։

6707 [ԹԺԵԿ ԴԱՅԵՐԻ գյուտի մասին]։—1904, № 5, էջ 185—186։ (Գիտական քրոնիկ)։

Լոնդոնից ստացած հաղորդագրությունն ասում է, որ բժիշկ Դայերը գտել է բորոտությունը բժշկելու նոր միջոց։

6708 [ԴՈԿՏՈՐ Կ. Հ. Փաշայանի «Երեխաների սնունդը ծննդից մինչև 15 տարեկան հասակը» դրքի լույս տեսնելու մասին]։—1904, № 5, էջ 209։ (Հայտարարություններ)։

6709 ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ Մ. Սննդառության ազդեցությունը անհատին և ցեղին վրա։—Միս, թե բանջարեղեն։—1904, № 6, էջ 159—166։ (Գիտության աշխարհից)։

Հեղինակը փորձել է դիտականորեն հիմնավորել սննդառության խնդրի հետ կապված մի շարք պրոբլեմներ։ Միս, թե բանջարեղեն։—գրել է հեղինակը։ Այնուամենայնիվ առաջնությունը տալիս է բանջարեղեն կերակրատեսակներին։

6710 ՊԱՐԲՐԱԿԱՆ հրատարակություններ։ [Տեսությունը վերաբերում է «Հանգես ամսօրյա»-ի 1904 թ. հուլիսյան համարում տեղ գտած Պետրոս Հերմիթյան անվանի բժշկին նվիրված հոդվածին, որն ապրել ու գործել է Տրիեստում]։—1904, № 8, էջ 150—152։

6711 ՄԱՂԱՔՅԱՆ Գ. Բժշկականություն և հասարակություն։ Թիֆլիս, 1904։

Գրախոսություն։—1904, № 9, էջ 96—97։ Ստորագր.՝ Նա։

Գրախոսի կարծիքով զրբույկի ամենահետաքրքրական մասը գիտական բժշկության զարգացման համառոտ պատմությունն է։

6712 [ՀԱԿԱՍԻՅԻԼԻՍԱՅԻՆ նոր շիճուկի հայտնաբերում ֆրանսիացի Կիրի և Շամպան բժիշկների կողմից]։—1904, № 9, էջ 119—120։ Ստորագր.՝ Ե.։ (Գիտության աշխարհից)։

6713 [ՊՐՈՅԵՍՈՐ-ՀՈԳԵՐՈՒՅԺ վազների փորձերը կրետինիզմը բուժելու վերաբերյալ]։—1904, № 9, էջ 120։ Ստորագր.՝ Ե.։ (Գիտության աշխարհից)։

6714 [ԱՎՍՏՐԻԱՅԻ Բժիշկներ Ռիտարդի և Հմերի կապույտ ճառագայթները առամաքրության մեջ գործադրելու փորձի մասին]։—1904, № 9, էջ 120։ Ստորագր.՝ Ե.։ (Գիտության աշխարհից)։

6715 [ՀԱԿԱՆԻԼԻՍԱԿԱՆ ՇԻՃՈՒԿԻ ՄԱՍԻՆ ճապոնացի բժիշկ Մուրաստայի հայտնած տեղեկությունները]։—1904, № 9, էջ 120—121։ Ստորագր.՝ Ե.։ (Գիտության աշխարհից)։

6716 [ՄԵԶՆԻԿԱՎԻ կարծիքը ժանտախտի միկրոբի և հակադիֆտերիտային շիճուկի գյուտի մասին]—1904, № 9, էջ 121: Ստորագր.՝ Է. (Գիտության աշխարհից):

Ուսանականի գիտնականի կարծիքով դրանց պատիվը պատկանում է ճապոնացի գիտնական Կիտագուտին:

6717 [ՊԲՈՅԵՍՈՐ ՀԵՏՏՆԵՐԻ առաջարկություններ ծաղիկ հիվանդության դեմ]—1904, № 9, էջ 121: Ստորագր.՝ Ե.: (Գիտության աշխարհից):

6718 [ՊԲՈՅ. ՄՈՆՍՈՒԻ կատարած փորձերի արդյունքները շնչարգելության պատճառների վերաբերյալ]—1904, № 9, էջ 121: Ստորագր.՝ Ե.: (Գիտության աշխարհից):

6719 [ԶՈՒԲԱՎՈՎ ԼԵՔԱՅԻՆԵՐԻ նվիրատվության մասին]—1904, № 11, էջ 185: (Զանազան լուրեր):

Հանգուցյալ ԼԵՐՈՐ Հիշատակը հավերժացնելու նպատակով Զուբալովները 100.000 ռուբլի և նվիրել մանկական հիվանդանոց բացելու համար և 10.000 ռուբլի գրագիտություն տարածող բնիկերությանը:

6720 [ՊԻՐՈԳՈՎՅԱՆ համաժողովի վճռի մասին]—1905, № 4, էջ 211—212: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Համաժողովը զուամրվել է ընթացիկ սարվա մարտին՝ Մոսկվայում: Տեսության մեջ ամբողջությամբ բերված է համաժողովի վճռի տեքստը, որ վերաբերում է խուլերայի համաճարակի դեմ պայքարելու հարցերին:

6721 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Հ. Ընդարձակ գպրոցական առողջապահություն: Ալեքսանդրիա, 1905:

Գրախոսություն:—1905, № 9, էջ 164—165: Ստորագր.՝ Եր. Սար:

«Կարելի է Լգրակացնել, որ հայ ուսուցիչները, ձեռնները և նույնիսկ հասակավոր աշակերտները կունենան հմուտ մի ուղեցույց՝ դպրոցական առողջապահական հարցերում...» ասված է դրախոսականում:

6722 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Առողջապահիկ թերթ»-ի 1905 թ. հոկտեմբերյան համարում տեղ գտած այն հոդվածի, որ վերաբերում է դպրոցական առողջապահության հարցերին]—1905, № 10, էջ 182—183:

6723 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Հ. Ընդարձակ գպրոցական առողջապահություն: Ալեքսանդրիա, 1906:

Գրախոսություն:—1906, № 6, էջ 123:

«Այս լուրջ ձեռնարկությունը այժմ վերացած է տպագրությամբ և մեր աղքատիկ զրակամության մեջ կարող ենք մասնացույց անել իսկապես հմուտ և գիտական պատրաստությամբ կազմված մի աշխատանք, որ պետք է դառնա անհրաժեշտ յուրաքանչյուր դպրոցական գրադարանում և սեղանի գիրք լինի աշակերտների դաստիարակությամբ պարապող յուրաքանչյուր հայի համար»:

Գրել է գրախոսը: Գիրքը կազմված է հետևյալ գլուխներից. Դպրոցական միջավայր: Ուսումնական միջավայր: Անհատական առողջապահիկ պայմաններ: Դպրոցական հիվանդությունների վարակիչ հիվանդություններ: Դպրոցական արկածները և անհանգստության նախնական դարմանները: Ուսուցիչների առողջապահությունը:

Տես նաև №№ 4248, 4740, 4897, 4909, 4933, 4953, 4965, 4980, 4997, 5002, 5069, 5085, 5091, 5131, 5155, 5160, 5163, 5165, 6186, 6250, 6765, 6770, 6771, 6774, 6859, 6860, 7177 նկարագրությունները:

**XII. ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԲԵՐ
ԲՆԱԳԱՎԱՌՆԵՐ**

որոնք 1901 թ. արժանացել են նորելյան պատվավոր մրցանակին:

6730 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն հեղինակը խոսում է «Համալսարան»-ի 1902 թ. հունվարյան համարում տեղ գտած «Հայ կղերը և գիտությունը» հոդվածի մասին]—1902, № 2, էջ 246—247:

6731 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը նվիրված է «Համալսարան»-ի 1902 թ. ապրիլյան համարում տպագրված այն հոդվածին, որտեղ խմբագրությունը ընդգիմախոսում է «Մուրճ»-ին» «Հայ կղերը և գիտությունը» հոդվածի գեմ արտահայտած կարծիքների համար]—1902, № 5, էջ 210—212: Տես նախորդ նկարագրությունը:

6732 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Համալսարան»-ի 1902 թ. հուլիսյան համարի «Մուրճ»-ը չի հրաժարվում «Հայ կղերը և գիտությունը» հոդվածի մասին հայտնած իր կարծիքներից: «Համալսարան»-ը ընդգիմախոսում է]—1902, № 9, էջ 256—257: Տես նախորդ երկու նկարագրությունները:

6733 ПРОДОЛЖАЕТСЯ подписка „Энциклопедического словаря“ Брокгауза...—1902, № 9, стр. 258. тоже, № 10, стр. 238: (Հայտարարություններ):

6734 ПРИНИМАЕТСЯ подписка на Б. Э...—1902, № 9, стр. 260, тоже № 10, стр. 240: (Հայտարարություններ):

6735 ՀՕՂԵՍ ԱԼՖՐԵԴ ԻՈՍԻԼ : Հրաշալի զարմասենիներով դարի զրական և բացասական կողմերը: Թարգմ.՝ Սա. Լիսիցյան:—1903, № 1, էջ 3—32, № 3, էջ 33—64, № 4, էջ 65—80, № 5, էջ 81—96, № 6, էջ 97—128, № 7, էջ 129—141, № 8, էջ 145—160, № 9, էջ 161—192, № 10, էջ 193—224, № 11, էջ 225—240, № 12, էջ 241—259: (Տպագրվել է «Մուրճ»-ի նշված համարներին կից լույս տեսած «Հավելված»-ներում):

«Հրաշալի դար»-ի բովանդակությունը բացահայտելու համար բերում ենք զրբի վերնադրերը՝ որոշ կրճատումներով:

Առաջաբան: Թարգմանչից: Մասն 1-ին. Առավելությունները: 1. Տեղափոխության միջոցները: 2. Մեքենաների խնայողական ուժը: 3. Մտքի հաղորդիչները: 4. Կրակն ու լույսը: 5. Լույսի նոր

գործադրությունները-լուսանկարչությունը-սպեկտրային վերլուծությունը: 6. Ֆիզիկայի տեսական գյուտերը: 7. Ֆիզիկական օրենքների պարզագույն գործադրությունները: 8. Փոշու նշանակությունը. փոշին որպես գեղեցկության աղբյուր և կյանքի էական պայման...

6736 ԱՀԱՐՈՆՅԱՆ Ա. Մարդկության ճակատագիրը և գիտությունը—1903, № 10, էջ 113—130, № 11, էջ 41—53:

«Մարդը այսօր է՝ ինչպես հաղարավոր դարեր առաջ չգիտե, ո՞րտեղից է դալիս, ո՞ր է գնում, ինչու է տառապում, և ո՞րն է այս կյանքի նպատակը».—գրել է հոդվածագիրը: Նրա կարծիքով փիլիսոփայական այդ սուեղծվածային խնդրին փորձել է պատասխանել ռուս անվանի գիտնական Մեչնիկովը իր «Этюды о природе человека» և «Этюды оптимизма» աշխատություններում: Անվանի գիտնականի այդ աշխատությունները գալիս են ասելու, որ կյանքն ու աշխարհը եթե լավ չէն, հնարավոր է լավացնել առողջ կամքի, անդադրում աշխատանքի և ղեպի գիտությունը տաժած անպայման հավատի միջոցով: Այդ աշխատասիրությունները հոդվածագրի գնահատմամբ «լավատես փիլիսոփայության մի փորձ է»: Նրա կարծիքով աշխարհի և ոչ մի գիտնական չի շոշափել այնքան առաջնակարգ կարևորություններ կայացնող խնդիրներ, ինչպես այդ արել է Մեչնիկովը մարդկային բնությունը նվիրած իր այդ ուսումնասիրությունների մեջ: Կրոններ, փիլիսոփայական կարևոր սխառմաներ, գիտություն, գեղարվեստ, բարոյագիտություն, հասարակական բազմաթիվ առաջնակարգ արժեք ունեցող խրնդիրներ. այս բոլորը փոխառափոխ հանդես են գալիս նրա հետաքրքիր գրքի էջերում: Եվ ականավոր հեղինակը նրանց լուսաբանության համար պործ է գրել գիտնականի բոլոր բարեխղճությունը միացած իր հանրածանոթ տաղանդին ու հրմտությունը:

6737 ԴՆՈՐԵԼՅԱՆ Էրրորդ մրցանակաբաշխության արդյունքների մասին]—1903, № 12, էջ 211: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսություն):

Տեսության ներկա բաժինը նվիրված է մրցանակաբաշխության արդյունքներին: Տեղեկանում ենք, որ ճառագայթման ուղղությամբ կա-

տարված հետազոտությունների համար մրցանակի են արժանացել Կյուրի ամուսիններն ու Անրի Բեկկերլը, ֆիզիկայի գծով Սուանտե Արրենիուսը, բժշկության գծով լուսաբուժության հեղինակ Նիլս Ֆինզենը, քրական մրցանակին է արժանացել հուլակավոր դրող Բիերնստիերն Բիերնսոնը, խաղաղության մրցանակը տվել են Չարլզ Կրեմերին:

6738 ՊԱՏԱՍԽԱՆ, [խմբագրությունը պատասխանել է «Бакинские известия»-ին որ սխալ է մեկնարանել «Մուրճ»-ի «Հավիլված»-ներում տպագրվող հուլակավոր բնագետ պրոֆեսոր Ըօլլեսի «Հրաշալի դար» գիտական բնույթի աշխատությունը]—1903, № 12, էջ 216:

Տես նաև № 5583 նկարագրությունը:

Բնագիտություն—Կենսաբանություն

6739 ՓԻՆՈՅԱՆ Ս. Զրույցներ բնական պատմությունից: 1-ին մաս. Թիֆլիս, 1888:

Դրախոսություն:—1889, № 2, էջ 321—324, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գիրքը բնութագրվում է իբրև «մի ամենախայտառակ, տղետ անձնավստահության, աֆերիստական գործ»:

6740 ԼՈՒՆԴՈՆ, Սևպտեմբերի 14-ին տեղի է ունեցել գիտությունների դարգացմանը նպաստող ընկերության նիստը, որտեղ դասախոսություններ են կարդացվել քիմիայից, բնագիտությունից և աշխարհագրությունից:—1889, № 10, էջ 1631: (Թղթակցություններ):

6741 ԼՈՒՆԿԵՎԻՉ Վ. Պատիկ է, բայց չստիկ է: Մրջյունների կյանքից հետազոտություն: Թիֆլիս, 1890:

Դրախոսություն:—1890, № 11, էջ 1592—1593, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Ժողովրդի տգիտության դեմ պայքարի միջոցներից մեկը նրանց մեջ բնության մասին գիտելիքներ տարածելն է: Այդ տեսակետից, գրախոսը բնագիտական դրբույկների հրատարակումը ժողովրդական ու մանկական ընթերցանության համար՝ ողջունելի է համարել:

6742 [«ԳՅՈՒԹԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒՄԻԱՆ» տոնախմբությունը և բնագետ-ֆիզիկոս Հելմհոլցի ճառերը]:—1892, № 7—8, էջ 1198—1199, Ստորագր.՝ Օ. (Արտասահմանյան քրոնիկ):

6743 ԲԱՆԱՂՅԱՆ Ս. Կենդանիների խելքն ու սիրտը:—1892, № 11, էջ 1624—1641, № 12, էջ 1816—1832:

Ուսումնասիրությունը կազմված է հետևյալ ենթավերնագրերից: Առաջաբան: Ամյոբա: Մրջյունների հասարակական կազմակերպությունը: Մրջյունների կոիվը: Մրջնանոցի պահպանները: Մրջյունները ստրուկներ են պահում: Ստրկապահության հետևանքը: Մրջյունների ընտանի կենդանիները: Մրջյունները կթում են ողիչներին: Մրջյունների ալգիները: Մրջյունները իրար հաղորդում են իրենց մտքերը: Մկները, Կուղերը, նրանց ջրանցքները ու ամրատակները: Շները, նրանց խանդոտությունը, սերը: Շները մեծ խելք ունին: Կապիկները սաստիկ սրտով են վերարելվում զեպի իրենց ընկերները: Կապիկները չեն սիրում, որ նրանց վրա ծիծաղեն: Կապիկների ճաշակը: Կապիկները բնդունակ են նույնիսկ հեռուսական զործեր կատարելու: Կապիկների հետաքրքրությունը: Կապիկների գործերում արտահայտվում է առհասարակ մեծ խելք: Հնդհանուր հայացք: Ամյոբան, պոլիպները, կակղամարմինները, միջատները, ողնավորները, ձկները, թռչունները, կաթնասունները: Եզրակացություն: մարդու և կենդանիների հոգեկան երևույթները ունեն միևնույն հիմնական գծերը:

6744 ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ և գործադրական-բնագիտության ասպարեզի նշանավոր գործիչ Ի. Ի. Սիմաշկոյի մահը:—1893, № 5, էջ 833, Ստորագր.՝ Ս. Թ. (Խոսաստանից):

6745 ԲԱՆԱՂՅԱՆ Ս. Կենդանիների հասարակական կյանքը:—1893, № 11, էջ 1686—1702, № 12, էջ 1886—1897, 1894, № 1, էջ 59—74, № 2, էջ 213—221:

Հոդվածաչարք ներկայացվում է հետևյալ զույգներով:

Ներածություն: Պիժակների հասարակությունը: Մեղունների հասարակությունը: Մրջյունների հասարակությունը: Համայնքի պաշտպանումը: Տերմիտների հասարակությունը: Զկների մասին: Հասարակական երևույթները թռչունների շրջանում: Կաթնասունները:

6746 ԲԱՆԱՂՅԱՆ Ս. Բնագետների համագումարը Մոսկվայում:—1894, № 2, էջ 324—327: (Գիտական քրոնիկ):

1894 թվականի հունվարին Մոսկվայում տեղի է ունեցել բնագիտության 9-րդ համագումարը: Բացման խոսքով հանդես է եկել պրոֆեսոր Տիմիրյազևը: «Վիճակագրությունը իբրև կապող օղակ բնագիտության և հասարակագիտության մեջ» թեմայով զեկուցում է կարդացել պրոֆեսոր Զուպրովը: Պրոֆեսոր Վոյնյկովի ելույթը վերաբերել է օգերևութաբանական հետազոտություններին: Մանրենների ուսումնասիրության հարցերին է նվիրված եղել պրոֆեսոր Կոլլինի զեկուցումը: Անվանի կենսաբան Ա. Լ. Լեյնի և պրոֆեսոր Դանիլևսկու ելույթները վերաբերել են ժամանակակից հոգեբանության հարցերին: Տողատակում խմբագրությունը խորհուրդ է տվել այս հոդվածը համիմատել ներկայումս «Մուրճ»-ում տպագրվող բժիշկ Թ. Զաքարյանի «Բժշկությունը և հոգեբանությունը» նյութի հետ: (Տես Մ. 6596 նկարագրությունը):

6747 БРЕМ А. Жизнь животных. В 10 томах. Перевод с третьего немецкого издания. Под редакцией Сент-Илера.

Դրախոսություն:—1894, № 3, էջ 436—438: Ստորագր.՝ Ս. Բ.:

Գրախոսը ողջունել է մեծածավալ աշխատասիրության ուսական թարգմանությունը: Ներկայացված է արդեն հրապարակ իջած շորս հատուկների բովանդակությունը: «Նյութի հարստության տեսակետից Բրեմի «Կենդանիների կյանքը» շունի իր նմանը ողջ եվրոպական գրականության մեջ».—գրել է հեղինակը: Գրախոսը աշխատասիրության արժանիքներից մեկն էլ համարել է հեղինակի լեզվի ու ռճի պարզությունը:

6748 ԴԱՐԻՍ Ամենամեծ բնագետ, ֆիզիոլոգ և ֆիզիկոս Հեմման ֆոն Հելմհոլցի մահը:—1894, № 7—8, էջ 1175—1176:

6749 ԲԱՆԱՂՅԱՆ Ս. Դարվինիզմ: Թիֆլիս:

Դրախոսություն:—1894, № 9, էջ 1285—1286: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

«Պարոն Բալադյանի տվածը շատ է տարրական, շատ է թերի».—գրել է գրախոսը:

6750 Ս. ԲԱՆԱՂՅԱՆԻ «Դարվինիզմի» առիթով:—1894, № 10, էջ 1486—1490, Ստորագր.՝ Ա. Ա.: «Մուրճ»-ի նախորդ համարում Ավետիք Ա.

րասխանյանը մի գրախոսականով գնահատել էր Ս. Բալադյանի «Դարվինիզմ» խորագիրը կրող աշխատությունը: Այդ հանգամանքը «Մշակ»-ին ընդդիմախոսելու առիթ է տալիս. «Մշակ»-ի № 127-ում լույս է տեսնում «Մուրճ»-ի գրախոսին» վերադասված հոդվածը: Արասխանյանի ներկա նյութը «Մշակ»-ում տպագրված ընդդիմախոսության պատասխանն է:

6751 ԳԵՐՄԱՆԱՅԻ անվանի բնագետ Կարլ Ֆոգտի մահը:—1895, № 5, էջ 737: (Զանազան լուրեր):

6752 ԵՇԱՆԱՎՈՐ Բնագետ Թոմաս Հենրի Հոքսլի մահը:—1895, № 6, էջ 902: (Զանազան լուրեր):

6753 [ԲԱՆԱՂՅԱՆ ԳԻՏԱՆԿԱՆ Մորից Շիֆի մահը]:—1896, № 10—11, էջ 1434: (Զանազան լուրեր):

Լուրը տեղեկացնում է նաև, որ գիտնականը ունեցել է հայազգի աշակերտներ:

6754 [ՀՈԶԱԿԱՎՈՐ Բնագետ Էմիլ Դյուրուա Ռեյմոնի մահը]:—1896, № 12, էջ 1650: (Զանազան լուրեր):

6755 ԶԻԼԻՆԿԱՅԱՆ Ա. և Ռաշմաճյան Տ. Կենդանիների բնագիտ. ու հասկացողությունը: Ալեքսանդրապոլ, 1897:

Դրախոսություն:—1897, № 2—3, էջ 340—342: Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.:

6756 ԿՈՒՉՆԵՑՈՎԱ Ա. Զարմանալի որդի Ռուսերենից թարգմ. օր. Ն. Ղուկիչանյան: Թիֆլիս, 1896:

Դրախոսություն:—1897, № 2—3, էջ 343: Ստորագր.՝ Հ. Տ.—Մ.:

6757 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ Մ. էվոլյուցիայի գաղափարը:—1897, № 4, էջ 489—503, № 5, էջ 646—660, № 7—8, էջ 989—1011, № 9, էջ 1238—1246, № 11—12, էջ 1538—1551: 1898, № 1, էջ 87—96, № 2—3, էջ 255—262, № 4, էջ 477—488, № 5, էջ 660—681:

Ուսումնասիրության մեջ ներկայացված է էվոլյուցիայի գաղափարի զարգացման աստիճանական առաջընթացը: Հեղինակի նպատակն է եղել մի ընդհանուր ականարկ ձգել այդ զարգացման

պատմության վրա մինչև 19-րդ դարի 1-ին կեսը, հոր աշխատակից Չարլզ Դարվինի աշխարհահռչակ աշխատությանը:

6758 ՎԱՆՅՅԱՆ Գ. Կյանքի ծագումը. (ըստ պրոֆեսոր Ֆեոդորի)։—1898, № 7—8, էջ 1031—1051:

Հոգվածագիրը Ֆեոդորի կյանքի ծագման թևերի առնթիվ խոսել է նաև այլ թևերի մասին (հախածագման հիպոթեզ, կյանքի տիեզերական լինելու թևերի, Պրեյերի, Պֆլուգերի, Դարվինի և այլն):

6759 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Հեղինակը «Научное обозрение»-ի 1900 թ. դեկտեմբերյան համարում տեղ-դտած նյութերի շարքում նշել է «Միկրոֆիլոգիայի նշանակությունը արդյունաբերության մեջ» հոդվածը]:—1901, № 1, էջ 283:

6760 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսություն «Мир божий» հանդեսի 1900 թ. դեկտեմբերյան համարում տպագրված էրենստ Հեկկելի «Տրանսֆորմիզմ և դարվինականություն» հոդվածի]:—1901, № 1, էջ 285—286:

6761 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսություն «Журнал для всех» հանդեսի 1901 թ. հունվարյան համարում տեղ գտած պրոֆեսոր Շիմկևիչի «Բիոլոգիայի շրջանից» հանրամատչելի պատմվածքաշարի]:—1901, № 2, էջ 318—319:

6762 ՏԱՂԱՎԱՐՅԱՆ Ն. Դարվինականություն: Կ. Պոլիս, 1901:

Իրախոսություն:—1901, № 3, էջ 212—213: Ստորագր.՝ Ս. Բ.:

6763 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1901 թ. մարտ-ապրիլյան համարում տեղ գտած Չարլզ Դարվինին նվիրված հոդվածի]:—1901, № 5, էջ 308—309:

6764 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսություն «Համալսարան» պարբերականի 1902 թ. հունվարյան համարում դետեղված «Հայ կղերը և գիտությունը» հոդվածի, որտեղ հայ հոգևոր դասը ներկայացված է իբրև գիտության ու

առաջադիմության պաշտպան: Տեսության առարկում է նմանօրինակ դեհատման դեմ]:—1902, № 2, էջ 246—247, № 5, էջ 210—212:

6765 ԲԺՇԿՈՒԹՅՈՒՆԸ մրջյունների մեջ:—1902, № 3, էջ 222: Ստորագր.՝ Վ. Ա.: (Գիտական աշխարհից):

6766 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսության գիտությունները վերաբերում են «Բազմավեպ»-ի 1902 թ. մարտյան համարում դետեղված դարվինիզմին նվիրված հոդվածին]:—1902, № 3, էջ 227—228:

6767 ՏԵՐՊ Մ. Մեղուներու կյանքն:—1902, № 6, էջ 221—232: (Գիտական աշխարհից):

Հետաքրքրական տեղեկություններ է հաղորդում մեղունների կյանքից, շեշտը դնելով նրանց աշխատասիրության ու ներքին կազմակերպվածության վրա:

6768 ԲՆԱԿԻՏԱԿԱՆ գրույցներ. № 1 առաջաբան, Բաքու, 1902. Ստորագր.՝ Ս. Ս.:

Իրախոսություն:—1902, № 7, էջ 217—219: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Ինչպես երևում է զրախոսականից զրբույկի առաջաբանը գրել է Ս. Ս.-ն, իսկ մնացյալ անվանի բնագետ Հեքսլիի աշխատության մի ղլխի «անշնորհ» թարգմանությունն է:

6769 ԱՆՎԱՆԻ Բնագետ՝ գերմանացի գիտնական Գուստավ Բադդի մահը:—1903, № 3, էջ 203: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

6770 ԲԱՂՂՅԱՆ Ս. Բիոլոգիայի զարգացումը 19-րդ դարում:—1904, № 3, էջ 163—170, № 4, էջ 126—142, № 7, էջ 117—126, № 8, էջ 116—125, № 12, էջ 139—148:

Անցյալ դարի ամենանշանավոր բիոլոգիական հետազոտությունների մասին է, որ հեղինակը ներկայացրել է հետևյալ ենթավերնագրերի տակ: Սաղմնաբանական գյուտեր, Օրգանիզմների ներքին կազմության վերաբերյալ հետազոտություններ, Բնախոսական հետազոտություններ, Բուսական և կենդանական թագավորություններ, Բակտերիոլոգիական հետազոտություններ, Բիոլոգիական նշանավոր տեսություններ, Ժառանգականության վերաբերյալ թեորիաներ, Զարգաց-

ման և «աղետներն» թևորհանելու Չարլզ Դարվինի վարդապետությունը:

6771 [ՆԱՐՊԱՆՏԻՆԻ և Բլոնդլոի նոր փորձերի մասին]—1904, № 4, էջ 142 (Գիտական բրոնխի):

Խնդիրը վերաբերում է մարդկային օրգանիզմի ճառագայթելու ընդունակությանը: Փորձել են ապացուցել, որ հղի կանայք, որոնք պետք է արու երեխա ունենան արձակում են բացասական, իսկ աղջիկ ունեցողները դրական ճառագայթներ:

6772 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության մեջ քննարկված է «Larevue» հանդեսի 1904 թ. մարտի 15-ի համարում լույս տեսած այն բանակոխվր, որ վերաբերել է ցեղերի զերազանցության հարցին (Շարլ Ռիշե, Ժան Ֆինո)]:—1904, № 4, էջ 190—194:

6773 ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ Մ. Մարդկային մարմինն արձակած ճառագայթները:—1904, № 5, էջ 180—184: (Գիտության աշխարհից): Տես № 6771 նկարագրությունը:

6774 [N ՃԱԼԻԿԱՅԹՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ]—1904, № 5, էջ 180—184: (Գիտական բրոնխի):

Գիտնականներ Շարպանտիեն ու Բլոնդլոն փորձով ապացուցել են, որ N ճառագայթները ազդում են ինչպես մեր հոտառության այնպիսի և զանազան մարմինների հոտավետության աստիճանի վրա:

6775 [ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ անվանի բնագետ էմիլ Դյուկլոյի մահը]—1904, № 5, էջ 200: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Տես նաև № 4009, 4034, 6562 նկարագրությունները:

Խուսաֆանություն: Հոգափախություն

6776 ԲԱԼԱՆԹԱՐ ԱՆ. Ֆիլոսոֆիա և նրա տարածման առաջն առնելու միջոցը: Արտատպված «Մշակ» լրագրից, Թիֆլիս:

Դրախտություն:—1890, № 3, էջ 431—432: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Գրախոսականը վերաբերում է խաղողի ֆիլոկսերա կոչվող հիվանդության մասին հրապարակված այն բրոշյուրին, որ տպագրվել է դյու-

դատետեսության ընկերության առաջարկով: Հիվանդության դեմ պայքարելու համար առաջարկվում են մի շարք միջոցներ:

6777 ՍԱԿԱՆԻՆԻ ԳՈՒՍՏԱՎ. Զինական եղիցի մշակությունը: Թիֆլիս, 1888:

Դրախտություն:—1890, № 7, էջ 1013—1014: Ստորագր.՝ Ն.:

6778 ԲԱԼԱՆԹԱՐ ԱՆ. Արեղակի լուսավորության ազդեցությունը բուսականության վրա (Կովկասում արած դիտողություններից):—1890, № 11, էջ 1567—1575:

6779 ԲԱԼԱՂՅԱՆ Ս. Միջատակեր բույսերը:—1892, № 5, էջ 739—742:

6780 Տ. ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. Բույսերն էլ կարող են ջերմել: [Ավստրիացի դիտնական Մակս Հերցի և ֆրանսիացի Շարլենի փորձերի մասին]:—1893, № 7—8, էջ 1270—1271:

6781 ԲԱԼԱՂՅԱՆ Ս. Բույսերի բեղմնավորությունը:—1893, № 9, էջ 1363—1378:

6782 ՎԱՐԵԼԱՂՂԸ պարարտացնելու միջոցներ: Թարգմ. Հ. Արաջյան. Ալեքսանդրապոլ, 1892:

Դրախտություն:—1894, № 1, էջ 123: Ստորագր.՝ Ս. Բ.:

Սովալով փոքր այս գրքույկը իր մեջ պարունակում է տարրական տեղեկություններ զանազան պարարտանյութերի մասին: Գրախոսի գնահատմամբ այն կարող է օգտակար ձևերով լինել հասարակ ժողովրդի համար: Գրքույկի այն բաժինը, որ վերաբերում է հողի «հանգստանալու» թևորհային, դրախոսը գտնում է կիսատ ու անհասկանալի:

6783 ՀՈՎՀԱՆՆԻՍ Ստեփանյանի հաստիսյանի մահը:—1894, № 7—8, էջ 1151—1153: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Համառոտակի ներկայացված է ժամանակի լուսավորված մարդկանցից մեկի՝ Մոսկովայի ֆիզիկո-մաթեմատիկական ֆակուլտետի նախկին ուսանող, գիտությունների թեկնածու, Գերմանիայի Հոհենհայմի երկրազորական ակադեմիայի շրջանավարտ Հ. Ս. հաստիսյանի կյանքն ու գործունեությունը:

6784 ԲԵՐՆԵՏԱՅՆ, Ծաղիկ և պտուղ, Ռուսերենից թարգմ. Ռուբեն Մելիք-Մուսյանցը, Պետերբուրգ, 1896:

Դրախոսություն:—1896, № 10—11, էջ 1352—1353, Ստորագր.՝ Լ. Տ.-Մ.:

6785 ԾԽԱԽՈՍԻ պատմությունից:—1902, № 2, էջ 242, Ստորագր.՝ Վ. Ա.: (Գիտության աշխարհից):

6786 [ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ Համալսարանի բուսաբանության պրոֆեսոր Անդրեյ Նիկոլաևիչ Բեկետովի մահը]:—1902, № 8, էջ 201, Ստորագր.՝ Լ. Ա.: (Ներքին տեսություն):

6787 ՀՈՂԻ ՊԱՐԱՐՏԱՅՈՒՄՆ:—1903, № 6, էջ 100—106, № 10, էջ 162—173, Ստորագր.՝ Շ.:

Համառոտակի տեղեկություններ է հաղորդում հողի պարարտացման ժամանակակից միջոցների ու եղանակների մասին:

6788 ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՍՈՒԹՅԱՆ գիտական հիմքերը:—1904, № 2, էջ 145—151, Ստորագր.՝ Եր. Սար.:

Համառոտակի ներկայացված է գյուղատնտեսական գիտության ժամանակակից նվաճումները (Հողագիտություն, բույսերի ախտաբանություն, մանրէաբանություն, անասնապահություն և այլն):

6789 Գ. ԵՎ Մ. ՓՐԻԴՈՆՅԱՆՆԵՐ, Պտղատու ծառերի բուծարան և այգիք:

Դրախոսություն:—1904, № 12, էջ 137—138, Ստորագր.՝ Եր. Սար.:

Գրախոսված գրքույկը իրենից ներկայացնում է մի ցուցակ, որը այգիգործներին ծանոթացնում է դանազան պտուղների, թև անդրկովկասյան, և թև արուսասհմանյան տեսակների հետ: Փիրոնյան եղբայրները ներկա ցուցակը կազմել են իրենց սեփական բուծարանում ու այգիներում: Գրախոսը ողջունել է այդ օգտակար գրքույկի հրապարակումը:

Կենդանաբանություն: Անվարձություն:
Շեքամապահություն

6790 ՄԵԼԻՔ-ՇԱՀՆԱԳԱՐՅԱՆ Կ. Ուղեցույց գործնական շերամապահության: Թիֆլիս:

Դրախոսություն:—1890, № 12, էջ 1746—1747, Ստորագր.՝ Քլ.:

6791 Տ-ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. Եղջուրավոր անասուններին ղեկում են եղջուրներից:—1893, № 7—8, էջ 1273, (Գիտական քրոնիկ):

Փորձը կատարել են կովերի, ոչխարների ու այլ կենդանիների կաթնատվությունը բարձրացնելու նպատակով:

6792 ՄԵՂՎԱՐՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ, Կազմեց Գ. Ղադարյանը, Նկարներով: Վաղարշապատ, 1903.

Դրախոսություն:—1903, № 5, էջ 165—167, Ստորագր.՝ Անդապահ:

Գրախոսի կարծիքով ձեռնարկը անմատչելի է հայ գյուղացուն. «Բավականաչափ պարզ, բավականաչափ կտրուկ-համառոտ չէ. իր մեջ պարունակում է շատ ավելորդություններ. որոնք կարող են միայն շփոթեցնել անփորձ ընթերցողներին»:

6793 ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐԻ վարակիչ հիվանդությունների մասին ընդհանուր հասկացողություն, Եղջուրավոր անասունների ժանտախտը, Կազմեց Գ. Ղադարյանը: Վաղարշապատ:

Դրախոսություն:—1904, № 3, էջ 149—150, Ստորագր.՝ Եր. Սար.:

6794 ՄԵՍԿՈՒՐՅԱՆ Գ. Ընտրություն կաթնատուների կամ կաթնոտ կովերը ճանաչելու միջոցները, Ս. Պետերբուրգ, 1904:

Դրախոսություն:—1904, № 5, էջ 154—155, Ստորագր.՝ Եր. Սար.:

Գրախոսված գրքույկը Հովհաննես Արամյանի ձեռնարկած «Գյուղատնտեսական գրադարան» մատենաշարից է: Գրախոսը ողջունել է ոչ միայն ներկա գրքույկի, այլև ողջ «Գյուղատնտեսական գրադարան» մատենաշարի հրատարակման գործը:

6795 [ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ մի խումբ գիտնականների մետաքսագործի վրա կատարած փորձերի մասին],—1904, № 9, էջ 121—122, Ստորագր.՝ Ե. (Գիտության աշխարհից):

Փորձերը տարվել են բոժոժի միջոցով ամենատարբեր մետաքսագույներ ստանալու ուղղու-

թյամբ: Բոժոժներին կերակրել են տարբեր գույ-
նի տներենքով:

6796 [ՅՐԱՆՍԻԱՆԻ միջատաբան Ժոզեֆ Պեր-
րոյի փորձերի մասին]:—1904, № 9, էջ 122: Ստո-
րագր.՝ Ե.: (Գիտության աշխարհից):

Փորձերը տարվել են տարբեր գույն ունեցող
լույսային ճառագայթների ձգողական ուժը որո-
շելու ուղղությամբ:

6797 [ՈՒՆԿԵՎԻԶ Վ. Կապիկները Պատկերա-
դարը: Թարգմ.՝ Հ. Ք. Սադիկյան: Թիֆլիս, 1905:

Գրախոսություն:—1905, № 9, էջ 164:
(Գրախոսը չի նշված):

«...Այժմ երբ վերաբացվում են մեր դպրոց-
ները, հայ մանուկների համար մտավոր շատ լավ
սեռնող են ներկայացնում հիշած հեղինակի
բոլոր ժողովրդականացրած բրբույկները...».—
գրել է զրախոսը:

Երկրաբանություն: Աստղաբաշխություն: Ողբերվույրաբանություն

6798 ԻՆՉ է ԿԱՅՄԱԿԸ: Ժողովրդական ընթեր-
ցանության համար: (Պատկերներով): Թիֆլիս,
1891:

Գրախոսություն:—1891, № 5, էջ 646:
Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրախոսը ողջունել է գրքույկի հրատարակու-
թյունը: «Ինչ է կայծակը» գրքույկով ավելանում
է մի ցանկալի գիրք ևս»—նշել է Լ. Ս.-ն: Այն
կօղնի նախապաշարված ժողովրդին ցույց տալու
բնության մեջ կատարվող հրեղությունների պատճառ-
ները: Դիտողություն է անում այն բանի համար,
որ չի նշված գրքույկի հեղինակը և ինչ լեզվից է
այն թարգմանված:

6799 ԵՐԿՐԱԳՆԴԻ ապագան:—1891, № 7—8,
էջ 891—896: Ստորագր.՝ Խ. Շ. Թարգմ. Մ. Տ.
Ա.-ի:

«РУССКІЕ ВѢДОМОСТИ» հանդեսի 1891 թ.
№ 117-ում լույս տեսած Խ. Շ.-ի հոդվածի թարգ-
մանությունն է և չհղվածը ունի հետևյալ ենթա-
վերնագրերը. Երկրագնդի ապագան: Երկրագնդի
ցամաքը ավերող գործոնները: Հապարինի հիպո-
թեզը՝ ցամաքի ծովից կլանվելու մասին: Նրա
սխալ լինելը: Ապագայում ջուրն է կորչելու երկրի

երեսից: Երկրագնդի վերջնական ավերումը ան-
խուսափելի է: Մարդկային ոգու հավանական
հաղթանակը տարերքի ուժի դեմ:

6800 [ՈՒՆԿԵՎԻԶ Վ. Երկրաշարժ և հրաբուխ:
(Ժողովրդական ընթերցանության համար): Չեռա-
զիր ուսերենից թարգմ.՝ Մառանկոյան: Թիֆ-
լիս, 1891:

Գրախոսություն:—1891, № 7—8, էջ 924
—925: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

6801 [ԱՍՏՂԱԴԵՏ, Նևոյտունի հայտնագոր-
ծողներից մեկի՝ Աղամսի մահը]:—1892, № 3, էջ
500: Ստորագր.՝ Յ.: (Արտասահմանյան բրնձիկ):

6802 ԲԱԼԼԱՂՅԱՆ Ս. Հրաբուխները:—1892,
№ 4, էջ 597—603:

Հրաբուխների տեսքը վերաբերում է տնային Արա-
րատի Այազյազը: Մովսեսի և օվկիանոսների հրա-
բուխները: Հանգած հրաբուխներ: Գլխավոր փաս-
տերը: Հիպոթեզ ու թեորիա: Կանտ-Հապլասի
թեորիան: Հրաբխային հրեղությունների բացատրու-
թյունը: Այդ ենթավերնագրերից է կազմված ներ-
կա ուսումնասիրությունը:

6803 ՈՂԵՐԵՎՈՒՅԹԱԲԱՆԱԿԱՆ տեղեկություն-
ները:—1893, № 5, էջ 831—832: Ստորագր.՝ Ս.
Թ.: (Ռուսաստանից):

6804 [ՈՒՆԿԵՎԻԶ Վ. Հանրամատչելի բնախո-
սություն: Թիֆլիս, 1893:

Գրախոսություն:—1894, № 1, էջ 120—
122: Ստորագր.՝ Ս. Բ.:

Գրախոսված գիրքը մի ստվար հատոր է, որ
պատկանում է Հրատարակչական ընկերության
«Հանրամատչելի գիտական գրադարան» շարքին:

Գրախոսություն:—1894, № 5, էջ 773—
779: Ստորագր.՝ Գ. Աստ.:

Գիտական բնույթի լուրջ դիտողություններ են
արված գրքում տեղ գտած սխալների մասին:
Թարգմանությունը գեահատված է բավարարու

6805 ՊՐԻՄ ՖԵՐԴԻՆԱՆԴ, Երկրագունդը. ծո-
վերը և ցամաքները: Փարիզ, 1892: Ֆրանս. լ.:

Գրախոսություն:—1894, № 6, էջ 328—
329: Ստորագր.՝ Ե. Մին.:

Գրախոսված գիրքը «Բնության հրաշալիք»

ընդհանուր խորագիրը կրող եռատորակի վեր-
ջին գիրքն է, հոսելով դրբի արժանիքների մա-
սին, գրախոսը ցանկանում է տեսնել աշխատա-
սիրության հայերեն թարգմանությունը:

6806 *ԽԱՏԻԿԱՆՅԱՆ Գ. Ֆրամարիոնը ժրնեում*,
—1894, № 9, էջ 1265—1277, № 10, էջ 1421—
1427:

Կամիլ Ֆրամարիոնը եղել է «Ֆրանսիական
աստղաբաշխական ընկերության» նախագահ, նա
ժրնեում կարգացել է հետևյալ երեք դասախոսու-
թյունները: 1. Աստղաբաշխության հնությունը և
նրա նյութը, Արևը, նրա մեծությունը, հեռավո-
րությունը, ջրմուխությունը և «սև բծերը»: 2. Մոլո-
րակների համեմատական հեռավորությունը,
նրանց շարժումները, Մարս, նրա մակերևույթը և
աշխարհագրությունը, շարժումը, ջուրը, ջրանցք-
ները, բնակչությունը: 3. Աստղերը և անսահմա-
նությունը:

6807 *ՊՐՈՑԵՍՈՐ Ամանի գեկուցումը օդի
մասին* /—1896, № 3—4, էջ 534—535: (Չանա-
զան լուրեր):

6808 *Հեկտոր Ծարերք բնական գիտությանը
Թարգմ. գերմ. լ. Իս. Հարությունյան: Թիֆլիս,
1894:*

Դրախոսություն:—1896, № 7—8, էջ 1003
—1005: Ստորագր.՝ Հ. Տ.-Մ.:

6809 *ԺԻՎՈՏՈՎԱԿԻ Տաքություն և օդ: Ռուսե-
րենից թարգմ. Ռուբեն Մելիք-Մուսյան: Պետեր-
բուրգ, 1895:*

Դրախոսություն:—1896, № 9, էջ 1174—
1176: Ստորագր.՝ Հ. Տ.-Մ.:

6810 *ԺԻՎՈՏՈՎԱԿԻ Անձրև և ձյուն: Ռուսերե-
նից թարգմ. Ռուբեն Մելիք-Մուսյան: Պետեր-
բուրգ, 1896:*

Դրախոսություն:—1896, № 10—11, էջ
1353—1355: Ստորագր.՝ Հ. Տ.-Մ.:

6811 *Անվանի աստղագետ Հուգո Գիլլենի
մասին* /—1896, № 10—11, էջ 1434: (Չանազան
լուրեր):

6812 *ՌՈՒՐԱԿԻՆ Ն. Զրույցներ բնության մեծ
և ահեղ երևույթների մասին: Թարգմ. Մ. Տեր-
Անդրեասյան: Թիֆլիս, 1896:*

Դրախոսություն:—1897, № 2—3, էջ 342
—343: Ստորագր.՝ Հ. Տ.-Մ.:

6813 *ՈՒՆԿԵՎԻՉ Վ. Երկրի և Երկնքի մասին,
Ռուսերեն ձեռագրից թարգմանեց Կ. Գ. Թիֆլիս,
1897:*

Դրախոսություն:—1897, № 9, էջ 1271—
1276: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Դրախոսի կարծիքը միանգամայն բացասական
է: «Այն դրված է այնպես, որ ոչ գիտական է, ոչ
ժողովրդական է և ոչ էլ կարելի է նա հանրամատ-
չելի լինի, այն աստիճան նա խակ գրվածք է»:

6814 *ԳԵՈՂՈԳՆԵՐԻ Միջազգային համաժողո-
վը Մոսկվայում*—1897, № 7—8, էջ 1143: (Չա-
նազան լուրեր):

6815 Վ. ՈՒՆԿԵՎԻՉ բնագիտության առջև
[նրա «Երկրի և Երկնքի մասին» զբոսայգի առ-
թիվ]—1897, № 10, էջ 1436—1438: Ստորագր.՝
Ա. Ա.:

Խոսքը վերաբերում է այն լուսկեիչին, որի
հեղինակած գիտա-մասսայական բնույթի զոր-
բույցները թարգմանաբար լույս է բնծայել Թիֆ-
լիսի հայերեն զբոսի հրատարակչական ընկերու-
թյունը «Մուրճ»-ը ժամանակին իր խոսքն է ասել
դրանց հեղինակի գիտական անբարեխղճության
ու ունեցած պաշարի. հրապարակված զբոսայ-
ցներում առկա անհերքելի ու կոպիտ սխալների մա-
սին, սակայն «Մշակ»-ը իր պաշտպանության տակ
է առել հեղինակին և մեղադրել «Մուրճ»-ի խմ-
բագրությանը զեպի լուսկեիչն ունեցած անբար-
յացակամ վերաբերմունքի մեջ: (Տես «Մշակ» 1897
№ 122): Ներկա հոդվածում «Մուրճ»-ի գրախոսը
ժանրակշիռ փաստերով հաստատում է իր. տար-
բեր առիթներով հայտնած կարծիքները լուսկեի-
չի զբոսայցների մասին վկայակոչելով նաև վեր-
ջինիս Պետերբուրգում լույս տեսած «Популяр-
ная биология» զբոսի մասին «Русская мысль»
հանդեսի 1897 թ. օգոստոսյան համարում գե-
տեղված, միանգամայն, բացասական կարծիքը:
Վերջինս տեքստում ներկայացված է ուսերեն և
հայերեն թարգմանությամբ: Գրախոսն իր միտ-
քը վերջացրել է հետևյալ խոսքերով. «Այդ բնա-
գիտությունը («Русская мысль») ցույց է տա-
լիս, թե որքան հանգուցն պիտի լինի մի մարդ,
որը անընդունակ լինելով երկու էջ գրելու առանց

ամենակույրագին գիտական սխալները, միաժամանակ երկու (հայկական և ռուսական) շուկաներ է ուղղում ապահովեցնել յուր ԱՆՊԵՏԲ կեղծ-գիտական արտագրությունների համար: Եվ ո՞վ է նորա թեկնածու հայկական շուկայում, ո՞ւմ հետ է այդ մարդը զաշնակից:—«Մշակ»-ի խմբագրության հետ, ըստ ասածին թե՛ նմանն զնմանն սիրե...»:

6816 [ՄՈՍԿՎԱՅՈՒՄ կայացած երկրաբաններ համաժողովի մասնակիցները Թիֆլիսում, Բաքվում, Երևանում...]:—1897, № 9, էջ 1297: (Զանազան լուրեր):

6817 [ԵՐԿՐԱՐԱՆ-հանքաբան, Պետերբուրգի Ակադեմիայի անդամ, պրոֆեսոր Անդրեաս Արծրունու մահը]:—1898, № 7—8, էջ 1179—1180: (Զանազան լուրեր):

6818 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսություն «Мир божи» հանդեսի 1900 թ. դեկտեմբերյան համարում տեղ գտած «Զորդանո Բրոնո» հոդվածի]:—1901, № 1, էջ 281—282:

6819 ՀԵԿԿԵԼ ԷՐԵՐՍ, Տիեզերքի և երկրի զարգացումը: Գերմ. թարգմ. Ս. Տ.—Գասպարյանը:—1901, № 10, էջ 88—96, № 11, էջ 45—55:

Քաղված է Հեկկելի «Բնական ստեղծագործության պատմությունը» հանրամատչելի զրբից:

Հոդվածն ունի հետևյալ ենթավերնագրերը.

Երկրի զարգացման պատմությունը: Կանտի տեսությունը տիեզերքի զարգացման մասին, կամ կոսմոլոգիական պպի թեորիան: Արեգակի մոլորակների և լուսնի զարգացումը: Զրի ծագումը: Որգանիզմների և անօրգանների համեմատությունը: Որգանական և անօրգանական նյութի: Խտության աստիճանները կամ ազդեցատ-դրությունները: Սպիտակուցային ածխածնի բաղադրությունները: Պլաստոն-մարմինները: Որգանական և անօրգանական ձևեր: Բյուրեղներ և մոնեղներ (կամադուրկ էակներ առանց գործարանների): Բյուրեղների և օրգանիզմների ստերիոմետրիական հիմնաձևերը: Օրգանական և անօրգանական ուժեր: Կյանքի ուժը: Բյուրեղների և օրգանիզմների անումն ու արմարացումը: Բյուրեղների կազմող ուժեր: Օրգանական և անօրգանական բնության միությունը:

6820 [ՈՒՆԿԵՎԻՉ Վ. Կյանքը ծովերի խորքում: Ռուսերենից թարգմ. Մտ. Մալխասյան: Թիֆլիս, 1903:

Գրախոսություն:—1903, № 9, էջ 188: Ստորագր.՝ Բն.:

6821 [ՈՒՆԿԵՎԻՉ Վ. Բնության երկու մեծ թափվորությունները: Փոխադրեց Հ. Բ. Սառիկյանը: Ս. Պետերբուրգ, 1903:

Գրախոսություն:—1903, № 11, էջ 200: Ստորագր.՝ Բ.:

Գրքույկը համառոտ տեղեկություններ է հաղորդում երկրագնդի կլիմայական ամենատարբեր գոտիների, նրանցում ապրող ու աճող կենդանական ու բուսական աշխարհների մասին:

6822 [ՄԱՐԳԱՐԻՏԻ գոյացման մասին գիտական ուսումնասիրությունները]:—1904, № 3, էջ 171—172: (Դիտության աշխարհից):

6823 [ՌՈՒՍ ՆՇԱՆԱՎՈՐ աստղագետ Ֆեոդոր Ալեքսանդրովիչ Բրեդիխինի մահը]:—1904, № 5, էջ 193: Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն):

6824 ՆԱԼԲԱՆԳՅԱՆ Մ. Արևիկի ամբողջական խավարումը:—1905, № 9, էջ 127—133: (Դիտության աշխարհից):

1905 թվականի օգոստոսի 17-ին, հին տոմարով 30-ին սպասվել է արևի լրիվ խավարում: Հեղինակը փորձել է րացատրել երևույթի բնական պատճառը և թե ինչ կարևորություն կարող է ներկայացնել այն՝ ժամանակակից դիտության համար:

6825 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ: [Տեսության հեղինակը ուշադրության է առել «Բաղմավեպ»-ի 1906 թ. փետրվարյան համարում տեղ գտած Հ. Սահակյանի հոդվածը, որ վերաբերում է XIII դարում ապրած Արտավազդ աստղաբաշխին]:—1906, № 2, էջ 188:

6826 ԵՐԿՐԻՐ՝ տարածության մեջ: Թարգմ.՝ [Ֆրանսերենից] Հ. Այվազյան:—1907, № 1, էջ 32—38:

Բիմլա: Ֆիզիկա: Մաթեմատիկա

6827 ՆՇԱՆԱՎՈՐ Ֆիզիկոս Զոն Տիեզայի մահը:—1893, № 11, էջ 1787: (Զանազան լուրեր):

6828 [ՇՆԿԻՆՑԻ Դոշակավոր թիմիկոս Իոնան, Բերցիլիուսի մասվան 50-ամյակը]։—1898, № 9, էջ 1302: (Զանազան լուրեր):

6829 [Սնկվանի թիմիկոս պրոֆեսոր Բունզենի մահը]։—1899, № 7—8, էջ 951: (Զանազան լուրեր):

6830 [ՅՐԱՆՄԻՒԱԿԱՆ ակադեմիայի անփոփոխ քարտուղար Ժոզեֆ Բերտրանի մահը]։—1900, № 3, էջ 410: (Զանազան լուրեր):

6831 Ո՛Վ էՐ [ԱՌԻԱԶԻՆԸ (1743—1794)]։—1901, № 2, էջ 207—211: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Հոգվածը գրված է անվանի գիտնականի պատվին Փարիզում կանգնեցված արձանի բացման առթիվ: Համառոտակի ներկայացված է գիտության մեծ երախտավորի մարդկային հասարակությանը մատուցած ծառայությունները:

6832 [ՅՐԱՆՍԻԱՅԻ անվանի կենսաբան, թիմիկոս Մարսյուկե Բերթյուի գիտական գործունեության մասին]։—1902, № 1, էջ 184—186: Վերջապահ.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

6833 ԶԻԼԻՆԿԱՐՅԱՆ Ս. և Ռաշմաճյան Տ. էլեկտրականություն (Ժողովրդական բնագիտական զրագարան № 6): Արտաքին զրագար, 1902:

Դրախտություն:—1902, № 11, էջ 147—149: Ստորագր.՝ Բն.:

«Այդ պարունակի կազմած մյուս քանակական գրությունների հետ անձանթ ենք, սակայն եթե նրանք էլ գրված են այս «էլեկտրականության» նման, թե ոճով և թե հմտության կողմից—առանձին տարախանություն առիթ չունի մեր ժողովուրդը».—գրել է գրախոսը:

6834 [ՌՈՒՍ ՀԱՅՏՆԻ թիմիկոս պրոֆեսոր Վյադիմիր Վասիլևիչ Մարկովիկովի մահը]։—1904, № 2, էջ 211: (Ներքին տեսություն):

6835 [ԱՆՎԱՆԻ թիմիկոս Պիեր Կյուրիի մահը]։—1906, № 4—5, էջ 136—137: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

Համառոտակի ներկայացված է Կյուրիի գիտական գործունեությունը, նրա մահվան դժբախտ պատահականության հանգամանքները:

Մարգարանայրյան (Անտոպոլսկի)

6836 ՇՄԻՆԻ ԼՍԻ, Մարգարանայրյան Հեթանոսներ: Ուղեցույց գիտելու ու ժողովրդականությանը և հանապարհության համար: Լույս տեսել է 1853 թվականին:

Դրախտություն:—1853, № 18, էջ 1820—1821: Ստորագր.՝ Տ. Գ.:

6837 [ՄԻՔԻԻՆՑԻ Զոգրաֆիկական անդալալանության մասին]։—1852, № 6, էջ 965—967: Ստորագր.՝ Տ. (Արտաքին տեսություն):

6838 ՀՈՎՀԱՆԵՍՅԱՆ Տ. Մարգարանայրյան միջազգային համաժողովը Մոսկվայում:—1852, № 9, էջ 1360—1369:

Հեթանոսները առաջադրում են 1-ին Մարգարանայրյան համալսարանում հանգիստությունը բացվել է հանապարհական հանգիստության և մարգարանայրյան 11-րդ համաժողովը, որին մասնակցել են անվանի գիտնականներ Թագուհի Յիրիսովը, Էրենստ Շտեյնը, Գրոֆեսթր Բոգլանովը և ուրիշներ: Հոգվածում արվում է համաժողովի կառարած աշխատանքի սեղմ բնութագրի Արժեքավոր տեղեկություններ կամ հայերի, ժողովների, թուրքերի ու այլ ազգությունների մասին:

6839 Ռ. ՖԻԼԻՍՈՎԸ Գեոգրաֆիկական և նրա հանգիստ:—1892, № 9, էջ 1374—1375: Ստորագր.՝ Տ. (Թղթականություններ Ռուսաստանից):

6840 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. [Ժրեկի անտառայինական կոնգրեսի մասին]։—1896, № 9, էջ 1209—1213: (Արտաքին տեսություն):

6841 ՌՄԻՐՈՂՈՅ ԶԵՂԱՐԵ: Վաղանգս և ուղանա հանձնարներ: [Հանգիստ]։ Բարձր.՝ Գ. Հ. Փաշայան:—1901, № 11, էջ 74—79:

6842 ՌՈՒՂՈՅ Յիրիսով [Մահվան ողբ]։—1902, № 8, էջ 219:

Տես նաև № 4057, 4081, 6390 կարգավորությունները:

Կ յ ո ս տ ե ռ

6843 ԲԵՌԻՆԸ [Վերսկավել և Գերմանիայի «էլեկտրոտեխնիկական բեկերության» բեկանաված

նիստերը Կարդացվել են մի քանի վեկուցումներ ցուցադրվել է Բելլիի և Տենտերի հորինած ձայնագիր գործիքը]։—1889, № 11, էջ 1830—1831 (Թղթակցությունների արտասահմանից)։

6844 ՏԵՐ-ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. [նոր հացեր ալիյրոնատ և փայտի հաց]։—1892, № 11, էջ 1706—1707 (Գիտական քրոնիկ)։

Խոսքը վերաբերում է այն նոր գյուտերին, որոնց հեղինակներն են ղոկտորներ Լուսիգուսիներ և Կրուզը։ Առաջինը ալիյրոնատ ալյուրը ստանում է թևփից, իսկ երկրորդը՝ փայտից։

6845 ՏԵՐ-ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. [էլեկտրական երկաթուղիների խնդիրը]։—1892, № 11, էջ 1707, —1708 (Գիտական քրոնիկ)։

6846 Տ.—ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. Արվեստական աղամանդ [Ֆրանսիացի բիսիկլոս Մուսսանիի գյուտը]։—1893, № 7—8, էջ 1269—1270։

6847 Տ.—ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. Քեքե-ի գյուտը [Կափիսից մարմար ստանալու մասին, որով գրադվել են նաև Լուստոներ և Ջեմս Զոլը]։—1893, № 7—8, էջ 1270 (Գիտական քրոնիկ)։

6848 Տ.—ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. Մ. Մ. Քեքե-ի նոր հեռախոսը։—1893, № 7—8, էջ 1272 (Գիտական քրոնիկ)։

6849 Տ.—ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. Ջերմադիր և օդադիր օդապարիկներ։—1893, № 7—8, էջ 1272—1273 (Գիտական քրոնիկ)։

6850 Տ.—ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. Զյունի խնամքով պահպանումը Սիրիի Սեմիրեհենսկի շրջանում [Ոռոգման նպատակով]։—1893, № 7—8, էջ 1273 (Գիտական քրոնիկ)։

6851 Տ.—ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. Գունավոր լուսանկարչություն [Կոպանի գյուտի ու այն կատարելագործող Լյումեր Լեդրայների կատարած նոր փորձերի մասին]։—1893, № 7—8, էջ 1273—1274 (Գիտական քրոնիկ)։

6852 Տ.—ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. էլեկտրական փոստ [ԱՄՆ-ում՝ Նյու-Յորքից-Բրուկլին ընկած տարածությունում]։—1893, № 7—8, էջ 1274 (Գիտական քրոնիկ)։

6853 Տ.—ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆ Մ. էլեկտրական ձեռնափայտ։—1893, № 7—8, էջ 1274—1275 (Գիտական քրոնիկ)։

6854 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. [էդիսոնի գյուտը և Լենտյենի ճառագայթը]։—1896, № 6, էջ 870 (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

6855 ՓԱՓԱԶՅԱՆ Վ. [Լիլենիթայի թաղող մեքենան և նրա կործանումը]։—1896, № 9, էջ 1215—1216 (Արտասահմանյան քրոնիկ)։

6856 [ՆիկոլՊՈՍՅԱՆԻ նոր համրիչը]։—1896, № 9, էջ 1241—1242։

Հեղինակը իր նոր համրիչով ներկայացել է խմբագրություն և առաջարկել իր ծառայությունները հաշվապահական գործում, Փորձարկության նպատակով նրան հանձնարարել են թվաբանական շորս գործողություններին ու տոկոսներին վերաբերող խնդիրներ, որոնց լուծման ժամանակամիջոցը ստուգվել է ժամացույցով, «Մուրճ»-ի խմբագրությունը առաջարկված խնդիրների լուծումն ու ժամանակը ներկայացրել է բնթերցողներին, թողնելով նոր համրիչի վերջնական գնահատականը նրա կրթականությանը։

6857 ՄԵՆ ԳՅՈՒՏ՝ նոր հեռագիր։—1897, № 6, էջ 905 (Չանապան լուրեր)։

6858 ՓԱՇԱՅԱՆ Կ. Զ. Անվանա ծխախոտ [Սխախոտից նիկոտինը հեռացնելու մասին]։—1902, № 5, էջ 202—207 (Գիտական աշխարհից)։

6859 ԱՆՏԵՍԱՆԵԼԻ ճառագայթների մասին [Լենտյենյան ճառագայթները]։—1903, № 4, էջ 201—205, Ստորագր. Լ. Ս. (Գիտության աշխարհից)։

6860 ՆԱԼԻԱՆԳՅԱՆ Մ. Անտեսանելի ճառագայթներ։—1903, № 8, էջ 186—214 (Գիտության աշխարհից)։

Տողատակում խմբագրությունը ծանուցում է, «Տպում ենք իբրև լրացում և շարունակություն հույն հարցի մասին «Մուրճ»-ի № 4-ում լույս տեսած գրվածքին» (Տես նախորդ նկարագրությունը)։ Հեղինակը իր հոգվածը բաժանել է հետևյալ ենթավերնագրերի։

էլեկտրական կամ հերցյան, Ջերմական կամ ենթակարմիր, Քիմիական կամ անդամանիչական

դույն: Բաթողական և կամ ունեղենյան Բեկ-
բըրեյան և այլն:

6861 [ՐԱԴԻՈԻՄԻ մասին]—1904, № 3, էջ
170—171: (Գիտական քրոնիկ):

Հեղինակը ընդհանուր տեղեկություններ է հա-
ղորդել լրագրումի մասին, խոսել այն հեռանկար-
ների մասին, որ Գիտական աշխարհը սպասում է
այդ հազվագյուտ մետաղից, Հողվածում ներկա-
յացված են մի խումբ գիտնականների այն հե-
տազոտությունները, որ ընթանում է լրագրումը
այլ նյութերով փոխարինելու ուղղությամբ:

6862 [ԲԺԻՇԿ ԳՈԼՈՒԲԻ մանրագիտական նոր
գյուտի մասին]—1904, № 3, էջ 172: (Գիտության
աշխարհից):

Բակտերիաներ դարպացնելու համար գիտնա-
կանները մինչև այդ օգտագործում էին կրծող
կենդանիների ու թռչունների մի քանի տեսակնե-
րը: Բժիշկ Գոլուբը գտել է, որ նույն նպատակին
կարող են ծառայել նաև միջատները:

6863 [ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ Ռայտ Լորայրենիք օդա-
պարիկ մեքենայի մասին]—1904, № 3, էջ 173:
(Գիտության աշխարհից):

Գիտնական Լորայրենիին հաջողվել է իրենց
կառուցած օդապարիկ մեքենայով թռչել հինգ կի-
լոմետր տարածություն, քամու ղեմ սլանալով բո-
ւոյում 256 մետր արագությամբ:

6864 [ԻՆԵՏԳՆԵՆՑԱՆ ճառագայթների ազդե-
ցության մասին]—1904, № 4, էջ 143: (Գիտա-
կան քրոնիկ):

Ամերիկյան թերթերի հաղորդագրության հա-
մաձայն, իբր մի պրոֆեսորի հաջողվել է ունե-
սել

յենյան ճառագայթների միջոցով սպիտակեցնել
մի նեզրի:

6865 [ԱՆԹՆԼ ՇԵՌԱԳՐԻ այժմյան դրությամբ և
հեռանկարների մասին]—1904, № 4, էջ 143—
144: (Գիտական քրոնիկ):

6866 [ԷԼԵԿՏՐԱԿԱՆ հաղորդիչներ ալյումի-
նից]—1904, № 4, էջ 144: (Գիտական քրոնիկ):

Պղնձի թանկության պատճառով պղնձյա էլեկ-
տրահաղորդիչները փոխարինել են ալյումինով:
Հեղինակները ալյումինե լարի պրակտիկ լինելու
հանգամանքը քաջատրուժ են նրա թեթևությամբ:

6867 [ԱՆԳԼԻԱՅԻ քիմիկոսներ Բամսեր և Սոդ-
դիի փորձերը լրագրումի շուրջ]—1904, № 5, էջ
184: (Գիտական քրոնիկ):

6868 [ԿԱԹՆԱՓՈՇԻ ստանալու գյուտի մա-
սին]—1904, № 5, էջ 186: (Գիտական քրոնիկ):

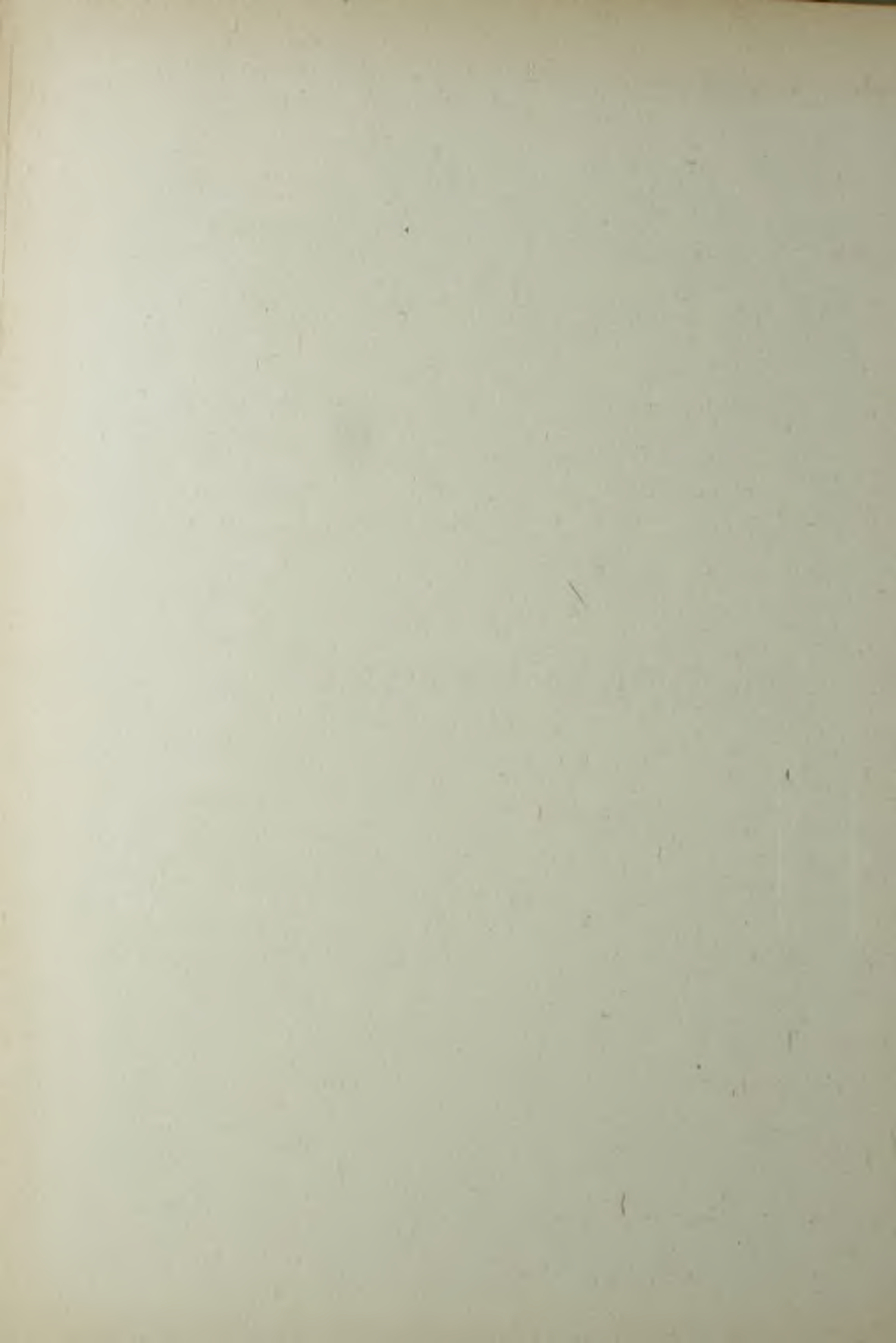
6869 [ՆՈՐՎԵԳԻԱՅԻ ինժեներ Բուլլի նոր գյու-
տը հեռագրերը շեղծացնելու մասին]—1904,
№ 9, էջ 119: Ստորագր.՝ Ե.: (Գիտության աշխար-
հից):

6870 [ՔԱՐԱՍՈՒՆԸ՝ անկորուստ պահելու հա-
մար կատարված փորձերի մասին]—1904, № 9,
էջ 123: Ստորագր.՝ Ե.: (Գիտության աշխարհից):

6871 [ՈՐՈՇ ՋՐՆԵՐԻ պողպատին մագնիսակա-
նություն հաղորդելու հատկության մասին]—
1904, № 9, էջ 123: Ստորագր.՝ Ե.: (Գիտության
աշխարհից):

Տես նաև №№ 6555—6561, 6576, 6577,
6579, 6580, 6591, 6607, 6613, 6619, 6627, 6638,
6706, 6707, 6712, 6716 նկարագրությունները:

XIII ԿՐՈՆ, ԵԿԵՂԵՑԻ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՐՑԵՐ

6872 [ՍԱՀԱԿ քահանա Սահակյանի «Սրբադան պատմություն նոր ուխտի» գիրքը լույս տեսնելու մասին]։—1889, № 10, էջ 1665: (Հայտարարություններ):

6873 ՄԱՐԻԱԳՅԱՆ ՄԵԼՔԻՍԵԳԵԿ ևս. Հովվական աստվածաբանություն և. Պոլիս, 1892:

Դրախոսություն:—1893, № 5, էջ 802—806: Ստորագր.՝ Ս. Թ.:

Աշխատության մեջ պարզարտված են հոգևորականի կոչման ու նրա պաշտոնի հարցերը, թե ինչպիսի բնականական ու հասարակական կյանք պետք է ունենա հոգևորականը:

6874 ՓԱՓԱՋՅԱՆ Վ. [Միստիցիզմը հվրոպայում]։—1896, № 6, էջ 866—869: (Արտասահմանյան բրոնիկ):

6875 ԻՆԳՐԱՀԱՄ Ժ. Ն. Ադինայի համակները «Թաղավոր ի տանի Դավթի» Թարգմանողներեն բնագրի սուսերեն թարգմանությունից Հովսեփ Բահա Տեր-Պետրոսյան. Թիֆլիս, 1897:

Դրախոսություն: Աղբյուրն Ն.—1897, № 2—3, էջ 337—339:

Գիրքն իրենից ներկայացնում է ավետարանի բովանդակությունը, որ տպագրվել է նաև «Տարադ»-ում: Գրքի վաճառքից զոյացած գումարի 20 տոկոսը հատկացվել է հայ զաղթականների օգնության գործին:

6876 ՏԵՐ-ՄԻՔԵԼՅԱՆ Ա. Աստվածաբանական դիտությունները Վաղարշապատ, 1893:

Դրախոսություն: Թաղայան Ս.—1897, № 9, էջ 1268—1271:

6877 [«ԱՍՏՎԱԾԱՇՈՒՆՁ»-ի նոր տպագրության մասին]։—1900, № 2, էջ 260: (Զանազան լուրեր):

6878 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը վերաբերում է «Թագմազեպ»-ի 1901 թ. հունվարյան համարում սկսված Ալիշանի «Արշալույս և Արևելք լուսավորության հայոց աշխատությունը»]։—1901, № 1, էջ 280—281:

6879 «ՅԱՐՐԱՐԻ ՔԱՐԱՋՆԵՐ» Թարգմ. ռուսերենից Ս. Ս. Վաղարշապատ, 1901:

Դրախոսություն:—1901, № 7, էջ 163—165: Ստորագր.՝ Լ.:

Անգլիական բարոգիչ և եկեղեցական գրող Յ. Վ. Ֆարրարի բարոգների ներկա հայերեն թարգմանությունն ու հրատարակությունը գրախոսը համարել է միանգամայն ավելորդ: «Ֆարրարի բարոգները», այդպես էլ կմնան, մի մեծ, հաստ գիրք, առանց կարտած թերթերի... Ափսոս աշխատանք, ափսոս վատնած փող».—գրել է գրախոսը:

6880 ԿՂԵՐԱԿԱՆ սովետություններ (երկու խոսք «Արարատ»-ին)։—1901, № 9, էջ 258—261: Ստորագր.՝ Լ.:

«Երկու խոսք»-ը ուղղված է էջմիածնի «Արարատ» ամսագրին: Վերջինս զայրացած Վաղարշապատում լույս տեսած «Ֆերրարի բարոգներ» գրքի մասին «Մուրճ»-ում լույս տեսած գրախոսականից, (տես նախորդ նկարագրությունը) փորձել է «Արարատ»-ի էջերում պախարակել գրախոսա-

կանի հեղինակին, ներկա հոգվածը մատենախոսի ինքնապաշտպանականն է «Արարատ»-ի մեղադրանքներին:

6881 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն հեղինակը դարձյալ կանգ է առել «Բազմավեպ»-ի 1901 թ. հոկտեմբեր-նոյեմբերյան համարներում շարունակարար տպագրված Ղևոնդ Ալիշանի «Արշալույս և Արևելք լուսավորության հայոց» աշխատության վրա]—1901, № 11, էջ 260—261:

6882 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Արարատ»-ի սեպտեմբեր-դեկտեմբերյան համարներին: Ֆարրարի քարոզները գրթի մասին «Մուրճ»-ում տպագրված գրախոսականի գնահատումը «Արարատ»-ում և «Մուրճ»-ի նոր պատասխանը այդ առթիվ]—1902, № 3, էջ 228:

6883 ԲԵՐՆԵՆԿՈՎ Ի. Նոր պատմության վերաբերմունքը դեպի կրոնը: Թարգմ.՝ Գեորգ Ալիստինյան: Ալեքսանդրապոլ, 1902:

Իրախոսություն:—1903, № 1, էջ 158—159: Ստորագր.՝ Տ. Հ.:

«Թարգմանված է «Հեմարանական» շերմոցային ոճով, որի արժանավորությունը կանոնավորությունն է, իսկ պակասությունը՝ խոսակցական լեզվին հատուկ կենդանությունից զուրկ լինելը»—Գրել է գրախոսը:

6884 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Բյուզանդիոն»-ի (չի նշված թվականը և համարը): Հեղինակը ուշադրության է արժանացրել թերթի հայտնած հետևյալ միտքը. «Եթե ուզում եք բնտիր հոգևոր հովիվների լավագույն արդյունքը տեսնել, ապա պետք է առաջնորդը բնաբեր լույս իսկ տեղացիներին և ոչ թե զուրսին»]—1904, № 11, էջ 198:

ՀԱՅ ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԱԿԱՆ ԵՎԵՂԵՑԻ ԷԶՄԱՆՆԵՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

6885 ԱՐԻՍՏԱԿԵՍ Կաթսկոպոս Սևդրակյան:—1889, № 12, էջ 1990—1992: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Հոգվածում գրվատում է Թիֆլիսի թեմական առաջնորդ Արիստակես Կաթսկոպոս Սևդրակյանի

գործունեությունը: Քննադատական մերկացումներ կան ընդհանրապես հայ հոգևոր դասակարգի մասին: Մի քանի խոսք է ասված թեմի նորընտիր առաջնորդ Մամբրե Կաթսկոպոս Սանասարյանի մասին:

6886 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Խրիմյան Հայրիկի 70-ամյակը:—1890, № 3, էջ 323:

6887 ԽՐԻՄԻՅՈՒԹՅԱՆ Կողմից: Բացատրություններ Խրիմյանի ծննդյան օրը: Խրիմյանի 70-ամյակը շնորհավորել ևն...—1890, № 4, էջ 628:

6888 ԽՐԻՄԻՅՈՒԹՅԱՆ Կողմից: [Հայտնում է, որ Վերին Ադուլիսի սուրբ Շմալոն եկեղեցու համար հրավիրվում է քահանա՝ առնվազն Ներսիսյան դպրոցի կրթությամբ]—1890, № 12, էջ 1793:

6889 ՄԱԿԱՐ 1-ին Կաթողիկոս ամենայն հայոց. 16 ապրիլ, 1891: [Մահացել]—1891, № 5, էջ 550: (Արտատպված է «Արարատ»-ից):

6890 ԽԱՆՐԱՍԱՍՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՄԱԿԱՐ Կաթողիկոսի մահվան, նրա անձնական ու վեհարանում պահվող եկեղեցական իրերի կողոպտման մասին, որ կատարել է նրա երկարամյա ծառայող Հակոբը]—1891, № 5, էջ 654—657: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

6891 ԿՈՒՍԱԿՐՈՆԻ սեփականության խնդիրը:—1891, № 5, էջ 657—659: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Վեհաքանից կատարված գողության առնչությամբ խոսում է նաև Կաթողիկոսի ենթադրյալ կտակի կորստյան ու ընդհանրապես կուսակրոն հոգևորականների սեփականության հարցի շուրջը:

6892 ԽՐԻՄԻՅՈՒԹՅԱՆ Կողմից: [Հայտնում է, որ էջմիածնի սինոդի որոշման համաձայն կաթողիկոսական ընտրությունները կատարվելու են 1892 թ. մայիսի 13-ին]—1891, № 5, էջ 671:

6893 ԽՐԻՄԻՅՈՒԹՅԱՆ Կողմից: [Հայտնում է, որ կաթողիկոսական ընտրությունները տեղի կունենան 1892 թ. ոչ թե մայիսի 13-ին, այլ 3-ին]—1891, № 6, էջ 806:

6894 ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ տեղակալի իրավասության հարցի մասին]—1891, № 7—8, էջ 936—938: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Տեսության մեջ քննարկված են եկեղեցական իրավունքի տարբեր հարցեր:

Այդ մասին տես նաև № 5218 նկարագրությունը:

6895 ՄԿՐՏԻՉ արքեպիսկոպոս Խրիմյան կաթողիկոսական թեկնածու—1891, № 9, էջ 959:

Խմբագրությունը պաշտպանում է Խրիմյանի թեկնածությունը կաթողիկոսական ընտրություններում:

6896 [ԷՋՄԻԱՆՆԻ սինոդի անդամների փոփոխության շուրջը եղած կարգադրության մասին]—1891, № 10, էջ 1247—1248: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Ներկայացված է «Кавказ» լրագրի ընթացիկ տարվա № 284-ում տպագրված աշխատությունը, որտեղ մանրամասն հաղորդում կու այդ փոփոխությունների մասին: Ներկայացված է նաև «С. Петербургские сенатские ведомости» լրագրի № 82-ում տպագրված բարձրագույն հրամանը, որով թաղավորը հաստատել է մի քանի հայ լուսավորչական եպիսկոպոսների էջմիածնի սինոդի անդամներ:

6897 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, կաթողիկոսական ընտրություններ—1891, № 11, էջ 1419:

«Новое обозрение» թերթի տեղեկությունների համաձայն պարսկահայերը կաթողիկոսական ընտրությունների համար պատգամավոր են ընտրել Մահմեդ Սիմոն Թումանյանին, իսկ թեկնածու Ալ. Մելիք-Աղարյանին:

6898 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, Թեմական ընտրություններ: [Թիֆլիսում, կաթողիկոսական ընտրությունների մասնակցիլու համար]—1891, № 12, էջ 1614—1616:

6899 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Կաթողիկոսական թեկնածուներ—1892, № 1, էջ 25—28:

Հստ գոյություն ունեցող կարգի առաջարկվել են շորս թեկնածուներ: Հոգվածագիրը պաշտպանել է Մկրտիչ Խրիմյանի թեկնածությունը: Հեղինակը համակրանքով է խոսել նաև մյուս երեք թեկնածուների՝ Երեմիա Եպիսկոպոս Գալստյանի, Արիստակես Եպիսկոպոս Սեդրակյանի և Մամեդյան Իզմիրլյանի մասին:

6900 ԹԵՄԱԿԱՆ պատգամավորների ընտրություններ—1892, № 1, էջ 152—158: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Ներկայացված է Թիֆլիսում գործող 21 հայ

լուսավորչական եկեղեցիներում կատարված ընտրությունների արդյունքները:

6901 ՏԱՃԿԱԶԱՅՆՐԻ մասնակցությունը կաթողիկոսական ընտրության մեջ: Ղարաբաղի թեմի ընտրություններ: Վերընտրություններ Թիֆլիսում—1892, № 2, էջ 305—314: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

Մանրամասնություններ է հաղորդում կաթողիկոսական ընտրությունների կարգի մասին: Ելնելով 1836 թ. պոլոժենիայից՝ արևմտահայեր ավելի շատ ձայն ունեն, որովհետև Թուրքիայի տարածքում կան թվով 45 էջմիածնական թեմեր, իսկ Ռուսաստանում միայն 6-ը, մյուս հայաբնակ զաղութներում ավելի նվազ: Այնուհետև հեղինակը լուրեր է հաղորդում Ղարաբաղի թեմի և Թիֆլիսի ծխական-երեցփոխների լրացուցիչ ընտրությունների մասին:

6902 ԹԵՄԱԿԱՆ պատգամավորների ընտրության ժողովը մարտի 8-ին 1892 թ.—1892, № 2, էջ 326—331, № 3, էջ 473—481: Ստորագր.՝ Լուսինի:

Մանրամասնություններ է հաղորդում ընտրության կարգի ու ընթացքի մասին: Թվարկության մասնակիցների մեջ կարգում ենք Գաբրիել Սուրբուկյանի, Արզար Հովհաննիսյանի, Սպանդար Սպանդարյանի, Մանուկ Աբեղյանի և ուրիշների անունները: Վերջում ներկայացված է թվարկության արդյունքները:

6903 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [«Մուրճ»-ի 1892 թ. № 1-ում տպագրված «Կաթողիկոսական թեկնածուներ» հոդվածում Խրիմյանից հետո, Խմբագրությունը արժանավոր թեկնածու է համարել Գրիգորիս Եպիսկոպոս Ալեքսանյանի]—1892, № 2, էջ 343:

6904 ԹԻՖԼԻՍԻ թեմական պատգամավորի ընտրության գործը—1892, № 3, էջ 475—478: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

6905 ԹԵՄԱԿԱՆ պատգամավորի ընտրության գործը Արցախի թեմում—1892, № 3, էջ 478—481: Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն):

6906 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, Խրիմյան Հայրիկի ծննդյան 72-ամյակը—1892, № 3, էջ 505:

6907 ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Հայտնում է, որ «Մուրճ»-ի 1892 թ. № 1-ում տպագրված «Կաթողիկոսական թեկնածուներ» հոդվածը ամ-

լողջութեամբ տպագրելու են նաև «Մշակ»-ը, «Արմենիա»-ն և «Տարազ»-ը]։—1892, № 3, էջ 505։

6908 ԽՐԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Կաթողիկոսական խնդրին վերաբերող ջնյութնիայից ստացված լուրեր]։—1892, № 3, էջ 505—506

6909 ԽՐԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Երևանում և Շուշում բնտրված թեմական պատգամավորների մասին]։—1892, № 3, էջ 506։

6910 ԹԵՄԼԿԱՆՆ ԿԱՏԱԳԱՄԱՎՈՐԻ ԸՆԹՐՈՒՄԻ ՔԻՖԻԽՈՒՄ։—1892, № 4, էջ 638—642։ Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Էջմիածնի սինոդը չեղյալ է համարել մարտի 8-ին Քիֆիխում կայացած պատգամավորական ժողովը։ Տեսություն հեղինակը մանրամասնություններ է հաղորդում նորահավաք ժողովից։

6911 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Լ. ՎԵՐԻՆ ԽՈՍԵ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆԹՐՈՒՄԻ ՄԱՍԻՆ։—1892, № 4, էջ 511—514։

Ներկա հոգևածու նույնպես հետևողականորեն առաջ է քաշված Խրիմյան Հայրիկի և Արիստակես Աղբալյանի թեկնածությունները։

6912 ԽՐԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Թերված 1 Խրիմյան Հայրիկի 72-ամյակի կապակցությամբ խմբագրության հրուսադեմ ուղարկված շնորհավորական հեռագրի ու ստացված պատասխանի տեքստեր]։—1892, № 4, էջ 657։

6913 ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆԹՐՈՒՄԻ։—1892, № 5, էջ 661։

Խմբագրությունը հայտնում է 1892 թ. մայիսի 3—5-ը տեղի ունեցած կաթողիկոսական ընտրության արդյունքները՝ միաձայն ընտրվել է Խրիմյան Հայրիկը։

6914 [ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆԹՐՈՒՄԻ ՆԵՐԻ ԲԱՑԵՐ]։—1892, № 5, էջ 773—777։ Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

6915 ՆԵՄԿԱՆԵՐ ԷՋՄԻԱԾՆԻԿ։—1892, № 5, էջ 779—804։ Ստորագր.՝ Իվ. Մ.։

Բերված են «Кавказ» ռուսական թերթին ուղարկված չորս նամակների տեքստերը, որոնց մեջ նկարագրված են կաթողիկոսական ընտրության մանրամասները։

6916 ՅՈՒՅԻԿ ԱՆԴԱՄՈՑ ՀԱՄԱՎՈՐԱՅԻՆ-ԵԿԵՂԵՍԱԿԱՆ ԸՆԹՐՈՒՄԻ ԺՈՂՈՒՄՆ, որ վասն ընտրության Հայրապետին ամենայն հայոց յ 3—5-ն մայիսի 1892 ամի։—1892, № 5, էջ 805—808։

6917 ՄԻ ԿՏՈՐ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԸՆԹՐՈՒՄԻ ՆԻՑ։—1892, № 5, էջ 809—825։ Ստորագր.՝ Ականատես։

Թղթակցության մեջ ներկայացված է կաթողիկոսական ընտրությունների կապակցությամբ ծավալված կուսակցական պայքարի որոշ մանրամասներ։

6918 ԽՐԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Խմբագրությունը հատուկ հեռագրով շնորհավորել է Խրիմյան Հայրիկին՝ նրա միաձայն կաթողիկոս ընտրվելու առթիվ]։—1892, № 5, էջ 846։

6919 ԽՐԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից։ [Ծանոցում է վրաստանի և Իմերեթիայի հայոց թեմական առաջնորդ Մամբրե Եպիսկոպոս Սանասարյանի մահը]։—1892, № 7—8, էջ 1243։

6920 ՀԱՍ ՈՒ ՉԼԱՍԻ ԽՆԴԻՐՐ։—1892, № 9, էջ 1353—1354։ Ստորագր.՝ Լուսինի (Ներքին տեսություն)։

Հարցը վերաբերում է Էջմիածնի սինոդի այն վճիռն, որով ամուսնությունները թույլատրվում է խնամակցական կապի հինգերորդ աստիճանում։ Խմբագրությունը պաշտպանել է սինոդի վճիռը, համարելով այն «ժողովրդական զգացմունքին հետևելու լավագույն օրինակ»։

6921 [ԹԻՖԼԻՍԻ ՄՈՂՆՈՒՍ ԳԵՐԳ ԵԿԵՂԵՍԻ ՆՈՐՆԻՍԻՐ ԵՐԵՎԱՆԻ և ՆՐԱ 1893 թ. համար կազմած նախահաշիվ]։—1893, № 1, էջ 187։ (Չանապան լուրեր)։

6922 [ՄՈՂՆՈՒՍ ԳԵՐԳ ԵԿԵՂԵՍԻ ԺԱԿԱՆՆԵՐԻ ԺՈՂՈՎՐ]։—1893, № 2, էջ 346—347։ (Չանապան լուրեր)։

6923 [ՄԻՆՈՒԻ անդամ Սարգիս Եպիսկոպոսին Քիֆիխի թեմի կառավարիչ նշանակելու լուրի հերքում]։—1893, № 3, էջ 499—500։ (Չանապան լուրեր)։

6924 ՂԱՐԱՋՅԱՆ Գ. ՆԱՄԱԿ ԽՈՐԱԳՐՈՒՄՆԵՐ (ՂԱՆԵՂ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՇԻՂՄԱՆՅԱՆԻ ՆԱՄԱԿԻ ԱՌԹԻՎ)։—1893, № 3, էջ 474—476։

Հեղինակը բողոքել է Ղ. Շիշմանյանի այն համակի դեմ, որ լույս է տեսել «Արձագանք»-ի ընթացիկ տարվա № 28-ում և «Արևելք»-ի № 2690-ում: Այդ նամակում Ղարաջյանը մեղադրվել է այն ճառի համար, որ արտասանել է կաթողիկոսական ընտրություններից հետո Արևմտյան Հայաստանից եկած պատվիրակների պատվին, որ իբր արտասանած ճառը ունեցել է հակակրոնական բնույթ: Բերված է Ղարաջյանի արտասանած ճառի տեքստը: Ներկա նամակում խստորեն դատաւարտված են «Արձագանք»-ի ու «Արևելք»-ի գրական բարբերը:

6925 ԽՐԻՄՅԱՆ Հայրիկի ծննդյան 73-ամյակի առթիվ:—1893, № 4, էջ 673: (Հանապան լուրեր):

6926 ՍՈՒԹԱՆԻ Իրադեյով Խրիմյան Հայրիկին թույլատրվում է դուրս գալ թուրքական հպատակությունից:—1893, № 5, էջ 848: (Հանապան լուրեր):

6927 ՆՐՐՆՏԻՐ Կաթողիկոս Խրիմյանին էջմիածին հրավիրելու համար Երուսաղեմ ուղևորվեցին Արիստակես Եպիսկոպոս Սեդրակյանը, Սարգիս Եպիսկոպոս Տեր-Գալստյանը և ուրիշներ:—1893, № 6, էջ 1027: (Հանապան լուրեր):

6928 ԽՐԻՄՅԱՆ ՀԱՅՐԻԿԻ Գևորգիք Երեմյա Եպիսկոպոսին:—1893, № 6, էջ 1027—1028: (Հանապան լուրեր):

6929 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Ողջույն Խրիմյան Հայրիկին: [Նրա հոգևոր բարձր պաշտոնի անցնելու կապակցությամբ]:—1893, № 7—8, էջ 1051—1052:

6930 ԱՆԱԳՉՅԱՆ Հ. Իմ հիշողություններից Խրիմյան Հայրիկի մասին: [Կաթողիկոսի ներքին Ազգային դպրոցին կատարած այցելության մասին]:—1893, № 7—8, էջ 1244—1247:

6931 ԽՐԻՄՅԱՆ Հայրիկի ժամանումը Թիֆլիս:—1893, № 7—8, էջ 1287: (Հանապան լուրեր):

6932 ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ հրովարտակը Խրիմյանին կաթողիկոս հաստատելու մասին:—1893, № 7—8, էջ 1287—1288: (Հանապան լուրեր):

6933 ԽՐԻՄՅԱՆ Հայրիկի նոր լուսանկարը:—1893, № 7—8, էջ 1289: (Հանապան լուրեր):

6934 «ՄՈՒՐՃ»-ի խմբագրությունը Վեհափառ

Կաթողիկոսի մոտ:—1893, № 7—8, էջ 1291—1292: (Հանապան լուրեր):

6935 ՎԵՀԱՓԱՌԻ օծման հանդեսին Դողթան գավառի պատգամավոր է ընտրվել Ա. Արասխանյանը:—1893, № 7—8, էջ 1292—1293: (Հանապան լուրեր):

6936 ՕՇՄԱՆ ՀԱՆԴԵՍԻՅ, [Մանրամասնորեն նկարագրվում է Խրիմյանին կաթողիկոս օծելու ծիսակատարությունները]:—1893, № 9, էջ 1414—1419: Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ժամանակակից տեսություն):

6937 ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ Մկրտիչ Ա-ի սուրբ օծումը:—1893, № 9, էջ 1455: (Հանապան լուրեր):

6938 ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ օծման առիթով Արիստակես Եպիսկոպոս Սեդրակյանից ստացած հեռագրի մասին:—1893, № 9, էջ 1455: (Հանապան լուրեր):

6939 ՎՐՈՒՅՐԻ Խրիմյան Հայրիկի լուսանկարները:—1893, № 9, էջ 1455: (Հանապան լուրեր):

6940 ԲԺՇԿՈՒԹՅԱՆ ուսանող Արտաշես Շխյանը պատրաստում է բոլոր ան պատգամավորների լուսանկարները, որոնք ներկայացել են Խրիմյանին՝ սկսած Երուսաղեմից մինչև էջմիածին:—1893, № 9, էջ 1456: (Հանապան լուրեր):

6941 ԵՐԵՎԱՆԻ թեմական վերադասու է նշանակված Մեսրոպ քահանա Մելյանի փոխանորդը:—1893, № 9, էջ 1456: (Հանապան լուրեր):

6942 Ter-Mikelian Arsak. Die armenische kirche in Ihren Beziehungen zur byzantinischen (vom IV bis zum XIII Jahrhundert). Leipzig, 1892.

Տեր-Միքելյան Ա. Հայաստանյայց եկեղեցին և բյուզանդիան ժողովո պարագայք. (պատմական հառաչագրություն): Մոսկվա, 1892: Արժանացած Իզմիրյան Սահակ-Մեսրոպյան մրցանակի:

Դրախտություն: Պաշտոնական Հ. —1893, № 10, էջ 1546—1554:

6943 ՍՈՒՏ ԼՈՒՐԵՐ էջմիածնի հաստատություններում կատարված փոփոխությունների մասին:—1893, № 10, էջ 1604: (Հանապան լուրեր):

6944 ՄԵՍՐՈՊ արքեպ Տեր-Մովսիսյանը պատրաստում է վեհափառ Հայրիկի ուղեվորության

նկարադրությունը հրուսագեմից-էջմիածին—
1893, № 10, էջ 1605 (Չանազան լուրեր)։

6945 ԳՐԻԳՈՐԻՍ արքեպիսկոպոս Աղվանյանը
Ատրպատականի առաջնորդ—1893, № 11, էջ
1780 (Չանազան լուրեր)։

6946 ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՇ ԳՅՈՒՂԱՏՆՈՒՄ Բարսեղ
Թամամշյանին հրավիրել է էջմիածին իր գյու-
ղատնտեսական ձեռնարկություններին խորհրդա-
տու լինելու համար—1893, № 11, էջ 1780 (Չա-
նազան լուրեր)։

6947 ԿԵՎՈՐԳ ԼԱԿԻՍԿՈՍՅԱՆ Սուրենյանը Վրաս-
տանի և Իմերեթիայի թեմի առաջնորդ—1893,
№ 11, էջ 1780։

6948 «ՄՈՒՐԸ»-ի բացատրությունները [Ա.
Տեր-Միքելյանի «Հայաստանյայց եկեղեցին և
բյուզանդյան ժողովու պարագայք» աշխատասի-
րության շուրջը Զ. Դադրաշյանի զրախոսականի
մասին]—1893, № 11, էջ 1785—1786 (Չանա-
զան լուրեր)։

6949 ՍՈՒՔԻԱՍ արքեպիսկոպոս Պարպյանը
Ատրպատականի թեմի առաջնորդ—1893, № 12,
էջ 1943 (Չանազան լուրեր)։

6950 ՎԵՀԱՓԱԽԸ հաջորդության պաշտոնում
է նշանակել հետևյալ անձանց... [Բերված է ցու-
ցակը]—1893, № 12, էջ 1943—1944 (Չանազան
լուրեր)։

6951 ՊԱՏՄԱԿԱՆ ճշմարտություն, թե տգիտու-
թյուն [«նոր-դար»-ը և «կրճագանք»-ը մեղադրել
են Արասիանյանին հակակրոնական հայացքների
համար Վերջինս այն միտքն է հայտնել, թե «Մեր
եկեղեցին եղել է մինչև Քաղկեդոնի ժողովը կա-
թոլիկ մայր եկեղեցու մի ճյուղը»]—1893, № 12,
էջ 1946—1947 (Չանազան լուրեր)։

6952 ԱՐՍՆԵՆ արքեպիսկոպոս Թեֆլիսի թեմի
եկեղեցական հաշիվների բնիչ—1893, № 12, էջ
1948—1949 (Չանազան լուրեր)։

6953 ԳՐԻԳՈՐԻՍ արքեպիսկոպոս Աղվանյանի
մահը—1893, № 12, էջ 1953 (Չանազան լուրեր)։

6954 ՍԿՐՏԻՉ կաթողիկոս ամենայն հայոց
Պատենն օրհնության անդրանիկ կոնդակի վեհա-
փառ Հայրապետի ազգիս—1894, № 1, էջ 127
—132։

6955 Տ. Տ. ՄԿՐՏԻՉ Ա. կաթողիկոսի անդրա-
նիկ կոնդակը—1894, № 1, էջ 154 (Չանազան
լուրեր)։

6956 ՎԵՀԱՓԱԽԸ կաթողիկոսի ուղևորությու-
նը—1894, № 1, էջ 155 (Չանազան լուրեր)։

6957 ԹԻՖԼԻՍԻ թեմի ավագ քահանա Ստեփան
Տեր-Ստեփանյանի մահը—1894, № 1, էջ 167
(Չանազան լուրեր)։

6958 ԳԵՎՈՐԳ ԼԱԿԻՍԿՈՍՅԱՆ Սուրենյանը հաս-
տատված է Վրաստանի և Իմերեթիայի հայոց թե-
մի առաջնորդ—1894, № 2, էջ 330 (Չանազան
լուրեր)։

6959 ՎԱՐԴԱՊԵՏՆԻՐԻ ձեռնադրություն—1894,
№ 2, էջ 330 (Չանազան լուրեր)։

6960 ԿԱԼԿԱԹԱՅԻ ավագ քահանա տեր Հով-
հաննես Խաչկյանի մահը—1894, № 2, էջ 334
(Չանազան լուրեր)։ Տես նաև № 6985 նկարա-
դրությունը։

Խաչկյանի զբոսն են պատկանում նոր-Ջուղա-
յի առաջնորդների պատմությունը Շահ Աբասի
ժամանակից մինչև Գրիգորիս Լակիսկոսյան և Թա-
ղոս առաջնորդի պատմությունը։

6961 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Քահանայական ինդիկ-
—1894, № 3, էջ 445—449 («Ժամանակակից տե-
սություն»)։

Տեսությունը նվիրված է «Արարատ»-ի էջերում
կերպարված ինդիկ խոսված քահանայական
ինդիկին «Մուրե»-ի խմբագրությունը իր գոհու-
նակությունն է հայտնել այն բանի համար, որ
բարձր հոգևոր կառավարությունը իր հայացքնե-
րը, մի այդքան կարևոր ինդիկի մասին, հրապա-
րակախոսության նյութ է դարձրել։

6962 ՄԿՐՏԻՉ կաթողիկոս ամենայն հայոց
Կաթողիկոսական կոնդակ սովետը և կարոտյալ-
ների առթիվ [Կարսի և Երևանի նահանգների
սովի մատնված ազգաբնակչությանը օգնելու մա-
սին]—1894, № 3, էջ 450—456։

6963 ՆՎԵՐՆԵՐՎՐ ՎԵՀԱՓԱԽԸ կաթողիկոսին—
1894, № 3, էջ 488—489 (Չանազան լուրեր)։

6964 ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ Ժնեղյան նոր տարե-
դարձը—1894, № 3, էջ 490 (Չանազան լուրեր)։

6965 ԿԼԻՔՈՂԻԿՈՍԻ դիմումը սովյալների և կա-
րոտյալների օգտին:—1894, № 3, էջ 490, (Ձա-
նազան լուրեր):

6966 ԿՈՒՐՍԵՐ դյուղական տիրացուների հա-
մար:—1894, № 3, էջ 492: (Ձանազան լուրեր):

6967 ՎԼԵՆԱԿԱՆ դպրոցներ քահանայացուների
համար:—1894, № 3, էջ 492: (Ձանազան լուրեր):

6968 ՁԻՆՇԵՆ ԵՐԵՎԱՆ քարոզը և Արիստակես
Ոսկերայանի հոգովածը:—1894, № 3, էջ 497—499:
(Ձանազան լուրեր):

Արշէն Երեւի «Գյուղական քահանայի քարոզ»
հոգովածը տպագրվել է «Արարատ»-ում, իսկ այդ
առթիվ դրված Կաթողիկոս Սեդրակայանի «Ով հա-
վատուց» հոգովածը բնագիր տարվա «Մշակ»-ի
№ 41-ում: (Տես նաև «Մուրճ», 1894, № 4, էջ 622
—628): Հոգովածում խոստովանում էր իր խումբը
քարոզարարական հոգևորականների
կաշտակերտությունն ու կատարած զեղծումները:

6969 ԵՐԵՎԱՆԻ ԱՅ. ԱՄԵՆԱՅԻՆ հայոց կաթողի-
կոսությունը և Կովկասի հայք 19-րդ դարում:
Մասն առաջին 1800—1832: Թիֆլիս, 1894:

ԴԵՄԻՏՐԻՍԻԱՆ:—1894, № 4, էջ 587—
593: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

ԴԵՄԻՏՐԻՍԻԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ աշխատասիրության մա-
սին գրել է. «Ուսման պատմական աշխատասիրու-
թյուն է, զորն տասնյակ տարիների քրտնաջան աշ-
խատանքի, զլուխ-զործ մամանակակից հայ
պատմագրության՝ ինչ նյութերի առատությունով
և ինչ պատմվածքի սխտեմականության տեսակե-
տից»:

6970 ԱՐԱՍԻԱՆՅԱՆ Ա. Միսական բնորոշություն-
ների կանոնագրություն:—1894, № 4, էջ 594—
606: (ժամանակակից տեսություն):

6971 ՈՒՆԻՏԻՉ կաթողիկոս ամենայն հայոց:
Կոնդակ Աղբյուրներ:—1894, № 4, էջ 607—609:

Կոնդակն ուղղված է Կ. Պոլսի պատրիարքին,
որին առաջարկել է էքսիստենտ տեղյակ պահել
Կարսի, Վանի, Կարինի ժողովրդի վիճակին՝ կա-
րոտյալներին օգնություն ցույց տալու նպատակով:

6972 ԱՐՇԵՆ ԵՐԵՎԱՆ. Գյուղական քահանայի
քարոզը:—1894, № 4, էջ 616—621: (Քահանայա-
կան խնդիր):

6973 ՍԵՐԱԿՅԱՆ Ա. Ո՞վ հավատաց:—1894,
№ 4, էջ 622—628: (Քահանայական խնդիր):

6974 ԴՅՈՒՂԱԿԱՆ քահանաների խնդիր:
(Արշէն Երեւի քարոզի առթիվ):—1894, № 4, էջ
629—638: Ստորագր.՝ Մ. Ղազարյան:

6975 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. Հայոց սեմինարներ և
քահանայական խնդիր:—1894, № 4, էջ 638—641:

6976 ՔԱՆԱՆՅԱՆԱՆ հարցը Ղարաբաղի թե-
մում:—1894, № 4, էջ 642—643: Ստորագր.՝ Տ.:

6977 ՔԱՆԱՆՅԱՆԱՆ խնդիրը Սուլդուզ և Սո-
վուխույաղ գավառներում:—1894, № 4, էջ 643—
644: Ստորագր.՝ օրօր:

6978 ՎԵՆԵՔԻԱՆ Կաթողիկոսի այցը Օշական:—
1894, № 4, էջ 651—652: (Ձանազան լուրեր):

6979 [ՔԱՆԱՆՅԱՆԱՆ խնդիրը և «Մուրճ»-ը]:
—1894, № 4, էջ 652: (Ձանազան լուրեր):

6980 ՈՐՆ Է ԱՆՆԻՄՆ. [Քահանայական խնդ-
րի մասին]:—1894, № 4, էջ 653—656: (Ձանազան
լուրեր):

6981 ՎԱՆՅԱՆ Գ. օրենք և կազմակերպու-
թյուն (Քահանայական խնդրի առթիվ):—1894,
№ 5, էջ 780—791:

Հեղինակը առաջ է քաշել հոգևոր վարչական
գործերի կառավարության մեջ խիստ կանոնա-
վորություն և սահմանադրական ոգի մտցնելու,
ինչպես նաև դրանք գործադրելու համար համա-
պատասխան կազմակերպություն ստեղծելու հար-
ցերը:

6982 ՂԱՏՅԱՆ Ա. Քահանայական խնդիրը Ա-
խալաբաղի գործակալության մեջ:—1894, № 5,
էջ 792—800:

6983 ՎԵՆԵՔԻԱՆ Հայրապետի միջնորդությու-
նը թագավոր-կայսերը՝ սովյալներին օգնություն
ցույց տալու համար:—1894, № 5, էջ 817: (Ձա-
նազան լուրեր):

6984 ՔԱՆԱՆՅԱՆԱՆ խնդիր [«Մուրճ»-ը
պաշտպանում է Գր. Վանցյանի «Օրենք և կա-
զմակերպություն» հոգովածում հայտնած մտքերը՝
մեր հոգևոր վարչական գործերի կառավարության
մեջ փոփոխություններ մտցնելու տեսակետից]:
—1894, № 5, էջ 820—821: (Ձանազան լուրեր):

6985 [ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ ավագ քահանա հաշկյանի մահվան և նրա թողած կտակի մասին լուրի հերքումը]։—1894, № 5, էջ 825։ (Ձանազան լուրեր)։

6986 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Հունիսի հոգաբարձական-ձխական ընտրությունները։—1894, № 6, էջ 930—937։ (Ժամանակակից տեսություն)։

6987 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Ձայնատու ձխականների խնդիրը։—1894, № 7—8, էջ 1125—1126։ (Ժամանակակից տեսություն)։

6988 ՊԵՍԿՈՊՈՍՆԵՐԻ ձևակերպություն։—1894, № 9, էջ 1336։ (Ձանազան լուրեր)։

6989 [ՍԻՆՈՅԻ նոր անդամներ և առաջարկվել Մեսրոպ արքեպ. Սմբատյանը և Նահապետ վարդապետ Նահապետյանը]։—1894, № 9, էջ 1336։

6990 [ՆՈՐ ԱՔԵՂԱՆԵՐԻ ձևակերպություն ո. Գայանե վանքում]։—1894, № 9, էջ 1336։ (Ձանազան լուրեր)։

6991 [ՄԻԱԲԱՆԻԿԱՆ ժողովի ընտրության շուրջը]։—1894, № 9, էջ 1336—1337։ (Ձանազան լուրեր)։

6992 ԱՐՍԵՆ վարդապետ Ղլտճյանը նշանակված է Երևանի թեմի Նախիջևանի վիճակի հաջորդ։—1894, № 9, էջ 1339։ (Ձանազան լուրեր)։

6993 [ՇՈՒՇՎԱ առաջնորդ Կարապետ եպիսկոպոս Այվազյանը վերադարձել է Շուշի կաթողիկոսի նոր կոնդակով]։—1894, № 9, էջ 1340։ (Ձանազան լուրեր)։

6994 Ս. ԷՋՄԻԱՅՆԻ սինոդի անդամ Ներսես Հայկազունու մահը։—1894, № 9, էջ 1345։ (Ձանազան լուրեր)։

6995 ՔԱՀԱՆԱ Սարգիս Բեկնազարյանի մահը։—1894, № 9, էջ 1345։ (Ձանազան լուրեր)։

6996 [ԱՏՊԱՏԱՆԻ ԹԵՄԱՄ Հաստատված է հոգևոր ատյան]։—1894, № 10, էջ 1514—1515։ (Ձանազան լուրեր)։

6997 ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ պատգամավորություն Ալեքսանդր 3-ի թաղմանը։—1894, № 10, էջ 1517։ (Ձանազան լուրեր)։

6998 ՎԵՂԱՓԱՆԻ կաթողիկոսը Թիֆլիսում։—1894, № 11—12, էջ 1746։ (Ձանազան լուրեր)։

6999 ՆՈՐ արքեպիսկոպոսներ. (Մ. Իզմիրյան, Գ. Սուրենյան)։—1895, № 1, էջ 184։ (Ձանազան լուրեր)։

7000 ՂԱՐԱԲԱՂԻ թեմի նոր առաջնորդ է նշանակված Գարեգին վարդապետ Սաթուխյանը։—1895, № 1, էջ 184։ (Ձանազան լուրեր)։

7001 ԵՐԿԻՐԻ կառավարչապետի և Վեհափառի փոխադարձ այցելությունները նոր տարվա առթիվ։—1895, № 1, էջ 184։ (Ձանազան լուրեր)։

7002 ՎԵՂԱՓԱՆԻ կաթողիկոսի այցը Բաթում, Նովորոսիյսկ, Եկատերինոգրա, Արմավիր։—1895, № 2, էջ 345—346։ (Ձանազան լուրեր)։

7003 ԽՈՐԵՆ եպիսկոպոս Ստեփանեկ նշանակված է Հաշտախանի թեմի առաջնորդ։—1895, № 2, էջ 346։ (Ձանազան լուրեր)։

7004 [Ս. ԷՋՄԻԱՅՆԻ սինոդի նոր անդամ է հաստատվել Աշուր վարդապետ Շախյանը]։—1895, № 2, էջ 347։ (Ձանազան լուրեր)։

7005 [ԷՋՄԻԱՅՆԻ նոր միաբան է ընդունվել ճեմարանի ուսանող Ռաֆայել Կարապետյան Մելիք-Աղամյանը]։—1895, № 2, էջ 347։ (Ձանազան լուրեր)։

7006 ՎԵՂԱՓԱՆԻ մտադիր է այցելել Մոսկվա։—1895, № 2, էջ 348։ (Ձանազան լուրեր)։

7007 ՎԵՂԱՓԱՆԻ կաթողիկոսը նոր Նախիջևանում։—1895, № 3—4, էջ 558—559։ (Ձանազան լուրեր)։

7008 ՇԱՍԱՆՈՒ թեմակալ է Մակար եպիսկոպոս Բարխուդարյանը, Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Սմբատյանի փոխարեն։—1895, № 3—4, էջ 559։ (Ձանազան լուրեր)։

7009 ԱՆՅԱԹՈՒՂԹ հայ հոգևորականներին։—1895, № 3—4, էջ 559։ (Ձանազան լուրեր)։

7010 ԹԻՖԼԻՍԻ Մոզեոս ո. Գևորգ եկեղեցու ելքի և մուտքի հաշիվը 1892—1894 թթ.։—1895, № 3—4, էջ 562—563։ (Ձանազան լուրեր)։

7011 ԿՅՈՒՐԵՂ եպիսկոպոս Սրապյանի մահը։—1895, № 3—4, էջ 563—570։ (Ձանազան լուրեր)։

7012 ՎԵՂԱՓԱՆԻ կաթողիկոսը Մոսկվա, Պետերբուրգ մեկնելու համար սպասում է թույլտվու-

Քյանի—1895, № 5, էջ 727—728: (Չանապան լուրեր):

7013 ՎԵՀԼՓԻՒԼԻ կաթողիկոսի ուսաց մայրաքաղաքներում:—1895, № 6, էջ 887—892: (Չանապան լուրեր):

Ինչպես գրել է հեղինակը՝ կաթողիկոսի Պետերբուրգ գնալու պատճառը պաշտոնական հայտնելով չէ: Տեղի հայտնելով քաղաքի ժամանակ կաթողիկոսը կանգ է առել արևմտահայերի անմխիթար վիճակի վրա, հույս է հայտնել, որ այդ խնդրում իր խոսքը կասի «հղոր ուսաց կայսրությանը»:

7014 ԱՐԻՍՏԱԿԵՍ Լուսինյան Սեդրակյանի Աստրախանի հայ-լուսավորչական թևի առաջնորդ:—1895, № 6, էջ 894: (Չանապան լուրեր):

7015 ԿԼԵՈՂԻԿԻՍԻ վերադարձը ս. էջմիածին:—1895, № 7, էջ 1028—1032: (Չանապան լուրեր):

7016 ՎԵՀԼՓԻՒԼԻ կաթողիկոսը Երևանում:—1895, № 8, էջ 1174—1175: (Չանապան լուրեր):

7017 ԱՆԿԵՆԻԿ Լուսինյան Երևանի թևի փոխտնօրդ:—1895, № 8, էջ 1175: (Չանապան լուրեր):

7018 ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ Արիստակես Սեդրակյանի վեհափառ արքեպիսկոպոս շնորհաց:—1895, № 8, էջ 1175: (Չանապան լուրեր):

7019 ԵՐԵՎԱՆԻ թևական տեսուչ Բենիկ վարդապետը հուսացվեց պաշտոնից:—1895, № 8, էջ 1175: (Չանապան լուրեր):

7020 ՏԱԹԵՎԻ վանքի 1000-ամյակը:—1895, № 8, էջ 1175: (Չանապան լուրեր):

7021 ՍՏԵՅՎԱՆ է՝ վաճառվում է Մաթևոս արքեպիսկոպոս Իլմիրյանի իսկական լուսանկարը:—1895, № 8, էջ 1184: (Հայտարարություններ):

7022 ՀՈՒՍԻԿ վարդապետ Ջոհրաբյանը կաթողիկոսի դիվանապետ:—1895, № 9—10, էջ 1334: (Չանապան լուրեր):

7023 ԽՈՐԵՆ Լուսինյան Ստեփանեն մեկնեց Ղրիմի ս. Խաչ վանքը՝ իր նոր պաշտոնատեղին:—1895, № 9—10, էջ 1334: (Չանապան լուրեր):

7024 ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ հաջորդ է նշանակված Բագրատ վարդապետ Թափաբայանը:—1895, № 9—10, էջ 1335: (Չանապան լուրեր):

7025 ԿԼԵՈՂԻ նոր հաջորդը Էդիշ վարդապետ Մուրադյանն է:—1895, № 11, էջ 1528: (Չանապան լուրեր):

7026 ՔԻՀԱՆԿԱՅԻՆ Խնդիր:—1896, № 1, էջ 107—115: Ստորագր.՝ Սուսեր:

Քաղաքական խնդիրը շատ է դժգոհեցրել ժամանակի պարբերական մամուլին: Ներկա հոդվածով «Մուրճ»-ը նորից է անդրադարձել այդ հարցին: Հեղինակը առաջ է քաշում «կրթված հոգևորականներ» ունենալու հարցը: Կոչ անելով շատեղծել «կաստայական շահերով տոգորված կղեր, կղերականություն, որ ամեն դարերի և ժողովուրդների մեջ հանդիսացել է վնասակար և բարոյական ընկած տարր: Այդ կասկածելի մամուլ խիստ կարծիքներ կան «Արարատ»-ի հասցեին:

7027 ՂԵՎՈՆԴ Լուսինյան Շիշմանյանի (Կարինի հայոց թևի առաջնորդ) արսորը երուսղեմ:—1896, № 1, էջ 157: (Չանապան լուրեր):

7028 ԻՍԼԱՄԱՅԻՆ և նորից բրիտանացած հայեր:—1896, № 2, էջ 326—327: (Չանապան լուրեր):

7029 ՎԼԻՍԿԱՆՍ Բագրատ Գևորգ Թափաբայանը, որ Ալեքսանդրապոլի հաջորդն էր տեղափոխված է Գանձակ. նոր հաջորդ է նշանակված Հովհաննես վարդապետ Շիրակունին:—1896, № 2, էջ 328: (Չանապան լուրեր):

7030 ԼԱՐԻՍՏԱԿԵՍ արքեպիսկոպոս Սեդրակյանը դժգոհված է պատմական ուսումնասիրություններով:—1896, № 3—4, էջ 519: (Չանապան լուրեր):

7031 ՎԵՀԼՓԻՒԼԻ կաթողիկոսի ներկայացուցիչը թագադրության հանդեսին:—1896, № 3—4, էջ 521—522: (Չանապան լուրեր):

7032 ԵՐԵՄԻԱ Գալստյան արքեպիսկոպոս:—1896, № 3—4, էջ 522: (Չանապան լուրեր):

7033 ՎԵՀԼՓԻՒԼԻ կաթողիկոսը Երևանում:—1896, № 5, էջ 725: (Չանապան լուրեր):

7034 Ս. ՄԵՌՈՆԻ օրհնություն:—1896, № 5, էջ 725: (Չանապան լուրեր):

7035 ԵՐԵՎԱՆԻ նոր առաջնորդ է նշանակվել Ներսես Լուսինյան Խուրազմերդյանը:—1896, № 5, էջ 725: (Չանապան լուրեր):

7036 [ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ Երևանում]։—1896, № 6, էջ 873։ (Զանազան լուրեր)։

7037 էջՄԻԱՄՆԻՅ։ Նոր նշանակումներ։—1896, № 6, էջ 873։ (Զանազան լուրեր)։

7038 էջՄԻԱՄՆԻՅ, Մյուռնի օրհնության հանդեսը։—1896, № 7—8, էջ 1084։ (Զանազան լուրեր)։

7039 [ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ձեկնումը Բյուրականից էջմիածին]։—1896, № 7—8, էջ 1085։ (Զանազան լուրեր)։

7040 [ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ այցը Երևան]։—1896, № 10, էջ 1416։ (Զանազան լուրեր)։

7041 [ԲԱԳՐԱՏ վարդապետ Վարդապարյանին Եկատիրինոցարի առաջնորդ նշանակելու մասին]։—1896, № 10—11, էջ 1417։ (Զանազան լուրեր)։

7042 [ԱՐՄԻՆ Վարդապետ Վեհուտուն Բուլղարիայի հայոց հովիվ նշանակելու մասին]։—1896, № 10—11, էջ 1417։ (Զանազան լուրեր)։

7043 [ՍՏԵՓԱՆ Տեր-Ավագյանը Սղեմիի ավագ քահանայ]։—1896, № 10—11, էջ 1419։ (Զանազան լուրեր)։

7044 [ԷՄԻՆՈՒԻԵՐ քահանա Նազարյանի «Անշարժ հոգևորականություն» հոդվածը «Նոր-դար»-ում]։—1896, № 10—11, էջ 1428—1430։ (Զանազան լուրեր)։

Հոդվածը «Մուրճ»-ում ներկայացված է կրճատումներով։

7045 [ՍՈՒՐԲ Թարգմանչաց վանքի խնամատար Ներսես Ներսեսյանի մահը]։—1896, № 10—11, էջ 1433։ (Զանազան լուրեր)։

7046 [ԱՍԽԱՐԱԿԻ քահանայական խնդիրը]։—1896, № 10—11, էջ 1433։ (Զանազան լուրեր)։

7047 [ԳՐԻԳՈՐԻՍ Եպիսկոպոս Գառնակերյանին Մայր Աթոռի Գանձապետ նշանակելու մասին]։—1896, № 12, էջ 1640։ (Զանազան լուրեր)։

7048 [ՇԱՄԱԽՈՒԻ Թեմական առաջնորդ է հաստատված Կարապետ Եպիսկոպոս Այվազյանը]։—1896, № 12, էջ 1640—1641։ (Զանազան լուրեր)։

7049 [Հաղարծին վանքի վանահայր Պողոս վարդապետ Տեր-Մարգարյանի մահը]։—1896, № 12, էջ 1649։ (Զանազան լուրեր)։

7050 [ՆՈՐ վարդապետներ դարձան էջմիածնի Կորյուն և Մամբրե արեղանները]։—1897, № 1, էջ 166։ (Զանազան լուրեր)։

7051 [ԱՍԽԱՐԱԿԻ հայոց Եկեղեցու վերաշինության մասին]։—1897, № 1, էջ 168—169։ (Զանազան լուրեր)։

7052 [ԽՈՐԵՆ Եպիսկոպոս Ստեփանեն Ատրպատականի Թեմակալ առաջնորդ]։—1897, № 2—3, էջ 397։ (Զանազան լուրեր)։

7053 [ՂԱՆԳՈՒՅՅԱԼ Մակար կաթողիկոսի Խանկապին իրեղենները գողանալու համար Հաջի Հակոբ Աբրահամյանը դատապարտվել է բանտարկության]։—1897, № 2—3, էջ 409։ (Զանազան լուրեր)։

7054 [ՎԵՀԱՓԱՆԻ կաթողիկոսը Երևանում]։—1897, № 4, էջ 550։ (Զանազան լուրեր)։

7055 [«ՄՈՒՐՃ»-ի մերկացումները քահանաների ձեռնադրության խնդրում]։—1897, № 4, էջ 551—552։ (Զանազան լուրեր)։

7056 [ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ Սևան և Տաթև այցելելու մասին]։—1897, № 6, էջ 891։ (Զանազան լուրեր)։

7057 [ԽՈՐԵՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ Ստեփանեն Ղրիմի ս. Խաչ վանքի վանահայր]։—1897, № 6, էջ 891։ (Զանազան լուրեր)։

7058 [ՄԱՇՏՈՅ վարդապետ Փափազյանը կարգված է Ամերիկայի Ուստր քաղաքի հովիվ]։—1897, № 6, էջ 892։ (Զանազան լուրեր)։

Մաշտոց վարդապետը զրոգ վրթանես Փափազյանի եղբայրն է։

7059 [ՎԱՀԻՆԱԿ վարդապետ Սիսակյանը կարգված է Ամերիկայի Պրովիդենս քաղաքի հովիվ]։—1897, № 6, էջ 892։ (Զանազան լուրեր)։

7060 [ՀՈՎՀԱՆՆԻՍ վարդապետ Բաղունին նշանակվել է Մակվա ս. Թաղեոս վանքի վանահայր]։—1897, № 6, էջ 892։ (Զանազան լուրեր)։

7061 [ԱՔԵՂԱ Նիկողայոս Տեր-Ավետիքյանը նշանակվել է Տաթևի վանքի միաբան]։—1897, № 6, էջ 892։

7062 [ՄՅՈՒՆՈՐԶՆՈՒԹՅՈՒՆԸ էջմիածնում կատարվելու է սեպտեմբերի 14-ին]։—1897, № 7—8, էջ 1138։

7063 [ԱՎԿԳ քահանա Հովհաննես Խաչկյանի մահը]։—1897, № 7—8, էջ 1147։ (Զանազան լուրեր)։

7064 [ՍՈՒՐԲ մյուսնորհնությունը էջմիած-
նում]։—1897, № 9, էջ 1290 (Ձանազան լուրեր)։

7065 ՍՄԱՏՅԱՆ Մ. Նկարագիր Շամախոյի
մի Քիֆլիս, 1897։

Գրախոսություն։ Թառայան Ս.—1897,
№ 10, էջ 1429—1435։

7066 ԵՐԵՄԻԱ արքեպիսկոպոս Գալստյանի
մահը։—1897, № 10, էջ 1467—1469, (Ձանազան
լուրեր)։

7067 [ՎԵՀԱՓԱՌԻՆ սպասում են Քիֆլիսում]։
—1897, № 11—12, էջ 1669, (Ձանազան լուրեր)։

7068 [ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ Քիֆլիսում]։—1898,
№ 1, էջ 167—170, (Ձանազան լուրեր)։

7069 [ՍԱՐԳԻՍ Եպիսկոպոս Տեր-Գասպարյա-
նին արքեպիսկոպոս շնորհելու մասին]։—1898, № 1,
էջ 170, (Ձանազան լուրեր)։

7070 ԷՋՄԻԱՍԻՆԸ պետք է հաշիվ տա ազգին։
—1898, № 1, էջ 176—177, (Ձանազան լուրեր)։

7071 [ՎԵՀԱՓԱՌ Կաթողիկոսը Բաբվում]։—
1898, № 2—3, էջ 373—374, (Ձանազան լուրեր)։

7072 [ԹԱՎՐԻՉԻ հայոց առաջնորդ վարդա-
պետ Սարաջյանի հրաժարականի մասին]։—1898,
№ 2—3, էջ 375—376, (Ձանազան լուրեր)։

7073 ՎԵՀԱՓԱՌ Կաթողիկոսը երևանում։—
1898, № 4, էջ 559, (Ձանազան լուրեր)։

7074 [ՆԵՆԵՆԻՆՈՐՑԻ հայ զաղութը և էջմիած-
նի սինոդի հրամանը]։—1898, № 4, էջ 565, (Ձա-
նազան լուրեր)։

7075 [ԱՆԱՆԻԱ Եպիսկոպոսը Շուշիա թեմի
ժամանակավոր կառավարիչ]։—1898, № 4, էջ
580, (Ձանազան լուրեր)։

7076 ԹԻՖԼԻՍԻ Նորաստեղծ աշայ քահանայից
միաբանության ընկերությունը]։—1898, № 4, էջ
581—582, (Ձանազան լուրեր)։

7077 ԳՐԻԳՈՐ Եպիսկոպոս Աղափիրյանի մա-
հը։—1898, № 4, էջ 589, (Ձանազան լուրեր)։

7078 [ՍԻՆՈՂԻ Նոր անդամներ են նշանակվել
Եսայի Եպիսկոպոսը և Հուսիկ վարդապետ Մով-
սիսյանը]։—1898, № 5, էջ 733, (Ձանազան լու-
րեր)։

7079 [«ՄՈՒՐՃ»-ի վերաբերմունքը Քիֆլիսի
քահանաների միաբանության ստեղծման շուրջը]։
—1898, № 5, էջ 737, (Ձանազան լուրեր)։

7080 [ՎԵՀԱՓԱՌ Կաթողիկոսի այցելությունը
Տաթևի վանքը]։—1898, № 7—8, էջ 1158, (Ձանա-
զան լուրեր)։

7081 [ՀԻՆ Նախիջևանի լոգևոր կառավարու-
թյան զեղծումների մասին]։—1898, № 7—8, էջ
1169, (Ձանազան լուրեր)։

7082 [ՎԵՀԱՓԱՌ Կաթողիկոսի ճանապարհոր-
դության մասին]։—1898, № 9, էջ 1293—1296,
(Ձանազան լուրեր)։

7083 [ՆՈՐ Եպիսկոպոսներ ձեռնադրվեցին Մա-
ղաբիա վարդապետ Տերունյանը, Սահակ վարդա-
պետ Այվատյանը և ուրիշներ]։—1898, № 9, էջ
1296, (Ձանազան լուրեր)։

7084 [ԿՅՈՒՐԵՂ Եպիսկոպոս Սրապյանի տա-
պանության բացումը]։—1898, № 9, էջ 1300—
1301, (Ձանազան լուրեր)։

7085 [ԳԱՆՁԱԿԻ առաջնորդ Բաղրատ վարդա-
պետ Գևորգ-Թավաբայանին Ղարաբաղի թեմի
ժամանակավոր կառավարիչ նշանակելու մասին]։
—1898, № 10—11, էջ 1616, (Ձանազան լուրեր)։

7086 [ՆՈՐ Եպիսկոպոսներ ձեռնադրվեցին
Նիդին Եպ. Դուրյանը, Հակոբ Եպիսկոպոս Աշոտ
Փափազյանը և ուրիշներ]։—1898, № 10—11, էջ
1616, (Ձանազան լուրեր)։

7087 [ՎԵՀԱՓԱՌ Կաթողիկոսի Քիֆլիս այցե-
լելու մասին]։—1898, № 10—11, էջ 1616, (Ձա-
նազան լուրեր)։

7088 ՍԵՂՐԱԿՅԱՆ Ա. Հովհաննես Եպիսկոպոս
Շահաթունյանցի կենսագրությունը Ս. Պետեր-
բուրգ, 1898։

Գրախոսություն։—1899, № 1, էջ 96—
104, Ստորագր.՝ Ա. Ա.։

7089 «ՄՈՒՐՃ»-ի մի գրախոսականի առթիվ։—
1899, № 2—3, էջ 297—298, Ստորագր.՝ Ա. Ե.։

Հեղինակը առարկում է «Մուրճ»-ում տպագրե-
ված «Հովհաննես Եպիսկոպոս Շահաթունյանցի
կենսագրությունը» գրքի մասին գրված գրախո-
սականին (Տես նախորդ նկարագրությունը)։

7090 ՊԱՏԱՌԱՌԱՆ.—1899, № 2—3, էջ 298—303: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Պատասխանել է Ա. Ե-ին (Տես նախորդ նկարագրությունը):

7091 [ՎԵՀԱՓԱՌ կաթողիկոսի էջմիածին վերադառնալու մասին].—1899, № 2—3, էջ 340: (Չանազան լուրեր):

7092 ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՏՈՒՆՆԵՐ, [Բրուսայի, Ոռդոսոյի և Կեսարիայի առաջնորդներին եպիսկոպոս ձեռնադրելու մասին].—1899, № 2—3, էջ 349: (Չանազան լուրեր):

7093 [ԿԵՎՈՐԿ եպիսկոպոս Յուսուֆյանը Եվրոպայի հայերի առաջնորդ].—1899, № 2—3, էջ 349: (Չանազան լուրեր):

7094 [ՀԱՅ լուսավորչականների երդման խրեդրի մասին].—1899, № 4—5, էջ 541—543: (Չանազան լուրեր):

7095 ՆՈՐ եպիսկոպոսներ, [Եպիսկոպոսներ և ձեռնադրվել Տ. Հովսեփ Այվազյանը, Տ. Տրդատ Պալյանը, Տ. Հովհաննես Արշարունին և Տ. Մովսես Կեռմբյուկճյանը].—1899, № 6, էջ 720: (Չանազան լուրեր):

7096 [ՎԵՀԱՓԱՌ կաթողիկոսի այցը վանքերի].—1899, № 7—8, էջ 927: (Չանազան լուրեր):

7097 [ՈՒՆՏԱՏԵՂԻՆԵՐԻ և վանքերի արդյունքների մասին].—1899, № 7—8, էջ 928: (Չանազան լուրեր):

7098 ԳՐԻԳՈՐԻՍ արքեպիսկոպոս Ալեքսանդրի մասին.—1899, № 7—8, էջ 952: (Չանազան լուրեր):

7099 [ՎԵՀԱՓԱՌ կաթողիկոսի այցը Սեանա և Հաղարծնա վանքերին].—1899, № 9, էջ 1112: (Չանազան լուրեր):

7100 [ԻՍԱՀԱՎ վարդապետ Միքայելյանը Գորվա հաջորդի փոխանորդ].—1899, № 9, էջ 1113: (Չանազան լուրեր):

7101 [ՆԵՐՍԵՍ արքեպիսկոպոս հուղավերդյանը Բևաթարիայի բնի առաջնորդ].—1899, № 9, էջ 1113: (Չանազան լուրեր):

7102 [ՎԱՆԱՀԱՅՐԵՐԻ նոր նշանակումներ հոր վիրապ. ս. Շողակաթ ու Շատինյանց վանքերում].—1899, № 9, էջ 1113: (Չանազան լուրեր):

7103 [ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ հայոց եկեղեցական վիճալը յոթ բնակիչի բաժանելու մասին].—1899, № 9, էջ 1113: (Չանազան լուրեր):

7104 [ԹԻՖԼԻՍԻ ազգաբանա Սարգիս Աղաջանյանի մահը].—1899, № 9, էջ 1129: (Չանազան լուրեր):

7105 [ՍՈՒՔԻՍՍ արքեպիսկոպոս Պարպյանը Երևանի բնակալի փոխանորդ].—1899, № 11—12, էջ 1497: (Չանազան լուրեր):

7106 [ՍԱԹԵՎՈՍ վարդապետ Մաթևոսյանը Ալեքսանդրապոլի հաջորդ].—1899, № 11—12, էջ 1497: (Չանազան լուրեր):

7107 [ՆՍԱՅԻ եպիսկոպոսը Շամախու բնի առաջնորդ].—1899, № 11—12, էջ 1497: (Չանազան լուրեր):

7108 [ՍՈՒՇԻ վարդապետ Տեր Բարկենի հարուցած ամուսնալուծության հարցի մասին].—1899, № 11—12, էջ 1505: (Չանազան լուրեր):

7109 [ԱՄԵՆԱՅՆ հայոց կաթողիկոսի ժամանումը Թիֆլիս].—1900, № 3, էջ 403: (Չանազան լուրեր):

7110 [ԱՄԵՆԱՅՆ հայոց կաթողիկոսի վերադարձը Թիֆլիսից-էջմիածին].—1900, № 4, էջ 553: (Չանազան լուրեր):

7111 [ԷՋՄԻԱՄՆԱՊԱՏԿԱՆ կալվածները շահագործելու հին եղանակը փոխելու մասին].—1900, № 5—6, էջ 744—745: (Չանազան լուրեր):

7112 ՍԵՂԻՍԱՅՆ Ա. Քահանայական խնդիրը Մոսկվա, 1900:

Գրաստություն:—1901, № 1, էջ 202—204: Ստորագր.՝ Լ. Ա.:

7113 ՀԱՅՈՑ հոգևորականության վերաբերմունքը ղեպի իր ժողովուրդը.—1901, № 1, էջ 242—246: Ստորագր.՝ Լ. Ա. (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը իստորեն դատապարտել է հայ կղերական վերնախավը, հոսքը վերաբերում է Թիֆլիսի քամոյին և Գևորգ եկեղեցու ծխականների ընդհանուր ժողովին ու կոնսիստորիական կամայականություններին:

7114 ՍՊԵՆԴԻԱՐՅԱՆ Հ. Երեցփոխական հարցը [Քամոյին և Գևորգ եկեղեցու վերաբերյալ].—1901, № 1, էջ 262—263: (Ներքին տեսություն):

7115 ԳԱՂՉՂԱՆԻ հայկական եկեղեցու շինության մասին]—1901, № 1, էջ 262—263, Ստորագր. Ա. (Գաղափական կյանք)։

7116 ԲԱՔՈՒՄ.—Քաջահայկական ոռճիկի հարցը—1901, № 1, էջ 263—264, Ստորագր. Ա. (Գաղափական կյանք)։

7117 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսությունը նվիրված է «Արարատ»-ի 1900 թ. ղեկավարության համարում տեղ գտած այն նյութին, որ վերաբերում է եպիսկոպոս Արիստակես Սեդրակյանի «Քաջահայկական խնդիր» գրքին]—1901, № 1, էջ 264։

7118 ԵՐԻՅՓՈՒՆԱՆԱԿԱՆ հարցը զավառներում—1901, № 4, էջ 232—235, Ստորագր. Ա. (Գաղափական կյանք)։

Հոգիվածադիրը դատապարտել է հայ հողորականությանը, նրա կատարած մութ ու խարդախ գործերի համար։ Հեղինակը նկատի է ունեցել Ախալցխայում տեղի ունեցած մի ղեպը։

7119 АННИНСКИЙ А. История армянской церкви. Кишинев, 1900։

Գրախոսություն։—1901, № 5, էջ 256—266, Ստորագր. Լ.։

7120 ԼԱՆԱԿԱՆԱՆԻ Երեցփոխանական հաշվետվության մասին]—1901, № 5, էջ 299—301, Ստորագր. Ա. (Գաղափական կյանք)։

7121 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ. մայիսյան համարում տեղ գտած Ներսիս 5-րդ կաթողիկոսին նվիրված հոդվածի]—1901, № 5, էջ 311—312։

7122 ՄԵԼՅԱՆ Մ. «Քաջահայկական խնդիր» շուրջը։ Թիֆլիս, 1901։

Գրախոսություն։—1901, № 6, էջ 213—215, Ստորագր. Ն.։

Մերոպ քաջանա Մելյանի ներկա զրբույզը վերաբերում է Արիստակես եպիսկոպոս Սեդրակյանի «Քաջահայկական խնդիր» աշխատասիրությանը։ Գրախոսը դատապարտում է Մելյանին, նրան մեղադրելով ղեպի Արիստակես եպիսկոպո-

սի անձնավորությունն ունեցած միտումնավորության մեջ։

7123 ՆԻՆԻՂՈՍԱՆ Ե. Վերակազմական տեղեկություններ Ալեքսանդրապոլի հայ լուսավորչականների մասին։—1901, № 6, էջ 261—263, № 8, էջ 234—240. (Գաղափական կյանք)։

Մանրամասն տեղեկություններ կան քաղաքի հայ լուսավորչական ազգաբնակչության մասին. (զրադմունք, հասարակական դիրք, սեռ, ծնունդ ու մահ)։

7124 ՖՐԱՆԳՅԱՆ ԵՐ. Ատրպատականի առաջնորդական ընտրությունը (նամակ Պարսկաստանից)։—1901, № 6, էջ 268—282։

Նամակում ներկայացված է Ատրպատականի առաջնորդական ընտրություններում տեղի ունեցած կուսակցական պայքարի մանրամասները։

7125 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. Վրացի լուսավորչականների հարցը «Մոզգաուրի» (ճանապարհորդ) ամսագրում]—1901, № 7, էջ 200—203, (Վրաց կյանքից և զրականությունից)։

Հեղինակը կանգ է առել վրաց ամսագրում լույս տեսած երկու հոդվածի վրա։ Դրանցից առաջինը Աբուլաձեի «Վրաց մի մատչանի հին հայերեն թարգմանություն» խորագիրն ունի, իսկ մյուսը Զ. Ճիճիեաձեի «Հարավային վրաստանը» վերնագիրը։ Տեսության հեղինակը առաջին աշխատությունը համարել է շնորհակալության արժանի գործ, իսկ երկրորդը պատմական հիմնավորումներից զուրկ բարբառներ, ուր վրացի հեղինակը ջանացել է ապացուցել, որ Հոռու, Ալեքսանդրապոլի, Բորչալուի, Գանձակի, Երևանի և այլ զավառներում ապրող ազգաբնակչությունը հայացած վրացիներ են։ Հեղինակի կարծիքներին է արձագանքել «Իվրիա»-ն, որ առաջ է քաշել «վրացի լուսավորչականների» Գրիգորյանների հարցը։ Տեսության հեղինակը փորձել է պարզաբանել ու հստակություն մտցնել նաև այդ հարցում։

7126 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Բյուզանդիոն»-ի № 1416-ում տպագրված Արիստակես եպիսկոպոս Սեդրակյանին նվիրված հոդվածի]—1901, № 7, էջ 253—254։

7127 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ.,
№ 10-ում լույս տեսած Կ. Եզյանի «էջմիածնի կա-
թողիկոսական զահի ոուսաց կառավարության
նետ ունեցած հարաբերությունների սկիզբը» նդ-
վածի]։—1901, № 10, էջ 258—259:

7128 ԳԻՐԺ ԲՂԹՈՑ, Մատենագրություն նախ-
նյաց: Սահակ-Մկրտչյան մատենագրարան: Թիֆ-
լիս, 1901:

Իրախոսություն: Մալխասյան Ստ.—
1901, № 11, էջ 223—229:

«Իրբ Բղթոց»-ը իննսունից ավելի Բղթերի մի
ժողովածու է, որոնք պարունակում են հայոց ե-
կեղեցու կողմից ուղարկված շրջաբերականներ,
հայոց կաթողիկոսների ու գիտնական վարդա-
պետների նամակագրություններ, զրանք բոլորը
վերաբերում են զավանաբանական խնդիրների և
մասնավորապես Ժաղկեղոնի ժողովի վճռին:

7129 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. [Ժողովրդի ինքնավարու-
թյան իրավունքներն ու հայ կղերականությունը]։
—1902, № 2, էջ 193—194 (ներքին տեսություն)։

Տեսության հեղինակը բնագրված ու խոսու-
ն փաստերով ցույց է տալիս, թե ինչպես հայ կղե-
րականությունը ամենազգվելի կամայականու-
թյամբ ձգտել է կրճատել, ոչնչացնել ու անվանա-
կան դարձնել ժողովրդի ինքնավարական իրա-
վունքները: (Հոգաբարձական ու զպրոցական
հարցեր, կալվածքների խնդիր և այլն)։

7130 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսության հեղինակը խոսում է «Արարատ»-ի
1902 թ. հունվար-փետրվարյան համարներում
սպառված ամուսնության և չհամության խնդիր-
ների մասին կաթողիկոսական կոնգակների շուր-
ջը]։—1902, № 4, էջ 231—235:

7131 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսության հեղինակը բնակրողին ծանոթաց-
նում է «Մշակ»-ի 1902 թ. № 78—79-ում հրապա-
րակված Հ. Սպենդիարյանի «Հայոց եկեղեցական
ծովի իրավասության խնդիրը» հոդվածին]։—
1902, № 4, էջ 240—241:

7132 ՍԱՐԳՍՅԱՆ Լ. Բազմաթվաբան Քա-
վարայան: [Մահախոսական]։—1902, № 5, էջ
184—187: (ներքին տեսություն)։

Հայտնում է Բազմաթվաբան վարդապետի մահը: Հե-
ղինակը նրա դեմքում տեսնում է մի զործի, որի
զործունեությունը սակայն պատենշվել է հայ
կղերի նեղսրտությամբ: Վերջիններս ամեն կերպ
աշխատել են ոսոռեցնել նրա ու նմանների զործե-
լու ջերմ ոգևորությունը: Օրինակներ է բերված
հայ զպրոցական, թատերական ու եկեղեցական
վարչության կարգերից:

7133 ՀԱՅԱՍՏԱՆԱՅԻՆ Առաքելական սուրբ ե-
կեղեցու ծխական կանոնագրություն։—1902, № 6,
էջ 175—191:

Կանոնագրությունը արտատպված է «Արա-
րատ»-ից. այն կազմված է 100 կետից. ստորա-
դրել է Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Մկրտիչ Խրիմ-
յանը:

7134 [ԱՍՈՒՄԵԱՆՈՒՄՈՒԹՅԱՆ հարցի մասին]։
—1902, № 8, էջ 215—217: (Պոլսի թերթերից)։

Եթե առաջներում հայ եկեղեցին ամուսնա-
լուծության դեպքում տղամարդուն արստում էր
կրկին ամուսնանալու, ապա կեսը զրկում էր այդ
իրավունքից: Պոլսի հայոց պատրիարքարանից
նման մի դեպքի տունչությամբ էջմիածին ուղար-
կած նամակի պատասխանն ասում է, որ ըստ նոր
կոնդակի կրկնամուսնության իրավունքը տարած-
վում է ամուսնալուծված զույգերի վրա՝ հավասա-
րապես:

7135 ԼԵՀԱՑԻՆԵՐԻ զիմուք հայ եկեղեցուն։—
1902, № 9, էջ 232—233: (Պոլսի թերթերից)։

ԱՄՆ-ում քնակվող լեհերի մի մասը բաժան-
վելով հոռմեական եկեղեցուց կազմել են, այս-
պես կոչված, «Լեհական ուղղափառ եկեղեցի»:
Նորաստեղծ եկեղեցու ապագան ապահովելու
նպատակով ցանկություն են հայտնել իրենց ուժ
բահանաներից մեկին եպիսկոպոս ձևանադրել
հայոց եկեղեցում: Պոլսից ստացված ներկա հա-
ղորդագրությունը խոսում է երկու լեհ բահանա-
ների այդ մասին Ամերիկայի հայոց առաջնորդ
Հովսեփ եպիսկոպոս Սարաջյանին արած դի-
մումի շուրջը:

7136 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ
[Տեսության մեջ խոսվում է «Մշակ»-ի 1902 թ.
№№ 199, 200 տեղի գտած վանահայր Աստվածա-
տուր վարդապետ Տեր-Հարությունյանի սպանու-

Սյանը վերաբերող հոգվածի մասին]—1902, № 9, էջ 255—256:

7137 [ՓԱՐՄԻՋԻ հայոց եկեղեցու հիմնադրման ու օծման հանդեսի մասին]—1902, № 10, էջ 200—201: (Պուսի թերթերից):

Մեծահարուստ Ալ. Մանթաշեի միջոցներով Փարիզի ժան Կուժոն փողոցի վրա հիմնադրվել է հայկական եկեղեցին:

7138 ՍԱԼԱՄԱՅԱՆ Բահանայական ժողովներ Ախալքալաքում և «Գլխագիր» վերացնելու հարցը—1902, № 11, էջ 160—163: (Գավառական կյանք):

«Հա-դիմասի», «Բաշլըղ» կամ «Գլխագիր» այս անուններով է հայտնի այն տղեղ սովորությունը, ըստ որի ամուսնացող աղջկան կամ այրի կնոջը անշունչ առարկայի նման փողով ծախել կամ առել են: Ախալքալաքում առաջին անգամ հայ բահանաների գումարած ժողովների նպատակըն է եղել վերացնել այդ վնասակար սովորությունը: Այդ խնդրի մանրամասներին է, որ ծանոթացնում է ներկա հոգվածը:

7139 ՍԱԼԱՄԱՅԱՆ: Ախալքալաքի գավառի հայ դուղերի եկեղեցական հաշիվները—1903, № 1, էջ 181—185: (Գավառական կյանք):

Ընդհանուր գծերով ներկայացված է դավառի եկեղեցական ֆինանսական հաշիվների պատկերը: Հոգվածում խիստ քննադատության է ենթարկված հոգևոր իշխանությունը, որն իր կատարած ապօրինի արարքներով ժողովրդի սեփականությունը համարվող դրամական միջոցները վատնում է անձնական կարիքների համար:

7140 ԿԱՏԱՍՏԱՆԿԱՆ զահիճից: [Հայոց հոգևոր վարչության դատը]—1903, № 1, էջ 202—204: Ստորագր.՝ Վ.:

Հարցը վերաբերում է Շամախու հայոց կոնսիստորիայի լուսավորության մինիստրության ղեմ հարուցած դատերին: Մանրամասն ներկայացված են զործի հանգամանքները:

7141 ԿԱՏԱՍՏԱՆԿԱՆ զահիճից: [Հայոց հոգևոր վարչության դատը]—1903, № 1, էջ 204—210: Ստորագր.՝ Վ.:

Հարցը էջմիածնի սինոդի դպրոցական վարչության ղեմ հարուցած այն դատերի մասին է, որ վերաբերում է Կարսի, Վաղարշապատի ու Կաղզվանի եկեղեցապատկան սեփականությունների բռնագրավմանը: Հանգամանքներն ներկայացված են զործին վերաբերող նյութերը:

7142 [ԱՏՄԱՏԱԿԱՆԻ թեմի նորակալմ կանոնադրությունը]—1903, № 1, էջ 216—218: (Արտաքին տեսություն):

Կանոնադրությունն արտատպված է «Մշակ»-ի 1902 թ. № 14-ից: Կաթողիկոսը 1902 թ. № 1854 կոնդակով Ատրպատականի թեմում, որպես փորձ, գործադրության է հանձնել ներկա կանոնադրությունը: Ներկայացված է կանոնադրության տեքստը:

7143 ՍՊԵՆԴԻԱՐՅԱՆ Հ. Հայոց եկեղեցու ծխական կանոնադրության նախագիծը: (Քննական դիտողությունները)—1903, № 2, էջ 197—214:

Հեղինակի դիտողություններն են հայ եկեղեցու ծխական կանոնադրության նախագծի մասին, որի ամբողջական տեքստը՝ արտատպված «Արարատ» ամսագրից, բնթերցողներին է ներկայացվել «Մուրճ»-ի 1902 թ. № 6-ում, էջ 175—191:

7144 [ԱՆԱՅԱՆՅԻ ս. Փրկիչ եկեղեցու կալվածների գործի քննության մասին]—1903, № 3, էջ 202: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Գործի քննությունը վերաբերում է եկեղեցապատկան այն կալվածներին, որ կուկասյան ուսումնարանական ջրբանի վարչությունը բռնադրվել էր եկեղեցուց:

7145 [ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԱԿԱՆ լեհացիների մասին]—1903, № 3, էջ 220: (Պուսի թերթերից):

7146 [ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ այցելությունը մեծահարուստ Ալ. Սանթաշյանին]—1903, № 4, էջ 229: (Ներքին տեսություն):

Կաթողիկոսի այցելության մասին են հայտնել մի շարք լրագրեր: Հաղորդագրություններում ասված է նաև հայ մեծահարուստ Ալ. Մանթաշյանի խոստովանելի մասին՝ էջմիածնի Մայր տա-

ճարի վերաշինության ու կովկասի պոլիտեխնիկու-
մի կառուցման վերաբերյալ:

7147 ՏԻԳՐԱՆՅԱՆ Ս. Ասրպատականի հայոց
թիմի հիմնական կանոնադրությունը:—1903, № 5,
էջ 141—151, № 6, էջ 71—82, № 7, էջ 90—113:

Ներկա կանոնադրության համար հիմք է ծա-
ռայել Խավրիդով գումարված հատուկ հանձնա-
ժողովի կազմած «Ասրպատականի թեմական կա-
նոնադրությունը», որ 1902 թ. աշնանը պաշտո-
նական գրությամբ ներկայացվել է կաթողիկոսին
ի հաստատություն: Հողվածագրին է եղել հանձ-
նարարված նրա խմբագրման պարտականու-
թյունը: Գործին մոտ կանգնած ու նրա էությանը
լավատեսլիկ հեղինակը հանգամանորեն պատ-
մում է կանոնադրության կազմման աշխատանք-
ների ընթացքի ու նրա վերջնական տեքստի մա-
սին:

7148 ԱՅՈՒՅ կոնսիստորիայի 400.000 ոտրյու-
պահանջը ժողովրդական լուսավորության մինիս-
տրությունից:—1903, № 5, էջ 190—195: (Ներքին
տեսություն):

Ներկա պահանջը դատական օրգաններին ներ-
կայացրել է հայոց կոնսիստորիան, պահանջելով
ևս վերադարձնել ժողովրդական լուսավորության
մինիստրության կողմից ասօրինաբար բռնա-
դրաված հայկական եկեղեցու սեփականություն-
նը:

7149 ԱՄԽՆԱՅՆ հայոց կաթողիկոսական աթո-
ռոյն էջմիածին դառնալու [էջմիածնի 1600-ամ-
յակի առթիվ]:—1903, № 7, էջ 188—199, № 8, էջ
48—66: Ստորագր.՝ Պատմասեր:

Քաղաքական անցքերի բերումով շատ հաճախ
է կաթողիկոսական աթոռանիստը էջմիածնից փո-
խադրվել այլ վայրեր: Ներկա հոգվածի նալա-
տակն է ընթերցողին ներկայացնել 957 տարի
պանդխտություն ասպրած կաթողիկոսական աթո-
սի էջմիածին վերադառնալու պատմությունը:

7150 [ԲԱՐՉԲԱԳՈՒՅՆ հրաման հայ լուսավոր-
չական եկեղեցու կալվածների վարչությունը կա-
ռավարական հիմնարկների տեսչության մեջ
կենտրոնացնելու շուրջը՝ «Правительственный

ВЕСТНИК»-ի հաղորդագրությունն այդ մասին]—
1903, № 7, էջ 200—204: Ստորագր.՝ Ա. Պ.:
(Ներքին տեսություն):

7151 [ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹՅՈՒՆ հայ լուսավորչա-
կանների երգման մասին]:—1903, № 7, էջ 204:
Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տեսություն):

Ներքին գործերի մինիստրության էջմիածնին
ուղղած կարգադրության համաձայն պետական և
գինվորական ծառայության մեջ մտնող հայերը
այսուհետ պետք է երգումը տան ռուսերեն լիզ-
վով:

7152 ՊԱՐՅԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[«Արարատ»-ի 1903 թ. հունիսյան համարում աե-
ղեկություն կա այն մասին, որ առաջիկա սեպ-
տեմբերի 28-ին Վարազա ս. Խաչի օրը էջմիած-
նում տեղի է ունենալու մեծոքի օրհնություն:
Մայր Աթոռի պաշտոնական հանդեսը նախօրոք
հրավեր է կարգում. բերված է հրավերի տեքստ-
տի]:—1903, № 7, էջ 241:

7153 ՖՐԱՆԿՅԱՆ ԵՐ. Վեց օր ս. Թադև վանքում
(Այցելուի դիտողություններ):—1903, № 8, էջ 123
—139:

Հեղինակը շուրջ մեկ շաբաթ գտնվել է Ատրը-
պատականի պատմական Արտաղ գավառի ս. Թա-
դևոսի վանքում և իր ներկա պրատումներում ման-
րամասնություններ է պատմում վանքի փառավոր
անցյալի ու ներկայի խղճուկ վիճակի մասին:
Հեղինակն իր դիտողություններին տվել է հետև-
յալ ենթավերնագրերը: Վանքի դիրքը նրա անց-
յալից: Նրա կալվածներն ու գյուղերը: Սիմեոն
արքեպիսկոպոսը և նորոգությունները: Հայերի
դաղթը: Կողոպուտները թուրքերի ու քրդերի կող-
մից: Առաջնորդարանի տեղափոխությունը: Եսա-
լի վարդապետ և ուրիշ վանահայրեր: Վանքի ար-
դի վիճակը: Այժմյան վանահայրը և նրա բարե-
նորոգումները:

Գրառումները հարուստ են պատմական տեղե-
կություններով: Ե... իսկ վանքից ավելի հեռուն,

ամբողջ Մակուի խանության մեջ ցրված են ու աչքի են խփում եկեղեցու բեկորներ, բաղաբի մնացորդներ, փլված շենքեր, սրտեք մի-մի կենդանի վկաներ են հայ ժողովրդի անցյալ փառքի, մի-մի պերճախոս փաստեր են, որ անցյալում այս կողմերը տիրապետող տարրը եղել է հայ ազգաբնակչությունը...» — դրան է հեղինակը:

7154 ԱՏԻՊԱՏԱԿԱՆԻ հայոց կյանքից, [Ասոր-պատականի հայոց թեմի նոր կանոնադրությունը և ուսումնարանական հոգաբարձության հարցը], — 1903, № 8, էջ 181—185: Ստորագր.՝ Ս. Գ.:

«Ասորպատականի հայոց թեմի հիմնական կանոնադրությունը» կաթողիկոսը հաստատել է 1903 թ. փետրվարի 7-ին: Ներկա հոգվածում հեղինակը բողոքում է այն բանի դեմ, որ հաստատված կանոնադրությունը մինչև հիմա չի գործադրվում և բովանդակ Ասորպատականը շարունակում է կառավարվել հին նահապետական ձևով (Թերված են բազմաթիվ օրինակներ): Ըստ նոր կանոնադրության որոշակի բարեփոխություններ էր նախատեսված գլխավորական-կրթական գործի, թեմական խորհրդի ու հոգաբարձուների բնարության կարգի ու տարրերի գանձման բնագավառներում:

7155 [ՄԵՌՈՆԻ օրհնությունը էջմիածնում], — 1903, № 8, էջ 220: (Ներքին տեսություն):

7156 ԱՔԳԱՐՅԱՆ Տ. Թ. Նոր Զուգայի Ամենափրկիչ վանքը: — 1903, № 9, էջ 134—139:

Շահ-Արսար տարադրած հայերին Պարսկաստանի հետ կապելու, արհեստները զարգացնելու և տնտեսական հարաբերությունները աշխուժացնելու նպատակով նրանց շնորհում է գանազան արտոնություններ, որոնց թվում և կրոնական ազատություն: Հայերը, երբ հասնում են Սպահան և հիմնում Նոր Զուգան (1606 թ.) Մեծ Մեյդան թաղում հիմնադրում են մի շատ անպաճույճ և անշուք վանք՝ տալով նրան Հին Զուգայում ունեցած «Ամենափրկիչ» վանքի անունը: Ներկա հոգվածում հեղինակը մանրամասնություններ է հաղոր-

դում այդ փոքր ու անշուք վանքի հետադա ծաղկման ու ծաղկած գործունեության մասին (Գրպարոցներ, ապարաններ, հին ձեռագրերի հարուստ ժողովածու): Հեղինակը խոսել է նաև խաչատուր Կեսարացու և Հովհաննես Զուգայեցու գործունեության մասին:

7157 ԿԱՌԱՎԱՐՉԱԿԱՆ կարգադրություն հայոց եկեղեցական կալվածների և գումարների մասին — 1903, № 9, էջ 198—201: Ուսերեն լ., էջ 206—209 հայերեն լ. (Ներքին տեսություն):

Ներկայացված է Մինիստրների Կոմիտեի 1903 թ. հունիսի 12-ի որոշման հիման վրա ցարի այն հրամանի տեքստերը (հայերեն և ռուսերեն լեզուներով), որոնց հիման վրա բնագործվելու են հայ լուսավորչական եկեղեցու կալվածները և հանձնեցվելու են համապատասխան մինիստրությունների տնօրինությանը:

7158 ԿԱՆՈՆՆԵՐ՝ հայ-լուսավորչական եկեղեցու կալվածները և դրամագլուխները պատշաճվոր մինիստրությունների տեսչությանը հանձնելու կարգի մասին: — 1903, № 9, էջ 202—205: Ուսերեն լ., էջ 209—213 հայերեն լ. (Ներքին տեսություն):

Կանոնները ներկայացված են հայերեն և ռուսերեն լեզուներով: Այն ստորագրել է հոգևոր գործերի ղեկարարամենտի ղեկավար Մոստովոր, հաստատել՝ Ռուսաստանի ներքին գործերի մինիստր Պրկին:

7159 [ԺՈՂՈՎՐԻՄԿԱՆ հուղումներ հայ լուսավորչական եկեղեցու կալվածների բնագործման առթիվով], — 1903, № 9, էջ 213—217: Պաշտոնական հաղորդագրություններ):

Ջինված բնահարումներ են տեղի ունեցել Գանձակում, Բաքվում, Բիֆլիսում, Շուշում, Նուխում, Կարսում և այլուր: Հաղորդագրությունները մանրամասնություններ են պատմում կատարված արյունալի անցքերի մասին: Կառավարությունը արհեստագործական օրավոր աճող հուղումներից որոշ վայրերում հատարարել է արտակարգ դրություն:

7160 [ՄԱՆՉԵՍՏԻ Դոգևոր Դովիվ Սուբխաս վարդապետ Պարոնյանի մասին]—1903, № 9, էջ 228:

7161 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ Հրատարակություններ [Տեսություն մեջ խոսվում է «Բանբեր գրականության և արվեստի» 1903 թ. Ա. դրբում լույս տեսած Ադոնցի «Հայոց եկեղեցու 1600-ամյակի նախաբեկին» Դովվածի մասին]—1903, № 9, էջ 230—231:

7162 ՅՐԱՆԳՅԱՆ ԵՐ. Ատրպատականի թեմի գործերը.—1903, № 10, էջ 33—41:

Հեղինակը մոայլ գույներով է ներկայացրել հայերի վիճակը Ատրպատականում: Ընդգծել է այն խոշոր զերը, որ պետք է ունենա թեմի առաջնորդը նման դժվարին իրադրության պայմաններում: Հեղինակի կարծիքով նա ոչ միայն հոգևոր առաջնորդ է, այլև բոլոր տեսակի աշխարհիկ գործերի միակ միջնորդը, պատասխանատուն ու ղեկավարը: Տեղեկություններ է տալիս Ատրպատականի առաջնորդ եղիշե վարդապետ Մուրադյանի երկամյա գործունեության մասին:

7163 [ՄԿՐՏԻՉ կաթողիկոսի հիվանդության մասին՝ բաղված «ТИФЛИССКИЙ ЛИСТОК»-ով 1903 թ. № 294-ից]—1903, № 12, էջ 207: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

7164 [ԲԱՐՉՐԱԳՈՒՅՆ հրաման հայ-լուսավորչական հոգևոր վարչության պաշտոնյաներ նշանակելու կարգի մասին]—1904, № 1, էջ 226: (Ներքին տեսություն):

7165 [ԷՋՄԻԱՄՆԻ սինոդի նոր պրոկուրոր է նշանակվել Լ. Ա. Յրենկելը]—1904, № 1, էջ 226—227: (Ներքին տեսություն):

Ելովը քաղված է «ՀԱՅԿԱՅ»-ից:

7166 ՄԵԼԻՔ. Թանգյան Ն. Հայոց եկեղեցական իրավունքը: Ա. դրբ: (Ներածություն և աղբյուրներ): Շուշի, 1903:

Իրախոսություն:—1904, № 2, էջ 185—188: Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գրախոսը գրքի թերությունները նշելուց հետո անդրադառնալով արժանիքներին գրել է. «Բայց և այնպես մենք չենք կարող ժխտել և այն, որ Մե-

լիք-Թանգյանի գիրքը ամփոփելով իր մեջ եկեղեցագիտության վերաբերյալ պատմական նյութը, ծանոթացնում է ընթերցողին առաքելական, տիեզերական և ազգային ժողովների կանոնների և ավանդությունների հետ, որով կառավարվում էր եկեղեցին իր ներքին և արտաքին հարաբերությունների մեջ...»:

7167 [ՌՈՒՍ-ճապոնական պատերազմի սկիզբից առթիվ ուսանական զինքի հաջողությանը նվիրված պատարագ էջմիածնի մայր տաճարում]—1904, № 2, էջ 209:

7168 [ՍԱՀԱԿ արքեպիսկոպոս Այվատյանի Հնդկաստան կատարելիք այցի մասին՝ բաղված «Արարատ» ամսագրից]—1904, № 2, էջ 225: (Ներքին տեսություն):

7169 [ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ հայոց առաջնորդ եղիշե Ժ. Վ. Մուրադյանի հրաժարականի և Մեսրոպ Վ. Մաքսուդյանին ժամանակավոր փոխանորդ նշանակելու մասին՝ բաղված «Մշակ»-ից]—1904, № 2, էջ 225—226: (Արտաքին տեսություն):

7170 ՎՃԻՒ հայկական եկեղեցուն պատկանող կալվածքների զատաստանական պաշտպանության իրավունքի հարցի վերաբերմամբ՝ 1903 թ. հունիսի 12-ի նոր օրենքի հրատարակությունից հետո—1904, № 3, էջ 195—198: (Ներքին տեսություն):

Երկար աղմուկից հետո զատաստանական պատար համաձայնվում է, որ հայ լուսավորչական կոնսիստորիաները նոր օրենքով զրկված չեն դատաստանական պաշտպանության իրավունքից՝ հայոց եկեղեցու կալվածական շտհերին վերաբերող գործերում: [Լուրը բաղված է «Մշակ»-ից]:

7171 [ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ քննությունների մասին]—1904, № 3, էջ 205: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Արտաքին տեսություն):

7172 [ՄԻՐՍԱԿԵՍ Լուսինյան Սեդրակյանի «Հայաստանյայց եկեղեցու պատկերահարգությունը» պատմական տեսության 1-ին մասի վաճառքի ու ձեռք բերման մասին]—1904, № 4, էջ 196: Նույնը № 5, էջ 209, № 6, էջ 183, № 7, էջ 176: (Հայտարարություններ):

7173 [ՀԱՅՈՑ եկեղեցում ամուսնության և ամուսնալուծության գործերը վարելու կարգի մա-

սին]—1904, № 6, էջ 167—168, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Տեսությունների և ներկա բաժինը վերաբերում է կաթողիկոսի այն բողոքին, որ ուղղել է Կառավարիչ Սենատի 4-րդ դեպարտամենտին՝ հայ լուսավորչական սինոդում ամուսնական և ամուսնալուծական գործերը վարելու կարգի մասին հանած նրա որոշման համար։

7174 [ԳԱՏԱԿԱՆ նիստ հայ եկեղեցու անշարժ կալվածների մասին]—1904, № 6, էջ 169—170, (Ներքին տեսություն)։

Գործը քննվել է Թիֆլիսի դատաստանական պալատում, ընթացիկ տարվա հունիսի 12-ին։ Նյութը բաղված է «Մշակ»-ից։

7175 ՂԱՏՃՅԱՆ Ա. Ամուսնություն, ամուսնալուծություն և քաղաքացիական պսակ (ներք հավելվածով։ Պետական օրենքներ. հայ եկեղեցու կանոններ. ամուսնալուծական դատավարություն)։ Ալեքսանդրապոլ, 1904։

Դրախոսություն։—1904, № 9, էջ 102—108, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։

Հասարակական-ընտանեկան կյանքի կարևորագույն խնդիրներից մեկի՝ ամուսնական օրենսդրության վերաբերյալ դարերով կուտակված նյութը մնացել է մինչև մեր ժամանակը իբրև խառն և անկապ կանոնների ժողովածու։ Այդ կանոնների առաջին լուրջ հետազոտությունը կատարել են Վահան վարդապետ Բաստամյանը և Արիստակես Եսիսկոպոս Սեդրակյանը։

Նույն խնդրի ուսումնասիրությանն է վերաբերում նաև Արսեն վարդապետ Ղլտճյանի ներկա դրախոսված աշխատասիրությունը, որն ըստ գրախոսի «չունի սակայն վերոհիշյալ երկասիրությունների ինքնուրույն բնավորությունը. հեղինակը ավելի համեստ նպատակ է դրել իրան, այն է՝ տալ ամուսնական կանոնադրության համառոտ տեսությունը...»։

7176 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [հոսքը վերաբերում է «Ասսիս»-ում (չի նշված թվականը և համարը) տպագրված այն հոդվածին, որտեղ քննարկվել է հայ քահանաների կրկնամուսնության հարցը, որ մերժվել է կրոնական ժողովի կողմից։ Այդ մասին հոդվածագիրը դրել

է, «Ավելի մեծ մեղք մը չէ՞ արտարուստ պահել կրոնականի սքեմը, նվիրական տարազներու տակ պճնիլ եկեղեցիներու մեջ, ժողովրդին բարոյական քարոզել և սակայն հարդի տակն գործել շարունակ. իր սքեմը ծածկել մեղքի բիծերով և ադ-տոտություններով]—1904, № 11, էջ 198։

7177 [ԷՄՄԱՆՈՆԻ սինոդի հրամանը՝ ամուսնացողներից բժշկական վկայական պահանջելու մասին]—1904, № 12, էջ 152—154։

7178 [ԱՄԵՆԱՅՆ հայոց կաթողիկոսը Թիֆլիսում]—1905, № 1, էջ 159, (Ներքին տեսություն)։

7179 [ՀԱՅՈՅ եկեղեցական կալվածների մասին]—1905, № 2—3, էջ 198, (Ներքին տեսություն)։

Կենտրոնական լրագրերի հաղորդման համաձայն քննության պետը է ենթարկվեն հայոց եկեղեցական կալվածներին վերաբերող բոլոր հարցերը։

7180 [ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ իրավունքների վերականգնման մի փորձ]—1905, № 2—3, էջ 198, (Ներքին տեսություն)։

«НОВОСТИ» լրագրի հաղորդման համաձայն Պետերբուրգ է ժամանել հայերից կազմված մի պատգամավորություն՝ միջնորդելու ֆոն Պլեվեի մինիստրության օրով հայերից խլված հոգևոր դրամագլուխները հետ ստանալու համար։

7181 [ԱՄԵՆԱՅՆ հայոց կաթողիկոսի շնորհավորական հեռագիրը Վիմա Ի. Ի. Վորոնցով-Դաշկովին՝ նրա Կովկասի փոխարքա նշանակվելու առթիվ և Վորոնցով-Դաշկովի պատասխան հեռագիրը]—1905, № 2—3, էջ 209, (Ներքին տեսություն)։

7182 [ՎԵՀԱՓԱՌ կաթողիկոսի պատգամավորությունը Պետերբուրգում]—1905, № 4, էջ 218, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ներքին տեսություն)։

Հայերը և վրացիները իշխանություններին են դիմել որոշ պահանջներով. դրանց մեջ ուշադրավ տեղ են բռնել եկեղեցական-դպրոցական հարցերը։ Տեսության մեջ բերված իշխան Լևոնյանի և Լավարյանի հեռագրից պարզվում է, որ Պետերբուրգում հայ հոգևոր պատգամավորության առաջ քաշած հարցերը ենթակա են քննության և բավարարման։

7183 ԱՐՍԵՆ վարդապետ [Ղլտճյան]։ Նամակ խմբագրության։—1905, № 4, էջ 243—245։

նամակն ուղղված է «Ամուսնություն, ամուսնալուծություն և քաղաքացիական պսակ» գրքի գրախոս Հ. Ս-ին (գրախոսությունը տես «Մուրճ»-ի 1904 թ. № 9-ում, էջ 102—108)։

7184 Մելիք-Թանգյան Ն. Հայոց եկեղեցական իրավունք։ Ա. գիրք. (ներածություն և աղբյուրներ)։

Գրախոսություն։ Ղլտճյան Ա.—1905, № 5, էջ 151—159։

7185 [ՀԱՅ լուսավորչական հոգևորականությունը վարչական կարգով պատժելու օրենքը վերացնելու մասին]։—1905, № 5, էջ 224—225։ (ներքին տեսություն)։

Ցարը բարեհաճել է ոչնչացնել 1891 թ. մարտի 16-ին հաստատված այն կանոնները, որոնց համաձայն հայ լուսավորչական հոգևորականները պատժվում էին վարչական կարգով։

7186 [ԹՈՒՐԹԻԱՅԻՅ Լայիկոպոսանալու համար էջմիածին եկող վարդապետների մասին]։—1905, № 5, էջ 225։ (ներքին տեսություն)։

Լայիկոպոսանալու համար էջմիածին գալը արգելված է եղել Ռուսաստանի ներքին գործերի մինիստր՝ հանգուցյալ Պլեվի օրով։ Ընդունված օրենքի վերացման խնդրով իշխանություններին է դիմել կաթողիկոսը։

7187 [ՂԱՐԱԲԱՂԻ առաջնորդ Աշոտ Լայիկոպոսի այլը Կովկասի փոխարքային Շուշիի թևական զպրոցի վերաբացման խնդրով]։—1905, № 7, էջ 155։ (ներքին տեսություն)։

7188 [ԱՄԵՆԱՅՆ Հայոց կաթողիկոսի այցը Կովկասի փոխարքային]։—1905, № 7, էջ 155։ (ներքին տեսություն)։

Վեհափառ փոխարքային է ներկայացել ընթացիկ տարվա հունիսի 25-ին։ Փոխարքան հայտնել է, որ 1903 թ. դեկտեմբերի 12-ին կայսրին ներկայացրած աղերսազրույցում հարուցված խնդիրները պետք է, որ դրական լուծում ստանան։

7189 ՂԵՃՅԱՆ Ս. Ընտրական սկզբունքը հայ եկեղեցու պատմական կյանքում։—1905, № 8, էջ 47—65, № 9, էջ 68—85։

7190 [ԱՄԵՆԱՅՆ Հայոց կաթողիկոսը փոխարքայի մոտ]։—1905, № 8, էջ 156—158։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (ներքին տեսություն)։

Փոխարքան հայտնել է կաթողիկոսին, որ ցարը բարեհաճել է ճեպատառվոր մտքով վճռել հայոց եկեղեցական կալվածների վերադարձման և հայ զպրոցների վերաբացման հարցերը։

7191 ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ Հրովարտակ կառավարիչ Սենատին։ (Պաշտոնական)։—1905, № 8, էջ 165—167։

Հրովարտակը ստորագրել է Նիկոլայ ցարը։ Հրովարտակը վերաբերում է այն կարգին ու միջոցառումներին, որով պետք է ետ վերադարձվեն հայոց եկեղեցիներին, վանքերին, եկեղեցական այլ հաստատություններին ու հոգևոր ուսումնարաններին պատկանող բոլոր անշարժ գույքերն ու դրամագույրները։

7192 ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐ կանոններ հայ-լուսավորչական եկեղեցիների գույքերի կառավարության մասին կովկասյան փոխարքայության սահմաններում։—1905, № 9, էջ 178—180։

7193 [ՀԱՅ կղերականության վարչական սահմանափակումների մասին]։—1906, № 4—5, էջ 132—134։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (ներքին տեսություն)։

«Պետք է վերջ դնվի կղերի զերիշխանությանը... պետք է ժողովրդի ներկայացուցչությանը սահմանափակվի կաթողիկոսի իրավունքը վարչական գործերում և նա մնա յուր իրեն պատվափոր ներկայացուցիչ հայ եկեղեցու, կրոնապետ—գրել է հեղինակը։ Վերջինս զարգացնում է այն միտքը, որ անհրաժեշտ է սահմանադրական սկզբունքով վերակազմել հայոց ժողովրդական եկեղեցին»։

7194 [ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ կաթողիկոսի մայիսի 10-ի կոնդակի մասին]։—1906, № 6, էջ 150—151։ Ստորագր.՝ Լ. Ս. (ներքին տեսություն)։

Այդ կոնդակով ժողովրդին տրվել է «Թեմակալ առաջնորդների, հաջորդների, գործակալների և հոգևոր վարչական հաստատությունների պաշտոնյաների ընտրության իրավունքը՝ առայժմ կաթողիկոսական ընտրության եղանակով՝ ընդհանուր և անմիջական ձայնաւովությամբ»։ Տեսություն հեղինակի կարծիքով դրանով ոչինչ չի փոխվում, սեման կոնդակներով դարձան զնել մեր ցավերին՝ միամտություն է... Քառսից կա-

մայականություն, կղերական բմահաճությից՝ կարճամիտ թափայական զիկտատուրա, ահա մեր սաղգային զործերի» ներկա վիճակը»:

7195 [ՔԱՌԱՆԻԱՄ րնտրություն է մեզ հարկավոր]—1906, № 7, էջ 113—115: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը պաշտպանում է ժողովրդի ներկայացուցչությամբ սահմանադրվող ազգային եկեղեցական զործերի վարումը: Քննադատում է կաթողիկոսի այդ ուղղությամբ զործադրած «հապճեպ» ջանքերը:

7196 [ՆԱՀԱՊԵՏ Կաթսկոպոս Նահապետյանի մահը]—1906, № 11—12, էջ 183: (Ներքին տեսություն):

Հանգուցյալը մասնագիտությամբ եղել է բնադետ-համալսարանական:

7197 [ԱՐԻՍՏԱԿԵՍ արքեպիսկոպոս Սևդակյանի մահը]—1906, № 11—12, էջ 183—184: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակի բնորոշմամբ հանգուցյալը եղել է իրերալ եկեղեցական. ցանկացել է սահմանադրական օրինակարդ տեսնել էջմիածնում. իր ազատամիտ հայացքների համար արքայից է կատարախան:

7198 [ԿՂԵՐԱԿԱՆ Բյուրոկրատի մի ժամանակավոր կարգադրության մասին]—1907, № 1, էջ 163—164: Ստորագր.՝ Լ. Ս.: (Ներքին տեսություն):

Խստորեն քննադատելով կղերական Բյուրոկրատիզմը անդրադառնում է էջմիածնի կաթողիկոսության մեծանորինակ քաղաքականությանը: Ներկա դեպքում թեմական տեսուչներ և ուսումնական խորհուրդներ ընտրելու մասին էջմիածնի «ժամանակավոր» կարգադրությունը համարում է բյուրոկրատիզմի արտահայտություն, ժողովրդի աչքին թույլ փշելու փորձ:

Տես նաև № 2291, 2293, 2503, 4798, 4824, 5219 5852, 6190, 6194 նկարագրություններ:

Կ. ՊՈԼՍԻ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ,

7199 [ԽՈՐԵՆ արքեպիսկոպոս Նար-Պեյի մահին]—1890, № 10, էջ 1473—1474: Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տեսություն):

Հեղինակը բացասաբար է արտահայտվել Կ. Պոլսից Թիֆլիս ժամանած Խորեն արքեպիսկոպոսի մասին. համարելով նրան խոսքի և ոչ գործի մարդ: Հեղինակը գտնում է, որ նա չի կարող փոխարինել Պոլսի պատրիարքական աթոռից հրաժարական տված Խորեն արքեպիսկոպոս Աշրղյանին և նրա թեմականությունը չպետք է առաջադրվի:

7200 [ԿԱՐՉՅԱԼ արքեպիսկոպոս Նար-Պեյի մահին]—1890, № 11, էջ 1594: Ստորագր.՝ Լուսինի: (Ներքին տեսություն):

Նախորդ տեսության մեջ Հեղինակը բացասաբար էր արտահայտվել Պոլսի պատրիարքական րնտրություններում Խորեն արքեպիսկոպոս Նար-Պեյի թեմականության առթիվ: Ներկա հոդվածում հայտնում է, որ Պոլսից ստացված լուրերի համաձայն նույն կարծիքին են նաև մայրաքաղաքից դուրս հրատարակվող հայ պարբերականները: Նրա թեմականությունն է պաշտպանում Պոլսի մի աննշան կուսակցություն միայն:

7201 [ԽՈՐԵՆ Նար-Պեյ արքեպիսկոպոսի մահը]—1892, № 11, էջ 1722: (Չանազան լուրեր):

7202 ՊՈԼՍՈՒՄ վախճանվեց կաթողիկոսական րնտրությունների պատգամավոր Տիգրան էֆենդի Կյումիշկերտանը:—1893, № 7—8, էջ 1290: (Չանազան լուրեր):

7203 ՄԱՀԱՓՈՐՉ Կ. Պոլսի պատրիարք Խորեն արքեպիսկոպոս Աշրղյանի դեմ:—1894, № 3, էջ 490—491: (Չանազան լուրեր):

7204 ՍՈՒԼԹԱՆԸ վերջնականապես ընդունել է Աշրղյան պատրիարքի հրաժարականը:—1894, № 6, էջ 974: (Չանազան լուրեր):

7205 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Պատրիարքական տեղապահի րնտրությունը Տաճկահայերի համար:—1894, № 7—8, էջ 1122—1123: (Ժամանակակից տեսություն):

7206 ԱՐԱՍԽԱՆՅԱՆ Ա. Պոլսի պատրիարքա-

կան ընտրության խնդիրը—1894, № 9, էջ 1305—1307: (Ժամանակակից տեսություն):

7207 ՄԱԹԵՈՍ Էպիսկոպոս Իգմիրլյանը Կ. Պոլսի պատրիարք: 1894, № 11—12, էջ 1746: (Զանազան լուրեր):

7208 Տ. ՄԱԹԵՈՍ Ս. Իգմիրլյանը պատրիարք: [Պատրիարք ընտրվելու մանրամասնությունները՝ արտասույզված «Հայրենիք» լրագրից]—1895, № 2, էջ 305—314: (Պատրիարքական ընտրություն):

7209 ԻԶՄԻՐԼՅԱՆԻ լուսանկարները—1895, № 7, էջ 1039—1040: (Զանազան լուրեր):

7210 ԽԱԶ-ՊԱՊՅԱՆ: Նամակ Կ. Պոլսից—Պատրիարքական փոփոխություն—Կ. Պոլսի պատրիարքական կրիկիս—1896, № 7—8, էջ 1026—1032:

Նամակում ներկայացված է թուրք կառավարության Բարձրագույն Դռան այն ճնշումը, որի հետևանքով ստիպված հրաժարական է տալիս պատրիարք Մաթևոս Իգմիրլյանը: Թուրք կառավարության ջանքերով նրա տեղապահ է նշանակվում Բարդուղիմեոս Էպիսկոպոս Չամչյանը: Նամակում մերկացված են Պոլսի մի քանի հայ մեծահարուստներ, որոնք զործել են ընդդեմ ժողովրդի շահերի:

7211 ՄԱՀԱՔԻԱ Էպիսկոպոս օրմանյանը Կ. Պոլսի հայոց պատրիարք:—1896, № 10—11, էջ 1382—1385: Ստորագր.՝ Ա. Ա.:

Տեղեկություններ է տրվում Օրմանյանի կյանքի, ուսումնառության ու կրոնական-մանկավարժական գործունեության մասին: Մասնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում նրա մանկավարժական գործունեությունը Արմաշի դպրեվանքում:

7212 [ԻԶՄԻՐԼՅԱՆԸ Երուսաղեմում]—1896, № 12, էջ 1641: (Զանազան լուրեր):

7213 [ԻԶՄԻՐԼՅԱՆԻ թոշակավորելու մասին]—1897, № 2—3, էջ 397: (Զանազան լուրեր):

7214 ՊԱՏՐԻԱՐԺ Օրմանյանի հրաժարականի մասին]—1897, № 10, էջ 1459: (Զանազան լուրեր):

7215 [ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ Իգմիրլյանին առա-

ջարկել են Եպիսկոպոսի հայոց առաջնորդի պաշտոնը]—1898, № 5, էջ 738: (Զանազան լուրեր):

7216 [ՄԵԼԻՍԵՅԻՆ Էպիսկոպոս Մուրադյանը Իգմիրի վիճակի հայոց առաջնորդ]—1899, № 2—3, էջ 348: (Զանազան լուրեր):

7217 [ՀԱՅՈՑ պատրիարքի հայցած սուլթանի իրադրի մասին]—1899, № 7—8, էջ 928: (Զանազան լուրեր):

7218 [ՕՐՄԱՆՅԱՆ պատրիարքի հրաժարակա-նը]—1899, № 9, էջ 1113: (Զանազան լուրեր):

7219 [ՕՐՄԱՆՅԱՆ պատրիարքի հրաժարակա-նի մասին]—1899, № 10, էջ 1277—1278: (Զանազան լուրեր):

7220 [ԽՈՐԵՆ արքեպիսկոպոս Աշըղյանի մա-հը]—1899, № 10, էջ 1284—1285: (Զանազան լուրեր):

7221 [ՕՐՄԱՆՅԱՆԻ հրաժարականի մասին]—1900, № 3, էջ 408—409: (Զանազան լուրեր):

7222 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Вестник иностранной литературы» հանդեսի 1901 թ. հոկտեմբերյան համա-րում տեղ գտած Մարիուս Տորենի հոդվածի, ուր ֆրանսիացի հեղինակը գտնում է, որ 1703 թ. Փարիզի Բառարկի բանտում մահացած «երկաթի դի-մակավոր» կալանավորը եղել է Կ. Պոլսի հայոց պատրիարք Ավետիքը]—1901, № 10, էջ 259—260:

7223 ԹԻՄԻՔԻԱՅԻ հայոց պատրիարքի շրջաբե-րականը և որբանոցների վերածումը արհեստա-նոցներին—1902, № 1, էջ 195—202:

Գավառական որբանոցների տեղության պայմանաժամը լրանալու հետևանքով, որպեսզի անչափահաս հայ մանուկների մի ստվար խումբ չմնա անտեր ու անխնամ, պատրիարքը կոչ է արել ժողովրդին օժանդակել նրանց առժամա-նակյա պահպանությանը, հետագայում այդ որբա-նոցները արհեստանոցների վերածելու միտումով: Բերվում է նաև գավառական ազգային արհեստա-նոցներ կազմակերպելու հրահանգը, որ ստորա-գրել է Կ. Պոլսի պատրիարք Մաղաթիա Էպիսկո-պոսը:

7224 ԿԱՎԱՌԱՅԻՆ վանքերու վիճակը.—1902, № 9, էջ 231—232, (Պոլսի թերթերից)։

Խոսվում է Պոլսի պատրիարքարանի իրավասության տակ գտնվող թվով 131 հայկական վանքերի անխնամ վիճակի և կղերական դասի ապաշնորհ գործունեության մասին։

7225 [ՄԱՀԱՓՈՐՁ Կ. Պոլսի պատրիարք Օրմանյանի դեմ]։—1903, № 1, էջ 215—216, (Արտաքին տեսություն)։

7226 [ՄԵԼՔԻՍԵԴԵՍ արքեպիսկոպոս Մուրադյանի մահը]։—1903, № 7, էջ 237, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

7227 ՎԱՆ-ՏՈՍՊՈՒ.—1903, № 8, դեկտեմբեր 3, էջ 34—40, Ստորագր.՝ Կարսեցի։

Հոգվածաշարի նշված գլուխը նվիրված է Վանի հոգևոր կառավարությանն ու նահանգի հայտնի վանք-եկեղեցիներին։

7228 ՎԱՆԻ նահանգը ներկայումս։—1904, № 4, դեկտեմբեր 5, էջ 25—35, № 11, դեկտեմբեր 23, էջ 33—46, № 12, դեկտեմբեր 24, էջ 40—58, Ստորագր.՝ Մեբուկ։

Հոգվածաշարի նշված գլուխները նվիրված են նահանգի կրոնական վիճակի հարցերին։

7229 ՆԱՄԱԿ ԵԿԵՊՏՈՍԻՅԵ, [Կաղմալուծված, կամ հրաժարված երեցփոխական ժողովի նոր ընտրությունների մասին]։—1905, № 5, էջ 211—216, Ստորագր.՝ Ա. Ք. Շ.։ (Հայ հատվածներ)։

7230 [ՕՐՄԱՆՅԱՆ պատրիարքի նամակը Վանայի թաղ. խորհրդին]։—1906, № 2, էջ 182—183, (Արտասահմանի հայ կյանքի քրոնիկ)։

Պատրիարքի նամակը վերաբերել է այն ծանուցագրին, որ Բուլղարիայի իշխանի գաղտնի գրասենյակը ուղարկել է Պոլսի բուլղար դիվանագիտական գործակալին։ Ծանուցագիրը շոշափել է Բուլղարիայի հայկական դպրոցներում հայ ուսուցիչների առանց բուլղարական վկայականի պաշտոնավարելու խնդիրը։

Տես նաև № 2157, 2323 նկարագրությունները։

ԵՐՈՍԱՎԵՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆ

7231 [ՆԵՐՍԵՍ Եպիսկոպոս Գևորգյանը Երուսաղեմի հայոց պատրիարքական փոխանորդ]։—1900, № 3, էջ 408, (Զանազան լուրեր)։

7232 ԵՐՈՍԱՎԵՄԻ վանքին շուրջը։—1904, № 1, էջ 140—151, № 2, էջ 45—58, Ստորագր.՝ Գաղթական։

Անդրադառնում է ս. Հակոբ վանքի հետ կապված «հին ու նոր խնդիրներին»։ «Նորը» միաբանության ներսում կատարված կարևորություն չներկայացնող տարածայնություններն են։ Մասնակի հետաքրքրություն է ներկայացնում հոգվածի այն բաժինը, որ վերաբերում է վանքի «հին» խնդիրներին։ Հարուստ պատմական տեղեկություններ է տրվում հայերին պատկանող այն եկեղեցիների, մատուռների ու տաճարների մասին, որոնք ժամանակ առ ժամանակ անցել են լատին, վրաց ու հունական եկեղեցիներին։ Հեղինակը ներկայացրել է Ս. Հակոբ վանքի նյութական կացությունը ապա նաև խոսում է վանքի իրավասության տակ գտնվող ժառանգավորաց վարժարանի մասին։

Տես նաև № 1377 նկարագրությունը։

ՍԻՍԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

7233 ՍԻՍԻ ՄԿՐՏԻԶ կաթողիկոսի մահը։—1894, № 11—12, էջ 1747, (Զանազան լուրեր)։

7234 ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոս ընտրվեց Տեր-Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Ալեքսանդրոս։—1895, № 6, էջ 892—894, (Զանազան լուրեր)։

7235 ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսական ընտրության խնդիրը Գրիգորիս արքեպիսկոպոս Ալեքսանդրոսի ընտրությունը և պատրիարք Իզմիրլյանի կոնդակը ընդդեմ դավադիր եկեղեցականներին։—1895, № 7, էջ 1032—1035, (Զանազան լուրեր)։

7236 [ԿԱԶԱՆԾՅԱՆ Եպիսկոպոսը իրեն հռչակել է Սիսի հայոց կաթողիկոս]։—1897, № 2—3, էջ 397, (Զանազան լուրեր)։

7237 [ԹՈՒՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ անհամաձայնությունը Սիսի կաթողիկոսության թեկնածուի առթիվ]։—1897, № 6, էջ 892, (Զանազան լուրեր)։

7238 [ԹՈՒՐՔ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ոտնձգությունները Սիսի կաթողիկոսության թեկնածուի ընտրության շուրջը]։—1898, № 2—3, էջ 374—375։ (Զանազան լուրեր)։

7239 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսի ընտրության մասին]։—1899, № 7—8, էջ 927։ (Զանազան լուրեր)։

7240 [ՍԻՍԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ընտրությունների մասին]։—1900, № 2, էջ 267, № 3, էջ 408։ (Զանազան լուրեր)։

7241 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսի ընտրության մասին]։—1901, № 12, էջ 217։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

7242 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսական հարցը]։—1902, № 1, էջ 187—188, Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Տեսության հեղինակը մեղադրում է Գևորգ Եպիսկոպոս Երեցյանին կաթողիկոսական լսթողից հրաժարվելու համար։

7243 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ։ [Տեսություն «Բազմազան»-ի 1902 թ. փետրվարյան համարում լույս տեսած Կիլիկիայի կաթողիկոսական ընտրություններին վերաբերող հոդվածի]։—1902, № 2, էջ 243—244։

7244 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսական ընտրության հարցը]։—1902, № 5, էջ 199։ (Արտաքին տեսություն)։

7245 ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսական ընտրության հարցը։—1902, № 6, էջ 212։ (Արտաքին տեսություն)։

7246 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսական ընտրության հարցը]։—1902, № 7, էջ 245։ (Պոլսի թերթեր)։

7247 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսական ընտրության հարցը]։—1902, № 8, էջ 217—218։ (Պոլսի թերթեր)։

7248 ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսական հարցը։—1902, № 9, էջ 232։ (Պոլսի թերթեր)։

Պոլսի թերթերից քաղված լուրը հայտնում է այն մասին, որ կաթողիկոսական ընտրության պատվիրակ Մովսես Եպիսկոպոսը ժամանել է Ադանա, գտել պատշաճ ընդունելություն և քարո-

զի ժամանակ հորդորել է ժողովրդին ձայն տալ կաթողիկոսական այն թեկնածուի օգտին, որը կկարողանա վայելիլ թուրք կառավարության վրստահությունը։

7249 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսական ընտրության նախապատրաստությունների մասին]։—1902, № 10, էջ 201—202։ (Պոլսի թերթեր)։

7250 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսական ընտրության մասին]։—1902, № 11, էջ 210—217։ (Պոլսի թերթեր)։

Ներկայացված է Կիլիկիայի կաթողիկոսական ընտրության համար պատրաստ ցանկի մեջ մտած վեց եկեղեցականների մասին «Արևելք»-ի կարծիքը, ինչպես նաև Սիսի նորընտիր կաթողիկոս Սահակ Եպիսկոպոս Խաչատրյանի համառոտ կենսագրությունը։

7251 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ նորընտիր կաթողիկոսի հաստատման մասին]։—1903, № 1, էջ 215։ (Արտաքին տեսություն)։

7252 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ կաթողիկոսի Սիս մեկնելու պատրաստությունների մասին]։—1903, № 2, էջ 258։ (Արտաքին տեսություն)։

7253 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ նորընտիր կաթողիկոսը Ադանայում]։—1903, № 3, էջ 217։ (Արտաքին տեսություն)։

7254 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ նորընտիր կաթողիկոսի մեկնումը Սիս]։—1903, № 4, էջ 238։ (Արտաքին տեսություն)։

7255 [ՍԻՍԻ ՆՈՐ կաթողիկոսի առաջիկա գործունեության մասին]։—1903, № 5, էջ 212—213։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Ինը տարի շարունակ թափուր է մնացել Սիսի կաթողիկոսական աթոռը, ներկա տեսության մեջ առաջ են քաղված նորընտիր կաթողիկոսի անելիքները՝ նրա գործունեության ծրագիրը (Կրթական գործ, վանքապատկան կալվածների բարձրում և այլն)։

7256 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ ՍԱՀԱԿ կաթողիկոսի Ադանա ժամանելու մասին]։—1903, № 7, էջ 237։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

Կաթողիկոսը Ադանա է ժամանել սպասելու Սուլթանի իրադեհին՝ նրա հետ տեսակցություն ունենալու նպատակով։

7257 [ԿԻԼԻԿԻԱՅԻ նորընտիր կաթողիկոսը Պոլսում]։—1904, № 10, էջ 168—169։ (Արտաքին տեսություն)։

Անգլիական թերթերից քաղված լուրերը հաղորդել են այն մասին, որ Սսի հայոց կաթողիկոսը ժամանել է Պոլիս և հոկտեմբերի 1-ին Օրմանյան պատրիարքի հետ ընդունվել Սուլթանի կողմից։

7258 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Ռեդակցիան մամուլը—ը (չի նշված թվականն ու համարը) հայտնում է, որ մեծահարուստ վաճառական Քերովը Թոփալյանը տարեկան 120 ոսկու նպաստ է խոստացել Կիլիկիայի թեմերին]։—1904, № 10, էջ 170—171։

7259 ԿԻԼԻԿԻՈՒ ս. կաթողիկոսը Պոլսում։—1904, № 11, էջ 192—197։ (Արտաքին տեսություն)։

Մանրամասնորեն ներկայացված է Կիլիկիայի հայոց կաթողիկոսի ժամանումը Կահիրեից Ջըմյունիա, ապա Կ. Պոլիս։ Պոլսում նա ընդունվել է Աբդուլ Համիդի կողմից, այցելել է պետական բոլոր մինիստրներին։ (Նյութերը քաղված են «Սուրհանդակ», «Մաղիկ», «Մանվումն» և այլ պարբերականներից)։

7260 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [«Սուրհանդակ»-ը (չի նշված թվականն ու համարը) Կիլիկիայի կաթողիկոսի Պոլիս այցելելու առիթով հորդոր է կարգում ազգայիններին՝ նյութապես օժանդակել կաթողիկոսին՝ Սսի Մայրավանքի եկեղեցին վայելուչ նորոգության ենթարկելու և այլ նման նպատակներ իրագործելու համար]։—1904, № 11, էջ 198։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՒԼԻԿՆԵՐ

7261 ՀԱՅԱԾԵՍ կաթոլիկ հայերը Ավստրիական լեհաստանում։—1894, № 7—8, էջ 1173—1174։ (Զանազան լուրեր)։

7262 ՊԱՏՐԻԱՐԺ ԱԶԱՐՅԱՆԸ հայաստանցի օգնության գործում։—1896, № 2, էջ 334—335։ (Զանազան լուրեր)։

7263 ՀԱՅ ԿԱԹՈՒԼԻԿՆԵՐԻ քահանա Թիֆլիսում։—1897, № 9, էջ 1296։ (Զանազան լուրեր)։

7264 ԿՐՈՆԱՓՈՒՍԻԹՅՈՒՆԸ հայերի մեջ։—1898, № 7—8, էջ 1160—1161։ (Զանազան լուրեր)։

7265 ԿԱԹՈՒԼԻԿՈՒԹՅՈՒՆԸ Վանում։—1899, № 4—5, էջ 546—547։ (Զանազան լուրեր)։

7266 [ԹՈՒՐԿԻԱՅԻ հայ-կաթոլիկների արքեպիսկոպոս՝ պատրիարք Ստեփանոս Ազարյանի մահը]։—1899, № 4—5, էջ 565—566։ (Զանազան լուրեր)։

7267 [ՊՈՂՈՍ Եպիսկոպոս էմմանուելյանը Կ. Պոլսի կաթոլիկների պատրիարք]։—1899, № 2—8, էջ 927։ (Զանազան լուրեր)։

7268 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն մեջ մեջբերում է արված «Մշակ»-ի 1902 թ. № 31-ում տպագրված այն հոդվածից, որ վերաբերում է հայ կաթոլիկ համայնքին]։—1902, № 6, էջ 233—234։

7269 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Հայ կաթոլիկների հարցի շուրջը]։—1903, № 8, էջ 116—118։ (Վրաց կյանքից և գրականությունից)։

Հեղինակը հանդամանորեն վերլուծել է «Իվերիա»-ի մի շարք հոդվածները։ Ամենից առաջ խոսում է «Իվերիա»-ի 1903 թ. № 128-ում լույս տեսած «Թիֆլիսի կաթոլիկները և հայոց լրագիրները» ծավալուն հոդվածի մասին, որտեղ «Թիֆլիսեցի կաթոլիկ» ծածկանվամբ հանդես եկող հոդվածագիրը փորձել է ապացուցել, որ Թիֆլիսի Միջին փողոցում գտնվող կաթոլիկական եկեղեցին պատկանում է ոչ թե հայ, այլ հռոմեական կաթոլիկներին։ Մի այլ տեղ «Իվերիա»-ն հաղորդում է, թե իբրեմիթարյան վարդապետ Գաբրիել Նահապետյանը Թիֆլիսից մեկնել է Հռոմ, որպեսզի Վատիկանի արխիվից ընտրած փաստաթղթերով ընդդիմախոսի հայր Միք. Թամարաշվիլու «Վրացի կաթոլիկներ» աշխատությանը (Իվերիա»-ն հավատացնում է, որ երկու հարյուր տարի է ինչ Կոկկասի հայ կաթոլիկները աշխատում են ամեն կերպ իրենց ձեռքը վերցնել հոգևոր կառավարությունը։ Այս առիթով, որպես ապացույց խոսում է Միթիարյաններ՝ Սափարյան և Կալատոզյան վարդապետների մասին։ Լրագրի մի այլ համարում ոմն Ջ. Ժ-ն փորձել է ապացուցել հիշված հայերի վրացի լինելու հանգամանքը։ Մի այլ տեղ նույն «Իվերիա»-ն բողոքել է «Մշակ»-ից

վերցրած այն հաղորդագրության դեմ, որ հայ կաթողիկոսները Թիֆլիսում ունենալու են մշտական հայ եպիսկոպոս:

7270 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Մի նոր գիրք հայ կաթողիկոսների մասին]։—1903, № 11, էջ 194—195: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Հարցը վերաբերում է հայր Գաբրիել Նահապետյանի «Հայ կաթողիկոսները Վրաստանում և հայ ու վրացի կաթողիկոսների միջև ծագած հարցը» խորագիրը կրող գրքի մասին վրաց մամուլի հայտնած կարծիքներին: Գրքի հայազգի հեղինակին ընդդիմախոսել է նաև «Կաթողիկոսությունը Վրաստանում» ստվարածավալ գործի հեղինակ Միք. Թամարաշվիլին:

7271 [ԿԱԹՈՒԼԻԿ հայերի համար Թիֆլիսում բացվող հոգևոր սեմինարիայի մասին]։—1904, № 11, էջ 184—185: (Ներքին տնտեսություն):

7272 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1905 թ. հունվար-փետրվարյան համարում տեղ գտած «Ռուսաստանի կաթողիկ հայերի հոգևոր վարչության մասին» հոդվածի]։—1905, № 2—3, էջ 256:

Տես նաև № 2488, 2494 և № 4816 նկարագրության տակ գտնվող հոդվածաշարի 6-րդ գլխի 35—37, 26-րդ գլխի 67—72 էջերը:

ՄԽԻԹԱՐՅԱՆՆԵՐ

Ստորև զետեղված են Մխիթարյանների միաբանության ներքին գործերի վերաբերյալ նյութերը միայն: Նրանց գրական-մշակութային գործունեության հետ կապված ուսումնասիրություններն ու հոդվածները զետեղված են մատենագիտության համապատասխան բաժիններում:

7273 ԽՄԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [Պոլսի «Մասիս»-ը, որ լույս է տեսել Գ. Զոհրապի խմբագրությամբ և Հրանտ Ասատուրի տնօրինությամբ, իր էջերում զետեղել է Զոհրապի մի հոդվածը՝ նվիրված այն դատին, որ բացվել է Մխիթարյան միաբանության դեմ՝ Մուրադյանի կտակի յուրացման կապակցությամբ]։—1892, № 1, էջ 177:

7274 ՄԽԻԹԱՐ ՍԵՐԱՍՏԱՅՈՒ 200-ամյակը։—1900, № 3, էջ 406: (Զանազան լուրեր):

7275 ԽՄԱԳՐՈՒԹՅԱՆ կողմից, [«Մեր անկեղծ շնորհավորությունները Մխիթարյան ամբողջ միաբանությանը»]։—1901, № 8, էջ 259—260:

«Մուրճ»-ի էջերում սփռված բազմահարուստ նյութերի մեջ շատ հաճախ կարելի է հանդիպել Մխիթարյաններին նվիրված հիացմունքի, գրվատանքի, երբեմն նաև նրանց գործունեությունը քննադատող տողերի: «Մուրճ»-ի խմբագրությունը պակասությունները համարելով մարդկային բոլոր անսակի գործերին հատուկ երևույթ, իր անկեղծ շնորհավորանքներն է ուղղել Մխիթարյան միաբանության 200-ամյակին, ընդգծելով նրա տեղն ու դերը հայ-հասարակական գրական ու մշակութային կյանքում:

7276 ԼԵՈՒ Մի նկատողություն։—1901, № 8, էջ 261—262: (Նամակ խմբագրության):

Կ. Պոլսի «Բյուզանդիոն» լրագրում արևմտահայ բանասեր Դ. Խաչկոնցը իր «200-ամյակ Մխիթար Աբբահո» աշխատության մեջ առարկել է Լեոնի Մխիթար Աբաստացու կաթողիկ շիներու հարցում: Ներկա նամակում Լեոն Խաչկոնցի այդ մասին բերած փաստերը անհիմն գտնելով գրել է. «Ոչ, ես կրկնում եմ իմ ասածը. Մխիթարը կաթողիկ էր.—ուշինչ հանցանք չկա այս հանդամանքի մեջ, եվ կաթողիկությունը բոլորովին արգելք չևղավ, որ այդ մեծ մարդը հայ ազգի նրախաղորդ հանդիսանա իր հիմնած միաբանությամբ»:

7277 «ՄԽԻԹԱՐ» (Մխիթարյան հոբելյան 1701—1901)։ Վնենսիկ, 1901:

Դրախոսություն։—1901, № 9, էջ 182—186: Ստորագր.՝ Լ.:

Դրախոսականը վերաբերում է Մխիթարյան միաբանության 200-ամյակի կապակցությամբ նրանց հրատարակած «Մխիթար» ժողովածուին, որտեղ տեղ են գտել Դեվոնդ Ալիշանի, Սարյանի, Ղազիկյանի, Հացունու, Էփրիկյանի միաբանության ծննդին ու գործունեությանը վերաբերող նյութեր:

7278 [ՄԽԻԹԱՐՅԱՆ միաբանության 200-ամյա հոբելյանի նշումը մեր գավառներում]։—

1901, № 9, էջ 244—245, Ստորագր.՝ Ա. (Գա-
վառական կյանք)։

7279 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ.
№ 10-ում տպագրված Վիկտոր Լանգուայի Մխի-
թարյան վանքին ու միաբանությանը ուղղված
գրության]։—1901, № 10, էջ 258—259։

7280 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1901 թ. սեպ-
տեմբեր, հոկտեմբեր-նոյեմբերյան համարներում
տեղ գտած նյութերի, որ ամբողջությամբ նվիրված
են Մխիթարյան միաբանության 200-ամյակին]։
—1901, № 11, էջ 261։

7281 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Кавказский вестник»-ի 1901 թ.
նոյեմբերյան համարում լույս տեսած Վիկտոր
Լանգուայի «Վենետիկի և Ղազարի կղզու վանքը
և Հայստանի ու նրա գրականության համառոտ
տեսությունը» հոդվածի]։—1901, № 11, էջ 262—
264։

7282 [ՎԻՆՆԱՅԻ ՄԻԽԱՐՅԱՆ Արքահո-
րնորության կարգի մասին]։—1902, № 8, էջ 211
—212։ (Պոլսի թերթերից)։

Արսեն արքեպիսկոպոս Այտրեյանի մահից հե-
տո միաբանությունը ընտրելու է իր նոր Արքա-
հայրը, Պոլսի մամուլից քաղած ներկա լուրը
պատմում է նոր ընտրության մանրամասնություն-
ները։

7283 ՊԱՐՔԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Հանդես ամսօրյա»-ի 1903 թ. հու-
նիսյան համարում տպագրված այն նյութերի, ո-
րոնք վերաբերում են Այդն քաղաքում Մխիթար-
յան վանատան 50-ամյակի պատվին տեղի ունե-
ցած հանդիսություններին, ինչպես նաև նդիշ
ծայրագույն վարդապետ Գաֆթանյանի 50-ամյա
գործունեությանը]։—1903, № 6, էջ 165։

7284 [ՀԱՅՐ ՄԱՆՎԵԼ Քաջունու մահը]։—1903,
№ 12, էջ 211, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Արտաքին տեսու-
թյուն)։

7285 Հ. ՄԱՆՈՒԵԼ Վ. Քաջունի [Մահվան առ-
թիվ]։—1904, № 2, էջ 104—106։ Համառոտակի
ներկայացված է հայր Մանուել Քաջունու կյանքն

ու գրական-մանկավարժական գործունեությունը,
նյութը քաղված է «Բազմավեպ»-ից։

Տես նաև № 1806, 1808, 1809, 4036,
4037, 4855 նկարագրությունները։

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐ

7286 ԹԱԽԱՅԱՆ Ս. Հայ բողոքական համայն-
քը։—1893, № 2, էջ 297—309, № 3, էջ 436—446,
№ 4, էջ 594—605, № 5, էջ 791—801։

Հոգվածում առաջ է քաշված կրոնական դա-
վանանքի ազատության հարցը. բացահայտված է
հայ լուսավորչականների, բողոքականների ու
կաթոլիկների միջև տեղի ունեցող պայքարը, որ
ինքնին բացասաբար է անդրադարձել ժողովրդի
միասնության, և առաջին հերթին նրա, առաջա-
դիմության գործին։ Հեղինակը գրել է, որ անկախ
կրոնական դավանանքի պատկանելիությունից,
յուրաքանչյուր հայ իր գործունեությամբ պիտի
նպաստի ժողովրդի լուսավորության ու առաջա-
դիմության պատվավոր գործին։

7287 ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ Ի.—Կաթողիկոսի օծումը և
Շամախու հայ բողոքականները։—1893, № 9, էջ
1420—1424։

Տես նաև № 2488 և № 4816 նկարագրության
տակ գտնվող հոգվածաշարի 5-րդ գլխի 25—35,
25-րդ գլխի 58—67 էջերը։

ԽՈՒՍԱՅ, ՎՐԱՅ ԵՎ ՀՈՒՆԱԿԱՆ ՌԻՂԱՓԱՌ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐ

7288 ՀՈԳԵՎՈՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ապահովությունը
[Ռուսաստանում]։—1893, № 4, էջ 652—653,
Ստորագր.՝ Ս. Թ. (Ռուսաստանից)։

7289 [ՏՐԱՊԵԴՈՆԻ բնակիչներից հարուր ըն-
տանիք խնդրել են Պոլսի հունաց պատրիարքին
օրոգորքություն ընդունելու համար]։—1894,
№ 4, էջ 652։ (Զանազան լուրեր)։

7290 [«ՄՈՒՐՃ»-ի վերաբերմունքը «Արա-
րատ»-ում տպագրված մի հոդվածի առթիվ]։—
1895, № 3—4, էջ 568—569։ (Զանազան լուրեր)։

Խոսքը վերաբերում է ընթացիկ տարվա «Ա-
րարատ»-ի № 2-ում «Վանական» ստորագրու-

թյամբ տպագրված «Ռուսաց եկեղեցին Ալեքսանդր 3-րդ կայսեր ժամանակ» հոդվածին:

7291 ՈՒՂՂԱՓԱՌՈՒԹՅԱՆ ընկերությունը կովկասում. (Общество восстановления православногo христiянства на Кавказе):—1895, № 8, էջ 1178: (Զանազան լուրեր):

Ընկերության նպատակն է եղել ուղղափառություն տարածել Կովկասի լեռնաբնակ այն ցեղերի մեջ, որոնք պատմական հանգամանքների բերումով մահմեդականություն են ընդունել:

7292 ԻՄԵՐԵԹԻԱՅԻ վրաց թեմի առաջնորդ Կարինի եպիսկոպոսի մահը:—1896, № 1, էջ 170: (Զանազան լուրեր):

7293 ԴԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ խնդիր սլավոնական բարեգործական ընկերության մեջ Պետերբուրգում:—1896, № 3—4, էջ 483—484: Ստորագրեր: ***:

Գեներալ Ա. Կիրևսկի «Ռուսաստանի կոչման մասին հունադավան Արևելքում» ճառը. (ընկերության ժողով, ապրիլ 7.): Ճառում ակնարկ կա նաև հայկական եկեղեցու մասին:

7294 [ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՆԻԿՈՒՄՅ Սիմոնովի սպանությունը]:—1896, № 5, էջ 729: (Զանազան լուրեր):

7295 [ՕՏԱՐ՝ դավանությունների վարչության տեսուչ Մասալովի և իշխան Ուխտոմսկու էջմիածին զալու մասին]:—1896, № 7—8, էջ 1084—1085: (Զանազան լուրեր):

7296 ՀՈՒՆԱՅ՝ պատրիարքական կրիլիում:—1897, № 1, էջ 172: (Զանազան լուրեր):

7297 [ՈՒՐՄԻԱՅԻ ասորիների մի մեծ խումբ ուսադավանություն է ընդունել]:—1897, № 6, էջ 897: (Զանազան լուրեր):

7298 [ՌՈՒՍԱԿԱՆ միսիոներության մասին]:—1897, № 9, էջ 1296: (Զանազան լուրեր):

7299 ՌՈՒՍ միսիոներների ժողովը և Տոլստոյը:—1897, № 10, էջ 1464: (Զանազան լուրեր):

7300 [ՖԱՎԻԱՆ վրաստանի նոր եկգարի]:—1898, № 2—3, էջ 375: (Զանազան լուրեր):

7301 ՈՒՂՂԱՓԱՌ եկեղեցի վաղարշապատում:—1898, № 4, էջ 580—581: (Զանազան լուրեր):

7302 ՈՌՈՒԱՅ ուղղափառ ընկերություն Խանքենդում:—1898, № 4, էջ 581: (Զանազան լուրեր):

7303 ՈՒՂՂԱՓԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ այսորիների մեջ:—1898, № 4, էջ 581: (Զանազան լուրեր):

7304 ԱՅՍՈՐԻՆԵՐԸ՝ ուղղափառ:—1898, № 6, էջ 910: (Զանազան լուրեր):

7305 [ՄՈՍԿՎԱՅԻ եկեղեցիների տնտեսական խորհրդի հաշիվը]:—1898, № 6, էջ 910—911: (Զանազան լուրեր):

7306 [ՀՈՒՆԱԿԱՎԱՆ միացյալների մասին. (греко-униаты)]:—1898, № 7—8, էջ 1169: (Զանազան լուրեր):

7307 [ՄԾԵԽԵԹԻ ՎՐԱՅ՝ ՎԱՆՔԻ վերանորոգման մասին]:—1898, № 10—11, էջ 1623—1624: (Զանազան լուրեր):

7308 [ՄԵՏՐՈՊՈԼԻՏ Վլադիմիր Պալլադիի մահը]:—1898, № 12, էջ 1805: (Զանազան լուրեր):

7309 [ՌՈՒՍ ԱՎԱԳ՝ քահանա Յոհան Սերգիև Կրոնշտադսկու 70-ամյակը]:—1899, № 10, էջ 1278: (Զանազան լուրեր):

7310 [ՄԵՏՐՈՊՈԼԻՏ Իոաննիկիի հորեյյանի մասին]:—1889, № 11—12, էջ 1503—1504: (Զանազան լուրեր):

7311 [ՀՈՒՆԱԿԱՎԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ Կարինի նահանգում]:—1900, № 3, էջ 408: (Զանազան լուրեր):

7312 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Վրաց բարձրաստիճան հոգևորականության մասին]:—1901, № 7, էջ 206—208: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

Հեղինակը հարգանքով է խոսել վրացի մի քանի հոգևորականների մասին: Հոդվածում որոշ ազգագրական տեղեկություններ կան իմերեկների մասին. (սյո իրդեր, թաղման ծեսեր ու արարողություններ և այլն):

7313 [ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՈՒՄ կառուցվող ուսադավան եկեղեցիներին պետական նպաստ տալու մասին]:—1903, № 7, էջ 215: Ստորագր.՝ Ա. Պ.: (Ներքին տնտեսություն):

7314 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [«Բիբերիա» լրագիրը հայտնում է, որ Քութայսի Մայր եկեղեցու նկարազարդումը հանձնարարվել է հայ նկարիչ Նշանյանին]:—1903, № 9, էջ 183: (Վրաց կյանքից և գրականությունից):

7315 փԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [«Եվերիա»-ն և «Յնո-
րիս փուրցելի»-ն վրաց հոգևորականության մի
քանի անվայել արարքների մասին]։—1903, № 9,
էջ 183—185, (վրաց կյանքից և գրականություն-
ների)։

վրաց հրապարակախոսությունը («Եվերիա»,
1903 թ. № 162, «Յնորիս փուրցելի», 1903 թ.
№ 2226 (դատապարտել ևն վրաց հոգևորականու-
թյան ներկայացուցիչներից շատերի անգործու-
թյունը, ընշասիրությունը, ազահությունն ու ան-
կարգ կենցաղավաճությունը, Բերված են կոնկ-
րետ օրինակներ)։

7316 փԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [«Յնորիս փուրցելի»-ն
Թիֆլիսի ուղղափառ հոգևոր սեմինարիայի 85-
ամյակի առթիվ]։—1903, № 10, էջ 159—161,
(վրաց կյանքից և գրականությունից)։

Սեմինարիայի հիմնադրման 85-ամյակին
նվիրված հոգվածներից մեկում «Յնորիս-փուր-
ցելի»-ն հասարակությանն է ներկայացրել այդ
դպրոցի ունեցած դերը վրաց գրական-հասարա-
կական կյանքի զարգացման մեջ։

7317 փԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Մի կեղծիք և «վրացի
լուսավորչականների հարցը»]։—1904, № 2, էջ
166—167, (վրաց կյանքից և գրականությունից)։

Խնդիրը վերաբերում է ընթացիկ տարվա «Ե-
վերիա»-ի № 12-ում լույս տեսած «վրաց հայաց-
նեւը» խորագիրը կրող հոգվածին։

7318 փԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Հայր Կարբելաշվիլին
կույս նուսնի աղյուսյան մասին]։—1904, № 7,
էջ 93—94, (վրաց կյանքից և գրականությունից)։

վրաց քահանա Կարբելաշվիլու գրած հոգված-
ները հիմնականում ուղղված են եղել նիկողայոս
Մառի ու երիտասարդ պատմաբան Ի. Զավախիշ-
վիլու դեմ։ Ներկա հոգվածը նվիրված է այդ նույն
հոգևոր հոր «վրաստանի եկեղեցու քահանայա-
պետությունը» խորագիրը կրող ուսումնասիրու-
թյան, որտեղ հեղինակը զարգացրել է «ռիշնշով»
չհիմնավորված այն միտքը, թե վրաստանում
բրիստոնենություն տարածող կույս նուսնն վրա-
ցուհի է։

Այդ մասին 1904 թ. «Եվերիա»-ի № 153-ում
Ս. Գորգաձեն գրել է «Հայր Կարբելաշվիլին ամե-
նակն նեղություն չի կրել քննական բովի միջով

անցկացնելու այն բաղաձիվ պատմական տե-
վեկությունները, որոնց մասին նա աչ ու ձախ տա-
լիս է շատ համարձակ ու իրեն միայն հաճելի
վճիռներ»։

7319 [ԱՎԵՏԱՐԱՆԻ ուկրաիններեն հրատարա-
կության մասին]։—1904, № 2, էջ 154, (ներքին
տեսություն)։

Իիրքը թարգմանաբար լույս է ընծայել լոն-
դոնի «Բիբլիական ընկերություն»-ը։ Սինոդը ար-
գելել է նրա տարածումը։

7320 փԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Գյուղական քահանա-
ների ժողովրդի վրա ունեցած ազդեցության ու
«դրամա» կոչված տուրքի մասին]։—1907, № 7, էջ
151—152, (վրաց կյանքից ու գրականությունից)։

«Յնորիս փուրցելի»-ն (1907 թ. № 2197) գրել
է ժողովրդի և հոգևորականության միջև ծագած
այն անախորժությունների մասին, որ առաջա-
ցել է «դրամա» կոչվող ապօրինի տուրքերի գանձ-
ման պատճառով։

ԿԱԹՈՒԼԻԿ ԵԿԵՂԵՑԻ

7321 [ԿԱՒԴԻՆԱԼ Մանկեղի մահը]։—1892,
№ 3, էջ 499, Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան
բրոնիկ)։

7322 [ՀԻՈՄԻ պապի նոր շրջաբերականը]։—
1896, № 6, էջ 884, (Զանազան լուրեր)։

7323 [ՀԱՐԵՇՍԱՆԻ թագավոր Մենելիկի պա-
տասխանը Պապին]։—1896, № 10—11, էջ 1426,
(Զանազան լուրեր)։

7324 [ԿԱԹՈՒԼԻԿՆԵՐԻՆ հովանավորելու խնդրի
մասին]։—1898, № 7—8, էջ 1178—1179, (Զա-
նազան լուրեր)։

7325 [ՊԱՊ ԵԿՄԸՆ 12-րդի հիվանդության մա-
սին]։—1899, № 2—3, էջ 367, (Զանազան լուրեր)։

7326 [ԱՎՍՏՐԻԱՅԻՆ զերման կաթոլիկների
շարժման մասին]։—1899, № 9, էջ 1128, (Զա-
նազան լուրեր)։

7327 [ԶԻՆԱԿԱՆ «Բոունցք» կուսակցությունը
ռչնացնում է չին կաթոլիկներին]։—1900, № 4,
էջ 561, (Զանազան լուրեր)։

7328 [ԵԿՄԸՆ 13-րդ Հռոմի պապի տենչանք-

ները]։—1901, № 2, էջ 301։ (Արտաքին տեսություն)։

7329 [ԿՐՈՆԱԿԱՆ միաբանությունների հարցը ֆրանսիական պատգամավորների ժողովում]։—1901, № 2, էջ 301—305։ (Արտաքին տեսություն)։

7330 [ԿՐՈՆԱԿԱՆ միաբանությունների հարցը Ֆրանսիայում]։—1901, № 3, էջ 258—259։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

7331 [ԿՂԵՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ մի նոր պարտություն իսպանիայում և Ֆրանսիայում]։—1901, № 4, էջ 243—245։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

7332 [ՎԱՂԵԿ-ՐՈՒՍՍՈՒ վերաբերմունքը Ղևկի ներքին ու արտաքին միաբանությունները]։—1901, № 12, էջ 215—216։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

7333 [ԾԻՉՎԻՏՆԵՐԸ Մարզվանում]։—1902, № 8, էջ 212—215։ (Պոլսի թերթերից)։

Պոլսի մամուլից քաղած լուրը տեղեկացնում է այն մասին, որ ճիզվիտները Կարգվանի պես զավառական մի փոքր քաղաքում կարողացել են տիրապետող դիրք գրավել։ Երևնց հոս հաստատված օրեն սկսյալ զուտ հայ-հոռմեական ծեսերը անհետացնելով անոնց տեղը լատինական ծեսերը և օտարամոլության ոգին ներմուծելու ջանադիր եղած են. ցավալի է ըսել թե հաջողած ալ են».— գրել է հեղինակը։

7334 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսության հեղինակը կանգ է առել «Кавказский вестник» հանդեսի օգոստոս, սեպտեմբերյան համարներում լուս տեսած Շարրոնելի «Երուսաղեմի կարգի մուսուլմանական ծագումը» հոդվածի վրա]։—1902, № 8, էջ 229—231։

7335 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Ո՛ր նոր գիրք վրաց կաթոլիկների մասին]։—1903, № 7, էջ 156։ (Վրաց կյանքից և գրականությունից)։

7336 [ԼԵՎՈՆ 13-րդի մահը և նոր պապի՝ Պիոս 10-րդի ընտրության ու նրա զավանաբանական, քաղաքական կողմնորոշման մասին]։—1907, № 7, էջ 231—233։ Ստորագր.՝ Լ. Ս.։ (Արտաքին տեսություն)։

7337 ՓԻՐՈՒՄՅԱՆ Տ. [Մի եռանդոտ վրացի կաթոլիկ քահանայի՝ Զաք. Ճիճինաձեի մասին]։

—1904, № 8, էջ 60—63։ (Վրաց կյանքից և գրականությունից)։

Տես նաև №№ 3941, 3969, 3975, 3976, 3979, 3986, 3989, 3993, 3995 նկարագրություններ։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԼՈՒԹԵՐԱԿԱՆ-ԱՎԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

7338 ՄԻՍԻՆՆԵՐՆԵՐԻ կոտորում Զինաստանում։—1895, № 9—10, էջ 1341։ (Զանազան լուրեր)։

7339 [ԼՈՒԹԵՐԱԿԱՆ-ավետարանական եկեղեցական գրքերը ոռոսերեն լեզվով]։—1897, № 10, էջ 1464։ (Զանազան լուրեր)։

7340 ՀԱՐՄԱՐՅԱՆ Ս. [Բողոքական միսիոներների գործունեության մասին]։—1899, № 2—3, էջ 334—339։ (Պարսկաստանից)։

Հոդվածում հեղինակը նկարագրել է ամերիկյան բողոքական միսիոներների գործունեությունը Պարսկաստանի հայ քրիստոնյա համայնքի շրջաններում, նրանց զավանափոխելու ուղղությունը։

7341 ՄԻՍԻՆՆԵՐՆԵՐԸ Թավրիզում։—1903, № 3, էջ 104—106։ Ստորագր.՝ Ե. Ֆ.։

Համառոտակի ներկայացված է կաթոլիկ ու բողոքական առաքյալների գործունեության պատկերը Թավրիզի տղայոց ու իգական դպրոցներում։

ԱՆԳԼԻԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

7342 ՎՈՂՈՎՈՂՈՎԱ ԵԼԻՍ. Ն. Անգլիական գյուղական քահանա, Թարգմ.՝ Խորեն քահանա Խառնադայան։—1894, № 7—8, էջ 1036—1046։

Նկարագրված է անգլիական գյուղական քահանայի առօրյան, նրա կողմից շինականների համար կաղմակերպած հավաքները, դրոսանքները ինչպես նաև անգլիկան եկեղեցու ու պաշտմունքի վերաբերյալ այլ հարցեր։

ԱՍՈՐԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տես №№ 4838, 4840, 4841 նկարագրություններ։

7343 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ
[Տեսություն «Հանդես հայագիտության» 2-րդ
տետրում հրատարակված Գեղեցիկի «Եղեցիկ և
պարսկական կրոնի սխտեմի զարգացումը» ու-
սումնասիրության]։—1902, № 4, էջ 231:

7344 ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ գեաղերը. (Ջրաղաշտա-
կան պարսիկներ)։—1906, № 9, էջ 139—156:
Ստորագր.՝ Սար.-Հով.:

Գեաղերը՝ ժամանակակից պարսիկների նախ-
նիները, չնայած մահմեդականության տարած-
մանը, հազար ու մի զրկանքներով կարողացել
են պահպանել իրենց նախնիների կրոնը՝ զրադաշ-
տությունը:

Ներկա հոգվածում հեղինակը մի շարք պատ-
մական տեղեկություններ է հաղորդում մինչև
այժմ գոյություն ունեցող այդ փոքրամասն ժողո-
վրդի մասին. ներկայացրել է նրա անցյալ ու
ներկա կյանքի մանրամասները. (կրոնական ա-
ռանձնահատկություններ, զրադաշտ, զարգաց-
նիստ ու կաց, սովորություններ և այլն)։

ԲԱՐԻԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

7345 ԱՌԱՔԵԼՅԱՆ Հ. Բարիականությունը
Պարսկաստանում։—1901, № 2, էջ 93—103:

Ներկա հոգվածը այն զեկուցումն է, որ հեղի-
նակը կարդացել է 1900 թ. Փարիզում գումարված
կրոնների պատմության միջազգային կոնգրեսում:
Նյութը վերաբերում է Պարսկաստանի հասարա-
կական կյանքում մեծ դեր կատարած այն կրո-
նական շարժմանը, որ հայտնի է բարիականու-
թյուն անունով:

Նյութը շարադրված է հետևյալ ենթադրություն-
ներով. Բարիականության ծագումը: Նրա վարդա-
պետությունները: Նրա սուրբ գրքերը: Նրա կրած
բարեշրջումները հիմնադիր Բարից հետո: Նրա
ապագան:

Հեղինակը բարիականությունը դիտել է որպես
բողոք իսլամի ստրկացնող, մահացնող ռեժիմի
դեմ, այն բարոյական ճանաչման դեմ, որ իսլամը
գործել է գործում է թշվառ, խեղճ, իրեն հեզ ու
մեղմ, քաղաքակրթության ընդունակ պարսիկ
տարրի վրա:

7346 ՔԵԶԵԿՅԱՆ Հ. Բիրմանական ժողովրդի
ոգին: (Հեղինակություն Ֆիլիդիդի)։—1903, № 11,
էջ 119—142:

Քեզեկյանի համառոտագրության մեջ զգալի
տեղ է հատկացված բուդդայական կրոնի խնդիր-
ներին:

ԻՍԼԱՄԻԶՄ

7347 ԳՈՒԴՅԻԶԻՐ ԻԳՆԱՅ, Մահմեդական ուս-
վածքներ: Առաջին մաս. Հալլե, 1889:

Դրախոսություն:—1889, № 10, էջ 1629,
Ստորագր.՝ Տ.-Լ.:

Դրախոսի կարծիքով նշանավոր հունգարացի
դիտնականի ներկա գործը այդ տարիներին իս-
լամական հետազոտությունների ասպարեզում
լույս տեսած գրքերից ամենանշանավորներից է:
Այն մասնագիտական շրջանից դուրս կհետաքր-
քրեն նաև պատմության, մասամբ նաև մարդաբա-
նության (անթրոպոլոգիա) հարցերով զբաղվող
ներին:

7348 ԿՐՈՆԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ Թուրքաց-Հայաս-
տանում:—1893, № 7—8, էջ 1290—1291: (Ջանա-
զան լուրեր)։

7349 ՄԱՀՄԵԴԱԿԱՆ հոգևորականության պահ-
պանությունը:—1895, № 12, էջ 1697—1698,
(Ջանազան լուրեր)։

7350 ՄԱՀՄԵԴԱԿԱՆԱՅԱՄ հայեր Պարսկաս-
տանում:—1898, № 5, էջ 737—738: (Ջանազան
լուրեր)։

7351 ԿՐՈՆԱՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ՝ վանում:—1898,
№ 1, էջ 138: (Ջանազան լուրեր)։

7352 ԴԱՎԱՆԱՓՈԽԱԿԱՆ շարժում Յոլան-
Օլուրում:—1900, № 3, էջ 408: (Ջանազան լու-
րեր)։

7353 «ՄԱՀՄԵԴ» Ալեքսանդրապոլ, 1901,
Ստորագր.՝ Ե. Թ.:

Դրախոսություն:—1902, № 1, էջ 141—
142: Ստորագր.՝ Լ.:

Գրքույկը նվիրված է իսլամական կրոնի հիմ-
նադիր Մուհամմեդին:

7354 МИРОПИЕВ М. А. О положеніи русских инородцев. С. Петербург, 1901.

Դրախոսություն:—1905, № 10, էջ 151—152, Ստորագր.՝ Լ. Ս.:

Գիրքը գրախոսի կարծիքով «Մի նշանավոր գրվածք է, որի մեջ մեծ հմտությամբ և գիտակա- նորեն բացատրած է Իսլամի էությունը, ինչպես և համիսլամական շարժման նպատակները Ռու- սաստանում»:

Ս Ի Ո Ն Ի Ջ Մ

7355 [ՍԻՈՆԻՍ Հրեաների նախապատրաստա- կան կոնգրես Մյունխենում՝ Մաքս Նորդաուի նա- խագահությամբ]։—1897, № 5, էջ 742, (Զանա- զան լուրեր)։

7356 [ՀՐԵԱԿԱՆ կոնգրեսը Մյունխենի փոխա- րեն տեղի կունենա Բաղելում՝ օգոստոսին]։— 1897, № 6, էջ 905, (Զանազան լուրեր)։

7357 ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐԻ ԿՈՆԳՐԵՍՈՐԸ։—1897, № 7, —8, էջ 1141, (Զանազան լուրեր)։

7358 [ԲԱԶԵԼՈՒՄ կայացած սիոնիստների ժո- ղովի մասին]։—1898, № 7—8, էջ 1173, (Զանա- զան լուրեր)։

7359 [ԲԱԶԵԼՈՒՄ կայացած սիոնիստների հա- մաժողովի մասին]։—1899, № 7—8, էջ 940—941, (Զանազան լուրեր)։

7360 ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐԻ 5-րդ համաժողովի մա- սին։—1902, № 3, էջ 199, Ստորագր.՝ Լ. Ս. (Ար- տաքին տեսություն)։

7361 ՆՈՐԴԱՍԻ ՄԱԲՍ Սիոնիզմ, Գերմ. Լ. Վիեննա 1902.

Դրախոսություն:—1902, № 5, էջ 174— 179, Ստորագր.՝ Ե. Թ.:

Գրքույկի հեղինակը եղել է սիոնիստական կազմակերպության անդամ։ Ներկա գրքում հա- կիրճ ձևով շարադրված է սիոնիզմի առաջացման պատմությունն ու նրա հիմնական նպատակների էությունը։

7362 ՊԱՐԹԵՐԱԿԱՆ հրատարակությունների [Տեսություն «Русская миссия» հանդեսի 1902 թ. հուլիսյան համարում տպագրված ղոկտոր Ի. Գոր- ղոնի «Սիոնիզմ և քրիստոնյաներ» հոդվածի, ուր Ի թիվս այլոց կա նաև Միխայիլովսկու, Մ. Գորկու,

Միլյուկովի և Վ. Տոտոմյանցի կարծիքները սիո- նիզմի մասին]։—1902, № 7, էջ 251—253.

7363 [ՌՈՒՄ ՍԻՈՆԻՍՏՆԵՐԻ պատգամավորու- թյունը Ներքին գործերի մինիստրի մոտ]։—1904, № 12, էջ 154.

Ներքին գործերի մինիստրը ռուս սիոնիստնե- րի պատգամավորությանը խոստացել է գործու- նեություն ազատ ասպարեղ։

7364 ԴՈՂԵԼ Ա. Մովսես, Թե՛ Դարվին, Թարգմ.՝ D-ի։—1907, № 2, էջ 28—52, № 3, էջ 98—102.

Հոդվածում ներկայացված է հրեական կրոնի հիմնադիր Մովսեսի մանկության ու երիտասար- ղական կյանքի վիպական ավանդությունը, ինչ- պես նաև նրա կյանքի բիրյական պատմությու- նը։ Քննարկված է Մովսեսի տիեզերքի ծագման ուսմունքը, խնդրի քրիստոնեական մեկնաբանու- թյան ու ժամանակակից գիտության տվյալների հիմքի վրա։

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԱՎԱՆԴՆԵՐ

7365 [ԲԱՊՏԻՍՏ Սպյուրժոնի մահը]։—1892, № 3, էջ 500, Ստորագր.՝ Ֆ. (Արտասահմանյան բրոնիկ)։

7366 [«ՄԱԼԵՎԱՆՇՉԻՆԵՐ» կրոնական նոր ա- ղանդի էությունը և պրոֆեսոր Սիկորսկու ուսում- նասիրություն]։—1893, № 9, էջ 1435—1437, Ստորագր.՝ Ս. Թ. (Ռուսաստանից)։

7367 [ԴՈՒՆՈՐՈՐՆԵՐԻ ԳԱՂԹ Ախալքալաքի գավառից]։—1898, № 2—3, էջ 378—379, (Զա- նազան լուրեր)։

7368 ԴՈՒՆՈՐՈՐՆԵՐԻ ԳԱՂԹԸ Կովկասից դե- պի Ամերիկա։—1898, № 4, էջ 582—583, (Զանա- զան լուրեր)։

7369 [ԿԱՐՍԻ շրջանի ղուխորոնների մասին] —1898, № 7—8, էջ 1172, (Զանազան լուրեր)։

7370 [ԴՈՒՆՈՐՈՐՆԵՐԸ ուղևորվեցին Կիպրոս]։ —1898, № 7—8, էջ 1172, (Զանազան լուրեր)։

7371 [ԱՆԴՐԵՆՈՎԿԱՍԻՑ գաղթող ղուխորոնների մասին]։—1899, № 4—5, էջ 551—552, (Զանա- զան լուրեր)։

7372 [ՅՐԱՆՍԻԱԿԱՆ «Ասումպսիոն» կրոնական ընկերությանը դատի տալու մասին]—1900, № 1, էջ 128, (Զանազան լուրեր)։

7373 ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆ հրատարակություններ [Տեսություն «Жизнь» պարբերականի 1900 թ. դեկտեմբերյան համարում լույս տեսած «Կապալաշտությունը Վյատկայի նահանգում» հոդվածի]—1901, № 1, էջ 286—287։

7374 ՊԱՎՈՎԿԻ գյուղի աղանդավորների գործը—1902, № 3, էջ 170—174, (Պաշտոնական հաղորդագրություններ)։

Գործը վերաբերում է այն աղանդավորական շարժմանը, որ տեղի է ունեցել Խարկովի նահան-

գում։ Հոդվածը ներկայացնում է «Правительственный вестник»-ում տպագրված այդ շարժման ու դատավարության մանրամասնությունները։

7375 ՖԻԱՆԳՅԱՆ Ե. Իերվիշները—1904, № 8, էջ 48—52։

Մանթություն է տրվում պարսկական «նազույն աղանդներից մեկի՝ դերվիշիզմի էության, դավանանքի, ներկա վիճակի մասին։

Տես նաև №№ 2488, 4740 նկարագրություններ։

**«ՄՈՒՐՃ» ԱՄՍԱԳՐԻ
ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԸՍՏ
ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹՅԱՆ**

1889

№ 1

Արասխանյան Ա. «Մուրճ»-ը որպես հասարակական օրգան 1. — Մանվելյան Լ. Նավակի (բանաստեղծություն)։ — Ալիբյան Պ. Մովսիս (բանաստեղծություն)։ — Պոռոյան Պ. Յեցերի (վեպ)։ — Փիրումյան Տ. Էդվարդ Էֆենդու Գաղտնիքը (պատկեր)։ — Արծիվյան Երզնի ուխտը (բանաստեղծություն)։ — Լեո Զինգ օր (ճանապարհորդություն)։ — Քարամյան Ն. Պ. Պոռոյան և նորա վեպերը։ — Չմշկյան Կ. Գ. Սունդուկյանի կենսագրությունը։ — Յաղության Կ. Դատաստանական վերանորոգությունները ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. — Գրականական հանդես, Ա. — Փիրումյան Պատկերներ վասպուրականի կյանքից։ — Ա. Քամալյան. Մովսիսը, Ա. — Նազարյան, Օրացույց 1889 թ. Ա. Շեքսպիրի Ջուր տեղը մեծ աղմուկ, Ա. — Սմայլըս, Բնավորություն, ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍԻՍՈՒԹՅՈՒՆ, «Մուրճ»-ի վերնագրի կլեշեն և թուղթը։ — «Մուրճ» ամսագրի ուղղագրությունը։ — Խնայողական գանձարան «Մուրճ» ամսագրի։ — Գ. Սունդուկյանի հոբելյանը։ — Կովկասյան արդյունահանդես 1889 թ. XXX Նամակ արտասահմանից։ — Կարա Մուրզա, Իրաժշտություն, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍԻՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շ. Եվրոպական մեծ պետությունների միջազգային բաղաբանությունը։

№ 2

Պոռոյան Պ. Յեցերի — Մանվելյան Լ. Միրաժ (բանաստեղծություն)։ — Լեո Զինգ օր — Նոգին, Երազ (բանաստեղծություն)։ — Նամալյան Ա. Պատրիկյանի՝ նամակները։ — Քարամյան Ն. Պ. Պոռոյան և նորա վեպերը։ — Արծիվյան Անջատ-

ման ժամ (բանաստեղծություն)։ — Վարդանյան Գ. Գյուղական վարկը, Իրախոսություն։ Լ. Ս. — Մ. Արեղյան։ Նմուշներ։ — Լ. Ս. — Ա. Մհերաբյան, Սրինգ։ — Լ. Ս. — Փիլոյան. Ջրույցներ։ — Լ. Շ. — Փիլոյան։ Կորած մարգարիտ։ — Ք. Ընտիր հատվածներ։ — Ա. — Материалы по изучению быта государственных крестьян в Закавказском крае.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍԻՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հայոց Բարեգործական Ընկերության ժողովը։ — Կովկասյան գյուղատնտեսական արդյունահանդեսը։ — Գ. Սունդուկյանի հոբելյանը։ — Կոմս Լոռու-Մելիքյան։ — Ասիլյան Մ. Տիկին Թամար Ներսիսյան, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍԻՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շ. Քաղաքական անցքեր 1888 թվականին։ — Խմբ. «Մուրճ»-ի նամակագրությունը։

№ 3

Պոռոյան Պ. Յեցերի — Մանվելյան Լ. Եղեին։ — Մանուշակ (բանաստեղծություններ)։ — Թադևոսյան Քր. Պոետին (բանաստեղծություն)։ — Նամալյան Ա. Պատրիկյանի նամակները։ — Տեր-Միրաբյան Շ. Հոգեբանական-մանկավարժական խորհրդածություններ։ — Արծիվյան Առավոտյան երգ (բանաստեղծություն)։ — Քարամյան Ն. Պ. Պոռոյան և նորա վեպերը։ — Յաղության Կ. Դատաստանական վերանորոգությունները ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. — Հիսնամյակ հայոց հոգևոր թեմական դպրանոցի երևանա, Ա. Նավասարդյան, Հայ ժողովրդական հեքիաթներ, գիրք IV, — Լ. Ս. — Ковалевский и Марков. На горах Арабатских. — Ա. — Ջելդիցի, Գանձակի նահանգի համար վիճակագրական նյութեր. — Քլ. — Кучаев к вопросу ипотечной системы. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍԻՍՈՒԹՅՈՒՆ, Պ. Պոռոյանի հոբելյանը։ —

ներսիսյան դպրոցի պատմության խնդրին։—
Կովկասյան արդյունահանդես։—Մահացուցակ՝
Պետրոս Շանշյան և Ստեփան Պալասանյան։ ՔԱ-
ՀԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Շ. Բուլանժե։—հմբ.
«Մուրճ»-ի նամակագրությունը։

№ 4

Արասխանյան Ա. «Մուրճ»-ը որպես հասարա-
կական օրգան II։—(ոնգթելլու Սլաքը և երգը։—
Անձրևային օր։ (բանաստեղծություններ)։—Ալեքոյ
Խքնագոհ աղբատը։ (բանաստեղծություն)։—
Սարգսյան Լ. Այց թուրքաց Հայաստանին։—Պոռ-
յան Պ. Յեցեր։—Բարխուդարյան Հ. Տեմպերա-
մենտ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Ս. «Աղբյուր» ամ-
սագիրը։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Դպրոցական
դործեր։—Հայ Գրքի Հրատարակչական Ընկերու-
թյուն։—Կովկասյան արդյունահանդես։—հմբ.
«Մուրճ»-ի նամակագրությունը։

№ 5

Մանվելյան Լ. Այնտեղ, զայրացած... (բա-
նաստեղծություն)։—Նամալյան Ա. Պատրիկյանի
նամուկները։—Մանվելյան Լ. Վաղիր իմ ձի։—
Մասիս։ (բանաստեղծություններ)։—Սարգսյան Լ.
Այց Թուրքաց Հայաստանին։—Նժդեհ։ Կարոտ։
(բանաստեղծություն)։—Ալեքոյ Ինքնասպան։ (բա-
նաստեղծություն)։—Պոռյան Պ. Յեցեր։—Սար-
գրսյան Ս. Հին թե վե։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Պ.
Պ. —Տիգրան Կամսարական։ Վարժապետին աղ-
ջիկը։—Քլ. —Գևորգ Զուբար։ Վեպեր և պատկեր-
ներ։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հայ Գրքի Հրատա-
րակչական Ընկերություն։—Կանոնադրություն ու-
սուցչական փոխատու խնայողական դանձաբանի
—Ուղղագրության խնդիրը։—Կարգադրություն
ուսուցիչների մասին։—Ջիցյան Ա. Կարա-Մուր-
զան և Նորա քառաձայն երգեցողությունը մեր մեջ։
ՔԱՀԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շ. 1789 թվականը և
համաշխարհային հանդեսը Փարիզում։—հմբ.
«Մուրճ»-ի նամակագրությունը։

№ 6

Ատրպետյան Ս. և Կարապետ (վեպ)։—Ման-
վելյան Լ. Օպիս։ (բանաստեղծություն)։—Ալիք-
յան Գաղթականի պատմածից։ (բանաստեղծու-
թյուն)։—Պոռյան Պ. Յեցեր։ (վերջ)։—Արծիվյան
Ամրոխին։ (բանաստեղծություն)։—Բալուդյան Ջ.
Մի թունավորի... (բանաստեղծություն)։ ԳՐԱ-
ԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շեքսպիր։ Համլետ. թարգմ. Ս.
Արծրունի. —Լ. Ս. «Բազմավիպ» հանդիսարան։—
Լ. Ս. —Տ. Գրիգորյան։ Բարակացավ-թոքախտը
նԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Գրագետներ։—Դարբնոցի
պետը։—Սիրողների ներկայացումները։—Իշխան
Ակակի Ծերեթելի։—Անբարկապաշտ մարդիկ։—
Ջիցյան Ա. Բաբվի Մարդասիրական Ընկերության
25-ամյակը։—Կովկասի կառավարչապետի շըր-
ջաբերականը։—Արձան Պետրոս Շոնշյանին։—
Հոբելյան Պ. Պոռյանի, ՔԱՀԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ, Շ. Իտալո-Գերմանական դաշնակցությու-
նը։—հմբ. «Մուրճ»-ի նամակագրությունը։

№ 7

Սարգսյան Լ. Այց Թուրքաց Հայաստանին։—
Մանվելյան Լ. Իմ գրիչը-իմ ծառան։—Արտասուք։
(բանաստեղծություններ)։—Ատրպետյան Ս. և
Կարապետ։—Արծիվյան Երզ և մետաղ (բանաս-
տեղծություն)։—Քալանթար Ա. Հ. Հովհաննիսյա-
նի բանաստեղծությունները։—Բալուդյան Ջ. Էս-
տոնական առասպել (բանաստեղծություն)։—Տեր-
-Գրիգորյան Բարակացավի ծագման պատճառնե-
րը։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Ս. —Պոռյան Պ. Յեցեր
—Տեր-Միրաքյան Հ. —Սահակ բահանա Սահակ-
յան Կրոնի դասագրքեր։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ
Ավարտող աշակերտներ։—Մահմեդականուհիք և
դպրոցը։—Ռենանը գիտությունների կենտրոնաց-
ման և ապակենտրոնացման մասին։—Հայ խմ-
բագիրներ։—հմբ. «Մուրճ»-ի նամակագրությու-
նը։

№ 8

Վարդանյան Գ. Հոդային պայմանները և գյու-
ղական վարկը Անդրկովկասում։—Մանվելյան Լ.
Բանաստեղծին (բանաստեղծություն)։ Ատրպե-
տյան Ս. և Կարապետ։—Արծիվյան Ծապանադիր

(բանաստեղծություն), Զրույ: Արծիվ և ճիճու: (բանաստեղծություն), Լեւոն Կորածներ: Սուրբ տաճարի դռան: (բանաստեղծություն), ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ Ա.—Բայազետցի: Թասիբ: Ա.—Գարրիբի բնավորության կրթությունը:—Հ. Տ.—Մ.—Բարխուդարյան Հ. Ինչ չափով կայնքնիցը հոգեբանության մեջ Հեյբարտի նախորդն է: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Կանոններ հայ եկեղեցական-ծխական ուսումնարաններ:—Լուսինի: Ամառային գրույցներ:—Արասելուման և կուրորտների գրականությունը:—Ախալցխա:—Իրեր և մարչիկ:—Տեղեկագիր Հ. Իզմիրյան Կտակի, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Նոպետյան դաշնակցությունը և քաղաքական նոր հանգամանքները: Խմբ. «Մուրճ»-ի նամակագրությունը:

№ 9

Արասխանյան Ա. Հողային խնդիրը Անդրկովկասում:—Մանվելյան Լ. Միակ ճանապարհ: (բանաստեղծություն):—Լեո Կորածներ: (վեպ):—Մխիթարյան Ա. Պոետ: (բանաստեղծություն):—Ատրպետյան Ս. Ին Կարապետ: (վեպ):—Մխիթարյան Ա. Մի դարմանար: (բանաստեղծություն):—Հայն: Երգեր: (բանաստեղծություններ):—Տեր-Միրաքյան Հ. Ուսումնարանական գիտելիքներ:—Սարգսյան Լ. Այց Թուրքաց-Հայաստանին:—Բալուդյան Զ. Նվեր Լ. Մանվելյանին: (բանաստեղծություն):—Նադսոն Ս. Եթե սիրում ես...: (բանաստեղծություն):—Տեր-Գրիգորյան: Մանուկների հիվանդությունները: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ: Լ. Ս.—Դավիթ և Մհեր:—Մ. Աս.—Միրզա Տեր-Սարգսյան: Ռուշան և Հյուրիկադ: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Լուսինի: Կովկասյան արդյունահանողներ և նրա կարգադրիչները:—Անդրկովկասյան երկաթուղու անցնելը տերության ձեռքը:—Կրակից ապահովագրվելու ընկերությունը:—Թիֆլիսի ամառվա հյուրերը: ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Հ. Շոպենտությունը և մանր ազգությունների դատը: Խմբ. «Մուրճ»-ի նամակագրությունը:

տեղծություններ):—Լեո Կորածներ: (վեպ):—Տ.-Միրաքյան Հ. Ուսումնարանական գիտելիքներ: (վեպ):—Բաղվից Օսկար: Քանի պայծառ...: (բանաստեղծություն):—Արեղյան Մ. Աղգային վեպ:—Կրասինիկյան Ա. Խնչու փախչեմ...: (բանաստեղծություն):—Պայլան Եր. Փոթորիկն անցավ...: (բանաստեղծություն):—Տ.-Գրիգորյան: Մանուկների հիվանդությունները: (վեպ): ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Ա. Ռիտտեր Կոնստ. Հետազոտություններ Պլատոնի մասին:—Բ.—Նյուման Վ. Լ. Արիստոտելի քաղաքականությունը:—Տ. Գ.—Շալեր Մաքս: Մարդու ծագման պատմությունը:—Տ. Գ.—Տրոյեր Օ. Լիկիացոց պատմությունը:—Տ. Գ.—Շմիդտ Է. Մարդաբանական մեթոդներ:—Ա. Մերկել Հ. Ուվածքներ հոմեոպաթիկ իրավունքից:—Ա.—Բրուխման Կուրտ: Հոգեբանական ուսվածքներ լեզվի պատմության համար:—Բ.—Անգիուլի Ա. Փիլոսոփայությունը և դպրոցը:—Ա. Կնապպ Գ. Ֆ. Գյուդացիների աղատումը և գյուղական բանվորների ծագումը Պրուսիայի հնագույն մասերում:—Չիտտարդ Հ. Ուվածքներ և բնադատություններ, հ. 3:—Մոնո Գ. Գրախոսություն Ֆրանսիայի պատմության:—Ա.—Ռոշեր Վ. Կեսարականության բնությունը:—Տ.—Ընդարձակ բառարան հունական և հռոմեական դիցաբանության:—Լեսսիպս Ֆ. Քառասուն տարի. հիշողություններ: հ. 1—2:—Դասպարի Ադոլֆ: Պատմություն իտալական գրականության. հ. 2:—Տ.—Գուլցի հեր Իգնաց: Մահմեդական ուվածքներ. 1 մաս: Նոր ստացված գրքեր: Թղթակցություններ արտասահմանից:—Դադեր դեպի Անգլիա:—Ֆիգիոլոգների կոնգրես Բազելում:—Բրիտանական ընկերություն գիտությունները առաջացնելու համար:—Սպիրիտիստների կոնգրես Փարիզում: Պրուսիայի ժողովրդական ուսումնարանների ներկա դրությունը: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Լուսինի: Հայկական թատրոն: ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Հ. Ֆրանսիական երրորդ հանրապետության գործունեությունը: ԽՄԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ:

№ 11

№ 10

Արասխանյան Ա. Արդյունահանողներ:—Մանվելյան Լ. Վայրի ծաղիկ:—Երբ ես տեսնում եմ...:—Պանդուխտի երգը:—Անբախտի երգը: (բանաստեղծություններ):

Արասխանյան Ա. Պանդուխտության խնդիրը:—Հայն: Գործ բախտ:—Փայլուն աչքերով...: (բանաստեղծություններ):—Մնացականյան Գ. Ոճերների մասին առհասարակ և Երևանի նահանգում

մասնավորապես—Հարտման Մ. Սիրասուն ծաղիկ (բանաստեղծություն)։—Հայնե և Նոբա իմ կյանք... (բանաստեղծություն)։—Բաշինջաղյան Գ. Նկարչի նամակները։—Սարգսյան Լ. Այց Թուրքաց—Հայաստանին։—Բալուղյան Զ. Ընկերիս երգ։ (բանաստեղծություն)։—Աբեղյան Մ. Ազգային վեպ։—Գ. Բ. Վաղուց անցել են... (բանաստեղծություն)։—Բարխուդարյան Հ. Դպրոցական դրոսանք։—Պալյան Ե. Հուլիսի դու իմ սիրտ... (բանաստեղծություն)։—Մալխասյան Հ. Տվեք ինձ թևեր...։—Ընկերոջ (բանաստեղծություններ)։—Գառնեցի Հ. Բարի պտուղ (պատկեր)։—Սողոմոնյան Հմ. Արդյունահանողների ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—Լեռ Կորածներ։—Ա. Ա.—Շիպակեր։ Շեքըսպիր—Բեկոնյան խնդիրը։—Ա. Քլ.—Մարաղյան Հ. Քանդած օջախ։ Նոր ստացված գրքերի ցուցակ։ Թղթակցություններ արտասահմանից։ Նամակ Կ. Պոլսից Վիլնիս կայսր Կ. Պոլսում։ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Շ. Համաամերիկյան կոնգրեսը։—Հեղափոխություն Բրազիլիայում։ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ։

№ 12

Արասխանյան Ա. «Մուրճ»-ը 1889 թվին։—Մանվելյան Լ. Թախծու։—Մանրուք (բանաստեղծություններ)։—Մնացականյան Գ. Ոճիւրների մասին առհասարակ և երևանի նահանգում մասնավորապես. (վերջ)։—Հայնե և Անկումն (բանաստեղծություն)։—Գ. Բ. Ահա ծագեց զարնան արև... (բանաստեղծություն)։—Սարգսյան Լ. Այց Թուրքաց—Հայաստանին։—Սլավյանուկի Վ. Ի. Աբսոլվաժի գավակը (բանաստեղծություն)։—Պոռչյան Պ. Բղբ (վեպ)։—Հախումյան Ս. Ուր ես փախչում...։—Երբ կուտակում են... (բանաստեղծություններ)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—Լիամյան Ա. Տեղագրություն Երևանի։—Լ. Ս.—Մելիք Շահնազարյան Կ. Փշրանք։—Պ. Պ.—Տեր-Ավետիքյան Ն. Տեղագրական նամականի։—Լ. Ս. Գալմբեարյան Գ. Մոմագործություն Նոր ստացված քրատարակություններ։ Ներքին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Մի նոր կուսակցություն։—Հրատարակչական Ընկերությունը։—Արիստակես և պիսկոպոս Սեդրակյան։ Ժողովրդական բժշկությունը։ Թղթակցություններ արտասահմանից։ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

ԿՈՂՄԻՑ։ «Մուրճ»-ի 1889 թ. № 1—12 բովանդակությունը։

1890

№ 1

Արասխանյան Ա. Գործերի դրությունը։—Մանվելյան Լ. Կա մի անգին բան...։—Ներիր ինձ դու... (բանաստեղծություններ)։—Արծիվյան Դարուս զավակը (բանաստեղծություն)։ Նամական Ալ. Պատրիկյանի նամակները։— Բալուղյան Զ. Լեռնցու հայ աղջկա երգը (բանաստեղծություն)։—Աբեղյան Մ. Ազգային վեպ։—Պոռչյան Պ. Բղբ։—Սարգսյան Լ. Այց Թուրքաց—Հայաստանին։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Ս.—Մովսես Խորենացի։ Հայկական պատմություն։—Ա. Ա.—Ե. Մ. Փափսոս Բյուզանդ։—Ա. Նապարյան. օրացույց 1890 թ. Ա.—Աղանյան Գ. Հատվածական օրացույց 1890 թ. Ա.—Զմշկյան Մ. Մոցի օրացույց 1890 թ. Ա.—Աղանյան Գ. Օրացույց 1890 թ. Ա.—Ա. Ա.—ԱРМЯНСКИЙ календарь на 1890 г. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լեռ Մեր կյանքից։—Հաղարյան Եր. Բանվորների դրությունը Կարսում։ Թղթակցություններ արտասահմանից։ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շ. Եվրոպան 1890 թվականի շեմքում։ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, Բողոք Սյուլյուկի դեմ։

№ 2

Նամական Ալ. Պատրիկյանի նամակները։—Մանվելյան Լ. Դիմակավորին։—Մանրուք (բանաստեղծություններ)։—Արծիվյան Դսուր երգ (բանաստեղծություն)։—Պոռչյան Պ. Բղբ։—Մխիթարյան Ա. Ուսուցիչ (բանաստեղծություն)։—Աբեղյան Մ. Ազգային վեպ (վերջ)։—Հայնե, Նոբա (բանաստեղծություններ)։—Սարգսյան Լ. Այց Թուրքաց—Հայաստանին (վերջ)։—Արասխանյան Ա. Թիֆլիսի սալոն։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—Արևելյան վիսպալսարհ, տետր I. Ռոստոմ և Զոհրար։—Ե. Ղ.—Ազապյան Ա. Մուսինի գանգատը Ներքին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Գ. Սունդուկյանի «Ամուսիններ»-ի բնագրության մասին։—Լեռ Մեր կյանքից։—Զլիցյան Ա. Մարգասիրական Ընկերության տարեկան ընդհանուր ժողովը։ ՔԱՂԱ-

ՔԱՂԱՔԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շ. Դերմանական կայսեր հրամանները բանվորական խնդրի մասին:

№ 3

Արասխանյան Ա. հրիմյանի 70-ամյակը:—Նամսլյան Ալ. Պատրիկյանի նամակները:—Մելիք—Շահնազարյան Ս. Հայ գյուղացու սև օրը:—Արծիվյան: Սոնետ: (բանաստեղծություն):—Չմշկյան Գ. Թև ինչպես ես խելագարվեցի:—Մխիթարյան Ա. Նվեր Մ. Արարաջյանին:—Ողջույն հայրենիքին: (բանաստեղծություններ):—Պոռչյան Պ. Բղդեն:—Ղազարյան Ծ. Մանկական ընթերցանություն: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա. Շիլլեր ֆ. Ավաղականը:—Ն. Ս.—Փափազյան Վ. Լալու:—Ա. Ա. Քալանթար Ան. Ֆիլոսոֆիա և նրա տարածման առաջն առնելու միջոցը: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի: Արծան Պ. Շանշյանին:—Պ. Պոռչյանի հորեկյանի մասին:—Գ. Արծրունու դրական-հրապարակաստական գործունեության 25-ամյակը:—Պատկերազարդ թերթեր՝ «Արաքս», «Արձագանք», «Տարապետ»:—Ներսիսյան դպրոցի ելուստի ալտը:—Հայուհյաց Բարեգործական և հայերեն գրքերի հրատարակության ընկերությունների ժողովների մասին:—Լևո Մեր կյանքից: Ներսիսյան ազգային հոգևոր դպրոցի դրամական գրությունը: Թղթակցություններ արտասահմանից: Անգլիայի ժողովրդական դպրոցները:—Ասքանազյան Վ. Կարինի դպրոցական գործերը: ՔԱՂԱՔԱՔԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Բիսմարկի հրաժարականը հմբ. Մի բացատրություն:

№ 4

Նամսլյան Ալ. Ջրաղաց (անցածից մի պատկեր):—Մելիք—Շահնազարյան Ս. Հայ գյուղացու սև օրը:—Պոպ Ալ. Մեռնող քրիստոնյա: (բանաստեղծություն):—Էլիոտ: Բանաստեղծի տապալանագիրը: (բանաստեղծություն):—Մուր Թոմաս: Երբ քիզ ճնշում է...:—Ահա խաղում, փայլվում է... (բանաստեղծություններ):—Փիրումյան Տ. Վանա ծովակը:—Մխիթարյան Ա. Արեղա (բանաստեղծություններ): Պոռչյան Պ. Բղդեն:—Տեր-Միքելյան Ա. Գերմանական դպրոցների գրությունը, պարզացումն ու նպատակները:—Մաղաթյան Ծ. Քննադատներին: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Ս.—Տեր

Գրիգորյան Գ. Խոլերա և նրա առաջ առնելու միջոցները:—Ա.Ա.—Բողենշտեյն Զ. Հիշողություններ իմ կյանքից. հ. 1—II, ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Գ. Չմշկյանի «Վարժուհի» կոմեդիայի բեմադրության մասին: Ա.Ա. Աշխարհարատ լեզվի զարգացման մասին: ՔԱՂԱՔԱՔԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շ. Համաամերիկյան միության գործը: հմբ. բացատրություններ:

№ 5

Արասխանյան Ա. Թիվ և ուժ:—Արծիվյան Այն քան դառն ցավ ու վշտեր... (բանաստեղծություն):—Մելիք—Շահնազարյան Ս. Հայ գյուղացու սև օրը: (վերջ):—Մխիթարյան Ա. Խղճի խայթ: (բանաստեղծություն):—Սաղաթելյան Հ. Համայնական ողատիրությունը Երևանյան նահանգում:—Արծիվյան: 10-ը ապրիլի:—Մաղիկներ և իղձեր: (բանաստեղծություններ):—Վարդանյան Գր. Աղբատների խնամատարությունը:—Տեր-Միքելյան Ա. Գերմանական դպրոցների գրությունը: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—Երեցյան Ալ. Նյութեր հայոց պատմության համար:—Ա. Ա.—Մալումյան Խ. Մտքի մշակը:—Վանկ:—Տեր-Ղևոնդյան Գ. օրիորդ Նաղիկ Կիլիկյան (բուսեններ) և հավելված՝ բանաստեղծություններ: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Գ. Արծրունու հորեկյանը:—Ժողովրդական ընթերցանության գործը: Թղթակցություններ արտասահմանից: Ն. Բանվորները Անգլիայում:—Բարխուդարյան Հ. Բուժական-մանկավարժական դպրոց Ենայում:—Ասքանազյան Վ. Կարինի դպրոցական գործերից: ՔԱՂԱՔԱՔԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շ. Բիսմարկ:—Գերմանական զինվորական օրինագիծը: Ֆրանսիայի ներքին գործերը: Հովհաննիսյան Տ. Նամակ խմբագրին: ԽՐԱԳՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՏԵ:

№ 6

Արասխանյան Ա. Պանդխտության խնդիրը II:—Լոնգֆելլու Աղբյուր և ալիք: (բանաստեղծություն):—Մարիսյան Մ. Հեղինե (վեպ):—Պուշկին Ա. Թե թափառում եմ... (բանաստեղծություն):—Կրասիլնիկյան Կ. Նադսոնին:—Նեշել: (բանաստեղծություններ):—Պոռչյան Պ. Բղդեն:—Մխիթարյան Ա. Հնձվոր:— Անապատ: (բանաստեղծու-

թյուններ)։—Ա. Ա. Լորենց Ֆոն Շտայն։—Տեր-Մի-
քելյան Ա. Գերմանական դպրոցների դրույթունը
ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Ա. Քլ. — Նար-Դոս։ Աննա Սա-
րոյան։—Լ. Ս. — Սարկավազ։—Լ. Ս. — Հաջի Դի-
միտր ու Ստեփան Կարաջա։—Լ. Ս. — Ագրաչիլ։—
Լ. Ս. — Շամիլի դատաստանը։—Լ. Ս. — Դոգծ Ա.
Բեռլինի պաշարումը։—Ա. Քլ. — ЗЕЛНИНСКИЙ.
ОБЪЯСНИТЕЛЬНЫЙ СЛОВАРЬ. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Ռոսսին Թիֆլիսում։—Ուսուցչա-
կան ոռճիկներ։—Տարատիևով։ Բամբակի մշակու-
թյունը Երևանյան նահանգում։ Մադթյան Ե. Գրա-
կան աշխատություն։ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ՝

№ 7

Արասխանյան Ա. Հողային խնդիրը Անդր-
կովկասում II։—Մանվելյան Լ. Միածան։—Ջըն-
ծադիկ։—Մանրուք։ (բանաստեղծություններ)։—
Մխիթարյան Ա. Ողջուն բեզ սենյակ։ (բանաս-
տեղծություն)։—Մարիսյան Մ. Հեղինե։—Սաղա-
թելյան Հ. Համայնական հողատիրությունը Երե-
վանյան նահանգում։— ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Ա. Քլ.
— Մելիք-Շահնազարյան Ս. Հայ գյուղացու օրը։ Ն.
— Սականինի Գ. Զինական եղինջի մշակությունը
— Ն. — Ռեյս։ Զինվորների ամենասովորական աշ-
քացավն ու նրանից հեռու մնալու միջոցները։— Ն.
— Տպագրության առաջին հնարողը։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵ-
ՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Ուսուցչական ոռճիկներ։—
Հայոց եկեղեցական-ծխական ուսումնարանների
տարեկան եկամուտները 1887/88 թվին։—Լեո.
Մեր կյանքից։ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շ.
Եվրոպական քաղաքական դրույթունը և Աֆրիկայի
բաժանումը։ Խմբագրության կողմից։

№ 8

Գարշին Վ. Եկարիչներ։—Մխիթարյան Ա. Եր-
կու ճանապարհ։ (բանաստեղծություն)։—Պոռչ-
յան Պ. Բղդե։ (վերջ)։—Արծիվյան։ Մայր։—Մի
հավատար։—Տխուր վեպ։ (բանաստեղծություն-
ներ)։—Հայնե։ Մի աստղ շեղվեց... (բանաստեղ-
ծություն)։—Կրասիլնիկյան Կ. Սերը։ (բանաստեղ-
ծություն)։—Լեոպարդի. Ննջիր հավիտյան։ (բա-
նաստեղծություն)։—Տեր Միքելյան Ա. Գերմանա-

կան դպրոցների դրույթունը (վերջ)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ, Ա. Քլ. — Կուսիկյան։ Մեր ճանաչիները
(կոմեդիա)։ Թղթակցություններ արտասահմանից։
— Ն. Ստենիկ և էմիլ փաշա։—Սիրունի Մ. — Ճա-
նապարհորդի հիշատակարանից։—Մադթյան Ե.
«Արձագանք»-ի ճշմարտությունը։

№ 9

Արասխանյան Ա. Հողային խնդիրը Անդրկով-
կասում III։—Մարիսյան Մ. Հեղինե և Արծիվյան։
Մանուկ։—XXXI։—Աղոթիլ։ (բանաստեղծույթուն-
ներ)։—Փափազյան Վ. Խաթ. Սաբա։ (Հայ բոշա-
ների կյանքից)։—Հայնե. Երեք բանաստեղծու-
թյուն։—Ղազարյան Ե. Դաստիարակչական մոլո-
րություններ։—Բարիուղարյան Հ. Գերմանական
համալսարանների ոգու ինքնուրույնությունը
ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա. — Ալիշան Ղ. Այրարատ
բնաշխարհ Հայաստանյաց։—Ա. Ա. — Պալասան-
յան Սա. Պատմություն հայոց սկզբից մինչև մեր
օրերը։ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շ. Աֆրիկա-
յի բաժանումը։ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ՝

№ 10

Վարդանյան Գ. Աղբատների խնամատարու-
թյունը II։—Մանվելյան Լ. XXXI։—Մուսան և Կոն-
տր։—Մանրուք։ (բանաստեղծություններ)։—Մա-
րիսյան Մ. Հեղինե։—Արծիվյան։ Էլ մի
խնդիր... Վաստակ։—Երկու դիշեր։ (բանաստեղ-
ծություններ)։ Փափազյան Վ. Խաթ. Սաբա։—Ար-
ծիվյան։ Որբեր։—Նենգավորին։ (բանաստեղծու-
թյուններ)։—Կոլոչիս Աղրիանու Բոշաները։—Սա-
ղաթելյան Հ. Համայնական հողատիրությունը Երե-
վանյան նահանգում։—Բարելյան Ա. Հոսանքներ
այժմյան բնագիտական ֆիլոսոֆայության մեջ։
ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ն* — «Արաքս» պատկերազարդ
հանդես, 1890 թ., գիրք Ա. Քլ. — Описание Кав-
казской выставки предметов сельского хозяй-
ства и промышленности в г. Тифлис в 1889
г., выпуск I.
ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Գործի կենտրոն-
ներ։—Արքայիսկոպոս Խորեն Նար-Բեյ։—Պատ-
րարքական ընտրության խնդիրը Կ. Պոլսում։—
Խնամական վերատեսչության վերականգնումը
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ՝

Աբասխանյան Ա. Ժողովուրդը որպէս բազարակրթական ուժ:—Նամական Ալ. Հարեաններ (կյանքի գծեր):—Մխիթարյան Ա. Արտասվող ուսի (բանաստեղծություն):—Մարիսյան Մ. Հեղինա (վերջ 1 մասի):—Րալուդյան Ջ. Աշղի նկարներ (բանաստեղծություններ):—Քալանթար Ան. Պանդխտությունը մեղանում Լ:—Արասխանյան Ա. Անտառները Կովկասում մասնավոր անձերին մասնավորապես և անտառապաշտպան օրենքները:—Տվեն Մարկ. Ուիլյամս ամուսինների վրդովմունքը բկացավի պատճառով:—Քալանթար Ալ. Արեպակի լուսավորության ազդեցությունը բուսականության վրա (Կովկասում արած դիտողություններ):—Բաշինջադյան Գ. Նկարչի նամակները ԼԼ:—Աղայան Ղ. Սուրբ լեզու Լ. ԳրԱ. հոսոնիթՅՈՒՆ, Լ. Ս.—Լուկեհի Վ. Պատիկ է, Բայց չստիկ է, Նեմիթին ՏեՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Պատրիարքական ընտրությունների խնդիրը Պոլսում:—Թիֆլիսի բազարային վարչության ընտրություններ:—Թիֆլիսի առաջին կարգի տնտեսները:—Վեցամյա դաշնակահար Ռաուլ Կոչալսկու համերգները Թիֆլիսում:—Հովհաննիսյան Տ. Նամակներ Ռուսաստանից:—Թղթակից, Ֆրանսիայի պետական ծախքերը 1870-ից դեռ: ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏեՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ղ. Առևտրական դաշինքների խընդիրը:—հՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ:

№ 12

— Խմբ. Հրավեր բաժանորդագրության:—Սարգսյան Լ. Էժանգին գրադարանի փորձը:—Տվեն Մարկ. Տիկին Ուիլյամսը և կաթակը:—Մխիթարյան Ա. Բարի ճանապարհ (բանաստեղծություն):—Տեր-Միրաքյան Հ. Զմյուռնիայից-Ալեքսանդրոպոլ:—Հարազյոյան Հար. Սև լեռնցիք (մի տոհմադրական պատկեր):—Անդրեև, Սպասում եմ անհամբեր... (բանաստեղծություն):—Քալանթար Ան. Պանդխտությունը մեղանում ԼԼ:—Աղայան Ղազարոս. Սուրբ լեզու ԼԼ:—Տեր-Գրիգորյան Գ. Կոխի դյուտը թոքախտի դեմ:—Բարեկյան Ա. Կոխի հրատարակությունը:—Բարեկյան Ա. Պրոֆեսոր Ռոբերտ Կոխ. ԳՐԱ. հոսոնիթՅՈՒՆ, Բ.—Փափազյան Վ. Թոփալ:—Քլ.—Հաղարյան Հ. Գյուլե:—Քլ.—Ազո Մարան:—Քլ.—Մեիթ—Շահնաղարյան Կ.

Ուղեցույց դործնական շերամապահության:—Ն.—Գերբեյ Ա. Շերսպիրական պրորբնները պլանը և Միությունը «Համկետի» մեջ, Նեմիթին ՏեՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Թիֆլիսի բազարային ընտրությունները:—Հնտրվածների ցուցակը:—Հայոց թատերասերների ներկայացումը:—Հովհաննիսյան Տ. Նամակներ Ռուսաստանից, Թղթակցություններ արտասահմանից:—Կոխի գյուտի առաջին արձագանքները:—ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏեՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ղ. Հնտրությունները Խալիսյում և Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում:—Պարեն և Գլադստոն:—Հնթերցող, Նամակ խմբագրի՝ բանաստեղծությունը և «Մուրճ»-ը, հՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ:

1891

№ 1

Խմբ. «Մուրճ»-ի բովանդակությունը 1890 թ.:—Արասխանյան Ա. Հառաջագիտության պայմաններ:—Մանվելյան Լ. Մեր նոր բանաստեղծներին (բանաստեղծություն):—Մարիսյան Մ. Հեղինա (ծերկտրդ մասի):—Հայեն, Երեք բանաստեղծություն:—Նամական Ա. Մինասի եզր:—Սաղաթելյան Հ. Անասնապահությունը Կովկասում (ըստ Ալ. Քալանթարի):—Տվեն Մ. Իմ առաջին զրական փորձը:—Իմ ժամացույցի արկածները:—Աթայան Ս. XXX: (բանաստեղծություն):—Բարեկյան Ա. Ռոբերտ Կոխի գյուտի մասին:—Թղթակից, Դպրոցական ռեֆորմը Պրուսիայում Վիլհելմ ԼԼ-ի ճառը միջնակարգ դպրոցների մասին:—Մանվելյան Լ. Հովհ. Թումանյանի բանաստեղծությունները:—ԳՐԱ. հոսոնիթՅՈՒՆ, Սարգսյան Ս.—Դարդելու ժամանակագրությունը:—Քլ.—Լեռնց, Բանաստեղծություններ:—Լ. Ս.—Մենեիլյան Գ. Տիգրանց տոհմը:—Հ. Տ.—Մ.—Տաճկահայերի մանկավարժական գրականությունը՝ Սահակյան Ս. Սրբազան պատմություն նոր ուխտի:—Պալպան Կ. Մանկական պարտեզ:—Պոյաճյան Ա. Բանավոր և գրավոր թվաբանություն, Ա. տարի:—Ա. Ա.—Սեդրակյան Ա. Ամուսնական խնդիրներ, Նեմիթին ՏեՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի: 1890 թվականը:—Ինկտեմեր ամիսը:—Թատերասերների դերը:—Մուրացանի «Ռուզան» դրաման:—Կարա-Մուրզան Թիֆլիսում:—Հովհաննիսյան Տ. Նամակներ Ռու-

սաստանից: ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, էմիսի
մահը:—Ներսիսյան դպրոցի հոգաբարձական ընտ-
րությունների առիթով:—Մինաս Զերազ:—Հենրիի
չլիմանի մահը: ԱՅՆ ԵՎ ԱՅՆՔ:

№ 2

Նամայան Ա. Եզիդ աղչիկը:—Մանվելյան Լ.
երկու երգիչ: (բանաստեղծություն):—Մարիսյան
Մ. Հեղինե:—Թումանյան Հովհ. Երգչին: (բանաս-
տեղծություն):—Տվեն Մ. Փրկարար ձայն:—Պո
էդգար Ժանտախտի դիմակը:—Փիրումյան Տ. Մի
բանի օր հիշանում:—Քիշմիշյան Ա. Բույսերի մե-
ծարանքը Լ:—Շրումպֆ Գ. Ա. Հայկաբանությունը
Եվրոպայում: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շրումպֆ Գ. Ա.
—Բուզգե Ս. Էտրուսկերենը և հայերենը:—Ա. Ա.—
Սմայլս Ս. Ինքնօգնություն:—Բ. —Բիշոֆ, Լեհա-
ցոց հին իրավունքը:—Բ. —Կոլեր, Իրավունք հա-
յոց:—Ն. —Հուրեր Լ. Դեպի հյուսիսային զլուխ
Նեմֆին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Հայերը ուսաց
թերթերում:—Հայոց Բարեգործական Ընկերության
ընդհանուր ժողովները:—Թիֆլիսի արհեստավո-
րաց ուսումնարանը:—Դերասան Պետրոսյանը, —
«Վարժուհու» երկրորդ ներկայացումը:—Պ. Ա.
դամյանի հիվանդությունը:—Ա. Ա. Էռեստ Մե-
սոնիս:—Անակյան Գ. Օկտավ Ֆեյլ: ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ
ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շ. Եվրոպան 1890 թ. ԽՄԲԱԳՐՈՒ-
ԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ:—Երկպառակության ոգին դա-
վառներում:—Աղբատների խնամակալության գոր-
ծը:—«Արձագանք»-ի հայտարարությունը:—Հայոց
Բարեգործական Ընկերության ընտրությունները:—
Մովսես Խորենացու ուսումնասիրությունը «Արա-
րատ» ամսագրում:—Ներսիսյան դպրոցի տարե-
կան ակտը: ԱՅՆ ԵՎ ԱՅՆՔ:

№ 3

Նամայան Ա. Նվագած կյանքը:—Մանվելյան
Լ. Տեսեք-ցրտաշունչ, դաժան ձմեռը...:—Արևը
դարնան... (բանաստեղծություններ):—Տվեն Մ.
Սափրիչների մասին:—Ծառուրյան (Արծիվյան),
Զեմ նախանձում: (բանաստեղծություն):—Պո
էդգար Կենդանի պատկեր:—Փափազյան Վ. Բոսֆո-
րի ափերում (Կ. Պոլսո հայերի կյանքից):—Թու-
մանյան Հովհ. Այս ևս երանի կայծակ լինի...

(բանաստեղծություն):—Քիշմիշյան Ա. Բույսերի
մեծարանքը Լ:—Շրումպֆ Գ. Ա. Հայկաբանու-
թյունը Եվրոպայում Լ:—Մաղաթյան Ե. Բանաս-
տեղծ-հրապարակախոս Լ. (Սմրատ Շահադիդ-
յան):—Ղազարյան Ե. Հողի իշխանությունը (ըստ
Գլեր Ուսպենսկու): ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Մ.—Լիր
Խազավոր (ըստ Շեքսպիրի փոխադրեց օր. Շ. Տեր-
նիկողոսյան): Քլ.—Լեո Դավիթ և Մհեր Բ.—
Կարմեն Սիլվա Օմուլ: (մանկական վեպ): Քլ.—
Ռայնա Գեորգիևայի ինքնակենսագրությունը:
Նեմֆին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Օպերետային ան-
վանի դերասանուհի Ժյուդիկը Թիֆլիսում: ԲԱՂԱ-
ՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Վիլհելմ Լ և Բիս-
մարկ, ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, Հանձնաժողով-
ների թուրքերի և հայերի հոգևոր կառավարությու-
նների մասին:—Կովկասյան դրաքենական կոմի-
տեի պերսոնալը: «Արձագանք»-ի մտքերը: Հրա-
տարակչական ընկերության որոշումը Նոր ցրթերը:

№ 4

Վարդանյան Գ. Արդյունագործությունը Անդր-
կովկասում Լ:—Մանվելյան Լ. Կյանքը չի տալիս
ինձ հավատ և հույս... (բանաստեղծություն):—
Փիրումյան Տ. Ճավճավաձիի վեպի առիթով:—
Ճավճավաձե Ի. Կացիա-Աղամիանի:—Պենչենե,
Թուրքի: (բանաստեղծություն):—Նամայան Ա.
Ծանր բարը:—Մարիսյան Մ. Հեղինե:—Տվեն Մ.
Նոր քրեական մի բառ:—Թումանյան Հովհ. Գու-
թանի երգ: (բանաստեղծություն):—Ա. Ա. Ժողո-
վրդական ընթերցանությունը գյուղում մոզական
լապտերով:—Աղայան Ղ. Երկրաբանները մեր
լեզվում: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Քլ.—Ռեկլյու էլիզե,
Ռուսական Հայաստան կամ Արարի ալպաներ,
Ուրմիա լիճ և Առաջավոր Ասիա:—Բար.—Տոլս-
տոյ Լ. Ռոբինզոն: Բ.—Տոլստոյ Լ. Կոլումբո Նեմ-
ֆին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Թիֆլիսի քաղաքա-
զիսի ընտրությունը:—Պողոս Իզմայլյան ընտրու-
թյունները: ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ժերոմ
(Նապոլեոն:—Լյուդվիգ Վինգհորստ: ԽՄԲԱԳՐՈՒ-
ԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, «Տարապ»-ի մանկերները:—Մե-
իշխանուհի Օլգա Ֆեոդորովնայի մահը:

№ 5

Մովսես Լ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց: («Արա-

րասո-ից)։—Մարիսյան Մ. Հեղինե։—Փափազյան Վ. Բոսֆորի ափերում։—Ճավճավաձև Ի. Կացիա Աղամիանի։—Թումանյան Հովհ. Համերգ (բանաստեղծություն)։ Բալադյան Ս. Միկրոքները Լ. Մաղաթյան Ե. Բանաստեղծ-հրապարակախոս II (Սմբատ Շահապիլյան)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Ս. —Ինչ է կայծակը, Ե.—Կարամզին Ն. Թշվառ Եղիսարեթ, Բարգմ. Դ. Տեր-Դավթյան, Ե.—Կարամզին Ն. Թշվառ Լիզա, Բարգմ. Մ. Բեղարյան, Ե.—Հայկ Պ. Նոնցայի բերդը, Մ.—Մամիկոնյան Ա. Հովվի հարսնացուն։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Կաթողիկոս Մակար Ի-ի մահը։—Կուսակրոնի սեփականության խնդիրը։—Հայոց Հրատարակչական ընկերության ընդհանուր ժողովը։—Շեղունովի մահը, ԽՍՀՄԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, Կաթողիկոսական ընտրության օրը։—Հաշիվների հայտարարությունները «Մուրճ»-ում։ Մահացուցակ, Մուտկե, Զագորսկի։—Հրատարակչական ընկերության ընտրությունները։—Հավելված-հայտարարություն, Տեղեկագիր Ղուբայի հայոց եկեղեցական-ծխան երկսեռ դպրոցների հնգամյա հաշիվների՝ 1884 (5—1888)9 ուս. տարի։

№ 6

Արասխանյան Ա. Կինը հասարակության մեջ։—Մանվելյան Լ. Փոթորկի ժամին։—Իդեալ (բանաստեղծություններ)։—Մանվելյան Լ. Զալաբինների արշավանքը (պատկերներ վերջին ուս-թուրքական պատերազմի ժամանակից)։—Մատուրյան Ալ. Անհոգ մանկության շատ հիշատակներ... (բանաստեղծություն)։—Նեկրասով, Երգ (բանաստեղծություն)։—Ճավճավաձև Ի. Կացիա-Աղամիանի (վերջ)։—Թումանյան Հովհ. Կարծես երբեմն եռ է զալիս և հուզվում... (բանաստեղծություն)։—Բալադյան Ս. Միկրոքները II (վերջ)։—Տվեն Մ. Միչնադարյան վեպ։—Մանվելյան Լ. Մ. Յ. Լեմոնտով (մահվան 50-ամյակի առթիվ)։—Սաղաթեյան Հ. Կոմս Լև Տոլստոյի սկզբունքները, ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Ա.—Լեո Սպանված հայրը։ Ե.—Շչեգրին Ս. Գյուղական վարժուհի, Բար.—«Մոպսան»։ Գյուղական աղքատ Բար.—Ավերբախ, Գյուղական ջութակահար, Բար.—Յոհաննա Սպիրի Վարդ Ռեսլին Ն.—Տեր-Գրիգորյան Գ. Հանրամատչելի բժշկարան. հատոր Լ, տետր Լ, ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Պ. Աղամյանի մահը։

—Հակոբ Պարոնյանի մահը, Կաթողիկոսական տեղակալի խնդիրը, ԽՍՀՄԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, Օտարների ուսումնասիրությունները «Մուրճ»-ում։—«Մուրճ»-ի N 1—6 բովանդակությունը։

№ 7—8

Մարիսյան Մ. Հեղինե։—Մանվելյան Լ. Ձեզ էլլադայի գովված երգիչներ... (բանաստեղծություն)։—Մանվելյան Լ. Զալաբինների արշավանքը (վերջ)։ Լեմոնտով Ոչ, այն բեզ չեմ այնպես սիրում...։—Մելոդիա։—Կագոտ։—Երբ մեզմ ծփում է...։—Պոկվեց կաղնու խղճուկ տերևն...։—Նվեր «Դե» պոեմային (բանաստեղծություններ)։—Հաղարյան Ե. Կախեթ և Շիրակ։—Թումանյան Հովհ. Խորհրդածություն (բանաստեղծություն)։—Շրումպֆ Գ. Ա. Հայկաբանությունը Եվրոպայում III։—Մկրտումյան Գ. Միայնակ տխուր անցում են ժամերս... (բանաստեղծություն)։ Խ. Շ. Երկրագնդի ապագան։—Կյուպենկյան Գ. Ապշերոյան Թերակզին և ուսաց նավթը։—Մաղաթյան Ե. Բանաստեղծ-հրապարակախոս III (Սմբատ Շահապիլյան)։—Բարխուդարյան Հ. Հովհաննես Հայերի Պեստալոյին հայ գրականության մեջ։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ե.—Շմիդտ Ֆ. Ռեյնեկե աղվեսը, Ե.—Թոմաս Բոցարիս (ճշգրիտ անցք)։—Լ. Ս.—Լուսինի Վ. Երկրաշարժ և հրաբուխ, Հ. Տ.—Լեմոնտով Մ. Դե. Բարգմ. Մ. Սաղաթյան, ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Կոնդակը տեղակալական խնդրում։—Երգման խնդիրը։ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Զ. Եռապետությունը. Իտալիան և Անգլիան. Ֆրանսիան և Ռուսիան։ ԽՍՀՄԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, Հ. Բարխուդարյանի «Մանկավարժական գրադարան»-ը։

№ 9

Խմբ. Մկրտիչ արքեպիսկոպոս Խրիմյան կաթողիկոսական թեմանում։—Մարիսյան Մ. Հեղինե։—Մանվելյան Լ. Գիշերային երգ։—Երևացիր, Օ՝ մուսա (բանաստեղծություններ)։—Նամայան Ա. Մեր ի՞նչը կպակսի (կյանքի գծեր)։—Վրույր Մ. Ա.—Պետրոս Աղամյան (կենսագրություն)։—Շրումպֆ Գ. Ա. Հայկաբանությունը Եվրոպայում IV։—Լեոնեց, Ես լալիս էի...։—Ամպերում վառվեց

կայծակը սրընթաց...—Առավոտյան Աստղը:—
Երկու տեսիլ (բանաստեղծություններ): Կյու-
պենկյան Գ. Ապշերոնյան թերակղզին և ոռոսաց
նավթը:—Մանուշարյան Մ. Զվիցերիական պետու-
թյունը: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Եր. Ղաղ.—Մանվել-
յան Լ. Զալարիների արշավանքը:—Հ. Ս.—Պա-
րոնյան Հ. Մեծապատիվ մուրացկաններ:—Բար.—
Վալդեն Դ. Հավատարիմ Սավիտրին: Գ. Ս.—
Հյուգո Վ. Եղբայրը եղբոր դեմ:—Տ. Հ.—Տուրգենև
Ս. Ի. Նախընթաց օրը: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Յոն
Վենդրիխ և դատաստանական պահանջները Ան-
դրեկովկասում:—Հայկական թատրոն:—Արաս-
խանյան Ա. Փարիսեցիությունը քննադատության
մեջ:—Համբակ: Պահպանողականները **լեզվի**
խնդրում: ԽՄԲԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ: Պսակը և
ամուսնությունը:

№ 10

Մարիսյան Մ. Հեղինե:—Տվեն Մ. Խրատական
առականների մասին:—Լեռնեց, Միծաղեցեք իմ ըն-
կերներ...:—Մի չանար դեռ պակղենի վերքիս...:
—Այս փտող աշխարհի արգանդից վիժված...
(բանաստեղծություններ):—Վրույր Ա. Մ. Պետրոս
Աղամյան: (կենսագրություն):—Թումանյան Հով.
Երզնի վրեժը (բանաստեղծություն):—Լ. Դ. Ժողո-
վըրդական կրթության դաշնակցությունը Ֆրան-
սիայում:—Կյուպենկյան Գ. Ապշերոնյան թերա-
կղզին և ոռոսաց նավթը:—Մանուշարյան Մ. Զվի-
ցերիական պետությունը II: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ,
Բ.—Գոգոլ, Տարաս Բուլբան: Ն.—Դեմիտրիև Տ.
Արավելյան Հայքի Բուկովինա: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ, Լուսինի: Անդրեկովկասյան Լերկաթուղին
1890 թ. Սովբ. Խուսաստանում:—Թիֆլիսի քա-
ղաքային վարչությունը:—Կառավարական կար-
գադրություններ:—Եսեմյան: Օրե-ցոր:—Մալ-
խասյան Ստ. Նամակ խմբագրին: ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Պետությունների համախմբումնե-
րը: ԽՄԲԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ:

№ 11

Գարշին Վ. Attalea — princeps: Դուլլան
Ա. Ատտալեայի առիթով:—Նամայան Ա. Պատ-

րիկյանի նամակները:—Թումանյան Հովհ. Է.
աստղեր, աստղեր (բանաստեղծություն):—Պետու-
ճանապարհորդական հիշողություններ Պարսկաս-
տանից:—Բայրոն Զ. Որպես երբեմն... (բանաս-
տեղծություն):—Մարիսյան Մ. Հեղինե:—Մելիք-
Շահնապարյան Ս. Վիթխարի ընկուղենի:—Դով.
Ֆրանսիական ժամանակակից երիտասարդությու-
նը:—Կյուպենկյան Գ. Ապշերոնյան թերակղզին
և ոռոսաց նավթը (վերջ): Ա. Ա.—Տեղեկություն-
ներ նավթային դարձի մասին:—Մանուշարյան Մ.
Զվիցերիական պետությունը (վերջ): ԳՐԱԽՈՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ, Ղաղարյան Մ.—Եղիշի պատմություն
Վարդանի և հայոց պատերազմի համար: Ն.—Նա-
պարյան Հ. օրացույց 1892 թ.: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ, Լուսինի: Սովբ. Խուսաստանում:—Գյուղա-
կան խնդիրներ:—Հացահատիկների առևտուրը և
արտահանման արգելքը:—Աղնվականների բան-
կը: Թատրոն:—Եսեմյան: Օրե-ցոր: ԽՄԲԱԴՐՈՒ-
ԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ:

№ 12

Խմբ. «Մուրճ»-ը 1889—1891 թվականներին:
—Մանվելյան Լ. Դիագորոս Միլոսացին (դրա-
մատիկական պոեմա):—Դով. Ֆրանսիական ժա-
մանակակից երիտասարդությունը:—Արծրունի Վ.
Հիպոնոտիզմ:—Թումանյան Հովհ. XXX (բանաս-
տեղծություն):—Մարիսյան Մ. Հեղինե (վերջ):—
Մաղաթյան Ե. Բանաստեղծ-հրապարակախոս:
(Սմբատ Շահապիրյան):—Ղաղարյան Ե. Մոռաց-
ված խոսքեր (Կոմս Լ. Տոլստոյի մտքերը):—Ա-
ղայան Ղ. Մեր գրերի թիվը ինչու էր 36:—Ղաղար-
յան Ե. Սիրո պատրանք (սեփական) հոգեբանա-
կան էություն. հեղինակություն Գրիգոր Արծրու-
նու): ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Բ.—Շչեգրին, Մոռաց-
կոտ ոչխար:—Ջատիի գիշեր:—Ազատամիտ: Բ.—
Օստրոգորսկի Վ. Օրլենի կույսը (Ըստ Շիլլերի):
—Բ.—Կուլիկովա: Շնիկ:—Լուսինի: Շիրվանդա-
ղիի «Իշխանուհի» դրաման:—Եսեմյան: Օրե-ցոր:
ԽՄԲԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ, «Մուրճ»-ը հռամյա
շրջանում:

1892

№ 1

Խմբ. «Մուրճ»-ը 1889—1891 թվականներին:
Արասխանյան Ա. Կաթողիկոսական թեկնածուներ:

—Մանվելյան Լ. Հոր անեծքը (բանաստեղծություն)։—Թումանյան Հովհ. Ազգի (բանաստեղծություն)։—Մանվելյան Լ. Տիգրանուհի (դրամա)։—Սենկևիչ Հ. Առանց դավանանքի (վեպ)։—Մխիթարյան Ա. Նրուսաղեմի պատերի առաջ (բանաստեղծություն)։—Տեր-Միրաքյան Հ. Նախկին քաղաքակրթության վայրերում (Ձմյուռնիայի և նրա ծովային ու ցամաքային շրջակայքի անցյալից ու ներկայից)։—Լեոնեց, Ամպը։—Մ-ին (բանաստեղծություններ)։—Արծրունի Վ. Հիպնոտիզմ։ Մադաթյան Ե. Բանաստեղծ-հրապարակախոս (Սմբատ Շահազիզյան) վերջ, Արասխանյան Ա. Երկու խոսք (Ս. Շահազիզյանին բնագատելու առիթով)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Մալխասյան Ս.— Եղիշեի պատմությունը Վարդանի և հայոց պատերազմի համար։ Թարգմ. Հ. Ղուկասյան։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի։ Ջորջենքի աղետը Թիֆլիսում։ Թեմական պատգամավորների ընտրությունները։ Լ. Ս. Բաթի Մարդասիրական ընկերության 25-ամյա զործունեությունը (1864—1889)։ Նահապետյան Կ. Երաժշտական նկատողություններ Լ. Ղազարյան Ե. Միտք և զգացմունք։ Շրումպի Գ. Ա. Նամակ խմբագրությանը։ Դր լազարդի մահը։ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ, Թարգմանական գրականությունը «Մուրճ»-ում։ Ս. Շահազիզի հոբելյանին։ Հայոց Բարեգործական Ընկերության ընդհանուր ժողովը և ընտրությունները։ «Մասիս» Լրեքշարաթախիթը։

№ 2

Մանվելյան Լ. Տիգրանուհի։ Սենկևիչ Հ. Առանց դավանանքի։ Բալուդյան Ջ. Կիշերային դիցուհի (բանաստեղծություն)։ Հայեն Կու մի ծաղիկ ևս (բանաստեղծություն)։ Բալուդյան Ջ. Զգույշ (բանաստեղծություն)։ Տեր-Միրաքյան Հ. Նախկին քաղաքակրթության վայրերում։ Թումանյան Հով. Մուկն էր երկիրը (բանաստեղծություն)։ Արծրունի Վ. Հիպնոտիզմ (վերջ)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Սարգսյան Ս.— Յաղուբյան Կ. Հայերեն-ռուսերեն բառարան։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի։ Տաճկահայերի մասնակցությունը կաթողիկոսական ընտրություններին։ Ղարաբաղի թեմի ընտրությունները։ Վերընտրություններ Թիֆլիսում։ Սարգսյան Լ. Էժանագին գրարան և մանկական-ժողովրդական ընթերցանու-

թյուն։ Նահապետյան Կ. Երաժշտական նկատողություններ Լուսինի։ Թեմական պատգամավորի ընտրության ժողովը մարտի 8-ին 1892 թ.։ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Ընդհանուր քաղաքական դրությունը։ Ֆրանսիայի նոր միևնույնությունը։ Ֆրանսիական կարդինալների հայտարարությունը։ Միջին եվրոպական պետությունների առևտրական դաշնը։ Մաքսային ռեֆորմը Ֆրանսիայում։ Պրուսական դպրոցական նոր օրինագիծը։ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ, Ս. Շահազիզի հոբելյանական կոմիտեի կողմից, Կաթողիկոսացուների մասին։

№ 3

Մանվելյան Լ. Տիգրանուհի։ Մոշխուրարիձե Այ. էլիսո. (պատմություն չնչինների կյանքից)։ Սարգսյան Լ. Անարկ սյուն (բանաստեղծություն)։ Սենկևիչ Հ. Առանց դավանանքի։ Թումանյան Հով. Քրիստոսն անապատում (բանաստեղծություն)։ Տեր-Միրաքյան Հ. Նախկին քաղաքակրթության վայրերում (վերջ)։ Բարխուդարյան Հ. Հովհաննես Ամոս Կոմենիոս (նրա ծննդյան 300-ամյակի առիթով)։ Քալանթար Այ. Վ. Փափաղանի պատկերները (քննություն)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Սարգսյան Ս.— Յաղուբյան Կ. Հայերեն-ռուսերեն բառարան ֆ.— Պոտապենկո Ի. Գ. Ն. Գաղափարական բուհան։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի։ Հրապարակական նիստերի արձանագրությունները մեզանում։ Թիֆլիսի թեմական պատգամավորի ընտրության կործր Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչական Ընկերության ընդհանուր ժողովը։ Թիֆլիսի հայոց թատրոնական ժողովը։ Սարգսյան Լ. Հրատարակչական Ընկերության 1891 թ. հրատարակությունների առիթով։ Ֆ. Արտասահմանյան քրոնիկ. Ա. Ա. Սարգսյան Սարգիս մահախոսական։ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՅ, Խրիմյան Հայրիկի ծննդյան տարեդարձը։ Կաթողիկոսական թեմականների մասին։ Նամակ Զրմյուռնիայից։ Մոշխուրարիձեի «էլիսո» վեպը։ Սմբատ Շահազիզյանի հոբելյանի առիթով։

№ 4

Արասխանյան Ա. Վերջին խոսք կաթողիկոսական ընտրության մասին։ Մանվելյան Լ. Տիգրա-

նույն (վերջ): Մոշխուրարիձև Ալ. էլիսու (վերջ): Մխիթարյան Ա. Քաջ հովիվ. (բանաստեղծություն): Սենկևիչ Հ. Առանց դավանանքի, Թումանյան Հովհ. Ախթամար. (ազգային ավանդություն): Բալուդյան Ս. Հրաբուխները: Հովհաննիսյան Տ. Իհորգ Բրանդես: (նրա գրական գործունեության 25-ամյակի առիթով): ԳրԱնՍՍՈՒԹՅՈՒՆ, Սարգսյան Ս.—Ցաղության Կ. Հայերեն-ռուսերեն բառարան (վերջ): Մ. Տ.—Ա. —Գաֆտան Պավղոս նոր տարրաբանություն ի պետա ազգային վարժարանաց հ. I—II, Նեմբին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Թեմական պատգամավորի ընտրություն Թիֆլիսում: Ֆ. Արտասահմանյան քրոնիկ. Եսեմյան: Օրեն-Յոր: ԽՈՐԱԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՂՄԻՅ, Խրիմյան Հայրիկի 72-րդ տարեգարծի առիթով հեռագիր: «Մուրճ»-ի հեռագիրը Մմբատ Շահագրիվյանին:

№ 5

Խմբ. Կաթողիկոսական ընտրությունները: Գողոն Պողոսյանին («Մեռած հոգիներ»-ից մի հատված): Լեոնեց: Երազ: (բանաստեղծություն): Սենկևիչ Հ. Առանց դավանանքի, Թումանյան Հովհ. Նվեր: (բանաստեղծություն): Վարդանյան Գ. Արդյունագործությունը Անդրկովկասում II: Բալուդյան Ս. Միջատակեր բույսերը: Ֆելիքս: Նատուրալիզմը և Զոլան I: ԳրԱնՍՍՈՒԹՅՈՒՆ, Մալխասյան Ս.—Նդիշի պատմություն Վարդանանց ըստ Անձևացեաց օրինակի: Տեր-Անդրեասյան Մ.—Բոսկո Քիմիս 36 նկարներով: Նեմբին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Խրիմյանի ընտրությունը: Տաճկահայեր և ռուսահայեր: Թիֆլիսի թատրոնի պորժու: Խ. Մ.—Նամակներ էլմիածնից: Պատգամավորների ուղղանկյան ցուցակ: Ականատես: Սիկտոր Ամենայն Հայոց կաթողիկոսի ընտրությունից: Ֆ. Ռուսիայի պետական ելմտացույցը 1892 թ.: Ֆ. Ռուսական քրոնիկ. Նահապետյան Գ. Երաժշտական նկատողություններ III: Լուսինի, Հայ գրագետներին օգնելու ընկերություն: ԽՈՐԱԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՂՄԻՅ, Էնոագիր Խրիմյան Հայրիկին: Գողոն «Մուրճ»-ում: Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչական Ընկերության ընդհանուր ժողովը:

№ 6

Սենկևիչ Հ. Առանց դավանանքի, Թումանյան

Հովհ. Նկարիչ Գ. Բաշինջադյանի «Զորագետի գաշերով» նկարի առջև:—Ռումանս: (բանաստեղծություններ): Պետո: Ժանապարհորդական հիշողություններ Պարսկաստանից: (վերջ): Ումիկյան Ն. Սննդառություն և կերակուր: Ֆելիքս: Նատուրալիզմը և Զոլան II: ԳրԱնՍՍՈՒԹՅՈՒՆ, Խալաթյան Գ.—Նդիշի Պատմություն Վարդանանց ըստ Անձևացեաց օրինակի: Ումիկյան Ն.—Ерлицкий А. Ф. О причинах душевных болезней. (Публичная лекция): Նեմբին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Հայոց Բարեգործական Ընկերությունները ընդհանրապես և Թիֆլիսի Հայուհյաց Բարեգործական Ընկերությունը մասնավորապես: Ղապարյան Ե. Աղբատություն և խուլերա: Ֆ. Արտասահմանյան քրոնիկ. Երաժշտական նկատողություններ IV: ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Խուլերան և հասարակությունը: Ումիկյան Ն. Խուլերա: Արժույթի վ. Խրատներ խուլերայի մասին: ԽՈՐԱԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՂՄԻՅ, «Մուրճ»-ի 1892 թ. № 1—6 բովանդակություն:

№ 7—8

Սվյատոպոլկ Զ. Միստեր Պրոմպտիզմը Պրազայում: Շիլլեր Ֆ. Բախտը և իմաստությունը: (բանաստեղծություն): Ավյատոպոլկ Զ. Կոմսուհի Բոժենա: Թումանյան Հովհ. Իմ եղբայրները օտարության մեջ...:—Լուսմ ես դու էլ...: (բանաստեղծություններ): Վանցյան Գ. Հայ բողաները Շիլլեր Ֆ. Աշխարհի բաժանումը: (բանաստեղծություն): Սենկևիչ Առանց դավանանքի: Շրումպ Գ. Ա. Հայկաբանությունը Եվրոպայում V. Ումիկյան Ն. Սննդառություն և կերակուր (վերջ): Վարդանյան Գ. Տնտեսական դրությունը Ռուսիայում 1891 թ. Արասխանյան Ա. Գաղափարի մի հաղթանակ Անդրալայում: ԳրԱնՍՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—Արարատյան Հ. Վաղարշապատից Հարություն Արարատյանի կյանքը: Վանցյան Գ.—Լալյան Ե. Զավախի բուրմունք: Նեմբին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Խուլերան Կովկասում: Զաքարյան Պ. Հայերեն գրքերի հրատարակության գործը ռուսահայերի մեջ 1892 թ.: Ֆ. Թղթակցություններ Ռուսաստանից: Օ. Արտասահմանյան քրոնիկ. Հ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, ԽՈՐԱԳՐԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈՂՄԻՅ, Ռաֆա-

Գ. Նավթաշրջանի բանվորները III, Գյոթե Թվում է երբեմն՝ թե զլխիս վերա... (բանաստեղծություն), Թումանյան Հով. Օր. 7-ի ալրոմում (բանաստեղծություն), Բալուդյան Ս. Կենդանիների խելքն ու սիրտը (վերջ), ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Շոումայֆ Գ. Ա. — Կոնրիթ Զ. Կ. Մի բաղդատության Արիստոտելի ստորագրությանը և մեկնությանը, հաղագս աշխարհի, հաղագս առաքելությանը և մոլորությանը և Պորփյուրի ներածության հունարեն բնագիրների՝ հին հայերեն թարգմանությունների հետ: Աղայան Ղ. Հայոց գրի մասին: Մալխասյան Ս. — Մ. Խորենացու նոր աղբյուրը: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹյուն: Արասխանյան Ա. Գրիգոր Արծրունի [մահախոսական], Զ. Արտասահմանյան Քրոնիկ: Պանամայի ընկերության գործը: Նահապետյան Գ. Երաժշտական քրոնիկ: Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ, Կարոցական վարչական ռեֆորմի մասին: Հողային խնդիրը Անդրկովկասում: Աղայանի աշխատությունների մասին: Զոն Լեմուանի, Գ. Ա. Շոումայֆի, Գրիգոր Արծրունու մահվան մասին: Լուի Պաստերի 70-ամյակը: Իվան Կերեսկիձեի մահը: «Մուրճ»-ի 1892 թ. բովանդակությունը:

1893

№ 1

Շիրվանզադե Արսեն Դիմաքսյան, Մատուրյան Ալ. Մտերմություն (բանաստեղծություն), Բաշինջաղյան Գ. Մի պատկեր իմ հիշողությունից: Թումանյան Հով. Կալի Լըզը (բանաստեղծություն), Սենկևիչ Հ. Առանց զավանանքի: Մխիթարյան Ա. Գիշերապահ (բանաստեղծություն), Արազյան Հ. Առևտրական և գործնական գործերը մեզանում: Բալուդյան Ս. Լուի Պաստեր (ընդհանուր տեսություն նրա արած գյուտերի), ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Մանվելյան Լ. — Շեքսպիր: Մակբեթ, Թարգմ. Ս. Մալխասյան, Ա. — Кавказский календарь на 1893 г. издан по распоряжению главноначальствующего гражданскою частью на Кавказе, при Закавказском статическом комитете. ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Գր. Արծրունու հիշատակին: «Մուրճ»-ը օտար թերթերում: Մի քննություն «Մուրճ»-ի մասին: Հրապարակախոսությունը և քննարկարարական ամսագրի մեջ, Խմբ. Գուստավ

Աղոյֆ Շոումայֆ [մահախոսական], ԱՐՏԱՍԱՀԱՆՅԱՆ ՔՐՈՆԻԿ, Զ. Պանամայի գործը: Եսեմյան, Օրե-Յոր: ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Պանամայի հարցը Ֆրանսիայի ներքին դրությունը: Բուլղարիայի սահմանադրության վերաքննության գործը: Իսլանդական ինքնավարության օրինագիծը: ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ, Խմբ. «Մուրճ»-ը Զմյունիսյում: «Մշակ» լրագիրը: Հոգևհանդիստ Գ. Ա. Շոումայֆի համար: Հայոց թատրոնի 35-ամյակը: Բժիշկների համաժողովը Թիֆլիսում: Մակար Եկմայանի նոր գործը: Նոր գրքեր:

№ 2

Շիրվանզադե Արսեն Դիմաքսյան, Մխիթարյան Ա. Գարնանային առավոտ (բանաստեղծություն), Աղայան Ղ. Քյորօղլին կալանավոր: Թումանյան Հով. Օրորոցագող (բանաստեղծություն), Սենկևիչ Հ. Առանց զավանանքի: Բալուդյան Ս. Լուի Պաստեր (վերջ): Թառայան Ս. Հայ բողոքական համայնքը 1. ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ս. Թ. — Օնե ժողովը: Ինկտոր Թամոն Գոյություն կոիվներ: Ա. — Բյուզանդացի ն. Հայոց բնագիրների մի քննադատական հրատարակության անհրաժեշտության մասին: ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի Կուսակցական կոիվների բնավորությունը («Մշակ»՝ ազատամիտներ, «Մեղու»՝ հետադիմականներ), նոր դատարանի մասին: Բարխուդարյան Ա. Թարգմանելու իրավունքը: Զ. Ռուսաստանից: ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ, Հ. Տենի մահը: Քաղաքային ընտրություններ: Ղազարոս Աղայան: Հայոց դպրոցների մասին:

№ 3

Մանվելյան Լ. Լուսավորության թշնամիներին: — Գարնանամուտ (բանաստեղծություններ), Շիրվանզադե Արսեն Դիմաքսյան, Մատուրյան Ալ. 1893 թ. (բանաստեղծություն), Վիսլոցկի Դինա Թանիլիչ՝ բոշա բանաստեղծուհի: Թումանյան Հով. Վատ օրեր (բանաստեղծություն), Խաժակյան Գ. Նավթաշրջանի բանվորները: Թումանյան Հով. Հառաչանք պոեմից: Թառայան Ս. Հայ բողոքական համայնքը II: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ս. Թ. — Բարխուդարյան Ա. Աղվանից երկիր և դրացիք:

(Միջին Դաղստան)։—Գ.Վ. Bourcet pause: La terre promise. (վեպ)։

Աղայան Ղ.—Հով. Թումանյանի «Անուշ»-ից մի ճաշակ։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Մի պրոյեկտ քաղաքային ընտրությունների համար (աղղեցությունների խնդիրը)։ Ղարաջյան Գ. Նամակ խմբագրության՝ Ղևոնդ Կախկոպոս Շիշմանյանի նամակի առիթով, ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ՔՐՈՆԻԿ, Ֆ. Ֆրանսիական Պանաման։ Բիբսի ճառը, Իսախանյան Պանամա, Կուսակցությունների նախապատրաստությունները նախագահական ընտրության համար Միացյալ Նահանգներում, Նսեմյան, Օրե-Յոր, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ղ. Ֆրանսիա և Գերմանիա, Ֆերրի մահը, հմբ. ՋԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐԵՐ, Թիֆլիսի Հրատարակչական ընկերություն, Սիական դպրոցների հոգաբարձությունների մասին, Բաֆֆու Ընկերություն Թեհրանում, Նոր գրքեր։

№ 4

Արասխանյան Ա. Հողային խնդիրը Անդրկովկասում, Թումանյան Հով. Ն. Բարաթաշվիլու դամբանի վերա, (բանաստեղծություն)։ Շիրվանզահե Արսեն Դիմաքսյան (վերջ II մասի)։ Բալուդյան Ջ. Սառը հյուսիսում լերկ ապառաժին... (բանաստեղծություն)։ Աղայան Ղ. Իմ կյանքի զխավոր դեպքերը, հաժականյան Գ. Նավթաշրջանի բանվորները, Թառայան Ս. Հայ բողոքական համայնքը III, Մաղսիյան Ե. Իկզի երգիչը, ԳՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, Ս. Թ.—Ատրպետյան Ս. Շուշան (ողբերգություն Թուրքիայի հայոց կյանքից)։ Ս. Թ.—Մկրտչյան Լ. Ամուսնական խնդիրներ, մասն ա, ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Հարցեր քաղաքային ընտրությունների առիթով, Ընտրողական սկզբունքներ, Լեզգությունների խնդիրը և հասարակաց կարծիքը, Կուսակցություններ, Ս. Թ. Ռուսաստանից, Ղուլյան Ա. Անտառները Ռուսաստանում, Նսեմյան, Օրե-Յոր, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ղ. Դաղստանի Իուլանդական ինքնավարության խնդիրը, Գերմանական զինվորական օրինագծի մասին, Տոնախմբություն Իտալիայի Թաղավորական զույգի ամուսնության 25-ամյակի աղթիվ, հմբ. ՋԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐԵՐ, Արիստակես Կախկոպոս Սիդրակյան, Հարություն

Արարատյանի դրքի քննադատությունը, Թիֆլիսի քաղաքային ընտրությունները, Բաթվի նավթատերերի սինդիկատ, Հրանտ Մամարյան, Կրթական գործը Թուրքիայում, Խրիմյան Հայրիկի տարեդարձը, Նիկ. Բարաթաշվիլի, Նոր գրքեր։

№ 5

Շիրվանզահե, Արսեն Դիմաքսյան, Լեոնց, Թող դատապարտված նույն իր ամոթով... (բանաստեղծություն)։ Թումանյան Հով. Սովի ժամանակից, Լեմոնտով Մ. Ահով նայում եմ ես ապագային...—Քեզ մի հավատար...—Երբ վերջին հրաժեշտ ես երկրին տալիս... Ոչ, ես չեմ ուզում... (բանաստեղծություններ)։ Աղայան Ղ. Իմ կյանքի զխավոր դեպքերը, Վարդանյան Գ. Հողատիրությունը Թուրքիայում, Տեր-Ջաքարյան Ս. Գյուլական հողային հանգամանքներ, Թառայան Ս. Հայ բողոքական համայնքը (վերջ), ԳՐԱՆՈՒԹՅՈՒՆ, Ս. Թ.—Մեխրեանդեկ Կախկոպոս Մուրադյան, Հովվական աստվածաբանություն, Ս. Թ.—Ասքանազ Փամբակցի, Սիրո պոեզիա—Ով կարդա՝ նա մարդ ա,—Գաղափարական օրիորդ (վեպ)։ մասն ա, Վանկ, Մի բանասիրական խոնդրի առթիվ, (խորենացին Ուխտանեսի մոտ)։ Տեր-Հարությունյան Մ. Երկրագործ Փամբակցու զրույցները, Մուրադյան Հ. Սև ծովի ափերից, Լուսինի, Ընտրություններ Թիֆլիսի քաղաքային խորհրդարանի 1893—1897 չրջանի համար, Ներսիսյան դպրանոցի հոգաբարձական ընտրությունները, Ս. Թ. Ռուսաստանից, ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ՔՐՈՆԻԿ, Ֆ. Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները և ժամանակակից ամերիկացիք, Նահապետյան Գ. Երաժշտական քրոնիկ, հմբ. ՋԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐԵՐ, Խրիմյան Հայրիկ, Օգնություն սովյալներին, Դասախոսություն կրթական գործի մասին, Գրոտի մահը, Նոր գրքեր։

№ 6

Շիրվանզահե, Արսեն Դիմաքսյան, (վերջ)։ Մանվելյան Լ. Յանկացած երգ, (բանաստեղծություն)։ Աղայան Ղ. Իմ կյանքի զխավոր դեպքերը, Սատուրյան Ալ. Անմոռաց երգ, (Գամառ-Քաթիպայի հիշատակին)։—Բլբուլ, (բանաստեղծություններ)։ Ֆելիքս, Նատուրալիզմը և Չուլան, Մեկ-

բոմբյան Պ. Նամայան Ա. Պատրիկյանի Նամակները ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—Армянские белетристы. Сборник под редакц. Ю. Виссолова и М. Берберяна, т. 1: Պ. ՄԵԼԻՔ.—Թվաբանական խնդիրներ և օրինակներ: Ա. Ա.—Delbruck Anton Ueber Hamlets Vahnsinn. Sammlung gemeinverständlicher wissenschaftlicher vortrage herausgegeben von Rud. ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ,

Արասխանյան Ա. Իրիմյան Հայրիկի զալստյան առթիվ Տեր-Սիրաբյան Հ. Նամակ խմբագրին: Ս. Թ. Ռուսաստանից: ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ԲՐՈՆԻԿ: Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները և ժամանակակից ամերիկացիք: ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Պառլամենտական ընտրությունները Գերմանիայում: Պրոգրեսիստ և սոցիալ-դեմոկրատ կուսակցությունները: Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ, Իրիմյան Հայրիկ «Հայրենիք» և «Պաղիկ» պարբերականների մասին: Կուլանի մահը: Մուպասանի մահը: Թիֆլիսի Հայոց Բարեգործական Ընկերության մատենադարանը: Նոր զրբեր:

№ 7—8

Արասխանյան Ա. Ողջույն Իրիմյան Հայրիկին, Թումանյան Հով. Երբոր բացվելիս է եղել արփին (բանաստեղծություն): Պատուրյան Ալ. Երկրի մշակներ: (բանաստեղծություն): Աղայան Ղ. Իմ կյանքի գլխավոր զեպերը: Պատուրյան Ալ. Սեր (բանաստեղծություն): Սենկելի Հ. Առանց զավանների, Ատուրյան Ս. Սոֆիայությունը: (էսայդ): Անազյան Հ. Առևտրական և գործարանական գործերը մեզանում: (վերջ): Զաքարյան Թ. Մարդկության սերահատությունը: Արդույան Սոֆիա Երկայնաբազուկ: Ընտանիքը և դպրոցը: (զասախոսություն կարդացված վարժուհիների և դաստիարակչուհիների ընկերության մեջ Թիֆլիսում, Ֆեխեր): Պատուրյանի գիրք և Զուլան: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ս. Թ.—Մարիսյան Մ. Հեղինե (վեպ): Գ. Վ.—Զուլ է Պոկտոր Պասկալ: Լուսինի Հայոց թատրոն: Անազյան Հ. Իմ հիշողություններից Իրիմյան Հայրիկի մասին: Ս. Թ. Ռուսաստանից: ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ԲՐՈՆԻԿ, Ֆ. Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները և ժամանակա-

կից ամերիկացիք: Տեր-Անդրեասյան Մ. Դիտական բրոնիկ: Նահապետյան Գր. Երաժշտական բրոնիկ VIII. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Ռուս-Գերմանական մաքսային կոմիտե: Ռուսիան և Գերմանիան Միջերկրական ծովում: Իդանդական ինքնավարության օրինագիծը համայնքների և լորդերի ժողովներում: Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ, Իրիմյան Հայրիկ Թիֆլիսում: Բարձրագույն հրովարտակ: Օգնություն սովյալներին: Շուշավ թատրոնի 25-ամյակը: Խոլերայի մասին: Ղազարոս Աղայան: Բժիշկ Դանիել Լիսիցյանի մահը: Տիգրան Կումիշկերտանի մահը: Կրոնափոխությունը Թուրքաց-Հայաստանում: Ներքին զաղթականություն: «Մուրճ»-ի խմբագրությունը վեհափառ կաթողիկոսի մոտ: Բժշկապետության պրոֆեսոր Շարկոյի մահը: Նոր զրբեր:

№ 9

Աղայան Ղ. Իմ կյանքի գլխավոր զեպերը: Թումանյան Հով. Պոետին (բանաստեղծություն): Սենկելի Հ. Առանց զավանների, Թումանյան Հով. Ալվադովսկու ծովանկարի առաջ (բանաստեղծություն): Ղառաջյան Գ. Քաղաքակրթության դարգացման ընթացքը: Բալուդյան Ս. Բույսերի բեղմնավորությունը: Արդույան Սոֆիա Երկայնաբազուկ: Ընտանիքը և դպրոցը: (վերջ): Աթանասյան Ա. Գյուղատնտեսության ուսուցումն և հայ գյուղատնտեսը: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ս. Թ.—Լեո: Ախտահանություն: Նավասարդյան Մ.—Մոխրաբերիձ Ալ. էլզուլա: ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի: Օժման հանդեսից: Մարկոսյան Ի. Կաթողիկոսի օծումը և Շամախու հայ բողոքականները: Մուրադյան Հ. Սև ծովի ափերից II: Ս. Թ. Ռուսաստանից: ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՅԱՆ ԲՐՈՆԻԿ, Ֆ. Ամերիկայի Հյուսիսային Միացյալ Նահանգները և ժամանակակից ամերիկացիք: ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Ռուս-Ֆրանսիական բարեկամությունը: Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ, Կաթողիկոսի ո. օծումը: Ղ. Աղայանի մասին: Կարծիքներ «Մուրճ»-ի մասին: Պատգամավորների խումբը: «Մշակ»-ի նոր խմբագիրը: Հայոց թատրոն: Երևանի թեմական վերատեսչի մասին: Արփիարյանի հոգվածը Շիրվանզադեի մասին: Հայոց Հրատարակչական Ընկերություն: Միբրեբի մահը: Մարշալ Մակ-Մահոնի մահը: Նոր զրբեր:

Արասխանյան Ա. Կրթված գյուղացին, Աղա-
յան Ղ. Իմ կյանքի գլխավոր ղեկավարը, Հակոբյան
Հ. Ուսումնականության (բանաստեղծություն),
Տեր-Հաքարյան Ս. Էություն, Պուշկին, Օ. վարդապե-
տի, ևս ղեկի հմ թո ձեռքում... (բանաստեղծու-
թյուն), Խաժակյան Գ. Նավթաշրջանի բանվոր-
ները, Ղարաջյան Գ. Քաղաքակրթության պար-
զանքն ընթացքը, ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Դադարա-
յան Հ.—Տեր-Պրեկյան Ա. Հայաստանյայց եկե-
ղեցին և Բյուզանդյան ժողովու պարագայը, ՆԵՐ-
ՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Հ. Հայրիկը և գյուղատն-
տեսական ինտելիգենցիան, Աթանասյան Ա. Վե-
հափառ Հայրիկը և գյուղատնտեսական ուսումը,
Լուսինի, Նոր օրհները Կովկասի համար, Մարգարե-
յան Յ. Նավթարդյունաբերական գործի ներկա
վիճակը Ի. Սրենդյան Ա. Մեծ Ղարաբաղի սայի ներ-
կա դրությունը, Ա. Ա. Ղալազե գյուղը Շխյան Ս.
Նամակներ Շվեդարիայից, Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒ-
ՐԵՐ՝. «Մուրճ»-ի հրատարակչական իրավունքը,
Նոր նշանակումներ էջմիածնում, «Մշակ»-ի մա-
սին, Վեհափառի ուղեորության նկարագրությունը,
Դեղարվեստների ցուցահանդես Թիֆլիսում, Երե-
վանի և Բաքվի քաղաքային ընտրությունները,
Հայոց պրականական ֆոնդի կանոնադրությունը,
Նավթի նոր շրջան, Դ. Վ. Գրիգորովիչի 50-ամյա
հոբելյանը, Շարլ Գունոյի, Զայկովսկու, Պլեչենկի
մահը, Նոր գրքեր:

№ 11

Արասխանյան Ա. Տաճկա-հայկական խնդիրը,
Մանվելյան Լ. Լույս գաղափարը—Գիշեր, (բա-
նաստեղծություններ), Պուշկին, Բաղձանք, (բա-
նաստեղծություն), Արզահատյան Ա. Ուսումնական
(մի հատված իմ հիշողություններից), Աղայան Ղ.
Իմ կյանքի գլխավոր ղեկավարը, Հակոբյան Հ. Տի-
կին ՆՆ-ին, (բանաստեղծություն), Սենկևիչ Հ.
Առանց դավանանքի, Բալուդյան Ս. Կենդանիների
հասարակական կյանքը, Խաժակյան Գ. Նավթա-
շրջանի բանվորները, Ֆելիքս, Նատուրալիզմը և
Զուլան, ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ն.—Տաշյան Հ. Ցու-
ցակ հայերեն ձեռագրաց կայսերական մատենա-
դարանի, Ա. Տ.—Կանայան Ս. Ցուցակ հայերեն
ձեռագրերի Թիֆլիսի ներսիսյան հոգևոր դպրա-

նոցի, ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի,
Հաղի Թանկությունը, Երևանյան նահանգում և
Ղարաբաղի շրջանում, Գյուղը մեղանում և Ռուսաս-
տանում, Զեմստովի պակասությունը մեղանում,
Գյուղատնտեսական կապիտալ Թիֆլիսի նախ-
գում և նրա ծրագրերը, Մարգարյան Յ. Նավթարդ-
յունաբերական գործի ներկա վիճակը, Ի. Ս. Դ.
Շարլ Գունո, Շխյան Ս. Դանակցական տոն Գրիգ-
որի լեկերությունը, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ,
Հ. Նոր միստրություններ, Ավստրիայում և
Ֆրանսիայում, Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ՝,
Գևորգ Եպիսկոպոս Սուրենյանի մասին, Գրիգորիս
արքեպիսկոպոս Աղվանյանը Ատրպատականի ա-
ռաջնորդ, Գյուղատնտես Բարսեղ Թամաշյան,
Ուսումնական մասնաժողովի նոր կազմը, Թիֆլի-
սի նոր քաղաքագլուխ, Ռուսաստանի և Պարս-
կաստանի միջև տերիտորիաների փոխանակում,
Հրդեհ Բաթումում, «Աղբյուր-Տարաղ»-ի հրատա-
րակությունը, Արձան Գ. Արժույտուն, «Հոգե-
օգոստոս»-ի գրաստականը, «Արսեն Դիմաքս-
յան»-ի մասին, Ուղղադրության խնդիրը, Վրաց
հոգևոր սեմինարիան, Պլեչենկի մահը, Նոր գրու-
թյուն:

№ 12

Սենկևիչ Հ. Առանց դավանանքի (վերջ),
Մանվելյան Լ. Մովսիս ալիքներ, լեռներ Կովկաս-
յան... (բանաստեղծություն), Աղայան Ղ. Իմ
կյանքի գլխավոր ղեկավարը, Պուշկին Ա. Բանտարկ-
յալ—Փոթորիկ, (բանաստեղծություններ), Բա-
լուդյան Ս. Կենդանիների հասարակական կյանքը,
Խաժակյան Գ. Նավթաշրջանի բանվորները,
(վերջ), Ֆելիքս, Նատուրալիզմը և Զուլան, Ղալա-
յան Յ. Գայլի գլխին ավետարան, ԳՐԱԽՈՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ, Ն.—Միաբան, Ուրարտյան բնագործի
լեզուն, Մարգարյան Յ. Նավթարդյունաբերական
գործի ներկա վիճակը, Ի. Ս. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ, Հ. Իտալիա և Ֆրանսիա, Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ
ԼՈՒՐԵՐ՝, Սուրբաս արքեպիսկոպոս Պարգյանը
Ատրպատականի թեմի առաջնորդ, Նոր հաջորդ-
ներ, «Արարատ»-ի նոր խմբագրությունը, Գևորգ
Եպիսկոպոս Սուրենյան, «Շավիղ» շաբաթաթերթ
Պարսկաստանում, «Մոսմբե» վրաց ամսագիրը,
«Արձագանք», Միսաս Զերազը հայկական դիցա-
բանության մասին, Անգլիական նոր դեսպան

Պոլսում, Արձան Բ. Պատկանյանին, Ներքին գաղ-
թականության խնդիրը, Հրաբխային ժայթքում
Անդրկովկասում, Հայոց բարեգործական ընկե-
րությունը, Արքեպիսկոպոս Գ. Աղվանյանի, Ղ.
Մելիք-Աղամալյանի, հայագետ Ֆելիքս Նեվի ու
վրաց գրող Ալ. Ղազրեցի մահը, Նոր գրքեր:

1894

№ 1

Արասխանյան Ա. «Մուրճ»-ը նոր տարեշրջանի շնորհում—Ղազրեցի Ալ. Չորի նահապետ Գոչալ—Լեւոնտով Մ. Նվեր Եղև պոեմային (բանաստեղծություն), Աղայան Ղ. Իմ կյանքի ղիսավոր ղեպերը (վերջ)—Հակոբյան Հ. Էլի նորան (բանաստեղծություն)—Բալուդյան Ս. Կենդանիների հասարակական կյանքը, Պլեշչևսկի Երազ (բանաստեղծություն), Ջաքարյան Թ. Բժշկականությունը և հոգեբանությունը, Բահաթյան Ս. Հողային և անձնական իրավունքը հին Հայաստանում, Ղարաջյան Գ. Բանվորների ապահովագրման խնդիրը, Ֆելիքս, Նատուրալիզմը և Չոլան (վերջ), ԳրԱնՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Մ. Ն.—«Մոամբե» (վրաց նոր ամսագիր, 1894 թ. № 1), Ս. Բ.—Լուսկինի վ. Հանրամատչելի բանախոսություն, Ս. Բ.—Տեր-Ավետիսյան Ն. Կովկասյան հանքային ջրեր, Ս. Բ.—Վարելահողը պարարտացնելու միջոցներ, ԺԱՄԱՆԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լուսինի, Ռուս մամուլի հայացքները ուսական շահերի մասին Կովկասում, Մկրտիչ Կաթողիկոս, Օրհնություն անդրանիկ կոնգակի, Վանցյան Գ. Երկու խոսք մեր ուսումնարանների և ուսուցիչների ապահովության մասին, Ա. Ղարաբաղի բնական ղարանոցը Շուշի բաղարում, Տաճկա-Հայաստան, Նամակներ խմբագրին, Աղայան Ղ. Իմ պատասխանը Պ. Պոռյանին, Դիտող, Հովնանյան ղարոցի առիթով, Նմր. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ:

№ 2

Ղազրեցի Ալ. Չորի նահապետ Գոչալ, Մանվելյան Լ. Ավերակների վրա (բանաստեղծություն), Բալուդյան Ս. Կենդանիների հասարակական կյանքը (վերջ), Մատուրյան Ալ. Փառքի տենչը (բանաստեղծություն), Ջաքարյան Թ. Բժշկականությունը և հոգեբանությունը, Արգահատյան Ա. Հրեշքը (պատմվածք), Ղարաջյան Գ. Բանվորների

ապահովագրման խնդիրը, Սարգսյան Ս. Մեր պարբերական թերթերի և դասագրքերի լեզուն և ուղղագրությունը, Բահաթյան Ս. Հողային և անձնական իրավունքը հին Հայաստանում, ԳրԱնՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—Թատրոն, գրականական և թատերական հանդես № 1, Ս. Բ.—Ֆլամարիոն Կ. Հանրամատչելի նկարադրական աստղաբաշխություն, ԺԱՄԱՆԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Մի ընկերության սկիզբն ու վախճանը, Մարգարյան Ֆ. Նավթարդյունաբերական գործի ներկա վիճակը, Տերյան Ս. Անցորդի տպավորություններ Գանձակ քաղաքից, Բալուդյան Ս. Գիտական քրոնիկ. Բնագետների համագումարը Մոսկվայում, Նմր. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ:

№ 3

Մանվելյան Լ. Կանցնեն այս օրեր... (բանաստեղծություն), Ղազրեցի Ալ. Չորի նահապետ Գոչալ (վերջ), Հակոբյան Հ. Իմ բարեկամին (բանաստեղծություն), Կոպե Ֆր. Երեխա-Ջարդարանը (պատմվածք), Ջաքարյան Թ. Բժշկականությունը և հոգեբանությունը (վերջ), Մատուրյան Ալ. Խավարի բարեկամներին (բանաստեղծություն), Մանվելյան Լ. Դպրոցական նամակներ, Ղարաջյան Գ. Բուհվորների ապահովագրման խնդիրը, Մատուրյան Ալ. Զատիկ (բանաստեղծություն), Սարգսյան Ս. Մեր պարբերական թերթերի և դասագրքերի լեզուն և ուղղագրությունը (վերջ), Բահաթյան Ս. Հողային և անձնական իրավունքը հին Հայաստանում, ԳրԱնՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Գնունի Հ.—Լեւոնտով Մ. Դե. Թարգմ. Մ. Սաղաթյան Ս. Բ.—Врем А. жнзнь животных в 10 томах. Գ. Վենց.—Արիստակես Լաստիվերտցին Հայոց պատմություն. Թարգմ. Մ. Տեր-Պետրոսյան, Նավասարդյան Մ.—Մովսես Խորենացին, և «Վելյաց երգը», ԺԱՄԱՆԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Բահանայական խնդիրը, Մկրտիչ Կաթողիկոս, Կոնգակ սովետը և կարոտյալների առիթով, Ա. Ա. Հովնանյան Մարիամյան օրհորդաց ղարոցի հոգարարծության ընտրությունները, Մարգարյան Ֆ. Նավթարդյունաբերական գործի ներկա վիճակը (վերջ), ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Գլադստոնի հրաժարականը, Իտալիա, Ապրտամբությունը Սիցիլիայում, Սիցիլիայի սոցիալ տնտեսական վիճակը, Կրիսպիի միսիստություն

նր, Ֆինանսական և վարչական ունիորմենների ծրագիրը, Լիազորությունների խնդիրը, հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՒՐԵՐ,

№ 4

Դուրբախյան Հով. Որդիական սեր, Շանթ Լ. Ես պատրանքը սիրեցի... (բանաստեղծություն), Կորոլենկո Վ. Կարմիր դատկի գիշերը, Մանվելյան Լ. Դպրոցական նամակներ, Սատուրյան Ալ. Օրեր են գալիս և օրեր գնում... (բանաստեղծություն), Բահաթրյան Ս. Հողային և անձնական իրավունքը հին Հայաստանում, Հակոբյան Հ. Բաֆֆիի շիրիմի մոտ (բանաստեղծություն), Ղա-րաջյան Կ. Բանվորների ապահովագման խնդիրը (վերջ), Վարդանյան Կ. Խոշոր ձեռնարկությունների բնավորությունը և բանվորները, ԳՐԱՆՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—Երեցյան Ալ. Ամենայն Հայոց կաթողիկոսությունը և Կովկասի հայք XIX դարում, մասն ա. (1800—1832), ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Սխական ընտրությունների կանոնադրություն, Մկրտիչ Կաթողիկոս, Կոնդակ Աշրղյանին, Ղադարյան Ե. Սովոր և գաղթականությունը, Արշեն Էրեց, Գյուղական բահանայի բարոգը, Սեդրակյան Ար. Լպիսկոպոս. Ո՞վ հավատաց, Ղադ. Մ. Գյուղական բահանաների խնդիրը, Սարգսյան Լ. Հայոց սեմինարիաներ և բահանայական խնդիր, Տ. Բահանայական հարցը Ղարաբաղի թեմում, Օրոր, Բահանայական խնդիրը Սուլդուղ և Սովուլուրուղ գավառներում, Թ. Թղթակցություն Եկատերինոգրից, — Զերնով, Թղթակցություն էսենտուկիից՝ (հանքային ջրեր), հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՒՐԵՐ,

№ 5

Տուրգենև, Արձակ բանաստեղծություններ (Մուրացկան, Պառավր, Խնջույք, վերին էակի մոտ, Սերուկ, Կապույտ աշխարհ, Խոսակցություն), — Հայնե, Երգ (բանաստեղծություն), — Փափազյան Վ. Լուր-դա լուր (քրդական պոեմա), — Մնացականյան Գ. Գեղը կանգնի՞ գերան կկուրի, — Ղազբեգի Ալ. էլբերդ (պատմվածք), — Լեֆոր Գ. Դրոշակ (գրույց), — Արծրունի Վ. Բնական հիպնոտիզմ, — Բահաթրյան Ս. Հողային և անձնական իրավունքը հին Հայաստանում (վերջ), —

Վարդանյան Գ. Արծաթի և ոսկու խնդիրը, — Հակոբյան Հ. Բանվորների հավաքական ապահովացումն Ռուսաստանում դժբախտ զեպերից, ԳՐԱՆՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ, — Աստ. Գ. — Ֆիրդուսի, Զորհակ Բյուրուսպի Աթղահակ, Ռոստոմ և Զոհրապ, — Աստ. Գ. — Լուկկելի Վ. Հանրամատչելի բնախոսություն, — Վանցյան Գ. Օրենք և կազմակերպություն, (բահանայական խնդրի առթիվ), — Ղըլ-պրճյան Ա. Բահանայական խնդիրը Ախալթալաքի գործակալության մեջ, — Մի բրոշյուրի առիթով երկու խոսք, — Մանվելյան Լ. Նամակ խմբագրին (բրոշյուրի առիթով), — Արասխանյան Ա. Պատասխան բրոշյուրի, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ,

Կարենոի մահը, — Կաղիմիր Պերիե, — Միեխտրական փոփոխություններ, հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՒՐԵՐ,

№ 6

Գարաշվիլի, Երկվեղուն և Քուլե (պատմվածք), — Շանթ Լ. Մակույկը (բանաստեղծություն), — Փափազյան Վ. Աննա (ուսանողի հիշատակարանից), — Ա. — Հելեն Կելեր (մի կույր, համր և խուլ աղքատ կրթություն), — Հակոբյան Հ. Ես պատահամք հրապուրվեցա... — Խնջույք, ասա, այնքան սիրով... (բանաստեղծություններ), Դուրբախյան Հ. Սանձարձակ անասունների գրոսանքը (պատկեր), — Մանվելյան Լ. Դպրոցական նամակներ, — Արծրունի Վ. Բնական հիպնոտիզմ, — Հակոբյան Հ. Բանվորների հավաքական ապահովացումն Ռուսաստանում դժբախտ զեպերից, ԳՐԱՆՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ, — Աստ. Գ. — Լեոնյան Գ. Հայ աշուղներ, — Մին. Ե. — Լեկերկ Ժյուլ, Ժանապարհորդություն Արարատի վրա, — Մին. Ե. — Պրիմ Ֆերդինանդ, Երկրագունդը. ծովերը և ցամաքները, ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, — Արասխանյան Ա. Հոգաբարձական-ծխական հուսիսյան ընտրություններ, — Մելքումյան Մ. Մեղրի գյուղի դրություն, — Մուրադյան Հ. Նամակներ Սև ծովի ափերից, — Վարդանյան Գ. Գերմանացիների գաղթականությունը Փոքր Ասիայում, ԱՐՏԱՍԱՀԱՆՅԱՆ ՔՐՈՆԻԿ, — Ա. Մ. Ն. Կարենոի սպանումը, հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՒՐԵՐ,

Աղեւյան Ա. Ներհակ Առաքելը (եղեւթյուն):—Պուշկին Ա. Հրեշտակ (բանաստեղծություն):—Նադսոն: Հասել է ժամը... (բանաստեղծություն):—Սենկին Շ. Օրհնյալ լինես (հնդկական լեզվա-դա):—Հակոբյան Հ. Անմոռաց ընկերիս:—Իմ պարտեզից այս փնջիկը ես ծաղկաբաղ աբեցի...—Այն մի գմայլիչ առավոտ էր... (բանաստեղծու-թյուններ):—Վրույր Ա. Մ. Աղամյանի նամակնե-րը:—Շանթ Լ. Երգ (բանաստեղծություն):—Վո-դովոզովա էլիս Ն. Անգլիական գյուղական քահա-նա:—Դեմիրճյան Դ. Սանկան (բանաստեղծու-թյուն):—Արծրունի Վ. Բնական հիպնոտիզմ:—Ա-թանասյան Ա. Գութանի շուրջը (գյուղատնտեսա-կան գրույցներ):—Վանցյան Գ. Պատմական աղ-նարկ բոշաների տնցյալից:—Մյուլլեր Ֆրիդրիխ: Հայերեն այբուբենի ձայնավորների ծագումը:—Հակոբյան Հ. Բանվորների հավաքական ապահո-վացումն Ռուսաստանում դժբախտ դեպքերից: ԳրԱնՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—«Մասիս». հանդես նախնական և երկրորդական կրթության. Կ. Պո-լիս, 1894:—Աստ. Գ.—Քոչարյան Գ. Մեղապարտ Փարսեցիներ (դրամատիկական անցքեր):—Աստ. Գ.—Քոչարյան Գ. Մխիթարանք և հանգիստ (չափաբերական գրվածք):—Վարդ. —Գ. Զուլա է. Երեք քաղաքներ:—Լուրդ. ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵ-ՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Պատրիարքական տեղապահի ընտրությունը տաճկահայերի հա-մար:—Պատվավոր հաշտարար դատավորների հաստատությունը Կովկասում:—Զայնատու ծխա-կանների խնդիրը:—Ներսիսյան դպրոցի հին հո-գաբարձության վերջին սխրագործությունը:—Հրատարակչական ընկերությունը և մամուլը:—Մի նոր հարձակում հայերի վրա ուսաց մամու-լի մեջ: Մի նոր հարձակում «Մուրճ»-ի վրա հա-յոց մամուլի մեջ:—Հաղարյան Ե. Ուսուցչական խնդիր:—Տեր-Սկրտչյան Մ. Ավագ ուսուցիչը մեր դպրոցներում:—Ա. Ա. Հովհաննես Ստեփանյան հատիսյան:—Միրիմանյան Հ. Գետաշեն գյուղը (գյուղական ուսուցչի հիշատակարանից):—Ար-տասահմանյան քրոնիկ. Ա.Մ.Ն. Երկրաշարժը Պոլսում, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Զին-յա-պոնական պատերազմը, հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ,

Աղեւյան Ա. Ներհակ Առաքելը (վերջ):—Շանթ Լ. Տենչանք (բանաստեղծություն):—Դրախման Հովդեր Աղջիկը մեռավ և նրան թաղեցին (դա-նիական գրականությունից):—Պուշկին Ա. Աշ-նան առավոտ (բանաստեղծություն):—Սողոմոն-յան Բ. Սուրբ գերեզման (իրական պատմու-թյուն):—Նադսոն: Ողջ էությունը քեզ պատկա-նել... (բանաստեղծություն):—Շտեվեն Ա. Գյու-շակուն վարժուհու հիշատակարանից:—Վրույր Ա. Մ. Աղամյանի նամակները:—Խաժակնյան Գ. Ֆրամարիոնը ժրնեում: Աթանասյան Ա. Գութանի շուրջը (գյուղատնտեսական գրույցներ): ԳՐԱ-նՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—Բալադյան Ս. Դարվիսիզմ:—Ա. Ա.—Ա.Ե.Ս. Հարություն Արարատյանի կեղ-ծիքը:—Բահաթյան Լ.—Ֆիրդուսի Ռուսաստան և Զոհրաբ. ամբողջ վեպ և զանազան հատված-ներ Շահ-Նամից: ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒ-ԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Պոլսի պատրիար-քական ընտրության խնդիրը:—Սասունի ապրս-տամբությունը:—Ծրմուղովը Կովկասում:—Հայոց թատրոն:—Թիֆլիսի քաղաքային դպրոցները և «ԿԱՅԱՅ» լրագիրը:—Հայոց թեմական դպրոցնե-րի կազմը 1894—1895 թթ.:—Միրիմանյան Հ. Գե-տաշեն գյուղը (վերջ):—Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը «Հայրենիք» Վ. Ա. ֆրանսիական ուղղա-գրությունը, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Զին-յապոնական պատերազմը:—Ֆրանսիան և Մադա-գասկար: հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ,

№ 10

հմբ. Թաղավոր—Կայսր Ալեքսանդր III-ի մահը:—Կայսր Նիկոլայ:—Բաշինջաղյան Գ. Մու-րացկաններ:—Շանթ Լ. Զէ, կհիշեմ քեզ (բանաս-տեղծություն):—Ֆիլոն Օգյուստեն, Զիմ և Զեկ (պատմվածք):—Հակոբյան Հ. Երբ խորագրենին հայացքս լուրած... (բանաստեղծություն):—Սկրամ Ամալիե, In aslam profectus est (նորվեգիական գրականությունից):—Փափաղյան Վ. Մեծ փա կանք:—Վրույր Ա. Մ. Աղամյանի նամակները:—Խաժակնյան Գ. Ֆրամարիոնը ժրնեում (վերջ):—Արծրունի Վ. Բնական հիպնոտիզմ:—Շտեվեն Ա. Գյուղական վարժուհու հիշատակարանից (վերջ):

—Հովհաննիսյան Մ. Կապիտալիզմի զարգացումը։
—Սիլյան, Սասուն։ (Իմ հիշատակարանից)։—Ղա-
ղարյան Ե. Անցյալի հիշատակը։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Դաղբաշյան Հ.—Սարգսյան, Աղանթազե-
ղոս և իր բազմամյա գաղտնիքն։—Ա. Ա.—Ս. Բա-
լաղյանի «Դարվիճիկ»-ի առիթով, ԺԱՄԱՆԱԿԱ-
ԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Արասխանյան Ա. Կայսր Ա-
լեքսանդր III։—Մ.—Դ. Սասնո ղեկավարը։—Մա-
տուրյան Այ. Մի համակրելի երևույթ, հմբ. ԶԱ-
ՆԱԶԱՆ ՆՈՒՐԵՐ։

№ 11—12

Մնացականյան Գ. Զարաբեր խարազանը։
(պատմվածք)։—Մանվելյան Լ. Ասում են պոետ...
—Հիասթափության էլեգիա։ (բանաստեղծու-
թյուններ)։—Ստրինգերզ Ավգուստ։—հղճի խայ-
թոցները։ (շվեդական դրականությունից)։—Լե-
մոնտով Մ. Մեռյալի սերը։ (բանաստեղծություն)։
—Կուպկե Ֆրանսուա։ Համբույր։ (պատմվածք)։—
Դեմիդով Դ. Այն հովտի մեջ կախարդական...
(բանաստեղծություն)։—Փափազյան Վ. Զգայա-
լափ։—Զիստի։ (տուրիստի հիշողություններից)։—
Շանթ Լ. Երազ օրեր։ (գիշերօթիկի մը հուշատե-
րեն)։—Սիլվա Ա. Վենետիկյան հաշիա։ (պատ-
մվածք)։—Վրույր Ա. Մ. Աղամյանի նամակնե-
րը։—Մանվելյան Լ. Դպրոցական նամակներ։—
Սեյլան, Սասուն։ (Իմ հիշատակարանից)։—Ղա-
ղարյան Ե. Անցյալի հիշատակը։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Մ.—Զոպանյան Արշակ։ Պետրոս Դու-
յան։ (կենսագրական ակնարկ)։—Գնունի Հ.—
Амнелъ: Из дневника Амнелъя. Գնունի
Հ.—Մ. Լեմոնտովի «Դե» արևելյան վիպասա-
նությունը։ (կրիտիկական հոդված)։ ԺԱՄԱՆԱ-
ԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Հայկա-
կան խնդրի նորագույն զարգացումը։—Սարգսյան
Լ. Տարեկան հաշիվ Դարաբաղի հայոց հոգևոր
թևակալ զպրանոցի տեսչի 1893—1894 ուսում-
նական տարվա համար։—Ա. Ա. Արհեստավորաց
«Մուրճ» ընկերության։ (պայմանաթուղթ)։—Փա-
փազյան Վ. Նամակներ Անգլիայից։ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Քաղաքական դրությունը հայկա-
կան խնդրի առիթով, հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ՆՈՒՐԵՐ։

1895

№ 1

Արասխանյան Ա. Ուղիղ ճանապարհ։—Ման-
վելյան Լ. Հիասթափության էլեգիա։ (բանաստեղ-
ծություն)։—Գյոթե, Հերման և Դորոթեա։ (վեպ)։
—Մատուրյան Այ. Իմ օրագրից։ (բանաստեղծու-
թյուն)։—Շանթ Լ. Երազ օրեր։ (գիշերօթիկի մը
հուշատեղեն)։—Աղամյան Պ. Բարյալ մնաք իմ
ցնորքներ։ (գրյալ հետևողությամբ Մանսֆելդի)։
—Արծրունի Վ. Բնական հիպոտիզմ։ (վերջ)։—
Հակոբյան Հ. Քուրդի շուկին։ (բանաստեղծու-
թյուն)։—Տեր-Միրաքյան Հ. Քաղաքակրթության
պատմական աստիճանները ուսուցման գործում։
—Մանվելյան Լ. Դպրոցական նամակներ։ Հով-
հաննիսյան Մ. Խոշոր ինդուստրիայի զարգացու-
մը։—Խ. Արսեն։ Վերջին խոսք։ (բանաստեղծու-
թյուն)։—Սեյլան, Սասուն։ (Իմ հիշատակարանից)։
ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, —Հ. Տ. Միրաք.— Հարություն-
յան Իս. Ներսիսյան հոգևոր դպրոցի առաջին
դպրոցական ճանապարհորդությունը, ԺԱՄԱՆԱ-
ԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Հայկա-
կան խնդրի նորագույն զարգացումը, հմբ. ԶԱ-
ՆԱԶԱՆ ՆՈՒՐԵՐ։

№ 2

Գյոթե, Հերման և Դորոթեա։—Մատուրյան Այ.
Ճշմարտության գաղափար։ (բանաստեղծություն)։
—Շանթ Լ. Երազ օրեր։—Շանթ Լ. Դուր Կաղոթիկ։
(բանաստեղծություն)։—Փափազյան Վ. Քար ջար-
դողներ։ (տուրիստի հիշողություններ)։—Դեմիդ-
ով Դ. Թող համառ վիշտը...—Ահա կաթիլը...—
Աստղերը որպես մահվան կերտներ...—Սոնետ
(Մ. Ա.-ին) (բանաստեղծություններ)։—Սեյլան
Սասուն, Խ. Արսեն, Պատասխան չկա։ (բանաս-
տեղծություն)։—Տեր-Միրաքյան Հ. Քաղաքակր-
թության պատմական աստիճանները ուսուցման
գործում։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Մ.—Ճուղորդյան։
Մոռացված աշխարհ, գիրք Ա։—Լ. Մ.—Տեր-Գրի-
գորյան Էմիլ։ Բարեգործության դիմակի տակ։—
Արասխանյան Ա. Նյութեր հայկական խնդրի նո-
րագույն զարգացման պատմության համար։—
Պատրիարքական ընտրություն։—Արասխանյան
Ա. Վեցամյա գրական ժողովածուների առիթով։
—Սեյլան Հ. Թատրոնի շուրջը։—Մուրադյան Հ.
Ախալցխայի գավառի մի քանի հայ գյուղերը։—

Ջիլցյան Ա. Նամակ Ազուլիսից:—Փափազյան Վ.
Նամակներ Անգլիայից: հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ:

№ 3—4

Ադիլյան Ա. Նրա ցավը (պատմվածք):—Մատուրյան Ալ. Անտեր գերեզման: (բանաստեղծություն):—Շանթ Երազ օրեր (վերջ):—Շանթ Լ. Երեսկ: (բանաստեղծություն):—Գյոթեի Հերման և Դորոթեա: (վերջ):—Դեմիրճյան Դ. Բարի գիշեր... (բանաստեղծություն):—Ժերոմ-Ժերոմ: Սրտառուլ պատմություն (պատմվածք):—Տեր-Միրաքյան Հ. Քաղաքակրթության պատմական աստիճանները ուսուցման գործում: (վերջ):—Սեյլան: Սասուն: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Աստ. Գ.—Տեր-Մկրտչյան Գ. Հայկական:—Ա. ԺԲ. ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Արասխանյան Ա. Հայկական խնդրի նորագույն դարգացումը III:—Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը: ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Զին-յապոնական պատերազմի վերջը:—Սիմոնեսեկի հաշտության դաշնը: Հայկական խնդիրը: Բիսմարկի հոբելյանը: հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ:

№ 5

Մանվելյան Լ. Սասուն: (բանաստեղծություն):—Լեւոնտով Մ. Մցիրի: (պոեմ):—Զլոտովրատսկի: Գյուղի վարժուհին: (պատմվածք):—Մատուրյան Ալ. Քո վարդ շրթունքից... (բանաստեղծություն):—Զուդերման Հ. Բարեկամի խոստովանքը (պատմվածք):—Լեոնց: Խորունկ երկրներից... (բանաստեղծություն):—Իեմիրովիչ-Դան-չենկո Վաս. Զակոդավրոի երգիչները (պատմվածք):—Շանթ Լ. Ահա ելավ լուսինն արծաթ... —Սիմֆոնի: (բանաստեղծություններ):—Զաքարյան Թ. Ժառանգականություն:—Դեմիրճյան Դ. Փոթորիկներ:—Լացոդ ուռենի: (բանաստեղծություններ):—Սեյլան: Սասուն: (վերջ): ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Վարդանյան Գ.—Բահաթրյան Ս. Հովայի և անձնական իրավունքը հին Հայաստանում: (Հայկազյանց շրջան):—Ա. Ա.—Գալեմբարյան Գ. Պատմություն հայ լրագրության, ի սկզբանե մինչև մեր ժամանակը:—Ա.Ա.—Լեոնյան Դ. Հայոց պարբերական մամուլը (պատմական տեսություն սկզբից մինչև մեր օրերը): ԺԱ-

ՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Արասխանյան Ա. Նյութեր հայկական խնդրի նորագույն դարգացման պատմության համար:—Սարգսյան Գ. Մոսկվայի հայ ուսանողությունը:—Փափազյան Վ. Նամակներ Անգլիայից: հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ:

№ 6

Լեւոնտով Մ. Մցիրի: (վերջ):—Հայնե Երգեր: (բանաստեղծություններ):—Կնուտ Համսուն: Գաղտնիք (նորվեգական գրականությունից):—Շանթ. Լ. Զգույշ: (բանաստեղծություն):—Մանվելյան Լ. Դպրոցական նամակներ:—Հակոբյան Հ. Պատկերներ: (բանաստեղծություններ):—Զաքարյան Թ. Ժառանգականություն: (վերջ):—Դեմիրճյան Դ. Հրաժեշտ: (բանաստեղծություն):—Հովհաննիսյան Մ. Խոշոր ինդուստրիայի դարգացումը: ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ: Տեր-Մկրտչյան Գ. Դարագաշյան Ա. Մ. Քննական պատմություն հայոց ըստ նորագույն պատմական, լեզվաբանական և բանասիրական տեղեկությանց: Ժամանակակից ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Արասխանյան Ա. Հայկական խնդրի նորագույն դարգացումը:—Հայկական ռեֆորմների ծրագիրը:—Ա.Ա. Տաճկա-Հայաստանի վարչական ռեֆորմների ծրագրի ամփոփում:—Մատուրյան Ալ. Լեոն վարդապետ Խոջոյանի հիշատակին: (հիշողություն):—Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը: ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Դ. Ռուսֆրանսիական դաշնակցությունը:—Մինիստր Հանտոի ճառը:—Մինիստրական փոփոխություններ Անգլիայում:—Պառլամենտական ընտրությունների պատրաստություններ:—Կուսակցությունների հույսերը:—Հայկական խնդիրը. Անգլիան և Իտալիան:—Պառլամենտական ընտրություններ Իտալիայում:—Մինիստրական փոփոխություններ Ավստրիայում: հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ:

№ 7

Փափազյան Վ. Թեթև հաճույքներ (մի թուրքահայ եպիսկոպոսի նամակից): Պիեշչեն: Զերկենացը: (բանաստեղծություն):—Փափազյան Վ. Լիլիշ: (պարսկական պոեմ):—Մատուրյան Ալ. Դարձյալ սիրո կյանք... —Կայծեր: (բանաստեղծություններ):—Քաշիշաղյան Գ. Վրացի Իվան (պատմվածք):—Շանթ Լ. Ինչպես մեզը:—Սևերու

մեջ (բանաստեղծություններ)։—Դեմիրճյան Դ. Մ-ին (բանաստեղծություն)։—Սեյյան Ծաճկա-
Հայաստանի ազգարնակությունները ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Տեր-Մկրտչյան Գ. —Դարագաշյան Ա. Մ. Քննական պատմություն հայոց ըստ նորագույն
պատմական, լիզվարանական և բանասիրական
տեղեկություն (վերջ)։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Արասխանյան Ա. Հայկական խնդրի նորագույն
զարգացումը։ Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

№ 8

Մուպասան Լուսնկա գիշեր—Մատուրյան Այ.
***-ի ալրոմում (բանաստեղծություն)։—Սյուլի
Պրիդոմ Շատ ես փափագում... (բանաստեղծու-
թյուն)։—Լերմոնտով Մ. Փախտական (լեռնային
լեզենդա)։—(Անհեղինակ) Զուբակ (պատմվածք)։
Թարգմ. ուսերենից Ա. Շ. —Կրտսկի Համոյմուն-
քի մարդ (իբր թե ճշմարիտ է)։—Մուրադյան Հ.
Փոթիից-Քուբայիս (ճանապարհորդական տպա-
վորություններ)։—Բահալլայան Ս. Հողային և անձ-
նական իրավունքը հին Հայաստանում (հրեանե-
րի իրավունքը)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Վարդանյան Գ. —Դոգե Ալֆոնս Գորբիկ ծուխը (վեպ)։ ԺԱՄԱ-
ՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Արասխանյան Ա. Նյու-
թեր հայկական խնդրի նորագույն զարգացման
պատմության համար (խնդրի դրությունը)։—Զես-
տերի միտինգը և Գլադստոն։—Ռոգերի և Սոլս-
բերի Քենիլ հանձնաժողովը։—Այլ նյութեր։—
Ցուցակ Սասունի ավերված գյուղերի)։—Ա. Ա.
Թիֆլիսի քաղաքային դպրոցների խնդիրը։—Սե-
յան Հ. Թատրոնի շուրջը։—Փափազյան Վ. Նա-
մակներ Անգլիայից։—Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

№ 9—10

Մանվելյան Լ. Գալիլե և Միլտոն (պոեմա)։—
Աղևյան Ա. Մանր խնդիր (նամակություն)։—
Պուշկին Ես կարծում էի։—Բլրուլ (բանաստեղ-
ծություններ)։ Մատուրյան Այ. Ինձ ասում են...
(բանաստեղծություն)։—Մուրադյան Հ. Փոթիից-
Քուբայիս (վեպ)։—Շանթ Լ. Պատկեր։—Ասուպը
(բանաստեղծություններ)։—Հազարյան Ե. Ազատ-
ված Բուլղարիան։—Դեմիրճյան Դ. Ռոմանս (բա-
նաստեղծություն)։ Հակոբյան Հ. Նամուս ու ղեյ-

րաթ (բանաստեղծություն)։—Արասխանյան Ա.
Կովկասը հարյուր տարի առաջ (Շա՛ աղա Մա՛-
մուղխանը Թիֆլիսում)։ Կրծանիսի ճակատի 100-
ամյակի առիթով ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Թառայան
Ս. —Սերիք-Թանգյան Ն. «Մշակ» և «Նոր-դար»
կուսակցություններ ու մի քանի խնդիրներ։—Հա-
զարյան Ե. —Մամիկոնյան Մ. Հազարից մեկը
(վեպ)։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Արաս-
խանյան Ա. Հայկական խնդրի նորագույն զարգա-
ցումը։—Նոր կոտորածները և ռեֆորմների հաս-
տատումը։—Խաչ-Պապյան Հայկական մեծ
ցույց և կոտորածներ։ Կ. Պուստում։—Ա. Ա. Սեծ
և պարոս Քեամիլ փաշա։—Լուսինի Նոր դարը և
«Զարիքների վերջը»։—Մանվելյան Լ. Դրամա և
բեմական գեղարվեստ (հայկական թատրոն)։
Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

№ 11

Շանթ Լ. Դուրսեցիները (վեպ)։—Պրիդոմ
Սյուլի Երկրի վրա (բանաստեղծություն)։—Մա-
տուրյան Այ. Երկու ալիք (բանաստեղծություն)։
—Մուպասան Կնունք (պատմվածք)։—Լերմոն-
տով Մ. Հաջի Աբրեկ (պոեմա լեզգիների կյան-
քից)։—Շանթ Լ. Մով (բանաստեղծություն)։—
Գևորգի Հովհաննես Հին Նախիջևանի գավառում
(ճանապարհորդական հիշատակարանից)։—Հա-
կոբյան Հ. Աշեր (բանաստեղծություն)։—Արաս-
խանյան Ա. Վրաստանի անցյալը (Վրաստանի
պատմության համառոտություն)։—Դեմիրճյան Դ.
Խորհրդածություն (բանաստեղծություն)։—Հով-
հանիսյան Մ. Խոշոր ինդուստրիայի զարգացու-
մը (վեպ)։—Խատիսյան Մարիամ Հայ գրողը
բնադատության առջև ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Հա-
զարյան Ե. Արծրունի Վ. Դպրոցական առողջա-
պահություն ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ա-
րասխանյան Ա. Հայկական խնդրի նորագույն զար-
գացումը։—Տաճկա-հայկական ռեֆորմները։—
Հայկական ռեֆորմների տաճկական իրադեն-
Ա. Ա. Հայերի կոտորածները Տաճկաստանում։—
Սալսերիի ճառերը։—Խաչ-Պապյան Նամակներ
Կ. Պուստից։—Մանվելյան Լ. Դրամա և բեմական
գեղարվեստ (հայկական թատրոն)։ Խմբ. ԶԱՆԱ-
ԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փափաղյան Վ. Նոր տարի (կաղանդի պատմություն)։—Պլեչին, Հառաչ (բանաստեղծություն)։—Շանթ Լ. Դուրսեցիները։—Պուշկին, ժլատ ասպետ (գրամատիկական պատկեր)։—Շանթ Լ. Ստվերդ (բանաստեղծություն)։—Դեմիրճյան Դ. Իդեալիստ (պատմվածք)։—Սարգսյան Գ. Շիճարություն։—Արասխանյան Ա. Վիեննայի Միսթարյան միաբանությունը (պատմական ակնարկ)։ ԳրԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Բար.—Ծրանկյան Գ. Պատմություն մանկավարժության, ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Հայկական խնդրի ներկա դրությունը։—Արկմենդ Տ. Երևանի բաղադրված ընտրությունը։—Ստեփանյան Գ. Հայնադրության և Երզնցողության դասերը մեր ժխական զարգացումը։—Մուրադյան Հ. Նամակներ Սև ծովի ափերից։—Մանվելյան Լ. Դրամա և բեմական զեղարվեստ (հայկական թատրոն)։ Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒԻՆՐ

1896

№ 1

Գյոթե, էգմոնտ (ողբերգություն հինգ գործողությամբ)։—Շանթ Լ. Դուրսեցիները։—Մատուրյան Ար. Զունեմ ոսկի, շունեմ արծաթ...—Երկուսս էլ ճնշված կյանքի խաչի տակ...—Մատաղ կրթություն միտ զգայուն... (բանաստեղծություններ)։—Շեղերին, Լիբերալը։—Հակոբյան Հ. Սիրո կայծը։—Հայոց աղջկան (բանաստեղծություններ)։—Զաքարյան Մ. Կողրա աղահանքում (գյուղական ուսուցչի հիշատակարանից)։—Վանցյան Գ. Հում նյութեր հայ համայնքի ուսումնասիրության։—Սուսեր, Քահանայական խնդիր, ԳրԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—Կարինե Ա. Արցախի ավանդությունը Մովսես Խորենացու Հայոց պատմության մեջ։—Լ. Մ.—Լեբրոկ Զոն, Հարյուր ամենայն զրթեր։—Լ. Մ.—Արարատյան Ա. Երկու թուր կամ խեղճ սիրահարներ։—Լ. Մ.—Սերեթի Մարգարտ (առասպելական պոեմ), ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Թուրք-ուսական բարեկամությունը։—Անգլիական արտահայտություններ հայկական խնդրի մասին։—Սա-

սունի կոտորածի մասին միջադպրան մասնագետ-ընկերակցությունը։—Հայկական ապստամբությունը հայտնության պայմանները։—Խաչ-Պապյան, Լուրիկ Պուշկին։—Մանվելյան Լ. Դրամա և բեմական զեղարվեստ (հայկական թատրոն)։—Սևյան Հ. Թատրոնի շուրջը, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Անգլիան արտաքին դժվարությունների մեջ։—Բուլղարիա, Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒԻՆՐ

№ 2

Շանթ Լ. Դուրսեցիները (վերջ)։—Հայնե, Սիրուն է աշխարհ...—Պատկերիդ աղջկ...—Երեկ բախտը ինձ շուրջում էր...—Հոգ չէ, դուրսը թող փոթորիկ մոնչի... (բանաստեղծություններ)։—Գյոթե, էգմոնտ։—Շանթ Լ. Կամուրջը։—Բարձր (բանաստեղծություններ)։—Բաշինջաղյան Գ. Փուշ Վահան, — Զաքարյան Մ. Կողրա աղահանքում, ԳրԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Մ.—Քամայյան Ս. Աստված աղբատի կերպում (գրույց)։—Լ. Մ.—Շմիդտ, Առաջին վիշտ։—Լ. Մ.—Տյուրյան Կ. Սև ծովու ոռոսական եղբերը, ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա. (Հայկական հարցին վերաբերող նյութեր)։—Լուսինի, Դեպք Հայոց Բարեգործական Հիմնության կյանքում։—Ա. Ա. Ռուսաց մամուլը հայոց վրացոց մասին, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Իտալիայի պարտությունը Արիսինայում։—Իտալական նոր միստրոնները։—Անգլիա։—Դոնգուայի արշավանքը։—Անգլիայի սպառազինումը, Խմբ. «Մուրճ» ամսագրի նյութերի ցանկը 1889—1895 թթ. (բառ բաժինների) Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ, ԼՈՒԻՆՐ

№ 3—4

Աղևյան Ա. Հիվանդոտ խիղճը (պատկերներ)։—Մանվելյան Լ. Կանաչ անդամատանը ծփում է հանդարտ... (բանաստեղծություն)։—Գյոթե, էգմոնտ։—Մատուրյան Ար. Եթե մի սերը (բանաստեղծություն)։—Փափաղյան Վ. Աստծո համար (տուրիստի հիշողություններ)։—Մատուրյան Ար. Հազար թշվառի արյունը ծծել...—Գիտենք, որ մարդ...—Ասում են, թուրք ու իսկ զորավոր...—Երբ հայոց թերթում...—Յուզ են քսում կառքի անվին... (բանաստեղծություններ)։—Զաքարյան Մ. Կողրա աղահանքում (վերջ)։—Շանթ Լ. Դրացունհիւս։—Հոգմաղացը (բանաստեղծություն)

ներ) — Միբրիմանյան Հ. Շոթա Ռուսթավելի և նրա պոեման — Տեր-Մարտիրոսյան Հ. Բամբակի առևտուրը Երևանի նահանգում — Վարյանյան Գ. Ռուս դյուղացիների պարտերը և վարկը (ճորտերի ազատության 35-ամյակի առիթով) ԳՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Մեղավորյան Հ. ձեռագրական հանդես 1896 թ., գիրք Ա. ՍԽԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Արասխանյան Ա. Հայկական հարցի ընդհանուր դրությունը — Նյութակա՞ն նպաստի գործը — Հաշվեցույց հանգանակություն ի նպաստ Սասունի և ընդհանուր արկածելուց — Դավանությունների խնդիր Սլավոնական Բարեգործական Ընկերության մեջ Պետերբուրգում — Լուսինի Հայոց Բարեգործական Ընկերության Ախալցխայի ճյուղի վարչություն — Մանվելյան Լ. Դրամա և բեմական գեղարվեստ — Հայկական թատրոն — Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը — Ն. Գևորգ Բաշինջաղյանի պատկերահանգեսը (նկարագիր կարևորագույն նկարների) — Փափաղյան Վ. Նամակներ Անգլիայից — Խմբ. «Մուրճ» ամսագրի նյութերի ցանկը 1889 — 1895 թթ. (ըստ բաժինների) — Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐՆԵՐ

№ 5

Բարկենց Գ. Նորեկ (վեպ) — Հայնե, Կախարդական վառ մայիսին... — Շատ ու շատ մարդիկ... — Նոքա իրար սիրում էին... — Երբ լալիս եմ... — Աստղադարձ (վառ գիշերին...) (բանաստեղծություններ) — Աղեկյան Ա. Տգիտության զոհեր (վեպ գյուղական կյանքից) — Դեմիտրյան Դ. Կարծում ես, որ ես երբեք... (բանաստեղծություն) — Դյուբնե էգմոնտ (վեպ) — Ռուսթավելի Շոթա, Լինձենավորը (պոեմա). համառոտ պատմավածք Հարություն Սիբիրմանյանի ԳՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Վանցյան Գ. ձեռագրական հանդես 1896 թ. գիրք Ա. — Թումանյան Հարություն — Լերմոնտով Մ. Սցիրի. Թարգմ. Հ. Տեր-Գևորգյան — Թումանյան Հարություն Լերմոնտով Մ. Սցիրի. Թարգմ. Հովհաննես Թումանյան ժԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Արասխանյան Ա. Զեյթունի դրությունը և կառավարչի խնդիրը — Դրությունը Վանում և կոտորածներ — Նպաստների գործը — Զերբալալումներ — Անգլիական արտահայտություններ — Ս. Մ. Նորին Կայսերական մեծությունների թագադրության հանդեսը (Կայսր Նի-

կոյայ 11-ի և Կայսրուհի Ալեքսանդրա Ֆեոդորովնայի ս. Թագադրության հանդեսները Մոսկվայում) — Լուսինի Հիշատակի համար (դոկումենտներ և կոմենտարիաներ) — Խաչ-Պապյան, Նամակներ Պոլսից, Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐՆԵՐ

№ 6

Աղեկյան Ա. Տգիտության զոհեր — Մանվելյան Լ. Մայր սոսի (բանաստեղծություն) — Փափաղյան Վ. Կովկասյան թուրքերի զբաղանության մասին մի երկու խոսք — Նարիմանով Ն. Բահադր և Սոնա (թուրքական պատմավածք) — Աթայան Ա. Թող մի հայացքդ հայացքներ խլի... բանաստեղծություն) — Ռուսթավելի Շոթա, Ընձենավորը (վեպ) — Կորոլենկո Վ. Թաթախման գիշերը — Բարկենց Գ. Նորեկ — Տեր-Մարտիրոսյան Հ. Բամբակի մշակությունը Երևանյան նահանգում ԳՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Վարդանյան Գ. — Զուլա է. Երեք քաղաքներ՝ Հոռոմ — Վրույր Ա. — Հացունի Քերթվածք Դռակավոր դերասան Պ. Աղամյանի ժԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ Ա. Ա. (Հայկական խնդրի հետ կապված հարցեր) — Ընդհանուր դրությունը — Արտահայտություններ — Դեսպանների միջամտությունը — Անգլիայի դիրքը — Իսլամացիների խնդիրը — Անգլիադիք և Ռուսիան — Կիլիկիայում — Բանտարկյալներ — Վանում — Բ. ղոան զործողությունները — Զեյթուն — Ապրատամների դեմ — Նոր կոտորածներ — Նպաստների գործը և թշվառությունը — Ցրանսիա և Ռուսիա (Անհեղինակ). Լոռիս-Մելիքով և Պորեդանոսց (մի էջ Ռուսիայի նորագույն պատմությունից) — Փափաղյան Վ. Արտասահմանյան բրոնիկ: Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐՆԵՐ

№ 7—8

Բարկենց Գ. Նորեկ — Մատուրյան Ա. Մեղաբիկ աստված... (շատերից մեկի խոստովանանքը). (բանաստեղծություն) — Աղեկյան Ա. Տգիտության զոհեր — Շանթ Լ. Թաթիկներուդ մեջ — Լուռ (բանաստեղծություններ) — Հակոբյան Հ. Ապահովագրության գործը (մի ակնարկ ապահովագրության պատմությունից մինչև մեր օրերը) — Բիբրեսոն Բ. Կանաչ տերևով ծառը ծածկվեց... (բանաստեղծություն) — Զիրբերգ Մ. Գյուղական համալսարանները Հյուսիսային Նիդրլանդում — Աթայան Ա. Մի թափեք աչքեր... հեղափոխության օրա-

գրից (բանաստեղծություններ)։—Գնունի Հ. Գոյություն կոիվը վեպի մեջ։ (Է. Օթեշկոյի «Серен-кая и Диллия» վեպը)։—Արասխանյան Ա. Կուսակցական կոիվները Ֆրանսիայում։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Տ. Մ.—Հեռքսլի, Տարերք բնական գիտություններ։—Մար. Հար.—Շանթ Լ. Դուրսեցիները (վեպ)։—Վարդանյան Գ.—Բուրժե Պոլսի Մի տրագիկական իդիլիա։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՄՈՒԹՅՈՒՆ։—Արասխանյան Ա. Հայկական գործերի գրություններ։—Թշվառությունը և նպաստների գործը։—Բ. դոան գործողությունները։—Նոր արտահայտություններ Անգլիայում։—Անգլիա։—Ռուսիայի վերաբերմունքը։—Խաչ-Պապյան։ Նամակ Պոլսից։—Օգոստոսի 14-ի մեծ խռովությունը Կ. Պոլսում։—Ա. Ա. Կրետն։—Պետրոսյան Մ. Ղազարի գավառի ներկա դրությունը (Կոթի գյուղը)։—Սարգսյան Գ. Հայ ուսանողությունը Մոսկվայում։—Փափազյան Վ. Նամակներ Անգլիայից։—Փափազյան Վ.—Արտասահմանյան բրոնիկ, հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐՆԵՐ)։

№ 9

Աղեկյան Ա. Տգիտության զոհեր։—Մանվելյան Լ. Ես հանգում էի... (բանաստեղծություն)։—Բարեկենց Գ. Նորեկ։—Լոնգֆելլո։—Խրախույս (բանաստեղծություն)։—Ա. Ա. Բաքվա շրջանի նավթային գործը 1։—Դեմիրճյան Գ. Վայրի սեր (բանաստեղծություն)։—Ֆրիբերգ Մայիկի։—Գյուղական համալսարանները Հյուսիսային Եվրոպայում (վերջ)։—Աթայան Ա. Տանջեցեք մտքեր... (բանաստեղծություն)։—Տեր-Միրաքյան Հ. Ժողովրդի ընթերցանությունը։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Աղբայրյան Ն.—Շիրվանզադե, Կրակ։—Հ.Տ.Մ.—Ժիվոտովսկի, Տաքություն և օդ։—Հ. Տ.Մ.—Անդրեևա Աղբատի բախտը։—Հ.Տ.Մ.—Փոքրիկ Հեղինեի երգը։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՄՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա. Օգոստոսի 14-ի կոտորածի առիթով։—Գաղթող հայեր։—Աքսորվածներ։—Նոր կոտորածներ։—Բ. դոան գործողությունները։—Պետությունների գործողությունները։—Անգլիայի դիրքը։—Դեմանիա։—Շվեդարիա։—Գլադստոն և Ռոդերիկի հրաժարականը։—Նպաստների գործը։—Պատրիարքարանի գործողությունները։—Պատրիարքի բնությունը խնդիրը։—Արտահայտություններ։—Պետության Մ. Ղազարի գավառի ներկա դրությունը։

(Կոթի գյուղը)։—Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը։—Փափազյան Վ. Արտասահմանյան բրոնիկ, հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐՆԵՐ)։

№ 10—11

Բարեկենց Գ. Նորեկ։—Մանվելյան Լ. Խորհրդավոր գիշեր (բանաստեղծություն)։—Աղեկյան Ա. Տգիտության զոհեր։—Ա.Ա. Բաքվա նավթային շրջանը 11։—Աթայան Ա. Ամրոցի թագուհուն (բանաստեղծություն)։—Տեր-Միրաքյան Հ. Ժողովրդի ընթերցանությունը։—Փափազյան Վ. Ֆրիդրիկ Նիցշե։ (համառոտ տեսություն նրա փիլիսոփայության մասին)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Աղբայրյան Ն.—Տուրգենև Ի. Արձակ բանաստեղծություններ։—Հ.Տ.Մ.—Բենշտեյն, Մադիկ և պոստի։—Հ.Տ.Մ.—Ժիվոտովսկի, Անձրև և ձյուն։—Աղբայրյան Ն.—Բաբուրյան Գ. Փոքրիկ ընթերցարան։—Փոքրիկ գրույցներ։—Աղբայրյան Ն.—Կոյունեկո Վ. Կետնափորի Լեռնաները։—Ակամա մարդասպան։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՄՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Գաղթականություն։—Նոր կոտորածներ։—Դրությունը Վանում։—Թուրքական գործողություններ։—Անգլիական արտահայտություններ։—Ֆրանսիա։—Հանոտսի ճառը։—Ռուսիա։—Գերմանական արտահայտություն։—Գալիցիայի հայեր։—Մաղաքիա Եպիսկոպոս Օրմանյան։—Լեհֆորմների ծրագրեր։—Ինքնավարության ծրագիր։—Ա. Ա. Մաղաքիա Եպիսկոպոս Օրմանյան Կ. Պոլսի պատրիարք։—Արասխանյան Ա. Նոր թեմական դպրոցների խնդիրը։—Լուսինի Հայերի երգումը դատարաններում։—Ստատիստիկական տեսություն Կովկասյան շրջանի դպրոցների։—Աթանասյան Ա.—Կաթնատնտեսական ցուցահանդեսը Թիֆլիսում։—Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը, հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐՆԵՐ)։

№ 12

Աղեկյան Ա. Տգիտության զոհեր։—Լոնգֆելլո Նևո և երգ։—Ուրվականներ (բանաստեղծություններ)։—Փափազյան Վ. Գիշերային ժամերգություն (հիշողություններ)։—Դեմիրճյան Գ. Նրան։ (բանաստեղծություն)։—Բարեկենց Գ. Նորեկ։—Աթա-

յան Ա. Հովվի սերը: (բանաստեղծություն) — Բիբրեստն Բ. Հայր:—Հակոբյան Հ. Ապահովագրության գործը: (վերջ):—Տեր-Միրաբյան Հ. Ժողովրդի ընթերցանությունը: (վերջ):—Գրնիե էդ. Գաղտնի ձայն: (բանաստեղծություն):—Զաքարյան Թ. Ամուսնական առողջապահություն: ԳՐԱԿՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.—Ա. Ա. Սմբատյան Մ. Տեղադիր Գեղարքունի ծովազարդ զավառի, որ այժմ նոր-Քայազետ զավառ 1862 թ-ից 1895 թ-ին — Աղբալյան Ն.—Ճուղուրյան Հ. Մոռացված աշխարհ. գիրք Գ.:—Աղբալյան Ն.—Մալխասյան Հ. Պատանհան հուշեր:—Հ.Տ.Մ.—Օժնշկո է. Գյուղական փաստարան:—Հ.Տ.Մ.—Լաբուլիս Փաշան հովիվ:—Աղբալյան Ն.—Շանթ Լ. Կրաղ օրեր:—Մանվելյան Ա. Մի բանի խոսք Շիրվանզադեի «Կրակ» պատկերի մասին: ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Արասխանյան Ա. Նպաստների գործը:—Կոտորածներ:—Ներքի զրույթներ:—Բ. դռան զործողություններ:—Ընդհանուր ներման խնդիրը:—Ֆրանսիական արտահայտություններ:—Ռուսիայի բաղադրականությունը:—Ավստրիական կաթոլիկներ:—Հայկական խնդիրը Անգլիայում: Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը: Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ:

1897

№ 1

Արասխանյան Ա. Ինչ էինք ժառանգել:—Շանթ Լ. Անտառին երգը:—Մահիկը:—Վեճ (բանաստեղծություններ):—Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք: (վերջ):—Հակոբյան Հ. Հին երգ (բանաստեղծություն):—Բարկենց Գ. Նորեկ:—Կե. միրճյան Գ. Կյանքի խորթ որդիքը: (բանաստեղծություն):—Աղբալյան Ա. Տգիտության զոհեր:—Աթաբյան Ա. Կես գիշերին (բանաստեղծություն):—Մուսասան. Անցյալը:—Ապրու Հիշողություններ Պարսկաստանից:—Զաքարյան Թ. Ամուսնական առողջապահություն:—Վարդանյան Գ. Արդյունաբերության առաջադիմությունը և դրամական ռեֆորմը Ռուսիայում: ԳՐԱԿՈՍՈՒԹՅՈՒՆ: Աղբալյան Ն.—Պոռչյան Պ. Նա (պատկեր):—Ն. Ա.—Գարշին Վ. Ճանապարհորդ գորտ:—Աղբալյան Ն.—Կիկենս Զ. Վերադարձած հանցավորը: ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Արասխանյան Ա. (Քա-

ղաքային ընտրությունների առթիվ):—Սարգսյան Գ. Բժշկական զրույցներ: Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ:

№ 2

Մուսասան. Միայնություն:—Նազոն Ս. Քրիստոնուհի (բանաստեղծություն):—Աղբալյան Ա. Տգիտության զոհեր: (վերջ):—Շանթ Լ. Փիլիսոփաները:—Կյանք, տուր ինձի:—Սերենադ մը:—Սրինգը: (բանաստեղծություններ):—Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք:—Պրուտով Կ. Եթե դու տեսնես... (բանաստեղծություն):—Բարկենց Գ. Նորեկ:—Բեռնստե Բ. Արծվի բույն:—Զաքարյան Թ. Ամուսնական առողջապահություն: (վերջ):—Վարդանյան Գ. Արդյունաբերության առաջադիմությունը և դրամական ռեֆորմը Ռուսիայում: (վերջ):—Արասխանյան Ա. Լեզվական զրույցներ Լ. ԳՐԱԿՈՍՈՒԹՅՈՒՆ: Աղբալյան Ն.—Ինքրահամ Ի. Ն. Ադինայի նամակները:—Քաղաքի տանե Դավթի:—Հ.Տ.Մ.—Զիլիկարյան Ա. և Խաչմաճյան Տ. Կենդանիների բնադր ու հասկացողությունը:—Հ.Տ.Մ.—Ռուբակին Ն. Զրույցներ բնության մեջ և ահեղ երևույթների մասին:—Հ.Տ.Մ.—Կուզենցովա Ա. Զարմանալի որդի:—Աղբալյան Ն.—Անդերսեն:—Վայրի կարապետներ:—Աղբալյան Ն.—Ռոգովա Ա. Աշխենն ու Մարգարիտը:—Աղբալյան Ն.—Անենեկայա Ա. Ն. Գոհարիկն ու Աստղիկը: ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: Ա. Ա. Ռեֆորմները:—Դրությունը զավառներում:—Օգնություններ Հայաստանում:—Հայ փախստականներ:—Բանտարկյալներ և ընդհանուր ներումը:—Կովկասյան կառավարչապետի լիազորությունները:—Լուսինի Գրական արարեսկ (80-ական թվականների մամուլի ու դրականության առիթով:—Մի դեմք մամուլի մեջ:—Լեո. Բաբախանյան) Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը:—Ա. Ա. Գործերի ընթացքը Կրետեի խնդրում: Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ:

№ 4

Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք:—Շանթ Լ. Գրիշը:—Աստղիկը:—Անցավ:—Գիշերապահը: (բանաստեղծություններ):—Փափաղյան Վ. Արտուր:

(տուրիստի հիշողություններ)։—Մյուսսն Ալ. Մա-
յիսյան դիշերի (բանաստեղծություն)։—Բարկենց
Գ. Նորեկ։—Դեմիրճյան Դ. Քանի ժամանակ քեզ
չէի տեսել... (բանաստեղծություն)։—Հովհաննիս-
յան Մ. էվոլյուցիայի գաղափարը ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ
Աղբալյան Ն. —Օծեչկո է. Կախարդը։—Լու-
սինի Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչական Էնկե-
րությունը։—Լուսինի Լեռի պատասխանի առի-
թով։—Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը։—Մուրադյան
Հ. Մարդահամար (գյուղի բաներից)։—Հայ փա-
խըստականները Բուլղարիայում։ Հ. Անցքերը Կրե-
տեում մինչև հույն-տաճկական պատերազմի հայ-
տարարությունը։ Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒԻՆՐ

№ 5

Բարկենց Գ. Նորեկ (վերջ)։—Շանթ Լ. Արձա-
նը։—Սեղմե ձեռքս իմ անգին... (բանաստեղծու-
թյուններ)։—Փափազյան Վ. Մերկ ղերվիշը։—Լոնգ-
ֆելլո։ Ստրկի երազը (բանաստեղծություն)։—
Բեռնսոն Բ. Հավատարմությունը։—Մանվելյան
Լ. Խորտակված կյանք։—Դեմիրճյան Դ. Քեզ ի՞նչ
պատահեց... (բանաստեղծություն)։—Արդուբյան
Սոֆիա Երկայնաբազուկ, Հավասն ինձ կիրկի։—
Մարդանյան Ֆ. Առևտրական գիտությունների ան-
հրաժեշտությունը։—Հովհաննիսյան Մ. էվոլյուցիա-
յի գաղափարը։—Կուսիկյան Կ. Բանաստեղծ քա-
ղաքացի (Ռ. Պատկանյանի ղրական գործունեու-
թյան ընդհանուր բնագիծը)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ
Աղբալյան Ն. —Լուսն Դարոի բնական իրեր։—Աղ-
բալյան Ն. —Դիկենս Զ. Ժլատ Սկրուջը ԺԱՄԱԽ-
ՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Գա-
վառական ինքնավարության խնդիրը Կովկասում
—Լուսինի Թիֆլիսի քաղաքային ընտրություննե-
րը Պետրոսյան Ս. Ղազարի գավառի գյուղացիների
ներկա դրությունը։—Կոթի գյուղը (վերջ)։ Սեյան
Հ. Թատրոնի շուրջը Հ. Տ. —Միրաքյան Լիզվական
դրույցները։ Հ. Հույն-տաճկական պատերազմը
Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒԻՆՐ

№ 6

Փափազյան Վ. Անհաղը (փիլիսոփայական
դրույց)։—Պուշկին Ա. Ս. Ավագակ եղբայրներ

(պոեմա)։—Արդուբյան Սոֆիա Երկայնաբազուկ
Հավասն ինձ կիրկի (վերջ)։—Շանթ Լ. Ֆանթա-
զի։—Տուր Նայվաթ... (բանաստեղծություններ)։—
Կուսիկյան Կ. Բանաստեղծ քաղաքացի (վերջ)։
Զարբճյան Ա. Հայ պոետին։—Անդրիբիմյան Իդա
(բանաստեղծություններ)։—Վանցյան Գ. Հայե-
րենի նվագայնությունը։—Արասխանյան Ա. Անդ-
լիան Վիկտորիա թագուհու գահակալության 60-
ամյակին։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Վարդանյան Գ. —
Բարկենց Գ. Նորեկ։—Ա. Ա. —Տեր-Միրաքյան Հ.
Այբբենարան առանց ուսուցչի կարգալ սովորելու
համար։—Հ.Տ.Մ. —Հայկունի-Ս. Մոքոս։ (ժողովրդ-
ղական վեպ)։—Վանցյան Գ. —Հովհանյան Վ. Հե-
տադրությունը նախնայաց ռամկերների վրա, մասն
1. ԺԱՄԱԽ-ՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա. Գա-
վառական ինքնավարության խնդիրը Կովկասում
11։—Ա. Թատրոնի շուրջը Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒԻՆՐ

№ 7—8

Փափազյան Վ. Անհաղը (վերջ)։—Հյուգո Վ.
Դարերի լեզնեղան՝ «Խիղճը» (բանաստեղծու-
թյուն)։—Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք։—
Զարբճյան Ա. Ապատ լուսին, քեզ գողգոթա կրնտ-
րելի։—Լեմպիլը (բանաստեղծություններ)։—Զե-
խով Ա. Պ. Կին։—Դեմիրճյան Դ. Մարդիկ շրջում
են անհոգ խմբերով... (բանաստեղծություն)։—
Հովհաննիսյան Մ. էվոլյուցիայի գաղափարը։—
Աբալյան Ա. Պարագորս (բանաստեղծություն)։—
Տուրքենի Անուտո և զաշտավայր (ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՕՃՈՒՄԻՆԻ-ի վերջարանը)։—Խոթա-էյնաթյան Հ.
Դյուղական ցավեր։—Արասխանյան Ա. Լեզվական
դրույցները։—Աղբալյան Ն. Ղուլար իբրի տիպ հայ
վիպագրության մեջ։—(Աղբալյան Ա. Տգիտության
գոհեր)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, —Ա. Ա. —Շահադիգ-
յան Սմբատ Ամառնային նամակները։—Հ.Տ.Մ. —
Քամալյան Ս. Երկասիրություններ. Ա. պրակ։—
Հ.Տ.Մ. —Դավթյան Ս. Սանկական ոտանավոր-
ներ տարրական դասընթացի Ա և Բ շրջաններուն
համար։—Աղբալյան Ն. —Անենեակայա Ա. Դաս-
րկերները։—Փափազյան Վ. «Անհաղ» դրույցի մի
քննադատության առիթով ԺԱՄԱԽ-ՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵ-
ՍՈՒԹՅՈՒՆ, —Ա. Ա. Պարսից կառավարության

վերաբերումները դեպի հայերը]—Մարդանյան Ֆ. Նավթարդյունաբերողների XI ժողովը—Ղարաջյան Գ. Երևանի թեմական դպրանոցի հոգաբարձական ընտրությունների անթիվ—Մալբուլ Մակ-Քուլլի Սուլթանը և պետությունները—Խաչ-Պապյան Լ. Նամակ Բողոքարկայից—Մոտա և ջու ձախ (բրոնիկ), ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ն. Ֆրանս-Ռուսական դաշնակցություն, Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐԵՐ)

№ 9

Արասխանյան Ա. Հայ քաղաքացի հայ գյուղացու առջև—Շանթ Լ. Վերժին (վեպ)—Մատուրյան Այ. Սիրիլի ընկեր, զու մի զարմանար... Մեր դարը (բանաստեղծություններ)—Չեխով Ա. Պ. Կին (վերջ)—Աթաբյան Ա. Նոր կյանք (բանաստեղծություն)—Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք—Հովհաննիսյան Ս. Էվուլուցիայի գաղափարը—Աղբալյան Ն. Ղոշաղը իբրև տիպար հայ վիպագրության մեջ (վերջ), ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Աղբալյան Ն. Փափաղյան Վ. Անհաղը—Թառայան Ս.—Տեր-Միքելյան Ա. Աստվածաբանական գիտությունները—Ա. Ա. Լունկին Վ. Երկրի և հրկեթի մասին—Աղբալյան Ն., Փափաղյան Վ., Ջուրաբյան Ս. Հայ գաղթականները Թիֆլիսում—Սեյան Զ. Թատրոնի շուրջը—Լուսինի Արաբսկ (սֆուլիդական թ"հ «Մշակիդական»), Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐԵՐ)

№ 10

Շանթ Լ. Վերժին—Չարբյան Ա. Բնկերիս (բանաստեղծություն)—Մուսասան Խոստովանք—Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք—Աթաբյան Ա. Տրտույն (բանաստեղծություն)—Խոջա-էյնաթյան Տ.Հ. Գյուղական ցավեր—Վանցյան Գ. Հայեր բոշաներից (Հարություն վարդապետ Աթաղարյան, Քերոքի Պատկանյան, Բոշա Հանես Օղլի)—Արասխանյան Ա. Բանվորական խնդիրը.—քննություն ներկայիս տնտեսական կարգի տրեստական և սոցիալական տնտեսականից (հետևողություն Հայերիս Հերկներին)—Ֆրենկել, Ավագակությունը Անդրկովկասում, ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ա. Ա.—սեռ փորձը գրականական և հասարակ-

կական հանդես, տետր 1—Թառայան Ս.—Արմբատյան Մ. Նկարագիրը Շամախու թեմի—Ա.Ա.Վ. Լունկին Վ. Բնադատության առջև—Շիրվանզադե, Կովկասյան պատկերահանդեսը—Մար. Հար. Կոփ ավագանների դեմ (պրիստավ Մոնաստիրսկու սպանվելը), Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐԵՐ)

№ 11—12

Շանթ Լ. Վերժին—Չարբյան Ա. Իմ Կոփը—Դեպի խրճիթներ—Այտերը (բանաստեղծություններ)—Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք—Դեմիրճյան Գ. Հերիք սիրտ իմ... Գյուղական երեկո (բանաստեղծություններ)—Հովհաննիսյան Մ. Էվուլուցիայի գաղափարը—Խոջա-էյնաթյան Զ. Գյուղական ցավեր—Չոպանյան Ա. Հենրիկ Իսսեն և իր սփան-Գարրիս Բոքմանը—Միրիմանյան Զ. Վրաց արդի գրականությունը և իրատարակական գործը (մի համառոտ տեսություն)—Արասխանյան Ա. Բանվորական խնդիրը՝ քննություն ներկայիս տնտեսական կարգի՝ տնտեսական և սոցիալական տնտեսականից (վերջ)—Ֆրենկել, Ավագակությունը Անդրկովկասում (վերջ)—Վարդանյան Վ. Տրամադրության ստույգ (Կոմս Լ. Տոլստոյ), ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ—Թառայան Ս.—Շահադի Եր. Միքայել Ղազարյան Նալբանդանցի (կենսագրություն)—Աղբալյան Ն.—Իկենս Զ. Դավիթ Կոպերֆիլդ—Հ.Տ.Մ.—Բալասյան Գ. Ռոստոմ և Սալման, ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Կովկասյան խնդիրներ (պոլիտիկական մի խնդրի առիթով)—Մոտա և ջու ձախ, Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐԵՐ)

1898

№ 1

Խմբ. «Մուրճ» քաղաքական հասարակական գրական ամսագիրը—Արասխանյան Ա. Քաղաքացության պաշտոնները — Շանթ Լ. Վերժին (վերջ)—Հյուզ Վ. Դեպի ափին (բանաստեղծություն)—Հայն Զ. Բանաստեղծություններ և բերթվածներ. Խնամքներ (նախհրգանք)—Չարբյան Ա. Պատկերի առաջ (բանաստեղծություն)—Աղբալյան Ա. Երկու կրակի մեջ (գյուղա-

կան ցավերից)։—Դեմիքճյան Դ. Օտար զարուհի։—
Նա էլ...—Անառիկ սրտերի մի պատմություն։
(բանաստեղծություններ)։—Հովհաննիսյան Մ. է-
վոյլուցիայի գաղափարը։—Հակոբյան Հ. Թուրե-
նիկիս։ (բանաստեղծություն)։—Խոջա-էյնաբյան
Հ. Գյուղական ցավեր։—Վարդանյան Վ. Տրամա-
դրության ստրուկ։ (Կոմս և Տոլստոյ)։ ԳԲԱԽՈՒՄ
ՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Աղբալյան Ն. —Տեր-Միրաբյան Հ.
Ժողովրդի ընթերցանությունը։—Հ.Տ.Մ. —Աշխա-
րումովա Շառատ։—Հ.Տ.Մ. —Ալիվեցնի։ Նապաս-
տակ։—Հ.Տ.-Մ. —Անտառապաճը։—Աղբալյան Ն.
Веселовский Юри. Стихотворные переводы.
Выпуск I. —Սեպուհ։—Բալասյան Գ. Թոստոմ
և Սալման։—Տեր-Միրաբյան Հ. Այրբենարանիս
քննադատներին։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ
Արասխանյան Ա. Զոլայի դատի առիթով։—Սեվ-
յան Հ. Թատրոնի շուրջը։—Մոտա։ Աջ ու ձախ
հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

№ 2—3

Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք։ (վեպ)։—
Հայնե Հ. Բանաստեղծություններ և բերթվածներ.
Ինտերմենցցու Բարանցեկի Կ. Ս. Երկու ոգի (նո-
րավեպ)։—Դեմիքճյան Դ. Փոթորիկ։—Փոթորիկի
ժամին։ (բանաստեղծություններ)։—Խոջա-էյնաբ-
յան Հ. Գյուղական ցավեր։ (վերջ)։—Աթայան Ա.
Նվեր ընկերիս։ (բանաստեղծություն)։—Հովհան-
նիսյան Ս. էվոյլուցիայի գաղափարը։—Ֆրուգ Ա.
Տիրոջ սկիհը։ (բանաստեղծություն)։—Ֆիլիպպոն
Գուստավ։ Օգտակար և վնասակար միկրոբներ
(Լուի Պաստերի գործեր)։—Վարդանյան Վ.
Տրամադրության ստրուկ։ (Կոմս և Տոլստոյ)։
ԳԲԱԽՈՒՄՍՈՒԹՅՈՒՆ, Աղբալյան Ն. —Սվիֆտ Զոնա-
թան Գուլլիվերի ճանապարհորդությունը։ ԺԱՄԱ-
ՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Զոլա-
յի դատի առիթով։—Ա. Զոլայի գործը երգվալնե-
րի դատարանում։—Մար. Հար. Երևանի քաղաքա-
յին ընտրությունների առթիվ։—Սեյան Հ. Թատրո-
նի շուրջը։—Վանցյան Գ. Նամակ խմբագրին։ Խմբ.
ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

№ 4

Կառավարչական կարգադրություն։ — Արաս-
խանյան Ա. Խոսքեր ինչպես զրույց երբ։—Հյուսիս Վ.

Մանուկ։ (բանաստեղծություն)։—Հայնե Հ. Բա-
նաստեղծություններ և բերթվածներ։ Դարձ։ (երի-
տասարդության բանաստեղծություններ)։—Դե-
միքճյան Դ. Կուրի ափին։ (բանաստեղծություն)։
—Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք։—Իսահակ-
յան Ա. Հոգնած ծովը։ (բանաստեղծություն)։—
Զեյնով Ա. Տանը։—Մուրադյան Հ. Ու ծովի ափերին.
Հիշողություններ ու տեղեկություններ թուրքահայ
գաղթականների կյանքից ու աշխարհից։—Հով-
հաննիսյան Մ. էվոյլուցիայի գաղափարը։—Մառ-
նիկողայոս։—Հայ վրացական հարաբերություննե-
րը անցյալում։ ԳԲԱԽՈՒՄՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Մար. Հար.
—Շանթ Լ. Վերծին։—Աղբալյան Ն. —Քասիմ։ Կյան-
քի տեսարաններ։—Վանցյան Գ. —Եկմալյանի
պատարագած երգեցողությանց առթիվ։—Վար-
դանյան Գ. էմիլ Զոլա։ Երեք քաղաք-Փարիզ։ ԺԱ-
ՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Արասխանյան Ա.
Կառավարչական քաղաքների ինքնավարության
միամյա գործունեության առթիվ։—Մատուրյան
Այ. Մովի բանաստեղծը (Հ. Այվազովսկի) տպավո-
րություններ։—Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը։ ՔԱ-
ՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Հ. Իսպանո-ամերիկա-
կան պատերազմը։ Մայրագույն Արևելք։ Խմբ.
ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒԻՐԵՐ

№ 5

Արասխանյան Ա. Խոսքեր այնպես, ինչպես
զրույց երբ։—Հայնե Հ. Բանաստեղծություններ և
բերթվածներ։—Հյուսիսային ծով։—Դեմիքճյան
Դ. Ճամփին։—Էն մարդիկ։ (բանաստեղծություն-
ներ)։—Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք։—Ի-
սահակյան Ա. Շառաշելով մի վառ աստղիկ...—
Խա շեմ ուղիւ ալ արև ցուլա... (բանաստեղծություն-
ներ)։—Հովհաննիսյան Ս. էվոյլուցիայի գաղա-
փարը (վերջ)։—Աթայան Ա. Զինվորի երգը։ (բա-
նաստեղծություն)։—Կուսիկյան Կ. «Հյուսիսա-
փայլը» և Ս. Շահադիդյանի բանաստեղծություն-
ները (ղրական-քննական էսյույ)։ ԳԲԱԽՈՒՄՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ, Աղբալյան Ն. —Ավետիքյան Ստեփան Բա-
նանցեցի։ Ղեկավարներ. դիրք I (ղեկավարներ).
դիրք II (Կապ ղոնողը)։—Սուրիտարնի։ ԺԱՄԱՆԱ-
ԿԱԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Գլաղբա-
տոնի մահվան առիթով։ Արկամեդ Տ. Մեր երկրի
քաղաքային ինքնավարության մասին։ Կովկասյան
կառավարչապետի նոր լիազորությունները (բարձ-

րագույն հրաման)։—Դավթյան Ա. Ամուսնական տոռոջապահությունը զավառում։—Մարդանյան Յ. Պոլիտիկանիկում Բաքվում։ Շ. Իսպանական-ամերիկական պատերազմը։ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Շ. Անգլիա։ Չեմբերլենի ճառը։—Անգլո-ամերիկյան նիպակակցության դադարափարը։ Խմբ. ՋԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։

№ 6

Արասխանյան Ա. Խոսեր այնպես, ինչպես դրոմ եր։—Մատուրյան Ալ. Ախ ինչ ասեմ...—Այ սև ամպեր... (բանաստեղծություններ)։—Շրեյներ, Հեբրեյներ։—Դեմիրճյան Դ. Ախ, մինչև օրս էլ... (բանաստեղծություն)։—Ֆիլիպպոն Գ. Գուստավ, Օգտակար և վնասակար միկրոօրներ (վերջ)։—Իսահակյան Ա. Երազ տեսա... Ո՛ւր եք կոթեր, դարնան օրեր... (բանաստեղծություններ)։—Աղբալյան Ն. Վ. Գ. Բելիսկի (քննարական էություն)։—Չարզ Ա. Սիրենք իրար։—Ասացեք նորան։ Երկու օրորոցներ (բանաստեղծություններ)։—Չոպանյան Արշակ Հանրի Հայնի (քննական էություն)։—Աթայան Ա. Եղբայր (բանաստեղծություն)։—Մուրադյան Հ. Սև ծովի ափերին։ (հիշողություններ ու տեղեկություններ թուրքահայ գաղթականների կյանքից ու աշխարհից)։—Աղբալյան Ն. Իսահակյան Ա. Երգեր ու վերքեր։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Վարդանյան Գ. Դոգն Ալֆոնս։ Ընտանիքի հենարան։—Ա. Ա. Դրեյֆուսի գործը։—Դավթյան Ա. Սերմագործությունը և Շերամապահությունը Գողթան գավառում։—Մար. Հար. —Երևանի քաղաքային ընտրությունների հետևանքները։—Մոտա։ Աջ ու ձախ։ Շ. Իսպանական-ամերիկական պատերազմը։ Խմբ. ՋԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։

№ 7—8

Աղբալյան Ա. Նոր հոգսի հետևից (պատկեր)։—Մատուրյան Ալ. Ալեկոծ ծով։—Գիշեր։—Փոթորկից հետո։—Երկար ժամեր նայում եմ քեզ... (բանաստեղծություններ)։—Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք։—Աթայան Ա. Վիրավոր։ (բանաստեղծություն)։—Մուրադյան Հ. Սև ծովի ափերին։ (հիշողություններ ու տեղեկություններ թուրքահայ գաղթականների կյանքից ու աշխարհից)։—Չարզ

Ա. Երկու գարնան։ (բանաստեղծություն)։—Կարեն Ն. Ի. Ինքնակրթությունը և գրքերի ընթերցումը —Վանքյան Գ. Կյանքի ծագումը ըստ պրոֆ. Ֆեովորեի։—Իսահակյան Ա. Ալադյազի (բանաստեղծություն)։—Չոպանյան Ա. Հանրի Հայնի (վերջ)։—Աղբալյան Ն. Վ. Գ. Բելիսկի (քննական էություն)։—Կուսիկյան Կ. «Հյուսիսափայլը» և Ս. Շահազիզյանի բանաստեղծությունը (գրական-քննական էություն)։—Արասխանյան Ա. Ինչ է արվեստը ըստ Տոլստոյի։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Ջեյլիսկի Ս. —Յաղուբյան Կ. Հայերեն-ռուսերեն բառարան։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Արասխանյան Ա. Իշխան Օտտո Բիսմարկ։ Ջինվորական սահմանափակման առաջարկը։—Արասխանյան Ա. Դրեյֆուսի գործի նոր շրջանը։—Պետրոսյան Մ. Կոթի դուռը Ղազարի գավառում։ Խմբ. ՋԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։

№ 9

Աղբալյան Ա. Նոր հոգսի հետևից (վերջ)։—Մատուրյան Ալ. Հայ քահանա։—Բարեգործ։—Մեծ վիրտու։—Իդեալիստ։—Հրաշալի զինարկ։ (բանաստեղծություններ)։—Տեր։—Միրաբյան Հ. Դեռահասների ազատ ընթերցանությունը։—Իսահակյան Ավ. Քիչ կոնս սիրտս պատող։...—Էյ վախ սիրտս բաղնի պես...—Լազարյան Երկինք խորն ու անծայր (բանաստեղծություն)։—Աղբալյան Ն. Վ. Գ. Բելիսկի (վերջ)։—Աթայան Ա. Կոչ։ (բանաստեղծություն)։—Կուսիկյան Կ. «Հյուսիսափայլը» և Ս. Շահազիզյանի բանաստեղծությունը (վերջ)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Ա. Ա. —Եղյան Կ. Պետրոս Մեծի հարաբերությունները հայոց ազգի հետ։—Ջեյլիսկի Ս. Յաղուբյան Կ. Հայերեն-ռուսերեն բառարան (վերջ)։—Արկոմեդ Տ. Թիֆլիսի ձիաքարշի խնդիրը։ Խմբ. ՋԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։

№ 10—11

Արասխանյան Ա. Տասնամյակից։—Մատուրյան Ալ. Սիրենք միմյանց։—Շատերից մեկը։—Տուր ձեռք ընկեր...—Նավավար։—Պոետին։ (բանաստեղծություններ)։—Աղայան Ղ. Ժամանակակից ատենախոսություն (նվեր «Մուրճ»-ի տասնամյա անթիծ և անխոչ գործունեություն)։—Դեմիրճյան Դ. Թե թարմ կաղնին է մեղմիկ շրնը-

չում... (բանաստեղծություն)։—Շանթ Լ. Դարձ։ (վեպ)։—Պուշկին Ա. Պալատավա։ (պոեմա)։—Աղեյան Ա. Դառն խոստովանանք։ (ճանապարհորդի հիշողություններից)։—Ֆրուգ։ Պրոմեթեոսին։—Մի բեռը կացին անտառի միջով... (բանաստեղծություններ)։ Կայեր Իդ. Մահվան առջև։—Աթայան Ա. Հույս։ (բանաստեղծություններ)։—Բաշինջաղյան Գ. Առաջին սեր։—Իսահակյան Ա. Բն մարդ, թե հավք ընկեր ունի... Մանկուց գիտեմ, որ ամեն մարդ... (բանաստեղծություններ)։—Փափազյան Վ. Դիտակ։ (Իմ անմեղ զրույցներից)։—Չաբբ. Ա. Անմատուց լեռան ապառաժ լանջից...։—Գարնանամուտին։ (բանաստեղծություններ)։—Մարդանյան Ֆ. Հաշվապահական գիտությունների նշանակությունը և կարևորությունը։ (վերջ)։—Տեր-Միրաքյան Հ. Դեռահասների ընթերցանության նյութերի ճշգրտություն։—Վանցյան Գ. Հայերեն գերանունների սերունդ։—Հովհաննիսյան Մ. Սոցիալական էվոլյուցիան։—Վարդանյան Գ. Ազգաբնակչական խնդիրը։ ԳրԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Վարդանյան Գ.։—Շանթ Լ. Վերժին։—Վանցյան Գ.։—Էրերս Գ. Մարդ եմ (վեպ)։—Աղբալյան Ն.։—Լեմմոնտով Մ. Դև։ (ալեկոսական վեպ)։ Թարգմ. Մ. Ալտնյան։—Մակսիմ Մակսիմիչ։ Թարգմ. Ա. ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Արասխանյան Ա. Օտար կապիտալների մուտքը Անդրկովկասում։—Մանվելյան Լ. Դրամա ու բնական գեղարվեստ։ (հայոց ներկայացումները Բաքվում։ 1893-99 թթ. ձմեռային սեզոնը)։ Թատրոն Թադևի)։—Սևյան Հ. Թատրոնի շուրջը։ «Մուրճ»-ի տասնամյակին։ (նամակներ)։—Դավթյան Ա. Պանդիտությունը Գողթանից։—Հարմարյան Ս. Պարսկաստանից։—Թանյանջյան Ա. Խամակ խմբագրություն։ (Փարիզի հայ ուսանողական միությունը)։ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Զ. Ամերիկո-իսպանական հաշտության դաշնը։ Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ,

№ 12

Շանթ Լ. Դարձ։ (վերջ)։—Իսահակյան Ա. Եվայս մթին խոլ աշխարհում...։—Կոռնկները շաբան-շաբան... (բանաստեղծություններ)։—Մանվելյան Լ. Խորտակված կյանք։ (վերջ)։—Դեմիտրևյան Դ. Խոժոռ նայում է աշնան գիշերը...։—Մի

հավստա դու շատ նրանց... (բանաստեղծություններ)։—Մարդանյան Ֆ. Ի՞նչ է հաշվապահությունը։—Հակոբյան Հ. Գյուղական բալլադա։ (բանաստեղծություն)։—Խաթակնյան Գ. Հարկերի ծաղումը։ ԳրԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Աղբալյան Ն.։—Հոֆման։ Զինվոր Հակոբ։—Կյանքի դպրոց։—Աղբալյան Ն.։—Գրիմ։ Աստղերի դարձ։—Օնիկը և Մարգարիտը։—Գայլն ու մարդը։—Աղբալյան Ն.։—Պաուլ Առնոլդ։—Մատանի։—Աղբալյան Ն.։—Զինական առասպելներ։—Աղբալյան Ն. Մի նկատողություն։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Արասխանյան Ա. Օտար կապիտալների մուտքը Անդրկովկասում։ Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ,

1899

№ 1

Աղեյան Ա. Ակնսուրը (գյուղական բարբերից)։—Պուշկին Ա. Դու հեռավոր... (բանաստեղծություն)։—Պալատավա։ (պոեմա)։—Իսահակյան Ա. Յնորքներ և մորմոքներ լիրիկական ինտիմնեցում։ (բանաստեղծություններ)։—Փաշայան Կ. Հ. Օդ և կլիմատ։—Դեմիտրևյան Գ. Սառնամանիք։ (բանաստեղծություն)։—Զիլինկարյան Ա. Ձեռքի և պարտիզանական աշխատանքը դաստիարակության դործում։—Բայրոն Ջ. «Գյալուր»-ից։ (բանաստեղծություն)։—Խաթակնյան Գ. Հարկերը Տաճկաստանում։—Հովհաննիսյան Մ. Սոցիալական էվոլյուցիան։ ԳրԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Աղբալյան Ն.։—Աղբալյան Ն. լիրիստակես և պիսկուպոս։—Հովհաննես և պիսկուպոս Շահաթունյանցի կենսագրությունը։—Աղբալյան Ն.։—Բերբերյան Ռ.։—Հայերեն նորագույն բանաստեղծները. մասն 1։—Աղբալյան Ն.։—[Անհեղինակ] Տաճիկ փաշա։ (բոլոր միանձնուհու հիշատակարանը)։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Արասխանյան Ա. Քաղաքային ինքնավարության խնդիրները։—Մարդանյան Ֆ. Նամակ Բաքվից։ (Բիր-էյրաթի նավթային հողերի աճուրդի առթիվ)։—Հարմարյան Ս. Պարսկաստանից։ (Թավրիզի հայերի մի քանի հասարակական հիմնարկությունների լիստին)։ Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ,

Պուշկին Ա. Պալատալա (վերջ)։—Աղբյւր Ա. Ալեքսանդր (վերջ)։—Լեւոնտով Մ. Աղոթք։—Մարգարի (բանաստեղծութիւններ)։—Փաշայան Կ. Զ. Օղ և կլիմա (վերջ)։—Իսահակյան Ա. Ես քարփի տակ խորունկ փորեմ... (բանաստեղծութիւն)։—Տեր-Միրաքյան Զ. Դեռահասների ազատ ընթերցանութիւնը։—Շանթ Լ. Արձակ բանաստեղծութիւններ։—Խաժակեայն Գ. Հարկերը Տաճկաստանում։—Աթաբեկ Ա. Հրաժեշտ։—Ուր ևս (բանաստեղծութիւններ)։—Հովհաննիսյան Մ. Սոցիալական էվոլյուցիա։—Հակոբյան Զ. Գարնան մոտիվներ (բանաստեղծութիւններ)։—Զիլինկարյան Ա. Ձեռքի և պարտիզպանական աշխատանքը դաստիարակութիւնը պործում։—Վանցյան Գր. Հայերենը մշակելու նյութեր (կարգադրած Բեռլինի հայ ուսանողների ժողովում (1897 թ.)։—Ղազարյան Ե. Անցյալի հիշատակը ԳրԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Աղբյւր Ա. Զ. Դուրսը Սարգիսը և Մալաք տատի հալածը։—Մար Հար. Շանթ Լ. Դարձ (վերջ)։—Ա. Ե. Մուրճա-մի գրախոսականի առթիւ։—Ա. Ա. Պատասխան։—Մարգարյան Ֆ. Բիբի-էյբաթի պետական նալ-թային հողերի աճուրդը։—Մանվելյան Լ. Բարվա Մարդասիրական Հնկերութիւնը գրադարան-ընթերցարանի վիճակագրական տեղեկութիւններ վասն 1898 թ. (հաշիվ գրադարանապետի)։—Սալումյան Վաշխատութիւնը Ախաթալաքի դավառում։—Արկումեդ Տ. Քաղաքային ինքնավարութիւն։—Հարմարյան Պարսկաստանից։ Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

№ 4—5

Պոտապենկո Ի. Զոհ։—Շիլլեր Կյանքի շալ-դում (բանաստեղծութիւն)։—Գորկի Մ. Բազի երգը։—Լեւոնտով Մ. Կալանավորը։—Ժայռ (բանաստեղծութիւններ)։—Հովհաննիսյան Մ. Սոցիալական էվոլյուցիան։—Իսահակյան Ա. Ողկույզ (բանաստեղծութիւն)։—Տեր-Միրաքյան Զ. Դեռահասների ընթերցանութիւնը։—Բալրոն Զ. Ուղահանների երգը (սքորսեր-ից)։ Զարդ Ա. Գիշեր (բանաստեղծութիւն)։—Վանցյան Գ. Տնա և այն դերանունների կիրառութիւնը Խաժակեայն Գ. Հարկերը Տաճկաստանում։—Լիսիցյան Ս.

Ռուսաց գրականութիւն ուղղութիւնները XVIII դարում և XIX դարի սկզբում։—Արասխանյան Ա. Մուրճա-ը և արեւելյան հայոց արդի գրականութիւնը (պատասխան պարոն Ա. Զոպանյանին)։ ԳրԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Աղբյւր Ա. Զ. Կոպկո Ֆրանսուա Հանրիետ Եսայան Մ. Բարթեռմա Տանջված սրտեր. վերջ, մասն ա ժԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Զինաթափման խնդիրը։—Զավարյան Ս. Վաշխատութիւնը Երևանյան նահանգում և Կարսի շրջանում։—Սեյան Զ. Թատրոնի շուրջը։—Շիտակյան Վաշխատներ իմ հիշատակարանից։ (Մոսկվայից)։ Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

№ 6

Նիկոլայ Բարձրագույն մանիֆեստ։—Գլոբի Ֆաուստ (ողբերգութիւն)։—Մատուրյան Ալ. Ես այն օրից երբ զգացի... — Հայ բանաստեղծ, պոկիր ճակտից... (բանաստեղծութիւններ)։—Տեր-Միրաքյան Զ. Դեռահասների ընթերցանութիւնը։—Պլեշնե Լրագրերի ընթերցումից հետո (բանաստեղծութիւն)։—Վանցյան Գր. Նյութեր հայերենի մշակութիւն համար։—Դեմիւրյան Դ. Գարնան երգեր (բանաստեղծութիւններ)։—Խաժակեայն Գ. Հարկերը Տաճկաստանում (վերջ)։—Հովհաննիսյան Մ. Մատերիալիզմի էվոլյուցիան (Սոցիալական էվոլյուցիան)։ Կուսիկյան Կ. Մեր իրականութիւն տիպերը «Արսեն Դիմաքսյան» վերջի մեջ։—Լիսիցյան Ս. Ռուսաց գրականութիւն ուղղութիւնները XVIII դարում և XIX դարի սկզբում (վերջ)։ ԳրԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Աղբյւր Ա. Զ. Փափագյան Վ. Գծեր (կյանքից)։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Արասխանյան Ա. Դրեյֆուսի գործը։—Մատուրյան Ալ. Հայերի սերը։—Սեյան Զ. Թատրոնի շուրջը։—Արասխանյան Ա. Կրոնավաճառութիւնը իրրե քաղաքական խոհանութիւն կամ մի պատասխան Մալաք-ին։—Հովհաննիսյան Մ. Լյուդվիգ Բյուխներ։ Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

№ 7—8

Գլոբի Ֆաուստ։—Մանվելյան Լ. Իմ թշնամիներին (բանաստեղծութիւն)։—Զեխով Ա. Փորձանք։—Պլեշնե Պապ ու թոր (բանաստեղծութիւն)։—Հովհաննիսյան Մ. Սոցիալական էվո-

յլուցիա:—Իսահակյան Ա. Քն գեպի կյանքը, թե
 գեպի մարդիկ...—Հոգնած նայում եմ քեզ մեկա-
 մաղձոտ...—Ախ, մերիկ ցան աշե, տես... (բա-
 նաստեղծություններ)։—Տեր-Միրաքյան Հ. Դեռա-
 հասների ընթերցանությունը:—Փաշայան Կ. Հ. Ալ-
 կուականության վտանգը:—Ռաշմաճյան Տ. Տեղի
 ու կլիմայի ազդեցությունը կյանքի և կուլտուրա-
 յի վրա:—Կուսիկյան Կ. Մեր իրականության տի-
 պերը: «Արսեն Դիմաքսյան» վեպի մեջ: ԳՐԱԽՈՒ-
 ՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Ա. Ա.—Մանվելյան Լ. Բանաստեղ-
 ծություններ և պոեմներ. գիրք ա.:—Ն.—Մու-
 րատյան Մելիքսեղեկ եպիսկոպոս: Պետրոս Շանշ-
 յանց: (կենսագրություն)։—Արասխանյան Ա. Հան-
 րային և գրական բնագաղափարներ:—Ա. Ա. Բաք-
 վա նավթաշրջանից: (սիստեմական տեղեկու-
 թյուններ)։—Հարմարյան Ս. Նամակներ Պարս-
 կաստանից: (Թավրիզի բարբերից)։—Ճանիկյան
 Հ. Տաճկաստանի հարկերի աղիթով: Խմբ. ԶԱՆԱ-
 ԶԱՆ (ՈՒՐԵՐ):

№ 9

Արասխանյան Ա. Գյուղատնտեսական ինտե-
 լիգենցիա:—Կորոլենկո Վ. Անհրաժեշտություն
 (դրույց)։—Գյոթև: Ֆաուստ: Իսահակյան Ա. Բա-
 րեկամիս հիշատակին: (բանաստեղծություն)։—
 Տեր-Միրաքյան Հ. Դեռահասների ընթերցանու-
 թյունը:—Չարրզ Ա. Օ. մայր երկիր: (բանաստեղ-
 ծություն)։—Փաշայան Կ. Հ. Ալկուականության
 վտանգը: (վերջ)։—Գուլստիկ. Ճգնավորը (բալ-
 լադ)։—Աթայան Ա. Գիշերն անտառում: (բանաս-
 տեղծություն)։—Կուսիկյան Կ. Մեր իրականու-
 թյան տիպերը «Արսեն Դիմաքսյան» վեպի մեջ:
 ԳՐԱԽՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ: Ա. Ա.—Սարգսյան Ս. Ազուլե-
 ցոց բարբառը (դոկերի լեզուն)։—Վանցյան Գ.—
 Փափաղյան Վ. Հայ բոշաներ (ազգագրականու-
 սումնասիրություն)։—Ա. Ա. Գյուղատնտեսական
 պետական հաստատությունները Կովկասում:—Ա.
 Ա. Բարվա նավթաշրջանից: (սիստեմական տե-
 ղեկություններ)։—Մարդանյան Ֆ. Դրամական
 ճգնաժամը Բաքվում:—Սեյան Հ. Թատրոնի շուր-
 ջը:—Վանցյան Գ. Իմ բնագաղափարներ: Խմբ. ԶԱ-
 ՆԱԶԱՆ (ՈՒՐԵՐ):

№ 10

Շանթ Լ. Դերասանուհին:—Իսահակյան Ա.

Կյանքը: (բանաստեղծություն)։ Գյոթև: Ֆաուստ
 —Չարրզ Ա. Վերջալույսին: (բանաստեղծություն)։
 Ա.Բ. Նրազ և իրականություն:—Աթայան Ա. Իմ ըն-
 կերներին: (բանաստեղծություն)։—Տեր-Միրաք-
 յան Հ. Դեռահասների ընթերցանությունը:—Մու-
 րադյան Հ. Հողատիրությունը Թուրքիայում: (հի-
 շողություններ ու տեղեկություններ Թուրքիայից
 գաղթականների կյանքից ու աշխարհից)։—Ռաշ-
 մաճյան Տ. Դիտությունների փոխադարձ կապակ-
 ցությունը: ԳՐԱԽՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Տեր-Միրաքյան
 Հ. Հանձնարարելի ու մերժելի գրքերի ցուցակը
 (մոտավորապես մինչև 8 տարեկան հասակի մա-
 նուկների համար)։ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ:
 Արասխանյան Ա. Էջմիածնի Գեորգյան ճամբար-
 նը:—Ս. Գյուլամիրյանցի «Արաբոս»-ը: Վանցյան
 Գ. Բաց նամակ «Մշակ»-ի խմբագրությանը: Անգ-
 լիական: Տրանսվապյան պատերազմը (կարծիք-
 ների արտահայտություններ)։ Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ
 (ՈՒՐԵՐ):

№ 11—12

Շանթ Լ. Դերասանուհին: (վերջ)։—Գյոթև:
 Ֆաուստ:—Չարրզ Ա. Սև գարունը: (բանաստեղ-
 ծություն)։—Կուպե Ֆրանսուա:—Հացը թանկ է:
 —Հայնե: Մանկիկ դարնան դու ծաղկի պես...:—
 Դու հարցնում ես, թե ի՞նչ անես... (բանաստեղ-
 ծություններ)։—Ա. Բ. Նրազ և իրականություն:
 Վերջ)։—Վանցյան Գ. Հնչմունք և գիր:—Հովհան-
 նիսյան Մ. Սոցիալական հարաբերությունները:—
 Մելիք-Կարադյուլյան Գ. Դերմանական օգնության
 բեկերությունները Տաճկահայաստանի համար:
 ԳՐԱԽՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ: Տեր-Միրաքյան Հ. Հանձնա-
 րարելի ու մերժելի գրքերի ցուցակը 12—14 տա-
 րեկան հասակի համար:—Վարդանյան Գ.—Ջուլա
 էմիր: Չորս ավետարան:—Բեղմնավորություն:—Ա.
 Բ.—Արժրունի Վ. Խնամատարություն առողջ երե-
 խանների, ծննդյան րոպեից մինչև երեք տարեկան
 հասակը:—Մանվելյան Լ. Դրամա և բեմական գե-
 ղարվեստ:—Սեյան Հ. Թատրոնի շուրջը:—Ախալ-
 քալաքի գավառի երկրաշարժը և օգնությունը ար-
 կածյալներին: Հ. Պատերազմը Հարավային Աֆ-
 ռիկայում: Խմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ (ՈՒՐԵՐ):

№ 1

Պողոսյան Պ. Հունոն։ (վեպ)։—Դեմիրճյան Դ. Գարնան ևրդերը (բանաստեղծություններ)։—Կոպուկ Ֆրանսուա և մականից վերո։—Մյուս ևկ. Դեկտեմբերի մի գիշերը (բանաստեղծություն)։—Ծասյան Մ. Երազ...։—Բավարբեզյան Վ. Աշերիդ լեզ...։—Ոչ... (բանաստեղծություններ)։—Տեր-Պողոսյան ևկ. Հոգևորաշտությունը և նրա մնացորդները մեղանում։—Մելիք-Կարապետյան Գ. Գերմանական օգնության ընկերությունները Տաճկաստանի համար ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Մար. Հար. —Ատրուպետ Բոռ Եղիկ։—Շխնոց։—Փառանգներ։—Բերսայի Առաքել։—Բուլոմբաբները ԺԱՄԱՆԱԿԱ-ԿԻՑ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, ևրասխանյան ևկ. Միջնակարգ դպրոց Պարսկաստանում։ Միրով Գր. ևկ. Պ. Վելիչկոն և հայտնությունը։— ևկ. ևկալալարի դավառի ևրկրաշարժը և օգնությունը արկածյալներին։ Պատերազմը Հարավային Աֆրիկայում։ ևմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։

№ 2

Պողոսյան Պ. Հունոն։—Իսահակյան ևկ. Ընկերիս հիշատակին։—Տիեզերական դանդը (բանաստեղծություններ)։—Տեր-Միրաբյան Հ. Անցած գնացած օրերից (1 Հրաշյան ղոկտոր)։—Իսահակյան ևկ. Բախվեցին տերներն շորացած... (բանաստեղծություն)։—Կոպուկ Ֆրանսուա Կայսերական ծնունդ։—Ռյուկերտ Դոան առաջ (բանաստեղծություն)։—Բավարբեզյան Վ. ևկնան լացը (բանաստեղծություն)։—Հովհաննիսյան Մ. Սոցիալական հարաբերությունները։—Տեր-Պողոսյան ևկ. Հոգևորաշտությունը և նրա մնացորդները մեղանում (վերջ)։—Մելիք-Կարապետյան Գ. Գերմանական օգնության ընկերությունները Տաճկաստանի համար ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Վարդանյան Գ. Տոլստոյ Լ. և. Воскресенье. —Հարություն։—Հարմարյան Ս. Պարսկաստանից. Հակալուրական շարժում Բավարբեզյան Պատերազմը Հարավային Աֆրիկայում։ ևմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։

Պողոսյան Պ. Հունոն։—Մանվելյան Լ. ևս ձեզ ասում եմ... (բանաստեղծություն)։—Աղբյան ևկ. Ուսանողի հիշատակարանը (1 ցուցակ)։—Իսահակյան ևկ. Ախ, երեկ...։—Լուռ գիշերներին... (բանաստեղծություններ)։—Կոպուկ Ֆրանսուա Մեղանների մի գրություն։—Իսահակյան ևկ. Երազ (բանաստեղծություն)։—Աղբյան ևկ. Հասարակական խանութներ։ Մարի-Շահնուր, Հրաժեշտ (բանաստեղծություն)։—Աղբյան Ն. Նամակներ Զանգեզուրի գավառից։—Մելիք-Կարապետյան Գ. Գերմանական օգնության ընկերությունները Տաճկաստանի համար։—Հովհաննիսյան Մ. Սոցիալական հարաբերությունները (վերջ)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Վարդանյան Գ. —Շիրվանզադե Բառս։—Հարմարյան Ս. Նամակներ Պարսկաստանից. ռուսական աղղեցությունը Ատրպատականում։—Մոնոթյան Պ. Արևելյան երաժշտությունը (նիկողայոս Տիգրանյանցի հրատարակությունների առիթով)։ Հ. Պատերազմը Հարավային Աֆրիկայում։ ևմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։

№ 4

Մանվելյան Լ. Սոցիալական աղղությունը (դրամատիկական պոեմ)։—Պողոսյան Պ. Հունոն։—Իսահակյան ևկ. Սև ամպերեն...։—Կյանքիս ճամփեն... (բանաստեղծություններ)։—Աղբյան Ն. Նամակներ Զանգեզուրի գավառից։—Դեմիրճյան Դ. Արծիվը (բանաստեղծություն)։—Աթարբեզյան Մ. Հեղինակությունների իրավունքը ըստ ռուսաց օրենսդրության։—Մելիք-Կարապետյան Գ. Գերմանական օգնության ընկերությունները Տաճկաստանի համար (վերջ)։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։— ևկ. ևկ. —Հաֆթթեն։ Առակը։—Հարմարյան Ս. Պարսկաստանից (Մի շվեցարացու կարծիքը իրավայի հայոց դպրոցների մասին)։ Հ. Պատերազմը Հարավային Աֆրիկայում։ ևմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ։

№ 5-6

ևրասխանյան ևկ. «Մուրճ»-ը իբր հասարակական օրգան (Գրական առաջադիմությունը 90-ական թվականներին)։—Պողոսյան Պ. Հունոն։—Ի-

սահակյան Ա. Բանդիս վրա, սրտիս վրա... (բանաստեղծություն)։—Աթայան Ա. Լնցյալից մի բեկոր։—Դեմիրճյան Դ. Ախ, այն տարիքը որ կորան, անցան... (բանաստեղծություն)։—Զեխով Ա. Օտար երկրում։—Աթայան Ա. Լացում է քամին... (բանաստեղծություն)։—Մուպասան։—Մի ծնողսպան։—Դեմիրճյան Ի. Ո՞վ ես, լուռ ոգի... (բանաստեղծություն)։—Լեզբյան Ա. Հասարակական խանութներ (վերջ)։—Աթաբեգյան Մ. Հեղինակությունների իրավունքը ըստ ուսաց օրենսդրության։—Վարդանյան Գ. Աշխատանքի տներ։ ԳՐԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Մար. Հար-հատիսյան Մ. Դժբախտ կին (վեպ)։ ԺԱՍԱՆԱԿԱԿԻՅ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ. Արասխանյան Ա. Ներսիսյան դպրոցի 75-ամյակի առթիվ։ Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչական Հնկերությունը։—Քաղաքական-ը և եղբայրության քարոզը։—Ղազարյան Ա. Գրական բարության ներքինը մեր մեջ (նամակ խմբագրին)։—Սևյան Հ. Թատրոնի շուրջը։ Զ. Պատերազմ Հարավային Աֆրիկայում։ Զ. Զինական ապստամբությունը հմբ. ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ՝

պատկերազարդ ֆրանսահայ։—Լ. Ս.— Հայկունի։ Թագավոր Լուսիկ և Սիտև Հովիկ։—Լ. Ս. Туманов Г. М. Характеристики и воспоминания. —Լ.— Շահադիզյան Ս. Հիշողությունների Վարդանյանց տոնի առթիվ։—Նոր ստացված գրքեր։—Քայանթար Ալ. Տնտեսական հարցեր (մեր երկրի բնած ուժեր)։—Կարա-Մուրզա Խ. Գեղարվեստի աշխարհից (Արևելյան տարրը եվրոպական երաժշտության մեջ)։—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ. Լ. [Ամենատարբեր հարցեր]։—Սպենդիարյան Հ. Երեց-փոխական հարցը։—Ա. Գալստական կյանք։ ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ. —Ա. Մ. Անգլո-թուրքական պատերազմը։—Զինական հարցը։—1900 թ. ֆրանսիական ցուցահանդեսը։—Նամակ Պարսկաստանից։—Պարբերական հրատարակությունների («Հանդես ամսօրյա», «Բաղմավեպ», «Мир божий», «Научное обозрение», «Кавказский вестник») հմբագրության կողմից։ ՀԱՎԻՎԱԿԱՍ.— Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ)։

№ 2

1901

№ 1

Մեր ընթերցողներին, լոնգֆելլու Կյանքի սաղմոսը (բանաստեղծություն)։—Լեու Գյուղի մարդիկ։—Թումանյան Հով. Իմ դարդը (բանաստեղծություն)։—Դոդե Ալ. Ֆրոմոն կրտսեր և Ռիսլեր ավագ (վեպ)։—Հայնե Զրի շուշանն ծովի ափին... (բանաստեղծություն)։—Ահարոնյան Ա. Ուշացած սեր (պատմվածք)։—Մուպասան։ Սարսափելի դեպք (պատմվածք)։—Մատուրյան Ալ. Ժողով (բանաստեղծություն)։—Լիսիցյան Ս. Հենրիկ Սենկևիչ (25-ամյա գործունեության առթիվ)։—Սենկևիչ Հենրիկ Պողանի ուսուցչի հիշատակարանից (պատմվածք)։—Մխիթարյան Ա. Եղբայր էինք մենք (բանաստեղծություն)։—Լեու Հայոց գրականությունը XVIII դարում։—Մալխասյան Ս. Հայագիտությունը XX դարի սկզբում։—Արծրունի Վ. Ամուսնություն (առողջապահական էություն)։—Գ. Ս. Փարիզի կանաչիզդան։—Տ. Հ. Գրականությունը ուսահայերի մեջ 1900 թվին։ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ. Լ. Ս.—Արիստակես Լուկասկոս Սեղրական։—Քահանայական խնդիր։—Մալխասյան Ս.—Լուսինյան Գ. Նոր բառագիրք

Լեու Գյուղի մարդիկ։—Սաղմոս Լեու Կյանքի կաթիլ (բանաստեղծություն)։—Հ. Զեյթունի ներկայից։—Ք. Օ. Գյուղացի գրողներ։—Պելլերինտա Պիետարի. Ուսում առած մարդը (պատմվածք)։—Իսրայելյան Մ. Քամին է շաղում (բանաստեղծություն)։—Դոդե Ալ. Ֆրոմոն կրտսեր և Ռիսլեր ավագ։—Առաքելյան Հ. Բաբականությունը Պարսկաստանում։—Շահնազարյան Ա. Վարսի հաճախողներ (պատկեր իրական կյանքից)։—Լեու Հայոց գրականությունը XVIII դարում։—Արծրունի Վ. Էմիլ Զուլան և նրա երկիրը։—Մալխասյան Ս. Հայագիտությունը XX դարի սկզբում։—Նեկրասով Գոդ (բանաստեղծություն)։—Լ. Ս. Ո՞վ էր Լաուգեն։—Արծրունի Վ. Ամուսնություն։—Լեու Վրաստանի միացումը Ռուսաստանին։ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ. —Լ. Ս.—Ահարոնյան Ա. Պատկերներ (վերջին տաճկահայոց կյանքից)։—Մալխասյան Ս.—Ցուցակ հայերեն ձեռագրաց Սահասարյան վարժարանի Կարին։—Լ. Ս.—Պարսկյան Ս. Խաթալան. պրակ ա։—Ի. Տնտեսական հարցեր։—Բարվի Նավթարդյունադրոնների XV արտակարգ ժողովը։—Կարա-Մուրզա. Գեղարվեստի աշխարհից։—Ջուլիսպե Վերդի։—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ. [Ամենատարբեր հարցեր]։—

Ա. և Ա. Դու Գալառական կյանք (Ամենատարբեր հարցեր), ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։ Պարբերական հրատարակություններ։ («Բազմազան», «Թատրոն», «Кавказский вестник», «Вестник Европы», «Журнал для всех»։ «Մուրճ»-ի պատասխանները։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ)։

№ 3

Ահարոնյան Ա. Անհավատը (պատմվածք)։—Հաուպտման Գ. Սենակ մարդիկ (դրամա)։—Թումանյան Հով. Անիծած հարպը (ժող. լեգենդ)։—Մաքս նորդաու։ Հայրենասեր Իտալացին։—Հ. Զեյթունի ներկայից։—Լեո Գյուլի մարդիկ (հողից կտրվածներ)։—Դոդև Ալ. Ֆրոման կրտսեր և Ռիսլեր ավագ։—Մալխասյան Ս. Հայագիտությունը XX դարի սկզբում։—Մերեթկովսկի Բուդ-դհա (բանաստեղծություն)։—Լեո Հայոց գրականությունը XV III դարում (Կ. Պոլիս և Վենետիկ)։—Արծրունի Վ. Ամուսնություն (առողջապահական էություն)։—Մատուրյան Ալ. Այո, հենց նոր էր... (բանաստեղծություն)։—ՄԱՏՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Լ. Մուրացան։ Ռուպի կամ հայրենասեր օրհորդ)։—Ստ. Լիս.։ Վիտորադով Դասադիրբ ընդհանուր պատմության մասն III։—Մալխասյան Ստ.։—Լեո։ Հայկական տպագրություն. հատոր I։—Ս. Բ.։ Տաղավարյան Տ. Դարվիականություն x.։—Տոտոմյան Վ. և Թոփչյան Ե. Տաճկաստանը հասարակական և տնտեսական տեսակետից։—Նոր ստացված գրքեր։—Տնտեսական հարցեր։—Օտար դրամադուրիաները Ռուսաստանում։—Լ. Ս. Նեմոֆին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Կառավարչական հաղորդագրություն ԳԱՎԱԽԱԿԱՆ ԿՅԱՆՔ։—Սալումյան Անրերիությունը Ախալբալաքի գավառում և նրա հետևանքները։—Ա. Աղբատներ խնամատարությունը Բաբվում։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Ա. Մ. Վիկտորիա Բադուհին։ Նամակներ արտասահմանից։—Թոփչյան Ե. Հաուպտմանի նոր դրաման։—Բնակարանների սղությունը։—Կանանց շարժումը։—Քոչարյան Հ. Նորություններ անգլիական գրականությունից։—Փիրումյան Տ. Վրաց գրականությունից։—Պարբերական հրատարակություններ (Բազմազան, «Գոթան», «Մասիս», «Բանասեր» «Кав-

казский вестник»)։—Տեր Վարդանյան Խ. Նամակ խմբագրության «Մուրճ»-ի պատասխանները։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ)։

№ 4

Միննա Կանտի Կիրակի օր (պատմվածք)։—Շխյան Ս. Մի մահ (պատմվածք)։—Մատուրյան Ալ. Սիրտ և ծով (բանաստեղծություն)։—Հաուպտման Գ. Մենակ մարդիկ (դրամա)։—Հրաչյա Զեյթունի անցյալից։—Դոդև Ալ. Ֆրոման կրտսեր և Ռիսլեր ավագ։—Լեո Գյուլի մարդիկ (հողից կտրվածներ)։—Մալխասյան Ս. Հայագիտությունը XX դարի սկզբում։—Միրադյան Գ. Վրաց մամուլը։—Ապոլիտին։ Փշրված ծաղկանոթ (բանաստեղծություն)։—Արծրունի Վ. Ամուսնություն (առողջապահական էություն)։—Լեո Հայոց գրականությունը XV III դարում։—Նեկրասով Օ, Երգեր, երգեր, աշխարհի համար... (բանաստեղծություն)։—ՄԱՏՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Լ. Ս.։—Արծրունի Վ. Բժշկի գրություններ (Մի խմբի)։—Լ. Ս.։—Туманов Г. М. Земельные вопросы и преступность на Кавказе. Արծրունի Վ.։—Բուդուդյան Ա. Առողջապահական գրքուկներ։—Լ.։—Զեյթունի Զեյթունի անցյալն ու ներկան. մասն ա։—Թոփչյան Ե.։—Schnei der S. Die deutsche Baghdad-Bahn und die projectirte überbrückung des Bosphorus։—Պաշտոնյան Խ. Սպառված գրքեր։—Տնտեսական հարցեր։—Հով. Կար. Մանգանեզի արդյունաբերությունը մեր երկրում։—Գեղարվեստի աշխարհից։—Վոչ. Հայոց ներկայացումները Թիֆլիսում։—Լ. Ս. Նեմոֆին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Ա. Գալառական կյանք (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Թոփչյան Ե. Նամակ Գերմանիայից։—Քոչարյան Հ. Նորություններ անգլիական գրականությունից։—Լ. Կրական կուրուստներ։—Մ. Մամուրյան, Ս. Տյուսաբ, Գ. Զարրհանյան, Ստ. Ոսկան)։—Պարբերական հրատարակություններ («Աղբյուր», «Հանդես ամսօրյա» «Кавказский вестник»)։—Չախուշյան Գր. և Մ. Պոպովյան։ Նամակ խմբագրության «Մուրճ»-ի պատասխանները։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ)։

Շիրվանզադե: Արտիստը:—Հաուպտման Գ. Մենակ մարդիկ: (դրամա):—Հայնե Զ. Որտեղ պիտ գտնեմ, ով օտարական... (բանաստեղծություն):—Դարբինյան Ա. Սալմաստի հայերի ներկա վիճակը:—Հրաչյա: Զեյթունի անցյալից:—Հայկունա: (Դավաժական լեզվով):—Դոգե Այ. Ֆրոմոն կրտսեր և Ռիսլեր ավագ:—Մալխասյան Ս. Հայագիտությունը XX դարի սկզբում:—Միրադյան Գ. Վրաց մամուլը:—Նիկիտին: Դանդաղ սահման: (բանաստեղծություն):—Հովհաննիսյան Տ. Գրականությունը ուս հայերի մեջ 1900 թվին:—Արծրունի Վ. Ամուսնություն (առողջապահական էություն):—Լեո: Հայոց գրականությունը XVIII դարում: ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Լ. Ս.—Гукасов А. Основные черты строения Армянского нагорья. Հով. Սպ.—Отчет комиссии присяжных поверенных при Тифлисском окружном суде. Մալխասյան Ս.—Մարյան Լ. Этюды по армянской диалектологии. Կ. II 81 Լ.—Ананский Ал. История армянской церкви. Տնտեսական հարցեր:—Զավարյան Ս. «Հողային տուրքը» և հարկերը Կովկասում:—Գեղարվեստի աշխարհից: «Պեպո»-ի եռսունամյակը:—Սարգսյան Լ. Ներքին տնտեսություն (Ամենատարբեր հարցեր):—Ա. Գավառական կյանք (Ամենատարբեր հարցեր):—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: (Ամենատարբեր հարցեր):—Պարբերական հրատարակություններ: «Բազմավեպ», «Հանդես ամսօրյա», «Вестник Европы», «Кавказский вестник», «Вестник всемирной истории». Սունդուկյան Գ. Նամակ խմբագրության:—Սարգսյան Գ. Նամակ խմբագրության: խմբագրության կողմից: «Մուրճ»-ի պատասխանները ՀԱՎԵԼԱՊԻ:—Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ):

Լեո: Գլուխի մարդիկ (հողից կտրվածներ):—Նեկրասով: Խորհրդածություններ հանդիսամուտի առաջ (բանաստեղծություն):—Դարբինյան Ա. Սալմաստի հայերի ներկա վիճակը:—Մ. Դորիկ Մ. Բոլես (պատմվածք):—Զիլինկարյան Ա. Մեր կանանց դրությունը:—Կրասիլնիկյան Կ. Որորո-

ցի երգ: (բանաստեղծություն):—Հաուպտման Գ. Մենակ մարդիկ: (դրամա):—Բաշինջադյան Գ. Փոքրիկ գաղթականներ: (պատկեր):—Նիկիտին: Փորված է բահով... (բանաստեղծություն):—Դոգե Այ. Ֆրոմոն կրտսեր և Ռիսլեր ավագ: (վեպ):—Արծրունի Վ. Մալարիան և մոծակները:—Բ. Ա. Վատասեռման հարցի առթիվ:—Թոփչյան Ե. Բիւրնսունի և Իրսենի վերջին դրամաները:—Լեո: Հայոց գրականությունը XVIII դարում: ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ: Լ. Ս.—Тотомьян В. Е. Потребительные общества на западе. — Լ. Ս.—Մեկր-Կարադյոզյան Գ. Գերմանական օգնության ընկերությունները Տաճկահայաստանի համար:—Լ. Ս.—Սատուրյան Ա. Գրչի հանաքներ:—Գ. Ս.—Արծրունի Վ. Վատ ցավ:—Լ.—Անդրանի Տ (Դ) երսիմ (ճանապարհորդություն և տեղագրություն):—Մեյլյան Մ. Քահանայական խրեղորի շուրջը:—Նոր ստացված գրքեր:—Տնտեսական հարցեր:—Զավարյան Ս. «Հողային տուրք» և հարկերը Կովկասում:—Սարգսյան Գ. Վաշեսյավ Ավկասենտի Մանասսին:—Փիրույան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից:—Սարգսյան Լեո: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: (Ամենատարբեր հարցեր):—Գավառական կյանք:—Ա. Դո: Ոռոգման հարցը Արարատյան դաշտում:—Նիկոդոսյան Ն. Վիճակագրական տեղեկություններ Ալեքսանդրապոլի հայ լուսավորչականների մասին:—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ: (Ամենատարբեր հարցեր):—Ֆրանգյան Ե. Ատրպատականի առաջնորդական ընկերությունը:—Լ. Գրական կորուստներ (տիֆլիս Սրբուհի Տյուսար):—Զ. Նամակ խմբագրության: «Մուրճ»-ի պատասխանները Հավելված: Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ):

Ահարոնյան Ա. Մասիսը (պատմվածք):—Բայրոն Զ. Մոռյ է հոգիս... (բանաստեղծություն):—Հաուպտման Գ. Մենակ մարդիկ (դրամա):—Նիկիտին: Երգ վերջալույսի... (բանաստեղծություն):—Ֆրանգյան Ե. Պարսկաստանի մամուլը:—Միսաբյան Մ. Ժայռ և ալիքներ (բանաստեղծություն):—Քոչարյան Զ. Թուրքիայի մասին նոր գրվածքներ:—Զ. Զեյթունի անցյալից:—Մատուրյան Այ. Հող չէ ընկերներ... (բանաստեղծություն):—Շխյան Ս. Անառակը (պատկեր):—

կրմունտով Մ. Պաղեստինի ուստը (բանաստեղծություն)։— Դոդե Ալ. Ֆրոմոն կրտսեր և Ռիսլեր ավագ։— Խիցկիչ Ա. Բաղեսարայի (բանաստեղծություն)։— Սարգսյան Գ. Օդի փոշին։— Լեո Լալոց գրականությունը XVIII դարում։ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍԻԹՅՈՒՆ։— Լ. Ս.—Տեր-Ղազարյան Բ. Տաճարում պսակ. պոեմա Ղազարի գյուղական կյանքից։— Լ.—Ֆարրարի քարոզչությունը։— Տնտեսական հարցեր։— Սալլումյան Գյուղատնտեսությունը Ախալքալաքի գավառում։— Լ. Գրական կորուստներ (Սրբուհի Տյուսար)։— Փիրումյան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից։— Սարգսյան Լ. Ներքին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։— Գավառական կյանք։— Ա. (Ամենատարբեր հարցեր)։— Ա.—Դո Բամբակադորությունը Երևանյան նահանգում։— Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։— Ն. Նամակ Անդրիայից։— Պարբերական հրատարակություններ (Քյուրակն», «Вестник Европы», «Исторический вестник», «Рюмқал»-ի)։— Մուրադյան. Նամակ Խմբագրության — Ռուդան-ի քննադատության առիթով։— Լ. Երկու խոսք։— Մուրմա-ի պատասխանները։ ԶԱՎԵՎԱԾ։— Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ)։

№ 8

Ահարոնյան Ա. Սև օրեր (պատմվածք)։— Սատուրյան Ալ. Նոքա լալիս են...։— Հերիք է... (բանաստեղծություններ)։— Օհանյան Ք. Հազար լճերի ու կղզիների երկրում (Ճանապարհորդական նկատողություն)։— Կրմունտով Մ. Ես սիրում եմ... (բանաստեղծություն)։— Հաուպտման Մինակմարդիկ (գրամա)։— Ուստ Ուրտման Իմ երգը (բանաստեղծություն)։— Առանձար Զորավալին նորավալը։— Ռուստամ Կորստի մասնավոր հայեր Պարսկաստանում։— Երանգարյան Ա. Կարմիր ճիպոտ (պատկեր իրական կյանքից)։— Դոդե Ալ. Ֆրոմոն կրտսեր և Ռիսլեր ավագ։— Լեո Լալոց գրականությունը XVIII դարում։ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍԻԹՅՈՒՆ։— Լ. Ս. Karl Kanenberg: Kleinasiens Naturschatze։— Լ. Ս. Curtav Hirschfeld: Aus dem Orient։— Լ. Ս.—Совет съезда нефтепромышленников (обзор бакинской нефтяной промышленности за 1900 г.)։— Ա. Ն. Armenia trakels and Stadles։— Լ.—Ալպոյաճյան Ա. Ուսումնասիր-

րություն Սրբուհի Տյուսարի։— Լ.—Քերճիմանյան Զ. Պատմություն Հայոց։— Տնտեսական հարցեր։— Զավարյան Ս. «Հոգային տուրքը» և հարկերը Կովկասում։— Փիրումյան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից։— Սարգսյան Լ. Ներքին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։— Գավառական կյանք։— Նիկողայոս Ն. Մոռացված գավառականները Երևանյան նահանգում։— Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։— Պարբերական հրատարակություններ (ՔStandard», «Кавказский вестник» «Ժամանակ»։— Խմբագրության կողմից։— Լեո Մի նկատողություն (նամակ Խմբագրության)։ ԶԱՎԵՎԱԾ։— Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ)։

№ 9

Ահարոնյան Ա. Սև օրեր (պատմվածք)։— Սատուրյան Ալ. Դեպի վեր։— Աստղիկ (բանաստեղծություններ)։— Օհանյան Ք. Հազար լճերի և կղզիների երկրում։— Դոդե Ալ. Ֆրոմոն կրտսեր և Ռիսլեր ավագ։— Բոգիկյան Հով. Բախտի զոհ (պատկեր Բախտյանի կյանքից)։— Ա. Ք. Մի բուրբ հայտնավորչականներ։— Մոպսան. Բամբերը (պատմվածք)։— Խաժակ. Քրքական համախառնություն։— Լեո Լալոց գրականությունը XVIII դարում։ Տիգրան Զ. Ֆրանսիական գրականությունից. ժամանակակից դեմքեր. Օկտավ Միրբու ՄԱՏԵՆԱԽՈՍԻԹՅՈՒՆ։— Լ.—Մխիթար (1701—1901) Մխիթարյան հոբելյան։— Լ. Ս.—Ֆրանս Անտուար Էպիկուրի պարտեզը։— Լ. Ք.—Креницын Н. В. Восточный вопрос на почве его истории и политики.— Լ. Ք.—Ernst Friedrich: Handels und Produktenkarte von Kleinasien.— Նոր ստացված գրքեր։— Տնտեսական հարցեր։— Զավարյան Ս. «Հոգային տուրքը» և հարկերը Կովկասում։— Սարգսյան Լ. Ներքին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցեր]։— Ս. Զ. Կովկասյան գյուղատնտեսական և արդյունաբերական ցուցահանդեսը։— Ա. Գավառական կյանք։ [Ամենատարբեր հարցեր]։— Լ. Ս. Արտաքին տեսություն [Ամենատարբեր հարցեր]։— Եվանգելյան Գ. (Մահազդ)։— Պարբերական հրատարակություններ («Кавказский вестник», «Вестник Европы»).

— Լ. Կղերական սոփեստություններ (հրկու խոսք «Արարատ»-ին)։—Տեր-Գրիգորյան Վ. Նամակ խմբագրության։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ)։

№ 10

Միրաբյան Վ. Հավարի որսը (պոեմա)։— Խաժակ, Թրքական համիսլամությունը—Մահտեսի-Իսահակյան Ս. Ապարանի ներկա վիճակը։— Դոդե Այ. Ֆրոմոն կրտսեր և Լիսյեր ավագ։—Հեկկել է. Տիեզերքի և երկրի զարգացումը։—Թոփչյան Ե. Բիբրեսոնը իբրև զրական և հասարակական գործիչ։—Լեո Գյուղի մարդիկ (հոգից կտրվածներ)։—Լեմոնտով Մ. Թամար (բանաստեղծություն)։—Մատուրյան Այ. Ալիքներ և խոկումներ (բանաստեղծություն)։—Ե. Թ. Մամուլը Կովկասում, ՄԱՏՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Ս.—«Վտակ» զրական բանասիրական ժողովածու։—Մալխասյան Ս.—Հովհաննիսյան Մ. Քննական պատմություն ԺԹ-ը դարու հայ դպրության, Հաթ։—Տեր-Ղևոնդյան Ն. Մայրենի լեզու. ա տարի։—Հաթ.—Արարաջյան Հ. Մայրենի լեզու. ա տարի։—Լ.—Авалов З. Присоединение Грузии к России.—Վ. Ա.—Քուղուդյան Ա. Կարիք և բարեգործություն։—Մանկավարժական համառոտ գրույցներ։—Ժառանգականություն և դաստիարակություն։—Մարմնամարզություն։—Նոր ստացված գրքեր։—Տնտեսական հարցեր։—Զավարյան Ս. «Հողային տուրք» և հարկերը Կովկասում (վերջ)։—Լ. Ս. Գեղարվեստի աշխարհից (հայոց թատրոն)։—Ե. Թ. Տնայնագործությունը Կովկասյան ցուցահանդեսում։—Սարգսյան Լ. Ներքին տեսություն, [Ամենատարբեր հարցեր]։—Մեծ իշխան Միխայիլ Նիկոլաևիչի անունով տրված բարձրագույն րեսկրիպտը։—Գավառական կյանք։—Ա.—Դու Գեղըկուհին Արարատյան դաշտում։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցեր]։—Պարբերական հրատարակություններ (Քավկասկի օրաթ, «Вестник иностранной литературы» «Мир божий»)։—Դարբինյան Ա. Նամակ լուսրագրության, «Մուրճ»-ի պատասխանները, ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ)։

№ 11

Բաշալյան Լ. Ղալաթիո «Բեսդը» (պատմվածք)։—Իսահակյան Ա. Չայես հնչում է... (բանաստեղծություն)։—Գրանցի Պարսկաստանի թևի հայերը։—Լիսիֆիլդ Թանդուլ։ Հիմարը (նովել)։—Լեմոնտով Մ. Աղոթք (բանաստեղծություն)։—Հեկկել է. Տիեզերքի և երկրի զարգացումը։—Տեր-Առաքելյան Ս. Գյուղացու «Պահապան հրեշտակները» (Պատկեր իրական կյանքից)։—Հոմերոզո Չեղարե։ Վաղահաս և ուշահաս հանճարներ։—Հ. Ջեյթունը ԱՄՆ դարում։—Առաքելյան Հ. Խաղաղության համաշխարհային Ա կոնգրեսը։—Լեո Գրական կորուստներ. Ստեփան Ոսկան։—Միրաբյան Վ. Հավարի որսը (պոեմա)։—Դոդե Այ. Ֆրոմոն կրտսեր և Լիսյեր ավագ։—Լեո Հայոց զրականությունը XVIII դարում։—Դանլենկո Ն. Հայրենի երգը (բանաստեղծություն)։ ՄԱՏՆԱԽՈՍՈՒՍՈՒԹՅՈՒՆ, Վ. Ն.—Ալֆրեդ զը Վինե, Քերթվածներ։—Լ.Ս.—Վահան Թեքելյան, Հոգեր։—Մալխասյան Ս.—Գիրք թղթու, Նոր պտացված գրքեր, Տրեսեսական հարցեր։—Զավարյան Ս. Անաստասյանությունը և կաթնատնտեսությունը մեր և ուրիշ երկրներում, Նեմֆին ՏեՍՈՒԹՅՈՒՆ, Կովկասի կառավարչապետի շրջաբերականը Կովկասի նահանգապետներին։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր)։—Հայր Ղևոնդ Ալիշան (մահացր)։ Ֆրանգյան Ե. Նամակ Պարսկաստանից Պարբերական հրատարակություններ (Քաղամավեպ, «Հանդես ամսօրյա», «Լուսն» «Кавказский вестник», «Журнал для всех», «Մուրճ»-ի պատասխանները, ՀԱՎԵԼՎԱԾ, Տոլստոյ Լ. Ն. Հարություն (վեպ)։

№ 12

Բաշալյան Լ. Տերտերին թխտը (պատմվածք)։—Նեկրասով, Ժամանակակից ներքող (բանաստեղծություն)։—Օլիվ Շրենյեր, «Հովանավորող բաղարականություն...»։—Թոփչյան Ե. Գերհարտ Հաուպտման և նրա գլխավոր երկերը։—Դոդե Այ. Ֆրոմոն կրտսեր և Լիսյեր ավագ (վերջ)։—Պուշկին Այ. Հավերժահարսը (պոեմա)։—Առանձար Գերմանացիները Արևելքի Պեդը։—Շահնազարյան Ա. Սերբերից ածերը (պատմվածք)։—Ֆրանգյան

ն. Պատիժները Պարսկաստանում:—Ահարոնյան Ա. Խավարես, լուսին (պատմվածք):—Առաքելյան Հ. Խաղաղության համաշխարհային X կոնգրեսը:—Հեռ. Գրական կորուստներ:—Ստեփան Ոսկան: ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ. —Լ. Ս. —Материалы по вопросу о фальсификации пищевых продуктов с приложением законопроекта.— Լ. —Алавердян А. Кончина А. С. Грибоедова по армянским источникам.—Նալբանդյան Վ. Թառայան Ս. Գյոթեն.—Համառոտ կենսագրություն:—Նալբանդյան Վ. Հանդես հայագիտության:—Խ. Խ. 1901 թվականի ընթացքում Ռուսաստանում լույս տեսած հայոց զրբերի համառոտ վիճակագրությունը:—Նոր ստացված զրբեր:—Տնտեսական հարցեր:—Ի. Գանձարանի նավթաբեր հողերի պուղաժճարի առիթով:—Սարգսյան Լ. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ:—[Ամենատարբեր հարցեր]:—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցեր]:—«Մուրճ»-ի պատասխանները:—1901 տարվա ընթացքում «Մուրճ»-ի վճարող բաժանորդների վիճակագրությունը, ՀԱՎԵԼՎԱՄ:—Տուստյո Լ. Ն. Հարություն (վերջ):

1902

№ 1

Շահրիար, Զհուդ Քուշան: (վեպ Պարսկաստանի կյանքից):—Ծատուրյան Ալ. Իմ սազը:—Մոր զարդը:—Էրված սիրտ:—Ղարիբի երգը (բանաստեղծություններ):—Առանձապ, Բուրդի վաճառականություն:—Բսահակյան Ա. Ամեն գիշեր... (բանաստեղծություն):—Բաշայան Լ. Խալաթին: (պատմվածք):—Կուսկյան Կ. Ռուսահայ հրապարակախոսության նահապետը (Ստ. Նավարյանցի գործունեության ուրվագիծ):—Հանրի Բորդո. Հայրենի հողը (վեպ):—Իսահակյան Ա. Կյանքի ժխորից... (բանաստեղծություն):—Օտյան Տ. Կապուտանի արևմտյան ափերից (Ուրմիի և Բարանդույի զավառների ներկա վիճակ):—Նիկողոսյան Ն. Տպավորություններ Շիրակի գյուղերից:—Արթուրի Վ. Աղջիկ (Առողջապահական և բարոյագիտական էություն) ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, —Լ. —Ե. Թ. Մեսրոպ Մաշտոց:—Ե. Թ. Մահմեդ:—Լ. Ս.—Երանյան Ա. Դյուցազնորեն:—Նալբանդյան Վ. Մեկի՛ր-Կարագյոզյան Գ. Գերմանիայի հայ

ուսանողությունը:—Նոր ստացված զրբեր:—Տընտեսական հարցեր:—Զավարյան Ս. Անասնապությունը և կաթնատնտեսությունը մեր և ուրիշ երկրներում:—Սարգսյան Լ. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր):—Ի. Բաբբի նավթագործների XVI հերթական ժողովը:—Հրահանգներ դոնապանների ընդհանուր պարտավորությունների մասին:—Գավառական կյանք:—Ա. Դու Մասնագիտական դպրոցների կարիքը ներվանյան նահանգում:—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր):—Փաշայան Կ. Հ. Թոքախտ և ալկոլականություն:—Թուրքիայի հայոց պատրիարքի շրջաբերականը և որբանոցների վերածումը արհեստանոցների—Տիգրան:—Նամակ Պարսկաստանից, ՀԱՎԵԼՎԱՄ:—Տուրգենև Ի. Ս. Օրամուտին: (վեպ):

№ 2

Բաշայան Լ. Երկու կիններ (պատմվածք):—Իսահակյան Ա. էյ կանանչ, ախպեր... (բանաստեղծություն):—Շահրիար, Զհուդ Քուշան:—Օտյան Տ. Կապուտանի արևմտյան ափերից:—Հանրի Բորդո. Հայրենի հողը:—Հայնե Հ. Կամարում անշարժ աստղերն են կանգնած... (բանաստեղծություն):—Շիլլան Ս. Փոթորկից հետո (հոգեբանական էություն):—Մատուրյան Ալ. Սև վիճակ (բանաստեղծություն):—Հ. Զեյթունը դարի երկրորդ կիսում:—Նալբանդյան Վ. Հենրիկ Իբսեն: ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, —Լ. —Կոբլի Մ. Մի մական հոգու պատմություն (վիպակ):—Ե. Թ. —Paul Rohrbach: Die Bagdadbahn:—Վ. Ն. Մանտեղացյա: Կեղծավոր դար:—Ե. Թ. Coumplozier: Nationaelsmus und internatonalismus:—Տնտեսական հարցեր:—Զավարյան Ս. Անասնապությունը և կաթնատնտեսությունը մեր և ուրիշ երկրներում:—Լիսիցյան Ս. Ն. Վ. Գոգու: (ներառյալ 50-ամյակի առիթով):—Սարգսյան Լ. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցեր]:—Ա. Դու Գյուղական փոխառությունների հարցի առիթով:—Լ. Վիկտոր Հյուգո:—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցեր]:—Սանասարյան դպրոցի տեղափոխման մասին:—Օ. Կարրիեր. (մահազ):—Վ. Ա. Գիտության աշխարհից [Ամենատարբեր հարցեր]:—Պարբերական

հրատարակություններ (Ռազմավեպ», «Հանդես ամսօրյա», «Բանասեր», «Համալսարան», «Անահիտ», ՀԱՎԵԼՎԱԾ.—Տուրգենև Ի. Ս. Օրամուտին (վեպ):

№ 3

Շահրիարի Զհուդ Քուշան—Հանրի Բորգու Հայրենի հողը—Իսահակյան Ա. Ժեռ, սև քարը սրտիս վրա... — Եվ ճամփեքի մեջ, ամայի դաշտում (բանաստեղծություններ):—Բաշայան Լ. Վերջին համբույր (պատմվածք):—Ֆրանզյան Ե. Ատրպատականի կյանքից:—Նալբանդյան Վ. Հենրիկ Իրսեն:—Նիկիտին: Խեղճություն:—Բամբասանք: (բանաստեղծություններ):—Առանձար: Կախաղանեն... ամուսնություն (պատմվածք):—Աթանասյան Ա. Գութանի շուրջը (գյուղատնտեսի հիշատակարանից):—Միխայլով, Սպիտակ զգեստ: (բանաստեղծություն):—Արծրունի Վ. Աղջիկ, ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Լ. Ս.—Էմիլյան աղ-պագրական ժողովածու, հատոր I—II—Մալխասյան Ս.—Վերքեր Ս. Արարատը սուրբ գրոց մեջ:—Իշխանյան Բ. Cogitschaischwill, P. Das Gewerbe in Georgien (Արհեստը Վրաստանում—Մալխասյան Ս.—Տեր-Պողոսյան Գ. Նկատողություններ Փավստոսի պատմության վերաբերյալ:—Վ. Ն.—Փաշայան Կ. Հ. Մարդկության ամենամեծ թշնամին:—Նոր ստացված գրքեր:—Սարգսյան Լ. Ներքին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցեր]:—Պաշտոնական հաղորդագրություններ:—Լ. Այ. Երիցյան. [Մահախոսական], —Ա. Գավառական կյանք [Ամենատարբեր հարցեր]:—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցեր]:—Սանասարյան վարժարան:—Հովհաննիսյան Մ. Անդրո-գերմանական մրցակցությունը, Վ. Ա. Գիտական աշխարհից [Ամենատարբեր հարցեր]:— Պարբերական հրատարակություններ (Տասիս, «Ասիս», «Բազմավեպ», «Արարատ», «Հանդես ամսօրյա», «Լուսմա», «Русская мысль», «Մուրճ»-ի պատասխանները ՀԱՎԵԼՎԱԾ.—Տուրգենև Ի. Ս. Օրամուտին (վեպ):

№ 4

Ահարոնյան Ա. Արաղը (պատմվածք):—Իսահակյան Ա. Սարի հովի պես ամպերի փեշու... — Զմեռն անցավ, եկավ գարուն (բանաստեղծություններ):—Հանրի Բորգու Հայրենի հողը:—Ար-

դարյան Տ. Նոր-Ջուղայի հայերը:—Գորկի Մ. Ընթերցողը (պատմվածք):—Տեր-Մելիքսեղեկյան Ս. Կյանքի կերպարանափոխություններ (պատմվածք):—Ֆրանզյան Ե. Կրթական գործը Ատրպատականում:—Միլիթ-Շահնազարյան Ս. Ընկածը (պատմվածք):—Սասունյան Այ. Զան Գյուլում (բանաստեղծություններ):—Արծրունի Վ. Աղջիկ:—Սարգսյան Լ. Հայերի թիվը Ռուսաստանում:—Նալբանդյան Վ. Հենրիկ Իրսեն: ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Լ. Ա.—Գյոթե, Ֆաուստ. մասն I—Լ. Ս.—Արծրունի Վ. Վարակիչ հիվանդությունները և նրանց թույլը:—Լ.—Սահակ Պարթև. կազմեց Ե. Թ.:—Լ. Ս.—Վիտհոֆ Հ. Թմրիկը:—Ե. Թ. Rohrbach in Turan und Armenien. (Տարանում և Հայաստանում ուսաց համաշխարհային քաղաքականության հետքով):—Լ. Ս. Գեղարվեստի աշխարհից:—(Ամենատարբեր հարցեր):—Սարգսյան Լ. Ներքին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր):—Սարգսյան Լ. Ներքին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր):—Պաշտոնական հաղորդագրություններ:—Ա. Գավառական կյանք (Ամենատարբեր հարցեր):—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր):—Փաշայան Կ. Հ. Միսախոս, նրա վնասները և օգուտները:—Պարբերական հրատարակություններ (Ռազմավեպ», «Հանդես ամսօրյա», «Կавказский вестник», «Вестник всемирной истории», «Мир божий», «Русское богатство», «Изяк»):—«Մուրճ»-ի պատասխանները ՀԱՎԵԼՎԱԾ.—Տուրգենև Ի. Ս. Օրամուտին (վեպ):

№ 5

Բաշայան Լ. Վրանին տակ (պատմվածք):—Իսահակյան Ա. Հագեր ես կարմիր. (բանաստեղծություն):—Շահրիարի Զհուդ Քուշան—Հանրի Բորգու Հայրենի հողը Ֆրանզյան Ե. Անճարացածը (պատմվածք):—Դոդև Այ. Արվեստագետներու կիները Ե. Թ. Զուղերմանի վերջին դրաման:—Աթանասյան Ա. Գութանի շուրջը:—Աղա Նեղրի Աղխատել ես դու... (բանաստեղծություն):—Նալբանդյան Վ. Հենրիկ Իրսեն):—Ստ. Նազարյան:

նի նամակները Արել արքեպիսկոպոս Մխիթար-
յանին:—Արծրունի Վ. Աղշիկ:—Առանձար, Հոսո-
սըն ու ինտելիգենտը (պատմվածք): ՄԱՏԵՆԱԽՈՒ-
ՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Ե. Թ.—Max Nordau: Der Zio-
nismus (Սիոնիզմ):—Լ. Ս.—Արծրունի Վ. Թո-
բախտ կամ բարակացավ:—Նոր ստաց-
ված զրբեր:—Ի. Տնտեսական հարցեր:—Անգլիա-
յի և Ասիայի նավթագործը:—Սարգսյան Լ. ՆԵՐ-
ՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր):—
Պաշտոնական հաղորդագրություններ:—Լ. Ս. ԱՐ-
ՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր):
—Սանասարյան դպրոցը:—Տիգրան: Նամակ
Պարսկաստանից:—Փաշայան Կ. Հ. Անվնաս ծիա-
խոտ:—Պարբերական հրատարակություններ
(«Ազգագրական հանդես», «Բազմավիպ», «Համալ-
սարան», «Русская мысль», «Мир божий»
«Журнал для всех»): Արծրունի Վ. Նամակ
խմբագրության: «Մուրճ»-ի պատասխան-
ները: ՀԱՎԵԼՎԱԾ:—Տուրգենև Ի. Ս. Օրամուտին
(վեպ):

№ 6

Ահարոնյան Ա. Դարավոր կաղնին: (պատ-
մվածք):—Դոդե Այ. Արվեստագետներու կինե-
րը:—Աղա նեգրի: Աղոթք: (բանաստեղծություն):
—Շահիրար Զհուդ Քուշան:—Իսահակյան Ա. Դու-
ջինք և հեզ մի թիթեռ ես...:—Սիրեցի յարս տա-
րան... (բանաստեղծություններ):—Հովհաննիսյան
Մ. Ազգաբնակչական կրիզիսը Ֆրանսիայում:—
Հայնե Հ. Նավարեկվածը:—Թե բողոք ծաղկուն-
րը բուրավետ... (բանաստեղծություններ):—Բա-
շայան Վ. Աղավնիները (պատմվածք):—Ֆրուդ
Ս. Հանուն Օրենքի (բանաստեղծություն):—Մա-
դաթյան Մ. Մանուն (պատկեր իրական կյանքից):
—Ֆրանգյան Ի. Թատրոնական զործունեությունը
Պարսկաստանում:—Նարանդյան Վ. Հենրիկ Իր-
սեն:—Հանրի Բորգո շայրենի հողը: ՄԱՏԵՆԱԽՈՒ-
ՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Լ. Ս.—Туманов Г. М. Заметки
о городской самоуправлении на Кавказе:—
—Լ.—Կենսագրություն Ղ. Ալիշանի նոր ստաց-
ված զրբեր:—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամե-
նատարբեր հարցեր):—Հայաստանյանց առաքե-
լական սուրբ եկեղեցու կանոնադրություն:—Պաշ-
տոնական հաղորդագրություններ:—Ա.—Դու Գա-

վառական կյանք:—Երևանի քաջարային ինքնա-
վարության բառամյա զործունեություն:—Լ. Ս.
ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հար-
ցեր):—Պուսի թերթերից:—Տիգրան:—Կրթական
զործը Թեհրանի մեջ:—Տերպ Մ. Մեղուներու կյան-
քեն:—Պարբերական հրատարակություններ
(«ԱՄՂԱ», «Բազմավիպ», «Արարատ», «Լուսմա»,
«Кавказский вестник»): «Մուրճ»-ի պատաս-
խանները: ՀԱՎԵԼՎԱԾ:—Տուրգենև Ի. Ս. Օրամու-
տին (վեպ):

№ 7

Լեո Անգուգականը (պատմվածք):—Նեկրա-
սով Աստղեր շողուն... (բանաստեղծություն):—
Հանրի Բորգո շայրենի հողը:—Իսահակյան Ա.
Ես որ մեռնեմ...:—Թե իմ բախտը աստղիկ լի-
ներ...: Պաղ, պաղ փշեց աշնան քամին...:—Այս
ուրու տակ մենք հրդվեցինք...:—Երազ տեսա, որ
ծոպի ափին...:—Ախ անհուն սեր ունեի ես... (բա-
նաստեղծություններ):—Շահիրար Զհուդ Քուշան:
—Ֆրուդ Ս. Ավագ և աստղեր (բանաստեղծու-
թյուն):—Արցախյան Տ. Նոր Զուլայի դպրոցները:
(սկզբից մինչև մեր օրերը):—Բյուզանդ. Աղթա-
մար (նկարագրություն):—Շրեյներ Օ. Յնորքներ
և երազներ (պատմվածք):—Ստ. Նաղարյանի նա-
մակները Գևորգ Քանանյանին:—Եվրոպայի հայ ու-
սանողների համառոտ վիճակագրությունը:—Նալ-
բանդյան Վ. Հենրիկ Իրսեն: ՄԱՏԵՆԱԽՈՒՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ:—Լ. Ս.—Ս. Ս. Բնագիտական գրություններ:
—Լ. Ս.—Լեո Ստեփանոս Նաղարյանց. հ. 1:—Բն.
—Բուդուդյան Ա. Երիտասարդություն և ծերու-
թյուն:—Տ.—Շերենց Գ. Սրբավայրեր:—Նոր
ստացված զրբեր:—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ
(Ամենատարբեր հարցեր):—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵ-
ՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր):—Պուսի
թերթերից:—Կլիկիայի կաթողիկոսական հարցը:
—Սիսի ժառանգավորաց դպրոցը:—Արսեն արքե-
պիսկոպոս Այսուրյան. (մահախոսական):—Պար-
բերական հրատարակություններ («Գուրբան»,
«Գեղունի» «Անահիտ» «Русская мысль»), Խըմ-
բագրության կողմից: ՀԱՎԵԼՎԱԾ:—Տուրգենև
Ի. Ս. Օրամուտին (վեպ):

Ահարոնյան Ա. Փախի տարին (պատմվածք)։ — Հանրի Բորգու Հայրենի հողը։ — Ֆրուգ Ս. Սոսորն ու քամին (բանաստեղծություն)։ — Շահրիարի Զհուդ Քուշան Ֆրանգյան Ս. Պարսկաստանի տրեստեսական կյանքից։ — Ինգման Սանտերու Անպոչ հորթը (պատմվածք)։ — Իսահակյան Ա. էս ջինջ աղբյուրն է... (բանաստեղծություն)։ — Կուրբաթ Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։ — Տեր-Ավետիքյան Ս. Իմաստունը (պատմվածք)։ — Բաբայան Լ. Մորգանի և Շելլի հնագիտական գյուտերը։ — Շրենյեն 0. Յնորքներ և Երազներ։ — Նալբանդյան Վ. Հենրիկ Իրսեն։ — Բայրոն Զ. Յանթին (Ձ. Հարուդի) նախերգանք)։ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ — Ա. Ա. — Հայկական հին և ժամանակակից պոեմներ (Ֆրանս Է.)։ — Լ. — Միքայել Փաշա Փորթուզալ։ — Եղիշե վարդապետի Վասն Վարդանյանց և Հայոց պատերազմի քննադատությունը։ — Նոր ստացված գրքեր։ Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։ — Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։ — Պոլսի թերթերից։ — Խուդոյ Վիրխով (Մախարոսական)։ — Quidam։ Գերմանիայի հասարակական-քաղաքական կյանքից (Կղերականությունը Գերմանիայի մեջ)։ Պարբերական հրատարակություններ։ «Кавказский вестник», «Петербургские ведомости», «Մշակ»։ ՀԱՎԵԼ(ՎԱՍ)։ — Տուրգենև Ի. Ս. Օրամտություն (վեպ)։

Ահարոնյան Ա. Փախի տարին (պատմվածք)։ — Իսահակյան Ա. էս ինչն է ամպում, գիլ թեին կուտա... Երկաթե ցուպ ձեռքս առնեմ... (բանաստեղծություններ)։ — Շրենյեն 0. Երեք երազ առապատում (պատմվածք)։ — Նիկիտին Ժառանգություն։ — Դմաշունը կյանքի... (բանաստեղծություններ)։ — Անդրեև Լ. Դեպի մութ հեռուն (պատմվածք)։ — Շահրիարի Զհուդ Քուշան։ — Տիգրանի Միրոսի «Ջղագարի մը քսան և մեկ օրերը»։ — Կուրբաթ Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։ — Մորիս Մետերլինկ, Մոննա Վաննա (դրամա)։ — ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ — Մալխասյան Ս. — Полный русско-армянский словарь. (կազմեց Հ. Դադրաշյանը)։ — Տ. Հ. — Մանվելյան Լ. Դեպի վեր (դրամատիկական պոեմա)։ — Իշխանյան Բ. — Լիլի Բրաուն։ Կա-

նանց հարցը, նրա պատմական դարդացումը և նրա տնտեսական կողմերը։ — Նոր ստացված գրքեր։ — Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։ — Պաշտոնական հաղորդագրություններ։ — Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։ — Պոլսի թերթերից։ — Ահարոնյան Ա. էմիլ Զուլան և հատուրալիզմը։ — Quidam։ Կղերականությունը Գերմանիայի մեջ։ — Պարբերական հրատարակություններ)։

«Русское богатство», «Русская мысль», «Научное обозрение», «Մշակ», վրաց մամուլը։ «Համալսարան»։ «Մուրճ»-ի պատասխանները։

Ահարոնյան Ա. Լեոնեում (պատկեր)։ — Աղանգրի Դժրախտը։ — Թիթեղաղործի մահը։ (բանաստեղծություններ)։ — Առաքելյան Հ. Հայերի հարաբերությունը Արևմուտքի հետ միջին դարերում և հետո։ — Դեկա Ա. Նիսսա (պատմվածք)։ — Իսահակյան Ա. Օրս տրտում... (բանաստեղծություն)։ — Շահրիարի։ — Եղոի բոռ բախտը (պատմվածք)։ — Կուրբաթ-Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։ — Լեդարյան Տ. Սպահանի Փերիա գավառը (հայ աղագրականության ընդհանուր նկարագիրը)։ — Տիգրանի Միրոսի «Ջղագարի մը քսան և մեկ օրերը»։ — Մորիս Մետերլինկ, Մոննա Վաննա։ — Արծրունի Վ. Աղբիկ, ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ — Տ. Հ. — Դորբուլյուրով Ն. Ա. Աղեքսանդր Գավազցի քահանան և իր քարոզները։ — Տ. Հ. — Ա. Խեղամի (խիրամի)։ — Կյանքի զեքվ (պատմվածք)։ — Տ. Հ. ստացված գրքեր։ — Ա. Հայոց դրամատիկական ընկերության խմբի ներկայացումները Թիֆլիսում։ — Վիրիամ Վառսոն. Նիրանի արևելքը։ — Նոր ստացված գրքեր։ — Ա. Հայոց դրամատիկական ընկերության խմբի ներկայացումները Թիֆլիսում։ — Ա. Դո. Քաղաքային ընտրությունները Երևանում։ — Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։ — Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։ — Պոլսի թերթերից։ — Կիլիկիայի կաթողիկոսական ընտրությունը։ — Հայոց եկեղեցիի փարիզում։ — Ահարոնյան Ա. էմիլ Զուլան և նատուրալիզմը։ — Quidam։ Կղերականությունը Գերմանիայում։ — Պարբերական հրատարակություններ։ «Русская мысль», «Журнал для всех», «Մշակ», վրաց մամուլը։ — Դադ-

բաշյան Հ. Նամակ խմբագրության—Գրիգորյան Բ. Նամակ խմբագրության: «Մուրճ»-ի պատասխանները—Հավելված:—Տուրգենև Ի. Ս. Օրամուտին (վերջ):

№ 11

Ահարոնյան Ա. Կյանքի դասը (պատկեր):—Ուսուցչական Ալ. Դարգ: (բանաստեղծություն):—Ա. Մ. Ի՛նչու մեր երիտասարդները գավառ չեն գնում:—Իսահակյան Ա. էս աշխարհը արունքտեր է... (բանաստեղծություն):—Ֆրանզյան Ե. Ընթերցանության գործը Ատրպատականում:—Բաբայան Լ. Ժողովրդական համալսարանների մասին:—Միտերլինկ Մորիս: Մոննա Վաննա:—Կալամի: Հայվրացական հարաբերությունների մասին:—Իսահակյան Ա. Դարգը սրտիս... (բանաստեղծություն):—Կուրբաթ Հարուն: Շվեցարական գյուղը:—Սուսուրյան Ալ. Ջան գյուղում (բանաստեղծություն):—Շա՛րիար: Անհաշտը (պատմվածք):—Ալթունյան Գ. Մ. Պեշիկիշյան (քննադատատակն փոքր): ՍԱՏՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Հաթ.—Արաբաշյան Հ. Մայրենի լույս Ա և Բ տարի:—Թոփչյան Ե.—Քիչև Վ. Ասիական Թուրքիա (անգլ. լ.):—Բն.—Զիլինկարյան Ս. Տ. Ռաշմաշյան. էլեկտրականություն:—Տ. Հ.—Տուրգենև Ի. Արձակ բանաստեղծություններ:—Նոր ստացված գրքեր:—Կարախանյան Հ. Արհեստագիտությունը Պարսկաստանում: Նավթարդյունաբերությունը Պարսկաստանում:—Սալլումյան: Քրահանայական ժողովներ Ախալբալում և գլխազինը վերցնելու հարցը:—Ա. Գեղարվեստի աշխարհից (Ամենատարբեր հարցեր):—Սարգսյան Լ. ՆԵՄՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր):—Պաշտոնական հաղորդագրություններ:—Ահարոնյան Ա. Էմիլ Զոլան և Նատուրալիզմը:—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր):—Պոլսի իրավիճակ:—Կիլիկիայի կաթոլիկոսական ընտրությունը:—Պարբերական հրատարակություններ («Мир Божий», «Հանդես ամսօրյա», «Кавказ», «Вестник Европы», «Научное обозрение»: «Մշակ»: Խմբագրության կողմից ՀԱՎԵԼՎԱԾ:—Բրետ Հարտ:—Իններսուն և ութ տարի առաջ:

№ 12

Ահարոնյան Ա. Մայրերը (պատմվածք):—Իսահակյան Ա. Արազի ափին բոստանս լինել...—Մոլի անտառով լուռ ման կուգամ... (բանաստեղծություններ):—Աետեֆի Շ. Հունգարական դաշտավայրը:—Կիսֆալուդի Կարոլի: Մոհաշ: Թումանյան Հով. Հոգևան: (լեզենդ):—Փաշայան Կ. Մակու: (ճանապարհորդական նկարագրություն):—Շահնազարյան Ա. Մարանի ղեղապետը (պատմվածք):—Հիսիցյան Ս. Գաբրիել Միրզոյան: (հիշողություններ):—Աղա Նեգրի: Ողջուն բեզկարիք: (բանաստեղծություն):—Իսահակյան Ա. Հոգնած հայում եմ անտառ... (բանաստեղծություն):—Մանվելյան Լ. Մի գրական հարցի առիթով:—Թոփչյան Ե. Նորություններ ողոսաց գրականությունից (Զեխովի «Три сестры», Դորկու «Мещане»):—Նալբանդյան Վ. Հենրիկ Իրսեն:—Կուրբաթ-Հարուն. Շվեցարական գյուղը:—Շա՛րիար: Անհրաժեշտը (պատմվածք ժողովրդական կյանքից): ՍԱՏՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Տ. Հ.—Նար-դոս: Տանտիրոջս աղջիկը:—Ա. Ա.—Բերնշտայն էդ. Հայ ժողովրդի տառապանքները և նվիրույթի պարտականությունը (ֆր. լ.):—Ա. Ա.—Շվոտ Մ. Տ. Քյուրդ բեկ (գծեր հայ քրդական կյանքին) հատոր 1:—Նոր ստացված գրքեր:—Հովհաննիսյան Տ. Գրիգոր Արծրունու հիշատակին (մահվան 10-ամյակի առիթով):—Լ. Ս.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր):—Պաշտոնական հաղորդագրություններ:—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր): «Провителственный вестник»-ի ճոյնմբերի 30-ի հոգվածը մակեդոնական զորքերի մասին:—Ա. Գեղարվեստի աշխարհից (Ամենատարբեր հարցեր):—Արծրունի Վ. Աղջիկ:—Կալամի: Հայ վրացական հարաբերությունների մասին:—Վ. Նալբանդյան (մահախոսական): Սպենդիարյան Հ. Վահան Նալբանդյանի հիշատակին: «Մուրճ»-ի երեք տարվա բաժանորդների վիճակագրությունը ՀԱՎԵԼՎԱԾ: Բրետ Հարտ: 98 տարի:

1903

№ 1

Ահարոնյան Ա. Մորիկի սուրբը (վեպ):—Թումանյան Հով. Փարվանա: (լեզենդ):—Առանձար:

Մեր գրականության շուրջը—Իսահակյան Ա. Վառ Երկինքը լուռ գիշերին... (բանաստեղծություն)։—Օհանյան Ք. Շուշուց-Թավրիզ (ճանապարհորդական նկատողություններ)։—Ֆրանդյան Ե. Պարսկաստանի ասորիները։—Տիկին Հրանուշ։ Հայ կնոջ ձայնը։—Միտերլինկ Մորիս. Ներսը (դրամատիկական պատկեր)։—Իսահակյան Ա. Ես գիտեմ, գիտեմ... (բանաստեղծություն)։—Quidam Գերմանիայի պետական ներկա կազմը։—Նեկրասով։ Երանի անշար այն բանաստեղծին...։—Օրհներգ։—Էլեգիա (հատված)։—Ականջ դրած... (բանաստեղծություններ)։—Տիգրան։ Ֆրանսիացի մի քանի հասարակական գործիչներ։—Կուրբաթ-Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։—Օտյան Ս. Փոլիս (հիշողություն)։ ՄԱՏԵՆԱՔՆՈՒԹՅՈՒՆ։—Տ. Հ.—Mars։ Քույրը։—Տ. Հ.—Թումանյան Հարություն։ Նվազներ։—Մուսա (պատմական պոեմա)։—Տ. Հ.—Ստեփանյան Կ. Սրտի խորքերից։ (բանաստեղծություններ)։—Տ. Հ.—Գորկի Մ. Ամայի դաշտում։—Տ. Հ.—Զեխով Ա. Դիմակ։—Տ. Հ.—Գարշին Վ. Մ. Աղանշան։—Տ. Հ.—Մոպսան։ Հայր Միլոնը։—Տ. Հ.—Բերդիկով Ի. Նոր պետության վերաբերմունքը դեպի կրոնը։—Մալխասյան Ս. Պարոն Դաղբաշյանի պատասխանի առթիվ։—Նոր ստացված զրբեր։—Կարապետյան Հ. Մանգանեղ և նրա արդյունաբերությունը Կովկասում։—Սալյումյան։ Ախաթալաքի գավառի հայ գյուղերի եկեղեցական հաշիվները։—Լ. Ս. Գեղարվեստի աշխարհից (Ամենատարբեր հարցեր)։—Տ. Տիկին Սիրանուշը Թիֆլիսում։—Յերեկույթ Աղամյանի հիշատակին։—Սարգսյան Լ. ՆՆՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Վ. (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբերական հրատարակություններ («Revue des deux mondes» «Բազմապես»)։—Ենգիբարյան Գ. Նամակ խճաբարության։—«Մուրճ»-ի պատասխանները։—Խմբագրության կողմից, ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—ԸՈՒԼԵՍ Ա. Ռ. Հրաշալի դար (XIX դարի դրական և բացասական կողմերը)։

Ճ 2

Ահարոնյան Ա. Մորիկի սուրբը։—Օհանյան Ք. Շուշուց-Թավրիզ։—Բենսոն Ե. Արշալույսին (վեպ հունաց կյանքից)։—Թումանյան Հ. Սասունցի Դավիթ (դյուցազնական վեպ)։—

Առանձար։ Հոգուս համար (թուրքահայ հարուստներու կյանքեն)։ Ֆրանգյան Ե. Ընթերցանության գործը Ատրպատականի գավառներում։—Բայրոն Ջ. Երազ. (բանաստեղծություն)։—Կուրբաթ-Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։—Տիկին Հրանուշ։ Հայ կնոջ ձայնը։—Սպենդիարյան Հ. Հայոց եկեղեցու ծխական կանոնադրության նախագիծը (քննական դիտողություններ)։ ՄԱՏԵՆԱՔՆՈՒԹՅՈՒՆ։—Տ. Հ.—Ջղացմունք։ (Հայր Անդրեասի հիշատակին)։—Տ. Հ.—Էմանուել քահանա Նազարյան։ Ուսանավորներ (Երեմիայի համար)։—Տ. Հ.—Ամիրջանյան Տիգրան։ Ուսյալ պանդուխտ։—Տ. Հ.—Եսայան Հ. Գրքացի ստրուկներ։—Թոփչյան Ե. —Հերման Ռիխարդ Անտոնիայի գյուղատնտեսությունը (գերմ. լ.)։—Թոփչյան Ե. —Ֆոն-Պրեսսել Վ. Ասիական Թուրքիայի երկաթուղիները (գերմ. լ.)։—Կարապետյան Հ. Մանգանեղ արդյունաբերողների և արտահանողների համաժողովը։—Ա. Գեղարվեստի աշխարհից (Ամենատարբեր հարցեր)։—Սարգսյան Լ. ՆՆՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Անդիժանի երկրաշարժի հետևանքները։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբերական հրատարակություններ («Revue des deux mondes»)։ 'Խմբ. Միջնորդ հասարակական վճիռը։

Ճ 3

Ահարոնյան Ա. Մորիկի սուրբը։—Իսահակյան Ա. Ես ձեզ ասում եմ, կգա ողու սով... (բանաստեղծություն)։—Դեմիրճյան Դ. Ախ, իմ անուշ ծաղիկները... (բանաստեղծություն)։—Բենսոն Ե. Արշալույսին։—Թումանյան Հով. Սասունցի Դավիթ։—Ե. Ֆ. Միսիոնարները Թավրիզում։—Ավետյան Ն. Գանդատ (Լույս)։—Ալեքսանդր Ռուբենի Հեծեծանքների երգերը (Պետրոս Դուրյան)։—Կուրբաթ-Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։—Գոլիս Ժորժ։ Ալբանիայում։—Ֆրանգյան Ե. Ռուսաց ազդեցությունը Պարսկաստանում։ ՄԱՏԵՆԱՔՆՈՒԹՅՈՒՆ Լ.—Նահապետ Քուլակի դիվանը։ Տ. Հ.—Երեմյան Ս. Տուրկին (ազգավեպ)։—Տ. Հ.—Մարիկյան Մ. Սարոի ալոմը (բանաստեղծություններ)։—Տ. Հ.—Գ. Ե. Անգործ կանայք։—Աշխեն։—Տ. Հ.—Թումանյան Հարություն։ Հաղարան բլուր։—«Ախուրյան» (հայ կանանց օրացույց հանդես 1903 թ.)։—Տ. Հ.—Էդմոն Թևոս Վարժապետ

տրւ.—Տ. Ն.—Տոյստոյ ի. Աստծուն թէ՛ մամոնա-
լին։—Տ. Ն.—Antonuis, Վարդապետ (Լեհաստա-
նի հայերի պատմության վերջին երեսը)։—Ա.—
Դոն։—Памятная книжка Ереванской губернии
на 1902 год, — նոր ստացված գրքեր։—Կարա-
պետյան Հ. Նավթարդյունադրածների X համա-
ժողովը Բաքուում։—Լ. Ս. Նելսոն ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ,
(Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵ-
ՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբե-
րական հրատարակություններ)։ («Русская
мысль», «Мир божий»)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—ԸՆԴՆԱ
Ա. Դ. Հրաշալի դար։

№ 4

Ահարոնյան Ա. Մրրիկի սուրբը։—Մատուրյան
Ալ. Գարնան երգին ականջ դրած...—Դե՛ս ասում
են... (բանաստեղծություններ)։—Բենսոն Ե. Ար-
շալույսին։—Թումանյան Հով. Սասունցի Դավիթ
—նծղե՛հ։ Մակու (ճանապարհորդական նկարա-
գրություն)։—Նիկիտին Գեթսեմանի պարտեղում
(բանաստեղծություն)։—Շվոտ Մ. Տ. Տպավորու-
թյուններ Արզվիհից։—Ճամփորդ Ասորիների կա-
թողիկոսի մոտ Պարսկական անհամբերություն
—Ե. Բաքվի Հայկական Մարդասիրական Հնկի-
րության դործունեությունը 1902 թ. ՄԱՏԵՆԼԻՍՈՒ-
ՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Տ. Ն.—Շահադիդյան Ս. Մի բանի
խոսք իմ ընթերցողներին։—Տ. Ն.—Լ.—Ման Օտա-
րության մեջ։—Հախվերդյան Ա. Վշտահար սրտից
Տ. Ն.—Ջերոմ-Ջերոմ։ Նոր ցնորք, (պատմվածք)։
—Ե. Թ.—Вес Кавказ (գրականական ժողո-
վածու)։—Ե. Թ.—Բուդուդյան Ա. Քուն և երազ
—Ե. Թ. Բրանդես Գ. Հայաստանը և եվրոպան
(գերմ. լ.)։—Դ. Սարգ — 1. Общественная борь-
ба с туберкулёзом в западной Европе и Рос-
сии. А. И. Хатисов. 2. Как осуществить идею
постройки санатории для туберкулезных боль-
ных на Кавказе. А. Хатисов.—Դ. Սարգ.—Օր-
լովսկի Վ. Ստամբուլի կատարը։—Դ. Սարգ.—
Տրախումա։—Նոր ստացված գրքեր։—Լ. Ս. Անտե-
սանի ճառագայթների մասին։—Թուսաստանի
ֆինանսական քաղաքականությունը։—Ա. Դոն Մի
բանի ընկերակցական ձեռնարկություններ երևա-
նի նահանգում։—Լ. Ս. Նեբրին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ,
(Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԹ-

ՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբե-
րական հրատարակություններ)։ («Русская мысль»,
«Мир божий», «Вестник Европы»)։ ՀԱՎԵԼ-
ՎԱԾ։—ԸՆԴՆԱ Ա. Դ. Հրաշալի դար։

№ 5

Թումանյան Հով. Սասունցի Դավիթ։—Անդրեև
Լ. Օտարադղին (պատմվածք)։—Գինոտոյ Գողգո-
թա (բանաստեղծություն)։—Տիգրան Արտասա-
մանյան գրական նորություններ)։—Ե. Թ. Հառապ-
մանի «Խեղճ Հայրիխը» դրաման։—Ալթունյան
Գ. Ոճի պատկերավորությունը բանաստեղծության
մեջ։—Իսահակյան Ա. Եվ վաղուց ի վեր խոր բուն
է մտած... (բանաստեղծություն)։—Մար. Հար.
Հազարոս Աղայանց (նրա գրական գործունեու-
թյան 40-ամյակի տոթով)։—Շահնազարյան Ս.
Մ. Երազների աշխարհում։—Ֆրանգյան Ե. Պար-
սից դպրոցները։—Պետեֆի Շ. Հունի։—Պոետ և
դինի (բանաստեղծություններ)։—Ահարոնյան Ա.
Մրրիկի սուրբը։—Նորդաու Մաքս։ Ոճագործու-
թյան մի նոր վարդապետություն։—Quidam. Գեր-
մանիայի քաղաքական կյանքից, ՄԱՏԵՆԼԻՍՈՒ-
ՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ե. Թ.—Ջեյթունցի, Ջեյթունի Անցյալեն և
ներկայեն, Բ. մասն։—Ե. Թ.—Ա. Դոն Մակեդոնիա.
—Նա—Մ. Պեշիկիշևյան։ Տաղ՝ (առաջաբան
և երգ)։—Մեղվապա՛հ։—Մեղվաբուծություն։—Բա-
բայան Լ.—Ֆերրի է. Ոճագիտական գրական
դպրոցը Իտալիայում։—Կարապետյան Հով. Կով-
կասի պղնձի արդյունաբերությունը։—Լ. Ս.—Նեբր-
ին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցեր]։
Ժամանակակից Մակեդոնիան «Русские веде-
мости»-ից։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ
(Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբերական հրա-
տարակություններ)։ «Вестник Европы», «Рус-
ское богатство»)։ Տիկին Հրանուշ, Հայ կնոջ
ձայնի» քննադատին։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—ԸՆԴՆԱ Ա.
Դ. Հրաշալի դար։

№ 6

Ահարոնյան Ա. Մրրիկի սուրբը։—Մատուրյան
Ալ. Դոն վաղ հոգնեցիր... (բանաստեղծություն)։—
Կարսեցի Վան-Տոսպ (նկարագրություն)։—Իսա-
հակյան Ա. էլի եկան գարնան անուշ օրերը...

(բանաստեղծություն)։—Անատոլ Ֆրանս։ Գեղեցկության զգացումը։—Աստղիկ (պատմվածքներ)։—Մար-Հար. Ղազարոս Աղայանց։—Ա. Ա. Արտասահմանյան գրական նորություններ։—Տիգրանյան Ս. Ատրպատականի հայոց թեմի հիմնական կանոնադրությունը։—Թոմաս Հուգ։ Շապկի երգը (բանաստեղծություն)։—Ֆրանզյան Ե. Խառնականությունները Պարսկաստանում։—Կուրբաթ-Հարուն Շվեցարական գյուղը։—Տ. Թուրքիայի հայոց վարժարանների թիվը առ 1-ը հունվարի 1903 թ.։—Շ. Հոդի պարարտացումը։—Բաբայան Վ. Տավրիկյան եահանգի հայոց ուսումնարանները։ ՄԱՏՆՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Տ. Հ. —Զավախեցի։ Կրակը։—Տ. Հ. —Եսայան Հ. Լոխմանի հերմը։—Տ. Հ. —Ասման Ա. Հ. Արյուն։ (բրդական բարբերից)։—Տ. Հ. —Նեմիրովիչ-Պանչենկո Վ. Ի. Գրաշարունի։—Տ. Հ. —Տոլստոյ Լ. Աստծուն, թե մամոնային։ Թարգմ. Մամբրե վարդապետ։—Բաբայան Լ. Թևոդոր Հերցլ, Հին-նոր երկիր (վեպ)։—Փիրումյան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից։—Ա. Մ. Դիֆտերիտը զավառում։—Լ. Ս. Նեբրին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբերական հրատարակություններ («Вестник Европы», «Мир божий», «Հանդես ամսօրյա» ՀԱՎԵԼՎԱԾ, ԸՈՒԼԵԱ Ա. Ի. Հրաշալի դար։

№ 7

Ահարոնյան Ա. Մրրիկի սուրբը։—Մատուրյան Ալ. Եթիմի բախտը (բանաստեղծություն)։—Մաքսիմ Գորկի։ Կովարարը։—Օկտավ Միրբու։ Փողի հերոսը (կոմեդիա)։—Կարսեցի։ Վան-Տոսպ։—Դսահայան Ա. Էս օրն զիշերին անուշ կիւրջան... (բանաստեղծություն)։—Տիգրանյան Ս. Ատրպատականի հայոց թեմի հիմնական կանոնադրությունը։—Մ. Բաղդատի երկաթուղու մասին մեմորիալ մայրաքաղաքը (հիմնված բուլղարացի հայկ մը)։—Պանդուխտ։ Գիմնադիստի օրատեսերից։—Ա. Սի միլիարդերի փրկիսովայությունը։—Իսահայան Ա. Ախ, սիրոս անմեր ու սիրտ անտեր... (բանաստեղծություն)։—Փիրումյան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից։—Ֆրանզյան Ե. Թալարաները։—Ա. Շահ, Պաուլ Հայդելի «Մարիամ Մագթաղինացին»։—Թուփչյան Ե.

Վերա։ «Մեկը շատերի համար»։ ՄԱՏՆՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Տ. Հ. —Շվոտ Մ. Տ. Մերձեցում։—Տ. Հ. —Եսայան Հ. Կյանքի ուսմանից (վեպիկ)։—Թուփչյան Ե. —Բերնարդ Շտեյն, Երիտասարդ Թուրքիա և դավադիրները։—Նոր ստացված գրքեր։—Պատմասեր։—Ամենայն հայոց կաթողիկոսական աթոռույն էջմիածին դառնալը (էջմիածնի 1600-պայակի առթիվ)։—Ա. Պ. Նեբրին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբերական հրատարակություններ։—«Русское богатство», «Вестник Европы», «Научное обозрение», «Русское богатство»։ «Բաղմավեպ», «Հանդես ամսօրյա», «Գեղունի»։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—ԸՈՒԼԵԱ Ա. Ի. Հրաշալի դար։

№ 8

Ահարոնյան Ա. Մրրիկի սուրբը։—Օկտավ Միրբու։ Փողի հերոսը։—Կարսեցի։ Վան-Տոսպ։—Պատմասեր։ Ամենայն հայոց կաթողիկոսական աթոռույն էջմիածին դառնալը։—Կուրբաթ-Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։—Իսահայան Ա. Էս ամպի նման խուլ որոտումով... (բանաստեղծություն)։—Պանդուխտ։ Գիմնադիստի օրատեսերից։—Մատուրյան Ալ. Խառնականի երգը (իսլանդական մեղեդի)։—Մեսրոպ-Խան Քարամ։ Մար-Շիմոնը և միսիոնարները։—Փիրումյան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից։—Ֆրանզյան Ե. Վեց օր սուրբ Թադե վանքում (այցելուի դիտողություններից)։—Կորոլենկո Վլ. Մակարի երազը։—Ա. Ա. Հուլյները և Մակեդոնիան։—Ս. Գ. Ատրպատականի հայոց կյանքից։—Նալբանդյան Մ. Գիտության աշխարհից։—Նոր ստացված գրքեր։—Նեբրին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Խմբագրության կողմից։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—ԸՈՒԼԵԱ Ա. Ի. Հրաշալի դար։

№ 9

Ահարոնյան Ա. Մրրիկի սուրբը։—Նիկիտին։ Ախ, հանգիստ տվեք... (բանաստեղծություն)։—Կարսեցի։ Վան-Տոսպ։—Մանվելյան Լ. Նկարիչ Թաշճյան (դրամ)։—Կուրբաթ-Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։—Պանդուխտ։ Գիմնադիստի օրատեսերից։—Պլեշնեկ Ոչ, լավ է կորչել... (բանաստեղծություն)։

տեղծություն)։—Իսահակյան Ա. Օտար ամալի ճամփեքի վրա... (բանաստեղծություն)։—Արզարյան Թ. Տիգրան։—Նոր Զուլայի ամենափրկիչ վանքը։—Տիգրան։ Թուրք զրականություն (Ամենատարբեր հարցեր)։—Օկտավ Միրբու Փողի հեռուր։—Նալրանդյան Մ. Գիտության աշխարհից։—Փերումյան Տ. Վրաց կյանքից և զրականությունից։ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Բն.—Լուկկիչ Վ. Կյանքը—ծովերի խորքում։—Նա.—Դուրբախյան Հ. Մանոթ պատկերներ։—Զավեն։—Սամիկոնյան Վ. Վերջին երգեր։—Զավեն։—Արզում Սիմոն նորավանդներ։ Խաժակ։ Mars։ Ինչպես ամուսնացա (կենդանի գրույց)։—Ակ.—Տրիլի (զրամ)։—Նոր ստացված գրքեր։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Տ. Պարբերական հրատարակություններ (սկանդինավյան մամուլ, Ռանքեր զրականության և արվեստի, «Արտեմիս», «Անահիտ»)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—ԸՈՂԵՍ Ա. Ռ. Հրաշալի դար։

№ 10

Մարա, Մայրը։ Փոթորկի ժամին (բանաստեղծություններ)։—Մաքսիմ Գորկի։ Դանկոյի սիրտը։—Կ. Կ. Ականատեսը մակեդոնական շարժման մասին։—Նեկրասով Գիշեր է... (բանաստեղծություն)։—Ֆրանզյան Ե. Ատրպատականի թեմի գործերը։—Օկտավ Միրբու Փողի հեռուր։—Ավետյան Ն. Քնիր և դու (էպոդ)։—Սիմոնյան Վ. Ամբակումին հարսանիքը (Պոլսո բարբեր)։—Ահարոնյան Ա. Մարդկության ճակատագիրը և գիտությունը։—Իսահակյան Ա. Իմ Հայրենիքն կարոտ մնացի... (բանաստեղծություն)։—Տ. Յուգահեյն Սերաստիո մեջ։—Տիգրան։ Կովկասի թուրք մամուլը։—Կուրբաթ-Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։—Փերումյան Տ. Վրաց կյանքից և զրականությունից։—Շ. Հողի պարարտացումը։—Ա.—Դու։ Բամբակի արդյունաբերությունը Երևանի նահանգում։ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Թոփչյան Ե. Ռ. Լինդաու Դժբախտ ժողովուրդ (վեպ գերմ. լ.)։—Ստ. Լիս.—Աղայան Ղ. Պատկերավոր ալբոմներ։—Զավեն։—Վաղով Ի. Լծի տակ (վեպ)։—Զավեն։—Գ. Ե. Ապրելու գաղտնիքը։—Նոր ստացված գրքեր։—Ա. Գեղարվեստի աշխարհից։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Սարգս-

յան Լ. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբերական հրատարակություններ (սկանդինավյան թերթ, «Անահիտ», «Հանդես ամսօրյա», «Բաղմավեպ»)։ Խմբագրության կողմից։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—ԸՈՂԵՍ Ա. Ռ. Հրաշալի դար

№ 11

Պետրոսյան Մ. Մի կտոր հացի համար (պատմվածք)։—Թումանյան Հով. Դեպի անհունը։—Ահարոնյան Ա. Մարդկության ճակատագիրը և գիտությունը։—Ֆրանզյան Ե. Խոյ գավառի ներկա վիճակը։—Մ. Ղևնդ վարդապետ Փիրղալեմյան։ (կենսագրական ակնարկ)։—Սուրեն։ Բժիշկը (անցած զնացած օրերից)։—Ֆիլիինգ։—Բիրմական ժողովրդի ոգին։—Լեո. Հայոց զրականությունը XVIII դարում (II մաս)։—Կուրբաթ-Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։—Տիգրան։ Կովկասի թուրք մամուլը։—Փերումյան Տ. Վրաց կյանքից և զրականությունից։ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։ Զավեն։—Վ. Փավադյան։ Խենթը և ուրիշ պատմվածքներ։—Վիշապ։—Բ.—Լուկկիչ Վ. Բնության երկու մեծ թագավորություններ։—Ա. Վ. Ղ.—Հազար ու մի խաղ (ժողովրդական երգարան)։—Նոր ստացված գրքեր։—Ա. Արտիստական թատրոն։—Ա. Թ. Արաքսյանի ժողովրդական թատրոնը Հավարաում։—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Ֆրանզյան Ե. Նամակ խմբագրության։—Հարյան Բ. Նամակ խմբագրության։—ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—ԸՈՂԵՍ Ա. Ռ. Հրաշալի դար

№ 12

Մարա, Հավատը (պատկեր)։—Էլիզա Օմեշկո։ Բաց նամակ գերմանուհիներին և ֆրանսիացիներին լեհուհու մասին։—Արելյան Ալ. Մարվող ճրագներ (պիես)։—Մատուրյան Ալ. Դիպլոմավոր գործիչներ (բանաստեղծություն)։—Ծամփորդ Մոկաց կյանքից (տպավորություններ)։—Մատուրյան Ալ. Վայ են սրտին (բանաստեղծություն)։—Ահարոնյան Ա. Օհանի վիշտը (պատմվածք)։—Շելլի։ Սիրո փրկիստփայություն (բանաստեղծություն)։—Տիգրան։ Պարսկաստանի ներկա դրությունը։—Մարկ Տվեն։ Փրկարար ճրեղտակը (պատմվածք)։—Լեո. Հայոց զրականու-

թյունը XVІІІ դարում—Կուրբաթ-Հարուն, Շվեցարական գյուղը։—Փիրումյան Տ. Վրաց կյանքից և զրականությունից։ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.—Տ. Հ.—Մանվելյան Մ. Հսթիզներ—ԱԹԱ. —Ծսայան Հ. Կյանքի խորշերից։—Ա. Վ. Ղ.—Հոմեացի իմաստասեր էպիկտետի կյանքն ու վարդապետությունը։—Չավենի Մուսասան։ Գեղեցկուհու խոստովանությունը և հանգուցյալի գաղտնիքը։—Ա. Վ. Ղ. Հակոբ Կարենցի, Տեղագիր Վերին հայոց։—Չավենի, Պոլ Բուրժե, Մի խոստովանություն։—Չավենի։—Ե. Թոփչյանի 1903 թ. համար կազմած «Լույս» Օրացույցները։ (գրպանի և պատի)։—Տիկին Սվաճյանի նորավեպերը։—Կարապետյան Հ. Միստիստի արդյունաբերությունը Անդրկովկասում։—Ա. Դու Երևանի քաղաքագլխի ընտրությունները։—Ա. Արտիստական թատրոն։—Ա. Թ. Արաքսյանի թատրոնը Հավաքարում։—Լ. Ս. Ներթին Տե. ՍՈՒԹՅՈՒՆ.—[Ամենատարբեր հարցեր]։—Լ. Ս. ԱՐՏԱԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցեր]։—Լ. Ս. ԱՐՏԱԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցեր]։—Պարբերական հրատարակություններ (Ազգագրական հանդես, «Հանդես ամսօրյա», «Անահիտ», «Բաղմավեպ», «L'а Revue», Русская мысль)։—Խմբ. Պատասխան Խմբ. 1903 թ. «Մուրճ»-ում, տպված զրվածքների ցանկ ըստ բաժինների։ ՀԱՎԵՆՎԵՍՏ։—Լույսն Ա. Թ. Հրաշալի դար։

1904

№ 1

Ահարոնյան Ա. Լույսություն (վեպ)։—Իսահակյան Ա. Ես լալ կուղեմ... (բանաստեղծություն)։—Թվատ, Ջալմ տղան (դրամ)։—Սարգսյան Լ. Խուսաստանից հայերի վիճակագրության աղիթով։—Ֆրանգյան Ե. Սալմաստի դպրոցական կյանքից։—Մուրաչայան, Մաղաթիա Գարագաշյան (կյանքը և գործերը)։—Դեմիրճյան Դ. Կյանքի տեսիլը (պոեմ)։—Տոլստոյ Լ. Ն. Ասորեստանի Ասսար-խաղոն թագավորը։—Ս. Նաղարյանցի նամակները Խ. Արժվանին։—Չեխով Ա. Թշնամիներ։—Ահարոնյան Ա. Թ. Մոմգենի մահվան աղիթով (պրոսական ոգին Գերմանիայում)։—Գաղթական, Երուսաղեմի վանքին շուրջը։—Կուրբաթ-Հարուն, Շվեցարական գյուղը։—Փիրումյան Տ. Վրաց կյանքից

և զրականությունից։—Հովհաննիսյան Հով. Վահագնի ծնունդը (բալլադ)։ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.—Ա.—Թու. մանյան Հով. Բանաստեղծություններ։—Լ. Ս.—Բակուրան Կիպրոս կղզին. աշխարհագրական-պատմական տեսություն և հայ գաղթականություն։—Ա. Վ. Ղ.—Ախվերդյան Գ. Հայ աշուղները։—Նոր ստացված գրքեր։—Ա. Գեղարվեստի աշխարհից։—Լ. Ս. Ներթին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. Հեռավոր և Մերձավոր Արևելքի գործերը, ՀԱՎԵՆՎԵՍՏ, Ջեմա Մորիեր, Հաջի Բաբալի արկածները (վեպ պարսկական կյանքից)։

№ 2

Ահարոնյան Ա. Լույսություն։—Հովհաննիսյան Հ. Գարնան խոհեր (բանաստեղծություն)։—Թըլկատ, Ջալմ տղան։—Անոփյան Դ. Հլեգիա։ (բանաստեղծություն)։—Գաղթական, Երուսաղեմի վանքին շուրջը։—Դեմիրճյան Դ. Կյանքի տեսիլը (պոեմ)։—Բալե, Ճապոնական բանաստեղծություն։—Ս. Նաղարյանցի նամակները Խ. Արժվանին։—Հ. Մանվել Վ. Քաջունի (Մահախոսական)։—Մ.—Խան Քարամ, Ասորիների մասին։—Պետրոսյան Մ. Լուսի (պատմվածք)։—Տիգրան, Կովկասի թուրք մամուլը։—Իսահակյան Ա. Մեկը շեղավ, որ իմանար դարդերս... (բանաստեղծություն)։—Ահարոնյան Ա. Թ. Մոմգենի մահվան աղիթով (Գերմանական միությունը պատրաստող պատմագիրներ)։—Նր. Սար. Գուղատեստեսության դիտական հիմքերը, Կուրբաթ-Հարուն, Շվեցարական գյուղը։—Փիրումյան Տ. Վրաց կյանքից և զրականությունից, ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.—Արս. Վ. Ղաճյան-Ազգագրական հանդես I—X գրքերը (1895—1903)։—Հ. Ս. Ն. Վ. Մեկր-Թանգյան, Հայոց եկեղեցական իրավունքը։—Ա. Դու Памятная книжка Ереванской губернии. — Na. — Սենտ — Իլեր — Բու։—Հակ. Հով.—Դասագիրք ընդհանուր աշխարհագրության։—Չավենի Փափազյան Վ. Լուրդա-լուր (քրդական պոեմ)։—Չավենի։—Սոլովյան Հ. Հարադատ գծեր։—Չավենի, Փափազյան Վ. Ասպետ (պատմվածք)։—Չավենի։—Ղաղարյան Մ. Այստեղ էլ, այստեղ էլ։—Նոր ստացված գրքեր։—

Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։ Պարբերական հրատարակություններ։ (Revue, «Русская мысль», «Экономическая газета»)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Ջեմս Մորիսը։ Հաջի Բարայի արկածները։

№ 3

Ահարոնյան Ա. Լուսությունը։—Թվատու Ջալըմ տղան։—Սերուկ։ Վանի նահանգը ներկայումս։—Շիսյան Ս. Գետակը։ (պատմվածք)։—Գորկի Մ. Իմ ուղեկիրը։—Անոփյան Ժայռի կատարից իրիկնաժամին... (բանաստեղծություն)։—Հանս Վայհենգեր։ Նիցշեն իբրև փրկիստփա։—Ս. Նապարյանցի նամակները Խ. Աբովյանին։—Իսահակյան Ա. Ասուլ։ (բանաստեղծություն)։—Հովհաննիսյան Հ. Արծիվն ու արտուտը։ (բանաստեղծություն)։ ՔննԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Ալեքսանդր Ուրբենի։—Իսահակյան Ա. Բանաստեղծություններ։—Եր. Սար. Կենդանիների վարակիչ հիվանդությունների մասին ընդհանուր հասկացողություն։ Եղջուրավոր անասունների ժանտախտը. կազմեց Գ. Ղազարյան։—Ա. Մ.—Մանտեղացցա Սիրո մեղքերը և նոցա ծագումը։ (հոգեբանական հետազոտություն)։—Ա. Մ.—Անդերսեն։ Հեքիաթներ։—Ջավեն Խոտեմսկի Բ. Բերեկա։ (գրույց)։—Ջավեն։—Ա. Փ. Շահգաղև և Փերիսանում։—Ա. Վ. Ղ.—Ազգագրական հանդես 1—X գրքերը։—Նոր ստացված գրքեր։—Բալաղյան Ս. Բիոլոգիայի զարգացումը XIX դարում։—Գիտական բրոնիկ։—Տիգրան։ Կովկասի թուրք մամուլը։—Սարգսյան Ե. Մանր գյուղատնտեսությունը և նրա կարծիքները։—Լ. Ս. ՆՆՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Ճավայի և Հաբեշուտանի հայ գաղութները։ Պարբերական հրատարակություններ։ («Русское богатство», «La Revue», «Հանդես ամսօրյա»)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Ջեմս Մորիսը։ Հաջի Բարայի արկածները։—Սուլթանով Ա. Դավաճանություն։

№ 4

Ահարոնյան Ա. Լուսությունը։—Դեմիրճյան Դ. Կայմ (բանաստեղծություն)։—Իսահակյան Ա. Եվ ուրդ սիրտս կարենք խոցեց... (բանաստեղծու-

թյուն)։—Սերուկ։ Վանի նահանգը ներկայումս։—Մխիթարյան Ա. Քույր Հեղինե (պոեմ)։—Ֆարբի Պատվանշանների առևտուրը Պոլսում։—Թվատու Ջալըմ տղան։—Ս. Կրագրական գործը Անգլիայում։—Ահարոնյան Ա. Թ. Մոմգենի մահվան առիթով։—Բալաղյան Ս. Բիոլոգիայի զարգացումը XIX դարում։—Գիտական բրոնիկ։—Փրոմյան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից։ ՔննԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ Ա. Ա.—Հայ ժողովրդական երգեր (Ֆրանս. 1.)։—Ա. Վ. Ղ.—Ազգագրական հանդես 1—X գրքերը։—Լալյան Ե. «Մուրճ»-ի ներկա տարվա № 2—3-ում «Ազգագրական հանդես»-ի 1—X գրքերի մասին տպագրված գրախոսության առիթով։—Նոր ստացված գրքեր։—Լ. Ս. ՆՆՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Ճավայի և Հաբեշուտանի հայ գաղութները։ Պարբերական հրատարակություններ։ («Русское богатство», «La Revue», «Հանդես ամսօրյա»)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Ջեմս Մորիսը։ Հաջի Բարայի արկածները։—Սուլթանով Ա. Դավաճանություն։

№ 5

Ահարոնյան Ա. Լուսությունը։—Դեմիրճյան Դ. Գունատ օր։ (բանաստեղծություն)։—Սերուկ։ Վանի նահանգը ներկայումս։—Հորյան Կ. Հացթուխ Սիմոնը (պատմվածք)։—Իսահակյան Ա. Յուրտ է ու գիշեր... (բանաստեղծություն)։—Թվատու Ջալըմ տղան։—Ս. Կրագրական գործը Անգլիայում։—Տենիստն «Իշխանուհի» պոեմայից հատված։—Ֆրանգյան Ե. Պարսկաստանի բրդերը։—Գ. Ժորժ։ Խեղճ ու անուշ Կորեա։—Հանս Վայհենգեր։ Նիցշեն իբրև փրկիստփա։—Տիգրան։ Կովկասի թուրք մամուլը։—Փրոմյան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից։ ՔննԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Ղ. Մանանդյան և Հ. Աճառյան։ Հայոց նոր վկաները (1155—1743)։—Հովհաննիսյան Տ.—Գրիգոր Արծրունի Աշխատություններ, հատոր 1։—Եր. Սար.—Մեծատուրյան Գ. Հետաքննություն կաթնատուների կամ կաթնոտ կովերը ճանաչելու միջոցները։—Ջավեն Թավարեկյան Վ. Բանաստեղծություններ։—Ա. Մ.—Համարաձուլման Հ. Անհունի էջերում (բանաստեղծու-

թյուններ)։—Ա. Սափ.—Օմար հայամի բառյակները։—Ա. Վ. Ղըլտճյան։—Պատասխան պարոն Երվանդ Հայայանին։—Նոր ստացված գրքեր։—Կարապետյան Հ. Կովկասի ոսկու մասին։—Նալբանդյան Մ. Մարդկային մարմինին արձակած ճառագայթները։—Գիտական բրոնիկ։—Լ. Ս. ՆեՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր)։—Տիգրան, Թատրոն, (նկարիչ Թաշճյան. դրամա. հեղինակություն Լ. Մանվելյանի)։ ՀԱՎԵԼԻԱՄ։—Զեմս Մորիեր, Հաջի Բաբայի արկածները։—Սումբատով Ա. Դավաճանություն։

№ 6

Ահարոնյան Ա. Լուսթյունը։—Սերուկ, Վանի նահանգը ներկայումս։—Իսահակյան Ա. Ախ, հեղինակ հեռու թող ծանր իջած... (բանաստեղծություն)։—Ավո։ Եզրիպտահայր։—Թաշճյան Տ. Ժողովրդի կրթական գործը Յապոնիայում։—Սուրխաթյան։ Ղրիմի հայոց վանքը։—Ֆրանգյան Ե. Պարսկաստանի բուրդերը։—Գալուստ. Մի վերք էլ... (բանաստեղծություն)։—Կուրբաթ-Հարուն։ Շվեցարական գյուղը։—Զևսով Ա. Գեղեցկուհիները։—Հանս Վալհինգեր, Նիցշեն իբրև փիլիսոփա։—Փիլոմյան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից։ ՔեննԱԴՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Տ. Հ.—Ատրպետ, Երկրի ժողովածու, հատոր 1։—Զավեն, Փափաղյան Վ. Ասի (վեպ)։—Մանվելյան Լ. Պատասխան իմ քննադատին։—Նոր ստացված գրքեր։—Նալբանդյան Մ. Մենդառության ազդեցությունը անհատին և ցեղին վրա։ Լ. Ս. ՆեՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր)։ Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբերական հրատարակություններ։ («Русское богатство», «Հանդես» ամսօրյա», «Արևելյան մամուլ»)։ ՀԱՎԵԼԻԱՄ։—Զեմս Մորիեր, Հաջի Բաբայի արկածները։

№ 7

Ահարոնյան Ա. Լուսթյունը։—Դեմիդյան Գ. Ախ, ևս հիվանդ եմ... (բանաստեղծություն)։—Սերուկ, Վանի նահանգը ներկայումս։—Ավո։ Եզրիպտահայր։—Հորդյան Կ. Վրեմ (պատմվածք)։—Արարյան Գ. Աթոսիայի հայ գաղթականությունը։—Անրիկո Կորրադին, Ժամանակակից Ի.

տալիայի գրական ուղին։—Զևսով Ա. Հաշորդներ (պատմվածք)։—Փիլոմյան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից։ ՔեննԱԴՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Կ. Հար..—Դատու Մեղրեյի Անմեղ զոհ։—Կ. Հար..—Իլլի Ֆրապան։ Անհիմն վայրը։—Արշ. Աթա.—Անանյան Գ. Կորածներ (պիես)։—Արշ. Աթա.—Գորկի Մ. Մակար Չուրա։—Հովհաննիսյան Տ. Իմ պատասխանը պ. Լին։—Նոր ստացված գրքեր։—Բալադյան Ս. Բիոլոգիայի զարգացումը XIX դարում։—Աղբալյան Ն. Անտոն Պավլովիչ Չեխով։—Ա. Ա. ՆեՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Ա. Ա. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբերական հրատարակություններ (սեանսներ, «Արևելյան մամուլ», «Անահիտ», «Revue», «Русское богатство»)։ ՀԱՎԵԼԻԱՄ։—Զեմս Մորիեր, Հաջի Բաբայի արկածները։—Սումբատով Ա. Դավաճանություն։

№ 8

Ահարոնյան Ա. Հեծածափները։—Իսահակյան Ա. Այսպիսի դառն, դաժան օրերում... (բանաստեղծություն)։—Սերուկ, Վանի նահանգը ներկայումս։—Անդրեև Լ. Պատր։—Ֆրանգյան Ե. Դերվիշները։—Սիտերիկ, Կանանց մասին։—Փիլոմյան Տ. Վրաց կյանքից և գրականությունից։—Սալաման, Ընկերները։—Տիգրան, Կովկասի բուրբ մամուլը։—Ալիանար Հ. Գեղարվեստի աշխարհից։—Փարիզյան արձագանքներ, ՔեննԱԴՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Դարբինյան, Հուլիսյան, Հին հայկական տեղերի անունները (գերմ. լ.)։—Ա. Ա.—Ոստիկ. Հայ կանանց ժողովածու։—Բաբայան Լ.—Ֆրանց Շաֆֆեր, Կիլիկիա (գերմ. լ.)։—Կ. Հ.—Բաբայան Ս. Բանաստեղծություններ, ա հատոր։—Ա. Ա.—«Շքեղ ալբոմ զեղարվեստական» դ պրակ։—Ա. Ա.—Вермишев X. A. Материалы для истории грузино-армянских отношений.—Նոր ստացված գրքեր։—Բալադյան Ս. Բիոլոգիայի զարգացումը XIX դարում։ Լ. Ս. ՆեՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր)։ Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբերական հրատարակություններ (սեանսներ, «Բաղմավեպ», «Հանդես» ամսօրյա», «Արևելյան մամուլ», «Revue»)։ ՀԱՎԵԼԻԱՄ։—Զեմս Մորիեր, Հաջի Բաբայի արկածները։

Լ. Ս. Մի քանի օր Արցախում և Սյունիքում—
Սատուրյան Ալ. Ես հոգնել եմ սրտիս ցավից...
(բանաստեղծություն)։ — Վարդանյան Ս. Հայր
Բրմատանում։—Սերուկ։ Վանի նահանգը ներկա-
յումս։—Տեր-Գանիկյան Մ. Սվտկնու մերին։
(բանաստեղծություն)։—Մ. Տ.—Ա. Դարալաղյազ
կամ Վալոց ձոր։—Մեղրյան Ա. Անդին բույրիկ էլ
մի կրկնիր... (բանաստեղծություն)։—Անատոլ
Ֆրանս։ Բաղդասար։—Միք. Հովհ. Փիլիսոփայա-
կան մտքի ընդհանուր էվոլյուցիայի ուղղագիծը։—
Թումանյան Հով. Տրտունջ։ (բանաստեղծություն)։
—Ահարոնյան Ա. Փոթորիկը։ Շաղոյան Ա. Եգիպ-
տահայր։ ՔենԱԿՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹ-
ՅՈՒՆ։—Նա.—Մ. Պեշիկիշյան։ Քերթվածներ
ու ճառեր։—Նա.—Եփրիկյան Հ. Ս. Պատկերա-
դարդ բնաշխարհիկ բառարան. հ. Գիրք ա։—Նա.
—Մաղաքյան Գ. Բժշկականություն և հասարա-
կություն։—Նա.—Սանահյան Հ. Դավիթ Անհաղ-
թի խնդիրը նոր լուսարանությամբ։ Նա.—Գյոթեի
Հերման և Դորոթեա։—Ա. Ա.—Ջիվանու բնարը,
հ. 11։—Ա. Աթա.—Դորկի Մ. Դանկոյի սիրտը։—
Հ. Ս.—Արսեն վարդապետ Ղլտճյան. Ամուսնու-
թյուն, ամուսնալուծություն և բաղաբացիական
պսակ։—Նոր ստացված գրքեր։—Կ. Շուշվա դա-
դարան-ընթերցարանը։—Ա.—Դո. Ոռոգման խըն-
դիրը Երևանի նահանգում։—Ե. Գիտական բրոնիկ.
—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր
հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամե-
նատարբեր հարցեր)։—Պարբերական հրատարա-
կություններ։ («Մշակ», Արևելյան մամուլ», «Բա-
նասեր», «Русское богатство»)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—
Ջեմա Մորիերի Հաջի Բաբայի արկածները։

№ 10

Ահարոնյան Ա. Փոթորիկը։—Սերուկ։ Վանի
նահանգը ներկայումս։—Իսահակյան Ա. Ընկերո-
ջըս հիշատակին։ (բանաստեղծություն)։—Լ. Ս.
Մի քանի օր Սյունիքում և Արցախում։—Անոփ-
յան Ո. Ամբողջ գիշերներ ամպերը ծածկած...
(բանաստեղծություն)։—Ֆրանկյան Ե. Պարսկաս-
տանի բուրդերը։—Դիկենս Զ. Մենդյան արձակ
երգերից։—Մ. Տ.—Ա. Դարալաղյազ կամ Վալոց
ձոր։—Ռաշմաճյան Տ. Ամբոխային հոգեբանու-

թյունից։—Միվա Կ. Դիտություն և համալսարան-
ները ճապոնիայում։—Տիգրան. Կովկասի թուրք
մամուլը։ ՔենԱԿՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹ-
ՅՈՒՆ։—Ջավեն։—Փափազյան Վ. Խելոք ա-
բաղաղներ։—Դրսխտը։—Ջավեն։—Մաքս Հալբ.
Սիստեմ։—Ջավեն։—Օսկար Վիլդե. Երջանիկ իշ-
խանը։—Ջավեն։—Ի. Ահու. Երկու նովելլա։—Ջա-
վեն։—Բաբախանյան Խ. Վաղածամ մահ (ող-
բերդություն)։—Կ. Հ.—Քամալյան Ս. Ժամանա-
կը ոսկի է։—Լուպին և թագավորագեր։—Նոր
ստացված գրքեր։—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ
(Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵ-
ՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Պարբե-
րական հրատարակություններ։ «Հանդես ամսօր-
յա» «Բաղմավեպ», «Արևելյան մամուլ», «Рус-
ская мысль»)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Ջեմա Մորիերի Հա-
ջի Բաբայի արկածները։—Սուրբատով Ա. Դավա-
ճանություն։

№ 11

Փափազյան Վ. Զուռ քար (պատկեր գլուղից)։
—Իսահակյան Ա. Երկինքն հիասքանչ, շքեղ, լու-
սեղեն... (բանաստեղծություն)։—Սերուկ։ Վանի
նահանգը ներկայումս։—Իսահակյան Ա. Նրանք
իմ կյանքը երազ դարձուցին... (բանաստեղծու-
թյուն)։—Ահարոնյան Ա. Այն գիշերը։—Կուրբաթ-
Հարուն։ Շվեցարական գլուղը։—Դիկենս Զ.
Մենդյան արձակ երգերից։—Ռաշմաճյան Տ. Ամ-
բոխային հոգեբանությունից։—Դեմիտրյան Դ.
Այս գիշեր վշտից ծանրացած հոգով... (բանաս-
տեղծություն)։—Երկրագործությունը և նավթար-
դյունաբերությունը ծապոնիայում։—Մ. Տ.—Ա.
Դարալաղյազ կամ Վալոց ձոր։—Լ. Ս. Մի քանի օր
Արցախում և Սյունիքում։—Սկիտալեց։ Այնտեղ,
ուր ծովը ժայռերն էր կոծում... (բանաստեղծու-
թյուն)։—Տիգրան. Կովկասի թուրք մամուլը։
ՔենԱԿՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—
Նա.—Հալոց նախնական պատմությունը ըստ
Մոմզենի։—Էմինյան ազգագրական ժողովածու.
հատոր Ե։—Մխիթարյան Ա. Դեպի Արա-
րատ ուղևորությունը։—Փափազյան Վ. Մի բացա-
տրություն։—Նոր ստացված գրքեր։—Լ. Ս. ՆԵՐՔ-
ԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—
Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր
հարցեր)։—Կիլիկիո սուրբ Կաթողիկոսը Պոլսում։
—Պարբերական հրատարակություններ։—(Երկու-

զանդիոն», «Մասիս», «Սուրհանդակ», «Գիտություն»):—Հովհաննիսյան Տ. Նամակ խմբագրության, ՀԱՎԵԼՎԱԾ:—Զեմա Մորիեր, Հաջի Բաբայի արկածները:—Սումբատով Ա. Դավաճանություն:

№ 12

Փափազյան Վ. Կույրը (պատկերներ գյուղից):—Իսահակյան Ա. Զմրուխտյա երգեր, երգեր շքեղ (բանաստեղծություն):—Սերուկ, Վանի նահանգը ներկայումս:—Դիկենս Զ. Մենդյան արձակ երգերից:—Հովհաննիսյան Հ. Լուռ կաց, սիրտ իմ... (բանաստեղծություն):—Մ. Տ.—Ա. Դարալազյազ կամ Վայոց ձոր:—Իսահակյան Ա. Աղբյուրի մեջ մի մարալ... (բանաստեղծություն):—Սարգսյան Լ. Մի քանի օր Արցախում և Սյունիքում:—Հասու Ամպիկ (բանաստեղծություն):—Փերումյան Տ. Վրաց կյանքից և զրականությունից: ՔՆՆԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Զ. Ռ. Խանազադ, Իդեալիդ թե մատերիալիզմ:—Զ.—Շիրամի: Սիրո զոհեր (պոեմա):—Եր. Սար.—Գ. և Մ. Փիրիդոնյաններ: Պողատու ծառերի բուծարան և այգիք:—Նոր ստացված գրքեր:—Բալաղյան Ս. Բիդոզիայի զարգացումը XIX դարում:—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր): ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Պորտ-Արտուրի վիճակը:—Պարբերական հրատարակություններ (սերբեր, «Բյուզանդիոն», «Գեղունի», «Անահիտ», «Մշակ»): ՀԱՎԵԼՎԱԾ:—Զեմա Մորիեր, Հաջի Բաբայի արկածները Պարսկաստանում:

1905

№ 1

Թումանյան Հով. Թմկաբերդի առումը (պոեմա):—Ահարոնյան Ա. Դեպի Անի Զինորսն ու Ֆեյան (ճապոնական լեզունդա):—Ահարոնյան Ա. Մեր ճանապարհը:—Պետրոսյան Մ. Շուշանիկ:—Ավու, եգիպտական գիշերները:—Հովհաննիսյան Տ. Փիլիսոփա սոցիոլոգ:—Վարդանյան Ս. Համբարձում բահանա: Իրիմանիայի հայերի անցյալից:—Սիպիլ, Ամպը:—Խունկը (բանաստեղծություններ):—Գալուստ, Խարրիկներ Ուրմիայից:—Գալուստ Ա. Մեր «խողեկները» և «անրնթերցասիրության հարցը»:—Տ.Շողեր խավարի մեջ:—Տիգրան, Կովկասի թուրք մամուլը: ՔՆՆԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Ահարոնյան Ա.

—Տիկին Սիպիլ (նրա «Յուրեր»-ի առթիվ):—Ահարոնյան Ա.—Արարի: Գերբնական հիվանդություն: Սրբազան ժամեր:—Նոր ստացված գրքեր:—Կրեսչենդու Մի փոքրիկ ակնարկ մեր երաժշտության մասին:—Գեղասեր: Գեղարվեստը խրախուսող ընկերության XIV ցուցահանդեսը:—Ա. Թիֆլիսի Հայոց դրամատիկական ընկերության ներկայացումները:—(«Պատվի համար» Շիրվանզադեի):—Սարգսյան Ե. Մի քանի խոսք բամբակադործների համաժողովների առթիվ:—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր):—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր):—Պարբերական հրատարակություններ («Русская мысль», «Անահիտ»): ՀԱՎԵԼՎԱԾ:—Սումբատով Ա. Դավաճանություն:

№ 2—3

Առանձար: Մորուքի սանտրո:—Ահարոնյան Ա. Դեպի Անի:—Վահակյան Ա. Երեկոյան ծաղկոտ սարից... (բանաստեղծություն):—Թումանյան Հով. Թմկաբերդի առումը:—Փափազյան Վ. Քյոնվա (պատկերներ գյուղից):—Իսահակյան Ա. Նման պայլերի խմբին ամհի... (բանաստեղծություն):—Մ. Տ. Ա. Դարալազյազ կամ Վայոց ձոր:—Ռ. Պատկանյանի նամակները:—Սատուրյան Ալ. Կյանքի ձայնը (բանաստեղծություն):—Տ Հայ հատվածներ:—Բերբերյան Ռ. Թուրքիայի ֆինանսները:—Իսահակյան Ա. Դու անցորդի պես բեզ միայն զգա...—Անապատում մի րաժի մեջ մի բեղվին... (բանաստեղծություններ):—Ռենն Բադեն: Օբերլեններ (վեպ):—Ֆրանգյան Ե. Կանանց Բարեգործական Ընկերությունը Ատրպատականում:—Տիգրան, Կովկասի թուրք մամուլը: ՔՆՆԱԴԱՍՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Զավեն Տ.—Մուշեղ վարդապետ. («Դրվագներ»-ու առթիվ):—Նա.—Певец гражданской скорби. Избранные стихотворение армянского поэта Рафасла Патканяна.—Ե.—Բոստորմ: Ռուբենի զգացմունքը Մասն առ Հովսեփյան Ղազար բահանա-Ակնարկներ Ուտիացի և մահմեդական հայերի մասին:—Նոր ստացված գրքեր:—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր):—Ռաշմաճյան Տ. Նամակ Բաբայից:—Զավեն Տ. Գեղարվեստի աշխարհից:—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամեն

նատարբեր հարցեր)։—Մուրադյան Ե. Ժ. Վ. Ո՞վ փակեց Թավրիզի Լիւսիւթ թաղի դպրոցները։ Պարբերական հրատարակութիւններ։ («Հանդես ամսօրյա», «Մաղիկ», «Շիրակ», «Սիսուան»)։ Խմբագրութեան կողմից։

№ 4

Մանվելյան Լ. Սասունցի Դավիթ և Մարամելիք։ (դրամատիկական պոեմ)։—Ահարոնյան Ա. Դեպի Անի։—Իսահակյան Ա. Ես կուղև արևալուսնապատը ամալի...—Հիմա հեռավոր, վեհ Հիմալայան...։—Բաղերը վայրի թռան շվարած... (բանաստեղծութիւններ)։—Ջավախիցի Ընկերներս... (գյուղական կյանքից)։—Մատուրյան Ար. Բախտի խաղը։ (բանաստեղծութիւն)։—Տեր-Ավետիքյան Մ. Դարալագյալ կամ Վայոց ձոր։—Մատուրյան Ար. Դաշտում։ (բանաստեղծութիւն)։—Ռ. Պատկանյանի նամակները։—Բերբերյան Ռ. Թուրքիայի ֆինանսները։—Բահաթուր Եկ. Մոռլ օրեր։—Վ. Բ. Հակոբ Պարոնյան։ Մ. Հ. Մի հայ աղջկա խոսքը։—Տեր-Գրիգորյան Մար. Մի հայ կնոջ կարծիքը։—Ռուսաց զրական նորութիւններ (Մ. Գորկի «Дачники», Անդրեև «Красный смех»)։—Ռընէ Բաղեն։ Օբերլեններ։ ՔենՍ.ՊԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Հ. Տեր-Միրաքյան։ Գր. Վանցյանի «Հայ հեղինակներ» զրքի առիթով։—Ջավեն Տ. Սիրո երգիչ։ (Նահապետ Քուչակի երգերը)։—Տ. Զ. Ա. Մարգարո, Երախտիք։ (պատմեղվածք)։—Սուրեն։—Նար-Դոս։ Նորածին սանուկը։—Սուրեն։—Մ. Տեր-Դանիւլյան։ Բուրգալավալի զոհը։—Սուրեն։—Արման Սիլվեստր, Մարտիկ Պրեո։ Հանցավոր մոր խոստովանութիւնը։—Ընկերակից։—Նոր ստացված զրքեր։—Ալեանաք Հր. Համառոտ տեսութիւն գեղարվեստի զարոցների սկզբէն մինչև նորագույն շրջանները։—Լ. Ս. Ներթին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Տիգրան։ Կովկասի թուրք մամուլը։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Արսեն վարդապետ։ Նամակ խմբագրութեան։—Ղորղանյան Ա. Նամակ խմբագրութեան։ Պարբերական հրատարակութիւններ («Գիտութիւն», «Մաղիկ», «Մասիս», «Հորիզոն», «Անահիտ», «Correspondent», «Hovelle Revue», «Revue deux mondes», «Zverubodus macazine», «Բա-

նասեր»)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Ջեմա Մորիեր։ Հաջի Բարայի արկածները Անգլիայում։

№ 5

Մանվելյան Լ. Սասունցի Դավիթ և Մարամելիք։—Ահարոնյան Ա. Դեպի Անի։—Ջաքանի էոյրեզը։ Կատունների և մկների կռիվը։ (պարսկական երգիծական պոեմ)։—Ս. Շ. Դասադրբերը ժամանակակից եվրոպական հասարակութեան մեջ։—Բայրոն Զ. Այսօր վերջացնում եմ եռեսուն վեց տարիս։ (բանաստեղծութիւն)։—Հովհաննիսյան Մ. Փիլիսոփա սոցիոլոգ։—Չոպանյան Ա. Մկրտիչ Պեշկիթաշլյան։—Բերբերյան Ռ. Թուրքիայի ֆինանսները։—Հովհաննիսյան Հ. Ասում ես, Լիւրայր, թե զուր ենք սպասում... (բանաստեղծութիւն)։—Կ. ցի։ Ժանապարհորդութեան թուրքաց թուրքիստանում։—Իսահակյան Ա. Քաղած վարդը թփին չի դառնա նորից... (բանաստեղծութիւն)։—Գալուստ։ Ուրմիայից-Խոյ։—Իսահակյան Ա. Մարդկանց արցունքներն թափվում են անվերջ... (բանաստեղծութիւն)։—Լ. Ս. Հարաւային Կովկասի վիճակագրութիւնից։—Ամարե Կրնդը։ Քրդական երգերից։—Ռ. Պատկանյանի նամակները։—Մաքս Դիւեյ։ Շիլլեր։—Ռընէ Բաղեն։ Օբերլեններ։ ՔենՍ.ՊԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Ղլտէյան Ա. Մեկիք-Թանդյան։ Հայոց եկեղեցական իրավունք. գիրք Ա.—Տ. Ջավեն։—Մ. Ա. Պարսամյան։ Անրջանը։—Զ. Մ. Եսայան։ Երազ։ (պատկեր Բալխանու կյանքից)։ Մի ռուբլի։ (պատկեր)։—Գեորգյան Բ. Վաղարշապատը և ս. Էջմիածինը իրանց սկզբնական տեղումն են։—Նոր ստացված զրքեր։—Փիլոմյան Տ. Վրաց կյանքից և զրականութիւնից։—Տիգրան։ Թուրք մամուլը։—Թորամանյան Թ. Հայ ճարտարապետութիւնը։ (Զվարթնոց եկեղեցին)։ Տ. Զ. Կոմիտաս վարդապետի արվեստը։—Հայոց թատրոն։ (Վ. Փափազյան «Ժայռ» դրաման)։—Ա. ք. Շ. Հայ հատվածներ։ (Նամակ եղիպտոսից)։—Լ. Մ. Ներթին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ։ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Գ. Ե. Նամակ Պարսկաստանից։—Փաշայան Կ. Նամակ խմբագրութեան։—Սահակյան Մ. Նամակ խմբագրութեան։—Ռաշմաճյան Տ. Նամակ խմբագրութեան։—ՀԱՎԵԼՎԱԾ — Ջեմա Մորիեր։ Հաջի Բարայի արկածները Անգլիայում։

Փափաղյան Վ. Ստարշինա (պատկերներ գյուղից)։—Գրիգորյան Ռ. Զումա (պատմվածք)։—Յուզբաշյան Ս. Կզա դարուն (բանաստեղծություն)։—Զոպանյան Ա. Մկրտիչ Պեշիկթաշյան (Գալուստ)։ Ուրմիայից-Խոյ։—Կ-ցի։ Ճանապարհորդություն Քուրքաց Քուրդիստանում։—Ռ. Պատկանյանի նամակները։—Ջեմա Բրայս։ Քուրքիան և Եվրոպան։—Բերբերյան Ռ. Քուրքիայի ֆինանսները։—Բահաթուր Եկ. Մեր զժառանգությունը։—Ս. Շ. Դասակարգերը ժամանակակից եվրոպական հասարակության մեջ։—Լերնե Բադեն։ Օբերլենբերգ։—Միշել Ռեվոն։ Ներկա ճապոնը։ Քեննեդի-Սոնթթոն Եվ ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Տ. Զավեն. Սիամանթու Հայդրդինբեր. շալք։—Զ. Մելիք-Հայկազյան Հ. Մի պտույտ ճապոնիայում։—Սուրեն։—Մ. Սերաո։ Մանկան մոտ։—Վերջին խոսք։—Նոր ստացված գրքեր։—Տ. Զավեն։ Քուրք մամուլը։—Ալեանաբ Հ. Համառոտ տեսություն զեղարվեստական դարձումներու սկզբն մինչև նորագույն շրջանները։—Լ. Ս. Ներթին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ [Ամենատարբեր հարցեր]։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ [Ամենատարբեր հարցեր]։ ՀԱՎԵԼ-ՎԱՍ։—Ջեմա Մորիեր։ Հաջի Բարայի արկածները Անգլիայում։

№ 7

Զոպանյան Ա. Մկրտիչ Պեշիկթաշյան։—Կ-ցի։ Ճանապարհորդություն Քուրքաց Քուրդիստանում։—Միշել Ռեվոն։ Ներկա ճապոնը։—Իվար Ա. Վիլելմ կայսր պաշտպան համիսլամության։—Հայկունի։ Դու մի վրդովվիր... (բանաստեղծություն)։—Փափաղյան Վ. Զորագլխին (պատկերներ գյուղից)։—Լերնե Բադեն։ Օբերլենբերգ։ Քեննեդի-Սոնթթոն Եվ ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Լեո Գրիգոր Աթոռունի։ Հատոր III։—Ս. Գարրիելյան։ Հայկական ճգնաժամն ու վերածնություն։—Ա. Դու Հայրենիքի կարոտը։—Ա. Զանյան։ Երկու պատկեր։—Դեմիթյան Դ. Ուստավորներ։—Աշուղի հեքիաթները։—Նոր ստացված գրքեր։—Ալեանաբ Հ. Համառոտ տեսություն զեղարվեստի դարձումներու սկզբն մինչև նորագույն շրջանները։—Տ. Զավեն։ Քուրք մամուլը։—Լ. Ս. Ներթին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ [Ամենատարբեր հարցեր]։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ [Ամենատարբեր հարցեր]։—Ֆրանգ-

յան Ե. Նամակ խմբագրության։ ՀԱՎԵԼՎԱՍ։—Ջեմա Մորիեր։ Հաջի Բարայի արկածները Անգլիայում։

№ 8

Կ-ցի։ Ճանապարհորդություն Քուրքաց Քուրդիստանում։—Ռ. Պատկանյանի նամակները։—Ահարոնյան Ա. Դեպի Անի։—Հովհաննիսյան Մ. Փիլիսոփա սոցիոլոգ։—Բերբերյան Ռ. Քուրքիայի ֆինանսները։—Ղյուճյան Ա. Ընտրական սկզբունքը հայ եկեղեցու պատմական կյանքում։—Բահաթուր Եկ. Կյանքի անիվը (բաղվածք մի հիշատակարանից)։—Հայկունի։ Դու հոգնած ես։—Շաբու Նամակներ Քուրքիայից։—Լերնե Բադեն։ Օբերլենբերգ։—Հյուսիսն Զագեն Ո՞վ է թուրքը և ովքերից է բաղկացած։—Անեկիշ Հ. Ասպիվալի Փարոսի պահպանը։ Քեննեդի-Սոնթթոն Եվ ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Խանսանամյան Լ. Զարարիա Զագեցու օրերը (պատմական վեպ)։—Ա. Ֆրիկյան Հ. Ս. Պատկերապարզ բնաշխարհիկ բառարան. հատոր I։—Челухусян Гр. Армянский вопрос и армянские погромы в России. (Панисламизм)։—Օսիպով Ա. Մի ամիս Կ. Պոլսում։—Ազբելով Ն. Ա. Կանանց հարցը Յապոնիայում։—Բարկեն վարդապետ Աղավելյանի աշխատությանը հաշատուր արեղա Զուղայեցվո Պատմություն Պարսից (ժը դար)։—Նոր ստացված գրքեր։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ (Ամենատարբեր հարցեր)։—Խմբագրության կողմից։ ՀԱՎԵԼՎԱՍ։—Ջեմա Մորիեր։ Հաջի Բարայի արկածները Անգլիայում։

№ 9

Փափաղյան Վ. Անտուր շարժվում է (զրույց)։—Խոսհակյան Ա. Արտուտն երգում է (բանաստեղծություն)։—Ռ. Պատկանյանի նամակները։—Բ. Լ. Տնտեսական դարձումն ֆադերը։—Շուլց Ա. Ղոլի Քոչնիկներ (բանաստեղծություն)։—Շահ. Ա. Նասրեդդին շահի ռեֆորմները մոտենալու փորձը և իր հաջորդի օրով տեղի ունեցած անցքերը։—Ժողովրդային սկզբնական ուսուցումը Անգլիայում։—Իշխանյան Բ. Ֆրիգրիխ Էնգելս (մահվան 10-ամյակի առիթով)։—Արսեն վարդապետ Ընտրական սկզբունքը հայ եկեղեցու պատմական կյան-

րում:—Շտեռն Բ. Հիվանդ մարդը (կուլտուրական պատկերներ Թուրքիայից):— Կուկասյան մանր աղիերի կյանքից (Օսեր):— Թազեն, Օրերլեններ:— Եւրանդյան Մ. Արեւիկն ամբողջական խավարում:— Ալեհանա Զ. Համառոտ տեսություն զեղարվեստի դարձներու սկզբն մինչև նորագույն շրջանները:— Էմեսենի Է. Ասպետական ոգին ճապոնիայում: ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:— Եր. Սար.— Լուսկելի Վ. Կապիկները:— Եր. Սար.— Լոնյան Գ. Գծադրության և նկարչության տարրական դասընթաց. 1. մաս:— Եր. Սար.— Փաշայան Կ. Ընդարձակ դարձական առողջապահություն:— Եր. Սար.— С. А. Мелик—Саркисян. Хлопковое дело в Ферганской области и меры его упорядочению.— Նոր ստացված գրքեր:— Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին):— Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին):— Զավեն Տ. Երիտասարդ թուրքերի կոչը: ՀԱՎԵԼՎԱԾ:— Զեմա Մորիեր: Հաջի Բաբայի արկածները Անգլիայում:

10

Փափաղյան Վ. Խաղ (պատկերներ գյուղից): Պետեֆի Շ. Իմ սերը (բանաստեղծություն):— Ի. Ահո. Դոս կհանգցնես, իսկ ես կվառնամ:— Իսահակյան Ա. Հաղորդ երկնքով ամպեր են անցնում... (բանաստեղծություն):— Իշխանյան Բ. Տնտեսական զարգացման ֆազերը:— Հյուսիսի Ջազն: Ո՞վքեր են թուրքերը և ովքերից են բաղկացած:— Ի. Պատկանյանի նամակները:— Շտեռն Բ. Հիվանդ մարդը:— Իսահակյան Ա. Թաղում է հոգիս աղատ ու անվախ... (բանաստեղծություն):— Ֆահրադ: Զպատմված իրականություններ (1894 թթ անցքերն):— Լեո Անցյալի հարցերից (Շիրակի արձանագրությունները):— Իսահակյան Ա. էյ, դու ջահիլ, հպարտ հասակ... (բանաստեղծություն):— Մ. Տ. Ա. Ընդհարումների վայրերից:— Ներսես վարդապետ: Ընդհարումների վայրերից:— Ընդհարումների վայրերից:— Ժողովրդային սկզբնական ուսուցումը Անգլիայում:— Թեոն Բազեն, Օրերլեններ: ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:— Լ. Ս.— Микроне. М. А. О положении русских и поросцев. — Տ. Հ.— Կարա Յետկին: Կինը և նրա տնտեսական դրությունը:

Տ. Հ. Ս. Տեր-Սարգսյան, Իմ արկածները:— Տ. Հ. Վերներ Զումբարդ: Թե ինչու մեր օրերում ամենքին Էտաբրբում են տնտեսական և սոցիալ-քաղաքական հարցերը:— Տ. Հ.— Եսայան Հ. Միկենյան դադաղում:— Տ. Հ. Փառնակես: Զուտողի մայր, ուտողին հայտ ա կամ ճարպիկ փաստաբան:— Նոր ստացված գրքեր: ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին):— Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին): Պարբերական հրատարակություններ: («Արարատ», «Շիրակ», «Գիտություն», «Լույս», «Արշալույս», «Առողջապահիկ թերթ», «Հասկեր», «Նոր-դար»):— ՀԱՎԵԼՎԱԾ:— Զեմա Մորիեր: Հաջի Բաբայի արկածները Անգլիայում:

№ 11—12

Փափաղյան Վ. Խաղ (պատկերներ գյուղից):— Իշխանյան Բ. Տնտեսական զարգացման ֆազերը:— Շտեռն Բ. Իրիշի համար: (դրամա):— Շտեռն Բ. Հիվանդ մարդը:— Գրիգորյան Ս. Գիլանի հայերը:— Ալթունյան Գ. Ընտրողական իրավունքն Անգլիայում:— Նավթարդյունաբերության աշխարհից:— Vamberu H. Իրանյան թուրքերի կամ ազրեյաններ:— Թեոն Բազեն, Օրերլեններ:— Հովհաննիսյան Մ. Փիլիսոփա սոցիոլոգ:— Իշխանյան Բ. Քաղաքական կենտրոնացման և ֆեոդալացիայի ինդիք:— Ալեքսանդր Թուրենի: «Հայ-թուրքական ջարդերի տնտեսական-քաղաքական պատճառները:— Իսահակյան Ա. Եղբայրության կամ թե սիրո... (բանաստեղծություն):— Փաշայան Կ. Մտքի հոգնությունը շափելու մեթոդներ:— Իսահակյան Ա. Եվ արծիվ մի սև իշավ սրարշավ... (բանաստեղծություն): ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:— Լեո:— H. Марр: Аркаун. монгольское название хрестиян, связи с вопросом об армянах хаакедонцах.— Նոր— Նոր ստացված գրքեր:— Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին):— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին):— Լ. Ս. Pro domo sua:— Խմբագրության կողմից: ՀԱՎԵԼՎԱԾ:— Զեմա Մորիեր: Հաջի Բաբայի արկածները Անգլիայում:

Առանձարւ ճրկու պատկերւ—Շանթ Լ. Ուրիշի
համարւ—Իշխանյան Բ. Կարլ Մարքսը և մարք-
սիզմը—Vannibergu—Իրանյան թուրքերը—Լ.
Յոսթի. Ջոհանկիրը—Կ. Կուսիկյան: Միքայիլ
Նալբանդյան: (մարտնչող հրապարակախոս):—
Արթուր Ֆիրգեր: Գոյութեան կոիվ—Ռոնն Բադեն:
Օթերլենները—Իսահակյան Ա. Միշտ զգում եմ ես,
որ մի հեռավոր... (բանաստեղծութիւն):—Բեռն-
շտայն է. Ընդհանուր քաղաքական գործադու
և հեղափոխական ոռմանտիզմ—Իսահակյան Ա.
Քաջերին: (բանաստեղծութիւն): ՔննԱԴԱՏՈՒ-
ԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ:—Na.—Առան-
ձարւ Վշտի ծիծաղը:—*.—Հարուկուր էդմոնդ: Ո-
բերլենները: (ղրամա):—Նոր ստացված գրքեր—
Տեր-Միրաբջան Հ. Դեռահասներն ինչ՞ կարդան:—
Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր
հարցերի մասին]:—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցերի մասին]:—
Պարբերական հրատարակութիւններ (սեղունի),
«Հառաջ», «Հորիզոն»: ՀԱՎԵԼԻՎԱԾ:—Ջեմս Մո-
րիսը: Հաջի Բաբայի արկածները Անգլիայում:

№ 2

Հերեդիա Արծիվին մահը:—Վերա Մեկը շա-
տերի համար (մի աղջկա օրատնտրից):—Իսա-
հակյան Ա. Մութ պարտիզում սրտատրոփ սիրա-
տենչ... (բանաստեղծութիւն):—Ն. Ֆինլանդիա:
—Ականատես: Թուրքո-քրդական արշավանքի
25-ամյակը (1880—1905)-նյութեր հայոց նորա-
գույն պատմութիւնից:—Իշխանյան Բ. Կարլ
Մարքսը և մարքսիզմը:—Շիլլեր: Իրիկոսի կոունկ-
ները (բանաստեղծութիւն):—Սարգսյան Ե. Աղ-
լարային հարցը և նրա լուծումը Ռուսաստանում:
—ՔննԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ,
—Տեր-Միրաբջան Հ.—Ս. Վ. Արդուբյան-երկայ-
նաբազուկ: Մանկական մանկապարտեզ (ձեռ-
նարկ մայրերի և դաստիարակչուհիների համար):
—Շուհ. Ա.. Դրենֆելդ: Պարսկաստանի պետա-
կան կազմը—Տեր-Միրաբջան Հ. Դեռահասներն
ինչ՞ կարդան:—Նոր ստացված գրքեր:—Ե. Ս.
ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցերի
մասին]:—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենա-

տարբեր հարցերի մասին]:—Պարբերական հրա-
տարակութիւններ (սեղունի), «Հառաջ», «Հորիզոն»,
«Հասկեր», «Բաղմալիպ»: ՀԱՎԵԼԻՎԱԾ:—Ջեմս
Մորիսը: Հաջի Բաբայի արկածները Անգլիայում:

№ 3

Փափաղյան Վ. Յահրադ և Շիրին: (պոեմա):—
Վերա Մեկը շատերի համար—Իսահակյան Ա.
Ուղեցի կնոջ հալածու ալ նորից... (բանաստեղ-
ծութիւն):—Ականատես: Թուրքո-քրդական ար-
շավանքի 25-ամյակը (1880—1905):—Սարգսյան
Ե. Աղարային հարցը և նրա լուծումը Ռուսաս-
տանում:—Իշխանյան Բ. Կարլ Մարքսը և մարք-
սիզմը:—Հակոբյան Ս. Սիմվոլիզմը զրամայի մեջ:
—Աղմինիստրացիա և դատաստան—Նոր ստաց-
ված գրքեր: ՔննԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈ-
ՍՈՒԹՅՈՒՆ, —Ջոմարտ Վ. Բանվորական հարց:
—Алибеков И. Елизаветопольские кровавые
дни пред судом общества. —Завравшись»
«Публицисти» и его общественные сподвиж-
ники.—Տեր-Միրաբջան Հ. Դեռահասներն ինչ
կարդան:—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ.—Պետա-
կան դումայի ընտրութիւնների շուրջը:—Լ. Ս. ԱՐ-
ՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի
մասին):—Արտասահմանի հայ կյանքի բրոնիկ:—
Պարբերական հրատարակութիւններ (սեղունի),
«Полярная звезда»: ՀԱՎԵԼԻՎԱԾ:—Ջեմս Մորիսը:
Հաջի Բաբայի արկածները Անգլիայում:

№ 4—5

Սամաս: Ով էր իսկական մեղավորը (ուրվա-
ղիծ):—Վերա Մեկը շատերի համար—Ականա-
տես: Թուրքո-քրդական արշավանքի 25-ամյակը
(1880—1905):—Կանթեր Բերնարդ: Հաղար երկու-
երորդ գիշերը:—Հակոբյան Ս. Սիմվոլիզմը զրա-
մայի մեջ:—Արգոսո ճնամարանցու հիշողութիւննե-
րից (1896—1906):—ՍԼԵՆՆ: Կյանքի դիտողու-
թիւններից:—Անկախ: Մոտիկ անցյալից:—Իշ-
խանյան Բ. Կարլ Մարքսը և մարքսիզմը:—Սար-
գսյան Ե. Աղարային հարցը և նրա լուծումը
Ռուսաստանում:—Նոր ստացված գրքեր: ՔննԱ-
ԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.—Բու-
դուղյան Ա. Նվեր հայ վարժապետին:—Տեր-Մի-

րաքյան Հ. Դեռահասներն ի՞նչ կարդան։—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, նպատակը արգարացնում է միջոցները։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին)։—Պարբերական հրատարակություններ («Полярная зvezда», «Կյանք»)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Ջեմս Մորիսը, Հաջի Բարայի արկածները Անգլիայում։

№ 6

Սելեն, Խամելյոն, (կյանքի դիտողություններից)։—Ականատես։ Թուրքո-բրդական արշավանքի 25-ամյակը (1880—1905)։—Արզոս, Ճեմարանցու հիշողություններից (1896—1902)։—Դանիել, Բելկյան Ս. Կանանց հարցը և նրա ծագելու պատճառները։—Պետրոսյան Մ. Սև մշակ։—Ն. Ֆինլանդիա (գրականություն և մամուլ)։—Անկախ, Մոտիկ անցյալից։—Իշխանյան Բ. Կարլ Մարքսը և մարքսիզմը։—Սարգսյան Ե. Ագրարային հարցը և նրա լուծումը Ռուսաստանում։—Նոր ստացված գրքեր։ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Տեր-Միրաքյան Հ. Դեռահասներն ի՞նչ կարդան։—Փաշայան Կ. Հ. Հնդարձակ դպրոցական առողջապահություն։—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին)։ Պարբերական հրատարակություններ (սկզբ)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Ջեմս Մորիսը, Հաջի Բարայի արկածները։—Լեո, Հայոց հարցը։

№ 7

Մանվելյան Լ. Վերածնվածը (դրամա)։—Վահ. Տ.—Գր. էլեգիա։—Արզոս, Ճեմարանցու հիշողություններից (1896—1902)։—Մորիս Լրվել, Մեղմացուցիչ պարադաներ (պատմվածք)։—Ն. Ֆինլանդիա (գեղարվեստ, դրական և բարեգործական ընկերություններ, ազգային և բանվորական շարժում)։—Մանվելյան Լ. Սերունդներ (բանաստեղծություն)։—Սալումյան, Պրեմիումս թվեր և ուշադրավ տեղեկություններ։—Մանվելյան Լ. Եթե հոգնեցիր կյանքի կովի մեջ... (բանաստեղծություն)։—Անկախ, Մոտիկ անցյալից։—Իշխանյան Բ. Կարլ Մարքսը և մարքսիզմը։ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ, Մ.—Քաղաքական սոցիալիստական բրոշյուրների հրեր կու-

սակցական հրատարակություններ։—Մ.—Ատրքայետ, Հողատիրությունը Կովկասում (Հետադուսություն)։—Նոր ստացված գրքեր։—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին)։ Պարբերական հրատարակություններ (սկզբ)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին)։—Սարգսյան Ս. Նամակ խմբագրության (մի կարգավոր բացատրություն)։ ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Ջեմս Մորիսը, Հաջի Բարայի արկածները Անգլիայում։—Լեո, Հայոց հարցը։

№ 8

Բաղդասարյան Մ. (Ականատես). Թուրքո-բրդական արշավանքի 25-ամյակը (1880—1905)։—Օկտավ Միրոս Շունի մահ։—Ե. Տ. Սարգիս, Հնդարձակություն և խաղաղություն (Ռուզվելտի «Գործունյա կյանքը գրքից»)։—Մարիամյան—Հովնանյան օրիորդաց ուսումնարանը Թիֆլիսում։—Ֆերվոն Մաքս, Հոգու մեխանիկան։—Սարգսյան Ե. Ագրարային հարցը և նրա լուծումը Ռուսաստանում։—Սարգսյան Լ. Pro domo sua—Իշխանյան Բ. Կարլ Մարքսը և մարքսիզմը։—Լ. Ս. Գրական էթիկա և Ա. Ահարոնյան։—Նոր ստացված գրքեր։ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Նա.—Աբեղյան Մ. Աշխարհաբառի բերականությունը։—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Միջպառլամենտական կոնգրեսը Լոնդոնում։—Պարբերական հրատարակություններ։ («Boston Armenia», «Armenian Miscellany») ՀԱՎԵԼՎԱԾ։—Ջեմս Մորիսը, Հաջի Բարայի արկածները Անգլիայում։

№ 9

Վոլտեր, Կանդիդ կամ Օպտիմիզմ (վեպ)։—Տ.—Գր. Վահան Stanges։—Ինձ թաղեք, երբ կարմիր վերջալույսն է մարում... (բանաստեղծություններ)։—Մարիամյան—Հովնանյան օրիորդաց ուսումնարանի մասին։—Ֆերնանդո Դոն Կարապետի արշավանքը դեպի կղերաստան։—Տ. Գր. Վահան, Երգ (էստոներենից)։—Երբ կհոգնես, կզազազես դու կյանքից... (բանաստեղծություն)։—Սարգսյան Ե. Ագրարային հարցը և նրա լուծումը։

մը Ռուսաստանում—Աղզային կառավարություն (փաստաթղթեր)։—Սար-Հով. Պարսկաստանի գեարքերը (զրադաշտական պարսիկներ)։ ՔննԱԿԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Ն.—Վանցյան Գ. Պատմական քերականություն արևելյան հայոց լեզվի։—Փ.—Նախագիծ կանոնադրություն և ծրագիր հայոց կենդեցական տարբական դպրոցների։—Նոր ստացված գրքեր։—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, Պարսկաստանի և Թուրքիայի վերածնունդը։

№ 10

Պինսկի Գ. Խելագաբների տունը (պատմվածք)։—Էդիլյան Գ. Մանկավարժական խնդիրներ։—Բահաթուր Եկ. Երբեք (էտյուդ)։—Մարիամյան-Հովանյան օրիորդաց ուսումնարանի մասին։—Տեր-Գրիգորյան Վահան Աշան սոնետներից (բանաստեղծություն)։—Հայերի թիվը Թուրքիայում։—Աղզային կառավարություն (փաստաթղթեր և խորհրդածություններ)։—Միրաբյան Իս. Քրդական առած (բանաստեղծություն)։—Իշխանյան Բ. Կարլ Մարքսը և մարքսիզմը։—Ֆայյան Հր. Վաստակյալներին (բանաստեղծություն)։—Էլմասյան Տ. Միջազգային լեզու։—Անկախ Մոտիկ անցյալից։—Նոր ստացված գրքեր։ ՔննԱԿԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Այվադյան Հ.—Բաբայան Լ. Դասագիրք ընդհանուր աշխարհագրության (բաղաբական մաս)։—Լ. Ս. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին)։—Լ. Ս. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատարբեր հարցերի մասին)։—Պարբերական հրատարակություններ (սերկրի ձայնը, սնոր կյանք)։

№ 11—12

«Մուրճ» ամսագրի 1905—1906 թթ. նյութերը սխտեմի վերածած։—Ֆայյան Հ. Ով կզա ինձ հետ (բանաստեղծություն)։—Գալաչյան Ս. Նոր օր (արձակ բանաստեղծություն)։—Բահաթուր Եկ. Սովերներ (էսթիդ)։—Ֆայյան Հ. Ապրել (բանաստեղծություն)։—Գալուստ Ծանապարհորդություն Պարսկաստանում Թավրիզից դեպի Ուրմիա։—Ալեանաբ Հ. Համառոտ տեսություն գեղարվեստի դպրոցներուն սկզբն մինչև նորագույն շրջանները։—Տեր-Գրիգորյան Վահան Յրտահար, հողմավար... (բանաստեղծություն)։—

Ճ. Արդյունարհրության հրեք պամանները (բնություն, աշխատանք և կապիտալ)։—Աղզային կառավարություն (փաստաթղթեր և խորհրդածություններ)։—Այվադյան Հ. Ակնարկ մարդկության նախապատմական անցյալի վրա։—Վամբեր Արմինուս։—Նոր պիտի Թուրքիան զաղարի դուրություն ունենալուց։—Է. Պրոլետարիատը և ինտելիգենցիան. (ըստ Կառուցվու)։—Իշխանյան Բ. Կարլ Մարքսը և մարքսիզմը։—Անկախ Մոտիկ անցյալից։ ՔննԱԿԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։—Նա.—Ջավարյան Ս. Նախագիծ և ծրագիր. (գյուղացի ազգաբնակչության տնտեսական վիճակի ուսումնասիրություն)։—Մ.—ԻՍ. Веселовский. Очерки армянской литературы и жизни.—Ք.—Армянская муза.—Այվադյան Հ. Լրացուցիչ կարծիք։ Նոր ստացված գրքեր։ ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցերի մասին]։—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցերի մասին]։—Պարբերական հրատարակություններ (սևնահիտ, «Armenie»)։

1907

№ 1

Պուշկին։ Մարգարե (բանաստեղծություն)։—Նիցշե։ Այսպես կիսոսեր Ջարադուստրան։—Շիլլեր։ Երկրի բաժանումը (բանաստեղծություն)։—Միլեաս Յուլիա. Նամակներ Անգլիայից։—Այվադյան Հ. Երկիրը տարածության մեջ։—Ղ. Ապրանքների փոխանակություն։—Սեֆեր Բելյ. Արդույ Համիդի զաղտնի դավերը։—Ա. Շ. Եղիպոսոսից։—Ֆայյան Հ. Ու հոգիս մեջ անսահման, անծայր... (բանաստեղծություն)։—Ջավարյան Կ. Բարձրագույն ուսումնարան Թիֆլիսում (իշխան Գ. Մ. Թումանյանի օրագրություններ)։—Ռուզվելտ։ Գործունյա կյանք։—Պլեշնե և Հիշիր, հողածին... (բանաստեղծություն)։—Գ. Կ. Սովորական պատմություն (պատկեր կրթված հայ բուրժուազի կյանքից)։—Տ. Ռուսական հեղափոխության և մերձավոր գործընկերության մասին եվրոպական սոցիալիստների կարծիքները։—Մ. Կ. Հզորների գործերից ու խոստովանություններից։—Իշխանյան Բ. Կարլ Մարքսը և մարքսիզմը։—Նոր ստացված գրքեր։ ՔննԱԿԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏՆԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ։

ՈՌԻԹՅՈՒՆ.—Մանվելյան Լ.—Նալբանդյան Ա. Ա.
 Կապուսյան.—Նա.—Վ. Բրաւն. Կորչեն սոցիալ-դե-
 մոկրատները.—Ա.—Յ. Գոյերաշվիլի. Ի՞նչ արավ
 օրսորոցի երգը.—Լ. Ս. Ներթին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ,
 Պայքար դումայի ընտրութիւնների շուրջը—
 Բյուրոկրատական մաներներ—Ղազարյան Մ.
 Դաշնակցութիւնը ժողովրդի միջւոյն—Կոնրական
 բյուրոկրատից մի ժամանակավոր կարգադրու-
 թիւն—Մի ղոկումենտ եւս ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒ-
 ԹՅՈՒՆ, [Ամենատարբեր հարցերի մասին].—
 Խմբագրութեան կողմից:

№ 2

Հենրիկ Իրսեն, Բրանդ (ղրամատիկական պո-
 էմա).—Խոյիֆեր.—Արծաղանք: (Բանաստեղծու-
 թիւն).—Դոդել Ա. Մովսէս Բե Դարվին.—Գաղթա-
 կան Դրսի զոհեր (պատմվածք).—Բահաթուր Եկ.
 Ժամանակակից էսքիզ.—Անկախ Մոտիկ անցյա-
 լից.—Ա. Ինչ են ուզում սոցիալ-դեմոկրատները
 (Գեղ և Լաֆարկ).—Իշխանյան Բ. Կարլ Մարքսը
 և մարքսիզմը. ՔննԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱ.
 ԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ.—Գ. Պիկանով. Ուժ և բռնութիւն.
 —Ֆիդայական զբաղանդութիւն. (Ահարոնյան
 ռեզիստանսի ճանապարհին) Մ. Հովհաննիսյան
 «Դաշնակցութիւնը և նրա հակառակորդները»,
 «Գործիչ» հանդուպ», Ս. Մելիք-Սողոմոնյան
 «Արյան ձայներ», «Դրոշակ»-ի շարականները
 նվիրված դաշնակցութեան սուրբ վկաներին, մար-
 տիրոսներին և առաքյալներին.— Օգ — Начал-
 ная русская хрестоматия для армян соста-
 вил С. Мандишян. I книга.— Արշակ Աթաբեկ:
 Սայմաստ.—Նոր ստացված գրքեր.—Հայ հեղա-
 փոխական դաշնակցութիւնը հայոց դպրոցներում.
 —Ներթին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ.—Երկրորդ պետական
 դուման.—Մեր կացութիւնը. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒ-
 ԹՅՈՒՆ.—Տնտեսական զարգացման ստեղծած հե-
 ղաշրջման գործոնները:

№ 3

Իլլա Ֆրապան, Ինչու.—Իրսեն Հ. Բրանդ.—Ղա-
 զարյան Մ. Ազգային հեղափոխութիւնը.—Դիո-
 նեո Անճոնմիսիւթիւթիւն անձի և բնակարանի
 —Մինաս Յուլակ, Նամակներ Անգլիայից (Զիմս

Բրայս).—Ո. Ինչ են ուզում սոցիալ-դեմոկրատ-
 ները (Գեղ և Լաֆարկ).—Մ. Դպրոցական սու-
 լուր և անիրավութիւններ.—Դոդել Ա. Սովսէս
 Բե Դարվին. «Հայրենիքի փրկիչներ» գործերից.
 —Օհանջանյան Ավ. Կողպի դպրոցի ողբալի վի-
 ճակը. «Հայրենիքի փրկիչներ» գործերից.—Վե-
 րակազմայների ղեղձումները.—Գյուրջյան Արամ.
 «Հայրենիքի փրկիչներ» գործերից.—Միհրան
 «Հայրենիքի փրկիչներ» գործերից.—Աղաչանյան
 Յ. Անհատականութիւն և հասարակական հո-
 սանքներ. ՔննԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՏԵՆԱՅԻՍՈՒԹ-
 ԹՅՈՒՆ.—Անկախ.—Մովսէս. Դաշնակցութեան
 կրկնիչը.—Անկախ.—Ռիխարդ Ինչու ենք անջա-
 վում դաշնակցութիւնից.—Նոր ստացված գր-
 քեր.—Լ. Ս. Ներթին ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ, (Ամենատար-
 բեր հարցերի մասին), ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ,
 (Ամենատարբեր հարցերի մասին), Խմբագրութեան
 կողմից:

№ 4

Լ. Սարգսյան.—«Մուրճ» ամսագրի խմբագրու-
 թեան կողմից.—Իրսեն Հ. Բրանդ (ղրամատիկա-
 կան պոէմա).—Իշխանյան Բ. Կարլ Մարքսը և
 մարքսիզմը.—Մինաս, Յուլակ, Նամակներ Անգլիա-
 լից. Գ. Դաստիարակութեան հարցը և լորդերու
 ժողովը.—Կին, Հրաշալի գոտի (պատկեր).—Գեղ և
 Լաֆարկ, Ինչ են ուզում սոցիալ-դեմոկրատները.
 —Իսա և Ա. Ա. Անհատն ու միջավայրը»

* «Մուրճ»-ի 1907 թ. № 4-ը լրիվ չի տպագրվել և ամբող-
 ցացված բաժանորդներին չի ուղարկվել. Այդ առթիվ խմբա-
 գիր Լեոն Սարգսյանը առանձին թերթիկի վրա տպագրված
 «Մուրճ» ամսագրի խմբագրութեան կողմից չըջարկակա-
 նում տալիս է հետևյալ բացատրութիւնը.

«Դեռ այս մայիս ամսում, երբ ինքնութեան կարգադրու-
 թյամբ փակվեց «Հերմես» տպարանը «Մուրճ» ամսագրի բո-
 լոր բաժանորդներին ուղարկվեց ժանուցում հրատարակութեան
 ժամանակավոր դադարման մասին. Ամառս հետանալով Ժա-
 դաքից մի շարք անձնական և բնասանական հանգամանքների
 պատճառով ես անկարող եղա վերադառնալ թիֆլիս ավելի
 վաղ:

Երկար տարիների փորձը և մանավանդ այս տարվա ան-
 ցած-դարձածը հրամայողաբար ստիպում են ինձ վերջ դնել
 անհատական զոհաբերութիւններով տարվող մի գործի. Ինչ-
 պիսին է «Մուրճ»-ը, որ խոթական անագին վնասներ է

պատճառով և ինձի հետք և նկատելի, որ հարգելի տիկին Վառվառն Քանանյանը՝ 1902 թ. հուլիս ամսից ձեռք բերելով այդ ամսագրի հրատարակության իրավունքը նախկին հրատարակիչ Կ. Կրասիլնիկյանից, 16,000 ռուբլով՝ նաև հոգաց այդ թվականի դեֆիցիտը (3,000 ռ.) ծածկելու մասին Այնուհետև՝ սկսած 1903 թ. հունվար ամսից՝ «Մուրճ»-ի հրատարակության բոլոր ծանրությունն ընկած էր ինձ վրա՝ կալանադրելով այդ հրատարակության լավագույն ապագան՝ ևս ոչ մի զոհարելության առաջ կանգ չառա, աշխատելով ամսագիրը դարձնել մեր ժողովուրդը դաստիարակող լուրջ և անկասկածի օրգան, որ անվախ որոնում է ճշմարտությունը Շատ դանդաղ կերպով տարեց-տարե ավելանում էր բաժանորդների թիվը, որ 1905 թվականին հասավ 900-ի՝ մի թիվ, որ անուսմանայնիվ անբավարար էր ամսագրի ծախսերը ծածկելու համար։ Այնուհետև ուսական հեղափոխությունը ստեղծեց կյանքի մեջ նոր պայմաններ և հասարակական ուժերի նոր հարաբերություններ։ Ուսացող կյանքը կենտրոնացավ օրաթերթերի և բրոյուրների շուրջը, և որ բոլոր ամսագրերի բաժանորդները պակասեցին։ Բացի այդ ընդհանուր հանգամանքներից՝ հայկական իրականությունն ունեցավ և իր առանձնահատուկ-զուտ ասիական վայրագ թայֆայականությունը՝ իր հակահասարակական այլանդակություններով, արտահայտված մի ստրկահոգի, խավար, մոլորված և մերկանալի միջավայրում...

Դադարեցնելով «Մուրճ»-ի հրատարակությունը մենք մեր բաժանորդներին կուղարկենք № 4-ի այն թերթերը (Սամուկներ-4. Ք.), որոնք տպված էին «Հերմես» տպարանի կրեթումից առաջ։ Մնացած համարների փոխարեն ցանկացողները կարող են ստանալ հետևյալ հրատարակությունները՝ իրենց դրամական պահանջի համեմատ.

- 1) «Հաջի Բաբա» 2 հատոր, ճանապարհածախսով 4 ռ.,
- 2) «Վախի ձիածագ» ճանապարհածախսով 1 ռ., 3) Լ. Ա.-ի

«Մի բանի օր Արցախում և Սյունիքում», «Հին ցավ», «Ժողովրդի կրթական զործը մեզանում», յուրաքանչյուր բրոշյուրը 20 կ. 4) բժ. Գ. Ս.-ի «Վնասակար և օգտակար միկրոբների մասին», 30 կ. Իսկ այն բաժանորդները, որոնք կուզենան իրանց հաշվի մնացորդը դրամով ստանալ, թող բարեհաճեն այդ մասին հայտնել ինձ։

Ուղարկելով մեր բաժանորդներին «Մուրճը» ապրիլ համարի այն թերթերը, որոնք արդեն տպված էին մինչև «Հերմես» տպարանի փակումը, պարտք ենք համարում բացատրել, որ քուցի այդ տպվածներից շարված ու տպագրված էին ևս 2 թերթի նյութ և մնում էր միայն դրանց երես կապելը։ Օգոստոս ամսում, երբ վերաբացվեց «Հերմես» տպարանը, մենք մեր ցրիչի միջոցով, նամակով, խնդրել էինք պահել այդ շարվածքը մինչև մեր վերադարձը։ Ի՞նչ տպարանում խոստացել էին այդպես անել։ Մեծ էր մեր զարմանքը, երբ դիմումին՝ ուղարկել այդ շարվածքների սրբագրությունը ստացանք պատասխան. «գրաշարները արդեն ցրել են... Այդ անախորժ անփութության պատճառով թերի են մնում «Անհատն ու միջավայրը» հոդվածը և լույս չի կարող տեսնել նաև «Մատենախոսությունը»։ Որով վերջանում էր շարվածքը տպարանի փակման ժամանակ։ Նորից շարել տալ ոչնչացրածը՝ շատ դժվար է, որովհետև սրբագրված շարվածքների ձեռագրերը չեն պահված։

ԼԵՎՈՆ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Թիֆլիս, 24 հոկտ.

«Մուրճ»-ի ներկա անտիտոնոսթերթ համարը ընթերցողը կգտնի Ալ. Մյասնիկյանի անվան Հանրապետական գրադարանի «Հնատիպ» հազվագյուտ և արխիվային գրականության բաժնի ֆոնդերում։

Յ Ա Ն Կ Ե Ր

ԱՆՁՆԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿ՝

Ա

Ա. — 1113, 1329, 1957, 1960, 1961, 1966—
1972, 1974, 1975, 1977, 1980, 1982—1990,
1998—2001, 2015, 2025, 2081, 2646, 2745
—2748, 2773, 2946, 2947, 2993, 3012,
4106, 4426—4429, 4435, 4440, 4443, 4448,
4449, 5208, 5209, 5211, 5374, 5505, 5509,
6247, 6248, 6252, 6254, 6672, 7115, 7116,
7118, 7120, 7278, Թարգմ. 1458: (ՏԼս նաև
Արասխանյան Ավ):

Աxxx—Թարգմ. 4933:

Ա. Ա.—972, 991, 992, 1256, 1472, 1590, 1742,
1765, 2164, 2412, 2474, 2544, 2662,
3454—3456, 3551, 3557, 3988, 4189, 6261,
6500: (ՏԼս նաև Արասխանյան Ավետիս):

Ա. ԱԹ., Ա., ԱԹԱ., ԱԹ., ԱԹԱ., ԱՐՇ., ԱԹԱ., տես
Աթայան Արշակ:

Ա. Բ.—(4188)

Ա. Բ.—5059

Ա. Բ.—6657

Ա. Ե.—7089, (7090)

Ա. Թ.—5547

ԱԼ.—1424

Ա. Կ.—Թարգմ.—888

Ա. Մ.—1155, 1642, 3414, 3419, 3805, 4678, 5135,
6256, 6695

Ա. Մ.—Բժիշկ-Թարգմ. 678

Ա. Մ. Ն.—3694, 3892

Ա. Ն.—4745

Ա. Ն.—Թարգմ. 768, 3429

Ա. Շ.—տես Շաղոյան Ա.

Ա. Պ.—1463, 2655, 2712—2714, 2861—2865,
2898, 3190—3196, 4472, 4583, 5121—5123,
6369, 6697, 7150, 7151, 7313

Ա. Ս.—Թարգմ. 4207

Ա. Վ. Ղ.—տես Ղլտեյան Արսեն վարդապետ

Ա. Տ.—5579

Ա. Տ.—Ա.—(6100)

Ա. Տ. Պ.—Թարգմ.—1749

Ա. Փ.—(1393)

Ա. Փ.—4798

Ա. Գլ.—1149, 1151, 1181, 1188, 1209, 1863

Ա. Գ. Շ.—7229

Արաչյան Հ.—Թարգմ. 6782

Արաչիձե կիտա—վրաց հասարակական գործիչ—
(1512)

Արբաս-Միլզա Մուկարա—պարսից շահի եղ-
բայրը—(3070)

Արզուրյան Տ.—2399, 2402, 4828, 4836, 5363,
7156

¹ Առանց փակագծերի համարները գործիչի ինքնուրույն
գրվածքների եկարագրություններն են, իսկ փակագծերում
անվան հիշատակությունը, կամ նրա մասին եղած լուրերի
համարները:

Թարգմ. կրճատման դիմաց եղված են այն համարները,
որոնց տակ նկարագրված են տվյալ գործիչի թարգմանություն-
ները, ինչպես նաև համարներն այն հոգվածների, որոնցում
ևս հիշատակվում է իրեն թարգմանիչ:

Կրկնություններից խուսափելու համար «Մուրճ» ամսագրի
բովանդակությունը բոլոր մասնակագրությունն առանց
եղած անունները այստեղ չեն արտացոլված:

Արդու շամիլ 2-րդ (1842—1917)—Թուրքիայի սուլթան—(3551, 3553, 3646, 3671, 3679—3682, 3686—3688, 4646, 7259)
 Արդու Մենիդ—Թուրքիայի սուլթան—(3682)
 Արդուլան Ջեվդեր բեյ—թուրք մշակութային գործիչ, խմբագիր—(3688)
 Արելյան Ալեքսանդր (1858—1940)—դրամատուրգ, թատերական գործիչ—1, (995, 1346, 1889)
 Արելյան Հովհաննես (1865—1936)—դերասան—թարգմ.—1969, (1869, 1897, 1918, 1920—1924, 1926, 1970—1972, 2014, 2018)
 Արելյան Արտաշես—թարգմ.—4200, 4204
 Արելյան Մանուկ (1865—1941)—954, Թարգմ.—2064 (951, 952, 967, 971, 996, 1850, 5535, 6902)
 Արխապի—Շուշիի գավառապետ—(2740)
 Արսլյան—ռուսացի—(5375)
 Արսլյան Խաչատուր (1809—1848)—(916, 938, 964, 997, 999—1003, 1787, 1923, 5787, 6199, 6221)
 Արսլյան Կոստանդին (1880—1955)—հ. Արսլյանի թուր—(6221)
 Արսլյան Վարդան (1840—1896)—հ. Արսլյանի որդին—(998, 5557)
 Արահամյան Հաջի Ակոբ—Մակար կաթողիկոսի ծառան—(7053)
 Արահամյան Դրիգոր (1859—1893)—դերասան—(1913)
 Արեւելուս Սուանտե—ֆիզիկոս, նորելյան մրցանակակիր—(6737)
 Արուստե Ի.—գրականագետ—(1552)
 Արուստե Յուստինե—պատմաբան—(7125)
 Ազարանգեղոս—(2191, 2221, 2230, 5726)
 Ազապյան Արշակ (1860—1905)—գրող—(1004, 4318, 4787)
 Ազբելով Ն. Ա.—սոցիոլոգ—(6543)
 Աղամյան Ա.—աշխարհագրագետ—(4779)
 Աղամյան Աղ.—(5347)
 Աղամյան Պետրոս (1849—1891)—դերասան—2, 1910, (1892—1894, 1976, 5913)
 Աղամաշվիլի Մ.—գրող—(1517)

Աղամս Ջոն Կաուչ (1819—1892)—անգլիացի աստղագետ—(6801)
 Աղան Պոլ (1862—1920)—ֆրանսիացի գրող—(972)
 Աղելյան Ազարիա (Դանիելյան Աղարիա Մարտիրոսի) (1871—1903)—գրող—3—12, 4175, (1006—1014, 5846, 5976)
 Աղիլխանյան—գործարանատեր—(2862)
 Ա-Դո (Հովհաննես Տեր-Մարտիրոսյան) (1867—1954)—2774, 2775, 2777, 2780, 4304, 4312, 4431—4433, 4441, 4444, 4458, 4467, 4470, 4474, 4475, 4479, 4483, 5210, 6533, Թարգմ. 1460, (1015, 2791, 3548)
 Աղոնց Նիկողայոս (Տեր-Ավետիքյան Ն.) (1871—1942)—պատմաբան—(7161)
 Ազարյան Ստեփանոս—հայ կաթոլիկների պատերազմ Կ. Պոլսում (7262)
 Ազիզ-Թուրքիայի սուլթան—(3682)
 Ազլյան—հայադղի վրաց կին դրամատուրգ—(1517)
 Արարեգյան Մ.—4102
 Արայան Արշակ (1877—1938)—գրող—13—32, 1050, 1097, 1438, 1439, 1991—1997, 2002—2011, Թարգմ. 616, 625—627, 646, 680, 3552. (4831)
 Արայան Սուրեն—բանաստեղծ—33, '(6047)
 Արանասյան Աշոտ Նահապետի (Սալ-Ման) (1870—1941)—հրապարակախոս, խմբագիր—606, 4324, 4460, 5220, 6236, 6238, (4332)
 Ալանայան Ի. Մ.—(1269)
 Ալամդարյան Հարություն—(1795—1834)—բանաստեղծ, մանկավարժ—(977, 1016)
 Ալավերդյան—դերասան—(1889)
 Ալավերդյան Ա.—գրականագետ—(1442)
 Ալեքսանյան Դրիգորիս (1840—1899)—կրթական գործիչ—(6903, 7098, 7234, 7235)
 Ալեանա Զր.—188, 2127
 Ալեքսանդր—վրաց թագավորական Իրակլիի որդին—(2756)
 Ալեքսանդր 1-ին (1777—1825)—ռուսաց ցար—(4045)

- Ալեքսանդր 2-րդ (1818—1881)—*ռուսաց ցար*—
(3106, 3235, 4045)
- Ալեքսանդր 3-րդ (1845—1894)—*ռուսաց ցար*—
(3058—3060, 4952, 6997, 7290)
- Ալեքսանդր Մակեդոնացի (356—323 մ.թ.ա.) —
(4857)
- Ալեքսանդրա Ֆեոդորովնա (1872—1918)—*ռուսաց
թագուհի*—(3072, 3079)
- Ալեքսանդրով—*դրամատուրգ*—(1921)
- Ալեքսանյան Տիրան (1881—1954)—*կոմպոզիտոր,
չուֆակահար*—(2087)
- Ալեքսանովներ (Սափար, Հայրապետ, Խաթուն)—
(4141)
- Ալեքսեյ Նիկոլաևիչ (Յեսարևիչ՝ զահաժառանգի
պաշտոնական անվանումը)—(3215—3217,
3220)
- Ալեքսեև—Մոսկվայի բաղադրագույն—(3049)
- Ալեքսի—արքեպիսկոպոս, Վրաստանի էկզարխ—
(4780)
- Ալլորոյան 'Էնորգ (1881—1947)—901, 1291,
4144, Թարգմ. 2283, 6883
- Ալիբեգով Ի.—(2755)
- Ալիխանյան Խաճակ (1876—1946)—*դերասան*—
(1988, 2012)
- Ալիշան Ղևոնդ (1820—1901)—*բանաստեղծ, բա-
նասեր, պատմաբան*—(901, 985, 1017—1025,
2243, 2264, 4729, 4735, 4789, 4855, 5736,
6878, 6881, 7277)
- Ալիֆյան—34, 35
- Ալիսագյան Ե. Կ.—*ռուսական բանակի գեներալ*—
(3088)
- Ալկիո (Ֆիլանդեր Սանտերի) (1862—1930)—
Ֆինն գրող—(1687)
- Ալպոյաճյան Արշակ (1879—1962)—*բանասեր,
պատմաբան*—(1343)
- Ալփիար Հարություն (1864—1919)—*գրող, հա-
սարակական գործիչ*—(1026, 6159)
- Ալևոր—588, 589
- Ախալյան Հեղինե—*դերասանուհի*—(1921, 1926)
- Ախնազարով—*թարգմ.* 1521
- Ախվերդյան Դևորգ (1818—1861)—*բժիշկ, բանա-
սեր*—(975, 976, 1787)
- Ախունդով Միրզա Ֆարալի (1812—1878)—*աղբյու-
րեջանական գրող, հասարակական գործիչ*—
(1556, 2045, 6496)
- Ակարի—*թարգմ.*—3560
- Ակահիտո—*ճապոնացի բանաստեղծ*—(1673)
- Ակաճատե—2421, 6917
- Ահարոնյան Ավետիս (1866—1948)—*գրող, հրա-
պարակախոս*—36—54, 1318, 1392, 1725,
3635, 4650, 4768, 4859, 6736, (944, 1027—
1931, 2267, 2691, 5803, 6121)
- Ահո Յունան (1861—1921)—*Ֆինն գրող*—845,
(1688)
- Աղաբեկյան Մարկոս (1830—1908)—*հրապարա-
կախոս, հասարակական-թատերական գործիչ*—
(2192)
- Աղաթոն (Աղաթոնյան) Գրիգոր (1825—1868)—
հասարակական գործիչ—(946, 6260)
- Աղալարով Դավիթ—*խան Զիվանշիր—մեծահա-
րուստ կալվածատեր*—(4269)
- Աղայան Մաթևոս (1861—1932)—*դերասան*—
(2016)
- Աղայան Ղազարոս (1840—1911)—*գրող, մանկա-
վարժ*—55, 56, 1037, 1110, 1787, 1791, 1792,
1798, 6242, Թարգմ. 1584, (1032—1036,
1038—1049, 1080, 1088, 1781, 1783, 1788,
4884, 4903ա, 4949, 5127)
- Աղանյան Կյուտ Բահանա (Հարություն Տեր-Առա-
քելյան) (1856—1920)—*բանասեր, խմբա-
գիր*—(6165, 6167)
- Աղանուր Վիկտորիա Բոմբեյի (1865—1910)—
իտալացի հայագի բանաստեղծուհի—(946,
1650—1653, 5736)
- Աղաջանյան Կ. 4215
- Աղաջանյան Սարգիս—*բանասեր*—(7104)
- Աղասեր Հ.—(65)
- Աղավելյան Բաբկեն—*վարդապետ—թարգմ.*—
3851
- Աղավիրյան Գրիգոր—*եպիսկոպոս*—(7077)
- Աղան—(6510)
- Աղբալյան Նիկոլ (1873—1947)—*գրականագետ,
մանկավարժ*—919, 986, 1012, 1057, 1114,
1115, 1160—1162, 1236, 1251, 1308, 1363,
1365, 1367, 1385, 1396, 1415, 1416, 1420,
1422, 1458, 1462, 1471, 1482, 1500, 1564—
1566, 1584, 1591, 1595, 1609, 1610, 1629,
1630, 1641, 1670, 1732, 2455, 4020, 4781,
4984, 5213, 5497, 6875, (1116, 1241)
- Աղվանյան Գրիգորիս—*արքեպիսկոպոս*—(6945,
6953)

Անաոյան Հրաչյա (1876—1953)—լեզվաբան, բանասեր, թարգմ.—834, 835, (1835, 1842, 2253, 2278, 5582)
 Անենյան Մկրտիչ (1838—1917)—բանաստեղծ—(1048)
 Ամատունի Նապոլեոն (1839—1899)—թատերական գործիչ—(1901, 1950)
 Ամատունի Սահակ (Բաղդասարյան Բաղդասար) (1856—1917)—քառարանագիր—(6217)
 Ամբրուզ Թոմա—կոմպոզիտոր—(2112)
 Ամիել—մանկավարժ—(4946)
 Ամիլիավարի Ի. Գ.—կովկասյան զորքերի հրամանատար—(2585, 2587, 2718)
 Ամինը Դովլեն—Պարսկաստանի ներքին գործերի մինիստր—(3824)
 Ամիշիս Էդմոնդ Դր—(1846—1908)—իտալացի գրող—(1654)
 Ամիրխանյան—ռուսահայ բողոքական կրոնավոր Բուդյարիայում—(5389)
 Ամիրխանյան Տիգրան (1835—1897)—ղրամատուրգ—(1049, 4815)
 Ամիրջանյան Բեգլար (1868—1937)—ժպերային երգիչ—(1938, 2092)
 Ամֆու Էրենստ—(2629)
 Այվազյան Կարապետ—Եպիսկոպոս—(6993, 7048)
 Այվազյան Հ.—2180, 5169, 5170, Թարգմ.—6826
 Այվազյան Հովսեփ—Եպիսկոպոս—(7095)
 Այվազովսկի Գաբրիել (1812—1880)—բանասեր, պատմաբան—(5736)
 Այվազովսկի Հովհաննես (1817—1900) — ծովակարիչ—(182, 2122, 2129—2132)
 Այվատյան Սահակ—արքեպիսկոպոս — (5257, 5259, 7083, 7168)
 Այտրեյան Արսեն (1825—1902)—լեզվաբան, բանասեր—(1806, 1808, 1809, 1844, 7282)
 Այտրեյան Մելիֆոն—թարգմ.—1458
 Անագչյան Հ.—4250, 6930
 Անակյան Գր. տես Արասխանյան Ավետիք
 Անանիա Եպիսկոպոս—(7017, 7075)
 Անանյան—բժիշկ—(6597)
 Անանյան Գ.—ղրամատուրգ (1050)
 Անանով Ս.—(6570)
 Անգիովի Անդրեաս—իտալացի փիլիսոփա—(4008)
 Անդերսեն Հանս Քրիստիան (1805—1875)—դա-

նիացի գրող—(1641, 1642)
 Անդրանիկ—աշխարհագրագետ—(4802)
 Անդրանիկ՝ տես Օզանյան Անդրանիկ
 Անդրեասյան Դավուտ (1868—1906)—հրապարակախոս, խմբագիր, մանկավարժ—(933, 5823)
 Անդրեասյան Մ.—6791
 Անդրե Սոլոմոն Ավգուստ (1854—1897)—շվեդացի ճանապարհորդ—(4708, 4711, 4714)
 Անդրեև—Գանձակի փոխնահանգապետ—(2665, 2751, 2753)
 Անդրեև Լեոնիդ Նիկոլաևիչ (1871—1919)—գրող—613—616, (1412)
 Անդրեևա Մ.—գրող—(1414)
 Անիլչիով—Ռուսաստանի լուսավորության մինիստր—(5010)
 Անկախ—տես Սարգսյան Լևոն
 Աննենկով Միխայիլ Նիկոլաևիչ—ինժեներ—(4559)
 Աննենսկայա Ալեքսանդրա Նիկիտիչնա (1840—1915) —մանկագիր—(1415, 1416)
 Աննինսկի Ալ.—պատմաբան—(7119)
 Անոփյան Դրիգոր—57, Թարգ.—763
 Անոփյան Ունդիրոս (1873—1934) — 58, 59, Թարգմ.—827, 2210
 Անտոկուսկի Մարկ Մատվեևիչ (1843—1902)—քանդակագործ—(2152)
 Անտոնիուս—հայագետ, պատմաբան—(2494)
 Անտոնյան Արամ (1881—1952)—գրող, հրապարակախոս—(921, 947)
 Անրի—գինվորական—(3920)
 Անուշին Դիմիտրի Նիկոլաևիչ (1843—1923)—հեռաբան, ազգագրագետ—(6069)
 Ա. Շահ.—տես Շահնազարյան Արշակ
 Աշրգյան Խորեն (1842—1899)—բանասեր, եկեղեցական գործիչ—(6971, 7199, 7203, 7204, 7220)
 Աշիլ Մյուրատ—Նապոլեոն 1-ի զորավար՝ մարշալ Մյուրատի թուր, ապրիլ է Մենգրելիայում—(3898)
 Աշխարումովա—ռուս գրող—(1417)
 Աշոտ Եպիսկոպոս—Ղարաբաղի հոգևոր առաջնորդ—(7187)
 Աշոտ Երկաթ—10-րդ դարի հայ թագավոր—(5988)
 Ասյրո՝ տես Փափազյան Վերանես

- Ասլու Տիգրան փաշա (1846—1904)—*հրապարակարար*—(5857)
- Ապոխտին Ալեքսեյ Նիկոլաևիչ (1841—1893)—617
- Առանձար (Միսակ Գույումճյան) (1876—1913)—60—66, 942, 3620, (1051, 1052, 6102, 6128)
- Առաֆել Դավիթեցի (1595—1670)—17-րդ դարի մատենագիր—(2233)
- Առաֆել Կերվիշ—1283
- Առաֆելյան Համբարձում (1855—1918)—գրող, հրապարակախոս—472—474, 2265, 2538, 7345, Թարգմ. 855, 1422, (1642, 5274, 5569, 6009)
- Առաֆելյան Մարգար—(2681, 2682)
- Առնոլդ Պաուլ—գերմանացի գրող—1595
- Ասատուր Գևորգ (Գևորգ Աստվածատրյան) (1868—1937)—բանասեր, թարգմանիչ—974, 1386, 1387, 1685, 2222, 5942, 6804, Թարգմ. 644, (1208)
- Ասատուր Հրանտ (1862—1928)—բանասեր—5724, 5824, 7273
- Ասիլյան Միսակ (1860—1936)—5654
- Ասլանյան Դիմիտր—մեծահարուստ—(2707)
- Ասլանյան Կևորգ—Սանասարյան վարժարանի խնամակալ անդամ—(5317)
- Ասման Ռիխարդ (1845—1918)—պրոֆեսոր—(6807)
- Ասման Ա. Հ.—գրող—(1391)
- Ասպուր (Վահան Հարությունյան)—գրող—(1053, 1054)
- Աստղիկ (Ամսլեր Գանթարճյան) (1852—1884)—երգչուհի. գերասանուհի Սիրանուշի քույրը—(1886)
- Աստվածատրյան Խաչիկ—Armenia հունգարերեն թերթի խմբագիր—(6610)
- Աստվածատուրյան Գևորգ—տես Ասատուր Գևորգ
- Աստվածատուրյան Կ.—թարգմ. 4146
- Ասֆանդյան Վ.—5312, 5313
- Ասֆանդ Գամբակեցի—գրող—1055
- Ավալով Ջ.—պատմաբան—3033
- Ավդեն—(2504)
- Ավետիսյան Հ.—բառարանագիր—1852
- Ավետիսյան Ստեփան Բանանցեցի—գրող, մշակութային գործիչ—(1057)
- Ավետիս Կատրիար (1657—1711)—(7222)
- Ավետյան Դիմիտր (1870—1946)—գերասան—(1921, 1923, 1984)
- Ավետյան Մարիամ—գերասանուհի—(1930, 1934, 1984)
- Ավետյան Նիկ.—67, 68
- Ավերբախ Բերտոլդ (1812—1882)—գերմանացի գրող—(1596, 1744)
- Ավրանդիլյան—գերասանուհի—(1887, 1889)
- Ավո—2488, 5176, 5308
- Ատոմ—Շահեն—մշակութային գործիչ—թարգմ. 798—802, 831, 832, 862, 874, 890, 893, 1622, 1623, (6020)
- Ատրիկյան—մշակութային գործիչ—(5750)
- Ատրպետ (Սարգիս Մուրայայան) (1860—1937)—գրող—69, 70, 4490, (1058—1062, 3691, 5750)
- Արարաջյան Հ.—թարգմ. 756, 1594, 1776, (5084, 5107)
- Արարաջյան Մկրտիչ—մանկավարժ—(4969)
- Արսի—բանաստեղծ—(1392)
- Արարյան Կ.—2493
- Արագվիսպիրի (Շիռ Կեղերիշվիլի) (1867—1926)—գրող, հրապարակախոս—(1516, 1520, 1554)
- Արազի (Մովսես Հարությունյան) (1878—1965)—գրող—71
- Արամյան Հովհաննես—(6794)
- Արամյան Միսակ—բժիշկ—(5275)
- Արամյանց Միքայել—մեծահարուստ (3018, 6696)
- Արասխանյան Ավետիս.—(1857—1912)—տնտեսագետ, հրապարակախոս, «Մուրճ»-ի հիմնադիր—906, 920, 921, 950, 983, 984, 1085, 1088, 1120, 1122, 1173, 1214, 1219, 1260, 1286, 1304, 1378, 1381, 1529, 1574—1576, 1579, 1580, 1632, 1683, 1717, 1730, 1774, 1785, 1795, 1809, 1812, 1818, 1831, 1883, 1885—1893, 1895—1901, 1904, 1908, 1911, 1938, 2038, 2075, 2097, 2098, 2109, 2117, 2143, 2172, 2174, 2195, 2199, 2207, 2212, 2220, 2228, 2238, 2294, 2300, 2316, 2325, 2328, 2330, 2333, 2334, 2337, 2338, 2347, 2487, 2509, 2511, 2512, 2514, 2517, 2523, 2525, 2527, 2529, 2562—2564, 2568, 2569, 2571, 2572, 2600, 2615, 2631, 2792—2795, 2797, 2802, 2823, 2831, 2834, 2847, 2906, 2908, 2939, 2949, 2952,

2953, 2958, 2959, 2971, 2973, 3024, 3025,
3045, 3060, 3281, 3308—3324, 3328—3330,
3334, 3374, 3377, 3380, 3381, 3385, 3391,
3392, 3406, 3469, 3515, 3519, 3529, 3574,
3577—3579, 3581, 3582, 3585—3588, 3591,
3603, 3647, 3698, 3705—3707, 3709, 3716,
3718—3720, 3722, 3745, 3749, 3752, 3791,
3792, 3799, 3804, 3812, 3815, 3873, 3874,
3876, 3878, 3884, 3886, 3889—3891, 3894,
3903, 3909, 3916, 3919, 3935, 4006, 4047,
4050, 4052—4054, 4060, 4065, 4068, 4084,
4149, 4166, 4216, 4219, 4222, 4226—4230,
4237, 4244—4248, 4260, 4261, 4321, 4323,
4370, 4393, 4492—4494, 4509, 4597, 4615,
4617, 4630, 4734, 4735, 4779, 4791, 4844,
4863, 4866, 4876, 4877, 4885, 4887, 4889,
4893, 4904, 4905, 4907, 4909, 4924, 4934,
4956, 4985, 4993, 5004, 5045, 5195, 5196,
5218, 5236, 5254, 5260, 5267, 5277, 5281,
5282—5285, 5288, 5300, 5301, 5366, 5439,
5467, 5469, 5475, 5527—5529, 5531, 5534,
5549, 5559, 5565, 5577, 5578, 5612, 5613,
5620, 5622, 5623, 5626, 5700, 5702, 5734,
5760, 5800, 5816, 5821, 5858, 5872, 5873,
5916, 5920, 5933, 5936, 5944, 5947, 5951,
5958, 5990, 5993, 6037, 6054, 6073, 6138,
6145, 6163—6166, 6168, 6169, 6179—6194,
6196, 6197, 6199, 6200, 6202, 6204, 6267,
6442 6457, 6524, 6548, 6554, 6556, 6557,
6559, 6563, 6574, 6724, 6749, 6750, 6776,
6777, 6783, 6813, 6815, 6885, 6886, 6890,
6891, 6894, 6896, 6899—6902, 6904, 6905,
6910, 6911, 6914, 6920, 6929, 6936, 6967,
6969, 6970, 6986, 6987, 7205, 7206, 7088,
7090, 7199, 7200, 7211, Թարգմ.—778, 3514,
5975, (906, 911, 1325, 1546, 1633, 1815,
2173, 2177, 4880, 5530, 5669, 5903, 5927,
5942, 5943, 5983, 5995, 5996, 6236, 6726,
6935, 6951)

Արավյան—«Касний»-ի աշխատակից—(5926)

Արաբտյան Ալեքսանդր (1856—1889)—գրող—
(1063)

Արաբտյան Հարություն (Արտեմի Արարատսկի
(1774—1831)—հասարակական-քաղաքական
գործիչ—(2207, 2213, 2220)

Արաբյան Աշխեն (1875—1944)—դերասանուհի
—(2003)

Արաբյան (Քալանթարյան) Պողոս (1862—1918)
—դերասան թարգմանիչ, Թիֆլիսի Հավարա-
րի ժողովրդական թատրոնի հիմնադիր. հա-
ճախ է հիշատակվում Արաքսյանի թատրոն
անունով—(1991, 1995, 2002, 2006, 2011)

Արզումանյան տես Մխիթարյան Արշալույս

Արզալլի դուխ—(2511)

Արզում Սիմոն—գրող—(1064)

Արզոս—5237

Արետ—«Արևելք»-ի աշխատակից—(5724)

Արզումանյան Խ.—մեծահարուստ—(1916)

Արխատկես (աստիվերցի)—11-րդ դարի մատե-
նագիր—(2217, 2723)

Արխտոսել (384—322 մ.թ.ա.)—հույն փիլիսոփա
—(4007, 4013)

Արծիվյան Ալ. տես Մատուրյան Ալիքսանդր

Արծրունի Անդրեսու (1847—1898)—երկրաբան.

Գ. Արծրունու կրտսեր եղբայր—(5835, 6817)

Արծրունի Դրիգոր (1845—1892)—հրապարակա-
խոս, խմբագիր—(909, 938, 988, 990, 1065,
1876, 5787, 5832—5835, 6185, 6197—6212,
6233)

Արծրունի Երեմիա (1804—1877)—հասարակա-
կան-քաղաքական գործիչ. Գ. Արծրունու հայ-
ր—(6199)

Արծրունի Սենեֆերիմ (1847—1920)—մշակութա-
յին գործիչ, բժիշկ. Վահան Արծրունու եղ-
բայր—(1580)

Արծրունի Վահան (1860—1947)—բժիշկ, գրող,
հասարակական գործիչ—1711, 1724, 4897,
5069, 5085, 5091, 5569, 6663, 6668, 6670,
6674, 6677—6680, 6682—6684, 6689, 6765,
6785 (1712, 4898, 4960, 4965, 5625, 5679,
6598, 6608, 6657, 6667, 6671, 6686, 6688)

Արկումեդ Տ. տես Ղարաջյան Գևորգ

Արդուրյան Լիկ. Խրկայնարագուկ—Թիֆլիսի քա-
ղաքագլուխ —(2813, 2818)

Արդուրյան Սոֆիա Խրկայնարագուկ—72, 4920

Արդուրյան Ս. Վ. Խրկայնարագուկ—(992, 5162)

Արշարունի Հովհաննես—քահանա—(7095)

Արշեն Երեց—6972 (6961, 6968, 6974)

Արսեն—Թարգմ.—683

Արտուզով (Արտազյան)—եկարիչ (2117, 2126,
2128)

Արտավազդ Ասուղարաշխ—(6825)
 Արփիարյան Արփիար (1851—1908)—գրող. հրա-
 տարակախոս—(1066—1070, 1249, 2323,
 5790, 6155)
 Արփիարյան Տիգրան (1854—1914)—հրատարա-
 կախոս. Արփիար Արփիարյանի կրտսեր եղ-
 բայրը (5724, 5828)
 Ափինյան Նվարդ (1882—1958)—խմբագիր—
 (6174)
 Աֆրատ Միրզա—Ուրմիայի կառավարիչ—(3825)
 Աֆիմյան Ի.—ինքնուս կոմսյոզիտոր, ժողովրդա-
 կան երգիչ—(2116)

Բ

Բ.—4007, 4008, 6821
 Բ. Ա.—6250
 Բն.—6690, 6820, 6833
 Բ. Ա.—(2270)
 Բաբայան Ավետիֆ—բժիշկ—(5625, 6546)
 Բաբայան Լևոն—բանասեր, մանկավարժ—1628,
 2262, 4122, 4800, 5106, Թարգմ.—810, 1619,
 1688, 3687, (5169, 5170)
 Բաբայան Խաչատուր—մանկավարժ, բանաստեղծ,
 Թարգմանիչ—(1071—1073)
 Բաբայան Կ.—գործարանատեր—(4288, 4290)
 Բարիյան Սիմեոն (1878—1950)—բանաստեղծ,
 Թարգմ.—707, (1074)
 Բարիյան Վ.—5334
 Բարկեղ Գ. (Գարրիել Մնացականյան) (1863—
 1917)—գրող—73—75, (1075—1078, 2606)
 Բարկեղ վարդապետ—Արևելյան Ասամուլի աշ-
 խատակից—(5721)
 Բար Սեդի Ալի Մոհամմեդ (1819—1850)—բարիա-
 կանության հիմնադիր—(7345)
 Բարուրյան Դ.—մանկավարժ—(4984)
 Բազումտիոն—Մուխրանսկի Կոստանդին—(2806)
 Բազեն Րոնե—ֆրանսիացի գրող—854, (1695,
 1739)
 Բազունի Հովհաննես վարդապետ—(4840, 7060)
 Բարումցի—(2579)
 Բալաղյան Սամվել (1865—1951)—կրթական գոր-
 ծիչ, մանկավարժ-բնագետ—4929, 6562,
 6580, 6597, 6743, 6745, 6746, 6762, 6770,
 6779, 6781, 6782, 6812, 6804, (6749, 6750)
 Բալայան Լ.—Թարգմ.—1585
 Բալասյան (Բալասանյան) Դերիգոր—բանասեր,
 գրող—(1025, 1079—1084, 5844)

Բալզակ Օնորե դը (1799—1850)—(1694, 1711)
 Բալմիս Ջեյմս—խապանացի գրող—(4665)
 Բալոնոնտ Կոստանդին Դիմիտրովիչ (1867—1942)
 —ռուս բանաստեղծ—(1118)
 Բալոնյան Ջավադ—գրող—76—82, Թարգմ.—
 613, 651, 715, 789, 790, 793, 804, 811,
 812
 Բակունին Միխայիլ Ալեքսանդրովիչ (1814—
 1876)—ռուս մանր բուրժուական հեղափոխա-
 կան, անարխիզմի ու նարոդնիկության գա-
 ղափարախոս—(4202)
 Բակուրան—աշխարհագրագետ—(2497)
 Բահաբրյան Ավետիս—մշակութային գործիչ—
 (904, 2192)
 Բահաբրյան Լևոն—1686
 Բահրաբյան Սարգիս—իրավագետ—4066, (4071)
 Բահրաբուր եկատերեմ—(1870—1944)—գրամա-
 տուրգ—83—88
 Բաղդասարյան Միհրան—(2376)
 Բաղդասարյան Մ.—Թարգմ. 1704
 Բաղրի Աղա—Ռաշտի նահանգապետ—(3833)
 Բալազեղցի (Հակոբ Ղազարյան)—գրող—(1085,
 1086)
 Բայար Ժան—ֆրանսիացի դրամատուրգ—(1924,
 1927)
 Բայրոն Գեորգ Նեյլ Գեորգե (1784—1824)—անգ-
 լիացի բանաստեղծ—749—755 (987, 1400,
 1562, 1693)
 Բանֆի—Հունգարիայի մինիստրների խորհրդի նա-
 խագահ—(3481)
 Բաշալյան Լևոն (1868—1943)—գրող—89—95
 Բաշինջաղյան Գեորգ (1857—1925)—նկարիչ,
 գրող—96—101, 2131, 2133, 2155, (166,
 990, 1325, 2117, 2118, 2122, 2123, 2126,
 2128, 2134—2139, 5859)
 Բաշինջաղյան Հովհաննես—լուսանկարիչ—(4691)
 Բասկկո Ռաբերտո—իտալացի դրամատուրգ—
 (1649)
 Բասմանյան Կարապետ (1864—1942)—բանա-
 սեր, պատմաբան—(2163, 5737)
 Բաստամյան Վահան (1835—1881)—բանասեր,
 խմբագիր, կրթությամբ իրավաբան, հետա-
 գայում վարդապետ—(7175)
 Բատյուշկով Կոստանդին Նիկոլաևիչ (1787—1855)
 —բանաստեղծ—(1400)

Բատտենբերգ Ալեքսանդր (1857—1893)—Բուլ-
ղարիայի իշխան—(3516)
Բար.—1491, 1596, 1636, 1744, 1769, 4906, 4967
Բարաքաշվիլի Նիկոլոզ (1816—1845)—բանաս-
տեղծ—(178, 988, 1521)
Բաբանով Ա.—աշխարհագրագետ—(4959)
Բաբունցեի Կ. Ս.—618
Բաբելյան Ա. տես Արասխանյան Ավետիք
Բարթոլոմեոս—հայ գրող—(1087)
Բարիյան Ս.—թարգմ.—1438
Բարխուդարյան Արշակ—մշակութային գործիչ—
4061, (906)
Բարխուդարյան Կևորժ (1835—1913)—գրող.
Թարգմանիչ.—102, Թարգմ. 1607, (1068)
Բարխուդարյան Լ. — Թարգմ.—5166
Բարխուդարյան Հովհաննես—մշակութային գոր-
ծիչ, մանկավարժ—1870, 4883, 4895, 4899,
5435, 5436, Թարգմ.—4905, (4879, 4905,
4971, 5400, 5815—5817, 5868
Բարխուդարյան Մակար (1839—1906)—գրող,
բանասեր—(2240, 2184, 7008)
Բարխուդարյան Սկրտիչ (1862—1927)—խմբա-
գիր, հրապարակախոս, տպարանատեր—
2494, (1325, 5538, 5800)
Բաբանյան Եսայ—բանաստեղծ—(1522)
Բերել Ավգուստ (1840—1913)—(4153, 4202, 6534)
Բեզարյան Մ.—Թարգմ.—1461
Բեզարյան Մարգարիտ—բժիշկ—(6610)
Բելինսկի Վիստարիոն Գրիգորեիչ (1811—1848)—
(909, 1420)
Բելլ Ալեքսանդեր Իրենյամ (1847—1922)—գիտ-
նական՝ ձայնագրող գործիքի դյուտարար—
(6843)
Բելոկոնսկի Իվան Պետրովիչ (1855—1931)—
(4728)
Բեկետով Անդրեյ Նիկոլայիչ (1825—1902)—բու-
սաբան—(6786)
Բեկեբեկ Անտուան Անրի (1852—1908)—ֆրան-
սիացի ֆիզիկոս՝ Նորելյան մրցանակակիր—
(6737)
Բեկնազարյան Անդրեաս—«Շավիղ»-ի հրատարա-
կիչ—(6149)
Բեկնազարյան Սարգիս (1849—1894)—մանկա-
վարժ—(6995)
Բենեդիկտոսն Օդն—դանիացի արևելագետ—(2186,
2187)

Բենիկ վարդապետ—Երևանի թեմական տեսուչ—
(7019)
Բեննոն Ե.—756
Բեռնար Սարա (1844—1923)—գերասանուհի—
(1761)
Բեստուժև—Բյուժին Կոստանդին (1829—1897)—
պատմաբան—(4989)
Բերբերյան Մինաս (1871—1919)—հրապարա-
կախոս, գրաքննադատ—(984, 990, 1519,
1655, 1659, 5776)
Բերբերյան Ռուբեն (1873—1942)—մշակութային
գործիչ—4647, (919)
Բերգման Ֆոն—հայկական որբանոցի տնօրեն
Պարսկաստանում—(2376)
Բերդիկով Ի.—(6883)
Բերբրո Պիեռ Էմիլ Մարսելեն (1827—1907)—
ֆրանսիացի քիմիկոս, հասարակական գոր-
ծիչ—(6832)
Բերինգ—Բժիշկ մանրեաբան, հակադիֆտերիտա-
յին շիճուկի հեղինակ—(6604)
Բերլեն—անդրադիպի, հրապարակախոս—(5611)
Բեռնշտայն—բուսաբան—(6784)
Բեռնշտայն Էդվարդ (1850—1932)—գերմանացի
սոցիալ-դեմոկրատ—4203, (2544, 4202)
Բերտոն—դրամատուրգ—(2015)
Բերտոն Ժոզեֆ Լուի ֆրանսուա (1822—1900)—
ֆրանսիացի մաթեմատիկոս—(6830)
Բերցելիուս Իոհան Ֆակոբ (1779—1848)—շվեդա-
ցի քիմիկոս, հրկրաբան—(6828)
Բեցկի (Բեցկոյ) Իվան Իվանովիչ (1704—1795)—
մանկավարժ, հասարակական գործիչ—(4958)
Բիրոտ Խեղոց (1829—1894)—գերմանացի վի-
բաբույժ—(6599)
Բիկով Ֆ.—Թիֆլիսի նահանգապետ—(2833)
Բիշոֆ—իրավագետ-պատմաբան—(4051)
Բիշեր—Ստոու Հաբերլետ Ելիզավետա (1811—
1896)—ամերիկյան գրող—(1559)
Բիսմարկ Օտտո Էդուարդ Լեոպոլդ (1815—1898)
—գերմանացի պետական գործիչ, զինվա-
նական. 1871—1890 թթ. Գերմանիայի կանց-
լեր—(3085, 3315, 3320, 3324, 3326, 3578,
3581, 3585, 3591, 3602, 3603, 3617, 3639,
6233)
Բիրտ Թ.—բառարանագիր—(1875)
Բլեն—ԱՄՆ-ի պետական քարտուղար—(3345)
Բլյուսնետալ—Բժիշկ—(6702)

Բլոնդյոն—ընկեր—(6771, 6774)
 Բլոմբլի Ալիս—(985)
 Բյուրնսոն Բյուրնստերեն Սարտլենդու (1832—1910)—նորմալագի գրող—838—841, (1674, 1675, 1677, 1897, 1927, 6737)
 Բյուզանդ—4814
 Բյուզանդացի Նորայր (1844—1916)—հայագետ, բանասեր—(2212)
 Բյուլեներ Լյուդվիկ (1824—1899)—գերմանացի բժիշկ, փիլիսոփա—(4021, 4022)
 Բյուխներ Կարլ (1847—1930)—գերմանացի տնտեսագետ, պատմաբան—(3035, 4198)
 Բյուրդո—ֆրանսիացի բաղաբական գործիչ—(3895)
 Բորդոնիկեն Պյոտր Իմիտրենի (1836—1921)—ռուս գրող—(1402, 1403)
 Բորիկով—ֆինլանդիայի զենեքալ-նահանգապետ—(3130, 3131, 3213)
 Բոգդանով—նկարիչ—(2117)
 Բոգդանով Անտոլի Պետրովիչ (1834—1896)—պրոֆեսոր—(4703, 6838)
 Բոգդանով Վասիլի Իվանովիչ (1837—1886)—ռուս գրող—(5654)
 Բոգդանովիչ—Ուֆայի նահանգապետ—(3185)
 Բոգոլյսկով Նիկոլայ Պավլովիչ (1846—1901)—խրատների պրոֆեսոր, Ռուսաստանի լուսավորության մինիստր—(5013)
 Բոգոլյուբով—զենեքալ—(3109)
 Բոգոլյուբով Ալեքսեյ Պետրովիչ (1824—1896)—ծովանկարիչ—(2147)
 Բոգոլյուբովսկայա—բժշկուհի—(6586)
 Բոգոլյուբովսկի—Սուրմալուի գավառապետ—(2782)
 Բոգոլյուբովսկի—բժիշկ—(6597)
 Բոդենշտեյն Ֆրիդրիխ (1819—1892)—գերմանացի բանաստեղծ, լեզվագետ, թարգմանիչ—(1597, 4734)
 Բոդին—խտալացի վիճակագիր—(4628, 5448)
 Բոդլեր Շառլ (1821—1867)—ֆրանսիացի բանաստեղծ—(1694)
 Բոգարչյան Ն. Ի.—մեծահարուստ գործարանատեր—(2807, 2872)
 Բոլինյան Հովհաննես —103
 Բոկաչիո Ջովանի (1313—1375)—խտալացի, վերածնունդի շրջանի գրող—(1655)
 Բոնգու Կորո Իսլիլի—ճապոնացի բանաստեղծ—(1673)

Բոշա Հանես Օդլի (Աշուղ Պողոս—(977, 1016)
 Բոստրոմ Ա. (1854—1906)—գրող—(1766)
 Բոտա Լուիս (1862—1919)—զենեքալ, բոնիական շարժման ղեկավար Աֆրիկայում—(3423)
 Բոտկին Սերգեյ Պետրովիչ (1832—1889)—բժիշկ, բուստրական—(6571)
 Բորզո Հանրի—ֆրանսիացի գրող, դրամատուրգ—855, (1696)
 Բորիս 3-րդ (1894—1943)—Բուլղարիայի զահաժառանգ, 1918 թ. ցար—(3519, 3527)
 Բրակե—(4206, 4211)
 Բրահմս—«Times» թղթակիցը Ս. Պետերբուրգում—(6521)
 Բրամս Իոսիմ Իոհաննես (1833—1897)—կոմպոզիտոր—(2096, 2113)
 Բրայո Ջեյմս—անգլիացի հասարակական գործիչ, հրապարակախոս—3683, (970, 2560)
 Բրանդեն Էնոր (1842—1927)—ղանիացի հրապարակախոս, գրաքննադատ—(1643, 1644, 2545, 2546, 4186, 6536)
 Բրանոն Լիլի—գերմանացի հասարակական գործիչ—(6534)
 Բրեդլիս Ֆեդոր Ալեքսանդրովիչ (1831—1904)—ռուս աստղագետ—(6823)
 Բրեմ Ալֆրեդ Էդմունդ (1829—1884)—գերմանացի կենդանաբան—(6747)
 Բրետ Հարտ Ֆրենսիս (1839—1902)—ամերիկյան գրող—729
 Բրիո Է.—դրամատուրգ—(1987)
 Բրիտոն—ֆրանսիացի բաղաբական գործիչ—(3915, 3917, 3921)
 Բրյուլով Կարլ Պավլովիչ (1799—1852)—նկարիչ—(2149)
 Բրոկհաուզ Ֆ. Ա. (1772—1823)—բառարանագիր, հրատարակչական ֆիրմայի ղեկավար—(6733)
 Բրուոն-Սեկար Շառլ Էդուարդ (1817—1894)—ֆրանսիացի բժիշկ-կենսաբան—(6606)
 Բրուխն Կուրտ—(1777)
 Բրուոն Ջորջանո (1548—1600)—խտալացի փիլիսոփա—(249, 6818)
 Բուանդերֆ—ֆրանսիայի գինված ումերի շտաբի պետ—(3920)
 Բուզգե Սոֆու (1833—1907)—նորվեգացի հայագետ—(1790)

Բուդիլովիչ Անտոն Սեմյոնովիչ (1846—1908)—
լեզվաբան—(1864)
Բուդուդյան Արուսյես (1864—1915)—բժիշկ,
մշակութային գործիչ—(5085, 5110, 5163,
5668, 6690)
Բուլանով Ժորժ Էրենստ (1837—1981)—ֆրան-
սիացի քաղաքական գործիչ, գեներալ—
(3873, 3879)
Բուլլ—նորվեգացի ինժեներ—(6869)
Բուխ Լև Կոստանդինովիչ (1847—1917)—տնտե-
սագետ, հրատարակիչ—(6440)
Բուդղանյան Հ.—(5642)
Բունգե Նիկոլայ Խրիստիանովիչ (1823—1895)—
տնտեսագետ, Ռուսաստանի մինիստրների
կոմիտեի նախագահ—(3065)
Բունգեն Ռոբերտ Վիլհելմ (1811—1899)—գերմա-
նացի քիմիկոս—(6829)
Բունիբայան Մ.—Իրանի քաղաքագլուխ—(2758)
Բուշար—բժիշկ, գիտնական—(6577)
Բուտիրևիչ Վասիլի Գավրիլովիչ—գինվորական—
(3101)
Բուրդո Ժ.—(3992)
Բուրենին Վիկտոր Պետրովիչ (1841—1926)—գրա-
մատուրգ—(2010)
Բուրմե Պոլ Շառլ Ժոզեֆ (1852—1935)—ֆրան-
սիացի գրող—(1697, 1699, 1711)
Բուրժուա Լեոն—ֆրանսիացի քաղաքական գոր-
ծիչ—(2143, 3900)

Գ.

Գ. Բ.—592, 593
Գ. Ն.—3242, (1394, 1395)
Գ. Կ.—594
Գ. Մ.—6464
Գ. Ս.—Գ. Սարգ. տես Սարգսյան Գարեգին
Գ. Վ. տես Վարդանյան Գրիգոր
Գաբայան (Դաբան) Գիգո—նկարիչ—(2117,
2118, 2123)
Գաբաշվիլի Նկատերիա Լևազովնա (1851—
1938)—վրաց գրող—722, (1517)
Գաբրիել Եպիսկոպոս—Իմերեթիայի վրաց թեմի
առաջնորդ—(7292)
Գաբրիելի Անդրեաս—մանկավարժ—(4877)
Գաբրիելյան Ս. Մ. (1856—1919)—բանասեր—
(2551)
Գազանյան—էպիսկոպոս—(7236)
Գալաշյան Ա.—104

Գալեմյանյան Գրիգորիս (1862—1917)—բանա-
սեր, խմբագիր, մատենագետ-թարգմ.—2487,
4051,—(2168, 5577, 5622)
Գալիլեյ Գալիլեո (1564—1642)—իտալացի ֆիզի-
կոս, աստղագետ—(422, 1169)
Գալիլեյ Դաստոն Օգյուստ (1830—1909)—ֆրան-
սիացի գեներալ—(3963)
Գալստյան Դ.—թարգմ.—5169
Գալստյան Դ.—բարգմ.—2651
Գալստյան Երեմիա արքեպիսկոպոս—(7032,
7066)
Գալուստ—590, 4822, 4825, 4833, 5252, 5399
Գալֆայան Գրիգոր (1876—1949)—երաժշտագետ,
մանկավարժ—(2065)
Գալֆայան Կարապետ—ղերասան—(1949, 1951
—1953)
Գակել Մ. Պ.—(5532)
Գաղրական—591, 7232
Գամառ-Վարկապա տես Պատկանյան Թաֆայել
Գանդեգելի—վրաց գրող—(1517)
Գանդեգյան Դևոդ սարկավագ—«Արարատ»-ի
խմբագրական կազմի անդամ—(5689)
Գառնակերյան Գրիգորիս Էպիսկոպոս—Էջմիածնի
Մայր Աթոռի գանձապետ—(7047)
Գառնեցի տես Պոռչյան Պերճ
Գասպարի Աղաթ—(1648)
Գասպարյան Ս. Տ.—թարգմ.—6819
Գասպարյան Զովհաննես—բժիշկ—(530)
Գ. Աստ.—տես Ասատուր Գևորգ
Գավացի Ալեսանդրո (1809—1889)—իտալա-
կան ժողովրդի ազգային ազատագրական
պայքարի հերոս—(1446, 3740)
Գառազաշյան Երանուհի (1848—1924)—ղերասա-
նուհի—(1886)
Գառազաշյան Մադարիա (Անտոն) (1818—1903—
պատմաբան—(2223—2226, 2241, 4036,
4037)
Գառազաշյան Վերգինե (1856—1933)—ղերասա-
նուհի—(1886)
Գառնենյան—երգիչ՝ տենոր—(2106)
Գալիբալի Զուլեպե (1807—1882)—իտալիայի
ազգային հերոս—(3740, 3960)
Գալին Վսեվոլոդ Միխայլովիչ (1855—1888)—
գրող—619, 620—(1421—1423, 5654)
Գաֆրանյան Եղիշե (1828—1913)—բանասեր,
պատմաբան—(7283)

- Իսափառան Պավղոս—(4900)
- Իեղ--4212
- Իելրոտ Մ.—(1437, 4033)
- Իելցեր Զ.—պատմաբան—(2258, 7343)
- Իեղամյան Նղիշ (Հայկունի) (1840—1920)—
մշակութային գործիչ, մանկավարժ—(4903ա)
- Իեղասեր—2128
- Իեյ Իրիգուրի (Իեր—Իե)—(1424, 1969, 2003)
- Իեն--աւրվեստաբան—(2151)
- Իեոբլի Ալեքսանդրովիչ—Ռուսաստանի դահա-
ժառանգ—(3116)
- Իեոբգիւս Ռայնա—(5431)
- Իեոբգի Փայլուն—14-րդ դարի վրաց թագավոր—
(3025)
- Իերասիմով Ն. Ի.—(6368)
- Իերբել Ադոլֆ—գրաքննադատ, արվեստաբան—
(1576)
- Իերիե Վլադիմիր Իվանովիչ (1837—1919)—պատ-
մաբան—(3500)
- Իերշելման—Քուբայիսի գեներալ-նահանգապետ.
—(2895)
- Իերցենշտեյն Մ. Յ.—տնտեսագետ, հասարակա-
կան գործիչ—(3260)
- Իլլյեն Զուգո—աստղագետ—(6811)
- Իինոտո Բենեման—ֆրանսիացի գրող—856,
(1700)
- Իիսակ—«Մուրճ»-ի թղթակիցը Կ. Պոլսում—
(5923)
- Իիրս Նիկոլայ Կարլովիչ (1820—1895)—Ռուսաս-
տանի արտաքին գործերի մինիստր—(3063)
- Իլադստոն Վիլյամ Յուադտ Էվարտ (1809—1898)
—անգլիացի քաղաքական գործիչ. 1860—
1880 թ. Անգլիայի պրեմիեր-մինիստր—(2333,
2511, 2526, 3319, 3324, 3326, 3329, 3368,
3374, 3377, 3391, 3393, 3420, 4189, 4666)
- Իլադստոն (տիկին)—(3413)
- Իլազով Վլադիմիր Դավրիլովիչ—Ռուսաստանի
լուսավորության մինիստր—(5137, 5141)
- Իլոխովսկի—(3446)
- Իյանջեցյան եզնիկ վարդապետ—մշակութային
գործիչ—(2253)
- Իյորե Յոհան Վոլֆհանգ (1749—1832)—գերմա-
նացի գրող, 779—782 (173, 901, 1908, 1598
—1608, 5959)
- Իյուլզադյան Սամվել—(1684—1686)
- Իյուլնազարյան Կ.—(1416)
- Իյուրչյան Ա.—2697
- Ինայստ Րուդոլֆ—անգլիացի իրավագետ—(4072)
- Իենլ—«Արևելյան մամուլ»-ի աշխատակից —
(5721)
- Ինունի Արսեն—«Արևելք» լրագրի թղթակից—
(2183)
- Ինունի Զովհաննես—մշակութային գործիչ—1451,
1452, 1668, 4784, 4946, (1453, 1454)
- Ինունի Մարիամ—(2164)
- Իոբեյիա Մ.—վրաց գրող—(1517)
- Իոգեբաշվիլի Յակոբ Սեմյոնովիչ (1840—1912)—
մանկավարժ, գրող—(1523, 6486, 6488)
- Իոգիչայիշվիլի Փ.—(3035, 6487, 6490)
- Իոգու Նիկոլայ Վասիլևիչ (1809—1852)—ռուս
գրող—621, (1400, 1425—1430, 1459, 1477,
5736)
- Իորիե Թեոֆիլ—ֆրանսիացի բանաստեղծ—
(1694, 1761)
- Իոլենբերգ — մանկավարժ-մաթեմատիկոս —
(4916)
- Իոլմարկ Կարլ—կոմպոզիտոր—(2096)
- Իոլոնի Կարլո (1707—1793)—իտալացի թատե-
րագիր—(1927)
- Իոլոսիք Օլիվեր—757
- Իոլցիներ Իգնաց—(7347)
- Իոլիս Ժորժ—3514
- Իոլիցին Գրիգորի Ս. (1838—1907)—կովկասի
կառավարչապետ—(2594, 2605, 2611, 2618,
2656, 2666, 2679, 2877)
- Իոլմստեմ—(6003)
- Իոլովին Ֆեոդոր Ալեքսանդրովիչ—պետական դու-
մայի նախագահ—(3266)
- Իոլլև Լիկտոր—«Кавказ»-ի աշխատակից—
(6334, 6404)
- Իուլյո—բժիշկ—(6862)
- Իուլյին Պ.—թատերագիր—(1918)
- Իոհիե Յուրեն—«Ու.Օո» ֆրանսիական թերթի
աշխատակից—(3978)
- Իամարբելի Ի.—վրաց «Վալի» շաբաթաթերթի
աշխատակից—(2645)
- Իոնկուր Էդմոն դր—(1822—1896)—ֆրանսիացի
գրող—(1701, 1702, 1711)
- Իոնկուր Ժյուլ (1830—1870)—ֆրանսիացի գրող—
(1711)
- Իոնյարով—կովկասի դատաստանական պալատի
նախագահ—(4053)

Գորգան Ս.—*ճիւղերի քաղաքի*—(7318)
 Գորգե—ամիրա—(2301)
 Գորդոն Ի.—(7362)
 Գորեյով Ն.—*աշխարհագրագետ, մանկավարժ*—(4959)
 Գորեմյակին Իվան Լոգինովիչ (1839—1917)—
Ռուսաստանի արդարադատության մինիստրի տեղակալ—(3066, 4069)
 Գորկի Մաքսիմ (Պելզկով Ալեքսեյ Մաքսիմովիչ) (1868—1936)—622—627, (1431—1440, 2051, 4033, 7362)
 Գվարաման Իվան—(3039)
 Գրեվե Ալֆրեդ—*ծաղիկաբույս*—(2145)
 Գրեֆֆեր—3502
 Գրիբոեդով Ալեքսանդր Սերգեևիչ (1795—1829)—
ռուս գրող, դիվանագետ—(987, 988, 1441, 1443)
 Գրիգոր Մանուկ բեյ—*լազարյանների տոհմից*—(3167)
 Գրիգորյան—նկարիչ—(2127)
 Գրիգորյան Լեւակ—*Ախալքալաքի ավադ*—(2820)
 Գրիգորյան Բ.—4662
 Գրիգորյան Դեմոքր—*թարգմ.*—1729
 Գրիգորյան Ռուբեն—105
 Գրիգորյան Ս.—2420, 4820, 5193
 Գրիգորովիչ Դիմիտրի Վասիլևիչ (1822—1899)—
ռուս գրող, հասարակական գործիչ—(1444, 1445)
 Դելոն—*ֆրանսիացի զենքավար, 19-րդ օկուպացիոն կորպուսի հրամանատար Ալժիրում*—(3946)
 Դերիմ Դ. Դ.—(2166)
 Դերիմ Ծակով (1785—1863)—*գերմանացի գրող*—(1609, 1610)
 Դերիմ Վիլհելմ (1787—1859)—*գերմանացի գրող*—(1609, 1610)
 Դերեն—(2526)
 Դերենֆելդ—3852, (3853)
 Դերիպպեբերգ—*զենքավար*—(3284)
 Դերեն Էդվարդ—*ֆրանսիացի բանաստեղծ*—857
 Դերեն Հուգո—(3620)
 Դերոն Յակով Կարլովիչ (1812—1893)—*գրականագետ-լեզվաբան, ռուսական Ակադեմիայի փոխ պրեզիդենտ*—(1866, 1867)
 Դերոն Նիկոլայ Յակովլևիչ (1852—1899)—*փիլիսոփա*—(4023)

Դերոնիուս Հուգո դե Դերոն (1583—1645)—*հոլանդացի իրավաբան, սոցիոլոգ*—(4169)
 Դերովին (Խոնելի Իլիա-Բախտաձե) «МОСКОВСКОЕ ВЕДОМОСТЕ»-ի թղթակից (2579, 6332)
 Դուրբենատիս Անջելո դը—(2547)
 Դուլագյան տես Գալաշյան
 Դուլան Ս. Ս.—*մշակութային գործիչ*—(6479)
 Դուլամիրյան Սիմոն (1857—1899)—*«Արաքս»-ի խմբագիր*—(5702, 5854, 5855)
 Դուլոյան Ալ.—6263
 Դումպլովիչ Լ.—(4184)
 Դունիա Վալերիան Լեվանովիչ (1862—1938)—
գերասան, թատերագիր—(1924, 3039, 6480)
 Դունո Շարլ (1818—1893)—*ֆրանսիացի կոմպոզիտոր*—(2099, 2100, 2107, 2109)
 Դուստոնբերգ Իոհան (1394—1406)—(5531, 5566)
 Դուցկով Կարլ Ֆերդինանդ (1811—1878)—*գերմանացի դրամատուրգ, հասարակական գործիչ*—(1918, 1937, 1971, 2006)
 Էնոք Յոն (1738—1820)—*Անգլիայի թագավոր*—(5427)
 Էնոք-Թալաֆայան Բագրատ վարդապետ—
Գանձակի առաջնորդ—(7085)
 Էնոք Ի Կաթողիկոս (Քերեստենյան) (1812—1882)—(5274)
 Էնոքյան Բարսիլիմեոս Եպիսկոպոս—(2287)
 Էնոքյան Հ.—«Մուրճ»-ի աշխատակից—(5976)
 Էնոքյան Ներսես Եպիսկոպոս—*Երուսաղեմի հայկապատրիարքական փոխանորդ*—(7231)

Պ.

Պաղիսնի —*վրաց իշխան, Շեքսպիրի թարգմանիչ*—(1524)
 Պաղյան Լուսին վարդապետ—(2248, 2287)
 Պալ Վլադիմիր Իվանովիչ (1801—1872)—*բժիշկ, բառարանագիր*—(1869—1871)
 Պալման Ֆրիդրիխ Քրիստոֆ (1785—1860)—
պատմաբան և բաղադրական գործիչ—(3875)
 Պաղարշյան Հարություն—(1863—1940)—*բառարանագիր*—1859, 2221, 6942, (1856, 1858, 1860, 1862, 6948)
 Պամատյան Մինահան—(2511)
 Պայեր—*բժիշկ*—(6707)
 Պայսի Էդվարդ—(3518)

Դանբի Լիլլեբերի—(1265—1321)—վերածնության,
չրջանի խոալացի բանաստեղծ—(1655, 1656,
1659, 1202)

Դանիելիկյան Սոփիա—6545, (6250)

Դանիլսկի Վասիլի Յակովլևիչ (1852—1939)—
բնագետ-հոգեբան—(6746)

Դանիլսկի Տ. Հ.—հարկովի համալսարանի ա-
ռողջապահության ամբիոնի պրոֆեսոր—
(6566)

Դ. Լևկուր—գրամատուրգ—(1908)

Դ. Լևոնցիո (1863—1938)—իտալացի ղեկադհնտ
բանաստեղծ—(1649)

Դավրյան—«Հառաջ» թերթի աշխատակից—(5803)

Դավրյան—Բարձի «Վաստակ» նավթային բնկե-
րության կառավարիչ—(4476)

Դավրյան Լվ.—2771, 4358, 6640

Դավրյան Հովհաննես—թարգմ.—4211, 5591

Դավրյան Ներսես—մանկավարժ, Մշակու-
թյան—(5128)

Դավրյան Ս.—(2310)

Դավրյան Սմբատ (1858—1926)—բանասեր, ման-
կավարժ—(4996)

Դավիդովա Լևեմսանդրա—«Мир божий»-ի հրա-
տարակալուհի—(6366)

Դավիթ—Իմերեթիայի թագավոր—(2909)

Դավիթ Լևոնյան—5—6-րդ դարերի փիլիսոփա—
(4007, 4041)

Դավիթ բեկ—(?—1728)—(1773)

Դավիթաշվիլի—գրականագետ—(1552)

Դարբինյան Լ.—2280, 2388, 2393, 4830, 5378

Դարզիկ Հով.—Կիլիկիայի վերջին թագավոր Լևոն
5-ի խոստովանահայր—(2200)

Դարդիմանով—(4135)

Դարվին Չարլզ Թոբերտո (1809—1882)—անդ-
րիացի բնագետ—(4025, 4041, 6749, 6757,
6758, 6763, 6766, 6770, 7364)

Դեզեն Ե.—(3981)

Դեմարդեն Պոլ—ճարտասանության պրոֆեսոր—
(6514)

Դելանով—Թուսաստանի լուսավորության մինստր
—(5008)

Դելբուկ Լևոն—բժիշկ, Յուրիևի համալսարա-
նի դոցենտ—(1579)

Դելկաս Թեոֆիլ (1852—1923)—ֆրանսիացի քա-
ղաքական գործիչ, արտաքին գործերի մի-
նիստր, Հանրապետության նախագահ—
(3294)

Դելոն Դ.—մանկավարժ, աստղագետ—(4929)

Դելլա Լ.—858

Դեմիրյան Դեմեթրի (1877—1956)—գրող—106
—113: Թարգմ. 879, (201, 919, 1089, 1090)

Դեն Շտայնե Կարլ Դոն—(4700)

Դեշանի—ֆրանսիացի քաղաքական գործիչ—
(3956)

Դեվիս—հեղափոխ—(3502)

Դերձավին Դավիլ Ռոմանովիչ (1743—1816)—
ռուս բանաստեղծ—(1400)

Դեֆո Դեմիլ (1661—1731)—անգլիացի գրող—
(1491)

Դ. Էտուրեն—(2545)

Դերոն—ֆրանսիայի ղեկավար ուժերի շտաբի պետ
—(3964)

Դր. Կուրսկ—քաղաքագետ—(2017)

Դր. Մորե—(1424, 1669)

Դիկ Լաֆա—1634

Դիլլոն Էմիլ—«Պեյի տիկերաֆս»-ի թղթակից—
(2526, 2812)

Դիկենս Չարլզ (1812—1870)—անգլիացի գրող—
758, (1563—1566)

Դիոնեո—4146

Դիտլիկովսկի—գործարանատեր—(4684)

Դիտոդ—5268

Դիցզեն Յոզեֆ (1828—1888)—ինքնուս փիլիսո-
փա—(4202)

Դյուրուս Ռեյմոն Էմիլ (1818—1896)—գերմանա-
ցի կենսաբան, փիլիսոփա—(6754)

Դյուլկո Պիեռ Էմիլ (1840—1904)—ֆրանսիացի
մանրեագր, բիմիկոս—(6609, 6775)

Դյուլկոն Ժորժ—4856

Դյուլմա Լևեմսանդր (հայր) (1802—1870)—ֆրան-
սիացի գրող—(1694, 1703, 1704, 1918,
1954)

Դյուլմա Լևեմսանդր (որդի) (1824—1895)—ֆրան-
սիացի գրող—(1705, 1706, 1895, 1976,
1998, 2001)

Դյուլմոն—ֆրանսիացի բժիշկ—(6591)

Դյուլեն—գեներալ, ֆրանսիական զինված ուժերի
7-րդ կորպուսի հրամանատար—(3948)

Դորոյուրով Նիկոլայ Լևեմսանդրովիչ (1836—
1861)—ռուս հրապարակախոս, քննադատ—
(909, 1446, 3740)

Դոդ Լեֆոն (1840—1897)—ֆրանսիացի գրող—
859—860, (1693, 1707—1710, 1761, 1986)

Գոդել Ա.—7364
 Դոկուչան Վասիլի Վասիլևիչ (1846—1903—բնագետ, ժամանակակից գենետիկայի հիմնադիր—(4390)
 Դոնդեբս—հոգեբան—(6596)
 Դոնդուկով-Կուսակով Ալեքսանդր Միխայլովիչ (1820—1893)—կովկասի կառավարչապետ—(2565)
 Դոնենե (Դենեն) Ադոլֆ Ֆիլիպ—թատերագիր—(2002)
 Դոնշետտի—թատերագիր—(2004)
 Դոստոևսկի Ֆեոդոր Միխայլովիչ (1821—1881)—ռուս գրող—(2012)
 Դրագոմիրով Միխայիլ Իվանովիչ (1830—1905)—ռուս զինվորական տեսաբան—(3068)
 Դրախման Հովդեր—821
 Դրեյֆուս Ալֆրեդ (1859—1935)—ֆրանսիական զինված ուժերի շտաբի սպա—(1717, 1725, 3910—3912, 3916, 3919, 3921, 3924, 3926, 3931, 3933—3935, 3937, 3940, 3978)
 Դրեպեր—(4169)
 Դրիո Էդվարդ—(2537)
 Դուայե—ֆրանսիացի վիրաբույժ—(6678)
 Դուխովսկոյ—գեներալ—(3100)
 Դուրբախյան Հովհաննես—գրող—144, 145, (1091)
 Դուրյան Եղիշե Եպիսկոպոս (1860—1930)—(7086)
 Դուրյան Պետրոս—(1851—1872)—բանաստեղծ—(901, 985, 986, 1092, 1093)
 Դուրնովո Պյոտր Նիկոլաևիչ (1845—1915)—Ռուսաստանի ներքին գործերի մինիստրի օգնական—(3132)

Լ.

Լ.—1766, 2994, 4193, 4194, 6712—6718, 6869—6871, 6795, 6796
 Լ.—Ա. Թարգմ.—808
 Լ. Թ. տես Թոփչյան Եղիշե
 Լ. Ղ. տես Ղազարյան Երվանդ
 Լ. Ս.—2728, 3253, Թարգմ.—624
 Լ. Ֆ. տես Ֆրանգյան Երվանդ
 Լարյան Բ.—4476, (5518)
 Լեզգարյան Արշակ—Թարգմ.—1564, 5580
 Լեզկյան Ավետիք (1849—1916)—բանաստեղծ, Թարգմանիչ—(1574, 1580)

Լեյան Կարապետ (1835—1905)—բանասեր—(2200, 2238, 2284, 2288, 5315, 6199, 7127)
 Լեզնիկ Կոդրացի—5-րդ դարի մատենագիր, փիլիսոփա—(2191, 2258, 4082, 5726, 7343)
 Լիսեն Ալեքսանդր Վասիլևիչ (1859—1895)—բժիշկ, զիտանկան ճանապարհորդ—(4706)
 Լկատերինա Ալեքսեևնա 2-րդ (Սոֆիա Ֆրեդերիկա Ավգուստ Անխալտ—Ցերքսկայա) (1729—1796—Ռուսաստանի ցարուհի—(3087, 4045, 4958)
 Լկմայան Մակար (1857—1905)—կոմպոզիտոր—(2067—2072, 6029)
 Լկիագարյան Լևոն—երգիչ, հրատարակիչ (964—966, 2061, 2062)
 Լկիագարյան Սողոմոն (1852—1914)—Կազանի համալսարանի տնտեսագիտության պրոֆեսոր, գրող—(4235)
 Լկիշե—5-րդ դարի մատենագիր—47, (2204, 2206, 2209, 2254, 2263)
 Լկիսսեր—Ավստրիայի կայսրուհի—(3477, 3479)
 Լ. Մին. տես Մինասյան Երվանդ
 Լնգիբարյան Դարեգին—4117, (4118)
 Լնսեն Պ.—պրոֆեսոր—(2237, 2276)
 Լսայան Էմանուել (1839—1907)—թատերագիր—(1994)
 Լսայան Հարություն—գրող. Թարգմ.—1470, 6544, (1094—1098)
 Լսայան Մելիս—գրող—146, 1087, (1099)
 Լսայի Եպիսկոպոս—Շամախու թեմի առաջնորդ—(7078, 7107)
 Լսեմյան տես Վարդադարյան Փիլիպոս
 Լվանգուլյան Բ.—Ճշակության գործիչ, Թարգմանիչ—(1353)
 Լվանգուլյան Էնուրգ (1843—1901)—Թիֆլիսի քաղաքպետ, հրապարակախոս—(2835, 2856)
 Լվանգուլյան Կատարինե—հասարակական գործիչ—(6240)
 Լ. Տ. Սարգիս—Թարգմ.—3364, 3365
 Լեմմիա Եպիսկոպոս (Գալստյան) (1837—1897)—Ռակար կաթողիկոսի տեղակալ—(5218, 5282, 6928)
 Լեմմյան Համբարձում (1857—1929)—կրթական գործիչ—(4816, 5387)
 Լեմմյան Ալմոն—բանասեր, գրող—(1024, 1100)
 Լեմյան Գևորգ Լուսինյան—(7242)

Երզնկյան Գրիգորիս—կրթական գործիչ—(4916, 4967)
 Երիցյան Ալեքսանդր (1841—1902)—պատմաբան
 —(1299, 2257, 5300, 5513, 6199, 6969)
 Երիցփոխյան Գաբրիել (1819—1870)—բառարանագիր—(1858)
 Երլիցկի Ա. Ֆ. (6567)
 Եր. Ղազ. տես Ղազարյան Երվանդ
 Երմուով Ա. Ս.—միսիստր—(2572, 2634, 4404)
 Եր. Սար. տես Սարգսյան Երվանդ

Զ.

Զ.—979, 1099, 4042
 Զաբել Մարի (ծննդյամբ Մարիամ Դավիդովնա Սախալյան, ամուսնու ազգանունով Քենորո-գովա) (1858—1926)—դերասանուհի—(1920, 2011)
 Զարուսով—բժիշկ—(3230)
 Զազուրսկի Լեոնարդ—Կովկասագետ—(4702)
 Զալյան—բժիշկ—(5476)
 Զախարով—նկարիչ—(2117, 2118)
 Զախեր Մազոխ Լեոպոլդ (1836—1895)—ազս-տորիացի գրող—(983, 1013)
 Զակսկի—(6588)
 Զանկովսկի—նկարիչ—(2117, 2118, 2123)
 Զանուլի Ալեքսանդրինա—ջութակահարուհի —(2104, 2106)
 Զավարյան Սիմոն (1867—1913)—տնտեսագետ—4386, 4438, 4447, 4453, 4627, (4491, 4932)
 Զավեն—տես Տիգրան Զավեն
 Զավեն վարդապետ—թարգմ.—4035
 Զավրին Հակոբ—բժիշկ, դաշնակցական գործիչ—(2415)
 Զարդարյան Ռուբեն (1874—1915)—գրող, խրմ-րագիր, հրատարակիչ.—(1101, 1102, 5332, 5385, 5721)
 Զարուհանյան Գաբեգին (1827—1901)—բանա-սեր, մատենագետ—(930, 931, 5736, 6214)
 Զաուեր Էմիլ—դաշնակահար—(2110)
 Զաֆանի Էդյուարդ—850
 Զաֆարյան—նկարիչ—(2127, 2140)
 Զաֆարյան Թադեոս—բժիշկ—6590, 6596, 6606, 6617, Թարգմ.—877, 885, (6005, 6022, 6614, 6618, 6626, 6626—6746)

Զաֆարյան Մ.—4810, (5983)
 Զաֆարյան Պետրոս (1866—1922)—5543
 Զեզեման Էդուարդ Էդուարդովիչ—Կովկասյան գոր-բերի հրամանատար—(2601)
 Զեյնսկի Ստ. Պ. (Մկրտչյան) (1847—1904)—մշակութային գործիչ—1854, (1863, 4485)
 Զեյդլից Ն.—Անդրկովկասի վիճակագրական կո-միտեի պետ—(2633)
 Զեյրունցի (Մնացական Սեմեջյան)—(2387, 2390, 2404, 2405)
 Զեյլ—գնդապետ—(3129)
 Զենգեր Գրիգորի Էդվարդովիչ—Ռուսաստանի լուսավորության մինիստր—(5098, 5102)
 Զենգեր Վիլհելմ—հրապարակախոս—(5611)
 Զեֆի փաշա—թուրք գեներալ—(2419)
 Զերնով Մ.—6601
 Զիրի Հանրի (Զիրելի Հենրիխ) (1817—1895)—գերմանացի պատմաբան—(3635)
 Զիրի Սուլթան Մահմուդ Միրզա—Պարսկաստանի ռազմական մինիստր—(3837)
 Զիննի փաշա—Հայեպի նահանգապետ—(3648)
 Զիտտարդ Հ.—(2096)
 Զլատովրատսկի Ն. Ն. 628
 Զոլա Էմիլ (1840—1902)—ֆրանսիացի գրող—(1693, 1694, 1711—1726, 1731, 1747, 1761, 3911, 4015, 6514)
 Զոհրաբյան Հուսիկ վարդապետ—(7022)
 Զոհրապ Գրիգոր (1861—1915)—գրող—(4130, 5724, 5824, 7273)
 Զոմբարտ Վեռներ (1863—1941)—տնտեսագետ, սոցիոլոգ, Բեռլինի համալսարանի պրոֆե-սոր—(4181, 4204)
 Զորգե Ֆրիդրիխ (1828—1906)—Կ. Մարքսի ըն-կերը—(4202)
 Զվերև Ն. Ա.—Ռուսաստանի մամուլի վարչության պետ—(6273)
 Զուբալով Եղբայրներ—մեծահարուստներ Թիֆլի-սում—(6719)
 Զուբալով Կոստանդին Յակովլևիչ—Թիֆլիսի մե-ծահարուստներից, որի կտակած գումարով կառուցվել է ժողովրդական տունը (Զուբալո-վի թատրոնը) այդ նույն շենքում է տեղա-վորված Թիֆլիսի ներկայիս Մարջանիշվիլու ան-վան թատրոնը —(2050, 3013)
 Զուբով Պ.—թատերագիր—(1921, 1946)

Զուրերման Հերման (1857—1928)—գերմանացի
գրող—783, (1611, 1612, 1946, 1985, 2026)
Զուրարյան Ս.—2455

Է.

Էրես Կեռզ Մորից (1827—1898)—գրող, Լգրիպ-
տաբան—(983, 1614, 1615)
Էգիրտուն ժոռո—անգլիացի գրող—(1567, 1569,
1570, 1581, 1754)
Էդիլյան Կուրգեն (1885—1942)—մանկավարժ,
հոգեբան—(5168)
Էդիսոն Քոմաս Ալվա (1847—1931)—ամերիկացի
գյուտարար, էլեկտրոտեխնիկ—(6854)
Էդնեմ փաշա—բուրժ գեներալ—(3656)
Էդվարդ 7-րդ (1841—1910)—Անգլիայի թագավոր
1901—1910 թթ.—(3416, 3438, 3444, 3456)
Էլիոտ Էրենեգեր (1781—1849)—759, (1693)
Էլմասյան Տ.—1879, Թարգմ.—809, 4043
Էմեր—բժիշկ—(6714)
Էմերսոն Է.—3776
Էմին Հովսեփ (1726—1809)—բաղաբական գոր-
ծիչ—(926)
Էմին Մկրտիչ (1815—1890)—բանասեր, հայա-
գետ, մանկավարժ.—(957, 2202, 2205, 2218,
2251, 4713, 5599)
Էմին փաշա (էդուարդ Շեիցեր) (1840—1892)—
—ծագումով գերմանացի, այրեցյալ զոտու
հաճանգներից մեկի կուսակալ—(3370)
Էմմանուելյան Պողոս Լպիսկոպոս 1829—1904)
—Կ. Պոլսի կաթողիկոսների պատրիարք, փիլի-
սոփա, Լեկդեցական գործիչ, Լեկդեցական
պատմաբան—(7268)
Էմմերիխ—գիտնական—(6577)
Էյֆել Ա. Կուստավ (1832—1923) (ֆրանսիացի
կառուցող ինժեներ, Փարիզի նշանավոր էյ-
ֆելյան աշտարակի հեղինակ—(2699)
Էնգելզարդ Նիկոլայ—(1404)
Էնգելս Յոհան (1820—1895) — (1499, 3263,
3669, 4016, 4202)
Էնֆրանյան Համբարձում (1824—1896)—սիկհու
Հայաստանի-ի հիմնադիր, հրատրակիչ—
(5784)
Էնգերա—Էիսագիրբե Խոսե (1832—1916)—իս-
պանացի գրող, ինժեներ—(1647)

Էպանչին—գեներալ—(3123)
Էպիկտետոս (մոտ 50—138)—հռոմեացի փիլի-
սոփա, միստիցիզմի ներկայացուցիչ—(4035)
Էսմաբե Ֆրիդրիխ Ավգուստ (1823—1908)—գեր-
մանացի Վիրաբույժ—(6680)
Էսսադ Բեյ—թուրքական հյուպատոս Թիֆլիսում
—(2510)
Էստերնակի—ֆրանսիական զինված ուժերի զըն-
դապետ—(3910, 3911)
Էստրուպ Յակոբ (1825—1913)—դանիացի բաղա-
բական գործիչ, 1875—1894 թթ. պրեմիեր մի-
նիստր—(3642)
Էվդոլֆիլ Լ.—վրաց բանաստեղծ—(1518)
Էրիսթավի Թաֆայել Կավիդովիչ (1824—1901)—
վրաց բանաստեղծ—(1525—1528)
Էրիսթավի (էրիստով) Դավիթ Գեորգիևիչ—(1847
—1890)—վրաց դրամատուրգ—(988, 1925)
Էրկման Էմիլ (1822—1899)—ֆրանսիացի գրող,
Ալեքսանդր Շատրիանի (1826—1890) հետ
համատեղ գրականության մեջ հայտնի են
Էրկման Շատրիան ընդհանուր անունով—(1727)
Էրվե—(գեներալ)—(3947)
Էրվիո Պոլ—թատերագիր—(2032)
Էվրիկյան Սուրիսս (1873—1952)—բանասեր,
աշխարհագրագետ—(2243, 4741, 4751, 4752,
4754, 7277)

Ը.

Ընթերցող—տես Քալանթար Ալեքսանդր
Ըսլլես Ալֆրեդ Ռոսել—բնագետ—6735, (6738)

Թ.

Թ.—2501
Թադեոսյան Նիկի (1870—1936) — նկարիչ —
(2126)
Թադեոսյան Միխակ—Թելավ գյուղի ավագ—
(2822, 2826)
Թադեոսյան Քրիստափոր—147
Թալասո Ադոլֆ—(2055)
Թադիստոսյան Նեվոնդ (1864—1948)—խմբագիր
-հրատարակիչ—Թարգմ. 828, 1655, (983)
Թադիս Հաչի Անյուկ Արդին—մեծահարուստ—
(1946, 3015, 4271, 4388, 4408, 6360)
Թամաշյան Բարսեղ—գյուղատնտես (6946)

Թամաշյան Լիդիա Պետրովնա—հասարակական գործիչ—(6241)
 Թամաշյան Մ.—(2245, 2535, 4746)
 Թամաշև—մեծահարուստ—(2865)
 Թամաբա Իսկուր (1160—1213)—վրաց թագուհի—(3025)
 Թամարաշվիլի Միք.—կաթնիկ քահանա—(7270)
 Թայիբյան Խունե—թարգմ. 6543
 Թանտանյան Ա.—5411
 Թառայան Սեդրակ (1862—1916)—դրամատուրգ, գրականագետ—1055, 1060, 1134, 1203, 1762, 1867, 2058, 2184, 3046—3056, 3299, 4014, 4063, 4064, 4514—4519, 4521—4528, 4599, 4909—4915, 4918, 4919, 5479, 5481, 5586, 5838, 6237, 6583—6589, 6595, 6744, 6803, 6873, 6876, 7065, 7286, 7288, 7366, Թարգմ.—1606—(913, 1999, 2001, 3035)
 Թավադբեկյան Վահան—բանաստեղծ—148—150, Թարգմ. 803, 817, (1103)
 Թավադյան Բադրուտ վարդապետ—Ալեքսանդրապոլի հոգևոր հաջորդ—(7024, 7029, 7132)
 Թարխանյան Ալ. (1863—1903)—թատերագիր, «Թատրոն» հանդեսի խմբագիր—(5762, 5763)
 Թարխանով (Թարխան-Մոստրավով Թարխանիշվիլի) Իվան Թոմասովիչ (Թամադովիչ) (1846—1908)—ֆիզիոլոգ—(6596)
 Թարվերդյան Դեդամ (1884—1955)—բանահավաք, գուսան—(978)
 Թեոդորոս 2-րդ (1818—1868)—եթովպիայի թագավոր և հզուս 1855—1868 թթ.—(3503)
 Թեոֆիլով—ֆրանսիացի գրող—(1728)
 Թեվիլի փաշա—էնկյուրիի նահանգապետ—(3649)
 Թերզյան Թովմաս (1840—1909)—բանաստեղծ, թատերագիր—(904, 2192)
 Թերլեմեզյան Փանոս (1865—1941)—նկարիչ—(2126, 2128)
 Թերեմիսյան Համադասյ (1821—1862)—բանասեր—(2249)
 Թեմեյան Վահան (1878—1945)—բանաստեղծ—(1104)
 Թիմուրյան Մ.—(1282)
 Թիկադինցի (Հովհաննես Հարությունյան) (1860—1915)—գրող—151, (1105)
 Թղրակից—4669, 5437, 5438, 6559

Թումաս Ավիենացի (1225—1274)—աստվածաբան—(4169)
 Թորամանյան Ժ. Թորոս (1864—1934)—ճարտարապետ, նկարա—2167
 Թորգոմյան Վահրամ (1858—1942)—բժիշկ, բանասեր—(6669)
 Թորոսյան Եղբայրներ—Արմավիրի մեծահարուստներ—(2368)
 Թորոսյան Հովհաննես (1860—1940)—բանասեր—(2191, 5726)
 Թովալյան Քերովբե—մեծահարուստ—(7258)
 Թովչյան Եղիշե (1872—1909)—գրական-հասարակական գործիչ—1434, 1469, 1612, 1617, 1624, 1625, 1627, 1637, 1674, 1675, 1677, 2404, 2536, 2540, 2546, 3176, 3548, 3616, 3622, 3676, 3677, 3679, 3981, 4181, 4184, 4450, 4469, 4579, 4604, 4624, 4625, 4642, 4644, 4645, 4716, 4749, 5110, 5634, 6531, (1840, 3669, 5803, 6175, 6176, 6178, 7353)
 Թումանյան Արշակ (1870—1905)—գրող, բանասեր (5709, 5960)
 Թումանյան Եղբայրներ—մեծահարուստ վաճառականներ Պարսկաստանում—(2352)
 Թումանյան Լևոն—Թարգմ.—622, 675, 1431
 Թումանյան—Ներսիսի Ան.—վրացերեն «Ջեջի» ժանկական պարբերականի հրատարակչուհի—(1517, 5572)
 Թումանյան Հարություն (1869—1943)—գրող—1456, (1106, 1107, 1828)
 Թումանյան Հովհաննես—(1869—1923)—152—190, Թարգմ. 1456, (919, 990, 994, 1108—1113, 1521, 5620)
 Թումանյան Սիմոն Մանուսի—(6897)
 Թումանով Գ. Մ. (1853—1920)—հրապարակախոս—(988, 2649, 4436, 5171)
 Թումանով (Թումանյան) Եղբայրներ—մշակութային գործիչներ՝ Թիֆլիսում հրատարակել են «Новое обозрение» օրաթերթը—(6390)
 Թումաս Ղազարոս—հայագրի բժիշկ-կենսաբան—(6596)
 Թուրյան (Թրյանց) Դավիթ (1840—1899)—ղերական—(1897, 1945, 1947)

Ժ.

Ժակմին—բելգիացի իրավագետ—(2559)
 Ժամհարյան Իսահակ—(999)

Ժամհարյան Մարգար—(66)
 Ժամոն—Ֆրանսիացի գեներալ—(3962)
 Ժելիսովսկայա Վերա Պետրովնա—մշակութային
 գործիչ—(6458)
 Ժեմին Թոլեն—(2526)
 Ժեմյուժնիկով Ալեքսեյ Միխայլովիչ (1821—1908)
 —ռուս բանաստեղծ—(1447)
 Ժերոմ Նապոլեոն—(3878)
 Ժիվոտովսկի—մանկավարժ, բնագետ—(6809)
 6810)
 Ժյուդիկ (տիկին)—Օսլերեստային երգչուհի—(2098)
 Ժոռնու Ժան (1859—1914)—Ֆրանսիացի քաղա-
 բական գործիչ—(2545, 3974, 3980, 3984)
 Ժուկովսկի Վասիլի Անդրեևիչ (1783—1852)—
 —ռուս բանաստեղծ—(1400)

Ի.

Ի—4430, 4455, 4457, 4463
 Ի. Դ.—(4459)
 Ի. Դ.—ով—6513
 Ի. Հ. տես Հարությունյան Իսահակ
 Իրդուլան—շեյխ—(2421)
 Իրսեն Հենրիկ (1828—1906)—նորվեգացի գրող,
 թատերագիր—842, (1676—1678, 1921, 2000,
 2031)
 Իենխենոբենդ—գեղապետ—(3457)
 Իզգոն—(4205)
 Իզմայիլ—Փյամիլ փաշա—(3667)
 Իզմայլյան Պողոս—Թիֆլիսի քաղաքագլուխ—
 (2803, 2804, 2810, 5708)
 Իզմիրլյան Մատթեոս (1845—1910)—եկեղեցա-
 կան գործիչ—(2326, 6899, 6999, 7021,
 7207—7210, 7212, 7213, 7215, 7235)
 Իզմիրյան Դրիգոր—հայ թատրոնի հիմնադիրներից
 —(1914)
 Իզմիրյան Հովսեփ—(1832, 1847, 1955, 2192,
 2193, 2240, 2270)
 Իկերինգ Ռոտլուֆ—գերմանացի իրավագետ—
 (4058)
 Իմերետինսկի Նիկոլայ Կոստանդինովիչ—Իմերե-
 թիայի թագավոր Իսախանի թոռ—(2809)
 Ինգրամամ Ի. Ն.—(6875)
 Իշխանյան Բախշի—1778, 3035, 4198, 4199,
 4201, 4202, *6584, Թարգմ. 774, (4206)

Իոաննիկի—մետրոպոլիտ—(7310)
 Իոկա Մավր—հունգարացի գրող—(1672)
 Իլպոլիտով—Իվանով (Իվանով Միխայիլ Մի-
 խայլովիչ) (1859—1935)—երաժշտագետ-դի-
 րիժյոր—(2106)
 Իսահակյան Ավետիք (1875—1957)—191—268,
 375, (919, 994, 1114—1117, 1675, 4768)
 Իսահ Ա. Ա.—4044
 Իսմայիլ փաշա—(5316)
 Իսրայելյան Միխայիլ—269
 Իվանենկո Ապոլոն Աֆանասևիչ—Թիֆլիսի քաղա-
 քագլխի փոխանորդ—(2824)
 Իվ. Մ.—6915
 Իրակլի—վրաց թագավորազն—(2756)
 Իրանցի—2395

Լ.

Լ. տես Լեո
 Լ. Ի.—5459
 Լ. Մ. տես Մանվելյան Լևոն
 Լ. Ս. տես Սարգսյան Լևոն
 Լ. Տ. տես Տիգրանյան Լևոն
 Լաբուլե Էդվարդ Ռենե Լեֆելր (1811—1883)—
 Ֆրանսիացի գրող—(1729)
 Լազարո Պոլ դը (1827—1894)—հայագետ—(1793)
 Լա Իրսովիեր Ժյուլիեն դը—Ֆրանսիացի դիտնա-
 կան—(3882)
 Լաուրյան—«Հառաջ» լրագրի աշխատակից—
 (5803)
 Լալայան Երվանդ (1864—1931)—բանասեր, ազ-
 գագրագետ, խմբագիր—հրատարակիչ—960,
 4719, 4766, (959, 4718, 4721, 4765, 4792,
 5645, 5646, 5648, 5651)
 Լալայան Հ. Թարգմ.—1574
 Լամբ Ջարլզ—անգլիացի գրող—(1577)
 Լամզդոնֆ Վլադիմիր Նիկոլաևիչ (1844—1907)—
 ռուս քաղաքական գործիչ, արտաքին գործե-
 ռի մինիստրության ժամանակավոր կառավա-
 րիչ—(3140, 3273, 3446)
 Լայրենց Կոթլարիչ Վիլհելմ (1646—1716)—գեր-
 մանացի փիլիսոփա (4879)
 Լանգեր Ֆերդինանդ—կոմպոզիտոր—(2096)
 Լանգուա—գեներալ—(3947)
 Լանգուա Վիկտոր Շարլ (1863—1929)—Հայագետ
 —պատմաբան—(935, 7279, 7280)

Լապարին—Լրկրարուն—(6799)

Լապլաս Պիեր Սիմոն (1749—1827)—ֆրանսիացի աստղագետ, մաթեմատիկոս, ֆիզիկոս—(6802)

Լասսլ Ֆերդինանդ (1825—1864)—գերմանական բանվորական շարժման գործիչ—(4202, 4178)

Լավի—համայնքի խորհրդական—(5458)

Լավիմրի—կարգինալ—(3319)

Լավիս Էրենստ (1842—1922) — ֆրանսիացի պատմաբան, հրապարակախոս—(3882)

Լավրով Ա. Ն.—«Բաքու» թերթի խմբագիր-հրատարակիչ—(6299)

Լավրով Պյոտր Լավրովիչ (Միրտով) (1823—1900)—ռուս փիլիսոփա, հրապարակախոս—(4024)

Լավրով Վ. Թարգմ.—828

Լավուզիե Անտուան Լուան (1743—1794) — ֆրանսիացի քիմիկոս—(6831)

Լաֆարգ Պոլ (1842—1911)—ֆրանսիացի սոցիալիստ—(4212)

Լաֆոնտեն Ժան (1621—1695)—ֆրանսիացի առակագիր—(1730)

Լերոկ Զոն—(5580)

Լեկկե Ուիլյամ—անգլիացի պատմաբան—(3452)

Լեկրեֆ Ժյուլ—արևելագետ, ճանապարհորդ—(4737, 4846)

Լեհն—Դանիայի արտաքին գործերի մինիստր—(3643)

Լեման Հաուպտ—արևելագետ, հայագետ—(2266)

Լեմուա Զոն—գիտնական, հրապարակախոս—(6516)

Լեյբոլդ Հենրի—անգլիացի քաղաքագետ, 1870 թ. Անգլիայի դեսպան Կ. Պոլսում—(3378)

Լեյբեր—մեծահարուստ ցորենավաճառ—(4603)

Լենաու Նիկոլաու (Ֆրանց Նիմբլ էդլեր ֆոն Շտրեկենաու (1802—1850) ավստրիացի բանաստեղծ—(1616)

Լենբախ Ֆրանց Ֆոն (1836—1904)—գերմանացի նկարիչ—(2154)

Լեո (Առաքել Բաբախանյան) (1860—1932)—պատմաբան, գրող, գրականագետ, հրապարակախոս—929, 934, 945, 953, 955, 1118—1125, 1292, 1737, 2293, 4148, 5564, 5588, 5606, 5607, 5750, 5863, 5894, 5990, 5993, 5995, 6083, 6097, 6128, 6195, 6210, 6212,

6219, 6220, 6237, (270—273, 926, 931, 1024, 1196, 1198, 1207, 1225, 1342, 1343, 1442, 1568, 1737, 1841, 2249, 2257, 2264, 2290, 2291, 2556, 3030, 3033, 4733, 4788, 4802, 6214, 6223, 6879, 6880, 7119, 7276, 7277, 7353)

Լեոնարդո Դա Վինչի (1452—1519)—(2151)

Լեոնտին—(3505)

Լեոնրոտ Էլիաս—ֆինն բանահավաք՝ «Կալեվալա» լայի» հրատարակիչ—(1689, 1691)

Լեոպոլդի Զակոմո (1798—1837)—822, (1657)

Լեպսիուս Յոհաննես—(1858—1926)—գերմանացի պատուր, միջազգայնագետ — (2336, 2532, 6004)

Լեոեհց (Ավետիք Նազարբեկ)—բանաստեղծ, հասարակական գործիչ.—274—280, Թարգմ.—749, (919, 986, 1126)

Լեսովսկի Վ. Ն.—(914)

Լեսսեպս Ֆերդինանդ Մարի (1805—1894)—ֆրանսիացի քաղաքագետ, իրավաբան, մեծ դեր է ունեցել Սուեզի ջրանցքի կառուցման խնդրում—(2156, 3811, 4665, 4671)

Լետուրեո—(1736)

Լերմոնտով Միխայիլ Զուբնիչ (1814—1841)—629—642, (988, 1080, 1429, 1448—1459, 1597, 5736)

Լեֆոր Դ.—861

Լր Ստրանդ—պատմաբան, արևելագետ—(3743)

Լրվել Մուրիս—862, (2416)

Լրուա Բոլիե Անատոլ—(3540)

Լիբկեհտ Կարլ (1871—1919)—գերմանական բանվորական շարժման ղեկավար—(4153, 4206)

Լիլիենտալ Օտտո (1848—1896)—գյուտարար, ինժեներ ավիատոր—(6855)

Լի-Խուն-Չանգ—չինացի քաղաքական գործիչ—(3396, 3795, 3800, 3809)

Լինդաու Ռուդոլֆ—գերմանացի գրող—(1617)

Լինչ Հ. Ֆ. Բ.—անգլիացի ճանապարհորդ, արևելագետ—(2426, 4744, 4747, 4847)

Լիպման Գաբրիել (1845—1921)—գյուտարար—(6851)

Լիսիցյան Դանիել—բժիշկ—(5663, 5665, 6593)

Լիսիցյան Կատարինե (1863—1957) մանկավարժ, հրատարակիչ—(5805)

Լիսիցյան Ստեփան (1865—1947)—մշակութային, գործիչ, ազգագրագետ—1400, 4428, 5065,

5127, 6258; Թարգմ.—729, 830, 6735, (1853, 2305, 5663, 5666)
 Լիստ Ֆերենց (1811—1886)—հունգար կոմպոզիտոր—(2096)
 Լյուդ Ջորջ Դավիդ (1863—1945)—անգլիացի քաղաքական գործիչ—(4173)
 Լյումեր եղբայրներ (Լուի Ժան) (1864—1948) և Օգյուստ (1862—1954) — գյուտարարներ—, (6851)
 Լոբանով-Ռոստովսկի Ալեքսանդր Բորիսովիչ (1824—1896)—ռուս դիվանագետ, դեսպան Կ. Պոլսում, Ռուսաստանի արտաքին գործերի մինիստր—(2723, 3064, 3068, 3081, 3650)
 Լոբկո Պավել Լվովիչ—պետական վերահսկիչ—(3128)
 Լոկ Ջոն (1632—1704)—անգլիացի մատերիալիստ փիլիսոփա—(4169)
 Լոմբոզո Չեզարե (1835—1909)—իտալացի հոգեբույժ, հեռաբան—6841, (1745, 4057, 4081, 4121, 4155, 6837)
 Լոմոնոսով Միխայիլ Վասիլևիչ (1711—1765)—ռուս էնցիկլոպեդիկ գիտնական—(1400)
 Լոնգո—նկարիչ—(2117)
 Լոնգֆելլո Հենրի—(1807—1882)—ամերիկացի գրող—730—736
 Լոու—Մելիլան Միքայել Տարիելովիչ (1825—1888)—քաղաքական գործիչ, ղեկավար-աղյուստան—(2285, 3041, 3075, 3154)
 Լոսկի—(983)
 Լոտի Պիեռ (Լուի-Մարի Ժյուլիեն Վիո) (1850—1923)—ֆրանսիացի գրող—(970, 1731)
 Լորենցի Սառափենո—իտալացի թատերագիր—(1649)
 Լուիս Էմիլ (1838—1929)—ֆրանսիացի քաղաքական գործիչ, հանրապետության նախագահ—(3324, 3928, 3936, 3972, 3982)
 Լուի Ֆիլիպ (1773—1850)—ֆրանսիայի կայսր—(3908)
 Լուկիանով—Ռուսաստանի լուսավորության մինիստրության ժամանակավոր կառավարիչ—(5134)
 Լուկին—նկարիչ—(2118)
 Լուկկենի—(3477)
 Լումա (Նազարով Սերգեյ Սիմոնովիչ) — (1396)
 Լունկեյ Վալերիան Վիկտորովիչ (1866—1941)—բնագետ, մանկավարժ—(5027, 6030, 6741,

6797, 6800, 6804, 6813, 6815, 6820)
 Լուսինի տես Արասխանյան Ավետիք
 Լուսինյան Դվիդոն (Ամբրոսիոս Գալֆայան, Նար-Պեյ Գալֆայան)—բառարանագիր—(1855)
 Լևոն 5-րդ—Կիլիկիայի վերջին հայ թագավոր—(2200)
 Լևոն Մ.—Աղ. տես Մելիք-Աղամյան Լևոն
 Լևոնյան Դարեգին Ջիվանի (1872—1947)—արվեստաբան, մատենագետ, խմբագիր—(974, 5154, 5623)
 Լևոնյան Խաչիկ—բանասեր, (2270)
 Լևոն 12-րդ պապ—(7325)
 Լևոն 13-րդ պապ—(3326, 7328, 7336)

Խ.

Խ. Խ. տես Խաչատրյան Խ.
 Խ. Մ. տես Մալումյան Խաչատուր
 Խաժակ (Խաժակյան Գարեգին)—1398, 3674, 4172, 4249, 4635, 6806, (4201, 4263, 4637, 5803)
 Խալսրյան Բազրատ—(2281, 2282)
 Խալսրյան Գրիգոր—(1858—1912)—բանասեր, հայագետ—2206, (994, 2209, 4713, 5355)
 Խալսրյան Հովհաննես—(4088)
 Խալիդ բեյ—Դիրբեքիի վալի—(2336)
 Խախանով Ա.—պատմաբան—(2289, 3031)
 Խալամ Օմար (1040—1123)—պարսիկ բանաստեղծ—(1597, 1681, 1682)
 Խանազադ Ռ.—(4042)
 Խանդամիրյան Մ.—թարգմ.—1762
 Խանգալյան Խորեն Բանան—թարգմ.—7342
 Խանով—(3053)
 Խանուանմյան Լևոն—(1127)
 Խաչատրյան Խ.—5569, 5601
 Խաչատուր Ջուլայեցի—պատմաբան—(3851)
 Խաչկյան Հովհաննես (1807—1897)—եկեղեցական գործիչ, բանասեր—(6960, 6985, 7063)
 Խաչկունց Դավիթ—պատմաբան—(7276)
 Խաչ-Պապյան Ստ.—917, 1067, 1821—1823, 2315, 2317, 2323, 2329, 2348, 2458, 2461, 2485, 5389, 5629, 7210, (2511, 4973, 5989, 6023)
 Խաչատրյան Սահակ եպիսկոպոս (1849—1939)—բանասեր, բանաստեղծ—(7250)
 Խաս-Մահմեդ Իզմայիլ-Օղլի—(4076)
 Խավկին Լ. Բ.—(5450)

Խատիսյան Ալեքսանդր—բանասեր, գրաքննադատ
—(1350, 5633)

Խատիսյան Մարիամ (1845—1914)—գրող-հասարակական գործիչ—281, 913, (1128—1135)

Խատիսով Ա. Ի.—բժիշկ—(6691)

Խառազյան Ամո Համազասպի (1880—1957)—
ղերասան—(2006)

Խառախանյան Ներսես վարդապետ—(2511)

Խ. Արսեն—595, 596

Խեամ Ա. (Խիրամ)—(1767)

Խիբարյան Աննա (1868—1930)—ղերասանուհի—
(1930, 2000)

Խիլկով Մ. Ի.—Ռուսաստանի ճանապարհային
հաղորդակցության մինիստր—(2634, 3062)

Խոդոբովիչ—քանդակագործ—(2117, 2118)

Խոջա—Էյնաքյան Հովհաննես—4344, (5979)

Խոջոյան Լևոն վարդապետ—Գևորգյան ճեմարանի
մաթեմատիկայի դասատու—5227, 5228)

Խոսրով—Յարգմ.—1587

Խոսրովյան—ղերասանուհի—(1887)

Խոսրովյան քահան—(4142)

Խոսրովյան Նիկողայոս—«Վարժարան» ամսագրի
խմբագիր—(6158)

Խովեն Ֆոնդեր—գիտնական, ճանապարհորդ—
(4717)

Խոտենակի Բ.—գրող—(1460)

Խորեն Ստեփանե Հաբուրյունի (1840—1900)—

—բանասեր, մանկավարժ, գրական-ասարակական
գործիչ, թարգմանիչ—(2194, 2503, 5360, 5689, 6224, 7003, 7023, 7052, 7057)

Խրիմյան Հայրիկ (Սկրտիչ) (1820—1907)—6954,
6962, 6971, (904, 2192, 3070, 4815, 5219, 5220, 5913, 6190, 6233, 6886, 6887, 6895,
6899, 6903, 6906, 6911—6913, 6918, 6925—
6929, 6931, 6933—6939, 6955, 6956, 6963
—6965, 6978, 6983, 6998, 7001, 7002, 7006,
7007, 7012, 7013, 7015, 7016, 7033, 7036,
7133, 7163, 7181, 7182)

Խրիմյան Խորեն (1843—1914)—հայագետ, բա-
նասեր, թարգմանիչ—(5689)

Խուդադյան Հովհաննես—Ճեմահարուստ—(2985
3005, 3006, 3017, 3020)

Խուդավերդյան Ներսես եպիսկոպոս—Երևանի թե-
մի պառչնորդ—(7035, 7101)

Խուդի—Ֆեր—597

Խուրդադովի Ասլան—աշուղ—(2116)

Ի.

Սադիկյան Մեսրոպ վարդապետ—Յարգմ.—4863

Մառուրյան Ալեքսանդր (1865—1917)—282—

352, 2130, 5228, 6239, 6243, Յարգմ.—629
—633, 637—642, 652, 655, 656, 659—661,
664—672, 682, 684—688, 692—697, 701,
708, 711, 716, 731—734. 759, 762, 772,
776, 784, 786—788, 794—797, 816, 836,
837, 864, 871, 872, 886, 887, 894, 1489,
1499, 1500, 1502, (919, 986, 1136—1146,
1261, 1327, 2131, 5881, 6112, 6124)

Մառուրյան Առափիլ—Ճեմահարուստ — (4271,
5212)

Մերեքելի—Իշխան—(6267)

Մերեքելի Ակակի (1840—1915)—վրաց գրող—
(988, 1516, 1519, 1521, 1529—1533, 2234,
2235, 2279, 3038)

Մերեքելի Դեոդի—(1521, 1534, 1535, 1546,
6485)

Մերեքելի Ե. Կ.—Իշխանուհի—(2447)

Մերենց (Հովսեփ Շիշմանյան) (1822—1888)—
գրող—(1147, 6402)

Մերուկ—4616, 5387, 5447, 7228

Կ.

Կ.—5521

Կ. Ի.—Յարգմ.—6813

Կ. Կ.—3552

Կ. Հ.—1071, 1074, 1384

Կ. Ռ.—(1402)

Կ. Վ.—(6538)

Կաբլովով Նիկոլայ Ալեքսեևիչ (1849—1919)—
տնտեսագետ, սոցիոլոգ—(4180)

Կազբեգի Ալեքսանդրե (Մոչխուրարիձե) (1848—
1893)—վրաց գրող—723—725 (988, 1541,
1546—1549)

Կալամի—2651

Կալատոզյան—վարդապետ—(7270)

Կալինկա Ռ.—իտալացի գրականագետ—(1651)

Կալմախելիձե Ստեփան—(4080)

Կալմիտի—Ֆրանսիացի բժիշկ՝ օժի թույնից՝ հա-
կաթույն ստանալու հեղինակ—(6677)

Կալուետտի Լուիջի—իտալացի թատերագիր—
(1896, 2011)

Կամուրական Տիգրան (1866—1941)—գրող—
 (1148)
 Կայդանովա—Քիֆլիսով կիրականորյա դպրոցի
 տնօրեն—(4966)
 Կայգեր Իգաբեյլ—893
 Կանայան Ստեփան—բանասեր, մատենագետ—
 (5579)
 Կանդուրաշկին Ս.—(3673, 4643)
 Կանեմբերգ Կարլ—(4642)
 Կանքեր Բերնարդ—հոլանդացի գրող—832
 Կանտ Էմանուել (1724—1804)—գերմանացի փի-
 լիսոփա—(4038, 6802)
 Կանու Միննա (1844—1897)—ֆին գրող—652,
 (1690)
 Կաշեվարովա—Ռուդեկա Վարվառա Ալեքսանդր-
 ովնա (1842—1899)—առաջին համալսա-
 րանավարտ ռուս բժշկուհի—(6651)
 Կապրիվի Լեո Ֆոն (1831—1899)—բաղադրական
 գործիչ—(3324)
 Կաստելար, Էմիլիո (Կաստելար-ի Ռիպոլ Էմիլիո
 (1832—1899)—Իսպանիայի հանրապետական
 կուսակցության պարագլուխ, գրող, պատմա-
 բան—(3711)
 Կաստիլիո Դել Կանովաս—Իսպանիայի մինիստր-
 ների խորհրդի նախագահ—(3703, 3704)
 Կաստրեն Մատիաս Ալեքսանդր (1813—1852)—
 ֆինն լեզվագետ-գրականագետ—(1689, 1691)
 Կասումով—Ղուբայում գրադարան-ընթերցարանի
 տնօրեն—(5490)
 Կավագուշի—ճապոնացի բանաստեղծ —(1673)
 Կավալյուտտի Ֆելիչե—Իտալիայի շարմատական
 կուսակցության պարագլուխ—(3727)
 Կավենյակ—ֆրանսիացի մինիստր—(3916)
 Կարադյոզյան Տիգրան—Կ. Պոլսի մեծահարուստ-
 ներից—(2323)
 Կարադաղլը Էֆենդի—Օղլի—(4073)
 Կարախանյան Հովհ.—4437, 4663
 Կարամզին Նիկոլայ Միխայլովիչ (1766—1826)—
 ռուս գրող—(1400, 1461)
 Կարա-Մուրզա Մ.—(2081)
 Կարա-Մուրզա Քրիստաֆոր (1853—1902)—կոմ-
 պոզիտոր, խմբավար—2056, 2063, 2114,
 (1961, 2067, 2073—2080, 5222)
 Կարապետյան Հ.—4464, 4465, 4468, 4471, 4477,
 4481
 Կարապետյան Մ.—բարձմ.—761, 1571

Կարապետյան-Մելիք-Աղամյան Ռաֆայել—(7005)
 Կարավելով Լյուբեն (1834—1879)—բուլղար գրող,
 հասարակական գործիչ—(1591, 1593)
 Կարբելաշվիլի—քահանա, մշակութային գործիչ—
 (2279, 3038, 7318)
 Կարեկ Ն. Ի.—5501
 Կարինաշվիլի—գրականագետ—(1552)
 Կարմեն Սիլվա (Եղիսաբեթ Բագուհի Ռումինիայի
 ծնվել է Գերմանիայում, Նոյվիթի Բագավոր
 Հերմանի դուստրը (1843—1916)—գրող—
 (1618)
 Կարենշի Անդրեյ—ամերիկացի միլիարդատեր—
 (4189)
 Կարևո Մարի—Ֆրանսուա Սադի (1837—1894)—
 ֆրանսիական հանրապետության նախագահ
 —(3891, 3892)
 Կարչև—տնտեսագետ—(4210)
 Կարսեյի—4815, 4849, 5386, 7227
 Կարրիեր Սպյուստ (1838—1902)—ֆրանսիացի
 հայագետ—(2190, 2211, 2228)
 Կառլցկի (Կառուսկի) Կարել (1854—1938)—գեր-
 մանացի պատմաբան տնտեսագետ—(4202,
 4206, 4209)
 Կելլեր Հելեն—4933
 Կեմպին (տիկին)—(5441)
 Կեռնոյուկեյան Մովսես Եպիսկոպոս—(7095)
 Կեռերեր—Ավստրո—Հունգարիայի մինիստրների
 խորհրդի նախագահ—(4614)
 Կեպպե—նկարիչ—(2117, 2118)
 Կեսներ—ղաշնակահար—(2092)
 Կեսնիգ—բնագետ-փիլիսոփա—(4009)
 Կերեսելիձե Իվան—հրապարակախոս—(6483)
 Կերրի Ֆիլիպ—Անգլիայի դեսպանը Կ. Պոլսում—
 (3646)
 Կին—598
 Կիպլանդ—իշխան—(2578)
 Կիպլանդի Դիմիտրի Իվանովիչ—հրապարակախոս,
 հասարակական գործիչ—(6484)
 Կիպլանդի Լ.—բանաստեղծ—(1538)
 Կիպչիձե (Դիպչիձե) Դ. Ֆ.—սովետական-ի ժամա-
 նակավոր խմբագիր—(6469)
 Կիպպերտ Հենրիխ—բարոնզագիր—(4715)
 Կիսֆալուդու Կարուլու—834
 Կրտավադո—ճապոնացի բժիշկ գիտնական—
 (6716)
 Կյաշեներ Հորսցի Հերբերտ (1850—1916)—անգ-

լիացի ֆերդինանդալ, ճնշել է ռուսական շար-
 ժումը Հարավային Աֆրիկայում—(3427)
 Կիր—բժիշկ—գիտնական՝ հակաէֆիլիսային շի-
 ճուկի հեղինակ—(6712)
 Կլեմեն Ա.—ղեկերայ—(7293)
 Կլարենս դու—դուքս, Անգլիայի թագաժառանգ—
 (3371)
 Կլարի—կոմս, քաղաքական գործիչ—(3463)
 Կլայի—գրականագետ—(1552, 2272)
 Կլայսլիլիլի ինքնուրույն Սամսոնովիչ (1862—1931)—
 վրաց գրող, խառնակերպ—(1516, 1536, 1537)
 Կլեմանտ ժորժ Բենժամեն (1841—1929)—
 ֆրանսիացի քաղաքական գործիչ, 1906—
 1909 և 1917—1920 թթ. հանրապետության
 նախագահ—(970, 3284, 3935)
 Կլեոպատրա—(2096)
 Կլուչևսկի Վասիլի Սսիպովիչ (1841—1911)—
 պատմաբան—(3147)
 Կ. Հար.—1545, 1638
 Կյուպենկյան Գալուստ (1869—1955) — 4243,
 (4241, 4245)
 Կյուպենկյան Գրիգոր (1881—1904)—ղերասան
 (2022)
 Կյուպենկյան Հովհաննես—(2429)
 Կյուսուրկերտան Տիգրան էֆենդի—(7202)
 Կյուրի ամուսիններ — գիտնականներ—(6737,
 6835)
 Կնալֆուս (Կնաուս Լյուդվիգ) (1829—1910)—
 գերմանացի արվեստաբան—(3592)
 Կնալյ Սերաստիան—գերմանացի պատմոր,
 հայտնի է դանիական հիվանդություններ բու-
 ժելու իր ջրբուժական մեթոդով—(6628)
 Կնալյ Մեուրգ Ֆրիդրիխ (1842—1926)—գերմա-
 նացի տնտեսագետ—(4615)
 Կոլեր—իրավագետ, պատմաբան—(4051)
 Կոլիե (տիկին)—Թուրքիայում ֆրանսիական հյու-
 պատոսի կինը—(2403)
 Կոլլին—մանրեաբան պրոֆեսոր—(6746)
 Կոլմբոս Քրիստափոր (1451—1506)—ծովագնաց
 -ճանապարհորդ—(1492, 3347, 4851, 4852)
 Կոլոշիս Ադրիանո—պատմաբան, ազգագրագետ—
 (4844)
 Կոլչին—չուլիակահար—(2102, 2104, 2105)
 Կոլչին—նկարիչ—(2117)
 Կոլս Թոմսոն (1843—1910)—գերմանացի ման-
 րեաբան—(5888, 6555—6561)

Կոմարովսկի—պրոֆեսոր—(2526, 2541)
 Կոմար Էմիլ (1835—1921)—Ֆրանսիայի միլիտեր-
 ների խորհրդի նախագահ—(3987, 3989,
 5464)
 Կոմենիոս Հովհաննես Ամոս (Կոմենսկի Յան Ա-
 մոս) (1592—1670)—չեխ մանկավարժ—
 (4899)
 Կոմիտաս (Սողոմոն Սողոմոնյան) (1869—1935)
 —կոմպոզիտոր, խմբավար, մանկավարժ—
 Թարգմ.—2064, (2067, 2076, 2082, 2253,
 4848, 5222)
 Կոլլալլյան Վ.—քառարանագիր—(1852)
 Կոնդորսե Մարի Ժան (1743—1794)—ֆրանսիա-
 չի քաղաքական գործիչ, փիլիսոփա, սոցիո-
 լոգ—(4169)
 Կոնդրատենկո Լ.—Անդրկովկասի վիճակագրական
 կոմիտեի ղեկավար—(2633, 6442)
 Կոնդր Ի.—գրականագետ—(1453)
 Կոնի Ա. Ֆ. (1844—1927)—ռուս իրավագետ,
 փաստաբան, հասարակական գործիչ—
 (4070)
 Կոնիքի Ֆ. Կ.—պատմաբան—(4007, 4013)
 Կոնչելի—Ղազարի նահանգապետ—(2739)
 Կոստան—Ֆրանսիայի ղեկավար Կ. Պոլսում—
 (3927)
 Կոնստանտին Կուլովիկ դր—ֆրանսիացի պատմա-
 բան—(2535, 4746)
 Կոնտ Սեյուստ (1798—1857)—ֆրանսիացի փիլի-
 սոփա—(4169)
 Կոշուտ Կուլովիկ (Լայոշ) (1802—1894)—Հունգա-
 րացի քաղ. գործիչ—(3470)
 Կոչալսկի Ռաուլ—դաշնակահար—(2097)
 Կոպպե Ֆրանսուա Լուիս (1842—1908)—ֆրան-
 սիացի գրող—863—868, (1694, 1732, 1733,
 1992, 2027)
 Կոռնեյ Պիեր (1606—1684)—ֆրանսիացի դրամա-
 տուրգ—(939, 1734)
 Կոստանդին Միրանաժին Կայսր—(2245)
 Կոստանյան Կարապետ—(2273, 5223)
 Կոստանյան Տիրմի—քաղգմ.—1595, 1609,
 1610, 1629, 1630, 4020
 Կովալենսկի—կատարող արտիստ—(2106)
 Կովալսկի Ե. Պ.—ճանապարհորդ արևելագետ—
 (4730)
 Կովալսկի Մաքսիմ Մաքսիմովիչ (1851—1916)—
 պատմաբան, սոցիոլոգ, ազգագրագետ—
 (4727)

Կովալսկի Վ. Ի.—Ռուսաստանի ֆինանսների մի-
 նիստրի գաղտնի խորհրդական—(3141)
 Կորգանով (Ղորղանյան) Վ. Դ.—մշակութային
 գործիչ—(6341)
 Կորելլի Մարիա—(1568)
 Կորյուն—5-րդ դարի պատմիչ, գրող, թարգմա-
 նիչ—(2217)
 Կորյուն արեղա—(7050)
 Կորոլենկո Վլադիմիր Կալակտիոնովիչ (1853—
 —1921)—ռուս գրող—643—646, (1402, 1462,
 —1463, 6414)
 Կորբադիևի Անդրեյ—1649
 Կոուտելյա Ալ.(ժածկանունը O. S. Vetti)—չեխ
 գրող, թարգմանիչ—(944)
 Կոկով Իվան Անդրեևիչ (1769—1844)—ռուս գրող,
 առակագիր—(5849)
 Կվանդ Սու—չինաստանի կայսր—(3807)
 Կվիրայա—վրաց մշակութային գործիչ—(2644)
 Կրասիլնիկյան Արսեն—353
 Կրասիլնիկյան Եղիսաբեթ—(3002)
 Կրասիլնիկյան Կոստանդին—գրական-հասարա-
 կական գործիչ, Մուրճա-ի ժամանակավոր
 խմբագիր.—354—356, Թարգմ.—649, 650,
 657, 658, 663, 681, 691, 702, 706, 736,
 748, 807, 822, (6075, 6083, 6088)
 Կրասնոպետով—(3043)
 Կրաֆտ-Էրիկ—հոգեբան—(6596)
 Կրեմեր Ջարլզ—նոբելյան մրցանակակիր՝ խա-
 ղազության մարտիկ—(6737)
 Կրեմիցին Ն. Վ.—պատմաբան—(2536)
 Կրեար—Ֆրանսիայի Ակադեմիայի անդամ—լեզ-
 վաբան—(1877)
 Կրեսչենդո—2067
 Կրիմսկի Ազաֆանգել Եփիմովիչ (1871—1942)—
 ուկրաինացի բանաստեղծ, արևելագետ—
 (1558)
 Կրիսպի Ֆրանչեսկո (1818—1901)—Իտալիայի
 պրեմիեր-մինիստր—(3320, 3329, 3716,
 3736, 3967)
 Կր.—յան Եվգենիա—թարգմ.—623
 Կրյուգեր Պոլ (Ստեֆանուս Իոհաննես Պաուլուս
 (1825—1904)—Տրանսվալիայի հանրապե-
 տության նախագահ—(3455)
 Կրոմվել Սիլվես (1599—1658)—անգլիական հե-
 ղավոխության գործիչ—(2172, 3420)

Կրոնշտադսկի Յոհան Սերգիև—ռուս ավադ բաժա-
 նա—(7309)
 Կրոտկի Զ.—647
 Կրուգ—գիտնական—(6844)
 Կրուչևան—«Beccapadec»-ի խմբագիր—(3178)
 Կրուպպ Ֆրիդրիխ—Ալբերտ—գերմանացի մեծա-
 հարուստ—(4626)
 Կուգենցովա Ա.—(6756)
 Կուլեր—տնտեսագետ—(4202)
 Կուլիկովա—ռուս մանկագիր—(1464)
 Կուլին Միրզա—Ջալալ-Մահմեդ—մշակութային
 գործիչ—(6281)
 Կույս Նունե—(7318)
 Կուշան Մ.—(2566, 4223)
 Կուսիկյան Հովհաննես—թատերագիր—(1149)
 Կուսիկյան Կարապետ (1864—1915)—գրականա-
 գետ—1205, 1221, 1254, 1271, 6215, (1223,
 1224, 1253, 1272, 5082, 5089, 5099, 5125,
 5144, 5147, 5149, 5600)
 Կուրբաս Հարուն տես Ահարոնյան Ավետիս
 Կուրինո—ճապոնացի քաղաքական գործիչ, դի-
 վանագետ—(3273)
 Կուրոպատկին—գեներալ, Ռուսաստանի ռազմա-
 կան մինիստր—(3098, 3284)

2.

2. տես Հրաչյա
 2. Ա.—տես Առաքելյան Համբարձում
 2. Լ.—1376
 2. Խ.—թարգմ.—1506
 2. Ս.—1287, 7166, 7175, (7183)
 2. Տ-Դ. տես Տեր-Դավթյան Հովհաննես
 2. Տ.—Մ. տես Տեր-Սիրաբյան Հովհաննես
 2. Փ.—թարգմ.—1767
 2. Օ. թարգմ.—1735
 Հար.—5083, 5084, 5107
 Հալբե Մահս—գերմանացի գրող—(1619)
 Հալեվի Լյուդվիգ—թուրքագիր—(1922)
 Հախվերդյան Արշակ—բանաստեղծ—(1150)
 Հախումյան Համբարձում—մեծահարուստ—(5018)
 Հախումյան Սիմեոն (1859—1905)—հասարակա-
 կան գործիչ, լրագրող—357, (1151, 1908,
 6262)
 Հակ. Հովհ.—5133
 Հակոբ Կարենցի—(2273)

Հակոբյան — նկարիչ — (2122, 2123, 2126, 2128)
 Հակոբյան Կ. — բանասեր — (958, 2183)
 Հակոբյան Հակոբ (1866—1937) — բանաստեղծ —
 358—374, 4164, 4531, 5219, 5942, Թարգմ.
 — 653, 690, 717—721, 823—826, 838, (1152
 — 1154)
 Հակոբյան Սիմոն — 903
 Հանի Կալուստ — Օղլի — (2511)
 Համբակ — 2175
 Համբարձումյան Հ. — բանաստեղծ — (1155)
 Համդի փաշա — թուրք փոխծովակալ — (3667)
 Համիտոն Լիլյե — անգլիացի գրող — (4600)
 Համսուն Կեուտ (1859—1952) — նորվեգական գրող
 — 843
 Հայաշի — Ճապոնիայի ղեկավար Ռուսաստանում
 — (3273)
 Հայզե Պաուլ — գերմանացի գրող — (1620, 1621)
 Հայկազունի Ներսես — էջմիածնի սինդոգի անդամ
 — (6994)
 Հայկունի — բանաստեղծ — 599, 600
 Հայկունի — գրականագետ. — (909)
 Հայկունի Ս. Հ. (Սարգիս Հովհաննեսի Ղազար-
 յան) (1839—1908) — բանահավաք, բանասեր
 — (963, 968, 973, 1156, 4848)
 Հայնե Հայնրիխ (1797—1856) — գերմանացի բա-
 նաստեղծ — 784—807, (1622, 1623)
 Հայվարտ — պրոֆեսոր արևելագետ — (1183)
 Հայրապետյան Ալիբեկ — (4074)
 Հայրապետյան Կ. — թարգմ. — 5459, 5460
 Հանոտո Կարբիել (1833—1944) — ֆրանսիացի
 ղեկավար, արտաքին գործերի մինիստր —
 (2334, 3330)
 Հաշի Ակոբ — (6890)
 Հաշի — Միրզա-Ջալալ աղա — Պարսկական Աղբը-
 բեջանի մուշտեհ — (3816)
 Հասան-Ջալալյան Սարգիս արքեպիսկոպոս (1810
 — 1879) — (3008, 3014, 3016, 3019, 3021)
 Հասլեր Էմիլ — գիտնական ճանապարհորդ — (4700)
 Հասո — թարգմ. — 703
 Հարդի Թոմաս — անգլիացի գրող — (1567, 1569,
 1570, 1581, 1754)
 Հարմարյան Ս. — 3134, 3838, 4660, 4821, 5242,
 5243, 5255, 6246, 7340
 Հարնակ — պատմաբան, Բեռլինի համալսարանի
 ուսուցիչ — (3040)

Հարոկուր Էդմոնդ — (1739)
 Հարությունյան Արշակ (1869—1936) — ղեկավար
 — (1971, 2014, 2018)
 Հարությունյան Խաճակ (1863—1928) — մանկա-
 վարժ, գրականագետ — 1798, 5291, Թարգմ.
 — 1769, 6808
 Հարությունյան — Խաչատրյան Էնոկ — մանկավարժ
 — (5358)
 Հարությունյան Մարտ. — Թարգմ. — 689
 Հարությունյան Սամսոն (1869—1944) — իրավա-
 բան, հասարակական գործիչ, լրագրող —
 (5274)
 Հարտման Մորից — 776
 Հացունի Վ. — (1005, 7277)
 Հաուպտման Էրհարդ — գերմանացի գրող — 808,
 (1624—1627, 1967, 5766)
 Հաֆիզ (1300—1389) — պարսիկ բանաստեղծ —
 (1597)
 Հեգել Գեորգի Վիլհելմ Ֆրիդրիխ (1770—1831) —
 գերմանացի փիլիսոփա — (4169, 4202)
 Հեբրոմ պատմիչ — (2253)
 Հելմոլց Հերման (1821—1894) — գերմանացի
 բնագետ — (1598, 6596, 6742, 6748)
 Հեկկել Էրնեստ (1834—1919) — գերմանացի կեն-
 սաբան — 6819, (4025, 6760)
 Հենլ — ֆինն գրող — (1687)
 Հեոֆսիլ — բնագետ — (6808)
 Հեյդր Ազուրիբեյ — (2550)
 Հետտեներ — բժիշկ, մանրեագետ ծաղիկ հիվան-
 դության ղեմ շիճուկի հեղինակ — (6717)
 Հերակլ 2-րդ — (3024, 3026, 3027)
 Հերարտ Յոհան Ֆրիդրիխ (1776—1841) — հոգե-
 բան, մանկավարժ, փիլիսոփա — (4879, 4905)
 Հերդեր Յոհան Գոթֆրիդ (1744—1803) — գերմա-
 նացի լուսավորիչ, փիլիսոփա, գրող, գրակա-
 նագետ — (4169)
 Հերեդիա Ժոզե Մարիա — 869
 Հերիսոն — ԱՄՆ-ի պրեզիդենտ — (4666)
 Հերկներ Հայնրիխ — սոցիոլոգ, փիլիսոփա — (4166)
 Հերմեյան Պետրոս — բժիշկ — (6710)
 Հերցլ Թեոդոր — գերմանացի գրող — (1628)
 Հերց Մաֆս — ավստրիացի բնագետ — (6780)
 Հեֆմյան Սրապիոն (1832—1892) — թատերագիր
 — (1922, 1997)
 Հեֆսի Թոմաս Հենրի (1825—1895) — անգլիացի
 բնագետ — (6752, 6768)

Հգորյան Կ.—375, 376

Հիդսոն—(3463)

Հիտոմարո—ճապոնացի բանաստեղծ—(1673)

Հիրյ—մեծահարուստ—(4000, 4001)

Հիրշֆելդ Գուստավ—(4716)

Հիսարն (տիկին)—(2427)

Հյուրյման Հենրիխ (1848—1908)—հայազետ—(2280)

Հյուզ—բողոքական պատուր—(4189)

Հյուզո Վիկտոր Մարի (1802—1885)—ֆրանսիացի գրող—870—872, (1711, 1735—1738, 2014)

Հյուզո Վիկտոր Ֆրանսուա—(1580)

Հյուսելյն Զադե—3685

Հոլ Զեմս—(6847)

Հոխվելդ—թատերադիր—(1979)

Հով. Կար.—տես Կարախանյան Հովհաննես

Հովհաննիսյան—բժիշկ—(6597)

Հովհաննիսյան Արգար (1849—1904)—հրապարակախոս, խմբագիր—հրատարակիչ—(984, 1325, 2253, 5709, 5713, 5864, 6902)

Հովհաննիսյան Արիստողոս (1850—1914)—բառարանագիր—(1858)

Հովհաննիսյան Խ.—քարզմ.—2206, (2209)

Հովհաննիսյան Հ.—աշխարհագրագետ, մանկավարժ—(5133)

Հովհաննիսյան Հովհաննես (1864—1929)—բանաստեղծ—377—381, (919, 986, 994, 1157)

Հովհաննիսյան Միհրան—գրաքննադատ—(935, 937, 2691)

Հովհաննիսյան Միխայել—տնտեսագետ, սոցիոլոգ—3434, 4022, 4040, 4162, 4163, 4169, 4174, 4196, 4680, 6757

Հովհաննիսյան Ն.—ղերասան—(1954)

Հովհաննիսյան Ռ. Ա.—(6283)

Հովհաննիսյան Սիմոն վարդապետ—(2511)

Հովհաննիսյան Տիգրան (1865—1921)—խրավաբան, մշակութային գործիչ—927, 932, 1025, 1049, 1062, 1094—1096, 1098, 1100, 1106, 1107, 1150, 1175—1177, 1180, 1182, 1201, 1210, 1257, 1262, 1314, 1322, 1340, 1354, 1391, 1394, 1397, 1423, 1435, 1446, 1450, 1467, 1470, 1498, 1502, 1583, 1587, 1643, 1728, 1749, 1767, 2494, 3740, 4049, 4185, 4187, 4200, 4703, 6208—6211, 6259, 6544, 6838, 6883, Թարգմ.—615, 619, 679, 709,

777, 828, 859, 4929, (1214, 2390, 4012, 5200, 5895)

Հովհ. Սպ. տես Սպենդիարյան Հ.

Հովնանյան Հովհաննես—մեծահարուստ—(5274)

Հովնանյան Ղևոնդ—լեզվաբան—(1817, 1837)

Հովսեփյան Գարեգին վարդապետ (1867—1952)—հայազետ, բանասեր—(5659)

Հովսեփյան Ղ. քահանա—(2286)

Հովսեփյան—Քիշմիշյան Ստեփան—գինվորական պատմաբան—(3093)

Հոֆման—գերմանացի գրող—(1629, 1630)

Հ. Տ.—Գ.—տես Տեր-Դավթյան Հովհաննես

Հրանուշ (տիկին). Տ. Հ.—6535, 6538, Թարգմ.—818, 6537

Հրայր—2385—2387, 2390, 2391, 2394, 2396, 4803—4806

Հրայր Ազնիվ (1853—1920)—ղերասանուհի—(1886, 1930)

Հրպետ—(940, 5748)

Հուբեր Լ.—(4863)

Հուլ Թոմաս—760

Հունտիյան Հովսեփ—մեծահարուստ—(2341)

Հունանյաններ—Արմավիրցի մեծահարուստներ—(2698)

Հունդհաուզեն—(6844)

Հուտտոն—(6847)

Զ.

Զամոյան—(1780)

Զվարյան օր.—(1325)

Ղ.

Ղ. Ա. տես Աղայան Ղազարոս

Ղ. Կ.—թարգմ.—1545

Ղազարյան Ա.—5632

Ղազարյան Գ.—(6792, 6793)

Ղազարյան Նովանդ—մանկավարժ—909, 1004, 1164, 1165, 1167, 2436, 3518, 4011, 4012, 4015, 4152, 4154, 4160, 4242, 4783, 4884, 4888, 4935, 4965, 5942, 6608, Թարգմ.—1498, (5036, 5905)

Ղազարյան Մ.—2204, 2687, 2689, 2693, 6974 (1158)

Ղազարյան Մեսրոպ—(4092, 4094)

Ղազարյան Մկրտիչ—թարգմ.—621, 1484. (2277, 5906)

Ղազարյան Մն.—(2393)

Ղազար Փարպեցի—5րդ դարի մատենագիր—(2217)

Ղազիկյան Արսեն (1870—1932)—թարգմանիչ, բանասեր—(1733, 2271, 5750, 7277)

Ղազի—Օսման փաշա—(3666)

Ղամբարյան Յուրի—պրոֆեսոր իրավագետ—(3966)

Ղարաբեկյան Մ.—թարգմ.—1634

Ղարսզյոզյան Հարություն—4861, (4862)

Ղարսջյան Պետրոս (Արկումբ) (1861—1936)—հասարակական գործիչ, հրապարակախոս—2176, 2759, 2841, 2846, 4158, 4530, 5202, 5942, 6924, (6524)

Ղյունյան Արսեն վարդապետ (1868—1944)—իրավաբանության դոկտոր—976, 2064, 2273, 4035, 4718, 4721, 6982, 7183, 7184, 7189 (4719, 6005, 6952, 6992, 7175)

Ղոզոբերիձե Նիկ.—«Մոսմբե»-ի հրատարակիչ—(6474)

Ղոզանյան Ա.—5248

Ղոզանյան—Ղուրսբյան Պավիկ—իրավաբան—(4101)

Ղվիրելի—«Կվալի» շաբաթաթերթի աշխատակից—(6487)

Ղուլիջանյան Ն. օր.—թարգմ.—1485, 6756

Ղուլյան Ա.—1268, 1421, 4520, Թարգմ.—620

Ղուլյան Լևոն—ինժեներ—(6106)

Ղուկասյան Հ.—թարգմ.—2204

Ղուկասով Ար.—(4742)

Ճ.

Ճամփուրդ—4811, 4840

Ճանիկյան Հ.—4638

Ճավնավան Իլիա (1837—1907)—վրաց գրող, հրապարակախոս—726, (1521, 1539—1544, 1546, 2285, 5004)

Ճինինանե Ջաֆ.—պատմաբան—(3039, 7125, 7337)

Ճղնիս Ալ.—«Մոսմբե»-ի խմբագիր—(6474)

Ճոզուրյան Հարություն (1864—1938)—գյուղագիր—(1159—1161)

Մ.

Մ.—1163, 1377, 1577, 4206, 4490

Մ.—(112, 276, 369)

Մ. Ա.—(108)

Մ. Ա.—(448)

Մ. Բ. (օրիորդ) թարգմ.—764—767

Մ—Բ—Օ. (տիկին)—թարգմ.—846

Մ. Գ.—2302

Մ. Հ. (օրիորդ)—6541

Մ. Ղ., Մ. Ղազ. տես Ղազարյան Մ.

Մ. Մ.—Բ. (տիկին)—թարգմ.—845

Մ. Ն.—6478

Մ. Վ.—(180)

Մ. Վ. Մ.—թարգմ.—4028

Մ. Տ.—Ա.—2790, 4778, 4900, 4901, Թարգմ.—6799

Մ. Տ.—Գ. տես Տեր-Դանիելյան Միսակ

Մ. Օ.—1690, Թարգմ.—852

Մագսուտ Սիմոն բեյ—(2298, 2432)

Մաղարյան Եղիշե—1212, 1266, 2196—2198, (1213, 1214, 1267, 1272, 1786, 2195, 5371, 5711)

Մաղարյան Վասակ—թատերագիր—(1997)

Մաքեոսյան Մարկոս վարդապետ—Ալեքսանդրապոլի հոգևոր հաջորդ—(7106)

Մաժինյան Հմայակ—թարգմ.—781, 1599, 1601

Մալումա—գեներալ, Կովկասի կառավարչապետի օգնական—(2664, 2671, 2753)

Մալքուս Թոմաս Ռոբերտ (1766—1834)—անգլիացի քահանա, տնտեսագետ—(4170)

Մալխասյան Հովնաթենս (1866—1931)—գյուղագիր—382, (1162)

Մալխասյան Ստեփան (1857—1947)—լեզվաբան, գրականագետ—929, 935, 1265, 1359, 1838, 1853, 1855, 1858, 1860, 2204, 2206, 2208, 2211, 2242, 2255, 2256, 5582, Թարգմ.—1578, 1615, 6820, 6821, (1574, 1791, 1830, 1859, 2209, 2214, 2253, 2267)

Մալսկի—«Бесарабей»-ի հրատարակիչ—(6302)

Մալումյան Խաչատուր (1860—1915)—(3912, 5626, 6139, 6200) Թարգմ. 1483

Մալումյան Մ.—թարգմ.—1744

Մ.—Ա. Լևոն—տես Մելիք-Աղամյան Լևոն

Մախոխյան—Բժիշկ—Թարգմ.—1600
 Մակար կարողիկոս (1813—1891)—(4873, 4878, 5218, 5282, , 6889—6891, 7053)
 Մակիսկի—Զուբկո—(2571)
 Մակ—Կահան (տիկին)—կրթական գործիչ—(4600)
 Մակ—Լինդի Ռիլլամ (1843—1901)—ամերիկյան բաղադրական գործիչ 1897—1901 թթ. ԱՄՆ-ի պրեզիդենտ—(3352, 3355)
 Մակ—Մանոն—ֆրանսիացի մարշալ—(3888)
 Մակ—Քոլլի Մալինոլմ—2531, (2526)
 Մանմուդ փաշա—(3664)
 Մանուսի—Իսահակյան Սարգիս—4769: Թարգմ. 1435
 Մադաֆյան Դևուզ—Բժիշկ—(6711)
 Մադաֆյան Մ.—383
 Մամբրե խեղա—(7050)
 Մամբրե մատնիչ (Ալեքսան Պենյան՝ նախկին վարդապետ) — (2313)
 Մամբրե վարդապետ—Թարգմ.—4187
 Մամիկոնյան Աղ.—բանաստեղծ—(1163)
 Մամիկոնյան Գրիգոր—մանկավարժ, դերասան—(1920)
 Մամիկոնյան Մ.—գրող—(1164)
 Մամիկոնյան Վ.—բանաստեղծ—(1165)
 Մամիկոնյան Վահան—դերասան—(1325, 1885, 1887)
 Մամոնտով—(4100)
 Մամուրյան Հրանտ (1871—1935)—1901 թ-ից «Արևելյան մամուլ»-ի խմբագիր—(5720)
 Մամուրյան Մարեոս (1830—1901)—գրող, հրապարակախոս, թարգմանիչ, «Արևելյան մամուլ»-ի խմբագիր—(931, 1341, 5215, 5921, 6213, 6214)
 Մայիֆ (Հարություն Հովհաննիսյան, Ալեքսանդրյան) (1825—1902)—աշուղ—(978)
 Մամկով Ապոլլոն Նիկոլաևիչ (1821—1897)—ռուս բանաստեղծ—(1465)
 Մայկով Լեոնիդ Նիկոլաևիչ (1839—1900)—գրականագետ, ազգագրագետ—(1466)
 Մայսուրյան Սլզա (Փուլինյան) (1871—1931)—դերասանուհի—(1969, 1972, 1988, 2015)
 Մանանդյան Հակոբ (1873—1952)—պատմաբան—(2253, 2260, 2278, 4041)
 Մանասսեին Վլադիսլավ Ավկսենտևիչ (1841—1901)—Բժիշկ, հրապարակախոս, «Врач» շաբաթաթերթի հիմնադիր—(6461)

Մանյինյան Ամիրան (1848—1913)—դերասան—(1887, 1889, 1944)
 Մանյինյան Սեդրակ (1844—1915)—մանկավարժ—(1043, 1325, 1633, 4949, 4951, 5062, 5172, 5288)
 Մանրաշև Ալեքսանդր (1849—1911)—մեծահարուստ նավթարդյունաբերող—(7137, 7146)
 Մաննինգ—կարդինալ—(4189, 7321)
 Մանսուրով Ն. Ս.—«Новое обозрение» թերթի աշխատակից—(6384)
 Մանսֆելդ Ռիչարդ (1857—1907)—դերասան—(2, 1921)
 Մանվելյան Լևոն (1864—1919)—գրող, գրականագետ—384—435, 1063, 1092, 1108, 1159, 1169, 1176, 1179, 1202, 1252, 1534, 1578, 1921—1924, 1926, 1946, 1954, 4795, 4931, 5499, 5580, 5943: Թարգմ.—704, 730, 785, 813—815, (76, 1087, 1166—1168, 1170—1175, 1177, 1178, 1918, 1243, 5881, 5970, 6061)
 Մանվելյան Միխայել (1877—1944)—դերասան, գրող—(1180)
 Մանտեգացցա Պաոլո—(1658, 4028, 5135, 6525)
 Մանուկյան Վոսմշապուհ—իրավաբան—(4130)
 Մանուչարյան Մ.—(3785)
 Մաշալի—Բաղր—պարսիկ կալվածատեր—(4654)
 Մաշխանելի Դ.—վրաց գրող—(1516)
 Մաշտեոս Գրիգորի Ալեքսանդրովիչ (1852—1901)—648
 Մառունկոզյան—Թարգմ.—6800
 Մառ Նիկոլայ (1864—1934)—արևելագետ, հնեարան, լիզվադետ—2234, (1332, 2210, 2235, 2236, 2239, 2261, 2268, 2274, 2279, 2291, 2293, 3037, 3038, 5578, 7318)
 Մ. Աս.—1339
 Մասալով—Եկեղեցական գործիչ — (7295)
 Մասեհյան Հովհաննես (1864—1931)—գիվանագետ, թարգմանիչ, Թարգմ.—752—755, 851, (6153)
 Մասեն Ժան—ֆրանսիացի կրթական գործիչ—(5459)
 Մասկանի Պիետրո (1863—1945)—իտալացի կոմպոզիտոր—(1661, 2100)
 Մասսեն Ժյուլ Էմիլ (1842—1912)—ֆրանսիացի կոմպոզիտոր—(2096)

Մասսե Վիկտոր—կոմպոզիտոր՝ «Կլիոպատրայի մի գիշերը» Օպերայի հեղինակ—(2096)
 Մատթիցկի—Թիֆլիսի ոստիկանապետ—(2796)
 Մատենչյան Մ.—թարգմ.—3775
 Մատիսյան Կ.—Թիֆլիսի հայկական թատրոնի հուշարար—(1927, 1928, 1930)
 Մատրոսովիչ Իլյա—պոլիդրաֆիստ—ցինկոդրաֆ (5859, 5871)
 Մառա—601, 602
 Մառադյան Հարություն—գրող—(1181)
 Մարգար (կոմիսար)—(2329)
 Մարգար Ա. (Ավետիսյան Մարգար) (1880—1937) —գրող—(1056)
 Մարգարիտ (տիկին)—թարգմ.—5531
 Մարգարյան Թադեոս—(5507)
 Մարգանյան Ֆրիդոն—4165, 4168, 4171, 4258, 4345, 4377, 4402, 5023 (6059)
 Մարդեբոսսոն—նկարիչ—(2117)
 Մար—Իրաս—Կատինա—(2232)
 Մարի—Հրանուշ (Ֆելեքյան) — դերասանուհի — (1920, 1935)
 Մարիկյան Մկրտիչ—բանաստեղծ—(1182)
 Մարխյան տես հատիսյան Մարիամ
 Մարկոսյան Ի.—7287
 Մարկով Ե. Ե.—բնագետ, գրող, ճանապարհորդ—(4730, 4737, 4743, 5109)
 Մարկովնիկով Վլադիմիր Վասիլևիչ (1837—1904) ռուս քիմիկոս—(6834)
 Մար. Հար.—1047, 1061, 1135, 1233, 1241, 1244, 2607, 2769, 2770
 Մար. Հով.—Սանդ...յան—(41)
 Մարշալ Աննա—(2169)
 Մարչենկո—(4479)
 Մարջանիշվիլի Կոտե (1872—1933)—թատերական գործիչ—(2050)
 Մարտ Անտոնի—թատերագիր—(1946)
 Մարտրեոզսկի Վ. Ա.—կրթական գործիչ—(5022)
 Մարտինի Ֆերդինանդո—(3717)
 Մարտս Ադոլֆ Ֆեոդորովիչ (1838—1904)—«Инва»-ի հրատարակիչ—(6377)
 Մարտս Կարլ (1818—1883)—(1778, 3263, 4016, 4044, 4169, 4196, 4202, 4206)
 Մախիբ Ֆրեդերիկ — ֆրանսիացի հայագետ—ա-րևելագետ. թարգմ. 1321
 Մախուդյան Մեսրոպ վարդապետ—հոգևոր փո-խանորդ Աուրպատականում—(7169)

Մախուդյան Մարիմ—դերասան—(2023)
 Մդիվանի Ա.—պատմաբան—(3029)
 Մ-դցի տես Արասխանյան Ավետիք
 Մեադ Էդվին—«Boston Armenic»-ի խմբագիր—(2558)
 Մեանդր ման—հույն գրող—(1671)
 Մեյգրելի Գուտու (Դմիտրի Խոշտարիա)—(1515, 1545)
 Մեդիկյան Հովհաննես—թարգմ.—628, 673, 1669, 1670, 4941
 Մեդվեդև—(2799)
 Մելին—ֆրանսիացի քաղաքական գործիչ, մի-նիստրների խորհրդի նախագահ—(3904, 3915)
 Մելիք-Աղամյան Լևոն—քաղաք.—883, 1424, 1728, 6546
 Մելիք-Աղամյան Ալ.—(5476, 6897)
 Մելիք-Ալավերդյան Ա.—թարգմ.—4901
 Մելիք-Ալսամալյան Ի.—Ներսեսի քաղաքագլուխ—(2772)
 Մելիք-Աղամալյան Վահրաման—մեծահարուստ—(2756)
 Մելիք-Աղամալյան Մարիամ (1850—1895)—գրա-կան-հասարակական գործիչ—(5832, 5833, 5836)
 Մելիք-Քանգլան Ներսես Եպիսկոպոս—(5838, 7166, 7184)
 Մելիք-Հայկազյան (օրորող)—(992)
 Մելիք-Հայկազյան Ալ.—դեղապետ, մեկենաս—(5530, 5575)
 Մելիք-Հայկազյան Իսահակ—գեղապետ —(2971, 3114)
 Մելիք-Հայկազյան Հ.—(4858)
 Մելիք-Կարազյոզյան Բալաբեգ-Պողոս—իրավա-բան, հասարակական գործիչ—(2814)
 Մելիք-Կարազյոզյան Գևորգ—2379, (2389, 5418, 5714, 6063, 6068)
 Մելիքյան Համբարձում—(2667)
 Մելիքյան Վարդուհի (1868—1928)—դերասանու-հի—(1922, 1924, 2017)
 Մելիք—Մուսյան Ռուբեն—թարգմ.—6784, 6809, 6810
 Մելիք—Շահնազարյան Գերասիմ—Շուշիի քաղա-քագլուխ—(2743). թարգմ. 1583

- Մելիք-Շահնազարյան Կոստանդին Կ. (1856—
 —1940)—մշակութային-կրթական գործիչ—
 (1183, 6790)
 Մելիք-Շահնազարյան Սողոմոն (1862—1942)—
 գյուղագիր—437—440, (1184—1188)
 Մ. [Ելիք] Ջհանյան Աբրահամ. թարգմ.—760,
 3692, 3693
 Մելիք-Սայադյան Ա.—մանկավարժ—(5498)
 Մելիք-Սարգսյան Մարիամ—(6246)
 Մելիք-Սարգսյան Ա. Ա.—(4594)
 Մելիք-Սողոմոնյան Ա.—հրատարակիչ—(2691)
 Մելլակով—պրոֆեսոր—(3176)
 Մելլան Մեսրոպ բանաստեղծ—(5197, 5261, 5263,
 7122)
 Մելլոն խան—Պարսկաստանի ղեկավար Հոմեյն
 —(3840)
 Մելոնյան Աննա—քարգմ.—820
 Մելոնյան Մ.—4790, 5342
 Մելոնյան Պ. (Պ. Մելք)—1379, 4916
 Մեծատուրյան Կ.—(6794)
 Մեկեղի Մուրելլ—անգլիացի բժիշկ—(6564)
 Մեհրաբյան Արշակ (Սրիսյ) (1865—1921)—բա-
 նաստեղծ—(1189)
 Մեհրաբյան Զ. (տիկին)—(992)
 Մեհրաբյան Վախրանգ—Շուրավեր գյուղի ավագ
 —(2839)
 Մեղավորյան Հակոբ—5646, (4712)
 Մեղվապահ—6792
 Մեղրյան Ա.—441
 Մելլե Անտուան (1866—1936)—ֆրանսիացի լեզ-
 վաբան—(6161)
 Մեկեր Անտոն—ավստրիացի իրավագետ—(4145)
 Մենդելև Դիմիտրի Իվանովիչ (1834—1907)—
 ռուս քիմիկոս—(4522)
 Մենելիկ 2-րդ (1844—1913)—եթովպիայի կայսր՝
 Նեղուս—(3504, 3505, 7323)
 Մենինգտոն Կաֆֆին—անգլիացի գրող—(1567,
 1569, 1570, 1581, 1754)
 Մենիկյան Կարբիել—հայագետ, լեզվաբան—
 (1832, 2201)
 Մեշանինով—Խուսաստանի լուսավորության մի-
 նիստի օգնական—(5096)
 Մեշերսկի Վլադիմիր Պետրովիչ (1839—1914)—
 գրող, «Гражданин»-ի խմբագիր—(3282,
 6323)
- Մեշերսկի Իլիա Իլիչ (1845—1916)—ռուս բնագետ,
 պատուոգ—(6682, 6701, 6716, 6736)
 Մեսսեն Էրենստ (1815—1891)—ֆրանսիացի
 նկարիչ—(2143)
 Մեսրոպ Մաշտոց (361—440)—(1840, 1846,
 2267, 5354)
 Մեսրոպ—Խան Քարամ—4841, 4842
 Մետերլինկ Մորիս (1862—1949)—բելգիացի գրող
 —777, 778, 6539, (1588—1590, 1975)
 Մերեմ-Գուլի Հարություն—արևմտահայոց ազգա-
 յին ժողովի ատենապետ—(2374)
 Մերեմովսկի Դիմիտրի Մերգենիչ (1866—1941)
 —649
 Մերկել Հովհ.—(4047)
 Մերսիե—գեներալ—(3957)
 Միաբան տես Տեր-Մկրտչյան Գալուստ
 Միլան Սերենովիչ (1854—1901)—Սերբիայի թա-
 գավոր—(3567, 3569)
 Միլլեր Վսեվոլոյ Ֆեոդորովիչ (1848—1913)—ռուս
 բանասեր, ազգագրագետ, լեզվաբան—(2289
 5349)
 Միլյուկով Պավել Նիկոլաևիչ (1859—1943)—ռուս
 բաղադրական գործիչ—(7362)
 Միլտոն Ջոն (1608—1674)—անգլիացի գրող, բա-
 ղադրական գործիչ—(1693)
 Միխայիլ Ալեքսանդրովիչ (Խոմանով) (1878—
 —1918)—ռուսական զահի թաղաժառանգ—
 (3116)
 Միխայիլ Նիկոլաևիչ Խոմանով (մեծ իշխան)
 (1832—1909)—Կովկասի կառավարչապետ
 ու զորքերի հրամանատար—(2845, 3034)—
 Միխայիլով—650
 Միխայիլ Ն.—(4688)
 Միխայիլովսկի Նիկոլայ Կոստանդինովիչ (1842—
 —1904)—ռուս բնագետ, հրապարակախոս
 —(1436, 1496, 1505, 6224, 6413, 7362)
 Միշոն Ա. Մ.—«Кавказ и средняя Азия»-ի
 հրատարակիչ—(6340)
 Միկելին Միխայիլ Ոսիպովիչ (1835—1896)—ռուս
 ակադեմիկոս — (3154)
 Մինրոն—2698
 Մինրանյան Մ.—(4692)
 Մինասյան Երվանդ—4705, 4737, 6805
 Մինաս Յուսկ—2560, 3466, 5428
 Միսաբյան Խաչատուր (1815—1891)—բանաս-
 տեղծ—(1190)

Մխաճյան Մ.—442
 Մխաճեյան Հովհաննես վարդապետ—(5578)
 Միվա Կ.—5451
 Միրադյան Գևորգ (1840—1875)—ղերասան—
 (1908)
 Միրաճյան Իս.—443
 Մլճաճյան Վահան (1866—1942)—բանաստեղծ—
 444
 Միրոն Օկտավ (1848—1917)—ֆրանսիացի գրող
 —873, 874 (1740—1743, 2013, 2025)
 Միրզա-Ահմադ աղա—Ատրպատականի մուշտեհի
 —(3832)
 Միրզա—Մահմուդ խան—(6129)
 Միրզայան Հովսեփ Զ.—թարգմ.—750, 751, 757
 Միրզա—Րիզա խան—(3839)
 Միրզա—Րիզա Քերմանի—(4082)
 Միրզոյան Գաբրիել—հասարակական, մշակութա-
 յին գործիչ—(1348, 5663, 5666, 6257, 6258)
 Մլրիբել Ֆրանսուա—ժողովրդի ղր Մարի—ֆրան-
 սիական զինված ուժերի շտաբի պետ—
 —(3887)
 Միրիմանյան Հարություն—1509, 1551, 4775,
 5191, Թարգմ.—727
 Միր—Հեպո—(2301)
 Միրոպիև Մ. Ա.—(7354)
 Միրոպոլսկի—(4493)
 Միրով Դր.—2639
 Միր—Սեզո—(2301)
 Միցկևիչ Ադամ (1798—1855)—լեհ գրող, ազգա-
 յին ազատագրական պայքարի գործիչ—827,
 (1663, 5850)
 Միցկևիչ Հ. Վ.—Կովկասյան կառավարչապետու-
 թյան խորհրդի անդամ—(2622)
 Միխայել Ասուրացի—(2253)
 Միխայելյան—նկարիչ—(2126, 2128)
 Միխայելյան Իսահակ վարդապետ — (7100)
 Միխայելյան Քրիստափոր—(6265)
 Միխայել Փոքրուզալ փաշա—թուրքական սուլթա-
 նի անձնական գանձի մինիստր, մշակութային
 գործիչ—(3655)
 Միք. Հովհ. տես Հովհաննիսյան Միքայել
 Մխիթար Աբրահամացի (Վենետիկի Մխիթարյան
 միաբանության հիմնադիրն ու նրա առաջին
 արքահայրը—(926, 7274, 7276, 7277)

Մխիթար Դոն—(1120—1213)—(1191)
 Մխիթարյան Ա.—(968)
 Մխիթարյան Աբել արքեպիսկոպոս—(6217)
 Մխիթարյան Արշալույս—բանաստեղծ, լրագրող
 —445—464, Թարգմ.—779, (173, 1192,
 1193, 4753, 4792)
 Մխիթարյաններ—միաբանությունը կազմվել է
 1701 թվականին—(926, 944, 1562, 1791,
 1809, 1839, 2168, 2264, 6035, 6222)
 Մկրյան Բահանա—(2270)
 Մկրտիչ կարողիկոս (Միսի)—(7233)
 Մկրտչյան Լ.—(4063)
 Մկրտումյան Դ.—բանաստեղծ—465
 Մկրտումյան Դ.—բահանա—թարգմ.—1446, 1591,
 3740
 Մյասնիկովսկի Ալեքսանդր—Հայպիգի համալսարանի
 քաղաքատնտեսության պրոֆեսոր—(4623)
 Մյուլլեր Մաքս (1823—1900)—անգլիացի բա-
 նասեր, լեզվաբան—(1836)
 Մյուլլեր Ֆրիդրիխ (1834—1898)—ազատության
 լեզվաբան—1805, (1820)
 Մյուսե Ալֆրեդ ղր (1810—1857)—ֆրանսիացի
 բանաստեղծ—875, 876, (5992)
 Մեակյան Մարտիրոս (1837—1920)—ղերասան—
 (1802, 1886)
 Մեացականյան Առաքել—լեզվաբան—(1813)
 Մեացականյան Դ.—4048
 Մ.—Շահնազարյան Դ. տես Մկիթ. Շահնազար-
 յան Գերասիմ
 Մոլիեր Ժան Բատիստ Պոկլեն (1622—1673)—
 ֆրանսիացի թատերագիր—ղերասան—(1908,
 1922, 1923, 1939, 2034)
 Մոլևսոյան Անտոն (1847—1902)—հունգարահայ
 պատմաբան, բանասեր, հրապարակախոս—
 (6253)
 Մոլոկե Հելմուր (ավագ) Կարլ Բերնհարդ (1800
 —1891)—գերմանացի ռազմական գործիչ—
 (3579, 3583, 3584)
 Մոնոլյան Պետրոս—բանաստեղծ—2086, (1194)
 Մոմզեն Թեոդոր (1817—1903)—գերմանացի
 պատմաբան—(2283, 3634, 3635)
 Մոնաստիրսկի—պրիստավ—(2607)
 Մոնս Դաբրիել (1844—1912)—ֆրանսիացի
 պատմաբան—(3875)
 Մոնսո—բժիշկ պրոֆեսոր—(6718)

Մոնտեսկյո Շառլ Լուի (1689—1755)—ֆրանսիացի լուսավորիչ, փիլիսոփա, պատմաբան—(4045, 4052, 4169)
 Մոնրո Ջեյմս (1758—1831)—ամերիկյան բաղադրական գործիչ, 1817—1825 թթ. ԱՄՆ-ի պրեզիդենտ—(3363)
 Մոպասան Իի դը (1850—1893)—ֆրանսիացի գրող—877—885, (1744—1750)
 Մոստոլով Ա. Ն.—գաղտնի խորհրդական—(4983, 7158)
 Մովսես (Էրայրեբեն Մոշե)—հրեական կրոնի՝ մովսեսականության հիմնադիր—(7364)
 Մովսես Լպիսկոպոս—(7248)
 Մովսես Խորենացի—5-րդ դարի մատենագիր—(2194, 2203, 2210, 2211, 2214, 2215, 2218, 2222, 2228)
 Մովսիսյան Հուսիկ վարդապետ—(7078)
 Մոտս տես Խաչ—Պապյան Սո.
 Մուռոուրի Նորինագա (1730—1801)—ճապոնացի բանասեր, լեզվաբան—(1673)
 Մուրզան Ժակ Ժան Մարի դը (1857—1924)—ֆրանսիացի հեռագրագետ—(2262)
 Մուրիեր Ջեյմս—անգլիացի գրող—761, (1571, 1572, 6178)
 Մուրիս Վիլիամ (1834—1896)—(2181)
 Մուրլե Ջոն—անգլիացի քաղաքական գործիչ—(3420)
 Մուրվյան Ասմանագ (1885—1929)—(2699)
 Մսերյան Զարմայր (1836—1899)—բանասեր, խմբագիր—(5563)
 Մսերյան Լեոն—լեզվաբան—(1838)
 Մրմրյան Հառուրյուն—պատմաբան—(2240)
 Մուսսսան Հանրի (1852—1907)—ֆրանսիացի քիմիկոս—(6846)
 Մուզաֆֆար—էդդին շահ—(3818, 3829, 3843)
 Մուլերսկի Դ.—(4687)
 Մունամմեդ (570—632)—Իսլամական կրոնի հիմնադիր—(7353)
 Մունկաշի Լիբ Միխայ (1844—1900)—հունդարացի նկարիչ—(2150)
 Մուշեղ վարդապետ (Մուշեղ Սերոբյան)—(1195, 5721)
 Մուշի վարդապետ տեր—Բաբկեն—(7108)
 Մուշիբ Ռուլեն—Պարսկաստանի մինիստրների խորհրդի նախագահ—(3834)
 Մուպահանջյան Ա.—4037

Մուտիե—«Caucase Illustrée»-ի հրատարակիչ—(6482)
 Մուստաֆա—Կ. Պոլսի ոստիկանապետ—(3668)
 Մուսեբ Ռ.—արվեստաբան—(2124, 2125)
 Մուրադ—(Թուրքական սուլթան—(3682)
 Մուրադյան—մեծահարուստ, կտակատեր—(7273)
 Մուրադյան Նիկազոր—պատմաբան—(2192)
 Մուրադյան Նիկոլե ծ. վ.—5247 (5248, 5250, 5689, 5698, 7025, 7162, 7169)
 Մուրադյան Հ.—2437, 2465, 4337, 4639, 4764, 4794, 4796, 4797, Թարգմ.—618, (6019)
 Մուրադյան Մելիսեդեկ Լպիսկոպոս — (5045, 6873, 7216, 7226)
 Մուրաստա—Բժիշկ—(6715)
 Մուրավյով Միխայիլ Նիկոլաևիչ (1845—1900)—ռուս քաղաքական գործիչ, դիվանագետ՝ 1897—1900 թթ. Ռուսաստանի արտաքին գործերի մինիստր—(3089, 3119, 3143)
 Մուրատ Բեյ—Թուրքիայի հանրային պարտքերի կոմիսար, երիտ—թուրքերի պարագլուխ—(2348, 3651, 3654, 3680)
 Մուրացան (Դրեգոր Տեր-Հովհաննիսյան) (1854—1918)—1197, (1196, 1198, 1978, 1891, 1892, 2950, 5535)
 Մուրեյ Կարբիել—ֆրանսիացի մշակութային գործիչ—(991)
 Մուր Թումաս (1779—1852)—762

3.

Յակիմով Կ. Վ.—կովկասյան զորքենական կոմիտեի նախագահ—(5532)
 Յակովենկո—(2417)
 Յաղուրյան Կասյան—Ռուսաստանի ֆինանսների մինիստրության աշխատակից—(1199, 4542)
 Յաղուրյան Կարապետ—բառարանագիր—4045, (1853, 1854, 4046, 4221)
 Յան—Հուս—Թարգմ.—819
 Յանովսկի Կիրիլ Պետրովիչ—Կովկասի զարդաների տեսուչ—(2591, 4945, 4986, 5103)
 Յանսոն—վիճակագրագետ՝ Ս. Պետերբուրգի համալսարանի պրոֆեսոր—(4518)
 Յուզբաշյան Ն. Գ.—(503)
 Յուզբաշյան Ս.—466
 Յուլար Ալեքսանդր—3637
 Յուսուֆյան Զ.—«Մասիս»-ի աշխատակից—(5724)

Ն.—3369, 3370, 3424, 4865, 5457, 6443

Ն.°—2136, 2216

Ն. Ա. (օրիորդ)—թարգմ.—1596

Ն. Փ.—թարգմ.—1417

Նաբարյան Հ. (օրիորդ)—թարգմ.—839—841

Նաբի—(2582)

Նադսոն Անմյոն Յակովկիչ (1862—1887)—ռուս
բանաստեղծ—651—654, (354)

Նադիր-շահ Աֆշար (1688—1747)—ղահ է բարձ-
րացել 1736 թ.—(2483)

Նազուրբեգյան Էլիզա—դերասանուհի—(1885,
1887)

Նազուրյան Էմանուել քահանա—գրականագետ—
(1200, 1201, 7044)

Նազուրյան Հ. սարկավազ—(6163, 6164, 6169)

Նազուրյան Հովհաննես—կրթական գործիչ—
(4867)

Նազուրյան Ստեփանոս (1812—1879)—հրապա-
րակախոս, խմբագիր—6217, 6218, 6221,
(916, 938, 5787, 6199, 6215, 6216, 6219,
6220)

Նազուրյան Տիգրան (1858—1926)—«Աղբյուր» և
«Տարազ» պարբերականների խմբագիր-հրա-
տարակիչ—(1325, 5555, 5663, 5666)

Նալբանդյան Առաֆել—գրող, առակագիր—(1202,
1794)

Նալբանդյան Ն.—թարգմ.—2553

Նալբանդյան Նրվանդ քահանա—թարգմ.—5135

Նալբանդյան Ինգա (Դովին)—դանիացի բանաս-
տեղծուհի—(1645)

Նալբանդյան Մ.—Հոգանի հայկական վարժարա-
նի տնօրեն, «Գիտություն» ամսագրի հիմնա-
դիր—6698, 6709, 6773, 6824, 6860, (5753)

Նալբանդյան Միխայել (1829—1866)—բանաս-
տեղծ, հրապարակախոս—(909, 985, 990,
1203—1206, 5215, 6217)

Նալբանդյան Վահան (1876—1902)—փիլիսոփա,
արվեստաբան, գրականագետ—1606, 1678,
1759, 2253, 4208, 5418, 6681, (4030, 4031)

Նալբանդյան Տ.—չութակահար—(2088)

Նուկաշիձե Նինո—վրաց գրող—(1517)

Նահապետյան Գարրիել վարդապետ—(7269, 7270)

Նահապետյան Դր.—2068, 2088, 2089, 2092—
2094, 2099, 2100, 2102, 2104—2106

Նահապետյան Նահապետ եպիսկոպոս—(7196)

Նահապետ Քուչակ—(1207, 1208)

Նամոյան Ա. տես Քալանթար Ալեքսանդր

Նայրենով Սերգեյ Ալեքսանդրովիչ (Ալեքսեն)
(1869—1922)—(1966, 2008, 2028)

Նանուկե Ֆրիդլոֆ (1861—1930)—նորվեգացի
գիտնական—բնեռախույզ, հասարակական
գործիչ—(4707, 4708)

Նապոլեոն I-ին (Բոնապարտ) (1769—1821)—
ֆրանսիացի զորավար և կայսր—(2172, 3420)

Նապոլեոն Լուի—ծրեանի նահանգապետ—(2789)

Նասր-էդ-դին շահ (1831—1896)—գահ է բարձ-
րացել 1848 թ.—(3815, 3817, 4821)

Նավասարդյան—բժիշկ, հայոց բարեգործական
ընկերության նախագահ—(2968)

Նավասարդյան Մկրտիչ—1546, 2218, 5942-
Թարգմ.—647, 677, 722—725, 783, 821,
843, 844, 847, 863, 865—868, 881, 1547,
1549, 1902

Նավասարդյան Տիգրան (1861—1927)—բանահա-
վաք, հրատարակիչ—(949, 950, 1861)

Նար-Դոս (Միքայել Հովհաննիսյան) (1867—1933)
—(1209—1211)

Նարեկացի (Դեհգուր) (951—1003)—բանաստեղծ
—(901)

Նարիմանով Նարիման (1871—1925)—ադրբեջան-
ցի գրող—728, (1557)

Նար-Պելյ Խորեն Կալֆայան (1831—1892)—բա-
նաստեղծ, թատերագիր-Թարգմ.—2200,
(985, 7199, 7200, 7201)

Նեբուր—գերմանացի պատմաբան—(3635)

Նեգրի Աղա (1870—1945)—իտալացի բանաս-
տեղծուհի—823—826, (1736)

Նելիդով Ալեքսանդր Կ. (1837—1910)—Ռուսաս-
տանի դեսպան Կ. Պոլսում՝ 1883—1897 թթ.,
Հոռումում՝ 1897—1903 թթ., Փարիզում՝ 1903
—1910 թթ.—(3650)

Նելլի Ջիովաննի—գեներալ—(3947)

Նեկրոսով Նիկոլայ Ալեքսեևիչ (1821—1877)—
ռուս բանաստեղծ—655—661, (356)

Նեմիլովիչ-Պանչենկո Վլադիմիր Իվանովիչ (1858
—1943)—ռուս գրող—662, 663, (1467, 1968,
2009)

Նեյդլինգեր Դ.—(4683)

Նեյման Մազգա—(2533)

Ներսես Աշտուրակեցի (1771—1857)—հայ ազգային ազատագրական շարժման գործիչ, կաթողիկոս՝ 1843 թ.—(6199, 7121)

Ներսես Լամբրոնացի—(2270)

Ներսես Ծ-րդ կաթողիկոս—տես Ներսես Աշտարակեցի

Ներսեսյան Ներսես—իրավունքի պրոֆեսոր Մոսկվայի համալսարանում—(4067, 7045)

Ներսես վարդապետ—2754

Ներսիսյան Թամար (Աղամյան) (1863—1889)—հասարակական գործիչ—(5654)

Նժդեհ—603, 604, 4827

Նիկս Ֆինգեն—լուսաբուծության հեղինակ, Նոբելյան մրցանակակիր—(6737)

Նիկիտա Լուիզա—Օպերետային երգչուհի—(2098)

Նիկիտին Իվան Սավիլ (1824—1861)—ռուս գրող—664—672

Նիկոլաձե Նիկո Ֆակոլիկի (1843—1928)—հրապարակախոս, զրականագետ, բնորվել է Փոթիի քաղաքագլուխ—(1529, 2847, 2891)

Նիկոլայ I-ին (Պավլովիչ Ռոմանով) (1796—1855)—գահակալել է 1825 թ.—(3077, 4120, 4127, 4134)

Նիկոլայ 2-րդ (Ալեքսանդրովիչ Ռոմանով) 1868—1918)—գահակալել է 1894 թ.—(2599, 2877, 3059, 3061, 3072, 3079, 3084, 3086, 3105, 3180, 3446, 3530, 5097, 7191)

Նիկոլայ Ալեքսանդր Պավլովիչ—Կովկասի փոխարքա—(2630)

Նիկոլսկի Ն. Մ.—(6286)

Նիկողայոս վարդապետ—(2511)

Նիկողոսյան—(6856)

Նիկողոսյան Ն.—4456, 7123

Նիկոտերա Զիովաննի (1828—1894)—իտալացի քաղաքական գործիչ—(3721)

Նինոլիլի Էգնատե (Ինգորոկվա) (1859—1894)—վրաց գրող—(1550)

Նիցե Ռիլիլի (1844—1900)—գեոմանացի գրող, փիլիսոփա—809, 4043, (256, 1437, 2103, 3425, 4018, 4033, 4039)

Ն. Հարո—թարգմ.—1699

Նյուման Վ.—փիլիսոփա—(4007)

Նյանյան—նկարիչ—(2122, 7314)

Նոբել—մեծահարուստ Նավթարդյունաբերող—(4392)

Նոբել Ալֆրեդ Բերնհարդ (1833—1896)—շվեդացի քիմիկոս, գյուտարար—(6729, 6737)

Նոման Զադե—ադրբեջանցի հասարակական գործիչ—(6505)

Նովակ—նկարիչ—(2117)

Նովիկով Նիկոլայ Իվանովիչ (1744—1818)—ռուս գրող, լուսավորիչ, հրատարակիչ—(1400)

Նորայր Բյուզանդացի (Հարություն Թեզոնց. Գալեզյան) (1844—1916)—բանասեր, հայագետ—(6292)

Նորդաու Մաֆս—810, 4121, (983, 7355, 7361)

Նուպարյան Մեսրոպ—թարգմ.—1730

Նուպար փաշա (Նուպարյան (1825—1698)—պետական գործիչ, Նիպոտոսի արտաքին գործերի մինիստր—(2433)

Նուրիխան (Մինաս Նուրիխանյան)—(943)

Նուրյան Հովհաննես—Օսմանյան երկրագործական բանկի կառավարիչ—(2243, 4640)

Նեմին Պյոտր Միխայիլովիչ (1841—1919)—ռուս թատերագիր—(1896, 1946)

Նև Ֆելիքս—(1816—1893) Բելգիացի հայագետ—(1803)

Շ.

Շ.—6787

Շ. Բ. (օրիորդ)—(72)

Շ. Դ.—թարգմ.—891

Շ.-Տ.—թարգմ.—1770

Շազլեր Մաֆս—պատմաբան—արվեստաբան—(1880)

Շալրմեյ—Լակուր—ֆրանսիացի քաղաքական գործիչ—(3905)

Շախավսկոյ—*Ռուսաստանի մամուլի պորժերի կառավարիչ*—(6272)
 Շախյան Աշոտ վարդապետ—(7004)
 Շակ Դոն—*գերմանացի բանաստեղծ և արևելագիտ*—*Թարգմ.*—1683, (1631)
 Շահաբբաս—(3025, 6960, 7156)
 Շահագիզ Երվանդ (1856—1951)—*բանասեր, գրականագետ*—(1203, 2502, 4793, 5628, 6217)
 Շահագիզ Հեղինե—*Թարգմ.*—878
 Շահուպիզ (Շահագիզյան) Ամբաստ (1841—1907)—*բանաստեղծ*—467, (906, 916, 986, 994, 1212—1226, 2999, 4798, 6259)
 Շահ—Աղա—Մանմուղ խան—(3024, 3025)
 Շահբազ Էֆենդի—(2329)
 Շահբուդաղյան Գրիգոր—*Թարգմ.*—1618, 4877
 Շահգիդանյան Նիկիտա—(4117)
 Շանրախրինսկի—*հրապարակախոս, «Շարգի ռուս»-ի խմբագիր*—(6509, 6510)
 Շահին Էդգար (1874—1947)—*նկարիչ*—(2127, 2141)
 Շահլամյան Ներսես (1860—1904)—*երգիչ*—(2089—2091, 2102)
 Շահխաթունյան Հովհաննես *Լալսկոպոս* (1799—1849)—(6217, 7088, 7089)
 Շահուլյան Պավլե—(3039)
 Շահ—Մելիքյան (տիկին)—*դերասանուհի*—(1891)
 Շահնազարյան Արշակ—468—471, 1621, 3853, *Թարգմ.* 3852
 Շահնազարյան Հովհաննես (1857—1942)—*սեր պորժ»-ի խմբագիր, հրապարակախոս*—(6145)
 Շահնազարյան Սիմյոն—*բժիշկ, մշակութային գործիչ*—(1490, 5204, 5517, 6071, 6145) 5517, 6071, 6145)
 Շահնուր Մարի—436
 Շահրիար տես Առաքելյան Համբարձում
 Շադոյան Ա.—2489, 2491
 Շամշինով (Շամշինյան)—*նկարիչ*—(2117, 2118, 2122, 2126)
 Շամպան—*ֆրանսիացի բժիշկ՝ հակասիֆիլիսային շիճուկի հեղինակ*—(6712)
 Շան—Գիրեյ—(4305)
 Շանք Լևոն (Սեդրոսյան) (1869—1951)—*գրող*—475—501, (919, 1228—1246, 1821, 5407, 5959)

Շանշյան Պետրոս (1819—1889)—*մանկավարժ*—(4869, 4874, 4885, 5045)
 Շանուր Էրենստ—(4703, 6838)
 Շավարշ—(6009)
 Շարապով—«Дело»-ի խմբագիր—(6321)
 Շարբունել—(7334)
 Շարկո—*ֆրանսիացի բժշկագետ*—(6594)
 Շարպանտիե—*բնագիտ*—(6771, 6774)
 Շարբեն—*բնագետ*—(6780)
 Շաֆե—2416
 Շաֆիր փաշա—(3662)
 Շաֆրոնով—*ռուսականագետ*—(3182)
 Շաֆֆեր Ֆրանց—*ճանապարհորդ, արևելագետ*—(4800)
 Շելգունով Նիկոլայ Վասիլևիչ (1824—1891)—*ռուս հեղափոխական ղեկավար, հրապարակախոս*—(909, 6457)
 Շելլի Պետրի Բիշի (1792—1822)—*անգլիացի բանաստեղծ*—763, (1573)
 Շելլ—հնեաբան—(2262)
 Շենկ—*բժշկագետ*—(6638)
 Շեռեր—*Քեստներ—ֆրանսիական սենատի փոխնախագահ*—(3944)
 Շերադամ Անդրե—*ֆրանսիացի դիտնական ճանապարհորդ*—(3293, 3633)
 Շերամ (Գրիգոր Տալյան)—*աշուղ*—(979)
 Շերբուլիե—*ֆրանսիացի գրող, Ակադեմիայի անդամ*—(1751)
 Շերեմետև Սերգեյ Ալեքսանդրովիչ—*կովկասի կառավարչագետ*—(2584, 2595)
 Շերենց Գ.—*Աշխարհագրագետ*—(2157)
 Շերմազանյան Դավուստ (1812—1891)—*պատմաբան, բանասեր, Թատերական գործիչ*—(1442, 2192)
 Շերվաշիձե—*Թիֆլիսի նահանգապետ*—(2610)
 Շեֆապիր Վիլյամ (1564—1616)—(1400, 1524, 1574—1580, 1597, 1703, 1711, 1896, 1918, 1926, 1966, 1972, 1973, 1980, 2016, 2039, 2047, 2101)
 Շեֆլե—*փիլիսոփա, տնտեսագետ*—(4169)
 Շիլլեր Ֆրիդրիխ (1759—1805)—*գերմանացի բանաստեղծ*—811—815, (901, 1168, 1506, 1632—1634, 1892, 1924, 1994, 2029)
 Շիմկևիչ—*պրոֆեսոր կենսաբանության, գրող*—(6761)
 Շիշկին Իվան Իվանովիչ—*նկարիչ*—(2148)

Շիշկով—գրող—(1400)
 Շիշմանյան Ղևոնդ եպիսկոպոս (1843—1905)—
 հայագետ, բանաստեղծ—(6924, 7027)
 Շիո—ճապոնացի բանաստեղծ—(1673)
 Շիպպեր Ի.—անգլիական գրականության պրո-
 ֆեսոր Վիհենայի համալսարանում—(1575)
 Շիտակյան տես Մատուրյան Ալեքսանդր
 Շիրակցի—գրող—(1399)
 Շիրակունի Հովնանենս վարդապետ—Ալեքսանդր-
 րապոլի հոգևոր հաջորդ—(7029)
 Շիրվանզադե (Ալեքսանդր Մովսիսյան) (1858—
 1935)—502, 503, 2122, (944, 1247—1255,
 1325, 1898, 1966, 1983, 2025, 2950, 5365,
 5620)
 Շիֆ Մորից (1823—1896)—գերմանացի բնագետ
 —(6753)
 Շլիման Հենրիխ—գերմանացի հնեաբան—(3580)
 Շխյան Արտաշես—բժշկական ֆակուլտետի ուսա-
 նող—(6940)
 Շխյան Ս.—504—507, 3786, 4860, Թարգմ.—
 873, 1743
 Շմերլինգ—նկարիչ—(2123)
 Շմիդտ Էմիլ—(6836)
 Շմիդտ Օ. Ի.—գրող—(1468)
 Շմիդտ Ֆերդինանդ—գերմանացի գրող—(1635)
 Շենյելեր Ս.—գերմանացի պատմաբան, տնտեսա-
 գետ—(3616)
 Շոպենհաուեր Արքայ (1788—1860)—գերմանա-
 ցի իդեալիստ փիլիսոփա—(901, 4039)
 Շովրյան Մ.—(6069—6071)
 Շչեդրին (Սալտիկով Մ. Բ.) (1826—1889)—ռուս
 գրող—673, (1483, 1484, 4011, 4012)
 Շվայցեր—(4202)
 Շվոտ Մ. Տ. (Հմայակ Արամյան, իսկական ազ-
 գանունը Մարտիրոս Տիրոյան) (1878—1919)
 —գրող, հրապարակախոս, խմբագիր—4801,
 5184 (1256, 1257, 6057)
 Շտայն Լորենց Ֆոն (1815—1890)—գերմանացի
 տնտեսագետ (4616—4618)
 Շտեվեն Ա.—4941
 Շտերն Բերնհարդ—պատմաբան, տնտեսագետ—
 —3687, (3679, 4206)
 Շտրեբել—բժիշկ—(6706)
 Շտուցեր—(4862)
 Շրեյներ Օլիվա—764—771, 3429, (1581, 1582,
 1754)

Շրոմպֆ Դուստավ Ադոլֆ (1844—1892)—ֆրան-
 սիացի հայագետ—1789, 1790, 1793, 4013,
 (1799—1801, 2181—2183)

Շուենն Չարլզ—(2511)

Շուլց Ադոլֆ—816

Ո.

Ոսկան Ստեփան (Ոսկանյան) (1825—1901)—
 հրապարակախոս, գրող, հասարակական գոր-
 ժիչ—(931, 6214, 6222)

Չ.

Չ. Վ.—(1588)

Չախուշյան Գր.—1275, (2552)

Չախուշյան Խ.—(1269)

Չամշյան Բարդուղիմեոս եպիսկոպոս—Կ. Պոլսի
 հայոց պատրիարքի տեղապահ—(7210)

Չայկովսկի Պյոտր Իլիչ (1840—1893) — ռուս
 կոմպոզիտոր—(2099, 2108)

Չանգ-Չի-Տունգ—Չինաստանի փոխարքա—(3807)

Չարգեյան Արամ (Արամ Չարրզ) (1875—1947)—
 բանաստեղծ, թարգմանիչ—508—519, (1258,
 5999)

Չեխով Անտոն Պավլովիչ (1860—1904)—ռուս
 գրող—674—680, (1469—1472, 1923)

Չեխ Սվյատոպոլկ—848, 849

Չեմբերլեն Ուինստոն—(3392, 3430, 3443, 3446,
 3447, 3458)

Չերազ Մինաս (1852—1929)—956—958, 962,
 980, 1796, 2182, 2183, 2205, 3371, 5424,
 5612 ա

Չերեյան Միխայիլ—գեներալ (3108)

Չիգինյան Ն.—թարգմ.—1565

Չիլինգարյան Աշոտ (Ego)—մշակութային գործիչ
 —(2482)

Չիլինկարյան Ա.—4761, 5035, 6532

Չիլինկարյան Ս.—(6755, 6833)

Չիլինկիրյան Հակոբ—(5915)

Չիշերին—ռուս փիլիսոփա, հրապարակախոս—
 (4029)

Չիրիկով Նիկոլայ—(3146)

Չմշկյան Դևորգ (1837—1916)—դերասան, թա-
 տերական գործիչ, մեմուարիստ—520¹, 1323,
 (1299, 1325, 1326, 1886, 1892)

Չմշկյան Մ.—(6166)

Չմշկյան Սարենիկ (Նղիսաբեթ Տեր-Աբրահամ-յան) (1849—1908)—գերասանուհի—(1948, 1950)

Չոպանյան Արշակ (1872—1954)—հայագետ, բանասեր, բանաստեղծ, զրական-հասարակական գործիչ, թարգմանիչ, խմբագիր «Անահիտ» հանդեսի—1294, 1623, 1676, Թարգմ.—869, 1759, 1764, (920, 970, 972, 991, 1207, 1284, 1293, 1311, 1731, 1845, 2428, 5673, 5676, 5773, 6053, 6054, 6059, 6066)

Չորշիլ Ռանդոլֆ—քաղաքական գործիչ—(3379)

Չուբար Փնորգ—գրող—521, (1259)

Չուրինով—պրոֆեսոր պատմաբան, արևելագետ, մշակութային գործիչ—(3022, 3023)

Չուխանյան Տիգրան Փնորգի (1836—1898)—հայ դասական երաժշտության հիմնադիր—(2067, 2083, 2084)

Չուպրով—պրոֆեսոր բնագետ—(6746)

Պ.

Պ. Պ. տես Պոռչյան Պերճ

Պալապան Կ—մանկավարժ—(4891)

Պալստանյան Ստեփան (1837—1899)—հայագետ, լեզվաբան—(1083, 1779, 2199)

Պալենոզյան Մարեոս—գմյուռնացի մեծահարուստ—(4119)

Պալացկի Ֆրանտիշեկ (1798—1876)—չեխ պատմաբան—(3789)

Պալիաշվիլի Պ. Պ.—տես Փալիաշվիլի Ջախարի Պետրովիչ

Պալլադի Վլադիմիր—մետրոպոլիտ—(7308)

Պալմ (Արբենին)—«Черноморский вестник»-ի խմբագիր—(6439)

Պալյան Երվանդ—522, 523

Պալյան Տրդատ—(1850—1923)—բանասեր, հայագետ, բանահավաք (7095)

Պալուսուֆ—բժշկապետ—ծննդաբերության ժամանակ պատահող ջերմախտի (Родильная горячка) դեմ շիճուկի հեղինակ—(6703)

Պակալ—ֆինն գրող—(1687)

Պանդուխտ—605

Պանցաշի Անրիկո—իտալացի դրամատուրգ—

Պասյայան (օրիորդ)—նկարչուհի—(2127)

Պապայան Կաղեմիո Համբարձումի (1868—1906)—երգչուհի—(2092)

Պապիյան Սիմ.—թարգմ.—805

Պասկուլի Ջիովանի (1855—1912)—իտալացի բանաստեղծ—(1649)

Պասսի Ֆրեդերիկ—(970)

Պաստյուր Լուի (1822—1895)—ֆրանսիացի մանրեագետ, քիմիկոս—(6579, 6580, 6607, 6609, 6633)

Պավլզանիուս—(4857)

Պատկանյան Հովսիսյան—(Ի. Պատկանյանի աշ-րին)—(1269)

Պատկանյան Միխայել (1808—1895)—թատերական գործիչ, դրամատուրգ, (1925)

Պատկանյան Ռաֆայել (1830—1892)—բանաստեղծ—1282, (302, 411, 458, 913, 985, 990, 994, 1260—1281, 1283, 1284, 1325, 6233)

Պատկանյան Քերովբե (1833—1889)—հայագետ—(977, 1016, 3037)

Պատմասեր—7149

Պարզյան Սուրբաս արքեպիսկոպոս (1837—1914)—բանասեր, եկեղեցական գործիչ—(5690, 6949, 7105)

Պարեյան Սուրեն (Սիսակ Պարտիզականյան)—(1876—1922)—գրող—(1285)

Պարկեր—արևելագետ—(3807)

Պարենիլ Ջարլզ Ստյուարտ (1846—1891)—իրան-դացի քաղաքական գործիչ—(3319, 3697)

Պարոնյան Հակոբ (1842—1891)—գրող-երկիծաբան—(1286—1288, 1787, 1912, 1916, 1993, 2007, 2032)

Պարոնյան Սուրբաս (1831—1903)—բանասեր, հայագետ—(2183, 2198, 5578, 7160)

Պարսամյան Մերուժան Ա. (1882—1944)—գրող, խմբագիր, հրապարակախոս—(1289)

Պաուսոն Իոսիֆ Իվանովիչ—մանկավարժ—(5021)

Պեգիրճյան Արուսյակ—գերասանուհի—(1965)

Պելլերյան Մառի (1877—1915)—բանասեր, գրական-հասարակական գործիչ—(992)

Պելլերինտա Պիետարի—ֆինն գրող—846, (1687)

Պելլիսով Ալեքսեյ Վասիլևիչ (1867—1933)—ռուս վիճակագիր, հրապարակախոս—(4206)

Պեշիկբաշլւան Մկրտիչ (1828—1868)—բանաստեղծ, թատերագիր—(901, 985, 987, 1290—1294, 5853)

Պեստալոցցի Իոհան Հենրիխ (1746—1827)—շվեյցարացի մանկավարժ—(4895)

Պետեր—գիտնական բժիշկ. կատարած հետազոտութիւնները վերաբերում են խուլերա հիվանդությանը—(6576)

Պետերսըն—հայագիտ, լեզվաբան—(1848)

Պետեֆի Շանդոր (1823—1849)—հունգարացի բանաստեղծ—835—837

Պետո տես Փափազյան Վրթանես

Պետտենկոֆեր—պրոֆեսոր—(6577)

Պետրարկա Ֆրանչեսկո (1304—1374)—իտալական վերածննդի շրջանի բանաստեղծ—(1655, 1659)

Պետրոս Մեծ (1672—1725)—ռուսական ցար, զորավար ու դիվանագետ. գահակալել է 1682 թ.—(1400, 3147, 6274)

Պետրոսյան Ալ.—թարգմ.—676

Պետրոսյան Պետրզ (Օրդուբաթյան) (1859—1906)—ղերասան—(1891, 1892, 1918, 1920, 1935, 1970, 1971, 2012—2014, 2037)

Պետրոսյան Հարություն—թարգմ.—1608

Պետրոսյան Մադար (1867—1944)—գրող—524—527, 4316, 4785, (4317, 4318, 4786, 4787, 5983)

Պետրով Լ.—կովկասագետ, իրավագետ—(4107)

Պետրով Ն. Ա.—կովկասյան ջրերի տեսուչ—(2642)

Պերիե Կազիմիր Ժան Պոլ (1847—1907)—ֆրանսիացի քաղաքական գործիչ, 1893—1894 թթ. հանրապետության նախագահ—(3891)

Պերպերյան Ռեբեո (1848—1907)—գրող, հրապարակախոս, հասարակական գործիչ, թարգմանիչ—(5830)

Պերսի—ճանապարհորդ արեւելագետ—(3672)

Պերրո Ժոզեֆ—ֆրանսիացի միջատաբան—(6796)

Պիատրովսկի Ս.—թարգմ.—2494

Պիլեզիկեյան Հ. Բ.—թարգմ.—2255

Պինսկի Դավիթ (1827—?)—հրեա գրող—833

Պիոս 10-րդ պապ—(7336)

Պիպլին Ալեքսանդր Նիկոլաեիչ (1833—1904)—ռուս գրականագետ—արվեստաբան Ն. Տենի հետևորդ—(1473)

Պիրագոլ Նիկոլայ Իվանովիչ (1810—1881)—ռուս բժիշկ-գիտնական, մանկավարժ, հասարակական գործիչ—(6699, 6720)

Պիցի—թարգմ.—1683

Պլատոն (428—347 մ.թ.ա.)—հույն իդեալիստ փիլիսոփա—(4006)

Պլեխանով Գեորգի Վալենտինովիչ (1856—1918)—ռուս հեղափոխական և մտածող, մարքսիզմի տեսաբան, հրապարակախոս—(3250, 3256, 4213, 5778)

Պլեշեն Ալեքսանդր Նիկոլաեիչ (1825—1893)—ռուս գրող—681—688, (1474)

Պլեվե Վ. Կ. Ֆոն—Ռուսաստանի ներքին գործերի մինիստր — (3162, 3214, 3230, 7158, 7180, 7186)

Պյապին—լեզվաբան—(1864)

Պորեդանոսցե—քաղաքական գործիչ—(3075)

Պոգորելովա—նկարչուհի—(2118)

Պո էդգար Ալլան (1809—1849)—ամերիկյան գրող—737, 738

Պոզնանսկի Իսրայել—գործարանատեր—(3137)

Պոլոնսկի Յակով Պետրովիչ (1819—1898)—ռուս գրող, թարգմանիչ—(974, 1475)

Պոկրովսկայա—բժշկուհի—(6530)

Պոդսյան Ավետիֆ—մեծահարուստ—(925, 3007, 5567, 5605, 6088)

Պոդոս Նուբար փաշա—եգիպտահայ մեծահարուստ, քաղաքական գործիչ—(5310)

Պոլյանյան Ա.—մանկավարժ, մաթեմատիկոս—(4892)

Պոլյանյան Համբարձում (Մուրադ)—(2511)

Պոպ Ալեքսանդր (1688—1744)—անդլիացի գրող—772

Պոպով—(4862)

Պոպովյան Մ.—1275

Պոտապենկո Իգնատի Նիկոլաեիչ (1856—1929)—ռուս գրող—689, (1476, 1970, 1974, 1988)

Պոտոլովսկի Վ. Օ.—ռուս գրական-հասարակական գործիչ—(6459)

Պոբրիտ էդվարդ—մանկավարժ—5427

Պոբլյուր—(4013)

Պոռչյան Պերե (Հովհաննես Ստեփանոսի Տեր-Առաքելյան) (1837—1907)—528—531, 1148, 4732, 5275, Թարգմ.—1566, 2207, (913, 944, 990, 1037, 1295—1312, 1325, 1787, 1791, 1908, 2950, 4798)

Պրազա Մարկո—իտալացի դրամատուրգ—(1649)
 Պրեյեր—բնագետ, փիլիսոփա—(6758)
 Պրեսանսե Յ.—(2545, 3985)
 Պրեսման—դաշնակահար (2102)
 Պրեսսել Վ. ֆոն—(3677)
 Պրևոն Մարսել—ֆրանսիացի դրող—(1752, 1755)
 Պրիմ Յերդլինանդ—բնագետ—(4705, 6805)
 Պրիսպարու—իտալացի—(1896)
 Պրուդոն Պիեր Ժոզեֆ (1809—1865)—ֆրանսիացի քաղաքական գործիչ, փիլիսոփա, սոցիոլոգ, տնտեսագետ—(4202)
 Պրոտկով Կոզիմ—գրական ծածկանուն, որի տակ հանդես են եկել Ա. Կ. Տոլստոյը, Ա. Մ., Վ. Մ. և Ա. Մ. Ժամշուժնիկովները—690
 Պուշկին Ալեքսանդր Սերգեևիչ (1799—1837)—բանաստեղծ—691—704, (987, 988, 1400, 1427, 1448, 1466, 1477—1480, 1597, 5992, 6243, 6269)
 Պֆլուգեր—բնագետ—(6758)

Ջ.

Ջալալյան Կ.—5171
 Ջալալյան Կ. Հ.—թարգմ.—1742
 Ջանշյան Գրիգոր (Ջանշին)—հասարակական գործիչ, հրապարակախոս—(618, 946, 988, 990, 2552, 2598, 6033, 6224, 6244, 6245, 6260, 6334)
 Ջանաշվիլի Մ.—«Մոսմբե»-ի աշխատակից, պատմաբան—(2272)
 Ջանդիերի—(2871)
 Ջանյան Ա.—գրող—(1313)
 Ջավադ բեյ—սուլթանի ավագ արարողապետը—(3661)
 Ջավախեցի (Ղազար Տեր-Գրիգորյան) (1874—1937)—գյուղագիր, բանաստեղծ Վահան Տերյանի ավագ եղբայրը—532, (1314)
 Ջավախիշվիլի Իվան Ալեքսանդրովիչ (1876—1940)—պատմաբան—(2279, 3037, 3038, 7318)
 Ջաֆար-Կուլի խան—Հին Նախիջևանի ավագ—(2764)
 Ջենեվի Սիլվիա—(3734)
 Ջերոմ-Ջերոմ Կլապկա (1859—1927)—անգլիացի գրող—773, (1583)

Ջիվոմետտի Պաոլո (1816—1882)—իտալացի գրող—(2002)
 Ջիովետտի—իտալացի քաղաքական գործիչ—(3324)
 Ջիլցյան Ավ.—երաժշտագետ—2073, 2950, 2951, 4763, (2074)
 Ջիշուդ խան-Ուրմիայի, Խոյի, Սալմաստի կառավարիչ—(3823, 3826)
 Ջովրով—(4123)
 Ջորջան Արչիլ—«Մոսմբե»-ի աշխատակից—(2644, 2645)
 Ջորջան Ջախարի Ալեքսանդրովիչ (1847—1895)—գիտական հիմունքներով գինեգործության հիմնադիրներից մեկը Կովկասում—(2811)

Թ.

Թ. Խ.—թարգմ.—1732
 Թադիշև Ալեքսանդր Նիկոլաևիչ (1749—1802)—ռուս գրող—(1481)
 Թադիլից Օսկար—894
 Թալիկաշվիլի Թ.—բանաստեղծ—(1518)
 Թամբո Ալֆրեդ (1842—1905)—ֆրանսիացի պատմաբան, 1896—1898 թթ. լուսավորության մինիստր—(1760)
 Թալգենաուեր—դերասան—(2098)
 Թայն Վիլհելմ—գրող—(1491)
 Թանդուլ—Լիխֆիլդ Կ.—774
 Թանիշիչ Գինա—գնչու բանաստեղծուհի, գրել է նաև հայերեն լեզվով—(1640)
 Թաշմանյան Տիգրան (1862—1947)—մանկավարժ—2719, 4195, 5251, 5450, 6653, 6727, (6755, 6833)
 Թաֆիարեկով Միրզաբեկ—Ջիվանշիրի գավառապետ—(2741)
 Թեդմոնդ Ջոն Էդվարդ (1856—1918)—իռլանդացի քաղաքական գործիչ—(3699)
 Թեկլյու Ժան-Ժակ Էլիզե (1830—1905)—ֆրանսիացի աշխարհագրագետ, սոցիոլոգ, քաղաքական գործիչ—(4723, 4736, 4846, 4862)
 Թեյխ—գինվորական ակնաբույժ—(6554)
 Թեման Ջոզեֆ Էրեստ (1823—1892)—ֆրանսիացի գրող, պատմաբան—(1761, 3883, 6514, 6724)
 Թեմտեմ Վիլհելմ Կոնրադ (1845—1923)—(6613, 6627, 6859, 6864)

Իենց Լենեստո Ժակոր—կրկեսի հիմնադիր—
 (2170)
 Բրվոն Միշել—3775
 Բիբե Ժոզեֆ—(3363, 4606)
 Բիխարդ Հեմման—ճանապարհորդ, թուրքագետ—
 (4645)
 Բիխսեյ Լիզենի—գերմանացի քաղաքական գործիչ—(3639)
 Բիշե Շարլ (1850—1935)—ֆրանսիացի կենսաբան մանրագետ—(6772)
 Բիոդեր—թարգմ.—4122
 Բիտարդ—ավստրիացի բժիշկ—(6714)
 Բիտտեր Կոնստանդին—(4006)
 Բյուկերտ Օտտո—817
 Բոգովա Օ.—ռուս գրող—(1428)
 Բոդիկա և Դոդիկա բույրեր—հնդկ երկվորյակներ, որ ծնվել են իրար կաած. նրանց իրարից բաժանելու վիրահատությունը կատարել է վիրաբույժ Դուայեն—(6678)
 Բոդո Սեսիլ Ջոն (1853—1902)—անգլիացի քաղաքական գործիչ, 1899—1902 թթ. անգլոբուրական պատերազմի նախաձեռնող—(3401)
 Բոգրերի—անգլիացի քաղաքական գործիչ—(2333, 2511, 3400, 3420—3430)
 Բոնեբախ Պաուլ—գերմանացի քաղաքագետ-դիվանագետ—(2252)
 Բոմանով Սերգեյ Ալեքսանդրովիչ. մեծ իշխան (1857—1905)—ցար Ալեքսանդրի 4-րդ որդին—(3235, 3236)
 Բոմանովսկի—մանկավարժ—(5088)
 Բոշեր Վիլհելմ Գեորգ Ֆրիդրիխ (1817—1894)—քաղաքատնտեսության պրոֆեսոր—(2172, 4620)
 Բոսսի Էռեստո (1827—1896)—իտալացի դերասան—(2038, 2043)
 Բոսվե Անդրե—թատերագիր—(2004)
 Բոստան Էդմոն (1868—1918)—ֆրանսիացի գրող—(2018)
 Բոստոմաշվիլի Ի.—վրաց մշակութային գործիչ—(6486)
 Բոստոմյան Դավիթ (1814—1869)—գրական, հասարակական գործիչ, բժիշկ—(2950)
 Բոստովսկի—ռուսական հյուպատոս Բուլղարիայում—(3200)
 Բոտինյան—Իսպանիայի Մադրիդում (1830—1898)

—բժիշկ, գրական գործիչ, տպարանատեր—հրատարակիչ—(6646)
 Բոտշիլդ—ֆինանսական մագնատների ղեկավար, որ հիմնադրել է բանկիր Մայեր Լեմշել Բոտշիլդը—(2897)
 Բուրակին Նիկոլայ Ալեքսանդրովիչ (1862—1946)—ռուս մատենագետ, գրող—(5570, 6812)
 Բուրենի Ալեքսանդր—1093, 1117, 2727, (6092)
 Բուրինշտեյն Անտոն Իրիգորևիչ (1829—1894)—կոմպոզիտոր, դաշնակահար—(2096, 2111)
 Բուդինենի ղի—իտալացի քաղաքական գործիչ—(3324, 3731)
 Բուզվելտ Թեոդոր (1858—1919)—ԱՄՆ-ի պրեզիդենտ—3364, 3365, (2543, 2554, 3355, 3362, 3363, 4606)
 Բու Պիեր Պոլ Էմիլ (1853—1933)—ֆրանսիացի մանրագետ—(6604)
 Բուսրավելի Շուրա (1116—?)—վրաց բանաստեղծ—727, (1551—1553)
 Բուսինյան Նաճապետ (1819—1876)—բժիշկ, գրական-հասարակական գործիչ—(1315, 6685)
 Բուսսել (կոմսուհի)—(4055)
 Բուստ Վալդեկ—ֆրանսիացի քաղաքական գործիչ—(3936, 3989, 4679, 7332)
 Բուսսոն Ժան Ժակ (1712—1778)—ֆրանսիացի փիլիսոփա, լուսավորիչ, գրող, էսսեիկոսպեղիստ—(1753, 1760)
 Բուստամ—2392
 Բուովիե—ֆրանսիացի քաղաքական գործիչ—(3995)

Ս.

Ս.—(2133)
 Ս. Բ.—(4459)
 Ս. Բ. տես Բալադյան Սամվել
 Ս. Գ.—7154
 Ս. Զ. տես Զավարյան Սիմոն
 Ս. Խ. տես Թաուսյան Սիդրակ
 Ս. Իվ. (օրիորդ)—թարգմ.—4039
 Ս. Լ.—թարգմ.—2236
 Ս.—Մ.—3072
 Ս.—Մ.—«Լուսմա»-ի աշխատակից—(1626, 5766)
 Ս. Մ. տես Մալխասյան Ստեփան
 Ս. Շ.—4197
 Ս. Ս.—(6768)

Մաադի (1203—1292)—պարսիկ բանաստեղծ—
—851

Սագաստա Պրակսեդես Մաթեո (1827—1903)—
իսպանացի բուդաբական գործիչ, 1871—
1872 թթ. պրեմիեր մինիստր — (3704)

Սադարյան Մանուկ (1840—1866)—թարգմ.—
1449—1451

Սազունով Ա. Ն.—կովկասացի—(2589)

Սարունյան Գարեգին վարդապետ—Ղարաբաղի
թեմի առաջնորդ—(7000)

Սալլումյան տես Տեր-Գրիգորյան Զալալ

Սալ—Ման տես Աթանասյան Աշոտ

Սականինի Գուստավ—(6777)

Սահակ կարողիկոս (Սիսի)—(7256)

Սահակյան Ա.—(2652)

Սահակյան Աննա—թարգմ.—1464

Սահակյան Հ.—(6825)

Սահակյան Մ.—(5250)

Սահակյան Սահակ քահանա—մանկավարժ, կրոն-
ուսույց—(4875, 4890, 4906, 5817, 6872)

Սահակ Պարբե—կաթողիկոս—(1841)

Սահրատյան Առաքել—(4092, 4094)

Սադաբեյլան Հ.—տնտեսագետ, «Մուրճ»-ի աշ-
խատակից—4010, 4232, 4239, (4233)

Սամաս—գրող—607; Թարգմ.—842

Սամոյլով—կարսի գեներալ—նահանգապետ—
—(2876)

Սամուել Անեցի—(2253)

Սայար—նովա (Հարություն Սայադյան) (1712—
—1795)—հայ գուսան—(974, 980, 981,
1982, 2116)

Սանասարյան Մամբրե Եպիսկոպոս (1844—1892)
—Վրաստանի և Իմերեթիայի հայոց բեմի
առաջնորդ—(6919)

Սանասարյան Մկրտիչ (1818—1890)—գրական-
հասարակական գործիչ—(3004, 5315)

Սանդ ժողով (Ավուրա Դյուպեն. ամուսնական ազ-
գանունը՝ Դյուդեն)—(1804—1876)—ֆրան-
սիացի կին գրող (1567, 1569, 1581, 1754)

Սանդրգալլո Ի. Ն.—կովկասի կառավարչապետի
դիվանատան ղեկավար—(2622)

Սանտալյան Հովսեփ—(2244)

Սանտեր Ինգման—ֆինն գրող—853

Սառիկյան Հ. Ք.—թարգմ. և փոխադր.—6797,
6821

Սարաջյան Հովսեփ Լպիսկոպոս—(7072, 7135)

Սարաջյան Կոստանդին (Պարաջև) (1877—1954)
—պրոֆեսոր երաժիշտ—կատարող և խմբա-
վար—(2093, 2102, 2106)

Սարաֆով Բորիս—մանկեղնական շարժման կո-
միտեի պարագլուխներից—(3524)

Սարգիսյան Ռաբսել—մշակութային գործիչ, բա-
նասեր-պատմաբան—(1785, 2191, 2221,
5726)

Սարգսյան—գերասան—(1920)

Սարգսյան Գարեգին—բժիշկ, մշակութային գոր-
ծիչ—1735, 5345, 5347, 6249, 6612, 6621,
6664, 6671, 6673, 6691—6693, Թարգմ.—
6633, (5989, 6005, 6018, 6022)

Սարգսյան Նուրի—4486, 4594, 4595, 5154,
5155, 6721, 6788, 6789, 6793, 6794

Սարգսյան Լևոն (1864—1927) — հրապարակա-
խոս, մանկավարժ, «Մուրճ»-ի խմբագիր.—
951, 968, 988, 990, 996, 1022, 1027, 1030,
1045, 1104, 1145, 1156, 1183, 1189, 1258,
1277, 1285, 1301, 1316, 1337, 1355, 1389,
1403—1405, 1430, 1488, 1504, 1582, 1592,
1593, 1607, 1672, 1707, 1758, 1764, 1770,
1773, 1775, 1962, 1963, 2020, 2021, 2051,
2072, 2080, 2091, 2126, 2139, 2153, 2158,
2168, 2189, 2191, 2194, 2201, 2384, 2389,
2406—2408, 2410, 2411, 2415, 2417, 2418,
2424, 2475, 2478, 2497, 2539, 2542, 2543,
2548—2550, 2649, 2652, 2657, 2674, 2677,
2681, 2684, 2685, 2688, 2699—2701, 2708,
2710, 2717, 2723, 2724, 2729, 2749, 2785,
2786, 2788, 2854, 2858, 2859, 2900, 2905,
2955, 3013, 3015, 3032, 3144, 3145, 3148,
3150, 3155, 3156, 3160, 3167, 3171, 3173—
—3175, 3177, 3207, 3223—3226, 3230, 3239,
3240, 3245, 3247, 3249, 3250, 3252, 3254—
3257, 3259—3262, 3265, 3267—3270, 3273,
3276, 3277, 3279, 3280, 3283, 3284, 3286,
3287, 3290—3292, 3294—3298, 3336—3339,
3342, 3355—3359, 3361, 3362, 3418, 3422,
3423, 3425—3427, 3430—3432, 3435—3441,
3443—3453, 3457—3465, 3467, 3487—3499,
3522—3527, 3537—3543, 3545—3547, 3550,
3553—3556, 3570, 3573, 3617—3619, 3621,
3623—3626, 3628, 3632, 3634, 3636, 3638,

- 3639, 3670, 3671, 3682, 3684, 3686, 3689,
3690, 3700—3702, 3736, 3739, 3741, 3746,
3761, 3764, 3771, 3781—3784, 3787, 3790,
3793, 3808, 3809, 3814, 3845, 3846, 3850,
3854, 3866—3869, 3967—3977, 3979, 3980,
3982—3986, 3989—3991, 3993—3998, 4034,
4036, 4105, 4109, 4111, 4115, 4116, 4123,
4136, 4137, 4139, 4145, 4182, 4183, 4436,
4439, 4446, 4451, 4452, 4454, 4462, 4466,
4478, 4480, 4482, 4485, 4487, 4564—4566,
4568—4574, 4576, 4585, 4614, 4626, 4679,
4681, 4723, 4731, 4742, 4770, 4792, 5070—
5073, 5078, 5079, 5086, 5087, 5094, 5101,
5104, 5105, 5108, 5109, 5114, 5116, 5128,
5129, 5132, 5146, 5153, 5256, [5274],
5302, 5303, 5311, 5352, 5353, 5370, 5376,
5382, 5393, 5430, 5464, 5471, 5472, 5519,
5568, 5576, 5611, 5635, 5639, 5640, 5643,
5655, 5713, 5726, 6108, 6123, 6130, 6206,
6219, 6224, 6225, 6227—6234, 6257, 6274,
6295, 6378, 6390, 6404, 6460, 6461, 6492,
6553, 6667, 6676, 6686, 6688, 6694, 6699,
6702, 6720, 6728, 6729, 6737, 6739, 6741,
6768, 6769, 6775, 6786, 6798, 6800, 6823,
6831, 6832, 6835, 6859, 6975, 7112, 7113,
7128, 7132, 7144, 7163, 7171, 7173, 7182,
7190, 7193—7195, 7198, 7262, 7241, 7242,
7255, 7256, 7284, 7330—7332, 7336, 7354,
7360 (906, 4771, 5082, 5089, 5099, 5125,
5144, 5147, 5149, 5274, 5293, 5366, 5600,
5608, 5641, 5676, 6083, 6088, 6226)
- Սարգսյան Խաչատուր—(4074)
- Սարգսյան Սարգիս (1856—1892)—լեզվաբան—
1781, 1804, 1854, 2200, (957, 1782, 1795,
1796, 1831)
- Սարգսյան Աղամ (Արեշատյան) (1856—1913)
—ղեկավար—(1920, 1923,
1926, 1927, 1932, 1934, 1995, 2005, 2007,
2044)
- Սարգոս Վիկտորիեն (1831—1908)—թատերագիր
—(1891, 1984)
- Սար.—Հով.—4845, 5455, 7344
- Սարյան Ստեփան—«Բազմավայր»-ի խմբագիր՝
1898—1899 թթ.—(7277)
- Սափ. Ա.—1682
- Սափարյան վարդապետ—(7269)
- Սափերյան Սմբատ վարդապետ—(2270)
- Սաֆրազյան Ավստ Իոսիֆովնա (Վարդանուշ Գե-
լոյան) (1865—1931)—ղեկավար—(1924)
- Սաֆրազյան Ստեփան Մանվելովիչ (1853—
1874)—ղեկավար—(1924)
- Սեբեոս—(2217)
- Սեզալ Ի.—ճանապարհորդ, կովկասագետ—(4776)
- Սեդրակ (Մատնիչ)—(2329)
- Սեդրակյան Արիստակես (1844—1907)—մշակու-
թյան գործիչ—(2213, 2220, 3070, 4050,
5221, 6217, 6885, 6899, 6911, 6927, 6938,
6968, 7014, 7018, 7030, 7088, 7112, 7117,
7122, 7126, 7172, 7197)
- Սելամի Մուխլիս—«Հուրիթ» կուսակցության
սարագլուխ—(3688)
- Սելեն—գրող—608—610
- Սելլի—Հունգարիայի մեխանիկոսների խորհրդի նա-
խագահ—(3481, 3482)
- Սեմիրադսկի Հենրիխ Իսախանովիչ (1843—1902)
—նկարիչ—(2153)
- Սեմսկի Միխայիլ Իվանովիչ (1837—1892)—
«Русская старина»-ի խմբագիր—հրատարակիչ
—(6408)
- Սեյլան—2301, 4738, 4812 (2292, 2305, 2307,
2308)
- Սեյ Լեոն—ֆրանսիացի ֆինանսագետ—(4673)
- Սեյս Արշիրաղ—պատմաբան—(2246)
- Սենկևիչ Հենրի (1846—1916) — լեհ գրող—828
—831 (1664—1667, 6224)
- Սենտ—Իլեր Խարեյլմ—փիլիսոփա—(4017)
- Սենտ—Իլեր Գ.—գրող—(1768)
- Սեչենով Իվան Միխայիլովիչ (1829—1905)—ռուս
բնագետ, հայրենական ֆիզիոլոգիայի
հիմնադիր—(6596, 6746)
- Սեպուհ—1080
- Սետելե—ֆինն պրոֆեսոր—(1689, 1691)
- Սերաո Մարիլո—իտալացի գրող—(1660)
- Սերբերենիկով Գ.—մեծահարուստ բարեգործ—
(4816, 5387)
- Սերգենկո—ռուս թատերագիր—(1988)
- Սերվինտին Խան—Աֆղանստանում ապրող հա-
յազգի պետական բարձրաստիճան պաշտոն-
յա—(2483)
- Սեֆեր Բեյ—3693

Սրբեո Ա.—«Prin Armenia»-ի աշխատակից — (6162)

Սիամանրո (Ատոմ Յարճանյան) (1878—1915)—
բանաստեղծ — (1316, 1317)

Սիգենել—իտալացի սոցիոլոգ, իրավաբան —
(4195)

Սիգուլա Ա.—705

Սիլվեստր Աբման—ֆրանսիացի գրող—(1693,
1752, 1755)

Սիկստսկի (Սիկարսկի)—հոգեբույժ պրոֆեսոր—
(6596, 7366)

Սիմեոն արքեպիսկոպոս—(7153)

Սիմյոնով Միխ.—«Новая слово»-ի խմբագիր—
(6392)

Սիմոն—թատերագիր—(2015)

Սիմոն ժյուլ—ֆրանսիացի քաղաքական-հասա-
րակական գործիչ—(6526)

Սիմոնյան Արսեն—մանկավարժ—(5028)

Սիմոնյան Պետրոս (1830—1911)—հրապարա-
կախոս, մանկավարժ. 1863—1886 թթ. «Մե-
լու Հայաստանի» թերթի խմբագիր—(6199)

Սիմոնյան Վաղարշակ—թատերագիր—533

Սիմոնով Նիկոլայ վարդապետ—(4080, 7294)

Սիպիլ (2. Ասատու խանչյան) (1863—1934)—
գրող—534 (992, 1318, 1319, 5724, 5776)

Սիպյազին Դիմիտրի Սերգենիչ (1853—1902)—
Ռուսաստանի ներքին գործերի մինիստր,
1891—1893 թթ. Մոսկվայի նահանգապետ—
(936, 3162)

Սիսակյան Վաղինակ վարդապետ—Պրովիդենսի
(ԱՄՆ) հոգևոր հովիվ—(7059)

Սիրանուշ (Մերոբե Կանթարջյան) (1857—1932)
—դերասանուհի—(978, 1886, 1895—1897,
1929, 1933, 1952, 1956, 1976, 1979, 1980,
1984, 1988, 2004, 2010, 2012, 2014, 2018,
2033)

Սիրունի Մ.—4855

Սլավյանսկի Վ. Ի.—բանաստեղծ—706

Սլիվեյնի—գրող—(1485)

Սկարիչնսկի—ռուս գրականագետ—(1413)

Սկիտալեց (Ստեպան Գավրիլովիչ Պետրով) (1868
—1941)—գրող—707

Սկոտ Ջարլզ—դիվանագետ—(3395)

Սկոտտ Վալտեր (1771—1832)—անգլիացի գրող
—(1693)

Սկրամ Ամալիե—նորվեգացի գրող—844

Սկոլամոր Ֆրանցիսկ—«Դեյլի Նիուս»-ի թղթա-
կից—(2815)

Սմայլս Սամուել—անգլիացի հոգեբան, մանկա-
վարժ—(4866, 4893)

Սմբատյան Մեսրոպ արքեպիսկոպոս Նախիչե-
վանցի (1833—1911)—հայագետ, բանասեր
—(4791, 6989, 7008, 7065)

Սմիլոնովա—գրող—(1486)

Սմիլյազին—(4188)

Ս. Մե.—(242)

Սմոլդունե Ա.—«Русский Туркестан»-ի խմբ-
ագիր—(6412)

Սյու Էմմեն (1804—1857)—ֆրանսիացի գրող—
(1896)

Սյուլլի Պրյուդոմ (1839—1907)—ֆրանսիացի
գրող-բանաստեղծ—886, 887

Սուլլի—անգլիացի քիմիկոս—(6867)

Սուլիշկին—չուրբակահար—(2104, 2105)

Սուլովով Էիկով—մեծահարուստ—(3212)

Սուլովյան Հովակիմ—գրող—(1320)

Սուլովյով—նկարիչ—(2117)

Սուլովյով Վլադիմիր Սերգենիչ (1853—1900)—
ռուս փիլիսոփա, աստվածաբան և բանաս-
տեղծ—(4026)

Սուլսերի Ռոբերտ Աբրու Սեսիլ (1830—1903)—
անգլիացի քաղաքական գործիչ. 1878—1880
և 1895—1900 թթ. եղել է Անգլիայի արտա-
քին գործերի մինիստր, 1886—1887 և 1895
—1902 թթ. պրեմիեր մինիստր — (2511,
2522, 3367, 3382, 3439, 3445)

Սոկոլինսկի—«Каспий»-ի խմբագիր—(6361)

Սոկոլովսկի—նկարիչ—(2118)

Սոկրատես (469—339 մ.թ.ա)—հույն փիլիսոփա
—(4020)

Սողոմոնյան Բ.—գրող—535

Սողոմոն սարկավազ տես Կոմիտաս

Սողոմոնյան Հմայակ—տնտեսագետ — (4231,
5880)

Սողոմոնյան Սողոմոն տես Կոմիտաս

Սոնին—իտալացի քաղաքական գործիչ—(3741)

Սոսեի Բոնգա—ճապոնացի բանաստեղծ—(1673)

Սպաժինսկի (Շպաժինսկի) Իլյոլիտ—թատերագիր
—(1927)

Ապանկարչյան Ապանդար (1849—1921)—հրա-
 պարակախոս, 1884—1908 թթ. «Նոր-դար»-ի
 խմբագիր-հրատարակիչ—(5626, 6139, 6902)
 Ապասովիչ Վլադիմիր Իվանիովիչ (1829—1906)
 —գրող, իրավաբան—(1487, 4108)
 Ապենդիարչյան Ալեքսանդր (1871—1928)—կոմ-
 պոզիտոր, մանկավարժ—(2067)
 Ապենդիարչյան Հով.—մշակութային գործիչ,
 «Մուրճ»-ի խմբագիր—4031, 4110, 4114,
 7143, (6087, 7131)
 Ապենսեր Հերբերտ (1820—1903)—անգլիացի սո-
 ցիոլոգ, հոգեբան և փիլիսոփա—(4034, 4039,
 4169, 4196, 4904, 6596)
 Ապինյան Քեռովբե (1817—1886)—բերական,
 թարգմանիչ—(1839)
 Ապինոգա Բարուխ Բենեդիկտ (1632—1677)—նի-
 դեռյանդական մատերիալիստ փիլիսոփա—
 (4039)
 Ապիրի Իոհաննա—գրող—(1769)
 Ապյուրժոն—(7365)
 Ավազյի — գրական-հասարակական գործիչ—
 (2425, 2559)
 Ավանյան Մարի—գրող—(1321)
 Ավանյան Վանդամ (1880—1944)—գրող, երա-
 ժիշտ—(2095)
 Ավեդենցով Ի. Ի. (մամուլում հանդես է եկել Ի-
 վանովիչ ծածկանվամբ)—ռուս հրապարա-
 կախոս—(2648, 5100, 6460)
 Ավեչին Իվան Նիկոլայիչ—Թիֆլիսի նահանգա-
 պետ—(2848)
 Ավինոստրիգին—(2889)
 Ավիֆտ Ջոնաթան (1667—1745)—անգլիացի գրող
 —(1584)
 Ավյատուպով-Մյուսկի Դիմիտրի Իվանովիչ—գե-
 ներալ—(3113)
 Ատախովսկի—նկարիչ—(2118)
 Ատամբոլյան Հակոբ—փաստաբան—(4130)
 Ատամբոլով—բուլղարացի քաղաքական գործիչ
 —(3326, 3517, 4085)
 Ատասովա Նադեժդա Վասիլենա—կրթական գոր-
 ծիչ—(4964)
 Ատասովսկի Մ. Մ.—«Вестник Европы» ամսա-
 գրի խմբագիր—(6308)
 Ատատկովսկի Բոլիսլավ Իգնատևիչ—Կովկասի

հաղորդակցություն ճանապարհների պետ—
 (2614)
 Ատարիցկի Նզ. Պավլովիչ—դատարանական գոր-
 ծիչ—(4099)
 Ատենի Հենրի — անգլիացի ճանապարհորդ—
 (3370—4722)
 Ատենլի—տեղ. Ստենլի Հենրի
 Ատեպանով Ա. Վ.—«Новое общество» թերթի
 հիմնադիր—(6385)
 Ատեվե Ա. Խ.—Ռուսաստանի երկրագործության
 մինիստրի օգնական—(3127)
 Ատեպան Կարաջա—Բուլղար ժողովրդի ազգային
 ազատագրական շարժման ղեկավար—(1593)
 Ատեփանյան Ալ.—(1909, 1910)
 Ատեփանյան Գ.—մանկավարժ երաժշտագետ—
 4968
 Ատեփանյան — Խատիսյան Հովհաննես—(6783)
 Ատեփանյան Կ.—բանաստեղծ—(1322)
 Ատեփանյան Հովհաննես—թարգմ.—853, 4185,
 4187
 Ատեփանյան Հովհաննես (1871—1930) դերասան
 —(1921—1923)
 Ատեֆանովիչ Կոնստանդին Կոնստանդինովիչ—
 —Թիֆլիսի փոխնահանգապետ—(2817)
 Ատեփանյան Հովհաննես—ուսուցիչ—(5017)
 Ատ. Լիս. տես Լիսիցյան Ստեփան
 Ատյուարտ Միլ Ջոն—(5849)
 Ատոլանով Ջախարի—բուլղարացի գրող—(1592,
 1593)
 Ատոն (միսս)—ամերիկացի միսիոներուհի—
 (3538)
 Ատրիգովսկի (Սորժիգովսկի) Իոզեֆ (1862—
 1941)—ավստրիացի արվեստաբան—(2162,
 2163)
 Ատրինդբերգ Ավգուստ (1849—1912)—շվեդ գրող
 —847
 Ատրիշինսկի Ա. Ս.—Ռուսաստանի ներքին գոր-
 ծերի մինիստր—(3124)
 Արապյան Կյուրեղ վարդապետ (1814—1895)—
 բանասեր—(1262, 5708, 7011, 7084)
 Արապյան Պ.—պատմաբան—2293
 Արենդյան Ա.—4789, 5341

Սովանձոյան Գաբէզին Ավետիսի (1840—1892)

—բանաճավաք, գրող, զրական-հասարակա-
կան գործիչ—(957, 961, 2192, 2205, 4815)

Սուզսնո—ճապոնացի բանաստեղծ—(1673)

Սուլքան էմին—Պարսկաստանի Մինիստրների
խորհրդի նախագահ—(3835)

Սուլքան-Կրիմ-Գիրեյ—(6486)

Սուխովո-Կոբիլին Ալեքսանդր Վասիլևիչ (1817—
1903)—ռուս թատերագիր—(1488)

Սումբատով Ալեքսանդր Իվանովիչ (3ուծին)
(1857—1927)—դերասան, թատերագիր—
708, (1146, 1489, 1976, 1977, 1990, 2009,
2033)

Սունդուկյան Գաբրիել Մկրտիչի (1825—1912)—
թատերագիր—1330, (528, 1299, 1323—1329,
1331, 1887, 1918, 1922, 1927, 1959, 2031,
2053, 6902)

Սունդուկյան Կառաբեն — Գ. Սունդուկյանի
ղուտորը—(1325)

Սունդուկյան Հ.—Գ. Սունդուկյանի աղգականը,
գրող-թատերագիր—(1942)

Սունդուկյան Նունե—Գ. Սունդուկյանի զուտորը—
(1325)

Սունդուկյան Սոֆյա—Գ. Սունդուկյանի կինը—
(1325)

Սուսեր—7026

Սովորին—թատերագիր—(2010)

Սովորին Ալեքսեյ (1834—1912)—հրապարակա-
խոս, «*Хорое время*»-ի խմբագիր—(1404,
6319, 6364)

Սովորով Ալեքսանդր Վասիլևիչ (1730—1800)—
ռուս զորավար, զինհրալիսուս — (3136,
3151)

Սուտներ Բերթա ֆոն—(6527)

Սուրեն—գրող, զրականագետ—611, 1211, 1336,
1660, 1752, 1755

Սուրենյան Դևորգ հպիսկոպոս—Վրաստանի և Ի-
մերեթիայի թեմի առաջնորդ—(6947, 6958,
6999)

Սուրխարյան—2503

Սուրկով—(4178)

Սուրխայան Արաուշես (1841—1895)—դերասան
—(1918)

Սեյան Հ. տես Վրույր Արամ

Վ.

Վ.—5679, 7140, 7141

Վ. Ա.—1694, 1877

Վ. Ա. տես Արծրունի Վահան

Վ. Բ.—1288

Վ. Կ.—(3738)

Վ. Ն. տես Նալբանդյան Վահան

Վ. Վ.—թարգմ. փոխադրող—833

Վազներ Ֆոն-Եսուրեզգ—գերմանացի հոգեբույժ
—(6713)

Վազներ Վիլհալմ Ռիխարդ (1813—1883)—գեր-
մանացի կոմպոզիտոր—(2096, 2101, 2103)

Վազով Իվան Մինչով (1850—1921)—բուլղարացի
գրող և հասարակական գործիչ—(1594)

Վալդեմար—Դանեմարքի թագաժառանգ—(3645)

Վալդներ Գ.—(1636)

Վալ Ֆոն—հաճանդսպետ—(3164)

Վահ. Տ.—Գր. տես Տերյան Վահան

Վաղինակ—«Արևելյան մամուլի» աշխատակից—
(5331)

Վամբերի Արմենիուս—3692

Վամբեր Հ.—4837

Վայրլինգ Վիլհելմ (1808—1871)—ռուսագիտ
կոմունիստ, կոմունիզմի առաջին տեսաբանը՝
Գերմանիայում—(4202)

Վայրինգեր Հանս—4039

Վանական—«Արարատ»-ի աշխատակից—(4952,
7290)

Վանանդեցի Քարոյ—«Հանդես ամսօրյա»-ի աշ-
խատակից—(5637)

Վանկ—1338, 2210, 2214

Վանեդովսկի Սյուր Սեմյոնովիչ (1822—1904)—
Ռուսաստանի լուսավորության մինիստր—
(3211, 5075, 5076, 5079, 5096)

Վանցյան Գրիգոր (1870—1908)—մշակութային
գործիչ, մանկավարժ—959, 977, 1615—1817,
1825, 1827, 1829, 1830, 1832—1834, 2071,
2217, 3912, 4739, 4755, 4757, 4759, 4760,
4765, 4923, 5648, 6758, 6981: Թարգմ.—
643, 1640, 5059, (1851, 4756, 4758, 4924,
5151, 5408, 5647, 5922, 6017, 6984)

Վաչակիձե Է.—մշակութային գործիչ, գրել է «Ի-
վերիաս»-ում—(1515)

Վարդապետ Բազում վարդապետ—Նկատե՛լ
 րինոդար (Կրասնոդար) քաղաքի հոգևոր ա-
 ոաջնորդ—(7041)

Վարդապետ Բիլիպոս (Ֆիլիպ) (1858—1935)
 —536, (5903, 5936, 5943, 5944)

Վարդան Այգեկցի—12—13-րդ դարերի առակա-
 ցիր-բարոյախոս—(1332)

Վարդանյան Իրիգոր—տնտեսագետ, «Մուրճ»-ի
 աշխատակից—1077, 1242, 1255, 1495, 1697,
 1698, 1708, 1713—1715, 1720, 1723, 3590,
 4071, 4150, 4159, 4161, 4170, 4176, 4218,
 4240, 4500, 4540, 4547, 4631, 5942, (1241,
 4221, 4639, 6030)

Վարդանյան Համբ.—2484

Վարդանյան Վասիլ—գրականագետ—1493

Վարդանյան Վասիլ—(6029, 6030)

Վարդանյան Փիլիպոս Հարությունի (1842—1916)
 —Գրական գործիչ. թարգմ.—1491, 1492,
 1620, 1632, 1635, 1636, 1683, 4866, 4893,
 (906, 5895)

Վարդապետյան Վ.—թարգմ.—710

Վարդենբուրգ—թատերացիր—(1924, 1927)

Վարդուպ Օլիվեր—(1508)

Վարդիբեր (Օրիորդ)—ղերասանուհի—(1920)

Վարդունի (Աննա Նամուրազյան) (1862—1945)—
 ղերասանուհի—(1897, 1935, 1970, 2017,
 2034)

Վարունան Դանիել (1884—1915)—բանաստեղծ
 —(1333)

Վախր Օգյուստ—թատերացիր—(1756, 1921)

Վերբեր Ս.—հայագետ—(2252, 2255)

Վեզիրով Հաշիմ—բեկ—մշակութային գործիչ,
 թղթակցել է «Кавказский вестник»-ին —
 (5074)

Վելիչկո Վասիլի Լվովիչ—(1404, 2639, 2643,
 2654, 2658, 5004, 6333, 6336, 6338)

Վեկունի Արսեն վարդապետ—Թուրքարիայի հա-
 յոց առաջնորդ—(7042)

Վելյենբաում—(6597)

Վեյնբերգ Պյոտր Իսակիչ(1831—1908)—ռուս բա-
 նաստեղծ, թարգմանիչ—(1616)

Վենդրիխ Ֆոն—Կովկասի դատաստանական պա-
 լատի նախագահ—(4053)

Վեոն ժյուլ (1828—1905)—ֆրանսիացի գրող—
 (1758)

Վեսելովսկի Ալեքսանդր Նիկոլաևիչ (1838—1906)
 —ռուս գրականագետ—(1562)

Վեսելովսկի Յուրի Ալ. (1872—1919)—ռուս գրա-
 կան գործիչ, քննադատ—(922, 924, 939,
 984, 986, 987, 993, 994, 1290, 1327, 1410,
 1490, 1734, 2254, 5809, 5853)

Վերա—գերմանացի գրող—818, (1637)

Վերագուա—դուբս, Քրիստաֆոր Կոլումբոսի աղ-
 զականը—(4851)

Վերգինե Մ.—թարգմ.—880

Վերդի Ջուզեպպե (1813—1901)—իտալացի կոմ-
 պոզիտոր—(2096, 2099, 2114)

Վերգա Ջիովաննի(1840—1922)—իտալացի գրող
 —(1649, 1661)

Վերիտաս—Օտարերկրացի մանկավարժ, ուսու-
 չություն է արել Հայաստանում—(2425)

Վերլեն Պոլ (1844—1896)—ֆրանսիացի բանաս-
 տեղծ—(1694, 1757)

Վերմիշյան Գ.—մշակութային գործիչ—(2285)

Վերմիշյան Նիկոլայոս—բժիշկ—(6611)

Վերմիշյան (Վերմիշև) Քրիստաֆոր (1863—
 1933)—Թիֆլիսի քաղաքագլուխ 1905 թ. և Հա-
 յաստանի հանրապետության պարենավոր-
 ման մինիստր—(2662, 2717, 6353)

Վերյովկին—Շուշիի քաղաքային խորհրդարանի
 քարտուղար—(2849)

Վերներ Ջոնբարտ—քաղաքատեսես—(4200)

Վիլգե Օսկար—տես Ուայլդ Օսկար

Վիլյենբուրխ Էոնեստ Ֆոն (1845—1909)—գեր-
 մանացի թատերացիր—(2039)

Վիլենիմ 2-րդ (1859—1941)—1888—1918 թթ.
 Գերմանիայի կայսեր—(2417, 3298, 3484,
 3487, 3576, 3581, 3592, 3594, 3598,
 3601, 3604, 3605, 3607, 3610, 3613, 3624,
 3626, 3637, 3639, 4202, 5437)

Վիկտորիա (1819—1901)—1837 թ. Անգլիայի թա-
 գուհի—(3375, 3384—3386, 3415, 3419,
 3503, 5427)

Վիկտորով—(2058)

Վինդհուստ Լյուդվիգ—Գերմանիայի կաթոլիկա-
 կան կուսակցության պարագլուխ—(3582)

Վինյի Ալֆրեդ Վիկտոր (1797—1863)—ֆրանսիա-
 ցի բանաստեղծ—(46, 1759)

Վինոգրադով Պավել Դավրիլովիչ (1854—1925)—
 մանկավարժ, պատմաբան—(5065)

Վիտեոֆ Հենրիետա—գրող—(1770)

Վիտամն (տիկին) — (1325)
 Վիտտե Սերգեյ Յուլի (1849—1915) — Ռուսաստանի ֆինանսների մինիստր — (4580)
 Վիրխով Ռուդոլֆ (1821—1902) — գերմանացի գիտնական և քաղաքական գործիչ, ժամանակակից սլավոնագիտական անատոմիայի հիմնադիր — (3593, 3619, 4703, 6838, 6839, 6842)
 Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչ մեծ իշխան — (3117)
 Վլիսլոցկի Հենրիխ — ազգագրագետ — 1640
 Վյազնմսկի Պյոտր Անդրեևիչ (1792—1878) — ռուս բանաստեղծ — (1400)
 Վոդովոզով Վասիլի Վասիլևիչ (1864—1933) — ռուս հրապարակախոս, իրավաբան և տնտեսագետ — (4206)
 Վոդովոզովա Նիլս. Ն. — 7342
 Վոլկովիչ — Վիտիբոկի քաղաքապետ — (3181)
 Վոլտեր Շարլոտա — գերասանուհի — (2048)
 Վոլտեր Մարի Ֆրանսուա Արուե (1694—1778) — ֆրանսիացի լուսավորիչ, փիլիսոփա, գրող սլատմաբան — 688, (1753, 1760)
 Վոյեյկով Ալեքսանդր Իվանովիչ (1842—1916) — ռուս կլիմատոլոգ և աշխարհագրագետ — (6746)
 Վոստոգով — քահանա — (5081)
 Վորիֆ (կոմսուհի) — անգլիացի հասարակական գործիչ — (3466)
 Վորոնցով — Դաշկով Իլարիոն Իվանովիչ (1837—1916) — ռուս պետական գործիչ, 1905—1916 թթ. Կովկասի փոխարքա — 2670, (2671, 2672, 2675, 2678, 2722, 7181)
 Վրույր Արամ (1863—1924) — գերասան, թատերական գործիչ, հնեարան — 1005, 1894, 1909, 1912, 1916—1918, 1920, 1925, 1927, 1928, 1930, 1934—1937, 1940, 1942—1944, 1947, 1950, 1952, 1953, 1955, 1956, 2042, 2044, 2046, (1919—1923, 1926, 1938, 2011, 5989, 6007)
 Վունդ Վիլհելմ (1832—1920) — գերմանացի հոգեբան, ֆիզիոլոգ, փիլիսոփա, լեզվաբան — (6596)

S.

S. — 1976, 2087, 4646, Թարգմ. — 856
 S. — (6131)

S. Գ. — 6836
 S. Հ. տես Հովհաննիսյան Տիգրան
 S. Ն. — 7347
 S. Ս. — Թարգմ. — 1476
 S. Վ. — Թարգմ. — 1568
 Տաղավարյան Նազարեթ (1863—1915) — բժիշկ, բանասեր, հասարակական — քաղաքական գործիչ — (2413, 5857, 6762)
 Տան Դեմետրիս — (2487)
 Տ. — Անդրեասյան Մխիթար — 4704, 5615, 6576, 6577, 6591, 6725, 6780, 6844—6853, Թարգմ. 758, 6812
 Տաշյան Հակոբոս (1866—1933) — հայագետ, Վիեննայի Մխիթարյան միաբանությունից — (5578)
 Տասսո Տորկվատո (1544—1595) — իտալացի գրող — (1662)
 Տատեյան Դեոդ — բժիշկ — (6697)
 Տատիշև Ի. Դ. — կոմս — (2584, 2585, 2587)
 Տարատինով Վ. — 4234
 Տարդ Դարիել (1843—1904) — ֆրանսիացի սոցիոլոգ — (4681)
 Տեկկերեյ Ուիլյամ Մեյկլիս (1811—1863) — անգլիացի գրող — (1693)
 Տեմիրեիլյան Նիկա (1851—1908) — բանաստեղծ, փիլիսոփա, խմբագիր — (1334)
 Տեյվո — ֆինն գրող — (1687)
 Տենիսոն Ալֆրեդ (1809—1892) — անգլիացի բանաստեղծ — 775, (1586)
 Տեն Հիսլյուիլիո (1828—1893) — ֆրանսիացի արվեստաբան — (1881, 6514)
 Տենտեր — ձայնագրող գործիքի գյուտարար — (6843)
 Տեստոնի Ալֆրեդ — իտալացի թատերագիր — (1649)
 Տեր — Ասատուրյան Դիմիտրի — գեներալ — (3091)
 Տեր — Ավագյան Ստեփան — ազգ քահանա — (7043)
 Տեր — Ավետիսյան Նիկողայոս — էջմիածնի միաբան (4732, 5689, 7061)
 Տեր — Ավետիսյան Նիկողայոս — բժիշկ — (6597)
 Տեր — Ավետիսյան Ստ. — 537, 538
 Տեր — Բարբուղիմեոսյան Դեոդ — 4. Պոլսի ազգային վարժարանների տեսուչ — (5325)
 Տեր — Դալստյան Սարգիս Եպիսկոպոս — (6923, 6927)

Տեր-Դասպարյան Սարգիս Լսկոսկոպոս—էջմիած-
նի Գևորգյան ճեմարանի տեսուչ—(5221,
7069)

Տեր-Գրիգորյան Գրիգոր (Թիֆլիսեցի)—բժիշկ—
(6553, 6563)

Տեր-Գրիգորյան Գրիգոր (ղլարցի)—բժիշկ—
6546, 6547, 6549, 6555, (6551)

Տեր-Գրիգորյան Էմիլ (1855—1939)—հասարա-
կական գործիչ, թատերագիր—(1918, 1335,
1922)

Տեր-Գրիգորյան Մար.—6542

Տեր-Գրիգորյան Ջալալ (1866—1939)—մանկա-
վարժ, հասարակական գործիչ—4380, 4434,
4442, 4596, 4767, 7138, 7139, Թարգմ.—
712

Տեր-Գրիգորյան Վ.—բժիշկ—6251

Տեր-Գրիգորյան Հակոբ—700, Թարգմ.—634—
636, 654, 698—700, 735, 857, 870, 875,
876, 1456, 1457, 2707, 5992

Տեր-Դանիելյան Միոսկ—գրող—539, Թարգմ.—
806, (1336)

Տեր-Դավթյան Դևորգ (1850—1934)—ղերական
—(1920—1922, 1941, 1971)

Տեր-Դավթյան Դ.—Թարգմ. փոխադրիչ—1461,
1534, 1535

Տեր-Դավթյան Հ.—բժիշկ—Թարգմ. 614, 769—
771

Տերեշչենկո—Մեծահարուստ—(3125, 4524)

Տեր-Ջաֆարյան Սարգիս—540, 4255, 4782

Տեր-Խսահակյան Ն.—բժիշկ—(6693)

Տեր-Հարությունյան Աստվածատուր վարդապետ
(1850—1902)—գրական, եկեղեցական գոր-
ծիչ—(7136)

Տեր-Հարությունյան Մ.—4256

Տեր-Հովհաննիսյան Ն.—Թարգմ.—1750

Տեր-Հովհաննիսյան Խ.—(1049)

Տեր-Հովհաննիսյան Հակոբ (1850—1904)—գրա-
կան-հասարակական գործիչ, ժամանակավար-
ժական թերթի խմբագիր, ծխական զրույ-
րոցների տեսուչ—(5303)

Տեր-Հովհաննիսյան Կար.—(6047)

Տեր-Հովհաննիսյան Միֆայել—բժիշկ—(6552)

Տեր-Ղազարյան Բ.—բանաստեղծ—(1337)

Տեր-Ղևոնդյան Դ.—գրող—(1338)

Տեր-Ղևոնդյան Նիկողայոս (1846—1920)—ման-
կավարժ, Թիֆլիսի կենտրոնական դրավա-
ճառանոցի հիմնադիր—(5083)

Տեր-Մարգարյան Պողոս վարդապետ—Հաղարծին
վանքի վանահայր—(7049)

Տեր-Մարկոսյան Հովհաննես (1858—1913)—
«Մշակ»-ի աշխատակից և հրատարակիչ—
(5833)

Տեր-Մարտիրոսյան Հովհաննես տես Ա-դո

Տեր-Մարտիրոսյան Միք.—Թարգմ.—662, 674,
705, 773, 861, 889

Տեր-Մելիսեղեկյան Ս.—541

Տեր-Միրաբյան Հովհաննես—մանկավարժ—542,
918, 963, 1079, 1383, 1414, 1417, 1485,
1486, 1669, 1729, 1776, 1815, 4807, 4808,
4857, 4868, 4875, 4879, 4881, 4890—4892,
4949, 4996, 5009, 5030, 5151, 5161, 5162,
5214, 5215, 5291, 5449, 5494, 5581, 6755,
6756, 6784, 6808—6810, 6812, (4993, 5061,
5174, 5216, 5226, 5493, 5497, 5959, 5977)

Տեր-Միքիլյան Արշակ—Ճշակութային գործիչ—
5434, (2208, 5689, 6876, 6942, 6948)

Տեր-Մկրտչյան Դավուստ (Միսթան)(1860—1918)
—հայագետ, բանասեր—2224, Թարգմ.—
4736, (2203, 2216, 2219, 2222, 2223, 2225,
2226, 2229—2231, 5982)

Տեր-Մկրտչյան Կարապետ վարդապետ—էջմիա-
ծին Գևորգյան ճեմարանի տեսուչ—(5233)

Տեր-Մկրտչյան Մ.—4936

Տեր-Մկրտչյան Մեսրոպ վարդապետ—(2285,
5689, 6944)

Տերյան Ստ.—4774, 5190

Տերյան Վահան—543—547

Տերներ Ֆ.—4581

Տեր-Նիկողոսյան Շ. (օրիորդ)—(1577)

Տերոյենց Հովհաննես Պրուսացի (Զամուռյան)
(1801—1888)—աստվածաբան, հայագետ,
Թարգմանիչ—(2240)

Տեր-Պետրոսյան Հովսեփ բահանա—Թարգմ.—
6875

Տեր-Պետրոսյան Մինաս բահանա—Թարգմ.—2217

Տերպ Մ.—6767

Տեր-Պողոսյան Ա.—4740, Թարգմ.—1638

Տեր-Պողոսյան Ավետիք (1880—1954)—բնագետ
մանկավարժ—(6062)

Տեր-Պողոսյան Գ.—պատմաբան, բանասեր—
(2256)
Տեր-Սահակյան Կարապետ—հայագետ, 1906—
1907 թթ. «Բազմավեպ»-ի խմբագիր—(2292)
Տեր-Սահակով—Թիֆլիսի պրիստավի օգնական—
(2870)
Տեր-Սարգսյան—երևանի 'բաղաբազուկ—(2767)
Տեր-Սարգսյան Միրզա—գրող—(1339, 1340)
Տեր-Սարգսյան Ստեփան—(999)
Տեր-Ստեփանյան Գաբրիել (Տեր-Ստեփանով)—
«Новое обозрение»-ի հիմնադիր, գրական—
հասարակական գործիչ—(988, 4104)
Տեր-Ստեփանյան Ստեփան—Թիֆլիսի թեմի ա-
վագ քահանա—(6957)
Տեր-Վարդանյան Խորեն վարդապետ—5361
Տերունյան Մաղափա վարդապետ (1846—1922)
—գրական, եկեղեցական գործիչ—(7083)
Տեր-Ոհանյան Մ.—բժիշկ—(6066, 6552)
Տիգրան տես Տիգրան Զավեն
Տիգրան Զավեն (Զուլասրգյան) (1847—1938)—
մշակութային գործիչ, լրագրող—1056, 1064,
1072, 1103, 1158, 1165, 1178, 1208, 1289,
1317, 1320, 1370—1374, 1393, 1395, 1460,
1585, 1594, 1619, 1642, 1646, 1688, 1699,
1700, 1740, 1741, 1750, 2012—2014, 2018,
2026—2031, 2033—2035, 2054, 2082, 2676,
3680, 3682, 3688, 3849, 3978, 5257—5259,
6176, 6493—6499, 6501—6511, Թարգմ.
892, 3685, (1179, 6094)
Տիգրան Ա.—հայոց թագավոր—(2272, 2283)
Տիգրան Դերվիշ—(2426)
Տիգրան Երկար (Պիլեղիկյան Կարապետ)—հա-
յագետ—(946, 1671, 6140, 6260)
Տիգրան Բ. (Մեծ) (մոտ 140—56 մ. քա)—թագա-
վորել է 95—56 թթ. Տիգրան Ա-ի որդին, Ար-
տաշես Բ-ի թոռը—(5913)
Տիգրանյան—դերասան—(1887)
Տիգրանյան Լևոն (1842—1906)—բժիշկ, գրական—
հասարակական գործիչ, Երևանի 'բաղա-
բազուկ—թարգմ.—780, 782, 1599, 1603
(2757)
Տիգրանյան Հայկանուշ—բժշկապետ Վահան Արծ-
րունու բրոշ աղջիկը—(5091)
Տիգրանյան Նիկողայոս (1856—1951)—կոմպո-
զիտոր—(2085, 2086)

Տիգրանյան Ս.—7147
Տիգրան փաշա Ապրո—եզիպտոսի արտաքին գոր-
ծերի մինիստր—(2423)
Տիգենհաուզեն Վ.—Երևանի նահանգապետ—
(2761)
Տիխեն Ի. Ի.—Ռուսաստանի պետական կալված-
ների մինիստրի հավատարմատար Կովկա-
սում—(4216, 4219)
Տիլսոնով—Սևծովյան երկրամասի զենեքալ-նա-
հանգապետ—(2887)
Տիխոնով Ալեքսեյ Ալեքսեևիչ (1853—1914)—
ռուս գրող, Ս. Պետերբուրգի «Маяк» երկ-
շաբաթաթերթի հրատարակիչ «Нива»-ի
խմբագիր—(6365)
Տիմիրյազև Կլիմենտ Արկադևիչ (1843—1920)—
ռուս գիտնական-դարվինիստ—(6746)
Տիմկովսկի Նիկոլայ Իվանովիչ (1863—1922)—
ռուս գրող—(2030)
Տինդալ Զոն (1820—1893)—անգլիացի ֆիզիկոս
—(6827)
Տիսա Կալման (1830—1902)—հունգարացի քա-
ղաքական գործիչ, 1875—1890 թթ. մինիս-
տրների խորհրդի նախագահ—(3320)
Տիրանյան—եկարիչ—(2127)
Տկաչով—հեռաբան—(2248)
Տյուսաբ Սրբունի (Վահանյան) (1842—1901)—
գրող—(931, 1341—1343, 6214)
Տյուրգո Անն Ռոբեր Ժակ (1727—1781)—ֆրան-
սիացի քաղաքական գործիչ, տնտեսագետ—
(4169)
Տյուրյան Կ.—մշակութային գործիչ—(1298, 4795)
Տոբեն Մարիուս—(7222)
Տոլստոյ Լև Նիկոլևիչ (1828—1910)—709, 710,
(1402, 1491—1496, 1883, 4010—4012,
4014, 4015, 4185, 4187, 4498, 4946, 7299)
Տոլստոյ Սերգեյ—(4191)
Տոնոն—(2878)
Տոտովյանց Վ. Ե.—տնտեսագետ—(3669, 4182,
4192, 7362)
Տ. Սիմոն վարդապետ (Քաջայր)—(2301)
Տվեն Մարկ (Սամուել Լանգդորն Կլեմենս) (1835
—1910)—739—747, (1560)
Տրեվերս Անտոն—իտալացի թատերագիր—(1649)
Տրեյկե Զենրիխ (1834—1896)—գերմանացի
հրապարակախոս, պատմաբան—(3635,
6518)

Տրեպով — ոստիկանութիւնի բարձրաստիճան պաշ-
տոնյալ — (2785, 3244)
Տրիկուպի Սպիրիդոն (1788—1873) — հույն քա-
ղաքական գործիչ — (3528)
Տրոյբեր Օսկար — պատմաբան — (2171)
Տրոշիլ — զենեքալ — (3083)
Տրոֆիմով Վ. Ս. — զննող, Կովկասի կառավար-
չական տնտեսական փոխդիրհետոր —
(2625)
Տրոյեցկոյ Սերգեյ Նիկոլաւիչ (1862—1905) —
ռուս իրաւաբան փրփոստ, հասարակական
գործիչ — (5158)
Տուգան-Բարանովսկի Միխայիլ Իվանովիչ (1865
— 1919) — ռուս տնտեսագետ — (4205)
Տուոմի — ֆինն գրող — (1687)
Տուտովսկայան Հարութիւն — գրող, մանկավարժ —
(4955)
Տուրգենեւ Իվան Սերգեւիչ (1818—1883) — 711—
713, (1498—1502)
Տուր Եվգենյա Վասիլենա (Սուլիաս զը Տուրեն-
միր) (1815—1892) — Սուխովո-Կոբիլինի
քույր — (1497)

Ր.

Րադդե Գուստաւ Իվանովիչ (1831—1903) — ռուս
բնագետ, ազգագրագետ — (6769)
Րամբո Ալֆրեդ (1842—1905) — ֆրանսիացի
պատմաբան — (3882)
Րամսդեն Գ. — (3442)
Րամսե — անգլիացի քիմիկոս — (6867)
Րայչենկո Միխայիլ Գանիլովիչ — Ղուբայի քաղա-
քագլուխ — (2705)
Րայտ Էդրայն (Տիլբեր՝ 1867—1912, Օրվիլ՝
1871—1948) — ամերիկացի ավիակոնստրուկ-
տորներ — (6863)
Րանկե Լեոպոլդ Ֆոն (1795—1886) — գերմանացի
պատմաբան — (3635)
Րաֆֆի (Հակոբ Մելիք-Հակոբյան) (1835—1888)
78, 362, 909, 944, 984, 1013, 1083, 1344—
— 1353, 1773, 5478, 5484, 5489, 5530, 6216,
6233)
Րեյնոնեն Յոհո — (1687)
Րենդալ — ճանապարհորդ — (4709)
Րեստեն (Տեր-Պետրոսյան) — բժիշկ — (6669)
Րեուֆ Բեյ — իսրայէլի նահանգապետ — (2319)

Րեուֆ Վաշա — Կարինի նահանգապետ — (2321)
Րիբո — Ֆրանսիայի մինիստրների խորհրդի նա-
խագահ — (3813)
Րիխարդ — (2700)
Րիխտեր Էոժեն — (4153)
Րիշպեն Ժան — գրող — (1693)
Րյստիլ Իովան (1831—1899) — սերբիացի պետա-
կան-քաղաքական գործիչ, պատմաբան —
(3568)
Րոզենտալ Մաունու — ֆինլանդիայի լիցենզիա-
տոր — (3186)
Րոմկովիչ — պատմաբան, սոցիոլոգ պրոֆեսոր —
(4579)
Րոլեն Ժեկմեն — բելգիացի իրավագետ — (2541)
Րոսկո Հենրի Էնֆիլդ (1833—1915) — անգլիացի
քիմիկոս — (4901)
Րուբախ Պաուլ — գերմանացի տնտեսագետ —
(3622, 4749)
Րուբենբերգ Իոհանն Լյուդվիգ (1804—1877) — ֆին-
լանդական բանաստեղծ — (1692)

Ց.

Ցետկին Կարա (1857—1933) — գերմանական և
միջազգային բանվորական շարժման ակա-
նավոր գործիչ — (6544)
Ցիզեր — (4177)
Ցիլլեր — մանկավարժ, ցիլլերյան ուղղութիւնի հիմ-
նադիր — (4905)
Ցիմմեր — պրոֆեսոր, մամուլում հանդես է եկել
հայերի ու Հայաստանի մասին հոգեւորականութեամբ —
(2540)
Ցիմսեն — բժիշկ պրոֆեսոր — (6558)
Ցուգով Լուիս — իտալացի գրող — (1649)
Ցուրալովի — ճապոնացի բանաստեղծ — (1673)

Ու.

Ուայլդ Օսկար (1856—1900) — անգլիացի գրող —
(1585)
Ուատսոն Ուիլիամ — անգլիացի բանաստեղծ —
(1587)
Ուելսի իշխան — (3410)

Ուրունյան Կեոզ Եպիսկոպոս-Եվրոպահայերի հո-
գևոր առաջնորդ—(7093)
Ուրունյան Կառապետ (1823—1904)—գրող, բա-
նասիր, խմբագիր-հրատարակիչ — (2413,
5857)
Ուշինսկի Կոստանդին Դմիտրևիչ (1834—1870)
—ռուս մանկավարժ—(4970)
Ուոյտման Ուայտ (1819—1892)—ամերիացի
գրող—748
Ուխտումսկի Է. Է. —կրթական գործիչ—(4983,
7295)
Ուկրաինկա Լեսյա (Լարիսա Պետրովնա Կոսաչ)
(1871—1913)—ուկրաինացի գրող—(1558)
Ումանեց—թարգմ.—1681
Ումանսկի—ռուս գրականագետ—(1503)
Ումիկաշվիլի Պետրե—հրապարակախոս, վրացա-
կան «Գյուղական լրագիր»-ի հրատարակիչ—
(6489)
Ումիկյան Ն.—խարկովի համալսարանի պրոֆե-
սոր Տ. Հ. Դանիլևսկու ասիստենտը, բժիշկ—
6566—6568
Ունտիլովա—երաժիշտ-կատարող—(2102, 2106)
Ուոլլես Ա. Ռ. տես՝ Հոլլես Ալֆրեդ Ռոսել.
Ուորչեստերի Եպիսկոպոս—(3446)
Ուսանող—(6016)
Ուսպենսկի Դեբ Իվանովիչ (1843—1902)—ռուս
գրող—714, (1503—1505, 4152, 4157)
Ուրսզով—Երևանի նահանգական բժիշկ—(2784)

Փ.

Փ.—5167
Փալիաշվիլի Զախարի Պետրովիչ (1871—1933)—
վրաց անվանի կոմպոզիտոր—(5124)
Փանոսյան Կառապետ (1826—1905)—գրական-
հասարակական գործիչ—(6233)
Փաշայան Կ. Հ. (1864—1915)—բժիշկ — 4826,
5160, 5249, 6647, 6652, 6675, 6687, 6858,
Թարգմ.—6841. (2511, 4660, 5155, 5165,
5240, 6052, 6637, 6649, 6681, 6708, 6723)
Փառանձեմ (Սաղաթելյան) (1864—1915)—ղերա-
սանուհի—(1921, 1924)
Փառնակ Գ.—թարգմ.—1682
Փառնակես (Մակար Տեր-Սարգսյան) (1855—
1912)—(1354, 1908)

Փավստոս Ռուզանդ—5-րդ դարի մատենագիր—
—(2195, 2196, 2198, 2217, 2253, 2256)
Փարիզի Կոմս—(3893)
Փաբսաղանյան Մեսրոպ վարդապետ—(5373)
Փավագյան Աշոտ Հակոբ Եպիսկոպոս—(7086)
Փավագյան Մաշտոց վարդապետ—(7058)
Փավագյան Վերանես (1866—1920)—548,—572,
1364, 1375, 1557, 1567, 1611, 1716, 1736,
2455, 4018, 4081, 4708, 4709, 4817, 4829,
4853, 4980, 5627, 5684, 6140, 6154, 6527,
6840, 6854, 6855, 6874, Թարգմ.—728, 850.
(989, 990, 1355—1363, 1365—1374, 2036,
4760, 4762, 4843, 5750, 6153, 7058)
Փիթոն Իսալ Եգորովիչ—մեծահարուստ—(2021)
Փիլոյան Ա.—գրող—(1376)
Փիլոյան Ա.—մանկավարժ—բնագետ—(6739)
Փիրաղյան—Եկարիչ—(2118, 2122, 2126, 2128)
Փիրղալեմյան Վեռնի վարդապետ—բանաստեղծ,
բանասեր—(1377)
Փիրումյան Տիգրան (1859—1935)—մանկավարժ,
թարգմանիչ, լրագրող—573, 1278, 1331,
1353, 1511—1520, 1522, 1531, 1533, 1536,
1537, 1540, 1544, 1552—1554, 1872—1874.,
2053, 2115, 2116, 2269, 2272, 2274, 2279,
2285, 2644, 2645, 2654, 2658, 2899, 3036—
3040, 4445, 4809, 4813, 5081, 5124, 5126,
5508, 5515, 5572, 6465, 6477, 6478, 6486—
6490, 7125, 7269, 7270, 7312, 7314—7318,
7320, 7335, 7337, Թարգմ.—726, 1546,
(1378)
Փշավելա Վառլա (Լուկա Ռազիկաշվիլի) (1861—
1915)—վրաց գրող— (1516, 1517, 1520,
1554)
Փոբոյան Սարգիս—(4132)
Փոբրովալ Միխայել փաշա (1842—1897)—գրա-
կան-հասարակական գործիչ—(2263)
Փոբրովալյան Մկրտիչ—մշակութային գործիչ,
լրագրող, 1885—1923 թթ. նրա խմբագրու-
թյամբ Մարտելում լույս է տեսել «Արմենիա»
շաբաթաթերթը—(2690)
Փրիդոնյաններ Կ. և Մ.—(6789)

Ք.

Ք.—4867
Քլ.—955, 1086, 1126, 1259, 1772, 4223, 4236,
4736, 5431, 6790

Ք. 0—1687

Քալանքար Ալեքսանդր (1855—1913)—գյուղատնտես, մշակութային գործիչ, 1893—1913 թթ. «Մշակ»-ի խմբագիր-հրատարակիչ—574—581, 905, 1157, 1358, 4424, 5886, 6778, Թարգմ.—739—746. (906, 1379, 1380, 1560, 4232, 4339, 5535, 5833, 5834, 6354, 6776) Տես նաև Ա. Քլ., Քլ.

Քալանքար Ան.—4151

Քալանքարյան (տիկին—դերասանուհի—(1887, 1889)

Քալանքարյաններ Բաղդասար և Նիկոլայ—գործարանատեր հղթայրներ—(4682)

Քամալյան Բարսեղ—մշակութային գործիչ—(1083)

Քամալյան Սարգիս—գրող—(1381—1384)

Քանանյան Դևոթ (1836—1897)—մանկավարժ, գրական-հասարակական գործիչ—(1282, 5346, 5348, 6218)

Քանանյան (Հովհաննիսյան-Քանանյան (Վառվառն—«Մուրճ»-ի հրատարակչուհի—(6087, 6096)

Քաթբեռունի—ազգագրագետ—(4750)

Քաթունի Մանուել (1823—1903)—մշակութային գործիչ—(7284, 7285)

Քաւիմ (Միսակ Գոշոյան) (1863—1913)—գրող, խմբագիր—(1385)

Քարամյան Նիկողայոս—մանկավարժ, պատմաբան—1295, Թարգմ.—5065, (2174, 2175, 2197, 5203)

Քեչեկյան Հ.—4854, 7346

Քեչյան Բյուզանդ (1859—1927)—հրապարակախոս, «Բյուզանդիոն» թերթի հիմնադիր—(5744)

Քիյեն Վիտալ—արևելագետ—(2426, 3676)

Քին Էդմոնդ (1787—1833)—անգլիացի ողբերգակ դերասան—(1703)

Քիշմիշյան Ալ. 1843—1914)—մանկավարժ, հասարակական գործիչ, լրագրող, թատերագիր—4701, (2035, 5536)

Քյամիլ փաշա—Ալգերի նահանգապետ—(2320)

Քյամիլ փաշա—մեծ եպարքոս Բ դոան—(2511, 3647)

Քյուրբյան—նկարիչ—(2127)

Քոլոլյան Պողոս (1870—1956)—բժիշկ, մշակութային գործիչ—(1951)

Քոչարյան Հ.—1402, 3151, 3420, 3421, 3502, 3672, 3743, 3807

Քոսյան—(2240)

Քորիձե Ֆիլիմոն Խակիչ (Յասենկիչ) ծածկանունը՝ Կորիշիո (1829—1911)—(2115)

Քվարիանի—գրականագետ—(1552)

Քրիզեն—ուտոպիստ-սոցիալիստ—(4202)

Քրիստ—միսիոներ—(5392)

Քուլարյան Գրիգոր—գրող—(1386, 1387)

0.

0.—1597, 1598, 2057, 2140, 2145, 2146, 2181, 3325, 3375, 3376, 3642—3644, 3882, 4057, 4156, 6742

Ո. Յ—(6109)

Օբոլենսկի Իվան Միխայլովիչ—Ռուսաստանի ներքին գործերի մինիստրի օգնական, ֆինլանդիայի գեներալ-նահանգապետ—(3090, 3222)

Օբերնովիչներ—Սերբիայի ազդեցիկ ընտանիքներից մեկը—(3570)

Օբոլսով Պավել Մատվեևիչ (1820—1869)—ռուս մետալուրգ—(3152)

Օլիկցով — Բաբկի գեներալ-նահանգապետ — (2706)

Օզանյան Անդրանիկ (1865—1927)—քաղաքական-հասարակական գործիչ, գործավար, ազգային ազատագրական պայքարի հերոս—(2410)

Օմեշկո (Օրժեշկո) Էլիզա (1842—1910)—լեհ գրող—6537, (1668—1670)

Օմիև Էմիլ (1820—1889)—ֆրանսիացի թատերագիր—(1761)

Օլգա Յեռզոբովնա—մեծ իշխանուհի—(3042)

Օհանյան Հակոբ (1876—1920)—դերասան—(1925)

Օհանյան Ք.—4793, 4864, 5456

Օհանջանյան Ա.—լրագրող—(2695, 5803)

Օմալ դը—Լուի Ֆրիպի որդին—(3908)

Օման—Լիլի համալսարանի սլավոնական լեզուների պրոֆեսոր—(2629)

Օնամուշի—ճապոնացի գրող—(1673)

Օնև Ժորժ (1848—1918)—ֆրանսիացի գրող—(1762, 1885, 1908, 1982)

Օնիկ—լուսարար—(2329)
 Օսիպով Ա.—(2553)
 Օսսիան (Օհսին)—(1679)
 Օստրոգորսկի Վիկտոր (1840—1902)—ռուս մանկավարժ, գրականագետ, հասարակական գործիչ—(1506, 6367)
 Օստրովսկի Ալեքսանդր Նիկոլաևիչ (1823—1886)—թատերագիր—(1946, 1966, 2034)
 Օտյան Երվանդ (1869—1926)—գրող, հասարակական գործիչ, խմբագիր—(1388, 6155)
 Օտյան Սեդրակ—582
 Օտյան Տ.—4819, 4832, 5185, 5397
 Օրբելիանի Գրիգոր (1804—1883)—վրաց բանաստեղծ—(1555)
 Օրբելիանի Նինո—մշակութային գործիչ—(1517)
 Օրի Իսրայել (1658—1711)—բաղաճական գործիչ—(2285)
 Օրլովսկի Վ.—բժշկապետ—(6692)
 Օրմանյան Մաղափա արքեպիսկոպոս (1841—1918)—պատմաբան, եկեղեցական-հասարակական գործիչ—(2192, 2334, 2549, 7211, 7214, 7218, 7219, 7221, 7223, 7225, 7230, 7257)
 Օրոր—6977
 Օֆոնյան—(2511)

Ֆ.

Ֆ.—956—958, 1427, 1476, 1497, 1561, 1563, 1573, 1654, 1658, 1661, 1693, 1705, 1796, 1797, 1864, 1865, 2039, 2040, 2101, 2103, 2170, 2183, 2205, 3043, 3044, 3327, 3346—3350, 3371—3373, 3503, 3584, 3717, 3811, 3813, 3880, 3881, 3885, 4055, 4056, 4059, 4062, 4153, 4155, 4157, 4495—4499, 4501—4508, 4510—4513, 4598, 4600, 4608, 4619, 4628, 4902, 4903, 5422, 5440, 5448, 5477, 5585, 5587, 5609, 6408, 6514, 6525, 6564, 6565, 6571—6573, 6575, 6801, 6837, 6839, 7321, 7365, Թարգմ.—747
 Ֆայլան Հր.—բանաստեղծ—583—586, (597)
 Ֆահրաու—2419
 Ֆարլկ—4130
 Ֆարուհ Ֆ. Վ.—անգլիացի թարգմիչ ու եկեղեցական գործիչ—(6879, 6882)
 Ֆարու—թարգմ.—858
 Ֆերվանյան—նկարիչ—(2142)

Ֆերվանյան Արշակ—թարգմ.—860
 Ֆելեյան Աիմեն—բանաստեղծ—(1389)
 Ֆելեյան թույրեր—գերասանուհիներ—(1935)
 Ֆելիս տես Արծրունի Վահան
 Ֆելլե (Ֆեիլ) Ոկտավ (1821—1890)—ֆրանսիացի գրող—(1763)
 Ֆենոմենով—Կովկասի քաղաքացիական կառավարության առողջապահության մասի կառավարիչ—(6658)
 Ֆեոդորով—«Закасныйское обозрение»-ի խմբագիր—հրատարակիչ—(6329)
 Ֆեոդորով Ալեքսանդր Միտրոֆանովիչ—ռուս բանաստեղծ—715
 Ֆերդինանդ (1861—1948)—Բուլղարիայի իշխան, 1908—1918 թթ. Բուլղարիայի ցար—(3519, 3521, 3537)
 Ֆերնանդո տես Արագի (Մովսես Հարությունյան)
 Ֆերվոն Մաֆս—հոգեբան-մանկավարժ—5166, (6758)
 Ֆերրի Էնրիկո (1856—1929)—իտալացի ոճագետ, իրավագետ—(4122)
 Ֆիրգեր Արթուր—գերմանացի բանաստեղծ—819
 Ֆիլդինգ—(4854, 7346)
 Ֆիլիպոն Դուստավ—6633
 Ֆիլիպով Միխայիլ Միխայլովիչ (1858—1903)—գրականագետ, փիլիսոփա, «Научное обозрение»-ի խմբագիր (1589, 4032, 6369)
 Ֆիլոն Օգյուստեն—ֆրանսիացի գրող—889
 Ֆինկ Ֆրանց Նիկոլաուս—հայագետ—(1842, 2253, 2259, 2277, 6161)
 Ֆինո Ժան—(6772)
 Ֆիշեր-Կունո (1824—1907)—գերմանացի փիլիսոփա, գրականության պատմաբան—(4019)
 Ֆիրդուսի Աբուլ Կասիմ (941—1020)—պարսիկ բանաստեղծ—(1683—1686)
 Ֆիրսով Ն. Ա.—մեծահարուստ—(1406)
 Ֆիցմորիս—անգլիացի քաղաքական գործիչ—(3407)
 Ֆից—Ջերալդ—անգլիական «Դեյլի Նյուս» թերթի թղթակից—(2793)
 Ֆլագո—բժիշկ—(6591)
 Ֆլամմարիոն Կամիլլ (1842—1925)—ֆրանսիացի աստղագետ—(4929, 6816)
 Ֆլավիա—Վրաստանի էկզարխ—(7300)
 Ֆլոբեր Դուստավ (1821—1880)—ֆրանսիացի գրող—(1711)

Յլորա-Ձապել (Մանկասարյան) — զերասանուհի
— (2023)

Յլոֆե Շարլ — ֆրանսիացի փաստաբան — (4075)

Յլուզ — գեներալ — (6279)

Յոգոտ Կարլ — գերմանացի բնագետ — (4202, 6751)

Յոյեբրախ Լյուդվիգ (1804 — 1872) — գերմանացի
մատերիալիստ փիլիսոփա — (4169)

Յորբս Արչիբալդ — անգլիացի լրագրող — (6519)

Յորկատտի — իտալացի թատերական գործիչ, մեծ
մասամբ աշխատել է Թիֆլիսում — (1925,
2042)

Յորստեր Էդուարդ (1818 — 1886) — անգլիացի բա-
ղաբական գործիչ, հայտնի է անգլիական
պառլամենտում առաջ քաշած ժողովրդական
կրթությանը վերաբերող առաջարկով — (5427)

Յորտիս — իտալացի բաղաբական գործիչ — (3741)

Յոր Ֆրանսուա Ֆելիս (1841 — 1899) — ֆրանսիա-
ցի բաղաբական գործիչ, հանրապետության
նախագահ — (1718, 3086, 3896, 3907, 3909,
3932)

Յուսիֆե Լեոն — ֆրանսիացի գրող — 890

Յրանգյան Երվանդ — մշակութային գործիչ — 587,
1964, 2397, 2409, 2414, 3172, 3847, 4112,
4661, 4824, 4835, 4839, 4846, 5183, 5306,
5307, 5333, 5340, 5379, 5380, 5398, 5453,
5454, 5504, 5512, 5513, 5517, 6520, 7124,
7153, 7162, 7341, 7375, (3859, 3860, 4662,
4818)

Յրանս Անատոլ (Տիրո ժակ-Անատոլ Ֆրանսուա)
1844 — 1924) — ֆրանսիացի գրող — 891, 892,
(1764, 1765, 2412)

Յրանց Իոսիֆ II (1830 — 1916) — Ավստրիայի
կայսր 1848 — 1916 թթ. (3446, 3478, 3480,
3484, 3493, 3498, 3527)

Յրապան Լիզե — գերմանացի գրող — 820, (1638)

Յրեզե Ալ. Ալ. — գեներալ — (2596, 2761, 3074)

Յրեյնդ — (1908)

Յրեյտագ Դուստավ (1816 — 1895) — գերմանացի
գրող — (1639)

Յրենկել Ա. Ս. — Օրենսգետ, Ռուսաստանի իրավա-
բանական ընկերության քարտուղար — 2606

Յրենկել Լ. Ա. — էջմիածնի սինոդի դատախազ —
(7165)

Յրիբերգ Մայիկկի — Ֆինն կրթական գործիչ —
5444

Յրիդրիխ Էրնստ — արևելագետ, աշխարհադրա-
գետ — (4644)

Յրիդրիխ Վիկտորիա — գերմանիայի կայսրուհի —
(3618)

Յրիկ — 13-րդ դարի հայ բանաստեղծ — (1390)

Յրուզ Սեմյոն Դրիգորևիչ (1860 — 1916) — ռուս
գրող — 716 — 721, (1166, 1507)

Յուզացարոն — իտալացի գրող — (1649)

Յուկիե Հանրի — ֆրանսիացի գրող — (1693)

Յուլիուս Սամուել — ունիվերսալ — (4081)

ՍՏՈՐԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՓՈԽԱՐԵՆ

(Օտարալեզու անուններ, բառեր սկզբնատառեր
և այլ նիշեր).

B — 1357, 1425, 1461, 1464, 1483, 1484, 1492,
1506, 1618, 1620, 1635, 1774, 4051, 5470.

Balet — 1673

D — 1523, 4208, 4210, Թարգմ. — 4212, 7364

E — 4209

Ego — Տե՛ս Զիլինգարյան Աշոտ

H.C. — 6799

M. — 993, 3633

Mars — (1397, 1398)

MK — (4049)

N — 7122

Na — 973, 1051, 1283, 1292, 1293, 1608, 1768,
1850, 1851, 2283, 2286, 4041, 4211, 4491,
4752, 4753, 4848, 6711

NN — (243, 255, 359)

„Odiseus“ — (3672)

Og — 5172

Pecce M. H. — (6847, 6848)

IIA. — (1507)

Quidam. — 3627, 3629, — 3631

R — 994, 4207

S-1412, 1440 2036, 2426, 2500, 3264, 4147,
4489, 4777, 4850, 5245, 5330, 6090, 6523,
Թարգմ.—5427

Толстой М. Л.—Թարգմ. 4046

В.Л.—(5549)

Vox-1958, 1959, 2016, 2017

X-2157, 3669

X-(441)

Z-(173)

7.—Տես Արասխանյան Ավետիք

°-612, 1073, 1645, 1695, 1739, 2278, 2287,
2755, 4204, 4823, 5163, 5246, 5360, 5419,

6115, 6540, Թարգմ.—775

***-4986, 7293, Թարգմ.—1649, 6539

xxx-(304, 313, 314, 317)

ՏԵՂԱՆՈՒՆՆԵՐԻ ՑԱՆԿ*)

Ա.

Աախեն—2163
 Աբասթուման—2570, 6548, 6570
 Ագ-Սար—2511
 Ագուլիս (Վերին և Ներքին)—2697, 4358, 4362, 4763, 5173, 5492, 6888, 6930
 Ադանա—4800, 7248, 7253, 7256
 Ադիս—Աբերա—2492
 Ադրիանապոլ—2418
 Աթենք—4857
 Ալագյազ—6802
 Ալաշկերտ—2511, 2567
 Ալբանիա—2534, 3513, 3514, 3545, 3970
 Ալեքսանդրապոլ (քաղաք և գավառ)—1918, 2763, 2766, 2768, 2776, 2778, 2779, 2879, 2919, 4131, 4135, 4254, 4275, 4295, 4378, 4768, 4807, 4868, 5174, 5175, 5214, 6181, 7024, 7029, 7106, 7123, 7125, (968, 974, 992, 1097, 1114, 1194, 1399, 1776, 1840, 2217, 2553, 3691, 4490, 4792, 5084, 5623, 6174, 6693, 6755, 6782, 6833, 7175, 7353)
 Ալեքսանդրիա—2506, 5176, (5155, 5165, 6155, 6157, 6721, 6723)
 Ալժիր—3946, 4706
 Ախալցխա (քաղաք և գավառ)—185, 959, 1780, 1920, 2597, 2773, 2805, 2808, 2868, 2971,

2973, 2975, 4764, 4765, 4807, 5467, 6548, 7118, 7120. (1181)
 Ախալքալաք (քաղաք և գավառ)—959, 1953, 2597, 2820, 2853, 2868, 2937—2944, 2946, 2982, 4331, 4342, 4380, 4384, 4426, 4434, 4442, 4765, 4767, 4807, 5177, 5468, 5855, 6982, 7138, 7139, 7367
 Ախթամար կղզի—4813, 4814
 Ախտա—4438
 Աղավնաձոր—4778
 Աղդամ—4330
 Աղդան (Վերին)—5391
 Աղվանից երկիր—2184
 Ամերիկյան մայր ցամաք—2334, 2439, 2480, 5639, 5641, 7103, 7368
 ԱՄՆ—2543, 2554, 2555, 2559, 2676, 3314, 3317, 3319, 3344—3365, 3705—3707, 3709, 3762, 3763, 3861, 3862, 3871, 3872, 4162, 4165, 4202, 4237, 4258, 4446, 4453, 4597—4607, 4851, 4852, 5422, 5463, 5474, 5583, 5847, 5848
 Այդըն—2320, 7283
 Այնթապ—5178
 Անապա—2437, 4794
 Անատոլիա—4645
 Անգլիա—1884, 2333, 2337, 2481, 2511, 2529, 2545, 2676, 3243, 3252, 3277, 3311, 3313, 3314, 3319, 3321, 3324, 3326, 3328—3332, 3338, 3366—3466, 3610, 3612, 3700, 3729, 3861—

* Փակագծերի մեջ են առնված բոլոր այն թվերը, որոնց դիմաց ներկայացված տեղանունները «Մուրճ»-ում հիշատակված են որպես այս կամ այն տպագիր զործերի հրատարակության վայր:

3863, 3922, 3923, 3982—3984, 4045, 4079,
4084, 4144, 4150, 4162, 4202, 4352, 4356,
4363, 4463, 4608—4610, 5423—5428, 6523,
6529, 6545, 6575
Անդիժան—3103, 3107, 3305, 3306
Անդրկասպյան հրկրամաս—3302, 3303, 3305,
4535, 4543, 4559, 4587, 4749, 5179, 5180,
6645
Անդրկովկաս—2561, 2566, 2592, 2603, 2606,
2616, 2623, 2626, 2636, 2652, 2668, 2922,
3030, 4089, 4170, 4172, 4174, 4216, 4218,
4219, 4226, 4228, 4234, 4240, 4244, 4247,
4390, 4394, 4409, 4425, 4477, 4485, 4506,
4563, 4688, 4694, 6254, 6641, 6648
Անի—2159, 2164, 4143, 4749, 4768
Անտիոք—2200, 2253, 2325
Անտվերպեն—5609
Աշխարհ(Ասխարհ)—7046, (6329)
Աշտարակ—4128, 4137, 4438, 4739
Ապարան—2774, 4769
Ապշերոնյան թերակղզի—4243
Առուեր կղզի—4813
Ասկարան—4788
Ասորեստան—1884
Ասորախան—4555, 4887, 4985, 5181, 5182,
6659, 7003, 7014, 7197
Ավստրալիա—3467, 3468
Ավստրիա, Ավստրո-Հունգարիա—2337, 2482,
2676, 3247, 3252, 3310—3314, 3320, 3323,
3330, 3336, 3342, 3469—3498, 3527, 3543,
3547, 3553, 3594, 3598, 3606, 3716, 4184,
4202, 5429, 5430, 5578, 7326
Ատրպատական—2359, 2397, 2414, 2415, 2421,
3134, 5183, 5512, 5513, 5517, 6945, 6949,
6996, 7052, 7124, 7142, 7147, 7154, 7162,
7169, 7171 տին նաև Պարսկաստան
Արարկեր—2361
Արարատ—4737, 6802,
Արարատյան հրկրամաս—4441, 6533
Արգենտինա—3344
Արդարի—5183, 5513
Արդահան—1953
Արեշի գավառ—4777
Արթվին—2609, 2626, 4801, 5184
Արխանգելսկ—3161, 4100

Արմաշ—5383, (5822)
Արմավիր (Հյուսիսային Կովկասում)—2368, 2602,
2698, 4126, 7002
Արտաշատ—2287
Արցախ—4770, 4887, 6905
Արփա (գյուղ Դարալագյազում)—4778
Արիա—2511
Աֆղանստան—2483, 3126, 3420, 3499
Աֆրիկա—3316, 3317, 3343, 3370, 3411, 3500—
3508, 3636

Բ.

Բաբելոն—2276
Բազել—3787, 6852, 7356, 7358, 7359
Բաթում—2440, 2569, 2570, 2609, 2619, 2626,
2653, 2669, 2890, 2896, 2897, 2900, 2911,
4301, 4303, 4376, 4712, 4807, 5505, 5849,
6700, 7002, 7116. (6439)
Բալախանի—1099, 2703, 4336, 4366, 4393, 5482,
5518, 5945, 6022
Բալկանյան երկրներ—3509—3512
Բաղդադ—2250, 3616, 3622, 3623, 3633
Բաղնշ (Բիթլիս)—2407, 2511, 2516, 2548, 4816
Բայազետ—4847
Բայբուրդ—2511
Բասեն—2511
Բասսոր—3663
Բարալեթ—5495
Բարանդուզ (ավան և գավառ)—4819, 4832, 5185,
5398
Բաբու (քաղաք և նահանգ)—978, 1185, 1557,
1907, 1925, 1935—1937, 1940, 1942—1944,
1947, 1952—1955, 1957, 1961, 2020, 2079,
2120, 2134, 2137, 2372, 2494, 2619, 2635,
2653, 2669, 2702—2729, 2838, 2841, 2913,
2915, 2921, 2945, 2949, 2950, 2955, 2960,
2961, 2970, 2976, 2977, 2990, 2992—2995,
3012, 3171, 3850, 4106, 4116, 4147, 4245,
4249, 4252, 4277, 4321, 4323, 4352, 4356,
4363, 4364, 4370, 4376, 4383, 4385, 4392,
4393, 4397, 4399, 4402, 4412, 4420, 4423,
4428—4430, 4435, 4446, 4449, 4457, 4461,
4468, 4474, 4488, 4489, 4693, 4985, 5023,
5053, 5064, 5087, 5164, 5186, 5187, 5499,
5519, 5522, 5550, 6061, 6092, 6181, 6509,

6511, 6552, 6816, 7071, 7159. (979, 1056,
1117, 1165, 1173, 1180, 1184, 1251, 1255,
1313, 1336, 1370, 1371, 1394, 1395, 1397,
1398, 1423, 1458, 1502, 1749, 1750, 1767,
2220, 4185, 4321, 4446, 5065, 6237, 6287—
6301, 6359, 6361, 6436, 6768)

Բերի—Հելթաթ—2928, 4377

Բելգիա—3324, 3326, 3343, 3571—3573, 3804,
6602

Բելոստոկ—3257

Բելլուսթ—2508

Բերլին—1876, 1827, 2071, 2144, 2170, 2250,
2477, 2509, 2545, 2546, 2548, 3040, 3356,
3540, 3613, 3616, 3619, 3633, 4202, 4619,
4740, 5403, 5408, 5414, 5432, 5444, 6017—
(1648, 3622, 3669, 3853, 4184, 4665, 4734,
4749, 5842)

Բենն—3327

Բեսարաբիա—5188, 7101

Բիթլիս տես Բաղեշ

Բիտուի—3200

Բիրերիկ—4746

Բիրմա—2484, 4854, 7346

Բյուզանդիա—3025

Բուլիվիա—3344

Բող-Դաղ—2912

Բոմբեյ—3765, 6616, 6620, 6639, 6645

Բոստոն—(2551, 5769)

Բորժոմ—6548, 6597

Բորչալու—2861, 2868, 4772, 4773, 7125

Բրադիլիա—3344, 3574, 3575, 5463

Բրայիլա—2505

Բրեսլավ (Բրեսլաու)—5414

Բրեստ—Լիտովսկ—3300

Բրյուսել—2542, 4202

Բրուկլին—6852

Բրունն—(7361)

Բրուսա—7092

Բուդապեշտ—3498

Բուխարա—2801, 2819, 4749

Բուխարեստ—3560, 3562

Բուկովինա—2487

Բուլղարիա—2334, 2485, 2486, 2558, 3123, 3326,
3515—3527, 3543, 3563, 3565, 3670, 3689,
3690, 5431, 5463, 7042

Բուդուրուստան—4798

Բուֆալո—3355

Գ.

Գալիցիա—2334, 6602

Գանձակ (քաղաք և նահանգ)—1521, 2620, 2623,
2628, 2635, 2669, 2730—2755, 2773, 2842,
2849, 2932, 4138 4169, 4222, 4294, 4298,
4369, 4400, 4774—4777, 5189—5192, 6181,
6650, 7125, 7159

Գանձասար—4788

Գաուդան—4659

Գեշրու—4438

Գետաշեն—4775, 5191

Գերմանիա—1884, 2096, 2333, 2379, 2389, 2451,
2676, 3085, 3122, 3252, 3293, 3308—3312,
3315, 3320, 3323, 3324, 3326, 3336, 3342,
3343, 3401, 3417, 3434, 3456, 3462, 3484,
3576—3641, 3726, 3747, 3790, 3861—3863,
3991, 3994, 4150, 4158, 4162, 4202, 4203,
4615—4626, 4636, 5418, 5432—5443, 5578,
5583, 6032, 6531

Գիլան—2420, 4820, 5193

Գլազգո—2538

Գնիշիկ—4778

Գոդթան գավառ—4358

Գոմել—3201, 3230

Գոնիա—3663

Գորի—2116, 2597, 2628, 2805, 2917, 4365, 7100

Գորիս—2078, 2750

Գվատեմալա—3344

Գրոդնո—3188

Գրոդնի—4259, 4296, 4329

Գում—Գափու (Յաղամաս Կ. Պոլսում)—2511

Գուրիա—2902, 2904, 2905

Դ.

Դադստան—4168, 6635

Դամասկոս—3673, 4643

Դանիա—2401, 2451, 3606, 3642—3645, 3702,
4453, 4627, 5444, 5501,

Դաշբուռուն—2881, 2682

Դարալաղյաղ (Վայոց ձոր)—2790, 4778

Դարաշիշակ—2774
 Դարմշտատ—5408, 5409, 5414
 Դենվեր—4600
 Դերրհնդ—1920, 4557
 Դերջան—2511
 Դերսիմ—2511, 4802
 Դիարբեքիր—2336, 2367, 2511, 2516, 5194
 Դիժոն—3960
 Դոնգուլա—3381, 3501
 Դրեզդեն—5414
 Դրոնթայմ—4863
 Դուշեթ—2635, 5016

Ե.

Եդիպտոս—1884, 2451, 2488—2491, 3397, 3464, 3502, 5463, 5639, 6615
 Եդեսիա—4746
 Եթովպիա—2492, 2493, 3503—3505, 3717, 3722—3724
 Ելենենդորֆ—7074
 Ելփին—4778
 Եկատերինոգար (Կրասնոգար)—1934, 2437, 4216, 4794, 6057, 7002, 7041
 Եկատերինոսլավ—3195
 Ենա—1020, 4879, 5400, 5414, 5435. (4879)
 Եվլախ—4484
 Երզնկա—2511
 Երուսաղեմ—2364, 3605, 6912, 7027, 7212, 7231
 Եվրոպա—1789, 1793, 2546, 3338, 3339, 3343, 4045, 4182, 4194, 4202, 4453, 5639
 Երևան (քաղաք և նահանգ)—1918, 1947, 1952, 2045, 2207, 2619, 2756—2791, 2879, 2901, 2926, 2927, 2979, 3118, 3171, 4048, 4124, 4128, 4173, 4232, 4234, 4260—4262, 4264, 4267, 4270, 4275, 4287, 4289, 4304, 4312, 4325, 4334, 4371, 4373, 4386, 4396, 4431—4433, 4444, 4456, 4467, 4470, 4474, 4475, 4479, 4483, 4486, 4779, 4780, 4887, 4983, 5055, 5195—5211, 6181, 6511, 6574, 6816, 6909, 6940, 6962, 6992, 7105, 7035, 7053, 7073, 7017, 7125. (1335, 1340, 1354, 4779)

Զ.

Համբրով—3301
 Հանգեգուր—2749, 2574, 4255, 4772, 4781, 4782, 5212, 5213

Հանդիրար—3506
 Հաթաթալա—1920, 4473
 Հեյթուն—2318, 2328, 2385—2387, 2390, 2391, 2394, 2396, 2404, 2405, 2525, 2527, 3184, 4746, 4803—4806, 6694
 Հմյունիա—2364, 4119, 4807, 4808, 5214—5216, 5483, 7216. (5721, 6681)
 Հվարթենց—2167, 2248
 Հուգդիդի—2903

Ի.

Իլամ—2262
 Իլգաս—Լոթարինգիա—4202
 Իկվատոր—3344
 Ինգելի—5217
 Ինկյուրի—3649
 Իջմիածին (առանձին տես Վաղարշապատ)—1779, 2076, 2080, 2253, 2286, 2571, 2605, 2684, 2217, 4141, 4983, 5055, 5218—5238, 5277, 5550, 5554, 5557, 6532, 6892, 6896, 6944, 7062, 7064, 7070, 7149, 7165, 7295. (963, 5693)
 Իսենտուկի—6597, 6601
 Իտնա—6802
 Իրզրում տես Կարին
 Իրիթրե—4808
 Իրտագին—4778
 Իրֆուրտ—5609

Լ.

Լիրգա—4808

Թ.

Թառաթում—4778
 Թավրիզ—2340, 2344, 2346, 2370, 2375, 2397, 2414, 3171, 3816, 3836, 4652, 4660, 4793, 4821, 4822, 5183, 5239—5252, 5473, 5487, 5489, 5500, 5504, 6009, 6052, 7072, 7341. (1062, 4042)
 Թելավ—2597, 2822, 2826, 2871
 Թեհրան—1939, 3177, 3828, 4823, 5253—5259, 5478, 6094. (5682, 5683, 6150)
 Թեոդոսիա—3237
 Թերեք գետ—2933
 Թեքիրդաղ—տես Ռադստո

ԹԻՖԼԻՍ—925, 1003, 1022, 1123, 1217, 1250,
 1344, 1347, 1396, 1430, 1478, 1521, 1542,
 1885, 1889, 1895, 1901, 1904, 1908, 1912,
 1921, 1924, 1925, 1927, 1930, 1931, 1934,
 1935, 1942—1944, 1953, 1954, 1956—1958,
 1963, 1966, 1969, 1970, 1974—1977, 1982,
 —1985, 2097—2099, 2102, 2105, 2106, 2110,
 2117—2119, 2123, 2126, 2136, 2139, 2455,
 2510, 2569, 2571, 2600, 2612, 2628, 2635,
 2636, 2653, 2668, 2669, 2717, 2773, 2792—
 2875, 2906, 2923, 2924, 2929—2931, 2934—
 2936, 2941, 2958, 2959, 2965, 2978, 2983,
 2989, 2996, 2997, 3006, 3013, 3018, 3024,
 3126, 3171, 3249, 3815, 4052, 4069, 4078,
 4101, 4110, 4135—4138, 4140, 4143,
 4168, 4217, 4227, 4229, 4230, 4247, 4253,
 4261, 4268, 4273, 4302, 4303, 4308, 4309,
 4315, 4322, 4324, 4341, 4343, 4346, 4354,
 4375, 4383, 4398, 4410, 4482, 4684, 4685,
 4688, 4690, 4807, 4869, 4887, 4938, 4942,
 4947, 4956, 4966, 4977, 4983, 5007, 5011,
 5014, 5020, 5023, 5025, 5038, 5041,
 5043, 5044, 5060, 5086, 5099, 5119,
 5126, 5150, 5171, 5199, 5260—5303,
 5466, 5472, 5475, 5480, 5491, 5495, 5520,
 5524, 5525, 5527, 5533, 5535, 5537, 5539—
 5542, 5544, 5546, 5548, 5552, 5559, 5561,
 5562, 5564, 5567, 5572, 5576, 5597, 5598,
 5602, 6181, 6199, 6581, 6582, 6597, 6604,
 6605, 6630, 6672, 6678, 6696, 6816, 6885,
 6898, 6900, 6901, 6904, 6910, 6931, 6998,
 7067, 7068, 7087, 7159, 7263, 7269, 7271,
 (929, 950, 959, 976, 988, 990, 1004, 1031,
 1049—1051, 1055, 1057, 1063, 1065, 1071,
 1072, 1077, 1079, 1080, 1085—1087, 1090,
 1092, 1094—1096, 1098, 1099, 1103, 1106—
 1108, 1112, 1113, 1120, 1134, 1135, 1149,
 1150, 1159—1162, 1164, 1167, 1177, 1182,
 1188, 1189, 1202, 1208—1210, 1233, 1236,
 1242, 1244, 1287, 1292, 1301, 1308, 1314,
 1322, 1337, 1338, 1355, 1357, 1358, 1363,
 1365, 1367, 1370, 1372—1374, 1376, 1378,
 1379, 1381—1387, 1392, 1393, 1396, 1414—
 1416, 1422, 1424, 1438, 1439, 1450, 1451,
 1456, 1458, 1461, 1462, 1464, 1468, 1470,

1476, 1482—1486, 1491, 1492, 1506, 1523,
 1534, 1545, 1546, 1564—1566, 1574,
 1577, 1578, 1580, 1584, 1585, 1595,
 1596, 1606, 1607, 1609, 1610, 1615,
 1618—1620, 1629, 1630, 1632, 1636,
 1641, 1642, 1683, 1688, 1699, 1728—
 1730, 1732, 1735, 1744, 1752, 1755, 1769,
 1770, 1850, 1854, 1858, 1865, 1908, 2157,
 2164, 2184, 2199, 2204, 2224, 2286, 2389,
 2649, 2755, 4020, 4071, 4200, 4207,
 4211, 4222, 4236, 4386, 4204, 4469, 4491,
 4742, 4753, 4760, 4765, 4802, 4858, 4866,
 4867, 4875, 4877, 4893, 4901, 4904, 4906,
 4916, 4929, 4965, 4967, 4984, 5045, 5083,
 5085, 5127, 5133, 5154, 5162, 5167, 5169,
 5172, 5195, 5291, 5300, 5418, 5497, 5579,
 5580, 5619, 5630, 5655, 5679, 5714, 5760,
 5839, 6163—6169, 6200, 6209, 6217, 6219,
 6281, 6331, 6339, 6341, 6355, 6381, 6434,
 6442, 6463, 6479, 6480, 6492, 6544, 6553,
 6554, 6563, 6570, 6608, 6657, 6667, 6671,
 6686, 6688, 6711, 6739, 6741, 6749, 6756,
 6776, 6777, 6790, 6797, 6798, 6800, 6804,
 6808, 6812, 6813, 6820, 6875, 6969, 7065,
 7122, 7128)

ԹՅՈՐԻՆԳԵՆ—5999, 6011

ԹՈԼԱՄ—2339

ԹՈՆԻՍ—4706

ԹՈՐԵԽԱՍԱՆ—5179, 5180,

ԹՈՐՔԻԿ—2294—2435, 2456, 2511, 2524, 2526,
 2534, 2536, 2539, 2548, 2574—2576, 2676,
 3118, 3121, 3249, 3252, 3270, 3314, 3326,
 3339, 3342, 3380, 3400, 3462, 3464, 3466,
 3511, 3523, 3525, 3529—3532, 3534, 3535,
 3537, 3539—3543, 3546, 3547, 3550—3553,
 3555—3557, 3559, 3566, 3576, 3605, 3616,
 3620, 3622, 3623, 3633, 3637, 3638, 3646—
 3696, 3734, 3748—3761, 3830, 3927, 3968,
 3970, 3984, 3989, 3991, 4130, 4202, 4631—
 4647, 4731, 4803—4806, 4809—4813, 4816,
 5445—5447, 5457, 5463, 5854, 6509

Ժ.

ԺԼԵԳՆՈՎՈՂՍԿ—6597

ԺՐՆԱ—4202, 5402, 5405, 5414, 5416, 5992, 6121,
 6806, 6840. (1317, 2546)

ժիտումիր—(6315)

Ի.

Իզդիր—2661, 2760, 2782, 4739

Իլմիր տես Ջմյունիա

Իմերեթիա—6919, 6947, 6958

Ինչար Օաղիս—3959

Ինսրուկ—3495

Իուլանդիա—3328, 3326, 3377, 3444, 3458, 3697
—3702

Իսլանդիա—3702

Իսպանիա—1884, 3703—3715, 3762, 3764, 7331

Իտալիա—1884, 2676, 3247, 3312, 3319—3321,
3323, 3324, 3329, 3330, 3342, 3448, 3449,
3491, 3495, 3562, 3652, 3716—3742, 3813,
3840, 3930, 3960, 3983, 3984, 4122, 4162,
4628, 4629, 4855, 5448, 5583

Իրաք—3743

Լ.

Լազոդիս—1920

Լազիստան—4796

Լալալիգ—1237, 2172, 3035, 4623, 5409, 5414,
5416, 6061. (1777, 1875, 1880, 3616, 4615,
4645, 6534, 6836, 6942)

Լեառեան—3284

Լեհաստան—2494, 2495, 3092, 3301, 3241, 3621,
3625, 3626, 3630, 4113, 7261

Լիմ կղզի—4813

Լին—5510

Լիոն—3892

Լոզան—5304, 5414

Լոձ—3137

Լոնդոն—956—958, 1796, 1797, 2181—2183,
2205, 2342, 2412, 2422, 2481, 2511, 2528,
2548, 3367, 3440, 3446, 3465, 4202, 4853,
4901, 5412, 5424, 5486. (3774, 4744, 5583,
5612ա, 7319)

Լոռի—7125

Լուկոյանովյան գավառ—4501

ԼԻ.

Խանբենդ—6047, 7302

Խաշուր—4438

Խաոյցուղ—Քաղամաս Կ. Պոլսում—2431

Խարբերդ—2319, 2435, 2439, 2511, 2518, 5305,
5318

Խարդան—2511

Խարկով—3163, 5090, 5481, 6586

Խեկ—4764

Խեղսոն—4592

Խիլան—4809

Խոյ (քաղաք և գավառ)—2409, 3826, 4824—4826,
4831, 4834, 5183, 5306, 5307

Խոնի—4414

Խորս—2417

Ն.

Նաղկաձոր—տես Դարալիշակ

Նինամձղարի—5051

Կ.

Կաղան—2054, 3307, 4235

Կաղալինսկ—6106

Կալիֆոռնիա—2451

Կալկաթա—2498, 6129, 6960

Կախկ—3025, 4242, 4280, 4299, 4314, 4327,
4333, 4382, 4413, 4416, 4783

Կահիրե—5308—5310. (2490, 5813, 6159)

Կաղզվան—2689, 2693, 2879, 4094, 4124, 4731,
7115, 7141

Կանադա—5463

Կարին (Էրզերում)—2321, 2407, 2511, 2516, 4709,
4731, 4739, 4847, 5311—5321, 5582, 6602,
6971, 7027, 7311

Կարլսբադ—6705

Կարոլինյան կղզիներ—3747

Կարս—1947, 2436, 2476, 2567, 2569, 2605, 2609,
2876—2880, 2936, 4124, 4129, 4135, 4260—
4262, 4267, 4270, 4275, 4289, 4302, 4386,
4398, 4426, 4427, 4473, 4731, 4743, 4780,
5322, 5323, 5488, 6181, 6532, 6962, 6971,
7025, 7147, 7159, 7363

Կեմանց—4781

Կեսարիա—2511, 5324, 7092

Կըշտըմ—4569

Կիլ (չրանցք)—3456, 4621

Կիլիկիա—2200, 2253, 4800

Կիպրոս—2364, 2496, 2497, 2500, 7370

Կիսլովոդսկ—4798, 6597

Կիև—1188, 3149, 3198, 4992, 5029, 5095. (6402)

Կճողուտ—4786

Կլուտկյում—4781

Կոբրին—3300

Կոթի—4316—4318, 4785—4787

Կոլումբիա—3344

Կոդը—2695, 4810

Կոդոր—2805, 4077

Կույենհագեն—(1645)

Կ. Պոլիս—926, 1066, 1067, 1142, 1246, 1360, 1832, 1846, 1892, 1894, 2047, 2167, 2306, 2310, 2315, 2323, 2331, 2362, 2553, 3111, 3446, 3553, 3576, 3605, 3646, 3651, 3652, 3656, 3668, 3672, 3679, 3680, 3687, 3694—3696, 3927, 4130, 4807, 4816, 5325—5332, 5401, 5637, 6672, 7257, 7259, 7267. (954, 1148, 1195, 1289, 2224, 4063, 4890—4892, 4934, 4996, 5630, 5685, 5773, 5790, 5802, 5819, 5821, 6177, 6762, 6873)

Կոստա—Իիկա—3344

Կոստրոմա—4912

Կովկաս—2561—2701, 2916, 2948, 2972, 2981, 2987, 3024, 3073, 4053, 4065, 4068, 4070, 4090, 4095, 4107, 4217, 4220, 4224, 4236, 4237, 4239, 4285, 4306, 4353, 4406, 4436—4438, 4448, 4450, 4451, 4453, 4464, 4471, 4481, 4487, 4490, 4727, 4728, 4737, 4749, 5147, 5153, 5573, 5634, 6632, 6656

Կովկասյան լեռնաշղթա—4266

Կովնո—3188

Կորեյա—3268, 3273, 3432, 3744—3746, 3918, 4856

Կվանտույան Երկիր—3197

Կտուց կղզի—4813

Կրակով—5068

Կրասնայա Պոլյանա—2613, 2888

Կրասնոյե Սելո—3130

Կրասնովոդսկ—2588, 4544

Կրետե—3536, 3748—3761

Կրդը—4076

Կրծանիս—3024

Կուբա—3705—3709, 3762—3764

Կուբան—2574, 2602

Կուչան (Ղուչան)—3856, 4649

Կուր (Քուր) գետ—2906, 2907

Կուրրիեր (ածխահանքեր)—3996

Հասագա—3333, 3335, 3772, 4202

Հադրուիթ—5506

Հալլե—5408, 5409, 5414. (4047, 4644, 7347)

Հալեկ—3648

Հադպատ—2155, 2164

Համբուրգ—2265, 3726. (1579)

Հայաստան (արևելյան և արևմտյան)—926, 2294, —2435, 2534, 2546, 2548, 4066, 4071, 4630, 7348

Հայդելբերգ—1816, 5404

Հասանբյանդ—4778

Հավայան (Սանդվիչյան) կղզիներ—3353, 3354,

Հավթվան—2356, 4652, 5513

Հելսինգֆորս—3055, 3117. (6270, 6445)

Հին Ղրիմ տես Ղրիմ

Հին քաղաք (գյուղ Ատրպատականում)—5513

Հյուսիսային քենո—4707, 4708, 4710, 4711, 4714

Հնդկաստան—926, 2498, 3389, 3420, 3765—3771, 6642, 7168

Հոլանդիա—6254

Հոհենհեյմ—6783

Հոռոմ—2188, 2548, 3562, 3729, 3840, 4045, 4047, 5436, 5578, 7269

Հունաստան—1884, 2499, 2558, 3528—3536, 3551, 3690, 3748—3761, 3830, 4045, 4857, 5436, 5449, 5463, 5847

Հունգարիա (տես նաև Ավստրո-Հունգարիա)—2500, 3336

Ղադախ—2735, 2739, 4316, 4339, 4785, 4786

Ղազվին—4659

Ղալադե—2908—2910

Ղալասար—5513

Ղամարլու—4128

Ղարաբաղ—1835, 4739, 4788, 6901, 6976, 7000, 7085

Ղարադաղ—5183, 5333

Ղզլար—2933, 4281, 4326, 4340

Ղոթուր—4824

Ղրիմ—1044, 2503, 2511, 5334, 7023. (6491)

Ղուբա—1920, 2705, 5335, 5336, 5476, 5490

Ղուլուլիս—4764

Ղուրախան—978

Ճ.

Ճալա—4438, 4764

Ճապոնիա—2676, 3111, 3268—3298, 3331,
3359, 3432, 3461, 3462, 3773—3778, 3791
—3794, 3801, 3804, 4648, 4649, 4858,
5450, 5451

Ճըկետին—4781

Մ.

Մադագասկար—3779, 3780, 3894, 3899

Մալաթիա—2434

Մակեդոնիա—2411, 2418, 2534, 2558, 3252,
3270, 3338, 3446, 3459, 3537—3557, 3659,
3670, 3671, 3678, 3681, 3683, 3690, 3970,
3989

Մակուի խանություն—4826, 4827, 7153

Մահլամ—2356, 2369, 5513

Մայկուպ—2437, 4794

Մանգլիս—2626, 5337—5339

Մանչեստր—4901, 7160

Մանջուրիա—3359, 3368

Մասիսեներ՝ փոքր և մեծ—4730

Մարադա—5183, 5340, 5502, 5513

Մարաշ—4746

Մարբուրգ—5408, 5409. (2253, 2259, 2277,
6161)

Մարզվան—7333

Մարոկկո—3959, 3991, 3994, 3995

Մարտինիկա—3781

Մեզեն—6106

Մեծ Ղարաքիլիսա—4256, 4789, 5341

Մեծ Պամաշ—4764

Մեդրի—4739, 4790, 5342

Մեթամուրյան նահանգ—3197

Մեքսիկա—3344

Մեքքա—3673, 4643

Միլան—(3717)

Միխայլովո—3194

Միննեպոլիս—4600

Մինսկ—3188

Միջին-Ասիական ոռոսական նահանգներ—3099

Միտրովիցա—3514

Մյունխեն—5407, 5414, 5577, 5578, 7355.
(3765)

Մոզիլսկ—3188

Մոզդոկ—2619, 4142

Մոկս—4809, 4811

Մոնպելիե—5414, 5875

Մոսկվա—328, 1136, 1215, 1218, 1220, 1226,
2130, 2135, 2158, 2189, 2219, 2238, 3016,
3043, 3049, 3135, 3149, 3159, 3161, 3177,
3231, 3235, 3250, 3263, 3264, 4100, 4569,
4703, 4713, 5050, 5093 5148, 5343—5355,
5654, 6005, 6016, 6112, 6199, 6629, 6720,
6746, 6814, 6816, 6838, 7012, 7305. (955,
968, 983, 984, 986, 994, 1027, 1145, 1157,
1163, 1201, 1203, 1219, 1225, 1283, 1358,
1359, 1408, 1417, 1495, 1500, 1591, 1762,
1774, 1831, 1838, 2206, 4050, 4594, 4730,
4792, 4896, 4905, 5431, 5450, 5531, 5619,
5800, 5816, 5838, 6145, 6217, 6259, 6322,
6425, 6430, 6942, 7112)

Մյխիթ—3027

Մուծումբար—5513

Մուկդեն—3284, 3289, 3291, 3292, 3459, 6279

Մուղանի դաշտ (անապատ)—4283, 4293, 4297

Մումարեթ—Իլ Ազիդ—2516

Մուշ—2294, 2380, 2412, 2415, 2511, 2548, 4630

Յ.

Յարլոնսկ—4941

Յան-Յե—3453

Յարոսլավ—4100, 5479

Յոզդուտ—2299

Յուլան—Օլուբ—7352

Ն.

Նախիջևան—2764, 2786, 2791, 2879, 4351,
4401, 4784, 6992, 7081

Նանսի—4962, 5414

Նեհրի—4849

Նեոպոլիս—4008

Նիժնեգորոդ—3043, 4541

Նիկարագուա—3782

Նիկոգիա—(2497)

Նիկոլան—4592

Նյու-Յորք—3344, 3347, 4189, 6852

Նովորոսիյսկ—7002

Նովոտորգյան նահանգ—3208

Նոր Բայազետ—2762, 2766, 2774, 4421, 4791, 5356
 Նոր Նախիջևան—1274, 1275, 1277, 1894, 1934, 2502, 2619, 2851, 2881—2885, 2984, 4799, 4943, 5116, 5357—5359, 5462, 7007. (1061, 4993, 5628)
 Նոր Զուղա—2399, 4828, 5360—5363. (4831, 6144)
 Նորվեգիա—3783, 3784, 4863
 Նուխի—1920, 2286, 2744, 4884, 5364, 7159

Չերնիգով—3234
 Չերնոգորիա—3558, 3559, 3521, 3526, 3564, 4861, 4862
 Չիատուրա—2669, 4464
 Չիբուխի—4743
 Չիկագո—3349, 4598, 4599, 4600
 Չինաստան—3102, 3144, 3150, 3160, 3273, 3331, 3387, 3390, 3391, 3402, 3420, 3432, 3599, 3732, 3745, 3791—3810, 3939, 3953, 4651, 7338

Շ.

Շամախի—1961, 2628, 2704, 2925, 2947, 4887, 4985, 5365, 6227, 7008, 7048, 7065, 7107, 7140, 7287
 Շապին—Գարահիսար—2511
 Շատախ—4809, 4811
 Շարուր-Պարալազլազ—2785, 2786, 2791
 Շեմզդինան—4849
 Շիկահոդ—4781
 Շիպկա—3523
 Շիրակ—2290, 2636, 4242, 4456, 4783, 4792, 6532
 Շվանիձոր—4781
 Շվեդիա—2446, 3783, 3784, 4863
 Շվեյցարիա—2333, 2546, 3785—3787, 4184, 4202, 4650, 4859, 4860, 5501
 Շվեյվիզ—3606
 Շտուտգարտ—(2171, 4006)
 Շուլավեր—1083, 2839, 4330, 4438
 Շումլա—5511
 Շուշի—1905, 1920, 1947, 1952, 1953, 1956, 1961, 2078, 2687, 2731, 2736, 2743—2748, 2752, 2753, 2773, 2842, 2849, 2964, 2991, 3002, 4128, 4148, 4251, 4320, 4361, 4484, 4793, 4943, 5055, 5306—5377, 5521, 5545, 6181, 6624, 6909, 6993, 7075, 7159, 7187. (951, 954, 996, 1122, 1151, 1183, 1339, 1425, 1583, 1685, 1686, 5646, 5648, 7166)

Չ.

Չեզմե—4808
 Չեխիա—944, 3336, 3487, 3788—3790
 Չեմուպո—3273
 Չեստեր—2511

Պ.

Պանամայի հանրապետություն (և չրանցք)—3361, 3811—3814, 3834
 Պավլովկի—7374
 Պարսկաստան—2258, 2294—2435, 3025, 3057, 3095, 3134, 3171, 3172, 3242, 3252, 3437, 3459, 3815—3860, 4112, 4652—4664, 4737, 4793, 4817—4822, 4824, 4826, 4827, 4829, 4831—4834, 5453—5455, 5498, 6520, 6660, 7340, 7344, 7345, 7350, 7375. տես նաև Ատրպատական
 Պարսկական Հայաստան տես Հայաստան
 Պարսկական Քուրդիստան տես Հայաստան
 Պեկին—5452
 Պետրովսկ—1920, 4265, 4397
 Պլոտի Պամաչ—4764
 Պյատիգորսկ—1325, 6597
 Պոդոլսկ—3188
 Պոզնան—3626
 Պոլտավա—3163
 Պորտ-Արտուր—3273, 3279, 3284, 3288, 3290
 Պորտսմութ (ԱՄՆ)—3297
 Պրագա—3484
 Պրովիդենս—7059
 Պրուսիա տես Գերմանիա

Ջ.

Ջալալ Օղլի (Ստեփանավան)—4405
 Ջեբրայիլի դավառ—4361
 Ջիվանչիր—2741
 Ջուլամբերկ—3134, 4840
 Ջուլֆա—4381, 4391

Ռ.

Ռանգուն—2484

ԼԷԶՈ (ԼԵԶՈ)—3858, 4655, 4659, 5476
 ԼԻԳԱ—(6456)
 ԼԻՆԴ—4778
 ԼԻՈ զՐ ԺԱՆԿՅՐՈ—3574
 ԼՅԱՊԱՆ—6595
 ԼՈՂՈՍՈՒՆ (ԲԵՔԻՐՊԱՂ)—7092
 ԼՈՍՏՈՎ ԴՈՆԻ ՎՐԱ—2881, 2882, 2885, 5555.
 (919, 1259)
 ԼՈՒԺԱՆ—3300
 ԼՈՒՃԻՆԻԿ—2504, 2505, 2543, 3543, 3560—3562,
 3690, 5463
 ԼՈՒՍԱՍՏԱՆ—2334, 2451, 2456, 2501—2503,
 2529, 2536, 2568, 2575, 3024, 3030—3033,
 3314, 3317, 3322, 3331, 3346, 3359, 3402,
 3432, 3437, 3454, 3462, 3650, 3886, 4045,
 4049, 4056, 4061, 4062, 4064, 4098, 4102,
 4103, 4113, 4139, 4146, 4150, 4184, 4218,
 4237, 4258, 4453, 4462, 4478, 4492—4596,
 5463, 5514, 5547, 5558, 5569, 5578, 6274,
 6528, 6545, 6565, 6573, 6578, 6623, 6631,
 6655, 7354
 ԼՈՒՆԶՈՒԿ—5389, 5496. (1064, 5629)

Ս.

ՍԱՐՂՎԱՐ—6500
 ՍԱՂԵԼ—4764
 ՍԱԼՄԱՍՏ (ՔԱՂԱՔ և ՂԱՎԱՌ)—2356, 2388, 3826,
 4822, 4826, 4829—4831, 5183, 5378—5380
 ՍԱԽԱԼԻՆ—3297, 5507, 5957
 ՍԱՂԵԱՆ—4438
 ՍԱՄՈԱ ԿՂՂԻՆԻՐ—3861—3863
 ՍԱՄԱՐՂԱՆԴ—4526, 4749, 6643
 ՍԱՄՏՐԵՂԻ—2669
 ՍԱՆԱՀԻՆ—2155, 2164, 2646
 ՍԱՆ-ՍՈՒՆՖԱՆՈ—3111, 3336
 ՍԱՆԿՈՒՊԵՆԵՐՐՈՐԳ—1403—1405, 1925, 2134,
 2238, 2449, 2569, 2604, 2611, 2801, 3050,
 3056, 3078, 3080, 3149, 3171, 3177, 3189,
 3190, 3207, 3218, 3226, 3232, 3233, 3239,
 3283, 3474, 3553, 3597, 3729, 3972, 4116,
 4122, 4488, 4505, 4518, 4527, 4528, 4542,
 4560, 4573, 4585, 4590, 4593, 4894, 4903,
 4914, 4918, 4961, 4990, 4997, 5002, 5034,
 5112, 5115, 5129, 5132, 5143, 5148, 5171,
 5654, 6199, 6587, 6588, 7012, 7013, 7182,

7293. (1015, 1060, 1074, 1091, 1126, 1127,
 1155, 1158, 1175, 1320, 1391, 1442, 1446,
 1460, 1467, 1592—1594, 1638, 1660, 1669,
 1670, 1707, 1766, 1768, 1772, 1773, 1775,
 1841, 2194, 2200, 2238, 2291, 2294, 2536,
 2662, 3033, 3740, 4182, 4436, 4630, 4946,
 5110, 5163, 5630, 5700, 6217, 6326, 6365,
 6401, 6424, 6440, 6690, 6692, 6784, 6794,
 6809, 6810, 6821, 7088, 7354)
 ՍԱՍՈՆ—421, 2059, 2300, 2301—2305, 2306,
 2307, 2309, 2314, 2322, 2326, 2406, 2407,
 2410—2412, 2415, 2416, 2419, 2511, 2525,
 4812, 4847
 ՍԱՎՐԱ—4654
 ՍԱՐԻՂԱՄԻՂ—2605, 4731, 5518, 6131
 ՍԼՔԱՍՏԻԿ—2511, 4646
 ՍԵՄԱԼ—2301
 ՍԵՄԻՐԵՆԿԵՆԿ—6850
 ՍԵՆ-ՊԻՆԵ—3781
 ՍԵՐՔԻԱ—3314, 3562—3570, 3670, 3690
 ՍՐՎԱՍ—2511, 2516, 6602
 ՍԻԱՄ—3864
 ՍԻՔԻՐ—3099, 3155, 4096, 4453, 4516
 ՍԻՂՆԵՅ—6660
 ՍԻԼԻՍՏՐԵ—5496
 ՍՈՄՈՆՈՍԵԿ—3793
 ՍԻՆՈԱԿ—2437, 4794
 ՍԻՍ—2252, 2549, 5381—5383, 7233, 7236, 7237,
 7240, 7252, 7254, 7255
 ՍԻՐԻԱ—2511
 ՍԻՅԻԼԻԱ—3329
 ՍԻՎԱՆ ՍԱՐ—4847
 ՍՂՆԱԽ—1920, 2597, 2816, 7043
 ՍՅՈՒԽԻՍ—4764
 ՍՅՈՒՆԻՔ—4770
 ՍՈՂԻ—2889
 ՍՈՈՂՐՈՒԿ—5396, 6977
 ՍՈՖԻԱ—3539
 ՍԱԿՀԱՆ—2402, 5384, 7156
 ՍՏԱՎՐՈՒԿ—2600, 3094
 ՍՏՈԿՆՈՒՄ—2121
 ՍՏՐԱՍՐՈՐԳ—2237, 4221, 5408, 5409
 ՍՈՂԱՆ—2500, 2680, 3507, 3508, 3394, 3922,
 3923, 3925, 3927, 3943
 ՍՈՒՆԳԻ ՇՐԱՆՑՔ—2156, 2262

Սուգան—2262
 Սուղուղ—2392, 5513, 6977
 Սուխում—2437, 2447, 2628, 2852, 4300, 4337,
 4407, 4794, 4963, 6490
 Սուրբ Ղազար կղզի—936, 987, 4855
 Սուրբ Մարտինիկ—4202
 Սուրմալու—2782, 2783, 4810
 Սևանա լիճ և կղզի—4286, 4395, 4813, 7056
 Սևաասպուլ—3954. (6306)
 Սև ծով և Սևծովյան նահանգ—2465, 2478, 2852,
 2886—2889, 4794—4796

Վ.

Վաղարշապատ—1168, 2287, 2661, 4132, 7141,
 7301. (980, 1156, 1211, 1568, 1608, 1850,
 2064, 2216, 2222, 2273, 2278, 2283, 3851,
 4035, 4041, 4736, 4791, 4878, 6792, 6793,
 6876, 6879, 6883) տես նաև էջմիածին
 Վանա լիճ—4813, 4847
 Վան-Տոսպ—573, 1345, 1842, 2157, 2250, 2292,
 2330, 2334, 2355, 2361, 2365, 2400, 2511,
 2516, 4813—4816, 4847, 5386, 5387, 6199,
 6971, 7351, 7265
 Վաշինգտոն—2548, 3345
 Վանա—3560, 5388, 5389, 5496. (5629)
 Վասպուրական տես Վան-Տոսպ
 Վատիկան—3865, 3324, 3326, 3986, 3988, 7269
 Վարագ—2349
 Վարազարուն—4788
 Վարդաշեն—2269
 Վարշավա—1663, 3092
 Վեզուվ—6802
 Վենեսուելա—3380, 3866
 Վենետիկ—926, 936, 1068, 1562, 2264, 4855,
 5390. (1005, 1024, 1025, 1100, 1258, 1343,
 1734, 2191, 2221, 2249, 2263, 4735, 4752,
 4754, 4900, 5726, 7277)
 Վերսալլ—4202
 Վիեննա—3164, 3188
 Վիեննա—1805, 1809, 1839, 2057, 2513, 2548,
 3472, 3473, 3494, 3524, 3527, 3553, 4202,
 5578, 5609, 5611, 6644. (1817, 2168, 2195,
 2201, 2210, 2255, 2256, 2387, 2487, 3616,
 4051, 4795, 4863, 5577, 5578, 5622)
 Վիտեբսկ—3181, 3188

Վլադիկավկապ—4265, 4367, 4690. (6357)
 Վյատկայի նահանգ—7373
 Վոլինսկ—3188
 Վրաշեն—3621
 Վրաստան—3022—3040, 3447, 4737, 5508, 5515,
 6919, 6947, 6958

Տ.

Տաթև—4770, 7056
 Տաճկահայաստան տես Հայաստան
 Տաճկաստան տես Թուրքիա
 Տամբով—5977
 Տավրիկյան նահանգ տես Ղրիմ
 Տաշքենդ—4526
 Տարսոն—2325, 5392
 Տիբեթ—3451, 3453, 3457, 3867, 3868
 Տղվիբուլի—2669
 Տյուրինգեն—(3035)
 Տյուրինշի—3279
 Տվերյան նահանգ—3208, 5130
 Տրանսիլվանիա—2500
 Տրանսվալի Հանրապետություն (Հարավային
 Աֆրիկա)—3380, 3383, 3403—3407, 3414, 3416,
 3418, 3422, 3423, 3425, 3427—3431, 3433
 —3436, 3455, 3595
 Տրապիզոն—2437, 2511, 4731, 4794, 4807, 5393
 —5395, 7289
 Տրիեստ—6710
 Տրիպոլի—2506, 4706

Ց.

Ցերելդա—6019
 Ցենշոոու—3279, 3280
 Ցյուրիխ—5414, 5441, 6102. (3677)
 Ցուսիմա—3295

Ռ.

Ռեդոն-Ադա—2588
 Ռեստր—5503, 7058
 Ռերաթ—4129
 Ռերավել—185
 Ռերարտու—2216, 2247, 2252
 Ռիմիա—3823, 3825, 3828, 4819, 4822, 4825,
 4832, 4834, 5183, 5185, 5252, 5396—5399,
 5513, 7297

Ուրմիո լիճ—4736, 4813

Ուրֆա—2325

Ուֆա—3185

Փ.

Փամբակ—4256

Փայաջուկ—4654

Փարիզ—1705, 1952, 2060, 2062, 2101, 2127,
2140, 2481, 2507, 2545, 2550, 3110, 3319,
3775, 3874, 3877, 3892, 3950, 4002, 4003,
4241, 4243, 4666, 4667, 4677, 4678, 4712,
4882, 5410, 5411, 5414, 5420, 5458, 5465,
5523, 6005, 6018, 6059, 6063, 6066, 6126,
6664, 7222. (935, 937, 964, 972, 991, 1104,
1207, 1256, 1257, 1285, 1293, 1316, 1321,
1681, 1697, 1698, 1709, 1713—1715, 1720,
1723, 1741, 1759, 1764, 1855, 2246, 2404,
3875, 4705, 4737, 4856, 5384, 5673, 5785,
6805)

Փերիա գավառ—2402, 4836, 5384

Փոթի—2891, 2918, 4797, 5530

Ք.

Քանաքեռ—4438

Քարազուրիս—4778

Քիլիս—2325

Քիշինև—3178, 3179, 3187, 3230. (7119)

Քիոս—4808

Քյոլն—4202

Քրիստիանիա—(1790)

Քուբայիս (քաղաք և նահանգ)—2669, 2784, 2890
—2905, 2920, 4292, 4389, 4411, 4465, 4797,
4939, 4999, 5572, 6267

Քուվեյթ—3459

Քուրդիստան—4849, 5513

Օ.

Օդեսա—3149, 4537, 5040. (4454)

Օզուրդեթ—2902

Օձիս—5016, 5058

Օշական—6978

Օսկերտ—3989

Օվաշլի—4826

Օրալ—4764

Օրդուբաթ—2765, 4288, 4357

Օրենբուրգ—6502

Օբսֆորդ—(4007)

Օբրոխանա—4077

Ֆ.

Ֆաշոդ—3922, 3923, 3925

Ֆերգանա—4594

Ֆիլիպս—4130, 5496

Ֆինլանդիա—3055, 3112, 3115, 3117, 3129—
3131, 3133, 3138, 3139, 3158, 3168, 3179,
3180, 3186, 3205, 3210, 3213, 3218, 3222,
3227, 3329, 4113, 4573, 4864, 4865, 5123,
5139, 5456, 5457, 5501, 5516, 6280, 6443—
6455

Ֆրայբերգ—5414

Ֆրանկֆուրտ (Մայնի վրա)—(4122)

Ֆրանսիա—1717—1719, 1721, 1722, 1884, 2040,
2334, 2481, 2507, 2539, 2629, 2676, 3054,
3068, 3086, 3119, 3247, 3252, 3294, 3308—
3315, 3319, 3321—3324, 3328, 3330, 3331,
3342, 3388, 3398, 3399, 3420, 3448, 3607,
3803, 3811—3813, 3873—4005, 4202, 4045,
4150, 4665—4681, 5458—5464, 5578, 5583,
6513, 6515, 6529, 6545, 6725, 7329—7331

Ֆուլդա—5609

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

Առաջաբան	V—XX
О журнале „Мурч“ и его библиографии	XXI—XXIII
I Գեղարվեստական գրականություն	3—39
Հայ գրականություն	3—25
Ռուս գրականություն	25—30
Վրաց գրականություն	30
Ադրբեջանական գրականություն	30
Արտասահմանյան երկրների գրականություն	30—39
Ամերիկյան	30—31
Անգլիական	31—33
Ավստրիական	33
Բելգիական	33
Ինդոնեզական	33—35
Դանիական	35
Իտալական	35
Լեհական	35—36
Հոլանդական	36
Հրեական	36
Հունգարական	36
Նորվեգական	36
Շվեդական	36
Չեխական	37
Պարսկական	37
Ֆիննական	37
Ֆրանսիական	37—39
Չպարզված հեղինակներ	39
Գործեր ուրոնց հեղինակները հայտնի չեն	39
II Գրականագիտություն	43—129

Գրականության տեսության հարցեր	43
Հայ գրականություն	43—90
Ընդհանուր հարցեր	43—48
Ժողովրդական բանահյուսության մասին	48—50
Հայ գուսանների մասին	50—51
Գրական-բանասիրական ժողովածուներ	51—53
Առանձին հեղինակներ	53—89
Զպարգված հեղինակներ	89—90
Ռուս գրականություն	90—100
Ընդհանուր հարցեր	90—91
Գրական-գեղարվեստական ժողովածուներ	91
Առանձին հեղինակներ	91—100
Վրաց գրականություն	100—104
Ընդհանուր հարցեր	100—101
Առանձին հեղինակներ	101—104
Ադրբեջանական գրականություն	105
Ուկրաինական գրականություն	105
Արտասահմանյան երկրների գրականություն	105—129
Ամերիկյան	105
Անգլիական	105—108
Բելգիական	108
Բուլղարական	109
Գերմանական	109—114
Գնչուական	114—115
Դանիական	115
Թուրքական	115
Իսպանական	116
Իտալական	116—117
Լեհական	117—118
Հունական	118
Հունգարական	118
Ճապոնական	118
Նորվեգական	118—119
Շոտլանդական	119
Պարսկական	119—120
Ֆիննական	120
Ֆրանսիական	120—128
Այլ հեղինակներ	128—129
Հեղինակներ շնչված գործեր	129
III Լեզու. բառարանագրություն	131—141
Ընդհանուր հարցեր	131
Հայոց լեզվին վերաբերող նյութեր	131—138
Հայ բառարանագրություն	138—139
Ռուսաց լեզվի ու բառարանագրության մասին	139—140

Վրաց լիզվի ու բառարանագրության մասին	140
Նյութեր միջազգային ու այլ ժողովուրդների լեզուների վերաբերյալ	140—141
IV Արվեստ	145—172
Հնդհանուր հարցեր	145
Թատրոն	145—163
Հողվածներ հայ թատերական կյանքի ու բեմական ար- վեստի գործիչների մասին. թատերախոսություններ	145—162
Տարբեր ժողովուրդների թատերական արվեստի ու գործիչների մասին	162—163
Երաժշտություն	163—168
Հնդհանուր հարցեր	163—164
Հայ երգահաններ	164—166
Հայ երգիչ-երգչուհիներ ու երաժիշտ կատարողներ	166
Ալլազգի երգահանների ու կատարողների մասին	166—168
Նկարչություն. Փանդակագործություն	168—171
Հնդհանուր հարցեր	168—169
Հայ նկարիչներ	169—171
Ալլազգի նկարիչների ու քանդակագործների մասին	171
Ճարտարապետություն	171—172
Կիրառական արվեստներ	172
Կրկեսային արվեստ	172
V Պատմություն	173—325
Հնդհանուր պատմության հարցեր	175—176
Արևելագիտություն	176—177
Հայ ժողովրդի պատմություն	177—188
Արևմտյան Հայաստանում, Թուրքիայում ու Պարս- կաստանի տարածքում ապրող հայերի հասարակա- կան-քաղաքական կյանքը	189—200
Հայ գաղթականություն	201—203
Տարբեր երկրների հայկական գաղթօջախների մասին	203—207
Հայկական հարց	207—214
Հասարակական-քաղաքական կյանքը Կովկասում և ներառառն Նահանգներում. ցարիզմի ազգային քաղաքականությունը	214—245
Ջանազան հասարակական կազմակերպություններ	245—248
Նվիրատվություններ ու կտակներ	248—249
Վրաստանի պատմություն	249—252
Ռուսաստանի ու արտասահմանյան երկրների հասարակա- կան-քաղաքական կյանքը և միջազգային հարաբերու- թյուններ	252—325
Ռուսաստան	252—272
Նյութեր ռուս-ճապոնական պատերազմի վերաբերյալ	269—272
Այլ լուրեր	272
Միջազգային քաղաքականության հարցեր	272—275

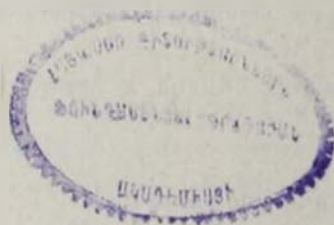
Արտասահմանյան երկրների հասարակական-

Ֆաղափական կյանք	275—325
Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներ (ԱՄՆ)	275—277
Անգլիա	277—284
Ավստրալիա	284
Ավստրո-Հունգարիա	284—287
Աֆղանստան	287
Աֆրիկա և մայր ցամաքի տարրեր երկրներ (Ալժիր, Դոնգոլա, Եգիպտոս, Եթովպիա, Զանզիբար, Մարոկկո, Սուդան, Օրանժյան Հանրապետություն.)	287
Բալկանյան երկրներ (Ալբանիա, Բուլղարիա, Հունաստան, Մակեդոնիա, Զերնոգորիա, Ռումինիա, Սերբիա)	288—293
Բելգիա	293—294
Բրազիլիա	294
Գերմանիա	294—299
Դանիա	299
Թուրքիա	299—304
Իռլանդիա	304—305
Իսլանդիա	305
Իսպանիա	305
Իտալիա	306—307
Իրաք	307
Հնչաստան	307
Կորեա	307
Կորուլինյան կղզիներ	307
Կրետե	308
Կուբա	308
Հավայյան (Սանդվիչյան) կղզիներ	308
Հնդկաստան	308—309
Հոլանդիա	309
Ճապոնիա	309
Մադագասկար	310
Մանջուրիա	310
Մարտինիկա	310
Նիկարագուա	310
Նորվեգիա, Շվեդիա	310
Շվեյցարիա	310—311
Ջեիսիա	311
Ջինաստան	311—313
Պանամա	313
Պարսկաստան	313—316
Սամոա կղզիներ	316
Սիամ	316
Վատիկան	316
Վենեսուելա	317

Տիրեթ	317
Քուվեյթ	317
Ֆիլիպինյան կղզիներ	317
Ֆինլանդիա	317
Ֆրանսիա	317—325
VI Փիլիստինայություն. իրավունք և դատաստան- կան գործ	327—341
VII Սոցիալ-տնտեսական կյանք և վիճակագրություն	343—388
Հնդհանուր հարցեր	345—353
Կովկաս, Անդրկովկաս	353—374
Ռուսաստան	374—380
Արտասահմանյան երկրներ	380—388
VIII Ճանապարհորդություն. տեղագրություն. ազգագրություն	389—415
Հնդհանուր բնույթի նյութեր	391—393
Նյութեր Կովկասի ու Անդրկովկասի, Արևմտյան Հայաստանի, Պարսկաստանի ու Թուրքիայի տարած- քում գտնվող երկրամասերի ու նրանցում ապրող ժողովուրդների մասին. Հայերի ու այլ ժողովուրդ- ների մասին. ըստ բնակավայրերի (երկրներ, երկ- րամասեր, նահանգներ, գավառներ, քաղաքներ ու գյուղեր)	393—411
Արտասահմանյան երկրներ ու ժողովուրդներ	411—415
IX Ժողովրդական յուսավորություն (Մանկավարժություն, հոգեբանություն և կրթ- թական գործ	417—480
Հնդհանուր հարցեր	417—440
Հայկական դպրոցներն ու կրթական գործը ըստ բնա- կավայրերի՝ (Անդրկովկասում, Ռուսաստանում, Թուրքիայում ու Պարսկաստանի տարածքում և այլ երկրներում)	440—459
Հայ ուսանողները արտասահմանում	459—461
Կրթական գործը այլ երկրներում	461—464
Պրագման-ընթերցաններ	465—469
Հրատարակչական-տպագրական գործ. հրատարակ- չական ընկերություններ—նիստեր, հաշվետվություններ, հայտարարություններ, գրականության ցանկեր, ձեռա- գրացուցակներ, նոր լույս տեսած և նոր ստացված գրքերի ցանկեր (1889—1907), «Մուրճ»-ից արտատպված գրքերի ցանկեր (1891—1900). նյութեր վաճառվող և սպառված գրքերի մասին	470—480
X Մամուլ և հրապարակախոսություն	481—568
Հնդհանուր հարցեր մամուլի ու հրապարա- կախոսության վերաբերյալ	483
Հայ մամուլ և հրապարակախոսություն	483—544
Ա. Մամուլ	483—532

Ընդհանուր բնույթի նյութեր	483—487
Առաձին պարբերականների մասին	487—530
Օտար լեզուներով հայ պարբերականներ	530
Օրացույցներ	530—532
Բ. Հրապարակախոսություն	532—544
Հայ անվանի հրապարակախոսներ	532—540
Հասարակական գործիչների հրապարակախոսական բնույթի հոդվածներ, նամակներ, լուրեր, հայ- տարարություններ ու այլ նյութեր	540—544
Ռուս մամուլ և հրապարակախոսություն	544—557
Ընդհանուր հարցեր	544—545
Առանձին պարբերականների մասին	545—556
Օրացույցներ	556—557
Ֆիննական մամուլ	557
Ընդհանուր հարցեր	557
Առանձին պարբերականների մասին	557
Լատվիական մամուլ	557
Հրապարակախոսություն	557—558
Օտար լեզվով մամուլը Կովկասում	558
Վրաց մամուլ և հրապարակախոսություն	558—561
Մամուլ	558—560
Ընդհանուր հարցեր	558
Առանձին պարբերականների մասին	558—560
Հրապարակախոսություն	560—561
Նյութեր աղբյուրական մամուլի և հրապարակախո- սության մասին	561—564
Նյութեր արտաօհմանյան մամուլի և հրապարակախո- սության մասին	564—565
Կանանց հարց	565—568
XI Բժշկություն. Առողջապահություն	569—584
XII Դիտության տարբեր բնագավառներ.	585—599
Ընդհանուր հարցեր	587—589
Բնագիտություն-կենսաբանություն	589—593
Կենդանաբանություն. մեղվարուծություն. շերամա- պահություն	593—594
Երկրաբանություն. աստղաբաշխություն. օդերևույ- թաբանություն	594—596
Քիմիա. ֆիզիկա. մաթեմատիկա	596—597
Մարդաբանություն (անտրոպոլոգիա)	597
Դյուտեր	597—599
XIII Կրոն. եկեղեցի	601—635
Ընդհանուր հարցեր	603—604
Հայ լուսավորչական եկեղեցի	604—627
Էջմիածնի կաթողիկոսություն	604—623
Կ. Պոլսի պատրիարքություն	623—625
Նրուսադեմի պատրիարքություն	625

Սահ կաթողիկոսություն	625—627
Հայ կաթողիկներ	627—629
Մխիթարյաններ	628—629
Հայ բողոքականներ	629
Ռուսաց, վրաց և հունական ուղղափառ եկեղեցիներ	629—631
Կաթողիկ եկեղեցի	631—632
Բողոքականություն և Լուսինական-ավետարանական եկեղեցի	632
Անգլիկան եկեղեցի	632
Ասորական եկեղեցի	632
Ջրաղաշտական կրոն	633
Բարիականություն	633
Բողոքականություն	633
Իսլամիզմ	633—634
Սիրնիզմ	634
Կրոնական աղանդներ	634—635
«Մուրն» ամսագրի բովանդակությունը ըստ ժամանակագրության	637—700
Ցանկեր	
Անվանացանկ	701—757
Աշխարհագրական անունների ցանկ	758—769

Նկարիչ և գեղ. խմբագիր Գ. Դասպարյան
Տեխ. խմբագիր՝ Կ. Հակոբյան
Վերս. սրբագրիչ Վ. Աղաջանյան

Պատ. 1655

Տպաքանակ 500

Հանձնված է արտադրության 29/4—1976 թ.

ստորագրված է տպագրության 15/6—1977 թ.,

թուղթ տպագրական № 2, 84X108¹/₈, տպագրական 100 մամուլ + 2 ներդիր,

հեղինակային 70 մամուլ,

Գինը 5 ռուբլի

Հայկ. ՍՍՀ Մինիստրների սովետի գործերի կառավարության

տնտեսական վարչության տպարան:

Երևան, Նալբանդյան 32

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳԼԽԱՎՈՐ ԳԻՏ. ԳՐԱԴ. ԿԵՆՏՐՈՆ

FL0072280

ЦЕНА

А III

4577